

باددادن.

عورین: ده نگی یهرزی گامیش صدای گامیش.

عوزر: ۱) عادت زنانه؛ ۲) بیان؛ ۳) داوا لی بوردن (۱) حیض؛ (۲)

بهانه؛ (۳) معدرت.

عوز رخواهی: داوای بوردن کردن اذخرخواهی.

عوز رشن: عادت زنانه حیض.

عوزم: سه نگینی و پشوله سه رخوبی وقار.

عوسل: خوشتی تاینی، درکردنی لمش پیسی آبتنی شرعی، غسل.

عوسمانه له که: گوندیکی کورستانه به عسی کاولی کرد نام

روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

عوشاقی: جوئی تری تویی اندگور.

عوکو: وشهی مثال ترسین: (داکمه عوکوهات) کلمه ترساندن بجه.

عول: خیل لوج.

علوعل: علوعل نگا: علوعل.

عویمه: حومه، ناوی پیاونه عمر، نام مردانه.

عومده: بازرگانی زل تاجیر بزرگ.

عومده فروش: بازرگانی که به تیکرایی مال به بازرگانی یجوکتر

ده فروشی فروده فروش.

عومه: تمدن، ماوهی، زیان عمر، سن.

عومه: عومه، ناوی پیاونه عمر، نام مردانه.

عون: قنگ، کونی پاشهود مقعد.

عویر: عور، ورگ شکمبه.

عویرگ: عویر، ورگ شکمبه.

عوین: (۱) فیل و گزی؛ (۲) آنده او نه توواری سهیر (۱) حبله؛ (۲) ادا و

اطوار مسخره.

عه: عا نگا: عا.

عهبا: عابا عبا.

عهبابهله: گوندیکی کورستانه به عسی کاولی کرد نام روستایی در

کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

عهباس: ناؤه بوریاوان عباس، نام مردانه.

عهباسی: گوندیکی کورستانه به عسی کاولی کرد نام روستایی در

کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

عهبانی: سوکله ناوی عبدالله، ناوی پیاونه مخفف عبدالله، نام

مردانه.

عهبد: کویله، بهنی عبد، بنده.

عهبدال: (۱) رهپمن، هلهوده؛ (۲) ناوده، نیره بور؛ (۳) ناوی پیاونه

(۱) خانه بدش؛ (۲) دراج نر؛ (۳) نام مردانه.

عهبدال: عهبدال نگا: عهبدال.

عهبدو: عهبانی نگا: عهبانی.

عهبدوی: ناوی هوزنکی کورده که سمایلا غای سمکو لهوانه نام

عشیره ای.

عهبده: سوکله ناوی عبدالله مخفف عبدالله.

عهبدی: عهبانی نگا: عهبانی.

عهبرهش: نازله کم شیر حیوان کم شیر.

عهبل: سوکله ناوی عبدالله مخفف عبدالله.

عهبو: عهبانی نگا: عهبانی.

عهبو: سوکله ناوی ابوبکر، ناوی پیاونه مخفف نام ابوبکر، نام

مردانه.

عهبور: تمدن را بواردن، را بواردن گذران کردن.

عهبوری: پارچه یه کی تاور یشمده بونیچه سار نوعی پارچه ابریشمی

که دور سر پیچند.

عهبوس: روگر ز اخمو.

عهبه: سوکله ناوی عبدالله مخفف عبدالله.

عهبهسان: حه بهسان، واق ورمان سراسیمه شدن.

عهبه که: (۱) سوکله ناوی عبدالله؛ (۲) سوکله ناوی عبدالمکریم (۱)

مخفف نام عبدالله؛ (۲) مخفف نام عبدالمکریم.

عهبهنس: داریکی رهش و رهقی بهترخه آبنوس.

عهپ: حدم، خواردن به شیوه زاروکان خوردن در زبان کودکانه.

عهپی: بخواه زاراوهی زاروکاندا بخور در لهجه کودکانه.

عهتاو: سرکونه، سرزوه تست سر زنش.

عهتر: حه تر، گولاوی دوباره تکبیر او له هلهمهه عطر.

عهتفک: زه نگهته، تلیسک تلیسک خوش.

عهته: پلک، پله، خوشکی باوک عمه.

عهجایب: سهیر، سهمهره عجیب.

عهجایبات: عاجباتی شکفت انگیز.

عهجنه: جنوه، نهجه، جندوه، جن جن.

عهجهب: سهیر، سهمهره عجیب.

عهجمل: نجدل، ناکام، دهمنی مدرگ اجل.

عهجهله: پله، لهزف عجله.

عهجهم: (۱) نیرانی؛ (۲) نیران؛ (۳) ترکی نازربایجان (۱) ایرانی؛

(۲) ایران؛ (۳) ترک آذربایجانی.

عهجهمی: (۱) اخلاقی ولایت نیران؛ (۲) زمانی فارسی و ترکی نازه ری؛ (۳)

ساتوری که با بچی (۱) ایرانی؛ (۲) زبان فارسی و ترکی آذربایجانی؛ (۳)

ساطور کتاب پز.

عهجهو: عهجب، سهیر عجیب.

عهدادب: جلک و زو خواهی برین جرک زخم و دمل.

عهدهله: نهیمه رسه نی عاره بی نهزاد، که جیل اسب نجیب عربی.

عهدهله: عادلی، زولم نه کردن عدالت.

عهداوه: دوزمنی، دوزمنایه تی اعداوت، دشمنی.

عهددر: غمی، نه خوشی فیداری بمعاری صرع.

عهدروی: فیدار بیمار صرعی.

عهدرویی: فیداری مبتلا به صرع بودن.

عهدول: سوکله ناوی عبدالله مخفف نام عبدالله.

عهدده: (۱) شمرم و حده؛ (۲) بریتی له ناوگه (عدهده بت داپوشه) (۱)

عه زیبا: زدها، حمزیا **ف** ازدها.

عه زیز: ۱) خوشبویست، یقه‌دار: ۲) ناوه بُو پیاوان **ف** ۱) محترم، عزیز، گرامی: ۲) نام مردانه.

عه زیرواوا: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **ف** نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

عه زیرواوی: گوندیکی له کوردستان به عسی ویرانی کرد **ف** از روستاهای ویران شده کردستان توسط بعثیان.

عه زیزی: دیزارش، کراسی تاودامین بُو شهوانه **ف** پیراهن بلند شب خواب زنانه.

عه زیهت: تازار، عازاب، عازاوه **ف** اذیت، آزار.

عه سب: حه سب، همسب **ف** اسب.

عه سر: ۱) تیوار، تیواره: ۲) گروی منال، پلپ **ف** ۱) عصر هنگام: ۲) بهانه گیری بچه.

عه سرین: گروگرت، زیرنه بُونهوه **ف** بهانه گرفتن و گریه کردن بچه.

عه سعدهس: چهرخه‌چی، ناگاداری بازار له شهودا **ف** عسنس.

عه سک: ته سک، وینه، شکل **ف** عکس، صورت.

عه سه: به راست؟، پیت راسته؟ **ف** صحیح؟، راستی؟.

عه سکره: ۱) چه کداری دهولت: ۲) گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **ف** نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

عه سکه‌ری: ۱) عدسکدر: ۲) جوئی تری سیپلکه **ف** ۱) سپاهی: ۲) انگور عسکری.

عه سه‌لا: نه سپایات و کدل و پله ره شمال **ف** اسباب و لوازم سیاه چادر.

عه شامات: ثاپوره، حه شامات **ف** شلوغی مردم.

عه شایره: زور تیره و هوژاف **ف** ایلات، عشاير.

عه شر: حه شر، روزی زیندو بُونهوه **ف** حشر، رستاخیز.

عه شرهت: عاشیرهت **ف** عشیرت.

عه شیر: تایده، تیره، خرم **ف** خویش، تیره، عشیره.

عه شیرهت: هوز، عه شیر **ف** عشیره.

عه عا: عا، عاعا **ف** عن به زیان کودکان.

عه عف: حه پهی سه گ **ف** پارس سگ.

عه فازه: ۱) بن خه‌مان: ۲) میوه و شکوهه بُوگ به داره وه **ف** ۱) ته خرم: ۲) میوه بر درخت خشکیده.

عه ففت: حه پهی سه گ **ف** پارس سگ، واق سگ.

عه فته: زرت، جرت **ف** شیشکی.

عه فرهه: زورانی **ف** کشته.

عه عهف: حه په‌حهپ، ودرینی سه گ: (با حمه‌الهی پاشی مونکیر بین سدری نوکی کلاش / جونکه عهف عهف واله دهوری پادشاهی دین ده کا) «سه ید حمه سه عبیدی نورانی» **ف** واق واق سگ.

عه قفال: زه بدن، عه بمال **ف** خانه بدش.

عه قفر: تدمی بدرزو و بُوگ که بارانی ای دهباری، ههور **ف** ابر.

عه فراز: بدرزاوی رینگه، ههوراز **ف** سر بالای.

(ادب: ۲) کنایه از عورت.

عه رببه: کیشانه ده خل بدرانیدر به دوسهت و پهنجاوه شهش کیلو **ف** مقدار دویست و پنجاه و شش کیلو غله.

عه ربدت: گوندیکی شاره گوند له کوردستان به عسی ویرانی کرد **ف** روستایی شهرمانند در کردستان که بعثیها ویران کردند.

عه رد: زمین **ف** زمین.

عه رز: ۱) عهد، زمین: ۲) شهربه **ف** ۱) زمین: ۲) شرف.

عه رزوجال: شکایت نامه **ف** عرضه.

عه رزیل: پرک، ستیر، ئهستیر **ف** جای ائمیه در سیاه چادر.

عه روش: تهختی خوا له عاسمانان **ف** عرش خدا.

عه رعهه: داریکی بی بهری شوخ و شهنه **ف** درخت عرعر.

عه رون: دلتاسکی، قله‌سی **ف** دل نازکی.

عه رنوبک: بی حه و سله، پشوته نگ، دلتاسک **ف** زودرنج.

عه رهه: زده، ده نگی بلندی که **ف** عرعر الاغ.

عه رهه: عارهه **ف** عرب.

عه رهه بانه: ۱) عارهه بانه: ۲) ده فهی درویش **ف** ۱) نگا: عارهه بانه: ۲) دف.

عه رهه بکان: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **ف** نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

عه رهه خ: تارهه **ف** عرق.

عه رهه خشنه: تارهه قجن، کلاوه تدقیله **ف** عرقچین.

عه رهه و: عارهه **ف** عرب.

عه ریزه: شکایت نامه **ف** عرضه.

عه ریف: ۱) بیگانه که حمز له زنی که سینک ده کا: ۲) دزه **ف** ۱) فاسق زن شوه‌دار: ۲) هم جشم.

عه ز: حمز تاسه، تاره زنوه **ف** اشتیاق.

عه زاب: عداد، کیم و زو خاوه **ف** جرک دمل.

عه زاو: عازاوه **ف** آزار.

عه زرهه: ۱) ناوات، تاره زوی زور، تاسه: ۲) وشهیه که پیش ناویردنی پیاوی خوا ده کدوی **ف** ۱) حسرت و اشتیاق: ۲) حضرت.

عه زرهه‌تی: زور به تاسه، تاسه زور **ف** بسیار مشتاق.

عه زلی کردن: ۱) خوشهویستی نه ویندارانه: ۲) تاره زو کردن **ف** ۱) محبت عاشقانه: ۲) خواستن، آرزو کردن.

عه زلیکرددویی: نه وینداری، حه زلیکرددویی **ف** عشق.

عه زلیکری: نه وینداری، حه زلیکری **ف** عشق.

عه زم: تاواندهه خواردن له ورگدا، هه لتاوین **ف** هضم.

عه زماندن: بانگ هیشتن کردن بُو میوان بُون **ف** دعوت به مهمانی کردن.

عه زمین: عه زماندن **ف** دعوت به مهمانی کردن.

عه زو: سوکله ناوی عه زیز، ناوه بُو پیاوان **ف** مخفف نام عزیز.

عه زوا: نهزوا، ده رمانیکی تاله، تالی شاری **ف** صیر، الوا.

عه زه: عه زو سوکله ناوی عه زیز **ف** مخفف نام عزیز.

کاستی، نقص.

عه‌له‌له‌مانی: جو رئی ههنجیر نوعی انجر.

عه‌لی: ناوه بُو پیاوان علی نام مودانه.

عه‌لیاوا: سی‌گوند بدو ناوه له کوردستان به عسی ویرانی کرد نام سهروستا در کردستان که بعنیها ویران کردند.

عه‌لی بورده: نان له تو زاشی ناشهوان نان از آرد مزد آسیابان.

عه‌لی بهیار: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد نام رستایی در کردستان که توسط بعنیان ویران شد.

عه‌لی بیکان: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد نام رستایی در رستایی در کردستان که توسط بعنیان ویران شد.

عه‌لی جمد: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد نام رستایی در کردستان که توسط بعنیان ویران شد.

عه‌لی خاله: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد نام رستایی در کردستان که توسط بعنیان ویران شد.

عه‌لیخانی: جو رئی قوماشی حهبراق نوعی بارجه خریزی.

عه‌لی خله‌ف: گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد از رستاهای ویران شده کردستان توسط بعنیان.

عه‌لیشیش: بوقله، قله‌له‌منه، عه‌لوعلو، به‌قله‌مُوت بوقلمون.

عه‌لی عوسیمان: دو گوندی کوردستان بدم ناوه به عسی کاولی کرد و دورستا به این اسم در کردستان توسط بعنیان ویران شده است.

عه‌لی مهلا‌دادو: له گوندانه کوردسانه که به عسی کاولیان کرد رستایی در کردستان که بعنیان آن را ویران کردند.

عه‌لی میر: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد نام رستایی در کردستان که توسط بعنیان ویران شد.

عه‌لیه‌رهش: گوندیکه له کوردستان توسط بعنیان ویران شد.

عه‌مار: نوشه‌ی رستق و کهل و پهل انبار.

عه‌مارات: زور خانوی ژل و بلند ساختمانهای بلند.

عه‌ماراو: حهوزی سه‌رداپوش او بُو تاوه‌تیداهه‌لکرن آب انبار.

عه‌مارته: خانوی که نهومیکی له رئی زه‌میندایه خانه‌ای که زیر زمین دارد.

عه‌ماره‌بُو: رُزبُوی ناو عه‌مار در انبار بوسیده.

عه‌ماره‌رت: خانویه زل و بلند عمارت.

عه‌مامه: عمامه عمامه.

عه‌مانچ: کیلک، نیسانه بُو هنگاوتون آماج.

عه‌مبال: حهمال، کهستی باری خلک به کری هله‌گری آدم باربر.

عه‌مبه: ترشیاتیکه له هیندوستانه وه دیت ترشی انبه.

عه‌مبه‌ر: ماکیکی بُون خوشی ره شه له ورگی جو ره‌ماسیه ک پیدا ده بی ف عنبر.

عه‌مبه‌ربو: جو رئی برینجی بُون خوشی وه ک سه‌دری نوعی برنج.

عه‌مبه‌لی: کهستی که له ههمو شوراوبک دودل و به بیزه وسوس درنظامت.

عه‌قره‌میش: ناوریشم ابریشم.

عه‌قره: شاریکی کوردستانه از شهرهای کردستان.

عه‌قره‌با: خزم و خویش خویشاندن.

عه‌قره‌ناتاجح: له گوندانه کوردستانه که به عسی کاولیان کرد رستایی در کردستان که بعنیان آن را ویران کردند.

عه‌قدار: زیر، عاقل، به تأوز ف عاقل.

عه‌گ: بزنی سهی بور بز سفید مایل به خاکستری.

عه‌گال: په‌تی بدنه‌له‌ی سدری عاره‌بان عقال.

عه‌گن: نازا، جامیر، بالهوان شجاع، دلیر.

عه‌گیت: نازا، عه‌گن شجاع، دلیر.

عه‌گید: نازا، پالهوان، جامیر، عه‌گن شجاع، دلیر.

عه‌لا: سوکله‌ناوی علاء الدین مخفف نام علاء الدین.

عه‌لاخیده: نایبه‌تی ف ویره.

عه‌لاف: ده‌خل فروش غله‌فروش.

عه‌لاقه: ۱) په‌بوده. هام و شو، ناسین، ۲) زنگیانه، موروی نور ورد.

(۱) ارتباط: ۲) مهره‌های ریز زینتی، منجوق.

عه‌لاقه‌به‌ند: کهستی که زنگیانه ده‌هونتندوه کسی که منجوق به نخ می‌کشد.

عه‌لاقه‌به‌ندی: کاری عه‌لاقه‌به‌ند: (وشنر و عه‌لاقه‌به‌ندی؟!) کار (عه‌لاقه‌به‌ند)، منجوق به نخ کشیدن.

عه‌لامه‌ت: ۱) عاجباتی: ۲) نیسانه، حلامدت ف (۱) عجیب: ۲) علامت.

عه‌لاوه: گوتدیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد از رستاهای ویران شده کردستان توسط بعنیان.

عه‌لب: حدلب، ناوی گوندیکه له سندویس ف نام دهی است.

عه‌لبوکی: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد نام رستایی در کردستان که توسط بعنیان ویران شد.

عه‌لبه: عه‌زبه نگا: عذر به.

عه‌لبه‌کی: ده فری مسی بندار ظرف مسین پاشنده‌دار.

عه‌لتُوش: کاری همچ و پُوچ کار بیهوده.

عه‌لخه‌لَهق: له گوندانه کوردستانه که به عسی کاولیان کرد رستایی در کردستان که بعنیان آن را ویران کردند.

عه‌لعان: نیسه، دس به‌جی اکتوون، حالا.

عه‌لساندن: راهینان، فیر کردن ف یادداهن.

عه‌لمتی: فیر بُوگ، راهیندرا ف یاد گرفته.

عه‌لو: سوکله‌ناوی عه‌له، ناوی بُو پیاوان مخفف علی نام مردانه.

عه‌لوچه‌لو: ره‌جاله، روُنه و پُوته، روُش و روُت ف رجاله، اوپاش.

عه‌لوعلو: بوقلمون، بوقلموم، بوقلموت ف بوقلمون.

عه‌لوکه: هه‌لوُره، هه‌لوُچه، تالوچه آلوچه.

عه‌له: سوکله‌ناوی علی ناوی بیاوانه مخفف علی نام مردانه.

عه‌له‌شیش: عه‌لوعلو ف بوقلمون.

عه‌له‌م: که‌مایسی، کم و کورتی: (ساغ ساغه هیچ عه‌له‌می تیدا نیه)

خودای شک نابا) (۱) نماز عشاء؛ (۲) کنایه از هیچ.

عیشت: زلله‌ی له پشت مل [پس گردنی].

عیشق: ئه‌فین، ته‌وین، دلداری، بهنده‌واری، حذرلیکرددوی [عشق].

عیشقاو: تدرابی سمر کیری پیاو له کاتی عیشقبازی دا [ترشح آلت]

تناسلی مرد به هنگام تحریک شهوانی، ودی.

عیشوه: نار، قمزمه اف اعشه، نار.

عیف: وشهی بدلاوه سمیر بون: (عیف چند جوانه) [حرف تعجب].

عیفریت: دیو، جنوکدی زه‌بللاح [غفریت].

عیل: خیل، ره‌وند، کوچهر [ایل].

عیل: عیل [ایل].

عیلات: نه‌و تیره‌ره و ندانه‌ی ده چنه زوزان [ایلات].

عیلاج: چاره، چار [چاره].

عیلاقه: یه‌بوده‌ندی [ارتباط، علاقه].

عیلچاری: به کومه‌ل بو پیک هینانی کاریک و خوکه‌وتون، زیاره [ایلچار].

عیلک: تدریب، زن یا بیاوی پیری دلته‌ر [پیرمرد یا پیرزنی که مانند

جوانها رفتار کند].

عیلم و خه‌بهر: ناگادرای [اطلاع].

عیلی: بلند [بلند].

عیلی به‌گ: یه‌اویکی خاوندن کدرامات بوه [عارفی نیکنام بوده].

عیماله: تیماله، کهف کردنه قنگه و بو ره‌وان بون [اماله].

عیناد: پی‌چدقین، مانگر [لجباز].

عینادی: پی‌چه‌قاندن، سه‌رسه‌ختنی [لجبازی].

عینسان: عیسان، مروف [انسان].

عین فارس: گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد [از روستاهای

ویران شده کردستان توسط بعیان].

عین کاوه: له گوندانه‌ی کوردستانه که به عسی کاولیان کرد [

روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.

عینگرین: رک‌هدستان، نوره بون [عصبانی شدن].

عینوان: نازو فیز له بهر جوانی: (خانمیکی به عینوانه) [تکیر و ناز از

زیبایی].

عیو: عا، وشهی ده نگدانی په [حرف نهیب بر گله].

عیوارهش: توزو بای توند، گهرده لول، گیزه لوکه [گردباد].

عهینهت: عهین، تهواوه: (عهینهت و بیلا خوی) [عیناً].

عهینهک: چاویلکه [عینک].

عهینه‌مهل: (۱) خمزایی، عایله‌من: (۲) کانیاری که ثاوی له مهرا

د بزرگین خمزایی بیوه دیت [۱) سار ملخ خوار؛ ۲) چشم‌های که آب

آنرا برای جلب سار ملخ خوار بر کشترار می‌باشند.

عهینهن: عهین [عیناً].

عهیو: عهیب [نگا]: عهیب.

عیبا بهت: پرستنی خواو نویزکردن و روزوگرن [عبدات].

عیبا بهت خانه: جیگه‌ی چول له چیا بو خواه‌مرستی [عبدات خانه در

غار، دیر].

عیجز: عاجز [نگا]: عاجز.

عید: جه‌زن [عید].

عید‌امهزن: جه‌زنی قوربان [عید قربان].

عیدده: ماوهی میردمردوه و تهلاق دراو بو میرد کردنه وه [مهلت زن

شوهر مرده و طلاق گرفته برای ازدواج مجدد، عده.

عید روزه: جه‌زنی رژمه‌زان [عید فطر].

عیدز: عاجز [نگا]: عاجز.

عیدقورو: جه‌زنی حاجیان، جه‌زنی قوربان [عید قربان].

عید قوروان: عید قورو [عید قربان].

عید گهپ: جه‌زنی نه‌وروز [عید نوروز].

عیز رایل: بی‌میرد، فرسته‌ی گیان کیشان [عزراشیل].

عیزد: (۱) حوزمت، ریز؛ (۲) ناوه بو بیاوان [۱) احترام، عزت؛ ۲) نام

مردانه.

عینه‌تاوا: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد [نام روستایی در

کردستان که توسط بعثیان ویران شد].

عیس: سوکله‌ی ناوی عیسی، ناوه بو بیاوان [مخفف عیسی، نام مردانه].

عیسا: ناوه بو بیاوان [عیسی، نام مردانه].

عیسان: مرؤ، نیسان [انسان].

عیسانه‌تی: پیاوه‌تی، مرؤه‌تی [انسانیت].

عیساوی: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد [نام روستایی در

کردستان که توسط بعثیان ویران شد].

عیسیک: تزگرده، نیسکه [سکسکه].

عیشا: (۱) نویزی خموتنان؛ (۲) بریتی له هیچ: (هیند فهقره عیشا به

غازوق: خازوق **نگا**: خازوق.
غازه: سُرَاوِي خَوْجَوَانَ كَرْدَن **غازه**.
غافل: خافل، بَنْتَاكا لَه خَوْفَ غافل.

غافلان: ۱) خمریک بُون به کاریکمه: ۲) تاگا لمخونهمن **۱) سرگرم شدن: ۲) غافل شدن.**
غافلاندن: ۱) خاغلاندن؛ ۲) خمریک کردن به کاری **۱) فریب دادن: ۲) سرگرم کردن.**

غافلگیر: خافلگیر **غافلگیر**.

غالب: زال **چمراه**.

غالبه: پیرایی، زورینه، زوریه **اکثریت**.

غایان: پیچونی ماده، رابردنی دهم و کات **وقت بردن**.

غایاندن: غایان **وقت بردن**.

غالیگه: خالیگه **تهیگاه**.

غایب: بدپیوار، نادیار، گوم له بدرجاو **غایب**.

غاین: خاین **چیانت کار**.

غدبیش: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **نام روستایی در کردستان که توسط بعضیان ویران شد.**

غرن: خر، گرفتگر، مدور.

غز: ۱) سه زیرکردن همویر و ماستی ترشاوه؛ ۲) خز، لوس **۱) بالآمدن خمیر و ماست ترشیده: ۲) لیز، صاف.**

غزمه: ترشانی همویر یان ماست **ترسیدن خمیر یا ماست**.

غلت: راوه، قسه پرینی، وراوه **هذیان**.

غلتاندن: راواندن **هذیان گفتن**.

غلته: غلت **هذیان**

غلته غلت: غلته لمسه ریه **هذیان مداوم**.

غلفوش: تلهی نیشنو **تشنیش**.

غلللو: نوتوز خلللو، گلار **غلت از بالا به پایین.**

غلللو: ۱) گای لمبر قله وی بروزو دانه سه کتاو؛ ۲) بادی همووا لمبدر

غائیز: ۱) بو رانه و له گهرمان؛ ۲) رهق بُون و تمزین لمسه رمان **۱) غش کردن از گرما؛ ۲) کر خیدن از سرما.**

غایپوره: سه رقال، زور خمیریک به کاره و سرگرم کار **غار: ۱) ته شکه وت؛ ۲) درک، چقل؛ ۳) بمن به یله رویشتن؛ ۴) زه مینی رهق و پتمو؛ ۵) سور بُونه وی سوالهت له تاگردا؛ ۶) هملات، که للاق ۱) غار؛ ۲) خار؛ ۳) دویدن؛ ۴) زمین سخت؛ ۵) سرخ شدن سفال در آتش؛ ۶) تبله.**

غارا: ۱) له کار درهاتو؛ ۲) له کلدا سوره و بُو؛ ۳) پارچه به کی به ناویانگه، خارا: (جلکی همموی غار او دارایه) **۱) کارکشته؛ ۲) در کوره پخت؛ ۳) نوعی پارچه.**

غاران: ۱) سور بُونی سوالهت له تاگردا؛ ۲) ده باخ درانی پیست؛ ۳) فیر بُونی کارو تجره به دین، خاران **۱) سرخ شدن سفال؛ ۲) دیاغ دادن پوست؛ ۳) کاریاد گرفتن و تجر به دیدن.**

غاراندن: خاراندن **نگا: خاراندن**.

غاراو: ۱) له کوره درهاتوی سوالهت؛ ۲) پیستی ده باخ دراو؛ ۳) لمش فیره کار، خارا **۱) سفال از کوره درآمده؛ ۲) پوست دیاغی شده؛ ۳) مجرب در کار و تن به کار عادت کرده.**

غاردان: راکردن، بهزین، هلهان، خاردان **دویدن**.

غارغارین: گریوه راکردن، گریوه غار، خارخارین **مسابقه دو**.

غارکردن: غاردان **نگا: غاردان**.
غارکرن: ۱) به سه روز من دادان؛ ۲) راکردن **۱) برداشمن تاختن؛ ۲) دویدن**.

غاره ک: به سه ردادان **بورش ناگهانی**.

غارین: غاران **نگا: غاران**.

غاریو: غارا، خارا **نگا: غارا**.

غاز: سکه زه غمل **سکه قلب**.

غازی: ۱) جوزی سکمی له زیر و زیوی ترکان؛ ۲) ناوه بو پیاوان **۱) نوعی سکه طلا و نقره عثمانی؛ ۲) نام مردانه.**

- دله مهندی و نازداری (۱) گاو سرمست از چاقی؛ (۲) مغرو راز
ترورت یا ناز و نعمت.
- غللور کردنده: خلور کردنده (نگا: غللور).
- غللور: غللور (نگا: غللور).
- غلله غل: خلم خل (نگا: خلم خل).
- غنزیل: (۱) سرسخت و پی چه قین، نه گونجاو؛ (۲) زالم (۱) سرسخت
و ناهنجار؛ (۲) ظالم.
- غوباب: بوغه، گای غللور (گاو فربه و سرمست).
- غور: گون شور و ماساو، قوراف مبتلا به فقط.
- غورآبی: جوری شیرینی به نارد و شه کر (نوعی شیرینی).
- غوربهت: دوری له ولاط (غربت).
- غورچ: بدرانی شاخدار (قوچ).
- غورراب: خدوی قورس، شیرنه خدو (له ناو دلی رهشی شهوا / مهردم له).
- غوررابی خهوا («هدزار» خواب گران، عمق خواب.
- غورفی: خرف اول (خرفت، خرف شده).
- غوروهت: غور بهت (غربت).
- غوره کمه: کمه لمبریه راگرتون که بونه کتر بخوین (کیک را در کمین
نگاه داشتن تا در مقابل کیکهای دیگر بخواند).
- غوری: چادان (قوری).
- غوری: گون ماسبین، قوری (فقط).
- غوش: داماد، ذر، کرولکه (کر کده).
- غوسسل: عوسل (غسل، آبتنی شرعی).
- غوشه: (۱) هیشو، وشی، هوشی؛ (۲) گوله ده خل (۱) خوشه میوه؛ (۲)
خوشه غله.
- غول: میر دنمه زده، دیوه زمه (غول).
- غولام: (۱) خزمتکار، نوکمر؛ (۲) بدنه، کویله، خولام (۱) نوکر؛ (۲)
پنده.
- غولام: غولام (نگا: غولام).
- غولامانه: خولامانه (نگا: خولامانه).
- غولامه تی: نوکمری، خولامه تی (نوکری).
- غولفسله: هراهمرا، زه نازه نا (جنجال و هیاهو).
- غوله: چین، چینی پرج و... (چین و شکن).
- غوله: ده نگی دوڑی نامه علوم (صدای دور نامفهوم).
- غوله غول: ده نگهدنه نگی دور که پیاوی تی ناگا (سر و صدای دور و
نامفهوم).
- غممار: (۱) توڑ؛ (۲) چاوی مهست (۱) گرد و غبار؛ (۲) چشم خمار.
- غونچه: خونچه، پشکوز (غونچه).
- غدادار: (۱) دوستی ناراست؛ (۲) زالم (۱) بار نایابیدار؛ (۲) ستمگر.
- غهداره: جوری شمشیری کورت و دم بان (قداره).
- غهدر: (۱) پدیمان شکنی؛ (۲) ناهدقی و زولم (۱) عهدشکنی؛ (۲) ستم و
تعذی.

غه ملیبو: راز او، خمه ملبو **آراسته**.
 غه مناک: خه مناک **غمناک**.
 غه نازیز: خه نازیز **خنازیز**.
 غه نازیل: عه نازیز **خنازیز**.
 غه نازیله: غه نازیز **خنازیز**.
 غه نه: گو له میدان دهر کردن **گوی از میدان بیرون بردن، آوت**.
 غه نی: ۱) بدئاوات گهیشتو؛ ۲) ناوه بو پیاوان **۱) کامرو؛ ۲) نام مردانه**.
 غه نیم: ۱) دوزمن؛ ۲) کتی به رکتی کدر، ها و چاو؛ ۳) حمریف، خه نیم **۱)**
 دشمن؛ ۲) هم چشم؛ ۳) حریف.
 غه نیو: غه نیم **نگا: غنمیم**.
 غه واره: بیگانه، غه ربیه **بیگانه، ناشناس**.
 غهور: ۱) لیل، ناساف؛ ۲) زه نگی ته نک له سمر ناوشه؛ ۳) قوبایی زوی؛ ۴) رُوحی ناو کوان؛ ۵) چدقینه ناو زلکاوه؛ ۶) مژوتهم **کدر؛ ۲) زنگار خفیف بر آینه؛ ۳) فرو رفتگی زمین؛ ۴) چرك درون زخم و دمل؛ ۵) فرو رفتمن در متجلاب؛ ۶) مه.**
 غهور بُون: ۱) قوبایانی زوی؛ ۲) رُوحچون به زویدا **۱) فرو رفتمن زمین؛ ۲) در زمین فرو رفتمن**.
 غدوس: ۱) فریادرس؛ ۲) نازن تاوی هیندی پیر تدربیت **۱) فریادرس؛ ۲) لقب بعضی از مشایخ**.
 غهوش: زده، عدیب، زه غلی: (ده لبی زیری بی غمودش). خهوش **نقض، زده، عیب**.
 غهوغه وه: سوکه له خه و سمرخه و **پیشکی، خواب کوتاه**.
 غهیان: غاین **خان**.
 غهیانه ت: خهیانهت **خیانت**.
 غهیب: نادیار، خهیب **غیب**.
 غهیبت: قسمی پاش مله به خراپی **غیبت**.
 غهید: توڑه بی، خهید **خشم**.
 غهیدین: توڑه بُون، خهیدین **خشتمگین شدن**.
 غهیر: جگه، بیچگه، خهیر، خهین **غیر، جز**.
 غهیره: ناخزم، بیگانه به تایه قه **ناخویشاوند، بیگانه از قوم**.
 غهیز: رُك، توڑه بی **خشم**.
 غهین: ۱) جگه، بل، خهین؛ ۲) ناوی پیشیکی تلف و پیشکه **۱) جز، غیر؛ ۲) غین، نام حرفي در الفباء**.
 غهیو: نادیار، پیوار **غهیب**.
 غیدان: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد**.
 غیره ت: ۱) نازابی؛ ۲) پیاوه تی؛ ۳) ناموس، خیره ت **۱) شجاعت؛ ۲) غیره ت**.
 مردانگی: ۳) شرف، تعصّب ناموسی.
 غیش: لُور به نهیم لمبلندیه و به ره و خوار یونه وه: (هه لُور غیری جوچکان بُو) **شیرجه مرغ شکاری به طرف شکار**.
 غیژکرن: لُورهاتندخوار **شیرجه رفتمن**.
 غیژه ک: هرچی لُور بیتمنه: (نمف بالا فره غیژه که) **هرچیز که در هوا**

غه زه ته چی: روزنامه نویس **روزنامه نگار**.
 غه زهل: ۱) غه زهل؛ ۲) شیعری عاشقانه **۱) نگا: غه زهل؛ ۲) اشعار عاشقانه**.
 غه زهل: ۱) (خه زهل، گهلای زه ردی پایز؛ ۲) جوئی پارچه هی تاوریشمین **۱) برگ خزان؛ ۲) نوعی پارچه ابریشمی**.
 غه زه لوره: گهلازیران، ده می گهلازه ردیون له پایزدا **موسم برگ ریزان**.
 غه زه و: غه زه ب **خشم**.
 غه زهم: خه زهم **نگا: خه زهم**.
 غه زینه: ۱) خه زینه، غه زنه در او؛ ۲) جیگه هی ناوی گرم له گدرما و داد **۱) گنجینه؛ ۲) خزانه گرمایه**.
 غه زینه کردن: راگرتنی بزیو بو دواروز **نگهداشتن مایه زندگی برای آینده**.
 غه ش: زده، که مایه سی **زده، عیب**.
 غه شیم: له کارنه زان، خه شیم **ناوارد**.
 غه لعل: ناغد **آغل**.
 غه لیله: ده نگی تیکه لاؤی حدشمات **هیاهوی جمعیت**.
 غه لیله غه لب: غه لیله زور **جنجال هیاهو**.
 غه لیبیز: غهربیل، بیز نگ **غربال**.
 غه لدده: ۱) غوله؛ ۲) غلته **نگا: غوله؛ ۲) غلته**.
 غه لدده غه لد: غوله غول **نگا: غوله غول**.
 غه لدی: توله هی راو سه گی چکوله بُونه کون و هه لفراندنی مل، توله قهندی **سگ کوچک اندام شکاری**.
 غه لف: خه لف، لکی یه کساله **جوانه، نهال**.
 غه لفه: خه لفه **نگا: خه لفه**.
 غه لوره: غهربیل، غه لبیز، بیز نگ **غربال**.
 غه له: خه له **غله**.
 غه له به: زال بُون **چیرگی**.
 غه له ت: ۱) خه له ت، سدهو، هله؛ ۲) خه له تکار **۱) غلط، سهو؛ ۲) اشتباه کار**.
 غه لیز: له ناین دا زور بی چه قین **بسیار متعصب در دین**.
 غه لیف: خه لیف، بُوره **کندوی زیور**.
 غه لیقه: خه لیقه **خلیفه**.
 غه مم: خدم، پهزاره **غم**.
 غه مبار: خه مبار **غمگین**.
 غه مخور: ۱) دل به خم؛ ۲) خه مخور، سه پرست **۱) غمگین؛ ۲) دل سوز سر پرست**.
 غه مخوره: شاوه، شاقدشین، شاهو، شاهو، خه مخوره **بو تیمار**.
 غه مزه: ۱) چاوداگرتی به ناز خه مزه؛ ۲) ناز **۱) غمزه؛ ۲) ناز**.
 غه مگین: غه مبار **غمگین**.
 غه مل: زه نیدر، خه مل **زیور**.
 غه ملاندن: رازاندنه وه **آراستن**.

فارسی: زمانی فارسی **ف** زبان فارسی.

فارش: بلاو بونهودی نهیتی **ف** فاش شدن.

فارش کرن: بلاو کردندهودی نهیتی **ف** فاش کردن.

فارش کری: بلاو کراوهودی نهیتی **ف** فاش شده.

فارن: خوارن، خواردن **ف** خوردن.

فاروگور: تالوگور، تالو ویر **ف** داد و ستد.

فاروق: ناوی پیاوانه **ف** فاروق، نام مردانه.

فاست: هله، سه هو، خهدلت **ف** اشتباه، غلط.

فاسق: دامین تمر **ف** بدکاره.

فاسولیا: ماشه سبی. که نیستا به چند رنگ هدیده **ف** لوبایا.

فاسون: پارچه‌ی هستوری که وا پاتول **ف** فاستونی.

فاسونیا: فاسون **ف** فاستونی.

فاش: ۱) جوین؛ ۲) تاشکرابوگ **ف** ۱) فحش، دشنام؛ ۲) فاش.

فاشافاش: بی پرده، به تاشکرا **ف** آشکارا، بی پرده.

فاشه: جنده **ف** فاحشه.

فاشه خونه: جنده خانه **ف** محله بدنام، فاحشه خانه.

فاعله: عدمده **ف** کارگر.

فافون: کازایه که ده رکو په نجده روئامرازی لئی چی ده کمن **ف** الومنیوم.

فاق: ۱) جوری داوی بالدار گرتن؛ ۲) لکه دار؛ ۳) حاجه؛ ۴) قفلش؛ ۵)

جوری پارچه‌ی رهش بو چارشیوی زنان؛ ۶) بنی تیری کهوان؛ ۷)

چهمان: (سوغی له فه قرو و فاقه وه کو فاقه فاقی دا/ تدزیبی دام و

دانهید رسی دوفاقی فاق) «نالی» **ف** ۱) نوعی دام شکار پرنده؛ ۲)

شاخه درخت؛ ۳) شاخه دوشاخه؛ ۴) شکاف؛ ۵) نوعی پارچه

چادر زنانه؛ ۶) سوخارتیر؛ ۷) خمیدگی.

فاق دان: ۱) چه مانده؛ ۲) بریتی له لاواز بون **ف** ۱) خمیدن؛ ۲) کنایه از

لا غرشدن زیاد.

فاقه: جوری داوی مدل گرتن، فاق **ف** نوعی دام شکار پرنده.

فاک: حبله، گزی **ف** نرنگ.

فا: قوماشیکی ناوریشمینه **ف** پارچه‌ای ابریشمی.

فابریقه: کارخانه **ف** کارخانه.

فات: ۱) سوکمناوی فاتمه، ناوی زنانه؛ ۲) ره نگی ناچوخ، ره نگی کال

ف ۱) مخفف فاطمه، نام زنانه؛ ۲) رنگ روتنه.

فاتاوه: گوندیکه له کوردستان به عسی ویرامی کرد **ف** از روستاهای

ویران شده کردستان توسط بعشان.

فات فاتک: ۱) یاکه‌ریم، کوتسره باریکه، قومری؛ ۲) خممه گز **ف** ۱)

قمری؛ ۲) بزمجه.

فاتک: یاکه‌ریم، قومری **ف** قمری، پرنده‌ای است.

فاتم: فات **ف** فاطمه.

فاتمک: یاکه‌ریم، فاتک، قمری **ف** قمری.

فاتمکی: فات **ف** فاطمه.

فاتمی: فات **ف** فاطمه.

فاتمیلی: فات **ف** فاطمه.

فاتنک: فاتک **ف** قمری.

فاته: فات **ف** فاطمه.

فاته بور: جوری گندوره‌ی شینی دریژوکه **ف** نوعی خربزه.

فاته بوره: فاته بور **ف** نگا: فاته بور.

فاته تیره: بریتی له بی ناوه زی دلناسک **ف** کنایه از احمق زودرنج.

فاته ره شک: سیل **ف** طحال.

فاتنی: فات **ف** فاطمه.

فاتیله: فاتمی چکوله ره زاشیرین **ف** فاطمه نازین.

فاتیلی: فاتیله **ف** فاطمه نازین.

فاصهلل فیچ: قیله و قاج **ف** اریب.

فارای: گوزان، گوزبان **ف** تغییر.

فارزک: چلیس، زورخور **ف** شکمباره، پرخور.

فارس: ۱) کهنسی که زمانی فارسی ده لئی؛ ۲) ناوه بی پیاوان **ف** ۱) فارس،

فارسی زبان؛ ۲) نام مردانه

- هم می زند.
- فاایق: سمرکه موتو، به ناوات گه یشتو له کاردا **پیر و زمید**.
- فاینه بجهه: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **نام روستایی در کردستان که توسط پعنیان و پیران شد.**
- فاییه: فایده **بهره**، فایده.
- فت: ۱) له ریزی بازی دهرکراو؛ ۲) سوتور فرندانی سهیله به فو؛ ۳) له دم دهراویشن؛ ۴) تماسا؛ ۵) دهراویشن له کرداراو؛ ۶) زور، زیاد؛ ۷) گوشاد؛ ۸) وشمی گالتینی کردن؛ ۹) نهفس له سهیله و جگهره **۱) از بازی رانده؛ ۲) فوت کردن چق؛ ۳) از دهان ببرون انداختن؛ ۴) نگاه؛ ۵) افت معامله؛ ۶) بسیار؛ ۷) گشاد؛ ۸) کلمه تمسخر؛ ۹) پل به چق و سیگار.**
- فتبوون: ده رچون له ریزی بازی **از بازی ببرون شدن.**
- فتخوش: سهیله نهفس خوش که به هسانی نهفسی لی بدری **چیقی که پل زدن آسان است.**
- فتدان: ۱) برینی له جنی نهفس؛ ۲) پف کردنی سهیله **۱) کنایه از ریدها؛ ۲) عمل فوت کردن در چق.**
- فتراق: ۱) خومات کردن له شت؛ ۲) زراو، کیسمی زهداو **۱) مترصد؛ ۲) کیسمه صfra، زهره.**
- فتران: روانین، تماشا کردن **نگاه کردن.**
- فتراندن: فتران **نگاه کردن.**
- فترک: کارگ، کوارگ، قارچ **فارچ.**
- فترونه: شوینی پدیوه ند له دارد **جای پیوند زدن درخت.**
- فتره: ربه، چوار مست له ده خل **مقدار چهار مشت از غله.**
- فت کردن: ۱) ده کردن له ریز؛ ۲) سهیله به فو به تال کردن؛ ۳) له دم دهراویشن؛ ۴) شتی له مالی کریا و ده کردن **۱) از صرف راندن؛ ۲) چوق را با پف خالی کردن؛ ۳) از دهان ببرون انداختن؛ ۴) افت از کالای خریداری شده.**
- فتکرن: ۱) تماشا کردن؛ ۲) سهیله به پف به تال کردن **۱) نگاه کردن؛ ۲) چیق را با پف خالی کردن.**
- فتلاندن: پیچدان **پیچ دادن.**
- فتلى: ۱) پیچی خوارد؛ ۲) تاوازی داوه **۱) پیچ خورد؛ ۲) برگشت.**
- فتلين: ۱) پیچ دران؛ ۲) تاوزدانه **۱) پیچ خوردن؛ ۲) برگشت.**
- فتنه: ۱) تاز او؛ ۲) تاز او چی **۱) فتنه؛ ۲) فتنه انگیز.**
- فتوا: بدروه و ازانین **فتوا.**
- فتوفراوان: ۱) زورو زه بهند؛ ۲) گوشادو ههراو **۱) زیاد؛ ۲) گشاد.**
- فتوفههوان: فتوفراوان **۱) زیاد؛ ۲) گشاد.**
- فتنه: ۱) چبه، سرتنه؛ ۲) ده نگی به تال کردنی سهیله به پف **۱) پیچ، درگوشی؛ ۲) صدای خالی کردن چیق با پف.**
- فتنهفت: ۱) چبه چب؛ ۲) پنه پتی گری چرا؛ ۳) بون به عه زه وه کردنی سه گ **۱) پیچ پیچ؛ ۲) لرزش شعله چراغ؛ ۳) بوکشیدن سگ روی زمین.**
- فتیله: ۱) پلته؛ ۲) قودیله چرا **۱) فتیله؛ ۲) چراغ موسی.**
- فالکوفیک: ۱) حیله و حمواله؛ ۲) خدالاتی به تال: (که خوت بر وات همیه بهم **فالکوفیکه/ جه نایت بوج به دنیا و خمریکه) «جه نایی مدل»**
- فال: ۱) قولاپ و داوی ماسی گرتن؛ ۲) به خت خوینده وه **۱) قلاب ماهیگیری؛ ۲) خیال واهی.**
- فال: ۱) با، تاره زوی گان لای میونیه یه کسم: (ماکمراه به فال؛ ۲) خیره، به خت خوینده وه **۱) هوس جفتگیری ستور ماده؛ ۲) فال.**
- فالا: به تال، خالی **نهی.**
- فالان: فلاان، فلاانی **فلاان، یارو.**
- فالاؤریه: که سی به خت ده خوینته وه **فالگیر.**
- فالبیز: فالاولیه، به خت و خوین **فالگیر.**
- فالبین: فالبیز **فالگیر.**
- فالقه کرن: خیره گرتنه وه له لای فالچی **فال گرفتن.**
- فالچی: فالاولیز **فالگیر.**
- فالگر: فالاولیز **فالگیر.**
- فال گرتن: کیشانی میونه یه کسم له فه حل **گشن گیری.**
- فال گرتنه وه: ۱) چونه لای فالاولیز؛ ۲) کاری فالاولیز **۱) رفتن پیش رمال؛ ۲) کار رمال.**
- فالگره وه: فالاولیز **فالگیر، فالبین.**
- فالگه ر: فالاولیز **فالگیر.**
- فالنج: نه خوشی شمه پله، یئفلیجی **فلچ اندام.**
- فال هاتن: به کسمی میچکه که تاره زوی گانی پهیدا ده بن **نز خواهی ستور ماده.**
- فالله: یاله، کارکه ری ده شت **کارگر کشاورزی، دروگر.**
- فام: تاوهز، تیگه یشتو **فهم، درک.**
- فاما: زیره کو تیگه یشتو، به تاوهز **فهمیده.**
- فامي: بد تاوهز، تیگه یشتو، فاما **فهمیده.**
- فامیده: فاما، تیگه یشتو **فهمیده.**
- فامیه: فاما، به تاوهز **فهمیده.**
- فامین: تیگه یشتو **فهمیدن.**
- فانوز: چراوه ستی، له تمری، فه نه **فانوس.**
- فانوس: فانوز **فانوس.**
- فانی: ۱) له تی لهدین چووندا: (دنیای فانی)؛ ۲) نازناوی شاعیریکی کورده که ناوی مامند بوه **۱) فانی؛ ۲) تخلص یکی از شعرای کرد زبان.**
- فانیله: زیر کراس، زیر شه وی **زیر بیراهن.**
- فاویه: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **نام روستایی در کردستان که توسط پعنیان و پیران شد.**
- فایتون: عمره بانه سواری که ولاخ ده یکیسا **در شکه.**
- فایده: ۱) بهره؛ ۲) قازانچی سودا **۱) بهره؛ ۲) سود معامله.**
- فایز: سوتی دراو سوی پول **ربا، بهره.**
- فایزه: ولاخی که پاشوان لیک ده دا **حیوانی که در راه رفتن پاه را به**

- فرانکهس: فران **ف** فلان.
- فرانن: فراند **ن** نگا: فراندن.
- فران و فیستار: ثم و نوی نادیاری **ف** فلان بیستار.
- فرانه کهس: فران **ف** فلان.
- فرانی: فران **ف** فلانی.
- فرانی: رفاندی **ف** ربو.
- فراؤ: ۱) وحده واکه و تو به بالان: ۲) رفیرا و **ف** ۱) پرواز کرده: ۲) ربو ده شده.
- فراوان: ۱) گوشاد: ۲) زیاد **ف** ۱) گشاد: ۲) زیاد.
- فراوانی: ۱) همه راوی، گوشادی: ۲) هم رزانی رشق و روزی **ف** ۱) گشادی: ۲) وفور مایحتاج.
- فراآیش: که سئی که به شیعر جوین به خملک ده **د** هجّا، هجو کننده به شعر.
- فراوین: فراقین، جهمی توهه **ز** نهار.
- فریباز: فراویز **ف** هجو کننده به شعر.
- فرت: ۱) در چون و هاتنی به پله: (نم جرت و فرمت له چیه): ۲) گوشاد: (کراسیکی فرت و فراوانی ده برد): ۳) وشهی تیزبی کردن، فت: ۴) گزی و حیله: (فتر و فیلان ده کا): ۵) لیدانی ره گ، پت **ف** ۱) آمد و شد باشتاد: ۲) گشاد: ۳) کلمه تمسخر و استهزاء: ۴) حیله: ۵) نبض.
- فرتاندن: ده برداندن: (تا نیستا چوار منالی ده فرتانده) **ب** بیرون دادن.
- فرتان: ده فرتاندن، ده برداندن **ب** بیرون دادن.
- فرتک: ۱) کونه که بیو، قولی بیفل، کونه تفتك: ۲) دل به یه کاهاتن **ف** ۱) سوراخ بینی: ۲) تهوع.
- فترتول: جوینی زنانه، واتا: گوشاد **ف** دشنام زنانه.
- فترتوهه: فرته نه، شیوان و تیکه و هاوی شتنی ده ریا **ف** طوفان دریابی.
- فترتونه ک: شیوان و تیکه و هاوی شتنی ده ریا **ف** طوفان در دریا.
- فترتوهور: بزوته وه و چون و هاتنی بی تو قره **ف** جنبش بدون آرامش.
- فترته: ۱) قسمی بن لیو، پرند: ۲) ده بردیزی شتی به توندی: (مشک فرته کی کردو ده رچو): ۳) بزوته وه: (هر فرته بکدی خواه او): ۴) راتله کانی توند: (لینگه فرته ده کا) **ف** ۱) لندیدن: ۲) در فتن به سرعت: ۳) جنبش: ۴) به حرکت درآوردن شدید.
- فتره فرت: چون و هاتنی به پله **ف** جنبش بدون وقفه.
- فتره کردن: ده بردین ده **د** یکهو در رفتن.
- فتره نه: فرتو نه **ك** طوفان دریا.
- فترتی: ۱) بزرگانی شیر، هدلگه رانی شیر: ۲) ورتکه نانی تی کوشین **ف** ۱) فاسد شدن شیر: ۲) ریزه نان ترید.
- فترتی: فرتول **ن** نگا: فرتول.
- فترتیک: ورتکه نانی تی کوشین **ف** ریزه نان ترید.
- فترتینه: فرتو نه **ك** طوفان دریا.
- فرج: پانوه بوله بن پیدا **ف** له شده زیر پا.
- فتیله: فتیله **ن** نگا: فتیله.
- فجوز: رویستتی بین گهرا نهود، تهره **ف** یکباره رفتن بی برگشت.
- فجور: ده نگی فرینی سوسک و که و **ف** صدای پریدن تیهو و کبک.
- فجوق: ده نگی فرینی که و **ف** صدای پریدن تیهو و کبک.
- فجوك: بالنده ناماده فرین **ف** برنده آماده پرواز.
- فچ: وشهی تیزبی کردن واتا: نعت کرد، نایددم، فت **ف** کلمه تمسخر.
- فچک: ۱) حینچک، کوت: ۲) ده نگی ده زگای جولا له کار کردن **ف** ۱) کله زدن در هنگام جماع: ۲) صدای دستگاه باقندگی هنگام کار.
- فچک فچک: فچکی به شوین به کدا **ف** (فچک) پیا بی.
- فچکه: تدرسه قول، قدرسه قول، سمرکل **ف** مدفوع الاغ.
- فچوز: ۱) فجور، تهره: ۲) ده نگی که و له دیتني مارورینو، سیره، چیره **ف** ۱) نگا: فجوز: ۲) صدای کبک از ترس.
- فچوزک: بریتی له ژنی بی شه مری سد لینه **ف** کایه از زن سلیمه.
- فچوق: فجوق **ن** نگا: فجوق.
- فچه: پچه، چبه، سرته **ف** بچ بچ.
- فچه فچ: ۱) پچه بچ: ۲) فچک فچک **ف** ۱) بچ بچ: ۲) نگا: فچک فچک.
- فحیل: پاکانه، بی توان بون **ف** تبرنه.
- فدا: گوری، قوربان، خو ده پینا ناو **ف** فدا.
- فادایی: پیشمehrگه **ف** فدایی.
- فر: ۱) بال لیکدان و بلندبُونی مدل: ۲) بوختان و دره: ۳) په یوه ندی، علاقه: ۴) قوم له تراودان: ۵) هله لقصور آندن: ۶) جوینی به شیعر: ۷) ناسک و ته نک **ف** ۱) پر زدن، پرواز: ۲) دروغ: ۳) ارتباط: ۴) جرعه: ۵) سرکشیدن مایع: ۶) هجو شعری: ۷) نازک.
- فرآ: ۱) رفیندرا: ۲) تیزیال، زور له فرین خیرا: ۳) بال گره وه **ف** ۱) ربوه شده: ۲) تیزیرواز: ۳) پرنده، بال زن.
- فرآخ: ۱) ده فرو ثامانی مال: ۲) قایی چیشت تیداخواردن، مدتہ تی **ف** ۱) ظروف خانه به طور عام: ۲) طرف گود غذا خوری.
- فرار: راکردن لدتسان، ده رچون **ف** فرار.
- فراز: ۱) گوشاد: ۲) بلند. ده گهل سدر ده گو تری: (سمر فراز) **ف** گشاد: ۲) بلند.
- فرازه: پریز، جیگه ده غلی دره و کریا **ف** جای غله در و شده.
- فرازی: ۱) همارش، بی گهیشتی به خودها هاتو: ۲) بوزانهود، له سیسی و کزیوه سازیون **ف** ۱) رسای شکوفا: ۲) سرحال آمدن بعد از زیونی.
- فraig: ۱) سه همه نی نان خواردن: ۲) نامان، قاب و قاچاغی مال به گشتی **ف** ۱) ظرف گود غذا خوری: ۲) ظروف خانه به طور عام.
- فراقین: نانی نیمه رو **ف** ناهار.
- فراق: قاب و قاچاغ، ده فریه گشتی **ف** ظرف عموماً.
- فرآکه: جوچکه مدلی که تازه فیره فرین ده بی **ف** جوجه نوب رواز.
- فران: کاورا، نمه که، هین، ناوی نادیار **ف** فلان.
- فران: ۱) بال گرته وه: ۲) رفان **ف** ۱) پریدن: ۲) ربوون.
- فراندندن: ۱) بال پی گرته وه: ۲) رفاندن **ف** ۱) پرواز دادن: ۲) ربوون.
- فران فران: رفاندنی هر کده سه بوجوی **ف** مسابقه در ربوون.

فرفینگ: نالامدت، هلامدت، یهسیو **زکام**.

فرقات: کولی گریان که له تورگدا قه تیس ماوه **بغض گلو** از گرید.

فرک: ۱) بیچو **هینسان**، تاییستی بو ماینی ده **تین**: ۲) رانی زان: ۳)

نه خوشیه کی سنگه: ۴) ده غلی تدنک: ۵) تدنک چاندنی توو: ۶)

مچورکی لهش **لش**: ۱) بچه آوردن ویزه مادیان: ۲) درد زایمان: ۳) نوعی

سینه درد: ۴) کشتزار کم محصول: ۵) با فاصله کاشتن دانه: ۶)

مورمور بدن.

فرک: ۱) تهنا قومی، تهنا فری: ۲) براوتی زور به له **ل**: ۱) یک جرعه:

۲) حرکت بسیار سریع.

فرکا: فرک، زور به پله **ل** دویدن هرچه سریعتر.

فرکافرکا: ۱) بدپله راکردنی به کوهمل: ۲) فران فران **ل**: ۱) دویدن

گروهی باشتات: ۲) مسابقه ربودن.

فرکان: ۱) فرک، فرکا: ۲) گلوفین **ل**: ۱) نگا: فرکا: ۲) دردست فشدگی.

فرکاندن: گلوفین **ل** مچاله کردن و فشردن.

فرکان فرکان: فرکافرکا **ل** نگا: فرکافرکا.

فرکردن: هملقوراندن، یه کجی خواردنده وی تراوا **ل** سرکشیدن، نوشیدن.

فرکرن: فرکردن **ل** سرکشیدن، نوشیدن.

فرکوهور: ۱) بدپله راکردن: ۲) ده نگی بدردو داری به توزم هاویز راوا **ل**

۱) با شتاب دویدن: ۲) صدای سنگ و چوب برتاب شده.

فرکه: ۱) ده ریدرین و رویشنی توندو تیز: ۲) بازبردنی زور بلند: ۳)

سواب: ۴) فرمانی خواردنده **ل**: ۱) دررقن با شتاب تمام: ۲) پرسن

بلند: ۳) نگا: سواب: ۴) فرمان نوشیدن، بنوش.

فرگه: ۱) جیگهی یا ال گرتنه وی معل: ۲) تدیاره خانه **ل**: ۱) پرازگاه

پرندگان: ۲) فرودگاه.

فرمان: ۱) کار، شوُل، شوغل، شوخل، شوخل، تهرک: ۲) عدم، نهمر **ل**: ۱) کار:

۲) فرمان.

فرمانبه: ۱) کارکری ده سه لات دار موجه خور: ۲) گوئی له مست **ل**

کارمند: ۲) فرمانبردار.

فرمانکور: کارکر **ل** کارگر.

فرمانگوزار: کارپیک هیندری بدرده ستی ده سه لات دار **ل** کارگر.

فرمانی: جلک و کملپله کاری **ل** لباس کار.

فرمک: کونه لوت، قولی بیقل، کونه تفک **ل** سوراخ بینی.

فرمیسک: نهسرین، نه شک، روئنک، نهسر **ل** اشک.

فرمیسک بزه: گریانی شادی **ل** اشک شادی.

فرن: نهندوری بلند **ل** تور بر جسته.

فرنده: هرچی بالی همه و به حموادا ده چنی، بالدار، مدل **ل** پرنده.

فرنک: تفک، بیقل، که بیو، که بی، لوت **ل** بینی.

فرننه: فرنده **ل** پرنده.

فرنه گوله: مه لیکی بچوکه له چوکه به پچوکتر **ل** برنده ایست از گنجشک

کوچکتر.

فرنی: خواردنی له شیر و نارده برنج ده کری **ل** فرنی.

فرو: فرشک، زهک **ل** آغور

فرجلک: ۱) (زهک: ۲) حینچکه: ۳) تی ههلکوتی بیچو له گوانی دایک بو

مزین **ل**: ۱) آغور: ۲) کلم زدن: ۳) مک زدن با شتاب از سستان.

فرجهه: ۱) تپه مسی بددارا کوتراو بورنگ کردنی شتو

خاوین کردنده وی جلک: ۲) سیواکی موبین **ل**: ۱) برس: ۲) مسواک

موبین.

فرچیل: دانه ویله نیوه کولا **ل** دانه نیم پخته.

فرداندن: له ناو دهستدا ورد کردن **ل** با دست خرد کردن.

فردقی: فه رحانی، خوشی پاش ته نگانه: (پاشی ته نگی بینی فردقی به)

«مسمل» **ل** گشایش پس از سختی.

فردک: نان بو تی ولین ورد کردن **ل** ریزه کردن نان برای ترید.

فرز: ۱) زرنک: ۲) خیرا له رئی رویشن: ۳) زو، بلز: ۴) زینک و پینک و

له بردچا **ل**: ۱) زرنگ: ۲) آدم چالاک و خوش رو: ۳) زود، عجله:

۴) شیک.

فرزهند: رویله، عه ولاد، بیچوی بیناده **ل** فرزند.

فرزه: پرمد، ده نگی بیقلی یه کسم **ل** صدای بینی ستور.

فرزین: بزمین، بزمده کردن **ل** «بزمه» کردن.

فرس: گیای چیمهن که بزایریکی زور دژواره **ل** فرین.

فرساده: رهوانه کر **ل** فرستاده.

فرسلک: فرچک، زهک **ل** آغور.

فرسواریون: لمخوبایی بون **ل** مغروشدن.

فرسدهت: همل، ده رفه **ل** فرستاده.

فرسنه: مهودایه کی ریگایه بدرانیم به شده هدزا میتر **ل** فرسخ.

فرسنه: خرسه **ل** فرسخ **ل** فرسخ.

فرسنهند: ۱) نینساف، عهداللهت، بهزیمی: ۲) ده رفمت، کیس، همل،

فرسنه: ۱) عدل، انصاف: ۲) فرستاده.

فرشته: ۱) بندنه خوداکه له عاسمان: ۲) بینی له زور خوشیک: ۳)

ناوی زنانه **ل**: ۱) ملاتکه، فرشته: ۲) کنایه از سیمار زیبا: ۳) نام زنانه.

فرشنهنگ: کدم جیکلدانه، بین حوسه له، کدم بشو **ل** کم ظرفیت،

زورنج.

فرشك: ۱) فرچک، زهک: ۲) شیلاوک **ل**: ۱) آغور: ۲) پنیر مایه.

فرشه: فرجه **ل** نگا: فرچه.

فرغه: زیمک گوئی، ایرادگری: (فلانه کدس زور به فرغه) **ل** ایرادگیری،

کنایه زنی.

فرفات: ۱) رزیو: ۲) سینه پوشی کارگر له جدنگهی کاردا **ل**

پوشیده: ۲) روپوش کارگری.

فرفاته: کوتالی زور ناسک **ل** پارچه بسیار نازک، وال.

فرفره: ۱) کاغز له چند لاوه ده نوشته و هو گوئی بو دیلنده به

داروکه یه کیوه ده کمن تا به با بسوزنیه: ۲) پهپوله **ل**: ۱) بادر،

فرفره: ۲) پروانه.

فرفره: فرفره، لیستوکی له قاقهز که با ده بسوزنی **ل** فرفره.

فرفره: فرفره **ل** فرفره.

بردی) **اف** ۱) صدای پرپر زدن؛ ۲) کنایه از شتاب.
فرهقین: ۱) له برهیه کچون، پدرتین؛ ۲) رک نهستور **اف** ۱) اژم وارفت، ترکیدن؛ ۲) بسیار خشمالود.

فرهك: ۱) ده نگی بالی مدل که دنی بفرنی؛ ۲) قومیک **اف** ۱) صدای بال پرنده در اوان پرواز؛ ۲) یک جر عده.

فره کردن: زور کردنی شتو و کار **اف** زیاد کردن.

فره کردن: له شقهی بال دان **اف** پرواز کردن.

فره گهر: کدمی کدم له ماله خویه تی **اف** کسی بسیار گردش کند.

فره ماگ: کون، دیرینه **اف** کنه.

فرهوان: گوشاد **اف** گشاد.

فرهوانی: گوشادی، فرتی **اف** گشادی.

فرهوهز: ۱) زور بلی، چهنه باز؛ ۲) سه گنی که زور نهاده پی **اف** پرگو؛ ۲) سگی که بسیار واق می کند.

فرهه: گوشاد **اف** گشاد.

فرههی: ۱) ناسوده بی؛ ۲) هدر زانی؛ ۳) خوش را باردن **اف** ۱) آسایش؛ ۲) ارزانی؛ ۳) خوشگذرانی.

فرهی: فراوانی **اف** فراوانی.

فری: ۱) رهوانه: (توتنی بونه مه فری که)؛ ۲) رابه، هسته؛ ۳) قومیک **اف** ۱) گسیل؛ ۲) برخیز؛ ۳) یک جر عده.

فریا: ۱) تاریکاری، هانا؛ ۲) هاوارو داد؛ ۳) گهیشن له کاتی خوی داف

کمل؛ ۲) داد و فریاد؛ ۳) به موقع رسیدن.

فریاخستن: گهیاندن له کاتی پیویست داف **اف** ارسانیدن در وقت مناسب.

فریاردس: بدداد گهیشتون **اف** فریادرس.

فریاکه وتن: ۱) ده هاناهاتن؛ ۲) ده کاتی پیویست دا گهیشن **اف** به داد رسیدن؛ ۲) در وقت مناسب رسیدن.

فریاکه وتن: فریاکه وتن **اف** نگا: فریاکه وتن.

فریب: خله تان، خاپان **اف** فریب.

فریب خواردن: ده سخه رو بون **اف** فریب خوردن.

فریب خواردو: خله تاو، خاپاندی **اف** فریب خورده.

فریب دان: خاپاندن **اف** فریب دادن.

فریب دراو: فریب خواردو، خاپاندی **اف** فریب خورده.

فریبیوک: خاپنون **اف** فریبینده.

فریبیاگ: خاپاندی **اف** فریغته.

فریبیان: فریب خواردن، هله لخه لمان **اف** فریب خوردن.

فریت: بون، تیوه دان **اف** بود.

فریز: ۱) فرس، فروز، فروزی؛ ۲) پیریز؛ ۳) گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد **اف** ۱) فریز؛ ۲) جای دروشنده غلمه؛ ۳) از رستاهای ویران شده کردستان توسط بعثیان.

فریزو: فرس **اف** فریز.

فریزو: فرس، فروز، فروزی **اف** فریز.

فریزه: پیریز **اف** جای دروشنده غلمه.

فریسک: گولیکه دهشتی له بدھاردا ده روی **اف** از گلهای صحرایی که در

فروت: رابردوی دانی شتی به کهنسی له بدرانبه رشتی دا: (نموده به توم فروت) **اف** فروخت.

فروتن: دان له داو ستد **اف** فروختن.

فروتونخ: فروشم **اف** فروشنده.

فروته نی: شتی که بو فروتن ناماده به **اف** فروختن.

فروتی: ۱) دریاگ له داو ستد دا؛ ۲) دای له داو ستد **اف** ۱) فروختن؛ ۲) فروخت.

فروج: جوچه له مریشکی خره که که بو خواردن نهشی **اف** جوچه مرغ.

فروجاو: سوربا و فروج **اف** سوب جوچه.

فروخت: رمین، زواج **اف** رواج.

فروز: وهر زی، جارزی **اف** دل زدگی.

فروزو: فرس **اف** فریز.

فروزی: ۱) فرس؛ ۲) زور وردیله؛ ۳) پیر و زمه نگ **اف** ۱) فریز؛ ۲) بسیار ریز؛ ۳) فریز و زرنگ.

فروش: ۱) رمین، فروخت؛ ۲) فروتن **اف** رواج؛ ۲) فروختن.

فروشن: فروتن **اف** فروختن.

فروشراو: دریا له داو ستد **اف** فروخته شده.

فروشگه: موغازه، دوکان **اف** مغازه، فروشگاه.

فروشیار: کهنسی که شت ده فروشی **اف** فروشنده.

فروشیاگ: فروشراو **اف** فروخته شده.

فروشیاوا: فروشراو **اف** فروخته شده.

فروک: تیپال، فرآ **اف** تیزبر.

فروکه: تدیاره، بالا فر **اف** هوایما.

فروکه تازو: نم کهنهی فروکه ته باته ریگا، خله بان **اف** خلبان.

فروکه خانه: ۱) فرگه؛ ۲) لانه فروکه **اف** ۱) فرودگاه؛ ۲) اشیانه هوا یاما.

فروکهوان: فروکه تازو **اف** خلبان.

فرون: فرن **اف** تشور بر جسته، فر.

فروته ک: بدرزه حه وايله، باده وه **اف** باد بادک.

فره: زور، راف، زه حف، گه لیک، زنده، پر **اف** بسیار.

فره: ۱) ده نگی بالی مدل له بال گرتن دا؛ ۲) بنمهای فرہدان، هاویشن **اف** ۱) صدای بال در پرواز؛ ۲) پرت.

فره بهش: دارایی و داهانتی که زور کهنسی تبدی شدیک بی **اف** شرکت عمومی.

فره بیز: زور بلی، چهنه بان چمه سرو **اف** پرگو.

فره خور: زور خور **اف** بسیار خوار، پر خور.

فره دان: هاویشن **اف** دورانداختن.

فره روز: روزین، دوچو **اف** چند جهره، منافق.

فره ز: پارچه یه کی جوانی توکنه ده کریته پشته کهوای زنان **اف** محمل.

فره زان: زور زان **اف** فر زانه.

فره زانا: زور عالم، هوزان **اف** فر زانه، دانشمند.

فره فر: ۱) ده نگی بال لیکدانی مدل؛ ۲) بریتی له پلهای زور: (به فره فر

بهار روید.

فریش: (۱) نسرین، فرمیشک، روئندک؛ (۲) زمک (۱) اشک؛ (۲) آغوز.

فریشک: شیلاوک، نامیانی په نیراف پنیرمایه.

فریشک: (۱) نسرین، فریش: (۲) فرو، فرشک، ژدک؛ (۳) شیلاوک (۱)

اشک؛ (۲) آغوز؛ (۳) پنیرمایه.

فریزی فری: بازی که بونالان نوعی بازی کودکانه.

فريقهت: خاتر جهم مطمئن.

فريشك: نيوه گيشتو، فهریک تیمرس.

فرین: (۱) فزان؛ (۲) پته دانی رهگ؛ (۳) په زینی به لکی چاوه؛ (۴) پرمدو

لوشمی یدکسم له برسان و له ترسان (۱) نگا: فزان؛ (۲) زدن نبض؛

(۳) جهش پلک چشم؛ (۴) صدای بینی ستور از ترس یا گرسنگی.

فرین: (۱) هدرچی بالدار و حدواه خا؛ (۲) رفین؛ (۳) خواردنده (۱)

بر واژدهنده؛ (۲) به سرعت برنده؛ (۳) نوشیدن.

فريوب: فريوب قريوب.

فريوب: بالداری به حموداچو برواز کرده، پر يده.

فريوباباز: خاپتوک حقه باز.

فريوخواردن: فريوب خواردن فريوب خوردن.

فريوخواردو: فريوب دراوه فريوب خورده.

فريوبخور: فريوب دراوه فريوب خورده.

فريوبدان: فريوبدان، خاپاندن فريوب خورده.

فريوبيان: قريبيان فريوب خوردن.

فرييه: زهحف، زاف، زور بسيار.

فز: (۱) جوله، بزاو؛ (۲) هناسه (۱) حرکت؛ (۲) نفس.

فزدوك: عازمه بی جوش صورت جوانان.

فزدهله: فزدهله نگا: فزدهله.

فزدي: بالداريکي چكونله به پرنده ايست.

فزده: (۱) فز؛ (۲) جورى ناخوشی په ز؛ (۳) دهنگى بيقلى گرتى (۱) نگا:

فز؛ (۲) نوعی بيماري گوسفند؛ (۳) صدای بینی گرفته.

فزول: خوتیله لقوتین، لاپره سهنه فضول.

فزولى: خوتیله لقوتاندن، کاري فزول فضولي.

فزه: (۱) فرزه؛ (۲) نکه، دهنگى به حال، سرتهى کم (۱) نگا: فز؛ (۲)

كمترین حرکت يا صدا.

فزهلى بريين: لمجهوله خستن از حرکت انداختن.

فزه: (۱) پيسايني بنيداده؛ (۲) زورپيس و پوچل (۱) مدفوع انسان؛ (۲)

بسياز كنيف و شلخته.

فس: (۱) وشهى پشيلاهه رکردن؛ (۲) تس؛ (۳) خه وتنى مريشك له بن

ديكل دا؛ (۴) وشهى گالته پي كردن (۱) حرف راندن گر به؛ (۲) چس؛

(۳) خوابيدن مرغ زير خروس؛ (۴) کلمه استهزاء.

فسار: ده سکه ره شمه، پهتنى که ده ملي حميوان ده خرى و پيي راده كىشري

افمسار، مهار.

فس بهرдан: تس کهندن (۱) چس دادن.

فستاق: هدنگوري که به داره وه وشك ده بئ (۱) انگوري که بر تاك

بخشکد.

فستان: کراسی روزانه دنی زنان پيراهن زنانه.

فستقان: له بدر لوسی له دهست خزین، خزیکی و دك ماسی (۱) ليزخوردن دردست.

فستك: خليسکان و کهونت به سدر سدردا (۱) ليزخوردن و بر سر افتادن.

فستوق: (۱) چدوره، خويتري و بيکاره؛ (۲) مالانگدرى که قفت ناچيشه وه مال خوي (۱) ولگرد؛ (۲) ولگردی که هرگز به خانه اش برنسى گردد.

فستهك: رهت بردن و کفتن به سدر سدردا (۱) سكتري خوردن و با سر به زمين افتادن.

فس خواردن: (۱) دانه ويني مريشك بو کده شير؛ (۲) بريشي له دهست نه کردنده له بدرانبر کدسى دا؛ (۳) زير کهونت له زورانى دا (۱) خوابيدن مرغ زير خروس؛ (۲) کنایه از مقاومت نکردن؛ (۳) زمين خوردن در گشتنى.

فس دادان: فس خواردن (۱) نگا: فس خواردن.

فسدان: (۱) تسين، تس کهندن؛ (۲) زير خستن له زورانى دا؛ (۳) لي بردنده وه له قوماردا؛ (۴) دانه ويني مريشك بو کده شير (۱) چس دادن؛ (۲)

بر زمين زدن حریف در گشتنى؛ (۳) بردن در قمار از کسى؛ (۴) خوابيدن مرغ زير خروس.

فسدانهوه: ناچار به پهشيمان کردنده (۱) قهره از کاري بازداشتمن.

فسسه: وشهى ده رکردنى پشيله (۱) کلمه راندن گر به.

فسفس بالله وان: خوهه لکيسي هيج له دهست نه هاتگ (۱) بهلوان پنه.

فسقل: گزگل، بوريکي دارمازو (۱) يكي از شمرهای مازوج.

فسقه: خسکه، خليسکه (۱) پياز ريز گاشتنى.

فسك: خليسک، شممت (۱) لغش.

فسکاگورى: گيابه که بونتىکي ناخوشى لي دتى (۱) گيابه است بدبو.

فسکاندين: سوار بونى مدلی نير له ميچكه، پيدا فسین (۱) سوارشدن پرنده تر بر ماده.

فس گردن: تس بهردان (۱) چس دادن.

فسکول: (۱) پر زهه وردى سهر گمنمده شامي؛ (۲) گولينگه به پر زهه کلاوه (۱) پر زسر بالله؛ (۲) منگوله سر کلاه.

فسکه: خسکه، خليسکه، فسقه (۱) پياز ريز گاشتنى.

فسکه: (۱) تسكه، کدسى نير تس دهد؛ (۲) بريشي له خويتري و ترسه نوک (۱) چس ده؛ (۳) کنایه از بيکاره و ترسو.

فس کهندن: تس کهندن (۱) چس دادن.

فسكين: خليسکان (۱) ليز خوردن.

فسن: تسكهن، تسن (۱) نگا: فسکن.

فسستان: بريشي له وده رنان به سوکا ياهتى (۱) کنایه از راندن توھين آميز.

فستنوک: زور تسكهن، بريشي لمزور ترسه نوک (۱) کنایه از بسيار ترسو.

فسوس: (۱) جانه و بوريکي به لکه نير له سنجاو بونگه يبيسي لي ديت؛ (۲) بريشي له مروي خويتري و بيکاره (۱) حيواني دورنگ از تيره سنجاب بسيار بدبو؛ (۲) تور، لاه پهنه، پسک (۱) در گوشى؛ (۲) الکن.

فشهل: سست و بی ناواف متخخلل.

فشهلوك: سست و شل و خونه گرتواف متخخلل، سست.

فشهله: فشهلوك نگا: فشهلوك.

فشین: هاشمی مار، دهنگی ماری توره که کمیک له فیتوه کاف صدای مار.

فک: ۱) گریانی بی دنگ؛ ۲) کردنوهی زام یا له جنی چوگ؛ ۳) زانینی برسمی دزواراف ۱) بازکردن باندیچی؛ ۴) حل مساله مشکل.

فکله: ۱) توبیل، نهندی؛ ۲) موی سهر نهندی؛ ۳) قولایی پشت مل ۱) پیشانی؛ ۴) موی برپیشانی؛ ۵) گودی بشت گردن.

فکه: فک نگا: فک.

فکین: به بی دنگ گریاناف گریستن بی صدا.

فل: ۱) تمدل، لمش گران؛ ۲) بل؛ ۳) زور ماندو شه کمه؛ ۴) ویک هاتگی ۱) تبل؛ ۲) نرم شده میوه جالیزی؛ ۳) تمام خسته؛ ۴) به هم آمدگی.

فلان: فران، کاوراف فلاں، یارو.

فلان: فلاں ۱) فلاں.

فلان بیمام: ۱) ندم و ندوی نادیار؛ ۲) وشهید که ودک واندک، هین ۱) فلاں وبهمان؛ ۲) تکید کلام بعضیها، چیز.

فلان فلاں: جوئیکه ۱) دشنامی است.

فلان فلاں شوده: جوئیکه ۱) دشنامی است.

فلانوفیسوار: فران و فیستاراف فلاں بیستار.

فلانوفیسخار: فران و فیستاراف فلاں بیستار.

فلانه کهس: فرانه کس ۱) فلاں.

فلبیون: شه کمه بون ۱) از خستگی درماندن.

فلت: ۱) قسمی بی تام؛ ۲) فدرمان به بیدنه نگ بون؛ ۳) تا توخوا فلت؛ ۴) گشاد.

گوشاد، فرت ۱) یاوه؛ ۲) امر به سکوت؛ ۳) گشاد.

فلت: شه کمه ۱) خسته.

فلتان: فلبوون، شه کمه بون ۱) خسته شدن.

فلتاندن: قسمی بی تام کردن ۱) یاوه گفتن.

فلتلوخ: لمبریک هملوچه شاوی پلیخاوا ۱) متلاشی و له شده.

فلته: قسمی بی تام، فلت ۱) یاوه.

فلتمدهمه: دم گوشادو قسمه نهزان ۱) دهان گشاد یاره گو.

فلته فلت: ۱) قسمی بی تام، فلت؛ ۲) فدرمانی بیدنه نگ بون؛ ۳) قسمی گران که تیگه بشتنی دزواره، فلسه فده ۱) یاوه؛ ۲) امر به سکوت؛ ۳) فلسفه باقی.

فلتی: فرتول ۱) دشنام زنانه.

فلتیره: سه نگیک بوه بو کیشانه له زمانی عوسمانی دا ۱) وزنی در دوران عثمانی.

فسه زمان: زمان پسک، توراف الکن.

فسه فس: ۱) دهنگی بالی ده رجونی پفرداو؛ ۲) پچه بیج، چبه چپ ۱) صدای خالی شدن باد؛ ۲) بیج بیج.

فسه ک: بریتی له بی غیره تونه و نه وراف کنایه از ترسو و بی غیرت.

فسه کردن: سرته کردن ۱) بیج بیج کردن.

فسه فس: مو روی شیلان ۱) مهره قرمز زینتی.

فسین: تسین، فس که ندن ۱) چس دادن.

فش: ۱) گوشاد، همراو، فرت، فرهوان؛ ۲) سست و نرم و تاپتدو؛ ۳) چلم؛ ۴) ده رخستنی پی ناواده فری یاتنکارا ۱) گشاد؛ ۲) نرم و سست و متخخلل؛ ۳) آب بینی؛ ۴) خالی کردن باد از مشک باد شده.

فسشار: قسمی بی جنی کردن ۱) هذیان گفتن.

فشاوش: هد ناسدانی به به له سرمه که هن کردن.

فسبیون: ۱) فرت بون؛ ۲) شل و سست بون؛ ۳) باده رجونی پف کراو؛ ۴) ته سلیم بون ۱) گشادشدن؛ ۲) سست و متخخلل شدن؛ ۳) باد در رفتن از دمده؛ ۴) تسلیم شدن.

فسه شه: ۱) بازوتی له قاقمه زیچراو له ندوروزدا بو گممه ده بتدقین؛ ۲) پزدان ۱) فسفسه؛ ۲) باد کنک.

فسحقيات: ۱) ناخافتنی بی تام؛ ۲) حده نک ۱) یاوه؛ ۲) شوخی.

فسک: ۱) سیل؛ ۲) پرمد ۱) سیرز طحال؛ ۲) عطسه.

فس کردن: ۱) گوشاد کردن، فرهوان کردن؛ ۲) بریتی له خوبه ده سته ده دان: (که به گ زانی نه من ماتم کشی کرد / که من هد سلام نهومات بو فشی کرد) «شیخ زاد» ۱) گشاد کردن؛ ۲) کنایه از تسلیم شدن.

فسکین: ۱) پنترین، پزمین، پشمین؛ ۲) فیشقاتنی بزنه کیوی، دهنگی بزنه کیوی کاتی ترسان و راکردن ۱) عطسه کردن؛ ۲) صدایی که از بز کوهی هنگام ترسیدن درمی آید.

فسنه: هه لوزه ره شه، تالو بو خارا ۱) ال بخارا.

فسن و قول: زیاد له پیویست گوشاد ۱) بیش از حد گشاد.

فسول: خاکی سستی زه وی، زمینی سست و شل ۱) زمین متخخلل و سست.

فسه: ۱) حده نک؛ ۲) خوهه لکیشان؛ ۳) دهنگی با که له که لینه ده دیت؛ ۴) چوره، ملیکی چکولهه بوره لکو کیده ۱) شوخی؛ ۲) خودستایی؛ ۳) صدای باد که از شکاف و درز آید؛ ۴) پرنده ایست.

فسه فش: ۱) خوهه لکیشان؛ ۲) دهنگی با، فشنه ۱) خودستایی؛ ۲) صدای باد که از درز آید.

فسه ک: فیشه ک ۱) فشنگ.

فسه کردن: ۱) حده نک کردن؛ ۲) خوهه لکیشان ۱) شوخی کردن؛ ۲) خود را ستون.

فسه کلاونه: چوره بونه ۱) نگا: چوره پونه.

فسه که: خوهه لکیش ۱) خودستایی دروغین.

فسه ک کیش: نامرانیکه له تفه نگ دا ۱) آلتی در تنگ.

فسه گالته: قسمی بدقة سنتی بو پیکنین ۱) لطیفه، جک.

فلیقاندن: پلیشانده و له کردن.
 فلیقانده وه: پلیشانده وه له کردن.
 فلیقانده وه: پلیشانده وه له کردن.
 فلیقان: فلیقاندن له کردن.
 فلیقان: پلیخاندن له کردن.
 فلیقانه وه: فلیقانده وه له کردن.
 فلیقانه وه: فلیقانده وه له کردن.
 فلیقانه وه: فلیقان له شدن.
 فلیقاو: فلیق له شده.
 فلیقاوه: فلیق له شده.
 فلیقیاگ: فلیق له شده.
 فلیقیان: فلیقانه وه له شدن.
 فلیین: رنگ‌هاتن، هلفرچان انتباض، بهم آمدن.
 فم: زور بوقفل هینان که چلم در کهونی: (فم که نو جلمت نه مینی) فین.
 فن: فم فین.
 فناز: هلاتن، راکردن له ترسان فرار.
 فناز: کاری نازه اوامیه‌ی شمرمه‌ساری فتابه‌کاری.
 فناس: فناز فتابه‌کاری.
 فنج: دهنگ له بیقل هاتن: (نم فنجه‌فنجه له چیه) صدای بینی هنگام حرف زدن.
 فنجان: پیله‌ی چینی فنجان.
 فنجانین: بازیه که به فنجان ده کری نوعی بازی با فنجان.
 فنجک: بازدان، خوهدلان فرش.
 فنجک: (۱) چینچکه: (۲) فرجک وی هلدانی بیچو له گوانی دایک (۱) کله‌زدن در جماع: (۲) بی صیرانه مک زدن به استان مادر.
 فند: (۱) مومنی هلتکردن، شدم: (۲) حیله و حه واله: (۳) شد مجده، شخاته، شخارته، شقارته، شقالته (۱) شمع افروختنی: (۲) نیرنگ: (۳) کبریت.
 فندک: (۱) شدم: (۲) شده‌مجده (۱) شمع: (۲) کبریت.
 فندلی: چکوله‌ی تازدار فکوچولوی تازی.
 فنده گوله: فرنه گوله، مدلیکه برنده‌ایست.
 فنیق: (۱) فندق: (۲) چهقهنه، پل (۱) فندق: (۲) بشکن.
 فچجه: خونجده پشکوزی دار شکوفه تازه.
 فنق شکان: جهدنه لیدان، پل ته قاندن بشکن زدن.
 فنک: (۱) جاش‌تیستر: (۲) ناوی گوندیکی کوردستانه لای بوتان (۱) کُره قاطر: (۲) ازروستاهای کردستان.
 فنکه‌فنک: (۱) فنج، دهنگ له لوت هاتن: (۲) گریانی که به نوزه و منگه بینی

فلتین: رزگار بون له بدلا نجات یافتن، رها شدن.
 فلچ: (۱) پلیخاو: (۲) دهره وهی زار: (دهم و فلچت بستره): (۳) دهنگی قورو ته رایی که پای بین دانه‌ین: (۴) کهیوسان، لوٹپان: (۵) دهنگی دهم له کاتی خوارندانه (۱) لهبده: (۲) پیرامون دهان، لوچه: (۳) صدای گل و لای که بابر آن نهند: (۴) شخص بینی بهن: (۵) صدای دهان وقت خوردن.
 فلچ و هوه: فلچه‌ی فریه صدای پیاپی خیس شده زیر با.
 فلچه: (۱) دهنگی قورو شتی ته رکه پای پیدا نهین: (کوشش کتم تمربوه هدر فلچه‌ی دین: (۲) فرچه (۱) صدای خیس شده که بابر آن نهند: (۲) فرچه.
 فلچه‌فلچ: فلچه‌ی زور صدای پیاپی خیس شده زیر با.
 فلس: پیچوکترین پاره‌ی ولاطی عاره‌بان ف واحدی برای بول عربی.
 فلفل: (۱) نیسوت، بیمار: (۲) عهتمرف (۱) فلفل: (۲) انتر.
 فلق: (۱) دهنگی شتی تراو له ناو بوشابی دا که ده بزروی: (۲) شل و نهربم له دهست: (۳) گوشاد، فرت، بی کونی چهرمی سیس و دوغونی چرخ و نمده‌یت و گله‌ی روسته تری له سلق/کیریکی سیس و دوغونی چرخ و کوئیکی فلق) «سیخ ره زما»: (۴) پاره‌یه که بوه له روزگاری با بانه کاندا (۱) صدای بهم خوردن مایع: (۲) سست و شل: (۳) فراخ ویژه سوراخ چرم: (۴) واحدی برای بول.
 فلقن: (۱) میوینه‌ین که دهنگ له خه منه‌یه وه بیت: (۲) جوینی زنانه (۱) مادینه‌ای که فرقش صدا کید: (۲) دسام زنانه.
 فلقنه: فلقن ف نگا: فلقن.
 فلقه: فلق، دهنگی تراو صدای بهم خوردن مایع.
 فلچه‌فلق: فلچه‌ی زور صدای پیاپی بهم خوردن مایع.
 فلقی: جوینی زنانه دشنام زنانه.
 فلوت: جویز شه بابه فلوت.
 فلوس: (۱) فلس: (۲) بریتی له دراو، پاره (۱) نگا: فلس: (۲) کنایه از پول عموماً.
 فلوف: خولیا، تاره‌زوی کاتی و زورابر هوس آنی.
 فلوفا: کستن که خولیای کارو بیریکه ف هوسمند.
 فلوفا: فلوفا ف نگا: فلوفا.
 فله: حاج بهرست ف مسیحی.
 فله: فله ف مسیحی.
 فله‌هه: فله ف مسیحی.
 فله‌هن: جویز ماسی نوعی ماهی.
 فلیته: (۱) داونین تمر، زیناچ کار: (۲) پلیته‌چرا (۱) زانی، تردا من: (۲) فتیله چرا غ.
 فلیق: پلیخاو پلیشاو: (به‌جه شتی جلیق فلیقی نمودی نام‌گذره که) له شده.
 فلیقان: فلیقان له شدن.
 فلیقان: پلیشانده وه، پلیخانده وه له شدن.
 فلیقاندن: پلیشانده وه له کردن.

فُون: گزی، گمر، قیل، حبیله **ف** حبیله، مکر.

فُونک: هموای سازگار، نه گدرم نه سارد **ف** هوای معتمد.

فونکایی: نه گدرمی نه ساردی **ف** معتمد.

فُونکی: فونکایی **ف** معتمد.

فویر: ۱) قولت، جوشین: ۲) ده رچوونی ناو به نهیم **ف** ۱) غلیان، جوشیدن: ۲) خوران.

فویرهک: فواره **ف** فواره.

فویریان: ۱) فیچه کردن: ۲) هله لاتنی ههویر: ۳) زگ دانی زه مینی شل و سست: ۴) کولین له سمر ناگر **ف** ۱) فوران کردن: ۲) برآمدن خمیر: ۳) برآمدن زمین سست: ۴) جوشیدن مایع روی آتش.

فه: ۱) توشا، لئی روانی: **ف** هه کری جقا سن ده لاله: ۲) شیو له زمانی منلاند **ف** ۱) نگاه کردن: ۲) آش به زبان بجه گانه.

فهت: ۱) لەش ساغی، ساقی: ۲) گون شوری، قوری، غوری: ۳) توشا، لئی روانی، فه: (فهت کری نعمه تا خودی): ۱) تندرستی: ۲) فقط: ۳) تساشا.

فهتا: ناهو، نازار، پهتا، درم **ف** وبا، بیماری مسری.

فهتات: پاک و بی خوش **ف** خالص.

فهتاخ: ناوه بو پیاوان **ف** نام مردانه.

فهتاخپاشایی: جوئی دیلان **ف** نوعی رقص گروهی.

فهتاخ هوسمه: لو گوندنه کور دستانه که به عسی کاولیان کرد **ف**

روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.

فهتار: دریاو، دادراوا **ف** چاک، پاره.

فهتارفارهتار: شرودر، پاره پاره **ف** چاک چاک.

فهتارهت: به لای بلا.

فهتالی: ۱) پاره یه کی کونی زه مانی فه تالیشا: ۲) سوکه له ناوی فتحعلی

ف ۱) واحد بول فتحعلیشا هی: ۲) مخفف فتحعلی نام مردانه.

فهتان: ۱) رزین و هله بون: (لەشت دافتاوه): ۲) تاوا بو نهودی زه مینی نه کیلدار او **ف** ۱) بوسیدگی و از هم پاشیدگی: ۲) احیاء زمین بایر.

فهتاندن: ناوه دان کردن هه وهی زه وینی بین خاوهون و نه کیلدار او **ف** احیاء کردن زمین بایر.

فهتانه: ناوی زنانه **ف** نام زنانه.

فهتبدن: گون به ندی پیاوی قور **ف** فقط بند.

فهتفق: قوری، گون با موسدان ماسان **ف** فقط.

فهتفتو: مرؤی قور **ف** بیمار فتنی.

فهتکان: هو زنکی کورده له کور دستانی به مرده ستی ترکان **ف** دهی در کر دسان.

فهتلین: ۱) ورسو رانده: ۲) ناوردانه وه: ۳) پیچ خواردن **ف** ۱) برگشتن: ۲) واپس نگریستن: ۳) پیچ خوردن.

فهتلاندن: ۱) کولین، فه کولین: ۲) توژینه وه **ف** ۱) کندن: ۲) تحقیق.

فهتین: ۱) پیش هله لاتن: ۲) توین **ف** ۱) نفس قطع شدن از گرما: ۲) مرداشدن.

فهته: ۱) سوکه ناوی فه تاخ: ۲) سوکه ناوی فتح الله **ف** ۱) مخفف نام

ف) ۱) صدای بینی: ۲) گریه بواشکی.

فنگ: فن، ده نگی لوٹ بوجلم سرین **ف** صدای بینی.

فنگه: فنج، ده نگی پیقل **ف** صدای بینی.

فنگه فنگ: فنکه فنک **ف** نگا: فنکه فنک: ۱) لندیدن، غرغۇ: ۲) زمین بوکردن سگ.

فنه فن: ۱) فنکه فنک: ۲) بولمو برته می له زیر لیوانه وه: ۳) فته فت.

بون کردنی سدگ **ف** ۱) نگا: فنکه فنک: ۲) لندیدن، غرغۇ: ۳) زمین بوکردن سگ.

فو: بف، به کونی نیوان لیبودا باله دهم و ده رنن **ف** بف، فوت.

فواره: به نهوزم بمهه وبالاچونی ناو، کوفاره، فیچه **ف** فواره.

فوٽ: نهندازهی جیگه یا به ک **ف** فوت، واحد طول.

فوٽک: بارچه هی رهشی سه ری زنان **ف** سر پیچ مشکی زنگ زنانه.

فوتو: نهزو نیاز **ف** نذر.

فوٽه: ۱) بدره آپینه حمام: ۲) فوٽک **ف** ۱) لیگ: ۲) سر پیچ سیاه زنانه.

فوٽی کردن: بریتی له هله لخاند و به قسه فریودان **ف** کنایه از تحریک کردن با چرب زنانی.

فوٽان: ۱) بف دان، به فو یه ماندن: ۲) بریتی له بهزاندن له شهزادی منلاند **ف** ۱) باد دمیدن در چیزی: ۲) کنایه از شکست دادن در دعوای کودکانه.

فوٽراو: یه نه مانگ به بف **ف** آماسیده از باد.

فوٽل: جوان چکلی خونجیلانه، دلکیش **ف** زیبای کوچولو، دلکش.

فوٽت: خوهه لدانی به درو **ف** لاف و گراف.

فوٽران: ۱) خوهه لکبیشی دروزن: ۲) فوٽ **ف** ۱) خودستای دروغگو: ۲) خودستایی.

فوٽوت: فه روت، پیری زورهان و له کارکه و تو **ف** پیر فرتوت.

فوٽرهه: خوهه لکبیش **ف** خودستا.

فوٽرهه: تا فگهی بچوک **ف** آبشار کوچک.

فوٽرین: ده نگی قولنه ناو **ف** صدای جوشیدن آب.

فوٽل: تمزبوش و ریکو پیک **ف** شیک و مرتب.

فوٽهرا: نه داران، له پاش و شهی فقیر ده لین: (فه قیر فو قه را) **ف** فقراء نداران.

فوٽهرات: فوٽه را **ف** فقراء.

فوٽکردن: ۱) بف لاشتني کردن: ۲) بف تیکردن: ۳) بریتی له بی هله لگوتی به درو **ف** ۱) بف کردن: ۲) دمیدن با فوت: ۳) کنایه از مذبح چاپلو سانه.

فوٽگره: فوی توند له ئاگر **ف** فوت شدیدبر آتش.

فوٽل: نامان، قاب و قاچاغ، ده گمل فه ردا آپینی: (غمه و فوٽ) **ف** طرف.

فوٽل: فش، فرت، فت، گوشاد **ف** گشاد.

فوٽلوبیا: کوندیکی کور دستانه به عسی کاولی کرد **ف** نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

فوٽله دو نه کردن: بریتی له بی رامان کارئ کردن **ف** کنایه از ریسک کردن.

فوٽلی کردن: بف لئی کردن **ف** فوت کردن چیزی.

فهراموش: له بیکر کراو له بیزنه ماو: (شهود دنیا و کو خالت سیاپوش / وده
با ده رده دل بکرین فهراموش) «هدزاد» اف فراموش.

فهرامشکار: مرویّی که زوی شست له بیز ده چنی ف فراموشکار.

فهراموشی: ۱) ست له بیز چون: ۲) سهبویری، دل نارام بونه وله
خدم خواردنما ف ۱) فراموشی: ۲) تسکین دل از غمها، صبوری.

فهراموشی هاتن: له بیز چوئونه وی خدم و مهینست ف صبوری آمدن.
فراموش کردن غمها.

فهراهدم: ثاماده، تمیاز ف فراهمن.

فهرتوت: زورهان، بیزی په ک کدوته ف بیز فرتوت.

فهرتوس: فهربوب ف فربوب.

فهرتنه: ۱) فرتنه، فرتونه ک: ۲) بریتی له نازاووه پیشوی ف ۱) طوفان
دریا: ۲) کنایه از آشوب و بلوا.

فهرجینی: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد ف نام روستایی در
کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

فهرحانی: هر زانی و شت زوری ف فراوانی و ارزانی.

فهrex: ۱) بیچوی بالندو گه لیک له جانه ورگان: ۲) ناوی نموینداریکی
خواپرسنی به ناویانگه. سینخ فرخ: ۳) واتا: بیرون مباره ک: ۴) ناوه
بوز پیاوان ف ۱) بجه پرندگان و بسیاری از جانوران: ۲) نام یکی از
عرفای معروف: ۳) مبارک: ۴) نام مردانه.

فهربخ: ناوه بوز پیاوان ف نام مردانه.

فهربخ: ۱) بیچوی مدل و جانه ورگان: (میسالی فهربخ بی ریشک که پی
ده لی داکی / نیلاهی قاقمهه یا خو سموره یا دیبا) « حاجی قادر»: ۲)
جوئی ماسی ف ۱) بجه پرندگان و حانوران: ۲) نوعی ماهی.

فهربخس: نبوه نیخته ف حیوان نیم اخته شده.

فهربخی: جوئی تری ف نوعی انگور.

فهرد: ۱) دیبریکی شیعر، مالک: ۲) تاقانه، بی وینه ف ۱) تک بیت: ۲)
بی هستا.

فهردار: ۱) به بهره، به غایده: ۲) بیرون مباره ک، بهودم ف ۱) بهره ده،
مقید: ۲) فرخ، مبارک.

فهرد: تابار ف لنگه بار.

فهردش: کوت کردنی سوری خه رمان ف خرم را در چند قسمت
مساوی توده کردن.

فهرز: ۱) داشی له گش داشان به کارت له شهترنج دا، وزیری شهترنج:
۲) رویشن بهدزیده: ۳) فرز، ریک و له بازو به رجا و ف ۱) وزیر در
بازی شطرنج، فرزین: ۲) یواشکی جیم شدن: ۳) شیک.

فهرز: ۱) پیویست، تدرکی خوابی: (سی روزه وی رومهزانی فورزه له سدر
نومنه / سینگت قافهزی مرجان ملا لیی دهدن خدمتی / له دنیا یم
بوز بیوی چت لی بکم له قیامه می) «فولکلور»: ۲) دانان به گومان،
وام دانا ف ۱) واجب، فرض: ۲) فرض، گیرم.

فهرزین: ۱) فرز: ۲) ده رچون و خو خشکاندن ف ۱) نگا: فرز: ۲)
در رفتن و خزیدن.

فهرز: ۱) در او: ۲) دادران ف ۱) یاره: ۲) یاره شدن.

فهچا: ۲) مخفف نام فتح الله.

فهته رات: فهته رات، بهلا: (نه جاوه که زاله فهته راتی سدر و ماله / نه
نیز گسده کاله نه منی هیشت و نه کالا) «نالی» ف بلا، آسیب.

فهته: سوکه ناوی ففتح الله ف مخفف، تام ففتح الله.

فهتیر: ۱) هه ویری بی هه ویر ترش: ۲) نان له هه ویری هه لنه هه تواف ۱)
خمیر بی ماید: ۲) نان از خمیر برپیاسد.

فهتیره: ۱) نانی فهتیره: ۲) جزینیکی جوله کانه ف ۱) نان از خمیر
برپیاسد: ۲) از اعیاد یهود.

فه حس: ۱) تماساو و توزن شهودی بزیشك: ۲) دهمی فروشتنی توون به
ده ولدت: ۳) ترخ دانانی توون کری دولت له سهربون ف ۱) معاینه
بزیشك: ۲) هنگام فر وختن توون به دولت: ۳) ارزیابی توون توسط
کارشناس دولت.

فه حل: ۱) هر حمیوانه نیریک که ده خریته سدر میونه بون تومن لی گرننه وه:
۲) بریتی له بیاوا نازاو بده کار ف ۱) گشن: ۲) کنایه از آدم کاری و
شجاع.

فه خ: خدفلک، تله می ناسن ف تله آهنی.

فه خ: ۱) سنانازی: ۲) جینی شنانازی ف ۱) افتخار: ۲) مایه افتخار.

فه خفه: ده فری چینی ف طرف چینی.

فه د وک: شهربمن، شهربمن ف آدم خجالتی.

فه دی: شهربم، خه جاله تی ف آزم.

فه دی کار: شهربمن، خه جالمت ف شرمسار.

فه دیوک: شهربمن، به حده با شرم و حیا.

فه ر: تاک، تاق، دری جوت ف فرد، مخالف جفت.

فه ر: ۱) ودم، بیرونی، مباره کی: ۲) بهره، فایده ف ۱) یمن: ۲) بهره،
هوده.

فه را: ده فری به رده سستان بو ده کارهینان ف طرف مورد استفاده.

فه را جه: فه ره نجی زنانه، پالتو ای لباد تاییدیتی زنان ف بالتو زنانه.

فه راخ شو: قاب شور، ده سرمه یه ک که ده فری بی پاکده که ندوه
پارچه ای که طرف را با آن تعیز کنند.

فه راژو: فرازی ف نگا: فرازی.

فه راژی: فرازی ف نگا: فرازی.

فه راش: بدرداش، بمراش ف سنگ آسیاب.

فه راش: پیاوی خزمه تکار ف فراش.

فه راشته: گوله، کلیل و گوله ف قفل چو بین در.

فه راشو: شیلا و لک ف پنیر مایه.

فه راشه: فه راشته ف قفل چو بین در.

فه راشین: ۱) ناوی نوزانیکی به ناویانگه: ۲) بای فینکی هاوینان ف ۱)
نام بیلاقی مشهور: ۲) باد خنک در تاستان.

فه راق: مرگ: (له داخان فه راقی کرد) ف مرگ.

فه راق لی برین: بریتی له کوشتن ف کنایه از کشتن.

فه راقه: پهت و داریکه له پای تاوانیاری ده پیچن و دارکاری ده کهن ف
فلک، آلت شکجه.

فهرمان دان: عمردان به کهستی، تمرکسپاردن به کهستی فرمان دادن.

فهرمانده: کهستی که فرمان به ژیره‌ستان دهد افرمانده.

فهرمانده‌ر: کهستی که عمر ده کا، فرمانده فرمانده.

فهرمانه‌وا: خاوهن ده سه‌لات فرمانروا.

فهرمان کردن: ۱) فرمان دان؛ ۲) کارکردن فرمان دادن؛ ۳) کارکردن.

فهرمان کرن: فرمان کردن نگا: فرمان کردن.

فهرمانگه: ۱) کارگیری، جیگهی کاروباری دولتی، نیداره؛ ۲) جیگهی کار فاده؛ ۳) اداره؛ ۴) جای کار.

فهرمانگیز: کارگیر، مدیر، کهستی که به کاروباری نیداره راهه گاف مدیر کار.

فهرمانه: جلیقه، لیباسیکه وه ک سوخمه ده بدر ده کری جلیقه.

فهرمایش: گوتون، تاخافت، بو مرؤی له خنو گوره‌تر ده گوتوره فرمایش.

فهرمایشت: فرمایش فرمایش.

فهرمو: ۱) فدرما، گوتون؛ ۲) گوتون، تاخافت، بهیوین؛ ۳) تکا بو هاتن یان گوتون اف؛ ۴) فرموده؛ ۵) فرمایش؛ ۶) بفرما.

فهرموده: فرمایش فرمایش.

فهرمون: ۱) گوتون؛ ۲) تکاوه ورن فرمان دادن؛ ۳) بفرمانید.

فهرمه‌سون: کهستی که ثوروبایانه بیر ده کاتمهوه تقليدکننده اروپایيان.

فهرمین: گوتون، فهرمون فرمودن.

فهروار: ۱) حوكم؛ ۲) فدرمان، عدم، نهمر فرمان؛ ۳) حکم؛ ۴) فرمان.

فهروج: فروج جوجه مرغ.

فهروج: فروج اف جوجه مرغ.

فهروفیت: خبر و بدله کدت یعنی سعادت.

فهروده: کهولی تیسکن، بالتوی له پستمه‌ری به خوره‌ده پوستین.

فهره: ده فروه ئامان، ده گەل قول نیزئی: (قول و فهره) اف طرف.

فهره: ترس اف ترس.

فهرهاندن: بزداندن، ترساندن ترسانیدن.

فهرهچ: ۱) رزگاری له تندگانه، دهره‌تان؛ ۲) ناوه بو پیاوان؛ ۳) حیله اف راهی از غم و رنج؛ ۴) نام مردانه؛ ۵) نیرنگ.

فهرجه مهلاسوله‌یمان: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

فهره‌چی: بالتوی بهرگن بالتوی نمدى.

فهرهز: شیر نیاتیکه اف نوعی شیرینی.

فهرهشخانه: بیلی پانی پهین مالین اف نوعی پاروی پهنه.

فهرهک: ده ستار، لنگه‌دستار اسپای دستی.

فهرهنجی: فهره جی اف بالتوی نمدى.

فهرهنگ: وشدان، پراوی که پهیوینی زمانیکی تیدا کو کراوه‌تموه لغتنامه.

فهرهنگ: ۱) ولاتی نورویا؛ ۲) خلکی نورویا اف اروبا؛ ۳) اروبا.

فهرزاندن: ۱) درین، دادرین؛ ۲) پرماندنی نهسب، ده نگ له لولوت هاتنی نهسب بو داوای تالف اف ۱) پاره کردن؛ ۲) صدای بینی اسب هنگام طلب علف.

فهرزین: ۱) دران؛ ۲) پرماندن اف ۱) پاره شدن؛ ۳) از بینی صدا درآوردن.

فهرسه: پنه، تهخته پانی نانکمر بو نه نگوتك یان کردندهوه اف تخته زیر نورد در نانوایی.

فهرسهند: ده رقت، کیس، همل اف فرصت.

فهرش: رایح اف فرش.

فهرشک: جومگیگی ده دست مج دست.

فهرش کردن: ۱) رایخ له مالدا حستن؛ ۲) ریگه سه نگ فهرش کردن اف فرش در خانه گستردن؛ ۳) سنگ فرش کردن راه.

فهرعانی: قهرحانی نگا: فهرحانی.

فهرقوت: ۱) پزبوت، کونه‌ی دراو؛ ۲) رزیو اف ۱) کنه و ازهم پاشیده؛ ۳) پوسیده.

فهرفوری: فهخفوری اف ظرف چینی.

فهرفقر: ده نگی بال لیکدانی مهل اف صدای بره زدن بال پرنده.

فهرق: ۱) جاوازی؛ ۲) بیهوشی اف ۱) فرق، تفاوت؛ ۳) مدهوشی.

فهرقان: ۱) بیهوش بون، بورانهوه؛ ۲) قورگ گیران له خدمان اف ازهوش رفتن؛ ۳) گلوگرفتگی از غم.

فهرقین: ده بره‌ینی خیز و چدوف در رفتن سنگریزه.

فهرك: ۱) رونوس؛ ۲) زانستی شتی گران؛ ۳) فرمان؛ ۴) هنگی میچکه‌ی کارکر اف ۱) رونویس؛ ۲) حل کردن دشوار؛ ۳) فرمان؛ ۴) زیور کارگر.

فهرك: گوشین له تاو ده دست اف مجاله.

فهركار: فرمان را گهیین اف مبلغ فرمان.

فهركان: پساوتن اف مجاله کردن.

فهركان: رونوسی؛ ۲) رونویسی؛ ۳) فرمان اف ۱) رونویسی؛ ۴) فرمان دان اف فهركاندن: ۱) رونوسی کردن له بدر نویسنهوه؛ ۲) فرمان دان اف رونویسی کردن؛ ۳) فرمان دادن.

فهركاتن: بشاشون اف مجاله کردن، در دست فشردن.

فهركوشین: ۱) سه رکه و تن؛ ۲) رازان اف ۱) موقفیت؛ ۳) اهتزاز.

فهركم: نه خوشی خوداری اف بیماری صرع.

فهركهندی: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

فهрма: گوتون، بو پیاوی گهوره‌ی ده لین اف فرمود.

فهرمان: ۱) عمر. گفتی مرؤی گهوره بو زیردهست که نه رکیک به جنی بینی؛ ۲) کار، شوعل اف ۱) فرمان؛ ۲) کار، شغل.

فهرمانبه‌ر: ۱) کهستی که نه رکیک ده دسته‌لات دار پیک دینی؛ ۲) موچه خوری ده لمه‌لت اف ۱) مطبع؛ ۲) کارمند دولت.

فهرمانبه‌ردار: پیک‌هینه‌ری فرمانی له خوگه‌وره تر اف فرمان‌دار.

فهرماندار: کهستی که ده تواني فرمان به خملک بدای اف صاحب فرمان.

اروپایی.

فهره نگسان: ولاتی نوروپا **ف** اروپا.

فهره نگستان: فهره نگسان **ف** اروپا.

فهره نگی: ۱) سرمه نوروبیا؛ ۲) جوئی سوزنه کی زور پیس، تانده شک.

فه ره ه: پان، هراو، کوشاد **ف** فراح.

فه ره هم: بدرهم، فرا هدم **ف** فراهم.

فه ره نگ: ۱) ناوه نه قل؛ ۲) فهره نگ **ف** شعور؛ ۳) لغتنامه.

فه ره نگوک: وشنده ای چکوله **ف** لغتنامه مختصر.

فه رهیت: بردی بناغه **ف** سنگ اساس بنا.

فه ریا: فریا **ف** نگا: فریا.

فه ریاره س: فریاره س **ف** فریادرس.

فه ریقه ت: ره زامنندی، هاتمه زه داد **ف** بسته کردن.

فه ریک: تداونه گه شتو **ف** درمل، دلمل، نیمرس.

فه ریکه: دانه و نله فه ریک **ف** غله و دانه درمل.

فه ریکه بادام: چقاله بادام **ف** چقاله بادام.

فه رین: گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد **ف** از روستاهای

ویران شده کردستان توسط بعنیان.

فهزیحه ت: مایه تایر و چون **ف** مایه رسوابی، ننگ.

فهزیعه ت: فهزیعه **ف** مایه رسوابی.

فه سات: ۱) شهره لايسین، ناز اوچی: (پیاویکی فینته و فه سات): ۲)

گاینی ئئی بیگانه به زور: (ده لئن زنان فه سات ده کمن) **ف** ۱)

فتنه انگیز: ۲) تصرف زن نامحرم به زور.

فه ساد: فه سات **ف** نگا: فه سات.

فه سال: ۱) ترح و دیدار، بیچم؛ ۲) جی به جنی بون، نهنجام؛ ۳) شینه بی،

هیدیکا؛ ۴) ته رزی درونی جلک لای خهیات **ف** ۱) قیافه، ریخت؛ ۲)

انجام؛ ۳) یوشکی؛ ۴) نوع بُرش و دوخت لباس توسط خیاط.

فه سال دان: پیکھینان، نهنجام دان **ف** انجام دادن.

فه سل: ۱) پاژئ له چوار پاژئ سال، کز؛ ۲) جه نگه، هەزەت؛ ۳) باسیکی

سدر بەخو له پەراوا **ف** ۱) فصل سال؛ ۲) موسّم؛ ۳) قصل کتاب.

فه عمل: فه حل **ف** نگا: فه حل.

فه عمله: فاعله، عمدله **ف** کارگر.

فه غفوری: فەخنورى، فەرۇرى **ف** ظروف چېنى.

فه غنو: هاوارى نازار **ف** فغان.

فه حق: خاق، جوئی داو بۆ مەل راوا کردن **ف** نوعی دام برای شکار

پرنگان.

فه قرهقا: گردیکه له مەهاباد ئاسهوارى لمیزینە تیدا **ف** تبهای است

زىديك مەهاباد با آثار باستانى.

فه قىقەقە: نەخۇشىنى بەق **ف** بىمارى خطرناك.

فه قەھە: دەرس خوين له مزگەوت **ف** طلبه.

فه قەھە: فەق **ف** طلبه.

فه قى: فەقد **ف** طلبه.

فه قى: فەقد **ف** طلبه.

فه قيانه: تانگوچك، تەنگوچك، لموده ندى **ف** آستین بلند.

فه قىتى: رۆزگارى تەلەبەيى، رۆزگارى خۇنەن لاي ملا **ف** دوران طلبگى.

فه قىن: گوندیکى كوردستانه به عسى کاولى كرد **ف** نام روستايى در كردستان كە توسط بعنان ويران شد.

فه قىر: ۱) هەزار، بى مال؛ ۲) نازتساوى ملاي يەزىدى؛ ۳) تىرىيە كى يەزىدى؛ ۴) بى تازار؛ (زۇر فەقىرە كارى به كەس نىه)؛ ۵) زۇرلىكراو، زيانلىداواو (فەقىرە زۇريانلى دا) **ف** ۱) فقىر؛ ۲) لقب روحانى يەزىدى؛ ۳) طايەم از عشاپىر يەزىدى؛ ۴) بى آزار، آرام؛ ۵) مظلوم، موردا آزار.

فه قىر حال: گىلوكه **ف** ساده لوح.

فه قىرخانه: مائىي كە له سەرددەمى گرانىدا هەزارى لى بەخيو دە كەمن، هەزارخانه **ف** نوانخانه.

فه قىرۇكە: كەسى كە به داماوى له سۈچىكە كە دانىشتو **ف** كىز كەرە.

فه قىرە: گوندیکى كوردستانه به عسى کاولى كرد **ف** نام روستايى در كردستان كە توسط بعنان ويران شد.

فه قىرىزاز: گوندیکى كوردستانه به عسى کاولى كرد **ف** نام روستايى در كردستان كە توسط بعنان ويران شد.

فه قىيان: له گوندانىسى كوردستانه كە به عسى کاوليان كرد **ف** روستايى در كردستان كە بعنان آن را ويران كەردى.

فه قىن يەتى: فەقىتى **ف** دوران طلبگى.

فه كار: بىرى زۇر كەنەوە و رامان **ف** اندىشە كەردىن و واماندىن.

فه كاندىن: قە تاندىن، پىساندىن، قوتانى **ف** پارە كەردىن، قطع كەردى.

فه كله: فكله **ف** نگا: فكله.

فه للا: ۱) جوئى بەندە، وەرزىر؛ ۲) خاچ يەرسەت **ف** ۱) كشاورز؛ ۲) فەل.

مسىحي.

فه للا: رۆزگارى، نازادى **ف** آزادى، رىستگارى.

فه للاتى: خاچ يەرسەت **ف** مسيحىت.

فه للاحت: كارى جوئى بەندە **ف** كشاورزى.

فه لاقە: فەراقە **ف** چوب فلك.

فه للاكت: ۱) زور دەوار؛ ۲) تەوابىقە **ف** ۱) بىيار سخت؛ ۲) خىلى خظرناك.

فه للانى: وەك خاچ بەرسەن؛ (نمىزى فەلانى دەكە) **ف** مسيحى سان.

فه لايى: جوئى بەندەيى، وەرزىر **ف** كشاورزى.

فه للتىن: ۱) هەلالتن؛ ۲) لەدەست دەر جۇن **ف** ۱) فاركردن؛ ۲) از دەست رقتى.

فەلچ: كەپۈبان، فلچ **ف** يېھن بىتى.

فەلشان: زمان، زۇخان، تېك تەپىن **ف** خراب شدن.

فەلشاندىن: زماندىن، زۇخاندىن **ف** خراب كەردىن.

فەلشى: زۇخا، زماۋەت خراب شدە.

فەلشىن: فەلشان **ف** خراب شدن.

فهوتی فهر: کوژر، پیرانکدر ویرانگر.

فهوج: ۱) کومه‌لی زور مرو (فهوجی زن هات): ۲) بدشی لدهشکر که له هزار کدهس کمتر نهی، هیز (۱) گروهی از مردم؛ ۲) فوج سرباز.

فهورن: دس به جنی، له جنی، بی و دره نگ خستن (فوج فوراً).

فهوری: فهوره (فوج فوراً).

فهوكاندن: فهوناند (بر باد دادن).

فههم: فهم، فام (فهم).

فههم کور: نازیره ک، دهندگ (بی ذکارت).

فههو: شده من، شده مین (با شرم و حیا).

فههیت: فندی (شرم، آزم).

فههیتو: فدهو (با شرم و حیا).

فههیتوک: زور شده میون (بسیار با شرم و حیا).

فههید: فههیت (شرم، آزم).

فهیده: بهره، قارانچ، سود (فایده).

فهیزاوا: گوندیکه له کورستان به عسی ویرانی کرد (از روس تاها های ویران شده کردستان توسط بعثیان).

فهیلی: چند تیره و تایه فهی کوردن له لورستان ده زین (چند قبیله کرد که در لرستان زندگی می کنند).

فی: ۱) خوداری؛ ۲) بی، نایسان؛ ۳) ناوی پیشکی تلف و بیتکه (۱) بیماری صرع؛ ۲) افر و ختن؛ ۳) حرخ «ف»

فیاله: گیایه که دیگه نه ماسته و بیونی خوش (گیاهی است معطر).

فیت: ۱) بیت، بدره کدت؛ ۲) سوچ، تاوان؛ ۳) دهندگ له ناو دولیو، فیتو؛ ۴) فت له سه بیله (۱) برکت؛ ۲) گناه؛ ۳) سوت؛ ۴) پف با پک به چیق.

فیت: دنه، هانه، هه لخان (تحریک).

فیتدان: دندان، هاندان، هه لخان (تحریک کردن).

فیتفیته: ۱) بیبیک، تامرازی فیتو بی لیدان؛ ۲) تیفتیقه (۱) سوتک؛ ۲) دوباره زدن مو.

فیتک: نامرازی فیت لیدان، فیتفیته، بیبیک (سونک).

فیتکار: دندور، هانده ده، هه لخربن (تحریک کننده).

فیتکه: فیتک (سونک).

فیتنه: فته (نگا؛ فته).

فیتو: فیت، دهندگی تیر له ناو دو لیو ده خستن (سوت).

فیته: ۱) فیت؛ ۲) بریتی له بدره لدای خوبی (۱) سوت؛ ۲) کنایه از ولگرد.

فیته ر: زده لاحی تمهز (قوی هیکل).

فیته فیت: فیته لمسه رهه ک (سوت زدن پیاپی).

فیته ک: فیتفیته، ماسوله (سوتک).

فیج: ۱) کهنسی که ددانی پیشه وی کدو تون، کولوس؛ ۲) خوار، خیج (۱) کسی که دندان پیشین ندارد؛ ۲) کچ.

فیج: ۱) پیج؛ ۲) خیل (۱) پیج؛ ۲) لوح.

فهلق: پاژ، لمت، پارچه (تکه، قطعه، قسمت).

فهله: ۱) فله، خاچ پرست؛ ۲) فهله، پاله، عدمه له (۱) مسیحی؛ ۲) کارگر.

فهلهج: یغیلیج، شهبله لی در او (فالج، فلنج شده).

فدهله خوی: فدلا، جوت بدنده (کشاورز).

فدهله ره شکه: فله بوره پیاگ (مسیحی رعیت).

فدهله قه: فهراقه (چوب فلک).

فدهله ک: ۱) روق بیونی ثهندام؛ ۲) زمانه؛ ۳) عاسمان؛ ۴) نام ازی ودحو و اکه توئن، له دوای چه رخ دیت: (چه رخ و فدهله کی پیریز) (۱)

سفت شدن اندام؛ ۲) زمانه؛ ۳) آسمان؛ ۴) ابزار پرواژ آدمی در داستانهای کهنه.

فدهله ک: فدهله (نگا؛ فدهله).

فدهله کناز: ناوی زنانه (نام زنانه).

فدهله کی: نهی زمانه. له سمر بهندی گورانی دا ده گوتربی (ای زمانه، ای دنیا، ای روگار).

فدهله کی: سوکله ای فدهله کناز ناوی زنانه (مخف فلکنیار نام زنانه).

فدهله لیت: زنی بلح و بی شده (زن هرزه).

فدهله لیته: فدهله لیت (زن هرزه).

فهن: ۱) حیله؛ ۲) تهرز، جوز: (لهی فهنه دروسی که) (۱) نیرنگ؛ ۲) نوع.

فهنا: ۱) له بین چوگ؛ ۲) چون، ناسا، وهک؛ ۳) پهنا؛ ۴) کونج، جیگه (خملوهت: (فهنا بی ده نگ) (۱) فانی؛ ۲) همانند؛ ۳) پناه؛ ۴) دنج.

فهنا بایدنه نگ: گهمه یه که نهشنه به کوچه ددم بگرن و قسمه نه کمن (نوعی بازی).

فهنا بیده نگ: فهنا بایدنه نگ (نگا؛ فهنا بایدنه نگ).

فهند: ۱) حیله، فهن؛ ۲) شم (۱) نیرنگ؛ ۲) شمع.

فهندو: با پیر به زوانی زاروکان (پدر بزرگ در زبان بچگانه).

فهندوقیل: حیله و حواله (نیرنگ).

فهنده ک: چه خمامی تاگر هله لکردن (فنده).

فهنده ل: فیل و حیله: (خریکی فهنده ل فیلانه) (حیله).

فهنتا: وه کی، وه ک، له گوین، چون (مانند، همانند).

فهنو قون: فیل و تله که (حیله).

فهنه ره: ۱) فانوز، له نتمه ری، چراوه ستی؛ ۲) کانزای باریکی نه رم: (فهنه ری سه ساعت) (۱) فانوس؛ ۲) فنر.

فهنه ک: ۱) فیلیان، حیله بیاز؛ ۲) قسمی پیکه نین، حنه نک؛ ۳) قسم خوش، حنه نه کچی؛ ۴) فهنه ک (۱) نیرنگ باز؛ ۲) طنز؛ ۳) لوده؛ ۴) فندک.

فهنه ک باز: فیلکار، حیله ساز (حیال، مکار).

فهنه دوت: ۱) نهمان: (مالم فهوتا)؛ ۲) مدرگ: (بابم فهوتی کرد) (۱) از دست رفتن؛ ۲) مرگ.

فهونتان: نهمان، له ده سچون (نمادن، از دست رفتن).

فهوناندن: له ده ستدان، نه هیشن (از دست دادن، به پاددادن).

بادی‌هداوی، فیز^۱ (۱) صدر مجلس؛ ۲) نگا: تاغه‌له‌نازهله؛ ۳) میدان؛ ۴) فیس و افاده.

فیزان: هاور له خدله بُویاریدان طلب کمک از مردم.

فیزان: خواربُون له بی‌رمه‌قی خم شدن از فشار و بی‌رمقی.

فیزان: خواربُوگ له بی‌رمه‌قی خم گشته از شدت فشار و بی‌رمقی. فیزان: لوه‌گوندانه کوردستانه که به عصی کاولیان کرد روسانی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.

فیزفیز: گره با تندباد.

فیزفیزوک: فیتفیته، ماسوله، سوتک، آلت سوت زدن.

فیزمالک: خودزینه‌وه: (فیزمالکی دایه و دهرجو) جیم شدن، درفتنه مخفیانه.

فیزن: بادی‌هوا، بدده‌حیه متکبر.

فیزولک: فیتفیته نگا: فیتفیته.

فیز: ۱) ده‌نگی باریک له بیقله‌وه؛ ۲) ده‌نگی باریک له درزی با پیره‌وه

۳) صدای بینی؛ ۲) صدای نازک باد از منفذ تنگ.

فیزه‌فیز: فیزه‌ی زور فیزه‌ی بسیار و پیاپی.

فیزین: هاشمه‌ی مار، هاشاندنی مار صدای مار.

فیس: ۱) فیز، بادی‌هداوی؛ ۲) تهر، نمدار، شهدار؛ ۳) قوبان، روجون ف ۱) تکبر، فیس؛ ۲) خیس؛ ۳) فرورفتگی.

فیس: تهقیله‌ی دریزی سور له بدرگنی ساویاوف کلاه قرمز ترکان.

فیسا: ۱) بادی‌هداوی؛ ۲) شمی‌له‌لیسا، خوُسا؛ ۳) داکه‌وت، بای‌لت ده‌رجو^۱ (۱) متکبر؛ ۲) خیس شد؛ ۳) فرورفت، بادش خالی شد.

فیسار: فران، فلان فلان بیستار.

فیساره: فیسار فلان.

فیساره‌که‌س: فلانه‌که‌س فلانی.

فیسان: خوُسان خیس شدن.

فیساندن: خوُساندن خیس کردن.

فیسانن: فیساندن خیس کردن.

فیساو: خوُساوف خیس شده.

فیستار: فیسار فلان.

فیسقه: ۱) برگایلکه، کلک‌له‌لته کینه؛ ۲) خسکه؛ ۳) فیچه^۱ (۱) دم

جنبانک: ۲) پیاز ریز کاشتی؛ ۳) نگا: فیچه.

فیسقه‌به‌ستن: فیچه کردن نگا: فیچه کردن.

فیسقه کردن: فیچه کردن نگا: فیچه کردن.

فیسقه‌گوله: فیرنه‌گوله پرنده‌ایست.

فیسکانی: زور وردیله^۱ بسیار ریز.

فیسکه: پله‌پیتکه، بردوکه لمناو دوسمری پهنجمراهاویشن^۱ سنگ انداختن با تلنگر.

فیسمالک: خودزینه‌وه، راکردن بی‌خده‌بر: (هر هستی به خده‌تر کرد

فیسمالکی دایه و بوی ده‌رجو^۱ جیم شدن، درفتنه.

فیسنه: بادی‌هداوی، فیز تکبر.

فیسه‌ل: بوش، له با بهتاله‌وه بوگ^۱ توخالی شده از باد.

فیچان: پیچان، باخواردن^۱ پیچیدن، پیچ خوردگی.

فیچقه: ۱) ده‌رجو^۱ نی تراو به تموزم له شتیکمه‌وه؛ ۲) فواره؛ ۳) گیاهی موسک^۱ (۱) فوران مایع با فشار از چیزی؛ ۲) فواره؛ ۳) گیاهی ساقه کاوك.

فیچقه به‌ستن: ده‌ریزینی تراو به تموزم^۱ بیرون آمدن مایع با فشار.

فیچقه کردن: فیچقه به‌ستن^۱ بیرون آمدن مایع با فشار.

فی خستن: هدله‌کردن، بی‌کردن، تایساندن^۱ افروختن.

فیدار: خودار^۱ بیمار صرعی.

فیدایی: پیش‌مرگ^۱ فدایی، پیشمرگ.

فیر: گوی تراو^۱ سدفوع اسهالی.

فیر: ۱) تالیم دراو، راهاتو؛ ۲) رام؛ ۳) راهاتن^۱ (۱) یادگرفته؛ ۲)

خوگرفته؛ ۳) تعلم.

فیرا: ده‌گهل، پیرا^۱ همراه، با.

فیران: فیر^۱ نگا: فیر.

فیراندن: گوی شل کردن^۱ اسهالی گرفتن.

فیران: فیراندن^۱ اسهالی گرفتن.

فیریبو: (۱) رام؛ ۲) راهاتن^۱ (۱) خوگرفته؛ ۲) یادگرفته.

فیریبوگ: فیر بوق^۱ نگا: فیریبو.

فیریبون: (۱) رام‌بوون؛ ۲) راهاتن^۱ (۱) رام شدن؛ ۲) یادگرفتن.

فیریز: (۱) فرز؛ ۲) نازه، ره‌شید^۱ (۱) فرز؛ ۲) شجاع.

فیریس: نازه، قاره‌مان، ره‌شید، فیرز، جامیر^۱ شجاع.

فیرست: سیاپی ناوه‌روکی په‌زاو پیرست^۱ فهرست.

فیرعدون: بریتی له ناگاو ده سه‌لات داری زالم^۱ کنایه از مالک ظالم.

فیرکار: (۱) راهین، تالیم‌ده؛ ۲) ماموسای منالان، درسیبیز^۱ (۱)

تعلیم‌دهنده؛ ۲) آموزگار.

فیرکان: فیران^۱ اسهالی.

فیرکدن: راهینان^۱ تعلیم دادن، آموزش.

فیرکه: گوشله‌ی حمیوان^۱ اسهال حیوان.

فیرکه‌ر: حمیوانی به‌له‌فیره‌ی گرتی^۱ حیوانی که اسهال گرفته باشد.

فیرگه: (۱) جیگه‌ی فیریبون، شونینی راهاتن؛ ۲) درسخانه^۱ (۱)

آموزشگاه؛ ۲) مدرسه.

فیرمه‌ند: ماموستا، فیرکار، سهیدا^۱ استاد.

فیرن: حمیوانی که زگ‌شوزه‌ی هدیه^۱ حیوان اسهال گرفته.

فیرنه‌گوله: فرنه‌گوله^۱ پرنده‌ایست.

فیررو: بدھیچی چو، خورآیی لمدهس چو^۱ هدر.

فیره: (۱) زگ‌چونی نازهله؛ ۲) ده‌نگی ریانی تراوی نازهله^۱ اسهال

حیوان؛ ۲) صدای ریدن اسهالی.

فیره: پند ورگرتن^۱ پند شنیدن.

فیره‌ک: هوگر، خو بهشتی گرتو^۱ مانوس.

فیز: (۱) بادی‌هداوی، ده‌حیه، ده‌عیه؛ ۲) فیته^۱ (۱) تکبر؛ ۲)

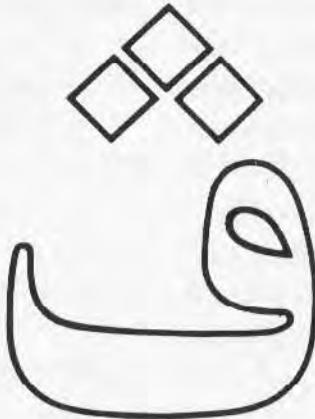
کشیدن.

فیز: (۱) لای سه‌روله مجلس؛ (۲) تاغه‌له‌نازهله؛ (۳) مهیدان، گوژه‌بان؛ (۴)

- فیقاندن: ۱) جیقه کردن؛ ۲) نیتوُلیدان \square ۱) پیخال انداختن مرغ؛ ۲) سوت زدن.
- فیقانن: فیقاندن \square نگا: فیقاندن.
- فیق فیقه: فیتفیته \square سوت، ابزار سوت زدن.
- فیقنه: ۱) فیقنه؛ ۲) نامرازی فیتوپی لیدان، فیتفیته \square ۱) لاغر مردنی؛ ۲) آلت سوت زدن.
- فیقه: ۱) جیقه؛ ۲) فیته \square ۱) نگا: جیقه؛ ۲) سوت.
- فیقه‌فیق: فیته فیت \square سوت پیاپی.
- فیقهنه: ۱) نامرازی فیته لیدان، فیتفیته؛ ۲) پیکی زورنا \square ۱) آلت سوت زدن؛ ۲) زبانه سرتا.
- فیقی: فیقی، میوه \square میوه.
- فیقی: بمری دار که بُ خواردن دهست نمدا، میوه \square میوه.
- فیک: ۱) فاک؛ ۲) سُوچ و تواون؛ ۳) فیتوُف \square ۱) حیله؛ ۲) گناه؛ ۳) سوت.
- فیکاندن: فیتوُلیدان \square سوت زدن.
- فیکانن: فیکاندن \square سوت زدن.
- فیکه: فیته \square سوت.
- فیکه‌فیک: فیته فیت \square سوت پیاپی.
- فیکه کونی: وشهید که له هیندی بازی منالاندا \square اصطلاحی در بازی کودکان.
- فیکه کیشان: فیتوُلیدان \square سوت زدن.
- فیکه‌واکونا: فیکه کونی \square نگا: فیکه کونی.
- فیکه‌وه کونی: فیکه کونی \square نگا: فیکه کونی.
- فیکه‌ی سمیل: بریتی له زور که یفسازی؛ (هر فیکه‌ی سمیلی دی) کنایه از بسیار خوشحال بودن.
- فیکی: فیقی، میوه \square میوه.
- فیکین: فیتوُلیدان، فیکه کردن \square سوت زدن.
- فی گرتن: توُشی خوداری بُون \square صرعی شدن.
- فیل: ۱) جانه‌وری هدره‌زنی لیره‌وار؛ ۲) داشیکی شهترنج \square ۱) فیل؛ ۲) فیل شطرنج.
- فیل: ده فری دهم فرهه \square ظرف دهانه گشاد.
- فیل: ۱) فیل؛ ۲) حیله، سُون، گزی \square ۱) فیل؛ ۲) نیرنگ.
- فیلاز: قوْندره‌ی نالچه‌ی ناسن لیدراو \square کفشه که به پاشنه اش میخ کفش زده باشند.
- فیلال: قاب‌قاب، قونده‌رهی لمدار، سُول \square کفشه چوبی.
- فیلاوی: حیله باز \square حقد باز.
- فیلباز: فیلاوی \square حقد باز.
- فیلپا: بیماری لاق‌ثاوسان، قاج په‌نممان \square واریس.
- فیلپایه: پشتیوانه‌ی دیوار \square کمک دیوار.
- فیلزان: فیلاوی \square نیرنگ باز.
- فیلکه: حیلکه \square خنده با صدای بلند.
- فیلکه‌فیلک: حیلکه‌حیلک، تریقه‌تریق \square صدای هر هر خنده.
- فیسهنه: خوُساندن \square خیس کردن.
- فیسیان: خوُسان \square خیس شدن.
- فیش: ۱) زور، بی، زیاد، ز حرف، زاف؛ ۲) فیره \square ۱) بیش، زیاد؛ ۲) نگا: فیره.
- فیشارده: له غمنه مه‌تمل، مه‌ته‌لوکه، تشتاتنوك \square چیستان.
- فیشال: درو خوهه‌لکیشانی بدروه فر، بافیش \square لاف و گراف.
- فیشالباز: دروهه‌لبه‌ست، خوهه‌لکیش \square لاف زن.
- فیشالچی: فیشالباز \square لاف زن.
- فیشالکه‌ر: فیشالباز \square لاف زن.
- فیشاندن: ۱) فیراندن؛ ۲) پرزاًندن \square ۱) ریدن اسهالی؛ ۲) پاشیدن.
- فیشانن: فیشاندن \square نگا: فیشاندن.
- فیشتلر: زیاتر، پتر، بیتر \square بیشتر.
- فیشخاپور: شاروکیکی کوردستانه به عسی ویرانی کرد \square شهرکی در کردستان که بعثتها ویران کردند.
- فیشقاندن: جوْری ده نگلی هاتنی حه یوان له کاتی ده پیزینا \square نوعی صدا در آوردن حیوان هنگام دررفتن.
- فیشقه: ۱) ده نگی ثاو که فیچه ده کا؛ ۲) جوْری ده نگی جانه‌ور که دنی ده پیده \square ۱) صدای فوران آب؛ ۲) نوعی صدا از حیوانی که درجهد.
- فیشقی: که‌سی که زُو تُرہ ده بی، دلتساک \square زورنج.
- فیشکان: ۱) بیشکان، نامرازی گیاهه‌لکه ندن؛ ۲) فیشقه کردنی حه یوان \square ۱) بیلک گیاه کندن؛ ۲) نوعی صدای حیوان هنگام دررفتن.
- فیشكاندن: فیشقاندن \square نگا: فیشقاندن.
- فیشكه: فیشقه، جوْری ده نگی جانه‌ور \square نگا: فیشقه.
- فیشكه‌فیشك: فیشقه‌ی بدؤیه کد \square «فیشقه» پیاپی.
- فیشه: ده نگی با که له جیگه‌ی ته نگده ده رجی \square صدای باد که از جای تک درآید.
- فیشهک: بدْرکی چه کی گدم \square فشنگ.
- فیشه کبه‌ند: ره خت، ره ختدفیشه \square تیردان.
- فیشه کدان: فیشه که ند \square تیردان.
- فیشه کفریده: تامرازیکه له تهدنگدا \square ابزاری در تفنگ، پوکه‌پران.
- فیشه کگ: تامرازیکه له تهدنگدا \square ابزاری در تفنگ، فشنگ کش.
- فیشه کللغ: فیشه کدان \square تیردان.
- فیشه کلوخ: فیشه کدان \square تیردان.
- فیشه که‌شیته: فشنه، بازُرُتی ده قاقهزوه پیچرا که منال بُو گمد دهی ته قینن \square آفتتاب مهتاب، ترقه.
- فیشین: هاشاندنی مار \square صدای مار.
- فیفیکه: فیتفیته \square سوتک.
- فیق: ۱) ده نگی ناچاری له پایانان و ریک گوشین، جیق؛ ۲) جیقه، ریقه؛ ۳) فیته \square ۱) صدا از زیرفسار قرارگرفتن؛ ۲) پیخال، مدفوع پرنده؛ ۳) سوت.
- فیق: زه ردو باریک و ژار \square لاغر مردنی.

- ف) ۱) کار ناشایست؛ ۲) فراز.
 فینک: فونک **ف** خنک.
 فینکاوی: فونکی **ف** خنکی.
 فینکایه‌تی: فونکی **ف** خنکی.
 فینکایی: فونکی **ف** خنکی.
 فینکه: ده‌نگی گریان له بیقلمهوه، فین **ف** صدای گریه از بینی.
 فینکی: فینکایی **ف** خنکی.
 فینگه: فینکه **ف** نگا: فینکه.
 فینگه‌فینگ: فینکه‌ی زور **ف** صدای گریه پیاپی از بینی.
 فینو: ۱) نسب و ثیستری کورت و کدم بالا؛ ۲) توله‌قدندی؛ ۳) فیسی
 سه‌ری هیندنک عدره ب **اف** ۱) اسپ و استر قدکوتاه؛ ۲) نگا:
 توله‌قدندی؛ ۳) کلاه سر بعضی از عربها.
 فینوک: پیاوی داوین تازه **ف** مرد زدن باره.
 فینه: فیس، فیست، کلاوی له لبادی سواوه و که عدره ب له سه‌ری ده نین
ف نوعی کلام که عربها بر سر گذارند.
 فیهرست: فیرست **ف** فهرست.

- فیلو: زه‌بللاح، ته‌زه‌ی ته‌ستور **ف** لندهور.
 فیلو: فیلباز **ف** حقه‌بار.
 فیل و ته‌له که: حیله و حدواله **ف** حقه و نیرنگ.
 فیل و فمره‌ج: حیله و حدواله **ف** حقه و نیرنگ.
 فیل و فیله‌تهن: حدوتینگه **ف** آشی است.
 فیله‌تهن: ۱) بریتی له مروی زه‌بللاح؛ ۲) بریتی له نازاو به کار **ف**
 ۱) کنایه از قوی هیکل؛ ۲) کنایه از شجاع و کاری.
 فیله‌زان: حیله باز **ف** مکار.
 فیله‌گیجه: شوُر، جوری که‌له کیوی **ف** نوعی گاویش وحشی.
 فیله‌گیژه: فیله‌گیجه **ف** نگا: فیله‌گیجه.
 فیله‌تهن: فیله‌تهن **ف** نگا: فیله‌تهن.
 فیله‌ندهر: زه‌بلاحی ته‌زه **ف** لندهور.
 فیم: فام، تیگه‌یشتن **ف** فهم.
 فین: ۱) دامین ته‌ری، زن بازی؛ ۲) ده‌نگی گریان له بیقلمهوه **اف** ۱)
 تردامانی، زن بارگی؛ ۲) صدای گریه از بینی.
 فیناز: ۱) کاری عارو نازه‌وا؛ ۲) بلند، دوای سه‌رده‌یلین: (سه‌رفیناز بوم)

دهم گهوره؛ ۴) خوار، خیچ، چدوت، چهفت، چهول^۱) گشوده، باز؛ ۲) گشاد؛ ۳) کنایه از آدم دهن گشاد؛ ۴) کج.

فالا؛ ۱) بدتال، خالی، پوک، بی تاوه رونک؛ ۲) ناواله^۱) تهی؛ ۲) گشوده.

فالاهی؛ به تالایی^۱ فراغ، خلاء، پوکی.
فالایی؛ فالاهی^۱ خلاء، پوکی.

فاله؛ چوک، تاوه دانی؛ ۲) بی کار^۱) خالی از سکنه؛ ۲) بی کار.
فالی؛ چوکی، تاوه دانی لی ته بون^۱ خالی بودن از سکنه.

قام؛ تهود تام^۱ اینک منم، این هام.

قان؛ ۱) تهوان؛ ۲) نهمان؛ ۳) تهود تان؛ ۴) پیویستی؛ ۵) ناگادان
(با غشان)^۱) آنها؛ ۲) اینها؛ ۳) این هاشان؛ ۴) با یستن؛ ۵)

نگهبان، بان.

قانا؛ تهوانه^۱ آنها.

قانی؛ توا، بهم جوهر^۱ این طور.

قانی ها؛ تهود تان^۱ این هاشان، این خود شانند.

قانی هاتا؛ تهوانه دو^۱ آنها در

قایه؛ تهود تا، تهود تانی؛ (قایه هات)^۱ اینک.

شت؛ جرت، عه فته^۱ شیشکی.

شتون؛ تاخافتن^۱ گفتن.

فع؛ ده نگی جوشینی چلک له کوان^۱ صدای جوشش چرک از زخم.

فر؛ تیرانه، تیره^۱ اینجا.

فر؛ ۱) درو، بوختان؛ ۲) پارویک له شتی تراو، فر؛ ۳) حده؛ ۴) ده نگی

توند خولانه وهی شتی ناو خالی^۱) دروغ، تهمت؛ ۲) جر عده؛ ۳)

پارس سگ؛ ۴) صدای چرخش سریع جسم تو خالی.

فر؛ لیره، لیره وه، له تیره وه^۱ از اینجا.

فر اسان؛ حده پی سه گان، سه گوهر^۱ پارس سگها.

فر اسانه؛ حده پی سه گ^۱ واق سگ.

فر اسانه یان؛ فر اسان^۱ پارس سگها.

ف؛ ۱) ده گدل، ویرا، پیرا؛ ۲) پیتی له تلفویتکه^۱ همرا، حرف همراهی؛ ۲) یکی از حروف الفباء کردی.

قا؛ ۱) نم؛ ۲) نهوا؛ ۳) بای ده لهش وه ستان؛ ۴) نهمان؛ ۵) نهوان؛ ۶) نهوا:

(قا هات)؛ ۷) شله زان، راچه نین؛ ۸) باو، پیچ؛ ۹) قدرز، وا، قفرد، وا

^۱) این؛ ۲) آن؛ ۳) بادورم؛ ۴) اینها؛ ۵) آنها؛ ۶) اینک؛ ۷) یکد.

اضطراب؛ ۸) پیچ، تاب؛ ۹) وام.

فابر بن؛ شله زان، راچه نین^۱ یکد خوردن.

فاجا؛ ۱) او رگه ران، ناوه زو؛ ۲) ناسفر^۱) برگرداندن؛ ۲) آستر.

فاجایی؛ ۱) راسته قیمه، لم راستی دا؛ ۲) بدراوه زویی^۱) حقیقت، راستی؛ ۲) واژگونی.

فاج؛ ۱) ناقار، شون؛ ۲) ته نشت، لا^۱) منطقه؛ ۲) کنار، جانب.

فادار؛ ۱) بادر، با ده لهش وه ستاو؛ ۲) قهر زدار، ده بین دار^۱) ورم کرده از باد؛ ۲) بدھکار.

فادان؛ ۱) بادان، پیچ دان؛ ۲) قهرزی دان، واوی دان^۱) تاب دادن؛ ۲) وام دادن.

قادانه وه؛ ده بین دانه وه، قهر زانه وه^۱ پس دادن وام.

قار؛ شوئی هاوینه خیلات، هموار، زوزان^۱ بیلاق.

قارتو؛ ناوی گوندیکی کور دستانه له زبرده ستمی ترک دایه^۱ نام روستایی

کرد در ترکیه.

قارقلین؛ زور خایاندن، وه دره نگ خستن^۱ به تأخیر انداختن.

قارک؛ باروکه^۱ جوجه بهاره.

قاری؛ ۱) تدینا، ته نی، ته نی؛ ۲) بدر بیوار، نادیار^۱) تنها؛ ۲) پنهان.

قاری بون؛ گوم بون له بدر چاو، دیار نه بون^۱ متواری بودن، پنهان شدن.

قارین؛ بارشت، بارین^۱ بارش باران.

شاری؛ ۱) ناوه زو؛ ۲) نهانیش^۱) وارونه؛ ۲) آنها هم.

فاشتُوری؛ جوئی داسی در واف^۱ نوعی داس.

شاگینا؛ منالدان، مندالدان، زیدان^۱ زهدان.

قال؛ ۱) پیوه نه در او، دانه خرا؛ ۲) فرهه، گوشاد؛ ۳) بریتی له مرؤی

- فرهه: فرره **نگا:** فرره.
- فرهک: فروکه **دروغگو:** دروغگو.
- فری: ۱) زن دروزن: ۲) رابه، بلندیه: ۳) روت، روسر: ۴) جوینی زنانه به **زن دروغگو:** ۲) برجیز: ۳) لخت، برنه: ۴) دشنام زنانه.
- فرین: رایون **برخاستن.**
- فرز: ۱) دهنگی میش و زرگه ته: ۲) سست، خاو: ۳) که موسکه: ۴) خولخوله، مزراح: ۵) ورزی، عاجزی، عیدزی **۱) صدای مگس وزبیر، وز: ۲) سست: ۳) بسیار کم: ۴) گردنا: ۵) عصباتی.**
- فرزبون: شل بونه و له کارکدن، خاو بونه و **ستی در انجام کار.**
- فرزف: دهنگی زوری میش و زرگه ته **صدای وزوز پیاپی.**
- فرزک: ۱) چه قوی دهمیان: ۲) مزراح **۱) چاقوی پهن: ۲) گردنای بازی.**
- فرزکاندن: ۱) ناو هه لقولاندن: ۲) فیچه بدناؤ کردن **۱) آب را از زمین جوشانیدن: ۲) آب را فواره مانند کردن.**
- فرزد: پرخه **خرناسه.**
- فرزدق: ۱) پرخه پرخ: ۲) فرزف **۱) خرناسه پیاپی: ۲) وزوز.**
- فرزک: تمدل له کارکدن، خود داده **اهمال کننده در انجام کار.**
- فرزی: ده رکراو، بدراه لدا کراو **ول شده، رهاده.**
- فرزین: ۱) پرخه کردن: ۲) خوره کردنی ناوی رهوان: ۳) دهنگی گولمه هاویزراو: ۴) گره با، دهنگی باه بهیز: ۵) دهنگی ویک که فتنی کانزای لدزیر و زیو: **فرزینا خه لاخل** **۱) خرناسه کشیدن: ۲) صدای جریان آب: ۳) صدای تیرشلیک شده: ۴) صدای تندباد: ۵) صدای هم خوردن زینت آلات زنانه.**
- فرز: ۱) جوئی دهنگ و دهنگی گولمه بدراه قوچه کانی: ۲) دهنگی ناو که به توزم در پریزی **۱) نوعی صدای مانند صدای تیر در راه و سنگ فلاخن: ۲) صدای آب که با فشار بیرون جهد.**
- فرزاب: حمزی، عزمی، زهه **ازدها.**
- فرزگ: پشک هاویشتی خو و بهخت **قرعه کشی.**
- فرزان: زان، رازانی تراوا **برهم زدگی مایع مانند مشک.**
- فرزاندن: راتله کاندنی تراوه له ده فرا، زاندن **تکان دادن مایع در ظرف.**
- فرزانگ: فراگ **قرعه کشی.**
- فرزانه وه: بوژانه وه **سرحال آمدن.**
- فرزاو: بناؤانی ناو بو وورزیان دابهش کردن **مرکز تقسیم آب آبیاری.**
- فرزک: فیره، بدله فیره **مدفعه آبکی.**
- فرزو: زگ چون، رهوان بون **اسهال.**
- فرزوک: زگره وان، کمیسی که زگی ده چنی **۱) اسهال گرفته.**
- فرزوکه: ده رمانی رهوانی **مسهل.**
- فُف: بق، خدمت **کلمه تحذیر، خطر.**
- فُکی: یه کجاري، نیکجاري کي، تیکرایي **یکباره، تمامًا.**
- فل: ۱) بل، ره قى ندرم بوگ. بون دومه آلى ده لئين: ۲) فرت **۱) سخت نرم شده که برای دمل گفته می شود: ۲) گشاد.**
- فلت: تدقین، له بهریده چون **ترکیدن، انفجار.**
- فرافه: راوندن، پرآندنی قسه، وراوه، پاته ران **هدیان.**
- فترت: ۱) قسمی بن شر، حمله ملهم: ۲) درو: ۳) گوشاد، خرت **۱) یاوه: ۲) دروغ: ۳) گشاد.**
- فرتو: مرؤی به فیشائی دروکه **آدم خودستای دروغ پردار.**
- فرتووقی: دهس بر، ساخته چی **حیله گر.**
- فرتوونی: ره نگ ناحم، ناشیرین، ره نگ کریت **بدرنگ.**
- فرتني: فرتول، جوینی زنانه **دشنام زنانه.**
- فرج: فچ **نگا: فچ.**
- فرچاله: ترسه نوک، ترسونه **ترسو.**
- فرچاچر: فلجه فلنج، زلجه **نگا: فلجه فلنج.**
- فرچقاندن: ۱) پیشانده وه، پلیخانده وه: ۲) لاوزکردن **۱) لکردن: ۲) لا غر کردن.**
- فرچقین: ۱) پلیخانده وه، پلیشانده وه: ۲) لاوزبون، لمزبون، کزبون **۱) لهشدن: ۲) لا غر شدن.**
- فرچک: شده می زن، زنی، کون، قوز **آل تناسلی زن، فرج.**
- فرده: بیره داف **از اینجا.**
- فرده: فردا **از اینجا.**
- فرده ویدا: لیره و لموی **از اینجا و آنجا.**
- فرزه: دهنگی به پله سوزانه وه شتی ناویه تالی بان خر **صدای چرخش تند کاوه و مدور.**
- فرسنه: پاریزگاری، ناگالی بون **محافظت، نگهداری.**
- فرسنهاندن: ناگاداری لئی کردن **محافظت کردن.**
- فرفراندن: تلازکردن وه، جاله کردن **غلتانیدن.**
- فرفرک: مدهچک و بدله ک: **(فرفرکی وی ستورن) ساق و مج پا.**
- فرفرق: هدر چیه ک که فرزره لئی دنی **هرچه صدای «فرزه» می دهد.**
- فرفره: ۱) فرفره: ۲) دروزن **۱) نگا: فرفره: ۲) دروغگو.**
- فرک: چیشی دانه ویله ور دکراو **اش حبوب کو بیده.**
- فرک: ۱) سنگ، میخی نهستور: ۲) پدستاوی دانو که ده دری به بیچوی سوا: ۳) زگ چون، بهله فیره **۱) میخ کلفت: ۲) آب پز حبوبات که به حیوان نوزاد دهند: ۳) اسهال.**
- فرکا: درو **دروع.**
- فرکردن: دروگون **دروع گفتن.**
- فرکه: دروزن **دروع وغگو.**
- فرگولی: ره نگی خندنی **حنایی رنگ.**
- فرموز: ره نگی تاریک و مات، دزی ره نگی ناچوخ **رنگ مات و تیره.**
- فرنی: ۱) تومنی که له زستاندا ده چیندری: ۲) تازه داهاتو: ۳) بیچوی دره نگ زا: ۴) که میلی پهزاف **۱) بذری که در زستان می کارند: ۲) نورسیده: ۳) بچه دیر به دنیا آمده: ۴) گال.**
- فرو: ۱) دروزن: ۲) درو **۱) دروغگو: ۲) دروغ.**
- فروکه: دروزن **دروع وغگو.**
- فروقی: گوشتنی باش کولاو که له پیشه جیا بوتمه **گوشت کاملا پخته.**
- فره: فر، نیره **اینجا.**

- فهیبی: قهبو^{نگا}: قهبو[.]
 فهیتن: دایبرتنده، دوباره له هیله ک دانمده تارده^{دوباره بیختن}.
 فهپاچین: ۱) داپاچین، پهروتاتن؛ ۲) برین به برینگ و تورتو^{۱)}
 هرس کردن: ۲) قیچی کردن.
 فهپاریان: پارانهوه^{فلا} به.
 فهپچارندن: ۱) بدگ دردرکردن؛ ۲) له هه مولاوه تئی شیشان و تازاردان؛
 ۳) پساندن؛ ۴) شی کردنده، به وردی مانا لیدانهوه^{۱)} لیاس
 پارهپاره کردن: ۲) از هر طرف پیرامون گرفتن و آزدند کسی؛ ۳)
 واگستن؛ ۴) تفسیر کردن.
 فهپرتکان: تیک شکان، له بیریه ک چو^ن درهم شکستگی.
 فهپرتکاندن: تیک شکاندن، له بیریه ک بردن درهم شکستن.
 فهپرتکیای: تیک شکاو، له بیریه ک چو^گ درهم شکسته.
 فهپرژتین: پهروتاتن، برزو لک داپاچین^{۱)} هرس کردن.
 فهپرژیان: پرژان، بلاوبون^{۱)} پاشیده و پراکنده شدن.
 فهپرژن: فهپرژیان^{۱)} نگا: فهپرژیان.
 فهپرسین: پرسینهوه، پرسیارانی کردن^{۱)} استنطاق، پرسش.
 فهپریتالندن: توند به زو بیدا کوتان^{۱)} سخت بر زمین کوییدن.
 فهپیکاندن: خواروه شاندن، خوته کان^{۱)} خود را تکانیدن.
 فهپیلان: سوری و بینی داگری له سمر مه بست^{۱)} اصرار و روزی.
 فهپیلاندن: سوریون و بینی داگر ترن^{۱)} اصرار و روزیدن.
 فهپسکان: بهرده ست بون، هاتنه زیر فرمان^{۱)} رام شدن، زیر فرمان
 آمدن.
 فهپسکاندن: هینانه زیر فرمان، کدوی کردن^{۱)} رام کردن، زیر فرمان
 آوردن.
 فهپسکیان: فهپسکان^{۱)} نگا: فهپسکان.
 فهپسکین: فهپسکان^{۱)} نگا: فهپسکان.
 فهپلیتان: توند به زوی داکوتان^{۱)} سخت بر زمین اختادن.
 فهپلیتاندن: توند به زوی داکوتان^{۱)} سخت بر زمین انداختن.
 فهپورسی: بورایده، له هوش خوهی چو^ن از هوش رفت.
 فهپورسین: بورانهوه، له سرخو چو^ن از هوش رفت.
 فهبون: وردبوئی شتی زور رهق؛ که فری مدن^{۱)} خردشدن شیء
 پسیار سخت.
 فهپرآن: پهرانهوه، پهرينهوه^{۱)} عبور کردن.
 فهپرآندن: پهرانهوه^{۱)} عبور دادن.
 فهپرتاتان: شر و وز بون، بزگور بزگور بون^{۱)} لت و پار شدن پارچه.
 فهپرتاتاندند: دراندن، شر کردن^{۱)} لت و پار کردن.
 فهپریان: پهرينهوه^{۱)} عبور کردن.
 فهپرین: پهرينهوه^{۱)} عبور کردن.
 فهپرکاندن: راوه شاندن، ته کاندن^{۱)} تکانیدن.
 فهپهنگزین: قنج، قیتموه بون^{۱)} برآمدن.
 فهپیان: شیلان^{۱)} چلانیدن.
 فهپیچاندن: ۱) کردنده وی گری؛ ۲) له کری خاو کردندهوه؛ ۳) پهنتی له
- فللک: با مهلاشو، پیشنهاد^{۱)} آهیانه، تشنک.
 فللهلم: چقدسره، چند باز^{۱)} دراج.
 فلوشه: پروش، سواری زور ورد^{۱)} بلغور ریز.
 فن: ده نگنی و که ده نگنی پهربوئی زئی کمان^{۱)} صدایی همانند صدای زه
 کمان.
 فنگه: ۱) فن؛ ۲) ده نگی سوزانی توتدی مهزوق^{۱)} نگا: فن؛ ۲)
 صدای چرخش سریع گردن.
 فنگه فنگ: فنی زور^{۱)} صدای «فن» پیاپی.
 فنه: فن^{۱)} نگا: فن.
 فولک: دول، مین، دایک بو منالی ده لئی که میز بکاف^{۱)} شاش، اصطلاحی که
 برای تشویق بچه به شاش کردن گویند.
 فه: ۱) نیوه؛ ۲) پیشگر بدواهه: دویاته؛ چپروکنی بو مه فه گهربینه؛ ۳)
 نواله، باز؛ (ددری فه که؛ ۴) فرکردن؛ (ناافق فه خو)؛ ۵) وشمی
 پیرایی: (فهمنزا وره؛ ۶) بو، بو لای؛ (کی فه ده چی)؛ ۷) شما؛ ۸)
 پیشوند معنی دوباره؛ ۹) باز، وا؛ ۱۰) پیشوند به معنی نوشیدن؛ ۱۱)
 حرف همراهی؛ ۱۲) به سوی، به طرف.
 فه نائین: قرهه بوكردن، توله کردندهوه^{۱)} تلافی.
 فهبر: پهنهوهی قرارمهه دار^{۱)} قرارنهایی در معامله.
 فدبراثن: هدلیزاردن، جیا کردنده، نه قاندن^{۱)} انتخاب کردن.
 فهبرک: جوری کولبرهی به هیله که و شیر و رون^{۱)} نوعی گرده نان روغنی
 با تخم مرغ و شیر.
 فهبرن: ۱) قازانچ کردن، به هره گیر که وتن؛ ۲) بردندهوه له قومار^{۱)}
 سود بردن؛ ۲) برد قمار.
 فهبروتین: روتاندهوه، توک لئی دامالین^{۱)} لخت کردن از پر و مو.
 فهبری: قراردادو، چهق؛ (بوها فهبری به)؛ ۱) نرخ ثابت و مقرر شده.
 فهبریان: برانهوه، قرتیکه وتن، له ناوجون^{۱)} نابود شدن، انقراض.
 فهبرین: ۱) دوایی هینان به نرخ یان به کیشنه؛ ۲) برانهوهی هندگ؛ ۳)
 برپنهوهی مدرزو بزن؛ ۴) قمارو بزایاری به کجا راه کی؛ ۵) برانهوهی
 بندهمال^{۱)} پایان دادن؛ ۶) برداشت^{۱)} عسل از کندو؛ ۷) پشم چینی از
 حیوانات؛ ۸) قرار قطعی؛ ۹) انقراض خانواده.
 فهبردیان: پسان^{۱)} واگستن.
 فهپرکان: برزنان^{۱)} پراکنده شدن.
 فهپرکاندن: پر زاندن^{۱)} پراکنده شدن.
 فهپرکیان: فهپرکان^{۱)} پراکنده شدن.
 فهپرکین: فهپرکان^{۱)} پراکنده شدن.
 فهپسو: ۱) کراایده، قالابو؛ ۲) ناوا بو، نم تم ره بوق^{۱)} بازشد؛ ۲)
 اینظر بود.
 فهپور: پاشه که کوت^{۱)} اندوخته، پس انداز.
 فهبون: کرانهوه، باز بون^{۱)} بازشدن، گشوده شدن.
 فهپونزین: پز مین، پشمعین، پینزین^{۱)} عطسه کردن.
 فهپوهوشین: تاویانمهوه، تواندهوه^{۱)} بیغان، آب شدن.
 فهپهستن: و به ستن، به ستنه: (حدسپی فهپهسته)^{۱)} بند کردن.

شه خوگرتن

- لی بررسیته و به سه مرکز دنه و (۱) بازگردان گره؛ (۲) رشته را پنه
کردن؛ (۳) کنایه از نوازش کردن.
- فه پیچرین: تئی گدیاندن **[ف]** فهمانیدن.
- فه بیین: فه بیان **[ف]** جلا لایدن.
- فه تراندن: باو شکدان و خوکیشانه و لمبر خمه و هاتن **[ف]** خمیازه کشیدن.
- فه ترسین: تازه له نم خوشی هستانته و **[ف]** تازه شفایاقت، نقاوت.
- فه ترکان: (۱) پیکرانی نیسانه؛ (۲) تروکدی په لکی چاوف **[۱)** خوردن به
هدف؛ (۲) جهش پلک چشم.
- فه ترکاندن: (۱) لم نامایخ دان، پیکانی نیسان؛ (۲) تروکاندنی چاوف **[۱)** به
هدف زدن؛ (۲) پلک برهم زدن.
- فه ترویسکاندن: در په راندن **[ف]** رمانیدن.
- فه ترویسکیان: (۱) در ریزین، تدره بون؛ (۲) له بهر چاو گوم بون **[۱)** به
در رفتن، رم کردن؛ (۲) از دید ناپدید شدن.
- فه ترویسکین: فه ترویسکیان **[ف]** نگا: فه ترویسکیان.
- فه تریسکان: فه ترویسکیان **[ف]** نگا: فه ترویسکیان.
- فه تریسکاندن: فه ترویسکاندن **[ف]** رمانیدن.
- فه ته رستین: له نه خوشین هستانته، چاک بونه و، ساقدو بون **[ف]** شفا
یافتن.
- فه ته کان: ته کان، ته کنران **[ف]** تکانیده شدن.
- فه ته کاندن: ته کاندن **[ف]** تکانیدن.
- فه ته مران: (۱) خاموش بونی تاگر، کوزانه و؛ (۲) بریتی له مردنی که سئی
[۱) خاموش شدن آتش؛ (۲) کنایه از مرگ.
- فه ته مراندن: (۱) خاموش کردنی تاور؛ (۲) بریتی له مراندنی که سئی **[۱)**
خاموش کردن آتش؛ (۲) کنایه از میراندن کسی.
- فه ته مریان: فه ته مران **[ف]** نگا: فه ته مران.
- فه ته مرین: فه ته مران **[ف]** نگا: فه ته مران.
- فه ته وشین: واق ورمان، سه رسام مان **[ف]** متختیر شدن.
- فه تیره: رود او به سرها، قومیان **[ف]** حادنه.
- فه جنقار: راچه نین له ترسان **[ف]** یکه خوردن از ترس.
- فه جنقارن: راچه ناندن، شله زاندن **[ف]** ترسانیدن ناگهانی که لرزه آورد.
- فه جنقارن: فه جنقارن **[ف]** نگا: فه جنقارن.
- فه جنقارن: فه جنقارن **[ف]** نگا: فه جنقارن.
- فه جنکان: فه جنقارن **[ف]** نگا: فه جنقارن.
- فه جوین: (۱) جو نه وی بینیشت؛ (۲) بریتی له پانه کردنده وی قسه چند
جار **[۱)** جویدن سقر؛ (۲) کنایه از تکرار چندباره سخن، زار خابی.
- فه جه ماندن: کوکردنده و، جقات چیتکرن **[ف]** جمع کردن.
- فه جه میان: کو بونه و، جقات کرن، جم بون **[ف]** جمع شدن.
- فه جه مین: فه جه میان **[ف]** جمع شدن.
- فه چاشاندن: چیزه کردن، تام کردن بوئه زمون **[ف]** چشیدن برای آزمون.
- فه چرآندن: شی کردنده وی کولکه، لمبریده که هله لو شاندنی خوری و پهمو
[ف] از هم باز کردن پشم و پنبه.
- فه چرین: (۱) ههل پیچرین، به زور لئی کردنده و؛ (۲) را کیشان به زوی دا **[ف]**

شه راکرن: و شارتن، نیشان نه دان، شاردنده و ف بنهان کردن.

شه راندن: سونهوه به مرمه ند، لهر به نندان ف سوهان زدن.

شه رجاله: فرجاله ف بزدل.

شه رچین: خدروار به چنینه وهی داو بان وردی پرزاو ف برچین، امر به چیدن.

شه رچیناندن: چنینه وه له زهمین ف برچیدن.

شه رسان: ۱) رایسکان؛ ۲) رایی بون ف ۱) نکان برای رهابی؛ ۲) رهاشدن.

شه رساندن: ۱) رایسکاندن؛ ۲) رایی کردن ف ۱) کشیدن برای رها کردن؛ ۲) رها کردن.

شه رسن: فرسان ف نگا: شه رسان.

شه رسین: فرسان ف نگا: شه رسان.

شه رسان: رسانده و ف قی کردن.

شه رساندن: ۱) رسانده وه؛ ۲) بریتی له پی برادرنه وه ف ۱) ودار به قی کردن؛ ۲) کنایه از توان از مجرم گرفتن.

شه رسیان: فرسان ف قی کردن.

شه رسین: فرسان ف قی کردن.

شه رقه: بدفر، بدرف ف برف.

شه رق: گورگ، شینوف ف گرگ.

شه رقل: بی میالات، گوئی نهدره به کار ف بی میالات، بی توجه.

شه رقلین: خوبواردن و تمملی کردن له کار ف بازماندن و تساهل کردن.

شه رک: فرق، شینو، گورگ، گور ف گرگ.

شه رگرت: گرتنه وهی نه خوشینی گیرو ف واگیری بیماری.

شه رگهاندن: ۱) لیک، جیا کردنده؛ ۲) کردنده وی گری ف ۱) از هم جدا کردن؛ ۲) باز کردن گرگ.

شه رگه: ۱) ورگه زان، پیچ خواردن؛ ۲) گدرانده؛ ۳) پژیمان بونه وه ف ۱) پیچ خوردن؛ ۲) بازگشت؛ ۳) پشیمانی.

شه رمل: قل، شه که ت ف پسیار خسته شدن.

شه رملین: شه کمت بون، فل بون ف بسیار خسته شدن.

شه رتین: ۱) ریننه وهی توک؛ ۲) بدده ست هم لکه ندن و درونی خده له ف ۱) با دست چیدن مو؛ ۲) درویدن غله بادست.

شه روتان: ۱) ناوه کول؛ ۲) روپیانه وهی دار؛ ۳) دارانانی گوشت له تیسک ف ۱) پر کنده شدن؛ ۲) لخت شدن درخت؛ ۳) لخت شدن استخوان از گوشت.

شه روتاندن: ۱) ناوه روت کردن؛ ۲) دارانی دار؛ ۳) کروسانده وه ف ۱) پر کنده؛ ۲) لخت کردن درخت؛ ۳) لخت شده استخوان.

شه رون: لمسه لبردن، داگرتن ف برداشت، پایین آوردن.

شه رون: قه روتان ف نگا: قه روتان.

شه روتی: روتاوه و ف لخت شده از موی و برگ و گوشت.

شه روچکان: قه روتان ف نگا: قه روتان.

شه روچکاندن: قه روتاندن ف نگا: قه روتاندن.

شه روپستاندن: قه روتاندن ف نگا: قه روتاندن.

شه خوگرگی: دهسته به ر ف متعهد.

شه خوراندن: بی خوارنه وه، ده خواردادانی تراو ف ودار به نوشیدن کردن.

شه خومان: تیکه میکه میکه بون، تیکه و گلان ف مخلوط شدن، درهم برهمی.

شه خوماندن: تیکه میکه میکه کردن، تیکه و گلاندن ف مخلوط و درهم برهم کردن.

شه خومین: شه خومان ف نگا: شه خومان.

شه خوندن: ۱) خویشنه وهی نوسراو بون گویگ؛ ۲) دلداری دانه وه، دلدانه وه؛ ۳) ده عوته کردن ف ۱) بازخواندن توشه برای شنونده؛ ۲) نوازش کردن؛ ۳) دعوت کردن.

شه خپراندن: دهست ده تاگر و هر دان بون خوش کردنی تاگر ف زیر و رو کردن آتش که شعله ورتر شود.

شه دان: ۱) هد لمسان، به نهانی زگ؛ ۲) زه وی کولین، دانه وهی زه وی؛ ۳) دانه وهی وام؛ ۴) هد ناسه دان، پشویکشان؛ ۵) نان به تهندو ره و دان؛ ۶)

بیوه دانی مارو دویشک و...؛ ۷) هلدانی چادر؛ ۸) برینگاندن، ونیستانی باران؛ ۹) نیجاد، داهیتان ف ۱) آما سیدن شکم؛ ۲) کندن زمین؛ ۳) پس دادن وام؛ ۴) نفس کشیدن؛ ۵) چسباندن نان به توار؛ ۶) نیش زدن مارو عقرب و...؛ ۷) برپا کردن چادر؛ ۸) بندآمدن باران؛ ۹) ایجاد، پدیدآوردن.

شه دان دهه: داهیته، بریتی له خودا ف خالق، کنایه از خدا.

شه دانی: نیشته وهی بالدار ف نشستن برنده.

شه دزین: شت به که سیکدان و به نهیتی بردنده وه، دزینه وه ف بخشیده را دزدیدن.

شه دوخستن: ره دوختن، هوی را کردنی کیز ده گه ل دلخوازی خوی ف فرار دادن دختر با نامزدش.

شه دوکه تن: ۱) وه دوکه تن، به شویند اچون؛ ۲) ره دوکه وتن، را کردنی کیز ده گه ل اوی دلخوازی ف ۱) به دنبال رفتن؛ ۲) فرار دختر همراه نامزدش از خانه پدری.

شه دهه: ۱) جگه، بیجگه؛ ۲) ودهه: (لبازیزی قمهه رکتم) ف ۱) بجز بغيرا؛ ۲) بیرون شدن.

شه دهه نگ: زور خایه نی، فره بیجون ف به تأخیر افتادن.

شه دیار که تن: خویابون، ناشکر ابون، دیار دان ف آشکار شدن.

شه دیتن: ۱) دوزنده وهی گوم بوگ؛ ۲) بده سرکردنده؛ ۳) بودیدار چونه وه ف ۱) گم شده را یافتن؛ ۲) بازخواندن؛ ۳) بازدید.

شه دیران: ده نگو، بلا و کردنده وهی قسه ف پخش خبر.

شه دی کرن: ۱) وده دن، ده رکردن؛ ۲) جیا کردنده ف ۱) بیرون کردن؛ ۲) جدا کردن.

شه دین: دوزنده وهی گوم بوگ ف باز یافتن.

شه: ۱) وده؛ ۲) سه رو بالا؛ ۳) نالی، لا؛ ۴) دهه، ده رهه، بدرانی بر به زوره وه ف ۱) بیا؛ ۲) بر، بالا؛ ۳) طرف، سو؛ ۴) بیرون، خارج.

شه: زرنگ له کار و کاسبي دا ف زیر ک در کسب و کار.

شه راقه: بدرانیده ف برای بر.

آلا و گرما؛ ۲) شراره.

فهژهندن: شی کردنده وی کولکه **[ف]** زدن پشم و پنبه با دست.

فهژهنهنین: ره نین **[ف]** نگا: ره نین.

فهژی: ۱) نیوه ش؛ ۲) نمده ش؛ ۳) فرمان به زیانه وه، بزیوه **[ف]**

شماهم؛ ۲) ماهم؛ ۳) امر به دوباره زنده شدن.

فهژیان: زیندو بونه وه **[ف]** از نو زنده شدن.

فهژیاندن: زیندو کردن وه **[ف]** از نو زنگی دادن.

فهژین: فهژیان **[ف]** از نو زنده شدن.

فهژینک: ۱) زیانه وه؛ ۲) هوی بوژانده **[ف]** ۱) زنده شدن؛ ۲) موجب نشاط یافتن.

فهس: بهس **[ف]** بس.

فهستا: ۱) توستا، وستا؛ ۲) راوه ستا؛ ۳) له کار کدوت **[ف]** استاد کار؛ ۲) ایستاد؛ ۳) از کار افتاد، دست از کار کشید.

فهستان: ۱) راوه ستان؛ ۲) له کار بهس کردن **[ف]** ایستادن؛ ۲) دست از کار کشیدن.

فهستاندن: ۱) راگرتی کار؛ ۲) راگرتی کار؛ ۳) ماندو کردن؛ ۴) بلند کردن **[ف]** ۱) متوقف کردن کار؛ ۲) ودار به توقف کردن؛ ۳) خسته کردن؛ ۴) بلند کردن.

فهستان: لیکدران، تیکه لکران **[ف]** آمیرش، آمیره.

فهستاندن: لیکدان، تیکه لکردن، تدق لهه ف کرن **[ف]** آمیختن.

فهسرین: نهستین، نهسترنده وه **[ف]** زدودن.

فهسهان: ۱) شارد راوه، شیش کراوه، شیر دراوه؛ ۲) بریشی له ران نهینی **[ف]** ۱) پنهان شده؛ ۲) کنایه از راز مگو.

فهسهاندن: شاردنده وه **[ف]** پنهان کردن.

فهسین: سانه وه، حمسانه وه، شه که تی ده رکردن **[ف]** استراحت.

فهشارتی: شارد راوه، تاقفت کردن **[ف]** پنهان کردن.

فهشارتو: شارد راوه، شیر اووه **[ف]** پنهان شده.

فهشارتی: شارد اووه **[ف]** پنهان شده.

فهشاردن: فهشارتن **[ف]** پنهان کردن.

فهشارده: فهشارتی **[ف]** پنهان شده.

فهشاردی: فهشارتی **[ف]** پنهان شده.

فهشارن: فهشارتن **[ف]** پنهان کردن.

فهشاری: فهشارتی **[ف]** پنهان شده.

فهشاندن: دوباره بهزی کردن، دیسان ناردن **[ف]** باز فرستادن.

فهشاندی: ۱) ناردار او، بهزی کراوه؛ ۲) راس بیرا او **[ف]** فرستاده شده؛ ۲) توصیه شده.

فهشري: ۱) فهشارتی؛ ۲) نهینی **[ف]** ۱) پنهان شده؛ ۲) راز.

فهشو: ۱) دوباره بهناوی بشو؛ ۲) دانه ویله بشو **[ف]** ۱) باز بشوی؛ ۲) حبوبات را بشوی.

فهشوشتن: ۱) دوباره شتن؛ ۲) دانه ویله شتنه وه **[ف]** ۱) باز شستن؛ ۲) حبوبات شستن.

فهشون کهتن: ۱) بهدوی کهستکا چون؛ ۲) پهیره وی کردن **[ف]** ۱)

فهروپیچاندن: فهروپیاندن **[ف]** نگا: فهروپیاندن.

فهره: بی، باو، وه وه **[ف]** بیا.

فهرهشان: فهرشان، رشانه وه **[ف]** قی کردن.

فهرهشاندن: فهرشاندن، رشانه وه **[ف]** ودار به قی کردن.

فهرهشیان: رشانه وه **[ف]** بالا آوردن، قی کردن.

فهرهشین: ره و، بلاوه کردن **[ف]** فرار دسته جمعی.

فهربی: بینه، بهینه، بیره **[ف]** بیار.

فهربیشن: ره اندن، بهره و خوار بلاوه کردن وه **[ف]** دیختن.

فهربیچاندن: فهربیاندن **[ف]** نگا: فهربیاندن.

فهربی خستن: بهزی کردن، رو وانه کردن **[ف]** بدرقه کردن.

فهربیز: ناو و روکی کتیب و نوسراوه **[ف]** محتوای نوشته.

فهربیس: ۱) پدی دریز، گوریس؛ ۲) زینوس **[ف]** رسن، رسمن؛ ۲) املاء، دیکته.

فهربیستن: قه کردن، به سریه کاهینانه وه **[ف]** تاکردن.

فهربی کرن: بهزی کردن، وه سه ری خستن، رو وانه کردن **[ف]** بدرقه کردن.

فهربین: ۱) بهینه، بینه، بیره، فهربی؛ ۲) بیهینه **[ف]** بیار؛ ۲) بیاورش.

فهربینه: فهربین **[ف]** نگا: فهربین.

فهزان: ۱) زانه وی کانی؛ ۲) دوباره بیجوه هنن **[ف]** ۱) زاییدن چشم؛ ۲) باز بجه آوردن.

فهربخت: چلکن، گهمار، نه خاوین **[ف]** کثیف، چرکین.

فهربختاندن: پیس و پهلوخ کردن **[ف]** کثیف کردن.

فهربقراون: گهرانه وه، زقرین **[ف]** بازگشت.

فهربقراوند: گهرانه وه **[ف]** بازگردانیدن.

فهربقراون: ۱) و گهربیان؛ ۲) پاشگه زبونه وه **[ف]** ۱) بازگشت؛ ۲) پشیمان شدن.

فهربقرين: فهربقراون **[ف]** بازگشت.

فهربزکین: هدلقویان، ناو لزمه مین به نهیم ده رچون **[ف]** جوشیدن آب از زمین.

فهربوقان: پال، ده لک **[ف]** هول، دفع با تیر و.

فهربوقاندن: پال بیوه نان، ده لک دکان **[ف]** هول دادن.

فهربه لان: ۱) دریز بونه وه خوتلاندنه وه، گهوزین؛ ۲) توئن پهرت **[ف]** ۱) دراز کشیدن و غلتیدن؛ ۲) پرت.

فهربه لاندن: ۱) گهوزاندن؛ ۲) توئدان **[ف]** ۱) غلتانیدن؛ ۲) پرت کردن.

فهربه لین: ۱) خلیسکان و کهون؛ ۲) گهوزین و خودریز کردن **[ف]** ۱) لیز خوردن و افتدان؛ ۲) دراز کشیدن و غلتیدن.

فهربیخاندن: زیخ کردن به قسه، دندان، هانه دان، ناو تی دان **[ف]** تشجیع.

فهربین: فوکردن، پف کردن، بالاده مد در خستن **[ف]** فوت کردن.

فهربارتی: بژارتی، جیا کردن وه، هله وه بژران **[ف]** جدا کردن، سوا کردن.

فهرباندن: ۱) بو زانده وه، لم پاش کنه فتی سازو دلخوش کردن؛ ۲) هدلا جی، شی کردن وهی کولکه به کوتک و کهوان **[ف]** ۱) دل جویی کردن؛ ۲) پنبدزن.

فهربون: ۱) تین، هالا وی گرم؛ ۲) پریشکهی ناگر، برو سکمدان **[ف]** ۱)

- گستردن؛ ۳) کش دادن؛ ۴) اسعمال دخانیات.
- فه کش کشاندن: راکیشان به سه ر عذر زاف بر زمین کشانیدن.
- فه کشی: ۱) کشانده، وکشان، بهره و پاش بزوقت؛ ۲) په زیوان بونه وه، پاشه کشیدن؛ ۳) برگشت: ۲) پیشمان شدن.
- فه کوچاندن: گویزانه وه، ماله مومال بی کردن ف کوچ دادن.
- فه کوتاندن: داکوتانی بزمارو... ف کوبیدن میخ و...
- فه کوداد: بدرباد، داغان ف نابود، داغان.
- فه کورژین: بهدادن و رد کردن، کروشتن ف خاییدن، با دندان خرد کردن.
- فه کوروزن: فه کورژین ف نگا: فه کورژین.
- فه کوروزن: فه کورژین ف نگا: فه کورژین.
- فه کوشتن: ۱) گزنه هیشتی ناگر: (چرا به فی فه کوشت)؛ ۲) سرینه وه، خدت کیشانی نوسراو؛ ۳) سه ربرین ف ۱) کشن چراغ و لهیب؛ ۲) پاک کردن نوشته؛ ۳) سر بریدن.
- فه کوک: چهرباده، بورغی که روه ف بیچ گوشتن.
- فه کولان: توزینه وه ف پژوهش، کاوش.
- فه که: ۱) چهشنبی، جوئی، وه ک؛ ۲) فرمانی کردنده وه، فالاکه ف ۱) مانند؛ ۲) امر به گشودن، بگشای.
- فه که تن: رازان، راکشان ف دراز کشیدن.
- فه که ر: ۱) کسینی داخراوی ده کاته وه؛ ۲) نامرازی داخراو کردنده ف ۱) گشاینده، کسی که می گشاید؛ ۲) بازکن، ابزار گشودن.
- فه کی: چهشنبی، به جوئی ف مانند، مثل.
- فه کیان: شلدقان، زان ف بهم زده شدن مایع.
- فه کیشاندن: ۱) سه رمه شق دادان؛ ۲) رینوس شان دان ف ۱) سرمشق نوشتن؛ ۲) دیکته کردن.
- فه کیش: ۱) ده رکیشان؛ ۲) شتی که له راکیشان دا قایمه و ناپسی؛ ۳) برینی اه چمنه بازی زور وه؛ ۴) خوله سه ربه ک کیشانده؛ ۵) کیشان به ترازو و ف آخترن، بر کشیدن؛ ۲) کشدار؛ ۳) کنایه از روده دراز یاوه گو؛ ۴) کشیدن عضلات برای رفع خستگی؛ ۵) توزین کردن.
- فه کیشک: تهزو و چوچرک ف تیر کشیدن اندام.
- فه گالیان: راچله کین، داچله کین، داچله کان ف یکه خوردن.
- فه گر: کدستی که دهست به خمر جده ده گری، پاشه که موت کدر ف صرفه جو.
- فه گرت: ۱) خیوه تی هه لدا؛ ۲) چیغ رانه نگاوت ف ۱) خیمه را بر پا کرد؛ ۲) چیغ پیرامون خیمه را گرفت.
- فه گرتن: ۱) کاری فه گر، پاشه که موت کردن؛ ۲) هدلدانی چادر؛ ۳) گرتني نم خوشی له نه خوشی کی تر؛ ۴) رانه نگاوتني چیغ ف ۱) صرفه جویی؛ ۲) بر پا کردن خیمه؛ ۳) بیمار شدن از واگیری؛ ۴) با چیغ پیرامون را گرفتن.
- فه گرتی: داگیر کراو، نهستین دراو ف غصب شده.
- فه گری: فه گرتن ف صرفه جویی.
- فه گفاشتن: توند گوشین، بدن هیم کوشین، لمزه بروشین ف محکم فشردن.
- تعقیب؛ ۲) پیروی.
- فه شهپلان: په شیو بون، بی سه ره و بمه بون ف پریشان حال شدن.
- فه شهپلاندن: په شیو کردن ف پریشان حال کردن.
- فه شهقهان: ته کان خواردن، رازان ف تکان خوردن.
- فه شهقهاندن: شله زاندن، ته کان بیدان ف تکان دادن.
- فه شهقهیان: فه شهقهان ف نگا: فه شهقهان.
- فه شهمران: ۱) تاویز ران، تهرک؛ ۲) شیرانه وه ف ۱) انداخته شدن، بر ت؛ ۲) پنهان شدن.
- فه شهمراندن: ۱) ثاویتن، تهرک کردن؛ ۲) قه شارتن ف ۱) پرت کردن؛ ۲) پنهان کردن.
- فه شهمرین: فه شهمران ف نگا: فه شهمران.
- فه شیلان: شیلان ف چلانیدن.
- فه فر: غمدر ف غدر.
- فه قهستان: ۱) راه و ستان؛ ۲) له کار وه ستان ف ۱) ایستادن؛ ۲) از کار ایستادن.
- فه قهستاندن: ۱) راه و ستاندن؛ ۲) له کار وه ستاندن ف ۱) متوقف کردن؛ ۲) از کار بازداشتند.
- فه قهستای: ۱) راه و ستانو به بیوه؛ ۲) ویستاو له کار ف ۱) ایستاده؛ ۲) از کار بازایستاده.
- فه قوسان: ۱) بران؛ ۲) تاشرانی مو ف ۱) برش؛ ۲) تراش مو.
- فه قوساندن: ۱) برین؛ ۲) تاشرینی مو ف ۱) بریدن؛ ۲) تراشیدن مو.
- فه قهقہتان: جیا بونه وه ف جد اشدن.
- فه قهقہتاندن: جیا کردنده له پیکه وه نوسا و ف از هم جدا کردن چسبیده.
- فه قهقہتیان: جیا بون، لیک پچران ف جد اشدن.
- فه قهقہتین: فه قهقہتیان ف جد اشدن.
- فه قهلاشتمن: قهلاشتمن ف شکافت.
- فه قهله شاندن: زوق روانین، بعوردی نوارین، بوچاویشین: (فه کی نمز چافین خو فه قهله لیشم چاک دنیم) ف با دقت نگاه کردن.
- فه قهومین: روداو، به سرهات، قومین ف حادته.
- فه قهیاندن: زیر اندن، زیقاندن ف جیغ کشیدن.
- فه قین: ده نگی خدمتا کانه هی زیوی ف صدای ناله روباه.
- فه کایی: کاویز کمر ف نشخوار کننده.
- فه کاییین: کاویز کردن، قاویش کردن ف نشخوار کردن.
- فه کریزین: بزه کردن ف لبخند زدن.
- فه کرن: ۱) بازکردن، فالاکرن، تاواله کردن؛ ۲) شی کردنده وه ف ۱) بازکردن، گشودن؛ ۲) از هم بازکردن، زدن پنه و...
- فه کزوپهان: چاپوپه شی ف چشم پوشی از خطأ.
- فه کزوپاندن: چاپوپه شی کردن، چشم پوشی کردن.
- فه کری: ۱) فالا بُوی، تاواله؛ ۲) شی کراوه ف ۱) گشوده؛ ۲) از هم باز شده، پنه و... زده شده.
- فه کشاندن: ۱) را خستن، دا خستن؛ ۲) راکیشان به زه میندا؛ ۳) دریز کردنده وه؛ ۴) کیشانی توتن و جگره ف ۱) پهن کردن؛ ۲) بر زمین

فه مشتن: ۱) فهمزین: ۲) باسک و ده لنگ هه لمالین: ۳) مشت و مال کردن
ف) مکیدن: ۲) ورماییدن: ۳) صیقل دادن.

فه مهرقین: ۱) شه کمه ت بون: ۲) پربون و سه ریزکردن له تراواف ۱)
بسیار خسته شدن: ۲) لیریزشدن از مایع.

فه میتن: فهمزین ف) مکیدن.

فه ناسین: ۱) و بیره سانته وه، ناسینه وه: ۲) مکور بون، پی هاتن ف ۱)
بازشناختن: ۲) اقرار کردن.

فه ناندن: ۱) هیم داتان، بنا غمه دارزتن: ۲) و بدی هینان: ۳) سه ساعت
قورمیش کردن ف ۱) پایدریزی کردن، اساس نهادن: ۲) ایجاد کردن:
۳) کوک کردن ساعت.

فه نزین: گه شه کردن، به خود، اهاتن ف) شکوفا شدن.

فه نشتمن: ۱) له فرین بمس کردن، نیشته وهی بالدار: ۲) چونه خواری
تلنه: ۳) یوچانه وهی پندما و ف ۱) نشستن پرنده: ۲) تدنشین شدن:
۳) خوابیدن ورم.

فه نشتي: ۱) له فرین بمس کردگ: ۲) نیشتوی تلنه: ۳) پوچاوه ف ۱)
پرنده نشسته: ۲) ته نشین شده: ۳) ورم از بین رفته.

فه نشین: تو قره ف آرامش.

فه نوسکاندن: لکاندن، چه سپانه نهن، نوساندن ف) چسباندن.

فه نوسمین: ۱) پووه نوسان: ۲) تئی هه لسوون ف ۱) چسبیدن: ۲) رنگ زدن.
فه نهرين: رایبرین له پرآ، بلندیون له نکاو ف) پریدن و برخاستن، ارجا
پریدن.

فه نهشتمن: تو قره گرت، نازام بوج ف) آرام گرفته.

فه نهیران: دیسان توشا کردن ف) بازنگاه کردن.

فه نهیراندن: فه نهیران ف) بازنگاه کردن.

فه نهیرین: فه نهیران ف) بازنگاه کردن.

فه نی: بمدی داره بمن، قه زوان، که سکان ف) ثمر درخت سفر.

فه نیشتن: فه نشتنی ف) نگا: فه نشتنی.

فه دور: بد فر ف) برف.

فه وه ارلن: نیشان دان، رون کردن وهی مه به ستیک ف) تفهم کردن.

فه وه ارتن: ۱) بزاردنی دانه ویله: ۲) خاوین کردن وهی زوی کیلگه
له بمد، بدر بزاردن ف ۱) پاک کردن غلات از دانه نایاب: ۲)
جمع کردن سنگ از زمین زراعتی.

فه وه شاندن: فری دان، تو رهه لدان ف) پرت کردن.

فه وینی: تاکار، ره وشت، کرده وه ف) اخلاق.

فه هاتن: ۱) هه لاتئی هه ویر، سه رکه وتی هه ویر: ۲) سه رده رینانی روه ک
له زوی: ۳) نه خوشی له سه رو به ندی چاک بونه وه: ۴) پدشیمانی ف
۱) برآمدن خمیر: ۲) بردمیدن نباتات: ۳) اواخر بیماری: ۴)
پشیمانی.

فه هارین: ورد کردنی وه ک تو ز کردن تارد ف) ساییدن، آرد کردن.

فه هاندن: گیرانه وهی قسم و چیر وک ف) بازگو کردن.

فه هسیان: حم سانه وه، سانه وه ف) آسودن.

فه هلدان: به چاوه هیما کردن، چاوه اگرتن ف) غمز.

فه گوتمن: های له نادیار دان، قسه له کاری دواروز کردن ف) پیش بینی.
فه گورزین: به گور جی و به لهز هه لاتن، چالاکانه را کردن ف) شتابان
گر یختن.

فه گوهارتن: گورینه وه، شت به شت دان ف) معاوضه.

فه گوهاستن: را گویزان، له شوینیک بو شوینی تر جوون ف) انتقال.

فه گوهشین: خوله کار دزینه وه، تمده لی کردن ف) اهمال و سستی.

فه گه ر: ۱) زفیرین، وله گرآن: ۲) شوین کیر ف ۱) بازگشت: ۲) بیگرد.

فه گه راندن: ۱) زفیراندن: ۲) رفیراندن: ۳) دانه وهی رام: ۴) گیرانه وهی رو دا و ف ۱)

با زگو کردن: ۲) ادای وام: ۳) بازگو کردن.

فه گه ریان: زفیرینه وه ف) بازگشتن.

فه گه رین: گه رانه وه، درای رویستن هاتندوه ف) بر گشتن.

فه گه ز: چزوی دویشك و مار ف) نیش عقرب و مار.

فه گه زاندن: پیوه دانی مارو دویشك ف) گزیدن مار و عقرب.

فه گه شین: ۱) خوشبوئی ناگر: ۲) به پولو بوبنی ره زی: ۳) شرق و

تورت بون: ۴) بوزانه وه ف ۱) مشتعل شدن آتش: ۲) اخگر شدن

زغال: ۳) شکوفا شدن: ۴) سرحال آمدن بعد از پز مردگی.

فه گه قزاندن: مل ده بفرمل نان، یه کتر له زه وی دان ف) گلاویز شدن.

فه گه قزین: تل دان له سمر زه وی ف) غلتیدن بر زمین.

فه گه مزین: باز بر دنی به تهوزم، په زین ف) جهش، پرش.

فه گیران: فه گه راندن ف) نگا: فه گه راندن.

فهل: بل، نه مر بوری ره ف) سفت نرم شده.

فه لا: تازیانه، شهلاخ، فاعجه ف) تازیانه.

فه لو: پشکنین، تو زین، گه ران به شوین... ف) تفتیش.

فه لوکرن: پشکنین، لی گه ران ف) تفتیش کردن.

فه لیستن: لیسته وه، به زمان خاوین کردن وه ف) لیسیدن.

فه مال: ده س بیداهینی نه ندام، که سی خه لک ده شیلی به ده ست ف
ما سازد هنده.

فه مالین: ده ست به لمشاهینان به تهوزم، شیلانی پشت و تهندام ف
ما سازد دادن.

فه مان: به جی مان ف) واماندن، جاماندن.

فه مای: به جی ماو ف) وامانده، جامانده.

فه مران: خاموش بونی ناگر، کو زانه وه ف) خاموش شدن آفس.

فه مراندن: خاموش کردنی ناگر، کو زاندنه وه ف) خاموش کردن آتش.

فه مرتن: ۱) ره نگ زرد هه لگه ران: ۲) لاوازیون ف ۱) رنگ زر دشدن:

۲) لاغر شدن.

فه مرتی: ناگری خاموش بوج، کو زاوه ف) آتش خاموش شده.

فه مری: کو زایه وه، ناگر نما: (چرا فه مری، میگر فه مری) ف) خاموش

شد.

فه مرین: فه مران ف) نگا: فه مران.

فه مزتن: هه لقو لینی ناو، ده ریه زینی ناو له زه وی ف) جوشیدن آب از زمین.

فه مزین: مژل دان، مزین ف) مک زدن، مکیدن

فه مستن: هه لقو لین، ناو له کانی ده په زین ف) جوشیدن آب از چشم.

قایارگه: لای خواروی به لدک، پشت گوینگ کمی بالای قوزک پا.
قایان: ۱) خوهه نکیشان: ۲) رفاندن: ۳) تمازوی زل: ۴) جگین،
میچین: ۵) خو بazel زان، به فیزو ده عید: ۱) خودستایی: ۲) ربودن:
۳) باسکول: ۴) قاب بازی: ۵) متکبر.

قایانه: جگین قاب بازی.

قایانی: فیزو بادی هموای تکبر.

قایانی: جگین قاب بازی.

قایانی: مرؤیان حمه بوانی که له رویشتنا قایی بای ویک ده که وی انسان
یا حیوانی که هنگام را رفتن قوزک پاهارا به هم میزند.

قایچی: ۱) رفین، شترفین: ۲) له جگین دا زانا: ۳) ده که وان: ۱)
رباینده: ۲) ماهر در قاب بازی: ۳) دربان.

قایپره ش: نه سبی کویتی دامین تاریک که جومگمی دهستی رهش بیت
اسب کمیت مج دست سیاه.

قایش: کمیت ده فرو تیر باران ده شوا، بریتی له کاره کدو و قدره واش
ظرفشوی، کنایه از کلفت و نوکر.

قایپ شور: قاب شوتف نگا: قاب شو.

قایپاپ: پیلاوی له دار دم بایی چوبین.

قایپ: په نه مانی قایی پا درم قوزک پا.

قایکزنه: گیا به که له چیشت ده کرنی نوعی سبزی آش.

قایگر: ۱) سه گنی که پا ده گهری: ۲) بریتی له مروی به ده فر: ۱) سک
گازگیر: ۲) کنایه از آدم موژی.

قایگرتون: ۱) پا گزتن: ۲) بریتی له کیشتدی هالاندنی به خواری: ۳)
ده چوارچیوه گرتون، قاب کردنی عه کس: ۱) پا گزیدن: ۲) کنایه از

دبهدار و دن بدون سبب: ۳) در چهارچوب گذاشتن.

قایپو: ۱) اثوابالک، نهادنیه لافا رای داون و خستونیه که نار چدم: ۲)
نیاز تاتاجی: ۱) سیل آورد: ۲) احتیاج.

قایپوت: ۱) خدره نجی: ۲) پالتو: ۳) سی جاره بردنده وی باری مه حبوس،
له نهادندا: ۱) بالا پوش نمدی: ۲) پالتو: ۳) سوم برد در بازی

قا: دم، کات: (نه) قاتو هاتبوی من له مآل نه بوم: ۱) هنگام
قا: ۱) جگ: ۲) جیگگی جگ له پادا: ۳) ده فری پدل، دهوری: ۴)
سه حمنی نان خواردن: ۵) کالان: ۶) نه ندازه: ۷) بدرگی کنیب: ۸)
شتالنگ، قاب: ۲) قوزک یا: ۳) بشقاب، دوری: ۴) طرف
تریدخوری: ۵) نیام: ۶) اندازه: ۷) جلد کتاب.

قابل: جنی باروت له فیشه ک پوکه.
قابل جهوز: ناوی شاریکی کورده له لای دیار به کر از شهرهای
کردنشین در ترکیه.

قابل بوخ: ۱) سه روپوشی ده فر: ۲) تیکولی هرشتی: ۱) سرپوش طرف:
۲) پوسته.

قابل بوخ: جنی باروت له فیشه ک پوکه.
قابلله مه: بدرپوشی ده سکداری سه روپوش داری پچوک قابلمه.

قابلله مه: قابلله مه: ۱) پینه به سه دراگرتون: ۲) دیواری خشتش کال به
که در بوج روکیش کردن: ۱) پینه بر روی مزدن: ۲) دیوار گلی را با آجر
پوشانیدن.

قابل بو: سوالله شکاو، نمشکهوله ت سقال شکسته.
قابل بو: داری له بیدو کونی پواو درخت کهنسال پوسیده.

قابل بو: پلو سک نادان.
قابلبل: بفرکه تی، شیا و شایاسته.

قابل: ۱) قاب، جگ، میچ، چو: ۲) ده فری به ده ستان: ۳) به لدک، پوژ:
۴) جیگگی جگ له پادا، گوینگ: ۵) پاروی زل: ۶) چوارچیوه: ۷)
کالان: ۸) پهندی چیتک: ۹) قسهی بن شر: ۱۰) گاز به ددان: ۱) شتالنگ، قاب: ۲) طرف غذا خوری: ۳) ساق پا: ۴) قوزک پا: ۵)
لقطمه بزرگ: ۶) قاب عکس، چهارچوب: ۷) نیام: ۸) پیندی: ۹) حرف
مفت: ۱۰) گاز با دندان.

قابل بو: سه روپوشی ده فر، سه دره فل سرپوش طرف.
قابل پار: گاز، گاز، هردو ریزه ددان لی تو ند کردن گاز با دندان.

قاتم: لیک بهستی گیاندارف بهم بستن حیوانات.

قاتمه: ۱) داموںک، هوندراوله داموںک: ۲) پریسکه: ۳) گلوله‌بند

(۱) قاتمه، دام از مومی: ۲) پیرزه: ۳) گلوله نخ.

قاتمه‌بند: گشته کی هوندراوله داموںک قاتمه‌بند، ریسمان موین.

قاتور: تهخته‌ی داره‌رفت تخته‌الوار.

قاتورک: ۱) لقی همه‌ناسکی دار: ۲) لاسکی لاولاو، لهولاوکه گولی

جوان ده کا: ۱) جوانه بسیار نازک درخت: ۲) لیلاپ.

قاتوقر: گرانی و گیرنه کدوتنی بزیو: ۱) گرانی و نایابی خواربار.

قاتوقری: قاتوقر نگا: قاتوقر.

قاتوقه‌یماخ: نیوی نمدهک خمیری که برای نرم کردن بر دمل گذارند.

قاتولی: روبی هه‌تار رب انار.

قاته: ۱) گولی داروچان: ۲) داسوکه‌ی خمله: ۳) رازی: ۴) نیکولی

چله‌لوک: ۱) خوشه کدرم: ۲) پرخوشه غله: ۳) راضی: ۴) پوسته

برنج.

قاته‌لیوه: سمهه‌تای بدھار که تازه شینکه سه‌ری ده‌ریناوه، خاکه‌لیوه،

ئاخمه‌لیوه: آغاز بهار، فصل دمیدن سبزه.

قاته‌لیوه: قاته‌لیوه نگا: قاته‌لیوه.

قاتی: ۱) دس نه که‌وتی بزیو: ۲) تیکه‌لاو: ۳) رازی: ۱) قحط و غلا:

۲) امیخته: ۳) خوشند.

قاتی و قری: قاتوقر نگا: قاتوقر.

قاد: کاژ، جوڑی داری گل‌لاده‌زی و هه‌میشه‌سهوze درخت کاج.

قادر: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد نام روستایی در

کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

قادوج: گلینه‌ی ئاخواردنمهه لیوان سفالین.

قاد: ۱) دو، کلک: ۲) پا: ۳) پُزو بله‌ک: ۴) بدردی بازه‌لین: ۵) جگ:

۶) زه‌قابی، زفبی: ۷) داریکی درکالویه: ۸) دم: ۹) پا: ۱۰) ساق: ۱۱)

شن بازی: ۱۲) قاب، شتالنگ: ۱۳) بر جستگی: ۱۴) درخت خاردار

قادچاخ: ۱) بچکه‌حوشتی دوساله: ۲) کاری دزی ده‌ستوری ده‌ولت؛

۳) کدستی کاری دزی ده‌ستوری ده‌ولت ده کا: ۴) مالنی که کرین و

فروشی بەرانبىر بە ده‌ستوری ده‌ولت نېه: ۵) کەنسى کە له ترسى

ده‌وللت خوی شاردۇتۇدە: ۶) تۈرۈ، تاربۇگ: (چەندىكە لىمان قاچاخ

بۇدە: ۷) زەوهوك: ۸) شتر بچە دوساله: ۹) کار قاچاق: ۱۰) کسى کە

كار خلاف قانون انجام دهد: ۱۱) اموال قاچاق: ۱۲) تحت تعقیب: ۱۳)

غابب شدە: ۱۴) رموك.

قاچاخچى: فروشیار مالی قاچاخ قاچاقچى.

قاچاغ: ۱) قاچاخ: ۲) گامیشی دوساله: ۳) نگا: قاچاخ: ۴) گامیش

دوساله.

قاچان: ۱) بزوز بى تارام: ۲) شترفین: ۳) راکردن: ۴) نآرام: ۵)

رباینده: ۶) دویدن.

قاچاندن: ۱) رفاندن: ۲) راکردن: ۳) ريدون: ۴) دویدن.

قاچانی: جگین قاب بازی.

قاچاوا: زوینی دزاوتف زمین دارای نشیب و فراز که آبیاریش دشوار

محبوس تخته‌نرد.

قاپوچکه: ۱) ده فری زور پچوک: ۲) پاروی نان بو ماست بین هەلگرتن:

(له کۆزى کاران بروانمو قاپوچکه له ماست داگره) «مسئل»

ظرف کوچولو: ۲) لقمه نان برای ماست برداشتن.

قاپوچ: قاپلۇخ نوکه.

قاپوچه: تاپوچه درخت کەنسال پوسیده.

قاپوچاچاخ: دەفر بە گشى طروف عموماً.

قاپوچاچاغ: قاپوچاچاخ طروف عموماً.

قاپوچاپور: خرت و پری مال خرت و پرت ائاشید

قاپوچتجاز: قاپوچاچاخ طروف خانگى.

قاپوچ: قاپوچ سیل آورد.

قاپوچکه: قاپوچکه نگا: قاپوچکه.

قاپوچلەم: قابی پا، گوینزگ توچوك پا.

قاپە: تاھافتى زەلەمۈي ماناڭ حرفهای گىنده و نامەھوم.

قاپەرەقە: سەرەت گوینزگ سرقۇزك پا.

قاپە کەھولە: گيابدە بۇ درمان دەشى، قەيتەران گياهى داروپى.

قاپى: ۱) درگا: ۲) رفاندى: ۳) دروازه: ۴) ريدون.

قاپىللىك: تىخولى بەتالى شىت: (قاپىللىك شۇنى، قاپىللىك ھىلىك) پوسته

توخالى.

قاپىللىك سەرەت: ئىسکەسەر، كەللەسەر جىممە.

قاپىن: رفاندى ريدون.

قاپىن: قابانى قاب بازى.

قاپىوان: دەركەوان: (دەت وت تەمنى كراوه بەمەخسۇسى قاپىوان/خوى

كرد بە نېرەترک و گوتى كيم بىر سزى؟) «شىخ زەزا» دريان.

قاپىوان: دەركەوان دريان.

قاپىيە: درگا دروازه.

قاپىيەوان: دەركەوان دريان.

قات: ۱) نەۋەندە، لەئەندەزە، بەرەنەزە: (دو قات چاكى دامەۋە: ۲)

نهوم: (خاتونه کەدى دوقاتە له قاتى سەرەت دانىشتو: ۳) دەست لە

بەرگ و نۇين: ۴) شتى كە بە كرېن دەست ناكەمۈي: ۵) دەم، سات،

كات: (نمۇقاتە لاؤ بۇم: ۶) مەيدانى جەنگ و كايە: ۷) نادو دو تۈن:

(الى قاتى كەموابى دا بۇ: ۸) خاك، زەويى: ۹) برايسى در اندازە: ۱۰)

اشكوب، طبقە ساختمان: ۱۱) دەست از لىباس و رختخواب: ۱۲) ناياب:

۱۳) هەنگام: ۱۴) ميدان: ۱۵) زايىد: ۱۶) زەمىن، خاك.

قاتانقور: ناوى گوندیكە نام روستایى است.

قاتى: ئىستەرف استر، قاطر.

قاتىچى: خەرىبەندە چاروادار.

قاتىداشاغى: ئالۇ بخارا، ئالۇچەزەشە ئالۇ بخارا.

قاتىغ: سېبىايى لېنىات.

قات قات: ۱) تمتسان، تمتم: ۲) نەھۆم لەسەر نەھۆم: ۳) زەمین سنگى

نوبرتو: ۴) چىندىقە.

قاتلى: ۱) تىشىز، مىز: ۲) پياوکۈز: ۳) تىش مىزه: ۴) قاتلى.

قارا: توقره، نارام: (ناراو قارای نهما)، دوای نارا ده لین **ق** تسکین، آرامش.

قاراغ: کهnar، قدرax **ق** کنار، گوش.

قاران: قار، ده نگی زلی بالندو بهز **ق** صدای به پرند و گوسفتند. قاراندن: ۱) ده نگ بهرز کردنی بهز؛ ۲) گاره کردنی مریشك **ق** صدای گوسفتند؛ ۲) صدای مرغ.

قاراوا: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **ق** نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

قارپچوک: دالگوشتی بی تابست **ق** لاغر مردنی.

قارپوز: ۱) خرچه گهیشت، گندوره، کالمک؛ ۲) سمرکلاوهی لامها **ق** ۱) خربه؛ ۲) آبازور.

قارپوز: زوبی پیشهوهی زین **ق** کوهه زین.

قارج: قاج، کوارگ، کادگ **ق** قارچ.

قارچک: ۱) قارچ؛ ۲) نیسانی کلینجک، پیشهی جوچک سمت **ق** ۱) قارچ؛ ۲) دمغاه، دنبالچه.

قارچکه گولانه: جوئی قارچ که بو خواردن ناشی **ق** قارچ سمنی.

قارچکه مارانه: جوئی قارچ، قارچکه گولانه **ق** کرد سیزیکاری.

قارخ: دوکانوکی سهوزی تیداجاندن **ق** کرد سیزیکاری. قارزنگ: جاندهه ریکی تاوی به بندنه نده به دوسره ده زوا **ق** خرچنگ.

قارس: ۱) توڑه؛ ۲) چارز؛ ۳) دادرون بو کورت کردنده؛ ۴) شارو مهلهنه دیکه له کوردستان **ق** ۱) خشمگین؛ ۲) پکر؛ ۳) بردوختن برای کوتاه کردن؛ ۴) شهر و ناحیه ای در کردستان.

قارسبوون: ۱) چارز بون؛ ۲) کورت بونهوه به دادرون **ق** ۱) پکرشندن؛ ۲) کوتاه شدن از دوخت.

قارس کردن: ۱) چارز کردن؛ ۲) کورت کردنده به دورمان **ق** ۱) پکر نمودن؛ ۲) کوتاه کردن به وسیله دوخت.

قارسه قول: ترسه قول **ق** مدفوع ستور.

قارسی: روزی قیامت، روزی سهلا، پهلان **ق** روز رستاخیز. قارغ: لمروزدا تاریک، دوره تاون **ق** اتفاق در روز تاریک.

قارقاره: ده نگی زلی بالدار **ق** فارقار برنده.

قارقاراوا: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **ق** نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

قارقارو: زیقهیز کرف **ق** جیغ کش، جیغ جیفو.

قارقاروک: ۱) قارپچوک؛ ۲) قالاو، قله زه شه؛ ۳) مرؤیا بالداری که زور ده قیرنی؛ ۴) که سئی که بو شت فروشن ههرا ده کا **ق** ۱) لاغر مردنی؛ ۲) کلاح؛ ۳) انسان یا مرغی که زیاد جمیع می کشد؛ ۴) کسی که برای فروش کالایش فریاد می زند.

قارقاره: لته سه هوئی ده گدل لافاوی به هار **ق** تکه های یخ شناور در سیلاب بهاری.

قارقاره: جوئی چه رخ بو کایهی منلان **ق** نوعی چرخ برای بازی بچه ها.

قارقومه: گیا يه که ده بخون **ق** گیاهی است خوردنی.

است.

قاچک: ۱) پاچه هی حمیوان له چیشتی سمر و پیدا؛ ۲) خیزه ره؛ ۳) دو،

کلک؛ ۴) کارگ، قارچ؛ ۵) چه قهی جاوین؛ ۶) چرپی ههلاشی

خانو، چرپی سهربانه را که وہ بن پوش و یه لاش دهدزی و قوره بان ده کری **ق** ۱) پاچه؛ ۲) نگا: خیزه ره؛ ۳) دم؛ ۴) قارچ؛ ۵) قندرون،

نوعی سقز گیاهی؛ ۶) چوبکهای انبره.

قاچوون: پوشانه حمسا و کردن، زمارهی ثاژه ل نو سنین بو باج **ق** سرشاری دام بهقصد اخذ مالیات.

قاچوچ: کدوچ **ق** قاشق.

قاچ و قوچ: سیرمه خوری، شره خوری **ق** دله دزدی.

قاچ قول: لنگوله تدر **ق** از زانو به پایین.

قاچه شرمه کنی: شمزه پیلاقه **ق** لگدباری.

قاچی: ۱) تورتو؛ ۲) رو بردرو؛ ۳) پیلاو، پاپوش **ق** ۱) قیچی؛ ۲) رو برو؛ ۳) پای افزار.

قاچین: پاچین **ق** قیچی کردن.

قاچین: ۱) بازه این؛ ۲) جگین **ق** ۱) شن بازی؛ ۲) قاب بازی.

قاچبه: جنده **ق** فاحشه.

قاچ: چه ماو، داهاتو **ق** خمیده.

قاخلی: شملی **ق** کاجیره.

قاخه: قده غه **ق** معنو.

قاد: ۱) زه مین، هر ده؛ ۲) خاک، قات **ق** ۱) زمین؛ ۲) خاک.

قادا شهربی: میدانی جه نگ **ق** میدان جنگ.

قادر: ۱) ناوی خودا؛ ۲) ناوه بو پیاوان **ق** ۱) نام خدا؛ ۲) نام مردانه.

قادرالی: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **ق** نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

قادرمه: ۱) پله کان؛ ۲) تردیوان **ق** ۱) یلکان؛ ۲) نزدیان.

قاده قین: نازا له شمراف **ق** شجاع.

قاده: ۱) سواوی ناوی قادر، ناوه بو پیاوان؛ ۲) قادرین **ق** ۱) مخفف

قاده، نام مردانه؛ ۲) شجاع.

قاده دل: کویله می زارهه نگ، جه ره و کویه جنی په نیر **ق** بستوغه.

قاده: گمهده کی زارهه کانه **ق** نوعی بازی کودکانه.

قاده: ۱) گوژه بان؛ ۲) میدانی کایه **ق** ۱) زمین هموار؛ ۲) میدان بازی.

قاده ایانه: گوندیکه له کوردستانه به عسی ویرانی کرد **ق** از روستاهای ویران شده کردستان توسط بعثیان.

قاده: ۱) توڑه بی؛ ۲) خدم؛ ۳) دهی فه قیی بان؛ ۴) جیره هی فه قیران؛ ۵)

سوکله ناوی قادر؛ ۶) توانا، تاقدت: نمز قارم وی کارنی بکدم؛ ۷)

گوندیکه له لای سنه **ق** ۱) قهر؛ ۲) غم؛ ۳) نوعی تقسیم با انگشتان؛

۴) جیره روزانه فرق؛ ۵) مخفف قادر نام مردانه؛ ۶) تاب و تواب؛ ۷)

نام روستایی در ستننج.

قاد: ۱) نارام، توقره گرت؛ ۲) ده نگی به رزی بالدار و پهز؛ ۳) نانی تو پین

ق ۱) آرام؛ ۲) صدای به پرند و گوسفتند؛ ۳) با چوب یکبار به توب

بازی زدن.

قارین: توانین، لدهس هانن **ف** توانستن.

قاز: بالداریکی سبی زلامه گوشتمی ده خوری سوپایی کمرنیکی چنی به **ف** غاز.

قازانخ: (۱) پاک، خاوین: (۲) زدیرف، پهستند: (۳) چه کداری دهوله: (۴)

عازه ب **ف**: (۱) پاکیزه: (۲) زیبا: (۳) قوای نظامی دولت: (۴) مجرد.

قازان: (۱) بعروش: (۲) سود، به هرمه داوسته: (۳) لم و گوندانه می

کوردستانه که به عسی کاولیان کرد **ف**: (۱) دیگ، پاتیل: (۲) سود

تجارت: (۳) روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.

فازانج: به هرمه سهوده **ف** نفع معامله.

قازانج کردن: به هرمه گیرهینان **ف** به هرمه بردن.

قازانچه: به روشنی چکولله **ف** دیگ مسی کوچک.

قازان آقایه: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **ف** نام روستایی در

گردستان که توسط بعثیان ویران شد.

قازانقولفی: ده رزی بدرکوزه **ف** قزن قفلی.

قازانقولی: قازانقولفی **ف** قزن قفلی.

قازانگ: قازان، بعروش **ف** دیگ مسی.

قازانلى: ناوی گوندیکه له کوردستان **ف** نام روستایی است.

قازانه سهر: (۱) دیوی خمیالی که منالی بینی ده ترسین: (۲) ناوی دی به که

له کوردستان **ف**: (۱) موجود خیالی برای ترساندن بجه: (۲) نام دهی در

کردستان.

قازاو: دو گوندی کوردستان بدم ناوه به عسی کاولی کردوه **ف** دور روستا به

این اسم در کردستان توسط بعثیان ویران شده است.

قازرقه فرق: گمده یه که مندان آن ده یکمن، گالتیه کی زارو کانه **ف** نوعی بازی

کودکان.

قاژقان: شوانی قاز، ناگادری بالندیه **ف** غازیان.

قاڑک: منجه لی پچوکی قولف دار، به روشنی پچوکی به ده سک **ف** دیگ

کوچک دسته دار.

قاژلاخ: کلاکوکه، سو فیه قیته، بالداریکی پچوکه **ف** پرنده ای کوچک.

قاژلاخی: قازلاخ **ف** نگا: قازلاخ.

قازم: بدنه له کو رو رس له توکوری بین خوری **ف** رس از کرک.

قاzmanه: جوری نالوچه **ف** نوعی آلو.

قازمه: پاچی زده که ندن **ف** کلنگ زعنین کنند.

قازمه کی: به ریکی پچوکی دارمازو **ف** شمری رس از مازوج.

قاژه لاخ: قازلاخ **ف** نگا: قازلاخ.

قاژه لاخی: قازلاخ **ف** نگا: قازلاخ.

قاژه ن: ده سک و گول له چه لتوک جار **ف** دسته کردن خوش شالی.

قاژه وان: شوانی قاز **ف** غاز چران.

قاژی: کمسی که به پیک هیتانی رو شوینی ثابینی راده **گا** قاضی.

قاژیاخه: گیا یه که نه خوری **ف** قازایاغی، گیاهی است.

قاژیانه: قازیاخه **ف** قازایاغی.

قاژیاوا: ناوی دو گوندی له کوردستان، به کیان به عسی ویرانی کرد **ف** نام

دور روستا در کردستان که یکی را بعثیان ویران کردند.

قارم: ده توانم، له ده سم دیت **ف** می توانم، از دستم برمی آید.

قارن: ده توانن، لده سیان دیت **ف** می توانند، از دستشان برمی آید.

قارن: زور به زیقه زیق **ف** جیغ کش و جنجالی.

قارنا: گوندیکه له کوردستان **ف** از روستاهای کردستان.

قارنان: پنتی، رزد، چکوک، چکوک، ره زیل، سه قیل **ف** خسیس.

قارنج: (۱) پراویزی بمرگ و شهدک: (۲) بدنی با بوله **ف** (۱) سجاد:

(۲) بند قنداق پیچ.

قارنجه: (۱) قارنج: (۲) ناوی دی به که له کوردستان **ف**: (۱) نگا: قارنج: (۲)

نام دهی است.

قارنگه: شار له باری توپین دا **ف** سر میدان توپ بازی با چوب.

قارنه: (۱) توپه را کردن: (۲) ناوی دی به که (۱) نوعی توپ بازی: (۲)

نام دهی.

قاروت: کلافه ده ز **ف** کلاف نخ.

قاروچ: قارچوک **ف** لاغر مردنی.

قاروش: گیا یه که **ف** گیاهی است.

قاروش اوی: جیگدیه که قاروشی زور لئی رواوه **ف** «قاروش» زار.

قاروشه لان: قاروش اوی **ف** «قاروش» زار.

قاروچور: ده نگی تیکدلاوی مژو بزني زور **ف** غوغای گلد.

قاروعدم: زور له رو لاواز دال گوشت **ف** لاغر مردنی.

قارون: (۱) ناوی ده ولمه ندیکی که نارا بوده: (۲) بینی له مروی زور

دولمه ند: (کابرها وک نارون و قارون وابه): (۳) بینه و زمه ند: (۴)

زور زه حف **ف**: (۱) قارون: (۲) کنایه از ثروتمند بزرگ: (۳) بیشه و نیزار

ابوه: (۴) زیاد.

قارونه: (۱) کرم میوه و شک: (۲) جانه و ری وردی جلکی خوری خور

ف: (۱) کرم میوه: (۲) بید، حشره پشم خوار.

قاره: (۱) ده نگی هاواری پهزو بالند: (۲) توپنی بهدار: (۳) گیزی:

(قاره هی سه ری دی) **ف**: (۱) صدای بلند گوسفند و پرنده: (۲) نوعی

توپ بازی: (۳) گیجی.

قاره قاره: (۱) قاره قاره: (۲) ده نگی تیکرایی یه زار، کاره کار **ف**: (۱) قاره قاره: (۲)

صدای دسته جمعی گوسفندان.

قاره مان: (۱) بالهوان: (۲) ناوه بی پایاون **ف**: (۱) قهرمان: (۲) نام مردانه.

قاره مانی: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **ف** نام روستایی در

کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

قاره وانه: جوری ده فری پچوکی مسی بوشیونیکردن **ف** نوعی ظرف

کوچک مسی.

قاری: مروی قور عان خوین **ف** قاری قرآن.

قاری: پیر زنی فدروتوت **ف** پیر زن لکته.

قاری: قاره، توپی بهدار **ف** نوعی توپ بازی با چوب.

قاریت: قاچوچوک **ف** لاغر مردنی.

قاریش: کممه زندی چه زمین، پشتینی له چدم، قایش **ف** کمر بند

چرمی.

- ویران شده کرستان توسط بعثیان.
- قاشتی: گوندیکی کورستانه به عسی کاولی کرد **نام روستایی در کرستان که توسط بعثیان ویران شد.**
- قاشقاشا: لهو گوندانه کورستانه که به عسی کاولیان کرد **روستایی در کرستان که بعثیان آن را ویرانی کردند.**
- قاشقی: گوندیکی کورستانه به عسی کاولی کرد **نام روستایی در کرستان که توسط بعثیان ویران شد.**
- قاشک: ۱) تیخولی دار؛ ۲) پر زمی دار **۱) پوسته درخت؛ ۲) الاف درخت.**
- قاشگ: پهترول، پهتر، قرتماخه سه زیرین **کبره زخم.**
- قاشل: تیخول، توکل **پوسته، قشر.**
- قاشم: گایاه کی بون خوش **گیاهی است خوشبوی.**
- قاشنه: جوئی ماسی پوله که زرد **نوعی ماهی.**
- قاشو: ۱) داری سرچمه ماو گو بازی؛ ۲) شده میو **۱) چوگان گوی بازی؛ ۲) تنه تاک.**
- قاشوان: بازی گوین **گوی بازی.**
- قاشوانی: قاشوان **گوی بازی.**
- قاشوخ: کدچک **فاسق.**
- قاشوں: قاشل، تیکول **پوسته.**
- قاشولکه: ورتکه سوالت و چینی بو کایه منلان **چینی و سرامیک و سفال شکسته که بازیچه کودکان است.**
- قاشوله: قاشولکه نگا: **قاشولکه.**
- قاشه: قاشته، سوره ماسی، قهشه ماسی **نوعی ماهی.**
- قاعیده: روشنین، دام و دستور **روش.**
- قاعیم: توند، پنهو **محکم.**
- قاغز: نامر ازی سی و تمنک بو خدت دان، قاقهز **کاغذ.**
- قاغنات: فرچک، فرو، فریشک، زهک **آغز.**
- قاغمز: قاغز، قاقهز **کاغذ.**
- قاغنهه: قاغنات **آغز، فله.**
- قاف: ۱) ده ناهه چیه؛ مدلل؛ ۲) خری نیسکی سهر، که لله؛ ۳) ده رفت: ۴) چایاه کی خدیالی؛ ۵) ده نگ دانی خه لک بد تکرای؛ ۶) ناوی پیتیکی تلف و بیتکه؛ ۷) له جنی، مناسی جنی؛ قسیده که له قافی خوی دا بو **۱) چیستان، معما؛ ۲) جمجمه؛ ۳) فرست؛ ۴) کوه قاف؛ ۵) بسیج؛ ۶) نام حرفی در الفبا؛ ۷) بجا، بهمورد.**
- قافقلور: ۱) قاب و قاچاغی له سوالات؛ ۲) بریتی له حه پولی کنم فام **۱) ظروف سفالین؛ ۲) کنایه از تهی مفر.**
- قافک: ۱) نشکه ولست، سواله تمشکا؛ ۲) سواله لە قالب دراو بوسربان دا پوشین؛ ۳) قاپوری رهقه و کیسمل؛ ۴) کالان **۱) سفال شکسته؛ ۲) سفال بالام؛ ۳) لاک لاک بشت؛ ۴) نیام.**
- قافل قمدا: قدر او قدره **قضا و قدر.**
- قاقلوک: ده فر و نامانی گلین، نیز باری له قور **ظرف سفالین.**
- قالله: دهسته که له بنیاده و باره بدر که پیک که ده چنه سه فمر **قالله.**
- قاله: ۱) بالداریکی ره شه له کوتور پچوکتره گوشتی ده خوری؛ ۲) نمو شوشه و بمده ده سمری نه نگوستیله ده کری، نفیم، قاله؛ ۳) برواف **۱) زاغ پاقرمز؛ ۲) نگین؛ ۳) ابرو.**
- قالزدهره: بالداری **قالز زاغ پاقرمز.**
- قالز: زاروی زور گر بیوک **یچه بسیار گریان.**
- قالز قالز: زه نگاله، زه نگریزه، بیش خوره، بالدار تکه **مرغکی است رنگارنگ.**
- قالزک: ۱) چه قدهی جاوین؛ ۲) جاچکه، بنیشت؛ ۳) قدوچه، دم لیکدان **۱) سقرینه؛ ۲) آدامس؛ ۳) بازو بسته شدن دهن ماجه خر.**
- قالزک چون: قوچه کردن، دم لیکدانی ماکم لدمیز نیره که مردا **دهان بازو بسته کردن ماجه خر وقت جفتگیری.**
- قالزو: په زندہ **قالز زاغ پاقرمز.**
- قالزه: ۱) ده نگی **قالزو؛ ۲) ده نگی بدرکی تاویزراوی تنگ **۱) صدای زاغ پاقرمز؛ ۲) صدای پرش گلوله.****
- قالزه قالز: ده نگی زوری **قالزه صدای زیاد زاغ پاقرمز.**
- قالزی: ۱) قالز؛ ۲) قالز چیا **۱) زاغ پاقرمز؛ ۲) غاز و حشی.**
- قس: ۱) نهنداره؛ ۲) دم، سات: **تمو قاس چافنیری ته بوم؛ ۱) اندازه؛ ۲) آن، دم.**
- قسسه: ده نگی خویندنی که ده **صدای کبک.**
- قسسه قاسیپ: قاسیپی له دوی یه ک **صدای کبک پیاپی.**
- قسسریش: دوگوندی کورستانه بهم ناوه به عسی کاولی کرده **دو روستا به این اسم در کرستان توسط بعثیان ویران شده است.**
- قسک: لاسکی گیا، نیوان بن و گولی **گیا ساقه گیاه.**
- قاسم: ناوی پیاوانه **نام مردانه.**
- قسماوا: لهو گوندانه کورستانه که به عسی کاولیان کرد **روستایی در کرستان که بعثیان آن را ویران کردند.**
- قسنانخ: پیوانه کی خله به رانمبه به سی و دو کیلو **پیمانه غله برابر سی و دو کیلو.**
- قسنانغ: قاسنانخ: **قدت له یه ک قاسناناغه جوی کم نادمه می هیشتا له رهه / سال دوازده مانگی سواری نایم و هر مانده «شیخ زه زا» **نگا:****
- قسنانخ: **۱) سواوی ناوی قاسم؛ ۲) سندوقی له بولانه بوباره تیدا هه لکرتن **۱) مخفف نام قاسم؛ ۲) گاوه صندوق.****
- قسیده: مرؤی رهوانه کراو بو کاریک **پیک، قاصد.**
- قاش: ۱) پیله، کوهانه، پعل وه ک نیوه حده غز؛ ۲) بره یه ک له میوه بیستان؛ ۳) قالز نه نگوستیله؛ ۴) پان پانوکد **۱) نیم دایره؛ ۲) برش از میوه پالبزی، قاج؛ ۳) نگین؛ ۴) مساحقه، طبیع زدن.**
- قاشاخ: ۱) رندک؛ ۲) لاسکی گنه شامی؛ ۳) گایاه که له که نگر ده کاچ **۱) قشو؛ ۲) ساقه بلان؛ ۳) گیاهی است شبیه کنگر.**
- قاشاخ: رنه کی یه کسم **قشو.**
- قاشاو: **قاشاغ قشو.**
- قاشباشا: گوندیکه له کورستان به عسی ویرانی کرد **از روستاهای**

قابلیله: قافقای لاغر کوتاه‌قد.

قاگمز: قاغزف کاغذ.

قال: (۱) دهمه جاویک بنیشت؛ (۲) چهقهه؛ (۳) باس، دوان؛ (۴) تیخول و پرزه‌ی دار؛ (۵) دهنگ وباسی ناو خه لکاف (۱) مقدار سقز به اندازه یک بار جویدن؛ (۲) جنجال، هیاهو؛ (۳) بحث، گفتار؛ (۴) قشر و الیاف درخت؛ (۵) شایعه.

قال: (۱) تاواوه؛ (۲) له کاردرهاتگ، راهاتو له کار؛ (۳) تهجره بدیتو له زیاندا؛ (۴) چهقهه؛ (۵) پوش، چیلکه: (فرش و قال)؛ (۶) باس، به حسن (۱) گداخته، تفتنه؛ (۲) کارامد؛ (۳) تجر به دیده در زندگی؛ (۴) جنجال؛ (۵) خاشاک؛ (۶) بحث.

قالا: گوندیکه له کورستان به عصی ویرانی کرد از روستاهای ویران شده کردستان توسط بعنیان.

قالاخ: (۱) دمه‌ی وشكه‌هه بوگ، تمپاله؛ (۲) قله‌مه‌شه (۱) تاپاله خشک؛ (۲) کلاح سیاه.

قالا‌خدان: دمه‌ه لان اتیار تاپاله.

قالا‌خی: پارچه‌ی کی روشه، مادام نوعی پارچه مشکی.

قالا‌خی‌پوش: ره‌شپوش، بریتی له تازیهدار مشکی‌بوش، کنایه از عزادار.

قالاس: گوزله‌یان کونده‌ی پچوک بو تاوا طرف کوچک مخصوص نگهداری آب.

قالا‌غ: تمپاله، قالاخ تاپاله خشک.

قالا‌غدان: قالا‌خدان اتیار تاپاله.

قالان: شیر بایی شیر بها.

قالاو: قله‌مه‌شه کلاح سیاه.

قالاویازله: قشقمه، قله‌ه بچکه، قشقده زاغه.

قالاوی‌بُولینه: قله‌ه سابونی کلاح خاکستری رنگ.

قالایی: کانزایه‌کی نهرمی سبیه مسی بی سبی ده کنه‌وه، قله‌ای قلع، ازیز.

قالب: (۱) شتی که کانزای تاویاوی تی ده ریزن؛ (۲) جهسته، لمش، بددهن؛

(۳) ژماره بو دارژاوی تونده‌هه بوگ؛ (قالیه سابون، قالیه به‌فر)؛ (۴)

قوتو، ده فر بو شت تیدافروشتن: (قالبه‌شمچه) (۱) قالب

ریخته‌گری؛ (۲) تن، بدن؛ (۳) واحد شمارش اشیاء در قالب ریخته؛ (۴)

قططی، جعبه بسته‌بندی.

قالب: (۱) قالب؛ (۲) زه‌ینی که بو چدلوک چاندن راست کراوه (۱) نگا؛ قالب؛ (۲) زمین آماده برای شالی.

قالبون: (۱) توانده له سمر ناگر؛ (۲) کارامه‌بُون؛ (۳) تهجره بدین له زیاندا (۱) ذوب شدن بر آتش؛ (۲) کارآمدشدن؛ (۳) تجر به دیدن در زندگی.

قالالتاخ: (۱) داری که له زین دا ده کارکراوه؛ (۲) بریتی له پیری له کارکه‌فتگ (۱) قلتاق، چوب داخل زین؛ (۲) کنایه از پیر فرتونه و از کار افتاده.

قالالتاخ: قالالتاخ نگا: قالالتاخ.

قابلی: قاخلی، کاخلی، شملی کاجیره.

قابل: ناومالک سیل آورده.

قابل: قافو سیل آورده.

قابلیه: پاشلی شیعر افاقیه.

قالاث: پوشوی دار پوسیده درخت که افروزنده سنگ چخماق شود.

قالشو: (۱) لاسکه‌گیای ناویه‌تال؛ (۲) ناومالک، قالو (۱) ساقه گیاه میان تهی؛ (۲) سیل آورده.

قاله‌رهش: جوری کمدوف نوعی کدو.

قالق: (۱) زوها، وشك، رز؛ (۲) گوشتی که بو زستان وشك و خوی کراوه (۱) خشك؛ (۲) گوشت خشکیده.

قالقا: (۱) حیلکه‌ی بیکنین، تریقه؛ (۲) نازناوی برآگموره؛ (۳) شتی خوش له زمانی پجوکاندای (۱) هرهر خنده، قهقهه؛ (۲) برادر بزرگ؛ (۳)

خوردنی لذید در گویش کودکان.

قالقبو: ده نگی خویندنی که و، ده نگی زه‌هز صدای کیک.

قالقین: خویندنی که و خواندن کیک.

قالقر: (۱) زه‌ینی که گیای لئی ناروی؛ (۲) بریتی له بیناده می رزد (۱)

زمینی که گیاه نرویاند، لم بیززع؛ (۲) کنایه از خسیس.

قالقره‌ش: جوری کوله که نوعی کدو.

قالق: قالغزف کاغذ.

قالق: قالزو راغ باقر من.

قالقل: (۱) تیکولی هیلکه؛ (۲) بینی گیایه که ده بخون (۱) پوسته تخم

برنده؛ (۲) بین گیاهی است خوردنی.

قالقلوک: که‌للهم سر، قاف، قه‌حف جمعمه.

قالقله‌جنوکه: شه‌بیانوکه‌ی وشك (۱) پوسته حلزون.

قالقله‌سوئنه: قالقله‌سوئنه بالشک سر حمال.

قالقم: جانوه‌ریکه له تیره‌ی سموره و سنجاوه‌ده گدل گیاره‌نگ ده گوری (۱)

قامق.

قالقم: داری هردو لاو داری پشتی تامان چوبهای عمودی دیوار

چوبی.

قالقوله: بدري گیایه که بو ده رمان ده بینی تعر گیاهی است که مصرف

طبی دارد. قالقله.

قالقوم: قالقم قاقم.

قالقه: (۱) برآگموره به زمانی منالان؛ (۲) خواردنی شیرین به شیوه‌ی

پچوکان؛ (۳) سورچکه، قورقوراگه: (دهستی ده بینه قالقه) نابو

ده بخنکاند (۱) برادر بزرگ به زبان کودکانه؛ (۲) شیرینی در

گویش بچگانه؛ (۳) بین گلو، سرخنای.

قالقه‌ز: قالغزف کاغذ.

قالقه‌زین: کایه به پدری پاسور کردن بازی با ورق.

قالقی: دالگوشت و لاوزی کورته بالا لاغر کوتاه‌قد.

قالقیشک: قالزو راغه.

قالقیلوک: تاخته‌ساف، ده‌زوی له سمر مقهبا هـ لکراوه گلوله نخ.

- فرصت: (۶) توان: (۷) شباهت.
 قامبیز: گورانی بیز **ترانهخوان**.
- قامچ: در فتنی ودهست که وتن **فتر** فرصت دسترسی.
- قامچور: سهرزمیری مالات بُو مالیات **سرشماری** دام برای اخذ مالیات.
- قامچورچی: پوشانه ورگر بُو دهولت **مالیات بگیر.**
- قامچی: (۱) تازیانه، شدلاخ: (۲) گورانی زان **(۱) تازیانه: (۲) ماهر در ترانهخوانی.**
- قامخوش: (۱) کدستی یان شتني که به سانایی دم ده که وی: (۲) ره وشت باش و پسند **(۱) آسانیاب، سهل الوصول: (۲) دارای اخلاق نیکو.**
- قامصر: ثمو ندید زرافه که ده کریته قلهام **نوعی نی باریک که از آن قلم سازند.**
- قامک: (۱) نهنگوست، تبل، تلی: (۲) گمی تبل: (۳) چهنداری به به نجده ده چه رخی گارید **(۱) انگشت: (۲) بند انگشت: (۳) پره های چرخ گاری.**
- قامکرن: پیوانی دریزای و قولای **اندازه گیری طول و عمق.**
- قامکهوانه: نه و چرمدی که قامکی تی ده کهن بُو درونه یان کاری تر **انگشتانه چرمی.**
- قامنه خوش: ناپه سند، روگر، نه گونجاواف **نایاب در دوستی.**
- قاموس: فرهنه نگ، وشمدان **لغتماه.**
- قاموش: چیتک **تی.**
- قاموقلافت: بدژن زراوی جوان چاک **زیبای باریک اندام.**
- قامیش: (۱) چیتک: (۲) گوندیکی کور دستانه به عسی کاولی کرد **(۱) نی: (۲) نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.**
- قامیشان: گوندیکی کور دستانه به عسی کاولی کرد **نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.**
- قامیش بهند: چیغی له قامیش **چیغ ازنی.**
- قامیشلی: ناوجو شاریکه له کور دستان **منطقه و شهری در کردستان.**
- قامیشه: لمو گوندانه کور دستانه که به عسی کاولیان کرد **نام روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.**
- قامیشه لان: شوینی که زوری قامیش لی رواوه **نیزار.**
- قامیشه لین: قامیشه لان **نیزار.**
- قامیشی پاشا: گوندیکی کور دستانه به عسی کاولی کرد **نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.**
- قان: (۱) ده رفت بو دوباره بازی کردن: (قان به ندم جاره ش): (۲) خوین بایی: (۳) توری ناو پوک: (۴) خالی رو، نیشان **(۱) مهلت بازی به بازنده: (۲) خوبنها: (۳) ترب پوکیده: (۴) خال صورت.**
- قاناو: دیر اوی باع **جوی آبیاری باع.**
- قانتهره: قانتهره **استر.**
- قانتمه: گوندیکی کور دستانه به عسی کاولی کرد **نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.**
- قالیچ: داسوکه کی گولی وشكی خمله **پرز خوشة غله خشک.**
- قالدرمه: قادرمه **نگا: قادرمه.**
- قالس: (۱) جازز، قارس: (۲) توڑه **(۱) پک: (۲) خشنناک.**
- قالشت: (۱) تیکولی دار: (۲) تدلآشدار، تمراش **(۱) یوست درخت: (۲) تکه شکسته از درخت.**
- قالک: (۱) فاصل: (۲) قوتی چکوله: (۳) قایپوره فیشدک: (۴) قالب **(۱) یوسته: (۲) قوطی کوچک: (۳) پوکه: (۴) نگا: قالب.**
- قالماسک: بدره قانی، قوجه قانی، که هنیک **فلاخن.**
- قالماسکه: قالماسک **فلاخن.**
- قالمه قال: چدقه و هه راف **جنجال و هیاهو.**
- قالمه قالم: قالمه قال **جنجال و هیاهو.**
- قالنگ: داری سرخوار بُو میوه چنین **چوب سرخمیده دراز برای میوه چینی.**
- قالنی: عده رهانه هی لمدار **ارایه چوبی.**
- قالو: ناوی چند دی یه که **نام چند روستا.**
- قالو: برد یان خشتی له سمر ناگر داز او له باتی سیل بُو نان پیزان **خشت یا سنگ برآتش به جای ساج.**
- قالوچ: جو ری داسی پچوک **نوعی داس کوچک.**
- قالوچه: جانه و ریکه چکوله هی روش چند جو ره بالیشی هه یه تبره یه کیان رین گزموله ده کاو بالی ده دا، کیزک **سوسل.**
- قالوور: (۱) ساقه ته گیای وشكی نهستوری ناو به تال، قافو: (۲) نیسکی لولاك **(۱) ساقه گیاه خشک کاواک: (۲) استخوان ساق.**
- قالووه: قالوور، ساقه ته گیای ناو و روز خالی **ساقه گیاه کاواک.**
- قالوز: داروکه یه که له تله کهور شنک **چو بکی در تله خرگوش.**
- قالوس: ناوی هموایه کی گورانیه **نام آهنگی است.**
- قالون: سه بیله کلک دریز **چیق دسته دراز.**
- قالوچه: قالوچه **سوسل.**
- قاله: (۱) بازه هی بزن: (۲) سوکه له ناوی قادر **(۱) صدای بلندیز: (۲) مخفف قادر.**
- قاله: چدقه، هه راف **جنجال و هیاهو.**
- قالمه قال: چدقه و هه راف **جنجال و غوغای زیاد.**
- قالمه قنگ: باسکلاو، کلاوبن **پیل گوشک، برگ ریواس.**
- قالدهک: تاویاوهی زبر و زتو **گداخته زر و سیم.**
- قالهن: ستو، نهستور، قه بده، به گرتک **ستبر.**
- قالی: (۱) کارامدی: (۲) ماغوره **(۱) مهارت: (۲) قالی، فرش.**
- قالی جو: دو گوندی کور دستان بهم ناو به عسی کاولی کرد و ده دورستا به این اسم در کردستان توسط بعثیان ویران شده است.
- قالیچه: مافوری پچوک **قالیچه.**
- قالیچه: قالیچه **قالیچه.**
- قام: (۱) گورانی: (۲) نالی، لام: (۳) ناکار: (۴) بلندابی بالای بنیاده: (۵) ده رفت: (۶) وزه، هیزو تووان: (۷) لمیجم و ته حرا و هک یدک **(۱) ترانه، آهنگ: (۲) طرف: (۳) روش: (۴) بلندی قامت انسان: (۵)**

قاوتاندن: ده رکردن به گوره و همراهه **ف** بیرون راندن با صدا و جنجال.
 قاوخ: ۱) قافق: ۲) قایپوز **ف** ۱) پوسته تخم پرنده: ۲) پوکه.
 قاود اخستن: بیشاعه بلاو رکردنوه **ف** شایعه برآکتی.
 قاود اکه و توئن: ده نگو، بیشاعه بلاو بونوه **ف** شایعه برآکنده شدن.
 قاودان: ۱) ده رکردن به همراهه: ۲) شهق تئه لدان **ف** ۱) هوکردن: ۲)
 تیبازدن.

قاور: قایپور **ف** پوکه.

قاورمه: گوشتشی سوُره و کراوی ده ناوده فرخر اوی هد لگیر او **ف** قرمد.
 قاورمه سسوزی: خورشتشی گوشت و سسوزی **ف** قرمد سبزی.

قاوش: شوئنی نوستنی به کومه **ل** خوابگاه دسته جمعی.

قاوشان: تاوجه به که له کوردستان **ف** ناحیه ای در کردستان.

قاوغ: قایپور **ف** پوکه.

قاوکردن: ۱) بانگ کردن: ۲) به چهقهه همراه و هدرنان **ف** ۱) صدازدن:
 ۲) با سروصداراندن، هوکردن.

قاوکول: جوری تفهنه نگی پازنه کورت **ف** نوعی تفهگ.

قاوله مه: ۱) قابل مه: ۲) بریتی له خواراکتی که ده یمن له ده شت ده بخون
ف ۱) کنایه از غذای پیک نیک.

قاون: ۱) قاوخ: ۲) گندوره، کالله، قاریپوز **ف** ۱) پوکه: ۲) خربزه.

قاوووت: توشهی ریوار، تیشمی سه فر **ف** توشه راه.

قاووقریشک: زه نازه **ناف** همهمه و جنجال.

قاووقو: قاووقریشک **ف** همهمه و جنجال.

قاووقیز: قاووقریشک **ف** همهمه و جنجال.

قاوه: بدري داریکه له ده نکه جو درشت تر به ره نگی زه یتوئنی بونی بددهن و
 ده یهاران و له ثاودا ده یکولین و ده بخونه و داره کهی له یهمن و
 حده شهمو به رازیل ده زوی **ف** قهوه.

قاوه بیز: ده فری قاوه تیدا کولاندن **ف** ظرف قهوه بودادن.

قاوه توئن: ۱) تاشت: ۲) تاشتی **ف** ۱) چاشت: ۲) چسبانه.

قاوه تی: ۱) قاوه توئن: ۲) فراوین **ف** ۱) چسبانه: ۲) تاهار.

قاوه جاغ: نفك، کوانو **ف** اجاق.

قاوه جوش: دمله، ده فری قاوه تیدا کولاندن **ف** قهوه جوش.

قاوه چی: ۱) کمسنی که پیشمی قاوه سازکردن: ۲) چایچی **ف**
 ۱) قهوه چی: ۲) چای بیز، چایچی.

قاوه خانه: ۱) دوکانی قاوه کولاو فروشن: ۲) دوکانی چای لیندراو
 فروشن **ف** ۱) قهوه خانه: ۲) چایچی.

قاوه سیمی: سینی بیچوک **ف** سینی کوچک.

قاوه قاو: زه نازه **ناف** سروصداد، همهمه.

قاوه لستی: ۱) نیوانی بیانی و نیمه زو: ۲) نانی بیانی، تاشت **ف** ۱)
 چاشت هنگام: ۲) چسبانه.

قاوه لتنی کردن: نانی بیانی خواردن **ف** چسبانه خوردن.

قاوه بی: رهشی نامال سوُر **ف** رنگ قهوه ای.

قاویت: قاوت **ف** قاووت.

قاویچ: جاوینه وی په لخور **ف** نشخوار.

قاچ: باش، په دل **ف** خوب، پسند.

قاچاجز: بهره، سوُد، قازانچ **ف** سود.

قاچجه: سوانه، سوانگه **ف** لیله بام.

قاچ: رازی **ف** قانع.

قاندن: کولین: (عمرزه کهی هه لقاند) **ف** کندن.

قانده لیک: ده فری رون و ماستی به رده ستان **ف** ظرف و ردست در آشیز خانه.

قانزاج: قازانچ **ف** سود.

قاچ: قایچ **ف** قانع.

قاچک: قه لمسک، قوچه کانی، بدره قانی **ف** فلاخن.

قاچگ: ۱) دوکه، دو: ۲) نه سپهنده: ۳) قان، ده رفه ت بو دباره بازی

کردن: ۴) تربی ناو پوک: ۵) ده نگی خوندنی دورنا **ف** ۱) دود: ۲) گیاه

اسید: ۳) مهلت به بازیگر بازنده: ۴) ترب پوکیده: ۵) صدای خواندن درنا.

قاچگدان: ۱) به دوکه ده رکردن: ۲) مولتی دوباره دان به بازی کدر **ف**

۱) با دود بیرون کردن: ۲) مهلت دوباره به بازیگر.

قاچگله: کومه لبه نی که له نیوان قامکی گموره و توئنداده هدل ده کری **ف**

کلاف نخ برهم پیچیده در میان دو انگشت باز.

قاچگله سوینه: قاچگله سوینه **ف** نگا: قاچگله سوینه.

قاچگ: ۱) خندنه کی بناغه هی خانو: ۲) سه بیله هی کلک دریز **ف**

شالوده، اساس: ۲) چیق دست مرداران.

قاچگه للاش: بندکه نگری و شکی با برده **ف** بتنه کنگر خشک بادبرده.

قاچگه للاش: قاچگله للاش **ف** نگا: قاچگله للاش.

قاچگله: قاچگله **ف** نگا: قاچگله.

قاچون: ۱) ری و شوئنی ناو کوچم: ۲) نامر از یکی موسیقا **ف** ۱) قانون:

۲) از آلات موسیقی.

قانه: ۱) دیر او ره ز: ۲) توئی قوماش له توپه قوماش دا: ۳) گهزی پیوان **ف**

۱) جوب تاکستان: ۲) لا یده ای پار په در توپ پارچه: ۳) زرع قماش پیمانی.

قاچنه قدی: ختوکه **ف** غلغلک.

قاچنه قدیکه: ختوکه **ف** غلغلک.

قاچنه قدیلکه: ختوکه **ف** غلغلک.

قاچنه میو: دیر او ره ز **ف** جوب تاکستان.

قاچنه: په له، له که **ف** لکه.

قاچنیک: شتی که نه جاون، چه قمه، جاچک **ف** جو یدنی، مانند آدامس و غیره.

قاو: ۱) پوشوی دار: ۲) ده نگی بدرز: ۳) نیشاعه، خد بدری که ده ناو

حد شامات دا بلاو بونمه: ۴) شهپ، شهق: ۵) ده فری شیوئی کردن،

قاپ: ۶) پازنه تفهنه، قوئنداخ: ۷) شه قاوف **ف** ۱) پده: ۲) صدای بلند: ۳) شایعه: ۴) تیبا: ۵) ظرف غذا خوری: ۶) پاشنه تفهنه: ۷)

گام

قاوت: تاردی ده خلی برژاو **ف** قاوت.

قت: ۱) فت، دهراویشن له زیز؛ ۲) کم موسکه، توزقال، پیجه کاف ۱) حذف؛ ۲) بسیار اندک.

قتاوه: ۱) پهراو، کنیب، کدیب؛ ۲) درخوینی فیرگه کاف ۱) کتاب؛ ۲) شاگرد مدرسه.

قتاوخان: ۱) عده ماری پهراوان؛ ۲) فیرگه کاف ۱) کتابخانه؛ ۲) آمورشگاه.

قتاوخانه: قتاوخان نگا: فناوخان.

قتاوی: زاروکی فیرگه کاف شاگرد دبستان.

قتک: ۱) کورکور، قهقنه؛ ۲) جوری خمبار کاف ۱) برندہ سنگخواره؛ ۲) نوعی خیار.

قتلاب: که هوت، که دوت، که بوت، داریکی لیره واری سه خته کاف نوعی.

چوب محکم.

قتوت: ۱) داگیر؛ ۲) داگیر کردن کاف ۱) غصب؛ ۲) غصب کردن.

قت وفت: جرت و فرت کاف جنب و جوش دائمی.

قتی: تزویزی، چدمیله کاف خیار چمیر.

قجي: گیا به که بو درمان دهشی، بی مریشکه کاف گیاهی است دارویی.

قجیاوا: ناوی گوندیکه له لای مه هباد کاف نام روستایی است.

قجیلک: قامک دتونه کاف انگشت کوچک.

قجیله: ۱) قجي؛ ۲) جوری کلو کاف ۱) نگا: قجي؛ ۲) نوعی ملح.

قچ: ۱) فرزندی میونه، دوت؛ ۲) تهزنو؛ ۳) پوژو به لدک؛ ۴) ددان گر، کسنسی که لبوی کورته و ددانی دیاره؛ ۵) لمسه رهه ست کاف ۱) دختر؛ ۲) زانو؛ ۳) ساق پا؛ ۴) شخص دندان آشکار؛ ۵) حساس.

چچقچاندن: چوقاندنی رون، هه لکزاندنی دوگ کاف گداختن روغن یا دنبه برآتش.

چچک: بچوک، چکولوکه، بیچکه لانه، بیچکه له کاف کوچولو.

قخ: وشه بد که به منالی ده لین و اتا: پیس کاف کلمه تحذیر بجه معنی پلید، اخ.

قخخه: قخ کاف نگا: قخ.

قخه: قخ کاف نگا: قخ.

قد: ده نگی مریشک بو باشگ کردنی جوچکه کاف صدای مرغ، قُقدُد.

قدقد: قدی له سمر یه کاف قدقد مرغ.

قدقدانک: ختوکه کاف غلغلک.

قددوش: بد دودم، بی زهش، شوم کاف تحس، شوم.

قددوشی: تاکارو کرده می قدوش کاف شومی، بدقدمه.

قدوم: هیزی ته زنو: (ل) ترسا قدوم لم شکا کاف نای راه رفتن، قدرت حرکت.

قدیک: دلته نگا، خدمهار کاف دلتیگ.

قدیکه: ختوکه کاف غلغلک.

قدیلکانی: ختوکه کاف غلغلک.

قدیلکله: ختوکه کاف غلغلک.

قدیلله: ختوکه کاف غلغلک.

قر: ۱) ناسهوار برآنده، مردنی هدموانی؛ ۲) خویس، خویس؛ ۳) سدرما؛ ۴) بیده نگی؛ (قر و قپ)؛ ۵) ده بگی زلی بالدار؛ (نه قرنفر)؛ ۶) ناز.

قاویز: کدهمه، کدهمه، کدهله بیز نگو هیله کاف جنبر غربال والک.

قاویش: ۱) قاویج؛ ۲) چرمی ده با غدر اوی ره نگ کراو کاف ۱) نشخوار؛ ۲) نوعی چرم.

قاھیم: پهیت، خوگر، قایم کاف محکم.

قای: پوشی پرسیار نهی جون؟، کدوا بوا؛، که وا به؟ کاف بس چطور؟

قاينخ: به لدم، لو تکه کاف قایق.

قاينخه وان: به لدم ناز و کاف قایقران.

قاينخ: قایخ کاف قایق.

قاينخه وان: قایخه وان کاف قایقران.

قايش: ۱) چرمی ره نگ کراو؛ ۲) تالق هجه رمنی که هدو جارو نیر لیک ده بهستی؛ ۳) کیش و هه رای ناحه زانه کاف ۱) چرم ورنی زده؛ ۲) رابط میان خیش و یوغ؛ ۳) دادو فال.

قايل: رازی کاف راضی.

قايل گردن: ۱) هینسان بردایه؛ ۲) تاوا کردن کاف ۱) راضی کردن؛ ۲) آماده کردن برای ازدواج.

قايل گردن: قایل کردن نگا: قایل کردن.

قايم: ۱) قاعیم، توند، پتهو؛ ۲) شاراوه؛ (مالد کیم له شوینی قایم کردن) کاف ۱) محکم؛ ۲) پنهان شده.

قايم سنجه: گوندیکی کور دستانه به عسی کاولی کرد کاف نام روستایی در کردستان که تو سط بعثیان ویران شد.

قايمکار: به مشور کاف مدبر.

قايمکاري: مشور خواردن له که ویه ل و بزیو کاف محکم کاري.

قايم کردن: ۱) توند کردن، پتهو کردن؛ ۲) داخستن بو درکو په نجهره و قفل؛ ۳) شاردنده کاف ۱) سفت و محکم کردن؛ ۲) بستن در و قفل و...؛ ۳) پنهان کردن.

قايممه: ۱) دار بستی داره میو؛ ۲) شیر اوه بو روزی خوی؛ ۳) نددوران و نه بردنه وه له دامهدا؛ ۴) پتهو، توند کاف ۱) دار بست تاک؛ ۲) نهفته برای روز مبادا؛ ۳) نتیجه مساوی در بازی داما؛ ۴) محکم است.

قايمه کاري: قایمکاري کاف محکم کاري.

قايمی: توندی، پتهو کاف استواری، سفنتی.

قاينجه: گوندیکی کور دستانه به عسی کاولی کرد کاف نام روستایی در کردستان که تو سط بعثیان ویران شد.

قايه: په ناگا، نه تو کاف پناهگاه.

قايمخ: به لدم، لو تکه کاف قایق.

قايمز: سوکه ناوی قادر کاف مخفف نام قادر.

قبراخ: ناو بزی، نه و دوکم س له سمر مه بستی پیک دینی کاف میانجی.

قبول: بی رازی کاف قبول.

قبولی: ۱) شوی برجی نه پالیورا او پلاوی بی بالا فتن؛ ۲) بانگ هیشتني خه لک کاف ۱) دم بخت؛ ۲) مهمانی.

قبه قب: ده نگی خوندنی کدو، ده نگی بانگ کردنی زه ره ز کاف صدای خواندن بک.

قب: بی ده نگی، ده گل قر شیز: (قر و قپ) کاف خاموشی، بی صدایی.

قرینه: جکوله‌ی خرمه که، خرپن **کوچولوی** چاق، تپل.

قریبو: خوبی و بیکاره **بیکاره** ولگرد.

قریپوک: (۱) قریبو؛ (۲) وشك‌هه‌لاتوی میوز؛ (۳) بی‌ترخ، نه‌یاغ **نگا**:

قریبو؛ (۲) مویز خشکیده؛ (۳) بنجل.

قریپوک: (۱) قرباق؛ (۲) قریپوک **قوریاغه**؛ (۲) نگا: قرپوک.

قریبول: (۱) نه‌یاغ؛ (۲) میوزی وشك‌هه‌لاتو **بنجل**؛ (۱) بنجل؛ (۲) مویز

خشکیده.

قریبه: (۱) ده‌نگ لاهگرهاتن له تیری، قورقینه؛ (۲) ده‌نگی شکانی نیزندگ

آروغ؛ (۲) صدای شکستن هیزم.

قریبن: ده‌نگی شکانی نیزندگ، قریبه **صدای شکستن هیزم**.

قریبی و هرپوون: قریبون **به مرگ عمومی** مبتلا شدن.

قرت: (۱) اثراخیاز له شتی: (هه‌می خواره قرتی لئی بری)؛ (۲) بنیاده‌می

جلف

و بلح؛ (۳) ده‌نگی مریشك، قد؛ (۳) ده‌نگی بددان لهت کردن:

(بهنه کدم قرتاند، توم قرتاند) **قسمت آخر، آخرین موجودی**:

(۲) هرزه، قرتی؛ (۳) صدای مرخ، قد؛ (۴) صدای شکستن و گستن با

دندان.

قرتال: تریان **سبد میوه چینی**.

قرتالله: قرتال **سبد میوه چینی**.

قرتاتان: (۱) پسان به ددان و تورتو؛ (۲) تروکان به ددان **گسته شدن**

با دنان و قیچی؛ (۲) شکسته شدن تخمه با دنان.

قرتاتندن: (۱) به ددان یا تورتو لهت کردن؛ (۲) تروکاندن **با دنان یا**

قیچی قطع کردن؛ (۲) شکستن تخمه با دنان.

قرتاتن: قرتاتندن **نگا: قرتاتندن**.

قرتک: (۱) دل‌تیکه‌ل هاتن؛ (۲) بوئی ناخوشی گران؛ (۳) دوامین پاز **دل**

بهم آمدن؛ (۲) بوی تند گند؛ (۳) آخرین جزء از خوراک و ...

قرت کردن: خشت کردن، ریک برین: (پرچوکه‌ی به قیچی قرت کرد)

صف و راست بریدن.

قرتکه: قرت، دوامین پاز **آخرین جزء**.

قرتم: (۱) بیقلی فیل؛ (۲) داسی دریش مده‌هه‌غان **خرطوم**؛ (۲) داس

بلند.

قرتساخه: (۱) تویز؛ (۲) پتروک **پرده نازک روی شیر و ماست**؛ (۲)

خشک ریشه زخم.

قرتماغه: قرتماخه **نگا: قرتماخه**.

قرتن: برینی له رزد، چروک، چنوك، چکوس، ره‌زیل **کنایه از خسیس**.

قرته: (۱) ده‌نگی مریشكی کورک؛ (۲) نبره و میوه له جیاتی بشکوژ؛ (۳)

پچوک

ترین پاز **صدای مرخ کرج**؛ (۲) منکه؛ (۳) کمترین جزء.

قرته‌قرت: ده‌نگی مریشكی کورک، قرتنه‌ی زور **صدای پایی مرخ**

کرج.

قرتی: قرت، جلف، بلح **آدم هرزه**، قرتی.

قرتیبان: (۱) بددان پسان، قرتان؛ (۲) پسان **با دنان گسته شدن**؛

(۲) پاره شدن، بریده شدن.

قرتیکه وتن: قریبی و هرپوون **به مرگ عمومی** مبتلا شدن.

ده‌گل نیمقره‌هی گوتربی: (قرزو نیمقره‌هی کا) **(۱) مرگ همه‌گیر؛ (۲) پر**.

سرماریزه؛ (۳) سرما؛ (۴) خاموش؛ (۵) صدای بهم برنده؛ (۶) ناز.

قراج: قاقچ، زووی روتنه **زمین لخت از گیاه، لم بزرع**.

قراج: قهاراغ، کهناز **کنار**.

قرارک: قالاو **کلاخ**.

قراش: (۱) قاش له میوه؛ (۲) لهت، پارچه **(۱) قاج، برش از میوه؛ (۲)**

پاره.

قراش قراش: لهت لهت، پارچه پارچه **پاره پاره**.

قراف: خوسار، سیخوار **سرماریزه**, پر.

قرافق: زه‌نازه نا **سر و صدا**.

قراک: قالاو، قالاخ **غراپ، کلاخ**.

قراکه: کاسه‌له‌شینکه، مدلیکی که سکه **پرنده سبزقبا**.

قرآل: پاتشا **پادشاه**.

قرآلی: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **نام روستایی در**

کردستان که توسط بعثیان و پیران شد.

قرآلی: گویزی گخاوی تیکول ترینجاو بهداروه **گردی فاسدشده**

خشکیده بر درخت.

قرام: گیایه که بر زهی ده هوننه و **گیاهی الیافی**.

قرآن: (۱) قرکردن، مردمی به کومنل؛ (۲) ده‌نگی قالاو؛ (۳) پاره‌یه کی نیزان

بدرانیهری بیست شابی **(۱) مرگ و میر؛ (۲) آواز کلاخ؛ (۳) واحدبول**.

قران.

قراندن: (۱) خوینشدنی قالاو؛ (۲) برینی له نوخشانه‌ی خراب‌لیدان؛ (۳)

ناوکردن سمهول **(۱) فارقارکردن کلاخ؛ (۲) فال بد زدن؛ (۳)**

منجمدکردن.

قرانگه: جیگهکی بقه، شوینی خه تمر **مهلهکه**.

قرانن: قراندن **نگا: قراندن**.

قرباق: بوق، برق **كوریاغه**.

قربوژ: سه‌روزیش تیکه‌ل او له موی سهی و رهش **مو جو گندمی**.

قربوچ: قرباق، بوق، برق **كوریاغه**.

قربیون: (۱) تیکه‌ل امردن؛ (۲) خذکان به بوی گمن یان دوکه‌ل **(۱) مرگ**

همگانی؛ (۲) خفگی از بوی بد یا دور.

قربیجه: گیایه کی دهشتی به **گیاهی است صحرایی**.

قرپ: (۱) ده‌نگی که له تیری له گردو دی؛ (۲) تالان؛ (۳) له ناوچون؛ (۴)

برین به یهک تهور لیدان؛ (۵) پرتابون؛ (۶) ده‌سکده‌نده؛ (۷) بزه‌داریک؛ (۸)

پریداکردن: (قریاندی و چو) **(۱) آروغ؛ (۲) تاراج؛ (۳) از بین**

رفتن؛ (۴) قطع با یک ضربه؛ (۵) هرس؛ (۶) دروبادست؛ (۷) دسته‌ای

هیزم؛ (۸) قاپیدن.

قربال: جلکی رزبی هله‌لاهلا بوی خبر پیوه نه‌ماگ، قمریال **لباس**

مندرس.

قرپاندن: (۱) پرتابون، داپاچین؛ (۲) پریداکردن **(۱) هرس کردن؛ (۲)**

فایدن.

قرپک: قرپوک **نگا: قرپوک**.

۵) صدای کشش ستون فقرات، و بند انگشتان؛ ۶) شدت گرما؛ ۷) صدای داس در جین درو؛ ۸) ساقه غله.

قرچه‌شکنی: تازه بهربین خستنی کلوش که دهشکنی و نه کوتراوه ف نیمکوب ساقه‌های غله در خرم من کوبی.

قرچه‌قرچ: قرچه‌ی زور **[ف]** «قرچه» بسیار.

قرچه‌ملوک: زنی لاوازو رهقه‌له **[ف]** زن لاغر مردنی.

قرچه‌هه‌لاتن: چرچ لوچ بونی پیست له سوتانه وه **[ف]** چین و چروک شدن پوست از سوختگی.

قرچیان: ۱) فرج هه‌لاتن؛ ۲) داغ بونی رون لمدر تاگر **[ف]** ۱) نگا: فرج هه‌لاتن؛ ۲) گداختن روغن بر آتش.

قرچینیوک: یه کم بدی هه نجیر که ده وری **[ف]** اویل مخصوص انحری.

قرخ: ۱) دالگوشت، لمر، لمجهز؛ ۲) تاوی گهنه‌یوی راوه ستاو؛ ۳) ده فری سواله‌تی کونی سواو؛ ۴) خوری و موی کورت که دریز نایست؛ ۵)

موی فرتاوه؛ ۶) ده نگی گهرو له نه خوشینه وه **[ف]** ۱) لاغر؛ ۶) آب راکد گندیده؛ ۳) سفال کهنه و سایده؛ ۴) موی و پشم کوتاه که رشد

نمی‌کند؛ ۵) موی کوتاه شده؛ ۶) صدای خرخر گلو در اثر بیماری.

قرخاندن: ۱) تاشینی موی سهر؛ ۲) همه‌یه رتاوتن **[ف]** ۱) تراسیدن موی سر؛ ۲) هرس کردن درخت.

قرخ کردن: ۱) تاشینی موی لهین را؛ ۲) همه‌یه رتاوتنی دار **[ف]** ۱) زدن موی بین؛ ۲) هرس کردن درخت.

قرخن: ۱) کهنسی که له پیری یان نه خوشی خره له گهروی دیت؛ ۲) لاواز؛ ۳) خوری و موی خراب که بو رستن ناشنی **[ف]** ۱) کسی که در اثر پیری یا بیماری خرخر کند؛ ۲) لاغر مردنی؛ ۳) پشم نامرغوب.

قرخنه: قرخن **[نگا]:** قرخن.

قرخو: نیری قرخن **[پیرمودی** که گلو پیش خرخر کند.

قرخول: دالگوشتی سیس و پیس **[ف]** لاغر پزمرده.

قرخوله: قرخولی چکوله **[ف]** لاغر پزولیده کوچک.

قرخه: خرخری گهرو له نه خوشی و پیری **[ف]** خرخر گلو از پیری و بیماری.

قرخه‌قrix: قرخه‌ی زود؛ (پیره هدر قرخه‌قrixه‌تی) **[ف]** خرخر بیماری.

قرخه‌مدره‌زی: ۱) خوگرن و نه‌سازان؛ ۲) قرخه‌مدره‌سی: ۳) کدم توک

[ف] ۱) ناهماهنگی و مخالفت؛ ۲) نگا: قرخه‌مدره‌سی؛ ۳) کم مو.

قرخه‌مهره‌سی: خو له زه‌وی توندکردن که نه‌توان راستی کهنه‌وه، جوری کایه **[ف]** نوعی بازی که در آن خود را به زمین می‌چسباند که

کسی نتواند بلند کند.

قرخینه: قرقینه، قورقینه، قرب **[ف]** آروع.

قرد: نهستیور **[ف]** سترون، نازا.

قردان: قنگبادان **[ف]** قردادن.

قردک: کوسه، کهنسی که بو گالت و نومایش شکلی خوی ده گوری **[ف]** دلک.

قردیله: پارچه‌ی باریک بو سهرو پرچ بهستن **[ف]** رویان گیسو بند.

قره: قره **[نگا]:** قره.

قرتیل: کای درشتی بدرومای حمیوان **[ف]** کاه درشت پس‌مانده حیوان.

قرتین: فرتان **[ف]** نگا: فرتان.

قرتین: جانه‌وری که به ددان شت ده قرتینه: (مشک بهن قرتینه) **[ف]** هر جانوری که از تیره جوندگان است.

قرتینکه: ۱) نیره و میوه له باتی دوگمه؛ ۲) جیگه‌ی برین له سه‌برینی مه‌لدا **[ف]** ۱) منگه؛ ۲) جای بردین در گلوب پرنده.

قرتینه: ۱) نیره و میوه له باتی دوگمه؛ ۲) شتنی که نوکی قهلم قامیشی له سه‌ر ده قرتینه **[ف]** ۱) منگه؛ ۲) جسم سختی که برای قطعه‌زدن قلم نی استفاده می‌شود.

قرچ: ۱) ده نگی توانه‌وهی رون له سه‌ر ناگر؛ ۲) توانه‌وهی رون له سه‌ر ناگر؛ ۳) جرج و ترنجاو له سوتانه‌وه؛ ۴) وشهیده که له بازی که‌لایین دا؛

۵) گه‌رمای زور؛ ۶) ده نگی سوتانی چیلکو و نیز نگ **[ف]** ۱) صدای داغ کردن روغن؛ ۲) داغ شدن روغن بر آتش؛ ۳) چروک شدن از سوختگی؛ ۴) اصطلاحی در تله‌بازی؛ ۵) گرمای شدید؛ ۶) صدای سوختن هیزم.

قرچان: توانه‌وهی رون له سه‌ر ناگر **[ف]** گداختن روغن بر آتش.

قرچاندن: ۱) توانه‌وهی رون له سه‌ر ناگر؛ ۲) جرج و لوج کردن.

قرچان: قرچاندن **[نگا]:** قرچاندن.

قرچانه‌وه: برانده‌نهوه، ده‌مانکردن بو خوین و وستان **[ف]** دواگذاشتن برای قطع خونریزی.

قرچانه‌وه: برانده‌وه، زانی بین **[ف]** سوزش و درد زخم.

قرچاوه: ۱) رونی داغ کراو؛ ۲) چرج هدکه‌راوه له سوتان **[ف]** رون

گداخته؛ ۲) چین و چروک خوردۀ از سوختگی.

قرچ قرج: سیره سیر له ددانه‌وه‌هاتن **[ف]** صدای به هم ساییده شدن دندانها.

قرچک: قوله کراس، ثانگوچک **[ف]** آستین.

قرچ و بیریز: ده نگی برزانی گوشت **[ف]** صدای بریان شدن گوشت.

قرچوک: ۱) رزد، ره‌زیل؛ ۲) داوی که زو ده‌پسی، پسوك **[ف]** خسیس؛ ۲) نخ زود‌گسل.

قرچول: قرچاوه، چرج و ترینجاوه له سوتان **[ف]** چین و چروک شده از سوختگی.

قرچوله: قرچول **[نگا]:** قرچول.

قرچوه‌وه: ده نگی سوتانی چه‌وری له سه‌ر ناگر **[ف]** سر و صدای چربی بر آتش.

قرچه: ۱) ده نگی رونی سه‌ر ناگر؛ ۲) ده نگی خوی سوتان؛ ۳) ده نگی پشکوتون و تدقینی بریشکه له سه‌ر ساج؛ ۴) ده نگی شکانی دارو نیسلک؛ ۵) ته‌قده پشت و قامک له کیشان و کشاندا؛ (قرچه له پشتمه‌وه

هات، قامکم کیشان قرقه‌ی هات)؛ ۶) تموزی گرمای: (بم قرقه‌ی هاوینه)؛ ۷) ده نگی ده‌می داس له درونه‌ی خله‌دها؛ ۸) کلوش، لاسکی خله‌دها **[ف]** ۱) صدای روغن گداخته؛ ۲) صدای سوختن نمک؛

۳) صدای بریان شدن غلات؛ ۴) صدای شکستن چوب و استخوان؛

قرگ: گمرو، ستو له ناووه و **گلو**.
 قرگه: ۱) بدریکی دارمازو؛ ۲) گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد
**۱) نواعی نمر مازوج؛ ۲) از روستاهای ویران شده کرستان
 توسط بعثیان.**

قرم: ۱) تئی راخورین؛ ۲) نیشتیا، تاره زو؛ (قرمی لئی خوش کرده): ۳)
 تهدقی بدرکی چمک **۱) نهیب؛ ۲) هوس، آزو؛ ۳) صدای گلوله.**
 قرماندن: ۱) تئی راخورین؛ ۲) تدقه له چه کهوه هاتن **۱) نهیب زدن؛ ۲)**
 صدای گلوله.

قرمچ: ۱) قرچانی پیست، چرچ هله گه ران؛ ۲) له ناوده ستا چرچ بون **۱)**
 چین خوردگی پوست، چروک؛ ۲) مجاله.

قرمچی: ۱) قرچاو، هله قرچاو؛ ۲) له ناوده ستا چرچ و زاکاووگ **۱)**
 چین خوردنه، چر و کیده؛ ۲) مجالشده.

قرمچین: ۱) ترنجانی پیست؛ ۲) له ناوده ستا چرچ و لوجه بون **۱)**
 چر و کیدن پوست؛ ۲) مجاله شدن.

قرمز: ره نگی سوُری تاچخ **۱) قرمز؛ ۲) سوُری** **۱) قرمز؛ ۲)** سرخی.

قرمزن: ده نگی تهدقی زل؛ (توب قرمزنی کرد، داره که شکا قرمزنی کرد
ف غربنه، صدای مهیب.

قرمه: ۱) ده نگی بدرکی چمک؛ ۲) ده نگی شکانی کوتده دار؛ ۳) جوری
 تنه نگی راو؛ ۴) جوری در مان **۱) صدای گلوله؛ ۲)** صدای
 شکستن تنه درخت؛ ۳) نوعی تفنگ؛ ۴) نوعی دوخت.

قرمه قرم: ده نگی تهدقی هاویشتنی زور **۱) صدای رگبار گلوله.**
 قرنابیت: گولی که لدم **۱) گل کلم.**

قرناقهو: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **۱) نام روستایی در**
 کرستان که توسط بعثیان ویران شد.

قرنج: ۱) شکاوی زور کهم، شکانی پوک و پیست؛ ۲) درز بردنی کدم:
 (بدردم بیدا کهوت سدم قرنجاوه، شوشه کهمان قرنجاوه) **۱)**
 خراش سطحی؛ ۲) درز کم.

قرنجان: ۱) شکانی پوک و پیست؛ ۲) درز بردن **۱)** خراش سطحی
 برداشت؛ ۲) درز برداشت.

قرنجاندن: ۱) شکاندنی پوک و پیست؛ ۲) درزی بردنی کدم **۱)**
 خراشیدن سطحی؛ ۲) شکافتن جزئی.

قرنجان: قرنجاندن **۱) نگا:** قرنجاندن.
 قرنجيان: قرنجان **۱) نگا:** قرنجان.

قرنگ: له نگین، روشنی شه لانه **۱) لنگیدن.**
 قرنگه: ده نگی ویک که دوتی کانزا **۱) صدای بهم خوردن فلزات.**

قرنو: جانه وردیکی پانکه لمه سوُره به تازه لمه ده توُسی **۱) قراد،**
 حشره ای کنه مانند.

قرنه: قرنو **۱) نگا:** قرنو.
 قرنه گومه: کایه و بهتر قرم کردن له کاتی مدلده **۱) سر همدیگر را در آب**

فر و کردن هنگام شنا.
 قرنی: قرنه، قرنو **۱) نگا:** قرنو.

قرز: ۱) په تجهی لیک بلاوی سمرچمیاوه؛ (چندگی قرژ کرد بیو): ۲) کولینی
 له زبر: (ناوه که قرژ قرژ ده کولنی): ۳) لیک هالانی مو **۱)** انگشتان
 چنگک مانند؛ ۲) جوشیدن شدید، غلیان؛ ۳) درهم پیچیدگی مو.
 قرزال: ۱) قارزنگ؛ ۲) بر جیکه له عاسمن **۱)** خرچنگ؛ ۲) برج
 سرطان.

قرزال: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **۱) نام روستایی در**
 کرستان که توسط بعثیان ویران شد.

قرزاله: ۱) نه خوشی شیر په نجده؛ ۲) قرژه، جوری بدری دارمازو **۱)**
 بیماری سرطان؛ ۲) نوعی نمر مازوج.

قرزانک: زاله، لورک **۱) خر زهره.**

قرزانگ: قرزال، قارزنگ **۱) خرچنگ.**

قرزه: ۱) نه خوشی شیر په نجده، قرزاله؛ ۲) جوری بدری دارمازو **۱)**
 بیماری سرطان؛ ۲) نوعی نمر مازوج.

قرس: خهمل، بدراورد **۱) براورد.**

قرسان: ۱) بدراورد کردن، خه ملا تندن؛ ۲) بدزور تئی ناخین **۱)**
 براورد کردن؛ ۲) بافسار انباشن.

قرساندن: قرسان **۱) نگا:** قرسان.

قرساو: ۱) خه ملا او، بدراورد کروا؛ ۲) تئی ناخندر او **۱)** ارزیابی شده؛ ۲)
 انباشته با فشار.

قرسیل: ۱) لاسکه ده خلی سوز؛ ۲) سمهمل، به رسم او له وه ز **۱)**
 ساقه های سیز غله؛ ۲) پس مانده چرای دام.

قرش: چله کا، گیای با برده له؛ ۲) بوله که ماسی؛ ۳) لکی شکاوی و شک
۱) پر کاه؛ ۲) فلس ماهی؛ ۳) شاخه خشک شکسته.

قرشك: چیلکو چال، پروپوش **۱) خس و خاشاک.**

قرشمائل: بین حمیا، بین شرم **۱) بی شرم، دشنام زنانه.**

قرش و قال: یروپوش **۱) خس و خاشاک.**

قرشه: کلوشی سرخویان **۱) ساقه های غله بر خمن.**

قرشی: به لئی هدر زن و چه لتوک **۱) کاه ارزن و شالی.**

قرقرچاچکه: سورینچه **۱) خرخره.**

قرقرآگه: سورینچه **۱) خرخره.**

قرقرتوك: ۱) سورینچه **۱) نیسکی ناسک که دای ده کروزن **۱)**
 خرخره؛ ۲) کرکرک، غضروف.**

قرقرچکه: ستوکورک، سورینچه، قرقراگه **۱) خرخره.**

قرقریوچک: زه نگه لور **۱) غضروف، کرکرک.**

قرقره: غر غرمه ده زو لئی پیچان **۱) قرقره.**

قرقلتوک: زه نگه لور **۱) غضروف، کرکرک.**

قرقینه: قرپ، ده نگی گمرو له تیری **۱) آروغ.**

قرک: ۱) قالاؤ؛ ۲) خرایی گردن، گویزه نهستو **۱) کلاح؛ ۲) سیب**
 آدمی.

قرکردن: له بین بردنی به کومه **۱) میراندن** دسته جمعی، نابود کردن
 همگانی.

قرکیش: نه خوشیه که له گمرو دیت **۱) از بیماریهای گلو.**

قریوان: قریواندن **غیریو سردادن**.
قریوه: همراه هوریا له خوشیان: (روزی به کوچه به کدا ده زویی پاشایدک/له هدر کولان و باینک بو به همراه قریوه) «پرسون اعتصامی» **هورا و هلمه.**

قریوه قریوه: قریوه‌ی زور **هلله بسیار.**
قز: (۱) دوت: (۲) گویی بازی **(۱) دختر: (۲) گویی جوگان بازی.**

قریان: قهزادان، که سکان **جاتلانقوش.**
قریلاخی ریزو: گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد **از روستاهای ویران شده کردستان توسط بعثیان.**

قریلاخی سهرو: له و گوندانه کوردستانه که به عسی کاولیان کرد **روستایی در کردستانه که بعثیان آن را ویران کردند.**

قرره بات: شاروکه‌ی جیگه‌ی به خش هم‌بیهوده که به عسی دنهایی دهور و بمری ده رکراو عمره‌ی لئی نیشته‌جنی کرا **شهری بخش مانند که به حکم بعضیها تمام دهات اطرافش تخلیه و تعریب شد.**

قرزلقورت: (۱) جوینیکه؛ (۲) کرمی **گیابر** **(۱) دشنامی است، کوفت؛ (۲) کرمی است سُمی برای دام.**

قرگه: نه و شوینه‌ی لهوی به گوچان له گو ددهن **چایی که از آن گوی را ضربه می‌زنند.**

قرل: په زی دهم و چاوسور **گوسفند رخساره سرخ.**

قرلان: تیره‌یه که له یزیدیه کان له کوردستان **تیره‌ای از بزیدیان در کردستان.**

قرلباش: (۱) چه کداری له شکری سه‌فهمیانی **تیران: (۲) زوربه‌ی کوردانی ده رسیم له کوردستانی به دهستی ترکان** **(۱) قرلباش؛ (۲) اکثریت اکراد ساکن در رسیم در کردستان ترکیه.**

قرلجه: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.**

قرلجه: ناوی گوندیکه له لای مهاباد **نام روستایی است.**
قرلچی: ماموستایه کی ناینی زان او به ناویانگی کورد بوه **یکی از علمای دینی مشهور کرد.**

قرلقویی: ناوی گوندیکه له لای مهاباد **نام روستایی است.**
قرلقورت: قرزلقورت **نگا: قرزلقورت.**

قرزل و زان: قزل و زهن **رود قزل اوزون.**
قرزل و زهن: چومیکه له کوردستان **قارود قزل اوزون.**

قرله: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.**

قرلیار: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.**

قره: ترسه‌نونک **برذل.**
قره‌لقورت: قرزلقورت **نگا: قرزلقورت.**

قرز: (۱) توکه‌سمری درزی؛ (۲) تویزی سه‌رشته ترشاوه؛ (۳) ده نگی به چکه‌ممل که دایکی دینه‌وه لای؛ (۴) ده نگی چیشکه له کاتی ترس دا **(۱) موی بلند سر: (۲) کف ترشیده: (۳) صدای جوچه برند که مادر**

قرنیچک: تهیو، پیشکه‌ی دندوک درزی **نوعی پشه درشت.**

قرنیس: (۱) چیر، نه گونجاو، سه‌رسه‌خت له قسمی خوی دا؛ (۲) بریتی له رزد، چنونک **(۱) لجوچ: (۲) کنایه از خسیس.**

قرواب: قرباچ، بوق، بدق **فورباغه.**

قروب: شده‌له، تیبلچی **بیماری فلچ.**

قروت: قروب **بیماری فلچ.**

قروچیره‌ک: هراهدا، شهره قسه **مجادله.**

قروش: (۱) ورده پول؛ (۲) پولیکی ترکان **(۱) پول خرد: (۲) واحد پول ترکی.**

قروش: جینگن، بوش و ناله بار **نگا: جینگن.**

قروشکه: پیاله ده سکداری روکیش **پیاله لاعابی دسته‌دار.**

قروقپ: تهواو بی ده نگ **بی صدا، حاموش.**

قروققه: بلاوه کردنی سواران به پر تاوف **پراکنده شدن سواران با تاخت.**

قروققه‌پ: قرقوب **بی صدا.**

قروقه‌پوز: دهه و فلچ، لچ و لیو **لب و لوجه.**

قروتی: کتیبی عاسمانی بو نیسلامان، قورجان، قورغان **قرآن.**

قرونیمقر: (۱) نازو نوژ؛ (۲) ناوی پارچه‌یه که **(۱) نازو عشهه: (۲) نام پارچه‌ای.**

قره: (۱) چقه، زه نازه نه: (۲) ده نگی بوق؛ (۳) ده نگی فالاوه؛ (۴)

دومین کس له بازی دا: (بهشی قره نان و گوشته): (۵) ده نگی ناؤزک

(۱) سروصداد: (۲) صدای قورباغه؛ (۳) صدای کلاح؛ (۴) آخرین

نفر در بازی؛ (۵) قرق شکم.

قره‌ه: ناحن، ناشیرین، دزنو **بدشکل.**

قره‌هاتن: (۱) به تهواوی مردنی هموان؛ (۲) نازو نوژ کردن **(۱)**

انفاض، مرگ عمومی؛ (۲) نازکردن، عشهه آمدن.

قره گومه: قرنه گومه **نگا: قرنه گومه.**

قری: قرب **آروغ.**

قریان: هددادان، توقره گرت، هیدی بون **آرام گرفتن.**

قریپ: ههراو هاوار **غیریو.**

قریبک: سی شه شی به هاراق **هیچ‌ده روز اول بهار.**

قریز: (۱) چلک و بیسی، گمار؛ (۲) چلکن؛ (۳) کریزی سه‌رف **(۱) کنافت:**

(۲) کنیف: (۳) سوره سر.

قریزاهی: چلک و بیسی **کنافت.**

قریزوک: کون و دیوی رُوْدَه وی گوی **گوش میانی.**

قریزه‌بهرد: وردہ شینایی پیکه‌وه چه سیاوه که به سه‌ر بهردی ده شتده و

ده بیندری **گل سنگ.**

قریسک: ناورینگ **شراره.**

قریشکه: زیره **جیغ.**

قرین: خویندنی بوق و قالاو **صدای قورباغه و کلاح.**

قرین: چه که کردن پیکه‌وه **جدال و هیاهو.**

قریو: قریپ **غیریو.**

قریوأندن: ههراو هاوار کردن **غیریو سردادن.**

قرین: زیره زیر، زه نازه نا^۱ جیغ و^۲ اد و هیاهو
 قسپ: ۱) پهلا، ته گمره؛ ۲) داری نیوه نهستوری چوار پینچ بستی که بو
 په رزین دهی چه قینن یان به سه ر داره رای را ده کمن^۳ آسیب؛ ۲)
 قطعه چوب یکمتری برای پرچین و پوشش بام.
 قسر: ۱) نهزوک، نهستبور؛ ۲) داری له درکه تو؛ ۳) ناهه ک^۴
 سترون؛ ۲) درخت از شمر افتاده؛ ۳) آهک.
 قسمه بان: ناوی دهی به که^۵ نام روستایی است.
 قسمه لآ: ناوی دهی به که^۶ نام روستایی است.
 قسکل: جو ری به ری مازو^۷ گزگل^۸ نوعی شمر مازوج.
 قسل: ناهه ک، قسر^۹ آهک.
 قسلاو: ده ناکراوی ناهه ک^{۱۰} آب آهک.
 قسم: جو ری، نه حر^{۱۱} نوع.
 قسمت: چاره نوں، بهشی که خوا ده بیدا^{۱۲} سرنوشت، قسمت
 خدایی.
 قسن: ۱) شه خس، زیارتگا؛ ۲) دیواری به جه غز له بمرد^{۱۳} مزار؛ ۲)
 دیواره سنگچین مدور.
 قساناخ: پیوانه به کی گندم، قاسناخ^{۱۴} نگا: قاسناخ.
 قساناخ: قاسناخ^{۱۵} نگا: قاسناخ.
 قسنى: بون خوشیکی ره شه له شم ده کا^{۱۶} موم مانندی سیاه خوشبو.
 قسور: خدتا، تاوان، سوچ^{۱۷} قصور، کوتاهی کردن در کار.
 قسه: ناخافت، په یف^{۱۸} سخن.
 قسه بردن: شوفاری کردن^{۱۹} سخن چینی.
 قسه برین: بر به په یقینی که سئی دان^{۲۰} توی حرف آمدن، گفتار کسی را
 قطع کردن.
 قسه برینهوه: پیک هاتن له سه ر کاری^{۲۱} بر سر موضوعی توافق کردن.
 قسه به ر: شوفار، دوزمان^{۲۲} سخن چین.
 قسه په راندن: ۱) راواندن؛ ۲) در کاندن نهینی^{۲۳} ۱) هذیان گفتن؛ ۲)
 دهن لقی.
 قسه په رین: تیدانهوه ستاو، زارشر^{۲۴} دهن لق.
 قسه پی گوتون: قسه پی وتن^{۲۵} نگا: قسه پی وتن.
 قسه پی وتن: ۱) جوین پیدان؛ ۲) سدر کونه کردن^{۲۶} ۱) دشنام دادن به
 کسی؛ ۲) کسی را سرزنش کردن.
 قسه ت: په یقینی ته^{۲۷} سختن.
 قسه تال: مروی که ناخافتی نم خوش دیزه^{۲۸} تلخ زبان، آنکه سخنان
 ناخوشایند می گوید.
 قسه تان: په یقینی تیوه^{۲۹} سختنان.
 قسه خواردندهوه: په زیوان بونهوه له ناخافتی خو^{۳۰} پیشیمانی از سخن
 خود.
 قسه خوش: زمان شیرن^{۳۱} خوش گفتار.
 قسدابرین: ده نگ گورین له گشت^{۳۲} قهر کردن از گفتگو با کسی.
 قسد درست: خاون به لین^{۳۳} درست پیمان.
 قسد در کاندن: ناشکرا کردنی نهینی^{۳۴} فاش کردن راز.

را می بینند؛ ۴) صدای گنجشک در موقع ترس.
 قزاک: ۱) قازو؛ ۲) قالا^{۳۵} ۱) زغن؛ ۲) کلاع.
 قزاکه: تاق تا قا کره^{۳۶} مرغ حق.
 قزال: قرزال^{۳۷} خرچنگ.
 قزالکه: قراکه^{۳۸} مرغ حق.
 قزانک: پوکاوله، چدموله، چدموله^{۳۹} ام کردن با دست، پنجه.
 قزانگ: قزانک، پوکاوله، چدموله^{۴۰} ام کردن با دست.
 قزاوکه: قزاکه^{۴۱} مرغ حق.
 قژبه سه ره: بریتی له زن، میویندی بنیادم^{۴۲} کنایه از زن.
 قژبه سه ره: بریتی له جتوکه، وشهی که زاروی پنی ده ترسین: (مدگری
 قژبه سه ره هات) کنایه از جن.
 قژقه: داری زوربر له لق و بوبه، تیکلا^{۴۳} درخت بر شاخ و برگ درهم.
 قژقاندن: جوقانی رون، قرجه می رون^{۴۴} گداختن روغن.
 قژقراوی: قزفر^{۴۵} نگا: قزفر.
 قژقزوکه: قزفر^{۴۶} نگا: قزفر.
 قژقزوه: جو ری بدری دارمازو^{۴۷} نوعی شمر مازوج.
 قژک: ۱) په لکی سهی و تورتی بندهوهی که لدم؛ ۲) بالدار یکی رهش و سپیه،
 کلک در زر، قشنه له، قله با چکه^{۴۸} ۱) مغز کلم؛ ۲) زاغچه.
 قژکردن: ۱) چنگ قرژکردن؛ ۲) تویزه هینانی ترشا^{۴۹} ۱) انگشتان را به
 شکل چنگک در آوردن؛ ۲) کف بر آوردن ترشیده.
 قژکه: قزفر^{۵۰} نگا: قزفر.
 قژگه: قزک، قشنه له، قله با چکه^{۵۱} زاغچه.
 قژگه: قزفره^{۵۲} نوعی شمر مازوج.
 قژل: جوقین، تاوانهوهی رون له سه ر ناگر^{۵۳} گداز روغن بر آتش.
 قژلان: هد لجوقان^{۵۴} گداختن.
 قژلاندن: چوقاندن، قال کردن^{۵۵} گداختن روغن.
 قژله: بنکه ی چه کداری دهولهت له ناوایی دا، سهربازخانه^{۵۶}
 سر بازخانه.
 قژمهال: گمه به که لناو کوردستان^{۵۷} نوعی بازی.
 قژموک: قه بوشک، کاسه ی گول، نهوجنگ ناسایه ی گولی له سه ر وستاوه.
 قژمه^{۵۸} کاسه گول.
 قژن: سه رهاتوی موئیک هالا^{۵۹} مو بلند ژولیده موی.
 قژنگ: چیگنه، چنگنه، جانه وریکه سو ر له قورنو^{۶۰} ده کا به پیسته مو
 ده چه سپی^{۶۱} حشره ایست به پوست می چسبد.
 قژنسه سه ره: قز به سه ره، جتوکه^{۶۲} کنایه از جن.
 قژوله: قازو^{۶۳} زاغ با قرمز.
 قژه: ده نگی رونی جوقا^{۶۴} چزو ل.
 قژسه: موی دریزی سدر^{۶۵} موی بلند سر.
 قژسدهاتنهوه: رزانی موی سه ر^{۶۶} ریزش موی سر.
 قژه کرد گ: ترشاوی تویزه ترشان له سه ر^{۶۷} ترشیده کف بر آورده.
 قژه کردن: تویزگتنی ترشا^{۶۸} کف بر آوردن ترشیده.
 قژیاک: قالاخ، قالا^{۶۹} کلاع.

قسمه هینان: قسمه بردن **سخن چینی**.

قسمه بیشینان: بهندی پیشونان **پند گذشتگان**.

قسمه نهسته‌ق: قسمه پر له ثاموزگاری **سخن ارزنه و آموزنه**.

قسمه: قسمه، تاختفتن **سخن، حرف**.

قش: گاشه بردن زل له چیادا **صخره بزرگ در کوه**.

قشپل: پشکمل **پشكل**.

قشت: ۱) پرچوکدی بان توبل؛ ۲) جوانکله، خونچیلانه **۱) موى پیشانی؛ ۲) کوجولوی نازانازی**.

قشتن: جوری خویندنی قالاو **نوعی صدای بخصوص کلام**.

قشتیلانه: خونچیلانه **کوجولوی نازی**.

قشتیله: قشتیلانه **کوجولوی نازی**.

قشقونه: پالوی زین **پاردم اسب**.

قشقه‌ره: ۱) قزگ؛ ۲) زه نازه ناف **۱) زاغچه؛ ۲) جنجال**.

قشقه‌ره‌ق: زه نازه ناف **هو و جنجال**.

قشقه‌له: قزگ **زاغچه**.

قشكه: قزقه، قزگ **نوعی شمر مازوج**.

قشلاخ: دوغوندی کورستان بهم ناوه به عسی کاولی کردوه **دور و ستا**

به این اسم در کردستان توسط بعثیان ویران شده است.

قشلاخ: ۱) رستانه‌وار؛ ۲) دبی دابر او له دبی گوره؛ ۳) شوئیکه له لای

سنده که بهندی لئی هله بستراوه **۱) قشلاق؛ ۲) دهکده جدا شده از**

ده بزرگ؛ ۳) محلی نزدیک سنتدج که سدی در آن بناسده.

قشلاخه روته: گوندیکی کورستانه به عسی کاولی کرد **نام روستایی**

در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

قشلاخی کون: لو گوندانه کورستانه که به عسی کاولیان کرد **روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند**.

قشلاخه: قشلاخ **نگا: قشلاخ**.

قشلان: دوغوندی کورستان بهم ناوه به عسی کاولی کردوه **دور و ستا**

به این اسم در کردستان توسط بعثیان ویران شده است.

قشلک: گیایه که ودک تالق تیز ده چی **تگیاهی است**.

قشله: قزله **سر بازخانه**.

قعدقغ: ده نگی قالاو، قرقی قمله زده **صدای کلام**.

قف: ده نگی که له بیماری سی بهده له قرقاگه دهده چی، کوکه، کوکه **سرفه**.

قفك: سه بهده له پوشی بهده سک، زه نبیله زل **زنبل بزرگ دسته دار**.

قفل: نامر ازیکی داخستنه به تاچه ره ده کریته و، گوله **قفل**.

قفلبند: جوری دانانی خشت و برد لمدیواردا **قفلبند**.

قفل دان: داخستن به قفل **قفل زدن**.

قفل دران: داخران به قفل **بسته شدن با قفل**.

قفل دراو: داخراو به قفل **باقفل بسته شده، قفل شده**.

قفل کردن: قفل دان **قفل کردن، قفل زدن**.

قفل لیدان: قفل دان **قفل زدن**.

قفل لیدران: به قفل داخران، قفل دران **بسته شدن با قفل**.

قسمه دوراندن: ۱) در کاندنی راز؛ ۲) بی فایده چونی قسمه **۱) فاش کردن راز؛ ۲) بیهوده رفتن سخن**.

قسمه دراوردن: ۱) دروکردن؛ ۲) پی در کاندنی راز **۱) دروغ بافی؛ ۲)**

به اعتراف و ادار کردن، حرف کشیدن.

قسمه درکیشان: نهینی بی در کاندن **حرف کشیدن**.

قسمه دره ره‌اوردن: قسمه دره ره‌اوردن **نگا: قسمه دره ره‌اوردن**.

قسمه دره‌هینان: قسمه دره ره‌اوردن **نگا: قسمه دره ره‌اوردن**.

قسمه راست: درونه که **راستگو**.

قسمه راکیشان: بی در کاندن نهینی **از زیر زبان کشیدن**.

قسمه راواندن: راواندن **هزیان گفتن**.

قسمه ره‌هه: قستال **تلخ زبان، آنکه سخن ناخواهاید گوید**.

قسمه ره‌وا: کسی که به قسمه ده کری **کسی که سخشن خریدار دارد**.

قسمه زان: زمان پاراوف **سخندان**.

قسمه زل: به بافیش **مبالغه‌گو**.

قسمه ساراد: پدیفنه خوش، به رانیدر به قسمه خوش **سردگفتار**.

قسمه شکاندن: به قسمه نه کردن، تکانه گرتن **خواهش نیزبر فتن**.

قسمه قوت: کهستی که قسمه سهیر ده کاف **نکته سنج، بذله‌گو**.

قسمه قوت دان: تهوا راسته نه گوتن **تمام حقیقت را نگفتن**.

قسمه قوت دانه‌وه: قسمه خوارده وه **از گفته خود پیشمان شدن**.

قسمه که: نویندر بو **قسمه کردن** **سخنگو**.

قسمه گیره‌وه: تیانوه ستاو، زمان شر **دهن لق**.

قسمه له‌زو: کهستی ره پوراست قسمه ده کاف **رازگو**, صریح در گفتار.

قسمه له‌سهره‌راکیشان: قسمه دره ره‌اوردن، راستی بی در کاندن **و ادار به**

اعتراف کردن، زیر زبان کشیدن.

قسمه لی‌ده رکیشان: راستی بی در کاندن **زیر زبان کسی را کشیدن**.

قسمه لی‌دره‌هینان: قسمه لی‌ده رکیشان **از زیر زبان کسی را کشیدن**.

قسمه لی‌راکیشان: قسمه لی‌ده رکیشان **از زیر زبان کسی را کشیدن**.

حرف از کسی کشیدن.

قسمه لئی کردن: باس کردنی شتی **در باره موضوع گفتگو کردن**.

قسمه میچکه: ۱) مرابی کدر، دوزوان؛ ۲) دم خاوی حیزانه **۱)**

ریاکار؛ ۲) مردی که زنانه سخن می‌گوید.

قسمه ناخوش: قسمه تال **تلخ زبان**.

قسمه نه بون: ۱) قاربون: **(نیمه بهده کده قسمه مان نیه): ۲) رازی بون:**

(باوابی قسمه نیه): ۱) قهر بون: (راضی بون؛ ۲) راضی بون، رضایت دادن.

قسمه نهسته‌ق: کهستی قسمی پر کاکل و زانیانه ده کا **نگزگوی**

اندر زگو.

قسمه ویاس: ده نگ وباس **اخبار**.

قسمه وتن: جوین دان **دشنام دادن**.

قسمه وره‌گرتن: گوی دان و تیگه بشتن **شنفتن و فهمیدن سخن**.

قسمه هله‌لیه‌ست: بوختان ویز **آنکه بُهتان زدن**.

قسمه هله‌لیه‌ستن: بوختان کردن **بُهتان زدن**.

قسمه هله‌لچنین: زمان شری، قسمه بردن، دوزمانی **سخن چینی**.

اخگل، سیخچه؛ ۵) چنگال گنجشک و دیگر پرندگان کوچک.
قلچک کردن: ۱) قونچک لئی کردندهوه؛ ۲) تهقله پهاساری کردن له جه نگهدی زه ماوندو ده هوول و زورتالیدان **داه**؛ ۳) برداشت دنبالچه مویز و انگور؛ ۴) به هوای اندن گنجشک در بزم عروسی.
قلخ: ۱) برینگ، برنسگ؛ ۲) قرخ، موی کورتنی که دریز نابی **ف**؛ ۳) دوکارد، فیچی پشم زنی؛ ۴) موی کوتاه بی رشد.
قلخان: دریکی که بوسوته مهنه بیه کار دی **ف** خار است که به مصرف سوخت می رود.
قلخه: ده نگی خرخری گهرو له پیری یا نمخوشی **ف** صدای خرخر گلو از پیری یا بیماری.
قلخد قلخ: قلخه که ده دوی **یه ک** **ف** «قلخه» **ی پیاپی**.
قلرخ: دوگوندی کوردستان بدم ناوه به عسی کاولی کرده ده دور وستا به این اسم در کردستان توسط بعتیان ویران شده است.
قلغ: ۱) تهحر و دیدار، بیچم؛ ۲) بمرگ و شمه کی شرود را **ف**؛ ۳) ریخت و فیاده؛ ۴) لباس زنده.
قلف: ۱) تالله، قحف؛ ۲) ده سکی ده فر، ۳) قفل، گوله **ف**؛ ۴) حلقد؛ ۵) دستگیره؛ ۶) قفل.
قللک: ۱) نیسکی نرم که داده کروزی، قرقتوک؛ ۲) شمشیره ده رگا **ف**؛ ۳) کر کره، غضر وف؛ ۴) کلید کلون چوبی در **ف**
قلقل: ۱) بمری گیاهی که له نیسکده کا؛ ۲) چل چل؛ ۳) ده نکده نکه **ف**؛ ۴) شر گیاهی است عدس مانند؛ ۵) شاخه شاخه؛ ۶) دانه دانه.
قلک: ۱) جذوت، جفت؛ ۲) کلاوی بهزون **ف**؛ ۳) جفت؛ ۴) کلاهک بلوط.
قلله: قلک **ف** نگا: قلک.
قلم: قلک **ف** نگا: قلک.
قلمویج: ریبوو **ف** رُفک، قی چشم.
قلنچ: ۱) شمشیر؛ ۲) بن هن نگل **ف**؛ ۳) شمشیر؛ ۴) زیر بغل.
قلوون: نوخشانه می خراب، پیش گوتی نه باش **ف** فال بدزدن.
قلوت: زهوي نهوي که ناوی تیدا ده وستی **ف** زمین پست.
قلوچ: پشت چه ماو، کور **ف** خمیده، کوریشت.
قلوچ: ۱) خیل؛ ۲) کهستی چاویکی له چاویکی پچوکره؛ ۳) شاخی حمبوان **ف**؛ ۴) لوح؛ ۵) کسی که یکی از چشمانش کوچکتر است؛ ۶) شاخ حیوان.
قلور: ناویه تال **ف** کاوک میان تهی.
قلوز: ۱) نیری شاخ بلند راست؛ ۲) بریتی له بادی ههوا **ف**؛ ۳) شاخ بلند و راست؛ ۴) کنایه از خودبین متکبر.
قلوزان: ۱) سرممه قولات؛ ۲) تهقله لیدانی که **ف** **و** **ک** پشتك؛ ۳) پشتك زدن کیوت هنگام پرواز.
قلوزه: کومبل بون، به سریره کدا کووه بون **ف** برهم انباشته شدن.
قلومک: ۱) قله مهی ناژتن؛ ۲) ورده زله بر باری به قهودت؛ ۳) زانی دل **ف**؛ ۴) قلمه؛ ۵) خسته از بارگران؛ ۶) دل درد.
قله: ۱) سکلی ته او سوور؛ ۲) سوپریونه وهی سکل بی ره شایی **ف**؛ ۳) اخگر تمام افروخته؛ ۴) افروختگی اخگر.

قفل لیدراو: به قفل داخراو، قفل درا **ف** بسته شده با قفل.
قف: قف **ف** سرفه.
قفين: تهفل کردن، کوخین، کوکین **ف** سرفه کردن.
ققه: شیرینی له زمانی زارو کاندا، قاقه **ف** شیرینی در گویش بچهها.
قل: ۱) چل، ته نیما لاسکیک؛ ۲) یه کده نک؛ ۳) ناو له پ؛ (بیخه قلمه وه) **ف**؛ ۴) تنها یک ساقه؛ ۵) یک دانه؛ ۶) کف دست.
قلایپیک: بهدهن، قالب، لمش **ف** کالبد.
قلایخ: ۱) ته بالهی وشك، ددهه، قالاخ؛ ۲) جینگهدی ته باله تی کردن **ف**؛ ۳) تاپاله دان.
قلایله: شوینی که ته بالهی تیا عه مار ده کهن **ف** تاپاله دان.
قلایخان: ۱) تالقدی ملی تازی راو؛ ۲) تالقدی خشنلی شهستو **ف**؛ ۳) قلاده سگ شکاری؛ ۴) گردبند زینی.
قلایش: لعث، شهق **ف** شق، دونم.
قلایشن: شهق کردن **ف** دونیمه کردن.
قلایشکه ری: برهاری نهستوری لیره وار بو سوئاندن **ف** کنده جنگلی برای هیزم.
قلایق: قالاؤ **ف** کلاح.
قلاینقوزان: کاردو کارداری **ف** گیاهی است آشی.
قلایوج: به سریره کدا کردن تا بلند ده بی، قه لانقوچکه **ف** برهم انباشتن.
قلب: ۱) ده نگی جوشانی ناو؛ ۲) ده نگی رزانی ناو له ده فری مل باریکدا؛ ۳) سه رنخون؛ ۴) بریتی له نهمان و له بین چون **ف**؛ ۵) حدای غلغل آب؛ ۶) صدای ریش آب از طرف دهانه تنگ؛ ۷) واژگون؛ ۸) کنایه از نابودشدن.
قلپاندن: ۱) و چوش هاوردنی ناو له سهر ناگر؛ ۲) رزاندنی ناو له ده فری مل ته نگه و **ف**؛ ۳) جوشانیدن آب؛ ۴) ریختن آب از ظرف دهانه تنگ.
قلپاندندهوه: ۱) رزاندنی ناو له ده فری مل ته نگ؛ ۲) له بین بردنی مال **ف**؛ ۳) ریختن آب از ظرف دهانه تنگ؛ ۴) نابود کردن مال.
قلپبوندهوه: ۱) سه ره و تخون بون؛ ۲) بریتی له لبه بن چون، نهمان **ف**؛ ۳) واژگون شدن؛ ۴) کنایه از نابودی.
قلپلک: قرب، فورقینه **ف** آروغ.
قلپلکردهوه: قلپاندندهوه **ف** نگا: قلپاندندهوه.
قلپوقوب: ده نگی رشانه و هیلنچ دان **ف** صدای قی کردن و تهوع.
قلپله: ده نگی رزانی ناو له ده فری ته نگ **ف** صدای ریش آب از طرف دهانه تنگ.
قلپله قلب: ده نگی زوری رزانی ناو له ده فری ده مه نگمه وه **ف** صدای ریش پیاپی آب از سبوی دهانه تنگ.
قلپله نجه: دهست له ناو دهست **ف** پنجه در پنجه.
قللت: ده نگی جوشینی ناو **ف** صدای جوشیدن آب.
قللتیان: جوشینی ناو له سهر ناگر **ف** جوشیدن آب بر آتش.
قلچلک: ۱) نامرازی قنگرو بنه گیا ده بنان، پیشگان؛ ۲) قولی کهوا؛ ۳) قونچکی میزو تری؛ ۴) داسو؛ ۵) چرنوکی پاساری و مدلی پچوک **ف**؛ ۶) ابزار کنگر کنندن؛ ۷) آستین قبا؛ ۸) دنبالچه مویز و انگور؛ ۹)

قلیشاو: قلیشاو نگا: قلیشاو.
 قلیف: ۱) کالان؛ ۲) بدرگی سنت (۱) غلاف؛ ۲) پوشش.
 قلیف‌شکوفه: قواخه‌ی په‌مو غوزه پنهه.
 قلیک: شمشیره‌ی درگاک کلید. قفل چوبین در.
 قلیک: ۱) توْزقالیک، که موسکه‌یه ک؛ ۲) تاکه‌چلیک؛ ۳) ده نکتی، دانه‌یه ک
 (۱) اندکی؛ ۲) یک شاخه؛ ۳) یک دانه.
 قلیل: ۱) کون‌تی بون؛ ۲) کوناودیو (۱) سوراخ شدن؛ ۲) سوراخ
 شده.
 قلینج: ۱) قلیچ، شمشیر؛ ۲) قامکه‌تُونه (۱) شمشیر؛ ۲) انگشت
 کوچک.
 قلینچک: قامکه‌تُونه (۱) انگشت کوچکه.
 قلینچک: قامکه‌تُونه (۱) انگشت کوچکه.
 قلینچک: قلیچکه، کلینچکه (۱) دنبالجه.
 قلینچکه‌سلام: باشکیو (۱) گل مژه.
 قلی و بلی: قلی بلی نگا: قلی بلی.
 قلیه: ۱) خوله‌که ووه سابون؛ ۲) جوری چیشه (۱) خاکستر صابون
 صابون؛ ۲) آش قلیه.
 قم: ۱) رهم، رله؛ ۲) بنای بون؛ ۳) فر، فری له خواردنده (۱) ماسه؛
 ۲) زبرآب شدن؛ ۳) جرعه.
 قمار: ۱) بازی، کایه؛ ۲) گدب و گالته؛ ۳) حبله (۱) بازی؛ ۲) شوخی؛
 ۳) نیرنگ.
 قماریاز: حبله باز (۱) مکار.
 قمباو: ناوداشتنی که زرعات داپوشی (۱) آبیاری که کشت را بیوشاند.
 قمقوون: رهولی ته نگ و تاریک (۱) دهلیز تنگ و تاریک.
 قمقوونک: ۱) خدمه‌گرو؛ ۲) ده فری تاوی سه‌فمر، مه‌تاره؛ ۳) تُنگ گردن
 مل باریک (۱) نوعی چلماسه، بزمجه؛ ۲) قسمه؛ ۳) تُنگ گردن
 باریک.
 قمقوونک: قمقوونک نگا: قمقوونک.
 قمل: جانه‌هه ریکی بوری بچوکه بی دخل زیانی همس، سن (۱) حشره
 سن.
 قملخ: ۱) زدمینی روچوگ؛ ۲) جلیتاو (۱) زمین فرورفتہ؛ ۲) گل و
 لای.
 قمیش: ریگه به بن زمویدا، نه غمه (۱) نقب، تونل.
 قن: ۱) جئی سانه‌وهی بالشده خومانی له شسودا، کولانه مریشک؛ ۲)
 کونی پشته گیاندار که پیساپی پیدا دیت؛ ۳) کاکلی گویزو بیادام؛ ۴)
 بشمامای وشهه رزین. له پاس (۵) ده لایین: (تمواو داقناوه) (۱)
 آشیانه مایکان؛ ۲) کون؛ ۳) مغز بادام و گردو؛ ۵) یوسیدن.
 قنار: چنگی درنده و بالداری را وکرف چنگال درنده و پرنده شکارچی.
 قنان: رزان، له کله لک که وتن، پاش پیشگر «د» ده لایین (۱) پوسیدن و از
 کار افتادن.
 قنب: کوئی دارین بُ دوشاؤ تیداگوشین، گوشینگه‌ی تری له دار بُ
 پلیخانه‌وهی تری (۱) معصره چوبین در شیره سازی.

قله: بیچم، تهحر، تهرح و دیدار (۱) سیما، قیافه.
 قلمپویه: دوند، سمرلوتکه بمرزی چیاو دار (۱) بالاترین نقطه، اوج
 قله.
 قله‌قل: گرسه‌گرشی پولو (۱) درخشش افر وختگی اخگر.
 قله کاوه: گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد (۱) از روستاهای
 ویران شده کردستان توسط بعثان.
 قلی: قانه‌قدی، قدیلکه (۱) غلغلک.
 قلی: (۱) ده نکتی؛ ۲) چلی (۱) یکدانه؛ ۲) یکشاخه.
 قلیان: ۱) نیرگله، قهنه‌ی ناوی؛ ۲) سه‌بیله‌ی کلک دریز (۱) قلیان؛
 ۲) چپ دسته بلند.
 قلیان‌ناوی: نیرگله (۱) قلیان.
 قلیان‌قاوه‌لتون: تاشت، خواردنی سمرله‌بهانی (۱) خوراک قبل از
 صبحانه.
 قلیان‌قاوه‌لتونی: قلیان‌قاوه‌لتون (۱) خوراک قبل از صبحانه.
 قلیاو: ۱) بولاؤ ساپون؛ ۲) راخی رهش که بُ ده رمان دهشی (۱)
 خاکستر اباب صابون سازی؛ ۲) زاج سیاه.
 قلی بلی: قسیه وا که تی نکم (۱) سخنان نامقهوم.
 قلی بلی: قلی بلی (۱) سخنان تامقهوم.
 قلیه: (۱) ناوی گوندیکه؛ (۲) شمشیر (۱) نام دهی است؛ ۲) شمشیر.
 قلیجه: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد (۱) نام روستایی در
 کردستان که توسط بعثان ویران شد.
 قلیچ: (۱) ریبووقی چار؛ ۲) چاویک چوک (۱) قامکی گچکد (۱)
 ۱) رفک، قی چشم؛ ۲) چشمی از چشمی کوچکتر؛ ۳) انگشت
 کوچکه.
 قلیچان: قامکه‌تُونه، تبیاییچک (۱) انگشت کوچکه، خنصر.
 قلیچک: داروه کازیکه سمری وه ک خاج وایه (۱) نوعی عصای دست.
 قلیچکه: جه مسمری دو، کلینچکه (۱) دنبالجه.
 قلیچه: گیا به که (۱) گیاهی است.
 قلیز: گه مار، پیس، چلکن (۱) کنیف.
 قلیزه‌نگی: چیشه‌نگی له برنج و ثالو بخارا (۱) غذایی است از برنج و
 الوبخارا.
 قلیش: (۱) درز؛ ۲) درزی گوشاد (۱) درز؛ ۲) شکاف گشاد.
 قلیشان: (۱) درزبردن؛ ۲) لمبریه کچون (۱) درز بردن، ترک
 برداشت؛ ۲) شکافته شدن.
 قلیشاندن: (۱) لمبریه کبردن؛ ۲) ده زبیدان (۱) شکافتن؛ ۲)
 ترکاندن.
 قلیشانده‌وه: قلیشاندن نگا: قلیشاندن.
 قلیشان: قلیشاندن نگا: قلیشاندن.
 قلیشانه‌وه: قلیشاندن نگا: قلیشاندن.
 قلیشانه‌وه: قلیشان (۱) نگا: قلیشان.
 قلیشاو: (۱) درزبردو؛ ۲) لمبریه کچوگ (۱) ترکیده؛ ۲) شکافته.
 قلیشاو: قلیشاو نگا: قلیشاو.

- تفجیح: (۱) راست، رهپ؛ (۲) زوب، زهق (۱) راست ایستاده؛ (۲) بر جسته.
- تفجیک: پیچک، کهمیک، توژیک (۱) اندکی.
- تفجیکان: تروشکان (۱) چنباشه نشستن.
- تفجیح کردندهوه: راست کردن دواز چدمانه و (۱) راست کردن بعد از خمیدگی.
- تفجیح و قیمت: راست و بیگری به سمرپاوه اف ا استوار و پایبر جا.
- تفجیحه زهرد: گیاهی کی پتدوی قایم و لوسه (۱) گیاهی است.
- تفجیحه قنج: خورانان و جھینی کردن (۱) خودنمایی و جوانی کردن.
- تفجیچک: (۱) دهسکی باریکی ده نکه تری و مبوز؛ (۲) که موسکه یه ک؛ (۳) زیبکه (۱) دنباله دانه انگور و مویز؛ (۲) اندکی از چیزی؛ (۳) جوش بر پوست.
- تفجیکان: چینچیکان، تروشکان (۱) چنباشه.
- تفجیکاو: جیگهه ریبوو له جاو، سوچی جاو (۱) گوشه جشم.
- تفجیکه: زیبکه، زیرک (۱) جوش پوست.
- تفجیکه سلاوه: بایشکیو (۱) گل مراه.
- تفجیکه سلاوه: با پاشکیو (۱) گل مراه.
- قنس: پاژ پارچه (۱) قسط.
- قنهک: قن، کولانه مریشک (۱) آشیانه ماکیان.
- قنهک: قن، کرنی پاشده و گیاندار (۱) کون.
- قنهکانیسک: (۱) راکشان به نانیشک هله داندهوه؛ (۲) ثانیشک (۱) دراز کشیدن و بر آرچخ تکیدادن؛ (۲) آرنج.
- قنهکاوه: پاشاو، ثاوی له زهی ده درده جی (۱) پسا به آباری.
- قنهکاله: گیای خوشیلک (۱) گیاهی است دارای شیره مسهل.
- قنهک به گیچه ل: (۱) ناز اوه چی؛ (۲) هدمیشه خه ریک و پر کار (۱) فته انگیز؛ (۲) پر کار.
- قنهکچاوه: تیلچاو، سیله هی چاو (۱) گوشه جشم.
- قنهک خوران: بریتی له حیز بون (۱) کنایه از کونی شدن.
- قنهک خوراندن: بریتی له نیشیتا له کردنی کاریک نه بون (۱) کنایه از اهمال کردن.
- قنهک خوروکه: نه خوشیه کی نازه له (۱) نوعی بیماری دام.
- قنهکدان: گان دانی نیر (۱) کون دادن.
- قنهکدانهوه: بریتی له رویشتن: (ده وره قنهک بدده و با نیسر احمدت کهی) (۱) کنایه از نشستن.
- قنهکده: نیری حیز (۱) کونده.
- قنهکدهر: قنهکه (۱) کونده.
- قنهک: گیاهی کی در کاوی به لاسکه کهی ده خوری، که نگر (۱) کنگر.
- قنهکر پاج: بنه که نگر (۱) بوته کنگر.
- قنهکر تن: فرهه رویشتن بونی زاره (۱) نشستن یادگرفتن بجه.
- قنهکر واج: قنهکر پاج (۱) بوته کنگر.
- قنهکره زا: چه وی که نگر (۱) انگم کنگر.
- قنهکلاشک: قانگهلاشک (۱) نگا: قانگهلاشک.
- قنهک لئی که وتو: بریتی له مروی شل و شدویق و تاگاله خونا (۱) کنایه از آدم قوب: (۱) بانی به تاق دروسکراوی بلند، گومه ز؛ (۲) دو گمه؛ (۳) زوب، زهق (۱) گند؛ (۲) دکمه؛ (۳) بر جسته.
- قوبا: ماسی باش نمه بیوی شل و خراب (۱) ماست خوب بند نیامده

کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

قوپیه: (۱) حیله، فیل؛ (۲) ذری له نه مونی فرگمداد (۱) حیله؛ (۲) تقلب در امتحان.

قوت: (۱) رزب؛ (۲) لمسه هست؛ (۳) بران؛ (۴) کورت؛ (۵) خلاس؛ (۶) لیدان (۱) بر جسته؛ (۲) حساس؛ (۳) قطع؛ (۴) کوتاه؛ (۵) تمام شده؛ (۶) زدن.

قوت: روت: (به سه‌ری قوت ده گمرا) لخت.

قوت: (۱) پارو له گمره چوشه حوار؛ (۲) روت، بین پوشک: (۳) زهاد، بزریو: (له روت و قوتی وک من رومه پوشه / که قوتی روت و قوتی عاشق روت) «نالی» (۱) بلع؛ (۲) لخت؛ (۳) مایه زندگی.

قوتاب: قتاوه نگا: قتاوه.

قوتابخانه: فیرگه کی زاروکان دستان.

قوتابون: خلاس بون. نهانی کار یا خوارده‌منی تمام شدن.

قوتابی: زاروکی فیرگه دانش امور دستانی.

قوتابیان: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد (۱) نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

قوتاخ: مثالی که بدروهستی و هرزبره (۱) نوجوان پیشکار کشاورز.

قوتار: (۱) رزگار: (به فرگه فرگ له دهستی قوتار بوم)؛ (۲) خلاس بون، برآنده: (ثاردمان قوتار بوم) (۱) رها؛ (۲) پایان.

قوتواس: ناوه بوبیاون (۱) نام مردانه.

قوتواسه: زندگی زیوه زیور نقره.

قوتان: (۱) لیدان به دارو مست؛ (۲) کوتانی دخل و شنی تر؛ (۳) خو.

کوتانه ناو کار؛ (۴) ناوی هوزیکی کورده له کوردستان (۱) زدن،

کنک کاری؛ (۲) کوبیدن؛ (۳) فضولی؛ (۴) نام عشیره‌ای کردیان.

قوتان: پیرک، عذریل (۱) جای اثاثه در چادر.

قوتان: که‌لک، مه‌لیکه راهه ماسی ده کاو قورتمی هدیده (۱) مرغ سقا.

قوتان خدلهیزه: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد (۱) نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

قوتان گهوره: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد (۱) نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

قوتاوه: قتاوه نگا: قتاوه.

قوتاوهانه: قتاوهانه نگا: قتاوهانه.

قوتاوی: قتاوه شاگرد دستان.

قوتایی: (۱) دارکاری کراو؛ (۲) کوتراو، هارداو؛ (۳) زیبایی، زه قابی (۱)

کنک خورده؛ (۲) کوبیده؛ (۳) بر جستگی میان هموار.

قوتب: بیری ته‌ریقه‌تی زور جی گهوره (۱) مرشد اعلی.

قوتبراؤ: بهش خورا، بین بهش (۱) کسی که سهمش را خورده‌اند.

قوت بون: سل بون، هاتنه سر هست: (کاکه له چی قوت بونی؟) (۱) با

دقت و خدر گوش دادن.

قوت بونهوه: (۱) سر بر زده و کردن؛ (۲) زه قی له نهود پیدا بون (۱)

سر بر اوردن؛ (۲) برآمدگی از هموار پیدا شدن.

قوته: جانو له سالی دوه‌همی تمدنیدا (۱) کره اسب دوساله.

شل.

قوباله: دولا بی دیواری نوده بو جیگهی نوین (۱) کمد جای رختخواب.

قوبان: (۱) رزب؛ (۲) روجون؛ (۳) وشهی حورمت، قوربان: (ربی کانی

قوبان مونته زیری جلوه بی نازه) «گوران» (۱) بر جسته؛ (۲)

فرورفن: (۳) کلمه احترام، قربان.

قوباندن: (۱) رزب کردن، زوق کردن؛ (۲) روجواندن (۱) بر جسته کردن؛

(۲) فروبردن.

قوبیه: (۱) قوب، گونبهز گونبیت؛ (۲) دروسمی سمرشانی نه‌فسه‌ران؛ (۳)

دوگه‌ی جلک: (قوبیه‌ی نوچه با بی له قه با بی نه‌قوبایی) «نالی» (۱)

(۱) گنبد؛ (۲) سردشی افسران؛ (۳) دکمه.

قویلک: (۱) رزب؛ (۲) گونبیز (۱) بر جسته؛ (۲) گنبد.

قویکه: (۱) قوبک؛ (۲) ترویکی چیا (۱) نگا: قوبک؛ (۲) قله کوه.

قویله: روگه (۱) قبله.

قویلی: قبولی (۱) قبولی.

قوبول: قبول (۱) قبول.

قوبه: (۱) قوبه؛ (۲) ناوی گوندیکه (۱) نگا: قوبه؛ (۲) نام دهی است.

قوب: (۱) فری نای؛ (۲) روجون؛ (۱) جرude؛ (۲) فرو رفتگی.

قوب: (۱) پشت چه‌ماو؛ (۲) دهست و پی سه‌قدت (۱) کوز، خمیده‌پشت؛

(۲) دست و یافلچ.

قویان: روجون (۱) فرو رفتن.

قویان: گیا‌سازی تایدیتی بو لدوهی نازه (۱) چراگاه اختصاصی.

قویاندن: روجواندن، قوباندن (۱) فروبردن.

قویاوه: داهینه‌وه، لارکردنه‌وه (۱) کج کردن.

قوپ بون: (۱) خوار و گیر بون؛ (۲) داهاته‌وه (۱) کج و کوله بودن؛ (۲)

حمدبن.

قویچه: (۱) دوگمه، بشکور؛ (۲) جوری بهری دارمازو (۱) دگمه؛ (۲)

نوعی تمر مازوج.

قویخان: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد (۱) نام روستایی در

کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

قویزه: سات و شو تکدر (۱) لاف و گراف کننده.

قویلک: زویایی له ناو ته ختایی (۱) بر جستگی میان همواری.

قویکه: (۱) سدری خری شتی باریک؛ (۲) ترویکی چیا (۱) سر گرد

جسم باریک؛ (۲) قله کوه.

قوپهوز: بیقلی بدران؛ (۲) جیگهی قایش له نیری جوت (۱) بوزه

قوچ: (۲) وسط یوغ که خیش در آن بندند.

قوپهون: پله‌گیای بلند له ناو میرگو گیاجازد (۱) قطعه سبزه زار ساقه بلند

در مرغزار.

قوپی: (۱) زلکاوی قامیش‌لان؛ (۲) رُؤوس (۱) مرداب نیزار؛ (۲)

رونویس.

قوپیان: قوبان (۱) فرو رفتن.

قوپی داس: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد (۱) نام روستایی در

دار؛ ۳) بارسایی دوراندهوری دولاش **۱**) قطر تنہ درخت؛ ۲) کنده از تنہ درخت؛ ۳) قطر محیط سوراخ ناو آسیاب.

قوته قوت: سعره تاتکی **۱**) به هرجا سر کشیدن، فضولی.

قوته ک: ۱) قوتک؛ ۲) سو خمده بی قول **۱**) قبای نیم تنہ؛ ۲) یلک.

قوته ل: ۱) ناوی چایه که، قوتول؛ ۲) ناوی چند ناواییه که **۱**) نام کوهی است؛ ۲) نام چندین آبادی.

قوته ل: روتی ته او واف **۱**) لخت و بر هنده.

قوته له: روتله **۱**) لختک بی نمود.

قوته: ۱) سلی، له سمره هست بیون؛ ۲) قوت **۱**) حساسیت، آمادگی رعیدن؛ ۲) قوطی.

قوته: ۱) روتی؛ ۲) قوتون **۱**) بر هنگی؛ ۲) قوطی.

قوته: ۱) روتی؛ ۲) قوتون **۱**) بر هنگی؛ ۲) قوطی.

قوتله: ۱) قوتی پچرک؛ ۲) چرای قوتله؛ ۳) ناوی شنی گیرفان **۱**) قوطی کوچک؛ ۲) چراغ موشی؛ ۳) آینه جیبی.

قوتین: روت بو سمر ده گوتربی: (بیخواش و سمر قوتین بو) **۱**) بر هنده و بیزه سر.

قوچ: بدسره کاهانی پهلكی چاویان قامکی دهست و... **۱**) بر هم آمدن پلک یا انگشتان و...

قوچان: فوج **۱**) نگا: فوج.

قوچان: ۱) بدسره کاهانی پهلكی یا قامکانی دهست: (چاو قوچان، پهنجه قوچان)؛ ۲) پلک هنیانی کونی قن: (قنگی قوچاندوه) **۱**) بر هم آوردن پلک چشم یا انگشتان؛ ۲) بستن سوراخ مقعد.

قوچ بالاخ: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **۱**) نام روستایی در کردستان که توسط بعنیان ویران شد.

قوچه: زور له میزینه، کونارا: (ده چمده شاره کمی قوچه موسنی)؛ ۲) شه و پلکه براوتن و دم کردنده و که بونیشیت جاوین، قوچه: (ماکه دادن با دهن باز.

قوچه لهر: لهو گوندانه کوردستانه که به عسی کاولیان کرد **۱**) روزتایی در کردستان که بعنیان آن را ویران کردند.

قوچیاگ: قوچان به سدره هاتو **۱**) اعضاء بسته شده.

قوچیان: قوچان **۱**) نگا: قوچان.

قوچ: ۱) بدراون؛ ۲) شاخی حمیوان؛ ۳) گریوه غاری سواران؛ ۴) جوری تله بورا وی گورگ و روبی **۱**) گو سفند نر، قوچ؛ ۲) شاخ حمیوان؛ ۳) مسابقه اسب دوانی؛ ۴) نوعی تله برای شکار گرگ و رویاه.

قوچ: ۱) بلند؛ ۲) شستی که له خواره و پان و کم کم باریک بینده و بزر بینته وه، مه خروقی؛ ۳) نیشانه که وشن **۱**) بلند؛ ۲) مخرب و طی شکل؛ ۳) علامت هر.

قوچاخ: ۱) چالاک، لمش سوک؛ ۲) به پی له ریگه **۱**) چست، چالاک؛ ۲) بادپا در پیاده روی.

قوچاغ: قوچاخ **۱**) نگا: قوچاخ.

قوچاغه: جوری سر برده لبینه که لا قیش داده پوشی **۱**) نوعی پیش بند

قوتچون: له گرهو چون خوار **۱**) بلعیده شدن.

قوته: شتی نایابو مه سند **۱**) ممتاز تحفه.

قوت دان: به گرودا به ری کردن **۱**) بلعیدن.

قوت دران: قوتچون **۱**) بلعیده شدن.

قوت دراو: ده گرهو هاویز را واق **۱**) بلعیده شده.

قوت: ۱) بارگینی بیزی پهک که وته؛ ۲) ناوی چایه که له موکوریان **۱**) یابوی لکته؛ ۲) نام کوهی است.

قوترمه: به لملک، پوز **۱**) ساق.

قوتره: ۱) نیوه غاری نازیک، گورگه لوقه؛ ۲) نه سب و ماینی که به گورگه لوقه دروا **۱**) هر وله، بورغه؛ ۲) اسب بورقمه.

قوتف: سری، تهزی سفرما **۱**) کرخ از سردي.

قوتفین: تمزین لمسدرمان، سریون **۱**) کر خیدن از سرما.

قوتك: بالایوشی به دو گمده ناوی خراوی تا بهد بشتمند، کورتد، کموا، مرادخانی **۱**) قبای نیم تنہ.

قوتك: ۱) جاش بالنه، بالشوی تاسدرزراتی؛ ۲) مدرگی مفاجا؛ ۳) نه خوشیه کی تازله؛ ۴) کو خره شه **۱**) پالتو کوتاه؛ ۲) سکته؛ ۳) نوعی بیماری دام؛ ۴) سیاه سرفه.

قوت کردن: ۱) برین؛ ۲) خلاس کردن **۱**) قطع کردن؛ ۲) به پایان رسانیدن.

قوت کردن: ۱) قوت دان؛ ۲) روت کردن؛ ۳) بن ناوخشن **۱**) بلعیدن؛ ۲) لخت کردن؛ ۳) زیر آب فروبردن.

قوت کرده وه: ۱) زوب کردنده، به زه قی شان دان؛ ۲) بلند کردن، راکردن **۱**) برجسته نشان دادن؛ ۲) بلند کردن.

قوتکه: ۱) دوندی چیا؛ ۲) لو تکه ته بولکه؛ ۳) زیبی **۱**) قله کوه؛ ۲) بالای تهد؛ ۳) برجستگی.

قوتل: هاومال له دی دا **۱**) اهالی یک آبادی.

قوتم: ۱) بنداری برآوی لرزه میندا ماما؛ ۲) لیدم، دارکاری بکم؛ (نهزی قوتهم) **۱**) تدرخت بریده در زمین باقی مانده؛ ۲) بزتم.

قوتن: لیده، دارکاری کمن: (دی ته قوتن) **۱**) بزندند، کتک کاری کنند.

قوتني: یار چمه کی ریزی به بون شته کدوا ده بی **۱**) بارجه ای است راهراه.

قوتو: قالک، ده فری چکوله بسدریوش بو ورده شت **۱**) قوطی.

قوتوق: خه جالهت، ته ریق، فدی کار **۱**) شرمnde.

قوتول: ناوی چایه که له کور دستان **۱**) نام کوهی است.

قوتسوله: ۱) قوتی زوریجوك، ۲) چرافتله **۱**) قوطی کوچک؛ ۲) چراغ موشی.

قوته: ۱) قوتا بی؛ ۲) وریا و سل **۱**) شاگرد نو آموز؛ ۲) حساس و هوشیار.

قوته: ۱) بن ناوكهون؛ ۲) قنه؛ ۳) تو نای قوت دان؛ ۴) روتله؛ ۵) قو لکه **۱**) زیر آب شدن؛ ۲) سرفه؛ ۳) یارای بلعیدن؛ ۴) لخت و بی نمود؛ ۵) گودال.

قوتسه ره: ۱) بارستو، نه ستورایی دار؛ ۲) کولکه به نهندازه نه ستورایی

زنانه.

در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.

قوچله‌ر: گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد از روستاهای ویران شده کردستان توسط بعثیان.

قوچهمل: گردنه برآوی بالدار له چیشتا [گردن بریده پرنده در غذا].

قوچهمله: قوچهمل نگا: قوچهمل.

قوچی تاش: قوچکه تاش نگا: قوچکه تاش.

قوچی قوربان: (۱) پوزی که له جیزئی گوره دادیکه نه خبر؛ (۲) بریتی له فدایی [۱] گوسفند قربانی؛ (۲) کنایه از جان قدا، فدایی.

قوخ: (۱) خوخ، هشتلول، هلول؛ (۲) خانوی چکوله‌ی راوکران له دهشت؛ (۳) خانوی پچوکی بی نرخی هزاران؛ (۴) پشت چه ماو، قوب؛ (۵) چمه؛ (۶) سدر توپه، توپه سهر؛ (سبنی ساوار گوشت لمسه قوشی بو) [۱] هلول؛ (۲) کوخ شکارچی؛ (۳) خانه محققر؛ (۴) خمیده، کور؛ (۵) شن؛ (۶) بالاترین نقطه.

قوخا: کاربهدهستی دی له باش خاوهون ملک [کددخای ده].

قوخته: (۱) قوشی راوکرد؛ (۲) مالی چکوله‌ی بی نرخ [۱] کوخ شکارچی؛ (۲) خانه محققر.

قوخذان: چدمانه و [خ]میده شدن.

قوخل: قوخته نگا: قوخته.

قوخ نادر: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد از نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

قوخه: ققهه سرفه.

قوخه قوخ: (۱) فیتنی زور؛ (۲) رویشن به پشتی چه ماو [۱] سرفه زیاد؛ (۲) راه رفتن با پشت خم.

قوخه‌ل: مدلیکه له لعق ده کاو گچکه تره، لعدم ناوان ده گهرزی [رندهای است.

قودب: قوتب مرشد اعلی.

قودک: تاوینه‌ی گیرفان، قوتبله [آینه] جیبی.

قودی: (۱) قوت؛ (۲) قودک [۱] قوطی؛ (۲) آینه جیبی

قودیک: قودی نگا: قودی.

قودیله: چرافیله [چراغ موشی].

قور: حمزی، خولی تدریف گل.

قور: (۱) دالگوشت، لاواز، لمز، لمجهر؛ (۲) کوزی هله رکتی؛ (۳) پاشلی نازه‌ل؛ (۴) لولوکی بی؛ (۵) نهوم؛ (۶) تی و روکان و بهوردی تماشا کردن

[۱] لاغر؛ (۲) حلقة رقص؛ (۳) بخش انتهایی دام؛ (۴) استخوان ساق؛ (۵) اشکوبه؛ (۶) به دور چیزی جمع شدن و نگریستن.

قور: (۱) گون داچزو راوی پنه ماو؛ (۲) بریتی له قسمه کاری بی تام؛ (۳) نامر ازی شهر؛ (قورخانه)؛ (۴) ده نگی زگ، قره؛ (قور قوری زگ له برسا)؛ (۵) همراه دهنگ، ده گمل زه نگ ده گوتی؛ (زه نگ و قور) [۱]

فتقی؛ (۲) کنایه از سخن یاوه و کار هر زه؛ (۳) جنگ افزار؛ (۴) صدای شکم؛ (۵) جنجوال و هیاهو.

قور: پهانی بری پهل، قول، کوچ [زرف].

قورآب: خوپه سندی بدفمر [خودخواه گردن کلفت].

قوچان: (۱) سهند، قهباله ملک؛ (۲) بهشیکی گوره له کورد که له سنوری ته فغانستان ده زین؛ (۳) ناوی شاریکه کوره دی قوچانی لئی ده زین؛ (۴) پاجیکه سالانه له ره عیه ده سیتری [۱] سند مالکیت؛ (۲) بخشی عمده از کردها در خراسان؛ (۳) شهری که کردهای خراسان در آن زندگی می کنند، قوچان؛ (۴) یاجی سالیانه که ارباب از رعیت وصول می کند.

قوچان: قوچان نگا: قوچان.

قوچاندن: قوچان نگا: قوچان.

قوچان: قوچان نگا: قوچان.

قوچاوه: قوچان به سه رهاتو [چشم بسته، پنجه برهم آمده و... اعضاء بسته].

قوچ بلاخ: گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد از روستاهای ویران شده کردستان توسط بعثیان.

قوچ بلاغ: له گوندانه کوردستانه که به عسی کاولیان کرد از روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.

قوچ بههدهر: گیایه که بو رهوانی ده بی [گیاهی است مسهل].

قوچ تی هله دان: به شاخ لیدان [شاخ زدن].

قوچدار: شاخدار [شاخدار].

قوچدان: قوچ تی هله دان [شاخ زدن].

قوچ قوچانی: شده ره شاخ [شاخ به شاخ شدن].

قوچک: (۱) سر پوشیکه له پرچه نهود داده خری بو زاروک و هیندیک زنی عیلاتی بده؛ (۲) نه نگوچکه سورانی، لوهه ندی [۱] کلوته زنانه و بچگانه؛ (۲) آستین بلند.

قوچکه: (۱) کوچکه، قوچک؛ (۲) در بیرونی سعری کلاو [۱] کلوته زنانه و بچگانه؛ (۲) بر جستگی روی کلاه.

قوچکه سورانی: نه نگوچکه سورانی [آستین بلند].

قوچ لیدان: شاخ تی هله دان [شاخ زدن].

قوچ وه شاندن: قوچ لیدان [شاخ زدن].

قوچ وه شین: حدیوانی که به شاخ له خملک دهد [شاخ زدن].

قوچ هاویز: فوج وه شین [شاخ زدن].

قوچ وه شاندن: قوچ وه شاندن [شاخ زدن].

قوچه بلباس: گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد از روستاهای ویران شده کردستان توسط بعثیان.

قوچه سپیلکه: له گوندانه کوردستانه که به عسی کاولیان کرد از روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.

قوچه قانی: قالماسک، قالماسکه، بهره قانی، کهنه کیک [فلاخن].

قوچدک: قوچی چکوله [مخروطی کوچک].

قوچه که: نه نگوستبله دورمانان [انگشتانه].

قوچه لان: له گوندانه کوردستانه که به عسی کاولیان کرد از روستایی

- کرده قورچی بیتوهدا؛ ۲) بریتی نه بهیده کجارت ویران کردن ۱) کنایه از به منتها درجه رسیدن ۲) کنایه از پکباره نابود کردن.
- قورت: ۱) قوت، له گردوجونه خوار؛ ۲) بالداریکه؛ ۳) قوم، تمپاوله شتی تراوو توادا ۱) بلع، قورت؛ ۲) پرنده ایست؛ ۳) غوطه ور.
- قورت: ۱) پدرگر، لمبیدر؛ ۲) بدلاو جورتم؛ ۳) بهندو گری له دریزدا: (داره که سی قورتی تیدایه)؛ ۴) چالایی زموی؛ ۵) پهرزایی کم مه ریگهی راستدای؛ ۶) کرین و فروشتنی بی بیوان و کیشان، گوشه؛ ۷) ملی بالدار ۱) گیر و گرفت، مانع؛ ۲) بلاو آسیب؛ ۳) گره در چوب و نی و...؛ ۴) چاله چوله؛ ۵) بلندی در راه راست، دست انداز؛ ۶) خردی و فروش بدون توزین و حساب؛ ۷) گردن پرنده.
- قورتال: قوتار ۱) نگاهدارنده: قوتار.
- قورتائی: قوت دان، قویت دان، له گهرو ناردنه خوار ۱) بلعیدن.
- قورتائی: لج و لبو گرژکردن ۱) روی درهم کشیدن، آخ کردن.
- قورتایی: ۱) دریزی به گرگی؛ ۲) ریگهی پر بلندی و نزmi؛ ۳) ریگهی پر له قولکو کوسب ۱) بلندگردهدار؛ ۲) راه پرفراز و نشیب؛ ۳) راه پرچاله چوله.
- قورتی خستن: لمپهرو پدرگر خستن به رکارو بار، چهت تی خستن ۱) چوب لای چرخ گذاشت.
- قورتی که وتن: پدرگر هاتمه پیش کار و بار، چهت تی که وتن ۱) مانع روی آوردن.
- قورت قورتایی: قورتایی ۱) نگاهدارنده: قورتایی.
- قورتم: ۱) سورینچک؛ ۲) بینلی فیل؛ ۳) توره کهی ملی که لک ۱) سرخنای؛ ۲) خرطوم؛ ۳) کیسه گردن پلیکان.
- قورتم: ۱) بدسه رهاتی ناخوش، جورتم؛ ۲) قورتمی فیل؛ ۳) قورتمی کلک ۱) پیشامد ناگوار؛ ۲) خرطوم؛ ۳) کیسه گردن پلیکان.
- قورتن: داریکی لیره واره ۱) درختی است جنگلی.
- قورته: قوته ۱) هر وله.
- قورتلایس: گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد ۱) از رستاهای ویران شده کردستان توسط بعثیان.
- قورتیدان: حمزی پیداساوین ۱) گل مالی.
- قورتیک: قوت دان ۱) بلعیدن.
- قورچ: ۱) تیخولی شینی گویز؛ ۲) کلور بونی دران، کرمول بون دیان ۱) پوسته سبز گردو؛ ۲) کرم خودگی دندان.
- قورچ: ۱) سوچ، قوزین، گوشه؛ ۲) فر ۱) گوشه؛ ۲) جر عده.
- قورچاندن: ۱) قوت دانی پارو؛ ۲) فرکردن ۱) بلعیدن.
- قورچی: نفورچک، قورینچ، بهینتوک نازاره ای پیست ۱) نیشگون.
- قورچیا: لهو گوندانه کوردستانه که به عسی کاولیان کرد ۱) رستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردن.
- قورچی کرن: نفورچک گرتن، قورینچاندن ۱) نیشگون گرفتن.
- قورحان: قرۇنى، پەرأوى هەرەپېرۈزى نىسلام ۱) قرآن.
- قورحه: ۱) پسولھی خوت و به خت؛ ۲) برینی روخلە ۱) قرعه؛ ۲)
- قورابی: جو زی شیرینی که له نارده برج نه ده کری، غورابی ۱) نوعی شیرینی.
- قورات: بنکی نهسته و خری گیا ۱) ریشه کلفت گیاهی، پیازه.
- قوراجچکه: سوریچکه ۱) سرخنای، خر خره.
- قوراد: بەرەپسیل ۱) آش با گوشت و ماست.
- قوزاده: ۱) گیایه که تیز بینی و دک تهه زیازه، کوزاده؛ ۲) تاسنجاو سه قفت ۱) تره کوهی؛ ۲) فراضه.
- قورافتن: ده رامددی مدرزا کوکردنده ۱) برداشت محصول عموماً.
- قوزالله: گیای قوراده، کوزاده ۱) تره کوهی.
- قوران: فرکردن ۱) سرکشیدن نوشیدنی.
- قوزاندن: ۱) اده نگاهدارنی زگ؛ ۲) بوراندنی ره شهولاخ ۱) قرق کردن شکم؛ ۲) صد اسردادن گاو.
- قوزاندن: گریانی سه گ له نیش بینی گه بشتن ۱) گریه سگ از آزار دیدن.
- قوزانن: قوراندن ۱) نگا؛ قوراندن.
- قوزانن: قوراندن ۱) نگا؛ قوراندن.
- قورانه: رسیه در گا ۱) قسمت ضخیم در قوراؤ: ۱) زلیتاو جیلتاو؛ ۲) بەرەپسیل، قوراد؛ ۳) ناوی لیل ۱) لجن؛ ۲) آش ماست و گوشت؛ ۳) آب گل آلد.
- قوراوی: حمزی پیوه نوساوا ۱) گل آلد.
- قوراویلکه: ناواروشن کده، ناوه زونکه ۱) حشره ایست، دیبب.
- قوراویلله: بالداریکه لنگو دندوک دریز به قهقی سویسکه ۱) پرنده ای است.
- قورباج: قامچی، شهلاخ ۱) تازیانه.
- قورباجه: خروزه ک ۱) سعال دیکی، خرسک.
- قورباق: بوق، قرباق، بەق ۱) قورباخ.
- قوربان: ۱) وشهی ریزگرتن، نه زینی؛ ۲) ده سدرگرمان، بدلاگیر؛ ۳) گوشتی خیری له جذنی گهوره دا؛ ۴) حمیوانی خیری؛ ۵) دوامین مانگی سالی موسویمانان؛ ۶) جیزئی گهورهی نیسلام ۱) کلمه احترام؛ ۲) فدا؛ ۳) گوشت قربانی؛ ۴) حیوان قربانی؛ ۵) ماه ذی حجه؛ ۶) عید قربان.
- قوربانی: ۱) گوشتی قوربان؛ ۲) حمیوانی قوربان؛ ۳) ناوه بونیاوان ۱) گوشت قربانی؛ ۲) حیوان قربانی؛ ۳) اسم مردانه.
- قوربه است: بین خوی له قور ۱) توده کاهگل.
- قوربه سهه: خاک سهه، بیچاره ۱) بیچاره، خاک بر سر.
- قوروب: کورک، مدلی کرکه و تو ۱) کرج.
- قورباج: قامچی، تازیانه، شهلاخ ۱) تازیانه.
- قوربه است: قوربه است ۱) توده کاهگل.
- قوربیوان: بریتی له قور و سدرگردن له بدیه ختیان؛ (له سدرخچوچونه، شیدابونه، قوربیوانه سوتانه / همتا مردن مه محبیت نیشی زوره ریزی لئی ده گرم) «مەحوی» ۱) کنایه از خاک بر سر ریختن از بیچارگی.
- قوربیوه دان: ۱) بریتی له بد دوامین ده رجه گه گیشن؛ (هیندی قارانچ

قرآن: قرونی، قورجان **ف** قرآن.
قرآن خوین: کهنسنی که قورآن ده زانی **ف** قاری قرآن.
قرعه: قورجه **ف** نگا: قورجه.
قرع: تهستیره‌ی روزی، تهستیره که **ف** ستاره سحری.
قرع: (۱) قورخ: (۲) گولایوی پر له زمده‌ند: (۳) قده‌غه **ف** (۱) نگا:
قرع: (۲) برکه طبیعی: (۳) منوع.

قرغان: ناوی ناوایی به که له موکوریان **ف** نام روستایی است.
قرف: (۱) قحف و گولی ده غل: (۲) کیشه‌وهی درواو بوسه رخوان: (۳)
گول بزیر له پدزیر: (۴) لرزین، ره‌جفین: (۵) ترس: (۶) پاشمرودی میوه
ف (۱) رسیدن غله: (۲) جمع کردن درویده در خرمون: (۳) خوشچین:
(۴) لرزیدن: (۵) ترس: (۶) پساجین میوه.
قرفاندن: (۱) ترسانن: (۲) لرزاندن: (۳) هلپساندنی گولی ده غل **ف**
(۱) ترسانیدن: (۲) لرزانیدن: (۳) بریدن خوشة غله.
قرفت: خزم، نالقهه لوت بو جوانی **ف** خرام، حلقة زینتی در بینی.
قرقچی: مدلیکی زده شده که ملی چدمگدو به قدمی پیغامبر سلیمانیه که **ف**
پرندۀ ای است.

قرقرچکه: سورینجکه **ف** سرخنای، خرخره.
قرقرگاه: سورینجکه **ف** سرخنای.

قرقربه‌گ: زاویت، گزیرو کار بهدهستی ناغا **ف** کارگزار ارباب،
مباش.

قرقره‌چکه: قورقره‌چکه **ف** سرخنای، خرخره.

قرقره: (۱) مذرمه‌قی ناوکولدر او که له سوزاندا بوره‌ی دی: (۲)
زورده قرمه **ف** (۱) گردنای کاولک: (۲) نوعی سوسمار.

قرقوشم: کانزایه کی تدمرو سبیه **ف** فلز سرب.

قرقینه: قرقینه، قرب **ف** آروغ.

قروك: کر، کورک، مهلهی له سره‌هیله که خهفتگ **ف** کرج.

قروك: (۱) پشت‌نه‌ستو: (۲) لاقنگ: (۳) خالیگه **ف** (۱) قفا، پشت گردن:
(۲) باسن: (۳) تهیگاه.

قروك: پاش بانیه **ف** عقب پاشنه.

قرکرن: راکشان له سمر سنگ بو تاوخواردنده له کانی **ف** درازکش
کردن برای نوشیدن آب از چشمده.

قرکیش: (۱) نامرازیکه بو قورکیشان به دوکه‌س ده کارده‌هیتری، ناوه:
(۲) پاله‌ی قورکیشان **ف** (۱) ناوه گل کشی: (۲) عمله گل کش.

قرگ: ژورده‌وهی تهستو له پیشنه، گدرو **ف** گلو.

قرگ: قلیچکه، نیسکی قنگ **ف** استخوان دنبالجه.

قرگ دراو: (۱) بریتی له زورخوار: (۲) بریتی له چهنه باز **ف** (۱) کنایه از
پرخور: (۲) کنایه از جنجالی و پرچانه.

قرگتنده: حمزی جنی کرن **ف** گل سرشتن.

قرم: (۱) بنی داری بزدراو: (۲) بارستایی دار: (۳) سیان، ره‌شایی نیشتوی
دوکدل: (۴) بزه‌داریک: (۵) قرم، تمماح: (۶) قومی ناؤف **ف** (۱) ته درخت

بریده: (۲) قطر درخت: (۳) دوده: (۴) قطعه هیزم: (۵) طمع: (۶) جرعه.
قرماتیخ: (۱) بنی زان: (۲) خالیگه **ف** (۱) بیخ ران: (۲) تهیگاه.

رخم معده.

قرورخ: نهستیره که، قوررغ **ف** ستاره سحری.

قرورخ: (۱) ده خلی پاوان، بیشه‌ی تایبه‌تی: (۲) گهرماوى بو کدسى

پاوان کراوف **ف** (۱) مزرعه یا بیشه اختصاصی: (۲) حمام قرق.

قردادان: درزو قفلش گرتني دیوار به حمزی **ف** درزگرفتن دیوار
با گل.

قردان: قوردادان **ف** نگا: قوردادان.

قردون: زنجیری سه ساعت **ف** زنجیر ساعت، بند ساعت.

قروره: ناقوره، وشر اوی به رسیله، هالا **ف** آبوره.

قرزی: قوزین، سوچ، گوشه، سبله، کونچ **ف** گوشه.

قرس: (۱) سندنگین، برا نابه مری سفک له دهست: (۲) لمسه‌ره خنو

به حورمه‌ت: (۳) دره نگ بیستنی گوی: (گوین قورسده نگ بهزکه):

(۴) حمی بده‌رمان **ف** (۱) سندنگین: (۲) باوقار: (۳) سنگینی گوش: (۴)

قرص دارو.

قرساخ: سه‌نگینی و گرانی مروز: (پیاوی به قورساخ) **ف** وقار و ممتاز.

قرساع: قورساخ **ف** وقار و ممتاز.

قرساق: ملاشی **ف** سقف دهان.

قرسایی: برا نابه سفکی، به کیش: (۲) سندنگینی مروز **ف** (۱) سنگینی.

وزن: (۲) وقار.

قرسک: زیقه‌ی سه گ له زان بین گهیشن **ف** جمع سگ از درد.

قرسکان: زیقاندنی سه گ له نیش بین گهیشن **ف** جمع زدن سگ از

درد.

قرسکه: قورسک **ف** جمع سگ از درد.

قرسکه قورسک: زیقه‌زیقه سه گ **ف** جمع پیاوی سگ.

قرس و قول: مروز سه‌نگینی و گران **ف** باوقار.

قرس و قول: قایمو توندو به کیش **ف** محکم و سنگین.

قرس و قمه‌ر: قورس و قول **ف** باوقار.

قرسه: کلوی ساف له زیر و زیو **ف** مشن.

قرسی: (۱) قورسایی، سه‌نگینی: (۲) سه‌نگله‌ی: (۳) داری لیکدراو بو

له دهده نوستنی زستانه **ف** (۱) سنگینی: (۲) صندلی: (۳) گرسی.

قرسی که‌مه‌ر: گیا به که بو ده‌رمان ده شنی **ف** گیاهی است دارویی.

قرسین: (۱) قورینچاندن، نفورچک گرتن: (۲) قورسی، کورسی **ف** (۱)

نشگون گرفتن: (۲) گرسی.

قرسی ناعنا: شتیکی تیزه ده یمزن ده فینک ده کاتندوه **ف** قرص نعناع.

قرش: (۱) وردہ‌ی پولیکه: (۲) قورسی خوا که لای حمزه‌وهیه: (له

حدره‌ش و قورش) **ف** (۱) واحد پولی است: (۲) کرسی همراه عرش

خداوندی.

قرش: حدراه **ف** عرش.

قروشیل: کهنسنی که حدراه به پا خوش ده کاف گل سرشتن.

قروشیلان: (۱) بزه‌دانی قور بو خوش بون: (۲) بریتی لمتوشی به لاؤ

سه‌خلمه‌ت بون **ف** (۱) گل سرشتن: (۲) کنایه از گرفتار سختی و

مضیبت شدن.

قوروگ: قورگ، فرگ گلو.

قوروول: قلور میان تهی، کاولک.

قورومه: باسکی نامور، نیره قه چوب بلند خیش.

قورووه: ناوی شاریکه له کوردستان افاسه هر فروه.

قورووه سهه: قور به سهه نگا: قور به سهه.

قورووه سهه رکدن: بریتی له ذور به ده خت بون از بیچارگی خاک بر

سر ریختن.

قوره: بدده عیه متکبر.

قوره: بد رسیله، په سیله غوره.

قوره: (۱) قره، قوره زگ: (۲) دهنگی به رزی ره شهولاخ: (۳) ده عیمو

نه که بیوو: (۴) تاعونی ره شهولاخ قرقشکم: (۲) صدای بلندگاو:

(۳) تکبر: (۴) طاعون ستور.

قوره: قوره سکمی سه گ: نگا: قوره سکم.

قوره بان: بانه ناو گل اندو پشت بام.

قوره به شه: چاله، چالو، چاله که، چوالو حیوان گورکن.

قوره ت: توان، تابشت قدرت، یارا.

قوره تو: گوندیکی کوردستانه به عیسی کاولی کرد نام روستایی در

کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

قوره چهوره: جوری حری که وه ک موم ده جنی بو سنهات ده کار ده کری

 نوعی گل که در صنعت بکار می رود.

قوره ده مان: بادی ههوا، به فیز مغوره، متکبر.

قوره ده مان: قوره ده مان مغوره، متکبر.

قوره رهش: جوری قور که به نی پی رهش ده کمن گل سیاه رنگر زی.

قوره ره شه: قوره رهش گل سیاه رنگر زی.

قوره سو ره: قور له ثا خاسور که له جی پیوه دانی زه ده واله ده ساون

گل قرمز که بر نیشزه زنبور می مالند.

قوره قور: (۱) دهنگ لوزگمه، قره، قوره زگ: (۲) گهلاو گهلاو ریشتن:

(به قوره قور ده زوا) (۱) قرقشکم: (۲) مانند فتی ها راه رفتن.

قوره کاری: بریتی له خانودروست کردن کنایه از خانه سازی،

گلکاری.

قوری: (۱) گیای به باقه له سه ریده کچراو، گیشه، گرش: (۲) چادان،

چایدان: (۳) خدمانی شیشه توئین: (۴) گوندیکی کوردستانه به عیسی

کاولی کرد (۱) بسته گیاه برهم چیده: (۲) قوری: (۳) سیخه ای

توتون برهم انباشته: (۴) نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان

ویران شد.

قوری: (۱) غوری، گون به نه ماوی، گون شوری: (۲) قورقوره، زه ده قوره

 (۱) بیماری فقط: (۲) نوعی سوسمار.

قوری: چایدان قوری.

قوریات: (۱) فشقیات: (۲) جوری ههوای گورانی نگا: فشقیات:

(۲) آهنگی است.

قوریانه: قورقوره، قوری، زه ده قوره نوعی سوسمار.

قوریانه زهرده: قوریانه نگا: قوریانه.

قورم خوش کردن: همانانی کردن: (قورمی خوی لئی خوش کرده)

ده بیوی ببیا) طمع کردن در جیزی.

قورمساخ: ده دیت جاکش.

قورمسان: ترجیان، هه لقر چان، قرمچین ترجیجیدن.

قورمساند: هه لقر چاندن، ترجانان ترجیانیدن.

قورمسین: قورمسان ترجیجیدن.

قورمیش: (۱) بادانی زه مبدله کی سه ساعت به کلیل: (۲) ناوی دی به که

(۱) کوک ساعت: (۲) نام دهی است.

قورمین: (۱) کورکوبون، کرکوتون: (۲) هددادان، داسه کنان (۱) کرج

شدن: (۲) آرام گرفتن.

قورن: سوچ، خدتا، تاوان گناه.

قورنازک: بني ثانیشک آرنج.

قورناییلکه: جوری بوقی جکوله نوعی قورباغه کوچک.

قورنج: به سه ری دو بنوک نازار دانی پیست نیشگون.

قورنچاند: قورنج گرتن نیشگون گرفتن.

قورنج: قورنج نیشگون.

قورنچک: قورنج نیشگون.

قورنگ: بالدار که له تیره هی فازی کیوی، دورنا درنا.

قورنه: (۱) سوچ، قورزن، سیله: (۲) لا، نالی: (۳) یارچه بهڑی گهوره له

دنیادا: (۱) هرجوار قورنه دنیادا نیه: (۴) جورنه هم سام،

همزوکه که بمر به لوعه له حمام دا (۱) زاویه، گوشه، بیش دیوار: (۲)

طرف: (۳) قاره: (۴) حوضجه مانند در حمام.

قورنهت: (۱) سیله، سوچ و قورزن: (۲) ناژه لئی که به چکمه نامو شیرده دا

 (۱) زاویه، گوشه: (۲) دامی که بچه غیر خود را شیر می دهد.

قورنیسلک: قورینجان، نقورچک نیشگون.

قورنیسلک کرن: قورینجاندن، نقورچک گرتن نیشگون گرفتن.

قورو: فر، نالشت، زوقد، خوُس، خوُس سرمه ازیزه، بیز.

قورو: قورگ گلو.

قورو واق: بوق، بهق قورباغه.

قورو وان. قوربان نگا: قوربان.

قورو وانی: قوربانی نگا: قوربانی.

قورو چای: ناوی گوندیکه نام روستایی است.

قورو سلک: قورسلک جیغ سگ از شدت درد.

قورو سکه: قورسلک نگا: قورسلک.

قورو ش: قروش واحد پول عنتمانی.

قورو قه: قروقه، لیک بلاو بیونی سواران به پر تاو له کاتی جه نگدا نگا:

قرقه.

قورو و قه پ: قروقه پ بی صدا.

قورو و قه بوز: قروقه بوز، لچ و لوق لب و لوجه.

قوروک: فیل، تله که نیرنگ.

شدید سرما.

قولف: قول **نگا:** قول.

قولک: دهست بهندی زنان بُو جوانی **دستبند زینتی.**

قوللين: سربُون له سهرمان، تزین له سهرمان **کرخیدن از سرما.**

قولفة: جو ره بهلمیکی لادیوار بلنه **کرجی.**

قوله: قوله **کرجی.**

قولق: دهنگی دیکل **صدای خروس.**

قولق: ۱) پشتده رپریبو؛ ۲) چاو له ورین؛ ۳) سهر، دانه‌ماری نازله؛

۴) کله‌لی نازله به لیندر اوی **کوژشت؛** ۲) نظر باز

چشم چران؛ ۳) واحد شمارش دام، رأس؛ ۴) کله پخته دام.

قولقان: دهنگ بدرزکرنی دیقل **بانگ خروس.**

قولقاندن: قولقان **بانگ خروس.**

قولقان: قولقان **بانگ خروس.**

قولقز: ۱) زوق، زوب، ده رپریبو؛ ۲) کوم، کور **بر جسته؛** ۲) خمیده،

دارای تحدب.

قولقایی: زوبی، ده رپریبوی، زه قی **بر امدگی، بر جستگی.**

قولقک: کالانه‌ی چاو، قولکه‌ی چاوف **حدقه‌ی چشم.**

قولقیمیش: گیاهی کی به هاریه له دولکیوی ده کمن **گیاهی است آشی.**

قولقو: خویندنی دیکل **صدای خروس.**

قولقو: تدرُّوزه بدهلاح **لندهور.**

قولقه: سه‌تلی دارین **دلو چوبین.**

قولقی: پشتده رپریبوی، چهمیاواي **خمیدگی، قوزی بست.**

قول: ۱) نیوان قامکی زل و قامکی شاده؛ ۲) نهندازه‌ی قامکی زل و

قامکی شاده؛ ۳) لمب و مشت: (بینیمه قولتهوه)؛ ۴) باریکایی بدلهک:

(شاده که تا قوله‌ی قاپم هات)؛ ۵) پر به نیوان قامکی گدوره و قامکی

شاده له گیاوه...؛ ۶) قلیل، کون؛ ۷) وشهیده که له بازی هدلوکین دا؛ ۸)

پیسترهش؛ ۹) کویله، بدنی **۱) میان انگشت شست و سبابه؛** ۲)

باز، کمتر از وجہ؛ ۳) کف دست، مشت؛ ۴) میان ساق و قوزک با؛ ۵)

دسته‌گل یا گیاه و... پر دو انگشت شست و سبابه؛ ۶) سوراخ؛ ۷)

اصطلاحی در بازی الله دولک؛ ۸) کاکاسیاه؛ ۹) بردہ.

قول: ۱) کورت؛ ۲) حه بیانی کلک پریبو؛ ۳) جوشیک له تاوی سر ناگر؛

۴) بنی هیلکه **۱) کوتاه؛** ۲) حیوان دم بریده؛ ۳) غلت آب؛ ۴)

نه تخم پرنده.

قول: ۱) بینه‌دهه‌تسان، قه‌تیس: (کاره که‌ی لئی ده قولی خستم)؛ ۲)

بنی کلک **۱) بینی مفری، بدون راه نجات؛** ۲) بین دم.

قول: ۱) له تانیشک به ره زور تاشان؛ ۲) جومگپوش له کراس و کهوا؛ ۳)

ثالی، لا، تاره‌ف: (نهوان له قوله ده زین)؛ ۴) کوئملئی له خله‌ک که بو

شمز بان بُو کاری ده نیر درین: (الشکر قول قول هات)؛ ۵) لادری

عمرآسای و در زیران؛ ۶) نیشک؛ ۷) نهستور؛ ۸) قوله، بنی کلک **۱)**

بازو؛ ۲) آستین؛ ۳) طرف؛ ۴) دسته‌ای از مردم؛ ۵) بازوی گاری

کشاورزی؛ ۶) نگهبانی؛ ۷) کلفت، ضخم؛ ۸) دم بریده.

قول: ۱) قول؛ ۲) هدرا، هاوار **۱) نگا؛** قول؛ ۲) فریاد.

قوسون: قسون **کوتاهی کردن، تاوان.**

قوسه: ده منه سگار، مودنه، باسک، دارجگره **چوب سیگاری.**

قوسیای: ۱) هدلچونی شیر؛ ۲) پای بلوق کردن **۱) سرفتن شیر بر**

آنش؛ ۲) پای تاول زده.

قوسین: ۱) شیر هدلچون؛ ۲) پا پنهانه مان و بلوق کردن **۱)**

شیر سر رفتنه؛ ۲) ورم کردن و تاول زدن پا.

قوش: ۱) خویانی گیره نه کراو، کلوشی ثاماده‌ی کوتان؛ ۲) په زنده‌ی

راوکه؛ ۳) فوشقونه **۱) خرمن نکوبیده؛** ۲) پرنده شکاری؛ ۳)

باردم زین.

قوشیاب: ۱) قایی پهل، دهوری؛ ۲) زیر پیله‌ی چایی **۱) بشقاب؛** ۲)

نعلبکی.

قوشته به: شاروکه به که کوردستان له لای هموای به عسی ویرانی کرد **۱)**

قصبه‌ای ویران شده در کردستان تو سط بعثیان.

قوشته به می پچوک: له و گوندانه کوردستانه که به عسی کاولیان کرد **۱)**

روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.

قوشچی: بازه وان **۱) نگهدار پرنده شکاری.**

قوشیاب: قوشیاب **۱) نگا؛** قوشیاب.

قوشیاب: قوشیاب **۱) نگا؛** قوشیاب.

قوشقايه: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **۱) نام روستایی در**

کردستان که تو سط بعثیان ویران شد.

قوشقن: قشقونه **۱) باردم زین اسب.**

قوشقنه: قوشقون **۱) باردم زین اسب.**

قوشقونه: قوشقون **۱) سل، لمسه ده رپرین، روهه ک؛** ۲) تو ره، وره ز **۱) آماده**

رمیدن، رموک؛ ۲) عصیانی.

قوشلان: گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد **۱) از روستاهای**

ویران شده کردستان تو سط بعثیان.

قوشممه: ۱) زاروی زرنگ، و قسمه خوش؛ ۲) بین تاکار، بین فه؛ ۳)

حدنه کچچی **۱) کودک زرنگ؛** ۲) بداخلاق؛ ۳) لوده.

قوشمه: ۱) ورد پرسوں: (هدمبو نمیو چوار قوشه / دام به بزنتیکی پرشه)

«به رده شانی»؛ ۲) خالی سهی له تویلی حه بیان؛ ۳) حه بیانی

تویل سیی **۱) واحد پول خرد؛** ۲) خال سفید بر پیشانی دام؛ ۳) دام

پیشانی سفید.

قوشمن: سپا، نور دوف **فسون، ارتشن.**

قوشنه نیان: غار غارینی نه سپ سواران، گریوه غار **مسابقه اسب دوانی.**

قوغ: چهمیو، پشت چهمیو **۱) خمیده، کوژیشت.**

قوف: ۱) پشت چهمیو؛ ۲) کول، بین قامک **۱) خمیده پشت؛** ۲)

بی انگشت.

قوفر: زهی به دردی وا که گاسن لئی گیر بکا: (عمردی من بقوفره) **۱)**

کشتزار سنگلاخی.

قوفک: چه راله‌ی تری و میوه‌ی تر **۱) سبد میوه.**

قوفل: ۱) قفل، گوله؛ ۲) سری، تمزی سه رما **۱) قفل؛** ۲) سوزش

قولانچه‌زاره: نالی بلنگ آلاقلنگ، ذرا بیح.

قولانچه‌نه‌خشینه: قولانچه‌زاره آلاقلنگ، ذرا بیح.

قوّلندن: هم‌اکردن به دهنگی بدزرف فریدزدن با صدای بلند.

قوّلان: کولانن، کولاندن نگا: قولاندن.

قوّلان: قولان ف لی رفتن.

قوّلابی: ئەستوری اکلفتی، ستری.

قوّلابی: يەرانبەری پەلی و تەنكاوی ف عمق، زرف.

قولب: (۱) دەسکە گۈزە شىتى تى: (۲) نالقە، قىلە: (۳) وەرگەزىو ف (۱) دەستىگىزە، دستە: (۲) حلقە: (۳) زېر و رو.

قولبۇن: سەرنخۇن بۇن زېرىروشىن، سەنگون شىن.

قول بۇن: كونابۇن سوراخ شىن.

قول بۇن: دۇنەمان، بىكىكلاڭ بۇن، قوّله بۇن دم بىر يە شىن.

قول بۇن: چال بۇن اگود شىن.

قولبەست: دەست لە پىشىدە بەستەوا ف كەت بىستە.

قولبەستە: قولبەست ف كەت بىستە.

قول بە گ: گۈندىكى كوردستانە بەعسى كاولى كرد ف نام روستايى در كردىستان كە تو سط بەتىيان ويران شد.

قولبەن: زەنبەرى ياسك، بازى يەند بازوبىندىزىنى.

قولبەند: قولبەن ف بازوبىندىزىنى.

قولب: (۱) قولب: (۲) گەريانى لەپىر: (الـقولبى گەريانى دا): (۳) دەنگى جوشىنى تاولە سەرجاوا: (۴) دەنگى تاوى لە سەرتاڭ جوش هاتۇ: (۵) دەسک و ھەنگلى دەفر: (۶) ناوجە يە كەلاي دىياربە كەرف (۱) نگا: قولب: (۲) صدای گۈرە تاگھانى: (۳) صدای جوشىدىن آب از سرچىشمە: (۴) صدای غلىان آب: (۵) دستە ظرف: (۶) ناچىھايى در كردىستان.

قولپانىدىن: (۱) وەرگەزاندىن، قلى كردىنەوە: (۲) پەزبوان كردىنەوە ف (۱) واژگۇن كردن: (۲) پىشىمان كردن.

قولپدان: (۱) دەنگ دانى تاولە سەرتاڭ جوش هاتگ: (۲) دەنگ دانى جوشىنى تاولە سەرجاوا ف (۱) صدادادن غلىان آب: (۲) صدادادن جوشش آب از چىشمە.

قولپك: قرب، قورقىنە، دەنگ لە قورگەتەن لە زۇرخۇرى ف آرۇغ.

قولپىن: كورتە بالاى قەلمەوف كوتاه قىچاق.

قولپەن: قولپن ف كوتاه قىچاق.

قولبە: (۱) دەنگى جوشى تاولە سەرتاڭ: (۲) دەنگى جوشىنى تاولە سەرجاوا ف (۱) صدای غلىان آب: (۲) صدای جوشىدىن آب از چىشمە.

قولبەزىر: تۆمى گولى هېرىۋ دانە گل خىتمى.

قولبەقولپ: دەنگى لەشىن يە كىي جوشىنى تاوف غلغل.

قولپىچ: قولپىچست ف كەت بىستە.

قولت: (۱) جوشى تاوا: (۲) بىللى چۈنەزىر تاوا: (۳) قورسە ف (۱) جوشش آب: (۲) غوطە: (۳) شمشى.

قولت: (۱) بىلاو چۈرتم: (۲) چالاىي لە زەميندا، قورت ف (۱) پىشامىد ناگوار: (۲) چالە.

قول: (۱) يەرانبەری تەنلىك، كۈر: (گۈم قولە، قابى قول بىنه): (۲) بىرىتى لە مزوئى لەسىزخۇ: (پياوېكى قولو مەنسە): (۳) بىرىتى لە جىتكەمى بىرلىكى كردىنەوە: (قسەيدە كى قولە) (۱) زىرف: (۲) كىنايە از شكىيا و خوددار: (۳) كىنايە از جاي تەتكىر.

قولا: زىك، شىاواي: (ئەم پىنه يە ناقولايە، كابرايە كى ناقولايە) ف مناسىب، خوش تراش.

قولا: هەردا، دەنگى بەر زەرىزىكى دەنەوە ف فرياد، بانگ.

قولاب: هەر دەرىزىكى سەرچەمىتارا ف قىلاپ.

قولاب: (۱) قولاب: (۲) پىشت گۈزىنگو بەر بەلەك، جومگەپى ف (۱) قىلاپ: (۲) مەج پا.

قولاباندىن: پەزبوان كردىنەوە ف پىشىمان كردن.

قولاپ دۆزى: جۈرۈ دەرۈنى جوانە بە قولاب دەچندرى ف قىلاپ دۆزى.

قولاپدە: (۱) دەرىزى سەرچەمياو، قولاب: (۲) جومگەپى با ف (۱) قىلاپ: (۲) مەج پا.

قولاج: درېزابى تىوان قامكى زىل و قامكى شادە بە تاوالەمى، گوبل ف باز.

قولاج: قولاج ف باز.

قولاج: قولاج ف باز.

قولاچاق: گۈندىكى كوردستانە بەعسى كاولى كرد ف نام روستايى در كردىستان كە تو سط بەتىيان ويران شد.

قولاچە: قالوچە، قالوچە ف سوسك.

قولاخ: (۱) قولاخەمەمۇ: (۲) جىبىگە ناودابەش كردن لە مەزەزە: (۳) بەلگەي حەيوانى گۈم بۇ كە دەمىش شوان نىشانى بىد: (۴) لەسىزهەست: (گۈن قولاخ بە) (۱) غوزە: (۲) جاي تقسيم آب شالىزىار: (۳) مەركە دام گم شىدە كە از چۈپان مى خواهند: (۴) حسناس، براي گوش گويند.

قولاخە: (۱) كۆبۈنەوە ماسى بە دەورى يە كەدەوە لە زىستاندا: (۲) خىزگەدى ماسى: (۳) پىتهى لەوارى پىلاۋە (۱) همايش ماھىها در زىستان: (۲) پناھگاھ ماھىها در زىستان: (۳) پىتهنە كىنارە كەفس.

قولاخەدان: (۱) پەناگرتى ماساوان لە خىزگەدا: (۲) سەرەر كەوتىنلىرى بىلەن لە ناسووە ف (۱) پناھگىرى ماھىها در زىستان: (۲) پىداشىن سر ماسافر از پىشت كوه.

قولاخ: قولاخ ف نگا: قولاخ.

قولاغە: قولاخ ف نگا: قولاخ.

قولاخەدان: قولاخەدان ف نگا: قولاخەدان.

قولاڭقۇل: هەراواھاوارا ف دادوپ ياد، جار و جەحال.

قولان: بە دەنگلەشەلە رۆپىشەن ف لى لى رفتن.

قولان: جوش هاوردەن، كوليان، كەلين، كولان ف جوشىدىن.

قولان: گۈنلەنگەي جالك بۇ جوانى ف منگولەھاي زىتى.

قولان: هاوار كەردىن ف فريادزىن.

قولانچى: قولانچى ف نگا: قولان.

قولانچە: قولانچە ف سوسك.

قولانچە: قالوچە ف سوسك.

قولف لیدان: ۱) قولقدان: ۲) ثالقه کردنی بهن و پدت [۱] قفل زدن: ۲) حلقة کردن نخ و رسمنان.

قولف لینسان: ۱) ده‌سک له ده فری گلین قایم کردن: ۲) برینی له تاریف کردنی زیاد له پوست [۱] دسته بر ظرف سفالین نهادن ۲) کنایه از ستودن مبالغه‌آمیز.

قولفه: ۱) ثالقه: (ده‌ستم نه‌گهیسته قولفه کابه): ۲) جوری گری به‌ثالقه که سدری داوه که بکیشی ده کریمهه [۱] حلقه: ۲) گره حلقه‌ای که با کشیدن یک طرف باز می‌شود.

قولفین: سر بون له سه‌زمان [۱] از شدت سرما کرخیدن. قول قول: ده‌نگی رویشتنی ناو به‌ناو که ور آندا [۱] صدای جریان آب در میان سنگ، وشن.

قولقولا مل: بهندی شان و مل، جمه‌سمیری شان و قول [۱] مفصل شانه و گردن.

قولقولان: جوری بازی زاروکان [۱] نوعی بازی کودکان.

قولقولانچکه: ثالقه‌ی نه‌ستور له تیکوله‌دارو پهرو بونه‌دیزه و سه‌ری حم‌بالان [۱] چمبر از کنه و پوسته درخت که حمالان بر سر نهند.

قولقولانه: قولقولانچکه [۱] نگا: قولقولانچکه.

قولقوله: ۱) سه‌رجاوه‌تاوی که له چهند جیوه جوش نهدا: ۲) ده‌نگی قولته قولته ناوی سمر ناگر: ۳) ناوی چهند گوندیکه له کوردستان:

۴) فیچه، کوفاره: ۵) گوندیکی کوردستانه به‌عسی کاولی کرد [۱] سرچشممه که از چندین جای می‌جوشد: ۲) غلغل آب جوشان: ۳) نام چند آبادی: ۴) فواره: ۵) نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

قوّلک: ۱) زه‌وی چالبوگ: ۲) چالایی هدرشتیک [۱] چاله در زمین: ۲) گودی.

قوّلکردن: چال کردن [۱] گودکردن.

قوّل کردنهوه: برینی له زور بیرلی کردنده وارسی عمیق.

قوّل کرن: کون کردن [۱] سوراخ کردن.

قوّلکه: چالایی زه‌مین [۱] چاله.

قوّلگیر: ندوشیده کی شان و پیلی ولایخ [۱] نوعی بیماری دام.

قولله: ۱) خانوی خرو بلند بونه‌نگه، برج: ۲) چکو، کولله: ۳) قولقوله، سه‌رجاوه‌ی ناو که زوری ناو لئی هله‌دقی: ۴) ده‌سک و هه‌نگلی ده‌فر: ۵) ترپیکی چیا: ۶) گوندیکی کوردستانه به‌عسی کاولی کرد [۱] برج قلعه: ۲) ملت: ۳) سرچشممه بزرگ آب: ۴) دسته طرف: ۵) قله کوه: ۶) نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

قولم: خوبه‌زورزان [۱] مغورو.

قول ماج کردن: ده‌ست ماج کردن [۱] دستبوسی.

قولمه: سیسر کی ره‌ش، مه‌شکه‌دره [۱] جیرجیرک سیاه.

قولمه: نیسکی به‌له‌ک [۱] استخوان ساق.

قول مه‌تکان: گوندیکی کوردستانه به‌عسی کاولی کرد [۱] نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

قولت: ۱) قاپوره‌هیلکه‌ی بئی ناوه‌رۆک: ۲) میوه‌ی هیچ‌تینا نه‌ماو [۱] تخم مرغ خالی شده: ۲) میوه‌ی مغزدرآمده.

قولتان: ۱) چونه‌زیرناؤ: ۲) جوش‌هاتن [۱] غوطه‌خوردن: ۲) جوشیدن.

قولتاندن: ۱) ده‌زیرشاورا کردن: ۲) جوشاندنی ناو [۱] زیرآب فروکردن: ۲) جوشانیدن.

قولتانن: قولتاندن [۱] نگا: قولتان.

قولتخ: قولتخ [۱] نگا: قولتخ.

قولتخ: ۱) بن‌هه‌نگل: ۲) بن‌کوهش [۱] زیر بغل: ۲) زیر کفش.

قولته: ۱) ده‌نگی جوشی ناو له سمر ناگر: ۲) بالداریکی پچوکه: ۳) بلقی چونه‌زیرناؤ [۱] صدای جوش آب: ۲) بزنده‌ایست.

قولته خوره: بینه‌کیش، جانوه‌ری که به بن ناودا بروان غوطه‌ور در آب.

قولته‌ش: بئی شرم و رو قایم [۱] بی شرم، پر رو.

قولته‌شه: قولته‌ش [۱] بی شرم، پر رو.

قولته‌فسه: کونی فنگ [۱] سوراخ مقعد.

قولته‌قولت: ده‌نگی بلقه‌بلقی ناو [۱] صدای آب در قلیان یا هنگام جوشیدن.

قولتیان: ۱) چونه‌زیرناؤ: ۲) بلقه‌ی چونه‌زیرناؤ [۱] غوطه‌ورشدن: ۲) صدای غوطه‌خوردن.

قولتیک: جوری گندوره‌ی زورد، کاله‌کی زورد [۱] نوعی خربه.

قولچاغه: جوری پهله‌لیسته که له سینگمه و تا داوین داده‌پوشنی [۱] پیشنبند بلند.

قولچاماغ: قسخوش، حمه‌کچی [۱] لوده، شوخ.

قولچاماغ: شهلا تی، خاوه‌نه‌ستین [۱] شارلاتان.

قولچی: گوندیکی کوردستانه به‌عسی کاولی کرد [۱] نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

قولچی: پوایسی ناوشان، پیاوی داروغه [۱] مأمور داروغه، پلیس شهری.

قولخ: ۱) کالمدرانه‌ی پیاوی ده‌وله: ۲) پاچگرخانه، پاچگه: ۳) کونخه، کونخ [۱] پامزد مأمور دولت: ۲) جای بابگیری: ۳) کونخ.

قولخدان: په‌بايون له نادیاره‌و، قولاخدان [۱] از دور پیداشدن.

قول خوندنهوه: برینی له زور بیرلی کردنده و [۱] کنایه از وارسی عمیق.

قولدر: ملهور، شهلا تی [۱] قلدر.

قولزاندن: خوجه‌ماندن، داهاته‌وه، کرنوش بردن [۱] خم شدن.

قولزن: قولزاندن [۱] خم شدن.

قولغ: زند، جوان و برقاوه [۱] خوش ترکیب.

قولغه‌ته‌به: ناوی دی به که [۱] نام دهی است.

قولف: قلف [۱] نگا: قلف.

قولف: قلف [۱] نگا: قلف.

قولفادار: ده‌سکدار، بدهه‌سک، بدهه‌نگل [۱] دستهدار.

قولقدان: قفل‌دان، داخستن به قفل [۱] قفل کردن، بستن با قفل.

قوله بسکی: شله شل رویشتن **ف** سلانه سلانه راه رفتن.

قوله بین: قاپ، قول، گویز نگ **ف** قوزک پا.

قوله پیچ: (۱) دست بهستنی توند له پشتده؛ (۲) بردن کهستی یا حمیوانی به پله **ف** (۱) دست از پشت محکم بستن؛ (۲) بردن کسی یا حیوانی با عجله.

قوله تین: ناوی که قولی و چوارگوشی تا ثانیشکه **ف** آب پاک شرعی، قلتین.

قوله جاخ: گوندیکی کورستانه به عسی کاولی کرد **ف** نام روستایی در کرستان که توسط بعثیان ویران شد.

قوله چوارشمه مه: تاخر چوارشمه مهی سال **ف** پیهارشنه سوری.

قوله چوماغ: داری سه رنه ستوری قوله و لهستان خوش **ف** چماق کوتاه.

قوله دار: داری کوتا، داردستی قوله **ف** چوب دست کوتاه.

قوله ره: ناوی ناواییه که **ف** نام دهی است.

قوله ره ش: مرؤی چهرمه ش **ف** سیاه پوست.

قوله ره ش: گوندیکی کورستانه به عسی کاولی کرد **ف** نام روستایی در کرستان که توسط بعثیان ویران شد.

قوله ره شه: قوله ره ش **ف** سیاه پوست.

قوله زارده ره: قولانچه زاره، نائلنگ **ف** آلاکنگ، حشره ایست.

قوله سوتاوه: گوندیکه له کورستان به عسی ویرانی کرد **ف** از روستاهای ویران شده کرستان توسط بعثیان.

قوله سهن: ناوی گوندیکه **ف** نام روستایی است.

قوله شین: کمر و شک **ف** خرگوش.

قوله فیسکه: (۱) زه فیسکه، ره گی بن نه زنو؛ (۲) قوله بین **ف** (۱) رگ زیر زانو؛ (۲) قوزک پا.

قوله فیته: (۱) بریتی له بنیاده می کورته بالایی ناز اووه چی؛ (۲) بریتی له منالی زرنگ **ف** (۱) کنایه از آدم کوتاه قد فته انگیز؛ (۲) کنایه از کودک زرنگ.

قوله قاج: جومگه‌ی پا، پشت قابی پا **ف** مج پا.

قوله قول: قولته قولته ناوی سدر ناگرف **ف** جوش و غلغل آب روی آتش.

قوله قول: له سمه رخو بهله قله لحق روشتن و هنگاوی به رزها ویشن **ف** لنگان لنگان با گامهای بلند راه رفتن.

قوله قول: همراهه رای زور، قوله رای زور؛ (قوله قولی) له پاش گورگ نه مدیه / پهژویانی ده مدیه (هدزار) **ف** همه‌مه و سر و صدا.

قوله قوله: ناوی سه گه **ف** نام انتخابی برای سگ.

قوله ک: گیایه که **ف** گیاهی است.

قوله کدن: همراهه را کردن **ف** غریب و بانگ راه انداختن.

قوله گیسک: گوندیکی کورستانه به عسی کاولی کرد **ف** نام روستایی در کرستان که توسط بعثیان ویران شد.

قوله مسست: ناوی نجه، ناوله ب **ف** میان کف، مشت.

قوله مشتی: بازیه که، پشکیلان، کله مشتی **ف** یکی از سرگرمیهای شب نشینی.

قولنج: رانی پشت و شانه درد شانه و پشت.

قولنج شکاندن: شیلانی توندی ناوشان و پشت **f** چلانیدن پشت و شانه، ماساژ اذدن پشت و شانه.

قولنج شکین: کهستی که باش ناوشان و پشتی تیشاویشی **f** ماساژ هنده شانه و پشت.

قولنج کردن: نیسانی پشت و ناوشان **f** درد گرفتن پشت و شانه، قولند: (۱) کدو، کوله که؛ (۲) گیایه که بوجوانی لممالاندا رای ده گون **f**

(۱) کدو؛ (۲) گیاهی است آبارتعانی.

قولنگ: (۱) زنگن، پاچی دوسه؛ (۲) فورنگ، فورنگ **f** (۱) کلنگ؛ (۲) درنا.

قولنگو: هواهی کی به تاوبانگه بو مردولا واندهوهی ده بین **f** آهنگی است مرتبه ای.

قولنگه: زه نگن، یاچی دوسه **f** کلنگ.

قولوج: (۱) قولکه چکوله بو بازی کملاین، مات؛ (۲) قولکه پچوک **f** (۱) گو برای تبله بازی؛ (۲) جاله کوچک.

قولوجان: بازی که لاده قولکه کردن، ماتین **f** بازی تبله به گو.

قولوجانی: قولوجان **f** نگا: قولجان.

قولوج: قولوج **f** نگا: قولوج.

قولوجان: قولوجان **f** نگا: قولجان.

قولوجانی: قولوجان **f** نگا: قولجان.

قولوج قولوج: پر له قولکه دوچال **f** پرچاله الجوله.

قولور: (۱) قلور، ناویه تعالی؛ (۲) ناویه لیوه لکگراوه؛ (۳) نازنک، ناقولا **f** (۱) کاوهک؛ (۲) مقعر؛ (۳) زمعت، ناهموار.

قولوز: قله لمبهان، بازدانی توند **f** پرش بلند.

قولوز: پشت کو، پشت چه میا **f** کویزنس.

قولوق: قنجیکی زربات، دوی گمنه شامی **f** دنبالجه بلا.

قولولو: بازی چاوشارکی **f** بازی سردرگلیم، قایم موشك.

قوله: (۱) قوله؛ (۲) ندسمی زه ش؛ (۳) تروفیکی چیا؛ (۴) بارگیری نازه سه؛ (۵) بزنه موی ره نگ سیبات **f** (۱) برج؛ (۲) اسب سیاهنگ؛

(۳) قله کوه؛ (۴) یابو؛ (۵) تیره ای از بز.

قوله: (۱) قول، کورت؛ (۲) حمیوانی بی کلک؛ (۳) بنی هیلکه **f** (۱) کوتاه؛ (۲) حیوان بی دم؛ (۳) ته تخم مرغ.

قوله: (۱) گویل، گویر، قولاج، قولانج؛ (۲) قالوچه **f** (۱) مسافت میان دو انگشت سیاوه و شست، باز؛ (۲) سوسک.

قوله: قدرزی بلاو؛ (ماله کم همموی بو به قدرزه قوله) **f** وام پراکنده.

قوله: (۱) قیره و همرا؛ (۲) به ده نگی به روز ده جانمهوری درنده راخورین **f** (۱) فریاد غریبو؛ (۲) نهیب بر حیوان درنده.

قوله بازه له: قشقله، قزگ، قشقمه **f** زاغجه.

قوله بانک: بُوده‌ی سه ریان بو نهسیابی خدو لی دانان، ههوره بان **f** اتفاک پشت بام.

قوله بنه: کورته بالایی نهستور **f** کوتاه قد کلفت.

قوم: ۱) خزم، لمنایده: ۲) تیره‌ورزگز: (قومی کورد) ۱) خویشاوند: ۲) سلت.

قوم: رهلم، رهمل، زیخی زوروردنگریگ، ماسه.

قوما: خراپ رویدا واقعه بدر روی داد.

قومات: باپولمه ساواتیوه پیچان قنداق بجه.

قوماته: قومات قنداق بجه.

قوماج: ۱) سیله‌دیوار: ۲) پیچی ریگه ۱) نیش دیوار: ۲) پیچ و خم راه.

قومار: ۱) بازی بو رابودن: (مندال با پیچنه قوماران) ۲) بازی له سمر پول بردنده: ۳) قسمی بد گدمه ۱) بازی کودکان: ۲) قمار: ۳) شوخی.

قوماریاز: ۱) کدستی که له سمر پاره بازی ده کا: ۲) بریتی له فیلیاز: ۳) بریتی له گدمه کمر ۱) قماریاز: ۲) کنایه از حیله‌باز: ۳) کنایه از شوخ طبع.

قوماریازی: ۱) بازی دوراندن و بردنده‌ی پاره: ۲) بریتی له فیلیازی: ۳) گدمه کردن ۱) کار قماریاز: ۲) کنایه از نیرنگ بازی: ۳) شوخ طبع.

قوماریزی کردن: گالتنه به کدستی کردن مسخره کردن کسی.

قumarچی: کدستی پیشه‌ی بازی بو بردنده دورانده، قumarیاز قماریاز.

قumarخانه: جیگمه‌ی قumarی لمسه‌ی ریاره کردن قمارخانه.

قumarکردن: ۱) بازی کردنی زاروکان: ۲) بازی کردن له سمر بردنده: ۳) شوخی و گالتنه کردن ۱) بازی کردن بجهه‌ها: ۲) قumarکردن: ۳) شوخی کردن.

قumarکر: قumarچی قumarیاز.

قوماش: پارچه‌ی گهزی، کوتال قماش.

قومام: گیایه که له گه نم ده کاف گیاهی است شبیه بوته گندم.

قومامه: ۱) تدقیل دروی لای سمری دو تاجه‌وال پیکمه‌وه: ۲) تدقیله درشت و قایم ۱) بهم دوزی طرف بالای دولنگه بار: ۲) کوک درشت.

قومان: رودانی کاری ناخوش رویداد ناگوار.

قوماندار: ته‌فسه، زابت، سدرکرده‌ی له شکر افسر، فرمانده نظامی.

قوماندان: سمرکرده‌ی له شکر سرلسکر.

قوماندن: داخ کردن داغ گذاردن.

قوماندن: تازاوه نامه و شیواندنی کوهدل سورانیدن.

قومانن: قوماندن شورانیدن.

قومبولة: ۱) بومبا: ۲) بد رکه توپ: ۳) نارنجوک ۱) بمب: ۲) گلوله توپ: ۳) نارنجک.

قومبون: وہ زیرناوا کوتون غوطه ورشدن.

قومبه‌ره: قومبولة نگا: قومبولة.

قومبه‌له: قومبولة نگا: قومبولة.

قومباره: بد رکه توپی به کموانه، گولله‌ی توپی هاوان خمباره.

قوله‌نگ: قولنگ اف نگا: قولنگ.

قوله‌نگد: قولنگ اف نگا: قولنگ.

قوله‌نه خشینه: نالی ینگ اف آلاکنگ، ذرا بایع. قوله‌وانه: بازوبند اف بازوبند.

قوله‌هه: نیوان، تیغه، لممه‌ری بهینی زوریک اف تیغه.

قوله‌هه لکراو: ۱) ده لسگ هه لکراو: ۲) بریتی له بنیاده‌ی زرنگ و ناماده‌ی کار.

قوله‌هه لکراو: هه لپیچانی قولی کراس و کهوا، نه نگوچک بهلاکردن اف آستین بالازدن.

قوله‌هه لمالاو: قوله‌هه لکراو اف نگا: قوله‌هه لکراو.

قوله‌هه لمالاو: ۱) نه نگوچک بهلاکردن گ: ۲) بریتی له ناماده‌ی کار اف ۱) آستین بالا زده: ۲) کنایه از آماده برای کار.

قوله‌هه لمالاو: قوله‌هه لمالاو اف نگا: قوله‌هه لمالاو.

قوله‌هه لمالاو: قوله‌هه لمالاو اف نگا: قوله‌هه لمالاو.

قوله‌هه لمالاين: ۱) قوله‌هه لکردن: ۲) بریتی له خوئاماده کردن بو کاری اف آستین بالازدن: ۲) کنایه از آماده انجام کاری شدن.

قوله‌ی کانی ماران: له گوندانه کوردستانه که به عسی کاولیان کرد اف روسنای در کردستان که بعنیان آن را ویران کردند.

قولی: شان، مل اف شانه تن.

قولی: ناوی پیاوانه اف نام مردانه.

قولی: ناوی زنانه اف نام زنانه.

قولی: مرؤی بالا برداز اف کنایه از آدم قدبلند.

قولی: ۱) قولایی: ۲) قبولی، قوبلی اف ۱) زرف: ۲) دمیخت.

قولیان: جوش‌هاردنی ناوق جوشیدن آب.

قولیت: ۱) خانوی چکوله بو راونکر: ۲) خانوی بچکولانه خراب اف ۱) خانه کمین سکارچی: ۲) کوک محقر.

قولیچک: سدرشان، قهلا دوشان اف بالای شانه.

قولیز: دهربیجه، کون ده زوردا رونا کایی اف دریجه.

قولیز: داهانه‌وه، چه مینه‌وه، کرونوس اف خم شدن.

قولیک: زیندان، گرتخانه، حه فس اف زندان.

قولی کرن: کون کردن اف سوراخ کردن.

قولیلک: کون، کونا، قول اف سوراخ.

قولی قولی: قولولان اف نوعی بازی کودکان.

قولی مست: ناو له ب اف توی کف دست.

قولین: ۱) وجوش‌هاتن: ۲) هه لقولین اف ۱) جوش‌آمدن: ۲) فوران.

قولینجی: قوریچ اف نیشگون.

قولینه: تریان، قرتاله، قرتاله اف سبد میوه چینی.

قوم: ۱) فری له ناو: ۲) داخ، گهر: ۳) کویله، ده فری سواله‌تی خر کله

بسنُوكه: ۴) کویه‌ی ناو: ۵) سوینه‌ی زل: ۶) جیگه‌تاوداتی مالات له

داریان له قور، کول: ۷) کهونه‌زیرتاوا اف ۱) جرعه: ۲) داغ: ۳)

خمجه: ۴) کوزه‌آب: ۵) نشت سفالین بزرگ: ۶) ناو آشخور دامها:

۷) غوطه.

قوناخته: ۱) بابوله‌ی ساواپیچ؛ ۲) قوناخی تفه‌نگ [۱] قنداق بچه؛ ۲) قنداق تفگ.

قوناخده‌پیچ: ۱) زاروی ده بابوله‌پیچراو؛ ۲) بدنه بابوله‌ی ساواپیچ [۱] بچه در قنداق پیچیده؛ ۲) نخ قنداق پیچ.

قوناخه کردن: بابوله‌پیچ کردنی مثال [۱] قنداق کردن بچه. قوئار: ۱) لکمه‌زی که له کوتمه ده رجوه و بهری زیانه بو بهری دار؛ ۲) جوئی دومدل که له ناو گهله و قندگ دیت؛ ۳) برتنی له لاپره سمن [۱] جوانه انگل تاک؛ ۲) نوعی دمل که اکترآ در باسن پیدا شود؛ ۳) کنایه از انگل.

قوئاره‌در کردن: ۱) قوئارشین بون له داری زه؛ ۲) دومدل له جیگمه خراب هاتن؛ ۳) دومدلی قوئار به نمشتم دراند [۱] جوانه انگل از تاک روییدن؛ ۲) دمل از جای بد درامدن؛ ۳) سر دمل را با نیستر واکردن.

قوئارکردن: لکی لاپره سمن لعداره میو کردنده هرس کردن جوانه انگل.

قوئانغ: قواناخ [۱] نگا: قواناخ.

قوئاناغ: قواناخ [۱] قنداق تفگ.

قوسان: قونه‌قون، به هله‌بزینده رویشتنی مدل [۱] حالت جهیدن‌های متواالی برنده در راه رفتنه.

قونبوله: قومبولة [۱] نگا: قومبولة.

قوون به گیچه‌ل: ۱) قسگ به گیچه‌ل؛ ۲) کمی کار و باری زور و همه‌جوره‌ی هدینه [۱] آشوبگر؛ ۲) همه کاره.

قونبه‌له: قومبولة [۱] نگا: قومبولة.

قوپیان: ۱) برتنی له زه‌لامی تمبله؛ ۲) سمت و کفه‌ل پان [۱] کنایه از قوی هیکل تبیل؛ ۲) شخص باسن بزرگ.

قونتاخ: داری لای خواروی تفه‌نگ [۱] قنداق تفگ.

قونتار: بنار، دامینی جیا، پی ده ست [۱] دادمه کوه.

قونتک: تپراخ، دولمه‌ی په‌لکمیو [۱] دلمه برگ مو.

قونتلور: راکشاوی ده‌مه‌ور و دم دراز کشیده.

قونتهرات: کردنی کاریک له بر، مهخته، قه‌بهل [۱] کونترات.

قوون‌ته‌ندور: ۱) ده‌ورو بهری تندور؛ ۲) برتنی له بیکاری و به‌تمده‌لی راپواردن: (جیگه‌ی میردان قوون‌ته‌ندوره) [۱] اطراف تور؛ ۲) کنایه از تبلی و بیکارگی.

قوونچ: کونچ، قورزن، سیله، سوچ [۱] گوشه.

قوونجر: ۱) چنجروک؛ ۲) روشان؛ ۳) قورنج؛ ۴) په‌کول، درکیکه [۱] پنجه جانور شکاری؛ ۲) خراش؛ ۳) نیشگون؛ ۴) خار سه کوهه.

قوونجرک: چنجروک [۱] پنجه تیز جانور شکاری.

قوونجرکه: به‌کول [۱] خار سه کوهه.

قوونجریک: ۱) روشان به چنجروک؛ ۲) قورنج [۱] خراش با ناخن پنجه؛ ۲) نیشگون.

قوونچک: قنچک [۱] نگا: قنچک.

قوونچر: گیایه که به عمر زده و پان ده بیته‌وه [۱] گیاهی است.

قومپارزنه: پازنه با [۱] پاشنه با.

قومپارزنه: ۱) قومپارزنه؛ ۲) ده‌گای بازگانی زوریه‌ش [۱] پاشنه با؛ ۲) شرکت، کمپانی.

قومپوز: بادی‌هداوی به‌فیشال [۱] مغورو خودستا.

قومرغان: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد [۱] نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان و بیران شد.

قومرغانه: کوری پرله ههراوهوریا [۱] مجلس پرهیاوه.

قومری: ۱) بالداریکه له تیره‌ی کوتاهه باریکه، یا کمرمی؛ ۲) داشکه‌لدم.

جوئری که‌لمی بی گهلاه [۱] ۱) پرندۀ قمری؛ ۲) کلم قمری.

قومرمان: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد [۱] نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان و بیران شد.

قومشله: بیشه و قامیشه لئیه چغور [۱] بیشه و نیزار آنبوه.

قومقور: قم‌قور [۱] نگا: قم‌قور.

قومقونک: قم‌قونک [۱] نگا: قم‌قونک.

قومقونکه: قم‌قونک [۱] نگا: قم‌قونک.

قومقونمه: ۱) تونگکی جیگه‌ی تراوا؛ ۲) مدثاره‌ی سه‌فره [۱] تنگ آب؛ ۲) قمهه سفری.

قومک: که‌شکه زنو، پیشه‌ی زرانی، که‌شکه‌زرانی [۱] کاسه زانو.

قوم کردن: ودزیر تا خوستن [۱] غوطه‌ورکردن.

قاملاخ: قملاخ [۱] نگا: قملاخ.

قوم لیدان: فرکردنی کهم کدم [۱] جر عه جر عه نوسیدن.

قوموش: قمیش، نه‌غمه [۱] راه زیر زمینی، تونل.

قوموش کمن: زه‌وی هله‌لکول [۱] مقنی.

قوموش لیدان: ریگه به بن زه‌ویدا کولین، نه‌غمه لیدان [۱] تونل زدن.

قومه: روداوی ناخوش [۱] پیشامد ناگوار، حادنه.

قومه‌زه: زول، بیزو، بیچ [۱] حر امزاده.

قومه‌ش: قوموش [۱] تونل.

قومه‌شکه‌ن: روهه‌ندلیده، کنه‌نه‌چی، قوموش کمن [۱] مقنی.

قومه‌للان: جیگانی ره‌لی زور ریگزار.

قومیان: رودانی داغ کردن [۱] ایزار داغ گذاری.

قومین: قومیان [۱] نگا: قومیان.

قوون: رویشتنی مدل به کلک‌هله‌لکه کاندن: (قوونه‌قونی ده کرد)، قنه [۱] راه رفتن و دم جنپاندن برنده، ورجه و رجه.

قوون: شه‌قوون [۱] شاخ زدن، کله زدن حیوان.

قوون: ۱) لای پشت‌دهدی هدرشیک: (قوونه‌بان، قون ده‌و‌لان)؛ ۲) بندوه،

لای خوارو؛ ۳) کونی پشت‌دهدی گیاندار؛ ۴) وله، نزیک به: (قوونه‌شم)

[۱] دنبال؛ ۲) ته؛ ۳) مقعد؛ ۴) ماننده، گونه.

قووناخ: ۱) بهک روزه‌ری؛ ۲) مالی زوریه‌میوان؛ ۳) داری خواره‌وهی

تفه‌نگ؛ ۴) بابوله‌ی ساواتیوه پیچان؛ ۵) روداوی میزو؛ (دلف قوناخن

دیریکیدا) [۱] مسیر یکروز راه؛ ۲) خانه مهمان پذیر؛ ۳) قنداق

تفنگ؛ ۴) قنداق بچه؛ ۵) حوادث تاریخ.

قوننگره: ۱) برجی سه‌ر قدها؛ ۲) قوننده [۱] برج بالای قلعه؛ ۳) کفسن.

قونلی کدوتو: بریتی له کدستی که بشتین و ده ریبی ههر داخزی [۱] کنایه از آدم شلخته در لباس پوشیدن.

قونه: قنه [۱] راه رفتن کیک و کیوت.

قونهبان: ۱) لای پشتمه‌وهی بانی خانو؛ ۲) بریتی له ناشتا بهتی: (قونه) بانم ده گهله نیه؛ ۳) بریتی له حموسه‌له‌ی کارکردن: (قونه) بانی نهوده نده‌ی نیه جیگاکه‌ی خوی هد لگری [۱] ۱) لبه قسمت عقبی با مخانه؛ ۲) کنایه از رابطه و سناسایی؛ ۳) کنایه از حوصله و عرضه کارکردن.

قونه‌جنده: بریتی له جیگای تندگ و ترش، قنگه‌جن [۱] کنایه از جای تنگ و کم وسعت.

قونه‌خشکه: رویشتن به ماته‌ماته [۱] باورچین رفتن.

قونه‌خشکنی: له سرمه‌رنگ خزین [۱] بر باسن خزیدن.

قونه‌زی: کدرکه‌مه‌زی، که هه‌موی بزو بُوی به کبر بُن [۱] گله‌ای که گوسفتنداش با هم خویشاوند باشدند.

قونه‌قون: رویشتن به هله لب زمه‌وهی بالدار، قنه، قونه [۱] راه رفتن با چست و خیز پرنده، ورجه.

قونه‌قون: له شگرانی و تمهمانی. (قونه‌قون له کاردا ده کا) [۱] سستی و اهمال، تنبیل.

قونه‌ک: پیاوی حیزن، قوینده [۱] اینه.

قونه‌که: ۱) ده غل به سرمه‌ده کردن به رویشته‌وه؛ ۲) بریتی له نه زمونی زور دیتن: (دنیام قونه که و کردو) [۱] غر بال کردن غله در حال نشستن؛ ۲) کنایه از تجربه بسیار دیدن.

قونه‌گان: گانی نیز، نیر بازی [۱] عمل لواط.

قونه‌نشینه: قنگه‌نشینه [۱] کودکی که نشستن یاد گرفته.

قونه‌وتلور: قونتلور [۱] دمر دراز کشیده.

قونیاغ: جو ری شهراوه [۱] کیاک.

قونیر: قونار [۱] نگا: قونار.

قونیک: قول، قاب، گوینزگ [۱] قوزک پا.

قونین: قنه کردن [۱] راه رفتن کیک و کفتر.

قووه‌وت: تاقفت، توان، هیز، وزه [۱] قوت، نیر و

قویتمل: ناوی ناواییه که [۱] نام دهی است.

قوویچ: قوچ [۱] بلند مخروطی.

قوویچک: ۱) قوچ؛ ۲) قوچه که [۱] مخروطی؛ ۳) انگستانه. قویخا: قوچا [۱] کخدای ده.

قویره: ۱) چک، چکه، دیوی قولی میچ؛ ۲) ناول بُوچ، بُو گویزی ده لین: (گویزی قویره) [۱] طرف گودستانگ؛ ۲) توخالی، برای گردو گویند.

قوویل: قوُل، چال [۱] گود.

قوویله: قوُله، همراههاوار [۱] یانگ و سروصدای.

قووین: قن، فنگ، قون، قونگ [۱] کون.

قونچرک: ۱) قورنج؛ ۲) سیخورمه [۱] نیشگون؛ ۳) سقلمه.

قونچاک: ۱) کلکمیوز و تری...؛ ۲) تا غره جگره؛ ۳) باریکه‌ای کلکی توُر و گیزه ره... [۱] دمچه مویز...؛ ۲) فیلتر سیگار؛ ۳) انتهای ریشه هویج و تریچه... .

قونچچکه: زیرک، زیپک، چینچچکه [۱] جوش بوست.

قونچکه‌منیر: ۱) جگه‌های ئاگزه‌دار؛ ۲) بریتی له زنی کورته بالای جوان [۱] سیگار فیلتردار؛ ۲) کنایه از زن ریزنقش زیبا.

قونخۇ: وشه‌یه که نه لولات بۇ تاریغى ھیندی کیزى ئېزىن [۱] کلمه‌ای که در تحسین بى اپانه دختران گویند.

قونخرکردن: ۱) له سرمه‌دان، قونه که و کردنی ده غل؛ ۲) بریتی له قەلمۇبۇن له تەممەلیان [۱] غلە را با سَرَنَد بیخن؛ ۲) کنایه از چاق شدن از فرط تنبیل.

قونداخ: ۱) قونداخ، تەنگ؛ ۲) باپوله‌ی ساواپیچ [۱] قنداق تفگ؛ ۲) قنداق بچه.

قونداخه: قونداخ [۱] نگا: قونداخ.

قونداخ: قونداخ [۱] نگا: قونداخ.

قوندان: ۱) سمت‌ه‌جوله‌ی بالدار؛ ۲) حیزابه‌تی نیر، قنگدان [۱] تخدمدان مرغ؛ ۲) کون‌دادن.

قوندره: که وشی بەپازنه [۱] کفش پاشنەدار.

قوندک: کوندر، کدو، کوُلە کە [۱] کدو.

قونده: ۱) بالداری کلک کورت؛ ۲) بالدارىكە [۱] پرندە دم کوناه؛ ۲) پرندە ایست.

قوندە: قنگکەر [۱] کونی.

قوندەر: قوندە [۱] کونی.

قوندەرە: ۱) قوندەر؛ ۲) هەلیزمه‌زمه‌وهی ناول له نېرینه‌ی چەمدان [۱] کفش پاشنەدار؛ ۲) جست و خیز آپ در وسط رودخانه.

قوندەرە کردن: ۱) هەلیزېنی ناول ناوجەمە خورداد؛ ۲) قورى زور کە بە پیلازەوە دەلکى؛ ۳) دروست کردنی پیلاز [۱] ورجستن آپ در رودخانه از فشار؛ ۲) گل زیاد کە بر کفش چسبد؛ ۳) کفاسى.

قوندەهول: بریتی له مروی سمت‌زلام [۱] کنایه از آدم باسن گنده. قوندیلانه: خونچیلانه [۱] کوچولوی نازى.

قوندیلەلە: قوندیلانه [۱] کوچولوی نازى.

قونسۇر: ۱) گیا يە کە له دۆخموای دە کەن؛ ۲) جو زى مەيمۇنى لوئى؛ ۳) شابىندەر [۱] گیا يە است آشى؛ ۲) اتر؛ ۳) کنسول.

قون فره: ۱) بریتی له ترسەنۈك؛ ۲) بریتی له تەوه زەل [۱] کنایه از ترسو؛ ۲) کنایه از تنبیل.

قون کىشكى: کدستی کە له سەر قنگ دە خزى [۱] شخصى کە بر باسن مى خزد.

قون کىشكى: گاولکە، گاگولە کردنی منال [۱] لوکىدىن بچە.

قون قەلا: ناوی ناوایيە کە له موکوريان [۱] نام دهی است.

قونگ: قنگ، قن، قون، کونى پاشه‌وه [۱] کون.

قون گرمان: تەمدەل، تەپ، تەپن [۱] تنبیل.

نفری.

قهبزی: ۱) زگ ویستان؛ ۲) دلته نگی (۱) یوست: ۲) دلتگی. قه بزی پایین: ناور استه کانی کری پایز و سطهای پایین.

قه بقاب: قاپقاب (نگا: قاپقاب).
قه بقهب: قاسیه (صدای کیک).

قه بقهب: ریزه لف تاج ریزی.

قهبل: ۱) خممل، قرسان؛ ۲) گشه کردن و پیگشتنی خله (۱) ارزیابی؛ ۲) بالندگی و رسیدن کشت.

قدبلان: ۱) خدمل کران، نرخ لمسه ردان، براورد کران؛ ۲) پیگه بشتنی خله (۱) ارزیابی شدن، براورد؛ ۲) رسیدن غله.

قه بلاندن: خمل کردن، قرساندن، نرخاندن (۱) ارزیابی کردن.

قه بلاو: خمل کراو، قرساو، بهراورد کراو (۱) ارزیابی شده.

قه بلین: قهبلان (نگا: قهبلان).

قهبو: ۱) قاسیه؛ ۲) حمشارگه کو (۱) نواز کیک؛ ۲) کمینگاه کیک.

قهبو: حمیری له میدانی شمردا، قه (۱) حریف در میدان.

قهبوقهبو: وشهیده که بو حمیرید او کردن له میدان (۱) اصطلاحی برای مبارز طلبین.

قهبول: قبول، بی رازی (۱) قبول.

قهبه: ۱) هستور؛ ۲) زلامی ناقولا (۱) کلفت؛ ۲) لندھور.

قه بهدادی: شهرلاتان، ملھور (۱) گردن کلفت.

قه بهده: ظیسکی تهختی سنگ و پشت: (قه بهده) پشت شکنی (۱) قفسه سینه.

قه بهس: درستهی له گیردها نهادهاردا، کویز (۱) کوزر.

قه بهله: ۱) مهخته، کردنه کاریک به منیکی به کجاري، کاری له ببر، قوئتهات: (در) وته کم به قهیله داده، به قهیله نهادهونه به چهند بو

ده کهی؛ ۲) قهبل، قهبلان (۱) کترات؛ ۲) ارزیابی.

قه بهلنای: قهبلاندن (۱) ارزیابی کردن.

قه بولیل: قبول (۱) قبول.

قه بیبل: قبول (۱) قبول.

قه بیلاندن: بهزور بی قبول کردن (۱) ودار به قبول کردن.

قه بیبله: تیره، بدره باب (۱) تیره، قبیله.

قه بین: خوبندی که مو (۱) آواز سردادن کیک.

قهب: ۱) هردو ریزه ددادن لئی گیرکردن، گاز به ددان؛ ۲) چنگکی نیوه ناواله؛ ۳) رفان؛ ۴) بیده نگ؛ ۵) پر به دستیک؛ ۶) زل و هستور (۱) گاز با دندان؛ ۲) مشت نیمده باز؛ ۳) ریايش؛ ۴) بی صدا؛ ۵)

پریک کف دست؛ ۶) گندنه.

قهبا: رفیدنرا (۱) ریوده شد.

قهبات: داخرا (۱) بسته.

قهپات کردن: بهستن: (در) کهپات کراوه، قوتونه که قهپاته ناکریته (۱) بستن.

قهپاتمه: زنی بی ماره بی را گرتون بو ده گتل رایواردن، سوتلى (۱) متسر، نگهداری زن بی نکاح برای خوشگذرانی.

قوین ده: قونده، قنگده (۱) کوتی.

قویه: له گوندنه که کور دستانه که به عسی کاولیان کرد (۱) روسنایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.

قه: هیچ گا (۱) هرگز.

قهب: عدريف (۱) هم چشم.

قهبا: هستور (۱) کلفت.

قه باحات: کاری خرابی ثابرو (۱) کار زشت رسوا کننده.

قه باحات: قه باحات (نگا: قه باحات).

قدباخ: ۱) سرپوشی ده فرو قتو (۱) کدو، کوندر، کوکه کد؛ ۳) قابلخ؛

۴) نوشتهی جاوازی بیستان؛ ۵) جوئی سپیندار (۱) سرپوش

ظرف و قوطی؛ ۲) کدو؛ ۳) بوکه؛ ۴) توشه و دعا برای رفع چشم زخم

جالیز؛ ۵) نوعی سپیدار.

قه باخه: قاپور، قاوع (۱) یوکه.

قه باره: ۱) یارست؛ ۲) تایوی ملک (۱) حجم؛ ۲) سند مالکیت.

قه باخ: کدو، کوکه که (۱) کدو.

قه بال: ۱) ده ستله بر؛ ۲) سوت خور (۱) متعهد؛ ۲) رباخوار.

قه باله: تایوی ملک، قه باره (۱) سند مالکیت.

قه بانجهره: ۱) بنه گوزه و دیزه له تول جناوه؛ ۲) دوش کولهی سمری

حمدالان (۱) چمربک ترکهای؛ ۲) بالشک سر حمالان.

قه بحهت: قه باحه (۱) کار زشت.

قه بدہ: ده سکی شمشیر و خه نجه (۱) دسته شمشیر و خنجر.

قه بر: جالی مردگ تیاشاردنوه، گور، ده خمه، گلکو (۱) قبر، گور.

قه بران: جیگدی قه بری زورکهس (۱) قبرستان.

قه براو قه برکردن: ۱) له کونه قبردا ناشتنی مردو؛ ۲) گواستندهی لاشی

مردگی خراب له گورستانی مسلمانان بو گورستانی کافران لامداین

فریشندوه (۱) مرده را در گور کهنه دفن کرن؛ ۲) انتقال جسد

کافر از گورستان مسلمین به گورستان کافران توسط فرشتگان.

قه برخه: برک، خالیگه (۱) تهیگاه.

قه برسان: قه بران (۱) گورستان.

قه برستان: قه بران (۱) گورستان.

قه برغه: قه برخه (۱) تهیگاه.

قه بره لقهن: که سی که قه بر بو مردو هله لده که نی (۱) آدم گورکن.

قه بره لکهن: قه بره لقهن (۱) آدم گورکن.

قه بره لقهن: قه بره لقهن (۱) آدم گورکن.

قه بره لقهن: هله لکه ندنه که بر له زو ویدا (۱) گورکنند.

قه بره لکه ندنه: قه بره لقنه ندنه (۱) گورکنند.

قه بیز: ۱) زگ ویستان، دزی رهوانی؛ ۲) وره زی، تندگی بو دل؛ (دل)

قه بیزه؛ ۳) پسولهی و امنامه، ره سید (۱) ضد اسهال، قیض، بیس؛

۲) پکری، پریشانی دل؛ ۳) رسید حساب، قیض.

قه بیزه: ۱) برگدنوشته، برگی دوحای نوسراو؛ ۲) قوزه؛ ۳) جه نگه،

هدرهه: (قه بیزه) پایز؛ ۴) قبده، مشتوى ده مانچه و خه نجه رو شیر

(۱) پوشش دعای نوشته؛ ۲) خزه؛ ۳) عنفوان؛ ۴) واحد اسلحه

خشکیده.

قهه بوله: قه بول **نگا**: قه بول.

قهه بوله: پیوانه‌ی جکوله‌ی دارین له تاسیاودا **پیمانه** کوچک چوبین آسیابان.

قهه بیچک: تیکولی میوه‌ی به تال **پوسته** دونیمه شده خالی.

قهه بوله: قه بوله **نگا**: قه بوله.

قههه: زل و نستور **گنده** و ستیر.

قههه گول: سه گی زلی نیز **سگ** نر گنده.

قههه لک: پیلوی چاوق **بلک** چشم.

قهه بیچک: تیخولی هدره ناسکی سمه ره **قسر** سیار نازک سطحی.

قهه بیلک: (۱) تیکول، تیخول، توکل، پدک؛ (۲) پدکی چاوق **۱) قشر**,

پوسته: (۲) پلک چشم.

قدت: (۱) برین؛ (۲) چجار، هیچ گا؛ (۳) بهش، بیار، پشک **۱) قطع**: (۲)

هرگز؛ (۳) سهم، قسمت.

قدتا: (۱) ریخه خوره، کورکوز؛ (۲) ریبووچ؛ (۳) خاوین کردنده وی دانده ویله؛

(۴) خلاس بو؛ (۵) پسا **۱) سنگخواره**؛ (۶) رُفک، قی جشم؛ (۳)

بوجاری؛ (۴) تمام شد؛ (۵) گست.

قههتاب: دمه زرد، سمرتیبا **ترمیم** گواهن.

قهه تار: (۱) ریز، سلف؛ (۲) کومه لی چاره وی بو بارکردن؛ (۳) هدوای

گوارانیه که؛ (۴) شمه نده فهر؛ (۵) رزنه دیر اویک به شوین به کمه؛ (۶)

جنگهی فیشهک **۱) رده**؛ (۲) قطارستور؛ (۳) آهنگی است؛ (۴) قطار

راه آهن؛ (۵) صفت جوب آبیاری؛ (۶) کمر بند جای فشنگ.

قهه تار بهستن: (۱) ریز بهستن؛ (۲) به شوین به کا به ته کوژی زویستن **۱)**

صف بستن؛ (۲) دربی هم با نظم رفتن.

قهه تارچی: چاروادار **نگا**: چاروادار.

قهه تارکردن: ریز کردن به شوین به کا **ردیف** کردن.

قهه تاره: (۱) ریز، سلف؛ (۲) ره نبریکی سه ری زنانه؛ (۳) شتی که به تنوکه

ثاوده تکینی **۱) رج**، رده؛ (۲) از زیور آلات زنانه؛ (۳) قطره چکان.

قهه تاره بهستن: قه تار بهستن **ردیف** شدن.

قهه تاره کردن: قه تار کردن **ردیف** کردن.

قهه تان: (۱) دوایی هاتن؛ (۲) پسان **۱) به پایان رسیدن**، تمام شدن؛ (۲)

قطع شدن با قیچی و...

قهه تاندن: (۱) ته اوکردنی کار؛ (۲) پساندن **۱) انجام دادن**؛ (۲)

گستن.

قهه تران: درمانیکی زشه له کولاندی داری سندوبه ر دیته دهست **۱)**

قطران.

قهه ترمه: (۱) خرابه، ویران، خابور؛ (۲) به لاو به سرها تی ناخوش **۱)**

ویران؛ (۲) بلا و مصیبت.

قهه ترسه: (۱) دلوب، دروب، تنوک؛ (۲) قورته، نیوه غار **۱) قطره**: (۲)

نیمه دو، هر وله.

قهه ترمه سهه يه: نیمه غاری له گورگملو قه سه برتر: (له) حجاجی جار جار به

قهه ترمه سهه يه و جار جار به گورگملو قه ده رویشتن **۱) راه رفتن** سرعی.

قهه پاخ: سه ریوش، قه باخ **۱) سریوش** ظروف.

قهه باخ: قه باخ **۱) سریوش** ظروف.

قهه بال: کونه‌ی شر به بزرگر، شر و شرول و دارزاو، بو جلک نیزن **۱) لیاس**

کنه و مندرس.

قهه بال: پیچرینی پر به ددم **۱) گاز** با دهن باز.

قهه بال گرتن: گازلی دان به همو ددانان **۱) گاز** گرفتن با دهان گشوده.

قهه بال لیدان: گازلی گرتن **۱) گاز** گرفتن.

قهه بان: (۱) ترازوی زل، قیان؛ (۲) رفان؛ (۳) پایه‌ی روکاری خانو **۱)**

باسکول؛ (۲) ربودن؛ (۳) پایه طاق روکارها.

قهه پانچه ره: (۱) دوش کوله‌ی نانکه‌ری، رفیده؛ (۲) پنه گوزه‌ی

له شوول چندراو **۱) بالشتک** نانوای؛ (۲) چمبرک ترکه‌ای.

قهه پانچی: (۱) کمسنی که شت له قهیان نهدا؛ (۲) برینی له دروزنی زل **۱)**

۱) قهاندار؛ ۲) کنایه از دروغ باف.

قهه پاندار: خاونه قهیان **۱) قهاندار**.

قهه پاندن: (۱) رفاندن؛ (۲) قوت دان **۱) ربودن**.

قهه پان کردن: به قهان سه نگاندن، لمقهان دان **۱) با قهان وزن کردن**,

تو زین با باسکول.

قهه پان کرن: قه پاندن **۱) ربودن**.

قهه پان: قه پاندن **۱) ربودن**.

قهه پانی: (۱) مزی له قه پاندان؛ (۲) رفاندن **۱) ربودن**.

قهه پ داگرتن: (۱) بریند ددم گاز گرفتن له شتی؛ (۲) برینی له تمماحی زور

۱) گاز از جزی گرفتن؛ (۲) کنایه از آزمندی.

قهه پرخه: قه پرخه، خالیگه، که له که **۱) بهیگاه**.

قهه پ گرتن: گاز گرفتن **۱) گاز** گرفتن.

قهه بلاخ: کلاوی له پیست **۱) کلاه** پوستین.

قهه بو: (۱) پوکاوله، چه موله، قزانک؛ (۲) قایسون **۱) ام کردن**,

پنجه گذاشتن؛ (۲) پوکه.

قهه بو: رفین **۱) رباربینه**.

قهه بوچک: (۱) قاپوچک؛ (۲) نو قونچه سه و زهی وه ک پهنه کانی

گولی له سمه ره **۱) تکه** نان برای ماست برداشتند؛ (۲) کاسبرگ.

قهه بوچکه: (۱) قدیوچک، قاپوچکه؛ (۲) بلقی سه ناو **۱) نگا**:

قهه بوچک: (۲) حباب آب.

قهه بو ز: (۱) بیقل، دم؛ (۲) ددم و لیو **۱) بینی**؛ (۲) پوزه.

قهه بو زیه ران: پوزه ران، کمسنی نیسکی سه رلو تی زوق بین **۱) کسی** که

استخوان بالای بینی وی بر جسته باشد.

قهه بو شک: (۱) شه تانوکه؛ (۲) خرابی بنی گول و خونجه **۱) حلزون**؛

(۲) کاس برگ.

قهه بو قر: قر بونک، میوزی و شک هلا تو **۱) مویز** خشکیده.

قهه بوک: پا له پایچجان له زوره وانی دا **۱) پایر پا** پیچیدن در کشتن.

قهه بو ل: زلامی کنم فام، حمپول **۱) قوى** هیکل ابله.

قهه بو لکه: تاسمه، قاشه کاله کو کو له کدی و شکمه و کراو **۱) برگه** پاله زی

قهقهه: داگیرکران، زهوت غصب زورکی.

قدچاندن: داگیرکردن، زهوت کردن غصب کردن.

قهچو: چهقوف چاقو.

قهچویل: پیوی سوتاوه پیه سوخته.

قهچیل: زوربرز او نیوه سوتاوه بودراوه زیاد بو داده، نیم سوخته.

قهحبک: جنده، قاحبه فاحشه.

قهحبه: قهحبک، جنده فاحشه.

قهحبه باب: جوئیکه دشنامی است، یدرسوخته.

قهحبه چی: ۱) دهوت؛ ۲) کمنی که هاتوچویی قاحبه ده کا ۱)

جاکش؛ ۲) جنده باز.

قهحف: قاف، نیسکی که لله سرف جمجمه، استخوان جمجمه.

قهحفک: ۱) گلینه، قابی سوالدت؛ ۲) کدوی ناوبدتال ۱) طرف

گلین؛ ۲) کدوی میان تهی.

قهحفور: جوری سه بهنه نوعی سبد.

قهحبه: جوننه ف فاحشه.

قهده: ۱) بژن؛ ۲) که مبه ره؛ ۳) له زه مینه وه تا ده گاته جی لک له دار؛ (قده دی

دار)، ۴) رینیک سمرتاسمر له دیر او؛ ۵) نهندازه؛ (من به قده تو م)؛ ۶)

توی، لا؛ (قده قده به سمر یه کدا هاتوه)؛ ۷) دولا؛ (لیفه که قده که)؛

۸) چغار، هدر گیز؛ ۹) برین؛ ۱۰) نیوان داوین و دوندی کبوی؛ (کابرا به و

قهده دا هله چو) ۱) فامت؛ ۲) کمر؛ ۳) تنه درخت؛ ۴) یک رده

سرتاسری از جوب آبیاری؛ ۵) اندازه؛ ۶) پین، لایه؛ ۷) تا، دولا؛ ۸)

هرگز؛ ۹) قطع؛ ۱۰) کمر کوه.

قهدها: یهلا، به سرهای ناخوش ف بلا، مصیبت.

قهداره: غداره قداره.

قددان: دوابی هاتن، جی به جی بون ف به انجام رسیدن.

قدداندن: جی به جی کردن، دوابی بی هینان ف به انجام رسیدن.

قهدبایریک: که مدر بایریک و له بار ف کمر باریک.

قددبیز: سربریز، له زیگی کورته وه چون ف راه میان بر.

قددبهن: کهمه ریه ند ف کمر بند.

قددبه ند: قهدبهن ف کمر بند.

قهدبایار: گمه، ناوه راسته کانی چیا ف کمر کوه.

قهدبایل: قهدبایار ف کمر کوه.

قهدجهره: باویشک ف خمیازه.

قهدر: ۱) رین، حورمهت، عیزت؛ ۲) نهندازه؛ ۳) ماوه له زهمان ۱)

عزت، احترام؛ ۲) اندازه؛ ۳) مدت زمان.

قهدرگران: زوره ریزو و به قدر ف سیار محترم، ارجمند.

قهدرگرتن: ریزو حورمهت لئی نان ف عزت و احترام گذاشت.

قهدرناس: وهماریفت، نهمه گدار ف قدر شناس.

قهدره: عذر بینی که وختی زن هینان یان میزد کردن به سمرجهه ف عزب

ترشیده.

قهده: ۱) چین له سمر چین؛ ۲) پارچه پارچه دار ۱) چین

بر چین؛ ۲) قطعه چوب های بریده.

قهتره کیش: قهتاره، نامر ازی ثاو به تنوکه تکاندن قطره چکان.

قهتریب: پارچه نامر ازیکه له نه سپایی جوت ابزاری در خیش.

قهتک: ۱) خد یاری دیمه کار؛ ۲) پیچه ک، کموم که یه ک، تو زانی ۱)

خبار دیمی؛ ۲) اندکی.

قهتل: پیاکوری ف قتل.

قهتل برینه وه: له خودان و گریانی به کوئمل له بیروهی کوزرانی ییمام

حسین دا ف مراسم عزاداری حسینی.

قهتماخه: پتروک، تویزی سه ربرین، قرتماخه ف خشک ریشه، کبره.

قهتماخه: قهتماخه نگا: قهتماخه.

قهتماغه به ستون: تویزی به سه رداهاتن ف کبره زدن.

قهتمه ر: بنوشی تاریک، مور ف بنفش پر زنگ.

قهتو: باز، ام ات، پارچه ف قسمت، سهم، بخش.

قه توف: سه وی میوه چینین ف سبد میوه چیدن.

قدتدر: قهتاره، خشلیکی سدری ژنانه ف از زیست آلات زنانه.

قهده ک: ۱) قده دک، جاویکی سه وکراوه؛ ۲) نامر ازی تهه له کردنی

دانه ویلدو توون ۱) نویی مقال سیز زنگ شده؛ ۲) وسیله پاک کردن

توتون و تنبکا و غلات.

قهته وی: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد ف نام روستایی در

کردستان که توسط عثیان ویران شد.

قهتی: قاتی، کرانی بزیو ف قحط و غلا.

قهتی: قهتا، ریخه خوزه، کورکور ف منگخواره.

قهتیا: ۱) نهما، برایه وه؛ ۲) قرتیا، پسا ف ۱) تمام شد؛ ۲) گُسته شد.

قهتیان: ۱) نهمان، خدلاس بون؛ ۲) قرتیان، پسان ۱) تمام شدن؛ ۲)

گُستن.

قهتیز: ۱) بی دهه تان، گیر کردگ؛ ۲) داماوف ۱) گیر کرده؛ ۲) درمانده.

قهتیز بون: ۱) گیر خواردن؛ ۲) کوتنه نگانه، دامان ۱) گیر کردن؛ ۲)

درمانند.

قهتیز کردن: دهورلی گرتن، گیردان، دهه تان لئی برین ف در تنگنا قرار

دادن.

قهتیس: ۱) قهتیز؛ ۲) ده ریزیوله له ش، هله تو قیو ۱) نگا: قهتیز؛ ۲)

برآمده.

قهجهه: خلیکی تورکه له ثیران ده زی ف ایل قاجار.

قهجهه ری: ۱) جوری سدره تیری زور تیر و قایم؛ ۲) جوری

کور تانی به کسم؛ ۳) بسکی سه رلا جانگی زنان، نه گریجه؛ ۴) جوری

سیریوشی سی گوش؛ ۵) جوری تیجی بز کردنی پرچوکه ۱)

نویی ناوک تیر؛ ۲) نوعی بالان؛ ۳) زلف فر و دامده بین گوش و گونه

زنان؛ ۴) نوعی روسی سه گوش؛ ۵) نوعی کوتاه کردن موی کاکل.

قهجهه ری برینه وه: هله لیاچینی سه رلا جانگ ف قیچی زدن

سر زلف «قهجهه».

قهچاخ: قاچاخ، قانون شکین ف قاچاخ.

قهچاخچی: قاچاخچی ف قاچاخچی.

قهراته سوران: گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد از روساهای ویران شده کردستان تو سط بعنیان.

قهراج: (۱) دهشتی پانی به بیار؛ (۲) داریکی جدنگلی به: (۳) مهلهندیکه له کوردستان (۱) جلگه وسیع بایر؛ (۲) درختی است جنگلی؛ (۳) منطقه‌ای در کردستان.

قهراجدار: کوچه، ره و ند، خیلاتی کولی.

قهراج: زهی تتمان، رهقنه کشتراری که سنگ زیاد دارد.

قهراجو: قر، کوشتاری به کومدل قتل عام.

قهراچوتیخستن: کوشتنی گشت کمک له دوزمن قتل عام کردن.

قهراخ: (۱) رخ، لیوار، که نار؛ (۲) ناوچه وشاریکه له کوردستان که به عسی کاولیان کرد (۱) کنار؛ (۲) ناحیه و شهری در کردستان که بعنیان ویران کردن.

قهراده: شر و رذیوی بئ کەلک مندریس و بی مصرف.

قهرار: (۱) بریار، پدیمان؛ (۲) نوقره، نارامی (۱) تعهد؛ (۲) آرامش، سکون.

قهرارداد: (۱) پهیمان؛ (۲) پهیمان نامه (۱) پیمان؛ (۲) پیمان نامه.

قهراردان: (۱) بریاردان؛ (۲) له شوینی دامرزاندن (۱) تعهد کردن؛ (۲) در جایی مستقر کردن.

قهرارگا: بنکه قرارگاه، مقرب.

قهرارنامه: نوینی نه وشتهی که دویان چهندکم لە سمری پیکهاتون اف قولنامه.

قهرازه: (۱) زنجیری شت پی به ستن؛ (۲) زنجیری زور باریک بو جوانی؛ (۳) ناستجاو (۱) زنجیر برای بستن؛ (۲) زنجیر باریک زینتی؛ (۳) قراضه.

قهراسنچ: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد (۱) نام روستایی در کردستان که تو سط بعنیان ویران شد.

قهراسه: نویل، باری، لوسه اهرم.

قهراسه: گوریسی سر به ثالقه بو باریچجان نوعی باریند.

قهراش: ناشهوان آسیابان.

قهراج: قراجخ کنار، کناره.

قهراج گرتن: (۱) پهراویز له جلکن نان؛ (۲) دوره پهرازی له خەلک (۱) سجاف دوزی؛ (۲) کناره گیری از مردم.

قهراجه: روح، کدنار، لیوار (ب)، کناره، کناره.

قهرافل: خەزم زبور بینی زنانه.

قهراجل: پالشاف پادشاه.

قهراجه: شازن شهبانو.

قهرام: چه باخی چه رمین سرپوش چرمی برای ظروف.

قهران: قران، پولیکی نیران قرقان، ریال.

قهزان: مدیدانی نه سپ رادان بو نه زمۇن میدان آزمایش اسپ دوانی.

قهرانتو: ره شایی گیاندار له دوره و، تارماق اثر سراب مانند موجود زنده از دور.

قهراو: ناونگ، شدونم شینم.

قدّه ده دوک: گیا که بو ده رمان ده شتی گیاهی است دارویی.

قدّه کردن: (۱) لدت کردنی دار؛ (۲) دولا کردن ووه (۱) قطع کردن چوب؛ (۲) دولا کردن.

قدّه و: سوکه له ناوی قادر مخفف نام قادر.

قدّه بالا: بدژن و بالا. بیمه سنی جوانی نیزن: (تو تو اشای قدّه بالا که / دایکی به قوریانه تی) (فولکلور) قدو بالا.

قدّه ده: (۱) پیاله لمشوشه؛ (۲) گولی نارنج (۱) پیاله شیشه بی؛ (۲) گل نارنج.

قدّه ده خه: (۱) پاوان: (نمیر گه قدّه خه یه)؛ (۲) نارهوا، ری نه دراو؛ (قدّه خه یه بچیه زور) (۱) اختصاصی، فرق؛ (۲) منوع، قدّعن.

قدّه در: (۱) نهندازه، قدر؛ (۲) ماوه له زمان: (قدّه ریکه دیارت نیه)؛ (۳) چاره نویسی خوابی (۱) اندازه؛ (۲) مدت؛ (۳) قضاو قدر.

قدّه در حه بام: ماوه بین له رۆگان، قدّه ره مدت زمانی.

قدّه در عه بام: قدّه در حه بام مدت زمانی.

قدّه دری نه ولای: چه ندی لە مەدەرە مدتی قبل.

قدّه دری دی: ماوه بیدک لە مەدەرە مدتی قبل.

قدّه دریکی دی: ماوه بیدک لە مەدەرە مدتی بعد.

قدّه غه: قدّه خه نگا: قدّه خه.

قدّه ده: جوری خامی زه نگ کراو ف نوعی متقابل رنگ شده.

قدّه ده: (۱) نیزن که له چرقه ی گەرمادا دینه بەر چاو، هالا اوی تیشكى هەتاو؛ (۲) شەفاو؛ (۳) سەگی زاوله تو خمی تاژی و دورە کە (۱) هال که در گرماب بە جشم می خورد؛ (۲) گام؛ (۳) تیره ای از سگ شکاری.

قدّه ده خیز: (۱) بی بە خیر و خوشی، کەسنى که هاتنى به فالی چاک دە گرن؛ (۲) ناوی زنانه (۱) خجسته بی؛ (۲) نام زنانه.

قدّه ده شەر: شوم، درزی قدّه خیر بەدیا، نحس.

قدّه ده لیدان: پیاسا کردن قدم زدن.

قدّه دیان: قدّه تیان نگا: قدّه تیان.

قدّه دیلک: خاولی حەمام حۆله حمام.

قدّه دیفه: (۱) قدّه دیلک؛ (۲) پارچەی مەخمر؛ (۳) گولیکە (۱) حۆله حمام؛ (۲) محمل؛ (۳) گلی است.

قدّه دیم: کون، کەونارا، لە مېزى نە کەنە، قدّم.

قدّه دیمى: (۱) زور پیر؛ (۲) زور لە مېزى نە (۱) سالخوردە؛ (۲) باستانی.

قدّه دیمان: پیشینان گەشتکان.

قدّه دین: قدّه تیان نگا: قدّه تیان.

قدّه: (۱) دەسته واو، وام؛ (۲) رەش، سیا؛ (۳) فریشتهی بەخت له قالبی بىنادەد؛ (۴) ناوی نەقینداریکی چیروک؛ (۵) سۈرۈ نامال رەش؛ (۶) نهندازه، قدّه؛ (۷) تاریکی؛ (۸) خۇس، زوقم (۱) وام؛ (۲) سیاھ؛ (۳)

فرشته بەخت در صورت آدمى؛ (۴) نام بیکی از عاشق نامدار؛ (۵) سرخ مایل بە سیاھى؛ (۶) اندازه؛ (۷) تاریکی؛ (۸) سرماریزە.

قدّه: نهندازه، قدّه، قدّه: (ب) قدّه را توم ھە بایە (۱) اندازه.

قدّه رايده: دە فرى گە و دە تارهق و شەواب قرابە.

قدّه رايده: رەشكە پېشكە، بەرچاوهاتنى شتى کە نە شېچ.

قهقهه ش: قهزآل، قارزنگ، کیفزال^۱ خرچنگ.

قهرس: ۱) توندبوئی شتی تراو: ۲) بهراورده، خدمه، قرس: ۳) توره و جاز^۱ ۱) بندآمدن آبکی، انجامد: ۲) برآورده: ۳) خشمناک و پکر.

قهرس: تهر سدرمایه که ثهدندام سرده کا^۱ سرمای کرخاننده.

قهرسان: ۱) قدرس، توندبوئی تراو: ۲) برآورده کردن^۱ ۱) بندآمدن آبکی: ۲) برآورده کردن.

قهرسان: تمزین له سه رمان^۱ کر خیدن از سرما.

قهرساندن: ۱) توندگردانی تراو، مهیاندن: ۲) بهراورده کردن^۱ ۱) بندآوردن مایع: ۲) برآورده کردن.

قهرساندن: تمزاندنی سدرمای^۱ کر خانیدن سرما بدن را.

قهرسون: جوری گوزه^۱ نوعی کوزه.

قهرسه قول: تمرسه قول، ریاوی که رف^۱ مدفوع الاغ.

قهرسیل: ۱) لاسکمده خلی سدوز: ۲) سدوهله، برمأوه له وره^۱ ۱) ساقه سبز غله: ۲) پس مانده چرا.

قهرسین: مهین، توندبوئی تراو، قهرسان^۱ بندآمدن آبکی.

قهرسین: له سه رمان تمزین، قهرسان^۱ کر خیدن از سرما.

قهرسینلک: نهونشه ههموشیک رو ده کاته سمهول^۱ فریز.

قمرش: قلیش^۱ شکاف.

قمرشان: قلیشان^۱ شکافتن.

قمرشاو: قلیشاو^۱ شکافته.

قمرش بردن: قهرشان^۱ شکافتن.

قهرشین: قلیشان^۱ شکافتن.

قهرشیو: قلیشاو^۱ شکافته، ترکیده.

قهرغۇ: جوری قامیشی رەق و نەستۇر کە بلوېرى لى دروپس دە کەن^۱

نوعی نى كە نى لېك از آن مى سازىند.

قهرغەتو: گوندیکى كورستانه به عسى کاولى كرد^۱ نام روستایى در

كردستان کە توسط بعشيان ويران شد.

قەرقوف: ۱) حەنەك، گالنە به قسە: ۲) دەنگى شکانى دار لمخووه: ۳)

تانە، تىز^۱ ۱) طنز شوخى: ۲) صدائى شكسىن درخت آمدن: ۳)

طنه.

قەرفوک: ۱) حەنەكچى: ۲) فر باز^۱ ۱) لوده: ۲) هجو كننده.

قەرقىن: ۱) قسى حەنەك كردن: ۲) دەنگى شکانى دار هاتان: ۳) تىز

كىرىن^۱ ۱) طنزگىتن: ۲) صدائى شكسىن درخت آمدن: ۳) تىز زدن.

قەرقاش: پەزى سېمى كە دەورەي چاواي رەشمە^۱ گو سەند سەيد کە دور

چىشمىش سېاه است.

قەرقاۋا: مىشىكەكىيى، بالىندىيە كە لە مامى دە كا^۱ پېرنەدە است.

قەرقاول: بالىدارىكى كلىك درىزە لە كەمۇ گەورە تەرە لە ناو لېرە واردا دەزى

قەرقاول.

قەرقۇت: خرتەوپىرە، شەرەو بېرى ناومال^۱ خرت و پېرت ائانىيە.

قەرقە: خەلات، كەن، بالاپوشى مەركى كەن.

قەرقەداندن: تەمەن را بوردن^۱ كەنراندن.

قەرقەش: ۱) دژوارى و نارە حەتم لە زىياندا: ۲) تەشقىلە، شلتاغ^۱ ۱)

قەربونه: بهزگ هەستاوا^۱ زىرشىكم برامده.

قەربپ: دەنگى شکانى نېزىنگ، قرپە^۱ صدائى شكسىن هېزم.

قەرباچ: تازىانە، شەلاخ، قامچى، قورباچ^۱ تازىانە.

قەرباپال: جلکى شىرۇل^۱ لىباس كەنەپارە.

قەرباندىن: چاوداگىرن، چاوقرتان، هيما باھىچاوا^۱ غەنم.

قەرپىك: ۱) مل، ئەستو: ۲) بىسىر^۱ ۱) گىرن: ۲) گريان.

قەربلاش: قالاو، قەللەرە شە، قەللەرە شەكە^۱ كلاڭ.

قەربۇز: قاربۇز زەقاىي پېشەھەي زىن^۱ قر بوس، برامدىگى جلو زىن.

قەربۇس: قەربۇز^۱ نىگا: قەربۇز.

قەربۇس: قەربۇز^۱ نىگا: قەربۇز.

قەربۇل: بەسرىيەك كۆم كرىياو^۱ بىرھم انىاشتە

شىدە.

قەرپەچە: لە ئامىزگەرن و كوشىن^۱ در بغل گرفتن و فشردن.

قەربىان: كۈپەرە كەنەنگى گوللە^۱ نېركىدىن گوللە.

قەرپىنە: جورى دەمانچىدى قەدىم^۱ قەرە بىنە، نوعى كلىت.

قەرت: ۱) نېونجى لە تەمەندا، نېپىر نەلاو: ۲) خەرت، تەگەى

چوارسالى: ۳) قەر، وام، دەستەنواو: ۴) زېر، زۇر: ۵) پەيت، فاھىم^۱ ۱)

ميانسال، نويپىر: ۲) تەكە چەھارسالى: ۳) وام: ۴) خشن، زېر: ۵) محڪم.

قەرتاڭ: پۇرە، شەخىمى ھەنگ^۱ نىسل تازە زېبور عسل.

قەرتالى: خەرتەل^۱ لاشخور.

قەرتالە: ترىيان^۱ سېدىمەھىپىنى.

قەرتۇن: ۱) زېرى: ۲) پەناقات وتوان: ۳) توندە مېجازى^۱ ۱)

زېرى: ۲) قوى: ۳) عصبانى.

قەرتدار: ۱) خاوهن واو: ۲) دەيندار^۱ ۱) طلبكار: ۲) بەھكار.

قەرتەمېر: يىازا زېرى^۱ مرد شىجاع و خشن.

قەرتىش: ۱) تۈرۈمەسار: ۲) پېست و بولە كەمماسى^۱ ۱) پۇستە انداختە

شىدە مار: ۲) پۇست و پولك ماھى.

قەرچم: دەم و چارچارچەل^۱ رۇخسار پېچىن و چروك.

قەرتەل: خەرتەل^۱ لاشخور.

قەردە: وام، دەين، واو، قەر، قەرت^۱ قرض، وام.

قەردار: قەرتدار^۱ نىگا: قەرتدار.

قەرز: قەرد^۱ وام.

قەرزاز: وام لە سەرفە^۱ بەھكار.

قەرزخواردن: نەدەنەوەي دەين^۱ پس تدادن وام.

قەرزىدار: قەرزاز^۱ بەھكار.

قەرزىدارى: دەيندارى^۱ وامدارى.

قەرزىدان: بەمام فروشتن^۱ نىسيەدان.

قەرزىدانەوە: وام بە خاوهن وام و گەرلاند^۱ ادا كىردن وام.

قەرزىكىردن: دەين كىردن، وام و گەرگەرن^۱ وام گرفتن.

قەرزىكۈرۈ: قەرزىكۈرۈ^۱ بەحساب.

قەرزىكۈرۈ: كەسى كە دانەوەي قەرزى و درەنگ دە خا^۱ بەحساب.

قەرزىوقۇلە: دەينى بلاؤ، وامى پېز^۱ وام پېركىنە.

هوزی زیلان لهوی ده زین (۱) دهستانی در شهر از؛ ۲) ناحیه‌ای در کردستان شوروی.

قدره باغی؛ ۱) سدر به قدره باغ؛ ۲) هدوایه کی گورانی کوردی به (۱) منتبه به «قدره باغ»؛ ۲) آهنگی است کردن.

قدره باچکه؛ قشقاله، قشقره (زاغچه).

قدره بروت؛ ۱) باروئی رهش؛ ۲) سوتاوی زور سوتاوه؛ ۳) برنتی له زور و شکده بوگ (۱) باروت سیاه؛ ۲) سیاه سوخته؛ ۳) کنایه از بسیار خشکیده.

قدره بلاخ؛ ناوی گوندیکه له کوردستان (نام روستایی است).

قدره بوب؛ برازندمه‌ی زمده رف تلافی، جبران خسارت، تاوان.

قدره بوكردنهوه؛ بو برازندمه رف تلافی کردن، تاوان دادن.

قدره بون؛ ۱) رام بون، کدوی بون؛ ۲) چیزه بونی نجیر (۱) رام شدن؛ ۲) طعمه خورشدن شکار.

قدره به‌بخت؛ چاره‌زهش، کلول، بدبه‌خت (سیه بخت).

قدره بربانگ؛ تاریک و روئونی بهیان، بومه‌لله (اول فجر).

قدره به‌ش؛ ۱) قدره به‌بخت؛ ۲) جوزی مراوی؛ ۳) نازه‌لی روخسار زهش و سیه تیکلا (۱) سیه بخت؛ ۲) نوعی مرغابی؛ ۳) گوشنده صورت سبید و سیاه.

قدره به‌شه؛ مراوی رهش (مرغابی سیاه).

قدره به‌گ؛ گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد (نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد).

قدره بینا؛ قدره بینا (قدره بینه، نوعی کلت).

قدره بینه؛ قدره بینا (قدره بینه).

قدره بشی؛ چه‌ته، ریگر، دز (غارتگر، راهزن، دزد).

قدره پول؛ ۱) پاره‌ی ورد؛ ۲) جوزی بربی به قرتساخه له پشتی به کسم (۱) پول خرد؛ ۲) نوعی رخم بر پشت ستور.

قدره به‌باغ؛ هوزیکی ترکه له کوردستان لای نه‌غده (ایل قره‌پایاق).

قدره به‌ست؛ به زور تی‌ناخنین، یه‌ستاون (وای بشیله قدره به‌ستی که) (۱) با فشار آکنند.

قدره به‌ستوک؛ ۱) قدره به‌ست؛ ۲) دله‌کدان، پالده‌ستودان (۱) با فشار آکنند؛ ۲) به شدت هول دادن.

قدره توون؛ خواردنی فره‌زوی بدیانی. جگه له قلیان قاولتی (خوراک قبل از صحبانه).

قدره ته‌به؛ گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد (نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد).

قدره‌چوچ؛ خیلاتیکی گه‌روکه بیزینگ ده کمن زمانیکی تایه‌تی خوبان هدیه (کولی، غجر).

قدره‌چوچ؛ قدره‌چوچ (کولی).

قدره‌چاوا؛ گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد (نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد).

قدره‌چنانچه؛ چه‌قسره، زوروزه، چه‌نمیاز (وراج).

قدره‌چوار؛ گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد (نام روستایی در

مشکلات زندگی؛ ۲) شلنات.

قدره‌شده؛ قدره‌ش (نگا؛ قدقدش).

قدره‌همی؛ پیسته میوه تیداخنینه و، مشکوله، خیگله (خیگ جای آکنند میوه).

قدره‌قیت؛ به‌المجهک (فاج خربزه و کدوی خشکیده).

قدرم؛ تزه، سری له سرما، قدرس (کرح از سرما).

قدرم‌اندن؛ به‌سنه‌له‌ک (یخ‌بندان).

قدرم‌تی؛ سربوگ له سرمان، تهزیوی سرما (کرخیده از سرما).

قدرم‌تین؛ تزین له سرما، سربون له سرمان (کرخیدن از سرما).

قدرم‌چ؛ قرج، قرج‌هله‌تن (چروک).

قدرم‌چی؛ ۱) قرج‌جاو، هلق‌چاو؛ ۲) چرج‌بوگ (۱) چروکیده؛ ۲) چروکیده.

قدرم‌چین؛ ۱) قرج‌هله‌تن؛ ۲) چرج‌لوچ‌تی که‌وتون (۱) چروکیدن؛ ۲) چروکیدن.

قدرموشک؛ چنگورک، به‌نجه‌ی درنده و بشیله (جنگال درنده).

قدرم‌هلاخ؛ بولیکی گه‌وره له بالدار (گروهی بزرگ از پرنده).

قدرمین؛ قدمتین (نگا؛ قدمتین).

قدرن؛ چرخ، سددسال (قرن).

قدرناقوچ؛ چه‌کچه‌کی، شده‌شمده، شه‌وکوره (شپیره، خفاش).

قدرناقوچه؛ قدرناقوچ (شپیره).

قدرناقه‌و؛ ناوی دی‌یده که له کوردستان (نام دهی است).

قدرنی؛ قرنو، قورنو (نگا؛ قرنو).

قدرنیز؛ هیره (فرنیز).

قدرواش؛ کاره‌کمر، زنی خزمه‌تکار، کلفت (کلفت خانه).

قدرواقه؛ قربوق، بوق، بوق (قورباغه).

قدرویله؛ تمختی له سدرنوسن (تختخواب).

قدره؛ ۱) رهش، سیاه؛ ۲) سوری نامال رهش؛ ۳) نزیکی، تخون؛ (خوم له

قدره نادا، خوی له قدره مده)؛ ۴) بن‌مایی بیانو، هوی ته‌شقله له:

(نمده‌ی بو قدره کردوه ده‌یه‌وی بیانو بگری)؛ ۵) ره‌عیده‌تی بین جوتو و گا؛ ۶) چه‌لتوک‌چار، مدره‌زه؛ ۷) رام، کدوی، فیر؛ ۸) چیشته‌خوره؛ ۹)

قدره‌یک؛ ۱۰) تارمایی، ره‌شایی له‌دور؛ ۱۱) سوراخ، سوسه، به‌خه‌یال

دوزینه‌وهی شتی گوم و نادیار؛ (قدره‌م کردوه ده‌زانم ها کو)؛ ۱۲)

تاریکی؛ ۱۳) لکی تازه‌ی یدکسانه (۱) سیاه؛ ۲) سرخ مایل به سیاهی؛ ۳) نزدیکی، در دسترس؛ ۴) دستاویز‌بهانه‌گیر؛ ۵) رعیت

بدون زمین و ایزار کشاورزی، خوش‌نشین؛ ۶) شالیزار؛ ۷) رام؛ ۸)

طمعه‌خورده؛ ۹) دلمل؛ ۱۰) شیخ، سیاهی از دور؛ ۱۱) سراغ؛ ۱۲)

تاریکی؛ ۱۳) جوانه نو.

قدره‌باش؛ قدره‌واش، زنی کاره‌که‌ری مال (کلفت خانه).

قدره‌بارغ؛ ۱) پرایی حشامات له شوینیک؛ ۲) چه‌قه و همرای زوراف (۱)

شلغی‌جمیعت؛ ۲) جاروچنجال.

قدره‌باغ؛ ۱) ناوچه‌یده که له شیراز که زور هوزه کوردی لئی ژیاوه؛ ۲)

ناوچه‌به‌کی کوردستانه که که‌وتونه به‌رده‌ستی روسان.

قهره سمه: جو ری تونگه‌ی له مس **نوعی تنگ مسین**.

قهره شامار: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **نام روستایی در کرستان که توسط بعثیان ویران شد.**

قهره فری: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **نام روستایی در کرستان که توسط بعثیان ویران شد.**

قهره فیل: خدمتی لوت **حلقه زینتی بینی.**

قهره قاج: ناوی دی به که **نام دهی است.**

قهره قاجات: ناوی دی به که **نام دهی است.**

قهره قاج: ناوی داریکی ددهونه **نام درختچه است.**

قهره قازر: گرینوک **همیشه گریان.**

قهره قاوله: مده کبوی، بده کوفی **گوسفند کوهی.**

قهره قروت: کشکن که له کولاندنی ناوی لماست تکلوفی دروست ده کهن **قرقروت.**

قهره قشلاغ: ناوی گوندیکه له موکوریان **نام روستایی است.**

قهره قوچ: توته، قامکه چکوله **انگشت کوچکه.**

قهره قوش: ۱) هدلوی روشن: ۲) نازناوی پیاویکی کاربهده ستی سلاحدینی نهیوبی بوه **۱) نوعی پرندہ شکاری سیاه: ۲) لقب یکی از امراض زمان صلاح الدین آبوبی.**

قهره قوشی: حومکی لاساری، سهربوخر حومک کردن **حکم دیکاتوری.**

قهره قول: نمو بالهی هدر درواوی پالهی تر کو ده کاتهوه **در و گری که در ویده دیگری را جمع می کند.**

قهره قول: کمین که به داس گیا ده دروی، پالهی گیادرون **کسی که با داس دسته کوتاه گیاه درو کند.**

قهره قمه: گمهی چاوشارکی **قایم موشك بازی.**

قهره قهری: قهره قمه **قایم موشك بازی.**

قهره قه ساب: ناوی گوندیکه له موکوریان **نام روستایی است.**

قهره کردن: سو راغ کردن، سو سه کردن، سو سه کردن **سراغ کردن، بوبردن از کاری.**

قهره که وتن: تشوون که وتن، نزیک بونه و **در دشترس فرار گرفتن، نزدیک شدن.**

قهره گوکل: ناوی دو گونده له کوردستان به کیان به عسی ویرانی کرد **نام دروستا در کرستان است که یکی را بعثیان ویران کردند.**

قهره لولو: نالو بوخارا، هدو زه ره شه **آلو بخارا.**

قهره لی: ۱) قهره لسو: ۲) ناوی دی به که له کوردستانی موکری **۱) آلو بخارا: ۲) نام دهی است.**

قهره مام: ناوی پریکه له په رکانی پاسور **از ورتهای پاسور.**

قهره موسالی: ناوی گوندیکه له موکوریان **نام روستایی است.**

قهره مه: داروکه‌ی بی ریشه بوجاندن، قرم **قلمه.**

قهره سوس: ناوی پریکه **گیلاس.**

قهره سو: ناوی چمیکه **نام روختانهای است.**

قهره سون: ده فریکی له سواله تهد و ده می همراهه **خ گلین دهان گشاد.**

کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

قهره چور: جو ری شمشیری ده خوارف **نوعی شمشیر خمیده.**

قهره چوران: سواره ناگادری **ریوانان** **نام روختانهای است.**

قهره چول: ۱) بیوانی زور پان و بهرینی بی گیا و ناوه دانی: ۲) دوامین کسی ما له عه شرهت **۱) بیابان برهوت: ۲) آخرین بازمانده از عشیرت.**

قهره چه تان: له مو گوندیکه کوردستانه که به عسی کاولیان کرد **نام روستایی در کرستان که بعثیان آن را ویران کردند.**

قهره چه لان: ناوی گوندیکه له موکوریانی کوردستان **نام دهی است.**

قهره چهم: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **نام روستایی در کرستان که توسط بعثیان ویران شد.**

قهره چه ناخ: قهره چنان **وراج.**

قهره چه ناخ: قهره چنان **وراج.**

قهره چچی: ۱) سریه خنلی قهره: ۲) بریتی له قهره چناخی بی تابر و **۱) کولی: ۲) کنایه از وراج بی آبر و.**

قهره چیوه: داربست بخانوچا کردن **داربست بنایی.**

قهره چیه کوله: بریتی له زنی بی حمایاف **کنایه از زن پرزو و وراج.**

قهره خان: ناوی گوندیکه له موکوریان **نام روستایی است.**

قهره خرچه: نه گدیستوی قارپوز به شلکی، خرچه **خر بزه کال.**

قهره خرمان: فریکه دخلی برزاو **غله دلمل بوداده.**

قهره خرمان: قهره خرمان **نگا: قهره خرمان.**

قهره دار: جو ری داری همیشه شیندو گهلا درزیه **درختی است از گروه کاجیان.**

قمره داشی: داوه تیکه، جو ری هدلهزکی **نوعی رقص گروهی.**

قهره داخ: شاریکی کورده به عسی ویرانی کرد **شهری در کرستان که بعثیها ویران کردند.**

قهره داغ: ناوی ناوچه شاریک و چند دی له کوردستان که بعث کاولی کردن **نام منطقه و شهری و چند روستا در کرستان که بعثیان ویران کردند.**

قهره ددهره: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **نام روستایی در کرستان که توسط بعثیان ویران شد.**

قهره زاخ: ۱) زور گرینوک: ۲) چنه باز **۱) همیشه گریان: ۲) وراج، یاوه گو.**

قهره سارم: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **نام روستایی در کرستان که توسط بعثیان ویران شد.**

قهره سالم: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **نام روستایی در کرستان که توسط بعثیان ویران شد.**

قهره ساو: گیای لیکه‌هالا و بو بهندی ناو دا بهست **گیاه به هم پیچنده برای مهار آب.**

قهره س: گیلاس **گیلاس.**

قهره سو: ناوی چمیکه **نام روختانهای است.**

قهره سون: ده فریکی له سواله تهد و ده می همراهه **خ گلین دهان گشاد.**

- قهز: ناوریشمی خاوه **ف** ابریشم خام، فر.
- قهزا: ۱) بله، به سرهاتی ناخوش: ۲) قدره بوری سی فهوتاو؛ (نویزه که قهزا کمهو): ۳) حومی خودا: (قهزای خودایه) **ف** ۱) بله، مصیبت:
- ۲) جبران مغافات: ۳) حکم خداوندی.
- قهزات: دهدو به لای تو: (قهزات لمالم، قهزات گرم) **ف** درد و بلای تو.
- قهزاتمه: گوشتناوی خست و خول **ف** آبگوشت غلیظ و کم آب.
- قهزاته: روزنامه **ف** روزنامه.
- قهزار: ۱) زندگانه هون، کهنسی که ورده مُسُرُ دهونته وه: ۲) هوایه کسی قام، تاهه نگیکی گورانی: ۳) ناوریشم فروش **ف** ۱) علاقه بند: ۲) آهنگی است: ۳) ابریشم فروش.
- قهزان: قازان، بدروشی مس **ف** پاتیل.
- قهزانچی: بدروش ساز مسگهر **ف** دیگ ساز مسگر.
- قهزاگیزه وه: به لایکر **ف** بلاگردان.
- قهزاوبه لآ: قهزا **ف** قضاء خدا.
- قهزاوه گیز: قهزاگیره وه، به لایکر **ف** بلاگردان.
- قهزبین: ۱) شاریکه قدمیم کوردنشین بوده: ۲) جوزی تیخی خهنجه **ف** ۱) هزوین: ۲) نوعی تیغ خنجر.
- قهزخوان: بدري داره بدن **ف** نانکش، چاتلانقوش.
- قهزره نتن: ناوریشمی خاو شی کردنده **ف** ابریشم خام را حلاجی کردن.
- قهزقوان: قهزخوان **ف** نگا: قهزخوان.
- قهزقهوان: قهزخوان **ف** نگا: قهزخوان.
- قهزک: قدره **ف** درختجه است.
- قهزکوان: قهزخوان **ف** نانکش، چاتلانقوش.
- قهزمه: قازمه، پاج **ف** کلنگ زمین کن.
- قهزواون: قهزخوان **ف** چاتلانقوش.
- قهزواون سم: دره وشمی ده نکه قهزواون سمین بو ته زبیح **ف** درفش چاتلانقوش سفتنه.
- قهزه ب: ۱) کلوش، لاسکی ده خل: ۲) جمرگ، جگه **ف** ۱) ساقه غله: ۲) جگر.
- قهزه ژک: قله باچکه، قشمه له، قشمه **ف** راغمه.
- قهزه: قز، تویز الکی سه رشته قرشاوه **ف** کفک ترشیده.
- قهزه کرد گ: ترشاوی تویز الک به سره **ف** ترشیده کف کرده.
- قمس: ۱) خدیال له کردنی کاری: ۲) دل به کاهان، هیلنج **ف** ۱) قصد: ۲) تهوع.
- قساب: گوشت فروش **ف** قصاب.
- قسابخانه: شوئنی که مالاتی گوشتی لئی سه ره بربن **ف** قصابخانه.
- قسابی: ۱) کاری قساب: ۲) دوکانی قساب **ف** ۱) قصابی: ۲) دکان قصاب.
- قهسار: کهنسی که جلک و کوتالی خدّلک به باره ده شوا، گازر **ف** گازر.
- قهده مینا: قدره بینه **ف** قره بینه، نوعی گلت.
- قدره میوک: توئینی داری تری که بعر نایه نئی و فری ده دری **ف** جوانه بی تمر تنه تاک که هرس می شود.
- قهدهن: قالان، شیر بایی **ف** شیر بها.
- قهده ناز: بالداریکه له دهدم ناوان ده ری **ف** از برندگان آبی است.
- قهده نتو: تارمایی **ف** شیخ، سیاهی از دور.
- قهده نیه: دوهه مین کوتانی چه لشوک بدندگ **ف** برای بار دوم کو بیدن شالی در دنگ.
- قهده: تیر گوشت، پر گوشت، گوشتن **ف** چاق.
- قهده واش: قمر واش، کلفهت **ف** کلفت خانه.
- قهده وانه: ده فری شیو تیدا خواردنی سهربازان **ف** ظرف غذا خوری سر بازی.
- قهده وقوته: بریتی له فه قیر و هزاری لادی **ف** کنایه از فقیر و بیچاره روستایی.
- قهده ولول: ۱) پاسدهر، نیشک گر: ۲) سیره هی تنه نگ **ف** ۱) پاسدار: ۲) مگسک تفنگ.
- قهده ولخانه: بندکی پاسداران **ف** پست پاسداران.
- قهده ونه: ۱) کرمی ساو میوه و شک: ۲) کرمی که شک **ف** ۱) کرم میوه خشک: ۲) کرم کشک.
- قهده ویس: گوندیکی کور دستانه به عسی کاولی کرد **ف** نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.
- قهده ویوی: ۱) قدره بود: ۲) گوشتني: ۳) جوری گندوره، جوری فاته بور **ف** ۱) تلافی، جبران خسارت: ۲) چاقی: ۳) نوعی خربزه.
- قهده ویته: ملیخی نور و بایانه، بوبن باخ **ف** کراوات.
- قهده ویران: ناوی گوندیکه **ف** نام دهی است.
- قهده ویله: قدر و له **ف** تختخواب.
- قهده هه نجیر: گوندیکی کور دستانه به عسی کاولی کرد **ف** نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.
- قهده بی: ۱) گندوره دی قدره وی: ۲) زیانی ره عیته بی جووت و گا **ف** ۱) نوعی خربزه: ۲) زندگی خوش نشینی در روستا.
- قفری: نوقره، سهیر، ثارام **ف** شکیب.
- قفری: قدره، تاریکی **ف** تاریکی.
- قهریتاخ: گوندیکه له کور دستانه به عسی ویرانی کرد **ف** از روستاهای ویران شده کردستان توسط بعثیان.
- قهريز: پریزی له قور و برد له دهوری سهربان بو تهود له خدّلک دیارنه بی **ف** دیوار کوتاه پیرامون یام.
- قهريز: گمار، چلکن، پیس، پو خل **ف** کیف.
- قهريزی: ۱) بازی چاوشارکی: ۲) وشهیده که له بازی چاوشارکی دا ده گوتري **ف** ۱) بازی قایم موشک: ۲) اصطلاحی در بازی قایم موشک.
- نه نینه: چه لشوک بود و هم جار لمدینگ دان **ف** دنگ زدن دوباره شالی.

رختشوی.

قهسارا: لدو گوندانه‌ی کوردستانه که به عسی کاولیان کرد **[روستایی]**
در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.

قهساس: توله، حه بیف **[کیفر].**

قهساسه: قهساس **[کیفر].**

قهسماو: قهساب **[قصاب].**

قهساوخانه: قهساخانه **[قصاصاخانه، کشتارگاه].**

قهساوی: قهسابی **[نگا: قهسابی].**

قهسپ: (۱) سواو، ساویا؛ (۲) خورمای همه‌خراب، کوردکوزه **[۱]**

ساییده: (۲) نوعی خرمای نامرغوب.

قهسپیه‌تو: تقدیسی درشت **[توت سفید درشت دانه].**

قهست: (۱) قفس؛ (۲) چیروک **[۱] (قصد: ۲) قصه.**

قهستاکرن: چیروک‌گوتن **[قصه‌گفتن].**

قهستور: جوئی فاسوئی به کوئنه **[فاستون ماهوت].**

قهسته‌سهر: (۱) دوزمنی زور سه‌خت؛ (۲) ختم، بقہ **[۱] دشمن**

خطراناک: (۲) خطر.

قهسته‌قول: قبرسه قول **[مدفعه الاع].**

قهسته‌م: سویند، سوند **[سوگند].**

قهستی: (۱) زدل، بدراست؛ (۲) به گالته، نهزاد **[۱] عمداء؛ (۲) از سر**

شوخی، به شوخي، غیر جدی.

قهسخوان: قهخوان **[نانکش، چاتلانقوش].**

قهسدانه: له قهستی **[عدم].**

قهسر: (۱) تدن، سری لهدسرمان؛ (۲) خانو بمهی زل و جوان **[۱] کرخ**

از سرما؛ (۲) کاخ.

قهسرخوارو: گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد **[از رستاهای ویران شده کردستان توسط بعثیان].**

قهسران: سریون لهدسرمان **[کرخیدن از سرما].**

قهسراندن: شوشتنی جلاک لدای جلشوری دوکاندار **[شستن لباس در مغاره لباس‌شویی].**

قهسرکنی: دوگوندی کوردستان بدم ناوه به عسی کاولی کرد **[دو روستا به این اسم در کردستان توسط بعثیان ویران شده است].**

قهسری: له گوندانه کوردستانه که به عسی کاولیان کرد **[روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند].**

قهسریک: ده فری میزی ژارو که له زیر بیشکه داده نزی **[لگن شاش زیر گهواره کودک].**

قهسرین: قهسران **[کرخیدن از سرما].**

قهسساب: قهساب **[قصاب].**

قهسسار: قهسار **[نگا: قهسار].**

قهسف: (۱) پاژیازی گوشت بودا به شین و فروش؛ (۲) تدن، سری، قفسه،
قولف؛ (۳) بومباران **[۱] گوشت قطعه قطعه برای توزیع و فروش؛**

(۲) کرخ از سرما؛ (۳) بیماران.

قهسفاندن: لدت لدت کردنی که لاکی حه بیان **[قطعه قطعه کردن لاشه]**

حيوان.

قهسف کردن: بومباران کردن **[بمباران کردن].**

قهسفین: قفسان، سریون لهدسرمان **[کرخیدن از سرما].**

قهسقان: قهخوان **[نانکش، چاتلانقوش].**

قهسقهوان: قهخوان **[چاتلانقوش].**

قهسکان: قهخوان **[چاتلانقوش].**

قهسکوان: قهخوان **[چاتلانقوش].**

قهسلاخ: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **[نام روستایی در**

کردستان که توسط بعشان ویران شد.

قهسناخ: قاسناخ **[نگا: قاسناخ].**

قهسناغ: قاسناخ **[نگا: قاسناخ].**

قهسناغه: قاسناخ: (قفت لمیده که قهسناغه جوی کهم ناده می و هیشتا

لده) «شیخ رهزا» **[نگا: قاسناخ]**

قهسنی: قسنی **[نگا: قسنی].**

قهسوان: قهخوان **[چاتلانقوش].**

قهسه: فسه، تاختافت، نیشتمغالی، پهیف **[سخن].**

قهسه‌بچه: شاروکه **[تهرک].**

قهسه‌به: شاروکه **[تهرک].**

قهسه‌توره: غهداره، قهداره **[قداره].**

قهسه‌ل: (۱) پاساخور؛ (۲) پریزه کلوش دوای درونه وه؛ (۳) چهت و کای

درشت **[۱] پاساخور، پس مانده در آخر؛ (۲) ساقه‌های غله بعد از**

درو؛ (۳) کاه درشت.

قهسه‌لی: لهدسرمان رهق بیون **[از سرما بخ زدن].**

قهسه‌لی: جوئی تفه نگ **[نوعی تفه].**

قهسم: قهسته، سوئن، سویند **[سوگند].**

قهسم‌خواردن: سویند خواردن **[سوگند یاد کردن].**

قهسم‌خور: سویند خور **[متهد، بیمان پسته، قسم خورده].**

قهسم‌دان: سویند دان **[قسم دادن].**

قهسم‌د کم: سویند خوم **[سوگند یاد می کنم].**

قهسم‌هار: قهسم خور **[پیمان پسته، قسم خورده].**

قهسيان: دل بده کاهان، هتلنج دان **[تهوع و قی].**

قهسيده: پارچه شیعری دریز **[قصیده].**

قهسيل: قهرسیل **[نگا: قهرسیل].**

قهسيلک: چاندنی تون بونه تل کرد نه وه **[بذر افشاراند برای نشا].**

قهسيله: جوئی کهوجکی دارین **[نوعی قاشق چوبین].**

قهسيبو: رشانه وه، هيلنج دان **[قی، تهوع].**

قهسيه: (۱) قسه، قسيه؛ (۲) قهسيده **[۱] سخن؛ (۲) قصیده.**

قهش: (۱) حدویانی تویل سی؛ (۲) بریتی له شوم **[۱] حیوان پیشانی**

سفید؛ (۲) کنایه از نحس.

قهشا: سه‌هولی ناسک، جه لغه **[پیغ تازه].**

قهشارتن: تیخول لئی کردن وه، پاکردن **[بوسته کردن].**

قهشاف: قهله‌شی لیوق **[ترک لب].**

بر دمیدن خوشە غلە؛ ۲) بىندىنى و...؛ ۳) خم چوگان؛ ۴) غاز؛ ۵) سرفە؛ ۶) پاروى قايقرانى؛ ۷) حلقە نخ و ريسمان و...؛ ۸) اندازە محيط؛ ۹) بناهگاه؛ ۱۰) صخرە.

قەفا؛ پىشت: (بىدەقەفاوه بىخەفە) ئېشت.

قەفارى: دارى يېتىۋانەيى دەرگاڭ چوب پىشوانە در. قەفارە: قەفارە ئىنگىا: قەفارى.

قەفازى: ۱) بازى بلند، پەرىن بە بازى؛ ۲) گوندىكى كوردىستانە بە عىسى كاولى تىرىدە ئىنگىا: ۱) پىش، جەش؛ ۲) نام روستايى در كوردىستان كە تو سەپەت بىشيان ويران شد؛ ۳) بىزندە اى است آبزى.

قەشان: ۱) قەش؛ ۲) گوندىكى كوردىستانە بە عىسى كاولى تىرىدە ئىنگىا: ۱) نىگا: قەش؛ ۲) نام روستايى در كوردىستان كە تو سەپەت بىشيان ويران شد؛ ۳) بىزندە اى است آبزى.

قەشاوا: ۱) قۇراو بە سەھولەدە؛ ۲) زەنك ئەنگىا: ۱) گل ولايە هىزماه با يىخ؛ ۲) قىسو.

قەشاواش: زەنك ئەنگىا قىسو.

قەشاوايى: ۱) تۈزىي ناسكى سەرەمەورى؛ ۲) بەترۇك، تويىخى بان زام ئەنگىا: ۱) قىسر بازىك روپ خىمىر؛ ۲) كېرىغە زخم.

قەشاوايش: زەنك ئەنگىا قىسو.

قەشپايدى: دزاو، شىر، لە كاركەتونۇق كەھتە و از كار افتادە.

قەشتاندن: ۱) بەسۇكايەتى دەرگىردىن، تزوگىردىن؛ ۲) لەتىكۈل دەرھەنائى كۆزىرو بادام؛ ۳) لەقاپىرچى كەرەتەوەي جانەورى سەددەف دار ئەنگىا: ۱) دك كىردىن، بىرون رانىدىن؛ ۲) از بىوست سخت دراۋىردىن مغۇر كەردىن، بادام؛ ۳) دراۋىردىن چانور صىف دار از صىفسى.

قەشتى: تزوگىر اۋەنەدە شىدە.

قەشتىين: قەشتاندىن ئىنگىا: قەشتاندىن.

قەشقۇيل: ۱) تېخۇلە هللىكىدى بەتال؛ ۲) هەنجىرى وشكى خراب ئەنگىا: ۱) بوسىتە خالى تەخىم مرغ؛ ۲) انجىر خىشك نامىرغوب.

قەشقەقە: ۱) سۇمۇ، بەدەفەر؛ ۲) بەدەخت، قەرە بەخت؛ ۳) تارەزۇ: (ئەلەپىي جايىرە، دايىم لە قەشقەقە كەردىر و جەودا) «نالى» ئەنگىا: ۱) نەس؛ ۲) بەدەخت؛ ۳) آزىز.

قەشقەملە: قەشقەل ئەنگىا زاخچە.

قەشقەلىك: تەلاسەدار ئەنگىا تراشە چوب.

قەشقىلەنەن: قەشقۇيل ئىنگىا: قەشقۇيل.

قەشقىلەنەن: قەشقۇيل ئىنگىا: قەشقۇيل.

قەشم: قەلسىنىي بىست لە سەرمان ئەنگىا تۈرك يوست از سرما.

قەشمەر: ۱) گالىئە جاز، جىيگەتى تېزىكى كەردىنى خەلك؛ ۲) جۈرى مەيمۇن؛ ۳) كەسى مۇي پېش سەرى رىنگ ھەلىساچىرى ئەنگىا: ۱) مسخەرە؛ ۲) نوعى بوزىنە؛ ۳) كەسى كە مۇي پېشانىش صاف قىچى شىدە باشد.

قەشمەرى: تېزىكىردىن بە خەلك ئەنگىا مسخەرە كەردىن.

قەشۇرۇنەن: قاشاغ ئەنگىا قىسو.

قەشەفر: ناواي دىي بە كە كوردىستان ئەنگىا نام دەھىي است.

قەشەم: قەشە ئەنگىا يىخ نازىك.

قەشەنەن: جوان، سەھىي ئەنگىا قىشنىگ.

قەشەنەن: قەشەن ئەنگىا قىشنىگ.

قدشىتىن: تەرەبۇن، چۈنى بىن گەرائەنەوە ئەنگىا رەفتەن بى بازىشتە.

قەف: ۱) جىيگەتى گوللى دەرھاتى خەلك؛ ۲) بەندى فامىش و حەبزەران؛ ۳) خوارايىي گۈچىجان؛ ۴) تەشكىمەت؛ ۵) قەف، كۆخە؛ ۶) سەھۇنلى كەلدەكلى خورىن؛ ۷) تالقەتى بەن و گورىسى و...؛ ۸) تەندازەيى دەرورە ئەستوراپىي؛ ۹) پەنائىغا، ئەنوا؛ ۱۰) گاشە بەردى زل لەچىپ ئەنگىا جاي

قەفلان: تەزىن لە سەرمە ئەنگىا كەرخ شىدەن از سرما.

قەفلەن: زېبەرى ئەستۇن، گەردنبەند، گەرداۋە ئەنگىا كەردىنىد.

قەفلەن: سەرپۇن لە سەرمان، قوقلىن ئەنگىا كەرخىدىن از سرما.

قەفوک: لاڭاۋى زۇر بەھىزى و تەۋۆرم ئەنگىا سىل بىسأر بىر آب و سرچ.

قەفوگۈل: جەنگىدى كۆلەنلى خەلە ئەنگىا موسىم شەكتەن خوشە غلە.

قەفەزە: مالى شۇلۇن يۇ بالىندە، بىر كەم ئەنگىا قەفسى.

قەفەزە: ۱) ئېسکى تەختى سىنگ؛ ۲) شىتى چاواه چاواه لە دار بۇ كىتب و

روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

قهلهاتنی شای: کیویکه ناسهواری لممیزینه له سرده له ناوجهی لاجان
کوهی است با آثار باستانی.

قهلهاتی موتاوی: ناوی دی یده افنا نام روستایی است.

قهلهاتجوغه: ۱) ناوی گوندیکه لمموکوریان؛ ۲) گوندیکی کوردستانه
به عسی کاولی کرد ۱) نام روستایی است در کردستان ایران؛ ۲)

نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

قهلهاج: ۱) قهراج؛ ۲) قولانج؛ ۳) بال، پیوانه هردوک دهستی وه کری
۱) جلگه بایر؛ ۲) طول میان شست و سبایه؛ ۳) میان هردو دست
و بازوی باز.

قهلهاجا: نشکنی شهواهه افکشیک شبانه.

قهلهاجن: قهلاپهچن اف نگا: قهلاپهچن.

قهلهاجو: قرآن، قرآن تی که وتن اف انقراض.

قهلهاجو: قهلاچو اف انقراض.

قهلهاجوالان: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد ۱) نام روستایی
در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

قهلهاجوتی که وتن: قرآن کردن، قرآن تی که وتن اف منقرض شدن.

قهلهاجوغه: دو گوندی کوردستان بدم ناوی به عسی کاولی کرد و داده
روستا به این اسم در کردستان توسط بعثیان ویران شده است.

قهلهاجوکردن: قرآن تی خستن اف از بین بردن، منقرض کردن.

قهلهاجی: ۱) تاگادری قهلا؛ ۲) قاپ و مس سبی که رهه اف ۱) دزدار،
کوتول؛ ۲) صفار رویگر.

قهلهاخ: تپاله، فالاخ اف تپاله.

قهلهاخدان: تپالدان اف جای تپاله.

قهلهاخ: قالانخی، مادام، پارچه هی زهش اف پارچه سیاه.

قهلهاخ پوش: رهشیووش اف سیاه پوش.

قهلهادوش: نیوانی هردوک سه رشان اف میان هردو دوش، قلمدوش.

قهلهادوشه: قهلهادوش اف قلمدوش.

قهلهاده: قلاده، قلاته اف نگا: قلاده.

قهلهاریز: جوش دانی کون یا دهرگای ده فری کانزا به قلهای اف

جوشکاری سوراخ یا در ظرف فلزی.

قهلهاس: ۱) داسوکه؛ ۲) گیا به که ۱) پرز خوشة غله؛ ۲) گیاهی
است.

قهلهاستج: گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد اف از روستاهای
ویران شده کردستان توسط بعثیان.

قهلهاستنجی بچوک: لهو گوندانه هی کوردستانه که به عسی کاولیان کرد ۱)
روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.

قهلهاسوره: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد ۱) نام روستایی در
کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

قهلهاسویان: گوندیکی کوردستانه به عسی گاولی کرد ۱) نام روستایی
در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

قهلهاسیلکه: قالاوف اف کلاح.

کهل ویدل؛ ۳) شبکی سه رهبری پیاوچا کان اف ۱) قفسه سینه؛ ۲)
قفسه کتاب و کالا؛ ۳) شبکه مزار.

قهقهه: قهقهه اف جناغ.

قهقهنگیو: بدسره رهه کدا که له که کردن، بو شیشه توتنی لمصریه ک
که له که کراوی ده لین اف برهم ابیاشت.

قهقیز: پیوانه بوده دخل. له موکوریان بدرانیده به هشتاکیلویه اف قفین.

قهفچل: ۱) خلتی ناو سه بیل و ده منه سگار؛ ۲) لیکاوی ده؛ ۳) قسمی
بین شدرمانه اف ۱) رسوپ داخل چوب سیگاری و پیپ؛ ۲) لعب
دهن؛ ۳) سخن خلاف ادب.

قهقد: قدیده، قهفت اف دسته خنجر.

قهقر: ۱) قهیز، زگ ویستاو؛ ۲) بازداني به نهیم اف ۱) شکم قبض؛ ۲)
پرش.

قهقهه: ۱) بالداری کی خمیالی به ده لین ده خوینی و بال لیک ددها تاگر
ده گری و ده سوتی؛ ۲) بریتی له شتی تهوا و سوتاو اف ۱) قفسن؛ ۲)
کنایه از سیاه سوخته.

قهقههس: قهقهه اف نگا: قهقهه.

قهقهه: شیرنیات و قهند له زاروهی بچوکان دا، قاقد اف شیرینی در
گوش بچدها.

قهه: ۱) قالاو؛ ۲) بوقله، عله شیش، عله عدلو؛ ۳) تازه لی یدک گوئی؛
۴) ید کجاو؛ ۵) قهقی قامیش؛ ۶) به زمان، قفسزان؛ ۷) سمهه تای
جیگهی را کردن له بازی تو پرا کر دین دا اف ۱) کلاح؛ ۲) بوقلمون؛
۳) دام یک گوش؛ ۴) یک چشم؛ ۵) بندنی؛ ۶) سخنور؛ ۷) مرز دویدن
در بازی.

قهه: جیگهی پشتیند، که میدر اف کمر.

قهله: ۱) خانوی بنکه هی چه کداران له سه رکنو؛ ۲) مالی خان و ناغا؛ ۳)
زیندان؛ ۴) گه راند نمهوهی فه و تاو؛ (تو نیزه کانم قهلا کرده وه)؛ ۵) ناوی
چند گوندنه له کوردستان؛ ۶) قهلا یی، کانزایه کی سبی و نرممه پاقری
پی سبی ده کنه وه اف ۱) کلات، قلعه؛ ۲) خانه خان و ارباب؛ ۳)
زندان؛ ۴) تلاخی مافات؛ ۵) نام چند آبادی؛ ۶) قلع.

قهلهچن: ۱) لمصریه ک داندر اوی بلند؛ ۲) پراویز اف ۱) برهم
انباشتہ بلند شده؛ ۲) مالا مال.

قهلهات: مالی میر له سه رکنو اف کلات.

قهلهاتسیان: ناوی گوندیکه له کوردستان اف نام روستایی است.

قهلهاتان: ناوی گوندیکه اف نام روستایی است.

قهلهات ماران: ناوی کیویکه اف کوهی است.

قهلهاته: ۱) قلهاده؛ ۲) بدسره رهه که کراو اف ۱) قلهاده؛ ۲) برهم
انباشتہ.

قهلهاته زهش: ناوی ناوایی به که اف نام دهی است.

قهلهاته سوران: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد اف نام
روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

قهلهاته سوران: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد اف نام

قهلان کردن: داهاتنده له بازی **دا** خم شدن در بازی.

قهلانگ: **قدلارگ** چنگک.

قهلاوز: شاره زا، به لند، ری شانده **راهنما**.

قهلاوه: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **نام روستایی** در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

قهلایی: کازایی کی سهی نهرمه مسی پی سهی ده کهنهوه **قفع**.

قهلایی دمدم: شوینیکه له ناوچهی ورمی ناسهواری میزوی لئی به، خانی له پزیرین له لوی **زیاده** **محل زندگی** یکی از سرداران کرد با آثار باستانی.

قهلایی ره سولی سیت: ناوی ناوی به که له موکوریان **نام روستایی** است.

قهلایی: **قدلای** **قفع**.

قهلب: (۱) زه غمل: (۲) بریتی له پیاوی تممل: (۳) بریتی له ناراست **(۱)** ناسره: (۲) کنایه از تنبیل: (۳) کنایه از دور روی.

قهلباز: بازدانی گوره **پرش**.

قهلبه: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **نام روستایی** در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

قهلبه: (۱) ددانه سمر لیوه دیوار: (۲) عدیب، زده: (۳) لکمداد، لق: (۴) چقل، درک: (۵) مرمه ند: (۶) بزماری درشت **(۱)** ددانه لبه بام و دیوار، کنگره: (۲) زده: (۳) شاخه درخت: (۴) خار: (۵) سوهان: (۶) میخ درشت.

قهلبمز: (۱) رهون، ریزه بدردی کدیکه شاخ: (۲) قله مبار، بازی زل و همراه **(۱)** زنجیره سنگی کوه: (۲) پرش.

قهلبهزه: (۱) شپولی ناوی چهم: (۲) تافگه: (۳) گوندیکه له کوردستان به عسی وترانی کرد **(۱)** موج رودخانه: (۲) آبشار: (۳) از روستاهای ویران شده کردستان توسط بعثیان.

قهلبهزن: کهستی که باره زه غمل دروست نه کا **سکدن** قاچاق.

قهلبهزن: **قهلبهزن** **سکمن** زن قاچاق.

قهلبهن: پشتین، که مر به ند **کمر** بند.

قهلبیر: بیز نگ **غربال**.

قهلبیر: بیز نگ **غربال**.

قهلب: (۱) زدق، زوب: (۲) زه غمل، قله **(۱)** بر جسته: (۲) ناسره.

قهلبخ: (۱) قالاخ: (۲) کلاوه له پیسته مهر **(۱)** چوب زین: (۲) کلاه پوستین.

قهلبوت: پوچ، پوک، چاوی له گلینه خالی، گویزی پوچ **میان تهی، پوک**.

قهلبوز: قدریوس **قر بوس زین**.

قهلبیوس: قدریوس **قر بوس زین**.

قهلبیه: زه قابی، ده ریبوی **برامدگی**.

قهلبیل: ورده ته سپاب، خرت و پرت، شره و بره، شر و شاتال **خرت و پرت**.

قهلت: (۱) توندلیدان به تیخ و تهور. (۲) لهت: (قهلتی کرد) **(۱)** ضربت

قهلاش: مرؤی سوکو و یکاره **آدم ولگرد و هرزه**.

قهلاش: قلیش، فلاش **شکاف، ترک**.

قهلاشت: قلیشاند، فلاشت **شکافتن**.

قهلاشدن: قهلاشت، فلاشت **شکافتن**.

قهلاشکه‌ری: قلاشکه‌ری **نگا: قلاشکه‌ری**.

قهلاشکین: توپی زلی **لولدتر** **توب دورزن**.

قهلافه‌ت: (۱) سرو سیما: (۲) بلندی بالا: (پیاوی به قهلافه بُو) **(۱)** سیما، ریخت: (۲) بلندی قد.

قهلاقایمه‌ز: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **نام روستایی** در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

قهلاقوچ: بلندی به سریه کاکارا **برهم انباشتہ برآمده**.

قهلاقوچکه: (۱) قهلاقوچ: (۲) کاکله گویزی دره‌هاتوی بنی که‌ماهی سی: (به قهلاقوچکه دره‌هات) **(۱)** برهم انباشت: (۲) مغزگردی درسته.

قهلاقوچجه: قهلاقوچکه **نگا: قهلاقوچکه**.

قهلاقه‌لا: (۱) به سریه کاکرا اوی بلنده و بُوگ: (۲) چهند زیندانی ده ناویه کتردا: (۳) وشهیده که له بازی چاوشارکی دا، قدری قدری **(۱)** برهم انباشتہ برآمده: (۲) زندانهای تودرتون: (۳) اصطلاحی در قایم موشك بازی.

قهلاکردن: له سریه ک داتان **برهم انباشت**.

قهلاگ: ناسن و داری سمرخوار بُو میوه چنین و شتی لمچال کدو تو ده رهیتان **چنگک**.

قهلاگ: ناوی دی به که له لای سه قز **نام روستایی** است.

قهلاگر: (۱) توپی قهلاشکین: (۲) پیاوی نازا له شمر **(۱)** توب دورزن: (۲) شجاع.

قهلاگ: **قهلاگ** **چنگک**.

قهلان: (۱) دوباره مؤلمت دان له بازی: (۲) گیا کردن له دهشت: (۳) داهاتنده له بازی حمه زل دا: (۴) سینگی نزدیکی مل: (سری ده

قهلان خسته و **(۱)** مهلت دادن در بازی، آوانس: (۲) چیدن گیاه خورشی در صحراء: (۳) خم شدن در بازی پرش از روی پشت: (۴) چیب، گریبان.

قهلانچه: قشنهله، قزک، قدره باچکه **زاغچه**.

قهلاندن: (۱) سور کردنده له روندا: (۲) قال کردنی رون: (۳) کولاندن له ناودا: (۴) لمجنی هد لکندن و جولاندنده وی شتی قورس **(۱)** سرخ کردن در روغن: (۲) گداخن روغن: (۳) جوشاندن در آب: (۴) جباندن جسم نقلیل.

قهلاندوش: **قهلاندوش** **قلمدوش**.

قهلاندوش: **قهلاندوش** **قلمدوش**.

قهلاندوشکان: **قهلاندوش** **قلمدوش**.

قهلانقوچ: (۱) قهلاقوچ: (۲) له سر و دست ویستان **(۱)** برهم انباشته: (۲) برسر و دست ایستاندن، بالانس.

قهلانقوچکه: له سریه ک ویستان اوی بلنده و بُوگ **برهم انباشته بالا آمده**.

شدید با تیغ و تیر؛ ۲) برش.

قه‌لتاخ: ۱) قالنخ؛ ۲) پیشتری نهستوری ده باع‌دراو بُپینه کدوش [۱] قلناتی؛ ۲) چرم کفت دیاغی شده برای پینه کفش.

قه‌لتاخ‌لیدان: ۱) پینه کردنی بنی کدوش به چرمی نهستور؛ ۲) بریتی له زین کردنی نه سپ [۱] پینه کف کفش با چرم زخم؛ ۲) کنایه از زین کردن اسب.

قه‌لتاخه کون: بریتی له پیری زورهان [۱] کنایه از پیر لکته.

قه‌لتاخ: قالنخ، قالنخ [قلنات].

قه‌لتاخ‌لیدان: بریتی له زین کردنی نه سپ [۱] کنایه از زین کردن اسب.

قه‌لتاندن: ۱) برین به تیغ و تاور؛ ۲) بریتی له ده کردن [۱] بریدن؛ ۲) کنایه از راندن.

قه‌لت کردن: لهت کردن، برینهوه [۱] بریدن.

قه‌لت و برس: لهت له‌تی کموده لئی کردنهوه، درشت برین [۱] بریدن به قطعات درشت.

قه‌لتنه: ده دویت [۱] جاکش.

قه‌لتیبان: ده دویت [۱] جاکش.

قه‌لخ: پیشته‌ی لهده باع‌ندراوه [۱] بوسټ دیاغی نشده.

قه‌لخان: جه‌کیکی قدیم که له کموله‌ی کمرگدهن یان کانزا بویارازتن له شمشیر به دهستوه ده گیر، مه‌تال [۱] سهر.

قه‌لخانی: هوزیکی گموده کورده [۱] عشیرتی است.

قه‌لخدت: قه‌لافت، سهو و سیما [۱] سیما و قیافه.

قه‌لداس: داسو، قه‌لاس [۱] سیخچه، اخگل.

قه‌لزان: به خشکه‌و مانه‌ماته بوشتهک چون [۱] پاورچین رفتن.

قه‌لزاندن: به خشکه‌و مانه بوشتهک ناردن [۱] پاورچین فرستادن.

قه‌لزین: قه‌لزان [۱] پاورچین رفتن.

قه‌لس: ۱) ورهز، جارز؛ ۲) توره؛ ۳) دالگوشت، لهجه؛ ۴) ترسه‌نوك؛

۵) بی‌هونه، بی‌جه‌وهدر [۱] پکر؛ ۶) خشمگین؛ ۷) لاغر؛ ۴) بزدل؛

۵) بی‌هن، بی‌ارزش. ۷) *حصار* (حصار دادم فره)

قه‌لسوک: دالگوشتی بی‌هیزو توان [۱] لاغرمدنی.

قه‌لسه: هوی توره کردن [۱] انگیزه خشم برانگیختن.

قه‌لسه‌گیران: خرمیکی توره کردنی بُون [۱] کوشش در خشمگین کردن.

قه‌لسه‌میر: ۱) ترسه‌نوك؛ ۲) پیاوی خوبی [۱] بزدل؛ ۲) بی‌ارزش،

بی‌کاره.

قه‌لسی: ۱) جارزی؛ ۲) توره‌بی [۱] پکری، بی‌حواله‌گی؛ ۲)

خشمگینی.

قه‌لش: قلاش، درز [۱] شکاف.

قه‌لشان: قلیشان [۱] شکافه‌شدن، درزبردن.

قه‌لشاندن: قلیشاندن [۱] شکافتن.

قه‌لشاو: قلیشیاگ [۱] شکافته.

قه‌لشت: درز قلاش [۱] شکاف، درز.

قه‌لشین: قه‌لشان [۱] شکافته‌شدن.

قه‌لغاتو: له‌و گوندانه کوردستانه که به عسى کاولیان کرد [۱] روستایی

در کردستان که بعضیان آن را ویران کردند.

قه‌لغان: ۱) قه‌لخان؛ ۲) دروه‌کنگری و شکمه‌هه بُوگ [۱] سهر؛ ۲) ساقه‌هه خاردار خشکیده کنگر.

قه‌لغانه: نه خشیکه له چیچی چادردا [۱] نقشی در چیخ چادر.

قه‌لغرف: ۱) بازیه که بو زاروکان ده کری؛ ۲) بریتی له راکردن، هله‌تن [۱] نوعی بازی، کلاع پر؛ ۲) کنایه از فرار.

قه‌لغرف‌کردن: راکردن، ناواره بُون [۱] متواری شدن.

قه‌لغرفی: بازی قه‌لغرف [۱] بازی کلاع‌بر.

قه‌لغه: دهسته، کومه‌ل [۱] دسته، گروه.

قه‌لغه‌هه: ناوه‌هه‌لری، سدروه‌شین، تاگه‌گه، قه‌لبه‌هه [۱] آشمار.

قه‌لقاتندن: وله‌له‌تی خستن، راژاندن بملاو و بولاداد [۱] به هر طرف حرکت دادن و جنباندن.

قه‌لچوین: چوین.

قه‌لچشک: قشنه‌له، قزک، قمره باچکه [۱] زاغچه.

قه‌لقویله: شه‌مشیره، تاجه‌ری دارینی درگا له پشته‌وه دا خستن [۱] کلید قفل چوین.

قه‌لله‌له: ۱) پیسری کراس؛ ۲) پیسری کفني مردوک [۱] یقه پیراهن؛ ۲) یقه کفن.

قه‌لقيشک: قمره باچکه [۱] زاغچه.

قه‌لکلدن: به‌قیچی بُرین، هله‌لچین [۱] قیچی بُرکردن.

قه‌للاش: نه بلده‌خرج، ده سبلاؤ [۱] ولخرج، خراج.

قه‌للله: فیل، حیله، ده گهل ده‌للی ده‌لین؛ (قه‌للله ده‌لل ده کا) [۱] حیله. قه‌لماسک: قالماسک، قوچه‌قانی، که‌هنجیک، بدله‌قانی [۱] فلاخن.

قه‌لماسن: قه‌لماسک [۱] فلاخن.

قه‌لماسنگ: قه‌لماسک [۱] فلاخن.

قه‌لمراو: بالداریکی ره‌شی ماسیگره‌هه [۱] مرغ ماهیخوار سیاه‌رنگ.

قه‌لمراوی: قه‌لمراو [۱] نگا: قه‌لمراو.

قه‌لمن: قلیان [۱] چیق، قلیان.

قه‌لمنه: قملن، قلیان [۱] چیق، قلیان.

قه‌للو: قملن، قلیان [۱] چیق، قلیان.

قه‌للو: ۱) ناله‌بار؛ ۲) بردی لوسی ته‌ختنی چدم [۱] ناهنجار؛ ۲) شن صاف بستر رودخانه.

قه‌للوه‌رد: ۱) بریتی له دورمن به ترسه‌نوك‌دانان؛ ۲) بریتی له نابوت بُون [۱] کنایه از ترسو شمردن دشمن؛ ۲) کنایه از ورشکست شدن.

قه‌للوخه: ۱) نه‌سکوی؛ ۲) جوئی مر اوی ده‌ندوک‌پان [۱] ملاعه؛ ۲) نوعی مر غایبی.

قه‌لوده‌ل: زمان لوسی، فیل‌بازی [۱] چرب‌زبانی، حقه‌بازی.

قه‌لوز: پشت کوم، کور [۱] کوژیشت.

قه‌لوکه: گیایه که له پولکه ده کا ده خوری [۱] گیاهی است.

قه‌لۇن: ۱) قلیان؛ ۲) سه‌بیله‌ی کلک‌دریز [۱] قلیان؛ ۲) چیق دسته بلند.

قه‌لوهه: ددانی پیشده‌وه درنده [۱] دندان نیش درنده.

قه‌لوهز: ۱) قه‌لیزه، شه‌پولی روخانه؛ ۲) تاگه‌گه [۱] موج رودخانه؛ ۲)

۱) قلم: ۲) قلم نجاری و نگترانی؛ ۳) مبلغ؛ ۴) استخوان ساق و بازو؛ ۵) نای دست و پا، قدرت حرکت دست و پا؛ ۶) قلمه کاشتنی؛ ۷) پی شدن، قطع شدن.

قهله‌مان: قوتی قله‌موده که در قلمدان.

قهله‌مانه: مزی دواعنوس مزد عانویس.

قهله‌ماتین: بازی به قله‌مان بازی با قلمدان.

قهله‌م‌تُوج: نالای خوکار، بنویس بهمده که فی و شکوه فلم خودکار.

قهله‌مباز: بازی زل و هراوف پرش.

قهله‌مبازد: قله‌مباز پرش.

قهله‌مبازدان: پرین به نگاوی هراوف بریدن.

قهله‌میر: چه قوی چکوله بو قله‌مدادان قلمتران.

قهله‌مباشا: گوندیکی کورستانه به عسمی کاولی کرد نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

قهله‌مپاندان: خونویس، پاندان قلم خودنویس.

قهله‌متاش: قله‌میر قلمتران.

قهله‌متراش: ۱) قله‌میر؛ ۲) سمعتران، نالبه‌ند: (زمالتی دنی ناش، رسمه نحه‌تی قله‌لمتران / تمیران میری کونه، لیش و نله‌یاش) «مسه‌لی بو تانی» ۱) قلمتران؛ ۲) نعلبند.

قهله‌متهراش: قله‌میر قلمتران.

قهله‌مچی: بریتی له بازگانی توُن کر تاجر نتون.

قهله‌مدادان: نوکه قله‌لمتاشین قلم تراشیدن.

قهله‌مدان: قله‌مان قلمدان.

قهله‌مرداره: ۱) سفره نای شوینی راکدن له بازی توپه‌را کردین دا؛ ۲) بریتی له ژوانگه: (قهله‌مرداره‌مان فلان جی بی) ۱) سر میدان دو در توپ بازی؛ ۲) کنایه از میعادگاه.

قهله‌مرداری: قله‌مرداره نگا: قله‌مرداره.

قهله‌مزه‌ساس: جوری قله‌لم که مده که فی زوهای تیدایه و خونویس، میداد قلم مداد.

قهله‌مره‌و: نمو زه‌مینانه‌ی ده زیر ده سه‌لاتی که سئی یان ده وله‌تیک دایه قلمرو.

قهله‌مزریج: میداد، قله‌مزه ساس قلم مداد.

قهله‌مقویه: جوری قله‌لمزه ساس که شین ده نویس قلم مداد کمی.

قهله‌لم کردن: ۱) پرآندن به تیخ؛ ۲) تاشینی زدین لم لا ولاوه بی کردن، قطع کردن؛ ۲) نوعی اصلاح دیش.

قهله‌مگیر: سنگولکه ناسنیکه له ناساودا ابرازی در آسیاب.

قهله‌لم‌لیدان: ۱) قله‌لم‌ناترتن، داروکمی شینی بی‌ره گ جه‌قاندن؛ ۲) نویسینی خودایی: (خواهله‌می لیداوه ده بی وابی) ۱) کاشتن شاخه‌جوان؛ ۲) تقدیر.

قهله‌مندار: قله‌مرداره نگا: قله‌مرداره.

قهله‌مُون: قدل، عده‌لشیش، بوقله، بوقلموت بوقلمون.

قهله‌مُونه: قله‌لمون بوقلمون.

قهله‌مه: ۱) قدره‌مه؛ ۲) توانایی باسک و قاج ۱) قلمه؛ ۲) توان پای و

آشار.

قهله‌زه: ۱) قله‌زه؛ ۲) ناوی گوندیکه ۱) نگا: قله‌زه؛ ۲) نام دهی است.

قهله: گیاهی که گیاهی است.

قهله‌هاندن: له ناو بردن، هیچ بوته‌هیشنن از بین بردن.

قهله‌باچکه: قدره باچکه، قشقفره زاغچه.

قهله‌بازه‌له: قدره باچکه، قله‌باچکه زاغچه.

قهله‌بالغ: قدره بالغ شلوغی، ازدحام.

قهله‌بیز: زه کتی که ده ناو لو له قامیش دا گرم کرابی نوعی آغوز.

قهله‌بویه: تروپکی کیو فله کوه.

قهله‌بیسک: شن، شنه افسون.

قهله‌تُورک: لاسکه‌گیای قلور ساقه‌گیاه کاول.

قهله‌چیوار: له گوندانه‌ی کورستانه که به عسمی کاولیان کرد.

روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.

قهله‌خ: برنگ، برینگ دوکاره، قیچی پشم چیزی.

قهله‌خان: گیاهی کی بدزکه خارپی است.

قهله‌خدرمان: قدره خدرمان نگا: قدره خدرمان.

قهله‌هوش: قالاؤ کلاخ سیاه.

قهله‌هشکه: قله‌ههش کلاخ سیاه.

قهله‌زه‌شه: ۱) قالاؤ؛ ۲) ناوجه‌یده که له کورستان ۱) کلاخ؛ ۲) ناحیه‌ای در کردستان.

قهله‌زه‌اره: قدره باچکه، قله‌بازه له زاغچه.

قهله‌سابونه: قالاؤی بالره‌شی لهش خوله که و بی کلاخ خاکستری و سیاه.

قهله‌سابونی: قله‌سابونه کلاخ خاکستری و سیاه.

قهله‌ش: قلاش، قله‌لش درز شکاف.

قهله‌شان: قله‌شان شکافته شدن.

قهله‌ش بردن: درز بردن درز بردن.

قهله‌شت: قله‌شت شکاف، درز.

قهله‌شتون: قله‌اشتن شکافتن.

قهله‌شین: بالداریکه به قدی قدریک ده بیت و ره نگی که و بی پرنده‌ای است.

قهله‌شین: قله‌شین شکافته شدن.

قهله‌فر: قله‌لپر نگا: قله‌پیر.

قهله‌فیک: توته کان، جینچک، تروشکان چمباتمه.

قهله‌قندان: خله‌لتی گموره‌پیاوان بو زیرده ستان خلمنت.

قهله‌کوچک: قامکه‌توته، تلیاگچکه انگشت کوچکه.

قهله‌گورگ: جوری خمره‌له نوعی لاشخور.

قهله‌م: ۱) تالا، بنویس؛ ۲) ناسنی نوک‌تیزی و بک سنگ که بردو داری

بنی ده کوئن؛ ۳) نهندازه‌ی پاره: (قهله‌میکم پاره داوه‌تی)؛ ۴) نیسکی

درزیزی بهله‌ک و پاسک؛ ۵) هیزی دهست و پی: (به خه بدهه قله‌مه من

دهست و پیم شکا)؛ ۶) داروکمی بی‌ریشه بو چاندن، قدره‌مه؛ ۷) پرین

قهه‌ماره: ۱) ترومبلی سواری؛ ۲) رُوری چهند کهنسی له شهمنده فهردا
ف) ۱) ماشین سواری؛ ۲) کوپه قطار.

قهه‌مامه: ۱) قومامه؛ ۲) گیایه که ودک گدم ده چنی ف) ۱) نگا: قومامه؛ ۲)
گیاهی است.

قهه‌مان: وشكبوونی داری تعرف خشکیدن هیزم تر.
قهه‌ماندن: ۱) وشك کردنوهی داری تعره؛ ۲) جلک تئ وه شاندن؛ ۳) نان
بدناگر راداشتن؛ ۴) پاراستن ف) ۱) خشکانیدن هیزم تر؛ ۲) لباس بر
تثور تکاندن؛ ۳) نان بر آتش گذاشت؛ ۴) حمایت کردن.

قهه‌مبور: پشت‌چه‌ماون ف) کوز، پشت خمیده.
قهه‌مبه‌ر: لدو گوندانهی کوردستانه به عسی کاولیان کرد ف) روستایی
در کردستان که بعثیان آن را ویران کردن.

قهه‌مبه‌ره: قوبوله ف) بعب، گلوله توپ.
قهه‌مت: ۱) پیسیر؛ ۲) شه‌نگله بهمه که ته ف) ۱) گربیان، یقه؛ ۲) میوه
دوقلوی بهم چسبیده.

قهه‌متار: جانوریکه بوزله گورگ زلترو گوشت خوره، که متیار ف) کفتار.
قهه‌متال: ره‌گ و بنی گلار زیواس، ره‌گی کلاوبن ف) ریشه نوعی ریواس.
قهه‌متاندن: با بوله پیچ کردنی منالی ساوا ف) قنداق پیچ کردن بجه.
قهه‌متک: ۱) ده‌سر و که‌سی سه‌ری زنان؛ ۲) پشت‌مل ف) ۱) لچک؛ ۲) پس
گردن.

قهه‌متدر: ۱) ده‌مینی حده‌یوان؛ ۲) خذنمی بیقلی ورج ووشتر که بهنی تئ
ده خری؛ ۳) بریتی لم‌مری رزدوج‌کووس ف) ۱) بوژه‌بند؛ ۲) مهار،
خطام شترو...؛ ۳) کنایه از خسیس.

قهه‌متدرکراو: ۱) دهم به‌ستراو؛ ۲) بریتی له رزد، ره‌زیل، چکووس ف) ۱)
بوژه‌بسته؛ ۲) کنایه از خسیس.

قهه‌متدرکردن: ۱) دهم به‌ستن به زنجیر؛ ۲) بریتی له بینه‌نگ کردن ف) ۱)
بوژه‌بستن؛ ۲) کنایه از ساکت کردن.

قهه‌متدره: ۱) ثاوباره؛ ۲) گوندیکه له کوردستان ف) ۱) قنطره؛ ۲) نام
دهی است.

قهه‌متدری: قهه‌متدرکراو ف) نگا: قهه‌متدرکراو.
قهه‌متی: ۱) گریدراو بیوه‌ندی؛ ۲) تمهوده گیایه که لم‌دستاجی ده بیته‌وه
ف) ۱) وابسته؛ ۲) پر یک دست گیاه دسته شده.

قهه‌معج: ۱) نزیکی، تخون، قفره؛ ۲) پری ده‌ستیک، لاویچ؛ ۳) باو، پیچ؛
۴) چدی لوسی دم چدم؛ ۵) مو به‌قیچی‌یچی‌یاچن؛ ۶) دوزره، تازی
دوروه گ؛ ۷) په‌رتاوتی دار؛ ۸) بریتی له کلکی حه‌یوان ف) ۱) نزدیکی،
دردسترس؛ ۲) پریل کف دست؛ ۳) پیچ، تاب؛ ۴) شن صاف و
ساییده؛ ۵) موی با قیچی چیده؛ ۶) سگ دورگه؛ ۷) هرس درخت؛
۸) کنایه از دم حیوان.

قهه‌مجان: بازه‌لین ف) نوعی بازی با شن، به‌قل دوغل.
قهه‌مجاندن: بیچان، باویتی دان ف) بیچانیدن.

قهه‌مجچک: ۱) دوی بزن؛ ۲) قونچکی میوه؛ ۳) پشت‌مل ف) ۱) دم بزن؛ ۲)
دبناچه میوه؛ ۳) پس گردن.

قهه‌مج کردن: نیشان کردنی بزن و مه‌ز به هله‌چینی هیندی کولکه ف)

بازو.

قهله‌می: ۱) بریتی له باریک و جوان و ریک؛ ۲) بریتی له قسمی
خوینده‌وارانه که هه‌موکه‌س تئ نه گا ف) ۱) قلمی، باریک؛ ۲) کنایه از
سخن مغلق و دیرفهم، لفظ قلم.

قهله‌می‌ناسن: ناسنیکی کورتی سه‌رتیزه دارکارو سمعاتگهر ده کاری
ده کمن ف) قطعه‌آهنه که از ابزار صنعتگران است.

قهله‌ن: قالان، شیر بایی ف) شیر بها.

قهله‌ند: قملن، شیر بایی ف) شیر بها.

قهله‌ندور: دوره، گندور، گیایه که ف) گیاهی است.

قهله‌ندره: ۱) غدقیر، بهله‌نگاز؛ ۲) عه‌بدال، ده‌رویش؛ ۳) به‌ست‌زمان و
بی‌زیان ف) ۱) بی‌جیز؛ ۲) خانه‌بدوش؛ ۳) بیچاره و خجالتی.

قهله‌نده‌راوا: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد ف) نام روستایی
در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

قهله‌نگ: قله‌لادی تازی ف) قلاوه سگ شکاری.

قهله‌نگوی: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد ف) نام روستایی در
کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

قهله‌و: ۱) گوشتن، پرگوشت؛ ۲) چیشتنی چدور؛ ۳) برشی له
ده‌وله‌مندی زل ف) ۱) چاق؛ ۲) غذای چرب؛ ۳) کنایه از اثر و تمدن
کلان.

قهله‌وابی: چه‌ورابی چیشت ف) چربی غذا.

قهله‌ویون: ۱) گوشتن گرتن؛ ۲) بریتی له ده‌وله‌مندبوون ف) ۱) چاق
شدن؛ ۲) کنایه از اثر و تمدن شدن.

قهله‌وهز: قله‌بهزه ف) موج رودخانه.

قهله‌وهی: تبر گوشتنی ف) جاقی.

قهله‌هه‌ربهت: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد ف) نام
روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

قهله‌هین: له‌هین چون، شونه‌وار نه‌مان ف) از بین رفتن.

قهله‌ی: ۱) قاورمه؛ ۲) گوشتنی سوْردهه کراو ف) ۱) قورمه؛ ۲) گوشت
سرخ شده.

قهله‌یی‌فیاز: گوشتنی سوْردهه کراو به‌پیاز و تدماتهوه ف) گوشت با
گوجه‌فرنگی و پیاز سرخ شده.

قهله‌لیر: چلکن، پیس، په‌لوخ ف) چرکین، کتیف.

قهله‌لیسل: په‌به‌سیل، قوراوه ف) غذای ماست و گوشت.
قهله‌لین: ۱) جوشین لم‌سمر تاگر؛ ۲) سه‌بیله، ته‌لوبن؛ ۳) توانده، حله‌لین
ف) ۱) جوشیدن بر آتش؛ ۲) چیق؛ ۳) گداختن.

قهله‌لینوک: بریشکه، دانه‌ولهی بودراو لم‌سمر ساج ف) دانه‌های غله
بوداده.

قهله‌لینه‌ک: تاوه ف) تابه.

قهله‌لیه: ۱) قهله؛ ۲) چیشیکه ف) ۱) نگا: قدلی؛ ۲) غذایی است.

قهله: ۱) قهه‌متره، ثاوباره؛ ۲) قانگ، توری پوک؛ ۳) داری وشك ف) ۱)
ق Fletcher: ۲) ترب پوک؛ ۳) چوب خشک.

قهه‌مار: قومار ف) نگا: قومار.

پی خنکاندنی تاوانبار سیداره (۱) چنگک دکان قصابی: ۲) دار اعدام.

قهنتاری: چویله کوله کی زردی ده نگ خوش له زورده زیره ده کاف پرنده قتاری.

قهناس: ۱) زمینی خیج و خواری لایک ته سک و لایک پان: ۲) دهوره بدری مال (۱) زمین کج: ۲) برف انداز خانه.

قهناویز: خامه ک، پارجه کی تاوریشمی بهره نگی بنهوش یان نمرخه وانی ف قتاویز پارجه ای ابریشمی.

قهنهیل: لای جهاب اف طرف خب، یسار.

قهنتار: قهتاری چاره وی قطار ستور.

قهنتهر: قهمنته (نگا: قهمنه).

قهنتره: تاوباره، قهمنته اف پل آبرسان.

قهنج: ۱) باش، خاس، پهسته: ۲) جوان، خوشیک (۱) خوب: ۲) زیبا.

قهنجانی: پیاوه تی، جوان میری، چاکه، میرانی (مردانگی)، مردمی.

قهنج کرن: کاری چاک کردن، باش کردن (کار نیکو کردن).

قهتجه یسک: گیایه که بنه که ده خون. چهوره و تامی گویزه هندی دهدا ف گیاهی است.

قهنجی: ۱) چاکه، خاسی: ۲) جوانی، ده لالی (۱) خوبی: ۲) زیبایی.

قهند: قهن ف قند.

قهنداخ: تاوی کولادی شه کریکار او شکراب جوشیده.

قهنداخ: قهنداخ شکراب جوشیده.

قهندان: جیگه کی قهند قندان.

قهنداد: (۱) تاوی شیرن کراو به شه کر؛ ۲) قهنداخ (۱) شکراب: ۲) نگا: قهنداخ.

قهندرخ: گیایه که له گه نم ده چی ف گیاهی است شبیه گندم.

قهندرغم: قهندرخه (نگا: قهندرخه).

قهندشکین: چاکوچی قهندی ورد کردن ف قندشکن.

قهندن: کولین، کدن: (هدلی) قهند ف کدن.

قهندو: قهندان ف قندان.

قهندول: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد ف نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

قهنده: ۱) پاس قهنه، سه بیله کلک دریز؛ ۲) نیر گله، قلیان تاوی (۱) چیق دسته بلند؛ ۲) قلیان.

قهنددهدار: نوکمری که له دیوانی کهوره پیاودا کاری قلیان و سه بیله تیکرده (نکروکی) که کارش قلیان و چیق آماده کردن است.

قهنده ریز: توتنی ناماوه کراو بو سه بیله (توتون آماده شده برای چیق).

قهنده کیش: نالووه به توتن کیشان (دو دی)، معتمد به توتون کشیدن.

قهنده هاری: جو ری توومی گه نم ف نوعی گندم.

قهندی: غه لدی، توله هی را (توله سگ شکاری).

قهندیل: ۱) چرای بهنه بانمه دالهقاو؛ ۲) تاوی چیایه کی زور بد تاوبانگ.

علامت گذاری دام با قیچی برکردن پشم و موی.

قه مچوغه: له و گوندانه کوردستانه که به عسی کاولیان کرد (روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند).

قه مچوک: قاپوچکه ماست (نگا: قاپوچکه).

قه مچی: ۱) قامچی، شه لاخ؛ ۲) جوری خشلی زنانه (۱) تازیانه: ۲) نوعی زیورالات.

قه مرده دین: زه راله لوی بانمه و کراوی و شک کراو که وه ک نان ده جی، نانه قیسی (لواشک).

قه مرین: بهستنی تاو بونه سه هول، بهسته له ک (یخ بستن).

قه مزه: ۱) نار، عیشه، عاشیره توه چم؛ ۲) بدرگ، بدرگی نوشته (عزمه و نازه): ۲) پوشش.

قه مزه نوشته: بدرگ نوشته (پوشش دعای نوشته).

قه مس: ناراستی، فیل و گزی (حیله و نیرنگ).

قه مسده: چاکتی گرمی زستانه که له سه ره وه ده بوسزی (کاپشن).

قه مسی: ناراست، ده غمل (دل) باز.

قه مک: دزی زه بریده دست و خیر (طرار) دزد ماهر.

قه مکمه: قه مک (طرار).

قه ملاخ: راوه که و بهی چه ک (گرفتن کبک در برف).

قه مور: قمبور (کوریشت).

قه موش: ساریز، تویخی باش پدرینه سه زام (الیام).

قه موشک گرتن: (۱) ساریز بون؛ ۲) کهشاو هاتنه وهی زه وی، بدگابون (۱) الیام یاقتن؛ ۲) نیم خشک شدن زمین آبیاری شده.

قهمه: قه داره (قمه)، غداره.

قهمه ره: (۱) تهسی سویی تامال زه ش، کوتی داوین تاریک؛ ۲) مردی گندم زه نگ، نه سمه؛ ۳) گوندیکی گوردستانه به عسی کاولی کرد (۱) کیت؛ ۲) گندم گون؛ ۳) روستایی در کردستان که توسط بعثیان

ویران شد.

قه مدرین: نانه قیسی، زه راله لوی بانمه و کراو (لواشک).

قهمه ره: قه ماره (نگا: قه ماره).

قهمه ری: پاره هی ورد، قوشه، فلس، شایی، فهتالی (پشیز) قهمه ریلی: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد (نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد).

قهمه زه: (۱) چه قوکیش، شه لاتی؛ ۲) که می له عاشورادا به قمه خوی بریندار ده کاف (۱) چاقوکش؛ ۲) قمه زن.

قهمه می: ره نگه، ونده چی، نه شتی، ده بی (شاید، گمان میر ود).

قهمه میش: (۱) قامیش، چیت، چیتک؛ ۲) پدره سیغاری که ناعزی نیاید و توتنی تی ده کن (۱) نی؛ ۲) نوعی کاغذ سیگار فیلتردار.

قهنه: شه کری پیکوه جه سیاوی درشت (قند).

قهنا: بهلانی کم، هیچ نه بی (حدائق)، اقلاء.

قهناراوه: گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد (از روستاهای ویران شده کردستان توسط بعثیان).

قهناراوه: چنگاله ثاسنی گوشت پیداره قاندنی قه سایبان؛ ۲) داری

قهواره: قهاره، بارست **حجم**.
 قهوارین: قهارت **نک** با تبع محتوای چیزی را بپرون آوردن.
 قهوش: کانزایه کی کون کونی کلک داره بُ کهف گرتنی چیشت
به کاردی، کدوگیر **نک** کفگیر.
قهواخ: قهواخ **نگا**: قهواخ.
 قهواق: مرؤی کاسه و گوژه کهر، هه و کهر، نیر بارکمر **سفالگر**.
قهوال: ۱) پیاوی ثابنی یمزیدی له پایه هه ره زیردا؛ ۲)
دهنگ خوش؛ ۳) جوئی تفه نگی قدمی؛ ۴) شبابه، جوئی بلوب **نک**
روحانی یزیدی دون پایه؛ ۲) خوش آواز؛ ۳) نوعی تنفس قدیمی؛
۴) نوعی نی نواختنی.
قهاله: قه باله **نک** قباله.
قهوان: ۱) قاپوره فیشه ک، قاوغ؛ ۲) سندوقی گورانی، گرامافون؛ ۳)
سه فحمدی گرامافون؛ ۴) جوئی گوله بابونه که چاوه گای بین نیزن **نک**
۱) پوکه؛ ۲) گرامافون؛ ۳) صفحه گرامافون؛ ۴) بابونه گاوه چشمی.
 قهوانچه: فری دراو، بُ دور ناویزراو **نک** پرت شده.
 قهوانچه دان: فری دان **نک** پرت کردن.
 قه وته: نابوره، حدشامات، کومه لی زور له مه ردم **نک** توده مردم.
قهوج: ۱) دم خوار؛ ۲) گیلوکه، کمم فام، ناتیگه یستو **نک** دهن کج؛ ۲)
ایله.
قهوچل: ۱) بیکاره، هیچ ای نه هاتو؛ ۲) له کارنه زان؛ ۳) شهریو شیر زه؛ ۴)
چلم و ناوی لوئی مندل **نک** ۱) بیکاره؛ ۲) ناشی؛ ۳) نامرتب؛ ۴)
آب بینی بجه.
قهوچه: ۱) شمویلاکه جو لاندن به ده می ناوه لمده؛ ۲) سدرلی شیواو
سرگردان **نک** ۱) جنبانیدن فک با دهن باز؛ ۲) سرگردان.
 قه وچه بُون: سرگردان بُون، دامان **نک** سرگردان شدن.
قهوچه قهوج: بریتی له قسسه کردنی زورو بین مانا: (وه سا به سیه
قهوچه قهوج **نک** کنایه از رازخاییدن.
 قهوچه کردن: ۱) دهم جو لاندنی ماکدر له کاتی گاندان دا؛ ۲) بریتی له
قسسه بیتم گوتون؛ ۳) بریتی له سرگردان کردن **نک** ۱) دهن جنبانیدن
ماده الاغ در حال جماع؛ ۲) کنایه از بیوه گویی؛ ۳) کنایه از سرگردان
کردن.
قهور: ۱) قه بر، گوئر، گلکو؛ ۲) ده رکراوی، وده رنراوی **نک** ۱) قبر؛ ۲)
دک.
قهوران: ۱) سدر قه بران، قدبرستان؛ ۲) ده رکران **نک** ۱) گورستان؛ ۲)
رانده شدن.
 قهوراندن: ده رکردن، قاودان **نک** راندن، دک کردن.
قهور پشکنه ک: چاله که، چاله که، قوره به شه، چوالو **نک** حیوان گورکن.
 قهور خه: قه برخه، خالیگه **نک** تهیگاه.
قهورسان: قهوران، گورستان، قدبرستان **نک** گورستان.
قهور کهن: که سی که قه بر بُ مردگ ده کولنی **نک** آدم گورکن.
 قهور کهنه: چاله که، چوالو **نک** حیوان گورکن.
قهوره: بُ به ند **نک** سوهان.

له کوردستان **نک** ۱) لوستر؛ ۲) نام کوهی معروف در کردستان.
قهندیله: ۱) قتله چرا، قوتله چرا؛ ۲) قوتکه هی سه ری کلاو **نک**
چراغ موسی؛ ۲) نوک تیز کلاه.
قهنگاس: قه ناس **نک** قه ناس.
قهنگه: قه نده **نک** نگا: قه نده.
قهنگه دار: قه نده دار **نک** نگا: قه نده دار.
قهنگه ریز: قه نده ریز **نک** نگا: قه نده ریز.
قهنگه کیش: قه نده کیش **نک** نگا: قه نده کیش.
قهنگه لاشک: قانگه لاشک **نک** نگا: قانگه لاشک.
قهنگه لاشک: قانگه لاشک **نک** نگا: قانگه لاشک.
قهنگه هاری: قه نده هاری **نک** نگا: قه نده هاری.
قهنه: قه نده، قه نگه **نک** نگا: قه نده، قه نگه.
قهنه دار: قه نده دار **نک** نگا: قه نده دار.
قهنه ریز: قه نده ریز **نک** نگا: قه نده ریز.
قهنه کیش: قه نده کیش **نک** نگا: قه نده کیش.
قهنوس: ره شی زوره ش **نک** سیاه غلیظ.
قهنوسی: بدره نگی زوره ش **نک** بدرنگ «قهنوس».
قهنه وشهی: پرسیاه - ندواهی؟ مه کین وانیه؟ **نک** مگرنه؟
قهنه به: هو رسی دیزیوکه سی چوارنه فهره، بیوه ته حتی له سه رنوستن **نک**
نیمکت، کانایه.
قهنه فل: گلاخونجه هی وشكده کراوی گولی داریکه زور بون خوش و بو
دوزمان دشی، میخه ک **نک** میخ.
قهنه قلی: سدر ته نگهی پالان **نک** ریسمان بالای تنگ پالان.
قهنه فله: قه نه په **نک** نیمکت.
قهنه ک: غرغمه، هرشنی که رسی له سدر هله لده کری **نک** قرقره.
قهنه واچه: ناوتخنی جلک **نک** آگنه لباس، لایه لباس.
قهنه هوه: قه ناویز، خامدک **نک** قنایز.
قهنه: ۱) بدجکه بزرنی که دیر له دایک بوبیت؛ ۲) تازه لی پوته کهی
دالگوشت **نک** ۱) بزغاله دیر زا؛ ۲) بز و گوسفتند لاغر و کوچک.
قهنه نیله: چرافتیله، قوتله چرا **نک** چراغ موسی.
قهو: ۱) ده نگی بهرز، قاو؛ (به قهه وانگی که)؛ ۲) قمد **نک** ۱) صدای بلند
و قوی؛ ۲) نگا: قه.
قهوات: نهربت، ناکار، خو، خو **نک** خوی و اخلاق.
قهواخ: ۱) تیکولی به تالی هیلکه و کوله که؛ ۲) قاپور **نک** ۱) پوسته
تو خالی؛ ۲) پوکه.
قهداد: ده دیت **نک** جاکش.
قهوار: ۱) ناوه روکی تیخول، کاکل؛ ۲) قوار، خو له که وهی بزیسکی
نهندور **نک** ۱) معز میوه؛ ۲) خاکستر تنور.
قهوارتن: به کولین ناوه روک ده رهینان **نک** با تبع محتوای چیزی را بپرون
آوردن.
قهواروک: کاکلی فدیرکه گویز **نک** معز گردی دلمل.
قهواروک: سیلک، قهوان **نک** صفحه گرامافون.

۲) باتحمل؛ ۳) بانفوذ؛ ۴) صحیح و سالم؛ ۵) نیر و مند؛ ۶) فراوان.
قهویت: ۱) سمریه رشتی خیزانی مردگ؛ ۲) راسپیر؛ ۳) قیم؛ ۴) کل سفارش کننده.

قهویتی: ۱) کاری قهویت؛ ۲) راسپیر؛ ۳) قیم؛ ۴) سفارش.

قهویل: قبول: (قهویله قهویله نیه و هیچ) قبول.
قهویله: ۱) خری قوله قله؛ ۲) قبیله، بهره باب؛ ۳) گوندیکی کورdestane به عسی کاولی کرد؛ ۴) کوتاه قدچاق؛ ۵) قبیله؛ ۶) نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

قهوین: قهوی نگا: قهوی.

قهوینتی: راسپیر سفارش.

قده‌هیلک: بندگ، ته‌سبک، تاشه نگاهش.

قهی: ۱) قده؛ ۲) بوچی؛ ۳) کهوايو، کهوايو؛ ۴) وشهیه که به مواتا: مانع: (قهی ناکا، قهی چیه؛ ۵) نهدی؛ ۶) رشانه‌وه: (شیره کهی قهی کردگه‌سنه) نگا: قده؛ ۷) چرا؛ ۸) پس، که اینطور؛ ۹) مانع، اشکال؛ ۱۰) آری؛ ۱۱) قی.

قهیا: ناوه بون پیاوان نام مردانه.

قهیاخ: ۱) گیا به که؛ ۲) به‌لمی پان و زل بون بارو پدرینه و نگا: گیاهی است؛ ۲) قایق باربری.

قهیاخوان: قهیاخ نازو قایقران.

قهیار: ۱) نینوکی دریزی به کسم که نهیتاشن؛ ۲) پنجه‌گیا؛ ۳) سوکه‌ناوی قادر؛ ۴) قفراغ، که‌تار؛ ۵) پنجی دریزی دریزه گوژه ناخن تراشیدنی ستور؛ ۶) بوته گیاه؛ ۷) مخفف نام قادر؛ ۸) کتار، گوشه؛ ۹) چسب درز ظرف سفالین.

قهیاره: قهداره غداره.

قهیاسه: باره‌ندی پان له چدرم باریند بهن چرمی.

قهیاسه‌دين: ناوی تاوایی به که نام روستایی است.

قهیاغ: ۱) بدلمی باریه‌راندنه و، قهیاخ؛ ۲) گیا به کی بالا بدرزی قهقهه‌فه نگا: قایق باربری؛ ۳) گیاهی است.

قهیبر: قدمبر نگاره میانبر.

قهیتان: شریت ناشته بافت باریک.

قهیتول: ناوی ناوجه به که له کورdestane ناحیه‌ای در کردستان.

قهیتولی: ۱) ناوه بون پیاوان؛ ۲) گوندیکی کورdestane به عسی کاولی کرد نام مردانه؛ ۳) نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

قهیتران: ۱) گیا به کی لاسکره سه؛ ۲) ناوی باله‌وانیکی چیروکه: (قاره‌مان و قهیتران) نگا: گیاهی است؛ ۴) نام گردی باستانی.

قهیچی: تورتو، مه‌قس نگیچی.

قهیچی بون: به تورتو بون نگیچی بر.

قهیچی کردن: پدرتاوتون به قهیچی: (له کولمت هرجی خارج بین سمری نه گریجه قهیچی که بلین با سمربرینی خارجی بونه ونه قی دین بون) «سالم» نگا: قهیچی بریدن.

قهی چیه: چمه‌بیی هدیده؛ مانع چیه؟ نگا: مانع دارد؟.

قهوز: پسوله‌ی حمساو، ره‌سید، قهیز رسید، قبض.

قهوزه: ۱) قوزه، جله‌شته‌ی سمر نا؛ ۲) قریزه بمرد نگا: خزه؛ ۳) گل سنگ.

قهوس: تاخیرمانگی پایز نگا: آذما.

قهوساو: ناودانی باع له تاخیر پایزدا بون پهنتای باع قرکردن آبیاری باع در آذمه برای دفع آفات.

قهوساوه: گوندیکی کورdestane به عسی کاولی کرد نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

قهوسه‌ل: مه‌تلوله نگا: چیستان.

قهوسه‌له: ۱) قسی بهزیک؛ ۲) قسی بدهیما نگا: سخن مملک آمیز؛ ۳) سخن رمز و اشاره.

قهوش: کلوشی سهر خویان ساقه‌های جمع آوری شده سر خرمن.

قهوغما: ۱) زور ناودان؛ ۲) خیزانی زور لهمالدا نگا: آباد؛ ۳) خانواده پیر جمعیت.

قهول: به‌لین، به‌یمان، شمرت، مدرج نیمان، عهد.

قهول: ۱) قهول؛ ۲) قهبل نگا: قهول؛ ۳) نگا: قهبل.

قهولان: قهبلان نگا: قهبلان.

قهولان: قهبلاندن نگا: از زیبایی کردن.

قهولک: توره کهی پچوکی وردہ شت نگا: توبره خرت و پرت.

قهولوپر: قدرداد، شمرت و به‌یمان توافق بر کاری.

قهولوپری: قهولوپر توافق.

قهوله‌ق: ۱) سورمه‌دان، کلتور؛ ۲) توره کهی چکوله نگا: سرمده‌دان؛ ۳) توبره کوچک.

قهوله‌ک: قهوله‌ق نگا: قهوله‌ق.

قوم: قوم نگا: قوم.

قوما: روی دا، پیش‌هات اتفاق افتاد، پیش آمد.

قومار: به‌سرهات و روداوی ناخوش و دل‌تازین حادثه دلخاش.

قاموسان: ۱) خرمان؛ ۲) رودان، به‌سرهات، قومان؛ ۳) پیر و زورهان، پیری له کارکوهه نگا: خویشان؛ ۴) پیشامد؛ ۵) پیر از کار افتاده.

قامومندن: نازاووه پیشوی نانهوه حادتها فریدن.

قاموما: روداوی ناخوش رویداد ناگوار.

قامومک: کدو سه‌راوی، کوله که‌سدراوی نوعی کدو.

قامومی: ۱) قدموا؛ ۲) ره‌چه‌له‌کی، گه‌لی نگا: قدموا؛ ۳) ملی.

قامومیان: قومیان، قومان اتفاق ناگوار افتادن.

قامومین: قومیان اتفاق ناگوار افتادن.

قامورک: کاکله‌گویزو بادامی فریلک مغز بادام و گردی هنوز نرسیده.

قاموه: تابشت، توانا، تاقه‌ت نگر و.

قاموه‌ت: ۱) قمه‌ه؛ ۲) وشهیه که وک نوخه‌ی: (قاموه‌ت ده وره لام) نگا:

نیرو؛ ۲) کلمه‌ای است نشانه دوستی، جانم.

قاموی: ۱) نهستون: (مل قمه‌ی)؛ ۲) به تاقت؛ ۳) ده‌سلاط‌دار؛ ۴) ساخ دوست: ۵) خورت، بدهیز؛ ۶) فریه، فره، گله‌ک نگا: ستری:

قهیماغ: توبیزی سمر شیر و ماست **س** سرشار، چربی روی ماست.
قهیمی: قدیمی، کوئه **ق** قدیمی.
قهیمین: ره بُونی نهندامی لهش **ف** سفت و سخت شدن اندام.
قهینا: نهدی نا، بوجی وانیده **ف** مگر نه اینظر؟
قهینات: قنیات، سهبویری، رازی بُون به بهشی خودا **ف** قناعت،
شکبایی.

قهیناخ: گیا به که **ف** گیاهی است.

قهیناغ: قامکده سکیشی چرمی درویندوانان، قامکدانه **ف** انگشت
بوش چرمی دروغ.

قهی ناکا: عدیبی نیه، نه شسته **ف** مانع ندارد، باشد.
قهینتر: قهینتره، قهینتره، پردی له تاو گوئزتهوه **ف** قنطره.

قهی نه: مه گمنه؟، مه گین وانیده؟ **ف** مگرنه؟

قهیوان: دوگوندی کورستان بدم ناوه بد عسی کاولی کرده **ف** دور و ستا
به این اسم در کردستان توسط بعثیان ویران شده است.
قیا: سهلا، پسلان، قیامه، زیانه وی دوای مرگ: (دهستی من دامنه نی

تو روزی قیا) «تالی» **ف** رستاخیز.

قیامه: قبا **ف** رستاخیز.

قیبله: روگه، قوبله **ف** قبله.

قیبله‌نوما: نامرازیکه لا دیاری ده کاف **ف** قبله‌نما.

قیپ: (۱) بدله کنهستور؛ (۲) لاسک نهستور؛ (۳) بدله کی یا؛ (۴) لژرو لاواز
ف (۱) ساق کلفت؛ (۲) ساقه کلفت؛ (۳) ساق پا؛ (۴) لاغر.

قیپبُون: لهربُون، گوشتشی لهش کمم کردن **ف** لا غرشن.

قیت: (۱) فنج، بلندوار است، راست راوه ستاو؛ (۲) زوب، زوق؛ (۳) خیل؛ (۴)
رُونی که شوانکاره دیدا به خاوهن بهز؛ (۵) پاژیکی بچوک له برشتنی دار
به تدور؛ (۶) لقی دار **ف** (۱) راست و بلند؛ (۲) بر جسته؛ (۳) لوج؛ (۴)
روغنی که شبان به گله‌دار می‌دهد؛ (۵) تراشه کوچک چوب؛ (۶)
شاخمه درخت.

قیتك: (۱) بدلوکه؛ (۲) کدشکمزدانی؛ (۳) لقی بچوکی دار، لقی ناسک **ف**
(۱) چوجوله؛ (۲) کاسه زانو؛ (۳) شاخه نازک درخت.

قیتکه: (۱) قیتک؛ (۲) زوبی پیچوک **ف** (۱) چوجوله؛ (۲) بر جسته کوچک.
قیت و قوز: بدژن راستی جوان **ف** بلندبالای زیبا و خوش تیپ.

قیته: (۱) کاورای قیت؛ (۲) همروداخ راست هد لچو، بوزنی ده لین **ف**
(۱) یاروی بلندبالا؛ (۲) دامی که شاخه‌های راست و عمودی دارد.

قیته‌قیت: بریتی له جغیلایه‌تی، هاتوچو بُونه زلی کردویی **ف** کنایه از
رف و آمد و حرکات عاشقانه.

قیته‌ل: چکوله‌ی زهق و زوب **ف** کوچولوی بر جسته.

قیچ: (۱) کدستی چاوینکی له چاوینکی بچوکتره؛ (۲) بلند، قوچ؛ (۳) خوار،
خیچ؛ (۴) سبی زورسی؛ (۵) بیچ، کم‌وسکه **ف** (۱) کسی که یکی از
چشمانش کوچکتر است؛ (۲) بلندمخر و طی؛ (۳) کج؛ (۴) بسیار سفید؛
(۵) اندک.

قیچ: جانوریکی چکوله‌ی زهشی ثمال سوره خوبنی زینده ورده مژنی،
کنج **ف** کلک.

قهید: (۱) قدی، عهیب و مانع؛ (۲) نالقدی ناسن؛ (۳) نالقه گوریسی تابار به
تاباره و دان؛ (۴) جومگه‌ی یه کسم؛ (۵) هموای گورانی **ف** (۱) مانع؛ (۲)
حلقه آهنی؛ (۳) رسماً حلقة شده را به لنگه بار چسبانیدن؛ (۴) مج
ستور؛ (۵) آهنگ ترانه.

قهیدک: (۱) جومگه‌ی یه کسم، قهید؛ (۲) زنجیری بهل بهندی یه کسم؛ (۳)
پراویز له دهروز پر بردا و نوین **ف** (۱) مج ستور؛ (۲) زنجیر پای
ستور؛ (۳) حاشیه نوشتر.

قهیدی: ماوهیک لمزمان: (قهیدی باوابی به لام روزی نهیت مندالی

کورد) «حامدی» **ف** مدتی.

قهیز: نهندازه، قهدر **ف** نهندازه.

قهیران: (۱) بهلین بُون کات دیاری گردن: (قهیران مان سه‌ری مانگ بن)؛
(۲) جه‌نگه‌ی توندو تیزی نهخوشی: (نه‌خوشیه چوار روز
قهیرانیه‌تی)؛ (۳) لوهوندانه کوردستانه که به عسی کاولیان گرد **ف**
(۱) میعادزمانی؛ (۲) بحران بیماری؛ (۳) روتایی در کردستان که
یعنیان آن را ویران گردند.

قهیره: (۱) به نهمنه تنر له جه‌نگه‌ی جوانی و لاوه‌تی: (قهیره کچه، قهیره
پیاوه)؛ (۲) له کارده رهاتگ: (نه‌سپه که قهیره یه)؛ (۳) بدرا نی په نج ساله
ف (۱) مسن تراز عنفوان جوانی؛ (۲) کارکشته؛ (۳) قوچ پنج ساله.

قهیسلک: (۱) عاسا، داروه کار؛ (۲) مشتوی خه‌نجد و ده‌سکی شیر؛ (۳)
باگردن، بان گلیز **ف** (۱) عصا؛ (۲) دسته شمشیر و خنجر؛ (۳) یام
غلتانک.

قهیسمه: (۱) تهذیق، قوفل، قفل، سری؛ (۲) پالشای زه لام **ف** (۱) کرخ از
سرما؛ (۲) پادشاه.

قهیسمه‌ریون: لم‌سرمان سر بُون **ف** کرخیدن از سرما.

قهیسمه‌رقو: چاوه نوازی زیاد **ف** انتظار زیاد.

قهیسمه‌ری: راسته بازار، گوزمه **ف** راسته بازار.

قهیسمی: (۱) زردالو؛ (۲) ده نکده خوشیه زردالو **ف** (۱) زردالو؛ (۲) هسته
شیرین زردالو.

قهیسمیل: قدرسیل **ف** نگا: قدرسیل.

قهیش: قایس **ف** چرم و زنی.

قهیقه: قه‌دیقه **ف** نگا: قه‌دیقه.

قهیقهیی: ره نگی تال **ف** قرمز روشن.

قهیقهخان: هیلکه‌مرونی به دوشاؤ، خاورونی به شوک **ف** خاگینه با شیره
انگور.

قهیک: بدله که، قدیاغ **ف** قایق.

قهیل: (۱) بلند، پدرز؛ (۲) سرعتیل **ف** (۱) بلند؛ (۲) سردار ایل.

قهیلوک: داوهل، داهوهل **ف** مترسک.

قهیله: گوشتشی و شکم‌بوی له هه‌مانده بوزنستان **ف** قورمه.

قهیم: (۱) قدیم، پیشونه، لم‌عیزینه؛ (۲) توندو قایم **ف** (۱) قدیم؛ (۲)
محکم.

قهیمساخ: (۱) توبیزی سمر ماست و شیر؛ (۲) تاردو رونی سوره و کراو
میوانی **ف** (۱) سرشیر، چربی بالای ماست؛ (۲) کاچی.

قیروسیا: جشن، هرجی ثبیت یا بینی **هرچه** بادا باد.

قیروقاج: قیراقاج **اریب**.

قیروقاج: قیراقاج **اریب**.

قیره: (۱) زرده بوق: (۲) زیقمه بالدار: (۳) کموتنی دنگ له زیقمه **د**.

(۱) حدای قوربا غه: (۲) جیغ پرنده: (۳) گرفتگی صدا از جیغ زیاد.

قیره: قور، گون پنهانم او **فتقی**.

قیره بون: ده نگ که وتن له بدر زیقاندن **خفه شدن** صدا از جیغ زیاد.

قیره تاو: قیرتاو **قیراندو**, اسفالت.

قیره قیر: زیقو همرای زور **جیغ** و فرید زیاد.

قیره گون: کاسنی له زیراندنی زوره و قور بوبنی **کسی** که از جیغ زیاد **فتقی** شده.

قیره گون: گون قور **فتقی**.

قیری: رهش به ره نگی **قیر** مشکی، سیاه همنگ **قیر**.

قیرین: قیری **سیاه** به رنگ **قیر**.

قیرین: (۱) زیقاندن: (۲) به رنگی **قیر** (۱) جیغ کشیدن: (۲) به رنگ **قیر**.

قیرینه: قیرتی هلسواو **قیراندو**.

قیز: (۱) دوت، قز: (۲) بیز **(۱)** دختر: (۲) حال از دیدن چیزی بهم خوردن.

قیز: (۱) بیز، دل تیکچون له دیتنی شتی: (۲) وشهید که له بازی دا واتا:

تمسلیم **(۱)** دل بهم آمدن از دیدن چیزی: (۲) اصطلاحی در بازی به معنی تسليم.

قیزبون: (۱) تمسلیم بون له بازی دا: (۲) ناشیرین بون **(۱)** تسليم شدن در مسابقه: (۲) زشت شدن بعد از زیبایی.

قیزبونه و: دل شیوان له دیتنی شتی **دل** بهم آمدن از دیدن چیزی.

قیزشیوان: قیزبونه و **نگا**: قیزبونه و.

قیزشیوان: قیزبونه و **نگا**: قیزبونه و.

قیزشیوانه و: قیزبونه و **نگا**: قیزبونه و.

قیزک: داریکی لیره واره **درختی** است جنگلی.

قیزکردن: قیزبونه و **نگا**: قیزبونه و.

قیزکردن: قیزبونه و **نگا**: قیزبونه و.

قیزبین: قیزکردن **دل** بهم آمدن.

قیزوک: بوکاوله، چدموله، چدموله **ام** کردن، پنجه گذاشتن.

قیزه: ناشیرین **رشت**.

قیزه ون: قیزه ون **نگا**: قیزه ون.

قیزه ون: (۱) شتی که مرد بیزی لی ده کا: (۲) مردی به بیز که کم شت ده خوا، دزخور **(۱)** چیزیکه حال آدم را بهم می زند: (۲) کسی که زود

دلش بهم می خورد.

قیز: (۱) دنگی تیز، زیره: (۲) قازو **(۱)** جیغ: (۲) زعن.

قیراندن: زیراندن **جیغ** کشیدن.

قیراندن: قیراندن، زیراندن **جیغ** کشیدن.

قیئقیژوک: زاروکی که زور ده زیقینی **بچه** جیغ جیغو.

قیچ قیچ: قرقره، ده نگی کولینی تاو به نهیم **صدای غلغل** زیاد آب.

قیچک: (۱) قیتک، بدلوکه: (۲) زردی تاچوخ **(۱)** چوجوله: (۲) زرد روشن.

قیچ کردنه و: (۱) چاویک قوچاندن و به چاویک روانین: (۲) له دوره وه بلند هاتنه بدرچاو **(۱)** با یک چشم نگاه کردن و چشمی را بستن: (۲) از دور بلند دیدن.

قیچمه ز: (۱) نابر و تکاو، بین شدم: (۲) ناکارخراب **(۱)** بی آبر: (۲) بدفتران.

قیچی: قهیچی، دویرد، تورتو، مقدست، مدقس **قیچی**.

قیخا: قوچا **کدخدای** ده.

قید: نالقی **تاسن** **حلقه آهی**.

قیدقید: قدقدی مامر **قدقد مرغ**.

قیدتینه: قهیدی نیه، قهی ناکا **اشکالی** ندارد.

قیر: کانزا به کی زشه له شوینی چالله و تی کون داده سنه که وی، فیل **(۱)** قبر.

قیر: (۱) پرتساو چوارناله: (۲) له نکاو بین دنگ و سدا: (قیر گرتم): (۳) ده نگی مریشك له ترسان **(۱)** تاخت: (۲) ناگهان بدون سرو صدا: (۳)

صدای مرغ از ترس.

قیر: قور، گون شور **فتقی**.

قیرا: بولیله، بدره بیان **اول** با مداد.

قیرات: (۱) پازیک له سی و شمش بازی مسقال: (۲) نامرازنکه جیوه و تیندا ده گهل گهرما په زده بینه و ده گهل سه رما داده کشی، گهرما پیو **(۱)** قیراط: (۲) دما منج.

قیراج: (۱) پهراویزی نوسراو: (۲) موی سه ری په رژو پلاوی شانه ته کراو **(۱)** حاشیه نوشته: (۲) موی زولیده.

قیراخ: که سنی که ده لنگ یان قوئی هدلما لیوه **پاچهورمالیده**.

قیران: زیقهی مریشك له ترسان **جیغ** مرغ از ترس.

قیراندن: زیقاندی مریشك **جیغ** کشیدن مرغ.

قیران: قیراندن **نگا**: قیراندن.

قیرایچ: قورباج، قهیچی، قامچی، تازیانه، شملاخ **تازیانه**.

قیرتاو: قیرتیدراو، به قیر دایپوشراو **قیراندو**, اسفالت.

قیرته بهق: جورنی ناله شانی له متول ته تراوی قیله تاکرواوه **سبد** **قیراندو**.

قیرچان: سیره سیر له ددان هاتن **صدای برهم ساییده** شدن دندانها.

قیرچاندن: سیره سیر له ددان هینان **صدای از دندانها** در آوردن.

قیرچین: قیرچان **نگا**: قیرچان.

قیرسیچم: (۱) بی چه قین، نه ساز: (۲) روزیل، رزد **(۱)** لجباز: (۲) خمیس.

قیرسیچمه: قیرسیچم **نگا**: قیرسیچم.

قیرقاچ: خواره که و پیچه که **اریب**.

قیرقاچ: قیرقاچ **اریب**.

قیرقیر: هدراو ز نازه نا: (کورو ته و ج قیرقیرانه) **هدو** و جنجال.

قیم: ۱) رازی بون: (قیما من نایه): ۲) بس و کیفایت (۱) رضایت:
۲) بس، کافی.

قیم تانین: رازی بون (راضی بودن).
قیم بی تانین: بی رازی بون، بی قایل بون (رو را دیدن).

قیمه: گوشتی نمنجندر او (گوشت خردشده، قیمه).
قیم هاتن: رازی بون (راضی شدن).

قیمه ت: نرخ، بایی (قیمت).

قیمه دار: ۱) به جهوده و هو ندر: ۲) گران (۱) هنرمند: ۲) قیمتی.

قیمه کردن: نمنجنینی گوشت (چرخ کردن گوشت).

قیمه کرن: قیمه کردن (چرخ کردن گوشت).

قیمه کیش: ساتوری چه ماوی گوشت ورد کردن: (روت و کو ناگر موژه و دک شیش و نه بروت قیمه کیش / میر و حه زلف و که باست جه رگی پاره می ناری به) (ناری)، (ساتور قیمه کش).

قیمیش: رهادین (روادین).

قین: ۱) قن، قنگ: ۲) رق، توره بی، قه لسی، رک، قار (۱) کون: ۲) کینه.

قینات: قنات، سه بوری (شکیبایی).

قیناوا: رکونی (کینه ور).

قین نه ستور: که سئی که دره نگ له توره بی خاوده بیته وه (کسی که خشمی دیر فر و نشیند).

قین بنه: کیا به کی به هاریه و ده بخون (کیاهی است خوردنی).

قینچک: قونچک (دبیله میوه).

قین جواندن: رک هەلساندن (خش برانگیختن).

قین جوین: رک هەلسان (سرکین آمدن).

قینچک: قونچک (دبیله میوه).

قین خواردنمه: رک لە بیرخو ببردنده و، پیش خواردنده و (خش فر و خوردن، کین در دل نهفت).

قین دار: به قین، دل بیر رک (خشمنگی).

قین کیشان: رک هەلگرتن (کینه توزی، کین به دل گرفتن).

قینگ: قن، قنگ: (زور به ته عسریزو کینایه له بنی سینگت بهم / به گئه فندی به سمر احتمت له کونی قینگت بهم) «شیخ ره زا» (کون).

قین گرتن: که دته سه ررک، بین چه قاندن (با فشاری از سر لج، لج کردن).

قین له بهر: رکونی، قین له دل (کینه توز).

قین له دل: رکونی (کینه در دل، کینه در).

قین له سلک: قین له دل، رکونی (کینه در دل).

قین له قنه: کلک هەلتنه کینه، دوهه زینک (دُم جُنبانک).

قین لی بون: خوش نه ويستن، رکلی بونه و (دوست نداشت).

قین لی هەستان: لی توره بون (از کسی به خشم آمدن).

قین لی هەلستان: قین لی هەستان (از کسی به خشم آمدن).

قین لی هەلگرتن: توره بون و چاوه نوری همل بونه (کینه از کسی در دل گرفتن).

قیزک: قه لدره شه (کلاع).

قیز لاندن: و مچوقه چوق خستنی رون (گداختن رون).

قیزوك: بالدار یکی که سکه له ریشله زلتله (برنده سیزقبا).

قیز وواز: زه نازه (داد و فریاد).

قیز وور: هراهمرا، زه نازه (جمع و داد و فریاد).

قیز و هور: قیز و هور (جمع و داد).

قیزه: قین، زیقه (جمع).

قیزه، قیز: ۱) زیقه زور: ۲) فرمان به بیده نگ بون: (توخوا قیزه قیز)

۱) جمع زیاد: ۲) فرمان به خاموشی سر و صدا.

قیزه کردن: زیره کردن (جمع کشیدن).

قیزین: قیزاندن (جمع کشیدن).

قیس: ده رفت، ههل، فرسه: (له قیسم چو، له قیسمی خوم دا) (فرصت بدست آمده).

قیسپ: داریکه بو په زین ده چه قیندری، قسپ (چوب ثابت دیواره بر چین).

قیست: ۱) گیا به که: ۲) قه زدانده وی پاژیا (۱) گیاهی است: ۲) قسط و ام.

قیسک: چیکلدانه (زاگر، چینه دان).

قیسکه: ۱) قیسک: ۲) متالی چکولمی پوته که (۱) زاغر، چینه دان:

۲) کودک لاغر و فسلی.

قیش: ۱) بانو، بانه، بان، دهشتی بلندتر له دهور و بدری خوی: ۲) قور،

حدری: ۳) قفلشی لیو (۱) فلات: ۲) گل: ۳) ترک لب.

قیشاف: ۱) قوراؤ، لیته، چلیاو: ۲) لیوی قه لشیو (۱) لجن: ۲) لب ترک بردہ.

قیفار: در گیکی سیبه (خاربی است سفید).

قیفره رنی: گوندیکی کور دستانه به عسی کاولی کرد (نام روستایی در

کردستان که توسط بعشان ویران شد).

قیشار: قیفار (نگا). قیفار.

قیق: ۱) دال گوشت، زه عیف: ۲) مل باریک (۱) لاغر: ۲) گردن باریک.

قیق لوقی: ده نگی خویندنی که له باب (بانگ خروس).

قیقی: ۱) دارکوتکه: ۲) قوقوی کده لشیر: ۳) بربیتی له مریشك (۱)

دارکوب: ۲) صدای خروس: ۳) کنایه از ماکیان.

قیقی دارکه: بالدار یکه (پر نهادی است).

قیل: ۱) قول: ۲) کلمی درنده، ددانی پیشه وه درنده: ۳) قیر (۱)

ژرف: ۲) دندان ناب درنده: ۳) قیر.

قیل: گواتی تازه لی شیرده رف (پستان دام شیرده).

قیلکه: ۱) چیلکه: ۲) حیلکه پیکه نین (۱) ساقه و چوب کوچک خلال مانند: ۲) هر هر خنده.

قیله: خزم، قهوم (خویشاوند).

قیله تاو: قیر تاو (اسفالته).

قیله و قاج: قیر قاج (اریب).

قیله و قانچ: قیر قاج (اریب).

قینون: قیناوی **ف** کینه ور.

قینه بهری: رکه بدری **ف** هم چشمی.

قینه ون: قینون، قیناوی **ف** کینه ور.

قینه ههستان: رکه ههستان **ف** خشمگین شدن.

قینه ههستاندن: رکه ههستاندن **ف** خشم برانگیختن.

قینه هه لسان: رکه هه لسان **ف** بخشم آمدن.

قینه هه لستاندن: رکه هه لستاندن **ف** خشم برانگیختن.

قینه هه لگرتن: رکه دلا هیشتنه وه **ف** کینه درد ل گرفتن.

ناشناس است.

کاپرهش: ۱) قاپرهش، کوینتی داوین تاریک؛ ۲) شوم جوت قوشه **ف**
کمیت پا سیاه؛ ۲) نحس.

کابگر: ۱) بریتی له جینیفروش؛ ۲) بریتی له پاش ملدبیز **ف** ۱) کنایه از
دشنامدهندۀ؛ ۲) کنایه از غیبت گوی.
کابوخ: بهشه چیندراروی که له هاوساکانی تیراوتر و گمش تره **ف** بخشی
از محصول که از بقیه پر بارتر باشد.

کابوک: ۱) بالداریکه کنیوی. حمامایت ده بنی، له کدو پچوتکه و گوشتی
ده خوری به زور ره نگان هیده، کوتسر، که فوک؛ ۲) جینگه سانمهوه
خاتیکردنی بالدار، لانه، هیلانه **ف** ۱) کبوتر؛ ۲) آشیانه.

کابه: ۱) خانه‌ی خودا، روگهی نیسلام؛ ۲) میچ، کاب؛ ۳) که شکه زنو؛
۴) جومگه‌ی دهست و پا؛ ۵) قدسّل، کای درشتی بدرا مو له ناخورد **ف**
۱) کعبه؛ ۲) قاپ؛ ۳) کاسه زانو؛ ۴) مج دست و پا؛ ۵) کاه درشت
مانده در آخر.

کابه‌شاك: بهخت و تیقابل **ف** بخت و اقبال، شانس.

کابه‌ك: ۱) کشکه زانو؛ ۲) جومگه‌ی دهست و پا؛ ۳) قدسّل **ف**
۱) کاسه زانو؛ ۲) مج دست و پا؛ ۳) کاه درشت مانده در آخر.

کابه‌ور: بریتی له کورت‌بالا، کنک **ف** کنایه از قد کوتاه، کوتوله.
کابه‌ی: میچین، کاپین، کابانی، قاپین **ف** قاپ بازی.

کاپ: قاپ، جگ، میچ، چو **ف** شتالنگ، قاپ.

کاپان: ۱) ریگدی تدساک و تندگبد؛ ۲) چگین؛ ۳) کونی فرهوان له
میچی خانودا؛ ۴) نهغمه‌ی بن دیوار که پیاوی پیدا بجئی **ف** ۱) راهرو
تنگ؛ ۲) قاپ بازی؛ ۳) سوراخ گشاد در سقف خانه؛ ۴) نقب کف
اطاق.

کابانی: کابانی، جگین **ف** قاپ بازی.

کاپچک: جومگه‌ی دهست **ف** مج دست.

کاپاک: ۱) پهشک، پت، پارجه کوریس؛ ۲) جگی چکوله **ف** ۱) رسن
پاره، رسیمان کوتاه؛ ۲) قاپ کوچک.

ک: ۱) له پیش و شهدا به مانای که، بوئه وه: (من واتم کنه چی):
له پاش و شهدا ۲) تاک، تمیبا: (گاک به مانای تاقه گایدک): ۳)
هیما بوناسیاونی که ناتدوی ناوی بدری: (میزک، زنک): ۴) نامراز بون
ده گهیده‌نی: (کبو تک، خیشک): ۵) بو پچوک شاندانه: (کنک، کورک):
۶) به مانای زور زور: (خه موک، گرینوک) **ف** ۱) به عنوان پیشوند به
معنی برای اینکه: به عنوان پیشوند ۲) یکی، یک دانه؛ ۳) اشاره به
مشاڑاله شناخته شده؛ ۴) پیشوند ابزار؛ ۵) پیشوند تغییر؛ ۶) به
معنی بسیار زیاد.

کا: ۱) کوا، له کوه؛ ۲) پاژی پچوکی لاسکه ده خل؛ ۳) پاشگری بهواتا:
یدکدا: (له پریکا، له روزیکا): ۴) وشهی ریزلنی نانی برآگهوره: (کا
حدسمن): ۵) بکات: (خوا روحمن کا): ۶) داده‌ی، تا بزانه: (کاوه ره،
کا بیسم): ۷) بلا، با، بهیله: (کا بچی بزانه چی ده کا): **ف** ۱) کوه،
کجا است؛ ۲) کاه؛ ۳) پیشوند به معنی دریکی؛ ۴) اصطلاح احترام
به برادر بزرگتر، داداش؛ ۵) کناد، کند؛ ۶) بیسم، بدانم؛ ۷) باشد،
بگذار.

کانین: قاویچ، قاویش **ف** نشخوار.
کاب: ۱) قاپ، میچ، جگ، چو؛ ۲) قاپ، گوینزگ **ف** ۱) شتالنگ،
قاپ؛ ۲) قوزک پا.

کابا: جگ، میچ، ددق، قاپ، کاب **ف** قاپ.
کابان: ۱) زنی ناگاداری مال؛ ۲) ناوه بو زنان **ف** ۱) کدبانوی خانه؛ ۲)
نام زنانه.

کابانه‌تی: مال راگرتی به چاکی، بناوانی **ف** خانه‌داری کردن.
کابانی: کابانه‌تی **ف** خانه‌داری کردن.

کابانی: ۱) جگین، میچین؛ ۲) نهی کابان **ف** ۱) قاپ بازی؛ ۲) ای
کدبانو.

کاپچک: جومگه‌ی دهست **ف** مج دست.
کاپرا: ۱) فلان، کدستی که ناوی نایمن: (کاپرا نو کنی): ۲) کسی که
نای ناسن: (کاپرا یه کم دیت) **ف** ۱) یارو، فلان؛ ۲) کسی که

کاج: ۱) نامرازی سرفولی ده سلک داری پچوک بو شیوه‌ی خواردن، کچی، که‌چی، کوچک، کوچک: ۲) قاج، لیگ: ۳) شتی بی نرخی ناومال: ۴) خزگ‌هماسی ۱) فاشق: ۲) پا: ۳) خرت و پرت بی ارزش: ۴) پناهگاه ماهی در زمستان.

کاچاخ: به‌چکه‌گامیشی دوبه‌هار دیتو، قاچاخ گوساله دوساله، کاچانی: ده فوتان، قاب و قاچاخ طروف آشیزخانه.

کاچاک: کاج، نامرازی شیوه‌ی خواردن فاشق.

کاچوک‌کلووز: خرت و پرت بی قیمت خرت و پرت بی ارزش.

کاچوک‌کلووسک: کاچوک‌کلووز خرت و پرت بی ارزش.

کاخ: ۱) قه‌سر، کوشک: ۲) بزار: ۳) لوده کای دهشت که بو زستان گله‌بان ده کری ۱) کاخ: ۲) وجین: ۳) کاهی که برای زستان در دشت نگهداری می‌شود.

کاخلی: قاخلی کاچیره.

کاخیل: ۱) سه‌وزه‌ی چیمه‌ن: ۲) پوشی دهشت که له گیشه ده دری ۱)

سبزه چمن: ۲) خس و خاشاک دشت و صحراء که جمع شده باشند.

کاد: ۱) قاد، عدرد، زمین، زوی: ۲) مدیدان: (کادا شمری) ۱) زمین: ۲) میدان.

کادان: ۱) عماری کاتیکردن: ۲) ناوی دی‌یدکه: ۳) قدره‌نجی ۱)

کاهدان: ۲) نام دهی است: ۳) پالتو نمدی.

کادانه: رهسه‌نه نه سبیکه ده لین لمروسیاوه هاتگه تزاوی از اسب است که گویا از روسیه آمده.

کادر: شندی ناسن ف افسون آهنی.

کادز: سیبایی ناوه‌ندی عاسمان له شهودا، کاکیشانی عاسمان ف کهکشان، مجره.

کادک: باپوله، تیکدی دریز ساندویچ.

کادو: دوکدل، دوکل، دوف دود.

کاده: کولیچه ف کلوجه.

کادی: کادو، دوکدل دود.

کادین: کادان، عماری کاتیکردن ف کاهدان.

کادین: کادان، عماری کاف کاهدان.

کادین‌میشی: شوئنی خلیفه‌میشان، جیگه‌یدک که پلوره‌هه‌نگی لئی داندراون ف کندوی زبور عسل.

کادینه‌میش: خلیف، پلوره ف زبور عسل.

کار: ۱) شوُل، خه‌بات: ۲) توانا، تاقفت: (نهز کارم ته نکاری): ۳)

بالوکه: ۴) به‌چکه‌بزني چکوله‌ی تازه‌زاو: ۵) میوه‌ی نه گهیشتون: ۶)

نه‌کولاو، خاو: ۷) کهستی خمریکی خه‌باته: (کریکار): ۸) چاندن:

(دیمه کار، ته‌زه کاری): ۹) ده سکرده: (کاری ته‌سته‌موله): ۱۰)

قازانجی سهودا: ۱۱) به‌چکه‌ی ئاسک: (کارماز): ۱۲) روداو: ۱۳)

رچه، کوره‌ری: ۱۴) خوبیلین، کانی خوی ۱) کار: ۲) توان، تاب:

۳) زگیل: ۴) کهره، بزغاله نورسیده: ۵) کال، میوه نارس: ۶) نایخته:

۷) کنده کار: ۸) کشت: ۹) ساخته: ۱۰) سودبارزگانی: ۱۱) پچه:

آهو: ۱۲) حادته: ۱۳) کوره‌راه: ۱۴) چشم‌آب شور.

کاپو: ۱) خانوی بالدار، هیلانه، هیلين، لانه: ۲) بیغل ۱) آشیانه: ۲)

بینی.

کاپوچ: ۱) پوش و گیای گیره کراو، گیای ته‌نجناو: ۲) کمسن گیا ورد

ده کاف: ۱) گیاه کوبیده: ۲) کسی که علوفه می‌کوبد.

کاپور: توئنی زور خراب، ره‌شکه توئن توئون بد سیاه‌رنگ.

کاپوک: ۱) کاپوک: ۲) پیوه‌ندی نه‌سب له زنجیر ۱) نگا: کاپوک: ۲)

پابند زنجیری است.

کاپویل: ۱) قاپیلک: ۲) قاپیلکه سدر: ۳) گیای ورد کراو، گزره: ۴)

قدسل: ۵) کای ره گمل حمره بونان سواخ دان ۱) پوسته توحالی:

۲) جمجمه: ۳) علوفه کوبیده: ۴) کاه درشت مانده در آخر: ۵)

کاه‌گل.

کاپویل: ۱) قاپیلکه سدر: ۲) بیقل، پت ۱) جمجمه: ۲) بینی.

کاپولک: کاپویل نگا: کاپویل.

کاپوله: کاپوله بیمانه کوچک آسیابان.

کاپوله: قبپوله، قبپوله بیمانه کوچک آسیابان.

کاپیک: که‌پیک، سفی، کرپیک کفک.

کاپیچ: نه‌خوشیه کی زه‌سولاخه له کای زور خواردن وه توشی دیت

نوعی بیماری دام.

کات: ۱) ددم، سات، تاو: ۲) خیرولک: ۳) زه‌مین، قاد: (شوره کات): ۴)

کللله‌سدر: ۵) پشت مل ۱) وقت: ۲) نگا: خیرولک: ۳) زمین: ۴)

کله، جمجمه: ۵) پس گردن.

کatas: ۱) له کویی: ۲) له کام‌لا: ۳) جوری کولیره که له بن زیله‌مودا

ده بزری ۱) کجا: ۲) کدام طرف: ۳) نوعی گرده نان.

کاتات: ۱) قحف، کللله‌سدر: ۲) پشت مل ۱) کله، جمجمه: ۲) پس

گردن.

کاتار: پویه‌ی که‌له‌شیر تاج خروس.

کاتب: ۱) حیسابگرد: ۲) نوسه: ۳) سدرؤمیر ۱) حسابدار: ۲)

نویسنده: ۳) سر‌شمار.

کاتبه‌ش: کارپی سبیر اوی سدرؤمیر مسؤول سر‌شماری.

کاتژمیر: دم‌زمیر، سه‌ماته ساعت.

کاتک: کللله‌سدر، قحف، کات جمجمه، کله.

کاتسور: ۱) لمورگای لمور لئی نه‌ماما: (ته‌واو کاتور بوه): ۲) پویه‌ی

که‌له‌شیر، کاتار ۱) چراگاه لخت شده: ۲) تاج خروس.

کانه: ۱) لکی تازه پاش سدرچن کردن، ووج: (کاتاهه توئن): ۲)

خیرولک: ۳) بریتی له گورگ: ۴) پیشه، تیسقان، هدستی ۱) جوانه

نو بعد از اخته کردن گیاه: ۲) نگا: خیرولک: ۳) کنایه از گرگ: ۴)

استخوان.

کاج: ۱) داریکی گل‌لاده‌ریزی جه‌نگله: ۲) زورک ۱) درخت کاج: ۲)

تله ماسه‌ای.

کاجین: کامه، کیهه: ۱) کدامین؟

کاجینه: زورکان، ده‌شتنی که ته‌پولکه ته‌پولکه پچوکی تیدا دشت

ماهوری.

- کارتیک: ۱) کارتی: ۲) سفر و سبیت **نگا:** کارتی: ۲) قمه.
- کارتیکردن: تاسیر لئی کردن **ناثیر** کردن در چیزی.
- کارتیکه ر: تاسیر به مخشن **مؤثر.**
- کارتیکه هوتن: کار به کهستی بون **باکسی** کار داشتن.
- کارتیموک: کارتیموک **با بونه گاوچشم.**
- کارتیمول: کارتیمول **با بونه گاوچشم.**
- کارتینک: جالجالوک، جولاته نه، کاکله موشان **عنکبوت، تارتیک.**
- کارتینه: ۱) کارتینک: ۲) پهتانه، سیفه زه منه **۱) عنکبوت: ۲) سبیل زمینی.**
- کارجف: دام وده زگای هاو بهشی له بازرگانی **دات شرکت سهامی.**
- کارچک: هرمی، همرو **گلابی.**
- کارچو: چه قوق **چاقو، کارد.**
- کارچین: جوری هرمی که به کالی لئی ده کریته وه **نوعی گلابی.**
- کارخانه: ۱) جیگه کاری پیشه سازان: ۲) بریتی له جنده خانه **۱) کارخانه: ۲) کنایه از فاحش خانه.**
- کارخانه چی: بریتی له ده ویت **کنایه از جاکش.**
- کارخستن: خستنه خه بات **به کار انداختن.**
- کارخونه: جیگه کی پیشه سازی **کارخانه.**
- کارخه زال: کار مامز، به چکه ناسک، ناسکوله **آهو بچه.**
- کارد: چه قو، تیخی به ده سکی پچوک **کارد.**
- کاردا: نهود کاری کراوه، به هرهی کار **کار کرد.**
- کاردانک: زیدان، پزدان، منالدان **رحم.**
- کاردانه وه: به هره و هر گرتن، له کار **حاصل کار.**
- کاردروس: کارا مه **کاردان، کارا مد.**
- کاردروست: کاردروس، کارا مه **کاردان.**
- کاردش: ۱) سازدان: ۲) کردن، کردن **۱) مهیا کردن: ۲) انجام دادن.**
- کارده که: مرمه ندی پچوک، بر بدندی گچکه **سوهانک.**
- کاردو: ۱) گیایه کی، گلابانه له ناو سماقاوا زوره ده کمن و به چیشی لئی ده نین: ۲) تو می گیاید که له گکنم ده کاروه نگی و شه **۱) گیاهی است: ۲) بذر گیاهی است شبیه گندم.**
- کارد و په نیز: بریتی له دوزه نایه تی دایی و بی برانه وه نیوانی دو درز **کنایه از دشمنی دائمی.**
- کارد و خ: ۱) ناویکی کوتی کورده: ۲) چیایه کی بهرزه **۱) نام باستانی کرد: ۲) نام کوهی است.**
- کارد و خی: هو زنکه له کوردستانی دا ده زین **نام طایفه ای از گردها.**
- کارد و زه: ۱) دارکولین به تیخ: ۲) بریتی له چلس و زورخور: ۳) کمکول، گویزی تهر **۱) کنده کاری چوب: ۲) کنایه از پرخور: ۳) گردی نارسیده.**
- کارد و غه: وشهید که بون پوچ بونه وه شومی ده لین: (قمهل قراندی کارد و غه) **اصطلاحی است برای باطل کردن نحوست گفته می شود.**
- کارد و ک: ناویکی کوتی کورده **نام باستانی کرد.**
- کارا: ۱) زور شوکمر: ۲) کوچک، بد **۱) کاری، فعال: ۲) سنگ.**
- کارا د: کوهه، کوهه رگ، لمسه و بیجات **تره.**
- کارا ز: شوینی راگردنی ترومبل له خانو **گارا ز.**
- کاراس: کاروش، گیایه که **گیاهی است.**
- کارا ک: زه مینی که نمسایابی پیوستی زیانی تیدایدو ده یده نمهه، کان **معدن.**
- کارا مه: کارزان، چتی، راهاتو **له کار **کارا مد.****
- کارا مه د: کارا مه **کارا مد.**
- کارا مه بی: زانایی له کار، تهدیدستی **مهارت.**
- کارا ن: چه نکار **کارها.**
- کارا ن: ده نگی به قدمی مهرو بدرخ **صدای بلند بره و میش.**
- کارا نه: ۱) مزی حقه دست: ۲) شدمه شوانی به خیوه مری به چکه بزن **۱) مزد: ۲) مزد جویان برای مراقبت از بزغاله ها.**
- کاربان: کاروان، قافله **کاروان.**
- کار برس: ۱) حاکم، میر، که بخودا: ۲) بنیاده می زور تازا له کار **۱) حاکم: ۲) کارگر خوب، کاربر.**
- کار برا: هاو بهشی له کاردا، هاو کاری **همکاری.**
- کار بوران: ثاوردو، ثاردو، سوتمه نی **سوخت.**
- کار بده س: ده سلاط دار **مصدر کار، در رأس کار.**
- کار بده ست: کار بده س **نگا: کار بده س.**
- کار بردان: واژله کارهینان **دست از کار کشیدن.**
- کار بنه ند: ۱) پیشه، سمعات: ۲) دون، مهیه است و مهram **۱) پیشه، شغل: ۲) مقصود و مرام.**
- کار بین: پسپور، زانالله کار **کاردان.**
- کار بینی: کار زانی، پسپوری **کاردانی.**
- کار بسوج: ۱) خشتنی سو: ۲) کهستی که کاری بی بهره ده کا **۱) آجر: ۲) بیهوده کار.**
- کار بیچ: کار بیچ **نگا: کار بیچ.**
- کار بیچ: زور خدیری کار **سپیار سرگرم کار.**
- کار بی سپاردن: قوینتی کردن بون کاریک **سفرash کاری به کسی.**
- کارت: ۱) کاته، کات، خیر و ک: ۲) جاراه، به شیک له جوار پاز: ۳) په ته، پسوله **۱) نگا: کاته، کات، خیر و ک: ۲) رُبع، یک چهارم: ۳) کارت.**
- کارت ش: چاندن، توموه شاندن **بذر افشارانی.**
- کارتک: مرمه ند، بی بهند **سوهان.**
- کارت موك: چاوه گا **گیاهی است.**
- کارت صول: گیایه که گولیکی درشتی زه ده کا، با بونه دی چاوه گا **با بونه گاچشم.**
- کارتول: یه تاته، سیفه زه منه، سیفه زه منی **سبیل زمینی.**
- کارت ه: کارت ه **نگا: کاته.**
- کارت هن: توموه شاندن **بذر افشارانی.**
- کارتی: بزهندی پچوک و نهدم **سوهان کوچک و نازک.**
- کارتیخ: کارتی **نگا: کارتی.**

- کاردوه ره شه: جو رنی گیای کاردوه نوعی «کاردو».
- کاردوه کورانه: کاردوی به نیر تاک نوعی «کاردو».
- کاردوه مارانه: جو رنی کاردوی خراب نوعی «کاردو»ی نامر غوب.
- کارده بهله: (۱) پرمه سیلکه؛ (۲) نمکوشی زیبکده رکدن به سدرما (۱) چلچله؛ (۲) نوعی بیماری جوش زدن پوست از سرما.
- کارده مستی: سنعتی به دهس کراپی، ده سکار کاردستی.
- کاردو: کاردو نگا: کاردو.
- کاردیتو: راهابو له کار با تجر به در کار.
- کاردیتی: کاردیتو با تجر به در کار.
- کاردیده: کاردیدتو با تجر به در کار.
- کاردیش: (۱) چدقوسازدان؛ (۲) وستای چه قوبیان (۱) چاقو ساختن؛ (۲) استاد کار چاقوساز.
- کاردیبه: کاردیتو با تجر به در کار.
- کاررآست: (۱) کار دروست؛ (۲) کار پیک هاتو: (یاخوا کارت راست بئی) (۱) درستکار؛ (۲) کار بر مرام.
- کارزان: فامیده له کار کاردان.
- کارزور: (۱) بیگار؛ (۲) کهستی شوئی وی گله که (۱) کار اجباری؛ (۲) بیر کار.
- کارزوه کی: بیگار کار اجباری.
- کارژ: تویزه مار پوسته ای که مار می اندازد.
- کارژوله: بدچکه بزنی ساوا کهره، بزغاله.
- کارژله: کارژله بزغاله.
- کارژله: کارژله بزغاله.
- کارس: (۱) زورات، همزنه گهوره؛ (۲) هدرزن (۱) گاورس، ذرت؛ (۲) ارزن.
- کارساز: (۱) کهستی کار بو کهستی پیک دینی؛ (۲) ناوه بو خوا (۱) چاره ساز؛ (۳) نامی برای خدا.
- کارسازی: (۱) پیک هینانی کار؛ (۲) خوئاماده کردن (۱) فراهم کردن؛ (۲) خود را مهیا ساختن.
- کارفانکوژ: نهستیره که، کاروان کوزه ستاره سحری.
- کارک: (۱) پیتاوی چرمی خاو؛ (۲) کارژوله؛ (۳) جیگهدی دانهوله که له قوری ده که ن، کهندو؛ (۴) نهگهیشتون، کار؛ (۵) باریکه ری بو جونه ناو با غچه په زین کریاوا (۱) چارق؛ (۲) بزغاله؛ (۳) کندوی غله، انبار گلی غله؛ (۴) کال؛ (۵) راه باریک برای عبور در باعجه.
- کارک: قارچ فارج.
- کارکردن: (۱) خبدین؛ (۲) به هرده دانی ده رمان؛ (۳) روانی زگ (۱) کارکردن؛ (۲) اثر بخشیدن دارو؛ (۳) اسهال.
- کارکرده: (۱) کاردیده؛ (۲) شتی ده کارکراو (۱) کارازموده؛ (۲) مستعمل.
- کارکرن: (۱) خویساز و تدبیر کردن؛ (۲) قازانچ له سهودا کردن (۱) مهیا شدن؛ (۲) نفع بردن در معامله.
- کارکری: (۱) سازوئاماده؛ (۲) قازانچ کردو (۱) مهیا و اماده؛ (۲) سود

کارهوان: شوانی کارژیلان **ف** بزغاله چران.

کاری: ۱) به کار، تازا له کار: ۲) کاردو: ۳) ثالات و زمرده چیوه: ۴) چاندراو: (تمهه کاری): ۵) گیایه که لمدم ناو دهروی و شیره که زهه ره **ف** (۱) فعال، کاری: ۲) نگا: کاردو: ۳) دیگ افزار: ۴) کاشته، کشت: ۵) گیاهی است سی.

کاریتان: ۱) پلوره میش: ۲) عه ماره ده خل: ۳) گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد **ف** ۱) کندوی عسل: ۲) انبار حبوبات: ۳) از روستاهای ویران شده که درستان توسط بعنیان.

کاریته: شاتیر، دیره **ك** بالار.

کاریته پشت: موغمده ری پشت، مرخه **پشت** **ف** ستون فقرات.

کاریج: ۱) شنه نه، شهن: ۲) ناوجده که له کوردستان **ف** ۱) افسون: ۲) ناحیه ای در کرستان.

کاری خیر: ۱) شولی باش و خواهید سند: ۲) برینی له گانی حدلال و رهه: ۳) برینی له زه ماون **ف** ۱) کار خیر: ۲) کنایه از جماع زن و شوی: ۳) کنایه از عروسی.

کاریز: ۱) تاوی که له بن زویمه ده دره هنر او و دایپوشراه: ۲) تاویجه به که له کوردستان: ۳) گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **ف** ۱) کهریز، قنات: ۲) ناحیه ای در کرستان: ۳) نام روستایی در کرستان که توسط بعنیان و ویران شد.

کاریز کمن: که سئی که کاری کاریزیلان ده **ك** **مُقْتَنی**.

کاریز لیدان: کاریز نیجاد کردن **ف** کهریز زدن.

کاریزاو: ۱) تاوی که له کاریزه و دیت: ۲) برینی له تاوی فینک و سوک **ف** ۱) آب کهریز: ۲) کنایه از آب خنک و گوارا.

کاریزه: ۱) کاریز: ۲) گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **ف** ۱) کهریز: ۲) نام روستایی در کرستان که توسط بعنیان و ویران شد.

کاریزه: ۱) قولی سریانی کادان که لمیوه کا ده زینه ناو کادانه وه: ۲) کاراز: ۳) جمهسمری شدو بیلا که: ۴) شنه، شمن **ف** ۱) سوراخ بام کاهدان برای ریختن کاه: ۲) گاراز: ۳) مفصل ارواء ها: ۴) افسون.

کاریس: کاروش، کاروس **ف** گیاهی است.

کاریگه: کاری، بد تاسیر **ف** کاری، اثر بخش.

کاریله: کارژوله **ف** کهر، بزغاله.

کارین: توانین، تافتت هینان **ف** توانستن، تاب آوردن.

کارینای: ده کارکریاگ، کون بوگ **ف** کارکرده، مُستعمل.

کاریینه بی: عدمباری ده غل **ف** سیلو.

کاریینه نگان: پلوره هندنگ **ف** کندو.

کاز: قوخته **ف** کوخ، خانه محقر.

کازتین: همراه هاوار **ف** داد و فریاد.

کاز کاز: ۱) نالاندن: ۲) ده ردی دل کردن: ۳) لوره **ف** ۱) نالیدن: ۲)

در ددل کردن: ۳) زوزه.

کاز کازه: هدوای گورانی و قامو لاوکی زورخوش **ف** ترانه شاد.

کازوکوز: بولیمه بیان، کازیوه: (کازوکوزی بیانی) **ف** سپیده دم.

فجر کاذب.

کاروانکوز: ۱) کاروانقزان: ۲) هموبرده، مه لیکه **ف** ۱) ستاره سحری: ۲) پرنده ای است.

کاروانقزان: کاروانقزان **ف** ستاره سحری.

کاروان قنان: سرفاقله، سمروکی کاروان **ف** ساریان.

کاروانه: ۱) بالداریکه به قدد مریشکیک دهندوکی دریزه: ۲) هاتوچو له

یدک چیگه ده: ۳) زه نینی گان کردن: ۴) هموایه کی گورانی به **ف** ۱) پرنده کاروانسک: ۲) آمدوشد در یک جای معین: ۳) کفل جنباندن

هنگام جماع: ۴) آهنگی است.

کاروانه پی کردن: زه نین له کاتی گان کردن **ف** کله زدن در جماع.

کاروانی: مرؤی ناو قافله **ف** کاروانی.

کاروپیا: کارو **ف** کهر با.

کاروپیار: کار له همو جوئیک **ف** کاروپیار.

کارو خا: نامر از نکه له ده زگای جو لایی **دا** از ایزار بافنده گی.

کاروس: گیایه کی بون خوشه زه گمل په نیر ده خری **ف** گیاهی است که با پنیر آمیخته می شود.

کاروس: وقاری نایینی، ناموزگاری دینی **ف** موعظه.

کاروش: ۱) گیایه که له گیای همرزن ده کا: ۲) په لکی شینی پیاز و سیر

بنی سدلک **ف** ۱) گیاهی است شبیه ارزن: ۲) ساقه سیز پیاز و سیر.

کاروک: ۱) کارگ، قارچ، قارچک: ۲) پولا، ناسنی بی خوش **ف** ۱)

قارچ: ۲) پولاد.

کاروو: کاروان، قافله، کارفان **ف** کاروان.

کاره: ۱) کارت، کارتیه، خیروک: ۲) کاراک: ۳) کاربه ده سرت:

(هیچ کاره یه): ۴) گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **ف** ۱)

نگا: خیروک: ۲) معدن: ۳) کاره، کار به دست: ۴) نام روستایی در

کرستان که توسط بعنیان و ویران شد.

کاره: ده نگی به رزی پهزو په رخ **ف** صدای میش و بره، بع.

کاره ب: کاره با، جیوه داریکه ده کریته ته سبیح و... **ف** کهر با.

کاره با: ۱) کاروا، کاروبا: ۲) برق، برسکه **ف** ۱) کهر با: ۲) نیروی برق.

کاره بایی: ۱) زه ردی ناچخ و روشن، به زه نگی کاره با: ۲) نه سیابی به رقی

ف ۱) کهر بایی رنگ: ۲) ایزار برقو.

کاره رههات: شررو جوئی زور **ف** کنایه از دعوا و دشنام زیاد.

کاره سات: قه ومان، به سرهاتی ناخوش **ف** رویداد ناگوار.

کاره ک: گندوره، کاله **ف** خربزه.

کاره که: قه و اش، قه و اش، جیبری **ف** کلفت خانه.

کاره که رهه: که سئی که ناتساجی مال پیک دینی و بوی ماندو ده بی:

(کاره که رهه میشور خوره نه مری) **ف** کسی که برای خانه

زحمت می کشد.

کاره گ: کارگا **ف** کارگاه.

کاره مو: تهراو له موی بزن **ف** تاغته از موی بُز.

کاره نگ: زه ردی روشن، به زه نگی کا **ف** زرد کاهی.

کاره وا: کاره با **ف** نگا: کاره با.

کاستین: ۱) لُوراندن؛ ۲) قروشکاندن سه گاف (۱) زوزه؛ ۲) نالیدن سگ.

کاسک: سهوز (سبرزگ).

کاسک: ۱) تاسی چکوله، زهرک؛ ۲) کوپی باکیشی حجامت (۱) کاسه کوچک؛ ۲) بادکش حجامت.

کاسمه: نانی که همیره کده به رونه شیلدراین (نوعی نان روغنی). کاسنی: گیایه که، چه‌چجه‌قه (کاسنی).

کاسو: ۱) فاشو، داری سرخواری گو بازی؛ ۲) ژارو فهقیر (۱) چوگان گوی بازی؛ ۲) بینوا.

کاسوتی: به تاسه، ثاره زومهٔ ن، نوات خواز (آرزومند).

کاسوخ: داسی درز که به دوده س دکار ده کری، مله غان (داس بلندی که دوستی بشود با آن کار کرد).

کاسول: ۱) شده‌کدت، مانگ؛ ۲) تدمملی دهست و پی سبی (۱) خسته و کوفته؛ ۲) تبل.

کاسوی: کاسبی (کسبت).

کاسه: قاب، بادی، بادیه، گلینه (کاسه).

کاسه‌ثارد: مزرق به سه مرزاقا کوتان له زاراوی منالان (۱) اصطلاحی در گردنای بازی کودکان.

کاسه‌ثاوسا: شیوه بُو جیران بردن (غذایی که به همسایه بخشند).

کاسه‌ثاوسی: کاسه‌ثاوسا (نگاه کاسه ناوسا).

کاسه‌ئرُنُو: پیشنهٔ زرانی (کاسه زانو).

کاسه‌پشت: کیسل، کیسو (لاکپشت).

کاسه‌جهَرُن: چیشتهٔ تایبه‌تی بُو رُفْ جهَرُن (غذای مخصوص عید).

کاسه‌جهَرُنَان: کاسه‌جهَرُن: (کاسه‌جهَرُن‌نان له مالدا نهبو) (غذای مخصوص عید).

کاسه‌جهیزنه: کاسه‌جهیزنه (غذای مخصوص عید).

کاسه‌چهش: قایلکی چاو (کاسه چشم).

کاسه‌چیزنان: کاسه‌چیزنان (غذای مخصوص عید).

کاسه‌زراتی: کاسه‌ئرُنُو (کاسه زانو).

کاسه‌سفره: خوراکی که بُو ناوسای تازه‌هاتگ ده تیردری (خوراکی که برای همسایه نو رسیده می‌فرستند).

کاسه‌سهر: قایلکه‌سمر، کازه‌له (جمجمه).

کاسه‌سم: پشتی سمعی چاره‌وی (کاسه سم ستور).

کاسه‌شور: گیایه کی گل‌لایان و زبره (گیاهی است).

کاسه‌شهن: بیلی دارینی خرمان‌تیک و وردان (پاروی ویژه خرمن).

کاسه‌کهر: تیر بارکمر (سفالگر).

کاسه‌کهران: ناوی دی‌یه که له کوردستان (نام دهی است).

کاسه‌له: سویسکه (تیهو).

کاسه‌له‌شینکه: کاسالاشینکه، فراکه (برنده سبرقبا).

کاسه‌لیس: ۱) بریتی له بنیاده می چهوره و چلیس؛ ۲) بریتی له مروی خوکروش به بیکانه (۱) کنایه از سورجران؛ ۲) کنایه از خودفر وخته.

کازه: بازی و شوختی (سرگرمی و شوختی).

کازین: کازین، همراه‌هاوار (داد و فریاد).

کازیوه: بولینه‌ی بیان (فجر کاذب).

کازیوه: کازیوه (فجر کاذب).

کاز: ۱) تویزه‌مار؛ ۲) تویی شیر و ماست؛ ۳) تیکولی پیست؛ ۴) داری

کاج: ۵) قرفه‌ی ده‌ز؛ ۶) چاوخیل؛ ۷) تیشه‌شاخ (۱) پوسته‌ای که

مار می‌اندازد؛ ۲) سرشیر، چربی روی ماست؛ ۳) قشر نازک پوست؛

۴) درخت کاج؛ ۵) قرفه‌ه؛ ۶) دوبین، لوح؛ ۷) کوه سنگی.

کاز او: ۱) دارستانی کاج؛ ۲) ناوجده‌یه که له کوردستان؛ ۳) چیایه که له

کوردستان؛ ۴) تویزی سوُر لمسه‌نار، زه‌نم؛ ۵) جوئی تری، نهوعی

هدنگور؛ ۶) گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد (۱) بیشه

کاج؛ ۲) تاحیه‌ای در کردستان؛ ۳) کوهی در کردستان؛ ۴) لایه قرمز

بر آب؛ ۵) نوعی انگور؛ ۶) از رستاهای ویران شده کردستان توسط

بعثیان.

کاز اوی: ۱) کاز او، دارستانی کاز؛ ۲) جوئی تری زه‌شکه (۱)

کاجستان؛ ۲) نوعی انگور سیاه.

کازه: ۱) بنه‌ی کاروان له دهشت؛ ۲) ره‌بمت، بوسه‌ی رواچی؛ ۳)

نیسکه‌سمر (۱) جای اتراق کاروان؛ ۲) کمین شکارچی؛ ۳)

جمجمه.

کازه‌ره: تیسکی سر، قد حف، قاف (جمجمه).

کازه‌لاک: قد حف (جمجمه).

کازه‌له: قد حف، کازه‌لاک (جمجمه).

کازه‌نگ: بیار (وجین).

کازی: پرده‌ی نازکی ناو ده رُون (غشاء).

کازیز: ۱) شمویلاکه، شمویله، شمویله؛ ۲) سُوچ و قوئی‌بنی تُوده؛ ۳)

تاقه له دیواردا؛ ۴) بریتی له ره‌حهت بُوگ له گاندا؛ ۵) نوهدی

خه‌لوهه له ته کیدا (۱) آرواهه؛ ۲) گوش و زاویه اتاق؛ ۳) تاقچه؛

۴) کنایه از ارضashده در جماع؛ ۵) زاویه تکایا.

کازیزی: ره‌حهت بُون، ناوه‌تنهوه (ارضashده، ارزال منی).

کازیله: کارزوله (بزغاله).

کازیله: کاخلی (کاجیره).

کاس: ۱) سرتاساو گیزه ور؛ ۲) هیچ نه بیس، کمز؛ ۳) هدرشته قُول و

روچوگ؛ ۴) زهرک، ناس، قاب، جام؛ ۵) بناری کیو؛ ۶) ههوراز (۱)

گیچ و منگ؛ ۲) ناشنوا؛ ۳) مقعر، گود؛ ۴) کاسه؛ ۵) دامنه کوه؛ ۶)

ارتفعات.

کاسالاشینکه: فراکه (پرنده سبرقبا).

کاسب: کدستی له ریگه‌ی کرین و فروشتهوه ده‌زی و به بازگان داناندری

(کاسب).

کاسپیکار: کاسب (کاسب).

کاسپون: ناسان (گیج شدن).

کاسپی: کاری کاسب (کاسب).

کاسپین: کاسپون (گیج شدن).

کاشو: کاشو، قاوش **چوگان**.
 کاشوانی: بازی به کاشو **چوگان**.
 کاشور: گیاهی که گل‌دادنده‌دار به شلکی دهخوری **گیاهی است خودمنی**.

کاشوکوش: سمره ولیزی رزد، سمره بدره و خواره‌ی تون **شیب تند**.
 کاشول: (۱) بریتی له پیست؛ (۲) سواله‌ی سر بران دابوشین؛ (۳) قاشوله، له ترسو الدت **(۱) کنایه از پوست؛ (۲) سفال بام؛ (۳) تکه سفال.**
 کاشه: (۱) پهنه‌ی ناوی پچکی عده‌را به، گاریه؛ (۲) نوشته‌ی بی پیچکه و بدسره به فرا رای ده کیشن **(۱) پره چرخ گاری؛ (۲) سورتمه**.

کاشی: (۱) کاسه‌ی زه‌نگ لیدرا؛ (۲) خشتن ناسکی زه‌نگ‌اووه نگ **(۱) کاسه لعابی؛ (۲) کاشی.**
 کاشیکاری: خانویک که کاشی له رُوكاری دا ده کار کرابی **بنای کاشیکاری**.

کاشیکان: (۱) پیلاوی خلیسکین؛ (۲) خلیسکین کهر **(۱) کفشن اسکی؛ (۲) اسکی یاز**.
 کاشیل: شون گیران، کاشان **ردیابی**.
 کاغاخ: قرینی قالاوه **صدای کلاح**.
 کاغز: (۱) قاقه؛ (۲) پسوله‌ی نوسراو، نامه **(۱) کاغذ؛ (۲) نامه**.
 کاغهز: کاغز **نگا**: کاغز.

کاغه‌زدان: شتی که قافقزی تی بخمن **کاغه‌زدان**، پوشه.
 کاغه‌زساو: قافقز سماهه **کاغه‌زساند**.
 کاغه‌زی: تملک و ناسک: (بادامی کاغه‌زی) **نازک**.

کاف: (۱) ناوی پیتیکی هلفویتکه؛ (۲) نهشکه‌وت، نهشکفت، مغاره **(۱) حرف کاف؛ (۲) غار**.

کافا: (۱) قدهف، کدله‌ی سدر؛ (۲) پشت مل **(۱) جمجمه؛ (۲) پس گردن**.

کاف: بی دین، خوانه‌ناس **کاف**.
 کافربون: (۱) له دین و درگران؛ (۲) بریتی له توره بونی زور؛ (کافرم مد که، له توره بیان کافربوم) **(۱) از دین برگشتن؛ (۲) کنایه از زیاد خشمناک شدن.**

کافرسان: شونی کافران و خوانه‌ناسان **کفرستان**.
 کافرسانی: کافرسان **کفرستان**.

کافرسitan: کافرسان **کفرستان**.
 کافرسitanی: بریتی له به ز به هزاردا نهاتنمهه **کنایه از بی اعتنایی نسبت به درمانده و بی نوا**.

کافرمان: چه قوی تیزی موتش، گوزان، گویزان **استره**، تیغ موترآشی.

کافک: نهشکه‌وت، مغاره، کاف، شکفت **غار**.
 کافور: شیره‌ی و شکموده بُوی داریکه سهی و بون خوش **کافور**.
 کافی: (۱) بس، بیتر زیاده؛ (۲) ناوی زنانه **(۱) بس؛ (۲) تام زنانه**.
 کافی: ناوی زنانه **نام زنانه**.
 کافیه: (۱) کافی؛ (۲) بدسه **(۱) نام زنانه؛ (۲) کافی است**.

کاسه مسا: کاسه ناؤسا **نگا**: کاسه ناؤسا.

کاسه مهن: کاسه پیوانه‌ی کرین و فروشن **کاسه پیمانه خرد و فروشن**.

کاسه مهمن: کاسه مهمن **کاسه زانو**.

کاسه زانی: کاسه زانی **کاسه زانو**.

کاسه سمت: قولایی نیوان پشت و زان **لگن خاصره**.

کاسی: تاسان، دربوون **گیجی**.

کاسینوک: چینه‌دانی بالنده **چینه‌دان مرغ**.

کاش: (۱) شوین بی له ناوی زراعات؛ (۲) زرعاتی به بی شکاو؛ (۳) شیشی

گوشتی برآشتی؛ (۴) شیو، کیلانی زه‌وی؛ (۵) زه‌وی به بیار؛ (۶) تپولکه؛

(۷) تمرکدان: (جهه‌ندی کردو کاشم کرد په دام نه کرد)؛ (۸) کیش،

لدوهاتن، راکیشان؛ (۹) خوزی، خوزی، بیریا؛ (۱۰) گویسوانه‌ی

خانو؛ (۱۱) تیشه‌شاخ؛ (۱۲) خزین و خوشین به سر زه‌ویدا؛ (۱۳)

سمره ولیزی رزد؛ (۱۴) همووارازی کوژو رزد؛ (۱۵) تویخ، پیستی هده

ناسک؛ (۱۶) تویزه مار؛ (۱۷) قهدی کیو، بدروار **(۱) رد پا در کشتزار**؛

(۲) سبزه یامال شده؛ (۳) سیخ کباب؛ (۴) شخم؛ (۵) زمین بایر؛ (۶) تل،

تله کوچک؛ (۷) کوشش؛ (۸) کش، کشش؛ (۹) کاشکی؛ (۱۰) سقف؛

(۱۱) کوه سنگی؛ (۱۲) خزیدن؛ (۱۳) شیب تند؛ (۱۴) صخره سخت و

مرتفع؛ (۱۵) پوسته نازک؛ (۱۶) پوست مار؛ (۱۷) کمر کوه.

کاشان: شوین گیران، به نیسانه‌ی جیگمه‌یا دوزنده **ردگیری**.

کاشت: چاندن، کال، کار **کاشت**، بذریاشی.

کاشتن: کاشت **کاشتن**.

کاشتی: چیندراو، چاندراو **کاشته**.

کاشخانک: میجی خانو **سقف**.

کاشلک: مه‌لاشی خانو **انبره**.

کاشکا: بیریا **کاشکی**.

کاشکان: (۱) پیلاوی خلیسکین؛ (۲) وستای خلیسکین؛ (۳) خوزیا،

بریا، بریا **(۱) کفش اسکی؛ (۲) اسکی یاز؛ (۳) کاشکی، ای کاش.**

کاشکایی: کاشکا **کاشکی**.

کاشکایه کو: کاشکا **کاشکی**.

کاشکایه کی: کاشکا **کاشکی**.

کاشکردن: (۱) راکیشان؛ (۲) کیلانی زه‌وی **(۱) بر زمین کشیدن؛ (۲)**

شخم زدن.

کاشکرن: راکیشان به زه‌ویدا **بر زمین خزیدن**.

کاشکره دوخ: راکیشان به سر عمر زدا **کشانده بر زمین**.

کاشکی: کاشکا **کاشکی**.

کاشمه: گیاه که **گیاهی است**.

کاشنگ: توریه‌ی ثالث که به سر دهاریده ده کمن **توبه علف**.

کاشو: (۱) کاسو، قاشو؛ (۲) توره که سه‌ری ولاخ؛ (۳) دوداری تاوبار بی

قایم کردنی بار **(۱) چوگان بازی؛ (۲) توبه؛ (۳) دو چوبی که بار را**

بدان محکم کنند.

کاکوچیل: ترخینه آش شلغم و گندم.

کاکورک: دارکوتکه دارکوب.

کاکول: ۱) موی دریزی پیشه‌سمر؛ ۲) پویهی بمرزی بالنده ۱) کاکل سر؛ ۲) کاکل پرنده.

کاکول: ۱) کاکول؛ ۲) جوزی گهنه ۱) نگا: کاکول؛ ۲) نوعی گندم.

کاکولی: گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد از رسته‌های ویران شده کردستان توسط بعثان.

کاکویه: خال، خالو، برای دایک دایی.

کاکه: ۱) برای گهوره؛ ۲) وشهی حورمهت له پیاوان ۱) برادر بزرگ؛ ۲) کلمه احترام برای مردان.

کاکهشان: کادن کاکشان کهکشان.

کاکه‌لنی: وشهی خوش‌ویستی له دواندنی نیرینه بیناده ما ۱) کلمه محبت‌آمیز ای برادر.

کاکه‌بی: چه ند تیره‌ید کی کوردن که ناینیکی تاییه‌تیان همیه، گوران ۱) اهل حق.

کاکی: ۱) کاکه؛ ۲) دهشتی راستی تهخت: (له دهشتیکی کاکی به کاکی) ۱) نگا: کاکه؛ ۲) جلگه هموار.

کاکیز: بیزندغ غربال، بیزن.

کاکیش: ۱) کهستی کا به بار ده باهه‌وه ناوایی؛ ۲) کادزی عاسمن ۱) کاهکشان.

کاکه‌شان: ۱) برده‌وهی کا بو ناوایی ۲) کادز ۱) کاه به آبادی بردن؛ ۲) کاهکشان.

کاکیل: کاکله گویزو بادام و... مغز گرد و بادام و...

کاکیلکه: شمویلاکه، شمویلکه، شمویله، کاریزغ آرواره.

کاکیله: ۱) کاکیلکه؛ ۲) کاکله ۱) آرواره؛ ۲) ای برادر.

کاگارس: ۱) کای گهنه‌شامی؛ ۲) کای همرزنه گهوره ۱) علف ذرت؛ ۲) کاه ارزن درشت.

کاگرس: کای درشت، قفسله ۱) کاه درشت.

کاگل: ۱) کای ورد که بو قوره کاری دهشی؛ ۲) قوره کا بو سواغ ۱) کاه بزه؛ ۲) کاهگل.

کاگذز: قاقمز، کاغز، کاغه ز ۱) کاغذ.

کال: ۱) پایپر؛ ۲) پیاوی پیر؛ ۳) کهستی تمدنی له چل بهره‌وره و نه گدیوه ته پهنجا؛ ۴) کول، نهبر؛ ۵) نه گهیستو، کال؛ ۶) کهت،

لیواریمژیو؛ ۷) ددان له ده مدانا مواف ۱) نیا؛ ۲) سالخورده؛ ۳) میانسال؛ ۴) کنده، مخالف تیز؛ ۵) نارسیده، کال؛ ۶) لب پر شده؛ ۷) بی دندان.

کال: ۱) پایپر؛ ۲) پیره میرد؛ ۳) نه گهیستو؛ ۴) ره‌نگی چاوی عابی نامال زه رد؛ ۵) ره‌نگی چاوی ره‌شی نامال عابی؛ ۶) ره‌نگی چاوی زور ره‌شی گلینه زور چه‌رمگ؛ ۷) ره‌نگی تاچخ: (سوری کال)؛ ۸)

قاوه‌بی تاچخ؛ ۹) نه‌مانی ره‌نگ؛ ۱۰) کار، چاندراو؛ ۱۱) بزني گوئی بازگ؛ ۱۲) نه‌کولاو؛ ۱۳) بدره‌ران: (شه کی کال)؛ ۱۴) خوری و مو، ده گدل کولکه ده گوتزی: (کولکدو کال)؛ ۱۵) وشهیه که له جیاتی

کاف: جه‌نگمی فنق چنین، که له سیهه می ره زیده و ده به ۱) موسم چیدن فندق.

کاقار: ناقار، ناوجه، مدلیه ند ۱) تاجیه، اقلیم.

کافر: ۱) پرخی لمدایک دایسراو که شیر ناخواو پوش ده خوا؛ ۲) به رخه‌ساواف ۱) بره از شیر بریده؛ ۲) بره تازه متولد شده.

کافری: ۱) جوزی هه‌نار؛ ۲) پرخمه می ۱) نوعی انار؛ ۲) بره مادینه.

کافشکی: هست کردن به هیشترا رونه‌داو ۱) پیش‌بینی.

کافل: ویران، خاپور، خانوی به سهره يه کا ته‌باو ۱) ویران.

کاپلاش: ۱) خانوی که بو تاش چیکراوه؛ ۲) بریتی له خانوی نمودی پچوکی فدقیرانه ۱) ساختمان آسیاب؛ ۲) کنایه از کله محقر.

کافلان: بدرگی شمشیر و خه‌نجرف نیام.

کافیرک: کارگ، قارچ، قارچک، کوارگ ۱) قارچ.

کافیلک: کافیرک ۱) قارچ.

کاک: ۱) برای گهوره؛ ۲) وشهی حورمهت بو پیاوان؛ ۳) جوزی نانی شیرین؛ ۴) سه‌هول، سول ۱) برادر بزرگتر؛ ۲) کلمه احترام برای مردان؛ ۳) نوعی نان شیرینی، کاک؛ ۴) بین.

کال‌بیون: بدستن له سدرمان، بونه سه‌هول ۱) بین زدن.

کاکا: ۱) مام، ناپ، ناپو؛ ۲) وشهی بانگ کردنی برآگهوره ۱) عمر؛ ۲) کلمه خطاب به برادر بزرگتر.

کاکاو: ده نکی بدری داریکه ده یه‌هارن و له ناوا ده یکولین و ده قاوه دیخونه و ۱) کاکانو.

کاکشان: کادزی عاسمن ۱) کهکشان.

کاکشیر: له نجده لار ۱) ناز و خرام.

کاکل: گیایه که بون خوش و ده ریحانه ده چنی و گه‌لای باریکته ۱) ریحان کوهی.

کاکل: ناوه روکی بادام و گویزو همراه نکیک ۱) مغز بادام و گرد و غیره.

کاکله: کاکله ۱) نگا: کاکل.

کاکله‌شیران: جوزی بازی زاروکانه ۱) نوعی بازی کودکان.

کاکله‌قوچه: کاکله گویز که به خری ده‌رجنی، قلاق‌قوچه که ۱) مغز گرد و دسته.

کاکله‌موشان: ۱) جال جالوکه، جولانه؛ ۲) داوی جال جالوکه؛ ۳) بازیه کی زاروکانه ۱) تارتیک، عنکبوت؛ ۲) تار عنکبوت؛ ۳) نوعی بازی کودکان.

کاکله: گویز، گوژ ۱) گرد.

کاکنج: گیایه که ۱) گیاه کاکنج.

کاکو: ۱) وشهی دواندنی برآگهوره؛ ۲) وشهی حورمهت بو پیاوان؛ ۳) برای دایک، خالو ۱) کلمه خطاب به برادر بزرگ؛ ۲) کلمه احترام مردانه؛ ۳) دایی.

کاکوت: که‌للهم، قه‌حف، قاف ۱) جمجمه.

کاکوتل: کای پاشماوهی چهت کوتان ۱) کاه حاصل از کوبیدن کوزر.

کاکوچ: چه کوچ، چاکوچ ۱) چکش.

کاکوچی: شله‌مین، ترخینه، کاکوچیل آش شلغم و گندم.

کالوُم: تمدل، تدب، تهد و زل **تبل**.

کالوُمه: شمشیری خراب و بی قیمت، که چه شیر **شمشیر نامر غوب**.

کالوْمه کال:

کاله کال **نگا: کاله کال**.

کاله: ۱) نه سبی رهش: ۲) تمدن نه پیر و نه جوان: ۳) کلاس: ۴) پیتاوی

له چه رمی خاو **۱) اسب سیاه: ۲) مانسال: ۳) گوه: ۴) جارق.**

کاله: ۱) کالک، پیتاوی له چه رمی خاو: ۲) کارهی مدر و برخ **۱)**

چارق: ۲) صدای بلند میش و بره، بع.

کاله‌برویش: ۱) ساوار له گه نمی نه کولا: ۲) بریتی له تمزهی ورد **۱)**

بلغور گندم نایخته: ۲) کنایه از تحرگ رین.

کاله‌بین: پیوانه‌یده بو به فری باریو: **(کاله‌بینیک به فر باریو)**

مقياسی برای مقدار برف بر زمین تستسته.

کاله‌پی: بارینی به فر تمده ندهی پیلاو داده پوشنی: **(کاله‌پی به ک باریو)**

۱) بارش برف به قطر یک چارق.

کاله‌پیچ: پرزو پالی ناو کاله **۱) پارچه‌ای که زیر چارق بر پای**

می پیچند.

کاله‌ت: تالان، کالات، پُر چه پا **۱) غارت، تاراج.**

کاله‌درانه: حدقی به ردآزویشتن بو کاری که سی **۱) بایمزد، حق القدم.**

کاله‌دهند: کمرستهی خاوی ده کارنه کرا **۱) ماده اولیه.**

کاله‌ر: کالا، مالی بازگانی **۱) کالا.**

کاله‌شیف: شیوه‌ردی بیش باران بارین **۱) شخم باران نزده.**

کاله‌ک: هاواعاشیرت، هاوایر **۱) هم تیره، از یک طایفه.**

کاله‌ک: ۱) قربون، گندووه: ۲) خرچه، قمه خرچه: ۳) کاله‌ی جدم: ۴)

کلاش **۱) خر بزه: ۲) خر بزه نارس: ۳) چارق: ۴) گیوه.**

کاله‌کال: کارهی زوری مدر و برخ **۱) صدای درهم میش و بره.**

کاله‌کوت: میوزی کوتراو بو شمریدت **۱) کشمکش کوییده برای**

شربت.

کاله‌که: خالیگ، برک، کده که **۱) تهیگاه.**

کاله‌که‌مارانه: ۱) گیایه که به ریکی خره کهی له بیچمی شه مامهی زور

پچوک ده گری بوئینکی زور ناخوشی هدیده زور تاله بو ده رمان دهشی:

۲) زنده له **۱) هندوانه ابوجهل: ۲) تاجر بزی.**

کاله‌گ: ۱) دریشوکه‌ی مار: ۲) چزوی دویشك و موزوف **۱) زبانک**

مار: ۲) نیش.

کاله‌مستانه: پشکلان **۱) نوعی بازی در شب نشینی.**

کاله‌مستنی: کاله‌مستانه **۱) نگا: کاله مستانه.**

کاله‌مستینه: کاله‌مستانه **۱) نگا: کاله مستانه.**

کاله‌مشتني: کاله‌مستانه **۱) نگا: کاله مستانه.**

کاله‌میر: پیاوی زور پیر **۱) پیر مرد کهنسال.**

کاله‌وبون: کالبونه **۱) رنگ باختن پارچه.**

کاله‌وپیتاوی: پالا و زنگالی سه‌فهم: **(کاله‌وپیتاوی هله لیچاوه)**

باروینه سفر.

کاله‌نی: کاقلان، کالان **۱) نگا: کالان.**

کاله‌هیش: شیوی به کم **۱) شخم اول.**

تشت، هرامه، هین: **(مهلا و کال، سوی و کال) ۱) نیا: ۲)**

سالخورد: ۳) کال: ۴) چشم آبی مایل به زرد، زاغ: ۵) چشم سیاه

مایل به آبی: ۶) چشم سیاه یا تخم چشم خیلی سفید: ۷) رنگ روش:

۸) رنگ قهوه‌ای روش: ۹) باختن رنگ: ۱۰) کشت، کاشته شده:

۱۱) بز گوش خلنگ: ۱۲) نایخته، خام: ۱۳) گو سفند سه بهار دیده:

۱۴) پیش و مو: ۱۵) چزن، شئی، کلمه مهمل.

کالا: قوماش، مالی گهزی: **(کالا به قدر بالایه)** قماش، پارچه.

کالات: ۱) تالان، پُر، پُر، پُر چه باوا: ۲) قوماشی توپ **۱) غارت: ۲)**

قماش توپ، پارچه توپ.

کالاقدنگ: پاسکلاو، کلاوین **۱) بین ریواس.**

کالاکوت: تیلایی گهلاو جل کوتان **۱) کدینه.**

کالان: ۱) کافلان: ۲) هو زیکی کورده زیردهستی ترکه: ۳) کانزای

برنج: ۴) گیای بیان که نه بین بزار بکری **۱) نیام: ۲) از طوایف**

گردد: ۳) آیاز برنج: ۴) گیاه هرنز.

کالان: قسمی چاونه زیرانه گوتن، به ثیره بیی باس کردن: **(به من**

هدله کالنی)

۱) حرف حسودانه زدن.

کالانه: ۱) جن چاو، قولکی چدم: ۲) تندگانی نیوان هردوک سمت **۱)**

حدقه چشم: ۲) گودی میان هردو باس.

کالانه: کالانه **۱) نگا: کالانه.**

کالانی: چه قویه کی کالانی هدین **۱) دسته.**

کالبوون: ۱) پیربوون: ۲) کدت بوون، کهل بوون **۱) پیر شدن: ۲) لب**

پر شدن.

کالبوونه: ره نگ چوونی قوماش و...: **(نم قوماشه کال ده بیتهوه)**

رنگ باختن پارچه و فرش و...

کال حیدران: شیوی ساوار و دو **۱) آش بلغور و دوغ.**

کالک: ۱) باوه گهوره، باییر: ۲) پیتاوی له چه رمی خاو **۱) کال،**

نه گه بیشتو **۱) نیا: ۲) چارق: ۳) کال، نارس.**

کالک: پیتاوی له چه رمی خاو **۱) چارق.**

کالکن: ۱) میوه‌ی بد کالی زنا: ۲) دومه‌لی سر به چه قوه‌للر **۱)**

میوه کال چیده: ۲) دمل نارسیده تیغ زده.

کالکی: کاله پور له باییر انوه **۱) میراث نیاکان.**

کالمه: جویی شمشیری شه **۱) نوعی شمشیر.**

کالمه کال: زه مینی که بریکی داچیندر اووه و بریکی به دیار ماوه **۱) زینی که**

قسمتی از آن دایر و قسمتی بایر است.

کالنی: زنده ژان، زورهان بوون **۱) پیر و فرسوده شدن.**

کالو: ۱) پاوه: ۲) وشهی دواندنی پیری بهریز: ۳) سه رکومار **۱) پدر:**

۲) کلمه خطاب، به پیر محترم: ۳) لقب، رهبر یا رئیس جمهور

کالوان: کالانی تیغ **۱) نیام شمشیر و خنجر.**

کالوخ: بدرگی قور عان **۱) پوشش قرآن.**

کالوخ: کالوخ **۱) پوشش قرآن.**

کالوکرج: له که یشن زور دور: **(تمواو کال و کرچه) ۱) بسیار کال و**

نرسیده.

کانه‌تیا: شدتل چه قاندن **ن**شازدن.
 کانی: ۱) چهشم، سرچاوه، خانی، چاوهی ناو؛ ۲) کانی؛ ۳) وشمی سرهه‌تای ناوی گهله‌لک له گونده کانی کوردستان: (کانی باغ، کانی بداغ، کانی بعن، کانی خوارو، کانی رهش، کانی زرد، کانی سانان، کانی سیران، کانی مشکان، کانی ملا، کانی ناز؛ ۴) توک، تیستا؛ ۵) توانی، لدهه سنتی هات؛ ۶) گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **ن**سچمه؛ ۷) سرچشمی؛ ۸) نگا؛ کانی؛ ۹) کلمه آغاز نام سپاری از روستاهای کردستان؛ ۱۰) اکتون؛ ۱۱) توانتست؛ ۱۲) نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

کانی: ۱) کیهه‌ید، کیران؛ ۲) له کوئید؛ ۳) کدام است؟، ۴) کجا است؟

کانی تاسکان: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **ن**ام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

کانیائومه‌رکا: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **ن**ام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

کانیاباسکا: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **ن**ام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

کانیابه‌ستی: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **ن**ام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

کانیابینگ: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **ن**ام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

کانیاتا: گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد **ن**از روستاهای ویران شده کردستان توسط بعثیان.

کانیاتویا: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **ن**ام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

کانیاسییر: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **ن**ام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

کانیاسیقی: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **ن**ام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

کانیاگولی: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **ن**ام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

کانیاماala: گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد **ن**از روستاهای ویران شده کردستان توسط بعثیان.

کانیانیروه کنی: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **ن**ام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

کانیاو: ۱) تاوی که له کانی دیته‌ده؛ ۲) زه‌وینی که به تاوی کانی ناو دهدی؛ ۳) گیایمک که تاوی کانی بخواههوه: (لوکی کانیاو) **ن**ام؛ ۴) آب چشممه؛ ۵) زمینی که با آب چشممه آبیاری شود؛ ۶) گیاهی که با آب چشممه سیراب شود.

کانی بلاff: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **ن**ام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

کانی بناف: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **ن**ام روستایی در

کامه‌تانی: کام؟، کیزان؟، کیهه؟ **ن**کدام؟

کامه‌ته: کامه‌تانی؟ **ن**کدام؟

کامه‌ران: کامران **ن**کامرا.

کامه‌زان: کامران **ن**کامرا.

کامه‌سه: کامه؟، کیهه‌ید؟ **ن**کدام است؟

کامه‌م: ناوی دی به که له موکوریان **ن**ام دهی است.

کامه‌من: کیهه‌ن؟، کامن؟ **ن**کدام است؟

کامه‌ید: کامه‌سه؟، کیهه‌ید؟ **ن**کدام است؟

کامی: کیهه لهوان؟ **ن**کدام بکی؟

کامیاران: ناوی شاریکه له کوردستان **ن**ام شهری است.

کامیان: کام لهوان؟ **ن**کدام بکی؟، کدامشان؟

کامیرا: دوربین و یهه گرتن **ن**دوربین عکاسی.

کامیران: کامران **ن**کامران.

کامیل: ۱) بی که‌مامی؛ ۲) ناوی پیاوان **ن**ام؛ ۳) کامل؛ ۴) نام مردانه.

کان: ۱) کاراک، کاره؛ ۲) داری کولدر او به قله‌هی تاسن؛ ۳) پنجه‌گیا:

۴) له کام جیگنکن؛ ۵) وشمیده که له جیگن دا؛ ۶) کون **ن**ام؛ ۷) معدن:

۸) چوب کنده کاری شده؛ ۹) بوته؛ ۱۰) کجایند؛ ۱۱) اصطلاحی در قاب بازی؛ ۱۲) کنه، قدیمعی.

کاناو: چهم بان سرچاوه ثاویک کانزای لئی ده‌رده خمن **ن**آبی که مواد

معدنی داشته باشد.

کانتور: دولابی جلکان **ن**کمد.

کانچ: تاکارچه‌وت، روشت ناحجز **ن**بدعمل.

کانچا: ۱) کامشوین؟، کوینده‌ری؟؛ ۲) له کوئی؟ **ن**کجا؛ ۳) از کجا؟

کانچی: کام؟، کیزان؟، کیهه؟ **ن**کدام؟

کانجیین: کامه‌یان؟، کیهه‌یان؟ **ن**کدامشان؟

کاندو: ده فری گهوره له قورچیک او بوز دانه‌وبلو نارد، کندو **ن**کندوی آرد و غله، انبار گلی آذوقه.

کانزا: همرچی له کاراک پهیدا ده‌بی **ن**معدنی.

کانکهن: کدستی که له دانه‌وهی کاراک خدریکه **ن**معدنچی.

کانگا: کان، کاراک، کاره **ن**معدن.

کانگوک: خه‌لول **ن**شتالنگ گوساله.

کانگه: کانگا، کان، کاراک، کاره، جان **ن**معدن.

کانوک: ۱) کانگای پچوک؛ ۲) ساقه‌تمه و شکی نوک **ن**معدن

کوچک: ۱) ناوی دو مانگی رومی؛ ۲) بالداریکه له دماون ده‌زی **ن**ام

نام دو ماه از ماههای رومی؛ ۳) پرنده‌ای است آبزی.

کانونی: په‌زنده‌یده کی بودی ماسی خوره **ن**مرغی ماهیخوار است.

کانه: ۱) سنتای دارکولین؛ ۲) نامر ازی دارکولین **ن**ام؛ ۳) کنده کاری

چوب؛ ۴) شفره کنده کاری.

کانه‌زوانه: کولدر اوی جینگه‌ی شوشه به نجهره **ن**کنده جای شیشه

پنجره.

کانه‌شکاو: نامر ازیکی دارکولینه **ن**ابزاری در کنده کاری.

کانی گول: گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد [از روستاهای ویران شده کردستان توسط بعثیان].

کانی گوممه: لهو گوندانه کوردستانه که به عسی کاولیان کرد [روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند].

کانی گویز: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد [نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد].

کانی گوههه: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد [نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد].

کانی گیزکی: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد [نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد].

کانیلان: دوئی پرله کانی دره پر از چشممه، کانیلکه: سه راهه و پچوک [چشممه کوچک].

کانیله: کانیلکه [چشممه کوچک].

کانی مازو: گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد [از روستاهای ویران شده کردستان توسط بعثیان].

کانی مازی: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد [نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد].

کانی ماسی: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی، کرد [نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد].

کانی مانگا: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد [نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد].

کانی مرواری: لهو گوندانه کوردستانه که به عسی کاولیان کرد [روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند].

کانی موجچکی: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد [نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد].

کانی مهروان: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد [نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد].

کانی مهزنتی: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد [نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد].

کانی میران: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد [نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد].

کانین: توانی، لمتواندابون [توانستن].

کانی ورمی: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد [نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد].

کانی وشت: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد [نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد].

کانی وتمان: گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد [از روستاهای ویران شده کردستان توسط بعثیان].

کانی ویسکه: لهو گوندانه کوردستانه که به عسی کاولیان کرد [روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند].

کانی ویسکه: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد [نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد].

کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

کانی شیخ: لهو گوندانه کوردستانه که به عسی کاولیان کرد [روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند].

کانی شیخخان: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد [نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد].

کانی شینه: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد [نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد].

کانی عارهبان: گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد [از روستاهای ویران شده کردستان توسط بعثیان].

کانی قرزاله: لهو گوندانه کوردستانه که به عسی کاولیان کرد [روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند].

کانیکاپاسکا: گوندیکه له کوردستان که به عسی به بومیای شیعیانی خد لکیان کوشتوه پاشان کاولیان کرد [نام روستایی در کردستان که مردمش توسط بعثیان یا یمن شیعیانی قتل عام شده و سپس ویران گشته است].

کانیکاهاچجه: لهو گوندانه کوردستانه که به عسی کاولیان کرد [روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند].

کانی کرمانج: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد [نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد].

کانی کوت: گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد [از روستاهای ویران شده کردستان توسط بعثیان].

کانی کور: کویره کانی، کانیکه پاش به هار و شک ده بی [چشممه ای که پس از بهار بخشید].

کانی کورک: کویره کانی، کانی کورف نگا: کانی کور.

کانی کوزله: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد [نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد].

کانی کویره: گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد [از روستاهای ویران شده کردستان توسط بعثیان].

کانی کروپشکان: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد [نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد].

کانی کهند: لهو گوندانه کوردستانه که به عسی کاولیان کرد [روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند].

کانی گدو: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد [نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد].

کانی کوشمه میران: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد [نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد].

کانی چوار گوند: چوار گوند له کوردستان به وناون به عسی ویران کردند.

کانی گدهل: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد [نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد].

کانی گرمه: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد [نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد].

کاول: ۱) کاول، ویران: ۳) چرار دیواری سده نه گیر او^ف (۱) ویرانه: ۲) چهار دیواری سر نیوشیده.

کاولاش: کافلاش ^ف نگا: کافلاش.

کاولادن: ۱) کافلان، بدگی خنجره رو شمه مشیز: ۲) چند نوهدی سده نه گیر او^ف (۱) نیام: ۲) خانه های سر نیوشیده.

کاولادن: ناوی دو گونه له موكوریان ^ف نام دورستا در کردستان.

کاولبُون: خاپُور بُون ^ف ویران شدن.

کاول کردن: خاپُور کردن ^ف ویران کردن.

کاوله باس: گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد ^ف از روستاهای ویران شده کردستان تو سط بعثان.

کاولی: خنلاتیکی تکچه دری گمربیدن ^ف کولی.

کاولی: کاولی ^ف کولی.

کاوه: ۱) سوتانه وی پیست: ۲) ناوی کوردیکی سورشکیری کهونارا؛

۳) ناوی بو پیوان ^ف (۱) سوزش پوست: ۲) کاوه آهنگر: ۳) نام مردانه.

کاوه خو: ۱) پشو لمه رخوبی، حدوسله: ۲) لمه رخو، پشو دریز ^ف (۱) شکیایی: ۲) شکیای.

کاوه کاو: ۱) بر زانه وی پیست، سوز زانه وه: (پیستم هر کاوه کاویه تی):

۲) گریان و کالین ^ف (۱) سوزش زیاد پوست: ۲) گریه و زاری.

کاویان: ۱) سوز زانه وه وی پیست: ۲) گریان به ده نگی نزم: ۳) نازناوی

نالایی کاوه: (پره جمه و فیسی کدجی تو نهی جوان / تاجی کهیان و عده لمی کاویان) (حاجی قادر) ^ف (۱) سوزش پوست: ۲) مویه، گریه

با صدای آهسته: ۳) در فش کاویانی.

کاویانه وه: سوز زانه وه ^ف احساس سوزش در پوست.

کاویچ: قاریچ، قاویش ^ف نشخوار.

کاویر: در کی که هوشترازی لی ده کا، هوشترازوره ^ف شتر خار.

کاویش: کاویچ، قاویچ ^ف نشخوار.

کاویز کردن: ۱) جاوینه وی به لخور: ۲) بریتی له زور پاته کردن وه وی قسه

^ف (۱) نشخوار کردن: ۲) کنایه از نکرار بیش از حد سخن.

کاویز کردن: ۱) حموانی که کاویز ده کا، ده ولدت و مالی دوم: ۲) کدستی زور قسهی بی تام ده کا ^ف (۱) نشخوار کننده: ۲) ژاڑخا.

کاوین: پاره هی ماره بی ^ف کا بین، مهریه.

کاهو: سه وزی که گلابان. به کالی و کولاوی ده بخون ^ف کاهو.

کاهو: قام، قمامه، تیخیکی دهم بانه له نیوان خنجر و شیردایه ^ف قمه.

کاهه رزانی: جوری هنجر ^ف نوعی انجر.

کاهی: جوری نانی زور تندک به تار در رون و سه رتو بی شیر دروس ده کری

^ف نوعی نان که با آرد و روغن و سرشیر سازند.

کاهیل: تممل، ته و زل ^ف سست، تبل.

کای: ۱) کام؟، کنه؟: ۲) هله زکنی: ۳) گائنه، حنه ک: ۴) وازی

منلان، کایه ^ف (۱) کدام: ۲) رقص: ۳) مزاح: ۴) بازی کودکانه.

کای کون: بریتی له بانی رابردوی لده دس چوگ: (کای کون به باده کا)

^ف کنایه از موضوع گذشته و از دست رفته.

کای که ردوخ: ۱) داوت گیر، که سئی زور باش ده ره قسی: ۲)

کانیه قوره: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد ^ف نام روستایی در کردستان که تو سط بعثان ویران شد.

کانی هومه: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد ^ف نام روستایی در کردستان که تو سط بعثان ویران شد.

کانی هه مزه: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد ^ف نام روستایی در کردستان که تو سط بعثان ویران شد.

کانی هه نار: گوندیکی کوردستانه به عسی ویرانی کرد ^ف از روستاهای ویران شده کردستان تو سط بعثان.

کانی هه تجیز: دو گوندی کوردستان تو سط بعثان ویران شده است.

کانی هه نجیر گولان: گوندیکی له کوردستان به عسی ویرانی کرد ^ف از روستاهای ویران شده کردستان تو سط بعثان.

کانی هه نجیره: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد ^ف نام روستایی در کردستان که تو سط بعثان ویران شد.

کانی هنگوین: له گوندانه کوردستانه که به عسی کاولیان کرد ^ف

روستایی در کردستان که بعثان آن را ویران کردن.

کاو: ۱) شکری: ۲) شاخی برد، چیای بردین: ۳) ناوات، کام: ۴) چیا:

۵) سوتانه وه وی پیست: ۶) نه خوشی کام: ۷) نر خدار، هیزا: ۸) بدفین، لخوبایی: ۹) جگ، قاب ^ف (۱) شکاف صخره: ۲) کوه سنگی: ۳) کام، مراد، آزو: ۴) کوه: ۵) سوزش پوست: ۶) بیماری دهان ستور:

۷) از شمند: ۸) خود پسند: ۹) قاب شتالنگ.

کاو اتر: کابو ^ف کبوتر.

کحاوان: ۱) شاخان، چیایانی بردین: ۲) چیایان: ۳) بستو، شانه شاخ ^ف کوههای سنگی: ۲) کوهه ساران: ۳) سقیع کوه.

کاو انه وه: سوتانه وه وی پیست ^ف سوزش پوست.

کاو انی: هو زیکه له کوردستان ^ف عشیره ای است در کردستان.

کاو انیان: گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد ^ف از روستاهای ویران شده کردستان تو سط بعثان.

کاودان: ۱) خویانی گیره کراوی به بانه کراو: ۲) بریتی له پیت و به ره کمت ^ف (۱) خرم باد نداده: ۲) کنایه از برکت.

کاودز: چکی جگ، قابن که دیوی قوئی رو بیان بین ^ف حالت بر پشت افتاده شتالنگ.

کاور: کافر ^ف تقلی، بره از شیر برد.

کاوران: کاروان ^ف قافله.

کاوس: شمه و موته که ^ف کابوس.

کاوس: پیچه وانی سر شتی، نه گونجاو ده گهل دام و ده ستور دا ^ف غیر طبیعی.

کاوشک: زگ بیره له کانی خوی، بیز رک ^ف حامله قبل از اوان.

کاوشکی: زگ بیر بونی برد له کانی خوی ^ف حاملگی زودرس.

کاوك: جومگدی ده سرت و پا ^ف مج دست و پا.

هدواده‌نی پس‌پس، لهت‌وپه‌تی ده‌زون^(۱) اصطلاحی برای راندن گر به؛ ^(۲) کلمای است که در جواب سرفه بجهه گویند؛ ^(۳) تکه‌های نخ.

کتر: بنی گیای لیلک که قله‌لمی قامیشی لئی چی دکن^ف ریشه‌نی قلم.
کترم: به‌گشتی، به‌تیکاری^ف روی هم، همه با هم.

کترمی: کترم، هدم و یکرا^ف همه باهم.

کتره: که‌تیره، شیله‌ی گوینده‌زده^ف کتیرا.

کتری: ده‌فری سه‌پوش و کلک و لوله‌دار بو ناویدا کولا‌نندن^ف کتری.

کتک: پسیک، پشیله، خنک^ف گر به.

کتکاگورا: کونده به‌بوق^ف بوف کور.

کتکال: خوبه‌نازک‌کم، به‌تازو نتوژ^ف ملوس.

کتکه: ده‌نگ‌دانی پشیله، کته^ف کلمه‌ای برای راندن گر به.

کتکه کیفیله: پشیله کنوی^ف گر به وحشی.

کتکه‌نه‌فتینه: مایه‌فتنه، تازاوه‌چی^ف مفتنه.

کتکی: گه‌نیو، بو^ف گندیده، فاسد.

کتم: مرویه که خوی لمیری ناونوس نه‌کردوه، بی‌ینناس^ف انسان بی‌شناستامه.

کتو: چلوون؟، چون؟^ف چطور؟.

کتوپر: له‌پر، له‌نکاوا^ف یکهو، باگهان.

کتوت: ^(۱) کولوی نان که له ته‌ندور ده کدوی؛ ^(۲) نانی کون و برشاوی^ف؛ ^(۳) فرزدق؛ ^(۴) نان کلک‌زده.

کتوکویر: ^(۱) کم‌مین، چاوپروش؛ ^(۲) کویرانه^ف؛ ^(۳) چشم کم سو؛ ^(۴) کورمانند، کورانه.

کتومت: حدینمن، هر وه^ف عیناً.

کتووت: ورتکه‌نان بو تیگوشین^ف اریزه‌نان ترید.

کت‌وه‌چه: کت‌به‌چه^ف بجهه گر به.

کتویی: چونیه‌تی، چلوانایدته^ف کیفیت.

کته: ^(۱) کته؛ ^(۲) پشیله^ف؛ ^(۳) نگا: کته؛ ^(۴) گر به.

کته‌کوُر: کتوکویر^ف نگا: کتوکویر.

کتی: باشگاه‌عن کردن به خوش‌ویستی، کجی^ف امهر بانانه خطاب کردن به زن.

کتیب: کتاو، قتاواف^ف کتاب.

کتیبیوک: پدر اوی بوجک، پدر توکی گچکه^ف کتاب‌چه.

کتیو: کتیب، قتاواف^ف کتاب.

کجیز: تیلای نستور، کوتمه^ف چُماق.

کچ: ^(۱) دوت، دوت، قز، قیز؛ ^(۲) ده‌گمل‌میرد نه‌خه‌وتو^ف؛ ^(۳) دخت؛ ^(۴) باکره.

کچانه: شیاوی کچان^ف دخترانه.

کچانی: لاوی که ناکاری زنانه بی^ف پسری که رفتارش دخترانه باشد.

کچچی: خوشکی باوک، پلک^ف عمه.

کچچک: بوجچک، چکوله؛ ^(۲) قیزی جکوله^ف؛ ^(۳) کوچک؛ ^(۴) دخترک.

کچ کچ: ده‌نگ‌دانی ره‌شدولاخ، وه‌حا، توحه^ف لفظ صدازدن گاو و دهس له پشتی نده‌دن و نه‌بلین: (کته کته بهشی خوته)؛ ^(۳)

حنه‌کچی، قسه‌سیر؛ ^(۳) عوین باز^ف؛ ^(۱) رقص؛ ^(۲) بذله‌گو؛ ^(۳) مُتقلب، مکار.

کایل: کافل، خاپور^ف ویران.

کایلان: کالان، کافلان^ف نیام.

کایلوش: شیوی که‌شکی تراو که نانی تی ده کوشن^ف کالجوش.

کاین: کایم؟، کی‌نه‌یان؟^ف کدامین؟

کاینات: هدرچی خوا دروستی کردوه^ف کائنات.

کایه: ^(۱) بازی؛ ^(۲) حدلی بازی کردن؛ ^(۳) تندله‌میران^ف؛ ^(۱) بازی؛ ^(۲)

یک دور بازی، گیم؛ ^(۳) نواعی کرم.

کایه کلی: بُوكه‌له‌ی زاروکان، له‌یستوک^ف اسباب بازی.

کایه گا: ته‌ختایی جینگه‌ی بازی کردن^ف میدان بازی.

کایمل: کاهیل^ف تنبیل.

کایمن: کادین^ف کاهدان.

کایی: ^(۱) قاقهزی بور که له کا دروس کراوه؛ ^(۲) کاویز^ف؛ ^(۱) کاغذ

کاهی؛ ^(۲) نشخوار.

کایین: قاویش کردن، کاویز کردن^ف نشخوار کردن.

کبار: ^(۱) به‌حورمات، به‌ریز؛ ^(۲) به‌فین، بادی‌ههوا^ف؛ ^(۱) محترم؛ ^(۲)

خودپسند.

کبریت: شخاته، شمه‌جه، شقارته^ف کبریت.

کپ: ^(۱) توند پیکه‌ونان که درزی تیندا نه‌مینی؛ ^(۲) گوی که نه‌بیسی:

(گوین کپ و کدره؛ ^(۳) نوقره‌گرتو، داسه‌کناو: (نمرو زاروله کدت

کبه)؛ ^(۴) بی‌ده‌نگ: (کپ به نه‌گینا کپت نه‌کم)؛ ^(۵) له‌زبدتا مانه

کردن^ف؛ ^(۱) کیپ؛ ^(۲) کری گوش؛ ^(۳) آرام؛ ^(۴) خاموش؛ ^(۵) در کمین

کز کردن.

کپ‌بو: ^(۱) داخراو به‌سر یه‌کا؛ ^(۲) مانه‌هله‌لگرتو؛ ^(۳) داخرا؛ ^(۴) نارام بو

؛ ^(۱) کیپ شده؛ ^(۲) کز کرده در کمین؛ ^(۳) کیپ شد؛ ^(۴) آرام شد.

کپ‌بوُن: ^(۱) کمزیوُنی گوی؛ ^(۲) بیده‌نگ‌بوُن؛ ^(۳) داسه‌کنان^ف؛ ^(۱)

کرشندن گوش؛ ^(۲) بی‌صدا شدن؛ ^(۳) آرام گرفتن.

کبه‌نه: ^(۱) بیده‌نگ؛ ^(۲) نارام؛ ^(۳) فرمان به بیده‌نگی و نارامی^ف؛ ^(۱)

بی‌صد؛ ^(۲) آرام؛ ^(۳) فرمان به خاموش شدن و آرامش.

کپی: چاوگه‌ی کپ^ف مصدر «کپ».

کت: ^(۱) قیت، زوب؛ ^(۲) تدبیا؛ ^(۳) لهت؛ ^(۴) پشیله^ف؛ ^(۱) بر جسته؛ ^(۲)

تنها؛ ^(۳) پاره؛ ^(۴) گر به.

کتارو: شیوه‌ن، شین^ف شیون.

کتاف: کتیب، کتیو، پدرتوک، پهراواف^ف کتاب.

کتان: لیدان، کوتان^ف کوبیدن.

کتابو: کوتراو؛ ^(۲) پهراواف^ف؛ ^(۱) کوبیده؛ ^(۲) کتاب.

کت بکت: یک‌به‌یک^ف تک، تک.

کت به‌چه: بدچک‌پشیله^ف بجهه گر به.

کت به‌هه‌ها: نرخی تاک، نه‌به‌تیکاری^ف بهای واحد.

کتنه: ^(۱) خته، وشهی ده‌رکردنی پشی؛ ^(۲) وشهی که وه ختی زارو نه‌قفنی

دهس له پشتی نده‌دن و نه‌بلین: (کته کته بهشی خوته)؛ ^(۳)

کراش: ۱) شم، شدمی، میو؛ ۲) توزه مار [۱] موم؛ ۲) پوست مار، کراس: ۱) کراز؛ ۲) کیشانه به که به گرانایی بیست و پینچ فیشه کی پینچ تبر به بهسته و [۱] پیراهن؛ ۲) وزنی است.

کراس بهز: پیستی زور تند و ناسک که لب بن پیسته و لهشی داپوشیوه [۱] صفاق، مراق.

کراسه: جوش هاتنی چهورایی پیوی سابون [۱] جوش آمدن چربی بیه در سابون سازی.

کراش: کراز [۱] موم. کراقالی: پوخته‌ی بیزه، کورتمی و تار [۱] مختصر کلام.

کراک: ۱) سورینچکه، قرقاگه؛ ۲) قولی گوئی [۱] سرخنای؛ ۲) سوراخ گوش.

کراآل: ۱) قاقر؛ ۲) ده غلی تندک [۱] زمین لخت از گیاه؛ ۲) کشتزار غله کم پشت.

کزان: ۱) سه‌نن؛ ۲) زین [۱] خرد؛ ۲) زدون.

کراانت: کورآده، گیایه کی تام‌تیزه له تمراه پیاز ده کا [۱] گیاهی است.

کراانتش: ۱) راکیشان به زه‌وی دا؛ ۲) کیشان به تمرازو؛ ۳) ده رکیشان؛ ۴) خوده‌لکر آندن له بدر خورانی لهش [۱] کشیدن بر روی زمین؛

۲) ته‌وزین کردن؛ ۳) پیرون کشیدن؛ ۴) خود را به شدت خواراند.

کرانتی: تالاوا، زرد اوی تال؛ ۲) زه‌هار [۱] صفر؛ ۲) زهر.

کراندن: نمرک کیشان: (همرجی کردم و کراندم نهاد) [۱] زحمت کشیدن.

کراندن: زین [۱] حک کردن، زدون.

کراندنده و: ۱) به ددان روت کردنده و: (نیسکی کراندنده و؛ ۲) کراندن: (بنی دیزه به که و جک بکریه و) [۱] با دندان لخت کردن استخوان از گوشش و مانند آن؛ ۲) حک کردن.

کرانشین: تیجاره نشین، که‌سی که له خانوی به تیجاره داده نیشنه [۱]

اجاره نشین. کران: کراندن [۱] حک کردن.

کرانه و: کراندنده و [۱] نگا: کراندنده و.

کرانه و: ۱) زانی قورگ له سدرما بونده و ۲) به ددان روت بوئده و [۱] سوزش گلو از سرما خوردگی؛ ۲) لخت شدن چیزی با دندان.

کراو: پیک‌هاتگ، تهنجام دراو [۱] عمل شده.

کراو: ۱) سمنیاگ؛ ۲) زنراو [۱] خریداری شده؛ ۲) حک شده.

کراوه: ۱) نواهله؛ ۲) کولکه شی کراو، به‌هلاجی کراوف [۱] بازشده؛ ۲) یشم یا پنبه زده شده.

کراوه: ۱) زنراو؛ ۲) سمنیاگه [۱] حک شده؛ ۲) خریداری شده است.

کراوی: گیایه کی زور بون خوشه [۱] گیاهی است خوشبو.

کراویه: کراوی [۱] نگا: کراوی.

کراویه‌دول: کویستانیکی به ناوبانگه له هدورامان [۱] بیلاقی مشهور در کردستان.

کراهه: کراف [۱] مزد؛ ۲) اجره.

گوساله.

کچکه: چکوله [۱] کوچک.

کچوله: کچک، قیری چکوله [۱] دخترک.

کچهزا: له کچی مرو زاو [۱] دخترزاده.

کچ هلی: زرکچ، کیچی هموی [۱] نادختری.

کچی: مهت، خوشکی باوله [۱] عمه.

کچینه: ره‌شکینه چاوف [۱] مردمک چشم.

کچینی: ۱) روزگاری بهره‌له شوکردن؛ ۲) نیشانه کون نه کراوی کچ

[۱] دوران دوستیزگی؛ ۲) پرده بکارت.

کخ: قخ [۱] نگا: قخ.

کختان: جی‌تبدک، جی‌تلد [۱] دامگاه.

کخخه: قخ، کخ [۱] نگا: قخ.

کخس: خیسکه [۱] پیازکاشتنی.

کخه: قخ، کخ [۱] نگا: قخ.

کخی: قویخا، کار بهدهستی ناغا له گوند [۱] کدخداء.

کخیتني: قویخایه‌تی [۱] کدخدای.

کدارک: ۱) کارگ، قارچ؛ ۲) چمه، دونبه‌لان؛ ۳) قاو، یوشوی داراف [۱]

قارچ؛ ۲) دنبلان؛ ۳) نگا: قاو.

کداسه: لوده‌ی کاو نائف که لمده شت گله‌بان ده کری [۱] کاو کاهگل.

کدو: قه‌باخ، کوکه، کوندر، کوندک [۱] کدو.

کدی: ۱) رام، حمامایه‌ت؛ ۲) وتهی بانگ کردن له کاریله [۱] رام شده؛

۲) لفظ خواندن گوساله.

کدی: ۱) چوه خت؟، کام ده؟؛ ۲) له کام جنی؟ [۱] کی؛ ۲) کجا.

کدیب: کتاواف کتاب.

کر: ۱) ده‌سکار؛ ۲) نه‌نراو؛ ۳) رایه‌لی تون؛ ۴) کورت، کوتا؛ ۵) نرکه؛

۶) نه‌نامی نیرایه‌تی، کبر [۱] صنع، ساخت؛ ۲) یافت، بافت؛ ۳)

تاریافت؛ ۴) کوتاه؛ ۵) صدای مهیب؛ ۶) کیر.

کر: ۱) نارام: (دنیایه کرده؛ ۲) بیده نگ؛ ۳) مریشکی له سمره هیلکه

خه‌فیگ؛ ۴) خه‌تی که ده کیشیری؛ ۵) پاشگر به‌واتا: زین، رنراو:

(بنی کری کری)؛ ۶) پاشگری به‌واتا: که‌سی که شت ته‌سیستنی:

(جه‌لوب کر)؛ ۷) پندر، پنر، توندیبوئونه‌ی شل؛ ۸) کر، ده‌سکرد؛ ۹)

چندراو، ته‌نیاگ؛ ۱۰) فریت؛ ۱۱) همورازی رزدو کوژ؛ ۱۲)

تیشه‌شاخ، تیشه‌بدردی کینف [۱] آرام؛ ۲) خاموش؛ ۳) کرج؛ ۴)

خط؛ ۵) پسوند به معنی زدونه؛ ۶) پسوند به معنی خریدار؛ ۷) سفت،

نیم خشک؛ ۸) ساخته شده؛ ۹) تینیده، بافته شده؛ ۱۰) رسمنان؛ ۱۱)

کوه سخت و مرتفع؛ ۱۲) تکه‌سنگ، تکه‌شاخ.

کرا: ۱) کار پیک‌هات، تهنجام درا؛ ۲) تیجاره؛ ۳) حقی کاراف [۱] عمل

شد؛ ۲) کرایه؛ ۳) مزد.

کرا: ۱) سه‌نرا؛ ۲) رنراو [۱] خردیده شد؛ ۲) زدوده شد.

کراپا: کالله‌درانه [۱] پایمزد، حق‌القدم.

کراآل، قاقر [۱] زمین بدون آب و علف.

کراز: پارچه‌جلکنی که له سدر گوشته و ده بدر ده کری [۱] پیراهن.

کرتی: گیای سرفق تاو **ت** گیاه سرجیده.

کرج: (۱) کال، نه‌گهیستو؛ (۲) نه‌کولاو؛ (۳) سیس و چرج؛ (۴) ده‌نگی پژمه

ت (۱) کال؛ (۲) ناپخته؛ (۳) پژولیده؛ (۴) صدای عطسه.

کرچه: (۱) ده‌نگی شکانی شتی ناسک، قرچه؛ (۲) ده‌نگی پشت و قامک؛

(۳) قرشه؛ (۴) پژمه، بونزین **ت** (۱) صدای شکستن چیز نازک؛ (۲)

صدای پشت و انگشت؛ (۳) ساقه‌های درویده غله؛ (۴) عطسه.

کرچه‌نه: پژمین، پوزین، پشمین **ت** عطسه کردن.

کرچیان: سیس بون، راکان **ت** پژولیدن، پژمرده شدن.

کرخه: پرخه، لخدنودا ده‌نگ له همانسه هاتن **ت** خُر ویف.

کرد: (۱) کوششت؛ (۲) پیک‌هاتگ: (کرد و کوش، ده‌سکرده)؛ (۳) کورد؛ (۴)

له دهمی نه‌جم زاداندا بوره‌پیاگ؛ (۵) زازاو دملی **ت** (۱) کوشش؛ (۲)

صنع، ساخت؛ (۳) کرذبان؛ (۴) شخص عامی؛ (۵) از اقام کرذبان.

کردار: (۱) ناکار: (کردارت باش نین)؛ (۲) چاندراو، زرعات: (کرداری

نه‌مسال زور چاکه) **ت** (۱) روش؛ (۲) کشت.

کرداس: هرکوردنی بهزاروهی کرمانجی داخیوی **ت** کردنی که

له‌جه‌اش کرمانجی باشد.

کرداسی: زاراوهی کرمانجی **ت** له‌جه کرمانجی.

کرداشکی: کرداسی، شیوه‌ی زاراوهی کرمانجی **ت** له‌جه کرمانجی.

کردانه: برپتی له کاری پیاوانه و نازایانه **ت** کنایه از کار مردانه و

شجاعانه.

کردراد: سدنرا **ت** خریده شد.

کردکی: شیوه‌و زاراوهی زازاو دملی **ت** از لهجه‌های زبان کردنی.

کردگار: (۱) خودا؛ (۲) سنتعت، پیشه: (کاری نیه کردگاران

ده کا/ گوئلکی نیه موساران ده کا) «مدسل» **ت** (۱) خدا؛ (۲) پیشه.

کردم: (۱) به‌قهر، وام دانا؛ (۲) رابوردوی کردنی خو **ت** (۱) گیرم، فرض

کردم؛ (۲) کردم.

کردمان: (۱) داماننا، وامان فهرزکرد؛ (۲) کاره کمان کرد **ت** (۱) فرض

کردمیم؛ (۲) کردمیم، انجام دادیم.

کردن: (۱) پیک‌هینانی کار؛ (۲) شبان، ویچون: (تو له بر اکم ته کهی)؛ (۳)

کردمان: (۴) پوشین: (ده به‌کردن)؛ (۵) هارین؛ (۶) خسته‌ناؤ **ت** (۱)

کردن: (۲) شباشت؛ (۳) کردمیم؛ (۴) پوشیدن؛ (۵) آسیاب کردن؛ (۶)

داخل کردن.

کردنده: (۱) دویسانه‌ی کار؛ (۲) ناواله کردن؛ (۳) رایی کردنی گری؛ (۴)

شی کردنده‌ی کولکه، هملاجی کردنی کولکو لوکه؛ (۵) چنینی میوه

له دار **ت** (۱) تکرار کار؛ (۲) بازکردن؛ (۳) گشودن گره؛ (۴) زدن پشم و

پنبه؛ (۵) چیدن میوه از درخت. **۱۷ اهدخش آش**

کردو: (۱) بیل ناسنیکی پانه دو نالقه‌ی تیدا په‌تی تی ده خری یه‌ک

دای ده گری یه‌ک ده‌بکیشی بو دیراوه‌ه‌لدان، ورج و لوتوی؛ (۲)

تدهخته‌خته کراوی زهوی بو چاندن **ت** (۱) گراز کشاورزی؛ (۲) کرد

کشاورزی.

کردوکوش: نه‌رکدان **ت** کوشش و جهد.

کردوکیش: نه‌کمده‌ی کردو ده‌کیشی **ت** گرازکش کشاورزی.

کراهدپا: کرایا، کال‌درازنه **ت** پایمزد.

کربون: (۱) نارامی؛ (۲) بینه‌نگی؛ (۳) لسره‌هیلکه که‌وتني مریشک **ت**

(۱) آرام شدن؛ (۲) خاموش بودن؛ (۳) کرج شدن مرغ.

کربونه‌وه: (۱) نارام بونه‌وهی کیشده‌وهرا؛ (۲) پندر بونه‌وه **ت** (۱)

فرونشتن جنجال؛ (۲) سفت و نیم خشک شدن مایع.

کربه: فرمان به بینه‌نگ بون **ت** خفه‌شو.

کربیت: شدمچد، شخاتد، کمریت، کرمیت، گونگرد، شقات، شقارن **ت**

کبریت.

کرب: (۱) ده‌نگی ددانان که شیتی ورده ورده ده‌شکینن؛ (۲) له‌پرونه کاوف **ت**

(۱) صدای دندان در خاییدن چیزی؛ (۲) ناگهان.

کربک: درشتنه نارد له دایبزرا ناد **ت** نخاله آرد.

کرپه: (۱) ده‌نگی شکانی شتی ناسک؛ (۲) کرب **ت** (۱) صدای شکستن

چیز نازک؛ (۲) نگا: کرب.

کرپه کرب: کربی نور **ت** کرب «پیاپی».

کرت: (۱) شوین به تیخ له دار، له‌له؛ (۲) ده‌نگی قرتان، قرت؛ (۳) ثندازه:

(کرتی) دراوم له‌سدریه‌تی؛ (۴) سرمه‌لیساندنی گول و گیا؛ (۵) نقد،

که‌متیرین ده‌نگ؛ (۶) بیچوی سه‌گ و گورگ **ت** (۱) شیار بر چوب،

چوب خط؛ (۲) صدای با دندان شکستن یا گستن؛ (۳) مبلغ؛ (۴)

اخته کردن گل و گیاه؛ (۵) کمترین ندا؛ (۶) توله سگ و گرگ.

کرتان: (۱) کرت؛ (۲) نیره گامیشی خدمیو **ت** (۱) نگا: کرت؛ (۲) گامویش

آخته شده.

کرتاندن: (۱) بددان برین؛ (۲) تروکاندنی توم؛ (۳) به‌گاز لدت کردن،

قرتاندن **ت** (۱) بریدن با دندان؛ (۲) شکستن تخمه با دندان؛ (۳)

بریدن با انبر یا قیچی.

کرتان کردن: سمرمه‌لیساندنی گول و گیا **ت** چیدن سر گل و گیاه.

کرتان کرن: خه‌ساندنی که‌ل گامیش **ت** آخته کردن گامویش.

کرتک: (۱) کرکروکه، کروچه‌نه؛ (۲) پاژیکی کم؛ (۳) دانه‌یه **ت** (۱)

غضروف؛ (۲) اندکی؛ (۳) یک عدد.

کرت کرن: شوین شوین کردنی دار به تیخ **ت** شیار کردن چوب با کارد،

چوب خط زدن.

کرتم: پارچه‌داری بیکاره **ت** تکه‌چوب بی مصرف.

کرتمنت: خرت و پرت، شرو شاتال **ت** خرت و پرت.

کرتناک: تیروکی نان **ت** چوبک نانوایی.

کرتون: زهل، گیاهه که باقی بی دهستن **ت** گیاهی که بند بسته گیاه شود.

کرتوبیان: جلکی خراب درواوک لباس بددهخت.

کرتوبیل: سیفه‌زه‌مینه، په‌تاته، پوچته، پیچته **ت** سیب‌زمینی.

کرتوقفل: کرتوبیل **ت** سیب‌زمینی.

کرتنه: (۱) کرت؛ (۲) نیسکی نازکی که به ددان ده کرفزی؛ (۳)

به‌چکه سه‌گ و گورگ **ت** (۱) نگا: کرت؛ (۲) غضروف؛ (۳) توله سگ و

گرک.

کرتده‌ک: بدفری تاری سه‌هول بدستون برگاب بخت.

کرتنه کرت: ده‌نگی کرتی نور **ت** صدای «کرت» پیاپی.

کرکارگه: (۱) سورنچکه؛ (۲) کونی گوی؛ (۳) نیسکی ناسکی کروشته‌نی
 (۱) سرخنای؛ (۲) سوراخ گوش؛ (۳) غضروف.
 کرکرانه: کرکارگه **نگا:** کرکارگه.
 کرکرتوکه: کرکارگه، نیسکی ناسک **غضروف.**
 کرکرک: کرکارگه **نگا:** کرکارگه.
 کرکرگ: کرکارگه **نگا:** کرکارگه.
 کرکرکوک: (۱) گیایده‌که وک کدهلم دهچی؛ (۲) سیوه بن عهرزیله **(۱)**
 گیاهی است شبیه کلم؛ (۲) سبب زمینی استانیولی.
 کرکروکه: کروجه نه **غضروف.**
 کرکره: (۱) کرکارگه؛ (۲) قرقره، غرغمده؛ (۳) جوئی تری سبیلکد **(۱)**
 نگا؛ کرکارگه؛ (۲) حرفه نخپیچ؛ (۳) نوعی انگور.
 کرکلاش: (۱) حورو؛ (۲) خوراندن به نیوک **(۱)** خارش؛ (۲) خاراندن.
 کرکه: کورکه **نگا:** کورکه.
 کرکهفتنه: لسمه هیلکان خه وتنی مریشک **مرغ** کرج خوابیدن مرغ.
 کرکهفتنه: کرکهفتنه **مرغ** کرج خوابیدن مرغ.
 کرکهوتنه: کرکهفتنه **مرغ** کرج خوابیده.
 کرکهوتنه: کرکهفتنه **مرغ** کرج خوابیده.
 کرکی: وستای شکسته بهند **استاد شکسته بندی.**
 کرگار: (۱) پیشه؛ (۲) کردار **(۱)** صنعت؛ (۲) کردار روش.
 کرم: (۱) جانه‌وری خزوکی بیچوک که له ناو میوه و گل و گوشتشی گهنه
 پیدیدا ده بی؛ (۲) دهنگی داکروشتن **(۱)** کرم؛ (۲) صدای خاییدن.
 کرماج: (۱) ناوه بیو گله‌لی کورده؛ (۲) ناوه بو دیهاتی؛ (۳) بهشیکی هره زور
 له کورده **(۱)** کرده؛ (۲) دهاتی؛ (۳) قسمت اعظم کرد.
 کرماشان: گوژداروی کرماجان، ناوی شاریکه **نام شهری است،**
 کرماشان.
 کرمان: (۱) به ددان کروشتن؛ (۲) سوکه‌له‌ناوی کرماج **(۱)** خایش،
 خردشدن با دندان؛ (۲) مخفف «کرماج».
 کرمانچ: کرماج **نگا:** کرماج.
 کرمانجی: شیوه ناخافتنی کورده کرماج **گویش «کرماج».**
 کرماندن: داکروزتن **کلوچیدن،** با دندان خرد کردن.
 کرمانشا: سوکه‌له‌ناوی کرمانچ شاریان کرماجان **مخفف «کرمانچ**
 شار».
 کرمانن: کرماندن **نگا:** کرماندن.
 کرمایی: شتی که کرمی تیدا بی **کرمو.**
 کرمتنی دان: کرمایی بون **کرموشدن.**
 کرمتنی که‌تون: کرمایی بون **کرموشدن.**
 کرمچین: قرمچین **نگا:** قرمچین.
 کرمخواردو: کرمایی **کرم خورده.**
 کرمژن: دهنگی داکروزتن **صدای کلوچیدن.**
 کرمژنه: کرمایی **کرمو.**
 کرمشین: قرمچین **نگا:** قرمچین.

کرده: (۱) کردار؛ (۲) خاراو له کار؛ (۳) کاری کراو؛ (کرده بهشیمان بی
 نهک نه کرده پهشیمان) «مهسل» **(۱)** کردار؛ (۲) کارامد؛ (۳) عمل
 شده.
 کردهوهه: کردار **کردار.**
 کرژ: (۱) بهنی توندبارداو؛ (۲) قرچاو؛ (۳) چوست و چالاک؛ (۴) موی لیک
 ها اوی سه، فرز **(۱)** رشتة خوب تاییده؛ (۲) ترجیحیده، چروکیده؛
 (۳) چالاک؛ (۴) موی فرفی شده.
 کرژبوون: (۱) توند باخواردنی گشته‌که؛ (۲) ویکهاتن؛ (۳) توڑه بوون؛ (۴)
 لیکه‌هالانی موی سدر **(۱)** زیادتاب خوردن رشتة؛ (۲) چروک شدن؛
 (۳) خشمگین شدن؛ (۴) فرفی شدن مو.
 کرژکردن: (۱) زربادانی گشته‌که؛ (۲) تیکه‌لا و کردنی توکه سدر **(۱)**
 سپیار تاب دادن رشتة؛ (۲) فرفی کردن مو.
 کرژنگ: فرزانگ **خرچنگ.**
 کرژه: (۱) مرؤی چوست و چالاک؛ (۲) گوندیکه له کورستان به عسی
 ویرانی کرد **(۱)** آدم چالاک و آماده؛ (۲) از روستاهای ویران شده
 کرستان توسط بعثان.
 کرژهله: گیایه که به نورتال به ناویانگ، که کره **گیاهی است سنبل**
 نلخی.
 کرژه‌لانتن: کرژبوون **نگا:** کرژبوون.
 کرژی: (۱) چونه‌تی کرژ؛ (۲) بهله کی، بهلهک بوونی پیست **(۱)** کیفتیت
 «کرژ»؛ (۲) برص.
 کرس: زل و زال **آت و آشغال.**
 کرسیب: کردهون جووکه له سهوز بحات **کرفس.**
 کرش: (۱) عور، ورگ؛ (۲) پوش و چیلکه **(۱)** شکمبه؛ (۲) خس و گیاه.
 کرش: (۱) شیشه پوتیخستن و کوتان له تمدون دا؛ (۲) راگویزانی شت،
 گوزانه‌وه **(۱)** از ابزار بافنده‌گی؛ (۲) نقل و انتقال اشیاء.
 کریش‌تش: (۱) مال گوازتندوه؛ (۲) نسماب راگویزان **(۱)** نقل مکان
 کردن؛ (۲) نقل و انتقال وسایل.
 کرش و گلیش: چیلکه و چال، پوش و بهلاش **خس و خاشاک.**
 کرشه: (۱) کلوش، قرچه؛ (۲) شکیاوی پیشه‌ی لمش **(۱)** هامون، جلگه
 همه‌زی دهستی ناسنگه **(۱)** ساقه غله؛ (۲) شکم گنده؛ (۳) پنک
 آهنگری.
 کرک: (۱) دهشتی نزد پان و بهرين؛ (۲) تیغه‌ره پشت **(۱)** هامون، جلگه
 هموار؛ (۲) ستون فقرات.
 کرکه: (۱) جانه‌وری دوره گه؛ (۲) شکیاوی پیشه‌ی لمش **(۱)** جانور
 دورگه؛ (۲) شکسته استخوان.
 کرکه: (۱) ویکه‌تی بدلره زه؛ (۲) مریشکی کر **(۱)** متشنچ؛ (۲) مرغ
 کرج.
 کرکاک: تهیریکه **پرنده ایست.**
 کرکای کرک: دهشتی کاکی به کاکی **حلگه و بیایان.**
 کرکردن: (۱) بینده نگ کردن؛ (۲) خومات دان؛ (۳) بریتی له کوشتنی
 کدستی **(۱)** بی صدامودن؛ (۲) کزکردن؛ (۳) کنایه از کشتن کسی.

کرنسن: خو^ن بوجکه و کردن بدلا^ی که سیکه وه **کرنش**.
کرنی: **قرنوف** قراد.

کرمکار: برینی له کهستی که زور به کاره و خمریکه **کنایه از بسیار کارا**.

کرمکوزه: گیایه که ده رمانی کرم **گیاهی است داروی کرم شکم**.
کرمکه: ۱) خشلیکی زنانه له چه شنی کرمی پالپیکده دراو دروست

کراوه: ۲) نه خشیکه له چیغی چادری ده کمن **۱) از زبور آلات زنانه: ۲) نقشی بر چیغ سیاه چادر**.

کرمکیز: زانه زگ له کرممه **درد ناشی از کرم شکم**.
کرمن: کرم اوی **کرم زده**.

کرموزی: مژو تهمی زور **مد غلیظ**.
کرموزن: کرم اوی **کرم زده**.

کرموس: لمپر، لمکار **ناگهانی**.

کرموزکه: ۱) خشلیکی زنانه، کرمکه: ۲) کرمی چکوله **۱) از زبور آلات زنانه: ۲) کرم زین**.

کرمول: کرم تی کدو تو، کرم اوی **کرم**.

کرمه: ۱) ده نگی دا کروزن، کرم: ۲) داروکیکه له ناموردا **۱) صدای کلوچیدن: ۲) چوبکی در خشی**.

کرمه چوائی: کرکره، نیسکی کروشتنی **غضروف**.

کرمه زین: کرم تی کدو تو، بو لش و برین ده گوتزی **کرم**، برای گوشت کرم زده گویند.

کرمه زن: کرموزن، کرم اوی **کرم**، کرم زده.

کرمه زن: کرم اوی **کرم زده**.

کرمه زن: کرم اوی **کرم زده**.

کرمه سوکه: کرمیکه له بین خاکی شهداردا ده زی بو ده رمان ده شنی **خراتین، کرم خاکی**.

کرمه سوہر: کرمه سوکه **نگا: کرم سوکه**.

کرمه ک: ۱) خشلی زنانه، کرمکه، کرمک: ۲) زوانه هی ناو تالقه **۱) از زبور آلات زنانه: ۲) زبانه**.

کرمه کرم: ده نگی دا کرمینی زور **صدای خاییدن بسیار**.

کرمی: کرم اوی **کرم زده**.

کرمی: کرم اوی **کرم زده**.

کرمی ناوریشم: کرمیکه لیکاوه که ده بینه همودای ناوریشم **کرم ابریشم**.

کرمیت: کیریت، شه مجده، شخاته، شقارته، شقالته **کبریت**.

کرمی گل: ۱) کرمه سوکه: ۲) برینی له کهستی زور خمریکی کشت و کاله **۱) خراتین، کرم خاکی: ۲) کنایه از کشاورز بسیار پر کار**.

کرمی گلی: کرمی گل **نگا: کرمی گل**.

کرن: کردن **کردن**.

کرناس: تاول اوی **آبله گون**.

کرنگ: زوم، نوبه، هو^نه **گرو چادرنشینان دورهم در بیلاق**.

کرنگ: ۱) قرنو: ۲) گیای گهرچه **ک) قراد: ۲) گیاه کرچک**.

کرنو: **قرنوف** قراد.

کرواس: ۱) کری له لوکه که جولا^ده بکا، جاو، جانگ: ۲) کراس **۱)**

کرباس: ۲) پیراهن.

کروت: جوئی همرو، ته حری همرو **نوعی گلابی**.

کروتن: دا کروزن **کلوچیدن**، با دندان خرد کردن.

کروج: ۱) ده فرسی لیوشکاو: (گلینه که کروج بوه): ۲) سواوی کون:

(که^ج و کروج بوه): ۱) ظرف لبه شکسته: ۲) فرسوده.

کروچنه: کرکروکه **غضروف**.

کرور: ۱) پینسده زار: ۲) کلور، ناو خالی **۱) کرور: ۲) تو خالی**.

کروز: ناو هر^زه کولین، ناو هینه نه ده له قابلک **مغذدانه بیرون آوردن**.

کروز: ۱) ساویاوهی کون: ۲) سوتانی پیش مو: ۳) پیری به که ده: ۴)

تاول اوی، روزه: ۵) ده نگی گریانی لمسه رخو: ۶) پارانه وهی زه لیلانه

۷) فرسوده و کنه: ۲) سوختن استخوان و موی: ۳) پیر از کار.

افتاده: ۴) آبله گون: ۵) صدای گریه آهسته: ۶) لابه.

کروزان: ۱) سوتانی نیسک و مو: ۲) پارانه وهی بنه بیوه گریانه وه: ۳)

تو زیانه وهی پیست **۱) سوختن استخوان و مو: ۲) لابه و زاری: ۳)**

احساس سوزش در پوست.

کروزاندن: ۱) سوتانی نیسک و مو: ۲) برینی له له بین بردن **۱)**

سو زانیدن استخوان و مو: ۲) کنایه از ساقط کردن از هستی.

کروزانن: کروزاندن **نگا: کروزانن**.

کروزانه وه: ۱) پارانه وهی زه لیلانه: ۲) تو زانه وه، چو زانه وه: (همو له شم

ده کروز نتهدوه) **۱) لابه و زاری: ۲) سوزش در پوست**.

کروزرو: گیایه که **گیاهی است**.

کروزه: کروز **نگا: کروز**.

کروزه کروز: کروزی زور **کروز** پایپی.

کروزانه وه: کروزانه وه **نگا: کروزانه وه**.

کروزن: کروتن، دا کروزن **کلوچیدن**، با دندان خرد کردن.

کروزن: کرکرا^ه، نیسکی ناسکی کروشتنی **غضروف**.

کروزه: کروز **غضروف**.

کروزه لله: کروز **غضروف**.

کروزین: کروتن **کلوچیدن**.

کروس: روتنه و بون به ددان، کرانمه: (نیسکی کروست، کروشک

داره کانی کروسته وه) **لخت شدن چیزی مانند استخوان یا درخت**

به وسیله دندان.

کروسان: کروس **نگا: کروس**.

کروساندن: کرانده وه به ددان **لخت کردن استخوان یا پوسته چیزی**

با دندان.

کروسانده وه: کروساندن **نگا: کروساندن**.

کروسانه وه: کروسان، کروس **نگا: کروس**.

کروساوه: روت کریا^گ به ددان **لخت شده با دندان**.

کروسک: ۱) هدمی کیویله: ۲) تیخه لهی کروز **۱) گلابی و حشی: ۲)**

بازشدن در بسته؛ ۲) بازشدن گره.

کریب؛ ۱) خدم و خهدفت؛ ۲) زهیتی که دوسال جاری ده کیلدری؛ ۳)

زهیتی به کده فعه گاسن لیدراو؛ ۱) اندوه؛ ۲) زهیتی که دوسال بکار

کشت شود؛ ۳) زمین یک بار شخم شده.

کریبا؛ ۱) جیرانه‌زهی؛ ۲) هاومالی دی؛ ۱) همسایه در کشاورزی؛ ۲)

اهل ده نسبت به یکدیگر.

کریبار؛ حقی بار بوه لگرتن کرایه حمل بار.

کریبار؛ کریبار کرایه حمل بار.

کریبت؛ ۱) بی بش له جوانی؛ ۲) کاری پیس و خراب؛ ۳) سنه گل.

۱) بد گل؛ ۲) کار رشت؛ ۳) کلوخ.

کریچ؛ ۱) سوالات، قوزی سوده و کراو؛ ۲) سفالی.

کریچی؛ ۱) ده فری سوالات؛ ۲) کرایه‌نشین؛ ۱) سفالی؛ ۲)

کرایه‌نشین.

کریدار؛ کرانشین مُستاجر.

کریداسی؛ هقدبالله مزد درویدن.

کریزه‌نشین؛ گولیکی دهشتی زور خوشیکه. بهزاروهی دیار به کسر

پیش ده لئین پات گلی است.

کریز؛ ۱) شانه‌ی وشكی هدنگوین؛ ۲) شتی که به چنگ لیدان له سمری

چلکن و کمچل داده وهری، قریز؛ ۳) قهوه‌زهی بهرد؛ ۴) چلک، پیسی

۱) شانه خشکیده عسل؛ ۲) سبوسه سر، شوره؛ ۳) گل سنگ؛ ۴)

چرك، کنافت.

کریزاو؛ ۱) سر به کریز؛ ۲) چلکن؛ ۱) دارای شوره سر؛ ۲) چرکین.

کریزاوی؛ کریزاو نگا؛ کریزاو.

کریزوک؛ زوره‌ی کونی گوییجکه صماخ گوش.

کریزه‌بهرد؛ قفوه‌زهی سر بمد رف گل سنگ.

کریزوک؛ کریزوک صماخ گوش.

کرس؛ ۱) وشهی بانگانی کردنی کارزوله؛ ۲) پیسکی تاگر.

کلمه‌ای برای صدا کردن بزغاله؛ ۲) شراره آتش.

کریسک؛ پیسکی تاگر شراره.

کریسکه؛ کریسک شراره.

کریسه؛ وتهی بانگ کردنی کارزوله کلمه‌ای برای صدا کردن بزغاله.

کریش؛ کریز نگا؛ کریز.

کریشه؛ جوری کالای گهزی نوعی پارچه.

کریشه‌یش؛ ۱) راکیشان به زهیتی؛ ۲) ده رکیشان؛ ۳) گویزانه‌وه؛ ۴)

سه‌نگاندن؛ ۱) بر زمین کشیدن؛ ۲) بیرون کشیدن؛ ۳) نقل مکان

کردن؛ ۴) نگا؛ سه‌نگاندن.

کریقوک؛ شه‌مد تبلکه زببور عسل وحشی.

کریق؛ ۱) خزم؛ ۲) دوست؛ ۳) کهنسی که منال له باوه‌شیا خده‌نه کراوه

۱) خویش؛ ۲) آشنای؛ ۳) شخصی که کودک را در بغلش ختنه

کرده‌اند.

کریق؛ کریف نگا؛ کریف.

کریقه؛ به فری به باوه کولاک.

تبغ زنگارزده.

کروُسین؛ کروسان نگا؛ کروسان.

کروُسینه‌وه؛ کروسانه‌وه نگا؛ کروسانه‌وه.

کروُسینه‌وه؛ جانه‌وه‌ی که ده کروُسینه‌وه لخت کننده با دندان.

کروشتن؛ کروتن کلوجیدن، خردکردن با دندان.

کروشمۀ خوکزکردن و مات دانیشتن کزکردن و در گوش‌های نشستن.

کروقه؛ به فری به باوه، کریوه، کریقه کولاک.

کروک؛ کارتی که، وشهیه کی ریمانه بوشتنی که کارده کافی فاعل جمله.

کروکس؛ هدرمنی کروسک گلابی خودرو.

کرونتش؛ کرانتش نگا؛ کرانتش.

کروی؛ گریه هملتوقو له دارا گره تنه درخت.

کرویت؛ کرمیت، شه‌مچه، شخاته، شقارته، کبریت فکبریت.

کره؛ ۱) ده نگی جیره‌ی به قهودت: (کره‌ی ددانی دیت؛ ۲) ده ستار؛ ۳)

ناسیاوی چلتسوک و بیزش لیکردن؛ ۴) ده نگی خاکی رهق له کاتی

کیلانی زهی تهددا: (گاسن کره‌ه کا)؛ ۵) بریتی له سپاس؛ ۶)

خمریک به کار؛ ۷) بزینشکی برینهگرف ۱) صدای بهم ساییدن چوب

یا استخوان؛ ۲) دستاس؛ ۳) آسیاب ویزه شالی کوبی؛ ۴) صدای

خاک سفت که با گواهنه برخورد می‌کند؛ ۵) کنایه از سپاس؛ ۶)

سرگرم کار؛ ۷) جراح.

کره‌ک؛ نه‌جول، بی‌جوله، بدرانیدر به زینده ور و روکه جهاد.

کره‌ک؛ ۱) ده نگی داکر و زن؛ ۲) خرمه‌ختری کروسینه‌وه ۱) صدای

خاییدن؛ ۲) صدای استخوان گاززدن.

کره‌کردن؛ ۱) بیزش و چلتسوک له ناسیاوی کره‌ه هازین؛ ۲) بریتی له

منههت کیشان، سپاس کردن ۱) شالی را به آسیاب ویزه برد؛ ۲)

کنایه از منون بودن.

کره‌یدی؛ کوره‌تی بیزه، پوخته و تارف خلاصه کلام.

کری؛ ۱) حدقی کار؛ ۲) کرا، نیچاره؛ ۳) روزی یهک شمه که بازاری

دیهاتی هده ف ۱) مزد؛ ۲) اجراه، کرایه؛ ۳) یکشنبه بازار.

کری؛ ۱) نارامی؛ ۲) بیده نگی؛ ۳) کرکه‌وتی مریشک؛ ۴) سندی ۱)

آرامش؛ ۲) خاموشی؛ ۳) کرجی مرغ؛ ۴) خرید (سوم شخص

مفرد).

کری؛ ۱) کردو؛ ۲) کری ۱) عمل شده؛ ۲) نگا؛ کری.

کریا؛ کرا، جتی به جتی بوق انجام شد.

کریا؛ سه‌نرا، کردارا خریده شد.

کریار؛ کرده، کردار، روشت، ثاکار، خده اعمال و رفتار.

کریار؛ کهنسی شت نه‌سدنی خریدار.

کریاگ؛ کردارا، سه‌نرا خریداری شده.

کریان؛ ۱) سه‌ن؛ ۲) سه‌نديان ۱) خریدن؛ ۲) خریدند.

کریان؛ کران، کردن کردن.

کریانه‌وه؛ دواز فروش دیسان کرینی فروشیا بازخرید.

کریانه‌وه؛ ۱) ناوانه بونی درگای داخراو؛ ۲) رای بونی گری ۱)

کرخاندن: کرخان **ه**رس کردن.

کرز: پندر، نیوهوشک **ن**یخ ششک.

کرزان: ۱) زمینی که درونگ ناو ده مژی، شونه؛ ۲) سوتانی مواف **۱۱**.

زمینی که دیرآب در آن نفوذ کند؛ ۲) سوختن موی.

کرزاندن: ۱) سوزاندن مو؛ ۲) پروزاندن گوله‌گدنی فدیریک **۱۱**.

سوزانیدن موی؛ ۲) از هم بازکردن خوش گندم کمال.

کرزیون: ۱) پسر بوتوده‌ی زمینی قور؛ ۲) بریتی له پیگه بشتن و

به خودهاهان **ف** ۱) نیم خشک شدن زمین لجنی؛ ۲) کنایه از شکوفایی

ورسایی.

کزر بونه‌وه: نیوهوشک بون له پاش تدری **ن**یم خشک شدن بعد از

خشی.

کرزی: ۱) نیوهوشک بون، پنری؛ ۲) سوتاوه خوری؛ ۳) هلینجانی ناو

له جیگه‌ی قوله‌وه **۱۱** ۱) نیم خشکی؛ ۲) سوزاندن پشم؛ ۳) بیرون

کشیدن آب از عمق.

کرک: جز بیلک **ج**زغاله.

کرکردن: ۱) پلیسه کنم کردن: (چراکه کرکه، تاگره که کرکه)؛ ۲)

بینده‌نگو و فهقروکه رونشتن **ف** ۱) پایین آوردن شعله؛ ۲) درگوشدای

کز کردن.

کرکردو: کمی که به فهقیروکه‌ی خوی له سوچی خزانده **ف** کز کرده.

کرکوله: کزو مات دانشتو له سوچی **ف** کر کرده.

کرکمه: ۱) کرزکوله؛ ۲) نان له بدر **۱۱** ۱) کز کرده؛ ۲) نان از آرد بلوط.

کرگرین: لمزین له بدر تاو، نوبه‌تی **ف** تپ و لرز.

کرمک: ۱) سمرکوتله، سمرکوتز؛ ۲) بیزیل، بنیزنجی بئ که لک **۱۱**

درسته کوز؛ ۲) ته نشین غربال.

کرن: ۱) دانه‌وبله که بزیوه دهی چینن گای بی قده‌وه بی؛ ۲) باکیشی

تندنور، گولسوینه، گول بینه؛ ۳) گارس، هر زنده گموده **۱۱** ۱) کرسنه،

یکی از جبویات؛ ۲) بادکش تور؛ ۳) ارزن درشت.

کروت: جله‌بُلک **ل**باس عروسی.

کزوری: خوری سوتاوه **پ**شم سوخته.

کزولکه: فهقیروکه، کرکوله **ک**زکرده بیچاره.

کزولکه: کزولکه **ک**زکرده.

کزونیز: نداده نه توار له زن **غ**مزه و ناز.

کره: ۱) شنه، سروه، بای بسکان: (کزه بایه کی هات)؛ ۲) ده نگی

داع کردن: (کزه له جدرگمهوه هات)؛ ۳) ده نگی چزه **چ**ز **۱۱** ۱) ایاز

نسیم؛ ۲) صدای داغ گذاشتن بر گوشت؛ ۳) صدای برشتن گوشت

سرخ شده در تابه.

کزه با: سروه، شنه **ن**سیم.

کزه‌لوك: کزولکه، کرکوله **ک**زکرده.

کزه‌نه: بونی موی پروزاند **ب**وی موی سوخته.

کزه‌ی با: ده نگی ناسکی سروه: (چریین سه‌ختم، چدل سه‌ختی گولی

من/کزه‌ی دل و کزه‌ی با دیته بدروگوت) «هدزار **ه**دار» صدای آرام

نسیم.

کریکار: کمی که له بدانید کرادا کارده کا **ک**ارگر روزمزد.

کریکی: جاش و جانوی دوبر **ک**رمه اسب و کرمه خر تازه دو بهار دیده.

کریگرته: ۱) کرانشین؛ ۲) خانوی که به کراهه دهدرن **۱۱**

اجاره اجره‌ای؛ ۲) خانه اجاره‌ای.

کریل: ۱) گویی کپ؛ ۲) کرآل، قاقر **۱۱** کر، ناشناوا؛ ۲) زمین بی گیاه.

کرین: سه نن **خ**ریدن.

کرین: ۱) کرآل؛ ۲) تم تمان **۱۱** زمین بی گیاه؛ ۲) زمین سنگی.

کرینچک: پرچوکه‌ی لمسه‌هندی قرتاوا قشت **ف** کاکل بر پیشانی

قیچی شده.

کرینوخ: کریار، نهادی شت ده کری **ف** خریدار.

کرینه‌وه: جانه‌وه‌ی که شت ده کروسینه‌وه **ف** نگا: کروسینه‌وه.

کرینه‌وه: ۱) لمباش فروش سه نهاده‌وه؛ ۲) بریتی له رزگار کردن له چورتم

۱۱ بازخرید؛ ۲) کنایه از نجات دادن.

کریو: کریف **ن**نگا: کریف.

کریوکیو: بالداریکه **ف** بر تنه است.

کریوه: کریقه، بدفر و با پیکده **ک**وللاک.

کریوه بردو: بریتی له کمی که زور به سرما قدسده **ک**نایه از کمی که

طاقت سرما ندارد.

کریوه پیچ: گیانداری که له ترسی کریوه پهنا بون هدمو نهاده کد **ب**ا

جانوری که از ترس کوللاک به هرجا پناه می برد.

کریوه کردن: به فر و با هاتن **ک**وللاک کردن.

کریه: ۱) یکشمه که روزی بازاره؛ ۲) کردیه **۱۱** ۱) یکشنه بازار؛ ۲)

کرده است.

کری هه‌ری: جاش، به چکه کدر، هو لی کدر، ده حشك **ک**رمه.

کن: ۱) زاکاو؛ ۲) دالکوشت؛ ۳) گری کهمی چراو تاگر؛ ۴) سفلک؛ ۵)

ده نگی قرچانی دوگو بهز له سمر تاگر؛ ۶) زانی پیست و برین،

چو زانه‌وه؛ ۷) ناره‌واجی؛ ۸) باش نمی‌تینی چاو؛ ۹) کونه‌میر؛ ۱۰)

شاره‌میر و **۱۱** ۱) افسرده؛ ۲) لاگر؛ ۳) شعله اندک؛ ۴) سپک؛ ۵)

صدای چز؛ ۶) سوزش پوست و زخم؛ ۷) کسدای؛ ۸) کم سویی

چشم؛ ۹) سوراخ مورچه؛ ۱۰) شهر مورچگان.

کراف: پارانمه، لا لانه **ف** تضرع.

کزان: ۱) چو زانه‌وه؛ ۲) چزان له سمر تاگر **۱۱** ۱) سورش پوست؛ ۲)

جز برآتش.

کزاندنه‌وه: کزان **ن**نگا: کزان.

کزانان: ۱) کزاندنه‌وه؛ ۲) ده روندا فرچاندی دوگو بهز **۱۱** ۱) نگا: کزان؛ ۲)

سرخ کردن دنبه.

کزانه‌وه: کزان **ن**نگا: کزان.

کزبون: ۱) دالگوشت بون؛ ۲) کدم کردن **۱۱** ۱) لاغر شدن؛ ۲) کم شدن،

کاستن.

کزیله‌لوك: کزبلوک، چافره شوک **ن**نگا: کزبلوک.

کزخ: پرتاوتی دار **ه**رس درخت.

کزخان: پرتاوتی دار **ه**رس کردن.

کسپ: ۱) کاسپی: (نه مسال کسپو کار باش نه بو): ۲) سنعت [۱] کسابت: ۲) صنعت.

کسپوکو: هدستی قزو و رک [۱] احساس خشم و نفرت.

کسپه: ۱) راچه نینی دل: (کسپه له دلمهوه هات): ۲) ده نگی ناو به تاگردا کردن: ۳) زانی کدهله پر نارام ده گری [۱] تکان ناگهانی قلب از خبر ناگوار: ۲) صدای آب بر آتش پاشیدن: ۳) دردی که ناگهان آرام می‌شود.

کسپه کسپ: کسپه‌ی زور [۱] «کسپه»‌های پیاپی.

کست: ته نیشت، لا، ثالی [۱] نزد، پهلو.

کسته‌نه: کوشتن، گوزتن، مراندن [۱] کشتن.

کسسا: شده‌رمی میونه، کس، کوزف آلت تناسلی جنس ماده.

کسک: ۱) چزیلک: ۲) سه‌وزره نگ [۱] جز غاله: ۲) سیزرنگ.

کس کس: کسی زور [۱] «کس» پیاپی.

کسکوله: کزکوله [۱] نگا: کرکوله.

کسکون: تیر، بدرانبدری شل و تراو، که سکون [۱] غلیظ.

کسکه: ۱) ره نگی چاوی پشیله و جانمهوه‌ی کیوی له تاریکی دا: (کسکه‌ی چاوی ددهات): ۲) کزوله [۱] برق چشم جانوران در تاریکی: ۲) کزکرده.

کسکه کسک: بر قهقهه‌ی چاوی پشیله و جانمهوه‌ی کیوی له تاریکی دا [۱] برق چشم جانوران در تاریکی.

کسکیان: سوژیانمهوه پیست [۱] سوزش پوست.

کسکیانمهوه: کسکیان [۱] سوزش پوست.

کسل: ۱) قسل، تاهدهک: ۲) جانمهوه‌ی که قاپلکیکی زهقی بوری خال خالی هدیه زستانان له بن خاکا ده خموئی و له بهزو و شکانی دا ده زی، کیسل، کیسواف [۱] آهک: ۲) لاك پشت.

کسم: ۱) پیشه، سنعت: ۲) کسب: ۳) تدریج، دیدار: ۴) جور [۱] صنعت: ۲) کسب: ۳) قیافه: ۴) نوع.

کسوك: ۱) سه‌گ: ۲) تو تکه سه‌گ [۱] سگ: ۲) تولمسگ.

کش: ۱) وشهی ده رکدنی بالدار: ۲) وشهی که له شه ترجیدا ده لین: ۳) وشهی بنه‌مای سدنگاندن: ۴) وشهی بنه‌مای زه کیش بون: ۵) وشهی بنه‌مای تیز تی بدرین: ۶) بی هدست و خوست: (دنبایه‌کی مات و کشه/ نه هدسته نه چریه و خشنه) «همزار» [۱] کلمه‌ای برای راندن پرندۀ: ۲) کیش شطرنج: ۳) وزن: ۴) کیش: ۵) گذشتن با سرعت: ۶) ساکت و بی صدا.

کشا: ۱) بهزو و دارا راکب‌شرا: ۲) بدپله خوشی: (نه ستره‌یدک کشا): ۳) سه‌نگی زانرا: (له تدراز و دارا کشا) [۱] بر زمین کشیده شد: ۲) به سرعت گذشت: ۳) تورین شد.

کشان: ۱) بدرو و دورو خشین: ۲) سه‌نگان: ۳) تیز تی بدرین: ۴) می و تیز نیز که موتن بون گان. تایه‌تسی بون ماین و چیل ده لین [۱] رو به بالاخزیدن: ۲) توزین: ۳) گذر سریع: ۴) در زیر قرار گرفتن ماده هنگام جفتگیری.

کشاندن: ۱) ره کیش کردن بهزو و داد: ۲) راکیشانی گوریس و لاستیک:

کزه‌ی جهرگ: بریتی له زور خوشدویست [۱] کنایه از بسیار محبوب.

کزه‌ی جهرگان: ۱) کزه‌ی جهرگ: ۲) بریتی له دله‌ر، گراوی، ماشنه [۱] ۱) کنایه از معشوق.

کزی: ۱) سدرکزی، کزکردی: ۲) لاوازی، دالگوشتی [۱] افسردگی: ۲) لاگری.

کزیان: ۱) لم‌سر ناگر چزان: ۲) زان و سوزیانمهوه پیست [۱] برآتش سرخ شدن: ۲) سوزش پوست.

کزیانمهوه: سوژیانمهوه، چو زانمهوه [۱] سوزش پوست.

کزیز: ۱) بدرده سنتی پیشکار له دی دا: ۲) دل‌آلی بازار و جارچی [۱] پاکار ارباب: ۲) جارچی و دلال.

کزین: جو زی توپی گدمه [۱] نوعی توپ بازی.

کزینکه: شلکینه‌ی لم‌رون دا سوژه وه کراو [۱] خمیر آبکی سرخ شده در روغن.

کزیه: نیسکی سمت و که فدل [۱] استخوان لگن.

کثر: ۱) خاوی بانه در او: ۲) جه‌نگه: ۳) فسلی سال: ۴) پشمده [۱] ریس تاب نخورده، خام: ۲) موسم: ۳) فصل سال: ۴) عطسه.

کژبلوک: گیایه که بندکه کهی ده خوری [۱] گیاهی است با پیازه خوردنی.

کژبیايش: به شلی و سستی رویشتن [۱] سلانه‌سلانه.

کژو: ۱) ده نگی گرمه و قرمه: ۲) ده نگی بای بدقوهه ده [۱] صدای بلند و همیب: ۲) صدای تند وزیدن باد.

کژک: ۱) تدنس اویکه به پانایی سی نه نگوستی پال پنکه وه دراو نالقدی نیندایمو ته نگهی باره به مری بی دهدن، کزه: ۲) نهادو سوتاو: ۳) نهوزمی گران: ۴) بریتی له دلنه نگو په‌ریشان حال [۱] نوار پهن تنگ بند ستور: ۲) کامل سوخته: ۳) فشار زیاد: ۴) کنایه از دلتینگ و پریشان حال.

کژوگ: کزک [۱] نگا: کزک.

کژنگه [۱] حشره جسبیده برو پوست.

کژورهک: ۱) خیزه ره: ۲) نهخته‌ی ناسکی سدری داره ره که به پانه وه داده نری [۱] زنجیره بستن حشرات: ۲) نهخته‌های نازک و پهنه که روی الوار سقف گذارند.

کژوله: چربی و نالاش بو بن قوره بان [۱] انبره.

کژه‌با: سه‌ردہ می باهاتنی زند [۱] موسم وزیدن باد.

کژه‌باران: سه‌ردہ می باران بارینی زور [۱] موسم بارانها.

کژه‌بارانه: کژه‌باران [۱] موسم بارانها

کژیل: قالاو قله‌له شه [۱] کلاخ.

کژین: پشمین [۱] عطسه کردن.

کس: ۱) وشهی ده نگدانی مدر: ۲) وشهی دندانی سه‌گ: ۳) شده‌رمی میونه [۱] ۱) کلمه‌ای برای راندن گوسفند: ۲) کلمه‌ای برای تشجیع سگ: ۳) آلت تناسلی ماده.

کسا: چلون، چون؟ [۱] چطور؟.

کسان: کسان [۱] چه‌سان، چطور؟.

کسپ: ۱) کاسپی: ۲) سنعت [۱] ۱) کسابت: ۲) صنعت.

کشمیش: نیشکمه کراوی تریبو، بین دنگ **نگا** کشمش.

کشمیشی: تربی وردی بین دندک **نگا** انگور بی دانه، کشمیشی.

کشمیشی کاولیان: دهموانه **نگا**: دهموانه.

کشن: گوشاد **نگا** گشاد.

کشنه: ۱) کژن: ۲) هر دانه ویله یدک که به تازه ل دهد **نگا** نگا:

کژن: ۲) آنچه از غلات که به حیوان داده می شود.

کشنیز: سهوزیه کی چاندنی **نگا** گشنیز.

کشنیزه: جوری مورگی نالتون و نتو بو زنبور **نگا** نوعی مهره زینتی از

طلای و نقره.

کشول: شوقل **نگا**: شوقل.

کشومات: ۱) وشه یه که له شه ترنجا ده گوتري وانا: شابیکار ما: ۲)

بین دنگ، تارام: (کشوماته جبهان لهو زوانی لهنونی) «هدزار» **نگا** ۱)

اصطلاحی در سطرنج، کیش و مات: ۲) آرام و دنچ.

کشه: ۱) وشه ده رکدنی بالدار: (کشه کشه پویه زده شه، میوان شه و تک

دوان خوه شه) «مه سمل»: ۲) پنی دزه، بهره و دوا چوئی له سه رخو:

(خمریکی پاشه کشه یده) **نگا** ۱). اصطلاحی برای راندن پر تده: ۲)

عقب نشینی یواشکی.

کشی: به له ز را برد **نگا** با سرعت گذشت.

کشیایا: کوژراو **نگا** مقتول.

کشیایش: کوشتن، میر کوژی **نگا** کشن.

کشیایاه: کوژراو، کشیایا **نگا** مقتول.

کشین: به پله را بردن **نگا** با سرعت گذشت.

کف: ۱) ده نگی هله لچون و سه ریزکدنی جوش هاورد له دیزه و به رو شدا:

۲) ده نگی تراوی له ناو تیرتر که به تدورم ده ریزه ری: (خوین له

جنی برینه کدی کف ده ده چو): ۳) وه کری: ۴) با کرد **نگا** ۱) صدای

بالا آمدن و جوشیدن مایع: ۲) صدای با فشار بیرون زدن مایع: ۳) باز:

۴) پاد کرده.

کفت: ۱) شه کدت: ۲) باره بدری بین نال: (نیستره شین کفته ده بین نال

کری): ۳) تی هله لساوینی ره نگ: (زیر کفت، نیو کفت): ۴) ناخوشی

خوره: ۵) ره لم، ره مل: ۶) جوش خواردنی به ته ورم: (کفت و کولی

دانامرکنی): ۷) شان و بیل **نگا** ۱) خسته: ۲) ستور بی نعل: ۳) اندودن:

۴) بیماری خوره: ۵) ماسه: ۶) بهشدت جوش خوردن: ۷) سر شانه

و کفت.

کفتک: ۱) توپه ل کراوی ساوه رو بر نرج و گوشت بو ناو چیشت: ۲)

شمه مجه **نگا** ۱) کوفته خوراکی: ۲) کبریت.

کفتکاری: ره نگ تی هله لساوین **نگا** رنگ آمیزی.

کفتکوک: جوش و ته ورمی گدرما: (کفتکوکی دلم دامرد) **نگا** جوش و

حرارت.

کفتکول: جوشینی بدنه ورم **نگا** جوشش شدید.

کفته: ۱) کفتک: ۲) بین نالی باره بدر **نگا** ۱) کوفته خوراکی: ۲) بین نعلی

ستور.

کفته خور: بریتی له تمدملی کارنه که رو نه وسن **نگا** کنایه از تبل پر خور و

۳) سه نگاندن به تهرازی: ۴) منی له نیر چاکردن **نگا** ۱) بر زمین

کشیدن: ۲) کش دادن: ۳) وزن کردن: ۴) اسب یا کیک ماده را

در اختیار ن آن گذاشت.

کشان کشان: ۱) ره کیش زه کیش، به زه ویدا را کیشان له سه ریه ک: ۲)

هیدی هیدی به زیدا هاتن **نگا** ۱) بر زمین کشیدن پیاپی: ۲) سلانه

آمدن.

کشان: کشاندن **نگا**: کشاند.

کشانه وه: کشانه وه **نگا**: کشانه وه.

کشانه وه: ۱) پر هر و دوا چوون: ۲) دریزتر بون به را کیشان: (وهک لا استیک

له بدریه ک ده کشیته وه) **نگا** ۱) واپس رفت: ۲) کش آمدن، از دیاد

طول در اتر کشیدن.

کشاو: ۱) به تهرازو بعراور دکراو: ۲) ده رهانو له کالان: ۳) را کیشراو

به سدر زه ویدا: ۴) توتنی مزلیدراو **نگا** ۱) وزن شده: ۲) آخته: ۳)

بر زمین کشیده شده: ۴) سیگار پاک زده شده.

کشت: چاندن، توم وه شاندن **نگا** کشت.

کشتا: کورزاو، کوژراو، مریندر او **نگا** مقتول.

کشتا قیتس: تخلیل بوگ، راست را کشاو **نگا** دراز کشیده.

کشتا که وتش: ۱) سلاره وه بوگ: ۲) تخلیل که وتو: ۳) دانیشتوی

بدیا ل ویشت **نگا** ۱) از پای در آمده: ۲) دراز کشیده: ۳) پشت به مُنکی

نشسته.

کشتش: کوژران **نگا** کشته شدن.

کشتکانی: ۱) ده مرو: ۲) لا بدلا: ۳) لا ره ولار **نگا** ۱) دمرو: ۲) پک وری:

۳) تلو تلور فتن.

کشتونخ: میر کوچ، کوژ ره **نگا** قاتل.

کشتوكار: چاندن و کیلان **نگا** کشت و کار.

کشتوكال: کشتوكار **نگا** کشت و کار.

کشتوكار: ده رو بیدر **نگا** پیرامون.

کشتسه: ۱) کوریاوا: ۲) خالیگه: ۳) گورچک: ۴) لا، نالی **نگا** ۱)

کشتندشده: ۲) تهیگاه: ۳) گرده: ۴) طرف.

کشکشاندن: ره کیش کردن به زه میندا **نگا** بر زمین کشیدن.

کشتند: چهند داوه ده زوی پیکوکه بادراو **نگا** رشته نخ.

کشتیار: فهلا، جوت به نده **نگا** کشاورز.

کشتیل: نه سکو، نه سکوی **نگا** ملاقه.

کشك: کزک، که زو **نگا**: کزک.

کش کش: ۱) وشه ده رکدنی مریشک: ۲) جوری داوه ت وره قس: ۳)

وشه دندانی تازی بو زاو **نگا** ۱) کلمسه ای برای راندن مرغ: ۲)

نووعی رقص: ۳) کلمه ای برای برانگیختن سگ شکاری.

کشکشان: ره قسین له داوه تی کشکش دا **نگا** «کشکش» رقصیدن.

کشكه: ناده، بزار **نگا** ویجین.

کشل: کسل، قسل، ناهدک **نگا** آهک.

بیکاره.

کفته: شده که تی **ف** خستگی.

کفر: (۱) داریکی دوهونه زورتر له دهم چه مان ده روانی؛ (۲) ره نگی رهش؛ (۳)

قسه: بین دینانه؛ (۴) جگ، قاپ له بازیه کی جگین دا؛ (۵) سخیف.

جون، درمین، جنیو **f** (۱) ذرخچه است؛ (۲) رنگ مشکی؛ (۳) گفتار

ناروا، کفر؛ (۴) ستالنگ در نوعی بازی؛ (۵) دشنام.

کفرکرد: قسه بین دینانه گوتون **f** سخن کفر آمیز گفتن.

کفری: شاریکه له کوردستان **f** نام شهری در کردستان.

کفریت: شده مچه، گوگرد، شخاته، شقارته **f** کبریت.

کفرین: جوری بازی جگ **f** نوعی قاپ بازی.

کفش: ناشکرا، خویا **f** آشکار.

کفه: کف **f** نگا: کف.

کفك: برش، کهرو، زه نگی سر خوارده مدنی کون بوگ **f** کفک.

کف کردن: باکردن، به باپه نهمان **f** بادکردن.

کفکنی: تبروی، داریکی دوهونه بنی باده دهن ده رمانی بالوکیده **f**

درخچه است.

کفگویان: گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد **f** از روستاهای

ویران شده کردستان توسط بعثیان.

کفگه: چلک و کریزی لهش **f** چرک و شوره تن.

کفن: کراسی مردگ، خامی که ده مرد دویوه ده پیچن بو ناو قه بر **f** کفن.

کفن درین: برینی له نه خوشی زور گران رزگاربوون **f** کنایه از از

بیماری خطرناک بهبود یافتن.

کفن دز: (۱) دزی که قه بر باداوه بو کفن دزین؛ (۲) سمناوبیکه بو کدمتار

f (۱) کفن دز؛ (۲) لقب کفتار.

کفه: کف **f** نگا: کف.

کفه کف: کفی زور **f** «کف» پایپی.

کفارگ: قارچ، کارگ **f** قارچ.

کفر: پشیله گوریه **f** گریه نر.

کفش: کفش، دیار، خویا **f** بیدا، آشکار.

کفلوشک: قرمچی، هه لقراچو سیس بوگ **f** چروک شده.

کفلیشک: بزانگ، مژول، بزانگ **f** مژه، مژگان.

کفی: کوپلهی ده نهنج **f** کوزه دهانه تنگ.

ککه: قاقه، ققهه **f** شیرینی در گویش کودکان، قاقا.

ککدو: داریکی جه نگاهی زور سخته، که قوت، که موت **f** درختی است

جنگلی.

کل: (۱) سورمه؛ (۲) خوار، لار؛ (۳) لادان: (له ریگه کل بوه): (۴) قوبه،

گونبهز؛ (۵) رهوانه: (بو توم کل کرد): (۶) دره و شانی هه ساره؛ (۷) هیما

و ددهس بو خواهافزی؛ (۸) زورچ در مگ: (۹) تینی ناگر؛ (۱۰) تینی ناگر.

کوله کولی گدرما **f** (۱) سورمه؛ (۲) خوار، لار؛ (۳) لادان: (له ریگه کل بوه): (۴) قوبه،

گونبهز؛ (۵) رهوانه: (بو توم کل کرد): (۶) دره و شانی هه ساره؛ (۷) هیما

و ددهس بو خواهافزی؛ (۸) زورچ در مگ: (۹) تینی ناگر؛ (۱۰) تینی ناگر.

روانه، گسیل: (۶) چشمک زدن ستاره؛ (۷) دست تکان دادن برای

خداحافظی؛ (۸) بسیار سفید؛ (۹) حرارت آتش؛ (۱۰) شدت گرما.

کل: (۱) سورمه، کل؛ (۲) جیگهی سوالهت تیدا سورکردنده؛ (۳) پایه ی

برد؛ (۴) بلیسه‌ی ناگر **f** (۱) سورمه؛ (۲) داش، کوره سفال پزی؛ (۳) پایه پل؛ (۴) شعله اتش.

کلا: (۱) له شوین خود در جوگ؛ (۲) بین تهره ف، دوره بدریز **f** (۱) منحرف؛

کلا بُون: (۱) لهری لادان؛ (۲) دوره بدریز و سستان **f** (۱) انحراف از راه؛ (۲)

کناره گیری.

کلاچ: بایی، بدهه عیه، به فیز **f** متکبر.

کلاژدم: دویشك **f** عقرب.

کلاس: پولی فیرگه **f** کلاس درس.

کلاش: (۱) خارشت، خورو؛ (۲) پیلاو له پهروی به سمره یه کدانه پیترواف

(۱) خارش؛ (۲) نوعی گیووه.

کلاشتنه: خوراندن، به نینوک کراندنی پیست **f** خاراندن.

کلاشچن: نمو کسمه‌ی سمری کلاش به ین ده چنی **f** بافنده رویه

«کلاش».

کلاشدرو: کسمی کلاش چنی ده کا **f** «کلاش» ساز.

کلاشددم: دویشك **f** عقرب.

کلاشکه ر: کلاشدرواف **f** «کلاش» ساز.

کلاشه: (۱) خورو، خارشت؛ (۲) له نهندازه به ده **f** (۱) خارش؛ (۲)

خارج از اندازه.

کلاشه کردن: زوری قور له زه ویدا **f** وفور گل در زمین.

کلاشین: خوراندن، کلاشتنه **f** خاراندن.

کلاشینگه: قله لاسک، قوچه قانی، بدهه قانی، که لاسینگ **f** فلاسنگ.

کلاف: له یه کتر پیچانی ده زو به جوریکی در زیوکه **f** کلاف نخ.

کلافه: (۱) خمده ک؛ (۲) سدرلی شیوواو، په شیوواو؛ (۳) په تیکی به نالقدیه له

هدروک جومگه دستی نه سبی بین ده بهستن بو راهینانی روشتنی

خوش؛ (۴) چوار چمهوی باریک؛ (۵) کریوهه باده وه **f** (۱) دوك

نخریسی؛ (۲) سرگردان، آشفته، کلافه؛ (۳) رسما نی که در تربیت

اسب بکار می رود؛ (۴) چهارچوب نازک؛ (۵) کولاک.

کلافه هه لکه: داریکی به چه نگه ده سوری و ده زوی خمده ک له خوی

دهه الینی **f** کلاف پیچ.

کلام: قام، گورانی، چره **f** ترانه.

کلان: زاندنی مشکه و رانله کاندنی تراواف تکان دادن مشک و مایعات.

کلانه: که للاوه **f** کاسه تا پاله ای.

کلانه: مو رو، مو رگ **f** خرز، مهره.

کلاو: تاره خیجن، پوشکی سه ره **f** کلاه.

کلاوالتون: کلاوی که له سکه زبری پینکه و لکاو دروس ده کری،

خشلیکی زنانه **f** کلاه ساخته شده از سکمه های طلا که زبوری است

زنانه.

کلاوبن: جوری ر بواس **f** نوعی ریواس.

کلاوبورکه: کلاوی له بدرگن **f** کلاه نمده.

کلاوبوره: کلاوی بورکه **f** کلاه نمده.

کلاوچن: نمو کسمه‌ی کلاو به ده زو ده تهنتی **f** بافنده کلاه.

منحرف شدن؛ ۲) فرستاده شدن؛ ۳) چشمک زدن ستاره.

کلپاته: فزه، کمترین ده نگ **ف** کمترین صدا.

کلپوهور: دنگی بلیسیه بدمهور **ف** صدای اشتعال زیاد.

کلپه: ۱) ده نگی بلیسیه تاگر؛ ۲) بلیسیه تاگر **ف** ۱) صدای آتش مشتعل؛ ۲) شعله آتش.

کلپه کلپ: ده نگی لمشون یه کی بلیسیه **ف** صدای پیاپی اشتعال.

کلپیچک: باپوله‌ی زاروتی پیچان، تونداخ، قومات **ف** قنداق نوزاد.

کلتور: سورمه‌دان **ف** سورمه‌دان.

کلتنه، کلتور **ف** سورمه‌دان.

کلتنه: گوندیکه له کوردستان به عصی ویرانی کرد **f** از روستاهای ویران شده گردستان توسط بعثیان.

کلچ: تدو چیوه‌له لوس و باریکه کلی پن ده چاو ده کیشن **f** میل سرمه کشی.

کلجه: سو خمهدی قوّداری زنانه **f** بیلک آستین دار.

کلچان: فانوز، فانوس، چراوه‌ستی، له تنمری **f** فانوس.

کلچک: کلچوک، کلچ **f** میل سرمه کشی.

کلچو: کلچ **f** میل سرمه کشی.

کلچوق: کلچ **f** میل سرمه کشی.

کلچوک: کلچ **f** میل سرمه کشی.

کلچیبو: کلچ **f** میل سرمه کشی.

کلچیو: کلچ **f** میل سرمه کشی.

کلچیوک: کلچ **f** میل سرمه کشی.

کلچیوکه گورکانه: گیایه که نیرتکی سوری نامآلزهش ده کاف **f** گیاهی است.

کلدان: کلتور **f** سورمه‌دان.

کلدان: کلتور **f** سورمه‌دان.

کلدومان: هلم و بونغ **f** بخار مُراکم.

کلر: کونی درگا، جنی کلیل له درگادا **f** جاکلیدی در.

کلس: ۱) قسل، ناهمک؛ ۲) ناوچه که له کوردستان **f** ۱) آهک؛ ۲) ناحیه‌ای در کردستان.

کلسیم: گیایه کی ده شته کیه **f** گیاهی است.

کلسین: گوش، گیای کدنده که ته لیسی لئی ده تمنن **f** گیاه گفت.

کلف: کلآفاده زو **f** کلاف.

کلفت: ۱) نهستور؛ ۲) زور، زیاد: (پوئی کلفتی ها بدلاوه) **f** ۱) سبر، کلفت؛ ۲) مبلغ زیاد.

کلفعه: ۱) نهستوری؛ ۲) خیزانی مال؛ ۳) قدره واش **f** ۱) ستری؛ ۲) عائله؛ ۳) کلفت خانه.

کلفعه تبار: خیزاندار **f** عیالوار.

کلفعه دار: ۱) کلفعه تبار؛ ۲) مالی قدره واشیان هه بی **f** ۱) عیالوار؛ ۲) خانه‌ای که کلفت دارد.

کلک: ۱) قامک، تبل، تل، نه نگوست؛ ۲) دو، جوچکه؛ ۳) قفلدم؛ ۴) ده سک **f** ۱) انگشت؛ ۲) دم؛ ۳) قلم؛ ۴) دسته.

کلاو خود: کلاوی تاسینی شه رکه **f** کلاه خود.

کلاودار: بالداری سهر به پوپه که له په **f** برنده شانه به سر.

کلاودرو: کمسی که کلاو بو فروشن ده دروی **f** کلاه دهوز.

کلاوروزه: روجنده سهربان **f** روزنه بام.

کلاورهش: ۱) نخوشیه کی تایبه تی بزنه؛ ۲) بریشی له نیرانی: (له مابهینی کلاوسورو کلاورهش) « حاجی قادر» **f** ۱) بیماری ویژه بز؛ ۲) کنایه از ایرانی.

کلاوزری: کلاو خود **f** کلاه خود.

کلاوزره: ۱) کلاونالیون؛ ۲) ناوه بو زنان **f** ۱) کلاه زرین؛ ۲) نام زنانه.

کلاوزر: کلاوزر **f** نگا: کلاوزر.

کلاورهشه: جیگهی سهربی چهلاک له ره شمال دا **f** جای سر ستون در سیاه چادر.

کلاوسور: ۱) گیایه که بشکسور بوناش ده بی؛ ۲) بریشی له ترکی عوسمانی **f** ۱) گیاهی است آشی؛ ۲) کنایه از ترک عثمانی.

کلاوفه ره نگی: ۱) قوتکیه که به سر بوریه سو بده ده کرنی تا با دوکمل نه گه ریشته ده؛ ۲) نه خشیکه له فرش دا **f** ۱) کلاهک بالای لوله بخاری؛ ۲) نقشی در قالی.

کلاوقازی: هزارلایی ناو و رگ **f** هزارلای شکمیه.

کلاوقوری: کلاوی له بوشی لبودار بو در وندوانان **f** کلاه حصری لبدار دروگران.

کلاوقز: پوری بدهدل، قزی نامانه **f** کلاه گیس.

کلاوکلاوین: بازیه کی شهونشینیه **f** نوعی بازی در شب نشینی.

کلاوکور: ناوی چایه که **f** نام کوهی در کردستان.

کلاوکوره: چوره پوپنه کی **f** برنده ایست شانه به سر.

کلاوگمه ره: کلاوی لیواردار له بهرگنی پهستوا **f** کلاه لبدار نمدی.

کلاونه: چوره پوپنه کی **f** برنده ای است.

کلاوه: ۱) پوپه بالدار له په؛ ۲) تروپکی چیا؛ ۳) لاسکه گدنه شامی که دانی نه گرتی؛ ۴) قوری له دهوری دهمی دولاش بلند کراو؛ ۵) ثالقنه دارینی ملی کاجوت؛ ۶) هرشنستی قوچ له سرهوه؛ ۷) سلکی گی؛ ۸) ده نکی درشتی به فر **f** ۱) شانه سر پرنده؛ ۲) قله کوه؛ ۳) بلال دانه نگرفته؛ ۴) دیوارک پیرامون دهانه ناو آسیاب؛ ۵) چنبر گردن گاو؛ ۶) کلاهک؛ ۷) پیازه؛ ۸) دانه درشت برف.

کلاوه سوره: گیایه کی بنک سوره، کلاوه سور **f** گیاهی است با پیازه قرمن.

کلاوه کردن: بارینی به فری ده نک درشت **f** بارش برف درشت.

کلاوین: بازی کلاوکلاوین **f** نوعی بازی شبانه.

کلب: ۱) ددانی پیشنه وی سه گو درنده؛ ۲) گول میخ، سنگی دریزو نهستور **f** ۱) ناب، دندان پیشین درنده؛ ۲) میخ توبله.

کلبازک: ۱) گوله نه نهروزه؛ ۲) گیای له ده فراشین کراو بو نه نهروز **f** از گلهای بهاری است؛ ۲) سبزه شب عید.

کلبون: ۱) کلابون؛ ۲) بدری کران؛ ۳) دره وشینه وی نه ستریه **f** ۱)

كلکه‌قنگی: ۱) قامک بوبردن؛ ۲) بریتی له دنهدان بو توره کردن (۱) انگلک کردن؛ ۲) کنایه از تحریک برای خشمگین کردن.

كلکه‌کنگی: کلکه‌قنگی (نگا: کلکه‌قنگی).
كلکه کله‌له: قامکی زل، قامکه گمودره (انگشت شست).

كلکه گهوره: کلکه کله‌له (انگشت شست).

كلکه‌له‌قه: دژواری زور له پیک‌هینانی کارا (سختی بسیار در انجام کار).

كلکه‌له‌قی: ۱) دژواری زور له پیک‌هینانی کارا: (به کلکه‌له‌قی خه لاسم کرد؛ ۲) کلکه‌سوته (۱) دشواری سیار در انجام دادن؛ ۲) نگا: کلکه‌سوته.

كلکه‌مار: زور تال له چیزه‌د (بسیار تلح).

كلکه‌مارکردن: خواردنی به نازه‌حه‌تیوه، زه‌قنه‌مومت کردن (خوردن با دل پریشان).

كلکه‌نمایما: شتی که بو باشی و خراپی تاشیره‌تی بو بکری (انگشت نما).
كلکه‌نه‌فتینه: کنکه‌نه‌فتینه (فتنه‌انگیز).

كلکه‌وانه: ۱) تندگوستیله؛ ۲) قوچه‌که‌دی دورمانان (۱) انگشت‌ری؛ ۲) انگشتانه.

كلک‌هه‌لتکه‌کینه: کلک‌تله‌قینه، بدراگایلکه (دم جنبانک).
كلک‌هه‌لسوراندی: بریتی له بدره‌نگاری کردن و به قسمه‌هه کردن (کنایه از مخالفت کردن).

كلل: ۱) ماین و نه‌سیبی سبی خالدار؛ ۲) نه‌سیبی سبیلک؛ ۳) ره‌نگ سیبات (۱) اسب سفید خالدار؛ ۲) اسب ابلق؛ ۳) رنگ کرم.

كللو: ۱) گای سبی و رهش؛ ۲) کوله‌ی زراعات خور؛ ۳) جانه‌وری سبی به‌دخالی ره‌شده (۱) گاو‌سفیدوسیاه؛ ۲) ملنخ؛ ۳) جانور سفید دارای خالهای سیاه.

كللی: ۱) سیمات؛ ۲) سبی خالدار؛ ۳) گزی ناگر (۱) رنگ کرم؛ ۲) سفید خالدار؛ ۳) زبانه آتش.

كللم: کورت، قوت، کن، کوتنا (کوتاه).

كللم: چلم (خلم، آب بینی).

كللمش: ۱) ریبووی چاو؛ ۲) چلکی ناونگوی (۱) ژفک چشم؛ ۲) چرك گوش.

كلمن: چلمن (خلمو، آب دماغ آویزان).

كلموم: کورته‌بالا، بهزئ کنک (کوتاه‌قد).

كلموج: چلم (خلم، آب بینی).

كلمه‌ی: کورت کردن، قوت کردن (کوتاه کردن).

كلمیش: ۱) چلم؛ ۲) ریبووی چاو (۱) خلم، آب بینی؛ ۲) ژفک.

كلناشک: قانگه‌لاشک (گیاه خشک بادربرده).

كلو: ۱) دهنک به‌فر؛ ۲) پیچراوی خوری و لوکه‌ی خاو؛ ۳) بدرگی زیری دهنک له بدری گیادا (۱) دانه برف؛ ۲) آغند، توده پشم و پنبه نارشته؛ ۳) نیامک هسته گیاه.

كلو: جانه‌وری‌تکی پچوکی به‌چنگ و باله دوزمنی شیناوه‌رده (ملخ).

كلو: همر وردی‌تکی یه کترگر تو: (کلوگل، کلوچند) (ریز بهم چسیده،

كلکاف: بدراگی دارمازوه (نوعی ثمر مازوج).

كلک بادان: ۱) زمان‌لوسی و مدراپی؛ ۲) بریتی له ناچارکردن به کارک (۱) چایلوسی و تملق؛ ۲) کنایه از ناچار کردن.

كلکان: بریتی له پیای حوال و کمم‌هوش (کنایه از آدم خل و منگ).

كلک به‌سه: قامک به‌ستر اوی (انگشت بند).

كلک پیوه‌کردن: ۱) جوز‌پیوه کردن؛ ۲) بریتی له خمله‌تاندن (۱) انگلک زدن؛ ۲) کنایه از فریب دادن.

كلک پیه‌ساردن: بریتی له گوئی نهادن به کار، خوگیل کردن له نه‌نجام‌دان، خاوه‌خاول (کنایه از اهمال).

كلک ته‌قنه: بدراگایلکه (دم جنبانک).

كلک ته‌قینه: بدراگایلکه (دم جنبانک).

كلکدار: ۱) جانه‌وری به کلک؛ ۲) شتی ده‌سکی هه‌بی؛ ۳) دوایی دار (۱) دارای دم؛ ۲) دستهدار؛ ۳) دنبال‌دار.

كلکردن: ۱) خوارکردن‌ده؛ ۲) ناردن (۱) کج کردن؛ ۲) فرستادن.

كلکرن: چاورشتن به سورمه (سرمه کشیدن چشم).

كلک گر: نه‌سیبی که کلکی له غاردا راست بلند ده کاف (اسبی که در دویدن دم را بلند نگه می‌دارد).

كلک گرتن: ۱) کلک بلند کردنی نه‌سب له غاردا؛ ۲) بریتی له خسته‌نایاره‌هه (۱) دم بلند نگدداشتن اسب؛ ۲) کنایه از در تنگنا گذاشتن.

كلک گیر: قوشقونه (باردم زین اسب).

كلکلک: شمشیره‌ی درگا (کلید کلون چوبی در).

كلکله: فمزعدت (ماهیه رسوابی).

كلکن: ۱) کلکدار؛ ۲) پیزی زور به‌خوری؛ ۳) همل‌توّقیله پیست (۱) نگا: کلکدار؛ ۲) گوسفند سیار پشمالو؛ ۳) برآمده بریوست.

كلک‌تیشان: شتی زور سه‌بر یان زور باش (انگشت شمار، کعباب).

كلکه: ۱) اده‌نکیکه له ناو گه‌نم‌دا؛ ۲) زاروی سه‌بار؛ ۳) برانه‌وهی کیو؛ ۴) دوایی قسه‌ه و کار (۱) دانه‌ای در میان گندم؛ ۲) بجه انگل و سربار؛ ۳) دنباله کوه؛ ۴) دنباله سخن و کار.

كلکه: برد، بر (پل).

كلکه‌توتنه: توتنه (انگشت کوچکه).

كلکه‌دومنه: باریکه‌یه ک‌گه‌نم له خه‌ماندا که هیشتا نه‌بوته مالوسکه (دباله خمن).

كلکه‌رده‌قه: نه‌خشیکی قالی (نقشی در قالی).

كلکه‌ریوی: ۱) بدری گیا‌هه که؛ ۲) جوری تری (۱) ثمر گیاهی است؛ ۲) نوعی انگور.

كلکه‌سوته: ۱) کلک‌راهه کاندنی سه‌گ بو که‌سی که خوشی ده‌وی؛ ۲) بریتی له ریایی و زمان‌لوسی (۱) دم جنباندن سگ برای اظهار وفاداری؛ ۲) کنایه از تملق.

كلکه‌سوته کی: کلکه‌سوته (نگا: کلکه‌سوته).

۲) نگا: موبدق.

کله سو بحانی: چاکترین جو ری کل بهترین نوع سرمه.
کله شیرین: دیکل، دیقل خروس.

کله شیره: خروزه ک، قمه ره شه بیماری سعال دیکی، خرسک.
کله: شدپولی که وسدر پرد ده کدوی موجی که روی پل سر ریز کند.
کلی: کایه، جاریاک بازی کردن خاک آماده کردن خاک برای تهیه گل.

کلیپ: ناماده کردن و دابیرتی خاک آماده کردن دگا که قفلی پیدا
ده کری: ۱) کلیل، هاچم؛ ۲) قفل، گوله؛ ۳) نالقمریزی در گا که قفلی پیدا
کلیت: ۱) کلید؛ ۲) قفل؛ ۳) حلقه در که قفل را در آن کنند.

کلیته: قفلاندوش، نیوان شان و پیل کوله، شانه و دوش، قلمدوش.
کلیته: سرکلاوه‌ی بهن کلوته، نوعی کلاه پشمی.

کلیجه: قلچیکد دنبالچه.

کلیچ: کولیچه کلوچه.

کلیچک: قامکه توته، تیلا گچکه، نمنگوشه توته له انگشت خنصر.
کلیچه: کولیچه کلوچه.

کلیچه: کولیچه کلوچه.

کلید: کلیل، کلیت کلید.

کلیده: له هدمولاوه دهوره دراو محصور.

کلیین: کل، کونی جی کلیل له دهرگاده جاکلیدی در.
کلیزی: لیکاوی دم لعاب دهن.

کلیزی: کلینیچه دنبالچه.

کلیس: تارومار، لمبهین چوگ نایود، تارومار،
کلیسا: پرستگاهی خاچ په رستان کلیسا.

کلیس بون: بدتمواوی فوتان ریشه کن شدن، نابودشدن.
کلیسمان: کله سو بحانی بهترین نوع سرمه.

کلیسه: کلیسا کلیسا.

کلیشه: ۱) پده نی بین گیان: (شہ بیان چوته کلیشه بهوه): ۲) بودرنی
لهش له تاره فهو چلک: ۱) بن بیجان: ۲) بوی بد تن.

کلیل: ۱) ناچهر، شتنی که قفل بکاتوه: ۲) موی سمری لیکه‌الا؛ ۳)
قفل: ۱) کلید؛ ۲) موی فرفی؛ ۳) قفل.

کلیل: کلیل کلید.

کلیل به دهست: برتنی له خاوه‌ن ده سه‌لات کنایه از همه کاره.
کلیل دان: قفل دان، داخستن به قفل و کلیل قفل کردن.

کلیلک: کلیلی دارینی کلیله و گوله کلید جو بین.

کلیلکمال: چو لمه اجنانه بینه.

کلیل و کوم: قفلی دارینی درگا قفل چو بین در.

کلیل و کوم: کلیل و کوم قفل چو بین در.

کلیل و گول: کلیل و کوم قفل چو بین در.

کلیل و گوله: کلیل و کوم قفل چو بین در.

کلیله: رتو، رنی بهمن.

کلیله: ۱) کلیله؛ ۲) رهق بونی دهم: (دهمی کلیله بو قسهی بو نه کرا)
۱) بهمن؛ ۲) قفل شدن دندانها.

کلوخ.

کلو: په نگری سور، پولوی به گشه، سکل آخر.

کلوت: ۱) تیکی سهر سمتی یه کسم؛ ۲) سمتی یه کسم ۱)

استخوان بالایی ران ستور؛ ۲) کفل.

کلوچ: تهرز: (به هیچ کلوچی چاره‌ی نایه) رویه، طریقه.

کلوچ: ۱) کولیچه؛ ۲) قوچ، شاخی جانه و رف ۱) کلوچه؛ ۲) شاخ

جانور.

کلوخ: ۱) قدحی سهر؛ ۲) وشهی نازه لبزادن، سراف ۱) کله سر؛ ۲)

واحد شمارش دام، رأس.

کلوه: ۱) ناویه‌تال؛ ۲) خره و بیوگ: (خوی کلوه کرد) ۱) میان تهی:

۲) خود را جمع کردن.

کلوه: بد به خت بدیخت.

کلوز: گوله گنمی هله لبر و زاو خوشی گندم نیم سوخته.

کلوز: رسته‌تا، وشهی کی ریزمانه شبه جمله.

کلوز: ۱) کمسی که ددانی پیشوی کوتوه؛ ۲) کلاووزه ۱) کسی که

دندان پیشین نداده؛ ۲) کلاه نمدی.

کلوس: ده فری سوالاتی همراه، کوپه خم.

کلوس: کلوز نگا: کلوز

کلوسلک: ده فری سه‌نواحی چکوله، بستو گه خمجه، خم کوچک.

کلوش: قرش، لاسکده غل ساقده‌های غله.

کلوشک: نیشان لمریگه‌دا، کیله کاریکن نشان‌های راهنمای راه.

کلوش‌هه‌بون: گهیشتی ده خل بو دره و رسیدن خرم براي درو.

کلوف: بد چنگ گوشین فیچله.

کلوفت: کلفت، زور نهستور کلفت، ستر.

کلوک: ۱) دانه‌ویله‌ی که زو له ناوی جوش دا بی ده کا؛ ۲) کلوت ۱)

دانه رودزیز؛ ۲) کفل چهاریا.

کلوک: شکوفه‌ی دارو شکوفه درخت.

کلوکی: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد نام روستایی در

کردهستان که توسط بعشان ویران شد.

کلول: چاره‌زهش، کلوه رسیه روز.

کلولاش: گیایه که ده کریته ددان نازن گیاه خلال دندان.

کلوم: قفلی دارینی درگا قفل چو بین در.

کلومت: کلوت، سمتی حمیوان کفل حیوان.

کلونجه: سوخمه‌ی به قولی زنانه نوعی بالاپوش زنانه.

کله: ۱) تین و هالا؛ ۲) گری ناگر؛ ۳) سوتده‌منی ۱) آلا؛ ۲) لهیب

آتش؛ ۳) سوخت.

کله: ۱) کل، سورمه؛ ۲) کلی برد ۱) سورمه؛ ۲) پایه پل.

کلهایش: کوکین، قوزین، کوچین سرفه کردن.

کله‌پیچ: کاریچ، خشته کال خشت خام.

کله‌دان: کلدان سرمدادان.

کله: ۱) کولین، جینگمی نازووه؛ ۲) موبدق، مدبدق ۱) جای آذوقه:

۲) شیک.
 کنک: کن، قول، قوله **کوتاه**.
 کنگ: قنگ، کن، قن **مقعد**.
 کنگ دانهوه: رونیشتنی به ثامانهته **موقع نشستن**.
 کنگ دره: قون در **کونی**.
 کنگ: قنگر **کنگر**.
 کنگه جنوکه: بریتی له جینگای زور تنهنگ و تمسل **کنایه از جای بسیار تنگ و کوچک**.
 کنگه خشکی: قونه خشکه **باسن بر زمین کشیدن**.
 کنگه خنو: نوستن به دانیشتنهوه **نشسته خوابیدن**.
 کنگه گاز: برین له پاشلی نه سپ و باره بر **زخم باسن اسب و دیگر چهارپایان**.
 کنگه وتلور: لمسه دهم راکشن **هنگام دراز کنیدن**.
 کنورک: (۱) تیله کدرک؛ (۲) داری دولق بو درک گویزنهوه **(۱) پشته خار؛ (۲) چوب دوشاخه ویزه جابجایی خار**.
 کنوره: داری دوفلیقانه درک خرکردنهوه **چوب دوشاخه خار جمع کنی**.
 کنور: رزد، چکووس، چکوود، دهس قوچاو **خسیس**.
 کنوس: رزد، کنوز **خسیس**.
 کنوشک: زه نگی پدهمه بی، سوُری کال، چیره بی **صورتی**.
 کنوشه: گزگ، گهساک، گیرگ **جارو**.
 کنه: (۱) کاری روز رو بهدهدام؛ (۲) وشهی دواندنی کچ؛ (۳) دانهوهی رزوی؛ (۴) توئینهوه **(۱) کار زیاد و پیوسته؛ (۲) کلمه نواش خطاب به دختر؛ (۳) زمین را کنند؛ (۴) کندوکاو**.
 کنه کشکی کلوش کیشان **ایزار ساقه کشیدن سر خمن**.
 کنه کردن: کولینهوه، توئینهوه **کاوش، جستجو**.
 کنهوه: (۱) پروشه کردن له خواردن؛ (۲) کولینهوه؛ (۳) زور کوششت کردن له کاردا **(۱) بی اشتها و آهنه خوردن؛ (۲) کاروش؛ (۳) سعی بیار در کار**.
 کنیز: (۱) ناوی دو جور داره. یه کسی بدرک یه کسی بی درک؛ (۲) گیا به که گولی جوانی هدید؛ (۳) قوئیر، کوانیکه له جینگدی خراب دیت **(۱) نام دو درخت خاردار و بی خار؛ (۲) گیاهی است با گلهای زیبا؛ (۳) دملی که در ناحیه مقعد باشد.**
 کنیروک: گیای کنیر **گیاه «کنیر»**.
 کنیزیره: (۱) داری کنیری بی درک؛ (۲) گیای کنیر **(۱) درخت «کنیر» بی خار؛ (۲) گیاه «کنیر»**.
 کنیوال: گیا به کی چیایه نه خوری، کوراده **گیاهی است کوهی تره مانند**.

کو: (۱) زورشت پیکهوه؛ (۲) پیرو، پیرو؛ (۳) نه خوشیه کی چاوی نازهله؛ (۴) تویهلهی خرمانی سوُر؛ (۵) چیا؛ (۶) سلی، رهوه کی؛ (۷) نهدم نه سمه کو ده کا؛ (۸) ره نگی عایی تاچخ؛ (۹) ناوی شاریکه له کور دستان؛ (۱۰) پاشگری پچوکشاندان: (حمدسنکو، لاوکو)؛ (۱۰) کام جنی: (بو کو

کلیم: بدراه، سیپاچ، رایه خی تنهنک و کم باسی **کلیم**.
 کلینیجه: قلیچه، کلیچه **دبناچه**.
 کلینیچک: قلیچه، کلیچه **دبناچه**.
 کم: (۱) بدرانبه ری زیاد، پیچ، قیچ؛ (۲) بکم **(۱) اندک؛ (۲) بکنم**.
 کماخ: کلوت **کفل**.
 کمان: یه زین، چیل **پرچین**.
 کم بهر: گولیکی بهاریه **از گلهای بهاری است**.
 کمت: تروپک، دوند، بهر زترین شوین **قله، اوج**.
 کمکمه: پیچ پیچ **اندک اندک، به تدریج**.
 کمی: دونهبلان، چمه **دبنالان**.
 کن: (۱) قنگ؛ (۲) بدرانیمری دریز؛ (۳) للا، له پهنا؛ (۴) وشمی بانگ کردنی زن بو خوشدویستی **(۱) مقعد؛ (۲) کوتاه؛ (۳) نزد؛ (۴) حرف خواندن مهر بانانه زن**.
 کنا: (۱) دوت، قرن، قین، کچ؛ (۲) قول، دیواوده در **(۱) دختر، دوستیزه؛ (۲) سوراخ**.
 کناچه: (۱) کچ؛ (۲) ده نگی پور **(۱) دختر؛ (۲) صدای دراج**.
 کناچه بی: کچینی **نگا: کچینی**.
 کناچی: کچ **دوشزه**.
 کنار: داری نه بگ **درختی است**.
 کناراوه: ناوردست، مدبال **مستراح**.
 کناری: درکه زی **خاربینی است**.
 کنارین: (۱) سفرلیواری دهربا؛ (۲) دوره پهربیز له خدله **(۱) ساحل دریا؛ (۲) کناره گیر از اجتماع**.
 کننهنه: (۱) لesh خوران؛ (۲) لesh خوراندن **(۱) خارش بدن؛ (۲) خاراندن بدن**.
 کنج: (۱) جلک و کهل ویل؛ (۲) پارچه جلکی له پشتین بدراه زور، کهوا؛ (۳) کرج، کال؛ (۴) لای نیوان شت **(۱) ملابس، رخت و ایاس؛ (۲) نیم تنه؛ (۳) کال؛ (۴) لایه**.
 کنجر: بدروکون، بزرگر **کهنه پاره**.
 کند: کن، بدرانبه ری دریز، قوله **کوتاه**.
 کندر: (۱) ده زوی فرقره؛ (۲) پهتی له پر زهی گیا؛ (۳) قنگر **(۱) نخ قرقره؛ (۲) رسمنان الیافی؛ (۳) کنگر**.
 کندر: شوینی که ناو دای دربیوه **جای آب رفته**.
 کندردرک: درکیکه **خاربینی است**.
 کندره: کندر **نگا: کندر**.
 کنديله: کندر **نگا: کندر**.
 کنر: کندر **نگا: کندر**.
 کنسا: خو بدیوار خوراندن **خود را با دیوار خاراندن**.
 کنشت: (۱) کاویز، قاویش؛ (۲) پرسگای جوله که **(۱) نشخوار؛ (۲) معبد یهودیان، کشت**.
 کنف: (۱) میشهی پری دهس نیز؛ (۲) لوس ولیک و لمبار **(۱) بیشه انبوه**.

۲) اوج.

کوب: ۱) فینجان؛ ۲) ده فری دهم ناوالله له سوالهت؛ ۳) کپ، بینه نگومات [۱) فینجان؛ ۲) خم؛ ۳) بی سرو صدا. کوبابه خت: نهوبزی بهخت و دری [۱) نهایت خوشبختی. کوبار: ۱) تیلای سه رنه ستور؛ ۲) دوگی و شتر [۱) جو بدست سرگنده، چماق؛ ۲) کوهان.

کوباره: ۱) زوپایی ملی گا؛ ۲) ناو چیا؛ ۳) دوگی و شتر [۱) برآمدگی پشت گردن گاو؛ ۲) کوهساران؛ ۳) کوهان شتر. کوبال: ۱) کوبار، تیلای سه رنه ستور؛ ۲) داردہ سنتی سه رجه ماو، گوچان [۱) چماق سرگنده؛ ۲) چوگان.

کوهان: پالان [پالان. کوبانه: ۱) زقاپی ملی گا؛ ۲) جوری نه خوشی ولاخه بدرزه؛ ۳) تیکه خوری سه رپشتی حه یوان که دنای برنهوه؛ ۴) دوگو و شتر [۱) بر جستگی پشت گردن گاو؛ ۲) نوعی بیماری ستور؛ ۳) پشمی که بر پشت گوسفند می ماند و چیده نمی شود؛ ۴) کوهان شتر. کوبستان: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد [۱) نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

کوبیک: پیلوی چاو [پالک چشم. کوبیل: لاوازو والکوشت [۱) لاعر مردی. کوب لخ: سپایه کوپهناو له سه ردانان [۱) سپایه خم آب. کوبنگه: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد [۱) نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد. کوبه: ۱) کوب، ده فری زلامی سوالهت؛ ۲) کوگیای له سه ریدک داندراو؛ ۳) کله شاخی هد جامات؛ ۴) خالی کی سوره له پدری قوماردا [۱) خم؛ ۲) توده گیاه درویده؛ ۳) شاخ حجامت گیری؛ ۴) خالی در ورق بازی، دل.

کوبه ره: پوشیده، چندگی گیارون [۱) موسم دروگیاه. کوبه ره: نهستوار ایس دهوره هی شت [۱) قطر. کوبه ره: کوپهی پچوگ، بستوگه [۱) خم کوچک. کوبه ک: ۱) بهری داری سرزو؛ ۲) تروپکی چیا؛ ۳) قله مان [۱) ثمر بلوط؛ ۲) قله کوه؛ ۳) قهرمان.

کوبه لان: پالان، کوبان [پالان. کوبه لوكه: کوپهی زور پچوک [۱) خم بسیار کوچک. کوبه له: ۱) کوپهی پچوک؛ ۲) گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد [۱) خم کوچک؛ ۲) نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

کوبه لین: پالان، کوبان [پالان. کوبیان: هیدی، نارام [آرام. کوبیته: پوپه [۱) تاج خروس و مرغ. کوبین: نارام گرتن، هددادان [۱) آرام گرفتن. کوت: ۱) پاژ پارچه؛ ۲) لیدان، قوت، قوتان؛ ۳) وشهیده که له هدلبزاردنی تاکیک بو بازی: (شیر و کوت)؛ ۴) پاشگری بهواتا: کهستی که

پچم؛ ۵) خدهفت. به شوین کول دادیت: (کول و کوم زورن)؛ ۶) کول، نهبر، دزی تیز؛ ۷) جقات، لیک کو بونهوه؛ ۸) بد لکم، شایه تا [۱) جمع؛ ۹) ستاره تریا؛ ۱۰) نوعی بیماری جشم بز و گوسفند؛ ۱۱) شهری لر کردستان؛ ۱۲) پسوند تصغیر؛ ۱۳) کجا؛ ۱۴) اندوه؛ ۱۵) کند، مخالف تیز؛ ۱۶) اجتماع؛ ۱۷) بلک، شاید.

کو: ۱) چلون، چون، چاوان؛ ۲) کام جی؛ ۳) کام جی؛ ۴) کونهها بت؛ ۵) کوکه، کدو [۱) چطور؛ ۶) رموکی؛ ۷) رنگ آبی روشن؛ ۸) کجا؛ ۹) کوه؛ ۱۰) پسوند تصغیر؛ ۱۱) کجا؛ ۱۲) اندوه؛ ۱۳) اجتماع؛ ۱۴) بلک، شاید.

کوا: ۱) له کام جی به؛ ۲) کاممه به [۱) کجا است؟؛ ۳) کدام است؟ کواتر: کوتر، کعموته، که قوک [۱) کموتر.

کواز: ۱) ده فری گموده دی گلینی ده خل و تارد؛ ۲) پلوره همنگ، خل لیفدمیش [۱) کندوی، غله؛ ۲) کندوی زبور عسل.

کوارگ: قارچ، کارگ، کفارگ [۱) قارچ. کواره: ۱) کواز؛ ۲) باجی ثاغا له سه رخه لیفدمیشان [۱) کندوی غله؛ ۲) سهم ارباب از عسل رعایا.

کواکو: زور زیاد [۱) فراوان.

کوان: ۱) دومدل؛ ۲) قول، کنا؛ ۳) له کام جی گندن؛ ۴) کامانهن [۱) دمل؛ ۵) سوراخ؛ ۶) کجا یاند؟؛ ۷) کدامند؟.

کواناکدهش: کوله و هزف [۱) نیم سوز تنور. **کواناک:** تفک، ناگردان [۱) اجاق.

کوانگک: کوانک [۱) اجاق. **کوانو:** کوانک [۱) اجاق.

کوانی: ۱) له کام شوینه؛ ۲) کاممه به [۱) کجا است؟؛ ۳) کدام است؟.

کوانی خورما: دومه لیکه له دهه و چاو دیت تا سالیک چاک نایتنهوه [۱) سالک.

کواوا: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد [۱) نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

کوای: ۱) لیدان؛ ۲) له کام شوینی؛ ۳) زدن؛ ۴) کجا هستی؟.

کوایش: ۱) دارکاری کردن؛ ۲) نه قیزه تی و هزاندن [۱) چوبکاری؛ ۲) سیخونک زدن.

کوبار: ۱) مرؤی به حورمهت، به زیز؛ ۲) سه ره تای هه رشتی له به رو بُو زمین [۱) باوقار، محترم؛ ۲) سر آغاز به ره دادن زمین.

کوباری: کوبار، نو بدره [۱) نوبر.

کوبازیر: بازاری به شهريکی چهند که سیک [۱) بازار مشترک.

کوبایی: نرخی به جوبله فروشی [۱) نرخ عمدۀ فروشی.

کوبرا: ناوی زنانه [۱) نام زنانه.

کوبون: لیک خر بونهوه [۱) جمع شدن.

کوبونهوه: لیک خر بونهوه [۱) جمع شدن.

کوبه: قدراغی دادر واو [۱) سجاد.

کوب: ۱) دوندی چیا، تروپکی کمه؛ ۲) بالاترین شوین [۱) قله کوه؛

کوتانه‌ماوش: خمرکوان کیشان **ا**بزارکمانه غربال کشیدن.
کوتانه‌وه: ۱) کوتاندندهوه: ۲) دوباره کوتان **ا** ۱) نگا: کوتاندندهوه: ۲)
بازکوپیدن.

کوتاهاتن: ۱) کنکبوون، پی نه‌گهیشن: ۲) قسُور کردن: ۳) دانه‌واندن **ا**
کوتاه بودن، نرسیدن: ۲) کار را تمام نکردن: ۳) کوتاه آمدن.

کوتاهی: ۱) کنکی: ۲) قسُور **ا** ۱) کوتاهی: ۲) تقصیر.

کوتایی: کوتاهی **ا** نگا: کوتاهی.

کوت پیوه‌دان: زه‌نین، حینچکه لیدان **ا** کلمزن در وقت جماع.
کوتتلک: ۱) کوتیلک، کتفه ساوار و قیمه: ۲) توکه‌سه‌گ، گجوك:
(گورکو پیرده، کوتتلک حنه‌کا پی دکن) «مدسل» **ا** ۱) کتلت: ۲)
توله‌سگ.

کوتته: کفته، کوفته **ا** کوفته.

کوتینی: خال له‌لش کوتان **ا** خالکوبی.

کوت‌دان: کوت پیوه‌دان **ا** کله‌زدن در جماع.

کوت‌دان: پهین بهین زراعتهوه کردن **ا** کوددادن کشت.

کوتر: ۱) چاوکز: (کویر و کوتر): ۲) کن، کنک، قوله **ا** ۱) جسم کم‌سو:
۲) کوتاه.

کوتر: کابوک، کافوک **ا** کبوتر.

کوتران: ۱) کفتی له‌ندام‌دا: ۲) لیدران به دار: ۳) وردکران به شتی
قورس **ا** ۱) کوفتگی اعضاء: ۲) کتک‌خوردن: ۳) کوپیده‌شدن.

کوترباز: خاون کوتر، کمسی کابوک‌خودی دکا **ا** کبوتر باز.

کوترخان: شوینی که کوتری زوری تیدایه **ا** جای نگهداری کبوتران.
کوترسمه: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **ا** نام روستایی در
کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

کوتسره: ۱) داری نیوان نه‌ستونده‌کو و داری سمربان: ۲) دیره‌ک **ا**
چوب رابط ستون و دیره‌ک بام: ۲) دیره.

کوترهاتن: کوتاهاتن، کوتاپون **ا** پایان یافتن.

کوتره‌باریکه: بالداریکه له کوتر یچوکتر **ا** فمری، یاکریم.
کوتره‌به‌رجیله: کوتره‌باریکه **ا** فمری.

کوتره‌شینه: جوئی کوتری قهله‌له کوتری، تر زلره له چیا ده‌زی **ا**
کبوتر چاهی.

کوتره‌کیویله: کوتره‌شینه **ا** کبوتر چاهی.

کوتره‌گایلکه: کوتره‌شینه **ا** کبوتر چاهی.

کوتره‌گایه: کوتره‌شینه **ا** کبوتر چاهی.

کوتش: کوتان به‌دار، دارکاری کردن، قوتان **ا** جو بکاری.

کوتش: ۱) کرتاندن و کم‌شک: ۲) کهوت به سفرزا: ۳) کمه‌ناو، چوہ‌زور
ا ۱) خاییدن: ۲) بر زمین افتاده: ۳) داخل شد.

کوتک: ۱) پتک: ۲) کوپاره: ۳) توکه‌سه‌گ **ا** ۱) پتک: ۲) چمام: ۳)
توله‌سگ.

کوتک: ۱) کاسدی دارینی زل که چوار کیلو و نیو گمنم ده با، ربه: ۲)

پیشه‌ی زانی: ۳) پیاله **ا** ۱) کاسه بزرگ چوبی به گنجایش
چهار کیلو و نیم گندم: ۲) کاسه زانو: ۳) پیاله.

ده‌قوتی: ۵) حینچکه: ۶) کمسی که له‌بر ماندویی بان لیدان له کار
کدوتبی: (هیندی لیداوه شهل و کوتی کرده): ۷) کول له لاق بان له
ددست **ا** ۱) قطعه: ۲) زدن: ۳) اصطلاحی در بازی: ۴) پسوند به
معنی کوبنده: ۵) کلدزن هنگام جماع: ۶) کسی که در اثر خستگی یا
زدن از کار افتاده باشد: ۷) قطع انگشت دست یا پا.

کوت: ۱) پاسوان: ۲) داری نهستوری قاچی زیندانی: ۳) بن خرمان:

۴) پوش و کا: (کاو کوت): ۵) داری نهستور بومی کاو که‌لی غلور:

۶) جلکی له‌پشین بهره‌زوری نورپایی: (کوت و شالوار): ۷)

گورانی و لاوکی به‌سوژه: ۸) سهر بی کلاو قوت: ۹) چه‌پر، درگایی
له‌شول چنراو **ا** ۱) پاسبان: ۲) کنده پای زندانی: ۳) ته خرم: ۴)

خس و خاشاک: ۵) کنده آویزان به گردن حیوان یاغو: ۶) کت

بوشیدنی: ۷) آواز: ۸) بی کلاه: ۹) پرچین.

کوت: ۱) پهینی زرعات: ۲) وشمی بانگ کردنی سه‌گ **ا** ۱) کود: ۲)

وازه‌ای برای صدزادن سگ.

کوتا: ۱) کنک، کن، قول: ۲) دوماهی **ا** ۱) کوتاه: ۲) پایان.

کوتا: ۱) کوتا: ۲) بی‌کوئی: ۳) کوینده‌ی؟، کوینده‌ی؟: ۴) وردکراو **ا**

نگا: کوتا: ۲) به‌کجا: ۳) کجا: ۴) خردشده.

کوتاپوون: خلاس بون **ا** پایان یافتن.

کوتار: کوتاره، بارستایی به‌زنانی دار **ا** قطر درخت.

کوتاسی: دوماهی، تاخری **ا** پایانی.

کوتاک: پهجه‌مد **ا** خوابگاه گله دردشت.

کوتال: کالا، شره و بیره‌ی بازگانی **ا** کالا، قماش.

کوتال‌فروش: به‌زاز **ا** بزار.

کوتاله: باوه‌عدمه، چله‌نوک **ا** کوتوله.

کوتان: ۱) لیدان به دار: ۲) وردکردن به نهیم: ۳) په‌رنی نیر له میوینه،

گان: ۴) دهرزی لیدانی ناوله: ۵) دهرزی ناشر بون خال له‌پیست کردن:

۶) جوری گاسنی دهم بان **ا** ۱) کتک‌زدن: ۲) کوبیدن در هاون: ۳)

جماع: ۴) مایه کوبی، واکسیناسیون: ۵) خال کوبی: ۶) نوعی

گاواهن.

کوتان: ۱) زنج: ۲) جن پوش و پاری پاوان: ۳) داریکه له ملی گای

غللوری ده که‌ن: ۴) زه‌مینی زور سخت له کیلان: ۵) جوت به زور

جوونه‌گایان: ۶) په‌چدمه **ا** ۱) دیوار ترکه‌ای برای نگهداری دام:

۲) مرتع خصوصی: ۳) کنده گردن گاوه: ۴) زمین سخت در شخم زدن:

۵) شخم یا گاوه‌ای متعدد: ۶) شبغار.

کوتاندن: ۱) به دار کوتان: ۲) کوتانی ناوله: ۳) کوتانی خال **ا**

کوبیدن: ۲) مایه کوبی: ۳) خالکوبی.

کوتاندندهوه: ۱) توند داکوتانی پوی کر: ۲) به بیل کوتانی سمربان و...

ا ۱) باشانه کوبیدن بود قالی: ۲) با بیل کوبیدن.

کوتانک: زنج **ا** جای نگهداری دام با دیواره چوبی.

کوتانن: کوتاندن **ا** نگا: کوتاندن.

کوتاننهوه: کوتاندندهوه **ا** نگا: کوتاندندهوه.

کوتانه‌چاو: به‌چاوداداندهوهی چاکه **ا** نیکی را به رخ کشیدن.

کوتهر: ۱) کن، کنک، کوتا؛ ۲) که مسی که نه کوتی؛ ۳) بزرگور، شر، دراوگ
۱) کوتاه؛ ۲) کوبنده؛ ۳) کهنه باره.

کوتهر: ۱) گردان به ند، گردانه، ملوانه خشل؛ ۲) نهستواری دار؛ ۳)

کوتره کیویله؛ ۴) کاکول کورتهوه کراو؛ ۵) موی فرش سه ر

گردنبند زینتی؛ ۶) قطر درخت؛ ۷) کبوتر جاهی؛ ۸) کاکل بریده؛ ۹)

موی کم رشد سر.

کوتره گه: برینی له گردانی پرخشن و خهمل کتابه از گردن پر از زیور آلات.

کوتره ره: ۱) قهدی دار؛ ۲) بارستی نهستواری دهوره هی همرشتی؛ ۳)

برزت؛ ۴) بالتنده هی بال قهیچی کریاگ که نه درخت؛ ۵) قطر؛ ۶)

نیمسوز؛ ۷) پرنده بال قیچی شده.

کوتره ری: جو ری گندو ری زور شیرین که نوعی خربزه شیرین.

کوتنه سیزه: قولی ده رزی، کتابه ده رزی سوراخ سورزن.

کوتنه شکین: نهستیول لکتی که داری نیوه سوئتاوی بی هله لگیره و رگیر

ده کهن که نیله آهن ویژه نیمسوز تکان دادن.

کوتنه ک: نیله کوبار چماق، کدبنه.

کوتنه ک: زوردار، که مسی که به ملهوری کار به خدلک ده کاف گردن گفت.

کوتنه کوت: ۱) ده نگی کوتان له سریمه که؛ ۲) کوت پیوه دان؛ ۳) ده نگی

پت دان؛ ۴) کوت کوت؛ ۵) پارچه پارچه قوماش که ۱) صدای کو بیدن

پیاپی؛ ۶) کلدزن در جماع؛ ۷) صدای تپش رگ؛ ۸) صدا کردن

سگ؛ ۹) پاره پاره قماش.

کوتنه کله: سواله نه له که شکسته های سفال.

کوتنه کی: پرو ته زه: (دوباری کوتنه کی پارکرد) پر و آکنده.

کوتنه کی: به زوری، به ملهوری که با گردن گفتی.

کوتنه کله: ۱) نهسینی که تازی مداده بیگیرن، کوتله؛ ۲) دولاشی له بمرد؛ ۳)

سرکو بیزه؛ ۴) دولاش به گشتی؛ ۵) دارستانی چوغور؛ ۶) خرکه ده

جوانکیله؛ ۷) کوتره باریکه؛ ۸) پدیکه ره بومردگی تازیز؛ ۹) گوندیکی

کور دستانه به عسی کاولی کرد که ۱) اسی که در ماتم می گرداند؛ ۲)

ناوسنگی آسیا؛ ۳) سرکوزه؛ ۴) ناآسیا عموماً؛ ۵) جنگل آبوه؛ ۶)

کوچولوی تهل و خوشگل؛ ۷) فری، یا کریم؛ ۸) کتل؛ ۹) نام

روستایی در کردستان که توسط بعضیان ویران شد.

کوتله: دولاش که ناآسیا.

کوتله بُون: قهله بُون و به کهیف هاتنی زاروک چاق و شاداب بودن

کودک.

کوتله: تونه سه گه توله سگ.

کوتنه: کوتان، دارکاری کردن چوبکاری.

کوتنه نی: ۱) شباوی کوتن؛ ۲) وک کوتوبه: (عاره ب کوتنه نی) که

سزاوار گفتن، گفتی؛ ۲) چنانکه گفته.

کوتی: ناخافت گفت.

کوتی: ۱) اپیس، چه بدل؛ ۲) بی ناکار، بی فهز؛ ۳)

نه خوشی بدله کی؛ ۴) گولی؛ ۵) بکوئی؛ ۶) لکه کی؛ ۷) پلید؛ ۸)

هر زه و بی ارزش؛ ۹) برص؛ ۱۰) چدام؛ ۱۱) به کجا؛ ۱۲) از کجا.

کوتک زای: تو تکه سه گه توله سگ.

کوت کردن: پارچه کردن قطعه قطعه کردن.

کوت کردن: ۱) پین دان به زرعات؛ ۲) وشهید که لم کایدا که

کوددادن؛ ۲) اصطلاحی در بازی.

کوت کردن: به سوزه گو رانی و تن آواز خواندن.

کوت کوت: پارچه پارچه قطعه قطعه.

کوت کوت: بانگ لسه گه کردن سگ را صدا زدن.

کوتکوتک: دارکوتکه، دارتنه قنه دارکوب.

کوتکوتکی چینک: جو ری دارکوتکه نوعی دارکوب.

کوتکوتکی که سک: جو ری دارتنه قنه نوعی دارکوب.

کوت کوت: پارچه پارچه قطعه قطعه.

کوتکه: بادی زل و فرهوان کاسه چو بین بزرگ و گشاد.

کوتکه: تو تکه سه گه توله سگ.

کوتل: کفتنه ساوار اف کوفته بلغور.

کوتل: نهسینی کده تازی داده بیگیرن اسبی که در عزاداری

می گردانند.

کوتلک: کوتل کوفته بلغور.

کوتلوك: ۱) تروپیکی دار، چلوک؛ ۲) به چکه دی لاور، بیجی جانهوری

درزنه که ۱) بالاترین نقطه درخت؛ ۲) بچه جانور درزنه.

کوت لی دان: کوت پیوه دان کله زدن در جماع.

کوتمه: داری گهوره بو سوتاندن کنده هیزی.

کوتن: تاخافتنه گفتن.

کوتن: ۱) کروساندن؛ ۲) کروشتن که زودن گوشت از استخوان؛ ۳)

کلوجیدن.

کوتوبه: لپیر، بی ناگاداری پیشو، کتو پر یکهو، ناگهانی.

کوتوكده: هراو زنای کومه ل، قدره بالغ همه مه، ولوله.

کوتومت: کوتومت عیناً.

کوتومزره قی: کتو پر یکهو.

کوته: ۱) قول، کتا؛ ۲) قونچکی میوه؛ ۳) جلکدانی توند: (دله کوتمه):

۴) ده نگی کوتان: (نهوه کوتنه چی به؟؛ ۵) لیدانی ره گی؛ ۶) قسمی

خدلک؛ ۷) بدفری پستواو؛ ۸) شوینی شوینه و نکه که که رویشک؛ ۹)

گونجه هی ثاو، نوین اف ۱) سوراخ؛ ۲) دمچه میوه؛ ۳) تپش؛ ۴) صدای

کو بیدن؛ ۵) نبض؛ ۶) شایعه؛ ۷) برف ایناشته؛ ۸) محل ردگم کردن

خر گوش؛ ۹) آبرو.

کوتله: ۱) قمزوان و تومی پیکه وه کوتراو؛ ۲) تو ته سه گه؛ ۳)

جوری خمیاری دریز اف ۱) نانکش و تخمه با هم کو بیده؛ ۲) توله سگ؛

۳) نوعی خیار.

کوتنه: ۱) قهدی دار؛ ۲) کوتی قاچی زیندانی؛ ۳) داری که قه ساب

گوشته لمه سه ورده کمن؛ ۴) ده زگای پینه چی؛ ۵) گوندیکی

کور دستانه به عسی کاولی کرد اف ۱) نهه درخت؛ ۲) کنده پای زندانی؛

۳) تخته ساطور قصّاب؛ ۴) دستگاه کفشدوز؛ ۵) نام روستایی در

کردستان که توسط بعضیان ویران شد.

کوچای کوچ: کوچا کوچ **نگا:** کوچا کوچ.

کوچ قولیپ: لیقه مواد، بدبهخت و مال ویران **بیچاره** و خانه خراب.

کوچک: ۱) برد: ۲) تفک، کوانس، کوانگ: ۳) چکوله: ۴) دوگوندی

کوردستان بدم ناوه بد عسی کاولی کرده **سنگ:** ۲) اجاق: ۳)

کوچک: ۴) دور رستا به این اسم در کردستان توسط بعثان ویران

شده است.

کوچک: ۱) سمرپوشیکه بو زاروک و هیندی زنان: ۲) سه گ: ۳) کوشک،

قهر سوسوسرا: ۴) که فی، کوچکانی، قهلماسک **سروشی**

برای کودکان و زنان: ۲) سگ: ۳) قصر: ۴) فلاخن.

کوچکاور: سی به رده ناگردن **سنگ اجادان.**

کوچکناش: برد تاش **سنگراش.**

کوچک چن: ۱) که سی که له نیشکه برد دانان زانایه: ۲) دیواری

نیشکه برد **استاد کار سنگچین:** ۲) سنگچین.

کوچ کردن: کوچان **کوچ کردن.**

کوچکرهش: بریشی له شوم، بی فم، جوت قوش، جوت مور **کنایه از**

تحس، شوم.

کوچکریزه: برد شوشه **سنگ شیشه.**

کوچک نه خشینه: گوندیکه له کوردستان بد عسی ویرانی کرد **از**

روستاهای ویران شده کردستان توسط بعثان.

کوچکوچ: بانگ له سه گ کردن **صداردن سگ.**

کوچکوک: بیچکله، بوچک، پچوک **کوچک.**

کوچکوکانگ: تفک، کوانگ **اجاق.**

کوچکوکله: قهلاقوچکه بونی برد له سه ریدک **سنگهای برهم**

انباشمته.

کوچک و تهمیش: ناوی گوندیکه **نام روستایی است.**

کوچکه: ۱) بردی کوانس: ۲) کولانی که دهنارچی: ۳) نیسانی

نه فسیری کمپایه **سنگ اجاق:** ۲) کوچه بُنست: ۳) نسان

افسر دون پایه.

کوچکه: ۱) کوچک، سمرپوشی زاروک و زنان: ۲) له نتیری ناو سمرپوش

بو راوی پاساری به شمواره: ۳) که و جک، میلاک **سروشی** برای

کودکان و زنان: ۲) چراغ حباب دار ویژه شکار شبانه پرنده: ۳)

فاسق.

کوچکه سان: بردی تیخ تیز کردن **فسان، سوهان.**

کوچکه هه سان: برد سان **سوهان.**

کوچله: شوئنی ثاویهش کردن بو بر نجه جار **جای تقسیم آب شالیزار.**

کوچله بهست: دابهش کردنی ثاو بو سه رجه لتوک جار **تقسیم کردن**

آب در شالیزار.

کوچ میش: ۱) خله لیف، پلوره: ۲) شلخه، پوره **کندوی عسل:** ۲)

نسل نوین زیبوران عسل.

کوچو: وته سه گ بازگ کردن **لفظ خواندن سگ.**

کوچوبار: باره بار **کوچیدن و بار کردن.**

کوچوشاغی: تیره یده که له هوزی شیخ حده من له کوردستانی برد هستی

سگ.

کوتی: ۱) بدله کی: ۲) گولی: ۳) سه گ **برص:** ۲) جذام: ۳)

کوتیگ: ۱) به کوتیک کوتراو: ۲) ورد کراو: (الهها نا کوتیگاه) **کوتیان:** ۱) کوتان: ۲) تاخته. پیشین **کوتیان:** ۱) کو بیدن: ۲) گفتند.

کوتیک: به رویه تازه: (خیاره لکوتیکی دیاره) **خیار نوبر آمده از**

بوته.

کوتیکو: قسمی سوک **سخن ریک.**

کوتیل: کاسه ای زرامی **کاسه زانو.**

کوتیلک: کوتلک **کوفته بلغور.**

کوتیله: نازناوی زاروی خوش ویست **لقب بجه نازنازی.**

کوتیله: ده و نیکه **در ختجه ایست.**

کوچ: ۱) قفل، گوله: ۲) نالقی قفل پنداشتن بود **اخستن:** ۱) **قفل:**

۲) حلمه ای که قفل را در آن کنند.

کوچا: له کوی؟، له کوتنده ری؟ **از کجا؟**

کوچامه رحه با: چی به سدر چی به ویده، چون ریک ده کدوی؟ **چه**

ربطی دارد؟، چگونه امکان دارد؟.

کوچک: گوشه، سوچ **کنج، زاویه.**

کوچمه له: ۱) کاسه ای چکوله هی قول له دار: ۲) قولکه قوری که به

داره به نیمه ده نیم پنیست تی جون **کنج، زاویه.**

زرف: ۲) حوضچه ای گلی که به درخت بنه می چسباند.

کوچی: رازه وی تندگ له ناو دو زیره خانودا **کوچه.**

کوچیله: کاسه بیچکوله هی دار **کاسه کوچک چوین.**

کوچیله: ۱) درمانیکه جانه و مری پی درمان دار ده کری: ۲) گیای

باقه بین **۱) دارویی است سمی برای کشن جانوران: ۲) گیاه**

بسته بند.

کوچ: ۱) خر که برد: ۲) شه پله لیدراو **قلوه سنگ:** ۲) فلچ، لمس.

کوچ: ۱) شه پله لیدراو: ۲) کوت، تاخته. پیشین **کوت:** ۳) بار کردن له ناوایی: ۴)

پرشنی له داری نهستور: ۵) نیری و بدرانی بی شاخ **لمس، فلچ:**

۲) گفت: ۳) کوچ: ۴) برشی از کنده درخت: ۵) بز و گوسفند

بی شاخ.

کوچ: ۱) که سی نهندگوستی له پینچ که متره: ۲) که سی که نهندگوستی

پیکمه و چه سپاوه: ۳) کوله، بی شاخ **آدم ناقص انگشت: ۲)**

آدمی که انگشتانش بهم چسبیده: ۳) حیوان بی شاخ.

کوچاک: نالاش **ترکهای سقف پوش، انبره.**

کوچا: له ناوایی باری کرد **کوچید.**

کوچال: چالایی له چیادا **چاله در کوه.**

کوچان: ۱) بار کردن له ناوایی: ۲) خیلایی کوچه ران که هوزنگی کورد

له زیر دهستی ترکان **کوچیدن: ۲) از طایف کرد زیان.**

کوچاو: بار کراو له تواهی **وادر به کوچ شده.**

کوچاو کوچ: روهندی که چهند جار جنی زیزان ده گوزنی **جادرن شینی**

که از بیلاقی به بیلاقی دیگر می رود.

کوچک: قف [سرفه .
کوچک: (۱) قف؛ (۲) کوخته؛ (۳) جوری سرپیچی ناوریشم [سرفه؛
(۲) کوخ؛ (۳) نوعی سربوش ابریشمی زنانه.
کوچکاره‌ش: قوژه‌زده شده، کوچنده شده [سیاه سرفه .
کوچکی: بیماری که زور تهدقی [کسی که بسیار سرفه می‌کند.
کوچن: کوچکی [نگا: کوچکی .
کوچواردن: راچله‌کین، داچله‌کین [یکه خوردن .
کوچواردنده: کوچواردن [یکه خوردن .
کوچه: (۱) قف، قنه؛ (۲) قویخا، قوچاخ [سرفه؛ (۲) کدخدای .
کوچره‌شه: خروزه ک [سیاه سرفه .
کوخین: کوخین، قفین [سرفه کردن .
کوخین: قفین [سرفه کردن .
کود: (۱) شمله، نهخوشه نیفلیجی؛ (۲) کوژرانی به خسروانی و
بنی خوین بایی [(۱) بیماری فلچ؛ (۲) به قتل رسیدن و قصاص
نگرفتن .
کود: (۱) کاسه‌ی دارینی شیردوشین؛ (۲) پشت‌چه‌ماو؛ (۳) قفل؛ (۴) کور؛
(۵) پوشانه، سمرانه له نازهله که ذودار له ذهنجه‌داری نهستنی [(۱)
کاسه چوبین که شیر در آن دوشند؛ (۲) کوژیشت؛ (۳) قفل؛ (۴) مُعَرَّع؛
(۵) سقُ المرتع .
کودا: بُوكی؟ [به کجا؟ .
کودان: (۱) پیکه‌هاتن، جتی به‌جنی بوون؛ (۲) خایاندن، وخت بردن [(۱)
انجام گرفتن؛ (۲) وقت بُردن، صرف وقت کردن .
کوداندن: (۱) پیکه‌هیتان؛ (۲) دندان؛ (۳) له سدرخو بوون؛ (۴) خایاندن،
وهخت بردن [(۱) انجام دادن؛ (۲) تشجیع کردن؛ (۳) آرامش داشتن؛
(۴) وقت بُردن .
کوقدله‌لین: به‌ودم، شوم، پیوقدله‌مشهـرف شوم .
کودک: (۱) نهضتو، زرانی؛ (۲) بیچوی لاور؛ (۳) کوتک؛ (۴) کوتلک [(۱)
زانو؛ (۲) بچه حیوان وحشی؛ (۳) پیک؛ (۴) کوفته .
کوکدک: (۱) کوتک، کاسه‌ی گموره‌ی دارین؛ (۲) قفلی چکوله [(۱) کاسه
بزرگ چوبین؛ (۲) قفل کوچک .
کودکوده: دراج، چهقهه‌مره زوربلی، فره‌ویژ، چهنه باز [دراج، زازخا .
کودو: کدو [کدو .
کودو: (۱) ناوی چیایه که له کوردستان؛ (۲) چاونه زیر، چاونچنوک،
تماهاکار [(۱) نام کوهی بلند در کردستان؛ (۲) طمعکار .
کوکوش: ده‌ویت، قورمساخ، جاکیش [جاکش .
کوکده: بُوكی؟ [به کجا؟ .
کوکده: (۱) زوهینی زور ساخت و جوت لئی نه کراو؛ (۲) پوش و پاری پاوان؛
(۳) پوشانه؛ (۴) به‌چکه‌به‌زار؛ (۵) گیای چیاو قانگه‌لاشک. که
کوکی ده کنه‌ده و له گیشه‌ی دده دهن [(۱) زمین باز ساخت؛ (۲) چراگاه
اختصاصی؛ (۳) باج چراگاه؛ (۴) خوک بجه؛ (۵) گیاهان کوه و کوهپایه
که جمع آوری کنند .
کوکده‌ری: جوری پارچه‌ی له پدمو [پارچه کودری .

ترکان [از طوایف کُرذبان .
کوچومال: کوچو بار [کوچیدن و بار کردن .
کوچوله: (۱) راهه‌مامی؛ (۲) گیاباوه بین [(۱) گیاه زهرماهی؛ (۲) گیاه
بسته‌بندی .
کوچوله: کوچوله [نگا: کوچوله .
کوچه: (۱) جوری هه‌نجیر؛ (۲) قوزین، سوچ، (۳) زوران، زوره‌وانی [(۱)
نوعی انجیر؛ (۲) گوش، زاویه؛ (۳) کشته .
کوچه: کوچی [کوچه .
کوچه‌ر: دهست یان با سه‌قفت [از دست یا پا معلول .
کوچه‌ر: روهه‌ند، خیلات [کوچنده .
کوچه‌راتی: سدر به روهه‌ند [از ایل کوچنده .
کوچه‌ران: (۱) روهه‌ندان؛ (۲) تاگرخوش که‌ری ناو گوژک [(۱)
کوچ نشینان؛ (۲) آتشبان .
کوچه‌ری: کوچه‌راتی [از ایل کوچنده .
کوچه‌ک: (۱) پله‌یه ک له ییاوی نایینی بی‌زیدی؛ (۲) شه‌که‌روکه؛ (۳) تالاش،
هه‌لاش [(۱) لقب روحانی بی‌زیدی؛ (۲) بچه رفاقت قهوه‌خانه؛ (۳)
انبره .
کوچه‌ک: سه‌گ [سگ .
کوچه کاو: جوری هه‌نجیر [نوعی انجیر .
کوچه که: کوچکه [نگا: کوچکه .
کوچه کی: (۱) هله‌یه‌رینی زور خیار و بوند، سی‌جرتی؛ (۲) گوژرانی بو
هله‌یه‌رکی زور توند [(۱) رقص بسیار پرچنیش؛ (۲) ترانه همراه با
رقص پُر چنیش .
کوچه گز: زوره‌وانی گز، ملانی که‌ر [کشته گز .
کوچه‌لان: تاگرخوش که‌ری ناو گوژک [آتشبان .
کوچه‌لکچ: کوچاکوچ [نگا: کوچاکوچ .
کوچه‌له: (۱) بیر، چالا؛ (۲) کوچیله؛ (۳) کوچله [(۱) چاه آب؛ (۲) نگا:
کوچیله؛ (۳) نگا: کوچله .
کوچی: نهستور له زه برق [آماز از ضربت .
کوچی: میزوی، نسلامدتی [تاریخ هجری .
کوچی دوایی: بریتی له مردن [کنایه از مرگ .
کوچیل: داری که له ترسی با له سهره شمال داده نری [چویی که
هنگام باد روی سیاه چادر می‌گذارند .
کوچیله: گیایه که پنه‌که‌ی ده کنه ده رمان ریوی [گیاهی است .
کوچ: قف [سرفه .
کوچ: (۱) خوخ؛ (۲) قولیت، خانوی چکوله [(۱) هلو؛ (۲) کوخ محقر .
کوچا: قوچاخ [کداخدا .
کوخار: (۱) سوچ، قوزین؛ (۲) تامرازی شدق و شسر [(۱) کُنج، زاویه؛ (۲)
ابزار مستهلک .
کوخاین: قفین، کوچین، کوکین [سرفه کردن .
کوخت: کوچی، قوچی [سرفه کرد .
کوخته: کوچ، خانوی چکوله‌ی خراب [کوخ .

کوران: ۱) بی‌چاوان: ۲) کاپان، کوُجی **ف**) نایبنايان: ۲) کوجه.
کوران: ۱) دهنگی با له تاشکمهوه: ۲) حیلاندنی نهسب: ۳)
سمرزه نشت **ف**) ۱) صدای کوران باد: ۲) شیهه کشیدن اسب: ۳)
سرزنش.

کوراندن: حیلاندنی نهسب **ف** شیهه کشیدن اسب.
کوراندن: کهندن تا قول دهی، قول کردن **ف** گودکردن.
کوراندنده: سمرزه نشت کردن **ف** سرزنش کردن.
کوراننه: کوراندنده **ف** سرزنش کردن.
کورانه: ۱) جلکتی که بو کوران دهست نهدا: ۲) بریتی له نازایانه،
ره شیدانه **ف**) ۱) پسرانه: ۲) کنایه از شجاعانه.
کورانه: وک بی‌چاوان **ف** کورمانند.
کورانی: کچی که نهادای کور دردینی **ف** دختری که ادای پسران را
درآورد.

کوراوی: سمرچاوهی که تهیا بهاران ثاوی هدیه **ف** چشمهاي که فقط
بهاران آب دارد.

کوراوی: گونديکی کورستانه به عسي کاولی کرد **ف** نام روستایي در
کرستان که توسيط بعثيان ويران شد.

کوراهی: قوُلَّابِی **ف** عمق.
کورایی: بی‌چاوان، نمیتن **ف** نایبنايان.
کورایی: کوراهی، قوُلَّابِی **ف** عمق.
کورایی داهاتن: ۱) چاواکوربوُن: ۲) وشهیده که بو خمه می زوری ده لین:
۳) وشهیده که بو نیره بمری ده لین **ف** ۱) کورشن: ۲) کلمه تأسف: ۳)
کلمه ای در جواب حسود.

کوربهشک: کوربهش، چاله که، چوالو، چالو **ف** گورکن.
کوربهشک: مشکه کوپرهی دهشت، جرج **ف** موش کورصرایی.
کوربهلا: قالاوی نهواورهش و بی خال **ف** کلاح سیاه.
کورپ: تلته و برمایی میوه رزیو که ده کریته کوُتی زراعات **ف** میوه
مانده که کودش کنند.

کورپه: ۱) زاروی ساوا: ۲) داري پرتبیروا: ۳) پن، پیزه، تول **ف**) ۱)
نوزاد: ۲) درخت هرس شده: ۳) جنین.
کورپهله: ۱) کورپه: ۲) زاروی ساواي قله **ف**) نگا: کورپه: ۲)
نوزاد چاق و شاداب.

کورت: ۱) کن، کنک، کوتا: ۲) هملو، نهلوه **ف**) کوتاه: ۲) عقاب.
کورت: ۱) قورت، قولکه: ۲) جیگکو شوبنی کوانی خورما: ۳) چالی
چنه: ۴) کهرتی سهوزی کاری: ۵) لای زبروی پشت مل **ف**) نگا:
قورت: ۲) محل انبار خرماء: ۳) چاه زنخدان: ۴) بخش سیزیکاری
زمین: ۵) پس گردن.

کورتاری: قولی تاریک **ف** چاله تاریک.
کورتازهه: چالی چهنه **ف** چاه زنخدان.
کورتان: پالان **ف** پالان.
کورتان درو: ۱) خدیاتی کمران، کوپان دور: ۲) لمو گوندانه کورستانه
که به عسي کاولیان کرد **ف**) یالاندوز: ۲) روستایي در کرستان که

کوُدَهْل: لمو گوندانه کورستانه که به عسي کاولیان کرد **ف** روستایي
در کرستان که بعثيان آن را ویران کرند.

کوُدَهْل: بدچکه بمراز **ف** خوک بچه.

کوُدَهْل: بدچکه بمراز **ف** خوک بچه.

کودی: ۱) بدچکه سه گو بمراز: ۲) کدو **ف** ۱) بچه سگ و خوک: ۲)
کدو.

کودیله: ۱) ساواي سه گو بمراز: ۲) بریتی له زاروی ساواي جوانکيله
۳) نوزاد سگ و خوک: ۲) کنایه از نوزاد زیبا و دوست داشتنی.

کور: ۱) سیرهه، چوُک: ۲) کلاوف **ف** آلت تناسلی نر، کیر: ۲) کلاه.

کور: ۱) پس، رولی نیر، فرزه ندی نیرینه: ۲) پیاوی هیشتا بی زن: ۳)

پمزی گوئی قوت: ۴) نازاو بهجهوهه: ۵) بی فرن، شوم: ۶) بلندابی سر
کیو: ۷) کیوی بلند: ۸) قیچی کراو: (پوری تهید کورین: ۹) نهوسن،

چلیس: ۱۰) جاش و جانی: ۱۱) تاشین له بن را **ف**) ۱) پسر: ۲) مرد

چوان مجرد: ۳) گوسفند ریزگوش: ۴) شجاع و هنرمند: ۵) شوم: ۶)

قله کوه: ۷) کوه بلند: ۸) قیچی شده: ۹) شکم پرست: ۱۰) کره اسب
والاغ: ۱۱) از هتل اشیدن.

کور: بی‌چاوف **ف** کور، نایبنا.

کور: ۱) بزنی نیری دوبه هارديتو: ۲) بی‌چاو: ۳) بزنی سهی و زهش يان
دوره نگ: (بزن کور: ۴) قول: (نم گوهد کوره) **ف**) بزر دوساله:
۲) نایبنا: ۳) بز ابلق: ۴) زرف.

کور: ۱) جیگهی کوبونهه: ۲) کوُی چهند کمس له دهوری یدک: ۳)

چیای بمراز: ۴) حیله نهسپ: ۵) زنجی نازهه تیکردن **ف**) ۱) جای
تجمعه، مجلس: ۲) گردهم آبی: ۳) کوه بلند: ۴) شیهه اسب: ۵)

محوطه مخصوص دام.

کور: ۱) قول: ۲) پشت چه ماو: ۳) سدر برهه زوری سه خست: ۴)

سدربرهه زیری دزوار **ف**) ۱) ژرف: ۲) کوژیشت: ۳) سر بالابی سخت:
۴) سرازیری با شبیب زیاد.

کورنات: ثاموزا **ف** عموزاده.

کوراؤ: به کام جن دا **ف** از کجا؟.

کوراتا: قسمی خوش و پیکه نینوک **ف** لطیقه، جُك.

کوراخ: موژهه شده له زورگه ته زترهه و زه نگی ره شه **ف** حشره ای است از
زنبور بزرگتر به زنگ سیاه.

کورآد: قوراده **ف** تره کوهی.

کورآد: قوراده **ف** تره کوهی.

کوراس: کراس، گجی، گچ **ف** پیراهن.

کوراف: ۱) ناوی قوراوی: ۲) سمرچاوهی کدم ناو **ف**) آب گل آвод:
۲) چشم کم آب.

کوراگ: کارگ **ف** قارچ.

کوران: جورنه، حموزوکهی بهر شیره هی ناو له بمرد یان سوالدت **ف**
خوضچه کوچک از سنگ یا سفال که جلو شیر آب سازند.

کوران: ۱) داري قملاشکمری: ۲) قوُلَّابِی: ۳) ناوی ناوی به که **ف**)
هیزم جنگلی: ۲) ژرف: ۳) نام روستایي است.

کورتیل: ورکه نان **خُرد**ه نان.

کورتیلو: خزمه تکاری سوک و بی بایه خ **خدمتکار** دون پایه.

کورتیله: زیر قمه دکورت **سیار** کوتاه قد، کوتوله.

کورتیکه: کدستی که نان ده کاته ورتکه **شخصی** که نان را ریزه کند.

کورچک: باس قهنه، قهلوں، سه بیله کلک دربزی له کانزا **نگا**: قدلوں.

کورچی: نقوچک، قورچی **نیشگون**.

کورحلی: زنکور **پسرخوانده**.

کورخته: ده نگی جاوینی بنیشت **حدای** جو یدن سقر.

کورده: گه لیکی قدیمی به له تاسیادا ده زی **ملت** کرد.

کوردانک: کرمیکه نه سمه خویاده کا نه کلکی **نوعی** کرم.

کوردانه: ۱) کورد تاسایی: ۲) بریتی له تازایه تی **۱) کردمانند: ۲) کنایه از مردانگی.**

کوردایته‌ی: کار بو فازانجی گه لی کورد کردن **ملیت** کرد.

کورده‌رهه‌روره: که سئی که بو کوردایته ده خه بتی **ملیت** خواه کرد.

کورده‌هز: کورده خوه شهه ویست، که سئی که حذ له کوردایته ده کاف **کردد** است.

کوردسان: سه زمه مینی کورد **کردستان**.

کوردسانی: سدر به کوردسان **کردستانی**.

کوردستان: کوردسان **کردستان**.

کوردستان به رست: خزمه تکاری گه ل و زندی کورد **دوستدار** گرد و کردستان.

کوردستانی: کوردسانی **کردستانی**.

کورد کانی: ولاتی کوردان، کورده واری **کردستان**.

کورد کوژه: ۱) جوری خورمای خراپ، قه سپ: ۲) جوری تری **۱) نوعی خرمای تامر غوب: ۲) نوعی انگور.**

کوردل: نه فام، ده نگ **کوردل**.

کوردمانچ: کورد، کرمانچ، کرماج **نکا: کرماج**.

کوردنو: وشمی دواندنی کوردان، نهی کوردینه **کلمه خطاب** به کردان، ای کردها.

کوردو: ۱) وشمی دواندنی کوردیک: ۲) ناوه بو پیاوان: ۳) قامیکه **۱) کلمه خطاب** به یک کرد: ۲) نام مردانه: ۳) آهنگی است.

کوردونده: وه جاخ کویر، بین عه لاد **بی فرزند، ایتر.**

کورده: ناشیره ت بو کوردی که نان اسری **فلان گرده**.

کورده‌ره: ۱) دول و دره هی قول و بن بس: ۲) جتی کاربزی بی تاوف **۱) دره تنگ بن بست: ۲) کهریز خشک شده.**

کورده‌واری: کوردسان **کردستان**.

کوردی: ۱) زوانی کورد: ۲) چیشتی همزی ورد کراو به زون **۱) زبان کردی: ۲) غذایی است.**

کوردیتی: کوردایته **ملیت** گرد.

کوردینی: کوردایته **ملیت** کرد.

کوررده: ۱) قوت، سل: ۲) مهرو بزنی گوئی چکوله: ۳) سو ره سمر

بعینان آن را ویران کردند.

کورتان دور: خهیاتی کران، کوپان دور **بالاندوز**.

کورتیبی: کورت کردنوهی قسه **کوتاه کردن سخن**.

کورتبون: کوتاپون **کوتاه شدن**.

کورتبونهود: له دربزیه وه کوتاپون **کوتاه شدن**.

کورتبین: ۱) کورت بون: ۲) بریتی له بیرنه که ره وه هلمزو **۱)**

کوتاهی: ۲) کنایه از سرسی بودن.

کورت پست: سرنه، چبه، پسته پست **صدای در گوشی سخن گفتن**.

کورتخم: سه رچن کردنی توتن **چیدن سراسمه های توتون**.

کورتك: جوری کهوای پیاوانه، کورته **نوعی قبای مردانه**.

کورتك: قوکه **چاله**.

کورتكاچاف: قوکه **کاسه چشم**.

کورتكاچاز: لمین و قوزینی سه ره رشک و سینی خوی تیدا ملاس

ده کهن **عمق** پوست سر که شیش و تخمهاش در آن جا خوش

می کند.

کورتكاچه مچک: قوکه **پشت مل** پس گردن.

کورت کردنوه: کوتاکردن **کوتاه کردن**.

کورت کورت: قیره و هدرا، چه قدسروی **داد و قال**.

کورتم: کورتی نه ستور **کوتاه کلفت**.

کورتمه: کورتم **کوتاه کلفت**.

کورتوپست: پاش مله خرا او گوتون **غیبت گردن**.

کورتوکرمانچی: بین روینی، ره پرواست **رُك و صریح**.

کورتوکوین: کورت و ته سک **کوتاه و کم عرض**.

کورتو: ورکه نان و خرت و پرت سدر سفره **ماحضر سر سفره**.

کورتوموخته سه ره: کورتی قسه **مختصر و مفید**.

کورته: ۱) کهوای پیاوانه تا نزیک نه زنو: ۲) بارگیر: ۳) کوتایی قسه **۱) نیم تنه: ۲) یابو: ۳) اختصار کلام**.

کورته بالا: بدز کورت **کوتاه قد**.

کورته بهنه: کورته بالای قله و **کوتاه قدّ چاق**.

کورته بانک: جوری ماسی **نوعی ماهی**.

کورته ک: ۱) کهوای پیاوانه، کورته: ۲) ناوی چیا به کی زور کوستانه **۱) نیم تنه: ۲) نام کوهی در کردستان**.

کورته کله که: خالیگه **تهیگاه**.

کورته لله: بهز کنک **کوتاه قد**.

کورته و کردن: کورت کردنوه **کوتاه کردن**.

کورته وه کردن: کورت کردنوه **کوتاه کردن**.

کورتی: ۱) کنکی، دزی دربزی: ۲) هیچ نهی، نه قدری کم: ۳) کورتو

موخته سه ره: ۴) قسور، کوتایی **۱) کوتاهی در طول: ۲) اقلال: ۳) مختصر و مفید: ۴) تقصیر**.

کورتیخ: جو جک سمت **استخوان بالای ران، لگن**.

کورتیخه: کورتیخ **نگا: کورتیخ**.

کورتیکه: دالاشکه له هه لو ده کاف **لاشخوری شبیه عقاب**.

- کاموا، کرک؛ ۲) مرغ کرج؛ ۳) پوستین؛ ۴) غرولند؛ ۵) جیب؛ ۶) جوراب؛ ۷) از آفات گندم.
- کورک؛ ۱) نو کوری چکوله؛ ۲) جاش، ده حشک؛ ۱) آنسرك؛ ۲) گره خر.
- کورُک؛ ۱) گیرفان، بهریک، جیو؛ ۲) موشده مدي مسگدران؛ ۱) جیب؛ ۲) یکی از ابزار مسگری.
- کورکا؛ گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد؛ نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.
- کورکان؛ ۱) ده نگهدنگی له سه رخوی مریشکی کر؛ ۲) پرتمو بوته؛ ۱) صدای مرغ کرج؛ ۲) غرولند.
- کورکاندن؛ ۱) قدقد کردن؛ ۲) پرته و بوله کردن؛ ۱) قدقد کردن؛ ۲) لنیدن.
- کورکان؛ کورکاندن نگا؛ کورکاندن.
- کورکری؛ موي قهیچی کرا، پوری به تورتو برداشت موی با قهیچی بربده شده.
- کورکلاو؛ چوره بوشه بمنه؛ بمنه شانه به سر.
- کورکور؛ ۱) قفتی؛ ۲) گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد؛ ۱) مرغ سنگخواره، باقرقره؛ ۲) نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.
- کورکوروچکه؛ قورقوراگه سرخنای.
- کورکوروزه؛ کرکره غضروف.
- کورکوره؛ قهتنی، کورکور مرغ سنگخواره، باقرقره.
- کورکوره؛ کولاوه برندۀ جوچربا.
- کورکوره؛ ۱) بالداریکی راوکرده قسته سدری جوچک و مریشکانه، کولاوه؛ ۲) بد تالایی جینگه‌ی توپ و پهنه‌ی ناسیا؛ ۱) برندۀ شکاری جوچربا؛ ۲) جای پره‌های آسیا.
- کورکه؛ ۱) پرته و بوله؛ ۲) توکی سهیوان؛ ۳) ورده‌دهنگی گریاناوی؛ ۴) تاسو نازه‌زوی دل؛ ۱) غرولند؛ ۲) موي حیوانات؛ ۳) نک و نال؛ ۴) هوس و اشتیاق دل.
- کورکه؛ ۱) بدلوکه، قیتکد؛ ۲) هدچی لمسه پیست ده‌زوی، خوری و مو؛ ۱) چوجوله؛ ۲) پشم و موي و هر آنچه بر پوست روید.
- کورکه کورک؛ پرته برت؛ (له سینه‌ما دله کم کورکه کورکی بو که نهاتی) «غالب» لنیدن.
- کورکه‌نیسان؛ خاشخاشکه، چاره‌چه قیله نوعی خشخاش بی‌غوره.
- کورکیان؛ پرته کردن لنیدن.
- کورگ؛ جوانو نه سب، جانو گره اسب.
- کورگه؛ جینگه‌ی کوبونه‌وه مجلس.
- کورگیسک؛ گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد؛ از روستاهای ویران شده کردستان توسط بعثیان.
- کورم؛ کرم کرم.
- کورماتیخ؛ تمزاد، بد تالایی زورزان کشاشه ران.
- کورمانچ؛ کرمانچ، کورد کرد.
- مهدهست و دلگهرم له دوزدا؛ ۱) برجسته و حساس؛ ۲) گوسفتند و بز ریزگوش؛ ۳) مضموم.
- کورزه گویی؛ گوئی قوت و ثاماده سلمینهوه گوش تیزکرده آماده گریز.
- کورزی؛ ۱) جاشه کمر؛ ۲) بانگ کردنی جاش و جانو؛ ۱) گره خر؛ ۲) لفظ خواندن گره اسب و الاغ.
- کورزا؛ فرزه ندی پس نه، پسرزاده.
- کورزا؛ ۱) کوڑه که. موروکی شینی کون کونه له جوئی قابلیکی جانمهوری در بایی در وسته کری و بو چاوزار به منالیه و ده درون؛ ۲) بیبله‌ی چاوه؛ ۱) خرمهره؛ ۲) مردمک چشم.
- کورزان؛ ۱) چرچ بون، قرمچین؛ ۲) زاکان؛ ۱) چروک شدن؛ ۲) زیاد دستکاری شدن.
- کورزاندن؛ ۱) چرچ ولوج تی خستن؛ ۲) زاکاندن؛ ۱) چروک کردن؛ ۲) دستکاری بسیار کردن.
- کورزن؛ حیله‌ی تووه بیانه نه سیپ شیوه و غرش اسب.
- کورزن؛ کورزان نگا؛ کورزان.
- کورس؛ ۱) بنده‌رو؛ ۲) چه که رهی تازه سرده ره‌اورده؛ ۱) خارتنه؛ ۲) سیزه تازه سرده‌اورده.
- کورس؛ کری جولا؛ بافته جولا.
- کورسان؛ ۱) سوکله‌ناوی کوردستان؛ ۲) ناوی شاری سنه له زاراوی سنه بی‌دا؛ ۳) هلقچان، قرمچین؛ ۱) مخفف کردستان؛ ۲) نام دیگری برای شهر سنتنج؛ ۳) چروک شدن.
- کورساندن؛ ۱) هلقچاندن؛ ۲) زاکاندن؛ ۱) چروک کردن؛ ۲) زیاد دستکاری کردن.
- کورسک؛ کروسل گلابی خودرو.
- کورسکه؛ جولا باخنده، جولا.
- کورسی؛ ۱) سه‌نگه‌لی؛ ۲) داری لیکدراو بو سمر ته‌نور؛ ۳) خلینه، ددانی پشت پشتنهوه؛ ۱) صندلی؛ ۲) کرسی؛ ۳) دنان عقل.
- کورسی قورغان؛ دو تخته‌ی تیک پدریوه قورغانی لمسه پان ده کدنده بو خویندن رحله قرآن.
- کورسی نه‌عنان؛ قورسی نه‌عنان قرص نعناع.
- کورسین؛ ره‌گداکوتان و قایم‌بونی چناو محکم شدن و ریشه دوانیدن.
- کورش؛ ۱) بانگ کردنی کدر بو جوچاردن؛ ۲) به فری به ستدله ک صد اکدن الاغ بر علیق؛ ۲) برف بیخ بسته.
- کورشک؛ خمره‌ی خرگوش.
- کورشمه؛ کروشم کزکردگی.
- کورشنه؛ به فری به ستدله ک برف و بختدان.
- کورش‌هله‌لاتن؛ کزکردن، کروشم کردن کرکردن، مات نشستن.
- کورک؛ ۱) ورده‌موی سهر پیستی مه‌زو بزن؛ ۲) مریشکی کر؛ ۳) بالاپوشی له پیسته سدرخی به توکه‌وه؛ ۴) بوله و پرته؛ ۵) گیرفان، بهریک؛ ۶) گوروا، گوره‌وه؛ ۷) کویر و بهلاکه کی گه‌نمه ره‌شی ده کا

- کوروج: کروز **کلوج**.
 کوروچان: کروزتن **کلوچیدن**.
 کوروچانی: کوروچان، کروزتن **کلوچیدن**.
کوروخ: ۱) زرده‌واله، زرگده؛ ۲) موزه کمرانه، خمره نگههه **(۱)**
 زیبور؛ ۲) خرمگس.
 کوروز: کروز **فرسوده متخلخل**.
کوروزان: ۱) سوتانی نیسک؛ ۲) پرته و زه لیلی کردن **(۱)** سوختن
 استخوان؛ ۲) لنیدن از بیچارگی.
کوروزانهوه: ۱) پرتو بوله کردن، کروزانهوه؛ ۲) کروزانهوهی برین **(۱)**
 لنیدن و لابه کردن؛ ۲) سوزش رضم.
 کوروzman: پدچه‌ی پمز شموانه **آسایشگاه گله در شب**.
 کوروژه: به پرته و گرانه‌وه پارانهوه **لابه و وزاری**.
کوروژه کوروژ: کروزانهوهی زور **«کروژه» پیاپی**.
کوروژ: پاشگری یهواتا: جانه‌وه‌ری که داده کروزی **پسوند فاعلی**
 کلوچیدن.
 کوروزن: کروزن **کلوچیدن**.
 کوروزین: کروزن **کلوچیدن**.
 کوروسلک: کروسک **گلابی خودرو**.
کوروش: ۱) کلوش؛ ۲) کروز **(۱)** ساقه‌های غله؛ ۲) کلوج.
 کوروشتن: کروزن **کلوچیدن**.
کوروشه: ۱) کلوش؛ ۲) بدلاید کی گندمه **(۱)** ساقه غله؛ ۲) یکی از
 آفات گندم.
کوروک: ۱) بنتچینه، بنه‌ما، ره‌گوریشه؛ ۲) کاکل **(۱)** اساس،
 شالوده؛ ۲) مغدانه.
 کوروک: قیمتی توپی گیا، نیرتک **نره گیاه**.
 کوروکال: جعیل و لاو **اجوان**.
کورول: ۱) کلوں؛ ۲) کلور، ناویدتال **(۱)** سیمروز؛ ۲) توخالی.
کوروله: جاشولکه **کره خر کوچولو**.
کوروموری بالا: لمو گوندانه کوردستانه که به عسی کاولیان کرد **ف**
 روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.
کوروموری زیرین: گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد **ف** از
 روستاهای ویران شده کردستان توسط بعثیان.
کوروه: جو ره بدردیکی سویه. لهدم چهمان زه‌نگی کانزای **پی ده مانن** **ف**
 نوعی سنگ سفید.
کوره: دوغوندی کوردستان بدم ناو به عسی کاولی کرد **ف** دورستا به
 این اسم در کردستان توسط بعثیان ویران شده است.
کورهه: چواله، چه‌قاله‌بادام **چغاله بادام**.
کوره: ۱) کورو؛ ۲) پهزی گوئی پیچوک؛ ۳) سل و ناماده‌ی راکردن **(۱)**
 ای پسر؛ ۲) گوسفند گوش کوچک؛ ۳) رموک، آماده رمیدن.
کوره: ۱) بی‌جاو هیچ نهیین؛ ۲) بردی شینی ناسک که بهدهست
 دهشکنی؛ ۳) گهنه‌شامی؛ ۴) کوروف **(۱)** نایینا؛ ۲) سنگ پهن و
 نازک؛ ۳) ذرت؛ ۴) از آخالت گندم.
- کورمانجی: کرمانجی، کوردی **گُردي**.
 کورمز: کرمی، کرم تی کدو تو **کرمو**.
 کورمزین: کرمی بون **کرمو شدن**.
 کورمشکه‌ستن: بریتی له توله‌ساندنهوه و کولی دل رزاندن **کنایه از**
 انتقام گرفتن و آسودن.
کورمک: ۱) وردہ کرم؛ ۲) بھروله، تازه خربوگی کالی میوه‌ی بیستان **ف**
 ۱) کرم ریز؛ ۲) توده میوه‌های کال با غای.
 کورم کیز: نه خوشیه کی درونیه **از بیماریهای داخلی**.
کورمکی شده‌قی: کول‌ستیرک، کول نه ستره **کرم شبتاب**.
کورمل: جانه‌وه‌ری کرم ناسایی **حشرات کرم مانند**.
کورموری: ۱) مروجه؛ ۲) زنگ **(۱)** مورجه؛ ۲) زنگ فلزات.
کورموشک: جرجمه‌مشک **موس کور صحرایی**.
کورمه‌تک: کوری خوشکی باواک **پسر عمده**.
کورمی بهن: کرم‌بانه **کرم کدو**.
کورمیت: کوری ده غل **دانه‌های پوج در غله**.
کورمیخ: سنگ نهستو و دریش. که ره‌شمائلی پی ده بسته‌وه **ف** ستون
 بلند و قططر.
کورمیز: نه خوشیه کی درونیه **از بیماریهای داخلی**.
کورن: ۱) بدردی قول که ثاوی بارانی تیدا کوده بسته‌وه؛ ۲) حهوز کدی
 ناو حمامان که هر کهستی به تهیا ثاوی لی هه‌ل دینجی **(۱)** سنگ
 گود که آب باران در آن جمع شود؛ ۲) حوضجه میان گرمابه.
کورنان: رژد، ره زیل **خسیس**.
کورنک: بیشکه، لانک **گهواره**.
کورنو: ۱) چه‌ماندهوه بوریزیل نانی کسمی؛ ۲) قرنو، قرنی **(۱)** تعظیم؛
 ۲) قراد.
کورنوبردن: چه‌ماندهوه بوریزیگرتن **تعظیم کردن**.
کورنوبیوه نوسان: قرنو بدیستهوه چه سینین **بر پوست چسبیدن قراد**.
کورنوش: چه‌ماندهوه بوریزو حورمهت **تعظیم**.
کورنوش بردن: کورنوبردن **تعظیم کردن**.
کورنیشک: نورچاک، قورنیچ **نیشگون**.
کورو: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **نام روستایی در**
 کردستان که توسط بعثیان ویران شد.
کورو: تی راخورینی کور، نه‌ی کور **نهیب بر پسر زدن**.
کورو: بانگ له جاشه کهر کردن **صدای کردن کره خر**.
کورو: ۱) بانگ له چاو کردن؛ ۲) سرناوی پیاوانه **(۱)** صدا کردن
 نایینا؛ ۲) لقب مردانه.
کورو: نه خوشی گمن که ده نکی زهش هله‌لده گذری **بیماری سیاهک**
 گندم.
کورو: موی نهاری زیره‌وه پز کورک **کاماوا**.
کوروت: ۱) کلوت، که‌فلی یه کسم؛ ۲) رابردوی کاری کروشتن **(۱)**
 کفل ستور؛ ۲) فعل ماضی کلوچیدن.
کوروتن: کروتن، کروزتن، کروشتن **کلوچیدن**.

کوره که چهل: قاره‌مانی کمونه‌چیر و کان از قهرمانان افسانه‌ای.
کوره کهل: بزن‌کیوی دوساله و سی‌ساله، کوره که بز کوهی دوساله و سه‌ساله.

کوره گه: ۱) کوره کوره‌ی ناسیا؛ ۲) دولاش ا) جای توب پره آسیا؛ ۲) نادانی آسیا.

کوره گهوره: گوندیکی کورستانه به عسی کاولی کرد ا) نام روستایی در کرستان که توسط بعثیان ویران شد.

کوره لاش: گیایه که گیاهی است.

کوره‌هله: زنکوره، کوره ههو نایسری، فرزند هو.

کوره‌مار: جوزی ماری بوی سدرسی سوچی زه‌هرا داره ا نوعی افعی خاکستری دنگ.

کوره مشک: جوزی مشک، جرج، جرجه مشک ا) موش کور.

کوره‌میو: گوندیکی کورستانه به عسی کاولی کرد ا) نام روستایی در کرستان که توسط بعثیان ویران شد.

کوره‌وهبو: ۱) تماگری دامردو، تممری؛ ۲) بی‌ناوینشان چوگ؛ ۳) دوابران ا) آتش خاموش شده؛ ۲) گم شده بی‌اثر؛ ۳) مقطوع النسل.

کوره‌وهبون: ۱) تماگری تاگر؛ ۲) بی‌سدر و شوین چون؛ ۳) دوابران ا) خاموش شدن آتش؛ ۲) گم شدن؛ ۳) مُنفرض شدن.

کوره‌وهري: تمرک و ده‌ردي زور ا) رنج و مشقت.

کوری: دوف، کلک ا) دم.

کوری: ۱) کورو، بانگ کردنی بیچوی کمر و ماین؛ ۲) پذی گویی لوی کورت؛ ۳) پذی روت له خوری ا) صدا کردن گره؛ ۲) گوسفند

گوش پیچیده و کوچک؛ ۳) گوسفند لخت از پشم.
کوری: دوگوندی کورستان به ناوه به عسی کاولی کرد ا) دور روستا به این اسم در کرستان توسط بعثیان ویران شده است.

کوری: ۱) بی‌چاوی؛ ۲) زنجی مالات‌تی کردن به شهودا ا) کوری؛ ۲) محوطه محصور برای، دام.

کوری: قولاًی، دزی تنه‌نکابی و راستایی ا) عمق.

کوری‌پاچاف: قولکه‌ی چنی چاوف ا) کاسه چشم.

کوریانهوه: چوانهوه، سوزانهوه ا) سوزش پوست.

کوریانهوه: به زوین دا دریز بونی سهوزه له سه‌رمان ا) بلاسیدن سبزه از سرما.

کوریت: ۱) جیگه‌ی مریشك له شمودا، قن؛ ۲) گیایه که ا) لانه ماکیان؛ ۲) گیاهی است.

کوری رزق: ۱) رزق به کار و جیگه‌ی هومیندو هانا؛ ۲) هدل پرسو و ده گه‌ل رزق بیر گور ا) مرد میدان؛ ۲) این وقت، فرصت طلب.

کوریزگه: کوره پچوک ا) پسرک.

کوریس: پذی سوئی گوئی کوره ا) گوسفند رخساره سرخ گوش پیچیده.

کوریش: بانگ له کمر کردن بوخواردن ا) لفظ خواندن الاغ برای خوردن.

کوره: ده‌نگی خورینی نه سپ ا) صدای غرش اسب.

کوره: ۱) سویه؛ ۲) کوره‌ی گهمن؛ ۳) پلوره‌هندگ له چیا؛ ۴) کلی خشت‌سورک‌دنده؛ ۵) ده‌مدی تائستگرمی، موشه‌دهمه ا) بخاری؛

۲) سیاهک گندم؛ ۳) کندوی عسل در کوه؛ ۴) کوره آجر بزی؛ ۵) کوره آهنگری.

کوره بازی: پزی رو خسار نامال سوژو سیبی ا) گوسفند رخسار قمز و سفید.

کوره باف: بریتی له بیاوا نازاو نترس ا) کنایه از مرد شجاع.

کوره بزنگله: جوری ماره که ده‌نگی زنگوله‌ی لئی دی ا نوعی مار که صدای زنگوله از خود درمی‌آورد.

کوره بهش: قوره بهش، جاله، چالگ، چوالو ا) حیوان گورکن.

کوره بهشک: جوری مشکی زل له بیايان ا نوعی مosh صحرایی.

کوره بهشه: چالگ ا) حیوان گورکن.

کوره بهه: ۱) بیچوی وردی کلو؛ ۲) بیچوی بالنده‌ی بال نه گرتون ا) نوزاد ملخ؛ ۲) جوجه پرندۀ پروازنکرده.

کوره بهزخانه: کلی خشت‌سورک‌دنده ا) کوره آجر بزی.

کوره خانه: کوره پزخانه ا) کوره آجر بزی.

کوره دار: دار بهستی داره میو ا) دار بست تاک.

کوره دار: تیله که پوشکه ا) پشته هیزم.

کوره دار: جه نگله‌ی چوغرا ا) جنگل انبوه.

کوره دان: شلخدانی هندگ ا) بیرون آمدن نسل نو زنیور عسل.

کوره داوی: گوندیکی کورستانه به عسی کاولی کرد ا) نام روستایی در کرستان که توسط بعثیان ویران شد.

کوره دده: کهستی کوره‌ی تائستگر ده‌ده‌مینی ا) کوره دمان.

کوره ددهره: دوبل و شیوه که ته‌نیا به هاران ناوی هدیه ا) دره‌ای که فقط در بهار آب دارد.

کوره دی: دین چیده کو پچوک ا) کوره ده.

کوره رزی: بزندری، رجه ا) کوره راه.

کوره زا: عدولادی کوره ا) سر زاده.

کوره زازا: عدولادی عدولادی کوره ا) نو پسر، نتیجه.

کوره زاگ: کوره زا ا) پسر زاده.

کوره فرهنه‌نگی: ۱) سویه‌ی له کانزا؛ ۲) سوپای نه‌وتی ا) بخاری فلزی؛ ۲) بخاری نفتی.

کوره ک: ۱) هدرزن؛ ۲) چاوبر و ش، نیوه کوتر، کدم بین ا) ارزن؛ ۲) چشم کم سو.

کوره ک: ۱) ناوه‌روک؛ ۲) ناوه‌راست؛ ۳) بزن‌کیوی دوساله و سی‌ساله؛ ۴) خوشبیز؛ ۵) زمانه‌ی ثالله‌زونه؛ ۶) ناوی کیفیکی مدنشوره لای ره واندرزی کورستان ا) محتوا؛ ۲) مرکز؛ ۳) بز کوهی دوساله و سه‌ساله؛ ۴) تیزک؛ ۵) زبانه سگک؛ ۶) نام کوهی در کرستان.

کوره کوره: لاوانی بهزی و نازا؛ (کوره کوره‌ی مامشان هاتنه مدیدانی) «فولکلور» جوانان بر و مند.

کوژره: ۱) چوْزنهوه، سوْزانهوه؛ ۲) پرزو زانی موی پیست **۱**) سوزش پوست؛ ۲) سوختن موی بر پوست.
کوژره: ۱) کون پهنه نگ، سکل؛ ۲) کویزره خدرمان **۱**) اخگر؛ ۲) کوزر.
کوژریان: ۱) چوْزانهوه؛ ۲) پرزو زان **۱**) سوزش پوست؛ ۲) سوختن مو.

کوژریک: هن ناسه هه لکیشانی به سوز **۱** آه سوزناک.

کوژرین: پرزو زانی موی پیست **۱**) سوختن موی بر پوست.

کوژک: ۱) کوژی بیجوه ساوا یابان؛ ۲) کولانه مامر؛ ۳) خندله ک؛ ۴) سیبه، رهبدت **۱**) جای نوزادان گله؛ ۲) لانه مرغ؛ ۳) خندق؛ ۴) کمین شکارچی.

کوژک: کویی با یکشی حجامه ت **۱** یادکش حجامت.

کوژکردن: قاش کردن **۱** قاج کردن.

کوژکردن: له دهوری یه ک کویون **۱** دور هم جمع شدن.

کوژکفان: حجامه ت کیش **۱** حجامت چی.

کوژکوژ: ۱) قاش قاش؛ ۲) خدمت ختی زه وی بو شوکردن؛ ۳) روشنانه بی چه قوه؛ ۴) قرسکه لووهی سه گ **۱**) قاج قاج؛ ۲) خط زدن زمین برای تخته بندی؛ ۳) شیارشیار؛ ۴) زوزه سگ.

کوژکهش: جاکیش، دهوبت **۱** فرماساق.

کوژلاخ: قولیت، کوخ، کوخته **۱** کوخ.

کوژلیدان: خدمت دانی زه وی به کاسن و تخته ته خته کردنی **۱** شیار کردن و تقسیم بندی زمین کشاورزی.

کوژمال: جومال **۱** لای رویی.

کوژمان: کوژی له زمان زانان که درباره زمانی گدل بدوبن **۱** فرهنگستان.

کوژو: ۱) کوپله هی مل باریک؛ ۲) فیزمالک دان، خوباریک کردن هوه و ده رچون؛ ۳) لمو گوندانه کور دستانه که به عسی کاولیان کرد **۱**) خمچه گردن باریک، کوژه؛ ۲) جم شدن؛ ۳) روستایی در کرستان که بعضیان آن را ویران کردند.

کوژور: نوگ، سوتیاک بو ده رمان کدجه لی **۱** نهد سوخته که درمان کجلی است.

کوژوری: بیری بدل، جالاوی نه قول **۱** چاله.

کوژورین: تاو هه لینجان له جالاوی بدل **۱** آب از چاله کشیدن.

کوژه: کوژی کارو به رخ **۱** جای نوزادان گله.

کوژه: جانه وریکه پیستی به قیمه ته قاتلی مریشکانه **۱** جانوری با پوست قیمتی.

کوژه بوره: گوندیکی کور دستانه به عسی کاولی کرد **۱** نام روستایی در کردستان که توسط بعضیان ویران شد.

کوژه پانکه: ناوی دو گوندی کور دستانه که به عسی ویرانی کردن **۱** نام در روستای کردستان که بعضیان ویران کردند.

کوژه پوره: لمو گوندانه کور دستانه که به عسی کاولیان کرد **۱** روستایی در کردستان که بعضیان آن را ویران کردند.

کوریشک: قرقان، ویک هاتن، گنج له له شدای **۱** چروک.

کوریشک: جانوی ساوا، به چکه ماینی تازه زاو **۱** نوزاد اسب.

کوریفوك: شمده تر یلکه **۱** زنبور عسل وحشی.

کوری گه پله: گوندیکی کور دستانه به عسی کاولی کرد **۱** نام روستایی در کردستان که توسط بعضیان ویران شد.

کوریل: پدرخ و کاری گوئی لول **۱** بره و گوسفتندی که گوشش بیچیده باشد.

کوریله: ۱) جا شولکه تازه زاو؛ ۲) بانگ کردن جا شولکه؛ ۳) به رخی گوئی لول **۱** گره خر نوزاد؛ ۲) صدا کردن گره نوزاد؛ ۳) بره گوش پیچ خورده.

کورین: قوڑه قور **۱** نگا: قوڑه قور.

کورینگان: ۱) نتورچک: ۲) گیا قورینگان. که به مالات مالنیکی نور خوش **۱** نیشگون؛ ۲) از گیاهان مناسب برای خوارک دام. کورینی: ۱) جیبلی، لاوه تی؛ ۲) تولاژی، حمزیلیکردویی **۱** جوانی؛ ۲) نظر بازی، عیاشی.

کوز: ۱) رزی، خدمه، قوز؛ ۲) گوزه **۱** شرمگاه مادینه؛ ۳) کوزه.

کوز: ۱) به دهوره دهست گرتن له ره قسدا؛ ۲) تامانی جیگهی به رخ و کار؛ ۳) جیگهی تالقی سوزن جی له وره؛ ۴) زوان؛ ۵) حه شارگهی که؛ ۶) چه غز؛ ۷) په نگر، سکل **۱** رقص گروهی دایره وار؛ ۲) جای نوزاد گله؛ ۳) چراگاه؛ ۴) بیلاق؛ ۵) کمین کیک شکاری؛ ۶) دایره؛ ۷) اخگر.

کوز: ۱) قاش له میوه؛ ۲) تدخنی باریک له شوکردنی زمین؛ ۳) زویی نیوان تیخی خه نجه رو شمشیر، دوخ؛ ۴) حه شارگهی که، قه بو؛ ۵) گیایه کسی تیره له ناو کانیا و ده زی، کوژله؛ ۶) چوژه جوژانه وی بیست؛ ۷) خدمتی، که ده کیشتری؛ ۸) قمبور پشت چه میاگ؛ ۹) گوزه **۱** قاج میوه؛ ۲) تخته باریک شخم زده؛ ۱۰) بر جستگی و سط تیغ خنجر و شمیر؛ ۴) کمین کیک شکاری؛ ۵) تریزک آبی؛ ۶) سوزش پوست؛ ۷) خط کشیدنی؛ ۸) کوژیست؛ ۹) کوزه.

کوزارک: گوزالک **۱** نگا: گوزالک.

کوژاندنهوه: چوژاندنهوه **۱** سوزش دادن به پوست.

کوزانه: ۱) جوژتی تری؛ ۲) جوژی په زی ددم و چا و گر و فمر و زل **۱** نوعی انگور؛ ۲) نوعی گوسفتند.

کوژانهوه: چوژانهوه **۱** سوزش پوست.

کوزبرکه: جوبر، جو برکه، قوزبرکه **۱** آبدزدک.

کوژبوون: داهاتمهوه **۱** خم شدن.

کوژدان **۱** خدمت له زه وی کیشان به گاسن بو شیوکردنی دوای؛ ۲) خدمت دان **۱** با گاواههن شیار کردن برای تخته سازی زمین شخمن؛ ۲) خط زدن.

کوژر: ۱) چه تی خدرمان، کوتله؛ ۲) پولو، په نگر، په، په نگ **۱**

کوزر، نخاله کاه خرم؛ ۲) اخگر.

شده؛ ۲) خط محو شده.
کوژین: سُوج، قوزین **گوشه**، زاویه.
کوژتار: کوشتار **کشتار**.
کوژتن: لرزیندوبی بی پدش کردن، مراندن **کشتن**.
کوژتن: کروژتن **کلوجیدن**.
کوژران: کوژان **کشته شدن**.
کوژراو: کوژاو **کشته شده**.
کوژنه: بکوژ **کشنده**.
کوژو: ۱) جکوس، رژ، مال دوست؛ ۲) نامرده **(۱) خسیس؛ ۲) نامرده**.
کوژه: ۱) قهسته سهه: (نم درمانه کوژه سهه)؛ ۲) دلهک **(۱) کشنده؛ ۲) نگا: دلهک**.
کوژه: پیسیر، نیخه، بهروف **گریبان**.
کوژه: ۱) لوساوکی گمدن له ئاسیاودا؛ ۲) دلهک؛ ۳) نامرانی کی خوین گرانه له همهانه **(۱) گلوی آسیاب؛ ۲) نگا: دلهک؛ ۳) یکی از ابزار حجامت که از پوست حیوان ساخته می شود.
کوژه: ۱) بکوژ؛ ۲) پیاوکوژ **(۱) کشنده؛ ۲) آدمکش**.
کوژره: عنه زه روت **انزروت**.
کوژرهک: کوژه، بکوژ **کشنده**.
کوژه که: جوئی موروی شینی فرنچ فرنچ که بوجاوزار به کار دیت **خرمهره سیزرنگ**.
کوژه که که رانه: کوژه که **خرمهره**.
کوژه یا: پشتین، شال، کمهربن **کمر بند**، شال، هرچه که به پشت بندند.
کوژه بچوک: لمو گوندانه کورستانه که بد عسی کاولیان کرد **روستایی در کرستان که بعیان آن را ویران کردند**.
کوژه بش: کوژه یا **کمر بند**، شال.
کوژه گوره: لمو گوندانه کورستانه که به عسی کاولیان کرد **روستایی در کرستان که بعیان آن را ویران کردند**.
کوژه یه: شال، کوژه یا **کمر بند**، شال.
کوژی: سُوج، قوزین، قورنه **گوشه**، زاویه.
کوژیاگ: کروتن **کشته**.
کوژیان: کوژان **کشته شدن**.
کوژیانه و: تمران، دامرانی تاگر **خاموش شدن آتش**.
کوژبرک: سُوج، قوزین، کازبرن **گوشه**.
کوژین: کوژتن **کشتن**.
کوژین: کروتن **کلوجیدن**.
کوس: کون زی، خدمشه **شرمگاه مادینه**.
کوس: ۱) بخت، تالع؛ ۲) زه قایی زوی؛ ۳) ده فره ناوی مدزن **(۱) بخت؛ ۲) بر جستگی کم زمین؛ ۳) ظرف بزرگ آب، بشکه**.
کوسا: کسا، کسان، چلون؟ **چگونه؟**
کوسار: چیای زور، ناوچیا **کوهسار**.
کوساران: جنگهدی زور چیایان **کوهساران**.**

کوژه ره: ۱) کوتسره دار؛ ۲) لکی روت و بی گدلا؛ ۳) چهت، کوتسلی خه رمان؛ ۴) ناوی بیاوانه **(۱) تنه درخت؛ ۲) شاخه لخت و بی برگ؛ ۳) کوزر، نخالله کاه؛ ۴) نام مردانه.
کوژه رقوت: کوتکی دارینی چهت کوتان **پتک چوبین کوزرکوب**.
کوژه رکوت: کوژه رقوت **پتک چوبین کوزرکوب**.
کوژه ره: ۱) چهتی خرمان؛ ۲) ردینی توب **(۱) کوزر؛ ۲) ریش تویی**.
کوژه زهقه: گوندیکی کورستانه به عسی کاولی کرد **نام روستایی در کرستان که توسط بعثیان ویران شد**.
کوژه سوته کی: قوژه سوته کنی **نوعی بیماری دختر نوزاد**.
کوژه که متیار: بریتی له کرسنهی فریدان: (وهک کوژه که متیاری بی ساعه ته ن لای دام لمزی) **(کوردی) اف کنایه از وسیله فریب دادن**.
کوژه له: کوژر، چهت، کوتسلی **کوزر، نخالله کاه**.
کوژه له: کوژر گیایه که له تاوا دزی و تامی تیزه **ترتیزک آبی**.
کوژی: ۱) پولو، پنگر؛ ۲) تپالمی پیک هدله سیر او تاپاشتر تاگر بدري **(۱) آخرگر؛ ۲) تاپالمهای به هم تکیداده شده به منظور آتش زدن**.
کوژت: گوندیکه له کورستانه به عسی ویرانی کرد **از روستاهای ویران شده کرستان توسط بعثیان**.
کوژی: ۱) کویله له مل باریک، کوژر، گوزه؛ ۲) کوژله **(۱) کوژه؛ ۲) ترتیزک آبی**.
کوژیدان: دهه لان، قلاع دان، عماری ته باله **ابنار تاپالم**.
کوژرک: خمه و خهفت **غصه**، اندوه.
کوژتل: قزني چلکن **ژولیده موی کنیف**.
کوژین: راپزین بون شالا و بردن **بر جستن به قصد حمله**.
کوژیشه: گوندیکی کورستانه به عسی کاولی کرد **نام روستایی در کرستان که توسط بعثیان ویران شد**.
کوژ پاشگری بهواتا: بکوز: **(پیاوکوژ) کشنده**.
کوژ بنمهای کروزن **کلوج**.
کوژ: به کوشت چو له راپردو **کشته شد**.
کوژالک: کالله کمارانه **هندوانه ابوجهل**.
کوژان: ۱) به کوشت چون؛ ۲) تمیرینی تاگر **(۱) کشته شدن؛ ۲) خاموش شدن آتش**.
کوژاندن: بلیسه نه هیستنی تاگر **کشتن شعله**.
کوژاندن: ۱) میشکی پیشمیزین؛ ۲) کروپینه وی پیسک **(۱) مک زدن به استخوان و مغز استخوان؛ ۲) لخت کردن استخوان با دندان**.
کوژاندنده قه: تمرا اندرنی تاور **خاموش کردن آتش**.
کوژاندنده و: تمرا اندرنی تاگر؛ ۲) خدت کیشانی نوسراو **(۱) خاموش کردن آتش؛ ۲) خط کشیدن روی نوشان**.
کوژانندوه: کوژانندوه **خاموش کردن آتش**.
کوژانندوه: تمران، دامر کانی تاگر **خاموش شدن آتش**.
کوژاو: به کوشت چوگ **کشته شده**.
کوژاوه: تمران، دامر کانی تاگر **آتش خاموش**.**

کوسنیگ: مشکه کویره دهشت، جرجمه مشک فوش کور صحرایی.
 کوسوک: کسوک سگ.
 کوسه: ۱) پیاوی مولی نه هاتگ؛ ۲) کهستی که به خوگوران کایه بوز خلک ده کا؛ ۳) کوکه دلمه؛ ۴) بدندی خنجر، کوسته ک؛ ۵) جوری ماسی بشه؛ ۶) گهنسی بین چقل و داسو؛ ۷) توانا و هیزاف؛ ۸) کوسه، بی ریش؛ ۹) هنری پیشہ ای که ماسک بزند؛ ۱۰) کدوی دلمه؛ ۱۱) بند خنجر؛ ۱۲) کوسه ماهی؛ ۱۳) گندم یاک شده؛ ۱۴) توان، نیرو.
 کوسه: ۱) کدوی دلمه؛ ۲) بدندی خنجر؛ ۳) جوری ماسی؛ ۴) گوشه
 ۱) کدو؛ ۲) بند خنجر؛ ۳) نوعی ماهی؛ ۴) گوشه، زاویده.
 کوسه‌جی: ۱) شیر و شین؛ ۲) بریتی له تازا له شمرد؛ ۳) شمشیر باز؛
 ۴) کنایه از شجاع در جنگ.
 کوسه‌ر: نهنده رون، زوری مالله و اندرونی.
 کوسه‌را: بوکوی؟، بوکاملا؟ ف به کجا؟.
 کوسه‌ک: ۱) تسکن، کهستی که زور ده قستی؛ ۲) بریتی له خویزی؛ ۳) چسو؛ ۴) کنایه از بی عرضه و ترسو.
 کوسه‌ک: کوسته ک نگا؛ کوسته ک.
 کوسه‌کار: پیاوی که ریشی ته نک بی مردی که ریش کم پست دارد.
 کوسه‌کاری: بازی که سانی خوگرف نمایش با ماسک.
 کوسه‌که‌ریز: ناوی دی یه که له موکوریان ف نام دهی است.
 کوسه‌ل: کسل، جانهوری قایپلکرهق، رهقه‌ی دیمه کار لاك پشت.
 کوسه‌له: کوسه‌ل لاك پشت.
 کوسه‌مسری: جوری هله‌لایه ف نوعی حلو.
 کوسی: کوسه‌ل، کسل، کیسل، کیسون لاك پشت.
 کوش: ۱) زرنگی، چالاکی؛ ۲) ندود، نزیک؛ ۳) بزوتون؛ ۴) ناو چنگا
 پشاونت؛ ۵) پاشگری بمواتا: بکور؛ ۶) بی هیز؛ ۷) شل و سست؛
 زرنگی؛ ۸) نزدیک؛ ۹) جنبش؛ ۱۰) فشردن؛ ۱۱) پسوند به معنی کشنده؛
 ۱۲) ناتوان؛ ۱۳) شل و ول.
 کوش: ۱) تدق‌الا؛ ۲) سهر ههدروک ران؛ ۳) بریتی له ژماره‌یه کی نوون؛
 کوشیک منالی هدیه؛ ۴) بریتی له شدرومی میوینه؛ ۵) کوشش؛ ۶) بر، آخوش؛ ۷) کنایه از تعداد زیاد؛ ۸) کنایه از عضو تناسلی زن.
 کوش: ۱) له کام جی؛ ۲) کوانی؛ ۳) هیچ له و هرامدا؛ ۴) قسمی پوچ و
 بی مانا؛ ۵) کجا؛ ۶) کو؛ ۷) هیچ در جواب؛ ۸) یاوه.
 کوشان: تدق‌الا کوشیدن.
 کوشبُون: ۱) نزیک بون؛ ۲) بزوتون، جوُلان ف نزدیک شدن؛ ۳) جنیدن.
 کوشت: ۱) کاری کوژانی رایبردو بو که‌سیک: (کابرایان کوشت)؛ ۲) کوژان، ده‌گه‌ل کوستار ده گوترنی: (کوشت و کوشتاره)؛ ۳) ماضی کشت، کشت؛ ۴) کشت، با کشتار آید.
 کوشتار: کوژتنی ده ست‌جه معی، کوژتنی به کوک شتار دسته جمعی.
 کوشتن: ۱) کوژتن؛ ۲) بریتی له دارکاری کردنی خهست؛ ۳) کشن: ۴) کنایه از کتک زدن جانانه.
 کوشتنیه وہ: ۱) سهرزئی کرن؛ ۲) کوشتن له توْلَهی کوژرا ودا؛ ۳) کوشتن کهسته وہ.

کوساگور: بریتی له ره‌نج به خدسارک کنایه از آدمی که نتیجه تلاشش از بین رفته.
 کوسال: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد ف نام روستایی در کردستان که توسط بعشان ویران شد.
 کوسان: ۱) کوساران؛ ۲) نوزان؛ ۳) جیگه‌ی زور به فرگر ف ۱) کوهساران؛ ۲) بیلاق؛ ۳) جای بسیار سرد و برفگیر.
 کوسان: کسان، چلون؟ ف چگونه؟.
 کوساوا: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد ف نام روستایی در کردستان که توسط بعشان ویران شد.
 کوسپ: ۱) زوپایی کمی زوهی؛ ۲) به مرگ له ژیاندا، بهلا ف ۱) برآمدگی زمین؛ ۲) مانع و دشواری در زندگی.
 کوسپایی: کوسپ نگا؛ کوسپ.
 کوسپیه: کوسپ نگا؛ کوسپ.
 کوست: ۱) کوسپ؛ ۲) یاریده؛ ۳) به خوتله نگا؛ کوسپ؛ ۴) مدد، یاری؛ ۵) بخت، طالع.
 کوستان: کوسان، کوساران نگا؛ کوسان.
 کوستک: ۱) شه کدتی؛ ۲) بدندی خنجر ف ۱) خستگی شدید؛ ۳) بند خنجر.
 کوست که وتن: به بدبهخت بون ف بدبهخت شدن.
 کوست که وتو: به بدبهخت، لی قهوماوف بدبهخت.
 کوست که وته: کوست که وتو ف بدبهخت.
 کوسته: ۱) بلندای، وک سه کو؛ ۲) بیاوی بی مو؛ ۳) کهستی که له بازی کردنا رو ده گوری؛ ۴) بلندی سکومانند؛ ۵) کوسه؛ ۶) هنر پیشنه ماسک زن.
 کوسته‌بایی: گالتدجار، حه نهکچی ف دللق.
 کوسته‌ک: ۱) بدندی خنجر؛ ۲) بدندی سه‌حات؛ ۳) توره کمی چرمین؛ ۴) پیوه‌نلی نه‌سپ؛ ۵) دروو، روپین؛ ۶) ده‌لالی زن راست کردن بو پیاو؛ ۷) بند خنجر؛ ۸) بند سامت؛ ۹) نوعی توبره؛ ۱۰) پابند اسب؛ ۱۱) دورو؛ ۱۲) دلال زنان.
 کوسته کوست: ۱) سات و شوت؛ ۲) بازی و کایه‌ی لمسه سه کو که خو ده گورن؛ ۳) شایعات دروغ؛ ۴) نمایش ثاثات با ماسک.
 کوسته‌ویی: کایه‌ی شانو به خوگورین ف نمایش با ماسک.
 کوسه: ۱) شد کدت؛ ۲) شه کدتی؛ ۳) خسته؛ ۴) خستگی.
 کوسره‌ت: لمو گوندانه‌ی کوردستانه که به عسی کاولیان کرد.
 روستایی در کردستان که بعشان آن را ویران کردند.
 کوسک: ۱) جوری کلوبی سُوری ثامال‌زهش؛ ۲) ده‌ویت ف ۱) نوعی ملخ؛ ۲) قرمساق.
 کوسکه‌ش: ده‌ویت ف قرمساق.
 کوس که‌فت: به بدبهخت بون، کوست که وتن ف به بدبهختی گرفتارشدن.
 کوسکه: کسکه ف برق چشم گر به در تاریکی.
 کوسکه کوسک: کسکه‌ی زور ف «کسکه‌ی» بیایی.
 کوسکی: باری، نوبل، لوسه ف اهرم.

هدناسه‌دانی بدقدوهت؛^(۳) خوّه‌لکیشان و پف بدخودا کردن^(۱)
صدای افتادن شنیء نرم و خمیری؛^(۲) صدای نفس عمیق؛^(۳) از

خود گفتن و به خود میاهات کردن.

کوفار: کافران، خوانده‌ناسان^(۱) کفار.

کوفاره: فیچه، فواره، کفاره^(۱) فواره.

کوفاری: سمریه کوفار^(۱) منسوب به کفار.

کوفاندن؛^(۱) بددوریز درون؛^(۲) پهراویز ده کنج گرت؛^(۳) وشنه‌ی مار^(۱)

(۱) با سوزن دوختن؛^(۲) حاشیه‌گرفتن؛^(۳) صدای مار.

کوقت: کفت، شد کدت^(۱) کوفته. خسته.

کوقته: کفته^(۱) کوفته خوراکی.

کوفتیک: کرمیت، گوگرد، شمه‌چه^(۱) کبریت.

کوفر؛^(۱) خوانده‌ناسین؛^(۲) دژون، جوین، دزمین^(۱) کفر؛^(۲) دشنام.

کوفروش: بازرگانی بدرانبه‌ی وردہ فروش^(۱) عمدہ فروش.

کوفریت: شمه‌چه، شخارته^(۱) کبریت.

کوففک: گندینبو^(۱) گندیده.

کوففك بوُن: گندنین^(۱) گندیدن.

کوتفین: وشنادنی مار^(۱) صدا از خود درآوردن مار.

کوفک؛^(۱) ره‌حه‌تی، راحه‌تی؛^(۲) کدمیله، چلمی و شکمه بوگ له لوتا؛^(۳)

برش، کدره؛^(۴) قرب^(۱) قیف؛^(۲) خلم خشکیده در بینی؛^(۳) کفك؛^(۴)

آروغ.

کوفکارک: کارگی دهشت؛^(۲) دونبه‌لان^(۱) فارج دشته؛^(۲)

دنبلان.

کوفکی؛^(۱) چلمی و شکمه بوگ له که بودا؛^(۲) کدرولی دراو^(۱) خلم

خشکیده در بینی؛^(۲) کفک‌زده.

کوفل: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد^(۱) نام روستایی در

کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

کوفلهت: مال و خیزان، مال و منال^(۱) اهل و عیال.

کوفلی: لمو گوندانمی کوردستانه که به عسی کاولیان کرد^(۱) روستایی

در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.

کوفلینگ: گوندیکی کوردستان که به عسی به بومیای شیعیانی

خه‌لکیان کوشتوه و پاشان کاولیان کردوه^(۱) روستایی در کردستان که

مردمش توسط بعثیان با بمب شیعیانی قتل عام شده و سپس ویران

گشته است.

کوفه کوف؛^(۱) واقعی کمروشک؛^(۲) ده‌نگی هملچونی تراو له سر تاگر

^(۱) صدای خرگوش؛^(۲) صدای رفتن مایع بر آتش.

کوفه‌نی؛^(۱) بوله بول؛^(۲) پرخه پرخ^(۱) غر ولند؛^(۲) خر ویف.

کوفی؛^(۱) کوپه؛^(۲) بوله و پرته؛^(۳) ده‌نگی پرخه^(۱) خم، سبوی

بزرگ؛^(۲) غر ولند؛^(۳) خر ویف.

کوفی؛^(۱) جوری سهربوشی زنانه؛^(۲) تاسکلاوی زنان، کلاوزن^(۱)

نوعی سربوش زنانه؛^(۲) نوعی کلاه زنانه.

کوفی کیل: کلاولاد، شده‌لار^(۱) کچ کلاه.

کوفیری: کفر، داریکی ده و نه^(۱) از درختان جنگلی.

سر بریدن؛^(۲) کشن قاتل، قصاص.

کوشتو؛^(۱) کوزرا؛^(۲) سدربر او^(۱) کشن؛^(۲) سر بریده.

کوشتوخ: زور بکوز^(۱) آدمکش حرفة‌ای.

کوشته؛^(۱) کوزرا؛^(۲) قسلی ناویتکرا او بوسی کاری مال^(۱) کشن؛^(۲)

آهک مرده.

کوشته‌را: ره‌نده‌ی دارتاشی^(۱) رنده نجاري.

کوشته‌ره: کوشتردا^(۱) رنده نجاري.

کوشش: ته‌قالا^(۱) کوشش.

کوششت: کوش، کوشش^(۱) کوشش.

کوشک؛^(۱) قمسر؛^(۲) شمریه سوالت^(۱) کاخ؛^(۲) لیوان سفالین.

کوشک؛^(۱) ده‌لک؛^(۲) مه‌لیکی بچوکه له شیوه‌ی په‌رسیاکه که له سدر

ره‌لئم هیلانه ده کا^(۱) نگا؛ ده‌لک، حیوانی با بوسی قیمتی؛^(۲)

پرنده‌ای است.

کوشکار: پینه‌چی^(۱) پینه‌دوز

کوشکه؛^(۱) قه‌لاخ، تدیاله، ددهوه؛^(۲) جوری هرمی؛^(۳) کروشمہ^(۱)

تاپاله؛^(۲) نوعی گلابی؛^(۳) کرکردگی.

کوشکه‌ره: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد^(۱) نام روستایی در

کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

کوشکه‌لاتن: کروشمہ کردن^(۱) کزکردن.

کوشکه‌لاتو: کروشمہ کردگ^(۱) کزکرده.

کوشکه‌لان؛^(۱) قه‌لاخ‌دان، تپالدان؛^(۲) سدرانگولک^(۱) تاپاله‌دان؛^(۲) شوله.

کوشکه‌لی: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد^(۱) نام روستایی در

کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

کوشکنی: دو گوندی کوردستان به نامه به عسی کاولی کرد^(۱) دو

روستا به این اسم در کردستان توسط بعثیان ویران شده است.

کوشمه؛^(۱) وشکه‌میوه‌ی تیکه‌ل کراوی کوتراو بو سدرمیوانان؛^(۲)

قه‌زوانی فمریکی کوتراو بو پیخوری زستان هه لک‌گیر او^(۱) و^(۲) نگا؛^(۳) گوشمه.

کوشن؛ کزن، دانه‌ویله‌یه که، گای بین قله و ده بین^(۱) از غلات.

کوشندۀ: هرچی جانه‌ور بکوزت^(۱) کشنده.

کوشننه: کوشنده^(۱) کشنده.

کوشنه: کوشن، کزن^(۱) کرسنه، یکی از حبوبات.

کوشه؛^(۱) کوششت، ته‌قالا؛^(۲) تاپاله؛^(۳) گوش، سوچ، قوزین^(۱)

کوشش؛^(۲) تاپاله؛^(۳) گوش، زاویه.

کوشنه‌ش: خبدات، ته‌قالا^(۱) کوشش.

کوشنه‌لان: کوشکه‌لان^(۱) نگا؛ کوشکه‌لان.

کوشنه‌وه: کوششت^(۱) کوشش.

کوشیار؛^(۱) به‌کار؛^(۲) ره‌نجه‌ده، تا قالاکه‌ر^(۱) کارا؛^(۲) ساعی.

کوشین: له ناو چنگا پشاون^(۱) فشردن.

کوشین: کوشان^(۱) کوشیدن.

کوف؛^(۱) ده‌نگی شتی نرم وه که ده خرینه سدر پنه؛^(۲) ده‌نگی

خوبندنی کوتره باریکه^۱) قمری؛ ۲) غذای کوکو؛ ۳) صدای بوم؛ ۴) اوای قمری.

کوکوختی: کوتره باریکه^۱ قمری.

کوکورد: گوگرد، کانزایه کی زرده و زوٽاگرن با^۲ عنصر گوگرد.

کوکوس: نم ریگله، نیرگله، قلیاناوی^۳ قلیان.

کوکه: ناز اووه شیبوی^۴ آشوب و بلوا.

کوکه: ۱) قف، کوکه؛ ۲) گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد؛ ۳) وشهی چوکشاندان: (نهوهند کوکه)^۵ سرفه؛ ۴) نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد؛ ۵) کلمه تصغیر.

کوکه: ۱) قوتووی دیکل؛ ۲) وشهی چوکشاندان: (نهوهند کوکه)^۶ صدای خروی؛ ۷) کلمه تصغیر.

کوکه ره شه: قوزه ره شه^۸ سیاه سرفه.

کوکه ری: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد^۹ نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

کوکه مل: ۱) پهلوسلیمانه؛ ۲) جوری حمیوانه کیوی، کله کیوی؛ ۳) بریتی له تازا؛ ۴) گردی قوچ، تپه‌ی بلندی و هک کله قنداف^{۱۰} هدهد؛ ۵) کل کوهی؛ ۶) کنایه از شجاع؛ ۷) تپه بلند کله قندی.

کوکمن: ۱) نالیک برین له یه کسم؛ ۲) جیاکمن؛ ۳) نازناوی فهرهادی شیرن^{۱۱} از علیق بازداشتمن ستور؛ ۴) کوه کن؛ ۵) لقب فرهاد.

کوکه نار: بهری گیایه که بو ده رمان دهشی^{۱۲} کوکنار.

کوکی: ۱) بندره‌تی، عدلی؛ ۲) پوشتی؛ ۳) ده مان چاخی؛ ۴) کاری رابردوی قفین؛ ۵) خلکی دینی کوکه: (مهلامارفی کوکی شاعیری چاک بو)؛ ۶) نیوان خوشی، تفاق؛ ۷) مدلیکی پچوکه لده سهی چویله کان^{۱۳} اساسی، شالوده‌ای؛ ۸) خوش بوشی؛ ۹) تردماغی؛ ۱۰) سرفه کرد؛ ۱۱) اهل روستای «کوکه»؛ ۱۲) صمیمی؛ ۱۳) پرسند تیره گجشکان.

کوکی: کوکو، خاورونی به پنگه^{۱۴} خاگینه، کوکو.

کوکی تمیران: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد^{۱۵} نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

کوکین: قفین، کوکین^{۱۶} سرفه کردن.

کوگا: ۱) بدسریه کدا کراو؛ ۲) دوکانی ورد و واله^{۱۷} ۱) برهم انباشته؛ ۲) مغازه.

کوگابازی: بازی خویل بدسریه کا کردن، کوچاک دروس کردن^{۱۸} خاکبازی کودکان.

کوگادان: بدسریه کادانان^{۱۹} برهم انباشتن.

کوگرد: گشت، تیکرا، تیکرا بی^{۲۰} روی هم، همگی.

کوگه: ۱) عمار، عه نبار؛ ۲) کام جنی؛ ۳) انبار؛ ۴) کجا.

کوگهوان: عاماردار^{۲۱} انباردار.

کول: ۱) تیختی که نابری؛ ۲) جاوی بهزان: (چاقی^{۲۲} کول بوید)؛ ۳) خم، خهدفت؛ ۴) بریندار؛ ۵) تیش و نازار؛ ۶) شه کدت، فل؛ ۷) ناهو، درم؛ ۸) همسو^{۲۳} تیکرا؛ ۹) خواردنی بی تیجاڑه، ناخونه که؛ ۱۰) تمراد، به تالایی لای سهروی ران^{۲۴} ۱) تیغ کند؛ ۲) چشم بیمار؛ ۳) اندوه؛

کوف: کوم، قمه بور، کو^{۲۵} کوژ است.

کوف: کوم، پشت چمه بیگ^{۲۶} کوژ است.

کوقار: روزنامه‌ی حموتوانه یان مانگانه^{۲۷} مجله.

کوقان: ۱) خدم، خدفه، عه زرهت؛ ۲) کوان، دومدل؛ ۳) گلینه‌ی چاو^{۲۸} ۱) اندوه؛ ۲) دمل؛ ۳) مردمک چشم.

کوقرک: جوهره کارگیکه له ناوجیمین ده رزو^{۲۹} گیاهی است.

کوقلک: ۱) کوفک، ره حمته؛ ۲) نهنگوستیله‌ی درومان؛ ۳) کونای فنگ؛ ۴) هرچی و کره حه‌تی بی؛ ۵) چر و چاوی به کهندوکلوف^{۳۰} ۱) قیف؛ ۲) انگشتانه؛ ۳) سوراخ مقعد؛ ۴) سخروطی شکل؛ ۵) ترش روی.

کوقل: ۱) کوتمه‌هه دار؛ ۲) پشت چه ماواف^{۳۱} ۱) کنده درخت؛ ۲) کوژ است.

کوقه: بو کام جنی؛ ۳) به کجا.

کوقی: حمیوانه کیوی^{۳۲} بزکوهی.

کوقیتی: بریتی له نه فاما^{۳۳} توخش.

کوك: ۱) قله‌اندوش؛ ۲) به قیمت، بایی دار^{۳۴} ۱) قلمدوش؛ ۲) ارزشمند.

کوک: ۱) تدقیلی درشت، باقیه؛ ۲) پوشه، جلک تازه؛ ۳) قله‌م؛ ۴) سازو دلخوش؛ ۵) در کوان؛ ۶) قورمیشی سه‌حات؛ ۷) ره‌گ و ریشه؛ ۸) بیانو، بدهانه، پلی؛ ۹) بنیجه و رسمن؛ ۱۰) نیوان خوش؛ (بیکه وه کوکن)؛ ۱۱) پاشگری پچوکشاندان: (کچکوک)؛ ۱۲) رازاوه، خوچوان کرد^{۳۵} ۱) کوک خیاطی، بخیه درشت، بخیه؛ ۱۳) خوش بوش؛ ۱۴) چاق؛ ۱۵) سرحال؛ ۱۶) کوک ساعت؛ ۱۷) ریشه و شالوده؛ ۱۸) بهانه؛ ۱۹) تزاد، اصل؛ ۲۰) صمیمی؛ ۲۱) پسوند تصغیر؛ ۲۲) آرایش کرده.

کوک: کله شیر، کله باب، دیقل^{۳۶} خروس.

کوکردن: ۱) سلمه‌مینه‌وه؛ ۲) خرکردنده‌وه بی‌لاو؛ ۳) لم‌سریه کادانان^{۳۷} ۱) رمیدن؛ ۲) جمع کردن پراکنده؛ ۳) برهم انباشتن.

کوکردنده‌وه: خرکردنده‌وه بی‌برزو بلا^{۳۸} جمع کردن پراکنده.

کوک کردن: ۱) قورمیش کردنی سه‌حات؛ ۲) تدقیلی درشت لیدان^{۳۹} ۱) کوک کردن ساعت؛ ۲) بخیه درشت زدن.

کوک گرتن: ۱) پلی به ستن؛ ۲) به تدقیلی درشت درونه‌وه^{۴۰} ۱) بهانه گیری؛ ۲) بخیه درشت زدن.

کوکلاش: گیایه که^{۴۱} گیاهی است.

کوکله: لیک پیچاراوی ده زو، جوری کلاف^{۴۲} گروهه‌خ، نوعی کلاف.

کوکله: بوکله‌ی زاروکان، ووی منلان^{۴۳} عروسک.

کوکم: ۱) گیل و حول؛ ۲) بی‌نمuno در بهادر^{۴۴} ۱) هالو؛ ۲) بی خانمان.

کوکمه: بیرو زورهانی له که لک کموتو^{۴۵} بیرو و از کار افتاده.

کوکمه‌نه: بیرو زورهانی^{۴۶} بیرو و کهنسالی.

کوکنایش: تاوازی خوشی ملان^{۴۷} صدا و نوای خوش پرندگان.

کوکنیدار: ملیکه له که زنتره و له که نه کاوه زنگی زرده^{۴۸} بی‌برنده‌ای شبیه کبل.

کوکو: ۱) کوتره باریکه؛ ۲) هیلکه ورتویی به پنگه؛ ۳) ده نگی کونده بیو؛ ۴)

له کاغه زن تهیاره‌ی کاغه زی؛ ۲) گوندیکی کور دستانه به عسی کاولی کرد؛ ۱) پرندۀ جو جرّاب؛ ۲) هوا پیمای کاغذی؛ ۳) نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

کولاژدۀ: کلاشدم، دویشک عقرب.

کولاف: چرتوکی مالدار پنهۀ پرنده.

کولاڻک: قارچ، کارگ فارچ.

کولاڻه: ۱) بئی تاقمت و توان؛ ۲) کار لمه دست ندهاتگ ف ۱) ناتوان؛ ۲) ناشی، بیکاره.

کولافی: چلیس، زگ له موه رین ف آزمند در خوارک، شکم پرست.

کولاف: ۱) رایخ له پهستاوتوی بد مرگن؛ ۲) کلاوی له بد مرگنی پهستاو؛ ۳) فرهنجی ف ۱) نمد زیر انداز؛ ۲) کلاه نمی؛ ۳) نمد پوشیدنی.

کولاڻقۀ: کله‌وهی ملی گاجوٽ ف بوغ گردن گاو شخم زنی.

کولان: کلازوچنه، روجنه‌ی سهربیان ف روزنه پشت بام.

کولان: ۱) جوش هاتنسی ناو؛ ۲) پوخت بوئی شتی خاوه ف ۱) جوش آمدن؛ ۲) پخته شدن خام.

کولان: ۱) کوچه؛ ۲) زه‌وهی دانه‌وه؛ ۳) تیله کهی زور؛ (نوکدری خله‌کی عهیه له بوهه کولان هله‌لیگرین به کومه کومه) «سدیف» ف ۱) کاوش؛ ۲) کاوش؛ ۳) کوله پشتها.

کولانا: گوندیکه له کور دستان به عسی ویرانی کرد ف از روستاهای ویران شده کردستان توسط بعثیان.

کولانچجه: روجنه ف روزنه.

کولاندن: وزان هینانی برین و کوان ف به درد آوردن رخم و دمل.

کولاندن: ۱) جوش پی هینانی تراو؛ ۲) بئی گهیاندنی خاو له جوشیاودا ف ۱) جوشانیدن؛ ۲) پخته کردن در آب جوش.

کولاندنه‌وه: دواه نارامی و زان نه کردن وزان خسته‌وهی برین ف به درد آوردن رخم بعد از تسکین.

کولاندنه‌وه: دوباره جوش پی هاوردن: (دو ده کولینصهوه که شکی لئی ده گرم) ف بازجوشانیدن.

کولانکوت: بریشی له که سی که زور به ناو ناوایی داده خولیتهوه ف کنایه از کسی که بسیار در کوچه‌ها می‌گردد، کوچه گرد.

کولانکه: روجنه ف روزنه.

کولانگ: کولاندن، جوش پی هاوردن ف جوشانیدن.

کولانگکر: کولانکوت ف نگا: کولانکوت.

کولانن: کولاندن ف جوشانیدن.

کولاننه‌وه: کولاندنهوه ف نگا: کولاندنهوه.

کولاننه‌وه: کولاندنهوه ف بازجوشانیدن.

کولانه: ۱) روجنه؛ ۲) قن، کولیتی مریشکان ف ۱) روزنه؛ ۲) لانه ماکیان.

کولانه‌وه: وزان هاتنهوهی برین ف باز به درد آمدن رخم.

کولانه‌وه: ۱) زه‌وهی دانه‌وه؛ ۲) توژنهوه له کارو بار ف ۱) کاوش کردن؛ ۲) پژوهش.

کولاو: گدرمه‌شین، خممی گهوره ف انده گران، غم بزرگ.

۴) زخمی؛ ۵) درد و آزار؛ ۶) خسته کوفته؛ ۷) وبا؛ ۸) همه، کل؛ ۹) ناخنک به خوراکی؛ ۱۰) کشالة ران.

کول: ۱) قول، قوله، کوتا؛ ۲) بالا؛ ۳) قولتی ناو؛ ۴) بئی کلک، بئی دو؛ ۵) خدافت؛ ۶) بدزیهوه گوئی له قسمی خه لک گرتن ف ۱) کوتا؛ ۲) نگا: بالا؛ ۳) حوشش آب؛ ۴) بی دم؛ ۵) اندوه؛ ۶) استراق سمع.

کول: ۱) ناوه خوره‌ی ناژله له دار یان له بدرو قور؛ ۲) قدمتهره، قهم؛ ۳) تهشتی دارینی زور زلی نانهوا بو هموبر؛ ۴) پلوسکی گهمن له ناسیاوا؛ ۵) خلیفه‌میش که ههموی کلورایی دارین و برایم؛ ۶) پیوانه‌ی ده خل له دار که شازده کیلو ده بیا؛ ۷) تیله کد؛ ۸) پاشگر بدواوات؛ که سی زه‌وهی ده داتهوه؛ ۹) بریقه‌ی شالل و بو زو؛ ۱۰) روت، بو سهره گوئی؛ (سمرکول)؛ ۱۱) خیشک؛ ۱۲) چین، تونی ف ۱) آشخور دام از چوب یا سنگ؛ ۲) پل نادانی؛ ۳) ناوه خمیر؛ ۴) گلوی آسیا؛ ۵) کندوی عسل از تنه تو خالی درخت؛ ۶) پیمانه چوبی غله به ظرفیت شانزده کیلو؛ ۷) کوله پشت؛ ۸) پسوند به معنی کاونده؛ ۹) درخشش پشم؛ ۱۰) برهنه ویژه سر؛ ۱۱) نگا: خیشک؛ ۱۲) تا، شکن.

کول: ۱) تهشتی نانکه‌ران؛ ۲) پیله؛ ۳) فیلی شه‌ترنج؛ ۴) ته‌وله؛ ۵) راخه؛ ۶) ته‌شکه‌وت ف ۱) ناوه خمیر؛ ۲) اربی؛ ۳) فیل شترنج؛ ۴) اصطبل؛ ۵) زاغه؛ ۶) غار.

کول: ۱) تیله کد؛ ۲) سدرشان، قهلاندوش؛ ۳) نازه‌لی بئی شاخ؛ ۴) قامک بدزیو؛ ۵) بیچوی درزنه و ناسک؛ ۶) دورزی و سوزنی نوک بدزیو؛ ۷) پاشگر بدواوات؛ که سی که زه‌وهی ده داتهوه؛ ۸) گیایه کی ده شته ده خوری؛ ۹) خاو پوخته بیوگ؛ ۱۰) کال، کرج؛ ۱۱) بریتی له ناساره زا له کار؛ ۱۲) ره بدت، سیمه؛ ۱۳) مسته کوله، مشت؛ ۱۴) بدیک له بدیره کانی دارمازو ف ۱) کوله پشت؛ ۲) میان شانه، قلمدوش؛ ۳) حیوان بی شاخ؛ ۴) انگشت بریده؛ ۵) بچه درزنه و آهو؛ ۶) سوزن نک شکته؛ ۷) پسوند به معنی کاونده؛ ۸) گیاهی است خوردنی؛ ۹) خام، نایخته؛ ۱۰) کال، نارس؛ ۱۱) کنایه از ناشی؛ ۱۲) کمین شکارچی؛ ۱۳) مشت؛ ۱۴) از محصولات مازو.

کولا: ۱) برین وزان کهوت؛ ۲) جوشیا، قولتی دا ف ۱) رخم باز به درد آمد؛ ۲) جوشید.

کولا: جوشی خوارد، قولتی دا ف جوشید.

کولا: زنی بدپاره کرداو ف کنیز زرخرید.

کولا: هدیوانی له شوُل و قامیش ف کیر.

کولاب: ۱) قولاب؛ ۲) چنگورک ف ۱) قلاب؛ ۲) چنگال.

کولابه: ۱) دو داری سه نیر که ده چته ملی گاجوتهوه، کله‌وهی؛ ۲) ریشه‌ی ددان، ره گی دران ف ۱) چوب گردن بند گاو هنگام شخم زدن؛ ۲) اریسه دندان.

کولات: ۱) کلوجل؛ ۲) توپله به ف ۱) کلوخ خاک؛ ۲) گلوله برفي.

کولاتگ: جوشیا، تراوی که له سمر ناگر قولتی داوه ف جوشیده بر آتش.

کولاتن: جوشیان ف جوشیدن.

کولاره: ۱) کورکوره، بالشده‌ی جوچک و مریشک رفین؛ ۲) باده وهی

شالی با دنگ.

کولک: مُوی همه نهاری نازل که ده کریته ده سکیش و گوروا **کُرک**.
کولک: ۱) زور به زان؛ ۲) تاھو، پهتا، درم، نازار؛ ۳) دومل، کوان؛ ۴)
 چارداخ له حسیر و قامیش **۱)** بسیار دردآور؛ ۲) وبای، بیماری
 عمومی؛ ۳) **دُمل**؛ ۴) آلاچیق.

کولک: ۱) همچری له سر پیست نهزوی؛ ۲) خوری قرخ که به کاری
 رستن نایه، قرخن؛ ۳) موی نهاری سر پیست، کُرُو؛ ۴) توش،
 دوجار؛ **(کولکم** بوه به کولکیمهو)؛ ۵) زیپکه، زیرک **۱)** پشم و
 موی؛ ۶) پشمی که به کار ریسیدن نمی آید؛ ۷) کرک؛ ۸) دچار؛ ۹)
 جوش پوست.

کولک: ۱) پارچه داری نهستور؛ ۲) پنج و زهگ؛ ۳) کدیر؛ ۴) داری
 نیشانه و نامانجی جلیت بازی؛ ۵) زیپکه له پیست **۱)** کنده؛ ۶) بیخ
 و ریشه؛ ۷) کبر؛ ۸) کنده آماج «جریت» بازی؛ ۹) جوش بر پوست.

کولک: کولانه مریشك **۱)** لانه مکیان.
کولکا: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **۱)** نام روستایی در
 کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

کولکانه: کلکه وانه، نه نگوستیله، هنگوگوسلیک **۱)** انگشتی.
کول کردن: ۱) تیری تیخ و هرچی تیز نه هیشتن؛ ۲) پالدان، دله کدان
۱) کندن مودن تیز؛ ۳) هول دادن.

کول کردن: بالا کردن **۱)** رخت شستن.
کول کردن: ۱) لمسه پریشت دانان؛ ۲) سرنسوکی تیز پهزادن؛ ۳)
 سرنه نجه په زاندن **۱)** کول کردن؛ ۴) نوک تیز چیزی را شکستن؛
 ۵) انگشت بریدن.

کول کردنده: به کوتایی برینده وی قسم و مده است **۱)** کوتاه کردن
 سخن.

کولکن: ۱) زور به مو؛ ۲) تیر، دزی شل و تراو؛ (ماستاوی کولکن به)
۱) پشمالو، پرمو؛ ۲) غلیظ.

کولکته: دو گوندی کوردستان بعم ناوه به عسی کاولی کرده **۱)** دور روستا
 به این اسم در کردستان توسط بعثیان ویران شده است.

کولکله: کولکن **۱)** نگا: کولکن.
کولکله: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **۱)** نام روستایی در
 کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

کولکله: فیچه، کوفاره، قولقوله **۱)** فواره.
کولکولی: ۱) ره نگی په مهی، چیره یی؛ ۲) بالشده به کد **۱)** رنگ
 صورتی؛ ۳) پرنده است.

کول کولین: ره نج دان و شه کدت بونی زور و بی بهره **۱)** زحمت فراوان و
 بی شعر کشیدن.

کولکله: دودانه، مه شکله دوینکردن **۱)** مشک دوغ و ماست.
کولکله: کولک، خوری و مواف **۱)** پشم و مو.

کولکله: ۱) کولک، داری نهستور؛ ۲) پنج و ریشه؛ ۳) ناتهوا، کولکه؛ ۴)
 گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **۱)** کنده؛ ۵) ریشه وین؛
 ۶) ناتمام؛ ۷) نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

کولاو: تهداس، تهدود داس **۱)** داس چوب بری.

کولاو: ۱) جوش هاتگ؛ ۲) پوخته بوغ له ثاوی جوشیدا؛ ۳) کلاو؛ ۴)
 بریتی له دنیادیده **۱)** جوشیده؛ ۵) پخته شده؛ ۶) کلاه؛ ۷) کنایه از
 دنیا دیده.

کولاو که: روحنه هی سربان **۱)** روزنه بام.

کولاو روحنه: کلاو روحنه **۱)** روزنه بام.

کولاو روزنه: کولانکه **۱)** روزنه.

کولب: ۱) قاتی؛ ۲) نهوسن، چلپس **۱)** قحطی؛ ۳) شکم پرست.

کولبیزک: گولنه و روزنه **۱)** از گلهای بهاری.

کولبیون: ۱) لمیزی کهوتی تیخ؛ ۲) ورزان هاتنی چا؛ ۳) پنهان و
 نیشانی نهندام **۱)** کندشن دن تیخ؛ ۴) به درد آمدن چشم؛ ۵) آماشیدن
 و درد اندام.

کولبه: ۱) بیلکه کی ناسن، بیلچه؛ ۲) کار له با غچه دا کردن بدپاچ و بیلچه
۱) بیلچه؛ ۲) با بیلچه و کلنگ در باعچه کار کردن.

کولبهند: تبله که **۱)** کوله پشتی.

کولبهوی: چلپس، کولافی **۱)** شکم پرست.

کولپ: ۱) قورسی، سنه گینی؛ ۲) بهلاو نسبیت؛ ۳) قاتی و قری؛ ۴)
 گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **۱)** سنگینی؛ ۵) بلا و
 مصیبت؛ ۶) قحط و غلا؛ ۷) نام روستایی در کردستان که توسط

بعثیان ویران شد.

کولپهک: هنگلی کوبو بعروش، ده سکی کوبو منه نجدل **۱)** دسته کوزه
 و امثال آن.

کولپیچ: کار پوچ، خشت **۱)** خشت.

کولپی دان: قولت به تراوی سه رنگ دان **۱)** به جوش آوردن.

کولپی دان: په زاندن **۱)** شکست دادن.

کولپیین: ده نگ و شده هی لیدانی مشت و کوتاه **۱)** صدای گلک کاری.

کولته په: ناوی گوندیکه له کوردستان **۱)** نام دهی در کردستان.

کولته ته: ۱) ره بدت، سیبه، بوسه؛ ۲) له سیبه دا رؤتیشن **۱)** کمین؛
 ۳) در کمین نشستن.

کولچه: جو ری سو خمده بی قول **۱)** بلک آستین دار.

کولچی: هیلانه مدل که له ناو داردا کولدار او **۱)** لانه مرغ که از درخت
 کنده شده باشد.

کولخان: تونی حمام **۱)** کلخن، خزینه خمام.

کولخواردن: کولان **۱)** جوشیدن، جوش آمدن.

کولدار: ۱) دل به خدم؛ ۲) بریندار **۱)** غمگین؛ ۳) زخمی.

کولدان: قولت دان **۱)** غلغل کردن جوشان.

کولدان: ۱) شه کدت بون و دهست کیشانمه له کار؛ ۲) تسلیم بون **۱)**

خسته و نو میدشدن؛ ۳) تسلیم شدن.

کولغا: زور بر سی **۱)** بسیار گرسنه.

کولفت: کلفت **۱)** نگا: کلفت.

کولفهت: کلفت **۱)** نگا: کلفت.

کولفهمه: هدوه ل کوتانی جه لتوک به دنگ **۱)** برای بار اول کو بیدن

کولله مسگه: کلوی ده خل خوار **ف** ملخ غله خور.

کوللی: تمواوی: (به کوللی نامان دوینی) **ف** تمامی.

کول لیدان: بی تیجازه له شتی خواردن **ف** ناخنک زدن.

کوللیره: ستورک، هستورک **ف** گرده نان.

کولم: (۱) یه نجهی قونجاو: (۲) پر به یدک دهست: (۳) سیخورمه: (۴) خرمه

ف (۱) مشت گره کرده: (۲) پر کف دست: (۳) سفلمه: (۴) غربه.

کولم: (۱) کولم: (۲) سدرگونه، رومه **ف** (۱) نگا: کولم: (۲) گونه رخسار.

کول مال: مال ویران، لی قهوما **ف** خانه خراب.

کول مست: بدپانایی و به هیز له خودانی ژنان **ف** با شدت خود را زدن

زنان.

کول مشک: جرج، مشکه کوبه **ف** موش کور.

کولمک: مشتی گری کراو، مشتی قونجاو بو لیدان **ف** مُشت گره کرده.

کولموز: (۱) کونه زرگه ته: (۲) کونه زنگه سوره **ف** (۱) سوراخ زبور: (۲)

سوراخ زبور قرمز.

کولمول: ورد و پرده، شر و شاتال **ف** خرت و پرت.

کولمه: (۱) سدرگونا: (۲) پارچه گوشته بی هستی **ف** (۱) گونه: (۲)

قطعه گوشت لحم.

کولمه ک: کولمک **ف** مُشت گره شده.

کولمیرو: کونی مروجه **ف** سوراخ مورجه.

کولمیرو: نه خوشی و برینی که چاک نایتیه و **ف** بیماری یا زخمی که

بهبود نیابد.

کولن: وہ زان هاته وه، کولانه و **ف** دوباره به درد آمدن.

کولنج: (۱) کرج و کال: (۲) با ده ناوشان و هستان، قولنج: (۳) ناو هردو

شان **ف** (۱) کال: (۲) بیماری قولنج: (۳) میانه هردو کتف.

کولنجان: خوبلنجان، گیاهه که بو ده رمان ده شی **ف** خوبلنجان، گیاهی

است.

کولنج شیلان: ناوشان دامالین **ف** مالبدن میان شاندها.

کولنج کردن: با ده ناوشان و هستان **ف** میان کتف به درد آمدن از سرما.

کولنجگه: نیوان هردو کشان **ف** میان هردو شانه.

کولنجه: (۱) دانی ده خلی فدریک: (۲) برینی له کجھی تازه بی گدیستو **ف**

(۱) دانه غله دلم: (۲) کنایه از دختر نورسیده.

کولنجی: هیلانه مهله لی کولنداو له داردا **ف** لانه حک شده در درخت

توسط پرنده.

کولند: (۱) کدو، کودی: (۲) کورته بالای ره زاسبرین **ف** (۱) کدو: (۲)

کوتاه قد تولد برو.

کولندر: کوله که، کولند، کوندر **ف** کدو

کولنده: کورته بالای خون شیرین **ف** کوتاه قد دوست داشتی.

کولنده ر: کدو، کودی، کولند **ف** کدو.

کولنگ: (۱) بدرنکی جنه گله بیه: (۲) نیمچه رفحه بیه کلدیواردا **ف** (۱)

میوه ایست جنگلی: (۲) رف کوچک.

کولنگ: زنگن **ف** کلنگ زمین کندن.

کولو: کلو **ف** نگا: کلو.

کولکه: ناته واو و پیش ناوی که سانی ده که وک خویان

شان ددهن وانین: (کولکه پیاو، کولکه شیخ، کولکه ملا) **ف** ناقص، ناتمام.

کولکه ر: کسمی که بالاک ده کافی رخت شوی.

کولکه ر: (۱) کولکه: (۲) کسمی به پشت شت ده گویزنه وه **ف** (۱)

رخت شو: (۲) کسمی که کوله پشت می برد.

کولکه زن: مو لپیست کردنده وه به دهست، ده سکه نهی مو **ف** موی

برکنند با دست.

کولکه ره ش: گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد **ف** از

روستاهای ویران شده کردستان توسط بعثیان.

کولکه ره شه: لو گوندانه که کوردستانه که به عسی کاولیان کرد **ف**

روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.

کولکه زنگینه: نهسته زنگینه نه، که سکه سور، پلکده نگینه، کیرسن،

پلکه زنگینه **ف** رنگین کمان.

کولکه زیرینه: کولکه زنگینه **ف** رنگین کمان.

کولکی نه حمه د: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **ف** نام

روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

کولکی حمه سور: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **ف** نام

روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

کولکی سعایل خدر: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **ف** نام

روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

کولکیش: حمهال، کولکر **ف** آدم پاربر.

کولگه: (۱) ره بدت، بوسه، سیبه: (۲) جتی کو بونه وهی را وکه ران له

دهوری یدک **ف** (۱) کمین شکار: (۲) جای اتراق شکارچیان.

کولگیر: چرچی، کسمی کمل و پل به کول دینی بو فروشن **ف** پیلهور،

فر و شنده دوره گرد.

کوللان: کلینچکه، بهرنوکی دوگه **ف** دنباله دنبه.

کوللو: کلو، کوله **ف** ملخ.

کوللور: کلور **ف** میان تهی.

کوللور: (۱) پنسددهه زار: (۲) بریش له نیجگار نور **ف** (۱) نم میلون،

کرور: (۲) کنایه از بسیار زیاد.

کولله: (۱) کلو: (۲) قوماشی سهی ته نک که له ترسی پیشکه به سر

نهختی نوستی زاده نگین **ف** (۱) ملخ: (۲) پشه بند.

کولله بهجهز: برینی له کزو دالگوشتی شل و شهوق **ف** کنایه از

لاغراندام سست.

کولله حاجی: تازیله، بالوک، حوشترخوا **ف** آخوندک.

کولله زرده: کلوی زرد **ف** ملخ زرد.

کولله ک: (۱) تازه لی که لمبر گه جدری و لاوازی ناجینه ناو گله: (۲)

شم، شمله، شله **ف** دامی که به دلیل لاغری و بیماری داخل گله

نشود: (۲) شل، لنگ.

کولله ک: (۱) لمحدی و لاوازی: (۲) شملی، شله لیتی **ف** لاغری:

(۲) لنگی.

کولوکی: لعن پله ملخ.
 کولول: کلول، بدبهخت بدیخت.
 کولوو: کلوم قفل جوبی در.
 کولومته: لای سهروی درگا له پشتهوه بالای در از داخل.
 کولوم کردن: کلوم لدرگادان بستن در با قفل جوبی.
 کولومول: شر و شاتال، کمل پل، شتمدک خرت و پرت.
 کولونجه: کولجه بلک استین دار.
 کولونده: ۱) کلچه؛ ۲) کولنده، جوانی کورته بالا؛ ۳) بلک استین دار؛ ۴) زیبای کوتاه قد.
 کولوه: ۱) خانوچکه زور پچوک؛ ۲) نلدحه، گوریجه؛ ۳) کلبه؛ ۴) لحد.
 کولوهس: زرکوری که زن هیناویه ده گمل خویاف ناپسری که زن به خانه شوهر می آورد.
 کوله: کلو، کوللو، کولله ملخ.
 کوله: کوچه، قوزه، ققهه سرفه.
 کوله: ۱) قوله، کورت، کوتا؛ ۲) بی کلک؛ ۳) روزه؛ ۴) ره بت، سبیه؛ ۵) کوشمه بُو گوی گرتن له خملک؛ ۶) کوتاه؛ ۷) بی دم؛ ۸) جوجه تیغی؛ ۹) کمین شکارچی؛ ۱۰) کزکرن برای استراق سمع.
 کوله: عدب، بدنی برده.
 کوله: ۱) پدنجه سدقفت؛ ۲) حدوانی بی شاخ؛ ۳) چکولهی خر، بو شوتی ده لین: (شوتیه کوله)؛ ۴) بیچوی چهند حدوانیک؛ ۵) کولو؛ ۶) له کار ناشاره زا؛ ۷) وشنی چوکشاندان؛ (نهوند کولهی دامن)؛ ۸) پنج و ره گ؛ ۹) قسمی بی تام؛ ۱۰) خوله میشی نهندو؛ ۱۱) ده خلی که درنگ پئی ده گا؛ ۱۲) منالی باوک مردگ که دایکی زو شوئه کات و نهیهبلی؛ ۱۳) لانی سه گ؛ ۱۴) ناقص انگشت؛ ۱۵) حیوان بی شاخ؛ ۱۶) کوچولوی گرد؛ ۱۷) بیچه چند درنده و چرنده؛ ۱۸) نگا؛ کولو؛ ۱۹) ناوارد؛ ۲۰) کلمه تصریغ؛ ۲۱) بین وین گیاوه؛ ۲۲) یاوه؛ ۲۳) خاکستر تنور؛ ۲۴) کاشته دیر رس؛ ۲۵) یتیمی که مادرش شوهر کرده و او را بی سر پرست گذاشت؛ ۲۶) لانه سگ، سگدانی.
 کولهایوخ: زور به کوکه، کمسی فره بیوری کسی که زیاد سرفه کند.
 کوله با: یهندمانی زام آماس زخم.
 کوله بار: داری که بدر داری میوه دهدن چوبی که تکیه گاه شاخه پرمیوه کنند.
 کوله بار: تیله کاف کوله بار.
 کوله بال: فهره نجی بی قول و تا سر پشتیند نیم تنه نمدی بی آستین.
 کوله بالله: کوله بال نگا؛ کوله بال.
 کوله برک: پلار بو میوه و راندن چوبی که درخت اندازند تا میوه برید.
 کوله بنه: کنک، کورته بالا کوتاه قد.
 کوله بس: زاروی زن له شویکی تر، کولوهس فرزند زن از شوهر سابق.
 کوله بهست: ۱) کوله بس؛ ۲) ره پسته، ناوه نیا؛ ۳) نگا؛ کوله بس؛ ۴)

کولو: کلو، کولله ملخ.
 کولون: کلوک کلوخ.
 کولو: ۱) بندتالی، بیخی تاله که بُو سُوتانی زستانه دوری دهیشن؛ ۲) هدویری له ناو دندوردا سوتا؛ ۳) ریشه گیاهی است که به جای هیزم به کار می رود؛ ۴) خمیر سوخته در تنور، فرزدق.
 کولونجه: چاره که، چاروکه نگا؛ چاره که.
 کولوت: ۱) بزني بی شاخ؛ ۲) نازه لی بی ددان؛ ۳) بُز بی شاخ؛ ۴) حیوان بی دندان.
 کولوت: کلوت نگا؛ کلوت.
 کولوج: جور، تمرن، کلوچ نگا؛ کلوچ.
 کولوجه: کولجه بلک استین دار زنانه.
 کولوچه: جوری خواردنی له هدویری ناویه کاکله کلوچه.
 کولوخ: قدحی سرف جمجمه.
 کولوخته: بدسریه کدا قلاقوچکه بُوگی بدردو چهودی دارزاو له بلنده وه فاتوده حاصل از ریختن کوه.
 کولوخته: کولوخته نگا؛ کولوخته.
 کولور: ۱) کلو؛ ۲) جوری کولیره ناسکه؛ ۳) میان تهی؛ ۴) نوعی نان گرده.
 کولور: پینسه ده هزار، کوللور نیم میلیون.
 کولوره: یلوره، شله، پوره نسل نوین زیبور عسل.
 کولوره: کولیره گرده نان.
 کولوز: ۱) کلته، کلاؤی له بدن چندرا؛ ۲) کلوز؛ ۳) رهق و تدق و کزف
 ۱) کلاه پشمی؛ ۲) کسی که دندان پیشین ندارد؛ ۳) لاغر و بی نا.
 کولوز: کروزه نوزه لابه و زاری.
 کولوز یا به: گیاهه که بُو درمان دهشی گیاهی است دارویی.
 کولوز یانهوه: کروزانهوه نگا؛ کروزانهوه.
 کولوز: ۱) کلو؛ ۲) ناو بی پیاوان؛ ۳) نگا؛ کلو؛ ۴) نام مردانه.
 کولوش: جوری جلکی زنانه نوعی لباس زنانه.
 کولوش: کلوش ساقدهای غله در وشه.
 کولوش: کلوش نگا؛ کلوش.
 کولوف: له ناو دستا چرچاو مُجاله.
 کولوفت: کلفت کلفت.
 کولوفتن: کولوف کردن مُجاله کردن.
 کولوك: ۱) کلوت؛ ۲) کلوک؛ ۳) استخوان کفل؛ ۴) دانه زودپز.
 کولوک: کلوک شکوفه درخت.
 کولوکار: ۱) دیواره سنده؛ ۲) بهتای دیواری به سنده؛ ۳) بریتی له مردم ریک و پیک و ته کوز؛ ۴) دیوار کلوخی؛ ۵) بنای کلوخکار؛ ۶) کنایه از آدم مرتب.
 کولوکو: ۱) قولت و کول؛ ۲) خدم و خهدت؛ ۳) جوش و غلیان؛ ۴) غم و اندوه.
 کولوکود امردن: بریتی له سُوتان و له ناوجون کنایه از به کلی سوختن.

کوْلَه ک: قولنگه، زه نگن، پاچی دوسدر **كُلْنگ**.
کوْلَه کان: دوگوندی کورستان بُون به عسی ویرانی کردن **كَان** نام دو روستای کردستان که توسط بعضیان ویران شدند.
کوْلَه کردن: ۱) کوشمه کردن له سبیله **كَرْدَن**: ۲) گوئی له قسمی خدّلک گرتن له پهناوه **كَرْدَن**: ۱) نشستن در کمین: ۲) پنهان شدن برای استراق سمع.
کوْلَه کول: تمویزی تین: (له کوْلَه کولی گرمادا) **كَولْهَ كَول** شدت و اوج.
کوْلَه کوْرَو: کوْرَه مار **كَولْهَ كَورَو** نوعی مار سُمی.
کوْلَه که: ۱) نهستون، ستون، نهستوند: ۲) لیک هالانی گنぬ به قمهوت: (گمنه کم کوْلَه که داو) **كَولْهَ كَه**: ۱) ستون: ۲) بهم پیچیدن ساقه های گندم سبز و شاداب.
کوْلَه که: کودر، کدو، کودی، کولند، کولنده ر **كَولْهَ كَه** کدو.
کوْلَه که جره: داری دو حاجه ری راگری چمرخی ناوهه لکیشان **كَولْهَ كَه جَرْه** ستون دوشاخه نگهدارنده چرخ جاه.
کوْلَه که زیرینه: کولکه زیرینه، کیرستون، پله که زیرینه **كَولْهَ كَه زِيرِينه** زنگین کمان.
کوْلَه کهوا: نهستونی بن کاریته **كَولْهَ كَهْوا** ستون زیر بالار.
کوْلَه کین: ۱) چیشی کوْلَه که: ۲) بازی به کدوی هیلکه بی **كَولْهَ كَهْ كِين**: ۱) خوراک کدو: ۲) بازی با نوعی کدوی کوچک.
کوْلَه گه: کوْلَه که، ستون **كَولْهَ كَهْ** ستون.
کوْلَه مار: کوله وهی باب، کوله وهی وا، ماریکی زه هرداره **كَولْهَ كَهْ مار** نوعی مار.
کوْلَه مالله: تامارازنکه له نیر و تامُور دا **كَولْهَ كَهْ مَالَلَه** ابراری در خیش.
کوْلَه مانگ: بریتی له مانگی شابان **كَولْهَ كَهْ مَانَگ** کنایه از ماه شعبان.
کوْلَه میست: مشته کوْلَه، میسته کوْلَه **كَولْهَ كَهْ مِيْسَط** گره شده.
کوْلَه میشت: مشته کوْلَه **كَولْهَ كَهْ مِيْشَط** گره شده.
کوْلَه مه رگی: زیانی پر له ده ردی سه ری **كَولْهَ كَهْ مَهْ رَگِي** پر مشقت.
کوْلَه مه رگی: کوله مه رگی **كَولْهَ كَهْ مَهْ رَگِي** پر مشقت.
کوْلَه نانی: که سی که زاوای به ستر او ده کانه وه **كَولْهَ كَهْ نَانِي** کسی که می تواند داماد بسته را باز کند.
کوْلَه نجه: کلجه **كَولْهَ كَهْ نَجَه** یالک آستین دار زنانه.
کوْلَه نجی: کولازم، دویشك **كَولْهَ كَهْ نَجَي** عقرب.
کوْلَه ند: کوْلَه که **كَولْهَ كَهْ نَد** کدو.
کوْلَه نده: کوله ند **كَولْهَ كَهْ نَد** کدو.
کوْلَه وار: زور حال خراب **كَولْهَ كَهْ وَار** بدحال.
کوْلَه وانه: کولوانه، چاروکه، چاره که **كَولْهَ كَهْ وَانَه** شانه پوش زنانه.
کوْلَه وهز: زیکور بُون **كَولْهَ كَهْ وَهَز** ناپسری نسبت به زن.
کوْلَه وهز: داری که خویی بن تهدوری پیش تیک و هرده دهن **كَولْهَ كَهْ وَهَز** آتش کاو تنور، نیمسوز
کوْلَه وس: ۱) ره پسته، ناوه نیا: ۲) کوْلَه ست **كَولْهَ كَهْ وَس**: ۱) نگا: ره پسته: ۲) نگا: کوْلَه ست.

کوْلَه وهی باب: ماریکی زه هراوی يه **كَولْهَ كَهْ وَهِيَ بَاب** ماری است سُمی.
کوْلَه وهی وا: کوله وهی باب **كَولْهَ كَهْ وَهِيَ وَا** ماری است سُمی.
کوْلَه وهی واو: کوله وهی باب **كَولْهَ كَهْ وَهِيَ وَاو** ماری است سُمی.
کوْلَه ویث: چه ندهوری قسه بیتام **كَولْهَ كَهْ وَيَث** ترها تگو، یاوه گو.

نگا: ره پسته.
کوْلَه بِی: جوْرَی داربی **كَولْهَ بِي** نوعی بید.
کوْلَه بِرَه: کورته بالای قله واف **كَولْهَ بِرَه** کوتاه قد چاق.
کوْلَه پنج: ره پسته ای باش رواوی خوْقایم کردو: (ره پسته مان کوْلَه پنج بوه) **كَولْهَ بِنْج** کشت آبی پاییزه خوب رویده.
کوْلَه پیچ: بدهله بدهه ست گرتن: (کوْلَه پیچم کردو هینام) **كَولْهَ بِيْچَم** با شتاب گرفتن.
کوْلَه ت: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **كَولْهَ ت** نام روستایی در کردستان که توسط بعضیان ویران شد.
کوْلَه تی: عه بداهه تی، به نده بی **كَولْهَ تِي** بردگی.
کوْلَه جی: کلچه، کلوچه **كَولْهَ جِي** کلچه.
کوْلَه چوارشمه مو: قوْلَه چوارشمه مو **كَولْهَ چَوارشِمَهْ مُو** چهارشنبه سوری.
کوْلَه حاجی: کولله حاجی **كَولْهَ حَاجِي** آخوندک.
کوْلَه خانه: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **كَولْهَ خَانَه** نام روستایی در کردستان که توسط بعضیان ویران شد.
کوْلَه خرت: کورته بالای نهستور **كَولْهَ خَرْت** کوتاه قد گلفت.
کوْلَه دار: داردہ ستی کورت **كَولْهَ دَار** چو بدست کوتاه.
کوْلَه دار: خاوند بمنی **كَولْهَ دَار** برد دار.
کوْلَه دار: تبله که نیز نگ **كَولْهَ دَار** پشتہ هیزم.
کوْلَه: ۱) زمین ده ره وه: ۲) توزه ره، توزه ره وه **كَولْهَ**: ۱) کاوشگر: ۲) پژوهشنگر.
کوْلَه رم: ۱) رمی کورت، نیزه: ۲) بدرجیغ **كَولْهَ رَم**: ۱) نیزه کوتاه: ۲) حیوب نگهدارنده چیغ چادر.
کوْلَه زرگ: چینه دانی بالنده **كَولْهَ زَرْگَ** چینه دان.
کوْلَه زوانه: پوشو، قاو، پوشی **كَولْهَ زَوَانَه** هود، پرهود.
کوْلَه زان: کوانی زور به نیش **كَولْهَ زَان** دمل آزاردهنده.
کوْلَه س: میوره هی رزی به زویدا را کشاور **كَولْهَ س** تاک بر زمین خوابیده.
کوْلَه سوچ: قورین **كَولْهَ سَوْچ** زاویه انان.
کوْلَه سه: ۱) ناوجه به کله کوردستان: ۲) لانی سه **كَولْهَ سَه**: ۱) ناجیه ای در کردستان: ۲) سگدانی.
کوْلَه سی: ۱) کولکمداری نهستور که بون شلخه میش ده کولندری: ۲) قدمی نهستوری دار **كَولْهَ سَي**: ۱) کنده ستر که کندو کنند: ۲) تنه ستر درخت.
کوْلَه ش: ۱) کلوش: ۲) بی شرم **كَولْهَ شَ**: ۱) ساقه غله: ۲) پررو بی شرم.
کوْلَه فر: هه ویرده، مه لیکه زورتر لمناو هه رزتجار هیلان ده کاف پرنده ای است.
کوْلَه ک: ۱) تاقد له دیواره: ۲) جی رسق له چادردا: ۳) روحنه له دیوار: ۴) تیخی تایبه تی که وچک تاشین: ۵) شهل، پاسه قه **كَولْهَ كَهْ**: ۱) طاقچه: ۲) جای اذوقه در چادر: ۳) روزنہ در دیوار: ۴) کارد مخصوص قاشق چوبی تراشیدن: ۵) شل، لنگ.
کوْلَه ک: کلوک **كَولْهَ كَهْ** دانه زودپز.

کولیهه مهژگه: کولیهه کاکله گویز تی کراو **گرده** مخلوط با مغز گردو.

کولی زه رک: کوللوی زه رد **ملخ** زرد.

کولیسک: نامرازی که وچک کولین **ابزار ساختن** قاشق.

کولی کولی: هنگله شده **لی** لی رفتن.

کولیلی بی شک: کوللویه کی زلی نامال سبیه **نوعی ملخ درست**.

کولی گری: گریان به هیز، قولی گریان **گریده** شدید.

کولیل: خمبار **غمگین**.

کولیلک: ۱) خونجه دی پشکوتی گیاو گر؛ ۲) شکوفه دار **گل** صحرایی؛ ۳) شکوفه درخت.

کولیلکامل: چو لمدی مل **جناغ سینه**.

کولیلکانیسانی: ره به توک، گوله میلاقه **آلاله**.

کولیلکدان: گول کردن. پشکوتی گولی گیا **شکوفه** یا گل در آوردن گیاه.

کولی مدهک: نیسکی ران. له نه زنو بدراه ژوُر تا سدره تای زگ **استخوان ران**.

کولی میری بچوک: گوندیکه له کورستان به عسی ویرانی کرد **از رستاهای ویران شده کردستان** توسط بعثیان.

کولی میری گهوره: لمو گوندانه کورستانه که به عسی کاولیان کرد **روستایی در کردستان** که بعثیان آن را ویران کردند.

کولین: ۱) بوغاری ناو مال؛ ۲) کولین، جینگه رستق و نازو خه **اجاق درون دیوار، شومینه**؛ ۳) جای آذوقه.

کولین: ۱) جینگه رستق له چادردا، کولهک؛ ۲) قوژین: (که) لین و کولین؛ ۳) کولانه و، وہ زان هاتنه وی زام **جای آذوقه در چادر؛ ۲) گوش، سوراخ سبینه**؛ ۳) ریش شدن زخم.

کولین: و چوش هاتن **جوشیدن**.

کولین: ده فری سوالدت تایبه تی شیر **طرف سفالین و بیزه شیر**.

کولین: زمودی دانه و؛ ۲) ناو له دارو برد ده رهیان **کندن زمین؛ ۲) حفر سنگ و چوب.**

کولینان: گوندیکی کورستانه به عسی کاولی کرد **نام روستایی در کردستان** که توسط بعثیان ویران شد.

کولیندک: کوله که، کدو **کدو**.

کولینک: کولا و روژنه، کولا نکه بان **روزنہ بام**.

کولینگ: زه نگن **کلنگ زمین کندن**.

کولینک: نامرازی دار کولین **ابزار حفر چوب**.

کولیننه: ۱) کولانه مریشک؛ ۲) کولین **لانه ماکیان؛ ۳) جای آذوقه در چادر**.

کولیننه وه: ۱) توزینه وه؛ ۲) له زمودی گذران بوشتی **پژوهش؛ ۳) کاوش.**

کوم: ۱) پشت کوڑ؛ ۲) قنگ؛ ۳) نالقمی داریتی در گادا خستن؛ ۴) کو، تو په، کوگا **کوژیشت؛ ۵) مقعد؛ ۶) کلون، قفل چوبی در؛ ۷) توده.**

کولهه: ۱) کلا؛ ۲) کوله، کولله **کولا؛ ۳) گلله؛ ۴) ملخ.**

کولهه بی: گوندیکی کورستانه به عسی کاولی کرد **نام روستایی در کردستان** که توسط بعثیان ویران شد.

کولهه بی فهوری: ده نکه به فر که له نامانه دینه خوار **دانه های برف**.

کولی: ۱) کلو، کولله؛ ۲) کاکول؛ ۳) چاویش؛ ۴) ثانی بربن؛ ۵) نهیزی؛ ۶) کلوی به فرس **ملخ؛ ۷) کاکل؛ ۸) چشم درد؛ ۹) درد زخم؛ ۱۰) کنده؛ ۱۱) دانه برف.**

کولی: ۱) کولی، کورتی؛ ۲) چوش هات **کوتاهی؛ ۳) جوشیده.**

کولی: ۱) کوله، به نی؛ ۲) نیزنگ، پوشکه و چربی بوسوته مه نی **برده؛ ۳) هیزم.**

کولی: ۱) بیابانی، چولپرست؛ ۲) ناشی، له کارنما زان **بیابانی؛ ۳) ناشی.**

کولی: ۱) کوله دلگر، عه نیال، حمام؛ ۲) چولیمه ست **حال؛ ۳) کولی.**

کولیا: نه شه لی **نمی لنگید.**

کولیار: که سنتی. که نوسراوان له سمر برد هله نه که نه **حکاک.**

کولیاگ: کولا و **جوشیده؛ ۲) پخته.**

کولیان: ۱) کولان؛ ۲) چوشان **پخته شدن؛ ۳) جوشیدن.**

کولیانه وه: کولا نه و **به درد آمدن رضم تسکین یافته.**

کولیایی: ۱) تیره به که له کورد؛ ۲) مله ندیکه له کورستان **تیره ای از کرد؛ ۳) ناحیه ای در کردستان.**

کولیت: ۱) کوخته؛ ۲) کولانه مریشک؛ ۳) داری کوله را بی میوه گوشین **کوچ؛ ۴) لانه ماکیان؛ ۵) کنده مخصوص میوه فشردن.**

کولی تاک: گوندیکی کورستانه به عسی کاولی کرد **نام روستایی در کردستان** که توسط بعثیان ویران شد.

کولی تویکان: گوندیکی کورستانه به عسی کاولی کرد **نام روستایی در کردستان** که توسط بعثیان ویران شد.

کولیسته: کولیت **نگا؛ کولیت.**

کولیجه: ناوی دئی به که له کورستانی موکری **نام دهی در کردستان.**

کولیجه: کلجد **بلک آستین دار زنانه.**

کولیچ: ۱) کلوی به فر؛ ۲) ناوی دئی به که له کورستان **دانه برف؛ ۳) نام دهی در کردستان.**

کولیچک: کلوی په مو **آنگند.**

کولیچه: کلوچه **کلوچه.**

کولی دار: کوله دار **برده دار.**

کولی دل: خم و خدفه ت **درد و غم.**

کولی ده رون: هستی هدن او، چوشی در روئی **احساسات.**

کولیز: کون له دیواره، ده ربیجه **سوراخ در دیوار.**

کولیزه: کوللیزه، ستورک، نستورک **گرده نان.**

کولیزه به چهوره: کوللیزه زون تی هدلسو او **گرده روغن مالیده.**

کولیزه چهوره: کوللیزه به چهور **گرده روغن مالیده.**

بریتی له بهتیره بی [۱] کنایه از ملول، پکر؛ ۲) کنایه از ایرانی؛ ۳) کنایه از حسود.

کوْمَزَر: کلاوی بی لیواره [۱] کلاه بی لبه.

کوْمَزَرَخ: کلاوی ناسین، خود [۱] کلاه خود.

کوریفُوك: کمریفوک، شمه تریلکه [۱] نگا: شمه تریلکه.

کومسا: برینگاندنی باران، خوش کردنده و باران [۱] بندآمدن باران.

کومسُور: ۱) کلاوسُور، بریتی له تورکی عوسمانی؛ ۲) بریتی له

فریلشی نیران؛ ۳) بریتی له عیلی بارزان [۱] کنایه از ترک عثمانی؛

۴) کنایه از فریلش ایرانی؛ ۵) کنایه از ایل کرد بارزانی.

کومسَه: تاقافت، توان، تابشت [۱] بارا، توان.

کومشین: هلقچان، قرمچین [۱] چروک شدن.

کوم فروش: بازرگانی که به تیکرایی شت ده فروشتن [۱] عمدۀ فروش.

کومک: کومله نهستیره‌ی کو [۱] کهکشان.

کومک: ۱) کلاو؛ ۲) پویه‌ی کله‌شیر [۱] کلاه؛ ۲) تاج خروس.

کومکاسیویان: کومله نهستیره‌ی کو [۱] کهکشان.

کومکوموک: خدمه‌گرو، خمموموک، قومقموک [۱] بزمجه.

کومکومین: چهموله‌دادانی سه‌گ و شبر و درندۀ تر [۱] چنگال

انداختن حیوان درنده.

کومکی شقان: گیاه‌کی دهشتی به [۱] گیاهی است.

کومگه: عهمبار [۱] ابیار.

کومو: پشت کور [۱] خمیده پشت.

کومه: ۱) کوما، کو؛ ۲) سیبه‌ی راودکر له چیلکه و چال [۱] توده؛ ۲)

کمین شکارچی از ترکه و تری.

کومه‌ک: یارمه‌تی، ناریکاری [۱] کمک.

کومه کوهه: رویشنن به پشتی چهما [۱] خمیده رفتن.

کومه کی: کومه ک [۱] کمک.

کومه گ: کومه ک [۱] کمک.

کومه گی: کومه ک [۱] کمک.

کومه‌ل: ۱) کو، توپله؛ ۲) پرایی مردم [۱] توده؛ ۲) توده مردم.

کومه‌لایه‌تی: کارو باری له مردم مردمه و [۱] اجتماعی، کار مردمی.

کومه‌ل بون: له دهوری یه ک کووه بون [۱] دور هم جمع شدن.

کومه‌لته: کومه‌ل [۱] توده.

کومه‌لگا: شون و جیگه‌ی پرایی خدله [۱] مجتمع، محل اجتماع.

کومه‌له: پرایی مردم [۱] توده مردم.

کومه‌له‌هستن: کومه‌ل بون [۱] دور هم جمع شدن.

کومی‌تللی: سمری قامک، گوفک [۱] سرانگشت.

کومی‌شده‌یدان: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد [۱] نام

روستایی در کردستان که توسط بعضی ویران شد.

کومین: زیره [۱] زیره.

کون: ۱) هدرشتنی له ناؤه‌راستی برانزی روناکی نهودیوی لئی دیارینی،

قول؛ ۲) خانوی جانه‌ورانی وردیله و خزوک و کیوی: (کونه‌میر و

کونه‌مار، کونه‌گورگ، کونه‌زیوی، کونه‌ورج)؛ ۳) کول، ندبر [۱]

کونه: توپله، کونگا، کون [۱] توده.

کوم: ۱) کلاو؛ ۲) وشمی پرسیار واتا: چوتنم؛ ۳) قنگ؛ ۴) پوپیدی کله‌باب؛ ۵) مدلیکی بچوکه [۱] کلاه؛ ۶) چطروم؛ ۷) مقعد؛ ۸)

تاج خروس؛ ۹) پرندۀ‌ای است کوچک.

کوماته‌ک: ۱) باپوله‌ی ساواتی پیچان؛ ۲) ده‌سرازه‌ی لانک [۱] قنداق

بچه؛ ۲) دست پیچ قنداق.

کومساج: ۱) نهستونده کی چادر؛ ۲) پشت بان؛ ۳) جوزی نان؛ ۴)

بوغاری؛ ۵) توهه‌رهی ناسیاوا [۱] ستون چادر؛ ۶) پشت بام؛ ۷)

نوعی نان؛ ۸) بخاری دیواری؛ ۹) ابزاری در آسیاب.

کوماجه: کوتره، داری نیوان ستون و میچی خانو [۱] چوب رابط ستون و سقف.

کوماخ: لاقون [۱] باسن.

کومار: ۱) عده‌شرهت، خیل، عیل؛ ۲) حدشامات، نایپوره [۱]

عشیرت، ایل؛ ۲) جمعیت مردم.

کوماری: دام و ده‌ستوری زیانی مردم به هله‌یزادنی سرکومار له

جیاتی پالاشا [۱] رژیم جمهوری.

کومانج: ۱) نهستونده کی چادر؛ ۲) بانی پیله‌ی ناورانه‌گر [۱] ستون

خیمه؛ ۲) بام که آب در آن نماند.

کوماو: چهماو، پشت کور [۱] خمیده پشت.

کوماوه: کوماو [۱] خمیده پشت.

کومبیر: شوینه‌واری تاشر او له شاخ و ماهداف [۱] صخره تراشیده.

کومبیره‌ک: ۱) دوندی پیبا؛ ۲) سمرلک، چله‌پویه [۱] قله کوه؛ ۲) شاخه

انتهای.

کومبیون: ۱) کوبون له دهوری یهک؛ ۲) پشت چه‌مانوه، کوبون [۱]

جمع شدن؛ ۲) پشت خمیدن.

کومبیونه‌وه: کومبیون [۱] نگا: کومبیون.

کومبیه: هدوایه‌که له تاردو دمس و کونجی ده کری [۱] نوعی حلوا.

کومبیده: ۱) هدره بدرز؛ ۲) گومهز [۱] بسیار مُرتفع؛ ۲) گنبد.

کوم به‌تال: بریتی له بیوه‌زن، زن بی [۱] کنایه از بیوه‌زن.

کومبیله‌لک: کوارگ، قارچ، کارگ [۱] قارچ.

کومبیه‌ها: ترخی شت سدرجمم و بدیکرایی [۱] بهای عمدۀ فروشی.

کومبیز: ۱) گورانی وتنی به کوممل؛ ۲) گهله‌لاؤزه [۱] ترانه

دسته‌جمعی؛ ۲) نوبتی اوزاخواندن.

کومتان: ناوی دی‌یه‌که له کوردستان که به عسی ویرانی کرد [۱] نام

روستایی در کردستان که بعضی آن را ویران کردند.

کومتل: کلوی چکوله [۱] کلوخ.

کومتیز: کلاوی قوچ، تانچ [۱] تاج.

کوم‌جا: کام‌جی؛ کوینه؟ [۱] کجا؟.

کومچا: دوگمه، قوچجه، پشکوز [۱] دکمه.

کومه‌ر: زوچال، خدلوز، ره‌زی، ره‌زوف [۱] زغال.

کومه‌ره: نابوئه‌ری مرو [۱] اجتماع مردم.

کومرده‌ش: ۱) بریتی له عاجز، وره‌ز جازز؛ ۲) بریتی له نیرانی؛ ۳)

کونجه: کونجی **کُنجد**.
 کونجی: دانهوله‌یه کی زور وردی زهرده زوئی لی ده گرن **کُنجد**.
 کونجیت: کونجی **کُنجد**.
 کونجی کهرک: کونجی خورسک، کونجیه کینویله **کُنجد کوهی**.
 کونجین: کونجاندن، داکروزین **خاییدن**.
 کونچک: ۱) کونی وردیله‌یه پیست: ۲) سوچ، قولینج، ۳) کونی زور ورد
(۱) مسامات: ۲) گوش، زاویه: ۳) سوراخ بسیار ریز.
 کوند: ۱) کلک قوله: ۲) بوم، بالشده‌یه که به شهد و دره که وی به شوم
بهناوبانگ، بو ۱) دم کوتاه: ۲) جُند.
 کوندر: کدو، کوْلَه که، کودی، کودو **کدو**.
 کوندری: ناوی ناوایی به که له کورستان **نام دهی است**.
 کوندری میرانی: کدوبارزانی، شاقه پاغی **کدوحلوایی**.
 کوندک: ۱) کوندر: ۲) دفری چهرم بو ناوکیشان **۱) کدو: ۲) مشک آبکشی.**
 کوندکی ثاقی: کوْلَه کده سهراوی **کدوتبیل**.
 کوندکی کوْسَه: کدوی دولمه **کدوی دلمه**.
 کوندلفس: باوه عمره، چله نوک **کتوله**.
 کوندو: چیلتی که ثاوس نهبووه شیر ده دا **گاوآیستن نشده شیرده**.
 کوندوش: ۱) شبکه هیندی بیاوه له جیاتی تون کیشان تیکنه
بیقلیانوه: ۲) شوژن ۱) نوعی انفیه: ۲) جوالدوز.
 کونده: ده فری زلام له چهرم بو ناوکیشان، کوندک **مشک آبکشی**.
 کونده بو: بومی زل، کوندی زل **بوف، جغد**.
 کونده به بو: کونده بو **بوف** بوف، جغد.
 کونده ز: نمسکوی، نوسکو، کوچکی زل **ملاقه**.
 کونده فسک: کوندلفس، باوه عمره، باواقورهت، چله نوک **کتوله**.
 کونده لان: زیر زه مینی جیگی کونده ناو لانی دانان **سرداهه جای مشک آب**.
 کوندی بور: جوری کوندی زلام **نوعی جُند درشت**.
 کوندی شهقی: کوندیکی ره نگاوه نگه **نوعی جُند رنگارنگ**.
 کوندی گورا: جوره کوندیکه له زلکاوان و گورستان ده زی **نوعی جغد**.
 کون زوان: تور، کمی که قسهی به زوانی بو نایه **الکن**.
 کون زهین: زهین کویر **کندنهن، درقه**.
 کونسال: پیر و بدنه من **سالخورده**.
 کونک: توکی بالدار، پزو بوف **پر برنده**.
 کونکاچاف: گلینه چا **مردمک چشم**.
 کون کردن: ۱) قول کردن، کون تی کردن: ۲) بریتی له کچ کردن **زدن**
(۱) سوراخ کردن: ۲) کنایه ازبرداشتن بکارت.
 کونکریت: خانوی به ناسن و چیمه توق **بتنون آرمه**.
 کونکول: داریکی لیره واره بدیریکی وک پدمو ده گرن **درختی است جنگلی**.
 کونکی پیری: جو لاتنه‌ی جالجالو که **تار عنکبوت**.

سوراخ: ۲) لانه حشرات و خزندگان و جانوران وحشی: ۳) **کند**.
 کون: ۱) ره شمال: ۲) پارچه‌ی ره شمال: ۳) شتی زور ده کارهینراو: ۴)
قدیمه و لمینته ۱) سیاه چادر بیلاق نشیمان: ۲) پارچه سیاه
چادر: ۳) کارکرده، کهنه: ۴) باستانی.
 کون: ۱) قن، قنگ، کن، کونگ، کنگ، کنگ، کون: ۲) جلون؟ **۱) مقعد:**
چطربند: ۲)
 کونا: ۱) قول، کون: ۲) روجنه **۱) سوراخ: ۲) روزنه**.
 کونا: ۱) زرینگ، وریا: ۲) فیلیاز فربوده **۱) زرنگ: ۲) حیال،**
مکار.
 کونار: داریکه بدیری ده گرن له بلچی زرد ده کا **درخت کنار**.
 کونارشک: تانیشک **آرچ**.
 کوناموری: شاره میر و **سورخ مورجه**.
 کوناوجه: روجنه **روزنه**.
 کوناوده: قول له هردوک دیوانه و **از دو طرف سوراخ شده**.
 کوناوه جگه: روجنه سریان **روزنه بام**.
 کوناوه جه: کوناوه جگه **روزنه بام**.
 کوناوی: کون کرا، سماوک **سوراخ شده**.
 کونبر: دادرانی هممو باوبیر له خانوادا **همه سوراخهای خانه را**
اندوون.
 کون بون: قول بون **سوراخ شدن**.
 کونبندتال: بریتی له بیوه زن، کومبه تال **کنایه از بیوه زن**.
 کونتار: بناری جیا، داوینی کو **دامنه کوه**.
 کونتو: به چکه چیلی دوبه هارديتو، پارگویل، پارگویر **گوساله یکساله**,
پارینه.
 کونتوله: کونتو **گوساله یکساله**.
 کونج: ۱) سوچ، قورین: ۲) جنجیر: ۳) ده فری سوالهت بو
گیانیداچاندن: ۴) ناولادی، دمو چاو خروندکاوی ۱) کنج: ۲)
خالدار سیاه و سفید: ۳) گلدان سفالین: ۴) آبله رو.
 کونجاندن: بددان وردکردن، داکروزن **با دندان جویدن و خاییدن**.
 کونجز: ۱) زیری تیز له ده ست لیدان: ۲) جنجیر **۱) زیر، خشن، ۲)**
حیوان خالدار.
 کونجرین: گوندیکی کورستانه به عسی کاولی کرد **نام روستایی در**
کردستان که توسط بعثیان ویران شد.
 کونجرک: قورینچ، قورنج **نیشگون**.
 کونجرکه: کونجرک، قورنج **نیشگون**.
 کونجره: پیکول، گیاهی که در کاویه **خارسه کوهه**, گیاهی است خاردار.
 کونجک: ۱) بالاپوشی ده روپیشان: ۲) کونی وردیله‌یه پیست: ۳) کونج.
 کوشه **۱) خرقه درویشان: ۲) مسامات: ۳) کنج، زاویه**.
 کونجکاوه: توڑه ره وه، کوْلَه ره وه **کنجکاو**.
 کونج کونجین: جو زن بازی **نوعی بازی**.
 کونجور: قوزنی تندگ **گوشه تندگ**.
 کونجول: کونجور **گوشه تندگ**.

عٰتیقه فروش؛ ۲) سمسار.

کونه فلُوسه: له و گوندانه‌ی کوردستانه که به عسی کاولیان کرد **کردن** روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.

کونه قهله: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **کردن** نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

کونه قهلا: ناوی گوندیک **کردن** دهی است.

کونه کوتز: ۱) نشکه و تیکی بدناوبانگه له موکریان که ناوی تیدایه؛ ۲) له و گوندانه‌ی کوردستانه که به عسی کاولیان کرد **کردن** ۱) غاری معروف و پرآب در کردستان؛ ۲) روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.

کونه گورگ: گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد **کردن** از روستاهای ویران شده کردستان توسط بعثیان.

کونه لان: ۱) کونه لان؛ ۲) تابدارخانه‌ی دیوه خان **نگا:** کونه لان؛ ۲) آبدارخانه.

کونه له: چم، ناوه راست **کشد** و سط.

کونه مار: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **کردن** نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

کونه ماسی: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **کردن** نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

کونه مالان: نشکه و تیکی قول و بدناوبانگه له موکریان لای کونه کوتز **غاري** عمیق در کردستان.

کونه ماوه ران: له و گوندانه‌ی کوردستانه که به عسی کاولیان کرد **کردن** روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.

کونه مشک: ناوی دی به که له کوردستان **نام** دهی است.

کونی: کون ده نامرازی کانزاداد **سوراخ** فلزی.

کونی: زور به تمهنه **نام** کهنه‌گی.

کونی: ۱) قوئنده؛ ۲) چلون نیت؟؛ (کوی کونی؟) **نگوئنی**؛ ۱) کونی؛ ۲) چنگوئنیستی؟.

کونیبر: قوئنیر، دوملی لای قنگ **نمیل** مجاور مقعد.

کونیس: پال، ده له کدان **هول** دامن.

کونیس کرداش: پالی پیوه **نام** هول داد او را.

کونیله: ۱) کونی زور ورود؛ ۲) کونی بنی مو له له شدا **نام** سوراخ بسیار ریز؛ ۲) سوراخ رویش مو در بدن.

کونینه: زور قدیمعی **نام** باستانی.

کونینه: سمنراو، نازناوق **نام** لقب.

کووه: ۱) بدران؛ ۲) بُو کام جي **نام** راک؛ ۲) به کجا؟.

کوه: کول، نمیت **نام** کند.

کوه: کیو، چیا، که ز **نام** کوه.

کوه: پیرو، پیرو **نام** ستاره ثریا.

کوه رزکا: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **کردن** نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

کوهو: که وره نگ، شینی عاسمانی، ناوی **نام** لاجوردی.

کونگ: ۱) قنگ، قوُن، کونی پاشده؛ ۲) کاکلی دارگونز که بُو زه نگ به کار دیت؛ ۳) بیهوش؛ ۴) سرو تهزیو **نام** مقعد؛ ۲) مغز درخت گردو؛ ۳) بیهوش؛ ۴) کرخت.

کونگ: کاکلی دارگونز **نام** مغز درخت گردو.

کونگره: ۱) بر جی سدر قدها، قونگره؛ ۲) کو بونه وه سالانه کو ممل **نام** برج قلعه؛ ۲) کنگره حزمی.

کونگه: کونه **نام** مشک آبکشی.

کونگه ره: کونگره **نگا:** کونگره.

کونگی: چارداخ، دیوار و کمده نموی بو مالات تی کردن **نام** حصار گلی برای دام.

کونگیره: کونگره، قونگره **نام** قصر و قلعه.

کونه میز: میزه چورتی، گمیزه چورتکی **نام** چکمیز.

کوننه: کونه **نام** مشک آبکشی.

کوننه زرانی: کاسه زانو **نام** کاسه زانو.

کوننه لان: ۱) کونه لان؛ ۲) تیپولکد **نگا:** کونه لان؛ ۲) تیه.

کونو: ۱) سوچ، قوزین؛ ۲) بریتی له مالی بچوکی ته بیابی **نام** کنچ، زایوه؛ ۲) کنایه از کنج عزلت.

کونور: جموی دارقزوون **نام** انگم درخت بنه.

کونوش: ۱) کوندوش؛ ۲) رژدو ره زبل **نگا:** کوندوش؛ ۲) خسیس.

کونوشه: جازو، گه سک، گیزک **نام** جازو.

کونه: ۱) پرتوی دراو؛ ۲) لمیزنه، به تمهنه؛ ۳) کوانو، تفک؛ ۴) زرینگ، وریا؛ ۵) فیلباز، فریبوده **نام** وصله کهنه؛ ۲) قدیمعی؛ ۳)

اجاق؛ ۴) زرنگ، هوشیار؛ ۵) مکار، حیمال.

کونه: ۱) کوانو، ناگردان، تفک؛ ۲) چلون؛ ۱) اجاق؛ ۲) چطورند.

کونه بنا: ۱) دمهنه شکم و تیکی که بای به ته ورمی لیوه دیت؛ ۲) بریتی له دروزنی به شات و شوت **نام** غاری که از آن باد می‌آید؛ ۲) کنایه از دروغگوی لاف زن.

کونه پوش: ۱) کاسنی که جلکی کونی له بردایه؛ ۲) بریتی له بیاوه تند که دنیای خواخواز **نام** زنده پوش؛ ۲) کنایه از مرد زاهد.

کونه پوشی: ناوی عاشیره تیکی کورده **نام** عاشیرتی در کردستان.

کونه په رست: کاسنی که به تازه داهاتوان رازی نیه **نام** مرتعج.

کونه په رستی: بیرو بروای کونه په رست **نام** ارتیاع.

کونه سوار: ۱) سوارچاکی کارمه؛ ۲) دوملکه نی زورخانه **نام** سوارکار ماهر؛ ۲) تتبک نواز زورخانه.

کونه سه: له و گوندانه‌ی کوردستانه که به عسی کاولیان کرد **کردن** روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.

کونه سیخوره: له و گوندانه‌ی کوردستانه که به عسی کاولیان کرد **کردن** روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.

کونه فروش: ۱) کاسنی که شتی قدیمعی ده فروشی؛ ۲) سمسار **نام**.

کویره‌ک: ۱) کویره‌ی گمنم؛ ۲) کویره‌ی ده‌نک [۱) سیاهک؛ ۲) دانه بی‌مغز.

کویره‌کاتی: ۱) کانی‌یه‌ک که هر بهاران ناوی همیده؛ ۲) گوندیکی کورستانه به عسی کاولی کرد [۱) چشم‌های که فقط در بهار آب دارد؛ ۲) نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

کویره‌کدن: ۱) نه‌دقینی فیشه‌ک؛ ۲) لمان‌آج نه‌دان [۱) منجرشدن فشنگ؛ ۲) به هدف نزدن.

کویره‌مار: کوره‌مار [۱) نوعی مار خاکستری رنگ.

کویره‌موشه: چاوبروش [۱) چشم کم سو.

کویره‌وه‌بوُون: کویره‌وه‌بوُون [۱) نگا: کویره‌وه‌بوُون.

کویره‌وه‌ری: کویره‌وه‌ری [۱) نگا: کویره‌وه‌ری.

کویری: کویری [۱) کوری.

کویری: ۱) قولی؛ ۲) له دینی چاو حاسید [۱) زرفی؛ ۲) خارج از دید.

کویریتی: کویرایه‌تی [۱) کوری.

کویریشک: خدری [۱) خرگوش.

کویریتی: کویرایه‌تی [۱) کوری.

کوییز: کوژ کوژله [۱) ترتیزک آمی.

کویزروک: گیای گوزران [۱) گیاهی است.

کویزهل: چیایه‌کی زوربه‌ره زه له کورستانی پدرده‌ستی ترکان [۱) از کوههای بلند کردستان.

کویزرك: کاژر، قوزین، سوچ، قولینچک [۱) گوشه، زاویه.

کویسان: ۱) سرده سیر، روزان؛ ۲) کوسار [۱) سردسیر؛ ۲) کوهسار.

کویستان: کویسان [۱) نگا: کویسان.

کویستحق: شاریکه له کورستان [۱) شهری در کردستان.

کویشتیر: تویشتیر، چیشتیر، چویشتیر [۱) بز دو ساله.

کویشک: ۱) شمی پوکوتان، هده، کهرکیت؛ ۲) دلهک [۱) شانه پودکوبی در بافتگی؛ ۲) نگا: دلهک.

کویشکه: چوله‌ک، چویله‌ک، پاساری، چیشکه [۱) گنجشک.

کویشه: لکی بن گل خراو به بین بین [۱) شاخه زیر خاک خوابیده درخت.

کوییک: گوندیکی کورستانه به عسی کاولی کرد [۱) نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

کوییک: دارکوتکه [۱) دارکوب.

کوییکان: له گوندانه کورستانه که به عسی کاولیان کرد [۱) روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.

کویله: کوله، کولی، بدنی، بهنده، عدبده [۱) برده.

کویله‌تی: کوله‌تی [۱) برده‌گی.

کویله‌دار: کوله‌دار [۱) برده‌دار.

کوین: قون، فنگ [۱) مقعد.

کوین: ۱) پارچه‌ی زه‌شمال؛ ۲) کام جنی؟ [۱) پارچه سیاه‌چادر؛ ۲) کجا؟.

کوهون: کون، کهون، قدیمی [۱) قدیمی.

کوئی: کام جنی؟ [۱) کجا؟.

کوئی: ۱) کونی بیبور و ته‌شوی؛ ۲) چونی؟ [۱) سوراخ تبر و تیشه؛ ۲) چطوری؟.

کویان گوله‌جو: له گوندانه کورستانه که به عسی کاولیان کرد [۱) روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.

کویایه‌ن: به زه میندا که‌فتگ [۱) زمین خورده.

کویایه‌نه: به عه‌زدا که‌تو [۱) زمین خورده.

کویت: ۱) نسبی سوئی ناما لر: ۲) کام جنگه‌ت؛ [۱) اسب سرخ مایل به سیاهی، که‌ره؛ ۲) کجایت؟.

کویت: نخوشی قوری، گون به‌نممان [۱) فقط.

کوئی توژکی: چیایه‌کی زوربه‌ره لای درسیم له کورستانی پدرده‌ستی ترکان [۱) کوهی بلند در کردستان.

کویخا: قوخا، کوخا [۱) کدخداد.

کویخاصمه‌دی: جوری تری [۱) نوعی انگور.

کویخایانه: ۱) پیتاکی کویخا؛ ۲) کاری پیاوانه [۱) باج کدخداد؛ ۲) کدخدامنشی:

کویز: ۱) کور، کویر، بی‌چاو؛ ۲) پوک: (گویزی کویز) [۱) کور؛ ۲) پوک.

کویز: قول [۱) رف.

کویزا: چزوی چماوه به‌هز [۱) چمزود.

کویزانه: به بین دین کارکدن، وله کویز [۱) کورانه.

کویزاو: کانی کمم ناوا [۱) چشممه کم آب.

کویرایه‌تی: کویری [۱) کوری.

کویرایی: زیان به کویری [۱) کوری، نابینائی.

کویرایی داهاتن: کورایی داهاتن [۱) نگا: کویرایی داهاتن.

کویربوُون: چاوله دین بی‌دهش بون [۱) کورشدن.

کویربوُونه‌وه: ۱) کویره‌وه‌بوُون؛ ۲) ساریزبوُونی بربین [۱) نگا:

کویره‌وه‌بوُون؛ ۲) التیام زخم.

کویردل: کدم فام، ناتیگه‌بیشتو [۱) کوردل.

کویرک: ۱) کوره، بدلای ره‌شی گهنم؛ ۲) گوندیکی کورستانه به عسی کاولی کرد [۱) سیاهک گندم؛ ۲) نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

کویرکویرانه: کویرانه [۱) کورکورانه.

کویرنن: رزد، رزیل، چکوس [۱) خسیس.

کویرو: کویرک [۱) سیاهک گندم.

کویره: ۱) کابسای کویر؛ ۲) ده‌نکی بین کاکل؛ ۳) لمان‌آج نه‌دان؛ ۴) نه‌دقینی فیشه‌ک [۱) فلان کور؛ ۲) دانه بی‌مغز؛ ۳) تیر به خطاط.

رقن: ۴) عمل نکردن فشنگ.

کویره‌دهره: کویره‌دهره [۱) نگا: کویره‌دهره.

کویره‌دهی: کویره‌دهی [۱) کورده.

کویره‌ری: کویره‌ری، رجه، بزندری [۱) کوره‌رای.

که بوته رفان: کوترباز **کوترباز**
که بهر: ۱) ده و نیکی در کاویده: ۲) مارچیوه **۱) درختچه ایست خاردار؛**

۲) مارجو به.

که به روك: گوندیکی کور دستانه به عسی کاولی کرد **نام روستایی در**
کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

کم بهند: ۱) پهتی دریزی سر برمه تالقه بوجرنی حمیوانی ره وک: ۲)

پشتین **۱) کمند: ۲) کمر بند.**

که به ند کیشان: بازی تدناف کیشان **بازی طناب کشی.**

که پ: ۱) بیقل، دم: ۲) بدی دهست: ۳) بری یدک دهست: ۴) پوکاوله،

چه میونله: ۵) فیز، ده عیه: ۶) بین ددان: ۷) دوندو تروپکی چیا **۱)**

بینی: ۲) کف دست: ۳) پریل کف دست: ۴) ام کردن: ۵) تکبر: ۶)

بی ددان: ۷) قله کوه.

که پتار: بناری چیای پر لهدار **دامنه کوه پر درخت.**

که پچه: نمسکوئی، کفچی گهوره، که و چیز **ملاعنه.**

که پر: خانوچکه‌ی له شول و قامیش **کبر، کازه.**

که پروک: ۱) که پری پچوک: ۲) بریتی له دنیا **۱) کبر کوچک: ۲) کنایه**
از دنیا.

که پروکه: ۱) که پروک: ۲) داره زای که پرسنی پر کردن: ۳)

تویزانکی شتنی ترشاوه: ۴) پتروکی سر برین **۱) کهر کوچک: ۲)**

داربست: ۳) کفک: ۴) خشک رسنه.

که پروکه بهستن: ۱) تویزانکه پهیدابون له سمرتر شاوه: ۲)

پتروبه ستی برین **۱) کفک زدن: ۲) خشک رسنه بستن زخم.**

که پره: ۱) پتروکی سر برین: ۲) ریخی به ریبی در اوی تو ندی

وشک و هق: ۳) تدختانی سر کیو **۱) خشک رسنه: ۲) سر گین یامال**

شدہ سفت: ۳) زمین مسطح بالای کوه.

که پره سه وزه: جیزیکی جو له که **از اعیاد یهود.**

که پره شیته: که پره سه وزه **نگا: که پره سه وزه.**

که پسونک: سیخور **سیخول، تشنی.**

که پسول: ده رمانی وردی ده بدرگ گیر او **کیسول دارو.**

که پسون: چه شنی، ترد قه **ترقه.**

که پک: ده ریبی جیانه بوجگه له هر شتی **دماغه.**

که پکان: لمو گوندانه کور دستانه که به عسی کاولیان کرد **روستایی**

در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.

که پکه: کمپک **دماغه.**

که بلمه: ۱) که بلمه: ۲) بریتی له مشته **۱) نگا: که بلمه: ۲) کنایه**

از جلق.

که بلمه کیش: که سی که به دهست خو ره حمه ده کا، که سی که

ده سی هر ده کا **جلق زن.**

که بلمه کیشان: دمه سی هر کردن **جلق زدن.**

که پلی گرتن: چه میونله تانان، پوکاوله تانان **۱) ام کردن،**

پنجه گذاشت.

که پن: ۱) بین ددان، دم به تال: ۲) ده نگی تاخافتی بین ددان **۱) بی**

کوینده ر: کام جنی **کجا؟**

کوینده ری: کام جنی **کجا؟**

کوینده ری: خد لکی کام جنی **کجایی هستی؟**

کوینک: کوینی چادر **پارچه سیاه چادر.**

کوینه: کام جنی **کجا؟**

کویو: تاویر، بدردی گلاره بوبگ **سنگ غلتان از کوه.**

کویسان: ۱) کوساران: ۲) کویستان **۱) کوهساران: ۲) سردسیر.**

کویو: بو کام جنی **به کجا؟**

کویی: ۱) کیوی: ۲) بریتی له هیچ نه زان **۱) کوه: ۲) کنایه از**

وحشی.

که: ۱) نه گذر: ۲) هدر دهمی: **(که تو هاتی من دیم): ۳) پاشگری**

دیاری کردن: (کوره که، نه و که): ۴) دی، تر: (نه و که، پیاویکی

که **۱) اگر: ۲) هر گاه: ۳) پسوند علامت معرفه: ۴) دیگر.**

کهار: ۱) کاریله: ۲) بزنی دوبهار دیتو، کو **۱) نوزادیز: ۲) دو**

دوساله.

کهانه: کون، کونه، کدون **کهنه.**

که باب: گوشتی بر ازتی **کتاب.**

که بایچی: گوشت بر زین **کبابیچی.**

که بایخانه: دوکانی که باب فروشی **کبابخانه.**

که بایه: ۱) بدری داریکه به قدری ده نکه نیسوت بود درمان ده بی: ۲) واروک

۱) کبابه دارویی: ۲) جوجه مرغ رشید.

که بایه چیزی: که بایه ده رمان **کبابه چیزی.**

که بابی: ۱) بدره نگی که باب، بونری ده لین: (تری که بابی): ۲)

گوشتنی که ده یکه نه که باب: ۳) که باب فروشی **۱) بدرنگ کتاب:**

۲) گوشت کبابی: ۳) کبابخانه.

که بات: بدری داریکه له جسنسی نارنج شینی نامال زه ردی قونجر قونجره

بو چیشت ده بی **نوعی نارنج.**

که باده: داریکی به زنجیره و که له زورخانه دا به کاری دینن **کیاده.**

که بار: ۱) نوبده: ۲) سرمه تای هر شتی: ۳) سه لای ملا له به دیانداق

۱) نوب: ۲) آغاز: ۳) مناجات سحری.

که بان: کابان **کدبانو.**

که بانو: کابان **کدبانو.**

که بانی: کابان **کدبانو.**

که بانیتی: کدیوانوی، زنی زور به مالداری **بسیار خانه داری،**

کدبانوی.

که بر: کبد، داریکی در کاویده، بدره که می له خمرده ده کا **درختی**

است.

که بس: ۱) ژیر خاک کردنی لکن بوزه گدا کسوتان: ۲) ره سچ دان و

شد کدت بون **۱) نهال کاشتن: ۲) مشقت کشیدن.**

که بلمه: ده رمانی هار دراو که ده کریته ده مدهو **داروی گرددخوارکی.**

که بوت: داریکی سه ختی جه نگله **درختی است جنگلی.**

که بوته: کابوک، کافوک، کوترباز **کبوتر.**

نمیتعیی کورده گلاش و کهپنهک) « حاجی قادر» **ف** بالاپوش نمدی.

کهپنهک کدال: سیسارگ **ف** کرکس.

کهپی: بیقل، دم، کهپی، کهپ **ف** بینی.

کهپی پان: (۱) بیقل فهنسی، کهپی پان: (۲) جوئی هنار **ف** بینی پهن: (۲) نوعی انار.

کهت: (۱) تختنی دارینی لمسه رتوستن: (۲) ده فری قول و دم والا بو جیگهی تاردي نامهوا: (۳) گیایه کی سی پهروی به پنجه. خوشنرین نالله بو حه بوانی گیاخور، ونجه: (۴) چاروکه: (۵) لای سرروی قول: (۶) ده فری لیواره شکاو: (۷) مروی لیوناتهوا: (۸) پارچه، پاز: (۹) تاک، تهنيا: (۱۰) بدزه میندا بهره و بو، کهوت: (۱۱) چادیری: (۱۲) زلام: (۱۳) بسره رهاتی ناخوش: (۱۴) بالنده یه کی گوشت خوش **ف** (۱) تختخواب چوبین: (۲) ظرف آرد نانوا: (۳) یونجه: (۴) شانه پوش زنانه: (۵) قسمت بالامي بازو: (۶) ظرف لبه شکسته: (۷) آدم لب شکری: (۸) قطعه: (۹) تاک: (۱۰) اقتاد: (۱۱) مراقبت: (۱۲) گنده: (۱۳) رویداد ناگوار: (۱۴) پرندهای حلال گوشت.

کهتابنی: بمرادشی **زیر و **ف**** سنگ زبرین آسیا.

کهتسه ری: بمرادشی سمه ره و **ف** سنگ زبرین آسیا.

کهتان: (۱) گیایه که زور بهرز ده بیشه و پر زهی وه ک ده زوی ده بی: (۲) قوماشیکی سیی تهنهک، (۳) پسان، قهتان **ف** (۱) گیاه کتان: (۲) پارچه کتانی: (۳) قطع شدن.

کهتاذن: پساندن، قهتاندن **ف** قطع کردن.

کهتان کهتنه: قامیکی گورانی **یه **ف**** آهنگی است.

کهتان و کدوان: کولله، قوماشی سیی دوری تختنی نوستن له ترسی پیشکه **ف** پشه بند.

کهتنه: (۱) هواي کهتان کهتمانه: (۲) ناوه بو زنان **ف** (۱) آهنگی است: (۲) نام زنانه.

کهتاني: (۱) جلکی کهتان: (۲) هر قوماشیکی ناسک: (۳) بادامی کاغذزی **ف** (۱) لباس از کتان: (۲) پارچه تازک: (۳) بادام کاغذی.

کهتبهسه: قول بهسته **ف** کت بسته.

کهتره: (۱) له کارکهتو: (۲) سست و گوئی نهدره به کار: (۳) عهی و عار: (۴) فر **ف** (۱) از کارافتاده: (۲) لاقدی: (۳) عیب: (۴) هجو.

کهتره خانه: تمدل خانه، جیگهی به خیوکردنی مروی له کارکهتو **ف** نوانخانه.

کهتره خدم: گوئی نهدره، کاریشت گوئی خدر **ف** لاقدی.

کهتره سیی: (۱) کاری کهتره، گوئی به کارندهان: (۲) قسمی بین مانای بین نامانچ **ف** (۱) لاقدی: (۲) سخن بیهوده، حرف بیخودی.

کهتری: کتری، کتلی **ف** کتری.

کهتك: (۱) هژیری ناو مه شکرمه قه: (۲) پشیله، کتک، ختک **ف** (۱) انجیر خشک در خیک: (۲) گر به.

کهت کهته: (۱) یه کهید که: (۲) پارچه پارچه **ف** (۱) یکی یکی: (۲) قطعه قطعه.

دندان: (۲) صدای سخن گفتن آدم بی دندان.

کهبو: کهپ، کهپو، بیقل، دم **ف** بینی.

کهبو: (۱) تهحف، قاف، قاپلکه سه: (۲) بیقل، دم، کهپ: (۳) پوکاوله،

چهمبوله: (۴) ددانی پیشین: (۵) پیری بین ددان **ف** (۱) جمجمه: (۲)

بینی: (۳) ام، پنجه گداشت: (۴) ددان پیشین: (۵) پیر بی دندان.

کهبوهرانی: بوزهران، قهبو زهران **ف** تکا: قهبو زهران **ف** (۲) ده نگده نگوزه نازه ناف **ف** (۱) شلوغی

جمعیت: (۲) همه و جنجال.

کهبوکره: بالنده به که واده زان که ده خوینی ده لی کبو **ف** برنده است.

کهبوگه: کهپ، لوت، بیقل، دفن **ف** بینی.

کهبول: بیقل، کهپ، کهپ، دم **ف** بینی.

کهبول: ناوشان، قهلا ندوش، قهونج **ف** میان کتف، قلمدوش.

کهبولک: (۱) کهپ: (۲) کهپول **ف** (۱) بینی: (۲) میانه کتف.

کهپوله: (۱) قهپوله، قهپوله: (۲) قاپلکه سه: (۳) پیمانه کوچك آسیابان: (۲) جمجمه.

کهپون: دمه لاسکه **ف** اداده اوردن به تمخر.

کهپوئی: کهپنی که دمه لاسکهی خه لک ده کانه وه **ف** کسی که ادای دیگران را درمی آورد.

کهپویی: کهپوله، بیقل، دم **ف** بینی.

کهپوله: کهپوله تاره پیوان، قهپوله **ف** پیمانه کوچک آسیابان.

کهپه: ده نگی ثاخافتی بی ددان **ف** صدای تکلم آدم بی دندان.

کهپه: (۱) کلوز کولوس، کهپی که ددانی پیشوی نیه: (۲) کهپ **ف** (۱)

کسی که دندان پیشین ندار: (۲) کهر، کازه.

کهپهز: هرچیایه ک تختایی لمسه رهه وی هدیه **ف** کوهی که بلندترین

قسمت آن مسطح باشد.

کهپهزه: مروی ره زاگران و خوینتال **ف** آدم بدترکیب و گرانجان.

کهپهک: (۱) تکولی دانه ویله لهدستارکراو: (۲) درشتی تاردي دایپراو، کرپک **ف** (۱) پوسته دانه آسی: (۲) نخاله.

کهپه کهپ: ده نگده نگی دمه بی ددان **ف** صدای دهان بی دندان.

کهپهلهک: کرمیکه به گیاوه ده نیشی په ز دهیخوا بی دهمی، گیاره **ف** کرمی است کشنده گوسفتان.

کهپهله کی: پمزی که گیا بری خوارده دام مبتلا به سه «کهپلهک».

کهپهن: (۱) کفن، کهپن: (۲) بالاپوش له بهرگنی په ستاوته، فده نجی **ف**

(۱) کفن: (۲) بالاپوش نمدی.

کهپه نک: فده نجی **ف** بالاپوش نمدی.

کهپه نکه: گهنم یا جو که تازه دی گول بکا: (ده کهپه نکه دایه) **ف** گندم

یا جو در شرف خوشه زدن.

کهپه نه: (۱) فده نجی: (۲) کهپه نه **ف** (۱) بالاپوش نمدی: (۲) گرد

داروی خوردنی.

کهپه نهه رهش: گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد **ف** از

روستاهای ویران شده کردستان تو سط بعشیان.

کهپه نهک: فده نجی: (له نقوشی غده ز لم چین و خدتا داماوه/کنی ده لی

- باقرقره؛ ۲) نام زنانه.
- کهنه تیبه: ۱) سمرده رانه به خستی سوْر؛ ۲) توسر اوی زور قدیم له بهد؛ ۳) دهسته یه ک له لاهشکر؛ ۴) سمردا آجری؛ ۵) کتیبه؛ ۶) گرهی از سپاه.
- کهنه تیر: داری بن شه غرہ که ده کهونه سمر پشتی باره بدرف جوب زیر بار گیاه.
- کهنه تیره: شیره‌ی وشكده بوی گوینی جه باری کثیرا.
- کهنه تیغه: پاساره، گوئی سوانه، سوانه له بام.
- کهنه تیکانی: قدمچان. گمه‌یده که به پیسخ بهرد ده کرنی بازی یه قل دوقل.
- کهچ: ۱) خوار، چهوت، خیج؛ ۲) دوت، کچ، قن، قیز؛ ۳) کچ؛ ۴) دختر.
- کهچان: ۱) وشهی دواندنی کچ به خوش‌ویستی؛ ۲) ناوی زنانه.
- خطاب دوستانه به دختر، دخترجان؛ ۲) نام زنانه.
- کهچه: بیانی، بیگانه، ناس نه کری ناشناس، بیگانه.
- کهچه: قرهچ کولی.
- کهچ: ۱) چهفت، حوار؛ ۲) دوت، کچ؛ ۳) لیوکهت؛ ۴) لیواره کدت.
- کچ؛ ۲) دختر؛ ۳) لب شکری؛ ۴) لبه شکسته.
- کهچاچاف: گلینه‌ی چاوه، بیبله‌ی چاوه مردمک جشم.
- کهچانی: ۱) کچانی؛ ۲) کچانه؛ ۳) پسر مقلد دختران؛ ۴) شایسته دختران، دخترانه.
- کهچایی: ۱) چهفتی؛ ۲) نازیکی: (نهم فالی به کهچایی هدیه)؛ ۳) کجی؛ ۴) ناهمواری.
- کهچ حملی: زدکچ بو زرباب دخترخوانه.
- کهچ خولق: ۱) روناخوش؛ ۲) ناکارخراب؛ ۳) اخمو؛ ۴) بداخلان.
- کهچ خولک: کهچ خولن نگا: کهچ خولق.
- کهچ چک: داری به کلکی سرقول کراو بو تراوا گویزتن فاشق.
- کهچ چکانی: کهنه‌شکی، کچینی، کون نه کراوی کچ دختر باکره.
- کهچ چکانی برن: کچینی نه هیشن فبرداشت بکارت.
- کهچ چکه: یه کنی له ثامر ازی به نایانه فیکی از ابزار بنایی.
- کهچ چکه قوله: به چکه بوچی هیشتا له پیستی ساوایی ده رته هاتگ فکله‌لیزک، نوزاد قوریانه.
- کهچو: وشهی دواندنی دوت، نهی کچ ای دختر.
- کهچوله: ژارماسی نگیاه زهر ماهی.
- کهچونه: بمردی ناگردان، کوچکار فسنگ اجاج.
- کهچه: ۱) تهحت، رایخ له بمرگنی پهستوا؛ ۲) فرهنجی بین قول؛ ۳) پیشگر بدواستا: کونه و بین پایه خ: (کهچه کهوش، کهچه بهزه، کهچه کلاو، کهچه دهوری)؛ ۴) حیوانی شاخ شکاوه؛ ۵) نمد زیراندار؛ ۶) کهنه، بالا پوش نمدی بین آستین؛ ۷) پیشوند به معنی فرسوده و بی ارزش؛ ۸) حیوان شاخ شکسته.
- کهچه ترین: روشكاو، به شه رماخراو؛ (جواییکم دایه و کهچه ترین کردا) فازرو رفته، شرمنده شده.
- کهنه تله: زمبیله‌ی له بیوش زنبیل حصیری.
- کهنه تله: کهنه تری، کتری فکتری.
- کهنه تن: ۱) به زه میندا به رسونه وه؛ ۲) سوکایه‌تی؛ ۳) کاری خراب؛ ۴) تازاوه؛ ۵) فریو؛ ۶) سوار بسوئی نیز له می، یه زین: ۷) پهنا بردن، وده غلیل بون فک؛ ۸) افتادن؛ ۹) اهانت؛ ۱۰) کار زشت؛ ۱۱) آشوب؛ ۱۲) فریب؛ ۱۳) پر بین نر بر ماده؛ ۱۴) پنهانه بند.
- کهنه پیکردن: ۱) فریدان؛ ۲) سوکایه‌تی به سه رهینان فک؛ ۳) فریب دادن؛ ۴) اهانت به کسی کردن.
- کهنه کردن: کاری زور خراب کردن فک کار زشت کردن.
- کهنه کن گیر: تازاوه چی فکته انگیز.
- کهنه کن گیران: تازاوه نانه وه فک آشو بگری.
- کهنه هله: پیکه له لیزدان فک گلاویز شدن.
- کهنه تو: ۱) کرد، بیلی که به دو کمس ده بیکشن له تدخنه تدخنه کردنی زدوی؛ ۲) تدخنه زمین بو جاندن فک؛ ۳) بیل دونفره کر دسازی؛ ۴) کرد کشاورزی، تاخته زمین.
- کهنه تو: ۱) بی هاوتا، تاقانه؛ ۲) ناوی پیاوانه؛ ۳) بی همتا؛ ۴) نام مردانه.
- کهنه تو: ختم تمره، ناویاره، ناویگر دادن فک آبکردن.
- کهنه توان: چاوهیر، چاوه دیر فک مراقب.
- کهنه توانه: چاوه دیری فک مراقبت.
- کهنه توانی: چاوه دیری کردن فک مراقبت، مواظبت.
- کهنه وجوت: تاک و جفت فک فرد و زوج.
- کهنه وجوتانی: تاقمانه جوت فک بازی تک یا جفت.
- کهنه توکلخت: ز به لاح، ترمه فک لندھور.
- کهنه تون: که به تند فک مکنند.
- کهنه توده: تمدمل و بیکاره فک شل و تنبیل، بیکاره.
- کهنه توده‌ی: تمده‌لی، بیکاره‌ی، خویریده‌تی فک سُستی، شلی، تنبیل، بیکارگی.
- کهنه ته: ۱) لیوکهت؛ ۲) ده فری لاکت؛ ۳) حدوانی شاخ شکاوه؛ ۴) زوبه لاح؛ ۵) ده فری تاردي نانه‌وا؛ ۶) قوبیلی برنسج؛ ۷) جاری ده همچنینی په لکی توتون فک؛ ۸) لب شکری؛ ۹) ظرف لبه شکسته؛ ۱۰) حیوان شاخ شکسته؛ ۱۱) لندھور؛ ۱۲) ظرف آرد نانوا؛ ۱۳) ده بخت، کته؛ ۱۴) چیدن دوباره برگ توتون.
- کهنه تهلاو: قوبیلی، قوبیلی فک دمچخت، کته.
- کهنه تمن: ۱) کهسان؛ ۲) دهست به ستر اوی بین ده سه لات فک؛ ۳) نگا: کهدان؛ ۴) دست بسته درمانده.
- کهنه ته: قدهی ولاخی به راز سرفه چهار بیان.
- کهنه تی: ۱) پهراوی لیواره؛ ۲) نیوان تی کهونه لیو؛ ۳) تاقانه بی، بین ونه بی؛ ۴) به زه میندا به رسونه وه؛ ۵) له کاره که وتو؛ ۶) نابوئ بُوگ؛ ۷) قهنتی، کورکور فک؛ ۸) شکستگی لبه؛ ۹) لب شکری بودن؛ ۱۰) بی همتای؛ ۱۱) افتاده؛ ۱۲) از کار افتاده؛ ۱۳) ورشکست شده؛ ۱۴) مرغ سنگخواره، باقرقره.
- کهنه تی: ۱) قهنتی، کورکور؛ ۲) ناوی بو زنان فک؛ ۳) مرغ سنگخواره.

که حلان: نسبی حدود اسب نجیب.

که حیل: که حلان اسب نجیب.

که خس: کخس، خزک، خسکه پیاز ریز کاشتنی.

کده: ۱) پارچه داریک؛ ۲) بدھرہ زمین؛ ۳) زه حمدت کیشان ۱) یک

تکه جوب؛ ۲) بھرہ زمین؛ ۳) رنج و زحمت.

کده: ۱) کادین؛ ۲) کدو ۱) کاهدان؛ ۲) کدو.

کده دون: چدره‌ی ناوف سبوی کوچک.

کده دوینک: کدون سبوی کوچک.

کده: ۱) نداناپا، پیگانه، غموداره؛ ۲) کوری چکوله ۱) ناشناس؛

۲) پسر بچه.

کده در: که سیدن، مهینه‌ت، خم غم، اندوه.

کده ده: نه خوشیه کی مالاته که له سرمان توشی دیت از بیماریهای

دامی.

کده دی: حمامیه‌ت، رام، فیر بوی مال، کدی اهلی، رام شده.

کده دینک: ۱) کدون؛ ۲) کوپله ۱) سبوی کوچک؛ ۲) خمچه.

کده دینه: شمر بدمی سواله‌ت لیوان سفالین.

کده: ۱) نیوه‌ی جیا، لوت؛ ۲) پارچه، پا؛ ۳) پاشگری بدواتا: پیک‌هینه‌ر:

(کارکه‌ر)؛ ۴) کومه‌لی دابر او له گله؛ ۵) قدر، قدرد، وام، وا؛ ۶)

باره بدری به زه زدن، گوپریز؛ ۷) بریتی له ده بندگ و نه فام؛ ۸) شوی

گامیش؛ ۹) جوری حیوانی چیا؛ ۱۰) هیچ نهیس، گوی کپ؛ ۱۱)

زه لام، قبه: (کهرمیش، کهرموز)؛ ۱۲) دیوی تدفی جگ؛ ۱۳)

چمداو، خواره‌وه بُوگ؛ ۱۴) هددا، نوقره ۱) شقه، نیمه؛ ۲) پاره،

تکه؛ ۳) پسوند فاعلی، کننه؛ ۴) جمع جداشه از گله؛ ۵) وام؛ ۶)

خر؛ ۷) کتابه از نفهم؛ ۸) گاویش نر؛ ۹) کل شکار؛ ۱۰) ناشو؛

۱۱) گنده، بزرگ؛ ۱۲) یکی از جهات قاب؛ ۱۳) خمیده؛ ۱۴) آرام و

قرار.

که ره؛ ۱) گوئی کپ؛ ۲) تیر، خهست ۱) ناشنوا؛ ۲) غلیظ.

که رهرا: ۱) رشک؛ ۲) برد، کوچک، تدوون ۱) رشک؛ ۲) سنگ.

که رهرا: گاشه برد، تله سنه‌نگ، بردی زل سنگ بزرگ.

که راخ: ۱) قه راخ، رهخ؛ ۲) که سنتی که به سمر به شکردنی ناوارده‌گا،

میراوه ۱) کنار؛ ۲) میراب.

که راس: کراس، گجی، کرواس ۱) پیراهن.

که رافی: تینگی زور که پیاو بخاته گیانه لاؤه ۱) تشنگی کشنده.

که رافقی: کملک ۱) مرغ سقا، پلیکان.

که راک: همویرده، بالندیده که له چیشکه گموده تره ۱) پرنده‌ای است

بزرگتر از گنجشک.

که راکه: کمراک ۱) نگا: کمراک.

که راکی: ساغ و پته، دور له نه خوشی واتا: وک گاشه برد وایه ۱)

صحیح و سالم.

که رامات: کاری عاجیاتی پیاوانی خوا: (کدش و که راماتی هدیه) ۱)

کرامات اولیا.

که رامه ت: ۱) که رامات؛ ۲) بُوژانه‌وه گیاو گول و شینکه ۱)

که چه چی: که رگن ده بستیوی و ده یکانه ته حت و فمره نجیف ندمال.

که چه ر: ۱) سهربین؛ ۲) توک له سهربوریو ۱) کل؛ ۲) سرطاس.

که چه ری: ۱) نه خوشی سهربینداری؛ ۲) سهربین توکی ۱) کلی؛ ۲) طاسی.

که چه شاخ: ساختاری که شاخیکی شکایتی ۱) دام یک شاخ شکسته.

که چه دل: که چه ر ۱) نگا: که چه ر.

که چه لان: هو زنکی کورده له کوردستانی به رده ستی ترکان ۱) از

طوابیف بزرگ گرد در ترکیه.

که چه لوك: ۱) چیشتیکه له ساور و نیسل چی دهی؛ ۲) سیسار گه

که چه نه ۱) آشی است که از بلغور و عدس می‌سازند؛ ۲)

کرکس.

که چه لوگویی: که چه لی نه او و که چه ل و به کریز ۱) کاملاً کچل.

که چه له: نافره تی کچم ۱) زن کچل.

که چه له: چوچک بالندیه که توکه مرداری و دراندوه و تازه توکی لی

دینه و ۱) جوجه کرک ریخته تازه پر درآورده.

که چه له لک: ۱) کدمیک که چه ل بُوگ؛ ۲) کوره که چه له مانی

چبر و کان؛ ۳) بالنداریکی لاشه خوره له خمرنل ده کا ۱) اندکی

کچل شده؛ ۲) پسرک کچل انسانهای کودکان؛ ۳) از انواع

لاسخور.

که چه له لی: که چه لی، توشی نه خوشی که چه لی هاتن ۱) کچلی.

که چه لی: گوندیکی کوره ستانه به عسی کاولی کرد ۱) نام روستایی در

کرده است که توسط بعثان و بیران شد.

که چه لی: که چه ری ۱) نگا: که چه ری.

که چه لی خواشوکور: نه که چه له هر ته وقه سری که چه له موی

لا جانگ و کاکولی هدیه ۱) کسی که فقط وسط سرش کچل باشد.

که چه لی گشته کی: نه که سهی خدیک موي ماوه له بن کلاوه

دری ده خافت آن که فقط دور سرس مو دارد.

که چه لی گه رگه ری: که چه لوگویی ۱) کاملاً کچل.

که چی: ۱) خواری، چهوتی؛ ۲) ده گل ثمهو شا: (من چاکم کرد که چی

نهو خراپه ده باره کردم؛ ۳) مه بهست چیده؟: (نم قسمت کرد

که چی؟؛ ۴) خواره و بو، چه فمه و بو: (بسه سهروم و بو که رأس و

سرکش و بدرزی، که چی لهرزی / که فرقیشم بگاته ناسمان به ندهی قه دی یارم) «نالی»؛ ۵) که چک، قاشوخ؛ ۶) تو خواری ۱)

کچی؛ ۷) با اینهمه، درنتیجه؛ ۸) منظور چیست؟، که چی؟؛ ۹) کچ

شد، خم شد؛ ۱۰) قاشق؛ ۱۱) تو کچ هستی.

که چیچ: ۱) جیگه چینه کردنی بالندیه مالی؛ ۲) چینه،

دان هله لگر ته وهی مهل ۱) جای چینه کردن مرغ؛ ۲) چینه کردن

مُرغ.

که چیلوک: کچوله، کیزی بیچکه لانه ۱) دختر کوچولو.

که چین: هیشتا هم رکچ هنوز باکره.

که چینی: کچینی، خوینی نیشانه کون نه کراوی ۱) خون بکارت.

- مارمولک.
که‌پهسه: خمده‌گرو، قمعموکه، سه‌مازه له **ن** جلیاشه.
که‌ریچ: که‌ریچ، خشت **ن** خشت.
- که‌رت: ۱) دوبارجه: ۲) پارچه: ۳) برئی له پهز: ۴) تیخی دهم لئی په‌ریو؛
۵) چاره‌گ، له‌چوارپاژ پاژیک **ن** ۱) دونس: ۲) باره، قطعه: ۳) قسمتی
از گله: ۴) تیغ لب پریده: ۴) یک چهارم، چارک.
- که‌رتال: گیایه کی به‌درکه و له که‌نگر ده کاف گیاهی است شبیه کنگر.
که‌رتال: چه نهبازی قسه‌بی تام **ن** وراچ.
- که‌ترینه: ۱) بریشی له سدر بدره درووه‌ی زور رزد: ۲) بریشی له
دواهین کایه‌ی جو‌راوبازی **ن** ۱) کتابه از سر بالایی سخت: ۲) کتابه
از آخرین دور جوراب بازی.
- که‌رتك: که‌رت **ن** نگا: که‌رت.
- که‌رتكین: په‌رینی لیواره‌ی تیخ **ن** لب پرشدن تیغ.
که‌رتل: که‌رت، که‌رتك **ن** نگا: که‌رت.
- که‌رتلاندن: پارچه‌پارچه کردن **ن** قطعه‌قطعه کردن.
- که‌رتو: کردی، ورج و لوتو **ن** گرازکشاورزی.
که‌رتو به: که‌رتو قل، سیفمه‌زه مینه، په‌تاته **ن** سیب‌زمینی.
- که‌رتوول: په‌تاته، سیفمه‌زه مینه، که‌رتو به **ن** سیب‌زمینی.
- که‌رته: دسته‌به‌زیک پیکده، که‌رته‌مهز **ن** گله کم عدد.
- که‌رته: په‌ری گیایه که له خدیار ده چنی و زور ناله **ن** نوعی خیارکوهی
تلخ.
- که‌رته‌شی: گیایه کی به‌درکی سدرخزه **ن** گیاهی است خاردار و سرگرد.
که‌رته‌ک: ۱) پارچه‌یده: ۲) زور، گه‌لیک **ن** ۱) یک قطعه: ۲) بسیاری.
- که‌رته‌مل: به‌شیکی زور له هدرشتنی **ن** قسمت اعظم از هر چیز
که‌رته‌له‌ز: یه‌کسمی کزو بی‌هیز **ن** سور لاغر مردنی.
- که‌رته‌ول: گیایه کی به‌رهه‌له‌ای له گوگم نه کاف گیاهی است.
- که‌رته‌ینه: داوی جال جالوکه **ن** تار عنکبوت.
- که‌رجه: کنه، جانه و رتکه به‌مالاتمه ده نوسی و بوره **ن** از حشرات
دامی، کنه.
- که‌رچل: تیکه‌لاؤ، تیکدراو **ن** بهم زده، آمیخته.
- که‌رچلان: که‌رچل **ن** نگا: که‌رچل.
- که‌رچلاندن: تیکه‌لدان، تیکدان، تیکدان **ن** بهم زدن، بهم آمیختن.
- که‌رچلی: تیکدراو، تیکه‌لاؤ و کراو **ن** بهم زده، آمیخته.
- که‌رچلین: که‌رچلان **ن** بهم زده، آمیخته.
- که‌رچوقه: شه‌راتی، نه‌گونجاو **ن** سیزه‌جو، ناهنجار.
- که‌رچه‌ک: پیلاوی خوار و خیچ و دراوا **ن** کفش زوار در رفته.
- که‌رچیچه‌ک: جو‌ری داری چه‌نگله **ن** از درختان جنگلی.
- که‌رخ: ۱) ده‌نگ نوسان، ده‌نگ که‌تن: ۲) سنُور، کوشمن: ۳)
جئ دروینه‌ی پاله له روزنیکدا: ۴) ده فری سواله‌تی قفووزه‌لئی نیشتو: ۵)
تازیو، سر: ۶) شوین، شوب: ۷) له‌یدرچاوه‌کوتون، بیزاری: ۸) نالی، لا
۹) صدا‌گرفتکی: ۲) مرز: ۳) درویده یک دروگر در روز: ۴) طرف
سفالین کهنه خزه‌گرفته: ۵) سر، کرخ: ۶) رد، اثر: ۷) بیزاری: ۸)
- کرامات: ۲) دوباره جان گرفتن **ن** گل و گیاه.
که‌ران: ۱) کوتکی زلی بمدرسکاندن: ۲) قرتان **ن** ۱) پنک بزرگ سنگ
شکن: ۲) گُستن.
- که‌راناباگاو: جو‌بنیکه **ن** دشنامی است.
- که‌رانبه‌ر: وسکه که‌نگری پاپده‌له. قانگه‌لاشک **ن** کنگر خشک
بادبرده.
- که‌راندش: ۱) راکیشان به زه‌ویدا: ۲) کیشان به تمراز واق **ن** دراز
کشیدن: ۲) وزن کردن.
- که‌راندن: قرتاندن، کرباندن **ن** گُستن، پاره کردن.
- که‌رانه: ۱) پاره‌یتی که به‌شیمان له سهودا به فروشیاری نهاده تا لیی
ورگریته‌وه: ۲) خاوه: ۳) باجی که به‌رانبه‌ر به هر باره به‌ری
ده‌ستیندری: ۴) ودک کمر **ن** پول پشیمانی از معامله: ۲) باج
سیبل: ۳) باج سرانه بار باران: ۴) خرمانند.
- که‌رانه: ۱) نه‌نگراو، ده‌ولمه‌من: ۲) لوسه، ملغه، باری، نویل **ن**
ثروتمند: ۲) اهرم.
- که‌راو: باره، فایده **ن** بهره، فایده.
- که‌راوی: که‌لک، که‌رافی، مدلیکی ناوی زله **ن** مرغ سقا، پلیکان.
- که‌رایه‌تی: کاری نه‌محمده قاته **ن** روش احمقانه.
- که‌رب: ۱) ده‌ردو خم: ۲) بیزرو، مه‌گیرانی **ن** ۱) غم و غصه: ۲) ویار.
- که‌ربا: بیزگ، مه‌گیرانی، بیزوات و بیار.
- که‌رباف: دژوینیکه وانا: کورکه‌رف **ن** فحش به معنی گره خر.
- که‌رباندن: بیز و کردن **ن** ویار کردن.
- که‌ربایه‌ی: بیزگ، مه‌گیرانی **ن** ویار.
- که‌ربایی: که‌ربایه‌ی، بیزوات و بیار.
- که‌ربلی: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **ن** نام روستایی در
کردستان که توسط بعشیان ویران شد.
- که‌ربوکی: همه‌یشنه دژو خه‌مبار **ن** همواره اندوهگین.
- که‌ربوون: ۱) بی‌داغرتن له‌سدر کارو قسه‌ی بی‌بایه‌خ: ۲) توره بونی
بی‌نالانه **ن** ۱) خرشن: ۲) لجاجت کردن.
- که‌ربوون: ۱) کپ‌بونی گوئی: ۲) سورانی زور به‌لسدزی مزراح: (وا
ده‌سوری که‌رده‌بی) **ن** ۱) کرشدن: ۲) چرخش با شتاب گردن.
که‌ربونه‌کی: همه‌یشنه دژو خه‌مبار بون **ن** همواره اندوهگین بودن.
- که‌ربه‌تین: گازی بزمارکیشانه و **ن** آنبر میخ بیرون کشیدن.
- که‌ربه‌ش: دریکه که‌ردی لئی ده کاف خاربینی است.
- که‌ربه‌لا: نمو جیگدی نیمام حوسینی لئی کوژرا، شاریکه له عیراق **ن**
کر بلای حسینی.
- که‌ربال: شروش‌رول، قه‌ربال، جلک‌قه‌تیای **ن** زنده‌بوش.
- که‌ربت: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **ن** نام روستایی در
کردستان که توسط بعشیان ویران شد.
- که‌ربوچ: خشت **ن** خشت.
- که‌ربه: به‌ربه‌ندی ناوی به‌ندی ناوی **ن** سد.
- که‌ربه‌زه: جو‌ری مارمیلکه‌ی دریزه که ره‌نگ‌ده گوزی **ن** نوعی

که رسالا: گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد [۱] از روستاهای ویران شده کردستان توسط بعثیان.

که رسته: ۱) نه سیاپاتی که شتیکی لئی دروست بی؛ ۲) تامرازی شت دروست کردن [۱] مواد اولیه؛ ۲) ابزار.

که رسیل: تهرسه قول، قدرسه قول [۱] مدفعه الاغ.

که رسمه: ره گیکه له که پوی که داده بیرون [۱] رگی در بینی الاغ که آن را قطع می کنند.

که رسونه: ته باله کیو یله [۱] تا باله دشته.

که رسنه: که رسنه [۱] نگا: کمرسته.

که رسه پ: سهوزیه که ده چیندری، که رهوف [۱] کرفس.

که رسه ر: ۱) مزراح؛ ۲) جوئی مراوی [۱] گردن؛ ۲) نوعی مرغابی.

که رسه ره: ۱) جوئی مراوی؛ ۲) قورقوه، مزراحتی ناوکول در او [۱] نوعی مرغابی؛ ۲) گردنای توخالی شده.

که رسه ک: سنده، کلوخاکی زل [۱] کلوخ بزرگ.

که رسه گ: ۱) که رسه ک؛ ۲) بریتی له پدیده من گیلی بهدل لمسه رهوش [۱] کلوخ بزرگ؛ ۲) کنایه از به ظاهر کودن تودار.

که رسین: وشك بوته وه، مه مین [۱] خشک شدن.

که رش: کرش، عور [۱] شکمبه.

که رشین: ۱) زگ رل؛ ۲) بریتی له سهیدی به درو [۱] شکم گنده؛ ۲) کنایه از سید دروغین.

که رفتمن: بیزهستان له خواردیکه [۱] دل به هم آمدن از خوراکی.

که رک: ۱) لدت، پارچه؛ ۲) کمرتهدز؛ ۳) عبایی بی قول [۱] قطعه، پاره؛ ۲) قسمتی از گله؛ ۳) عبایی بی آستین.

که رک: ۱) خرچه، قدره خرچه؛ ۲) کوتمه‌لی کمر لمدار بو باز به سهداها ویشن؛ ۳) هنجیری کال؛ ۴) برینگ [۱] خربزه کال؛ ۲) خرک؛ ۳) انجیر کال؛ ۴) دوکاره.

که رکدن: ۱) لدت کردن؛ ۲) فریدان، خه له تاندن [۱] پاره کردن؛ ۲) فریب دادن.

که رکردن: ۱) گوئی کپ کردن؛ ۲) خهست کردنوهی تراو؛ (به فراوی که ربگه وه)؛ ۳) داکوتانی گیز گیزه جوئی که ده نگی ببری [۱] ناشنا کردن؛ ۲) غلیظ کردن آبکی؛ ۳) چرخاندن سریع گردنای توخالی طوری که صدای آن بخوابد.

که رکرن: ۱) که رکردن؛ ۲) قمزکردن، وام و مرگتن [۱] نگا:

که رکردن: ۱) گهنه؛ ۲) دام گرفتن.

که رکنچ: قرزا نگ، قرزال [۱] خرچنگ.

که رکوت: گوگرد کازنایه کی زرده و زو تاگر ده با [۱] عنصر گوگرد.

که رکوتی: شیویکه له گهنه کوتاوا دروست ده بی [۱] آشی است.

که رکوز: زاله، رول، روک [۱] خر زهره.

که رکوزه: که رکنچن، که رکنچن [۱] گیاهی است.

که رکوش: جوئی تری نه باش: (نمز قوربانو به شوتو/ زه زک دانی زکه رکوشو/ تولی نه بوده موشو) «شیعریکی نه ناسراو» [۱] نوعی انگور نامرغوب.

طرف، نزد.

که رخانه: ۱) کاتی بدرد لی هله لکه ندن؛ ۲) چاله به فر؛ ۳) جوننه خانه [۱] معدن سنگ؛ ۲) برف ابیار؛ ۳) فاحش خانه.

که رخانه چچی: ده دیت، گهاد، قورمساخ [۱] دیوس.

که رخبوون: ۱) تهزین، سریوون؛ ۲) ده نگ که تن؛ ۳) جازیوون، بیزاربوون [۱] کر خیدن، کرخ شدن؛ ۲) صد اگرفن؛ ۳) بیزارشدن.

که رخنچنکینه: گیا به که [۱] گیاهی است.

که رخو: قه رغو، جوئه قامیشیکه بلوری لئی چتی ده کهن [۱] نوعی نی کلفت.

که رخور: چله لک، نهوسن، چلیس [۱] شکمو.

که رخول: شیلاقد، جوئی مزره قی بی تumentه به مقامجی ایندان ده سوری [۱] گردنای بی نوک آهن که با تازیانه زدن می چرخد.

که رخه پ: رزیو له بیر کونی [۱] بوسیده از که هنگی.

که رخه س: کاری هیچ و پوچ و بی فایده: (نموده تهی که می که رخه سه کار نیه) [۱] کار بیهوده.

که رخه سیمال: له کار که وته، بکیر نه هاتی [۱] از کارافتاده.

که رخه سین: بریتی له که سین که کاری هیچ و پوچ ده کا [۱] کنایه از کسی که کارهای بیهوده می کند.

که رخه خک: به سرمه کدا کوماک او اف ابرهم اینارشدہ.

که رخین: که رخ بون [۱] نگا: کرخ بون.

که رد: ۱) ته خته زه وی یو چاندن؛ ۲) کاری را بردی کردن، کردی [۱] کرد کشاورزی؛ ۲) انجام داد.

که رد ار: چار ویدار، خمر به نده [۱] چار وادار.

که رد رن: که رخنچنکینه [۱] گیاهی است.

که رد ز: سیرمه خور، درزی خویزیله: (تو شیخی حیله سازی قومار بازی که رد ز) «مه سیل»؛ ۲) گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد [۱] دلمدردز؛ ۲) از روستاهای ویران شده کردستان توسط بعثیان.

که رد و: ۱) که رد، ته خته زه وی؛ ۲) کردی دیر او هله لدان؛ ۳) گیای کارد و [۱] کرد کشاورزی؛ ۲) گراز کشاورزی؛ ۳) گیاه «کاردو».

که رد و کیش: کرد و کیش [۱] کسی که گراز کشاورزی می کشد.

که رد ده: کرده، کردن به همه مومنان کارانی وه [۱] کردن.

که رزه: زه وینی پر له برد، بدرده لان [۱] زمین سنگلاخ.

که رزک: ۱) گهنه، کمرجه؛ ۲) بریتی له مرزوی زور روزن [۱] گند؛ ۲) کنایه از آدم پسیار دروغگو.

که رززور: لمو گوندانه کوردستانه که به عسی کاولیان کرد [۱] روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.

که رز زین: ۱) قدرسین، له سه رمان ناره حهت بون؛ ۲) به ستد لک [۱] لرزیدن از سرما؛ ۲) یخندان.

که رز ای: کاری زور گران [۱] کار بسیار دشوار.

که رز نگ: قرزا نگ، قرزال [۱] خرچنگ.

که رزه: کمرجه، گهنه [۱] کنه.

که رمجنین: ۱) کرمدریزی؛ ۲) بریتی له زورچه پلی و گدماری **(۱)**
کرم ریختن؛ ۲) کنایه از آلودگی بسیار.

که رمژین: کرمجن **[۱]** کرمو.

که رمشین: قرمچین **[۱]** نگا: قرمچین.

که رمک: کرمی. کرم لی دراو **[۱]** کرمو.

که رمندار: ۱) به خشینی خاوه ده سلاط؛ ۲) ناوی گوندیکه له کوردستان **[۱]** بخشش صاحب قدرت؛ ۲) نام روستایی در کردستان.

که رموتان: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **[۱]** نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

که رموز: میشیکی چزو داری در شته به مالاتمه ددها، شینه موْزه **[۱]** نوعی مگس درشت نیشدار.

که رمه: ریخی بدربی دراوی رهق هلاتگ، که مره، که پره **[۱]** سرگین پامال شده خشک و سفت.

که رمه زین: کرمزن **[۱]** نگا: قرمچین.

که رمه لیس: میخوش، ترش و شیرین **[۱]** ترش و شیرین.

که رمیش: ۱) میشی درشت؛ ۲) نیری میشه نگوین **[۱]** خرمگس؛ ۲) زبیور عسل نر.

که رنگ: قورینگ، بالداریکه **[۱]** پرنده ای است.

که رو: ۱) کول، نمدی، نهبر؛ ۲) بکا؛ ۳) بریتی له پیاوی بی ناوون؛ ۴) سوکه لنه ناوی کریم **[۱]** کند؛ ۲) بکند؛ ۳) کنایه از احمق؛ ۴) مخفف کریم، نام مردانه.

که رو: ۱) جال جالوکه؛ ۲) داوی جال جالوکه **[۱]** عنکبوت؛ ۲) تار عنکبوت.

که رو: گوندیک له کوردستان که به عسی به بومبای شیمیابی خدکیان کوشته و پاشان کاولیان کردوه **[۱]** روستایی در کردستان که مردمش توسط بعثیان یا بمب شیمیابی قتل عام شده و سپس ویران گشته است.

که رو: ۱) برش، تویز الکی شین که له نانی کون ده نیشی؛ ۲) تویز الکی ترشاوه **[۱]** کفک نان، کیک نان؛ ۲) کفک.

که رو: کهربا، بیزو، مه گیرانی، کهرب **[۱]** ویار.

که رو اوی: برش هله لیناوه **[۱]** کفک زده.

که رو ای: مه گیرانی، بیزو، بیزگ **[۱]** ویار.

که رو ز: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **[۱]** نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

که رو شک: خدروی، کدروی **[۱]** خرگوش.

که رو قه: کریوه، به فری ورد بد بیوه **[۱]** کولاک.

که رو که: حول و گیلوکه **[۱]** هالو.

که رو لال: کمسنی که نه ده توانی بیسینی نه ده توانی قسه بکا **[۱]** کرو لال.

که رو له: که ره واله، هه ویرده **[۱]** بلدرچین.

که رو ن: نالودار **[۱]** نگا: نالودار.

که رو هسته ک: که رتینه، هه و رازی دزوار **[۱]** سر بالایی سخت.

که رکوُقی: که ره کبوی، گونه که رف **[۱]** گورخر.

که رکوک: شاریکه له کوردستان **[۱]** شهری در کردستان.

که رکول: ۱) جاش، جاشک، ده حشک؛ ۲) گیاهی که سرخری به در کده:

۳) گیاهی که له تبری که مساو هدلز **[۱]** کره خر؛ ۲) گیاهی است

خاردار؛ ۳) گیاهی است از تیره آنجدان.

که رکول و بارسوک: بریتی له فهقیری ناسوده **[۱]** کنایه از ندار آسوده دل.

که رکه: جزیره ناسایی **[۱]** شبجه زیره.

که رکه ریک: کر کر و که **[۱]** غضروف.

که رکی: که ره کی، که رانه **[۱]** ابلهانه.

که رکی: میوندی که له شیر، مامر، مریشک **[۱]** مرغ خانگی، ماکیان.

که رکیت: شدی پوکوت، خدپه **[۱]** دفته، شانه پودکوبی.

که رکی فاتعنی: نازیلوکه **[۱]** آخوندک.

که رگ: کارکی، مامر **[۱]** مرغ خانگی.

که رگسایی: مریشکی رهش که ده لین و دمی باش نیه **[۱]** مرغ خانگی

سیاه که گویند شوم است.

که رگاکوره: بریتی له کموسکه، زور کم **[۱]** کنایه از بسیار انداک.

که رگامیسری: به قله موت، عده له شیش، بو قله، قله مونه **[۱]** بو قلمون.

که رگان: ۱) ده فری تری تیداگو شین؛ ۲) گوشکه بودشاوکردن **[۱]**

ظرف جای آبگیری انگور؛ ۲) عصاری.

که رگراف: زه وینی سنی لای ناو بی و لا یاه کی و شکانی **[۱]** شبجه زیره.

که رگو: خدروی، کدوشک **[۱]** خرگوش.

که رگوه: کدوشک **[۱]** خرگوش.

که رگه: ۱) ده سک؛ ۲) گوشینگه هه نگو؛ ۳) مامر **[۱]** دسته؛ ۲)

عصاری؛ ۳) مرغ خانگی.

که رگهداس: ده سکه داس، کلکمه داس **[۱]** دسته داس.

که رگه دهن: جانه وریکی زور زله شاخی لسمر که پوی هدیه بیستیان

ده کرده سیدر بو شره شیر **[۱]** کر گدن.

که رگه دهنگ: که رگه دهن **[۱]** کر گدن.

که رگه دز: سیسارگ، سیسارگه که چه له **[۱]** کر کس.

که رگه لاری: بالداریکه **[۱]** پرنده ایست.

که رگی: کارکی، مامر **[۱]** مرغ خانگی.

که رگی: کمسنی که نیلاقه فی کرده کاف **[۱]** کسی که با خر جماع کند.

که رله ورتن: ۱) شوانی که ران؛ ۲) بریتی له کمسنی کاری سوکو

بی بایی ده کا **[۱]** الاغ چران؛ ۲) کنایه از کسی که کار بی ارزش

کند.

که رم: کرم، کورم **[۱]** کرم.

که رمات: ۱) زور زیاد، زه حف؛ ۲) بو زانده وی شینایی، گه شه کردن؛ ۳)

و شیار کردن وی مدردم **[۱]** بسیار زیاد؛ ۲) دوباره جان گرفتن گل و

گیاه؛ ۳) بیدار کردن ملت.

که رمغ: گیاهی که گه لاده رزی به **[۱]** گیاهی برگ سوزنی است.

که رمجن: کرمی بون **[۱]** کرم.

کهره سپ: کرسه سپ **ف** کرفس.
 کهرهسته: کهرسته **ف** نگا: کهرسته.
 کهره سه: کهرسته **ف** نگا: کهرسته.
 کهره سیسه: کلوه به فری تنه نکی ورد، کهره **f** دانه برف ریز سبک.
 کهره شان: هدنگوینی رهش هد لکه راو **f** عسل سیاه رنگ.
 که ره شیر: دیقل، دیکل، کهره پاب **f** خروس.
 که ره شیل: کهره شیر، دیکل **f** خروس.
 که ره فتو: نهشکه و تیکه له کورستان ناسهواری میزویی **f** تیدا **f** غاری
 در کرستان با آثار تاریخی.
 که ره فو: جوری هنجیر **f** نوعی انجیر.
 که ره ک: (۱) جوری پیشکهی ورد؛ (۲) فره نجی بی قول **f** (۱) نوعی پشه
 ریز؛ (۲) پالتوی نمدی بی آستین.
 که ره کولان: کمه کبوی **f** گورخر.
 که ره کوتنتی: گوئی بد ته اوی کب، زوزکر **f** به کلی ناشنوا.
 که ره کدره: بی هست و چرپد: (که ره که ره هاتن) **f** بی سرو صدا.
 که ره کی: کمانه، وده که ره **f** خرکی، خرصفتانه.
 که ره کیفه: (۱) کمزو، برش، که ره: (۲) دوکمی گیا **f** (۱) کفک؛ (۲) سپیدک
 گیاه.
 که ره کیفی: خدرگور، خمرگولک **f** گورخر.
 که ره کیوی: که ره کیفی **f** گورخر.
 که ره گا: (۱) جوانه گایه که سواری چیل ده بی؛ (۲) بریتی له زورداری
 زالم **f** (۱) گاو گشن؛ (۲) کنایه از زورگو.
 که ره گایی: زوری کردن له زه بون **f** زورگویی.
 که ره گوشه: نه خوشی گولی **f** بیماری جذام.
 که ره لیاس: جازیچی **f** جارچی، منادی.
 که ره م: (۱) به خشین، دانی بی قدره بسو؛ (۲) فایده، بهره: (جله کامن له
 که ره م که ره که ره **f**) (۱) بخشش؛ (۲) فایده.
 که ره مار: زه قمار، کوره مار **f** نوعی مار سمنی.
 که ره مدار: جوامیر **f** سخاوتمند.
 که ره مکار: جوامیر **f** سخاوتمند.
 که ره مکه: خرمودانیشه **f** بفرماشین.
 که ره نا: (۱) جوری شه بیوری زل؛ (۲) دوکلکنی سه ماوه، بوزی **f** (۱)
 کرنا؛ (۲) دودکش سماور.
 که ره نتو: (۱) جوری داسی دهم بیان؛ (۲) ناوی دی به که **f** (۱) نوعی داس
 لبه بین؛ (۲) نام دهی است.
 که ره نزد: جوانی سه بوزه نگ **f** گندمگون.
 که ره نسنو: که ره کوتنتی **f** ناشنوای کلی.
 که ره نگ: (۱) نیری میشه نگوین، کرمیش؛ (۲) که نگر **f** (۱)
 زنیور عسل نر؛ (۲) کنگر.
 که ره واله: (۱) بالداریکه له مراوی ده کا توژی دندوکی خواره له دماوان
 ده زی؛ (۲) بریتی له حوال و کم ناوه ز؛ (۳) هدویرده **f** (۱) کاروانک؛ (۲)
 کنایه از ساده لوح؛ (۳) بلدرچین.

که ره وه لینان: برش هه لینان، که ره اوی بون **f** کیک زدن.
 که ره وه لینان: که ره وه لینان **f** کیک زدن، کفك برآوردن.
 که روی: خدروی، که رو شک **f** خر گوش.
 که رو شک: کاروی، خه روی **f** خر گوش.
 که رو شکه خدو: سه رخدو سه و زه خه و خواب سبک.
 که رو شکه کردن: بز و تنسی سه و زه به ددم باوه **f** خرام سبزه از باد.
 که رو شکه کردن: پاشگری به واتا: نه نجامد هر: (کاره که ره بمی مشور خوره
 نه همی) (مسدله): (۱) دو نی قال نه کراو؛ (۲) کاورای بی ناوه؛ (میانی
 بوم و نان و که ره نایه بدر دهم / نیسته ش به بی مودا هنه مه منو نی نه و
 که ره (م) «شیخ زه زا»؛ (۴) بدرده لان **f** (۱) پسوند فاعلی؛ (۲) کره
 خوارکی؛ (۳) یارو خره؛ (۴) سنگلاخ.
 که ره: (۱) که ره برش؛ (۲) نازله لی گوئی کورت و لول؛ (۳) فرویه که له
 قده قامیش دا گهدم ده کری، قله ببر، قله فر؛ (۴) کلوه به فری وردی
 نه نکله؛ (۵) کاورای گوئی نه بیس؛ (۶) ناوجیه که له کورستان؛ (۷)
 هنجیری که ناگاو ده و هری **f** (۱) کفک؛ (۲) بز و گوسفند گوش کوتاه
 بر جسته؛ (۳) نوعی آغوز؛ (۴) دانه برف نازک و ریز؛ (۵) یارو کره؛ (۶)
 ناجیه ای در گرستان؛ (۷) انجیری که نارسیده می ریزد.
 که ره اتان: (۱) که ربون؛ (۲) چه قینی جگ، ته هاتن **f** (۱) نگا:
 که ربون؛ (۲) ایستاندن قاپ.
 که ره ب: جیوه داریکه و به قیمه ته **f** که ره با.
 که ره پاب: دیقل، دیکل **f** خروس.
 که ره به: که ره ب، کاره با **f** که ره با.
 که ره پو: (۱) روکیکه له قامیش ده کا به ریکی هدیه و دک و درده په مو؛ (۲)
 داری کونی رز بوق **f** (۱) نوعی نی که ثرش به ریزه پنه می ماند؛ (۲)
 کنده کنه و پوسیده.
 که ره پو: که ره پو **f** نگا: که ره پو.
 که ره پوسه: بریتی له بیری سه رسی کم فام **f** کنایه از بیر نفهم.
 که ره پویل: دارایی لمردگی جیماو، میرات، کله پو **f** ارت.
 که ره پویه: که ره پو **f** نگا: که ره پو.
 که ره پیاو: (۱) پیاوی زور نازل و ترس؛ (۲) پیاوی بی ناوه زو کم فام **f**
 شجاع و مهربه؛ (۲) احتم.
 که ره تات: جار، ده حفه، چهل **f** دفعه.
 که ره تاو: که ره تاویاوه که باش قال نه کراپن **f** کره ذوب شده.
 که ره تو: کردو، کم ردو، که ره تو **f** گراز کشاورزی.
 که ره ته: پانیه کیش، پارنه هله لکنیش **f** پاشنه کش.
 که ره جی: جوری به لمه سه رنار **f** قایق کرجی.
 که ره خنه: مه قاش، بولگ، ماشهی ناگر **f** آتش کاو.
 که ره دان: کوپله که ره تیکردن **f** ظرف کره.
 که ره ز: گیاهی که ده بکر زن ناویکی شیرنی هه یه **f** گیاهی است.
 که ره زه زی: زوره کی **f** زورکی.
 که ره سب: کرسه سب **f** کرفس.

(۱) کلوخ: (۲) شمش.
که سخ: (۱) کخن، خیسکه، خسکه؛ (۲) که زاخ [۱] پیاز کاشتنی؛ (۲)
هرس درخت.

که سخاندن: که زاختن [۱] هرس کردن.
که سداندن: هله لگرتی گوشت له بیسته دا بو زستان [۱] نگهداری
گوشت در چرم دیاغی شده برای زستان.
که سره وان: شده و هموري لیک هالاوی سدری خانمان [۱] روسربی
بافته خانها.

که سک: سهوز بدره نگی گیا [۱] سبزرنگ.
که سکاتی: سهوزابی دهشت و دهرف نمای سبز دشت.
که سکان: قزوغان [۱] نانکش.
که سکان کروز: ملیکی بچوکه، نهاده ای شلکه قهزوانه [۱] برنده ای
است کوچک.

که سکاوا: چیشتی سلق [۱] آش «سلق».
که سکو سور: (۱) کولکه زیرینه، په لکه زیرینه، په لکه زنگینه؛ (۲) سهوز و
سوری تیکلا [۱] رنگین کمان؛ (۲) سبز و سرخ با هم.
که سکو سور: که سکو سور [۱] نگا: که سکو سور.
که سکون: (۱) تیر، خهست: (ماستاوی که سکون مان خوارد، چایه کی
که سکون تیکه؛ (۲) چیزه توند: (سر کدیه کی که سکونه؛ (۳) بریتی
له ته زده مانع [۱] غلیظ، نقطه مقابل آبکی؛ (۲) تندزمه؛ (۳) کنایه از
دلخوش.

که سکویی: ره نگی نامال سهوز [۱] سبزفام، مایل به سبزی.
که سکه: (۱) شینکه بدهاران؛ (۲) بریتی له زئی زمان دریز [۱] سبزه
دهاران؛ (۲) کنایه از زن زبان دراز.

که سکه تاری: کسکی توخ [۱] سبز تیره.

که سکه زه لال: کسکی ناجو خ [۱] سبز روشن.

که سکس: بشیوی و هر که سه بو خوی: (شمه به که س که س) [۱]

هر کی هر کی، آشفته بازار.

که سکه سانی: (۱) کدس کم: (۲) تکاو کاری بیک هینان بو خزم و ناشنا

[۱] هر کی هر کی؛ (۲) پارتی بازی.

که سکه سور: کولکه زیرینه، په لکه زیرینه [۱] رنگین کمان.

که سکی: سهوزابی ره نگ [۱] سبزرنگ.

که سکین: (۱) که سکون؛ (۲) بریتی له پیاوی تونده میزاج [۱] نگا:

که سکون: (۲) کنایه از تندزماج.

که سکین: ره نگ سهوز [۱] سبزرنگ.

که سم: (۱) تهحر، سهرو سیما، بیچم، شکل؛ (۲) خزمی من [۱] ریخت،

قیافه؛ (۲) خویشاوند من.

که سموک: مرؤی همیشه ته نگه نه قدس و پشوپوار [۱] شخص مبتلا به

تنگی نفس، نفس تنگ.

که سمه: (۱) جوری نانی به رونی؛ (۲) خزمی منه؛ (۳) نه خوشیه کی که پوی

یه کسم؛ (۴) هدوای بد دشاو [۱] نوعی نان روغنی؛ (۲) خویشاوند

من است؛ (۳) نوعی بیماری بینی ستور؛ (۴) حلوای ساخته شده از

رده و سپی [۱] (۱) گوسفند سفید گوش قهوه ای؛ (۲) بز طوسی
پررنگ؛ (۳) بز و گوسفند سفیدو سیاه.

که زه وان: راهه وان [۱] کوه نورد.

که زی: که زو [۱] نگا: که زک.

که زی: (۱) ناوی زنانه، سوکه له ناوی که زال؛ (۲) دواندنی کیزی جوان
واتا: ده لامان [۱] (۱) نام زنانه؛ (۲) عزیزم، کلمه نوازش خانها.

که زین: ته نراوه له تاوریشم [۱] بافته شده از ابریشم.

که س: (۱) تاکی له بنیاده؛ (۲) خزم، خویش؛ (۳) سر برست.

که سا: (۱) کیسه ل، کیسو، کو سی؛ (۲) بریتی له کورته بندی قفل مواف [۱]
لاک پیش؛ (۲) کنایه از توپولی.

که ساپ: کو سی، زمه ندو دارستانی چو غور [۱] راه دشوار و جنگلی.

که سات: بی برهه، بی زه واج افنا کسداد، بی رونق.

که ساخ: (۱) که زاخ، په نزاوتون؛ (۲) جاش بالته،
عبدای قوله کمده گانه سمر زرانی [۱] هرس درخت؛ (۲) عبای کوتاه.

که ساخه: جاش بالته [۱] عبای کوتاه.

کساخ: که زاخ [۱] هرس درخت.

که ساس: (۱) که سات؛ (۲) حال پیرشان، بی سرمه و بدهه [۱] کسداد؛
(۲) پریشان حال.

که سافه دت: پیسی، چلکنی [۱] پلیدی.

که سان: (۱) خه نکان؛ (۲) خزمان؛ (۳) کسان، چلون؟ [۱] مردم؛ (۲)
خویشان؛ (۳) چگونه؟.

که ساندن: (۱) سر بری هشتی کردن، مشور لی خواردن؛ (۲) خاترجم کردن؛
(۳) گوشت و شک کردن و دهمه شکه کردن بو زستان [۱] سر برستی

کردن؛ (۲) اطمینان دادن؛ (۳) گوشت را برای زستان خشک و در مشک
کردن.

که سایه تی: خزمایه تی [۱] خویشاوندی.

که سب: کسب، کاسپی [۱] کسب.

که سپ: (۱) کسب؛ (۲) کو سپ؛ (۳) سدریان ته پانده وه [۱] کسب؛ (۲)
مانع سر راه؛ (۳) کو بیدن پشت بام با لگد.

که سپک: شه یاتانو که [۱] حلزمون.

که سپو: ده نکه خورما [۱] هسته خرما.

که سپه ر: (۱) چاوشین؛ (۲) چاواکال [۱] چشم سبز؛ (۲) چشم زرد.

که سپه ره: جوری ساچمه تنه نگی درشت [۱] نوعی ساچمه درشت برای
تفنگ ساچمه ای.

که ست: (۱) ناشیرین، نه جوان؛ (۲) کاری خراب [۱] بد گل؛ (۲) کار
زشت.

که ستانه: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد [۱] نام روستایی در
کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

که ستک: سنده [۱] کلوخ.

که ستور: جوری کوتاله [۱] نوعی قماش.

که ستنه ک: (۱) سنده؛ (۲) قورسه، ده قالب کراوی تونده وه بُوگ له کانزاف

شیره آنگور.

که‌سناو: سدرناو، نازناو **لقب**، کنیه.

که‌س نه‌بینه: گوربینه‌وی شت به بی‌دین **نادیده معاوضه** کردن.

که‌س نه‌دار: شتی که خله لکی تر تهیی **نادر**.

که‌س نه‌زان: (۱) نامه علوم؛ (۲) ناوی دی‌یه که؛ (۳) گوندیکی کوردستانه

به عسی کاولی کرد **(۱) مبهم؛ (۲) نام دهی است؛ (۳) نام روستایی در**

کردستان که توسط بعشان ویران شد.

که‌س نه‌ناس: ناتاشنا، غریره **ناشناس**.

که‌س نه‌ویست: خوبنال لای هدموکه‌س **کس نخواه**

که‌سوکار: خزم و قوم **قوم و خوش**.

که‌سد: کسا، کیسل **لاک پشت**.

که‌سها: پر زهی بنی سله لکه پیاز **ته پیاز**.

که‌سنه‌پشت: کسل، کیسل، کیسو **لاک پشت**.

که‌سنه‌خ: جوزی پالتاوی له خوری ده سکری خیزانی مال **نوعی**

پالتو پشمینه.

که‌سنه: خدم، خدافت **اندوه**.

که‌سنه‌رقدان: تاخ هله لکیشان **آه حسرت سرادن**.

که‌سنه‌ک: (۱) کدسته ک؛ (۲) قفل، گوله؛ (۳) نالقمریزی درگا **(۱) نگا**:

که‌سنه‌ک؛ (۲) قفل؛ (۳) جاقفلی در.

که‌سدل: کیسل، کمساف **لاک پشت**.

که‌سی: تاییدتی به بنیاده می: (که‌سی به هموانی نیه) **شخصی، ویژه**

شخص.

که‌سی: بنیاده میک **کسی**.

که‌سیتی: بون و هک بنیاده می ماقول، شه خسیت **شخصیت**.

که‌سیره: تغییرو لمسه رمان **کر خیده از سرما**.

که‌سیف: پس، چلکن **کثیف**.

که‌سین: (۱) کسان؛ کوسان؛ (۲) خوبی، شه خسی **(۱) چگونه؛ (۲)**

شخصی، خصوصی.

که‌ش: (۱) تمزایی زهی که ده خلی بی بروی، شهی عدرز؛ (زهیه که

که‌شی هدیه ده زوینن)؛ (۲) یله ههوری به مبارشت: (که‌ش ههوری کی

هینباو باری)؛ (۳) چیا، که‌ز؛ (۴) بن باخمل؛ (۵) نهستیره یه کی گمزوکه

رور به تیستکه؛ (۶) باوهش، نامیمن، سهر زان، کوش؛ (۷) تیکشانی تیر له

ناماچ؛ (۸) راکیشان؛ (۹) چلو تایه تی همها: (که‌ش گارمه)؛ (۱۰) کس،

بنیاده؛ (۱۱) نهوارچه زیاده جلدور دیدانه وده؛ (۱۲) ولسات و نازه لئی

نیز که بو توم لئی گرتنه و راده گیری **(۱) نم زمین که غله بر ویاند؛ (۲)**

قطلهه ابر برانده؛ (۳) کوه؛ (۴) زیر بغل؛ (۵) ستاره ایست درخشنان؛ (۶)

آغوش؛ (۷) انحراف تیر از هدف؛ (۸) کش از کشیدن، جاذبه؛ (۹) وضع

هو؛ (۱۰) کس، شخص؛ (۱۱) اضافه بارجهای که خیاط پس می دهد؛

(۱۲) حیوان نر که برای تخم کشی نگهداری می شود.

که‌شاکه‌ش: نیوان ناخوشی و زدن او چهقهه **کشاکش**.

که‌شان گه‌شان: داکشان به زه ویدا **کشان کشان**.

که‌شانی: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **نام روستایی در**

کردستان که توسط بعشان ویران شد.

که‌شاو: ناو لمزه‌وی نان بوناوه نیا **آیاری** قبل از شخم و بذرافشانی.

که‌شته‌نگ: ورزه **عصبانی**.

که‌شته: خانویکی ناسینین بادارینی زور فرهوان به سه دره ریاوه بون

سه فردا بار، گمیه، گامیه، یا پور **کشته**.

که‌شته‌فان: که‌شته ده ناژوی، پاپووه وان **ناختا**.

که‌شته‌گه‌ل: (۱) کاروانه که‌شته؛ (۲) هیزی ده ریاوه **(۱) کاروان**

که‌شته‌ها؛ (۲) نیر وی دریابی.

که‌شته‌لله: نسکوی **ملaque**.

که‌شته‌لله سه‌ره: (۱) کچکه قوله؛ (۲) سدرمازه له **(۱) پچه قور باعه**

توی پوسته؛ (۲) چلیا سه.

که‌شته‌وان: که‌شته فان **ناختا**.

که‌شته‌یه‌وان: که‌شته فان **ناختا**.

که‌شخه: ریک و جوان له برجاوه **خوش نمود**، شیک.

که‌شخه‌بی: (۱) ریکی و له برجاوه؛ (۲) برینتی له فیزو ده عیه **(۱)**

شیکی؛ (۲) کنایه از متکبر.

که‌شف: (۱) کراماتی شیخان؛ (۲) ناشکرا، خویا، کفس **(۱) کرامت**

اویا؛ (۲) آشکار، پیدا.

که‌شک: (۱) شیریزی به ته‌ری گوشراوی و شکدهه کراو؛ (۲) سبی؛ (۳)

کاسه‌ی زرانی؛ (۴) جومگه‌ی دهست و پا **(۱) کشک؛ (۲) سفید؛ (۳)**

کاسه‌ زانو؛ (۴) مُج دست و پا.

که‌شکان: لمو گوندانه کوردستانه که به عسی کاولیان کرد **ف**

روستایی در کردستان که بعشان آن را ویران کردند.

که‌شکانا: خو زیا، بریا، کاشکا **ای کاش**.

که‌شکاوه: دوکشک **دوغ کشک**.

که‌شکاوه: گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد **از روستاهای**

ویران شده کردستان توسط بعشان.

که‌شک پا: کاسه‌ی زرانی **کاسه زانو**.

که‌شکوسور: که‌سکو سور **سیز و قرمز**.

که‌شکوکل: (۱) فینچانی فه‌خفوری؛ (۲) قایپلکی میوه‌یه که ده روشنان

ده سگره‌ی زنجیری تی ده خمه و سوالی پیوه ده کمن؛ (۳) بدمعوری

زاروکان؛ (۴) ده فتری بیره وه ری و شیعران؛ (۵) نه خشیکه له جاجم و

برهمال دا **(۱) فنجان چینی؛ (۲) کشکول درویش؛ (۳) گردنیند**

کودکان؛ (۴) دفتر شعر و خاطرات؛ (۵) نقشی در جاجیم و جانماز.

که‌شکول: که‌شکول **نگا: که‌شکول**.

که‌شکه: (۱) پوکاوله، چهمبوله؛ (۲) چلم؛ (۳) دخواه دوکشک **(۱) ام:**

(۲) آب بینی؛ (۳) نوعی آش.

که‌شکه‌خوره: ملیکی سی و زده شه. خواردنی هر تیسقانه **پرندۀ ای**

است سفید و سیاه که از استخوان تغذیه می کند.

که‌شکه‌زرانی: که‌شک پا، کاسه‌ی نه زنون **کاسه زانو**.

که‌شکه‌زه نگول: که‌شکه زرانی **کاسه زانو**.

که‌شکه‌ژنو: که‌شکه زرانی **کاسه زانو**.

کهشیده: ۱) بزاوی بلند کردنی دهنگ له سر پست، به رانبری داکشاو؛
۲) پیچی زور دی حاجی؛ ۳) زله، شهقام [۱] علامت مذ بر حروف؛
۴) عمامه زرد حاجیان؛ ۵) سیلی.

کهشیش: ۱) کدهمی خاج پرستان؛ ۲) ده دیت [۱] کشیش؛ ۳) قرماسق.

کهشینه: جو ری ماسی که له ناوی شیریندا ده زی [۱] نوعی ماهی.
که عن: کون، کهون [۱] قدیمی.

کهف: ۱) شتیکی سبی و لیچه له سابون یان نه سبون که ده ناوده خرین
پهیدا ده بی؛ ۲) سبیابی بلق دار که له کولانی چمور او دیته سه؛ ۳)
سبیه که تدموزی شهپولی چم ده بیز بی؛ ۴) تفیکی سبیه پیاوی زور
توژه یان شیت و فیدار دیته سه ره لیبویان؛ ۵) پراویز، که تاره؛ ۶) لمبی
ده دست [۱] کف صابون؛ ۷) کف غذای جوشیده؛ ۸) کف موج آب؛
۹) کف دهان انسان؛ ۱۰) کناره، حاشیه؛ ۱۱) کف دست.

کهفاره: ۱) توله‌ی توان؛ ۲) جوت قوشی، شومی [۱] کفاره؛ ۳)
بدینه.

کهفاره‌تار: بنیاده می بی فرو شوم [۱] آدم بدینه.

کهفاره‌تی: کهفاره‌تار، شوم [۱] نحس.

کهفالک: تهله سدر، توقد سدر [۱] تارک سر.

کهفاندن: ۱) دروغه‌ی دهوری جلک؛ ۲) پراویز گرن [۱] سجاف
دوختن؛ ۳) حاشیه لباس را دوختن.

کهفاو: کهفی سابون یان نه سبون ده گدل ثاو [۱] کفایه.

کهف پریز اندن: ۱) کف له لیلو ده پریزین؛ ۲) کف له شهپول جیا بونه و
۳) کف بر لب آوردن؛ ۴) کف اندازی موج.

کهف پریزین: شهپول اوی که کف بلاوده کاته وه [۱] موجی که کف پر اکند.

کهفتار: قدمتار [۱] کفتار.

کهفتارو: کهفتار، قدمتار [۱] کفتار.

کهفتانی: جو ری سه بیله‌ی کلک دریز [۱] نوعی چیق دسته دار.

کهفتگ: بهره وه بوگ بو سه زه مین [۱] افتاده.

کهفتون: ۱) بدر بونه وه به زه ویدا؛ ۲) بریتی له بی حورمهت بون؛ ۳) بریتی
له نابوت بون [۱] افتادن؛ ۴) کنایه از بی قدر شدن؛ ۵) کنایه از
ورشكست شدن.

کهفتون: کهفتگ [۱] افتاده.

کهفتوله‌فت: ۱) ده مه قاله، شمره قسه؛ ۲) تدقالا و کوششت [۱] جدل؛
۳) کوشش، تلاش.

کهفتنه: ۱) کهفتگ؛ ۲) قه لشاو [۱] افتاده؛ ۳) شکافتنه.

کهفتهدان: ره نج دان و چهوسانه وه [۱] زحمت کشیدن و آزار دیدن.

کهفتهر: کهفولک، کوتتر [۱] کبوتر.

کهفتنه کار: له کار که مو تو قه از کار افتاده.

کهفتله‌فت: ۱) حمول و ته قالای زور؛ ۲) خه باتی سه خت و دژوار [۱]
تلاش بسیار؛ ۳) بماره سخت و دشوار.

کهفته‌بی: نه خوشی گرانه تا [۱] بیماری تیفوس.

کهفتی: کهفتون، کهفتگ [۱] افتاده.

کهشکه سه ره: ۱) سدر مازه لد؛ ۲) کمچکه قوله [۱] چلیاسه؛ ۳)
کفچلیزک.

کهشکه‌شان: کادز، کاکهشان، کاکیشان [۱] کهکشان.

کهشکه ک: ۱) چیستی گه نمه کوتا، هه رسه؛ ۲) کاسه زرانی [۱] آش
حلیم؛ ۳) کاسه زانو.

کهشکه‌لان: کهشکه‌شان [۱] کهکشان.

کهشکین: ۱) دوکه شک؛ ۲) چیستی کهشکان [۱] دوغ کشک؛ ۳)
آش کشک.

کهشگه: کلازدم، دویشک [۱] عقرب.

کهشگه ک: کاسه زرانی، کهشکه زنو [۱] کاسه زانو.

کهشم: جوانی و ناز و عیشه، ده گدل نه شم ده گوتزی: (چهند به کهشم و
نه شمه) [۱] زیبایی و ناز و عیشه.

کهشماکهش: کهشماکهش [۱] کشاکش.

کهشمان: ته ناف کیشان له دولاوه [۱] مسابقه طناب کشی.

کهشمان هاتن: دریز بونه وه به هوی کیشان [۱] کش آمدن دراثر کشیدن.

کهشمون: هیشووه هه نگوری له دهار و هر بیو بدرله گهیشن [۱] غوره از مو
ریخته.

کهشم و نه شم: ناز و قمزه [۱] ناز و غمزه.

کهشم کهش: کهشماکهش [۱] کشمکش.

کهش و توش: قیله و قانچ [۱] اریب بری.

کهشوشکه: خدمایی، عایله مدن، عدینه مدل [۱] سار ملخ خوار.

کهش و قشن: فیزو یتفاده [۱] کش و قشن، فیس و افاده.

کهشونگ: کهشوشش [۱] کش و قشن.

کهشول: گاگون پولکه، شوقل [۱] نخود فرنگی.

کهشوله: خدمایی، عایله مدن [۱] سار ملخ خوار.

کهشد: ۱) ناخونی خاج پرستان؛ ۲) تیلای لهده ستان خوش و بی گری؛
۳) بریتی له کیر؛ ۴) جار، چهل؛ ۵) قاشمه ماسی؛ ۶) نیشانه‌ی «». [۱]
۷) کشیش؛ ۸) چوب دست هموار؛ ۹) کنایه از آلت تناسلی نرینه؛ ۱۰)
بار، دفعه؛ ۱۱) نوعی ماهی؛ ۱۲) علامت مذ.

کهشها: کشا، ره کیش بوق [۱] کشیده شد.

کهش هاتن: ۱) پندر بونه وه زه وی پاش ناوداشتن؛ ۲) دریز بونه وه
به هوی کشاندن [۱] آماده شدن زمین آبیاری شده برای شخم؛ ۳)
کش آمدن دراثر کشیدن.

کهش هاتشوه: پندر بونه وه زه وی ناودراو [۱] آماده شدن زمین پس از
آبیاری برای شخم.

کهشده‌دهره: گوندیکی کور دستانه به عسی کاولی کرد [۱] نام روستایی در
کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

کهشف: سینی دریز و که بو پیاله و تیستیکان [۱] سینی کوچک.

کهشه گهره: گوندیکی کور دستانه به عسی کاولی کرد [۱] نام روستایی
در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

کهشنهنگ: شه کدت [۱] خسته و کوفته.

کهشهههور: پله ههور [۱] لکه ابر.

رّق^۱) کف مایع در حال جوشیدن؛ ۲) کنایه از قهر و غصب.
کهفه: ناسنیکه پالاندرو دهیکاته دهستی بو پال پیوه نانی شوژن^۲ آهن
کف دست پالاندوز.
کهفه‌ریث: کهف‌ریث^۳ لبریز.
کهفه‌زیلکه: گوشتی چهقالته^۴ گوشت سست و پرگ.
کهفه^۵: سمتی یه کسم^۶ کفل.
کهفه‌لوک: شتی شل و سستی نایدواف^۷ متخلخل.
کهفه‌لوک: کهف‌لوک^۸ متخلخل.
کهفه‌لوکه: کهف‌لوک^۹ متخلخل.
کهفه‌لوکه: چرم‌چه قالته، چه قالته^{۱۰} گوشت سست و پرگ.
کهفه‌ن: ۱) جلکی مردک؛ ۲) برینی لهشتی زورچه‌مگ^{۱۱} (۱) تفن؛ ۲)
کنایه از شیء بسیار سفید.
کهفی: ده سه سر^{۱۲} دستمال.
کهفی دریا: ۱) ده‌مانیکه؛ ۲) شتیکی شل و کون کونه له ده‌ریاهه
ده‌هینری سابونی لی دده‌دن و دمو چاوی پی ده‌شون^{۱۳} (۱) کف دریا،
دارویی است؛ ۲) ابرمزده، اسفنج.
کهفیک: ده سه سر^{۱۴} دستمال.
کهفیل: ده سته‌یه‌ر، زامن^{۱۵} ضامن.
کهفیل: کهفیل^{۱۶} ضامن.
کهفیوک: ده سه سری بچوک^{۱۷} دستمال کوچک.
کهفیه: کهفی، ده سه سر^{۱۸} دستمال.
کهف: ۱) بالداریکی ره‌نگین و جوانه له کوئر زلتره ده‌نگی خوش‌دو
گوشتیشی خوشه، زه‌ره؛ ۲) که‌له‌بیزندگ و ده‌ف... (۱) کبک؛ ۲)
چنبه^{۱۹} غر بال و دف و...
کهفا: ورتکه‌ناتی ته‌نک که بو چینه‌ی بالنده‌ی ده‌زین^{۲۰} ریزانی که
برای پرنده‌گان می‌ریزند.
کهقارک: کارگ، کوارگ، قارچ، قارچک^{۲۱} قارچ.
که‌فاشتن: که‌ماندن، وردوردقتاتندن^{۲۲} قطعه قطعه کردن.
که‌قال: ده سته‌یه کی پچوک له په‌ز^{۲۳} بخشی اندک از گله.
که‌فان: ۱) داریکی چماموه رئی پیوه‌یه تیری پی داویز؛ ۲) نامرازی
کولکه‌شی کردنده^{۲۴} (۱) کمان تیراندازی؛ ۲) کمان پنهان.
که‌فانزون: که‌سنسی که کولکه به که‌فان شی ده کاتنه، هلاج^{۲۵} پنهان.
که‌فانوک: تاقی سدر ده‌وازه^{۲۶} طاق سدر.
که‌فانه: ۱) خوار وک که‌فان؛ ۲) برینی له تاقی پردو شتی تر^{۲۷} (۱)
کمانه؛ ۲) کنایه از طاق پل و امثال آن.
که‌فاتانی: که‌بانو، کابان^{۲۸} کدبانو.
که‌فتار: ۱) کمتری؛ ۲) زور پیرو له کارکمه‌وته؛ ۳) که‌سن که لم‌در
پرگوشتی به سه بروکه ده‌زوا^{۲۹} (۱) کفتار؛ ۲) پیر از کار افتاده؛ ۳)
کسی که از فرط چاقی آرام قدم بردارد.
که‌فتک: ۱) کفی، کهفی، ده سه سر، ده سر^{۳۰}؛ ۲) کوفیه، جوری
سهرپوشی زنان^{۳۱} (۱) دستمال؛ ۲) نوعی لچک زنانه.
که‌فچیرک: پور، بالنده‌یه که له کدو زلتره و خال خاله^{۳۲} پرنده‌ای است.

که‌فتیار: قه‌متار، که‌فتار^{۳۳} کفتار.
که‌فح: دم‌خوار^{۳۴} دهن کج.
که‌فچاندن: کف بیزندن^{۳۵} نگا: کف بیزندن.
که‌فچر: کف بیزندن^{۳۶} کف‌انداز.
که‌فچرین: که‌فچر^{۳۷} کف‌انداز.
که‌فچک: که‌چک، قاوشخ^{۳۸} فاشق.
که‌فچه: دم‌خوار^{۳۹} دهن کج.
که‌فچه‌ر: که‌فچر^{۴۰}، که‌فچر^{۴۱} کف‌انداز.
که‌فچه‌راندن: کف پراکنند.
که‌فچه‌رین: کف‌چر، کف‌چرین^{۴۲} کف‌انداز.
که‌فچی: که‌چک، قاوشخ^{۴۳} فاشق.
که‌فخوی: کویخادی، قوچایی گوند^{۴۴} کدخداء.
که‌فخوی: که‌فخوی^{۴۵} نگا: که‌فخوی.
که‌فده‌دف: ۱) ناو له که‌پی‌هاتن؛ ۲) لیکاوی دم^{۴۶} (۱) آب ریزش
بینی؛ ۲) لعب دهان.
که‌فر: بدردی زلام، گاشه‌بهرد^{۴۷} صخره.
که‌فرتاش: بهردتاش^{۴۸} سنگتراش.
که‌فرتاش‌راش: که‌فرتاش^{۴۹} سنگتراش.
که‌فرتیز: پر اویر^{۵۰} لبریز.
که‌فر: که‌ز، قموزه^{۵۱} خزه.
که‌فره: که‌فر، قموزه^{۵۲} خزه.
که‌فره‌ر: که‌فره، قموزه^{۵۳} خزه.
که‌فره‌ر: (۱) قموزه؛ ۲) جلدی داربی^{۵۴} (۱) خزه؛ ۲) جل و وزغ.
که‌فس: ۱) پیدا، خویا، کفس؛ ۲) پیلاو، قوندره؛ ۳) کمش، بن با خامل
(۱) کشف؛ ۲) کفس؛ ۳) زیر بغل.
که‌فسو: شدمیله و کرنسی کولاو که نهدری به گا^{۵۵} حبوب آب پز برای گاو.
که‌فسه: قز^{۵۶} ژولیده موی.
که‌فسیف: سوینه‌ی که‌شک تیداسو^{۵۷} نه و^{۵۸} طرف مخصوص کشک مالی.
که‌فسیل: ثاوی که له سوچی دم دی له نه خوشی یان له نیشتیای شتیک
للعب دهن.
که‌فسیو: که‌فسیف^{۵۹} نگا: که‌فسیف.
که‌فک: جوری قوچه کمی جلدرو که ده ناو له پی ده گرن^{۶۰} از وسایل
خیاطی.
که‌فکانی: قوجه‌قانی، قده‌لماسک، بده‌قانی^{۶۱} فلاخن.
که‌فکه‌فوک: نسبون، سپون^{۶۲} چوبک، اشنان.
که‌فگیر: نامرازیکی کانزای کون کونی کالکداره بو پال‌وتی کمک له سمر
چیشت^{۶۳} کفگیر.
که‌فله‌سنی: لدو گوندانی کوردستانه که بد عسی کاولیان کرد^{۶۴}
روستایی در کردستان که بعنیان آن را ویران کردند.
که‌فله‌مه: که‌بله‌مه^{۶۵} نگا: که‌بله‌مه.
که‌فله‌لیدان: خواردنی بی‌تجازه خاوهون^{۶۶} ناخنک زدن.
که‌فمال: به دهست دامالین^{۶۷} ماساز.
که‌فوکول: ۱) که‌فوکول^{۶۸} که‌فوکول^{۶۹} که‌فوکول^{۷۰} که‌فوکول^{۷۱} که‌فوکول^{۷۲} که‌فوکول^{۷۳} که‌فوکول^{۷۴} که‌فوکول^{۷۵} که‌فوکول^{۷۶} که‌فوکول^{۷۷} که‌فوکول^{۷۸} که‌فوکول^{۷۹} که‌فوکول^{۸۰} که‌فوکول^{۸۱} که‌فوکول^{۸۲} که‌فوکول^{۸۳} که‌فوکول^{۸۴} که‌فوکول^{۸۵} که‌فوکول^{۸۶} که‌فوکول^{۸۷} که‌فوکول^{۸۸} که‌فوکول^{۸۹} که‌فوکول^{۹۰} که‌فوکول^{۹۱} که‌فوکول^{۹۲} که‌فوکول^{۹۳} که‌فوکول^{۹۴} که‌فوکول^{۹۵} که‌فوکول^{۹۶} که‌فوکول^{۹۷} که‌فوکول^{۹۸} که‌فوکول^{۹۹} که‌فوکول^{۱۰۰} که‌فوکول^{۱۰۱} که‌فوکول^{۱۰۲} که‌فوکول^{۱۰۳} که‌فوکول^{۱۰۴} که‌فوکول^{۱۰۵} که‌فوکول^{۱۰۶} که‌فوکول^{۱۰۷} که‌فوکول^{۱۰۸} که‌فوکول^{۱۰۹} که‌فوکول^{۱۱۰} که‌فوکول^{۱۱۱} که‌فوکول^{۱۱۲} که‌فوکول^{۱۱۳} که‌فوکول^{۱۱۴} که‌فوکول^{۱۱۵} که‌فوکول^{۱۱۶} که‌فوکول^{۱۱۷} که‌فوکول^{۱۱۸} که‌فوکول^{۱۱۹} که‌فوکول^{۱۲۰} که‌فوکول^{۱۲۱} که‌فوکول^{۱۲۲} که‌فوکول^{۱۲۳} که‌فوکول^{۱۲۴} که‌فوکول^{۱۲۵} که‌فوکول^{۱۲۶} که‌فوکول^{۱۲۷} که‌فوکول^{۱۲۸} که‌فوکول^{۱۲۹} که‌فوکول^{۱۳۰} که‌فوکول^{۱۳۱} که‌فوکول^{۱۳۲} که‌فوکول^{۱۳۳} که‌فوکول^{۱۳۴} که‌فوکول^{۱۳۵} که‌فوکول^{۱۳۶} که‌فوکول^{۱۳۷} که‌فوکول^{۱۳۸} که‌فوکول^{۱۳۹} که‌فوکول^{۱۴۰} که‌فوکول^{۱۴۱} که‌فوکول^{۱۴۲} که‌فوکول^{۱۴۳} که‌فوکول^{۱۴۴} که‌فوکول^{۱۴۵} که‌فوکول^{۱۴۶} که‌فوکول^{۱۴۷} که‌فوکول^{۱۴۸} که‌فوکول^{۱۴۹} که‌فوکول^{۱۵۰} که‌فوکول^{۱۵۱} که‌فوکول^{۱۵۲} که‌فوکول^{۱۵۳} که‌فوکول^{۱۵۴} که‌فوکول^{۱۵۵} که‌فوکول^{۱۵۶} که‌فوکول^{۱۵۷} که‌فوکول^{۱۵۸} که‌فوکول^{۱۵۹} که‌فوکول^{۱۶۰} که‌فوکول^{۱۶۱} که‌فوکول^{۱۶۲} که‌فوکول^{۱۶۳} که‌فوکول^{۱۶۴} که‌فوکول^{۱۶۵} که‌فوکول^{۱۶۶} که‌فوکول^{۱۶۷} که‌فوکول^{۱۶۸} که‌فوکول^{۱۶۹} که‌فوکول^{۱۷۰} که‌فوکول^{۱۷۱} که‌فوکول^{۱۷۲} که‌فوکول^{۱۷۳} که‌فوکول^{۱۷۴} که‌فوکول^{۱۷۵} که‌فوکول^{۱۷۶} که‌فوکول^{۱۷۷} که‌فوکول^{۱۷۸} که‌فوکول^{۱۷۹} که‌فوکول^{۱۸۰} که‌فوکول^{۱۸۱} که‌فوکول^{۱۸۲} که‌فوکول^{۱۸۳} که‌فوکول^{۱۸۴} که‌فوکول^{۱۸۵} که‌فوکول^{۱۸۶} که‌فوکول^{۱۸۷} که‌فوکول^{۱۸۸} که‌فوکول^{۱۸۹} که‌فوکول^{۱۹۰} که‌فوکول^{۱۹۱} که‌فوکول^{۱۹۲} که‌فوکول^{۱۹۳} که‌فوکول^{۱۹۴} که‌فوکول^{۱۹۵} که‌فوکول^{۱۹۶} که‌فوکول^{۱۹۷} که‌فوکول^{۱۹۸} که‌فوکول^{۱۹۹} که‌فوکول^{۲۰۰} که‌فوکول^{۲۰۱} که‌فوکول^{۲۰۲} که‌فوکول^{۲۰۳} که‌فوکول^{۲۰۴} که‌فوکول^{۲۰۵} که‌فوکول^{۲۰۶} که‌فوکول^{۲۰۷} که‌فوکول^{۲۰۸} که‌فوکول^{۲۰۹} که‌فوکول^{۲۱۰} که‌فوکول^{۲۱۱} که‌فوکول^{۲۱۲} که‌فوکول^{۲۱۳} که‌فوکول^{۲۱۴} که‌فوکول^{۲۱۵} که‌فوکول^{۲۱۶} که‌فوکول^{۲۱۷} که‌فوکول^{۲۱۸} که‌فوکول^{۲۱۹} که‌فوکول^{۲۲۰} که‌فوکول^{۲۲۱} که‌فوکول^{۲۲۲} که‌فوکول^{۲۲۳} که‌فوکول^{۲۲۴} که‌فوکول^{۲۲۵} که‌فوکول^{۲۲۶} که‌فوکول^{۲۲۷} که‌فوکول^{۲۲۸} که‌فوکول^{۲۲۹} که‌فوکول^{۲۳۰} که‌فوکول^{۲۳۱} که‌فوکول^{۲۳۲} که‌فوکول^{۲۳۳} که‌فوکول^{۲۳۴} که‌فوکول^{۲۳۵} که‌فوکول^{۲۳۶} که‌فوکول^{۲۳۷} که‌فوکول^{۲۳۸} که‌فوکول^{۲۳۹} که‌فوکول^{۲۴۰} که‌فوکول^{۲۴۱} که‌فوکول^{۲۴۲} که‌فوکول^{۲۴۳} که‌فوکول^{۲۴۴} که‌فوکول^{۲۴۵} که‌فوکول^{۲۴۶} که‌فوکول^{۲۴۷} که‌فوکول^{۲۴۸} که‌فوکول^{۲۴۹} که‌فوکول^{۲۴۱۰} که‌فوکول^{۲۴۱۱} که‌فوکول^{۲۴۱۲} که‌فوکول^{۲۴۱۳} که‌فوکول^{۲۴۱۴} که‌فوکول^{۲۴۱۵} که‌فوکول^{۲۴۱۶} که‌فوکول^{۲۴۱۷} که‌فوکول^{۲۴۱۸} که‌فوکول^{۲۴۱۹} که‌فوکول^{۲۴۱۱۰} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱} که‌فوکول^{۲۴۱۱۲} که‌فوکول^{۲۴۱۱۳} که‌فوکول^{۲۴۱۱۴} که‌فوکول^{۲۴۱۱۵} که‌فوکول^{۲۴۱۱۶} که‌فوکول^{۲۴۱۱۷} که‌فوکول^{۲۴۱۱۸} که‌فوکول^{۲۴۱۱۹} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۰} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۲} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۳} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۴} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۵} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۶} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۷} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۸} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۹} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۰} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۲} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۳} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۴} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۵} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۶} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۷} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۸} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۹} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۰} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۲} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۳} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۴} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۵} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۶} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۷} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۸} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۹} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۰} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۲} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۳} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۴} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۵} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۶} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۷} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۸} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۹} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۰} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۱} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۲} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۳} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۴} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۵} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۶} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۷} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۸} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۹} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۱۰} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۱۱} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۱۲} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۱۳} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۱۴} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۱۵} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۱۶} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۱۷} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۱۸} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۱۹} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۱۱۰} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۱۱۲} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۱۱۳} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۱۱۴} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۱۱۵} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۱۱۶} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۱۱۷} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۱۱۸} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۱۱۹} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۰} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۲} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۳} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۴} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۵} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۶} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۷} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۸} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۹} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۰} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۲} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۳} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۴} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۵} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۶} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۷} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۸} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۹} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۰} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۲} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۳} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۴} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۵} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۶} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۷} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۸} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۹} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۰} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۲} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۳} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۴} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۵} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۶} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۷} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۸} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۹} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۰} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۲} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۳} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۴} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۵} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۶} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۷} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۸} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۹} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۰} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۲} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۳} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۴} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۵} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۶} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۷} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۸} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۹} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۰} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۲} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۳} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۴} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۵} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۶} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۷} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۸} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۹} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۰} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۲} که‌فوکول^{۲۴۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱}

که‌فُوك: کابوک، کوتر، کافوک **کبوتر.**
 که‌شُوكُوك: قومری، جورنی کوتره باریکه **قمری، یاکریم.**
 که‌فُون: (۱) بدنه‌ن، قدمی کبو: (۲) سبی و اش: (۳) بزني به‌لَمَك: (۴) بزنتی
 که گوچکه‌ی پنونکه: (۵) سوزی به کی خواردنه **(۱) کمرکوه؛**
(۲) سپیده‌فام: (۳) بزدورنگ: (۴) بزی که گوشش لکه‌های سفید و سیاه
دارد: (۵) تر.
 که‌فُون: به‌لَمَك و پنونک پنونک، چیل چیل **خالدار.**
 که‌فُون: (۱) تویخی پیست: (۲) سوتانی پیست **(۱) روی پوست: (۲)**
سوختن پوست.
 که‌فُول: عه‌یاره، که‌فل **پوست دام.**
 که‌فُونده کو: پریتی له عاسمان **کنایه از آسمان.**
 که‌فُونی: (۱) رنو، کلیله، شاپه، شده، رنی: (۲) چه‌مدره‌ی دوری ده‌فو و
 بیزرنگ و...: (۳) گیایه که: (۴) کمدی، حمایت: (۵) لمواری ده‌فر: (۶)
 قراج ناو، که‌نار او: (۷) تختی له سردازی‌شن **(۱) بهمن: (۲) دایره**
 چوبین دف و غربال و...: (۳) گیاهی است: (۴) اهلی، رام: (۵) لمه
 ظرف: (۶) ساحل، کنار آب: (۷) تخت و گرسی مخصوص نشستن.
 که‌فُونی زهش: به‌فریکه تا هاوین به‌چیاره مابن **برفی که تا تابستان آب**
نشده باشد.
 که‌فُونی: پیوانه‌ی کی ده خله **قفسیز.**
 که‌فُونی: که‌فیز **قفسیز.**
 که‌فیشتن: زیخدلان، جنی‌ره لَم **اریگزار.**
 که‌فیلُوك: که‌فی، لیواره‌ی ده‌فر و نامان **لبه ظرف.**
 که‌فیله: کدویه به‌فر، رنو، رنی، شاپه، کلیله **کولاک.**
 که‌فینک: پیچی سه‌ری پیاوان، شاشک **دستار مردانه.**
 که‌ک: (۱) کاک، برآگه‌وره: (۲) وشمی حوره‌ت بو پیاو: (۳) قیچ **(۱)**
برادر بزرگ: (۲) کلمه‌ای به جای آقا: (۳) کک.
 که کا: شیرینی به زاروه‌ی زاروکان **شیرینی به لهجه کودکانه.**
 که کره: گیایه کی زورتاله **گیاهی است سعمل تلخی.**
 که کلی: کمد، زهره **کلک.**
 که کو: (۱) وشمی دواندنی برآگه‌وره: (۲) ناوه بو پیاوان **(۱) کلمه**
خطاب به برادر بزرگ: (۲) اسم مردانه.
 که کو: که کوف **نگا: که کو.**
 که که: قدقه **نگا: قدقه.**
 که که: که‌قوت **درختی جنگلی.**
 که کی: کاکی که‌سی: (مستو که کن منه) **برادر بزرگ کسی.**
 که گل: قوری سواغدان **کاهگل.**
 که گل: (۱) چیا، که‌ز، کو: (۲) بستو، زینو: (۳) قه‌لشت، قه‌لش: (۴) پرده‌دار:
 (۵) جینگهدانی که‌تو: (کابرایه کی ددان که‌ل هاتبو): (۶) کار: (۷)
 پدهره، فایده: (۸) داغ، به‌تین: (۹) په‌زی شاخدار: (۱۰) حمیوانی که‌ته
 شاخیک شکاو: (۱۱) پدهجهی پمز له دهشت: (۱۲) جوشین: (تاف که‌ل
 هاتیه): (۱۳) گایدک که سواری چیل ده کری: (۱۴) نیری گامیش: (۱۵)
 کول، نهبر: (۱۶) جوری حمیوانه کیوی: (۱۷) نمسیاب: (که‌ل و پهل):

که‌فُوج: (۱) خوار، چه‌فت: (۲) که‌چک **(۱) کج: (۲) فاشق.**
 که‌فُچی: (۱) که‌چک: (۲) چه‌وتی **(۱) فاشق: (۲) کجی.**
 که‌فُر: (۱) بدرد: (۲) بدردی زل **(۱) سنگ: (۲) صخره.**
 که‌فرا: بیزو، مدگیرانی، کهربا، کرب، بیزگ **ویار.**
 که‌فران: بردگ‌گل **سنگها.**
 که‌فراندن: بردده باران کردن، سه‌نگ‌سارکردن **سنگسارکردن.**
 که‌فراتش: بدردراش **سنگتراش.**
 که‌فر کانی: قوچه‌قانی، بهره‌قانی، قه‌لماسک، که‌فکانی **فلاخ.**
 که‌فروشک: که‌روشک، خمری، که‌وریشک **خرگوش.**
 که‌فروک: بدرده لان **سنگلاخ.**
 که‌فره: که‌فروک، بدرده لان **سنگلاخ.**
 که‌فری: که‌فره **سنگلاخ.**
 که‌فرز: (۱) قوزه: (۲) سدوزه نگ: (۳) بوگن **(۱) جُل وزغ: (۲)**
 سبزرنگ: (۳) بوگند.
 که‌فرین: بوگن بوئی ناوی راوه‌ستاو **گندیدن آب راکد.**
 که‌فراو: (۱) فرزاوگ، فرزاو: (۲) چه‌خمامی تفندنگ **(۱) خرچنگ:**
(۲) چحمایق تفندنگ.
 که‌فشك: قریزی سر، کریزی سه‌رف **شوره سر.**
 که‌فک: (۱) بوسو: (۲) که‌چک **(۱) بوی پنهه سوخته: (۲) فاشق.**
 که‌فگیر: که‌فگیر **کفگیر.**
 که‌فل: (۱) پیستی له‌حیوان دارندرا: (۲) عابای تیسکن له پیسته به‌زو
 به‌دخ: (۳) که‌تایی ده‌می تیخ **(۱) پوست: (۲) پوستین: (۳) شکستگی**
لبه تیغ.
 که‌فل کرن: پیست‌دارنینی حمیوان **پوست کردن.**
 که‌فلو: تیخی کدت **تیغ لبه شکسته.**
 که‌فن: کون **کهنه.**
 که‌فناز: زور کون، دیرینه **bastani.**
 که‌فناز: که‌فناز **bastani.**
 که‌فنازک: عه‌تیقه، شتی زور له میرینه به قیمت **عه‌تیقه.**
 که‌فنسال: به‌تمدن داچو، پیر **کهنسال، پیر.**
 که‌فثک: (۱) چاره که‌ی ته‌نکی سه‌رف زنان: (۲) جلکی شرو و کون **(۱)**
 سر پوش نازک زنانه: (۲) لباس مندرس.
 که‌فتشکی‌پیری: جولانه‌نی جالجالو **که‌تار عنکبوت.**
 که‌فنه‌ز: (۱) زنی زور عمر کردو: (۲) زنی پیشوی میرد **(۱) زن**
 که‌هنسال: (۲) زن قبلی مرد.
 که‌فندشوب: (۱) شوینی پی پیشنه: (۲) بریتی له سه‌رف و شتمو چبروک
(۱) رد پای گذشتگان: (۲) کنایه از قصه.
 که‌فنه‌مزی: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **نام روستایی در**
کردستان که توسط بعثیان ویران شد.
 که‌فنه: جالجالو **که، پس سسه کوئه عنکبوت، تارتیک.**
 که‌فنه‌نین: شوینه‌واری کهون **آثار باستانی.**
 که‌فوت: داریکه زور سه‌خت **درختی است جنگلی.**

- کهلاشتن: قهلاشتن **شکافتن**.
 کهلاشتن: قهلاشتن **شکافتن**.
 کهلاشتی: قهلاشتو، قهلاشو **شکافته**.
 کهلاشتی: کهلاشتی **شکافته**.
 کهلاشچن: کلاشچن **گمودن**.
 کهلاش خور: گوندیکی کور دستانه به عسی کاولی کرد **نام روستایی**
 در کردستان که توسط بعشیان ویران شد.
 کهلاشه: کلاش **گمودن**.
 کهلاشه کردن: کلاشه کردن **نگا**: کلاشه کردن.
 کهلاف: کلاف **کلاف**.
 کهلافه: کلاف **کلاف**.
 کهلافه: قهلافه **نگا**: قهلافه.
 کهلاک: جمنده کی مرداره وه بُوگ، کهلاش **لاشه**.
 کهلاکم: کوله کولی گرمای هاوین: **زور کولینی** تاول نمسه رتاگر
ف (۱) گرمای شدید تابستان: **۲** جوشیدن بسیار آب بر آتش.
 کهلال: **۱** دردو زه حمدت، کویره ووری: **۲** گیاگرچه **ف** (۱) رنج و
 مشقت: **۲** گاه کرجک.
 کهلام: **۱** فرموده، ناخافتی کمی بدحورمدم: (کلامات و شده کر
 نهورم): **۲** قام، چرین، کلام: **۳** به سه ریه کدا کراوی گیا و کلوشی
 ورد کراو **ف** (۱) فرمایش: **۲** ترانه: **۳** توده گیاه و ساقه های غله
 کو پیده.
 کهلامی قهدیم: قور عان، فرموده خودا **قرآن**.
 کهلامی هومای: فدمار بیشی خودی **ف** کلام خدا.
 کهلامی هومای: فرموده خودا **ف** کلام خدا.
 کهلان: **۱** جوانی تهوا، خوشبک و ده لال: **۲** کولین **ف** (۱) زیای
 بی نقص: **۲** جوشیدن.
 کهلان: **۱** زیده لاح: **۲** کولان، وه جوش هاتن **ف** (۱) لندھور: **۲** جوش
 آمدن.
 کهلاتردن: سهرداروغه **ف** داروغه باشی.
 کهلاتردن: پوتستی داروغه **ف** کلانتری.
 کهلاندر: مله غان، کله نندی، داسی دریز که بهدهست ده کارده کر **ف**
 داس بلند.
 کهلاندن: کولاندن **ف** جوشاندن.
 کهلاندن: کولاندن **ف** جوشاندن.
 کهلانگوچک: نه نگوچک سو رانی **ف** آستین بلند.
 کهلانه: جوره ناییکی بدرونه ناوه کهی سیر و پیازو.. تئی ده کهن **ف** نوعی
 نان روغنی که سبزی های معتبر در آن ریزند.
 کهلانه: **۱** قوبه، دو گمهی زل، قوبچه **ی** درشت: **۲** نازایانه **ف** (۱) دکمه
 درشت: **۲** شجاعانه.
 کهلاو: **۱** کهلانگوچک: **۲** شیله گه، بر گه له جو گه: **۳** رژانی تاول له
 گول لمدر پیری **ف** (۱) آستین بلند: **۲** بریدگی جوی برای آبیاری:
۳ لبریزشدن آب استخر.
- ۱۸) تویزه مار، کاره مار: **۱۹** بریقه، دره وشین: **۲۰** کهچمل: **۲۱**
 شبپولی چهم، پیلی روبار: **۲۲** شکستی نهندام: **۲۳** شکسته بند: **۲۴**
 نیری، نه گه **ف** (۱) کوه: **۲** گردن: **۳** شکاف: **۴** قطعه هیزم: **۵**
 شکستگی در دندانها: **۶** (کار: **۷**) بهره: **۸** داغ: **۹** گوسفند شا خدار:
۱۰ حیوان یکشاخ شکسته: **۱۱** آسایشگاه گله در دشت: **۱۲** جوش: **۱۳**
 گاوگشن: **۱۴** گاویش نر: **۱۵** گند: **۱۶** کل کوهی: **۱۷** وسایل: **۱۸** پوست افتاده مار: **۱۹** درخشن: **۲۰** کچل: **۲۱**
 موچ رودخانه: **۲۲** شکستگی اندام: **۲۳** شکسته بند: **۲۴** قوج.
 کهل: **۱** برهه دار: **۲** نیری گامیش: **۳** گای فه حل: **۴** حمیونیکی
 کیوی یه، کهل: **۵** درشت: **۶** بربیتی له نازاو به کار: **۷** جوشی ناو: **۸**
 فایده، به هرمه: **۹** زل و زلام **ف** (۱) قطعه هیزم: **۲** گاویش نر: **۳**
 گاوگشن: **۴** کل کوهی: **۵** درشت: **۶** کنایه از شجاع و کار: **۷**
 جوش آب بر آتش: **۸** بهره، هوده: **۹** بزرگ.
 کهلا: **۱** تیل، تیله، مدرمه، هدلمات: **۲** جگی درشت که ده بازی دابه
 ده س کایه که رهه ده مینی و نادیرینی: **۳** کلا، دوره پریز: **۴** بربیتی له
 همه کاره: (کاورا خوی لئی کردوبن به کهلا) **ف** (۱) تیله: **۲** قاب
 درشت که در دست بازیگر می ماند: **۳** کناره گیر: **۴** کنایه از همه کاره.
 کهلا نگوچک: نه نگوچک، نه نگوچک سو رانی **ف** آستین بلند پیراهن.
 کهلا په: ساواری تیوه کولا **ف** بلغور نیم پخته.
 کهلات: قهلات **ف** کلات.
 کهلات آترزان: ناوچه یه که له کور دستان **ف** منطقه ای در کردستان.
 کهلاتی: کهلات، قهلات **ف** کلات.
 کهلاج: دروزن و فیلباز **ف** دروغ گویی حقه باز.
 کهلا جویه: فربیاز، دروهه لب هست **ف** فریکار.
 کهلاخ: **۱** کروزه عیف، دالگوشت: **۲** لاشی مردگ: **۳** جوری قالاو
ف (۱) لاغر: **۲** جسد، جنازه: **۳** نوعی کلاخ.
 کهلا خاری: گوندیکی کور دستانه به عسی کاولی کرد **ف** نام روستایی در
 کردستان که توسط بعشیان ویران شد.
 کهلاز: **۱** لم سریمه ک دان در اوی بلند وه بُوگ: **۲** خاپور: **۳** ناوچه یه که
 له کور دستان **ف** (۱) برهم انباسته: **۲** ویران: **۳** ناحیه ای
 در کردستان.
 کهلا زه: ده فری لدریخی و شکمهه کراو بو پشکل تیکردن **ف** ظرفی از
 سر گین خشکیده.
 کهلازی: خاپور **ف** ویران.
 کهلاز: به فال، به کمل، ماکمرو ماین و چیلی گان خواز **ف** ماده خ و
 مادیان و کیک گشن.
 کهلا سونگ: قوچه قانی، بدره قانی **ف** نگا: قوچه قانی.
 کهلا سینگ: کهلا سونگ **ف** نگا: قوچه قانی.
 کهلاش: **۱** جهنده کی حمیونی مرداره وه بُو: **۲** قهلاش، قهلاش **ف**
 لاشه مردار: **۲** شکاف.
 کهلاش: **۱** کهلاش: **۲** کلاش، پیلاوی لم درو **ف** (۱) نگا: کهلاش: **۲**
 گموده.

که لج: کلچیوک، کلچ **ف** میل سرمه کشی.

که لخانه: دوکانی شیرگهر و تفهونگ ساز **ف** مغازه اسلحه فروشی.

که لخوت: کولوس، ددان که تو **ف** بی ددان.

که لدان: (۱) شکسته به ندی: (۲) پدرینی گا له چیل **ف** (۱) شکسته بندی استخوان: (۲) بریدن گاوپر بر ماده **گش** خواه.

که لدان: چیل له کله **کیشان** **ف** گشن دادن گاوه

که لدايا: کوله کول، کلا کله **ف** عنفوان، گرم‌گرم.

که لدايی: کلدایا **ف** عنفوان.

که لدر: گیا به که **ف** علفی است.

که لدوش: جوری کولیره که له بین زیله مو ده بزی **ف** نوعی نان گرده.

که لدومن: همل، بوق **ف** بخار.

که لدوش: که لدوش **ف** نوعی نان گرده.

که لژ: قدهم، تینتی که له گرمای زور دینه به رجاوه **ف** الو از گرمای شدید.

که لژه: سابرین، نیری، که لیره، ته گه **ف** بز نر تک.

که لژین: قدهم کردن، دیاری دانی قدمه **ف** الو کردن گرما.

که لستن: کولین، که لین، جوش هاوردن **ف** جوشیدن.

که لش: هدلش **ف** شکاف.

که لشت: هه لشت **ف** شکاف.

که لشتوك: (۱) هه نارو هنجری بدادره و هه لشاو؛ (۲) دانه ویله نه کولاو

ف (۱) انار و انجر شکافته بر درخت؛ (۲) دانه نیم پز.

که لشین: قه لشین **ف** شکافته شدن.

که لفس: کولوس **ف** کسی که دندان پیشین ندارد.

که لفیج: که لفس، کولوس **ف** نگا: کولوس.

که لک: (۱) فایده، بهره: (که لکی نه ماوه، بی که لکد): (۲) نانی بدرو **ف**

(۱) بهره: (۲) نان بلوط.

که لک: (۱) باره، فایده: (۲) سواته، پاساره: (۳) بالداری کی زلامی

ماسی خوره، قورتمیگی له خوار دندوکی هه به ماسی و ناوی تیدا

عدنبارده کا: (۴) سربان: (۵) بالداری کی سبیه به قدم کوتر: (۶) ناتاجی

ف (۱) بهره: (۲) برآمدگی لب بام: (۳) مرغ سقا، پلیکان: (۴) پشت بام:

(۵) پرندۀ ای سبیدرنگ کبوترسان: (۶) احتجاج.

که لکتی که وتن: ناتاج به که مسی بون **ف** محتاج به کسی شدن.

که لک دان: بهره دان **ف** بهره دادن.

که لک دان: بهره دان **ف** بهره دادن.

که لک دانه وه: بهره گه یاندنی کرداو: (ماله که که لکی نه دایده وه) **ف**

بهره وری مال خریداری شده.

که لک دانه وه: که لک دانه وه **ف** بهره وری مال خریداری شده.

که لک کردن: (۱) لالی کردن وه، هیندی له شتی بین: (۲) نیوان تی خستنی

دیوار و ددان و... **ف** (۱) بریدن از چیزی: (۲) شکاف انداختن در لبه

چیزی.

که لکم: (۱) کوله کول: (۲) خولی، تاره زوی زور به خه یال **ف** (۱) شدت

گرم: (۲) هوس و آرزو.

که لکه له: خولی، خه یال **ف** آرزو.

که لاوه: (۱) کاول، خاپور: (۲) چوار دیواری دانه پوشراو **ف** (۱) ویرانه، ویران: (۲) چهار دیوار بی سقف.

که لايانی: تیله بازی، هلمانی، هرمزن **ف** تیله بازی.

که لاibi: (۱) خوارابی، خواری: (۲) نیوان تی که وتنی دیوار یا ددان **ف** (۱) کجی: (۲) شکاف افتادگی در دیوار یا صفحه ددان.

که لايانی: که لايانی **ف** تیله بازی.

که لب: (۱) کلب: (۲) کلوزی زور پچوک: (که لبه قهندیکم ده به چای بین و خوم) **ف** (۱) ددان پیشین جانور: (۲) کلوخ.

که لبایه: (۱) بی فری: (۲) بی شرمی: (۳) تنه لی و توه زله لی **ف** (۱) بداخل قی: (۲) بی شرمی: (۳) تنبی.

که لبیوت: که لبایه **ف** نگا: که لبایه.

که لبوری: رزانی تراو لده فر به هوی کولانی به ته و زرم **ف** سرفتن مایع روی آتش.

که لبه: (۱) کلب: (۲) که لبه به رد: (۳) هنجیری کال **ف** (۱) ددانهای پیشین: (۲) سنگ بر جسته: (۳) انجير نارس.

که لبه تان: (۱) ماشهی به نگرگر: (۲) گازی میخ کیشانه وه **ف** (۱) آتش چین: (۲) گازانبر میخ کشی.

که لب: (۱) کلب، کلوزی پچوک: (۲) ددانی پیشینی سه گو درنده: (۳) گمال، کسوک **ف** (۱) نگا: که لبه، کلوخ: (۲) ددانهای پیشین جانوران درنده: (۳) سگ.

که لبچا: فره خور، تیرنه خور **ف** برخور.

که لبچه: (۱) کلله پاچه: (۲) زور خور **ف** (۱) کلله پاچه: (۲) پرخور.

که لبرا: بی تابرو شدم تکاو **ف** بی شرم.

که لبزه: که لبزه **ف** بی شرم.

که لپک: (۱) تیکولی ده نکی کرده کراو: (۲) کرپک، که پک: (۳) قرتماخه بی.

برین **ف** (۱) پوست دانهای آشی: (۲) نخاله: (۳) خشک ریشه.

که لپوس: (۱) پیسته دی بتیسکده که له سدری داده نیشن: (۲) عهای تیسکن له پیسته به ز **ف** (۱) پوستین گستردنی: (۲) پوستین پوشیدنی.

که لبه: (۱) کلب: (۲) بلندایی به درین له کیودا، ده ماغه: (له و که لبه ساخه دیتمده وه) **ف** (۱) نگا: که لب: (۲) برآمدگی سنگی در کوه، دماغه.

که لپه تره: قسهی هیچ و پوچ **ف** یاوه.

که لپه زی: خمخموک، خمه گروف بزمجه.

که لپه ل: (۱) جلک: (۲) شره و برده ناو مآل، خرت و پرت **ف** (۱) لباس: (۲) خرت و پرت.

که لپه ی: سه گایه تی، کاری سه گانه **ف** شیطنت.

که لپی: دیله سگ، سه گی میچکد **ف** ماده سگ.

که لنه: کلنه، کلتو ر **ف** سرمدان.

که لنه: (۱) نوی کردن وه به چاکردن وه: (خوم که لنه کرده وه): (۲) ژنی سه لیته و زمان دریز **ف** (۱) نوسازی و تعمیر: (۲) سلیمه.

که لنه گه: گوندیکی کور دستانه به عسی کاولی کرد **ف** نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

که لمیش: پیشکده دندونک درین، ته پو^۱ پشه مالاریا.

که لناس: ۱) قهلانی، کانزای سبی کردنمه وی پاقر؛ ۲) جیقتنه مدل^۲
قلع؛ ۲) چینه دان.

که لنایا: ۱) کوله کول؛ ۲) له گهرمان سوره لکه راو^۳ ۱) شدت و اوج،
عنفوان؛ ۲) سرخ شده از گرمای.

که لو: ۱) کلوی کولکه و بیموم؛ ۲) بدری گیا که چهند دنکی به زیری
تیدایه: (کهلوی ماش، کهلوی نوک؛ ۳) پولکه؛ ۴) بر جی عاسمان؛
۵) نالقی چینی له بهن: (جو راه به کدت که لوقنه؛ ۶) بر وا، قهدی
جیا؛ ۷) ریش سهی و بدریز له ناوایی دا^۴ ۱) با غند؛ ۲) نیامک گیاه؛ ۳)
دانه ایست شبیه نخدو فرنگی؛ ۴) برج آسمان؛ ۵) حلقة بافتی نخی:
۶) کمر کوه؛ ۷) رشن سبید محترم در آبادی.

که لو: ناوی چمه میکه له کوردستان^۵ نام روای در کردستان.

که لواز: سفرمای سه سخت^۶ سرمای شدید.

که لواز: گیایه که بنه کدی ده خوری^۷ گیاهی است با پیازه خودنی.
که لواز: که لواز^۸ نگا: که لواز.

که لوان: بدریکی دارمازو بوده باع ده بی^۹ ثمری از درخت مازوج.

که لوبنار: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد^{۱۰} نام روستایی در
کردستان که توسط بعشیان ویران شد.

که لوبیا: سرو بی^{۱۱} کله پایاچه.

که لوبایاچه: که لوبایا^{۱۲} کله پایاچه.

که لوبوئر: ۱) شره و بزه، خرت و برت؛ ۲) جنی ماو له مردگ^{۱۳} ۱) خرت
و برت؛ ۲) ارث، ماترک.

که لوبهل: ۱) نسبایاتی مال؛ ۲) جلک؛ ۳) شره و بزه^{۱۴} ۱) اثنایه؛ ۲)

لباس؛ ۳) خرت و برت.

که لوت: کروز^{۱۵} کلوج.

که لوت: کلوت^{۱۶} کفل ستور.

که لوتون: کروتن، کروزتن^{۱۷} کلوچیدن.

که لوتنه: که لپک^{۱۸} نگا: که لپک.

که لوقا: جو زی ماسی ره نگاوره نگ^{۱۹} نوعی ماهی رنگارنگ.

که لور: ۱) بهشی له جواریه شی کورد؛ ۲) دو گوندی کوردستان بهم ناوه
به عسی کاولی کردوه^{۲۰} ۱) تیره ای انبوه از کرد، کلهر؛ ۲) دورستا

به این اسم در کردستان توسط بعشیان ویران شده است.

که لوری: قامیکی به ناوایانگه^{۲۱} آهنگی است مشهور.

که لوز: ۱) بدریکی گزموله یه زه نگی تیکولی سوری ناما لزه شدو
کا کله کده ده خوری، فتن؛ ۲) بدری داری سندوبه ر^{۲۲} ۱) فندق؛ ۲)

میوه درخت صنوبر.

که لوزتن: کروشتن^{۲۳} کلوچیدن.

که لوس: کولوس^{۲۴} نگا: کولوس.

که لوس: کولوس^{۲۵} نگا: کولوس.

که لوش: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد^{۲۶} نام روستایی در
کردستان که توسط بعشیان ویران شد.

که لوشه: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد^{۲۷} نام روستایی در

که لکیت: کرکیت^{۲۸} دفته، شانه پودکوبی.

که لکامیش: نیرهی جنسی کامیش^{۲۹} کامیش نر.

که لگرتن: ناوس بوئی چیل له کله گا^{۳۰} آبستن شدن گاو از گشن.

که لگری: به کول گریان^{۳۱} باشدت گریستن.

که لگه: شیله گهی جو گه^{۳۲} جای بریدگی جوی آباری.

که للا: ۱) کدلاجگ؛ ۲) تبله، مدمدر^{۳۳} ۱) قاب درشت؛ ۲) تبله.

که للا ره: که للا ره، ده فری ریخ بو پشکله گویزانه و^{۳۴} نگا: که للا ره.

که لله: ۱) لنهستو بدره ژور؛ ۲) داری چمنبر او بو دهوری شت؛ ۳)

دهورهی تاره خجن؛ ۴) وردی به توندی بیکه و نرا او، تو لا^{۳۵} ۱) کله سر؛

۲) چنبره چو بین؛ ۳) قسمت جانبی عرقچین؛ ۴) ریز به هم چسیبده

کلوخ شده.

که لله تا همه ک: قسلی به که گرتوی به کله^{۳۶} آهل کلوخ شده.

که لله با: ۱) بنیاده می سه رسه سخت؛ ۲) بنیاده می به غیز^{۳۷} ۱) آدم

لوجه؛ ۲) آدم خودنما.

که لله بوش: بی تاوه ز^{۳۸} تهی مغز.

که لله بی ژنگ: داری دهوری بی ژنگ^{۳۹} چنبره غربال.

که لله پا: ۱) شه کتی لم تاقت کموتو؛ ۲) لم و کوت^{۴۰} ۱) خسته از

کارافتاده؛ ۲) لت و پیار.

که لله پاچه: چیشتی سه رو بی^{۴۱} کله پاچه.

که لله تازن: بریتی له خواردن و خواردن و هدی نور سارد^{۴۲} کنایه از

خوردنی و آشامیدنی بسیار سرد.

که لله چاخ: سر زل^{۴۳} کله گنده.

که لله دوش: چیشتی له برج و گویز و چونه رو کشمیش^{۴۴} آشی است.

که لله رزق: سرسه سخت^{۴۵} لجیان.

که لله زاور: ترسه نوک^{۴۶} بزدل.

که لله شهق: که لله رزق^{۴۷} لجیان.

که لله شه کر: شیله شه کری ده قالب کراوی و شکوه بُوگی قوچ ده رهاتگ

نگ^{۴۸} کله قند.

که لله قهند: که لله شه کر^{۴۹} کله قند.

که لله کون: کونه په رست^{۵۰} کنایه از آدم عصبانی.

که لله گرم: بریتی لم مروی تو رو و تو سن^{۵۱} کنایه از آدم عصبانی.

که لله بی: ۱) بنیاده می کدم هوش و گوی نمده ر به هیچ؛ ۲) شیت و ویت؛

۳) زوری رو به یه بیان؛ ۴) ده نگی زورتیز و بلندی خوش^{۵۲} ۱) لاقید؛

۲) خل؛ ۳) اتاق رو به تراس؛ ۴) صدای بلند و رسا.

که لمی که و تن: که لک تی که و تن^{۵۳} محتاج به کسی شدن.

که لم: ۱) کلپ، ددانی پیشمه و دیزنه؛ ۲) کرم^{۵۴} ۱) دندان پیشین

در نده؛ ۲) کرم.

که لعا: کونی و روح و پلنگ^{۵۵} کنام خرس و پلنگ.

که لمته: گلمه، سنته ک، سنته گل^{۵۶} کلوخ.

که لمه: کله وه، چه نمده ری ملی گاجوت^{۵۷} بیوغ گردن گاو شخم زنی.

که لممل: کله بله^{۵۸} خرت و پر.

که لمیز: میزه ل، که سنی که میزی بُو رانا گیری^{۵۹} شاشو.

که له بابه: ۱) ونهی دیقل له کاتزا یان له بهن و هرجی بو جوانی؛ ۲) نیسکی زه قمی قورقور و حکمه پیاوان [۱] مجسمه کوچک زینتی خروس؛ ۲) سیلک حنجره مردان.

که له باش: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد [۱] نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

که له بدون: نهش له دیوار و چوارچبوه بو جوانی [۱] دکور.

که له بر: پارچه زه وی تایبه تی به کسنه به خسرا [۱] قطعه زین تیول.

که له به دری: گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد [۱] از روستاهای ویران شده کردستان توسط بعثیان.

که له به ر: ۱) قفلش له دیوارد؛ ۲) قفلش له شاخی به درین دا؛ ۳) بریتی له دره تانی تندنگ [۱] شکاف، دیوار؛ ۲) شکاف کوه سنگی؛ ۳) کنایه از راه نجات دشوار.

که له بیزونگ: که له بیزونگ [۱] چنبره چوبین غربال.

که له باچه: ۱) سرو پی؛ ۲) لمت و کوت [۱] کله باچه؛ ۲) لت و پار.

که له باچه کردن: لمت و کوت کردنی مرؤ: (به خدمت چهره که له باچه کرد) لت و پار کردن.

که له بیچه: دهسته ندی تاسنی تاوانباران [۱] دستبند زندانی.

که له بشکو: په نگری زل، سکلی درشت [۱] اخگر درشت.

که له پور: ۱) جئی ماک له مردگ؛ ۲) کهل و پهلي ناو مال؛ ۳) پیتاک؛ ۴)

شاپاشی زه ماوه ند [۱] ارت؛ ۲) خرت و پرت اثایه؛ ۳) باج؛ ۴) پولی که در عرسی به مُطرب می دهنده.

که له پیاو: پیاوی نازاو بدریز و جوامیر [۱] بزرگمرد.

که له پیتاک: پاجی به زورو ناهمه قی [۱] باج زورکی.

که له تور: کریزی سدر [۱] شوره سر.

که له خ: ۱) لهشی بیناده؛ ۲) که لاک [۱] کالبد آدمی؛ ۲) لاشه مردار.

که له دار: برده دار [۱] قطعه هیزم.

که له رم: گایاهه کی چاندنی گهلا پانه به توب ده رده چنی و به لکی ده کرته دولمه یه لکی زور سبی و تورته، که لم [۱] کلم.

که له ره: پیل شکین، شه پویل ره وین [۱] موج شکن.

که له ره ش: قالاو، قلدله شه [۱] کلاح.

که له ز: چه نگهه تی بدر بونی به ران و نیر به کیوی [۱] موسم جفت گیری بزو و گوسفند کوهی.

که له زرگ: چینه دانی مدل، جیقدلان [۱] چینه دان.

که له زه: سابرین، ته گه، نیری [۱] قوچ.

که له زه ری: کاری به زورو ناچاری [۱] کار زورکی.

که له هز: قایمه میو، داریه سته داری ره زف [۱] چوب بست تاک.

که له هژن: کهیوانی زور بدریز و زیهاتی [۱] کدبانوی بسیار محترم.

که له س: ۱) پهتی دریز که به سدر چمدا را کشراوه پی دودرنده؛ ۲)

چد پهربی که خراوه ته سمر کونده فوکراو بو پهربندوه، که له ک [۱]

ریسان عبور از رودخانه؛ ۲) کلک عبور از آب.

که له ستون: کولکه زیرینه [۱] رنگین کمان.

که له سته: ۱) که ره سته، تماز؛ ۲) قمواره لهشی مرؤ، که له خ [۱]

کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

که له لوك: ۱) کلوک؛ ۲) نیر به کیوی دوساله [۱] دانه زودبز؛ ۲) شاک کوهی دوساله.

که له لوك: ۱) نیو چاره گه خشت؛ ۲) جوئی ماسی [۱] یک هشتم آجر؛ ۲) ماهی سلمون.

که له لوك: خیچ و خوار، چهفت و چهول [۱] کچ و کوله.

که له لوك: پارچه خشت یا ناجوری چکوله بو ناآناخن [۱] قطعه کوچک خشت یا آجر در کار بنایی.

که له لوك: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد [۱] نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

که له لول: ثازه لی توبل سی، قدش، قدشان [۱] دام پیشانی سفید.

که له لوم: به بیف، قسه [۱] کلام.

که له لوم هومای: فرمایشی خودا [۱] کلام خدا.

که له لوم هومای: گفته خواه [۱] کلام خدا.

که له لوم مدل: کدل پدل، که له پدل [۱] خرت و پرت.

که له لوه: ۱) که له، ددانی پیشین؛ ۲) قله لوزی زین؛ ۳) کلوی چکوله [۱] دندان پیشین؛ ۲) قربوس؛ ۳) کلوخ.

که له لوه ران: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد [۱] نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

که له لوه سمه: کرمی نوکی سهوز [۱] کرم نخود.

که له لوش: ۱) گوشتی چه قالته؛ ۲) گوشتی لرزی خراب [۱] گوشتی رگ الود؛ ۲) گوشتی حیوان لاغر.

که له: ۱) داری داهینتو او بو دهوری بیزندگ و...، که له؛ ۲) فروی ناو قامیش؛ ۳) داری دهوری بدره خمده ک؛ ۴) قهلا؛ ۵) پاشگری به مانا ناما؛ ۶) امثالیکی سور که له به [۱] چنبره چوبین؛ ۷) آغوزی که در کاوه ک نی به عمل آید؛ ۸) بره چرخ دوکریسی؛ ۹) قلعه؛ ۱۰) پسوند به معنی مانند.

که له: ۱) زلام؛ ۲) درشت؛ ۳) جوئی بر ترچ؛ ۴) بدلا یه که له زه گی توتن و بیستان دینته ده رو و شکی ده کات؛ ۵) لامسیره ک دانز او بدر زه و بوگ؛

۶) خوگرتن له قسهی خدّلک، کوله؛ ۷) وشهی دندانی گا بو سر چیل؛ ۸) بریتی له پیاوی نازاو به حورمهت [۱] بزرگ؛ ۲) درشت؛

۹) نوعی بر ترچ؛ ۱۰) انگل گیاه توتون و پالیز؛ ۱۱) برهم انباشته؛ ۱۲) پنهان شدن برای استراتی سمع؛ ۱۳) کلمه ای برای تحریک گاو گشن؛

۱۴) کنایه از آدم شجاع و محترم.

که له ه: که و نه، بی و نه [۱] بی نظری.

که له هات: ۱) به کارهاتن، فایده دان؛ ۲) جوش هاتن [۱] به کارآمدن؛ ۲) جوش آمدن.

که له هات: نیر خواستنی چیل [۱] گشن خواهی گاو ماده.

که له نه موست: قامکه گهوره [۱] انگشت شست.

که له نه نگوست: که له نه موست [۱] انگشت شست.

که له باب: که له شیر، دیقل [۱] خروس.

که له باب: که ره باب، که ره شیر، دیکل، دیقل [۱] خروس.

ده مانچه داف^۱) برهم انباشتن؛ ۲) گردهم آمدن؛ ۳) تیرنگ به کاربردن؛ ۴) گیرکردن پوکه در لوله تفنج یا تپانچه.

کله کلیدان: فیل کردن **ف** حقدزدن.

کله کنه کن: گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد **ف** از روستاهای ویران شده کردستان توسط بعثیان.

کله کوتک: کاسه‌ی دارینی کهچ و کروچ **ف** کاسه چوبین لبه شکسته.

کله کوتک: کاسه‌ی دارینی زلام، سوینه دارین **f** نشستک چوبین.

کله کوج: شهپیلک، نیسکی پانی شان **f** استخوان پهن شانه.

کله کوک: کله شیر، دیکل، کله باب **f** خروس.

کله کوکه: ناوی دی به که له کوردستان **f** نام دهی در کردستان.

کله که: ۱) خالیگ، برک؛ ۲) کاسه‌ی کدل، کاسه‌ی دارینی لیخورا؛ ۳) ده فری سوالته‌ی گول و ریحان تیداچاندن **f** ۱) تهیگاه؛ ۲) کاسه چوبین وارفته؛ ۳) گلدان سفالی.

کله که: ۱) کوبونه‌وهی خدلک له سمر شتیک: (کله که مه کدن)؛ ۲) فیل و تدلد که **f** ۱) گردهم آبی شلغ، تراکم جمعیت؛ ۲) حیله.

کله که برین: خو به سریه کدا دلن و پال پیوه نان **f** تراکم و فشار جمعیت.

کله کمه تره: ۱) برینی له لمسریه کله که کراوی له رمان نزیک؛ ۲) برینی له کاری که ناشی سدر بگری **f** ۱) کنایه از برهم انباشته سست بنیان؛ ۲) کنایه از کاری که کردنی نیست.

کله که تری: خو به سریه کدادانی مروفان بو بازی و شوختی **f** خود را بر هم دیگر انداختن به قصد شوختی.

کله کدل: کله کولی گرمما و ناوی سه رنگ **f** جوشیدن.

کله کله: ۱) پیوانی گوره؛ ۲) وته دندانی جوانه‌گا بو سدر مانگابه کهل **f** ۱) بزرگ مردان؛ ۲) کلمه تحریک گشن بر ماده کاو.

کله که وان: کله کچی **f** کلکران.

کله کین: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **f** نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

کله کیوی: ۱) جوئی حمیوانه کیوی؛ ۲) نیریه کیوی **f** ۱) کل کوهی؛ ۲) شاک کوهی.

کله گا: ۱) گایه که سواری چیل دهی بو ناؤس کردنی؛ ۲) برینی له مروی زوری کدر **f** ۱) گاوه گشن؛ ۲) کنایه از زورگو.

کله گایی: زوری، ناهه **f** زورگویی.

کله گری: گریانی به کول **f** باشدت گریستن.

کله گهت: قهقهه **f** بلندبالا.

کله گهوم: ۱) چه نگی گرمای زور؛ ۲) برینی له چله هارین **f** ۱) عنفوان گرم؛ ۲) کنایه از جله تابستان.

کله گهور: کوللازه، بالداریکی راوه کمده **f** از پرندگان شکارچی.

کله گی: نوده رُو به بدربیلابی، کله لمه **f** از اتاق رو به تراس.

کله للا: ۱) شده کدت؛ ۲) نه خوشی زور نه خوش؛ ۳) پریشان حال؛ ۴) ره و کرف **f** ۱) خسته؛ ۲) بیمار بدحال؛ ۳) پریشان حال؛ ۴) لاغر مردنی.

ابزار؛ ۲) کالبد آدمی.

کله سمه: کرمی بدای نوک **f** کرم آفت تخود.کله سو: چیلی که له بهر زوری بمرینی جوانه گایان جازب بوه **f** ماده گاوی که از جفت گیری زیاد به سنته آمده.کله سونگ: قد لمسک، که هنیک **f** فلاخن.کله ش: ۱) کله خ؛ ۲) جوان و نازدار؛ ۳) کمچمل؛ ۴) شلاتی، قلاش؛ ۵) چاپک، مذبوث **f** ۱) نگا: کله خ؛ ۲) زیاوشنگ؛ ۳)

کچل؛ ۴) نگا: شه لاتی؛ ۵) چالاک.

کله ش: قلاش، شلاتی **f** شارلاتان، هرزه و لگرد.کله شاخ: باکیشی خوین گرتن له لهش، نامرازی حجامت **f** پادکش حجاجت.کله شخان: لمو گوندانه کوردستانه که به عسی کاولیان کرد **f** روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردن.کله ششان: شوانی زور کارمه **f** چوپان کارآمد و ماهر.کله شه: ریگر، چهته **f** راهزن.کله شه کر: کله شه کر **f** کله قند.کله شهی: ریگر، چهته **f** راهزن.کله شیز: دیکل، کله باب **f** خروس.کله شیره: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **f** نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.کله شیره: کله بابه، وتهی کله باب **f** مجسمه زینتی خروس.کله شینکه: بدریکی دارمازو **f** از محصولات درخت مازو.کله ف: کلاف **f** کلاف.کله فیچ: ددان کدل **f** دندان شکسته.کله قند: کله قند **f** کله قند.کله ک: ۱) قولاخ، پینه لیواری قوندره؛ ۲) کوله ک؛ ۳) رونجه **f** پینه بر حاشیه کفش؛ ۲) دانه زودبز؛ ۳) روزنه.

کله ک: ۱) کومابردی به سرمه کادر او؛ ۲) دیواری نیشکه برد؛ ۳)

کله س، چهپری سفر کونده بو به زینه وه؛ ۴) تله که، حیله؛ ۵)

سوانه، پاساره؛ ۶) لمسریه کدانار او **f** ۱) توده سنگ؛ ۲) سنگچین؛

۳) کلک عبور از آب؛ ۴) نیرنگ؛ ۵) لبه یام؛ ۶) برهم انباشته.

کله کان: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **f** نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.کله کاوی: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **f** نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.کله کپاز: حیله باز فیلاؤی **f** حفه باز.کله کبوون: لمسریه کی چیگیر بوئی زور شت **f** برهم انباشته شدن.کله کچی: کله کی سرناو تازه **f** کلکران.

کله کردن: ۱) لمسریه کدانانی زور شت؛ ۲) خوگرتن بو قسی

خلک **f** ۱) برهم انباشتن؛ ۲) استراق سمع کردن.

کله ککدن: ۱) لمسریه کدانان؛ ۲) کوبونه‌وهی چهند کهستی له

دهوری یدک؛ ۳) حیله کردن؛ ۴) گیرکردن پوکه له لوله تفهونگ یا

کهلهوک: ۱) قهلاچه، قهلای پچوک؛ ۲) لمو گوندانهی کوردستانه که به عسی کاولیان کرد؛ ۳) قلعه کوچک؛ ۴) روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.

کهلهوه: کلم، تالقندی دارینی ملی گاو گائیره چنبره گردن گاو. کهلهوه: کهله بدر نگا: کهله بدر.

کهلهوه کیشی: سه رسختی، بد قسمه نه کردن نافرمانی، سرکشی. کهلهوه: گیاهه کی در کاوی به گیاهی است خاردار.

کهلهه: قهلا، کهله قلعه. کهلهه رز: کله لفظ نگا: کهله رز.

کهلههیدان: جویر شور با نوعی آش.

کهنه هیبر: ۱) کوبونهوهی جوانه گای زور لمسه رانگابه کهل؛ ۲) برپتی له کوبونهوهی زورکهسی له ذری تاکه که سیک؛ ۳) ازدحام گاوهای نر بر ماده گاو؛ ۴) کنایه از ازدحام عده ای بر علیه کسی.

کهلهه: کیزی سه رف شوره سر.

کهله: ۱) بی خوی؛ ۲) نیوان تنی که و تویی دیوار و ددان؛ ۳) کلک قوله؛ ۴) گونی کورت؛ ۵) کال؛ ۶) نه کولاو؛ ۷) کاری را بردی جوش هاتن، کولا، کولی؛ ۸) کملوی ده نکی گیا؛ ۹) کونی شانه هنگوین؛ ۱۰) بی نمک؛ ۱۱) شکاف دیوار یا میان دندانها؛ ۱۲) دم کوتاه؛ ۱۳) کوته گوش؛ ۱۴) کال؛ ۱۵) نایخته؛ ۱۶) فعل ماضی جوشیدن، جوشید؛ ۱۷) نیامک دانه های گیاه؛ ۱۸) شبکه موم.

کهله: بی خوی بی نمک. کهله: ۱) کله کی سر ناو؛ ۲) کولی؛ ۳) نازایه تنی؛ ۴) کملو؛ ۱۱) کلک عبور از آب؛ ۲) جوشید؛ ۳) شجاعت؛ ۴) نیامک دانه.

کهلهیجه: نیری، سابرین، ته گه قوچ.

کهلهیجه: که ل گامیشی له دوسال به لواه گاومیش دوسال بدیالا. کهلهیز: ۱) کلینچکه هی بیز، قیتبکه هی سر دوگ؛ ۲) ده سه لات و زورداری ۱۱) دنبالجه گوسفند؛ ۲) توانایی.

کهلهیزه: ته گه، نیری قوچ.

کهلهیسمه: که لو سمه کرم آفت نخود.

کهلهیش: که لو یش نگا: که لو یش.

کهلهیشو: ریگر، چهنه، که له شه راههن.

کهلهیک: تاویک، ده میکی کهم زمانی اندک.

کهله کولکی: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

کهله لیلان: ۱) داخل و عهزه ت؛ ۲) کوله کولی گدمای هامن؛ ۱۱) تأسف و حسرت؛ ۲) شدت گرمای تابستان.

کهله لیلک: کلیلی دارینی گوله هی در گا کلید چو بین در.

کهلهیمه: وشه بیه ک کلمه.

کهله لین: جوش هاتن، کولین جوش آمدن.

کهله لین: ۱) قهلاشت له دیوار؛ ۲) یناگا؛ ۳) بوشه، چه بدر، خدل، سهپر؛ ۴) درقدت؛ ۱۱) شکاف؛ ۲) پناهگاه؛ ۳) کعنی؛ ۴) فرست.

کهله لین: ۱) کله لین؛ ۲) مرؤی زل و زه به لاح؛ ۱۱) جوشیدن؛ ۲) تنومند.

کهلهان: تهوله، تهوله، یشتر اصطب.

کهلهم: ۱) کدلم: ۲) درک، چقل؛ ۳) داری نوک دادر او؛ ۴) تیشه شاخی باریک؛ ۱۱) کلم؛ ۲) خار؛ ۳) جوب نوک تراشیده؛ ۴) کوه سنگی نوک تیز.

کهلهم: تالقداری ملی گاف چنبرگردن گاو.

کهله مان: قاره مان، پیاوی هرده نازا ق فهرمان.

کهله مایش: زوان کرانه بی قسیه کوتن به سخن آغاز کرد.

کهله میاز: قهله میاز بازی بلند همراه برش بلند.

کهله میان: هه میانهی گهوره ای ایان بزرگ.

کهله میهه: که نگری و شکوهه کریا کاف آش کنگر خشک شده.

کهله مجده: که له بیجده دستی تاوانبار دستبند زندانی.

کهله مر: توکبدار، بدر، موی بدر گده ای موی زهار.

کهله مو: ۱) نه خوشی و زانیکه له نه نگوست پهیدا ده بی نیر تکی له موی

نه ستو ره ده کا؛ ۲) موی درشت؛ ۳) خر کردنوهی خوری و موی

ده ناوا شاغدل رژاو؛ (کهله مو ده کا)؛ ۱) کزمه، نوعی بیماری؛ ۲)

موی درشت؛ ۳) گردآوری پشم و موی ریخته در آغل.

کهله موست: قامکه زله ای انگشت شست.

کهله موک: جویری که لمی و ده تو، داش که لم ای کلم قعری.

کهله مه: ۱) کله؛ ۲) قهله می چاندن؛ ۳) ته نگوچه لمهه ای ۱) چنبر

گردن گاو؛ ۲) قلمه؛ ۳) مصیبت.

کهله مهد: ۱) زورو زولم؛ ۲) کهلهوهی ملی گاف ۱۱) ظلم و زور؛ ۲) بوغ

گردن گاو.

کهله مه کردن: رام کردنی روهه ک رام کردن رموک.

کهله می: گیا یه که گهلاکه بیوشکی له تون ته کا گیاهی است.

کهله میر: کهله بیاوف شجاع، رادمرد.

کهله میره: میره سوی درشت، میره عده جمهمانه مورجه درشت.

کهله میش: که لمیش ای پشه مالاریا.

کهله من: ۱) قهلهن، شیر بایی؛ ۲) قهلا دهه ملی تازی ۱۱) شیر بها؛ ۲)

قلاده سگ شکاری.

کهله من: که لم چنبره گردن گاو.

کهله نج: جویری بدری دارمازو ا نوعی ثمر مازوج.

کهله ندر: که لاندر، مله غان داس دسته بلند.

کهله ندی: داسی دریزی ده سکدار، مله غان داس بلند دسته دار.

کهله ندین: بدهری بدهریه کدا که له که بیوگ توده برف برهم ایناسته.

کهله نگ: که نگر، قنگر ا کنگر.

کهله واژی: قسمی بی شهربانی ا سخن و قیح.

کهله وان: شوانی که ل گامیشان چویان گاومیشهای نر.

کهله وانه: ۱) که لم؛ ۲) قوبه، قوبچه زل ۱۱) چنبره گردن گاو؛ ۲)

دگمه درشت گنبدی.

کهله وو: ده به نگ، کنم فام، گله ح نفهم، احمق.

کهله ور: که ل ور نگا: که ل ور.

کهله وشک: دروشم، داغی نیشانه به مالاتمه داغ نشانه دام.

که مtaraf: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **نام روستایی در کرستان** که توسط بعثیان ویران شد.

که متاکورتی: کمی له زوری، کدم و بیشی **کم و بیشی**.

که متدرخ: بی بها، نازه و اج **بی ارزش**.

که متهرخم: که تره خدم **لایابی**.

که متیار: قدمتار **کفتار**.

که متین: بی تاقهت، بی تابشت **ناتوان**.

که جیقلدانه: بریتی له بی سه و حموسه له **ناشکیبا**.

که مج: خیچ، چهفت، چهولن **کچ و ناهموار**.

که مچک: کچک، کفعچی **فاسق**.

که مچه: (۱) کچک؛ (۲) نامرازی قوره سواغ لوس کردن، ماله؛ (۳) داغی نازله و لسلات **(۱) فاشق؛ (۲) ماله بنایی؛ (۳) داغ دام و احشام**.

که مچیکلدانه: کدم جیقلدانه **کم حوصله، ناشکیبا**.

که مخور: دزی زورخور **کمحور**.

که مخه: پارچه به کی ناوریشمیه **پارچه‌ای ابریشمین**.

که مدو: کدم قسه **کم حرف**.

که مدو: (۱) کدستی که نازه لی شیرده‌ری کدمه؛ (۲) چیلی کدم شیر **(۱) کسی که دام دوشیدنی کم دارد؛ (۲) گاو کم شیر**.

که مدوخ: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **نام روستایی در کرستان** که توسط بعثیان ویران شد.

که مدهس: (۱) دهس‌تندگ؛ (۲) بین‌دهس‌لات **(۱) تنگ دست؛ (۲) ناتوان**.

که مر: (۱) بدر؛ (۲) خملوزه بدر دینه **(۱) سنگ؛ (۲) زغال سنگ**.

که مران: کانزای خملوزه بدر دینه: (بدر که مران ناوی گوندیکه) **معدن زغال سنگ**.

که مراویز: پیچه که له زه حف **کم از بسیار**.

که مرو: شد من، شد ریون **خجالتی، کم رو**.

که مره: که پرسه، ریخی بدر پی در اوی رهق هه لاتگ **سرگین کوییده سفت شده**.

که مری: کلمرو **آدم خجالتی**.

که مسمر: نزیک له تمواوبون **فروبه اتمام**.

که مشو: (۱) که ری باره به؛ (۲) زلامی ناتیگه بشتو، ده بندگ **(۱) آلغ؛ (۲) آدم نفهم**.

که مفیت: (۱) به کدم رازی؛ (۲) کم خور **(۱) قانع؛ (۲) کمحور**.

که مک: (۱) روخسار چگونه؛ (۲) ده سروکه چلم سرین **(۱) شخص رخساره کوچک؛ (۲) دستمال**.

که مکار: (۱) که سی نیشی کم دهس کمودی؛ (۲) تدممل و بیکاره **(۱) کم کار؛ (۲) تبلی، سست در کار**.

که مکاری: حائل کدم کار **کم کاری**.

که مکدن: (۱) له زور کدم بونهده؛ (۲) کزو دال گوشت بون: (بدون خوشیه زورم کدم کرد) **(۱) کم شدن؛ (۲) لاغر شدن**.

که مکول: (۱) تیخولی شیشی گویز؛ (۲) گایه کی دکاوه به **(۱) بوسته**.

که لین: قله‌لاده جدم **قلاده جرمی**.

که لمی نسی: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **نام روستایی در کرستان** که توسط بعثیان ویران شد.

که لینی: گوندیکه له کوردستانه به عسی ویرانی کرد **از روستاهای ویران شده کرستان توسط بعثیان**.

که لم: (۱) پیچ، بهرانی بر فره، کم؛ (۲) که، بیزندگ **(۱) اندک؛ (۲) غربال سوراخ درشت**.

که لما: گایه کی به روزی گله‌لاده رزی به کارگی که ما له همه مو کارگی باشتره **گیاهی است برگ سوزنی، کما**.

که ماجار: شوینی که مای زور لئی روابی **کمازار**.

که ماجه: نامراییکی موسیقا به **کمانچه**.

که ماماخ: کلوت، که فل **کفل**.

که مالان: دو گوندی کوردستان بدم ناوه به عسی کاولی کرد و دو روستا به این اسم در کرستان توسط بعثیان ویران شده است.

که مان: (۱) داریکی نیوه جه غزه زی تیخراوه بو تیری هاویشن؛ (۲) نامراییکی موسیقا به **(۱) کمان تیراندازی؛ (۲) کمان موسیقی**.

که مانچه: که ماجه **کمانچه**.

که مانچه‌ژهن: که مانچه لیده ره **کمانچه نواز**.

که مانگه‌ر: که مانان چنی ده کا **کمانگر**.

که مانه: (۱) زفرانی تاوبزراو که وشتنی ده کمودی؛ (۲) چدمانه‌وهی تاوبزراو له ری دا **(۱) و (۲) کمان**.

که ماو: (۱) سه رجاوه به که ناوی زور نهی؛ (۲) چیشی گوشتاوی خست و خویل **(۱) چشممه کم آب؛ (۲) یخنی، آبگوشت غلیظ**.

که مایه‌تی: بهرانی بر زورینه، کومه‌نی کدم بهرانی بر کوئه‌نیکی ترف اقلیت.

که مایه‌سی: (۱) دهست کورتی، ثاتاجی؛ (۲) کدم و کوری و ناتدواوی **(۱) احتیاج؛ (۲) کم و کاستنی**.

که مایی: (۱) که مایه‌تی؛ (۲) هیچ نهی، بهشی کدم **(۱) اقلیت؛ (۲) اقلیت**.

که مبارا: کامیاخ **نگا: کامیاخ**.

که مباره: کدم فایده **کم بهره**.

که مباره: (۱) ناوقدد؛ (۲) نمسک؛ (۳) پشتینی زیر یان زیو؛ (۴) گولیکی دهشتیه **(۱) میان، کسر؛ (۲) کم عرض؛ (۳) کسر بند زینتی؛ (۴) از گلهای صحرایی**.

که مبهروک: دهونیکی به چقله که میوه به کی هدیه **خاربی است میوه دار**.

که مبهره: (۱) پشتینی خشل؛ (۲) ناوقدد **(۱) کسر بند زینتی؛ (۲) میان**.

که مبدل: کدمیل **نگا: کدمیل**.

که مبهله: (۱) قارچ؛ (۲) چمه، دنبه لان **(۱) قارچ؛ (۲) دنبلان**.

که مبهله: رکه بدری، خورانان له حاندیده کی تراف رقابت کینه توزانه.

که مبهه راندن: رکه بدری کردن **کینه توزانه رقابت کردن**.

که مهت: دو گمه‌ی قده، قوه **دکمه قبه‌ای**.

که مختار: قدمتار **کفتار**.

که نایه از مجلوب پیر طریقت و عرفان یا عاشق دختر جوان شدن.
 که مهندوها نیز: سواری که به کم مهند دوزمن یان راکردو ده گری **ن**
 کمنداند از.
 که مهی: ۱) که مایه سی: ۲) که مایه تی **ن** نداری: ۲) اندکی.
 که می: دزی زافی، کمی **ن** کمی، کاستی.
 که می: کهمه ک، کهمک **ن** اندکی.
 که میر: زور کدم، که متر **ن** کمتر.
 که میک: که فی، که فیک دسه سر **ن** دستمال.
 که میک: کمی، کمه کی، کمه ک **ن** اندکی.
 که میل: ۱) سلمه مزی بده پشت دوگده لکاوی بهز که خله خلی دی: ۲)
 پتروی برین: ۳) چلی و شکوه بروگ به لوئنه **ن** ۱) گال، پوستگاه.
 ۲) خشک ریشه: ۳) آب بینی خشکیده.
 که میله: که میل **ن** نگا: که میل.
 که مین: ۱) بوسه، خمل: ۲) خوداگرتن له بوسدا **ن** ۱) کمین: ۲)
 کمین کردن.
 که مین گا: بوسه **ن** کمینگاه.
 که مینه: ۱) که مایه تی: ۲) که مایی **ن** ۱) اقلیت: ۲) اقلاء.
 که ن: ۱) خنده، پی کنه نی: ۲) کان: (گل کهن): ۳) پاشگری بهوات:
 پره لد اکمری بای پشته وه: (ترکن، تسکن): ۴) جیگه کی کولدر او:
 ۵) تاورد: ۶) جل لخ خوکردن، رُخ خوکرنا جلک: ۷) کریزی سر **ن**
 خنده: ۲) معدن: ۳) پسوند به معنی بیرون دهنده پادشکم: ۴) کنده
 شده: ۵) آپکند: ۶) کندن لباس: ۷) شوره سر.
 که نار: ۱) رهخ، قدراخ، قدراغ، نالی، لا، ته نشت: ۲) داری کونار: ۳)
 دوهونه یکه بون خوش **ن** ۱) کنار: ۲) درخت کنار: ۳) درختچه ایست
 خوشبو.
 که نار او: ۱) بدستین: ۲) بریتی له جیگه دهست به ناوگه یاندن **ن**
 کناره رودخانه: ۲) کنایه از مستراح، توال.
 که ناره بروز: ناوجده که له کورستان **ن** ناحیه ای در کردستان.
 که نار گرتن: دوره پهربز بون **ن** کناره گیری.
 که ناره: دوگوندی کورستان بهم ناو به عسمی کاولی کردوه **ن** دو
 روستا به این اسم در کردستان توسط بعثیان ویران شده است.
 که ناره: ۱) دهوری بحر: ۲) قالی دریز و که: ۳) پراویز **ن** ۱) کرانه: ۲)
 قالی کناره: ۳) حاشیه.
 که ناره گیری: دوره پهربز **ن** کناره گیری.
 که ناره گیری: بی لایه نی، دوره پهربزی **ن** کناره گیری.
 که ناری: ۱) ادرکزی: ۲) پدرین: ۳) قه ناری **ن** ۱) خار پرچین: ۲)
 پرچین: ۳) پرنده قناری.
 که نامپهه: که نگری و شکوه کار او **ن** کنگر خشک شده.
 که ناندن: خه ناندن، و پیکه نین هینان **ن** به خنده آوردن.
 که ناو: ۱) تاورد: ۲) کولدر او: ۳) له چه سپین رزگار کراوف **ن** ۱) آپکند: ۲)
 کنده شده: ۳) برکنده شده.
 که نایا: هله که ندن له کانزا **ن** حک روی فلز.

سیز گردو: ۲) گیاهی است خاردار.
 که ملته: کدسته ک، سنده گل، کلوبی گل **ن** کلوخ.
 که مو: زرنگی فیلان **ن** زرنگ حمه باز.
 که مو بیش: که متابکرت **ن** کم و بیش.
 که موت: پد لگر، کاھوک، که فوک، کوتور **ن** کیبور.
 که مور: ۱) گاشه برد: ۲) برد، کوچک **ن** ۱) سنگ بزرگ: ۲) سنگ.
 که موسکه: بروکه، پیچه ک **ن** اندکی.
 که موکور: نانه واو **ن** ناتمام.
 که موکه: که موسکه **ن** اندکی.
 که مو: کوک، کاسه دارینی پچوک **ن** کاسه کوچک چو بین.
 که موله: کاسه دارینی پچوک **ن** کاسه کوچک چو بین.
 که موله: که موله **ن** کاسه کوچک چو بین.
 که موله: که موله **ن** ناتمام.
 که مه: ۱) ههر داری که جه غزی یان نیوه جه غزی چه مینه ایته و بو
 دهوره گرتني ثامر از نک وه که لله بیز نگ و داری خواره و بوی بیشکه و
 دهوری پیچکه که عدهه بآمه و...: ۲) نامه از نک که داری بو کممه پی
 ده چه مینه وه **ن** ۱) چوب خمیده دایره یا نیم دایره ای، چنبره، کمانی:
 ۲) ابزار کمانی کردن چوب.
 که مهه: ۱) ناوقده: ۲) چیای شاخ: ۳) کوچکه برد **ن** ۱) میان، کمر: ۲) کوه تمام سنگی: ۳) شن درشت، قله سنگ.
 که مهه رهست: توکه، خزمه تکار **ن** چاک.
 که مهه رهسته: بریتی له پهناهبر **ن** کنایه از پهناهده.
 که مهه رهمن: پشتین، پشتان **ن** کمر بند.
 که مهه رهند: که مهه بدن **ن** کمر بند.
 که مهه رچین: کراس یان کهواز زنانه ناوقده قیضاوی چین دار **ن**
 لباس کمر چیندار.
 که مهه ردوخ: ده زوی به خمه رک رسراو **ن** رشتہ چرخ دولک رسی.
 که مهه رکهش: ۱) دهسته و سهره زوره، تامال ههورا: ۲) جوری ده ربی **ن**
 ۱) رو به سر بالای، کمر کش: ۲) نوعی زیر شلواری.
 که مهه رن: بردله لان **ن** سنگلاخ.
 که مهه ره: ۱) که مهه ره خشل: ۲) ناوقده دهستی: ۳) جیگه یانگدر له سفر مناره: ۴) ته خنه کی له دولاش در او: ۵) ناوندی
 زمین: ۶) گاشه برد **ن** ۱) کمر بند زینتی: ۲) میان: ۳) گلدسته
 مناره: ۴) تخته ای که بر ناو آسیا کو بیده شود: ۵) وسط زمین: ۶)
 سنگ بزرگ.
 که مهه ک: کمک، توزن **ن** اندکی.
 که مهه کنی: که مهه ک **ن** اندکی.
 که مهه: ۱) پهتی دریز بو گرتنه وه و بهستنی راکردو: ۲) پهتی سدر
 به نالقده فره وان **ن** ۱) و ۲) کمند.
 که مهه ند: که مهه **ن** کمند.
 که مهه ند کیش: بریتی له عاشق بونی شیخی تدیریقت یان کچی جوان

کهندوقورت: شوینی پرله چال و جول و بلندایی و نهادیه تی **ف** زمین دارای پستی و بلندی بسیار.

کهندوکوت: کهندوله **ند** زمین پر فراز و نشیب.

کهندوکورت: کهندوقورت **ف** زمین پر از بلندی و پستی.

کهنده: (۱) خنده ک: (۲) چال **ف** (۱) خنده: (۲) چاه.

کهندسمه: (۱) کاسه له شینکه: (۲) ره نگریزه، میش خوره **ف** (۱) برنده سبزقبا: (۲) نام پرنده است.

کهنده قولان: ناوی ناوایی به که **ف** نام روستایی است.

کهنده خنده: خنده دق، زه و نی کوکلدار اوی دریزو بان **ف** خنده.

کهنده کار: کمی که له دار نهخش ده کمنی **ف** کنده کار.

کهنده کاری: کندنی نهخش له دار **ف** کنده کاری.

کهنده لان: لیواری قولکدی زور فرهوان **ف** کناره آبکند گشاد.

کهندیل: کندن **ف** نگا: کندر.

کهندینایی: مدلبه ندیکه له کوردستان چهند گوندی لی به به عسی ویرانی کردن **ف** ناحیه ای در کردستان شامل چند روستا که توسط بعثیان ویران شد.

که نر: کتر، کندر **ف** نگا: کندر.

که نراو: (۱) زوی قول کراو: (۲) جلی رخوکرای: (۳) لمسدر لکاو لاکدو تو **ف** (۱) زمین کنده شده: (۲) لباس کنده شده: (۳) برکنده.

که نزاوه: تازه لی قله و بوگ **ف** دام چاق و چله شده.

که نزه: (۱) جلیقه دهس چن: (۲) جلکی زیر کراس **ف** (۱) جلیقه دستیاف: (۲) زیر پیراهن.

که نسی: رزد، ره زیل **ف** خسیس.

که نشت: جوئی موئی هنگوین **ف** نوعی موم عمل.

که نشته: پرسگای جوله کان **ف** معبد یهود، کنشت.

که نک: کریزی پرینی سدر **ف** شوره زخم سر.

که نکنه نه چی: قومه شکنهن، که سئی جالا و هله لده کمنی **ف** مقنی، جاه کن.

که نگ: (۱) کهند: (۲) چه نگی بالدار: (۳) بالی بالدار **ف** (۱) نگا: کند: (۲) چنگال پرنده: (۳) بال پرنده.

که نگاوه: شاریکه له ملبه ندی کرماشان **ف** شهر کنگاور.

که نگر: کنگر، قنگر **ف** کنگر.

که نگر کولین: کولاندنی نانه واو **ف** جوشانیدن مختصر.

که نگروشك: (۱) دانوکه که نگر: (۲) بزماره دی پا **ف** (۱) کنگردانه: (۲) میخچه.

که نگروشك: که نگروشك **ف** نگا: که نگروشك.

که نگه لان: کهنده لان **ف** نگا: کهنده لان.

که نگی: که نگی **ف** نگا: که نگی.

که نگی: (۱) کام کات؟: (۲) له همر کاتیکا **ف** (۱) کی؟، چدوقت؟: (۲) در هر زمان.

که نگین: همر گا، همر زه مانیک **ف** هر گاه.

که نگینی: که نگین **ف** هر گاه.

که نایش: (۱) کهندنی زوی: (۲) خو خوراندن: (۳) هاوتابی کردن: (۴) تاشین و کولین له کانزاو بمرد **ف** (۱) کندن زمین: (۲) خود را خاراندن: (۳) مقابله کردن: (۴) حک روی فلز و سنگ.

که ناین: که نایش **ف** نگا: که نایش.

که نایه: که نایش **ف** حک روی فلز.

که نجارة: دو گوندی کوردستان به نام ناده به عسی کاولی کرده **ف** دو روستا به این اسم در کردستان توسط بعثیان ویران شده است.

کهند: (۱) قولکه: (۲) تاودر: (۳) تمپولکه: (۴) شانی کدز: (۵) دنی، ناوایی جگه له شار: (۶) بمردانی با: (تریکی کهند): (۷) کان، کمن **ف** (۱) چاله: (۲) آپکند: (۳) آپکند: (۴) ستیغ کوه: (۵) ده، آپادی: (۶) فروهشتن باد شکم: (۷) معدن.

که ندا: هنکه ندراو له کانزا **ف** حک شده روی فلز.

که ندار: دادر اوی زه وی به هوی ثاو یا کندن **ف** زمین کنده شده یا آب شسته.

که نداره قوتنی: له گوندانه کوردستانه که به عسی کاولیان کرد **ف** روسنایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.

که نداره قمل: گوتیدیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد **ف** از روسنایهای ویران شده کردستان توسط بعثیان.

که ندال: (۱) دادر اوی زه وی له تاو یان له روحان: (۲) تمپولکه: (۳) گیزاو **ف** (۱) زمین فرو ریخته از آب یا...: (۲) تیه: (۳) گرداب.

که ندالا: له گوندانه کوردستانه که به عسی کاولیان کرد **ف** روسنایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.

که نداو: (۱) تاودر: (۲) ناوی که دولای و شکایی لی چوبینه پیش: (۳) جوگمی که نراو بونیکل بونه وهی دو تاو **ف** (۱) آپکند: (۲) خلیج: (۳) کانال.

که ندر: کتر، کندر **ف** نگا: کندر.

که ندر: بودر، قولکدی زور قول و دریز له زه وی **ف** گودال عمیق در زمین.

که ندش: (۱) کهندن: (۲) خورو: (۳) خوراندن: (۴) هاوتابی کردن **ف** (۱) کندن: (۲) خارش: (۳) خاراندن: (۴) چفت و جور کردن.

که ندغاره قمل: له گوندانه کوردستانه که به عسی کاولیان کرد **ف** روسنایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.

که تدن: (۱) کولانی زه وی: (۲) جل رخو کردن: (۳) بمردانی با: (۴) لمسه رلا بردنی لکاو: (۵) ده رکیشانی گیا له زه وی یان مو له پیست **ف** (۱) کندن زمین: (۲) کندن لباس: (۳) باد شکم در کردن: (۴) برکنده چسپیده: (۵) برکنده گیاه و موی.

که ندو: (۱) پارین، پاینر: (۲) کوندو **ف** (۱) گوساله دوبهاردیده: (۲) نگا: کوندو.

که ندو: کوار **ف** نگا: کوار.

که ندوخ: کولمر، کمی که زه وی یان کانزا بو نو سین ده کولنی **ف** حکاک.

که ندوک: گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد **ف** از روسنایی ویران شده کردستان توسط بعثیان.

که و آخه: هرگا وایه، جا نه گمر وایه پس دراین صورت.
که و آخه: قایپور، قایپلک قفسه، پوسته.

کهوار: کندوی ناردو دانه ویله کندوی غله.
کهواری: باره که، کمه بازه چوجه کیک.

کهواز: عاسما، دارد است چو بدست، عصا.
کهواش: (۱) تالاش، چربی و بوش بوین قوهه بان؛ (۲) بریتی له هد رشتی

سفک (۱) انبره؛ (۲) آت و اشغال.

کهوال: (۱) که قال؛ (۲) کازی مار؛ (۳) قدباله؛ (۴) سموال؛ (۵) مالات (۱) نگا: که قال؛ (۲) پوسته مار؛ (۳) سند ماکیت؛ (۴) نگا: سموال؛ (۵) اغمام و احشام.

کهوان: (۱) که مان؛ (۲) ثامر ازی خوری و لونکه شی کرد نهود؛ (۳) هو زنکی کورده له کوردستانی بدرده است ترکان (۱) نگا: که مان؛ (۲) کمان پنجه زنی؛ (۳) از طوایف کرد.

کهوان بیتک: قد لمسک، قوچه قانی، بهره قانی فلاحن.

کهواندن: (۱) خستن؛ (۲) داخ کردن (۱) بر زمین زدن؛ (۲) داغ گذاردن.

کهوان کشاندن: زئی کهوان بد تیره و کیشان بو هاویشتنی تیر (۱) کمان کشیدن.

کهوان کیشان: کهوان کشاندن (۱) کمان کشیدن.

کهوانو: که بانو (۱) کدبانو.

کهوانه: (۱) کمده؛ (۲) تمراویکه له تول ده کرتنه پاوه بو به سمر به فردا رویشن، لاکان؛ (۳) دو خمتوکه کهوانی که وشهی ده نیواده نوشن؛ (۴) لای داویتی می گمل له سمر هموزی (۱) نگا: کمده؛ (۲) اسکی ترکه ای؛ (۳) پرانتر؛ (۴) دنباله گله.

کهوانه دار: چه ما و وک کهوان (۱) منحنی قوسی.

کهوانه دول: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد (۱) نام روستایی در کردستان که توسط بعشان ویران شد.

کهوانه کردن: (۱) وشت کموتون و گمراهه و؛ (۲) ده هاویشتن دا چدمانه و (۱) و (۲) کمانه کردن.

کهوانه بی: کهوانه دار (۱) منحنی قوسی.

کهوانی: (۱) وه وک کهوان چه ما و؛ (۲) نه گهر تو بهم جو ره نیت (۱) کمانی؛ (۲) اگر چنین نیستی.

که او: کد باب (۱) کتاب.

که وايه: نه گهر ناوایی (۱) اگر چنین است.

که و بیاز: بیچوہ که و (۱) چوجه کیک.

که و بیاز: کستی که راوه به که و ده کاو کهوان را ده گری (۱) نگهدارنده کیک شکاری، کیک باز.

که و بوار: رسکه کی گدرمین کویستان کردنی که و راه بیلاق و قشلاق کبکها.

که و بویر: که و بوار (۱) نگا: که و بوار.

که و بدبار: برآنمه و بدهار که کو له دار ده نیشن (۱) اواخر بهار.

که و په: (۱) که و بوار؛ (۲) ناوی گوندیکه (۱) نگا: که و بوار؛ (۲) نام

که نه: (۱) که ندن؛ (۲) خه نین؛ (۳) رنینی میوه (۱) نگا: که ندن؛ (۲) خندیدن؛ (۳) چیدن میوه از درخت.

که نو: (۱) چیلی کوندو؛ (۲) پارین (۱) نگا: کوندو؛ (۲) گوساله پارینه.
که نو: (۱) که ندو، کوار؛ (۲) پلو ره، خه لیف؛ (۳) کمن، خه نده (۱) نگا:

کوار؛ (۲) کندوی زیبور؛ (۳) خنده.

که نوک: همه میشه دم به پیکه نین (۱) خنده ره.

که نه سمه: که نده سمه (۱) نگا: که نده سمه.

که نه ف: ناوده س، کنار او پیشاو ف مُستراح.

که نه فت: (۱) زور حال پریشان، کمله لاه؛ (۲) به نحلمت کراوه نه تاینی یزیدی.

که نه فه: که نه ف مُستراح.

که نه ک: (۱) بردی زل؛ (۲) که نده ک، خه نده ک؛ (۳) ناودر (۱) سنگ بزرگ؛ (۲) خندق؛ (۳) آبکند.

که نه که و: دو گوندی کوردستان بدم ناوه به عسی کاولی کردوه (۱) دو روستا به این اسم در کردستان توسط بعشان ویران شده است.

که نه نه: تیخی که چک کولین (۱) تیغ قاشق چوبی کندن.

که نه وه: هملکه ندن (۱) کندن.

که نه هش: سه زینبو، شه قی ف مت مرد، یاغی.

که نی: (۱) قیز، دوت، قز، کچ؛ (۲) پیکه تی (۱) دختر؛ (۲) خنید.

که نیزه: کنیز (۱) نگا: کنیز.

که نیزه: کنیز (۱) قره واش، خدامه؛ (۲) زئی بد پاره کردار او (۱) کلفت خانه؛ (۲) کنیز زر خرد.

که نیزه ک: که نیز (۱) نگا: که نیز.

که نیسه: کلیسا (۱) کلیسا.

که نیشت: (۱) ری یوقی چاو؛ (۲) که میله (۱) ژفک چشم؛ (۲) ترشح خشکیده بینی.

که نیشته: که نیشت (۱) کنیشت، معبد یهود.

که نیشک: کچ، کناچه، دوت، قز، قیز (۱) دختر.

که نیشکی: (۱) کچینی؛ (۲) ره شنیه جاو (۱) نگا: کچینی؛ (۲) مردمک چشم.

که نیک: کچی شونه کردو (۱) دوشیزه.

که نی گری: فرمیسکی شادی له چاوه اهن (۱) اشک شوق.

که نیله: (۱) کچی چکوله؛ (۲) ناوه بو زنان (۱) دخترک؛ (۲) نام زنانه.
که نین: (۱) که ندن؛ (۲) خه نین (۱) نگا: که ندن؛ (۲) خنیدن.

که: (۱) کهف، زه زه؛ (۲) سرمه ند، سمه ره؛ (۳) کوشینی برین؛ (۴) داغ، چزان به تاسنی سو ره و بسوگ؛ (۵) کهف (۱) که؛ (۲) سرد بیزن، غر بال سوراخ درشت؛ (۳) فشردن دمل؛ (۴) داغ گذاری؛ (۵) کف.

که و: (۱) بالا پوشی ناودامانی پیوانه؛ (۲) بالا پوشی تا بد پیشتنند؛ (۳) کوله جهی لوه کتی خراو؛ (۴) که له شاخی خوین بد ردان (۱) قبا؛ (۲)

نیم ته؛ (۳) یلک آستین دار؛ (۴) شاخ حجامت.

که وات: که بات (۱) نوعی نارنج.

کهوهجه کهوج: کهوج و لهوچ **نگا:** کهوج و لهوج.
کهوهجه: کهچه **ملاعه.**

کهودانک: جنگله قاب و قاجاع، شوئنی ده فر و نامان **جای** ظروف.
کهودهه: بالداریکی جنگیره بهقد مریشکی ده بی له نزیک بهفران
ده زی **کیک** دری.

کهودهه: نازیره **کووند.**
کهور: ۱) بزنسی سپی؛ ۲) کهفر، کوچک، بدرد، سنهنگ **بز**
سفیدرنگ؛ ۲) سنگ.

کهدور او: ۱) راوه کهود؛ ۲) کموی راوف **شکار کیک؛ ۲) کیک شکاری.**
کهدورک: جوئی هرمی **نوعی گلابی.**

کهورگ: نمشکدوت، شکفت **غار.**
کهورنگان: ناوینه گدم له جوان له هرزن **گندم آمیخته با جو یا**

ارزن.

کهوری: کوار، عماری ده غل و دانه و تله **ابtar غله.**
کهوریشک: کمر و شک، خدر وی، کمر وی **خرگوش.**

کهوریشکه: کمر و شکه سهوزه **خرام سبزه از باد.**

کهوزه نهک: باشوه، واشه، بالداریکی راوه که **قرقی.**

کهوزینال: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **نام روستایی در**

کردهستان که توسط بعشان ویران شد.

کهوزه: ۱) بیزو، کدره؛ ۲) هیشوی تری که بهداره و شک ده بی **ویار؛ ۲) خوشه انگور بر درخت خشکیده.**

کهوزین: ۱) بیزو کردن؛ ۲) بهداره و شک بونی هیشوی تری **ویار**

کردن؛ ۲) خشکیدن خوشه انگور بر درخت.

کهوسهه: ۱) کانیاویکه له بههشت؛ ۲) ناویکه بو زنان **نام**

چشم بهشت، کوثر؛ ۲) نامی زنانه.

کهوسهه: کوسل، کسل **لاک پشت.**

کهوش: ۱) کدش، بن هنگل؛ ۲) پیلاوی دورا، قوئنده؛ ۳) دل بو رانه و

۱) زیر بغل؛ ۲) کفش؛ ۳) از حال رفتن.

کهوش درو: کهنسی که پیلاو دروس ده کاف **کفash.**

کهوش دور: کهوش درو **کفash.**

کهوش دور: کهوش درو **کفash.**

کهوشکه: لای درگا له زوری مالمه **کفash کن.**

کهوشکه: سی باز **نوعی بازی پرشی.**

کهوشهن: سنور، خودو، سه رحد **مرز.**

کهوشین: بو رانه، دل له خوچون **غش کردن.**

کهوشین: کهوشک، سی باز **بازی پرش.**

کهوقرک: قازو، بالداریکی ره شه گوشته ده خوری **از پرندگان حلال**

گشت.

کهوك: ۱) کدف، کهود؛ ۲) ره نگی عابی **کیک؛ ۲) آبی روش.**

کهوكدن: له کهودان، به سهدهند دا بیهنت **با سرند بیختن.**

کهوكورد: گوگرد **عنصر گوگرد.**

کهوكه دش: کهفی کرد **کف کرد.**

دهی است.

کهوت: ۱) کهقوت، که کهود؛ ۲) بدره و بیوه؛ ۳) کمر کمهز **۱) درختی**

است جنگلی؛ ۲) افتاده؛ ۳) تعدادی گوسفند.

کهوتا: ۱) کهوت به عهده رزا؛ ۲) تدریو تلیس؛ ۳) له جیدا کهوتن له

نه خوشی؛ ۴) راکشان، رازان، خو دریزکردن بو خدو **۱) افتاده؛ ۲)**

خیس؛ ۳) بر بستر بیماری افتادن؛ ۴) دراز کشیدن به قصد خواب.

کهوتاندن: خستن به زه و یدا **بر زمین انداختن.**

کهوتاندن: ۱) حمینی گهمال؛ ۲) توپاندن، مراندنی حمینی که

گوشته ناخوری **۱) عووسگ؛ ۲) کشن حیوان حرام گوش.**

کهوتش: ۱) کهفت؛ ۲) داخوزین، دایوزین؛ ۳) نوقره گرتن؛ ۴) زور

ماندگ بون **۱) افتادن؛ ۲) پیاده شدن؛ ۳) آرام گرفتن؛ ۴) بسیار**

خسته شدن.

کهوتن: ۱) بدر بونه وه؛ ۲) نوستنی نه خوش **۱) افتادن؛ ۲) بستری**

شدن بیمار.

کهوتنه خو: خوتاماده کردن **خود را آماده کردن.**

کهوتنه سهه: خدیال لی دان: (کهوتمه سهه نه وه که بچم) **تصمیم**

گرفتن.

کهوتنه وه: ۱) مانده له هوا لان له سه فردا؛ ۲) دوای چابو نه وه دیسان

نه خوش کهوتن **۱) واماندن در سفر؛ ۲) سعد کردن بیماری.**

کهوتو: بدره و بیوگ **۱) افتاده.**

کهوتوبی: نه خوشی گرانه تا **تیغوس.**

کهوتسه: ۱) دهسته، قوله؛ ۲) کهوتا؛ ۳) گوندیکی کوردستانه به عسی

کاولی کرد **۱) دسته؛ ۲) نگا: کهوتا؛ ۳) نام روستایی در کردهستان**

که توسط بعشان ویران شد.

کهوته: ناوی دنی به که له کوردهستان **نام روستایی است.**

کهوته کهوت: وده وه زی سه گان **عووسگها.**

کهوتی: ۱) توپین؛ ۲) بدر بونه وه **۱) لاشه نجس؛ ۲) افتادی.**

کهوتین: ۱) توپین؛ ۲) بدر بونه وه **۱) سقط شدن؛ ۲) افتادیم.**

کهوجز: ۱) تاوه گردان؛ ۲) نه سکوی **۱) آبگردان؛ ۲) ملاقه.**

کهچیز: کهوجز **نگا: کهوجز.**

کهوج: ۱) زار خوار؛ ۲) ده فر و نامرازی قوی خیچ و خوار و نازیک؛ ۳) پیوانه **۱) دهن کج؛ ۲) ظرف دهن کج؛ ۳) بیمانه.**

کهچک: کهچک، که فچی **قاشق.**

کهچک تاش: گوندیکی کوردهستانه به عسی کاولی کرد **نام روستایی**

در کردهستان که توسط بعشان ویران شد.

کهچکه: ۱) پلوسکی گدم له تاسیا ودا، گرولهی تاش؛ ۲) حموزه کهی

تارهت گرتن له تاوه دستی به سه مرز گهوتان **۱) ناودان گندم در**

اسیا؛ ۲) حوضچه طهارت در مستراح مساجد.

کهوج وله وج: ۱) قسمی مرؤی دم خوار؛ ۲) مرؤی دم خوار **۱) سخن**

آدم دهن کج؛ ۲) آدم دهن کج.

کهوجه: ۱) دم خوار؛ ۲) کهچک **۱) کج دهن؛ ۲) قاشق.**

کهوجه رین: یه کم مانگی پایین خمده نوهر، گه لاریزان **۱) مهرمه.**

کهون: ۱) کون، لمیزینه، دیرین؛ ۲) دمه لیچی زنانه^۱) کنه: ۲) نفاب زنانه.

کهونه لاجان: ناوی دی به که^۲ نام روستای است.
کهونینه: کهونارا، زور قدیمی^۳ باستانی.

کهود: کهود^۴ کبود.

کهوه: کهوه، عابی^۵ آبی روشن.

کهوهت: که هوت^۶ درختی است جنگلی.

کهودر: ۱) سوزی^۷ یه کی ده سنجینی تیره که چند سال ده مینی؛ ۲) نمشکهوت، شکهفت^۸ ۱) تره، گندنا؛ ۲) غار.

کهودرتی: لهو گوندانه^۹ کوردستانه که به عسی کاولیان کرد^{۱۰}
روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.

کهوه رتیان: گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی، کرد^{۱۱} از روستاهای
ویران شده کردستان توسط بعثیان.

کهوه روز: سیبه روز، روزی^{۱۲} بی هم تا و^{۱۳} روز بی آفتاب، ابری.

کهوه ره: توز^{۱۴} الکی سهر برین^{۱۵} کبریه.

کهوه ری: عاجز، نازه حمت، جاز^{۱۶} پکر.

کهوه ریز: پست ده گمل مو هد لکندر او^{۱۷} پوست با مو کنده شده.

کهوه سیر: بزری روخسار سیه^{۱۸} نامال شینی^{۱۹} تاچخ^{۲۰} گوسفت رخ سفید
کبود فام.

کهوه گی: کهوه^{۲۱} کند.

کهوهل: جوئی بزری مازو^{۲۲} نوعی ثمر مازوج.

کهوهل: پیست^{۲۳} پوست.

کهوهلا: ۱) هدموگیان که سک^{۲۴}؛ ۲) که سکایی گشتی^{۲۵} ۱) سبزیوش؛ ۲)
همه جا سبز.

کهوهله: ۱) کهوه^{۲۶} وردیله؛ ۲) کهوه، عابی؛ ۳) ریخه لان؛ ۴) دیمه نی
سه وزی دهشت و دره؛ ۵) گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد^{۲۷}

۱) کنه ریز؛ ۲) آبی روشن؛ ۳) ریگزار؛ ۴) سبزی دشت و دره؛ ۵) نام
روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

کهوه مار: جوئی مار که نامال شین دیار نهاد^{۲۸} نوعی مار.

کهوهن: کوان، زامی ناماس کرد^{۲۹} دهل.

کهوهند: چادر، ره شمال، تاول، کون، خبوه تی^{۳۰} لمو^{۳۱} چندراو، سیامال^{۳۲}
سیاه چادر، چادر شیمی بیلاق نشینان.

کهوهی: چنگنه^{۳۳} نوعی کنه.

کهوى: ۱) رنو، زنی، کلیله، کلیله، شاپه؛ ۲) حمدایدت، رام؛ ۳) داغ^{۳۴}
۱) بهمن؛ ۲) اهلی، رام؛ ۳) داغ^{۳۵} نشانه گذاری.

کهوى: ۱) کهوا؛ ۲) ناوه بو^{۳۶} کچان یانی وه که^{۳۷} ۱) قبا، نگا؛ کدوا؛ ۲)
نام زنانه.

کهويار: گورانی^{۳۸} یه کی بدنابانگه^{۳۹} آهنگی است مشهور.

کهوى بون: رام بون، حمه مایدت بون^{۴۰} رام شدن.

کهوى پسان: رنو دازر^{۴۱} انه خوار^{۴۲} ریزش بهمن.

کهوىج: قهقیز^{۴۳} قفیز.

کهوه که قوک: پشیله پایزه، بدری گیایه که^{۴۴} قاصدک.

کهوه که: کوکل، په پو، په پوسله مانه^{۴۵} هد هد.

کهوه که مانه: دومه لیکه له لای سررو^{۴۶} دهمه و دین، کوانی مه لاشون^{۴۷}
دُملی که بالای دهان می زند.

کهوه که نده: بالدار^{۴۸} که له کاو زلتره له^{۴۹} برندہ ای کبکسان و
برزگر از کبک.

کهوه کی: سه و زه گیای هدراش. واتا که و ده ناوی دا بی دیار نیه^{۵۰} سبزه^{۵۱}
بالیده و بلند.

کهوه کی: کهوه، شنی ناخج، عابی^{۵۲} آبی روشن.

کهوه گری: شیوه، گریانی بدهه نگی بدراف^{۵۳} شیوه.

کهوه گی: جانه و ریکی^{۵۴} یانکه لمه بو ره به پیستی نازه لمه ده لکی و خوین
ده مری، گه نه^{۵۵} کند.

کهوه گیر: که فگیر^{۵۶} کفگیر.

کهوه گیره: جوئی کوان^{۵۷} نوعی دمل، کفگیرک.

کهول: ۱) پیسته مهرو بزن و هم رحه یوانی؛ ۲) سفره^{۵۸} چدرم؛ ۳)
کورک، پوسین^{۵۹} ۱) یوست گوسفتند و بز و دیگر حیوانات؛ ۲) سفره^{۶۰}
چرمی؛ ۳) پوسین.

کهوللوس: پوسین^{۶۱} پوسین.

کهوللدرو: ۱) پوسین دره؛ ۲) که سی سفره^{۶۲} چرمین نددوری^{۶۳}

پوسین دوز؛ ۲) سفره^{۶۴} چرمی دوز.

کهول^{۶۵} کردن: پیست له بدر دامالین^{۶۶} پوسن کندن.

کهول لکه: ۱) کهوللدرو؛ ۲) که سی پیست له مالات داده رنی^{۶۷}
پوسین دوز؛ ۲) پوسن کن.

کهوللوس: ۱) کوللوس، کوللوز که سی که ددانی پیشده وی نیه؛ ۲)

کهندال: ۳) گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد^{۶۸} ۱) کسی که
دندان بیشین، ندارد؛ ۲) آپکند؛ ۳) نام روستایی در کردستان که توسط
بعثیان ویران شد.

کهولله: ۱) کهوه، عابی؛ ۲) جوئی کهوه^{۶۹} ورد؛ ۳) جینگه^{۷۰} زه لمه زور،
ریخه لان؛ ۴) گیاور دیله^{۷۱} به هاران که زور روزه رد ده بی؛ ۵) گوندیکی

کوردستانه به عسی کاولی کرد^{۷۲} ۱) آبی روشن؛ ۲) کنه ریز؛ ۳)
ریگستان؛ ۴) سبزه^{۷۳} کم عمر بهاری؛ ۵) نام روستایی در کردستان که
توسط بعثیان ویران شد.

کهوله بپر: گول^{۷۴} لکی زه ده^{۷۵} گلی است زرد رنگ.

کهوله ره: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد^{۷۶} نام روستایی
در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

کهوله کون: بریتی له پیری په که که وه^{۷۷} کتایه از پیر لکنت.

کهوله مار: گوندیکه له کوردستانه به عسی ویرانی کرد^{۷۸} از روستاهای
ویران شده کردستان توسط بعثیان.

کهولی: کاولی، خیلاییکی کوچه رن^{۷۹} کولی.

کهولیدان: کهول^{۸۰} سر د کردن.

کهومار: بالدار^{۸۱} خدیلی^{۸۲} یه ده لین له شی کهوه و سه ری ماره^{۸۳}
پرندہ ای افسانه ای.

سُوْرُوه بُوْگ؛ ۴) کایه؛ ۵) ژه ندنی تراواف ۱) جای، کده؛ ۲) چه وقت؛ ۳) داغ گذاری؛ ۴) گیم، باری؛ ۵) بهم زدن مایع. که دیا؛ ۱) کایه؛ ۲) ژه ندنی تراو؛ ۳) سه رن اوی پیاوی زل؛ ۴) قوی خای ناوایی ۱) بازی؛ ۲) بهم زدن مایع؛ ۳) لقب شخص قدرمند؛ ۴) کد خدا.

که بارک: کارگ، قارچ، قارچک، کوارگ ۱) قارچ. که بیاندن: ژاندنی تراو: (مه شکدت که بیانده؟) ۱) بهم زدن مایع در طرف.

که بیه: جوری سه ره تیری پان و هک چه قو ۱) نوعی پیکان لبه پهن. که بیه: که بیه ۱) نگا: که بیه.

که بیران: ۱) ماله بیابان؛ ۲) کونه مالی باب و بایران ۱) خانه پدری؛ ۲) خانه قدیمی اجدادی.

که خو: ماله خوی ۱) خانه شخصی. که بخوا: ۱) کوی خا، قو خا؛ ۲) پیاوی ثاقل و به مشوراف ۱) کد خدای ده؛ ۲) مرد عاقل و مدبر.

که بخودا: که بخوا ۱) نگا: که بخوا. که بیز: کار، کاریله، گیسک ۱) بزغاله.

که میس: در ففت، هدل، فرسدت، در هرب ۱) فرست. که میسو: در ففت هین، هدل پرست ۱) فرست طلب.

که یف: ۱) چونیه تی، حال؛ (که یفت ساز نیه)؛ ۲) خوشی، شادی: (به که یفه) ۱) حال؛ ۲) شادی.

که یف کردن: خوش را بواردن ۱) خوش گذرانی. که یف و دش: دلخوش، به که یف ۱) خوشحال.

که یقه شایا: وشه دواندنی خانمی به ریز ۱) کلمه محترمانه خطاب به خانمها.

که یقه شایا: که یقه شایا ۱) خطاب محترمانه نسبت به خانمها. که یک: ۱) قیچ؛ ۲) جوری شیرنی ۱) کک؛ ۲) کیک.

که یکف: دوه نیکه ۱) درختچه ای است.

که یکوا: ۱) که بخودا؛ ۲) کارامو لیزان ۱) کد خدا؛ ۲) کار آزموده.

که دیل: ۱) سه رکم امار، سدار عیل؛ ۲) شوخ و شه نگ؛ ۳) پراویر، دارمال ۱) ایلخانی، سردار ایل؛ ۲) شوخ و زیبا؛ ۳) ملام. ۴) افسر

که دیل: که دیل ۱) کوخ.

که دین: ۱) نیوان، ناشناختی، په یوه ندی: (که دین و به نیمان خوشه)؛ ۲) ته گبیر کردن دزی که سنی ۱) ارتباط؛ ۲) توطنده.

که دین و به دین: که دین ۱) نگا: که دین. که دینه ک: کج، دوت، که نیشک ۱) دختر.

که دینه ک: ۱) که دینه ک؛ ۲) کیزوله ۱) دختر؛ ۲) دخترک.

که دینه کمی: کچا به تی به رله شو کردن ۱) دوران دختری. که دینی: ۱) که نگی؛ ۲) کچی ۱) نگا: که نگی؛ ۲) ای دختر.

که دیو: کادین ۱) کاهدان. که بیان: ۱) کابان، بنوانی مال؛ ۲) نهسته ره یه کی گمزو که ۱) کدبانو؛ ۲) زحل، ستاره کیوان.

که و یچه: ده می پلو سکه گه نم له ناسیا دا ۱) دهانه نادان گندم در آسیا. که و یزات: که دی شه رانی ۱) کیکی که برای شکار کیکهای دیگر در کمیش گذارتند.

که و یزه: که و یزه ۱) قفین. که و یزه: که و یزه ۱) نگا: که و یچه.

که و یزه: که و یزه ۱) نگا: که و یچه. که و یزه سار: که و یزه ۱) نگا: که و یزه.

که و یزه: که و یزه ۱) نگا: که و یزه. که و یزه شین: کو تره گایه ۱) فاخته.

که و یزه کردن: حمایه ت کردن ۱) رام کردن. که و یل: ۱) کوخ، کو خته، خانوی چکو له یه کجاوه؛ ۲) نشکه و ت: ۳) لم پاش کاسه و اتا: نامانی مال: (کاسه و که و یل) ۱) کوخ؛ ۲) غار؛ ۳) بعد از «کاسه» به معنی ظرف، خانه

که و ین: پیکه و جوش دانی کانزا ۱) جوش دادن فلزات. که و یه: ۱) کدوی، رنو، کلیله، شاپه؛ ۲) کون و خانوی نرم و نه وی؛ ۳) گوندیکی کور دستانه به عسی کاولی کرد ۱) بهمن؛ ۲) بام کوتاه؛ ۳) نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

که و یبی: ۱) کسکایی، سه زانی ره نگ؛ ۲) شینی، که و یه ۱) سیز زنگی؛ ۲) کبودی.

که هه: کا، وردی کلوش ۱) کاه. که هال: تمدمل، سیست، ته و زله ۱) سیست و تنبل.

که هه ر: کار، کار زیله، به چکه بزین ۱) کهر، بزغاله. که هه ر: که ر، گوی کپ ۱) کر، ناشناوا.

که هه رو: که ر ۱) ناشناوا. که هه رو با: کاره با، شیره ی و شکه و بی داری که ۱) کهر با.

که هه رو با: که هه رو با ۱) کهر با. که هریز: کاریز، که ریز ۱) کهریز، قنات.

که هریز: کاریز، که ریز ۱) کهریز، قنات. که هه ری شه مزه: کاریله ای هدراش که لمانگی ریه ندان زاوه ۱) بزغاله ای که بهمن ماه متولد شده.

که هه نه: کریزی سه رف ۱) شوره سر. که هه نی: کانی، سه رچاوه ۱) چشم.

که هننیک: قله ماسک، قوچه قانی، بدراه قانی ۱) فلاخن.

که هه ر: کویت ۱) اسب کمیت، کهر. که هه ن: کون، کون ۱) که نه، قلیمی.

که هه نگ: بدره نگ، نه خوشی ته نگه نه فه سی ۱) بیماری تنگی نفس.

که هه هی: کدوی، حمایه ت، رام ۱) اهلی، رام.

که هه هیا: قو خا، پیاوی به ریزی ناوایی ۱) کد خدا.

که هه هیل: ۱) که حیل، نه سیی ره سه ن؛ ۲) که هال، تمدمل ۱) اسب نجیب؛ ۲) تنبل.

که هی: ۱) جیگه، مال؛ ۲) کام ده؛ ۳) داغ، چزان به ناسنی

کیتک: کنک، ختنک، پشله، پشی **گر به.**

کیتکه: ۱) کوللیره‌ی هدرزن؛ ۲) ناوی دی‌یه که له کوردستان **(۱)**

گرده نان اوزنی؛ ۲) نام روستایی است.

کیته: دیزه، ده فری قولی سوالت **دیزی**، دیگ سفالین.

کیته: ۱) تیلا، برقیغ، دارده‌ستی **تمستور**؛ ۲) قایمه‌میو، داربه‌ستی

داری تری **(۱)** چماق؛ ۲) داربست تاک.

کیته‌له: دیزه‌ی چکوله **دیزی کوچک.**

کیچ: قیچ، کهیک **کاک.**

کیچاوا: ناوی دی‌یه که له مه‌لبه‌ندی شاد و غران **نام روستایی است.**

کیچه: کوچه، کولان، کوچی **کوچه.**

کیچه‌رهشکه: جانه‌وری وردیله‌یه بدلای بیستانه **حشره‌ایست آفت پالیز.**

کیچ هه لینان: ۱) قیچ بیدابون له شوننی؛ ۲) بریتی له ودیله که وتن **(۱)**

پیدایش کک در جایی؛ ۲) کنایه از شتابزدگی.

کیچی ۵ه ریا: جوئی قرزاً لوکه به عذره‌بی رویانی پی نیزن **میگو.**

کیخ: ۱) چلک، پیسی؛ ۲) چرکی برین **(۱)** کثافت، چرك؛ ۲) چرک

زخم.

کیخا: قدیخا، کویخا، کیتخار **کدخدای.**

کیخا: کویخا، قوخا **کدخدای.**

کیخوا: کیخا، قوخا **کدخدای.**

کیخمه: پارچدیه‌کی ناوریشم **نوعی پارچه ابریشمی.**

کیخی: کویخای ناوچه‌یه که ده ولدت دایناوه **کدخدای انتصابی دولت.**

کیر: چوک، سیره‌ت **آللت تناسلی نر، کیر.**

کیر: ۱) قرچان، پیست‌هه لقرچان له سوتان؛ ۲) شوم، بی خمز؛ ۳) کال،

نه‌گه‌یشتون؛ ۴) روش **(۱)** چروک پوست در اثر سوختگی؛ ۲) نحس؛

۳) کال؛ ۲) خراش.

کیر: ۱) کیر؛ ۲) چه‌قو، کارد؛ ۳) کار، شوُل: (کیرکار)؛ ۴) فایده، بهره:

نه‌ماله کیر نایه **(۱)** آلت نر، کیر؛ ۲) کارد؛ ۳) کار؛ ۴) فایده،

بهره.

کیر: ۱) خه‌تی کیشان؛ ۲) کمن، گوئی کب **(۱)** خط کشیدن؛ ۲)

ناشنوا، کر.

کیرا: ۱) چزو، چون وا بدپله؛ ۲) له کام جیگه‌وه؛ **(۱)** چه‌زود؛ ۲)

از کجا؟.

کیرات: دده‌هه نیکه **درختجه‌ایست.**

کیراتی: بدبه‌هره، به کارهاتگ **اف مفید.**

کیراکی: روزی یه کشمه‌ممه **روز یکشنبه.**

کیران: ۱) زه‌بلاح، زرته‌بوز؛ ۲) داری دریزو تمستوری بانه‌رای خانو

(۱) لنده‌ور؛ ۲) دیرک افقی سقف خانه.

کیران: پیداهینان و روشاندن **کشیدن بر چیزی و ایجاد خراش.**

کیرپاک: کدپهک، کرپاک **نخاله.**

کیرخور: ۱) حیز، جنده؛ ۲) قوندرا **(۱)** فاحشه؛ ۲) کونی.

که یوانو: که بانی، کا بانی مال **کدبانو.**

که یوانو: که یوانو **کدبانو.**

که‌ده: ۱) مال، جیگه‌ی لی زیان؛ ۲) کویخادی **(۱)** خانه؛ ۲) کدخدای.

که‌ده: جلشوری مال و خیزان **رختشور منزل.**

که‌ده که‌ر: زنی ذور به‌مالداری و ناگا له مال **کدبانوی مقصص.**

که‌ده که‌ری: بنوانی کردنی مال به‌باشی **اداره مطلوب خانه.**

که‌ده کی: نوجینگاهی جلکی لئی ده شون **رختشوی.**

که‌ده لیل: کوبلل، کونی، کولینه **کونخ.**

که‌دهن: کون، کدون **کنه، قدیمی.**

که‌ده نهک: جلکی کونی به‌تیتو و بزگور **لباس مندرس.**

که‌ده نهی: کونی، کونیه‌تی **کنه‌ای.**

که‌ده و کولفهت: مال و خیزان **مال و مثال.**

که‌دهی: ۱) کدوی، رام؛ ۲) ژاو، تراوی تیکراو **(۱)** رام شده؛ ۲) مایع به هم زده شده.

که‌دیر: داریکی ده ونه گولی سبی ده کاو بوئی خوشه، مو رد **درختجه مورد.**

که‌بیل: کاول، خمرابه، خاپور **ویران.**

کی: ۱) کام کدس؛ ۲) پیتی پیوه‌ند: (زازاکی، فارسکی)؛ ۳) هیما بو

تاکیک، (پیاوه کی تازایه) **(۱)** چه کسی؛ ۴) پیوند نسبت؛ ۳)

پسوند وحدت.

کی: ۱) کی؛ ۲) پاشگری بهواتا: چکوله: (کچه کنی داوه‌ره)؛ ۳)

پاشگری بهواتا: کایه: (چاوشارکی)؛ ۴) باره‌ی راندن بون جاریک:

(کیمی مهشک)؛ ۵) پاشگری به‌مانا بو ناسین: (کاره کنی، تهشنه کنی)؛

۶) مالی تیازیان، که‌ی: ۷) درگای مال و درگای چه‌په‌ر؛ ۸) هدرکه‌سی،

هدرکه‌س **(۱)** چه کسی؛ ۹) پسوند تغیر؛ ۳) پسوندیه معنی بازی؛

۴) بهره‌یکباره از به هم زدن مشک؛ ۵) حرف تعريف؛ ۶) خانه،

مسکن؛ ۷) در خانه و در پرچین؛ ۸) هرکس، هرکه.

کیار: بیستان، بیستانی کاله‌ک و شوئی **پالیز.**

کیارک: دونیه‌لان، دویه‌لان، چمه **دُنیلان.**

کیاس: راسهاردن **سفرارش کردن.**

کیاستن: رووانه‌کردن، ناردن **فرستادن.**

کیاسته‌ی: کیاستن **فرستادن.**

کیان: ژان، لیک دران **به هم زده شدن.**

کیانای: کیاستن **فرستادن.**

کیبله: قبیله **قبله.**

کی بدر کتی: رک بدر کد له بازی یان له کاریک دا، ملد **مسابقه.**

کی به کیی: هدرکه‌س هدرکه‌سی، پشیوی و نازاوه **هرکی هرکی، بلوا.**

کیها: پارچه‌کرشی پرکراو له ساوار یان برج و کویندراو، گیبه **گیها.**

کیپار: کیپا **نگا: کیپا.**

کیپاری: کیپا: (کیپاری و چای به‌قلاؤه زه‌زای / خیرآ خودی دای خوتی

بچه‌رینی) «نالبه‌ند» **نگا: کیپا.**

کیت: کوت **اسب کمیت.**

کیز: ۱) فالوجه، قولانچه؛ ۲) زهن، زان، لیکدانی تراواف (۱) جعل؛ ۲) بهم زدن مایع.

کیزان: زان، لیکدرانی تراواف بهم زده شدن مایع.
کیزاندن: زاندن بهم زدن مایع.

کیزز: ۱) کیزان؛ ۲) کوزر؛ ۳) پهپاری روا له جینگه یدک؛ ۴) کاری سر به خوکمراف (۱) نگا؛ کیزان؛ ۲) کوزر؛ ۳) رویده انبوه؛ ۴) خودسر.

کیزراندن: زاندنی مهشکه و... بهم زدن مایع.
کیزری: بهره‌هایی و کاری سر به خوکمراف خودسری.
کیزک: فالوجه، ریخ گلینه رنگین گردان.
کیزگ: میشی یاقله رنگ مگس آفت باقلا.

کیزم: ۱) دهسته کهدار؛ ۲) داری که و به داری رهی زددهن (۱) چوب کوییدن در پرچین؛ ۲) چوبی که تکیه گاه تاک شود.

کیزن: حوشتر گله، نوینی ناو له سوالدت شتر گلو.

کیزه: فالوجه جعل.

کیزه ر: کیزرف نگا؛ کیز.

کیزه ک: کوز، کوزله رتیزک آبی.

کیزی: جازوف جارو.

کیزین: ۱) حوشتر گله، بوری ناوی له سوالدت سوره وه کراو؛ ۲) کیزان (۱) لوله سفالین مجرای آب، شتر گلویی؛ ۲) نگا؛ کیزان.

کیز: ۱) دوت، قیز، کچ، کهچ؛ ۲) فرقانی پیست، کیر؛ ۳) کام؛ ۴) دختر؛ ۵) چروکیدگی پوست؛ ۶) کدام.

کیزان: ۱) کام؛ کامه؛ ۲) کچان، کمچان (۱) کدام؛ ۲) دختران.

کیزک: کام؛ کیبه؛ ۲) کدام.

کیزکی: کامه؛ ۲) کدامین.

کیژوان: کام لهوان؛ ۲) کدام از آنها.

کیژوله: چیشکه، پاساری، چوله که، چفیک رنگی.

کیژوله: کجی چکوله دخترک.

کیژوله: کیژوله دخترک.

کیس: ۱) قیس؛ ۲) هدل، ده رفت؛ ۳) نهسته بونی پدرو؛ ۴) شاراوه (۱) دسترس؛ ۲) فرصت؛ ۳) آماس لنه؛ ۴) پنهان.

کیس: ۱) کیس؛ ۲) کدس، مرزو؛ ۳) لهبار، شیاوه (۱) نگا؛ کیس؛ ۴) کس، شخص؛ ۳) مناسب.

کیساندن: شاردنده، شیش کردن بنهان کردن.

کیسانین: ده رفت ده س کدوتن فرصت یافتن.

کیستهک: ۱) کستمهک، کلو؛ ۲) بریتی له پیاوی نازا (۱) کلوخ؛ ۲) کتابه از مرد شجاع.

کیستهنه: پیاوکوشتن آدم کشی.

کیسقه: گوندیکی کوردستانه به عسی کاوی کرد (۱) نام روستایی در کردستان که توسط بعثان ویران شد.

کیسک: ۱) تووه کهی چکوله تون؛ ۲) جزدانی با خمل (۱) کیسه کوچک توتون؛ ۲) کیف پول.

کیرد: چدقو، کارد، کیراف کارد.

کیردگه: چه قوساز ف کاردساز

کیردی: کاردو، کاردی، گیایه که شیوی بینی لی ده نین رنگی آشی.

کیرزل: ۱) نیری سیره تزه لام؛ ۲) بریتی له نورکار، کدله گا (۱) کیز بزرگ؛ ۲) کایه از زورگو.

کیرزلی: بریتی له نورکاری، ناهه قی رنگی کنایه از زورگویی.

کیرسنون: په لکه زیرینه، کولکه زیرینه، کسکد سو رنگین کمان.

کیرسم: تاکار، دام و ده ستور، ره وشت روش.

کیرقازی: گیایه کی گهلا یانی، بدنه وش زنگی تونه رنگی است.

کیرک: کورک، کو روک کرک، موی نرم زیر پشم.

کیوک: جه قوی، پجوک، قهلمیر ف کارد کوچک، قلمتراش.

کیرکار: کاره کهر، قهره واش ف کلفت خانه.

کیرکه ر: کیرکار ف کلفت خانه.

کیرکله: کله تون و بیستان ف گیاهی است آفت و انگل توتون و

پالیز.

کیرکله گا: ۱) کیرکله، کله؛ ۲) کیری و شکمه و کراوی گا که قله می

قا میتیان لمسه ده قرناد (۱) گیاه انگل توتون و پالیز؛ ۲) نوعی

مقطع قلم نی.

کیرگو: که رویشک، خدر روی، که رویه اف خرگوش.

کیرنج: کهست که پهمو و کولکه شی ده کاته وه، هدلاج ف پنهان.

کیرو: ۱) کیرو، کورو؛ ۲) گویزی کور، گویزی پوچ (۱) سیاهک

گندم؛ ۲) گردوی پوک.

کیروشک: که روی، خدر روی، که رویشک ف خرگوش.

کیروشکه: که رویشکه ف خرام سیزه از باد.

کیره: کو روی خشت سو رکردن وه ف کوره آجر پزی.

کیره: ده نگی وه رنگ خستنی شوشه ف صدایی مانند به هم ساییدن

شیشه.

کیره: مهشکی لهدار یان له تنه که له جیاتی مهشکه بیست ف مشک

چوبین یا حلی.

کیره هاتن: به کارهاتن، کیره ات ف به کار آمدن.

کیره فیل: ۱) هر شتیکی ناقولا و ناشیرین؛ ۲) قامیچی هو ندراو له چدم

۳) زشت منظر؛ ۴) تازیانه باخته از چرم.

کیری: ۱) ملدی کیو، شانی چیا؛ ۲) کیره (۱) سینگ کوه؛ ۲) نگا؛

کیره.

کیری: گوندیک له کوردستان که به عسی به يومیابی شیعیانی خلکیان

کوشته و پاشان کاولیان کردوه ف روستایی در کردستان که مردمش

توسط بعثان با بمب شیعیانی قتل عام شده و سپس ویران گشته

است.

کیریان: پیدا خشان و روشن ف کشیده شدن و خراشیدن.

کیریشک: خدر روی ف خرگوش.

کیز: ۱) کوز، قاش لمعیو؛ ۲) زمینی تم تمان و ره قن ف (۱) قاج میوه؛

۲) زمین سنگی و سخت.

جابه جا کردن؛ ^۴) کشیدن توتوون: ^۵) کدام از آنها؛ ^۶) تحمل ناخوشی؛ ^۷) آخشن تیغ؛ ^۸) مادینه را به گش نشان دادن؛ ^۹) برداشتن عکس یا کشیدن تصویر.

کیشاندن: کشاندن **[نگا]:** کشاندن.

کیشانه: بهتر از وکشان **[وزنی]:**

کیشانه کردن: ده ترازو **[وزن]** وزن کردن.

کیشانه وده: ^۱) کشاندنده؛ ^۲) ده رهینان له پاش تیز را کردن؛ ^۳) دوباره ده ترازو **[وزن]** ^۱) نگا: کشاندنده؛ ^۲) بیرون کشیدن پس از فروکردن؛ ^۳) دوباره وزن کردن.

کیشتا: کوژراوف **[مقتول]:**

کیشش: کوژران **[کشته شدن]:**

کیشتکوئی: کشتکانی، لا بدلا، تلاوت **[یاک و وری]:**

کیشته: کشته، کشنا، کوژراوف **[مقتول]:**

کیشدار: ^۱) چیر، له پسان بدبور؛ ^۲) بریتی له کاری زور خایه؛ ^۳) نم کاره زور کیشداره **[۱]** ^۱) کیشدار، مقام، مقام؛ ^۲) کنایه از کار و قبحی.

کیشران: ^۱) به اورد کرمان به ترازو؛ ^۲) من له نیز چال کردن؛ ^۳) کشیده شدن بر زمین.

کیشراو: کشاوف **[نگا]:** کشاو

کیشك: ^۱) کشان به زده ویدا؛ ^۲) نیشك، پاس؛ ^۳) قورسایی لعش له بدر تا **[۱]** ^۱) کشیده شدن بر زمین؛ ^۲) نگهبانی؛ ^۳) سنگینی تن از تپ.

کیشك: کام، کامه؛ **[کدام]:**

کیشکا: کامیان؛ **[کدامین]:**

کیشكچی: پاسدار **[باسبان]:**

کیش کردن: راکیشان، کشاندن **[کشیدن]:**

کیش کرن: کیش کردن **[کشیدن]:**

کیشك کیشان: پاسداری **[نگهبانی]:**

کیشك گرتن: پاسه وانی کردن **[پاسداری کردن]:**

کیشكه: ^۱) چیشكه، پاساری؛ ^۲) لمو گوندانه که در کردستانه که به عسی کاولیان کرد **[۱]** ^۱) گنجشك؛ ^۲) روستایی در کردستان که بعثان آن را ویران کردن.

کیشماکیش: که شمه که ش **[کشاکش]:**

کیشوله: کیشكه، چویله که، چفیك **[گچشک]:**

کیشه: ^۱) بردنی کلوش بو سدر خویان؛ ^۲) شدر؛ ^۳) دمه قاله؛ ^۴)

ژیر خاک کردنی لکی داری ره ز به بی نهود که بی بزن؛ ^۵) جوری سدربوشی زنان؛ ^۶) داری ناو هلول بو پیداهاتنی تاوی نهستیر که بدردا **[۱]** ^۱) انتقال غله درویده به سرخرمن؛ ^۲) نزاع و جنگ؛ ^۳)

نزاع لفظی؛ ^۴) زیر خاک کردن شاخه مو بدون برش، خوابانیدن؛ ^۵) نوعی سربوش زنانه؛ ^۶) کنده تو خالی در دهانه استخراج برای تخلیه آب.

کیشهاهن: لدوهاتن **[کش آمدن]:**

کیشهه: کیشنه **[کشنده، جاذب]:**

کیس کردن: ^۱) پنهانی پدرو؛ ^۲) پیش خواردنی و توره بی **[۱]** ^{۱)} آمسیدن لنه؛ ^۲) خشم را فرو خوردن.

کیس کردن: کیس کردن **[نگا]:** کیس کردن.

کیس لئی هینان: ده رفهت هینان **[فرصت یافتن]:**

کیسم: تهره، تهرح، بیچم **[شكل، قیافه]:**

کیسمه: باجیک ناغا ده دیسینی **[باچی که مالک می گیرد]:**

کیسو: کسل **[لاک پشت]:**

کیسو: کیسو **[لاک پشت]:**

کیسه: ^۱) کیسک؛ ^۲) ده سکنی زیره له حمام خوی پی ده شون **[۱)** ^{۱)} نگا: کیسک؛ ^۲) کیسه حمام.

کیسه بر: دری که بدریک ده ببری و پاره ده دزی، جو بر **[جب بر]:**

کیسه کیش: ^۱) کدنسی که له حمام خله لک ده شوا؛ ^۲) بریتی له زمان لوس و به کلکه سوته **[۱)** دلاک حمام؛ ^۲) کنایه از متملق.

کیسم: کیسو **[لاک پشت]:**

کیسه لاوی: گوندیکی کور دستانه به عسی کاولی کرد **[نام روستایی در کردستان که توسط بعثان ویران شد]:**

کیسه لله مل: بریتی له کچی جوان له مالی باوکی **[کنایه از دختر زیبا در خانه بدری]:**

کیسه و که مه ر: جو ری پشتیندی چرم که پاره هی تیدا جی ده که نهده **[۱)** ^{۱)} ابزاری در کلون در؛ ^۲) حشره سن آفت گندم.

کیسه هله لدرؤن: به هومیدبون بو شتنی که له ٹاینده دا بگات **[امیدوار بودن به درآمدی در آینده]:**

کیسي: کیسمل، کیسو، کیسو، کسل **[لاک پشت]:**

کیش: وته ده کردنی پمز **[لقط راندن گوسفند]:**

کیش: ^۱) قورسایی، سه نگینی؛ ^۲) پیز؛ ^۳) کیش هاتنسی هه ورو هه نگوین و...؛ ^۴) راکیش؛ ^۵) پهنه که بکیشه؛ ^۶) تاقمت، توان، تاپشت؛ ^۷) نامزدی را گوازتن؛ ^۸) قورکیش؛ ^۹) کدنسی که راکیشان که راهه گویزی؛ ^{۱۰}) مژله دوکدل دهه؛ ^{۱۱}) کام بنیاده میش؛ ^{۱۲}) پاشگری به واتا:

خاون: ^۱) تازار کیش، زه حمهت کیش؛ ^۲) رهوتی شیعر **[۱)** ^{۱)} وزن؛ ^۲) کشدار بودن؛ ^۳) کشیدن؛ ^۴) تاب و توان؛ ^۵) خیش؛ ^۶) عسامه ابریشمی مشکی؛ ^۷) ابزار نقل مکان دادن؛ ^۸) شخص نقل مکان دهنده؛ ^۹) کسی که چیزی را می کشد؛ ^{۱۰}) پُک زن؛ ^{۱۱}) هر کسی هم؛ ^{۱۲}) پسوند دارابون صفتی؛ ^{۱۳}) وزن شعر.

کیشان: ^۱) بمرارده ترازو؛ ^۲) راکیشان؛ ^۳) راگوزن؛ ^۴) مژله دوکدل دان؛ ^۵) کتی لموان؛ ^۶) ده بردنی حالی ناخوش؛ ^۷) تیخ له کالان ده رهینان؛ ^۸) یه کسمی می لمینر چاکردن؛ ^۹) هد لگرتی وینه یان نو سینی نه خش به قله لسم **[۱)** وزن کردن؛ ^۲) کشیدن؛ ^۳)

- کیفیله: کیفی نگا: کیفی.
- کیف: که ز، چیا، کیو ف کوه.
- کیفار: قریبی نهستوری سهری که چهل ف شوره غلیظ سر.
- کیفانی: که بیانوی مال ف کدبانو.
- کیفانیه: کیفانی ف کدبانو.
- کیفروشک: خمر وی ف خرگوش.
- کیفریشک: خمر وی ف خرگوش.
- کیقه چهر: پوش و پاری که پاوانی کدم نهی ف چراگاه آزاد.
- کیشی: ۱) کنف؛ ۲) قوشقایی سوالهت بو کمه و هدنگوین ف ۱) کوهی؛ ۲) غلبکی سفالین.
- کیک: کام؛ کیهه ف کدام.
- کیک: کاده، تانه پرنجی، کدیک ف کیک، کاده.
- کیکا: گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد از روستاهای ویران شده کردستان توسط بعثیان.
- کیکا: عاسیره تیکی کورده ف عسیره ای است کرد.
- کیکف: که بکف ف درختچه است.
- کیکو: کمیکف نگا: کمیکف.
- کیل: ۱) کول، نهیز؛ ۲) خیل ف ۱) کند؛ ۲) لوح.
- کیل: که بیل، پیوانه ده خلل له دار ف پیمانه چوبین غله.
- کیل: ۱) بلند، بهرز؛ ۲) بردی سهربین و پایینی قه برس؛ ۳) جوانچاکی بالا بلند؛ ۴) سرداری عیل؛ ۵) درون، دورمان؛ ۶) نیشانه کهوشنه؛ ۷) پیوانه دانمه ویله؛ ۸) ساپرین، ته گه؛ ۹) جوری کولبره که له بن زیلمه ده برزی؛ ۱۰) پایپوکه مار ف ۱) بلند؛ ۲) شاهد قبر، سنگ مزار؛ ۳) زیبایی قدبلند؛ ۴) خان ایل؛ ۵) دوخت؛ ۶) علامت مرزی؛ ۷) پیمانه غله؛ ۸) شاک، بزرز؛ ۹) نوعی نان گرده؛ ۱۰) چنبره مار.
- کیل: ۱) کولیت؛ ۲) چاردا غ؛ ۳) نهخشی به زه؛ ۴) کیلی قه برس؛ ۵) جوتو شو ف ۱) کوخ؛ ۲) گازه؛ ۳) نقش گلیم؛ ۴) سنگ قبر؛ ۵) کشت و شخم.
- کیلان: کالان ف نیام شمشیر و خنجر.
- کیلان: شو بیرینی زه وی شخم زدن زمین.
- کیلانه: کالانه ف نگا: کالانه.
- کیلانه: ناوی گوندیکه ف نام روستایی است.
- کیلانی: کی بهرکتی له ناماچ بیکان دا ف مسابقه تیراندازی.
- کیلاو: شودراو، شیوکراو ف شخم زده.
- کیلب: که لب ف ناب، دندان پیشین.
- کیلبو: که لب دریز ف دندان دراز.
- کیلبه: ۱) دادانی پیشه و؛ ۲) که لبه شاخ؛ ۳) چاوه که ندوه، گولونه ف ۱) دندان پیشین حیوان؛ ۲) دماغه کوه؛ ۳) بادکش تور.
- کیلپه نی: سه گایه تی، بزتی له فیلیازی و دروزنی ف کنایه از شبیخت.
- کیلدان: ۱) دادرُون، درون؛ ۲) بدره و زور ناویتن ف ۱) دوختن؛ ۲) بد بالا پرتاپ کردن.
- کیشه کیش: شهرو همراه ف نزاع و اختلاف.
- کیشه و بهره: که شمه کهش ف کشاکش.
- کیشه و گیره: ۱) جه نگهی خرمن کوتان؛ ۲) کیشه کیش؛ ۳) زه حمّت و دردی سه ری ف ۱) موسم خرم کوبی؛ ۲) کشاکش؛ ۳) درد و مشقت.
- کیشه وه: گوازته و به کو ممل: (مندال کیشه وه) ده کمن، میر و کیشه وه ده کهن) ف جایجا کردن گر و هی.
- کیشه وی: کیشه وه ف نگا: کیشه وه.
- کیشیاگ: کشاو ف نگا: کشاو.
- کیشیان: ۱) کیشان؛ ۲) هر کامیش لموان ف ۱) نگا: کیشان؛ ۲) هر کس از آنان.
- کیف: ۱) توره کمی چه مین بو تی خستنی شت؛ ۲) ده نگی مار؛ ۳) برس، کهزو؛ ۴) شوش و لمبارو و بعزن زراو ف ۱) کیف چرمی؛ ۲) صدای مار؛ ۳) کلک ترشیده؛ ۴) قدبند متناسب.
- کیف: ۱) که ز، کوه، چیز؛ ۲) نهشکه وت؛ ۳) که یف و شادی ف ۱) کوه؛ ۲) غار؛ ۳) شادی.
- کیفار: گیاهی کی بدرزی در کاوی به لاسکه کمی به شلکی ده خوری ف گیاهی است خاردار.
- کیفاندن: هاشاندنی مار، وشاندنی مار ف صدای مار خشمگین.
- کیفانن: وڑاندن، وشاندنی مار، کیفاندن ف صدای مار خشمگین.
- کیفایه ت: بدس ف کافی.
- کیفروشک: خمر وی ف خرگوش.
- کیفزال: قرزا، قرزا نگ ف خرچنگ.
- کیفزال: کیفزال، قرزا ف خرچنگ.
- کیفزاله: نخوشی شیر به نجه ف بیماری سلطان.
- کیفسار: ناوجیا، کوسار ف کوه ساران.
- کیفسان: کوستان ف ۱) کوهستان؛ ۲) بیلاق.
- کیفیش: کفش، خویا ف کشف، پیدا.
- کیفیشنینگ: قرزا نگ ف خرچنگ.
- کیف کردن: که کردن، تویز پر شید سر ترشاو ف کلک بر امدن.
- کیف کردن: رابواردن به خوشی ف خوشگذرانی.
- کیفکو: دوک، دوک، شوک، شوکی به لای گلای بیستان و رذ ف سپیدک.
- کیفکی: بوگدن بوگ ف گندیده، بدبو شده.
- کیفلا: گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد از روستاهای ویران شده کردستان توسط بعثیان.
- کیفن: ترشاوی برشاوی ف ترشیده کلک کرده.
- کیفونک: پیفوک ف گیاهی است با پیازه خوردنی.
- کیفه: هائزه مار، ده نگی مار ف صدای مار.
- کیفه رات: ره نج و بدر بره کانی، خبداتی سه خت ف مبارزه سخت.
- کیفی: خورست، جانه و ره گیا به که له ده شت بی و بنیادم کاری تیدا نه کرد بینی ف کوهی، وحشی.

(۱) پهلو: (۲) بخیه: (۳) نوعی نان.

کیله کان: له و گوندانه‌ی کوردستانه که به عسی کاولیان کرد **روستایی در کرستان** که بعینان آن را ویران کردند.

کیله کدان: کلابون، لادان له زی **منحرف شدن**.

کیله که: کله‌که، خالیگه، برک **تهیگاه**.

کیله کوهه: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **نام روستایی در کردستان** که توسط بعثیان ویران شد.

کیله کنی: کیله که **تهیگاه**.

کیله ندی: جوئی داسی گوره، کله‌ندی **نوعی داس بزرگ**.

کیلی: ده و کات **وقت و هنگام**.

کیلی: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **نام روستایی در کردستان** که توسط بعثیان ویران شد.

کیلیزه: (۱) چه لاك، نهستونده کی باریکی دریز بوجادرو کپر؛ (۲) داری نه لا ولاي لاشیمانه **(۱) ستون باریک خیمه و گازه؛ (۲) جو بهای کناری درب.**

کیلیک: (۱) تاو ده موكه؛ (۲) زن نه موسelman **(۱) لحظه، زمان کوتاه؛ (۲) زن نامسلمان.**

کیم: زو خاوی برین **ریم، خونایه زخم**.

کیم: (۱) زرد اوی برین، زوخ، زو خاوی؛ (۲) کم، کم؛ (۳) من کام کاسیکم؛ (۴) هر کسی من: (کیم دهس نیشان کرد بیگرن) **(۱) ریم، خونایه**

زخم؛ (۵) اندک؛ (۶) من کی هستم؛ (۷) هر کسی را که من.

کیماتی: که مایه‌تی **کاستی**.

کیمساپی: که مایسی، ناته‌واپی **کاستی**.

کیمانی: (۱) که مایه‌تی؛ (۲) کیسی با خمل؛ (۳) باریک **(۱) کاستی؛ (۲)**

کیف پول؛ (۳) جیب.

کیماو: زرد اوی برین **ریم، زردابه**.

کیماهی: (۱) قسور؛ (۲) که مایه‌تی، که مایسی **(۱) کوتاهی در کار؛ (۲) کاستی**.

کیمایی: که مایه‌تی **کاستی، نقص**.

کیمباك: بی بروا، چاونه ترس **بی بروا**.

کیمبر: زه مینی کهم زیزه **زمین کم حاصل**.

کیمبه: با خی کدم بیوه **باخ کم حاصل**.

کیمخا: (۱) فیز، لخوبایی بون؛ (۲) کیمخوا، پارچه‌یه که **(۱) از خود راضی بودن؛ (۲) پارچه‌ای است**.

کیمخوا: کیم خواه، پارچه‌یه کی ناوریشمی **پارچه‌ای ابریشمی**.

کیم خوا: کیمباك **بی بروا**.

کیم خور: کدم خور **کم خوارک**.

کیم زمیز: بی ناقل، بی ناوه ز **کم عقل**.

کیم کرن: (۱) زوخ له برین هاتن؛ (۲) کدم کردنی شتی زور **(۱) چرك و خونایه از زخم تراوش کردن؛ (۲) کاستن**.

کیم کیم: کم کدم، هیدی هیدی **اندک اندک**, کم کم.

کیم کیمه: کم کدمه، ورد ورده **به تدریج**.

کیلدراو: کیلا و **شخم زده**.

کیلران: شیوکران، جو^ت لئی کران **شخم زده شدن زمین**.

کیلراو: شیوکراو **شخم زده**.

کیلسنون: کیرسنون، یه لکه زرینه **رنگین کمان**.

کیل قهدان: بهره زور ناوین، کیلدان **به بالا برتاب کردن**.

کیلک: (۱) کلک، قامک، نهنجوست، نهموسست، تبل، تلی، تل، (۲) قدهم،

کلک؛ (۳) ریبو^{قی} چاو **(۱) انگشت؛ (۲) قلم؛ (۳) رُقَّہ چشم**.

کیلک: (۱) نامانچ بو تیر و بهره قانی؛ (۲) نیشانی سدرستون **(۱) آماج،**

هدف: (۲) علامت مرز.

کیل کردن: بلند کردن **بالا بردن**.

کیلکن: کوبونه‌وهی ناپوره به جغز لمدهوری شتیک **حلقه زدن مردم دور چیزی**.

کیلکه وانه: قوچه که **انگشتانه**.

کیلگه گه: (۱) زمی و زار؛ (۲) زمینی که شیو ده کری **(۱) مزرعه؛ (۲)**

زمینی که شخم زده می شود.

کیلکی: گلینه‌ی پا، گلاره‌ی چم **مردمعک چشم**.

کیلکی کور: بی چاو، کویر **کور، نایینا**.

کیلنجی: سیخورمه، مسته کوله **سلمه**.

کیلو: کیشانه‌یده که ههزار گرام، نیوسیه **کیلو**.

کیلوانه: پاساره، سوانه، سهروسانه **له با**.

کیلوهه: قایلک **پوسته**.

کیلوک: زتی که له سهر نایینی نیسلام نه بین **زن غیر مسلمان**.

کیلو میتر: پیوانه ریگه به رانیه به هزار میتر **کیلومتر**.

کیلوون: قفل **قفل**.

کیلوون: قفل **قفل**.

کیله: (۱) که بیل، کیل؛ (۲) پاشگری پچوک شاندان: (جوانکیله) **(۱)**

پیمانه غله؛ (۲) پسوند تصغیر.

کیله: (۱) کیله ده خل بیوان؛ (۲) تپله کیویله **(۱) پیمانه غله؛ (۲)**

تپله.

کیله به ردانی: به برد هاویشن نامانچ **نشانه گیری با سنگ**.

کیله: کولین، جیگه‌ی نازو^قه **جای آذوقه**.

کیله سپی: (۱) ناوی کیویکه له کورستان؛ (۲) گوندیکه له کورستان

به عسی ویرانی کرد **(۱) نام کوهی است؛ (۲) از روستاهای ویران**

شده کردستان تو سطع بعثیان.

کیله سپیان: ناوی دی به که **نام دهی است**.

کیله سپیان: ناوی دی به که **نام دهی است**.

کیله شین: (۱) چیای کیله شین که که تیبه‌ی پیوه^{یه} **(۱) کوهی است در**

کردستان؛ (۲) سنگی در کوه «کیله شین» با آثار باستانی.

کیله فر: خه ته جو^ت لئی کتر دو^ر **شیارهای از هم دور در شخم**.

کیله فر: گه مده که به پیچ بردان ده کری **بازی ید ق دوقل**.

کیله ک: (۱) ته نیشت؛ (۲) تمقل؛ (۳) جوئی نانی چکوله بی زارو^{کان} **کان**

کینی: کانی، سدرچاوه، کمه‌نی **ف** چشم.

کیو: ۱) چیا، کهڑ، کو: ۲) کام کنس له ثیوه؟ **ف** ۱) کوه: ۲) کدام از شما؟.

کیوات: ناوچیا، کوسار، کوساران **ف** کوهساران.

کیوار: کیفار، گیایه که در کاوی **ف** نگا: کیفار.

کیور: کاهو، خاس **ف** کاهو.

کیور: کوریز، که ویج **ف** قفیز.

کیوسار: کیوات **ف** کوهستان.

کوسان: ۱) کیوات: ۲) جیگمی به فرگرو سارد **ف** ۱) کوهسار: ۲) سردسیر.

کیوستان: کویستان **ف** نگا: کویستان.

کیومال: به کو عمل گدران بدموی شتیکدا: (کیومالمان کرد ریویان پیدا نه کرد) **ف** پیگرد گروهی در کوه.

کیون: ۱) کوتکی ناسن بو به ردشکاندن: ۲) لاسکه‌گیای باریکی کلور **ف** ۱) پتک آهنین: ۲) ساقه باریک و کاولک گیاه.

کیوه: بوکوی؟، بو کام جیگه؟ **ف** به کجا؟.

کیولان: کیوات **ف** کوهستان.

کیوه‌لی: کاولی **ف** کولی.

کیوی: کوقی، سمر به کیو **ف** کوهی.

کیوبله: ۱) کیفیله، گیاو به ری خورسک: ۲) ته‌پاله‌ی دهشتی **ف** ۱) کوهی، وحشی: ۲) تپاله.

کیوبلکه: کیوبله **ف** نگا: کیوبله.

کیه: ۱) تروب، چله‌پویه: ۲) ریوا: ۳) چکه‌سه: ۴) مآل، خانوی تیازیان **ف** ۱) قله، بلندترین نقطه کوه: ۲) مصب: ۳) کیست: ۴) خانه، مسکن.

کیهانه: کامانه؟ **ف** کدامین؟.

کیهر: ۱) کارژیله، کارژوله، کار: ۲) بزن **ف** ۱) کهر، بز غاله نوزاد: ۲) بزن

کیهه: کام؟ **ف** کدام؟.

کیهمی: کام لموانه؟ **ف** کدام از آنها؟

کیهه‌یان: کامی لموانه؟ **ف** کدام از آنها؟.

کیموکوُری: کم و کوُری، ناتهواوی، کمه‌ایه‌سی **ف** ناتعامی، کم و کاستی.

کیم‌هاتن: ۱) له بمراوردا به هله لجه‌چون: ۲) له کیشانه و به تمرازو کدم‌هینان **ف** ۱) پیش‌بینی غلط: ۲) کم وزن کردن در توزین.

کیمهش: رویشنی زور لمسه‌خون، خرمامان **ف** بسیار آهسته راه‌رفتن. کی‌مهشک: بهره‌مدهشک **ف** کره حاصل یک بار مشک به هم زدن.

کیمی: کمی، نوقوستانی **ف** کمی، کاستی.

کیمیا: ژاستیکه **ف** کیمیا، شیمی.

کیمیاگه‌ر: زانای کیمیا **ف** کیمیاگر، شیمیست.

کیمیایی: ۱) کیمیا: ۲) بریتی له کاری زور به مقازانچ: (سنعت کیمیاییه): ۳) شتی که به ده گمن دهس کمی: (هیلکه‌شیان لئی کردین به کیمیایی) **ف** ۱) کیمیا: ۲) کنایه از کار بسیار پرسود: ۳) کنایه از نادر و کمیاب.

کیمیقه: به لانی کدم، هیچ نهوى **ف** افلأ، حداقل.

کین: ۱) رک، قار: ۲) کام کمسانین؟: ۳) کام جیگه؟ **ف** ۱) کینه: ۲) کیناند؟: ۳) کجا؟.

کین: ۱) پارچه‌ی ره‌شمال، کوین: ۲) وشهی پرسیار، کامه کمسن: ۳) کام جیگه؟ **ف** ۱) پارچه‌ی سیاه چادر: ۲) کیناند: ۳) کجا؟.

کینا: کین، که‌نیشک **ف** دختر.

کینات: کالان **ف** نگا: کالان.

کینچ: گیرویی، گرتنهوی نهخوشی **ف** سرایت بیماری، واگیری.

کیننده‌ر: کام جیگ، کوینده‌ری **ف** کدام جای، کجا؟.

کیننده‌ری: وشهی پرس، خلکی کام جیگه؟ **ف** کجایی هستی؟. کیننده‌ری: کیننده‌ر؟ **ف** کجا؟.

کینفس: کیس‌ل، کیسو **ف** لاک پشت.

کینگ: فنگ، قون **ف** کون.

کینگا: که‌نگی؟ که‌ی؟ **ف** چه وقت.

کینفو: رکونی، بوغزله‌زگ **ف** کینه‌توز

کینه: ۱) رک، کین: ۲) تهوانه کین؟ **ف** ۱) کینه: ۲) که هستند؟.

کیندار: رکونی، رک لمزگ **ف** کینه‌توز

کینه‌کینش: رک‌هدلگر **ف** کینه‌ور.

گابه‌رد: بهردی زل سنگ بزرگ، خرسنگ.

گابه‌لهک: ۱) بالداریکه له کوتیر بچوکتر؛ ۲) کیویکه له قهندیلی کوردستان **۱** پرندۀ ای است؛ ۲) کوهی در کردستان.

گاپ: زیاره، گدل، همراهه **۱** کار تعاوونی.

گاپل: کوتیره گایه، کوتیر درشتی شین ره نگی کیوی **۱** فاخته.

گاپلوک: گایاهه که **۱** گایاهی است.

گاپوش: ورده پوشی بی قهودت **۱** علف ریز خشکیده.

گاپه‌رچوک: له ورژیکه گا حمزی لی ده کاف علفی است مطبوع گاو.

گاپه‌رچیقک: گاپه‌رچوک **۱** علفی است مطبوع گاو.

گاپه‌رچینکه: گاپه‌رچوک **۱** علفی است که گاو آن را بسیار دوست دارد.

گاپل: گاپل **۱** کوتور چاهی.

گاپی: بریتی له تهپ، تمدل له ری رویشن **۱** کنایه از سست و تبل در راه رفتن.

گاپیس: ناوی دی یه که له موکوریان **۱** نام روستایی در کردستان.

گاپیل: ۱) گاپل؛ ۲) گای شاخ پیچ خواردو **۱** فاخته؛ ۳) گاو شاخ پیچیده.

گاپیلوون: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **۱** نام روستایی در

کردستان که توسط بعشیان ویران شد.

گات: نزاو نویزله تایینی زهرده شتی **۱** عبادت در آیین زرده‌شیان.

گاتو: شاتو، توی سور **۱** شاهتوت.

گاج: قرقره، همرچی همداده زوی له سدر هه لدہ کمن **۱** قرقره.

گاجوت: گاجوت **۱** گاو شخم زنی.

گاجوت: گایین که زهودی ده کیلی **۱** گاو شخم زدن.

گاچال: قولکهی زور فرهوان و قول **۱** چاله بزرگ.

گاچاوه: نه خشیکه له بهره و مافوره دا **۱** نقشی بر قالی و گلیم.

گاچاوه: گاچاوه **۱** نگا: گاچاوه.

گاچوان: دارده ستی سمرجه‌ماوی نهستور **۱** چوگان کلفت.

گاچه‌رین: شوانی گاندل **۱** گاوجران.

گ: ۱) تیکرا، بهته‌واوی، بی کدم و کوری؛ ۲) پاشگری بمرکاری:

(بوگ، چوگ)؛ ۳) پیساپی بنباده، گو؛ ۴) که، کوف **۱** همه، کل؛

۲) پسند مفعولی؛ ۳) مدفوع آدمی؛ ۴) حرف ربط.

گا: ۱) زل، قبه: (گابه‌رد، گاچول)؛ ۲) جار، دحفه، کدره، چهل؛ ۳)

جتی، شوین؛ ۴) دهم، کات؛ ۵) نیری چیل **۱** کلان؛ ۶) بار، دفعه؛

۷) جای؛ ۸) گاه؛ ۹) گاوتر.

گاندل: کومدلی گاو چیل **۱** گاوان، گله گاو.

گانه‌نگیو: جوئی ماری باریک و کوهه **۱** نوعی مار.

گابار: ۱) کاروانی که چیل و گایان بارکرده؛ ۲) گوندیکه له کردستان

به عسی ویرانی کرد **۱** کاروانی که بار بر گاوان نهاده اند؛ ۲)

روستایی در کردستان که بعشیان آن را ویران کردند.

گاباره: ۱) شکیر، قله‌شاخ؛ ۲) گوندیکه له کردستان به عسی ویرانی

کرد **۱** شکاف در صخره کوه؛ ۲) از روستاهای ویران شده

کردستان توسط بعنیان.

گاباری: ناوی عمشیره تیکه له کردستان **۱** نام عمشیرتی در کردستان.

گابازه‌له: ناوی دی یه که له تاوجه‌ی شار ویران **۱** نام دهی در کردستان.

گابره: گایه که وه زل له ناو تالاواهه زوی **۱** گیاهی است که در مرداب

روید.

گابنه: ندو گایه که ده کوینه ناوه راستی گیره ووه له راسته خوی ده سوری

۱ گاو بنه در خرم من کوبی.

گابنه‌ور: گابنه **۱** گاو بنه.

گابنیزک: گابنیزک، نه خوشیه که له نهستوی گا بهیا ده بی، گوئی ره بهی گا

۱ بیماری نکاف گاو.

گابنیزکی: گابنیزک **۱** نکاف گاو.

گابنیسک: گابنیزک **۱** نکاف گاو.

گابور: ۱) شین و قیر و هوری گاندل که خوینی گای سه‌برآوده بینن؛ ۲)

شین و گریانی به ده نگی بمرز **۱** صدای بهم آمیخته گاوه‌ها هنگام

دیدن خون گاو ذبح شده؛ ۳) شیون و گریه با صدای بلند.

می کنند.

گاستار؛ هیچک، نالقهی دارینی سه‌ری گوریس **ف** حلقه چوبین به طناب بسته شده.

گاستین؛ گازین، جیکهی کوپونه و بو سانه‌وه **ف** باشگاه، کلوب.

گاسک؛ گازک **ف** گازانبر.

گاسکه؛ ۱) بانگ پکه؛ ۲) قروسکهی سه‌گ **ف** ۱) صدا کن؛ ۲) صدای لایه سگ.

گاسن؛ ۱) ناسنی نوکتیر که له دهندی تامور ده خردی و عمرزی پن ده کلین؛ ۲) میدان، گوره‌پانی ناوندی گوند **ف** ۱) گواهان؛ ۲) میدان وسط آبادی.

گاسنگه؛ میدانی فرهوانی، ناوه‌ندی ثوابی **ف** میدان مرکز آبادی.

گاسنوق؛ سندوچی زل له پول **ف** گاوصندوق.

گاسنه؛ جاریک کیلان؛ (شومه کم دو گاسنه کرده) **ف** یک بار شخمن زدن. گاسوس؛ گیاهی که ده گمل زاری ده کری **ف** گیاهی است که با کتخ آمیزند.

گاسی؛ گازی **ف** صدا.

گاشه؛ ۱) بردی زل، کمدی میزون؛ ۲) ناز او و پشیوی **ف** ۱) سنگ بزرگ؛ ۲) آشوب و بلوا.

گاف؛ گاوی پیتیکی نهلف و پیتکیه **ف** حرف گاف.

گاف؛ ۱) ددم، کات، سات؛ ۲) شهقاو، قدهم، هدنگاوه **ف** ۱) گاه؛ ۲) کام.

گاقا؛ له ده میکا، ده میکی **ف** هنگامی.

گاقان؛ ۱) شوانی گازان؛ ۲) پیاسه کردن، قدهم لیدان **ف** ۱) گاچران؛ ۲) قدم زدن.

گاقانی؛ ۱) کاری شوانی گاران؛ ۲) کربنی شوانی گازان؛ ۳) عدشیره‌تیکی گوره له کوردستان **ف** ۱) گاچرانی؛ ۲) مزد گاچران؛ ۳) نام عشیره‌ای بزرگ در کردستان.

گاقانی؛ ۱) جار و بار، چهل چله؛ ۲) هدنگاوه هدنگاوه **ف** ۱) گاهگاه، احیانا؛ ۲) گام بد گام.

گاقیه؛ ۱) دوزمن؛ ۲) بدتره‌یی **ف** ۱) دشمن؛ ۲) حسود.

گاف پیف؛ به هدنگاوه پیوان **ف** با گام اندازه گرفتن. گاقدان؛ ۱) پیاسه کردن، قدهم لیدان؛ ۲) دهرفت پیدان **ف** ۱) قدم زدن؛ ۲) فرصلت دادن، مهلت دادن.

گافر؛ ۱) خله، مهسیح؛ ۲) تاگر پمده است. گدور؛ ۳) نه خوشید کی گایه پی‌ده فیرینی **ف** ۱) مسیحی؛ ۲) زرتشتی؛ ۳) از بیماریهای گاوی.

گافگاف؛ جار و بار، جار جار **ف** گاهگاه.

گافه‌ستی؛ نه مالاندی ناجننه ههوارو له تاران ده میته‌وه **ف** خانه‌هایی که به بیلاق نمی‌رونند.

گافه‌ک؛ ۱) شهقایمیک؛ ۲) جاری، هله **ف** ۱) گامی؛ ۲) هنگامی.

گاقی؛ نه‌همیشه، کاتی **ف** موقتی.

گاقین؛ نه‌میزی مه‌بست **ف** منتهای مرام.

گاقفر؛ نه‌خوشی گامردن **ف** مرگ و میر گاوهای.

گازک؛ گازی بزمارکیشانه وه **ف** کلبتین.

گازکردن؛ برین و قه‌لشی چکوله تیکردن **ف** شکاف کوچک در چیزی ایجاد کردن.

گازگاز؛ داده‌هاوار **ف** فریاد و فغان.

گازگرتن؛ به ددان گرتن، قه‌لی گرتن **ف** گازگرفتن.

گازن؛ ۱) سمرکونه دوستانه؛ ۲) شفره‌ی زیندرو؛ ۳) شکایت **ف** ۱)

عتاب؛ ۲) شفره سرآجان؛ ۳) دادخواهی.

گازندوک؛ به پرته و بوله، ددم به گله‌یی **ف** غرولندکن.

گازنده؛ ۱) سمرکونه دوستانه: (شاکی سیسلاخ هردهم به کوشتنا مه‌لی هات / گازنده‌یان زکی کم؟ ژکی بکم شکایت؟) «جزیری»؛ ۲) شکایت **ف** ۱) عتاب دوستانه؛ ۲) شکایت.

گازور؛ به تاقدت و توان، به قهودت **ف** نیر و مند.

گازوز؛ ۱) جانه‌ورنکه خوری دهخوا، مویرانه، مورانه؛ ۲) ناوی گازدار **ف** ۱) بید، حشره پشم خوار؛ ۲) نوشابه گازدار.

گازوک؛ قامیشی ده مقدلشتر او بو گرتنی مار **ف** نی سر شکافته برای مارگیری.

گازولک؛ ۱) کیزک، قالونجه‌ی ریخ گلین؛ ۲) کهرمیش **ف** ۱) جعل، سرگین غلتان؛ ۲) خرمگس.

گازه؛ ۱) ده نگ هاتنی گورانی؛ ۲) بوله و برته؛ ۳) شفره چهرم بز **ف** ۱) صدای ترنم؛ ۲) غرغر؛ ۳) شفره کفاشان.

گازه‌ددوک؛ شیوه‌لهمی ته نگ **ف** دره تنگ.

گازهرا؛ ناهو راستی پشت **ف** ستون فقرات، وسط پشت.

گازه گاز؛ ده نگ‌ده نگ، هه‌اهرار **ف** سرو صدا.

گازه‌ل؛ خمه‌ل، گه‌لای سور هه‌لگمراوی خه‌ریکی ورین **ف** برگ خزان.

گازه‌نده؛ گازنده **ف** نگا؛ گازنده.

گازی؛ بانگ، بده نگ هه‌رالی کردن **ف** صدا کردن، بانگ.

گازیابه‌ز؛ هدواهه که شوان به بلوبر ده زن بو بدز کوکردن‌وه **ف** آهنگی است که چوپانان با نی می نوازنند.

گازی پشت؛ دور پشت **ف** وسط پشت.

گازیز؛ ۱) گازوز، کرمی خوری خور؛ ۲) کرمی ناودار و میوه **ف** ۱) حشره بید؛ ۲) کرم نباتات.

گازی کرن؛ بانگ کردن **ف** صدا کردن، خواندن.

گازی که‌ر؛ که‌ستی که بانگ له که‌ستی ده کا **ف** صدا کننده.

گازین؛ ۱) شکایت کردن، گلی؛ ۲) ده دل کردن **ف** ۱) شکایت کردن؛ ۲) درد دل کردن.

گاز؛ گلوله، گلولک **ف** نگا؛ گلوله.

گاس؛ ۱) وختی وا هدید؛ ۲) نهشی، رتی تی ده چی؛ ۳) گاز بانگ **ف** ۱) گاه پاشد؛ ۲) شاید؛ ۳) خواندن، آواز سردادن.

گاسار؛ ۱) کولکه‌ی میو که له پاش برین ده مینی؛ ۲) داری دوحاصدی سدری گوریسی دابه‌ستن **ف** ۱) تمشاخهای باقیمانده موس از بُریدن؛ ۲) چوب دوشاخهای که یک سر طناب را بدان محکم

گالتین: به‌حده‌دک تاخافتمن شوختی بازی.

گالدان: ۱) دهرکردن به همراه هوریا؛ ۲) دندان، هاندان ۱) دک و هو کردن؛ ۲) برانگیختن.

گال: گولی زدمق ف زنبق.

گالش: زیرپاله، نالبه کی ف تعلبکی.

گاللور: نیسکی به‌دلك استخوان ساق.

گالگالی: کولیره‌ی بدران و زردینه‌ی هیلکه ف نوعی گرده روغنی با زردۀ تخم مرغ.

گالو: گاوان، شوانی گازان ف گاوجران.

گالوبوغ: دنگ و قسمی زاروی ساواکه تازه زوان ده گرن ۱) صدای کودکی که تازه به سخن آمده است.

گالور: قالور، لاسکه‌گیای ناویدتال ف ساقه گیاه کاوه.

گالوش: کدوشی چیر ف گالش.

گالوف: گیابه کی دستیمه ف از گیاهان صحرایی.

گالوک: ۱) تیلای نهستور؛ ۲) مساسه‌ی دستی جوت که‌رف ۱) چماق کلفت؛ ۲) غار شنگ.

گالوم: کوته کی سده‌ستور، گوپال، توپر ف چماق.

گاله: خورجی بچوک که به‌سر شانیا ددهن، هدگه‌ی پشت‌زین ف خورجن.

گاله: ۱) دنگی پیکه‌نبنی ساوا؛ ۲) دنگی تیکه‌لاؤی بالداری دنگ خوش؛ ۳) داده‌هاوار به نازه‌حتی؛ ۴) تازایه‌تی به کاردا: (هم‌گاله ده کا)؛ ۵) دنگی همور؛ ۶) داخستن: (درگا گاله ده) ۱) صدای خنده نوزاد؛ ۲) صدای پرندۀ‌های خوش آواز؛ ۳) فریاد از غم؛ ۴)

نشاط و چالاکی در کار؛ ۵) صدای رعد؛ ۶) بستن در و پنجه.

گاله‌بندگ: گیابه که بوده‌مان دهشنه ف گیاه گالبندگ، قنطربیون.

گاله‌بی کردن: چاک و خوکه‌تون به کاریک: (چون در وینه‌یدک هم‌گاله‌ی بی‌ده کا) ف با کمال نشاط انجام دادن.

گاله‌دان: داخستنی ده‌گاوه به‌تجهله ف ستن در و پنجه.

گاله‌کردن: گاله‌بی کردن ف با نشاط کار کردن، معركه کردن.

گاله‌گال: هدراهره ف سروصدای.

گاله‌گورت: پاش مله خراوگون، غه‌بیدت ف غیبت گفتن.

گاله‌گوری: چنه‌وره، چه‌قمره ف دراج.

گاله‌گیقه: ترساندن به قسه، ههره شه ف تهدید.

گالی: گوندیکی کوردستانه به‌عسی کاولی کرد ف نام روستایی در کردستان که توسط بعشان ویران شد.

گالیسک: ثامرایی دارکولین اف ابزار کنده کاری چوب.

گالیسکه: کالیسکه، فایتون، دروشکه ف کالسکه.

گالیش: باره‌گیای یه‌کسه‌ری، تمرمه‌کی گیا ف توده گیاهی که یک بار برابر است.

گالین: ۱) گورانی گوتن؛ ۲) نالاندن؛ ۳) نانی هه‌زن ۱) آواز خواندن؛ ۲) نالیدن؛ ۳) نان آرزن.

گالینه: نانی هه‌زن ف نان آرزن.

گاقران: گاقرف مرگ و میر گاوها.

گاقور: ۱) گاپور؛ ۲) بریتی له مانگی سه‌رماده ز ۱) نگا؛ گاپور؛ ۲) کنایه از آذرمه،

گاکوتر: کوتره گایه، گایبل ف فاخته.

گاکوچک: گاپرد ف سنگ بزرگ.

گاکوز: کیردی گوروه و دم پان ف کارد سلاخی.

گاکوئی: گاکوئی، کله کنوی ف گوزن.

گاکیقی: گاکیقی ف گوزن.

گاکیوی: گاکیقی ف گوزن.

گاگاگ: جارجار ف گاه‌گاه.

گاگایی: جارجاری ف گاه‌گاهی.

گاگروس: پولکه، گاگوز ف گیاه خلر.

گاگو: ۱) ریخ، شیاکه، سدرین؛ ۲) بریتی له مروی نه‌محمدی و هیچ نه‌زان

۱) سرگین؛ ۲) کنایه از آدم نفهم و جاهم.

گاگوار: گاگا ف گاه‌گدار.

گاگور: ۱) قبر به‌گوریچه‌وه؛ ۲) گوریچه ف ۱) قبر و لحد باهم؛ ۲)

لحد.

گاگوز: پولکه ف گیاه خلر.

گاگوس: ترکی مه‌سیحی مه‌زدہ ب ف ترک‌زبان مسیحی.

گاگولکه: رویشتن له سمر دوده‌ست و دونه‌زتو ف لوکیدن.

گاگولکی: گاگولکه ف لوکیدن، روی دست وزانوان راه‌رفتن.

گاگوله: گاگولکه ف لوکیدن.

گاگوئی: گیابه کی گه‌لاپانه ف گیاهی است.

گاگه: کاکه ف نگا؛ کاکه.

گاگدل: گائهل ف رمده‌گاو.

گاگله: گائهل ف رمه‌گاو.

گاگیر: زه‌ویدک که گاسن‌گیری تیباپی ف زیمنی که گاو‌آهن در آن گیر

کند.

گاگیره: چیل و گا که خه‌مانیان بی ده کوتن ف گاوه‌من کوب.

گال: ۱) به‌همراوه هوریا راونسان: (لیره گالیان‌دا)؛ ۲) دنگی زاروی

ساوای تازه زمان گرتو: (هم‌گال و بوگیه‌تی)؛ ۳) هر زن‌هه تاله ف

هوکردن؛ ۲) حرف زدن نوزاد؛ ۳) ارزن تلح.

گالا: هیرش، هروزه ف یورش، هجوم.

گالتسه: ۱) قومار، شوختی؛ ۲) بازی، کایه؛ ۳) تیز ف ۱) شوختی؛ ۲)

بازی؛ ۳) مسخره.

گالتسه‌پی کردن: ۱) تیزپی کردن؛ ۲) بازی به له‌یستوک کردن ف ۱)

مسخره کردن؛ ۲) بازی کردن با اسباب بازی.

گالتشچی: حدنه‌کبیر، که‌سنتی قسمه‌ی سه‌بر ده کا بی‌پیکه‌نبن ف لوده.

گالتسه کردن: ۱) شوختی کردن؛ ۲) بازی کردن، کایه کردن ف ۱)

شوختی کردن؛ ۲) بازی کردن.

گالتین: گالتین ف شوختی بازی.

گاندیل: ۱) گوان گموده؛ ۲) بریتی له مانگا^۱ ۱) بزرگ پستان؛ ۲) کنایه از ماده گاو.
 گان فیدا: جان گوری، گیان فیدا^۲ جان فدا، فدایی.
 گان قهتش: مردن، گیان دهرچون^۳ مردن.
 گان کردن: نیلاقه کردن، کاری گان نهنجام دان^۴ فاعل واقع شدن.
 گان ککه: نیلاقه کردن، کهنسی که گان ده کا^۵ جماع کننده، فاعل.
 گانگاز: هاسان، دزی دژوار^۶ آسان.
 گان گانوکه: گانی یه کتر به ده سته واو^۷ گاییدن یکدیگر بطور متقابل.
 گان گانوکنی: گان گانوکه^۸ نگا: گان گانوکه.
 گانگلو: گاموله، گاگوله^۹ لوکیدن کودک.
 گانگلوکنی: گانگلو، گاگوله^{۱۰} لوکیدن کودک.
 گانگیر: تمهمل، تدب، لهش گران^{۱۱} تنبل.
 گانو گوشت: ۱) قدمه، ۲) گوش، گوشن: ۲) زلام و نستور^{۱۲} ۱) جاق: ۲) گنده.
 گانوهش: سلامت، لمش ساغ^{۱۳} سالم.
 گانه ک: ۱) حده شهری، زور تامه زری گان، زه نه ک: ۲) تاقه گانیک^{۱۴} ۱) شهوانی: ۲) یک بار جماع.
 گانه کی: زنه حه شمری و گاناوی^{۱۵} زن شهوانی.
 گانه گول: کیشه و همراه وزنازه با^{۱۶} همه‌مه و سلوشی.
 گانی: ۱) زیندو، گیاندار: ۲) نهشی، هردبه بی وابن^{۱۷} ۱) زنده: ۲) باید.
 گانی گانی: ساغ و سلامت، ساق و سه لیم^{۱۸} زنده و سرحال.
 گاو: ۱) گانیزی چیل: ۲) دهم، گاف: ۳) ئیوه نیلاقه‌تان کرد: ۴)
 پینه کردنی چینی شکاو به تیل: (نم قوریه شکاوه مان بُر گاو که)^{۱۹}
 ۱) گاو: ۲) گاه: ۳) تو او را کردی: ۴) بندچینی شکسته.
 گاوا: ۱) گافا: ۲) واپزانه، وادیاره^{۲۰} ۱) نگا: گافا: ۲) انگار.
 گاوار: گاوار^{۲۱} نگا: گاوار.
 گاواره: ۱) بیشکه، ده بیدیک، ده رگوش: ۲) لدو گوندانه کوردستانه که به عسی کاولیان کرد^{۲۲} ۱) گهواره: ۲) روستایی در کردستان که بتوسط بعثیان و پیران شد.
 گامیشیان: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد^{۲۳} نام روستایی در کردستان که بتوسط بعثیان و پیران شد.
 گامیش تهپه: گوندیکه له کوردستان به عسی کاولی کرد^{۲۴} از روزهای در روستاهای ویران شده کردستان بتوسط بعثیان.
 گامیناناؤه: پیش تر، سه رده می پیشو^{۲۵} پیش از این.
 گاوان: ۱) شوانی گاران: ۲) عدشیره تیکی کمونارای کوردستان^{۲۶} ۱) گاوجران: ۲) عشیره ای است در کردستان.
 گاوابنده: گابنه^{۲۷} گاو بنه در خرمکوبی.
 گاوانه: ده فری گادو شکه له سواله^{۲۸} ظرف سفالین گاودوشی.
 گاوانی: ۱) شهرت شوانی گاوان: ۲) ریشو^{۲۹} له، سیرو^{۳۰}: ۳) کاری گاوان: ۴) له عدشیره تی گاوان: ۵) تمویه زی ریزی هله رکنی له دواوه: ۶) ناوی دی به که^{۳۱} ۱) مزد گاوجرانی: ۲) پرنده سار: ۳) گاوجرانی: ۴) عشیره «گاوان»: ۵) آخر صفح در حلقة رقص: ۶) نام دهی است.
 گاوخان: شونی تخته کردنی زمین بُر کیلان^{۳۲} شیار مرزی زمینی که سخنم می زنند.
 گاود: قول، کوژاف^{۳۳} درف، عمیق.
 گاودانه: کزن، گادانه^{۳۴} گاودانه، کرسنه.

گام: ۱) رابوردهی گان بُر قسه و بن، نیلاقم کرد: ۲) گای من: ۳) جه نجه؛ ۴) کات، وخت: ۵) هنگاوا^{۳۵} ۱) کردم، گاییدم: ۲) گاومن: ۳) خرمکوب: ۴) وقت، زمان: ۵) قدم، گام.
 گاماواره: جوئی مراوی رهشی خال خال^{۳۶} نوعی مرغایی سیاه خالدار.
 گاماسی: باقور، ندقه، جوئی ماسی^{۳۷} نوعی ماهی.
 گام گلوس: قالونچه، کیزک^{۳۸} سرگین غلتان، جعل.
 گامیل: ۱) نهستونه ستور: ۲) شان دانه بدر شتی قورس: (وه گامیل به رزی گردهو)^{۳۹} ۱) گردن کلفت: ۲) بافسار شانه جسم سنگین را تکان دادن.
 گاموسه عه‌تی: هدرله جنی، هدریستا^{۴۰} هم اکنون.
 گاموش: حدیوانیکی شیرده ری شاخداری زلامه له چیل زلتره، میوینه کدل^{۴۱} گامیش.
 گاموله: گاگوله^{۴۲} لوکیدن بچه.
 گامه: ۱) گای منه: ۲) له و پیش نیلاقم کردوه: ۳) کات، وخت: ۴) هنگاوا^{۴۳} ۱) گاومن است: ۲) اورا کرده‌ام: ۳) وقت، زمان: ۴) گام، قدم.
 گامه‌لاس: ۱) لدکاره‌زین و خودتنی گا له جوت دا: ۲) گالته‌به کی زارو کانه^{۴۴} ۱) اعتصاب گاواز سخنم زنی: ۲) نوعی بازی کودکان.
 گامی: ۱) نیلاقه کردم: ۲) نیلاقم کردی: ۳) گای منی^{۴۵} ۱) مرا کرد: ۲) تورا کردم: ۳) گاومن هستی.
 گامی: تاویک، کمیک له وخت^{۴۶} لختی از زمان.
 گامیش: گاموش^{۴۷} گامیش.
 گامیشان: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد^{۴۸} نام روستایی در کردستان که بتوسط بعثیان و پیران شد.
 گامیشیان: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد^{۴۹} نام روستایی در کردستان که بتوسط بعثیان و پیران شد.
 گامیش تهپه: گوندیکه له کوردستان به عسی کاولی کرد^{۵۰} از روزهای در روستاهای ویران شده کردستان بتوسط بعثیان.
 گامیناناؤه: پیش تر، سه رده می پیشو^{۵۱} پیش از این.
 گان: ۱) نیلاقه کردن: ۲) گیان: ۳) نهمانه گاچوتون: ۴) گوان، گوهان، مهمکی حدیوانی شیرده ر^{۵۲} ۱) جماع: ۲) جان: ۳) اینها گاوند: ۴) پستان حیوان شیرده.
 گاناور: ۱) چانه ووه: ۲) بریتی له زالمنی بنه زمی^{۵۳} ۱) جانور: ۲) کنایه از ظالم شقی.
 گاناتوی: زور به تالوش، نیستیله گان^{۵۴} شهوانی.
 گان بونگان: تهواو ساغ و به کدیف^{۵۵} سالم و سرحال.
 گاندان: نیلاقه کران، بدکاری گان بون^{۵۶} مفعول شدن.
 گانداپیش: ۱) مردن، گیان ده رچون: ۲) لاوازی له کارکه و توافق^{۵۷} ۱) مردن: ۲) لاغر از کار افتاده.
 گانده: ۱) جنده: ۲) کونی^{۵۸} ۱) فاحشه: ۲) کونی.
 گانده: گانده^{۵۹} نگا: گانده.
 گاندی که وتش: جازز له گیان، ورژ له زیان^{۶۰} سیر شده از جان.

گاوهک: ۱) که و گی؛ ۲) قهوهه [۱) کنه؛ ۲) جل وزغ، خزه.
گاوه کی: ووه گا، گاتناسایی [گاومانند.
گاوه ناز: گاوکناس [نگا: گاوکناس.

گاویلکه: ۱) بدرگایلکه، کلک هله لته کینه؛ ۲) نیستری دایک کمری
بارگین باب [۱) دمجنبانک؛ ۲) قاطر مادر خر و پدر اسب.
گاهه: جار، دم [احياناً.

گاههس: ۱) جاری وايد؛ ۲) ره نگه، ونده چی [۱) گاه باشد؛ ۲) شاید.
گایاره: جوت، شیو، شو، شیف [شخم.
گایاری: جوت کاری، زهوي کیلان [شخم زدن.
گای بنه: گابنه [گاو به در خرمکوبی.
گای چرکن: گوندیکی کور دستانه به عسی کاولی کرد [نام روستایی در
کردستان که توسط بعثیان ویران شد.
گایلکه: ۱) نیستری چکوله؛ ۲) بدرگایلکه [۱) استر ریز اندام؛ ۲)
دم جنبنانک.
گاین: نیلاقه کردن، گان [گاییدن.
گاینجه: ۱) سدرمزانه؛ ۲) ناوی دی یه که [۱) چوبک رابط خیش و
یوغ؛ ۲) نام دهی است.
گاینه: گادانه، کزن، گاودانه [گاودانه.
گایه: کاپل [فاخته.
گایه ر: نیلاقه کهر، گانکه [گتنده، فاعل جماع.
گایه ل: گانه ل، گاگه ل [فرمۀ گاو، گله گاو.
گاین ستونی: گای باره بدر [گاوبارش.
گبر: روزنربیق، له شه رمان سوُر هه لگراو [بسیار شرمسار.
گبریتی: تعریقی، شه رمه زاری، فدیدکاری [شرمساری.
گبیسه: سالی ره شمه می سی روز بی [سال کبیسه.
گپ: ۱) چرم و گوشتشی به تالایی نیوان کولمه و چه نه؛ ۲) قسم، وشه [۱) لپ؛ ۲) گفت، سخن.
گت: ۱) قیمت، رزب؛ ۲) ره قی یه کیارچه؛ ۳) زل، زلام؛ ۴) وچان، نو قره
[۱) بر جسته، بر آمده؛ ۲) سفت یکیارچه؛ ۳) کلان؛ ۴) وقفه.
گتایی: زه قایی، قیمی [بر جستگی.
گتور: قله ندور، دوره به [گیاهی است.
گته: ۱) زلام؛ ۲) زه قی لهدور دیار [۱) گنده؛ ۲) بر جسته از دور
نمایان.
گته کوچک: گاشه برد [سنگ بزرگ.
گجا: تیکرایی جیگایان، هه موجی [همه جا.
گچک: ۱) کراس؛ ۲) نیرگزه هی چیل؛ ۳) کمزی، پرج [۱) پراهن؛ ۲)
بر جستگی شرمگاه گاو؛ ۳) گیسو.
گچچچ: راوه شاندن، دار ارف [تکان خوردن درخت.
گچگاندن: راوه شاندن، لدرانه وه [تکان دادن.
گچور: همه ره نگ، هه موجو ره همه نوع.
گچوک: تو تکه سه گ، تو ته له سه گ [سگ بچه.
گچوله: تو تکه سه گی بچکولانه [سگ بچه نوزاد.

گاودول: کول و بیر [یاد.
گاودومه: گیا یه که بنه که هی بو نیز بگ ده بی [گیاهی است که بی خشن به
جای هیزین به کار آید.
گاور: ۱) فله، خاچ به رست؛ ۲) ناگری به رست؛ ۳) خوانه ناس [۱)
میسیحی؛ ۲) زردشتی؛ ۳) کافر.
گاوره مه: کمرکول، گیا یه که [گیاهی است.
گاوزالک: قالوچه دی ریخ گلین، کیزک [سرگین غلتان، جعل.
گاوزبان: گولی گیا یه که بو درمان ده شنی [گل گاوزبان.
گاوزمان: گاوزبان [گل گاوزبان.
گاوزوان: گاوزبان [گل گاوزبان.
گاوس: پیستی ده رهاتسوی چیل که ده کریته مه شکه [پوست گاو که
مشک کنند.
گاوسو: پیستیری گاگه ل [طبیله گاوان.
گاوسه: کو پاری سه ره ستوری به بزمار [چماق سرگنده می خکوب.
گاوشه: ده فری زل له سوالهت بو ناویکردن، جدره دی زه لام [سبوی
بزرگ.
گاولک: میشوله هی نه پو [نوعی بته.
گاو کردن: پنه کردن به تیل [بندر زدن چینی شکسته و...
گاونه ناس: نه خوشی نه ستو نه ستو بوبونی گاکه ل [بیماری ورم گلوب
دام.
گاوه که: که سی که چینی پنه ده کا [چینی بندر زدن.
گاوه گول: ره شه ولخ [چارپا، دام غیر از بز و گوسفند.
گاوه مردوں: ۱) بر جی گا له عاسمان؛ ۲) سه بر زنی تاژه ل بو
پیشوایی له پیاوی به قه درو حور مت [۱) بر ج تور؛ ۲) قر بانی به
ین قدم بزرگان.
گاولکنی: گاموله، گاوه ل [لوکیدن بجه.
گاون: پنجه در گیکه زه ردو ره ش بو سوستاندن زور به کاره، زه رده که می
که تیره هی ده بی [گیاه گون.
گاوه: گاوان [گاوجران.
گاونه: گاوان [گاوجران.
گاوه خان: ۱) گاوخان؛ ۲) به شی روزه جوئنی له زه وین؛ ۳) تمویله
گاگه ل [۱) نگا: گاوخان؛ ۲) زمین کافی برای یک روز شخم؛ ۳)
طبیله گاوان.
گاوه خت: جارنا، کاتی وا [بعضی اوقات.
گاوه ره: قده گول، نیره سه گی زل [سگ نر گنده.
گاوه رو: ناوی ملیه ندیکه له کور دستانه [ناحیه ای در کردستان.
گاوه س: گاوس [نگا: گاوس.
گاوه سپوک: گیا یه که بنه که هی ده خوری [گیاهی با پیازه خوردنی.
گاوه سه تیان: هو زنکی گهوره هی کورده له کور دستانی بدرده سنتی تر کان
[عشیره ای است در کردستان.
گاوه سن: گاوس [نگا: گاوس.
گاوه سه ر: گاوسه ر [نگا: گاوسه.

گر: ۱) تاو، ده میکی کلم: (گری لبره بو چو): ۲) نین، گدرمایی: (له گری هاوین دا): ۳) بلیسه: (گری ناگر به رزه): ۴) زبری و قونجر قونجری: (گره بردی هدیه): ۵) دوباره: (رویشت گر هاتمه لای خومان): ۶) درشتی و زبری دهنگ: (به دهنگیکی گر بانگی کرد): ۷) ددانی زل و رهی: (کابرایه کی ددان گرده): ۸) وشهی که له کایمی چاوشارکی داده گوتسری: ۹) پلهی زاروک: (گری داگر تگه): ۱۰) تاوی پیست چو زنده: ۱۱) دهوره: (له دهور مالسان گر ته حوا): ۱۲) گهر، گه رول: ۱) لحظه، آن: ۲) شدت گرمی: ۳) شعله: ۴) زیر و ناهموار: ۵) باز دوباره: ۶) زبری صدا: ۷) دندان پرجسته و نمایان: ۸) اصطلاحی در قایم موشک بازی: ۹) بهانه بجه: ۱۰) آب معدنی: ۱۱) پرامون: ۱۲) گر، گل.

گرا: ۱) یه خسیر کرا: ۲) ده زندان خرا: ۱) اسیر شد: ۲) حبس شد. گرا: ۱) بلیسدار بو، کلیدی کرد: ۲) هموزنگیه یه ک: ۱) شعلهور شد: ۲) همه راهها.

گرار: دانه و نیله چیشتی توند بریتی له برج و ساوه و گدمن که به یلاو لئی بندین اف حیوبات آشی مانند برج و گندم و بلغور.

گراز: شله برج، شله بروش اف شله برج، اش بلغور.

گراف: ۱) چزیرگه، ناد: ۲) ذه لکا اف: ۱) جزیره: ۲) باتلاق.

گرافه: نیمچه چزیرگه اف شبده چزیره. گرالک: پنجی و شکی گیایه که بوسوستاندنی به کاردینن اف بوته ای سوزاندنی در بیابان.

گراگر: پیاوی چی بزرزو به حور مت اف بزرگ مرد.

گراگر: کلیه و بلیسه اف شعله آتش.

گرام: ۱) دیل کرام: ۲) چومه حمپسنه: ۱) اسیر شدم: ۲) زندانی شدم.

گرام: ۱) ههزاریه کی کیلو: ۲) تاگرم تی بدر برو: ۱) گرم، یکهزارم کیلو: ۲) شعلهور شدم.

گرامافون: سندوقی گوارانی اف گرامافون.

گران: ۱) سه نگین، قورس: ۲) ترخ زور، بوها: ۳) به شهربم و حمیاوه له سه رخو، سه نگین: ۴) توش بونی دیلی و نه سیری: ۵) بهندکران له حد پسما: ۶) تموان دیل کران: ۷) که وته زیندانه وه: ۸) ده نگنه بیستنی گویی: (گوییم گرانه): ۹) تممه لی: (له ش گران): ۱۰) تاخافن و نوسراوی که به سانابی تی نه گدن: (مدت لیکی گرانه، شیعریکی گرانه): ۱۱) چه تون، دژوار: (ده درم گرانه، کاری گرانم پی ده کنه): ۱۲) کون داخران: ۱۳) توندویر: (مزه که گرانه): ۱۴) ره سنه و نه جیعی: (گران نسله): ۱) سنگین: ۲) گران قیمت: ۳) باوقار: ۴) اسارت: ۵) بازداشت شدن: ۶) اسیر شدن: ۷) زندانی شدن: ۸) کری گوش: ۹) تبلی: ۱۰) مطلب یا نوشته دیر فهم و مشکل: ۱۱) سختی زندگی: ۱۲) گرفتگی سوراخ: ۱۳) فشرده و غلیظ: ۱۴) اصیل.

گران: ۱) کلپه کردن، بلیسدار بون: ۲) کره: ۳) بیرازی برداش: ۴) کوتکی زلی ناسن بو به رشد کساندن: ۱) شعله و رشد: ۲) غله نیمکوب: ۳) از ایزار آسیاب: ۴) پُتک سنگ شکن.

گجی: کراس، گچاک، کدراس اف پیراهن.

گجی: هموجن اف همه جا.

گجه: رایا، ره عیت، دی نشین اف رعیت.

گچچه: نوحا، وشهی لیخوریشی گا اف کلمه راندن گاو.

گچک: یچوک اف کوچک.

گچکوکه: چک اف کوچک.

گچکوله: بچکوله اف کوچولو.

گچکه: چکوله اف کوچک.

گچکله: چچکله اف کوچولو.

گچه: ۱) بیچوی چیل: ۲) گچه: ۳) چنه، چنانگه، نمرزینگ اف

گوساله: ۲) کلمه راندن گاو: ۳) چانه.

گدو: تهیه، کیوی چکوله اف تهه.

گدو: وشهی بانگ کردنی کاریله اف لفظ خواندن بره.

گدولک: ته پولکه، ته پدی یچوک اف تهه کوچک.

گدول: سیخن، گرگ اف نگا: سخن.

گده: ۱) بزن: ۲) کارزیله اف ۱) بُز: ۲) بُزغاله.

گدی: ۱) فلا نکه اسی خوش و سیستم: ۲) بانگ کردنی کارزیله بزن: ۳)

هوی کاورا: ۴) چاره رهش: ۵) بی تایرس و اف ۱) فلا دوستم: ۲)

فراخواندن بز و بزغاله: ۳) های، حرف ندا: ۴) بیچاره، سیاه بخت:

۵) بی آبرو.

گدی: گده اف نگا: گده.

گدیانو: ۱) هوی خوش و سیستی دو، له سریهندی لا و کاندا ده یلین: ۲)

گهلو، خلکینه اف ۱) خطاب به معنوی دور افتاده: ۲) ای مردم.

گدیش: خویان اف خرمن نکو بیده.

گدی گدی: بانگ کردنی بزن و کارف اسازدن بز و بزغاله.

گدیله: گدی گدی اف نگا: گدی گدی.

گدینو: ۱) خلکینه، گهلو: ۲) هوی فلا نکم اس اف ۱) ای مردم: ۲) های، حرف ندا.

گر: ۱) خر، هر شستی و دک توب خربی: ۲) درشت: ۳) تهیه، ته پولکه، گدو:

۴) فریو: ۵) پاشگری بهواتا: بهند: (پاشگن، پیشگر): ۶) پاشگری بهواتا: چینگم و شوین:

(مالیکی میوانگره، نه کنوه و رج گره، مالی نیوه با گره): ۸) تماساکه رهی فال: (چومه لای فال گر فال می گرتنه وه): ۹) بریتی له

بنیاده می پایه بدره: ۱۰) پاشگری بهواتا: کاز قهق گر: (یانی گر، ده ت گری): ۱۱) پاشگری بهواتا: راکیشمری دل یا چاوه (شاریکی

دل گر، چاوه گرتویه): ۱۲) نه نگونکی همویر، گونک: ۱۳) قسمی

ناماقول و نه جی باوه رف: ۱) گرد، مدور: ۲) درشت: ۳) تهه: ۴) فریب:

۵) پسوند به معنی قرار گیرنده: ۶) پسوند به معنی گیرنده: ۷) پسوند

به معنی جای: ۸) پسوند به معنی بیننده: ۹) کنایه از آدم گرانقدر: ۱۰)

پسوند به معنی گاز گیرنده: ۱۱) پسوند به معنی جذاب و دلکش: ۱۲)

چونه خمیر: ۱۳) سخن مبالغه آمیز

گرت: ۱) رابورده‌ی گران و گرت: (چونله کم گرت، دار ناگری گرت، کابرای ولاتی گرت؛ ۲) تدپ، گرفت^۱ ۳) شدت.

گرتک: ۱) تهپولک، گدو؛ ۲) پیشه‌ی لهش: (بیاوی گرتک نهستوره؛ ۳) ناوش، پارچه‌گوشت: (گرتکه گوستیکی دامنی؛ ۴) پرسکه؛ ۵) ناوش، قولاًی بچوکی دور زگ؛ ۶) نهنگوتک؛ ۷) شوینی حه‌بوانه کبوی گر؛ ۸) لمو گوندانه‌ی کوردستانه که به عسی کاولیان کرد^۱ ۹) تهه کوچک؛ ۱۰) استخوان بدن؛ ۱۱) قطعه‌گوشت؛ ۱۲) پیرزه؛ ۱۳) ناف؛ ۱۴) چونه، گلوله خمیر؛ ۱۵) جای همایش حیوان کوهی؛ ۱۶) روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.

گرتکسپیان: ناوی دیبه که له ناوچه‌ی لاجان^۱ نام روستایی است.

گرتکشانه: ناوی دی به که له ناوچه‌ی لاجان^۱ نام روستایی است. گرتکه: ۱) نهنگوتک؛ ۲) پارچه‌گوشت؛ ۳) شوینی که حه‌بوانه کبوی زور دینی^۱ ۱) چونه؛ ۲) تکه‌گوشت؛ ۳) جولانگاه حیوانات کوهی.

گرتن: ۱) خسته‌ناوده‌ست؛ ۲) دیل کردن؛ ۳) بهندکردن؛ ۴) دانان، فرزکردن؛ ۵) بی‌بوئی روزگ: (حه‌روزوم گرت)؛ ۶) دادانی کون: (کونه کانم گرتن)؛ ۷) قرتاندن: (نینوکم گرتن)؛ ۸) کوشین: (که‌وشکه کم پام ته گری)؛ ۹) بعده‌ست کردن: (دوشمن قله‌لاکه‌ی گرت)؛ ۱۰) چونه‌ناو: (بعن سه‌نگر بگرن)؛ ۱۱) جنی‌بوئه‌وه: (تم جه‌واله شده‌ش بوت ناگری)؛ ۱۲) گرفتن؛ ۱۳) اسیر کردن؛ ۱۴) حبس کردن؛ ۱۵) فرض کردن، انگاشتن؛ ۱۶) روزه گرفتن؛ ۱۷) اندودن سوراخ؛ ۱۸) چیدن ناخن و...؛ ۱۹) فشندن؛ ۲۰) تورفتن؛ ۲۱) گنجایش.

گرتنه‌دل: ده‌دلدا را گرتني رک یا قسه‌یدک^۱ به دل گرفتن. گرتنه‌ک: به‌لگه‌ی حمساکیتاو^۱ سند.

گرتنه‌مل: ده‌سته‌یه‌ربون، ونه‌ستو گرتن^۱ متعهد شدن. گرتنه‌ناو: ده‌وره‌دان^۱ درمیان گرفتن.

گرتنه‌وه: ۱) بعده‌تمرازو دروست کردن؛ ۲) قویته‌وه له حدوا؛ ۳) تراوکردنوه و لیکان: (ده‌رمان بوده گرتنه‌وه، خه‌نم گرتنه‌وه)؛ ۴) هاتنه‌وه جیئی شکاوه: (ده‌سته‌شکاوه کدت گرتويه‌تهوه)؛ ۵) روانین له کتیب بو تاینده‌زانین؛ ۶) فال‌دیتنی فال‌گرمه‌وه؛ ۷) راکردو ده‌ست خسته‌وه: (نه‌سپ بدر بیو گرتمه‌وه)؛ ۸) توش‌بوئی نه‌خوشی له خه‌لکه‌وه: (تم نه‌خوشیه گرتنه‌وهی هه‌ید)؛ ۹) قره‌بوئی روزوی قفوواوه: (پاشان دروقدون گرتنه‌وه)؛ ۱۰) گه‌يشتن به جانه‌وه‌ری که پیش کوتوه: (به‌جیئی هیشتبوم گرتمه‌وه)؛ ۱۱) پیست لئی دارنین، کمول کردنی حديوان: (پیسته کدی بگره‌وه)؛ ۱۲) تیکول لئی کردنه‌وه میوه: (پیوستی تم خه‌باره بگره‌وه)؛ ۱۳) خدرچی کم کردنه‌وه: (له مندالی خوم گرتوه‌وه داومه بهو)؛ ۱۴) راگرتن و بهندکردنی ناوی تاو دیری: (گوله کم گرتوه‌وه)؛ ۱۵) قده‌غه کردن: (لموکارانم گرتوه‌وه) ۱۶) براورد کردن سنگ ترازو؛ ۱۷) قایپیدن در هو؛ ۱۸) تهیه و ترکیب کردن رنگ یا دوا؛ ۱۹) بهبود شکستگی استخوان؛ ۲۰) تفال به کتاب؛ ۲۱) فال دیدن؛ ۲۲) بازگرفتن در رفتنه؛ ۲۳) سرایت بیماری؛ ۲۴) قضاۓ روزه؛ ۲۵) رسیدن به پیشتر؛ ۲۶) پوست کشدن جانور؛ ۲۷) معشوقه؛ ۲۸) نام روستایی است.

گرانایی: قورسایی، سدنگینی^۱ سنگینی.

گرانبار: ۱) نه‌سپابانی قطبده قورسین له ناو مال؛ ۲) کهستی خیزانی زوره و زه‌حمدت کیشه^۱ ۱) اسباب و اثنائیه سنگین وزن؛ ۲) عیالوار رحمتکش:

گرانایی: زور به نرخ^۱ گرانبهها.

گرانبهها: گرانایی^۱ گرانبهها.

گرانanta: گرانه‌تی^۱ تیفوس.

گرانجان: ۱) زه‌زه‌تال، زه‌اقورس، خوینتال؛ ۲) کهستی شت به پتر له نرخی خه‌لک ده‌فروشی^۱ ۱) گرانجان؛ ۲) گرانفس.

گراندن: ۱) کره کردن به ده‌ستار یان به ناشی کرده چه‌لتوك لیکردن؛ ۲) بلیسدار کردنی ثاگر^۱ ۱) نیمکوب کردن با دستاس؛ ۲) شعله‌ور کردن.

گرانکیش: ۱) قدیان؛ ۲) جه‌ری سه‌قیل^۱ ۱) قیان؛ ۲) جرثیل.

گرانماهی: ۱) به‌پاره‌ی زور کردار او؛ ۲) بریتی له بنیاده‌می به هوشمو جه‌وهدر^۱ ۱) گران قیمت؛ ۲) کنایه از هرمند.

گرانمیز: پیاگی به‌حورم و سه‌نگین و بدروم‌هت^۱ مرد با وقار.

گرانه: ۱) روتودوبوی سه‌ر؛ ۲) گرینگی؛ ۳) یاخه^۱ ۱) طاسی سر؛ ۲) اهمیت؛ ۳) یقه.

گرانه‌تای: که‌متویی^۱ تیفوس.

گرانه‌تی: گرانه‌تای^۱ تیفوس.

گرانی: ۱) قورسی، گرانایی؛ ۲) ده‌سن‌نه که‌وه‌تی بزیو، قاتی؛ ۳)

نرخ بدهه‌زوری؛ ۴) شه‌رم و پشوله‌سرخویی؛ ۵) جوری هله‌لپرکی^۱ ۱) سنگینی؛ ۲) قحطی، تنگسالی؛ ۳) گرانی نرخ؛ ۴) وقار؛ ۵) نوعی رقص دسته‌جمعی.

گرانیز: قورس تر له کیشانه‌دا^۱ طرف سدنگین تر در توزین.

گرانیه: قورسایی له کیشانه‌دا^۱ سنگینی در توزین.

گراوه: ۱) دیل، نیسیر؛ ۲) به‌تدی، زیندانی؛ ۳) کوتی داخراوه؛ ۴) بارمه، گره و^۱ ۱) اسیر؛ ۲) زندانی؛ ۳) سوراخ مسدود؛ ۴) گروی.

گراوه: ۱) ناوی که گازی هدیه‌و گه‌رمه‌و بون دره‌مانی خورو ده‌بی؛ ۲) بدیلیسه کراوه^۱ ۱) چشممه آب معدنی؛ ۲) شعله‌ور شده.

گراوه: ۱) چزیر، دورگه، تاد، جزیره؛ ۲) دینگی چه‌لتوك کوتان^۱ ۱) جزیره؛ ۲) وسیله شالیکوبی.

گربون: هه‌راش بون، باش خوگرن و بمخوداهاتن^۱ نه‌وکردن و ریشه دوانیدن.

گربه‌رازکی: گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد^۱ از روستاهای ویران شده کردستان توسط بعثیان.

گربه‌ست: وه‌شارتن و له بی‌سکه‌دا گرندان^۱ پنهان کردن.

گراوی: ۱) دلبه، ماشقه، یاری میوینه؛ ۲) ناوی ناوایی به که^۱ ۱) معشوقه؛ ۲) نام روستایی است.

گربیش: ناوی دی به که^۱ نام دهی است.

گربه: ۱) کلبه، بلیس، گر؛ ۲) ده‌نگی هله‌لپوئی ناگری به‌هز^۱ ۱) شعله آتش؛ ۲) صدای مشتعل شدن.

- گرداو: گرداف **گردا**.
 گرداوا: گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد **از روستاهای ویران شده کردستان توسط بعثیان**.
- گرددبوون: کوبونهوه، کومبوون **جمع شدن**.
 گرددبوونهوه: کومبوونهوه **جمع شدن**.
 گردهچینه: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد**.
 گرد زبیر: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد**.
 گردش: تروکان، پددان شکان **با دندان شکستن تخم و امثال آن**.
 گردشاندن: تروکاندن **با دندان شکستن**.
 گرد عاره‌بان: لهو گوندانهی کوردستانه که به عسی کاولیان کرد **از روستاهای ویران شده کردستان توسط بعثیان**.
 گردک: مایجه **ماهیجه، عسله**.
 گرددن: ۱) کوم کرن: ۲) خره‌لدان **۱) جمع کردن: ۲) مدور کردن.**
 گرددندهوه: کوکردندهوه **جمع کردن پراکنده**.
 گرد که‌چیا: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد**.
 گرد گاسنه: گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد **از روستاهای ویران شده کردستان توسط بعثیان**.
 گرد گراو: لهو گوندانهی کوردستانه که به عسی کاولیان کرد **از روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند**.
 گردن: گرتن **نگا: گرتن**.
 گردندهوه: گرتندهوه **نگا: گرتندهوه**.
 گردوکردن: گردکردندهوه **جمع کردن پراکنده**.
 گردوکو: ۱) کوکردندهوهی باره‌ی زمین: ۲) پاشه‌کهوت **۱) جمع کردن محصولات: ۲) پس انداز**.
 گردوکوش: کردوکوش، نمرکدان **زحمت کشی**.
 گردوکل: ۱) گردوکل: ۲) تهپه‌ی چکوله، گردی پچوک **۱) نگا: گردوکل: ۲) ته کوچک**.
 گردوکل: ۱) هدرشتی به سدریه کداکراوی بمرزوه بوگ: ۲) خویانی به سدریه کداکراوی **۱) انباشته بلند شده: ۲) توده خرم بادنداده**.
 گردوکله: گردوکل **نگا: گردوکل**.
 گردوکله: ۱) تهپکی پچوک: ۲) نیفه کی دهربی **۱) ته کوچک: ۲) خشتك تنبان**.
 گرده: ۱) خری توبی: ۲) جه غزی: ۳) تیکر: ۴) جوری برنج: ۵) کاورای کورته‌بالا: ۶) درسته‌ی ناو شتی ورد: ۷) سه‌لکی گیاسارمه: ۸) خول و سور: ۹) کولکه‌ی نهسته‌ور: ۱۰) قوزینی مال: ۱۱) نهستورایی سه‌روی ران (گرده‌ی رانی شکاوه): ۱۲) تمزاد، برک: ۱۳) دورگه، ناد **۱) مدور، کروی: ۲) دایره‌ای: ۳) همگی: ۴) نوعی برنج: ۵) یارویی کوتاه قد: ۶) درسته میان چیزهای ریز: ۷) پیازه گیاه**
- بوقت گرفتن میوه: ۱۳) صرفه‌جویی: ۱۴) بندآوردن آب آبیاری: ۱۵) منع کردن.
- گرتم: ۱) وادانه: ۲) خستمه‌تاوده‌ستم: ۳) بدرفزو بوم: ۴) دیل وزندانیم کرد **۱) چنین فرض کردم: ۲) دردست گرفتم: ۳) روزدار بودم: ۴) زندانیش کردم.**
- گرتو: ۱) دیل، نیسیر: ۲) بهندی، زیندانی **۱) اسیر: ۲) زندانی**.
 گرتوخانه: بهند، حدقس **زندان**.

گرتوله: ۱) سهیر و سمه‌مره: ۲) جی‌ترس، بهسام **۱) عجیب و غریب: ۲) برسناک**.

گرتله: ۱) خمهبار، دلندنگ: ۲) گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **۱) اندوهگین، گرفته: ۲) نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد**.

گرتلهک: به لگه‌ی او، فه بزی قمرد **سنده‌ی ام**.
 گرتنه کان: گونز، گوز، گوز قوز **گردو، گردکان**.
 گرتی: گرتو **نگا: گرتو**.
 گرتیخانه: گرتوخانه **زندان**.

گرچک: ۱) دو نهادی چکوله‌ی پانکله‌ن سه‌چاوه‌ی مسولدان، گورجیله، گورچوبله: ۲) بریتی له خالیگه: ۳) گری‌دار که زوق بی: ۴) تیخی کهل و کدت **۱) کله‌ی، گرده: ۲) کتابه از تهیگاه: ۳) گره بر جسته تنه درخت: ۴) تیخ کند و لب بر شده.**

گرچن: ۱) داری به‌گری: ۲) تیخی کهل بوگ **۱) درخت گره‌دار: ۲) تیخ کند شده**.

گرچو: گرچک **نگا: گرچک**.

گرچوبیز: ۱) زه‌بری قورس: ۲) بریتی له چیشتی سویز **۱) ضربه کاری: ۲) کتابه از غذای شور**.

گرخ: ۱) کهایی ده‌نگی گدرو: ۲) بیز، قیر **۱) گرفنگی صدا: ۲) بیز حال بهم خوردن از چیزی**.

گرخبوون: کپ بوئی ده‌نگ، ده‌نگ تهدوت **صدا افتادن**.

گرخواردن: بهدهوردها سوّرانهوه **پیرامون گشتن**.

گرد: ۱) گر، تیده، نهپولک: ۲) خروه که توب: ۳) کوبوندهوه: ۴) جه غزی: ۵) خروه که داردوژه‌نگ: ۶) درشت: ۷) ههمو، تیکرا: ۸) دهوره: ۹) سور، گیزدان: ۱۰) کورته‌بالا، بالاچوک **۱) ته: ۲) کروی: ۳) همایش: ۴) دایره‌ای: ۵) لوله‌ای، استوانه‌ای: ۶) درشت: ۷) همه، کل: ۸) پیرامون: ۹) چرخش آب: ۱۰) کوتاه‌قد.**

گردئیستر: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد**.

گردا: هوزیکی کورده له کوردستانداب **طایقه‌ای در کردستان**.

گرد اشده‌وان: ناوی دنی به که **نام روستایی است**.

گراداف: ۱) ناوی زور و خور که خول نمدا: ۲) بریتی له کاره‌سات و بهلا **۱) گرداد: ۲) کتابه از بلا مصیبت**.

گردان: ۱) خولانهوه: ۲) سورانهوه: ۳) وشهیده که له بازی جاو شارکی دا **۱) گشتن: ۲) چرخیدن: ۳) اصطلاحی در قایم موشک بازی**.

گردهل: ۱) چکوله: ۲) بانگویر، بانگوش، باگردین: ۳) خری و کتوپی
چکوله: ۱) ریز: ۲) بام غلتان: ۳) گره کوچک.
گردهلوی جنه: گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد از
روستاهای ویران شده کردستان توسط بعثیان.

گردهله: ۱) خری چکوله: ۲) نیفه کی دهربی: ۳) نهزمذین: ۴)
گردولک: ۵) تامر ازی له ناسیاوا: ۶) دهپی که جولا بوزوی له سمر
دهبیچی: ۷) بمندی قامک: ۸) تویه عمرابهی یه کپارچه له دار تاشراو:
۹) کولکهداری خرو درشت: ۱۰) کُروی کوچک: ۲) خشک تنبان:
۳) نمذین: ۴) نگا: گردولک: ۵) ایزاری در آسیاب: ۶) تخته ای در
جولایی که شال را بر آن پیچند: ۷) بندانگشت: ۸) چرخ گاری
جوین یکبارچه: ۹) کنده گرد و بزرگ.

گردهنازی: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد نام روستایی در
کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

گردهنشین: کهنسی که ناتوانی کار بکاو له سوچی مالمه دانیشته از
کار افتاده خانه نشین.

گردهوه کردن: کوکردندهوه جمع کردن.

گردهوه بون: کوبوندهوه جمع شدن.

گردهوه کوبی: گردوهون نگا: گردونک.

گردی: ۱) درشتی: ۲) وردی: ۳) تیکرا، همه: ۴) کووهون: ۱) درشتی: ۲) ریزی: ۳) همه: ۴) گرده آبی.

گردي رها: لهو گوندانهی کوردستانه که به عسی کاولیان کرد
روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.

گردي سهر: دانه پهی، لاهوین چون جستجو.

گردي شهريف: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد نام
روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

گردي کاولان: ناوی گوندیکه له بمنه لاجان نام روستایی است.

گردي گه زول: ناوی گه زه کیکه له شاری سنه محله ای در شهر

سنندج.

گردیله: ۱) خری پچکوله: ۲) تپه چکوله: ۱) مدور کوچک: ۲) تپه

کوچک.

گردین: تیکرا، همه همه، کل.

گرژ: ۱) کهنسی چرچی هیناوه ته تویل له توڑه بی: ۲) نازه حهت و خههبار،
کر: ۳) بادر او: ۴) کاری کهول کردن: ۱) اخمو: ۲) افسرده: ۳) تاب

خورده: ۴) عمل پوست کنند.

گرزال: ره نگیکه بو مدرهز که نیوانی رهش و سوره، سوری ناماں رهش
ف پشم قرمز سیبه فام.

گرژاندن: کهول کردن پوست کنند.

گرژبون: ۱) روترش کردن: ۲) توڑه بون: ۳) نازه حهت و کز دیار کردن: ۴)
تونده وه بونی بمن به بادان: ۵) کرژبون له کار: ۱) اخم کردن: ۲)

خشمگین شدن: ۳) افسرده گشتن: ۴) تاب خوردن نخ: ۵) چالاک
بودن در انجام کار.

گرژه: کاورای نهانی گرژو روناخوش ف یاروی اخمو.

سلمک: ۸) چرخش: ۹) کنده ستر: ۱۰) گوشه خانه: ۱۱) انتهای
ران: ۱۲) نگا: برک: ۱۳) نگا: ناد.

گردهبا: پاهاوز ف گردداد.

گردهبر: ۱) شه قمشار: ۲) کولکهی به شه قبر او: ۳) شکانی نیسکی لای
سپروی ران: (فاجی) گرده برسکاوه: ۱) ازه دونفره: ۲) کنده با
آره بردیده: ۳) شکستگی استخوان ران.

گردهبن: ناوی گوندیکه ف نام روستایی است.

گرده بمردان: ناوی دی به که ف نام دهی است.

گردهپان: لهو گوندانهی کوردستانه که به عسی کاولیان کرد ف روستایی
در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.

گردهپیاو: پیاوی کورته بالای خره که ف مرد کوتاه قد.

گرده چاو: گوندیکه له کوردستانه به عسی ویرانی کرد ف از روستاهای
ویران شده کردستان توسط بعثیان.

گرده ران: نیسکی لای سپروی ران: (دهک نمستو گرده رانت شکن)
استخوان بالای ران.

گرده رهش: ناوی ناوی به که ف نام روستایی است.

گرده رهشه: لهو گوندانهی کوردستانه که به عسی کاولیان کرد
روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.

گرده رهشی پچوک: گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد ف از
روستاهای ویران شده کردستان توسط بعثیان.

گرده زن: زنی کورته بالا ف زن کوتاه قد.

گرده سپیان: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد ف نام روستایی در
کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

گرده سور: ۱) ناوی گوندیکه له بمنه لاجان: ۲) گوندیکه له
کوردستان به عسی ویران شده کردستان توسط بعثیان.

گرده شینان: ناوی گوندیکه ف نام دهی است.

گرده شینیه: لهو گوندانهی کوردستانه که به عسی کاولیان کرد
روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.

گرده قازی: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد ف نام روستایی در
کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

گرده قیمت: ناوی گوندیکه له ناوه چه سندوس ف نام دهی است.

گرده دهک: پیتی درشتی نهلفو بیتکه له نوسینا ف حرف درشت الفبا در
نوشن.

گرده کلاش: زاروی زن له شوی پیشواف ف فرنزند زن از شوهر پیشین.

گرده که مریشک: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد ف نام روستایی در
روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

گرده گروی: ناوی دی به که له شار ویران ف نام روستایی است.

گرده گو: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد ف نام روستایی در
کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

گرده گوم: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد ف نام روستایی در
کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

گرفه: کلپه، ده‌نگی گری ناگر **ف** صدای شعله آتش.

گرفه‌گرف: گرفه‌ی زور **ف** صدای پیایی شعله.

گرک: (۱) گرتک: (۲) تابشت، تاقفت، قفووت: (۳) دهستار: (۴) دوگی و شتر!

(۵) کوللیره: (۶) تو لا: (۷) گردی پچوک **ف** (۸) نگا: گرتک: (۹) تاب،

توان: (۱۰) دستاس: (۱۱) پیه شتر: (۱۲) گرده نان: (۱۳) نگا: تو لا: (۱۴) تبه

کوچک.

گرک: (۱) دهستار: (۲) جون، بدردی قویی شت تیداکوتان **ف** (۱۵) دستاس:

(۱۶) سنگ گود به جای هاون، هاون سنگی.

گرکا: گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد **ف** از روستاهای ویران

شده کردستان تو سط بعثیان.

گرکاشه: (۱) تاوی گوندیکه: (۲) له و گوندانه کوردستانه که به عسی

کاولیان کرد **ف** (۱۷) نام دهی است: (۱۸) روستایی در کردستان که بعثیان

آن را ویران کردند.

گرکال: گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد **ف** از روستاهای

ویران شده کردستان تو سط بعثیان.

گرکان: ناگر پرین، ناگر **ف** آتشفشنان.

گرکرن: بف کردن **ف** مبالغه.

گرکچک: ده‌نکی تالله له ناو گمنمدا، مرور **ف** تلخک در گندم.

گرکه: (۱) تالکه: (۲) کچه‌لی تازه‌ل: (۳) فاقر، کرآل **ف** (۱۹) طالبی: (۲)

بیماری کچلی دام: (۳) زمین لخت و بی گیاه.

گرکه‌ش: باوشک، باویشک **ف** خمیازه.

گرگی: قسیده‌ک که نازاری مدبه‌ست چیه **ف** سخن مبهم.

گرگ: کرس، عور **ف** شکمبه، معده.

گرگاز: گایاهه که **ف** گیاهی است.

گرگازوله: گرگاز **ف** نگا: گرگاز

گرگازه: گرگاز **ف** نگا: گرگاز

گرگاشه: بدلا و نه‌هامدت **ف** بلا و مصیبت.

گرگر: پیاوی پایه‌برزو گموره **ف** بزرگ مرد.

گرگر: (۱) دیسانهوه به‌یه‌له: (۲) هدر ده‌رو او گرگر خو به مال داده کاتمهوه: (۲)

جوئی پاقله: (۳) گری ناگری لم‌سردیده: (گرگر دایسا) **ف** (۱۱) باز با

عجله: (۲) نوعی باقلی: (۳) شعله مدام.

گرگران: ناگر بازی، ناته‌شبازی **ف** آتشیازی.

گرگرتن: (۱) گرتی بدر بون، هلیبوئی ناگر: (۲) بریتی له رکه‌هه‌ستانی زور

ف (۱) شعله‌ور شدن: (۲) کنایه از به خشم آمدن زیاد.

گرگروک: عده‌رها بانه‌ی زارکان **ف** اراده اسیاب بازی.

گرگره: پیاوی گهوره **ف** بزرگ مرد.

گرگن: زگ‌زل **ف** شکم گنده.

گرگنه: کورته‌بالایی زگ‌زل **ف** کوتاقد شکم گنده.

گرگین: تو ره‌ی رک‌هه‌ستار **ف** خشمگین.

گرم: (۱) ده‌نگی زل و ده‌نگی توپ و هدور: (۲) ده‌نگی کدوتنی شتی

قورس: (گرم به عذر زدا کهوت) **ف** (۱) صدای غرتب: (۲) صدای

افتادن جسم سنگین.

گرژه‌هه لاتن: سیس و چرج بون **ف** چروک شدن، پژولیدن.

گرژی: (۱) کزی و خه‌باری: (۲) تو ره‌ی **ف** (۱) افسردگی: (۲)

خشمنگینی.

گرژین: بزه کردن **ف** لبخندزدن.

گرژینه‌وه: گرژین **ف** لبخندزدن.

گرس: (۱) بنیاده‌می پایه‌برز: (۲) توندو لیک چه‌سیاوه: (۳) خولقاو، رسکاو:

(تومه که گرس بوه، پیزه له ناو سکیا گرس بوه): (۴) خوگرنهوه: (له

دار که‌وت به په‌لی گرس‌امه‌وه، پلارم‌هاویشته دار له‌وی گرس‌امه‌وه): (۵)

زه‌وهی له کیلان ره: (۶) بد‌مهواره، ته‌ستور: (۷) زبر: (۸) درشت: (۹)

کاریته **ف** (۱۰) بزرگوار: (۱۱) محکم و به هم چسبیده: (۱۲) رسته، تکوین

یافته: (۱۳) واچسبیدن، گیرکردن: (۱۴) زمین سفت و سخت در شخم: (۱۵)

هیکل‌دار: (۱۶) زبر: (۱۷) درشت: (۱۸) بالار.

گرسان: (۱) گرس: (۲) پی‌بوئی ناگر: (۱۹) اس‌اگره که گرسا): (۲۰) لعش

گدم‌داهاتن: (هدمو له‌شم داگرساوه ره‌نگه تام لئی بیت) **ف** (۱) نگا:

گرس: (۲۱) افر و خنگی آتش: (۲۲) گرمی تن به نشانه تب.

گرساند: به گموره زانین **ف** محترم پنداشتن.

گرسانه‌وه: (۱) خوگرنهوه: (۲) مانه‌وه له شوینیک: (له‌وی به

گرس‌امه‌وه‌ته‌وه) **ف** (۱۶) واچسبیدن، گیرکردن: (۱۷) ماندگارشدن.

گرساو: گرس بوگ **ف** «گرس» شده.

گرسک: (۱) گرسک: (۲) کیل‌گیجه کی ره‌ق هه‌لاتی **ف** (۱۸) گلابی و حشی:

(۱۹) زمین سخت در شخم.

گرسه: تو لا، قورسه **ف** نگا: تو لا.

گرسه‌لار: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **ف** نام روستایی در

کردستان که بواسطه بعثیان ویران شد.

گرسیاک: گرساو، گرس بوگ **ف** گرساو.

گرسیان: گرسان **ف** نگا: گرسان.

گرسیانه‌وه: گرسانه‌وه **ف** نگا: گرسانه‌وه.

گرش: داری داره را **ف** دیرک، چوب سقف.

گرشمه: ناز، عیشهوه، گریشه **ف** گرشمه، ناز.

گرشه: (۱) کلوش، قرشه: (۲) کومایه که له باقه‌ی لمسه‌ریده داندراو، تایه:

(۳) دره‌وشان، بریقه **ف** سیاری، ساقه‌غله: (۴) توده‌ای از بسته‌های

سیاری و گیاه: (۵) درخشش.

گرفت: (۱) نینه‌لا، نه‌خوشی له عزم‌نه‌کردنی خوراکده: (۲) بدرگره له

کاره **ف** (۱۶) بیماری امتلا: (۲) مانع راه.

گرفتار: (۱) تو شه‌هاتگ، دوجار: (۲) بریتی له نمویندار **ف** (۱۷) گرفتار: (۲)

کنایه از عاشق.

گرفنج: (۱) تیک تالو زانی بهن و ده زه: (۲) گربی پچوکی دزوار له کردن‌وه:

(۳) دلو له ریس **ف** (۱۸) سردرگم شدن نخ: (۲) گره کور: (۳) بر جستگی

کوچولو در ریس.

گرفنج: گرفنج **ف** نگا: گرفنج.

گرفنچک: دلو له ریس دا که زن له کاتی ته‌شی ریستن دا به ددان ده بقرتینی

بر امدگی کوچک در ریس.

گرننه گرتن: پهلوپ گرتن و بهانه دوزینه وهی مندال به گریانه وه **غ**
بهانه گیری بجه.

گرننهوت: جه نگهدی سواربوئی پشیلهی نیر له می **غ** موسم جفتگیری
گردیدهها.

گرننه: ۱) زیر له دهست لیدان: ۲) منالی پهلوپ: ۳) بنیاده می شلتاغ باز
غ ۱) زیر در لمس: ۲) بجه بهانه گیر: ۳) شلتاق باز.

گرو: ۱) توگر، خوگرتو: ۲) کومدل، دهسته: (گرو گرو هاتن): ۳) شدت،

مدرج: ۴) بارمهنه: ۵) داناربوئی رون و سهمهنه و...: ۶) خاوه خاکوردن

له کارا **غ** ۱) الیف، خوگرفته: ۲) گرو: ۳) شربتندی: ۴) گروگان:

۵) دان دان شدن روغن و...: ۶) سُستی و اهمال در کار.

گرو: له لای نهستوه لاشه له یست ده رهاردن **غ** لاشه حیوان را ازراه

گردن از پوست در آوردن.

گرو: ۱) نه خوشی یست خوران: ۲) روخسارناولاوی: ۳) گری ناگر: ۴)

پهلهی مندال **غ** ۱) بماری گری: ۲) آبله رو: ۳) شعله: ۴) بهانه بجه.

گرو: له ملده گوشت و تیسکی هاته در **غ** گوشت و استخوان از گردن

درآمد.

گروان: کاری لاش له نهستوه در هینان **غ** انجام دادن عمل «گرو».

گرواندن: در هینانی لاشی گوشت له نهستوار: (نم بزنه بهگو یستی

ده کده هه بناهه، گامان گروه کلکی ماوه) **غ** انجام دادن عمل «گرو».

گروانگه: کیشانه یه که بو چایی به راهبرد به چوارست و ده گرام **غ** وزنی

است معادل چهارصد و ده کرام، کبر و انکه.

گروپردهوه: ۱) له شهرت بهستن دا سرکوتون: ۲) پیش که وتن له خه لک

غ ۱) برنده شدن در شرط بندی: ۲) سرامد بودن.

گروپرین: گروپردهوه **غ** نگا: گروپردهوه.

گروبوون: ۱) رامبوون، خوگرتن، توگربوون: ۲) و دره نگی که وتن **غ** ۱)

أنس گرفتن، خوگرفتن: ۲) دیر کردن.

گروپسهن: ۱) بنیاده می که گروی بر دهه وه: ۲) بریتی له که سنه که له

خه لکی تر له ییشتره **غ** ۱) برنده شرط: ۲) کنایه از سرامد.

گروپهنده: بریتی له ییاوی زور نازا له شهر و جه نگ **غ** کنایه از شجاع و

جنگاوه.

گروپف: ۱) سدرریزبون و نیشتنه وهی شیوه له دیزه دا: ۲)

له پرس بدرازه و بون و دامر کانی گر: ۳) بریتی له توڑه بون و زو پهشیمان

بوئه وه: (ددلی مه گره توڑه بونی نه و گروپیفیکه): ۴) بریتی له لپر

ده ولسمند بون و زو نابود بون **غ** ۱) لپریزشدن و فرود آمدن جوشیده

بلافاصله: ۲) شعلهور شدن و زود خاموش شدن آن: ۳) کنایه از

بر اشقن و به سرعت آرام شدن: ۴) کنایه از دولت مستعجل.

گروور: ۱) ده نکتی تالله له ناو گه نم دا: ۲) ناوی دی یده که **غ** ۱) دانه ای تلخ

در گندمزار: ۲) نام دهی است.

گرووز: ۱) هلنوتقین له لیدانه وه: ۲) لو **غ** ۱) ورم کردن از ضربه خوردن:

۲) غده بارز.

گرووز: زاروی گر و گراف بجه همیشه گریان و بهانه گیر.

گروزین: هلنوتقین له لمش ياله زه میندا **غ** برآمدگی در بدن یا در زمین.

گرماندن: ده نگی ذل لی هاتن: (همور گرمانندی) **غ** غربنیدن.

گرماندن: گرماندن **غ** غربنیدن.

گرمخین: شوتنه و کوزاندنه وی خدمتی نوسرا او **غ** پاک کردن نوشته.

گرمزن: ده نگی روحانی زور: (چیا گرمزنی هات و رزایه خوار) **غ** عربن
ریش کوه و امثال آن.

گرمزنه: زیبکه هی چکوله له تاو بر دنه وه **غ** جوش ریز پوست از
آفتاب زدگی.

گرمزنه: گرمزن **غ** نگا: گرمزن.

گرمش: خو پیدادانی له پر **غ** حرکت کردن ناگهانی.

گرمست: مسته کوله، مست **غ** مشت.

گرمته: چکوله هی خره که **غ** گرد مدور و رین.

گرموله: ۱) گرمته: ۲) له دهوری یدک نال اوی خره وه بوج: (له سرمان
خوی گرموله کردیو) **غ** ۱) مدور زین: ۲) به هم بیج خوده.

گرموله: گرمته **غ** نگا: گرمته.

گرموهور: ده نگی بدقدوی زور: (هموران گرموهورینه) **غ** غربنیه زیاد.

گرمه: گرم **غ** نگا: گرم.

گرمدزنه: گرمزن **غ** نگا: گرمزن.

گرمه گرم: گرمی بهدوی یدکدا: (گرمه گرمی ههورانه، گرمه گرمی
توپان دین) **غ** غربنیه زیاد.

گرمین: گرماندن **غ** غربنیدن.

گرناال: زیر و فورنچ فورنچ وه ک تیکوله بادام **غ** زیر و ناهموار.

گرناال گرناال: گرناال **غ** زیر و ناهموار.

گرنای: گرمی ناگر **غ** شعله آتش.

گرنج: ۱) برنج: ۲) قورنج، زیری زور **غ** ۱) برنج: ۲) آجیده، زیر.

گرنجار: چه لتوکجار **غ** شالیزار.

گرنج بهشیرن: برنج بهشیر **غ** شیر برنج.

گرنج گرنج: قورنج قورنج **غ** آجیده، زیر.

گرنچک: گرمی قایمیش، بهند **غ** بندنی، گرمی.

گرنیز: بزه، زوره **غ** لبخند.

گرنزاندن: ۱) چرچ ولوج تی خستن: ۲) هلنقرجان **غ** ۱) چر و کاندن:

۲) در اثر حرارت فشرده کردن.

گرنزین: بزه هاتنه سرلیوان **غ** لبخند زدن.

گرنزین: ۱) چرچ ولوج بون: ۲) هلنقرجان **غ** ۱) چر و کیدن: ۲) در اثر

حرارت به هم آمدن.

گرنگ: جیگه یه بايدخ دان، پر بایخ: (کاریکی گرنگه، قسیده کی گرنگه

نایی به کم بگیری) **غ** مهم، با اهمیت.

گرنگی: بایه خداری **غ** اهمیت.

گرنوون: گرناال **غ** زیر، آجیده.

گرنوون: شتی جوان و بر جا و **غ** چیز زیبا و چشمگیر.

گرنوون: ۱) کهزو اوی، برشاوی: ۲) به کریز **غ** ۱) کلک زده: ۲) شوره زده.

گرنوونگ: گیا یه کد، توق تو قیله **غ** گیاهی است.

گرننه: پهلوپ، بهانه **غ** بهانه.

گرپیچ: گیزه لوهکه، باهوز **[نگ]** گردباد.

گرپیچه: گری به ته موژمی تهندوراف شعله قوی و فشرده تنور.

گرهزوک: گرزو **[نگ]** نگا: گرزو.

گرهزو: گدلازیرزان، خذله و درین **[نگ]** برگ ریزان.

گرهسیسه: دوامین گری تهندور کوزانه و **[نگ]** آخرین شعله های تنور.

گرک: ناوی شلوی، قوراؤ، جلیاوا **[نگ]** اشخاص سرشناس.

گره گر: پیاماقولان، پیوانی پایه به رز **[نگ]** اشخاص سرشناس.

گره گز: ۱) گرگر، کلیمه بمرده و اموی ناگر؛ ۲) زه نازه ناو چه قجه حق **[نگ]**

شعله دائم آتش؛ ۲) سر و صدای گوش خراش.

گره گره: گره **[نگ]** اشخاص سرشناس.

گره میز: پیانگی و هدیکل و درشت **[نگ]** مرد هیکل دار.

گرهه: گرو **[نگ]** نگا: گرو.

گرههای: ۱) جوشین، کولین؛ ۲) گریان **[نگ]** ۱) جوشیدن؛ ۲) گرستن.

گرهه بردنهوه: گزبردنهوه **[نگ]** ۱) شرط بردن؛ ۲) سرامد بودن.

گرههوتا: ۱) بدزور تی ناخنرا؛ ۲) گیراو، گریاگ، گراو؛ ۳) دابو شراو **[نگ]**

۱) به زور داخل کردن؛ ۲) گرفته شده، مسدود؛ ۳) سر یوشیده شده.

گرههوش: ۱) کرین، سمن، سمند؛ ۲) سدرپوش له سر ده فر دانان؛

۳) تی تاختنی؛ ۴) وده دس هینان؛ ۵) توند بهستی ده؛ ۶) دایوشین؛

۷) گهزین، پیوه دان **[نگ]** ۱) خربدن؛ ۲) روی طرف غذا سرپوش

گداشتن؛ ۳) داخل کردن؛ ۴) بددست آوردن؛ ۵) محکم دهان را

بستن؛ ۶) پوشاندن؛ ۷) گازگرفتن.

گروته: گرهه تواف **[نگ]** نگا: گرهه توتا.

گردوکردن: گروکردن **[نگ]** شرط بندی.

گرههوهک: له بارمهه نرا او **[نگ]** گروی.

گرهی: گری، هلتوقیو له له شدا **[نگ]** غده برجسته در بدنه.

گری: ۱) گریان، ناو له چاوهاتن له خدم و خدههتان؛ ۲) به خه یال دانان؛

(گریم کرد وابو) **[نگ]** ۱) گرستن؛ ۲) فرض.

گری: ۱) بند، گره؛ ۲) بندی قامیش و دارو گیا؛ ۳) پازیک له

شازده پازی گهیز بیوان؛ ۴) گهدی قامک، بهندی تبل؛ ۵) گوندیکی

کوردستانه به عسی کاولی کرد **[نگ]** ۱) گره؛ ۲) بندنی و گیاه و...؛ ۳)

یک شانزدهم ذرع شاهی؛ ۴) بندانگشтан؛ ۵) نام روستایی در

کردستان که تو سط بعثیان و بیران شد.

گری: ۱) بمانه ری لوئی، زیری له دهست لیدان؛ ۲) ددان دیاری بون؛

۳) زیری ده نگ **[نگ]** ۱) زیری، آجیدگی؛ ۲) نموداری دندانهای

پیشین؛ ۳) زبری صدا.

گریا: ۱) ناو له چاوهاتن له خه مان؛ ۲) کولیو: (ناو گریا) **[نگ]** ۱)

گریست؛ ۲) جوشیده.

گریا: کلپهی کرد **[نگ]** شعله ور شد.

گریان: گری، ناو له چاوهاتن له خه فدتان **[نگ]** گریستن.

گریان: کلپه کردن، بلیسه سه ندن **[نگ]** شعله ور شدن.

گریاندن: کاری کردن که که سی بگری **[نگ]** گریاندن، به گریه اند اختن.

گریان: گریاندن **[نگ]** نگا: گریاندن.

گرور: تیکرای روزان، هه موڑر **[نگ]** هر روز.

گروسک: گرفسک **[نگ]** کلامی و حشی.

گرورشک: نامر ازی زارناخنی گونجهای ناوف **[نگ]** لوله باز کن.

گروف: قانگل، قانگله **[نگ]** نگا: قانگل.

گروفه: ۱) کلپهی له پر و نه کاو؛ ۲) شتی که زو بفدوتی؛ ۳) شات و شوت

[نگ] ۱) شعله ناگهانی؛ ۲) سریع الزوال؛ ۳) لاف و خودستایی.

گروفیک: چم خ و گاری پچوک **[نگ]** گاری کوچک.

گروف: گروف، قانگله بمن **[نگ]** نگا: قانگله.

گروقه: ۱) خز وه ک توب؛ ۲) جه غزی؛ ۳) دریزه که لوس و بی سوچ

وه ک داردوزه نگ **[نگ]** ۱) کروی؛ ۲) دایره ای؛ ۳) استوانه ای.

گروک: ۱) ناوریشمی خاو؛ ۲) کورک، کورو **[نگ]** ۱) ابریشم خام؛ ۲)

کرک، موی نرم زیرین.

گروک: ۱) زاروینی که زور ده گری؛ ۲) ته بهی چکوله **[نگ]** ۱) کودک همیشه

گریان؛ ۲) تیه کوچک.

گروکردن: شهرت بهستن **[نگ]** شرط بندی.

گروکف: گروپ **[نگ]** نگا: گروپ.

گروگال: کال و بوغ **[نگ]** نگا: کال و بوغ.

گروگرتن: پلپ گرتنی زاروک **[نگ]** بهانه گیری به چه.

گرول: پارچه یدکی سی سوچه بو بن با غامل له کراس و چوغه **[نگ]** خشتك

زیر بغل در پیراهن.

گروله: گاری و عدهه بانهی بارکیسان **[نگ]** گاری و اراده باربری.

گروله: گرول **[نگ]** خشتك زیر بغل.

گرولنی: بدر کی چه کی گرم **[نگ]** گلوله اسلحه.

گرولنیه: ۱) لمسه بدهکنیز جراوی بمن به خری، گلوله؛ ۲) پدر کی، تفه نگ

[نگ] ۱) گلوله نخ؛ ۲) گلوله تفگ.

گرۇن: ۱) گرواندن؛ ۲) گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی گرد **[نگ]**

۱) نگا: گرواندن؛ ۲) از روستاهای ویران شده کردستان تو سط

بعثیان.

گرۇنى: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **[نگ]** نام روستایی در

کردستان که تو سط بعثیان ویران شد.

گرۇنى: ۱) جورى قوماشی گول گهوره؛ ۲) ناوه بی پیاوان **[نگ]** ۱) نوعی

پارچه؛ ۲) نام مردانه.

گرۇنى: ۱) نه خوشی ده ردی گرو؛ ۲) ناولوی **[نگ]** ۱) بیمار گری؛ ۲)

آبله گون.

گرۇس: یه تی، دریز **[نگ]** رسن، رسیمان کلفت و دراز

گرۇی بی: نه خوشی گرۇ بۇن **[نگ]** بیماری گری.

گره: ۱) بهندی توندی بهن و پهت، گری؛ ۲) کونی بدرداش؛ ۳) پیاوی

خاوهن پایه **[نگ]** ۱) گره؛ ۲) سوراخ سنگ آسیا؛ ۳) مردیزگ.

گرگه: ۱) سمهون، بای گرمی کوششنده؛ ۲) تین و هالا؛ ۳) ده نگی زیری

ناخوش؛ ۴) کری ده خل **[نگ]** ۱) بادسام؛ ۲) آلا، الو، گرما؛ ۳)

صدای گوش خراش؛ ۴) تیمکوبی دانه.

گرهان: گرانی کون **[نگ]** گرفتگی سوراخ.

گریف: مان، جنه، گه، گهی **اعتراض**.

گریقان: زیرکراس **زیرپیراهن**.

گریقکه: مانگرتوف **اعتراض کننده**.

گریقمهروک: گوندیکه له کورستان به عسی ویرانی کرد **از رستاهای ویران شده کردستان توسط بعنیان**.

گریلک: تاپشت، توان، تاقهت **تاب، توان**.

گریلک: گری **گره**.

گریکوتک: گرنی کوڑه، گریه کویره **گره کور**.

گریکوڑه: ۱) گری پوچکه؛ ۲) گوندیکی کورستانه به عسی کاولی کرد **اف ۱) گره کور؛ ۲) نام رستایی در کردستان که توسط بعنیان ویران شد.**

گریکوڑه: گری پوچکه **گره کور**.

گریکویره: گری پوچکه **گره کور**.

گریل: باگردان **بام غلتک**.

گریل: جوئی به ری مازوق **نوعی شمر مازوج**.

گریله: گری بجوکی دوای دهزو بون دورمان: (تمز به تمزی سدر به گریله)

گره کوچک دنباله نخ دوختنی.

گریم: ۱) وام دانا، فهرن کرد؛ ۲) گریانی من **۱) گیرم؛ ۲) گریه ام**.

گریمان: ۱) وامان دانا؛ ۲) گریانمان **اف ۱) فرض کردیم؛ ۲) گریه ما**.

گریمانه: گرنی زور له بمن و ده زودا: (نم ده زوه تینکرا گریمانه به) **گره خورد**.

گریمنی: جوئی خندنجه ری پچوک **نوعی خنجر کوچک**.

گرین: گریان، گری **گریه**.

گرینای: کولان، کولین، بین گهیشن له سر ناگر، پوخته بون **پختن**.

گرینگ: گرنگ، پایه خدار، موھیم **با اهمیت**.

گرینوک: کدستی که زور ده گری، گروک **بسیار گریان، همیشه گریان**.

گرینی: گرینی، جوئی خندنجه ری گچکه **نوعی خنجر کوچک**.

گریو: ۱) شهرت بهستن؛ ۲) بارمهت **۱) شرط بندی؛ ۲) گروگان**.

گریوان: زیرکراس، ندو پارچه جلدی له سر گوشتو له بن کراس

ده بهرد کری، گریقان **زیرپیراهن**.

گریوگول: ۱) تالوزی و گرینی زور ده بمن داد؛ ۲) بریتی له کاری که

سده و ده ری لی ده رنکری: (وات کرده گریوگول هر سه ده ناکم)

۱) درهمی و گره زیاد؛ ۲) کایه از سردر گرمی.

گریوه: گری، گریان **گریه**.

گریوه غار: کنی برکنی له راکردن دا **مسابقه دو**.

گریه: گری، گریان، گریوه **گریه**.

گریهتک: ۱) کیلکه له نداو دول و شیودا؛ ۲) نخوشی گدرولی **۱)**

مزروعه واقع در دره؛ ۲) بیماری گری.

گریه ورزو: شهپور، شیوهن **شیون**.

گریه ورزو: گریه ورزو، شیوهن **شیون**.

گریه و گو: گریان و ده ده دل کردن **گریه وزاری**.

گز: ۱) نالوده، خوگرتو: (نم کابرایه گز ثاره ق و قوماره)؛ ۲) حیله، فیل:

گریانه: گوندیکی کورستانه به عسی کاولی کرد **نام رستایی در کردستان که توسط بعنیان ویران شد**.

گری به رانه: جوئی گری که له ملی نازه ل توند نابی و به هاسانی ده کریته و **نوعی گری که آسان باز می شود**.

گری بهست: کیسه پولی پشو **کیسه پول قدیمی**.

گری بهند: راپورت، هایدان به توسمی: (گری بهند خوب گورادلی ثانه نفیست) **گزارش کتبی، راپورت**.

گری بهنی: لدو گوندانه کورستانه که به عسی کاولیان کرد **نام رستایی در کردستان که بعنیان آن را ویران کردند**.

گری بچکه: گری که به دژواری ده کریته و **گره کور**.

گریجان: خده و خوی ناشیرین ده گدل **دارای اخلاق و خوی زشت**.

گری جوانه: جوئی گری که فیر بسوئی دژواره **نوعی گری که بیاد گرفتن مشکل است**.

گری جوله کانه: گری جوانه **نگا: گری جوانه**.

گریچ: هراوهوریا، زنازه نا **داد و بیداد**.

گریچک: بهندی قامک **بند انگشت**.

گریچن: ۱) جوئی ته نین به گری گری؛ ۲) بهستنی پشتیند که ناوه راستی قده کانی به گری دوهستنی **۱) بافته گردهار؛ ۲) نوعی بستن کمر بند**.

گریدار: ۱) پیچ و زه قایی له میشکی دارد؛ ۲) هر شتی بهندی هه بنی **۱) گره میان تنه درخت؛ ۲) دارای بند**.

گریدان: ۱) توند لیک بهستن؛ ۲) بریتی له ده بدر کردنی نه سماوی شدرو سده فدر **۱) گره زدن؛ ۲) کایه از پوشیدن لباس زم زا سفر**.

گری دانک: ۱) پیمان، شهرتی دوستایه تی بهستن؛ ۲) شوینه واری میر و بی به جنی هیشن **۱) عهد، پیمان؛ ۲) اتر تاریخی بجا گذاشتن**.

گریدراو: ۱) بهند کراوی ده زو؛ ۲) داخراوی درگا **۱) گره زده؛ ۲) درسته**.

گریز: تاوی که له ره خی ده معوه دیت، لیکاو **لعاپ دهن که از گوشه لب** آید.

گریزانک: لدرزینی له پر **چندش**.

گریزه: مچورک، موچرک، لدرزینی زور کم له پردا **مورمور شدن بدن**.

گریزه: گریز، لیکاوی ددم **لعاپ دهن**.

گریزه: نهندامی جینگه شیر له نازه لدا، گوان، مدهمک **پستان دام**.

گریزه: گوندیکی کورستانه به عسی کاولی کرد **نام رستایی در کردستان که توسط بعنیان ویران شد**.

گریزه: یازنه ده رگا، زیرزیمه **پاشنه در**.

گریزس: سست و شل **شل و نامحکم**.

گریزش: ۱) تیبول؛ ۲) گیشه ده خلی له مدهشت **۱) نگا: تیبول؛ ۲) بسته های گیاه و غله جمع آوری نشده**.

گریزش: تیبول، برگوری جله کون **نگا: تیبول**.

گریشك: گری کوره **گریه کور**.

گریشممه: نازه قمهزه **ناز**.

گزمنی: زبری **خشنوت**, زبرت.

گزُن: ۱) **فیلباز**; ۲) تمشق‌دل‌باز **۱** نیرنگبار; ۳) شلتاق باز

گزندگ: سده‌تای تاوی بهیانی **۱** اولین تابش آفتاب.

گزندگ دان: تازه ده رکه‌وتی تیشکی خور **۱** دمیدن آفتاب پگاه.

گزنه‌ک: بیرونی **تهر** اگرما.

گزني: ۱) دروی دروسکراو بوختان; ۲) پایوی گزن **۱** بهتان; ۳) بهتان:

نگا: گزن.

گزوری: ته‌کوز, ریکوبیک, بی کم و کوئی **بی** کم و کاست.

گزوفت: ۱) تاسه‌ی نژر بو خواردنی شتنی: (گزوتفته بو گوشتی هرزاو);

۲) عذردهت پی‌دان: (دم‌خواردو گزوفتی نهوم دهدا) **۱** اشتیاق

زیاد برای خوردن چیزی: ۲) حسرت دادن به کسی.

گزوگوم: لپر و نه کاو **۱** ناگهانی, یکهوا.

گزوگومبهت: لپر و نه کاو, گزوگوم **۱** ناگهانی, یکهوا.

گزره: ۱) فیل, حیله: ۲) گاز باز ده دادن له زمانی زاروکاند **۱** حیله,

نیرنگ: ۲) گاز با دندان در زبان کودکانه.

گزره: گزره **هويچ**.

گزه‌گز: ۱) کروزانهوهی بد گریانهوه؛ ۲) خدیال کردنهوه اه کاری **۱**

ناله و گریه بجه: ۲) فکر کردن در مورد کاری.

گزهون: فیله‌یاز **حیله‌یاز**.

گزی: فیل, حیله **۱** حیله, نارو.

گزچار: گزچار **درختچه** گز.

گزبر: بهره‌ستی کویخا له دیدا **۱** پادو کدخدای ده.

گزبرانه: پیتاکی که ره عیمهت دهیدا به گزبر **۱** مزد پادو کدخداده رعیت

می دهد.

گزبریک: ۱) بریسکه‌دانی چاوله دارکاری کردندا؛ ۲) بریتی له نیشی نژر

۱ برق زدن چشم هنگام چو بکاری شدن؛ ۲) کنایه از درد شدید.

گزیکار: فیلباز, حیله‌ساز **۱** ناروزن, نیرنگبار

گزیکره: گزیکار **ناروزن**.

گزینگ: ۱) گزندگی خور؛ ۲) رهشکنیه‌ی چاو, بی بیله **۱** اولین تابش

آفتاب؛ ۲) مردمک چشم.

گز: ۱) تیک‌هالان بو کیشهو شمر: (ده گزم راچو, به گژم داهات): ۲) قددی

دار: (دارمیو له گز داربرمرو نالاوه): ۳) راست بوئنهوهی موی لهش,

گزربیون: ۴) توره‌یی؛ ۵) وشهی دنه‌دانی جوانه‌گا بو سعر چیل؛ ۶)

شل و سست: ۷) موی تیک‌هالاوی شانه‌نه کراو؛ ۸) تینکرا, همو, گ;

۹) روهک: (گزرو گیای زوره, گیاو گزی زوره): ۱۰) لوریون,

بهره‌و خواربوئنهوه, لهزوره و به نهیم بهره‌و خوارهاتن: ۱۱) رهق, سهخت

۱ ۱) گلاویزشندن؛ ۲) تنه درخت: ۳) سیخ شدن مو: ۴) خشم: ۵)

کلمه برانگیختن گاو گشتن: ۶) سست: ۷) موی ژولیده: ۸) همه: ۹)

رسنی, گیاه: ۱۰) به تندي پایین آمدن از سراشیبی: ۱۱) سخت,

سفت.

گزار: چینه‌دانی بالنده, جیکلدانه **۱** زاغر, چینه‌دان.

گزارش: گزار **چینه‌دان**.

(گزمه‌که): ۳) بز چاوزه‌قی: (گزگز تواشای کردم **ترسیام**): ۴)

بعد مزره‌ت و تاوات: (گزنه‌هور و زرم تو بونم): ۵) وشهیه که له

کاششو بازی دا واتا: وشیار به له سه ری و شوین کایه بکه: ۶) ده نگی

کیسه‌لی نیر بو تاواکردنی میوینه که: ۷) داریکی دهونه له بهستی

زوباران ده رونی: ۸) له پر و نه کاو: (گزو گومهت) **۱** خوگرفتگی:

۲) حبله: ۳) نگاه خبره: ۴) مشتاق: ۵) اصطلاحی در چوگان بازی:

۶) صدای لاکپشت نر هنگام جفتگیری: ۷) درختچه گز: ۸)

ناگهانی.

گزجار: بیشه‌ی دهونه نی گز **گزستان**.

گزچار: داری گز **درختچه** گز.

گزره: گیایه که له تیره‌ی تور و چونه سله‌لکی دریز و که و بهزه نگی زوره بان

سور, گزره **هويچ**.

گزرانوک: پرچی و هوندر او **۱** زلف تابداده.

گزره: ۱) گیای ورد کراو بو له هوزی نازره: ۲) داری بارچه پارچه کراو بو

سوئانی زستانه: ۳) پوش و باراف **۱** گیاه کو بیده برای علوفة دام: ۲)

هیزم قطعه قطعه شده: ۳) خس و خاشاک.

گرقانوک: گزرانوک **۱** زلف تابداده.

گزک: جازو **جارو**.

گزکدان: جازو و کردن **۱** جارو و زدن.

گزکده‌ر: که‌مسی که جازو و ده کا **۱** جارو و زدن.

گزکنه: ۱) کمزی پر پست, پرچی نژر بیر: ۲) داری پر لق و توب **۱**

موی پر پست: ۲) درخت پرشاخ و برگ.

گزگ: گزک, جازو **۱** جارو.

گزگ: ۱) قانون و زیوشونی بازی: ۲) ده نگی کیسه‌لی نیر بو تاواکردنی

میوینه, گز: ۳) لرزینیکی کهم: ۴) چه‌جزی گوشت نهاده ناگ **۱**

۱) اصول و آداب بازی: ۲) صدای لاکپشت نر در جفتگیری: ۳)

مورمورشن بدن: ۴) صدای گوشت بر آتش.

گزگراندن: کمه‌یک لمز زاندنه **۱** اندکی لر زاندن.

گزگره: ۱) گیایه که په لکه کهی ورد در کیکی هدیه و ثندامی روٹ که‌موی

تیچو زینتیه وه: ۲) گیایه کی گله‌لاریکی بون خوش بنه کهی بو

سوئاندن دهی: ۳) شوشه **۱** گیاه گزنه: ۲) گیاهی است که بیخ آن

برای سوخت به کار می‌رود: ۴) شیشه.

گزگرین: سوکه لمز زین **۱** مورمورشن.

گزگل: ۱) قفل, قله‌لمونه, عده‌لوعده‌لو, عده‌له‌شیش: ۲) بمریکی دارمازووه:

۳) باوه‌عه‌مره, باوه‌قورهت, چله‌نونک **۱** بوقلمون: ۲) یکی از

تمرهای مازوج: ۳) کوتوله.

گزگلاگه: پیشه‌ی پشتی گوی **۱** استخوان پشت گوش.

گزگی: ناوینه, عدینک, قودیک **۱** آینه.

گزم: ۱) دهونه نی گزچار: ۲) زیراف **۱** درختچه گز: ۲) خشن, زبر.

گزمک: ده مینی حه یوان **۱** پوزه‌بند.

گزموله: ۱) خوی چکوله له قوره: ۲) کملای حمزی **۱** گلوله ریز

گلی: ۲) تیله گلین.

- گزه گزه: گزه‌ی باق صدای تندباد.
- گزیان: قریب‌ونی مو، شیوانی مو آشفتن و زولیدن موی.
- گزی بیانی: گوندیکه له کورستان به عسی ویرانی کرد از روستاهای ویران شده کرستان توسط بعثیان.
- گس: وشهی لیخورینی پهذ، کس کلمه راندن گوسفند.
- گست: گوست، تیل، تلی، قامک، نه نگوست، نه نگوس انگشت.
- گسک: جارو، گزک، گزگ فجارو
- گسکدان: گزکدان فجاروکردن.
- گسکده‌ر: کهستی که به گسک کار ده کاف جاروزن.
- گسکه: گسکه، بریقه‌ی چاوی پشیله له تاریکی دا فبرق چشم گر به در تاریکی.
- گش: گی، گز، تیکرا، هممو همه.
- گشت: ۱) بادردا، با خواردو؛ ۲) گش، تیکرا؛ ۳) قامک، نه نگوس ف ۱) نخ تاییده؛ ۲) همه، همگی؛ ۳) انگشت.
- گشتاتورتی: قامکی ناوه راست ف انگشت وسطی.
- گشتاپل: تبلامزن، قامکه گاوره ف انگشت شست.
- گشتاقلانج: قامکه توئه ف انگشت کوچکه.
- گشتامیانین: گشتاتورتی، زدن‌هه قوئه ف انگشت وسطی.
- گشتانه: ۱) نه نگوس سیله؛ ۲) قوچه کهی دورمان؛ ۳) قولی دره، نه و نده‌ی له ده ستیکا جنی ده بیته وه ف ۱) انگستر؛ ۲) انگشتانه خیاطی؛ ۳) میزانی معادل يك کف دست.
- گشتتر: کلکوانه، گشتانه ف انگشت.
- گشتک: نه نگوتک ف چونه.
- گشتونه: قوچه کهی درoman ف انگشتانه خیاطی.
- گشتکه: بدنه گشت ف نخ تاییده.
- گشتی: تیکرایی، همموانی ف همگانی، عمومی.
- گشك: ۱) تیکرا، گز، گی، گشت؛ ۲) پوکاوله، چهموله؛ ۳) پنجه ناواله کرا؛ ۴) گزک، تدرزه‌ی ورد ف ۱) همگی؛ ۲) ام کردن؛ ۳) پنجه باز؛ ۴) تگرگ رین.
- گشكه: پوکاوله، چهموله، گشك ف ام کردن.
- گخ: ده نگی که له منالی ساوا درده‌چی ف صدای بجه نوزاد.
- گفکی: منالی گخ و نیز ف کودک چند ماهه، نوزاد.
- گغنى: شلتاغ، تشقه‌له، تله که ف شلتاق.
- گفعه: ۱) گغ: (زارو) کمان گفعه و بشه ده کا؛ ۲) بشه، وشهی ترساندنی ساوا ۱) نگا: گغ؛ ۲) کلمه تحذیر از خطر برای کودک.
- گف: ترساندن به قسه: (ههرو گفم لئی ده کا) ف تهدید.
- گفت: بهیمان، بهلین قول و پیمان.
- گفتار: قسه بوخالک کردن ف سخنرانی، گفتار.
- گفتدان: بهلین دان، بهیمان دان ف قول دادن.
- گفتونگو: تاخافتی پیکوه ف گفتگو.
- گفته: گفت، بهلین قول.
- گفشك: ۱) قورینچ، قورینچ گرتن؛ ۲) پوکاوله، گشك، چهموله ۱)
- گزاندن: ۱) تیکه‌ل پیکه‌ل کردن؛ ۲) بریتی له نازاوه ناندوه ف ۱) درهم آمیختن؛ ۲) کنایه از آشوب بیاکردن.
- گزقاموک: پرچی هوئندراو ف موی بافت.
- گزک: ۱) کوژه که؛ ۲) تمرزه‌ی ورد؛ ۳) پرچی پهزو بلاو ف ۱) خرمهره؛ ۲) تگرگ رین؛ ۳) موی پریشان.
- گزکردن: ۱) کزکردن، خولیک‌هالاندن؛ ۲) راست بونه‌وهی مو ف ۱) توی هم رفتن؛ ۲) راست شدن مو.
- گزکن: ۱) کمزی پرو زور؛ ۲) داری پرلک و بوب ف ۱) موی پریش و پسیار؛ ۲) درخت پرشاخ و برگ.
- گزکه: پوکاوله، چهموله ف ام کردن، پنجه گذاشت.
- گزگز: ۱) وشهی دندانی جوانه‌گا بون سمر چیلی به کمل، گز، کمله؛ ۲) وشك، زوا، زز، زوها؛ ۳) تیکه‌وه هاویستنی ثاپوره ف ۱) کلمه برانگیختن گاوگشن؛ ۲) خشک؛ ۳) شلوغی و ازدحام مردم.
- گزگزاندن: هانه‌دان بون شمن دندان بون چه نگ ف تحریک کردن برای شروع جنگ.
- گزگزگره: پوش و پلاشی با پرده‌له ف گیاه خشک بادآورده.
- گزگزگره: به فر خورکه، جوری تمرزه‌ی زور ورد ف نوعی برف پسیار رین.
- گزگوشین: راست بونه‌وهی مو له ترسان ف سیخ شدن موی بدن از شدت ترس.
- گزل: تدرزه، تهزره، تهروک ف تگرگ.
- گزلولک: تدرزوه که، تدرزه‌ی ورد ف تگرگ رین.
- گزم: ۱) خم، خهدفت؛ ۲) خهبار؛ ۳) نه خوشی ته نگدنده فه سی ف ۱) اندوه؛ ۲) ددم؛ ۳) نفس تنگی.
- گزن: موی تیک‌هالاوف ژولیده.
- گزنه‌سمره: سه رقرن ف ژولیده موی، پیچیده موی.
- گزنه‌نیز: کشیز ف گشیز.
- گزنه‌نیز: گزنه‌نیز ف گشیز.
- گزنه‌نیزه: ۱) گزلولک، تدرزه‌ی ورد؛ ۲) زبری پیست له سدرمان؛ ۳) کشیزه؛ ۴) کشیزه ف ۱) تگرگ رین؛ ۲) خشن شدن پوست از سرما؛ ۳) نوعی زبور؛ ۴) گنمیز.
- گزوره‌ک: ورده چربی بون نالاشی بان داپوشین ف انبیره.
- گزوره: چلکن و قرن ف چرکین و ژولیده موی.
- گزوگیا: پوش و پار، روک ف نباتات علفی.
- گزول: جوری داری چه نگدل ف از درختان جنگلی.
- گزوله: پهزو بلاو ف پراکنده و آشفته.
- گزوله‌ک: گزه لوه که ف گردباد.
- گزولی: گزوره ک ف انبیره.
- گزومزو: تیکه‌ل پیکه‌ل، ناه کوز ف درهم برهم و بی نظم.
- گزوه: ۱) دهنگی بای بدهه و زم؛ ۲) گیایه که بون درمان دهشی؛ ۳) دنه‌ی جوانه‌گا بون سمر مانگابه که ل ف ۱) صدای وزش تندباد؛ ۲) گیایه است داروبی؛ ۳) کلمه تحریک گشن بر ماده گاو.
- گزه‌با: بای توندی پایزی ف باد تند خزانی.

گلا: ۱) پری، پدرت بود: ۲) گشلا، هم مولا یک: ۳) خلوره و بسو: ۴) پرچی و هسوندراو: ۵) جاریکتر، هم لیکی که [۱] پرت شد: ۲) همگی، همه جانب: ۳) غلتید: ۴) زلف تاییده: ۵) باردگر.

گلا بوج: پرچی کورنی و هوتر او [۱] زلف کوتاه آرایش شده. گلاده: ۱) قله‌لاده، نالقمه دهوری نهسته: ۲) خشلی نهسته [۱] قله‌لاده: ۲) گردنبند.

گلار: ۱) چممی بچوک: ۲) خلور: (له سهره و گلار بومه وه): ۳) زفرین: ۴) دهنکه تری، لمه تری: ۵) شوربیوه: (گلاری بن چهانی، واتا: بدرخه به به) [۱] رود کوچک: ۲) غلتان: ۳) برگرد، برگشت: ۴) دانه انگور، حبه انگور: ۵) اویزان.

گلاراو: ۱) نوقره نه گرتن، بی قهاری: ۲) نهخوشی نه سیده [۱] آرام نگرفتن: ۲) بیماری مالیخولیا.

گلاراوی: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد [۱] نام روستایی در کردستان که توسط بعنیان ویران شد.

گلارکو: ۱) گازر، قهسار: ۲) تپلای جلک و گهلاکوتان [۱] گازر: ۲) کدینه.

گلاره: ۱) بردهاری له سهربیک دانراو: ۲) دنکه تری: (گلاره تری و دده ماناچی: ۳) گلینه، بی بلده چاوه [۱] قطعات هیزم برهم اباشت: ۲) حبه انگور: ۳) مردمک چشم.

گلاز: ۱) عدلو که سوره پایزی، نالو بخارا: ۲) ناوچه به که له کوردستان [۱] آلوی قرمز: ۲) ناچیه‌ای در کردستان.

گلاس: شدربهی شوشه بتوانی خواردنده، بدراع [۱] لیوان شیشه‌ای. گلاسی: چهرمی تهرمی زه نگ کراوه [۱] چرم ورنی.

گلاف: پیس، چه پل [۱] کثیف. گلاله: نالو [۱] لورتین.

گلاله: ۱) نیوه دروس بُوگ: (کاره که گلاله بود): ۲) کلا به ردی له چدرخ نه دراو [۱] نیم ساخته: ۲) تیله سنگی صاف نشده.

گلاله کردن: ۱) تزیک به تهوا بیون کردن: ۲) بیر کردنده له کاری و ریگه‌ی دروست بُونی دیته وه [۱] نیم ساخته کردن: ۲) زمینه چینی، طراحی.

گلان: ۱) به سه روزدا که وتن: (نه سیه کم گلا): ۲) پدرت بُون: (له نه سیه گلام): ۳) جولان له جیگه: ۴) خلور بونه وه [۱] سکندری خوردن: ۲) پرت شدن: ۳) تکان خوردن: ۴) غلیدن.

گلانتا: دیسان، نهم جاره ش [۱] دوباره، بارده، بار. گلاندن: ۱) خلور کردنده: ۲) جولاندن: ۳) فری دان: ۴) کوکردنده وی خواردنی له مالان [۱] غلتانیدن: ۲) تکان دادن: ۳) پرت کردن: ۴)

جمع کردن خوراک از منازل. گلانگ: جار، چمل، ده حفه، ده حده [۱] دفعه، بار.

گلانگا: جاروباره [۱] گاهگاه. گلانگی: جاریک، کمه‌تی، ده متی و ده حفه بینی [۱] یک بار.

گلانگینا: جاریکی دیکه، ده حفه‌ی تر [۱] بارده، بار. گلاندن: گلاندن [۱] نکا: گلاندن.

نیشگون: ۲) ام کردن.

گف: ۱) گشته ک، بادراؤ: ۲) گف، ترساندن به قسه: ۳) ده نگی به ردی هاویزراو به قوچه قانی: (هر گفه گفی دیت) [۱] نخ تاییده: ۲) تهدید: ۳) صدای سنگ پرتاب شده با فلاخن.

گفاشتن: کوشین [۱] فشردن. گفاشگه: جینگه‌ی گوشینی تری و...، گوشینگه [۱] جای فشردن میوه.

گفاله: کومه‌لی چه کدار [۱] گروه تقندگاران.

گفاند: ۱) هیل، خمی جوت: ۲) خوار و خیچ [۱] شیار سخن زمین: ۲) کج و کوله.

گفانده: ۱) سدرلیوی که ندال و شاخ: ۲) که وشنه زمینی کیله [۱] لیله بر تگاه: ۲) مرز کشتگاه.

گفر: پشیله‌ی نیز [۱] گر به نر.

گفتر: کم و هدو، جلکی برین [۱] جرک و ریم زخم.

گفردی: له رزین له ترسان، راجه‌نین [۱] لرزه از ترس، یکه خوردن.

گفرک: هه راش، ساوای به کدیف و تیمار [۱] نمو کرده، نوزاد شاداب.

گهزونه ک: گیا به کی ده شته کیه [۱] از گیاهان صحرابی.

گفشك: ۱) نه نگونه که هویس: ۲) قورینچ [۱] چونه خمیر: ۲) نیشگون.

گفشه: ۱) گف، ده نگی به ردی بدراه قانی: ۲) ده نگی سورانی خول خوله و مزراق [۱] صدای سنگ فلاخن: ۲) صدای چرخش شدید گردنای.

گفکف: گره گز [۱] صدای تندیاد.

گفگفه: داریکی جه غزی به دو کوئی نیکراوه به نی تی ده خنه و بای دده دن گفه گئی لی دیت [۱] نوعی فرفره چوبی.

گفن: موی تیکه هلا اوی گرز [۱] چندش، یکه خوردن.

گفوردی: گفردی [۱] چندش، یکه خوردن. گشه: ۱) گفه: ۲) ده نگی بای به قمهوت، گزه [۱] نگا: گفه: ۲) صدای تند باد.

گفه گف: ده نگی گفه‌ی له سهربیک [۱] صدای پیاپی «گفه». گفه: ده لمه‌ی په نیر [۱] دلمه پنیر.

گفیری: زان و برك [۱] دلیجه.

گفیرین: عذزم کردن، هدلتا واندن [۱] هضم خوراک.

گفیشک: ۱) بلج، گیوژ، گویز: ۲) کوشراو، کوشراوی میوه [۱] زالزالک: ۲) عصارة.

گفین: مهین، بو نه ماست یان په نیر [۱] بند آمدن شیر.

گل: ۱) زانی چاو: ۲) جوله، بزاو: ۳) خلور: ۴) خاکی که ژنان سهربیانی بی ده شون: ۵) جار، کمه زت: ۶) راگرتن، (گلم داوه ته وه): ۷) تزویکی چیا، دوندی کیو، توک کیف: ۸) سمرلک، لکی هه ره بلندی دار: ۹) زیبکه [۱] چشم درد: ۱۰) حرکت: ۱۱) گل سرشوی: ۵) بار،

دفعه: ۶) نزد خود نگهداشتن: ۷) قله کوه: ۸) بلندترین شاخه درخت: ۹) جوش پوست.

گل: ۱) خاک، خویل: ۲) گز، بلیسه: (گلبلینه تندور) [۱] خاک: ۲) شعله، لهیب.

- گلده: ۱) بیزونه، ته کان بدنه؛ ۲) پرستکه؛ ۳) گلته **(۱)** تکان بدنه؛ ۴) پیرزه؛ ۵) نگا؛ گلتنه.
- گلدلی: خلوره و بوگ به سفر زه میندا، تلاوتل **بُون** غلت خوردن.
- گلدلی کرن: خلور کردنوه، تلاوتل پیدان **غلت** دادن.
- گلزه: باقه، بااغه، ده سکیکی زل له گیاو ده خل **توده ای** دسته شده از گیاه.
- گلسه: بزمیندا که وتن **ف** بر زمین افتدان.
- گلفج: پشاوتن، له ناوده ستا کوشران **ف** مجاله.
- گلفچاندن: له ناوده ستا کوشین **ف** مجاله کردن.
- گلفچین: قرمچین، هه لقرچان **ف** در اثر حرارت جمع شدن.
- گلفه رک: ۱) گرفن؛ ۲) نیفه ک **ف** ۱) خشتك زیر بغل؛ ۲) خشتك تبان.
- گلک: ۱) لاسکه گه نمه شامی بین دنک؛ ۲) گیاهی کی بینک داره؛ ۳) مینکه، به لوكه **ف** ۱) ساقه بین دانه بلاه؛ ۲) گیاهی است؛ ۳) چوجوله.
- گلکار: به تا، که سی کاری قوره ده **کاف** بنا.
- گلکاری: قوره کاری **ف** گلکاری.
- گلکردن: وهزان که وتنی چاو، چاوتشان **ف** به درآمدن چشم.
- گلکو: ۱) گلی به سه ریه کدا کراو، کومای خاک؛ ۲) قهبر **ف** ۱) توده خاک؛ ۲) قر.
- گلکه ردهش: پرتاوتن، که زاخه، لکی زیادی دایاچین **ف** هرس درخت.
- گلکمن: کانی گله دیزه و تیر بار **ف** کان خاک رس.
- گلکمند: گلکمن **ف** کان خاک رس.
- گلگل: ۱) تندله لعی دانه و یلو ده خل؛ ۲) هر زته گموره؛ ۳) گیا گمسک **ف** ۱) بوجاری؛ ۲) گارس؛ ۳) گیاه جارو.
- گلگلاندن: تندله کردن **ف** بوجاری کردن.
- گلگیر: کدو، سه ره ند، سمه زده **ف** سرند.
- گلگاره: گلاره، بولوه تری **ف** دانه انگور، حبه انگور.
- گلکلک: ۱) زیدان، منالدان؛ ۲) کوز، قوز **ف** ۱) زهدان؛ ۲) آلت تناسلی زن.
- گلکلی: ره شکننده چاو، بیبله‌ی چم **ف** مردمک چشم.
- گلکلیره: تدرزه‌ی ورد **ف** تگرگ ریز.
- گلکلی کور: کور **ف** نابینا.
- گلم: لق، لک **ف** شاخه درخت.
- گلمت: کدسته ک، کلو گل **ف** کلوخ.
- گلمتک: گلمت **ف** کلوخ.
- گلنجان: گلکمن **ف** کان خاک رس.
- گلو: ۱) بول، بوله تری، گلاره؛ ۲) خری زور چکوله له ماست و شیری خراویودا؛ (شیره که خراو بوه گلو گلو بوه)؛ ۳) دانارداناربوئی سمه‌تی و...؛ (گلو گلو و ستاوه) **ف** ۱) دانه انگور، حبه؛ ۲) اجزاء از هم گسته ریزی که در ماست یا شیر فاسد شده دیده می‌شود؛ ۳) دانه دانه‌شدن سمنو و....
- گلو: ۱) گش قمدهیک، گشت چینی؛ ۲) بوجی، چما؛ **ف** ۱) همه لا یدها؛ ۲) چرا؟.
- گلاو: ۱) خلوره و بوگ؛ ۲) بهریو له بهرزی بدهو؛ ۳) بسدر زودا که فتک؛ ۴) گلاف **ف** ۱) غلتبده؛ ۲) برت شده؛ ۳) سکندری خورده؛ ۴) کثیف.
- گلاو: ۱) قوراوی گله سوُر؛ ۲) جی ده می سه گو و بمراز؛ ۳) زور بیس؛ ۴) بربیتی له بنیاده می بدهمرو و بی ناکار **ف** ۱) آب گل آلد؛ ۲) دهان زده سگ و خوک؛ ۳) بلید؛ ۴) کنایه از آدم بی اخلاق.
- گلاوبون: چه بهل بون به ده لم لیدانی سه گو و بمراز **ف** بلیدشدن با دهان سگ و خوک.
- گلاوکردن: شوتی جی ده می سه گو و بمراز به قوراو جاریک و به تاو شهش جار **ف** شستن دهان زده سگ و خوک با آب گل آلد و آب صاف.
- گلاوگل: تلاوتل، رهت بردن **ف** تلوتل.
- گلاوی: ۱) بیسی له ده می سه گو و بمراز وه؛ ۲) بربیتی له بدهمرو و بی ناکاری **ف** ۱) بیلیدی از سگ و خوک؛ ۲) کنایه از بداخلانی.
- گلاوی کردن: گلاوکردن **ف** نگا؛ گلاوکردن.
- گلاهه: ۱) تالان، بور؛ ۲) تالانکراو **ف** ۱) غارت، چاول؛ ۲) شده.
- گلاهه ک: ۱) گرمولای رهق له قوری دیزه و گونه که به جوره که وانیک ده هاویزرا بوراوه بالنده؛ ۲) خول و قسلی تیکه لاؤ و بو سواع دان **ف** ۱) نهره کمان گر و هد؛ ۲) مخلوط خاک و آهک برای اندودن گلب: گهرو، قورگ **ف** گلو.
- گل بوهه وه: گلاربوهه، خلوربوهه **ف** غلتبیدن.
- گلبلینه: ۱) گر بهندی تهندور؛ ۲) پاکیشی تهندور **ف** ۱) بادکش پند تبور؛ ۲) بادکش تبور.
- گلپ: ۱) هله لمحت، هیرش؛ ۲) پر پیدا کردن و رفاندن **ف** ۱) بورش، هجوم؛ ۲) قاییدن.
- گلپوچ: که زی و هو تراو **ف** زلف تاید اده.
- گلپه: ۱) کلپه، گزی لعیر؛ ۲) ده نگی گرگرنی تاگر **ف** ۱) شعله یکهو پدیدآمده؛ ۲) صدای لهیب آتش.
- گلپه گلپ: ده نگی له سمریه کی گزی تاگر **ف** صدای پیاپی شعله آتش.
- گلتنه: ۱) کیشه و همرا، شمه قسه بهده نگی بمرز؛ ۲) راوه‌ی نه خوش **ف** ۱) جdal لفظی؛ ۲) هذیان مریض.
- گلچڑه: تاقانه دایکی، تاکه مندال له دایکیک **ف** یکی یکدانه.
- گلخواردن: ۱) خلوربوهه؛ ۲) بددورهدا گه ران؛ ۳) مانه و له شوینیک **ف** ۱) غلتیدن؛ ۲) پرامون گشتن؛ ۳) واماندن در جایی.
- گلخواردن: قیری خاک خواردن بونی زاروک **ف** خاک خوردن بجه.
- گلخوارندنهوه: مانه وه له شوینیک **ف** ماندن، از رفتن صرفنظر کردن.
- گلخور: زاروی قیری خاک خواردن **ف** بجه خاک خور.
- گلخورکه: کرمه سوُر، کرمی گل **ف** کرم خاکی.
- گلدان: ۱) جو لاندن، ته کان بی دان؛ ۲) جوری تری سپیلکه‌ی ده ندک زل که زورت بی ده کا **ف** ۱) تکان دادن؛ ۲) نوعی انگور زور درس.
- گلدانهوه: لای خو هیشتنهوه **ف** نزد خود نگهداشت.

گلوبینه: گلوبینه **نگا**: گلوبینه.

گله: (۱) دنه که تریبی له هیشو دارستاو؛ (۲) گازن، گازنده؛ (۳) پرچی وه هوندر او **ف** (۱) دانه های انگور از خوش ریخته؛ (۲) گله، گلایه؛ (۳) زلف تابیده.

گله نه رمه نی: خاکی کی درمانه **ف** نوعی خاک دارویی، طین ارمنی.

گله بان: ناخه بان، بانه تا **ف** خاک ریزی بام.

گله به رانه: جو ری خاک بو ره نگ کردنی ده فری سواله **تی** **ف** نوعی خاک رنگی لعابی.

گله جان: (۱) کانی گلی نیر بار؛ (۲) گوندی کی کوردستانه به عسی کاولی کرد **ف** (۱) معدن خاک رس؛ (۲) نام روستایی در کردستان که توسط

بعثیان ویران شد.

گله جانی: گله جان **ف** معدن خاک رس.

گله حرام: خاکی قسل **ف** خاک آهک.

گله خورکه: کرمی گلی، کرم مسُورکه **ف** کرم خاکی.

گله دوشوا: گلی کی سبیله له دوشوا کردندا به کاری ده هین **ف** خاکی که در شیره سازی به کار آید.

گله زه ش: گوندی کی کوردستانه به عسی کاولی کرد **ف** نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

گله زه رده: لمو گوندانه کوردستانه که به عسی کاولیان کرد **ف** روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.

گله مسی: خاکی کی چرمگه سواغی ناوه وهی بین ده کمن **ف** خاکی که به جای گچ برای اندودن دیوار به کار آید.

گله سه ر: قوری کی زهره زنان سمری بین ده شون **ف** گل سرسویه.

گله گله: دانده انه، ده نکده نکه **ف** دانده انه.

گله ماره: جو ری خاکی بو ری کده لئوک **ف** نوعی خاک خاکستری رنگ سُست.

گله مهن: به گازنده، گازن کار **ف** گله مند.

گله مهند: گله مهن **ف** گله مند.

گله تجان: گله جان **ف** کان خاک رس.

گله ودان: لای خو را گرتن **ف** پیش خود نگاه داشتن.

گله وه ز: کریزی بهد **ف** گل سنگ.

گله هرمه نی: گله نه رمه نی **ف** نگا: گله نه رمه نی.

گله بی: گله، گازن، گازنده **ف** گلایه.

گلی: (۱) گله بی، گازن، گازنده؛ (۲) شکایت؛ (۳) قسم **ف** (۱) گلایه؛ (۲) شکایت؛ (۳) سخن.

گلی: (۱) بازی لمسه ریدک پا روشتن و پایدک به رزکردن؛ (۲) ید کده نک؛ (۳) گله ترنی، گلوی ترن **ف** (۱) بازی لی لی؛ (۲) یک دانه؛ (۳)

دانه انگور، حبه انگور.

گلی: خاکی، له خاک **ف** خاکی.

گلیا: (۱) بزوت، ته کانی خوارد؛ (۲) بمسه رزدا که ووت؛ (۳) پرست بوق **ف** (۱) تکان خورد؛ (۲) سکندری خورد؛ (۳) پرت شد.

گلیار: شکوفه هارهه تار **ف** گل انار.

گلواته: (۱) قریوکی میوهی وشك وشك میوزه نجیر و...؛ (۲) تلیهی میوز

ف (۱) میوز یا انجیر پوک و خشکیده؛ (۲) تفاله میوز.

گلواز: (۱) رسته هنگیری تالقہ کراو؛ (۲) تالقہ بخله خل به داری پیشکدهو **ف** (۱) انجیر خشک به رشتہ کشیده حلقة شده؛ (۲)

اسباب بازی آویزان به گهواره.

گلواز: جو ری بهری دارمازو **ف** نوعی ثمر مازوج.

گلوان: بهری کی دارمازو بونه باخ ده بین **ف** نوعی ثمر مازوج.

گلوت: کهستک، سنده گل **ف** کلوخ.

گلوچاندن: قرمه چاندن، گلوفین، ژاکاندن له ناو ده سنا **ف** مچاله کردن، فشردن در دست.

گلوخول: چه رخ و خول، بزون و سورانه و **ف** جنب و جوش.

گلوخول: تو زو غومار **ف** گردوغبار.

گلوخه: به چکمه ملی خره که تو زاه بین گهیشتو **ف** جوجه بزنده تازه پر در آورده.

گلودور: بهده ورده دا هله لخولان **ف** پیرامون گشتن.

گلوور: (۱) بازنه، بازن، خشلی جومگو باسک؛ (۲) گروقدر؛ (۳) خلور؛ (۴) بهری هرداریک که وشك قوزاخ بین؛ (۵) جاری له جاران **ف** (۱) النگو؛ (۲) مدوه، کروی یا دایره ای؛ (۳) غلتیده؛ (۴) هر ثمر غوزه مانند؛ (۵)

وقتی از اوقات.

گلوور بونه وه: خلور بونه و **ف** غلتیدن.

گلوف: به دست پشاوتن **ف** مچاله.

گلوفین: له ناو ده سندنا پشاوتن **ف** مچاله کردن.

گلوغفر: گروقدر، خر وشك هدنار یان وشك جه غز **ف** نگا: گروقدر.

گلوک: (۱) نه سپی که زور رهت ده ساو به سه ردا ده که وی؛ (۲) به سه ره کا پیچراوی بهن **ف** (۱) اسپی که زیاد سکندری می خورد؛ (۲) گلوله نخ.

گلو گلو: (۱) دانار دانار؛ (۲) ده نکده نکه تری **ف** (۱) دانده انه؛ (۲) دانده انه انگور.

گل و گویز: (۱) رویشن و هستانی زور؛ (۲) خول خواردن و تو قره نه گرتن **ف** (۱) جست و خیز؛ (۲) بی قراری، نآرامی.

گلول: (۱) گروز؛ (۲) خلور **ف** (۱) دانه ای انگل در گندمزار؛ (۲) غلت.

گلولان: ناوی دی به که **ف** نام روستایی است.

گلول بونه وه: خلور بونه و **ف** غلت خوردن.

گلوله: (۱) بهنی لیک هالاوی خرمه لدر او؛ (۲) هر رشتی خری لیک هالاوی (السدرمان خوی گلوله کردبو) **ف** (۱) گلوله نخ؛ (۲) به هم پیچیده و درهم خربیده.

گلولی: دوکه شک **ف** دوغ کشک.

گلولی: گروقدری وشك کهلا **ف** گرد کروی.

گلونگ: ده حفه، جار، که رهت **ف** دفعه، بار.

گلوره: گروتی چونه **ف** خشتك زیر بغل.

گلولی: قورگ، نهستله ناوه و **ف** گلو.

گلوبن: تف، ناوی ده م **ف** آب دهان، خدو.

گماندن: خویندنی کوترا آواز سردادن کبوتر.

گمانن: گماندن ف نگا: گماندن.

گمایش: ۱) دهنگی گرمه و بلسمی ناگر: ۲) بهدهم قوچاوی بوله بول کردن ف ۱) صدای لهب آتش: ۲) غرولند.

گمبون: نادیار بون ف گم شدن.

گمره: گومشک ف مدفوع موش.

گمش: ملانی، ذوران، گولاش، زوره بانی ف کشته.

گمکردن: نادیار کردن ف گم کردن.

گم گم: دهنگی گرمه و گلهای ناگر ف صدای لهب آتش.

گمگموک: ۱) تونگه، هفری هستوز راو بُر تراو: ۲) خمخموک ف ۱) تُنگ، سوچه گردن باریک: ۲) پُرمجه.

گمگمه: ۱) گمگموک: ۲) مهتابی سدهار بُر تاو: ۳) فینجانی قاوه خواردنده ف ۱) تُنگ: ۲) قمقمه آب: ۳) فنجان.

گمه: ۱) دهنگی کوترا: ۲) گوندیکی کورستانه به عسی کاولی کرد ف ۱) آواز کبوتر: ۲) نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

گمه گم: دهنگی خویندنی کوترا آواز پیایی کبوتر.

گمی: ۱) ناخویایی، دیارنه بُون: ۲) دهنگ دانه وه چیا ف ۱) گمی، گم بودن: ۲) انعکاس صوت در کوهستان.

گمیز: پیشاو، ناوی که له ده رونی زیندوه و ده ریته ده ره وه ف شاش، ادرار.

گمیزان: جیگهی گمیز له تاوزگ دا ف منانه، آبدان.

گمیز گیریان: پیشاو قه قتس بُون ف شاش بند.

گمیزن: کسی که چرتکمیزه هه یه ف کسی که چتکمیزک دارد.

گمیزه چورتکی: چرتهمیزه ف چتکمیزک.

گمیزه چورتکی: چرتهمیزه ف چتکمیزک.

گمین: ۱) خویندنی کوترا: ۲) گرمه هاتن ف ۱) آواز کبوتر: ۲) به گوش رسیدن صدای بم.

گن: ۱) کاسی که له قسه کردا دهنگ له کمیوی دی، که سی قسه له

ناوی کدیودا ده کا: ۲) نیوته زین و زورانه وه پا، میر وله کردن: ۳)

پارچه، پاز ف ۱) کسی که غنه در بینی دارد، کسی که توماغی حرف می زند: ۲) مورمور کردن پا: ۳) قطعه، پارچه.

گنا: ۱) گلوه: ۲) شوردن، بالاف ف ۱) گلوهه نخ: ۲) شستشو.

گنار: ۱) نمسپی: ۲) زینده وه ری لدش: ۳) چلکن و پیس، بو تهندام

ده گوتري ف ۱) شیش: ۲) جانور تن آدمی: ۳) چرکین و کنیف.

گناس: بی ناکار، پهست ف پست فطرت.

گنایش وارو: که قتن به زه مینا ف بر زمین افتادن.

گنایه نه: ونک کوتون ف به هم خوردن.

گنایه نه وارو: که فت به زه مینا ف بر زمین افتاد.

گنته ل: کورتی قه لمه ف کوتاه قد جاق.

گنج: ۱) چرچ: (گنج که قتوسه توبلی): ۲) به رگ و جلک: ۳) کنج ف ۱)

کیس، چین و چروک: ۲) لیاس: ۳) نیم تنه.

گنج: نج، شر و شرول، بهتیول و بزرگور ف پاره پاره و وصله زد.

گلیاز: ۱) گیلاس: ۲) به لالو که کنیله ف ۱) گیلاس: ۲) آبالو کوهی.

گلیاس: گلیاز ف نگا: گلیاز.

گلیان: ۱) بزوت: ۲) تل بردن: ۳) خلور بونه وه ف ۱) تکان خوردن: ۲)

سکندری خوردن: ۳) غلتیدن.

گلیجه: قولکهی برسنگ، قولایی، نیوان زگ و سنگ ف گودی میان سینه و شکم.

گلیخه: ۱) گیایه کی بن زهردی سهرکه سکه همچشتی لی ده نین، گیلاخه:

۲) گپله ف ۱) گیاهی است آشی: ۲) گیاهی است خوردنی.

گلیز: ۱) لمدهوری یه ک کوبونه وه: ۲) خلور، گلار: ۳) تعرزه، گلبره ف

۱) دورهم جمع شدن: ۲) غلتان: ۳) تگرگ رین.

گلیران: دله کدان بُر بزاوتدن و گلار کردنده ف هول دادن برای غلتاندن

چیز سنگین.

گلیر بونه وه: خلور بونه وه ف غلتیدن.

گلیر کردنده وه: خلور کردنده ف غلتانیدن.

گلیره: گلیره، تعرزه و رود ف تگرگ رین.

گلیره و بون: گلیر بونه وه ف غلتیدن.

گلیز: ناوی ده، لیک، لیکا ف لعب دهن.

گلیزو: کدستی که ناوی ده می به ره خی ده می دا دینه خوار، لیکن ف کسی که همیشه لعب دهانش سرازیر است.

گلیزه: چلوره، شوشه سه هول ف دنگاله.

گلیزه: لیکا، ناوی ده، گلیز ف لعب دهن.

گلیز گین: گلیز، لیکن ف کسی که لعب از دهنش جاری باشد.

گلیزه: گلیزه ف کسی که لعب از دهنش جاری باشد.

گلیش: ۱) شهقلی خمرمان: ۲) پوش و پلاش ف ۱) مهر گذاری بر خرمن: ۲) خس و خاشاک.

گلیل: درز و که گرفه و دار دوزه نگ ف استوانه ای.

گلیله: چلوره، گلیزه ف دنگاله.

گلیم: پدلاس، بدروی ساکار ف گلیم.

گلیم: گلیم ف گلیم.

گلیم: گلیم ف گلیم.

گلین: ۱) خلور که ره وه: ۲) دله کدهن، پال پیوه نمر ف ۱) غلتانده: ۲) تکان دهنده.

گلین: له گل چیکری، سوالدت ف سفالی، گلی.

گلینان: ناوی گوندیکه ف نام دهی است.

گلینیجان: گله جان ف کان خاک رُس.

گلینه: ۱) ره شکینه چاوه: ۲) سپیایی و زه شایی چاوه به گشتی: ۳) کرن:

۴) گوندیکی کورستانه به عسی کاولی کرد ف ۱) مردمک چشم: ۲)

کره چشم: ۳) گاودانه: ۴) نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان

ویران شد.

گلینه: ده فری له سوالدت ف طرف سفالی.

گلینی: گله بی ف گلایه.

گلینی: ۱) نادیار: ۲) دهنگی کوترا ف ۱) گم: ۲) صدای کبوتر.

حرکت، حس؛ ۷) نوک پستان؛ ۸) گوی سرعاص؛ ۹) سر ذکر؛ ۱۰) گاو؛ ۱۱) اجتماع مردم؛ ۱۲) افشوون سه ساخته.

گُو؛ ۱) تله‌ی خوارک که له قنگمه ده رده چی؛ ۲) نهندامی بیستن؛ (نه گُلی) به نه ز چد بیرم؛ ۳) مدفع؛ ۴) گوش.

گوار؛ بازه که و به چکه که و جوجه کیک.

گوارا؛ دهوان، بی گیر کردن اف ضد گیر، گوارا.

گواران؛ گوندیکی کور دستانه به عصی کاولی کرد اف نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

گوارده؛ جوزی خواردنی له شیر اف یکی از مشتقات شیر.

گواره؛ ۱) خشنلی که ده گو ده کری؛ ۲) هم شتی له گویوه شور بُونته وه؛ (برنی به گواره) اف ۱) گوشواره؛ ۲) هرجیز آویزان از گوش.

گواز؛ را گوین، له شوینیکه و بُوشونی بران اف انتقال.

گوازن؛ را گویزتن، له شوینی بُوشونی تر بودن اف نقل کردن، انتقال دادن.

گوازنده؛ گوازن اف انتقال دادن.

گواستن؛ گوازن اف انتقال دادن.

گواستنده؛ گوازن اف انتقال دادن.

گواسن؛ خلته و تله‌ی وشكده بوی ناسن اف چرک کتله شده آهن.

گواشتن؛ گفتابن، کوشین اف فشردن.

گواهه؛ جهان اف جوال.

گوان؛ ۱) جیگه‌ی شیری نازه لی شیرده؛ ۲) نهرم بُون به کوشین به دهست؛ (گواندم) اف ۱) پستان حیوان؛ ۲) نرم شدن در اثر فشردن با دست.

گواندن؛ شل و نرم کردن به کوشین اف نرم کردن با فشردن.

گواندیل؛ که سی معمکی زل و داچور او بی اف کسی که دارای پستان بزرگ و آویزان باشد.

گواندین؛ دور زان، جیگه‌ی گوان، گه لی حمیوانی به گوان اف میان ران پستاندار.

گوان کردن؛ زل بُونی بُنی گوانی نازه لی ناوس اف بزرگ شدن بیخ پستان حیوان آبستن.

گواه؛ ۱) شل و نرم بُوگ که کوشین؛ (مدمکیان هیند کوشیوه گواوه، نهم بدهی یه به دهست بیگوینه)؛ ۲) ثاوی تیکه ل به پیسا بی اف ۱) نرم شده از فشردن؛ ۲) فاضلاب.

گونه ستیره؛ نهستیر و ک، کرمی که به شدو ده ترو سکنی اف کرم سبیاب.

گوایا؛ ۱) ده لین، وام بیستوه؛ ۲) نهدی، چما؛ (گوایا بُون کوی ده چی؟) اف ۱) گوایا؛ ۲) مگر.

گوایاه؛ گوایا اف نگا؛ گوایا.

گوب؛ بُوشایی نیوان کاکیله اف لب.

گوباره؛ گاگه ل، رهوهی گا و گامیش اف گله گاو و گاویش.

گوباز؛ گوندیکی کور دستانه به عصی کاولی کرد اف نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

گوبازی؛ گاله و کایه‌ی کاشو بازی اف چوگان بازی.

گنجی؛ ۱) شتی چرچ و چیندار؛ ۲) کمیلی په زاف اف ۱) چین و چروک خوردده؛ ۲) پوستگاله.

گنجک؛ کمیل، گنجی اف پوستگاله.

گنخوا؛ بونی که له تدرشونه ده توشی خوارده مه نی ده بین اف بوی گنداز نم.

گندا؛ گنا اف نگا؛ گنا.

گندر؛ خلور، گلور اف غلت.

گندر؛ ۱) با گردین؛ ۲) رُوخان اف ۱) بام غلتک؛ ۲) فرو ریختن دیوار.

گندراند؛ تلاز کردن وه، خلور کردن وه اف غلتانیدن.

گندرایش؛ خلور بُونه وه اف غلتیدن.

گندرین؛ دارو خان اف فرو ریختن دیوار و کوه.

گندز؛ چاوه نوری ده رفت، خده فتان اف منتظر فرست.

گندک؛ ۱) نهندگوتک؛ ۲) تمپولکه‌ی پچوک اف ۱) چونه؛ ۲) ته کوچک.

گندور؛ ۱) کاله ک، قاریوز؛ ۲) دورید، گایاه کی بالا به رزه لاسکی شیرینه، قده ندور اف ۱) خربزه؛ ۲) گیاهی ساقه شیرین است.

گندور؛ گندور اف نگا؛ گندور.

گندوره؛ گندور اف نگا؛ گندور.

گندوره؛ گندور اف نگا؛ گندور.

گندوش؛ سوْزن، شوْزن، کوندوش اف جوال دور.

گندوله؛ خروه ک گو، وه ک تو پی بازی اف گرد، کروی.

گنگنک؛ گنگنک اف نگا؛ گنگنک.

گنگن؛ پا زیار، پارچه پارچه اف قطعه قطعه.

گنگنوک؛ بنیاده می گن اف کسی که غنه در بینی دارد.

گنور؛ دو ریه، قده ندور، گندور اف گیاهی است، نگا؛ گندور.

گنوبی؛ رگ له ورن، جهوره، جلیس اف شکمو.

گنه؛ ۱) قسه کردن له که بیودا؛ ۲) کاورای گن اف ۱) تودماغی سخن گفتن؛ ۲) باروی «گن».

گنهور؛ بند گیاهه که وه ک شیام ده بخون اف گیاهی است شلغم مانند.

گنی؛ ۱) حالی گن، قسه ده ناو که بیودا گوتن؛ ۲) موی گرژ؛ ۳) پیوسته، نهشی بونی اف ۱) تودماغی سخن گفتن؛ ۲) ژولیدگی مو؛ ۳) لازم است، ضرورت دارد.

گنیخه؛ کوتاهه ری نه ستو، نهستور ای نهستو اف قطر گردن.

گنیخه؛ بنیاده می نهستونه ستور اف آدم گردن کلفت.

گنین؛ ۱) گن قسه کردن؛ ۲) کهونن به زه وی دا اف ۱) تودماغی سخن گفتن؛ ۲) افتدان.

گو؛ ۱) نهندامی بیستن؛ ۲) ناخافتن؛ (گفت و گو)؛ ۳) توبی دارینی کاشو بازی؛ ۴) دو گمه، پشکور؛ ۵) هر رشتی گردیله چکله؛ ۶) هدست و بی زانینی نهندام؛ (ده ستم گو تا کا له سرمان، زمانم گونا کا)؛ ۷) چیچکی گوان و مدمک؛ (گوی مدمک)؛ ۸) سمهه عاسای خر؛ ۹) سمری کیر نهودندی گوشتی دیاره؛ ۱۰) گاو چیل؛ ۱۱) کو، پرایی خدلک؛ (گویه ند، گوقه ند)؛ ۱۲) شه نهی سی ددانه اف ۱) گوش؛ ۲) گفتار؛ ۳) گوی بازی؛ ۴) دکمه؛ ۵) هرجیز کوچک گرد؛ ۶) تاب

سهری هر شتی دربز که خربی **(۱)** بالاترین نقطه درخت؛ **(۲)** قله کوه؛ **(۳)** ترہ درخت؛ **(۴)** سر هر چیز بلند که گرد باشد.

گوچکه: گوچک **[نگا]:** گوچک.

گوچ گوشاد: بریتی له زارزل **[کتابه از دهن فراخ]**.

گوپن: بنیاده می گوپن زوب **[آدم لب بر جسته]**.

گوپنه: گوپن **[نگا]:** گوپن.

گوپو: زلامی زه بدها و ناقولا **[لندهور]**.

گوپه رنی: روپنیده و **[رخسار با ناخن خراشیدن]**.

گوپی: بریتی له بدینی **[بنی کردار]** کتابه از قول بی عمل

گوپته: **(۱)** تازه دههاتوی لک و گیاو سدهوه؛ **(۲)** گوندیکی کورستانه

به عسی کاولی کرد **[۱)** شاخه و گیاه تازه دمیده؛ **(۲)** نام روستایی در

کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

گوپی خواران: بریتی له پهشیمانی له کاری که تا کامی باش نه بهو **[۱)**

کتابه از پشیمانی از کار بدفرجام.

گوپی خوارا: بریتی له کدمی که له کاری خرابی خوی پهشیمان بی **[۱)**

کتابه از آدم پشیمان از کار بدخدود.

گوپی خواراویون: گوپی خواران **[نگا]:** گوپی خواران.

گوپیلانک: گوپته **[نگا]:** گوپته.

گوت: **(۱)** لمبی که وتن له بدرماندویی؛ **(۲)** گوت بوم نهوده نده رویشتم؛ **(۳)**

کوت، حینچکه؛ **(۴)** بروتون و جوعلانده؛ **(۵)** رابردوی گوتون، گوتی **[۱)**

بی حرکت از خستگی؛ **(۶)** کلمزن در جماع؛ **(۷)** تکان و جنبش؛ **(۸)**

گفت، ماضی گفتن.

گوتار: **(۱)** شلتاخ، ده به؛ **(۲)** شده مری سهربدهموري زن **[۱)** سخترانی؛ **(۳)** آلت

تناسلی یکر دوشیزه.

گوتال: **(۱)** شلتاخ، ده به؛ **(۲)** تازاوه و پشیوی؛ **(۳)** سوم و جوت قوشه؛ **(۴)**

پاتال و ملات؛ **(۵)** گاو گوتال خومان همس **[۱)** شلتاق؛ **(۶)** آشوب؛

(۷) نحس؛ **(۸)** دام غیر از گوسفند و بز.

گوتاوه رزو: کیشتو تازاوه، پشیوی **[۱)** آشوب و هنگامه.

گوتیون: لمبی که وتن له رزی رویشتنی زور **[۱)** از پا افتادن از فرط

خستگی.

گوتدان: بزاوتدن، دله کدان **[۱)** تکان دادن.

گوتر: کوت، کموده، که هوک **[۱)** کبوتر.

گوترگه: گیایه کی لاسک استوری سهربدهمودرکه **[۱)** گیاهی

است خاردار.

گوتrome: بی کیشانو پیوانه خمه ملاندن **[۱)** تخمین بدون اندازه گیری.

گوتره: گوترمد **[نگا]:** گوترمه.

گوتره کاری: بریتی له کاری بیرلی نه کراو **[۱)** کتابه از کار نستجده.

گوتره کان: دهم کردنه وی خونجه دار **[۱)** سر باز کردن شکوفه.

گوتره کین: گوتره کان **[۱)** نگا: گوتره کان.

گوتک: نه نگوکه هه ویر، گونکه هه ویر **[۱)** چونه خمیر.

گوتک: گیایه که مروده یخوا **[۱)** گیاهی است خوردنی.

گوتل: تولا، شتی زوروردي پیکده لکاوق ذرات ریز به هم چسبیده.

گوبچر: بوشایی زار پرله پک کردن و به مست لیدان **[۱)** لی پراز باد کردن و با مشت زدن.

گوبدن: **(۱)** سمری سیره خسته نازی وه؛ **(۲)** گو له کاشو بازیدا رفاندن **[۱)** سر ذکر در فرج بردن؛ **(۲)** گوی از میدان در بردن.

گوبدنه وه: **(۱)** سمرکه وتن له کاشو بازیدا دا؛ **(۲)** بریتی له بیش که وتن له هدوالان **[۱)** گوی از میدان به دربردن؛ **(۲)** کتابه از سرامد بودن.

گوبوق: قفو زه وردی سدر ناواق خزه نرم.

گوبه خودا کردن: **(۱)** بدخوداریان؛ **(۲)** بریتی له کار به مخابی کردن **[۱)** برخود ریدن؛ **(۲)** کتابه از بی هنری در انجام کار.

گوبه روك: ریزه دوگمی زیر و زیو که له پیسیر دهدری **[۱)** گوی زینتی بر گریبان.

گوبدل: **(۱)** گوی قیمت، گوی قوت؛ **(۲)** بریتی له مرؤی له سمره هست **[۱)** بر جسته گوش؛ **(۲)** کتابه از حساس و تیزگوش درشیدن.

گوبهل کردن: بریتی له کوله کردن **[۱)** کتابه از تعجب و استراق سمع.

گوبله: به لباقه **[۱)** یکی از بیماریهای بُز.

گوبهن: **(۱)** رسته گوی خشنل؛ **(۲)** کوی بند گریبان؛ **(۳)** هماش برای سرور و شادی؛ **(۴)** آشوب.

گوبهند: گو بند **[۱)** نگا: گو بند.

گوبهندگیر: **(۱)** قامیزی داوه و بدم؛ **(۲)** ناز اووه چی **[۱)** خُنیاگر؛ **(۳)** آشوبگر.

گوبهندگیران: کاری گوبهندگیر **[۱)** خُنیاگری؛ **(۲)** آشوبگری.

گوب: **(۱)** له بدرزیه و بزادن؛ **(۲)** جیگه پهندمهاو له دارکاریدا **[۱)** شیرجه بردن؛ **(۲)** جای ورم کرده در اثر چوبکاری.

گوب: **(۱)** گوب، بوشایی لاشمه ولایکه؛ **(۲)** ناوساندنی گوب به پف **[۱)** لب؛ **(۲)** باد در دهان کردن.

گوبار: گوبار **[۱)** چوگان؛ **(۲)** عصا.

گوباره: گوبار، گوبار **[۱)** نگا: گوبار.

گوبال: **(۱)** داردهستی نهستور؛ **(۲)** داردهستی سه رجه ماو **[۱)** چماق سرگنده؛ **(۲)** چوگان.

گوبال باران: بارانی زور به توزم و ده تک زل **[۱)** ارگبار شدید باران.

گوباله: گوندیکی کورستانه به عسی کاولی کرد **[۱)** نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

گوبتهه: ناوی دو گوندی کورستانه که به عسی ویرانی کردن **[۱)** نام دو روستای کردستان که بعثیان ویران کردن.

گوبچر: **(۱)** گوبچر؛ **(۲)** بدر تکه ریان؛ **(۳)** زده مهه و دژواری **[۱)** برلی بیر بادزدن؛ **(۲)** کم کم ریدن؛ **(۳)** دشواری، زحمت.

گوبچر گوبچر: زور دژوار؛ **(۱)** گوبچر گوبچر گیرم که وت **[۱)** زحمت و دشواری بسیار.

گوبچه: گوندیکی کورستانه به عسی کاولی کرد **[۱)** نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

گوبچک: **(۱)** سه رچلوی دار؛ **(۲)** تروپیکی چیا؛ **(۳)** خونجه شکوفه دار؛ **(۴)**

گوچکردن: فرچکدان، رهکدان به ساوا^۱ آغوز به نوزاددادن.
گوچکردن: نهندامی زارو به رون چمودکردن و دامالین^۲ تن نوزاد به روغن اندودن و ماسازدادن.

گوچون: ته زین و له کارکه وتنی نهندام: (دهستم گوچوه، زمانم گوچوه)^۳
کرخ و بی حس شدن اعضاء.

گوچهری: کوچهری، خیلایی، رههند^۴ کوچ کننده به بیلاق.
گوچهل: گوپال، گوچان^۵ عصا.

گوچوهون: شوژن، سوژن^۶ جوالدوز
گوچیلک: گوچیله^۷ کالیه، گرده.

گوخارن: بریتی له پیشیمانی، گوپی خوران^۸ کنایه از پیشیمانی.
گوخل: زانا له چه تلوک جاندن^۹ خبره در شالیکاری.

گوخلانه: کریبی زاناو پسپوری برنجده جار^{۱۰} مزد آدم خبره در شالیکاری.

گوخلینه: قالوچجه ریخ گلن^{۱۱} سرگین غلتان، جعل.
گوخاردن: گوخارن، گوپی خوران^{۱۲} کنایه از پیشیمانی.

گوخارن: گوخاردن^{۱۳} کنایه از پیشیمانی.
گود: (۱) خر، گرفته؛ (۲) نهندگوتکی همیر؛ (۳) کوتکی گران و زل؛ (۴)

توپی گدمه^{۱۴} (۱) کروی؛ (۲) چونه؛ (۳) چماق؛ (۴) توپ بازی.

گود: پاسست بون له سواری زور^{۱۵} سست شدن پا از سواری بسیار.
گودافهوری: توپی بهر، توپه له^{۱۶} گلوله برف.

کودامیری: نهندگوتکی هه ویر^{۱۷} چونه خمیر.
کودرون: (۱) پارچه یه کی قوماشه؛ (۲) ناو بو پیاوان^{۱۸} (۱) پارچه‌ای

است؛ (۲) نام مردانه.

گودوک: تازه‌لاو، نوجوان، لاوک، لاوکو^{۱۹} بُرنا.

گوده: کدلوی پهمو^{۲۰} پاغند، وش.
گوده: لشی مرو^{۲۱} جسم آدمی.

گوده‌ک: پیزه، تول، پز، پس^{۲۲} جنبی.

گوده گود: سدرآزاندنی منال^{۲۳} سر تکان دادن کودک.
گوده‌له: گوبه‌روک، خشنی که به کهنه‌هی کوله‌جموه دهدروی^{۲۴} زیور

کناره پلک.

گوده‌له که: گوده له^{۲۵} نگا: گوده‌له.

گور: (۱) توان و تاقت: (۲) خورین و گرمه: (مه گوریته سه بر قسم‌یکه):
(۳) گری ناگر، بلیسه؛ (۴) ترساندن به قسم: (۵) هاتنه‌خواری به‌تهوژم:
(گور گور فرمیسکی ده‌هاتنه‌خواری)، خور؛ (۶) داده‌یدنی که ده خریته
پای مدل؛ (۷) به‌خری رویشتن^{۲۶} (۱) قوت، نیر؛ (۲) غرش؛ (۳) زیانه
آتش؛ (۴) تهدید؛ (۵) با شتاب سرازیر شدن؛ (۶) رسماًنی که به پای
پرنده بندند؛ (۷) همه باهم رفتن.

گور: (۱) درنده‌ی به‌نابانگ که دومنی فسته‌سمری پهله، گورگ،
شینتو؛ (۲) قراغخی کوش؛ (۳) کوپونهه؛ (۴) له پیست دره‌هینان؛ (۵)
سمربرین^{۲۷} (۱) گرگ؛ (۲) لبه کفس؛ (۳) گردھمایی؛ (۴) از پوست
درآوردن؛ (۵) سر بریدن.
گور: وک، چهشون، له‌وینه، جور^{۲۸} مانند، طور

گوته: گوتل^{۲۹} ذرات ریز به هم چسبیده.

گوتلیدان: کوت پیوه‌دان^{۳۰} کله‌زن در جماع.

گوتون: (۱) قسه‌کردن، بیزتن؛ (۲) بریتی له نواخخوندن^{۳۱} (۱) گفتن؛ (۲)
کنایه از آواز خواندن.

گوتون: گوتون^{۳۲} نگا: گوتون.

گوتون: نیشاعه، قسمی ناوخه‌لک بین نهود راست بی^{۳۳} شایعه.

گوتونخ: بیزه، کسی که قسم بی خله‌لک^{۳۴} سخنران.

گوته: (۱) قسه، بیزه، بیزرا؛ (۲) نیشاعه، شایعه^{۳۵} (۱) گفتنه؛ (۲) شایعه.
گوته: (۱) گوته، نیشاعه؛ (۲) گالتنه‌ی حمه‌زل^{۳۶} (۱) شایعه؛ (۲) بازی

پرش بر پشت همدیگر.

گوته‌که: کایدی حمه‌زل^{۳۷} بازی پرش بر پشت خمیده همدیگر

گوته‌گوت: نیشاعه، گوته‌ی خله‌لک^{۳۸} شایعه.

گوته‌نی: (۱) سیاوه‌ی گوتون؛ (۲) وک ده‌لتی. (کورده گوتمنی)^{۳۹} (۱)

گفتنه، سزاوار^{۴۰} گفتنه؛ (۲) چنانکه گوید.

گوته‌نی: گوته‌نی^{۴۱} نگا: گوته‌نی.

گوتی: وقتی، تاختافت^{۴۲} گفت.

گوتی: (۱) بیزه، قسمی؛ (۲) وقتی، قسمی کرد^{۴۳} (۱) گفتار؛ (۲) گفت.

گوتی کردن: بریتی له کارتیک‌دان و خهراپ کردن^{۴۴} کنایه از به هم زدن و خراب کردن کار.

گوچ: دهست و پای چهفت و چهولی^{۴۵} دست و پای ناقص.

گوچ: زوری، زولم: (نم باجه نیتر گوچه به سرمان داسه‌باوه)^{۴۶} ناروا، ظلم.

گوچاگ: بشکوک، قوچجه، دوگمه^{۴۷} دکمه.

گوچک: جاش بالنه، یانتوی تایشت نهز تو^{۴۸} پالتو کوتاه.

گوچو: پیسیری کراس^{۴۹} یقه پیراهن.

گوچوک: گچوک^{۵۰} توله‌سگ.

گوچه: به‌ندي به‌روک^{۵۱} بند یقه.

گوچه‌دل: بریتی له عدولاد^{۵۲} کنایه از اولاد.

گوچه‌در: کرو دال‌گوشت و بی‌هیز^{۵۳} لاغر.

گوچی: (۱) گوچ، به‌کهم‌شیر؛ (۲) گچوک^{۵۴} (۱) یقه پیراهن؛ (۲) توله‌سگ.

تفصان دست و پای.

گوچیله: بیچوی ساوای سه‌گ^{۵۵} نوزاد سگ.

گوچ: (۱) رهک، فرچک، به‌کهم‌شیر؛ (۲) به‌نمان له‌زه بر^{۵۶} (۱) آغوز؛ (۲)

آمامیدن از ضربه‌خوردن.

گوچ: به‌دهن به چهوری یان هم‌شتی دامالین^{۵۷} چربی یا دیگر مواد به‌تن مالیدن.

گوچ: قوچین، سوچ، گوشه^{۵۸} گوشه، زاویه.

گوچان: (۱) دارده‌ستی سدرچه‌ما؛ (۲) گوپال، گوپال^{۵۹} (۱) چوگان،

عصا؛ (۲) چماق سرگنده.

گوچک: (۱) گوچک؛ (۲) پچوک^{۶۰} (۱) گوش؛ (۲) کوچک.

گوچک: گو، گو، نهندامی بیستن^{۶۱} گوش.

- گورانی چرین: قامبیزی **ترانه خوانی**.
 گورانی خونن: قامبیزی **ترانه خوانی**.
 گورانی زان: گورانی بیز **ترانه خوان**.
 گورانی کوتن: قامبیزی **ترانه خوانی**.
 گورانی گوتن: قامبیزی، گورانی کوتن **ترانه خوانی**.
 گورانی وتن: قامبیزی، گورانی کوتن **ترانه خوانی**.
گوراو: (۱) رُسکاو؛ (۲) له پیست دهرهاتگ **(۱)** تکوین یافته؛ (۲) از پوست درآمده.
گوراو: له باریدکوه بُو باریکی تر چوگ **تغییر یافته**.
گوراو: نانه‌ی سمرجاو **لکه** چشم.
گوربز: چالاک، زرنگ **چایک** و پاشاط.
گوربزه: بد کهف و تدیار **سرحال** و چاق.
گوربیک: خدالیف، پلوزه‌هندگ **(۱)** کندو
گوربه: (۱) پلوزه‌هندگ؛ (۲) نیره پشیله، کنکه نیر **(۱)** کندو؛ (۲) گربه
 نر.
گوربهستن: به لهز را کردن **باشتاپ** دویدن.
گوربهسته‌وه: بوزانه‌وه **سرحال** آمدن بعد از زبونی.
گوربه گور: جنبه بُو مردو **گوربه گور**.
گورپ: (۱) کروشمده کردگ؛ (۲) به فری پهستواوی بین سمهول پهستان
(۱) کزکرده و مات؛ (۲) برف سفت شده بدون بخ بستن.
گورپشکنهک: چاله که، چوالو، کوره به شه **حیوان گورکن**.
گورپه: (۱) تپه‌ی دل، خورپه؛ (۲) پشیله‌ی نیر، گفر؛ (۳) گرتکنه استور
(۱) پیش قلب؛ (۲) گربه نر؛ (۳) درشت اندام.
گورپه گورپ: توندلیدانی دل، خورپه تووند **پیش زیاد قلب**.
گورت: (۱) لیز، بدره و زیره، سمه و لیزابی؛ (۲) بناری چیا **(۱)**
 سراشیبی؛ (۲) دامنه کوه.
گورتل: نایپره، حده شامات **توده** مردم.
گورچ: (۱) زو، بلز؛ (۲) چایک و به کار؛ (۳) کورت؛ (داوینت گورچ)؛ (۴)
 زنی زور جوان **(۱)** بی درنگ؛ (۲) چایک و کاری؛ (۳) کوتاه؛ (۴) زن
 بسیار زیبا.
گورچ بونهوه: (۱) خوتامده کردن؛ (۲) ده برکردنوه‌ی جلی داکه ندارو؛
 (۳) کورت بوتهوه‌ی قوماش لمبه شوتن **(۱)** خود را آماده کردن؛ (۲)
 پوشیدن لباس بعد از کنند آن؛ (۳) آب رفتن پارچه.
گورچ کردنوه: (۱) پوشانک کرین بُو بی جل؛ (۲) ناماده کردنوه **(۱)**
 لباس نو به بی لباس دادن؛ (۲) آماده نمودن دویاره.
گورجو گوکول: به کار و چالاک **چسب و چابک**.
گورجه و بون: گورچ بونهوه **نگا:** گورچ بونهوه.
گورجی: (۱) چالاکی؛ (۲) بی دره نگی؛ (۳) ناوی زنانه؛ (۴) ناوی هوزنکه
 له کوردستان **(۱)** چاپکی؛ (۲) بی درنگی؛ (۳) نام زنانه؛ (۴) نام
 عشیره‌ای در کرستان.
گورجنی: ده س به جنی، بی دره نگ کردن **فوراً**.
گورچک: (۱) گرجک، گرجو؛ (۲) مایجه‌ی بهلهک؛ (۳) بن باخمه **(۱)**
- گور: (۱) خمرگور، کهره کیوی؛ (۲) تخت و راست؛ (۳) سزا، جزیا؛ (گوری)
 گیانت بی؛ (۴) قه بیر، گلکو؛ (۵) بهددهم، ناو گور؛ (قسه کمم خسته گور).
 سیوه کانی لهو گوره رُوكرد؛ (۶) شت له جیگه‌ی شتی؛ (تالو گور).
 (۱) گورخر؛ (۲) هموار؛ (۳) جزا؛ (۴) قبر؛ (۵) صحنه مجلس؛ (۶) عوض.
گور: بیچوی چیل **گوساله**.
- گورابیوزا:** لمو گوندانه‌ی کوردستانه که به عسی کاولیان کرد **(۱)**
 روستایی در کردستان که بعثیان آن آوا ویران کردند.
- گوراسن:** (۱) گواسن؛ (۲) خوله کمهوهی پیکه‌وه لکاوی رهق له تهندوردا
(۱) نگا: گواسن؛ (۲) خاکستر به هم چسبیده سفت.
گوراش: گولاش، زوران، ملانی، عه فره، زوره وانی **کشتی**.
گوران: (۱) له پیست دهرهاتن؛ (۲) سمه بران؛ (۳) چند شینو، چند گور؛
 (۴) کامل بون، پیگدیشن **(۱)** غلفتی، از پوست خارج شدن؛ (۲) سر
 بریده شدن؛ (۳) گرگها؛ (۴) تکامل یافتن.
گوران: به دنگی قهوه گوتن **غیرین**.
گوران: (۱) تیره‌یدکی زور گموره له کورد؛ (۲) دیهاتی، ره عیدت؛ (۳) زینگ،
 چدته؛ (۴) سدر به تیره‌ی گوران؛ (۵) له و رگه؛ (۶) نازناوی هستیاریکی
 ها و چرخه؛ (۷) گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **(۱)** بخشی
 عظیم از کردها؛ (۲) دهاتی؛ (۳) راهزن؛ (۴) از عشاير گوران؛ (۵) مرتع؛
 (۶) تخلص شاعری معاصر؛ (۷) نام روستایی در کردستان که توسط
 بعثیان ویران شد.
- گوران:** له حالتکه و بُو حالتکی تر چون، باره و بار بون **تغییر یافتن**,
 متغیر شدن.
- گوران:** (۱) رُسکان، ره گدا کوتان و روان؛ (۲) روح هاتنه بمهرو
 در وست بونی پیزه؛ (ریشه که گوراوه و شین بوه، زارو له زگیا گوراوه)؛
 (۳) له پیست دهرهاتن **(۱)** رستن؛ (۲) تکوین یافتن جنین در رحم؛
 (۳) غلفتی از پوست خارج شدن.
- گوراندن:** (۱) له پیست دهرهینان؛ (۲) سمه برین **(۱)** غلفتی از پوست
 خارج کردن؛ (۲) سر بریدن.
گوراندن: به دنگی قهوه زیقادن **غیرین**, نعره زدن.
گورانگه: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **(۱)** نام روستایی در
 کردستان که توسط بعثیان ویران شد.
- گورانگه:** (۱) یاواتی داری دارستان بُو که سیاک؛ (۲) ناوی کوستانیکه؛
 (۳) جیگه‌ی زینگان **(۱)** درختان قرق شده جنگل؛ (۲) نام بیلاقی
 است؛ (۳) مقر راهزنان.
- گورانن:** له پیست دهرهینان **غلفتی پوست کندن**.
گوراننهوه: شتی له به رانبر شنیکا دان **معاوضه کردن**.
گوراننهوه: درانی شتی له به رانبر شنیکا **معاوضه**.
گوراتی: چندی، چهندایه‌تی **کمیت**.
گورانی: (۱) سیوه زمانی تیره‌ی گوران؛ (۲) قام و بهسته **(۱)** لهجه
 «گوران»؛ (۲) ترانه.
- گورانی بیش:** قامبیز، ذنگیز **خواننده**, ترانه خوان.
گورانی چو: گورانی بیز **ترانه خوان**, خواننده.

در کردهستان که توسط بعثیان ویران شد.

گورزی بن میخ: جو رنگ گورزانی ف نوعی بازی.

گورزی ثیربهزه: جو رنگ گورزانی ف نوعی بازی.

گورزن: گورزان، گورزانی ف بازی با گرز.

گورز: گرمدی همراه ف غرش ابر، رعد.

گورزال: بدنسامورته ف فترانک.

گورزان: کهول کران، پیست لئی دارینین ف پرست کندن.

گورزان: گرمدهاتن ف صدای مهیب آمدن.

گورزاندن: همورگرماندن ف غریدن ابر.

گورسان: قهبرستان ف قبرستان.

گورستان: گورسان اف قبرستان.

گورشته: روداوی پیشو: (سرگورشته خوی گیراو) ف رویداد گذشت.

گورغه ریب: مردو له ناواره بی داف در غربت مرده.

گورک: ۱) تختایی مجلسی؛ ۲) ناگردانی کور ف ۱) صحن مجلس؛ ۲) آتشدان مجلس.

گورکول: قهبرکدن ف آدم گورکن.

گورکه: گورک نگا: گورک.

گورکه نکه: قدمتار، که متبار ف کفتار.

گورگ: گور، شینو ف گرگ.

گورگان خواردو: ۱) بریتی له توشی بدلابونی بی فریارمس؛ ۲) ریخوانه که داف ۱) کنایه ازیمه یاور گرفتار شدن؛ ۲) بخشی از روده.

گورگانه شهوهی: گورانیه که بو ده خموکردنی زاروی ده لین ف آهنگی برای لالایی بچه.

گورگا: ده نکیکی تاله له گهمنم داف تلخک گندمار.

گورگاور: ناوردانه بیمه کی بدهلهو له غارهان داف جواب عجولانه.

گورگ کوزه: گیایه کی زهه راوی به درنده ده کوزی ف گیاهی است سخنی.

گورگرته وه: گور بهستنه وه، بو زانده وه ف بازیافت نشاط.

گورگورانی: ثاریکاری کردنی خزمان بو به کتر ف همکاری خوشاوندان با هم.

گورگ نه خوره: ۱) بریتی له کیزو زنی ناحه؛ ۲) سیل ف ۱) کنایه از زن بدگل؛ ۲) طحال.

گورگوتاو: رفان رفان، فران فران ف هر کی هر کی، بچاپ بچاپ.

گورگور: ۱) خورخور: (فرمیسکی گورگور دده و راند؛ ۲) زیورزون گریانی به ده نگی بدز؛ ۳) هراو زیقه زیق ف ۱) شرشر؛ ۲) شیون و زاری؛ ۳) جیغ و داد.

گورگوری: ۱) کهست که زور زیقه همراه ده کا؛ ۲) هدوری زور به گرمگرم ف ۱) جیغ چیغ؛ ۲) ابر پر غرش.

گورگوبون: وشهید که بو مردوی وای ده لین که حمزیان له مردنی کرد بنه اف یاد مرده ای که دوستش نداشتند.

گورگومیش: بولیله، شده کی ف سپیده دم، گرگ و میش.

کلید: ۲) ماهیچه ساق؛ ۳) زیر بغل.

گورچلنگ: مایجه می بهلمک ف ماهیچه ساق.

گورچو: گرچک، گرچو ف ۱) کلید؛ ۲) تهیگاه.

گورچوبه: گرچو بر ف نگا: گرچوبه.

گورچدنگ: گوچان ف چوگان.

گورچه ویله: گرچو ف کلید.

گورچه ویله: گرچو ف کلید.

گورچیلک: گرچو ف کلید.

گورچیله: گرچو ف کلید.

گورخ: ۱) دروش زانی؛ ۲) قایم و یهوف ف ۱) ماجر اجو؛ ۲) محکم.

گورخانه: ۱) قهبر؛ ۲) قهبرستان ف ۱) گور؛ ۲) گورستان.

گورده: ۱) داری که ده خریشه ناو زایملی تمون؛ ۲) چاپکو به کار؛ ۳) ده رفه هت، کیس: (گورده خوی لئی گرت)؛ ۴) پاله وان؛ ۵) تاقدت، قمهوت: (گورده گرته وه) ف ۱) چوب و سطح تار در باخندگی؛ ۲) چاپک و زرنگ؛ ۳) فرست؛ ۴) قهرمان، پهلوان؛ ۵) توان، نیرو.

گورده: ۱) شور، شمشیر؛ ۲) شیر و خندجری ژه نگاوی و کول ف ۱) شمشیر؛ ۲) شمشیر و خنجر کند و زنگ زده.

گورده الله: گرچک، گرچو ف کلید.

گورد گرتن: ده رفه هینان، کیس تانین ف فرصت به دست آوردن.

گورده: زاروی ڏن له میردی پیشو اف بجه زن از شوهر پیشین.

گوردهم: حدشامات، ناپوره ف شلوغی و انبوه مردم.

گوردم گورده: کومدل کومدل ف گرده گرده.

گوردی: نیوان هردوک شان اف میان دو کتف، گرده.

گورزان: گوراندن ف غریدن.

گورز: ۱) پدت و پرتوی بادر اوی رهق بو کایه کردن؛ ۲) باقه بینی لیلک بادر او؛ ۳) نامر ازیکی سه زنه ستوری ده سکداره بو شمرد ف ۱) گرز پارچه ای یار سیمانی برای بازی؛ ۲) بسته بند پیچیده گیاهی؛ ۳) گرز بهلوان.

گورز: گیایه کی ده شته کیه، روکیکه بیاوانی ف از گیاهان صحرایی.

گورزان: بازی به گورزان ف بازی با گرز پارچه ای.

گورزانی: گورزان ف نگا: گورزان.

گورزرین گانده وه: جوینه به مردگ: (گورزی زرین گانده وه) ف دشنام به مرد.

گورزک: گورزی چکوله ف گرز کوچک.

گورزه: ۱) باقهی گموده له باقه بین؛ ۲) ناوه بو سه گ؛ ۳) جرجه مشکی ده شته؛ ۴) ده سته واره بیک له گیا؛ ۵) گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد ف ۱) بسته بزرگ از بسته بند گیاهی؛ ۲) نامی برای سگ؛ ۳) موش بزرگ صحرایی؛ ۴) پریل آغوش گیاه؛ ۵) نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

گورزه کویره: جو رنگ گورزانی ف نوعی بازی.

گورزه هون: هون دنه وه گوریس به سئی لویه ف نوعی طناب بافی.

گورزه ههن: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد ف نام روستایی

دیده.

گورگیله: کهندوی چوک بو ده خل و نارداف کندوی کوچک غله و آرد.
گورگین: ۱) ناوه بو پیاوون: ۲) بزنمه زی سوئی مهیله و بوراف (۱) نام مردانه: ۲) بز قهوه ای کمرنگ.

گورگی هار: بریتی له پیاوی به نازار و بد کارف کنایه از مردم آزار.
گورم: گرمه غربن.

گورم: ۱) زن خوشک، خوشکی زن: ۲) خوشکی میرد، دوش (۱) خواهر زن: ۲) خواهر شوهر.

گورمار: کو ره مارف مارسام.

گورماندن: گرماندن غربتیدن.

گورمته: به لامار، شالا، حمله (پورش، حمله).
گورمچه: مست، مشت (مشت).

گورمز: بزه، زهره خمنه (بلخند).

گورمز: گورمز، خمرده له کوبیله (گیاهی است).

گورمزه: گیاهی که وک نه سه ناخ که دخوری، خمرده لی کیوی (گیاهی است خوردنی شبیه اسفناج، خردل کوهی).

گورمزین: بزه هاتنه سرلیوان (بلخند، برلب آمدن).
گورمز: ۱) شالا و هیرش، به لامار: ۲) نععره ته (۱) پورش، هجوم: ۲) غربده، غرش.

گورمزین: ۱) شالا و بردن، هیرش کردن، به لامار دان: ۲) نععره ته سیر (۱) پورش بردن: ۲) غُریدن شیر.

گورمست: چنگورک (نگا، چنگورک).

گورمست: مسته کوله، مشتی قوچاوف مشت گره شده.

گورمک: ۱) پیشنه شان: ۲) گروقهر: ۳) رزپ، زق: ۴) کلو (۱) استخوان شانه: ۲) مدور: ۳) بر جسته: ۴) کلوخ.

گورموج: مست (مشت).

گورموره: تیکه و دانی تا پوره (شلوغی و ازدحام).

گورمه: گرمه غربنیه.

گورمه چک: جومگه دهست (مج دست).

گورمه گورم: گرمی زورو له سریه که (غرنبه پیاپی).

گورمی: ۱) جوراوه: ۲) گوراندی، گوراندی (۱) جوراوه: ۲) غرید.

گورمیچ: مسته کوله، پنهجه لیکنزاوف مشت گره شده.

گورمین: ۱) گرماندن: ۲) گوره وی، جوراوف (۱) غریدن: ۲) جوراوه.

گورن: هیله که گون (بیضه).

گورن: قدبر، گور (گور، قبر).

گورنوک: دهه نیکی در کاویه (درختچه ای است خاردار).

گورنې باش: ۱) که متیار: ۲) چاله که (۱) کفتار: ۲) حیوان گورکن.

گورنې ته له: ناویکی بی ناوه روهک (موجودی خیالی).

گورنی: ۱) دهه نیکه: ۲) گیای تازه روا، شینکه: ۳) جیگهی

گول پدر و مادره کردن: ۴) قوته کمی پوته کمی خسیله (۱)

درختچه ای است: ۲) گیاه تازه سرداورده: ۳) گلخانه: ۴)

کوچولوی مدور بی نمود.

گورگه: ۱) کهله توتن و بیستان: ۲) گورگاوه: ۳) سه ربانی پاساره‌ی بان: ۴) سل، قوت: ۵) سلی، روهه کی: (گورگه ده کا لیم نزیک تایپهه و: ۶) ده سپر و فیلیاز: ۷) لمو گوندانه که در دستانه به عسی کاولیان کرد (۱) گیاه انگل پالیزو توتن: ۲) تلخک گندم زار: ۳) روی لبه بام: ۴) رومک: ۵) رموک: ۶) شیاد: ۷) روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.

گورگه بیون: سل بیون، روهه که ده کردن.

گورگه پیشت: زق، زوب، هلتوقیو (برآمد).

گورگه چال: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد (۱) نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

گورگه چاوسوو: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد (۱) نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

گورگه خمه: که روشنکه خمه، سوکه له خمه: (لازمه بی شیخ سبده بینان گورگه خمه / تا بلین شیخ عایده و ناتوی به شهه) (شیخ زما) خواب سبک.

گورگه دهه: گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد (۱) از روستاهای ویران شده کردستان توسط بعثیان.

گورگه زنی: باران و خوره تا پیکوه (باران و آفتاب باهم).

گورگه شامار: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد (۱) نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

گورگه شهه وی: گورگاندشه وی (اهنگی برای لالایی بچه).

گورگه کاکه ولا: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد (۱) نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

گورگه لوله: دهلاسکه که لوله که ارادی زونه کرک در آوردن.

گورگه لوره: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد (۱) نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

گورگه لوق: قوته، قفتره، قوته (هر وله).

گورگه لوقه: گورگه لوق، قورته (هر وله).

گورگه مزه: گیاهی که (گیاهی است).

گورگه میش: ۱) بینچوی دوره گ له سه گ و گورگ: ۲) سه گی زیانی خرو که پذده خواه: ۳) بریتی له زمان لویی بی تا کاراف (۱) بچه دور گه سگ و گرگ: ۲) سگی که گوسفند می درد: ۳) کنایه از منافق و چاپلوس.

گورگه بی: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد (۱) نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

گورگی: ره نگی شینکی (رنگ حاکستری).

گورگی باران دیده: بریتی له پیاوی به ته جره بهدو ته زمۇن (گنایه از باتجر به).

گورگی داود دیده: گورگی باران دیده (گنایه از باتجر به، گرگ بالان

گوره شه: ترساندن به قسه **نهدید.**
گوره شله: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **نام روستایی در کردستان که توسط بعشیان ویران شد.**

گوره شیر: لمو گوندانهی کوردستانه که به عسی کاولیان کرد **روستایی در کردستان که بعشیان آنرا ویران کردند.**

گوره قان: زینه وان، زینه وان **نکهبان گورستان.**

گوره کله: گوری چکوله، بیچوه چیلی تازه زارو **گوساله کوجلو.**

گوره که: گور، گوره، بد چکه چیل **گوساله.**

گوره گنوره: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **نام روستایی در کردستان که توسط بعشیان ویران شد.**

گوره گور: ۱) زه نا زهنا؛ ۲) گرمه گرمی همور **۱) سر و صدای زیاد؛ ۲) غرش ابر.**

گوره نیش: سه برده و خواره، لیزی، سدره زیره **سر اشیبی.**

گوره وا: گوروا، جورا واف **جوراب.**

گوره وان: گوره قان **نکهبان گورستان.**

گوره و شار: شکنجه و نازاری ناو قبر بومردگ **شکنجه مرده در گور.**

گوره و کنه: چاله که، چوالو، کوره بهشه، گور بشکنه **ک حیوان گورکن.**

گوره وی: گوره وا: گوره وا **جوراب.**

گوره وی چنه: بالندی گوره واقن **پرنده ایست بسیار کوچک.**

گوره ویله: گوره وی چنه **نگا: گوره وی چنه.**

گوره هلاخین: گوزرین گاندنه وه **دشنام به مرده.**

گوره له ستن: سمری قبر به خشت و قسل دابهستن **سنگ و خشت بر گورگذاشت.**

گوره له کینه: وشهید که له دوی مردویکی دلین که میراتی زوره و کوره نیه **اصطلاحی است درباره مرده ثر و تمدن فاقد وارث پسر گویند.**

گوره له لکمن: بیاوی که پیشه‌ی قهبر کولینه **آدم گورکن.**

گوره له لکنه: چوالو، کوره بهشه **حیوان گورکن.**

گوره بش: ۱) کارکردن؛ ۲) خزمه تکاری، نوکری **۱) کارکردن؛ ۲) نوکری.**

گوری: وشهید که بو لیک جیا کردن هودی بهز **کلمه‌ای برای جدا کردن گوسفندان از همدیگر.**

گوری: ۱) گوراندی؛ ۲) گروی؛ ۳) بلیسه، گری تاگر؛ ۴) خوری، تموزی روبار؛ ۵) زور کچمل؛ ۶) چنگهی ده خلتی که سرما هه لی ته کاندوه **۱) غرید؛ ۲) نگا: گروی؛ ۳) زبانه آتش؛ ۴) حریان شدید رودخانه؛ ۵) بسیار کچل؛ ۶) کشتزاری که سرما آن را خراب کرده باشد.**

گوری: ۱) قوربان، سده‌قه؛ ۲) گوره وی **۱) قربان، فدا؛ ۲) جوراب.**

گوری: له باریکه و بردیه باریکی تر **تغییر داد.**

گوریا: گورا **تغییر یافت.**

گورنیک: بدن سامورته **فترار.**

گورو: ۱) توگر، خویی گرتو؛ ۲) گریو؛ ۳) بد گلو داوهستان، دانار **۱) آنس گرفته؛ ۲) نگا: گریو؛ ۳) داندانه شدن روغن و...
 گورو: ۱) گروی؛ ۲) گروی زاروک **۱) آبله گون؛ ۲) بهانه بچه.****

گوروا: گورمی، جوراب، جورا واف **جوراب.**

گورواباپ: ۱) کمسنی که گوروا ده چنی؛ ۲) بالداریکی زور پچوکه **۱) جوراب باف؛ ۲) پرنده‌ای بسیار کوچک.**

گوره واقن: گوره واقن **نگا: گوره واقن.**

گوره واسه: پشیله کبوی **گره و حشی.**

گوره وتا: گره وتا **نگا: گره وتا.**

گوره وتش: گره وتش **نگا: گره وتش.**

گوره وته: گره وته **نگا: گره وته.**

گوروز: زاروی گرگو و گرگو بتوک **یچه بهانه گیر و گریان.**

گوروز: نومار، نوسرا اوی لولدراو **طومار.**

گوروزی: پلپ و گرگرتن **گریه و بهانه گیری.**

گوره وشته: گوره وشته **نگا: گوره وشته.**

گوره و گورو: دانار دانار **دان دان.**

گورول: گرول **خشتك.**

گوروله: گرول **خشتك.**

گورون: گرون **غلفتی.**

گورونی: ۱) گرونی، جوری پارچه؛ ۲) ناهه بو پیاوان **۱) نوعی پارچه؛ ۲) نام مردانه.**

گوروه: کار، خمبات، نیش **کار.**

گوروس: پهتی دریز **دریز، طناب.**

گوره: گورو، کارف کار.

گورو: ۱) ده نگی زور زل و په قمه؛ ۲) ترساندن به قسه؛ ۳) ده نگی عدور **۱) غرش؛ ۲) نهیب، تهدید لفظی؛ ۳) صدای رعد.**

گوره: ۱) بدرانیه، بد پیی؛ (له گوره قسمی تو)؛ ۲) گوروا، جوراب؛ ۳) گور، بیچوه چیل؛ ۴) لە کارزان؛ ۵) نهندازه، راده **۱) بر طبق، بر ابریبا؛ ۲) جوراب؛ ۳) گوساله؛ ۴) کاردان، کارشناس؛ ۵) اندازه.**

گوره: ۱) گوروا، جورا؛ ۲) گوره، بیچوه چیل **۱) جوراب؛ ۲) گوساله.**

گوره با: ۱) له وینه، وک، لمچدشن؛ ۲) نهندازه **۱) مثل، مانند؛ ۲) اندازه.**

گوره بوتا: گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد **از روستاهای ویران شده کردستان توسط بعشیان.**

گوره پان: تختایی زه وی **زمین هموار.**

گوره تهنه: وهر گرتن، ساندن، نهستاندن **دریافت داشتن.**

گوره ده: کهورگ، کهور، له سه وزیجاته **تره، گندنا.**

گوره دی یه: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **نام روستایی در کردستان که توسط بعشیان ویران شد.**

گوره سا: پهتی که گور و پانیری پی ده بسته وه **رسن گردن گوساله.**

گوزه‌ر: ۱) ریگه‌رویشتن: (گایی گوزه‌ر است که فهنه ندم تمده فهنه): ۲) کارپیک‌هین: (کارگوزه‌ر خانه): ۱) گذشتن: ۲) انجام ده، عامل، گزارنده.

گوزه‌راشت: راپورت، خه بمردانه گزارش.

گوزه‌ره: واتا، مانا، نیاز له قسمه یدهک رون کردنه وه معنی.

گوزان: ۱) پراویر، دارمال، تره: ۲) گوزان: ۳) سمرزاوه شاندنی زاروک: ۴) تاگاداری: ۱) لبالب، پر: ۲) استره: ۳) سرجنباندن کودک: ۴) نگهداری.

گوزان: چه قوی سدر و زیش تاشینه اف استره.

گوزان گوزان: سمرزاوه شاندنی زاروک: (به چکه کممان گوزان گوزان ده کا) سرجنباندن بچه از شادی.

گوزانه: ۱) پرکردن، تره کردن: ۲) گوازنده: ۳) تاگاداری کردن: ۴) به‌تهوژم لیدان: ۱) پرکردن: ۲) انتقال دادن: ۳) نگهداری کردن: ۴) ضربت زدن.

گوزاننه‌وه: گوازنده اف انتقال دادن.

گوزانده‌وه: له شوینیکوه بو شوینی چون تغییر مکان دادن.

گوزاو: له شوینی بو شوینی تر بر او اف انتقال داده شده.

گوزاوله: پورگی سدر پیست تاول.

گوزتن: گوزان، گوزانه اف انتقال.

گوزانه‌وه: گوزانه اف انتقال.

گوزروان: گایه که بو دهرمان ده شی گیاهی است دارویی.

گوزره: گوزه له گیا پر زیر بغل از گیاه.

گوزقان: قوچه که، نه نگوستیله د دورمان انگشتانه خیاطی.

گوزک: ۱) دفری چکوله له سوالدت بو تاو: ۲) قوزاخه بدمو: ۳) قایپی با: ۱) سبوی کوچک سفالین: ۲) غوزه: ۳) قوزک پا.

گوزکه: کوپله بستو، کوزه کوچک.

گوزگی: تاونه، عدینک، نهینوک اف آینه.

گوزلک: چاویلکه، عدینه کاف عینک.

گوزلی: قاحبه‌ی به‌زیده وه فاحشه پنهانی.

گوزم: خوردهم، بارانی به‌هیز رگبار شدید.

گوزمیچک: مزراح، خولخوله اف فرفه.

گوزمیرچک: گو زمیچک اف فرفه.

گوزور: چاره، عیلاج: (اله ناگوزوری خوم چومه لای، فه قیرم ناگوزوریم زوره) چاره.

گوزو گومبهت: له پر و نه کاو اف ناگهانی، یکهو.

گوزه: ده فری تاو له سوالدت اف سبو، کوزه.

گوزه‌بانه: ۱) شیرانی دان بو زارو که خودا له بیستن و گوتون بی بهشی نه کا، گوزه‌وانه: ۲) بازیه کی زاروکانه: ۱) سور تو نوزاد به نیت برخوداری او از نعمت گوش فرزیان: ۲) نوعی بازی کودکانه.

گوزه‌بهز: ۱) گوشمه‌ی گوزه و هنگوین: ۲) گوشمه‌ی کونجی و هنگوین اف مخلوط عسل و گردو: ۲) مخلوط کنجد و عسل.

گوزه: ۱) راسته بازاری سرداب پوشراوه: ۲) رابردن، بورین: ۱)

گوزه‌اگ: گوزه‌او تغییر یافته.

گوزه‌یان: گوزه‌ان متغیر شدن.

گوزه‌یايش: ۱) کارکردن: ۲) نوکری: ۱) کارکردن: ۲) نوکری.

گوزه‌ی بون: به قوریان بون، ده سمرگه‌ریان اف قربان و صدقه رفت.

گوزه‌ی بون: گزوی بون، نه خوشی گزوی بی گرتن اف گر شدن.

گوزه‌یچه: نه لحد، جینگه‌ی لی راکیشانی مردو له قبردا لحد.

گوزه‌یخ: ۱) له خوب‌سایی، به قیز: ۲) درو شهزادانی اف ۱) از خود راضی، متکبر شده: ۲) جسور و ماجراجو.

گوزه‌یخته: چه و رایی و بهزی ناوزگ اف چربی و پیه توی شکم حیوان.

گوریز: زه‌بنگ، پونگی ناعده‌سل اف یونه نامر غوب.

گوریز: دووه‌پریزی، کناره گیری اف دوری جستن.

گوریزان: ناواره کردن، تمهه کردن اف متواری کردن.

گوریزدان: خوپارازتن له کاری: (چهنده بیهی نیم تمهه بکه نه و هر

گوریز تهداد) اف دوری جستن.

گوریس: گوریس، په‌تی دریز اف رسن، طناب.

گوریس: گوریس اف رسن، طناب.

گوریس کیشکنی: کی بدرکی له گوریس راکیشاند اف مسابقه طناب کشی.

گوریس کیشنه کی: گوریس کیشکنی اف مسابقه طناب کشی.

گوریس کیشی: گوریس کیشکنی اف مسابقه طناب کشی.

گوریشته: گورشته اف نگا: گورشته.

گوری کرن: به قوریان کردن اف قربان کردن، قدکردن.

گوریل: گلوان، جوئی بدری مازو اف نوعی ثمر مازوج.

گوریمه: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد اف نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

گورین: سه‌برین، سدر ژی کرن اف سر بریدن.

گورین: ۱) سه‌بری حمیوان: ۲) کولکمری حمیوان اف ۱) سلاح: ۲) پوست کن.

گورین: نه‌وشنده که، کاوراکه اف بارو، فلاں چیز.

گورین: ۱) شتی له جینگه‌ی شتی ساندن: ۲) جلک داکه‌نده بی‌شتن اف عوض کردن، می‌باشد: ۲) لباس برای شستشو عوض کردن.

گورین: ۱) پیست‌ده‌هیستان: ۲) رسکان، گوزان اف ۱) غلفتی پوست کنند: ۲) تکوین یافتن.

گورینه‌وه: ۱) شت بهشت‌دان: ۲) پول ورد کردن‌ده اف ۱) معاوضه: ۲) پول خرد کردن.

گوریه: گوره‌وه اف جوراب.

گوزه: لدیر، گوزه گومبهت اف یکهو، ناگهانی.

گوزه: لدیر، گوزه گومبهت اف یکهو، ناگهانی.

گوزه: ۱) گوزه: ۲) له شوینیکوه بو شوینی تر چون یان بردن: (ثالوگوزه):

۳) گوزه اف ۱) گردو: ۲) تغییر مکان، از جایی به جایی رفتن یا بردن: ۳) سبو.

گوزه: گرده کان، قوز اف گردو.

گوزه‌چخ: ۱) چاواکراوه: ۲) فیلباز اف ۱) بصیر: ۲) حیال، مکار.

خاموش شدن آتش؛ ۲) سر بریدن.

گوزه او: کوزه اوف **کشته شده.**

گوزه ای: جمهه دارو گیا **آنگم درخت و گیاه.**

گوزه او: کوزه او، کوزه اوف **کشته شده.**

گوزه: ۱) ده نگی دلپزی بان؛ ۲) ده نگی که تو ن له هد لخلسکاندا **ف**

(۱) صدای چکه پام؛ ۲) صدای افتادن حین اسکی.

گوزه گیره: بالگده بچوک، ناز بالنج **ناز بالش.**

گوزه م: ۱) ته کانی بد ته وشم؛ ۲) رقه، سه خت؛ ۳) زیر؛ ۴) هیز و توان؛ ۵) هیزش، په لامار **۱) جهش؛ ۲) سفت و سخت؛ ۳) زیر؛ ۴) تاب و توان؛ ۵) بورش، هجوم.**

گوزه مه: ۱) میوه کوتراوی هدلگیرا و بو پیخور؛ ۲) نهندازه که کی گرینگ له پاره و هدرچی؛ ۳) گرد و ته سولکه **۱) میوه خشکیده کو بیده برای ناخورش؛ ۲) مقداری چشمگیر؛ ۳) تبه.**

گوزه نو: ۱) ژارتاخنی گوزه و دیزه: (دهره گوزه نو؛ ۲) ده رخونه؛ ۳) ده سکی ده رخونه **۱) دهانه بند دیزی و سبیو؛ ۲) نهانیان؛ ۳) دسته نهانیان.**

گوزه نه: گوزه نو **نگا: گوزه نو.**

گوزه نه: بالگد، سه نبر **بالش.**

گوزه نه: گوزه نو **نگا: گوزه نه.**

گوزه نه: گلینه نای او خواردنها و شهر بهی سوالهت **آیخوری سفالی، لیوان سفالی.**

گوزه: عenze روت **آنروت.**

گوزه کوزه: هارهی ناو، ده نگی رویشتنی ناوی جهمی خور **ا صدای جریان سریع آب.**

گوزه لیله: چربی بو داره را **انبره.**

گوزه بن: ۱) لور یون، بد ته وشم له سفررا هاتنه خوار؛ ۲) ده نگی بای به هیز **۱) شیرجه؛ ۲) تندبار.**

گوس: په نگر، پولوگ، ماشه، مقاش **۱) انبر زغال گیر، ماشه.**

گوساخ: شدم نه کهر، رو قایم **گستاخ.**

گوسارتمه: ۱) بی شدم و تابر؛ ۲) گالته جاری به سوکایدتی **۱) بی شرم؛ ۲) دلیک مسخره.**

گوساره: ته سیتروک، گونه سیتیره **کرم شبتاب.**

گوسال: گوره کد **گوساله.**

گوسال گامیش: پالاخ، به چکه گامیش **بچه گاومیش.**

گوساله: گوره که، گور، گوره، گوسال **گوساله.**

گوسان: ۱) قالونچهی سوزی بالدار؛ ۲) گیایه کی ده شتیه **۱) جعل سبز پرنده؛ ۲) گیایه است صحرابی.**

گوسپه: زده، عهیب دار **معیوب.**

گوست: نه نگوست، تبل، تل، قامک، کلک، نجه **انگشت.**

گوست: گوشت **گوشت.**

گوستاخ: گوساخ **گستاخ.**

گوستن: گوازن **انتقال.**

گوستنه وه: گوازنده **انتقال دادن.**

راسته بازار سر پوشیده؛ ۲) گذره **گوزه ران: ۱) ریان بد تیوه چون، به ری چون؛ ۲) مایه ریان: (گوزه رانی نمسالمان هدید) **۱) امرار زندگی؛ ۲) مایه زندگی.****

گوزه راندن: رابواردن **گذراندن.**

گوزه ران کردن: ریان را بواردن **زندگی را گذراندن.**

گوزه ردان: ۱) روانه کردن؛ ۲) بواردن **چشم: (چشم زوره گوزه ناد) **۱) راه رهایی دادن؛ ۲) گذاردادن آب.****

گوزه رکردن: رابردن **گذشن.**

گوزه رگا: بواری روابار **گذار رودخانه.**

گوزه ره بک: گیایه که مرد ده بخوا **گیاهی است خوردنی.**

گوزه شت: چا بوشی، لی بو ردن **چشم پوشی.**

گوزه شت کردن: به خشین، بورین **اعفو کردن.**

گوزه شته: رابردو، روزگاری بوری **گذشته.**

گوزه ک: قایپی پا **قوزه.**

گوزه ک: ۱) قایپی پا؛ ۲) بیماری رهش، یئسوت **۱) قوزه؛ ۲) فلفل سیاه.**

گوزه که: ۱) قایپی پا؛ ۲) جگ، میچ **۱) قوزه؛ ۲) شتالنگ.**

گوزه که ر: نیر بارکرف **سفالگر.**

گوزه گه ر: گوزه کد ر **سفالگر.**

گوزه گیران: ناوی چند گونه **نام چند روستا.**

گوزه هل: ۱) جوان، خوشیک، خوشکوک؛ ۲) ناوی بو زنان و پیاوان **۱) زیبا؛ ۲) نام زنانه و مردانه.**

گوزه له: گوزه، گوزه پچکوله **بستو، سبوی کوچک.**

گوزه له: ۱) وستر گلو؛ ۲) دوره له، چو زله **۱) شتر گلو؛ ۲) نی لبک.**

گوزی: تام تیز، تون **تندزمزه.**

گوزیان: گوزان **انتقال.**

گوزیانه وه: گوازنده **انتقال.**

گوزیدان: یه کبوون، یه کیه تی کردن **اتحاد.**

گوزیز: داره گویز **درخت گرد.**

گوزیلکه: ۱) گوزک؛ ۲) هناری تازه خربوگ **۱) بستو؛ ۲) انارتازه گردشده.**

گوزین: ۱) ناوه لکیشان له بیر؛ ۲) گوازنده **۱) آب برکشیدن از جاه؛ ۲) انتقال.**

گوزینگ: گوزه ک، قایپی پا **قوزه.**

گوزینه وه: گوزانده **منتقل شدن.**

گوزه: کوش، پاشگری به مواتا: کوزه ر: (نهو کابرایه پیا و گوزه) **پسوند به معنی کشنده.**

گوزه: کوزه، کوزه اوف **کشته شد.**

گوزالک: کاله که مارانه **هنداونه ابوجهل.**

گوزان: کوزان، کوزران **کشته شدن.**

گوزانه وه: تم مراندنی تاگر **خاموش کردن آتش.**

گوزانه وه: تم مراندنی ناگر، دامردنی ناگر؛ ۲) سر برین **۱)**

گوشیاق: قوشقاب **نگا:** قوشقاب.

گوشپان: قوچه که‌ی دورمان، نه‌نگوشه‌وانه **انگشتانه.**

گوشیل: پشکل، قشیل **پشک** گوشند و.

گوشت: ۱) نمو بنه‌ما نهرمه‌ی نیوان پیشه‌وره گ پیستی پر کرد و توهه: ۲)

هر جی له ناو تیکول و توئی میوه دایه **۱) گوشت جاندار: ۲)**

گوشت میوه.

گوشت: گوشت **نگا:** گوشت.

گوش تاگوش: گوش او گوش **گوش تاگوش.**

گوشتاو: سور با گوشت **ایگوشت.**

گوشت برآتن: گوشت بریان کردن **گوشت بریان کردن.**

گوشت برزاندن: گوشت برآتن **گوشت بریان کردن.**

گوشت برزه: چند شیشی له یه کتر جوش دراو بُوه او اف سیخه‌ای

متصل به هم برای بریان کردن گوشت.

گوشت برزین: کوه او که، که با چی **کیاچی.**

گوشت برزی: گوشت برزین **کیاچی.**

گوشت برآتن: گوشت برآتن **گوشت بریان کردن.**

گوشت برزی: گوشت برزین **بریان کننده.**

گوشت به رخوک: گیا به که، گویی به رخوکه **گاهی است خودنی.**

گوشت پاره: ۱) پارچه گوشت: ۲) پازی گوشتی زیادی به له شه وه:

(گوشتهاره خستونی: ۳) بریتی له زاروی روح تی نه گدر او اف **۱)**

گوشتهاره: ۲) زیاده گوشت بر اندام: ۳) کنایه از جنین جان نگرفته.

گوشت پدره: تویی روح تی نه گدر او، گوشت پاره **جنین جان نگرفته.**

گوشت پیس: که‌سی که برینی دره نگ چاده بیته وه **کسی که زخم**

دیر اتیام است.

گوشت تال: ره‌زاقورس، زره‌تال، نیسلک قورس، خوینتال **گرانجان.**

گوشتخور: هر جانه‌وری که به گوشت خواردن فیره **گوشتخوار.**

گوشتخوش: ۱) جانه‌وری که گوشتی به تامو له زده: ۲) کسی که

برینی زو خوش نه بینده وه **۱) خوش گوشت: ۲) کسی که زخم**

زود اتیام پذیرد.

گوشت قوت: له و گوندانه کوردستانه که بد عسی کاولیان کرد **۱)**

روستایی در کرستان که بعنیان آن را ویران کردن.

گوشتکوت: کوتکی گوشت کوتان **گوشتکوت.**

گوشتگا: ۱) گوشتی زه‌شولاغ: ۲) جوئی تری **۱) گوشت گا: ۲)**

نوعی انگور.

گوشت گران: ۱) قله‌وی زه‌دلاخ: ۲) بریتی له خوینتال **۱) گنده‌بک:**

۲) کنایه از گرانجان.

گوشت گرتن: قله‌وی بون **چاق شدن.**

گوشتن: پر گوشت، قله‌وی **چاق، فرید.**

گوشته زون: گوشتی ساغ که له بریتی نزیک به چابو نه وه پیدا ده بی **۱)**

گوشت اتیام یافت زخم.

گوشته زونه: گوشته زون **نگا: گوشته زون.**

گوشته‌زه‌وی: زمینی نه‌رمان و بی بهرد **زمین نرم و بی سنگ.**

گوستیر: نه‌ستروک، گوله‌ستره **کرم شتاب.**

گوستیرک: گوله‌ستره **کرم شتاب.**

گوستیل: ۱) نه‌نگولیسک، نه‌نگوستیله، کلکدوانه: ۲) قوچه که دورمان

۱) انگشتی: ۲) انگشتانه.

گوستیلانی: کالم‌مستین، پشکیلان **نوعی بازی شب نشینی.**

گوستیلکانی: پشکیلان، کالم‌مستین **نگا: گوستیلانی.**

گوستیله: ۱) نه‌نگوستیله، کلکه‌وانه: ۲) قوچه که **۱) انگشتی: ۲)**

انگشتانه.

گوسک: گوزک، گوزی پچوک، کویله **خمجه، بستو.**

گوسک: ۱) گوسک: ۲) گلینه‌ی تاوخاردنوه **۱) بستو: ۲) لیوان**

سفالین.

گوسک: ۱) سعدات، کازمیر: ۲) قبله‌نوما و هرثامر ازی که وه ک سه ساعت

کاربکات **۱) ساعت: ۲) هر وسیله‌ای که عرق به داشته باشد.**

گوسک: پارچه‌ی باریکی نازک بُوه بین چنان، باند **باند رخم.**

گوسکدر: هم‌رگه، بیروت، کاسه‌کمر، تیر پارکه رف سفالگر، کوزه‌گر.

گوستنچ: ۱) سنجو، سرینچک: ۲) دارسنجو **۱) سنجد: ۲) درخت**

سنجد.

گوسوانه: پاساره، سوانه، سوانکمی سه‌ربان **لبه بام.**

گوشه: ئیسکه‌مامسی **استخوان ماهی.**

گوش: ۱) گوج، ژله، فرچک: ۲) پارچه‌ی لپر زهی روهک، پارچه‌ی

تلیس: ۳) پاشگری بمواتا: شنتی یان کدمی که ریک ده کوشی:

(فیشه‌ک گوش، تری گوش) **۱) اویین شیر، آغوز: ۲) پارچه‌گونی:**

۳) افسر نده، فشار دهنده.

گوش: ۱) نه‌ندامی بیستن: ۲) بریتی له ثاوه‌ن فام: (پیاوی بی‌هوش و

گوش): **۱) گوش: ۲) کنایه از عقل و فهم.**

گوش: گ، نه‌ندامی بیستن **گوش.**

گوش: ۱) ناواله: ۲) رایی کمر: (موشکول گوش): ۳) خوشکمه‌ه:

(دلگوش): ۴) رابردوی گوشین: (تری گوش) **۱) باز: ۲)**

بازنکننده: ۳) شادی بخش: ۴) فشرده شد.

گوشاب: خوشاف **آیمهوه.**

گوشاد: فرهوان، فرهه: ۲) ناواله **۱) گشاد: ۲) باز.**

گوشادی: ۱) هر زانی و بژیوززی: ۲) رزگار بُون له بهلا **۱) ارزانی:**

۲) رهایی از بلا.

گوشان: ۱) کوشین: ۲) نان ده ناو شور با کردن، تلمیت: ۳) گوندیکی

کوردستانه به عسی کاولی کرد **۱) فشردن: ۲) ترید کردن: ۳) نام**

روستایی در کرستانه که توسط بعنیان ویران شد.

گوشان: گوشان **نگا: گوشان.**

گوشاو: کوشراو **افسرده.**

گوشاو گوش: گش نهستو: (گوش او گوش سه‌ری بُری) **گوش تا**

گوش.

گوشبر: بریتی له ده سبر، خاپینوک **کنایه از کلاهبردار.**

خوش: ۲) گوش و زاویه: ۳) از وسائل بنایی است.

گوشیدار: هرجی تبلو سوچی همی: (چاوت که گوشیداره و کو روزی نیشتمان / پدیدا د کا هدرایه کی لم کوردواری به) «هدزار» ف دارای گوش.

گوشیدر: زن بیله، قدرتاله ده سکداری له پوش چنراوه زنبیل.

گوشیدقانی: گوبازی، گو و گوچان بازی ف گوی و جوگان بازی.

گوشیدک: ثالو، بادامی قورگ ف لوزتین.

گوشیدگمرو: ثالو، بادامه ف لوزتین.

گوشیدگی: ۱) دوره خدک، دوره بیریز له عالم: ۲) نامرایی زی له کهوان

قایم کردن: ۱) گوشیدگی: ۲) ابرازی در زه کمان.

گوشیدگیری: ۱) دوره بیریز: ۲) برتری له سوچی و تهرکه دنیابی ف

۱) گوشیدگیری: ۲) کنایه از زهد.

گوشیدنشین: دوره بیریز، خانه نشین ف گوشیدنشین.

گوشیدنشینی: کاری گوشیدنشین ف گوشیدنشینی.

گوشیدواه: ۱) گواره، گوشواره: ۲) نامراییکی نهندازیباری ف ۱)

گوشواره: ۲) گونبا.

گوشی: کوشی، رکی کوشی، گفاشت ف فشرده.

گوشی: ثمو پارچه له تله فون که قسمی لمه نه بسیری ف گوشی تلفن.

گوشی: گوشیدندوری ف نوعی بیریزی کوچک.

گوشیاگ: کوشارو، گفاشتی ف فشرده.

گوشیان: گوشین ف فشرده.

گوشیاوه: گوشیاگ ف فشرده.

گوشیلان: برتری له کومونه دردی سمر له سدر کهستی: (نهوه گوی تویه

ده بیشیلم) ف کنایه از به دردسر اختاذن به خاطر کسی.

گوشین: گوشیان ف فشرده.

گوشین: گوشیان ف فشرده.

گوشینگه: جنگهی تری گوشین ف معصره، جای فشردن میوه.

گوشیو: ۱) گوشارو: ۲) نانی وردکراوی ده شور باخراو: (تیم گوشیو)

۱) فشرده: ۲) نان ریز شده درتیرید.

گوفک: سرانگویلک، سمر گویلک ف شوله، سر گینگاه.

گوفک: گوفک ف نگا: گوفک.

گوفک: گولینگه ف منگوله.

گوفکا: دوگوندی کوردستان بدم ناوه به عسی کاولی کردوه ف دورستا

به این اسم در کردستان توسط بعثیان ویران شده است.

گوفهک: گوفک ف نگا: گوفک.

گوف: گفته، گیزه ف نگا: گفته.

گوف: ناغمل، هولمهز ف آغل.

گوف: کونی جانوری کیوی ف کنام جانور وحشی.

گوفا: هیدیکا، به له سرخویی، بمسه بر و که ف به آرامی.

گوفقا: شایدت، تاگادر له زوداوه ف گواه.

گوچار: نوسراوی چهندیدری که حمووانه بان مانگانه بلاو بیتدوه ف

مجله.

گوشیدزه وین: گوشیدزه وی ف نگا: گوشیدزه وی.

گوشیده گیره: زیبکه دی پیست که ده لین علامتی قله و بونه ف نوعی جوش بوسن که نشانه چاق شدن است.

گوش تمندوه: جوئی دیزه دی چیست که نه خرینه ته ندوه وه ف نوعی دیزی.

گوش ته نوری: گوش ته ندوه وی ف نوعی دیزی.

گوشیده زون: گوشیده زون ف نگا: گوشیده زون.

گوشیدتی: ۱) گوشیدتی که خوی ده کری و له ناو شد کیلده راهه گیری بو رستان: ۲) حه بیانی که بو قدسابی دهیم: (مالی گوشیدم راگرته) ف

۱) گوشید نمکسود خشکیده برای زمستان: ۲) حیوان قصاید.

گوشید سه رچه بدیر: بریتی له هر زان قیمت ف کنایه از ارزان قیمت.

گوشید قله له: ۱) گوشیدتی که بمزد و دوگی زوره: ۲) گالتیده کی زارو کانه ف ۱) گوشید پرچربی: ۲) یکی از بازیهای کودکان.

گوشیدن: گوشیدن ف چاق، فربه.

گوشان: کوشان ف فشرده شدن.

گوشارو: کوشارا ف فشرده.

گوشقاب: گوشیاق، قوشقاب، قوشاب ف ۱) پشقاپ: ۲) نعلبکی.

گوشکار: کوش درو، پیلاوکه رف ف کفاس.

گوش کردن: فرجاک دان به زارو، زه کدان ف آغوز دادن به بچه.

گوش کردن: گوش کردن، گوچ کردن ف آغوز به بچه دادن.

گوشگره: ده زگره ف دستگره آشیزخانه.

گوشگوش: گوندیکی کور دستانه به عسی کاولی کرد ف نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

گوشگه نه: شی کردنه وهی کولکه ف از هم جدا کردن پشم و پنبه.

گوشگیره: سه نیری چکوله ف ناز بالش.

گوشله: دارک و قونچکی هیشه و تری ف قسمت های غیر خوارکی خوش انجو.

گوشله: زگچون ف اسهال.

گوشلی: گوشیدندوری ف نوعی دیزی.

گوش ماساو: سده دیکه له دهم بهست و روباران ده بیندی ف گوش ماهی.

گوشمه: ۱) میوه تیکه ل کراوی کوتراو: ۲) قه زوانی له جوندا هاردر اوی سه لک کراو که بو بیخوری زستان هه لده گیری ف ۱) میوه کو بیده شده: ۲) پسته کوهی خشک و خردشده که برای مصرف زستان نگهداری می کنند.

گوشواره: گواره ف گوشواره.

گوشوهون: بهندی پیشه، جمهمه ری نیسکان ف بند استخوان.

گوشه: ۱) سوچ، قورین: ۲) کاژیری مال: ۳) قسمی بدیکول: ۴) نامراییکی دارتاش و بنسا: ۵) گوشگیره: ۶) گوشیدندوری ف ۱)

گوشه: ۲) بیغوله: ۳) سخن کنایه آمیز: ۴) از ابزار بنایی و نجاری: ۵) ناز بالش: ۶) نوعی دیزی کوچک.

گوشه: ۱) هیشو: ۲) سوچ و قورین: ۳) نامراییکی به نساییه ف ۱)

- گوکردن؛ ریان **ف** ریدن.
- گوکردنه کار؛ گوتئی کردن **ف** کار خراب کردن.
- گوکولاندنهوه؛ بریتی له رزدی زور، دهس قوچاوی **ف** کنایه از خسیس بودن.
- گوکولینهوه؛ بریتی له رزد و چکوس **ف** کنایه از خسیس.
- گوکره؛ کهستی که دهزی **ف** کسی که می ریند.
- گوگ؛ توپی پچوکی بازی کردن **ف** توب کوچک بازی.
- گوگاپی؛ توپانی بهپا، توپی بین **ف** فوتیال.
- گوگ باخان؛ گوله بدرزه **ف** آفتابگردان.
- گوگجه؛ نالو زر، حمله که زر، نالوچه زرده **ف** آلوزرد.
- گوگرد؛ ۱) کاتزاید کی زورده زو ناگر ده گری؛ ۲) شخاته، شمهچه، کرمیت **ف** ۱) گوگرد؛ ۲) کبریت.
- گوگرده؛ ۱) ریخ گرهی گاگیره؛ ۲) بریتی له سمبیلی تازه ده رهاتگ؛ (سمبلی گوگرده بوه)، بو گالتنه ده یلین **ف** ۱) سرگین گیر در خرمنکوبی؛ ۲) کنایه از سبیل تازه درآمده که به طعنه گویند.
- گوگوختی؛ کوتره باریکه **ف** قمری.
- گوگه؛ توپی پچوکی یاری، گوک **ف** توب کوچک بازی.
- گوگره رجین؛ کوتر، کدموتر، کهفولک **ف** کبوتر.
- گوگره زین؛ قالونجه می گوگلین **ف** جعل.
- گوگه؛ گیاهی کی بالا بدرزه زور گولی زرد ده کا بو هدنگ خراپه **f** جوچ، گیاهی است.
- گول؛ ۱) خونچه می پشکوتو، گول، چچمه؛ ۲) نخوشی پیسی، خوره وی که وتو؛ ۳) پوته کدو بی نمود؛ ۴) تام ناخوش؛ ۵) گدلای و سدریه کنراو بو لمهزی زستانه ناژه ل، دیو، گدل **f** ۱) گل؛ ۲) جذامی؛ ۳) حقیر و بی نمود؛ ۴) بدطعم؛ ۵) برگهای انبارشده برای خوارک زمستانی دام.
- گول؛ ۱) خونچه می پشکوتو؛ ۲) پولو، سکل، پهنجگ، پدره نگ؛ ۳) گری تاگر؛ (گولیتنه)؛ ۴) گولی گولاو؛ ۵) درشت و نهستور؛ (گولیخ)؛ ۶) هر لیزاردنی گوره وی له گوره وی بازی دا؛ (گولم لیدا، ده و گوله) من دا بو؛ ۷) نخشی پارچه و فرش و هدرجی ده چندی؛ (نم و مافوره گول ورده) **f** ۱) گل؛ ۲) اخگر؛ ۳) زبانه آتش؛ ۴) گل محمدی؛ ۵) درشت و ستیر؛ ۶) اصطلاحی در جوراب بازی؛ ۷) گل پارچه و قالی و دیگر بافتینها.
- گول؛ ۱) گوره که، به چکه چنل؛ ۲) نهستیر، نهستیلک؛ ۳) زربیار، دریاچه؛ ۴) نه فام، بی ناوه ز حول؛ ۵) که ردی چه لتوک جاز (به حرم و توه ندک وه کو گولی مدره زانه) «نالی»؛ ۶) ناوی چ ده بی یه له کورdestan؛ ۷) ندخشی قوماش و جاجم؛ ۸) گمده قدمجان؛ ۹) ورگهزان، گلاربون؛ ۱۰) کرمی ناوزگ؛ ۱۱) سن، به لای گهنم **f** ۱) گوساله؛ ۲) استخر؛ ۳) دریاچه؛ ۴) کم فهم، خل؛ ۵) کردشالیزار؛ ۶) نام چند روستا در کردستان؛ ۷) نقش پارچه و جاجم؛ ۸) بازی ید قفل دوقل؛ ۹) وارونه شدن، چپ شدن؛ ۱۰) انگل شکم؛ ۱۱) آفت گندم.
- گول؛ ۱) نالو زی و لیک هالاوی؛ (گرئی و گول)؛ ۲) چالاک، به گوره.
- گوشاش؛ گوشین **ف** فشردن.
- گوشاشت؛ گوشی، گوشی **ف** فشرد.
- گوشاشتمن؛ کوشین، گوشین، گوشین **ف** فشردن.
- گوشاشتک؛ کوشینگه **f** جای فشردن میوه.
- گوشاشتی؛ گوشراو، کوشراو **ف** فشرده.
- گوشاشگه؛ گوشینگه **f** معصره، فشردنگاه میوه.
- گوفان؛ ۱) گوره یانی بازی کردن؛ ۲) شایست، گوفا **f** ۱) میدان بازی؛ ۲) شاهد.
- گوفا گوشا؛ ورد و درد، کمکمه **f** به تدریج.
- گوفان نامه؛ به لگدی نوسراوی کارکراو **f** کارنامه.
- گوفانی؛ شایستی، ناگایی دان له کاریک **f** گواهی.
- گوفاه؛ شایست **f** گواه، شاهد.
- گوفتادن؛ ریوار، کار به زیوه بردن، پیداویستی زیان پیک هینان **f** کار را به انجام رساندن.
- گوفده؛ لمش، قهواره **f** جسم، بُنیه.
- گوفده ره؛ ناوجه به که له کوردستانی بدردهستی ترکان **f** ناحیه ای در کردستان.
- گوفشاندن؛ گوشین، گوشین **ف** فشردن.
- گوفشک؛ هر شتی که ده بی بگوشی **f** فشردنی.
- گوفشی؛ قسده به مینگه و سرتوهه **f** من و من کردن.
- گوفک؛ گوفک **f** شوله، سرگینگاه.
- گوف گوف؛ گره گر، ده نگی بای به قهودت **f** صدای تندباد.
- گوچمال؛ کهستی ناغله لی بیز پازو ده کا **f** آغل روب.
- گوفهاندن؛ مدیاندن، نامیان کردنه شیر بو ماست یا په نیر **f** ماست بندی کردن.
- گوفه ند؛ ۱) بهزم و زه ماوه ند؛ ۲) دیلان، داوهت؛ (ندو گوفه ند) میر تهد نتف گرارا سیر تیدا مینتا قوزی کبر تیدا) «مه سهل» **f** ۱) شادی و سور؛ ۲) رقص گروهی.
- گوفه ند افقی بان؛ جو ری هله پر کنی که بیر بتدشی بین ده لین **f** نوعی رقص گروهی.
- گوفه ندک؛ جغز، کوز **f** دایره.
- گوفیشک؛ ۱) بلچ، بلت، گفیشک؛ ۲) گوشراو **f** زالزالک؛ ۲) افسره.
- گوفین؛ مدین، توندیونی شیر، بو نه ماست بان په نیر **f** بستن شیر.
- گوک؛ ۱) سده رتای شلخدانی میش هنگوین؛ ۲) غونچه می شکوفه دی دار؛ ۳) خری ورد؛ ۴) گویلک، گویره که **f** ۱) شروع بیرون آمدن نسل نوین زنبور عسل از کندو؛ ۲) غنچه شکوفه؛ ۳) جسم مدور ریز؛ ۴) گوساله.
- گوکاری؛ کاری خراب کردن **f** کار رشت کردن.
- گوکاری؛ بزوئن و کارکردنی زمان و دهست **f** حرکت و چنبش زبان و دست.
- گوکردن؛ گوکاری **f** حرکت و چنبش زبان و دست.

گولبین ناخن

گولاو: ۱) گلاف؛ ۲) گلاو، پیس **۱**) گلاب؛ ۲) دهن زده سگ و خوک.

گولاو: نستیر، گول، نهستبل **۱**) استخر.

گولاواتون: گولاباتون **۱**) گلابتون.

گولاوپاش: ده فری نهسته باریکی گولاوتیکردن که لی بهوه ده برزین **۱**) گلاب پاش.

گولاوپژن: ۱) گولاوپاش؛ ۲) گولاوپژاند **۱**) گلاب پاش؛ ۲)

گلاب پاشی.

گولاوپژن: گولاوپاش **۱**) گلاب پاش.

گولاودان: ده فری گولاو **۱**) گلابدان.

گولاوگرتن: گول و ناو له سهر تاگر کولاندن و هله کمی به توکه زرآنه و **۱**) گلاب گیری.

گولاوه: کفته‌ی برنج **۱**) کوفته‌برنجی.

گولاوه‌تون: گولاوه‌تون **۱**) گلابتون.

گولاوی: ۱) جوری هرمی؛ ۲) ناوی پیاوانه **۱**) نوعی گلامی؛ ۲) نام مردانه.

گولباجی: خوشکی شو **۱**) خواهرشوه.

گولباغه: له کایه‌ی داروکه چه قاندن و هله لکترنده‌ودا به ریز ویستانی هردولا **۱**) صفت بستن دوگروه مقابل در یک نوع بازی.

گولباران: گول‌هلاویشن به سه رکه‌یکی عه‌زیزدا **۱**) گلباران.

گولباف: ۱) سُرُّی نال بهزه‌نگی گول؛ ۲) خونجه **۱**) گلفام؛ ۲)

غنجه.

گولبانو: جوری میش که چزوی هه **۱**) نوعی مگس نیشدار.

گولبیه: درونه‌ی سدرچلی خده له **۱**) درو خوشده‌های غله.

گولبیر: کمی که که ردوی چه‌لتوک جاز سازه کا **۱**) کرداز شالیزار.

گولبیرین: که ردوسازی له چه‌لتوک جازدا **۱**) کردازی شالیزار.

گولبیزا: گوله‌نمه‌روزه **۱**) گلی است زردرنگ که اول بهار می‌شکند.

گولبیزک: گولبیزا **۱**) نگا: گولبیزا.

گولبزن: گولیکه وک گولی گولاوده‌چی و بی درکه **۱**) گلی است شبیه گل محتمدی.

گولبیزیر: ۱) کمی که گول له درونه‌ی خمله‌دا ده چنیته‌وه؛ ۲) که‌سی تی ده که‌وی شتی هدره‌باش جیا ده کاته‌وه **۱**) خوش‌چین؛ ۲)

گلچین.

گولبوري: گولی شه‌پوری **۱**) گل اطلسی.

گول بهار: گولیکی سه‌وزی پر په لکه **۱**) گل ماهوتی.

گول بهدهم: خدیارو هه‌ناری ساوا **۱**) خیار و انار نورسیده.

گول بهژن: قدبداریک، بهژن زراف. بونه‌سنسی زنی جوان و بی که‌تو نیزن **۱**) کمر باریک.

گولبهند: چه‌لینگ **۱**) نگا: چه‌لینگ.

گول بههار: ۱) چیچه‌کی ده‌شت؛ ۲) ناوی ژنانه **۱**) گل صحرایی؛ ۲) نام زنانه.

گولبین ناخن: تو په‌پری که ده خرینه گولبینه‌ند ندروهه و بونه‌گردام کان

(گورجو گول)؛ ۳) نیری سه‌گ و کدر؛ (گوله‌سه‌گ، گوله‌کدر)؛ ۴) یابوی نازه‌سمن و ناقولا: (گوله‌بارگین)؛ ۵) توب خسته‌ده روازه‌ی تو پی بی؛ ۶) فربون **۱**) درهم و گره خورده؛ ۲) چست و چالاک؛ ۳) نرینه سگ و الاغ؛ ۴) یابوی نانجیب و بدریخت؛ ۵) گل فوتیاب؛ ۶) فریب، گول.

گولاباتون: پارچه‌یه کی باریکه له داده‌تاوریشمی زنین و زنین چراوه بو په‌راویزی جلک ده بین **۱**) گلابتون.

گولابه‌تون: گولاباتون **۱**) پارچه گلابتون.

گولابه‌رمه‌رژه: گوله‌به‌رژه آفت‌بگران.

گولابایزی: گوله‌بایزه، گولیکه له پایزدا ده پشکوی **۱**) گل حسرت.

گولایخه‌میه: گولی شلیره **۱**) گل سرنگون.

گولاچاویشه: بابونه‌ی په‌لک درشتی زه‌رد **۱**) باونه گاو‌چشم.

گولازه: گوله‌زه‌زده. که بونی گولی گولا و ده دا **۱**) نوعی گل گلاب زردنگ.

گولا سور: گوله‌باغ، گولی گولا و **۱**) گل محمدی.

گولاش: ملانی، زوران، عه‌فره، گوراش **۱**) کشتنی.

گولاشیست‌په: گوله‌نه‌سته‌میولی. گولیکی پر په لکه به زوره‌نگان **۱**) گل کوکب.

گولاف: بد رکم، ناوی له گول کبر او **۱**) گلاب.

گولاقدون: گولاباتون **۱**) پارچه گلابتون.

گولاک‌جگنی: ناوچه‌یه که له کوردستانی په‌رده‌ستی ترکان جین‌گهی هوزی نه‌لازگ. کانیه‌یکی ایه به دلینه نه‌خوش و جاویش‌دار لئی بخوانه‌وه عده‌لمی تیدا نامینی **۱**) ناجیه‌ای در کرستان.

گولال: ۱) موزه‌شینه که گاو گول راوه‌نه؛ ۲) جانه‌هه‌ریکی ره‌شه وک سن ده چنی **۱**) خرمگس؛ ۲) جانوری است شبیه به سن.

گولال: کرمی زگ **۱**) انگل شکم.

گولا لازه‌رین: میشیکی که سکه له جدنگه‌ی گرمادا له داران زیان ده دا **۱**) نوعی مگس سیز که در فصل گرما آفت درختان میوه است.

گولا لالگی: کرمی زگ **۱**) انگل شکم.

گولاله: گل‌لله **۱**) بگا: گل‌لله.

گولاله: ۱) ره‌به‌نوك، میلاقه؛ ۲) ناوی ژنانه **۱**) آله؛ ۲) نام زنانه.

گولاله‌سوزرکه: گولاله، میلاقه **۱**) آله قرمن.

گولاله‌سوزره: گولاله، گولاله‌سوزرکه **۱**) آله قرمن.

گولالی: تو نه، قامکه چکونه **۱**) خنصر، انگشت کوچکه.

گولان: ۱) دوه‌هم‌مانگی به‌هار، بانه‌میر؛ ۲) کومه‌لی گول **۱**) اردیبهشت ماه؛ ۲) گلهای.

گولان: ۱) گولان؛ ۲) چوار گوند له کوردستان بهم ناوه به عسی ویرانی کردن **۱**) نگا: گولان؛ ۲) نام چهار روستا در کرستان که بعنیها ویران کردنند.

گولانگ: کمزی و هونزا **۱**) لطف تابداده.

گولانه: ۱) کارگی خراب؛ ۲) یو نه که و بن نمود **۱**) قارچ سه‌می؛ ۲) کوچولوی بدریخت.

گولزوت: جو ری تو می گنم **ف** نوعی گندم.

گولزونگ: به زنگی گول. بو په سنی سمرکولمهی نیزین **ف** گلی زنگ.
گولزار: ۱) گولجار; ۲) ناوی بو زنان **ف** ۱) گلزار؛ ۲) نام زنانه.

گولزار: گولزار **ف** نگا: گولزار.

گولسان: گولجار **ف** گلزار.

گولستان: گولسان **ف** گلزار، گلستان.

گولشدن: ۱) گولجار؛ ۲) ناوی زنانه **ف** ۱) گلشن؛ ۲) نام زنانه.

گولشمن: گولجار **ف** گلزار، گلشن.

گولشیدیان: قورسی کمدسر **ف** گاه پادر.

گولشین: گولشمن **ف** گلشن.

گولشینی: ۱) قامیکی کوردی یه؛ ۲) ناوی زنانه **ف** ۱) ترانهای است؛

۲) نام زنانه.

گولقند: توبی له په رو چندر او بو کایمو توب بازی **ف** توب ساخته شده از پارچه برای بازی.

گولک: ۱) گوشه، گوشه، گول، به چکه‌ی چیل؛ ۲) بچوکی

شنه نگله بدره کهده؛ ۳) بریتی له ناوسان و باکردنی زگ **ف** ۱) گوساله؛

۲) میوه دوقلوی کوچک؛ ۳) کنایه از ورم کردن و بالا آمدن شکم.

گولک: ۱) گیاچریش، گیانه سریلک؛ ۲) گیلگله‌ی سمریه گولبینگه؛ ۳)

گولچچهک **ف** ۱) گیاه سریش؛ ۲) نوعی سرپوش زینتی؛ ۳) گل

صرحایی.

گولکاچه‌لی: گولیکی زو زاوی همراش **ف** گوساله زود به دنیا آمده.

گولکار: کهنسی که گول ده زوینی **ف** گلکار.

گولکردن: ۱) گولپشکوتن له دارو گیا؛ ۲) جیگه‌ی دان له شینی

دانهوله یه دابون؛ ۳) دلخوشی و کهیف: (همروزه لی زور خوش گولی

کردوه)؛ ۴) ثاشکرابیون **ف** ۱) گل شکفتن درخت و گیاه؛ ۲)

خشده کردن غله؛ ۳) سرکیف آمدن؛ ۴) آشکار شدن.

گولکردن: ۱) دروس کردنی نهستبل؛ ۲) کردولیدانی چه لتوک جاز **ف**

۱) ساختن استخر؛ ۲) کردزن شالیزار.

گولکفان: شوانی گولکان **ف** گوساله چران.

گول کوچک: کریزه بدرد، قهوه که فرق **ف** گل سنگ.

گولکوشی: به خوشه لگوتن له زور خانه **ف** رجز خوانی در زور خانه.

گولکه: جو ری تری **ف** نوعی انگور.

گولکه: فتنه، نازاره چی **ف** آشو بگر، فته انگیز.

گول که فروک: کریزه بدرد **ف** گل سنگ.

گولگ: نسبی سواری **ف** اسب سواری.

گول گاوزوان: زوانه گا، گیایه که بو دهرمان ده شتی **ف** گل گاوزبان.

گول گرتن: ۱) سمری فتیله چراو شم قرتاندن؛ ۲) گولپشکوتن له

داره گول؛ ۳) ده زیر گل خستنی خرچه بو ته و بیته کاله **ف** ۱) چیدن

فتیله چراغ و شمع با قیچی؛ ۲) گل شکفتن از گلبن؛ ۳) در زیر خاک

نهادن خر بزه نارس برای شیرین شدن آن.

گول گزی: سوری ناماں رهش **ف** سرخ سیه فام.

گولگول: هر شتی که په لپله‌ی جوانی تیدایی **ف** دارای لکمه‌ای زیبا.

گل گلو بندتور، کهنه‌ای که با آن آتش تور را خاموش می‌کنند.

گولبینه: کونیکه له بشوه‌ی ته نورد **ف** بابویزی ده خراوه ته ده بو

گرخوش بونی ته نورد **ف** گلوه تور.

گولپ: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **ف** نام روستایی در

کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

گولپ: قوم، قم، فر **ف** جرعه.

گولیه: کلبه، گری له پری ناگر **ف** اشتغال ناگهانی آش.

گولپه‌ر: وختی در ونه‌هاتنی ده خل **ف** موسم در غله.

گولپه‌ری: ناوی زنانه **ف** نام زنانه.

گولتک: گولی کم تاوا، نه ستیری بچوک **ف** استخر کوچک.

گولته: چه لاک، کوله که **ف** ستون.

گولته: په له وری بچوک **ف** پرنده کوچک.

گولجار: شوئن که گولی زوری لی زواوه **ف** گلزار.

گولچان: پیشکان، داری سه رادارو بو که نگره تدن **ف** چو بدستی

مخصوص کنگر کنی.

گول چمک: ته او نه شیلدراوی هه ویر و قوز **ف** نیم سر شته.

گولچن: ۱) گول بزیر؛ ۲) شکلی گول درو **ف** ۱) گلچین؛ ۲) گلدون.

گولچیت: گولیکی ده شته کیه **ف** از گلهای صحرایی است.

گول چیچه‌ک: هه مو گولی کوره بالای ده شتی به تیکرایی **ف** گلهای

صحرایی به طور عام.

گولچیسک: گورچیله **ف** کلیه.

گولچیله: گورچیله **ف** کلیه.

گولچین: ۱) گول بزیر؛ ۲) ناوی زنانه **ف** ۳) گولچن **ف** ۱) گلچین؛ ۲) نام

زنانه؛ ۳) گلدون.

گولخاتر: ناوی زنانه **ف** نام زنانه.

گولخار: په مبهی، چمراه بی **ف** رنگ صورتی.

گولخاس: ناوی پیاوانه زنانه **ف** نام مردانه و زنانه.

گولخانه: جیگه‌ی شه تله گول **ف** گلهای.

گول خواردن: فربیان، فربی خواردن **ف** گول خوردن.

گول خونچه: خونچه نیوه پشکوتون **ف** غنجه نیم شکفت.

گولخنه نه ران: ۱) خنه شیرین، کن جوان و خوش؛ ۲) جوری گول **ف**

۱) شیرین خنده؛ ۲) نوعی گل.

گولخمنی: ۱) پیرخه‌نی، شلهی وردہ بروش؛ ۲) گیایه که بو دهرمان

ده شتی **ف** ۱) آش بلغور رین؛ ۲) گیاه بسم.

گولخیف: ده می پشکوتی گولان **ف** موسی دیدن غنچهها.

گولدار: پارچه‌ی شکلی گول لیکراو **ف** پارچه گلدار.

گولدان: ۱) ده فری گول تی خستن؛ ۲) ده فری میزتی کردن **ف**

گلدان؛ ۲) ظرفی که در آن ادرار کنند، لگن.

گولدانک: گولدان **ف** نگا: گولدان.

گولددهره: دو گوندی کورستان به ناوه به عسی کاولی کردوه **ف** دور و سنا

به این اسم در کردستان توسط بعثیان ویران شده است.

گولرو: ناوی بو زنانه **ف** نام زنانه.

گوْلُمی: گوْلکهساوا فیره گوان مزین کردن **گوْسالَه** نوزاد را به مکیدن پستان مادر تعلیم دادن.

گوْلُمیخ: بزمایی زل له داریان له ناسن، سکه **اخيه.**

گوْلُمیخ: گوْلیمیخ **اخيه.**

گوْلُمیخهک: گوْلیکی بوْن خوشیده زور زنگ هدیه **گل میخک.**

گوْلُمیو: گیا به که مروز دی خوار **از گیاهان خوراکی.**

گوْلُنار: چاوه هنار که بوْده رمان ده شنی **گلنار** که مصرف دارویی دارد.

گوْلُناز: ۱) ناوی زنانه؛ ۲) گولی نازناز **۱) نام زنانه؛ ۲) نام گلی است.**

گوْلُندام: ناوی زنانه **نام زنانه.**

گوْلُنک: بدلوکه، مینکه، قینکه، قینکه زی **چجوله.**

گوْلُنگ: ۱) پرزی لیکهالاوزی بهستراوی سه رقراو بوْ جوانی؛ ۲)

قینکه ناوی زنی ماین که ده بیرن **۱) منگوله؛ ۲) بر جستگی درون**

فرج مادیان که می برند.

گوْلُنگ بُرین: قینکه بُرینی زنی ماین **بریدن چوجوله مادیان.**

گوْلُنگه: گولنگ **نگا: گولنک.**

گوْلُنم: ناویزین **آب پاشی.**

گوْلُنِنام: گولندام **گل اندام، نام زنانه.**

گوْل نه خوین: گوندیکی له کوردستان به عسی ویرانی کرد **از**

روستاهای ویران شده کردستان توسط بعثیان.

گوْلُو: ۱) ده نکتری؛ ۲) دانار؛ ۳) زور و روی خر: (ماستاوه که گولو گولو

بوه) **۱) دانه انگور؛ ۲) دان دان روغن و...؛ ۳) مدور زین، گرد**

کوچک.

گوْلُو: ۱) گولبینه تمندُر؛ ۲) کونه با له شاخ دا **۱) دمنه، گلوه؛ ۲)**

منفذ باد در کوه.

گوْلُواخن: گولبینه ناخن **دمنه بند.**

گوْلُواز: گلوان رسته نجیری به نالقه **حلقه انجیر** به رشته کشیده.

گوْلُوب: چرای کاره با **لامپ برق.**

گوْلُوبه: گربه، کله **زبانه آش.**

گوْلُور: خلا، گلار، گلور **غلتان.**

گوْلُوس: ناخه لیو **سر آغاز بهار.**

گوْلُوف: ۱) کوشران؛ ۲) ریک کوشراو **۱) فشدگی؛ ۲) مُجاله.**

گوْلُوقتن: کوشین، ریک گوشین **فشردن با د م، مجالة کردن.**

گوْلُوقین: گولوقتن **مجاله کردن.**

گوْلُوقه ر: گروهه **مدور، مُستدیر.**

گوْلُوك: گزموله، خری زور بچوک **مدور کوچک.**

گوْلُوك: شکوفه، گولی دره خت **شکوفه درخت.**

گوْلُوكه فه قیانه: ریحانه کویله **ریحان کوھی.**

گوْلُولک: گولوله **گروهه نخ.**

گوْلُوله: گولوله **گروهه نخ.**

گوْلُوله: بدرک، گولله **گولله.**

گوْلولی: بدرک **گولله.**

گوْل گوْل: ۱) زوی کمردویلیدراو؛ ۲) زور قولکه ناوی به شوین به کا؛ ۳) قوماشی له کوْل دراوی به پیل: (جا جام و بوْزی زاخو همه مو
گوْل گوْل): ۴) ده غلی شنبی بلندی لیکه الاؤ **۱) زمین کردزده؛ ۲) گودالهای آب پشت سرهم؛ ۳) پارچه موج دار؛ ۴) ساقمههای سبز و بلند به هم بیجیده غله.**

گوْل گوْلی: ۱) گول گول: (ناتی گول گولی به): ۲) ده شتی پر له همه جوره گولیک: (دینا که گول گولی بوه قوریان نه توش وره / سه بیر یکی گول که قیدی چی به گول گولی بوعی) **(نالی): ۳) سوری ناچخت، سوری کال **۱) نگا: گول گول؛ ۲) دشت پراز گل؛ ۳) قرمزوشن.****

گوْل گه: به کسمی سواری به گشته **ستور.**

گوْل گه ز: گولگزی **نگا: گولگزی.**

گوْل گه زی: گولگزی **نگا: گولگزی.**

گوْل گه شت: ۱) با خچه؛ ۲) هموایه کی گورانی و قامیکی کهونارایه **۱) با خچه؛ ۲) آهنگی است باستانی.**

گوْل گه نم: جیگهی ده نکودان له چله گه نم **۱) گل گندم.**

گوْلَلَان: کایهی هله ماتین، وازی به که للاف **تبله بازی.**

گوْلَلَه: بدرک **گلوله اسلحد.**

گوْلَلَه باران: تیره باران **تیر باران.**

گوْلَلَه بهن: دواعی خوپارازتن له گولله **دعای ضد گلوله.**

گوْلَلَه بهن: گولله بهن **دعای ضد گلوله.**

گوْلَلَه ویل: گولله میهک که بسی نامانچ گرتن تدقیوه **گلوله بدون هدف گیری.**

گوْلَلَی: ۱) بیبلهی چدم؛ ۲) ده نکه تری، بول **۱) مردمک چشم؛ ۲) دانه انگور.**

گوْلَم: ۱) پنجه هی قوچاو؛ ۲) ناوی راوه ستاوی قوْل، گوم **۱) مشت**

گرَه کرده: ۲) آب راکد ژرف.

گوْلَم: ۱) ندرمایی سمر سمت؛ ۲) پری ده ستیک؛ ۳) پنجه هی قوچاو؛ ۴)

گولی من، بریتی له گراوی؛ ۵) پارچه گوشته بی پیشه **۱) نرمی**

باسن؛ ۶) پریک دست؛ ۷) مشت؛ ۸) کنایه از مشوقه؛ ۹) قطعه

گوشت بی استخوان.

گوْلَم کهوه: له گوئدانه کوردستانه که به عسی کاولیان کرد **روستایی در کردستان که بعنیان آن را ویران کردند.**

گوْلَم لیزی: شمه زه مشت **بوکس بازی.**

گوْل مشتک: گلوله بند **گر و هنخ، گلوله نخ.**

گوْلَمَه: ۱) ندرمایی ران؛ ۲) پارچه گوشته بی نسک **۱) نرمی ران؛ ۲) قطعه گوشت لخم.**

گوْلَمَه: پر به ده ستی له گیا **پریک کف دست گیاه.**

گوْل مهخور: پویه کله شیره، گایه که **گل تاج خروس.**

گوْلَمَه ران: ندرمایی ران **نرمی ران.**

گوْلَمَه ز: ۱) گالته و حنه ک؛ ۲) زه نازه **۱) شوخی و هزل؛ ۲) سروصای زیاد.**

گوْل مهشک: گیای بین قله **گیاه رجل الغراب.**

گوله داس: جو ری نه خوشیه له زمانی ره شمولاخ دی **[نوعی بیماری زبان گاو.]**

گوله دومه: گولیکی زهردی درشتی ده شته **[گلی زرد و درشت صحرایی.]**

گول هرج: گولیکی وندوشی گدلاپانه خالی سبی ده ناودا **[گلی بنفس رنگ.]**

گوله رونه: گولروت **[نوعی گندم.]**

گوله رونینه: گوله بدرونه **[نگا: گوله بدرونه.]**

گوله زهرده: (۱) گولیکی زهردله له جنسنی گوله باخ هملوا و مره بای لئی چنی ده کمن؛ (۲) دروه زهرده **[۱] گلی است زرد که حلو و مریا از آن درست کنند؛ (۲) تیغ کوهی، خاری است.**

گوله مژه: تمو شته گوله خمره کی له سمر همده کری **[ابزاری در بافتندگی که نخ برآن پیچند.]**

گوله سار: گوره سار **[افسار گوساله.]**

گوله ستریه: ته ستریوک، گونه ستریه **[کرم شبچراغ گوله سمه گانه:]** گولیکه، شیلان **[گلی است.]**

گوله سیو: سیوہ بن عذر زیله **[سبب زمینی استانبولی.]**

گوله ش: زوران بازی **[کشتن.]**

گوله سللیره: شلیره **[لاله سرنگون.]**

گوله فهقی: گولیکی ده شته **[گلی است صحرایی.]**

گوله ک: گیایه که نازه‌ل بیخوا بای پیده کا **[گیاهی است که موجب پادرکدن حیوان میشود.]**

گوله ک: چیمه‌نی پرگول، گولجار، گولزار **[گلزار.]**

گوله کابه: گوله پیغمه‌مبهره، گنه‌شامی، سرداری **[ذرت، بلال.]**

گوله که: گوره که **[گوساله.]**

گوله کی: نیره کی، بوئیستر ده گوتوری که نیر بی **[به ستور نر گفته میشود.]**

گوله گری: تارده تو **[آرد توت.]**

گوله گورگه: گولیکی سوره له پاییزدا ده بی، گوله فهقی **[گلی است پائیزی بد رنگ قرمز.]**

گوله گول: سه بر سه بر رویشن، سالانه سالانه، قوله قول **[یواش بواش، سلانه سلانه.]**

گوله گول: زه نازه نا به ده نگی بدرزو تیکه لا **[نعرهه ا ل درهم آمیخته.]**

گوله گوله: بانگ کردنی گولیک **[صدارکدن گوساله.]**

گوله گهنم: (۱) جیگهدی دان له سمر لاسکی گهنم؛ (۲) گوله کابه **[۱] خوشه گندم؛ (۲) ذرت، بلال.**

گوله ماساوه: گولیکی زهردی بون گرانه **[گلی است زرد و بدبو.]**

گوله مهمه: مست، مشت، گولم **[مشت گره کرده، بوکس.]**

گوله مهباز: مشت وه شین **[بوکس باز.]**

گوله مهبازی: شهزاده مشت **[بوکس بازی.]**

گوله میش: گیای درمانی کرم **[گیاهی است داروی ضدکرم.]**

گوله نار: گیایه کی ده شته که گولی له گولی سوری هه نارد کا **[گلنار.]**

گولونه: گولبینه **[گلوه، دمنه.]**

گولونه: (۱) خشلی نهسته؛ (۲) نهستو پیچی قوماش **[۱) گردنبند؛ ۲) شال گردن پارچه‌ای.]**

گوله نی: چاروکه **[کتف پوش زنانه.]**

گول وینک: نالقپهاتی ملی ره شمولاخ **[رسن گردنبند گاو.]**

گولونه: گولبینه **[گلوه.]**

گوله: (۱) پوته که پیسه که؛ (۲) پارچه‌ی پچوک له زهی؛ (۳) بریتی له که سی زنی جوانی هدیمو تیره بی بی ده بمن: (گوله میردان)؛ (۴)

بدرکی چهک، گولله؛ (۵) پرچی و ههوئراو **[۱) بدندود حقیر؛ (۲) قطعه زمین کوچک؛ (۳) کنایه از شوهر زن خوشگل که به وی رشك برند؛ (۴) گوله؛ (۵) زلف تابداده.]**

گوله: (۱) وشمی بانگ کردنی گولک؛ (۲) کهلای کایه کردن له بمرد؛ (۳) گالهوده نگی بمرز؛ (۴) نه خوشی گولیک؛ (۵) پیشه‌نگی نازه‌ل و یاتال **[۱) کلمه صد اکردن گوساله؛ (۲) تبله؛ (۳) صدای بلند؛ (۴) بیماری گوساله؛ (۵) جلدوار گله.]**

گوله: (۱) قفل؛ (۲) زلی ناقولا؛ (۳) ناره سمن؛ (۴) گرمدی هدور؛ (۵) نه خوشیه کی زاره، لونه، (گوله لمزمانی داده) **[۱) قفل؛ (۲) تومند بدقواره؛ (۳) ناصیل؛ (۴) تندر؛ (۵) نوعی بیماری دهان.]**

گوله بابونه: گولی گیایه که بو درمان ده شتی **[گل بابونه.]**

گوله باخ: ندو گوله لاسک بد درکه که گولاوی لئی ده گیری **[گل محمدی.]**

گوله بارگین: نه سبی ناعدلی باربردن **[بابو.]**

گوله باع: گوله باخ **[گل محمدی.]**

گوله به به شه: گولیکه ده شته کی **[گلی است صحرایی.]**

گوله بروزه: روه کیکه لاسکی بدرزو گدلاپانه تا توئی نه کردوه گوله که ده گل خور ده چهارخنی توئه که دی چهورو به تامه دهی تروکینن رونی لئی ده گرن **[آفتابگردان.]**

گوله به رونه: گولیکی زه دهی ده شته بونی خوشه بهمه شکه که وه داده له قیشن بون زورون زوربوون **[گلی است زرد صحرایی.]**

گوله بی بیون: گولیکی زور بون خوشه **[گلی است خوشبو.]**

گوله بی بیونه: گوله بی بیون **[گلی است خوشبو.]**

گوله بی بیزه: قدره خدمان **[گندم درخوشه بوداده.]**

گوله بی بیغه مبهره: زروات، شامی، گه نمده شامی، سرداری **[بلال، ذرت.]**

گوله جو: جی ده نک له جوی دانه و یله دا **[اخوشه جو.]**

گوله جوتیاره: گولیکه سهره تای پاییز بد بی **[گلی صحرایی در اوایل پاییز می شکفت.]**

گوله چاوشه: گوله بابونه **[گل بابونه.]**

گوله خانه: گوندیکی کور دستانه به عسی کاولی کرد **[نام روستایی در کردستان که توسط بختیار ویران شد.]**

گوله خنه: گیایه که **[گیاهی است.]**

ویلا، خانه در بستی؛ ۷) زمان، وقت؛ ۸) گام، قدم.

گومار: له‌گوندانه کوردستانه که به عسی کاولیان کرد روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.

گوماسی: گوش‌ماساوه‌گوش ماهی.

گومان: دودلی، دردونگی، شک، سوپ گمان.

گومان: ۱) گومان؛ ۲) شوشنانی قول له روباردا؛ ۳) ناوی چند نواحی که گمان: ۱) گومان؛ ۲) شرفا بهاء؛ ۳) نام چندین آبادی.

گومانبار: جیگدی گومان متمه.

گومان بردن: ۱) شک کردن؛ ۲) له کن بون: (هیچ شتی گومان نابهم) ۱) شک کردن؛ ۲) داشتن چیزی.

گومان‌رهش: ببرخراوی بی‌فرو دلیس بگمان، بداندیش.

گومان: گمه‌گم کردنی کوتار خواندن کبوتر.

گومانه: ۱) ناخربن چالاوله کاریزدا؛ ۲) چالاویلان بو تاقی کردنه‌وهی ناوی؛ ۱) آخرین چاه کهریز؛ ۲) حفر چاه آزمایشی.

گوماوا: قولاًی له چهدار ررفاب.

گومایش: ۱) گرمه‌ی زحف؛ ۲) زرینگانه‌وهی گوئی ۱) صدای مهیب؛ ۲) وزوزکردن گوش.

گومبُون: نادیار بون گم شدن.

گومبیه: فدرمان به دهرکردنی کدستی گم شو.

گومبیت: گونبیت، قوبه گنبد.

گومبیز: گومبیت، قوبه گنبد.

گومپ: گوین گونه ولپ بر جسته.

گومتل: کلوی چکوله: (گومتلی قهندم بدی) کلوخ.

گومتیل: ۱) پندمانی لدشی مرد؛ ۲) لوزه‌قایی و ره‌قایی له بیست ۱) آماسیدن جسم؛ ۲) غده.

گومر: ۱) ری‌لی ون بُوگ؛ ۲) بریتی له کدستی له دام و ده‌ستوری ئاسابی لای دابی ۱) گمراه؛ ۲) کنایه از کسی که از راه و رسم معمول منحرف شده باشد.

گومرگ: باج له سمر کالالی ناورده گمرگ.

گومرو: له‌گوندانه کوردستانه که به عسی کاولیان کرد روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.

گومره: ۱) گومر؛ ۲) بریتی له کهنسنی له بیرده وله‌مندی بایی بوبی؛ ۳) زور سخت و بهزه حممت ۱) گمراه؛ ۲) کنایه از کسی که از ترور زیاد مغور شده باشد؛ ۳) شدید.

گومریک: گومرگ گمرگ.

گومز: گومه‌ز، گومبیت، گومبیز گنبد.

گومساندن: شیلانی قورو هه‌بری چلانیدن گل و خمیر.

گومش: ۱) لاوچ؛ ۲) مشتی وه کری؛ ۳) بلج، گویز ۱) بُر یاک کف دست؛ ۲) مشت بازشده؛ ۳) زالزالک.

گومک: به‌ندی سمروری قامک بندانتهایی انگشت.

گومک: ده‌میکی کدم، تاویک، توزی له وه خت ۱) اندک زمانی.

گومک: گومک بندانتهایی انگشت.

گوله‌ندام: گوله‌ندام نام زنانه.

گوله‌نگ: گولنگ نگا: گولنگ.

گوله‌نگه: گولنگه نگا: گولنگه.

گوله‌نیسان: چاره‌چه قیله نوعی خشخاش.

گوله‌واڑ: گیایه که له دارو بدرزی ده هالنی نوعی پیچک.

گوله‌وهچینی: گوله‌ده خل چنینه‌وه خوشچینی.

گوله‌هه‌سیل: بیفزان گلی است.

گوله‌هیرو: گولیکی درشتی جوانه به زوره نگان ده بی و بوده رمان دهشی ۱) گل ختنی.

گولی: ۱) نه‌خوشی خوره؛ ۲) گولی خمه؛ ۳) لکی دار؛ ۴) پرچی که

ده هوئریته‌وه، کمزی؛ ۵) کلوی به‌فر؛ ۶) گولینگه‌ی شده و پیچی سه؛

۷) گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد ۱) بیماری جذام؛ ۲) خوشة غله؛ ۳) شاخه درخت؛ ۴) گیسوی بافت؛ ۵) دانه برف؛ ۶)

منگوله روسی؛ ۷) نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

گولی: به‌مه‌بی، چیزه بی صورتی رنگ.

گولی: ۱) یدک گول؛ ۲) ناوی بون زنان ۱) گلی؛ ۲) نام زنانه.

گولی: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

گولیچ: کلوی به‌فر دانه برف.

گولیزیار: جوری بهری مازوچ نوعی ثمر مازوج.

گولیزیار: گولزار ناوی زنانه نام زنانه.

گولیستان: ۱) با‌چجه‌ی گولان؛ ۲) ناوی زنانه ۱) گلستان؛ ۲) نامی برای خانه‌ها.

گولی سه‌رتوب: جوانتر له ناو شتی ده‌ورو به‌ردان گل سرسبد.

گولیفک: گولیکی زور جوانه از گلهای بسیار زیبا.

گولیفک: گولینگه‌ی شده و پیچی سه‌رف منگوله روسی.

گولیلک: ۱) سرده‌نک، کمم‌مو؛ ۲) کفته‌ساواری سوره‌وه کراو، کوتیلک ۱) موی سر کم پشت؛ ۲) کوفته بلغور سرخ کرده.

گولیلک: شکوفه گول گل و شکوفه عموماً.

گولی کهوه: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

گولی مه‌جلیس: بریتی له مروی قسه‌خوش و کورازینه‌وه مجلس‌آرا.

گولینگ: گولنگ نگا: گولنگ.

گولینه: گولیش گله.

گوم: ۱) گاف، گاو، هنگاوا؛ ۲) نادیار؛ ۳) ده‌نگی کوت، گمه ۱) گام:

۲) گم؛ ۳) صدای کبوتر.

گوم: ۱) ناوی راهه‌ستاوی قول؛ ۲) قسدو مسله‌لیتی که پیاوتنی نه‌گا؛ ۳)

زنج، جیگه‌ی شهوانه‌ی مر له نزیک گوند؛ ۴) شوینی ویستانی

پاسه‌وان؛ ۵) مالی هاوینه؛ ۶) خانوی ده‌بره‌سته؛ ۷) ددم، کات؛ ۸) هنگاوا ۱) ررفاب راکد؛ ۲) گنگ، نامفهوم؛ ۳) استراحتگاه شبانه

گله بیرون آبادی؛ ۴) مکان توقف نگهبان؛ ۵) خانه تابستانی؛ ۶)

گومه‌سار: بی‌سده و شوین **ف** مفقود‌الاثر.

گومه‌شین: له و گوندانه‌ی کوردستانه که به عسی کاولیان کرد **ف** روسنایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.

گومه‌گوم: گمه‌گمی **ف** آواز کبوتر.

گومه‌ل: گول‌لمز، زه‌ناره‌نا **ف** همه‌مه و جنجال.

گومه‌ل: پرنی مست، گولم **ف** پریاک مست.

گومه‌لاره: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **ف** نام روسنایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

گومه‌لته: کوگاک او، کوما **ف** ابیاشته.

گومه‌له‌ک: بازبرنی حیوان، گومه‌ت **ف** جهش و پرش حیوان.

گومه‌لیان: ناوی گوندیکه **ف** نام دهی است.

گومه‌لیقه: ده موکانه‌ی نه‌جاری **ف** غره نجاری.

گومی: ۱) ونی، وندابویی، نادیاری: ۲) زرینگانه‌وهی گوئی **ف** ۱) گمی، نایپدایی: ۲) وزوز کوش.

گومیش: گامیش **ف** گامیش.

گومین: ۱) گرماندن، گرمین: ۲) خویندنی کوتز **ف** ۱) غریدن: ۲) صدای کبوتر.

گون: ۱) باتو: ۲) کیر: ۳) دی **ف** ۱) خایه: ۲) کیر: ۳) ده، دهکده.

گون: ۱) گونا، کولمه: ۲) نازه‌لی میچکه، (چاخا گونتی به زنی نیری و بدران به دردن ناف): ۳) گیان، رح: ۴) خوین، هون **ف** ۱) گونه، لپ:

۲) گوسفنده بز ماده: ۳) جان: ۴) خون.

گون: ۱) گوان: (بنینگون): ۲) زنگی چروچاوا **ف** ۱) پستان حیوان: ۲) رنگ چشم و ابرو.

گونا: ۱) تاوان: ۲) بیچاره، بهسته‌زمان: (گونایه دلم بی ده‌سوژی) **ف** ۱) گناه: ۲) بیچاره.

گونا: کولمه **ف** گونه، رُخسار.

گونابار: تاوانبار **ف** گناهکار.

گوناته: شوم، به‌دفعه، جوْت‌قوشه **ف** نحس، شوم.

گوناح: تاوان، گونا **ف** گناه.

گوناحبار: گونابار **ف** گناهکار.

گوناحکار: گونابار **ف** گناهکار.

گونادباره گونابار **ف** گناهکار

گونار: وندیده که بو با ورزی کردن دهیلین. وه لک بلنی به گیانی تواف لفظی که هنگام سوگند یاد کردن گویند.

گوناسا: گونا، گوناح **ف** گناه.

گوناسه: گونا **ف** گناه.

گوناع: گونا **ف** گناه.

گوناعبار: گونابار **ف** گناهکار.

گوناعکار: گونابار **ف** گناهکار.

گوناکار: گونابار **ف** گناهکار.

گوناگون: ره‌نگاره‌نگ، جوراوجور **ف** گوناگون.

گوناندن: ره‌نگاندن، ره‌نگ کردن **ف** رنگ کردن.

گومکه: بردی کونی گونگدی نه‌ستیر **ف** سنگ سوراخ تخلیه استخ.

گومگومک: خممه‌گر، قمقموک **ف** چلیاسه.

گومگومکه: ۱) تونگه‌ی بچوک: ۲) مه‌تاره‌ی سه‌فره **ف** ۱) تُنگ کوچک: ۲) قمقمه سفری.

گومگوم: ۱) قمقموکه‌ی ناو: ۲) ده‌نگی رویشتنی ناو: ۳) وزه‌ی زوری میش و مه کمس **ف** ۱) قُمقمه آب: ۲) صدای جریان آب: ۳) وزوز زیاد مگس.

گومگومک: خممه‌گر، فات‌فاتک **ف** چلیاسه، مارمولک.

گومگومک: خممه‌گر **ف** چلیاسه.

گومگومه: ۱) تونگه: ۲) مه‌تاره: ۳) فنجانی قاوه **ف** ۱) تُنگ: ۲) قمقمه: ۳) فنجان قهوه‌خواری.

گومگومین: ۱) گرماندنی هه‌ور: ۲) نه‌راندن، گوره کردن **ف** ۱) غرش رعد: ۲) غریدن آدمی.

گومگه: جیگگه گومبون **ف** نایپدیدگاه.

گومگه: کونی ناوه‌زو **ف** سوراخ آبراه.

گوملک: گجی، کراس **ف** پیراهن.

گومنی: ده‌نگ‌دانه‌وه **ف** انعکاس صوت.

گومه: ۱) گومبهت: ۲) گمه‌ی کوتز: ۳) گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **ف** ۱) گنبد: ۲) آواز کبوتر: ۳) نام روسنایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

گومه: پیچه، جنی سانده‌وهی نازه‌ل شمعانه له ده‌شت **ف** استراحتگاه شبانه دام در صحراء.

گومه‌ت: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **ف** نام روسنایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

گومه‌ته: ۱) قنه، قونه: ۲) بازبردنی که روپشکو ناسک و بزنه کبوی: ۳) گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد **ف** ۱) خرام کبک و کبوتر: ۲) جهش حیوان وحشی: ۳) از روسنایاهای ویران شده کردستان توسط بعثیان.

گومه‌ته گچ: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **ف** نام روسنایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

گومه‌ه: گومبهت، گومدت **ف** گنبد.

گومه‌ره: له گوندانه‌ی کوردستانه که به عسی کاولیان کرد **ف** روسنایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.

گومه‌ز: گومبهز، گومدت **ف** گنبد.

گومه‌زه: ۱) گومه‌ته: ۲) بلقی سمرناو: ۳) هه‌رشتی پشت‌زق وه ک گومبیز **ف** ۱) جهش حیوان: ۲) حباب آب: ۳) گنبدی شکل.

گومه‌زه‌رده: له گوندانه‌ی کوردستانه که به عسی کاولیان کرد **ف** روسنایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.

گومه‌زه‌رده: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **ف** نام روسنایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

گومه‌زهل: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **ف** نام روسنایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

که توسط بعشیان ویران شد.

گوندنه بی: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **نام روستایی** در کردستان که توسط بعشیان ویران شد.

گوندکوشه: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **نام روستایی** در کردستان که توسط بعشیان ویران شد.

گوندور: کوندر، کوله که **کدو**.

گوندور: ۱) کالمک: ۲) دوریه، قده ندور **۱) خربزه: ۲) گیاهی است.**

گوندور: قده ندور، دوریه **گیاه «گوندور».**

گوندوره: کالمک **خر بزه.**

گوندوش: کندوش، شوُزْن، سوُزْن **جوالدوز.**

گونده: ۱) جدوی گوینی: ۲) ختمی جوان و زیک و پیک توسر او: ۳) قده مو **۱) انگ گیاه گون: ۲) خط زیبا و مرتب: ۳) چاق.**

گوندهراتو: خهساو، خهسیو **اخته.**

گوندراهاتگ: گونده راتو، خهساو **اخته.**

گوندهل: گالنه جار **شوخی و مزاح.**

گونده لبهست: چاکرنهوه، دروست کردندههی خراوبوگ **مرمت کردن.**

گوندهله: ۱) کفته: ۲) پشتاوی چهارمینی راواکه **۱) کوفته: ۲) توبره شکارچی.**

گوندهویله: ناوی دی یه که **نام دهی است.**

گوندی: دی نشین **ده نشین، روستایی.**

گوندی ره می: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **نام روستایی در کردستان که توسط بعشیان ویران شد.**

گوندین: شوئنی له ثندام که گونی تیدان **کیسه بیضه.**

گوندینه: تلبتی خوساوی لیاکه لاوا **تریدخیم شده.**

گونر: قونیر، دومل، کونیر **دمل.**

گونرو: دلناسک و دایم توره **زودرنج.**

گونسه گاوی: گونی سه گلاو که بو دهرمان دهشی **جند بیدستر.**

گونشهیتان: بردیکی خیالی یه دیانگوت مس ده کا به زیر **اکسیر اعظم، سنگ فیلسوفان.**

گونشیر: زه نگه سوره **زنبور درشت.**

گونک: ۱) گون، خایه: ۲) قور: ۳) نه نگوتک **۱) خایه: ۲) فتقی: ۳) چونه خمیر.**

گونک ژمیر: ئەنگوتک ژمیر، رەزیل، رەزد، جکووس **خشیس.**

گونک گرتن: ۱) نه نگوتک گرتن، نه نگوتک خردان: ۲) بریتی له هیج بوئنه کران: (گونک - من بکرگه) **۱) جونه گرفتن: ۲) کنایه از کاری نتوان کردن.**

گونکه: ۱) خداس: ۲) جوئی تریبی گلوگمهوره **۱) اخته کننده: ۲) نوعی انگور درشت.**

گونکنه: ۱) خه ساندن: ۲) خه ساس **۱) اخته کردن: ۲) اخته کننده.**

گونگ: گیای بزار، گیای به زیان له کیلگه داد **گیاه هرز.**

گونگ: ۱) گونجهی ناو: ۲) مانا نه زانزاو: ۳) ده نگی و هشاندنی کوتکی

گوناه: ۱) گونا، گوناج: ۲) زارو بیچاره **۱) گناه: ۲) بینوا و بیچاره.**

گوناهبار: گونا کار **گناهکار.**

گوناهکار: گونا کار **گناهکار.**

گونایش: ویک که وتن، لەش وەلەش کەوتون **برخورد بدلى دونفر به هم.**

گونبدت: گومېزاف **گنبد.**

گونپسیک: گیابه که بدره کەی له گونی پشیله ده کاف **گیاهی است.**

گونتک: نەنگوتک **چونه.**

گونتوله: جوئی تری **نووعی انگور.**

گونج: ۱) بردی کون کە ده جىچىگەي تاۋەردانى نەستىر ك ده گىرىن: ۲)

حوستىرگەلو، جىچىگەي جوچىگەتاوا له سوالات: ۳) تەنبۇرەي ئاسياو،

زەنپۇرە: ۴) مىشەنگوين و زەرگەتمەزوھ نەگسۈرە: ۵) جىپۇنەوه **۱)**

سنگ سوراخ شده در مجرای استخراج: ۶) تىبوشە سفالىن، شتر گلۇ:

۳) مخرج آب از ناواسيا: ۴) انواع زنبور: ۵) گنجايش.

گونج: حوشترگەلو **تىبوشە، شتر گلۇ.**

گونجال: قولكە، چال **چاھ.**

گونجان: ۱) جىچە بۇئۇمهوه: ۲) توقرەو داسەكتان: (بە هيچ بارى

ناگونجي: ۳) سازان پىكىوه: (پىكىوه گونجاون) **۱) گنجايش:**

۴) آرام گرفتن: ۵) كىنار آمدن، سازش.

گونجاندىن: ۱) جىپۇنەوه: ۲) سازانى كار **۱) گنجانىدىن: ۲)**

سازش دادن.

گونجانىن: گونجاندىن **نگا: گونجانىن.**

گونجاشت: ۱) بىسرىپىرنى ژيان: ۲) جىچە بۇئۇمهوه **۱) امىزاز زندىگى:**

۲) گنجايش.

گونجر: جىنگىن، توش **شرور.**

گونجىگىر: كاسەلەشىنەك **پىرنە سېز قىبا.**

گونجۇرقۇر: باوه عمرە، چەلەنۆك، باوه قۇرەت **کوتولە.**

گونجە: ۱) گونجى زەستىل: ۲) تەنبۇرەي ئاش **۱) مخرج آب استخراج: ۲) سوراخ يابىن ناواسيا.**

گونجەزەردە: زەرەدەالە، زەرگەتە **زنبور زرد.**

گونجە سورخە: زەنگەسۈرە **زنبور درشت قىمىز.**

گونجەلۇ: گونى زەرەدەالە **سوراخ زنبور.**

گونجەنە: دۇشىن **بىندىبان.**

گونجىن: گونجان **نگا: گونجان.**

گونچەز: ۱) كەمنى له ھەمير كە نەنگوتک دە كىرىتەدە: ۲) كەمنى **۱)**

تەكە كۆچكى كە از چونە مى بىرند: ۲) اندىكى.

گوند: دى، تاوابى جىگە له شار **دە، روستا.**

گوندراندىن: خلور كردنەوه **غلىتائىدىن.**

گوندزەرەدە: گوندیکى کوردستانه به عسی کاولی کرد **نام روستایی در كردستان کە توسط بعشیان ویران شد.**

گوندك: ۱) نەنگوتک: ۲) دېي بچوک: ۳) گیابه كە مالاتى ورددىي پى

دەملى: ۴) گوندیکى کوردستانه به عسی کاولی کرد **۱) چونە: ۲)**

دەتكەدە كۆچك: ۳) گیابه است سەم دام: ۴) تام روستایي در كردستان

گونه گیسک: بریتی له کورته بالا^۱ کنایه از کوتاه قد.

گونه گیسک: گونه گیسک^۲ کنایه از کوتاه قد.

گونه‌ل: تاف جوانی، هرده‌تی گهنجی^۳ عنفوان جوانی.

گونه‌ل: (۱) گلوله بدن؛ (۲) کفتة؛ (۳) کورته بالا؛ (۴) خری پر به چنگ^۴

(۱) گروهه نخ؛ (۲) کوفته؛ (۳) کوتاه قد؛ (۴) گرد پر یک مشت.

گونه‌لآن: دومبه لان، چمه^۵ دنبلان.

گونه‌لآنی: شهده توپی به فر^۶ برف بازی.

گونه‌لبه‌ست: چاکر دندوه رُوحخوا، گونه‌لبه‌ست^۷ مرمت.

گونه‌له: (۱) خرو گرفه رود و ک توپی دهست؛ (۲) کفته^۸ (۱) کروی

کوچک؛ (۲) کوفته.

گونه‌له‌لوته: کسمی سمری لوئی گدوره و خره^۹ کسی که نوک دماغش

برزگ و گرد باشد.

گونه‌ولله: گون و جیگه‌کی گون پیوه هدلاوه سراو^{۱۰} خایه و خایه‌آوین

گونه‌ه: (۱) گوناح؛ (۲) زار و بیچاره^{۱۱} (۱) گناه؛ (۲) بینوا و بیچاره.

گونه‌هبار: خه تاکار، هله کار^{۱۲} خطکاکار، گناهکار.

گونه‌هکار: گونه‌هبار^{۱۳} خطکاکار، گناهکار.

گونی: (۱) تدلیس؛ (۲) گوئی؛ (۳) ره‌نگیر او؛ (۴) گوانی ثازه‌ل؛ (۵)

گدره که، نهشی؛ (۶) گیاندار، زیندو؛ (۷) خون؛ (۸) شمری خوین،

شمری سهخت^{۱۴} (۱) گونی؛ (۲) گون؛ (۳) رنگامیزی شده؛ (۴) پستان

حیوانات اهلی؛ (۵) لازم است، باید؛ (۶) جاندار؛ (۷) خون؛ (۸) جنگ

سخت.

گونیا: تامر از نکی نهنداز باری^{۱۵} گونیا.

گونین: خویناواي، خلتانی خوین^{۱۶} خوتالود.

گونین: خویناواي، گونین^{۱۷} خوتالود.

گونینه: شبوی که شک و سوار^{۱۸} آش کشک و بلغور.

گووه‌ر: گویلک^{۱۹} گوساله.

گوهه‌شت: هدوايه کی کدونارای گورانیه^{۲۰} از آهنگهای باستانی.

گوهه‌ند: گوبن، گوفه‌ند^{۲۱} اجتماع شادی.

گوه: نهندامی بیستن^{۲۲} گوش.

گوه: (۱) گو، نهندامی بیستن؛ (۲) گو، خرابی هر شتنی قیت^{۲۳} (۱) گوش؛

(۲) کودی سر بر جسته.

گوهار: (۱) گواره، گوشواره؛ (۲) گوران^{۲۴} (۱) گوشواره؛ (۲) تغییر.

گوهارتون: گورین^{۲۵} بیز دادن.

گوهارتون: له‌جیات، له‌باسی، به‌جیسی^{۲۶} به‌جای.

گوهارتون: و کو، لجه‌شنی، وک^{۲۷} مانند.

گوهارک: گوهار، گواره، گوشواره^{۲۸} گوشواره.

گوهاروک: (۱) هر شتنی چکوله‌ی جه‌غزی بی؛ (۲) نالقدی ده‌گا کوتان

(۱) حلقدار؛ (۲) حلقة در.

گوهارون: داری نیوان دندوه نیره‌قه^{۲۹} چوب میان چوب خیش و

جائی گواهان.

گوهازتن: گوازن، راگوزن^{۳۰} انتقال دادن.

گوهاستن: گوهارتون^{۳۱} انتقال دادن.

ناسن^{۳۲} (۱) تنوشه؛ (۲) نامه‌هوم، گنگ؛ (۳) صدای زدن پنک.

گون گرتن: گونک گرتن، بریتی له هیچ بونه کران: (ناتوانی

گونیشی بگرن)^{۳۳} کنایه از کاری نتوان کردن.

گون گرگ: تمدل، تمهذل، ته‌پ، لش گران^{۳۴} تبل.

گونگلک: کالنه بازی^{۳۵} شوخی و بازی.

گونگلوك: ره‌منوک، گول‌میلا^{۳۶} شقایق نعمانی.

گونگولی: پرچی پرم، موی سه‌ری پریشت^{۳۷} موی سر پریشت.

گونگونوک: گیای زهره ند^{۳۸} گیاه زرند.

گونگونه سه گانه: گیایه کی بن خری بو ره‌نگی بهن به کار دیت

^{۳۹} پیاز موسی.

گونگه: گونجه^{۴۰} تنوشه.

گونگه: (۱) گونگل؛ (۲) زه‌نازه نا^{۴۱} شوخی و بازی؛ (۲) همه‌مه و

جنجال.

گونگه‌شه: چمه‌وهرا، زه‌نازه نا^{۴۲} دادوقال.

گونگل: گونگهر^{۴۳} نگا: گونگهر.

گونگیر: فریشته‌ی گیان کیشان^{۴۴} عزرا نیل.

گونگیل: موی لول و لیک هالا^{۴۵} موی فرفی.

گونگیلوك: ره‌منوک، گول‌میلا^{۴۶} شقایق نعمانی.

گونگینه: گوندینه، تلیتی زور نرم و لیک هالا^{۴۷} ترید خمیر شده.

گونل: هرده‌تی لاهه‌تی، تافی جوانی، جه‌نگه‌ی لموه‌ندی^{۴۸} عنفوان

جوانی.

گونله: کنک، کورته بالا^{۴۹} کوتاه قد.

گونو: خمیاگ، گون ده‌رهاتگ^{۵۰} اخته شده.

گونور: قله‌ندور، دوریه^{۵۱} گیاهی است.

گونوژ: سوژن^{۵۲} سوژن^{۵۳} جوالوز

گونوژ: گونوژ^{۵۴} سوژن^{۵۵} جوالوز.

گونوله: گلوله بدن^{۵۶} گرده‌منخ.

گونویی: قوری، گون به‌ندمان^{۵۷} بیماری فرق.

گونه: کورته بالای خرکله^{۵۸} کوتاه قدچاق.

گونه: (۱) کوله؛ (۲) جور؛ (۱) گونه، رخسار؛ (۲) نوع.

گونه‌توله: عدوکی زرد^{۵۹} آلوزد.

گونه‌سوزره: باجانا سوژر، تمده^{۶۰} گوجه فرنگی.

گونه‌سه گانه: گونگونه سه گانه^{۶۱} نگا: گونگونه سه گانه.

گونه‌ک: (۱) قور، گون ماسیو؛ (۲) بیچاره، کلول^{۶۲} بیمار مبتلا به فتق؛

(۲) بیچاره، درمانه.

گونه کار: (۱) تاوابنار؛ (۲) دروزن؛ (۳) نهوى کاری خه‌سانده، خه‌ساس

(۱) مقصّر؛ (۲) دروغگو؛ (۳) آخنه کشنه.

گونه کرن: خه‌ساندن، گون ده‌رهینان^{۶۳} آخنه کشنه.

گونه کله‌با به: گیایه که به‌ریکی خری چکوله ده گری^{۶۴} گیاهی است.

گونه کله‌شیره: گونه کله‌با به^{۶۵} گیاهی است.

گونه کی: قوری، نهوخشی گون تاوسان^{۶۶} بیماری فرق.

گوهفره: گوئی نهدهر، گهلاعی **ن** لاابالی.

گوهکتک: گیایه کی تاله دهرمانی کرمان اف^ا گیاهی تلخ داروی صد کرم.
گوهکون: گوئی قولاع **ن** گوش به زنگ.

گوهکه‌رُك: گیایه که دهرمانی مایه سیریه **ن** گیاهی است دارویی.
گوهکه‌روک: گوهکه‌رُك **ن** گیاهی است دارویی.

گوهگران: گوئی گران، کهسی دیر ده بسی **ن** گران گوش.
گودل: ۱) نستیلک، هدیل، گول؛ ۲) هرهشتی جفرز؛ ۳) کون لمدیوار
بو روانگد **ن** استخر؛ ۲) هرجیز مدور؛ ۳) سوراخ محل دید در
دیوار.

گوهماکه‌ر: بین ناوه ز، بین عده قل، کدر و نه حمه **ن** ابله، نفهم.
گوهماسی: گوئی ماسیلکه **ن** گوش ماهی.

گوهمشک: گوئی مشکه، گیایه کی دهسته کیه **ن** از گیاهان علفی.
گوهمه: پهچه‌ی یهز بون سموین **ن** چراگاه گوسفندان در شب.
گوهن: ۱) تافی جوانی، هزره‌تی لاوی؛ ۲) پیو، چهورایی ناوزگ **ن**
عنفوان جوانی؛ ۲) پیه.

گوهن: و به اهانی بزن و مهـ، گون **ن** جفت خواهی گوسفند و بـ.
گوهند: پهتی قوله‌ی نهستوری موین **ن** طناب کوتاه و کلفت پشمی.
گوهنه‌سمتی: ۱) گوئی کون نه کرا او؛ ۲) بریتی له گوئی نه بیس **ن**
گوش ناسفته؛ ۲) کنایه از حرف نشتو.

گوهنیز: ۱) جدنگه‌ی بهران‌تی بهردان؛ ۲) همه‌تی جوت بونی
حیوانه کیوی **ن** ۱) موسم جفتگیری در گله؛ ۲) موسم جفتگیری

حیوانات وحشی.

گوهنیزک: گوه نیز **ن** نگا: گوه نیز.

گوههور: زمی تهخت، گوـ **ن** زمین هموار.
گوههور: ۱) پهین؛ ۲) زبل و زال؛ ۳) شنی زنده و بیکاره **ن** ۱) پهـ؛ ۲)
آشغال؛ ۳) آت و اشغال.

گوهوـشک: بـهـرـی دـارـیـکـی لـیـرـهـوارـ کـه سـورـوـ تـرـشـهـ **ن** زـالـالـکـ.

گوهـوك: نـهـرمـهـیـ گـوـئـیـ، سـلـکـهـیـ گـوـشـ، بـهـلـگـهـیـ گـوـیـجـکـهـ **ن** نـرـمـهـ گـوـشـ.

گوهـهـر: ۱) توـیـلهـ، پـشـتـیـ؛ ۲) زـنـجـ بوـنـاـزـهـ **ن** ۱) اـصـطـلـیـ؛ ۲) مـحـوـظـهـ
محـصـورـ اـزـ نـیـ برـایـ نـگـهـدارـیـ دـامـ.

گوهـهـر: ۱) شـتـ بهـ شـتـ؛ ۲) گـوـرـایـ لـهـنـیـوـانـ دـوـهـپـکـ وـ بـلـنـدـایـ دـافـ **ن**
مـعاـوضـهـ؛ ۲) دـرـهـ فـراـخـ.

گوهـهـرـانـدـنـ: گـوـرـیـهـوـهـ، شـتـ بهـ شـتـ **ن** مـعاـوضـهـ کـرـدـ.

گوهـهـرـزـیـ: گـوـنـدـیـکـیـ کـوـرـدـسـتـانـ بـهـ عـسـیـ کـاوـلـیـ کـرـدـ **ن** نـامـ روـسـتـایـ درـ
کـرـدـسـتـانـ کـه توـسـطـ بـعـیـانـ وـیرـانـ شـدـ.

گوهـهـرـینـ: ۱) گـوـهـهـرـانـدـنـ؛ ۲) گـوـرـینـ **ن** ۱) مـعاـوضـهـ؛ ۲) عـوـضـ کـرـدـ.

گوهـهـشـکـ: قـسـهـنـهـبـیـسـ **ن** حـرـفـ نـشـتوـ.

گوهـهـیـزـ: دـمـیـ تـیـ بـهـرـبـونـیـ کـیـوـیـانـ **ن** موـسـ جـفـتـگـیرـیـ حـوـانـاتـ کـوـهـیـ.

گوهـهـیـزـ: درـاـوـگـوـرـهـ وـ **ن** صـرـافـ.

گوهـهـرـیـارـ: شـیـاـوـیـ گـوـرـانـ **ن** قـابـلـ تـغـیـیرـ.

گوهـهـرـیـکـ: جـیـگـهـیـ پـارـهـ گـوـرـیـنـهـ وـ **ن** صـرـائـیـ.

گوهـهـرـهـکـ: وـ گـوـرـانـیـ شـتـ بهـ شـتـ **ن** مـعاـوضـهـ.

گوهاستو: دوباره نوـسـینـهـوـهـ، لـاـسـاـکـرـدـنـهـوـهـ لـهـ نـوـسـینـ دـافـ نـسـخـهـ بـرـدارـیـ،
کـبـیـ کـرـدـ.

گوهـهـانـ: گـوـانـ، جـیـگـهـیـ شـیرـ لـهـ حـدـیـوـانـ دـافـ پـسـتـانـ حـیـوانـ.

گوهـهـانـدـارـ: بـهـ گـوـانـ، تـازـهـ لـوـ جـانـهـوـرـیـ بـهـ مـهـمـکـ **ن** پـسـتـانـدـارـ.

گوهـهـبـزـنـ: گـیـاـیـهـ کـیـهـ کـیـهـ **ن** اـزـ گـیـاهـانـ خـورـاـکـ.

گوهـهـبـهـرـانـ: گـیـاـیـهـ بـهـ رـخـوـهـ **ن** اـزـ گـیـاهـانـ خـورـاـکـ.

گوهـهـبـهـلـ: گـوـبـهـلـ **ن** نـگـاـ: گـوـبـهـلـ.

گوهـهـبـهـلـهـ: بـهـ لـهـ بـاـقـهـ **ن** نـوـعـیـ بـیـمارـیـ بـنـ.

گوهـهـبـهـلـیـ: بـرـیـتـیـ لـهـ جـاسـوـسـیـ **ن** کـنـایـهـ اـزـ جـاسـوـسـیـ.

گوهـهـبـهـانـ: ۱) بـرـیـتـیـ لـهـ تـهـبـیـلـ؛ ۲) بـرـیـتـیـ لـهـ بـیـنـاـوـزـ **ن** ۱) کـنـایـهـ اـزـ تـبـیـلـ:

۲) کـنـایـهـ اـزـ نـفـهـمـ.

گوهـهـبـیـسـیـکـ: کـارـگـهـ گـوـلـانـهـ **ن** گـیـاهـیـ اـسـتـ.

گوهـهـبـیـلـ: ۱) گـوـئـیـ دـاـسـهـیـاـوـ؛ ۲) بـرـیـتـیـ لـهـ تـهـسـلـیـمـ بـوـگـ **ن** ۱) گـوـشـ

فـرـوـهـشـتـهـ؛ ۲) کـنـایـهـ اـزـ تـسـلـیـمـ شـدـهـ.

گوهـهـتـیـلـ: سـهـرـوـهـنـدـیـ تـیـ بـهـرـبـونـیـ حـدـیـوـانـ کـبـیـ کـیـوـیـ **ن** موـسـ جـفـتـگـیرـیـ

حـیـوانـ کـوـهـیـ.

گوهـهـچـکـ: گـوـئـیـ گـچـکـهـ دـلـ **ن** بـخـشـیـ اـزـ قـلـبـ کـهـ شـبـیـهـ گـوـشـ اـسـتـ.

گوهـهـدـارـ: ۱) بـیـسـهـرـ؛ ۲) سـهـرـبـهـرـسـتـ **ن** ۱) شـنـوـنـدـهـ؛ ۲) سـرـپـرـسـتـ.

گوهـهـدـارـیـ: کـارـیـ گـوـهـهـدـارـ **ن** شـنـدـنـ، گـوـشـ دـادـنـ؛ ۲) سـرـپـرـسـتـ.

گوهـهـدـانـ: ۱) گـوـهـ بـوـقـسـهـ گـرـنـ؛ ۲) خـمـخـورـیـ کـرـدـنـ **ن** ۱) شـنـدـنـ؛ ۲)

غـمـخـوارـیـ کـرـدـنـ.

گوهـهـرـیـزـ: کـهـ خـدـرـ **ن** خـرـ، الـاغـ.

گوهـهـدـهـرـ: سـهـرـبـهـرـشـتـیـ دـلـسـوـزـ **ن** سـرـپـرـسـتـ.

گوهـهـدـهـرـزـ: ۱) گـوـئـیـ کـدـتـ؛ ۲) بـیـاوـیـ دورـ لـهـ گـالـتـدـ؛ ۳) وـرـنـاـوـ لـهـ سـمـهـ

هـدـسـتـ **ن** ۱) سـخـصـیـ کـهـ بـخـشـیـ اـزـ گـوـشـشـ بـرـیـدـهـ باـشـدـ؛ ۲) آـدـمـ

جـدـیـ؛ ۳) حـسـاسـ وـ باـهـوـشـ.

گوهـهـدـیـرـ: گـوـهـهـدـارـ **ن** نـگـاـ: گـوـهـهـدـارـ.

گوهـهـدـیـرـیـ: ۱) گـوـهـدـانـ؛ ۲) سـهـرـپـرـشـتـیـ **ن** ۱) گـوـشـ بـهـ حـرـفـ دـادـنـ؛

۲) سـرـپـرـسـتـ.

گوهـهـهـپـ: ۱) گـوـئـیـ زـلـ؛ ۲) بـرـیـتـیـ لـهـ نـهـزـانـ وـهـ حـمـمـقـ **ن** ۱) بـرـگـ گـوـشـ

۲) کـنـایـهـ اـزـ نـادـانـ.

گوهـهـرـیـ: گـوـرـیـ، قـوـرـبـانـ **ن** قـرـبـانـ.

گوهـهـسـارـهـ: نـهـسـتـیـرـوـکـ، گـوـلـهـسـتـیـرـ **ن** کـرـمـ شـبـچـرـاغـ.

گوهـهـسـفـوـرـهـ: بـهـ لـکـهـ دـارـیـ تـازـهـ دـهـ رـهـاتـگـ **ن** بـرـگـ نـوـ دـمـیدـهـ درـخـتـ.

گوهـهـسـمـ: هـذـارـبـیـ **ن** هـزـارـبـاـ.

گوهـهـشـ: ۱) بـوـرـدـنـوـهـ، دـلـ بـوـرـانـوـهـ؛ ۲) پـاـزـنـدـیـ کـمـوـشـ **ن** ۱) غـشـ کـرـدـنـ؛

۲) پـاـشـنـهـ کـفـشـ.

گوهـهـشـشـ: گـوـیـچـکـهـ، گـوـئـیـ، نـهـنـدـامـیـ بـیـسـتـنـ **ن** گـوـشـ.

گوهـهـشـکـ: رـهـفـیـسـکـهـ **ن** اـرـگـ درـشتـ زـیرـ زـانـوـ.

گوهـهـشـوـرـ: ۱) گـوـئـیـ دـاـسـهـیـاـوـ؛ ۲) بـرـیـتـیـ لـهـ خـدـجـالـهـتـ، چـاـوـشـوـرـ **ن**

گـوـشـ فـرـوـهـشـتـهـ؛ ۲) کـنـایـهـ اـزـ شـرـمـسـارـ.

گـوـهـشـشـیـ: دـلـ لـهـ خـوـچـوـگـ، بـیـهـوـشـ کـهـ وـتـوـ **ن** غـشـ کـرـدـهـ.

- گوهیز: را گویز: (مال گوهیز) [متقل] کننده.
- گوهیز: بلج، بلت، گفیش [زالزالک].
- گوهیش: خه بزه ران، داری خه بزه ران [خیزان].
- گوهیشک: ۱) گوهیز؛ ۲) رفیسکد، زه گی نهستوری بهر زرانی [۱] زالزالک؛ ۲) شاهرگ وریدی با.
- گوهی شهیتانک: گوزالک، کاله که مارانه [هندوانه] ابوجهل.
- گوهی شهیتین: عه نزهه روت [از شیره های گیاهی که مصرف دارویی دارد.
- گوی: گو، گوش، نهندامی بستن [گوش].
- گوی: تو بی خردی دارین بو کاشوبازی [گوی چوگان بازی].
- گویا: ۱) گواهی؛ ۲) هوزنیکی کورده له نزیله، چیای چودی که لمقر عاندا باسی هاتوه [۱] نگا؛ گواهی؛ ۲) طایفه ای کرذبان نزدیک کوه جودی.
- گویبار: نیشک گری قهلا [دیدبان قلعه].
- گویباری: بر جی نیشک گری قهلا [برج دیدبانی].
- گویان: ۱) هوزنیکی کورده له کورستان؛ ۲) له گوندانه کورستانه که به عسی کاولیان کرد [۱] طایفه ای در کردستان؛ ۲) روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.
- گویبر: ده سیر، گوشبر [کلاهبردار].
- گویبرکه: نه خوشیه کی زاروکانه [بیماری گوش کودکان].
- گویبره: په بینی زدرعات [کود].
- گویی برخوله: گیا به که ده خوری، گوشت برخونک [گیاهی است خوردنی].
- گویی به رخه: گویی به رخونه [نگا؛ گویی برخوله].
- گویی به گویی: پنکه و جوت، بریتی له دوستایه تی زور توند [دوشادوش].
- گویی بهل: ۱) گوبه؛ ۲) بریتی له جاسوس [۱] گوش برجسته و پیچیده؛ ۲) کنایه از جاسوس.
- گویی بیس: ۱) کسی که به قسمی له خو گموده تر ده کا؛ ۲) خد بر بیستو: (وا گویی بیس بوم که باران باریوه؛ ۳) بریتی له کوله کدراف [۱] حرف شنو از بزرگتران؛ ۲) خبردار؛ ۳) کنایه از خبرچین، جاسوس.
- گویی بیست: گویی بیس [نگا؛ گویی بیس].
- گویی بچر: ۱) کی برکتی له رفانند؛ ۲) کی برکتی له هد لگرنده وی شت له عذر زف [۱] مسابقه در ربووند؛ ۲) مسابقه در بر جیدن از روی زمین.
- گویی بچرگویی بچر: ۱) به درواری و زده متمی زور؛ (گرتبویانم به گویی بچر گویی بچر زگاریم هات)؛ ۲) به پله میل [۱] با هزار رحمت؛ ۲) با ستاب زیاد.
- گویی بروچکین: گویی به کتر کیشان له سمرشت [گوش همدیگر را بر سر چیزی کشیدن].
- گویت: ۱) گویی تو، گوها ته؛ ۲) خالیکی سوری له بیجمی دله له په زی قوماردا، کوبه [۱] گوش تو؛ ۲) خالی قرمز درورق بازی، دل.
- گویی تهقی: گویی قوت کردن بو قسمی خد لک [گوش به سخن مردم

گویزلک: گوزلک، چاولیکله، عدینه ک ف عینک.

گویزنکی: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد ف نام روستایی در کردستان که توسط بعشان ویران شد.

گویزنگ: گویزک ف قوزک پا.

گویزو: نو نامرآزه خرده که شوشمچرا راده گرنی ف حباب چراغ.

گویزو: (۱) گویزو؛ (۲) بریتی له کورته بالای ته نگهستور ف (۱) حباب چراغ؛ (۲) کنایه از کوتاه قد شکم گنده.

گویزه بانه: گوزه بانه ف نگا: گوزه بانه.

گویزه رهش: (۱) داری پهله؛ (۲) گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد ف (۱) درخت ترنگوت؛ (۲) نام روستایی در کردستان که توسط بعشان ویران شد.

گویزه کویره: (۱) گویزی پوچ؛ (۲) ناوی دی به که ف (۱) گردی پوک؛ (۲) نام دهی است.

گویزه گوین: گوازنهودی زورو لدوی به ک ف انتقالات پشت سر هم.

گویزه لان: باعی دار گویزان ف باخ درخ گردکان.

گویزه وان: گوزه بانه، گویزه بانه ف نگا: گوزه بانه.

گویزه وانه: گویزه بانه، گویزه بانه ف نگا: گوزه بانه.

گویزه هیتد: میوه یه کی خری زلامه دهوره ی به پر زه گیراوه و شیری له ناودایه ف نارگیل.

گویزی: ره نگی ره شی نامال سو رنگ سیاه سرخ فام.

گویزی ناز: بریتی له مرؤی ماغ و گالاک ف کنایه از آدم سالم و چابک.

گویزیلی: ناوی گوندیکه ف (۱) نام دهی است.

گویزین: گالته به گویزکدن، بازی گویزان ف گردوبازی.

گویزی ناو بیژنگ: بریتی له بزوی نو قره نه گرف ف کنایه از آدم بی آرام.

گویزی ناودا خله: (۱) گویزی پچوک که ده ناو داخله دوکانی ده خمن؛ (۲) بریتی له کورته بالای زرنگ ف (۱) گردی قلک؛ (۲) کنایه از کوتاه قید چست و زرنگ.

گویزی ناوده غیله: گویزی ناه اخله ف نگا: گویزی ناودا خله.

گویزینگ: قایی پا ف قوزک پا.

گویزیث: بلج، گئیشک، گوهیز ف زالزال.

گوییسکی: گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد ف از روستاهای ویران شده کردستان توسط بعشان.

گوییسوانه: پاساره، سوانه ف لبه بام.

گویی سوک: که می که زوده نگ ده بیسی، بدراپری گویی گران ف گوش سبک.

گوییسه بانه: گوییسوانه، پاساره ف لبه بام.

گویی شل کردن: گویی بو قese راگرتن ف گوش فرادادن.

گویی شور: گوهشون ف نگا: گوهشون.

گویی قولاخ: لمسه رهست ف گوش به زنگ.

گویی قولاغ: گویی قولاخ ف گوش به زنگ.

گویی کار: گویی به رخوانه، گیا به ک ف گیاهی است.

گویی که ت: که می که هیندیکه له گویی په زیبی ف ناقض گوش.

گویر: (۱) گولکی له شیرخواردن ده رجوگ؛ (۲) قولاچ؛ (۳) کونی به رداش ف (۱) گوساله از شیر بریده؛ (۲) باز؛ (۳) سوراخ سنگ آسیا.

گویر: ناوی شارویکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد ف نام شهر کی در کردستان که بعشان ویران شد.

گویرانش: گوندیکی کوردستان به عسی کاولی کرد ف نام روستایی در کردستان که توسط بعشان ویران شد.

گویی رایهل: (۱) که می که بهندو قسمی گوره تران به حق دنی؛ (۲) فرمانبر ف (۱) پند شنو، پندیزبر؛ (۲) فرمانبر.

گویرایلی: بدر فرمانبر ف فرمانبر داری

گویرز: گورز ف گز

گویریک: بهردی خرو گردی زیر به رداش ف محور زیر سنگ آسیاب.

گویرمه: کدم کدم گوان به گویلک مژاندن بو شیردانی چیل ف به تدریج گوساله را به مُک ردن پستان مادر و ادار کردن برای شیردوشیدن از گاو.

گویرو: (۱) گویر، کونی به رداش، گوبل؛ (۲) قولاچ ف (۱) سوراخ سنگ آسیاب؛ (۲) میان شست و ابهام، باز

گویره: گوره، پرانه بریه: (به گویره قسمی تو ده بین هاتی) ف برطبق.

گویی ره په: نه خوشی بنان گویی نه ستور بون ف نکاف، بیماری او ریون.

گویی ره ش: جو ری پشیله کیوی به ف سیاه گوش.

گویره که: گولک ف گوساله.

گویره که سو ره: خالخالو که ف حشره کفشدوزک.

گویره ما: گویره م ف نگا: گویره.

گویره و سار: گوره ساف افسار گوساله.

گویریز: گویندز ف خر، الاغ.

گویز: (۱) قوز گون گرته کان؛ (۲) گوان، له شوینی بو شوینی تر: (مالو گویز) نهانه (۱) گرد؛ (۲) نقل و انتقال.

گوین: گوین قوز گویز ف گرد.

گویزان: (۱) گوزان، چدقوی موئاشین، تیخی موئاش؛ (۲) گوارته وه؛ (۳) کایه به گویزکردن ف (۱) استره، تیغ موئراشی؛ (۲) انقال؛ (۳) گردوبازی.

گویزان: گویزان ف نگا: گویزان.

گویزانه وه: له شوینی بو شوینی بردن یان چون، گوازنه وه ف منتقل شدن یا منتقل کردن.

گویز به له: گیا به که نه خوری ف گیاهی است خوردنی.

گویزز: کویزز، کوزز ف کوزز.

گویی زرینگان: (۱) ده نگهنه نگ له ناو گویی هاتن؛ (۲) بریتی له هوش هاتنه به رو بدنا گابون ف (۱) صدادادن گوش؛ (۲) کنایه از شست بیدارشدن، هشیارشدن.

گویی زرینگانه وه: ده نگهنه نگ له گویی هاتن: (که گویم زرینگایه وه و ده نگی زدنگی و شتری له بله / نهوا له ولا یشهده مجنونه ده گری شیوه نه تمشهو) «پیره میرد» ف صدادادن گوش.

گویزک: قایی پا ف قوزک پا.

گویزک: گویزک ف قوزک پا.

گوینیه زردده: گوینی جه باری **گون** کتیرا.

گویه: گوئی **گوش**.

گویهند: پتی نه ستوری قوله له مو^ف رسن کوتاه و سبیر از موی بُن

گویین: ۱) گوئین؛ ۲) گوین، بالداریکی شهویبداره **فلان**، یارو؛

۲) پرنده است شب بیدار.

گویین: بازی کاشو، کاشوبازی **گوی** و چوگان بازی.

گه: ۱) یدندی پیشه: پام له گه چوه؛ ۲) مان گرتن له رویشن: (نم

نه سه گه ده گری)؛ ۳) پاشگر بهواتا: جنی؛ ۴) نه گدر؛ ۵) باریکایی

سرپشتی چاره وی **مفصل استخوان**: ۲) اعتصاب حیوان؛ ۳)

پسوند به معنی جا؛ ۴) اگر؛ ۵) باریکه روی پشت اسب.

گها: ۱) گیا؛ ۲) گه بیش؛ ۳) ماندگ، شه کدت **گیاه**؛ ۴) رسید؛ ۵)

خسته.

گهار: ۱) زیج بو پهز؛ ۲) گواره؛ ۳) بواری چدم **محوطه محصور**

برای دام؛ ۲) گوشواره؛ ۳) گدار رودخانه.

گهاشتن: ۱) گهیاندی راسپیری؛ ۲) گهیاندی میوه **رساندن**

سفرارش؛ ۲) رسانیدن میوه.

گهان: ۱) کوبونده؛ ۲) روزی پهسلان، عده شر؛ ۳) گهیشن **اجتماع**

روز حشر؛ ۴) رسیدن.

گهاندن: گهیاندن، گهاشتن **رسانیدن**.

گهانده ک: پیتی بادانه و سرمه به است **حرف عطف**.

گهان هدف: لیکتر کوبونده **اجتماع کردن**.

گه بر: گاور **گبر**.

گه برگه: ۱) کورته بالای زگ زل؛ ۲) جوری کایهی زورخانه؛ ۳) دهولی

گهوره **کوتاه قد شکم گنده**؛ ۲) نوعی و زش زورخانه؛ ۳)

دُھول بزرگ.

گه بره: دستکیشی لباد بوشال و قاشاغ **دستکش نمدی برای نظافت**

ستور.

گدبوں: ۱) نواله له تاردو ورتكه ساوار بو^ف گولکی ساوا؛ ۲) کالهیران **نواله** از آرد و بلغور برای گوساله نوزاد؛ ۲) نوعی آش.

گه به: گابیزک، گوئرپهی گا **نکاف گاو**.

گه بهر: بهره لداو بیکار **ویلان و بیکار**.

گه بهزه: ۱) زلحروت، زه بدلاح؛ ۲) بریتی له بهفین له خوبایی، بادی هدوا

تومند؛ ۲) کایه از منکبر.

گه به ک: مافوره‌ی تیسک دریز، قالی خرسه **قالی خرسک**.

گه بهل: ۱) تالاو، زه لکاو؛ ۲) قه بهل، بی سیاردن **مرداب، نیزار**؛ ۴)

سپردن.

گه به له: دارستانی چوغور **جنگل انبوه**.

گه پ: ۱) گالنه، شوخت؛ ۲) قطب، گاز به ددان؛ ۳) حدپ، قوت: (گه پی

که)؛ ۴) زه لام، درشت؛ ۵) بنیاده می جنی بهرز؛ ۶) حمیه می بی ددان **شوخت** و هزل؛ ۲) گاز با دندان؛ ۳) بلع؛ ۴) درشت، گنده؛ ۵)

بلندپایه؛ ۶) واق سگ بی دندان.

گه پتر: زنتر **بزرگتر**.

گوینگر: بیسمری قسمی قسمه که رف **شونده**.

گوئی گران: ۱) بیسمران؛ ۲) که می که دره نگ ده بیسی، بدران بمری

گوئسوك **شوندگان**: ۲) گران گوش، سنگین گوش.

گوئی گرتن: گوئی دان به قسمه **گوش فرادادن**.

گوبل: ۱) پر دهستی به قوکراوی؛ ۲) قولانج؛ ۳) کونی به رداش؛ ۴)

گولک **پریاک کف دست**: ۲) میان انگشت سبابه و ابهام، باز؛ ۳)

سوراخ سنگ آسیا؛ ۴) گوساله.

گویلاندن: به دهست میراندنی گولک له کاتی دوشینی چیل دا، گویرمه

نگا: گویرمه.

گولم: پری دهستی، گوبل **پریاک کف دست**.

گوله: ۱) کونی به رداش؛ ۲) پری یهک دهست **سوراخ سنگ آسیا**؛ ۲) پریاک کف دست.

گولهق: ۱) گوئی شور، گوهشوز؛ ۲) بریتی له بنیاده می کمرو نه فام **نگا**: گوهشوز؛ ۲) کایه از احمد.

گوی له میست: گوئی رایل **نگا**: گوئی رایل.

گوی له مشت: گوئی له میست، گوئی رایل **نگا**: گوئی رایل.

گولهمه: مزاندنی کدم کدمی گولک بمر له دوشینی مانگا، گویرمه **نگا**: گویرمه.

گولهوسار: گوره ساف **افسار گوساله**.

گوئی لئی تاخنین: گوئی خه فاندن **اهمال کردن**.

گوئی لئی بوون: شنه وتن **شندیدن**.

گوئی لئی خه فاندن: گوئی خه فاندن **اهمال کردن**.

گوبلیکا: گوندیکی کوره ستابه به عسی کاولی کرد **نام روستایی در کردستان** که توسط بعشان و بران شد.

گوئی ماسیلکه: گوش ماساوف **گوش ماهی**.

گوئی ماسیله: گوئی ماسیلکه **گوش ماهی**.

گوئی مشکه: ۱) گیاید که؛ ۲) پلکی تازه ده رکه تو **گیاهی است**؛ ۲) بر گ تازه ده میده.

گوئی مله: گیاید که بو ده رمان ده شنی **مرزنگوش**.

گوین: گوان: (تینگوین) **پسان حیوان**.

گوین: له ره نگ، له جو، وه ک **همانند، مانا**.

گوین: بالداریکی شهویبداره **پرندۀ ای شب بیدار**.

گوینده: قسمه که **گوینده**.

گویننه: گوینده **گوینده**.

گوینسو: ۱) پنجه گیاید که در کاوی که تیره و گونه ده بی و بو سوتاندن

به کاره؛ ۲) گوئی **گیاه گون**: ۲) گونی.

گوئی نهدان: گوئی بی نهدان، خولی بواردن **اهمال**.

گوینی: گوینتو **نگا**: گوینتو.

گوینی جه باری: جوئی گوینی زه رده که تیره و گونه لئی ده گرن **گون** کتیرا.

گوینیه ره شه: جوئی در که گوینوی زور بلنده جه اوی لئی ده گرن **گون** سیاه که انگمش گنده است.

- گهدايی: کاري پارسه که گدایی.
- گهدک: بالاتر له زان تا به سنگ، زگ و عور شکم و شکمه.
- گهدگ: گهدک شکم و شکمه.
- گددگر: نهسيبي که له روشنتن سعر پيچي ده کاه اسي که از رفتن سر باز زند.
- گددگن: زگ زل شکم گنده.
- گددگير: (۱) گددگر؛ (۲) برتي له سرسه خت و پهليگر (۱) نگا:
- گددگر: (۲) کنایه از لجاجت پيشه.
- گددگين: چيشتی پارچه عور غذای سیرابی.
- گددوک: ریاز به قده کیدا، رئی به گهودا راه از کمر کوه.
- گددوگپال: بیچمی زگ و سمت پیکه و نمای شکم و باسن باهم.
- گمده: (۱) جیگمی ریخولان، عور؛ (۲) له ناوک به زیر تا سهر زان؛ (۳) بشه به که بهوانا: فلان که بو خوشبویستی ده لین؛ (۴) کوستانتینکی بهناویانگه؛ (۵) کور (۱) شکمه؛ (۶) از زیر تاف تاران؛ (۳) فلان؛ (۴)
- بیلاقی مشهور در کردستان؛ (۵) پسر.
- گهددهبل: سه رسه خت و نمساز لجاجت پيشه.
- گهددهبلی: سرمه قی و نمسازان لجاجت.
- گهددهش: جوری ماسی نوعی ماهی.
- گهددق: ورگ، گدد، عور شکمه.
- گهددهک: بالاغی سی ساله، به چکه گامیشی سی به هاردیته
- بچه گامیش سه ساله.
- گهددهول: قور، گون شوره و بوگ افتنتی.
- گهددهولی: قوری بیماری فقط.
- گهددهیدی: روزگاری مندانی، زارو گیتی دوران کودکی.
- گهددهی: گهددهیدی دوران کودکی.
- گهر: (۱) جومگه که به کسم؛ (۲) نه گهر؛ (۳) بوست، بست؛ (۴) چک، قویره‌ی جگ؛ (۵) کونی ده ستاز؛ (۶) پاشگری بهوانا: در سوسکه: (زیر ینگه، ثانگه)؛ (۷) ده گمل، ره گمل (۱) مج ستور؛ (۸) اگر؛ (۹) وج؛ (۱۰) گودی شتالنگ؛ (۱۱) سوراخ دست آس؛ (۱۲) پسوند به معنی استاد صنعت؛ (۱۳) همراه.
- گهر: (۱) سورانه‌وه: (تاش ده گه ری)؛ (۲) روشنن: (کابرا دنيا گهره)؛ (۳) روانین بو سو سه کردن: (شتیکم گوم کرده لی ۱۰ ده گه ریم)؛ (۴) واژلي هيستان: (لیم گه ری با بچم، بونی مه گه ری، لیم گه ری)؛ (۵) فیل و گری: (گه نیازه راست نید)؛ (۶) تمشقله، شلتاغ: (گه ری تی هالاندوم)؛ (۷) رهواج، برهه: (بازاری هیلکه له گه رایه)؛ (۸) تپولکه که بدربین: (۹) سرسه ختی و لاساری؛ (۱۰) گروی، نه خوشیده که: (گه ریه)؛ (۱۱) گورایی، تختایی زموی؛ (۱۲) نوره، نو گه؛ (۱۳) گیڑا وی گوم؛ (۱۴) سرجاوهای ناوی گه مردم و سویر: (گه راو)؛ (۱۵) پیچ، پیچ دراو؛ (شالی سرت به گه رگه ره)؛ (۱۶) مزراح؛ (۱۷) خولخوله؛ (۱۸) خولیکی زمانه، چرخ (۱) چرخیدن؛ (۲) رفتن، گردش؛ (۳) پیچویی؛ (۴) دست برداشت؛ (۵) حیله؛ (۶) شلتاق؛ (۷) رواج؛ (۸) تبه سنگی؛ (۹) لجاجت؛ (۱۰) بیماری گری.
- گه پچار: گالانچار مسخره، دلتك.
- گه پچاندن: (۱) روخاندن، رماندن؛ (۲) ویک که مون (۱) خراب کردن؛ (۲) برخورد.
- گه پروگ: جیقلدان، جیکلدانه چینه دان.
- گه پیگور: زه نازه نا، چه قهقهق همه و غوا.
- گه پل: بدره لست، پیش لی گرف مانع سر راه.
- گه پله: (۱) چمه، دونبه لان؛ (۲) گیا به کده خوری، پیازه خوگانه (۱) دنبلان؛ (۲) گیاهی است که پیاز آن خوردنی است.
- گه پله سهنه: ناوی دئی به که نام روستایی است.
- گه پو: پیری له کارکه موتوف پیر لکنته.
- گه پول: شه پله لیدراو فلچ، لمس.
- گه پولی: شه پله، تاییدتی بوده سنتی شه پله لیدراوی ده لین بیماری فاج.
- گه په: (۱) حمیه پیره سه گ؛ (۲) قوم، فرق؛ (۳) بوشایی زار (۱) واق سگ بی دندان؛ (۲) جُر عده؛ (۳) فضای دهان.
- گه په گه پ: حمیه بی دان واق واق سگ بی دندان.
- گه پین: حمیین، روین، ورزین پارس کردن.
- گه جه: غمواره، غمربه بیگانه، ناشناس.
- گه جه: کن، دالگوشت لاغر.
- گه جه رگوجه: (۱) نازه له کنه کان؛ (۲) برتي له خوری و توئی (۱) دامهای لاغر؛ (۳) کنایه از رجاله و لاتها.
- گه جی: کانزایه کی سبیله له کل دا کمیک سوره کرته وله له بدنایی دا به کار ده برى (۱) گچ.
- گه چاوه: (۱) ناوه گه چی تراوه؛ (۲) نه خوشیده که بو چاوه (۱) آب گچ رقیق؛ (۲) یکی از بیماریهای چشم.
- گه چکاری: (۱) بد گچ کارکردن بدنای؛ (۲) خمت و گول برینی به گچ له خاتون بو جوانی (۱) گچکاری؛ (۲) گچ بُری خانه ها.
- گه چل: سیس، ڙاکاون پیمزده، پیولیده.
- گه چلان: سیس و چرچ بُون، ڙاکان پیولیده شدن.
- گه چلاندن: ڙاکاندن پیمزده کردن.
- گه چه: گهجه، غمربه ناشناس، بیگانه.
- گه چینه: (۱) کانی گه ج؛ (۲) گوندیکی کور دستانه به عسی کاولی کرد (۱) معدن گچ؛ (۲) نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.
- گه دد: (۱) گه، مان، پی چه قاندن و نهرویستنی حمیوان؛ (۲) زگ و کرش؛ (۳) زهوي پر له کندو له ندن؛ (۴) تاکار، ره وشت (۱) اعتصاب از رفتن حیوان؛ (۲) شکم و شکمه؛ (۳) زمین ناهمور؛ (۴) اخلاق، منش.
- گه ددا: (۱) پارسک، سوالکمر، خوازه لوك؛ (۲) کچ، که نیشک (۱) گدا؛ (۲) دختر.
- گه داقوز: پارسه کی به فیز که خوی به خاون پاره شان ده دا گدای لافزن که ادعای ثروتمندی کند.
- گه داندن: پارسه کی کردن، سوالکردن گدای.

رقص گروهی.

گهرا نی: ۱) ستدان و قوزه لفورت؛ ۲) جوئی ره فس و سه ماو دیلان **غ**

۱) کوفت و زهرمار، ضد نوش جان؛ ۲) نوعی رقص گروهی.

گهراو: ۱) گراو، چاوه‌ی ناوی گرم و سویر؛ ۲) لمجی چوک، له بهند ترازاو **غ** ۱) چشم آب گرم معدنی؛ ۲) از جادرقه.

گهراوه: ۱) سرکه‌یده که بوته شهرباب؛ ۲) بنیاده‌می تازه‌بیر؛ (زنیکی گهراوه‌یه) **غ** ۱) سرکه شراب شده؛ ۲) نوپیر.

گدرت: توزو خول، غومار **غ** گردوغبار.

گهرچه: گایله کی بدرزه بالایه بدریکی پنونک ده گری زونه کمی زور رهوانه **غ** گرچک.

گهرچه‌ک: ۱) گهرچه؛ ۲) نیوه جو را، تهوا و ردنه کراو **غ** ۱) گرچک؛ ۲) نیم جو بیده، نیم کوبیده.

گهرچی: ده گل نمه شد **غ** گرچه، با وجود.

گهرد: ۱) قوربان، گوری؛ (وه گهرد بالات بام)؛ ۲) گمن چون و هاتن؛ ۳) غومار، توژ؛ ۴) که موسکه **غ** ۱) قربان؛ ۲) گشت و گزار؛ ۳) غبار؛ ۴) اندک.

گهردا: نه گدر: (گهردا نهند بوما) **غ** اگر.

گهرداف: گهرا **غ** گرداب.

گهردال: به فری کم یان توزو خولی نیشتو **غ** برف کم یا گردوخاک اندک بروی زین.

گهردان: ۱) سه بهبی گهرا ندنهوه: (بدلا گهردانی بالات به)؛ ۲) رهواج، برده؛ ۳) توژکردن؛ ۴) توژکهر؛ ۵) گویزرهوه: (ناوا گهرا دان) **غ**

برگردان؛ ۲) رواج؛ ۳) غبارانگیختن؛ ۴) غبارانگیز؛ ۵) منتقل کننده.

گهردانه: ۱) خشنلی نهستن، قله‌دهی زه ندیر؛ ۲) گرداد **غ** ۱) گردنبند؛ ۲) اگر.

گهرا داو: ۱) گهرا، گهرداد؛ ۲) بریتی له بهلا و توش هاتن **غ** ۱) گرداب؛ ۲) کنایه از ورطه.

گهردین: چاوهی زور به حکم **غ** چشم بسیار ریزین.

گهردش: ۱) گهرا ن؛ ۲) چدرخ دان؛ ۳) نازاوه و پشیوی **غ** ۱) گردش؛ ۲) چرخش؛ ۳) آشوب و بلوا.

گهردش نانهوه: نازاوه نانهوه **غ** فتنه انگیختن.

گهردن: ۱) بدرنه ستو، نهسو له لای سنتگهوه؛ ۲) نهستوی باریکی هدر شتیک: (تونگه‌ی گهردن باریک) **غ** ۱) گردن جاندار؛ ۲) مدخل باریک ظروف.

گهردن نازادی: له رایور دوی که سیلک خوشبوون **غ** حلال کردن.

گهردن نازاکردن: به خشین له کاری رایور دو **غ** حلال کردن.

گهردن نازایی: گهردن نازادی **غ** حلال کردن.

گهردن بهن: گهرا نه **غ** گردنبند.

گهردن بهند: گهرا نه **غ** گردنبند.

گهردن کهچ: ۱) گوئی به فرمان: ۲) خمگین و کز **غ** ۱) گوش به فرمان؛ ۲) افسرده و غمگین.

گهردن نگر: کیشمو به لای به سرهاتگ **غ** مصیبت گریبانگیر.

۱۱) زمین هموار؛ ۱۲) نوبت؛ ۱۳) گرداد؛ ۱۴) چشم آب معدنی؛

۱۵) تاب داده شده؛ ۱۶) گردنا؛ ۱۷) گردنا؛ ۱۸) فرفره؛ ۱۹) قرن.

گهرا: ۱) تومی وردی هیستانه گوراوی بی براوی جانهوران؛ ۲) بهزرو نه سیو، بو زگی یه ته ماوی نیزون؛ ۳) راوکه‌ی مریشک **غ** ۱) تخم حشرات و ماهیها که هنوز جان نگرفته؛ ۲) ستبر و ورم کرده، برای شکم گویند؛ ۳) تخمی که زیر مرع گذارند.

گهرا: که سی که نورسر له زویشن دایدو که متر نارام ده گری **غ** بسیار گردش کننده، سیار

گهراج: گاراج، تمویله‌ی ترومبیلان **غ** گاراز.

گهراخستن: توم داخستنی جانهوران **غ** تخمگذاری حشرات.

گهرادان: ۱) جینگه‌ی گهرا نیکردن؛ ۲) جینگه‌ی خا له زکی که رگی داف **غ** ۱) جای تخمگذاری؛ ۲) تخدمان مرغ.

گهرادانان: گهرا خستن **غ** تخمگذاری حشرات.

گهراه راغی: گوندیکی کور دستانه به عسی کاولی کرد **غ** نام روستایی در کردستان که توسط بعشیان ویران شد.

گهراس: عدل وکه زردی پایزی **غ** الوزد.

گهراف: گومی قول که ناو و کهی به تهندوره به و خول ده خوا **غ** گردابه رف آب.

گهرافی: گوندیکی کور دستانه به عسی کاولی کرد **غ** نام روستایی در کردستان که توسط بعشیان ویران شد.

گهرا گهرا: پنه نماو؛ (زگی گهرا گهرا و نستاوه لهوانده زو بزی) **غ** آمسیدگی.

گهزال: گریده‌ی بی مهدهست **غ** هرزه گرد بی هدف.

گهزان: ۱) رویشن، هاتوجوکردن؛ ۲) بو دینه موی گوم بو ته قالادان؛ ۳) له جی چون، گوران له باریکه و بو باریک: (رهنگی سور بو و سه رزور

گهزا) **غ** ۱) گردش؛ ۲) جستجوی گم شده؛ ۳) تغییر یافتن.

گهزانان: ۱) گهرا خستن؛ ۲) راوکه زیر که رگی دانان **غ** تخمگذاری حشرات و ماهیها؛ ۲) تخم زیر مرغ گذاشت.

گهزاندن: ۱) ده گل خوب‌ردن بو سورانه وه و گهزان؛ ۲) وه کارخستن: (ماشین گهرا ندن، تاش گهرا ندن)؛ ۳) گیرانی بان به بانگویز بو

دلوبه نه کردن؛ ۴) دایهش کردن: (ناوای به سه رخ لکا ده گهرا ند)؛ ۵) به سه رهیشان: (وی بدلا کنی لس مرن گهرا ند)؛ ۶) به قوربان کردن:

(ده سه ره گهرا ندن)؛ ۷) پاش پیشگری «هدل» به مانای خرا کردن: (شیر هه لگه گهرا ندن)؛ ۸) پاش «دا» به مانای بده و خوار ره تاندن:

(دا گهرا ندن) **غ** ۱) به گردش بردن؛ ۲) به کار اندختن؛ ۳) با بام غلطان بام را محکم کردن؛ ۴) تقسیم کردن؛ ۵) برس را آردن؛ ۶)

فدا کردن؛ ۷) پا پیشوند «هدل» به معنی خراب کردن؛ ۸) با پیشوند «دا» به معنی به طرف پایین هُل دادن.

گهرانگه: جاریک، ده حفه‌یی، هملیک، چه لیک **غ** یکبار.

گهرا ن: گهرا ندن **غ** نگا: گهرا ندن.

گهرا نهوه: ۱) هاتنهوه؛ ۲) پیر بون: (پیونکه گهرا و نهوه)؛ ۳) جوئی هله لیه رکی **غ** ۱) بازآمدن، بازگشتن؛ ۲) پیرشدن، پیری؛ ۳) نوعی

گهرمئین: گهرمئاندن **ت** تب کردن از گرما.

گهرمش: ته‌وژم **ف** فشار.

گهرمساندن: ته‌وژم‌دان، زور‌بوهینان **ف** فشار آوردن.

گهرمشته: بریشکه **ف** دانه بوداده.

گهرمشلک: تی‌میسک **ف** تبخال.

گهرمسک: (۱) جوئی برنج؛ (۲) گرکه؛ (۳) زانی به‌ندی ران؛ (۴)

سدرچاوه‌یدک که به هاوین سارده و به رستان گهرم؛ (۵) نیوه‌نمکی

گهرم؛ (۶) دوگوندی کوردستان بهم ناوه به‌عسی کاولی کردوه **ف**

(۱) نوعی برنج؛ (۲) طالبی، گرمک؛ (۳) درد مفصل ران؛ (۴) چشم‌مای که

آپش در زمستان گرم است؛ (۵) خمیر گرم که بر دمل گذارند؛ (۶) دو

روستا به این اسم در کردستان توسط بعثیان ویران شده است.

گهرمکان: لدو گوندانه کوردستانه که به‌عسی کاولیان کرد **ف** روستایی

روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.

گهرمکاو: گراو **ف** معدن آب گرم.

گهرم کردن؛ (۱) تینی خورو ناگر له ساردادان و گوراندنی؛ (۲) خوش

کردنی کور له لایمن قسه‌خوشمهو: (مجلیسی گهرم کردوه) **ف**

کرم کردن؛ (۲) آراستن مجلس.

گهرمکه: (۱) ناوی گرمی کانیاو؛ (۲) گهرماوی کاتی بی گهرم کردنی مرد

ف (۱) چشم‌آب گرم؛ (۲) گرمایه طبیعی.

گهرملهین: چیشتی گندمه کوتاوا، که شکمک **ف** (۱) آش گندم نیمکوب.

گهرمن: (۱) گرمای؛ (۲) که‌ستی که زوری گرمایه **ف** (۱) گرمای؛ (۲) آدم

گرمایی.

گهرمو: گرمای، جنی خوششتن له ناوی گرمی کاندا **ف** آب گرم معدنی.

گهرموک: (۱) گهرمانی؛ (۲) گرمای بیویست و به‌ننداره **ف** (۱) گرمیسر؛

(۲) گرمای مناسب.

گهرموک: سدرچاوه‌ی ناوی به‌زستان گرم، گرمک **ف** چشم‌آب گرم.

گهرموگور: زور گرم **ف** داغ داغ.

گهرمه: (۱) جدنگه؛ (۲) چه‌لتونکی که زور پی‌ده گاه؛ (۳) شوربا **ف**

عنفوان؛ (۲) شالی زورس؛ (۳) شوربا.

گهرمه‌برین: تازه‌برین، برینی که‌هیشتا سارده نه بوندوه و خوبی‌لی تی

ف زخم تازه.

گهرمه‌بوچ: بونخی گرم **ف** بخار گرم.

گهرمه‌ته‌ندور: نانی ته‌ندوری که تماوا گری دانمک کاوه **ف** نان تور

تمام خاموش نشده.

گهرمه‌خول: سوزانی به‌دادش به پله‌پل **ف** چرخش آسیاب با شتاب.

گهرمه‌ژنه: (۱) گرمزن، گرمزه؛ (۲) تاوبردن **ف** (۱) جوش آفتایزدگی؛ (۲)

آفتایزدگی.

گهرمه‌سوت: جوئی پارجه‌ی ته‌نک **ف** نوعی پارجه نازک.

گهرمه‌شامی: گندمه‌شامی **ف** ذرت.

گهرمه‌شین: شه‌پوری زور به‌هژم و کول **ف** شیون شدید.

گهرمه‌ک: ددم ناوی که زستان ناییمه‌ستی: (مراوی له گهرمه کان

ده‌له‌وژن) **ف** کنار آبهای گرم که بخ نمی‌بندد.

کوردستان به‌عسی ویرانی کرد **ف** (۱) گرمابه؛ (۲) چشم‌آب گرم؛ (۳)

از روسنهاهای ویران شده کردستان توسط بعثیان.

گهرماق حاجیاغا: لدو گوندانه کوردستانه که به‌عسی کاولیان کرد **ف**

روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.

گهرماق‌لک: گوندیکی کوردستانه به‌عسی کاولی کرد **ف** نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

گهرماگه: حمام، گرماف **ف** گرمابه.

گهرماندن: گدرمکردن **ف** گرم کردن.

گهرمانی: ولاتی گرم، به‌رانه بر به کوستانتن **ف** گرم‌سیر.

گهرماو: گرماف **ف** نگا: گرماف.

گهرماوا: لدو گوندانه کوردستانه که به‌عسی کاولیان کرد **ف** روستایی

در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.

گهرماو گهدرم: (۱) دهس به‌جهی، بی‌دره‌نگ کردن؛ (۲) جه‌نگهو ناوه‌ند: (له

گهرماو گرمی شه‌زدا پیدا بود) **ف** (۱) فوری، بی‌درنگ؛ (۲)

گرم‌گرم.

گهرماوه: حمام، حومام **ف** گرمابه.

گهرماوی: چیشتی شله‌ی وردساوارافا آش بلغور.

گهرماهی: تین، ته‌وزمی گرماف شدت گرما.

گهرمایی: تین، ته‌وزمی گرماف گرمی.

گهرمبون: (۱) تین تی گرمان؛ (۲) به‌توندی وه کارکه‌تون **ف** (۱) گرم شدن؛

(۲) سرگرم کار شدن.

گهرمبونهوه: پاش سدرما بون تینی گرمان **ف** گرم شدن بعد از سرما.

گهرمان: گوندیکی کوردستانه به‌عسی کاولی کرد **ف** نام روستایی در

کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

گهرمجهک: جومگدهست **ف** مج دست.

گهرمجان: (۱) له گرمان و زه‌زیو، داهیزان؛ (۲) وشکده بون له بهر

گهرمکا **ف** (۱) گرم‌زاده شدن؛ (۲) خشک شدن از شدت گرم.

گهرمجان: (۱) ته‌وزم هینانی گرمای، کوله کول؛ (۲) وشکده کردن

له بهر تینی گرمای **ف** (۱) شدت گرفتن گرمای؛ (۲) جلو گرم‌خشک کردن.

گهرمخواز: زور له سدره‌هست **ف** بسیار حساس.

گهرمixin: (۱) گهرمجان؛ (۲) بون گرتن له بهر گرمای زور **ف** (۱) نگا:

گهرمجان: (۲) گندیدن از گرمای.

گهرمخین: له گرمایه بون گرتن **ف** گندیدن از گرمای.

گهرمداهاتن: گرمبوون **ف** نگا: گرمبوون.

گهرمزاهاتن: گرمبوون **ف** نگا: گرمبوون.

گهرمزه: گرمزه، زیبکه له تاوبرده نهوه **ف** جوش از آفتایزدگی.

گهرمزاندن: له بهر گرمای توشی تاوتی هاتن **ف** تب کردن از گرمای.

گهرمزیمیز: گرمایپو **ف** گرم‌سانج.

گهرمزه‌زک: زیبکه له تاوانگازیهوه **ف** جوش زدن از تابش آفات.

گهرمزه: گرمز **ف** گرمز.

گهرمه گل: دم لیکدانی بی راوه ستان و بیده نگ بوون **ف** حرف زدن بدون وقفه.

گهرمه گور: چیشت به خشین بو تازه مردگ **ف** غذا بخشیدن به مناسبت فوت کسی.

گهرمه لوك: دهشته گرم و بی ناو بیرون **ف** صحرای گرم بی آب.

گهرمه لله: کانی گرم **ف** چشم آب گرم.

گهرمه وزه: تین و قوهه تی گرم **ف** نیروی گرما.

گهرمه ور: شوربا به له قورین، شور با فر کرد **ف** آش آشام.

گهرمه وزه: گهرمه وزه **ف** شدت گرم.

گهرمي: ۱) گهرمي: ۲) توندو تيزی له کار **ف** گرمی: ۲) سرگرمی زياد.

گهرميان: گهرمياني **ف** گرمسي.

گهرمياندن: بوزانده نهوده، باش و سردار خستن **ف** سرگرم کردن به کار.

گهرمياني: سه به گهرمياني **ف** گرمسي.

گهرمين: گهرميان **ف** گرمسي.

گهرمياني: گهرمياني **ف** گرمسي.

گمن: مروي گه رول **ف** بيمار گر شده.

گمناس: تازار له شه، بوير **ف** شجاع.

گمنال: زه نگوله زل **ف** ناقوس.

گمنده: ۱) کمسی که روز ده گرمی: ۲) شتی که روز خول ده خوا **ف** ۱) سيار: ۲) چرخنده.

گمنگ: گیاهه که **ف** گیاهی است.

گمنوس: ۱) گمناس: ۲) ناوه بو پیاوان **ف** ۱) شجاع: ۲) نام مردانه.

گمنو: گونديکي کوردستانه به عسى کاولي کرد **ف** نام روستاين در

کرستان که توسط بعيان ويران شد.

گمنو: ۱) ديوی ژوره وي نهستون: ۲) بستو، زينوي چيا: ۳) هرجي و دك

گمنو شتی پيدا بردا: (گمنو ناسياب) **ف** ۱) گلو: ۲) گردن: ۳)

هر چيز گلومانند.

گروانک: گروانکه **ف** نگا: گروانکه.

گروته: گونديکه له کوردستان به عسى ويراني کرد **ف** از روستاهای

ويران شده کرستان توسط بعيان.

گرودي: له گوندانه کوردستانه که به عسى کاوليán کرد **ف**

روستاين درکرستان که بعيان آن را ويران کردد.

گرور: گونديکه له کوردستان **ف** نام دهي است.

گرور: زير، گرس، روز **ف** زير، خشن.

گروش: رکه ستاوي **ف** عصبانيت.

گرمول: ۱) روز له رويستن داد، دائم به ريوه: ۲) ترموميل: ۳) كوجهه.

خيله کي **ف** ۱) بسيار رونده، سيار: ۲) ماشين، اتو ميل: ۳)

کوج نشين، کوچنده.

گمز و گور: فيل و تله که **ف** حيله و نيرنگ.

گمز و گيچمل: پهلپ و تهشقله **ف** شلتاق و نارو.

گروگيران: ۱) شت ده گمرودا قدتيس بوون: ۲) ده نگ کموتن **ف** ۱)

گلوكرفتگي: ۲) صداغرفتگي.

گه رول: ۱) گروي، گرو: ۲) گمروك **ف** ۱) گر، بيمار جرب: ۲) سيار.

گه رولی: ۱) ندحوشی گروئيبي: ۲) روزگرمان **ف** ۱) گري، جرب: ۲)

گشتن زياد.

گه رنگه: جاريک له جaran، گه رانگه **ف** يکبار.

گه روهاتن: تالوهاتن **ف** بيماري لو رتین.

گه روئينانه: چاره تالو کردن **ف** لو رتین را معالجه کردن.

گه روئي: گونديکي کوردستانه به عسى کاولي کرد **ف** نام روستاين در

کرستان که توسط بعيان ويران شد.

گه ره: ۱) خدرمان کوتان به گاو گول: ۲) شکایت **ف** ۱) خرمن کوبى:

۲) شکایت.

گه ره: ۱) گروي بهداش، کونى بهداشى سهره وه: ۲) ثعبان، پيوسته

۱) گلو سنج آسياب: ۲) باید، لازم است.

گه ره پيچ: گه ره لول **ف** گردياد.

گه ره پيچه: گه ره پيچ **ف** گردياد.

گه ره دني: گونديکي کوردستانه به عسى کاولي کرد **ف** نام روستاين در

کرستان که توسط بعيان ويران شد.

گه ره سور: لم و گوتانه کوردستانه که به عسى کاوليán کرد **ف**

روستاين در کرستان که بعيان آن را ويران کردد.

گه ره ره: یبوسته، ثعبان، نهشتي **ف** لازم است.

گه ره ره: ۱) تاخ: ۲) زلکاوا: ۳) گيزوا: ۴) مزراق **ف** ۱) محله: ۲)

باتلاق: ۳) گرداد: ۴) گردن.

گه ره ره بون: یستن، خواستن **ف** خواستن.

گه ره ره گه ره: خوانى نهخوانى، بنهوى نهتهوى، جاري ناچار **ف**

خوانه ناخواه.

گه ره ره کور: شه و کور **ف** شب کور.

گه ره که: ۱) گه ره ک، یبوسته: ۲) ده یوي، ده مدوی: (چيت گه ره که،

توم گه ره که) **ف** ۱) لازم است: ۲) خواهد، خواهم.

گه ره گوره: گونديکي کوردستانه به عسى کاولي کرد **ف** نام روستاين در

کرستان که توسط بعيان ويران شد.

گه ره گوش: گونديکي کوردستانه به عسى کاولي کرد **ف** نام روستاين در

کرستان که توسط بعيان ويران شد.

گه ره لول: گه رول، گروي **ف** گر.

گه ره لا زه: گه ره لا زه **ف** نگا: گه ره لا زه.

گه ره لا زه: گوراني کونتى خملکى ناو کور به نوره **ف** آوازخوانى نوبتى

اهل مجلس.

گه ره لا زه: گه ره لا زه **ف** نگا: گه ره لا زه.

گه ره لا زه: گه ره لا زه **ف** نگا: گه ره لا زه.

گه ره مول: تيکوهه هاوشي حه شمات **ف** شلغوي و ازحام مردم.

گه ره نگ: ۱) داريکي دوپه له تا پلکي تفاصي لە سەر داده مەزىتن: ۲)

گرینگ: ۳) جاريک، دە حەفييەك، دە حەدى **ف** ۱) چوبى دوسرا که توده

برگ علفى را برآن نهند: ۲) مهم: ۳) يکبار.

گهزرگوله: گهزوی دارمازو^ف گزانگیین مازوج.

گهزرگه زبالاکردن: ۱) زُرْل بُون: ۲) برتنی له زوریتی خوشبو^ن به سرعت رشد کردن: ۲) کنایه از بسیار خوش آمدن.

گهزرگه مزک: گزگره، گایاه که وہ بیست که وی زانی لئی بهدا ده کاف^ف گیاه گرنے.

گهزرگه زکه: گهزرگه^ف گیاه گرنے.

گهزرگه زوک: گهزرگه^ف گیاه گرنے.

گهزرگه سک: ۱) گهزرگه^{زک}: ۲) ناوی گوندیکه^ف ۱) گزنه: ۲) نام دهی است.

گهزلک: کیرد، چه قوئی که نانو شیشه^و کارد.

گهزمازو: بدی داری گهزا^ف ثمر درخت گز.

گهزمصه: ۱) تیر، تیری که به کهوان داویزی: ۲) کیشکچی شهوانه له بازارو^{کو}لان^ف ۱) خندگ: ۲) عسوس، گزمه.

گهزنده: ۱) جانه وری که کازده گزی: ۲) جانه وری که پیوه دهدا: ۳) بریتی له پیاوی بدفه^ز: ۴) تامی زبان سوتین، تیر: ۵) تامی نفت^ف

گزنده: ۲) چانور نیشن زن: ۳) کنایه از آدم موذی: ۴) مزه زبان سورا: ۵) مزه^ز گس.

گهزنک: ۱) گیاگسک: ۲) گهزرگه^{زک} ۱) گیاه جارو: ۲) گیاه گزنه.

گهزننه: گهزننه^ف نگا: گهزننه.

گهزننه: ۱) سو^ریز: ۲) خملوته^{تی} دیوی نازو^{قده}: ۳) ناوچه^ه به که له کورdestan: ۴) گهزرگه^{زک}: ۵) بیروی تدر^ف ۱) سرخک: ۲) پستو: ۳)

ناحیه‌ای در کردستان: ۴) گزنه: ۵) اکرما.

گهزنله: گهسی که بیروی تمری همس^ف میلا به اگما.

گهزننه^{بی}: جو^ری تری^ف نوعی انگور.

گهزو: تاونگی شیرینی دار، گهزا^ف گزانگیین.

گهزو: گهزو^ف گزانگیین.

گهزو برشکه: گنمی برزاوی ده گهمل گهزو^ز تیکمل کراوی خرهدارو^ز ۱) گندم بوداده با گز مخلوط شده.

گهزو^ز: ۱) زه مبه لیلک، چلوه، شوشمه^ه هول: ۲) مو^رانه^ف ۱) دنگاله: ۲) موریانه.

گهزو^{شان}: لمو گوندانه^ی کورdestan که به عسی کاولیان کرد^ف روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردن.

گهزو^ک: ۱) گهزرگسک: ۲) هرجچی ده گزنه: ۳) گوندیکه له کورdestan به عسی ویرانی کرد^ف ۱) گیاه گزنه: ۲) گزنده: ۳) از روستاهای ویران شده کردستان توسط بعثیان.

گهزو^{کی}: ۱) دوکه^ی به لکی بیستان: ۲) نه خوشیه کی پیسته^ف ۱) شته پالیزی: ۲) یکی از بیماریهای پوست.

گهزو^{له}: گهزو^ز گهزا^ف گزانگیین.

گهزو^ه: گهزو^ز گزانگیین.

گهزو^ه: ۱) جانه وری گازگر: ۲) شفره^ی چدمبرین^ف ۱) گزنده: ۲) شفره^ه کفاشان.

گهزو^ر: ۱) گیا^ه که لاسکی ده مژن شبرینه: ۲) گهزو^ز ۱) گیاهی است

گهرهو: بارمه: (با له گهرهوی تدابه تا دهینی خو^د ددم ته) اف^د دهن.

گهرهوانی خوارو: لمو گوندانه^ی کورdestan که به عسی کاولیان کرد^ف روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردن.

گهرهوانی سهرو: گوندیکه له کورdestan به عسی ویرانی کرد^ف از روستاهای ویران شده کردستان توسط بعثیان.

گهره وتش: کرین، سهنه^ف خرید.

گهره ویلک: وشه^گ, گوی زدهش. جانه وریکه له تیره^ی رتوی و کهولی به نرخه^ف وشق.

گهري: باشگری بهواتا: پیشه: (زیرینگه^{ری}, ناسنگه^{ری}) اف^پ سوند به معنی پیشه، شغل.

گهزی: گهروانی، نه خوشی گرویی^ف بیماری جرب، گری.

گهزیان: ۱) گهراان، گهردش کردن: ۲) بون، چونه سه رحاله^{تی}: ۳) پشکتین^ف ۱) گردش کردن: ۲) گردیدن، شدن: ۳) تفیش.

گهزیانه وه: گهرانه وه، دوای چون هاته وه^ف بازگشتن.

گهزیانو^خ: ۱) زور گهزیده: ۲) شوین گیر: ۳) مالانگدر^ف ۱) بسیار سیار: ۲) پیگیر: ۳) ولگرد.

گهزیده: ۱) گهروک، گهسی زور نهرو^ا: ۲) بریتی له دنیادیده^ف ۱) بسیار رونده، سیار: ۲) کنایه از جهان دیده.

گهزیز: گو^ز, هیزی دهست و دهم^ف نیروی دست و دهان.

گهزین: پشکتین، گهربیان^ف تفیش.

گهزین: بشکن^ف مقتضی.

گهزینه^ک: گیزاوی گومی کو^ر گراب مهلك.

گهز: ۱) قدپ، گاز به ددان: ۲) داری گزچار: ۳) تاونگی شیرین که له دار ده نیشی. نهوانی له مازو ده نیشی خوشترینه، گهزو: ۴) تامرازی^{کی} پیوانه: ۵) چز: ۶) خدن، پارچه^ه ید کی تاور بشمید: ۷) گدسلک: ۸)

شوکه^ی دارو دره خت^ف ۱) گاز دندان: ۲) درخت گز: ۳) گزانگیین: ۴) زرع: ۵) نیش: ۶) خز، نوعی پارچه ابر پیسمی: ۷) جارو: ۸) شنة^ه بیانات.

گهزاره: زمانی دریز: (گهزاره^ی لئی کیشایم^ه هدرچی خراپه^ی گوتم) اف^ز زبان دراز.

گهزاره^ه در کیشان: زمان دریزی کردن^ف زبان درازی کردن.

گهزاره کیشان: زمان دریزی کردن^ف زبان درازی کردن.

گهزاف: قسمی بی تام و ناخوش^ف یاوه.

گهزین: قه^پ گرتن^ف گازگرفتن.

گهزو^خ: پارچه^ی له شتی^پ بیاواف^ف قطعه^ه بریده شده از چیزی.

گهزو^{خان}: پارچه^ی بون^ف پاره شدن.

گهزو^{خاندن}: پارچه^ی پارچه^ه کردن^ف قطعه^ه قطعه^ه کردن.

گهزو^{خی}: پارچه^ی کراوف^ف پاره شده.

گهزو^ک: گسلک، جارو، گزک^ف جارو.

گهزو^ک کردن: بیوان به گهزو^ز زرع پیمایی.

گهزو^ک هر دش: گسلک لیدان، گیزک کردن، ماشتمن^ف جارو کردن.

گهزو^گ گرتن: قه^پ گرتن^ف گازگرفتن.

(۶) سُوری خوینی **اف** (۱) آتش مشتعل؛ (۲) اخگر مشتعل؛ (۳) شاداب
 و نرد؛ (۴) روی گشاده؛ (۵) سرخ به رنگ اخگر؛ (۶) سرخ خونی.
 گه‌شاندنه وه؛ (۱) کلپه‌دار کردن وه ناگری دامر کاو؛ (۲) ره زی باوه شین
 کردن تا ده بینه سکل؛ (۳) که بیف خوش کردن؛ (۴) به فو خونچه گول
 پشکواندن **اف** (۱) مشتعل کردن آتش بعد از فرونشستن؛ (۲) بادردن
 زغال برای افر وختن؛ (۳) شادکردن؛ (۴) با پف شکوفانیدن غنچه.
 گه‌شانه وه؛ (۱) پشکوتی گول؛ (۲) تیر او بون و شهق و تورت بون؛ (۳)
 سُوربُونه وه نه ره زی و بونه سکل؛ (۴) شادبُون **اف** (۱) شکفتن؛
 شکوفا شدن؛ (۳) افر وخته شدن زغال؛ (۴) شادشدن.
 گه‌ش بونه وه؛ گه‌شانه وه **اف** نگا؛ گه‌شانه.
 گه‌شت؛ (۱) سه بران، گه‌دران به که بیف؛ (۲) گه‌دانی، ماله‌ومال کردن **اف**
 سیاحت؛ (۲) گه‌دانی.
 گه‌شاندن؛ (۱) تی گه‌داندن؛ (۲) یئی گه‌ياندن **اف** (۱) فهماندن؛ (۲)
 رسانیدن.
 گه‌شتن؛ (۱) ره سیده بون؛ (۲) فامین؛ (تی گه‌شتی، تی گه‌شتم) **اف** (۱)
 رسیدن؛ (۲) فهمیدن.
 گه‌شتنی؛ (۱) بین گه‌بشنو، ره سیده بُوگ؛ (۲) داروغه‌ی ناوشار **اف** (۱)
 رسیده؛ (۲) پلیس شهری.
 گه‌شتنامه؛ بیره و هری نوسراوی گمزیده **اف** سیاحت نامه.
 گه‌شتونک؛ زور گمزیده **اف** سیاح.
 گه‌شتيار؛ سهیاح، دنیاگه، گمزیده‌ی ساران **اف** سیاح.
 گه‌شك؛ پوکاوله، چهمبوله **اف** ام کردن.
 گه‌شکردن وه؛ گه‌شانه وه **اف** نگا؛ گه‌شانه وه.
 گه‌شکه؛ (۱) فی، خو؛ (۲) لخوچون له خوشیان؛ (۳) گه‌شك **اف** (۱)
 صرع؛ (۲) از شادی بیهوش شدن؛ (۳) ام.
 گه‌شكه بون؛ (۱) فی لی هان؛ (۲) لخوچیان له سه رخچون **اف** (۱)
 دچار صرع شدن؛ (۲) از شادی غش کردن.
 گه‌شكه دار؛ قیدار، خودار **اف** صرعی.
 گه‌شكه گرتن؛ فی لی هاتن **اف** دچار صرع شدن.
 گه‌شكه؛ سه برانگا، جینگه گه‌شت و سه بران **اف** سیاحت گاه.
 گه‌شه؛ (۱) خوشی و شادی؛ (۲) تیر اوی و تورتی و شهقی؛ (۳) بزه،
 زرده خدنه؛ (۴) لقی تازه ره ز؛ (۵) بالا بلندیون و به خودها هاتن **اف** (۱)
 شادی؛ (۲) شادابی؛ (۳) تیسم؛ (۴) جوانه تاک؛ (۵) نشوونما.
 گه‌شه کردن؛ (۱) شادبُون؛ (۲) ده بالا کردن و به خودها هاتن **اف** (۱)
 شادشدن؛ (۲) نشوونما کردن، بالیدن.
 گه‌شه گرتن؛ بزه هاتنه سه رده، زرده خدنه کردن **اف** تیسم کردن.
 گه‌شه بونه؛ گه‌شیونه وه **اف** نگا؛ گه‌شیونه.
 گه‌شی؛ (۱) شهق و تیر اوی، دزی زاکاوی؛ (۲) رو خوشی؛ (۳) دلخوشی **اف**
 (۱) تردی و شادابی؛ (۲) خوش و بی؛ (۳) دلخوشی.
 گه‌شیان؛ گه‌شانه وه **اف** نگا؛ گه‌شانه.
 گه‌شیانه وه؛ گه‌شانه وه **اف** نگا؛ گه‌شانه.
 گه‌شینه وه؛ گه‌شانه وه **اف** گه‌شانه.

با ساقه شیرین که مکیده می‌شود؛ (۲) هویج.
 گه‌زه ک؛ (۱) پلپ، به هاته، بیانو؛ (۲) شاره رای ریگه، به لدد؛ (۳) چیزه‌ی
 تیز؛ (۴) تفت؛ (۵) گازگرف **اف** (۱) بهانه؛ (۲) بلد، راهنمای؛ (۳) تندزمه؛ (۴)
 گس مزه؛ (۵) گرنده.
 گه‌زه گه‌زه؛ وشه بیه که بو زاروکی ده لین و قامک دنیشه ده میمه وه **اف**
 اصطلاحی برای بجه که انگشت را گاز گبرد.
 گه‌زه ن؛ (۱) زیان، زه زه؛ (۲) بهلا، به سه رهاتی خراب **اف** (۱) زیان؛ (۲)
 آسیب، گزند.
 گه‌زه نه؛ گیا بیه که به شلکی ده خوری **اف** گیاهی است خوردنی.
 گه‌زه نه ک؛ ببروی تهر **اف** اگرما.
 گه‌زی؛ (۱) گازی لی گرت؛ (۲) قوماش؛ (مالی گه‌زی)؛ (۳) همر
 گه‌زیکی؛ (گه‌زی به چهند) **اف** (۱) گزید؛ (۲) پارچه، کالای زرعی؛
 (۳) هر مترش.
 گه‌زیت؛ سه رهانه له ناموس‌ولمانان **اف** جزبه.
 گه‌زیچار؛ داری گه‌زن گزیچار **اف** در خنچه گز.
 گه‌زیزه؛ بلازیز **اف** گلی است اول بهار می‌شکفت.
 گه‌زین؛ گه‌زتن **اف** گاز گرفتن.
 گه‌زینک؛ گه‌زکزک **اف** گیاه گرنده.
 گه‌هز؛ قب، گاز به ددان **اف** گازدیدان.
 گه‌زار؛ جیقلدانه **اف** زاغر.
 گه‌زار؛ جیکللانه **اف** زاغر.
 گه‌ژکرن؛ قه قه گرتن **اف** گاز گرفتن.
 گه‌ژگه زینک؛ گیزه لوکه، باهوز **اف** گردباد.
 گه‌ژم؛ داری بون، دارتوفانه **اف** درخت پشه.
 گه‌ژمراندن؛ هازین، زور و رد کردن **اف** آسیاب کردن.
 گه‌ژمری؛ هارداو **اف** آسیاب شده.
 گه‌ژمرین؛ گه‌ژمراندن **اف** آسیاب کردن.
 گه‌ژین؛ گه‌زین، گه‌زتن **اف** گاز گرفتن.
 گه‌ست؛ ناسیرین، ناخن، دزنو **اف** زشت، بد گل.
 گه‌ستن؛ گه‌زین، گه‌زین **اف** گاز گرفتن.
 گه‌سته؛ پیوه دراوه؛ (ماران گه‌سته) **اف** نیش خورده.
 گه‌سک؛ گرگ، گه‌زک، جازو **اف** جارو.
 گه‌سکدان؛ (۱) گزکدان؛ (۲) بریتی له بردنی همه مو شتی له مالدا **اف**
 جارو کردن؛ (۲) کنایه از بردن همه چیز.
 گه‌سکده ر؛ گزکده ر **اف** جارو زن.
 گه‌سک لیدان؛ گه‌سکدان **اف** نگا؛ گه‌سکدان.
 گه‌سکه سپیکه؛ گیا بیه کی بون خوش و شکه که هی ده کنه گه‌سک **اف**
 گیاهی است خوشبو.
 گه‌سکه شاری؛ کیا گه‌سک که له مالاندا ده یچینن **اف** نوعی گیاه جارو.
 گه‌سنه؛ پیوه دان **اف** نیش زدن.
 گه‌ش؛ (۱) ناگری بله سه دار؛ (۲) سکلی بیزه شایی؛ (۳) شهق و تورت؛ (۴)
 روی بیز کجیج؛ (به روی گه‌شه و دواندمی)؛ (۵) سُوری به زه نگی بولو؛

گه قوزه: مو ماش و برنجی **ف** جو جو گندمی.

گه قوک: هدره شده کمراف **ف** تهدید کننده.

گه قو گور: گه فوهه رشه، هره شه و گوره شه **ف** تهدید و ارعاب.

گه قهه: گیلوکه، زار، به سه زمان **ف** هالو، فقیر حال.

گه قهر: (۱) پهراویز؛ (۲) سوچ، قوزین **ف** (۱) حاشیه؛ (۲) گوش.

گه قه ز: (۱) گیاهی که به نی بی سوده کدهن؛ (۲) ره نگی سو روی کدهن **ف** (۱)

گیاهی است که رنگ قرمز از آن گیرند؛ (۲) رنگ قرمز آتشین.

گه قه زه: خوبه سند، خوبه زان **ف** خودپسند، خودبین.

گه قه گز: سرفقزن و تیکلا **ف** زولیده موی.

گه قه دل: گه فالاف لکه ابرسیاه.

گه قه نده: شه لاتی، سه رسه رسی، بی شرم **ف** بی آزم و حیا.

گه گانه: جاروباره، گایه گایی **ف** گاهگاه.

گه گر: یه کسمی که له رویشن سه ریچی ده کاو مان ده گری **ف** ستوری

که از رفت امتناع می کند.

گه گرت: بی جه قاندن و نه رویشن **ف** از رفت امتناع ورزیدن.

گه گه: به ندیده ند **ف** بندبند.

گهمل: (۱) کومل؛ (۲) زور، زنده؛ (۳) کوهه له بنیاده می هاو نهزادو خاوه نی

زمان و خده و خوی تایله تی به خویان؛ (۴) پاشگری کو **ف** (۱) گروه؛

(۲) بسیار؛ (۳) سلت؛ (۴) پسوند جمع.

گهمل: (۱) پیرا؛ (۲) په لکی دار که بُخوارکی حه بوانات هله لده گیری؛ (۳)

دارستانی که هر دوهنه و داری بمرزی نیه؛ (۴) نیوان دوران **ف** (۱)

همراه؛ (۲) برگ علوفه حیوانات؛ (۳) جنگل درختچه بدون درخت

بزرگ؛ (۴) میان هر دوران.

گه لا: نیره قه، باسکند تامور **ف** خیش.

گه لا: په لکی دارو گیا **ف** برگ درخت و گیاه.

گه لاج: (۱) شه لاتی؛ (۲) ده سبز **ف** (۱) لات؛ (۲) کلاهبردار.

گه لاج: گه لاج **ف** نگا: گه لاج.

گه لاده: گردن به ندی گا، قله مده نهستوی گاو چیل **ف** قله لاده گاو.

گه لاخان: سرده می گه لاریزان **ف** موسی برگ ریزان.

گه لاخه زان: برگ ریزانی پاییز **ف** برگ ریزان.

گه لادار: (۱) په لکی دار؛ (۲) داری بدء لک **ف** (۱) برگ درخت؛ (۲) درخت

پُر برگ.

گه لاده: گلاده **ف** نگا: گلاده.

گه لاده رکدن: په لک لئی روانی روهه **ف** جوانمذن برگ.

گه لارن: په لک له روهه داکه ندن، په لک لئی کردنوه **ف** از برگ لخت

کردن.

گه لاریزان: (۱) جه نگهی په لکی داروه رین؛ (۲) مانگی خمزه لور **ف** (۱)

موسم برگ ریزان؛ (۲) مهرمه.

گه لاریزان: گه لاریزان **ف** نگا: گه لاریزان.

گه لاز: (۱) گلار؛ (۲) گه لاس **ف** (۱) نگا: گلار؛ (۲) نگا: گه لاس.

گه لازه ل: گملاؤ پوش و چیلکه کی تالا ش **ف** انبریه.

گه لاس: (۱) نالوچ سو ره؛ (۲) نالوچ زه رده؛ (۳) میوه هی که وه ک به لالوک

گه عتیل: له گوندانه که به عسی کاولیان کرد **ف** روسنایی در کردن.

در کردن: که بعنیان آن را ویران کردند.

گه ف: (۱) ترساندن به قسه، گف، گف؛ (۲) مچور کی لمش، تمزو؛ (۳)

خوهه لکیشان، په سنتی خودان؛ (۴) حه پهی سه گ؛ (۵) کاری خوبه بانه:

(۶) فیل و گری؛ (۷) گالته، گمپ؛ (۸) قسمی بین تام **ف** (۱) تهدید؛ (۲)

تیر کشیدن اندام؛ (۳) لاف؛ (۴) پارس، واق؛ (۵) هر زگی؛ (۶) حیله؛ (۷)

شوخي؛ (۸) یاوه.

گه فاندن: هدره شه کردن **ف** تهدید.

گه ف خواردن: ترساندن به قسه **ف** تهدید کردن.

گه ف کردن: (۱) ترساندن به قسه؛ (۲) گالته کردن **ف** (۱) تهدید کردن؛ (۲)

شوخي کردن.

گه فوک: چه نه بازی بینام بیز **ف** یاوه گو.

گه ف و گور: گه کردن **ف** تهدید.

گه فه: (۱) گه به، حه بهی پیره سه گ؛ (۲) گالته، چه فه نگ **ف** (۱) واق

پرسگ؛ (۲) شوخي.

گه فین: (۱) حه بین، زه وین؛ (۲) گوره شه کردن **ف** (۱) پارس کردن سگ:

(۲) تهدید.

گد ف: گه، گف، گف **ف** تهدید.

گد ثا: شاید، ناگادر له رود او **ف** شاهد، گواه.

گد قار: پیس، گمارات **ف** چرکین، کنیف.

گد قالله: په له هوری رهشی به باران **ف** لکه ابرسیاه.

گد قفر: (۱) سیی تامال زه ره؛ (۲) کده، بو ر **ف** (۱) سیید مایل به زردی؛ (۲)

توسی رنگ.

گه قرک: (۱) پوری میوینه، جوئی ناقده؛ (۲) چیرگ، میشه سی **ف**

در آج مادینه؛ (۲) هو بره.

گه قری: بستو، زینو، ملدی چیا **ف** یال کوه.

گه قریله: سو سکد، سو سک **ف** تیهو.

گد قز: (۱) نه و ندهی له در و ندهدا دیشه ناو داسه وه؛ (۲) لس هر ته نشت

تل خواردن **ف** (۱) مقداری از درو که یکبار در داس آید؛ (۲) بر بھلو

غلتیدن.

گه قزان: گه قزان، تل خواردن لس هر ته نشت **ف** غلتیدن به بھلو.

گه قزاندن: تل پیدان لس هر ته نشت **ف** غلتانیدن بر بھلو.

گه قزان: گه قزان **ف** غلتیدن بر بھلو.

گه قزک: جی گکی گه قزان **ف** جای غلتیدن بر بھلو.

گه قزو: نمی که د گه قزه **ف** بر بھلو غلتان.

گه قزوک: بنیادم یان حمیوانی که رور گه قز دکه، گه قزو **ف** بر بھلو

غلتان.

گه قزین: گه قزان **ف** غلتیدن بر بھلو.

گه قل: (۱) شده کی، به ره بیانی زو، بولیله؛ (۲) شه بولی زل **ف** (۱) گرگ

و میش، سپیده اولی؛ (۲) موج بزرگ.

گه قلین: (۱) بهره بیان بون، بولیله په بادا بون؛ (۲) شه بولی زل دان **ف**

سپیده دمیدن؛ (۲) موج بزرگ دادن.

گهلاویزه نگوتون: سهره تای دیاری دانی نه ستیره‌ی گهلاویزه طلوع ستاره شرعا.

گهلاویزی: ۱) ریزکردنی باقه‌ده خل که گله کان بجهه سه‌ریه‌ک؛ ۲) برکه‌هیاری که دوای گهلاویزه نگوتون بهر بدای؛ ۱) رده کردن سنته‌های غله در ویده به ترتیبی که خوشده‌ها برهم آیند؛ ۲) بوته خیاری که بعد از طلوع ستاره شرعا تمزد دهد.

گهلازه: کومملی بالداران پیکده‌وه له‌حده‌واهه دسته برندگان در حال پرواز.

گهليون: کوبونه‌وهی حده شامات اجتماع مردم.

گهل بهستن: کوبونه‌وه له دهوری به کتر همایش.

گله‌لپ: به بالایی لاشه‌و بلاکه، گوپ اُلپ.

گهله‌رستی: زندخوشیستن، گهله‌حذف ملت خواهی، مردم دوستی. گهله‌لته: گالنه شوخی.

گهله‌لچ: کیشودم به‌دهه جدال.

گهله‌لحو: زه‌لامی ده‌به‌نگ و ناتی‌گهی‌شتوه تنومند احمق.

گهله‌لحز: میله‌ت خوش‌دوستی ملت دوست.

گهله‌خور: بریتی له خاوند ده سه‌لاتی بی بهزیه ده گهله‌زیرده‌ستاندا کنایه از حاکم ستمگر.

گهله‌خور: نازه‌لتی که به پلکدار ده‌زی دامی که از برگ می‌چرد.

گهله‌دار: داری زل درخت تناور.

گهله‌ش: کیشودمه‌قاله نزاع و کشاکش.

گهله‌گهی: گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد از روستاهای ویران شده کردستان توسط بعثیان.

گهله‌لات: مفت‌خور، چهوره‌ی مالانگمره مفت‌خور.

گهله‌للاس: نازه‌او، پشیوی آشوب و فته.

گهله‌للاو: گهله قوماریکه نگا: گهله‌ل.

گهله‌للاس: گوئی‌نده‌ره هه هیچ شت بی مبالات.

گهله‌لله‌ک: ید کجارت زوره بسیار زیاد.

گهله‌لنزاکتی: گوندیکی کوردستان به عسی کاولی کرد نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

گهله‌لو: ۱) تو بیزی: (گهله‌ده بی وابی)؛ ۲) کاورا، نهی که‌سی که قسه‌ی

ده گهله‌ده کدم؛ ۳) نهی خله‌کینه (۱) تو گوبی؛ ۲) ای فلان؛ ۳) ای

مردم.

گهله‌لو: گهله نگا: گهله.

گهله‌لو: گهله نگا: گهله.

گهله‌لواخی: ناوی ناوجه‌وشه‌شیره‌تیکه نام منطقه و عشیره‌ای در کردستان.

گهله‌لواز: سدرما بهسته‌له کی له نکاوه سرمای ناگهانی.

گهله‌لواز: ۱) گله‌واز؛ ۲) گورانی تایبه‌تی بوز خوشی چروده‌رکردنی دار له به‌هاردا؛ ۳) زنجیره‌بوون به‌شونین به کا (۱) نگا: گله‌واز؛ ۲) ترانه

مخصوص جشن جوانه‌زدن درختان؛ ۳) به دنبال هم ردیف شدن.

گهله‌لوازه: ۱) گورانی چروده‌رکردنی دار: (هموران گازه‌گازه ده خوین

ده چنی بهلام توزی درشت تره و شیرینه (۱) آلوسرخ؛ ۲) آلوزرد؛ ۳) گیلاس.

گهلاش: نان دین جای نان.

گهلاشان: ۱) ورده‌ی پدریوی لوکه و مو له هدلاجی و شه کردندا؛ ۲)

خشش و خالی ناوجوگه که بهزی ناوده‌گری، (۱) تکه‌های بنبه و امثال آن در هلاجی و...؛ ۲) خس و خاشاک داخل جوی که جلو آب را می‌گیرند.

گهلاکردن: ۱) پلکانی روان؛ ۲) پلکه‌میو له دار چنین (۱) برگ دادن؛ ۲) برگ مو چیدن.

گهلاکوت: تیلای گهلاورده‌کردن (کدینه، برگ کوب.

گهلاکوتک: گهلاکوتک برگ کوب.

گهلاکه‌ردو: گوندیکی کوردستان به عسی کاولی کرد نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

گهلاکه‌وتون: چه نگهی پهلك و هرینی داران موسم برگ‌ریزان.

گهله‌لال: ورده به‌ردی لوسی ناوجم ماسه رودخانه.

گهله‌لعلوچ: زمانه‌چکله، نه لنه‌که زبان کوچکه.

گهله‌لعلوچک: نالوی گهروه لوزین.

گهله‌لعلوچک: نالوی گهروه لوزین.

گهله‌لاله: ۱) تالو، خراپی گهروه، گهله‌لعلوچک؛ ۲) نمونه؛ ۳) پیش نویس؛ ۴) شاریک و گوندیکی کوردستان به عسی ویرانی کردن (۱) لوزین؛ ۲) طرح؛ ۳) پیش نویس؛ ۴) نام شهر و روستایی در کردستان که

بعثیها ویران کردن.

گهله‌لاله: ۱) گالله؛ ۲) ناوی شاروکیکه؛ ۳) ناوی ناوجه‌یه که له کوردستان (۱) نگا: گالله؛ ۲) نام شهرکی است؛ ۳) نام ناحیه‌ای در کردستان.

گهله‌لالی: ناوی عده‌شیره‌تیکی کورده: (سهرکه‌شی عیلی گهله‌لالی شوخی بابانی عراق) «کورده» نام عشیره‌ای است.

گهله‌لایشک: سوچ و گوشیدی زاره گوشله‌لیان.

گهله‌لایه‌کان: گوندیکی کوردستان به عسی کاولی کرد نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

گهله‌لامیو: په‌لکی زه‌زاف برگ مو.

گهله‌لانکه: جار، ده‌حفه، چمه، که‌زهت دفعه.

گهله‌لا: قوماریکه به موره‌ی نه‌رد ده کری نوعی بازی است که با مهره نرد کنند.

گهله‌لا: گله‌واز، پیس (پلید).

گهله‌لا و گهله‌گهی: ریگه‌چون به پای لیکمه‌وه دو راه یافتن با پاهای از هم باز.

گهله‌لای: گله‌واز (پلیدی).

گهله‌لایز: نه‌ستیره‌یدکی زور گهشه له نیوه‌ی هاوینزا ده بیندری؛ ۲) مانگی پینجه‌می سال، نیوه‌راسته مانگی هاوین؛ ۳) ناوی بوزنان؛ ۴)

گیشه‌گه‌نمی دروازه (۱) ستاره شرعا؛ ۲) ماه مرداد؛ ۳) نام زنانه؛ ۴) تودهه درویده غله.

گه‌لهوان: تاگداری دوهون و بنچکان **نگهبان** درختجه‌های جنگل.
گه‌لهور: بواو، رزیو **پوسیده**.
گه‌لهه: نفوس: (گه‌لهه بی کوردستانی سی میلیونه) **جمعیت**.
گه‌لی: ۱) سمرده کومدل؛ ۲) گه‌لی، بوهل **۱۰ ملی؛ ۲) دره.**
گه‌لی: ۱) زور، فره، زاف؛ ۲) کومه‌لخ‌لکیکی هاوه‌جهک **۱) بسیار؛ ۲) ملتی.**

گه‌لی: دول، دهره، شیو، بوهل **دره**.

گه‌لیار: عاشیره‌تی زل له کوردستان **عشیره‌ای** بزرگ در کردستان.

گه‌لیاوا: لمو گوندانه کوردستانه که به عسی کاولیان کرد **روستایی**

در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.

گه‌لی بابولیا: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **نام روستایی**

در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

گه‌لی پساغا: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **نام روستایی**

در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

گه‌لی دیرا: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **نام روستایی** در

کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

گه‌لیز: ۱) زور، فره؛ ۲) سمرده گهل **۱) بسیار؛ ۲) ملتی.**

گه‌لی رمان: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **نام روستایی** در

کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

گه‌لیش: ۱) شاره، شاده، نیسانه‌ی نیوان کاو خرمان؛ ۲) گوله‌مده‌زه

۱) نسانه میان کاه و گندم در خرمن؛ ۲) کرد شالیزار.

گه‌لیشه: گهلاشان **نگا: گهلاشان.**

گه‌لیک: ۱) زور، زاف؛ ۲) کومه‌لخ‌لکیکی هاوه‌جهک **۱) بسیار؛ ۲) ملتی.**

گه‌لی کویر: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **نام روستایی** در

کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

گه‌لم: ۱) گرینگی، بایه‌خداری؛ ۲) گمه، کایه **۱) اهمیت؛ ۲) بازی.**

گه‌لمار: ۱) چرک، چلک، پیساتی؛ ۲) چلکن، پیس؛ ۳) ده‌باغی؛ ۴)

گوله‌سه‌گ **۱) چرک، کنافت؛ ۲) چرکین؛ ۳) ده‌باغی؛ ۴) سگ نر.**

گه‌مارگه: ده‌باغ خانه **دیاغ خانه.**

گه‌مارو: ۱) شالاو، پلامار؛ ۲) دهوره گیران **۱) یورش؛ ۲) محاصره.**

گه‌مارودان: ۱) شالاو ویردن، پلاماردان؛ ۲) دهوره گرتن **۱) یورش**

بردن؛ ۲) محاصره کردن.

گه‌مال: سه‌گی نیر، قمبه‌گول، گوله‌سه‌گ **سگ نر.**

گه‌مالان: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **نام روستایی** در

کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

گه‌مالدو: گایه‌که **گیاهی است.**

گه‌مال فس: قندگه‌لتنس **چباتمه.**

گه‌مانه: گومانه **نگا: گومانه.**

گه‌مبال: گهمال **سگ نر.**

گه‌مبول: ۱) گوله‌سه‌گ پیر؛ ۲) بریتی له زور پیری موی توبل و برو

چهرمگ **۱) پیر سگ نر؛ ۲) کنایه از آدم کهنه‌سال.**

گه‌لوازه: ۲) رسته‌موروی سُور و شین که به بیشکه و هه‌لداوه سری؛
۳) گویزو هه‌نجیری به بدهنهوه کراو؛ ۴) فرینی بال‌داران به کومدل
پیکدهوه له حدوا **۱) ترانه مخصوص جشن جوان‌زدن درختان؛ ۲) رشتہ مهره‌های رنگین که به گهواره آویزند؛ ۳) انجیر و گردی بانخ
رشته شده؛ ۴) دسته پرندگان در حال پرواز.**

گه‌لواگه‌لوا: گهلاوگل **نگا: گهلاوگل.**

گه‌لواک: گایه‌که به بنه کهی ده خورنی **گیاهی است با بیازه خوردنی.**
گه‌لور: ژلحوت **لندهور.**

گه‌لوره: گه‌لور **لندهور.**

گه‌لوری: مورانه خواردوی ریزال ریزال **موریانه خورده پوسیده.**

گه‌لوز: ناوگل، په‌سالابی نیوان دور ران. تایسه‌تی بو سه‌گده یلين:

(کلکی ده گه‌لوزی گرت) **میان رانها. برای سگ گویند.**

گه‌لوس: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **نام روستایی در**

کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

گه‌لوس: گه‌لوز **نگا: گه‌لوز.**

گه‌لوگر: گه‌روتر **گل‌گیر.**

گه‌لوه‌زه: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **نام روستایی در**

کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

گه‌لویز: لیکاوی ددم **لعاد بدهن.**

گه‌له: ۱) کمرتکه، کومله‌ی پیکدهوه؛ ۲) زور، زاف؛ ۳) گه‌لای رزیوی

وربیوف **۱) قطعیم، گروه؛ ۲) زیاد، بسیار؛ ۳) برگ خزان.**

گه‌له: عور، کوش **شکمیه.**

گه‌له‌جوت: زباره‌ی تاوایی بو پیکدهوه کیلانی زه‌وی **تعاونی شخم زنی.**

گه‌له‌خان: ناعمل **آنغل.**

گه‌له‌خنن: جوابی بینه‌دست و به خورایی **جواب بی‌هدف و**

سرسری.

گه‌له‌درده: زباره‌ی دروینه **دروگردن تعاضنی.**

گه‌له‌راویزه: ته‌گیبر کردنی به کومدل **کنکاش دسته‌جماعی.**

گه‌له‌راویزی: گه‌له‌راویزه **کنکاش دسته‌جماعی.**

گه‌له‌ک: زحف، زور **بسیار.**

گه‌له‌کومه: هاوکاری کردنی به کومدل **تعاون گروهی.**

گه‌له‌کومه: گه‌له‌کومه **تعاون گروهی.**

گه‌له‌کومه‌کی: گه‌له‌کومه **تعاون گروهی.**

گه‌له‌کومه‌گنی: گه‌له‌کومه **تعاون گروهی.**

گه‌له‌کویی: خوشاندان، پیکدهوه رزیشتن به کومدل **تظاهرات.**

گه‌له‌کی: گه‌له‌ک، زاف، فره، فریه، زور **زیاد، بسیار.**

گه‌له‌مبه‌ری: ۱) به‌گشتی؛ ۲) زوریه؛ ۳) روشنونی کومه‌لگا **۱)**

همگی؛ ۲) بیشتر، غالب؛ ۳) عرف.

گه‌له‌ندار: داری زور نهستور **درخت بسیار تنومند.**

گه‌له‌هه: گه‌له‌هه **نمودن احمد.**

گه‌لهوان: شوانی پذرو گازان **چوپان.**

- زیادر سیدن میوه.
 گه ناندن: رواندن له تهراپی داف پوسانیدن.
 گه نان: گه ناندن داف پوسانیدن.
 گه ناو: (۱) تالاوا؛ (۲) رزبو له تهراپی؛ (۳) گوندیکی کور دستانه به عسی کاولی کرد داف (۱) مرداب؛ (۲) پو سیده از نم؛ (۳) نام روستایی در کردستان که تو سط بعنان ویران شد.
 گه ناور: جانمهوری وردیله داف حشرات.
 گه ناوه: گناوار داف حشرات.
 گه نجح: (۱) جحیل، لاو، جوان له تهمه ندا، خورت؛ (۲) خذ زینه‌ی ته غدینه داف (۱) جوان؛ (۲) گنج.
 گه نجالی: ناوه بو پیاوان داف نام مردانه.
 گه نجایه‌تی: روزگاری جوانی، خورتی دوران جوانی.
 گه نجه: (۱) گالتنه گهی، حنه ک؛ (۲) خدله‌تی، ژوئی رسق و کهل پهله؛ (۳) ناوی پیاوانه داف (۱) شوخی و بازی؛ (۲) پسته؛ (۳) نام مردانه.
 گه نجه‌فه: (۱) قسمی تیزبی کردن؛ (۲) یعنی قومار؛ (۳) بازی به پهله قومار داف (۱) حرخ مسخره کردن؛ (۲) ورق قمار؛ (۳) بازی با ورق.
 گه نجی: خورتی، جوانی داف جوانی.
 گه نجینه: (۱) خذ زینه؛ (۲) ژوئی که شتی به نرخی ناومالی لی داده نین داف (۱) گنج، گنجینه؛ (۲) اتاق و بیرون آثار قیمتی.
 گه نجینه‌وان: خذ زینه دار داف خزانه دار.
 گه ند: گمن داف نگا: گه ن.
 گه ندار: مهشکه‌ی لدار یان ته نه که، نیزه داف مشک چوبی یا حلبي.
 گه نداو: تالاوا، زه لکاو داف مرداب.
 گه ندر: (۱) بوجگن؛ (۲) گندیو داف (۱) بوی گند؛ (۲) گندیده.
 گه ندلخه: گههار، چلکن و پیس داف چرکین، کنیف.
 گه ندم: ده غلی بزیوی زوربه‌ی خه لک جگه له برج و جو داف گندم.
 گه ندمه: بالوکه داف زگیل.
 گه ندمی: (۱) به رنگی گندم، نه سمه؛ (۲) جوری تری ره شکه داف (۱) گندمی رنگ؛ (۲) نوعی انگور سیاه.
 گه ندوگو: (۱) شتی پیس و بوخل؛ (۲) زبل و زال داف (۱) کثیف و بوگند؛ (۲) آت و اشغال.
 گه ندوگه‌مار: (۱) شتی پیس و بوخل؛ (۲) زبل و زال داف (۱) کثیف و بوگند؛ (۲) آت و اشغال.
 گه ندوگه‌وهل: گهندوگه‌مار داف نگا: گهندوگه‌مار.
 گه نده: (۱) رزی، رزیو؛ (۲) پلوخاو، پلیشاو؛ (۳) ناتدواو؛ (۴) خراب داف (۱) پو سیده؛ (۲) لاهیده؛ (۳) ناقص؛ (۴) بد.
 گه نده به له: پله‌ی ناته واو داف باران موسمی ناکافی.
 گه نده بیاون: نامرد، بی غیره‌ت داف نامرد.
 گه نده تا: تاول مرزی سقک داف تسبیک.
 گه نده خور: پیس خور، که می خور که خوار ده خوار داف بدخوراک.
 کسی که غذای بد می خورد.
 گه نده دله ک: فسوس داف حیوانی است بسیار بدبو.
- گه مبولي: گه مبولي داف نگا: گه مبولي.
 گه مر: ناجذ له بدر چاو، نه جوان داف زشت نما.
 گه مر: (۱) لات، پارچه‌ی ورد؛ (۲) نیوه کولان، نیوه جوشان داف (۱) خرد، تکه کوچک؛ (۲) نیم جوش.
 گه مراندن: ناشیرین کردن، کریت کردن داف بدنما کردن.
 گه مراندن: (۱) لات و کوت کردن، ورد و خاش کردن؛ (۲) که میک کولاندن داف (۱) خرد وله کردن؛ (۲) کمی جوشاندن.
 گه مره: (۱) که مره؛ (۲) پتروی برین داف (۱) سرگین خشکیده سفت؛ (۲) خشک ریشه.
 گه مره به ست: (۱) پترو نیسته سه برین؛ (۲) برینی له چلکنی زور: (دستت ناشوی گه مره بسته) داف (۱) کپره بستن زخم؛ (۲) کنایه از چرکینی زیاد.
 گه مرث: چکوله‌ی یونه کهی بی نموت داف کوچولوی بدقاوه.
 گه مرث: (۱) گه مرث؛ (۲) حول، گه وج، گیز، ور داف (۱) نگا: گه مر؛ (۲) گیج، دینگ، هالو.
 گه مژه‌ل: گه مژه داف نگا: گه مژه.
 گه مژه: (۱) پری دهستی، گولم؛ (۲) ملاتی، زوره بانی؛ (۳) لیدان بهدار داف (۱) پریک کف؛ (۲) کشته‌ی؛ (۳) چوبکاری.
 گه مشاندن: (۱) لیدان؛ (۲) کوشتن له زیر دارکاریدا داف (۱) زدن؛ (۲) کشتن در اثر چو بکاری.
 گه مشو: (۱) خول، حول؛ (۲) زورانیاز داف (۱) هالو؛ (۲) کشته‌ی گیر.
 گه مور: (۱) نفت، ظمال تال؛ (۲) روگرز داف (۱) گس مایل به تلخ؛ (۲) ترش رو.
 گه موره: خوارکی لیچی که به لیوه و ده نوسی داف غذای لزج که بر لب چسبید.
 گه ممه: (۱) گالته، (۲) قومار له سهر بر دنه وه؛ (۳) بازی؛ (۴) کایه: (گه ممه بکه) داف (۱) شوخی؛ (۲) قمار؛ (۳) بازی؛ (۴) نوبت در بازی و قمار.
 گه مه کا: گوندیکی کور دستانه به عسی کاولی کرد داف نام روستایی در کردستان که تو سط بعنان ویران شد.
 گه می: که شتی، پاپوز داف کشته.
 گه می: گه می داف کشته.
 گه می وان: که شتی که که شتی دازوی داف ناخدا.
 گه می وان: گه می داف ناخدا.
 گه میه: گه می، که شتی، پاپوز داف کشته.
 گه میه وان: گه می داف ناخدا.
 گه نار: بون ناخوش داف بدبو.
 گه نان: (۱) رزین له تهراپی دا؛ (۲) خراب و بی نرخ؛ (۳) خاراپ و بی نرخ؛ (۴) کاری کریت؛ (۵) گه رجه ک: (دونی گه نی نایت زون / قفره چی نایت خاتون) «مه سه ل»؛ (۶) تیخ و تهوری کول و نهیز داف (۱) بدبو؛ (۲) پو سیدن از خیسی؛ (۳) بنجل و بی ارزش؛ (۴) کارزشت؛ (۵) گرچک؛ (۶) تیغ و تیر گند.
 گه نان: بون ناخوش داف بدبو.

گهندۀ شامی: گهندوک بلال.

گهندۀ نده‌هاری: جوئی گهندم نوعی گندم.

گهندۀ کوستانی: جوئی گهندم نوعی گندم.

گهندی: گهندۀ نگ گندمی رنگ.

گهنو: ۱) برشاوی، کهرواوی؛ ۲) بوگن له ترشاوی ۱) کفک زده؛ ۲) ترشیده.

گهنوس: حکوس، روزبل، رزد، بیسک، سه قبیل خسیس.

گهنه: ۱) گهنده؛ ۲) کهونگی ۱) نگا: گهنده؛ ۲) کنه.

گهندۀار: ۱) گیاهی کی بالا برزی گهلاسانه؛ ۲) داریکه به تازه‌ی زور

چوانه و به پیری خوار و خیجه ۱) گیاهی است؛ ۲) درختی است.

گهندک: گیاهی گردپدک گیاه کرچک.

گهنه کار: گهنده کار نگا: گهنده کار.

گهند کهوله: کهونگی درشت نوعی کنه درشت.

گهنه گوله: جوئی گهند که به مالاته و ده نوی نوعی کنه که به

حیوانات می‌چسبد.

گهنه گهنه: ده مانیکه له تیکولی داریکی ده وونی ده گیری دری تاو له رزه

۱) گنه گنه.

گهنه لو: گهنده لوف گیاهی است سمنی.

گهنه‌م: گهندم، گهندم گندم.

گهنه‌مه: گیاهی که پریکی هه یه ده یدهن به گاف گیاهی است که تمرش را

به گاآو میدهدن.

گهنه‌ی: گیاگرهچه ک، گهنه ک گیاه کرچک.

گهني: ۱) بوگن؛ ۲) رزیو له ته زایی دا؛ ۳) بوگن بون ۱) بدبو؛ ۲)

گندیده؛ ۳) گندید.

گهنيگ: گهني نگا: گهنه.

گهنين: ۱) بوگن بون؛ ۲) رزین له شهد ۱) بدبوشدن؛ ۲) گندیدن.

گهنيو: گهني نگا: گهنه.

گهدو: ۱) تالقه؛ ۲) بندی پهنجو قامیش و...؛ ۳) گاو تیلی له شکاو

به ستر او؛ ۴) گ؛ ۵) زنجی سهره پوشراو بو تازه‌ل ۱) حلقة؛ ۶) بند

انگشت و نی و...؛ ۳) پش چنی شکته؛ ۴) گاونر؛ ۵) محوطه

محصور برای نگهداری دام.

گهوا: ۱) گهفا، شایت؛ ۲) قورمساغ، ده ویت ۱) گواه؛ ۲) قرمساق.

گهواه: ده ویت قرمساق.

گهوارا: چاویوشی، بهخشین له خدتا چشم پوشی.

گهواره: پله ههور لکه ابر.

گهواشه: پوش و چروی که به سهه میچی داده دهن، ههلاش سقف

پوش از گیا و ترکه.

گهوال: ۱) پله ههور، گهفاله؛ ۲) حدبول، کم تاوه ز ۱) لکه ابر؛ ۲)

هالو، نفهم.

گهوال: گهوال: پله ههوری ههوران لکه های متعدد ابر.

گهواله: پله ههور، گهواره لکه ابر.

گهوان: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد نام روستایی در

گهندۀ زن: زنی زوئر له وخت پیر بی ۱) زنی که دچار پیری زودرس شود.

گهندۀ زده: ریوی توئله کردواف رویاه پشم ریخته.

گهندۀ کار: کهنسی که له کاردا زانا نیه و خراپی ده کاف ناشی.

گهندل: ۱) تدممل؛ ۲) نهفام؛ ۳) چروک و بی که لک ۱) تمل؛ ۲) بی شعور؛ ۳) بی مصرف.

گهندل: داری رزیو اف درخت یوسیده.

گهندل لو: گیا به که له که ماده کا تازه‌ل بیخوا کوئر ده بی ۱) گیاهی است سمنی.

گهنده مو: ورده موی زه رد که ده وهری و موی له جنی ده زینه واف موی زرد نخستین که بعداً می‌ریزد.

گهنده نتی: خه فتابیک بارانی که می‌لی بباری و تیشه‌ی وشك بی ۱) کشته دیمی کم باران.

گهندکاو: ناوی بوگنیو ۱) گنداب.

گهندکاوه: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد نام روستایی در کردستان که توسط بعشیان ویران شد.

گهندکه زرده: گیابو گهندیو ۱) گیاهی است بدبو.

گهندگل: گونگل ۱) نگا: گونگل.

گهنم: گهندم ۱) گندم.

گهندم دره: درونه گهندم در و گندم.

گهندونه: ۱) دانوی گهندم؛ ۲) دانولی تیکلا او له همو دانه ویله بی بو خیری ددانه اتی زاروک ۱) گندم آب ایز؛ ۲) آش ددانی.

گهندره نگ: گهندمی، بهره نگی گهندم، نه سمه رف گندم گون.

گهندمزرده: قدریکه گهندم ۱) گندم درمل.

گهندم گردی: له سمریک بی زاوه‌ستان: (گهندم گردی دایگرت به داران ۱) بدون وقنه.

گهندم گهندم: گالنه‌یه کی شه و تشنی بی نوعی بازی شب نشینی.

گهندم گهندین: بازی گهندم گهندم نگا: گهندم گهندم.

گهندم وجو: ۱) موی ماش و برج: ۲) ره شبه لمه ۱) موی جو گندمی؛ ۲) نرمی رقص گروهی.

گهندسوک: ۱) گوله پیغمه برده، شامی، گوله گهندم، زیوات، سمرداری؛ ۲) گیادو گلیوکه ۱) بلال؛ ۲) گیاهی است آشی.

گهندمه: گهندمه، بالوکه از گزیل.

گهندمه بریشکه: گهندمی له سمر ساج بودراواف گندم بوداده.

گهندمه به‌هارو: تومه گهندمیکه له به‌هاردا ده چینزی، به‌هارو ۱) گندم بهاره.

گهندمه به‌هاره: گهندمه به‌هارو ۱) گندم بهاره.

گهندمه پیغمه مبهرا نه: گهندمک بلال.

گهندمه پیغمه مبهره: گهندوک بلال.

گهندمه حوله: جوئی گهندمی ده نک درشتند ۱) نوعی گندم درشت.

گهندمه زرده: جوئی نومی گهندم ۱) نوعی گندم.

گهندمه شام: گهندوک بلال.

- سالخورده: ۵) موخرمایی؛ ۶) موحاکستری.
گهوره بُون: ۱) بالاکردن؛ ۲) زاروکی به جی هیشتمن؛ ۳) پله و پایه
 بهره‌زورچون **[ف]** ۱) نموکردن؛ ۲) از بچگی گذشتن؛ ۳) بلندپایه
 شدن.
- گهوره چوُل:** قدرتاله‌ی ده سکداری ناسک **[ف]** سبد دسته‌دار نازک.
- گهوره دُی:** لامو گوندانه‌ی کوردستانه که به عسی کاولیان کرد **[ف]**
 روستایی در کردستان که بعنیان آن را ویران کردند.
- گهوره کَ:** ۱) موزه‌ردی ناماں سُرُز؛ ۲) بوری بهره‌نگی بهزوف **[ف]** موزرد
 مایل به سرخ؛ ۲) خاکستری.
- گهوره کَج:** ۱) کیزی که دمه‌ی شوکردنی هاتوه؛ ۲) قهقهه کج **[ف]** ۱)
- دختر بالغ:** ۲) دختر ترشیده.
- گهوره مَم:** ۱) سهروکی من، ناغام؛ ۲) من پرم؛ ۳) زه‌لام **[ف]** ۱) آقای
 من؛ ۲) من پرم؛ ۳) من بزرگم.
- گهوره مار:** ماری زل **[ف]** افعی.
- گهوره مال:** خانه‌دان **[ف]** خانواده بزرگ.
- گهوره مال:** سهروکی خیزان **[ف]** سردار خانواده.
- گهوره بِي:** ۱) سرداری، سهروکی؛ ۲) زلامی؛ ۳) باریست؛ (به
 گهوره بِي ثنم بدره) **[ف]** ۱) سرداری؛ ۲) بزرگی؛ ۳) حجم.
- گهوره:** ۱) گمره، قورگ؛ ۲) سینه‌ی هیلکه **[ف]** ۱) گلو؛ ۲) سپیده
 تخم مرغ.
- گهوره:** ۱) زنی سبی پیست؛ ۲) ناوه بو زنان **[ف]** ۱) زن سبیده پوست؛ ۲)
 نام زنانه.
- گهوریک: نخوشیده کی قورگه **[ف]** از بیماریهای حنجره و گلو.
- گهوریله: مالیکه، جوری فرننه‌یه، بالداریکه **[ف]** پرندۀ‌ای است.
- گهوریه: گهورگ، تپلی زه‌لام **[ف]** طبل بزرگ.
- گهوز: ۱) گفتن در وظیه پری داسیک؛ ۲) گاز به ددان، قلب، گهز؛ ۳)
 پرحدشامه‌ت: (چفات گهوزه) **[ف]** شاد، دلخوش؛ ۴) شاد، دلخوش؛ ۵)
 روحساره چرحاو؛ ۶) گدش و شلک **[ف]** ۱) نگا: گهوز؛ ۲) گازدندان؛ ۳)
 شلوغ؛ ۴) شاد؛ ۵) رُخسار چر و کیده؛ ۶) شاداب.
- گهوزان: گهفزان **[ف]** نگا: گهفزان.
- گهوزاندن: گهفزاندن **[ف]** نگا: گهفزانند.
- گهوززادان: تل خواردن لمسه‌ر ته نشت **[ف]** بر پهلو غلتیدن.
- گهوزکهوتا: زونگ پزرسی، پژمه‌رسی، سیس وزاکاوا **[ف]** رنگ پریده و
 پژمرده.
- گهوزکهوته: گهوزکهوتا **[ف]** رنگ پریده و پژمرده.
- گهوزلیدان: پری به داس درونه و **[ف]** پرداش درویدن.
- گهوزین: گهوزان، گهفزان **[ف]** نگا: گهفزان.
- گهوش: ۱) سست؛ ۲) رُزوچنونک؛ ۳) ترسه‌نوگ؛ ۴) گدش **[ف]**
 سست؛ ۲) خسیس؛ ۳) ترسو؛ ۴) شاداب.
- گهوهشت: ۱) هدوایه کی گورانی یه؛ ۲) تاییه‌تی **[ف]** ۱) آهنگی است؛ ۲)
 خصوصی.
- گهوهشک:** ۱) سهولتی شیواو، سهورگردان؛ ۲) سست و شل **[ف]** ۱)
- کردستان که توسط بعثیان ویران شد.
- گهواه:** گهوا، گهقا، شایهت **[ف]** گواه.
- گهواهی:** شایهتی **[ف]** گواهی.
- گهوبهند:** گری پشت **[ف]** ستون فقرات.
- گهوبهند:** گهوبهند **[ف]** ستون فقرات.
- گهوج:** بی تاوز **[ف]** آبله.
- گهوجه:** عالم‌لکدی به هاره **[ف]** گوجه سبز.
- گهوجه گهوج:** قسه‌ی زور و بی تام **[ف]** وراجی، یاوه‌گویی.
- گهوجی:** بی تاوزه‌زی، ده‌نگی **[ف]** حماقت، ابله‌ی.
- گهوچن:** هرجی به تالقه چندرابی؛ (عهرب گهوجن یان کردته
 جدوشن به زری ده‌آین) **[ف]** حلقه‌چین، بافت حلقه‌ی.
- گهوخان:** خنکان لدیدر ته‌نگه نه‌فسی **[ف]** خفگی در اثر تنگی نفس.
- گهوخاندن:** به تندگندنه خدیسی توش بُون **[ف]** ابتلا به تنگی نفس.
- گهوده:** ۱) گده؛ ۲) لهشی مرو **[ف]** ۱) نگا: گهده؛ ۲) جسم آدمی.
- گهور:** ۱) سبی ناماں زهره؛ ۲) ره‌نگی کهوه؛ ۳) ناورپرست؛ ۴) نه‌سمدر
 گننم‌رنه‌نگ؛ ۵) زل، مزن؛ ۶) زردی خورمایی؛ ۷) هوزیکی کورده
[ف] ۱) سفید مایل به زردی؛ ۲) توسي؛ ۳) کُبر، زرتشتی؛ ۴)
 گندمگون؛ ۵) بزرگ؛ ۶) خورمایی رنگ؛ ۷) نام عشیره‌ای است
 کُردیان.
- گهور:** تدویله، پشتیر **[ف]** اصطبل.
- گهوران:** ۱) ده‌شیکه له کوردستان لای دیاریه کر، نه‌توی هه‌یه؛ ۲)
 هوزیکه، ماموستا علی سه‌یدو لهوانه؛ ۳) گوندیکی کوردستانه
 به عسی کاولی کرد **[ف]** ۱) منطقه‌ای نفتخیز در کردستان؛ ۲) نام
 طایفه‌ای است کُردیان؛ ۳) نام روستایی در کردستان که توسط
 بعثیان ویران شد.
- گهوراندن:** سبی کردنده **[ف]** سفیدکاری.
- گهورز:** گیا به کی به لک بان و پهري به قو زاخده **[ف]** گیاهی است.
- گهورک:** ۱) جوری پهزی دُوگه‌قوله؛ ۲) ناوی عه‌شیره‌تیکی کورده
 ۱) نوعی گوسفند؛ ۲) نام عشیره‌ای است.
- گهورک:** ۱) گیا به که و شتری پی قله‌له و ده‌بی؛ ۲) جوری هرمی؛
 ۳) بوری ناماں سبی؛ ۴) موی سه‌رهه‌لورین **[ف]** ۱) گیاهی است؛ ۲)
 نوعی گلابی؛ ۳) خاکستری روشن؛ ۴) ریزش موی سر.
- گهورکان:** نه ناویجه‌ی عه‌شیره‌تی گهورکی لئی ده‌زین **[ف]** منطقه
 عشیره «گهورک».
- گهورکایه‌تی:** گهورکان **[ف]** نگا: گهورکان.
- گهورگه:** تپلی زه‌لام **[ف]** طبل بزرگ.
- گهورو:** ۱) بیاوی سبی پیست؛ ۲) ناوه بو پیاوان **[ف]** مرد سفیدپوست؛
 ۲) نام مردانه.
- گهوروک:** کیزی گننم‌رنه‌نگ **[ف]** دختر گندمگون.
- گهوروته:** کاورای زل **[ف]** آن بزرگه.
- گهوروه:** ۱) ازل، زه‌لام؛ ۲) پایه‌یدر؛ ۳) سهروک، ره‌نیس؛ ۴) پیر، بد تهدمن؛
 ۵) موخرمایی؛ ۶) موپور **[ف]** ۱) کلان؛ ۲) بزرگوار؛ ۳) سردار؛ ۴)

گه هه: گهی قامکان، بهندی تبل **ف** بند انگشت.

گه هه ک: ره بدت، سبیله **ف** کمین شکارچی.

گه هیشتن: رسین **ف** رسیدن.

گه هیشتی: ره سیو **ف** رسیده.

گه هین: گه هیشتن **ف** رسیدن.

گهی: ۱) گه، پی چه قاندن؛ ۲) توری له زماندا، فسه بونه هاتن **ف** ۱)

اعتصاب از رفتن؛ ۲) لکنت زبان.

گهیا: شینایی که له زمین دهروی، شینکه، گیاف **گیاه**.

گه یاندن: گه هاندن **ف** رسانیدن.

گه یشن: گه هیشتن **ف** رسیدن.

گه یشتو: گه هیشتی **ف** رسیده.

گه یشتی: گه هیشتی **ف** رسیده.

گهیگ: گه هیشتی **ف** رسیده.

گهیگر: گه گرفتگا: گه گر.

گهین: گه یشن **ف** رسیدن.

گه ینهود: ۱) گه یشته نه و شوینه که لیوه رویشتوون؛ ۲) گه یشته که سی

که له زیدا پیش که تووه؛ ۳) سفر به که و نانی لازمه کراو **ف** ۱)

وارسیدن؛ ۲) رسیدن به پیشتر؛ ۳) به هم رسیدن هردوس جسم خم

شده.

گه ینهوه یه ک: ۱) هردو سدری جمهیر او تیکه لیون؛ ۲) به یه کتر

گه ینده پاش لیک دور که و تنهو **ف** ۱) به هم رسیدن هردو سر چیزی؛

۲) وصال دوباره پس از مدتها دوری.

گهیو: ۱) گه هیشتی؛ ۲) دومه لی نهدم بوج **ف** ۱) رسیده؛ ۲) دمل نرم

شده.

گدیه نهی رهش: گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد **ف** از

روستاهای ویران شده کردستان توسط بعثان.

گی: گو، پیسا بی بنیادم **ف** مدفع.

گی: ۱) گوی؛ ۲) گ، گش، تیکر؛ ۳) پاشگری بهواتا: گایبر؛ (شیتی

عاقل گنی) **ف** ۱) گوش؛ ۲) همد؛ ۳) پسوند به معنی کننده جماع.

گی تاساره: گوله ستیره، نهستیروک، گوه ستیره **ف** کرم شب چراغ.

گیا: گه یا **ف** گیاه.

گیانده مه: گیا يه که بنکه کدی له بیچمی بنیاده مه بو دهرمان ده شی **ف**

مردم گیاه، استرنگ.

گیا بر: کرمیکه له گیا ده نیشی و نه گذر تازه ل بیخوا بی ده مری **ف** کرمی

است سمی که بر گیاه نشیند و دام را مسموم کند.

گیا بر بیو: به گیا بر مردنی تازه ل **ف** مرگ حیوان به وسیله «گیا بر».

گیا پر زنک: که سی که گیا ده رمان کو ده کاته وه **ف** کسی که گیا هان

دارو بی را جمع آوری می کند.

گیا برین: گیا يه که بو ده رمانی برین ده شی **ف** گیاهی است داروی زخم.

گیا بو گه نه: گه نکه زرده **ف** گیاهی است بدبو.

سر گردان؛ ۲) سُست.

گه و شیخ: تایبه تی **ف** ویزگی، خصوصیت.

گه و شیخ: به تایبه تی **ف** به ویر، مخصوصاً.

گمک: ۱) چرخی تازه پشکوت؛ ۲) شلخه میش **ف** ۱) جوانه تازه شکفته؛

۲) نسل نوین زنیور عسل.

گه و که: گاکه، که سی که چینی شکا پینه ده کا **ف** بشزن، چینی

بندرن.

گهوله: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **ف** نام روستایی در

کردستان که توسط بعثان ویران شد.

گهوله: گه لازه **ف** نگا: گه لوازه.

گهوله: جوزی جوی هدشت زیره که له بدواو ده یجین: (گهوله جو) **ف**

نو عی جو.

گهون: گوئنی **ف** گون.

گهونی: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **ف** نام روستایی در

کردستان که توسط بعثان ویران شد.

گدهوه: ۱) نیوه جه غز؛ ۲) قداده قهده دی کو، بر وار؛ ۳) بلندی و نزmi له

زمین داف؛ ۱) نیم دایره؛ ۲) کمره کوه؛ ۳) بلندی و پستی در دشت.

گدهوه: ۱) بردی زور به نرخ؛ ۲) ناوه بو زنان؛ ۳) دهشتی پان و بهرين

ف ۱) گهر، سنگ قیمتی؛ ۲) نام زنانه؛ ۳) صحرای وسیع.

گدهوه: ۱) پشتیر، تهوله، گمه؛ ۲) شکر، که لینه شاخ **ف** ۱) اصلبل؛

۲) شکاف کوه.

گدهوه زن: گاکنی، گه له کمی **ف** گوزن.

گدهوه زه: ۱) زبدلاح؛ ۲) لمخوبایی **ف** ۱) لندهور؛ ۲) مُتکبَر.

گدهوه ک: زمینی پر له بدر زایی و نزmi، گدهوه **ف** زمین پراز بلندی و پستی.

گدهوه ل: لیکاوی دم، تف **ف** لاعاب دهن.

گدهوه ن: گهون، گوئنی **ف** گون.

گدهوه نه: گفنه نه، سارسمری، بی شرم و شملاتی **ف** لات ولا ابالي.

گدهوه هر: گدهوه ر **ف** نگا: گهور.

گدهوه رناس: ۱) که سی له ترخی گدهوه ره زانی؛ ۲) بریتی له بنیاده می

زور زاناو دانا **ف** ۱) گوهه شناس؛ ۲) کنایه از اذنشمند.

گه هه: ۱) گه، بهندی قامک و قامیش؛ ۲) جومگه؛ ۳) جار، دم؛ ۴) نوره،

نوه؛ ۵) گه، پی چه قاندن؛ ۶) جینگه؛ ۷) کونه پهراز **ف** ۱) بلندی و

انگشت؛ ۲) میچ؛ ۳) گاه؛ ۴) نوبت؛ ۵) امتناع از رفتن؛ ۶) جای؛ ۷)

سوراخ گراز.

گه ههان: ۱) پی گه یشن: (میوه گه هایه)، رسین؛ ۲) ناردراو گه یشن به

دهست که سی که بوی هاتوه **ف** ۱) رسیدن میوه؛ ۲) رسیدن پیک.

گه هاندن: ۱) ناردراو به خاونه بون؛ ۲) رسیده کردنی میوه و ده غل و... **ف**

۱) رسانیدن فرستاده؛ ۲) رسانیدن میوه و...

گه هراندن: ۱) توران، قمه پیدان؛ ۲) نازاردن **ف** ۱) قهردادن؛ ۲)

آزدند.

گه هریک: کارزیله **ف** بزغاله نوزاد.

گه هگر: گه گر، پی چه قین **ف** امتناع کننده از رفتن.

است نمرش شبیه زنگوله.

گیاسارمه: گیایه که بُو ده قاقی چیت ده بین **گیاه سلمه**.
گیاسالمه: گیاسارمه **گیاه سلمه**.

گیاسپی: گیایه که بُو ده رمانی برین ده بین **گیاهی است داروی زخم**.
گیاسه‌در: گیایه کی کولکنی ده شته کی به **گیاهی است**.

گیاشله: گیایه کی وردیله به بُرده و بُوه نوساوه به رده س ناکهور **گیاهی است** که بر روی زمین می‌خوابد.

گیاپاوشک: گیایه که نیرتکی له شهیتانوکه‌ی زیندو ده کاف **گیاه**
است نمرش شبیه حلزون.

گیاکتک: گیایه که پیشله زور حمز له بُونه کمی ده کاف **علف گربه**, سنبل
الطيب.

گیاکرموك: گیایه کی ده شته **از گیاهان علفی است**.

گیاکندر: گیایه که له پر زه کمی کندر دروس ده کمن **کتف، کتف**.

گیاکوریشك: گیایه کی پُر و بُرده بالای خواره **گیاهی است**.

گیاکولکنه: گیایه که بُو ده رمان ده شنی **گیاهی است دارویی**.

گیاکه‌نان: گیایه کی بالا بُرده **گیاه کتان**.

گیاکتک: گیاکتک **علف گربه**.

گیاکده: نه سبون **اشنان، چوبک**.

گیاکده: کده، کیرکده **انگل بلای توتون و یالیز**

گیاکهن: (۱) کهستی که گیا له زهوی ده کمنی؛ (۲) پیشکان **گیاه کن**: (۲) ابزار گیاه کندن.

گیاکه‌نان: سهرو بندی گیاکه‌نان، برآنمه‌ی بهار و سمه‌های هاوین
موسم گیاه کندن.

گیاکموله: گیایه که بُرله هدموگیا ده زوئی و بُرله ههموان زرد ده بین **گیاهی است** که قبل از تمام گیاهان سبز می‌شود و قبل از همه هم زرد
می‌شود.

گیاگریچک: گیایه که ده رمانی زک و سستان و برینه **گیاه هفت‌بند**.

گیاگه‌زوک: گزگزک **گیاه گزنه**.

گیاگه‌سلک: گیایه کی بُرده بالایه و توویکی وک ههرزن ده گری. جگه له
گه سکه شاریه **گیاه جارو**.

گیاگیریک: گیاگه‌سلک **گیاه جارو**.

گیاگیسک: گیایه کی گولزه‌ردی زور تاله **گیاهی است**.

گیاگیله: گیاشه **نگا: گیاشه**.

گیالاچا: بهره زا **گیاهی است**.

گیالاوه: بهره زا **گیاهی است**.

گیامار: گیایه که ده رمانی ماران گهسته **گیاهی است** پادزه زه نیش مار.

گیامسلک: گیایه کی زور بُون خوشه **گیاهی است خوشبوی**.

گیامیش: (۱) بیزان؛ (۲) گولی داودی **(۱) گیاهی است صحرابی؛ (۲)**
گل داودی.

گیامیشوله: گیایه که وک سپسو بو باقه بین ده بین **گیاهی است برای
بسته‌بندی علوفه به کار می‌رود**.

گیان: (۱) روح، جان؛ (۲) بدهن: (همو گیانم زان ده کا): (۳) جوابه بو

گیابوگه‌نیو: گیابوگه‌نه **نگا: گیابوگه‌نه**.

گیابه‌رانه: گیایه کی پتموی بالا بُرده له چیخ هونین دا به کار دیت **گیاهی است** قدبلند که در ساختن چیخ از آن استفاده می‌کنند.

گیابه‌رک: گیایه کی لاسک کلوری بُرده. گولی زه ردو بُون خوشه **گیاه
درمنه**.

گیابه‌ن: گیایه کی زور بُون خوشه **گیاهی است خوشبوی**.

گیابه‌ند: گیابه‌ن **نگا: گیابه‌ن**.

گیابه‌نیشت: (۱) گیاچه‌قد: (۲) شیره‌ی بنی شنگ **(۱) گیاه قندرون:**

(۲) شیره **گیاهی است**.

گیابرج: گیایه کی بدینجی زور گدلا باریکی لیک هلاوه **گیاهی است**.

گیاترکه: گیادولتیلوپتهد **گیاهی است آتشی**.

گیاجاز: جیگدیه که زوری گیا لئی زواوه **مرغزار**.

گیاچا: گیایه که بُونی ددهن و له جیاتی چاده می‌ده کمن **گیاهی است
به جای چای استعمال می‌شود**.

گیاچناره: گیایه که بُو ده رمان ده شنی و برین ده بُرژنیته و **گیاهی است
دارویی**.

گیاچه‌قه: گیایه که شیره‌ی وک بنیشت ده جون **گیاه قندرون**.

گیاخور: جانمه‌ری پیچه‌وانه گوشت خور **جانور گیاخه‌وار**.

گیاخون: گیایه که شیره کمی سوره. مالاتی بُنی زور قله‌لموده بین **گیاهی
است با شیره سرخ**.

گیاداروک: گیایه که گولی زرده و تامی تاله. بُو ده رمان به کاردی و میز
رهوان ده کا **گیاهی است دارویی**.

گیادانو: گیایه که له تیره‌ی جاتره کیویله **گیاهی است از تیره
عناعی‌ها**.

گیادانه: گیایه که گولی شین ده کاو زور لموده‌ی چاکه، میزور **گیاهی
است با گلهای آبی**.

گیادوهشک: گیایه که بُو ده رمانی دوپشک پیوه‌دان **گیاهی است
داروی عقرب گزیدگی**.

گیاره‌ش: جه نگهی بهار و گیای زور **عنفوان بهار**.

گیاره‌نچ: بدلای قواخه په مو **آفت غوزه**.

گیاره‌نگ: گیایه که ره نگی زه ردی کالی لئی پهیدا ده کمن **گیاهی که
رنگ کاهی از آن گیرند**.

گیاریش: گیایه که **گیاهی است**.

گیاریشالوک: گیایه کی ده شتی و له تیره گیای لموده زه **گیاهی است
علفی**.

گیاریفلک: گه سک، گرگ، گیزک **جارو**.

گیاریقینگ: گیایه که له تیره‌ی وه ندوشه **نوعی بنفسه**.

گیاز: (۱) جیازی بُون؛ (۲) کورتانی حوشتر **(۱) جهاز عروس؛ (۲)**
جهاز شتر.

گیازاچا: گیایه که **گیاهی است**.

گیازرافلک: گیای میرگان **گیاهی است**.

گیازه‌نگلولک: گیایه که بُرده کمی لمزه نگوله‌ی پچوک ده کاف **گیاهی**

گیاهوینک: گیاهه که بُ دهرمان دهشی **ف** گیاهی است دارویی.
 گیایی: ۱) بهزه نگی گیا: ۲) کهنسی که جنگله گیا ناخوا **ف** ۱) به رنگ
 گیاه: ۲) گیاهخوار، آدم گیاهی.

گیپ: گوب **ف** لب.

گیپا: کیپار **ف** سیرابی آکنده از قیمه و برنج، نگا: کیپار.

گیپار: کیپار، گیپا **ف** نگا: کیپار.

گیپال: عور، زگی سمر ریخوله دان **ف** شکم بالای شکمبه.

گیپن: ۱) گوپن: ۲) کورته بالای قله **ف** ۱) لب برآمده: ۲) کوتاه قد
 چاق.

گیپنه: گیپن **ف** نگا: گیپن.

گیپه: گیپا **ف** نگا: کیپار.

گیپهه: ۱) نهستورابی نهستو: ۲) کوتنه **ف** ۱) کلفتی گردن: ۲) فطر.

گیپهه ره: گیپه **ف** نگا: گیپه.

گیپت: باو بوران، توق **ف** دمه و طوفان.

گیپت: گونچکه هت، گونی تو **ف** گوش تو.

گیتال: تینول، بزرگوز **ف** لته پاره فرسوده.

گیتر: ۱) شمل به هردو لادا: ۲) لدمک، بدلمک: ۳) نیسکی بدلمک **ف** ۱)
 لنگ از هر دویا: ۲) ساق: ۳) استخوان ساق.

گیتک: گیتر **ف** نگا: گیتر.

گیتکه: گیتکه، کوللیره هی همرزن **ف** گرده ارزن.

گیته: نالودار، داری که به سه رکارته داراد راهه کیشتری **ف** الوارهای سقف.

گیته: ۱) گیتکه: ۲) یدرگ شر، روت و نهدار **ف** ۱) گرده نان ارزن:
 ۲) زنده پوش و بینوا.

گیته له: تدشفله **ف** شلنلق.

گیتی: کوللیره **ف** گرده نان.

گیتی: دنیا، جیهان **ف** گیتی.

گیج: ۱) کهنسی که ولات له بر چاوی خول ده خوا: ۲) سه رسورما: ۳)
 گهچ **ف** ۱) گیج: ۲) متحیر: ۳) گچ.

گیج: گیج **ف** نگا: گیج.

گیجاو: گهداواف **ف** گرداب.

گیچ خواردن: ۱) سدرگیچ بون: ۲) سورانی باو ناو به دهوری خویان دا
ف ۱) گیج شدن: ۲) چرخش باد و آب.

گیچ دان: سوراندن **ف** چرخالدن.

گیچه بای: گهدره لول، باهوز **ف** گردباد.

گیچه گیچ: دنیا له بدرجاوسوران **ف** سرگیچه.

گیچه لوكه: باهوز، گهدره لول، گیچه با **ف** گردباد.

گیچه نه: گریزنه، پازنده رگا **ف** باشنه در.

گیچی: ۱) سه رسوران: ۲) نه خوشیه که **ف** ۱) گیچی: ۲) بیماری
 سرگیچه.

گیچ: گویز، بلچ، گفیشک **ف** زالزالک.

گیچ: گچ **ف** گچ.

گیچکار: گهچکار **ف** گچکار.

زور خوشبویست: (گیان چیت وт?: ۴) خواست: (گیان دوهره)

ف ۱) جان: ۲) کالبد: ۳) جواب محبت آمین، جانم: ۴) خواهش.

گیان نه سپاردن: روح ده رچون **ف** جان سپردن.

گیاندار: زیندو **ف** زنده.

گیان به خش: گوری، خوبه قوربان کمر **ف** جان باز در راه عقیده.

گیان به دهسته و دان: ۱) روح ده رچون: ۲) بریتی له سازان و گونجان:

(گیان به دهسته و نادا، گیانی دا به دهسته وه) **ف** ۱) جان سپردن:

۲) کنایه از سازش در معامله.

گیان بهر: ۱) پیغمبری خود: ۲) بریتی له تازله جه نگ **ف** ۱) عزائیل:

۲) کنایه از شجاع.

گیاندان: روح ده رچون **ف** جان سپردن.

گیان ده بهر: زیندو **ف** زنده.

گیان سپاردن: روح ده رچون **ف** جان سپردن.

گیان سوژ: بسام، بهه بیت **ف** هولناک.

گیان سه خت: ۱) سدرسه خت، نه سازا: ۲) زیندوی که له

روح ده رچون دا دره نگ ده کا: (ده زانی بو له دوری تو نه مردم / که من

سده گه مرگم و گیان سه ختو دلسرقه) «شيخ زاده» **ف** ۱) دیرساز در

معامله: ۲) دیرمیر، جان سخت.

گیان کهندن: ۱) روح ده رچون **ف** ۲) روح کیشان **ف** ۱) میراندین: ۲)

مردن.

گیان که نشت: ده می روح ده رچون **ف** هنگام نزع.

گیان که نن: گیان کهندن **ف** نگا: گیان کهندن.

گیان که نکه: تیزرایل، پیغمبر، فرشتهی گیان کیشان **ف** عزائیل.

گیان کیکی: کاری که شیخ و ملا ده یکه **ف** روحانیت.

گیان کیش: پیغمبر **ف** عزائیل.

گیان کیشان: گیان دان **ف** جان دادن.

گیان لبه ره: زیندو، گیان ده بهر **ف** زنده.

گیانه: نه خوش و بستم **ف** جان.

گیانه سدر: جازن، تازه حمدت **ف** پکر، ناراحت.

گیانه گوینه: دوامین یشو **ف** آخرین رقم.

گیانه لا: ده می ناویلکه دان، ده مده می روح ده رچون **ف** حالت نزع.

گیانه لا او: گیانه لا **ف** حالت نزع.

گیانه مهڑگ: میشکنی که له ناو نیسکی نهندامانی لمش دایه **ف** مغز

استخوان.

گیانه و ره: زیندو، جانه و ره **ف** جانور.

گیانی: په سنتی دوستی زور خوشبویست **ف** دوست بسیار عزیز، جانی.

گیانی: گیانه، وشمی دواندنی زور خوشبویست **ف** جانا.

گیانی گیانان: ۱) بریتی له خود: ۲) بریتی له گراوی **ف** ۱) کنایه از

خد: ۲) کنایه از معشوق.

گیانی گیانی: گیانی: (دوستی گیانی گیانی) **ف** دوست جانی.

گیاوردینه: گیایه که بُ دهرمانی چاوشه ده بی **ف** گیاهی است داروی

چشم درد.

گیرکردن

گیراندن: (۱) گهرا ندند؛ (۲) کاربینی کردن (۱) گردش دادن؛ (۲) به کار انداختن.

گیرانده وه: (۱) گهرا ندنه وه؛ (۲) باس کردنی قسمی گوترا؛ (۳) داستان گفتن.

گیرانه ندنه وه: (۱) بازگرداندن؛ (۲) بازگو کردن؛ (۳) داستان گفتن.

گیرانه ندنه وه: گیراندن نگا: گیراندن.

گیرانه ندنه وه: گیرانه ندنه وه نگا: گیرانه ندنه وه.

گیرانی: شهیتان بی که نبو، بالغ بونگ (۱) بالغ شده، به سن رشد رسیده.

گیرانی بون: شهیتانی بون، بالغ بون (۱) بالغ شده، به سن رشد رسیدن.

گیراو: (۱) گراو، گرفتار؛ (۲) ریگه به ستر او؛ (۳) مانگ و روزی راه شن هله لگمراو؛ (۴) یه کسمی تازه فیره بارو زین کراوف (۱) گرفتار؛ (۲) راه سد شده؛ (۳) آفتاب و ماه گرفته؛ (۴) ستور تازه رام شده برای بار و ذین.

گیراورده: پیدا کر او اف پیداشده.

گیراوه: (۱) تیکه کراوی جهند شتی؛ (۲) خالک و ناوی کراو به قور (۱) درهم آمیخته برای دوا؛ (۲) گل سرشته.

گیرایش: (۱) گهریده هی؛ (۲) له شونین گهرا زان بون پیدا کردن (۱) جهانگردی؛ (۲) جستجو.

گیربون: (۱) ویستان به شتیکوه؛ (۲) نمرویشن و مانه وه له شونی ن (۱) گیر کردن به چیزی؛ (۲) ماندگار شدن در جایی.

گیربون: (۱) خوار و ناقولاپون؛ (۲) نیسکی ران ترازان (۱) کج و ناهموار شدن؛ (۲) استخوان ران در رفت.

گیرچ: بلج، گویژ، گفیشک، گوهیشک (۱) رالزالک.

گیرخستن: (۱) گرتن؛ (۲) دهست خستن (۱) گیرانداختن؛ (۲) پیدا کردن.

گیرخواردن: گرفتار بون (۱) گیرافتادن.

گیردان: راگرتن و له زویشن گیرانه وه معطل کردن و از کار مانع شدن.

گیرزان: فال گره وه (۱) فالبین.

گیرسان: گرسان نگا: گرسان.

گیرسانه وه: بهندبون له شونی ن بند شدن به جایی.

گیرستن: گرین، گری کرن (۱) گریستن.

گیرسک: کروسک (۱) گلابی و حشی.

گیرفان: بدیریک، بدیرک، جیو (۱) جیب.

گیرفان: کهنسی که گاو گویل له خدمان کوتاندا لئی ده خوری متصلی خرم کوبی.

گیریک: (۱) میر و زرد هی ورد؛ (۲) مروجه، میر وله (۱) مورجه زرد ریز؛ (۲) مورچه.

گیریک: گیزاو اف گرداب.

گیرکردن: (۱) گیردان، ویستاندن له زوین؛ (۲) شتی به شتیکوه قایم کردن: (دهستی لئی گیرکرد) (۱) گیردادن؛ (۲) چیزی را محکم به چیز دیگر بستن.

گیچکاری: گچکاری اف گچکاری.

گیچکه: (۱) گوچکه، گوی؛ (۲) گیچ خواردن (۱) گوش؛ (۲) نگا: گیچ خواردن.

گیچه!: گهر، ده، شلناغ، تمشه له اف شلناغ.

گیچه لی: که لوی خوری اف آغنده پشم.

گیچینه: گوندیکی کوردستانه به عصی کاولی کرد اف نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

گیدو: باهوز، گیجه لوكه (۱) گردباد.

گیدوک: (۱) گمهوه؛ (۲) ری به گمهوه کیفدا (۱) کمرکوه؛ (۲) مسیر در کمرکوه.

گیر: (۱) بدرهه آست؛ (۲) خوارکت که به سانایی قوت ناجی؛ (۳) ردد، چکوس؛ (۴) په تی حه بیوان بهسته وه؛ (۵) پاشگری بهواتا: گر، شتی که ده گری (۱) مانع؛ (۲) خوراک گلوگیر؛ (۳) خسیس؛ (۴) رسن دام بند؛ (۵) پسوند فاعلی به معنی گیرنده.

گیری: (۱) چیر، به قوه وت؛ (۲) به کیش؛ (۳) نزر ویز؛ (۴) رهق له سهوداده؛ (۵) فال، خیره؛ (۶) مله، کدل؛ (۷) شیوه لدی نیوان دوکیف؛ (۸) بدرهه لان (۱) نیر و مند؛ (۲) کشتدار؛ (۳) وراج؛ (۴) سرسخت در معامله؛ (۵) فال فالبین؛ (۶) گردن؛ (۷) دره؛ (۸) سنگلاخ.

گیری: (۱) بست؛ (۲) کونی پمرداش؛ (۳) قله لوی پان و پور؛ (۴) حمد ساوا؛ (۵) ندوی له جنی چه قیوه و تو اسای بزوته وهی نه ماوه (۱) وجب؛ (۲) سوراخ سنگ آسیا؛ (۳) چاق و پهن؛ (۴) حیرت زده؛ (۵) کسی که بر جای خود میخکوب شده و توان حرکت ندارد.

گیری: (۱) خوار و خیچ؛ (۲) گیر؛ (۳) سمت له جنی جوگ؛ (۴) سورین: (ناوی ناشگیر)؛ (۵) دروسکمرو سازده: (به زنگیگر، کارگیر، شورشگیر)؛ (۶) خلور (۱) کج و ناهموار؛ (۲) نگا: گیر؛ (۳) لگن از جا در رفت؛ (۴) چرخانده؛ (۵) گردانده و سازنده؛ (۶) غلتان از بالا.

گیریا: (۱) قبول بونی دوعا: (دوعای گیرا بوه)؛ (۲) رابردوی گرتن، گراف (۱) استحاجات دعا؛ (۲) گرفتندش.

گیراز: به لالوکه کیویله اف آبالوی کوهی.

گیراف: لاسا، دهد ملاسکه، لاسایی اف تقیید.

گیرام: (۱) وام دانا، گرتم؛ (۲) ده گیر که وتم (۱) فرض کردم، گیرم؛ (۲) گرفتار شدم.

گیران: (۱) گرفتار بون؛ (۲) بدسترانی زنگه شتی تراو؛ (۳) گری کرن؛ (۴) رهش دا گهرا نی مانگ و روز؛ (۵) ندخشوشی گرفت (۱) گرفتار شدن؛ (۶) گیر کردن، بند آمدن؛ (۳) گریستن؛ (۴) خسروف و کسوف؛ (۵) بیماری امعلنا.

گیران: (۱) گهرا ندند، گهرا شتی کردن؛ (۲) کاربینی کردن و به سدر راگه بشتن؛ (۳) سدر بان به باگردان شیلان؛ (۴) بهستاوتی بهرگن بو رایه خ و پسته که؛ (۵) خلور کردنده، شاتلوره؛ (۶) و پاش خستن (۱) به گردش بردن؛ (۲) به کار انداختن؛ (۳) غلتک زدن بام؛ (۴) پامال کردن نمد؛ (۵) غلتاندن؛ (۶) به تأخیر انداختن.

گیراندن: گریاندن اف به گریه انداختن.

گیرهوان: گیرفان، گیره قان **نگا:** گیرفان.

گیره و کیشه: ۱) کلوش بردن سمر خرمان و گیره کردنی؛ ۲) گرفتاری، درده سدری **ف** ۱) سپاری به مرمن بردن و کوبیدن؛ ۲) گرفتاری.

گیره وه: ۱) هرچی بدر له رُویشن ده گری؛ ۲) پاریزه؛ (بملا گیره وه): ۳) کهنسی باری رُوداو یان بیژراو دویاته ده کاته وه؛ (قسه گیره وه) **ف**

۱) مانع؛ ۲) محافظ؛ ۳) پازگوکننده.

گیره وه: گیره وه **نگا:** گیره وه.

گیره: ۱) بوّقی ثاوی رهق بوگ، تم تمان، بلغ **رسوب** سفت شده درون آب.

گیره‌ی قوری: کوتانی حئی جیخون به هوی گاگمل **ف** جای خرم را با سُم دامها کوبیدن.

گیری: تامی گهروگر **ف** مزه گلوبگیر.

گیری: ۱) خوار و خیچی؛ ۲) شدلين به هردو لادا **ف** ۱) کجی و ناهمواری؛ ۲) لنگیدن از دویا.

گیریاگ: گیرا **ف** گرفتار.

گیریان: ۱) گیران، گری کرن، گرین؛ ۲) گیرهاتن، ده گیرکهونن؛ ۳) کپ بون **ف** ۱) گریستن؛ ۲) گرفتار شدن؛ ۳) مسدود شدن، گرفتگی.

گیریست: گری، گریان **ف** گریه.

گیرین: گرین، گری کرن **ف** گریستن.

گیریی: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **ف** نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

گیز: ۱) گویز، گرته کان، قوز گوژ گوز؛ ۲) پشتنهستو، بوچ مل؛ ۳) پرج، کمزی، کمزیه؛ ۴) ده نگی باریک وه ک ده نگی سمه ماوه روکه تری؛

۵) ده نگی رُویشتني گولله: (به گیزه گیز رُویشت): ۶) تله س، مهست، سدرخوش؛ ۷) رانله کان، رانی مهشکه **ف** ۱) گردو؛ ۲) پشت

گردن؛ ۳) گیسو؛ ۴) صدای تازک مانند صدای سماور؛ ۵) صدای رفتن گلوله؛ ۶) مست؛ ۷) بهم زنی مایع.

گیز: ۱) گویز؛ ۲) پشتنهستو: (گیزی ملیم گرت): ۳) بمراوردو لیکدانه و به بیرو خمیال؛ ۴) ته فره، ده ستاودهست؛ ۵) ریشوی شده و میز مر **ف** ۱) گردو؛ ۲) پشت گردن؛ ۳) حدس و تخمین؛ ۴)

امروز و فردا کردن در اجرای وعده؛ ۵) شرابه، منگوله عمامه.

گیزان: گویزان **ف** اُستره.

گیزان: ۱) کیان، کهی، رانله کانی تراوله ده فردا؛ ۲) گویزان، نیخی موئاش **ف** ۱) به هم زده شدن مایع؛ ۲) اُستره.

گیزبه‌لوك: بزنمریشه، جوئی شنگی په لک دریز **ف** نوعی شنگ.

گیزبه‌له: تالله کوک **ف** گیاهی است.

گیزز: ته فره ده، ده ستاودهست پی کهر **ف** کسی که در وعده امروز و فردا می‌کند.

گیزک: نیسوت، بیبار **ف** فلفل.

گیزک: گمسک، گزگ **ف** جارو.

گیزگیزه: مزراح، مزراق **ف** گردنای.

گیزلی: گوزلی **ف** نگا: گوزلی.

گیرکه: گیرک **ف** مورچه زرد ریز.

گیرکه و تن: ده س که و تن **ف** به دست آمدن.

گیرگه: ۱) دادانی پیشین: (گیرگه‌ی نه ماوه پیر بوه؛ ۲) جیگه‌ی که شتی لئی گیر بیت؛ ۳) نامرآزی خوارکردن وه دار بو کوچان و کهمه **ف** ۱) ناب، دندان پیشین؛ ۲) جای گیر کردن چیزی؛ ۳) ابزار خم کردن چوب.

گیرم: شوروا، شوریه **ف** شوریا.

گیرما: گرمای، درزی سدرما **ف** گرمای.

گیرمه کیش: کیش کیش **ف** کشاکش.

گیرمی: شیوی دانو له **ف** آش گندم.

گیرنه‌دهر: کهنسی که ناتوانی تزوتس راگری **ف** کسی که نتواند باد شکم را حبس کند.

گیرو: بهتا، ناخوشیده که خدله که ده گرنوه **ف** بیماری واگیردار.

گیرودار: بگره و بفرده **ف** گیرودار.

گیروده: ۱) گرفتار؛ ۲) هوگر، خوپی گرتو، ثالوده؛ ۳) ته فیندار **ف** ۱) گرفتار؛ ۲) انس گرفته؛ ۳) عاشق.

گیرووده‌ی: ۱) گرفتاری؛ ۲) توگری **ف** ۱) گرفتاری؛ ۲) علاقه‌مندی.

گیروُسَه: ده ستار، کرمه **ف** دستاس.

گیروُسَه: گیره **ف** دستاس.

گیروگرفت: گرفتاری **ف** گیر و گرفت.

گیروفن: شیاوی، زیهاتوی **ف** لیاقت، قابلیت.

گیروُسَی: ۱) گرفتاری؛ ۲) گرتهوهی ناخوشی **ف** ۱) گرفتاری؛ ۲) سرایت بیماری.

گیره: ۱) شده‌ده؛ ۲) جهزو مه نگه‌نای پیشه سازان؛ ۳) گیرگه، کلپ؛ ۴)

کورسی قور عان؛ ۵) نامرآزی درگا له پیشه‌وه داخستن جگه له قفل؛ ۶) نانی تیکه‌لاؤ له گهنه و هرزن و جو؛ ۷) تالقه‌ی بدن له ره‌شمآل دا

بوگوریس پی قایم کردن؛ ۸) گرفتاری؛ ۹) نامرآزیکی جولایی **ف** ۱) تشید بـ حرـف؛ ۲) منگـه؛ ۳) نـگـا: گـیرـگـه؛ ۴) رـحلـه قـرـآن؛ ۵) رـهـه در

از دـاخـل؛ ۶) نـانـ آـمـيـختـهـ اـزـ گـنـدـ وـ اـرـزـ وـ جـوـ؛ ۷) حلـقـهـهـ سـيـاهـ چـادـرـ؛ ۸) گـرفـتـارـ؛ ۹) اـزـ اـبـزارـ باـفـندـگـيـ.

گیره: ۱) چـدقـهـ کـرـدـنـ وـ چـهـنـلـیدـانـيـ زـورـ؛ ۲) شـلتـاغـ، تـدـشـقـلهـ، گـمـرـ **ف** ۱) روـهـ درـازـيـ، وـرـاحـيـ؛ ۲) شـلتـاقـ.

گـيرـهـ: ۱) وـرـكـرـدـنـيـ دـهـ غـلـ وـ گـيـاـ بـهـ بـيـ لـيـانـ وـ شـيلـانـيـ حـيهـ يـوانـاتـ؛ ۲) گـلـ، شـكـاـيـدـ

ـهـ شـكـاـيـدـ؛ ۳) گـونـدـيـکـيـ کـورـدـسـتـانـ بـهـ عـسـيـ کـاـولـيـ کـرـدـافـ ۱) کـوـبـيـدـنـ گـيـاهـ وـ غـلـهـ وـ سـيـلهـ حـيوـانـاتـ، خـرـمـنـکـوـبـيـ؛ ۲) گـلـهـ، شـكـاـيـدـ؛ ۳) نـامـ

ـهـ روـسـتـايـيـ درـ كـرـدـسـتـانـ کـهـ توـسـطـ بـعـثـيـانـ وـيرـانـ شـدـ.

گـيرـهـ شـيـوـيـنـ: بـرـيـتـيـ لـهـ تـاـزاـهـهـ جـيـ، فـتـهـ **ف** آـشـوـبـگـ.

گـيرـهـ قـانـ: گـيرـقـانـ **ف** مـتصـدـىـ خـرمـنـ کـوـبـيـ.

گـيرـهـ کـرـدـنـ: ۱) بـهـ سـمـ کـوـتـانـيـ دـهـ خـلـ وـ گـيـاـ؛ ۲) بـرـيـتـيـ لـهـ هـاـتـوـجـوـ بـهـ سـمـ قـورـدـاـ کـرـدـنـ **ف** ۱) کـوـبـيـدـنـ خـرمـنـ؛ ۲) کـنـايـهـ اـزـ رـفـتـ وـ آـمـدـ زـيـادـ درـ گـلـ.

گـيرـهـ مـ: وـامـ دـانـاـ، گـرـتـمـ، گـرـيمـ کـرـدـافـ فـرـضـ کـرـدـمـ، گـيرـمـ.

گـيرـهـ نـهـ کـهـرـ: بـرـيـتـيـ لـهـ تـهـمـدـلـ **ف** کـنـايـهـ اـزـ تـبـلـ.

گیزه گ: ۱) خولخوله؛ ۲) گیزی (۱) فرفه؛ ۲) گیجی.

گیزه گیز: چه قهقی بی تام و خوی (باوه، ورأجی).

گیزه لوكه: باهوز، گهرده لول، گیجه‌لوكه (گردباد).

گیزه له: گیزه لوكه (گردباد).

گیزه له: بلج، گویز، گیوز، گفیشک، گوهیشک (زالالک).

گیزه نه: گیجه‌نه، گیزن، گریزه نه، بن رسمه (پاشنه در).

گیزه و: گیزه که (بوجاری با غربال).

گیزه وانک: گیزه فانک، باوه خولنی (بازی به دور خویش چرخیدن).

گیزه وکراو: له بیزندگ دراوی خمله (غلمه) بوجاری شده، جاش.

گیزی: گیجی (گیجی).

گیزین: گیزه‌تی، گیزایه‌تی (حالت گیجی).

گیس: پرج، که زی، گیز، پله که، پوژی سدر (گیسو).

گیست: بر سی، بر جی، نیز (گرسته).

گیست مه ردش: له بسان مردن (از گرسنگی مردن).

گیسلک: بدچک بزندی له شیر بردارو (چپش، بزغاله از شیر بریده).

گیسلک: که زی، پرج، پوژی سدر (لف).

گیسلک: ۱) گیسلک؛ ۲) گیزک، گه سلک، جازو، گسلک، گزک (چپش؛

۲) جازو.

گیسلک لیل: که زی لول و به مونچ (زلف فرفی و موجدار).

گیسکهزا: بیجوی بزندی که به بیزندگی زاوه (برغاله) بزی که در

دو سالگی زاییده است.

گیسکهزاو: گیسکهزا (نگا: گیسکهزا).

گیسکنی: له و گوندانه کوردستانه که به عسی کاولیان کرد (روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند).

گیسن: گاسن (گاؤاهن).

گیسن: گیسن، گاسن (گاؤاهن).

گیستایی: بی کردنی ناگر، گزتی بردان (افروختن).

گسنه چر: گرنووه غار، مله‌ی راکردن (مسابقه دو).

گیسو: که زی، پرج (گیسو).

گیسوانه: گونسوانه، پاساره، سوانه (له بام).

گیسوبری: پورکورکراو، بریتی له زنی خراب (گیسو بریده، کتابه از زن بدل عمل).

گیسه نه: بی کراوی ناگر (افروختنگ).

گیسی: زنجیره کیو (رشته کوه).

گنیسی: پرج، که زی، پوژ (گیسو).

گیش: پولی بالداران لمحه (دسته پرندگان در حال پرواز).

گیشت: گوست، نه موست، تبل، فامک، کشك (انگشت).

گیشتاقلینج: فامک متنه، تبل‌گچکه (خضر، انگشت کوچک).

گیشتامیونه: زه زندقوته، تلیاناوین (انگشت وسطی).

گیشن: گهیشن (رسیدن).

گیشتنه: گشتن (نگاه: گشتنه).

گیشکون: به کوشیدل فرینی مهلان بدره و گرمین و کویستان (کوچ).

گیز و گولنگ: زیشی و گولنگه سدر و میزه رف (شرابه و منگوله).

گیز و گولنگ: گیز و گولنگ (شرابه و منگوله).

گیز و گولنگ: گیز و گولنگ (شرابه و منگوله).

گیزد: ۱) ده نگی باریکی ناوكولان له ده فری ته نگا: (گیزه‌ی سه‌ماوه‌ر)

۲) ده نگی رویشتنی گولله: ۳) ده نگی میش (۱) صدای چون

جوشش آب در سماور: ۲) صدای عبور گولله: ۳) صدای مگس.

گیزه: ۱) به سه‌برونکه گورانی گوتون له خوشیان، سوزه: (گیزه‌ی دیت):

۲) بریتی له کورته بالا (تمه) (۱) ترنم از شادی: ۲) کتابه از کوتاه

قدچاق.

گیزه: ۱) گز؛ ۲) گیایه کی بن سیبی گول و سه‌موسه (۱) هویج:

گیاهی است ساقه سبید با گل بنفس.

گیزه‌رتله: کیایه که بو ره‌وانی باشه (کیاهی است مُهل).

گیزه‌ره: پشت گردن، پشت هستون (تفا، پشت گردن).

گیزه گیز: ده نگدده نگی باریکی گولله و میش و سه‌ماوه‌ر (صدای نازک

پایی).

گیزه‌ل: بنیاده‌می دائم قفلس و جاز (آدم عصی).

گیزه‌مل: مل نه ستور (گردن کلفت).

گیزی: گزک، گسک (جارو).

گیزین: ۱) گرده‌ی با: ۲) ده نگی گهلاکه با ده بشده‌کینی (۱) صدای تند

باد: ۲) صدای حرکت برگها از وزش باد.

گیز: گیج (نگا: گیج).

گیزاف: گیجاو (نگا: گیجاو).

گیزال: قرزال، قرزانگ، کیفزال (خرچنگ).

گیزاو: گیزاف (گرداب).

گیزبون: گیچ بون (گیچ شدن).

گیزدان: ۱) گیچ دان؛ ۲) پاکه‌وه کردنی ده خل به بیزندگ (نگا):

گیچ دان: ۲) بوجاری وسیله غربال.

گیزک: گرداد، گیزاو، گرداداف (گرداب).

گیزکردن: ۱) توئی سدر سروران کردن؛ ۲) ده غل به بیزندگ پاک کردن:

۳) بریتی له چه قهه‌ی زور بوکه‌سی کردن (۱) گیچ کردن: (۲)

بوجاری کردن وسیله غربال؛ ۳) کتابه از درآجی و سر به درآوردن.

گیزکه: پاکه‌وه کردنی خلده به بیزندگ (بوجاری غله با بیزند).

گیزکه: شتی که سدر توئی سروران ده کا (گیچ کننده).

گیزکل: کیایه که (گیاهی است).

گیزئن: جیزن، جهزن، عهد (عبد).

گیزئن: گیجه‌نه، گریزه‌نه، پاژنه‌ی درگا، بن رسمه (باشنه در).

گیزئنونک: گولنگه له سدره به هاردا ده پشکوئی (گلی است).

گیزئونک: ۱) گیزون، بلج؛ ۲) داری گونز (۱) زالالک؛ ۲) درخت زالالک.

گیزه‌وویز: بی هوش، حول (گیچ و منگ).

گیزه‌راو: راو، زیوی بدرله بارانی پایزند (شکار روباه قبل از باران پاییز).

گیزه‌فانک: باوه خولنی (بازی به دور خود چرخیدن).

گیلای: گذریان، گهشت، گیلان **[ف]** گردش، گشت.

گیلیزاته: گیا به که له بهاردا بهارله گشت گیا به که سه رده دینی **[ف]** گیاهی است که در بهاران پیش از هرگیاه دیگر سبز می شود.

گیلک: (۱) بولوک، قینکه؛ (۲) گوندیکی کورستانه به عسی کاولی کرد **[ف]** چوچوله؛ (۲) نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

گیلک: (۱) گولک، گویلک، گور؛ (۲) گیا به که وه ک سریش نده جه سبی؛ (۳) خوری حازر بو رستن **[ف]** (۱) گوساله؛ (۲) گیاهی دارای ماده چسبنده؛ (۳) آندپشم.

گیلکه: جوری گیچکاری میچی خانو **[ف]** نوعی گیچکاری سقف.

گیلوهره: له گوندانه کورستانه که به عسی کاولیان کرد **[ف]** روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند **[ف]** گله، گازنده **[ف]** گلايه.

گیله: حول، کنم غام **[ف]** ابله، هالو.

گیله: گذریان، گهشت **[ف]** گردش.

گیله بهنا: خوراکی که له ماسو قمزوان **[ف]** خوراکی از ماست و نانکش.

گیله په رک: مروجهی بالدار، میرولهی بال لئی هاتگ **[ف]** مروجه بالدار. **گیله خ:** گیلاخ **[ف]** گیاهی است خورشی.

گیله سی: گوندیکه له کورستان به عسی ویرانی کرد **[ف]** از روستاهای ویران شده کردستان توسط بعثیان.

گیله شو: زه نازنا، چه قمهچق **[ف]** هممه و جنجال.

گیله شوک: گیله شو **[ف]** هممه و جنجال.

گیله ک: گوندیکی کورستانه به عسی کاولی کرد **[ف]** نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

گیلینیگ: شمش داو شمش داوی لیک هالا و بو تهونی لمسه ر عمرز **[ف]** تارهای ششگانه کلیم بافی افتمی.

گیم: (۱) باقه بین، باغه بین؛ (۲) بهندی بهستن باوهشی له ده غل **[ف]** نگا: باقه بین؛ (۲) بند بستن توده ای دروشده.

گین: (۱) پاشگر یکه خاوه نی ده گیه نی: (خمدگین): (۲) پاشگر یکه به سن ده گیه نی: (دواگین): (۳) پاشگری بهواتا: وک، چون: (گورگین):

(۴) گوان: (توینگین) **[ف]** (۱) پسوند به معنی دارنده؛ (۲) پسوند وصفی؛ (۳) پسوند تشابه، مانند؛ (۴) پستان حیوان.

گینین: گوین، وک، له ته رزی **[ف]** مانند.

گیندال: گیا به که، گیادانه **[ف]** گیاهی است.

گیندهل: گیادانه **[ف]** گیاهی است.

گینگل: جینگل **[ف]** جنبیدن یواشکی.

گینگله: خولیا، کله کله **[ف]** نگا: کله کله.

گینو: زورتک، گیازه رتک **[ف]** گیاهی است از آن رنگ زرد گیرند.

دسته جمعی پرنده‌گان.

گیشه: (۱) کومه‌تی باقهی لمسیریه ک داندراوی گیار خله له ده شت: (۲)

کومای گموره و زل له باقه گیا بو نالفی زستانه نازه ل، تایه **[ف]** (۱) توده بسته‌های غله یا گیاه درویده درمز رعد؛ (۲) توده انباشته گیاه برای علوفه زستان.

گیشه: گیشه **[ف]** نگا: گیشه.

گیف: ناماوه و تیار **[ف]** آماده و مهیا.

گیفان: گیرفان، پیریک، بمرک، جنوف **[ف]** جیب.

گیفك: (۱) زیشوی شده و پیچ؛ (۲) زیشوی زین بو جوانی؛ (۳) پلکه‌ی ده سمالی زنانه **[ف]** (۱) شرابه دستار؛ (۲) شرابه زین؛ (۳) دنباله سریوش زنانه.

گیفک: گوک، سدرانگ گوکلک **[ف]** شوله.

گیفه لان: گیفک، گوک **[ف]** شوله.

گیفه لانک: گیفلان، گوک **[ف]** شوله.

گیف: (۱) گیف؛ (۲) پیچ دراو، زیشوی بادر او **[ف]** (۱) مهیا؛ (۲) شرابه تابداده.

گیفالله: (۱) ده ستمه رویه ک؛ (۲) تیپ سواران، ده ستمه سوار **[ف]** (۱) جمعی از انسانها؛ (۲) تیپ سواران.

گیفر: گوربه پستیله **[ف]** گربه نر.

گیژوال: کېزال، قرزاں **[ف]** خرچنگ.

گیژوالله: بر جی قرزاں له عاسمان **[ف]** برج سلطان.

گیفک: گیفک **[ف]** منگوله.

گیف گیقه: گیزگیزه، قورقوه **[ف]** گردانی تو خالی شده.

گیفل: نیشیای خواردن، واژ له خواردن **[ف]** اشتها.

گیشه: (۱) بروتنی سملل لمخوشیان؛ (۲) ده نگی بدردی به تووز ثاویت او **[ف]** (۱) جنبیدن سبیل از شادی، خنده زیر لبی؛ (۲) صدای سنگ فلاخن.

گی گلو: قالونچه‌ی ریخ گلین **[ف]** سوسک سر گین گردان.

گی گله: گی گلو **[ف]** سوسک سر گین گردان.

گیل: هرک، قور، هدر، حدزی، خولی به ثاو ته زکراو **[ف]** گل.

گیل: حول، کنم ناؤز **[ف]** ابله، هالو.

گیل: (۱) گهشت، گمرازن؛ (۲) ته تله کردن، هه لته کاندن، بو ده غل و توتی ده لین **[ف]** (۱) گهشت و گزار؛ (۲) طبق کردن.

گیلا: گه زیده، گمزوک **[ف]** گردش کننده.

گیلاخ: گیا به که بو چیشت خوش **[ف]** گیاهی است خورشی.

گیلاس: (۱) میوه‌یه که له بله لوك ده کا به لام شیرینه و زرد سویشی همیه؛ (۲) پیاله‌یه باده خواردنمه **[ف]** (۱) میوه گیلاس؛ (۲) ساغر می، گیلاس میخوارگی.

گیلاس: گیلاس **[ف]** (۱) گیلاس؛ (۲) ساغر.

گیلاسی: چدمی گلاسی **[ف]** نوعی چرم.

گیلان: (۱) گمنان، گذریان؛ (۲) ولایتکه له نیران: (برنجی رهشت و

گیلانی: (۱) گشت؛ (۲) منطقه گیلان.

گیوه گیو: گیزه گیز، قسه‌ی زور بی تام ف ترّهات، حرف مُفت.

گیه: گدده، عور، کرش ف شکمیه، شکم برآمده.

گیهان: گهیشتن ف رسیدن.

گیهاندک: قوناغ، مد نزل: (گیهانه ک بگیهانه ک دچو) ف منزلگه.

گیهه‌ف: ۱) بهش، پشک: ۲) به خشیش ف ۱) حصه، نصیب؛ ۲) بخشنده.

گیئی داری: جیوه‌ی دار و دره خت ف انگم درخت.

گییره‌یش: گره وتش ف نگا: گره وتش.

گییریاش: گره وتش ف نگا: گره وتش.

گیئی قامیر: جیوه‌ی دار بادام ف انگم درخت بادام.

گیئی گوش: چلکی گوی ف ترشح گوش.

گینه: گمرچه ک، گنه ک ف گرچاک.

گینی: گوینی، گهون ف گون.

گینیان: هو زیکی کورده زیرده ستی ترکان ف نام طایفه‌ای کرد زبان.

گیو: ناوی پیاواه ف نامی است مردانه.

گیور: گیفر، گورپه ف گربه نر.

گیور: کویر، بلج، کفیشک ف زالزالک.

گیوزه زه رده: گویزی زه رد ف زالزالک زرد.

گیوزه سو ره: گویزی سور ف زالزالک قرمز.

گیول: تاسه و تامه زری ف هوس و آرزو.

گیوه: ۱) کلاشی بن چهرم، کلاش: ۲) نوره، باو ف ۱) گیوه؛ ۲) نوبت.

گیوه گیر: نوره گر ف نوبت گیر.

گیوه گیره: نوره گری ف نوبت گیری.

۱) لنگهبار؛ ۲) ناهموار و کج؛ ۳) کرایه بار به محتوای لنگهبار.
لاباری؛ ۱) کاری کری به نیوه بار؛ ۲) خوار و خیچی؛ ۳) قیرسچمه‌بی و سرسه‌ختی ۱) کرایه لنگهباری؛ ۲) ناهمواری و کجی؛ ۳) سرخستی.
لاباسک؛ ۱) نزیکه‌ی دوند لکه‌ناری کیفدا؛ ۲) پارانهوه و لالانده ۱)
ستینگ کوه؛ ۲) توسل چستن.

لاباشه: نانی ته‌نکی ساج ۱) نان ساج.

لابال؛ ۱) بالیکی بالدار؛ ۲) که‌ناره‌ی بال؛ ۳) دهستنی؛ ۴) قدراغی دستیک ۱) یک بال؛ ۲) کناره‌ی بال؛ ۳) یک دست؛ ۴) کناره دست.
لابان: گمزوگزی، فیل، حوقه‌بازی ۱) حقه‌بازی.
لابانته: به‌رامه، بوی خوش ۱) نکتہ.

لاباندن: خاپاندن، کلاوسدریان، فریودان ۱) غریب دادن.
لابر؛ ۱) سمربر، لمزی لادان بو کورت بو نهوهی ریگه؛ ۲) کوچکه‌ثاری که دیواری له پیش نهی ۱) میابر؛ ۲) اجاتی که جلوش باز باشد.
لابدن؛ ۱) لمسه‌هه لگرتن؛ ۲) دورکردن‌هه ۱) برداشتن؛ ۲) دورکردن.

لابردنگ: قسه‌ی به‌تیکول، زیبک ۱) حرف تودار، متكل.
لابری؛ ۱) نهوساکه، نهوده‌می، نهوكاته؛ ۲) بدلام ۱) آن دفعه؛ ۲) لیکن.

لابک؛ ۱) تله، داو؛ ۲) ته‌پکه ۱) دام، تله؛ ۲) نگا: ته‌پکه.

لابنی؛ ۱) نهوساکه؛ ۲) بهلان ۱) آن دفعه؛ ۲) لیکن.

لابوت؛ ۱) سمری ناسینی مسداسه‌ی جو تیر؛ ۲) ناسنی پانی چه‌قاو بو قوری پیلاوخاوین کردن‌هه ۱) سرفلزی وسیله شخم زنی؛ ۲) آهن پنهنی که در زمین فرومی کنند و گلهای کفش را بدان پاک می گردانند.

لابون؛ ۱) که‌ناره‌گیری، دوره‌پریزی؛ ۲) نهاتنه‌سمرری، سرسه‌ختی ۱) کناره‌گیری، بی‌طرفی؛ ۲) لج کردن.

لابه؛ ۱) دور خمده؛ ۲) دوره‌پریزی به؛ ۳) دهس هه لگره: (لابه تو نازانی کار بکدی) ۱) بردار؛ ۲) کناره‌گیر باش؛ ۳) دست بردار.

۱) رژه، لعلایه‌ن: (ل ته را گه‌هایه من)؛ ۲) بو نزیک کردن: (جلکی خوّل خوّ که واتا: بیکه بدرت)؛ ۳) ده فری دهم و جئی ده گه‌هایه‌نی: (ل کو بوي؟، ل روزا پاشین)؛ ۴) بو حالی: (های ل من)؛ ۵) پاشگری بچوکشاندان: (کاکل) ۱) از؛ ۲) پیشوندی که نزدیک کردن را می‌رسانند؛ ۳) ظرفیت زمان و مکان؛ ۴) پیشوند به معنی از حال، بروای حال و وضع؛ ۵) پیشوند تضییغ.

۱) رخ، ثالی؛ ۲) نمسازو سرسه‌خت: (کاپرایده کی لایه هدر ناسازی)؛ ۳) توی، ناو: (لوکم خستوته لاصکه‌هه وه)؛ ۴) نیوه: (ایه کی له لایه کی زلتره)؛ ۵) کن، نک، جنم: (نان و لایه منه)؛ ۶) دوو په‌پریزو بی‌تهره‌ف: (من لهو کارانه لام)؛ ۷) فهرمان به دوو که وتنه‌وه: (توخوا به سمری خوت لا)؛ ۸) خوار، خیچ: (من ده لیم سمریکی ثم دیواره لایه)؛ ۹) نافهرمانی: (تو همراهی بفرمومی من لام نیه)؛ ۱۰) یاریده، ثاریکار: (الم کیشمندا من لای تو ده گرم، لای توم)؛ ۱۱) وتدی بانگ کردنی زن له لایه‌ن میرده‌وه، وک زنکه کنی؛ ۱۲) شریتی قهند، کندندری زراف؛ ۱۳) ناوها، نیتر، بدلام؛ ۱۴) شیو، دولی ته‌نگ؛ ۱۵) قرقه، غمرغره، ته‌خته کلاف؛ ۱۶) لفاؤ، سیلاو، له‌هی، لی، لیمشت ۱) سو، جانب؛ ۲) لجباز و سرسخت؛ ۳) لایه؛ ۴) نیمه؛ ۵) نزد، پیش؛ ۶) کناره‌گیر؛ ۷) دورشو؛ ۸) کج، ناهموار؛ ۹) نافرمانی؛ ۱۰) یاری، مدد؛ ۱۱) لفظ خطاب مرد به زن؛ ۱۲) نخ کله قند؛ ۱۳) اما؛ ۱۴) دره تنگ؛ ۱۵) قرقه؛ ۱۶) سیلاپ.

لائین: ده مهلاسکه ۱) ادای کسی درآوردن.
لابا؛ ۱) به‌پاداکردنی خده به بیزتگ؛ ۲) بایهنا، بانه‌گر؛ ۳) دور بخاته‌وه: (نه‌گهر دیواره که لابا خوش دیسی)؛ ۴) لایبا، لایوا: (هاتوه‌ماشینه که لابا)؛ ۵) زیلو زالی که له به‌پاداکردنی خده خربوت‌ته‌وه ۱) باددادن غله با غربال؛ ۲) بادنگیر؛ ۳) دور کند؛ ۴) بردارد؛ ۵) آت آشغال حاصل از باددادن غله.
لابار؛ ۱) تابار، نیوه بار؛ ۲) خوار و تاریک: (نم کدله لایه لاباره)؛ ۳) باره بدر بر کری‌دان به نیوه‌ی باره کمی: (کمراه کدتم ده به به لابار خویت بو دیشم)

لاپوتی: رهجاله، رونتو پوته **ف** رهجاله.

لاپوره: لاره **ف** ناشناس، غربیده در محل.

لاپوشک: چنگال، چنگورک **ف** چنگال حیوان در ته و برندہ شکاری.

لاپوله: پلیله، پیله **ف** سکه و مهره به رشته کشیده زینتی.

لاپولی: کورته بالای گوشتن **ف** کوتاه قد چاق.

لاپه: نخوشمر **ف** لبه.

لاپه: (۱) تاک و دور له تاوایی: (خانوه کدیان لاپهه): (۲) دوره پریزو

که ناره گیر؛ (۳) چرمی که بو کاله ده بردی: (۴) روپری کتیب: (۵) نیو

تبده قه کاغذ **ف** (۱) تاک، فاصله دار؛ (۲) کتاره گیر؛ (۳) برش چرم

چارق: (۴) صفحه کتاب: (۵) یک ورق کاغذ.

لاپهرو رگیران: (۱) روپرده لدانه وه؛ (۲) برینی له گوزینی باس و خواص

لسمه مدهستی **ف** (۱) ورق زدن کتاب و دفتر؛ (۲) کتابه از عوض

کردن بحث.

لاپه: (۱) روپری کتیب و نوسراو؛ (۲) نیوته به قی کاغذ **ف** (۱) صفحه

کتاب: (۲) نیم ورق کاغذ.

لاپه ره و رگیران: لاپه ره و رگیران **ف** نگا: لاپه ره و رگیران.

لاپه ره لدانه وه: لاپه ره و رگیران **ف** نگا: لاپه ره و رگیران.

لاپه ره هه لگیرانه وه: لاپه ره و رگیران **ف** نگا: لاپه ره و رگیران.

لاپه: لاپه **ف** نگا: لاپه.

لاپه له: لاپه **ف** نگا: لاپه.

لاپی: کوره رای سه خت **ف** کوره راه دشوار.

لاپیته: لاپیته **ف** نگا: لاپیته.

لاپیز: تاپاله بیزی به هق یان به نیویی **ف** تاپاله پهن کن مزدور.

لات: (۱) ندارو غه قیر؛ (۲) حال پریشان: (۳) یه ردی پان و لوس، تات؛

(۴) له کن تو؛ (۵) زه وی خدت در او بو کیلان: (۶) شاخ، یه ردی گمه ره له

چیاد؛ (۷) شه رفروش **ف** (۱) فقیر؛ (۲) پریشان حال؛ (۳) تخته سنگ

صف؛ (۴) نزد تو؛ (۵) زمین شیار شده برای شخم زدن؛ (۶) صخره کوه؛

(۷) لات.

لات: (۱) تاته بهد؛ (۲) شاخ، یه ردی زل و بلند له کیودا **ف** (۱) تخته سنگ؛

(۲) صخره عظیم در کوه.

لاتار: (۱) تاوایره بهد، یه ردی که له کیو گلار ده بینه وه؛ (۲) دوداری دریزی

له قیسیه هستورتر له قیسیه عه راهه قایم ده کری **ف** (۱) سنگ غلتان

از کوه؛ (۲) دوچوب بلند که در گاری به کار می روند.

لاتان: (۱) لجم قه؛ (۲) کومای بی تاکاران **ف** (۱) نزد شما؛ (۲) لاتها.

لاتانه: (۱) کاری بی تاکارانه؛ (۲) له کن تیوه یده **ف** (۱) کار هر زه؛ (۲) نزد

شما است.

لاتاو: زیبک، قسمی به تیکول، لاپردنگ **ف** متعلق.

لاتایه ن: زین که کومه کی تایین ده کا له کاری مامانی دا **ف** دستیار ماما.

لات بون: (۱) پریشان حال بون؛ (۲) فه قیر بون **ف** (۱) پریشان احوال

شدن؛ (۲) فقر شدن.

لاتخانه: نهمه لخانه، فه قیر خانه **ف** نوانخانه.

لاتر: نامر از بکی قوماره ده سوئین خوت و به خشت **ف** لاتاری.

لابه: (۱) کمسی که شتی ده داته نالی؛ (۲) کمسی که شتی ده ستربیته وه و نای هیلی **ف** (۱) کنارگذار، بردارنده؛ (۲) زداینده.

لابه ره دی: لاپردن **ف** نگا: لاپردن.

لابه ره: (۱) بدره زین؛ (۲) خملاس بکه، مدهیله: (وهره وره شده مال ورهه

خم له دله که دی من لاپرده **ف** (۱) پیشند زین؛ (۲) بردار، بزدای.

لابه لا: (۱) خوار و خیج؛ (۲) سه رسه خت و نه گونجاو؛ (۳) چین لسمه

چین؛ (۴) قدبیالی کیو؛ (۵) خوتی هه لقوتین؛ (۶) کمسی که له

نه خوشی و ماندو بیهی یان سه رسه ختی خواره خوار ده روا؛ (۷) خواره که دو

پیچه که دی ریگه **ف** (۱) کج و نامهوار؛ (۲) لجبار؛ (۳) چین چین؛ (۴)

کمر کوه؛ (۵) فضول؛ (۶) کسی که تلو تلو می خورد؛ (۷) راه پر پیچ و خم.

لابه لایی: (۱) خوتی هه لقوتین؛ (۲) سه رسه ختی؛ (۳) خوار و پیچی ریگه

ف (۱) فضول؛ (۲) لجباری؛ (۳) پیچ و خم راه.

لابه لن: (۱) نموده، نهوریز گاره، لاپری، لاینی؛ (۲) بدلام **ف** (۱) آن زمان؛

(۲) اما، لیکن.

لابیته: (۱) دارد هستی جو تیار له شو بیزین دا که سه رسه کی کلکه بزمارو

سه رسه کی پیشکانه، مه ساسه؛ (۲) پیشکانی گیا که نی **ف** (۱) چو بدست

شخم زن؛ (۲) بیلجه گیاه کنی.

لاب: چه پوک، به پانایی دهست له تاپه سه رسه دان **ف** توسری.

لابا: قه دیانی کیو **ف** کمر کوه.

لابار: (۱) لابا؛ (۲) سه رسه زوره دی رزد؛ (۳) سواب **ف** (۱) کمر کوه؛ (۲)

سر بالایی سخت؛ (۳) شن صاف و نازک برای بازی.

لاباران: سوابین **ف** نوعی شن بازی.

لابارین: لاباران، سوابین **ف** نگا: سوابین.

لابال: (۱) قدبیالی کیو؛ (۲) ته نشست: (ین له لابالمهوه بنیشه) **ف** (۱)

کمر کوه؛ (۲) پهلو، نزد.

لابالو: خالیگه، برک **ف** تهیگاه.

لابان: شتی خریله که ته او خر نهیبی: (نموده نده سه رسی لابانه) **ف**

کره ای ناقص.

لابانک: بن سوچی ره شمالي هه لدواو؛ (فلان بیوه زن له لابانکی فلان

مال دایه) **ف** گوشة بر چیده سیاه چادر.

لاباو: سیلاو **ف** سیلاپ، سیل.

لابچین: پیلاوی تا قوله قاپه، پوتین **ف** پوتین.

لابه: کس نه ناس **ف** ناشناس، بیگانه.

لابه سه نه: (۱) لابه؛ (۲) خوتی هه لقوتین **ف** (۱) ناشناس؛ (۲) فضول.

لابه سه نگ: لابه سه نگ **ف** نگا: لابه سه نم.

لابک: له پک **ف** دست سکش.

لابل: ریگه پر خواره که ده پیچه که، لابه لاف راه پر پیچ و خم.

لابلار: (۱) خوتی هه لقوتین سه رسه خو؛ (۲) قسمی بد تیکول **ف** (۱)

ناخوانده فضول؛ (۲) متعلق.

لابله رسه نگ: لابله رسه نگ **ف** فضول.

لابواز: (۱) لابلار؛ (۲) پوازی کی بچوکه له سه رسی قه لشاوی دار ده خری

ف (۱) فضول ناشناس؛ (۲) پغاز جانی.

لاج: ۱) کوره جحیلی شوخ و جوان: ۲) ته نیشت و لا بو هیلکه‌ی نیشن
 لاج: ۱) جوان زیباروی: ۲) کنار، برای تخم مرغ گویند.

لاجامه: ۱) داری که ناره‌ی عاره به: ۲) دیوار و کمی بهره‌ی بیان: ۳) تیغه‌ی
 نیوان ژور له دار: ۴) وینه‌ی له ته نیشته و: ۵) داری نمولا ولای لاشیانه
 لاج: ۱) نرده پهلوی گاری کشاورزی: ۲) نرده تراس: ۳) تیغه چوبینه
 بین دو اتاق: ۴) عکس نیمرخ: ۵) دوچوب عمودی چهارچوب در.
 لاجان: ناوچه‌ی که له کوردستان لاجان: ناوچه‌ای در کردستان.
 لاجانگ: نیوان رومت و نهستون عارض، عذار.
 لاجک: لاک، جحیل نوجوان.
 لاجله‌و: نامه‌ی ته علمی نه دیتوی سه ررق بدلگام.
 لاجه‌رد: بردیکی به قیمه‌ت و زور سخنه زنگی عاسمانی به. ده کریته
 فاشی نه نگوستیله یان ده یکه نه توزوله رسم کیشی دا به کار دینری لاجورد.
 لاجورد: بدر نگی لاجه‌رد لاجوردی.
 لاجه: پناهبر لاجه‌نده.
 لاجهک: لاجک، جحیل نوجوان.
 لاجیوه‌رد: لاجورد لاجورد.
 لاجیوه‌ردی: لاجه‌رد لاجوردی.
 لاچار: دالگوشت لکز.
 لاچاو: گوشی چاو، تیلی چاو گوشه جشم.
 لاچاوه: دو باریکه قایشی بهندگانی سرکرده‌ی و زده شده دوقطمه چرمی
 از ایزار دهن و افسار اسب که در طرفین صورت فرار دارند.
 لاچک: ۱) بدزئی گیا، ساقه‌ته، لاسک: ۲) لاتکه هرمی: ۳)
 سوکه‌لمسه روپوشی زنانه لاصکه گیاه: ۲) برگه گلابی: ۳) لچک.
 لاچلاچ: شهولیکه، شهوله، کاکیله آرواره.
 لاچلاچک: لاچلاچ آرواره.
 لاچن: دو رکه و نهده لاصکه ۱) کنار بر وند، برداشته شوند: ۲) کنار بر وید.
 لاچناکه: بهشی سهروی شهوله لاصکه قسمت بالایی آرواره.
 لاچناگه: لاچناکه نگا: لاچناکه.
 لاچو: ۱) لاجو: ۲) له نزیکه‌ده نهاد: ۳) له بهین چو لاصکه ۱) بر و کنار: ۲)
 دورشده: ۳) محو شد.
 لاچو: که نار بر و دو رکمه بروکنار.
 لاچوپاچو: خرت و پرت، شره و بره خرت و پرت.
 لاچون: ۱) دو رکه و نهده له جیگه‌ی خو: ۲) رابردوی چون بو کو، له
 جیگه‌ی خو نه من لاصکه ۱) کنار رفتند.
 لاچه‌ز: موره با، میوه‌ی له شه کردا کولیندراوی هنگیگراو مریتا.
 لاچنه: ۱) لاجناگه: ۲) قایشی سرکرده‌ی لغاو که به سه شهوله مدا
 ده جی لاصکه: ۱) نگا: لاجناگه: ۲) نوار چرمی لگام که برآرواره می‌گذرد.
 لاچین: ۱) مهله‌نديکه له کوردستان: ۲) ناوی گوندیکه: ۳) کاله
 چرمین: ۴) سه قسر، بالداریکه را وکره‌وله به باز پچوکتره لاصکه ۱)
 ناوچه‌ای در کردستان: ۲) نام دهی است: ۳) پاتایه، چارق: ۴) از
 پرنده‌گان شکاری است، چفر.

لاتراسکه: ۱) تل خواردن: ۲) لادانی باره بدر له زنگه بو لمودز لاتراسکه.
 تلوخوردن: ۲) راه کج کردن باربر برای علف.
 لاترقه و ج: ۱) تیلوقیل: ۲) خوار و خیج لاترقه و ج: ۱) اربی: ۲) کج و کوله.
 لاترقه و چه: لاترقه و ج نگا: لاترقه و ج.
 لاترقه و چه بیچ: لاترقه و ج نگا: لاترقه و ج.
 لاترقه و چه لفاج: لاترقه و ج نگا: لاترقه و ج.
 لاترسکه: لاتراسکه نگا: لاتراسکه.
 لاتره: رهت، تل لاتره.
 لاتره بردن: رهت بردن، بولولا لادا که وتن تلوخوردن.
 لاتره بدهستن: رهت بردن و لمدور که وتن تلوخوردن و به دور افتادن.
 لاترسکه: لاتراسکه نگا: لاتراسکه.
 لات فروشی: شه فروشی لات شارلاتانی.
 لاتک: پارچه زه وی پچوک قطعه زمین کوچک.
 لات که وتن: ته اوادامان و بی حال بون لات بینوا و در ماندن.
 لاتولوت: ره جالم و روت و یوته، عملجه لوت اوباش، رجاله.
 لاتوله وا: لاتولوت اوباش.
 لاته: ۱) تندگه نه فهمی: ۲) جوئی جبه: ۳) نک تهیه: ۴) کابرا روت و
 نهداره لات نفس تنگی: ۲) نوعی بالا پوش: ۳) نزد تو است: ۴)
 بینواست.
 لاته بهق: پهله کاغه زنی ورق کاغذ.
 لاتسزاد: چه رم و گوشتنی نیوان ران و زگ له ته نیشته و، تمراد لات هیگاه
 میان ران و شکم.
 لاته راف: گوشتنی خالیگه لات گوشتنی هیگاه.
 لاته ری: ۱) لاتار، تاوبیر: ۲) گوته ره لاتار: ۲) الکی.
 لاته زیزه: لات هزاد نگا: لات هزاد.
 لاته ریک: دو ره په زیز لات طرف، کناره گیر.
 لاته نک: له نالی، له پمنا طرف پهلو.
 لاته نیشت: لات هک طرف پهلو.
 لاته و هق: لاته بهق، پهله کاغه زنی ورق کاغذ.
 لاتی: ۱) شیر زمی: ۲) شه فروشی لات بینواستی: ۲) شارلاتانی.
 لاتی: کلاوی پهستوا له خوری لات کلاه پشمی.
 لاتین: تماشا به گوشی چاو: (لاتین تو اشای کردم) نگاه با گوشه
 چشم.
 لاتینی: بهشی له دو بهشی جه والی دوتایی لات نگاه جوال دوتایی.
 لاتیگمری: برهه‌ندایی و شه فروشی لات بیندو باری و شارلاتانی.
 لاتیل: ۱) لاتیر: ۲) برینی قیچه لفاج: ۳) گه نم بهدم بادادان به لیواری
 بیز نگ لات نگا: لاتیر: ۲) برش اربی: ۳) غله بهماد دادن با لبه
 غربال.
 لاتیلاگ: گوشی کمله‌ی سه: (کلاوی به لاتیلاگی سه ریمه نابو)
 لاتیلاگ طرفی از کله سر.
 لاتیه: لاتی کلاه پشمی.

استراحت، استراحتگاه.

لادی: (۱) دیهات؛ (۲) ساتی، تاوی (۱) رستا: (۲) دمی.

لادیف: دهشته کی، بدرانبه مری شارستانی (۱) رستایی

لادی بی: خله لکی دنهات، گوندی (۱) رستایی.

لار: (۱) خوار، چهوت، چهول: (۲) بهدهن، گش نهندام: (۳) جوئی

تفنگی رُوا: (۴) رویشنی بهناز (المنجدو لار): (۵) کن، دالگوشت: (۶)

پشتیر: (۷) جو برکه، مله (۱) کچ: (۲) تن: (۳) نوعی تفنگ شکاری:

(۴) چم و خم، رفتن با ناز و عشه: (۵) لاغر: (۶) طوبیله گاوان: (۷)

حشره آبدزک.

لار: کن، دالگوشت (۱) لاغر.

لاران: بهشی هستورابی زان (۱) قسمت گفت ران.

لاربُون: (۱) خواربُون: (۲) داهاتن (۱) کچ شدن: (۲) خمیدن.

لاربُون: کزبُون، گوشت کنم کردنی بهدهن (۱) لاغر شدن.

لاربُونه: (۱) داهاتن، چهمانده: (۲) بریتی له گیان ده رجُون (۱)

خمیدن: (۲) کنایه از مردن.

لارک: تهنشت، تهک (۱) پهلو، کنار.

لارکردن: (۱) چهماندن: (۲) خوارکردن: (خوت جوانی دروس ده که کی

ده لیتی معی بینه / پیالیکی پراوه لاری کمه مهی ریزه «خیام» (۱)

خم نمودن: (۲) کچ.

لارکردن: لارکردن (۱) نگا: لارکردن.

لارکه: رَکه، سره و پُوره سه خت و دروار (۱) سر بالایی صعب العبور

لارُو: دیمتنی رُوخسار له ته نیشته و (۱) نیعرخ.

لاروا: (۱) رویشنی خواره و خوار، لابه لارویشن: (۲) کومه لی کزیاران (۱)

تلخوردن از بی تایی: (۲) گروه خردباران.

لاروالاروا: خواره و خوار رویشن، تلاوتل (۱) تلخوردن.

لاروایی: کریبی شتی له لاین چهند کمیکده و (۱) خرید مشترک.

لارولهنجه: رویشنی بهناز (۱) خرام.

لاره: (۱) توندگریانی زاروا: (۲) نامُوری یه کپارچه که دهندesh له

خویه تی: (۳) ده نکیکه له ناو گهنم دهزوی: (۴) رویشنی بهناز: (۵)

بزوته و (۶) گیاو لکداری ناسک له بیر با: (۶) جاته و ریکی بچوکه له

ناؤدا: (۷) جوئی گهنم: (۸) خواره و بیون به لای ته نشتا: (۹) خدت خوار

له کیلاندا، هیلی چهفت (۱) گریه شدید بچه: (۲) خیش یکپارچه:

(۳) دانه ای انگل در گندمزار: (۴) خرام: (۵) جنبش شاخه و گیاه از باد:

(۶) حشره ایست آبزی: (۷) نوعی گندم: (۸) خم شدن به طرف پهلو: (۹)

خط کچ و مُعوج در سخنم.

لاره سا: سیبمری نیوه رُوژه (۱) سایه زوالی.

لاره سه نگ: تاسه نگ (۱) بار کچ.

لاره سبیه ر: لاره سا (۱) سایه زوالی.

لاره شه: نه خوشیه کی نثاره له (۱) نوعی بیماری دام.

لاره لار: لا بل رُویشن (۱) جنبیدن به هردو طرف در راه رفتن.

لاره لاره: لاره لار (۱) نگا: لاره لار.

لاره مل: گردن کچ (۱) گردن کچ.

لاحیده: عدلاحدیده، تایبه تی (۱) ویزه.

لاخ: گیای بدده س دور اوی کووه نه کراوی نه به ستر او (۱) گیاه دروشده دسته نشده.

لاخ: لابا، دُرخانه و (۱) بهله تویه.

لاخالی: ته نیشت والا (۱) بهله تویه.

لاخالیگه: لاته رار، لاته ریزه (۱) تهیگاه.

لاخستن: (۱) دانه که تاره وه: (۲) لم سر ته نیشت دریزکردن: (۳)

کم فروشی و ترازو سوکی (۱) کنار زدن: (۲) بر پهلو دراز کردن: (۳)

کم فروشی

لاخ کرن: (۱) درونه وه گیاو ده خل: (۲) خاوین گردنوه و چه کی شهر:

(۳) به سریه کدا کردنی ده غل و گیای دور او (۱) بسته بندی دروشده:

(۲) بالک کردن اسلحه: (۳) برم انباشتن بسته های درو شده.

لاخوار: (۱) باری چه فته بیوگ: (۲) زیر و (۱) بار کچ: (۲) طرف پایین.

لاخوارگ: زیر و طرف پایین.

لاخوار: لاخوارگ، زیر و طرف پایین.

لاخور: (۱) حمبوانی که له تاخوری حمبوانی ته نیشتی دزی ده کا: (۲)

بریتی له چهوره و مالانگه (۱) دامی که از آخر پهلوی بچرد: (۲)

کنایه از سورچران.

لاخوار: کناره سواو (۱) پهلو سایده.

لاخه: گیای درواوی نه به ستر او (۱) گیاه درو یده جمع نشده.

لاخیز: (۱) سبلاؤ: (۲) تاخیز (۱) سبل: (۲) نیم خنز.

لادار: (۱) نالوداری خانو: (۲) چه لانکی قدراع ره سمال: (۳) دوداری

دریزی چوار چیوی دارت سون: (۴) تمرقدار (۱) الوار سقف: (۲)

ستونک کناره چادر: (۳) چوب کناره دستگاه باقندگی: (۴) طرفدار.

لادان: (۱) خسته که تاره وه: (۲) تاقه هی گوشاد: (۳) بریتی له دینی و

میوان بُون: (فدرمون لادان، لای نهوان لامان دا): (۴) کلابُون: (له

ری لای دا) (۱) کنار زدن: (۲) تاقچه گشاد: (۳) کنایه از مهمان شدن

و اقامت کردن: (۴) انحراف.

لادایه: لاتاین (۱) کملک ماما.

لادر: بُور، ره هول (۱) شکاف در سنگ و کوه.

لادرگه: لادر، بُور (۱) نگا: لادر.

لادر: (۱) ده سکیس: (۲) دزی خویز بله و سیرمه خور (۱) همکار دزد و به

ظاهر آشنا: (۲) دلمدرز.

لاده: (۱) تپاله لی له سر بیدک داندر اوی قوچوه و کراو، دیوار له تپاله: (۲)

میوان به: (۳) له ری که نار بگره (۱) دیواره از تپاله: (۲) مهمان باش:

(۳) کنار بگیر.

لاده: له ری ده رچوگ (۱) منحرف.

لاده س: نزیک ته و نه دهی دهست بیگانه (۱) نزدیک در دسترس.

لاده ست: لاده ست (۱) در دسترس.

لاده ستی: جوئی کولیره، په نجه کیش (۱) نوعی گرده نان.

لاده گا: (۱) دی، دیهات: (۲) جیگهی نیسراحت (۱) رستا: (۲) جای

کوییده: ۵) صدای سگ نر هنگام جفتگیری: ۶) کله‌زدن سگ تر بر ماده: ۷) هریب: ۸) سرگین: ۹) نام مردانه.

لاسا: دهمه‌لاسکه **تقلید**, ادا درآوردن.

لاسار: ۱) گوئی نهیس: ۲) سرسه‌خت **حروف نشنو**, لجباز: ۲) دیکاتور.

لاساری: ۱) گوئی نهیسی: ۲) پیچه قیمتی, سرسه‌ختی **حروف نشنو**: ۳) دیکاتوری.

لاساکردنده: دهمه‌لاسکه کردن **ادای کسی را در آوردن**.

لاسامه: ۱) شهست, ریزنه, ره‌هیله: ۲) سیلاو, لایاو, لاخیز **رگبار باران**: ۲) سیبل.

لاساپی: دهمه‌لاسکه, لاسا **نگا: لاسا**.

لاساپی کردنده: لاساکردنده **ادای کسی را در آوردن**.

لاستیق: جیل, جیر **لاستیک**.

لاستیک: جیر, لاستیق **لاستیک**.

لاس خواردن: خده‌هه تان, فریبوخاردن **فریب خوردن**.

لاسدان: ۱) خاپاندن: ۲) ژه‌نیتی گوئل له دیله به با **فریب دادن**: ۲) کله‌زدن سگ تر ماده را.

لاسک: ۱) حیله‌ی سه‌بری نهسپ: ۲) لاجهک: ۳) ریخ, شیاکد: ۴) قروسکه‌ی گولمه‌سک له تاواکردنی دیل دا: ۵) زگ به لای خالیگه‌وه: ۶) زمان‌کیشان له گهرمان **شیهه آهسته اسب**: ۲) ساقه: ۳) سرگین: ۴) صدای نازک سگ نر در لاس زدن با ماده: ۵) جانس شکم: ۶) زبان در آوردن و هن هن کردن از گرما.

لاس کردن: ۱) درونی گیاو نه بهستنی: ۲) حیلاندنی به سه‌بری نهسپ: ۳) شیاکه کردنی ره‌شمولاوغ **دریوین و جمع نکردن گیاه**: ۲) شیهه لاسک: ۱) لاسی گولمه‌سک: ۲) حیله‌ی له سرخوی نهسپ: ۳) زمان‌کیشان و پوشوسواربون له گهرمان **لاس سگ نر**: ۲) شیهه آهسته اسب: ۳) زبان در آوردن و به هن هن افتدان از گرما.

لاسکی: له‌گوندانه‌ی کوردستانه که به عسی کاولیان کرد **روستایی در کردستان** که به شیان آن را ویران کردند.

لاممال: کهستی تهپاله له دهشت کوهد کاتمه **کسی که تاپاله جمع می‌کند**.

لاممالی: کوکردنده‌ی تهپاله له دهشت **تایپاله جمع کردن**.

لاسو: ۱) ناوی پیاوانه: ۲) لازو, نهی جوان! **نام مردانه**: ۲) ای جوان!.

لاسوتاو: ۱) زور برزاوی کدمیک لئی سوتاؤ: (چهونه‌ندره‌ی لاسوتاؤ و زور خوشه): ۲) میوه‌ی بیستانی زده‌دار **نیم سوخته**: ۲) میوه زده‌دار بالیزی.

لاسوتی: لاسوتاوا **نگا: لاسوتاؤ**.

لاسور: ۱) خلیسکان: ۲) خلیسک **لغزش**: ۲) لمیگاه.

لاسور: شتی که هیندیکی سوّر بی: (سیوی لاسور, مدلای لاسور) **نیمه‌سرخ**.

لاره‌وای: لاروایی **خرید مشترک**.

لاره‌وبون: لاربونه‌وه **نگا: لاربونه‌وه**.

لاره‌وکردن: لارکردنده **نگا: لارکردنده**.

لاره‌وبون: لاربونه‌وه **نگا: لاربونه‌وه**.

لاره‌وکردن: لارکردنده **نگا: لارکردنده**.

لاره‌و لاره‌وه: لاره‌لار **نگا: لاره‌لار**.

لاری: ۱) خواری, چهوتی: ۲) سمرناوی جوئی که رگی ثهستو روئی بالابدرزه: ۳) بازی, گالته, گممه: ۴) دوزمنایه‌تی: ۵) به قسمه‌نه کردن: (چیت پی دهله لاری مه‌که) **کجی: ۲) لقب نوعی مرغ, مرغ لاری: ۳) بازی: ۴) دشمنی: ۵) گوش به حرف ندادن.**

لاری: کزی, لاوازی, دالکوشتی **لاغری**.

لاری: ۱) لادر له ریگه: ۲) پی چدقین و نه‌سازاف **منحرف**: ۲) لجیان.

لاری بون: ۱) لاری لادان: ۲) بریتی له بایی بون **منحرف شدن از راه**: ۲) کنایه از متکبر شدن.

لاری کردن: ۱) له فرمان ده‌چوون: ۲) گالته کردن **تمرد کردن**: ۲) شوخي و بيازی کردن.

لاری کردن: فریودان و له ری ده‌بردن **فریب دادن و منحرف کردن**.

لاری گرتن: لاری بون **منحرف شدن**.

لاز: ۱) لاج: ۲) شیاکد: ۳) بدرانی چوارساله **برنای شوخ و زیبا**: ۲) سرگین: ۳) قوچ چهارساله.

لازگرد: جوئی کوتالی گهزه **نوعی پارچه**.

لازم: پیویست **لازم**.

لازو: ۱) ناوی پو پیاوان: ۲) نهی جوان, نهی جعیل **نام مردانه**: ۲) خطاب به بُرنا, ای جوان!.

لارویت: ۱) گهنه‌شامی, گوله‌ی یغمده‌ره: ۲) لاسکی گهنه‌شامی **بلال, ذرت**: ۲) ساقه ذرت.

لازه: بی کمس و بی سه‌ریه‌رشت **بی فامیل و سرپرست**.

لازیان: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **نام روستایی در کردستان** که توسط بعثیان ویران شد.

لائز: ۱) گیز نه‌فام, کم‌تاوه‌ز, تی نه گمیشتون: ۲) چه‌قسری قسه‌بیتام **ایله, کم فهم**: ۲) زارخا.

لازک: لاز **نگا: لاز**.

لازگ: لاز **نگا: لاز**.

لازلaz: لوزلوز, رویشنی به تدمه‌له **نگا: لوزلوز**.

لازه: گورانی ترانه.

لازبیش: گورانی بیش, قامبیز **ترانه‌خوان, خواننده**.

لازهک: لاجهک **نوجوان**.

لاس: ۱) لاز لاج, جیلی جوان چاک: ۲) لاخ: ۳) داریکه له دارسنجو ده کاو درکی تیه: ۴) کومای گزره: ۵) ده نگی گولمه‌سک له کاتی تاواکردنی دیله به بادا: ۶) ژه‌نیتی گولمه‌سک له دیله به با: ۷) فریو, فریب: ۸) ریخ, شیاکد: ۹) ناوی پیاوانه **برنای زیبا**: ۲) نگا: لاخه: ۳) درختی است جنگلی شبیه درخت سنجد: ۴) توده گیاه

لافاهی: پارانوه، لافایی **لابه**.

لافایی: پارانوه **لابه** کردن.

لافش: لازه، لاوزه، قام، گوارانی **ترانه**.

لافلاف: ۱) زوجوان و خوشیک؛ ۲) گیا به که گولیکی سوّر یان شین

ده کا به دارو گیاوه پیچ ده خوا پدیانیان ده بشکونی و زو ده بُوچیتهوه **ف**

۱) زیبای تمام عیار؛ ۲) لبلاب، پیچک.

لافلاق: گولی لافلاف **لبلاب**، پیچک.

لافه: پارانوه **لابه**.

لافه کرن: لافایی **التماس** و لابه کردن.

لافه کی: بدکروزهوه پارانوه **التماس** و زاری.

لافهلاف: پارانوهه زور **لابه** زیاد.

لاق: ۱) قاج، له بری پاوه تا جومگمی ران؛ ۲) گوشتی لاوازی

پیله‌وابی **لنگ**؛ ۲) کم گوشت.

لاق چه‌قاندن: پی‌جه‌قاندن، سوریون له سمرداوای خو **اصرار** و

لجاجت، پاشاری.

لاق دریث: بریتی له کده‌گه‌تی کزو باریک **لنگ** دراز

لاقرتی: گالندو گهپ **شوختی** و تفریح.

لاقردی: لاقرتی **شوختی** و تفریح.

لاقون: هستورایی سمت **کلفتی** باسن.

لاقه: ۱) پدیوه‌ندی: (لاقهم به سریوهه نیه)؛ ۲) گاینی نارهوا: (لاقه)

کردوه؛ ۳) پاراوه‌شاندنی به تموزم **علاقه**؛ ۲) تجاوز جنسی؛ ۳)

لگد.

لاقه‌برغه: خالیگه، قه‌برخه **تهیگاه**.

لاقه‌ردی: ۱) قسمی نوروبی تام؛ ۲) خوهدلکیشانی به درو **سخن**

بسیار و بی معنی؛ ۲) بُلْف زدن.

لاقه‌فرته: پاراوه‌شاندنی تازه کوزراو **لگدبرانی** تازه کشته شده.

لاقه‌فرتی: لاقه‌فرته **نگا**: لاقه‌فرته.

لاقه‌کراو: گایر او به نارهوا **مورد** تجاوز جنسی واقع شده.

لاقه‌کردن: گاینی نارهوا **تعرض** جنسی کردن.

لاقید: گل‌لایی **بی‌بند و بیار**.

لاقین: لاقون **کلفتی** باسن.

لاقینگ: لاقون **کلفتی** باسن.

لاک: ۱) لاشه؛ ۲) کهپهکو جوی له تاوداکولاو بو نازه‌ل و سه‌گ؛ ۳)

بزوتی دُور له دمه‌لات: (لاکی سریدتی)؛ ۴) قالب؛ ۵) قدمچان؛

۶) ره‌نگه، شایده **لاشه**؛ ۲) نحاله و جو آب بز برای خوراک دام

و سگان؛ ۳) تکان بدون اراده؛ ۴) قالب ریخته گری، لاک؛ ۵)

یه‌فل دوقل؛ ۶) شاید.

لاکان: پیلاوکه له تُول دینه‌ن. پانه له قاچانی ده بهستن بو

به سمرده فرا رویشن **اسکی محلی** از ترکه باشه شده.

لاکانی: لاکان **نگا**: لاکان.

لاکاول: لاقه‌برغه، خالیگه **تهیگاه**.

لاسُور: ۱) لاسُور؛ ۲) گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد **ف**

نگا: لاسُور، نیمه‌سرخ؛ ۲) از روستاهای ویران شده کرستان توسط

بعشان.

لاسُوره: لاسُوره: (کولمت سیوی لاسُوره) **نیمه‌سرخ**.

لاسُهرو: ۱) سرهوهه کوره؛ ۲) بلندایی **صلدر مجلس**؛ ۲) بلندی.

لاسُرهه: خشلیکی زنانه به لابه کی سریانهوهی قایم ده کهن **زبوری**

است.

لاسنه‌نگ: ۱) تاسنه‌نگ، باری خوار؛ ۲) تمرازوی تاسنه‌نگ **ف**

بارکج: ۲) ترازوی نامیزان، کهه‌ای سنگین و کهه‌ای سبک.

لاسی: زیخاوی **سرگین آلد**.

لاسیق: لاستیک، جیر **لاستیک**.

لاسیک: لاسیق **لاستیک**.

لاش: کدلاک، جه‌نده‌ک، تهرم **لاشه**، جُنه.

لاشخ: ۱) شانی کبو؛ ۲) تانیشک **ستیغ**؛ ۲) آرنج.

لاشان: ۱) جمدسری قول و شان؛ ۲) شانی کیو، لاشاخ **اطراف**

کتف؛ ۲) ستیغ.

لاشخور: ۱) هرجانه‌وری حمه‌یوانی توپیو بخوا؛ ۲) بریتی له باره‌داری

پیسکدی پاره به سوت ده **لاشخور**؛ ۲) کنایه از خسیس

رباخوار.

لاشکاوا: شتی که له قهراگمهوه شکایی **کنار شکسته**.

لاشه: کدلاکی توپیو، کدلاکی فرنی دراوف **لاشه**.

لاشه‌ر: دوره‌به‌ریز له شدرو کنیسه **ملایم** و دور از جار و جنجال.

لاشه‌ویلاکه: کناری کاکیله **کناره آرواوه**.

لاشه‌ویلکه: لاشه‌ویلاکه **کناره آرواوه**.

لاشه‌ویله: لاشه‌ویلاکه **کناره آرواوه**.

لاشیمان: هریهک له داره‌دریزه کانی چوارچیوهی درگا **دو ضلع بلند**

چهارچوب در.

لاشیمانه: لاشیمان **نگا**: لاشیمان.

لاعب کمه‌هه: مه‌ای کم، زمان لوُس **چاپلوس**.

لاعبی: لاعب کدهه **چاپلوس**.

لاعیده: علاحدجه، تایهه **ویره**.

لاف: ۱) به خوداده‌ری به پهمو تاخدنراو؛ ۲) خوهدلکیشان؛ ۳) درو **ف**

۱) لاحف؛ ۲) لاف؛ ۳) دروغ.

لافاو: لایاو، لاخیز، سیلاوف **سیلاب**.

لافلاقوک: لاولاو، لمولاو **لبلاب**.

لاف لیدان: خوهدلکیشان، پهستن خودان **لاف زدن**.

لاف و گهزاف: درو و ده لسه **ترهات**.

لافه: راوه، قسم پرینتی، وراوه **هذیان**.

لافی: دروزن **دروغکو**.

لاف: ۱) جھیل، جوان به ته‌من، خورت، گمنج؛ ۲) خوشیک، جوان

له بدر جاو، قفسه‌ن، زیبا؛ ۳) پارانوه، کروزانوه **جوان**؛ ۲) زیبا؛

۳) لابه.

- لاکین: (۱) نهشکه ولهت، بنده فری سواله‌تی شکاو؛ (۲) به‌لام، به‌لام **ف** لاکایا: درده دل کردن، گله‌ی له بدخت کردن **f** شکوه کردن.
- (۱) طرف سفالین شکسته؛ (۲) لیکن. لاکایوچ: زور به کروزه و گله‌ی له ریان **f** شاکی از زندگی.
- لاگا: (۱) جیگه‌ی وچان دان له داشت؛ (۲) دیهات **f** استراحتگاه لایا: لاکایا **f** شکوه کردن.
- صحرایی؛ (۲) روستا. لاکایش: به کروزه و نوزه، دردی دل هم‌لریز **f** شاکی از زندگی.
- لاگایی: دیهاتی، گوندی **f** روستایی. لاکردن: سdro به رکردن تیر بو نامانج، لئامانچ نه که توئی تیر **f** انحراف تیر از آماج.
- لاگر: تهره فدار **f** هوای خواه لایک: نهاده نهاده، چیترنا **f** فقط و فقط.
- لاگرتن: (۱) نوچره گرتن؛ (۲) تهره فداری کردن **f** (۱) آرام گرفتن؛ (۲) طرفداری کردن. لاکردنهوه: ناوردانه وه **f** واپس نگری.
- لاگری: تهره فداری، دارداری **f** هوای خواهی، طرفداری. لاکم: تیتر هدر نهاده، چیترنا **f** فقط و فقط.
- لاگول: پری دهستی، گویلی، گولم **f** بریک کف دست. لاکن: لاکم **f** فقط و فقط.
- لاگه: لادی **f** روستا. لاکوت: (۱) چاوحیز؛ (۲) لاره سمن، خوتی هد لقوتین **f** (۱) هیز چشم؛ (۲) انگل ناخوانده، فضول.
- لاگه‌ی: گوندی، لادی **f** روستایی. لاکوتی: په موجنی **f** پنیچینی.
- لاگیر: داردار **f** طرفدار. لاکوتی: په موجن **f** پنیچینی.
- لاگیره: زه نبرنگه به لای سمره وه قایم ده کری **f** زیوری است. لاکوتی: چلیسی خوازه لوکی خواردن، زگ له وه زن **f** شکم چران.
- لال: (۱) بنیاده می که زوانی قسه کردنی نه بی؛ (۲) لجم، لک، له کن؛ (کیسکا من لال نهید) **f** (۱) لال؛ (۲) نزد. لاکوش: (۱) خواره وه داوین؛ (لاکوشیکی گویز هینابو)؛ (۲) بیوه زنی سیوی داری بیکمس که زنج نهدا **f** (۱) دامنه دامن؛ (۲) بیوه بچه دار زحمت کش.
- لامال: لال؛ (۱) سرخ تیره؛ (۲) میوه زیادرسیده. لاکوشکه: تهره فداری **f** هوای خواهی.
- لامال زرد؛ (۳) سوری تاریک؛ (۴) میوه زیادرسیده. لاکوشی: (۱) لاکوشکه، تهره فداری؛ (۲) نه رکدانی بیوه زنی سیوی دار **f** (۱) طرفداری؛ (۲) رنج بیوه بچه دار.
- لاما: (۱) خونتی زاروک؛ (۲) شهدانی شوشمه له سمه؛ (۳) له گشت نالی یهوه: (الا دهورم گیرا) **f** (۱) خواب کودک؛ (۲) لالم، شمعدان؛ (۳) از هر طرف.
- لامال: لافاو سیلاؤ، له‌هی، لی، لا، لیمشت **f** سیلاب. لاکول: له قرااغمهه کوئین **f** از طرفی کندن.
- لاماکردن: خونتی زاروک **f** خوابیدن کودک. لاکولان: کوچه‌ی تندگو په رف پس کوچه.
- لاماگرتن: گش نالی گرتن **f** همه طرف را گرفتن. لاکه: لام، بزوته سمره خوی له ده سه لات بددهز؛ (لاکه سدم دیت) **f** حرکت بی اراده.
- لاماموکردن: بریتی له زورمه ست و سمرخوشی بی هوش؛ (هینده مهسته کنایه از مسست خراب). لاکه: شتی که له قرااغمهه په زبیتی **f** لبه شکسته.
- لامال: (۱) خونتی زاروک؛ (۲) جوری تمه نگ **f** (۱) لبه شکسته؛ (۲) نوعی تفنگ.
- لامال نهوه: پازانه وه **f** لابه. لاکه ند: لاکول، لاکن **f** از یک طرف کندن.
- لامالی: (۱) گورانی بو ده خمه و کردنی زاروک؛ (۲) ریایی، کلکه سوت، روسنی **f** (۱) لامالی؛ (۲) ریا و تملق. لاکه وته: بارکوتون، داماد، لاکه فته درمانده.
- لامالی: (۱) بی زوانی؛ (۲) لامزوان که وتن: (لامالیم داهات) **f** زراوبون **f** (۱) کنایه از خستگی بسیار؛ (۲) کنایه از لاغر مردنی شدن.
- لاماله: لامال، پازانه وه **f** لابه. لاکی: ره نگیکه بو فانی و به زه **f** رنگی در قالی، لاکی.
- لاماله: (۱) که سنتی که ده پازانه وه؛ (۲) روپین **f** (۱) لابه کننده؛ (۲) متملق. لاکیش: (۱) قالی دریوگه، که ناره؛ (۲) جگده خور له توئی خد لک؛ (۳) زور بیز **f** (۱) قالی کناره؛ (۲) سیگاری انگل، مفت کش؛ (۳) روده دراز.
- لامالکه: (۱) گالنمی فه نای بی ده نگ؛ (۲) که رولال **f** (۱) نوعی سرگرمی؛ (۲) کرولال.
- لامالکه هاس: که سنتی که ده پازانه وه، لاکم **f** لابه کننده. لاکیشی: (۱) چنه سازی و زور ویزی پیتام؛ (۲) جگده کیشی له توئی خه لک **f** (۱) وراجی، روده درازی؛ (۲) سیگار مفت کشیدن.
- لامالو: خال، برای دایک **f** دایع.

زگ لمودرین: ۳) قسمه در تری کوچه جاز کدر [۱] حیوانی که از گله دور می شود؛ ۲) کنایه از سورجران؛ ۳) روده درازی که آدم را خسته می کند.

الله ویج: الوج پرکف دست.
الله هی: پارانهوه، لاانهوه توسل.
الله بی: اللهی توسل.

الای: ۱) بی زوانی؛ ۲) له کن، له لای؛ ۳) دهوری له مس؛ ۴) خهوتی زاروک؛ (به به که لالی؛ ۶) خالو، لالو، برای دایک [۱] لالی؛ ۲) در نزد؛ ۳) بشقاب مسی؛ ۴) خواب بجه؛ ۵) امر به خوابیدن؛ ۶) دایی.

الای: ۱) بی زوانی؛ ۲) سوئی به ره نگی لال [۱] لالی؛ ۲) لعل رنگ.
الایان: پارانهوه لایه.
الایانهوه: لاانهوه لایه کردن.

الای بیرین: قه تیس کردن در تنگنا قراردادن.

الای بیرینهوه: الای بیرین در تنگنا قراردادن.

الای سهندن: دهره تان بوته هیشتن فراه فرار بندآوردن.

الای سهنت: الای سهندن فراه فرار بندآوردن.

الای کردن: خهوتی زاروک خوابیدن کودک.

الای کردنهوه: ۱) ناور و سه مردان؛ ۲) ثاور ویدان، پی راکه یشن؛ ۳) به شیکی گهوره بیرین له شتی؛ (ایه کی لئی کرددهوه) [۱] واپس نگاه کردن؛ ۲) غم خواری کردن؛ ۳) قسمتی زیاد از چیزی بربیدن.
الای لالی: بخدهو بخدهو، دایک بو ده خه و کردنی زاروکی ده لی بخواب بخواب، لایی برای خوابانیدن کودک.

لام: ۱) پدلپ، بیانو؛ ۲) کولمه، گونا؛ ۳) له کن من؛ ۴) بدبر وای من؛ ۵) ناوی پیتیکی نهلفو بیتکه؛ ۶) قسمه پرسیار، ده گمل جوم ده گوتوری؛ (بی) لام و جوم کاره کهی کردا [۱] بهانه، انگیزه؛ ۲) گونه، رخسار؛ ۳) نزدمن؛ ۴) به عقیده من؛ ۵) نام حرفی در الفباء؛ ۶) گفتار.

لام: ۱) گوب؛ ۲) کولمه [۱] لپ؛ ۲) گونه.

لامات: زلله، زیللله، شهقام سیلی.

لامانه: جم میده، نک تیمیده نزد ما است.

لام با: ۱) دورم خاتمهوه؛ ۲) له نزیکم بوایه؛ ۳) لامبا، چرای شوش به سمر [۱] دورم کند؛ ۲) اگر نزد من بود؛ ۳) چراغ نفته لامبا.

لام بایه: نزیکی من با اگر نزد من بود.

لام بو: نزیک به من بو نزد من بود.

لام بوايه: لام بایه اگر نزد من بود.

لام بمه: لامبا، چرای شوش به سمر لامبا.

لام بی: ۱) لام بو؛ ۲) نزیک به من بی [۱] نزد من بود؛ ۲) نزد من باشی.

لامها: چرای بدو شوشه لامب، چراغ شیشه ای.

لام مه: لامبا نگا: لامبا.

لامز: ۱) بیچوی شیره خوره که مهمکی جگه له دایکی ده مزی؛ ۲) که سئی که له جگه رهی خه لکی مزده دا [۱] بجه ای که از پستان

لالو: لالو، خالو ق دایی.

اللوبال: بی دنگ و بی سرو زمان: (له عهیه تان لالوبال بوم) [۱] بی سرو زبان، خاموش.

اللوت: قلس، که سئی که ده نگی له یه کنیک گوریوه: (ده گلم لالوت) [۱] تهر کرده.

اللات: لالوبال [۱] بی سرو زبان.

اللوت: گن [۱] کسی که تو دماغی حرف می زند.

اللوتی: قلسی، قار [۱] قهر کرده.

اللوج: لاگوبل [۱] بر یک کف دست.

اللوزا: خالو زا [۱] دایی زاده.

اللوزن: خالو زن، زنی خال [۱] زن دایی.

اللوزن: خالو زن، لالوزن [۱] زن دایی.

اللوجه: گوندیکی کور دستانه به عسی کاولی کرد [۱] نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

اللوج: الوج [۱] بر یک کف دست.

الله: ۱) خال، لا لوا؛ ۲) شهدانی به شوشه، لالا؛ ۳) ره بندونک، میلاقه [۱] دایی؛ ۴) مردنگی، شمعدان؛ ۵) آله.

الله: پارانهوه، لاقه، لالان [۱] لایه.

الله باس: گولیکی به ره زانیه که به زوره نگان هدیه [۱] گل لاله عباسی.

الله به: گوندیکی کور دستانه به عسی کاولی کرد [۱] نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

الله پ: که ناره دهستی [۱] کنارکف.

الله په تره: تور، که سی که له قسه کردندا زمانی گری ده کاف الکن.

الله په ته: لاله په ته [۱] الکن.

الله زار: گولجار [۱] لاله زار.

الله عه باس: لاله باس [۱] گل لاله عباسی.

الله عه باسی: لاله باس [۱] گل لاله عباسی.

الله عه بیاسی: لاله باس [۱] گل لاله عباسی.

الله عه واس: لاله باس [۱] گل لاله عباسی.

الله غاوه: لالغاوه [۱] گوشه دهان.

الله ک: لاله دینه، تور [۱] الکن.

الله ر: گدمی قروق [۱] بازی بی صدا.

الله کی: لالی، قسه کردن نه تو این [۱] لالی.

الله لال: توره تور، قسه به ره وانی بو نه هاشن [۱] بالکت سخن گفتن.

الله نگ: تاسه نگ [۱] نگا: تاسه نگ.

الله نگه: نام از نکی جولایی [۱] ایزازی در دستگاه با فندگی.

الله نگی: میوه یه که له تیره دی نارنج و یرمه قال نرم و شیرینه [۱] نارنگی.

الله مونی: لاسای لال کردنوه [۱] لال بازی.

الله مور: زاروی نازبره کو گیلوکه [۱] کودک کودن.

الله وهر: ۱) نازه لی که له گله دور ته که میتدوه؛ ۲) بریتی له چه وره.

- لانگرن: تهره قداری کردن **طرفداری**.
لانگیری: لانگرن **طرفداری**.
- لانه: (۱) لامنه (۲) شوینی شهوانه‌ی بالدار؛ (۳) کونی شیر؛ (۴) قده، لامه (به دولانه دگاتمه): (۵) بریتی له جنی سانه‌هودی بنیادم: (خانه و لانه‌یه کمان نیه): (۶) پاشگری چچوکشاندان: (خریلانه، خونچیلانه): (۷) کله‌رم، کلمه **(۸)** نزد ما است: (۲) آشیانه: (۳) کنام شیر؛ (۴) لامه: (۵) کنایه از خانه: (۶) پسوند تصعیر: (۶) کلام.
- لانه‌واز: (۱) بین کمس و نازشیپاوا؛ (۲) ره‌بمن و نواوه؛ (۳) بالداری لانه‌گوم کرد **(۱)** بیچاره و درمانده؛ (۲) آواره خانه بهدوش؛ (۳) برندۀ آشیان گم کرده.
- لانه‌وبان: مال و حال **خانه و کاشانه**.
- لانه‌وبانه: لانه‌وبان، مال و حال **خانه و کاشانه**.
- لانه‌ولان: جنی گورکنی کردنی که رویشک له ترسان **جا عوض کردن** خرگوش از ترس.
- لانی: (۱) نهندازه: (لانی کم و هر لامان، لانی کم مشتنی گمنم بدنه): (۲) له لای: (برام لانی مام بیرونه): (۳) کونی جانه‌ورانی کیوی **(۱)** حد: (۲) درنzed: (۳) سوراخ حیوانات کوهی.
- لانی: لان: (شینکه و سموزه لانی به) **پسوند مکان**.
- لاو: (۱) خورت، جحیل: (۲) خوشیک، جوان، زیبا؛ (۲) کور، فرزند ندی نیر: (زاروکی من دو کیزو دولاون): (۳) لاپاو، لاپاو، لاخیز، سیلاو **(۱)** بُرنا؛ (۲) زیبا؛ (۳) فرزند ترینه: (۴) سیل.
- لاواج: پنجه‌رهی چچوک **پنجه‌ره کوچک**.
- لاواز: دالگوشت، کز **لاغر**.
- لاوازی: کزی، دالگوشتی **لاغری**.
- لاوان: (۱) خورتان، گنجان، جحیلان: (۲) پارانهوه **(۱)** جوانان: (۲) لابه.
- لاواندن: (۱) دلدانمه، تاگاداری کردن له کدمی: (۲) پارانهوه **(۱)** نوازش کردن: (۲) لابه کردن.
- لاواندنهوه: (۱) لاواندن: (۲) به مردوهه لگوتن **(۱)** نگا: لاواندن: (۲) مرده را در شیون ستون، مویه.
- لاواندهوه: لاواندهوه **نگا: لاواندهوه**.
- لاوانه: (۱) خورت ناسایی، وک جحیلان: (۲) قهراوغی پلندکراو: (۳) قهراوغی قهبر: (۴) شیبانه، لاشیبانه: (۵) دوده‌یی دیری له جه تجه رد **(۱)** جوان مانند: (۲) کناره برامده: (۳) کنار ولبه گور: (۴) کناره چهارچوب در: (۵) دوخته در چرخ خرمنکوبی.
- لاوانهوه: (۱) دلداری، دلخوش کردن: (۲) پی هله لگوتنی مردوه **(۱)** نوازش: (۲) مویه.
- لاوانی: خورتی، گهنجایه‌تی، جحیلی، لموهندی **جوانی**.
- لاوته: لا بوت **نگا: لا بوت**.
- لاوج: شوینی که لایه کی تاوه سی لای و شکانیه **خلیج**.
- لاوچاک: کوره جعلیه‌ی خوشکوک **اپنای زیباروی**.
- لاور: جانه‌وری کیوی **حیوانات وحشی**.
- غیر مادر شیر می خورد: (۲) کسی که به سیگار دیگران پُک می زند.
- لامسه‌رلایی:** بین گوئی بین دان، گه‌لایی: (کاره کانی لامسه‌رلایی ده کا **فیضیت ندادن**.
- لامشت: لالوچ **پریک** کف دست.
- لامک: دم و چاچکوکه **رخسار کوچولو**.
- لامل: (۱) لاقید: (۲) که تاره‌ی نهستو **(۱)** لاقید: (۲) صفحه گردن.
- لاملامک: شمویلا کهی خواره‌وه **آرواره زیرین**.
- لامسو: (۱) ناوه کی: (۲) حمیوانی بیگانه له ناو گله‌دا **(۱)** آبکی: (۲) حیوان غریبه در گله.
- لام وجوم: که متین قسه له جواب **کمترین اعتراض، لام تا کام**.
- لاموجیم: لاموجوم **نگا: لاموجوم**.
- لاموفهک: یاخی، نهشقی، دزی زاکونی ده ولدت **یاغی**.
- لامه: (۱) جم منه: (۲) معربی، ریایی **(۱)** نزد من است: (۲) تملق.
- لامه‌ردو: (۱) شوینی میوانان له مالدای: (۲) جیگه‌ی میوانانی پیاو له ره‌شمادلای **(۱)** بیرونی خانه، مهمانخانه: (۲) جای مهمانان در چادر.
- لامه‌رده: لامه‌رد **نگا: لامه‌رد**.
- لامه‌رکه‌زی: گوندیکی کور دستانه به عسی کاولی کرد **نام روستایی** در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.
- لامه‌زه‌ب: زالم، به دکار **ستمگر**.
- لامه‌له: سوپایی له سه رلانه نیشت **شنای بر پهلو**.
- لامه‌مک: دو زارو که شیری دایکیک ده مژن **هم شیر**.
- لامی: (۱) رزله، عدولاد: (۲) جم منی **(۱)** فرزند: (۲) نزد منی.
- لامی‌جیم: خوهله‌لکیشان، مهحتی خوکردن **لاف و خودستایی**.
- لامه‌ردان: لامه‌رد **نگا: لامه‌رد**.
- لامیز: بیچوی که شیری جگه له دایکی خوی ده مژی، لامز **نگا: لامز**.
- لامیسک: بیچاره و ندار **بینوا**.
- لان: (۱) نک نیمه: (۲) نک، جم، کن: (۳) کونی شیر و که رویشک: (۴) گه، مان: (۵) نهیه: (سه گی لانگر وانا: یانی گر) **(۱)** نزدما: (۲) نزد: (۳) کنام شیر و لانه خرگوش: (۴) اعتصاب، امتناع از رفت: (۵) بدون خبردادن.
- لان: پاشگری که جیگه ده گهیه‌نی: (بدرده‌لان، کندله‌لان) **پسوند مکان**.
- لانجیر: دیزه‌ی شیر تیدا ههون کردن **دیزی ماست بندی**.
- لاندر: بودر، ره‌هول **آبکند، کند**.
- لاندک: پیشکه، ده‌گوش، ده‌دیک، لاندک **گهواره**.
- لانک: پیشکه، ده‌گوش، ده‌دیک، لاندک **گهواره**.
- لانکه: لاندک، لانک **گهواره**.
- لانکه‌یی: کاریته‌ی میچ به پانهوه **الوار سقف از پهنا**.
- لانگر: (۱) دازدار، تدره‌غدار: (۲) سه گی که بین حمبه گاز له پیاوده گری **(۱)** طرفدار: (۲) سه گی که بدون پارس گاز بگیرد.

لاویته: لاپته، لاپته **نگا**: لاپته.
لاویتی: روزگاری جعلی، تافی جوانی **عنفوان جوانی**.
لاویچ: **الوج** پرکف دست.

لاویژه: ۱) گورانی، ستران: ۲) تازه جوان **۱) ترانه: ۲) نوجوان**.
لاوین: ۱) چله‌بی ناسک به ریشه‌هود، نمامی داری: ۲) دلداری ده: ۳) چمه‌یکه له کوردستان ده زیرته ده جله‌وه: ۴) گوندیکه له کوردستان **۱) نهال بید: ۲) نوازش دهنده: ۳) رودخانه‌ایست در کردستان: ۴) نام دهی است.**

لاوینه‌ر: لاوین، لاؤن **توازشگر**.
لاوینی: تافی جوانی **دوران جوانی**.
لاهوره: ۱) زهدلاح، زلحررت: ۲) قاش له میوه‌ی بستان: ۳) پوازاف
۱) لندھوره: ۲) برش از میوه، قاج: ۳) پغاز جانبی، گاوه.
لاهیز: ۱) پشتیوانه‌ی دیوار: ۲) بی تاقفت، کم تابشت **۱) پشتیبانه**
دیوار: ۲) کم توان.

لاهیزه: پشتیوانه، لاهیز **پشتیبانه** دیوار.
لاهیه: عاریه، تندامی بهدهل. بودانی ده سکردو فرهه سه‌مری تاعده‌سلی
ده یلین **بدلی**. درمورد دندان و موی مصنوعی می گویند.
لای: ۱) نک نمود: ۲) تو سه‌رسنه‌ختی: ۳) وکسو **۱) نزد او: ۲) تو
لجه‌زی: ۳) مانند.**

لایده: لاوه کی **اجنبی**, بیگانه.
لایز: لوسه، نویل، ملغه، باری **آهرم**.
لای لای: لایابی، گورانی ده خموکردنی **زارو** لایابی.

لایابه: ۱) لای لای: ۲) لایی که **۱) لایابی: ۲) بخواب بچه!**
لایابی: لایابی **لایابی**.
لایهز: تاومالک **آب آورده**.
لایه‌لایه: لای لای **لایابی**.

لایه‌ن: ۱) نک، جدم، کن: ۲) ثالی، تدره **۱) نزد: ۲) سو، طرف.**

لایه‌نگر: تدره‌فدار، داژدار **هواخواه**.
لایه‌نگری: داژداری **طرقداری**.
لایه‌نگیری: لایه‌نگر **طرقدار**.
لایی: سه‌رسنه‌ختی، گوئی نه‌بیسی **حرف نشتوی**, لجباری.

لایی لایی: لایی لایی **لایابی**.
لاین: لاین **نگا**: لاین.
لب: دانه، ده نک **دانه**.
لبای: ۱) لجم، لنک، له کن، لای: ۲) بدرگنی پهستواو، کولاف **۱) نزد:
۲) نمد**.

لباته: لای تو **نزد تو**.

لباد: بدرگنی پهستواو، کولاف **نمد**.

لباده: فرهنجی **بالاپوش نمدی**.

لباس: جلک، شمه کی ده بمرکردن **لباس**,

لاوران: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **نام روستایی در
کردستان که توسط بعثیان ویران شد.**

لاورگه: زگ‌له‌ورن، چدوره **طقبی**.

لاوزا: برآگهوره **برادر بزرگ**.

لاوزوک: تازه جوان، دهموت، لاوی تازه **یگه یشتو** **نوجوان**.

لاوزوکه: لاوزوک **نوجوان**.

لاوزه: ۱) ستران، گورانی، قام: ۲) لمبه‌نهوه، بوئمه **۱) ترانه: ۲)
از برای آنکه**.

لاوس: پائی، ده له زوردهوه **سق**.

لاوك: گورانی دربزو قه‌دیمی **ترانه کلاسیک**.

لاوکبیز: گورانی بیز **ترانه‌خوان**, خواننده.

لاولا: ۱) دیمن له که‌ناهه‌وه: ۲) قیچه‌لماج **۱) منظره از نیمرخ:
۲) اربی**.

لاولان: دوگوندی کوردستان بهم ناوه به عسی کاولی کرد **دوروستا
به این اسم در کردستان توسط بعثیان ویران شده است**.

لاولاو: لالافاک **لبلاپ**, پیچک.

لاولاوه: ۱) نامرازی لیلک قایم کردنی درگاو چوارچیوه: ۲) داروکیکی به
بزمار له چوارچیوه در او بودا خاستنی درگاو په‌نجهره **۱) لوای در:
۲) چوبکی به جای رزه در بستن**.

لاولوسه: تاسولوُس، خوچوان کردن **آرایش**, بزک.

لاون: لاوینه، نو که‌سی ده لاوینه‌وه **مداخ**.

لاونا: دلداری دان، لاوادن **نوازش**.

لاونای: لاوانه‌وه **نوازش**.

لاونیو: لاولا **نگا**: لاولا.

لاون: هوی جحیل!, نهی جوان, وشهی بانگ کردنی جوان **ای
چوان**:

لاود: ۱) دلدانهوه: ۲) پارانهوه: ۳) ده‌رهوه: ۴) لابه، هدلگره: ۵) دست
یدرده: ۶) نهی لاو! نهی خورت!! ۷) نهی جوانچاک، نهی خوشیک!!
۸) خواستن، داواکردن: ۹) تاور **۱) نوازش: ۲) لابه: ۳) خارج
از منطقه: ۴) بردار: ۵) دست بردار: ۶) ای جوان!! ۷) ای زیاروی!!
۸) خواستن، طلبیدن: ۹) توجه.**

لاودهان: ۱) خستنکه‌مانه‌وه، لادان: ۲) دانهوهی زه‌وه **۱) به کنار
زدن: ۲) کنند زمین**.

لاوهک: له گوندانهی کوردستانه که به عسی کاولیان کرد **روستایی
در کردستان که بعثیان آن را ویران کردن**.

لاوه کردن: ۱) ناویدانهوه: ۲) پارانهوه **۱) وايس نگری: ۲) لابه کردن.
لاوه که‌ر: ۱) داواکار: ۲) وشون دوزو مه‌ههست که‌فتن **۱) طبکار:
۲) پیگری مرام**.**

لاوه کی: خله‌لکی ده‌رهوه، بیانی، بیگانه **خارجی**, اجنبی.

لاوه‌لا: لا به‌لا **نگا**: لا به‌لا.

لاوه‌لایی: لا به‌لایی **نگا**: لا به‌لایی.

لاوی: ۱) جحیلی: ۲) جوانچاکی **۱) جوانی: ۲) زیبایی.**

لچخنه: زرده خدنه، پزه لبخند.

لچق: ۱) شتی که به دست لیدان دست لوس ده کا؛ ۲) شیرینچک ف

۱) لزج؛ ۲) مزه شیرین لزج.

لچه‌وی: لیونه‌ستور ف لب کلفت.

لچک: ۱) سهریوشی زنانه؛ ۲) کلکه‌ی سهریوشی زنانه؛ ۳) کلکه‌ی

پیچی سمری پیاوایه؛ ۴) دم‌هله‌ی است، ده‌سالی که پیاو ده و لوتی

پی‌داده‌پوشن ف ۱) لچک؛ ۲) دنباله سرپوش زنانه؛ ۳) دنباله

فر و هشت دستار مردانه؛ ۴) نقاپ.

لچن: لچ قهوی ف لب کلفت.

لچو: لچن، لیونه‌ستور ف لب کلفت.

لچ ولیو: دمدم و لیو ف لب و لوجه.

لچ ولیوکردن: لیوپرین بو جزیادان ف لب بریدن برای تنفس.

لچه: ۱) لجن؛ ۲) جوئی ماسی ف ۱) لب کلفت؛ ۲) نوعی ماهی.

لچ‌هله‌لقرچان: بریتی له شاندانی توره بی ف کنایه از اظهار ناخشنودی.

لچ‌هله‌لقرچاندن: لچ‌هله‌لقرچان ف کنایه از اظهار ناخشنودی.

لچ‌هله‌لقوتن: لچ‌هله‌لقرچان ف کنایه از اظهار ناخشنودی.

لچ‌هله‌لقوتان: لچ‌هله‌لقرچان F کنایه از اظهار ناخشنودی.

لچ‌هله‌لوگه‌رازن: ۱) لیو بهره‌وزور نوشاندنده؛ ۲) لیوار نوشاندنده و

۱) لب برگرداندن؛ ۲) لبه برگرداندن.

لچ‌هله‌لوگه‌رازن: لچ‌هله‌لوگه‌رازن F نگا: لچ‌هله‌لوگه‌رازن.

لحیم: لحیم، جوشدانی کاتزا F لحیم.

لحیم: جوش خواردن و جوشدانی کاتزا F لحیم.

لحیف: لیفه، سده‌های زده مو تیخزاو F لحاف.

لخاف: لغاو، هوساری له‌چه‌رم و ناسن بو نه‌سپ له سواریدا F لگام.

لخو: لمسه‌خوی F برخودش.

لخود: لخو F برخودش.

لخودان: ۱) بدجه‌پوک سینگ و سه‌رکوتان؛ ۲) به‌خوداها تن و گشه کردن

F ۱) سینه‌زنی؛ ۲) شکوفاشدن.

لخوکرن: ده‌برخوکردن: (کراسی خو لخوکه) F پوشیدن.

لخوگرتن: ده‌سته‌برهون، بریاردان F معتمدشدن.

لخیز: ۱) لیچق؛ ۲) شلک و شیاوی بادان و پیچدان F ۱) لزج؛ ۲)

انعطاف پذیر.

لرب: لرفه، دهنگی خواردنی زورخوار F نگا: لرفه.

لرچه: خرخزی سنگ F صدای خش خش سینه.

لرچه‌لرج: لرچه‌ی زور F خش خش پیاپی سینه.

لرخ: خرخزی سنگ، لرچ F خش خش سینه.

لرخاندن: خرخزکردنی سنگ F خش خش کردن سینه.

لرخن: کهنسی که خره له سنگی دیت F کسی که سینه‌اش خش خش

کند.

لرخه: لرخ F نگا: لرخ.

لرسه: سوران، زفران F چرخش.

لرف: ۱) قوت‌چونی به‌پله؛ ۲) دهنگی لاقاوی به‌تموز؛ ۳) دهنگی

لبال: له‌لا، لنه F نزد.

لبال‌ته: لای تو F نزد تو.

لبان: تدباله‌ی پیشراو F تاباله.

لب‌لب: ۱) دانه‌دانه، ده‌نک‌ده‌نک؛ ۲) ده‌نک‌ده‌نکه‌یه کاف ۱) دانه‌دانه؛ ۲)

دانه‌دانه‌ی بی.

لبو: ۱) بوجی؟، جما؟؛ ۲) بوخاتری، لمبره F ۱) برای چه؟؛ ۲)

به‌خاطر.

لبوودی: کهوانی تیر بین هاویشن F کمان تیراندازی.

لبلوبی: لب‌لب، دانه‌دانه، ده‌نک‌ده‌نک F دانه‌دانه، یکی‌یکی.

لبه‌ر: ۱) بوخاتری، لمبره؛ ۲) بعنایم؛ ۳) له‌پیش، بدرله؛ ۴) زیر نه کرن

F ۱) به‌خاطر، از برای؛ ۲) مقابل؛ ۳) قبل از پیش از؛ ۴) از بر،

حفظ.

لبه‌رخستن: بیچوینی فریدان F وادر به سقط جنین کردن.

لبه‌رکرن: ۱) ده‌به‌رکردن، پوشینی جلک؛ ۲) بی نوسینه‌وه لعبه بون F

۱) پوشیدن؛ ۲) حفظ کردن، از برکردن.

لبه‌ک: ده‌نکیک، دانه‌یه کاف F یکدانه.

لبنی: ۱) به‌لئی، به‌لی؛ ۲) ده‌له‌مه، یه‌نیری نه‌گوشراو F ۱) بلی؛ ۲) دلمه

شیر، پنیر آبدار.

لپ: ۱) پله‌ی دار؛ ۲) پراویر، تزه F ۱) شاخه؛ ۲) لبالب، پر.

لپاش: ۱) بی‌برهه، ناره‌واج؛ ۲) نازیره ک F ۱) کسداد؛ ۲) کودن.

لپیش: ۱) پیشراه؛ ۲) به‌قدرو حورمه‌ت F ۱) جلوی، پیشر؛ ۲)

محترم.

لپی کرن: ده‌پی کردن، بوده‌پی و پلا و گوریه نیزن F پوشیدن جوراب

و کفشه.

لپیل بون: شه‌پول دان F موج زدن.

لته: له‌لایه نه F از تو.

لتهن: مزینی مدمک و گوان، میتن F مک زدن.

لچ: ناوچه‌یه که لای دیاریه کر له کوردستانی ژیرده‌ستی ترکان F

ناحیه‌ای در کردستان.

لچ: ۱) لبی خواره‌وه؛ ۲) قدراغ، کناره؛ ۳) شتی که ده‌چه‌سینی و ده

سریش؛ ۴) ریسوئی چاو F ۱) لب زیرین؛ ۲) لبه، کناره؛ ۳)

چسبنایک؛ ۴) زک جشم.

لچان: ۱) پراویر، دارمال؛ ۲) چمسیان، نوسان F ۱) بر و لبالب؛ ۲)

چسبیدن.

لچانچ: پراویر F لبالب، ملامال.

لچانچیچ: لچانچ F لبالب.

لچ بردنه‌وه: لب‌وتیرنچاندن، ده‌خوارکردنده F لب و لوجه درهم کردن.

لچ خوار: ده‌چه‌فت F دهن کچ.

لچ خوارکردنده: بریتی له نازه‌زایی و قه‌لیسی F کنایه از اظهار

ناخوشنودی.

لچ خواره‌وهکردن: لچ خوارکردنده F کنایه از اظهار ناخوشنودی.

لچ خولدان: قسمی به‌له کردن F باشتبا حرف زدن.

لغاوه گورگه: مدلیکه له دماون ده زئی پرنده‌ای است که در کنار رودخانه می‌زید.

لغاوهه لبرین: (۱) ده سکه جله و بلند کردن؛ (۲) ده سکه لغاو به چه قو لامت کردن (۱) لگام برکشیدن؛ (۲) دسته لگام بریدن.

لف: (۱) پیچ، پیچدان؛ (۲) وک، چون، ونده؛ (۳) ناوال دوانه (۱) پیچ، پیچش؛ (۲) همانند، مانا؛ (۳) همزاد، دوقلو.

لفانه: (۱) دوانه، جملک، جوی؛ (۲) شهنه‌گله بدره که ته (۱) دو قلو؛ (۲) دومیوه بهم چسبیده.

لغفت: (۱) قسمی دلخوشکه‌ره، ده گدل گفت ده گوتسری؛ (گفت و لفتن خوشه)؛ (۲) خدلاس کردنی خواردن؛ (لغفت و لیسی دا) (۱) لطف و مهر بانی؛ (۲) تمام کردن و خوردن همه خوارک.

لغفته: سوکه‌ناوی لوتفه‌للا، ناوه بو پیاوان مخفف لطف الله.

لغفتی: لغفته نگا: لغفت.

لغلک: (۱) بدله‌ی سمرپیچی پیاوان؛ (۲) کلکه‌ی ده سمالی سمری زنان؛

(۳) ستی سبی و زبره له خوری یان له پر زی گیا ده چتری و له حمام خوی بین ده شون (۱) دنباله فروهشته دستار؛ (۲) دنباله سرپوش زنانه؛ (۳) لیف حمام.

لغکه: لغلک نگا: لغک.

لغکه‌شامی: گیایه‌که وک لفکی حمام به کاردیت گیاهی است به جای لیف حمام به کار آید.

لغفرگتن: زن هینان و شوگرتن همسرگرفتن.

لغفرگی: لغفرگتن همسرگرفتن.

لغفگیری: لغفرگتن همسرگرفتن.

لغفل: گیایه‌که بنه کده ده خوری گیاهی است با پیازه خوردنی.

لغه: ناوال دوانه همزاد.

لغهدوانه: دوانه، جملک، جوی دوقلو.

لغه: جوله، بزوت، برازو حرکت.

لغه: لوا، بدرگن، توکی و شترو به رخ پشم شتر و بره.

لغاندن: بزاوندن، جولاندن حرکت دادن.

لغثا: ایبه، له گره، لم شوینه در اینجا.

لغد: در گیکه به پنج ده زوی خاربینی است بونهای.

لغه: لغنا، له گره در اینجا.

لغه: لغه در اینجا.

لغک: لو، گری له گوشته له شدا غده.

لغن: خشت، کهربیج، کهربیج خشت.

لغوک: بزوز، دانه سه کنار، بی تو قره بی آرام، همواره در جنب و جوش.

لغهک: لغوک بی آرام.

لغی: (۱) له نهم، لمه؛ (۲) جو لا، و جو له که دوت (۱) ازاین؛ (۲) حرکت کرد، جنبید.

لغی دهره: لم جیگکیه، له شوینه در اینجا.

لغی دهري: له شوینه دور در آنجا.

لغی دهري: لغی دهري در آنجا.

گرگری تهندور؛ (۴) ده نگی بولاندنی بدقوه (۱) بایع شدن با شتاب؛ (۲) صدای خوش سیلا؛ (۳) گرش تور مشتعل؛ (۴) صدای لندیدن با صدای بلند.

لردان: قوت دان به بیله (بلعیدن با شتاب).

لرفه: لرف نگا: لرف.

لرفه لرف: لرف به شوینه کا (لرف) پیاپی.

لرقه: تریقی خدینه صدای خندیدن.

لز: گیا به کی گدلا پانی ده شته کیه. وک زه هر گیاندار نه کوزنی گیاهی است سمنی.

لزگ: لک، لق، یله روه (جوانه).

لز: لج نگا: لج.

لزنه: جقات، کومدلی مرد که بو راویز لیک کو بونه ندوه گردhem آیی.

لستن: خواردن به زمان پیداساوین لیسیدن.

لستنهوه: لستن لیسیدن.

لسته و پسته: یاک لستنهوه، زور نهوا و لستن کاملا لیسیدن.

لسته و پسته دان: یاک لستنهوه کاملا لیسیدن.

لسکه: هوگر، خوبی گرتو (مانوس، الفت گرفته).

لسه ره: (۱) سمرکه و تو، له پیش له نه زموندا؛ (۲) له لای سمره؛ (۳) نزیک به:

(السهر زاینه) (۱) موفق در امتحان؛ (۲) طرف بالا؛ (۳) در شرف،

مشرف به.

لسه رخو: (۱) به پیشو، خارون حموسله؛ (۲) هیدی و به ته سپایی (۱)

سکیبا؛ (۲) آهسته و آرام.

لسه رخورا: ده گدل نهوه شا که بو خوشی وايه با اینکه خود نیز چنین

است.

لسه ره بون: چونه سه، ناسینهوه بدها آوردن، بازشناختن.

لشتش: (۱) لستنهوه؛ (۲) به حاستم و دوبهلا و یک که دوت (۱) لیسیدن؛

۲) مخفیانه تماس گرفتن.

لشن: لشن لیسیدن.

لشته: زمان پیاساور اوی خوارو لیسیده.

لغاف: نامر از نکی تاسینه ده خریشه ده می نه سبی سوار یهوه.

ده سنه جله‌یوی پیوه به لگام.

لغاویوشل کردن: بریتی له ریگه داشتن آم خودسر.

لغاوکردن: (۱) لغاوه له ده می نه سپ کردن؛ (۲) بریتی له گیرانده له کار.

ریگه دان (۱) لگام زدن؛ (۲) کنایه از منع کردن کسی از کاری.

لغاوگرتن: (۱) بریندار یونی ده می نه سپ له لغاوهه؛ (۲) جله و گرتني

سوار که دابه زنی (۱) لگام گرفتگی، زخمی شدن دهان اسب از

لگام؛ (۲) افسار گرفتن اسب تا سوار پیاده شود.

لغاهه: لاییج، گوشی ده م گوشه دهان.

لغاهه برکنی: نه خوشی بریندار یونی سوچی ده م بیماری گوشه دهان.

لغاهه بری: لغاهه برکنی بیماری گوشه دهان.

لکیو: لکاونف چسبیده.
لگبن: ۱) خشتنی کال؛ ۲) ناوی گوئیدیکه له کوردسان **۱)** خشت
خام: ۲) نام دهن است.
لگوره‌ی: بدینی **۱)** برطبق.
لگوری: بهینی، لگوره‌ی **۱)** برطبق.
للا: هوی کاورا، همری فلاان **۱)** فلاانی.
لم: ۱) ره ممل، رهلم؛ ۲) زگ؛ ۳) سه به ب؛ ۴) فم کردنی چلم؛ ۵) لیچی
سرده‌وهی بهراز **۱)** ماسه؛ ۲) شکم؛ ۳) انگیزه؛ ۴) فین؛ ۵) لب
زیرین گزار
لماو: قوراوای لم، لم و ناوی نیکه لاون **۱)** لای و لجن.
لمبوز: پون دهم و کهپویی حمیوان **۱)** پونه.
لمبیز: لمبوز **۱)** پونه.
للبیس: لمبوز **۱)** پونه.
لتمت: لماون **۱)** لای، لجن.
لمتش: ۱) وشارتن؛ ۲) زیرخاک کردن، ناشتن **۱)** پنهان کردن؛ ۲)
دفن کردن.
لمک: خویواوک، تراوی زور سویز **۱)** مایع بسیار سور، آب نمک.
لمن: ۱) بو من: (وای لمن)؛ ۲) له من: (لمن را بو تو) **۱)** برمی: ۲)
از من.
لموز: ۱) لمبوز پوز؛ ۲) رُوگر، ناوچاوترش **۱)** پوزه؛ ۲) اخمو.
لموز: لمبوز **۱)** پونه.
لموز: لمبوز **۱)** پونه.
لموزز راف: جویی ماسی، باقو، نهقه **۱)** ماهی اوژن برون.
لمه: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **۱)** نام روستایی در
کردستان که توسط بعنیان ویران شد.
لمهد: نمدد، لیاد، کولاونف نمده.
لنچ: ۱) لسار، گوئی نهیس، بیچه قین؛ ۲) لچق؛ ۳) سه رکونه،
سدرزه نشت؛ ۴) حمزی، همزگ، قور؛ ۵) لته، قوراوای زور شل **۱)**
لجباز: ۲) لزج؛ ۳) سرزنش؛ ۴) گل؛ ۵) لای و لجن.
لنچق: لچق **۱)** لزج.
لنگ: ۱) لاق، له بهری پیو نه تاران؛ ۲) تا، بهرانیم: (ینک لنگ جهمال،
نم که دوشانه لنگولنگ کهونون)؛ ۳) غار، راکردن: (لنگده بزانم)
۱) لنگ؛ ۲) لنگه؛ ۳) دو.
لنگ‌نهشتش: بین پیدانان، بعریان دان **۱)** زیر یا گذاشت، پا برچیزی
گذاشت.
لنگ‌نهشتش قهر: به شرق تی هد لدان **۱)** نیهاردن.
لنگار: غاری به پر تاو، چوارناله **۱)** تاخت.
لنگاران: رکه‌ی غاردان، گریوه غار **۱)** مسابقه دو.
لنگاردان: به پر تاو غاری کردن، چوارناله به نهض کردن **۱)** با تاخت
دوانیدن.
لنگدان: ۱) راکردن، غاردان؛ ۲) غاریست کردن **۱)** دویدن؛ ۲)
دوانیدن.

لُقْيَن: جوُلان، بزوتن **۱)** جنبیدن، حرکت کردن.
لُق: ۱) پهله دار؛ ۲) قوله‌ی لمشکر که ده کانه سئی یه کی هیز **۱)**
شاخه؛ ۲) گردن ارتش.
لقاو: لقاونف لگام.
لق لق: ۱) بدل به لی دار؛ ۲) قاقا، خه نین به ده نگی به رز **۱)**
شاخه شاخه؛ ۲) هقهه.
لقلقی: جویی تری **۱)** نوعی انگور.
لک: ۱) لق، پهله دار؛ ۲) پد لکه‌ی ده سمال؛ ۳) سوچ و گوشی رایخ و
قوما و...؛ ۴) خرابی رهق له بن پیست؛ ۵) گری؛ ۶) چه سپ و دک
سریش **۱)** شاخه؛ ۲) دنباله فرهشته سریوش و دستار؛ ۳) گوشة
زیر انداز و پارچه و...؛ ۴) گده؛ ۵) گره؛ ۶) چسب.
لکا: چه سیا **۱)** چسبید.
لکار: ۱) حمریک، متزل **۱)** به حه بات؛ ۲) ده کاره بیهراو، کارکردوف **۱)**
مشغول کار؛ ۲) نیمداشت، کارکرده.
لکان: چه سیاندن **۱)** چسبانیدن.
لکاندن: لکاندن **۱)** چسبانیدن.
لکاو: حه سیاونف چسبیده.
لکلک: ۱) بازه باز، هاوار کردنی مهرو بزن؛ ۲) پیکه نینی به ده نگ به رز **۱)**
صدای یلنده بز و گوسفند؛ ۲) قاه قاه خنده دیدن.
لکمامیر: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **۱)** نام روستایی در
کردستان که توسط بعنیان ویران شد.
لکمل: نالو، بادامه **۱)** لورتین.
لکو: له کام جی؟ **۱)** در کجا؟.
لکوپو: لق و پهله دار **۱)** شاخسار.
لکوپپ: لق و سرلوق **۱)** شاخه و بالانهای درخت.
لکوژاندن: لموده له سمر تازه زروا، تا خد لیوه کردنی تازه ل **۱)** چربیدن از
گیاه نودمیده در اوایل بهار.
لکولو: ره قاییه کانی بن پیست **۱)** غده ها.
لکومین: هله نگوتن، ساتمه بردن، روت بردن و که وتن **۱)** سکندری
خوردن.
لکه: ۱) گری؛ ۲) لق؛ ۳) پهله **۱)** گره؛ ۲) شاخه؛ ۳) لک.
لکه کوژه: گری کوژه **۱)** گره کور.
لکه کوژی: گری کوژه **۱)** گره کور.
لکی: ۱) له کام کس؛ ۲) لکا، چه سیا **۱)** از چه کسی؛ ۲)
چسبید.
لکیا: لکا، چه سیا، پیوه نو سا **۱)** چسبید.
لکیاگ: لکاونف چسبیده.
لکیان: لکان **۱)** چسبیدن.
لکیده ره: له کوئی يه؟، له کام شوینه؟ **۱)** کجاست؟.
لکیده ری: له کام جی؟، له کام شوین؟ **۱)** کجاست؟.
لکین: لکان **۱)** چسبیدن.

نمد: ۳) رفت؛ ۴) ممکن شد.
لواله و براو براف [بالب].
لوان: ۱) رویشتن: (بی) زام خمده نگ موزه‌ی مهر وان / نندگمن وه سارای قیامت لوان» «مدوله‌ی: ۲) ره خسان، ه لکه‌وتون [۱) رفتن؛ ۲) امکان.
لوادی: گوشته به لکو لواف [گوشت بر غده].
لوای: ۱) لوان، رویشتن: ۲) رویستی [۱) رفتن؛ ۲) رفتی.
لویاندن: پازانده، لا آنده [لابه کردن].
لوپیت: زرنگ و چالاک [زرنگ و چاپک].
لوپلوب: بازه و کاره‌ی بزن و مهر [صدای بلند بز و گوسفنده].
لوپلوب: سو ریون له سدر شتی [اصرار ابرام].
لوبلوبه: نوکه سبیلکه‌ی له شیر دا کولاوی و شکمه وه کراو [لبی] نخودی.
لوپیبی: لو بیاف نگا: لو بیبا.
لوپیبا: دانه و پله کی به کلوه به ره نگی سیبی و سو ره بی، ما شد سیبی، ما شه سو ره [لو بیبا].
لوپ: ۱) فرهنجی؛ ۲) لباد، کولاو، تمحث، تات؛ ۳) سمرکولمه، رومه؛ ۴) به رهی نهستور؛ ۵) بالداری مده موان وه ک مر اوی و... [۱) بالتوی نمدی؛ ۲) نمد کستردنی؛ ۳) کونه، لب؛ ۴) گلیم ضخم؛ ۵) پرندۀ شناگر مانند مرغ غایبی و...
لوپت: لوپت [زرنگ و چاپک].
لوپک: ۱) داوهان، داهول؛ ۲) لو بیبا؛ ۳) کوتیلک، کفته‌ی ساواراف [۱) مترسک؛ ۲) لو بیبا؛ ۳) کوفته بلغور.
لوپکه: جو ره کرمیکه گه لای بیستان ده خواه [نوعی کرم که آفت جالیز است].
لوت: روت، بین جلک [لخت].
لوت: ۱) روت، بین جل؛ ۲) پاروی زل؛ ۳) بایوله، تیکه؛ ۴) گاف، شهقاو؛ ۵) باز [۱) لخت؛ ۲) لقمه بز وگ؛ ۳) ساندویچ؛ ۴) گام؛ ۵) گام بلند.
لوت: ۱) لوت، روت؛ ۲) که پ، بیقل، که د، دم؛ ۳) ره جاله، عده لوجه‌لو: (لات و لوت) [۱) لخت؛ ۲) بینی؛ ۳) او باش.
لوتساون: بوگه‌نی زوریس که پیاو که پوی ده گری تا بونی نیده [بوی بسیار بد].
لوت نهسترن: چلم له که پو کردنده [پاک کردن آب بینی].
لوت براو: که سری بیقلیان بریو له سمر کاری خراب [بینی بریده].
لوت بربیاگ: لوت براو [بینی بریده].
لوت بربین: بیقل بین [بینی بریده].
لوت به خود اهانته وه: بریتی له پدشیمان بونه وه [کنایه از پشیمان شدن].
لوت به خود اهانته وه: بریتی له خه جاله‌تی و پهشیمانی [کنایه از خجلت زدگی و پشیمانی].

لنگرین: شه لین، له نگین، به قاج سدقه‌تی به زیوه چون [لنگیدن].
لنگ قد رسین: تذریزی لاق، مرؤچانه کردنی با [مورمور کردن].
لنگ مه تک: ۱) پیبان؛ ۲) بریتی له شوم [۱) پهن با؛ ۲) کنایه از شوم.
لنگو: هه ویرترش، گو تکه هه ویر که بونه ویرترش هه لده گیری [جونه خمیر مایه].
لنگه: ۱) تا، وک: (لنگه‌ی له دنیادا نیه؛ ۲) تا بار؛ ۳) تا که وش و گوره‌وی؛ ۴) جه والی زور گوشادو زل، هور؛ ۵) لنگ، لاق، با، قاج؛ ۶) بردیکی ده ستار [۱) همتا؛ ۲) لنگه بار؛ ۳) لنگه کش و جوراب؛ ۴) جوال گشاد و بزرگ؛ ۵) پا؛ ۶) سنگ دستاس.
لنگه تهستنه: ۱) بین بیانان، بدری پیان؛ ۲) بازهاویشن، باز بردن [۱) پا بر چیزی گذاشتن؛ ۲) پرش.
لنگه تللور: له سمر زگ دریز بون [دم] دراز کشیدن.
لنگه تلور: لنگه تللور [دم] دراز کشیدن.
لنگه شه: قورته، گورگه لوقه [هروله].
لنگه شله: هه نگله شله له، رویشتن له سمر لاق بک [لی لی رفتن].
لنگه شله لی: لنگه شله له [لی لی رفتن].
لنگه فرته: لاقد فرتده [لگدبرانی نوکشته].
لنگه فرتی: لاقد فرتده [لگدبرانی تازه کشته].
لنگه فرده: لاقد فرتده [لگدبرانی تازه کشته].
لنگه فری: لاقد فرتده [لگدبرانی تازه کشته].
لنگه له رزه: تازنله رزین له بین تاقه‌تی و ترسان [لرزش زانو].
لنگه له رزی: لنگه له رزه [لرزش زانو].
لنگه له ری: لنگه له رزه [لرزش زانو].
لنگه وتللور: لنگه تللور [دم] دراز کشیدن.
لنگه وتلور: لنگه تللور [دم] دراز کشیدن.
لنگه و هرور: که وتن و قاج بلندیون [افتادن و پا به هوار فتن].
لنگه و قوچ: لنگه و هرور [نگا: لنگه و هرور].
لنگ هه لکراو: قول هه لمالاوه [نگا: قول هه لمالاوه]
لو: ۱) گری و خرایی سه خت له بن بیست، لک؛ ۲) سمر بیه؛ له سمر، بونه، عاشیره تانی ده لین: (زه عفه رانلو، حیده رانلو؛ ۳) لیو؛ ۴) زیوی، رواس، چتر [۲) غده؛ ۲) منتبه به؛ ۳) لب؛ ۴) رو باه.
لو: ۱) گیایه کی بمزه بالای که لادر رزی به؛ ۲) تیسک، دسته مویکی سه ز؛ ۳) تا، تال، داو؛ ۴) قهد، لاه: (بینه که دولو کمه؛ ۵) تویز، چین؛ ۶) کاپر، کاواره؛ (وا مکه له؛ ۷) نهی خورت، نهی لاو؛ (ده له لوا)؛ ۸) بوچی؛ ۹) چما؛ ۱۰) بو نهوده، لمدیر نهمه؛ ۱۱) بو، ز؛ (لو منت هینایه، لو توم هینایه، لوم بینه)؛ ۱۱) جور، تدرز؛ (لو نایین)؛ ۱۲) لک، لو، گری گوشتی تیز بیست [۱) گیاهی است؛ ۲) دسته موی سر؛ ۳) تار؛ ۴) لاه؛ ۵) طبق، چن؛ ۶) فلاکس، بارو؛ ۷) ای جوان؛ ۸) کلمه پرسش، چرا؛ ۹) برای اینکه؛ ۱۰) برای؛ ۱۱) طور؛ ۱۲) غده.
لو: ۱) بدرگن؛ ۲) پدرگنی پهستوا، کولاو؛ ۳) رویشتن؛ ۴) ره خسان، همل ده سکه دوت: (بوم لوا کاره که بکم) [۱) پشم شتر و بره، گرک؛ ۲)

لُوت گیران: لُوت گیران **[ف]** گرفتگی بینی از زکام.

لُوت لاگرتن: لاوت بون **[ف]** دلگیرشدن، ناخوشندشدن از کسی.

لُوت لئی خوران: خدیال لئی کردن و بدته مابون، لُوت خوران **[ف]** هوس کردن چیزی.

لوتمن: بهش، پشک، پاز **[ف]** سهم، حصه.

لوتو: جوزی ماسی **[ف]** نوعی ماهی.

لوتو: بو توا **[ف]** برای تو.

لوتو: بو تو، ز تهرا **[ف]** برای تو.

لُوت و بزوت: لمپر و نه کاکا: (لُوت و بزوت توشی بوم) **[ف]** یکهو، ناگاه.

لُوت و پوت: ۱) زور روت و ندار: ۲) بوله و پرته **[ف]** ۱) فقیر زنده پوش:

۲) غرولند.

لُوتنه: ۱) تربی پلیشاو: ۲) بدم اوی تیکمل کراو: ۳) پاروی زل: ۴) پاروی تو: ۵) پاروی زل:

۵) تربی هد لخراو له بهر تاو بو بونه میوز **[ف]** ۱) انگور له بده: ۲)

بازمانده خوارک دور ریختنی: ۳) برای تو: ۴) لقمه برگ: ۵)

انگوری که برای تبدیل به کشمکش در معرض تابش آفتاب قرار

می گیرد.

لوته: ۱) کمپک: ۲) تروپیکی چیا: ۳) که بوزل: ۴) رونه و پوته که: ۵) زنی

بدنازو شه رمیون **[ف]** ۱) دماگه: ۲) قله: ۳) دماغ گنده: ۴) آدم کوچک

بی نمود: ۵) زن طلزار.

لُوت هاتنه خواره وه: ۱) لُوت شکان: ۲) له فیز واژه نان **[ف]** ۱) کنایه از

تبیه شدن: ۲) از تکبر دست برداشت و پست شدن.

لُوتنه خور: با بوله بادهن، پاروی زل خور: (واخوانی کمناری من بو نوقلی

ده و ماجه / نهی لُوتنه خوری ته کیده ساتو له کمنارت چی؟) «نالی» **[ف]**

کنایه از بی احترام.

لُوتنه: ۱) زرنگ و چالاک: ۲) ته شی: ۳) گوندیکی کور دستانه به عسی

کاولی کرد **[ف]** ۱) زرنگ: ۲) دولک: ۳) نام روستایی در کردستان که

توسط بعثان ویران شد.

لُوتنه لا: لالوت **[ف]** قهر کرده، دلخور.

لُوتنه لوت: پرته و بوله **[ف]** غرولند.

لُوتنه وانه: ۱) خذ زم: ۲) سه رده رانی زه ق **[ف]** ۱) زبور بینی، گل بینی:

۲) آستانه برآمده.

لُوت هله لکردن: لاوتی شاندان، لاوت بون **[ف]** قهر کردن.

لوتی: ۱) به زمگیری به زور تا و ده هول: ۲) بریتی له بی حده: ۳) بریتی له

ده است بلا واف **[ف]** ۱) خنیاگر: ۲) کنایه از بی شرم: ۳) کنایه از دست و دل

با.

لوتیاتی: کاری لوتی **[ف]** «لوتی» گری، «لوتی» بودن.

لوتیایه تی: لوتیاتی **[ف]** نگا: لوتیاتی.

لوتی خور: ده سبزی بی شد رمانه **[ف]** کلاه برداری.

لوتی گهری: لوتیاتی **[ف]** نگا: لوتیاتی.

لوتی و بوتی: عدهوجه لولو، روت و ره جاله **[ف]** اویاش.

لوتیه تی: لوتیاتی **[ف]** نگا: لوتیاتی.

لوچ: زوری تایه تی له تمما شاخانه و سینه ماداف **[ف]** لُر.

لُوت به رز: بادی همو، به فیز **[ف]** متکبر.

لُوت به رزی: فیز، ده عید **[ف]** تکبر.

لُوت پان: ۱) کپوپان: ۲) مه لیکه له دماوان دزی **[ف]** ۱) بینی بهن: ۲)

پرنده ای است که در کنار آب زندگی می کند.

لُوت بروان: بریتی له ناره حمت کردن **[ف]** کنایه از افسرده خاطر کردن.

لُوت بژان: خوین بدر بُونی که بیو **[ف]** خوبن بیزی بینی، خون دماغ شدن.

لُوت بیانه هینان: لئی رازی نه بُون، ترخ نه دان به که سی **[ف]**

ناخوشند بودن از کسی، ارج نهادن.

لُوت چو زانه وه: ۱) کپو سو زیانه وه: ۲) بریتی له له هومیده واری یمه وه

به سه مر ناهومیدی داکه وتن **[ف]** ۱) سوزش در بینی: ۲) کنایه از

نو میدشدن پس از امیدواری، دماغ سوخته شدن.

لُوت چو زانه وه: لُوت چو زانه وه **[ف]** نگا: لُوت چو زانه وه.

لُوت خوار: قلس، توره، نازاره **[ف]** قهر کرده، ناراضی.

لُوت خوریان: بریتی له خدیال له کردنی کاری کردن: (بو چونه سه فمر

لوتی نه خوری **[ف]** هوس کردن.

لُوت دار آزادن: سه رد بدر خوان به ناره حمه تی و خمه باری **[ف]** کنایه از

کر کردن و غم خوردن.

لُوت دار آزاد ندن: لُوت دار آزادن **[ف]** نگا: لُوت دار آزادن.

لُوت دار آزاد نین: لُوت دار آزادن **[ف]** نگا: لُوت دار آزادن.

لُوت دافسیاگ: لُوت بان **[ف]** بینی بهن.

لُوت ره وان: رو قایم و فیل باز **[ف]** شیاد و پر رو.

لُوت سزانه وه: ثاوله که بوهاتن **[ف]** آب از بینی سر از برسیدن.

لُوت زل: ۱) کپو زله لام: ۲) بریتی له لُوت بدرز **[ف]** ۱) دماغ گنده: ۲)

کنایه از متکبر.

لُوت سولانه وه: ۱) لُوت سوزیانه وه: ۲) کپو بدر زکر دنه وه بار گین و

نیزه که له بون تکردنی ترس **[ف]** ۱) سوزش در بینی: ۲) بینی بلند

کردن اسب و الاغ از بوكردن مدفوع ماده.

لُوت سولانه وه: لُوت سولانه وه **[ف]** نگا: لُوت سولانه وه.

لُوت شکان: ۱) ناهومیدبُون: ۲) خدجاله ت بُون **[ف]** نومیدشدن: ۲)

ش منده شدن.

لُوت شکاندن: ۱) ته می کردن: ۲) ناهومید کردن **[ف]** ۱) تبیه کردن: ۲)

نومید کردن.

لُوت شکان: لُوت شکاندن **[ف]** نگا: لُوت شکان.

لوتك: ۱) سه ما له خوشیان: ۲) باز بردن **[ف]** ۱) رقص و پایکوبی انفرادی

از شادی: ۲) پریدن، جهیدن.

لوتك: لوتك **[ف]** نگا: لوتك.

لوتك: قدم تره **[ف]** قنطره، پل ناودانی.

لوتك: ۱) تروپیک: ۲) که پک **[ف]** ۱) قله: ۲) دماغه.

لوتكه: بدلم **[ف]** قایق.

لوتكه: ده دس به کپو گرتن له بونگن: ۲) بریتی له لالوتی **[ف]**

بینی گرفتن از بوي بد: ۲) کنایه از ناخوشندی از کسی.

لُوت گیران: بریتی له تا لامه ت گرتن **[ف]** بینی گرفتگی از زکام.

به ته‌وزم سمه‌هه و زیره‌هاتنی بالدار: (بازه که لُور بُوه بُوه که) (۱) زوجه؛ (۲) آواز نی لیک؛ (۳) راست و هموار؛ (۴) پیچ خورد؛ (۵) شیرجه پرنده شکاری.

لُوراسی: (۱) جه به‌زی دریز و که؛ (۲) کدوی دریز (۱) نوعی هندوانه دراز؛ (۲) نوعی کدوی دراز.

لُوراندن: (۱) کورانی کوتنه به‌سه‌بر؛ (۲) گریان به ده‌نگی گرو و لمروک؛ (۳) لایلایی دایک بو منال (۱) ترمن کردن؛ (۲) گریستن با صدای خشن و لرزان؛ (۳) لایلایی مادر برای کودک.

لُوراندن: (۱) ده‌نگی دریزی سه‌گ و گورگ و چه قهل؛ (۲) ده‌نگی گزایی به‌ته‌وزم: (گیزاو لُوره‌ی دی) (۱) زوجه کشیدن؛ (۲) صدای گرداب پر حرکت.

لُوراندنه‌وه: (۱) ده‌نگدانی بلویر؛ (۲) لُوراندن (۱) صدای نی؛ (۲) نگا: لُوراندن.

لُوراننه‌وه: لُوراندنه‌وه نگا: لُوراندنه‌وه.

لُورت: زور ده‌ولمه‌ندو پاره‌دار (بسمار نر و تمند، لرد).

لُورته: ترنی پلیشاو، لوتنه (انگور لهیده).

لُوره: لُورت (بسمار شر و تند، لرد).

لُورک: (۱) لور که له شیر ده کری؛ (۲) نمسین؛ (۳) لای لایه (۱) لور از فراورده‌های شیر؛ (۲) اشک؛ (۳) لایلایی.

لُورک: زاله، روُل، روُلک (گل خر زهره).

لُورکردن: پیچدان (پیچیدن، تاب دادن).

لُورکنایش: لایلایی کردن (لایلایی).

لُورکوژ: جوْری تری (آنوعی انگور).

لُورکه: جوْره قامیکه (آهنگی است).

لُوره: (۱) کورانی به‌سه‌بر؛ (۲) گریان به ده‌نگی گر؛ (۳) ده‌نگی بلویر؛ (۴) ده‌نگی قامیکه (۱) ترمن؛ (۲) گریه با صدای خشن؛ (۴) آواز نی؛ (۴) آهنگی است.

لُوره: ده‌نگی لُوراندن (زوجه).

لُوره‌پ: نهوجیگه له گوان که شیری لئی دینه‌ده (لوله پستان).

لُوره‌لُور: لُوره بدمشون یدکا (لوره) پیاپی.

لُوره‌لُور: لُوره بدمشون یدکا (زوجه پیاپی).

لُوره‌له‌پ: داری لُوسی گرفه و بُوه پیش و دواوه‌ی مدهشکه که دارد و زنگی به زمانه نیخواوه (چوب دستگیره مشک بهم زنی).

لُوری: (۱) کورستانوکه دوفلیقاته، لور؛ (۲) زاروه‌ی لور (۱) پالانجه دوشاخه (۲) لهجه لُری.

لُوری: (۱) ته‌گهی خوازراوه، نیری ورده‌مالان؛ (۲) ترومیبلی باری؛ (۳) لای لای (۱) تگدای که به عاریه به گله دیگران برند؛ (۲) کامیون؛ (۳) لایلایی.

لُوری: لایه، ده‌بنو (لا) بچه، بخواب.

لُوریاسی: لُوراسی (هندوانه دراز).

لُوریانه‌وه: لمده‌خوه گورانی گوت، لُورانه‌وه (زمزمه زیرلبی).

لُوری لُوری: لای لایه (لا).

لُوجن: دوکه‌ل کیش (دودی).

لُوج: (۱) چرچ؛ (۲) لچ، لیوی خوارو؛ (۳) خزگه‌ی ماسی (۱) چروک؛ (۲) لوحه؛ (۳) جای گردآمدن ماهیان در زمستان.

لُوج: (۱) حرج؛ (۲) بُوحی؟، چما؟، لُو (۱) چین، چروک؛ (۲) کلمه پرسش، چرا؟.

لُوچان: چرچ بُون (چروکیدن).

لُوچاو: (۱) شه‌بیولی بچوکی سه‌رُوبار؛ (۲) بُو چهم، بُو چاو؛ (نم درمانه

لُوچاو باشه (۱) خیزاب؛ (۲) برای چشم.

لُوچاوی: چرچ (چروکیدن).

لُوچکاندن: جاوین، جوون (جویدن).

لُوچکه: قهانچه‌له‌ی نالبه‌ند که لیوی به کسمی بین ده بستن، له واشه (لباشن).

لُوچه: (۱) لیوی خواروی به کسم؛ (۲) وته‌ی برسیار، بُوحی؟ (۱) لب زیرین ستور؛ (۲) کلمه پرسش، چرا؟.

لُوچی: (۱) لُوچاوی؛ (۲) بُوحی؟، چما؟ (۱) چروکیدن؛ (۲) برای چه؟

لُوخ: (۱) پدرده‌ی ته‌نک نیوان گوشتو و پیستی زندو؛ (۲) داری گندله؛ (۳) به‌فری شل که زُوده توینه‌وه؛ (۴) جیگه‌ی نامراز (فیشمه‌ک لُوخ)؛ (۵)

تُوی، تویز؛ (۶) شیرنی خدرمان سُوربُون؛ (۷) گولی وشكی قامیش (غشاء)؛ (۸) چوب پوسیده؛ (۹) برف سُست که زود آب می‌شود؛ (۱۰) چای ایزار؛ (۱۱) لایه؛ (۱۲) انعام به مناسبت برداشت خرم‌من؛ (۱۳) خوش حشک نی.

لُوخان: به‌زمو زه‌ماوه‌ند: (شای لُوخان) (بزم و سرور گروهی).

لُوخانه: (۱) نه‌ندامیکی پرچرچ و لُوچه له ناو کرش دا؛ (۲) به‌خشش به هوی خدرمان سُوربُون (۱) هزارلا درسیرانی؛ (۲) انعام خرم‌من برداری.

لُوخاردن: تیک‌نالان و تال‌لوزانی بین درهم شدن نخ.

لُود: (۱) باره‌گیا؛ (۲) لوده گیا و گزره و کاف (۱) بار گیاه؛ (۲) توده علوفه.

لُوده: (۱) کومایی زل له کاو گیا؛ (۲) رهه بدراز (۱) توده برهم انباشته علوفه؛ (۲) رمه خوک.

لُودی: بِرَون (بروید).

لُور: له‌وی، لمونینه‌ری (درآنجا).

لُور: (۱) به‌شیکه له چواربهشی گملی کورد؛ (۲) پالانیکی باریکی دولفیقانه‌یده له بن جله‌وه ده يخنه سعر پشتی باره‌بهر (۱) لر، بخشی از چهاربخش ملت کورده؛ (۲) قسمتی دوشاخه مانند از پالان ستور.

لُور: (۱) خواردنیکه له شیر و تیواری په‌نیر ده کری؛ (۲) ده‌نگی بلویر؛ (۳) گورانی گوتی به‌سه‌بر: (له‌بدر خویه‌وه لوره‌لوره‌یه‌تی)؛ (۴) جیگه، شوین؛ (۵) کرده، تاکار؛ (۶) رویشتی به شلده‌تهدی؛ (۷) چلونایه‌تی، بار؛ (۸) لایلایی بُو زاروکی سواوا (۱) لور، از فراورده‌های شیر؛ (۲) آواز نی؛ (۳) زمزمه و ترمن؛ (۴) جای، مکان؛ (۵) روش؛ (۶) شل وول راه رفتن؛ (۷) حالت، کیفیت؛ (۸) لایلایی برای نوزاد.

لُور: (۱) حمیه‌ی دریزی سه‌گ و گورگ و چه قهل؛ (۲) ده‌نگی بلویر؛ (۳) راست و تدخت؛ (۴) پیچ دراو؛ (چاوان مه‌ریزه بسکان مه که لُور)؛ (۵)

له کارکمون له بدر ماندگی **۱**) ساییده شدن؛ **۲**) عادت کردن؛ **۳**) ازکار افتادن از فرط خستگی.

لوسپوں: له زیری رُنگاربُون **۱** از زیری رهاشدن، صاف شدن.

لوستک: چلپاوا، قوری شل و تراواف لای و لجن.

لوسکار: که سی که شتی زیر ساف ده کاف صافکار.

لوسکاری: کاری لوسکاراف صافکاری.

لوسکردن: ساف کردن **۱** صاف کردن.

لوسکه: **۱**) فرمان به لوسکردن؛ **۲**) لاوی ده مرؤوت؛ **۳**) بریتی له لاوی حیزف **۱**) صاف کن، امر به صاف کردن؛ **۲**) جوان بی مو؛ **۳**) کنایه از بجه کونی.

لوسکه باز: به چه باز **۱** بجه باز.

لوسکه بازی: به چه بازی **۱** بجه بازی.

لوس لوسک: جوری مارمیلکه دریز، شین شینک، زردہ قوره **۱** آفتاب پرست.

لوس و پووس: نه وا لوس، بین هیچ زیری **۱** کاملاً صاف بدون زیری.

لوسووره: گنه له لو، گیایه که له تیره ی گله لاده رزی نازه ل کور ده کاف گیاهی است برگ سوتی و سعی.

لوسه: باری، لوس **۱** اهرم.

لوسه که: گیایه که بنکی ده خوری **۱** گیاهی است با پیازه خوردنی.

لوسی: **۱**) ساویاگی؛ **۲**) ماندویه تی زور **۱** ساییدگی؛ **۳**) خستگی زیاد.

لوسی: **۱**) دزی زیری، سافی؛ **۲**) تمزواتی **۱** صافی؛ **۲**) چرب زبانی.

لوش: **۱**) گیایه کسی بون خوشمه؛ **۲**) نانی فدتیر **۱** گیاهی است خوشبو، **۲**) نان فطری.

لوش: **۱**) هدلمرین و قوت دان: (هدلزدها هملی لوشی)؛ **۲**) دهنگی لوٹی چلمن: (چلمی ناستری هر لوشه لوشیته تی)؛ **۳**) دهنگی دهمو لوٹی یه کسم له تاسه هی جواف **۱** برکشیدن و بلعیدن؛ **۴**) صدای بینی خلمی؛ **۵**) صدای بینی چارپا در آزاری علیق.

لوشان: قوت دانی به خری **۱** درسته بلع شدن.

لوشاندن: **۱**) قوت دانی به خری؛ **۲**) پرمده بولهی یه کسم بون نالیک **۱** درسته بلعیدن؛ **۲**) لنیدن چارپا برای علیق.

لوشاو: لافا، لدهی **۱** سیلاب.

لوشك: جوری کولیره ی چکوله **۱** نوعی گرده نان کوچک.

لوشك: جفتنه، جوته، جوحتک **۱** لگدپرانی چارپا.

لوشكه: اوچکه **۱** لاشن.

لوشكه: **۱**) لوشك، جوته؛ **۲**) پرمده بولهی یه کسم بون نالیک **۱** لگدپرانی؛ **۲**) لنیدن چارپا برای علیق.

لوشمeh: **۱**) نالهوده نگی نزم به گر یانه وه؛ **۲**) لوشه چلمن؛ **۳**) دهنگ و هه نیسک دانی که روئیستره له دیتنی شتی که بینی خوشه **۱** ناله و صدای خفیف همراه گریه؛ **۲**) برکشیدن آب بینی؛ **۳**) صدای اظهار شکر چارپا.

لورین: سه رکونه، سه ره نشت **۱** سر زنش.

لورینه وه: لو رانه وه **۱** زرممه زیر لبی، ترنم.

لوزم: گهراه، نهشی **۱** لازم است.

لوزه ندهره: زه بدلا حی تدره **۱** لندھور.

لوزه: **۱**) خزینی شتی وردبه پرایی: (جدوال درا گدنم لوزه وی کرد)؛ **۲**) در چونی ناوله کون و قفل شته وه به تموزمی: (لو زهوم بردہ سدری نامه وی جور عدمی کمم کمم)؛ **۳**) سواری زورو بدپه له: (لو زه وی سواران سدری کرد)؛ **۴**) ریزش دانه ها در بی هم؛ **۵**) ریزش آب با فشار؛ **۶**) گروه سواران شتاب زده.

لوزه: **۱**) تممل، قون گران؛ **۲**) راکشاو له دریزه وه، تخیل؛ **۳**) بزوئن بهولاولادا، رازان؛ **۴**) لوح **۱** تبلیل، سرگردان؛ **۲**) دراز افتاده بر زمین؛ **۳**) جنبش، لرزش افقی؛ **۴**) لوز.

لوزان: **۱**) تخلیل بون؛ **۲**) رازان **۱** دراز شدن بر زمین؛ **۲**) نوسان افقی.

لوزاندن: به زه ویدا تخیل کردن **۱** به درازا بر زمین انداختن.

لوزان: لوزاندن **۱** نگا: لوزاندن.

لوزن: دوکل کیش، کونی بوغاری **۱** دودکش.

لوزنا: **۱**) خد تی جوٹ، هیل؛ **۲**) جو گمی بچوک له ناو کیل گدداد **۱** شیار شخم؛ **۲**) جوی کوچک در مزرعه.

لوزه: **۱**) تمملی، قون گرانی؛ **۲**) بزاوی به هردوك لای راسته و چه بدها **۱** کسلی، تبلیل؛ **۲**) نوسان افقی.

لوزه لوز: **۱**) سه ره سه بره روشتن؛ **۲**) به لاره وه لاره وه **۱** سلانه سلانه؛ **۲**) یک وری.

لوزین: لوده ی گیا و گزره **۱** توده برهم انباشته علوفه.

لوس: **۱**) گوب له لای زوری زاره وه؛ **۲**) چند داری که چند کس دهیده نه بن شتی گران و قورس بونه لگرن تی؛ **۳**) باری، نویل؛ **۴**) لیده رزور کار کردن ساویا؛ **۵**) عاده ت گرتو، فیر بوج: (له چند تبازی دا لوس بوه)؛ **۶**) بریتی له تدواو له کارکه ون: (تیتر لوس بوم ناتوانم کار بکم)؛ **۷**) فه تیر، نانی هدویره له هاتگ **۱** لب از داخل؛ **۸**) چوب زیر بار گران که چند نفر بردارند؛ **۹**) اهرم؛ **۱۰**) ساییده از کار زیاد؛ **۱۱**) عادت کرده، یاد گرفته شده؛ **۱۲**) کنایه از کامل خسته شدن؛ **۱۳**) نان فطری.

لوس: **۱**) ساف، بین گیا و بین مو؛ **۲**) حولی، بین گری و زیری؛ **۳**) بریتی له جوان: (ژنیکی لو سه)؛ **۴**) تمزراتی خوری خخدر: (بسیه چیز خواه لو سه مده کد)؛ **۵**) پلوسک؛ **۶**) تافگه؛ **۷**) قون دهه؛ **۸**) ده زگای رون له روهک گرتن؛ **۹**) جنی هد لیشتنی مریشک و بوقلمه، لیس **۱** صاف بین موی و بین گیاه؛ **۱۰**) صاف بدون گره و زیری؛ **۱۱**) کنایه از زیباروی؛ **۱۲**) چرب زبان؛ **۱۳**) ناودان؛ **۱۴**) آبشار؛ **۱۵**) دستگاه روغن کشی؛ **۱۶**) جای روی تخم نشستن مرغ و بوقلمون.

لوساو: **۱**) سول، پلوسک؛ **۲**) سولاف، تافگه **۱** ناودان؛ **۲**) آبشار.

لوساوک: لو ساوا **۱** نگا: لو ساوا.

لوسپوں: **۱**) سوان له بدر کاری زور؛ **۲**) عاده ت گرتن به شتی؛ **۳**)

ناوزه‌نگی تیدایه^۱ (۱) لقمه؛ (۲) بوزه بند؛ (۳) بیماری املا؛ (۴) نواری که رکاب در آن است.

لوقمه‌رفین: چاچونکی چلیس^۲ آزمد خوراک و بی شرم.

لوقمه‌رفین: لوقمه‌رفین اف^۳ نکا: لوقمه‌رفین.

لوقمه‌قازی: جو ری شیرنی به^۴ نوعی شیرینی.

لوقمه کراو: دم بستراوف^۵ بوزه بسته.

لوقمه کردن: تو شی نه خوشی گرفت بون^۶ به بیماری املا دچار شدن.

لوقمه گرتن: پاروی زل له دم نان^۷ لقمه بزرگ بلعیدن.

لوقن: لنگ دریز^۸ لنگ دراز.

لوقه: (۱) قورته، قورته، قهقهه، گورگه لوقه؛ (۲) جارو بار، بدنه گمن:

(تاق و لوقه)^۹ (۱) هروله؛ (۲) بدندرت.

لوقه کردن: به قورته رویشن^{۱۰} هروله کردن.

لوقه‌لوق: به قورته رویشن^{۱۱} هروله رفتن، نم دو دفتان.

لوقه‌هاویشن: گافی دریز رویشن^{۱۲} بازداش، شهقاوهاویشن اف^{۱۳} گام فراخ برداشت.

لوقه‌هله‌لینان: شهقاوانان^{۱۴} گام برداشت.

لوقه‌هله‌لینانه‌وه: شهقاوهاویشن^{۱۵} گام برداشت.

لوقین: به یه له رویشن^{۱۶} باشتاب رفتن.

لوك: لو، لک، گرئی گوشت^{۱۷} غده.

لوك: (۱) جسنیکی حوشتر؛ (۲) حوشتر نیر؛ (۳) بریتی له نازاو نه ترس:

(۴) ریک گوشین و کلوفین؛ (۵) داخلان و مورکران؛ (۶) تو لا، قورسه؛ (۷)

قهقهه، تکه؛ (۸) پهمبی، بهمود^{۱۸} (۱) نژادی از شتر؛ (۲) شتر نر؛ (۳) کنایه از شجاع؛ (۴) فشردن در آغوش؛ (۵) لاك و مهر؛ (۶) شمش؛ (۷) قطره؛

(۸) پنه.

لوك: ياشگریکه بوزیادگوتون: (سست و کهدله‌لوكه)^{۱۹} پسوند مبالغه.

لوك: لوك^{۲۰} پسوند مبالغه.

لوکاندن: (۱) گمده کردن و یه کترتلاندنه‌وه؛ (۲) بریتی له لاقه کردن^{۲۱} (۱)

دستیازی و یکدیگر را غلتانیدن؛ (۲) کنایه از همخواهی شدن.

لوکچه: وشتی نیری سی به هارديته^{۲۲} بچه شتر نر سه ساله.

لوکرین: (۱) لموری ناخدله‌وه؛ (۲) پر وشمی تازل دواي نه خوشی^{۲۳} (۱)

چراز گیاه تازه برآمده؛ (۲) اندک اندک چریدن حیوان تازه شفا یافته.

لوک کردن: داخستن و مورکردن^{۲۴} لاك و مهر کردن.

لوکه: (۱) پهمو، پهمبی؛ (۲) ياشگری چوکشاندان^{۲۵} (۱) پنه؛ (۲) پسوند تصغیر.

لوکه: لوکه^{۲۶} پسوند تصغیر.

لوکه: ياشگری چوکشاندان: (سیوه‌لوکه، دیوه‌لوکه)^{۲۷} پسوند تصغیر.

لوکی: ره نگی سو ری گهش له قالیدا^{۲۸} رنگ فرمز در قالی، لاکی.

لوکی: بو کام کد^{۲۹} برای چه کسی؟.

لوگه‌نه: لو سو ره^{۳۰} نگا: لو سو ره.

لوگی: بهره‌لدای بیکاره^{۳۱} ولگرد.

لول: (۱) بادر او، لور؛ (۲) لور بونی بالدار؛ (۳) سمرخوش؛ (۴) پیوند درختی.

دارف^{۳۲} (۱) تاب داده؛ (۲) شیرجه پرنده؛ (۳) مست؛ (۴) پیوند درختی.

لوشمه: گیایه که^{۳۳} گیاهی است.

لوشه: کولبره‌ی گهوره^{۳۴} گرده نان بزرگ.

لوشه: (۱) قوت دانی بساغی؛ (۲) گیایه کی ده ناو دوکلبوی ده کمن؛ (۳)

جو ری نه خوشی به کسم و زه شهولا^{۳۵} (۱) درسته بلعیدن؛ (۲) گیاهی

است آشی؛ (۳) یکی از بیماریهای ستور و چاریابان.

لوشه‌لوش: لوشه کردنی زوری به کسم^{۳۶} لندیدن پیاپی ستور.

لوشی: هیشو^{۳۷} خوش.

لوشین: (۱) قوت دان به ساغی؛ (۲) لوشه کردنی به کسم^{۳۸}

درسته بلعیدن؛ (۲) لندیدن ستور.

لو عاب: لینجاو؛ (پامیه لوعابی هدیه)^{۳۹} لعاب، لزجاب.

لووغ: (۱) لوح، تونی؛ (۲) بانگلیم، بانگوش^{۴۰} (۱) لایه، چین؛ (۲) یام

غلتان.

لوغان: بزم و تاهه نگ^{۴۱} بزم و سرور.

لوغانه: به خشش به هوی خمرمان سو ربو^{۴۲} انعام به شادی خرمن آماده شدن.

لوغم: (۱) ریگه بدین عمرزاد؛ (۲) ته قدمه‌نی که ده بن گل ده خری^{۴۳}

نقب؛ (۲) مین.

لوغه: (۱) نه خوشی زمان نه ستو ربو^{۴۴} (۲) لوغانه^{۴۵} (۱) بیماری ودم

زیان؛ (۲) نگا: لوغانه.

لوغه‌ت: شات و شوتی له راستی به دور، شایعه: (باوه‌مه که هدمو

لوغه‌تد)^{۴۶} شایعه.

لوغه‌لوغه: لوغه^{۴۷} بیماری ودم زیان.

لوف: دوی کولاو بون کدشک و زازی^{۴۸} دوغ جوشیده، کشك.

لوق: (۱) لاق، لسگ: (نم کارا لوق دریزه کنی بون؛ (۲) گاف؛ (۳) گاف: (نم کارا لوق دریزه کنی بون؛ (۴) هیلکه کی نیو؛ (۵) قورته، قهقهه؛ (۶) قندی بالدار؛

(۷) ناقایم: (کورسیه کدم لوق و لوقه؛ (۸) به ده گمن، ده گمل تاق ده گوتسری: (تاق و لوق؛ (۹) نان‌اسایی؛ (۱۰) تو لا، قورسه؛ (۱۱)

کولبره؛ (۱۲) لهقه به پا^{۱۱} (۱) نگ؛ (۲) گام؛ (۳) ازان‌انوشه پاسین؛ (۴)

تخم مرغ گندیده؛ (۵) هروله؛ (۶) راه‌رفتن پرنده؛ (۷) سُست، نامحکم؛

(۸) کم و بدندرت؛ (۹) غیر عادی؛ (۱۰) قرص؛ (۱۱) نان گرده؛ (۱۲) لگد.

لوقاندن: به قورته رویشن^{۱۲} هروله کردن.

لوقان: لوقاندن^{۱۳} هروله کردن.

لوقاو: گاف^{۱۴} گام.

لوقزی: لدیر دریزی، خوشی هاویشت^{۱۵} ناگهان بیرون جهید.

لوقرین: ده ریزینی لدیر^{۱۶} بیرون جهیدن ناگهانی.

لوقلوق: (۱) بی تاوه زو نازیره که؛ (۲) تدب. بویه کسمی نیزین^{۱۷} (۱) کودن؛

(۲) حیوان باربر تبل.

لوقلوقی: (۱) لنگ دریز؛ (۲) گاف گوشاد^{۱۸} (۱) لنگ دراز؛ (۲) گام فراخ.

لوقمان: بزیشکی زور زانا: (ده ردی من به حه کیم و لوقمانان چاری نایه)

^{۱۹} طبیب دانشمند.

لوقمه: (۱) پارو؛ (۲) دم بهست؛ (۳) نه خوشی گرفت؛ (۴) قایشی که

لوُلی: لوُلی بینه **نگا**: لوُلی بینه.
 لوُلی: پیچ و لوُلی موُی سمر **موی** فرفیری، پیچ و تاب مو.
 لوُلیان: لوُلیون، پیچ دران **اف** نور د.
 لوُلیته: لوُلی بینه **ف** لوُله هنگ.
 لوُم: (۱) سمر کونه، سمر زه نشت؛ (۲) بو من **ف** (۱) سر زنش؛ (۲) برای من.
 لوُمان: گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد **ف** از روستاهای
ویران شده کردستان تو سطع بعشیان.
 لوُمان: (۱) سمر زه نشتان؛ (۲) بو نیمه **ف** (۱) سر زنشها؛ (۲) برای ما.
 لوُمه: (۱) لوُم؛ (۲) لوُمان **ف** (۱) سر زنش؛ (۲) نگا: لوُمان.
 لوُمه: سمر کونه، لوُمه **ف** سر زنش.
 لوُمه: لوُمه اف **ف** سر زنش.
 لوُن: (۱) جوُر، تدرح: (چلنون، بهو لوُنه تو ده تمهوی)؛ (۲) بو نیمه؛ (۳)
ناوی گوندیکه له کوردستان **ف** (۱) طور؛ (۲) برای ما؛ (۳) از
روستاهای کردستان.
 لوُنایش: هلهی زن لمشونی خو **ف** و رجهیدن.
 لوُنایش: لوُنایش **ف** و رجهیدن.
 لوُنگ: (۱) قوتنه؛ (۲) کمولی رایخ **ف** (۱) لُنگ حمام؛ (۲) پوستین
زیراندار.
 لوُنه: لانه بالدار **ف** لانه.
 لوُنه: تا، تال، داو: (به دو لوُنه بیدرو) **ف** تار، نخ.
 لوُنواز: لانواز **نگا**: لانواز.
 لوُوک: لوُپک **ف** لوپیا.
 لوُوه جن: (۱) دوگه کیش؛ (۲) بو غاری **ف** (۱) دودکش؛ (۲) بخاری.
 لوُوهول: (۱) همویری له بن زیلمه مو براز؛ (۲) کدلانه، جوری کولبره **ف**
خمیر در خاکستر پخته؛ (۲) نوعی غذا.
 لوُوی: زیوی، رواس **ف** رویاه.
 لوُوی: لوُوی **ف** رویاه.
 لوُهین: ریگا همیز زه مینه و **ف** نقب، راه زیر زمینی.
 لوُی: زیوی، رواس **ف** رویاه.
 لوُی: (۱) داوی، تالی؛ (۲) بو نهود **ف** (۱) تار نخ یا...؛ (۲) برای او.
 لوُیده: له نوجیگه دو، لهوی **ف** در آنجا.
 لوُیچ: لا ویچ **نگا**: لا ویچ.
 لوُیخه ره: ریخه له **ف** روده.
 لوُیده ره: لهوی، لهوینه دری **ف** در آنجا.
 لوُیشک: کولبره **ف** گرده تان.
 لوُیشک: گیای لوُشه **ف** گیاهی است.
 لوُینه: تاشهوان **ف** آسیا یان.
 لوُیه: (۱) توی، تویز؛ (۲) لم بد رههوه: (لوُیه هاتم بت بینم)؛ (۳) جوابی
پرسیار، بوبیه: (لوُ وات کرد؟ لوُیه) **ف** (۱) لایه؛ (۲) به این دلیل، برای
این؛ (۳) جواب سؤال، همینطوری.
 لوُیه: زیوی، رواس، چتیر **ف** رویاه.

لوُلا: هرشتی دریزی ناوید تال **ف** لوُله.
 لوُلاق: پیشهی بهلهک، گاللور **ف** استخوان ساق.
 لوُلاک: لوُلاق، گاللور **ف** استخوان ساق.
 لوُلان: گوندیکه له کوردستان **ف** نام دهی است.
 پیچاندن.
 لوُلدان: (۱) پیچ دان، پیچ ساهه وه؛ (۲) بریتی له به پله خواردن **ف** (۱)
نور دیدن؛ (۲) کنایه از با شتاب خوردن.
 لوُلسه: شیتوکه **ف** خل.
 لوُلک: (۱) بلور؛ (۲) نامر از تکی جولایی؛ (۳) دهمی دریزی مسینه؛ (۴)
قرقره، غمر غمره؛ (۵) زاله، لوُلک **ف** (۱) نی لیک؛ (۲) ابزاری در دستگاه
بافندگی؛ (۳) لوُله آفتایه؛ (۴) قرقره؛ (۵) خرزه ره.
 لوُلکرهن: بلور زه **ف** نوازنده نی.
 لوُلکه: لوُلکی جولایی **ف** «لوُلک» بافندگی.
 لوُلکه: (۱) لوُلکه؛ (۲) وشکه لوا که بو سه فدر لی ده نری **ف** (۱) نگا: لوُلکه؛
(۲) از غذاهای توشه ای.
 لوُلکه سپی: وشکه له لوای له تاردو شه کر **ف** نوعی حلوا از آرد و شکر.
 لوُلکه سور: وشکه هه اوای اه تاردو دوشاؤ **ف** نوعی حلوا از آرد و شیره
انگور.
 لوُلو: (۱) گوهه ریکه له ناو سده ده له دهیا دهس ده که وی، مر واری؛ (۲)
گولیکه؛ (۳) لوُلکه جولای **ف** (۱) مر وارید؛ (۲) گلی است؛ (۳) نگا:
لوُلکه.
 لوُلو: (۱) سمهه تای لاوکه واتا: ثمی لاو نمی جوان؛ (۲) چین له سه رجین،
توئی له سه رتوی؛ (۳) گیایه کی بون خوش، هملله **ف** (۱) سر آغاز بعضی
ترانه ها؛ (۲) چین بر چین؛ (۳) گیاهی است خوشبو.
 لوُله: روُله به زمانی زارو کان **ف** فر زند در گویش کودکان.
 لوُله: (۱) هممودریزیکی گرقوفری ناخالی؛ (۲) بلور؛ (۳)
پیچوی و رج و بر از؛ (۴) پیچراو با در او؛ (۵) خشلیکه بود دعای خستن؛
(۶) نه خوشیه کی گوانی نازله **ف** (۱) لوُله؛ (۲) نی لیک؛ (۳) پچه خرس و
خوک؛ (۴) نور دیده؛ (۵) زیوری است؛ (۶) نوعی بیماری پستان دام.
 لوُله به ند: خشلی لوُله کم دعای تمیزه ده خمن **ف** زیوری است.
 لوُله پ: لوُله له پ **ف** نگا: لوُله له پ.
 لوُله به: (۱) لوُله له پ؛ (۲) چهرخی تا وکیشان **ف** (۱) نگا: لوُله له پ؛ (۲)
چرخ آبکشی.
 لوُله دار: (۱) همد ده فری لوُله هدی؛ (۲) حمیوانی که نه خوشی لوُله
گرتوه **ف** (۱) آنچه لوُلدارد؛ (۲) دامی که بیماری پستان دارد.
 لوُله زه ن: لوُلکرهن، بلور زه **ف** نوازنده نی.
 لوُله کردن: (۱) دروست کردنی لوُله؛ (۲) پیچانه وه **ف** (۱) ساختن لوُله؛ (۲)
نور دیدن.
 لوُله کی: له تحری لوه **ف** لوُله مانند.
 لوُله وزنجیر: خشلیکی سینه وه **ف** زیوری است.
 لوُله بنه: نافتاوهی سواله ات **ف** آفتایه سفالی، لوُله هنگ.

لهبتهی: ۱) به جوُله، به بزوتن؛ ۲) بزوپراو، جوُله پکراو (۱) حرکت کننده؛ ۲) تکان داده شده.

لهبتهین: بزوتن ف حركت کردن.

لهبر: ۱) به قه بهل؛ ۲) گوتره (۱) کنتراتی؛ ۲) نگا: گوتره.

لهبربونهوه: بی تاقفت بُون، لهقمهوه که وتن ف بی تاب و توان شدن، از نیر افتادن.

لهبره بونهوه: لهبر بونهوه ف بی تاب و توان شدن.

لهبری: لهباتی، لهجاتی ف به عوض، به جای.

لهبری: کاری به قه بهل ف کنتراتی.

لهبری: لهبری، لهباتی ف به جای.

لهبریش: فرمایشت، قسمی پیاواماقوُن: (بابه غلیقه به لهبزی مباره کی خوی فرموسی)؛ ۲) لیو، لهب: (ناخر تو بو لهبز ناگهمری) (۱)

فرمایش؛ ۲) کنایه از لب.

لهب زهربینه: نیسکنیه تو ند که رونی فالکراوی بدسردا ده کمن ف آش عدس غلظی که روغن برآن ریزند.

لهبزی: به قسمی رُوبهرواف شفاهی.

لهبزینه: جوُری شیرنیاته ف لوزینه، نوعی شیرینی.

لهبک: سدرلی شیوپاون، هوش بلاذبُون ف هول شدن.

لهبکاندن: سدرلی شیوپاندن ف هول کردن دیگری.

لهبکوک: کم هوش، بیر بلاوف حواس پرت.

لهبلهب: جوُری کوترا ف نوعی کبوتر.

لهبلهیان: دمه دراش و قسه زان ف فصیح و سخنور.

لهبله بی: لو بلوه ف لبلی، نخدوجی.

لهبن: ۱) گش، گشت، تیکر؛ ۲) لمهه گمه، له ریشه؛ ۳) قدت: (هر لهبن نهم دیوه)؛ ۴) لهزیره وه (۱) همه؛ ۲) از بیخ؛ ۳) هرگز؛ ۴) از زیر.

لهبن هاتو: ۱) قران تیکه وتو؛ ۲) بدزیشهه ده رهاتگ (۱) دودمان بر باد رفته؛ ۲) ریشه کن شده.

لهبنههوده: ۱) لخواره وه، بدزینههی لدسره وه؛ ۲) به نهینی، بدزیه وه (۱) از زیر؛ ۲) پنهانی، دزدکی.

لهبنههاتو: ۱) لهبن هاتو؛ ۲) تدواوبوگ: (کارت لهبنه نایه) (۱) از بین رفته، ریشه کن شده؛ ۲) تمام شده.

لهبو: لباد، تحت، کولا ف نمَد.

لهبو: ۱) لبو، بو خاتری؛ ۲) بو جی؟، چما؟، لبو؟ (۱) برای؛ ۲) کلمه برسش، چرا؟.

لهبوچی: کولا ف کرد، نمدمال ف نمَدمال.

لهبه: گوشتنی زورچهوراف گوشت بسیار چرب.

لهبهر: ۱) داری بهمیوه؛ ۲) بو خاتری، به سه به بی؛ ۳) بی کتیب زانین: (قرعانی لهبهره) (۱) درخت ثمردار؛ ۲) از برای؛ ۳) ازبر، از حفظ.

لهبهربیزان: قیز لئی هاتمهوه ف از چشم افتادن، حال از چیزی بهم خوردن.

له: ۱) دهناو: (له گیرفانت دا)؛ ۲) به سه به بی: (له ماندو بی و له خهمان نازانم چی بکم)؛ ۳) بو ده سپیکردن: (الممنوه بو تو)؛ ۴) ده فری ده خومهوه؛ ۵) پاشگری پچوک شاندان: (بیچکله، کاکله، براله)؛

۶) دُور خسته وه: (ددرین له پیکه، پاتول له پیکه، ماری رهش له ناو مه که) (مدسل)؛ ۷) نزیک کردنده: (کموای له بردایه)؛ ۸) پازی له گستی: (نهوهش له خومانه)؛ ۹) ونه، ره نگ، جوُر: (کوره کدت له خوت ده چی)؛ ۱۰) پله، لمز؛ ۱۱) وشمی با نگ کردن ف (۱) در، توی؛ ۲) به عملت؛ ۳) برای شروع، از؛ ۴) طرف زمان؛ ۵) به خاطر؛ ۶) پسوند تصغیر؛ ۷) دور کردن؛ ۸) نزدیکی؛ ۹) جزئی از کل؛ ۱۰) شیبه؛ ۱۱) عجله؛ ۱۲) حرف ندا.

له: پاشگری پچوک شاندان: (تو بله، کو پله) ف پسوند تصغیر.

له ناودان: وناور روبار که وتن ف به آب زدن.

له لهازه: باری، لوسه ف آهرم.

لهب: ۱) ده زگای دودرهی زار، که نارههی زار؛ ۲) که نارههی هه رشتی؛ ۳) بدري دهست، لهب (۱) لب؛ ۲) کناره؛ ۳) کف دست.

لهبا: ۱) جم، لئک؛ ۲) به با، سه گی نیر خواز (۱) در نزد؛ ۲) ماده سگ جفت خواه.

له بایههت: ده بارههی ف در بارهه.

له بات: ۱) لمجیات؛ ۲) نهندامیک: (له باتا خویندانی بریندار بو)؛ ۳) جوُلان، بزوتن ف (۱) به جای؛ ۲) اندامی، عضوی؛ ۳) جنبیدن.

له باتی: له بات، لمجیات ف به جای.

له باتیان: له بات، لمجیات ف به جای.

له با چوُنهوه: دیلمسه گی واژ له گان خوازی هیناوه ف ماده سگ افاح گرفته.

له باده: کوله بال ف نیم تنه نمَدی.

له بار: ریک و پیک ف مناسب و شایان.

له بار ابُون: ۱) له ناقف دابُون؛ ۲) ره اوی کاری (۱) در بوان بودن؛ ۲)

شایستگی.

له بار بُونهوه: برینی له بیچو بُون، زان ف زاییدن.

له بار چوُن: بیچو به مردو بی هاویشن ف بچه اند اختن.

له بار چوُنهوه: نمزُوك بُون دوای زگ کردن ف نازا شدن.

له باره: ده باره ف در باره.

له بالهه ب: ترَز، پراویر، دارمال ف پُر و لی بال.

له بان: ۱) بالاتر، بدراه زور تر؛ ۲) گیا، حم سیرلی چی کردن؛ ۳) گزی، قیل، حیله (۱) بالای، بر؛ ۲) گیاه حصیر؛ ۳) حیله، مکر.

له باو: ۱) بدراه واج، بره و دار؛ ۲) ناما ده و گورج و گول (۱) رایج؛ ۲)

آماده و چالاک.

له باوههت: له بایههت ف در بارهه.

له بت: جوُله، بزوتن ف حركت.

له بتاندن: جوُلاندن، ته کان بی دان ف حركت دادن.

له بتوك: زور به جوُله و بزوتن ف بسیار متحرک.

له پاره: (۱) پارچه و له تی به قدر له بی دست؛ (۲) گوشمه‌ی گویز و توفیق (۱) قطعه به اندازه کف دست؛ (۲) توت و گردوبی با هم کوییده.

له پاش: دواز **ف** پس از
له پاشا: له دواز **ف** سپس.
له پاشان: له پاشا **ف** سپس.
له پاشانا: له پاشا **ف** سپس.
له پاکه‌فتون: قهودت ده لقادن‌مان له نه خوشی و له زی رویشتن **ف** از با افتادن.

له با کوه‌تون: له پاکه‌فتون **ف** از با افتادن.
له پان: پانیه‌ی بی **ف** پاشنه با.
له پان: قوت‌جون **ف** بلع.
له پاندن: قوت‌دان **ف** بلعیدن.
له دیت: (۱) لدبت، جو لد، بروتین؛ (۲) به عذر زدا که‌تون **ف** (۱) حرکت؛ (۲) بر زمین افتادن.
له هپاندن: (۱) ته کان بین دان، جو لاندن؛ (۲) به زمی دادان **ف** (۱) حرکت دادن؛ (۲) بر زمین زدن.
له هپر: شیویکه له ورده ساواره و گوشت **ف** آشی است.
له هپتین: (۱) بلندبُون و نزم بُون له جو له کردندا؛ (۲) بروتین، بروتنه و **ف** (۱) جست و خیز؛ (۲) حرکت.
له هر: گوزو گومه **ف** یکهو، ناگهان.
له هر: له پر **ف** یکهو، ناگهان.
له هرایه کی: له پر **ف** یکهو، ناگهان.
له هرایه را: له پر **ف** یکهو، ناگهان.
له هری: له پر **ف** ناگهان، یکهو.
له هپر: (۱) بیهوشی، بورانه و دل بوردنده و؛ (۲) له پر بورونده و **ف** (۱) اغما، بیهوشی؛ (۲) ناگهانی افتادن.
له هپرین: (۱) دل بورانه و، بیهوش بُون؛ (۲) له پر که‌تون **ف** (۱) بیهوش شدن؛ (۲) افتادن ناگهانی.
له هپک: (۱) ده سکیش که له بمر سمرما له دهستی ده کهن؛ (۲) وتهی به نجه له بمردا **ف** (۱) دستکش؛ (۲) نقش پنجه در گلیم.
له هپک: ده سکیش **ف** دستکش.
له هپک: (۱) زاحی شین، موروی شین که ده رمانی برینانه؛ (۲) گوئی ماسیله **ف** (۱) زاج کبود، کات کبود؛ (۲) گوشمه‌ی.
له هپ له پ: ده نگی ویک که‌تونی تیخ **ف** چکاچک.
له هپمال: دهست پیداهیتان و شیلان **ف** ماساز.
له هپو: تامیانی هه ویرگه‌یاندن، هه ویرترش **ف** خمیر مایه.
له هپورت: نائی هه نجیر **ف** لواشک انجیر.
له هپول: شه پله لیدراو **ف** فلچ، لمس.
له هپ وله وس: ده م و فلچ، ده م و له وس **ف** لب و لوچه.
له هپه: (۱) نخوشمر، له تکدنوک؛ (۲) چیستی ده سخور؛ (۳) سواغ دان به دهست؛ (۴) پهله، لمز؛ (۵) پراویر، تره؛ (۶) برنتی له دویشکی زلام **ف** (۱) لپه نخود؛ (۲) نگا: ده سخور؛ (۳) اندودن با دست؛ (۴) شتاب؛ (۵)

له به ریزدان: له به ریزدان **ف** نگا: له به ریزدان.
له به رچاو: (۱) دیار، خویا، ثاشکرا؛ (۲) له بیرنه کراو: (چاکه‌ی توم له به رچاو که وتن: قیزی هاتمه و، له به ریزدان **ف** از چشم افتادن.
له به رچاو گرتون: چاونزی لی کردن، چاونزی **ف** زیر نظر گرفتن.
له به رچو: (۱) بیچوی به مردوی زاو؛ (۲) چیتر نازی؛ (۳) چیتر به رناهیین **ف** (۱) بجه مرده به دنیا آمده؛ (۲) نازا شد؛ (۳) از شمر افتادن.
له به رچوگ: بیچوی به مردوی زاو **ف** افگانه، بجه مرده به دنیا آمده.
له به رچون: (۱) بیچوی مردو هیان؛ (۲) چیتر به رنه دانی دار؛ (۳) ته او بونی کار **ف** (۱) بجه انداختن؛ (۲) از شمرا افتادن درخت؛ (۳) تمام شدن کار.
له به رچونه وه: ناهومیدبُونی میوینه له زان **ف** بانسه شدن.
له به رچی: (۱) چما؟، نما؟؛ (۲) توکی زنه له زن، واتا، زاروت نهین **ف** (۱) چرا، برای چه؟؛ (۲) نفرین زنانه، نازاشوی.
له به رددان: برنتی له فدو تاندی مال **ف** کنایه از نابود کردن سرمایه.
له به رزویشتن: (۱) له به رچونی کار؛ (۲) تراول له شتیکه وه در جوون: (ناوی له به رده روا، خوینی له به رزویش) **ف** (۱) به نهایت رسیدن کار؛ (۲) مایع از چیزی جاری شدن.
له به رزوین: له به رزویشتن **ف** نگا: له به رزویشتن.
له به رکدن: (۱) ده بدر کردن، پوشین؛ (۲) داکه ندن، فری دانی جلک؛ (۳) گرته دل و له بیرنه کردن، فیر بونی بی توسر او **ف** (۱) پوشیدن؛ (۲) کندن لیاس؛ (۳) از بر کردن.
له به ره وه: (۱) له رزوگاری پیشتره وه؛ (۲) له پیشه وه، دزی له دواوه **ف** (۱) از پیش، از قبیل؛ (۲) از جلو.
له به زچوون: ته زینی لاق له ماندوی **ف** از حرکت افتادن با از خستگی.
له به دن: قامیش، چیت، چیتک **ف** نی.
له به دش: پارانه و، لا لانه وه **ف** لا به کردن.
له به بی: به لی: (گدزی له بی له کوی بی له چومان) **ف** بلی.
له بیا ش: له بیش **ف** لا به کردن.
له بی خ: شه لته سه برین **ف** ضماد.
له بی بیر: دزی فه راموش کراو **ف** دریاد.
له بی بیون: فه راموش نه بون **ف** به باد بودن.
له بی بیرون: فه راموش بون **ف** فراموش شدن.
له بی بیچونه وه: زاندراو فه راموش کردن **ف** فراموش کردن.
له بی بیکردن: زبیر کردن، فه راموش کردن **ف** فراموش کردن.
له بی بیه و چوون: له بی بیه و چوون **ف** فراموش کردن.
له پ: (۱) بدری دهست؛ (۲) لیچی تستو ر؛ (۳) پله، لمز **ف** (۱) کف دست؛ (۲) لب کلفت؛ (۳) عجله.
له پ: رازان به حمه واوه **ف** نوسان افقی.
له پا: به عوده، له سهر؛ (نم کاره له پای من) **ف** بر عهد.
له پاچه: شتی به خود دادن بُو خمتون، سمر رایخ، بی خلف **ف** روان داز رخت خواب.

له تاوانا: له تاوق نگا: له تاو.

له ت بون: شکان، پارچه بون شکستن، قطعه شدن.

له تر: رهت، تل دانی به بیوه تلوخوردن.

له تربردن: رهت بردن تلوخوردن.

له تردان: رهت بردن، له تر بردن تلوخوردن.

له تک: له ت نیمه، قطعه.

له ت کردن: شکاندن، پارچه کردن شکستن، قطعه قطعه کردن.

له تکه: میوه‌ی قاشکار اوی له بصر تاو نیشکمه کراو بو زستان:

(له تکه قیسی، له تکه هدرمی) برگه میوه.

له تکه چون: ده نگ ندهمان له ماندوبی بو زاروی ده لین که زور ده گری و

توانی گریانی نامنیت ازیا اخادن بچه به سبب گریه بسیار.

له تکه نوک: له په، نخوشهر لپه نخود.

له ت له ت: پارچه پارچه، پارچه قطعه قطعه.

له تم: زور کاری، ستم، زولم، ناهه قی ظلم، جور.

له تویه ت: شکاوی زور پارچه پارچه خردخواه.

له ت و کوت: پارچه پارچه قطعه قطعه.

له ته: ۱) له ت، پارچه، پازی له شتی؛ ۲) له تو پاره، قطعه؛ ۳) از

تو.

له ته چه رگ: ۱) کوتی له کمزه ب؛ ۲) بریتی له خویتی مه میو؛ ۳) بریتی له

فرزند، رو له پاره جگر؛ ۲) کنایه از خون منعدن؛ ۳) کنایه از

فرزند.

له ته چن: پارسه کی نان چنهوه له مالان گدای ریزه نان خواه.

له ته چنی: پارسه کی، گهدایی گدایی.

له تدر: پون، بدلمک: (بر)وانه ثم لنگ و له تدره ساق.

له تدره: ۱) له تدر، پو ز؛ ۲) ته شی ساق؛ ۳) دوك نخ رسی.

له تدره بوق: رگ رلی قاج باریک شکم گنده ساق پاریک.

له ته ک: ده گمل همراه.

له ته له ته: پارچه پارچه قطعه قطعه.

له ج: ۱) ناوی گوندیکه له موكوریان؛ ۲) لاسار؛ ۳) کیشه و گیره

نام روستایی است؛ ۲) خیره سر؛ ۳) جار و جنجال.

له جوت چون: له پر وستانی ناسیاوه له عبییکمه ناگهان از کار

بازاری استادن آسیاب.

له جو له که وتن: بی حده کدت بون از حرکت بازماندن.

له جه: ۱) لاساری؛ ۲) دردی دل، گله بی بی له به خت

۱) خیره سر؛ ۲) درد.

له جه ره: لا وار، کز، دالگوشت، زه عیف لاغر.

له جه ری: نخوشی بنادبویری ورده ماله که گهروی ده یننمی نوعی

بیماری دام.

له جی: ۱) به جی، رهوا؛ ۲) بی دره نگ کردن، فموره نه؛ ۳) ناوی گوندیکه

له کور دستان، له ج ۱) بجا، روا؛ ۲) فوراً؛ ۳) نام دهی است.

له جیات: له بات به جای، عوض.

له جیاتی: له باتی به جای.

پر لیالب: ۶) کنایه از کزدم بزرگ.

له په: له پ، رازان به حه واوه توسان افقی.

له په تیر: ده سخور ف نگا: ده سخور

له په: زیبکه زور به زان جوش سوزناک.

له په کوتی: ده سکوتانی کویرانه، ده سته کوتی ف دست گرداندن کورکورانه.

له په له پ: به له دل باشتاپ.

له په له پ: ۱) رازانی به حه واوه؛ ۲) ده نگی توندو زور له لوتمه وه، فنگ فنگ ف ۱) توسان افقی؛ ۲) صدای فین فین بینی.

له په ره: ده مه ور و دم افتادن.

له پیخه: شه لندو نیوه نمه ف همداد.

له پیست چونه ده ره: بریتی له تو زور بونی زور ف کنایه از بسیار خشنناک شدن.

له پیست چونه ده ره: له پیست چونه ده ف کنایه از بسیار خشنناک شدن.

له پیست ده رچون: له پیست چونه ده ف کنایه از بسیار خشنناک شدن.

له پیش: ۱) بمرله؛ ۲) به زیر و قدر ف ۱) قبل از؛ ۳) محترم.

له پیک: له پیک، ده سکیش. که له بدر سه رما دده سنتی ده کهن دستکش.

له پیک: له پیک، ده سکیش دستکش.

له پیکردن: ۱) یوشین؛ ۲) داکه ندن ف ۱) یوشیدن؛ ۲) کندن لباس، از پادر آوردن.

له پیک که وق: له بارکه فتن: (له بیک که وق) و نه فسم بو هدوا ده شنی وه کو منداز / له بدر بیری سدرم خوی ناگری من تازه بی ده گرم) «مه حوى» ف ازیا افتادن.

له پین: ۱) به لاده اهاتن؛ ۲) به له کردن؛ ۳) گور گه لوقد کردن ۱) کج شدن؛ ۲) عجله کردن؛ ۳) هر وله رفت.

له ت: ۱) پارچه، پاز؛ ۲) که له که بدر دی ناو زوی؛ ۳) گوییچی داکراوله گدمدا؛ ۴) جمک، ناوال دوانه ف ۱) پاره، قطعه؛ ۲) توده قلوه سنگ در زمین؛ ۳) شتالنگ ریخته در زمین؛ ۴) دولو.

له تار: شه قار، له ت له ف پاره پاره.

له تام ده رچون: له نهندازه به ده خرابی کار ف بدی بیش از اندازه کار.

له تام ده رگردن: کاری ناره وای زیاد له نهندازه کردن ف کار بدیش از حد کردن.

له تان: ۱) خوست لی بران، تمواو بی ده نگ بون؛ ۲) نو قره گرتن ف ۱) بی صدا شدن؛ ۲) آرام گرفتن.

له تاندن: ۱) وست کردن؛ ۲) نارام کردن ف ۱) بی سرو صدا کردن، ساکت کردن؛ ۲) آرام کردن.

له تاوه: ۱) له تاوه و تاوه زه؛ ۲) له تاوه توحه چمین نه بور؛ ۳) له په بیش وزان:

(له تاوه ده ردم خدمونیه؛ ۳) له تاچاری و زور بوهاتن: (له تاوه گرمای پالم به تاگره و دا) ۱) از شوق؛ ۲) از درد؛ ۳) از ناچاری.

له تاوا: له تاوه نگا: له تاو.

له تاوان: له تاوه نگا: له تاو.

له خش؛ خشکه، له سمر قنگ خزین **ف** جنبیدن، خزیدن بر زمین.
 له خشان؛ خشکه کردن به زه ویند **ف** جنبیدن، بر زمین جابجا شدن.
 له خشته براؤ؛ فریود را **ف** فریب خوده.
 له خشته بردن؛ خدمت آنند، خاپاندن **ف** فریب دادن.
 له خشنه؛ له خش **ف** نگا؛ له خشن.
 له خشین؛ له خشان **ف** نگا؛ له خشان.
 له خم؛ تهدق مه نیی که ده خرینه **زیر** عذرده و **ف** مین.
 له خوبوردن؛ دهست له زیان بمردان **بو** مدهستن **ف** از خود گذشت.
 له خوبوردو؛ دهست له زیان هله لگر تو **ف** از خود گذشت.
 له خوبوردویی؛ خو له بیر جو نده بو کاری **ف** از خود گذشتگی.
 له خوبورنوه؛ ۱) کار پیک هینان به تهواوی؛ ۲) له هوش چون، بو رانه وه؛
 ۳) شدم کردن **ف** ۱) از کار فراغت یافتن؛ ۲) از هوش رفتن؛ ۳)
 شرمnde شدن.
 له خوچون؛ له هوش چون، بو رانه وه **ف** غش کردن، مدھوش شدن.
 له خوچه قتن؛ ناگادراری خوکردن **ف** از خود مواظبت کردن.
 له خوده رچون؛ بایی بون، بادی هه وا بون **ف** مغور شدن.
 له خورا؛ ۱) بهی هیچ، بئی هیچ سه به ب؛ (له خورا به گزمندا هاب)؛ ۲)
 هدلبهست و درو؛ (له خورا ندم قسه بهی کرد) **ف** ۱) بدون سبب؛ ۲) به
 دروغ، از خود درآوردن.
 له خورا به مرمن؛ خو به شیاوی کاری زانین **ف** شایستگی در خود دیدن.
 له خورا دیتین؛ له خورا به مرمن **ف** شایستگی در خود دیدن.
 له خورا دین؛ له خورا به مرمن **ف** شایستگی در خود دیدن.
 له خورا بیان؛ ۱) گو به خودا کردن؛ ۲) بریتی له سمرنه کوتون له کاری که
 خدریک بوه **ف** ۱) برخود ریدن؛ ۲) کنایه از موقع نشدن در کار.
 له خورای او؛ خویری، خوری **ف** بیکاره و هر ره.
 له خورین؛ له خرین **ف** ناشتا.
 له خورین؛ له خورا **ف** نگا؛ له خورا بیان.
 له خورینی؛ له خرینی **ف** ناشتا.
 له خوکردن؛ ۱) دل نیشاندن و ره نجاندن؛ ۲) جل بیوشین؛ ۳) جل داکه ندن
ف ۱) دل آزرن دکسی؛ ۲) لباس پوشیدن؛ ۳) لباس کنیدن.
 له خوگردن؛ ۱) له سمر خو پیویست کردن؛ ۲) بریارдан به خیر کردن **ف**
 ۱) برخود لازم دانستن؛ ۲) نذر.
 له خوگرگران؛ غلوریون، بادی هه وا بون، له خوده رچون **ف** مغور شدن.
 له خوگرگراو؛ غلور، بادی ههوا، له خوده رچون **ف** مغور.
 له خوگرگرین؛ شتی زانین و خو به نه زان نواندن **ف** خود را به کوچه علی
 چپ زدن، تظاهر به بیخبری کردن.
 له خومان؛ پاژیک له تیمه؛ (فلانکه سیش له خومان بو) **ف** جزئی از ما،
 خودمانی.
 له خومانه؛ پاژیکه له تیمه **ف** جزئی از ماست، از ماست.
 له خون؛ له خومان **ف** نگا؛ له خومان.
 له خونه؛ له خومانه **ف** از ماست.
 له خووه؛ له خورا **ف** نگا؛ له خورا.

له جنی چون؛ ترازان، یندی نهندام له جنگمی خوی لاجون، ورگهران
ف ازجا در رفتان بند اندام.
 له جنیگه چون؛ له جنی چون **ف** در رفتگی مفصل.
 له جنیگه ده رچون؛ له جنی چون **ف** در رفتگی مفصل.
 له ج؛ ده سمالی سمری زنان، سمریو شی زنانه، له چک **ف** لچک.
 له چاو؛ له بمرانیم؛ (له چاو تو پالموانم) **ف** در مقابل.
 له چاوچون؛ له نیری جاویسان تو شی بدلا بون **ف** چشم بد خوردن.
 له چاوگیران؛ بریتی له بئی نه زانی و سهله بی **ف** کنایه از حق ناشناسی.
 له چک؛ ۱) سمریو شی زنانه؛ ۲) گوشی ده سمال و بو خجه و...، لک **ف**
 ۱) لچک؛ ۲) گوشه دستمال و بقجه و....
 له چک به سهه؛ بریتی له تافرهت **ف** کنایه از زن.
 له چک به سهه؛ له چک به سهه **ف** کنایه از زن.
 له چکدار؛ بریتی له پیاوی به ناموس و غیره **ف** کنایه از مرد غیر تمدن.
 له چوچون؛ لاق ورگزاتی ولاخ به رزه **ف** در رفتگی پای دام.
 له چه؛ ۱) بونچی؛ ۲) در باره هی چی؟ **ف** ۱) برای چه؛ ۲) در باره چه؟.
 له چهر؛ ۱) رزد، ره زیل، چکووس؛ ۲) گیر و پل پل گر **ف** ۱) خسیس؛ ۲)
 لجبان، بهانه گیر.
 له چهک؛ له چک **ف** لچک.
 له چهک کردن؛ ۱) ددم و لوت به ده سمال بهستن؛ ۲) چهک لئی تهستاندن
ف ۱) نقاب به چهره زدن؛ ۲) خلع سلاح کردن.
 له چیک؛ له چک **ف** لچک.
 له حاست؛ له بمرانیم، له رزوی؛ (له حاست تو چاوم هد لایه) **ف** در برابر
 در مقابل.
 له حائند؛ له حاست **ف** در برابر.
 له حد؛ يدک شمه **ف** بکشتبه.
 له حزنه؛ تاویکی کم **ف** آن، لحظه.
 له حهیف؛ ۱) لقمه؛ ۲) لمداخ **ف** ۱) لحاف؛ ۲) از حسرت.
 له حیم؛ به سمریه کالکانی کانزا به قهلا بی و ناگر، جوش **ف** لحیم، جوش.
 له حیم چی؛ کدنسی که کانزا جوش ده کاته وه **ف** جوشکار.
 له حیم کار؛ له حیم چی **ف** جوشکار.
 له حیوهت؛ له سام و ترسه وه **ف** از ترس.
 له حیوهتا؛ له حیوهت **ف** از ترس.
 له حاف؛ له غاو، لغاو **ف** لگام.
 له حاف؛ لغاو **ف** لگام.
 له دخت؛ ۱) بدهن، نهندامانی لهش به تیکرایی، قالب؛ ۲) دانی بالدار **ف**
 ۱) تن، کالبد؛ ۲) دانه پرنده.
 له دخت ولار؛ شل و مل **ف** نرم اندام رعناء.
 له خرتک چون؛ له جنی چونی جومگه **ف** ازجا در رفتان مج.
 له خرتکه چون؛ له خرتک چون **ف** ازجا در رفتان مج.
 له خرین؛ تاشت، هیچ نه خواردو له باش له خوهه ستان **ف** ناشتا.
 صبحانه نخورد.
 له خرینی؛ له خرین **ف** ناشتا.

له‌دهو: لای، جهم، کن، نک **نژد**.

له‌ده‌دادان: له‌ده‌دان **نگا**: له‌ده‌دان.

له‌ده‌ورگه‌رآن: ۱) له‌ده‌ور بدر گه‌رآن: ۲) به‌ق سوربان **بُون** ۱)

پیرامون گشتن: ۲) قربان و صدقه‌رفتن.

له‌ر: لاوان دال‌گوشت، زه‌عف، کن، له‌حده **لاغر**.

له‌ر: پاشگری کو: (میر و به‌گله‌ر) **پسوند** جمع.

له‌ران: جو‌لأن به‌راست و چوپه‌دا **حرکت** جانی.

له‌راندن: جو‌لأندن به‌راست و چوپه‌دا **حرکت** دادن جانی.

له‌رانندنهوه: له‌راندن **حرکت** دادن جانی.

له‌راننهوه: له‌راننهوه **حرکت** دادن جانی.

له‌رانهوه: له‌ران **نگا**: له‌ران.

له‌رخینی: له‌خورخینی **ناشتا**.

له‌ردی: گوندیکه له‌کوردستان به‌عسی ویرانی کرد **از روستاهای**

ویران شده‌کردستان توسط بعثیان.

له‌رز: ۱) بزوتی راسته‌خو: ۲) له‌ر، لاواز: ۳) تا، سدمای تا **۱) لرزه:**

۲) لاغر: ۳) تب لرزه.

له‌زان: ۱) بومله‌رزه: ۲) همولا بزوتی بی‌ثیختیار **۱) زلزله:** ۲)

لرزیدن.

له‌زاندن: وله‌رزه خستن **لرزانیدن**.

له‌زاندننهوه: له‌زاندن **لرزانیدن**.

له‌زاننهوه: له‌زاندن **لرزانیدن**.

له‌زانه: ۱) خشلیکی زنانه: ۲) ناوی قامیکی کوردی به‌**۱) زیوری**

است: ۲) نام آهنگی است.

له‌زانهوه: له‌زان **لرزیدن**.

له‌زبرین: دعوا لمسوخونیدن بوله‌رزو تا چاک بونهوه **دعا بر مو**

خواندن برای شفای تب.

له‌رزبوبیرین: بربی له‌ترساندندی زور **کنایه از ترسانیدن**.

له‌رzk: ۱) شتنی که ده‌له‌رزی: ۲) زه‌منی زونگ: ۳) نه‌خوشیه کی پزه

۱) لرزان: ۲) زمین آبرآ: ۳) نوعی بیماری گوسفنده.

له‌رzk‌کامرنی: به‌له‌قازه‌ی سه‌بربرآو، لنگه‌فره **دست و پاردن دم مرگ**.

له‌رzk‌گرتن: توشی تاو له‌رز بون **تب و لرز کردن**.

له‌رزلنی‌هاتن: ۱) تاگرتن: ۲) له‌رز له‌ترسان و له سدمان **۱) لرزو**

تب گرفتن: ۲) لرزش از سرما و ترس.

له‌رزوتا: تاو له‌رز بیاوف **تب و لرز**.

له‌رزوک: ۱) شتنی که دایم دله‌رزی: (کابرالله‌رزوک بوه): ۲)

نه‌خوشیه کی حه‌بوان که ده‌له‌رزی و کتوپر ده‌مرئ **۱) همیشه**

له‌زان: ۲) نوعی بیماری دام.

له‌رزة: له‌رز **لرزش**.

له‌رزاها: له‌گوندانه کوردستانه که به‌عسی کاولیان کرد **روستایی**

در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.

له‌رزاک: ۱) له‌رزوک: ۲) بومله‌لمرزه: ۳) زه‌منی ناپتهوه شل **۱)**

همیشه‌له‌زان: ۲) زلزله: ۳) زمین سُست و متخخلخ.

له‌خمه‌رستن: له‌خمه‌ره خسان **بالیدن**, از مراقبت بی‌نیاز شدن.

له‌خمه‌رستو: له‌خمه‌ره خساوه **رشدکرده**, از مراقبت بی‌نیاز شده.

له‌خمه‌ره خسان: له بله‌لا دوکدوتهوه، بی‌گهیشتن: (کوره که‌ت له‌خمه

ره خساوه، شیناییده کدم له‌خمه ره خساوه) **بالیدن**, نموکردن, از

مراقبت بی‌نیاز شدن.

له‌خمه‌ره خساوه: له خم‌لیخواردن رزگار بیوگ **بالیده**, نموکرده, از

مراقبت بی‌نیاز شده.

له‌خمه‌ره خسین: له‌خمه‌ره خسان **نگا**: له‌خمه‌ره خسان.

له‌خمه‌ره خسیو: له‌خمه‌ره خساوه **نگا**: له‌خمه‌ره خساوه.

له‌خه و کردن: ۱) خواندن: ۲) خمو لی زرآندن **۱) خواباندن: ۲)**

بی‌خواب کردن.

له‌دوای: له‌باش **بعداز**.

له‌ددان: ۱) شل‌کردنی بدن و گوریس بون **کیشان: ۲) بریتی** له

نارازدی دان به‌زیردهست که کار به ناره‌زوی خوی بکا **۱) سست**

کردن برای کشیدن دنباله: ۲) کنایه از آزاد گذاشت زیردهست که

خودسرانه کارکند.

له‌دور: له‌ناوه‌راست **در دروسط**.

له‌ده: له‌گوندانه کوردستانه که به‌عسی کاولیان کرد **روستایی در** کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.

له‌دهست چوون: نه‌مانی، شتی، که بنیادهدم بوبه‌تی **از از دست رفتن**.

له‌دهست دان: له‌دهست چوون و خه‌تاله خاوهن بون **از از دست دادن**.

له‌دهست ده‌رچوون: له‌دهست چوون **از از دست در رفتن**.

له‌دهست که‌فتن: ۱) نابوت بون له دارایی: ۲) له‌ناوه‌چوونی به‌کنی له دستی شتی ناومال **۱) ورشکست شدن: ۲) از دست افتادن،**

ناقص شدن دستی از سایل منزل.

له‌دهست که‌تون: له‌دهست که‌فتن **نگا**: له‌دهست که‌فتن.

له‌دهست هاتن: بونکه‌هاتن توانا به‌سدر کارنکا بون **از از دست برآمدن**.

له‌دهف: خویری و بینکاره **هرزه ولگرد**.

له‌دهفی: خویریه‌تی **هرزگی**.

له‌دهف: لجم، لای **نژد، پیش**.

له‌دهم: ۱) نزیک به: ۲) کناری: ۳) لجنی **۱) نزدیک به: ۲) در لجه: ۳)**

فوراً.

له‌دهه‌ما: ۱) ده‌میکی، ندو کاته: ۲) له‌جی **۱) در زمانی: ۲) فوراً**.

له‌دهه‌ما‌خدان: جاززکردن، قه‌لس کردن **پکر کردن**.

له‌دهه‌ما‌غادان: له‌دهه‌ما‌خدان **پکر کردن**.

له‌دهه‌مترازان: له‌دهه‌رجوون **ازدهن در رفتن، به‌اشتباه گفتن**.

له‌دهه‌مدا: له‌دهه‌ما **نگا**: له‌دهه‌ما.

له‌دهه‌دان: ۱) بریتی له‌روشکاندن: ۲) قسه لی قبول نه کردن **۱) کنایه**

از از روبردن، خجل کردن: ۲) سخن مخاطب را رد کردن.

له‌دهه‌رپه‌رین: قسه به‌سه هوکردن **اشتباه حرف زدن**.

له‌دهه‌رجوون: له‌دهه‌رجوون **اشتباه حرف زدن، ازدهن در رفتن**.

له‌دهه‌مودان: پاش مله گوتون **غایبت گفتن**.

لهزکی: دهست به جنی **ف** فوراً.

لهزگ: لهزک **ف** نگا: لهزک.

لهزگه: چسمی بپیسته و لکاندن بو ده رمان، مشتمم **ف** پلاستر، مشمع طبی.

لهزگین: ۱) رو خوش: ۲) چالاک و بد کار: ۳) ناوه بو پیاوان **ف** خوشرو: ۲) چست و چالاک و کاری: ۳) نام مردانه.

لهزله ز: به لده بدل **ف** عجله.

لهزم: ۱) شه، تمرایی: ۲) قور و چلیا و: ۳) پدلم همیه: (نهزله زم دجم) **ف** ۱) نم، رطوبت: ۲) لای و لجن: ۳) شتاب دارم.

لهزمه: ته و زمی باران **ف** شدت رگبار.

لهزو بیز: زور به پهله **ف** بسیار باعجله.

لهزورا: هر له میزه و **ف** از قدیم، از قبل.

لهزوره: لهزورا **ف** نگا: لهزورا.

لهزوه وده: لهزورا **ف** از بیز باز.

لهزه: هراو کیشنه **ف** جار و جنجال.

لهزه ت: خوشی **ف** الذت.

لهزه ی: پهله کردن **ف** شتابیدن.

لهزیز: ۱) خوش ویست، عزیز: ۲) به تام و دلیه سند: ۳) زرنگ **ف**

گرامی: ۲) لذت بخش: ۳) باهش.

لهزین: پهله کردن **ف** شتابیدن.

لهژ: لهز پهله **ف** عجله.

لهزان: به نثار، به زان: (برینه کدم زور لهزانه) **ف** آزاردهنده، در دنگ.

لهژگ: پهله، لق **ف** شاخه.

لهژم: قور و چلیا و، لهزم **ف** لای و لجن.

لهژمار بدهدر: زنده له بزاردن، یه کجارت زور **ف** بیشمار.

لهژماره بدهدر: له زمار بدهدر **ف** بیشمار.

لهس: ههمو نهندام به گشتی **ف** بدن.

لهسار: لاسار، گوئنه بیس له قسمی خیره سر.

لهس بیت: بیچم و تمرز، همیشت **ف** قیافه، شکل.

لهسم: نیغلیغ **ف** فلح.

لهسمر: ۱) بالاتر: ۲) له بیز: (لهسمر تو وام به سدرهات): ۳) ندوی له

رکمه کی بدرکی دا ده ساته وده: (له گالندتا تیمه له سدرین): ۴) باقی،

زنده مالیک که له گوزینه وده داده دری به خاوه نمی ماله باشتره که: (چندم

لهسمر دده دیده وده؟): ۵) بریتی له قه رز: (دیناریکم له سدره): ۶) عوده،

لهپا: (نم کاره له سدره من): ۷) پیویست: (له سدره مرده بین بچم): ۸)

لایمن گرو پشتیوان: (مدترسه من له سدره تو م): ۹) لاسار **ف** (بالاتر:

۲) از برای: ۳) پیروز: ۴) اضافه پولی که در مبادله کالا به یکی از

طرفین داده می شود: ۵) کنایه از وام: ۶) عهده: ۷) واجب و لازم: ۸)

هوادر و پشتیبان: ۹) خیره سر.

لهس رچون: ۱) دهس بمنه دان له کاری که ده کری: ۲) له زنگه

کاری دا مردن: ۳) سدهو کردن: ۴) له بیرچون **ف** ۱) ادامه دادن کار:

۲) در انجام کاری مردن: ۳) اشتباه: ۴) فراموش کردن.

لهرزی: ۱) لهزی، کزی: ۲) رابوردوی لهرزین **ف** ۱) لا غری: ۲) لارزید.

لهرق: ۱) رکونی، رق لهزگ: ۲) به رقه بیری، به کینه **ف** ۱) کینه تو ز: ۲) به کینه.

لهرك: ۱) لهرق: ۲) لهرو لاوازی چکوله **ف** ۱) نگا: لهرق: ۲) لاغرک.

لهرو: ۱) جوانی دلیه سند: ۲) له پیش، به قدر: ۳) رو بدره: ۴) قسمی

ره پ و راست **ف** ۱) زیبا: ۲) محترم: ۳) رو بدره: ۴) رُك و صریح.

لهرو دامان: شورم کردن له بمنه دار به کنی **ف** شرم حضور، رو در بایستی.

لهروک: لهرزونک **ف** لرزان.

لهروک: چکوله **ی** لاواز **ف** لا غرک.

لهره: ۱) لهز، جو لانی بمول ولادا: ۲) لهزه **ف** ۱) جنبش و تکان: ۲)

لرزه.

لهره: لیره، لم شونه **ف** اینجا.

لهربا: ناآسانی به زو بزن له نه خوشی **ف** باد ورم بزو و گوسفنده.

لهره لهره: لهره زو **ف** «لهره» های پیاپی.

لهرنه: لهراند **ف** جنباندن.

لهري: جو لایه وه به مولا ولادا **ف** جنبند.

لهري: لاوازی، بی گوشته **ف** لا غری.

لهريانه وه: لهرانه وه **ف** نگا: لهرانه وه.

لهري ده رچون: گوم رآبوون **ف** منحرف شدن، گمراه شدن.

لهري لادان: لهري ده رچون **ف** منحرف شدن، گمراه شدن.

لهريينه: لهرانه وه **ف** نگا: لهرانه وه.

لهز: پهله، ذوق **ف** شتاب.

لهزارترازان: لهدهم ترازان **ف** ازدهن در رفت.

لهزاگ: تایوت، دار به است **ف** تابوت.

لهزالهن: به لده بدل، هم رئیسته، ده س به جنی **ف** با عجله، عجولانه.

لهزاندن: پهله کردن **ف** شتابیدن.

لهزاهی: پهله بی، هله بی، به له سه بی **ف** شتاب، عجله.

لهز بلده: زور به پهله **ف** سیار با عجله.

لهز خور: کهستی که به هله بی و به له دخوا **ف** کسی که با عجله غذا می خورد.

لهزک: ۱) به خدیا لی بران: (لهزک بوم بچم): ۲) خمریک: (گورگ لهزک

بُو دیخوارد) **ف** ۱) تصمیم فکری: ۲) سروقت و مشغول.

لهز کانی: پهله بیله، بهله **ف** با عجله.

لهزکرن: پهله کردن **ف** شتابیدن.

لهزک و زاوه ستان: له بدرچونه وه میوینه **ف** یائسه شدن.

لهزک و هستانه وه: لهزک و هستان **ف** یائسه شدن.

لهزک و سیستان: لهزک و سیستان **ف** یائسه شدن.

لهزک و سیستانه وه: لهزک و سیستان **ف** یائسه شدن.

لهزک و چون: لهزک و چون **ف** یائسه شدن.

لهزک و چونه وه: لهزک و چونه **ف** یائسه شدن.

لهزک و چونه وه: لهزک و چونه **ف** یائسه شدن.

لهزک و چونه وه: لهزک و چونه **ف** یائسه شدن.

لهزک و چونه وه: لهزک و چونه **ف** یائسه شدن.

لهزک و چونه وه: لهزک و چونه **ف** یائسه شدن.

لهزک و چونه وه: لهزک و چونه **ف** یائسه شدن.

له شکر بیهه: نور دوین، جیگمی سانه وهی له شکر له شونتی **ف** جای اُتراق لشکر.

له شکر بمزکدن: دابزین و سانه وهی له شکر له شونتی **ف** اُتراق کردن لشکر.

له شکر بیه زین: بریشی له زئی سه لیتهی زمان دریز **ف** کنایه از زن زبان دراز بی حیا.

له شکر شکین: شهرکری زور تازا **ف** لشکر شکن.

له شکر گا: جیگمی له شکر، بنکمی سیا **ف** لشکر گاه.

له شکری: (۱) چه کداری که ده گمل له شکره؛ (۲) قامیک و بدینیکی بدنا و بانگ **ف** (۱) سیاهی؛ (۲) آهنگ و حمامه ای است کردی.

له شگران: لمش قورس، تمهمل **ف** تنبیل.

له شگرس: مرؤی زلام و نهستور **ف** تومند.

له شورده رچون: لمتم دهرچون **ف** نگا: لمتم درچون

له شورده رکدن: له تام ده رکدن **ف** نگا: لمتم در رکدن.

له ش ولار: لمخت ولار، جوانی شل و مل **ف** زیبای رعنای.

له شه: تمه زهل، قون گران، تدب، له شگران **ف** تنبیل.

له شیر بینه وه: بیچو له شیری دایک گرتنه وه **ف** بجه را از شیر گرفتن.

له عارددان: به سدر زهی دا خستن **ف** بر زمین زدن.

له عاردي دان: له عارددان **ف** بر زمین زدن.

له عاست: له حاست **ف** در برابر.

له عاستی: له حاست **ف** در برابر.

له عان: له حاند **ف** در برابر.

له عاند: له حاند **ف** در برابر.

له ععل: لال، بمردیکی به قیمه ته **ف** آعل.

له عله: لاله، جی شدمی به شوشه **ف** لاله، مردنگی.

له عننت: بی بشهی له بدهی بی، جوینیکه، نه حلدت **ف** لعنت.

له عوز رپا بونه وه: خوین راوه ستانی حمیز **ف** از حیض پاک شدن.

له عوز رپا بونه وه: له عوز رپا بونه وه **ف** از حیض پاک شدن.

له عوز رچونه وه: لمزگ وه ستان **ف** آیس شدن، یائسه شدن.

له عوز رو وستان: له عوز رچونه وه **ف** یائسه شدن.

له عوز رو وستانه وه: له عوز رچونه وه **ف** یائسه شدن.

له عهد دان: له عارددان **ف** بر زمین زدن.

له عردى دان: له عارددان **ف** بر زمین زدن.

له عمر زدان: له عارددان **ف** بر زمین زدن.

له عه رزی دان: له عارددان **ف** بر زمین زدن.

له عه بيه تان: له حیوه ت **ف** از ترس.

له عین: (۱) بریشی له زالم؛ (۲) سدرناوه بو شهیتان **ف** (۱) کنایه از ستمگر؛ (۲) ملعون، لقب شیطان.

له غاو: لغاو **ف** لگام.

له غاوه: سوچی دهم، لغاوه **ف** گوشه دهان.

له غاوه بر که: لغاوه بر که **ف** از خم گوشه دهان.

له غاوه بر کی: لغاوه بر که **ف** از خم گوشه دهان.

له سه رچه: له بدر چی؟، بو چی؟ **ف** برای چه؟.

له سه رچی: (۱) له سه رچه؛ (۲) تهندزه چهند بی؟؛ (شمرت به استین

له سه رچی؟؛ (۳) لمبیرت بچی **ف** (۱) برای چه؟؛ (۲) برچه؟، سرچه؟؛ (۳) فراموش کنی.

له سه رخو: (۱) تارام، هیدی، به پشو؛ (۲) سه پسر، نه بلده؛ (۳) به هوش، تا گادار **ف** (۱) آرام؛ (۲) یواش؛ (۳) هشیار.

له سه رخچون: بیهوش بون **ف** بیهوش شدن.

له سه رخوبی: تارامی، پشودری **ف** آرامی، شکیابی.

له سه رد: (۱) له لای زورده وه؛ (۲) دوباره، زنو: (له سه رد اتی هدلچینه وه) **ف** (۱) از بالا؛ (۲) از نو.

له سه ردان: (۱) باقی دانده له گورینه وه دا؛ (۲) به شمشیر ته ستویه راندن **ف** (۱) باقی دادن در مبارده؛ (۲) گردن زدن.

له سه رد هستان: (۱) ذگ پر له سه رو بهندی زان دا؛ (۲) بریشی له برهه و دان ره واج **ف** (۱) آستن تزدیک زایدین؛ (۲) کنایه از رایج.

له سه ررا: (۱) زنو، له سه رد؛ (۲) له سه ره وه بو خواره وه: (له سه ررا که و تم) **ف** (۱) از نو؛ (۲) از بالا به پایین.

له سه رزویشت: (۱) ده س به زندان و دوابی کارگرن، له سه رجون؛ (۲) بی چه قاند، سور بون **ف** (۱) دنبال کردن و ادامه دادن؛ (۲) اصرار.

له سه رزوین: له سه رزویشت **ف** نگا: له سه رزویشت.

له سه رقه راخ: به رداشی لاسوا **ف** سنگ آسیاب کناره سایده.

له سه رقه راغ: له سه رقه راخ **ف** نگا: له سه رقه راخ.

له سه رکدن: قبول کردن له ده سه داد **ف** پذیر فتن در گروه.

له سه رکدنه وه: تاریکاری کردنی که سی له بمنابع دوزمنانی **ف** دفاع از کسی کردن.

له سه رگری: به رداشی ناوه راست زوق **ف** سنگ آسیاب وسط بر جسته.

له سه رگریو: گر و کردن، گریو کردن **ف** شرط بندی.

له سه ره من: له پای من **ف** به عهده من.

له سه ره و کردن: له سه رکدنه وه **ف** دفاع از کسی کردن.

له سه ریه ک: بی سانه وه **ف** بدون وقفه، پیایی.

له ش: (۱) بیدن، تدن، کد لش، قالب؛ (۲) بریشی له شدر می زن؛ (۳) کیسه و همراه **ف** (۱) تن؛ (۲) کنایه از شرمگاه زن؛ (۳) جار و ججال.

له ش به بار: ده رده دار، بیمار **ف** بیمار.

له ش به دوش او: وشی گالته کردن به کسی که خوی به ناسک و نازدار ده زمیری **ف** کلمه تمسخر، کنایه از نازارک نارنجی.

له ش بیس: کسی که عوسلی له سه ره **ف** جنابت دار، جنب.

له ش خور: دالاش، لاش خور **ف** لاش خور.

له ش ساع: دزی نه خوش **ف** سالم و تدرست.

له ش ساعی: دور له نه خوشی، سه لامد **ف** سلامت، تندرستی.

له ش سفک: تازا له کار، دزی تدب و تهممل **ف** چست و چاپک.

له ش سوک: له ش سفک **ف** چاپک.

له ش قورس: تهدمل **ف** تنبیل. گران خیز.

له شکر: سیا، کومه لئی زور له چه کداران **ف** لشکر.

لهق لهقه: جۈرى زیواس **نوعى ریواس.**

لهقلەقى: ١) جۈرى تىرى؛ ٢) بىنادەمى بارىكى لىنگدرىزى نەنەپل **نوعى انگور؛ ٢) آدم لىنگ داز تىلى.**

لهقم: بن كۆنى و گل و سەرلاسکدانى شىتايى هاوبىنە، شەكاندەوهى شىتايى **پيرامون بوتهای پالىزى را كىدىن و خاك بىر ساقەها رېخىن.**

لهقمال: گاستى كە لهتاو دەندەى شىل دايىدە لهقى **گاواھنى كە در خىش محكم نىست.**

لهق كىرىن: كارى لهقم پىكھىتىن **كار «لهقم» انجام دادن.**

لهق ولۇق: شىل و شەويق، ناقايم **نامحڪم و ازھم دررفته.**

لهق ولەوار: لهق و لۇق **نامحڪم و ازھم دررفته.**

لهقه: ١) توندىاويتى با، راوهشاندىنى يىنى؛ ٢) لهجي بىزوتىن: (توند بوه لهقه ناكا)؛ ٣) سەرنىاو، لهقىب **(١) لىگد؛ ٢) ازجا جىبىدىن؛ ٣) لقب.**

لهقىب: جى ناۋ، سەرنىاو، ناۋى كە لهجىاتى ناۋى بىنچىسى بىي بۇ شتى داندرابىن **لقب.**

لهقەبەل: ١) مەختە، قەبەل، گىرتىن و سپاردىنى كارىك بە مدرجي تەواوبۇن و يەكجى كىرى دانى؛ ٢) سپاردىن بە دەستى كەسى **(١)**

كىنتراتى؛ ٢) سېرىدىن.

لهقەدەر: بە تەندازەتى **به اندازە.**

لهقەست: ١) يە تاڭاڭدارى، ڇىل؛ ٢) بۇ گالىتمۇ گەمە، نە بەزاسىتى و ڇىل **(١) عىمدا؛ ٢) بېسخى.**

لهقەستى: بە درۇ بۇ حەندەك **نە بەراستى، براى سوخى.**

لهقەشىل: بە تەۋۇم بەرىپى دان **لگىد كوب.**

لهقەفرىتى: لاقة فەرە، لىنگەفرىتى **دەست و پا كەن سەربىر يەدە.**

لهقەفرە: لهقەفرىتى **دەست و پا كەن سەربىر يەدە.**

لهقەل: قامىش، چىتكى، چىت **نى.**

لهقەلمق: ١) بىزوتىن بەولولاذا؛ ٢) بىرئى لە دژوارو زە حەممەت: (بە لهقەلمق دەرچۈم) **(١) جىبىدىن بە اطراف؛ ٢) كىنایەز دشوارى.**

لهقەم: ١) شەكاندەوهى بېستان و شىناوەرد، لهقىم؛ ٢) سەرنىاو، لهقىب؛ ٣) سەركۈنە: (پوھە خىلى لومە و لهقەمە)؛ ٤) تەوس، تانە **(١) نگا: لهقىم؛**

(٢) لقب؛ ٣) سەرزىش؛ ٤) طعنە.

لهقەم كىرىن: لهقىم دان **كار «لهقم» انجام دادن.**

لهقەم گىرتىن: تاندىنەوهە، ئىرادگەرتن **ايرادگەر قىن.**

لهقەوەشاندىن: لهقەهاوېشتن، لاق بە توندى راوهشاندىن **لگىدىراندىن.**

لهقەوەشانىن: لهقەوەشاندىن **لگىدىراندىن.**

لهقەوەشىن: جو تەوهە شىن **لگىدىران.**

لهقەهاوېزىن: لهقەوە شىن **لگىدىران.**

لهقەهاوېشتن: لهقەوەشاندىن **لگىدىراندىن.**

لهقيس چۇن: لەدەس دەرچۈگى دەرەفتەرە خىساو **از دەست دررفته.**

لهقيس چۇن: لەدەس دەرچۈنۈ دەرفەت **از دەست رەفتەن فەرىصەت.**

لهقىن: ١) لهقان؛ ٢) له رىكى **(١) جىبىدىن سۇست پايدە؛ ٢) بىر خىدە.**

لهقىن: بىزۇن **جىبىتىنە.**

لهغاوەبرى: لەغاوېر كەد **زخم گوشە دەنەن.**

لهغم: لوغى **نگا: لوغىم.**

لهغمە: لوغى، زىگە بەن عمرزا **نەقىب.**

لهغمەر: لەجەر، لاۋان كەر، دالگۇشت **لاغر.**

لهغمە: لهغمە **نەقىب، تۈنلەن.**

لهغمەلەدان: رى كۈلىن بەن عمرزا **تۈنلەن زەن.**

لهف: ١) قۇويت، قۇت چۇن؛ ٢) پېچ، لەدەورەهالان؛ ٣) پېل، شەپول **(١) بىل؛ ٢) پېچ؛ ٣) موج.**

لهفافە: يەرۇيى كە دەشىتىھە و دەپىچەن **لەفافە.**

لهفدان: قۇت دان بە يە كىجار **بلەيدىن يېكىارە.**

لهفە: با يولە **ساندۇچى.**

لهفين: شۇرۇپۇنەوە **فر و ھەشتەشىنەن.**

لهف: ١) لەف، جۇلە، بىزاو؛ ٢) پىك، لىك **(١) حرکت؛ ٢) باھم.**

لهف ئائىن: ئاشىھە و كەنەن، پىكھىتىن **آشىتى دادن.**

لهقا: بەش، پار، پىشك **سەھم، حەصە.**

لهقادان: بەش بەش بۇن **تقىسيم شەنەن.**

لهقاڭرىن: بەش بەش كەردن **تقىسيم كەردن.**

لهف خىستىن: ١) لە يە كىردان؛ ٢) وىڭ كە دونىن **(١) ھەدىگەر را زەن؛ ٢)**

زەدۇخورىد، بە ھەم اھابىت كەردىن.

لهف ھاتىن: پىكھاتىن، سازان **تەفاھىم كەردىن، باھم كىنارآمدەن.**

لهقەنەن: جۈرى قامىشى بارىك **نوعى نى بارىكە.**

لهفەندى: خۇرى شۇخ و جوان، لاۋى جوان چاڭكىلەنبا **جوان**

شىك و زېباروى.

لهقەندى: تەنگۈچە سۈرانى **آستىن بلەند.**

لهقىن: لەقىن، بىزوتىن، جۇلۇن **حرکت كەردىن، جىبىدىن.**

لهق: ١) بىن سىست، ناقايم؛ ٢) لق، لك؛ ٣) قەپ، گاز؛ ٤) ھېلىكەمى

گەنپىو، لوق؛ ٥) لۆمە، سەركۈنە؛ ٦) حەندەك، گائىنە **(١) لق؛ ٢)**

شاخە؛ ٣) گاز دىندان؛ ٤) تەرمەنەنەن؛ ٥) سەرىنىش؛ ٦) سوخى،

مزاج.

لهقان: شىل بۇن و لەر زىن لە بىن سىستى **لەق شەنەن.**

لهقاندىن: ١) شىل و سىست كەردىن و لەر اندىن؛ ٢) شۇرۇكەر دەنەن؛ ٣)

ھەلاؤھىسىن **(١) تەكان دادن و سىست كەردىن؛ ٢) فەر و ھەشتەن.**

أويختىن.

لهقانىن: لهقانىن **نگا: لهقانىن.**

لهقاۋىد: ١) لە جىيگە لەرىنداوا؛ ٢) لەغاوە كە او، داهىلار **(١) از**

جاي تەكان دادە شىدە؛ ٢) لەگام؛ ٣) فەر و ھەشتە.

لهق كەردىن: شىل كەردىن و لە جىيگە خۇرى بىزۇاندىن **لەق كەردىن و ازجا**

تەكان دادن.

لهقلىق: ١) گورگەملۇقە؛ ٢) قەترە، قۇرتە **(١) ھەرۋەل؛ ٢) اسپ**

يورىتمە.

لهقلىق: بالىدارىكى سېمى و رەشى زۇر لىنگ و دندۇك درىزە لە سا توایىنى

لانە دە كاڭ كەنلىكىنى خاچىرىنى گەرمىن و كۆيىستان دە كاڭ **لەلەك.**

له گان: قایی گهوره‌ی مس که ملی هه لگمرا بینته وه لگن.
له گاو: قوماریکه به موره‌ی نهدده کری نواعی قمار با مهره‌های نرد.
له گرسه: جهله خوین، خوینی مهیگ خون منعقدشده، لخته.
له گرنه: ۱) له تم جیگمه؛ ۲) لیره، له تم جیگه ۱) از اینجا؛ ۲) دراینجا.

له گره: له تم جیگه دراینجا.
له گره‌دوا: دوا نیستاق از این به بعد.
له گره‌ولا: له گره‌دوا از این به بعد.
له گره‌وه: له تم شوینده از اینجا.

له گز: ناوی دی به که له کورستان نام دهی در کرستان.
له گز: ۱) خربیک؛ ۲) ده گز ۱) مشغول و سرگرم بد؛ ۲) گل‌دوز
له گل کهوت: تاقدت پی نهمان و له جوله کهوت: (له گله گ له گل کهوت
نمی‌آتفه قهقی / سیر و له سیره و قیته و چهق چهقی) «سیف» تاب
نمادن و از حرکت افتادن.

له گله گ: لمقلق لک لک.
له گوبان: بریتی له ناهومیدکردن کنایه از نومیدکردن.

له گوچو: نهندامی له جوله که توپ زبان و اندام بی حس و حرکت شده.
له گوچوگ: له گوچو نگا: له گوچو.

له گوچون: له جوله کهوتی زمان و نهندام، گونه کردن بی حس شدن
زبان و اندام.

له گورهاتن: لمعوده هاتن، توانای پیکه‌هیتان له خودا دیتن،
ده خوار پر مون از عهده برآمدن.

له گوکهوت: له گوچون نگا: له گوچون.
له گوکهوت: له گوچو نگا: له گوچو.

له گه: لنگ درن، تهه لنگ دراز.
له گهچون: ترازانی بهندی نهندام: (لاقم له گهچون) از جا درفت
بند اندام.

له گه: ده گه ل همراه.
له گه: نهوده چیه، ده نا چیه، مه تمل، لیچار جیستان، لُفر.

له گهزادان: ۱) پیوان به گهزاد؛ ۲) راست راکشان: (ترزی خو له گهزاده)
۱) با زرع پیمودن؛ ۲) صاف دراز کشیدن.

له گهله: ده گه ل همراه.
له گهنه: له گان لگن.

له گیرچون: له گوچون نگا: له گوچون.
له گینه: وی ده چی، ره نگه: (له گینه نه و زنه هی فلانکس بی) ا

چنین پیاست، تصویر می‌رود، مثل اینکه.
لهل: ۱) کمترین ده نگ: ۲) بُچی؟، نهرا؟؛ ۳) بالداریکی را وکره
به قدر باشو ۱) کمترین صدا؛ ۲) چرا، برای چه؟؛ ۳) برندۀ‌ای
است شکاری.

لهلا: جدم، نک، کن درنده، پیش.
لهلو: ده رگوش، جولانه‌ی زارو نیداخه‌واندن نو.
لهلو: له لو نو.

لهک: ۱) بدشیک له نهزادی کورد؛ ۲) بریتی له سدهه زار؛ ۳) پهله؛ ۴) پاشگری پچوکشاندان ۱) بخشی از گردها؛ ۲) کنایه از صدهزار؛
۳) لکه؛ ۴) پسوند تصغری.

له کاته: گول چنی، گولده غلی له داس پمزیو کوکردن وه خوش‌چینی.
له کار: ۱) بنیاده می، کار بهده ست و لمبره؛ ۲) شتی که زور به کار دی

۱) آدم دست اندکار؛ ۲) چیزی که به کار آید.

له کارتله: له کارکهوت، یه که هوته ای لکته، از کار افتاده.
له کارخستن: بی بهره کردن ای از کار انداختن.

له کاردرهاتگ: کارامه ل ماهر
له کاردرهاتو: کارامه ل ماهر.

له کارکهفتگ: له کارتله ای از کار افتاده.
له کارکهوت: له کارتله ای از کار افتاده.

له کارکهوت: له کارتله ای از کار افتاده.
له ککانه: بریتی له زنی مالانگه زن ولگرد.

له کگر: نازه لی ره شی مل سیمی ای بز و گوسفند سیاه گردن سفید.
له کم: ۱) خال، پهله؛ ۲) به بیری من: (له کم وا به نهچیت) ۱) خال،
لکه؛ ۲) به تصور من.

له کمات: زلله، شهقام، شهقدله ل سیلی.
له کماتک: سدرنا، له قهه ل قلب.

له کو: له کام جیگه؟ ای از کجا؟، کجا؟.
له کونخستن: بی بزاوکردن ای از حرکت بازداشت.

له کوڑا: له کام شوینده؟ ای از کجا؟.
له کورتی: بی دریزه دان به قسه ای به طور مختصر.

له کول بونهوه: دهست لی بدردان ای دست از سر برداشت.
له کول خستنهوه: به لایه ک له سدر کهستی لایه رهایی دادن ای.

له کول کردن: له سمر بیشت دانان ای برشت گذاشت، کول کردن.
له کول کردنوه: نه هیشتی به لایه سدر یه کنی، له کول خستنهوه ای نجات

دادن از مزاحم، رهایی دادن ای.
له کول کهوت: نه مانی شتی که خوشمه ویست نیه ای دک شدن مزاحم.

له کوله رزو: ترک و نزای خراب ای نفرین.
له کوئی: له کو ای کجا؟، از کجا؟.

له کویرا: له کو ای ای از کجا؟.
له که: پهله ای لکه.

له که‌دار: پهلاوی، به پهله ای لکه‌دار.
له که‌رم بیو: له کارکهوت ای از کار افتاده، به کار نیامدنی.

له که‌رم کهفتگ: له که‌رم بیو نگا: له که‌رم بیو.
له که‌رم کهوت: له که‌رم بیو ای نگا: له که‌رم بیو.

له کهین: له که‌دار، پهلاوی ای لکه‌دار.
له کیس چو: له قیس چو ای از دست رفته.

له کیس چوگ: له قیس چو ای از دست رفته.
له کیس چون: له قیس چو ای از دست رفته.

له گام: چهوره، زگ له و زین ای سورچران.

لهمله وهرن: له گام، چهوره **ف** طفیلی، سورچران.
 لهمن: ۱) زمن: (لهمن ببیه): ۲) لمن، بو من: (وای لدمن): ۳) زگزل
ف: ۱) ازمن: ۲) برمن: ۳) شکم گنده.
 لهمنایه: ۱) پیم واپو؛ ۲) پیم وا به **ف**: ۱) چنین می پنداشتم؛ ۲) چنین
 می پندارم.
 لهمنت که هوی: له مت که هوی، ناهفرین **ف** آفرین، کلمه تشجیع.
 لهمنت نه که هوی: وشهی سه رکونه کردن **ف** کلمه سرزنش.
 لهمو: زگزل **ف** شکم گنده.
 لهموز: لمبوز، قبوز **ف** پوز.
 لهموز: لمموز **ف** پوز.
 لهمه: ۱) له نیمه، زمه: ۲) له نتم شته: ۳) کاورای زگزل: ۴) زگ **ف**: ۱)
 ازما: ۲) ازاین: ۳) یاروی شکم گنده: ۴) شکم.
 لهمه به: ته بمه رابه، خوت له نیمه به جیا مهزانه **ف** ازما باش.
 لهمه به ره: بد ریزونه که، بدرا له نیستا، پیش نیستا **ف** قبل از این.
 لهمه به ولا: له دوایی دا، له نیسے بمولاده **ف** بعد از این.
 لهمه به ولا وه: لهمه به ولا **ف** بعد از این.
 لهمهت: ۱) هو بال بهمل: ۲) گله بیه له بهخت: ۳) پاشمه گوتن **ف**: ۱)
 مدبیون: ۲) شکوه: ۳) غیبت گفتن.
 لهمه دوا: لهمه بدولات **ف** بعد از این.
 لهمه ره: در باره دی، سه باره ت **ف** در باره.
 لهمه زه رینه: سه رید زیره، نیسکینه تو ند که رونی بمسه ردا ده کمن **ف**
 آش عدس خلیط.
 لهمه لهم: راسیاردن به خواسته و **ف** سفارش با تأکید.
 لهمه و به ره: لهمه بدر **ف** قبل.
 لهمه و پاش: لهمه بولات **ف** از این پس، بعد.
 لهمه و پیش: لهمه بدر **ف** قبل از این، قبل.
 لهمه دودوا: لهمه بولات **ف** نگا: لهمه و پاش.
 لهمه ولا: لهمه بولات **ف** نگا: لهمه و پاش.
 لهمه ولا وه: لهمه بولات **ف** نگا: لهمه ولا.
 لهمه بیه: نخوشیه کی مهالانه **ف** نوعی بیماری کودکان.
 لهمه: ۱) له نتم شته: ۲) له نتم جیگه **ف**: ۱) ازاین: ۲) ازاین جا.
 لهمه ایانه: ۱) له نتم شته له چا و نهوانی تر؛ ۲) له نتم جیگه **ف**: ۱) از این
 یکی: ۲) از این جا.
 لهمهیج: له میش، له نتم متش **ف** ازاین هم.
 لهمهیجه: له نتم شتمش **ف** از این هم.
 لهمهیز: زور لهمه به ره **ف** از دیر باز.
 لهمهیزنه: که و نار **ف** بسیار قدیم، باستانی.
 لهمهیش: له میش **ف** از این هم.
 لهن: دور گهی پچوکی ناو چدم **ف** جزیره مانند ماسه ای در رودخانه.
 لهناو: ده زوردا، له دور **ف** در میان.
 لهناو بردن: نه هیشتمن، تو ناکردن **ف** از بین بردن.
 لهناوچو: له بین بر او، تدفر و تو ناکر او **ف** نابود شده.

لهلوك: له لوق **ف** نو.
 لهلوه: له لوق **ف** نو.
 لهله: ۱) قولکاره به چه قوه له دار؛ ۲) نیوانی ساقه تموم سر له کیرد؛ ۳)
 نوکه ری زاروک به خبوکه در **ف**: ۱) سیار با کارد روی چوب، چوب خط:
 ۲) میان حشفه و بقیه ذکر؛ ۳) له له.
 لهله کردن: شوین شوین کردنی دار به تیخ **ف** شیار کردن چوب با کارد،
 چوب خط زدن.
 لهله گرتن: خزمه تکار به کری گرتن بو به خبوکردنی زاروکان **ف** له له
 استخدام کردن.
 لهله بی: کاری خزمه تکاری زاروکان **ف** له لگی.
 لهم: ۱) له شته کهی نزیک؛ ۲) زگ، سک؛ ۳) برمه، شفره بدراز؛ ۴)
 برکهی میوهی بیستان: ۵) پر، تزه؛ ۶) گوانی نازله؛ ۷) پنجک؛ ۸)
 لدب **ف**: ۱) ازاین: ۲) شکم؛ ۳) دندان گراز؛ ۴) بوته پالیزی؛ ۵) پر؛
 ۶) پستان حیوان شیرده؛ ۷) بوته؛ ۸) کف دست.
 لهما: بوته مه، له بدرنه مه **ف** برای اینکه.
 لهما کو دان: یا کو دان، به سه ریه کادانی در او بی بهستن **ف** برهم
 انباشتن درویده بدون بسته بندی.
 لهمالمه: بر او بر، دارمال **ف** لبال، بر.
 لهمان: ۱) له شته کانی نزیک؛ ۲) له مردن دو ره؛ (له مان یان له نه مانه) **ف**
 ۱) از اینها؛ ۲) احتمال زندگی داشتن.
 لهمانه: له نتم شته نزیکانه **ف** از اینها.
 لهمبوز: لمبوز پوز **ف** پوز.
 لهمبا: لامیا **ف** چراغ نفتی شیشه ای.
 لهمه: لهمه **ف** لامیا.
 لهمه بر: برگر، کوسپ **ف** مانع سر راه، حاجز.
 لهمهه ره: له نتم لا یه و **ف** ازاین سوی.
 لهمهه ره په راندن: برگر نه هیشتمن، کوسپ له سه ریگه لابردن **ف** مانع از
 سر راه برداشتن.
 لهمهه ره: لارمه و بوج، به لایه کدا **ف** به طرفی کج شده.
 لهمت که هوی: آفرین، باریکه للالا **ف** آفرین، حرف تشجیع.
 لهمدای: دیواری که زگی داوه **ف** و سط دیوار برآمده.
 لهمس: ۱) شده لله لیدراو؛ ۲) گلو قین بو گرم کردنده نهندام **ف** فلچ
 شده، لمس؛ ۲) فشردن دست از سرما تا گرم شود.
 لهمساندن: گلو قینی دهست له سه رما، دهست ده بن هنگل نان له
 سه رمان **ف** فشردن دست برای گرم کردن.
 لهمسه باره ته: که و این، جا که دایه **ف** در این صورت.
 لهمل: ۱) ده نهستودا؛ ۲) له سه ره، له پای، له عوده **ف**: ۱) در گردن؛ ۲)
 به عهده.
 لهملا: له نتم تالیه نزیکه و **ف** از این طرف.
 لهملانه: مایجه، ماهیجه **ف** عضله.
 لهمل او وه: له ملا **ف** ازاین طرف.
 لهملعین: خو کوشمه کردن له سه رمان **ف** خود را مجاله کردن از سرما.

- لدوان: (۱) بزوتون: (۲) له تموان: (۳) بلندایی: (۴) جه گمن **۱**) حرکت کردن: (۲) از آنان: (۳) سر بالایی: (۴) نگا: جه گمن.
- لدوانه: (۱) نمیش پازیکه له شنه کانی تر: (۲) له نمودنامه یدکی **۱**) جزئی از آنهاست: (۲) از اینها.
- لدوانه یه: رنگه، بیری بو ده چنی، دورنیه **۱**) احتمال دارد.
- له پادایش: ماج کردن، راموسان **۱**) بوسیدن.
- له دوت: گمار، قریز **۱**) پیس **۱**) پلیدشدن.
- له وتان: پیس بون **۱**) پلیدشدن.
- له وتاندن: پیس کردن **۱**) کتیف کردن.
- له وتش: مزینی گوانی دایک له لایه ن بیچورا **۱**) مُک زدن بچه به پستان مادر.
- له وتك: زارینی بیچو که دایکی نهمزی **۱**) پوزه بند نوزاد برای نخوردن شیر مادر.
- له ووت له ووت: (۱) چه قد سروی، چه لته چلت: (۲) حد په حدپ **۱**) درآجی: (۲) عو عوسگ.
- له وتوت: (۱) لیو نهستوری سوره و بوغ: (۲) لیچ دازه ناو **۱**) لب قرمز و کلفت: (۲) لب فروهشته.
- له وته نه: بزوتون، جولان **۱**) حرکت کردن.
- له وتوتی: پیس کراو **۱**) کتیف شده، آلوده.
- له وتجی: له وتان **۱**) پلیدشدن.
- له وج: (۱) گنج، ده به نگ، گیل: (۲) قسمی بینام **۱**) هالو: (۲) یاوه، ور.
- له وجر: چه نه بازی زور و هز **۱**) درآج.
- له وج: ددم و فلچ **۱**) لوجه، لب و لوجه.
- له وجور: لیشور، کمسی که لیوی ژیری داچوراوه **۱**) لب فروهشته.
- له وجه: (۱) قهوجه: (۲) قسه نازه وان و دم خوار: (هر له وجده و چیه تی) **۱**) نگا: قهوجه: (۲) کجه، نافصیح.
- له وح: ده پ، تخته **۱**) لوح، تخته.
- له وحانه: له وکاتدا **۱**) درآندم.
- له وحه: له وح **۱**) لوح.
- له وحله: له جاره و **۱**) از آن دفعه.
- له ودوا: پاش نهوف **۱**) بعد از او.
- له وده: (۱) لوده: (۲) گنج، له وج: (۳) حده کچی، گالتندباز، قسه خوش **۱**) علف برهم انباسته: (۲) هالو: (۳) لوده.
- له ور: لاور، جانوه وری کیوی **۱**) نگا: لاور.
- له ورآ: چونکه، له بیدنه و **۱**) زیرا.
- له ورکه چون: ورگرانی لاقی و لاخ **۱**) دررفتن پای دام.
- له وره: له وی **۱**) درآنجا.
- له ورمه: نالو، بادامه بن گدردن **۱**) لوزه، لوزین.
- له وزینه: له بزینه **۱**) نوعی شیرینی.
- له وس: له وج، ددم و فلچ، لیوی نهستوری داکمتوه **۱**) لوجه، لب کلفت فروهشته.
- له ونده: (۱) قامیش: (۲) قامیشی باریک **۱**) نی: (۲) نی تازک.
- له ونده: له فند، لاوی جوان چاک **۱**) جوان شوخ و زیبا.
- له ونده: (۱) له نعمچه نده: (۲) گیاهه کی زور بون خوش **۱**) از این اندازه: (۲) گیاهی خوشبو است.

له‌هی: لایا، لافا، سیلا و سیل، سیلاپ.
 له‌هیبان: له‌م گوندانه کور دستانه که به عسی کاولیان کرد روسنایی
 در کرستان که بعنیان آن را ویران کردند.
 له‌هیرت: به قوهوت، به تاقهت زورمند.
 له‌هیستن: ۱) هله‌لیه‌رکنی کردن؛ ۲) گمه کردن (۱) رقص؛ ۲) بازی
 کردن.
 له‌هیستوک: ۱) کهنسی که له هله‌لیه‌رکنیا زور شاره زایه؛ ۲) گمه کمری
 کارامه؛ ۳) بوکه‌له‌ی منال (۱) رفاص ماهر؛ ۴) بازیکن زبردست:
 ۳) اسباب بازی پچه.
 له‌هیقی: ۱) به نوات؛ ۲) چاوه نور (۱) آرزومند؛ ۲) چشم بهراه.
 له‌هیک: له‌پر، نه‌خاful ناگهان.
 له‌هیکرا: له‌پرزا، له‌نه کاوی ناگهان.
 له‌هی: ۱) بدزه، په‌لاس؛ ۲) له‌هی، سیلا؛ ۳) نه‌ستون، کوشه که؛ ۴) داری
 ناوکیسانی دوکه سه که دمه‌تلی ده خدن (۱) گلیم؛ ۲) سیلاپ؛ ۳)
 ستون، پایه؛ ۴) وسیله حمل آب دونفره.
 له‌یاق: شیاو، هیزا ف لاپ.
 له‌یز: ۱) زاروی ساوا؛ ۲) شینکه‌ی تازه سه‌رده‌هاورده؛ ۳) جوچک‌مه‌لی
 تازه له‌هیلکه درهاتگ (۱) نوزاد؛ ۲) گیاه تازه سردار‌آورده؛ ۳) جوجه
 تازه از تخم در آمده.
 له‌یرک: ۱) بیچوی تازه‌ل؛ ۲) منالی ساوای کوریه (۱) نوزاد دام؛ ۲)
 طفل نوزاد.
 له‌یرو: منالی نیر، کور ف پسر پچه.
 له‌یرولوئی: کوریزگدی تازا و نه‌ترس ف پسر بجه شجاع.
 له‌یره: لم‌جیگ‌مدا ف ایجا.
 له‌یره‌ک: له‌یرک نگا: له‌یراک.
 له‌یری: منالی میوینه، کوریه ساوای کیز ف دختر بجه.
 له‌یز: ۱) سه‌ما، ره قس؛ ۲) گالته و لاری؛ ۳) نوبه کایه له گم‌مداد (۱)
 رقص؛ ۲) بازی و سرگرمی؛ ۳) نوبت بازی.
 له‌یزتن: ۱) سه‌ما کردن؛ ۲) کایه کردن (۱) رقصیدن؛ ۲) بازی کردن.
 له‌یزتوک: نام‌ازی گمه ف اسباب بازی.
 له‌یزروک: ۱) له‌یزتوک؛ ۲) کهنسی که نوری کهif له بازی کردن؛ ۳)
 کهنسی که باش سه‌ما ده کا؛ ۴) بوکه‌له‌ی منال (۱) اسباب بازی؛ ۲)
 کسی که بسیار به بازی علاقه دارد؛ ۳) ماهر در رقصیدن؛ ۴) اسباب
 بازی کودک.
 له‌یزین: له‌یزتن نگا: له‌یزتن.
 له‌یس: له‌یز ف نگا: له‌یز.
 له‌هیستن: له‌یزتن نگا: له‌یزتن.
 له‌هیستوک: له‌یزتوک نگا: له‌یزتوک.
 له‌یشو: قورا و آب گالاود، آب کدر.
 له‌یل: گراوی، ماشقة، دلبر ف معشوق.
 له‌یلاخ: قومار بازی زور لیزان ف قمار باز ماهر، لیلاخ.
 له‌یلاخ: هاوینه‌ههوار، کوستان، زوزان ف بیلاخ.

له‌وهندی: له‌قندی، نه‌نگوچکه سورانی ف آستین بلند.
 له‌وهنه‌نده: له‌وهنه‌نده ف از این مقدار.
 له‌موی: ۱) بزوت، جوُل؛ ۲) له نه‌وف (۱) چنید؛ ۲) از او
 له‌هی: لمی، له جیگه که ف در آنجا.
 له‌مویانه: ۱) له ثمده‌یان؛ ۲) له‌موی (۱) از این یکی؛ ۲) در آنجا.
 له‌ویچ: لا ویچ ف پر کف یک دست.
 له‌ویچه: له‌ویس، له نه‌میش ف از این هم.
 له‌ویرا: له جیگه‌دورو کدوه ف از آنجا.
 له‌وین: ۱) جوُلینه، بزوین؛ ۲) له جیگه کدن (۱) جیبان؛ ۲) در آنجا
 هستند.
 له‌ونده‌ره: له شوینه که ف در آنجا.
 له‌ونده‌دری: له‌ونده‌ر (۱) در آنجا.
 له‌وننه: ۱) له‌ونین، له شوینه کمن؛ ۲) له‌وی، له جیگه؛ ۳) له تهرزی،
 و کی (۱) در آنجا هستند؛ ۲) در آنجا؛ ۳) هم نوع، هم رنگ.
 له‌ه: باز، لهت، پارجه ف قطعه، تک.
 له‌ها: پیلاو، پالا ف پای افزار.
 له‌هان: لاکان ف پای افزار ترکه‌ای به جای اسکی.
 له‌هاته: کده‌لم، کده‌رم ف کلم.
 له‌هف پیچین: ریک و پیکو له‌بار ف شیک.
 له‌هف تمواندن: داهینانه‌وه، نه‌وی کردن ف خم کردن.
 له‌هف خستن: لیکدان، له‌یه کتری دان ف کنک کاری، یکدیگر را ردن.
 له‌هف که‌تن: ۱) ده‌مدقاله؛ ۲) به‌گزیده کتر اچون؛ ۳) ویک که‌وتون (۱)
 جدل؛ ۲) جدل؛ ۳) برخورد.
 له‌هف گزین: ۱) شمرده‌ندوکه کردن؛ ۲) خو له‌یه کتر بمذل زانین؛ ۳)
 لیکترراسان (۱) جدل؛ ۲) خود را بر دیگری فضل دادن؛ ۳) تهدید
 با حرکت دست.
 له‌هف ورن: سازان، پیکهاتن ف باهم ساختن.
 له‌هلاک: مارمیلکه ف مارمولک.
 له‌هن: لانه درنده و کروشک ف کنام، لانه خرگوش.
 له‌هوش چون: ۱) بُورانه‌وه؛ ۲) له‌پرچون (۱) مدھوش شدن؛ ۲)
 فراموش شدن.
 له‌هوش خوچون: بُورانه‌وه ف مدھوش شدن.
 له‌هه‌رددان: له‌عمردی دان ف بر زمین زدن.
 له‌هه‌رددی دان: له‌عمردی دان، له‌هه‌رددان ف بر زمین زدن.
 له‌هه‌مز: مۆخل، هیله‌گ ف الک.
 له‌هه‌قدان: ۱) تیکدل کردن؛ ۲) له‌قدان، له‌یه کتردان (۱) آمیختن؛ ۲)
 زد خورد.
 له‌هه‌قدودان: له‌هه‌قدان ف نگا: له‌هه‌قدان.
 له‌هه‌ف هاتن: له‌هه‌هاتن، پیکهاتن ف توافق و آشتی کردن.
 له‌هه‌ك: گوریچه، نه‌لحمد ف لحد.
 له‌هه‌ن: کده‌لم، له‌هانه ف کلم.

(۵) از برای دورشدن؛ (۶) لهیده؛ (۷) پسوند تصغیر؛ (۸) لفظ خواندن
دختر؛ (۹) از آن؛ (۱۰) آما؛ (۱۱) از چیزی بالارقن؛ (۱۲) گفت.
لئی؛ گوتن. به ته نیا نایزن؛ (بلتی، مه لئی، ده لئی، نه لئیم) (۱) گفت.
لئی ثانین؛ (۱) لئی جوانی بدرگ؛ (۲) لهشتیک هینان؛ (۳) بو هله که وتن؛ (۴)
له تزیکی، له نک (۱) برازندگی؛ (۲) از چیزی آوردن؛ (۳) فرصت
یافتن؛ (۴) نزد.
لیا؛ هوی، هیی، بیتی بانگ کردن حرف ندا.
لیاقهت؛ شیاوی (۱) شایستگی.
لیان؛ (۱) لاکان؛ (۲) رازان (۱) اسکی محلی؛ (۲) نوسان افقی داشتن.
لیانی؛ لانه باشد، لوئه آشیان.
لیاو؛ لینجاو، لو عاب آهار لزج آب، لعاب.
لیب؛ (۱) گزی، گه ز؛ (۲) حده نک، قسمی سه بیر (۱) نارو؛ (۲) شو خی،
طنز.
لیباس؛ پوشنی، پوشاك لباس.
لی بران؛ (۱) کم هیسان، کورت هیسان؛ (۲) بریاردان، قمارداران (۱)
کوتاه آوردن؛ (۲) تصمیم گرفتن.
لی بردن؛ (۱) له شتی فاندن؛ (۲) ده ناوارا کردن (۱) روشن از؛
(۲) سبوختن، فروکردن در.
لی بریان؛ لی بران نگا؛ لی بران.
لی بوردن؛ به خشینی کدستی له هله مو خدتا، عافو کردن عفو کردن.
لی بوردو؛ گوناه به خش غفو کنند.
لی بورده؛ گوناه به خش غفو کنند.
لی بیوک؛ (۱) حنه کچی؛ (۲) فیلباز (۱) طنزگو؛ (۲) ناروزن.
لی بیوکی؛ قسه خوش، حنه کچی هزلی، لوده.
لی بون؛ (۱) یداباون له شتی؛ (له کچی مام بوده)؛ (۲) وک یه کچون؛
(نمدهش لهدویه)؛ (۳) راجله کمن، داچله کمن (۱) متولدشدن از؛ (۴)
همانندی؛ (۳) یکه خوردن.
لی بونه وه؛ (۱) له کار خدلاس بون؛ (۲) پاژ جیا بونه (۱) فارغ شدن
از کار؛ (۲) برکنده شدن.
لی بیهک؛ (۱) گزی، گهر، فیل؛ (۲) لیوک (۱) حیله، سکر؛ (۲) نگا، لیوک.
لی به لئی؛ ده نیتر، ده باشه. بو باوه زنه کردن ده دیلین؛ (لی به لئی بلاوه به) (۱)
خوب دیگه، حرف تعجب و تاباوری.
لیپ؛ (۱) تره، پر؛ (۲) حیله، گزی؛ (۳) پاروی زل؛ (۴) پیل، شهپول (۱)
پر؛ (۲) حیله؛ (۳) لقمه بزرگ؛ (۴) موج.
لیپ؛ فیل، حیله، گزی حیله.
لیبان؛ پر، دارمال پر، لبال.
لیبان لیپ؛ پر اوپر، دارمال لبال، پر.
لیباو؛ شهپولی چدم خیزاب، موج.
لیباولیپ؛ پر و دارمال، سه ریز (۱) مالامال، لبریز.
لی بز بون؛ تو ره بون له کدستی؛ (لیت پرم ممدونه) (۱) از کسی
خشمنگین بودن.
لی پرسراو؛ به پرس (۱) مسئول.

لهیلاع؛ لهیلاخ (۱) بیلاق.

لهیلاق؛ دهوه نیکه (۱) درختچه ای است.

لهیلان؛ (۱) بیابان، چوی و دهشت، سارای پهربان؛ (۲) تراویلکه؛ (۳)
بریقه (۱) دشت و بیابان، هامون؛ (۲) سراب؛ (۳) درخشش.لهیلانک؛ گولی زمه مدق، زمه مدق (۱) زنبق.
لهیلانوک؛ گولیکی ره نگ پدمبه بی توحه (۱) گلی است به رنگ صورتی
تیره.

لهیلوهه؛ لولویه (۱) نیلوفر.

لهیلوک؛ له لولو، ده گوش (۱) نتو.

لهیلوهه جروم؛ دو نهستیره ن سالی جاریک بدرانیم به یه ک ده بن (۱) نام دو
ستاره در مجموعه جوزا.

لهیله دونی؛ زنی ملانگم، له کاته (۱) زن ولگرد و بیکاره.

لهیلی؛ (۱) گراوی مجنونی به ناویانگ؛ (۲) نهی دوست، نهی دلبر؛ (۳)
ناوه بو زنان (۱) لیلی معشوقه مجنون؛ (۲) ای یار؛ (۳) نام زنانه.

لهیم؛ چلک، گه ماری، فریز، چه یه لی (۱) چرک، کنافت.

لهیم؛ له حیم، جوش خواردنی کانزا به سر بر کا (۱) لحیم.

لهیم؛ چلکن، چه یه ل، گه مار، پیس و پوخل (۱) چرکین.

لهیمهت؛ چلکنی پوته که و پیس که (۱) چرکین بدندود.

لهیم ولیشه؛ (۱) گه مار؛ (۲) زه نگاروی (۱) چرک، کنافت؛ (۲) زنگ زده.

لهیم ولیشه ک؛ لهیم ولیشه (۱) نگا؛ لهیم ولیشه.

لهینه؛ (۱) له دوی، لقی حی؛ (۲) لیه (۱) در آنجا؛ (۲) در اینجا.

لهیدک بون؛ (۱) له رنگ و بیچما و که یه کی؛ (۲) لیک جیا بونه (۱)
مشابهت؛ (۲) از هم جدا شدن.لهیدک به ربوون؛ (۱) تیک به ربوون؛ (۲) لیک جیا بونه (۱) در هم آمیختن،
در هم آویختن؛ (۲) از هم جدا شدن.

لهیدک چون؛ وک یه کچون (۱) شباخت، همانند بودن.

لهیدک کدان؛ (۱) تیکه لا و کردن؛ (۲) لهیده کسردان (۱) آمیختن؛ (۲)
زد خورد.

لهیم؛ لاقاو، له هی، لی، لیمستت، سیلاو (۱) سیل.

لهیم؛ له بیر (۱) نگا؛ له بیر.

لهیم شو؛ (۱) تاوی لیل، قوراوا؛ (۲) بد پله، بلدرز (۱) آب کل آلد؛ (۲)
باشتاپ.

لهیمکه؛ روزه جوتیک له زه وی (۱) زمین به اندازه یک روز شخم زدن.

لهیم؛ لاقاو، لایا (۱) سیل.

لهیم؛ (۱) لاقاو، لاقاو، سیلاو؛ (۲) به لام، به لان؛ (۳) له، بو دهست پیکردن؛ (۴)
له نهاد؛ (۵) زه دو ربوه و سه (۶) رزیو، پلیخاوا؛ (۷) پاشگری
پچوک شاندان؛ (۸) بانگ کردنی کچ، کچی؛ (۹) له نهاد؛ (۱۰) به لام؛ (۱۱)
یه هله لچون؛ (لی) داری یکه توان بوه رینه؛ (۱۲) وتن؛ (ده لئی، بلتی،
ده لیم) (۱) سیل؛ (۲) آما، لیکن؛ (۳) از برای آغاز؛ (۴) در، داخل؛

دیزه لیبی ده چنی) (۱) شباخت: (۲) جای شدن، فرو رفتن در: (۳) سوار شدن گشن بر ماده: (۴) چکه کردن ظرف.
لی چونه وه: (۱) له هیله کردن دهست هله لگرن تی کدر کی: (۲) تدر کی کار کی خوبی گرتو کردن (۱) از تخمگذاری باز ایستادن: (۲) ترک عادت کردن.

لیچویی: هاوونه بی (۱) شباهت.

لیچه ک: جو ری یارجه هی زور ناسک (۱) یارجه بسیار نازک، وال.
لی خراو: (۱) لمسم کار ده رکراو، بد رکنار کراو: (۲) پیدا ساویا و (۱) از کار بر کنار شده: (۲) ساییده شده بر.

لی خستن: (۱) لمسم کار ده رکراو: (۲) پیامالین، پیساوانین: (۳) لیدان، دار کاری کردن (۱) بر کنار کردن: (۲) ساییدن بر: (۳) زدن، تک کاری کردن.

لی خشان: به سوکی پیساوان، ویکه وتنی سه بروکه (۱) آهسته مالیده شدن بر.

لی خشاندن: سه بری پیدا هینان: (دهستیکم لی خشاند) (۱) به آهستگی مالیدن بر.

لیخون: لیل، شلوی (۱) کدر، آب آسوده.

لیخناو: لیخن (۱) کدر، آب گل آسوده.

لی خواردن: به هر له شتی دهس که وتن (۱) بهره یافتن از لیخور: نازو (۱) راننده.

لیخورین: (۱) نازوتون: (۲) تی راخورین (۱) راندن: (۲) نهیب زدن بر.

لی خوش بون: عافو کردن، به خشینی گونا جبار (۱) عفو کردن.

لیخه: (۱) ساوینی کیر به لهشی میویندا، ریخه: (۲) فرمانی لیدان، لیده (۱) مالیدن آلت تناسیلی بر پوست جنس مخالف: (۲) فرمان زدن،

برن.

لی خهفتان: چاو لمده رفت بون (۱) منظر فرصت بودن.

لی خهفتن: (۱) لی خهفتان: (۲) به خاتر جمه و نیسر احتمت نوستن (۱) منظر فرصت بودن: (۲) با خیال آسوده خفتن.

لیخه ک: لیدانیک، زه بر (۱) ضربت.

لیدان: (۱) قوتان، نازار دان به دار یان به مست یا به هدر جی: (۲) کوتانی درگا: (۳) له ناؤ دان: (له چو مم) (۱) چلک دانی ره گ، پل دان: (دل)

لی دهدا: (۵) بریتی له به نازه وا خواردن: (قمرزی لمسم برو لیی) (۱) ده نگ ده ره هینان له نام رازی موسیقا: (ازو ناکه هی زور خوش

لی دهدا: (۷) ده قالب کردن، چتی کرن: (سکه لیدان، خشت لیدان) (۱) زدن: (۲) دق الباب کردن: (۳) به آب زدن: (۴) تیش رگ و قلب:

(۵) کنایه از ناروا بردن و خوردن: (۶) نواختن موسیقی: (۷) قالب زدن.

لیدراو: (۱) دراوی سکه دیتو: (۲) لیدان خواردو (۱) سکه: (۲) کنک خورده.

لی دزین: دزی کردن له شتی (۱) درزیدن از

لی دزینه وه: کدم کردن وهی به سه بر سه بر (۱) به تدریج کم کردن از

لی دوان: ناخافت ده رباره هی (۱) گفتگو در باره چیزی.

لیده: (۱) بقوته، لیخه: (۲) لوده هی کاو گیا (۱) بزن: (۲) توده علف.

لی پرسراوی: به پرسی (۱) مستولیت.

لی پرسین: (۱) پرسیار له کدمی کردن: (۲) بد سر کردن وه (۱) سوال از کسی کردن: (۲) تقد.

لی پرسینه وه: (۱) لی کولینه وه له تاوان: (۲) بد سر کردن وهی کدمی (۱) باز جویی: (۲) تقد.

لی پلیدان: پاروی زل له خواردن کردن (۱) لقمه بزرگ برداشت.

لی پوک: (۱) گالنه باز: (۲) نیشکردن (۱) لوده: (۲) دللق.

لی پیه: (۱) برآوری: (۲) زور قله لوق (۱) ملامال: (۲) سیار چاق.

لی پیچان: پیچان به دوری شتیکا (۱) پیچیدن بر.

لی پیچانه وه: لی پرسینه وه (۱) نگا: لی پرسینه وه.

لی پیس کردن: خراپ رس بوئی نه خوشی (۱) بدتر شدن بیماری.

لیت: (۱) تاغمل: (۲) فیل، حیله: (۳) لوت، کدپ (۱) آغل: (۲) حیله: (۳) بینی.

لیت: له تو (۱) از تو.

لیتاو: چلیاو، قوزاوی شل (۱) لای، لجن.

لیتک: په زین، بازدانی به ته وشم (۱) پرش، جهش.

لیتور: (۱) لیتمی ناو جو گه: (۲) بلخی سه ره بردی ناو چدم (۱) لای و لجن جو بیار: (۲) ماده ای لزج که بر سنگهای رودخانه می نشیند.

لی تو زینه وه: کولینه وه له کارتک (۱) بروهش.

لیتو تکه: چلکن و دروین (۱) چرکین و کنیف.

لیته: (۱) میوزی کوتراو بو شدربعدت: (۲) تله: (۳) چلیاو (۱) مویز کوبیده: (۲) تفاله: (۳) لجن، لای.

لیتمزاوه: گوندیکی کور دستانه به عسی کاولی کرد (۱) نام روستایی در کردستان که توسعه بعثیان و بیران شد.

لیته ک: بیچاره و فهیر (۱) بینوا.

لی تیکچون: (۱) کار لی خرابوون: (۲) سه ره لی شیوان (۱) کار بهم خوردن: (۲) آشقت.

لیجه: چلیاو، لیته، لیتاو (۱) لای، لجن.

لیچ: (۱) لیو، لو، لوه: (۲) گولاو: (۳) قمrag، که نار: (۴) میوزی کوتراو: (۵) لیچ، لنج: (۶) نهستیرک، گولاو (۱) لوجه، لب: (۲) گلاب: (۳) کنار:

(۴) مویز کوبیده: (۵) لزج: (۶) استخر.

لیچ: (۱) گولاو: (۲) لاری (۱) استخر: (۲) گمراه.

لیچار: له گمن، ده ناجید، مدت مل (۱) چیستان.

لی چاکردن: ماین و ماکم به نه سب و نیره که ره به گان دان (۱) گشن دادن مادیان و ماجه خر.

لیچال: ریچال (۱) نگا: ریچال.

لیچ بون: گومرا بون، لاری بون (۱) گمراه شدن.

لیچق: لیچ، لنج، لیچ (۱) لزج.

لیچقایی: شتی لوعابی (۱) لزوجه، لزجی.

لیچو: به شکل چون یه ک، شب (۱) شبیه.

لی چون: (۱) شباندن: (۲) جیگه بیونده له شتی دا، چونه ناوا: (هیبتند ته نگه لی ناچی): (۳) په زین نیره له می: (۴) دادانی ته رایی له ده فر: (نم

لیزگه: ۱) مت و موری بددادوه کراو؛ ۲) پهناگا، پهسیو، لیزف^۱) مهره‌های به رشته کشیده؛ ۲) پناهگاه، ملجه.

لیزگه: مت و موری بددادوه کراو^۱ مهره‌های به رشته کشیده.

لیزم: ۱) خزمی نزیک؛ ۲) ریزنه باران^۱ خوششوند نزدیک؛ ۲) رگبار. لیزماو: لاقاوی دوای ریزنه باران^۱ سیل بعد از رگبار.

لیزماهی: تراپی زور^۱ ارطوبت زیاد.

لیزمانی: لیزماهی^۱ ارطوبت زیاد.

لیزمه: ریزنه، ره هله^۱ رگبار.

لیزوک: ۱) لیستوک؛ ۲) زور گمده کمر؛ ۳) پاندولی سه ساعت^۱ اسباب بازی؛ ۲) لوده؛ ۳) پاندول ساعت.

لیزوک: لیزوک^۱ نگا؛ لیزوک.

لیزوکه: گوندیکه له کورستان به عسی ویرانی کرد^۱ از روستاهای ویران شده کردان توسط بعثان.

لیزوکی: پساوی واژوازی و هدردهمه له سهر هزبیک^۱ آدم ددمی، متلون المزاج.

لیزه‌شان: ۱) کهنسی که باش له هله‌مرین ده زانی؛ ۲) لمیاری کردندا زبر بددهست^۱ ۱) رقص ماهر؛ ۲) ورزشکار.

لیزین: هله‌مرین^۱ رقصیدن.

لیش: سفر بدره زیر، بهره زیره^۱ سرازیری.

لیژایی: لیز^۱ سرازیری.

لیژگ: همودا له بمن، لون له گوریس^۱ تارنخ.

لیژنه: ۱) لمیاریک داندراوی داری سو^۱ تنه؛ ۲) دهسته‌یدک له خملک که بینکهوه کاری تهنجامدهن^۱ ۱) هیزم برهم انباشته؛ ۲) گروه مستول انجام کاری.

لیزی: لیزای^۱ سرازیری.

لیس: ۱) تیلا؛ ۲) داری دریزی له بلند راهه نگبور او که مر بشکو قه‌لمونه شهوانه له سمری ده نیشن؛ ۳) تلیس ته او تمر بُوگ؛ ۴) لوس، حولی؛ ۵) جانه ورنکی بچوکه میملى دار سو^۱ ۱) جو بدست کلفت، چماق؛ ۲) چوب بر بلندی کشیده که ماکیان بر آن نشینند؛ ۳) خیس؛ ۴) صاف و هموار؛ ۵) جانوری است آفت سیب.

لیس: زمان بهشتیکا ساوین^۱ زبان مالیدن بر چیزی، لیس.

لیسانتمهود: لستنهوه^۱ لیسیدن.

لیسانتهوه: لستنهوه^۱ لیسیدن.

لیسپ: ۱) پله‌کهی هوئراو له کمزی؛ ۲) ده سکی بدره قانی؛ ۳) تیسک^۱ ۱) لایه گیسوی بافته؛ ۲) دسته بافته فلاخن؛ ۳) دسته‌ای از مو.

لیسپا: کوچکوار^۱ سه پایه اجاق.

لیست: سیابی^۱ لیست.

لیستن: کایه کردن^۱ بازی کردن.

لیستوک: بوکله، له لیستوک^۱ اسباب بازی.

لیستمه: گممه، گالتنه^۱ بازی، سرگرمی.

لیس تیکوتان: بریتی له زور هاتنه و مال و کم لممال ده رجون^۱ کنایه از بیش از حد درخانه بودن.

لیده‌ر: ۱) قوتین، کهنسی که لئی ده دا؛ ۲) شتنی که له سهودادا له کالا درده کردن^۱ ۱) زنده، ضارب؛ ۲) آفت معامله.

لی ده رکردن: فری دان له کوکدا^۱ آفت کردن، منها کردن.

لیر: ۱) نوده‌ی چکوله له مالدا؛ ۲) زیبکهی پانکه له سهر پیست^۱ اتان کوچک؛ ۲) ایر، کهیر.

لیر: ناوی دم که به لغاؤدا دینه خوار، لیکاو، لیک^۱ لعاب دهن.

لیر: دارستان، جه نگه^۱ جنگل.

لیرا: گیای شانه ره^۱ گیاه شاه تره.

لیرانه: لیرا^۱ در اینجا.

لیراو: ناوی دم، لیکاو^۱ لعاب دهن.

لیرد: تلی، تله، تله^۱ تهنشین مایع، درد، تفاله.

لیرک: ۱) لوله باریک که ناوی لئی هله‌لدہ زری^۱ ۲) زیبکهی پان، لیر^۱ ۱) لوله باریک به جای ناودان؛ ۲) جوش پهن، کهیر، ایر.

لیرکوکه: له نهم جیگه زور نزیکه^۱ در همینجا.

لیرگ: ۱) زیبکهی پان، لیر؛ ۲) گرهای به لای بیستان^۱ ۱) جوش پهن، کهیر؛ ۲) بادگرم آفت پالین.

لین روانین: تماشا کردن^۱ نگاه انداختن بر.

لیره: ۱) لوره، لوره‌ی سه‌گ و گورگ و چه‌قل^۱ در اوی سکه له زیر؛ ۲) بالوره^۱ ۱) زوزه؛ ۲) سکه طلا؛ ۳) نگا؛ بالوره.

لیره: له گره^۱ در اینجا.

لیره بید اووه: لممه‌پیش، لممه‌دو^۱ از این به بعد.

لیره بهم لاؤه: له نهم جیگه به نزیکه^۱ از اینجا نزدیک تر.

لیره بولاوه: له نهم جیگه به دورتر^۱ از اینجا دورتر.

لیره‌وار: دارستان، لیر، جه نگه^۱ جنگل.

لیره‌وه: له نهم شوینده^۱ از اینجا.

لیرین: ۱) پهناگا، پهسیو؛ ۲) هله‌مرکی^۱ ۱) پناهگاه؛ ۲) رقص.

لیری: ۱) خزم؛ ۲) کویله، کوله، بمن؛ ۳) خولامی لاوی کم تهمدن^۱ خویشاند؛ ۲) پوست کندن.

لیزان: پسپور، زانا له شتی^۱ کاردان، خبره.

لیزانی: پسپور^۱ کاردانی، خبرگی.

لیزانین: لیزانی^۱ کاردانی، وارد بودن.

لیریت: ۱) لمیستن، کایه کردن، گممه کردن؛ ۲) هله‌مرین^۱ ۱) بازی کردن؛ ۲) رقصیدن.

لیزک: ده لانی تهرازی له لمش^۱ ترشح عرق از پوست بدن.

لیزکن: کهنسی که خوده داد^۱ شخصی که زیاد عرق کند.

لیزگ: جتی هیلاندی به کومنل بو بالدان^۱ جایگاه لانه دسته‌جمعی پرندگان.

لیزگ: ۱) تیروز، تیشكی خور؛ ۲) داوی بادر او، گشته دک^۱ شاعع

نور؛ ۲) نخ تاییده.

لیفوک: خوازه‌لُوک، کهستی زور شت له خدَلک ده خوازی ف گدامنیش.

لیفوکه: لافی پچکوله و نهانک ف لحاف کوچک و نازک.

لیقه: ۱) لفکمی حمام؛ ۲) کمرکیت ف ۱) لیف حمام؛ ۲) شانه یودکوبی.

لیقه: لاف، لیقه ف لحاف.

لیقه درو: ۱) کهستی که کاری لیف درونه؛ ۲) تهدنده، ده رزی درشت ف ۱) احفاده‌زو؛ ۲) سوزن درشت.

لیقه دور: لینه درو ف نگا: لیقه درو.

لیف: ۱) لمو، لیو، لو، لمب؛ ۲) کهnarه، قدراع؛ ۳) دهرفت، کیس؛ ۴) پر، تزی ف ۱) لم: ۲) کثاره، لمه؛ ۳) فرucht؛ ۴) پر.

لیف: ۱) لمو، لمب، لو، لمف؛ ۲) قدراع ف ۱) لم: ۲) لمه.

لیقا: پهراخی تازه‌زاوی برهه نوزاد.

لیقریز: پرآور، گله کی تزی ف لبرین.

لیف‌شور: بریتی له رُوگرگ ف کتایه از اخمو.

لیفک: کهnarه، قدراع، لیوار ف کثاره، کرانه.

لیککی: راسپیری بهی نوسین ف پیام شفاهی.

لیف‌لیقک: سه‌رلیواره، قهراخی زور نزیک ف لهه نزدیک.

لیف‌ولیف: دارمال، زورپر، لیباولیپ ف مالامال.

لیقه: ۱) گیج و حول؛ ۲) شست، دین ف ۱) گیج و هالو؛ ۲) دیوانه.

لیقه‌دان: ده لان، ده لاندن ف ترشح مایع از ظرف.

لیقه‌خارن: خواردنده ف نوشیدن.

لیقه‌خوارن: خواردنده ف نوشیدن.

لیقه‌کرن: لی کردنده، چنینی بدر له داراف چیدن میوه از درخت.

لیقه‌گرتن: ده خووه پیچان ف دور خود پیچیدن.

لیقه‌گه‌گریان: جواب‌جه‌نگی، ورام‌دانده‌هی هدره شه ف باسخ تهدید.

لیقنهن: قامشی باریک ف آنی باریک.

لیقه‌نیرین: بوگه‌ران، تماشاکردن بو دوزنده‌هی گوم‌بوگ ف ازی بی چیزی گشتن.

لیق: ۱) لاق، لوق، لنگ؛ ۲) ناوی ددم ف ۱) پا، لنگ؛ ۲) آب دهن.

لیق: ۱) ماستی تامیان نه گرتوشل؛ ۲) گوشتشی لیحق و لمه؛ ۳) لاق ف ۱) ماست بند نیامده آبکی؛ ۲) گوشت لزج حیوان لاغر؛ ۳) پا، لنگ.

لیقاوو: ناوی ددم ف آب دهن.

لیقن: ۱) لحق، لیحق؛ ۲) تربی پلیخاوه؛ ۳) پنیاده‌می لیق زور ف ۱) لزج؛ ۲) انگور لهیده؛ ۳) کسی که آب دهنش زیاد است.

لیقو: کهستی که ناو له لایلوی سه‌ره و زیر ده بی ف کسی که آب دهنش از لوجه سرازیر است.

لیق‌قومیان: توشی بهلا بون ف بدیباری.

لیق‌قومین: لی قومیان ف بدیباری.

لیقه: ۱) پرزو و پرزوی ناو دهات؛ ۲) تریقه‌ی پیکه‌نین ف ۱) لیقه دهات؛ ۲) صدای خنده.

لیقه: لیقدی دهات ف لیقه.

لیس تی هاویشتن: لیس تیکوتان ف نگا: لیس تیکوتان.

لیستن: لستن ف لیسیدن.

لیستنه‌وه: لسانمه ف لیسیدن.

لیسک: ۱) کوله کهی تیشکی خور که له کولانمه دیته‌زور؛ ۲) قمه‌زهی دوکانی مریشک فروش ف ۱) ستونی از شعاع نور خورشید که از روزنله به درون خانه تابد؛ ۲) قفسه مرغ فروشنی.

لیسک: تیخی دم کهوجی کوچکتاسین ف کارد فاشق تراشی.

لیسکه: ۱) ثامرای زبرلوس کردن؛ ۲) زمان لوس و خوریک خمر؛ ۳) لوسکه، ده مرؤت ف ۱) ابزار صاف کردن؛ ۲) جرب زیان؛ ۳) امراء، نوجوان بی مو.

لیسکه: ثامرای داریک کولین ف ابزارکنند چوب.

لیسوکه: سواب، بردی ته‌نک و لوسی گوئی جهم ف نگا: سواب.

لیسه: ساپوچی له هله ف چشم‌پوشی از خطأ.

لیسه: ۱) ماله‌ی بردین بون سواع؛ ۲) خیشک؛ ۳) مل و موی نازه‌ل بون شتی سویر ف ۱) ماله سنگی، انداده؛ ۲) ماله شخم صاف کن؛ ۳) بوزه گرداندن حیوان برای نمک.

لیسه‌خررت: لیسک، لیزگ ف نگا: لیزگ.

لیسدر: لاقاو، سیلاو ف سیلاپ.

لیستن: لستنه‌وه ف لیسیدن.

لیش: ۱) کومه‌لی له گیا که به باریک هله‌لده گیری، گالیش؛ ۲) ته‌زرم، لیشاو؛ ۳) چلک؛ ۴) زونگ ف ۱) یک بارستور از علف؛ ۲) فشار؛ ۳) چرک؛ ۴) زنگ.

لیشامه: همل‌اش، نالاş، پوش و چربی سه‌رخانو ف انبره.

لیشاو: ۱) ناوی زور به‌سروشم؛ ۲) بریتی له زه‌حف، فرهه؛ (نان و ناو

لیشاوه) ف آب زیاد با جریان شدید؛ ۲) کنایه از فراوانی.

لیشتوك: تهماح کاری بی ویجدان و نخلات ف آزمند بی وجدان.

لیشری: قازیاخ، گیادوکلیویکه ف گیاهی است آشی، قازیاخی.

لیشك: لیم و لیسه ف نگا: لدیم و لیشه.

لیشکن: جلکن، پس و پوچل، گمار ف چرکین.

لیشیوان: لی تیکچون ف نگا: لی تیکچون.

لیغاب: لغاو ف لگام.

لیغیز: لیحق، لحق ف لزج.

لیف: ۱) کیسمی زبری گوچنی ساپوون تی خستن بون خوشن؛ ۲) خواستنی شت له خدَلک ف ۱) لیف حمام؛ ۲) خواستن از مردم.

لیف: لاف، پیخه‌فی ناوی‌بخار او ف لحاف.

لیفاندن: بزربُونه‌وه، بلندبُون، بمخوده‌هاتن، بونگیای نیزن ف رسیدکردن، بالنده شدن، درمورد گیاهان گفته می‌شود.

لیفک: لیف ف نگا: لیف.

لیفک: لاف، لیف ف لحاف.

لیفکه: لفکمی حمام ف لیف حمام.

لیفو: گوندیکی کوردستانه به عصی کاولی کرد ف نام روستایی در کردستان که توسط بعنیان ویران شد.

دوری انداختن میان دونفر؛ ۲) از هم رنجانیدن دونفر؛ ۳) تشابه؛ ۴) رغبت به مبارزه باهم داشتن.

لیک کردنه وه: ۱) دهست پی له شمربردان؛ ۲) کردنده وه؛ (کنیت
لیک بکده وه) ۱) وادار کردن به دست آز جنگ کشیدن؛ ۲) بازکردن.

لیک که فتن: لش له یه کتردان ف تنه بهم زدن.

لیک که وتن: لیک که فتن ف تنه بهم زدن.

لیکن: لیقو، لیقن ف کسی که آب دهنش سرازیر است.

لیکنان: به سرمه و کاهینانی دلو؛ (چاولیکنان، کتیپ لیکنان) ف بر هم آوردن دولایه از چیزی.

لیکوبیک بون: تیک چون و تیکمل پیکمه ل بون ف درهم برهم شدن.

لیکولیک: تهواو به رانیه رف مساوی.

لیکولینه وه: تو زینه وه ف نکاش.

لیک وه رهاتن: له دهوری به کتر کو بون ف دور هم جمع شدن.

لیکه: شینکه هی تورت و تیراو ف سبزه شاداب.

لی که تن: ۱) وی که وتن؛ ۲) لی هاتن، په زینی نیزه می ف ۱) برخورد کردن؛ ۲) پریدن تر بر ماده.

لیک هاتن: ۱) بو زیکی به کتر شیان؛ (مد خمه رو کونده وار لیک نده دهات) «هدزار»؛ ۲) پیک هاتن؛ ۳) سواری به کتر بونی دو حمبوانی نیزه ف ۱) مناسب بودن دوچیز یا دورنگ باهم، بهم آمدن؛ ۲) سازش کردن؛ ۳) بر هم دیگر پریدن دونر.

لیکه مر: ۱) ناشیش، ده ستارگیر؛ ۲) برینی له کاری هدر به گوته ف ۱) دستاس گردن؛ ۲) کنایه از گفته بی عمل.

لیکه فتگ: ۱) له کار به رکه نار کراو؛ ۲) پدک که وته؛ ۳) ده ولمه ندی نابوت بونگ ف ۱) معزول؛ ۲) از کارافتاده و زمینگیر؛ ۳) ورشکست شده.

لی که فتن: ۱) له کار بد رکه نار بون؛ ۲) له شتی که وتن؛ ۳) نابوت بون ف ۱) معزول شدن؛ ۲) به چیزی خوردن؛ ۳) ورشکست شدن.

لیکه فته: لیکه فتگ ف نگا؛ لیکه فتگ.

لی که وتن: لی که فتن ف نگا؛ لی که فتن.

لیکه وتو: لیکه فتگ ف نگا؛ لیکه فتگ.

لی گر: نیزادگر، عدیب دوزده رهه ایرادگیر، عییجو.

لی گرتن: ۱) عدیب له که سی گرتن، نیزاد؛ (ناسیل لیم بگری نه مزانی، لیم مه گره)؛ ۲) هه لیزاردن ف ۱) ایراد؛ ۲) گلچین کردن.

لی گرته وه: ۱) کمم کردنده وه له؛ (خرجحت زوره لیم بگره وه)؛ ۲) له نمونه وه دروس کردن؛ (بهردی تم رازو ده گرمه وه، نهو گذره بهره لیم بگره وه)؛ ۳) نه خوشی له که سیکوه پیوه نو سان ف ۱) کم کردن از؛ ۲) از رزو نمونه ساختن؛ ۳) سرایت بیماری از کسی به دیگری.

لی گریدان: ۱) په یوه ند کردن؛ ۲) تی گرتن، تاراسته کردن ف ۱) پیونددادن؛ ۲) توجیه کردن.

لی گوران: ۱) به سهو شتی به شتیکی تر زانین؛ ۲) برینی له به دسته خت بون و زیون کردن؛ (خوا لیمی گوریوه) ف ۱) عوضی

لیقه لیق؛ تریقه تریق ف هر هر خنده.

لی قه ومان: لی قه ومان ف بدآوردن.

لی قه وماو: توئی بله هاتگ ف بدآورده.

لی قه ومين: لی قه ومان ف بدآوردن.

لیک: ۱) لیق، تاوی دهن؛ ۲) قاشی میوه ف ۱) گلین لعاب دهن؛ ۲) قاج میوه پالیزی.

لیک: ۱) ریک؛ ۲) له یدکتر؛ ۳) ته او و ف ۱) هموار؛ ۲) از یکدیگر؛ ۳) تمام.

لیک تانین: ریک خستن، له ق تانین ف آشتی دادن دوضد.

لیکاو: لیقاو ف گلین لعاب دهن.

لیک بورین: یه کتر عاقو کردن ف هم دیگر را پخشون.

لیک بون: ۱) شبی یه کتر بون؛ ۲) له ثیک و دو جیا بون ف ۱) شبیه هم بودن؛ ۲) از هم جدا شدن.

لیک بونه وه: ۱) شمق بردن، لمه بون؛ ۲) دهست لیک بمردان له شهزاده ف ۱) شقد شدن، پاره شدن؛ ۲) جنگ را خاتمه دادن.

لیک ترازان: له یه کو و دو بدر بونی پیکوه لکاو ف از هم جدا شدن دو پیوسته.

لیک خورین: گف له یه کتر کردن ف هم دیگر را تهدید کردن.

لیک خه قشان: بو درفت گمرازن له دری یه کتر ف بر ضد هم دیگر بی فر صت بودن.

لیکدالیکدا: له سه رمه کو و بی سانه وه ف پیوسته و مدام، مسلسل.

لیکدان: ۱) تیکمل کردن؛ ۲) له تیکر په بیوه ند کردن؛ ۳) قوتانی یه کو و دو؛ ۴) گوریشه وه سربه سه ره ف ۱) آمیختن و به هم زدن؛ ۲) به هم بیوند زدن؛ ۳) هم دیگر را زدن؛ ۴) سر به سر عوض کردن.

لیکدانه وه: بمراوره کردن ف برآورده کردن.

لیکدراو: ۱) تیکمل کراو؛ ۲) له ثیکو دو په بیوه ند کردن ف ۱) آمیخته؛ ۲) به هم دیگر بیوند زده.

لیکران: هاران، ورد بونی ده خل له ناش ف آرد شدن غله.

لیکردن: ۱) جیا کردنده؛ ۲) بار له سر پشت داتان؛ ۳) سور بون له سه ره به رهه کانی کردن، به نه ترسیمه و شمرکردن؛ ۴) ورد کردن له ناش ف ۱) جدا کردن؛ ۲) بار گذاشت بر پشت؛ ۳) راغب به مبارزه بودن، با شجاعت جنگیدن؛ ۴) آسیاب کردن غله.

لیکرنه وه: ۱) جیا کردنده؛ ۲) چینی میوه له دارو بیستان ف ۱) جدا کردن، کندن؛ ۲) چیدن میوه درختی و پالیزی.

لیکرن: ده غل له ناسیا و یان به ده ستاره هارین ف آرد کردن غله.

لیک رهه وینه وه: ۱) سل له یه کتر کردن؛ ۲) گوشاد بونه وه ف ۱) از هم دیگر رم کردن؛ ۲) گشاد تر شدن.

لیک شه بون: لیک جیا بونه وه ف از هم جدا شدن.

لیک شه گیران: ۱) بانگی یه کتر کردن بو میوانی؛ ۲) قسه کردن یه ک ف ۱) از هم دعوت کردن؛ ۲) توافق بر موضوعی کردن.

لیک کردن: ۱) دو ری خسته نیوان دو که سده وه؛ ۲) نیوان تاخوش کردن دو کدس؛ ۳) وک یه کچون؛ ۴) به نیشتیاوه پیکوه شمرکردن ف ۱)

كىندى عسل؛^(٣) آب گلالودى كە بىرىزى پاشىند.

لېلە كىين: گوندىكە لە كوردىستان بە عىسى وېرانى كرد^(٤) از روستاھاى ویران شدە كە دەستان توسط بىشىان.

لېلەنگ: خم، هەش، چويت^(٥) نىل.

لېلى: لۇلە^(٦) لولە.

لېلى: خەرىپك، پاپا^(٧) مشغۇل.

لېلىي: نارۇشنى، ناسافىھەتى^(٨) كدرى.

لېلىانىدن: ^(١) زۇر كەيفىيەتىن؛ ^(٢) خوش وىستن^(٩) از چىزى خوشحال شىدەن؛ ^(٢) دوست داشتن.

لېلىلى: هەلھەلە، دەنگو ھەرای زۇر^(١٠) لولە.

لېم: ^(١) رەمل، رەلم؛ ^(٢) كىيم، چىلخى بىرىن؛ ^(٣) چىلخ، قىزى^(١١) ماسە؛ ^(٤) چىرك زخم؛ ^(٥) چىرك و كىناثت.

لېم: ^(٦) لېتە، قورى زۇر شىل؛ ^(٧) لە من^(٨) لجن؛ ^(٩) ازمۇن.

لېمان: خەستىكى زەردە كە دە كەملىپىسالىي دادەتىرى^(١٢) مايغ غلىظ زىردىنگى كە با مدفوع آيد.

لېمان: لەئىمەت^(١٣) ازمَا.

لېمىتۇر: دەم و لەوس^(١٤) لاب و لوچە.

لېمىشت: لاقاۋات^(١٥) سىلاپ.

لېمۇن: چىلخ، گەمار^(١٦) چۈركىن.

لېمۇ: مىوه يەكى زەردە لە تىرەي، نارانچ و پىرتەقائى. تىرىش و شىرىنى ھەمە^(١٧) ليمۇ.

لېمۇنى: بە زەنگى لېمۇن^(١٨) زەنگ لېمۇنى.

لېمە: پاچارچە، لەتك، زۇرتر بۇ گۆشت ئېزىن^(١٩) پارە، جزء، قطعە.

لېن: كۇپەتى گەمورە^(٢٠) خم بىزىگى.

لېن: لېمان، لەئىمەت^(٢١) ازمَا.

لېن: پاشگىرى بەواتا: جىيگە: (خۇي^(٢٢) لېن، قامىشلەن^(٢٣)) پىسوند مەكانى.

لېنافا: لەو گوندانەي كوردىستانە كە بە عىسى كاولىيان كەدە^(٢٤) روستايى در كەردىستان كە بىشىان آن را ویران كەردىن.

لېنان: ^(١) باركەردن؛ ^(٢) دروست كەردىنى چىشت؛ ^(٣) بېۋە قايىم كەردىن: (دەسکى لېن ناواه)؛ ^(٤) لەسمەدانان: مەلەحمدى لېننى^(٢٥) ^(٥) باركەردن

باربر: ^(٦) پختن غذا؛ ^(٧) پىونىزىن؛ ^(٨) بىر سرگەداشتىن.

لېنج: لېچ، لېچى^(٢٦) لزج.

لېنجاۋو: لېچقاو، زېنجاكاۋ^(٢٧) مايغ لزج.

لېنجى: لېچقى^(٢٨) لزجى.

لېنجق: لېنج^(٢٩) لزج.

لېنجقاۋو: لېنجاۋات^(٣٠) مايغ لزج.

لېنجىك: لېنج^(٣١) لزج.

لېنجىكاۋ: لېنجاۋات^(٣٢) مايغ لزج.

لېندىو: ^(١) ھەمۈر تىرىش؛ ^(٢) تەندىگوتىك؛ ^(٣) گىرى و قۇرت. بۇشىرىتىزىن^(٣٣) خەمير مايە؛ ^(٤) چونە خەمير؛ ^(٥) گەرە و لختە. در مورد شىرى فاسىد شىدە كۈيىند.

لېنىت: هيتسى دە تىك لې دارتىراو^(٣٤) خوشە لخت شىدە از دانە.

گىرفتن؛ ^(٢) كىايە از بىدېخت شىدە.

لې گۇران: رەخسان لە شىتى: (تەم نەمامە لەم دارە گۇراوە)^(٣٥) تىكىين ياقۇن از دەنگىن از دواكە وتن بۇ دۆزىنەوە؛ ^(٦) دەست لې ھەلگەرن^(٣٦)

دېنال گىشتەن و حىستجو؛ ^(٢) دەست بىداشتىن از

لې گەزىيان: لې گەزان^(٣٧) نىگا: لې گەزان.

لې گەزىين: لې گەزان^(٣٨) نىگا: لې گەزان.

لې گىرمانەوە؛ ^(١) لې گىرتنەوە؛ ^(٢) باڭگەپىشىن كەردىن؛ ^(٣) راگۇزىتىنى قىسە لە يە كېكەوە^(٣٩) كەم كەردىن از؛ ^(٤) دعوت بە مەھمانى؛ ^(٥) روایت كەردىن از كىسى.

لېل: لۇل، لور، يېچىداۋات^(٤٠) تۆردىدە، تاب دادە شىدە.

لېللى: ^(١) قوراوى؛ ^(٢) تېكەلپىكەل^(٤١) گل آلود؛ ^(٣) درهم و بىرەم.

لېللىل: شلولى^(٤٢) كىدر.

لېلات: دەشتى پان و كاڭى بە كاڭى^(٤٣) جىلگەن وسیع.

لېللافك: لاولاۋات^(٤٤) لبلاب، پېچەك.

لېللاڭ: شلىۋە، بارىنى بە فەر و باران بېكىمەوە، دودانگ بارىن^(٤٥) بارش بىرەن و باران باھم.

لېلان: ^(١) لېلان؛ ^(٢) دەنگى باكتۇت، ھاشمۇ ھارەدە يا بە يەفرەوە؛ ^(٣)

گۇنديكى كوردىستانە بە عىسى كاولى كەدە^(٤٦) لە زاندىن صدا در آوازخوانى؛ ^(٤٧) صدای كولاك؛ ^(٤٨) نام روستايى در كەردىستان كە توسيط بىشىان و باران سەد.

لېلان: بالوڑە، لېرين، لەرزا نەمەدى دەنگ لە خوتىدىنى قاماڭا^(٤٩) لە زاندىن صدا ھەنگام خواندىن.

لېللاۋ: ^(١) ناوى شلولى؛ ^(٢) بېرىتى لە كۆپرۇن: (لېللاوم دايە بۇ نەۋىيەوە كەورە)^(٥٠) آب كەدر؛ ^(٦) كىايە از كورشىن.

لېللاۋى: تارىك بۇنى چاۋات^(٥١) بى سوبىي چىشم.

لېللاۋى داھاتن: كۆپرۇن^(٥٢) كورشىن.

لېللاسى: ^(١) ناسافى؛ ^(٢) تەمىي بەرچاۋات^(٥٣) كىدر؛ ^(٣) بى نورى چىشم.

لېلىق: ^(١) گۆشتى لەواوى و زەگاوى؛ ^(٢) لېچق^(٥٤) ^(٣) گۆشت پېرغىدە و رىگ؛ ^(٤) لزج.

لېلىك: ^(١) كۆرپەساواى شل و ول؛ ^(٢) جۆرى قامىش كە بۇ قەلەم دەبىي؛ ^(٣)

نۇزادىسىت و بى تېرى؛ ^(٤) نوعى نى مخصوص قەلم؛ ^(٥) نىگا: خم.

لېللىك: ^(١) شلولى كەردىنى ناوا؛ ^(٢) پاڭىزلىنى تېكولە گۆزىزى سەۋۆز^(٥٥) گالالود كەردىن؛ ^(٣) كىدىن پۇست سېز گەردو.

لېلىل: لولو، مەوارى^(٥٦) مەوارىد.

لېلىلۇرە: لولۇ بېرە^(٥٧) نىلوفر.

لېلىلۇفەر: لولۇ بېرە^(٥٨) نىلوفر.

لېلىلە: ^(١) لۇلە؛ ^(٢) لەلە زاروكان^(٥٩) لولە؛ ^(٣) للە.

لېلىلە: ^(٤) شەدە كىي، بۇلەلە؛ ^(٥) زېل و زالى ناو بىلۇرۇ؛ ^(٦) قوراوىي كە بە سەر سەوزى دادە كەرىي بۇ بەقدەوەت بۇنى^(٦٠) ^(٧) فجر كاذب؛ ^(٨) آشغال

لیولی: لولی، بلویر، بلور **نی تیک.**
لیوه: شیت **دیوانه.**

لیوه: (۱) لیوه، دین، شیت؛ (۲) فیدار؛ (۳) فرو؛ (۴) راچله کانی دل، دل شلمزان: (۵) شینکه‌ی تازه‌رزاو که بر لیچی مالات ده کده **نگاه اندختن.**
دیوانه: (۲) صرعی؛ (۳) آغوزوشیر؛ (۴) یکه خوردن؛ (۵) سبزه تازه دمیده.

لیودبون: شیت بون **دیوانه شدن.**
لی و بون: لی بونه و **نگاه اندختن.**
لی و خواردن: خواردنوه **نوشیدن.**

لی و رگرتن: (۱) سه‌نن له کهنسی که شتنی نهدا؛ (۲) بریتی له پهندقوبل کدن: (لیم و رگره پیت نهیم)؛ (۳) تیوه بیجان **گرفتن** چیزی از کسی؛ (۲) کایه از اندر زگرفتن؛ (۳) چیزی را به دور چیز دیگر پیچیدن.

لی و رگراندن: بریتی له ورامدانوه **کنایه از پاسخ گفتن.**
لی و رهاتن: کو بونه و له دهوری کهنسی با چتنی **احاطه کردن.**
لی و هستان: (۱) بدرانبر راهه‌ستان؛ (۲) یشودان بو بیرکردنوه **در مقابله ایستادن:** (۲) وقهه برای تأمل کردن.

لی و هستانه‌وه: بدرانبر راهه‌ستان **توقف در مقابل.**
لی و هشارتن: تاقتفت کردنی چتنی که کهسیک نهیبنتی **پنهان کردن.**
لی و هشاردن: لی و هشارتن **قایم کردن.**

لی و هشانه‌وه: شیانی کاریک یا جلکیک بو کهنسی: (نم کاره له تو ناوه شنیمه وه، نم جلکه‌ی لی ده و شنیمه وه) **شايانی.**
لی و هشاوه: شایسه، شیاوه **شايسه، لايق.**

لیوه‌شو: دهم کهندالی که ثاولی کمده کاته‌وه **کناره‌ای که آب آن را به تدریج بشوید.**

لی و گهراندن: لی و رگراندن **کنایه از پاسخ گفتن.**
لیوه‌له رزه: لمزینی زور له سه‌رمان و له ترسان **لرزش شدید از سرما و ترس.**

لیوه‌له ره: لیوه‌له رزه **نگاه: لیوه‌له رزه.**
لیوه‌له ری: لیوه‌له رزه **نگاه: لیوه‌له رزه.**
لیوه‌نگ: موریانه **موریانه.**
لیویان: (۱) فنی گرتن؛ (۲) دل راچدنین **(۱) غش کردن از صرع؛ (۲) یکه خوردن.**

لی هاتن: (۱) سواربوئی فه حل له میوینه؛ (۲) توئی نهخوشی سندان هاتنی حدویان: (۳) شیاوی به کتر بون: (نم کدوایت جوان لی دنی).
لیک هاتن **(۱) ایغزی، سوارشدن نر بر ماده؛ (۲) نوعی بیماری کشنده چاریا؛ (۳) مناسب و شایان بودن.**
لیهاتگ: ریهاتی، لايق، لیهاتو **شايسه.**
لیهاتو: ریهاتی **شايسه.**
لیهاتی: ریهاتی **شايسه.**
لیهاز: لموازه **اهرم.**
لیهازه: لموازه **اهرم.**

لینسان: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.**

لینک: کو پهی گمهوره، لین **نگاه خمره بزرگ.**

لی نوارین: لی روانین **نگاه اندختن.**

لی نوزین: لی روانین **نگاه اندختن.**
لی نویین: (۱) به کاغه‌زده گهل یه کتی دوان؛ (۲) خدت به سه‌رداهینان:

(فاقیزی هینا لیم نویسی) (۱) نامه به کسی نوشت؛ (۲) روی چیزی نوشتن.

لینه: لینک، لین، کو پهی زل **خمره.**

لینه: پاشگری بدواهات: کهنسی که لینان کاریه‌تی **پسوند فاعلی لینان.**

لی نهربین: لی روانین **نگاه اندختن.**

لی نهیرین: لی روانین **نگاه اندختن.**

لینی: کموی، حمهایت، کددی **رام شده.**

لی نی: فرمان به لینان **فرمان به «لینان».**

لی نیزین: لی روانین **نگاه اندختن.**

لی نیشتن: (۱) دهست به کاری کردن به پهله مو چالاکی، تی شیشان؛ (۲) قنگه خزی له خلیسک؛ (۲) له جولانده هاتوجوکردن **(۱) چاکانه و با شتاب سرگم کاری شدن؛ (۲) نشسته سرخوردن بر لیزگاه؛ (۳) تاب خوردن بر تاب.**

لیو: لم، لیم، رهمل **مامه.**

لیو: (۱) لمب، لم، لو؛ (۲) کهناوه **(۱) لم؛ (۲) لمب.**

لیوار: کهناوه، کهناوه **لبه، کناره.**

لیواره: لیواره **لبه.**

لیوان: (۱) شدریه‌ی شوشه بو تاوخاردنوه؛ (۲) لغاو، لخاف **(۱) لیوان؛ (۲) لکام.**

لیوان: پر، سه‌ریز **ملو.**

لیوانلیو: لیوانلیپ **مالامال.**

لیوانه: لیوان **ملو.**

لیواولیو: لیوانلیو **مالامال.**

لیوبه‌بار: خمبار **غمگین.**

لیودار: به لیواره **لبه‌دار.**

لیودان: ده فرنی که به سانایی ناوی لی روکری: (نم قایه لیونادا) **ظرفی که آسان آب از آن سرازیر شود.**

لی و دیسوونه: (۱) تواشکاردنی تهوا؛ (۲) بیرلی کردنوه **(۱) با دقت نگاه کردن؛ (۲) تأمل و تفکر کردن درباره چیزی.**

لیوڑه: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.**

لیوکروزتن: لیوکروزتن **نگاه: لیوکروزتن.**

لیوکرووشتن: بریتی له توره بونی زور بان عذرمه و ثوابات **کنایه از خشم یا حسرت زیاد.**

لیوگزتن: لیوکرووشتن **نگاه: لیوکرووشتن.**

لئى هەلسان: لەدەستھاتن: (ئەم کارە لەو ھەنسى) **ف** ازدست
برآمدن.

لئى هەلسitan: لئى هەلسان **ف** ازدست برآمدن.
لېيى: ۱) لباد، كولاو؛ ۲) لەئەوف **ف** ۱) نەد؛ ۲) از او.
لئى يش: لېش، چىك **ف** چرك.

لېيى شن: چىكىن، گەمار **ف** چركىن.
لئى يە: لەھى، لاۋا، لاپا، سىلاو، لئى **ف** سىلاپ.

لئى هالان: بەدەورە داپىچان **ف** پىچىدىن بە دور چىزى.

لئى هالاندىن: بەدەورە داپىچاندىن **ف** پىچانىدىن بە دور چىزى.

ليھان: لاكان، ليان **ف** اسکى محلى از ترکە.

لئى هاندىن: ۱) رەتاندىن؛ ۲) ھەرە شەللى كىردىن **ف** ۱) خستە كىردىن؛ ۲)
تەھدىد كىردىن.

لئى هەلدان: راستى لئى گوتىن، نەھىنى لە كەسى ئاشكرا كىردىن **ف** افشا كىردىن.

لئى هەلاتن: ۱) لەدەست را كىردىن؛ ۲) سوار بۇنى نېرلەمېي **ف** ۱) ازدست
كسى يا چىزى فرار كىردىن؛ ۲) پىرىدىن نر برمادىنە.

(له گریانه کهی مات بوه): ۱) مانگ ۲) کیز کرده: ۳) غمناک؛
منتظر فرصت: ۴) تبله بزرگ؛ ۵) چاله کوچک تبله بازی؛ ۶) متغیر؛
۷) اصطلاح مات در شطرنج؛ ۸) بازنده در شطرنج؛ ۹) رنگ مات،
نقشه مقابله برآق؛ ۱۰) کم ارتفاعتر در یک ردیف؛ ۱۱) ساکت؛
۱۲) ماه.

ماتاب: تاف هدیف **ف** مهتاب.

ماتابان: ۱) مانگی له عاسمان دیار؛ ۲) ناوه بو زنان **ف** ۱) ماه تابان؛ ۲)
نام زنانه.

ماتاف: به رانبه ری خور. ناوی که به مدنی و لمسه رخو ده روا **ف** آب
سُست جریان.

ماتان: کایدی کلا ده قولکه هاویشن، چالان **ف** بازی تبله به گو.

ماتانی: ماتان **ف** بازی تبله به گو.

ماتاو: ۱) تاف هدیف؛ ۲) فیشه که شیته **ف** ۱) مهتاب؛ ۲) آفتاب مهتاب
آتشیازی، فشنه بازی.

ماتاوان: ماتابان، ناوی زنانه **ف** نام زنانه.

مات بون: ۱) کیز کردن؛ ۲) سمرگه ردان بون **ف** بینه نگ بون؛ ۴) دو راندن له
شه ترنجا؛ ۵) جیگیر بون **ف** ۱) کیز کردن؛ ۲) خاموش شدن؛ ۳) باختن
در شطرنج؛ ۵) جایگیر شدن.

مات به: ۱) را مده، خو و هشیره؛ ۲) بینه نگ به **ف** ۱) خود را نشان
مده بر نخیز؛ ۲) بی صدا باش.

ماتک: ۱) خوشکی باوک، میمک؛ ۲) پیشکه، ده رگوش **ف** ۱) عمد؛ ۲)
گهواره.

مات کردن: ۱) بینه نگ کردن؛ ۲) زه قابی نهادی کردنده؛ ۳) بریتی له
کوشتن؛ ۴) بر نهادی شه ترنج **ف** ۱) ساکت کردن؛ ۲) برجستگی را
صاف کردن؛ ۳) کایدی از کشتن؛ ۴) بردن شطرنج.

ماتل: بیکار دام او، شتنی یا کهنسی که هیچ کاری نهایی **ف** معطل.

ماتل بون: بیکار مانده **ف** معطل شدن.

ماتل کردن: له کار و دوا خستن **ف** معطل کردن

م: ۱) راناوی تهنا بُخو: (نم خوارد، کردم)؛ ۲) راناوی پلدو پایه:
چارم، حوتهم؛ ۳) من: (م گونه ته، زم **را**) ۱) ضمیر متصل اول
شخص مفرد؛ ۲) پسوند ترتیب؛ ۳) من.

ما: ۱) نهرویشت، لاته چو؛ ۲) نه مرد، زیا؛ ۳) گشت له گشت نه بو

پاشه روکی هبو؛ ۴) ونه نگه، ره نگ هدیه: (ما نوزه کی چن به)؛ ۵)
ناخو؟، مه گدر؟، (ما ته وه نه کرد؟)؛ ۶) تو بیزی؟، تو بلی؟؛ (ما وه
دین)؛ ۷) بوچی؟، لمبر چی؟، (ما وهید؟، ما نه زیم؟)؛ ۸) میویته:
(ماکم، ماکم)؛ ۹) ره گن، بنچینه: (بنده مای باش نیه)؛ ۱۰) زرده،
شاخی لوس؛ ۱۱) شکر، قله شله به ردي زل؛ ۱۲) خوگر تین و نزیک به
پیگه بشتن: (دوکلیوه که مای هیناوه)؛ ۱۳) سده بب، هو؛ ۱۴) پرسی
پدسه یرمانمه **ف** ۱) ماندگار شد؛ ۲) زیست؛ ۳) بقیه ماند؛ ۴) امکان
دارد؛ ۵) مگر؟؛ ۶) آیا می شود؟؛ ۷) جرا؟ برای چه؟؛ ۸) مادینه؛ ۹)
اصل، اساس؛ ۱۰) کوه سنگی؛ ۱۱) شکاف بزرگ در کوه؛ ۱۲) قوام
آمدن؛ ۱۳) انگیزه؛ ۱۴) لفظ پرسش با تعجب.

ماپُوس: بهندی، گراو، لم زیندان کراو **ف** زندانی.

ماپهین: ۱) دور، نیوان؛ ۲) ثاشنایدتنی: (ماپهینمان خوشه) ۱) میان؛
۲) میانه.

ماپین: ماپهین **ف** نگاه: ماپهین.

ماپین: ماپهین **ف** نگا: ماپهین.

ماپُوس: ماپُوس، بهندی **ف** زندانی.

ماپو سخانه: گر تو خانه، به ندیخانه، زیندان **ف** زندان.

ماپوک: چه بیوک، به له پ له سه ردان **ف** توسری.

مات: ۱) کر، کروشمه کردو؛ ۲) خمه گین: ۳) گوله کردو، در رفت خوارله
کاری؛ ۴) که لا به ردي زلت ره کلا لای ناسایی که بو جوری که لا بین
دهست نهدا؛ ۵) قولکه کی پچوک بو کایدی که لا بازی؛ ۶) سمرگه ردان،
سهر سورمه؛ ۷) وشهید که بو له کار کدو تونی شای شه ترنجی ده لین؛ ۸)
درخراو له کایدی شه ترنج دا؛ ۹) ره نگی بی بریقه؛ ۱۰) نهادی تر له ریزی
خوی: (نهاده ردانه ده زیگهت گر توه یه کیان ماته)؛ ۱۱) بی دنگ:

ماچک: سوکله‌ماچ **ماچ** و بوسه کوچک.

ماج کردن: راموسان، پاچ کردن **ماج** بوسیدن.

ماچله‌ک: بهندی تهندام، گهدی لمش **مافال** اندام.

ماچماچان: نیک و دو راموسان **همدیگر** را بوسیدن.

ماچماچانی: ماچماچان **همدیگر** را بوسیدن.

ماچماچوک: ماچماچان **همدیگر** را بوسیدن.

ماچمنی: دبیزین، نهوشین، ده‌لین **نمی‌گوییم**.

ماچون: نیزی، دبیزه، ده‌لئی **نمی‌گوید**.

ماچوموج: ماچماچان **همدیگر** را بوسیدن.

ماچه: میوینه، ما، پوتیسترو جاشه کهری ده‌لین **ماچه**، ماده، ویژه استرو کره خر.

ماچی: (۱) ده‌لین؛ (۲) توپیزی، هر ده‌لینی؛ (۳) نهندی چون؛ (۴) راموسانی

نهوف **(۱)** گویم؛ (۲) توگویی؛ (۳) پس چنگونه؛ (۴) بوسه او.

ماچیک: (۱) ماج، راموسان؛ (۲) دانی ماج **(۱)** بوسه؛ (۲) بوسه‌ای.

ماچین: ماچانی **قاب بازی**.

ماجه‌ین: ماهبین **نگا**: مایه‌ین.

ماخ: (۱) کاریته سهرابان؛ (۲) درزه‌تالودار؛ (۳) نزمی نیوان دو بهزایی؛ (۴)

نهوم **(۱)** بالار؛ (۲) الوارهای سقف؛ (۳) پستی مایین دوبلندي؛

(۴) طبقه، اشکوبه.

ماخو: خاون، خودان، خیو، ساخت، ساختی، صاحب.

ماخویزنان: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **نام روستایی** در

کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

ماخولان: (۱) خولخوله؛ (۲) نهخشی سه‌رله‌زین **(۱)** گردنا؛

(۲) بیماری لرزش سر.

ماخولیا: (۱) گیزو حول؛ (۲) نهخشی که، نهسیه **(۱)** گیج و هالو؛

(۲) بیماری مالیخولیا.

ماد: (۱) ناویکی کموناری کورد؛ (۲) دهله‌تی کورد له هدهمه‌دانی پیشواف

(۱) قوم ماد؛ (۲) دولت ماد.

ماداک: گامیش **گاومیش**.

مادام: (۱) خامی ره‌شی بریقه‌دار؛ (۲) تا وایده، هه‌تا وایده **(۱)** متنقال سیاه

براق؛ (۲) مادام که.

ماذک: با بوله‌ی زارو تیوه پیچان **قنداق** بجه.

مادوکی: سه‌رده‌می یزک کدوتی نیر و منی کوتربیکده **دوران نامزدی**

کوتران.

ماده: (۱) جوئی نان؛ (۲) رفینده‌ی نان بیوه‌دان؛ (۳) کرش، عور؛ (۴)

دومله، کوان؛ (۵) لُو، لک، گری گوشت؛ (۶) دایک؛ (۷) هه‌وین، تامیان

(۱) نوعی نان؛ (۲) بالشتك نانوابی؛ (۳) معده؛ (۴) دمل؛ (۵) غده؛

(۶) مادر؛ (۷) خمیرمایه.

ماده‌ر: دایک **مادر**.

ماده‌ر به‌چه: ته‌قلی ورد و درشت پیکده بو جوانی **کوک ریز** و درشت

باهم.

ماده‌رزا: وه‌ک له دایک بوه، که له دایک بوه: (ماده‌رزا کوره) **مادرزاد**.

ماتلی: جوئی تنه‌نگ **نوعی نفسگ**.

ماتلی: ماتل بون، بیکاری **معطلی**.

ماتورا: (۱) نامر ازی و کارخستنی مه کینه؛ (۲) پایسکلی که به بهن زین ده‌روا.

دوچه‌رخه بینزینی **(۱)** موتور؛ (۲) موتوبیکلت.

ماتورا: تمدل، ته‌وزل، کارنه کدر **تببل**.

ماتوره: ماتورا **تببل**.

ماته: (۱) خوکزکردن، کروشمده؛ (۲) ناویکه‌دران و نال و بول بونی میوه‌ی

بیستان؛ (۳) ته‌می بدرجا؛ (۴) کوژه کهی جاواز؛ (۵) گوندیکی

کوردستانه به عسی کاولی کرد **(۱)** کزکردگی؛ (۲) علان رساند در

میوه پالیزی؛ (۳) سیاهی پیش چشم؛ (۴) مهره ضد چشم‌زخم؛ (۵) نام

روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

ماته‌دان: خو بزه‌بیوه‌له لکاندن: (که روشنک ماته‌ی داوه)؛ (۲)

نال و بول بونی، میوه‌ی بیستان: (بیستانه که ماته‌ی داوه بهم زوانه

بی‌ده‌گا) **(۱)** به زمین چسبیدن و منتظر فرست بودن؛ (۲) ظهور

علانه رسیدن میوه پالیزی.

ماته‌م: تازیمانه، تازیه باری **ماته‌م**.

ماته‌مات: سه‌رسه سه بره زویشن **رفتن پاورچن پاورچین**.

ماته‌ماته: ماته‌مات **نگا**: ماته‌مات.

ماته‌می: تازیه بار **ماته‌مین**.

ماته‌مین: ماته‌می **ماته‌مین**.

ماتی: (۱) سه‌رسورمان؛ (۲) بیده‌نگی؛ (۳) خدمباری؛ (۴) ره‌نگی بی بریقه **(۱)**

تحیر؛ (۲) خاموشی؛ (۳) غمگینی؛ (۴) رنگ مات.

ماج: (۱) ماز، خرم و پهیره‌وی زهرده‌شست؛ (۲) ناوی کونی کورد **(۱)** ماز،

پر و زردشت؛ (۳) نام بستانی قوم کرد.

ماجر: کوچه‌ر **کوچ** کننده، هم‌جر.

ماجو: کری، پاداشت له بدرانیمری کاردا **مزد**.

ماجوج: با جوج **ماجوج**.

ماجوم: (۱) تیکه‌لاکراوی چهند ده‌رمانیک بو ملحمه؛ (۲) جوئی

شیرنیات **(۱)** معجون دارویی؛ (۲) نوعی شیرینی.

ماجون: ماجون **نگا**: ماجون.

ماجوه: شوینی که ناوی بیندا هاتوه و دیاره **اثر جاری شدن آپ بر**

زین.

ماجیت: گوندیکه له کوردستانه که به عسی کاولیان کرد **از رستاهای**

ویران شده کردستان توسط بعثیان.

ماجیداوا: له گوندیانه کوردستانه که به عسی کاولیان کرد **روستایی** در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.

ماج: (۱) راموس، راموسان، پاچ؛ (۲) جگ، میچ، قاب **(۱)** بوسه؛

(۲) شتالنگ، قاب.

ماچا: ناو په‌ریک له کاره کانی باسور **از برگهای پاسور**.

ماچان: (۱) چهند راموسانی؛ (۲) دبیز، دبیز، ده‌لین؛ (۳) جگین، قایپن **(۱)**

بوسدها؛ (۲) گویند؛ (۳) قاب بازی.

ماچانی: جگین **بازی** با شتالنگ، قاب بازی.

مارژوک: بوکار، جوئی مارمیلکه نوعی مارمولک.
مارژی: نیسک، مارجوف عدس.
مارس: مارت ف ماه مارس.
مارس: مازف نگا: مازز.
مارسیس: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد ف نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

مارک: پرسوز ف میارک، خجسته.
مارکرن: ماربرین ف عقد کردن.
مارکونه: ده‌سخوانی شاگرد، شاگردانه ف انعام شاگرد.
مارکه: راوه که مریشک: ۲) نه و هیلکه که له کولین دای ده‌نین بوئنه‌وه مریشک هدرله‌وه هیلکی تریکا ف ۱) رامک: ۲) تخم مرغی که در لانه تخم‌گذار می‌نهند تا تخصش را همانجا بگذارد.
مارگر که‌ستی که مار حده‌مایه ده کا، که سیکه مار ده گرفتی پیوه ناداف مارگیر.

مارگروس: نیره کموی که ماکه و خوی لی بواردوه کبک نری که ماده اش را نمی‌یابد.
مارگره: مارچیوه ف نگا: مارچیوه.
مارگه‌ستی: مارانگاز ف مارگزیده.
مارگیر: ۱) گیاهی کی در کاوی به: ۲) مارگر ف ۱) گیاهی است خاردار؛ ۲) مارگیر.

مارگیس: جوئی مارمیلکه نوعی سوسمار.
مارگیسک: ۱) مارگیس؛ ۲) ماری زه‌هدار؛ ۳) بریتی له مروی بی‌فهرو خراو ف ۱) سوسمار؛ ۲) مار سمنی؛ ۳) کنایه از شخص بدجنس و کچ رفتار.

مارگیسه: بوقله، به قله‌مُوت، عده‌له‌شیش، عده‌له‌لوف بوقلمون.
مارمار: مال‌مال، قارمه‌ماتیکی به‌تی که‌ونارایه: (ناسر و مارمار) از شخصیت‌های افسانه‌ای فولکلور.

مارمارک: کرمی دریزی ناو سک ف کرم دراز معده.
مارماروشک: ۱) مارمیلکه؛ ۲) گیاهی که شیره کهی زه‌هره ف ۱) مارمولک؛ ۲) گیاهی است که شیره اش سقی است.
مارماروک: ۱) مارمیلکه؛ ۲) هدرشتی دریز و به‌یچ که له ماربکار ف ۱) مارمولک؛ ۲) هر چیز مارمانند.

مارماروکه: بازنیه له‌هه‌ویری برزاو ف نان النگو مانند.
مارمامسه: مارمامسی، مارافی ف مارماهی.
مارمامسی: جوئی ماسی به وک مار ده چنی پیوه ناداو گوشتشی ده خوری ف مارماهی.

مارمالوک: مارمیلکه ف سوسمار.
مارمزوك: ۱) پیوه‌هه مار؛ ۲) مارمیلکه ف ۱) بجمدار؛ ۲) مارمولک.
مارمژش: دم به جیگه‌ی مارانگه‌سته‌وه نان و لوشینی ژار بچاره‌ی مارانگاز ف مکیدن جای نیش مار به قصد معالجه.

مارملیک: مارمیلکه ف مارمولک.
مارمهزوکه: مارمیلکه ف مارمولک.

ماده‌های زاد: ماده‌های زاد.
ماده‌های بیستانی: میوه‌ی بیستانی سیس هه لگمز اوی پلیخاوف میوه پالیزی پیزمرده لهده.
ماده‌ک: ماداک، گامیش ف گامیش
ماده‌های جاکواهی: ۱) تاواهی ف ۱) اگر چنین است؛ ۲) مادامی که، تا چنین باشد.

ماده‌های کان: کانگه ف معدن
مار: ۱) جانه‌وه‌یکی خزونکی دریز و کهی به دریش و کهی ژاری هدیه و پیوه دهدا؛ ۲) خانو، چینگه‌ی لی زیانی خیزان ف ۱) مار؛ ۲) خانه.

ماراشی: جوئی ماسی که له ماده کاف مارماهی.
مارانگاز: مارپیوه داوف مارگزیده.
مارانگه‌ز: مارپیوه داوف مارگزیده.
مارانگه‌سته: مارانگاز ف مارگزیده.

ماراو: هات، بهخت، بیغال، تالح ف شگون، شانس.
مارای: شکان ف شکستن.

ماربرین: ماره‌بران، لیک حلال کردنی ژن و پیاوف عقد کنان.

ماربیچ: لوله‌ی دریزی قلیان ناوی ف ماربیچ قلیان.
مارت: نادار، سیهه‌مین مانگی سالی خاچ بدرستان ف ماه مارس.
مارتساک: نالاس، پوش و چروی سه‌زمیچی خانو ف ترکه و گیاه سقف‌پوش، انبره.

مارتلی: ماتلی ف نوعی تنفس.
مارتوله: ۱) توله‌هار، به‌چکمه‌مار؛ ۲) ماری باریک؛ ۳) کرمی دریزی ناو سک؛ ۴) مارمیلکه ف ۱) بچه‌مار؛ ۲) مارباریک؛ ۳) کرم دراز معده؛ ۴) سوسمار.

مارتین: مارتلی ف نوعی تنفس.
مارجو: نیسک ف عدس.

مارجه‌فری: جوئی مار ف نوعی مار.
مارچیو: داری سرد و قلیقانه بون مارگرتن ف چوب دوشاخه مارگیران.

مارچیوه: ۱) مارچیو؛ ۲) گیاهی که ف ۱) چوب دوشاخه مارگیری؛ ۲) گیاهی است.

ماردا: مردو، مردگ ف مرده.
ماردش: ۱) مردن، مرگ؛ ۲) دوایی هاتن، تمواوبون ف ۱) مردن؛ ۲) تمام شدن.

ماردن: شکاندن ف شکستن.
مارده: ماردا، مردگ ف مرده.

ماردهم: جوئی تنفس ف نوعی تنفس.
ماردین: شاریکه له کوردستان ف نام شهری در کردستان.

مارز: ۱) زالم؛ ۲) لاسارو سه‌سخت ف ۱) ستمگر؛ ۲) لجباز.
مارزا: گوی نازه‌لی ساوای شیره خور که زه‌ردو شله ف مدفوع نوزاد دام.

مارزه‌یه: مارانگاز ف مارگزیده.
مارزیای: به‌جنی هیلارا، تدرک کراوف ف متروک، مهجور.

مازه گوییز: تیره‌ی دریزی ناو بو سهر گوله‌مدره‌زه **ف** جوب طویل
آبرسانی به کرد شالیزار.

مازه گیره: مارچجه‌هه **ف** نگا: مارچجه.

مازه‌بی: مازه برانه **ف** صداق.

مازی: ماکهوف **ف** کیک ماده.

مازی: چوخم، چوخرمه **ف** (۱) اتاق بالای راهرو؛ (۲) کوچه‌تنگ.

مازی پشت: موغفره‌ی پشت **ف** ستون فقرات.

مازی‌ولک: گیایه‌که، ماروزه **ف** گیاهی است.

مازیزه: ماروزه **ف** گیاه «مازوُزه».

مازیس: مازن، زالم، لاسار، سه‌رره‌ق **ف** دیکتاپور.

مازیستان: شوینی که زور ماری همس **ف** جایی که مار بسیار دارد.

مازیشوک: مارمیلکه‌ی زلام **ف** مارمولک بزرگ.

مازیغفت: روحشی و ناکارایه‌سندي **ف** خوش اخلاقی.

مازیله: مارمیلک **ف** مارمولک.

مازین: گیایه‌که **ف** گیاهی است.

مازین: شکاندن **ف** خردکردن، شکستن.

مازینه: شوینه‌واریکی که مونارایه له کوردستانی به ردستی ترکان **ف**

از آثار باستانی در کردستان.

ماز: ماج **ف** خویشاوند و پیر و زردشت، ماز.

مازان: (۱) کمل و گامیشی ناوچاوان و کلکسی: (۲) گهپ، زلام.

گهوره **ف** (۱) گامیش پیشانی و دم سفید: (۲) بزرگ.

ماز بهر: نه‌خوشیه که له سمعی نازه‌ل پدیا ده بئی **ف** از بیماریهای دام.

ماز تر: گهپتر، زلت، مهزتر، گهوره تر **ف** بزرگتر.

مازگ: بدی داریکی لیزه‌واره **ف** مازوج.

مازگا: پیشه‌ی کلینیچکه **ف** استخوان دنبالچه.

مازگه: بربره‌ی پشت **ف** ستون فقرات.

مازگیرت: تاوجده‌یه که له کوردستانی زیرده‌ستی ترکان **ف** ناحیه‌ای در کردستان.

مازلوخ: دوگرد، بدمالی نویز **ف** سجاده، جانمان.

مازه‌ماز: بدرانی قه‌حل، بدرانی که ده پدری به ردده‌دن **ف** راک گشن.

مازن: (۱) گهوره، گهپ، زل؛ (۲) سدروکی عاشیره‌ت **ف** (۱) بزرگ: (۲) سردارایل.

مازوُزه: مازگ **ف** مازوج.

مازوُب‌هه لا: وشهه که بو مازولیکردنده به تازادی ده گوتري **ف** بانگ.

مازوج چنی آزاد.

مازوُچن: که‌ستن که مازو له دار ده کینی و کوده کاتهوه **ف** مازوج چن.

مازوُدار: دارمازو **ف** درخت مازوج.

مازوُر: بیکار **ف** بیکار.

مازوُقان: خانه‌خوی، خاوون مالی میوان حاوینه‌وه **ف** میزان مهمان نوان.

مازوُل: کاربه‌دهستی ده رکراوه **ف** معزول.

مازوُلی: ده رکراوی له سدر کار **ف** معزولی.

مازوُلی کیش: دوستی به‌نمده‌گی کونه کار بدهست **ف** دوست وفادار در

مازه‌میزولکه: مازمیلکه **ف** مارمولک.

مازه‌میث: مازم **ف** نگا: مارمن.

مازه‌میلک: جانهوریکی پچوکی بو ره لوکیده له کورتمار ده کاو دهست و

پای هیده له سدر میش و جانهوری پچوک ده زی و پیوه نادا **ف**

مازه‌مولک.

مازه‌میلکه: مازمیلک **ف** مارمولک.

مازه‌میلوك: مازمیلکه **ف** مارمولک.

مازنه‌گهه: بهلهک پیچی لیاد **ف** ساق پیچ نهدی.

مازنه‌هیتک: جوزی ماره **ف** مار عینکی.

مازو: (۱) قه‌شان، حه‌یوانی ره‌شی ناوچاوسی: (۲) نه‌سینی که خالی

چدرمیگ له پای دایه **ف** (۱) دام سیاه پیشانی سفید: (۲) اسیبی که

حالهای سفید دردست و پادراد.

مازه‌بیز: جوینیکه واتا: شه‌رمی دایک **ف** دُشتمانی است.

مازه‌وت: فریسته‌ی هموالی تاروت که خواهیان توره کردوه **ف** نام فرشته‌ای

که مغضوب خداد است.

مازه‌وته: قولاخ، خزگدی ماسی له زستان دا **ف** پناهگاه ماهیان در

زمستان.

مازه‌وخه: پارچه‌زه‌وی پچوک **ف** قطعه زمین کوچک.

مازه‌ودو: قیله‌وجاج، فیجه‌لهاج **ف** مورب.

مازه‌زه: گیایه که ده خوری **ف** گیاهی است خوردنی.

مازوُسیا: (۱) مازی ره‌ش: (۲) بریتی له مروی دزی دل به کین **ف**

مارسیاه: (۲) کنایه از دشمن کینه‌توز.

مازه‌ول: خاس، کاهو **ف** کاهو.

مازه‌ومور: خزهک، هرجانهوری به‌زه‌ویدا خشکه ده کاف خزنده.

مازه‌میره: بریتی له هه‌موشیتیکی خرت و پرت: (سمه‌ری ماره میروی

همه‌یه) **ف** کنایه از انواع خرت و پرت.

مازه: زن به‌پیادان به ره‌ش و شوینی ناینی **ف** عقد ازدواج.

مازه: مارکه، راوکه **ف** رامک.

مازه‌بر: کجی که به زاروکی به شو دراوه **ف** دختر عقد شده نابالغ.

مازه‌برانه: پاره‌یده که زنی له سمر مازه ده کرنی **ف** صداق، مهر یه.

مازه‌بری: (۱) به زیو شوینی ناینی زن دان به شو؛ (۲) مازه برانه **ف** (۱) عقد

کردن؛ (۲) صداق.

مازه‌بری‌یاگ: زنی که به شو دراوه و هیشتا نه‌چونه مال شو **ف** عقد شده.

مازه‌برین: زن کردنه‌لایی پیاو به زیو شوینی ناینی **ف** عقد کردن.

مازه‌رهش: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **ف** نام روستایی در

کردستان که توسط بعشیان ویران شد.

مازه‌زما: شله‌گوی ساوای نازه‌ل **ف** مدفوع نوزاد حیوانات.

مازه‌زیو: زللو، هزاری **ف** هزارپا.

مازه‌ک: مارک، پیروز **ف** حجسته.

مازه‌کراو: مازه برین **ف** عقد شده.

مازه‌کردن: مازه برین **ف** عقد کردن.

مازه‌کول: دوماره کول، دوپشک **ف** عقرب.

ماسی سول و خوا

هدله‌گون **لا یه لایه** ماست و کره برهم که ذخیره می‌کنند.

ماستیم: ره‌حاتی، کوچک، مستهرگ **قیف**.

ماسریشم: سرشنی که له ماسی ده گزینی **جنسی** که از ماهی گیرند.

ماسریشمده: گیاچریش **گیاه سریش**.

ماسک: شکلی که به رویه و ده گرن تا نهانسرین **ماسک**.

ماسکه: ماسک **ماسک**.

ماسکه‌ش: ده دوت **جاکش**.

ماسمالی: ۱) پوشینی توان بمناره‌وا؛ ۲) ماست به سر زنی خراب دا کردن و به دی دا گهرا ندندن **ماستمالی**؛ ۳) ماست بر سر زن بدکاره ریختن و در ده گرداندن.

ماسو: دی به که له کورستان **نم** دهی است.

ماسو: ماساو جانه‌وری که به بنی تاو نازی **ماهی**.

ماسوز: ۱) بدری داریکی درکاویه له عدنتاب ده کا؛ ۲) ماسولکه‌ی جولا بی **نم** درختی است شبیه عناب؛ ۳) ماسوله نساجی.

ماسوزرا: ۱) باکردن و هدمسان؛ ۲) نه خوشی پای سو راف؛ ۳) آماسیدن؛ ۴) بیماری پادسرخ.

ماسول: ۱) ماسو، ماساو؛ ۲) پیتەچرا؛ ۳) داهاتی زه وی **ماهی**.

ماستیله: ۳) محصول زمین.

ماسوکه: ۱) ماسوی بیچوک؛ ۲) شاره‌ی چال؛ ۳) باریکه‌ی سوری خدرمان که هیشتا نه بونه کو؛ ۴) لته قامیشیکی کورته چو لا داوی لئی ده پیچن بونه تینی؛ ۵) گوشتنی بنه‌وی ناوه راست نهستوری نهولا ولا باریک **ماهی کوچک**؛ ۶) کاه کنار چاله غله؛ ۷) باریکه خرم توده نشده؛ ۸) ماسو ره با فندگی؛ ۹) ماهیچه.

ماسوله: ۱) ماسولکه‌ی جولا بی؛ ۲) ماسولکه‌ی گوشت؛ ۳) جوری ساج؛ ۴) گلوله نخ پود قالبیافی.

ماسه: رهل، مل، کفت، لم **ماسه**.

ماسهنه: پنهاناندن **متورم** کردن، آماسانیدن.

ماسه‌وا: دوکلیوی بدماست **آش** ماست.

ماسي: ۱) ماسو؛ ۲) پنهانم؛ ۳) ماست فروش؛ ۴) ماست او **ماهی**؛ ۵) آماس کرد؛ ۶) لبیات فروش؛ ۷) ماست آلوه.

ماسيان: ماسان، پنهانان **آماسیدن**.

ماسي برهک: ماسیه که ددانی وه که هر زه به دریزه **آره ماهی**.

ماسي بانک: جوری ماسی **ماهی سوف**.

ماسي به رهک: جوری ماسی **ماهی کفال**.

ماسي خاتونه ک: جوری ماسی **نوعی ماهی قزل آلا**.

ماسي خرک: وردیله ماسی **ماهی بسیار ریز**.

ماسي خوره: بالداریکی سبیله را و ماسی ده کا **قاق**، مرغ ماهیخوار.

ماسي ستيرك: جانه‌وریکی ده ریا بیه **از جانوران آبری**.

ماسي سول: ماسی خونی کراوی و شکده کراو **ماهی نمک سود**، ماهی شور.

ماسي سول و خوا: ماسی سول **ماهی شور**.

زمان معزولی.

مازه: ۱) ناوه راستی پشت، موغمه‌ره، بربرهی پشت؛ ۲) شان، پیل:

۳) داری که چه رخی عاره بهی پیوه یموده گزینی **نم** ۱) ستون فقرات:

۲) کتف؛ ۳) چوب محور چرخهای گاری...

مازی: ۱) مازه؛ ۲) بربرهی پشت **نم** ۳) مازوج؛ ۴) ستون فقرات.مازیچن: مازچون **نم** مازوج چمن.مازیر: سمه‌شله، نه خوشی سمعی ثاشه ل **بیماری سُم دام**.

مازیر: داریمروی نهستورف درخت بلوط بزرگ.

مازین: گوندیکی کورستانه به عسی کاولی کرد **نم** روسنایی در کرستان که توسط بعنان ویران شد.مازه: ماز، خزم و بیدرهی زهرده شت **نم**.ماس: ۱) شیری گهرم کراوی تامیان تیکراوی تونده و بوب؛ ۲) پنهانم **ماهی**.

۳) ماست؛ ۴) آماس.

ماسا: ماسی **ماهی**.ماسان: نهستوربوئنی نه ندام **آماسیدن**.ماساو: ۱) نهستوربوگ، پنهانم؛ ۲) جانه‌وریکه هر له ناودا ده زی گوشتی خوشی و بکجارت زوره؛ ۳) ماست او **آماسیده**؛ ۴) ماهی؛ ۵) آبدوغ.ماساوه: گیایه کی تمام تیزه **گیاهی** است تندمزه.ماساایا: ماسان، پنهانم، نهستوربو **آماسیدن**.ماسايش: ماسایا **آماسیدن**.ماسايه: ماسایا **آماسیدن**.ماست: ماس، شیری تامیان تی دراوی تونده و بوب **نم** ماست.ماستاف: ماست او **نگا**: ماست او.ماستاو: ماستی له ناودا لیک دراوی به مهشکه نه زنراو **نم** ماست و آب بهم زده، دوغ مشک ندیده، آبدوغ.ماستاو سارد کردنه و هو: بریتی له رویینی و کلکه سوته **نم** کنایه از تملق و چاپلوسی.ماستاو کردن: ۱) ماستاو ساز کردن؛ ۲) ماستاو سارد کردن و هو **نم**

ماست و آب بهم زدن؛ ۳) تملق کردن.

ماستاوی: شتی که ماستی پیوه بی: (کدوا کم ماستاوی بو) **نم** ماست آلوه، آغشته به ماست.ماستوبا: دو خموا، دوکلیو **دو غبا**.ماستبربر: سمه‌شله، نه خوشی کی ناوه له **نم** از بیماریهای دام.ماستر: زلت، گهوره تر، مه زتر **بزرگتر**.ماسترۇن: توپز لە سەر توپزی رۆن و ماست که بۆزستان هله‌گزینی **نم** ذخیره ماست و کره.ماست و مسوپارادن: بریتی له به وردی توپزینه و له کاری **نم** کنایه از با دقت تحقیق کردن.ماستهرگ: کوچک، ره‌حاتی **قیف**.

ماسته رۆن: توپز توپزی ماست و رۆن له سەریدەک که بۆزستانی

ماشلین: چیشتی ماش **ف** آش ماش.

ماشوبرنج: بریتی له موی سبی و زهشی **نیکه** **ف** موی جوگندمی.

ماشوت: (۱) کلافه **ثاوریشمی** خورست و دهست لئی ندراد؛ (۲)

گیانداریکی پجوکه ملوزمی نوک و باقلهی سدوزه **ف** (۱) پیله ابریشم؛

(۲) حشره آفت نخود و باقله.

ماشه: (۱) سه بهنه کی ددم تنه نگی بن فره وانه راوه ماسی بی ده کهن؛ (۲)

پولوگر، په نگر؛ (۳) پله پیتکه کی چه کی گدرم **ف** (۱) سید تله ماهی؛ (۲)

انبر؛ (۳) ماشه سلاح.

ماشه: کلافه بدنیکه له نیوان دو نه زنودا همل ده کری **ف** گروهه ریسی که

میان دو زانو پیچند.

ماشه رز: گازی بزمارکیشانه **ف** گازانبر، کلبتین.

ماشه رک: فریت، توپه بهنه کی ده تمونه و ده دری **ف** پودی که با دست

لای تار گذارند.

ماشه ره: (۱) ماشد؛ (۲) ماشد رک؛ (۳) ناوره، ناگره، جوری کوانه له ده و

چاوف **ف** (۱) نگا: ماشد؛ (۲) نگا: ماشد رک؛ (۳) آتش پارسی، نوعی دمل.

ماشه رهش: دانه ویلهی ماش **ف** دانه آش ماش.

ماشه سبی: دانه ویلهی که پانکه لامو سبی و تام خوش له کلدودا ده بی **ف**

لو بیا سفید.

ماشه سبیلکه: ماشه سبی **ف** لو بیا سفید.

ماشکه: ماشه، پله پیتکه کی چه کی گدرم **ف** ماشه اسلحه.

ماشهل: چپدر لهدیر رزیار بو ماسی گرتن **ف** نوعی دام ماهیگیری.

ماشلهان: سروه بای خوراوا **ف** نسیم غروب.

ماشہللا: وشهی سهیرمان **ف** ماشاء الله، کلمه تعجب.

ماشین: (۱) گسلکدان و خاوین کردنه و؛ (۲) ترمیبل **ف** (۱) رو بیدن و

تیزکردن؛ (۲) اتومبیل.

ماشین: (۱) چیشتی ماش، ماشلین؛ (۲) ههر نامر ازی به ماتور کار ده کا؛

(۳) ترمیبل **ف** (۱) آش ماش؛ (۲) ماشین، ابزار ماشینی؛ (۳) اتومبیل.

ماشینه: (۱) ماشلین، ماشین، شیوه ماش؛ (۲) نامر ازی جلدرون **ف** (۱)

آش ماش؛ (۲) چرخ خیاطی.

ماشینه چی: جلدرو، خدمیات **ف** خیاط.

ماشینه وه: بریتی له خواردنی به کجارت زور؛ (همو خواردن که) به کجنبی

ماشیمه وه **ف** کنایه از زیاد خوردن.

ماشیوه: راوك، پالوینه **ف** بالونه.

ماع: باع، هواری مهزو بزن **ف** بع، صدای بز و گوسفتند.

ماعه بین: مابهین **ف** نگا: مابهین.

ماعین: مابهین **ف** نگا: مابهین.

ماعتعاج: تاتاج، هه زاراف **ف** محتاج.

ماعتعاش: ما عتعاج **ف** محتاج.

ماعده: (۱) زنگ و زو؛ (۲) واژ نیشتیا؛ (۳) بریتی له هه ناسمه و همناو؛

(ماعده خوته نگ کردن) **ف** (۱) سیما؛ (۲) اشتها؛ (۳) کنایه از

حالات درونی.

ماعده: (۱) ورگ، ماعور؛ (۲) نیشتیا، واژ **ف** (۱) معده؛ (۲) اشتها.

ماسی فروش: کهنسی کاری ماسی فروشته **ف** ماهی فروش.

ماسی فروک: جوری ماسی که مرؤ لاای وايه ثه فرنی **ف** نوعی ماهی.

ماسی فرهه ک: ماسی فروک **ف** نوعی ماهی.

ماسی گایقان: کهنسی کاری هدر راوه ماسیه **ف** صیاد ماهی.

ماسی کارتونخک: سفره ماسی **ف** سفره ماهی.

ماسی که ران: بیچوه بوق **ف** بچه غول.

ماسی گر: کهنسی راوه ماسی ده کاف ماهیگیر.

ماسی گرده: ماسی خوره **ف** مرغ ماهیخوار.

ماسی گیره: ماسی گره **ف** مرغ ماهیخوار.

ماسی گیره ک: ماسی گره **ف** مرغ ماهیخوار.

ماسی گیره: ماسی گر، ماسی خوره **ف** مرغ ماهیخوار.

ماسیلکه: ماسولکه لهشی زینده و در **ف** ماهیچه.

ماسی لوکسو: جوری ورده ماسی له روباردا که ده یکنه چیشتنه.

ماسی گرتن **ف** نوعی ماهی ریز که آن را طعمه می کنند.

ماسیله: مارمیله که ناو خانوان که له چینگه که شدار ده زی **ف** مارمولکی

که در خانهها و در جای مرطوب زندگی می کند.

ماسین: (۱) په نه مین، پدنه مان؛ (۲) تویزی مدبوی رون و چهوری به سمر

شیکوهه **ف** (۱) آمسیدن؛ (۲) لایه چربی بر چیزی بسته شدن.

ماسی نیزه دار: جوری ماسی قورتم دریز **ف** نیزه ماهی.

ماسیه بانکه: جوری ماسی **ف** نوعی ماهی.

ماسیه خاتونه: جوری ماسی پتوک پنونک **ف** نوعی ماهی خالدار.

ماسیه زرده: زرده ماسی، جوری ماسی **ف** زرده ماهی.

ماسیه وان: بنياده من که راوه ماسی ده کاف ماهیگیر.

ماسیه وچنه: ماسی گره **ف** مرغ ماهیخوار.

ماسی هورک: جوری ماسی که له ناو قوتو ده کری **ف** ماهی تُ.

ماش: (۱) ناما نیکه ده سمری دولاشی ده گرن تا پوش و چیلکه بگرته و دو

نه گاته زنبوره؛ (۲) ناوی راوه ستاو؛ (۳) نهودی بدر گسلک دیت؛ (۴)

دانه مولیه که شین باوه به چیشت لئی ده نزی و ده نکی خزی و رده **ف**

(۱) آبکشی که در دهانه ناو آسیا نهند؛ (۲) آب راکد؛ (۳) رو بیدن؛ (۴)

دانه آشی ماش.

ماشان: (۱) گزکدان، گسلک لیدان، جاز و کردن؛ (۲) دهست گیزران **ف** (۱)

جار و کردن؛ (۲) دست گرداندن.

ماشاو: ناومر واری، نه خوشیه کی چاوه **ف** آب مر وارید، از بیماریهای

چشم.

ماشتن: گسلک دان **ف** جار و کردن.

ماشقه: گراوی، دوستی میوینه، زورتر بو ماری ده لین: (ناشقه و ماشقه)

ف مشوقة.

ماشک: جوری لو بیا **ف** لو بیا چشم بلبلی.

ماشکان: ناوی دئی به که **ف** نام دهی است.

ماش کردن: زوری هینانی ناوی راوه ستاو بو رزان **ف** فشار آوردن آب

راکد.

ماشکه: ماشکه **ف** مشوقة.

ماشگه: ناوی چمند دئی به که له کوردستان **ف** نام چند آبادی.

چند دهسته که دیر او بیکمهوه **۱**) جوی اصلی در آبیاری؛ **۲**) چند دسته جوی کوچک در کشترار.
ماکاو: ماکاف **نگا**: ماکاف.
ماکبیر: له شیر گرتنهوهی به رخ و کاراف از شیر بازگرفتن بره و بُزغاله.
ماکو: پاکو، به سرمهه کادراوی گیای دوراوه در وشدہ آنیاشته.
ماکو: جیگدی ماسولکه له نامرازی جو لایی **دا** مکوک جولاپی.
ماکوز: گیایکه له ناوا دهروی نامال تالدو له کوژله ده کاف گیاهی است آبزی.
ماکه: ماک **نگا**: ماک.
ماکه جو: شیله گه **نگا** جای بریدن از جوی اصلی.
ماکهه: دلله کدراف ماده خر.
ماکهله: ماره بی **نگا** صدقان.
ماکهوه: کدوی من **نگا** کبک ماده.
ماکی: نهدی کن؟ **نگا** پس چه کسی؟
ماکینه: نامرازی ده سکرد بوکاره سان کردن، ماشین **نگا** ماشین.
ماکینه چی: **۱**) کدنسی کار به ماکینه ده کا؛ **۲**) خدیات، جلدرو به چه رخ **نگا** **۱**) تکیسین؛ **۲**) خیاط.
ماگ: **۱**) ماو، نتمرد؛ **۲**) لمبهین نهچوگ **نگا** **۱**) باقی، زنده؛ **۲**) از بین نرفته.
ماگرت: مراری، مرواری، گوهه ریکه له ناو سدهه فدا **نگا** موارید.
ماگرته: **۱**) پهله رهشی روی مانگ؛ **۲**) مانک کیران **نگا** **۱**) لکدهای روی ماه؛ **۲**) خسوف.
ماگه: **۱**) باقیماو؛ **۲**) لهجی ماون **نگا** **۱**) باقیمانده؛ **۲**) مانده.
ماگیرسه: مانگ کیران **نگا** خسوف.
مال: مال **نگا**: مال.

مال: **۱**) شتی تاییه تی کمسنی؛ **۲**) ده ولته و دارابی؛ **۳**) کدل پدلى بازرگانی: (بازرگانیک هاتوه مالی هیناوه)؛ **۴**) زی، زنی حمیوانی میچکه؛ **۵**) خانو، جی ریانی خیزان؛ **۶**) مابهینی همدروک سه رو کهوان؛ **۷**) مابهینی ده نده و نامور؛ **۸**) پاشگری بهواتا: پیداهین: (ده سمال)؛ **۹**) پاشگری بهواتا: خاوین کدره وه؛ **۱۰**) نامرازی خاوین کردنوه: (بدفرمال)؛ **۱۱**) دروسکمر: (نمده دمال، خشت مال) **نگا** **۱**) جزو دارابی؛ **۲**) تروت؛ **۳**) کالای بازرگانی؛ **۴**) شرمگاه حیوان مادینه؛ **۵**) خانه، مسکن؛ **۶**) فاصله درس کمان؛ **۷**) فاصله میان گواهنه و خیش؛ **۸**) پسوند به معنی مالنده؛ **۹**) پسوند به معنی پاک کننده؛ **۱۰**) ابزار رو بین و پاک کردن؛ **۱۱**) سازنده.
مالات: تاژل، ولنسات، حمیواناتی راگرتن **نگا** دام.
مالاخمه: کلوشی گیره کراوی خرمان، خوبان **نگا** خرم من کو بیده بادنداده.
مالار: سی پایه ممشکه **نگا** سه پایه مشک.
مالاف: **۱**) سوپاس؛ **۲**) خواحافیز؛ **۳**) مرؤی زه نگین و مال خوش؛ **۴**) وته یه که بو سمرکونه به خوش و سیسته و ده دلین **نگا** **۱**) سپاس؛ **۲**) خداحافظ؛ **۳**) متغول، دارا؛ **۴**) لفظ شمات محبت آمیز.

ماعدهن: **۱**) کان، کانگا؛ **۲**) معلیه ندیکه له کوردستان **نگا** **۱**) معدن؛ **۲**) ناحیه ای در کردستان.
ماعزازی: نامرازی کار، نامیر **نگا** ابزار کار.
ماعزمه: ماعزمه **نگا** ابزار کار.
ماعشلی: شقه میو، بندره زی نهستور **نگا** تنه تاک.
ماعشیل: ماعشلی **نگا** تنه تاک.
ماعکوم: بهندی، حکوم کراو به پی قانون **نگا** زندانی محکوم.
ماعمله: مامله، ساردو سهودا، مامله **نگا** معامله.
ماعمدهله: مامله، داوسته **نگا** معامله.
ماعنا: واتا **نگا** معنی.
ماف: بهش، هدق: (هافت به سه ره مو ماله و نه، منیش مافم پیوه به) **نگا** سهم، حصه.
مائندی: بدش براو، دم له پوش **نگا** بی نصیب، مغلی، ورشکت.
مائنگی: مائندی: (تهداو له ماله کمی مافنگی کراوه، چی نه ماوه مافنگی بوه) **نگا**: مائندی.
مائفور: رایه خی به تهون تمزاوی پر زه دار، قالی **نگا** قالی، فرش.
مائفوره: مافور **نگا** فرش، قالی.
مائفوب: مافور **نگا** قالی.
مائفه: داری که به دورگاهه ده ندری بُو دا خستن **نگا** چوبی که در را بدان بندند.
مائفتا: **۱**) پهتا، درم، نازار، ده ردی گیرو؛ **۲**) گیابر، ندو کرمدی که مالات به گیاره دهی خواو ده ردی تئی ده کموی؛ **۳**) بریتی له بنیادمه بی زه ره رو خراب **نگا** **۱**) بیماری واگیر؛ **۲**) کرم کشنده دام که بر علف نشیند؛ **۳**) کنایه از آدم موزی.
مائفتنه: مائفتا **نگا**: مائفتا.
مائفای: قسمی من، گفتی من **نگا** گفته من.
مائفایمه: من نیزم که **نگا** من می گویم که.
مائق: جاؤه **نگا** **۱**) چشم بر آمده، خیره.
مائقوون: بدردی قول که ناوی تیندا را ده وستی **نگا** سنگ گود که آب باران در آن جمع شود.
مائقوور: **۱**) بدزین، به حورمت؛ **۲**) قسمی دل به سند **نگا** **۱**) محترم؛ **۲**) حرف قابل قبول، سخن مقبول.
مائقول: ماقور **نگا**: ماقور.
مائک: **۱**) هر ره گمزو بنچیمه بین که شتی لئی پیکهاتوه، هوی دروس بون؛ **۲**) دایک: (زاو ماک تیکه لن)؛ **۳**) ناسو، ناسوگ؛ **۴**) شاهه نگ؛ **۵**) کون و لانه دزنده و کیوی؛ **۶**) نهستور یونی جیگدی ناوله کوتان؛ **۷**) زیگدی ناو چاو به هوی ناوله وه؛ **۸**) زه وی به برشت؛ **۹**) قوبجه، بشکور، دو گمه؛ **۱۰**) جوری موروی بر یقدار **نگا** **۱**) ماده؛ **۲**) مادر؛ **۳**) افق؛ **۴**) زنبور عسل مادر؛ **۵**) لانه و کنام درنده و کوهی؛ **۶**) ورم جای آبله کوبی؛ **۷**) جوش آبله در چشم؛ **۸**) زمین حاصلخیز؛ **۹**) دکمه؛ **۱۰**) نوعی مهره زینتی برآق.
مائکاف: **۱**) جوگدی گموده که جوی تری لئی ده بندوه له ناوداشتنا؛ **۲**)

شمات.

مالخو: ۱) خاوهن، خیو؛ ۲) خاوهن مال، خانهخوی؛ ۳) خومالی دری.
بیگانه^۱: ۱) صاحب؛ ۲) خانه‌خدا؛ ۳) خودی، مقابل اجنبی.

مالخوی: ۱) خاوهن مال؛ ۲) بریکار له خمرچ و مزخاندندا^۱.

صاحب خانه؛ ۲) وکیل خرج.

مالخوی: مالخوی^۱ نگا: مالخوی

مالخه راب: مال خراب^۱ نگا: مال خراب.

مالدار: ۱) دهولمه نده؛ ۲) نائزه لدار^۱ ۱) شر و تمند؛ ۲) دامدار.

مالداری: ۱) گردهوه کوئی؛ ۲) کهیوانسی، تاگاداری له مال؛ ۳) دامداری.

نائزه لداری^۱ ۱) صرف‌چوبی؛ ۲) خانه‌داری؛ ۳) دامداری.

مالراو: ۱) خاوینهوه کراو؛ ۲) پیداساویا^۱ ۱) روپیده و تعیز شده؛ ۲) ساییده شده برا.

مالزه‌مه: نامیر، تامرازی کار^۱ ابزارکار.

مالسواری: یه کسم^۱ مالسواری.

مالشت: ۱) دهس به لهشا هینان به ته وژم، دامالین؛ ۲) خاوین کردنه‌وهی ولات؛ ۳) مشت و مال^۱ ۱) ماساز؛ ۲) نظافت؛ ۳) صیقل.

مالشتون: کاری مالشت کردن^۱ کار «مالشت» کردن.

مالشته: کدمی که مالشت ده کاف^۱ «مالشت» کن.

مالشه‌وتی: وشهیده کی سدرکونه به^۱ از الفاظ شمات.

مالک: ۱) مالی کهوان؛ ۲) خاوین زهوه؛ ۳) کمدرد پچوک بو سوزی چاندن؛ ۴) کوخ، کولیت، کوخته؛ ۵) کونی شدهش گوشمه ناو شانه‌هه نگوین^۱ ۱) فاصله کمان؛ ۲) ارباب، صاحب زمین؛ ۳) بیل کوچک با غبانی؛ ۴) کوخ، کلبه؛ ۵) هر یک از شش ضلعی‌های کندوی عسل.

مالک: ۱) خانه‌خانه‌ی چوارگوش؛ ۲) بهیتی شعر^۱ ۱) جدول مربعات؛ ۲) بیت شعر.

مال کامیاخ: چاره‌زش، بیچاره، بدیهخت^۱ بیچاره.

مال کاول: وشهیده که بو لومه سدرکونه کردن^۱ کلمه سرزنش.

مال کردن: ۱) کهمیک بخلاف خوارکردنده؛ ۲) خاتو دروست کردن؛ ۳) بریتی له زن هینان و خیزان دامه زراندن؛ ۴) جوی بوئمه له خیزان و مال؛ (ماله‌خوی کرده)^۱ ۱) متمایل کردن؛ ۲) خانه‌ساختن؛ ۳) کنایه از متأهل شدن؛ ۴) جداشدن از خانواده و مستقل شدن.

مالکو: ده‌سکی دول، ده‌سکی دینگی چه‌لتُک کوتان^۱ دسته دنگ شالی کوبی.

مالکه‌تن: نایوت بوون، لعمال و دارایی بهش بران^۱ ورشکست شدن.

مالکه‌تی: نایوت^۱ ورشکست.

مالگر: ۱) کدمی شتن ده‌شارتهوه بو گران بوون؛ ۲) کرانشین^۱ مُحتکر؛ ۲) اجاره‌نشین.

مالگه: خانوی کوچدر له ثاوابی که تدبیا زستان تیا ده زی^۱ خانه ایلاتی در آبادی که فقط زمستان در آن زندگی کنند.

مال له‌یهک: نیکمال، شمریک، برایهش^۱ شریک در شروت.

مال: پیش تویزی جوله کان^۱ روحانی کلیعیان.

مالا ثایی: خاترخوازی، خواهافیزی^۱ خدا حافظی.

مالا کا: زهق تو اشا، چاوده رپریاگ، موله‌قی چاوف^۱ چشم بر جسته.

مالا کامه‌ندش: به چاوی زهق روانین^۱ خیره نگریستن.

مالامال: دارمال، تزه^۱ مال‌امال.

مالامن: وشهیده که له جیاتی گیانه کم^۱ جانا.

مالامیر: ۱) ناوچه‌یه که له کوردستان؛ ۲) کوشکی خان^۱ ۱) ناحیه‌ای در کردستان؛ ۲) قصر ارباب.

مالان: ۱) دانیشتوانی ناوایی؛ ۲) جلک یان تیکول فری دان. له گەل دا نیزه: (دامالان)^۱ ۱) ساکان آبادی؛ ۲) پوشش یا پوست انداختن.

مالان‌نگه‌ر: زنی که هه میشه سهر له هه مو مالان ده دا^۱ زن ولگرد.

مالانه: باجی خانوان^۱ باج مستغلات.

مالاو: ۱) پازوکراو، گداسک لیدراو؛ ۲) مشت و مال کراو^۱ ۱) روپیده؛ ۲) مالیده.

مالاو: وشهیده که له جیاتی خودا حافظین خاتری وه^۱ بدرود، خدا حافظ.

مالا وا: خواهافیزی، خاترخواستن^۱ خدا حافظی.

مالا هالی: جا نمهوه حاله؛ ۱) تمهش بُویه ریان؛ ۲) لفظ شکایت از روزگار.

مالیا: خممه گرو، سدرمازله، خومخموک^۱ سوسمار درشت.

مالیات: خاو خیزان، خانه‌واه^۱ اهل بیت، خانواده.

مالبز: ۱) تامرازی دهستی دزی مالان، دیوار بر؛ ۲) دزی که دیوار کون ده کاف^۱ ۱) ابزار دیوار سوراخ کردن دزد؛ ۲) دزد.

مالبری: دزی له مالان^۱ دزدی خانه‌ها.

مالبرین: مالبری^۱ دزدی خانه‌ها.

مال بشکن: ۱) گهران له مالان بو شتی؛ ۲) کدمی که مالان ده گهری بو دوزینه‌وهی شتی^۱ ۱) تفیش خانه‌ها؛ ۲) مقتش خانه‌ها.

مال بشکن: مال بشکن^۱ نگا: مال بشکن.

مال به مال: ۱) گوزینه‌وهی کالا به کالا؛ ۲) بریتی له گشت خانوی تاوابی: (مال به مال گهرام)^۱ ۱) تهاتر، معامله پایاپایی؛ ۲) خانه به خانه.

مالبیه‌ند: نیشتمان، جنی مال و ریان، بنکه‌ی مال^۱ مقر، موطن.

مالپاریز: ۱) رزد، چکووس، سه‌قیل، قرتیس؛ ۲) بریتی له دهولمه ندی ترسه نوک^۱ ۱) خسیس؛ ۲) کتابه از بر و تمند ترسو.

مالپاریزی: کار مالپاریز^۱ عمل «مالپاریز».

مال بشکن: مال بشکن^۱ نگا: مال بشکن.

مال بشکن: مال بشکن^۱ نگا: مال بشکن.

مال تفری: تامرازی که تهدوه و بهداشی سهره‌وهی گرتوه له ناسیا و ابراری در آسیاب.

مالته: ۱) هی تویه؛ ۲) وشهیده کی سدرکونه کردنده: (مالته تو بو هینده بو رهه^۱) ۱) مال تو است؛ ۲) کلمه سرزنش.

مالجو: شهقه‌جو، جوگه‌کی سدره کی^۱ جو بیار.

مالچرا: گرداپوشی چرا، شیشه‌چراف^۱ شیشه‌چراخ.

مال خراب: ۱) مال ویران؛ ۲) بو لومه نیزني^۱ ۱) خانه‌خراب؛ ۲) لفظ

مالوسکه: مالوسکه **نگا:** مالوسکه.
مالوکه: مالبری دزان **پشنگ.**

مالوکیش: داری نیوان خیشک و نیر **چوب** میان ماله و بوغ.
مالوگا: هرگیانداری سمری زلتر له ثاسایی **بی** جانداری که سرش از حد طبیعی بزرگتر باشد.

مالولک: جانهوریکی خروکه **از** خزندگان است.

مالولکی: شیویکه له همویر و بروش **جی ده بی** آشی است.
مالوم: (۱) مالم; (۲) زاندراو، خویا **(۱)** روحانی یهود؛ (۲) معلوم، مشخص.

مالومنال: خاوخرزان، خیزانی مال **افراد** خانواده.

مال و مندال: مالوننان **افراد** خانواده.

مالومه: گوندیکه له کورستان به عسی ویرانی کرد **از** روستاهای ویران شده کردستان توسط بعثیان.

مال ویران: (۱) لیقه‌ماو، زور زیان لی که وتو؛ (۲) وشهی سرکونه، مال کاول **(۱)** خانه خراب؛ (۲) کلمه سرزنش.

مالوینجه: مالوج **گیاه** ملوکیه.

ماله: (۱) نامرازی قورلوس کردن؛ (۲) خیشک؛ (۳) پله‌له‌ی دموجاوي زنی تاوس؛ (۴) فلجهی زیری جولا که چریشی بین له بوزددده **(۱)** ماله بنای؛ (۲) سخنم صاف کن؛ (۳) لکه‌های صورت زن آبستن، ماهه؛ (۴) فرجه بافنده.

مالهالو: خال خالوکه **کفشدوزک.**

ماله باقی: نهی خوزگه، خوا بیکرده‌ایه **خدائیک.**

ماله بیتان: گهدیه کی زاروکانه به چو دهیکمن **نوعی** شن بازی کودکان.

ماله بیتانکان: ماله بیتان **نگا:** ماله بیتان.

ماله بیتین: ماله بیتان **نگا:** ماله بیتان.

ماله کاری: قوز به ماله سواع دان **کار** بنا با ماله.

ماله کردن: لوس کردنی قور به ماله **ماله کشی.**

ماله کیشان: ماله کردن **ماله کشی.**

ماله فه: (۱) به دهست خاوین کردنوه؛ (۲) مشت و مال دان **(۱)** زدون؛ (۲) صیقل دادن.

ماله قین: (۱) تابوت بون، هیچ بونهمان؛ (۲) کمساسی، بی برهوی **(۱)** و رشکستگی؛ (۲) کسادی، بی رواجی.

ماله قازیان: گوندیکی کورستانه به عسی کاولی کرد **نام** روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

ماله کاتی شاسوار: گوندیکی کورستانه به عسی کاولی کرد **نام** روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

ماله نیا: گوندیکی کورستانه به عسی کاولی کرد **نام** روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

ماله و کدن: دیواربری دزان **ابزار** دیواربری دزد، پشنگ.

ماله و مال: له خانو بو خانو: (کریوه به که کهس ماله و مال ناکات) **از** خانه به خانه.

ماله: (۱) جیگهی زننم؛ (۲) توهشنه هی منه **(۱)** مسکتم؛ (۲) مال من.
مالهاشت: (۱) کهوش کهن، پیشخانه؛ (۲) گیسک لیده ری مال **(۱)** جای

کفش در منزل؛ (۲) جاروکش خانه.

مالهال: (۱) تاقدتاقهی مالان؛ (۲) همه خانوی ناوایی؛ (۳) کدستی که گهه سک له ژوری مال نهدا؛ (۴) ناوی قاره‌مانیکی بیرون کد **(۱)** تاک تک خانه‌ها؛ (۲) همه خانه‌های آبادی؛ (۳) جاروزن خانه؛ (۴) نام قهرمانی داسانی.

مالهالانی: خانوچکه دروست کردنی زاروکان **نوعی** بازی کودکان.

مالهالک: مارمیلکه **سوسمار.**

مالهالوك: مارمیلکه **سوسمار.**

مالهاله: تاک تکهی مالان **تک** و توک از خانه‌ها.

مالهاله سووره: خال خالوکه **حشره** کفشدوزک.

مالههقه: بدراستی شایه‌تی ددهم **شہادت** می دهم.

مالههیرات: وشهی سرکونه، مال کاول **کلمه** سرزنش.

مالههیزک: گمیزدان **متانه**، آبادی.

مالن: مالی نیمه **(۱)** مال ما؛ (۲) خانه ما.

مالنج: نامرازی لوس کردنی سواع **ماله بناج.**

مالنه که‌تو: نزایه کی باشده‌اتا، مالت نهزمی **دعای** خبری است به معنی خانه‌ات آبادیاد.

مالهیش: خانه نشین، گرده نشین، هله سبیر او **خانه نشین.**

مالو: خیشک **ماله شخم** صاف کن.

مالوان: (۱) ناوجده که له کورستان: (۲) گوندیکی کورستانه به عسی کاولی کرد **(۱)** تاحدیه ای در کردستان: (۲) نام روستایی در کردستان

که توسط بعثیان ویران شد.

مالوپر: له هر مالیکی تاوایی قله تداری بو سوتاندن کو کردنوه: (با

مالوپرکهین بو مزگوت) **عمل** از هر خانه یک قطعه هیزم برای سوخت جمع کردن.

مالویه ز: مدر و مالات، ولسات **احشام و اغnam.**

مالوپیاوا: له هر ماله‌ی پیاوی بو زیاره **از** هر خانه مردی برای همکاری.

مالوج: گایه که له روه کی نزیک خوی پیچ ده خوا الموه زیکی خوش و به چیشتیش لی ده تری **از** گیاهان پیچک، ملوکیه.

مالوچکه: ماسولکهی خدمان **(Masoulkeh)** خرمون.

مالوچکه: خانوی چکوله **خانه** کوچک.

مالوچه: مالوج **گیاه** ملوکیه.

مالوچه: مالوچکه **خانه** کوچک.

مالوحال: (۱) بریتی له جوری گوزه ران؛ (۲) بریتی له نسبایاتی مال **(۱)** کنایه از نوعی زندگی؛ (۲) کنایه از اثاث خانه.

مالووس: به رازی می **خوک** ماده.

مالوسکه: (۱) ماسولکهی گوشت؛ (۲) ماسولکهی خدمان **(۱)**

ماهیچه: (۲) «Masoulkeh»**ی خرمون.**

مامان: تایمن، ناریکاری دایک له زان دا^ف پازاج، ماما.

مامانه‌گیجی: ماماله‌گیجی^ف نگا: ماماله‌گیجی.

مامانی: ۱) کاری مامان: ۲) کرنی مامان^ف ۱) مامانی: ۲) مزد مامانی.

مامبرایمه: جوری تری^ف نوعی انگور.

مامبین: ناسک، کهزال^ف آهو.

مامجه‌ژنه: گیاهه که^ف گیاهی است.

مامر: کدرکی^ف مرغ خانگی.

مامرك: باروکه^ف جوجه مرغ ماده.

مامره‌ش: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد^ف نام و روستایی در

کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

مامره‌شامی: قله‌مۇن، عده‌لەشیش، قەل^ف بوقلمون.

مامره‌کیویله: مەلیکه له کەله‌شیر ده کا^ف پرنده‌ای است شبیه

خر وس.

مامرسیواس: گیاهه کی بلندی گەلا دریزه ترشه و درمانی کرمە^ف گیاهی

است دارویی.

مامریوی: رواس، چتری له چپروکاندا^ف روباه در داستانها.

مامز: ۱) ناسک، کهزال، مامبین: ۲) مامیه که گەرا داده‌نی: ۳) مامزه^ف

(۱) آهو: ۲) ماهی مادر: ۳) مهمیز.

مامزاوا: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد^ف نام روستایی در

کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

مامزه: ناسینیکه له پاش پانیه چەکمە قایم ده کری نوکی تېرى هەدیه له

تەرآدی نەسپ ده دری بۆ لىخورىن، مامز^ف مهمیز.

مامسارمه: جوری هەمرۆ^ف نوعی گلابی.

مامش: بى‌دهنگ، کر، مات^ف خاموش و بى‌صدا.

مامشاخانه: ناوەست^ف مُستراح.

مامقلیچ: لە گوندانه کوردستانه که به عسی کاولیان کرد^ف روستایی

در کردستان که بعثیان آرا ویران کردن.

مامک: مەتلۇكە، مۇعمەما، دەنچىچە^ف چىستان.

مامله: ۱) سەودا، تالۇ ویر، کرین و فروشتن: ۲) پرسین له نرخ^ف ۱)

معامله: ۲) پۇرسىن از قیمت.

مامله‌پەشیمانی: کەرانە، تاوانى کە لە سەودا پېرىۋان دەيدا^ف تاوان

پىشىمان از معاملە.

مامله‌قۇچە: كلاۋى سەرقۇچى شەوانە^ف شب كلاڭ بلند.

ماملىسە: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد^ف نام روستایی در

کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

مامناونجى: بىئىنى زل و يچۈك، بىئىنى زۇر و كەم^ف حد وسط، ميانگىن.

مامناوندى: مامناونجى^ف حد وسط.

مامناونەندى: مامناونجى^ف حد وسط.

ماممو: تایمن، مامان^ف ماما.

ماممو: تاپ، تاپ^ف عمۇ.

ماممۇتك: زۇر عاقىل و زانا^ف بىسياز دانا.

ماممۇته: ۱) خوشىلەك: ۲) شىرى خوشىلە^ف ۱) گیاهی است: ۲) شىرىءَ

ماله‌ومال کردن: له خانویکەو بۇ خانوی رویشتن: (بەس ماله‌ومال

بىکە)^ف ازخانه‌ای به خانه‌ای رفت.

ماله‌وهو: ۱) مال، جىڭىدى زيانى خېزان: ۲) بىرىشى له كەبوانو: (ماله‌وهو

دېيگوت)^ف ۱) مسكن: ۲) كىنایه از همسر.

ماله‌وېچە: مالوج، مالوجە^ف گىاه ملوکىه.

ماله‌وېنچە: مالوج، مالوجە^ف گىاه ملوکىه.

ماله‌ھەنگ: شانەھەنگوين^ف شانە عسل.

مالى: ۱) كەمى، كەدى، حەمایەت: (عاشقى جاواتسا سىكىم مالىي بە/ دل

بە بىچىكى خەيالى خالىي بە «زىبۈر»: ۲) شەنلى كە مالدا دروست

دەكىرى: (نان مالىي): ۳) كەسگى دا: ۴) مال نەوف^ف ۱) رام، اھلى: ۲)

خانگى: ۳) جارورىد: ۴) «مال» او.

مالىيات: ۱) ياجىي دەولەت: ۲) مالات^ف ۱) ماليات: ۲) دام.

مالىياو: مالراوا^ف نگا: مالراو.

مالىياوا: ۱) لە گوندانه کوردستانه كە به عسی کاوليان کردى: ۲)

خانە تاوا^ف ۱) روستايى در کردستان كە بعثیان آن را ویران کردى:

۲) خانەش آباد.

مالىبىش: شەنەي خەرمان بادان^ف افسون.

ماليتە: جىڭىدى خۇلىي بەنادان، بەناگا^ف بىناهگا.

مالى دىنيا: ۱) دارايى: ۲) بىرىشى له ھونەرو ۋەھاتى^ف ۱) دارايى: ۲)

كىنایه از ھەنرمندى.

مالىزى: ھەپەری زۇر شل، رېتىكە، شلکىنە^ف خەمير بىسياز آبىكى.

ماليفەت: راھىنان، حاوانىندەمە، بەخودى كەن^ف تېرىتى.

مالىقىف: شەنە، شەن^ف افسون.

مالىلە: لوسە، بارى^ف آھەرم.

مالىين: ۱) لىدان: (كوتە كېكىي پىامالىي): ۲) ساوابىن: (زۇنى پىا بىمالە):

۳) بىرىشى دانى بەرگىن بۇ لىبايد: ۴) گۈگۈپارو لىدان^ف ۱) زەن: ۲)

سايىدىن: ۳) لەگەمەل كەن نەمد: ۴) روبىدىن.

مالىينوس: دەرمانه سۇرەدى چاوا^ف دواي قىمزى چىشم درد.

مالىينوه: ۱) بىردىنى ھەمو شېتىك: ۲) دوياتە كەن دەمەدە خاۋىن كەن دەمەدە

گۈركۈپىل: ۳) سۈرىنەوەسى شىت^ف ۱) ھەمە چىز را بېرىد: ۲) تىكار

نظافت: ۳) زەدون و صىقىل دادن.

مالىيوراواو: مالراوا^ف نگا: مالراو.

مالىيەز: مالىزى، رېتىكە^ف خەمير بىسياز آبىكى.

مام: ۱) نەچۈم: ۲) نەمرەم: ۳) تاپ: ۴) وشىي زىز له دواندى بىاوى

پېردا^ف ۱) مانىم، نېقتىم: ۲) زىنە مانىم، نەرمەم: ۳) عمۇ: ۴) كەمە

احترام بە سالخورىدە مەرد.

ماما: ۱) دايىكى دايىك و باب: ۲) زىنى كە له زاندا نارىكارى دايىك دە كا،

تايىن^ف ۱) مادر بېرىزىگ: ۲) ماما.

ماماران: جورى خەمە گۈر كە دۇر لە ئاوا له چىا ھەيدە زۇر زەلە^ف نوعى

سوسمار درشت.

مامازىيان: شىنگەلە بەرە كە تەي مازو^ف مازوچ دوقلو.

مامالە گىچىجى: باوه خۇلىت^ف بازى چەرخش بە دور خود.

گیاهی است.

مامور: گالتنجار، دلخوشکه رهی نایوره **ف** دلقل.

مامور: کاربده سنتی میری **ف** مامور دولتی.

ماموزا: پس مام، دوت مام، ناموزا، فرزندی ثاب **ف** عموزاده.

ماموزن: ناموزن **ف** زن عمو.

ماموسا: فیرکار، نوستاد، سیداد **ف** استاد، معلم.

ماموسا: ماموسا **ف** استاد، معلم.

ماموستا: ماموسا **ف** استاد، معلم.

مامون: مامان **ف** ماما.

مامونی: مامانی **ف** (مامانی؛ ۲) مزد مامانی.

مامونیه: شیوه پودراو **ف** آش آرد بوداده با روغن.

مامه: ۱) مام، نهجوم؛ ۲) نمودم؛ ۳) وشهی دواندنی ثاب؛ ۴) تی مام،

سروپر مام، سرگردانم؛ (نه) ماماد حیکمه تا خردی **دا** / کورمانچ د

دوله تا دنی **دا** («خانی»؛ ۵) گوندیکی کورdestane به عسی کاولی کرد

دا ۱) مانده ام، نرفته ام؛ ۲) زندگانده ام؛ ۳) کلمه خطاب به عمو؛ ۴)

در مانده ام، متحیرم؛ ۵) نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان

ویران شد.

مامه جلکه: نو گوندانهی کورdestane که به عسی کاولیان کرد **ف**

روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.

مامه حوجی: بریتی له پاروی زل **ف** کنایه از لقمه بزرگ.

مامه خولینه: پورایشوه **ف** حشره خر خاکی.

مامه خهلان: گوندیکی کورdestane به عسی کاولی کرد **دا** نام روستایی

در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

مامه خمه: خهمان، کهستی که خه مخواری هemo جانه ور تکه **ف**

غمخوار همه جانداران.

مامه دخان: هو زنکی گهورهی کورده له ناگری داغ له بمرده سنتی ترکان

ف طایفه ای بزرگ در کردستان.

مامه دی: تیره یهک له هو زی شکاک **ف** طایفه ای در کردستان.

مامه سوره: باوه خولن **ف** بازی چرخش به دور خود.

مامه ش: تیره یهک له کورد **ف** عشیره ای است.

مامه شه: گوندیکه له کورdestane به عسی ویرانی کرد **دا** روستایی در

کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.

مامه شه ره شکه: عاشیره تیکه **ف** عشیره ای است.

مامه آله: مامله **ف** معامله.

مامه لینچک: برآتونه **ف** انگشت بنصر.

مامه نه: ناوه بو پیاوان **ف** نام مردانه.

مامه نده: گوندیکی کورdestane به عسی کاولی کرد **دا** نام روستایی در

کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

مامیران: گیایه که بو دهرمان دهشی **ف** گیاه مامیران.

مامیز: مامزه **ف** مهمیز.

مامیسا: گوندیکه له کورdestane به عسی ویرانی کرد **دا** از روستاهای

ویران شده کردستان توسط بعثیان.

مامیلان: گیایه که **ف** گیاهی است.

مان: ۱) نو شته زردی که له ناسوی عاسمان وهک دهمه داس

ده درده کدوی و هدر روزه زیاد نه کاو تیشك نهدا له پازده روزه ورده ورده کدم

ده کاو به شهو تیشك نهدا، ما، مانگ، هه یف؛ ۲) نهمند، لمزیانا بون:

(۳) نهچون؛ (۴) له بین نهچون؛ (۵) پاشگری بهواتا: نیمه: (بومان)

بنیره، لیمان گهزی؛ (۶) نیشانه چاوه گهی: (دورمان، درoman؛ ۷)

گه، گه گرتن؛ (۸) نه سیاپاتی مال: (خان و مانی داگه به سریه کا)؛ (۹)

جوانی به ریز: (زنیکی زور خان و مانه)؛ (۱۰) میوینه، میچکه: (مانگا،

واتا: گای میوینه) **ف** (۱) ماه؛ (۲) زیستن، باقیماندن در حیات؛ (۳)

ماندن، نرفتن؛ (۴) از بین نرفتن؛ (۵) پسوند به معنی ماه؛ (۶) علامت

مصدری؛ (۷) اعتصاب؛ (۸) اثنایه؛ (۹) زیبای گرامی؛ (۱۰) جنس ماده.

مانا: گوزاره، نیاز له قسه یان له نوسراو، واتا **ف** معنی.

مانایش: ویک چون **ف** شاهات.

مانح: لمپهه، بد رگر **ف** مانع.

ماندک: شه کدت، خه سته له کار **ف** خسته.

ماندگ: ماندک، شه کدت **ف** خسته.

ماندُون: ماندک، شه کدت **ف** خسته.

ماندُوبون: شه کدت بون **ف** خسته شدن.

ماندُوكدن: شه کتی بیدان **ف** خسته کردن.

ماندُونه بین: قسه یه که زیبور ابر به کومه لی کریکارو ماندُوی زنگه ده لئی

ف خسته نباشید.

ماندُونه بونی: قسه یه تو شو بونی زیبور ابر میوان: (ماندُونه بونیم لئی کرد،

ماندُونه بونی لئی نه کردم) **ف** خوش آمد به مهمان و مسافر.

ماندُونه بی: قسه یه ره زیبور ابر میوان و شه کدتی کار **ف** خسته نباشی.

ماندُونه: شه کدت **ف** خستگی.

ماندُونه تی: ماندُونه تی، شه کدت **ف** خستگی.

ماندُونی: ماندُونه تی، شه کدت **ف** خستگی.

ماندهل: یعنیکری، بد زیر بادان، حاشا **ف** انکار، حاشا.

مانده نه: (۱) شتی که ناقه و تی؛ (۲) نیشته جنی **ف** (۱) ماندنی؛ (۲) مُقیم.

ماندی: ماندُو، شه کدت **ف** خسته.

مانع: مانح، بد رگر **ف** مانع.

مانعا: مانا، واتا، گوزاره **ف** معنی، مفهوم.

مانقال: تاگر دانی کانزا **ف** مُقل.

مانقر: قوشیده کی پیشنه وهک شایی و فهتالی **ف** از اجزاء بول قدیمی.

مانقول: ماقول **ف** نگا: ماقول.

مانقیر: همزار و همس ننگ، روت و نمدار **ف** بینوا و مُستمند.

مان کردن: گه گرتن، پی چه قاندن و نهزویشن **ف** از رفتن خودداری

کردن.

مانگ: (۱) مان که له عاسمانه و به شهو تیشك ده **دا**؛ (۲) بهشی له

دوازده بهشی سال؛ (۳) گامیش، ماداک **ف** (۱) ماه آسمان؛ (۲) ماه، یک

دوازدهم سال؛ (۳) گامیش.

مانگ: ماندگ **ف** خسته.

مانگیریان: مانگ گیران خسوف.

مانگیشکی: گوندیکی کور دستانه به عسی کاوی کرد نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

مانگیله: ۱) مانگ تازه؛ ۲) شکلی مانگ تازه له نالاد (۱) هلال؛ ۲) نقش هلال در پرچم.

مانگی نوی: مانگ تازه، مانگ نوی، مانگیله هلال.

مانگ یه کشهوه: مانگ نوی هلال.

مانگ یه کشهوه: مانگ یه کشهوه، مانگ نوی هلال.

مانن: شه کدت کردن، ماند کردن اخسته کردن.

ماننو: شه کدت، ماندو، ماندگ، مانگ اخسته.

مانه: ۱) هدمه بانه؛ ۲) بهانه، یدلب، مان، گه؛ ۴) تبغه، نیوان (۱) اینان؛ ۲) معنی؛ ۳) اعتصاب؛ ۴) تبغه.

مانده که: نسبی ره سمن. جسن اسب از تزاد احیل.

مانه گی: ۱) زینی نسبت؛ ۲) مانه ک (۱) زین اسب؛ ۲) اسب اصیل.

مانه نن: تا، ودک مانند.

مانه ند: مانه نه مانند.

مانه وده: نه روستن و جی گیر بون له شوئنی ماندگار شدند.

مانه ی: پدلب، بیانو، بهانه بهانه.

مانی: ۱) مانه، همه مانه؛ ۲) شوفار، قسم بدرا (۱) اینان؛ ۲) خبرچین.

مانیاق: شیت، لیوه، دین دیوانه، مجنون.

مانیاگ: شه کدت، مانو اخسته.

مانیاگی: شه کدتی اخستگی.

مانیان: شه کدت بون اخسته شدند.

مانیلا: لوسه، باری، مه لغه اهرم.

مانیلوس: مالینوس نگا: مالینوس.

ماو: ماگ نگا: ماگ.

ماوا: شوین، جیگه جای، مکان.

ماوت: پارچه یه کی کولکنه ده کریته که واو پاتول ماهوت.

ماوزه ر: ۱) جوری تفندگ؛ ۲) ناوی زنانه (۱) نوعی تفندگ؛ ۲) نام زنانه.

مازوی: ۱) زاو ماک، تازآل و بیچوی تیکمل کراو بو لمده ر: ۲) گوندیکه (۱) نگا: زاو ماک؛ ۲) نام دهی است.

ماوش: ۱) گیره ی پیشه سازان؛ ۲) گیره ی کتب گوشینی نهوانه کتبی بدرگ ده کمن؛ ۳) کونه با، کونی که بای لیوه دیت (۱) گیره صنعتگران؛ ۲) منگه صاحفی؛ ۳) سوراخ منفذ باد.

ماول: قانه، ده رفت دان بو تاوی مهلت.

ماوانان: گوندیکی کور دستانه به عسی کاوی کرد نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

ماوه: ۱) ماول؛ ۲) نهندازه له زهمان: (ماوهی دوساله نهم دیوی، لعم ماوه یهدا چت کرد؟؛ ۳) نهندازه ی جنی: (ماوهی نیره تا نهونی سمد گهز ده بی؛ ۴) باقی ماوه له شتی: (ماوه که دوایه ده لیم)؛ ۵) گوندیکی کور دستانه به عسی کاوی کرد (۱) مهلت؛ ۲) مدت؛ ۳) مسافت؛

مانگا: چیل، دایکی گولک نگا: مانگا ماده.

مانگار: ماف ماندگار.

مانگاشه: تاف هدیف، تریقه، ماتاوف ماهتاب.

مانگامژ: بد رخی که له گوانی چیل شیر ده خواه برهه ای که پستان گاو می مکد.

مانگامژه: مانگامژ نگا: مانگامژ.

مانگان: چهند بهش له دوازده بشی سال نگا: ماهها.

مانگانه: ۱) تارخی شتی که هدر سی روز جاری بد ری؛ ۲) گوفاری که

مانگی جاریک ده رجی؛ ۳) عوز رشوتی ڏن (۱) مزد ماهیانه؛ ۲) مجله ماهانه؛ ۳) عادت ماهانه زنان.

مانگاووس: گاووس، مدشکه له پیشتر چیل اخستگ از پوست گاو.

مانگاووس: مانگاووس اخستگ از پوست گاو.

مانگ تازه: سرمه تای هاتنی مانگ نگا: ماه نو.

مانگ چوارده: چارده هه مین روزی پهيدابونه وی مانگ له عاسمان نگا: بد.

مانگ: ۱) گه گر؛ ۲) پهلب گر (۱) خودداری کننده از رفت؛ ۲) بهانه گیر.

مان گرتن: ۱) گه گرتن؛ ۲) پهلب گرتن، گروگرتن (۱) خودداری از رفت؛ ۲) بهانه گیری.

مانگری: خوی مانگ نگا: عادت «مانگر».

مانگ گیران: رهش هم لگه رانی بهشی با گشت روی مانگ له کاتنی دا که له عاسمان دیاره خسوف.

مانگ گیریان: مانگ گیران خسوف.

مانگ نوی: مانگ تازه نگا: ماه نو.

مانگور: قبیره کجی شونه کردو اخستگ ترشیده.

مانگوری: بزبوی و بود، رسق و روزی تیرو تسلیم دارایی کافی برای گذران.

مانگه: مانگا، چیل نگا: ماده.

مانگه سهوه: بردیکی سبی برقه داره ده یکده نه خشنل نگی است برآق.

مانگه شهه: مانگا شهه، تاف هدیف، تریقه، ماتاوف مهتاب.

مانگه شهه: بردیکه له بمر خور چهند ره نگ ده دا نگی سنگی است زینتی.

مانگه: چیل، مانگا نگا: ماده.

مانگه و مانگ: هر به سی روز جاریک نگا: ماه به ماہ.

مانگی: ماندوبی، شه که تی اخستگی.

مانگی خو: نه و مانگه ناوی تیدا ده زنی: (له مانگی خو دایه) با یمه ما.

مانگیبر: مانگر نگا: مانگر.

مانگیبر: شه یه کی ددم بره و خواره بو پوش کوکردنده، درمغ اخ شن کش.

مان گیران: مانگ گیران خسوف.

مانگیگر کرن: مانگیگر ده کارهینان نگا با شن کش کار کردن.

ماهی زهرد: ماهوزه رد، زهردو ماه **کوه سنگی بلند و صاف.**

ماهین: ۱) نیر و می نه سپ؛ ۲) نه سی می **۱) اسب و مادیان؛ ۲) مادیان.**

ماهینانی: رکهی نه سپ غاردان، گریوه غار **مسابقه اسب دوانی.**
ماهینه: ماین **۱) مادیان.**

مای: ۱) نه چوی؛ ۲) نه مردی؛ ۳) گوندیکه له کورستان؛ ۴) مانگی پیچه می سالی خاچ پرستان؛ ۵) دایک، دالک **۱) نرفتی؛ ۲) ماندی؛ ۳) زنده ماندی؛ ۴) نام دهی در کورستان؛ ۴) ماه مه؛ ۵) مادر. مایچه: ۱) ماسولکه، ماهیمه؛ ۲) پازندی بالدار؛ ۳) سواغی گوشی حوزه **۱) ماهیچه؛ ۲) پاشنه طیور؛ ۳) انوده گوشه حوض.****

مايده: گومگومه، مه تاره سه فرق **قمعه.**

مايس: مانگی مای **۱) ماه مه.**

مايك: ۱) میوینه، میچکه، بدرانپهري نیر؛ ۲) میواهه می، بدرانپهري نیرایه تی **۱) ماده، مخالف نر؛ ۲) مادگی.**

مايكه: میوینه، مایک **۱) ماده.**

مايكه: میواهه تی **۱) مادگی.**

مايکى: میوینه بی **۱) ماده بودن.**

مايله: له گوندانه کورستانه که به عسی کاولیان کرد **روستایی در کورستان که بعثیان آن را ویران کردند.**

مای مارون: ماماران **نگا: ماماران.**

ماين: ۱) نه سی می، زنی نه سپ، دایکی جوانو، ماهین؛ ۲) ماون **۱) مادیان؛ ۲) مانده اند.**

ماين بلاغ: ناوی کویستانيکه **نام کوهستانی است.**

ماين به راز: نه سی فه حل که ماینی لئی چاده کدن **۱) اسب گشن.**

ماين به ز: که ری که له ماینان ده په زی بو نیستره بیدا بون **خری که بر مادیان سوار شود.**

ماينچه: پازنه بالدار **۱) پاشنه پرنده.**

ماينچه قمل: چرخ و فله که زاروک سواری ده بن و ده خولیته وه **چرخ و فلك بچدهها.**

ماينش دول: گوندیکی کورستانه به عسی کاولی کرد **نام روستایی در کورستان که توسط بعثیان ویران شد.**

ماين و هر از: ماین به راز **۱) اسب گشن.**

ماينه: ۱) بدرانپهري نير و ز می؛ ۲) نه فوتاون، ماون: (خوشی له خوت بازو و داکت ماینه) **۱) مادینه؛ ۲) مانده اند.**

مايه: ۱) سه به ب؛ ۲) ماک؛ ۳) ده سمايه، سه رميان؛ ۴) ناميان؛ ۵) تيري؛ ۶) پتموي؛ ۷) نه فوتاوه، ماوه؛ ۸) دایک: (تیبلو بی بیل ده دایه / ده رکنی وه کهن له مايه) «چیر و کنی کون» **۱) سبب؛ ۲) ماده؛ ۳) سرمایه؛ ۴) ماه خمیر و پنیر؛ ۵) غلظت؛ ۶) محکمی؛ ۷) مانده است؛ ۸) مادر.**

مايه باش: نه قازانچ نه زيان: (لدم سه دایه مایه باش هاتسدده) **سر مایه بدون نفع و زيان، سر به سر.**

مايهبوش: ۱) كه ستي که ده سمايه زوره؛ ۲) كه ستي که ده سمايه ده داده داوه **۱) سرمایه دار بزرگ؛ ۲) ورشکست.**

له ده س داوه **۱) سرمایه دار بزرگ؛ ۲) ورشکست.**

۴) بقیه: ۵) نام روستایی در کورستان که توسط بعثیان ویران شد.

ماوهت: شاريکی کورستانه به عسی به بومياني شيميانی ويرانی کرد **شهری در کورستان که بعثیها با بجهای شيميانی ويران کردند.**

ماوهتان: گونديکه له کورستان به عسی ويرانی کرد **نام دهی است در کورستان که بعثیها ويران کردند.**

ماوهدان: ماول دان **۱) مهلت دادن.**

ماوه رانی بچوک: گونديکه له کورستان به عسی ويرانی کرد **از رستاههای ويران شده کورستان توسط بعثیان.**

ماوه رانی گهوره: له گوندانه کورستانه که به عسی کاولیان کرد **روستایی در کورستان که بعثیان آن را ويران کردند.**

ماوه ره: گولی گولا **۱) گل محمدی.**

ماوه ووه: ماو له ميزينه وه **۱) از دير مانده.**

ماوي: ۱) مالوس؛ ۲) عابی، که وه؛ ۳) هر هه؛ ۴) خوك ماده؛ ۵) رنگ آبي؛ ۶) مانده اي؛ ۷) مانده اي.

ماويش: بشکوهه کراوی تری **۱) موين.**

ماولييان: له گوندانه کورستانه که به عسی کاولیان کرد **روستایي**

در کورستان که بعثیان آن را ويران کردند.

ماه: ۱) ما، مان، مانگ؛ ۲) زه رد، تشه شاخی زور بلندی لوس **۱) ما:**

۲) کوه سنگی بلند و صاف.

ماهاتنه وه: کدو ته سدر باری تاسایی و توند بونه وه تراو: (دو گلیمه که

ماهی: هينایه وه) **۱) قوام گرفتن مایع.**

ماهاروند نمهوه: ماها تنه وه **۱) قوام گرفتن مایع.**

ماه گلیله: مان گلیله **۱) نگا: مان گلیله.**

ماهه: ماره، لیک جوت کردنی ثانی **۱) عقد، نکاح.**

ماهف: له ناوجوگ، شونهوار نه ماگ **۱) محو، نابود.**

ماهفز: پاریز گاری **۱) مُحافظت.**

ماهفور: قالی، ماقوره **۱) قالی.**

ماهکومه: ۱) مه حکوم، به تاواتیار ناسراو؛ ۲) نه شقی، قاچاغ له پولیس

۱) محکوم؛ ۲) فراری.

ماهنه: گد، گرنه، گهی **۱) اعتصاب.**

ماهه: مالوس **۱) خوك ماده.**

ماهه: ماوت **۱) ماهوت.**

ماهه: ۱) ئاهه نگیکی گورانی يه؛ ۲) شاخی هدلمه موت **۱) آهنج**

ماهه: دستگاه ماھه؛ ۲) سنتیگ کوه.

ماهه زه رد: زه رد ماه **۱) کوه سنگی صاف و بلند.**

ماهه: ماکه، دیله که ز **۱) ماچه الاغ.**

ماهه: پنه مانی پیست له پیاش ده رزی تی روزکدن و کوتان له تاوله **ورم پوست بعد از مایه کوبی.**

ماهی: ۱) ئیسکه ماسیه کی زه ردا شده کریته ده سکم خه نجه؛ ۲) ماسی

۱) نوعی استخوان کلفت ماهی که دسته خنجر گشتند؛ ۲) ماهی.

ماهیده شت: مه آبه ندیکه له کورستان **۱) ناحیه ای در کورستان.**

ماهیز: کارامه **۱) ماهر.**

کولی: ۲) طایفه‌ای در کردستان.

متربه: پیووندی دره خت **ف** پیوند درخت.

متفرگ: پیروز مبارک: (نانی شیخان متفرگ) **ف** متبرگ.

متک: گرد، تدپولکه **ف** تپه.

متکرن: ۱) خومات دان: ۲) بیده نگ کردن **ف** ۱) بی حرکت و خاموش

بی فرucht نشستن: ۲) خاموش کردن.

متمانه: بر واپسی، خاتر جمی: (من متمانه بی ده کدم) **ف** اطمینان.

متو: هوگر **ف** نگا: هوگر.

متورفه: زور جوان و بی هاوتا **ف** بسیار زیبا و بی مانند.

متومور: زه نگیانه و مووروی تیکلا **ف** مهره‌های مختلط.

متومورگ: متوموراف مهره‌های مختلط.

متومورو: متوموراف مهره‌های مختلط.

متوموره: متوموراف مهره‌های مختلط.

متوون: هوگر، خوبی گرتوب **ف** ماؤوس.

مته: ۱) مت، گوچ، شتی که له کدلاین دا له سمر زهی داده نری: ۲)

بهدهل، نه به راستی، زد زده **ف** ۱) چیزی که در تبله بازی بر زمین نهند:

۲) بدالی.

مته‌حه‌بیر: سه رگه‌داران، سه رسورما و **ف** متحبیر، بُهت زده.

مته‌حه‌بیر: مته‌حه‌بیر **ف** متحبیر.

مته‌شا: ۱) داردۀ ستی گریدار و نهستوری دهستی در روشنان: ۲) بریتی

له کنیزی زل **ف** ۱) منتشا: ۲) کنایه از ذکر کلفت.

مته‌شیخ: شیخی نه بدراستی، زره شیخ **ف** شیخ بدالی.

مته که ببیر: بهده عیه، بادی هوا، لوت به رز **ف** متکبر.

مته‌لا: نزیر کفت کراو **ف** زراندو.

مته‌للآ: مته‌للآ **ف** زراندو.

مته‌نجه‌نه: حمورینگه، چیستیکه **ف** آش منتجان.

مته‌وه‌للی: که سئی که به سه‌ر دوکان و زه‌مینی سه‌ر به مزگدت راده **گ**

متولی اوافق.

مته‌هم: چنی گومان له تاوان **دا** **ف** آتیهم.

مته‌ی: رشن، رین، ریهتن **ف** ریختن.

متیل: ۱) ناو‌ناخن: ۲) گشته کی لیفه‌دون: ۳) دوشک: ۴) نوین

به‌گشتی، پیخه **ف** ۱) آکنه: ۲) ویسان لاحادوزی: ۳) تُشك: ۴)

رختخواب.

مجاده‌له: شهره‌چقه، دم بدده **ف** جdal.

مجبی: که سئی که پیساکی خوینبایی کوده کاته و **ف** کسی که خونبها را

جمع می‌کند.

مجد: دوعله گالنتو گدپ **ف** جدی، دور از شوخی.

مجزو: ۱) کویر، کوره: ۲) شده که: (ماندو مجزو) **ف** نایينا: ۲)

بسیار خسته.

محرومی: کویری **ف** نایينا.

محرومی داهاتن: لیلایی داهاتن، کویر بون **ف** نایيناشدن.

مایهپوست: مافنگی له سه‌دادا، نابو **ف** ورشکست و نابود شده.

مایهپوچ: مایهپوست **ف** نگا: مایهپوست.

مایه‌دار: ۱) تیر، دزی شل و تراو: ۲) زور به ده اوام و قایم: ۳) ده سمایدار

ف ۱) غلیظ، پرمایه: ۲) بادوا و محکم: ۳) سرمایه‌دار.

مایه‌فیتنه: نازاره چی **ف** مفن.

مایه‌میو: جوری تری **ف** نوعی انگور.

مایه‌سیر: نه خوشیه که له ژوره‌وهی فنگ دیت **ف** بواسیر.

مایه‌سیری: مایه‌سیراف **ف** بواسیر.

مایه‌ن: موبینه، به رانبری نیرینه **ف** ماده، مقابل نر.

مایه‌وا: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **ف** نام روستایی در

کردستان که تو سط بعشیان ویران شد.

مایه‌ودر: ۱) به جه و هر، به هوندر: ۲) ده ولمه‌مند **ف** ۱) هنرمند: ۲)

ثر و تمند.

مایی: ۱) نیسک‌ماهی که ده کرته خد نجمر: ۲) خله‌کی گوندی مای: ۳)

ماسی **ف** ۱) استخوان ماهی که دسته خنجر می‌شود: ۲) اهل

روستای «مای»: ۳) ماهی.

مایی چنهک: ماسیگره **ف** مرغ ماهیخوار.

ماییچه: ماسولکه، ماهیچه، مایچه **ف** ماهیچه.

مایی دهشت: تاوجه‌ید که له کوردستان **ف** تاوجه‌ای در کردستان.

مایین: ماهین، نه‌سی می **ف** مادیان.

مایینه: می، ما، به رانبری نیر **ف** مادینه.

مبارک: پیروز **ف** مبارک.

مباره‌ک بادی: پیروز بایی **ف** تیریک.

مباره‌ک بایی: مباره‌ک بادی **ف** تیریک.

مباشیر: تاریکاری خاوهن ملک له سمر ملکان **ف** مباشر ارباب.

مبال: تاوده ست **ف** مستراح.

مبالات: گویی دان به کارو بار، به گرینگ گرتن، گرنگی دان به کاری **ف**

میلات.

مت: ۱) گوچ: ۲) مات و بیده نگ: ۳) موورو به موورو خشل: ۴)

روشن: ۵) بدر زایی له زمین، زورک، تدپک، تدید: ۶) خروه شارتی

چاوه نوری کیس له دوزمن ثانین: ۷) سیمه، ره بدت، خله‌ک **ف** ۱)

چیزی که در بازی بر زمین گذارند، سرمایه هر بازیکن بر زمین در

تبله بازی: ۲) مات و خاموش: ۳) مهره زینتی: ۴) ریختن: ۵) بلندی

زمین: ۶) در کمین: ۷) کمین شکارچی.

متاره: زباره، هه ره و ز گله کومه **ف** تعانی.

متالا: ۱) خوینده‌وهی به چاونه به ده نگ: ۲) بیر کردنوه له کاری **ف** ۱)

مطالعه: ۲) تفکر.

متاندن: ۱) لوزه‌وهی تو ندکردن: ۲) به نهیم به هم ردا دان **ف** ۱) به زمین

چسبانیدن: ۲) بر زمین کوفن.

متبوون: بیده نگ بون **ف** ساکت شدن.

متزالیوز: ناگر بار، شیستیر، ره شاش **ف** آتشبار.

مترب: ۱) قهره‌چی، کاولی: ۲) تیره‌ید که کوردستانی سوریا **ف** ۱)

- مچول: سوکناتوی مسته فاق مخفف مصطفی، نام مردانه.
- مچوله: له ده ستا گلوفایاف مجاله.
- مچوله: مچوله ف مجاله.
- مچومور: روگر، روترش ف اخمو.
- مچون: پل، پاو دست حبیوان: (خرمچون بهستم، خرمچون نالم کرد) ف دست و پای حبیوان.
- مچه: ۱) جیره؛ ۲) سوکنه ناوی مسته ف؛ ۳) قرنو ف (۱) جیره، مستمری؛ ۲) مخفف مصطفی، نام مردانه؛ ۳) نگا: قرنو.
- مچه شمه: له گوندنه کور دستانه که به عسی کاولیان کرد ف روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.
- مچه کوپر: گوندیکی کور دستانه به عسی کاولی کرد ف نام روستایی در کردستان که توسط بعشیان ویران شد.
- مچه: نم، شه، تهرا بی، تهرا شواع ف رطوبت.
- مچهور: مجھور، مچیور ف خادم مسجد.
- مچیان: به سریه کا توندیوں: (مشتی مچایه) ف برهم آمدن با فشار مچینک: نامر ازی که موی بینی له زوده دین، موکیش ف موجین.
- محاکمه: لی پرسینده له لای حاکم ف محکمه.
- محال: ۱) شتی که ناشی رویدا، له ده سه لاتی بنیادم بهده؛ ۲) کومنه ناویه که سمرزه مینیکدا که سریه که ترین، تاوجه: (محالی منکوران، محالی یه خشنه چی)؛ ۳) ناوی ناوجه که له روزه لاتی مهاباد ف (۱) محال؛ ۲) منطقه؛ ۳) ناحیه ای در کردستان.
- محالله: ۱) چاره کردنی نه خوشی؛ ۲) بریتی له چاره کردنی تمنگو چه نمده ف (۱) معالجه؛ ۲) کنایه از چاره کردن.
- محامله: مامله ف معامله.
- محانج: ناویتی پلازو بهردو... به بین ناماچده به رچا و گرت: (محانج هرچیه کی گرت) ف انداختن بدون هدف گیری.
- محکه: گوندیکه له کور دستان به عسی ویرانی کرد ف از روستاهای ویران شده کردستان توسط بعشیان.
- محو: سوکناتوی محمد محمد و محمد حمود ف مخفف محمد و محمود، نام مردانه.
- محه: سوکناتوی محمد محمد ف مخفف محمد، نام مردانه.
- محه بیهود: خوش و بسته ف محبت.
- محه تنه: نیزگا ف ایستگاه.
- محه تنه: محدثه ف ایستگاه.
- محه ججه ره: دیواره یه داری نیوان پلازو بو پیش هه یوان ف نرده.
- محه ججه ره: ممح ججه ره ف نرده.
- محه ججه ره: ممح ججه ره ف نرده.
- محه ججه ره: ممح ججه ره ف نرده.
- محه رزه: نیکه مانگی سالی نیسلامی ف ماه محرم.
- محه رزه: ممح رزه ف ماه محرم.
- محده: قاشاو، زنه ف قشو.
- محدهک: بدریتکی ره شه عه بیاری زیر و زیوی بینی بدراورد ده کمن ف سنگ
- مجروی: سندوقی جکوله ف صندوقجه، مجری.
- مجک: چابوک، زور به کار ف چست و چالاک.
- مجلمهور: مروجه، میر و میروله ف مورچه.
- مجن: مجک ف چست و چالاک.
- مجنک: مجن ف چست و چالاک.
- مجله للا: گوفار، بلافوکی مانگانه و حدفانه ف مجله.
- مجله لله: مجده للا ف مجله.
- مجده: مژول، بزانگ ف مژه.
- مجهور: خرم تکاری مزگدوت ف خادم مسجد.
- مجیای: متهدی، رزا ندین ف ریختن.
- مجیز: واژ نیشتیا ف اشتها.
- مجیقی: جوئی هد نجیر ف نوعی آنجیر.
- مجیور: مجھور ف خادم مسجد.
- مجیوری: پیتا کی هزاران بو ده س و پیوه ندی ناغادی ف مالیاتی که ارباب از رعیت می گیرد.
- مج: ۱) چکوس، رزد، روزل، ده س قوچاو؛ ۲) کزن؛ ۳) شه، تمی؛ ۴) لیچق؛ ۵) چمسپ و توند بو قور ده آین؛ ۶) پیکوه نان: (ده سی مج کردوه)؛ ۷) روگر؛ (پیاوی مج و موزه)؛ ۸) چنگنه؛ ۹) راست و قیت؛ ۱۰) گنه ف (۱) خسیس؛ (۲) گاودانه؛ (۳) نم؛ ۴) لرج؛ (۵) چسبناک؛ (۶) برهم گره کردن؛ (۷) اخمو؛ (۸) حشره ای چسبنده؛ (۹) راست و خبردار ایستاده؛ (۱۰) کنه.
- مجاندن: گلو قین له ده ستاه گوشین ف مجاله کردن.
- مجراندن: دهست له ناو ده ستان، نوچه کردن، ده س و موشلاق ف مصافحه.
- مجھرک: ته زوی لدش ف فراشا.
- مجھرین: مچراندن ف مصافحه.
- مجقاندن: ناو له سرچاوه و شک کردن ف خشک شدن آب از سرچشم.
- مجقاشه: نو سه که، نو سه نه که، در کیکه به خوری و جلکه و ده نو سی ف خاری است بر پشم می چسبد.
- مجھین: وشکاوهاتن: (کانیامن مجھی) ف خشک شدن آب از سرچشم.
- مجک: (۱) مج، چنگنه؛ (۲) مدرج، گریو ف (۱) حشره ایست چسبنده؛ (۲) شرط بندی.
- مجکاندن: گریو کردن، مدرج دانان ف شرط بستن.
- مجکرن: (۱) گوئی قوت کردن نه سپ؛ (۲) به پی شیلان؛ (۳) پیکمه و نو سانی وه ک گه زو ف (۱) گوش تیز کردن اسپ؛ (۲) پامال کردن؛ (۳) به هم چسبیدن اجزاء زین.
- مجکولی: پلکی چاو، پیلوی چاوف بلک چشم.
- مجکه: (۱) چکوس، چکود، رزد، سه قیل؛ (۲) جوئی زوره بانی ف (۱) خسیس؛ (۲) نوعی کشتی.
- مجلگه: باس و وتو و بیز ف بحث و گفتگو.
- مجھرک: مچرانک ف قنجا، فراشا.

محک.

بی ناموس، بی غیره ت (۱) ترسو؛ (۲) هرزو و بیکاره؛ (۳) بی شرف.
محنه نهت: محنه نهت (نگا: مخنه نهت.

مدارا: (۱) سهیرو و حموسه له: (نم سالیش مدارا بکه و لک کردته؛ (۲)

دل راگرتی ناوال: (توزی مدارای بکه) مدارا.

مدادس: سول، سهربایی، پیلاوی سوکی بی پازنه دمایی.

مدبره: کهزال، تاسک، خذزال، مامز، مامبیز آهو.

مدبهق: تاشپه زخانه، شونتی که چیشت و نانی اتی چی دکمن مطبخ.

مدده: ماوه له زهمان (مذت).

مدده ت: مدده (مذت).

مدهک: ده میک، سدره و ختنی، ده مدهک (مذتی).

مدده عی: دوز من (دشمن).

مدردا: (۱) راوه ستا؛ (۲) داسه کنا (۱) ایستاد؛ (۲) آرمید.

مدران: (۱) راوه ستان؛ (۲) تو قره گرتن (۱) ایستادن؛ (۲) آرمیدن.

مدرای: (۱) مدران؛ (۲) گوزانه وی ٹاگر، تمیرین (۱) نگا: مدران؛ (۲)

خاموش شدن آتش.

مدور: کارگیر، سهربایرسنی کارو بیار (مدیر).

مده: مده (مذت).

مده ت: مده (مذت).

مدیر: مدور (مدیر).

مر: (۱) کهرگی، مامر؛ (۲) بالنده (۱) مرغ خانگی؛ (۲) پرنده.

مر: (۱) رزور تیر: (ئمهوه ندهی خواردوه مربوه، هیشتا مرنده بوم): (۲) روگرز:

(مرزو موج): (۳) مات بون و دهست راکیشان بون نام باز بون؛ (۴) بوله

سگ له رکان؛ (۵) تو زر زور ورد: (خولمهن): (۶) بن، زه قابی، زل؛ (۷)

گدران و بون کردن بون خواردن. ده گهل موش ده گوتتری: (دیوی مرزو

موش ده کا): (۸) مرآندن، گهف کردن. ده گهل مشت تیزون: (مشت و مر)

(۱) پیمار سیر؛ (۲) اخمو: (۳) بەزمین چسبیدن و به فکر جهش

بودن؛ (۴) لشیدن سگ از خشم؛ (۵) گرد، آردمند؛ (۶) خیره، چشم

برامده؛ (۷) جستجو و بوکشیدن حیوان؛ (۸) تهدید لفظی.

مرا: کورزا، گیانی اتی سیندرا (کشته شد).

مرا: سه ک به توره بی بولنه کرد (سگ تهدید کرد).

مراتنه: لکی یه کساله، لقئی تازه ده رچوگ (جوانه) یکساله.

مراحتا: ناگالی بون، مدارا (مرا عات).

مراد: (۱) تاره زوی دل؛ (۲) ناوه بون پیاوون (۱) مراد؛ (۲) نام مردانه.

مراد خانی: کورتک، جو ری که وای پیاوانه (نوعی نیم تنه مردانه).

مراد ره سو: ناوی پیاوانه (نام مردانه).

مرادره سول: مرادره سو (نام مردانه).

مراوا: حمیوانی بی سهربرین مردو، تو بیو، لا شدی فری دراوی حمیوان (مُدار، لاشه مردار).

مرا رخور: لاشخور (مُدار خوار).

مراوی: (۱) لولو، دور؛ (۲) گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد (۱)

مراوارید؛ (۲) نام روستایی در کردستان که توسط بعشیان ویران شد.

مراز: نیازی دل، مراد (مرا).

محمل: (۱) دهم، کات: (پاره که نم محمله، لم محمله نهاده دیت): (۲)

جار، کدره ت (۱) زمان، هنگام؛ (۲) بار، دفعه.

محمل للله: تاخ، گدره ک (محمله).

محمل لله بی: فرنی (فرنی).

محمل لله ق: (۱) راوه ستانی بی جوللو بزوتون؛ (۲) خو به سدر سه ردا

ناوه و گردنه، تدقله (۱) ایستادن بدون حرکت؛ (۲) پشتاک.

محمل لیمی: عه شایر بکه به زور تیره و له کوردستان زاراویکی تایه تی بان

هه یه (عشایری کُرد دارای لهجه ای ویره).

محمل مهه دخان: لمو گوندانه کوردستانه که به عسی کاولیان کرد (روسانی) در کردستان که بعنای آن را ویران کردن.

محمل مهه دفاته: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد (نام روستایی در کردستان که توسط بعشیان ویران شد).

محمل نجهر: مهد جدری (ترده).

محمل نهه ک: ره سه ن، نه جیب، بو ته سپ ده لین: (به سواری محمله کان

هاتن) (اسپ نجیب).

محمل نهه ک: محمل نهه ک (اسپ نجیب).

محمل یهند: وا دیاره، وا ده رده که وی، به مه زنه (چنین) پیداست.

محمل حی: سوکه ناوی معیه دین (مخفف محی الدین، نام مردانه).

محبیبیت: محبیب (محبت).

محبیبیت: محبیب (محبت).

محیت: زه ریای گهوره (پر محیط، اقیانوس).

مح: ده نگی لوت، مشهمش (صدای بینی).

مخابن: حدیف، به داخله وه (دریغ، دریغا).

مخاره: نه شکوتی کور (غار عمیق).

مخالف: دز (مخالف).

مخانه: تیره یه کی هو زی بیلیاس له کوردستان (طایفه ای در کردستان).

محرک: (۱) نه ته وی، دزمن؛ (۲) گله که کو مه گی دزی که سی (۱) دشمن:

(۲) گروه دشمنان یک نفر.

محنس: سرناوی حاجی مسیحی (لقب حاجاج مسیحی).

مخل: تاردیز، بیز نگی زور کون نه نگ که ئاردی پی داده بیز، هیله گ (الک).

محخور: ده موکانه (دیق).

محخور که: مو ریانه (موریانه).

محخول: سوکه ناوی محمود (مخفف محمود).

محخت: (۱) داری که چه رمی پی لو س ده کمن؛ (۲) نیاز، مده است، قهست:

(محخت نه و یه بیمه شار) (۱) چوب چرم صاف کن؛ (۲) قصد،

منظور.

محخل: مخل، هیله گ (الک).

محخه مخ: ده نگ له لوت هاتن: (کاوارایره نان ده خوا مخه مخی لوتیه تی)

(صدای بینی).

محخه نه: (۱) ترسه نوک، ترسه نه (۲) خو تری و بیکاره؛ (۳)

خُرناسه؛ ۳) صدای سینه از تنگی نفس.

مرخاندن: پرخاندن، پرخه کردن **ف** خُرناسه کشیدن.

مرخ خوش کردن: تمماح کردن، قرم خوش کردن **ف** هوس کردن.

مرخک: به نیکه له تهوندا **ف** نخی است در قالی بافی.

مرخ لی پهرين: تمماح نئی کردن **ف** طمع کردن در.

مرخ لی چوون: مرخ لی پهرين **ف** طمع کردن در.

مرخ لی خوش کردن: مرخ لی پهرين **ف** طمع کردن در.

مرخن: ۱) پرخه کر؛ ۲) کدمی که تندگنه فسده و نگ له سنگیه و دیت

ف ۱) خُرناسه کش، خُرخرو؛ ۲) کسی که سینه اش از تنگی نفس

خُرخ کند.

مرخته: مرخن **ف** نگا: مرخن.

مرخه: ۱) پرخه خه؛ ۲) دهنگی سنگی تندگنه فس **f** ۱) خُرناسه:

۲) خُرخ از سینه.

مرخه ک: ۱) ماکو، جیگکی ماسوله‌ی جولا بی؛ ۲) گلوله‌ی فریت **f** ۱)

مکوک بافتده؛ ۲) گلوله بود.

مرخه مرخ: مرخه‌ی زور **f** «مرخه»‌ی پیایی.

مرخیس: ۱) جیگکی لی گوزرینی یه کسم؛ ۲) حه قله‌مه قو، نیک هه لدان و

هدراو چدقه **f** ۱) غلتگاه چاریابان؛ ۲) غوغای هر زه بازی.

مرخیسانی: گامه‌ی یه کتر ده خوک گوزراندن و هدراو هوریا کردن **f**

همدیگر را در خاک غلتانیدن و شلوغ کردن.

مرخیش: ۱) هناسه سوار بون به کیشانی شتی زور قورسده و؛ ۲)

مل ده به رملی یه کنان **f** ۱) به هن افتادن از حمل شی سنگین؛ ۲)

گلاویز شدن.

مرخیش مرخیش: هناسه سوار بون به شتیکی قورس و سه نگینه وه؛

(مرخیش مرخیش ده یکشا، کوره نه و ج مرخیش مرخیش کننه) **f**

خسته شدن و به هن افتادن از کشیدن چیز سنگین.

مرد: ۱) گیانی در جو؛ ۲) مر، تیر، ته سهل **f** ۱) جان داد؛ ۲) سیر،

مقابل گرسنه.

مرد اخو: خواردن تا تهوا و تیر بون، مر بون **f** خوردن تا کامل‌سیر شدن.

مردار: ۱) مرار، لاشمی خری دراو؛ ۲) پیس، گلاؤ؛ ۳) توکه بر **f** ۱)

مردار؛ ۲) پلید؛ ۳) موی عانه.

مردار بون: بی سدر بزین گیان ده رجوانی حدیوان **f** مردار شدن.

مردار بیوه: ۱) مردار بون؛ ۲) بریتی له خرب خمولی که وتن **f** ۱)

مردار شدن؛ ۲) کنایه از به خواب رفتن.

مردار خور: ۱) لاشخور؛ ۲) بریتی له گندنه خور **f** ۱) لاشخور؛ ۲)

کنایه از خسیس.

مردار سه نگ: بدردیکی ناسک و تورته بو ده رمانی خورد به کار دنی **f**

مرده سه نگ دارویی.

مرداق: ده پ و چربی بان ثالوداران **f** انبره، تخته‌ها و شاخه‌های نازک

روی الوار سقف.

مردال: ۱) به سه زمان؛ ۲) له جه رو بی هیز؛ ۳) لاشدی تو پیو، مردار **f** ۱)

فقیر حال؛ ۲) لاغر مردنی؛ ۲) لاشه مردار.

مراعات: مراحات **f** مراعات.

مرآفه‌حد: ۱) مجادله؛ ۲) محاکمه **f** ۱) جدال، نزاع؛ ۲) محاکمه.

مرآفه‌عه: مرآفه‌حد **f** نگا: مرآفه‌حد.

مراف: تیره یه ک له بالداری یه پهدرده‌ی مهلمانه کموی و کیوی هدیه و له

قاز بچوکره، نورده ک **f** مرغابی.

مرافق: مراف **f** مرغابی.

مران: ۱) به کوشت چوون؛ ۲) خه بهردان له به کوشت چوونی به کومنل: (له

شددا مران) **f** ۱) کشته شدن؛ ۲) کشته شدند.

مران: بولاندنی به تسوهه‌ی سه گ، گهف کردنی سه گ **f** غریدن

نهدید آمیز سگ.

مراندند: کوشتن، گوزتن **f** میراند.

مراندند: مران **f** نگا: مران.

مرانان: مراندن **f** میراند.

مران: مرانند، مران **f** نگا: مران.

مراو: ۱) مراف؛ ۲) بالنده‌ی یه پهدرده‌ی مهلمان له همو جو ریک **f** ۱)

مرغابی؛ ۲) پرنده آبزی.

مراوکه: گایاهه که بو ده رمان ده شنی **f** علفی است.

مراوی: مرافی، نورده ک **f** مرغابی.

مرپرد نهوده: چاوبز کردن، جاوزه کردنده نهوده **f** خیره نگاه کردن.

مرپوون: تهوا و تیر بون **f** کاملاً سیر شدن.

مرت: مت، مورگی بچوک **f** خرز.

مرتک: بناؤ کوتون **f** غوطه و در آب.

مرتؤخه: چیشی تاردو رون و شه کر **f** غذایی از آرد و روغن و شکر.

مرتومور: مت و مور **f** نگا: مت و مور.

مرتیل: دوشه گ **f** تشک.

مرتین: شلی، سستی، خاویلکدی **f** سستی.

مرج: جو ری گه نم **f** نوعی گندم.

مرجان: مورونکی سوره بو خشل ده کاردی **f** از همه های زینتی.

مرج: ۱) دهنگی زار له خواردنده؛ ۲) دهنگی راموسان؛ ۳) دهنگی ثاو

به زمان در هینهان خواردنده، وله تا خواردنده وه سه گ **f** ۱) صدای

دهن هنگام خوردن؛ ۲) صدای بوسه؛ ۳) صدای برکشیدن مایع با

زبان.

مرچقاندن: لهنا به نجده کوشین **f** مچاله کردن.

مرچقین: هله لقرجان، قرج بون **f** ترجیدن، چروک شدن.

مرچک: چوله که، مه لیچک، چیشکه **f** گنجشک.

مرچکه: مه لیچکی میچکه، میوه پاساری **f** گنجشک ماده.

مرچوله: بالداریکی بچوکی ره شه **f** پرنده ایست کوچک و سیاه.

مرچه: مرچ **f** نگا: مرچ.

مرچه مرچ: مرچی زور و لشوین یه ک صدای بیایی «مرچ».

مرچیله: مرچوله **f** نگا: مرچوله.

مرخ: ۱) خه یالی تمماح کارانه، قرم؛ (مرخ لی خوش کرده)؛ ۲) پرخه

۳) دهنگ له سنگه وه له تندگه نه فسیه وه **f** ۱) هوس آزمدنه؛ ۲)

با شاخه و گیاه.

مردی: ۱) مردگ، مردو؛ ۲) وشمی پرسیار، ناخو^۱ گیانت ده رجو؛ ۳) تو^۲ گیانت له له شدا نه ما: (چند ندخوش بوی! مردی و زیندو بویه وه)
۱) مرده؛ ۲) آیا مردی؟؛ ۳) مرده شدی.

مردیاق: مرداق^۱ انبریه.

مردیخه: دوگوندی کوردستان بدم ناوه به عسی کاولی کردوه^۱ دو روستا به این اسم در کردستان توسط بعثیان ویران شده است.

مرزان: مرجان^۱ مرجان.

مرزاندن: مراندنی سهگ^۱ غرولند سگ.

مرزنگ: برزانگ، بزول، بزانگ^۱ مژه.

مرسید: دوگوندی کوردستان بدم ناوه به عسی کاولی کردوه^۱ دو روستا به این اسم در کردستان توسط بعثیان ویران شده است.

مرشود: پیری تعریقه^۱ مرشد، پیر طریقت.

مرشید: مرشد^۱ پیر طریقت.

مرغ: بالدار^۱ پرته.

مرق: ۱) جوئی دنگ له گمرو^۱ را وک ده نگی ته گه له وختی^۲ تی به زدن داد؛ ۲) یه تاسمو لمز مرینی مه مکی دایک. بو بمرخ ده لین^۱

(۱) نوعی صدا از گلو؛ ۲) مکیدن پستان با شعف و شور زیاد.

مرقان: مرق کردن، ده نگ له گمروهینان به بین ده کردنده^۱ با دهان بسته صدا از گلو درآوردن.

مرقاندن: مرقان^۱ نگا: مرقان.

مرقانن: مرقان^۱ نگا: مرقان.

مرق لیندان: مه مک مریشی به هه لیمو تاسمه^۱ پستان مکیدن با شتاب و شور و ذوق.

مرقن: که سئی که مرقه زور ده کاف^۱ «مرق» گننده.

مرقه: ده نگی گمرو به ده می قوچاو^۱ صدایی که از گلو با دهن بسته می آید.

مرقه کردن: مرقان، مرقاندن^۱ «مرقه» کردن، نگا: مرقان.

مرک: ۱) تانیشک؛ ۲) مرق؛ ۳) تارامی: (دامرکنی، بوجی دانامرکی؟)؛ ۴) که په ک، سقی؛ ۵) کریزی سرف^۱ (آریج: ۲) نگا؛ مرق؛ ۳)

آرامش؛ ۴) کفک؛ ۵) شوره سر.

مرکه: پدتا. هد لامدت. پد سیو^۱ زکام.

مرکاندن: ۱) مرقان، مرقاندن^۱؛ ۲) بین ده نگ کردن؛ ۳) تارام کردن (کلوكوی دامرکا، تاگری دامرکاوه)^۱ نگا: مرقاندن؛ ۲) ساکت کردن؛ ۳) آرام کردن.

مرکانن: مرکاندن^۱ نگا: مرکاندن.

مرکانه: مه رکانه، شاکاشی، کویله می گوشاد^۱ سبوی گشاد.

مرکه: مرقه^۱ نگا: مرقه.

مرکی: په سیفاری، هه لامدت گرت و^۱ زکام گرفته.

مرمربک: جوئی پیشکه^۱ نوعی پشه.

مرمربک: جوئی تری^۱ نوعی انگور.

مرمروک: مردوله، شل و کزو که نهفت^۱ سُست و بی نا.

مردانه: مری، تنهالی، تبر و پیری^۱ نهایت سیری.

مردار کردن: سه ربرینی به غله^۱ مه، مراندنی حمیوان بین سه ربرین^۱ مُردار کردن.

مردار کردن: مردار کردن^۱ مردار کردن.

مرداره مانگ: ناوه راست مانگی تاوسان^۱ مردادمه.

مرداره و بوگ: بین گیان بوگ به بین سه ربرین^۱ مردار شده.

مرداره و بوگ: مرداره و بوگ^۱ مردار شده.

مرداره و بوگ: مرداره و بوگ^۱ مردار شده.

مرداره و بوگ: مرداره و بوگ^۱ مردار شده.

مرداری: ۱) لاشه مردار؛ ۲) گلابوی؛ ۳) بریتی له پیسایی بنیاده^۱

(۱) لاشه مردار؛ ۲) بلیدی؛ ۳) کنایه از مدفعه آدمی.

مرداسنه^۱: مردار سنه^۱ مرده سنگ.

مردا او: تالاو، قوبی^۱ مرداب.

مرد گ: گیان تیانه ماو^۱ مرده.

مردم: گیانم دمرجو^۱ جان دادم.

مردن: ۱) گیان له له شدا نه ما؛ ۲) گیانیان ده رجو^۱ (۱) مردن؛ ۲)

مردنند.

مردن و سوتان: بریتی له کوشش کردن و ته قالای زور دان: (مردم و سوتام

ده گهلم نه هات) کنایه از کوشش و تمنای بسیار.

مردو: ۱) مرد گ؛ ۲) هر شتی له تین و تاو^۱ لاغر مردنی.

مردو، ناگری دامردو^۱ (۱) مرده؛ ۲) هرچیزی که حرارت از دست

داده.

مردوا او: مردا^۱ مرداب.

مردوت هری: قسمی سه رکونه کردن^۱ کلمه سرزنش.

مردو خ: لعرو لاوازی بین تین و تاو^۱ لاغر مردنی.

مردو خه: مردو خ: (یا منالیکی سیس و مردو خه / بوته پیاویکی گورج و

گول و پتهو) «جه نایی ملا»^۱ لاغر مردنی.

مردو شور: که سی که له سه راتانه شور ناو به لمشی مردوا ده کا^۱

مرده شور.

مردو لوه: لاوازی چکوله^۱ لاغر کوچک اندام.

مردو هوسراو: ۱) تازیه بار؛ ۲) قسمی که لومه^۱ تانه دیده: (نم مردو هوسراو بو

کاری چاک ناکا؟) (۱) ماتمین؛ ۲) کلمه طعنه و سرزنش.

مرده شتی مال ج گجد له تازه له زینده و هر^۱ اموال غیر منقول.

مرده هثاره ق: خوه دانی ده می مردن^۱ عرق دم مرگ.

مرده شور: مردو شور^۱ مرده شور.

مرده لوه: مردو لوه^۱ لاغر کوچک اندام.

مرده لله: کزو کندن دفت، مردو لله^۱ لاغر بی نمود.

مرده همال: ۱) ته سپاباتی ناومال که هاسان بارده کری؛ ۲) مرده، مالی

بین گیان^۱ (۱) اثائیه سبک؛ ۲) اموال غیر منقول.

مرده همو: تازیه، ماتم^۱ ماتم.

مرده همود اور: تازیه دار^۱ ماتمین.

مرده وزینده: حه شارگه می به پوش و پلاش دا پوش او^۱ کمین پوشیده

- مرمنین: به پله‌پهلو قسه کردن که پیاو تئی ناگاف بسیار با عجله سخن گفتن.
- مرمه کی: درمانیکه مرمکی، دارویی است.
- مرمه ند: بریده سوهان.
- مرمیاوا: دهنگی زلی گوربه صدای به گریه نر.
- مرن: مردن مردن.
- مرناوا: مرمیاوا نگا: مرناوا.
- مرنیاوا: مرمیاوا، مرناوا نگا: مرمیاوا.
- مررو: هم مرر، هرمی اغلابی.
- مررو: (۱) بیاده، عیسان، عیسان، عیسان: (۲) پیاو، کمینی کاری پیاو آنه ده کا: (کورو تدف نه مریوه) (۱) بشر: (۲) مرد.
- مررو: دردیکه له میور نهدا وشکی ده کا تافاتیشه بو شانه هه نگوین آفته برای مویز و شانه عسل.
- مرروا: جال جالوکه تار تک، عنکبوت.
- مرروا: (۱) ناومواری که دردی چاوه: (۲) جوئی داربی که بو نه جاران باشد (۱) آب مرروا: (۲) نوعی چوب بید.
- مرواری: مراری، لولو مروارید.
- مروانش: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.
- مروت: (۱) نینساف، کاری رهوا کردن و له نارهوا پاریز کردن: (۲) ناوه بو زنان (۱) انصاف: (۲) نام زنانه.
- مروجه: (۱) کزو خمامار: (۲) کم به خت، چاره دهش (۱) اندوهگین: (۲) بدشانس.
- مروجهانه: تزو خوروی پیست مورمور تن، خارخار.
- مروجهانه کردن: خوران و تهزینی پیست مورمور شدن پوست.
- مروجهله: میری رهشی وردیله مورجه سیاه ریز.
- مروجه: (۱) جانهوریکی بچوکه به کومله پیکده ده زین زور به کارن به چهند زنگ هه به کونیان له زیر زه میته و ده غل و خوارده سدنی زستانه ده کیشنه کونهوه: (۲) کولی وردی ناوه: (۳) خوران و تهزینی پیست (۱) مورجه: (۲) جوش آهسته آب: (۳) مورمور تن، خارخار.
- مروجه: مروجه نگا: مروجه.
- مروجه کردن: (۱) تهزین و خورانی پیست: (۲) تازه قولت دانی ناوه (۱) مورمور کردن: (۲) نرم جوشیدن آب.
- مروجه کردن: مروجه کردن نگا: مروجه کردن.
- مروجه: (۱) مازه بشت، بربره: (۲) میشکی ناوتبیسکی لهش (۱) ستون فقرات: (۲) تخلع.
- مرود: پهیره وی پیری تهریقه ته مر بدم.
- مروز: ده نکیکی تاله له ناو گمندا تلخک گندمزار.
- مروز: (۱) بدبخت: (۲) خدمبار: (۳) گنجی دهم و چاو: (۴) گرگز کردنی زو اف (۱) بدشانس: (۲) غمگین: (۳) چین و چروک صورت: (۴) اخم کردن.
- مروزن: (۱) بدقره و همرا: (۲) رُوگرژ، ناوجاوترش: (۳) به بوله بول (۱)

- مریکانه: پهتای مریشک **طاعون** مرغ.
 مریله: مردُوله **نگا:** مردُوله.
 مریهم: ناوه بُزنان **مریم.**
 مز: ۱) کری، هقده سست؛ ۲) ترش و شیرین؛ ۳) قلهای؛ ۴) به چکه ناسک؛
 ۵) ریک کوشین **۱) مزد:** ۲) ترش و شیرین؛ ۳) ارزیز، قلع؛ ۴) بجه
 آهو؛ ۵) فشندرن.
 مزاش: بهشتی له گهنم که دهدری به ناسیاوان **مزد آسیابان.**
 مزاندن: لکاندن، چه سپاندن، پیوه نوساندن **چسبانیدن.**
 مزاور: فیلبارز گزیکدر، ده سیر **حبله گر.**
 مزبهر: کتری گرتند **مزدور.**
 مزرج: بزه، زهرده خدنه **تبسم.**
 مزچین: بزه کردن، زهرده خدنه کردن **تبسم کردن.**
 مزد: کری، مز **مزد.**
 مزادار: جگی کوئدار اوی قدلایی تیکراو بُو کلایین **شتالگی**
 ارزیز ریخته.
 مزادان: ریک کوشین **درآغوش** فشندرن.
 مزده: که سی که مر نهدا به مز بعرف **مزدهنده.**
 مزدهر: مزده **مزدهنده.**
 مزر: ۱) ترش؛ ۲) ترش و شیرین **۱) ترش؛ ۲) ملس.**
 مزارح: ۱) خولخوله یعنی که بدنه تی ده هالین و ده یهاؤن و ده سوزی؛ ۲)
 جوری مراوی، کرسدز **۱) گردنای؛ ۲) نوعی مرغابی.**
 مزارحین: بازی به مزارح **بازی گردنا.**
 مزراق: مزارح **مازالاق، گردنا.**
 مزارقین: مزارحین **بازی مازالاق.**
 مزراویکه: جل بروکه، چیستی سماق و هیلکه **آش سماق و**
 تخم مرغ.
 مزراویلکه: مزراویکه، جل بروکه **نگا:** مزراویکه.
 مزروکه: مزراویکه **نگا:** مزراویکه.
 مزره: ثاوجو، بیره **آبجو.**
 مزره سیبو: سوی ترش **سبب ترش.**
 مزراهق: مزارح **گردنای.**
 مزره قی: لمسه ریهای و بینی ماؤددان. دوای و شاهی کوت دیت: (کوت و
 مزره قی)، **کنایه از ناگاهانه و بدون مهلت.**
 مزره قین: مزارحین، مزارقین **بازی گردنا.**
 مزره که: مزراویکه، مزراویلکه **آش سماق و تخم مرغ.**
 مزره مهنه: پرته قال و لیمو و نارنج و... **مرگبات.**
 مزربیع: مزارح **گردنای.**
 مزگ: جیگهی نویزلى کردنی به کومه **معبد، مسجد.**
 مزگال: خر که بدرد **قلوه سنگ.**
 مزگان: مز **معبد.**
 مزگانی: ۱) شیرینی زوداوی دلخوشکه در؛ ۲) خه بدری خوش **۱)**
 مزدگانی؛ ۲) مزده.
- مریببا: ۱) خزم، خویش؛ ۲) ره نجبری سال به کری؛ ۳) سین یدک به مر؛ ۴)
 چاندن و بین گدیانند به نیوی بی **۱) خویشاوند؛ ۲) مزدور کشاورزی؛**
 ۳) کارگر کشاورزی با مزد یک سوم محصول؛ ۴) کشت و برداشت
 نصف به نصف به نسبت کار و سرمایه.
 مریچک: چیشکهای میوه، چوله که میوه بینه **گنجشک ماده.**
 مریچکه: مریچک **گنجشک ماده.**
 مریچله: چوله که، پاساری **گنجشک.**
 مریچوک: مرموک **سُست و بی رمق.**
 مریچجه: مروجه **موجه مو رجه.**
 مریچه رشه: مرجوله **سارسیاه.**
 مرید: تویه کاری سمرده استی شیخ **بیر و بیر طریقت، مرید.**
 مریس: ۱) مریس؛ ۲) نه کوژ، ریک و بیک **۱) مکیدن؛ ۲) مُرتَب و**
 منظم.
 مریس مریسوک: گیایه کی کیویه بونی ریحانه ده دا **ریحان کوهی.**
 مریسوک: گیای مزمه **گیاهی است.**
 مریسمی: مر وسی **بر مکیدنی.**
 مریشک: مامر، کدرگی **مرغ خانگی.**
 مریشکاوی: جوری بالداری مده وانه **نوعی مرغابی.**
 مریشک به شک: مریشکه کیوی **مرغ وحشی.**
 مریشکه: بریشکه، دانه ویله له سمر سیل بودراو **دانه بوداده.**
 مریشکه تارانی: چین و ماجین، مره زه شتی **نوعی ماکیان.**
 مریشکه راوره: مدلیکی کیویه **پرنده ای است کوهی.**
 مریشکه ره شه: ۱) مامری سیا؛ ۲) بالداری کی کیوی یه؛ ۳) بریتی له
 سوره تیکی گچکه هی قور عسان: (کوره کم تا مریشکه ره شه
 خوبیندو) **۱) مرغ سیاه رنگ؛ ۲) پرنده ایست وحشی؛ ۳) کنایه از**
 سوره نصر در قرآن.
 مریشکه شامی: ۱) مریشکه ره شتی، مریشکه تارانی، چین و ماجین؛ ۲)
 مریشکی نه ستودنیزی بین توک **۱) نگا:** مره زه شتی؛ ۲) مرغ لاری.
 مریشکه کیوی: مدلیکه له مریشک ده کاو که وی نایی **پرنده ای شبیه**
 مرغ که اهلی نمی شود.
 مریشکی نافی: مریشکاوی **نوعی مرغابی.**
 مریشکی شامی: ۱) مریشکه شامی؛ ۲) بوقدله، عده شیش **۱) نگا:**
 مریشکه شامی: ۲) بوقلمون.
 مریشکی قوقو: مریشکه شامی **۱) مرغ لاری؛ ۲) بوقلمون.**
 مریشکی کوُقی: مریشکه کیوی **پرنده ای شبیه مرغ که اهلی**
 نمی شود.
 مریشکی که دی: مریشکی مالی **مرغ خانگی.**
 مریشوش: مردوشور **مرده شور.**
 مریشور: مریشو، مردوشور **مرده شور.**
 مریشی: جوری گه نمی نه باش، مر وشی **نوعی گندم نامر غوب.**
 مریک: مردو، مردگ **مرده.**
 مریک: مریشکاوی **نوعی مرغابی.**

مژ: ۱) تهم، دومان: ۲) مریس: ۳) مژه: ۴) جوئی جانمودری وردیله: ۵) پاشگری بدواستا: مژین: (منه مک مژ: ۶) نه خوشیه کی چاهو که تهم ده گری: ۱) یه: ۲) مک: ۳) مژد: ۴) نوعی حشره ریز: ۵) پسوند فاعلی به معنی مکنده فاعلی به معنی مکنده: ۶) نوعی بیماری چشم. مژا: ۱) مژول، برزانگ: ۲) مژی لی درا: ۱) مژگان: ۲) مکیده شد.

مژاد: درگه، مه بدست بو لی دوان و له سره نویسین: ۷) سوره. مژان: ۱) داری له تاموردا: ۲) بژول، برزانگ، برزانگ: ۳) مریستن: ۱) چوبی در خیش: ۲) مژه: ۳) مکیدن.

مژاندن: دهی بیچو بو گوانی دایک بردن تا شیر بخوا: (نم گولکه بمژنه) ۸) بچه را شیر مکانیدن.

مژانگ: برزانگ: ۹) مژه.

مژانه: مژان، داریکه له تاموردا: ۱۰) چوبی در خیش.

مژتن: مژان: ۱۱) مکیدن.

مژتوک: باسک، دهمنه، دارچگهره: ۱۲) چوب سیگاری.

مژدانه: شیرنی خه بهری خوش، مزگینی: ۱۳) مژدگانی.

مژدانه: مژدانه: ۱۴) مژده: ۲) مژدگانی.

مژده: مزگینی: ۱۵) مژدانه: ۲) مژدگانی.

مژدانیان: مژدانه: ۱۶) مژدگانی.

مژدیسان: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد: ۱۷) نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

مژگ: نهشتیه که للهی سدر دایگرتوه، میشک: ۱۸) موز.

مژلور: مروجه، میروله: ۱۹) مورچه.

مژلولک: مژلور: ۲۰) مورچه.

مژلهور: مژلور: ۲۱) مورچه.

مژمه: ۱) مژی زور: ۲) تروکه چاو: ۲۲) مکیدن پیاپی: ۲) برهم آمدن و بازشدن پلک.

مژمهاندن: چاوتروکاندنی ناتاسایی: ۲۳) پلک زدن غیرعادی.

مژمشروک: ۱) شانه هیشتا هدنگوین تنه کراو: ۲) گیاهی که گوله کده دهد.

مژمهن: ۱) شانه بی عسل زنبور: ۲) گیاهی است.

مژمهه: ۱) قهیسی، شه لانی، زهرده لوه: ۲) گوژروان: ۳) جوئی په پوله: ۲۴)

(۱) زرد آلو: ۲) گیاهی است دارویی: ۳) نوعی پرانه.

مژمهین: تروکه تروکی چاوا: ۲۵) پریدن و برهم زدن پلک.

مژمومور: چاوی نیوہ ناآله، چاوی نیوہ خه والو: ۲۶) چشم نیمه باز.

مژن: ۱) مژلیده ر، تهوي ده مژی: ۲) بیزوف: ۲۷) مکنده: ۲) ویار.

مژو: ۱) مژه مزکدر: ۲) نانی کونی برشاوی: ۲۸) نگا: مژه مزکدر: ۲) نان کچک زده.

مژوک: ۱) بیچوی که زور تالوده مه مکی دایکه: ۲) مدره که فمز: ۲۹)

بسیار مکنده: ۲) کاغذ خشک کن.

مژ قول: خدریک، سه رگرمی کار: ۳۰) مشغول به کار.

مژ قول: برزانگ: ۳۱) مژه.

مژولانک: برزانگ، برزانگ: ۳۲) مژه، مژگان.

مژولاھی: سه رگرمی، خدریکی: ۳۳) سرگرمی، مشغله.

مزگت: مژگ: ۳۴) مسجد، معبد.

مزگهت: مژگ: ۳۵) مسجد، معبد.

مزگهه: ۱) نوستای قاپ و قاچاغ سبی کردنده: ۲) نوستای بروش و

قاپ در سکمر له پارف: ۳۶) سفیدگر: ۲) مسگر.

مزگهفت: مژگهت، مژگ: ۳۷) مسجد.

مزگهوت: مژگهت، مژگ: ۳۸) مسجد.

مزگه وته: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد: ۳۹) نام روستایی در

کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

مزگی: مژگهت، مژگ: ۴۰) مسجد.

مزگین: مزگانی: ۴۱) نگا: مزگانی.

مزگینی: مزگانی: ۴۲) نگا: مزگانی.

مزل: ۱) نوهدی فرشکراو بو نیجاردان: ۲) روزه مزی به کی کاروان: ۳)

جنگی: سانوهی کاروان: ۴) اتفاق مفروش کرایه ای: ۲) یکروزه

راه کاروان: ۳) جای اتراق کاروان.

مزلگه: جینگی شهولی مانوهی کاروان: ۵) جای اتراق کاروان.

مزمزاندن: وہ بزه هینان: ۶) به تبسی وادشن.

مزه Mizzen: زه رده خه نه کردن: ۷) تبسی کردن.

مزمه عیل: مافنگی، ده مله پوش: ۸) محروم از همه چیز.

مزودک: سه ریار، زنده بار: ۹) اضافه بار.

مزور: ۱) به تاقت و قفوه: ۲) خزمت کار: ۱۰) نیر و مند: ۲) نوکر.

مزوری: عاشیره تکی کورده: ۱۱) عشره ای است.

مزوك: مارمیلکه: ۱۲) مارمولک.

مزوكله: جانه و ریکه له ناودا ده زی و ک سه رمازه له ده چی: ۱۳) جانوری آبری شبیه چلپاسه.

مزه: ۱) کری: ۲) مژش: (بسو گه رانی ئاشی دل فرمیسکی جاو

ناق دینگرخه / غیری هیجران و نه سه ف چیدی به من نادا مژه)

«کوردی»: ۳) جو نه و دویاته کردنده وی قسه: ۱) مژد: ۲) مژد

آسیابان از غله: ۳) تکرار کردن بی مورد سخن.

مزه حمه: گوندیکه له کردستان به عسی ویرانی کرد: از روستاهای

ویران شده کردستان توسط بعثیان.

مزه رهت: بدلا، چورتم، بد سره هاتی ناخوش: ۱۴) آسیب.

مزه گرتن: مزه ساندنی ناشهوان له ناشیر: ۱۵) مزد آسیاب گرفتن از

مشتری.

مزه لق: چه سپاو، لکاو، لکیاگ: ۱۶) چسبیده.

مزه مز: جو نه وی قسه و دره نگ ده رینی، منجم منج: ۱۷) زاز خایدین.

مزه مزکه: که سی که قسهی زو بونایه و دیلیته و ۱۸) زاز خا.

مزهور: ۱) فیلزار: ۲) قومار بازی که قوماری سی پدرده کار: ۱۹) مژور: ۲)

قمار بازی که با سه کارت بازی کند.

مزهوره: مزراویلکه: ۲۰) آش سماق و تخم مرغ.

مزی: کری گرته: ۲۱) مزدور.

مزیار: مزی: ۲۲) مزدور.

مزیر: زیان ده: ۲۳) موزی، آسیب رسان.

قول کراو له شتی: (دو میست میوزی دامنی؛ ۳) لمپ، بهری دهست **ف**
 ۱) مشت گره کرده؛ ۲) پرمشت؛ ۳) کف دست.

مستاخ: جیگه‌ی هدّلخستنی میوه بو و شک بون **ف** جای در آفتاب
 گذاشتن میوه.

مستانی: شده مشت **ف** بوکس بازی.

مستبا: شوره‌ی دوری باخ **ف** دیوار پیرامون باع.

مستق: قوچاو؛ بریتی له رژدوزه زیل، دهست قوچاو **ف** کنایه از خسیس.

مست گرتنهوه: دهست زارگرن بو تیکردنی شتی **ف** دست پهن کردن
 برای گرفتن چیزی.

مست لئی داگرتن: پر به چنگ له شتی هدّلگرتن **ف** پریک مشت از
 چیزی بردن.

مستنایش: ۱) شاره زایی کردن؛ ۲) فیرکردن **ف** ۱) راهنمایی کردن؛ ۲)
 یادداهن.

مست لیدان: به چنگی قوچاو له شتی دان **ف** مشت زدن.

مستتو: سوکله ناوی مسته **ف** مخفف مصطفی.

مسته: جوئی کولیزه‌ی، پهنجه کیش **ف** نوعی نان گرده.

مسته حهق: ۱) شیاوی خیرینی کردن؛ ۲) شیاوی جزیادان **ف** ۱)

مستحق احسان: ۲) مستحق پاداش.

مستحقه: ناوه بو پیاوان **ف** مصطفی، نام مردانه.

مستهقا: چیشتی نه سبیه ناخ به گوشت **ف** غذای اسفناج و گوشت.

مسته کولله: ۱) سیخورمه؛ ۲) پهنجه‌ی قوچاو **ف** ۱) سقلمه؛ ۲) مشت
 گره کرده.

مسحه: ۱) قور عان؛ ۲) کتبی چکوله **ف** ۱) قرآن؛ ۲) کتابچه.

مسحه‌فی رهش: کتبی هده بیروزی یه زیدی **ف** کتاب مقدس بزیدیان.

مسدان: توند دهست پیداهینان **ف** با فشار دست مالیدن.

مسرانی: داری دیزی به کون و تالقه بو بهسته‌وهی دهواران **ف** کنده با
 سوراخ و حلقة برای بستن افسار.

مسرى: لاوازو رهه قله‌ی بالا برز، بو زنانی ده لین **ف** لاغر قدبلند.

مسعدف: قور عان **ف** قرآن.

مسقال: ۱) کیشانه‌یده که بدانبر به چوار گرام و نیو؛ ۲) کم‌مُسکه،
 تو زقال **ف** ۱) متقال؛ ۲) کمترین وزن.

مسقال‌هزهره: تو زقال، پیچه که گله‌له کیم **ف** یک ذره، بسیار کم.

مسقالی: ۱) جوئی خامی سبی؛ ۲) جوئی پارچه‌ی زه ری **ف** ۱)

متقال: ۲) نوعی پارچه زری.

مسقالی زرهه: تو زقال **ف** بسیار انده.

مسک: بون خوشیکه له جوئه تاسکیک بدرهم دیت **ف** مشک.

مسکه: جوئی کلو **ف** نوعی ملخ.

مسکی: ۱) لیموی ترش؛ ۲) جوئی تری **ف** ۱) لیموترش؛ ۲) نوعی
 انگور.

مسکی: گوندیکی کوردستانه بد عسی کاولی کرد **ف** نام روستایی در
 کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

مسکین: رایت، ره عیت، به روح‌کمی تاغ **ف** رعیت.

مزولیايش: و تاردان، قسه بو خدّلک کردن **ف** سخنرانی.

مزومور: تهد و مز **ف** مه و غبار.

مزولک: بزانگ **ف** مه.

مزولیلی: گیاهه که **ف** گیاهی است.

مزه: ۱) مژلیده، مزن: (مناله که مه مک مژه‌یده؛ ۲) بزانگ **ف** ۱) مکنده؛
 ۲) مژه.

مزهک: قاقم زیان پهرویه که له سر له که‌ی تدری داده نین بو مریستنی
ف خشک کن.

مزهنه: مژه ک، مژوک **ف** کاغذ خشک کن.

مزهو: بزانگ، بزانگ، مژوک **ف** مژه.

مزی: ۱) تهدی ده کاسه‌ی سفردایه؛ ۲) رابوره و بو مریستن: (مه مکی
 مژی)؛ ۳) نه منیش: (مژی بو هرامه) **ف** ۱) مغز سر؛ ۲) مکید؛ ۳)
 منهنه.

مزی: گوندیکی کوردستانه بد عسی کاولی کرد **ف** نام روستایی در
 کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

مزین: ۱) مژن، مریستن؛ ۲) قوت دانی تهرایی: (زهوی ثاوه که‌ی مژیوه)
ف ۱) مکیدن؛ ۲) برکشیدن.

مزین: که‌سی که بیچو بدر گوانی دایک ده خا بو شیرخواردن **ف** کسی که
 بچه را وادر به مکیدن می‌کند.

مزیووه: گیاهه که **ف** گیاهی است.

مس: ۱) کانزایه کی سوره ده فروزور نامرازی لی دروست ده کمن، پاقدز؛
 ۲) ده گوئی گرتن، فامین؛ ۳) بزنی گوئی به خال و پلند پله **ف** ۱) فلز
 مس؛ ۲) تحول گرفتن سخن؛ ۳) بزی که خالهای بسیار برگوش
 دارد.

مساب: قالبه کوش له ثاسن **ف** قالب فلزی کفش.

مسابهقه: کی به رکنی، رک، گریو له غاردان و... **ف** مسابقه.

مسابخ: نارداویزی بهداش **ف** بخشی از آسیاب.

مسابخه: مسابخ **ف** بخشی از آسیاب.

مسابس: مساسک **ف** چو بدست شخم زن.

تیدایه: چو بدست شخم زن.

مسابسه: مساسک **ف** نگا: مساسک.

مسابعدهه: ناریکاری، کومه‌گ **ف** مساعدت، کمک.

مسابفر: ریبور، که‌سی که به سه فدر ده چن **ف** مسابفر.

مسابفی: مسابف **ف** مسابفر.

مسابهرهت: به سه فرجون **ف** مسابفت.

مسابوره: راویزه، ته گبیر، شیبور **ف** مشاوره و تدبیر.

مسابی: فامان، فیر بون **ف** بادگرفن، آموختن.

مسابیش: ۱) تیگه‌یشن؛ ۲) فیر بون **ف** ۱) درک کردن؛ ۲) یادگرفتن.

مسابیه: مسابیش **ف** نگا: مسابیش.

مسابینه: بو نه شاگرد بو فیر بون **ف** به شاگردی رفتن برای آموزش.

مسابست: ۱) پهنجه‌ی پیکه‌وه چه سپیسر او؛ ۲) نهندازه‌ی دل او بیچی

مشتاخ: مستاخ **نگا**: مستاخ.

مشتاخان: مانگی شده‌شده‌می سال، مانگی خه‌رمانان **شهر** یورماه.

مشتاخ نانه‌وه: تری له بر تاو هله لخستن بو وشك بونه و **انگور** در آفتاب پهن کردن برای تیدیل به مویز.

مشتاخه: مشتاخ، مستاخ **نگا**: مستاخ.

مشتاق: به تاسه، تاره زومه **نک** مشتاق.

مشتاك: ده بی ناردمالین له دهوری بهرداش **خته آرد رو بی** پیرامون سنگ آسیا.

مشتکردن: پرکردن **پر** و مملو کردن.

مشت گرتن: دهست راگرتن بو تیکردن، مست گرتندوه **نگا**: مست گرتندوه.

مشت گرتنهوه: مشت گرتن **نگا**: مشت گرتن.

مشت لی داگرتن: مست لی داگرتن **نگا**: مست لی داگرتن.

مشت لیدان: مست لیدان **نک** مشت زدن.

مشت لی گرتن: ثامانچ بهدی کردن **نک** نشانه گرفتن.

مشتن: (۱) مژین؛ (۲) مآلین، رامالین **نک** (۱) مکیدن؛ (۲) رویدن.

مشتو: ده سکی خه نجه رو کیرد **دسته خنجر و کارد**.

مشتودرهوش: بریتی له شمری نیوان به هیزو بی هیز **نک** کنایه از نبرد نابرابر.

مشتومال: خاوین بو نوهه‌ی تیخ و کانزا **صیقل**.

مشت و مر: کیشه دم به دمه **نک** جدال و نزاع.

مشته: (۱) ثامر ازی چدم کوتانی پینه‌چی؛ (۲) کوتکی هلاجی؛ (۳) مشتو: (۴) دسپه **نک** (۱) مشته کفاشی؛ (۲) چک پنه زن؛ (۳) دسته کارد و خنجر؛ (۴) استمنا، جلق.

مشته ری: کریار **نک** خریدار.

مشته کوله: مسته کوله **نگا**: مسته کوله.

مشته کوله: مسته کوله **نگا**: مسته کوله.

مشته گان: جلق، ده سمه **نک** جلق.

مشته له: (۱) نهمام، ریشه‌ی نازن؛ (۲) دوکانی شه‌تلان **نک** (۱) نهال؛ (۲) فروشگاه نشا.

مشتشی: (۱) مژی؛ (۲) مستی ندو **نک** (۱) مکید؛ (۲) مشت او.

مشتیله: دهسته ندو **نک** دستگیره خیش.

مشخور: قه سه‌لی ناو تاخور **نک** پس مانده علف در آخر.

مشراق: ناوه ندی زرده بین که به رتاوی نمدهن ناگری لی پهیداده کمن **عدسی**.

مشقه مشق: هدران و هله لچون له حه بیان **نک** حسرت خوردن.

مشک: (۱) جانوه رکی چکوله‌ی گوئی قوته له مالان و له موزدادا کون دروس ده کا زر زیان به رزقی خله لک ده گهیه نه و زره نگی ره شبوره؛ (۲) مشک، بون خوشیکه له جوئی تاسک پهیدا ده بی **نک** (۱) موش؛ (۲) مشک.

مشکانه: بریتی له فیلیاز و ده سیری به نهیتی **نک** کنایه از ناروزن دزدکی.

مشک تهرامشیح: گیا به که بو ده رمان ده شنی **نک** گیاه کاکوتی.

مسگه‌ر: مزگه **نک** مسگر.

مسلمان: پسولمان، بسولمان **نک** مسلمان.

مسمار: میخه که **نک** میخچه با.

مسستاندن: داخستن، بهستن **نک** مسدود کردن، بستن.

مسمد: (۱) بهرنی گرتن، داخستن؛ (۲) شمیکه له گوشت و تدره بیازو کاهو **نک** (۱) بستن؛ (۲) غذایی است.

مستایش: (۱) شاندان؛ (۲) فیر کردن، راهینان **نک** راهنمایی کردن؛ (۲) یادداهن.

مستایش: مستایش **نگا**: مستایش.

مسوار: کانزایه که له مس و شتی تر سه ماوهه‌ری لی ده کرا **نک** مسوار، آلیازی است.

مسولدان: گمیزدان **نک** مثانه، آبدان.

مسه‌له‌لت: بلندتر: (کوه که به سر دیدا مسه‌له‌لت) **نک** مشرف.

مسه‌له کان: گوندیکی کور دستانه به عسی کاولی کرد **نک** نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

مسه‌ور: راوین، ته گیبر **نک** مشاوره.

مسه‌یت: ده نکه‌تری وشك له تناو هیشوی هیشتا ندچنوا **نک** دانه انگور خشک شده در خوشة درختی.

مسی: له مس دروست کراو **نک** مسین.

مسیه‌ت: (۱) به لاؤ به سرهاتی، خراب؛ (۲) بریتی، له بنیاده‌می، بیعار و بزوز **نک** (۱) مصیبت؛ (۲) کنایه از آدم نازارم و خطرناک.

مسین: لمپا قرچی بُوگ، لممس دروس کر بایگ **نک** مسین.

مسینه: تافتاهه، لوبلنی له مس **نک** آفتایه مسین.

مسیوه‌تی: (۱) زم‌محمد تکیش؛ (۲) ده درو ره نجع؛ (۳) تازیه بار، تازیه‌ت دار **نک**

(۱) زحمت کش؛ (۲) درد و رنج؛ (۳) سوگوار.

مش: ده نگی لوت، مخ **نک** صدای بینی.

مشا: زه‌وی دایه‌ش نه کرا له ناو شیر کاندا **نک** زمین مشاع.

مشار: ثامر ازی ددانداری دار بزینه‌وه، هله زه **نک** اره درود گری.

مشاره: (۱) هر شتی دداندار؛ (۲) پیوانه‌یدک له زمینی کیلان؛ (۳) جوئی ماسی که ددانیکی دریزی برگه که همه **نک** (۱) دداندار؛ (۲) ده داندار؛ (۳) اره ماهی.

مساحتی از زمین زیر کشت؛ (۳) اره ماهی.

مشاگ: زه‌نجیباری روزه‌زروز، کریکاری روزانه له موززاداف کارگر روزمزد در مزرعه.

مشاندن: ده نگی هه ناسه له لوتده ده رچون **نک** هن هن از بینی.

مشان: مشاندن **نک** هن هن از بینی.

مشانه: ثامر ازیکه له نیر و تامور داف ابزاری در خیش.

مشايخ: کومه‌له شیخ **نک** مشایخ.

مشايهخ: مشایخ **نک** مشایخ.

مشت: (۱) په نبه‌ی لیک تراو؛ (۲) پری همرو دلاویج؛ (۳) لیوالیو؛ (۴) محانج؛ (۵) کیشه ده مجاهده له: (مشت و مریانه) **نک** (۱) مشت؛ (۲) پرمشت؛ (۳) لبالب؛ (۴) پرتاب بدون هدف گیری؛ (۵) نزاع و جدال.

مشتا: مستاخ **نگا**: مستاخ.

مشهـرهـت: نارـدراـو بـوـجهـهـنـدـهـم، موـشـهـرـهـت فـرـسـتـادـهـ بـهـ دـوـزـخـ.
 مشـهـقـل: زـنـارـهـلـمـوتـ، هـذـازـبـهـهـذـازـارـ فـپـرـتـگـاهـ.
 مشـهـقـهـت: نـهـرـکـیـ گـرـانـ، زـهـحـمـهـتـیـ زـوـرـ اـرـجـ وـمـشـقـتـ.
 مشـهـقـهـقـهـ: پـینـهـدـوـزـیـ کـهـوـشـانـ، پـینـهـچـیـ فـپـینـهـدـوـزـ.
 مشـهـقـهـتـ: زـهـحـمـهـتـ، دـزـوارـیـ: (بـهـ هـذـازـ مشـهـقـهـتـ لـهـ هـمـوـرـاـزـ سـرـکـهـوـتـ) فـمـشـقـتـ.
 مشـهـهـمـاـ: شـمـمـيـدـاـسـاوـيـاـوـ فـمـشـمـعـ، موـمـيـنـهـ.
 مشـهـهـمـرـ: (۱) فـرـیـدـراـوـیـ بـیـخـاـوـهـنـ: (۲) زـهـوـیـ بـهـشـنـهـکـرـاـوـ لـهـنـاـوـ هـاـوـیـشـانـداـ فـ(۱) بـرـتـشـدـهـ بـیـصـاحـبـ: (۲) زـمـیـنـ مـشـاعـ.
 مشـهـهـمـشـ: دـهـنـگـیـ هـدـنـاسـهـیـ زـوـرـ فـصـدـایـ هـنـهـنـ بـسـیـارـ اـزـ بـیـنـیـ.
 مشـهـهـمـماـ: مشـهـهـمـاـ فـمـشـمـعـ.
 مشـهـهـمـهـرـ: مشـهـهـمـهـرـ، زـوـرـ، فـرـهـ فـبـسـیـارـ.
 مشـهـهـورـهـ: رـاوـیـ، تـدـگـبـیرـ، شـبـرـهـتـ فـشـوـرـتـ وـتـدـبـیرـ.
 مشـهـهـوـشـ: نـیـسـکـیـ لـهـدـهـ سـتـارـکـرـاـوـیـ بـیـتـکـولـ فـعـدـسـ بـوـسـتـ کـنـدـ.
 مشـهـهـوـشـیـ: چـیـشـتـ لـهـ نـیـسـکـیـ دـهـ سـتـارـکـرـاـوـ آـشـ عـدـسـ بـوـسـتـ کـنـدـ.
 مشـهـهـوـشـ: شـیـوـ یـاـوـ فـآـشـفـتـهـ.
 مشـهـهـهـتـ: (۱) بـیـکـهـسـ وـ بـیـنـارـیـکـارـ: (۲) نـاـهـوـمـیـ لـهـ زـیـانـ فـ(۱) بـیـ بـارـ وـ مـدـدـکـارـ: (۲) نـوـمـیدـ اـزـ زـنـدـگـیـ.
 مشـیـوـ: دـهـبـیـ، گـهـرـکـ، بـیـسـتـهـ فـبـایـدـ.
 معـالـعـجـهـجـهـ: (۱) دـهـرـمـانـکـرـدـنـ: (۲) چـارـهـ فـ(۱) تـداـوـیـ: (۲) چـارـهـ.
 معـجـیـلـهـ: لـوـ گـونـدـانـهـ کـوـرـدـسـتـانـهـ کـهـ بـهـعـسـیـ کـاـوـلـیـانـ کـرـدـ فـرـوـسـتـایـیـ درـ کـرـدـسـتـانـ کـهـ بـعـثـیـانـ آـنـ رـاـ وـبـرـانـ کـرـدـنـ.
 معـدـلـلـیـمـ: دـهـرـسـ بـیـرـ، فـیـرـکـارـ، مـامـوـسـتاـ، سـهـیدـاـ فـمـعـلـمـ.
 معـهـیـهـنـ: وـاـبـزـانـمـ، وـاـدـیـاـرـهـ فـحدـسـ مـیـ زـنـمـ.
 معـعـنـ: مـایـنـ، زـنـیـ تـهـسـبـ، حـسـبـیـ مـیـ فـمـادـیـانـ.
 مـغـارـ: (۱) تـهـشـکـهـوـتـیـ قـوـلـ: (۲) تـیـخـیـ نـهـجـارـانـ فـ(۱) غـارـ عـمـیـقـ: (۲) اـسـکـنـهـ.
 مـغـارـهـ: مـغـارـ فـغـارـ عـمـیـقـ.
 مـغـازـهـ: دـوـکـانـ فـمـغـازـهـ.
 مـفـ: فـنـ، دـهـنـگـیـ لـوـتـ لـهـ جـلـمـسـرـیـنـ دـاـ فـفـینـ.
 مـفـاـ: چـابـوـنـ لـهـ نـهـخـوـشـیـ، شـفـاـ فـشـفـاـ.
 مـفـاجـاتـ: دـلـ لـهـرـ وـنـهـ کـاـوـ وـبـسـتـانـ، سـهـکـتـهـ: (حـوـکـمـیـ حـاـکـمـ وـدـرـدـیـ مـفـاجـاتـ) فـسـکـتـهـ.
 مـفـتـ: بـدـلاـشـ، خـوـرـآـبـیـ، بـیـ نـرـخـ فـمـفـتـ، رـایـگـانـ.
 مـفـتـاـ: کـلـیـلـ، تـاـجـهـرـ فـکـلـیدـ.
 مـفـتـخـورـ: کـهـسـیـ کـهـ بـیـ مـاـنـدـبـوـبـوـنـ وـبـیـ نـرـخـ دـانـ دـهـ یـهـوـیـ بـزـیـ فـمـفـتـخـورـ.
 مـفـتـهـ: (۱) مـفـتـ: (۲) مـفـتاـ، کـلـیـلـ فـ(۱) رـایـگـانـ: (۲) کـلـیدـ.
 مـفـتـخـورـ: مـفـتـخـورـ فـمـفـتـخـورـ.
 مـفـتـهـ کـیـ: مـفـتـ، خـوـرـآـبـیـ فـرـایـگـانـ.
 مـفـتـهـ گـیـ: مـفـتـهـ کـیـ، خـوـرـآـبـیـ فـرـایـگـانـ.
 مـفـتـیـ: (۱) سـهـرـنـاـوـ بـوـ ثـوـ زـانـیـهـیـ شـهـرـعـیـ خـهـلـکـیـ دـهـ کـاـ: (۲) مـفـتـهـ، مـفـتـ (۱) مـفـتـیـ شـرـعـ: (۲) رـایـگـانـ.

مشـکـرـدـنـ: مشـتـ کـرـدـنـ، پـرـکـرـدـنـ فـبـرـکـرـدـنـ.
 مشـکـ کـهـرـوـیـشـکـ: جـانـمـوـهـرـیـکـهـ لـهـ تـبـرـهـیـ سـمـوـرـهـ لـاـقـدـرـیـ وـ بـزـرـگـنـ اـزـ مـوـشـ.
 مشـکـ کـهـ: بالـدـارـکـیـ چـکـوـلـهـیـ رـاؤـکـهـرـهـ فـبـرـنـدـهـ اـیـ کـوـچـکـ شـکـارـجـیـ.
 مشـکـوـنـ: نـاوـ بـوـ پـیـاـوانـ فـنـامـ مـرـدـانـهـ.
 مشـکـوـلـ: دـزـوارـ، زـهـ حـمـدـتـ فـدـشـوـارـ.
 مشـکـوـلـوـزـمـهـ: نـوـبـالـ بـهـ گـرـدـنـ فـمـدـیـوـنـ اـخـلـاقـیـ وـ آـیـنـیـ، مـشـغـولـ الـذـمـدـ.
 مشـکـوـلـیـ: پـدـلـکـیـ چـارـ، بـلـوـ فـبـلـکـ چـشمـ.
 مشـکـوـلـیـ: دـزـوارـیـ فـاشـکـالـ وـدـشـوـارـ.
 مشـکـهـ: بـرـیـقـیـ لـهـ کـوـرـتـهـ بـالـاـیـ زـیـتـ وـ چـالـاـکـ فـکـنـایـهـ اـزـ کـوـتـاـهـقـدـ زـبـرـ وـ زـرـنـگـ.
 مشـکـهـخـوـرـهـ: جـانـهـوـرـیـکـهـ لـهـ تـبـرـهـیـ سـمـوـرـهـ مشـکـ دـهـ خـواـ، مـتـکـیـ خـوـرـماـ فـرـاسـوـ.
 مشـکـهـخـذـالـ: مشـکـ کـهـرـوـیـشـکـ فـنـگـ: مشـکـ کـهـرـوـیـشـکـ.
 مشـکـهـ کـوـرـهـ: جـوـرـیـ مشـکـهـ لـهـ سـارـاـدـاـ دـهـزـیـ، جـرـجـ فـمـوـشـ کـوـرـ.
 مشـکـهـ کـوـرـهـ: مشـکـ کـوـرـهـ فـمـوـشـ کـوـرـ.
 مشـکـیـ: (۱) خـوـلـهـکـهـوـ، خـوـلـهـمـیـشـ، بـوـلـ: (۲) جـوـرـیـ پـارـچـهـیـ تـاـورـیـشـ کـهـ دـهـ کـرـبـیـهـ پـیـچـیـ سـهـرـ، شـهـدـهـ: (۳) رـهـنـگـیـ رـهـشـ فـ(۱) خـاـکـسـتـرـ: (۲) نـوـعـیـ پـارـچـهـ اـبـرـیـشـمـیـ، رـشتـیـ: (۳) سـیـاهـ.
 مشـلـاقـ: هـمـمـبـرـ، تـهـوـاـوـ بـهـرـانـیـهـ: (مـالـوـهـ مـشـلـاقـیـ مـالـاـ حـمـسـوـیـهـ) فـرـوـرـ، مـقـاـیـلـ.
 مشـمـشـ: خـوـرـهـیـ تـاـوـیـ کـمـ فـصـدـایـ جـرـیـانـ آـبـ بـارـیـکـهـ.
 مشـمـشـ: جـوـرـیـ نـهـخـوـشـیـ یـهـ کـسـمـ فـنـوعـیـ بـیـمـارـیـ سـتـورـ.
 مشـمـشـ: دـارـشـیـلـانـهـ، دـارـقـهـیـسـیـ، دـارـشـیـلـانـیـ فـدرـخـتـ زـرـدـآـلوـ.
 مشـمـشـ: دـارـقـهـیـسـیـ، دـارـشـهـلـانـیـ فـدرـخـتـ زـرـدـآـلوـ.
 مشـنـ: کـهـسـیـ کـهـ زـوـرـ دـهـنـگـیـ هـدـنـاسـهـیـ لـهـ لـوـتـهـوـهـ دـیـتـ فـکـسـیـ کـهـ بـسـیـارـ اـزـ بـیـنـیـ هـنـهـ کـنـدـ.
 مشـوـتـ: (۱) کـاـوـیـرـ، قـاوـیـجـ: (۲) خـوارـدـهـمـهـنـیـ بـهـرـمـاـوـ فـ(۱) نـشـخـوارـ: (۲) پـسـمـانـدـهـ خـوـرـاـکـ.
 مشـوـرـ: (۱) سـهـلـیـقـیـ کـارـبـیـکـهـنـیـانـ: (پـیـاوـیـکـیـ بـهـمـشـوـرـهـ): (۲) تـهـگـبـیرـ وـرـاـ: (دهـبـیـ مـشـوـرـیـ لـنـیـ بـخـوـرـیـ) فـ(۱) سـلـیـقـ، ذـکـاـوـ فـتـرـیـ.
 مشـوـرـخـوـرـ: سـدـرـبـرـشـ، تـاـگـادـارـیـ کـارـ فـسـرـیـ.
 مشـوـرـخـوـرـ: مشـوـرـخـوـرـ: (کـارـهـکـرـدـمـ بـمـرـیـ مشـوـرـخـوـرـمـ نـهـمـرـیـ) فـسـرـپـرـستـ.
 مشـوـرـخـوـرـیـ: بـهـ تـهـگـبـیرـ خـوـمـانـدـوـکـرـدـنـ بـهـ کـهـسـیـ بـانـ بـهـ کـارـبـکـهـوـ فـسـرـپـرـستـ وـ اـدـارـهـ کـرـدـنـ.
 مشـهـ: (۱) دـهـنـگـیـ هـهـنـاسـهـ لـهـ کـهـبـورـاـ: (۲) زـوـرـ، زـهـ حـفـ، بـوـشـ: (خـوارـدـنـ مـشـهـ بـوـ): (۳) مـشـمـشـ: (۴) مـفـتـ، خـوـرـآـبـیـ فـ(۱) صـدـایـ نـفـسـ اـزـ بـیـنـیـ: (۲) بـسـیـارـ: (۳) نوعـیـ بـیـمـارـیـ سـتـورـ: (۴) مـفـتـ.
 مشـهـهـخـتـ: تـاـواـهـ، دـهـبـهـدـرـ فـآـواـهـ، مـهـاـجـرـ.
 مشـهـخـوـرـ: چـهـوـرـهـ، زـگـلـهـوـرـینـ فـطـفـلـیـ، سـوـرـجـانـ.

مقهسته: لنگدانی نهسب به تمرزی قیلوقاج **ف** دویدن اسب به طور مارپیچ.

مقهه لک: تاوه **ف** تابه.

مقهه نهزمه: چه خمامی تنه نگ **ف** گلنگدن تفندگ.

مقههوا: مقدماتی **ف** کارتنه، مقوا.

مقههور: کدویازانی، شاقه باغی **ف** کدو حلوایی.

مقههوا: مقدماتی **ف** کارتنه، مقوا.

مقههیهت: ناگاله خو: (مقههیهت به ده قور نه کدوی) **ف** مواظب.

مقیر: ۱) مکور، کهنسن که پی له گوناحی خوی دهنی؛ ۲) پی داگر **ف** ۱) اقرارکننده، معترف؛ ۲) مُصرّ.

مکاره: ثامر ازی دارکولین **ف** ایزار کنده کاری چوب.

مکایل: ۱) تاوه بو فرشته روزی دابه شکدر؛ ۲) تاوه بو پیاوون؛ ۳) لدو گوندانه کوردستانه که به عسی کاولیان کرد **ف** ۱) میکانیل فرشته روزی؛ ۲) نام مردانه؛ ۳) روستایی در کردستان که بعثیان آن را پیران کردن.

مکور: ۱) مقیر؛ ۲) یاغی، سرسه خت **ف** ۱) معترف؛ ۲) یاغی.

مکوریان: ناوی مدلیه ندیکی پان و بهرینه له کوردستان **ف** منطقه مکری.

مکوریانی: ۱) سر به مکوریان؛ ۲) خلدکی مکوریان **ف** ۱) منسوب به «مکوریان»؛ ۲) اهل منطقه مکری.

مگیز: تاره زو، واژ **ف** آرزو.

مل: ۱) نستو، گفردن؛ ۲) شان، شهپلک، قول؛ ۳) هوزنگی کورده له کوردستانی تیرچنگی ترک و سوریه **ف** ۱) گردن؛ ۲) کتف، بازو؛ ۳) از طوایف کرد در کردستان.

مل: ۱) رهلم، رهمل، لم، لم؛ ۲) مشک؛ ۳) جوپرک؛ ۴) شتی نور و ردو نهرم که ده بیته تو لا؛ ۵) حمول و بون کردن بو خواردن. ده گهمل مژده گوتسری: (مل و مو ده کا)؛ ۶) بل، نرمی خراب **ف** ۱) ریگ؛ ۲) موش؛ ۳) آبدزدک؛ ۴) هرچیز بسیار نرم و ریز که به هم می چسبد؛ ۵) جستجو و بوکشیدن به دنبال خوراک؛ ۶) لهیده.

ملا: ۱) سدران، بلندی کیوان؛ ۲) جوئی داوهت؛ ۳) نام عشیره تیکی کورده **ف** ۱) بلندیها؛ ۲) نوعی رقص گروهی؛ ۳) نام عشیره ای است.

ملاچههرا: گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد **ف** از روستاهای ویران شده کردستان توسط بعثیان.

ملاحمهزه: ۱) ناگاداری؛ ۲) مدارا **ف** ۱) مواظب؛ ۲) مُدارا.

ملاز: خو به زه مینه و چه سپاندن و چاوه نوری ده رفت بون: (خوی لتی ملازداوه) **ف** بر زمین چسبیدن منتظر فرصت بودن.

ملاشک: بن میچی زار **ف** سقف دهان، سق.

ملاقات: توشی به کتر بون، به کتر دیتن **ف** ملاقات.

ملاک: ۱) کهچک، کهوجک، کهفحی؛ ۲) چهڑه، چیشکه: (ملاکی ناکدی) **ف** ۱) قاشق؛ ۲) چشیدن.

ملاک: جمرگ، کمزه ب، جگه **ف** جگر.

مفتنی: مفت، خواری **ف** مفت.

مفردی: گمنجی چه کدار **f** اجوان سلحشور.

مفرز: زنی که ده لالی بو پیاوون ده کا **ف** زن دیوس.

مفسيت: نثاراوه چی **ف** آشو بگر.

مفسيد: مفسیت **ف** آشو بگر.

مفهه تیش: مال پشکن، پشکن **ف** مفتشر.

مفهه تین: نثاراوه چی **ف** فتنه انگیز.

مفهه مقو: سهقدت، توقسان **f** معلول، ناقص العضو.

مفهه زه: دهسته يهك له جه کدار که بو کاری تایبه تی ده چن **ف** دسته پیش قراول.

مفهه: ۱) مخ، ده نگی لوت؛ ۲) گیف، ثاماده کار: (خوی مق کرده) **ف** ۱) صدای بادبینی؛ ۲) آماده کار.

مقابیل: بدرا نه بر **ف** برابر.

مقات: ناگاله خو **ف** مواظب.

مقاته: له خو ناگادار **ف** مواظب.

مقار: ثامر ازیکی دارکولین **ف** وسیله ای در کنده کاری روی چوب.

مقاش: پهنگر، ماشهی پول گرتن **ف** آنبر.

مقام: ۱) قام، جوئی گورانی؛ ۲) گورانی **ف** ۱) آهنگ؛ ۲) ترانه.

مقامبیث: گورانی بیث، قامبیث ده نگبیث **f** ترانه خوان.

مقاندن: مرقاندن **ف** نگا: مرقاندن.

مقانن: مرقاندن، مقاندن **ف** نگا: مرقاندن.

مقاو: نه خوشیه کی ید کسمه له سهرماوه توشی دی **ف** نوعی بیماری ستور.

مقاوله: کاری بدقهیه **ف** کنترات.

مقایی: مقاوف نگا: مقاو.

مقر: سرسه خت و گیر **ف** لجباز.

مق کردن: خو گیف کردن له کار یان شه **ف** خود را آماده کردن.

مقل: تاوه، ده فری یهلى شت تید اسوز کردنده و **ف** تابه.

مقلى: مقل، تاوه **ف** تابه.

مقناتیس: ناسن رین **ف** مغناطیس.

مقور: مقار، ثامر ازیکی دارکولین **ف** از ایزار کنده کاری روی چوب.

مقومقوق: دم لدم نان و چهدو گوره **ف** اشتلم، مشاجره و داد و بداد.

مقهه: مرقه **ف** نگا: مرقه.

مقهه با: فاقمهزی زور نه ستور **f** کاوتنه، مقوا.

مقهه بیا: مقبا **ف** مقوا.

مقهه بدت: داخراوه بینی با بویر: (ده رگا که مقهه بدت که، ئدم قوتوه سهري **ف** بسته شده).

مقهه بته: روداو لخواوه: (مقهه در تکیان بو هاتوه) **f** قضا و قدر، کنایه از رویداد ناگوار.

مقهه ده: روداو لخواوه: (مقهه در تکیان بو هاتوه) **f** قضا و قدر، کنایه از رویداد ناگوار.

مقهه رس: درایه تی، به کیش و نه ساز او **f** ستیزه جو.

مقهه س: ته بچی، تور تو **ف** قیچی.

مقهه ست: مقس **ف** قیچی.

مل له چه قوساوین

(۱) گلاؤیزشدن؛ (۲) جداً مشغول به کاری شدن.
مل ده به رنان: به دلگرمی خمریک بون با جدیت مشغول شدن.
ملدی که ردش: (۱) ملی به خشل خملاًند؛ (۲) گوناچی خرایه نهستوں
(۱) گردنبند به گردن آویخت؛ (۲) محکوم شد.
ملدی که وتش: (۱) توانی خرایه سهر؛ (۲) گوناچی لممدا ما (۱)
محکوم شد؛ (۲) گناه به گردنش ماند.
مل راکیشان: (۱) ملدان؛ (۲) قانع بون (۱) اطاعت کردن؛ (۲) راضی
شدن.
مل ره چه قوخستن: بریتی له کاری خدمت کردن (۱) کنایه از رسیک
کردن.
مل شکاندن: (۱) بریتی له زور زیان پیش گیراندن؛ (۲) بریتی له توپشتنی
خوبنیتال: (با برو ملی خوی بشکنی) (۱) کنایه از آسیب
رسانیدن؛ (۲) کنایه از رفتن مزاحم.
ملشوو: پیسیر، نیخه (۱) گریبان.
ملشور: (۱) شهرمه زار؛ (۲) تسلیم (۱) شرمنده؛ (۲) تسلیم.
ملشوری: شهرمه زاری (۱) شرمندگی.
ملغه: باری، لوسه (۱) اهرم.
ملقان: (۱) گردن بهند؛ (۲) قفلاده (۱) گردنبند زینتی؛ (۲) قلاده.
ملقانک: ملنگان (۱) نگا، ملقان.
ملق: (۱) بلقی کوئینی نار؛ (۲) جوین، دزمان (۱) حباب آب در حال
جوشیدن؛ (۲) دشنام.
ملق: فین، ده عیه (۱) تکبر.
ملقه: ده نگی ناوی فرکراو له گمرو را (۱) صدای گلو هنگام سرکشیدن
مابع.
ملک: (۱) کوپار، دوگموشت؛ (۲) خوری نه قرتاو به ملی پهزووه؛ (۳)
کوپاری گاو چیل (۱) کوهان شتر؛ (۲) پشم مانده برگردن
گوسفند؛ (۳) بر جستگی روی پشت گاو.
ملنک: زه مینی تایه‌تی (۱) ملک.
ملکانه: داهاتی خاون زه مین له ره عیه تان (۱) بهره مالکانه.
ملکر: مل کورت (۱) گردن کوتاه.
ملکرن: له سر قله لاندوش دانان (۱) کول گرفتن.
ملکنای: مژین (۱) سکیدن.
ملکه‌چ: گردن کدچ، زیر فرمان (۱) فرمانبردار.
مل که ردش: ملدی که ردش (۱) نگا؛ ملدی که ردش.
ملکه‌و: بریتی له جوان و خوشیک (۱) کنایه از دلبر زیبا.
مل که وتش: ملدی که وتش (۱) نگا؛ ملدی که وتش.
ملگلیز: مرؤی نهستو خوارو خبیج (۱) گردن کچ.
مللا: درسی دین خویندو (۱) ملا، آخرون.
ملله: ملا (۱) ملا، آخرون.

مل له چه قوخستن: بریتی له کاری بقه کردن (۱) رسیک کردن.
مل له چه قوساوین: بریتی له کاری خدمت کردن (۱) کنایه از رسیک
کردن.

ملکه‌ت: فریشته، بهنده بالداره کانی خوا له عاسمانان (۱) فرشته.
ملان: (۱) چوری ره‌قس، ملا؛ (۲) سهر هردوکه‌شان؛ (۳) سه‌ران (۱) سه‌ران
رقص «مل»؛ (۲) بالای هردوکتف؛ (۳) بلندیها.
ملانه: (۱) زوره‌وانی؛ (۲) پدر بدره کانی (۱) کشتی؛ (۲) مقابله.
ملانی: ملانه (۱) نگا؛ ملانه.
ملایم: مام ناویجی له بهینی توندو سه‌بردا، له بهینی گدرم و سارداده
سازگار (۱) ملایم.
ملاییزه: ملایشک (۱) سقف دهان.
مل بادان: بهزور ناچار کردن: (ملی بادا لبی ساند) (۱) مجبور کردن.
ملبرکنی: گوندیکی کور دستانه به عسی کاولی کرد (۱) نام روستایی در
کردستان که توسط بعثیان ویران شد.
مل به ممله: (۱) ده گرمه کراچوون؛ (۲) رک بدمری؛ (۳) کنی بدرکنی (۱) باهم
درافتادن؛ (۲) هم چشمی؛ (۳) مسابقه.
مل به مملی: مل به ممله (۱) نگا؛ مل به ممله.
مل بیايش: (۱) گوناچ و توان خسته سه‌ره؛ (۲) سه‌رانه سه‌ره بو
گالنه‌پی کردن (۱) توان رابه گردن دیگری انداختن؛ (۲) سر به سر
گذاشت.
ملبان: بریتی له تمه‌لی قله و (۱) کنایه از چاق تبل.
مله‌بیچ: پارچه‌بین که له نهستوی ده هالین (۱) شال گردن.
مل پیوه‌سان: (۱) بریتی له کردنی کاریک و گوئی به ناکامی نهدان؛ (۲)
ده س به کار بون (۱) کنایه از رسیک کردن؛ (۲) دست به کار شدن.
ملت: تلته، خلت (۱) تفاله، ته‌نشین.
ملتاف: دردی گران (۱) بیماری صعب العلاج.
ملته: ملت (۱) تفاله، ته‌نشین.
ملتیان: جاش بالته، پالتی کورتی تاسدر نه زنون (۱) بالتو کوتاه.
ملچ: مرج (۱) نگا؛ مرچ.
ملچاندن: مرچ کردن، ده نگ لمددهاتن له کاتی خواردن و خواردن و داد
(۱) صداد دادن دهان به هنگام خوردن و آشامیدن.
ملچان: ملچاندن (۱) نگا؛ ملچاندن.
ملچوک: کلچوک (۱) میل سرمه‌دان.
ملچه‌ملچ: مرچ‌مرچ (۱) صدای دهن هنگام خوردن.
ملچه‌وت: (۱) گردن کچ؛ (۲) بریتی له فرمانبه‌ر؛ (۳) بریتی له گزیکار
(۱) گردن کچ؛ (۲) کنایه از مطیع؛ (۳) کنایه از حیله‌گر.
ملچی: (۱) ده نگی ماقچی توند؛ (۲) ملچه‌ی دم له خوارند (۱) صدای
بوسه؛ (۲) صدای دهن هنگام خوردن غذا.
ملچیوک: کلچوک، ملچوک (۱) میل سرمه‌دان.
مل خوار: مل چه‌وت (۱) گردن کچ.
ملخه‌ت: که ناره‌ی هیلی جوت که به کاسن به رزه و بوه (۱) کناره بلندتر
شیار سخنم.
ملدان: (۱) تسلیم بون؛ (۲) به قسسه کردن، گوئی شل کردن (۱) تسلیم
شدن؛ (۲) فرمانبرداری کردن.
مل ده به رمل نان: (۱) تیکه و گلان؛ (۲) به دلگرمی خمریکی کاری بون

- منامنا: دیارو ناشکرا، خوبی^۱ نمایان.
- منباره‌ک: مباره‌ک، مباره‌ک، پیروز^۲ مبارک.
- منتک: ته‌رایی، لیچون: (گوزه منتک دهدا) ^۳ تراوشن.
- منج: (۱) توم: (۲) پنج^۴ (۱) بذر: (۲) بوته، ریشه.
- منجل: پله‌پهله‌ی باقر بُونی مساف^۵ لکه‌های روی ظروف مسین.
- منجه: ده‌نگی لوئی گن^۶ صدای سخن در بینی.
- منجه‌له: پله‌ی باقری، منجل^۷ نگا: منجل.
- منجه‌منج: گنه‌گن^۸ صدای پیایی حرف زدن در بینی.
- مندار: (۱) منال: (۲) مردار^۹ (۱) بچه: (۲) مردار.
- مندارانه: منالانه^{۱۰} بچگانه.
- مندارباز: بدچه‌باز، لوسکه‌باز^{۱۱} بدچه‌باز.
- منداربازاری: کارو باری زاروکانه^{۱۲} کار بچگانه.
- منداربازی: (۱) لوسکه‌بازی: (۲) کاری منالانه^{۱۳} (۱) بچه‌بازی: (۲) کار بچگانه.
- منداربُونه‌وه: مردنی حمیوان به‌بنی سه‌برین^{۱۴} مردار شدن.
- منداردان: منالدان^{۱۵} زهدان.
- مندارکرده‌وه: خراب سه‌بری^{۱۶} حمیوان که گوشتش نه خوری^{۱۷} ذبح حرام.
- منداروهمزن: منالوهمزن^{۱۸} رجالة.
- منداره‌ورتکه: مناله‌ورتکه^{۱۹} بچه‌های قد و نیمقد.
- منداره‌وهبو: مرداره‌وهبو^{۲۰} مردار شده.
- منداری: (۱) منالی: (۲) مرداره‌وهبو^{۲۱}: (۳) گلاؤی^{۲۲} (۱) بچگی: (۲)
- مردارشدن: (۳) پلیدی.
- مندال: منال^{۲۳} نگا: منال.
- مندالانه: منالانه^{۲۴} بچگانه.
- مندالباز: منالباز^{۲۵} بدچه‌باز.
- مندالبازار: منالبازار^{۲۶} نگا: منالبازار.
- مندالبازی: منالبازی^{۲۷} بدچه‌بازی.
- مندالدار: منالدار^{۲۸} بچه‌دار.
- مندالدان: منالدان^{۲۹} زهدان.
- مندالوچکه: منالوچکه^{۳۰} بچه کوچولو.
- مندالوک: منالوچکه^{۳۱} بچه کوچولو.
- مندالوکه: منالوچکه^{۳۲} بچه کوچولو.
- مندالله‌بهر: منالله‌بهر، زنی که منالی چکوله‌ی هدیه^{۳۳} زنی که بچه شیرخواره دارد.
- منداله‌ورتکه: مناله‌ورتکه^{۳۴} بچه‌های قد و نیمقد.
- منداله‌ورکه: مناله‌ورتکه^{۳۵} بچه‌های قد و نیمقد.
- مندالی: منالی^{۳۶} بچگی.
- مندیبر: لمو گوندانه کوردستانه که به‌عسی کاولیان کرد^{۳۷} رستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.
- منزی: مزی، نه‌منیش^{۳۸} من هم.
- منفه‌حدت: قازانچ، بدھره^{۳۹} سود.
- ملیب: شنه، شن، ملهیب^{۴۰} افشنون.
- ملیبیوک: جه‌تالی هدوائی کوچک^{۴۱} چنگال غذاخوری.
- ملیچک: ملیچک، چوله که، چیشک^{۴۲} گنجشک.
- ملیس: تاریکاری هیزی چه کداری دهوله^{۴۳} نیر و های مردمی.
- ملی ملی: مله‌مله^{۴۴} نگا: مله‌مله.
- مليوان: مليوان^{۴۵} بقه.
- مليوانه: گدرانه^{۴۶} گردنبند.
- مليزه: گوندیکی کوردستانه به‌عسی کاولی کرد^{۴۷} نام رستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.
- مبارة‌ک: پیروز، مباره‌ک^{۴۸} مبارک.
- مبارة‌کیادی: پیروزبایی: (جا سوارت دهیم به شادی شادی / جارجار لیت ده کم مباره‌کیادی) (بدیت و باو)^{۴۹} تهنیت و تبریک.
- ممکون: شیاوی بون^{۵۰} ممکن.
- ممکین: ممکون، شیاوی بون^{۵۱} ممکن.
- ممی‌جیله: لمو گوندانه کوردستانه که به‌عسی کاولیان کرد^{۵۲} رستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.
- من: (۱) راتاوی تاکه که‌سی قسه‌ویز: (۲) کیشیکه^{۵۳} (۱) من، ضمیر متکلم تنها: (۲) من، سه‌کیلوگرم.
- مناجات: که‌بار، بدنه نگ خویندنی شیعر و دوعای تائینی له پارشیوی زه‌مه‌زان^{۵۴} مناجات.
- مناره: (۱) دروسکراوی زور فوج له مزگوت بو^{۵۵} بانگده: (۲) گوندیکه له کوردستان به‌عسی ویرانی کرد^{۵۶} (۱) مناره: (۲) از رستاهای ویران شده کردستان توسط بعثیان.
- مناسب: شیاوی ملایم^{۵۷} مناسب.
- منافق: دُرُوق^{۵۸} منافق.
- منال: (۱) فرزند، روله: (۲) زاروک^{۵۹} (۱) فرزند: (۲) کودک.
- منالانه: (۱) کاری وهک زاروکان: (۲) شتی که بو^{۶۰} زاروکان ده‌شی^{۶۱} (۱) کار کودکانه: (۲) مناسب کودکان.
- منالیاز: بدچه‌باز^{۶۲} بدچه‌باز.
- منالیازی: بدچه‌بازی^{۶۳} بدچه‌بازی.
- منال بون: (۱) زاروکی، روزانی پچوکی: (۲) زان، بیچوھینانی زن^{۶۴} (۱) کودکی: (۲) زادن، بچه‌آوردن.
- منالدار: خودان زاروک^{۶۵} بچه‌دار.
- منالدان: جیگدی پیزه له زگدا^{۶۶} زهدان.
- منالوچکه: زاروی بچوک^{۶۷} بچه کوچولو.
- منال و کال: بریتی له روت و ره جاله^{۶۸} رجالة.
- منال وهمزن: منال و کال^{۶۹} رجالة.
- منالله‌بهر: زنی که زاروی شیره خواره هدیه^{۷۰} زنی که بچه شیرخواره دارد.
- مناله‌ورتکه: بچوک و زاروی کولان^{۷۱} بچه‌های قد و نیمقد.
- مناله‌ورکه: مناله‌ورتکه^{۷۲} بچه‌های قد و نیمقد.
- منالی: روزگاری زاروکی^{۷۳} بچگی.

منیش: مژی، خوش [] من هم.
 منی کار: توزه رده، شی کبره و [] پژوهشگر.
 منی کرن: منی کاری [] تحقیق کردن، پژوهش کردن.
 منی منی: زنگیانه [] خرزهای بسیار رین، منجوق.
 منینی: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد [] نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.
 مو: ۱) توک، ندو تالانی له پیست ده زوین؛ ۲) نه خوشیه که له قامک دیت زور به تیشه؛ ۳) جوئی کولکهی زیری بزن؛ ۴) نیمه، خومان؛ ۵) نوکی دهرزی؛ ۶) سر لیوی تیزی تیغ؛ ۷) کول و خم؛ ۸) من، نه من [] مو؛ ۹) کردمه؛ ۱۰) پشم نوعی بُر؛ ۱۱) نوک سوزن؛ ۱۲) لبه تیز تیغ؛ ۱۳) غم و اندوه؛ ۱۴) من.
 مو: ۱) گزیر، کار به دستی ناشاوه خان؛ ۲) پشتی تهشیوی و تهور؛ ۱۵) لهدواهی مل و اتا: حمول دان و بون کردن له شوین خواردن: (مل و مو کردن) [] ۱۶) مباشر ارباب؛ ۱۷) عقب تیشه و تبر؛ ۱۸) به دنبال «مل» به معنی بوکشیدن و حستجو برای خوارک است.
 مواجب: جبره، مانگانه [] حقوق و مستمری.
 مواره ک: پیروز، مباره ک [] مبارک.
 مواره کبادی: مباره کبادی، پیروز بایی [] تبریک.
 موافقیق: رازی، قابل [] موافق.
 موانه: بدره میو، بهره [] نگا: بهره میو.
 موانی حمه که مریم: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد [] نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.
 موانی میرزا: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد [] نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.
 مو باشیش: مو، مباشیر، گزیر [] مباشر ارباب.
 مو برس: زور کیپ، توند به سریه کادریا: (پنهانده که مو بره) [] کیپ، بدون منفذ.
 مو بره: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد [] نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.
 مو بیه: محب بدهت، خوشبویستی [] محبت.
 مو بیهق: مدبیق، جیگهی چیشت لینان [] آشیزخانه.
 مو بیه مو: برقی له یشکنینی زور به جا کی [] کنایه از تفتیش دقیق.
 مووت: دوش او، دمس، شوک، دفس [] شیره انگور.
 مو تاب: که سی که خده شده خه رار دروس ته کاف [] موتابجی.
 مو تاز: ثاتاج، هه زار، چاولده دس [] محتاج.
 مو تالا: متالا، خوشنده وی بی ده نگر هدر به چاوه [] مطالعه.
 مو تاو: ۱) موتاب: ۲) تاله مو، تاله به نی مو [] موتابچی؛ ۳) تار مو.
 مو تک: راوه که، مارکه [] نگا: مارکه.
 مو تک: مورد، مو رتک [] درختچه آس.
 مو تکا: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد [] نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.
 مو تلجه: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد [] نام روستایی در

منفه عدت: منفه حدت، بد هر [] سود.
 منکیر: دری سیخی نه ریقه [] مخالف پیر طریقت.
 منگ: منجه، قسه کردن له که پودا [] تودما غی.
 منگاندن: گن قسه کردن [] تودما غی حرف زدن.
 منگن: گن [] کسی که تودما غی حرف می زند.
 منگه: منگ [] حرف تودما غی.
 منگه منگ: منگه لهدوی یه ک [] «منگه»، پیاپی.
 منم: خومم [] من هستم، منم.
 من من: قسه هی خوب دل زان: (هر من من یه تی) [] منم منم، سخن خودستای.
 منمنک: ۱) یدیوله؛ ۲) جوئی یدیوله خالدار [] پروانه به طور عام؛
 ۲) نوعی پروانه خالدار.
 منمنوک: ۱) جوئی پدیوله خالدار؛ ۲) خوب سند [] ۱) نوعی بروانه خالدار؛ ۲) خودستای.
 منمنه: زنگیانه [] منجوق.
 منتوو: خوم و خوت [] من و تو.
 من و تویی: لیک جیا بی، فارق و جیاوازی [] جدایی، ضد یگانگی.
 من قول: پارچه یه کی نهستور و قایمه [] پارچه ای محکم.
 منه: ۱) چوئه زیر باری چاکهی که سی؛ ۲) پله و لمز به ره و کاریک، پاپاکردن: (بانگی کم هدر منه ده کا)؛ ۳) مو رو به زمانی زاروکان [] ۱) منه؛ ۲) شتاب در راه تحصیل چیزی؛ ۳) مهره زینتی در لهجه کودکانه.
 منهت: سیاس، منه [] منهت.
 منهتبار: سوپاس گوزار [] سیاسگزار.
 منهت باری: سوپاس له چاودا [] سیاسگزاری.
 منهت خوارن: منهت باری [] سیاسگزاری.
 منهت دار: منهتبار [] سیاسگزار.
 منهت کار: منهتبار [] سیاسگزار.
 منهت هه لگرتون: جوئه زیر باری چاکه [] منهت کشیدن.
 منهقا: جوئی تری [] نوعی انگور.
 منه من: ۱) من من؛ ۲) بولمو پرته [] ۱) خودخواهی، منه من؛ ۲) غرواند.
 منه منه: بولمو پرته [] غرواند زیر لی.
 منه هو: مدتن، نوسراوی ناو کتیب [] من کتاب.
 منه و شه: ونه و شه [] گل بنفسه.
 منه بی: پله کردن له زیگای شتیکا [] شتاب در راه تحصیل چیزی.
 منه: ۱) خویا، بدر جاوه؛ ۲) توزینه وه، لئی کولینه وه؛ ۳) دو گوندی کوردستان بدم ناوه به عسی کاولی کردوه [] ۱) آشکار، نمایان؛ ۲) پژوهش، کندوکاو؛ ۳) دور روستا به این اسم در کردستان توسط بعثیان ویران شده است.
 منیاش: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد [] نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

موج گردن: ۱) گوئی شورکردنی یه کسم؛ ۲) ماج گردن، راموسان (۱) گوش فروهشتن ستور؛ ۲) بوسیدن.

موچکه: ناموزگار، موجبار (اندرزگو).

موچه: لمه زیکه له نسبه ناخ ده کاف علفی است شبیه اسفناج.

موچه: ۱) بدش؛ ۲) جیره؛ ۳) گلچکی بهشی مالیکی جوت بهنده؛ ۴) چومگه؛ ۵) دعای نوسراو، نوشته (۱) بخش؛ ۲) مستمری؛ ۳) مزروعه یک خاتوناده کشاورز؛ ۴) مج؛ ۵) دعای نوشته شده.

موچه خور: جیره خور؛ (کاکم موچه خوری دولته، کاکت موچه خوری خانه) (۱) حقوق بگیر، مستمری بگیر.

موچه موچه: بدشه بهشه (۱) بخش بخش.

موچه وانه: ده سیبه ندی خشل (دستبند زینتی).

موچه وانه: موچه وانه (دستبند زینتی).

موچیا: چومگه‌ی پا (مج پا).

موچیار: ناموزگار، نسخه تکرار (اندرزگو).

موچیاری: ناموزگاری (اندرزگویی).

موچیانه‌وه: داهارتهوه، چدمانهوه (خم شدن).

موچین: چومگه‌پیچ (۱) مج پیچ.

موچینک: نامرازی موله پیسته لکیشان که ماشه به کی پچوکی سهرتیه (۱) موچین.

موحبه‌ت: موبه‌ت، نهفین، دلداری (عشق، محبت).

موحته‌بهر: بهریزو قدر (معتبر).

موحته‌ره: موحته‌به (معتبر)، محترم.

موحه‌للدق: موحه‌للدق (نگا: موحه‌للدق).

موحه‌نهک: موحه‌نهک (اسب نجیب).

موخ: ۱) مزی، نمی‌ده کاسی سه‌ردایه؛ ۲) مزی ناوئیسکی نهندام (۱) مغز؛ ۲) نخاع.

موخابن: مخابن، حدیف، بدهاده (دریغا).

موخته‌سه‌ره: کورته، قسیه دریزی کورته‌وه کراوه (اختصر).

موخرگه: ناخوشیه کی سه‌ری منالانه، خرکانه (نوعی بیماری سر کودکان که سبب ریزش مو می‌شود).

موخ کیشان: بریتی له نه رکبیدان و جاززکردن (کنایه از زحمت دادن و پکر کردن).

موخل: محل، نامرازی ناردابیزتن (الک).

موخل: (۱) هیله‌گ؛ (۲) پالوینه (۱) آلک؛ (۲) پالونه.

موخل: (۱) هیله‌گ؛ (۲) پالوینه؛ (۳) کدوگیر (۱) آلک؛ (۲) پالونه؛ (۳) کفکیر.

موخلیس: خزم‌تکاری به نهدمگ (مخلص).

موخور: ده موکانه، ده توکه (دبی، مویزک).

موخور: ده رمان‌حمدام، داروه (راجی).

موخورب: کاتی روزتاوا بون (تنگ غروب).

موخورگه: موخرگه، خرکانه (نگا: موخرگه).

مود: داب، ریوشونی تازه باشد (مُد).

کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

موتور: ماتور (موتور).

موتوریه: متوریه، پهیوه ندی دار (پیوند درخت).

موتورفه: ۱) متورفه، زور جوان و بی‌هاوتا؛ ۲) موتور به (۱) بسیار زیبا و ظرفی؛ ۲) پیوند درختی.

موته: ۱) سده، جوری خودتی بهترس که هه تاسه‌ی پیاو سواره کا؛ ۲) پوکاوله (۱) کابوس؛ ۲) ام.

موته‌مه: مدلیکی پوهداری زور ده نگ خوشه (برنده‌ای است کاکلی و خوش آواز).

موته‌یده: به‌تحتویار، چیگمی متمانه (معتبر، مطمئن).

موته‌که: موته، شهود (کابوس).

موته‌موت: مل و مو (نگا: مل و مو).

موته‌هم: منه‌هم (متهم).

موته‌هه: دوشاو، موت، دفس، دمس، ناقیت (شیره انگور).

موته‌ی: موته (شیره انگور).

موجهات: (۱) کاری که لمدهس بنیاده می‌ناسایی نهیده؛ (۲) بلیمه‌ت و زر زیره ک (۱) معجزه؛ (۲) نایبه.

موجهه: موچه، مروجه (مورجه).

موجله: موچلا، مروجه (مورجه).

موچیاری: موچگاری، ناموزگاری (اندرز).

موچ: (۱) روگرز؛ (۲) ماج؛ (۳) ناموزگاری؛ (۴) رهگی به‌ریزی پشتی (دهست)؛ (۵) گوئی شورکردنی یه کسم؛ (نمی‌پیسته موچی کرده)؛ (۶) قیت، قوت (۱) اخمو؛ (۲) بوسه؛ (۳) اندرز؛ (۴) رگهای نمایان پشت دست؛ (۵) گوش فروهشتن ستور؛ (۶) بر جسته.

موچ: (۱) چومگه؛ (۲) روناخوش؛ (مر و موچ)؛ (۳) ماج، راموس؛ (ماج و موج)؛ (۴) لار، چه‌فین، چه‌فین؛ (۵) قوت. بو گوئی ده لین: (گوه) موج کرن (۱) مج؛ (۲) اخمو؛ (۳) بوسه؛ (۴) خم؛ (۵) تیزشدن گوش.

موچاج: پرجی ده سکار (کلاه گیس).

موچاخ: پرجی به‌دهل، موچاج (کلاه گیس).

موچاندن: داهینانه‌وه، لازکردنوه (خم کردن).

موچانن: ناموزگاری کردن (اندرز دادن).

موچانه: (۱) جیره؛ (۲) باجی خاونه ملک له ره عیه‌تی جوت بهنده (۱) جیره، مستمری؛ (۲) سهم ارباب از محصول، بهره مالکانه.

موچرک: (۱) مچورک، تهزوی لهش؛ (۲) مشه‌مای ده رمان که به پیسته‌وه ده لکنیر (۱) تیرکشیدن اندام؛ (۲) پلاستر.

موچرگه: مچورک (تیرکشیدن اندام).

موچک: که‌پله، پیوانه‌ی چکوله‌ی دارین (بیمانه کوچک چوبین).

موچک: توکه به (موی زهار).

مورخانه: قاشه نه نگوستیله **نگین**.

مُود: ۱) شهْرَه قسَه؛ ۲) ثِيرَه بَي؛ ۳) دِيزِيه تَي **۱) جَدَل: ۲) حَسَادَت:**
۴) مُخَالَفَت.

موردار: مردار، لاشدی تو پیو **مُردار**.

مودانلو: هوزنکی کورده له مازنده ران **عشیره ای است کُردزبان.**

موردار: جئی متمانه‌ی پاشاو خان **مُهَرْدَار پادشاه و خان.**

مُودَنَه: ده منه، باسلک، دارجگره: (سدهم و نه سیب ته سلی یه باسی گیا و

موردانه: جیگه‌ی مورد **روشگاه درختچه آس.**

گل نید / توُتنه خمرجي سوتنه مودنه ماچی لمب ده کا) «نالی» **ق**

مورد خوارده: دوگوندی کوردستان بهم ناوه به عسی کاولی کرده **دو** دو

روستا به این اسم در کردستان توسط بعثیان ویران شده است.

موردهم: ۱) مروف؛ ۲) پیاو نیری بشاده **۱) مُرَد:** ۲) مُرَد.

مُودَه: ۱) زَنَى که پرگی فمه نگی ده بدرکات: ۲) شاکاشی **۱) زَن**

موردهمه‌نی: ۱) خزمایتی، خوشی؛ ۲) مروغایتی، جوانمیری **۱)**

آلامد: ۲) کاسه بزرگ سفالی.

خوشباوندی: ۲) جوانمردی.

مُودَه: زَهَاتِي، هَلْكَهُونَه، لَيْهَا تو **سرامد و شایسته.**

موردهن: مردن **مرگ.**

مودیر: مودور **مُدِير.**

موردهنه: ۱) مردن؛ ۲) همزماردن، حدساوکردن **۱) مُرَك:** ۲)

مور: تالی شاری، نهزاواف **صبر، الوا.**

برشمربدن.

مور: ۱) ره نگی پنه‌وش؛ ۲) دهس لی نهداو، کارپی نه کراو؛ ۳) ناوی

موردين: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **نام روستایی در**

له کانزاکندراو بو لسده راگاهه زنان: ۴) جانه مو ره پچوکه دارده خوا،

کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

مورانه: ۵) مروجه؛ ۶) خواهکوه، بول: ۷) مار: ۸) تدرح و دیدار **۱)**

مورزه‌لا: میروله، مروچه **مُورَجَه.**

بنفس رنگ؛ ۲) بکر و دست نخورده؛ ۳) مهر امضاء؛ ۴) موريانه،

مورسیکا: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **نام روستایی در**

حشره‌ای است: ۵) مورچه؛ ۶) خاکستر؛ ۷) مار؛ ۸) شکل و شمايل.

کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

مور: ۱) رومگز، موج؛ ۲) به جاوی زق روانین: (لیم هوزه بون) **۱)**

مورشید: مرشد **مرشد.**

اخمو: ۲) نگاه خیره.

مورک: جوری تری **نوعی انگور.**

مور: ۱) سُوچ، گوشه؛ ۲) بالدار، مر؛ ۳) شیوه‌ن: ۴) بریتی له روزو؛ ۵)

مورک: ۱) مُورِي خشل؛ ۲) پیشکه‌ی زور و زدیله **۱) خرزه: ۲) پشه**

مروجه: ۶) شتی چکوله‌ی سماو بو جوانی و خشل: (بدرمۇر، مت و

رین: رین.

مور: ۷) چزو چاؤ: (مۇرئى خوتال كرد؛ ۸) بىرە دار **۱) گوشه: ۲)**

مورکردن: نیمزاکردن به مور **مُهَرْگَذاشتن.**

مرغ: ۳) مویه؛ ۴) کنایه از روزه؛ ۵) مورچه؛ ۶) خرزه؛ ۷) رخسار؛

مورکری: شوشه و نه سیابی سهربه مور و دهس لی نهداو **لاک و مهر**

۸) قطمه هیزم.

سته و دست نخورده.

مورا: کُوژه که‌ی شین که بُو چاوازار له شانی منالی دهدن **خرزی**

مورک له خوان: بریتی له خوبه زل شاندان و تاریقی خوکردن **کنایه از**

است کبود براي دفع چشم زخم.

لاف بی معنی زدن.

موراست بونهوه: بریتی له توره بونی زور بان ترسانی زوراف سیخ شدن

مورک و مایه: ریزو خورمهت **وقار و سنگینی.**

مو از خسم یا ترس.

مورکه: مورانه خوری خور **خُورَه** حشره بید.

موران: ۱) تهمومز؛ ۲) دوکدل، کادو؛ ۳) موريانه **۱) مه:** ۲) دود؛ ۳)

مورگ: ۱) مُور، مُورک؛ ۲) مروچه **۱) خرزه: ۲) مورچه.**

موريانه: موره وری دارخور **موريانه.**

مورگه‌با: جوری مورکی سی که به پیروز ده زانی **نوعی خرزه**

موربوئندوه: به زوبی چاو تماشا کردن **خیره خیره نگاه کردن.**

سفید شگون دار.

مورت: ۱) توکدهر، موی بدرگده؛ ۲) ورده مو که از پیشته ده زنن **۱)**

مورگه که‌وه له: کوژه که **خرمهه.**

موی زهار؛ ۲) ریزه مو که از پوست حیوان برکنند.

مورگه که‌وه له: مورگه که‌وه، کوژه که **خرمهه.**

مورتخه: مازه پشت، بربه **ستون فقرات.**

مورمان: زیله مو، زیله مو **خاکستر داغ.**

مورتک: ۱) دوهه نیکی بون خوشه؛ ۲) پیاواعقلی ناوایی **۱) درختچه**

مورون: بدی ده مو کانه **ثمر مویزک.**

مورد: ۲) پیر دانا.

مورنان: شهقل کردن، دیاری کردن **علامت گذاشتن.**

مورتکه: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **نام روستایی در**

کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

مورجلالا: میروله، مروچه **مُورَجَلَه.**

مورنو: ۱) مورک، مُور، مُورگ؛ ۲) همرو، هرمی **۱) خرزه: ۲) گلابی.**

مورجلالا: مورجلال **مورچه.**

موروان: بالداران **مرغان.**

۲) چشم آغل، خیره نگاه کردن.

مُوری: مرؤچه **مُورچه**.

مُوری: مورتخه، مازه پشت، بزبره **ستون فقرات**.

مُوریزان: گیایه که مار توخنی ناکهونی **گیاهی** است که مار از آن می گرید.

مُوریزانک: مُوریزان **نگا**: مُوریزان.

مُوریزه: دردی توکلی و هرین **بیماری ریش** مو.

مُوریس: تاشی رس له موی بزن **رسنده** مو.

مُوریسان: شاره میرو، کون مرؤچه **لانه** موریجان.

مُوریش: گنه به هارو **گندم بهاره**.

مُوریشی: مُوریش **گندم بهاره**.

مُوریله: مرؤچه **مُورچه**.

مُورین: قوره و بوره‌ی گاگل **صدای گاوان**.

مُوريه: همرو، هرمی **گلابی**.

مُوز: ۱) جانه و ریشه که له تیره‌ی ژنگ سُوره و درشت تر بدنه نگی زرد و

سهوز هدیده؛ ۲) میوه‌ی که له ولاطی گهرمه سیره و دیت؛ ۳) گولیکی

بالابلندی ژنه نگ تاله که لای زور پانه؛ ۴) بالداریکی بچوکه پیشکه

ده خوا؛ ۵) دهوره‌دانی ژن: (هر موز موزه‌تی له دهوری نهوژنه) **ف**

۱) مژمر، کونکاون؛ ۲) میوه موز؛ ۳) گل اختر؛ ۴) پرنده‌ای کوچک

پشهخوار؛ ۵) لاس زدن.

مُوز: ۱) جلیت، جریت؛ ۲) جلیت بازی **نگا**: جلیت؛ ۲) نگا:

جلیت بازی.

مُوزات: موجزات **معجزات**.

مُوزبهره: جلیت **نگا**: جلیت.

مُوزر: چاچنچوک، چاونه زیر **طعمکار**.

مُوزریک: ناورینگ، پریشکی تاگر **جرقه**.

مُوزک: موزه‌شینه که گاوگول راوده‌نی **خرمگس**.

مُوزک: کوش، پیلاوف **پای افزار**.

مُوزکردن: راکردنی گاو گول له ترسی پیوه‌دانی **موز** دم کردن گاو از

مزمن.

مُوزکرن: موزکردن **نگا**: موزکردن.

مُوزگرتن: موزکردن **نگا**: موزکردن.

مُوزه: عدنتیک خانه **موزه**.

مُوزه بشش: جوری قالونچه‌ی سوره **نوعی سام**.

مُوزه خانه: موزه **موزه**.

مُوزه: ۱) مدلی بور؛ ۲) لهش سبی و موبور **دُراج**؛ ۲) شخص

پوست سفید مو بور.

مُوزه‌شینه: موزک: (موزه‌شینه به چوژله / گویلکی خستونه هله لوه له)

«هدزار» **خرمگس**.

مُوزه‌لان: مولگه، جنی حمسانه‌وهی گازان له چوں **استراحتگاه گله**

گاو در دشت.

مُوزه‌موز: به دهورا هاتن به تمایه که **به دور چیزی گشتن به منظور**

موروُز: ۱) کزی و ماتی؛ ۲) بدبهختی، کلویی **نگا**؛ ۱) انده؛ ۲) بدبهختی.

مُورله: ۱) مُوره‌ناش؛ ۲) داروکیکه له نیوان مژانه نیزه قه؛ ۳) پدرکوله

ف ۱) مهره قطب آسیا؛ ۲) ابزاری درخیش؛ ۳) نگا: پدرکوله.

مُوره‌ناش: بدی خره له بن تمهوره ناسیاودا **مهره قطب آسیا**.

مُوره‌با: مُورگدابا **نگا**: مُورگدابا.

مُوره‌تا: مُوروکی شینه **مهره‌ای زینتی آبی رنگ**.

مُوره‌سده‌راو: جوئی موره **نوعی مهره زینتی**.

مُوره‌شین: کازایه که به ره نگی شینی توخ بو درمان ده شی **ف** زاج

کبود.

مُوره‌شینه: مُوره‌شین **ف** زاج کبود.

مُوره کهرانه: مُورگه کهوله، کوژه که **خرمه**.

مُوره لهرزه: جوئی موره **نوعی مهره زینتی**.

مُوره‌ناش: مُوره‌ناش **مهره قطب آسیا**.

مُوره‌شین: مُوره‌شین **ف** زاج کبود.

مُوره: ۱) چینه‌ی دیواری قور؛ ۲) لهتی به مسارت بر او له کولکدار؛ ۳)

زاری تخته نهاده؛ ۴) مورتخه؛ ۵) لوره، گورانی به سوزه؛ ۶) باو، رمین

ف ۱) چین دیوار گلی؛ ۲) قطعه کنده بریده با اره؛ ۳) مهره نرد؛ ۴)

مهره فقرات؛ ۵) زمزمه؛ ۶) رواج، مُد.

مُوره: روانین به چاوی زدق و به توڑه **ف** خیره و خشمناک نگاه کردن.

مُوره: ۱) پارچه‌ی به مسارت بر او له کولکدار؛ ۲) یه له پیشکه، بدروکه که که

به دو پته ده ها وزیری؛ ۳) چه کوچ؛ ۴) مورتخه **ف** قطعه با اره

بریده شده از کنده؛ ۵) راغوک؛ ۳) چکش؛ ۴) مهره فقرات.

مُوره به سدرچون: له بره که وتن **ف** از رواج افتادن.

مُوره تنه ب: ریکوپیک، ته کوز **ف** سوهان.

مُوره ۵ه: بر بند، مزمنه **ف** سوهان.

مُوره سنه نگ: مُورله‌ی ناش **مهره قطب آسیا**.

مُوره غه: مازه، مورتخه، بزبره **ف** مهره فقرات.

مُوره غه: موره غه **ف** مهره فقرات.

مُوره قا: مربیا **نگا**: مربیا.

مُوره قاوشان: لمو گوندانه‌ی کورستانه که به عسی کاولیان کرد **ف**

روستایی در کرستان که بعثان آن را ویران کردند.

مُوره قه: مورانه‌ی لاسکی ده خل و دارخور **ف** موریانه ساقه و درخت.

مُوره که: ۱) موره قه؛ ۲) مورا **ف** نگا: موره قه؛ ۲) خرمهره.

مُوره کی: جوئی میوز **ف** نوعی موز.

مُوره گه: موره غه **ف** مهره فقرات.

مُوره مور: لوره لوره **ف** زمزمه، ترنم.

مُوره نکهن: که سینی که تاول له کاترا ده کدنی **ف** حکاک.

مُوری: ۱) مسقلانی له زه نگیانه؛ ۲) مرؤچه؛ ۳) مُوره؛ ۴) خامی زور سبی

که ده کریته کراسی پیاوانه **ف** ۱) یک مثقال منجوق؛ ۲) مرؤچه؛ ۳)

خرزه، مهره زینتی؛ ۴) چلوار.

مُوری: ۱) موجی، روگزی؛ ۲) زدق، به زه قمهوه تماشا کردن **ف** اخم.

- سواراخگیر مشک.
- موشکاپشت:** مو روی پشت، مر و خدی پشت **ف** ستون فقرات.
- موشکامال:** بندو گهی شان و بیل **ف** بند استخوان شانه.
- موشقت:** تموین، تهقین، خوش وستی **ف** محبت.
- موقرابی:** کویرایی، لیلایی چاو **ف** کم سویی، نایبناشی.
- موقرابی داهان:** لیلایی داهان، کوره بون **ف** نایبناشند.
- موقرابی روزرخان:** موقرابی داهان **ف** نایبنا شدن.
- موقری:** کویری زکماک **ف** کور مادرزاد.
- موقک:** پشکی پینهی مهشکه **ف** جو بک سوارخ بند مشک.
- موک:** ساق و تداوی بی که مایداسی **ف** درست و صحیح.
- موکار:** پهنهنی تهخی زور تیره **ف** وصف، تیغ بسیار تیز.
- موکردن:** ۱) زور تیریوں؛ ۲) پهنهانی له نه سنهندنی شتی که پینی به خشراوه **ف** ۱) بسیار تیز بودن؛ ۲) پشیمانی از تهدیر فتن چیزی.
- موکری:** مکوری **ف** نگا: مکوری.
- موکلی:** گوندیکی کور دستانه به عسی کاولی کرد **ف** نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.
- موکور:** نهترس، نازا **ف** بی بر وا، بی باک.
- موکور:** مکور **ف** معترف.
- موکوری:** ۱) نهترسی، ویرایی؛ ۲) مکوریان؛ ۳) مکوریانی **ف** ۱)
- تهور، گستاخی؛ ۲) منطقه «مکوریان»؛ ۳) اهل منطقه مکری.
- موکوریان:** مکوریان **ف** نگا: مکوریان.
- موکوریانی:** مکوریانی **ف** منسوب به «مکوریان».
- موکه:** گوندیکه له موکوریان **ف** نام دهی است.
- موکبه:** گوندیکی کور دستانه به عسی کاولی کرد **ف** نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.
- موکهش:** ۱) موجینک؛ ۲) ده دیست، بی ناموس **ف** ۱) موجین؛ ۲) جاکش.
- موکیش:** موجینک **ف** موجین.
- مول:** دوره، باوک تاری دایک سه گ **ف** سگ دورگه.
- مول:** ۱) جنگهی پشودانی گاران له چیشهندنگاودا؛ ۲) لیک کو بونه وهی گاو گول له شوینیک؛ ۳) زور، زه حف **ف** ۱) استراحتگاه گله گاوان؛ ۲) گردهم آمدن گاوان؛ ۳) زیاد.
- مولاقات:** ملاقات **ف** ملاقات.
- مولاقه:** نسباییکی جولایه **ف** از ابزار بافتندگی.
- مول بون:** له شوینی نوستنی گاو گول له نزیک به کتر **ف** گردهمایی و آسودن گاوان در جایی.
- مول خواردن:** مول بون **ف** نگا: مول بون.
- مولدان:** نو اندن پیشودان به گاو گول **ف** استراحت دادن به گاوان در بیک جا.
- مولک:** کرمی ههره دریزی ناوزگ **ف** کرم کدو.
- مولگه:** جیگهی مول خواردن، مول **ف** جای آسایش گاوان بعد از چرا.
- موللا:** درسی دین خویندو، مهلا **ف** ملا، آخرند.
- برای خوارک.
- موشده مه:** ده مهی تاسنگمر **ف** دم آهنگری.
- موشہر ره:** خواله، ناردراو تایبه تی بو جهه ندهم: (به جهه ندهمه موهشہر رهت کرد)، مشهده **ف** فرستاده به جهنم.
- موشیه:** ۱) موهش که، زگ له وه زین؛ ۲) فیشه که شیه **ف** ۱) شکم جران؛ ۲) فشقش آتشبازی.
- موشنه:** جه نجه **ف** خرمنکوب.
- موشین:** موشانی **ف** تیله بازی.
- موعاله جه:** محاله جه، معاله جه **ف** ۱) معالجه؛ ۲) چاره.
- موعله للهق:** معله للهق **ف** نگا: معله للهق.
- موعله للیم:** معله للیم، سیدا، فیر کار **ف** معلم.
- موغاره:** مغاره **ف** غار عمیق.
- موغاری:** بوغاری **ف** بخاری در دیوار.
- موغاغ:** گوندیکی کور دستانه به عسی کاولی کرد **ف** نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.
- موغان:** گای بوغهی نازا له کار **ف** گاو سرحال و کاری و مغرو.
- موغبهره:** گورستان، قبرستان **ف** گورستان.
- موغروب:** ده می خورنشین **ف** هنگام غروب.
- موغزین:** در، ناحن ناریک **ف** بدخواه.
- موغناتیز:** کانزایه که ئاسن بدره و خوی ده کیشی **ف** مغناطیس، آهن ربا.
- موغه:** بوغه، گای قله لوی غللو ره **ف** گاو چاق مغرو.
- موغزهره:** مازه، بربره، مو رتخته، مو ره بشت **ف** ستون فقرات.
- موغه ییری:** موغاری، بوغاری **ف** بخاری دیواری.
- موغیزی:** موغاری **ف** بخاری دیواری.
- موفا:** مفا، شفا، چابونه و له نه خوشی **ف** شفا.
- موفاجات:** مفاجات **ف** سکته.
- موفت:** مفت، بلالش، خواری **ف** رایگان.
- موفتحور:** مفتحه خور **ف** مفتحه خوار.
- موفته:** مفت **ف** مفت.
- موفتحه خور:** مفتحه خور، مفتحه خور **ف** مفتحه خوار.
- موفتحه لا:** توش هاتگ **ف** میتلا.
- موفتی:** مفتی **ف** نگا: مفتی.
- موفرک:** ۱) ورده پیشهی کلوری لمش؛ ۲) گریلهی ههودا؛ ۳) سهرو تیره بور له نو سین دا **ف** ۱) سلامی، سلامیات؛ ۲) گره کوچک در نخ؛ ۳) اعراب.
- موفکه:** چلم **ف** آب بینی.
- موفليس:** ۱) نابوت؛ ۲) ندار: (ریشی تهماحکار به قنگی موافليس) **ف** ۱) ورشکست؛ ۲) بینوا.
- موفه رک:** متفرگ، پیروز **ف** متبرگ.
- موشك:** ۱) نیسکه ورده ناولمش؛ ۲) بندو گهی پیشه؛ ۳) گریئی ناو ساقه نهی روهک؛ ۴) داروکهی پشکی مهشکه، موشك **ف** ۱) استخوانهای ریز بدن؛ ۲) بند استخوان؛ ۳) بند نباتات؛ ۴) چوبک

- (۱) نگا: مونزز؛ (۲) نام کوهی در کردستان.
- مونک: بمندی قامک **ف** بند انگشت.
- مونگا: مانگا، چیل **ف** ماده گاو.
- مونه‌ی: بهانه، پهله **ف** بهانه.
- مونه‌ی: (۱) تاکار، رهشت؛ (۲) واژ لی نهبوون، بهقه‌لیسی روانین: (مونه‌ی لی ده کا)؛ (۳) ناوه‌ر است، ناوه‌نده، چحق **ف** (۱) روش؛ (۲) با نفترت نگریستن؛ (۳) مرکز.
- مونی: روگری، مرّ موچی **ف** بداخلی.
- مونی: مونین، هوندنده **ف** تاییدن، رسیدن.
- موو: ره، داری تری **ف** مو، تاک.
- مووژ: میوز **ف** موین.
- مووهرین: نهخوشی توک له لش و هرین **ف** داء الشعلب.
- مووین: چیزکار لامو، لامو دروس کریاگ **ف** ازمو ساخته شده.
- مووه: (۱) مو، بستی تهور و تهشوی؛ (۲) موی دهد که له پنهجه دیت **ف** (۱) پشت تیر و تشه؛ (۲) کرده.
- موه خر: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **ف** نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.
- موهر: مو، ئه‌وی له جیاتی نیمزا به قاقهزیمه ده نین **ف** مهر.
- موه‌زه: نهخوشی توکی سه‌روه‌رین **ف** بیماری ریزش موی سر.
- موه‌فقه: سه‌رکوتون، بدنازه‌ز و گیشتو **ف** موفق، بیرون.
- موه‌فقه: (۱) موه‌فقه؛ (۲) ناوه بی‌پیاوان **ف** (۱) پیروز؛ (۲) نام مردانه.
- موهیم: گرینگ **ف** مهم.
- مویش: مشک **ف** موش.
- مویش: مشک، مویش **ف** موش.
- موینه: گیاهه که له ناو همز ز جازدا زوره **ف** گیاهی است.
- موینه: کولکن **ف** پشمالو.
- موینه که: پنج‌هه‌زون **ف** بوته ارزن.
- موی‌هر: توک‌بدرا **ف** موی زهار.
- موهیه: مو، کولک **ف** مو.
- مویین: دروس کراو له مو **ف** ساخته از مو، موین.
- مه: (۱) خومان، نیمه: (بومه بینه)؛ (۲) بیشگری به رگره له کاری: (مه‌چو، مه‌خو)؛ (۳) بیشگری به‌هواهات: جیگه: (مه‌کوی دزان)؛ (۴) نیشانه‌ی کاری ناینده، ده، نه: (واران مه‌وارو) **ف** (۱) ما؛ (۲) از ارادت نهی؛ (۳) پیشوند به معنی جای؛ (۴) ضمیر حال و آینده، می.
- مهه: مدر، پهز، می **ف** گوسفند.
- مه‌ناهه: کدزاوه **ف** کجاوه، هودج.
- مه‌ئرس: گه‌واد، ده‌ویت **ف** جاکش.
- مهائاشی: چانه‌وهرنکه و دک سعوره ده‌چی و لمناوه‌ایه **ف** سمور آبی.
- مهاباد: شارکه له کوردستان به‌ری ناوی سابلاغ بُو **ف** شهری در کردستان، مهاباد.
- مهابات: مهاباد **ف** مهاباد.
- مهاجیر: ناواره، مشهخت **ف** مهاجر.
- مولله‌یه‌ی: مدلایه‌تی **ف** آخوتی.
- مولله: سنگی دارین، گولمیخی له دار **ف** میخ کلفت چوبین.
- مولله: قوزی ثاماده بون سواع **ف** گل آماده اندودن.
- مولله: حذری، هذر، قور، لهوه **ف** گل.
- مولله‌ت: قان، قانه، ماوه **ف** مهله.
- مولله‌ق: دریه‌بریوی رزق بی جوعله: (جاوی بمولله‌ق و ستا) **ف** چشم برآمده بی حرکت.
- مولله‌قبوون: بی بزوتن ویستان **ف** ایستان بدون تحریک.
- مولله‌قه: مولاقة، نه‌سیاییکی جولاپی **ف** نگا: مولاقة.
- مولله‌کردن: سواد دان **ف** اندودن با گل.
- مولله‌که: جنگکه‌تی ترس و مردن **ف** مهلهکه.
- موم: شدم، شده **ف** شمع.
- موم: موم **ف** شمع.
- مومار: (۱) موی بیزان که له قامک‌دی؛ (۲) کرمی دریزی ناوزگ **ف** (۱) کردمه؛ (۲) کرم کدو.
- موهانه: نه‌میوه‌ی دیواری خل‌لیقی بی سواع ده دری **ف** موم روی جدار کندو.
- موه‌دان: شهدمان **ف** شمعدان.
- موهمک: شه‌می بچوک **ف** شمعک.
- موه‌مکه‌ر: شهمچی که‌ر **ف** شمع ساز.
- موهمن: ناوه بونیاوان **ف** نام مردانه.
- موهمنا: مشه‌ما **ف** مشمع.
- موهمنایی: مشه‌اما، پارچه‌ی موم تیله لسواف **ف** مشمع.
- موهمنیا: درمانی له‌شی مردور آگرتن **ف** مومیا.
- موهمنیا: لدشی موم‌بایند اساویاون **ف** مومیایی شده.
- موهمنیه: مشه‌ما **ف** مشمع.
- موه: (۱) مرّ موچ، روگر؛ (۲) میوینه، می: (مونگا و اتا: گای می) **ف** (۱) آخمو؛ (۲) ماده، مادینه.
- موهون: هونه، هوندراو **f** رسیده، تاب داده شده.
- موهناندن: هونینه‌وه **f** رسیدن، تاب دادن.
- موهنته‌ه: (۱) هوندنده؛ (۲) وه‌هونراو **ف** (۱) تاب داده؛ (۲) تاب داده شده.
- موهنته‌ها: (۱) به‌لام، بلان؛ (۲) لم‌ناکام‌دا **ف** (۱) ولی، لیکن؛ (۲) درنتیجه.
- موهنج: (۱) بریقه‌ی پهله‌به له کرد؛ (۲) گه‌ران‌موده‌ی به‌تهدیمه ناوی راوه‌ستاو: (هیند پره هر مونچ ثهدات‌وه) **ف** (۱) امواج درخششده دریافت؛ (۲) برگشتن آب راکد با فشار.
- موهنداحزه‌تی فاتمه: که‌سکه‌سوز، کولکه زیرینه **f** رنگین کمان.
- موهندای‌ئاشمه: که‌سکه‌سوز، ته‌ستونه زیرینه **f** رنگین کمان.
- موهندای‌لاور: شالی لاهه‌ر، شالی کشمير **f** شال کشميری.
- موهندی: (۱) پشتیند، پشتین؛ (۲) پارچه‌ی شال **ف** (۱) کمر بند؛ (۲) شال.
- موهوزر: (۱) به‌هیز و تاقه‌ت؛ (۲) خزمه‌تکاری به‌کری، مزور **ف** (۱) توانان؛ (۲) خدمتکار روزمزد.
- موهوزر: (۱) مونزز؛ (۲) ناوی چیایه که له کوردستانی به‌رده‌ستی ترکان **ف**

- مهترکه: نه سپهده **ف** جای پا در بیل آهنی.
- مهتره: مهتر **ف** متر.
- مهتره بار: چهرچی **ف** پیلهور.
- مهتره‌تی: ده فری کاشی بو تلیت تیداخواردن **ف** ظرف سرامیک ویره ترید.
- مهتره‌س: سه‌نگهر، مهتریس، خهل، بوشه، مهتریز **ف** سنگر.
- مهتره‌ق: کوتکی ناسن **ف** پینک آهنی.
- مهتره‌لوز: ره‌شاش، شیستیر **ف** آشبار.
- مهتره‌لوبیز: مهتره‌لو زاف آشبار.
- مهتک: مدت، پلک **ف** عمدّه.
- مهتکه‌ب: (۱) فیرگه‌ی منالان، (۲) ثامرازی دارکون کردن **ف** (۱) دستان؛ (۲) مته چوب سوراخ کردن.
- مهتکه‌و: مهتکب **ف** نگا: مهتکب.
- مهتلخه: مهتر که، نه سپهده **ف** جای پا در بیل.
- مهتن: مژین، مژلیدان **ف** مُك زدن.
- مهتوک: (۱) بیچوئی که زور دایکی ده مژی: (۲) شیاوی مژین **ف** (۱) بچه‌ای که زیاد مادرش را بمکد: (۲) شایسته مکیدن.
- مهته: (۱) ثامرازی دارسین: (۲) مدت، پلک: (۳) تماساف (۱) متد: (۲) عمدّه: (۳) نگاه.
- مهتهه‌ر: مهیه‌ر، خزمه‌تکارو ناگاداری نه سپ **ف** مهتر اسب.
- مهتهر: دایک **ف** مادر.
- مهتهری: دایکی، نمی دایک: (مهتیری و مهتهری) **ف** ای مادر.
- مهتیریز: سه‌نگر **ف** سنگر.
- مهتیریس: سه‌نگهر، خهل، مهتریز **ف** سنگر.
- مهتءشا: مته شا **ف** نگا: مته شا.
- مهته که: بروانه، فت کری، لی بمهیزی **ف** نگاه کن.
- مهته‌ل: لیچار، له گمز **ف** لغز چیستان.
- مهته‌ل داهینان: لیچار پرسین **ف** چیستان پرسیدن.
- مهته‌له‌لوس: پراویر **ف** لبریز.
- مهته‌لوك: (۱) مهتل: (۲) یهندی پیشونان **ف** (۱) چیستان: (۲) امثال و حکم.
- مهته‌لوكه: مهنه‌لوك، له گمز **ف** چیستان.
- مهته‌له: مهمل، لیچار **ف** چیستان.
- مهته‌لله‌لینان: زانینی له گمز **ف** حل کردن چیستان.
- مهته‌له‌لوک: یهندی پیشینان **ف** حکم و امثال.
- مهته‌تی: مدت **ف** عمدّه.
- مهته‌تی: (۱) مدت، پلک: (۲) دریشه‌ی پینه‌چی **ف** (۱) عمدّه: (۲) درخش پینه‌دور.
- مهته‌تیزا: پورزا، منالی مدت **ف** عمدّه‌زاده.
- مهته‌تیه: پلک، مدت **ف** عمدّه.
- مهه‌جاز: تمبیات، خده، خو: (بیاویکی بی مه‌جازه) **ف** عادات خوب و بد.
- مه‌جال: ده‌رفت، کیس **ف** فرصت.
- مهار: تالقدو یهتنی که ده خرتنه لوتی حوشتره و **ف** مهار شتر.
- مهاره‌دی: رفیده **ف** بالشترک نانوایی.
- مهاقه‌ر: مدری زهش **ف** گوسفتند کوتاه گوش.
- مهاکن: بهزی گوئی کورت، کورزه **ف** گوسفتند کوتاه گوش.
- مهان: ماین **ف** مادیان.
- مهاندن: عهم‌کردن، هدلتاواندن، گفیراندن **ف** هضم کردن.
- مهانه: به‌هانه، پهله **ف** بهانه.
- مهبادا: (۱) نه‌که‌ی، ده غیله: (۲) وشهی دودلی: (مهیادا هاتیه و لممال نه‌بویم): (۳) بیرتی له کاتی ته‌نگانه: (بو روزی مهیادا رام گرتوه) **ف** (۱) زنهار: (۲) نکند: (۳) کنایه از هنگام ضرورت.
- مهبال: ناوده‌ست **ف** مستراح.
- مهبت کو: ره‌نگه، شایه‌تا، شایهد **ف** شاید، ممکن است.
- مهبرانی: بیزو، مه‌گیرانی، کمرب **ف** وبار.
- مهبله‌غ: نه‌ندازه‌یدک له دراو **ف** مبلغ.
- مهبله‌ق: مهبله‌غ **ف** مبلغ.
- مهبوی: ده‌ابنی، زیبی تی‌ده‌چی **ف** شاید.
- مهبده: (۱) له بردن خو دُرخه‌وه: (پاره که مهبه): (۲) له بون ته‌ریک به: (مهبه به پاواخراپ) **ف** (۱) میر: (۲) میاش.
- مهبه‌س: نیاز له قسمو کار **ف** منظور.
- مهبه‌ست: مهبه‌س **ف** منظور.
- مهبه‌سته: قایم مه که **ف** مبنید.
- مهبه‌ه: گوشاد، هدراو، فرهه **ف** فراخ.
- مهت: خوشکی باوک، پله، پلک **ف** عمدّه.
- مدادتا: کالا، که‌ل په‌لی بازارگانی **ف** کالا.
- مهتاج: مهتا **ف** کالا.
- مهتار: دایک، دالک **ف** مادر.
- مهتاره: قمقوکه‌ی سه‌فری **ف** قممه.
- مهتاره‌ک: منال له نه‌وروزا به دوای همتاره کا نه‌لین **ف** اصطلاحی که بچه‌ها در جشن نوروز به کار می‌برند.
- مهتاع: مهتا **ف** کالا.
- مهتال: قه‌لغان **ف** سیر.
- مهتالیک: پاره‌ی هرده بچکوله‌ی ده‌ورانی عوسمانی **ف** واحدی از بول خرد دوره عثمانی.
- مهتح: تاریف، پیداهه‌لگوتون **ف** ستایش.
- مهتر: گذزی پیوانه **ف** متر.
- مهترادی کاکه‌بی: لدو گوندانه‌ی کوردستانه که به عسی کاولیان کرد **ف** روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردن.
- مهتران: (۱) زنانی ثایینی فدهله پله‌بالاتر له شدستقد: (۲) نیزه‌ی دریز بو راوه‌مساسی له چم **ف** (۱) لقب روحانی مسیحی معادل کاردینال: (۲) نیزه‌ی بلند مخصوص شکار ماهی.
- مهترسی: (۱) سام، عدیه‌ت: (۲) جیگه‌ی به‌ترس **ف** (۱) ترس: (۲) سهمناک.

مهحبوب: ۱) خوشبویست؛ ۲) گراوی، ماشقه [۱] محبوب؛ ۲) معشوقه.

مهحبوه: ۱) ناوه بو زنان؛ ۲) ماشقه [۱] نام زنانه؛ ۲) معشوقه.

مهحت: مهنج، تاریف: (دویشه و مهحتی تویان کرد) [۱] مدح.

مهحته‌ل: ماتال [۱] معطل.

مهحجب: به شرم و حدب [۱] آدم باوقار و خجالتی.

مهحچه: گیای خرتوک [۱] گیاهی است.

مهحره: ۱) زن و پیاوی که ده سنبویزیان له یه کتر ناشکی؛ ۲) زن له بدرانیده شود [۱] محرم؛ ۲) همسر.

مهحز: بوختری: (مهحزی ره‌زای خودا و دره‌لامان) [۱] برای، بدھاطر.

مهحزه‌ر: ده فته‌ری ماره و ته لاقان [۱] محضر.

مهحزه‌رت: داوای لئی بو ردن [۱] معذرت.

مدحشیر: ۱) روزی قیامه‌ت، سه‌لا؛ ۲) پده‌دو گوزه و تیکمه‌هه اویشتون [۱] محشر؛ ۲) هنگامه و جار و جنجال.

مهحف: لدبهین چوگ [۱] نابود.

مهحفور: مافور، ما فوره [۱] قالی.

مهحفویر: مافور [۱] قالی.

مهحفویرک: قالیچه [۱] قالیچه.

مهحفده‌ر: سندوق [۱] صندوق.

مهحفیرن: مافوره [۱] قالی.

مهحفیرک: قالیچه [۱] قالیچه.

مهحکوم: به تاوینبار ناسراو لای حاکم [۱] محکوم.

مهحکم: قایم، پنه، توندو گورج [۱] محکم.

مهحکمه: ۱) دیوه‌خانی قازی، دیوانی بهشکات راگه‌یشن؛ ۲) جیگدینی که برشک نه خوشی لئی ده بینی [۱] محکمه؛ ۲) مطب.

مهحل‌مهختی: له گوندانه‌ی کوردستانه به عسی کاولیان کرد [۱] روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.

مهحلی: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد [۱] نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

مهحصو: سوکه‌ناوی مه‌حصود [۱] مخفف محمود.

مهحصود: ناوه بو پیاوون [۱] محمود، نام مردانه.

مهحصودخانه: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد [۱] نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

مهحصودق‌جهه: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد [۱] نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

مهحصودی: ۱) سکه‌یه کی زیری عوسمانی؛ ۲) په‌سنی فیلی تازاو به‌قدوه‌ت [۱] سکه طلای عثمانی؛ ۲) صفت فیل زورمند.

مهحصودیه: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد [۱] نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

مهحمله: ناوی پاله‌وانیکی چیروکه: (بیتی مه‌حمله و برایم خوشه) [۱] نام یکی از قهرمانهای داستانی.

مهحمی: سوکه‌له‌ناوی مه‌حصود [۱] مخفف محمود.

مهجبور: ناچار، ناعیلاج [۱] ناگزیر.

مهجروم: ۱) ناوی عاشقیکی گونه‌سارای بدناویانگه؛ ۲) ناوی هستیره به که له عاسمان [۱] مجnoon لیلی؛ ۲) نام ستاره‌ای است.

مهجره‌ف: کولکه‌ی زل که ده کریته تدخته [۱] کنده بزرگ که از آن تخته سازنده.

مهجل‌مهختی: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد [۱] نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

مهجلیس: کوکه، مه‌کو [۱] مجلس.

مهجمة: سینی [۱] سینی.

مهجنون: مه‌جروم [۱] مجnoon لیلی.

مهجوس: ناگریدرست [۱] آتش‌برست.

مهجوحه: مه‌جمه [۱] سینی.

مهجومه: مه‌جمه [۱] سینی.

مهجه: سوکه‌له‌ناوی مه‌حجد [۱] مخفف مجید.

مهجي: مه‌جه [۱] مخفف مجید.

مهجید: ناوی پیاوانه [۱] نام مردانه، مجید.

مهجید سالار: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد [۱] نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

مهجید قادراغا: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد [۱] نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

مهجیدی: ۱) جوری هه‌نجیر؛ ۲) پولیکی زمانی عوسمانی [۱] نوعی انجیر؛ ۲) واحد بول دولت عثمانی.

مهچت: مزگه‌وت، مزگفت، مزگی [۱] مسجد.

مهچچت: مه‌چت، مزگه‌وت [۱] مسجد.

مهچک: زند، نیوان جومگو تائیشک [۱] زند، ساعد.

مهچن: له رویشن ده‌س به‌ردنه [۱] مر وید.

مهچنه: ۱) له چین گری: (نمرو و کلاو مهچنه، میوه مهچنه)؛ ۲) له رویشن واژینن: (مهچنه سه‌فر) [۱] از چیدن یا بافن دست بردار؛ ۲) تروید.

مهچو: له رویشن ده‌ست به‌ردنه [۱] مر و، نهی از رفتن.

مهچو: مه‌چو [۱] مر و.

مهچه: مه‌چو [۱] مر و.

مهچه‌ک: زند، قول [۱] زند، ساعد.

مهچه‌که: نام از نکی تاسیاوه له دولاش دا [۱] ابزاری در آسیاب.

مهچه‌ل: گدیچار، گالنه‌چار [۱] مسخره.

مهچیت: مزگه‌فت [۱] مسجد.

مهچیتر: بریتی له جنوکه [۱] ازما بهتران.

مهچیر: داؤه‌بدن، تال [۱] نخ، تار.

مهحاش: مانگانه‌ی موجه‌خور [۱] حقوق ماهیانه.

مهحاف: ۱) روا، دروس؛ ۲) به‌خسرا او له کاری که ندرکی سه‌رشانیه‌تی [۱] روا؛ ۲) معاف.

مهحاج: محاج، ناوین بنی سیره گرتن [۱] کا: محاج.

مه‌حنا: مانا، واتا، نیازله‌وشه **ف** معنی.

مه‌حدک: مهدک **ف** محل.

مه‌حده‌لله: گدره‌ک، تاخ **ف** محله.

مه‌حده‌له کانی: لهو گوندانه کورستانه که به عسی کاولیان کرد **ف**

روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.

مه‌خابن: مخابن، حه‌یف، بهداخوه **ف** دریغ، دریغا.

مه‌خت: مژ، به دم مریستن **ف** مک.

مه‌خته: ۱) قه‌بهل، گرتی کاری سرمه‌بهر، قوتهرات: ۲) مزراو مریسی

ف ۱) کترات: ۲) مکیده.

مه‌خته: به خیوکه‌ری ته‌سب **ف** مهتر اسب.

مه‌خرک: دوزمن، دز، نهیار **ف** دشمن.

مه‌خره: ته‌نگی تیواره **ف** تنگ غروب.

مه‌خر: عدلی، بنده‌چهک، ره‌گو زیشه **ف** اصل، ریشه.

مه‌حسود: ۱) مراد، کاو: (مه‌حسودت حاصل بی): ۲) مدبس، نیاز **ف**

۱) آرزو: ۲) مقضو.

مه‌حسده: نیاز، مه‌بست **ف** مقضو.

مه‌حسه‌ره: کالنه‌جاز، گه‌بخار **ف** مسخره.

مه‌خش: خوراهه‌نیان، راهینان **ف** شق، تمرین.

مه‌خشل: ۱) گری په‌زی ناگر: ۲) داری سرمه‌گری ناگر **ف**

زیانه بلند آتش: ۲) مشعل.

مه‌خشله‌لان: روناکایی زور له‌بهر گری ناگر **ف** روشنایی زیاد له‌ب

اش.

مه‌خل: هدراه‌تی چنیتی ره ز له‌پایزد **ف** موسم چیدن انگور در بایز.

مه‌خلوته: شیوکه له‌گه‌نم و نیسک و دانه‌ولهه تر **ف** آش شله قلمکار.

مه‌خلوق: ۱) مردم، کومه‌لی بیناده: ۲) ده‌سکاری خوا: ۲) ناوه بو

پیاوان **ف** ۱) مردم: ۲) آفریده خدا: ۳) نام مردانه.

مه‌خلوقات: مردم و گشته **ف** مردم به طور عام.

مه‌خله‌س: پوخته‌ی وقار، خولا سهی کلام، موخته سه‌رف خلاصه کلام.

مه‌خله‌مه: قیمه و هیله‌که‌ی پیکمه سو رهه و کراوه **ف** قیمه و تخم مرغ باهم

سرخ شده.

مه‌خمixin: هلاهلا بون له‌بهر کولانی زور **ف** از هم پاشیدن به دلیل

بسیار پخته‌شدن.

مه‌خمور: ۱) پارچه‌ی کی جوانی کولکنده ده کریته پشته کموا: ۲) شارکه

له کورستان به عسی و زرانی کرد **ف** ۱) محمل: ۲) شهری در

کردستان که بعثیان ویران کردند.

مه‌خمه: پارچه‌ی مخمور **ف** محمل.

مه‌خمه‌سه: قهرقهش، گیره و کیشه، ده‌دو نه‌رك **ف** گرفتاری.

مه‌خمه‌ل: مه‌خمر **ف** محمل.

مه‌خمه‌له‌ک: ده‌سروکدی ناسک له تمنزیل **ف** دستمال از پارچه بسیار

نازک.

مه‌خو: دوربه له خواردن **ف** مخور.

مه‌خویل: سوکه‌ناوی مه‌ محمود، ناوه بو پیاوان **ف** مخفف محمود.

مه‌خه‌ر: ۱) له که‌واندنی بگه‌ری: ۲) له تاوینی گه‌ری **ف** (مینداز: ۲) پرتاب مکن.

مه‌خه‌ر: ۱) زوی نه‌رمان و راست: ۲) ده‌موکانه **ف** ۱) زمین نرم و هموار: ۲) نگا: ده‌موکانه.

مه‌خه‌را: مغاره، نه‌شکه‌وتی قوں **ف** غار عمیق.

مه‌خه‌ل: جیگه‌ی کو بونه‌و نوستی حمیوانات، مؤلکه **ف** جای آسایش حیوانات.

مه‌خه‌ل: ۱) پرداخ، مشت و مسال دراو: ۲) له‌وهرو میرگی پاوان **ف** جلداده‌شده: ۲) مرتع اختصاصی.

مه‌خین: ناویکه بو ناشوری **ف** آشوری.

مه‌داده: در تریوگ له‌زوی **ف** دراز کشیده بر زمین.

مه‌دار: ۱) کیلگه: ۲) ثاشی کره **ف** ۱) مزرعه: ۲) نوعی آسیاب.

مه‌دره‌ب: ۱) دارستانی پاوان: ۲) زه‌مینی ناوی، پهراون **ف** ۱) جنگل قرق: ۲) زمین آبی.

مه‌دره‌سه: فیرگه، جیگه‌ی هله‌فونن **ف** مدرسه.

مه‌دفین: گوشتی ناویلاؤ **ف** ته‌چن.

مه‌دله: شل و شه‌میق، سیست و ته‌مهل **ف** سیست و تنبیل.

مه‌دو: ته‌دا **ف** می‌دهد.

مه‌دونه: خاکه‌نازی مشکی فری‌دان **ف** خاک‌انداز.

مه‌ده: ۱) عور، کرش: ۲) ییشتیای خواردن: (مه‌دهم نابا) **ف** ۱) معده:

۲) اشتهای خوارک.

مه‌ده‌ت: فریاکمه، داوای یاریده کردن له پیاوچاکان **ف** طلب کمک از مشایخ.

مه‌ده‌ت: مده‌ده **ف** طلب کمک.

مه‌ده‌د کار: تاریکار، فریاژه‌س **ف** مدد کار.

مه‌ده‌ر: ۱) که‌سته، کلوگل: ۲) تکا، ته‌رجو، شفات **ف** ۱) کلوخ: ۲) شفاقت.

مه‌ده‌ه ک: ۱) ماداک، گامیش: ۲) سه‌رده‌منی، وه‌ختن **ف** ۱) گامیش: ۲)

یک وقت، زمانی.

مه‌ده‌ه نویس: جافری، سه‌وزیبکه له که‌ره‌وز نه کا **ف** سبزی جعفری.

مه‌ده‌ه ه: مه‌حت، مه‌تح **ف** ستایش.

مه‌در: ۱) چلونه کایی بی: ۲) بیلی ناسن، پی‌مده: ۳) گوزه، چمه **ف** ۱)

مگراینکه: ۲) بیل آهنه: ۳) کوزه.

مه‌در: ۱) بی‌مده، بیلی ناسن: ۲) زاخه، کوں: ۳) نه‌شکه‌وت، غار: ۴) بهز

ف: ۱) بیل آهنه: ۲) زاغه: ۳) غار: ۴) گوسفند.

مه‌راخان: کله‌ندی، داسی دریز که به دوده‌س بدکاره **ف** نوعی داس بلند.

مه‌رازه: نالو **ف** لوزین.

مه‌راس: زاده‌باشین بو نچیر پیدا کردن **ف** تقسیم شکارگاه به قصد یافتن شکار بین شکارچیان.

مه‌راش: بی‌زه‌واج، بی‌برهه، بی‌زمین **ف** کمارش.

مه‌راشتمن: له‌بره و خستن، بی‌ریمن کردن **ف** از رواج انداختن.

- مه رحوم: وشیده که بُو مردوی بهزیزی دلین **[ف]** مرحوم.
- مدرحه با: وشیده که له توشی به کتر بُونا ده یلين، واتا: جنی گوشاده، به هانت سه غلدت نيم **[ف]** مرحبا.
- مه رحهمه: حاولی، پستتمال **[ف]** حوله.
- مه رحهمهت: بهزه بی، تاور و سه ردانه و **[ف]** مرحمت.
- مه رحهوا: مرحه با **[ف]** مرحبا.
- مه رخ: ۱) جینگه دی به چال و چوّل؛ ۲) سدولی کینوی، داریکی لیرهواره زور عمر ده کا؛ ۳) تختن چدم **[ف]** چاله چوله؛ ۲) سروکوهی؛ درختی است جنگلی؛ ۳) مسیر رودخانه.
- مه رخان: ۱) مه راخان، کیله ندی؛ ۲) نیخ خواردن **[ف]** ۱) نوعی داس؛ ۲) خوابیدن حیوان.
- مه رخاندن: نیخ دان، خهواندنی پاتال و یه کسم **[ف]** خوابیدن حیوان.
- مه رخوتا: ۱) شیبوی تیکلا او له چند دانه وله؛ ۲) شوریای نیسکی هاراون **[ف]** ۱) آشی است مخلوط از حبوبات؛ ۲) شوریای عدس پوست کنده.
- مه رخوز: ۱) پیاوی تازا، به جه رگ، ره شید؛ ۲) ناوی دی بده له کور دستان **[ف]** ۱) شجاع مرد؛ ۲) نام روستایی است.
- مه رخوزار: چیمن، گیجا رار **[ف]** چمن.
- مه رخه ز: مزه زن موی ندرمی بزن **[ف]** موی نوعی بزن.
- مه رد: ۱) نازا له شهز؛ ۲) خاون پیاووه تی **[ف]** ۱) شجاع؛ ۲) نیکوکار.
- مه رد: ۱) مردو مردگ؛ ۲) بریتی له نه خوشی لم مردن **[ف]** ۱) مرده؛ ۲) کنایه از بیمار مشرف به مرگ.
- مه رداب: که سی که به سفر ناودا به شکردنی ناوایی را ده **[ف]** میراب.
- مه ردار: ۱) که سی که نازه لی وردی زی زوره؛ ۲) کریکاری قوره کاری که پیغمبره ده کار دینی **[ف]** ۱) گله دار؛ ۲) کارگر بیل زن.
- مه ردازایی: پیاووه تی **[ف]** مردانگی، مردی.
- مه راسه نگ: مرده سه نگ **[ف]** مردار سنگ.
- مه ردان: ۱) ناوی پیاوایه؛ ۲) مرویانی نازا و دلاوا؛ ۳) چه کوج؛ ۴) پیغمبره کاری؛ ۵) به پیغمبه ره کیلان **[ف]** ۱) نامی است مردانه؛ ۲) رادمردان؛ ۳) چکش؛ ۴) بیل کاری؛ ۵) با بیل کاشتن.
- مه ردانه: ۱) ودک نازایان؛ ۲) ودک پیاوی باش **[ف]** ۱) شجاعانه؛ ۲) رادمردانه، جوان مردانه.
- مه ردایه تی: ۱) نازایی؛ ۲) پیاووه تی **[ف]** ۱) شجاعت؛ ۲) رادمردی.
- مه ردش: ۱) مردگ، مردو؛ ۲) لمناوانه معاون **[ف]** ۱) مرده؛ ۲) از بین رفته.
- مه ردم: خدّلک، کوّملا لانی بنیادم **[ف]** مردم.
- مه ردمزاری: عذریمه دانی خدّلک **[ف]** مردم آزاری.
- مه ردمه: ۱) مروقا یاهه تی، پیاووه تی؛ ۲) خزمایه تی، قه و می **[ف]** ۱) مردانگی؛ ۲) خویشاوندی.
- مه ردوخ: ۱) نه خوشی لم مردن؛ ۲) سدرناوی بمهده که له کور دستان که زور زانایان لئی هدّلک و تون **[ف]** ۱) بیمار مشرف به مرگ؛ ۲) نام طایفه ای در کردستان.
- مه ردن: زور به پیاووه تی و نازایه تی **[ف]** مردورند، رادمرد.
- مه راغه: شاریکه له پیشودا کور دشنین بوه **[ف]** نام شهری است، مرا غه.
- مه رافی: مراوی، تو رده ک، ورده ک، سونه **[ف]** مرغابی.
- مه راق: ۱) تاسمه و تاره زو؛ ۲) خمم و کول **[ف]** ۱) آزو؛ ۲) غم اندوه.
- مه رال: ناسک، که زال، مامز، مامبز، خه زال **[ف]** آهو.
- مه رام: دوزه، مه بهستی دل **[ف]** مرام.
- مه ران: بنه یاسمه ن. لکی ده دار جگه ره **[ف]** درخت یاسمن.
- مه ران: پنچیکی که له لیره وار گه لای له گد لاتو ده کاو به ریکی وردی رهش ده گری **[ف]** درختچه ایست در جنگل.
- مه رانه: ۱) پوشانه، سه رانه نی تازه؛ ۲) جوزی داس **[ف]** ۱) سرانه گله؛ ۲) نوعی داس.
- مه رایی: دورویی، زمان لویی، ریایی **[ف]** دریابازی.
- مه ربه ند: سنگ و زنجیر بونه استه وه یه کسم **[ف]** میخ و زنجیر پای بند ستور.
- مه ربیه: ۱) ده می هینانه وه یه گله بونه دشین؛ ۲) پیغمبرهی گهوره **[ف]** ۱) هنگام دوشیدن گله؛ ۲) بیل آهنه بزرگ.
- مه ربیه: بیره مه ز، ده می دوشینی په زاف **[ف]** هنگام دوشیدن گله.
- مه رت: ۱) بدره، په لاس؛ ۲) روش، شوین له نینوک یان له نیخ **[ف]** ۱) گلیم؛ ۲) خراس.
- مه رتال: مه تال، قه لغان **[ف]** سیر.
- مه رتان: روشان، داروشان **[ف]** خراس برداشت.
- مه رتائند: ۱) روشاندن؛ ۲) کهول کردن، پیست لئی داما لین **[ف]** خراسیدن؛ ۲) پوست کندن حیوان.
- مه رته با: ۱) راست و بین خیچی و خواری؛ ۲) پلدو پایه و زیز **[ف]** ۱) راست و مستقیم؛ ۲) درجه و پایه.
- مه رته به: ۱) جار، که رهت، ده حقه؛ ۲) نهوم؛ ۳) پلدو پایه **[ف]** ۱) بار، دفعه؛ ۲) اشکوبه، طبقة؛ ۳) درجه و پایه.
- مه رج: ۱) بعلین، گفت، قول، په یمان؛ ۲) گریوکردن **[ف]** ۱) یمان؛ ۲) شرط بندی.
- مه رجان: ۱) جوزی موروی سوره بون خشل؛ ۲) ناوی بون زنان **[ف]** ۱) مرجان؛ ۲) تام زنانه.
- مه رجانوک: گیا به که گولی سوری ورد ده کا **[ف]** گیاهی است.
- مه رحانه ی جادو: ۱) ناوی ژنی سی هر بازه له جیر و کاندا؛ ۲) بریتی له پیغمبری زور بدمه کر **[ف]** ۱) نام جادوگری افسانه ای؛ ۲) کنایه از پیر زن مکاره.
- مه رجو: نیسک **[ف]** عدس.
- مه رجی: مدرج، نیسک **[ف]** عدس.
- مه رچ: پلیخا و ده بدر پی دا پلیشا و خرد و له.
- مه رچاندن: پلیخانه وه **[ف]** له کردن.
- مه رچاندن: به سری به نجه گوشیتی کوان و دومه ل بون کیم ده دستان **[ف]** فشردن دمل با انگشت برای بیرون کشیدن چرک.
- مه رچی: پلیخا و پلیشا و **[ف]** له شده.
- مه رچین: پلیخانه وه **[ف]** له شدن.

مهرزینگ: عاشیره تیکی کورده **ف** عشیره ای است.

مهرزه: گور، نده عره ته **ف** غرش.

مهرزوول: مروچه، میروله **ف** مورچه.

مهرزی: مرجو، نیسک **ف** عدس.

مهرزیز: تاواره، دهربده، ره بهن **ف** آواره.

مهرزین: نهاندن، گوراندن **ف** غریدن.

مهرس: (۱) گای بنه له گیرده؛ (۲) جاز ز عیدز؛ (۳) پشاوتن **ف** (۱)

گاویند؛ (۲) پکر، افسرده؛ (۳) مچاله کردن.

مهرست: گوم بوغ، بی سهروشون **ف** گم و بی اثر.

مهرس کردن: جاز ز کردن **ف** یکر کردن.

مهرسه: گومان، خه بال **ف** حدس، انگار.

مهرسده: (۱) قاوه سینی، سینی پچوک بو فینجانی قاوه و چای **ف** سینی

کوچک، کشف.

مهرسله: (۱) سدر گورو شته، نمزیله، چیر چیر و لک؛ (۲) رودا، قدوما؛ (۳)

له گوین، ود کنه وه **ف** (۱) قصه، داستان؛ (۲) رویداد؛ (۳) همانند.

مهرسین: پشاوتن **ف** مچاله کردن.

مهرسیه: لا وندنده وی مردو به بندو باو **ف** مرثیه.

مهرش: (۱) ره شکه‌ی کا؛ (۲) پلاس، بدراهی دهزو؛ (۳) تمدل **ف** (۱)

تور کاهکشی؛ (۲) گلیم نخی؛ (۳) تنبیل.

مهرشاق: جانه وریکی تاویه وه ک پشیله‌ی قله وه و کهولی به قیمه ته **ف**

پستانداری آبرزی است.

مهرشک: جله‌گا، به لاسی که به سمر پشتی گایدا تمدهن **ف** جل گاو.

مهرشو: ته نهیل، ته و زهل، قون گران، ته ب **ف** تنبیل.

مهرغ: گورستان **ف** گورستان.

مهرغوب: په سند، به زمین **ف** مرغوب.

مهرغوزار: مرخوزار، چیمن **ف** مرغزار.

مهرف: (۱) مرزو بسیارده؛ (۲) خرم؛ (۳) خزمه تکار **ف** (۱) آدمی؛ (۲)

خویشاند؛ (۳) خدمتکار.

مهرفات: قهوم و قیله، خzman **ف** اقوام و خویشان.

مهرقان: پیس بون و لد که لک که و تن. بون شیر و هیله که ده آتن **ف** فاسد

شدن شیر و تخم مرغ.

مهرقاندن: پیس کردنی هیله کو هد لگه راندنی شیر **ف** فاسد کردن شیر و

تخم مرغ.

مهرک: مر، پیمزر، بیلاسن **ف** بیل.

مهرکان: مهرقان **ف** نگا؛ مهرقان.

مهرکاندن: مهرقاندن **ف** نگا؛ مهرقاندن.

مهرکانه: (۱) شاکاشی؛ (۲) کو پله دی دم گوشاد **ف** (۱) شهکاسه؛ (۲)

خمچه دهن گشاد.

مهرکه‌دش: پیمده کاری **ف** کار با بیل.

مهرکه‌منی: جو زنی گو زه‌ی گل **ف** نوعی کوزه گلی.

مهرگ: مردن **ف** مرگ.

مهرگ برین: (۱) کوشتن، مراندن؛ (۲) برینی له باش پیک هینانی کار **ف**

مهردوزه ند: مهردوزه ند **ف** مردوزند.

مهرد و شو: تاته شوار، توجیگهی مردوی له سه ده شون **ف** سکوی

غسل میت.

مهردوم: (۱) مردم؛ (۲) تاقه که سیک؛ (۳) خزم، خویش **ف** (۱) مردم؛ (۲) یک

نفر؛ (۳) خویشاوند.

مهردومه ردانه: جالا کانه، به پیاوane **f** مردانه، را مردانه.

مهردومی: (۱) بیاوه‌تی، مرقا یاه‌تی؛ (۲) خزمایه‌تی **ف** (۱) مردانگی؛ (۲)

خویشاوندی.

مهرده: مردو، مردگ **f** نگا؛ مردگ.

مهرده زینده: حد شارگی ب پیوش دا پوشر او، مرده وزینده **f** کمینگاه با

گیاه پوشیده شده.

مهرده زینته: مرده وزینده، مهرده زینده **f** کمینگاه با گیاه پوشیده شده.

مهرده ک: که للا، هد لمات، مردم رف **f** تبله.

مهرده لآ: میرات، که لبه بور **f** ارت.

مهرده مال: مرده مال **f** نگا؛ مرده مال.

مهرده میر: جوا میر، پیاگی تازا و دلوا **f** جوانمرد.

مهرده ن: مردن **f** مردن.

مهرده نگی: (۱) شهدانی بد شو شد، لاله؛ (۲) کو پله دی شو شه **f** (۱)

لاله مردنگی؛ (۲) خم کوچک شیشه‌ای.

مهرده نه: مردن، مهرگ **f** مرگ.

مهرده وزینده: زینده و مرده، مهرده زینده **f** کمینگاه با گیاه پوشیده

شده.

مهرده دی: مردگ، مردو، مردی **f** مرده.

مهردی: مردایه **f** نگا؛ مردایه‌تی.

مهردیاق: (۱) کاریتو نالودار؛ (۲) چری بی سر تالودار **f** (۱) دیرک سقف؛

(۲) انپیره.

مهردیشان: پدیره، پینجه، سلم **f** نردیام.

مهرز: (۱) سنور؛ (۲) لیواره؛ (۳) زه مینی داگیر کراو؛ (۴) پولی مفت

ده سکوتون **f** (۱) مرز؛ (۲) لبه، کناره؛ (۳) زمین غصیب؛ (۴) پول مفت

به دست آوردن.

مهرزانی پچوک: لدو گوندانه کور دستانه که به عسی کاولیان کرد **f**

روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.

مهرزانی گهوره: گوندیکه له کور دستان به عسی ویرانی کرد **f** از

روستاهای ویران شده کردستان تو سط بعثیان.

مهرزن جوش: گیا به که بو ده رمان ده شنی **f** مرزنگوش.

مهرزو بیو: ولات، سدر زه مینی جینگهی زیان **f** مرزو بیوم.

مهرزه: (۱) گیا به کی گه لاؤردی تیری بون خوش؛ (۲) ناوه بون زنان **f** (۱)

مرزه کوهی؛ (۲) نام زنانه.

مهرزه ل: گورخانه ب پروز **f** مزار.

مهرزه وان: که سی که کیشکی سنور ده کیشی **f** مرزبان.

مهره: ۱) حال، چلوتاپه‌تی؛ ۲) ده‌ردی سه‌ری و گرفتاری [۱] حال، وضع؛ ۲) گرفتاری.

مهره: ۱) شکر، قله‌شیدمردی گذوره له جیای بدردین؛ ۲) میشه‌نگوینی هیستا هنگوین سازنه کرد؛ ۳) پیمه‌ره؛ ۴) مشک [۱] شکاف کوه‌سنگی؛ ۲) زنبور هنوز عسل نهاده؛ ۳) بیل آهنه؛ ۴) موس.

مهره‌تست: جوئی ماسی [۱] نوعی ماهی.

مهره‌خان: مدرخان، کیله‌ندی، قرم [۱] نوعی داس بُلند.

مهره‌خس: نیجازه‌درارو، ریگ‌درارو بُو کاری ده بیکاف مرخص.

مهره‌خست: مهره‌خس [۱] مرخص.

مهره‌خستی: نیجازه [۱] اجازه.

مهره‌خسمی: مهره‌خستی، نیجازه [۱] اجازه.

مهره‌ه: حال، بار، مهره: (به مهره‌دی کاپرات ده بهم) [۱] حال، وضع، چگونگی.

مهره‌ز: ۱) موی ندرمی به مسوچی جوئی بزن که ده کری به بوژو؛ ۲) ندخوشی و کزی؛ ۳) مهره‌س [۱] مرعز، پشم نرم و فردار نوعی بزا [۲] بیماری؛ ۳) نگا: مهره‌س.

مهره‌زار: کر، له‌جمر، لاواز، الکوشت [۱] لاغر.

مهره‌زاری: له‌جمری، لاوازی [۱] لاغری.

مهره‌زُن: ندخوشین [۱] بیماری.

مهره‌زه: چه‌لتُوك جار، برنجه‌جار [۱] شالیزار.

مهره‌زهوان: تاگادری چه‌لتُوك جاز [۱] نگهبان شالیزار.

مهره‌رس: رستمی تازی [۱] رشته‌گردن سگ شکاری.

مهره‌سُور: جوئی حه بوانه کیوی به، په‌زی کوفی [۱] گوسفند کوهی.

مهره‌شه: میشوله، توفانه، پخشنه [۱] پشه.

مهره‌ف: خزم، قدم [۱] خویشاوند.

مهره‌ق: مدرار [۱] اشتیاق.

مهره‌قنه‌ی: ۱) جی گوکنی، گوزانه‌وه؛ ۲) توپه‌ل کردنی خوی بده‌سیره‌یه [۱] نقل مکان؛ ۲) بهم انباشتن خاک.

مهره‌ک: له‌وددان، تفاقدان، چیگه‌ی کاو گزره [۱] کاهدان، علفدان.

مهره‌که‌ب: ره‌شی ترا او که قله‌می تندآه نگ ده کمن و به سر قاقه‌زی دادین، جه‌وهری ره‌ش [۱] مرکب، خبر.

مهره‌که‌ف: مدره کدب [۱] مرکب.

مهره‌کدو: مدره کدب [۱] مرکب.

مهره‌کیوی: مزه‌سُور په‌زی کوفی [۱] گوسفند کوهی.

مهره‌گ: عه‌نیاری بازگانی گومره [۱] انبار بزرگ کالای تجاری.

مهره‌م: ۱) مه‌حرم؛ ۲) مه‌بست، دوز، مدرام [۱] محرم؛ ۲) مرام.

مهره‌ندی: جوئی گندوره [۱] نوعی خربزه.

مهره‌نگوز: دارتاش، نه‌جار [۱] نجار درودگر.

مهره‌نگوزه‌ی: دارتاشی، نه‌جاری [۱] نجاری.

مهره‌نی: مهره‌ندی [۱] خربزه «مهره‌ندی».

مهره‌دم: هه‌توان، ده‌رمانی ته هه‌لسوان [۱] مرهم.

مهری: مری، بنیاده [۱] انسان، آدمی.

(۱) میراندن، کشتن؛ (۲) کنایه از خوب انجام دادن کار.

مهرگوچی: (۱) لمان و نه‌ماندا؛ (۲) بی‌سمر و شوین [۱] حالت بین مرگ و زندگی؛ (۲) مفقود اثر.

مهرگوژی: (۱) له بهینی مان و نه‌ماندا؛ (۲) ناوی کانیه که ناوی و شکمو لمیر ناو ده داد [۱] میان مرگ و زندگی؛ (۲) نام چشم‌ایست مشهور در کردستان.

مهرگونه‌ک: بانگوش، بانگلیر، باگردان، لوغ [۱] بام غلتانک.

مهرگه: (۱) ناچجه‌یده که له کوردستان؛ (۲) گموره‌دینداری یمزیدی؛ (۳) جنی له‌وه؛ (۴) گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد [۱] ناحیه‌ای در کردستان؛ (۲) روحانی بزرگ یزیدیان؛ (۳) مرتع، چراگاه؛ (۴) از روستاهای ویران شده کردستان توسط بعثیان.

مهرگه: خورشت، شله ده گهل گرار [۱] خورشت.

مهرگه‌مامی: ژار مامی [۱] گیاه‌زه‌ماهی.

مهرگه‌موش: ده‌مانیکه مشکی پی ده کوئن [۱] مرگ موس.

مهرگه‌وهز: ناچجه‌یده که له کوردستان [۱] ناحیه‌ای در کردستان.

مهرگه‌ههه: شوینیکی پیروزه له گهله لاله‌ش و قوبله‌ی یمزیدیه کانه که دیستایه‌ناوی مهرگه‌ههه‌ختیاری ده ناسری [۱] قبله‌گاه یزیدیان.

مهرگیرانه‌فر: زور بدیله، گهله‌کی بلزاف با عجله و شتاب.

مهره‌ر: (۱) جوئی بدردی سه‌ختی باشه؛ (۲) کهلا، نیله [۱] سنگ مرمر؛ (۲) تیله.

مهره‌رسا: خامی همه‌سی که ده کریته کراسی پیاوانه [۱] مململ.

مهره‌رکی: که‌لایین [۱] تیله بازی.

مهره‌ریشوک: مارمیله [۱] مارمولک.

مهره‌رین: که‌لایین [۱] تیله بازی.

مهره‌ند: گیایه که بوده‌رمان ده شتی [۱] گیاهی است طبی.

مهره‌می: (۱) مزا، قورقوشم؛ (۲) گولله [۱] سرب؛ (۲) گله اسلحد.

مهرنده‌کهنه: (۱) مدردار، کسنه کاری هر مزداریه؛ (۲) تیره‌یده که له مه‌نگوران [۱] کسی که شغلش گوسفندداری است؛ (۲) بخشی از ایل منگور.

مهرنده‌موکه: (۱) پرسیاری فر شه له تازه‌مردو، واتا: خودات کیه؟؛ (۲) بریتی له لاوازی بی هیزو تووان [۱] سوال فرشته از تازه‌مرده که خدایت کیست؟؛ (۲) کنایه از آدم لا غیر‌مردنی.

مهره: گوژه [۱] سیو.

مهره: بی‌برهه، کمساد، ناره‌واج [۱] کمساد.

مهره: مرؤ [۱] آدم، انسان.

مهره‌واله: نوسه که، توسه که، نگاه: نوسه که.

مهره‌ر: کزو لاوازاف [۱] لاغر مردنی.

مهره‌وش: له برهه‌ی ده خا [۱] کمساد می‌کند.

مهره‌وق: مرؤ، بنیاده [۱] انسان، آدم.

مهره‌وه: هه‌مره، هه‌رمی [۱] گلابی.

مهره‌ی: (۱) مهروه؛ (۲) گوندیکی کوردستانه به عسی کاوی کرد [۱] گلابی؛ (۲) نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

چاپخانه: ۲) نگا: مهزروکه.

مهزی: گوندیکی کوردستانه به عسی کاوی کرد **نام روستایی در کردستان که توسط بعثان ویران شد.**

مهزیح: مهزراح، مهزوق **گردن.**

مهزینگه: دام و ده زگای کارگیری **اداره.**

مهزکده: مهزره که **نگا: مهزره که.**

مهزگ: مزی، مزگ **مفرغ.**

مهزگدار: ۱) خاوهون مزگ: ۲) بریتی له پیاوی زانا **۱) دارای مغز: ۲) کنایه از هوشمند.**

مهزگت: مزگ، مزگت، مزگفت **مسجد.**

مهزلاق: گیاهی که بنه کده به چیشت لی ده نین **گیاهی است.**

مهزلوم: ناهقه **لیکراو مظلوم.**

مهزن: ۱) زلام، گموره: ۲) سه روک، ره نیس **۱) گنده، بزرگ: ۲) رئیس، سردار.**

مهزنان مهزنتر: خودا، خودی، خوا **نامی برای خدا.**

مهزناهی: گموره بی، سه روکی **ریاست، بزرگی.**

مهزناهیه تی: مهزا نهی **ریاست، بزرگی.**

مهزنده: مازن، مهزن **نگا: مهزن.**

مهزنده: ۱) قیمهت، پایی: ۲) گومان: (به مهزنده کاری تویه) **۱) نرخ، قیمت: ۲) حدس، گمان.**

مهزننه: مهزنده **نگا: مهزنده.**

مهزني: مهزا نهی **بزرگی، سرداری.**

مهزوگه: مارمیلکه **مارمولک.**

مهزه: ۱) تام، چیزه: ۲) خواردنی که ده گهله شه راب خواردنده ده خوری: ۳) نیشتیا: ۴) کرمیکی سبیله له ناو مالان ده بیندری **۱) مزه، طعم:**

۲) مزه شرابخواران: ۳) اشتها: ۴) کرمی است سپیدرنگ.

مهزه ب: ناین، رو شوینی ثاینی **مذهب.**

مهزه بیزوتون: نیشتیا کردن، تاره زوکردن **آرزوکردن.**

مهزه پیدان: خوی له چیشت کردن یان ترش کردن **مזה دادن به غذا.**

مهزه دار: ۱) خوش چیزه: ۲) بریتی له جوانی زور جوان: ۳) بریتی له قسمی خوش **۱) خوشمرزه: ۲) کنایه از بسیار زیبا: ۳) کنایه از سخن شیرین.**

مهزه دان: مهزا پیدان **مزمزه دادن به غذا.**

مهزه ل: ۱) هر زله، گوخاره نمی پیاویجا کان، زیاره تگا: ۲) نهوم، قات **۱) مقبره اولیا: ۲) طبقه، اشکوبه.**

مهزه نده: مهزنده **نگا: مهزنده.**

مهزه نته: مهزا نده: (کاری خیرم به مهزا ننه گوزه ری کرد له هزارا **شیخ زده زا** **نگا: مهزا نده.**

مهزیخ: مذخ **نگا: مهزا.**

مهزیور: مجبور، ناعلاج **ناچار، مجبور.**

مهزده: مهجدی، پاره یه کی عوسمانی، بیستی لیره یه کی تدلایو **از پولهای دولت عثمانی.**

مهزی: ۱) مدره سو: ۲) جویر رهوتی ته سپ: ۳) کالی چاو، ره نگی زهردی ناما شین بیو چاوف **۱) گوسفند قرمز: ۲) حالتی شبیه یورتمه در راه رفتن اسب: ۳) چشم زاغی.**

مهزیای: شکان **شکستن.**

مهزی تویانه: مهرا کاواری که دوزی گواسته وهی بُوک بُو مالی، زاوای نه نیزن **گوسفند هدیه عروسی.**

مهزیش: مروجه **مورجه.**

مهزیلو: شاره میر واف **لانه مورجه.**

مهرسن: ۱) بریقه: ۲) جوانی و خوشی **کی: ۳) ره نگ ورواف **۱)****

درخشش: ۲) زیبایی: ۳) رنگ ورو.

مهرسوک: گیای مزمزه **گیاه «زمزمه».**

مهربنا: له و گوندانهی کوردستانه که به عسی کاولیان کرد **روستایی در کردستان.**

مهربوان: شاریکی کوردستانه **مریوان، شهری در استان کردستان.**

مهزا: نمزد، مانی که زگ ناکا **ناز.**

مهزات: فروشنده **به جاردان که هر کس زیارتی بدا بو ندو بی،**

حدراج **حراج.**

مهزاتخانه: همراه بازار **بازار حراج.**

مهزاخ: خرج، بهخت، سه رف **خرج.**

مهزاختن: خدرج کردن، بهخت کردن **خرج کردن.**

مهزار: مدرزل، زیاره تان **مراز متبرک.**

مهzac: ۱) حنه دک، گالنه، شوخي: ۲) نیشتیا، چیزه: ۳) تیتا، تیز **۱) شوخي، طنز: ۲) ذوق: ۳) مسخرگی.**

مهزاق بی کردن: گالنه بی کردن **مسخره کردن.**

مهزال: ده رفهت، هله، کنس، که بیس **فرصت.**

مهزان: مهمنا، تمدن، تومدز **تونگو.**

مهزبوت: چوست، چالاک **چالاک.**

مهزخ: ۱) خدرج: ۲) بد تلاني مال **۱) خرج: ۲) از بین رفتن مال.**

مهخاندن: ۱) خدرج کردن: ۲) بد تلاندنی مال **۱) خرج کردن: ۲) هدردادن مال.**

مهزد: کولا نانک، کولا وروزنه **روزنه بام.**

مهزرا: کیلگه، موچه، جیگاهی شت ای چاندن **مزرعه.**

مهزان: دام مزران، له جیگاهی کمانه وهی **سکنی گزیدن.**

مهزركه: ۱) رفیده: ۲) قولیچی نانکه **۱) بالشتك نانوا: ۲) بازو پیچ نانوا.**

مهزروکه: ۱) رفیده: ۲) داری نوک تیز **که نانی له تندور پی دهدین **۱) بالشتك نانوا: ۲) چوبی که با آن نان را از تنور درآورند.****

مهزره: مهزا **مزرعه.**

مهزرهق: مزراق، مزراح **گردن.**

مهزرهقه: ۱) تامر ازیکه له ناسیا ودا: ۲) رفیده **۱) ابزاری در آسیاب:**

۲) بالشتك نانوا.

مهزره که: ۱) چاپخانه، جیگاهی چاپکردنی نوسراو: ۲) مهزوکه **۱)**

مهسته‌ر: خزمتکاری بهرد است، نوکدری بهرد استان **[ف]** نوکر، مستر.
مهسته‌ر: خد تکیش. راسته بخ خد له کاغه زیشان **[ف]** خطکش.
مهسته کی: ۱) دودونیکه شیره‌ی لی ده گرن وک جاچکه نهی جاون
بوئی خوش: ۲) جیوه و شیره‌ی داری کاژ **[ف]** مصطکی، بوئای
است: ۲) نوعی انگم.

مهستی: ۱) سرخوشی؛ ۲) ناوه بپیاوان: (دهستیکی هدیه مهستی
ندفندی له کفردمدا) «شیخ زاده» **[ف]** ۱) مستی: ۲) نام مردانه.

مهسحفه: مسحفه، قورجان **[ف]** قرآن.
مهسخ: شکل گوران، بیچم ناشیرین بون **[ف]** تبدیل قیافه بدشکل بدتر.
مهسخره: گالنه جار **[ف]** مسخره.

مهسره‌ف: خدرج، مزه خت **[ف]** مخارج.
مهسقه‌را: مسدخره **[ف]** مسخره.

مهسقمل: نامرازی خوچوان کردن و تاس ولوس دان: (روخساره‌ش
وختی مهسقمل مدد لیش / وشنوی پاریز خهیال مبتویش)
«مهله‌وی» **[ف]** ابزار بزک کردن.

مهسک: پالای لهه‌مانه، مهست **[ف]** نوعی پای افزار.
مهسکرن: سدرخوش بون **[ف]** مست شدن.
مهسکه: خیگه، هیزه **[ف]** خیگ.

مهسکه‌ت: شیرانی به که له ناردو کاکله گویزو شه کرده کری **[ف]** نوعی
شیرینی که از آرد و مغزگردو و شکر سازند.

مهسکه‌ر: مسگه‌ر، مزگر **[ف]** مسگر، صفار.
مهسکی: مهسته کی **[ف]** مصطکی.

مهسله‌ت: تاشت بونه‌وی دورمنی خوبنی و ناموسی **[ف]** آشتی میان دو
دشمن خونی و ناموسی.

مهسله‌حه: بنکه‌ی درونه‌وانان **[ف]** بنگاه دروگران.
مهسله‌حدت: روپوشنی دروست و باش **[ف]** مصلحت، راه درست.

مهسو: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **[ف]** نام روستایی در
کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

مهسوز: سوکه‌له‌ناوی مهنسوز **[ف]** مخفف منصور، نام مردانه.

مهسُول: بدپرسیار بهر عوده **[ف]** مستول.
مهسه: ۱) پولای چه قوتیزکردنی قدسابان؛ ۲) مددونه، خاکه‌ناری
مشکی‌هددان **[ف]** ۱) سوهان آهني قصاب؛ ۲) خاک‌انداز بخاری.

مهسه‌ب: ۱) مزه‌ب؛ ۲) حدشارگه‌ی کمو **[ف]** مذهب؛ ۲) کمین کبک
شکاری.

مهسه‌کان: دوگوندی کوردستان بهم ناوه به عسی کاولی کردوه **[ف]** دو
روستا به این اسم در کردستان توسط بعثیان ویران شده است.

مهسه‌کی: مهسته کی **[ف]** مصطکی.
مهسه‌ل: پهندی پیشونان **[ف]** امثال و حکم.

مهسه‌لا: مدرسہ لا **[ف]** مثلاً.
مهسله‌ل: ۱) مدرس؛ ۲) روداو: (مهسه‌له چیه؟): ۳) پرسیار **[ف]**
امثال؛ ۲) قضیه؛ ۳) سوال.

مهسه‌لهن: بونمونه، وک کو نهوه **[ف]** مثلاً.

مهژرفه: پارو، بیلی دارین **[ف]** پارو.
مهژک: مهژک، مزی، مژگ **[ف]** مغز.
مهژگ: مهژک، مهژگ **[ف]** مغز.
مهژگله: گیایه که ده خوری **[ف]** گیاهی است خوردنی.
مهژگه: کاکل، کاکلی گویزو... **[ف]** مغز گردو...
مهژنون: مجنون، نهونداره کهی له لیلی **[ف]** عاشق لیلی، مجنون.

مهژو: میشک **[ف]** مغز.
مهژو: مهژو، میشک **[ف]** مغز.
مهژوچه‌لقيان: میشک شله‌قیان، بریتی له عهقل نهمان **[ف]** کنایه از خل
شدن.

مهژودار: بمناور، زیر **[ف]** هوشمند.
مهژولانک: برانگ، مژول، برانگ **[ف]** مژه.
مهژی: ۱) مهژگ؛ ۲) نیمه‌ش؛ ۳) زیانت نه‌وی **[ف]** ۱) مغز؛ ۲) ماهم؛ ۳)

مزی، زندگی نکن.

مهژیچک: پیشه‌یدک که میشکی تیایه و نهیعن **[ف]** استخوان حاوی مغز.
مهژیده: مهژده **[ف]** نگا: مهژده.

مهژیر: کوچه‌ر، ره‌بن **[ف]** مهاجر.
مهس: ۱) مهزن؛ ۲) قله، گوشتن؛ ۳) سرخوش؛ ۴) پاقر، سس **[ف]**
پزگ، سردار؛ ۲) چاق؛ ۳) مست؛ ۴) فلز مس.

مهساحه: شنیکه وک لاسیق نوسراوی قله‌لمزه ساسی پی ده سرنه وه **[ف]**
داد پاک کن.

مهساهه: مساسک، مساسه **[ف]** نگا: مساسه.

مهسانه: ۱) کاری مهستانه؛ ۲) گمیزدان **[ف]** ۱) مهستانه؛ ۲) مثانه.
مهساهه: ۱) صندوق، یدغان؛ ۲) هور، جه‌والی مهزن **[ف]** ۱) صندوق؛ ۲)

جوال بزرگ.
مهست: ۱) سرخوش؛ ۲) بریتی له غللو رو له خوبایی؛ ۳) تیر، مر؛ ۴)

راستو بی‌گری؛ ۵) مشت و ممال دریاگ؛ ۶) تموزه‌ل؛ ۷) تازیو؛ ۸)
پالای لهه‌مانه که نویزی پیوه نه‌کمن؛ ۹) سوزی؛ ۱۰) مانگ،

شه‌کدت، ماندو **[ف]** ۱) مست؛ ۲) کنایه از مغورو؛ ۳) سیر از خواراک؛
۴) راست و مستقیم؛ ۵) صیقل زده؛ ۶) تبل؛ ۷) بی‌حس؛ ۸) نوعی

پایپوش؛ ۹) فردا؛ ۱۰) خسته.

مهستان: ناوه بوزنان **[ف]** نام زنانه.
مهستانه: مهستانه، وک سرخوشان **[ف]** مهستانه.

مهست کردن: خو سرخوش کردن **[ف]** مست کردن.

مهس کردن: مهست کردن **[ف]** مست کردن.

مهستو: ۱) مهحجوب، به‌شدrom و حده‌یا؛ ۲) مهست **[ف]** ۱) دارای شرم و
آبرو؛ ۲) مست.

مهستوره: نازناوی هدستیاریکی به‌ناوبانگی کورده **[ف]** تخلص شاعره
نمادرار کرد ماهه شرف اردلان.

مهسته: سوزی، سبیینی **[ف]** فردا.

مهسته بیرو: دوسبه‌ی، دوسو **[ف]** پس فردا.

مهسته بیرو: مهسته بیرو **[ف]** پس فردا.

مهشکه‌دره: مهشکه‌بره **نگا:** مهشکه‌بره.

مهشکه‌رقه: شهکیله **چرم** خشکیده و بی مصرف.

مهشکه‌زدن: کهستی مهشکه راهه تله کننی بو ماست کردنده **مشک** بهم زن.

مهشکه‌زدن: زاندی مهشکه **مشک** بهم زدن.

مهشکه‌زدن: مهشکه‌زدن **مشک** بهم زدن.

مهشکه‌زنه: گدمدیده که **نوعی** بازی.

مهشکه‌زنه: مهشکه‌زنه **بازی** «مهشکه‌زنه».

مهشکه کیز: مهشکه‌زین **مشک** بهم زن.

مهشکه‌ومه‌لان: مهشکه‌سو سی پا **مشک** و سه پایه آن.

مهشکه‌ی گارس: مهشکه له پیستی چیل **مشک** از پوست گاو.

مهشور: بدناوبانگ **مشهور**.

مهشول: تیخولی سهره‌وهی گویزبافی **پوسته** محکم گرد و بادام.

مهشون: مهشون، تاتم‌شوار **سکوی** غسل میت.

مهشه: ۱) جانه‌وری پیچوکی بالداری پیس که له همو شوینان هدیه،

مهش: ۲) گازی بزمارکی‌شانه **مگن**; ۳) گازانبر.

مهشک: فیشه که‌شیته **فشنشه**.

مهشهله: مهشهله **نگا:** مسدله.

مهشہور: بدناوبانگ، بدنه نگ و ناوف **مشهور**.

مهشی: ۱) رویشت؛ ۲) مدهله **رفت**; ۳) مگن.

مهشیا: ۱) شیا، لایق؛ ۲) ده‌سوایه؛ ۳) رویشت **شایان**; ۴)

باپستی؛ ۵) رفت.

مهشین: رویشن **رفتن**.

مهعاف: ۱) رهوا، دروست؛ ۲) بدخرس او له نهارکی سه‌رشان، مهاف **نگ** سیما.

۱) حلال؛ ۲) معاف.

مهعجمومه: مه‌جوممه **سینی**.

مهعلد: ره‌نگی ره، تهیبات: (تیره و مهعدی ته نه خوشه) **نگ** سیما.

مهعددن: کان، کانگا **کان**، معدن.

مهعده‌نوش: جوری کده‌روز **نوعی** کرفس.

مهعر: مار، خزوکی دریزی به‌زهه **مار**.

مهعره که: ۱) چدقه‌چهق، گوره‌گوره؛ ۲) پالان‌قد مجری، جوری کورتان؛

۳) ناره‌قیکری بن زین **۱) سروصدا و جنجال؛ ۲) نوعی پالان؛ ۳)**

ندزین.

مهعز: مه‌حز، بو خاتری **از برای**.

مهعزوم: بانگ‌هیشتمن کراو بو نان‌خواردن **دعوت شده برای خوردن.**

مهعزه‌رهت: مه‌حزه‌رهت **معدرت**.

مهعلان: پسپور، لئی زان **خبره.**

مهعلوم: زاندراو، تاشکرا **علوم.**

مهعمور: کار‌بهده‌ستی بدراه‌زیری ده‌ولدت **مأمور.**

مهعنای: مانا، وانا، نیاز له قسه **معنی.**

مهعده‌شوی: گوندیکی کوردستانه بدعا عی کاولی کرد **نام روستایی در**

مهشی: سدرخوشی **مستی.**

مهستی: ۱) بسته‌ی سدر تندور؛ ۲) وشدی گاله‌بینی کردن **آهن بالای تنور؛ ۳) حرف مسخره کردن مخاطب.**

مهسیر: مره‌بای کدو **مره‌بای کدو.**

مهسین: نافتاوهی له مس **آفتابه مسین.**

مهسینه: مهسین **آفتابه مسین.**

مهش: ۱) رویشن، رهوت؛ ۲) جانه‌وهربیکی ره‌شی بچوکی بالداره له هه مو مالانداهیده له شیرنی ده نیشی و زور پیس و پوخله **۱) رفخار، رقت؛ ۲) مگس.**

مهشاك: دار عاسای دهرویشان **عصای دراویش.**

مهشاله‌ف: پالا، پیتاو **پای افزار.**

مهشاندن: پیک‌هینانی کار، جی به‌جنی کردن **انجام دادن.**

مهشیت: سبجه‌ی، سوزی، مهسته **فردا.**

مهشته: ۱) جوگه‌یک که قهده‌برای ناؤ دهه؛ ۲) سو، سوزی **۱) جو بی که یک ردیف جوب کوچکتر را آبیاری می‌کند؛ ۲) فردا.**

مهشته‌بیرو: دوسیده، دوسو، دوبه‌یانی **پس فردا.**

مهشته‌شیتی: سبجه‌ی، سوزی **فردا.**

مهشخ: راهاتن له کاردا، خوراهینان، مهخش **مشق، تعریف.**

مهشخوی: مژول، خمریک **مشغول، سرگرم کار.**

مهشخه‌ل: مخشدل **نگا: مهشخه‌ل.**

مهشخه‌لان: مخشنه‌ل **نگا: مهشخه‌لان.**

مهشخه‌له: خدیرک بون به‌شیکوه **مشغلت.**

مهشره‌ف: راویز و روف **مشرب، خلق.**

مهشره‌ف خوش: راویز و خوش **خوش مشرب.**

مهشخوی: مهشخوی، مژول، خمریک **مشغول.**

مهشخه‌ن: تاته‌شور، بدراحتی که مردوی لمسه‌ر ده‌شون **تخته‌سنگ مرده‌شوبی.**

مهشقق: مهشخ، مهخش **مشق، تسریف.**

مهشک: ۱) پیسته‌حه‌یانی گورو او که ماستی تیدا ده‌زین؛ ۲) خیگه،

هیزه؛ ۳) ورگ، عورف **مشک؛ ۲) خیک؛ ۳) اشکمه.**

مهشکاله: ده‌فری چه‌رمین بو میوه و گذر زیداهه لکترن **ظرفی چرمی برای میوه خشک و شیرینی.**

مهشکن: ۱) ورگن، زگ‌زل؛ ۲) زگ باکر دو **۱) شکم گنده؛ ۲) شکم بادکرد.**

مهشکو: مهشکن **نگا: مهشکن.**

مهشکور: مهشکه‌رقه **چرم خشکیده و بی مصرف.**

مهشکوله: مهشکی گچکه **مشک کوچک.**

مهشکوی: زنی ورگ‌زل **زن شکم گنده.**

مهشکه: ۱) مهشک؛ ۲) خیگه، مه‌سکه؛ ۳) مژی، میشک **۱) مشک؛**

۲) خیک؛ ۳) مجز.

مهشکه‌بره: جوری سیسره‌ی ره شه هه میشه زیره‌ی دی، وانا: مهشک ده با

جیر جیرک.

مهقه‌لی: ده فری سکل تین کردن که له کانزا کراپی **ف** منقل آتش.
مهک: ۱) خوی، خوا: ۲) ده گهل شتا واتا: کدل پهله و تهسیاب: (شتمه ک)
۱) نمک: ۲) به همراه «شت» به معنی خرت و برت و اثایه.

مه کات: پوشانه، سمرانه‌ی نازهله **ف** سرانه دام.
مه کاره: ۱) ثامر ازی دارکولینی دار تاش: ۲) قرقره‌ی جلدرو: ۳) عذر بانه‌ی نازو خه کیشانه و: ۴) یه کسمی چار و بدار که به کری
ده دری **ف** ۱) ایزادر چوب کشدن: ۲) قرقره خیاط: ۳) ارابه حمل
ارزان: ۴) الاغ کرایه‌ای.

مه کاره‌چی: چار و بدار، کفسی که یه کسم به کری ده داد **ف** چار و ادار.
مه کتهب: فیرگه **ف** مدرسه.

مه کتهف: فیرگه **ف** مدرسه.
مه کتهو: مه کتهب **ف** مدرسه.
مه کر: ۱) ناز پهانی ناردارانه: ۲) فیل، گزی **ف** ۱) ناز و نیمناز: ۲)
حیله.

مه کرباز: ۱) ناز و نو زکر: ۲) فیلباز **ف** ۱) ناز کننده: ۲) حیله گر.
مه کرو: مه کرباز **ف** نگا: مه کرباز.

مه کروف: ۱) نارهوا، کاری نابه جنی: ۲) ناشرین، گرانجان **ف** ۱)
ناروا: ۲) زشت.

مه کس: قسه‌ی سدر زاره کی به بی کرد و ده **ف** تعارف بی عمل.
مه ککه: شاری که که عبیدی موسولمانانی تیدایه **ف** مکه.
مه کو: ۱) جینگه‌ی کو بونه وی خدالک: ۲) جینگه‌ی به سه ریه کار اوی
شت، کو، کوگا: ۳) ماکو، مه کو **ف** ۱) انجمن: ۲) جای انباسته شده
چیزی: ۳) مکوک.

مه کو: ماکو **ف** مکوک با فندگی.
مه کوب: ساقور، سبدتنه زور زل **ف** سبد بزرگ.
مه کوک: ۱) ماکو، مه کو: ۲) بدله ک، گیایه که **ف** ۱) مکوک: ۲) گیاه
شیرین بیان.

مه کوکه: ماکو، مه کو، مه کوک **ف** مکوک با فندگی.
مه کهکه: پهزی بچوک **ف** گوسفند رین.
مه کی: خوی، خوا، مه ک **ف** نمک.
مه کیک: مه کوک **ف** نگا: مه کوک.

مه کین: جوانی دلکیش **ف** زیبای نمکین.
مه کینه: ۱) ماشین: ۲) ماشینه‌ی جلدروون **ف** ۱) ماشین: ۲) چرخ
خیاطی.

مه کینه‌چی: ۱) کهستی که له ماشین شاره زایه: ۲) خدیاتی که به ماشینه
شت نه دوری **ف** ۱) تکنیسین: ۲) خیاطی که با چرخ کار می کند.

مه گاو: چیل، مانگا **ف** ماده گاو.
مه گرتی: وامان دانا، گرتمان، دامان نا **ف** فرض گردیم.
مه گروم: پارچه‌یه کی جوان و بد قیمه ته ده کریته کراس **ف** نوعی پارچه
قیمتی.

مه گری: گریان مه که **ف** گریه نکن.
مه گریجه‌نی: مقدست، قمیچی، تو رتو **ف** قیچی.

کردستان که تو سطع بعثیان ویران شد.

مه عن: محبه یدن، وا ده رده که وی **ف** چنین پیداست.

مه غاین: ماهین، ماین **ف** مادیان.

مه غاره: مغاره، ته سکه و تی گوشاد **ف** نگا: مغاره.

مه غیبه‌ره: گورستان، موغیبه‌ره **ف** گورستان.

مه غدور: ناهه قی لئی کراو، به شخوار او **ف** مظلوم.

مه غریب: موغریب، ده می خورن شین **ف** هنگام غروب.

مه غز: ۱) کاکل: ۲) مرئی **ف** ۱) مغز هرچیز: ۲) مغز جاندار.

مه غلوب: زیر که وتو له بازی و شدرا **ف** مغلوب.

مه غلویه: تیک جرزا نی دوئمنان له شدرا **ف** جنگ مغلوبه.

مه غمون: زیان دینه له سهودا **ف** زیان خورده در معامله، مغبون.

مه غعل: پهچه، حه و شه مدرا **ف** خوابگاه گله در دشت.

مه غقا: ۱) بهره، قازانچ، قاتزاج: ۲) مقا، شقا، چایونه وه له نه خوشین **ف**

۱) سود، بهره: ۲) شفا.

مه فتویل: تهرزی داری ره ز **ف** نخ مانندی در تاک.

مه فح: مهحف **ف** نابود، محبو.

مه فرهه شبار: دو تاباری پر له کا که له باره بدر ده ندری و نه خوشی تیدا

راده کیشان بو گویرانه و: (نه ده توانی سواری به مه فرهه شبار بر دیان)

ف پار چاربا از کاه برای نقل بیمار.

مه فرقه: کانزاید که مس و قه لایه، تیکه لاؤ حه و جوشی لئی در وست ده کهن

ف مفرغ.

مه فسک: کدو گیر **ف** کفگیر.

مه فع: مهحف، مهحف **ف** نابود، محبو.

مه فععت: بهره، قازانچ، فایده، فیده **ف** فایده، بهره.

مه فهره: جوئی تری **ف** نوعی انگور.

مه قیش: تربی له بدرتاو نیشکه و کراو **ف** موبین.

مه قاش: ماشه، مقاش، په نگر **ف** انبر.

مه قاله: و تاری نوسراو **ف** مقاله.

مه قام: قام، ستران، گورانی، مقام، لاوزه **ف** ترانه.

مه قاؤ: مقاؤ **ف** نوعی بیماری ستور.

مه قبهره: موغبهره، گورستان **ف** گورستان.

مه قسوک: یه ره سیلکه‌ی بآل دریزی پاکورت **ف** پرسنو.

مه قلوب: چیایه کی کور دستانه، به سرها تی سه یده وان له هوی روید او وو

کراوهه به بیت **ف** کوهی است در کردستان.

مه قلوم: ناهه زوکراو، در گیر او **ف** وارونه.

مه قه رنه: هر شته هی لاؤ کی **ف** ماکارونی.

مه قهس: مقهست، تور تو، قهیچی **ف** قیچی.

مه قهست: مقهست **ف** قیچی.

مه قهسته: مقهسته **ف** نگا: مقدسه.

مه قهسه ک: جوئی کللوی درشت **ف** نوعی ملح درشت.

مه قهشهه: نخوشدر، له په، له تکه نوک **ف** لمه.

مه قهله: جوئی گمه می متالان **ف** نوعی بازی کودکان.

مهلازن: زنی ملا^ف همسر آخرند.

مهلازه: نالو، بادامهی قورگ^ف لوزتین.

مهلاس: (۱) ملاز^۲: شل و شدویق و کارله دهس ندهاتو^۱) نگا: ملاز^۲

(۲) سُست و بیکاره.

مهلاسه‌فی: له و گوندانه‌ی کوردستانه که به عسی کاولیان کرد^ف روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.

مهلاشک: ملاشک^ف سقف دهان.

مهلاشو: ملاشک^ف سقف دهان.

مهلاشوگه‌تون: شل بوئی ملاشک که منالی چکوله دهیگرن^ف سق افتادن چه.

مهلاشوهدانه‌وه: جنی هینانه‌وهی ملاشو^ف جا‌آوردن سق.

مهلاشوہینانه‌وه: ملاشوهدانه‌وه^ف جا‌آوردن سق.

مهلاعوسمه: گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد^ف از روستاهای ویران شده کردستان توسط بعثیان.

مهلاعه‌لیک: تمیریکی پچکوله‌یه^ف بر نده ایست کوچک.

مهلاقه: چمرچه‌ف، پدرگدوشه‌کو بالاگه^ف ملافه.

مهلاقی: جوری نه مو^ف نوعی گلابی.

مهلاق: (۱) روحشی ته فرهده‌ر: (۲) روپنی: (۳) تری هد لگبر او بو زستان

(۱) فربیکار: (۲) تعلق: (۳) انگور نگهداری شده برای زمستان، آونگ.

مهلاقه: نه سکویی، نه سکو^ف ملاخه.

مهلاقه‌ره: له و گوندانه‌ی کوردستانه که به عسی کاولیان کرد^ف روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.

مهلاقی: ملاق^۱ نگا: ملاق.

مهلاک: (۱) جهرگ: (۲) جهرگ و ناو^۱ (۱) جگر: (۲) دل و جگر و قلوه.

مهلاک: (۱) که‌چک، که‌چچی: (۲) جهرگ و ناو^۱ (۱) قاشق: (۲) دل و جگر و قلوه.

مهلاکاخه: گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد^ف از روستاهای ویران شده کردستان توسط بعثیان.

مهلاکاغا: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد^ف نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

مهلاک کردن: چیزتن، چیزه کردن^ف چشیدن.

مهلان: سی پای مهشکه^ف سه پایه مشک.

مهلامهت: (۱) هو: (۲) سوره نهیتی^۱ (۱) علت: (۲) راز

مهلاو: شلکینه، ریتکه^ف خمیر آبکی.

مهلاهیم: (۱) خاوهن بدهی: (۲) تهرم و نیان: (۳) ناسک و شلک^۱ (۱) با ترّحّم: (۲) نرم: (۳) نازک و لطیف.

مهلایکه‌ت: ملياکهت، فرشته خوا^ف ملانکه.

مهلایه‌تی: کاری ملا^۱ آخوندگری.

مهلبمن: (۱) سرزمینی جیگه‌زیان: (۲) کان، جان، معدنه^۱ (۱) سر زمین زیستگاه: (۲) معدن، کان.

مهلبند: مهلبمن^۱ نگا: مهلبمن.

مه گس: شلخه‌میشی له دهشت^۱ زبور عسل به کندونزرفته.

مه گلانا: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد^ف نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

مه گه‌ر: (۱) وشهی دهراویشن: (مه گهر برم دهنا دیکدم): (۲) وشهی پرسیار: (مه گهر نه مگوت؟): (۳) وشهی تاره‌زوکردن: (۴) مه گین:

(یاره‌ک و هه بت مه گهر و بیتن / گهر دی و هه بت مه گهر نه بیتن) «خانی»^۱ مگر.

مه گه‌ز: (۱) جانه‌وری پچو^{کی} بالدار که گاز له پیست ده گری: (جیگه‌کی پدمیش و مه گه‌زه): (۲) مهش، مهش، میش^۱ (۱) حشرات گزنده^۱ پرنده: (۲) مگس.

مه گه‌زه: چاویشه‌یدک که له مه گه‌زه و پیدایا ده بین^۱ نوعی چشم درد.

مه گه‌س: (۱) مهش، مهشی: (۲) مه گهز^۱ (۱) مگس: (۲) نگا: مه گمز.

مه گهن: (۱) موغناتیز: (۲) مه گهر^۱ (۱) آهربا: (۲) مگر.

مه گیرانی: بیزرو، نیشیتیای زنی زگ پر بو خواردین^۱ ویار.

مه گیزی: نیشیتیا، وازی خواردن^۱ اشتها.

مه گین: مه گر^۱ مگر.

مهل: (۱) جانه‌وری پچکوله: (مهل و مو^۱): (۲) پرنده، بالدار، تهیر^۱ (۱) جانور ریز: (۲) پرنده.

مهلا: (۱) زانی تاییینی: (۲) سروکی گمه^۱ (۱) آخوند: (۲) ریس بازی.

مهلا: مهلا^۱ نگا: مهلا.

مهلا بانگدان: شهود کی، سهده تای روز بونه^۱ فجر.

مهلا بانگگان: مهلا بانگدان^۱ فجر.

مهلا بامزین: قسدزانی له زه بیر^۱ بسیار سخندان.

مهلات: قوری نیوان خشت و بدرد له یه‌نتایی دا^۱ گل ملات در بنایی.

مهلاتق ته‌قین: گه‌مه‌یدکی شهوانه^۱ نوعی بازی.

مهلاتق ته‌قینه: مهلاتق ته‌قین^۱ نوعی بازی.

مهلاتی: کاری مهلا^۱ آخوندگری.

مهلاتیا: ناوچه‌یدک له کوردستان^۱ ناحیه‌ای در کردستان.

مهلاح: بدده س و برد، لئی زان، کارامه، ماهیر^۱ ماهر.

مهلاخور: کلم قیمه‌ت^۱ ارزان.

مهلاخوره: مهلاخور^۱ ارزان.

مهلا داده: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد^ف نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

مهلاز: ملاز^۱ نگا: ملاز.

مهلازاده: (۱) به‌چکه‌مهلا: (۲) تایه‌فهیدک له کورد که تفیان ده‌مانی مارانگه‌سته و خوینیان ده‌مانی نه خوشی هاری^۱ (۱) آخوندزاده:

(۲) تیره‌ای از کرد که آب دهنشان شفای مارگزیده و خونشان داروی هاری است.

مهلازگر: ناوچه‌یدک له کوردستان^۱ ناحیه‌ای در کردستان.

مهلاز: مهلاشو، مهلاشک، بان ددم له زوره وه^۱ سقف دهان.

مهلازگ: سری هیشتا نه گرساوی منالی ساوا^۱ بخشی از جمجمه سر کودک که هنوز محکم نشده است.

مهلو: مهلو^۱ نگا: مهلو.

مهلوتک: منانی ساوانی له باپوله دات^۲ بچه در قنداق.

مهلوتکه: مهلوتک^۳ نگا: مهلوتک.

مهلوچک: چوله که، چیشکه^۴ گنجشک.

مهلوشه وینکه: کارتیکده ر^۵ کار بهم زن.

مهلوک: ۱) مهلو^۶، ۲) له و گوندانه^۷ کوردستانه که به عسی کاولیان

کرد^۸ ۱) نگا: مهلو^۹; ۲) روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران

کردن.

مهلوکیش: که سی که کلوش ده باته سهر خویان^{۱۰} کسی که غله

در وشده را سر خرم می برد.

مهلو^{۱۱}: ۱) خمبار، کز; ۲) کزکدنی گولی چرا^{۱۲} ۱) افسرده، غمگین;

۲) کم کردن شعله.

مهلو لاو: ریتكه، شلکینه، مهلاو^{۱۳} خمیر آبکی.

مهلوون: نفره لی کراو، نحله تی^{۱۴} ملعون.

مهلو نی: سوبایی^{۱۵} شناگری.

مهلوو: سوبایی که رف^{۱۶} شناگر.

مهلوون: ملبین، مله ند^{۱۷} نگا: مله بن.

مهله: ۱) سوبایی، له تاوا نه خنگان و په زینه ووه^{۱۸}; ۲) خوشن: ۳)

ماله^{۱۹} قوره کاری: ۴) جوری کرمی ناو زگ: ۵) کوله، کللو^{۲۰} ۱) شنا:

۲) آبتنی: ۳) مالج: ۴) نوعی کرم شکمی: ۵) ملخ.

مهله تیک: جوری سیوه بایزه^{۲۱} نوعی سیب پایزی.

مهله خان: کله ندی، قرم^{۲۲} داس بلند.

مهله ز: دوره، دووه^{۲۳} گه^{۲۴} دورگه.

مهله س: ۱) جوری پارچه^{۲۵} ناوریشم: ۲) ترش و شرین پیکموده: ۳)

کولوانه، چاروکه^{۲۶} ۱) نوعی پارچه ابریشمی: ۲) ملس: ۳) سردوشی

زنانه.

مهله سه ک: بود، دارایی: (مهله سه ک و مایه خسروی)^{۲۷} دارایی.

مهله سی: جوری هنار که ترش و شیرنه^{۲۸} نوعی انار ملس.

مهله شه: میشو لهی دندوک دریز^{۲۹} پشمہ مالاریا.

مهله غان: داسکنی دریزه به پیوه درونه^{۳۰} بین ده کمن^{۳۱} داس^{۳۲} بلندی که

ایستاده به کار برند.

مهله فه: مهلا فه^{۳۳} ملافه.

مهله ثان: که سی که سوبایی ده زانی^{۳۴} شناگر.

مهله ک: ملیا که^{۳۵}، فریشه: (نوکریت ناکم مدیزه مهله که / نه به به

به زده س کریم نهله که) «قانع»^{۳۶} فریشه.

مهله کاغا: له و گوندانه^{۳۷} کوردستانه که به عسی کاولیان کرد^{۳۸}

روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردن.

مهله کان: گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد^{۳۹} از روستاهای

ویران شده کردستان توسط بعثیان.

مهله کتاوس: نهوفریشه ده رکراوهی موسولمان بین بیژن شهینان^{۴۰}

شیطان.

مهله کردن: ۱) سوبایی کرن: ۲) خوشن^{۴۱} ۱) شنا کردن: ۲) آبتنی

مهله تیک: سیوه ترسه^{۴۲} پایزی^{۴۳} سیب ترش پایزرس.

مهله حه: گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد^{۴۴} نام دهی در کردستان که بعثیها ویران کردن.

مهله حم: ده رمانی ده بربین ساوین^{۴۵} مرهم.

مهله خته: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد^{۴۶} نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

مهلس: به زه ویده^{۴۷} بر زمین چسبیدن.

مهلساندن: به زه ویده و نو^{۴۸} ساندن^{۴۹} بر زمین چسبانیدن.

مهلسین: مهلساندن^{۵۰} بر زمین چسبانیدن.

مهله شه: میش زل و درشت، که لمیش^{۵۱} مگس درشت.

مهلغه: باری، لوسه^{۵۲} اهرم.

مهلقاندن: ۱) گهیاندنی میوه به گوشین و ده تمره خستن: ۲) فلیقاندنده

۱) رسانیدن مصنوعی میوه: ۲) له کردن چیز آبکی.

مهله^{۵۳} قه: جویز خوارده مهنه^{۵۴} نوعی خوارکی.

مهلقه پ: ثامر ازیکی دارکوئین^{۵۵} و سیله ای برای حکاکی چوب.

مهلقه ره نی: گوندیکه له کوردستان^{۵۶} نام دهی است.

مهلقین: رزینی میوه بدادراده^{۵۷} بیوک شدن میوه بر درخت.

مهلکه^{۵۸}: ۱) زاروی خره که و به کهیف: ۲) سعری بالهی درونه: ۳) فرشته،

مليا کدت^{۵۹} ۱) کودک^{۶۰} تپل و خوب رشد کرده: ۲) سردهسته دروغران: ۳)

ملانکه.

مهلکه ب: سه به تهی بچوک، قدرتاله، تریان^{۶۱} سبد کوچک.

مهلکه ری: تیره^{۶۲} یه که له هوژی سویسنتی له کوردستان^{۶۳} طایقه ای گردزبان در کردستان.

مهلکه زان: فرشته^{۶۴} سدرپه رشتی ده خلل ددان و شینایی و زاو زو:

(بیست و چاری تازاری / مهلکه زان هاته خاری / سری داری بنی

داری / تیره خورا ماکنی و کاری) «وتی پیشنه»^{۶۵} فرشته تواید و ارزانی.

مهلکه س: گهسکی له شول^{۶۶} جارودستی از ترکه ساخته شده.

مهلکه موت: عیز رایل، نیز رایل، پیمیردی خودا^{۶۷} عز رائل.

مهلکه موت: مه لکه موت^{۶۸} عز رائل.

مهلکه^{۶۹} نی: مرکانه، کویله ده مگشاد^{۷۰} خمچه دهن گشاد.

مهللا: ملا: (نموا هاتدهر له مالی مه للا/ خت و خال شیرین یاخه بدره للا) «فولکلور»^{۷۱} آخوند.

مهللا لله ر: گوندیکه له کوردستان^{۷۲} نام دهی است.

مهللله: ملا^{۷۳} آخوند.

مهلمیلین: ململین، چینگلدان^{۷۴} حرکت آهسته.

مهلمه که^{۷۵} ده: ۱) ولات: ۲) بازیز، شار^{۷۶} ۱) مملکت: ۲) شهر، دیار.

مهلمه مهل: مه رمه رشا^{۷۷} ململ.

مهلو^{۷۸}: ۱) لوده ده خلی درواو: ۲) پری باوه شیک له ده خلی دوراو: ۳)

به شیک له سی به شی باقه له دروه کراوه^{۷۹} ۱) توده غله دروشده: ۲) یک

آغوش از غله درویده: ۳) یک سوم بسته از غله درویده.

مهلو^{۸۰}: ۱) مهلو: ۲) ناوه بو پیاوان^{۸۱} ۱) نگا: مهلو^{۸۲}; ۲) نام مردانه.

مهملک دان: شیردان به منال [شیر] به چه دادن.
 مهملک دانان: تازه خربوئی مهملک [تازه برآمدن] پستان.
 مهملکه در: زنی که شیری له مهملک دایه، به شیر [زن] شیرده به چه.
 مهملک شوُرُن: کوئی مهملک زور قیمت [نُك] پستان برجسته.
 مهملک قیمت: مهملک بدل [پستان] برجسته.
 مهملک کردن: مهملک دانان [تازه برآمدن] پستان.
 مهملک کولی: مهملک نیشان و زان کردن [درد] پستان.
 مهملک مژه: بیچوی شیر خوار [کودک] شیر خوار.
 مهملک مژه: مهملکی ده سکرد بُو فریدان [پستان] کوچک.
 مهملکه: مهملکی پچکوله [پستان] کوچک.
 ده خافلی: (۱) دوده نکی درشت له ناوته زبیحدا؛ (۲) هدفیتیکی خری
 بچکوله [۱] پستان؛ (۲) پستانک؛ (۳) دوده درشت در تسبیح؛ (۴)
 هر برآمده گرد کوچک.
 مهملکه بهند: پارچه بین درواو که مهملک بفو ده بهستن [پستان] بند.
 مهملکه خوره: مهملک خوار [شیر خوار].
 مهملکه مرد: مهملکه مرد [پستان].
 مهملکی: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد [نام روستایی] در
 کردستان که توسط بعثیان ویران شد.
 مهمل: مهملک: (مهملی معمویه مدمو) [پستان].
 مهمله: مهملک [پستان].
 مهمله ده می: مهملک خوره [بچه] شیر خواره.
 مهمله که دت: (۱) ولات؛ (۲) شار، بازیر [۱] مملکت؛ (۲) شهر.
 مهمنا: تمدن، توموز؛ (مهمنا نه له پیش منا جوه و کاری خوی دیوه) [تونگو].
 مهمنو: نارهوا، قدهه غد [منع].
 مهمنو: مهمنو [منع].
 مهمنو: قدهه غه، نارهوا [منع].
 مهمنو: منه تبار، منه تکار، سوپاسکوگزار [سپاسکگزار].
 مهمو: (۱) مهملکی پچوک؛ (۲) ناوه بُو پیاوان [۱] پستان کوچک؛ (۲) نام
 مردانه.
 مهמודیان: گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد [از روستاهای
 ویران شده کردستان توسط بعثیان].
 مهمور: کاریدهه ستی زیرده ستی دهولهه، فرماننده [مامور].
 مهمزین: پیروزترین کنیتی کورده یادگاری شیخه حمده خانی که
 له سالی هزارونه و دو بیانجی کوچیدا دایساوه [بزرگترین رُمان در
 ادبیات کردی است که توسط شیخ احمدخانی به سال هزار و نو دو بیانج
 هجری تألیف شده].
 مهمند: هو زنی کی کورده له کوردستانی به رده ستی ترکان [عشیره ای
 است گرددیان].
 مهمه: (۱) مهملک؛ (۲) ناوی پیاوانه؛ (۳) شیر له زاروهی زاروکاندا [۱]

کردن.
 مهله کوره: کولو، کولله، کلو [ملخ].
 مهله گه وی: مالوچه، مالوچه [گیاه ملوکیه].
 مهله که: مهلهه، مهلهه، درمانی به پیستاساوین [مرهم].
 مهله موچک: برآتونه، تبلی نیوان توئنه بالا بدرازه [انگشت بنصر].
 مهلهوان: (۱) گه می تازه؛ (۲) مهلهوان [۱] ملوان کشته؛ (۲) شناگر.
 مهلهوانی: (۱) کاری گه میه نازه؛ (۲) سوبایی؛ (۳) خوشن [۱]
 کشته رانی، ملوانی؛ (۲) شناگری؛ (۳) آبنی.
 مهلهه ب: شنه، شنه، ملهب [افشون].
 مهلهه زه: ته گیبری پیشه کی، گه لاله کردن له میشکا [طرح ریزی].
 مهلهه م: ملهجم [مرهم].
 مهلهه: ملهجم [مرهم].
 مهلههه: خویان، مالاخمه [خرمن هنوز باد داده نشده].
 مهلهههین: پشوئله سه رخوی نهرو نیان [آدم حلیم و متین].
 مهلههه: (۱) ملهه، سوبایی؛ (۲) ملا، زانای عذریه بی؛ (۳) مهپیزه؛ (۴)
 نازناویکی ملهانه حمده دی جزیری له شیعره دا [۱] شنا؛ (۲) آخوند؛ (۳)
 مگو؛ (۴) تخلص شیخ احمد جزیری شاعر بزرگ گرد.
 مهلههه: قسمهه که [مگو].
 مهلهههه: فرشته [مالیک].
 مهلهچک: ملهچک، چیشکه، چویله که [گچشک].
 مهلهچه: چیشکه، چویله که [گچشک].
 مهلهیس: مهلهیس، کور، مهکو [مجلس].
 مهلهیق: ملهب، ملیب، کاریچ، تهبور [افشون].
 مهلهیه: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد [نام روستایی] در
 کردستان که توسط بعثیان ویران شد.
 مهلهیم: یه لدک، مهکوک [گیاه شیرین بیان].
 مهلهیه: مله کور، کلو [ملخ].
 مهه: (۱) گوانی زن؛ (۲) سوکه ناوی مجه محمد؛ (۳) ته وینداری به ناوابانگی
 زن [۱] پستان زن؛ (۲) مخفف محمد؛ (۳) نام عاشقی مشهور.
 مهه مانی: له گوندانه کوردستانی که به عسی کاولیان کرد [اروستایی
 در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند].
 مهه مهههههه: (۱) زیانی بیچاره بی؛ (۲) نه خوشی له نیوان مرگ و زیدا [۱]
 (۱) زندگی فلاکت بار؛ (۲) حالت بین مرگ و زندگی در بیماری.
 مهه مک: گوانی زن [پستان].
 مهه مکان: گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد [از روستاهای
 ویران شده کردستان توسط بعثیان].
 مهه مک بدل: مهملک قیمت. بوکیز پاسنه [پستان] برجسته.
 مهه مک بهند: نوکیسه قوماشهی ناهلی مهملک داکه وی [پستان] بند.
 مهه مک خواردن: شیر له مهملک مژین [شیر از پستان خوردن].
 مهه مک خوره: مهملک شیره خوره [شیر خواره].
 مهه مکدار: چانه و ری که شیر نداده بیچوی خوی [پستاندار].

مهندش: ویجون، ویکجون **ف** شباخت.

مهندک: مدنوک، گیای مهند **ف** گیاهی است.

مهندوخ: هرمشتی زور به مهمن و شیانی مانهوه **ف** ماندنی.

مهندوك: گیایه کی کوستانی بناویانگه **ف** گیاهی است مشهور.

مهندول: فهمندی سه ساعت، باندول **ف** باندول ساعت.

مهندوله: ۱) گوئی زیری وک گولینگه؛ ۲) پارچه یه کی جوانه بو پرگی زنان **ف** ۱) منگوله زرین؛ ۲) نوعی پارچه.

مهندونه: مددونه، خاکه نازی سویه **ف** خاک انداز بخاری.

مهنده: ۱) ناوی پیاوان؛ ۲) باقی ماو: (په‌سمه‌ندم نهوده ندهید) **ف** ۱) نامی برای مردان؛ ۲) باقیمانده.

مهنده‌بور: تهدملی قهوی **ف** تناور تبلی.

مهنده‌بُور: ۱) بی‌بزاو وک لاشه؛ ۲) زده‌لاني زدرا تال **ف** ۱) بی‌حرکت افتاده؛ ۲) تنومند بدتر کیب.

مهنده‌در: دوشه کوله **ف** تشکجه.

مهنده‌رونه: بانگنی، باگردین **ف** بام غلتک.

مهنده‌فه: سهرو بیچی زل **ف** دستار بزرگ.

مهندله: ۱) جوری تری؛ ۲) ناوی ساریکی کوردنشیه **ف** ۱) نوعی انگور؛ ۲) نام شهری است.

مهنده‌هران: گوندیکه **ف** نام دهی است.

مهنده‌ههران: هدرجی که هدر بعنی. وک شوئنه واری که‌منارا **ف** ماندنی.

مهنده‌ته: داوه‌ستان و نه‌جولانی ناو؛ ۲) سه‌نگنی و لمسه‌خوبی؛ ۳) هوژنیکی کورده له کوردستان **ف** ۱) رکود آب؛ ۲) وقار؛ ۳) نام طایقه‌ای در کردستان.

مهندی: ۱) گیایه کی کوستانه ده گل ڈائی و په‌نبر ده کری؛ ۲) ناوی زنانه **ف** ۱) گیاهی است با پنیر و کشک مخلوط کنند؛ ۲) نام زنانه.

مهندیل: ۱) شاشک، بیچی سهه؛ ۲) ده‌سه‌سر **ف** ۱) عمامه؛ ۲) دستمال.

مهن‌نزل: مزل **ف** نگا: مزل.

مهن‌زلگه: مزلگه **ف** نگا: مزلگه.

مهن‌زده: مزل، مه‌نزل **ف** منزل.

مهن‌زیل: مزل **ف** منزل.

مهنسور: ناوی بو پیاوان **ف** نام مردانه.

مهنسوري: قامیکه **ف** آهنگی است.

مهنشور: مه‌شور، بناویانگ **ف** مشهور.

مهن‌غه‌حدت: قازانچ، به‌هره، فیده **ف** سود، متفعّت.

مهن‌غه‌عدت: مه‌نقدحت **ف** سود.

مهن‌ثقال: مقدلی، مه‌نگدل **ف** منقل.

مهن‌نقدل: مقدلی **ف** منقل آتش.

مهن‌نقدله: مقدلی **ف** منقل.

مهن‌نقدلی: مقدلی **ف** منقل آتش.

مهنگ: مهند **ف** نگا: مهند.

مهنگری: سینی گموره، مه‌عجمومه‌ی زل، لمنگه‌ری **ف** سینی بزرگ.

مهنگور: عه‌شیره‌تیکی کورده **ف** عه‌شیره‌ای است.

پستان: ۲) نام مردانه؛ ۳) مفهوم شیر به زبان کودکان.

مهمه‌ره: جیگه‌گی به‌رژ بو مهلا له مهگه‌وت **ف** منبر.

مهمه‌سهنه‌ی: عه‌شیره‌تیکی کورده **ف** عه‌شیره‌ای است از کردزبانان.

مهمه‌له: مه‌مکله **ف** پستان کوچک.

مهمه‌ند: ناوی بو پیاوان **ف** نام مردانه.

مهمه‌ندایی: گوندیکی کوردستانه به‌عسی کاولی کرد **ف** نام روستایی در کردستان که توسط بعنیان ویران شد.

مهمه‌نی: ۱) مدمک؛ ۲) ناوی بو پیاوان **ف** ۱) پستان؛ ۲) نام مردانه.

مهمنی‌نالان: چیروکیکی که‌منارایه **ف** از داستانهای مشهور قدیمی است.

مهمیاوا: لو گوندانه‌ی کوردستانه که به‌عسی کاولیان کرد **ف** روستایی در کردستان که بعنیان آن را ویران کردند.

مهمیند: گوندیکی له کوردستان **ف** نام دهی است.

مهمینه: عه‌نهر، حه‌نهر **ف** بوزنه.

مهمن: ۱) کیتسانه‌ی که، من: ۲) خاون، خیو: (دده‌له‌همن): ۳) پشو له‌سه‌رخو، به‌حو زمو حه‌یا **ف** ۱) واحدی در وزن، من: ۲) صاحب؛ ۳) باوقار.

مهن‌او‌مهن: تدواو قده‌دخه **ف** اکیداً منوع.

مهنتش: بردنده‌وه له گریو **ف** برد در شرط‌بندی.

مهنتک: هوژنیکی کورده له کوردستانی ژئر حکمی عراق **ف** نام عه‌شیره‌ای کردزبان.

مهنته‌شا: مهنتشا **ف** چو بdest درویشان.

مهنته‌شله: مهنتشا، مهنتشا **ف** چو بdest درویشان.

مهنتیقه: ناوچه، بدشی له ولات **ف** منطقه.

مهنجکی: جوری گه‌نمه بو هرشه ده بی **ف** نوعی گندم.

مهنجوخ: ۱) سسله‌ویله؛ ۲) گوئی سه‌داری نالا **ف** ۱) خرزه و شیشه زینتی، منجوق؛ ۲) قبه چوب پرچم.

مهنجهل: بروش افادیگ مسی.

مهنجه‌لوک: بدوشی بچوک **ف** دیگ کوچک.

مهنجه‌لوکه: ۱) مهنجه‌لوک؛ ۲) بدری گیایه که ده نگی وردی تیا **ف** ۱) دیگ کوچک؛ ۲) ثمر گیاهی است.

مهنجه‌نیق: ۱) نامر ازی ناگر هاویشته‌قه‌لا له شهربدا؛ ۲) بریتی له تموزمی گدرما **ف** ۱) منجقی؛ ۲) کنایه از شدت گرما.

مهنجی: که‌سی که تقاولا دهدا دو در ناشست کاتهوه **ف** میانجی.

مهنجیل: مه‌نجه **ف** دیگ.

مهنخ: ریگه‌نده‌دان **ف** منع.

مهند: ۱) خاون؛ ۲) ناوی راوه‌ستاوی بی‌بزوتن؛ ۳) سه‌نگین و پشوله سه‌رخو؛ ۴) مهندوك، مهندی، گیایه کد؛ ۵) لمشی مرو **ف** ۱) صاحب؛ ۲) آب راکد؛ ۳) باوقار؛ ۴) گیاهی است؛ ۵) جنه.

مهندال: زارو، مثال، مندال **ف** فر زند.

مهنداف: ناوی راوه‌ستاو **ف** آب راکد.

مهنداو: مهنداف **ف** آب راکد.

مهوت: ۱) توکیکدواتا؛ بمری: ۲) منال ترسینی خدیالی [۱] الهی بمری: ۲) لولخُرخُره.

مهوتهن: مدلیندی جیگه‌ی زیان [۱] وطن.

مهوج: ۱) جاجم؛ ۲) مونجی کرو پارچه [۱] جاجیم؛ ۲) درخشندگی در پارچه.

مهوجو: شتی که هدیه [۱] موجود.

مهوجود: مهوجوف [۱] موجود.

مهودا: ۱) لیواری تیخ؛ ۲) نوکی خهنجدر و شمشیر؛ ۳) ماوهی بهینی دو شت؛ ۴) مولهت، قانه؛ ۵) سه‌ردمنی له کات و سات، ماوه [۱] لیه تیخ؛ ۲) نوک خنجر و شمشیر؛ ۳) مسافت؛ ۴) مهلت؛ ۵) مدتی از زمان.

مهورانی: مه‌گیرانی، بیز و بیزی [۱] ویار.

مهورد: ۱) مه‌بست؛ ۲) جار [۱] موضوع؛ ۲) بار، دفعه.

مهوره: ۱) برپهند، مرمهند؛ ۲) لکی برآوی دارتی [۱] سوهان؛ ۲) شاخه هرس شده تاک.

مهوره‌د: برپهند، مرمهند، مدوره [۱] سوهان.

مهوریان: مه‌گیرانی، بیز و کرب، بیزگ [۱] ویار.

مهوزوح: مه‌بست، مه‌سهله [۱] زمینه، موضوع.

مهوزوح: مهوزوح [۱] موضوع.

مهوز: تهرز، تحرز، بیچم، جوز [۱] طرح، شکل.

مهوز: ۱) میاوی پشیله؛ ۲) میوز [۱] صدای گربه؛ ۲) مویز.

مهوزاندن: میاوندی پشیله، یانگی کنک [۱] صدادار و آوردن گربه.

مهوزوک: گیایه کی بنکداره و تام‌شیرین [۱] گیاهی است که پیازه اش خوردنی است.

مهوق: ۱) شوین، جیگم؛ ۲) دور و برد [۱] جای؛ ۲) حوالی.

مهوقوفه: ملکی مزگدت [۱] موقوفه.

مهوقوفه‌جات: زور ملک و زمینی سدر به مزگدت [۱] موقوفه‌جات.

مهولانه: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد [۱] نام روستایی در کردستان که توسط بعنیان ویران شد.

مهولو: ۱) مانگنی که پیغمه‌بری تیا لهدایک بوه؛ ۲) چیشت و نان به خشینه و به هوی لهدایک بونی، بیغمیده روه [۱] ماه ربيع الاول؛ ۲) اطعام به مناسبت میلاد پیغمبر.

مهولود: ۱) مولو؛ ۲) ناوی پیاوان [۱] نگا؛ مولو؛ ۲) نام مردانه.

مهولودنامه: به پیغمبهار هه‌لگونن له مهولودی پیغمبهرد [۱] مولودنامه.

مهولوده‌مانگ: مانگی مهولو [۱] ماه ربيع الاول.

مهولودی: نان و چیشت به خشینه و به مباره کی مانگی مهولود [۱] ولیمه مولودی.

مهوله‌غ: نهندازه له شتی [۱] مبلغ.

مهوله‌ق: مهوله غ [۱] مبلغ.

مهوله‌وی: ۱) سرناوی کی خوینده وارانی نایینه؛ ۲) نازناوی همسیاری همه‌ی بزرگی کوردمه‌لا عبد الرحمن تاوه گوزیه که له ههورامان زیاده [۱] از القاب روحانیون؛ ۲) تخلص یکی از شعرای بزرگ کرد.

مهنگور: قایره کچی شونه کرد [۱] دختر درخانه مانده.

مهنگورایه‌تی: مه‌لبه‌ندی که مه‌نگوری لئی ده زین [۱] منطقه «مه‌نگور»‌ها.

مهنگول: جوک، زرانی، نهزنون [۱] زانو.

مهنگوله: مه‌ن دوله [۱] نگا؛ مه‌دوله.

مهنگول: مقدلی [۱] منقل آتش.

مهنگله: پولیکی هیند که له عیراق ره‌واجی بوق [۱] واحد پول هندی.

مهنگلی: ۱) مه‌نگل؛ ۲) مه‌نگله [۱] منقل آتش؛ ۲) نگا؛ مه‌نگله.

مهنگلیه: مقدلی [۱] منقل.

مهنگنه: گیره [۱] منگنه.

مهنگنه: مه‌نگن، گیره [۱] منگنه.

مهنگی: مه‌نندی [۱] نگا؛ مه‌ندی.

مهنگی: مانده‌تی [۱] خستگی.

مهننده: مه‌نده، باقی ماو [۱] مانده.

مهنوله: پارچه‌ی مه‌ن دوله [۱] پارچه‌ایست.

مهنونی: بوته‌ی کانزاتیدا توانده و [۱] بوته ریخته گری.

مهنونی: وته‌یه کی جادوگرانه‌یه (مه‌نونی مه‌نونی) [۱] کلمه بدون معنی جادوگری.

مهنه: ۱) مه‌نده؛ ۲) ماندو [۱] یاقیمانده؛ ۲) خسته.

مهنه‌ر: ۱) مان، گه؛ ۲) شوشه‌وار؛ ۳) راهه‌ستان به شلی و سستی؛ ۴)

فیروده عیه [۱] اعتصاب؛ ۲) اثر؛ ۳) ایستادن به سستی؛ ۴) تکبر.

مهنه‌ری: بدفیز، بایه‌هوا [۱] متکبر، خودخواه.

مهنه‌ک: رکیف [۱] رکاب زین.

مهنه‌وشه: گوله‌وه نوشه [۱] بنفسه.

مهنی: ۱) سنگی کیشانی مدن؛ ۲) گومان، خدیال، راوی؛ ۳)

گیاه‌مندی؛ ۴) شاوهت [۱] ۱) سنگ منی؛ ۲) حدس، تخمين؛ ۳)

گیاه (مه‌ندی)؛ ۴) آب‌پشت، منی.

مهنی: ۱) دامه‌نی، مه‌خه‌سر؛ (یامه‌نی و پنچک ده‌رنه‌فری مه‌لیچک)

(مه‌سده)؛ ۲) تاقه‌منی؛ ۳) گیاه‌مندی [۱] مگذار، منه؛ ۲) یک من؛

۳) گیاه (مه‌ندی).

مهنج: ناوی زنانه [۱] نام زنانه.

مهنجیه: مهنج [۱] نام زنانه.

مهنجیه: ره‌نگی ده‌فری سوالت [۱] رنگ ظروف سفالی.

مهنیش: دامه‌نیشه، رومه‌نیشه [۱] منشین.

مههو: مرو، بیناده [۱] آدمی، انسان.

مهواچو: تهیزم، ده‌لیم [۱] می‌گویم.

مهواچی: تهیزی، ده‌لیم [۱] می‌گویی.

مهوار: ده‌له‌مه [۱] نگا؛ ده‌له‌مه.

مهوارو: تهیاری [۱] می‌بارد.

مهواز: تومه‌ز، تمه‌ز، تعمس، مهک [۱] تونگو.

مهوازه که: مهواز [۱] تونگو.

مهوال: مهبال [۱] مستراح.

مهوبه‌ت: موبهت، خوش‌ویستی [۱] محبت.

مەھە: مەی، شەراو^ت مى، شراب.
 مەھەن: نازكىرن. ناز: (ئەز مەھەنى خۇ لکى كەم ئەز بىن باقىم) ^ت نان
مۇقاپىل نىزاز
 مەھەندىزىز: ئەدا زىبار^ت مەندىس.
 مەھەندىسىز: مەھەندىز^ت مەندىس.
 مەھۇ: مالۇس، مېچكەبىزار^ت مادە خوك.
 مەھەت: ئارىكارى، كۆمەك، يارىدە^ت مۇسادىه.
مەھەلى: ھۆزىكى كورده له كوردستانى تىرددىستى تر كان^ت نام
 عىشىرەاي است در كردستان.
مەھەممەدى: مەھەممەدى: (بۇھىتو مەھەممەدى و سلىقى / هن لە علۇ
 هەنەك^ز زىر و زىقى) «خانى» ^ت نىگا: مەھەممەدى.
مەھەممەدى: مەھەممەدى ^ت نىگا: مەھەممەدى.
مەھەيىر: هەزار، بىچارە، لېقە ماوا^ت بىچارە.
مەھەيى: مانگى، مانگ بەمانگ^ت ماھىيانه.
مەھەيىتى: مانگانه، جىرىيە مانگانه^ت حقوق ماھانه.
مەھەيدان: گوندىكى كوردستانە بەعسى كاولى كردى^ت نام روستايى در
 كردستان كە تو سەت بىشىان و پىران شد.
مەھەير: دۈكلىي^ت دوغبا.
مەھەيك: مەھكى، بىن نويزى زىن^ت عادت ماھانە زىن.
مەھەيلە: رىگە مەددە، رەوا مەپىنە^ت مىڭدار.
مەھەين: ۱) خۇگىرن و توندو^{نە} وەدى شىرىز بە تاميان تىكىردن; ۲) ماین^ت
 ۱) بىندامىن شىرىز; ۲) ماديان.
مەھەينكى: تاشۇلوكە، حوشخۇر^ت آخوندك.
مەھەينى: ئىستىرى ماجە^ت ماجە استر.
مەي: ۱) شەراو، بادە; ۲) مەھ، پەز، مەز; ۳) مەز: (مەي خوشە)^ت ۱)
 مى; ۲) مىش; ۳) مەز.
مەيما: ۱) بەھە وىن توندو^{بۇ:} ۲) لە مدېبىستىا سەركەوت: ۳) ماجە ئىستىر
 ۴) شىرىز بىندامىدە; ۵) موقق شىد: ۶) استر مادىنە.
مەيان: ۱) گۆرەپان: ۲) بەپىنى دوشت: ۳) جۇرى ترى: ۴) ھەپىرتىش:
 ۵) بەھە وىن توندە و بۇن^ت ۱) میدان: ۲) ميان: ۳) نوعى انگور: ۴)
 خىمىرمائى: ۵) تو سەت پىنېر ماھە بىندامىن.
مەياندىن: ۱) تاميان لىدان: ۲) بىرىتى لە كردى نەسەھول^ت ۱) مایزىن:
 ۲) كىنايە از يىخ زدن.
مەيانە: دۆستىيەتى، ئاشنایەتى، بەپىن^ت ميانە.
مەياۋ: دەنگى پىشىلە^ت صدائى كېر بە.
مەيپا: بىن رۆز، دارى ھەنگۈر، مۇي^ت تاك، مۇ.
مەيپە: ۱) دۇرى مەخەودە: ۲) كارى مەك بەچتە زۇرە وە^ت ۱) مېرىش: ۲)
 فرمۇرىز.
مەيت: جەنزاھ، لاشە مەردو^ت لاشە، جنازە.
مەيەتەر: خزمەتكارى نەسپ^ت مەھىر اسپ.
مەيخانە: شەراپخانە^ت مېخانە.
مەيخانەچى: شەراوفروش^ت مى فروش.

مەويزىز: تىرى ھەلخراو له بەر تاو وشكىكە كەراو^ت مويزىز.
مەھە: ۱) مانگى سى رۆزە: ۲) پەز، مەز^ت ۱) ماه سى رۆزە: ۲) مېش.
مەھە: شەراو، مەت^ت شراب، مەي.
مەھەلە: پەن، مەھە، مەز^ت مېش.
مەھاباد: مەھاباد^ت شهرى در كردستان.
مەھار: مەھار^ت مەھار.
مەھارىيەن: بەھارىيەند^ت بەھارىيەن.
مەھاركىردىن: يەت و ئالقە دەلۇت خىستى حوشتر^ت مەھاركىردىن.
مەھارەت: شارە زايى لە كارا، زەبىرەستى^ت مەھارەت.
مەھانە: بەھانە، پەلپ^ت بەھانە.
مەھانى: كېرىي مانگ بەمانگ، مانگانە^ت ماھىيانە.
مەھېرىن: مانگى مەگىراني كردى^ت ماھ و ياركىردىن حاملە.
مەھېرىرە: زىبارە، هەرەۋەز، كارى گەلە كۆمەگى^ت كار تعاونى.
مەھتاۋ: مانگ شەۋەت^ت ماھاتب.
مەھتەر: خزمەتكارى نەسپ^ت مەھتەر اسپ.
مەھجەت: تاتاجى، پۇيىست، پېدا ويست^ت احتجاج، نىزاز.
مەھدەك: دەرگۈش، لاتكە^ت گەھوارە.
مەھدەر: تىكا، رەجا، شفقات^ت شفاعت.
مەھدەرچى: تىكا كەر، رەجا كەر^ت شفيع.
مەھەر: ۱) مارە: ۲) مارەبىي^ت ۱) عقد نەكاح: ۲) كاپىن.
مەھەر: مەھەر، دۈكلىي، دۆخەمە^ت دوغبا.
مەھەرگەن: مارە كردى^ت عقد كردىن.
مەھەرۋاقان: گوندىكى كوردستانە بەعسى كاولى كردى^ت نام روستايى در
 كردستان كە تو سەت بىعنىان و پىران شد.
مەھەس: پاڭلاڭەمانە، سۇڭە سۈلۈق^ت باي افزار سېك، دېمياپى.
مەھەس: قاشاغ، زەنك^ت نىگا: قاشاغ.
مەھەسوناوه: گوندىكى كە كوردستان تو سەت بىعنىان.
مەھەشىتەر: ماشۇت، كرمى نوڭىشىن خۇر^ت آفت نەخدىسبىز.
مەھەقۇر: مافور، مەھۇز، قالىق^ت قالى.
مەھەقان: ميوان، لەخانوى بىانى خۇ خۇدۇي كردى^ت مەھمان.
مەھەك: خۇيىنى زىنانە، بىن نويزى^ت عادت ماھانە زىن.
مەھەكى: مەھكى، بىن نويزى زىن^ت عادت ماھانە زىن.
مەھەگرگان: بىزۇ، مەگىراني، مەبرانى، كەرب^ت ويار.
مەھەلا: گەرەك، مەحلە^ت محلە.
مەھەلان: دەملى، تاۋى، قان^ت مەدت كى.
مەھەلى: ۱) خېشىك: ۲) كون ئاخىنى گۈنچە لە پەزۇ^ت ۱) شەخ
 صاف كەن: ۲) سوراخىگىر آبراه.
مەھەلمى: مەھەلمى^ت نىگا: مەھەلمى.
مەھەممەدى: چەندەھۆزىكى كورده له كوردستانى بەرەستى تر كان كە
 ژاراۋىي تايىھ تيان ھەدە^ت چەند طابقە كەد بالەجە مەخصوص خود.
مەھەمىز: مامزە^ت مەھەمىز.

آرزو؛ ۲) محبت.

مهیلا: ریگه مده، ردها مهزانه **مگذار**.

مهیلان: تاره زو، ناوات **آرزو**.

مهیلانه: **مهیلان** مگذار.

مهیله: **مهیلان** مگذار.

مهیلهو: **تامال** **متمايل** به.

مهیهم: گرینگ **مهم**.

مهیمان: کسی که له مالی یدکتی تر نان ده خواو ده خودی و زیواره **مهیمان**.

مهیمانی: بانگ هیشتنتی خدّلک بو نان خواردن **مهیمانی**.

مهیمون: ۱) میدیان؛ ۲) میدینه **۱) مهیمان؛ ۲) بوزینه**.

مهین: ۱) ماین، زنی نسب؛ ۲) سنگی لدار؛ ۳) بزمارو نالقه بو شسته لاؤه سین: ۴) گهدیکی منالانه يه، سئی سنگولکه له سئی سوچ ده کوتن **۱) مادیان؛ ۲) میخ چوبی؛ ۳) رخت آویز؛ ۴) تووعی بازی کودکانه است.**

مهینوش: شهراوخور **میخواره**.

مهینوشی: شهراوخوردن **میخوارگی**.

مهینه: ۱) نیوان؛ ۲) کدمبهره؛ ۳) قدمی کیو **۱) میانه؛ ۲) کمر بند؛ ۳) ستیغ کوه**.

مهینهت: ۱) ده ردو ثازار؛ ۲) خدم و خدفت **۱) درد و رنج؛ ۲) غم**.

مهینهتبار: خدمبار **غمگین**.

مهینهتی: خدم، خدفت **غم**.

مهیو: تونده و بوی تراو: (شیری مهیو، وک ماستی مهیو وايد) **پندآمده، منعقدشده**.

مهیوه: ۱) ره، داری تری؛ ۲) رابردوی مهیوه: (شیره که مهیوه؛ ۳) میوه، فیکی، فیقی **۱) تاک؛ ۲) منعقد شده است؛ ۳) میوه**.

مهیهس: مهشه، میش **مگس**.

مهیله: **مهیلان** مگذار.

مهیبن: ۱) توتبونوهی تراو له تامیانیکوه؛ ۲) داوهستان و نه بزوتی گوما **۱) منعقد شدن مایع؛ ۲) راکد بودن آب**.

مهیبو: مهبو **منعقدشده**.

می: مو، توک **مو**.

می: ۱) ما، پیچه وانهی نیز؛ ۲) پن، مه، مه، مدها؛ ۳) مده، چیزه: (میخوش) **۱) مادینه؛ ۲) میش، گوسفند؛ ۳) مژه**.

میاناثقی: میدیکی تاقی **سگ آبی**.

میابان: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **نام روستایی در کردستان که توسط بعشیان ویران شد**.

میافارقین: تاوجه یه کی کوردستانه زیرده ستی ترکان. تیسته به ناوی سلیمان ده ناسرتی **ناحیه ای در کردستان**.

میان: مابین، بین **وسط، میان**.

میانپولان: ناو هردوکشان، قهلاندوش **میان دو گفت**.

میانچی: ناویزی کدر، بهریوان، تاوجی که رف **میانچی**.

مهیخو: له خواردنی دُر به **مخورش**.

مهیخور: کهنسی که شهرباب ده خوانده **میخواره**.

مهیخوه: ۱) فری مه که؛ ۲) مهیخور، شهرباخو **وه** **۱) منوشش؛ ۲) میخواره**.

مهیخوش: بهینی ترش و شیرن **میانه** ترش و شیرین.

مهیخولی: ماحولیا، نه خوشی ته سیه ک **مالیخولی**.

مهیدان: ۱) گوره پسان، میدان؛ ۲) شرگه؛ ۳) گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **۱) میدان؛ ۲) رزمگاه؛ ۳) نام روستایی در**

کردستان که توسط بعشیان ویران شد.

مهیدانبازی: جیگهی رکمه کردن **میدان مسابقه**.

مهیدان بازی: گهدو کایه له میدان دا. رکمه مله **مسابقه در میدان**.

مهیدانداری: ده گزیدک راجون **مقابله در جنگ**.

مهیدان نانهوه: تاماده بو شر له مهیدان دا **میدان جنگ آراستن**.

مهیدان واژی: ۱) گوره پسانی گدمه؛ ۲) میدانبازی **۱) میدان برای**

بازی؛ ۲) مسابقه در میدان.

مهیدنوز: گیزنوک، مه عده نوس **سیزی جعفری**.

مهیدی: دوازده یه مین نیمامی شیعه بیان **مهدی**، امام دوازدهم شیعیان.

مهیدی: لدو گوندانه کوردستانه که به عسی کاولیان کرد **روستایی در کردستان که بعشیان آن را ویران کردند**.

مهیر: مهیر، دوکلیو، دوچهوا **دوغبا**.

مهیره: بینبرو لورکی تیکلا **از مشتقات شیر**.

مهیره ک: کرمیکه تاقایی شیناوه رده **حشره آفت سبزیجات**.

مهیری: مهیر، دوکلیو، دوچهوا **دوغبا**.

مهیر: تماشا **نگاه**.

مهیزاندن: تماشا کردن **نگاه کردن**.

مهیزی: تماشا که **نگاه کن**.

مهیزین: مهیزاندن **نگاه**.

مهیزد: مجیدی، دراویکی عوسمانی بو **از آحاد پول عثمانیان**.

مهیس: میش، مدهش **مگس**.

مهیسر: معکین، شیاوی ده سکه وتن به هاسانی: (بوم مهیسر بواه باش بو) **میسر**.

مهیسل: مهیسر **میسر**.

مهیشت: سوزی، سبجه یه نی، سبده **فردا**.

مهیشنا: مه، می، پدز **گوسفند**.

مهیثان: مههان **مهیمان**.

مهیثی: داری تری، میو، بنی ره **مو، تاک**.

مهیکوت: کوتکی دارین **پُتک چوبی**.

مهیکی ناقی: جو ری سه گلاری سو ری تامال زده. پیست و رونه که هی زور به نرخن **سگ آبی**.

مهیگر: کهنسی که شهرباب له ناو شهراوخوراندا ده گرینی **ساقی**.

مهیگیر: مهیگیر **ساقی**.

مهیل: ۱) تاره زو، تاسه؛ ۲) خوشدوستی: (بو ده گلم بی مهیلی) **۱)**

خوی و عادت؛^۲) عهد.

میجیستی: تهوجی، باربو، پیتاک باج و خراج.

میچک: مازبُوت، گورج و گول چست و چالاک.

میچ: (۱) دیوی رُخواره وهی سریان، بنیان؛ (۲) جگ، چو، قاب؛ (۳) گیره و بی جهقاندن: (میچ مه که، هینده میچ مه)؛ (۱) سقف؛ (۲) شتالنگ، قاب؛ (۳) پاشتاری، اصرار.

میچاله ک: تو زقالی، پیچدک، که موسکه یک ف پیک ذره، انگکی.

میچران: به سریه کدا گلوفان ف برهم فشردگی.

میچرازند: به سریه کا گلوفاندن ف برهم فشردن.

میچک: متوینه مدل ف مادینه پرنگان.

میچک: (۱) بد رخی بی دایک که همه مو مریک ده مری؛ (۲) میوینه؛ (۳) بریتی له ترسه نوک ف؛ (۱) بره بی مادر که شیر دیگر گوسفندان خورد؛ (۲) مؤنث، مادینه؛ (۳) کنایه از بُرذل.

میچکه: (۱) ما، ماینه، مت؛ (۲) ملچه، ده نگ لهدمهاتن له خواردن؛ (۳) بریتی له ریانی و مهربانی؛ (۱) ماده، مقابله نر؛ (۲) صدای دهن هنگام خوردن؛ (۳) کنایه از تعلق و چاپلوسی.

میچکه میچک: (۱) ملچه ملچ؛ (۲) مهربانی و زمان لُوسی؛ (۱) صدای دهن در خوردن؛ (۲) تعلق و چرب زبانی.

میچلگه: گریون کردن، مهراج به سنت ف شرط بندی.

میچله: چیری و گیری ف باقشاری.

میچولکه: خرکاره ناوده ستا: (که شک میچولکه بکه) ف گلوله شده در دست، مُحاله.

میچوله: میچولکه ف مُحاله.

میچی قومارخانه: بریتی له رُوهه لِمالاوی گوئی ندهدر به عهیب و عار ف کنایه از شیاد و پررو، قاب قمارخانه.

میچین: جگین، قایین ف قاب بازی.

میحراب: جیگه بیش تویز له مزگه و تا ف محراب.

میحراب: میحراب ف محراب.

میخ: بزمار ف میخ.

میخانه: گللمیخ، سنگی ناسن ف میخ کلفت.

میخچه: بزماره، ره قایین له ناو با دهرده چن، میخه که ف میخچه.

میخ زنجیر: مدربه ند ف میخ ستور بند.

میخ سندان: سندانی ناسنگه راف ف سندان آهنگر.

میخله مه: مه خلمه مه ف نگا: مه خلمه.

میخوش: مهیخوش ف ملس.

میخولی: حول، خول، گهلاکی، گیژوویز ف هالو.

میخه ک: قهنه فل ف امیخک.

میخه کهنه: به مرمری لم میخه که ف گردنبند از میخک.

میخه کهنه تد: میخه کهنه ف گردنبند میخک.

میخه که: بزماره، میخچه ف میخچه.

میخه کی: (۱) به زنگی میخه ک، سُوری تاریکی مات؛ (۲) گولیکه؛ (۱) به رنگ میخک؛ (۲) گل میخک.

میاندار: نیوه کوترا او، بو همراه خلیک نیزن ف نیمکوب.

میاندیس: نهنداز یار ف مهندس.

میانه: (۱) مام ناویجی، ده سته؛ (۲) جیگه خموی تهوله وان له تهوله داد؛ (۳) ناوقد، که مبده؛ (۴) ناوه ندی پشت له سمه وه تا خوار؛ (۵) پارجه یکی دارین له قهندی قیلان اویدا ف؛ (۱) میانه؛ (۲) خوابگاه اصطبان در اصطبیل؛ (۳) کمر؛ (۴) پست؛ (۵) قسمتی از قیلان.

میانه باری: به زن رزاف، قهندباریک ف کمر باریک.

میانه رهه: نه زور توند نه زور شل له مهیه است و ناکاردا ف میانه رهه.

میانی: (۱) نهودی ناوده راست؛ (۲) نهپنی ف؛ (۱) وسطی، میانی؛ (۲) راز مگو.

میانین: ناوده راست، دور، ناوده ند ف وسط.

میانی ههمل: نیمدو، نیوه روز ف نیمروز.

میانی ههله: میانی ههمل ف نیمروز.

میاو: ده نگی پشیله ف صدای گر به.

میاواندن: ده نگ بدرز کردن وهی پشیله ف صدا کردن گر به.

میاوانن: میاواندن ف صدا کردن گر به.

میاوه: میاو ف صدای گر به.

میباز: تولان، پیاوی که زور گاناوی یهو دهوری زنان دهدا ف زنیاره.

میت: (۱) قیتامی، زقایی؛ (۲) قامکه توته؛ (۳) مت، گویچ؛ (۴) که للا، که للا، مه زمزه؛ (۵) مژی ف؛ (۱) بر جستگی؛ (۲) انگشت کوچکه؛ (۳) بول تیله بازی؛ (۴) تیله؛ (۵) مکیدن.

میتان: (۱) سوکه لهی، محبه محمد نه مین، مینه؛ (۲) کراس ف؛ (۱) مخفف محمد امین؛ (۲) پیراهن.

میتاوی: که بیری ناو بیستان که لمسه ری ده خهون ف کبری که بر آن می خوابند.

میتر: مه تر، مه تره ف متر.

میتک: (۱) قیتکه، به لسو؛ (۲) رشکی سبی؛ (۳) پنچکی مورد ف؛ (۱) چوچوله؛ (۲) رشک شپش؛ (۳) بوته «مورد».

می تک: مورد، گیایه که به پنچک دهروی ف گیاه «مورد».

میت کردن: قیت کردن: (گوهنی خو میت کریه) ف بر جسته کردن.

میتکه: میتک ف چوچوله.

میتکه: رشکی سبی ف رشک شپش.

میتن: مزین، مزتن ف مکیدن.

میتن: مزین، مزتن ف مکیدن.

میتو: چا و پریش، کویره موسه ف جشم کم سو.

میتوکه: رشک ف تخم شپش.

میتول: میتکه ف چوچوله.

میتولکه: رشک ف رشک شپش.

میتوله: میتکه ف چوچوله.

میتیل: تهربی دوشک و لیقه ف کوک لحاف و تشک.

میتین: که لا بین، مه زمین، موسین ف تیله بازی.

میجاز: (۱) خو، خده؛ (۲) قهول، گفت، پهیمان: (ژن بی میجان)؛ (۱)

- کردستان که توسط بعثیان ویران شد.
- میراوی:** میرا **و** نام چند آبادی.
- میرایهتی:** گوره‌یی، دهسه‌لات‌داری **و** بزرگی، اقتدار.
- میربه‌نچه:** برنتی له نازاو بهزیزو قدر **و** کنایه از شجاع و محترم.
- میرج:** جوئی گهنه **و** نوعی گندم.
- میرچ:** مرچ، ملچ، ملچه **و** نگا: مرچ.
- میرچک:** ۱) مهیچک، جوله‌ک، جیشکه؛ ۲) بالداری میوینه **و** ۱) گنجشک؛ ۲) پرندۀ ماده.
- میرخاس:** ۱) پیاوی باش؛ ۲) نازاو زه شد **و** ۱) نیکوکار؛ ۲) شجاع.
- میرخان:** ناوه بو پیاوان **و** نام مردانه.
- میرخوز:** جوئی ماسی **و** نوعی ماهی.
- میرخوار:** ۱) چیمه‌ن، میرگ و گیاجاز؛ ۲) گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **و** مرغزار؛ ۲) نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.
- میرخه‌زه‌ب:** کاربهده‌ستی شاو حان بو نازاردانی خله **و** میر غصب، جلاد.
- میرخه‌زه‌و:** میرخه‌زه **و** میر غصب.
- میرد:** شو، میر **و** شوهر.
- میردتریشه:** جوئی موروی خشل **و** نوعی مهره زینتی.
- میردره‌وه:** مخدجه‌ری لیواره‌ی سهربان **و** نرده لب بام.
- میردکردن:** شوکردن **و** شوهر کردن.
- میردم:** ۱) مردم، بنیادم؛ ۲) خزمی نیرینه **و** ۱) مردم؛ ۲) خوشاوند مذکور.
- میردو:** هوئی کاورا **و** حرف ندا خطاب به مذکور.
- میرده:** ۱) شو، میر **و** نیر **و** ۱) شوهر؛ ۲) مرد، جنس مذکور.
- میرده‌زمه:** ۱) بیره‌فوق، جنوکه‌ی پیاوترسین؛ ۲) بمردی قفوهت تاقی کردنده؛ ۳) موته‌که، کاویس **و** ۱) غول بیاپان؛ ۲) سنگ آزمایش نیر؛ ۳) کابوس.
- میرده‌ک:** بوره‌پیاگ، کاوراکه‌ی بین نموت **و** مردک.
- میرده‌که‌ردش:** زنی هاوردگ، بوته خاوند زن **و** زن گرفت.
- میردی:** ۱) قفوهتی گان کردن بو پیاو؛ ۲) پیاوه‌تی و نازابی **و** ۱) نیروی جنسی مرد؛ ۲) مردی.
- میردینکی:** گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **و** نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.
- میرروسته‌م:** لمو گوندانه کوردستانه که به عسی کاولیان کرد **و** روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.
- میرزا:** خوینده‌وار **و** میرزا.
- میرزاده:** به چکه‌میر **و** امیرزاده.
- میرزاروسته‌م:** لمو گوندانه کوردستانه که به عسی کاولیان کرد **و** روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.
- میرزاغه:** گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد **و** از روستاهای ویران شده کردستان توسط بعثیان.
- میدا:** قله‌مره ساس **و** مداد.
- میداد:** میدا **و** مداد.
- میدال:** پارچه کانزای مورلی دراو دهدزی به کهسانی که زور به کارن **و** مداد.
- میدله:** گدده، عور، کرش، گیبال **و** معده.
- میر:** ۱) سرروک، سردار؛ ۲) لاته‌نشستی قولی جگ؛ ۳) همیر **و** ۱) امیر؛ ۲) طرف گود جانبی شتالنگ؛ ۳) خمیر.
- میر:** ۱) پیاو؛ ۲) شو؛ ۳) نازا له شد؛ ۴) دلاواه مدرد؛ ۵) ناوه بو زنان؛ ۶) خوشه‌وستی؛ ۷) پیر، یه‌تمدن **و** ۱) مرد؛ ۲) شوهر؛ ۳) شجاع؛ ۴) نیکوکار؛ ۵) نام زنانه؛ ۶) مهر، محبت؛ ۷) پیر، سالخوردہ.
- میرا:** وشمی دواندنی میر به زنی تان **و** ای امیر.
- میرا:** پشتیند، کمه‌ریند، شال **و** شال.
- میرات:** کله‌پور، مالی بهجنی ماو له مردو **و** ارت.
- میرات:** جنیوکی زنانه **و** دشنامی است زنانه.
- میرات بهر:** کله‌پورگر **و** وارت.
- میرات گر:** میرات بدرا **و** وارت.
- میراتی:** ۱) مالی میرات؛ ۲) برنتی له مالی چپه‌ل و شوم **و** ۱) ارتی؛ ۲) کنایه از مال یلد و نحس.
- میراتی:** ۱) نازاتی؛ ۲) پیاوه‌تی **و** ۱) شجاعت؛ ۲) مردانگی.
- میراج:** سه‌فاری پیغمبر بو عاصمانان **و** معراج.
- میراخور:** کدستی که به سفر تهوله‌ی خان و شاراده گا **و** میر آخر.
- میرادیش:** له کمه‌ری خوی بهست **و** به کمر بست.
- میراز:** هدویرتش **و** خمیر مایه.
- میرازدین:** گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **و** نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.
- میراش:** خاوند ناسیا **و** خداوند آسیاب.
- میراف:** کهنسی که دایه‌ش کردنی ناوی ثاوی بهسته **و** میراب.
- میران:** ۱) میرا؛ ۲) لمقدمی بازی له سدره ک عمشره تان؛ ۳) گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **و** ۱) ای امیر؛ ۲) لقب بعضی از سرداران ایل؛ ۳) روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.
- میرانه:** باختی که دهدزی به میرا **و** باخ ویژه امیر.
- میرانه:** ۱) نازایانه؛ ۲) پیاوانه **و** ۱) شجاعانه؛ ۲) مردانه.
- میرانی:** ۱) جوئی تری؛ ۲) جوئی هله‌لیزکی **و** ۱) نوعی انگور؛ ۲) نوعی رقص.
- میرانی:** نازایه‌تی **و** شجاعت.
- میراو:** میراف **و** میراب.
- میراو:** میراح **و** محراب.
- میراو:** دو گوندی کوردستان بهم ناوه به عسی کاولی کردوه **و** دورستا به این اسم در کردستان توسط بعثیان ویران شده است.
- میراولی:** گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **و** نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.
- میراوه‌ر:** گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **و** نام روستایی در

مردمش توسط بعثیان با بمب شیمیایی قتل عام شده و سپس ویران گشته است.

میرگهسواره: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **نام رستایی** در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

میرگهسمه: لهو گوندانه کوردستانه که به عسی کاولیان کرد **رستایی** در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.

میرگهسمهید: گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد **از رستاهای ویران شده کردستان** توسط بعثیان.

میرگهلان: میرگوله **چمن کم وسعت و زیبا.**

میرگهلهانی: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **نام رستایی** در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

میرگهی کویه: گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد **از رستاهای ویران شده کردستان** توسط بعثیان.

میرگنی: لهو گوندانه کوردستانه که به عسی کاولیان کرد **رستایی** در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.

میرمام: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **نام رستایی** در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

میرمهندوک: نهیرنامی، تیره موک **نهنر نه ماده، مختلط.**

میرمیران: خانی که چهند میری **تیرفرمانه** **خان خانان.**

میرمیرین: گهمه میرسازدان **بو گالته** **نوعی بازی.**

میرنشین: جیگهی **ریانی** **میر** **امیرنشین.**

میرنکه: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **نام رستایی** در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

میررو: (۱) میر؛ (۲) ناوه **بیاوان**؛ (۳) مروجه، میروله **(۱) ای امیر؛ (۲)**

نام مردانه: (۳) مورجه.

میررو: مروجه **موروچه.**

میروچه: مروجه، میروله **مورجه.**

میروچیه: دوست و ناشنا **دوست و آشنا.**

میرزو: راوه که و له کاتی کورک بونی ماکمودا **شکار کیک هنگام کرج شدن کیک.**

میروستان: (۱) تاکمیر ویک؛ (۲) شاره میر و **(۱) یک مورجه؛ (۲) سوراخ مورچه‌ها، لانه مورچه.**

میرولک: گدرای میروله **تخم مورچه.**

میروکی: گوندیکی له کوردستان که به عسی به بومبای شیمیایی خلکیان کوشته و پاشان کاولیان کرد **رستایی** در کردستان که

مردمش توسط بعثیان با بمب شیمیایی قتل عام شده و سپس ویران گشته است.

میروگری: میرگزیرکی **نوعی قاب بازی، بازی شاه و وزیر بازی.**

میروله: میررو مروچه **مورچه.**

میروله کردن: تذینی نهندام: (فاجم میروله ده کا) **مورمور شدن اندام.**

میره: (۱) قویخا، کویخا؛ (۲) شو، میرد؛ (۳) نازو خدی ده ولته تی؛ (۴) نازناوی

میرزینگ: بیرون، مژول **مزه.**

میرستدک: گوندیک له کوردستان که به عسی به بومبای شیمیایی خلکیان کوشته و پاشان کاولیان کرد **رستایی** در کردستان که مردمش توسط بعثیان با بمب شیمیایی قتل عام شده و سپس ویران گشته است.

میرسینا: گوندیک له کوردستان که به عسی به بومبای شیمیایی خلکیان کوشته و پاشان کاولیان کرد **رستایی** در کردستان که مردمش توسط بعثیان با بمب شیمیایی قتل عام شده و سپس ویران گشته است.

میرغوزار: میرخوزار **مرغزار.**

میرغزه زد: جملاد، جدلاب، میر خزر **میر غضب.**

میرفان: مهیمان **مهمان.**

میرفانی: مهیمان **مهمانی.**

میرک: (۱) مباشر، پدردهستی میر؛ (۲) جیگهی **روئنستنی** میر له کوردا؛ (۳)

نائیشک: (۱) معافون امیر؛ (۲) جای نشستن امیر؛ (۳) آرنج.

میرک: کاورا، کابراف **بارو.**

میرکاچیا: گوندیک له کوردستان که به عسی به بومبای شیمیایی خلکیان کوشته و پاشان کاولیان کرد **رستایی** در کردستان که مردمش توسط بعثیان با بمب شیمیایی قتل عام شده و سپس ویران گشته است.

میرکو: ناوه **بیاوان** **نام مردانه.**

میرکوت: نه خوشیه که وک سویره له زادوکان دنی **بیماری سرخ** مانند.

میرکوت: کوتکی دارین **پنک** **چوبین.**

میرکور: (۱) هله لبرارده، بیلمهت؛ (۲) شازاده **(۱) نابغه؛ (۲) شاهزاده.**

میرکوش: بیاکوش، کوشه ره **آدم کش.**

میرکه: ناوه **بیاوان** **نام مردانه.**

میرکه ردنه: هه ویرشیلان **چلانیدن خمیر.**

میرگ: چیمهن، گیاجار **چمن.**

میرگاقوپی: گوندیک له کوردستان که به عسی به بومبای شیمیایی خلکیان کوشته و پاشان کاولیان کرد **رستایی** در کردستان که مردمش توسط بعثیان با بمب شیمیایی قتل عام شده و سپس ویران گشته است.

میرگزیرکی: جورنی گهمه به جگ **نوعی قاب بازی، شاه و وزیر بازی.**

میرگوله: میرگی پچوکی زور بدیدمن **چمن کوچک و زیبا.**

میرگهپان: گوندیک له کوردستان که به عسی به بومبای شیمیایی خلکیان کوشته و پاشان کاولیان کرد **رستایی** در کردستان که

مردمش توسط بعثیان با بمب شیمیایی قتل عام شده و سپس ویران گشته است.

میرگهتوی: گوندیک له کوردستان که به عسی به بومبای شیمیایی خلکیان کوشته و پاشان کاولیان کرد **رستایی** در کردستان که

میزین بی هدر ده میزین) (۱) شاشیدن؛ ۲) بیرون جهیدن باریکه آب از ظرف.

میزین: میزین **نگا**: میزین.

میزدان: گمیزدان، مسولدان، موسلدان **منانه**.

میزدانک: میزدان **منانه**.

میزفک: پلوسک، لوساواک **ناودان**.

میزکردن: گمیزکردن **شاسیدن**.

میزکردن: میزکردن **شاسیدن**.

میزگیران: ناخوشی میزبونه کران **شاش بند**.

میزلدان: میزدان، گمیزدان **منانه**.

میزن: ۱) کهنسی که زور گمیز ده کا؛ ۲) بهوزه و گیره (۱) شاشو، سیار شاشنده؛ ۲) وزوزی.

میزن: کهنسی زور ده میرتی **بسیار شاشنده**.

میزو: ده نده، نه پارچه داره‌ی گاستنی ده چته ناو **قطعه‌ای چوبی در کاوهان**.

میزوک: کوتی میز پیدا هاتنه ده **مجرای خروج ادار**.

میزه: ۱) گیره، وزه؛ ۲) له باش وشهی چرته واتا: گمیز (۱) وزوز؛ ۲) بعد از کلمه «چرته» به معنی شاش.

میزه: روانی، تماشا، توانا، فت **نگاه، تماشا**.

میزه چرکه: چر تکه میزه **چکمیزک**.

میزه چرکی: میزه چر که **چکمیزک**.

میزه چرکی: میزه چر که **چکمیزک**.

میزه چورکی: میزه چر که **چکمیزک**.

میزه: شاشک، سروپیچ **دستار، عمامه**.

میزه رو: ره گئی که میزی پیادی **مجرای ادار**.

میزه رو: میزه: (چایه شیخ و کدوا سهوزی میزه وهی به فسره / سواکی چو زره ره بواسه ته بله سانی گهلا) « حاجی قادر» **دستار، عمامه**.

میزه فک: میزفک، پلوسک، لوس **ناودان**.

میزه که: کوننه میز، کهنسی که زور میز ده کاف **کسی** که بسیار بشاشد.

میزه کردن: لی روانین، فت کردن **نگاه کردن**.

میزه لعل: کهنسی که شهو له جیگه ده میزی **کسی** که در رختخواب شاشد.

میزه لعل: میزه **نگا**: میزه ل.

میزه لدان: مسولدان، گمیزدان، میزلدان **منانه**.

میزی: ۱) گمیزی کرد؛ ۲) جیگه خه تنه **۱) شاشیدن؛ ۲) جای ختنه**.

میزی: گوندیکی کو ردستانه به عسی کاولی کرد **نام روستایی در کردستان** که توسط بعثان ویران شد.

میزیان: ۱) میزتن، گمیزکردن؛ ۲) ناو به ته وشم له قمهشی ده فرهوه ده رچون **۱) شاشیدن؛ ۲) آب از درز برون جستن**.

میزیان: میزیان **نگا**: میزیان.

میزین: ۱) کوئه ستیره به که له عاسمان. له برچاوه وک تمرازو ده چنی؛

پیاو ما قوی کاکه بی؛ ۵) جی زوان؛ ۶) به گ، ناغا **۱) کدخدان؛ ۲) شوهر؛ ۳) سر رشتهداری؛ ۴) لقب روحانی اهل حق؛ ۵) میعادگاه؛ ۶) بیگ، خان.**

میره چه غه: له گوندانه‌ی کوردستانه که به عسی کاولیان کرد **روستایی در کردستان که بعثان آن را ویران کردن**.

میره ددی: ۱) گوندی که میری لی ده زی؛ ۲) گوندی قهoga؛ ۳) گوندیک له کوردستان که به عسی به بومبای شیمیابی خدلکیان کوشتوه و پاشان کاولیان کردوه **۱) ده کده امیر شبن؛ ۲) ده بزرگ؛ ۳) روستایی در کردستان که مردمش توسط بعثان با بمب شیمیابی قتل عام شده و سپس ویران گشته است.**

میره قنج: بریتی له هه نگ: (همه لوک) **کنایه از زنبور عسل**.

میره کی: نازایانه، میردانه **شجاعانه، مردانه**.

میره گان: چه زنیکه له سمره تای گولدانی گهندما ده گیری **مهر گان**.

میره وان: ۱) خوشبویست؛ ۲) ناوه بو زنان **۱) مهر بان؛ ۲) نام زنانه**.

میره وانی: خوشبویستی **مهر بانی**.

میره یعنی: مه هیر، دوکلیو **دوغبا**.

میری: ۱) گدوره بی، سه روکی؛ ۲) سهربه ده وله؛ ۳) مال و دارایی که راده گویززی **۱) امارت؛ ۲) حکومتی، دولتی؛ ۳) اموال منقوله**.

میری: ناوی زنانه **نام زنانه**.

میری: زردایک، باوه زن **نامادری**.

میریتی: مردایه‌تی، جوامیری **مردانگی**.

میریجان: ناوی بو زنان **نام زنانه**.

میریزان: گیادوکلیویکه **گیاهی** است آشی.

میری سو: گوندیک له کوردستان که به عسی به بومبای شیمیابی خدلکیان کوشتوه و پاشان کاولیان کردوه **روستایی در کردستان** که مردمش توسط بعثان با بمب شیمیابی قتل عام شده و سپس ویران گشته است.

میری یقان: ۱) خوشبویست؛ ۲) دلوقان؛ ۳) ناوه بو زنان **۱) محبوب؛ ۲) مهر بان؛ ۳) نام زنانه**.

میری یعنی: ۱) قهوده‌تی گان کردن لای بیاوه؛ ۲) پیاوه‌تی، مردایه‌تی **۱) نیری جنسی مرد؛ ۲) مردانگی**.

میز: ۱) گمیز؛ ۲) تخته‌ی به چکه بتوشت له سمردانان؛ ۳) ده نگی زه رگه ته موشه و مه گز **۱) شاش، اداره؛ ۲) میز؛ ۳) وزوز حشرات**.

میز: ۱) میز؛ ۲) باوه ش، تامیز **۱) نگا؛ ۲) آغوش**.

میزاف: ناوی زور کم که له سه رچاوه یان به جو گهدا دی **آب انداز که در جوی یا از سرچشمه آید**.

میزان: به رانه راف **برابر**.

میزاو: میزاف **نگا**: میزاف.

میزیه زین: زاروکی که گمیز له بیشکه وه در ده پهرينی **کودکی که شاش از گهواره بیرون زند**.

میزتن: ۱) گمیزکردن؛ ۲) ده پهرينی باریکه ثاور له ده فرهوه: (ئاشنی له

میزین: مژتن **مکیدن**.
 میس: ۱) ماج، راموس، راموسان: ۲) توند بون کردن **۱) بوشه: ۲) تند بون کردن.**
 میس: مده، میش **مگس.**
 میسا: سوکله ناوی مواسا، ناوی پیاوانه **مخفف مواسی.**
 میساب: مشتهی پینه چی **مشته پینه دوز.**
 میساخه: تارادا **بز** **جای آرد پیرامون سنگ آسیا.**
 میساس: مهاسه، مساسک **چوب دست شخم زن.**
میسان: ۱) راموسان، ماج کردن: ۲) بون کردن توند: ۳) ناوه بوزنان
۱) بوسیدن: ۲) بوکشیدن: ۳) نام زنانه.
 میستن: ۱) گمیز کردن، میز کردن: ۲) مژین، هلمزین: ۳) دور پدرینی
 ده نکه گمنم له ناو دوبه ردا شا **۱) شاشیدن: ۲) بر مکیدن: ۳) بیرون**
 جهیدن دانه گندم از بین دو سنگ آسیاب.
 میسکه: مسکه، جوری کولله **نوعی ملخ.**
 میسکی: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **نام روستایی در**
 کردستان که توسط بعثیان ویران شد.
 میسمیسک: گمیزدان، میزه لدان، مسولدان **منانه.**
 میش: مشک **موش.**
 میش: ۱) مده، مده، مده: ۲) محانج، هاویشتنی
 بین نامانج ده برجا و گرتن له کلاپین: ۳) هنگ، نه
 بالداره چکولله لیکاوی ده می له هم موت شیرینته: ۴) بریتی له
 هیزی کارو چالاکی **۱) مگس: ۲) انداختن بدون هدف**
 در تیله بازی: ۳) زبور عسل: ۴) کنایه از توانایی.
 میشا سه: میش سه گانه **سگ مگس.**
 میشا که ران: میشنه که رانه **خر مگس.**
 میشان: گمه به کلا و گویر **بازی با تیله و گرد.**
 میشانه: موذکرنی گاو گول: (گویلکه کان میشانه یان کرد) **رمیدن**
 گاو و گوساله از زنبور درشت.
 میشانی: میشان، موشین **بازی با تیله و گرد.**
 میشانی: میشانه **نگا: میشانه.**
 میشبه: ره ز له خونچه دا بهر له پشکوتن **تاك قبل از شکوفه.**
 میشتن: مژین، مژتن **مکیدن.**
 میش تیدان: کرمی بونی میوه بیستان **کر زدن میوه پالیزی.**
 میش خوره: مدلیکی جوان و چه ندره نگه **پرندۀ زنبور خوار.**
 میش خه ساندن: بریتی له بیکار زاباردن **کنایه از بیکاری.**
 میشره وین: برجا و کهی یه کسم له ترسی میش **پیشانی بند پرزدار**
 اسب و ستور.
 میش قهباندن: بریتی له بیکار زاباردن، میش خه ساندن **کنایه از**
 بیکاری.
 میشک: ۱) مژی، مدزگ، میزی: ۲) موذ جانه و دری که به گاو گوله و
 ده دا **۱) مغز: ۲) نگا: موذ**
 میشکات: ۱) تاقه‌ی چکولله: ۲) جنی چرا **۱) طاقجه: ۲) مشکات.**

(پیرو میزین پیرگی هدف بون): ۲) بدرانیم: ۳) جانتا، خورجمنی
 پچوک **۱) برج میزان: ۲) مقابله: ۳) ساک دستی.**
 میز: ۱) مر، به لیوان توند مزليدان: ۲) دیر، دیریک، روزگاری کون: ۳)
 نهر کی پنج فرزوی موسولمان له روزو شهودا **۱) مک: ۲) پیشین:**
۳) نماز.
 میزان: مژین **مکیدن.**
 میزاندن: کدم کم شیری نازه ل دان به بیجو وختی دوستین نا تسیر دادا
۱) کم کم شیردادن به بچه دام در هنگام دوشیدن تا راحت دوشیده
شود.
 میز بیز: چیروک قان، حه قایه ت خوان **قصه گو.**
 میزین: مژین **مکیدن.**
 میزده: مه جیدی **از پولهای دولت عثمانی.**
 میزک: ۱) کاندو، گویلیاری که دایکی ده مژی: ۲) بریتی له زور خوری
 تیرنه خور **۱) بارینه شیر خوار: ۲) کنایه از پر خور.**
 میزکرن: بدجی هینانی فهرزی خودا له هممو روزو شه ویکا **نمازگاران.**
 میزکره: کسینی کاری میزکرده **نمازگزار.**
 میزگه: مزگه **مسجد.**
 میزو: ۱) زمانی کون: ۲) کهونار **۱) تاریخ: ۲) باستانی.**
 میزبر: بدرکتی، لایق **شایسته.**
 میزورد: گیاهه که بو نازه ل زور خوش **علفی است.**
 میزو زان: زانا به ده نگو باسی را بروان **سورخ، تاریخ شناس.**
 میزو و شناس: میزو زان **مورخ، تاریخ شناس.**
 میزو و قان: میزو زان **مورخ، آگاه به تاریخ.**
 میزوك: میشکی ناو نیسک **مغز استخوان.**
 میزوك: برخنی که کوانی هممو په زنک ده مژی **برهای که پستان هر**
 گوسنده را مکد.
 میزوكه: بدرخی تازه زاو **بره تازه متولد شده.**
 میزول: بزانگ، بزانگ **مژه.**
 میزولانک: بزانگ، بزانگ **مژه.**
 میزوناس: میزو زان **مورخ، عالم تاریخ.**
 میزورد: میزورد **گیاه «میزورد».**
 میزوي: دانه و لبه کی پانکله هی که وره نگه به چیشت ای ده نری، نیسک
عده س.
 میز وین: چیشتی میزوی، نیسکینه **آش عدس.**
 میزوبی: زور که ونار **تاریخی.**
 میزه لاک: ۱) مدزگ، مژی، مه زی: ۲) هیشوہ تربی بی ده تک **۱) مغز:**
۲) خوش انگور لخت شده از دانه.
 میزه لوبک: مدوره، لکی براوی رز **شاخه هرس شده تاك.**
 میزوي: مدزگ، مه زی، مژی **مغز.**
 میزیل: مزل، قوانخ، مددای روزه ری یدکی به با **مسافت یک روز راه**
 پیاده رو.

میش‌هنگوچ: هنگ، میشه‌نگوین **زنبور عسل.**

میشه‌نگوین: میشی لیکاوشیرنی چزودار **زنبور عسل.**

میشه‌وان: تاگاداری میشه **نگهبان پیشه، جنگلیان.**

میشه‌وش: میژوی، نیسک **عدس.**

میش‌هنگ: میشه‌نگوین **زنبور عسل.**

میش‌هنگوین: میشه‌نگوین **زنبور عسل.**

میشی: چرافتله، قودیلکه **چرا **چراغ موشی.****

میشیاو: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **نام روستایی در کردستان که توسط بعنیان و بیران شد.**

میشیین: که‌لاین، موشین **تیله بازی.**

میعراو: بیحراب، چیگهی پیش بویز له مزگهوب، میرواف **محراب.**

میقان: مدیمان **مهمان.**

میقان: مدیمان **مهمان.**

میقاندار: کستی که مدیمانی هن **کسی که مهمان داشته باشد.**

میقانداری: خزمت و حاوائدنهوهی مدیمان **مهمانداری.**

میقانی: ۱) مدیمانی؛ ۲) چیشتی ثاردو رون **۱) مهمانی؛ ۲) کاجی.**

میقانی: مدیمانی **مهمانی.**

میشوك: قوچه، دوگمه، بژکوز **دکمه.**

میقات: سه‌عاتی باش که پاش و پیشی نیه **ساعتی که وقت صحیح را نشان می‌دهد.**

میقوب: زیله‌ی که به چاو نایبری و دهیته مایه‌ی ناخوشی **میکروب.**

میقن: سه‌رو سه کوت، پیچم و تهرج **ریخت و قیافه.**

میقتانیز: مغناطیز **آهنش با.**

میک: پوز، مر **گوسفند.**

میکاب: مدتره‌ی چوارکوش **امترمُبع.**

میکروب: میقروب **میکروب.**

میکروسکوب: دوربینی که میقروب ده خاته به رجاواف **میکروسکوب.**

میکوت: کوتکی دارین **یتک چو بین.**

میکوتک: میرکوت، میکوتکه **مخملک.**

میکوتکه: میرکوت، ناخوشیه کی زاروکانه زیپکه‌یان لی دیت **بیماری مخملک.**

میکوتددره: به چکه‌بوچی له قایوزدا **بچه قوری‌باشه درون پوسته.**

میکوک: مه‌کوک، بهلهک **گیاه شیرین‌بیان.**

میکوکه: میکوک، بهلهک **شیرین‌بیان.**

میکه: موکیش، موچن **موچین.**

میکه: ماکه، دیله که **ماده‌خر.**

میکه: ماکه، چیل **ماده کلک.**

میکنی‌ثافی: مه‌یکنی‌ثافی **سگ ابی.**

میگوان: منگوین، نینگون، دامنه‌جه‌قان، بدرکه‌لی مانگا **گوساله.**

ماده سه‌ساله، ماده گاو‌جوان.

میگهل: گله، کمرک **گله، رمه.**

میشکاسه‌ی: جوئی جانه‌وری بالداری بوره زور دهوری سه‌گ دهدا **سگ مگس.**

میش کوش: ۱) درمان و گیاهه که میش پی دهمن؛ ۲) مگس کش دستی.

میشکوله: زیایی پسته‌سراف **برامدگی عقب سر، مخچه.**

میشگر: ۱) ده‌مانی که میشی پیوه ده لکت؛ ۲) بریتی له تمدل و بیکار.

۱) نوار مگس کیر؛ ۲) کنایه از تبل و بیکار.

میشگر: میشگر **نگا: میشگر.**

میشله‌زه رگو: دوه نیتک **درختچه‌ایست.**

میشله‌زه رگون: میشله‌زه رگو **درختچه‌ایست.**

میشله‌زه رگه: گیایه کی گلایانه و تیزن درمانه **گیاهی است دارویی.**

میش میشک: قوماریکه هرکم س زوئر میش له هیلکه کولاوه کمی بنیشی نه بیاندهو **نوعی بازی است.**

میشن: ۱) پیستی بزن و مدری لمده باع‌دراؤ؛ ۲) پوز می، مدر **۱) چرم میشن، تیماج؛ ۲) گوسفند.**

میشنا: پوز مدر، می **گوسفند.**

میشو: حوال، نه فام **هالو.**

میشونک: میشی پچونک **مگس کوچک.**

میشونکی: هرچی و هرکنی زوری میش لی بینیشی **هرچه که مگس بسیار بر آن تشیند.**

میشولد: پیشکه، پیشی، توفانه **پشه.**

میشومحانج: ناویتی بی نامانج **انداختن بدون هدف گیری.**

میشه: ۱) بیشه، دارستانی بی له ددم‌چم، ده حل؛ ۲) ترانی ولاغو

ید کسم له موز، میشانه **۱) بیشه؛ ۲) رم کردن حیوانات از زنبور و مگس.**

میشورو: به کسمی هدلا تو له تاوی میش و مگز **ستور رم کرده از زنبور.**

میشره‌روی: میش قهاندن، بریتی له بیکار **کنایه از بیکار.**

میشده‌سانه: میشکاسه‌ی **سگ مگس.**

میشده‌سه‌گانه: میشکاسه‌ی **سگ مگس.**

میشده‌سه‌یانه: میشکاسه‌ی، میشده‌سانه **سگ مگس.**

میشده‌سیه‌یه: میش سانه، میشکاسه‌ی **سگ مگس.**

میشده‌سی: چیرگ، چرگ **هو بره.**

میشده‌فان: کسمی که ناگای له ده حل بی **جنگلبان.**

میشده‌قه‌بره: میشیکی دریزونکی سموزه لانه له بن زدمین دا ده کاف

مگسی درشت و سبز که لانه در زیر زمین کند.

میشده که‌رانه: جوئی میشی زه‌شی درشتنه، کدرمیش **خرمگس.**

میشده‌گره: جال جالوکه، جو لانده، کاکله‌موشان **عنکبوت.**

میشده‌گیره: میشده‌گره **عنکبوت.**

میشده‌لان: بیشه‌ی چوغور، ده حلی پر، بیشه‌لان **بیشه ابیوه.**

میشده‌مر: مالی چول کراو **خانه متوف.**

به این اسم در کردستان توسط بعثیان ویران شده است.

میله‌گورگانه: کلچوک‌گورگانه، گیایه که گولیکی سوری راست و باریک ده کا له پاییزدافت گیاهی است که در پاییز گل می‌دهد.

میله‌هوت: لمو گوندانه‌ی کوردستانه که به عسی کاولیان کرد

روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.

میله‌ده: میله‌ده، مدشخه‌ف مشعل.

میم: (۱) خوشکی دایک، پور؛ (۲) موی من؛ (۳) ناوی پیتیکی تلف و پیتکه

(۱) خاله؛ (۲) موی من؛ (۳) حرف میم.

میمار: (۱) نه‌خوشی مو که له پنهنه دیت؛ (۲) دومه‌لی زورزل (۱) زخم کرده؛ (۲) دمل بزرگ.

میمان: میوان، میمان ف مهمان.

میمانه‌ی: میقان بون ف مهمان شدن.

میمانی: بدماده‌ت خربونه ف مهمانی.

میمیبه: جیگه‌ی بهز بو خود به خوین له مزگوت ف منبر.

میمیبه‌ر: ریخوله‌باریکه ف روده کوچک.

میمرا: روله‌ی خوشکی دایک، پورزای دایکی ف خاله‌زاده.

میمک: میم، خوشکی دایک ف خاله.

میمک‌زا: میمزا ف خاله‌زاده.

میمکه‌زاگ: میمکزا ف خاله‌زاده.

میمیل: بدلا، نافات ف آفت.

میمنایی: مومنایی ف مومنایی.

میموم: مهیمان، میرفان ف مهمان.

میمومک: میمک، بهله ک ف گیاه شیرین بیان.

میمومک: میمک، بهله ک ف گیاه شیرین بیان.

میمون: میوان ف مهمان.

میمی: میم، میمک، پور، خوشکی دایک ف خاله.

مینا: (۱) شوشه؛ (۲) وکو، له گوین؛ (۳) گولیکه؛ (۴) ناوی زنانه؛ (۵) پیستی بریقداری سه‌ردان (۱) شیشه؛ (۲) مانند؛ (۳) گلی است؛ (۴) نام زنانه؛ (۵) مینای دندان.

مینابه‌ند: شوشه به ند ف شیشه‌بند.

میناک: هاوتا، وکیده ک ف همتا، مشابه.

میناکاری: شوشه به ندی ف شیشه‌کاری.

میناکی: هاوتابی، بدیمهن و کویه ک ف همتایی، شباهت.

مینالغ: شوشه به ندی زه نگاره نگ ف شیشه‌بندی الان.

میناهی: وکیده ک جوون ف شباهت.

مینبه: میمبه‌ر ف منبر.

مینجا: دور، مابهین ف وسط.

میننده: دوشه کوله ف تُشك کوچک.

مینگا: مرد، پهز ف گوسفند.

مینگن: پیاوی که مینگه زور ده کا ف کسی که تودماگی حرف می‌زند.

مینگوین: دامنه‌چهان، مانگای بمرکه‌ل ف ماده گاو سه‌ساله.

مینگه: ده‌نگی گن، منگه ف صدای حرف زدن درینی.

میگهلوان: شوانی گله ف چوبان.

میگهلوان: میگهلوان ف چوبان.

میل: (۱) کلچوک، کلچیوک؛ (۲) خدتی راست له کوئالد؛ (۳) زمانه‌ی تدراز؛ (۴) نه‌ندازه‌یه ک له زیگه‌پیوان دا که ده کاته سنتی به که فرسه‌قیک؛ (۵) ناسنی دریزوکه له زورخانه دا؛ (۶) دره‌وشیکی باریکه بژیشکان ده ناو بریشی راده کن؛ (۷) زبانه ترازو؛ (۸) یک سوم فرسنگ؛ (۹) میل زورخانه؛ (۱۰) خط مستقیم در قماش؛ (۱۱) زبانه ترازو؛ (۱۲) کلچوک؛ (۱۳) میل سرمه کشی؛ (۱۴) شاهد قبر.

میل: لاروه بوج، داهاتو ف کج شده.

میل: میل نگا: میل.

میلاق: (۱) تریبی هدلگیر او بو زستان؛ (۲) گولیکی سوری تاله، ره به نوک

(۱) انگور ذخیره شده برای زمستان؛ (۲) آلاله.

میلاقه: ره به نوک ف آلاله.

میلاک: (۱) جهگ و ناو؛ (۲) که‌چک، که‌چچی؛ (۳) چیزه، چه‌شتن

دل و چگر و قله؛ (۴) قاشق؛ (۵) چشیدن.

میلاک کردن: تام کردن، چیزه کردن ف چشیدن.

میلاگ: رون کردنده، سده‌ماندن ف ایات.

میلان: گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد ف از روستاهای ویران شده کردستان توسط بعثیان.

میلانی حاجی: لمو گوندانه‌ی کوردستانه که به عسی کاولیان کرد

روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.

میلاو: لاسکی قلیاناوی که سدریکی ده گاته ناو تاوه که‌ی ف میله قلیان.

میلچوک: کلچوک ف میل سرمه کشی.

میلچیوک: کلچیوک ف میل سرمه کشی.

میلدان: (۱) کلتور، سورمه‌دان؛ (۲) میل ده بین روزگردن (۱) سورمه‌دان؛ (۲) میله‌زن جراحی.

میل عاره‌ب: لمو گوندانه‌ی کوردستانه که به عسی کاولیان کرد

روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.

میلکان: جیگه‌ی چادر و چیغ بدریاکدنی خیلات ف جای چادر زدن ایل.

میلکلوره: میروله، مروجه ف مورجه.

میل میل: خدت خدت، زیری ف راه راه.

میلکلوره: میلکلوره، مروجه ف مورجه.

میلکلوره: میلکلوره، مروجه ف مورجه.

میلکلوره‌دان: کلتور و کلچوک ف میل و سورمه‌دان.

میله: میل نگا: میل.

میله‌ده: چوله‌چرا، مدشخه‌ل ف مشعل.

میله‌سوره: گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد ف از روستاهای ویران شده کردستان توسط بعثیان.

میله‌سوره: لمو گوندانه‌ی کوردستانه که به عسی کاولیان کرد

روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.

میله که: دوگوندی کوردستان به ناوه به عسی کاولی کرده ده دورستا

میوژه: گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد **از روستاهای ویران شده کردستان توسط بعثیان.**

میوک: دوگمه، قوچجه، بشکوز **دکمه.**

میوگرتن: برگی موم ده بدر دوعای نوسراو کردن **موم اندود کردن.**

میولانه: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.**

میوله سه: جوئی فیشهک **نوعی فشنگ قدیمی.**

میون: میو، ناوه ند، دور **ما بین.**

میونتی: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.**

میوه: بدی تام خوشی دارو پستان **میوه.**

میوه: ۱) میوه، فیقی؛ ۲) ما، ما بینه، جوئی نیر **۱) میوه؛ ۲) مادینه جفت نرینه.**

میوه جات: گله کجوری فیقی **میوه جات.**

میوه رد: توم چاندن دوای هدوه لبارانی پایز **کاشت بعد از اویلین باران پائیزی.**

میوه رون: میورون **نگا؛ میورون.**

میوژه ل: میوره **شاخه هرس شده تاک.**

میوه ک: شوره بوجگ، داله القاو **آویزان.**

میوه گهنان: مانگی روز بدر **مهر ماه.**

میوه له: ما، می، میوه **مادینه.**

میوه هارانه: جوئی کاله کمارانه **نوعی هندوانه ابوجهل.**

میوه هات: میوه جات **میوه جات.**

میوین: له سیو پی کری **ساخته از موم.**

میوینه: ۱) ما بینه، ما، می، جوئی نیر؛ ۲) مشه مای میودراو **۱) مادینه، جفت نر؛ ۲) مشمع.**

میه: مدر، پدر، مدره زاوف **میش، گوسفند.**

میهتن: مژتن، مژین **مکیدن.**

میهره بان: دلنهزم **مهر بان.**

میهره وان: میهره بان **مهر بان.**

میهشان: میوان، میمان **مهمن.**

میهقان خود انگردن: میوانداری کردن، میوان راگرتن **پذیرایی کردن از مهمن.**

میهقان دوست: کهنسی که به میوانان حه زده کا **مهمن دوست.**

میهقان ریکرن: میهقان خود انگردن **پذیرایی کردن از مهمن.**

میهقانی: میمانی **مهمنی.**

صیهمان: میقان **مهمن.**

میهمانخانه: میوانخانه **نگا؛ میوانخانه.**

میهماندار: ۱) میواندار؛ ۲) ناوی گوندیکه له کوردستان **۱) مهمناندار؛ ۲) نام روستایی است.**

میهمان پذیری: مهیمانی **مهمنی.**

میهموز: مامزه، ناسنی لای پاژنه سوارا **مهمنی.**

مینگه: می، میونه، ما، مان **مادینه.**

مین مینگه: پد پوله **پروانه.**

مینه: ۱) مابین، مینجا؛ ۲) سوکه لهی حمه مین، ناوه بو پیاوان؛ ۳) توزنیه وه، پشکین، سی کردنه وه؛ ۴) گولیکه **۱) وسط، میان؛ ۲) مخفف محمد مین، اسم مردانه؛ ۳) یزو هش؛ ۴) نام گلی است.**

مینه: پشت، پشت وه **پشت به طور عام.**

مینه ق: هیزی به رگری له تاپوره بو کاتی پیوست **بسیج مردمی.**

مینه ک: بازی تازو خمو بزیوی کاروانیچی و ده شه واتان **بار آذوقه کاروانیان.**

مینه که: نه نگوستیله می نقیم له شاخه بزن **انگشتی بی نگین از شاخ بز.**

مینه گ: ولاخی سواری و باره بدر **حیوان سواری و باربر.**

مینه موکه: گوندیکی کوردستانه به عسی کاولی کرد **نام روستایی در کردستان که توسط بعثیان ویران شد.**

مینین: ولک چون، هاو شیوه می، میناهی **شباخت.**

میو: ۱) می، ما، ما بینه؛ ۲) شهم، شدمی، موم؛ ۳) داری تری، ره ز؛ ۴) برک بستان؛ ۵) دالوت، قایمه میو که داری میوی ده خربه سر **۱) مادینه؛ ۲) موم؛ ۳) تاک؛ ۴) بونه چالیزی؛ ۵) داریست درخت مو.**

میو: نیوان، ناوه ند **ما بین.**

میوان: مهیمان، میرفان **مهمن.**

میوان: میوان، مهیمان **مهمن.**

میوان بهری کردن: ۱) باش به خیوکردنی مهیمان؛ ۲) مدیمان خسته سه ری بو رویشن **۱) پذیرایی کردن از مهمن؛ ۲) مهمان را بدرقه کردن.**

میوان خانه: ۱) دیوه خانی میوانان؛ ۲) جیگهی شعومانه وهی میوانان به کری **۱) اتاق مهمانان، اتاق پذیرایی؛ ۲) مسافرخانه.**

میوان خانه: میوانخانه **نگا؛ میوانخانه.**

میوان دار: کهنسی که زوری مدیمان هد به و مدیمان زور زاده گری **کسی که بسیار مهمان دارد، مهمان پذیر.**

میوان داری: پذیرایی له مدیمان **پذیرایی از مهمان.**

میوان دا کردن: مدیمان را گرتن، ریگدادنی مدیمان بو ناو مال **مهمن پذیرفت.**

میوان راگرتن: میوان دا کردن **مهمن پذیرفت.**

میوانه وین: میوان دوست **مهمن دوست.**

میوانی: ۱) مدیمانی؛ ۲) میقانی، چیشتی ناردو رون **۱) مهمانی؛ ۲) کاچی.**

میودان: گشتنه ده موم ساوین **رشته را موم اندود کردن.**

میورون: ملحة میکی به پیستا ساوینه **روغن و موم، مرهمی است.**

میوژ: تری له بدرتاو نیشکده کراوف **مویز.**

میوژوکه: ۱) لکی داری دارده موکانه؛ (وه) میوژوکه ده لمرزی؛ ۲) بنی گیا به که به قده گیوز زارو دیخون **۱) شاخه درختچه مویزک؛ ۲) ریشه خوردنی نوعی گیاه.**

میهار: پدر، مادر، می ف گوسفند.

میهه و: ده نگی پشیله، میا و ف صدای گربه.

میهه نگ: ۱) عه یار، پیوانه؛ ۲) نه ندازه شانده رف ۱) پیمانه؛ ۲) درجه، عقر به.

میین: مهین ف نگا: مهین.

می ینه: میوینه، می، میوه ف مادینه.

می یه: ۱) می ینه، جو تی نیره: (نهم کوتره می یهی نهونیره یه)؛ ۲) نالقهی قرته ف ۱) مادینه، جفت نرینه؛ ۲) حلقة سگک.

می یینه: میوینه، بدرانیدری نیرینه ف مادینه، مخالف نرینه.

نابوُته: پُوته که، پیسه که، قرخنه **کوتاه قد لاغر بدقواره.**

نابوُتی: ۱) لدارایی کدوتن؛ ۲) پُوته که‌یی **(۱) ورشکستگی؛ ۲) بدریختی و کوچک اندامی.
نابوُت: نابوُت **نگا: نابوُت.**
نابوینک: تیروکی **نهستوری** ثانگوتك پان کردنهوه، وردینه **نورد** نابوایی.**

نابویی: نابوُتی، لدارایی که‌فتنه **ورشکستگی.**
نابه: زهوانیه، نابی، ناشی: **(ولو نابه) سزاوار نیست.**
نابه‌جا: پیچهوانهی **ریوشوینی** تاسایی **نامعقول.**
نابه‌جی: نابه‌جا: **(به‌جنی مامون له یاران نابه‌جی مامون نه جمل زُوبه / به مردن** لهم قسُوری **ژینه نیستیعفا نه کم چبکم؟) «مه حوى» **نامعقول،** نابجا.**

نابه‌حه‌ق: پیچهوانهی **حق و راستی** **ناروا.**
نابه‌دل: پیچهوانهی دلخواز، شتی که په‌سنند نه کری و بهدل نه کدوی **برخلاف میل.**

نابه‌کار: بهدکار، **زالمل** **بدکار.**
نابه‌کام: به مراد نه گیشتگ **ناتکام.**
نابه‌لَدَد: پیچهوانهی شاره زا **ناوارد.**
نابه‌لَهَگ: نابه‌لَدَد **ناوارد.**
نابه‌لَهَل: نابه‌لَدَد **ناوارد.**

نابده‌ه خت: بی و خت **نابه‌نگام.**
نابه‌ین: دو، مابه‌ین **میان، وسط.**
نابی: ناشی **نمی شود.**

نابینک: نابوینک **وردنه نابوایی.**

نایپارازی: خوتزیک کردن له شتی که نهی لبی دُربی **بی احتیاطی.**
نایپاریزی: نایپارازی، له خه تهر دُوری نه کردن **نایپرهیزی، بی احتیاطی.**
نایپاک: ۱) پیس، کمار، چلکن؛ ۲) بدهفه، خاین **(۱) نایپاک؛ ۲) خان.**
نایپوخت: ۱) پیس و پوخل؛ ۲) کاربلاو: **(کاری هر نایپوخته)** **(۱)**

ن: ۱) پاشگری کوْمَل بو نهوانهی ده دوْنَدَرِن: **(بخون، بچن)؛ ۲) پاشگری بمواتا: تیمه: **(بون بینه، لین گرئی)؛ ۳) پاشگری په‌سني ناحهز: **(چلکن، چلمون، کولکن)؛ ۴) پاشگری ماک و که‌رسنه: **(زیرن)؛ ۵) پاشگری حبه‌ر له کوْمَل دان: **(هاتون، ده چن، ده رون)؛ ۶) پاشگری پالدان: **(پاشن)؛ ۷) پاشگری چاوگه: **(کرن، برن)؛ ۸) نه، نا: **(نهز نزام) **(۱) پسوند جمع مخاطب؛ ۲) پسوند متکلم مع الغیر؛ ۳) پسوند توصیف؛ ۴) پسوند نسبت؛ ۵) خبر از سوم شخص جمع؛ ۶) پسوند آنکه؛ ۷) پسوند مصدری، علامت مصدر؛ ۸) نه، حرف نفي.******************

نا: ۱) بی: **(ناهومید)؛ ۲) دُوره په‌ریزی: **(ناچم، ناخوم)؛ ۳) دولاش: **(سر نای ثاسیا)؛ ۴) وشهی پرسیار: **(توچو یه شار نا)؛ ۵) تان، یان: **(نا توچو نامن ده چم)؛ ۶) وشهی حاشا: **(توخواردت ؟تا) **(۱) بدون؛ ۲) نه؛ ۳) ناآسیاب؛ ۴) کلمه پرسش؛ ۵) یا؛ ۶) کلمه حاشا، انکار. نائاسایی: به‌دره له دام و ده ستوراف **غیر عادی.**
نائومید: به‌نوات نه گه‌بیشتواف **نومید.****************

نائمهین: ۱) غاین، خهیان، ده سمت پیس؛ ۲) بقه، خه تاراف **(۱) غیرقابل** اعتماد، نامطمئن، نادرست؛ ۲) خطرناک.

نابا: ۱) شتی که کم ده س ده که‌وی؛ ۲) تیا جیگه‌ی نایبته‌مهو: **(نم جه‌واله** تم گه‌نمه نابا)؛ ۳) توانای نیه: **(نم که‌ره باره کمی نابا)؛ ۴) نایوات، نایاپا **(۱) نایاپا؛ ۲) نمی گنجد؛ ۳) توانایی ندارد؛ ۴) نمی برد.****

نایاب: **نایاپا** **نایاب.**

نایالغ: منانی هیشتا گه‌موره نه بُوگ **نایالغ.**

نایالق: نایالغ، نه گه‌یوه ته بلوق **نایالغ.**

نایاو: ۱) بی برهه، بی زمین؛ ۲) دُور له داب و ده ستوری کوْمَل **(۱)**

بی رواج: ۲) نایاب و **غیر عادی.**

نایاپس: له پیوست به دُور **نایاپسته.**

نایبو: له دارایی که‌فنگ **ورشکست.**

نایپوت: ۱) نایپو؛ ۲) پوته که‌ف **(۱) ورشکست؛ ۲) کوتاه قد بقواره.**

نایپوت بُون: لدارایی که‌وتون **ورشکست شدن.**

ناجهسته: پوته که، نابوت **ف** بی نمود، کوتاه قد بدریخت.
 ناجهسه: ناجهسته **ف** نگا: ناجهسته.
 ناجیج: سدرکوتوله کاری خوی **د** موفق در کار.
 ناجاخ: بین کهیف **ف** بی حال، نزار.
 ناچار: مجبور، کهستی که دهدلاتی کاری به خوی نهی **ف** ناگزیر.
 ناچم: (۱) رویشتن ناکم، برانبری ده چم؛ (۲) برانبری ده شبیم **ف**
 نمی روم؛ (۲) شاهت ندارم.
 ناچن: (۱) پیچه وانهی ده چن؛ (۲) پیچه وانهی ده شبیم **ف** (۱) نمی روند؛ (۲)
 شاهت ندارند.
 ناچه: کوژه، گمرلده ثاش **ف** گلوی آسیا که گندم از آن ریزد.
 ناچخ: تدوری دستی شدرکمان له پیشودا **ف** تبردست جنگاوران
 قدیم.
 ناچی: (۱) پیچه وانهی ده رزا؛ (۲) پیچه وانهی ده شیبی، له گوینی نهی به
 (کاکت وه ک تو ناچی)؛ (۳) بدخت ناکری، بره وی نیه: (نم پاره قله لبه
 ناچی) **ف** (۱) نمی رود؛ (۲) شاهت ندارد؛ (۳) رواج ندارد، رایج نیست.
 ناچیز: خوبی، ناجسن **ف** بی همه چیز.
 ناچیزه: زنی که له فدرمانی شو سهریجی ده کاف زن ناشه.
 ناچین: (۱) پیچه وانهی ده چین؛ (۲) بین شباندن به یه کترین: (نیمه وه
 یه ک ناچین) **ف** (۱) نمی روم؛ (۲) بی شباhtیم.
 ناحاوو: (۱) بیزون، بین تارام؛ (۲) کهستی که له سازان و تدبیانی دردونگه **ف**
 (۱) عجول، تارام؛ (۲) ناسازگار.
 ناحجزه: (۱) بین بیش له جوانی و خوشیکی؛ (۲) دوزمن **ف** (۱) نازیبا؛ (۲)
 دشمن.
 ناحهزی: (۱) بین بیشی له جوانی؛ (۲) دوزمنیه تی **ف** (۱) بدگلی؛ (۲)
 دشمنی.
 ناححساو: (۱) سدرجهوت؛ (۲) قسمی نایهجنی **ف** (۱) بدحساب؛ (۲) سخن
 نامقبول.
 ناحهساوی: (۱) سدرجهوتی؛ (۲) قسمی بین جنی **ف** (۱) بدحسابی؛ (۲)
 سخن لاطاپل.
 ناحمسل: ره سهن خراو، ناجسن **ف** بدگهر.
 ناحهستی: به تاگا نایه **ف** احساس نمی کند.
 ناحهسبی: ناحهساوی **ف** نگا: ناحهساوی.
 ناحهسبیته وه: له تاسوده بی بین بیشنه **ف** نیاساید.
 ناحهسبیوی: ناحهساوی **ف** نگا: ناحهساوی.
 ناحدق: پیچه وانهی حق و رهوا، زولم **ف** تاروا.
 ناحدقی: زولم **ف** ستم.
 ناحدونی: به هیچی دانانی **ف** به هیچ نمی شمارد.
 ناحیه: مدلنه ند، بیشنه له سفرزه مینی چند نایابی **ف** ناخیه، منطقه.
 ناخ: (۱) رُوْره وی هه رشتی، ناوه رُوك: (به ناخی عرزاجو)؛ (۲) جنگه،
 لأن؛ (۳) دریای زل **ف** (۱) ناف، عمق، درون؛ (۲) جای؛ (۳) دریای
 مُحِيط
 ناخا: به زه ویدا نادا، پیچه وانهی فری دهدا: (باره که ناخا) **ف** نمی اندارد.

کثیف؛ (۲) نایخته، نامنظم.
 نایهسن: شتی که له بدرد لکوتون دُوره **ف** نایسن.
 نایهسته: نایهسن **ف** نایسن.
 نایهسنه: نایهسن **ف** نایسن.
 نایهسته: نایهسن **ف** نایسن.
 نایپیاو: کمستی که له مهربایتی بی بهشه **ف** نامرد.
 نایپیاوهتی: پیچه وانهی مهربایتی **ف** نامردی.
 نایپیاوی: نایپیاوهتی **ف** نامردی.
 نات: لملاوه **ف** از این طرف.
 ناتات: نات، له بیره و **ف** از این طرف.
 ناتاتام: له تو انام بددره **ف** نتوانم
 ناتانین: (۱) بین تاقفت بون له نهنجامی کاریکا؛ (۲) نیمه بومان ناکری **ف**
 (۱) نتوانستن؛ (۲) نمی توانیم.
 ناتاتو: کم و کوژه هیشتا بو پوخت بون ده یه وی **ف** نادرست، نایخت.
 ناتاعم:
 ناتاوان: بین گوناه، بین تاوان **ف** بین گناه.
 ناتاوى: کم و کوژه، بددور له پوختی و دروستی **ف** نقص، کاستی.
 نات دوت: تیر و نه وی **ف** اینجا و آنجا.
 ناتر: ده للاک، کیسه کیشی حمام **ف** دلاک حمام.
 ناترآ: لیره وه **ف** از این طرف.
 ناتره: شاده، شاره، عدلامه تی نیوان کاو گدم نم له خدرمان **ف** چوبکهای
 فاصل کاه و گندم در خرم.
 ناتف: گشته کی بین درون **ف** نخ بخیه جرّاحی، رشته زخم دوزی.
 ناتوا: پیچه وانهی ده خوازی **ف** نمی خواهد.
 نات و اتا: لیره وله وی **ف** اینجا و آنجا.
 ناتوام: پیچه وانهی ده مهوبی **ف** نمی خواهم.
 ناتواو: (۱) پریشان حمال، پهشیو؛ (۲) پیچه وانهی تدواف **ف**
 پریشان حمال؛ (۲) ناتاعم.
 ناتواي: پیچه وانهی ده تهوي **ف** نمی خواهي.
 ناتور: یاغموان **ف** با غمان.
 ناتوره: له قدمی نایهسته **ف** لقب زشت.
 ناتهبا: پیچه وانهی تاشت و مابین خوش **ف** ناسازگار.
 ناتهبايی: مابین تیکچویی **ف** ناسازگاری.
 ناته میز: پیس، چلگن، گه مار **ف** کثیف.
 ناته میس: ناته میز **ف** کثیف.
 ناتهوان: بین تاقفت، بین تین و تابشت **ف** ناتوان.
 ناته واو: نات اوافق ناتاعم.
 ناجایز: نایمده حق **ف** ناروا.
 ناجسین: (۱) بدهمه، نایهسته؛ (۲) ره گمزچروک، بنیچه خوبی **ف** (۱)
 بدآدا، بدجننس؛ (۲) نانجیب.
 ناجور: (۱) نایبا؛ (۲) دزی ریک و بیلک **ف** (۱) نایبا؛ (۲) نامرتب.
 ناجور: نایبا **ف** نگا: نایبا.

ناخیرت نه چوی) (۱) نه؛ (۲) بی بهره و هر زده.
نادا: پیچه وانعی دهد، نایه خشند نمی دهد.
نادان: (۱) رزو، دهس قوچاو چروک؛ (۲) پهژوانی (۱) خسیس؛ (۲) پیشیمانی.
نادر: (کدم تا، کدم وننه؛ ۲) ناوه بو پیاوان (۱) کم نظر؛ (۲) نام مردانه.
نادروس: (۱) پیاوی چهوت و خوار؛ (۲) نایه جنی (۱) آدم نادرست؛ (۲) ناروا.
نادر وست: نادروس (۱) نگا: نادروس.
نادم: نایه خشم (۱) نمی دهم.
نادو: سوکله ناوی نادر، ناوی پیاوانه (۱) مخفف نادر.
نادوک: داری سپی پایی متشکه (۱) چوب سه پایه مشک.
نادول: کوژه، گروله‌ی ناش (۱) گلوی آسیاب که گندم از آن ریزد.
نادوی: لمو گوندانه‌ی کوردستانه که به عسمی کاولیان کرد (۱) روستایی در کردستان که بعنای آن را ویران کردند.
ناده: (۱) میوه بیت که زو پی بگا؛ (۲) کاری که هاسان و زو پیک بیت (۱) زودرس؛ (۲) کاری که انجام دادنش زیاد وقت نمی خواهد.
ناده‌ت: نادا (۱) نمی دهد.
ناده‌تن: نادا (۱) نمی دهد.
ناده‌م: پیچه وانعی ده به خشم (۱) نمی دهم.
نادی: (۱) ناده؛ (۲) جیگه‌ی پشودان و نیسر احمدی دوستان (۱) نمی دهی؛ (۲) باشگاه.
نادیار: بدربیوار، ناخویا (۱) ناییدا.
نادیاری: نادیار (۱) ناییدا.
نادینه‌هه: روانین، توارین، توشاکردن (۱) نگاه کردن.
نادینی: نایینی، لعدینتی بین بهشه (۱) نمی بیند.
نادینی: ده روانی، تواشاده کاف نگاه می کند.
نار: میوه یکه پاییزی قایلیک خر زوری ده نک تیدایه ترش و شیرن و میخوشی هه یه، هه نار: (روبه نار) (۱) انار.
نارا: (۱) نیسته، نایسه؛ (۲) هر ندم جاره (۱) اکتون؛ (۲) فقط این دفعه.
ناراًس: چهوت، خوار (۱) ناراست.
ناراست: ناراًس (۱) ناراست.
ناراستی: چهفتی، لاری (۱) ناراستی، نادرستی.
ناراسی: ناراستی (۱) نادرستی.
ناراو: (۱) زه هراو؛ (۲) بدلاو به دهختی؛ (۳) رهوانه کراو، به ری کراو (۱) زه رابه؛ (۲) مصیبت و بد بختی؛ (۳) فرستاده.
نارای: نارا (۱) نگا: نارا.
ناربه: پشکوتی گهلاو لکی روهک (۱) شکفت و جوانمزردن گیاه.
ناربه‌ند: داره بی تیخته کراو (۱) درخت بید اخته شده.
نارجه‌ه لاتجخو: گوندیکه له کور دستان به عسمی ویرانی کرد (۱) از روستاهای ویران شده کردستان توسط بعنایان.
نارجیل: جو ره ده نکه ته زیبی چیکه (۱) نوعی دانه تسبیح.
ناردانی: پهله، سلمه، نور دیوان، نار دیوان (۱) نزدیم.

ناخار: (۱) زبر و به کندو کلو؛ (۲) بدقده، شدره هلاسین؛ (۳) تیخی زور باش، ناغار (۱) ناتراشیده، ناهموار؛ (۲) شرور؛ (۳) تیغ بسیار خوب.
ناخازم: ناتوم (۱) نمی خواهم.
ناخافل: بی ناگاداری، لهیر، کتو پر (۱) ناگهان.
ناخار: (۱) زه وی شمو به کیو؛ (۲) گاگل، گاران؛ (۳) شوانی گاوان (۱) رمه‌ای که شب در صحراء می ماند؛ (۲) گله گاوان؛ (۳) چویان گاوان.
ناخرقهوان: ده زه زی سه رماوه ز که زه و ده کریته زه و ده (۱) روزه آخر آذمه.
ناخلاف: کتو پر، له پر (۱) غفلتا، ناگهان.
ناخو: مائکنکی سه سخت و بریقداره به پشتی قامکده، چنجر و کی بنيادم (۱) ناخن.
ناخو: (۱) هد توابی؛ (۲) که وا به؛ (۳) نمی چون؟ (۱) تا چنین است؛ (۲) که این طور؛ (۳) چطرومگر؟
ناخوا: (۱) گمیدوان؛ (۲) له خواردن به پاریزه (۱) ناخدا؛ (۲) نمی خورد.
ناخود: (۱) گمیده وان؛ (۲) گونا حبار و بی ترس له خود (۱) ناخدا؛ (۲) خدانشناس.
ناخورا: کدم خور (۱) کم خوراک.
ناخوره: زمینی قویا و عمر زی روجوگ (۱) زمین فرو رفت.
ناخوری: (۱) نوبده‌ی فرزند؛ (۲) نوبده‌ی میوه (۱) فرزند نوباده؛ (۲) نوب میوه.
ناخوش: (۱) لمش به بار؛ (۲) چیزه نایه استد؛ (۳) هه وای تو ش؛ (۴) ناته با:
(ما) بین ناخوش) (۱) بیمار؛ (۲) بدطعم؛ (۳) هوای بد؛ (۴) میانه بد، شکراب.
ناخوشی: (۱) تمزو تو شی کش؛ (۲) لمش بدباری؛ (۳) ناته با (۱) موسم سرما و بارش؛ (۲) بیماری؛ (۳) ناسازگاری.
ناخوشین: بیماری، لمش به باری (۱) بیماری.
ناخون: ناخو (۱) ناخون.
ناخونده: ناخونده وار (۱) بیساد.
ناخون شهیتان: شدی تانو که (۱) حلزون.
ناخونه: (۱) لدکه باریک و سو ر که له جاو به بدا ده بی، ناخوشیه کی چاهه؛ (۲) پر زه دهوری تهدون که بیوی تیوه نادری (۱) از بیماریهای چشم؛ (۲) تار بی پود در کناره باخت.
ناخونه ک: (۱) خواردن له شتی به بی میجاهزی خاوه نی؛ (۲) ناخونه چاو.
(۱) خوردن از چیزی بدون اجازه، ناخنک؛ (۲) از بیماریهای چشم، نگا: ناخونه.
ناخویا: بدربیوار، له بدر جاو گوم (۱) ناییدا.
ناخوینه: لدکه سوری چاو، ناخونه (۱) لکه قرمز چشم، نوعی بیماری.
ناخده فم: ده خهور آن اچم (۱) نمی خوابم.
ناخده لف: منالی خراب (۱) فرزند ناخلف.
ناخهوم: ناخهوم (۱) نمی خوابم.
ناخیز: (۱) نا، پیچه واندی ناری؛ (۲) هیچ و پرچ و بی بهره: (به گیانی

نازه‌وابی: نابه‌جی بون ف نازه‌وابی.
نازه‌ون: نازه‌ند درخت نازه‌ون.
نازی: ۱) پیچه‌وانه‌ی باری، نه‌هینی؛ ۲) نازناوی شاعیری کی تهم چهرخه
ف نیاوری؛ ۲) تخلص شاعری کردی‌بان و معاصر.
نازی: ۱) ناوی زنانه؛ ۲) قامیکه ف نام زنانه؛ ۲) ترانه‌ایست.
نازیاگ: ۱) ناردراو؛ ۲) ناراو، راسپیرو اف ف فرستاده؛ ۲) سفارش کرد.
شده.
نازی عدلی: زور به‌دزواری: (به هزار نازی عدلی قدرزه کم لئی ساند)
اف کنایه از حمت زیاد.
نازیک: ۱) ناجور؛ ۲) دزی ته‌کوز؛ ۳) دزی ته‌خت و ساف ف ۱) ناجور؛
۲) نامرتب؛ ۳) ناهموار.
نازین: ۱) گورانی خدمبارانه؛ ۲) ناوی زنانه؛ ۳) زنی شه‌رمن؛ ۴)
ناسک، تدنک ف ۱) آهنگ حزین؛ ۲) نام زنانه؛ ۳) زن خجالتی؛ ۴)
نازک و تتنک.
ناز: ۱) عیشه، گریشه؛ ۲) داری سنوبه؛ ۳) خوش‌ویستی، دلوغانی
ف ۱) ناز؛ ۲) درخت صنوبر؛ ۳) محبت، مهربانی.
نازار: خوش‌ویست، زور خوش‌ویست ف نازین.
نازاف: تیرا، تورت و شمق ف شاداب.
نازاو: ۱) نازاف؛ ۲) له‌بهر زور ناآدان زردبوگ ف ۱) شاداب؛ ۲) از
کثر آب دادن زرد شده.
نازبالنج: بالگه‌ی سقک و بچوک ف نازبالش.
نازیه‌روده: به خوش‌ویستی گهوره کراوف نازیه ورده.
نازیبیه کردن: شانازی بینی کردن ف افتخار به کسی کردن.
نازدار: ۱) نازار؛ ۲) ناوی زنانه ف ۱) محیوب، نازین؛ ۲) نام زنانه.
نازداری: خاون نازی ف نازینی.
نازرنگ: حول و گیل، کم فام ف کوتان.
نازشیوان: له‌سر خوشیانه‌وه توشی خدم و مهنت بون ف از خوشی به
ناخوشی افتادن.
نازفروشتن: عیشه و قمزه کردن ف نازکردن.
نازک: ۱) پیچه‌وانه سده‌خت، نرم؛ ۲) ورد و باریک؛ ۳) تورت ف ۱) نرم؛
۲) ظریف، نازک؛ ۳) ترد.
نازکردن: نازفروشتن ف نازکردن.
نازک کار: ۱) بدنسایی که گولبری به گچ له خانوان ده کا؛ ۲) دارتشی
کاری ورده کاری ف ۱) گچ بر؛ ۲) نازک کار چوب.
نازک کاری: کاری نازک کار ف ۱) گچ بری؛ ۲) نازک کاری بر چوب.
نازکه: نازفروش ف عشوه‌گر.
نازکه‌ش: خدم خوره نازقیوکه له خاون نازف نازکش.
نازکه‌ک: لهش نازک ف نازک اندام.
نازکه‌ی: نازکی ف نگا: نازکی.
نازکی: ۱) نه‌رمی؛ ۲) تورتی؛ ۳) باریکی ف ۱) نرمی؛ ۲) تردی؛ ۳)
نازکی.
نازکیش: دلسوز، خدمخوره دل‌پر له بهزه‌ی بون زیرده‌ستی خوی ف

ناردت: ۱) رهوانه‌ت کرد؛ ۲) رات سپارد ف ۱) فرستادی؛ ۲) سفارش
کردی.
ناردرآو: رهوانه‌کراو، ناراو ف فرستاده.
ناردم: ۱) رهوانم کرد؛ ۲) رام سپارد ف ۱) فرستاد؛ ۲) سفارش کرد.
ناردن: ۱) رهوانه‌کردن؛ ۲) راسپاردن ف ۱) فرستادن؛ ۲) سفارش کردن.
ناردی: ۱) رهوانه‌ی کرد؛ ۲) رای سپارد ف ۱) فرستاد؛ ۲) سفارش کرد.
ناردین: جه‌گهن، گیاحد سپیر ف گیاه حصیر باقی.
ناردیوان: پیزیره، سلمم ف نردیام.
نارگیله: قلیان تاوی ف قلیان.
نارن: ناچن، پیچه‌وانه‌ی ده‌رون ف نعی روند.
نارناروکه: قامیکه ف ترانه‌ایست.
نارناروکی: نارناروکه ف ترانه‌ایست.
نارنج: میوه‌ی که له تیره‌ی پرتقال و لاله‌نگی و کدبات ف نارنج.
نارنجوک: بومیای چکوله‌ی ده‌ستی ف تارنجک.
نارنجدک: نارنجوک ف نارنجک.
نارنجه‌له: لم و گوندانه‌ی کوردستانه که بد عسی کاولیان کرد ف
رسنایی در کردستان که بعینان آن را ویران کردند.
نارنچی: بدنه‌نگی نارنج ف نارنجی رنگ.
نارنگی: لاله‌نگی ف نارنگی.
ناروجه: گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد ف از روستاهای
ویران شده کردستان توسط بعینان.
نارزو: نمره، نمره و ف امر و ز.
ناروک: جویی میوه‌ی ناری ناپه‌سندو پچوک ف نوعی انار کوچک و
نامر غوب.
ناروکه: قامیکه ف ترانه‌ایست.
ناروهند: داره‌زهش، دارنکی بی بهره قعدی ره‌شمولک و پویی جوانی هه‌یه
ف نارون.
ناره: گوره، نه‌عره‌ته، گورین بهده‌نگی به‌رز ف نعره، غرش.
ناره‌ت: ناجنی ف نعی رود.
ناره‌ته: گوره، گورین به ده‌نگی به‌رز ف نعره.
ناره‌حدت: ۱) له ناسوده‌بی بی بهش؛ ۲) جازن قه‌لس؛ ۳) رق هستاو،
توهه؛ ۴) زور نه‌خوش ف ۱) ناراحت؛ ۲) پکر؛ ۳) خشمگین؛ ۴)
سیار بیمار.
ناره‌زا: کدستی که شتنی قبول نه کاف ف ناراضی.
ناره‌زایی: تووه‌بی و قه‌لسمی ف ناخشنودی.
ناره‌سمن: ناجسن، ناهمسل ف بدگهر.
ناره‌نار: گورانی له‌سرخو له به‌خووه، لوره‌لور ف زمزمه، ترتم.
ناره‌وا: ۱) ناحق، نابه‌جی؛ ۲) سکه‌ی قلب ف ۱) ناروا؛ ۲) سکه
تقلیبی.
ناره‌وان: ۱) له‌برنه‌کراوی ده‌رس؛ ۲) خوینده‌وهی به گری و گول؛ ۳)
زمانی که له قسده‌دا زدت ده‌با ف ۱) ازبر نشده؛ ۲) روخوانی با
اشکال؛ ۳) زیان لکنت دار.

- ناساخ: ناساخ **نگا:** ناساخ.
- ناساغی: ناساخی **بیماری.**
- ناساق: ناساخ **نگا:** ناساخ.
- ناساقی: ناساخی **بیماری.**
- ناسان: لی شاره زابون، به حائل و بال زانین **شناخت.**
- ناساندن: بین ناسین، کرده شناس **معرفی کردن.**
- ناسر: گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد **از روستاهای ویران شده کردستان توسط بعثیان.**
- ناسران: شناس بون **شناخته شدن.**
- ناسراو: ۱) ناس، ثاشتا؛ ۲) خملک زانیویه چیه یان کی یه؛ ۳) بریتی له خاوهون ده نگو و ناواف **(آشنا؛ ۲) شناخته شده؛ ۳) کنایه از مشهور ناسرکوشراو: له گوندیکه کوردستانه که به عسی کالولیان کرد **روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.****
- ناسره: گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد **از روستاهای ویران شده کردستان توسط بعثیان.**
- ناسرزا: پیچه وانه شیاو، نالایق **ناسایسته.**
- ناسک: نازک **نگا: نازک.**
- ناس کرن: ۱) به دین شاره زابون له چلوته تی کدمی یا شوینی، ناسین؛ ۲) ناسینه ووه **(آشناختن؛ ۲) بازشناختن.**
- ناسک تارنجی: به کدمی ده لین که زور ناز ده کاو خوی له خملک به زیاتر ده زانی **نازانی متنکر.**
- ناسکوله: ناسکی بچکوله **نازک کوچولو، نازک مامانی.**
- ناسکمه: ۱) باریکایه که له شت؛ ۲) ناسک، نازک؛ ۳) ناوه بو زنان؛ ۴) جوری کوللیره: **(کوللیره ناسکمه؛ ۵) قرسکه تازی **(نوار باریک از چیزی؛ ۲) نگا: نازک؛ ۳) نام زنانه؛ ۴) نوعی گرده نان با شیر و روغن؛ ۵) ناله سگ شکاری.****
- ناسکه مرمنی: **جوری هرمی **نوعی گلابی.****
- ناسکه ناسک: **نالمو قرسکه تازی **ناله و صدای آهسته سگ شکاری.****
- ناسکه نام: **لەش ناسک **نازک اندام.****
- ناسکه نان: **کوللیره ناسکه **گرده نان با شیر و روغن.****
- ناسکه هرمی: **ناسکه مرمنی **نوعی گلابی.****
- ناسنامه: **پیناس **شناستامه.****
- ناسور: ۱) برینی تده شه ناکردو؛ ۲) دومه لئی قوینیر **(۱) زخم دیر. التیام؛ ۲) دمل.**
- ناسویر: گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد **از روستاهای ویران شده کردستان توسط بعثیان.**
- ناسیار: **ناشنا، شناس، ناس **آشنا.****
- ناسیاری: **ناشنا یا **آشنا یا ..****
- ناسیاگ: **ناسراو **شناخته شده.****
- ناسیاوه: **ناسیار **آشنا.****
- ناسین: **ناس کرن **شناختن.****
- سرپرست غمخواره.
- نازکیشان: خدمخواری و دلسوزی ده گهله ژیرده سته **سرپرستی و غمخوارگی.**
- نازگ: نازک **نگا: نازک.**
- نازلی: ۱) نازدار؛ ۲) قامیکه؛ ۳) ناوی زنانه **(۱) نازنین؛ ۲) تراهه ایست؛ ۳) نام زنانه.**
- نازم: ۱) سهپرستی مه کنه؛ ۲) ناوی بیاوانه **(۱) ناظم مدرسه؛ ۲) نام مردانه.**
- نازیمیا: ناوجه یه که له کوردستانی بهره دستی ترکان **منطقه ای در کردستان.**
- نازان: گولیکه به نفر زه نگان **اگل نازنان.**
- نازانه: لدقمه می باشی هه لیزبر او **لقب برگزیده.**
- نازوونز: نازکردن به مینگه و فنگه **اعشه و ناز.**
- نازوونیاز: نازکردن و دلدانمه **نازکردن و دلداری دادن.**
- نازوونیمانز: نازونووز **نازوونیمانز.**
- نازوونیوناز: نازونووز **نازوونیمانز.**
- نازه: گوشتشی بن ناخون **گوشت زیر ناخن.**
- نازه ریف: ۱) ناپسند؛ ۲) ناحهز **(۱) ناپسند؛ ۲) بدگل.**
- نازه ناخون: نازه هی ناخون، بن نیمیک **بخشی از ناخن که زیر پوست قرار دارد.**
- نازه نگوشت: قوچه که **انگشتانه.**
- نازه نین: ۱) بدناز، نازدار؛ ۲) ناوی زنانه؛ ۳) گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد **(۱) نازنین؛ ۲) نام زنانه؛ ۳) از روستاهای ویران شده کردستان توسط بعثیان.**
- نازه ناخون: بن نیمیک **بخشی از ناخن که زیر پوست قرار دارد.**
- نازی: ۱) نازه نین؛ ۲) له مندلال بون بی به شه؛ ۳) ناوی زنانه **(۱) نازنین؛ ۲) نمی زاید؛ ۳) نام زنانه.**
- نازیره ک: نازرینگ **کودن.**
- نازین: ۱) شانازی کردن؛ ۲) پاریز گار شلک بردن **(۱) فخر و میهات کردن؛ ۲) دلگرم بودن و محافظ گمان بردن.**
- ناز: داری ستو بدرا، ناز **درخت صنوبر.**
- نازوه: ناز **درخت صنوبر.**
- نازین: ۱) ناز؛ ۲) نیمه نه مین؛ ۳) نهمن **(۱) درخت صنوبر؛ ۲) می میرند.**
- ناس: ۱) ناشنا، پیچه وانه هی بیانی؛ ۲) جوری توتن و قسل و زهربیخه ده بیژن؛ ۳) پاشگری به مانا ناگادر له کدمی یا شتی **(۱) شناس؛ ۲) نوعی توتون مکیدنی مخلوط با آهک و دیگر مواد، ناس؛ ۳) پسوند به معنی شناس.**
- ناساخ: ۱) لەش به بار، بیمار؛ ۲) عدیب دار **(۱) بیمار؛ ۲) معیوب.**
- ناساخی: لەش به باری **بیماری.**
- ناساز: ۱) لەش به بار؛ ۲) کمد ده ست، ناته واواف **(۱) بیمار؛ ۲) کمد آمد.**
- ناسازگار: له لەش ناخوش **ناسازگار.**

ناعنه: گیایه کی گهلاوردی تمامیزی بون خوشه نیشک ده کری و
ده چیشتنی ده کمن **ف** مرزه.

ناعوایش: میاوماوکردن کنک **ف** صدای گربه.

ناعور: چدرخنی که ده ناویرداوه به حمیوان ناوی پی ده خنه نهدر **ف** چرخ

آیکشی از چاه که به وسیله حیوان کار می کند.

ناعوره: ناعور **ف** نگا: ناعور.

ناعهز: ناحم **ف** نازیبا، رشت.

ناعهسل: ناحسل، نارهسم، ناجسن **ف** بداصل.

ناعیلاج: ناچار، مجبور **ف** ناچار.

ناغار: تیغی ده بانی زور چاک، ناخار **ف** بیغ سیار خوب.

نافام: تی نه گدیشتو، گیلوکه **ف** نفهم، نادان.

نافامی: ده به نگی، ساویلکی **ف** نادانی، ساده لوحی.

نافک: ۱) قولاًیه کی بچوکی لیوارزه قله ناوه راستی زگدا، ناوك، نیوک؛
۲) کاکل **ف** ۱) ناف؛ ۲) غمز بادام و گردو و ...

نافه رمان: سرهشق، سمربزیو **ف** نافرمان.

نافه رمانی: سمربزیو **ف** سرکشی.

نافه ک: ۱) پارچه هی سئی سوچی ناوه راستی دهربی؛ ۲) بزوی دهربی **ف**

۱) خشتک شلوار؛ ۲) نیفه، جای بند تبان.

ناف: ۱) وشهی پی ناسین بوز هر شتی؛ ۲) دور، دورونی هر شتی؛ ۳)

نافکی زگ **ف** ۱) نام؛ ۲) وسط؛ ۳) ناف.

ناف ثانین: در کاندنه ناوی شتی **ف** نام بر زبان آوردن.

نافاندنه: ناولی نان **ف** نام بر جزی، با کسی گذاشت.

ناف تیش: زگ نیشه **ف** شکم درد.

ناقیبار: ۱) قمرالله میوه، تریان؛ ۲) سمربار **ف** ۱) سبد میوه؛ ۲)
اضافه بار.

ناقیبارک: ۱) ناقیباری بچوک، قدرتالوکه؛ ۲) سمربار **ف** ۱) سبد کوچک؛
۲) اضافه بار.

ناقیبر: ۱) تیغه، لمبه؛ ۲) نزیکترین زنی بوز گهیشن **ف** ۱) تیغه؛ ۲) راه
میانبر.

ناقیبرک: بدرزه ک، بدرزایی نیوان دوشت **ف** میانه.

ناف برن: پاس کردن **ف** نام بردن.

ناقیبرو: ۱) ناوجاوان، تویل؛ ۲) یه دو برو، دور هردو برو **ف** ۱) پیشانی؛
۲) میان دو ابرو.

ناقیبری: ناف گوتراو، باسکراوف نامبرده.

ناقیبریک: چیل، پدرزین **ف** پرچین.

ناقیبری: کهونه بهینی دو دژوهه بوناشت کردنده وه و پیکهینان **ف**
میانجیگری.

ناقیبری که: کهست که ناقیبری ده کا **ف** میانجی.

ناقیبر: ۱) نیوان، مابین؛ ۲) سمریشک **ف** ۱) میانه، فاصله، مابین؛ ۲)
صاحب امتیاز.

ناقیبرند: ناوه راست، ناوه ند **ف** وسط.

ناقیبیز: ۱) پاریزه ره دادگا، وه کیل؛ ۲) تکاکار؛ ۳) ده لالی شت فروش **ف**

ناسینهوده: دوای دویری ناس کرن **ف** بازشناختن.

ناشاد: غمگین **ف** انده گین، غمگین.

ناشاره زا: نابه له د **ف** ناوارد.

ناشایس: ناسرا **ف** ناشایسته.

ناشایسته: ناشایس **ف** ناشایسته.

ناشایسته: بدره و تیره، بدم لا یه وه، بوئره **ف** به این طرف.

ناشتا: ۱) خورین؛ ۲) بدرچایی، تاشت **ف** ۱) ناشتا؛ ۲) صبحانه،
چاشت.

ناشتا کردن: تاشت خارن، بدرچایی کردن **ف** صبحانه خوردن.

ناشتا باشتا: تیره و نهودی **ف** اینجا و آنجا.

ناشت داشت: تیره و نهودی **ف** اینجا و آنجا.

ناشت داشتا: تیره و نهودی **ف** اینجا و آنجا.

ناشتان: ۱) چدقاندنی ریشمی دار؛ ۲) مردو تممراندن **ف** ۱) کاشتن
نهال؛ ۲) مرده دفن کردن.

ناشتون: نیزراو، بن گل خراو **ف** دفن شده.

ناشتونا شت: لیره و لموی **ف** اینجا و آنجا.

ناشتی: ۱) ناشتو؛ ۲) نیای، ریزخاکی کرد، کردیه زیرخاکه و **ف** ۱) دفن
شده؛ ۲) آن را دفن کرد.

ناشرین: ۱) ناحم، بی بهش له جوانی؛ ۲) کارو قسمی خراب **ف** ۱)
بدگل؛ ۲) گفتار و رفتار رشت.

ناشکور: بی نهمدگ، بی نه زان، سیله **ف** ناسیاس.

ناشکوری: سیله بی، بی نه زانی **ف** نمک نشناشی، ناسیاسی.

ناشکیر: ناشکور **ف** ناسیاس.

ناشو: محال، شتی که جی به جی بونی فریده دژواه **ف** ناممکن.

ناشور: بدرگ و کهل بهلنی که به خاوینی زاده گیری بوزی لازم **ف** لباس
پاکیزه برای موقع لزوم.

ناشه: نازه و **ف** ناروا.

ناشی: کهست که له کاردا ناشاره زایه **ف** ناشی، ناوارد.

ناشی: نایی، نازه وایه **ف** شایسته نیست، نمی شود.

ناشیرن: ناشرین **ف** نگا: ناشرین.

ناشیرنی: ناحمی، بی بهره بی له جوانی **ف** نازیابی.

ناشیرین: ناشرین **ف** نگا: ناشرین.

ناشیرینه تی: ناحمی **ف** نازیابی.

ناشیزه: ناچیزه **ف** زن نافرمان شوهر.

ناعار: بی عار، لاسار **ف** حرف نشون، لجباز.

ناعال: بنیاده می بیکاره و بی قدره **ف** آدم بی ارزش.

ناعس: ۱) تمعل؛ ۲) بی کاره و بی که لک **ف** ۱) تبل؛ ۲) بیکاره.

ناعف: قازانچ، نحف، بهره، فیده **ف** سود.

ناعفه دت: قازانچ **ف** سود.

ناعله دت: نحله **ف** لعنت.

ناعله تی: نحله تی، شتی زور خراب و بهلا **ف** لعنتی.

نافسه‌ر: تروپک، دوند^۱ بلندترین نقطه در کوه یا درخت.

نافسه‌رک: ۱) کلاؤزیر؛ ۲) تانچ^۱ ۱) نزین گلاه؛ ۲) تاج.

نافسشان: قفل‌اندوش، ناوملان، ناف قولچ^۱ دوش، شانه.

نافسکی: گوندیکه له کورستان به عسی ویرانی کرد^۱ از روستاهای ویران شده کردستان توسط بعثیان.

ناف قولچ: ناڤشان^۱ شانه، دوش.

نافسه‌د: ۱) مدیانی بدزنبی مرو؛ ۲) قدمی جیاو دار^۱ کمر آدمی؛ ۲) کمر کوه و درخت.

نافلک: ۱) نافکی زگ؛ ۲) کاکل^۱ ۱) ناف؛ ۲) مغز بادام و گرد و ...

ناف کرن: مهنشور بون^۱ نامدارشدن، مشهورشدن.

نافسکمل: دور هردروران، گدل^۱ بیان رانها.

نافسه‌ندالا: لمو گوندانه‌ی کورستانه که به عسی کاولیان کرد^۱ روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.

نافسه‌گه: ره‌زار، ریزای شوینی که دوچشم ده گنه و یه^۱ محل بهم پیوستن دور و رودخانه.

نافسگین: نیونجی، بهین^۱ وسط.

ناف لخودان: خووه‌لکیشان^۱ للاف زدن.

ناف لئی کرن: ناف دانین^۱ نام نهادن.

نافسمال: کهل به‌لی مآل، مرده‌مال^۱ اثایه.

نافسمالی: کاره‌کهر، کلفت، جیری، خدامه، قمه‌واش^۱ کلفت، خدمتکار زن.

ناقيقچ: ماماناوجی، دهسته^۱ میانه، متوسط.

نافتون: ۱) خزمی دور؛ ۲) بدرو خو به هه‌زارو نهدار شاندان؛ ۳) ناوزرای بدنداو^۱ ۱) فامیل دور؛ ۲) خود را به فقیری زدن؛ ۳) بدنام.

نافتوبون: بدنداوی، ناوززان^۱ بدنامی.

نافتونکرن: بدنداو کرن^۱ بدنام کردن.

نافتنه‌ته‌وهیبی: تیکله‌لای گهلانی دنیا، نافه‌زادی^۱ بین‌العلی.

نافتنه‌رأیی: نافه‌تموهی^۱ بین‌المللی.

نافه‌ر: ۱) دالان؛ ۲) نیره^۱ ۱) راهرو؛ ۲) اینجا.

ناقدروک: ناواخنی پدر او و نوسراوف^۱ محتواری مطلب.

نافه‌ند: ناوه‌راست، دور^۱ وسط.

ناقوه‌نگ: ده‌نگ و ناف^۱ شهرت.

نافی: دور، میدان^۱ وسط، میان.

نافین: ناقچ، ماماناوجی، دهسته^۱ میانه، میانگین.

ناق: گمر، قورگ^۱ گلو.

ناقابلیل: ۱) کارله‌دهست ندهاتو، بنیاده‌می بی‌قیمه‌ت؛ ۲) شتی کم‌قدر؛ (دیاریه کی ناقابلیله)^۱ ۱) آدم بیکاره؛ ۲) بی ارزش.

ناقابلیل: نازاری^۱ ناخشنود.

ناقر: ۱) گهردن، دهره‌وهی گهرو^۱ ۲) کاری نیسه‌جل^۱ ۱) گردن؛ ۲) کارناتمام.

ناقز: ناته‌واوف^۱ ناقص.

ناقو: ندقه، باقو، جوئی ماسیه^۱ نوعی ماهی است.

۱) وکیل مدافع؛ ۲) شفیع؛ ۳) سمسار.

ناقهین: مابهین^۱ میانه، مابین.

ناشقه‌نگ: نه‌نگ، کم‌هربه‌ندی زین و کورتان^۱ تنگ ستور.

ناف تئی‌دان: دنه‌دان^۱ تحریک کردن، تشجیع کردن.

ناف جمه‌رمان: مانگی نیوان شهشه کان و قوریان^۱ ماه ذی القعده.

نافقاچاف: ناچواجان، توبیل، ته‌نی^۱ پیشانی.

نافقاچاف‌ترش: روکرز، مروموچ^۱ اخمو.

نافقاچال: دیوی ناوه‌زوی قوقراف^۱ مُقعر.

ناچچوون: ره‌وان بون، بدله‌فیره‌دار^۱ اسهال بودن.

نافقجه: مه‌لبه‌ند، محال، ناچجه^۱ ناحیه، منطقه.

ناچچه‌ق: ۱) ناوه‌راست، دور، ناوه‌ند؛ ۲) ناوگمل^۱ ۱) نقطه وسط؛ ۲) بین دو زان.

نافقجه‌نگ: بن‌هه‌نگل، بندنگل، که‌وش^۱ زیر بغل.

نافقچی: ناوجی کر، ناویزی^۱ میانجی.

نافقچیت: ۱) ناچچی؛ ۲) ده‌لالی شت فروشتن^۱ ۱) میانجی؛ ۲) سمسار.

ناخخو: خویایه‌تی، بدرانبه‌ر به بیگانه^۱ خودی، مقابل بیگانه.

ناشفدار: ۱) مه‌نشور، بده‌نگ و ناو؛ ۲) پیچه‌وانه‌ی به‌تال و پوچ^۱ ۱) نامدار؛ ۲) پر، مقابل تهی.

ناقدارا: لمو گوندانه‌ی کورستانه که به عسی کاولیان کرد^۱ روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.

ناقدان: ناف تئی‌دان^۱ تشجیع.

ناشف دانین: ناف بو^۱ کم‌سی بان شتی دیتمه‌وه په‌سنند کردن^۱ نام نهادن.

ناقدایه‌ک: ۱) بینه‌کیش، چونه‌زیرناو؛ ۲) جوین فروش^۱ ۱) غوطه‌ورشدن؛ ۲) بددهن.

ناقدایی: ناودیر، ناوراگه‌یدنراو^۱ کاندیدا.

ناقدو: نادوک، دارمشکه^۱ نگا: نادوک.

ناقده‌ر: بددهره‌رانه^۱ ضلع پایین چهارچوب در.

ناقده‌رگ: موغدره‌ی پشت، بربره‌ی پشت^۱ ستون فقرات.

ناقده‌ست: لمپ، بهری دهست^۱ کف دست.

ناقده‌شت: ده‌شتایی لهناو کیواندا^۱ دشت محصور به کوهستان.

ناقده‌نگ: ناوبانگ^۱ شهرت.

ناقده‌ری: ۱) ناف بوداندراو؛ ۲) خودان ده‌نگ و ناف؛ ۳) ناف گوتون بو سهاردنی کاری^۱ ۱) نام نهاده، موسوم؛ ۲) نامدار؛ ۳) نامزد، کاندیدا.

ناقران: ناوگمل، دور همرو دینگان^۱ میان دوران.

ناقره: جزیره‌ی نیوان روبار^۱ جزیره واقع در رودخانه.

ناقره‌وجه: نیوه‌رو^۱ نیمر و ز.

ناقره‌ونک: نافه‌و^۱ جزیره واقع در رودخانه.

ناقره: جزیره، ناد، دورگه^۱ جزیره.

ناقرک: ۱) هدناؤ؛ ۲) سی و جدرگ و دل^۱ ۱) احشاء؛ ۲) دل و جگر و ریه.

نافیسال: تازه‌پیر، نیوان سال^۱ میانسال.

نالان: نالاندن **نالیدن**.
 نالای: نالاندن **نالیدن**.
 نالایش: **نالین** **نالیدن**.
 نالاینه: نالاندن، **نالین** **نالیدن**.
 نالیه کی: **زیرتستکان**، **زیربالله** **تعلیکی**.
 نالیه: کسمی که نال بو یه کسم ده **کا** **تعلیکی**.
 نالبند: ۱) نالبهن؛ ۲) نازناوی شاعیریکی کوردی هاوچه رخه **(۱)**
 نعلبند: ۲) تخلص شاعری معاصر کردزبان.
 نالبندیش: ۱) لمسه رلا خدمتگی؛ ۲) نهخش کردن له قوماش **(۱)**
 بر پهلو خوابیده؛ ۲) نقش در آوردن روی پارچه.
 نالبییر: داروهه **نارف** درخت اثار، نارین.
 نالپاریز: گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد **از روستاهای**
 ویران شده کردستان تو سطع یعنیان.
 نالجاخ: ۱) پیمه روش، **بیلچه**؛ ۲) زه نگن، قولینگی زدوی کولین **(۱)**
بیلچه؛ ۲) کلنگ.
 نالجخ: تمور، **بیور** **تیر**.
 نالچه: نالی کهوش **تعلیچه** **کفش**.
 نالدار: یه کسمی سواری: (نالدار هاتوه نالی پهزادوه بالدار هاتوه بالی
 و هراندوه) «مه سهل» **مال سواری**.
 نالک: ۱) قایقاب، سول؛ ۲) کهوشی سوک و بی پازنه **(۱)** دمپایی؛ ۲)
 نعلین.
 نال کردن: ۱) نال بو یه کسم کردن؛ ۲) نال له کهوش دان؛ ۳) تاشنی
 لایه کی دار بوجو **بوون**؛ ۴) بریتی له فریدان و دهس برین **(۱)**
 نعل به پای ستور زدن؛ ۲) **تعلیچه** به کفش زدن؛ ۳) تراشیدن چوب
 برای جفت شدن با چوب دیگر؛ ۴) کنایه از فریب و کلاهبرداری.
 نالمکی: سینی پچوک، قاوه سینی **اف** سینی کوچک.
 نالن: بریتی له فریدان **کنایه از فریب دادن**.
 نالنی: نالاندن **نالیدن**.
 نالله: ۱) سوکه ناوی نادر، ناوه بو پیاوان؛ ۲) نال **(۱)** مخفف نادر، نام
 مردانه؛ ۲) نعل.
 نالله: کروزانه له دهدو خدم **ناله**.
 نالهبار: ۱) ناریک؛ ۲) نایاب **(۱)** تاهموار؛ ۲) نایاب.
 نالهدت: له عنمت **لختت**.
 نالهشکینه: ناوی دوکیوه له کوردستان **نام** دو کوه در کردستان.
 ناله کردن: نالاندن **نالیدن**.
 ناله کی: پازنهی زیر کهوش **پاشنه زیرین** کفش.
 ناله نال: ناله زور **ناله** بسیار.
 ناله نه: نالاندن **نالیدن**.
 نالی: ۱) دوشده که؛ ۲) نازناوی شاعیری به ناویانگی کورد. به مانا زراو
 له گوین پرزه هی ناو قله **لمه** قامیش **(۱)** تشک؛ ۲) تخلص یکی از
 شعرای مشهور کرد.
 نالی: ۱) نابیری، قسیه ناکا؛ ۲) تمنیا **تیک نال** **(۱)** نمی گوید؛ ۲)

ناقولج: سیخورمه **سلقبه**.
 ناقولا: ۱) ناریک، خوارو خیچ و چدفتولار؛ ۲) قسدزان و قسه خوش **اف**
 ۱) ناهموار، ناهنجار؛ ۲) سخندا و شیرین سخن.
 ناقولج: ناقولج **سلقبه**.
 ناقیز: به کمم و کوری، ناتهواو، ناقز **ناقص**.
 ناقیس: ناقیز، **ناغز** **ناقص**.
 ناک: ۱) پاشگری به مانا خاون: (نممناک، سامناک)؛ ۲) فهقیر، بیچاره؛
 ۳) ناواک، نیوک **(۱)** پسوند دارا بودن؛ ۲) بینوا؛ ۳) ناف.
 ناکا: ۱) تو بیزی، تو بلیی؛ ۲) (ناکا خوا بازیانیک بیارینی)؛ ۲) لدوازیده.
 بدمنزیکانه: (تو برو ناکا منیش هاتم)؛ ۳) به جنی ناهینی: (چه ندی
 ده لیم وابکه ناکا)؛ ۴) نوکه، هدنوکه **(۱)** توقع دارم، آیا می شود؛ ۲)
 به زودی؛ ۳) نمی کند؛ ۴) همین الان.
 ناکام: بی مراد **ناکام**.
 ناکاو: کوتیر **ناکاهان**، یکهو.
 ناکشت: نهم لایه **این طرف**.
 ناکلوك: دانه وبله بین که له کولین دا چیره **دیرین**
 ناکلوكار: ناقولا **ناهنجار**.
 ناکو: نه گمرنه، ده ناف و گرنه.
 ناکوک: بی کهیف، ناساز **پریشان حال**.
 ناکوکی: ۱) بی کهیف؛ ۲) مایهین ناخوشی **(۱)** بدحالی؛ ۲) میانه
 خوب نیومن، کدورت.
 ناکلوكار: زبر و خوارو خیچ **ناهموار، ناهنجار**.
 ناکه: ناک، خوئی ناگدیدنی **نمی کند**.
 ناکه تن: ناکه **نمی کند**.
 ناکه س: ناجسن، خوبی **ناکس**.
 ناکه سی: نایپای او **نامردی**.
 ناگا: ۱) کشپر، ناکاو؛ ۲) له بلندی و دریزی دا به رانیر ناید؛ ۳)
 لمدهستی نایه، رانساگا؛ ۴) واژو ده می خواردنی نایه؛ ۵) له گه یشن
 به جنی ده مینی: (به دوسه هات له میوه ناگا) **(۱)** ناگاه؛ ۲) نمی رسد،
 کوتاه است؛ ۳) از دستش بر نمی آید؛ ۴) میوه نمی رسد؛ ۵) سروقت
 نمی رسد.
 ناگوزوئی: دهس نه نگی، فهقیری **بینوایی، تنگدستی**.
 ناگوناح: بی تاوان، بی سوچ **بی گناه**.
 ناگههوار: ناخوش، بون خبری ناخوش ده لین: (خه بدریکی ناگههوار
 دل تمننیه) **ناخوشایند**.
 ناگههان: کوتیر، گزوگومدت، له بیر **ناگاه، ناگاهان**.
 نال: ۱) پیلاوی یه کسم له ناسن؛ ۲) پر زهی باریکی دور قهلمی قامیش
(۱) نعل ستور؛ ۲) رشته نازک قلم نی.
 نال: ۱) پیلاوی یه کسم؛ ۲) پارچه ناسنی زیر پازنه کهوش **(۱)** نعل
 ستور؛ ۲) نعل کفش.
 نالان: کسمی که له تاوی خم و درد ده کروزانه **نالان**.
 نالاندن: کروزانه له دهدو داخ **نالیدن**.

دادن.

نامه‌حرم: پیچه‌وانه‌ی مه‌حرم **ف** نامحرم.
نامه‌خانه: کتبخانه **ف** کتابخانه.

نامه‌خوا: ۱) وشهی سه‌برمان: (نامه‌خوا سه‌بره؛ ۲) وشهی که بو خوش‌وستی ده‌لین که له‌چاو نهچی: (نامه‌خوا گه‌وره‌بوه) **ف** ۱) کلمه‌تعجب؛ ۲) کلمه‌ای برای محفوظ ماندن از بلا، مشاء الله.

نامه‌د: بدبه‌ختی، خراب‌بوهاتن **ف** بدباری.
نامه‌دار: نامدار، به‌ناوبانگ **ف** نامدار.

نامه‌ربوت: قسسه‌ی قورو لا بلا **ف** سخن تامر بوط.
نامه‌رد: نایاب، نامروف **ف** نامرد.

نامه‌ردی: نایابی، نائیسانه‌تی **ف** نامردی.
نامه‌رهم: نامه‌حرم **ف** نامحرم.

نامی: ۱) بدده‌نگ و ناو، منشور؛ ۲) نازناوی شاعیریکی هاوجدرخه؛ ۳) چوله‌جرا **ف** ۱) نامور، نامی؛ ۲) تخلص شاعری معاصر؛ ۳) نیمسوز.

نامیلکه: سپیاره، کتبیوکه **ف** رساله.

نامیمه: ۱) تمه‌منی خسته دوز؛ ۲) من توم خسته دور؛ (له‌بیرته نامیه ناو سندوقمه) **ف** ۱) او مرآ به میان برد؛ ۲) من ترا به اندرون برد.

نامی‌یه: نافدار **ف** نامدار.
نان: ۱) تاردي به‌ناوشیلدراوي پانه‌وه کراوي به‌ناگر برزاو؛ ۲) چدقاندن: (باغم ناهه؛ ۳) دانان، شتني خسته سهر شتني؛ ۴) تی روکردن: (نان ده‌تهدیک نان جیه؛ ۵) جاريک به دار لم‌توپ‌دان له تویه‌راکردن **ف** ۱) نان؛ ۲) غرس کردن؛ ۳) برنهادن؛ ۴) تونهادن؛ ۵) توب را با چوب زدن در نوعی توپ، بازی.

نانان: ۱) پیاده‌زی **ف** ۱) پیاده؛ ۲) راه پیاده‌رو.

ناناتیره: نانی تیری، نانی ته‌نک که به‌تیر و گهراءه **ف** نان لواش.

ناناقه‌یقه‌ک: نان و خوانی زه‌ماوه‌ند **ف** غذای جشن عروسی.

ناناقه‌یقی: نناناقه‌یقه‌ک **ف** غذای عروسی.

ناناقه‌یه‌ک: نناناقه‌یقه‌ک **ف** غذای عروسی.

ناناقه‌یک: نناناقه‌یقه‌ک **ف** غذای عروسی.

نان بده: ده‌هنه، به‌خشنده **ف** سخنی، بخشنده.

نان بدهی: سه‌غاوه‌ت، به‌خشنده‌بی، دلاوای **ف** بخشندگی.

نان برآزن: ته‌نگوتک به‌تنه‌نوره‌دان و برزا‌ندنی **ف** نان پختن.

نان بریز: که‌ستی که ته‌نگوتک به‌تنه‌نوره‌وه نهاد **ف** نانوا.

نان بریشک: داروکه‌یه کی له تیریک باریک تر که نانی سه‌رساجی بین نهودیوئم دیو ده‌کهن **ف** چوبکی که نان بدان روی ساج برگرداند.

نان برین: بریتی له بین‌بیش کردن له بزیو **ف** کنایه از باعث قطع درآمدشان.

نان بریز: ۱) نان بریز؛ ۲) بریتی له بیاوه ره‌زیلی نه‌نگوتک بزر **ف** ۱) نانوا، شاطر؛ ۲) کنایه از خسیس در منزل.

نان به‌یات: نانی کون که شه‌موی به‌سمردا هاتبیتموه **ف** نان بیات.

نان پات: نان بریز **ف** نانوا، نان پن.

تک نعل.

نالیچه: دوشه کوله **ف** تشکجه.

نالیقه: گوندیکه له کوره‌ستان به‌عسى ویرانی کرد **ف** از رسته‌های ویران شده کردستان توسط بعثیان.

نالیک: دوشه کی له سرخه‌وتون، رایه‌خی ناویخرا **ف** تشك.

نالین: ناله‌کردن، نالاندن **ف** نالیدن.

نالین: ۱) ناییزن؛ ۲) سولی له‌تخته، قاپقاب **ف** ۱) نمی‌گویند؛ ۲) تعلين.

نالین: نالاندن **ف** نالیدن.

نالین: قسدناکهن، ناخیون **ف** نمی‌گویند.

نام: ۱) ناف، وشهی دروشمی ناسین؛ ۲) یان، نا: (نام تو بجو نام من ده‌چم)؛ ۳) دامنا، خسته‌بان: (بعده که مت لمسه‌ر دانا؟ به‌لی نام) **ف**

۱) نام؛ ۲) یا؛ ۳) نهادم.

ناما: ۱) ده غیله؛ ۲) دهی **ف** ۱) زینهار؛ ۲) حرف تشجع.

نامارک: پیچه‌وانه‌ی ممبارةک، شوم، نه‌حس **ف** نامیمون.

ناماره‌ک: نامارک **ف** نامیمون.

ناما قول: ۱) قسمی بی‌تام؛ ۲) بنیاده‌می بی‌قدره **ف** ۱) سخن ناپسند؛ ۲) آدم بی‌ارج.

نامان: خسته‌نامه‌رسه **ف** نهادیم.

نامانگوژری: ناگوژری، فه‌قیری **ف** نداری، تنگدستی.

نامانگی: ۱) ماندو نه‌بی؛ ۲) ماندو نیت؛ **ف** ۱) خسته‌نباشی؛ ۲) خسته‌نیستی؟.

نامدار: به‌ده‌نگ و ناو، مه‌نشور **ف** مشهور.

نامراد: ناکام **ف** ناکام.

نامرادی: ناکامی **ف** ناکامی.

نامروف: نایاب، کدنسی که له مه‌رایه‌تی دوره **ف** نامرد.

نامزات: ناگدیر، ناگدایی **ف** کاندیدا.

نامزه‌د: نامزرات **ف** کاندیدا.

نام قهه: به‌دانوا، ناؤزه‌ریاگ **ف** بدنام، رسوا.

نامل: ناوشان، کول، نیوان‌هردویل **ف** شانه، کول.

نامو: بیانی، بیگانه، غریبه، غهواره **ف** بیگانه.

نامواره‌ک: ناماره‌ک، شوم **ف** نامیمون.

ناموس: شه‌رف، نایبروف **ف** ناموس.

نامویی: بیگانه‌بی **ف** بیگانگی.

نامه: ۱) ناما، ده غیله؛ ۲) دهی، وشهی دندان: (نامه‌راکهن بگه‌تی)؛ ۳)

قاچزی نوسراو بو به‌ریکردن؛ ۴) ده‌نگ و باسی نوسراو له کتیب‌دا:

(رسوسته‌نامه)، ۵) نیمه داسان: (سرنـتـامـبـی نـامـه نـامـه نـهـلـلـاـ)

«خانی»؛ ۶) ناو نام **ف** ۱) زنهار؛ ۲) کلمه تشجع؛ ۳) نامه؛ ۴) اخبار

حوادث گردادری شده در کتاب؛ ۵) قرارداد کردیم؛ ۶) نام، اسم.

نامه‌به‌ر: پوسته‌چی **ف** نامه‌رسان.

نامه‌ت: نه‌گههت **ف** نکبت.

نامه‌تش: ۱) لول‌دان، پیچان؛ ۲) هون‌ندهوه **ف** ۱) پیچاندن؛ ۲) تاب

نانکه رهوه: کدستی که نهنجو تک به تیر و کپان ده کاته وه **ف** کسی که با چوب چونه را بین می کند.

نانکنی چوچکا: توله که، نانه حاجیله **ف** پنیرک.

نانکنی چوچکا: نانکنی چوچکا **ف** پنیرک.

نانکنی مدویزای: کولیره بینی کشمیشی تی کرابی **ف** گرده نانی که آگه اش کشمش باشد.

نانکنی ههڑای: نانه هه تجیر **ف** لواشک اجیر.

نانگر: زوی بهرزه و **ف** زمین بر حاصل.

نان گه نمی: کولیره جه وره **ف** نان روغنی.

نانگیر: نانگر **ف** زمین حاصلخیز.

نانگین: ناندین **ف** طرف نان.

نان مال: بریتی له مرؤیه که ثاتاجی کدنس نیه **ف** کنایه از آدم خود کفا.

نان مکی: نالمکی، سینی پچوک **ف** سینی کوچک.

نانو: نانخوری بیکاره **ف** نان خور بیکاره.

نانوشا: بریتی له بژیو، مایه‌ی زیان **ف** کنایه از مایه زندگی.

نانوباتیره: نانی هله هاتو **ف** نان فطر.

نانوچا: بریتی له چاست، خواردنی به بیانی **ف** صبحانه.

نانوحله‌لو: بریتی له کاری زور هاسان: (نم کاره بو من نان وحدلایه) **ف** کنایه از کار بسیار آسان.

نانوخ: ناخو، ناخون **ف** ناخن.

نانوزگ: کریکاری هه رهه خوارک **ف** کارگر مزدور فقط با خوارک.

نانوسول: نان و خوی، بریتی له بزیو **ف** کنایه از مایه زندگی.

نانوشکی: نان خالی **ف** نان تهی.

نان و نمک: بریتی له چا که بی زانین **ف** کنایه از حق شناسی.

نانووشک: نان و شکی، نان خالی **ف** نان تهی.

نان و هوی: چیشت و نانی که سی روز له ماله بابی بوکده بو مال زاوای ده نیز **ف** غذایی که سروز از خانه پدر عروس به خانه داماد فرستند.

نانه: (۱) نان؛ (۲) تاقه نانیک **ف** (۱) نان؛ (۲) یک نان.

نانه بان: لم سمردانان **ف** برنهادن.

نانه بمهره: ده فری نانی زیبار و شوان و ده شته کی **ف** توشه دان مسافر و چوبان و ...

نانه پال: تومه تالدان **ف** متهم کردن.

نانه جیب: (۱) ناره سمن؛ (۲) ناکدنس به چه، بی تاکار **ف** (۱) بدگهر؛ (۲) بد اخلاق، بی تربیت.

نانه حاجیله: توله که، توره که **ف** گیاه پنیرک.

نانه حاجی له گ له گ: نانه حاجیله **ف** گیاه پنیرک.

نانه رهه ق: لهت و پهتی نیشک و سه ختنی نان **ف** خرده نان خشک.

نانه رهه قه: (۱) نانه رهه ق؛ (۲) چیشتی پارچه نانی رهه و رون و تاوف **ف** خرده نان؛ (۲) آشی است.

نانه زگ: نانوزگ **ف** مزدور با خوارک.

نانه زگی: نانه زگ **ف** نگا: نانه زگ.

نان پاتن: نان بر ازتن **ف** نان پختن.

نان پرسه: چیشت و نانی که لم سمره خوشی دا دهدی به خه لک **ف** غذا بی

که در مجلس عزا توزیع می شود.

نان بیزه: کریکاری بی کری و همراه خواردن، نانه زگ **ف** کارگری که فقط غذایش بد هند.

نان بیز: نان بریز **ف** نان بیز، نانوا.

نان بیزان: نان بر ازتن، نان پاتن **ف** نان پختن.

نان بیودان: نهنجوتک به ته نوره و لکاندن **ف** نان بر تور جسباندن.

نان بیوده: کهستی که ته نجوتک به ته نوره و ته لکنی **ف** نان به تور چسبان.

نان تال: بریه تی له پیاوی چروک و رزد **ف** کنایه از خسیس.

نان تیری: نانی تمنک که به تیر و کپان ده کریته وه **ف** نان لواش.

نان جمزه: چیشتی که لمجهز ندان ده نری **ف** غذای عید.

نان چایی: جوئی نانی شیرین بو به بیانان **ف** نان شیرینی صحانه.

نان چله: خوراکی که له بیره و هری چل رزهه می مردو دا ده دری **ف** طعام چهام متوفی.

نان حهفته: خوراک و میمانی دان پاش گوازته وه بیوک به حه و روز **ف** سوره هفتہ بعد از عرسی.

نان خالی: نان به بی بی خور **ف** نان بدون خورش.

نان خور: بریتی له خیزان و منال: (نان خور مان زورن) **ف** کنایه از فرزندان و افراد خاتوناده.

نان خورشت: پیخور **ف** نان خورش.

نان خهته نه: خهنه سوران **ف** ختنه سوران.

نان دان: (۱) خوراک به فه قیران به خشین؛ (۲) تمه کی نان **ف** طعام بخشیدن؛ (۲) طرف نان.

نان درو: در وینه وان، دره و کبری ده خل **ف** دروگر.

نان دوز: ماندو بو نان پدیدا کردن **ف** زحمتکش.

نان ده: نان بده **ف** سخاوتمند.

نان ده: نان بده **ف** بخشنده.

نان دین: تمه کی نان **ف** طرف نان.

نان ساجی: نانی که لم سر سیل ده بزری **ف** نان ساجی.

نان سه نگهک: نانی که لم سر چهوی سوره و بوج ده بزری **ف** نان سنگ.

نان سیز: (۱) نان ساجی؛ (۲) منجه لی سرفقد پا خدار **ف** (۱) نان ساجی؛ (۲) دیگ سر پوشدار.

نانک: (۱) پلوره هنگ، شلخه میش؛ (۲) کدلانه **ف** (۱) نسل نوبن زبور عسل؛ (۲) نگا: کدلانه.

نانکا: نیسه، نهه، نوک، نه لحان **ف** آلان، هم اکتون.

نان کردن: نان بیزان **ف** نان پختن.

نان کور: کویر نان، رزد **ف** خسیس.

نان کور: کویر نان **ف** خسیس.

نان کدر: نان بیز **ف** نان بیز.

- نامی ساجی: نامی که په‌سیلی ده کهن **نام ساجی**.
 نامی سیلی: نامی ساجی **نام ساجی**.
 نامی شفانی: ده موکانه **مویزک عسلی**.
 نامی شکه‌فه: ناسکه نان **نان ترد و نازک**.
 نامی قهتش: برتی که ریان به فقیری **کنایه از امرار معاش**.
 نامی شوانی: ده موکانه **مویزک عسلی**.
 نامی له‌واشه: نامی گروقدار، کولیجه‌ی ته‌نک **نان تافونی**.
 نامی میچکا: نامه‌جاجله، توڑه که **پنیرک**.
 نامی میزني: نامی ته‌ستوری همویره‌هه لاتو **نان کلفت**.
 نامی میشا: شانه‌هه نگوین **شانه عسل**.
 نامی نامی: برادری نامی **دوست نامی**.
 نامی هلاتی: نامی که همویره که هه لاتوه **نان خمیر برآمده**.
 نامی هله‌لتی: کولیجه‌ی پرله‌گویزکراو **کلوچه آگنه از مغز گردو**.
 نامی هه‌نگفی: شانه‌ی هه نگوین **شانه عسل**.
 ناو: ۱) ناف، نام، دروشی ناسینی هرشتنی؛ ۲) دور، مدیان؛ ۳) نا، وشهی قبول نه‌کردن و حاشا: (جویه شار؟ ناو؟ ۴) ده نک، کاکل: (ئم گویزه تاوی تیانه بوبه، شه‌لائی خوی خوشه و ناوه که‌شی خوشه)؛ ۵) هرجی له‌زیر تیکولمه‌یده؛ ۶) وشهی دنه، هانه: (تاوتیدان)؛ ۷) دولاش، نای ئاسیا؛ ۸) مله‌ند: (خله‌لکی تم ناوه‌یده)؛ ۹) تاخندر اوی دورشتنی: (که‌واکمت ناوی تیانیه)؛ ۱۰) ماده، مهدوادا: (ناویه شار دو سه‌حاتم‌ری‌یده)؛ ۱۱) کات، ددم، جار: (ناو به ناو دیت)؛ ۱۲) ته‌قین، تاربون **نام**؛ ۱۳) وسط، میان؛ ۱۴) نه؛ ۱۵) مغز و هسته میوه؛ ۱۶) هرجیزی که زیر پوسته و پوست قرار دارد؛ ۱۷) حرف تشجیع؛ ۱۸) ناو‌آسیا؛ ۱۹) منطقه، ناحیه؛ ۲۰) آگنه؛ ۲۱) مسافت؛ ۲۲) گاه؛ ۲۳) تارومارشدن.
 ناو: نابا **نمی برد**، گنجایش ندارد.
 ناوبردن: له‌بین بردن، فهوتاندن **از میان بردن**.
 ناو‌ناخن: ناو‌خن **آگنه**.
 ناو‌خن: شتی که ته‌خریته دور شتیکی تره‌وه: (ناواختن سه‌رین توکه) **آگنه**.
 ناواری: نهودد، نودانده **عدد نود**.
 نوازه: ۱) بزارده؛ ۲) به‌تاییدتی **۱) برگزیده؛ ۲) به‌ویره**.
 نواون: مله‌ند **منطقه**.
 ناویار: سربار، نافبار **اضافه‌بار**.
 ناویاز: ناوشار **داخل شهر**.
 ناویانگ: ده نگ و ناوف **شهرت**.
 ناویجی: ناویزی، ناقیزی **میانجی**.
 ناویز: ناقیز **نگا: ناقیز**.
 ناویراوا: ناقیزی **نامبرده**.
 ناویراوا: له‌بیر کراو **آدم فراموش شده**.
 ناوبردن: ۱) ناف برن، بس کردن؛ ۲) برتی که خراوه‌گوتنی پاش‌مله، غدیبیت کردن؛ ۳) ناویدیاری کردن بو کاری **۱) نام بردن؛ ۲) غبیت**
- نامه‌سک: نانوزگ **نگا: نانوزگ**.
 نامه‌سکنی: نانوزگ، نامه‌سک **نانوزگ**.
 نامه‌شان: سه به‌ته‌ی بانی وک سینی، سه له **سبد طبقی**.
 نامه‌شوین: ۱) شوین که‌وتن بو په‌یداکردن و گرتن؛ ۲) بیشاعه و دوی کدستی خستن **۱) بی جویی، دنال کردن؛ ۲) شابعه به دنال کسی راه اداختن.**
- نامه‌قهیسی: قه‌مدربین، شهلا **پانه‌وه کراوه بیشکمهوه کراوه له بهر تاو**.
 خدرو **لواشک زردادلو**.
- نامه کوکل: به کوکل دادان **بردوش نهادن**.
 نامه‌له‌م: نانه‌زگ **کارگر مزدیگیر با غذا**.
 نامه‌مریچله: کولیزه به‌ردون **گرده روغن مال**.
 نامه‌مل: ناچارکردن **به‌زور و ادار کردن**.
 نامه‌وا: نانکه **نانوا**.
- نامه‌واخانه: دوکاتی نان پیز **نانواخانه**.
 نامه‌وایی: نامه‌واخانه **نانواخانه**.
 نامه‌وشکه: نامه‌قه **نگا: نانده‌وه**.
- نامه‌وه: ۱) بدراکردن: (ناز اوه نامه‌وه)؛ ۲) دانان به‌زیوه: (ته‌له نامه‌وه)؛ ۳) هیلکه له‌بن مریشکه کورک دانان: (مریشک نامه‌وه کاری منه)؛ ۴) ده برچاوه‌گرتن بو مه‌بستی: (دزیک بو لممال نامه‌وه دا وریابو) **۱) بریاکردن؛ ۲) چیزی را دزد کی در جایی نهادن مانندتله؛ ۳) تخم زیر مرغ کرج گذاشتن؛ ۴) زیر نظر گرفتن در نظر گرفتن برای منظوری.**
- نامه‌وه‌وهی: نان و خوان بو مالی بُوک **غذایی که به خانه عروس فرستاده می‌شود**.
- نامه‌هه‌نجیری: هه‌نجیری پانه‌وه کراوه و شکه‌وه کراوه وک نامه‌قهیسی **لواشک انجیر**.
- نامه‌یمک: ۱) پیکمه‌وه نان؛ ۲) تیک نان **۱) برهم نهادن؛ ۲) در هم فروبردن**.
- نامی: ۱) ندی‌هاورد؛ ۲) برادری که بو نان خواردن هدیه‌وراست نیه **۱) نیاورد؛ ۲) دوست نامی نه جانی**.
- نامی تیشک: نان خالی **نان تهی**.
- نامی تیشکی: نان خالی **نان تهی**.
- نامی بتهرسی: نان خالی **نان تهی**.
- نامی به‌وشکی: نان خالی **نان تهی**.
- نامی پاتی: نامی پاتی **نان تهی**.
- نامی به‌تلی: نامی پاتی **نان تهی**.
- نامی ته‌رسی: نامی پاتی **نان تهی**.
- نامی ته‌ندوری: نامی که به‌ته‌ندور برزایی **نان تدوری**.
- نامی تیره: نامی تیری **نان لواش**.
- نامی تیری: نامی ته‌نک که به‌تیر وک پان ده کریته‌وه **نان لواش**.
- نامی چوچک: توله که، توڑه که، نامه‌جاجله **پنیرک**.
- نامی چوک: نامی چوچک **پنیرک**.
- نامی ده‌زی: نامی کونی برشاوی **نان کهنه و کپک‌زده**.

ناوتولیل: ۱) توبل، ثمنی؛ ۲) خال کوتان له توبلی منال (۱) پیشانی: ۲) خالکوبی پیشانی بچه.

ناوتیلانه: جیازی بُوك [جهیزه عروس.

ناوجهرگه: مهیان، دور [وسط.

ناوجهزنان: ماننگی پیش قوربان و دوای شیده لان [ماه ذیقده.

ناوجه غز: دوری کوز [وسط دائیره.

ناوجی: ناوبزی [میانجیگری.

ناوجیزانان: ناوجه زنان [ماه ذیقده.

ناوجیگه: ناوبزیکه [میانجی.

ناوچاوه: ۱) توبل، ثمنی، ناوتولیل؛ ۲) دورچاوه (پوشنی که دو تنه ناوچاوه)

(۱) پیشانی؛ ۲) داخل چشم.

ناوچاوهان: توبل، ثمنی، ناوچاوه [پیشانی.

ناوچاوهان پاک: بریتی له پیاوه ککی له مخواترس [کنایه از شخص نورانی.

ناوچاوهان ترش: روگرز [ترش روی.

ناوچاوهان پاک: ناوچاوهان پاک [شخص نورانی.

ناوچاوهان ترش: ناوچاوهان ترش [ترش روی.

ناوچاوهان ترشان: روگرز کردن [ابرو درهم کشیدن، اخم کردن.

ناوچاوهان ترشاوه: روگرز [ترش روی.

ناوچاوهان ترشیاگ: ناوچاوهان ترشاوه [ترش روی.

ناوچاوهدرمگ: ماروف [پیشانی سفید.

ناوچاوه دیز: روگرز [اخمو.

ناوچاوه روش: ناوچاوهان پاک [شخص نورانی.

ناوچاوه گرزر: روگرز [اخمو.

ناوچهان: ناوچاوهان، توبل، ثمنی [پیشانی.

ناوچهان بهیه کادان: روگرز کردن [اخم کردن.

ناوچهان پاک: ناوچاوهان پاک [شخص نورانی.

ناوچهان ترش: روگرز [اخمو.

ناوچهان دیز: روگرز [اخمو، ترش روی.

ناوچهان رون: ناوچهان پاک [شخص نورانی.

ناوچهان قوقز: ۱) ثمنی زهق؛ ۲) بریتی له کلول و چاره زهش (۱) پیشانی برآمده؛ ۲) کنایه از بدینخت.

ناوچهان قهشقه: بریتی له بدینخت و چاره زهش [کنایه از بدینخت.

ناوچهان گرزر: روگرز [اخمو.

ناوچیا: ۱) ناوچه بینی که له مابهینی کیوان دا بی؛ ۲) ناوچه بینی که له کوردستان (۱) کوهسار؛ ۲) منطقه ای در کردستان.

ناوچین: ۱) قورو خشتی تاخندر اوی چینی دیوار؛ ۲) گدلای قه کردنه وهی توتن (۱) آگه دیوار؛ ۲) چیدن برگهای وسطی توتون.

ناوچهانی: بهتال، والا، پوچ [میان نهی.

کسی را کردن؛ ۳) نامزد کردن برای کاری.

ناوبرو: دور هردو برو [میان ابر وان.

ناویره: تیغه، لمبه رف [تبیغه، حاجز.

ناوبریاگ: ناقبزی [نامبرده.

ناوبریاگ: ۱) ناوبری او؛ ۲) ناودیر بُو کاری (۱) شخص فراموش شده؛ ۲) نامزد برای کاری.

ناوبریشک: نان بریشک [نگا؛ نان بریشک.

ناوبزه: شیله، ددانی شیری حموان [دندان شیری دام.

ناوبزه کردن: که وتنی ددانی شیله [افتدان دندان شیری دام.

ناوبزی: ناقبزی [میانجیگری.

ناوبزیکه: ناقبزیکه [میانجی.

ناوبگیک: ناقبزین، ناوبردن [نام بردن.

ناوبور: له ببر جون یان له ببر خوبزندی ناوی که سی یا کسانی که به ناوی باشند که دارند (ناوی هموانی گوت قهت ناوی بوری نکردن) فراموش کردن یا از قلم انداختن نام کسی یا کسانی که آنها را صدای می کنند.

ناوبهناو: جارچاری، ددمده می، گاگایی [گاه گاهی.

ناوبین: مابین، مابعین [مابین.

ناوبپا: دور هردو ران، ناف گهله [میان دویا.

ناوباره: پرایی دور ناوایی؛ (مالیان ناوباره یه) [وسط جمعیت و شلوغی آبادی.

ناوبر: ۱) ناوی خنی دیوار؛ ۲) پیچمهانی بهتال و پوچ (۱) آگه دیوار؛ ۲) تپر، مقابله تو خالی.

ناوبسته: ره چله لک، ره گهن رسمه [احصل، نسب.

ناوبدهل: ۱) دور دولکدار؛ ۲) ماوهی ناو دوده سته یه کسم (۱) وسط دو شاخه؛ ۲) فاصله میان دو دست ستور.

ناوبهلاق: ناویه لی زور [میان شاخه ها.

ناوبهنجک: پرده دی ناسکی دهوری تاوزگ [غشاء، مشیمه.

ناوت: ۱) نابی، ناشی؛ ۲) ناقنی ته (۱) نمی شود؛ ۲) نام تو.

ناوتا: نافبار، سهربار [اضافه بار.

ناوتا: گوندیکه له کوردستان به عسی و پرانی کرد [از روستاهای ویران شده کردستان توسط بیشان.

ناوتاوق: ۱) قدم اسمه بینی که نه خربته قلفی جعله وه بو بارکردنی دوتا جه وال؛ ۲) سمر تاقه دیوار (۱) بند حلقة کناره جوال؛ ۲) میان تاقجه.

ناوتان: ۱) تیغه هی له شوعل ته نسراو بو زوری مال؛ ۲) ناقنی قه؛ ۳) مابهین بیوه (۱) تیغه ترکه بی؛ ۲) نام شما؛ ۳) میان شما.

ناوتانش: شاندان، خستنه به رجاو، رانان [بهمایش گذاشت، نشان دادن.

ناوتون: ۱) ناو قدکراو؛ (تزریحه که ده ناو توی لیقه کددا بو)؛ ۲) ناقنی ته (۱) توی لایه؛ ۲) اسم تو.

ناوتی: ناو توی قه دکراو [در لایه.

حدیوان: ۳) میشکی ناو شاخی حدیوان **ف** ۱) کوهسار: ۲) میان دو شاخ حیوان: ۳) مغز شاخ حیوان.

ناوشار: ناوه ندی بازیر، ناو بازیر **ف** داخل شهر، مرکز شهر.

ناوشان: مابهینی دوشانی بنیاده **ف** میان شاخه.

ناوفلیقان: ناو بهلی دار **ف** میان شاخه.

ناوفهرش: ۱) ماقوری که له ناوارس راهه خری: ۲) پارچه چه رمنی که ده خرینه ناو کوش **ف** ۱) فرش وسط اتاق: ۲) چرمی که تویی کفس پهن کنند.

ناوقده: ۱) ناوراسی بهزن، که مبهه: ۲) ناوراسی کینه: ۳) ناوراسی قدمی دار **ف** ۱) کمر: ۲) کمر کوه: ۳) وسط تنه درخت.

ناوک: ۱) نافک: ۲) دنه کنی ناو میوه: ۳) ناوف **ف** ۱) ناف: ۲) هسه: ۳) محتوی.

ناوکار: ۱) ناو چینی دیوار: ۲) تمریب، تدقه لئی درشتی بدزنجیره **ف** ۱) آگنه دیوار: ۲) بخیه های درشت و زنجیره بی در لحاف.

ناوکبر: کسی که ناوکی زارو ده بزی **ف** ناف بر.

ناوکبرین: بریتی له ته اوکردنی کاراف **ف** کنایه از تمام کردن کار.

ناوکردن: ۱) مهنشور بون: ۲) مایه بین دور خستنه وه **ف** ۱) شهرت یافتن: ۲) فاصله را بیشتر کردن، فاصله گرفتن.

ناوک کهونت: نه خوشیه که ده لین ناوک دا که و توه **ف** نوعی بیماری شکم که به ناف افتادگی معروف است.

ناوک گرتنه وه: ۱) چاره ای ناوک کهونت: ۲) بریتی له نازار دانی نوز **ف** ۱) معالجه ناف افتادن: ۲) کنایه از بسیار آزار رساندن.

ناوکو: ۱) دور خدرمانی سوُر: ۲) بهش نه کراو: ۳) نافبار، سهربار: ۴) دور خله کو جمهاده **ف** ۱) وسط توده خرمن: ۲) مُساع: ۳) اضاغه بار: ۴) وسط توده مردم.

ناوکوره و بون: ۱) له بیرخه لک چونمه: ۲) بی عدو لاد مردن **ف** ۱) فراموش شده: ۲) بی وارت مردن.

ناوکویر بونه وه: ناوکوره و بون **ف** نگا: ناوکوره و بون.

ناوکویی: ناو بهشی، شعری کی **ف** شرکت.

ناوکه: ۱) بدرینکه گیای لئی ده نالین گه نمی خدرمانی بده سردا ده بیزن بو بدره کدت: ۲) ده نکی ره قی میوه: ۳) ده نکی گوله به روزه و کدو: ۴) ناوک، نافک **ف** ۱) سنگ زیر خرمن که به نیت تبرک با گیاه پیجند: ۲) هسته: ۳) تخمه: ۴) ناف.

ناوکه بر: کچی که روزی له دایک بونی بو کوریک دیاری کراوه **ف** دختر نوزادی که او را نامزد پسری کرده اند.

ناوکه بره: ناوکه بر **ف** نگا: ناوکه بر.

ناوکه خوش: ده نکه قیسی شیرن **ف** هسته شیرین زردالو.

ناوکه رهشه: ۱) نه خوشیه کی یه کسم: ۲) نافاتیکی توره **ف** ۱) نوعی بیماری ستور: ۲) آفت ترب.

ناوکه ریز: ناوکره شهی یه کسم **ف** نوعی بیماری ستور.

ناوکه ریش: ناوکه ریز **ف** نوعی بیماری ستور.

ناوکهاتنهوه: چاری ناوک کهونت **ف** جای آمدن ناف افتاده.

ناوچو: پیچه وانهی ده رهه: (شدی ناوچویه، وزیری ناوچو) **ف** داخل، داخلی.

ناوچوا: نامه خوا **ف** نگا: نامه خوا

ناوچوان: قولایی زین، خوانی زین **ف** گودی زین.

ناوچوبین: دوچین، بهن دوچین **ف** بند تنبان.

ناودار: ۱) پیجدوانه خالی، بر: ۲) ناو لک و بوبی دار: ۳) خاوه ناو به ناویانگ: ۴) ناوی نراو، بی ناو نیه **ف** ۱) پر، مقابل تهی: ۲) میان درخت: ۳) مشهور: ۴) نام نهاده شده.

ناوداروک: لهو گوندانهی کور دستانه که به عنسی کاولیان کرد **ف** روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.

ناودان: ۱) ناوی خله کو خو گوتون: (ده کمین ناکهین ناونادا که کن نهمهی کردوه): ۲) دندان **ف** ۱) نام کسی را ذکر کردن: ۲) تحریک، تشیع.

ناود وک: داری ناو هردو لوکه پ که به سلم ممشکه دا دیت **ف** چوب وسطی که بر مشک آید.

ناوده دس: ۱) ماودی بعینی دوده سنتی نه سپ: ۲) بهری ده سست، لدب **ف** فاصله بین دودست اسب: ۲) کف دست.

ناوده سست: ناوده س **ف** نگا: ناوده س.

ناوده شت: ۱) ناقده شت: ۲) ناویجه یه کی بیست گوندی له کور دستان که به عنسی ویرانی کرد **ف** ۱) دشت محصور به کوهستان: ۲) منطقه ای شامل بیست روستا در کردستان که بعثیان ویرانش کردند.

ناودیز: ۱) ناوسراو: ۲) به ناویانگ **ف** ۱) نام نهاده شده، دارای نام: ۲) شهرت یافته.

ناوراس: دور مهیان **ف** وسط.

ناوران: لاله، پارانه وه **ف** لابد.

ناوران: ۱) گمل، دور هردو ران: ۲) له ناو کمرکه به مزا **ف** ۱) میان هردو ران: ۲) در میان گلم.

ناورانه وه: ناوران **ف** لابه کردن.

ناورته: تیکمل پیکمل، تاریک **ف** نامرتب.

ناوروان: ۱) مایه بینی دوچومن: ۲) ناوه بو چهند ناوایی **ف** ۱) بین دو رودخانه: ۲) نام چند آبادی.

ناوزر آن: سوکبون، روسيابون **ف** رسواشنده.

ناوزر آو: ثابر و نه ماو، روسيابون **ف** رسوا.

ناوزگ: ۱) همچی له دور سک دایه: ۲) بهزو چهورایی ناو سک **ف** ۱) احشاء: ۲) چربی و پیه تویی شکم.

ناوساجی: زروبی **ف** نوعی گرده در روغن سرخ شده.

ناوسار: سدر نیای ناسیابون **ف** جوی سر ناو آسیاب.

ناوسک: ناوزگ **ف** نگا: ناوزگ.

ناوسیل: ۱) ناوساجی، زروبی: ۲) بدر بسیل، قورا **ف** ۱) نگا: ناوساجی: ۲) خورشت گوشت و ماست.

ناوسیلی: ناوسیل **ف** نگا: ناوسیل.

ناوشاخ: ۱) ناوجیما، ملبه ندی له ناو کیواندا: ۲) مابهینی دوشاخی

ناونیرک: ناودوک **نگا**: ناودوک.

ناونیروک: ۱) ناویرک، ناودوک؛ ۲) ناخورده وی دار **نگا**: ناودوک؛ ۲) آبخوره درخت.

ناونیره: دوقته که داره له ناودر استی نیردا بو قایش راگرتن **دو قطعه چوب در وسط یوغ.**

ناونیشان: ۱) شوین و ناوی که پیش بناسنند و ۲) بریتی له قهدرو زیر له ناوند **نگا**: ۱) نشانی؛ ۲) کتابه از احترام در میان مردم.

ناونیشانه: ناونیشان **نگا**: ناونیشان.

ناوف: ۱) نوئی، نو؛ تازه؛ ۲) هدرنه ممه **ن**: ۱) نو، تازه؛ ۲) همین است.

ناوناتوره: سمناوی پیس و نایپستند **لقب زشت.**

ناونیشان: ناونیشان **نشانی.**

ناونیشانه: ناونیشان **نشانی.**

ناورده: دورمانی زور ورد **دوخت بخیه ریز.**

ناوه: ۱) ده فری قورکشان؛ ۲) جوری برج: ۳) چرچی لیباس **ن**: ۱) ناوه گل کشی؛ ۲) نوعی برج: ۳) چین و چروک لباس.

ناوهانین: ناوبردن **نام بردن.**

ناوهاردن: ناوهانین **نام بردن.**

ناوه بهره: ۱) تامر ازیکه له تمسبایی جوت دا؛ ۲) دهسته کی تمامان **ن**: ۱) ابزاری در خیش؛ ۲) چوب تکیه گاه دیوار ترکه ای.

ناوه جاخ: ناره سه **ن** ناجیب.

ناوه جاخ: ناوه جاخ **ن** ناجیب.

ناوه خت: پیوه خت **نا بهنگام.**

ناوه راس: ناوراس **و سط.**

ناوه راست: ناوه راس **و سط.**

ناوه رزّن: پیخور **نام خورش.**

ناوه روک: هرچی ده ناو شتی تردایه **محتو.**

ناوه روکه: ناوه روک **محتو.**

ناوه سار: سمناوی ناش **ن** جوی بالای ناو آسیا.

ناوه سهر: لفکمه ده سمالی ژنان **دبلاه سرپوش زنانه.**

ناوه سهره: ناوه سهر **نگا**: ناوه سهر.

ناوه شکینه: ثوتو، هرچی چرچی لیباسی پی ساف بکری **اطو.**

ناوه کرته: نه خوشیه کی نازله **ن** نوعی بیماری گله.

ناوه کیش: کهستی حمزی به ناو ده کیشی **ن** ناوه کش.

ناوه ل: که ویزه ناش **ن** ناوه آسیا.

ناوه ن: رفیده نانکه **ن** بالشتك نانوا.

ناوه نجی: بینابهینی، نهزیاده کم **متعادل.**

ناوه ند: ناوه راستی هر رشتنی **ن** مرکن، وسط.

ناوه نده: گوندیکی کورdestane به عسمی کاولی کرد **نام روستایی در کردستان** که توسط بعثیان ویران شد.

ناوه ندی: شتمی که له ناوه راستا پی **مرکزی.**

ناوه ندیار: ناوبزیکر **میانجی.**

ناوه ندیتی: ۱) ده ناوه راستایون؛ ۲) نه زور تو تدرّونه زور له سهرخون **ن**.

ناوک هینانه و: ناوک گرته و **ن** جای آوردن ناف افتاده.

ناوکیش: جو گهگی سهره کی مهره زه، شده **جهوی** مهده زه **جوی** سرتاسری شالزالار.

ناوگ: ناونجی **ن** میانه.

ناوگردان: گوندیکه له کورdestan به عسمی، ویرانی کرد **از روستاهای ویران شده کردستان** توسط بعثیان.

ناوگل: ناقله، ناویا، گهل **و سط رانها.**

ناوگورک: ۱) ناگردانی ناو دیوه خان و مزگوت؛ ۲) تختایی کوزو **مدجلیس** **ن**: ۱) آتشدان مجلس؛ ۲) قسمت هموار مجلس

ناوگهر: ۱) مابیدنی دو زه مینی شیوه ردبراؤ؛ ۲) چزیرکه کی چکولهی ناوه راستی جوم: ۳) دهستایی له نیوان چیایان دا **ن**: ۱) مرز میان دو شخم؛ ۲) جزیره ماسه ای کوچک در میان رودخانه؛ ۳) دست محصور به کوهستان.

ناوگه زه: ۱) ناوگه زه؛ ۲) کاکل **ن**: ۱) مرز میان دو سخنم؛ ۲) مغز بادام و ...

ناوگل: ناوگل **ن** میان هر دوران.

ناوگیر: ناویاسکراو **نام ذکر شده.**

ناوگین: ۱) مام ناویجی، دهسته؛ ۲) ناوراس **ن**: ۱) میانگین؛ ۲) وسط.

ناولقان: دور به لی دار **ن** میان شاخمه ها.

ناولکان: ناولقان **ن** میان شاخمه ها.

ناولنگ: ناوگل **ن** میان پاهای.

ناولنگان: ۱) ناوگل؛ ۲) تاوه **ن**: ۱) میان رانها؛ ۲) تابه.

ناوله ب: دو دهست **ن** توی کف دست.

ناوله پان: له ناو هردو دهستاند **ن** میان دستها.

ناوله سه ر: دیارکراو بو کاریکی باش **ن** کاندیدا، نامزد.

ناولی نان: ناق دانین **ن** نام نهادن.

ناوم: ۱) ناوی من؛ ۲) نایم؛ (ناوم به سدر بار به سه رتانو **ن**): ۱) نام من؛ ۲) نمی شوم.

ناوم ساچه ک: له و گوندانه کی کورdestane که به عسمی کاولیان کرد **روستایی در کردستان** که بعثیان آن را ویران کردند.

ناومال: ۱) کهل به لی مال؛ ۲) دور زنی میونه؛ ۳) زوری گهورهی خیزان **ن**: ۱) اثنایه؛ ۲) درون شرمگاه مادینه؛ ۳) اتاق بزرگ در خانه.

ناومان: ۱) ناوی ییمه، نافی مه؛ ۲) ناو له بیرنه چونه و؛ ۳) بهینی نیمه، لای نیمه: (تمرو مدر و لمناومان به) **ن**: ۱) نام ما؛ ۲) نام فراموش نشدن؛ ۳) میان ما.

ناون: ناومان **ن** نام ما.

ناونان: ناق دانین، ناولی نان **ن** نام نهادن، نامگذاری.

ناوناون: ناو به ناو **ن** گاه گاهی.

ناوناوه: ناو به ناو **ن** گاه گاهی.

ناونجی: مام ناویجی **ن** میانگین.

ناونوس: کهستی که سیاپی ناوی خملک ده گری **ن** نام نویس، آمارگر.

ناونویسی: ناو خستنده فته ره و **ن** آمارگیری.

ناونیان: ناونان، ناق دانین، ناولی نان، ناویگر کردن **ن** نامگذاری.

- نایش؛ دانان لمزه‌وی، نیان وہ بان زمین **ف** بر زمین نهادن.
- نایش‌با؛ ۱) چه سپاندن؛ ۲) مهیاندن؛ ۳) ویک کهوتن؛ ۴) تقداندی گولله، پیوه‌نان؛ ۵) ناوی به گالنه‌لی نان؛ ۶) پیکردنی ناگر؛ ۷) دامالین بدهدست **ف** ۱) چسباندن؛ ۲) بندآوردن توسط مایه؛ ۳) بهم خوردن، برخورد؛ ۴) شلیک کردن؛ ۵) لقب مسخره دادن؛ ۶) روشن کردن آتش؛ ۷) بادست چلانیدن.
- نایش‌برا؛ ۱) تقداندی گولله؛ ۲) پیکردنی ناگر و جراف؛ ۱) شلیک کردن؛ ۲) روشن کردن آتش و چراغ.
- نایش خوشه؛ پیش‌خدلک کهوتن **ف** از جلو مردم راه رفت.
- نایش رزو؛ ۱) روتایش، چه قاندنه نهمام؛ ۲) داهینه‌وهی لقی دار؛ ۳) به‌سره‌عرزای راکیشانی دار **ف** ۱) غرس نهال؛ ۲) خم کردن شاخه درخت؛ ۳) خوابانیدن درخت روی زمین.
- نایش رزو؛ نایش **رو** **نگا**: نایش رزو
- نایش سهر؛ ۱) سهربار؛ ۲) خوته‌هلقوتان؛ ۳) هدچون له بهر کولین **ف** ۱) سهربار؛ ۲) فضولی؛ ۳) سریرز کردن از جوش آمدن.
- نایینه؛ ۱) تانه‌مانه؛ ۲) تدوانه **ف** ۱) همین‌ها؛ ۲) اینها.
- نایینه‌ها؛ بیوه‌ناني گولله **ف** تیراندازی.
- نایینه‌رو؛ زونان، دانان له زه‌وي **ف** بر زمین گذاشت.
- نتر؛ ۱) چاوه‌نوزی؛ ۲) گولدرون له قوماش **ف** ۱) انتظار؛ ۲) گلدوزی.
- نتراندن؛ ۱) چاوه‌نوزی کردن؛ ۲) نهخساندنی قوماش به‌هوی درون **ف** ۱) انتظار داشتن، انتظار کشیدن؛ ۲) گلدوزی کردن.
- نتل؛ نهخش **ف** نقش.
- نتلاندن؛ نهخساندن **ف** نقشدار کردن.
- نتم؛ حدسه‌له، سه‌بر، پشوله سه‌رخوبی **ف** شکمیابی.
- نجمی؛ شهل، لهنگ، له پا سدقه **ف** لنگ.
- نجع؛ ۱) ده‌نگی باریکی کروزانه‌وه؛ ۲) سرته؛ ۳) سوچجی لیقه و جلک و ... **ف** ۱) ناله ضعیف؛ ۲) درگوشی، نجومی؛ ۳) گوشه لباس و لحاف و ...
- نچار؛ بیچاره، داماو، به‌لنگاز **ف** بیچاره، درمانده.
- نچک؛ ۱) ددان کهوتن؛ ۲) چلوپکی دار **ف** ۱) افتادن دندان؛ ۲) بالاترین نقطه درخت.
- نچه؛ ۱) حodge، ده‌نگدانی کدر؛ ۲) نجع، ده‌نگی کزی ناله؛ ۳) سوکله، کم‌موکه **ف** ۱) حرف راندن الاغ، هین؛ ۲) صدای ضعیف ناله؛ ۳) سبک، اندک.
- نچه‌تا؛ تاو لمزی سوک، سوکله **ت** تب سبک.
- نچه‌تع؛ ناله‌نالی کورت و کز **ناله** پیاپی با صدای ضعیف.
- نچیر؛ راو، راوشکار، نه و جانه‌وهرهی له راؤ ده گیری **ف** شکار، نخجیر.
- نچیرقان؛ راوکه **ف** صیاد، شکارچی.
- نچیروان؛ نچیرقان **ف** شکارچی.
- نحو؛ سوکله‌ناوی نوح، ناوی پویاوان **ف** مخفف نوح، نام مردانه.
- نخ؛ به‌چوکه‌هاتنی حوشتر **ف** بر زانو نشستن شتر.
- نخافت؛ خوداپوشین به لیقه **ف** خود را با لحاف پوشانیدن.
- نخاف؛ لیف، لحیف، لیقه، سمه‌نداز **ف** لحاف.
- مرکزیت؛ ۲) میانه‌روی.
- ناوه‌نگی؛ ناوه‌ندی **ف** مرکزی.
- ناوه‌وان؛ گه‌میوان **ف** ناخدا.
- ناوه‌وه؛ زوره‌وه **ف** داخل.
- ناوه‌هینان؛ ناوه‌هادن **ف** نام بر زبان آوردن.
- ناوی؛ ۱) ناقی فی؛ ۲) دور نموف **ف** ۱) نام او؛ ۲) توی آن.
- ناوی؛ ۱) ناین، ناوی، ناشی؛ ۲) ناخازی؛ ۳) نیک ناوی **ف** ۱) نمی‌شود؛ ۲) نمی‌خواهد؛ ۳) یک نام.
- ناویايش؛ بدراچاردن، راتان **ف** به‌تمایش گذاشت.
- ناویر؛ ناویری دیوار **ف** آگنه دیوار.
- ناویزه؛ نوازه **ف** نگا؛ نوازه.
- ناویزش؛ خمره‌نده، کمردار **ف** الاغ دار.
- ناویس؛ ۱) وچهاره، حمله‌سی؛ ۲) نوذه‌ی زیر زمین **ف** ۱) انباری خانه؛ ۲) زیر زمین.
- ناوین؛ سواق، سواع **ف** اندایش.
- ناوینه‌وه؛ سواع دان **ف** اندودن.
- ناهایه؛ تشت، شت **ف** چیز، شیبی.
- ناهال؛ ناحمه‌ساوی، تراست **ف** نادرست، ناراست.
- ناهتور؛ باخهوان **ف** پاگبان.
- ناهليک؛ دوشه ک **ف** شنک.
- ناهمی؛ ناهومی **ف** نومید.
- ناهومی؛ بی‌ثومید **ف** نومید.
- ناهومید؛ ناهومی **ف** نومید.
- ناهومیدی؛ دلساردي له به تواته‌گهیشتن **ف** نومیدی.
- ناهه‌ق؛ ناراست، نازه‌وا **ف** ناروا.
- ناهه‌قی؛ زولم، ستم **ف** ستم.
- ناهه‌موار؛ نازیک **ف** ناهموار.
- ناهه‌نچار؛ ناقلا **ف** ناهنچار.
- ناهی؛ ۱) گیایه‌که گولی له نستیره ده کا؛ ۲) نستیره گهش که؛ ۳) ناوه بوژنان **ف** ۱) گیاهی است؛ ۲) ستاره سحری؛ ۳) نامی زنانه.
- نای؛ بلور، بلوری، بلول **ف** نی لیک.
- نایاب؛ زور به نرخ **ف** بسیار ارزنده.
- نایاب؛ بریکار، کهنسی که لمباتی که‌سی تر کاروبار به‌زیوه ده با **ف** نائب.
- نایزه؛ ۱) کوژه، گهروله‌ی ناسیاوا؛ ۲) جوری بلور **ف** ۱) گلوبی آسیاب که گندم از آن ریزد؛ ۲) نوعی نی لیک.
- نایزه‌ن؛ بلورزه‌ن **ف** نی نواز.
- نایسان؛ گرنه گرتن **ف** مشتعل نشدن.
- نایسنه؛ ناواینه که **ف** نام دهی است.
- نایسین؛ نایسان **ف** مشتعل نشدن.
- نایه؛ ۱) که‌یقی له هاتن نیه، نایت؛ ۲) بلور **ف** ۱) نمی‌آید؛ ۲) نی لیک.
- نایه‌ب؛ زور به نرخ، نایاب **ف** ارزنده، نایاب.
- نایین؛ ۱) نهمه، نایمه؛ ۲) واژی له هاتن نیه **ف** ۱) همین؛ ۲) نمی‌آید.

نریخه: کورزنی ثمسب، شیره شیری نه سب **غرض اسب.**

نرین: حیلاندنی **تیستر** شیشه کشیدن استر.

نز: ۱) بی تابر و سوک له بر جاوان؛ ۲) هدف دس، همناسه: (نزنگره) **(۱)**

بی ابر؛ ۲) نفس.

نزا: دعوا، دواهه خواه **دعای**.

نزاخوان: دواعی خوین **دعایخوان.**

نزاخون: نزاخوان **دعایخوان.**

نزار: ۱) لمرو لاوار، کن؛ ۲) لبرهوار؛ ۳) جیگه یه ک له بدرزی شاخ و کیودا

که به رسیمه ره و که متر تاوی لی ده دا **(۱)** لاغر؛ ۲) جنگل؛ ۳) جای

همیشه سایه در کوه.

نزاره: لهو گوندانه کوردستانه که به عسی کاولیان کرد **روستایی در**

کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.

نزارهوا: پیاوجاک که دوعای قبول ده بین **مستجاب الدعوه.**

نزارهوان: که سی که ناگای که لبرهواره **جنگلیان.**

نزاری: گوندیکه که کوردستان به عسی ویرانی کرد **از روستاهای**

ویران شده کردستان توسط بعنای.

نژاف: ۱) زنه، جیگه کی تاوهه آین و دائمه تدر؛ ۲) ثاوی ده لار **(۱)** جای

همیشه مرطوب؛ ۲) آب تراوش شده.

نظام: نازانم **نمی دانم.**

نزان: مزده، خبه بری خوش **هزده.**

نزانم: نزان **نمی دانم.**

نزانی: مزگنی **مزدگانی.**

نزاو: ۱) نژاف؛ ۲) نهدور؛ ۳) میوه ناآنیگمراه، تال و بیول **(۱)** نگا:

نژاف؛ ۲) نزدیک؛ ۳) میوه نزدیک به رسیدن.

نژبه: ره زی دیمی تازه بی گهیستو **تاکستان دیم تو بیاد.**

نژدوری: لهو گوندانه کوردستانه که به عسی کاولیان کرد **روستایی**

در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.

نژدیک: نهدور، نزاو **نژدیک.**

نژدیکان: ۱) بهره بدهه، سه ردده: (نژدیکان روزنوا بون)؛ ۲) نژدیک: (لهو

نژدیکانه بون) **(۱)** نژدیک به اوان؛ ۲) نژدیک.

نژدیک بون: نهمانی دوری له تاودا **نژدیک شدن.**

نژدیک بونه: نژدیک بون **نژدیک کردن.**

نژدیک خستنه: دوری بهره و خو تائین **نژدیک کردن.**

نژدیک که وتن: تخون که وتن، لئی نژدیک بونه **نژدیک شدن.**

نژدیک که وتنه: نژدیک بونه **نژدیک تر شدن.**

نژدیکی: نهدوری، پیچهوانه دوری **نژدیکی.**

نزر: بریاردان که به مرچی کار پیک بی خیری بکا، له خوگرتن **نذر.**

نزرگ: نزنگره **سکسکه.**

نزرگه: گورخانه پیاوی خوا که خملک ده چنه زیاره تی **اما مزاده.**

مزار متبرکه.

نزنگ: ۱) نیوه هه ناسه، همناسه کزو سه بروکه له نه خوشیه وه؛ ۲) ژیان،

ژی **(۱)** رمق؛ ۲) زندگی.

نخاو: چیشتی تراوی نخ، شور باونخه **آش نخود.**

نخای: بی عده دب، ره و شت خراب **بی ادب.**

نختکاپه یه نی: گیانه لاو، ئاویلکه دان **حال نزع.**

نخته: سمهه تای باران دادان **لحظات شروع رسیش باران.**

نخروف: زوچوگ، قوم بونگ له تاویان زه لکاوا **فر و شده در آب یا با تلاق.**

نخربی: نیکم فر زه ند **اولین فرنزند.**

نخفت: دای بوشی، شارد بدهه **پوشید، پنهان کرد.**

نخفتن: دا پوشین، وہ شارت **پوشیدن، پنهان کردن.**

نخو: نخد **نخود.**

نخوری: ۱) نخی، ناخوری، نوبه ره؛ ۲) برای گموره **(۱) نوبر؛ ۲)**

برادر بزرگتر.

نخوشهر: لد تکه نوک، لد په **لپه.**

نخوم: نخون، به راهه زو بونگ **سرنگون.**

نخوماندن: نخون کردن، به راهه زو کردن **سرنگون کردن.**

نخون: تاوه زو، قلب **نگون.**

نخه: دانه ویله کی پیچوکی خری بدندوکه ده ناو کلدودا ده بین بونز

چیشتان به کاردنی له ده ستاره ده کری و نخوشمری لئی به رهم دنی، نوک

نخود.

نخیف: نخا، لیف، سده ناز، لیفه **لحف.**

نخین: گوله شلیله **لاله سرنگون.**

نرت: تازه، کاری نه کراو، ده کارنه کراو: (که واکه ت نرت و نوی به بون

ناته وی **(۱)** کارنکرده و نو.

نرتکه: سده ناوی سوک کردن: (نیو و نرتکه لئی ده نی) **لفظ و لقب**

تحقیر آمیز.

نرت و نوی: نازه و نوی **کارنکرده و نو.**

نرخ: باین، به ها، قیمه ت **نرخ، قیمت.**

نرخاندن: قیمه ت بودانان **ارزیابی.**

نرخ برین: نرخاندن، قرساندن **ارزیابی کردن.**

نرخدار: به قیمه ت **ارزشمند.**

نرخ دانان: ۱) نرخاندن؛ ۲) قدر گرتن **(۱)** ارزیابی کردن؛ ۲) ارج

گذاشت.

نرخه: لرجه، لرخه، ده نگ له سنتگه و له تمنگه نه فه سی و نه خوشی و

ماندو بون **صدای سینه.**

نردو: ده سته نانی کی پیکه و پیچ او **نورده از چندتا نان.**

نر قان: جمان، بزاو **حرکت.**

نر قه: لرجه، نرخه **صدای سینه.**

نر کاندن: ده نگ له سنگ و گدرو هیتان **صدا از سینه برون دادن از**

خستگی، هن هن کردن.

نر کان: نر کاندن **نگا: نر کاندن.**

نر که: ده نگ له سنتگه و له ماندو بون **اصدای هن هن.**

نرناش: دیو، دیوه لوکه، جنوکه زلامی شاخدار، عیزیت **عفیت.**

نر نر: حیله حیله نیستر **شیهه استر.**

- نزناندن: پرو دارمال کردن **ف** مالامال کردن.
- نزنی: نتون، نهین **ف** بافندگی.
- نزنیت: نزني **ف** بافندگی.
- نزنین: ۱) بهد لمسه ریده چنین، بو سنهنگ چنی کولی به زده لین؛ ۲) پر بون **ف** ۱) سنگ چینی آشخور؛ ۲) پرشدن.
- نزوه: لمهر گوته نوسینه و **ف** املاء.
- نژی: میژوی **ف** عدس.
- نزيار: خانوی سه نگ چن **ف** خانه از سنگ بدون گل.
- نزيارفان: نهندازیاری خانوان **ف** مهندس معماری.
- نسار: ۱) شوینی که تاو نایگریته وه، بمرسیمه؛ ۲) سیمه **ف** ۱) آفتاب نگیر، جای همیشه سایه؛ ۲) سایه.
- نساره: ۱) نهخشی بهدار چین له سه رفرنی؛ ۲) پول هه لاویشن به سدر بوكا **ف** ۱) نقش دارچین روی فرنی؛ ۲) پول سکه بر سر عروس ریختن.
- نست: پیچه وانه بون: (هست و نستی خوم دایه) **ف** نیست، نبود.
- مقابل بودن.
- نستهن: روئیشن، نیشن **ف** نشستن.
- نستنه: رونین، دانیشن، روئیشن **ف** نشستن.
- نصحه: تاموزگاری، پند **f** اندرز.
- نسرم: نسار، نزار **f** نگا: نسار.
- نسري: له گوندانه کور دستانه که به عسی کاولیان کرد **f** روستای در کردستان که بعنیان آن را ویران کردند.
- نسک: ۱) نزی، میژوی؛ ۲) فقیر، بی مال؛ ۳) بیچاره و هناسه سارد؛ ۴) زیان **ف** ۱) عدس؛ ۲) ندار، بینتو؛ ۳) بیچاره؛ ۴) زندگی.
- نسکو: ۱) رهت، سرسم؛ ۲) هله نگوتون **ف** ۱) تلو؛ ۲) سکندری.
- نسکوناوهومی: لی قه موای بیچاره **f** مصیبت زده و بیچاره.
- نسکه: نزگره ره دواز گریانی زور **f** سکسکه در اثر گریه پسیار.
- نسکیان: نزگره کردن له گریانه و **f** سکسکه کردن از گریه.
- نسکین: شیوی نسک، چیشتی نزی **f** آش عدس.
- نسکینه: نسکین **f** آش عدس.
- نسگره: نزگره **f** سکسکه.
- تسلين: پسان **f** گیستن.
- نسی: ۱) سبیم؛ ۲) نسار **f** ۱) سایه؛ ۲) جای آفتاب نگیر در کوه.
- نسیب: ۱) بهش؛ ۲) به خت **f** ۱) بهره؛ ۲) شانس.
- نسیس: کهشاو، ناآوانی زوی بدرله چاندن **f** آبیاری زمین قبل از کشت.
- نسیبهت: مسیبیت **f** نگا: مسیبیت.
- نسیو: نسب **f** نگا: نسب.
- نسیه: زوی کمد دارمده **f** زمین کم حاصل.
- نش: گزگومهت، نه کاو **f** ناخود آگاه، ناگهان.
- نشاسته: گوشراوی تارده به هاروی ده ناآکراوی پالیوراوه که وشكده بینه و **f** نشاسته.
- نرگره: حالیکه به سه رگاندار دیت هناسه هی به بیزی سه رده که وی و ده نگی هک له که روی دیت **f** سکسکه.
- نرگره: نزگره **f** سکسکه.
- نرله: سه رما بونی به تدوزم که هازه هاز له سنه گهه دیت و ناو له لوت ده رزی **f** سرما خوردگی شدید.
- نزم: ۱) پیچه وانه بلنند؛ ۲) بی تاقت؛ ۳) بی تاکارو کنم تابر و **f** پست، مقابل بلند، کم ارتفاع؛ ۴) ناتوان؛ ۵) دون، بی آبرو.
- نزمان: شوینی نزم، پیچه وانه بی لندابی **f** پستی، مقابل بلندی، جای کم ارتفاع.
- نزمایی: نزمان **f** نگا: نزمان.
- نزم بونهود: داکه وتن **f** پایین آمدن.
- نزمی: ۱) ندوایه تی؛ ۲) بی تاکاری و بی ثابر وی **f** ۱) مقابل بلندی، پستی؛ ۲) بی آبروی.
- نزول: ۱) سوپری پاره؛ ۲) نخوشی نزله **f** ۱) ربا، بهره پول؛ ۲) سرما خوردگی شدید.
- نزوله: دوعای بیچاره هی هناسه سارد؛ ۲) هناسه هی سارد **f** ۱) دعای مستنده؛ ۲) آه سرد.
- نزوله: نزوله **f** نگا: نزوله.
- نזה: ۱) نزه بی تایرو، بی فهرا؛ ۲) شنه، سروه **f** ۱) پست فطرت؛ ۲) نسیم.
- نזה با: شنه با، شی با، سروه، کره با، بای بسکان **f** نسیم.
- نزیک: نه دور، نزدیک **f** نزدیک.
- نزینگ: نزیک **f** نزدیک.
- نژ: شفره هی برین درین **f** نیشر.
- نزار: ۱) سه نگ جن، به کوجک هله لجنینی دیوار: (بیره که نثار کرد)؛ ۲) چنگکای ته نیا وی هدرا **f** ۱) سنگچین؛ ۲) جای دنج.
- نژاندن: دانانی دیوار له و شکده برد **f** بنای دیوار از سنگ بدون ملاط.
- نژته ر: نشتر، نه شتر، نژ **f** نشتر.
- نژته ر کرن: خوین بدردان، حجه جامه **f** حجامه.
- نژد: زام، برین، کوان **f** زخم.
- نژدار: بژیشکی برین دز **f** جراح.
- نژداری: کاری بژیشکی برین دز **f** جراحی.
- نژدو: ناوه بو پیاوان **f** نام مردانه.
- نژده: ۱) تهریده، دهسته ریگران؛ ۲) تالانکه ر؛ ۳) تموانه شوین ریگران ده کهون بو کوشتن و گرتیان **f** ۱) دسته راهزنان؛ ۲) غارتگر؛ ۳) دسته دزد بگیران.
- نژدی: ۱) ته سبی کلک قهیچی کراو؛ ۲) نژده **f** ۱) اسب دم قیچی شده؛ ۲) نگا: نژده.
- نژم: قه لاذفت، ته حر و دیدار، بیچم **f** ریخت و قیافه.
- نژم شور: روگر **f** اخمو.
- نژن: ۱) نژره، پر، دارمال؛ ۲) نیشکه کله ک **f** ۱) پسر، مالامال؛ ۲) سنگچین.

نشفی داوی: ۱) پاشه بدر، دوامین بهشی بدر هم؛ ۲) نهومی هدره بالا
۳) آخرین بار از محصول؛ ۴) بالاترین طبقه ساختمان.

نشفین: زیر آندن **جیغ کشیدن.**

نشک: له پر، کتو پر، گزو گومه **پکهو، ناگهانی.**

نشکا: **نشک** **نگا: نشک.**

نشکا فک: له پر، نا خلاف **ناگهانی.**

نشکا فی: نا خلاف **ناگهانی.**

نشکن: دیوار پر، ناسنی دستی دز بز دیوار پرین **ابزار دیوار سوراخ کردن دزد.**

نشکنی: دیوار پرین **دیوار سوراخ کردن دزد.**

نشکیقه: گزو گومه، له پر **ناگهانی، پکهو.**

نشمی: چه مهل خوده، دخور **کثیف در غذا خوردن.**

نشو: خال له سر پریست **حال روی پوست.**

نشوف: لیز، سر بدره زیره **تشیب.**

نشو'ف: زنار، هله ملت، ماه، هله موت، همزار به هزار **پر تگاه.**

نشوک: توتنی زور کوتراوی تاله بیز کراو که بازی کدم نه یکه نه لو تیانو **انفیه.**

نشیان: مو رو ناو به قاقه زده، **ئیمزا** **مهر و امضاء بر سند.**

نشیف: ۱) سدر بدره زیره، بدره خواره، لیزایی؛ ۲) باشور، لای قوبله **(۱) تشیب؛ ۲) جنوب.**

نشیمهن: نشتمان **نگا: نشتمان.**

نشیمه نگا: نشیمهن، نشتمان **نگا: نشتمان.**

نشین: ۱) پاشکری به مانا جیگه دانیشن: (خواجانشین، میرشین، شانشین)؛ ۲) که ستی که لمجیگه یه ک داده نیشتی: (دی نشین، کرانشین، سدر نشین) **(۱) پسوند به معنی جای نشستن؛ ۲) کسی که در جایی نشیند.**

نشینگه: ۱) جیگه دی نشستن مدل؛ ۲) جیگه دانیشن؛ ۳) نشتمان **(۱) محل فرد پر نده؛ ۲) جای نشستن؛ ۳) میهن.**

نشینه: لیس بو بازو مدلی را و کر **جای مخصوص نشستن پر نده شکاری.**

نشیو: نشیف، لیز، سدر بدره زیره **تشیب.**

نشیو: نشیف، لیز، نشیو **تشیب.**

نشیوی: لیزی **نشیبی.**

نعرو: ۱) به عمر زاروجوگ؛ ۲) زمینی روجوگ **(۱) فر و رفتہ؛ ۲) زمین فر و رفتہ.**

نفت: ۱) نرت، جلی کارنه کردوی تازه: (کراسه که ت نفتونوی به)؛ ۲) چلیسی، زگ لوه رینی؛ ۳) چوکله گوگرد، چله سخاته **(۱) لباس نو کارنه کرده؛ ۲) شکم پرستی؛ ۳) چوب کبریت.**

نفتک: ۱) کفتک، کوتیلک، کفتہ؛ ۲) شه مچه، شقارتند **(۱) کوته خوارکی؛ ۲) کبریت.**

نفتونوی: تازه و کارنه کردو **کارنه کرده و تازه.**

نشایش: ۱) نیشته وهی بالدار؛ ۲) هاتنه زیر له سه ریز؛ ۳) تارام و نو قره گرتن **(۱) بر زمین نشستن پر نده؛ ۲) فر و آمدن؛ ۳) آرام گرفتن.**

نشت: نزم بونه و، هانه خوار **پایین آمدن، به پایین گراییدن.**

نشتاو: یاشاوی ناودیری **پسایه آیاری.**

نشتاین: سوار بون، چونه سر خوانه زین **سوار اسب شدن.**

نشتش: ۱) نیشته وهی بالدار؛ ۲) هاتنه خوار له بالاوه؛ ۳) ثو قره گرتن؛ ۴) رو نیشتن، هددادان؛ ۵) نوستن، خه قتن، رازان؛ ۶) ویک که وتن، نو سین **(۱) و ۲ و ۳ نگا: نشایش؛ ۴) نشستن؛ ۵) خوابیدن؛ ۶) بر خورد کردن.**

نشتش پا: ۱) چوار میرده کی رو نیشت؛ ۲) بدهمه نه وه چه سیاف **(۱) چهار زانو نشست؛ ۲) به زمین چسبید.**

نشتش ج: سواره سب بون **سوار اسب شدن.**

نشتش رو: ۱) سر جینچک نیشت، هلتر و شکان؛ ۲) چونه سر تا وده ست **(۱) چه ماتم زدن؛ ۲) دستشویی رفتن.**

نشتش روی: نشش رو **نگا: نشش رو.**

نشتش و: سواره سب بون **سوار اسب شدن.**

نشتمان: ۱) جیگه رو نیشتن؛ ۲) جیگه لی زبان **(۱) جای نشستن؛ ۲) جای زیستن، وطن.**

نشتن: ۱) دابزینه سدر زدی بالدار؛ ۲) رو نیشتن، دانیشن، رو نین؛ ۳) تله چونه زیری ده فره وه؛ ۴) کم کردنی بار ستابی ناو: (نایی لافاو نشتوه)؛ ۵) تا وابوئی خور: (خوره که نشت)؛ ۶) چونه سر پیشاو، ریان: (هدر خوین نشتوه) **(۱) فر و آمدن پر نده بر زمین؛ ۲) نشستن؛ ۳) رسوب؛ ۴) فرو نشستن سطح آب؛ ۵) غروب؛ ۶) ریدن.**

نشتو: دعای نوسراو **دعای تو شته.**

نشته جی: نیشته جی، دامه زراو له شوینیک **مقیم.**

نشته نه: دانیشن، نیشن، رو نین **نشستن.**

نشته نه رو: سواری نه سیبی به زین بون **بر اسب زین شده سوار شدن.**

نشتیز: نژد، نشته، نه شته **نشتر.**

نشخون: قمه لی ناخون، پاشاخور **پس مانده در آخر.**

نشدار: نزدار، برینگر، بریشکی برینان **جراج.**

نشر: قمی، لده مه و هانگ **قی.**

نشراندن: رشانده، هله هاوردن **قی کردن، بالآوردن.**

نشرین: نشر اندن **قی کردن.**

نشس: ۱) کم بونی قمدو ریز؛ ۲) زیان کردن له زیانان **(۱) کم شدن احترام؛ ۲) زیان دیدن در زندگی.**

نشست: نشس **نگا: نشس.**

نشستی: نشس: (هدر که س یکا بیگانه بمرستی ناخرب هر نه هینی نشستی) **نگا: نشس.**

نشف: ۱) چینیک له بمره همی زدوین؛ ۲) نهوم، قات **(۱) بار حاصل از محصول، زمن؛ ۲) طقه، اشکو به.**

نثیزگه: مزگت، مزگفت، مزگت **مسجد**.
نثیس: ۱) پاشگری بهواتا: خدتله قافه زده؛ ۲) پاشگر بهواتا: وینه له خدت دراو گرتنهوه: (فی نامی پاک نثیس که) **۱) پسوند فاعلی نویس؛ ۲) پسوند به معنی نوشتن.**

نثیسار: کمی که به قله لم کار له سفر قافزد ده **کاف نویسنده.**
نثیسان: قله لم به سه رقاوه زدا هینان **نوشتن.**
نثیساندن: نثیسان **نوشتن.**
نثیستن: نویسن **نوشتن.**

نثیسک: بدلگهی نوسرا **سنند، مدرک.**
نثیسکی: به رانی بری لیقکی، ورامی به نویسین **پاسخ کتبی.**
نثیسگه: پرسگه له داموده زگای میری **دافت اطلاعات اداره.**
نثیسه‌فان: نوسمه، قدره م به ده س **نویسنده.**

نثیسین: نثیسان **نوشتن.**
نثیشتیلوک: گیا به که ترک بی تیز جانتای شوان **گیاهی است.**
نثیشک: کده، رونه کده، رونی قال نه کراوف **کره.**

نثین: کمل به لی خهوتن **رختخواب.**

نثینیوش: سمهه نثار، لحیف **لحاف، پتو.**

نثینیو: سمهه نثار **لحاف، پتو.**

نثینیوک: قدره وبله، ته ختی خموی دوکه سه **رختخواب دونفره.**
نق: ۱) قولابی ثاو: (له گومیکی مقامه لم کرد): ۲) داخستن و لیک نان. بو
ده س و قنگ و چاونه گوتربی. قوچاندن: ۳) بوله و پرته: (نقه نق به سه):
۴) پرایی و قدلیانه: (بازار نه مرغونه بر): ۵) خوسته، خوست، وسته!
۶) ده نگی تهوزم له خسودان: (نقه نقه تی) **۱) عمق آب، زرفای؛ ۲)**
بستن و برهم نهادن اندامها مانند دست و چشم و...؛ ۳) غرولند؛ ۴)
انبوهی و شلوغی؛ ۵) کمترین صد؛ ۶) صدای زور زدن.
نقار: دل ره نجان، گله بی، قار: (نقاریکی بدرانبه من همه) **ف قهر،**
رنجش.

نقارم: ناتوان، له تاقه تمدا **نیه نتوانم**

نقاری: ناتوانی، له تايشت دا **نیه نمی توانم.**

نقارین: لمدهس ندهاتن، توئانی کاری نه بون **نتواستن، از دست بر نیامدن.**

نقام: ۱) قام، گورانی؛ ۲) رهوتی گورانی **۱) ترانه؛ ۲) آهنگ.**
نقارندن: ۱) له خوریک کوشین و زورهینان ده نگ له گروده رجون؛ ۲)
پیکه و نانی دهست و قنگ و چاو: (جاوی نقارندوه، قنگی نقارندوه،
دهستی نقارندگه) **۱) صدا از گلودرآمدن در اثر زور زدن؛ ۲) برهم**
نهادن دست و مقعد و چشم.

نقارنیق: برآوپر **مالامال.**

نقارنیق: نقارندن **نگا: نقارندن.**

نقطک: دوامین هد ناسه **نفسهای آخر.**

نقطه: خال، ده تک له نویسنا **نقطه.**

نقطه‌بانگ: نیشانه‌ی سهیرمان و له گمل بون، «!» **علامت تعجب و خطاب، «!».**

نفته‌ک: شه مجده، کرمیت، شقارته، شخاته **کبریت.**
نفر: توک، دوعای خراب **دعای بد، نفرین.**

نفردی: محور کدان و له رزینی سوک **فراشا.**

نفره: ۱) نفر، توک؛ ۲) ده رکار او به سوکی له ناو کومه‌ل: (نفره بوبه) **۱) دعای بد؛ ۲) رانده شده از جامعه.**

نفرین: نفر **نفرین.**

نفر: ۱) نزم، نموی؛ ۲) بدئاکار، بی آبر و **۱) پست، مقابل بلند؛ ۲) بد کردار.**

نفسی: جاوی سفت و سول **متقال.**

نفس: ۱) توره مه، بدره؛ ۲) نموع، جور **۱) نسل؛ ۲) نوع.**

نفورات: ۱) بروزو به زیان، به دفعه؛ (مناله کان نفوراتیکن هرمه پرسه):
۲) سهیر و سه مهده **۱) بی آرام زیان رسان؛ ۲) عجیب و غریب.**

نفووس: ۱) ودم و شومی قسمی که سیک: (نفووسی پیشه نه خوشی خستم،
نفووس باکه هانه سه رم چاکی کرد مهده): ۲) زماره‌ی بنیاده لمولاتیک دادا:

(نفووس ئەم دى يه سەد كەسە) **۱) خجستگی و نحسی نفس؛ ۲) تعداد نفووس.**

نف: خدو، نویسن **خواب.**

نفا: خدoot، نوست، رازا، خفت **خوابید.**

نفات: له خودان، سهروسنگ به لمی دهست کوتان **سر و سینه زنی.**

نقار: نوزن، تازه‌دها هاتگ **اختراع جدید.**

نغان: ۱) خهوتن؛ ۲) کاری قوره کاری **۱) خوابیدن؛ ۲) کار**

گل کاری.

نغاندن: ده خمه و کردن، خهواندن **خواب کردن، خوابانیدن.**

نغانی: کار کردن له مخاندروست کردن **کار در عمل بناسازی.**

نفت: ۱) خهفتگ، نوستو، خهوتون؛ ۲) بی بره و کسداد **۱) خوابیده؛ ۲)**
کسداد، بی رواج.

نفرشت: دوعای نوسراو، نشت **دعای نوشتة.**

نفر: نفر **نگا: نفر.**

نقراندن: به دار شل و کوت کردن **به شدت کنک زدن.**

نفست: خدoot، خفت، نوست **خوابید.**

نفستستاندن: نغاندن **در خواب کردن، خوابانیدن.**

نفستن: خهوتن، خهفتگ **خوابیدن.**

نفستی: خهفتگ **به خواب رفته، خفته.**

نفشت: نفرشت، دوحای نوسراو، نشت **تقویذ، دعای نوشتة.**

نفشتونک: نفرشت **دعای نوشتة.**

نفشتی: نفرشت **دعای نوشتة.**

نفشتی لوك: گیا به که **گیاهی است.**

نفشك: کده، رونه کده، رونی هیشتا قال نه کراوف **کره حیوانی.**

نفیز: میر، پینچ فهرزی تایینی موسولمانان له روزو شمودا **نماز.**

نفیزابارانی: نویزه بارانه **نماز استسقا.**

نفیزیبر: پیش نویز، نیعام **پیشمناز.**

نفیزکه: که نویزان ده کا **نمازگذار.**

نک: ۱) کن، جدم؛ ۲) وردی نالا^{بیر}کراوی نهدم؛ ۳) دندوک؛ ۴) ده‌نگی کزی ناله؛ ۵) بیچاره، هد ناسه سارده^{اف} ۱) نزد؛ ۲) ساییده نرم شده؛ ۳) منقار؛ ۴) صدای ناله ضعیف؛ ۵) بیچاره.

نکا: ۱) ماره برین؛ ۲) ماره بر آنه^{اف} ۱) عقدنکاح؛ ۲) مهریه.

نکارم: ناتوانم، لعده ستم نایه^{اف} از دستم بر نمی‌آید.

نکارن: ۱) ناتوان: (ئەف نکارن)؛ ۲) ناتوانین: (ئەم نکارن)^{اف} ۱) نتوانند؛ ۲) نمی‌توانیم.

نکال: لا، تدرهف: (له چارنکالا خو^ن نهیری)^{اف} طرف، جانب.

نکاندن: نالاندن سوک لمبن بارا یان له بدر نه خوشی^{اف} نکیدن، نالیدن خفیف.

نکانن: نکاندن^{اف} نگا: نکاندن.

نکاو: گروگومدت، له پر^{اف} ناگهان، یکهو.

نکای: ۱) تائیستش؛ ۲) هەرجونیک بیت^{اف} ۱) هنوزهم؛ ۲) دره‌حال.

نکاین: هەرنیستاکنی، هەمان نهور^{اف} همین حالا.

نکتە: قەدی خوش، پىكەت نوڭ^{اف} الطيفە.

نکتەبیئە: قىسىخوش، گائتەبىز^{اف} لودە.

نکتەزان: زۇرزاڭ لەقىسى جەفەنگى^{دا}^{اف} طنزگو.

نكس: ۱) وەرگەزان؛ ۲) شۇرەوه بۇن^{اف} ۱) بازگشت؛ ۲) فر و ھشىتەشدن.

نکساندن: ۱) گەزاندنمه؛ ۲) شۇرەوه كىردن^{اف} ۱) بىرگەداندن؛ ۲)

فر و ھشىتەشتن.

نکسین: ۱) بەپاشدا وەرگەزان؛ ۲) شۇرەوه بۇن^{اف} ۱) بە عقب بىرگىشتن؛ ۲)

فر و ھشىتەشدن.

نکل: دەنۈك، دەندوک، نك، دندوک^{اف} منقار.

نکلاندن: بەدەندوک لىدان^{اف} منقار زىن.

نکلەدر: كون كونى جى دەندوک^{اف} سوراخهای جاي منقار.

نکلۇنکىن: دوفرىشىتە خوا كە تازە مەرگان بەپرسىياران ئەدەن^{اف} نكىر و منکر.

نکن: كەسى كە زۇر نكە دە كا^{اف} نالان.

نکوچك: نقولج، نقولچىك^{اف} نگا: نقولج

نکول: نكل، دندوک^{اف} منقار.

نکولۇ: بەزیوان له بەلین^{اف} پېشىمان از قول.

نکولۇي: پەزىوانى له گفت و بەلین^{اف} پېشىمانى از قول.

نک و نال: نالەي كەم و زۇر، نكى سەبر و بەزاف^{اف} نالەھاى آھسته و پىپاپى.

نک و نالە: نك و نال^{اف} نالەھاى آھسته و پىپاپى.

نک و ناھومىي: بىچاره و خاكە سەراف^{اف} بىچاره و بىدېخت.

نکونەوه: نت و نوئى، نفت و نەوف^{اف} كاملاً تازە و نو.

نکە: دەنگى نەفس تەنگى شەكەت و لەش بەبار^{اف} ھن ھن خسته و بىمار.

نکەنک: نکى زۇر^{اف} ھن ھن پىپاپى.

نکىن: ۱) نالىن، نالاندن؛ ۲) نکى زۇر و بەدوی يەكدا^{اف} ۱) ناليدن؛ ۲) نالەھاى پىپاپى و كوتاه.

نقته بهنوک: نيشانەي نیوان و بەسەرگەرنەمەوە، «»^{اف} وېرگول، كاما، «».

نقته جوت: نيشانەي بادانەوە، «»^{اف} دونقطە، علامەت تووصىف، «».

نقته پرس: نيشانەي پرسىيار لە نوسىينا، «»^{اف} علامەت سؤال، «».

نقته شانى: دەنكى سەرىپيتان^{اف} نقطە حروف.

نقر: ۱) نیوان ددانەي هەرەۋشانە: ۲) نیوان بىلدى پەيزە و پىلە كان: ۳) نیوان

پەلەكانى سەرماساگەرماساپىو: ۴) تىسىك لە كۆلکە و مو^{اف} ۱) ميان

دىنداھەي اره و شانە: ۲) ميان بىلەھاى نىدبام و پىلەكان: ۳) فاصلە

درجات داماسىنج: ۴) كەمكى از مو و يشم.

نقارىن: ۱) پەلەبۇدان: ۲) نەخانىن^{اف} ۱) درجه بىندى: ۲) ارزىابى.

نقرنقر: ۱) پەلەپلە: ۲) دارى لە كەراو^{اف} ۱) مۇرّاج: ۲) چوبىستى

كىنە كارى شدە.

نقرە: تيان، تيان، قازان، بەرۇشى مەزن^{اف} دىيگ بىزىگ.

نفك: مروي بە بهانە^{اف} بهانە گىر.

نقم: جۇنەزىرئاۋ، كەوتەنەزىرئاۋ، لەپىدا گوم بۇن^{اف} بە زىر آب رفت.

نقن: كەسى كە زۇر تىق دە كاۋ دە بولىتى^{اف} غرولىنىڭ كەن

نقو: نقم^{اف} زىر آب شدە.

نقوت: قلىپ، وەرگەزىأو سەرەنخون^{اف} سرازىز، وارونە.

نقوت: دلۋىيە، تۈك^{اف} چىكە.

نقوتاڭىن: دلۋىپەدادان، تۈكە كەردىن^{اف} چىكە كەردىن.

نقولج: نقولجك، لىزەبادان^{اف} نىشگۇن.

نقولج: نقولج^{اف} نىشگۇن.

نقوچىز: نېخەتىخ لە راڭىشان و باركىدىنى شتى گران^{اف} نكىدىن از حمل

چىز سىنگىن.

نقولج: نقولج^{اف} نىشگۇن.

نقوچاندىن: نقولجك گەرتىن^{اف} نىشگۇن گەرفتەن.

نقولج: ۱) قورنچ: ۲) سېخورەم^{اف} ۱) نىشگۇن: ۲) سقلەمە.

نقولچىك: نقولج^{اف} نگا: نقولج.

نقولو: گۇندىيەكە لە كۆردستان بە عەس وەرائى كەرد^{اف} از روستاھاى

و بىران شدە كۆردستان توپتە بەشىان.

نقوستان: سەقەت^{اف} ناقص العضو.

نقولك: ۱) ماسىزلىك كە هەمىشە لەزىز دەرىيادىيە: ۲) زىردىرىيادىيە.

ماھى بىزىگى كە هەموارە زىر آب است: ۲) زىردىرىيادىيە.

نقول: كون، قول، كونا^{اف} سۈرەخ.

نقول: شېرىنات، نوقل: (لەباتى دەنگى نقول زەرەدە خەنە لىيۇي گول)^{اف}

نقول: نقل.

نقوم: قوم، نقم، نقو^{اف} زىر آب شدەن.

نقة: ۱) دەنگى زۇر بۇخۇھىنائىن: ۲) كەمترىن دەنگ: ۳) جۆرى ماسى^{اف}

۱) صدای زورزىن؛ ۲) كەمترىن صدا: ۳) نوعى ماھى.

نقىيان: قۇچان، چوقان^{اف} بىرەم نەھادن و بىستەن اندامها.

نقىم: قاسەنگوستىلە^{اف} نگىن.

نقىم: نقىم^{اف} نگىن.

نمایشگاه: جیگه‌ی رانان ف نمایشگاه.

نم تک: نز زنه ف تراوش.

نمدار: نماوی ف نمدار، نمین.

نمدان: تمایی دان ف تراوش.

نم دانهوه: تمایی گرانهوه، لی چون: (نم گوزه نمه‌دانهوه) ف نم دادن.

نمدهر: ۱) شتی که تمایی نهداتهوه؛ ۲) مهندر، دوشکه کوله ف ۱) تراوش کننده؛ ۲) تشكجه.

نمرج: روگرژرونون ف اخمو.

نمره: ۱) یله، درجه؛ ۲) زماره بونه زمۇنى ده رس خوبنان؛ ۳) حمامی تەنكەن قدرە ف ۱) درجه؛ ۲) نمرة درس؛ ۳) نمرة حمام، حمام بکفره.

نمز: نزم ف پست، کوتاه.

نمیس: داعباید که به قای پیشله مشک و مار ده خواه ف جانوری است شبیه گر به موش و مار شکار می‌کند.

نمیسار: نمدار، نماوی ف نماناک.

نم نم: ۱) بارینی کم که م له سدرخو؛ ۲) مو روی ورد، زه نگیانه ف ۱) ننم: ۲) مهره بسیار ریز زینتی، منجوق.

نم منمک: ۱) زه نگیانه، متنمه؛ ۲) جو رئی په پوله، منمنوک ف ۱) مهره بسیار زین، منجوق؛ ۲) نوعی پروانه.

نموج: نمانا ف نمونه.

نموج: نموج، نمانا ف نمونه.

نمود: قelaفت، دیمهن: (کاورایه کی بی نموده، باوکی زور به نمود بون) ف سیما، قیافه.

نموده: نموج، نمانا، نموج ف نمونه.

نمورناؤ: میزاوی ثاوی زور کم ف باریکهای از آب انداز.

نموس: پدله‌لهی رو خسار ف کلکمک.

نمونه: نموده، نموج، نمانا، نموج ف نمونه.

نمده: بارانی له سدرخوی وردیله: (نمبه بارانیک باری) ف باران ننم.

نممه با: باینی که تمایی هدیه ف باد مرطوب.

نمهد: تهحت، کولا، لیاد، لوا ف نمده.

نمهدزین: ناره‌تگیری بن زین ف نمد زین.

نمهدمال: که ستی که لباد دروست ده کا ف نمدمال.

نمهز: نازام ف نمی دام.

نممه ک: ۱) مهک، خوی، خوا؛ ۲) بریتی له خواردنی نانی که سیک؛ ۳)

بریتی له ده لالی و دلکشی؛ ۴) تمایی کدم ف ۱) نمک؛ ۲) کنایه از

نان و نمک؛ ۳) کنایه از جذایت و دلربایی؛ ۴) نم انداز.

نممه کاو: ناو و خوی، خوی اوک ف آب نمک.

نممه ک به حهرام: سپله، بی نمکه گ ف نمک نشناس.

نممه کدار: جوانی دلکشی ف زیبایی نمکین.

نممه کدان: خویدان ف نمکدان.

نممه ک کردن: نانی که ستی خواردن ف نان و نمک کسی را خوردن.

نممه ک کویر: سپله، بی نه زان ف ناسپاس.

نمگ: ۱) لاق، با، لنگ؛ ۲) جنی سیره‌ی چه کی گرم ف ۱) پا؛ ۲) مگسک اسلخه.

نمگا: تاگالی بون ف نگهداری، حفظ، مواظیت.

نمگادار: که ستی که تاگاداری که ستی یا شتیکه: (خوا نگادارت بی) ف مواظب، نگهدار.

نمگاداری: تاگالی بون، پارازتن ف نگهداری.

نمگار: ۱) خدتان و چتینی شتی جوان، نهخش؛ ۲) ناوی زنانه ف ۱) نقش و نگار؛ ۲) نام زنانه.

نمگاره: وینه، شکل ف شمايل.

نمگارین: ۱) شکل کیشان؛ ۲) نهشاو، ره نگاوره نگ کریاگ ف ۱) نقاشی؛ ۲) مُنقش.

نمگاهیشتن: نگاداری کردن، تاگالی بون ف مواظبت کردن.

نمگت: ۱) نیزگه‌ی ناواریگه شده نه فدر؛ ۲) بولیسخانه ف ۱) ایستگاه بین راه فطراء؛ ۲) فرارگاه پلیس.

نمگرین: توڑه بون ف عصبانی شدن.

نمگس: ۱) کده که، خالیگه؛ ۲) زان و برك، نه خوشی که له که ف ۱) پهلو؛ ۲) درد پهلو.

نمگل: لو سکه ف امرد فاحشه.

نمگم: ۱) نقم، قوم، نقوم؛ ۲) نخون ف ۱) به زیر آب رفته؛ ۲) نگون.

نمگمه سار: نخونده بونگ ف نگونسار.

نمگور: لو گوندانه کور دستانه که به عسی کاولیان کرد ف روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردن.

نمگه: تاره زو، تاسه ف اشتیاق.

نمگین: ۱) بهخت، تالح: (نمگینی هاورده)؛ ۲) نقیم، قاش ف ۱) شان؛ ۲) نگین.

نم: ۱) تمایی، شه، شتی؛ ۲) کورت، کوتا؛ ۳) بریتی له نیلاقه کردن ف ۱) نم: ۲) کوتاه؛ ۳) کنایه از مقابله.

نمای: ۱) میز، نقیر؛ ۲) دیمهن؛ ۳) شاندهز، (قیبله‌نما)؛ ۴) دیلاری دا؛ ۵) خویسا ف ۱) نماز؛ ۲) منظره، نما؛ ۳) نشان دهنده؛ ۴) پدیدار شد؛ ۵)

درآب نرم شد، خیس خورد.

نمایز: نقیر، میز، نما ف نماز.

نمایزه: ناوازه، به تاییهت ف بهویزه.

نمایان: ۱) خوشنادان؛ ۲) نرم بونه وه له تاودا، خویسان ف ۱) خود را نمایاندن؛ ۲) نرم شدن در آب.

نمایانا: کمیک له زوریک بون ناسینی زوره که ف نمونه.

نمایاندن: خویساندن ف نرم کردن در آب، خیساندن.

نمایانه: نمونه ف نمونه.

نمایاو: ۱) خویسا؛ ۲) نم و شهی بن تیکولی دارو گیا ف ۱) نرم شده در آب، خیس خورده؛ ۲) نمی که زیر بوسه درخت و گیاه است.

نمایاوی: نمدار، شهدار، شیدار ف نمین، نمدار.

نمایش: رانان، خورانان، رانانی کالا او شت ف نمایش.

نمایشست: نمایش اف نمایش.

نواندن: ۱) شاندان، رانان: ۲) ده خموکردن **ف** ۱) نمایاندن: ۲) درخواب کردن، خوابانیدن.

نوان: خواندن **ف** خواب کردن.

نوائی: ۱) نهوا، نوا، پهنا، پسیو: ۲) خهواندی: ۳) بژوتن وحده که **ف** ۱) پناهگاه: ۲) خوابانید: ۳) حرکت.

نوایی: لدو گوندانه کوردستانه که به عصی کاویان کرد **ف** روسایی در کردستان که بعثان آن را ویران کردند.

نوب: با، کاتی که له دم بهش کردن بو کاری یهر کسمی ده که وی: (فیجا نوب‌منه) **ف** نوبت.

نوبار: ۱) کهوانی تازه سازو تهیار: ۲) تازه به هار، سره به هار **ف** ۱) کمان تازه ساخته و خوب: ۲) نوبهار.

نوبار: ۱) سره تای به هار، نوبار: ۲) ناوی چند نداویه که **ف** ۱) نوبهار: ۲) نام چند آبادی.

نوبانی: نوب کرن لشو^له کی **د** **ن**وبت گرفتن در کار.

نویسلمان: غدیره دینی که هاتونه سمر دینی **ت**سلام **ف** نویسلمان.

نویوک: تازه و هوی، بوکی تازه، تازه بوک، بویکا نو **ف** تازه عروس.

نویون: دربون، بو سه گی **ت**یزرن: (سه گی وه نویویه) **ف** درنده شدن

سگ.

نوبه: ۱) نوب: ۲) کیشک، پاس **ف** ۱) نوبت: ۲) کشیک.

نوبه بر: کدمی که نوبه هی خاوهن نوبه هی داگیرده کاف **ک**سی که نوبت را

رعایت نمی کند.

نوبه بری: گوئی تهدان به نوبه و داگیر کردنی به شه نوبه که شهانی تر **ف** نوبت رعایت نکردن.

نوبه برین: نوبه بری **ف** نوبت رعایت نکردن.

نوبه ت: (۱) نوبه، نوب: ۲) کیشک، پاس: ۳) نوبی تو **ف** ۱) نوبت: ۲)

نگهبانی، کشیک: ۳) نوبت تو.

نوبه ت گرتن: (۱) نوبه چاوه زوان بون: ۲) **ت**یشک گرتن **ف** ۱) نوبت گیری: ۲) نگهبانی.

نوبه تی: کاری به نوبه **ف** نوبتی.

نوبه تی: تا، تاو، تاو لمرز **ف** تبا.

نوبه تی دار: کدمی که تای لی دیت **ف** تبدار.

نوبه چی: **ت**یشک گر، کیشکچی **ف** نگهبان، پاسدار.

نوبه خت: (۱) کیری که خواز بینی کرابی: ۲) تازه کیسه، کدمی که

له روتی به وه دهوله مدنده بویی **ف** ۱) دختر خواستگاری شده: ۲)

نوکیسه.

نوبه خش: عافو له تاوان بو نیکم جار: (بر و تمه نوبه خشت بی نیتر خراپه نه کمی) **ف** بخشش از گناه برای اوین بار.

نوبه دار: کیشکچی، یاسدار **ف** نگهبان.

نوبه ر: میوهی تازه پنی گهی شتو **ف** نوب میوه.

نوبه ره: (۱) نوبه: ۲) نیکم فرزه ند، نخري، نخوری **ف** ۱) نوب: ۲)

نخستین فرزند.

نوبه ره کردن: نیکم جار خواردنی میوهی گهی شتو **ف** خوردن میوه نوب.

تمه ک گیر: توشی بدلا هاتگ له سزای بی نمده گی و سبله دی **ف** نمک گیر.

نمک ناس: به نمده گ **ف** حق شناس، باوفا.

نمک کین: نمه کدار **ف** زیبای نمکین.

نمی: نما، خوسا **ف** درآب نرم شد.

نمی: نوب نوش نما **ف** نماز.

نمیا: نما، خوسا **ف** خیس خورده، در آب نرم شده.

نمیا: نماز، نماز، نهی **ف** نماز.

نمین: نمنا **ف** نمناک.

نمیناندن: کردن بر یکار **ف** وکالت دادن به کسی.

نمینگه: مزگت، مزگوت، مزگدت **ف** مسجد.

نمینه: نمونه، نمانا، نموج، نموده **ف** نمونه.

نمینه ک: سرمه شق **ف** الگو، سرمشق.

نمینه نده: بر یکاری خد لک، ده مراستی گهل **ف** نماینده.

ننگ: لاق، پا، پاق، لنگ، نگ **ف** پا.

ننه: پیچه وانه هی هه یه، نیه **ف** نیست، مقابله موجود است.

نوه: ۱) نان: ۲) پیچه وانه نا، نا: (ته دچی مالامه؟ نو): ۳) تازه: ۴) یان، نان، یاخو **ف** ۱) نان: ۲) نه: ۳) نو، تازه: ۴) یاخود.

نوه: ۱) نا، پیچه وانه نا: ۲) سی جار سی: ۳) دروش مرانی: (سه گی نو):

۴) زاروی هار و هاج و بزوز: ۵) تام تیری: ۶) گیای تیری **ف** ۷) نه مد، نم شته: ۸) تازه، نو، نوی: ۹) نان **ف** ۱) نه، خیر: ۲) عدد نه: ۳) سگ درنده: ۴) پیچه باز یگوش: ۵) تندمزگی: ۶) گیاه تندمزه: ۷) این: ۸) تازه، نو: ۹) نان.

نوا: ۱) پیشنهوه: (شدرانوا): ۲) نهوا، شوینی که باران نهیگرینه و: ۳) نه شکوت، شکفت، غار: ۴) هر جار له به فر بارین: (نمشمونوایدک به فر باریوه) **ف** ۱) پیش، جلو: ۲) پناهگاه از باران: ۳) غار: ۴) واحد شمارش دفعات بارش برف.

نوار: دامنچه قان، پدر کدل **ف** ماده گاو سدساله.

نوار: روان، لدنوارین: (چاوه نوار به) **ف** تماشا.

نوارین: تماشکردن، رواین **ف** نگاه کردن.

نوایکیش: سرگله، ره مکیش، پیشه نگی گله **ف** نخراز گله، پیشانگ.

نوال: شیوه لهی پچوک له قدی چیا **ف** دره کوچک در کمر کوه.

نوال: نوال **ف** ننگ: نوال.

نواله: (۱) نوال: ۲) نزار له کنودا، چنگهی تاونه گر له جهاد: ۳) بزی مشت له دره و کراو: ۴) ده سکتی له گلاؤ گیا: ۵) با بوله هه ویر که نه دری

به حیوان به تایه تی و شتر: ۶) نانی مفتی، رزقی بی نه کدان **ف** ۱) دره کوچک در کمر کوه: ۲) جای آفتاب نگیر در کوه: ۳) پر مشت از درویده: ۴) یک دسته از گیاه و برگ: ۵) نواله: ۶) نان مفت و مجانی.

نواله کردن: پیچانده وی با بوله هه رشتی **ف** نور دیدن.

نوان: ۱) چه ماندی وه، دوای و شهی دا دیت: (سدری دانوان): ۲) نما، شاندرو: (نانینه بالانوان) **ف** ۱) خم کرد: ۲) نشان دهنده، نما.

نوجک: (۱) باریکایی سه‌ری شت، ترویک: (سر نوچگی داره که، نوچگی چدقو؛ ۲) مشت، مشت (۱) نوک بالای هرچیز؛ ۲) مشت.

نوجکه: روت، ساتمه، نوج تلو.

نوجکه بردن: نوج بردن تلوخوردن.

نوجکه‌دان: نوج بردن تلوخوردن.

نوج: (۱) نوجوان، تازه‌لاو؛ (۲) نوچه‌های توتن (۱) نوجوان؛ (۲) توتو نازه‌رسیده.

نوجه: ده نگ و باس، هموال (ف) خبر.

نوجه‌ش: نخری، نخوری، منالی نوچه (ف) نخستین فرزند.

نوجی: تازه درست کراو، تازه‌داهاتو (ف) تازه ساز.

نوجیان: (۱) چه‌مانده‌های (۲) دانوشستان (۱) خم شدن؛ (۲) تاشدن.

نوجیانه‌وه: (۱) نوجیان؛ (۲) روت بردن و کهوتن (۱) نگا: نوجیان؛ (۲) درم و افتادن.

نوخ: قه‌میور پشت کوئ پشت چه‌ماون (ف) کوزیست.

نوخاف: عافو، بوردن، بهخشین له تاوان (ف) عفو، بخشایش.

نوخافتور: خوگوم که، نهای خوی ده دزیتهوه له فهرمانی میرافازیر دررو، کسی که برای خودداری از اجرای دستور پنهان می‌شد.

نوخافتی: بهخسراو، عافو کراو (ف) مغفره، بخشوده.

نوخان: نخون بون، قلب بون (ف) نگون شدن.

نوخان: نخون کردن (ف) سرنگون کردن.

نوخانه‌وه: نوخان (ف) سرنگون کردن.

نوختا: خالی له مهره کدف که ده خریته سر قافهز له نوستنا (ف) نقطه.

نوختك: نوختاف نقطه.

نوختکن: پیتی نوختدار به نوخته (ف) حرف نقطه‌دار.

نوخته: (۱) پله‌ی زور چکوله‌ی مهره که به لمسه قاغه؛ (۲) ینکمه بولیسی ری (۱) نقطه؛ (۲) فرارگاه پلیس راه.

نوخته و خال: بریتی له خوچوان کردن به داوده‌رمان، خال و میل رشن (ف) کنایه از بزک کردن.

نوخسان: (۱) سه‌قدت، نوچسان؛ (۲) بی‌هیز؛ (۳) لازان لدر؛ (۴) کویر، کور

(۱) ناقص العضو؛ (۲) ناتوان؛ (۳) لاغر؛ (۴) کور، نایبنا.

نوخشانه: (۱) پیش‌بینی چاکه و خراپه بون که‌سیک؛ (۲) نوچه‌های ده خل (۱) پیش‌بینی آینده برای دیگران؛ (۲) نوبر غله.

نوخشنه: نوخشانه: (فالان که س زنی هینا نوخشنه بهی له توش، مام پیروت قاچی شکا نوخشنه بهی له ژنه که‌شی، نوخشنه گهنم هاتم) (ف) نگا: نوخشانه.

نوخشنه جار: یه کدم جار، ده حفه‌ی نمهول (ف) اویین بار.

نوخه: نخو، نخه، ده گهمل گوته‌ی شمر دیت (ف) نخود.

نوخوت: نوخو (ف) نخود.

نوخن: نخون، قلب (ف) نگون، سرنگون.

نوخوری: منالی نوچه، نخری، نخوری (ف) نخستین فرزند.

نوخوشه‌ر: نوخوشه، له (ف) لیه.

نوبدهن: جوانه‌گای سی ساله که تازه ده خریته بهزینه (ف) گاو نر سه‌ساله.

نوبدهند: نوبدهن (ف) گاو نر سه‌ساله.

نوبه‌هار: سره‌بههار، همه‌های بوار (ف) اول بهار.

نوبیویک: نوبوک (ف) نوچروز.

نوبیالو: جاشی که تازه بارده کری، دویر، که‌ری که پی‌نی ناوه‌ته سی ساله (ف) گرمه خر سه‌ساله.

نوبیچکه: منالی تازه‌ین گرتوا (ف) کودک تازه‌با گرفته، نویا.

نوت: (۱) زور تازه: (شم جلکه تازه و نوت و نوی به؛ (۲) رشک، میتوله، میتولک، بیچوی و دردی همسپی (۱) تازه تازه؛ (۲) تخم شبیش.

نوت: حدفاو بیست (ف) عدد نود.

نوتر: (۱) دزت؛ (۲) پاسدار (۱) درنده‌تر؛ (۲) پاسدار.

نوترثان: پاسدار (ف) پاسدار.

نوتق: (۱) قسه، گوته: (کابرا لمترسان هر نوتقی نهاما؛ (۲) قسه بوخه‌لک کردن به ده نگی بهرز؛ (حاکم هات نوتقی کرد) (۱) سخن؛ (۲) سخترانی.

نوتک: (۱) توپل، نمنی، ناچجاون؛ (۲) ده نکی ناو میوه؛ (۳) رشک، نوت (ف) پیشانی؛ (۲) هسته میوه؛ (۳) تخم شبیش.

نوتکه: میتولک، نوت (ف) تخم شبیش.

نوتل: وکی، له‌ونی، له‌گوین (ف) مانند، شبیه.

نوتلک: رشک، نوت (ف) تخم شبیش.

نوتنه: گدرا، تومی ماسی و جانه‌وری زور پچوک (ف) تخم ماهی و ملخ و حشرات.

نوته: پاشه که‌وت، پذمه‌نده (ف) پس انداز.

نوتک: تاریکایی خدست، تنوک: (دینا تاریک و نوتک بون چندی) (ف) تاریکی شدید، ظلمات.

نوتکه کردن: پاشه که‌وت کردن، پذمه‌نده کردن (ف) پس انداز کردن.

نوته که‌ر: که‌ستی که پاشه که‌وت ده کا (ف) پس انداز کننده.

نوتهم: نهوده‌های مین، ده نکی دوای هدشتاونویم (ف) نوَدم.

نوتهمین: نوتدم (ف) نوَدم.

نوتی: نوت، نموده (ف) نود.

نوجوان: تازه‌لا (ف) نوجوان.

نوجه‌ژن: (۱) سه‌سالی بیره‌وری مردو؛ (۲) همه‌ل جهَنْ دوای مردنی خوش‌ویستان (۱) سالروز مرگ، سالمرگ؛ (۲) اویین عید بعد از مرگ عزیزان، نوعید.

نوج: (۱) چدم، چه‌مانه‌وه؛ (۲) قهد، به سه‌ریه کاهنیانی کاغه‌زو پارچه و...;

(۳) روت، تل، ساتمه؛ (۴) سوچی لیفمو کدواو...؛ (۵) نه، نه‌خیر (۱) خم، خمیدن؛ (۲) لا یه برهم آمده؛ (۳) تلو، سکندری؛ (۴) گوشه لحاف و قباو...؛ (۵) نه، خیر.

نوجانه‌وه: (۱) چه‌مانه‌وه؛ (۲) قددکران، لا به سه‌ریه کاهنات (۱) خم شدن؛ (۲) تاشدن.

نوجبردن: رهت بردن، ساتمه کردن (ف) تلوخوردن، سکندری خوردن.

نوجدان: نوج بردن (ف) تلوخوردن.

نوره باب: ۱) نام دهی است؛ ۲) لقب دانشمندی مشهور.

نوره ببر: نو به بر [نگا: نو به بر].

نوره ببری: نو به بری [نوبت رعایت نکردن].

نوره دین: له و گوندانه کورستانه که به عسی کاولیان کرد [روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند].

نوره گرتن: نو به گرتن [۱] به نوبت ایستادن؛ ۲) کشیک دادن.

نوری: روانی، تواشای کردن [نگاه کرد].

نوریزکین: زچین، گمده یه که به چه و نه کری [نوعی بازی با سن].

نوریزکینه: نوریزکین [نوعی بازی با شن].

نورین: روانین، تواشا کردن [نگاه کردن].

نوز: دیسان، دیسانه و سدرله نوی [بان ازنو].

نوز: ۱) ده نگی باریکی گریان اساوی؛ ۲) گرشمه، عیشه و ده گله نازده گوتی: (نازو نو ز) [۱) صدای نازک همراه با گرید؛ ۲) ردیف ناز.

نوزا: تازه زاو، کوریه، نو لدایک بوگ [نو زاد].

نوزادک: نو زاف [نو زاد].

نوزادن: نو زکردن، ده نگی گریان اوسی ده برین [گرید و لا به کردن].

نوزانه و: کرو زانه و [گرید و لا به کردن].

نو زایش: نو زاند [گرید و لا به کردن].

نو زده: حه قددو دو [عدد نوزده].

نو زده مین: دو زماره دوای حه قده مین [نو زدهم].

نو زده هه ک: له نوزده به شد بشیک [یک نوزدهم].

نو زده هه م: نو زده مین [نو زدهم].

نو زده هه مین: نو زده مین [نو زدهم].

نو زده هی: نو زده هم [نو زدهم].

نو زدی: تزیک، بدرانه بری دو [تزدیک].

نو زک: نخزی، نخوری، زاروی نو به ره [نخستین فرزند].

نو زگه: نو زکه [نخستین فرزند].

نو زله: نزله [سرما خوردگی شدید].

نو زنوز: قرو سکه قرو سک [نگا: قرو سکه قرو سک].

نو زده: ده نگی گریانی له سه رخو [صدای مویه].

نو زه بین: ۱) یه نگ کردن گریان؛ ۲) کنایه از خفه کردن.

نو زه بین: ۱) خاموش کردن آدم گریان؛ ۲) کنایه از خفه کردن.

نو زه دریز: چه نه بازی چهقهه که رود دران.

نو زه نوز: ۱) گریان به سه بر و که؛ ۲) فهرمان به به س کردن له نوزه: (توخوا نو زه نوز) [۱) گرید کردن به آهستگی، مویه، نیوه؛ ۲) فرمان به خاموش شدن از گرید.

نو زین: جانوی تازه گیر او [کره اسب تازه رام شده].

نو زین: ۱) نو زین؛ ۲) نو زاند [۱) کره اسب تازه زین شده؛ ۲) گرید و لا به کردن.

نو ز: سمین، کون کردن به مه تکمو [سفتن، سوراخ کردن].

نو ز: ۱) گنه نه په ز؛ ۲) نو زن، نفیز [۱) کنه گوسفندان؛ ۲) نماز.

نوحوم: به بیوار، داپوشراو [نایدید، پوشیده].

نوحومان: داپوشان [زیر سر یوش قرار گرفتن].

نوحوماند: داپوشین، سریوش له سه ردان [سر یوش گذاشت].

نوحومین: نوحومان [نگا: نوحومان].

نوحون: نوحون [نگون].

نوحون بونه و: ۱) قلپ بونه و؛ ۲) بریتی له دارایی و سامان نه من [۱) سرنگون شدن؛ ۲) کنایه از فقر شدن بعد از ثروتمندی].

نوحه: نخد، نخو، نوخو، نوخوت [نخود].

نود: نوت، حه فتاو بیست [عدد نود].

نودش: شاروکیکه له کردستان زانای زور گهوره ای لی پهیدا بون [نام شهر کی در کردستان که علمای بزرگی از آن برخاستند].

نوده راز: نان پهیدا کمر، بریتی له گهوره ای مال [نام آور خانه].

نوده مین: تاکی دوای هشتاد نو پهیدمین [نودم].

نودی: ۱) تازه گوند؛ ۲) ناوی گوندیکه زیگدی شیخ مارفی نودی بی زانای بدناوبانگ [۱) تازه ده؛ ۲) نام دهی در کردستان].

نور: گوندیکه له کردستان به عسی ویرانی کرد [از روستاهای ویران شده کردستان تو سط بعثیان].

نور: ۱) براوه زو؛ ۲) والا، تاوخالی، پوک [۱) وارونه؛ ۲) تهی، تو خالی].

نور: نوب، نو به، نوبهت [نوبت].

نور: نواز: (بشوره، چاوه نورم) [نگاه].

نور: روشنایی خودا [نور خدای].

نوراشت: دانوشتاندن، قه کردن [تاکردن].

نوراشتی: دانوشتار، قه کراو [تاشده].

نوردو: نردو [نگا: نردو].

نوردو: نردو [نگا: نردو].

نوردو: دور مادر، دور اندهور [پیرامون].

نوردی: نردو [نگا: نردو].

نوردی: نردو [نگا: نردو].

نورسه گ: نو سه ک، نو سه نه ک، نو سنه ک، پرمیشک، په پرسک [خاری است که به لیاس می پیچد].

نورک: له و گوندانه کورستانه که به عسی کاولیان کرد [روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند].

نورمه: باشو، واشه، باشو که [چرغ].

نوره نیچه اوان پاک: بریتی له بیاوه خواه [کنایه از مرد خدای].

نوره: نوب، نو به، نوبهت [نوبت].

نوره: روانین بدنه نگی زیر و ناخوش؛ ۲) هوازی سه گ [۱) زوره، گریان بدنه نگی زیر و ناخوش؛ ۲) هوازی سه گ].

نوره: گرید با صدای زبر؛ ۲) ضجه سگ.

نوره باب: گوندیکه له کردستان به عسی ویرانی کرد [از روستاهای ویران شده کردستان تو سط بعثیان].

نوره باب: ۱) گوندیکه؛ ۲) نازن اسای زانایه کی بدناوبانگ: (مدلای

نوُسَهْر: نُوُسَنَدَه **ف** توپستنده.

نوُسَهْك: ۱) شتی که توند دلکنی: (دموکانه زور نوُسَهْ که): ۲) روتیاس **ف** (۱) بسیار چسبنده: ۲) روتیاس.

نوُسَهْ که: توُمی گیایه که درکاوی به خوریو جلکه و دلکنی **ف** تخم گیاهی است خاردار که بر پشم و لیاس می چسبد.

نوُسَهْنَگ: نوُسَهْ که، نوُسَنَهْ ک، پرمیشگ، پرستشک **ف** نوعی خار.

نوُسَهْ نه که: نوُسَهْ که **ف** نگا: نوُسَهْ که.

نوُسَیَار: خدت خوش **ف** خطاط.

نوُسَیَّاگ: ۱) نوسراو: ۲) چه سیاوا **ف** (۱) نوشتہ: ۲) چسبیده.

نوُسَیَان: ۱) نقیسان، خدت دان: ۲) لکان، نوُسَان: ۳) خه تیان لی داف **ف** (۱) نوشتمن: ۲) چسبیدن: ۳) نوشتند.

نوُسَیَاو: نوُسَاوا **ف** نگا: نوُسَاو.

نوُسَیَین: نوُسَیَان **ف** نگا: نوُسَیَان.

نوُسَیَین: کفسی که شتی به شتیکه وه نه لکنی **ف** چسباننده.

نوُسَیَنه وه: ۱) لمبر خدت گرتمه وه: ۲) گوته‌ی کمه‌ی خسته سفر کاغذ: (تو بیزه من تهی نوُسَیَنه وه) **ف** (۱) رونویسی، استنساخ: ۲) کفتار کسی را نوشت.

نوُش: ۱) خواردنده، فه خارن: ۲) تراوی به گیان خوش **ف** (۱) نوشتیدن: ۲) گوارا.

نوُشاتور: کانزایه کی سبی زور تیزی گرمه مزگه ران له مس سبی کردنه وه داده کاری ده کمن **ف** نشادر.

نوُشادر: نوُشادر **ف** نشادر.

نوُشان: فه خارن، فرکدن **ف** نوشتیدن.

نوُشاندن: ده خوارددانی تراوا **ف** نوشاپیدن.

نوُشای: نوُشان **ف** نوشتیدن.

نوُشتا: نومارکراو، نوسراو **ف** نوشتهدن.

نوُشتار: قهمجان، زیچن، گمه‌ید که به پهنج کوچک نه کری **ف** بازی به قل دوقل.

نوُشتانده وه: ۱) داهیتان، چهماندن: ۲) قهدکردن **ف** (۱) خم کردن: ۲) تاشدن.

نوُشتانده وه: ۱) داهاتنده، چهمانده: ۲) قهدبون **ف** (۱) خم شدن: ۲) تاشدن.

نوُشتاوه: ۱) قهدکراو: ۲) چهماوا **ف** (۱) تاشده: ۲) خمیده.

نوُشتاوه: قهدکراوی **ف** تاشدگی.

نوُشتی: به گیانت خوش بی **ف** نوش جانت.

نوُشتیش: نوُسین، نوسان، خدت له قاقه زدان **ف** نوشتمن.

نوُشتتو: نقرشت، نشستی، نفشتی، نفشتیک، نفشت، دوعای نوسراو، نشتو **ف** تعوید، دعای نوشت.

نوُشتُوخ: نوُسَهْ ری زور به کار، نقیسیار **ف** نویستنده.

نوُشتَه: نوُشتوف دعای نوشتہ شده: ۲) نوشتہ شده.

نوُشتَه: ۱) نوشتہ: ۲) نوسراو **ف** (۱) دعای نوشتہ شده: ۲) نوشتہ شده.

نوُشتی: نوُشتوف دعای نوشتہ.

نوژتی: سماو، کون کراو **ف** سُنبیده، سوراخ شده.

نوژدار: دهرمانی کاری بُوچاره‌ی ده رد **ف** نوشدارو.

نوژکرن: نوژکردن **ف** نمازگزاردن.

نوژوی: نیسک، نزی، میژوی **ف** عدس.

نوژدن: ۱) نوز، دیسان، سه‌رله نوی: ۲) داریزراوی کانزا **ف** (۱) ازنو: ۲) ریخته در قالب.

نوژدن: تازه‌داهاتو **ف** نوظهور، نواختراع.

نوژوی: میژوی، تزی **ف** عدس.

نوژیاو: شوربایزی **ف** آش عدس.

نوژین: کون کردن، سمین **ف** سوراخ کردن، سُنبیدن.

نوُس: ۱) لمپاس قسه وه بوانات: خدت لئی دراو: (چاره نوُس بُو من دای هیتاوه): ۲) خدت لیده: (ده حمه‌لای نوشتنه نوُس) **ف** (۱) پسوند به معنی نوشتہ: ۲) پسوند به معنی نویستنده.

نوُسَا: ۱) خدت درا، قاقه زیه قه‌لام خدت درا: ۲) لکا، چه سیا **ف** (۱) نوشتہ سد: ۲) چسبیده.

نوُسَان: ۱) قاقه خدت دران، نقیسان: ۲) لکان، چه سیان **ف** (۱) نوشتمن: ۲) چسبیدن.

نوُسَانِدن: ۱) نقیساندن: ۲) لکاندن **ف** (۱) نوشتمن: ۲) چسبانیدن.

نوُسَانه وه: له بیرنوشیده وه **ف** رونویسی.

نوُساو: ۱) خدت درا: ۲) لکاو **ف** (۱) نوشتہ: ۲) چسبیده.

نوُسَای: ۱) خدت له قاقه زدا: ۲) لکای **ف** (۱) نوشت: ۲) چسبیدی.

نوُسَت: تقست، خهفت، خهولی لئی کوت **ف** خوابید.

نوُسَت: دوعای نوسراوا **ف** دعای نوشتہ شده.

نوُستگ: خدoot، خدفتگ **ف** خوابیده، خفته.

نوُستن: خهون، نفستن **ف** خوابیدن.

نوُستو: خهفتگ، نوستگ، نفستی **ف** خوابیده.

نوُسته نه: نوُسان، خدت له قاقه زدان **ف** نوشتمن.

نوُستی: نوُستوف **ف** خوابیده.

نوُسخان: سه‌قفت، نوُسخان **ف** ناقص العضو.

نوُسراو: خدت لیدراو **ف** نوشتمن.

نوُسراوه: نوُسراو **ف** نوشتمن.

نوُسرهت: ۱) تاریکاری لمخواوه: (خوا نوُسرهتی داین سه‌رکه‌وین): ۲) ناوی زنانه **ف** (۱) کمک و مدد الهی: ۲) کام زنانه.

نوُسک: پال، ده لک **ف** هل.

نوُسکاندن: لکاندن، بیوه نوُسادن **ف** چسبانیدن.

نوُسکانه وه: نالینی زور به سه بر: (نهو مناله ثه نوُسکیتمه وه) **ف** ناله ضعیف.

نوُسک دایش: پال بیوه نان، ده لک دان **ف** هل دادن.

نوُسکه: نالی سه بر و که له لاوازی و بی تاقه تی **ف** ناله ضعیف.

نوُسکه: نوژگه **ف** نخستین فر زند.

نوُسگه: جیگای شت لئی نوُسین **ف** دفتر، جای نوشتمن.

نوُسنده: نقیسار **ف** نویستنده.

(۲) سقلمه.

نوقرسک: ته کان خواردنی سدر له بدر خوهاتن، چورت، خهونچکه [ف پینکی، چرت.

نوقره: زیوکفت، زیونی ساویاوف سیم اندو.

نوقزراش: بهمن باریک، قهباریک [ف کمر باریک.

نوقسان: که مایسی [ف نقص، کاستی.

نوق قان: مله وانی بن گوم [ف غواص.

نوقل: (۱) شیرینیات، شه کروکه، شه کهرات؛ (۲) قولابی له زاراوهی به نایاند [ف (۱) آب نبات؛ (۲) از اصطلاحات بتایان.

نوقلانه: (۱) نوشانه‌ی باش؛ (۲) شیرنی مژده‌ی خوش [ف (۱) پیش بیش خوب؛ (۲) شیر پیتی مزده.

نوقله کوردی: بریتی له بریشکه‌ی گهنه‌سامی [ف چس فیل.

نوقم: (۱) نقوم، زیرناوکه و تو؛ (۲) نخون [ف غرقد در آب؛ (۲) نگون.

نوقمبوون: (۱) زیرناوکه و تو؛ (۲) بریتی له بی سهروشون چون [ف (۱) زیرآب رفت؛ (۲) کنایه از گم شدن.

نوقمه‌سار: سه‌رنخون [ف نگونسار.

نوقورج: (۱) سیخورمه؛ (۲) قورنج [ف (۱) سقلمه؛ (۲) نیشگون.

نوقورچک: نوقورج [ف نگا: نوقورج.

نوقورچکانه: قورنج بو گالته له که سئی که جلکتی تازه‌ی ده برکرده [ف نیشگون شوخي آمیز.

نوقرسک: نوقرسک، چورت، سه‌ریزوتن له بدر خهولوی، خهونچکه [ف چرت، پینکی.

نوقوستان: سه‌قفت، نوقسان، نوخسان [ف ناقص العضو.

نوقول: (۱) قول، کون؛ (۲) نوقل، شه کهرات [ف (۱) سوراخ؛ (۲) نقل.

نوقول: نوقل [ف نقل، آب نبات.

نوقولاندن: کون کردن [ف سوراخ کردن.

نوقوم: نوقم [ف غرقه.

نوقه: وشتی میوئنه، دهوهه‌ی نه‌نیبر [ف شتر ماده.

نوقین: قوچان، چوچان: (چاوت بتوقینه) [ف بستن، برهم نهادن.

نوك: (۱) نخه، نخو، نوخو، نوخوت؛ (۲) نوک، سه‌ری باریک و تیزی ههرشتی؛ (۳) پاشگری زاف شاندان [ف (۱) نخود؛ (۲) نُک؛ (۳) پسوند مبالغه.

نوك: (۱) سه‌ری تیز و باریکی ههرشتی: (نُوكجه‌قو، نُوكده‌رزی)؛ (۲)

چاک. ده‌پیش بهدا دیت: (نُوك و بدی بو باس کرد)؛ (۳) نخه، نخو،

نوخوت؛ (۴) ده‌نگ بو سه‌ره‌تای گریان: (نم نُوكه‌نُوكه‌ی لمجهه)؛

بهس بنوکینه)؛ (۵) ناستوکه‌ی خواری ناؤرآستی سه‌ره‌تاهشی؛ (۶)

دندوکی مهل [ف (۱) نُک؛ (۲) نیک؛ (۳) نخود؛ (۴) صدای کوتاه از گلو

برای شروع گریده؛ (۵) میخ نیم حلقة سردودک؛ (۶) منقار پرنده.

نوكا: (۱) نیسه، نوکه، هه‌نوكه؛ (۲) نهوسا، نهوجاره [ف (۱) اکون؛ (۲)

آنوقت.

نوكان: گوندیکه [ف نام دهی است.

نوشخور: پاشاخور، نشخور [ف نهمانده آخر.

نوشدارو: ده‌مانی تراواف داروی مایع.

نوش کردن: فر کردن، فهخارن [ف نوشیدن.

نوشگل: چلیس، زور چی له خواردن [ف شکم برست، چلاس.

نوشاند: نوشاندن [ف نوشانیدن.

نوشوس: (۱) شکانی قدر و حرمت؛ (۲) زیان له زاندا [ف (۱) تنزل،

باين آمدن ارج و احترام؛ (۲) بدیباری.

نوشوت: نوشوس: (هرکه‌س بکا بینگانه بمرستی ئاخری هر دینی

نوشوتستی) «مه‌سدل» [ف نگا: نوشوس.

نوشوتست‌هینان: (۱) زیان کردن له زیانا؛ (۲) لەقدره کوتون [ف (۱) تنزل

احترام؛ (۲) بدآوردن.

نوشی گیان بون: له گیان خوش‌هاتنی خواردن و فهخارن [ف نوش جان

شدن.

نوشین: نوشان [ف نوشیدن.

نوغرو: نغرو [ف نگا: نغرو.

نوغم: نوقم له ناودا [ف غرق شده.

نوغه‌ران: لهو گوندانه کوردستانه که به عسی کاولیان کردی‌فاروستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردن.

نوغ: (۱) جوری پالایی سوک؛ (۲) پینه‌ی پالا [ف (۱) نوعی پای افزار سبلک؛ (۲) پینه پای افزار.

نوقت: که‌پو، بی‌قل، لوت، که‌پ [ف ادماغ، بینی.

نوفوس: زماره‌ی تاپوره [ف نفوس.

نوق: نوی، تازه [ف نو، تازه.

نوغاندن: رانان، شاندان به خه‌لک [ف نمایاندن، به نمایش گذاشتن.

نوقدادان: روادوی تازه [ف تازه‌رویداده.

نوقه‌ر: تم‌لایه، نم‌تم‌ره‌قه [ف این طرف.

نوچ: (۱) قول، نق؛ (۲) نقوم؛ (۳) پیکمه‌وه ناتی توندی نهندام: (چاوت بشوئینه) [ف (۱) گود، ژرف؛ (۲) آب از سر گذشته، غرق؛ (۳) برهم

نهادن و درهم فشردن اندام.

نوچ: (۱) خالیگه، کله‌که؛ (۲) قوم‌بون له ناودا؛ (۳) که‌مبه، کم‌هر [ف

بهلو؛ (۲) غرق شدن؛ (۳) کمر.

نوقار: (۱) هر گیانداری که له بن ناودا دهرو؛ (۲) زیرده‌ربایی [ف (۱) هر جانوری که زیرآب راه برود؛ (۲) زیرده‌ربایی.

نوچان: (۱) نقوم‌بون؛ (۲) قوچان، چوچان [ف غرق شدن؛ (۲) بسته شدن اعضاء مانند چشم.

نوقادند: ده بن ناورا کردن، خستنے زیرناووه و غوطه‌مورکردن.

نوقادند: قوچاندن، چوچاندن [ف برهم نهادن و درهم فشردن اعضاء.

نوقاو: (۱) قوم‌بون؛ (۲) قوچاو، چوچاو [ف غرق در آب؛ (۲) عضو بسته.

نوقتکاپه‌یهنه: تاویلکه‌دان، گیانه‌لاؤ، دواهه‌ناسه [ف نفسه‌ای آخر.

نوقدا: زیو [ف نقره.

نوقرچک: (۱) قورنج، لئیزه‌بادان؛ (۲) نوقرج، نوقرجک [ف نیشگون؛

نوکمل: نوبهند **گاو** سه ساله.

نوکه: شهقه جوگهی زل بو تیکه لا و کردنده‌ی ثاوی دو سه رجاهه‌ی لیک دوراف **کاناال**.

نوکمند: نوکه ن **نگا**: نوکمن.

نوکه‌نونک: نوکه، گریانی بدنا آنند نمه: (وه) چاوی و سکه‌سوفي به کانی له دارو بهرد / ده زدین به سعد تره نوم و گریان و نوکه‌نونک) «نالی» **گریه** ته نوام با غاله، گریه و زاری.

نوکه‌نیا: سدرنیا، دهمه زده **ترمیم** نوک گاواهه.

نوکیسمه: تازه پیدا که و تو، نوبه خت، تازه کیسه **نوكیسمه**، تازه به دوران رسیده.

نوکی که سک: بولکه، گاگوز **نخود** فرنگی.

نوگن: بدرکه‌ل، چیلی سی ساله **ماهه** گاو سه ساله.

نوگوم: نگوم **۱) نگون**: **۲) غرفه**.

نوگه: **۱) نوب**، نوبه، نوره؛ **۲) تای روزناروزه**؛ **۳) گهدمو ده س بازی** **۱) نوبت**؛ **۲) تب نوبه**؛ **۳) شوخی** و دست بازی.

نوگها: تازه جوان، تازه للا و **چیل** **نوجوان**.

نوگه‌برکی: نوبه بری **راعیت** نکردن نوبت.

نوگه‌چی: نوبه دار، نیشک گر **پاسدار**، نگهبان.

نوگهن: نوبهند، گای سی ساله **گاوسه** ساله.

نوگین: چیلی سی بهاره، مانگای سی ساله **ماهه** گاو سه ساله.

نول: ناکار، نه خلاق **رفتار**، خلق و خوی.

نول: نول **رفتار**، مشی.

نول: لوس و ساف، ده گهله ندرم ده گوتیری: (ژوشک به بیچوی خوی ده لئی

توخه‌ی روله ندرم و نوله کهم) **نرم**، مقابل زیر.

نولا: چهشنه، و کی، چون، و کو **مانند**، مثل.

نولانی: چون به کی، لیک چون **شباهت**.

نولچکه: گوندیکه له کور دستان به عسی ویرانی کرد **از روستاهای**

ویران شده کر دستان تو سطع بعنیان.

نولکی: لمو گوندانه کور دستانه که به عسی کاولیان کرد **روستایی**

در کر دستان که بعثیان آن را ویران کر دند.

نوله‌م: نخری، نخوری، نوزگه، نو سکه، نوبه ره **نخستین فرزند**.

نوم: ناو، نام، ناف **نام**، اسم.

نوما: نما: (قبيله نوما) **نمايانگ**.

نوما: جوان نه سبی دو ساله **گره** اسب دو ساله.

نومال: **۱) که سی تازه زن و مالی پیکده ناووه**؛ **۲) که سی تازه مالی هاتونه**

نواوی **۱) تازه متأهل شده**؛ **۲) تازه در آبادی ساکن شده**.

نومتش: و شاردن، شاردنه و **بنهان** کر دن.

نومدار: ناودار، به ناویانگ **نامدار**، مشهور.

نومسلمان: نو بسلمان **نومسلمان**.

نوموسلمان: نو مسلمان **نومسلمان**.

نومه: ناو نبو، ناف **اسم**.

نومهتش: لار کردنده، خوار کردنده **کچ** کر دن.

نوکان: ده نگی برهه برهه لاه گهه رهه اتن بون سه رهه تای گریان **صدای** بریده از گلو برآمدن برای شروع گرید.

نوکاندن: نوکان **نگا**: نوکان.

نوکاوا: شور باونوک **آش** نخود.

نوکته: حده کچی، قسمه پیکنین **جوک**، لطیفه.

نوکتہ باز: حده کچی، قسمه خوش **لوده**.

نوک: که نده کاری له بدردو دار **کنده کاری** برسنگ و چوب.

نوکراندن: **۱) که ندن** له دارو بهرد؛ **۲) بیزار کردن**: (به ری نیشی مه

نوکراند): **۱) کنده کاری** کر دن بر چوب و سنگ؛ **۲) زبر کردن**

سنگ آسیاب سایده.

نوکرسک: ویزنجی زل **خمیازه** بزرگ.

نوکل: نکل، دندوک **منقار**.

نوکل: دفری سواله‌تی تازه له کل ده رهاتگ **سفال** تو از کوره درآمد.

نوکم: نکا، گزوگمهت، لهر **یکهو**، ناگهانی.

نوکن: که سی که زور نوکه نوک ده کا **کسی** که زیاد نک و ناله می کند.

نوکوج: خل، خلی، خر، بوجک به قالب **کوچکتر** از قالب.

نوکوج کردن: خله خل کر دن، خره حرکردن **صدای** لق داد.

نوکوجه: خله خل کدر، خره خرکردن **لق زدن**.

نوکورته: **۱) نه سیابی** لدار که ندن؛ **۲) نورج**، سیخورمه **۱)**

ایزار کنده کاری بر چوب؛ **۲) سقلمه**.

نوکول: **۱) نکول**؛ **۲) دندوک** **۱) پیشمان از قول**؛ **۲) منقار**.

نوکولی: نکولی **پیشمانی از قول**.

نوکده: نهه، نیسه، نیستا، لمجی، هه نوکه، هه نوکه، ناییسه **اکنون**.

نوکه: **۱) نکنک**، نوک؛ **۲) نیستی**، لمجی: (نوکه لفر بور) **۱) نک** و

ناله؛ **۲) اکنون**.

نوکه بربین: پیده نگ کر دن **بی صدا** کر دن.

نوکه‌تاشی: تیلی سه رجه میتر اوی ناو سه رهه ته شی **میخ نیم حلقة**

سردوك.

نوکه‌حوله: نوکی درشت **نخود** درشت.

نوکه: خزمه تکار، خولام **نوک**.

نوکه: نوکدر **نوک**.

نوکه‌راتی: خولامی، خزمه تکاری **نوکری**.

نوکه‌راهیتی: نوکه راتی **نوکری**.

نوکه‌رده‌شکه: جوری نوک که ره نگی ره شه **نخود سیاه**.

نوکه‌ری: نوکه راتی **نوکری**.

نوکه‌زورده: فریکه نوک **نخود دلم**.

نوکه‌سپی: جوری نوک که ده کریته له بلده بی **نوعی نخود که نخودچی شود**.

نوکه‌سپیکه: نوکه سپی **نگا**: نوکه سپی.

نوکه‌سپیلکه: نوکه سپی **نگا**: نوکه سپی.

نوکه‌شوانه: نوکه کنیوله که ره نگی ره شه **نوعی نخود وحشی سیاه رنگ**.

دادن دیوار.
 نوْهُونَه: ۱) خانوی تو، خانوی تازه؛ ۲) نومال **۱**) خانه تو؛ ۲) نگا:
 نومال.
 نوْهَهَت: نوت، نود **۱** عدد نواد.
 نوْهَهَم: دوزماره دوای حدوتم **۱** نهم.
 نوْهَهَمِين: دوان پاش حده و همین **۱** نهمین.
 توههوار: ۱) تازه نیلاخ، شوئی تو له زوزان؛ ۲) مالی تازه هابسته روزانه
۱) بیلاق نوین؛ ۲) تازه به بیلاق آمده.
 نوْهَن: نوبند، گای تهدمن سی ساله **۱** گاوشه ساله.
 نوْهَی: نوک، نخه، نخو، نوْهَك **۱** نخود.
 نوْهَيِي: تازه بی، نوی یهتی **۱** تازگی.
 نوْهَيِش: مانگی له نوی، مانگی یه کشم و ه **۱** هلال.
 نوْهَيِل: نوهاش، شیو، گلنی، دهره، دول **۱** دره.
 نوْهَيِلکه: مریشکی تازه دهستی بدھیلکه کردن کردبی **۱** مرغ تازه
 تخمگذار.
 نوْهَيِن: تازه، نفت و نهو **۱** نوین.
 نوْي: پیچوانه دی بلند، نزم، نمز **۱** پست، کم ارتفاع.
 نوْي: نو، تازه **۱** نو.
 نوْي: نوی، تازه، نو **۱** نو.
 نوْرَد: تدقیل، باقیه **۱** بخیه.
 نوْرَده: قمراع دادرُونی لیوی لیباس **۱** کناره جامه را تاکردن و دوختن.
 نوْرَه: نما، نماز نمیز، میز **۱** نماز.
 نوْرَیان: بدر لمخورکه و تن **۱** قبل از طلوع آفتاب.
 نوْرَیَّون: کاتی نمیز گهیشتن: (بر وانه برانه نویز بوده؟) **۱** وقت نماز آمدن.
 نوْرَیَّهَقَه لا گیرانه و: نویزقه لا کردن **۱** نگا: نویزقه لا کردن.
 نوْرَجواندن: نویز ده وختی خوی دا به جنی نه هینان **۱** نماز را به موقع
 نخواندن.
 نوْرَجُون: ده می نمیز فدواتان **۱** وقت نماز گذشتند.
 نوْرَخُون: نویزکه، که سی که نویز به جنی دینی **۱** نمازگزار.
 نوْرَخُونَد: نمیز به جنی هینان **۱** نمازگزار دند.
 نوْرَدَان: مزگه و: (پر ودم نویزدانه ره حمده بـ بو باوات) **۱** مسجد.
 نوْرَقَام: که سی که نویزی ناچن **۱** نمازگزار دانند.
 نوْرَقَه لا کردن: نویزی چو کردن و، قدره بـ کردن و هی نویزی فهتو او به
 نویز **۱** نماز گذشته را قضا کردن.
 نوْرَقَه لا کردن و: نویزقه لا کردن **۱** نماز گذشته را قضا کردن.
 نوْرَکَرَدن: نمیز به جنی هینان، نویزخونَد **۱** نمازگزار دند.
 نوْرَکَه: نمیزکه، نویزخون، که سی که نویز به جنی دینی **۱** نمازگزار.
 نوْرَگَه: مهچیت، مزگه و **۱** مسجد.
 نوْرَگَه لا گیرانه و: نویزقه لا کردن **۱** نماز گذشته را قضا کردن.
 نوْرَنَه که ر: پیچه وندی نویزکه، که سی که نویز به جنی ناهینی **۱**
 نمازنگزار.
 نویز و روز پاک: بریتی له مروی زور بدین و موسوی لمانی چاک **۱** کنایه از

نومینه: ۱) روزی عاره فه، روزی بـ هر له جیز نی قوربان؛ ۲) مانگی قوربان
۱ نهم ذیحجه، روز عرفه؛ ۲) ماه ذیحجه.
 نوْن: ۱) نخون؛ ۲) نان؛ ۳) کدمایسی و عدیب: (نوْن له چاوه من دا بـ
 لهودا نیه)؛ ۴) ناوی پیتی له نهف و پیتکه دا؛ ۵) هورترین شت **۱**)
 نگون؛ ۲) نان؛ ۳) کاستی و نقص؛ ۴) نام حرف «ن» در الفبا؛ ۵) دره.
 نوْن یهتی: نان خالی، نانی بـ هرسی **۱** نان تهی.
 نوْنچک: مست، مشت، پـ هتجهی فوچاو **۱** مشت.
 نوْنچگ: نوْنچک **۱** مشت.
 نونگ: شوین، شوب **۱** اثر، رد.
 نونگه: سوراغ، سوسه **۱** سرخ از خبر.
 نونگه: دلخوش **۱** سرحال، دلخوش.
 نونو: تازه تازه، زور تازه، بو جلکی دله لین **۱** بـ سیار تازه.
 نونو: دانو، دانه ویلهی کولاو به زمانی مـ نـ اـ لـ اـ نـ **۱** حبوب آب پـ زـ در زـ بـانـ کـوـدـ کـانـهـ.
 نونوله: زـ لـ اـ مـ نـ کـهـ نـ اـ کـارـیـ مـ نـ اـ لـ اـ نـ دـ کـاـ **۱** بـ زـ رـ گـ کـیـ کـهـ اـ دـ اـیـ بـ جـهـ دـ رـ اـ درـ مـیـ آـ وـ دـ.
 نونه: نونو، دانو **۱** نگا: نونو.
 نونه: بریکار، و کینل **۱** وکیل.
 نونهـل: بـ نـ اـ يـادـ مـ مـ گـرـ دـ لـ تـ لـ وـ رـ يـاـ قـ دـ كـوـ تـاهـ زـ زـ نـگـ.
 نونهـمام: خـ لـ فـ تـازـهـ یـهـ کـسـالـهـ **۱** نـونـهـالـ.
 نوـ: نـوـ، هـشـتـ وـیـلـ کـ **۱** عـدـ نـهـ.
 نوـواـزـهـ: کـارـیـ پـیـغـمـبـرـانـ کـهـ لـمـدـهـ سـ کـهـ سـیـ تـ رـ نـایـهـ **۱** مـعـجزـهـ.
 نوـوهـ: نـوـرـهـ، نـوـهـ **۱** نـوـتـ.
 نوـوهـنـ: نـوـبـندـ، نـوـکـهـ **۱** گـاوـ نـ سـهـ سـالـهـ.
 نوـوهـنـدـ: نـوـبـندـ **۱** گـاوـ نـ سـهـ سـالـهـ.
 نوـهـ: ۱) نـوـ، تـازـهـ؛ ۲) نـوـکـهـ، نـیـسـتـهـ کـیـ **۱** نـوـ؛ ۲) اـکـنـونـ، حـالـ.
 نوـهـاـ: نـوـکـهـ، نـوـهـ **۱** اـکـنـونـ.
 نوـهـالـ: دـولـ، شـيوـ، دـهـرهـ **۱** درـهـ.
 نوـهـانـيـ: تـازـهـ کـارـ، رـانـهـهـاتـوـ هـیـشـتـاـ لـ کـارـ **۱** نـاشـيـ.
 نوـهـتـ: ۱) خـدـقـتـانـ، دـهـ غـلـیـ درـهـ نـگـ چـیـنـراـ؛ ۲) کـونـیـ کـرـ، سـمـیـ **۱**)
 بـذرـ دـیرـ کـاشـتـهـ شـدـهـ؛ ۲) سـورـاخـ کـرـدـ.
 نوـهـتـنـ: سـمـینـ، کـونـ کـرـدنـ بـهـ مـتـکـهـ وـیـارـهـ **۱** سـورـاخـ کـرـدنـ، سـبـیدـنـ.
 نوـهـتـیـ: سـمـاوـ کـونـ کـرـاـوـ **۱** سـورـاخـ شـدـهـ.
 نوـهـزـهـنـ: نـوـزـهـنـ **۱** نـگـ: نـوـزـهـنـ.
 نوـهـلـ: نـوـکـ، نـخـهـ، نـخـوـ **۱** نـخـودـ.
 نوـهـگـوـانـ: دـامـنـچـهـ قـانـ، بـمـرـکـهـ **۱** مـادـهـ گـاوـ سـهـ سـالـهـ.
 نوـهـگـوـنـ: بـمـرـکـلـ، مـانـگـایـ سـیـ سـالـهـ **۱** مـادـهـ گـاوـ سـهـ سـالـهـ.
 نوـهـلـیـکـ: دـوـشـهـ گـ **۱** تـشـکـ.
 نوـهـنـ: نـوـبـندـ، جـوانـهـ گـایـ تـازـهـ بـهـ رـجـوـتـ **۱** گـاوـنـ سـهـ سـالـهـ.
 نوـهـوـ: ۱) نـوـهـکـ، نـخـهـ، نـوـکـ؛ ۲) نـوـهـ، نـوـکـهـ، نـیـسـتـهـ **۱** نـخـودـ؛ ۲) اـکـنـونـ.
 نوـهـوـمـ: ۱) قـاتـ لهـ خـانـوـ، تـبـهـ قـهـ؛ ۲) زـگـ دـانـیـ دـیـوارـ (ـدـیـوارـ نـوـهـوـمـ
 هـیـنـارـهـ) **۱** اـشـکـوـبـ، طـبـیـهـ سـاـخـتـانـ؛ ۲) بـرـامـدـگـیـ دـیـوارـ، شـکـ.

نویین: درایه‌تی، درمنی **ف** دشمنی، ضدیت.
 نه: بلویر، نای، بلور، بلوں **ف** نی لیک.
 نه: ۱) له، ده، وشهی ده فراهیه‌تی یه: (نه تویی ده رون دا): ۲) پیچه‌وانهی نا،
 نا: ۳) پیشی بر سیار: (نه ولویه؟) **ف** ۱) در، علامت طرفیت: ۲) نه،
 مقابله آری: ۳) کلمه پرسشی.
 نه: نه، نا، ناو، نو، پیچه‌وانهی **ناف** نه، کلمه رد.
 نه تنا: نه **ف** نه.
 نه تا: نه تا، نه **ف** نه.
 نه تازوتی: نه کیلدر او **ف** شخم نزده.
 نه سال: ۱) شمرانی، شه رفوش، نوره و تو سون: ۲) به تازه اوه **ف** ۱)
 ستیزه جو: ۲) مقتن.
 نهایا: ۱) نوها، نوکه، تیسته: ۲) نوا، پیشمهوه: ۳) داینا، داینا، دایی: ۴).
 نوک، تخد **ف** ۱) اکنون: ۲) جلو، پیش: ۳) گذارد، گذاشت: ۴) خود.
 نهار: شیوه‌ن، چه مهره **ف** شیون.
 نهال: نوهال، شیو، دهره، دول **ف** وادی، دره.
 نهالی: پهلاس، بهزه‌ی ساده و کم قیمت **ف** گلیم ارزان قیمت.
 نهام: ۱) نهوم، قات: ۲) چین، تهدق **ف** ۱) طبقه، اشکوبه: ۲) چین.
 نهاندن: بریتی له نیلاقه کردن **ف** کنایه از جماعت.
 نهانی: ۱) نفانی، کاری قوره کاری، بد نایی: ۲) جنگه‌ی سانه وه
 نیسراحدت **ف** ۱) گلکاری، بنایی: ۲) جایگاه آسودن.
 نهایه‌ت: برآنده، دوایی **ف** پایان.
 نه با: ۱) نهایه: ۲) نهود کا **ف** ۱) نمی بود، اگر نبود: ۲) مادا.
 نه بات: جو ره شه کریکی مینایی ره نگد **ف** نیات.
 نه باتی: بهزه‌نگی نه بات **ف** بهز نگ نیات.
 نه بادا: مه بادا **ف** بیادا، نکد.
 نه بار: ۱) نالم بار: ۲) نیشکه سال: (له چاوا نم نه ما بو گریه نوره‌ی
 سه جده برد رهیه / سیاسال نه باره نویزی **ث** سیستیقا نه کدم چجکم؟)
 «مه حوى» **ف** ۱) نگا: نه بار: ۲) خشکسال.
 نه باش: خراب: (نهف مرؤیه که تعباش) **ف** بد.
 نه بالغ: نابالغ، خونه ناسیو **ف** به سن رسید نرسیده.
 نه بان: ۱) شیرده ری که بیچوی خوی ناوی و شیری نادانی: ۲) بریتی له
 که سئی که ده نگی له ید کنی گوربیوه: (کاکم لیمان نه بانه نامان دوینی):
 ۳) بد میجار، همیشه قلس و نوره **ف** ۱) دامی که از بجه خود تنفر
 دارد: ۲) کنایه از بیگانگی کردن آستنا: ۳) بد خلق، عصیانی.
 نه بانوک: خوبیور له کار، خو و شیر له ثئرك **ف** از زیر کار در رو.
 نه باو: ۱) ناباب، پیچه‌وانهی دام و ده ستور: ۲) بریتی له بد فمرو بیزی **ف**
 ۱) ناباب: ۲) کنایه از بد طینت بی پدر.
 نه بز: ۱) کول: (نم ته وه نه بزه): ۲) بنیاده می کارله دهست نه هاتوی
 بی برشت **ف** ۱) کند: ۲) آدم سُست کار.
 نه بزی: برد و ام، بی امنا و چون **ف** پایینده.
 نه بزی: نابه جنی، ناره وا **ف** ناروا.
 نه بز: تل دانی ره گ، لیدانی ره گ **ف** نبض.

متدین

نویزه بارانه: نمیز بو باران بارین له نیشکه سالدا **ف** نماز باران.نویزه بارانی: نویزه بارانه **ف** نماز باران.نویزی: پاک و خاوین: (جلکه کاتم نویزین، نه م بهزه یه نویزیه) **ف** هرجیز
 پاکیزه و شایان نماز با آن گزاردن.نویزیان: بد لم تا و کوتون، نویزان **ف** قبل از طلوع آفتاب.نویس: نوں **ف** نگا: نوں.نویسان: نویسن **ف** نوشتن.نویسگه: نویسگه **ف** دفترخانه، جای نوشتن.نویسته: نویس، نفیسار **ف** نویسته.نویسین: نویسان، نویسن **ف** نوشتن.نویشک: نیشک، رونه کمده **ف** کرده.نویشک: سیلا و لک **ف** پنیر مایه حیوانی.

نوی کردنده: ۱) کون تازه کردنده: ۲) لمسه را دهست پی کردنده: ۳)

(شهره کهی نوی کرده وه) **ف** ۱) کهنه را تازه کردن: ۲) از سر گرفتن.نوی کرن: نوی کردنده **ف** نگا: نوی کردنده.نویگن: دامنه چدقان، بدرکمل، نویگوان **ف** ماده گاو سه ساله.نویگوان: نویگن **ف** ماده گاو سه ساله.نویل: باری، لوسه، مه لغه **ف** آهرم.نویلدان: به لوسه بزو اندن **ف** با اهرم حرکت دادن.نوی مانگ: سه ری مانگی تازه **ف** اول ماه.نوین: نفین **ف** رختخواب.

نوین: ۱) نما: (شاوینه بالاتونی)، شانده ره: ۲) نفین، کهل پدلي خمو،

پی خحف: ۳) تازه، نوی: (نوینگون): ۴) بدرکمل **ف** ۱) نما: ۲)

رختخواب: ۳) نو: ۴) ماده گاو سه ساله.

نوین: گونجه، گونگه **ف** تنبوشه.نوینک: تاونه، گوزگی، قودیک، عهینک **ف** آینه.نوینک: ۱) نوینک: ۲) نینگون **ف** ۱) آینه: ۲) ماده گاو سه ساله.نوینگون: نویگن **ف** ماده گاو سه ساله.نوینگوین: نویگن، دامنه چدقان، نویگوان، بدرکمل، نویگوان **ف** ماده گاو

سه ساله.

نوینگین: نویگن، میگوان **ف** ماده گاو سه ساله.نوی نمه ک: نیوه تمدک، همویری ناما ده بو بربن **ف** خمیر و بزه زخم و

ضرب دیدگی.

نوینه: بریکار، نایب **ف** نماینده.نوینه: نوینه **ف** نماینده.نوینه: ۱) بریکار: ۲) سنتی که بیا و ده خمو کا **ف** ۱) نماینده: ۲)

خواب آور.

نویه ک: له نویزی پاریزیک **ف** یک نهم.نویم: نویهم **ف** نهم.نویمه مین: نویهم **ف** نهم.نویی: دری، شه رفوشی **ف** ستیره جویی.

منافق.

نه‌بوخته: نه‌کولاو^۱ نایخته، خام.نه‌بیو: ناله‌پار، ناریک^۲ ناهموار.نه‌بوریان: نازنیکی و ناله‌باری^۳ ناهمواری و به کار چیزی تیامدن.نه‌به‌خمه: فودریاگ، پنه‌ماویده با^۴ بادکرد.نه‌بره‌روشک: (۱) چرنوکی مدلی راوه‌کده؛ (۲) نجیری مدلی راوه‌کره^۵ (۱)

چنگال پرندۀ شکاری؛ (۲) تخریج برندۀ شکاری.

نه‌بله‌لوله: له‌و گوندانه‌ی کوردستانه که به عسی کاولیان کرد^۶ روسایی

در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.

نه‌به‌ندن: ساردنده، گومکدن له‌بره‌جاوان^۷ بتهان کردن.نه‌به‌ندی: نادیار، نهیمی^۸ نایبدا، غب.نه‌به‌نمی: نادیار، گوم له‌بره‌جاوان^۹ نایبدا.نه‌بیاو: (۱) نایباو، نامه‌رد؛ (۲) پیاوی که توانای گان کردنی نه‌بی^{۱۰} (۱)

نامرد؛ (۲) مردی که توان جنسی ندارد.

نه‌بیژاندی: نه‌کولاو، نه‌بره‌راو^{۱۱} کال، نایخته.نه‌بیکهاتی: ییک نه‌هاتو، ناماشه‌نه کراو^{۱۲} مهیا نشد.

نه‌تاشراو: (۱) داری تیخ لئی نه‌دراؤ؛ (۲) بریتی له بیناده‌می کدم فام و

بمروده‌نه کراو^{۱۳} (۱) ناتر اسیده؛ (۲) کنایه از آدم زمخت و کم فهم.نه‌تاشیاگ: نه‌تاشراو^{۱۴} نگا، نه‌تاشراونه‌تاشیاوا: نه‌تاشراو^{۱۵} نگا، نه‌تاشراو.نه‌تائین: نه‌توانین، له‌تاقفت دا نه‌بیون^{۱۶} نتوانستن.نه‌تر: (۱) رهت، ته‌کان، بزاو؛ (۲) مات و بیده‌نگی^{۱۷} (۱) تلو، تکان؛ (۲)

خاموشی و سکون.

نه‌تراندن: (۱) بزاوتن، رهت بیدان؛ (۲) بیده‌تگ و جوله‌کردن^{۱۸} (۱) تکان

دادن؛ (۲) ساکت ماندن و حرکت نکردن.

نه‌ترس: بویر، تازا، گهرناس^{۱۹} نترس.

نه‌ترک: پربره و پره نگی زه‌نیده به‌جه‌شنی مانگله: (به‌یوه سته زه‌سلتی نه

دمینم کو سمراسمه^{۲۰} بشکوژو و ته‌لیسم و ورهق و ته‌ترکو بازن)

«جزیری»، (کوئی ژجه‌واهیران موکه‌لله/ کوتاه‌رگه زنه‌ترکان

موسه‌لسه‌ل) «خانی»^{۲۱} یکی از زیورآلات.نه‌ترنایش: لمزیر جاوه‌دیری گیراون^{۲۲} تحت نظر.نه‌وش: ته‌وه‌زهل، تمهمل^{۲۳} تنبیل.نه‌تره: (۱) غیره‌تی دل، قمه‌تی ده‌رون؛ (۲) رهت، تل، ته‌کان^{۲۴} (۱) جرأت؛

(۲) تکان.

نه‌تره‌بردن: (۱) زراوبردن، ترساندن؛ (۲) رهت‌بردن^{۲۵} (۱) زهره‌ترک کردن؛

۲) تلو خوردن.

نه‌تره‌بوچ: زه‌لاحته ته‌زه^{۲۶} لندهور.نه‌تره‌دان: رهت‌بردن^{۲۷} تکان خوردن.نه‌تیشت: نه‌هیج^{۲۸} ناچیز.نه‌تك: (۱) زیگه‌ی سه‌نگ فرش؛ (۲) ریگه‌ی پیاده له جاده و خیابان^{۲۹}

(۱) راه سنگ‌فرش؛ (۲) پیاده‌رو.

نه‌تل: درومن، ندیار، درز^{۳۰} دشمن.

نه‌بگ: میوه‌ی داری کنار که له‌گویزه‌زه‌رده ده کاو درشت تره ف میوه درخت سدر.

نه‌بناف: بلوه‌بیاگ، بی‌ده‌نگ و ناوناف^{۳۱} گنمای.

نه‌بو: (۱) هیچ نا: (خوا نیمه‌ی له نه‌بو دروست کرد؛ (۲) رایوردوی

نه‌بوون: (جم بی نه‌بو؛ (۳) نه‌گهیشت: (تریکم هیشتا نه‌بوه)^{۳۲} عدم، مقابله وجود؛ (۲) ماضی نبودن، نبود؛ (۳) میوه نارسیده و کال.

نه‌بوون: (۱) هیچ نا، نه‌بو؛ (۲) فهقیری بی‌مالی: (ده‌ردی نه‌بوون ناخوشی

(۱) نیستی؛ (۲) نادری، فقر.

نه‌بوونی: فهقیری، ده‌سته‌نگی^{۳۳} نادری.نه‌به: (۱) حاشا؛ (۲) فهرمان به نه‌بردن؛ (۳) پهند بون نه‌بوون: (زرد نه‌به)^{۳۴}

(۱) انکار؛ (۲) میر؛ (۳) میاس.

نه‌به‌رد: نازا، ره‌شید، بدکار^{۳۵} دلبر.نه‌به‌ز: (۱) کول نه‌دهر؛ (۲) شل و سست له راکردن^{۳۶} (۱) تستوه؛ (۲) ناتوان

در دویند.

نه‌به‌کام: (۱) ناکام، کاو ناره‌وا؛ (۲) میوه‌ی نیوه گهیشتی هیشتا نیوه کال

(۱) ناکام؛ (۲) میوه خوب نرسیده.

نه‌به‌کو: (۱) نه‌وه کو، نه‌کا؛ (۲) تاوانه‌بی^{۳۷} (۱) مبادا؛ (۲) این طور تیاشد.نه‌به‌گه: شل‌وول، خونه‌گرتون^{۳۸} سست و ناستوار.نه‌بهیست: که‌ن، نه‌بیس، گوئی کب^{۳۹} ناشناوا، که.نه‌بهی: (۱) نه‌بو؛ (۲) بی‌غمه‌مه؛ (۳) ناوه بون بیاوان^{۴۰} (۱) نبود؛ (۲) نبی، پیامبر؛ (۳) نام مردانه.نه‌بی‌بی: (۱) بونی له‌به‌ین بیچی؛ (۲) تمهز تومه‌بیزه؛ (۳) قسه مه‌که^{۴۱} (۱)

بناشد؛ (۲) تونگو؛ (۳) حرف تزئن.

نه‌بیس: (۱) گوئی به‌گر، لاسار؛ (۲) که‌ن، گوئی نه‌بیس^{۴۲} (۱) حرف نشنو،

لجباز؛ (۲) ناشناوا، که.

نه‌بیاوا: له‌و گوندانه‌ی کوردستانه که به عسی کاولیان کرد^{۴۳} روسایی

در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.

نه‌بیست: نه‌بیس^{۴۴} حرف نشنو.نه‌بین: (۱) چاوایروشن؛ (۲) بیوار، نادیار، نه‌دیو^{۴۵} (۱) کم‌بین، کم‌دید؛ (۲)

غب.

نه‌بینا: کور، کویر، بی‌جاواف^{۴۶} نایینا.نه‌بینه: بی‌دینن: (وه‌ره با که‌س نه‌بینه بکه‌ین)^{۴۷} بدون دیدن.نه‌بیا: له‌فه‌وتان نزیک^{۴۸} نایایدار.نه‌باتی: نه‌کولاو، هرکال^{۴۹} نایخته.نه‌پاچ: موشده‌دمه‌ی ناسنگکار^{۵۰} دم آهنگران.نه‌پاچچی: که‌سی که به‌نه‌پاچ کارده کاف^{۵۱} کسی که با دم کار می‌کند.نه‌پاک: (۱) چمه‌ل، گه‌مار، بیس؛ (۲) بریتی له فیلبازو دورو^{۵۲} (۱) کتیف:

(۲) کنایه از مکار.

نه‌پایی: بی‌تاگادار، بی‌جاوادیری که‌رف^{۵۳} بدون محافظ.نه‌پخاندن: (۱) فودان، پفتی کردن؛ (۲) بریتی له تاریف کردن بدرواف^{۵۴} (۱)

پُف کردن؛ (۲) کنایه از مذح دروغین گفتن.

نه‌پشت‌نه‌زک: بی‌بروپیشت، بریتی له ناراست و دوروف^{۵۵} کنایه از دور و

نه جمده دین **ف**: ۱) ستاره سردیش افسران؛ ۲) اسم مردانه.

نه جو راو: نه جا **ف** ناجویده.

نه جه لاندی: ۱) مشت و مال نه دراو؛ ۲) خوزست، خوکرد **ف** ۱) صیقل
ندیده؛ ۲) طبیعی.

نه جیب: ۱) ره سدن؛ ۲) ثا کار باش **ف** ۱) نجیب، اصلی؛ ۲) خوش
اخلاق، نیکورفتار.

نه جیب زاده: ره سدن **ف** نجیب زاده.

نه جیب زایه: نه جیب زاده **ف** نجیب زاده.

نه جیم: نه جیب **ف** نجیب.

نه جیم زاده: نه جیب زاده **ف** نجیب زاده.

نه جیم زایه: نه جیب زاده **ف** نجیب زاده.

نه جیو: نه جیب **ف** نگا: نه جیب.

نه چار: ناچار **ف** ناچار.

نه چیلیان: راست نه هاتن، در وست در نه چون **ف** درست در نیامدن.

نه چی: ۱) وشمی ناگادر کردن بو گیرانه و له کاری؛ (نه چی ندوکاره
بکهی)؛ ۲) له رویشن دهست بدروه **ف** ۱) نکنی؛ ۲) نروی.

نه چی: ۱) نزروا، نه چیت؛ ۲) خراپ و ناله باز **ف** ۱) نرود؛ ۲) زست و
ناپسند.

نه چیرقان: نجیرقان، راوکه **ف** شکارچی.

نه چیرقان: شوم، بی فرق **ف** شوم.

نه حس: شوم، بی غصه **ف** شوم.

نه حلمه: له عنده **ف** نفرین، لعنت.

نه حله: رامه که، غارمه ده **ف** مدو.

نه خ: داوه به تی خوری **ف** نخ پشمین.

نه خازا: نوازه، خاسما، تایبه تی **ف** و بهویزه.

نه خازه: ۱) نوازه، بدمایه تی؛ ۲) نه تموی **ف** ۱) بدويزه؛ ۲) نخواه.

نه خاسم: نه خازه، نوازه **ف** بهویزه.

نه خافل: ناخافل **ف** ناخوآگاه.

نه خالی: نهالی، پهلاس، بدره ساکار **ف** گلیم ساده، پلاس.

نه خاندی: بی سیوات **ف** ناخوانده، بی سعاد.

نه خت: ۱) تو زقال، کم: (نه ختی لم میوزم ده ری)؛ ۲) پیچه وانهی

قد مرز: (نه خت به چه ند؟)؛ ۳) زه وی به زیره و؛ ۴) قفلمن، شیر بایی؛ ۵)

پارهی له سکه در او **ف** ۱) اندک؛ ۲) نقد، مقابله نسیه؛ ۳) زمین

پر حاصل؛ ۴) شیر بها؛ ۵) نقد، مسکوک، مقابل جنس.

نه ختو پوخت: ۱) بی عدیب و که مایه سی؛ ۲) گش، سه رله بهز:

(قسه کهی نه خت و پوخت له بددهم دانا) **ف** ۱) بدون نقصان؛ ۲)

همگی، عموماً.

نه ختو که: که موکه، زور کدم: (نه ختو که گه نهدم هدیه) **ف** کمک،

بسیار اندک.

نه ختو که: نه ختو که **ف** بسیار اندک.

نه خته: سه رمای سه خت **ف** سرمای سخت.

نه خته نه خته: کدم که مه **ف** اندک اندک.

نه تل: ۱) ملوزم؛ ۲) له زیگده رچوگ **ف** ۱) سهمناک؛ ۲) منحرف.

نه تم: ۱) کاتی، نامانه تی، نه بدیه کجاري؛ ۲) کدم قسه **ف** ۱) موقعی؛ ۲)
کم سخن.

نه تلو: بد فدمر، تا کار خراب **ف** بداخلان.

نه توره: لمسه رخو، هیندی، هینمن **ف** آرام، شکیبا.

نه توشت: بی که لک، هیچ و بوج **ف** بی بهره.

نه توکه س: نامرد، ناکهس، خویزی، خوری **ف** نامرد.

نه توهاوه: کاری ثاله بار، کردهی ناحدف **ف** کار زشت.

نه ته: ۱) شوکار اوی ناماده چاندن؛ ۲) خمله تازه شین بوگ **ف**
زمین سخنم زده آماده کشت؛ ۲) غله تازه روییده.

نه ته کن: بقه، جیمه ترسی، هیلاک، فه لا کمت **ف** خطرناک.

نه ته مل: دوزمن، دز **ف** دشمن.

نه ته له: مرورت سین **ف** ترساننده.

نه ته وايه تی: کدایه تی، قه و مایه تی **ف** ملیت.

نه ته وه: ۱) تو زده، ره گز؛ ۲) فرزه ندی فرزه ند **ف** ۱) نزاد، نسل؛ ۲)
نواده.

نه ته وه به رستی: کار کردن بوقا زانجی گدل **ف** ملت خواهی.

نه ته وی: دوزمن، دز **ف** دشمن، ضد.

نه ته وی: ۱) داوا مده؛ ۲) قبول مده **ف** ۱) نخواه؛ ۲) نهیدیر.

نه تیجه: ۱) تا کام، حاسلى شتی؛ ۲) منالی نموده **ف** ۱) نتیجه؛ ۲) فرزند
نوه، نیبره.

نه تیذ: بد هر، ره گدل نه **ف** مردود، قبول نشده در گروه.

نه تیر: هدزار، برجی، ده س کورت **ف** بینوا، محتاج.

نه تیزه: منالی نموده **ف** نیبره.

نه تیو: لمسه نه کراو، نه لی، ورنه گیر او **ف** قبول نشده در گروه.

نه جایه: تا کاری باش و پیاوانه **ف** اخلاق سندیده و مردانه.

نه جات: رزگار **ف** نجات.

نه جات بون: ۱) رزگار بون؛ ۲) تمواوبونی کار؛ ۳) تمواوكردنی کار؛

(مدروونهی نه جات بون) **ف** ۱) رها شدن، آزاد شدن؛ ۲) پایان یافتن

کار؛ ۳) فارغ شدن از انجام کار، به پایان رسانیدن.

نه جات دان: ۱) رزگار کردن؛ ۲) تمواوكردنی کار **ف** ۱) نجات دادن،

خلاص کردن؛ ۲) کار را تسام کردن.

نه جاخ: تهور و که، تهوری بچوک **ف** تبر کوچک.

نه جار: دار اش **ف** درودگر.

نه جاو: بی هینان و بردن له ناو ده م دادانه **ف** ناجویده.

نه جاوایاگ: نه جاو **ف** ناجویده.

نه جاوایا: نه جاو **ف** نجoxide.

نه جدی: نه سی کلک قهیچی کراوف **ف** اسب دم قیچی شده.

نه جف: بی بزوتن **ف** بی حرکت.

نه جم: نه جف **ف** بی حرکت.

نه جمه: ۱) نهسته هی سرشارانی نه فسدر؛ ۲) ناوه بو پیاوان، سوکله دی

- نهخوازیاوه؛ نهخوازیاگ **ف** ناخواسته.
- نهخواسته: له مه بهست دُوری، له پاش ناوی خودا دیت
(خودانهخواسته چت لی قهوماوه) **ف** ناخواسته، با کلمه خدا آید.
- نهخور: ۱) کهنسی له خواردن دُوره: (نان نهخوره، قدرز نهخوره): ۲)
بریتی له رزد و لمچهمر: (مال نهخورهین بخوره) **ف** ۱) کسی که
نمیخورد: ۲) کنایه از خسیس.
- نهخوش: ناخوش، لعش بهبار **ف** نگا: ناخوش.
- نهخوش بون: دوچار بون به لعش بهباری **ف** بیمارشدن.
- نهخوشخانه: خسته شانه **ف** بیمارستان.
- نهخوش کهفت: نهخوش بون **ف** بیمارشدن.
- نهخوش کهون: نهخوش بون **ف** بیمارشدن.
- نهخوشی: لعش بهباری **ف** بیماری.
- نهخوشین: نهخوشی **ف** بیماری.
- نهخون: نهسی که لای قوئی بلند و ملی نمودی به **ف** اسی که کفل
برجسته و گردن فرو هشته است.
- نهخونده: نهخاندی **ف** بیساد.
- نهخوندی: نهخاندی **ف** بیساد.
- نهخونه: نهخاندی **ف** بیساد.
- نهخوندو: نهخاندی **ف** بیساد.
- نهخوندہوار: نهخاندی **ف** بیساد.
- نهخوندی: بی سیواتی **ف** بیسادی.
- نهخوندی: نهخاندی، نهخونه **ف** بیساد.
- نهخسهلا: نهخوازه **ل** و به ویژه.
- نهخمه: قهیدی نیه، با وای **ف** باشد.
- نهخمه: نهخدم **ف** باشد.
- نهخیر: نه، نه تاف **ن**، چنین نیست.
- نعدار: بی مال، دهسته نگ، بهله نگاز، غهقیر **ف** غقیر.
- نعداری: بی مالی، دهسته نگی **ف** فقر.
- ندهامه: نه گبهت **ف** ۱) مصیبت: ۲) سیدروزی.
- ندادان: ۱) تدمیل نه کرد: ۲) بی ناوه ز **ف** ۱) ندادن: ۲) نادان.
- ندر: نزرف **ندر**.
- ندو: کدم قسه **ف** کم حرف.
- ندور: نزیک **ف** نزدیک.
- ندویر: نه دور **ف** نزدیک.
- ندوین: نه در **ف** کم حرف.
- نديار: نهخویا، بهرپیوار، نهداشکرا، نادیار **ف** نایدا.
- ندياري: نهديار بون، گوم بون **ف** نایدايی.
- نهدی بدی: تازه پیدا که موتی رزور مال خوش و بیست **ف** ندید بدید.
- نهدیبار: نه بانوک، خوبیور، خووه شیر له نه رک **ف** اهمال کننده.
- نهدیته: ۱) نه بینه، کرین و فروشتنی بی دین: (نه دیته به چند): ۲)
نه ته و هی نه ته و **ف** ۱) ندید، معامله بدون دیدن: ۲) فر زند نبیره.
- نهدیده: نه دیته **ف** نگا: نه دیته.
- نهختنی: کهمنی، که موکبین **ف** اندکی.
- نهختیک: که میک **ف** اندکی.
- نهختینه: گه نجینه **ف** گنجینه.
- نه خرى: ۱) نخری، نخوری، توپه رهی منال: ۲) خورین: ۳) بالاته،
نوپه رهی میوه **ف** ۱) نخستین فر زند: ۲) ناشتا، صبحانه نخورده: ۳)
تو پرمیوه.
- نه خرین: خورین بون **ف** ناشتابودن، گرسنگماندن.
- نه خس: شوم، نه حس **ف** شوم، نحس.
- نه خش: ۱) ره نگ و سکلی دروسکرا او به دهست: ۲) به خت و هات:
- (نه خشی هیناوه) **ف** ۱) نقش و نگار: ۲) شانس.
- نه خشاندن: بهره نگی جوان ره نگاندن **ف** نقش و نگار زدن.
- نه خشاندی: ۱) نه خش کراو، نه خشاو: ۲) ره نگاندی **ف** ۱) مُنش: ۲)
نقاشی کرد.
- نه خشاو: بهره نگی جوان ره نگا **ف** منقوش.
- نه خشیدهند: ۱) کهسی شست به ره نگ پیاساوین جوان ده کا: ۲) نازناوی
خاوهن تمربیقه تیک که ناوی محمد محمد به هائده دین و قمبری له شاری
بوخارایه **ف** ۱) نقش گر: ۲) لقب یکی از سران سلسه طریقت.
- نه خشیدهندی: مریدانی تمربیقه تی نه خشیدهند **ف** سیر و طریقه نقشبندی.
- نه خشدار: به نه خش کراو دری ساکار **ف** منتش.
- نه خشونیگار: ۱) ونه و شکل پیکمهوه: ۲) بریتی له چونیه تی کارو بیاری
ریان **ف** ۱) نقش و نگار: ۲) کنایه از وضع زندگی.
- نه خش: ۱) شکلی ولات و سر زه میان له سمر کاغه ز **ف** ۲) نه خش
بریاری چونیه تی کردنسی کاریک له بیر و هوش دا **ف** ۱) نقشه
جرفا فایی: ۲) طرح، نقشه انجام کاری.
- نه خش بهندی: نه خشیدهندی **ف** نقشبندی.
- نه خش کیشان: پیلان گیران **ف** توطه چینی.
- نه خش کیشانه وه: نو سینی شکلی شتک یان ولا تیک له سمر کاغه ز **ف**
نقشه کشی.
- نه خشین: ۱) جوان و ره نگاوه: ۲) ناوه بون زنان **ف** ۱) دارای نقش و
نگار، منقوش: ۲) نام زنانه.
- نه خشیو: نه خشاو **ف** منقوش.
- نه خفی: زگ باکردو، فوکرا **ف** بادکرده.
- نه خلهش: پر بدر، بهری زور هدیه **ف** پر بار.
- نه خلایا ش: نه خلهش **ف** پر بار.
- نه خو: نهدی، نه چی، که وای **ف** پس، چه.
- نه خو: ۱) مهادا: ۲) دهنا، نه گینا: ۳) مه خو: ۴) هر راهه ها **ف** ۱) مهادا:
۲) و گرن: ۳) مخور: ۴) به همین ترتیب.
- نه خوازا: نوازه، نمازه، بد تایه تی، نه خازا **ف** و بویزه.
- نه خوازه: نه خوازا **ف** و بویزه.
- نه خوازه لا: نه خوازا **ف** و به ویزه.
- نه خوازی: نه تموی، گه ره کت نه بی **ف** نخواه.
- نه خوازیاگ: بی بیش له داوا کردن **ف** ناخواسته.

نهرزه‌نی: گوندیکه له کورستان به عسی ویرانی کرد از روستاهای ویران شده کرستان توسط بعثان.

نهرگز: گولیکی سی ناوزردی زور بون خوشه بنگی همه‌دو له سره به هاردا ده روی نرگس.

نهرگزجار: جیگه‌ی لئی روانی نهرگزی زور نرگس زار.

نهرگزه: ۱) قیتکه‌ی ناویزی ماین که جارنا دهیزون؛ ۲) کلینچکه‌ی سدر دوگی پز [۱] ۱) کمه فرج مادیان؛ ۲) دنبالجه بالای دنه.

نهرگزی: به‌رنگ و بوئی نهرگز همنگ یا همبوبی نرگس.

نهرگس: نهرگز نرگس.

نهرگسجار: نهرگزار نرگس زار.

نهرگسسه: نهرگز نگا: نهرگزه.

نهرگسمه‌جاز: ۱) نهرگزار؛ ۲) له گوندانه کورستانه که به عسی کاولیان کرد [۱] نرگس زار؛ ۲) روستایی در کرستانه که بعثان آن را ویران کردند.

نهرگسی: نهرگزی نگا: نهرگزی.

نهرم: ۱) پیچه‌وانه‌ی زبر؛ ۲) پیچه‌وانه‌ی رهق [۱] نرم، ضد خشن؛ ۲) نرم، ضد سخت.

نهرما: قرتنه نرماده، سگک.

نهرماده: نهرما سگک.

نهرمان: زه‌وینی بی بمردو له کیلان خوش، پیچه‌وانه‌ی به‌رده‌لان زمین هموار و نرم.

نهرمانی: نهرمان، پیچه‌وانه‌ی به‌رده‌لان زمین هموار و نرم.

نهرمایی: پیچه‌وانه‌ی رهقی نرمی.

نهرمبوون: ۱) لم‌هه قی ته کینه‌وه؛ ۲) بریتی له رازی بون به داوایه کی له کاسنی ده کری [۱] نرم شدن؛ ۲) کنایه از راضی شدن.

نهرمز: نهرم نرم.

نهرمزاندن: کاری کردن که رهق نرم بی نرم کردن سخت.

نهرمزین: نهرم بونی رهق نرم شدن سخت.

نهرملک: گوشتشی بی پیشه لخ، گوشت بی استخوان.

نهرمکاشه: شلکه‌ی گوئی لاله گوش.

نهرمکاگوها: شلکه‌ی گوئی لاله گوش.

نهرم کردن: ۱) نهرم‌اندن؛ ۲) رام کردن، راضی کردن [۱] نرم کردن سفت؛ ۲) قانع کردن.

نهرم کرن: نهرم کردن نگا: نرم کردن.

نهرمکی: له گوندانه کورستانه که به عسی کاولیان کرد از روستایی در کرستانه که بعثان آن را ویران کردند.

نهرمکیش: بنیاده‌می به سه برو پشوله‌سه رخو مداراکننده.

نهرمکیشی: مداراک مدارا.

نهرموم: تانو، تانخوری پیکاره طفیلی.

نهرموم: بدحه‌وسه‌له، پشوله‌سه رخو شکیبا، بردبار.

نهرم و شل: ۱) شل و مل؛ ۲) بنیاده‌می به حمده‌له [۱] نگا: شل و مل؛ ۲) بردبار.

نده‌دیر: ۱) ناگری سدرچیا بو خه‌بهر به خه‌لکدان؛ ۲) زُر، بهم زوانه [۱] آتش اعلام خبر بر فراز کوهها؛ ۳) بهزوی.

نده‌دیگ: نه‌پیزاو ندیده، ناشنا.

نده‌دیو: گوم له بدرچاوا پنهان از دید.

نده‌دی و بدلی: نده‌دی بدلی ندید بدید.

نهر: ۱) نک، جدم؛ ۲) سوچ، قوربین [۱] نزد؛ ۳) گوش، نیش.

نهر: ۱) پیچه‌وانه‌ی میوینه؛ ۲) چورکه له ره سه‌نی وشنتر؛ ۳) شم وشتله نهره [۱] نر؛ ۴) نوعی تزاد شتر.

نهرآست: ۱) خوار، چهوت، گیر؛ ۲) درو؛ ۳) بریتی له دروزن [۱] کچ؛ ۴) دروغ؛ ۵) کنایه از دروغگو.

نهرآسته‌زی: نه به ناشکار او رو به روز غیر مستقیم.

نهرآستی: ۱) بدهد؛ ۲) خمیانه؛ ۳) به‌گالته، به‌شوحه واف [۱] بدل؛ ۴) خیانت؛ ۵) به‌شوخی.

نهرآن: ۱) گوره، ده نگی زلی به قدمه‌وت؛ ۲) ناوی گوندیکه له کورستان [۱] غرش؛ ۳) نام دهی است.

نهراندن: گوراندن غریدن.

نهرانن: نهراندن غریدن.

نهربه‌ند: مرمه ند سوهان.

نهرپیچ: مارپیچ قیلیان مارپیچ قیلیان.

نهرتلنی: له گوندانه کورستانه که به عسی کاولیان کرد از روستایی در کرستانه که بعثان آن را ویران کردند.

نهرچ: نرکه هن کردن خسته.

نهرچه: نرکه هن کردن خسته.

نهرچه: به‌چکه وشنتری نیر شتر بچه نر.

نهرخ: نرخ، بایی، قیمتات نرخ.

نهرخ دان: در کاندن قیمتات، گوتی بایی نرخ چیزی را گفتن.

نهرخ دانان: بایی بودانان نرخ بر چیزی گذاشتن.

نهرد: گمه‌ی تاولی نرد.

نهردان: کایه کردن به‌خته نرد نرد بازی.

نهردانی: نهردان نرد بازی.

نهردونگ: تاردیوان، په‌بزه، په‌یجه، سلمم نردیام.

نهرده: ۱) دیواری نرم به‌دهوری شتیکا؛ ۲) تاردیوان، په‌بزه [۱] دیوارکوتاه، نرده؛ ۲) نردیام.

نهرده وان: نهردونگ نردیام.

نهردین: نهردانی نرد بازی.

نهردیوان: په‌بزه، په‌یجه، تاردیوان نردیام.

نهرز: ناوه‌راستی سرشاران و پشت: (کلکی ده نه‌ری پشتی نابو، داره کمی تابو، سدر نه‌ری شانی) وسط شانه‌ها و پشت.

نهرزه: ۱) نهرز؛ ۲) نهری درنده و دیو: (نه‌زره شیر، نه‌زره دیو)؛ ۳) ناره ته، گوره: (شم نه‌زره نه‌زره لمه‌جیه، نه‌زره مه‌که)، نهراندن [۱] نگا:

نهرز: ۱) نه‌زره درنده و دیو؛ ۲) نرینه درنده و دیو؛ ۳) غریدن.

نهرز: جوری تیغ بو شیر و خه‌تجه ر نوعی تیغ پرندار.

نمروپيانزى: نيرتك پيوان، نهولقه که تومني تيايه **نره پياز سيز**.
 نهرموك: ۱) لقى ناوه راستي گيا؛ ۲) زنی که مدهمکي قيت نيه **۱) ساقه اصلی گيهاد، نره؛ ۲) زنی که پستان بر جسته ندارد.**
 نهرموم: ۱) بی قدر، سوک و چرمه؛ ۲) لاخو بايي، يادي همواف **۱) بی اخلاق پست؛ ۲) مغور و خودخواه.**
 نهرموما: نرماء، نرماده، قرته **نرماده، سگك.**
 نهرنونهيار: ۱) بوديتن نهشياو؛ ۲) جي گومان **۱) غيرقابل ديدن؛ ۲) جاي گمان.**
 نهروي: نهجي، لمسه رجون سوئنه بی **نکند بروي.**
 نهره: ۱) دار به روی زل؛ ۲) زمانه تهرازو **۱) درخت تنومند بلوط؛ ۲) زبانه ترازو.**
 نهره: ۱) گوره هي درنده، ناره ته؛ ۲) نهره **۱) غرش درنده؛ ۲) نگاه.**
 نهره: نارهوا، ناحدق **نارهوا.**
 نهره بی: نيريهتى، نيرايەتى **نر بودن.**
 نهره دیو: ناره ته دیو **نعره دبو.**
 نهره پشت: ناوه راستي پشت **وسط پشت.**
 نهره شان: سه رشان **بالائي کتف.**
 نهرى: نه، نه خير، پيچه و انهى ثارى **نه، مقابل آري.**
 نهرى: ۱) نمچى، نهروى؛ ۲) پيچه و انهى ميوئنه بون؛ ۳) گو نه کمى **۱) نکند بروي؛ ۲) نرى، نربودن؛ ۳) نکند برينى.**
 نهرىت: ۱) خده، خو، تاکار؛ ۲) تازه داهاتگ **۱) خوي، روش؛ ۲) نوين، مدروز.**
 نهرىت: گو نه کمى **نرينى.**
 نهرىز: نهرز **تیغ دنداندار.**
 نهرىسات: نه بدانشکار او ره پر راست **غير صريح.**
 نهرى مايکى: نيره موک، تيره موک **نارا.**
 نهرىن: در، نهيار **مخالف، ضد.**
 نهرىنى: دزايەتى، دژمنى **مخالفت، ضديت.**
 نهر: ندهفس، هدناسه: (نه) گره واتا: نهفس ده گرى **نفس، دم.**
 نهزا: ۱) نهستيور، ميوئنه بى که نازى، زگ نه کهر؛ ۲) بی جوی نه بو، متألى دانه نات **۱) نازا؛ ۲) نزاد.**
 نهزا كه: چا و روانى، چەمەرلەپ **انتظر.**
 نهزا كهت: ۱) لمسه رخوبى و يەستدى: (خانمى به نهزا كه ته، به نهزا كهت جوابى دامده)؛ ۲) ناوي زنانه **۱) نزاكت و لطف؛ ۲) نام زنانه.**
 نهزان: ۱) متألى نه بون، زگ نه کردن؛ ۲) بى ناوهز **۱) بچه نياوردن، نازابودن؛ ۲) نادان.**
 نمزاندراو: فېم نه کرى **معلوم نشده.**
 نهزاندو: كه سئى که بى ناوه زانه قىسىدە كا **كىسى که احمقانه حرف مى زندا.**
 نهزانست: لمروى بى ناگابى **اشتبا.**

نهرموك: نهرمك، گوشتشي بى پىشە **لجم، گوشست بى استخوان.**
 نهرمول: ۱) نرمى جكولە دلگر؛ ۲) ناوە بۆ زنان **۱) نرم نازى؛ ۲) نام زنانه.**
 نهرموله: بى حکولە ندرم **نرم كوجولو.**
 نهرمونول: نرم دۇر لە زېرىلى **نرم و دور از زبرى.**
 نهرمونيان: ۱) بىنادەمى يەسەبر و حەوسەلە؛ ۲) قىسى دۇر لە تۈرەبى **۱) آدم با حوصلە؛ ۲) سخن ملام.**
 نهرمه: ۱) نهرمك؛ ۲) كېرى شل ومل؛ ۳) شلكلە گوئى؛ ۴) هەوايەك بى بلويە **۱) گوشت لخم؛ ۲) زېبائى رعناء؛ ۳) ترمە گوش؛ ۴) نوابى کە با نى مى نوازند.**
 نهرمهازوك: نهرم و نيان **صبور و آرام.**
 نهرمه بىر: زمان لوس **چىرب زيان.**
 نهرمه بېز: ۱) تالىبېز، پارچەي تەتك و شاش؛ ۲) دابىرزاو بى پارچەي شاش **۱) بىزىن پارچەي؛ ۲) بىخىنە با پارچە نازك.**
 نهرمەزىن: نەمدەزىن **نەم زىن.**
 نهرمەزان: بىرەنەزىن، بەنەنەزىن **راضى كردن به وسیله مەد و شتا گفتن.**
 نهرمهساو: پولالى چەفو تېركەن **پولاد چاقو تېركىنى.**
 نهرمهغار: بىچەوانەي چوارنانە، غارى لە سەرخۇي نە سەپ **چەھارنەل سېڭى، اسب، مقايل ناخت.**
 نهرمه قولۇت: ياش جاوبىنى يارو **خوب جويدن خوراك.**
 نهرمەك: زنی نهرمۇنۇل **زن نسبتاً چاق.**
 نهرمه كۆكە: قەمە سەبر و تارام **سرفة نرم.**
 نهرمه گا: زدوي خوشكراو، چەندەھىشە **زمىن چىنبار شخم زده.**
 نهرمه گاۋ: شەقاۋى بچۈك **گامھايات نرم.**
 نهرمه لۇلت: نهرمه گاۋ **گامھايات نرم.**
 نهرمه لىقە: لەچق **لزج.**
 نهرمه نەرەمە: كەم كەمەو بە سەپر **نرم نرمك.**
 نهرمه نىشكىك: لەبار و شىاپو **شىك و خوش تېپ.**
 نهرمى: بىچەوانە زېرى و رەقى **نرمى، مخالف زېرى و سختى.**
 نهرمى: ۱) قىسى دواندى كېرى جوان؛ ۲) ناوي زنانه **۱) كلەم خطاب بى زىياروى؛ ۲) نام زنانه.**
 نهرمېچانك: زور نرم **بسىرار نرم.**
 نهرمين: ناوە بۆ زنان **نام زنانه.**
 نهرن: نەچن، بىمېنە وە **نروند.**
 نه رىند: ۱) نە باش؛ ۲) ناشيرىن، ناھىز **۱) تاپىندى؛ ۲) بدشكىل.**
 نه رىنيش: ۱) دىلدەپ؛ ۲) بىرەنە لە زنی زەبلاھى ناقۇلا **۱) دىلدەپ؛ ۲) كىایه از زن لىنھور.**
 نه رىنەرەشىپە: بىرەنە لە زەبلاھى مرۇترىپەن **كىایه از لىنھور سەھنەك.**
 نه رۇ: نيرتك **نرە گيادا.**
 نه رۇ: مەچۇ، دەست لە رېشتن بەردە **مرۇ.**

(۲) مشنو.

نهزنه‌وا: گوئی نه‌گرفتند نشنو.
نهزنه‌وابی: ۱) کمری؛ ۲) گوئی نه‌بیسی (۱) ناشنوابی: ۲)
پندنشنودن.

نهزی: ۱) بین گیان، ییچه‌واندی گیان‌له‌بهر؛ ۲) توکیکه واتا: نهمینی (۱)
بی‌جان؛ ۲) دشناومی است به معنی بعیری.

نهسان: ۱) نه‌خوش، لعش‌به‌بار؛ ۲) کم‌سینی که درایدنتی ده کاو له ناشنی
نهبانه؛ ۳) لسمه‌ودادا سدرره‌ق (۱) بیمار؛ ۲) سازش‌نایزیر؛ ۳)
سرسخت در آدوستد.

نهساخ: ۱) لعش‌به‌بار، ده‌رده‌دار؛ ۲) ناراست، ده‌غفل (۱) بیمار؛ ۲)
نادرست و حیله‌بار.

نهساخن: لعش‌به‌باری، نه‌ساختی، نه‌خوه‌شی (۱) بیماری.
نهساخی: نه‌خوه‌شی (۱) بیماری.

نهساغ: نه‌ساخت، ناساغ (۱) نگا: نه‌ساخت.

نهساغی: نه‌خوه‌شی، نه‌ساختی، لعش‌به‌باری (۱) بیماری.

نهسته‌رن: جو ره گوله‌یاخیکی چکوله‌یه، شیلانی په‌روه‌رده کراو (۱) گل
سترن.

نهسته‌ق: قسمی په‌راست و له گالنه په‌دورو په‌نداوي (۱) سخن ارزنده.
نهستیل: زیان، زده‌رف زیان.

نهستیل: ناله‌بار، ناجو ره، بین جینگه (۱) بیجا.

نهستیله: مدردو مردانه، پیاوی پیاو (۱) رادمند.

نهسره‌ت: ۱) تاریکاری له‌خواوه؛ ۲) ناوه بون پیاوان (۱) مدد خداوی:
۲) نام مردانه.

نهسره‌وت: ۱) بزوز، بین تارام؛ ۲) تاسووده نه‌بو (۱) بی‌آرم؛ ۲) نیاسود.

نهسرین: ۱) گولیکی بون خوشه له نه‌رگز ده کا به‌لام زه‌رده؛ ۲) ناوی
زنانه (۱) گل نسرین؛ ۲) نام زنانه.

نهسعه‌ت: ثاموره‌گاری، نه‌سیحدت (۱) پند، اندرز.

نهسل: ۱) پالوئنه، راوه‌ک؛ ۲) کلافه‌ده‌زو؛ ۳) یشتین، کمه‌رده‌ند؛ ۴)
توره‌مه (۱) پالونه، صافی؛ ۲) کلاف نخ؛ ۳) کمر پند؛ ۴) نسل،
تراد.

نهسنو: تیخنی که قدت تیز نابی (۱) تیغی که تیز نمی‌شود.
نهسوان: کون به‌کران (۱) ناسفت، سوراخ نشدن.

نهسو او: ۱) تیخی کولی له‌سان نه‌دوا؛ ۲) کون نه‌کراو، نه‌سماوف (۱) تیغ
کندشدۀ سوهان نزده؛ ۲) ناسفت.

نهسووت: شتنی که بدثاگر ناسوو زی (۱) نسوز.

نهسو ز: ۱) نه‌سوت؛ ۲) بنیاده‌می خاونه به‌لین (۱) نسوز؛ ۲) آدم پای
بند به قول و عهد.

نهسه‌ب: ۱) ناماوه بون کارتیکردن؛ ۲) نه‌غمده، رازه و بعزمی زمین دا؛ ۳)
توره‌مه (۱) تائیریدیر؛ ۲) نقب، تونل زیر زمینی؛ ۳) نسل و نسب.

نهسله: پالوئنه، راوه‌ک (۱) پالونه، صافی.

نهسه‌لنایش: پالیو راوی تراوی، تراوی پالا لفته (۱) تصفیه شده.

نهسه‌لنایه: پالیو راوی تراوی، تراوی پالا لفته (۱) تصفیه شده.

نهزانسته: له نه‌زانست (۱) ندانسته.

نهزان کار: ناشی، پیچیده‌اندی کاراندان، ناشی.

نهزانم کار: زانای خوگیل که رفعت متعاهل.

نهزانم کاری: خو بنه‌زان ناساندنی ناگه‌دار (۱) نجاهل.

نهزانه‌ی: نه‌زانی (۱) نادانی.

نهزانی: بین ناوه‌زی (۱) نادانی.

نهزانین: نه‌زانی (۱) نادانی.

نهزدیک: نزیک به‌گش باران دا (۱) نگا: نزیک و مشتقات آن.

نهزه: نز، نه در (۱) نذر.

نهزگره: نزگره، نزگه (۱) سکسکه.

نهزله: نزله، نوزله، پیسیوی زور سه‌خت (۱) سرماشورده‌گی شدید.

نهزم: ۱) جور، تهرز؛ ۲) ته کوژی؛ ۳) نه‌بین، تل دانی ره‌گ؛ ۴) هه‌وای

گوژرانی یان هه‌لیمکنی (۱) طور؛ ۲) نظم؛ ۳) نبض؛ ۴) آهنج ترانه

یا رقص.

نهزمی: ناوی پیاوانه (۱) نام مردانه.

نهزمیه: پولیسی ناوشنار (۱) شهر بانی.

نهزونک: نهزا، میوینه‌ی که بیچوی نایی (۱) نازا.

نهزونکی: زارونه‌هیتان، من‌آدارنه‌هیون (۱) نازای.

نهزه: زدایی ناخوش، قه‌زاوه‌ه لاق (۱) قضا و بلا.

نهزهه: ۱) بیر، بر وا: (به نه‌زهه من واید)؛ ۲) تماشای یه‌کتر کردنی

نامه‌حرم (۱) عقیده، رأی؛ ۲) نظر نامحرم.

نهزهه‌گه: جیگای لئی بونی پیاوانی خواه (۱) جای دیدار اولیاء.

نهزی: نه‌زونک (۱) نازا.

نهزیه: حیره‌کی کورت، سدرگو روشه (۱) داستان کوتاه.

نهزیک: نزدیک به‌گش باریهوه (۱) نگا: نزدیک.

نهزیله: نه‌زیره (۱) داستان کوتاه.

نهزاخ: نه‌جاخ، تموری گچکه (۱) تیر کوچک.

نهزداد: ۱) ره‌سمن، ره‌چه‌لاک، بنچینه؛ ۲) ژاکاو، سیس (۱) نزاد؛ ۲)

پیمزده.

نهزار: نه‌جار، دارتاش (۱) تیجار.

نهژخو: ۱) نهدی چون؛ ۲) به‌لئی وايد؛ ۳) نه‌خو (۱) پس چطور؛ ۲)

آری چنین است؛ ۳) نگا: نه‌خو.

نهژد: ۱) قرج، قرجان، چرج بون؛ ۲) تالان، پو ز (۱) ترجیحیدگی،

چروکیدگی؛ ۲) چیاول.

نهژده: نزده (۱) نزده.

نهژدقار: تالانچی، پورکه رف (۱) چاولگر.

نهژدی: ۱) نزیک؛ ۲) مالی تالانی (۱) نزدیک؛ ۲) مال یغمایی.

نهژدینی: نه‌هیز، بی‌که‌لک (۱) بی‌ثمر، بی‌فایده.

نهژرنایش: ۱) خو جوان کردن، خورازاندنیه وه؛ ۲) رازانه وه (۱) خود را

آراستن؛ ۲) آراستن.

نهژگاف: گروگومدت، کتویر، له‌بیر (۱) ناخودآگاه، ناگهانی.

نهژنه: ۱) گوئی کپ، که‌ر؛ ۲) مه‌بیسه، گوینت لئی نه‌بین (۱) کر، ناشنوا؛

- نهشی: ناتانی، ناتوانیت، لهدهستی نایه **نمی تواند**.
 نهشیرین: ناحن، دزی جوان، ناشیرین **بدشکل**.
 نهشیان: نهتوانین، لهدهست نههاتن **نمی توانستن**.
 نهشیم: ناتوانم، ناتانم، پیم ناکریت **نمی توانم**.
 نهع: نه، نه **نه**.
 نهعتک: نهندی، تویل، ناوچاون **پیشانی**.
 نهعره: نارهته، ندرره **نعره**.
 نهعرهته: نهعره، نارهته **نعره**.
 نهعل: ۱) نال؛ ۲) سوّل، پیلاوی سفک که به سه ریبوه ده کری **(۱)**
 نعل؛ ۲) دمپایی.
 نهعلمت: نهحلمت، لهعندت **اعنت**.
 نهعنای: ناعنه **مرزه**.
 نهعنای: نهعنای **مرزه**.
 نهعنای کیویلکه: چاڑه **نعمنا کوهی**.
 ندعوزوبیلا: خواهه پهنا به تو **حروف پرهیز از بلا، بعوّد بالله**.
 نهغد: ۱) پیچهواندی قهرز؛ ۲) پارهی له سکه در او، نهخت **(۱)** نقد،
 مقابل نسیه؛ ۲) نقد، پول، مقابل جنس.
 نهدغدویوخت: نهخت و پویخت **نگا**: نهخت و پویخت.
 نهغدینه: گهنجینه، نهختینه **گهنجینه**.
 نهم: ۱) ریگه بدین عمرزا؛ ۲) قوچ و شاندنی کدل له بر خووه **(۱)**
 نقب، راه زیر زمینی؛ ۲) پیش خود حمله بردن قوچ.
 نهغمه: رههند، ریگه بدیز تزویدا **نقب**، راه زیر زمینی.
 نهغده: شاریکه له نیوان شننو و مههاباد له ناوچه سندوس **نام**
 شهری است.
 نهف: قازانچ، فیده، بمهره، فازانچ **سود**, فایده.
 نهفام: بی ناوه **فهم**.
 نهفت: تراویکی بوگه نیووه له کان دههی دهخنهن بو ٹاگرو زونا کایی
 زوره کاره **نفت**.
 نهفتالین: ده رمانیکی بون ناخوشه له زاخ ده کاله خوری و لیباسی
 دهدهن تا جانه ور نهیخوار **نفتالین**.
 نهفتاوي: نهفت پیوونه نوساو، تیکه کل به نهفت **نفت آلوده**.
 نهفتخانه: کانی نهفت **معدن نفت**.
 نهفع: قازانچ **نفع**, سود.
 نهفر: ۱) شاخی مالات؛ ۲) هدرچی و هک شاخ قیت بیت **(۱)** شاخ
 حیوانات؛ ۲) هرچه مانند شاخ بر جسته باشد.
 نهفره: نفره **نگا**: نفره.
 نهفری: ده رکراوک **رانده شده**.
 نهقرین: نفرین **نفرین**.
 نهفس: ۱) خاونن گیان؛ ۲) دل و درون: (نهفسم بو گوشت ده جنی) **(۱)**
 چاندار: ۲) نفس.
 نهفس بیت: ۱) هیدی و هیمن؛ ۲) ذال به سه رثا زوی خویدا **(۱)**
 شکیبا؛ ۲) مسلط بر نفس.
- نهسه لیايش: نهسه لیايش **تصفیه**.
 نهسه لیايه: نهسه لیايه **تصفیه شده**.
 نهسهه: تهرح و بیچم **ریخت و قیافه**.
 نهسیب: نسیب، نسیو **نصیب**.
 نهسیبیت: نسیبیت **نگا**: نسیبیت.
 نهسیحدت: نسحتمت، ناموزگاری **اندرز**
 نهسیو: نسیو، نهسیب **نصیب**.
 نهش: بیهوش، دل بوراوه **مدھوش**.
 نهشاره زا: ناشاره زا، نابله **نابلد**, ناوارد.
 نهشاسه: ۱) نارهوا؛ ۲) ناقایبل **(۱)** نارهوا؛ ۲) ناشایسته.
 نهشت: ۱) لعاسانه و هاته سه رزمه مین: (تمیر نهشت)؛ ۲) ریگه نهدا **(۱)** از
 آسمان بر زمین آمد؛ ۲) نگذاشت.
 نهشتمن: ۱) لمحه و او هاته سه رزمه مین: (تمیر نهشت)؛ ۲) ریگه نهدا **(۱)**
 ۱) فرود آمدن بر زمین؛ ۲) نگذاشتن.
 نهشتلوک: جیگای نهشتی بالداران **فرود گاه**.
 نهشتله: شفرهی دهستی برینگمر **نیشتر**.
 نهشتمردان: نهشتمردان، هله لریتی به نهشتمرد **جراحی**.
 نهشته رکار: برینگر **جراح**.
 نهشتمرکرن: هله لریتی به نهشتمر، برینگمری **افا جراحی**.
 نهشتمرگهر: نهشتمرکار **جراح**.
 نهشتی: ۱) نشو، لمحه واوه بو سه رزمه مین هاتگ؛ ۲) بریتی له پیاوی
 سه نگین و گران **(۱)** فرود آمده؛ ۲) کنایه از آدم باوقار.
 نهشخور: قفسه لی بدرماوی مالات **پس مانده علف در آخر**.
 نهشر: بلاوبوئه وی مردم به سارای قیامه تا. ده گهل حدش دلین:
 (حمدش و نهش) **حضر و نشر**.
 نهشره: ۱) قاقمه زو پارچه دی باریکی ره نگاواره نگ که بو جوانی
 بدیوار یهوده ده خهن؛ ۲) نوسراوی کومه لیک که بلاوده کریته و، بلاقوک
(۱) نوار زنگی که به دیوار خانه آورند؛ ۲) نشريه.
 نهشس: نشست، نه هامه تی **بدیباری**, آفول.
 نهشم: له نجه و ناز، ده گهل که شم ده یائین: (خانمیکی زور به که شم و نهشم
 لیره بو) **خرام و ناز**.
 نهشمیل: ۱) جوانی خونجیلانه دل رفین، ده لال؛ ۲) ناوه بو زنان **(۱)**
 زیبای دلکش و نازک اندام؛ ۲) نام زنانه.
 نهشمیلانه: نهشمیل **نگا**: نهشمیل.
 نهشمیله: نهشمیل **نگا**: نهشمیل.
 نهشناس: بیگانه، پیچهواندی ناس و ناسیاون **ناشناس**.
 نهشور: زنی که له عوز و دستاوه **پائسه**.
 نهشه: ۱) کهیف، شادی؛ ۲) سه ره تای مهست بون **(۱)** کیف، سرو؛
 ۲) اول مستی.
 نهشه گرتن: کهیف ساز بون **سرنشاط آمدن**.
 نهشهه گره زا: ۱) ناشاره زا، ناشی؛ ۲) بریتی له کارنه زان **(۱)** ناشی;
 ۲) کنایه از ناوارد.

نه قسر: ۱) قوْل، کوْر، قوْبل؛ ۲) ده فری قوْل و گوشاد (۱) عمیق؛ ۲) طرف گود و گشاد.

نه قرا: ده هول، دهول، دوْل دُهل.

نه نقش: نه خش (۱) نقش.

نه نقشه: نه خش، خهربیت (۱) نقشه جغرافیا.

نه تقاش: ۱) کهستی که به قلم لمسه را گاهه ز شکل ده کیشی؛ ۲) کهستی که دارودیوار ره تگ ده کاچ (۱) نقاش هنرمند؛ ۲) نقاش ساختمان.

نه تقاشی: ۱) کیشانی شکل به قله مم (۱) ره نگ کردنی دیوار (۱) نقاشی؛ ۲) رنگ آمیزی ساختمان.

نه دققال: نه قال، قسمه زانی قسمه خوش (۱) خوش گفتار، بذله گو.

نه دققه: ۱) نقطه، ده نگی زوربوهاتن: (نه) نه دققه بدت له جبه؟، ده نه دققینی؛ ۲) جوری ماسی (۱) صدای زور زدن؛ ۲) نوعی ماهی.

نه قل: به روشنی مهزن، مهنجملی گدوره (۱) دیک بزرگ.

نه قل: ۱) گویزانه وه؛ ۲) چیروک، به سرهات، نمزیره، نه زیله، سرگور و شته (۱) انتقال؛ ۲) سرگذشت.

نه قله ک: که رهتی، ده حفه بیک، جاریک له جاران (۱) یکبار.

نه قور: ده توک، ده ندوک، نکل (۱) منقار.

نه قوس: نورج، نورچک (۱) نیشگون.

نه قوسکی: نه قوس (۱) نشگون.

نه قه ب: ۱) شیوه له، ده رهی تنه نگه بده؛ ۲) نه غمه؛ ۳) لهو گوندانه کوردستانه که به عسی کاولیان کرد (۱) دره تنگ؛ ۲) نقب، تونل زیرزمینی؛ ۳) روتایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.

نه قه نو: بی فه، بد فه، شه رانی، بی تاکار (۱) ستیزه جو.

نه قی: ناهه قی، زولم، ده ستد در بیز (۱) ظلم، تعدی.

نه قیان: فریبی چاو پهربینی پیلوی چاو (۱) پرش پلک چشم.

نه قیزه: داری که نوکی کی تاسنی تیزی ده سدرگیر اوه گاو کمری بی لی ده خورن (۱) غاوشنگ، سیخونک.

نه قیزه دان: نه قیزه له حمه بیوان دان بو تاژوتون (۱) غوشنبگ سیوختن، سیخونک زدن.

نه قین: پهربینی یه لکو، چاو، چاوفریان (۱) پرش پلک چشم.

نه قیه: نه قی، ناهه قی (۱) ظلم.

نه ک: ۱) مه بادا، نه بادا؛ ۲) نه نهمه هی: (نه) ک توم ناوی که همی تریشم ناوی (۱) میادا؛ ۲) نه اینکه.

نه کا: نه بی، نه قدمونی (۱) نکند.

نه کال: شبونه براو (۱) شخم نزده.

نه کاو: نشکاف، ناکاو، کتو پر (۱) ناگهانی.

نه کای: ۱) نیسته، نه و؛ ۲) تائیسته ش (۱) اکنون؛ ۲) هنوز هم.

نه کرد: پیچه وانه که کراویان کرده (۱) ناکرده.

نه کرده: نه کردو (۱) ناکرده.

نه کس: ۱) نه خوشی سه رما بون که سیبه لاک دیشی؛ ۲) باری میری قاب، شه گگه، ته نیشته قوْلی میچ (۱) بیماری ذات الریه؛ ۲) طرف

نهفس که هوتش: بیشتبای چویه (۱) اشتها کرد.

نه فسه ک: نه سون، چلپس (۱) شکم پرست.

نه فورات: نه فورات (۱) نگا: نه فورات.

نه فهر: تاکه کدنس (۱) نفر.

نه فهرات: زور که س (۱) نفرات.

نه فرمای: جگه له هیزی چه کدار، مرؤی دوله سمر بازی به لام چه ک به ده س (۱) بسیجی.

نه فهیس: هدناسه، کره بایه ک که له ناو ده م سیبه لاکدا دیت و ده چنی (۱) نفس، دم.

نه فقهه: خهرجی خیزان (۱) هزینه افراد خانواده.

نه فدل: ۱) گیا به کی بون خوش؛ ۲) لمورزی تدر سیوه زه (۱) گیا بهی است خوشبو؛ ۲) علف سبز.

نه فا: هموای گورانی، رهوتی ستران (۱) آهنگ، ترانه.

نه فازه: زیاد له پیوست (۱) بیش از حد لازم.

نه فروز: نیکم روزی به هار (۱) نوروز.

نه فس: زد زکوره زد کچ (۱) ناپرسی و نادختری.

نه فسی: زد کور (۱) ناپرسی.

نه فش: ۱) بنه و شه؛ ۲) ره نگی بنه و شه، مور (۱) بنشه؛ ۲) رنگ بنفس.

نه فی: ۱) فرزه ندی فرزه ند، نه تهده؛ ۲) نزم (۱) نوه؛ ۲) پست.

نه فیان: ناخوش ویستن، ناخوش گمه ره که بون (۱) تنفر.

نه فیچر: نه تیره، نه تیجه (۱) نیره، فر زند نوه.

نه فیچرک: ۱) نه فیچر؛ ۲) ندیده، نه فی نه و (۱) فر زندنوه؛ ۲) نوه.

نه فیچی: نه فیچرک (۱) نگا: نه فیچرک.

نه فیس: نویس، نویس (۱) نویس.

نه فیساندن: نفیساندن، نویسین (۱) نویشن.

نه فینا: وازو ازی، به خونه و ستاو (۱) لاقید، بی اراده.

نه قار: پهربنی په لکی چاو پهربینی پیلو؛ ۲) بزارده، هه لبزارده؛ ۳) خوست، تی (۱) پرش پلک چشم؛ ۲) انتخاب؛ ۳) کمترین صدا.

نه قاره: ده هول و کمه نا (۱) کوس و کرنا.

نه قاره خانه: جیگهی دول و زورنالیدان (۱) نقاره خانه.

نه قال: قسمه خوش (۱) خوش گفتار.

نه قام: ۱) قام، مقام، نقام، گورانی؛ ۲) هموای گورانی (۱) ترانه؛ ۲) آهنگ.

نه قان: ۱) بزاردن، هه لبزاردن؛ ۲) نقه کردن، ده نگی زور بخوه هینان (۱) انتخاب؛ ۲) صدای فشار بر خود آوردن و زور زدن.

نه قاندن: ۱) بزارتن؛ ۲) نقه کردن (۱) انتخاب کردن؛ ۲) صدای زور زدن.

نه قاتاندن: تاره قه کردن، خود دان (۱) عرق کردن.

نه گوون: شتی که له گوران دوره **تغییر نایدیر.**
 نه گومه: نه به که، خونه کرتو: (شده‌لله‌ی لیداوه دهست و فاچی نه گومه‌ید)
شست و کم حرکت.
 نه گوهیه: نه گوون، دوعله گوران **غیرقابل تغییر.**
 نه گه: بوختان، هله‌لبه است، توهمت **بُهتان.**
 نه گها: ۱) نه گهیشتو، کال: ۲) نه گهیشت، نه‌رسی: ۳) نابالغ.
 شه‌یاتانی نبوگ **۱) کال، نارسیده: ۲) نرسید: ۳) نابالغ.**
 نه گه‌نم نه جو: ده غلیکه، بهره‌نگ گه‌نم و به بیجم جو یهوده کرته نان **غله‌ای است.**
 نه گه‌ویس: خوینتالی گشت **کس نخواه.**
 نه گه‌یشتو: نه زده سیو **نارسیده، نرسیده.**
 نه گه‌هیشته: نه گها **نگا: نه گها.**
 نه گه‌یو: نه گه‌یشتو **نرسیده.**
 نه گیراو: یه کسمی توزی بهر بازو زین نه خراو **ستور رام نشده.**
 نه گیریاگ: نه گیراو **ستور رام نشده.**
 نه لامدت: بی‌فدر، نه حلته **لعننتی.**
 نه له‌قهاتی: ۱) پیک نه‌هاتو: ۲) نه‌شیاو بوبه کتر **(۱) به توافق نرسیده؛ ۲) غیرمتنااسب با هم.**
 نه له‌ی: ۱) ره گهل نخراو، ورنه گیراو له کومه‌لی زه ماوه نو کنی بهر کیده: ۲) نه بیزی، قسه نه کات **۱) قبول نشده در گروه: ۲) صحبت نکند.**
 نه له‌لوس: ناوی گوندیکه له کورستان **نام دهی است.**
 نه له‌سو: لو گوندانه کورستانه که به عسی کاولیان کرد **روستایی در کرستان.**
 نه له‌یوان: ناوی دی‌یه که له کورستان **نام روستایی است.**
 نه له‌ییان: ناوی دومه‌لیه نده له کورستان **نام دوناییه در کرستان.**
 نه های: بی‌نیخته بار، بهیچ حد ساونه کراوف **بی اعتبار.**
 نه هم: شه، شئ، ته‌رایی، نم **نم.**
 نه هما: ۱) لم‌بدین چو، فوتا: ۲) بیترنه **۱) نماند: ۲) دیگره.**
 نه هماج: ۱) نما، نویز، نوژ، نه‌ماج: ۲) بدراه‌بیان **۱) نماز: ۲) اول بامداد.**
 نه هماجی: بدراه‌بیان، کاتی نویزی به‌یانی **پگاه، هنگام تعاز صبح.**
 نه همازه: نه خوازه، نوازه، نه خازه، خاسما **و به‌ویره.**
 نه هماز: ۱) نویز، نوژ، نه‌ماج: ۲) بدراه‌بیان **۱) نماز: ۲) بامدادان.**
 نه همازی: پیش تاوه‌لاتن، به‌یان بدربیون **قبل از طلوع آفتاب.**
 نه همام: ۱) چله‌ریشه‌ی یدک‌ساله‌ی دار: ۲) له بون و مانه‌وه بی‌بس بوم: ۳) قالی لاکیش **۱) نهال: ۲) نماندم: ۳) نوعی قالی مرغوب.**
 نه همام کردن: بریتی له که‌سی ده ناو لای دیوار خستن و کوشتنی: (خان کارا‌ایه کی نه‌مام کرد) **لای دیوار گذاشتن محکوم.**
 نه همان: ۱) پیچه‌وانه‌ی بون و مان، لمناوجوون: ۲) نهان له بون
 بی‌بس بون: ۳) مه‌گرنه تیمه؟: (نه‌مانگوت وايه) **۱) نابودشدن: ۲) نماندن: ۳) مگرنه ما؟.**
 نه هماندن: خوساندن، به‌ثاونه‌رم کردن **نرم کردن توسط آب، خیساندن.**
 نه مدان: ده فری که شتی تیا ده خوسین **ظرفی که چیزی را در آن**

گود شتالنگ.

نه کسو: نه خوشی سه‌مابون **سرماخوردگی.**

نه کفارسا: ددان گر **دندان بر جسته.**

نه کفارسه: نه کفارسا **شخص دندان بر جسته.**

نه کوچکن: ددان گری ده‌ریمزیوی له‌مرچاون دیار **شخص دندان درشت و بر جسته.**

نه کیچ: نه کیچ **شخص دندان بر جسته.**

نه کیچن: نه کیچن **شخص دندان درشت و بر جسته.**

نه کلوك: بیژوک، دانه‌ویله‌ی که دره نگ ده کولی **دیرین.**

نه کنه کیل: نکل و نکین **نکیر و منکر.**

نه کو: نه ک **نگا، نمک.**

نه کوته: قسیه له‌دهم ده‌رنه‌هاتگ **ناگفته.**

نه کوچ: قروسکه، ناله‌ی سه‌گ **زوجه سگ.**

نه کوچاندان: نالاندی سه‌گ، قروسکه کردن **زوجه کردن سگ.**

نه کول: نه کلوك، دانه‌ویله‌ی بیژوک **دیرین.**

نه کولاو: پوخته نه‌بوگ **ناپاخته.**

نه کولونک: نه کلوك **دیرین.**

نه که: تخون نم کاره مه به **نکن.**

نه که: نه کال، نه کلیدراو، گاسن لی نه‌دار او شونه کراوف **شخم‌زده.**

نه که‌روز: ۱) زور سارد: ۲) ناوه بونه کوستنایک **۱) بسیار سرد: ۲) نام بیلاقی است.**

نه کمس: ۱) نازه‌سنه، نانه‌جیم: ۲) رژدوجرولک: ۳) نایباو، نامرد **۱) بداصل: ۲) خسیس: ۳) نامرد.**

نه که‌ونه‌دازگیر: نامرازیکی ده خل بیزانه له که و ته‌نگ ته دازگیر **هدراوت **نووعی غربال با سوراخ‌های گشاد.****

نه که‌هه: ماره کردن، ماره بیرین **عقد کردن.**

نه که‌ی: تخون نه‌وکاره نه‌بی **نکنی!**

نه کی: ۱) نه کمی: ۲) نه بادا، مبدادا، ته‌ک **۱) نکنی! ۲) مبادا.**

نه گ: ۱) نهک: ۲) په‌رینی پیلوی چاو **۱) نگا: نهک: ۲) پرش پلک چشم.**

نه گاندن: فرین چاو په‌زین پیلوی چدم **پریدن پلک چشم.**

نه گبده: ۱) بدللا، چورتم: ۲) به‌دبخته، چاره‌زهش **۱) مصیبت: ۲) سپه‌روز.**

نه گبده‌تی: به‌دبخته **سپه‌روزی.**

نه گریا: ۱) نه کولاو، نه پوخته: ۲) نه کوته گری **۱) ناپاخته، خام: ۲) گریه نکرد.**

نه گریس: لاسار، سه‌رشنق، گوئی نه‌بس و بددفتار **الجیا، بدرفتار.**

نه گو: قسیه نه کرد **نگفت.**

نه گوت: نه گو **نگفت.**

نه گوت: نه گو **نگفت.**

نه گوته: نه کوته، بی‌قسه کردن: (نه گوته له جوابه کم ته گهیست) **ناگفته.**

می خیسانند.

نه مر: ۱) که سی که ناوی باشی دائم ده مینی؛ ۲) دانی حمیوان و مریشك

به کدنسی که بزیندویی بیدریتهود: (نه موگانگایهت به نه مرده ده می؛ ۳)

نهوهی که مردنی یونیه: (به خودایهی نه مر بوخویه تی؛ ۴) نرم و شل؛

۵) پشوله سه رخ، هیدی، هیمن ۱) کسی که نام نیکش جاودانه

باشد؛ ۲) حیوان زنده امانتی که زنده بازگردانند؛ ۳) جاودی؛ ۴) نرم؛

۵) آرام، صبور.

نه مرنه مر: نهرمه ترمه، هیدیکاهیدیکا ۱) آرام آرام.

نه مرود: ۱) ناوی چیایه که له کورdestانی بدردهستی ترکان؛ ۲) ناوی

شارکی که ونارایه ناسهواری ماوه له کورdestانی بدردهستی عازه بان؛

۳) پاشایمک بوه ابراهیم پیغمبیری خستوته ناو ثاگره ووه ۱) نام

کوهی در کرdestان؛ ۲) نام شهری باستانی که آثارش باقی است؛ ۳)

نام پادشاهی که ابراهیم پیغمبر را در آتش انداخت.

نه مرود: نایپای او دولمه پیاوه تی ۱) نامرد.

نه مروق: نهرمه ۱) نامرد.

نه مرونه هژی: ۱) زور نه خوشی له نیوان مان وزیاند؛ ۲) بریتی له

خراب پریان ۱) بسیار بیمار در بین مرگ و زندگی؛ ۲) کنایه از

زندگی دشوار.

نه مره بی: ۱) سروه، شنده با، نهرمه با، کزه با؛ ۲) نهرمایی، دزی رهقی ۱)

۲) نسمی؛ ۳) نرمی.

نه ملچ: ته او بیده نگو بی ههست ۱) ساكت و بی صدا.

نه موج: نهونه ۱) نمونه.

نه موش: نهموج ۱) نمونه.

نه مده: نزم، نقی ۱) پست، کم ارتفاع، مقابل بلند.

نه مه رد: نامرده، ترسه نوک ۱) نامرد، بُزدل.

نه مه س: کریزی سه رف شوره سر.

نه مه شی: نه رویشت، نه چو ۱) نرفت.

نه مه شیر: گوندیکه ۱) نام دهی است.

نه مه ک: نامه، قاقهزی نوسراو که رهوانه ده کری ۱) نامه.

نه مهل: لمو گوندانه کورdestانه که به عسی کاولیان کرد ۱) راستانی

در کرdestان که بعثیان آن را ویران کردند.

نه میانه و: داهاتنه و، چه مینه و ۱) خم شدن.

نه میر: ۱) نامرده؛ ۲) نهایا و میری توئانای گانی نیه ۱) نامرده؛ ۲)

مردی که نیری جماع ندارد.

نه نم: ۱) نهان، نیمه نه: (نه نگوزنی باشه؛ ۲) مه گدرنه نیمه: (نه نگوت با

نه چین)؛ ۳) دایکی دایکوباب، نه نک: (نه نم زور پیره) ۱) مارا نه؛

۲) مگرنمما؛ ۳) مادر بزرگ.

نه ناس: نهشناس، لاوه کی ۱) ناشناس.

نه نک: دایکی دایک و دایکی باب ۱) مادر بزرگ.

نه نگ: عدیب، شو رهی: (نیمه نه و عرشیه به خوین گول زه نگه/

سه جدهی بوده بهن هیج نالین نه نگه) «پیره میرد» ۱) ننگ، عار.

نه نگ: نزیک ۱) نزدیک.

نه نگواز: دزوار، چه تون، فره سه سخت ۱) بسیار سخت.

نه نگوان: گوندیکه له کورdestان به عسی ویرانی کرد ۱) از رستاهای

ویران شده کورdestan تو سط بعنان.

نه نگه ویست: نه گویس، که سنه ویست ۱) کس نخواه.

نه نگین: کاری شو رهی ۱) ننگین.

نه نتو: بیچو ممه میمون ۱) بچه میمون.

نه نه: نه نک ۱) مادر بزرگ.

نه نوک: نینوک، ناخو، ناخون ۱) ناخن.

نه نوک بر: ناخو کریتین ۱) ناخنگیر.

نه نوک گر: نه نوک بر ۱) ناخنگیر.

نه نوک هیشک: رژد، ره زل، چر وک، چکو وک ۱) خسیس.

نه نیاس: نه ناس، نه شناس ۱) ناشناس.

نه هو: ۱) نیسته، نهایا؛ ۲) نه ۱) اکنون، حالا؛ ۲) نه.

نه هو: ۱) نا، نهنا، نه خیر؛ ۲) نهبو؛ ۳) تازه، نو، نوی؛ ۴) لد ۱) نه؛ ۲)

نیود؛ ۳) نو؛ ۴) از.

نه وا: ۱) ندک، مه بادا، نه بادا؛ ۲) نه نوا، بدهنگ؛ ۳) ده نگ و نوازه؛ ۴) نه

بدم جوره: (نه وا نه ستوور، نه وا باریک)؛ ۵) هیزو تابست؛ ۶) هموای

ستران؛ ۷) نوی، تازه؛ ۸) زن و کبیری جلک سازو تیار؛ ۹) کبیری

تازه بیگشتو شو ۱) مبارد؛ ۲) پنهانکاهه؛ ۳) آواز؛ ۴) نه اینطور؛ ۵) رمع

و توان؛ ۶) آهنگ، نوا؛ ۷) نو، تازه؛ ۸) خانم سر و وضع مناسب؛ ۹)

دوشیزه تازه بالغ.

نه وات: ۱) نه بات؛ ۲) نه گوت، قسمی نه کرد ۱) نبات؛ ۲) نگفت.

نه واجی: ۱) نه لیسی؛ ۲) هموای ستران ریک خرف ۱) نگویی؛ ۲)

آهنگساز.

نه وار: پارچه شریتی نه نک و پانکله ۱) نوار.

نه وازشت: لا واندن، لا واند نه وه ۱) نوازش.

نه وازه: نه خوازه، نوازه، به تاییدتی، خاسما ۱) بهویزه.

نه وال: ۱) نه وال؛ ۲) لافاوی توانده وی به فر له چیا ۱) دره کوچک در

کمر کوه؛ ۲) سیلا ب حاصل از آب شدن بر فها.

نه وال: نوال، نهال ۱) دره کوچک در کمر کوه.

نه والی کو رک: مهنداوله چیادا ۱) جای آب جمع شده در کوه.

نه وان: ۱) نه بان؛ ۲) نز کردن، پاش دا دیت: (دانه وان) ۱) حیوان

متفرق از بجه خویش؛ ۲) خم شدن.

نه واند: ۱) نز کردنده؛ ۲) چه مانند نه وه ۱) فر و داورد؛ ۲) خم

کردن.

نه وانی: ۱) قوره کاری؛ ۲) پینه و پهروزی دیوار و کمل بدل؛ ۳) دای نه واند

۱) کل کاری؛ ۲) تعمیرات منزل؛ ۳) فر و داورد.

نه وای: نو هفت، نه وه، هه شتا وده ۱) نو.

نه وایین: نه وه ده مین ۱) نو دم.

نه ووب: نوبه، نوره ۱) نوبت.

نه وبنه: تازه به تازه، نفت و نه، نست و نوی ۱) تازه بد تازه.

نه وبه: نوب، نوبه، نوره ۱) نوبت.

نحوئن: دامنه‌چه قان، بهرکدل، نوھگوان **ف** ماده گاو سه‌ساله.
 نھوژن: نھوژن **ف** ماده گاو سه‌ساله.
 نھوس: ۱) نھفس؛ ۲) نیشیای خواردن **ف** ۱) نفس؛ ۲) اشتهای خوراک.
 نھوسک: خانوی له کیو داتاشراو **ف** خانه تراشیده در کوه.
 نھو سن: چلیس **ف** چلاس، شکم پرست.
 نھو سنی: چلیسی **ف** چلاسی، شکم پرستی.
 نھوسود: شاریکه له کوردستان **ف** نام شهری در کردستان.
 نھوش: ۱) نوش: (نھو شنی گیانت بی): ۲) قسمه‌که: ۳) توڑمه، نھسل **ف** ۱) نوش؛ ۲) مگو؛ ۳) نسل.
 نھوشاتر: نوشاتر **ف** نشادر.
 نھوشده: ۱) هوته، هدله است، شیعر؛ ۲) مهیذه، قسیه نه که **ف** ۱) شعر؛ ۲) مگویی.
 نھوشک: پارچه‌یده که له شیعر **ف** یک قطعه شعر.
 نھوشکار: هستیار، شایر، هوزان **ف** شاعر.
 نھوشی: قسمه نه که دی، نه بیزی **ف** حرف نزنى.
 نھوع: نھوح، جو ر **ف** نوع.
 نھوق: ۱) خالیگه، به تالابی لاتندشت؛ ۲) قمد، ناود راستی لمش و...؛ ۳) نو قم **ف** ۱) تھیگاه؛ ۲) میان، کمر؛ ۳) غوطه‌مور.
 نھوقات: ۱) نوھوم، نو تمه قده؛ ۲) نوچین لە سدریه که **ف** ۱) نه طقه؛ ۲) نه لایه.
 نھوقی چیا: بروار، گدوه، قمده کیو، ناوقه‌دی چیا **ف** کمر کوه.
 نھوک: نھوک، قورگ **ف** گلو.
 نھوکه: ۱) نوکه، نیسه، هدنه نوکه؛ ۲) نوکه نوک **ف** ۱) اکتوون؛ ۲) نکانک.
 نھوکین: نوکه کردن **ف** نکانک کردن.
 نھوگ: ۱) کولاو، لباد، تهحت؛ ۲) فرزه‌ندی فرزه‌ند؛ ۳) نهبو، چنا **ف** ۱) ند؛ ۲) نوه؛ ۳) نبود، عدم.
 نھولا: نو تمه نده **ف** نبرابر.
 نھولهت: ۱) زاروی نوھم؛ ۲) دایکی نومنال **ف** ۱) نهمین فرزند؛ ۲) مادر نه بجه.
 نھوم: نوھوم، تهدقه‌ی خانو **ف** اشکوبه، طبقه.
 نھون: ۱) نوین، جوگه سەرپو شراو؛ ۲) نه شمه **ف** ۱) آبراه سرپوشیده؛ ۲) نقب.
 نھون: ۱) نوھم؛ ۲) نوریزکینه، گممه‌یده به نوچه و ده کری **ف** ۱) عدد نھم؛ ۲) نوعی بازی.
 نھونه‌مام: ۱) نو نه مام؛ ۲) برتی له تازه‌ل اوی جوان **ف** ۱) نونهال؛ ۲) کنایه از جوان رعنای.
 نھونه: ۱) نوچارنو؛ ۲) نوی نوی، تازه‌تازه **ف** ۱) نه باره؛ ۲) کاملا نو.
 نھوو: نه بو، نھوگ **ف** نیستی، عدم.
 نھووکه: زو زناسک و ته نک **ف** پسیار نازک و تنک.
 نھوو: ۱) فرزه‌ندی فرزه‌ند، نه فی؛ ۲) مه بیه؛ ۳) نھو، ئیسته؛ ۴) هیشتانوی، هیمان تازه؛ ۵) کاری نه زانانه **ف** ۱) نوه؛ ۲) مباش؛ ۳)

نھوبه‌دار: تیشک گر، جمزا یرچی **ف** نگهبان شبانه.
 نھوت: ۱) نهفت؛ ۲) قسمی نه کرد **ف** ۱) نهفت آنده.
 نھوتاواي: نھفتاواي **ف** نفت آنده.
 نھوتخانه: نھفتخانه **ف** چاه نفت.
 نھوتی: ۱) کانگای نھوت؛ ۲) نهفت فروش؛ ۳) ناوی گوندیکه له کوردستان **ف** ۱) کان نفت؛ ۲) نفت فروش؛ ۳) نام دهی است.
 نھوتی: گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد **ف** روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.
 نھوتینه: نھوتاواي: (لیم بوته کلکه نھوتینه) **ف** نفت آنده.
 نھوجوان: نھوجوان، تازه‌ل او **ف** نوجوان.
 نھوچه: ۱) لا او؛ ۲) وه چی که له قمده چل هم‌لداتمه **ف** ۱) جوان؛ ۲) جوانه‌ای که بر شاخه زده باشد.
 نھوح: جو ر، تھر **ف** نوع.
 نھور: ده شتایی که چوارده ورهی چیایی، ناوگر **ف** زمین هموار در میان کوهستانها.
 نھور: نور، یاشکریکه به مانا تماشاکه ر: (جاف نھورم) **ف** سوند انتظار.
 نھورانه: گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد **ف** از روستاهای ویران شده کردستان توسط بعثیان.
 نھورشته: نبرزیاگ **ف** نابرشه.
 نھورم: نوغر، روچوئی زمین **ف** فرورفتگی زمین.
 نھورنایش: بد درمان نه خش له پارچه کردن **ف** گلدوزی.
 نھورو: سه رده می گانه پشیله **ف** اوان جفتگیری گر به.
 نھورو: ۱) نه فروز، روزی سه‌سال، سه ره تای بهار؛ ۲) ناوه بو پیاوان **ف** ۱) نوروز؛ ۲) نام مردانه.
 نھورو زانه: ۱) جیزنه پیر و زهی نه ورزو؛ ۲) جیزنانه نه ورزو **ف** ۱) تیریک عید نوروز؛ ۲) عیدی نوروز.
 نھورو زمانگ: خاکه لیوه، یه کمین مانگی کوردی **ف** او لین ماه سال، فروردین.
 نھورو زنامه: بدیتی که بو نھورو زگوترابی **ف** چکامه به مناسبت نوروز.
 نھورو زه: گولیتکی زرده زور تەمەن کورتە به رلە گەزیزه دەروی: (نھورو زه مشتی پرگەلائی تەلایه / هر کارگە بى بەلابى بى گەلابى)
 «ھزار» **ف** گلی است.
 نھورو زی: نھورو ز **ف** گل «نھورو ز».
 نھورو لی: ھۆزیکه له کوردستان **ف** نام طایفه‌ای است کردستان.
 نھورو ره: دارو، ده رمان حەمام **ف** واجبی.
 نھوره سیده: تازه پیگه یشتو **ف** نورسیده.
 نھوره سیده: نھوره سیده **ف** نورسیده.
 نھوریان: مەگیرانی، کەرب، بیزوف و یار.
 نھوزا: تازه‌ل او **ف** نوزاد.
 نھوزاد: ۱) نھوزا؛ ۲) ناوه بو پیاوان **ف** ۱) نوزاد؛ ۲) نام مردانه.
 نھوز: داری ستو بەر **ف** صنوبر.

نه هینی: ۱) په نامه کی، به دزیوه: ۲) سورف ۱) نهان؛ ۲) سر، راز.
 نه هیو: گهف، گوره شه ف تهدید.
 نهی: ۱) داو، تال؛ ۲) بلور، بلور؛ ۳) قامیش، چیتک، لعم؛ ۴) نمده؛ ۵)
 نا، نه خیر ۱) تار از نخ و...؛ ۲) نی لیک؛ ۳) نی؛ ۴) این؛ ۵) نه،
 خیر.
 نه بار: دورمن ف دشمن.
 نه باری: دوزمنی ف دشمنی.
 نه بانی: مه گین نهوا یه؟ ف مگر نه چنین است؟.
 نه بایش: نیان، دانان، دانران ف نهادن.
 نه بیت: تاته برد، که فری لوس و پان و دریز ف سنگ صاف و پهن برای
 ناز.
 نه بیته ک: زرندزه لام، گد لحو ف لندهور.
 ندیجور: جو ری قامیشی باریک که پیچنی لئی در وست ده کدن ف نوعی
 نی باریک.
 نه بجه: نه بجه ف نگا: نه بجه.
 نه بجه له: لدو گوندانه کور دستانه که به عسی کاولیان کرد ف روستایی
 در کرستان که بعثیان آن را ویران کردند.
 نه بچک: نه بجه ف نی باریک و کوتاه.
 نه بچه: ۱) نه بجه، ۲) کور ته چیتکی ف ۱) نی باریک و کوتاه؛ ۲)
 قطعه ای نی.
 نه بچی: بلور زدن ف نی نواز.
 نه بیه: نهور، پاشگری توasha: (چاف نهیرم) ف پسوند به معنی
 تماشا کننده.
 نه بیرت: نواری، روانی، توشا شای کرد، لئی مه بیزند ف نگاه کرد.
 نه بیرن: روانی، توشا کردن، چاولی کردن ف نگاه کردن.
 نه بیروخ: تماشا کر ف بیننده.
 نه بیرون: چاوب، چاوه دیر ف مراقب.
 نه بیرد: زهه برد اوی، زهه مینی برد هه لان ف زمین سنگلاخ.
 نه بیرین: روانی، نوارین ف نگاه کردن.
 نه بیرم: شک نابدن ف ندارند.
 نه بیرن: شک نابدن، نیانه ف ندارند.
 نه بیری: شک نابهی، نیته ف نداری.
 نه بیری: نیته، شک نابا ف ندارد.
 نه بیری: روانی، نواری، توشا شای کرد ف نگاه کرد.
 نه بیریم: نیمانه، شک نابهین ف نداریم.
 نه بیرین: روانی، توشا کردن، لئی مه بیزند ف نگاه کردن.
 نه بیزه: ربی کورت ف نیزه.
 نه بیزه: نه بجه، نه بجه، چیتکا زراف ف نی باریک.
 نه بیزه: بلور زدن ف نی نواز.
 نه بیسه: سا، نیتر، هرچوئی بیت ف هر اینه، به هر صورت.
 نه يشه کر: قامیشی شه کر ف نیشکر.
 نه يشه کهر: قامیشی شه کر ف نیشکر.

نه هشتم: نه هیلان، بد ری گرتن ف نگذاشت.
 نه هشی: بی هوش و گوشی، گوشی نهدر به کار و ناموزگاری، گه لایی ف
 کم هوشی و بازی گوشی.
 نه هف: نمف، قازانچ، فیده ف سود.
 نه هفاندن: قازانچ کردن، فیده کرن، سود ده م که وتن ف سود بردن.
 نه هفین: نه هفاندن ف سود بردن.
 نه هلک: نوک، نخه، نخو، نوخو ف نخود.
 نه هلک: زچین، گه مهی نوریزکین ف نوعی بازی با شن.
 نه هگون: دامنه چدقان، بد رکل، نو هگران ف ماده گاو سمساله.
 نه هله: ۱) ناوی له ناو شیوی به رفره هدا؛ ۲) ناوی شیوی که چه ند ناوی ای
 هدیه؛ ۳) لدو گوندانه کور دستانه که به عسی کاولیان کرد ف
 ۱) روستای داخل دره گشاد؛ ۲) نام دره ای که چند روستا در آن وجود
 دارد؛ ۳) روستایی در کرستان که بعثیان آن را ویران کردند.
 نه هن: نین، وجو دیان نیه ف نیستند.
 نه هوراندن: ۱) لا وره بهده نگی نزم گوتون، ویره ویر؛ ۲) خدمه واندن ف
 ۱) زمزمه؛ ۲) شاد کردن.
 نه هویت: نوت، نوه هت ف عدد نود.
 نه هه: ۱) ناونک، نافک؛ ۲) نهه، نیسه؛ ۳) نوک، نخه ف ۱) ناف؛ ۲)
 اکتون؛ ۳) نخود.
 نه هز: ۱) ناحه ز، کاری ناره وا؛ ۲) دزیو، ناشیرین به دیمهن ف ۱)
 کارنا ره وا؛ ۲) بد شکل.
 نه هه ق: ناره وا، نه هه ق ف ظلم، ناره وا.
 نه هه قهی: ناهه قی ف ستم.
 نه هه ک: ۱) نومینه، روزی عاره قه؛ ۲) مانگی قوربان؛ ۳) یازیک له نویار،
 بشیک له نو بمش ف ۱) روز نهم ماه ذی حجه؛ ۲) ماه ذی حجه؛ ۳) یک
 نهم.
 نه هه م: نویم، یه کی پاش هه شتم ف نهم.
 نه هه م هه ق: بی هاوتا، تاقانه، بی وینه ف بی مانند.
 نه هه مین: نومینه، نویه یه، نه هه م ف نهمین روز.
 نه هد نگ: ماسیه کی زور زل ف نهنج.
 نه هه سیا: نوکی رهش ف نخود سیا.
 نه هی: قده غهی شمر عی ف نهی.
 نه هیر: به رداشی سوا ف سنگ آسیا ساییده.
 نه هیرای: به تارده کراو، بریتی له تاردي درشت ف آرد نشده.
 نه هیشن: ری گه نه دان، نی چازه نه دان ف نگذاشت، منع کردن.
 نه هین: ۱) نه بون؛ ۲) فیر نه بونگ ف ۱) نبودن؛ ۲) نیام خته.
 نه هین: ۱) په نامه کی؛ ۲) سور ف ۱) نهان؛ ۲) راز.
 نه هینبین: ۱) رکونی؛ ۲) بو غزل زگ ف ۱) کینه تو ز؛ ۲) تودار.
 نه هین بون: فیر نه بون، به نهانی مانه وه ف بادن گرفتن.
 نه هیندر: ۱) سه گئی که لمپر و بینه نگ خد هک بگرنی، یانی گر؛ ۲) رکونی
 ف ۱) سگی که بدون پارس کردن گاز می گیرد؛ ۲) کینه تو ز.
 نه هیننگ: نه هیندر ف نگا: نه هیندر.

نیاداینه: ۱) تواش اکردن؛ ۲) ده برچاوگرتن **نگاه کردن**: ۲) زیر نظر گرفتن.

نیار: ۱) شانو، سه کوئی گمه که ران؛ ۲) کوش، که سی لمسه رشانو گدمده کا **اصحنه بازی**: ۲) هنر پیشه.

نیاراته بیا: ۱) لمدناوهایا؛ ۲) لمدهلا **از این نوع**: ۲) از این به بعد.

نیارقان: کوش کار، شانو گمر **هنر پیشه**، آرتیست.

نیاری: کوش کاری، شانو گمری **هنر پیشگی**.

نیاز: ۱) تاتاجی؛ ۲) مانا، مهدیست: (نیازت لم قسه چی بود): ۳) ناوات، تاره زو؛ ۴) نذر، نزر، ندر: (نیازم لم خوم گرتونه): ۵) خدیال له کردنی کاریک: (نیازم وايه خانسو دروس کم) **احتیاج**: ۲) معنی: ۳) آرزو؛ ۴) نذر؛ ۵) قصد، آهنگ.

نیازاتی: دلپاکی، بی فیلی **راستی**، پاکی.

نیازی: تاموزن، زن تاپ **زن عموم**.

نیاک: نه هاتن **نیامدن**.

نیان: ۱) دانان: (نیانه بان): ۲) داشتن: (تاتاجی ناولی نیانه): ۳) ساف و نهرم: (نهرم و نیان): ۴) روانی: ۵) چدقاندن: ۶) ناشتن: ۷) گان، کوتان: ۸) نهانه: ۹) یان **نهادن**: ۲) انجام دادن آبیاری: ۳) نرم و صاف: ۴) نگاه کردن: ۵) غرس کردن: ۶) دفن کردن: ۷) جماع: ۸) اینها: ۹) یا.

نیاندن: گایین **جماع کردن**.

نیانه بان: لم سفر دانان **گذاشت** بر.

نیانه سه ره: نیانه بان **گذاشت** بر.

نیانه سه ره: ده فری پر تراو فر کردن **لا جر عه سر کشیدن**.

نیانه شوین: نانه شوین **نگا**: نانه شوین.

نیانه کوکل: نانه کوکل **نگا**: نانه کوکل.

نیانه ممل: نانممل **نگا**: نانممل.

نیانه ووه: نانه ووه **نگا**: نانه ووه.

نیانه یه ک: تانه یه ک **نگا**: نانه یه ک.

نیاتی: ۱) تایهم جوره؛ ۲) نهدی وانیه **نگاه کن** چقدر جالب است.

نیاوه زیان: له کارنه زانین، ناشیگره تی **ناشیگری**.

نیايش: دانانه سه ره مین **بر زمین** نهادن.

نیايش پا: ۱) پیوه نوسان؛ ۲) توند لم سفر دانان **چسباندن**: ۲) برنهادن.

نیبیر: بو ره کیلان **زمین** باير سخم زدن.

نیبیکونیبیرو: جنبیکه یانی نه کورت هدبی نه پاتال **دشنامی** است.

نیبو: ۱) خوانه کا؛ ۲) ثمه رونهدا **خدای ناکرده**: ۲) نشود.

نیبوبیو: خوانه کا، ده غیله **خدای ناکرده**.

نی بیایا: ناهینی، به که لک نایه **نمی ارزد**.

نی پاوتا: پارازتن، حاو اند نموده **محافظت کردن**.

نهیقان: نهیچی، نهیزه ن، بلوره زن **نی تواز**.

نهیک: ۱) نوکه نهشی؛ ۲) نوکی هر شستنی **نک دوك**: ۲) نک هر چیز.

نهیل: گویلیاری میچکه، مانگای دوهاره **گوساله ماده دوساله**.

نهیم: ته ورم، قمهوت، زور **نیر و فشار**.

نهین: نادیار **ناییدا**.

نهینبر: نهینبر **نگا**: نه هینبر.

نهیندر: نهیندر **نگا**: نه هیندر.

نهینک: تاوینه، عدینک، گوزگی، نوینک، نینوک **آینه**.

نهینگر: نهینگر **نگا**: نه هینگر.

نهینوک: ۱) نهینک؛ ۲) ناخون؛ ۳) نه خوشی ته نگاه نه فهسمی ولاخ به مرزه **آینه**: ۲) ناخون؛ ۳) بیماری نفس تنگی چاریابان.

نهینوک: ۱) نهینک؛ ۲) ناخون **آینه**: ۲) ناخون.

نهینی: نه هینی، په نامه کی **نهانی**.

نهیو: به لامار، شالا و **هجوم**، پورش.

نهیوته بیا: لم پیتر، زیاتر لمه **بیش از این**.

نه وی: نه بدی **نیدید**.

نه یه: ۱) نه کاپیت؛ ۲) با نه پیدا نه بی؛ ۳) نه نمده **نکند باید**: ۲) نیاید؛ ۳) نه این.

نهیی: ۱) هیچ کام؛ ۲) نه بون **هیچ کدام**: ۲) نیودن.

نه بیش: نیان، دانان، رونان **نهادن**.

نهیل: نهیل، گویلیاری میو، پارینی میچکه **گوساله ماده دوساله**.

نه بین: ۱) دزایه تی، دوز منایه تی؛ ۲) نه بون **مخالفت**: ۲) نیودن.

نه بینی: نه بونی، هزاری، هیچ شک نه بردن **بینایی**.

نه بیمه: نه دیته، بی مواتا کردن **نندیده**، ندیدعامله کردن.

نه: ۱) نو، نوی، تازه، نهاد؛ ۲) حاشا له بونی که سیکی نه یدوینی؛ ۳) لهم، له نهم: (نیجا واتا: لیره) **نو**: ۲) تو نیستی؛ ۳) دراین.

نه: ۱) نه، نام؛ ۲) ناوی ناساو دولاش؛ ۳) شه، شتی، نم؛ ۴) ناوی گوندیک و گهانی یه که؛ ۵) تماشا: (لی بتنی): ۶) به هوی؛ ۷) منی، برانبه ره نیر؛ ۸) نعم، نمده؛ ۹) لمده، لمده؛ ۱۰) نه مانه، نعم که سانه، نعم شنانه؛ ۱۱) ده تا؟، مه گین نه؛ ۱۲) پیشگری به مانا بی؛ (نی شرمایه) **نه**: ۲) ناو آسیاب؛ ۳) نم؛ ۴) نام دهی و دره ای؛ ۵) نگاه؛ ۶) به سیب؛ ۷) ماده، مقابل نر؛ ۸) این؛ ۹) از این؛ ۱۰) اینها؛ ۱۱) مگرنه؛ ۱۲) پیسوند به معنی بدون.

نیا: ۱) روان، شین بون: (ناوه نیا واتا: به تاور او)؛ ۲) لم سفر دانان، دانان: (سهرنیایی کاسن)؛ ۳) لم سفر داز او: (پولانیا)؛ ۴) تماشا: (نیا که)؛ ۵) داینا؛ ۶) بدم جوره؛ ۷) نمده، نمده؛ ۸) یان، تان **رویدن**، رستن؛ ۲) نهادن؛ ۳) نهاده؛ ۴) نگاه؛ ۵) بنهاد، نهاد؛ ۶) این طور؛ ۷) این؛ ۸) یاخود، یا.

نیاته: نوته، په زمه نده **پس انداز**.

نیاته کار: په زمه نه کار، نوته کار **پس انداز کننده**.

نیاته کردن: نوته کردن، په زمه نده کردن **پس انداز کردن**.

نیاته که: نیاته کار **پس انداز کننده**.

نیرانی: به هر داشت که در زیر باشد، در زیر و کریاگ دراز کشیده.

نیرباز: به چه باز بچه باز.

نیربازی: به چه بازی بچه بازی.

نیربلوکن: زنی که لاسای پیاوون ده کاته و زنی که ادای مردان را درآورد.

نیربوئونه و: ۱) پندر بونه وی زوی که به کاری کیلان بیت: ۲) پیر بون و ناوه کردنی تیره و چونه روتو راف: ۱) سفت شدن زمین تر و قابل کشت شدن آن: ۲) پیر شدن چغند و ترب و امثال آنها.

نیربه: هو زنکی کورده له لای دیار به کر طایفه ای است کرد زبان.

نیرتک: ۱) لاسکی سده کی و توندی تاوه راستی گیا: ۲) ره قایی زه قی ناوکوان: ۱) ساقه اصلی بیانات: ۲) مغز سفت دمل.

نیرتکه: سه رن اوی تاخوش: (سده ناو و نیرتکه لی نام) لقب زشت.

نیرتن: نوازین، روانین، نهیزین نگاه کردن، نگریستن.

نیردراو: ره وانه کراو فرستاده.

نیردیوان: نار دیوان، پهیجه، سلم، پهیزه نردیمان.

نیرز: ۱) جو ری تیخی خد تجھر: ۲) نازه لی زور باش: ۱) نوعی تیغ خنجر: ۲) حیوان بسیار خوب.

نیرس: گوندیکه له کور دستان به عسی ویرانی کرد از رسته ای ویران شده کردستان تو سط بعثیان.

نیرسایا: پنی گهیشت، پی گهیگ رسیده و به بار آمده.

نیرقانا: روزی عده شری، روزی په سلانی فروز حشر.

نیرک: نیرتک نگا: نیرتک.

نیرگوتک: میکوته. نه خوشیه کی زار و کانه زیپکه درده کهن ف محملک.

نیرکه: ۱) ده رهاتگ له دومدل: ۲) چوزه گیاف: ۱) مغز بیرون آمده از دمل: ۲) نک تازه بردمیده گیاه.

نیرکه بر: جانه و هر یکی پچوکه ناقابی لاسکی ده غله ف حشره ای ساقه خوار.

نیرگ: خورت، به تاقت، هیز و قمه و دار ف توانند.

نیرگز: ندرگز ف نرگس.

نیرگز جار: ندرگز جار ف نرگس زار.

نیرگزده بان: تیخی ده بانی جده و هر دار ف نوعی تیغ خنجر و شمشیر بافرند.

نیرگزه: ندرگزه نگا: ندرگزه.

نیرگزه جار: ندرگز جار ف نرگس زار.

نیرگزی: ندرگزی ف به رنگ یا بوی ترگس.

نیرگس: ندرگز ف نرگس.

نیرگس جار: ندرگز جار ف نرگس زار.

نیرگسی: ندرگزی نگا: ندرگزی.

نیرگه: دیره گ، کاریته بالار، شاه تیر.

نیرگه: گزی بلندی ناگرف شعله بلند آتش.

نیرگل: ریزی نالودار، نمودارانه لمسه نیر گمه دریز کارون ف

ردیف الوار سقف.

نی پهota: نی پاوتا محافظت کردن.

نیت: نی، حاشا له بونی که ده یدونی ف تونیستی.

نیت: ۱) بر پارادان له دلدا، نیت: ۲) نه گه یشته جی، نه هات ف ۱) نیت

کردن: ۲) نرسید.

نیتار: بی لایه نگیری، دوره په ریز له کیشه ف بی طرف.

نیتار دش: له دلدا بر پارادا ف در دل نیت کرد.

نیتاری: دو ره په ریزی، بی لایه نی ف بی طرفی.

نیتنه: نه بین ف ندارید.

نیتک: له قمه سوکاید تی ف لقب زشت.

نیتکه: نیتک ف لقب زشت.

نیتم: نه بزم ف ندارم.

نیجا: له نهم جیگه ف در اینجا.

نیچار: بیچاره، هزار و داما و بیچاره.

نیچک: ۱) پارچه به کی کورت له چیتک: ۲) بدل وکه: ۳) سه نوچک، دوند

نیچه که: ۱) قطعه کوچک نی: ۲) چوچوله: ۳) نک.

نیچیز: ۱) نچیر، نه وی به را و ده گیری: ۲) راوشکار ف نخچیر: ۲)

شکار.

نیچیرقان: راوه که، نچیرقان ف شکارچی.

نیچیرگردن: ۱) راوه کردن: ۲) گرتن له را و ف ۱) شکار کردن: ۲)

نخچیر گرفن، گرفتن از طریق شکار.

نیچیرگا: راوه ف شکارگاه.

نیچیره وان: راوه که، شکارچی.

نیحمده: به شی خود او ف نعمت.

نیخ: بنی گدرو بنی قورگ ف بیخ گلو.

نیخچک: میخه که، بزماره ف میخچه.

نیخه: حیله ی نه سپ، حینه ف شیهه اسب.

نیخه: ۱) ده نگی به مردم مرخ له قور گمه: ۲) نیخه ف ۱) صدای گلو از

تندی نفس و خفگی: ۲) شیهه اسب.

نید: نوخشانه، خموده له تاکامی باش ف مژده.

نیز: ۱) نور: ۲) دم، کات: ۳) داری که ده خریشه سرمه لی گاجوستان

له کاتی زه وی کیلاندا ف ۱) نور: ۲) هنگام: ۳) یوغ.

نیز: قیزه پیشیله: (نیزه نیزی پیشیله شمرده کهن) ف جیغ گره.

نیز: ۱) نوجنیه تی تومی زیان نه کاته بیوینده، پیچمه وانه می: ۲)

باسکلاوی بزیواس: (نه مسال ریواس نیزه): ۳) بریتی له تازه اه کار:

(پایویکی نیزه بو): ۴) بنمه مای ناردن: (ده نیزم، بنیزه): ۵) پاشگری

بدهانه: ۱) کنایه از شجاع و کارآمد: ۲) ریشه کلمه «ناردن» به معنی

ساقه دار: ۳) کنایه از شجاع و کارآمد: ۴) ریشه کلمه «ناردن» به معنی

فرستادن: ۵) پسوند فاعلی، فرستنده.

نیز: نور، روان، تماشا: (چاوه نیز) ف نگاه.

نیزامی: نهر ماده، قریبته ف نرماده، سگ.

نیزان: تماشا کردن، نورین ف نگاه کردن.

نیزانه: تازایانه، مدرنه ف شجاعانه.

نیزه ککه: ۱) کمری نیز؛ ۲) برینی له پیاوی نازای بی ناوه زف^(۱)
نره خر؛ ۲) کنایه از آدم متهور و احمق.
نیزه کور: کوری بزاده و به کار^(۲) حوان شایسته و کارا.
نیزه کورکه: نیرتک، نیرک^(۳) نگا: نیرتک.
نیزه کورکه: زنی که لاسای پیاوان ده کاتمهو^(۴) زنی که ادای مردان
درمی آورد.
نیزه کولله: شیره کولله^(۵) نگا: شیره کولله.
نیزه کهر: نیزه ککدر^(۶) نگا: نیزه ککهر.
نیزه کهو: شوی ماکمهو، کهوی نیر^(۷) کیک نر.
نیزه کی: نیسترنی که کبر و گونی همیه، پیچه وانهی ماقه^(۸) نیسترن^(۹)
استرن.
نیزه گه: روانگهدی نیزه قان^(۱۰) جای دیده بان.
نیزه گیسک: گیسکی نیر^(۱۱) بُزغاله نر.
نیزه گین: لهو گوندانهی کوردستانه که به عسی کاولیان کرد^(۱۲) روسنایی
در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.
نیزه موک: ۱) نیزه موک، نیزه مندوک؛ ۲) گامیشی نزوک^(۱۳) ۱) نه نه ماده:
۲) گامیش نازا.
نیزه موک: ۱) تیک هله^(۱۴) لکیشی دار که نه جار ده یکمن؛ ۲) کون و کلیلی گوله:
۳) توپه پرتوی کون ناخنی نه سیفر؛ ۴) نیزه موک، نه نه می^(۱۵)
سُگک نجاری؛ ۲) قفل و کلید جو بین؛ ۳) آبگیر مجرای آب؛ ۴)
خشتی.
نیزه نگ: ۱) جادو؛ ۲) جادوگه^(۱۶) ۱) جادو، سحر؛ ۲) جادوگر.
نیزه نیز: قیزه قیزی پشیله^(۱۷) جیغ و داد گر به در جنگ.
نیزه و شهقه جوگهی ناو زهی^(۱۸) اجوی اصلی در کشتزار.
نیزه و می یه: ۱) نه زما، نه ماده؛ ۲) جو^(۱۹) ته بالداری زن و شو^(۲۰)
نه ماده، سُگک؛ ۲) جفت پرنده.
نیزه و هز: نیر خو^(۲۱) لقاو^(۲۲) نرینه.
نیزی: ۱) حیوانه کیوی شاخداری نیر؛ ۲) مهله ندیکه له کوردستان،
نه هری؛ ۳) بزنی نیزی خومالی؛ ۴) قول ترو به تهوزم تر شوین له چم؛
۵) نیرتک^(۲۳) ۱) پازن؛ ۲) ناحیه «نه هری» در کردستان؛ ۳) تکه،
شک؛ ۴) جای عمیق تر رودخانه؛ ۵) نره گیاه.
نیزی: نوازی، روانی، تماشای کرد^(۲۴) نگاه کرد.
نیزی ایش: راتله کاندن و تیک و هر دانی تراواف^(۲۵) بهم زدن مایع.
نیزین: نوازین، روانین، تواشا کردن^(۲۶) نگاه کردن.
نیزین قان: تواشا کر له روانکوهه افای دیده بان.
نیزینه: ۱) ناوه راستی روبار، قوئترجیگه له ناو روباردا؛ ۲) عدولادی نیر
۱) وسط رودخانه؛ ۲) فرزند ذکور.
نیزیه کیوی: کله کیوی، نیزه بزنی چیا^(۲۷) بُز نر کوهی.
نیز: ۱) برسی، برچی؛ ۲) نزدیک؛ ۳) ناوی گوندیکه؛ ۴) برسیه تی،
برسیا یه^(۲۸) ۱) گرسنه؛ ۲) نزدیک؛ ۳) نام دهی است؛ ۴) گرسنگی.
نیزاتی: برسیاتی^(۲۹) گرسنگی.
نیزام: ۱) شمرکمری دهولت؛ ۲) ناوه بُز پیاوان^(۳۰) ۱) سرباز؛ ۲) نام

نیزگله له: قلیان ناوی، نمرگله^(۳۱) قلیان.
نیزگله چی: قلیاندار^(۳۲) نگا: قلیاندار.
نیزمو: نیره موک، نه نه نه می^(۳۳) خشتی.
نیزموک: نیره موک^(۳۴) خشتی.
نیزمه ندوک: نه نه نه می، نیره موک^(۳۵) نه نه نه ماده، مختث.
نیرو: نیوه رو، نیمه رو^(۳۶) ظهر.
نیرو: ۱) نیره کله کیوی، حمیانه کیوی نیر؛ ۲) شاخی حمیانه کیوی
۱) پازن؛ ۲) شاخ کل کوهی.
نیرو: ۱) حمیانه کیوی نیر؛ ۲) شاخی حمیانه کیوی: (ده سکی
خه نجهرم نیروه؛ ۳) کوسته کی خه نجهر^(۳۷) ۱) بزرگوهی؛ ۲) شاخ
کل کوهی؛ ۳) نوار خنجر بند.
نیروانا: نیر قانا، روزی عده شری، روز مه شهه رف^(۳۸) روز حشر.
نیروک: ناوه خوره ری روهک، ناوه راستی نیرتک^(۳۹) وسط ساقه و تنه، آبخوره
بنبات.
نیرومی: قرته، بشکوئی که ده چنه ناویه ک^(۴۰) سگ.
نیروه: دو گوندی کوردستان به عسی به بومبای شیمیایی خلدکی
کوشتن^(۴۱) نام دورستای کردستان که توسط بعثیان بمباران
شیمیایی شد.
نیروه سیتو: گوندیکه له کوردستان به عسی به بومبای شیمیایی ویرانی
کرد^(۴۲) از روستاهای ویران شده کردستان توسط بعثیان با بمب
شیمیایی.
نیروه بی: نیروی^(۴۳) نام طایفه ای است کرد زبان.
نیروی: ناگادر و چاوه دیری کومه^(۴۴) سر برست مجتمع.
نیروی: عاشیره تیکه^(۴۵) عشیره ای است.
نیره: ۱) نیری سدرملی گاجوت^(۴۶) نموره، دارو، ده رمان حمام؛ ۲)
تالاش؛ ۴) جو^(۴۷) گمی ناو^(۴۸) ۱) بوغ؛ ۲) واجبی؛ ۳) سقف بوش از ترکه
و برگ؛ ۴) جوی آب.
نیزه: زیقه هی پشیله، نیر^(۴۹) جمع گر به.
نیزه: ۱) شوی می به بُز غدیری بیناده: (نم دوکتره نیزه و میوهن)؛ ۲)
ناوه راست و خورایی ناو؛ ۳) شهقه جوگهی ناو زهی؛ ۴) مهشکه^(۵۰)
له دار؛ ۵) همزه قی بیچیته ناو ثالقهوه: (نیزه و می به گریبی بدنه)؛ ۶)
برینی له بیناده می نازاو به کار^(۵۱) ۱) همسر ماده برای غیرآدمی؛ ۲)
و سط رودخانه؛ ۳) جو بیار و سط زمین کشت؛ ۴) مشک چو بین؛ ۵) هر
ابزار برآمدہ ای که در حلقة رود؛ ۶) کنایه از آدم شجاع و کارا.
نیزه بیاوه: پیاگی زور بهده سلاط و بهزا کون^(۵۲) مرد قدرتمند و با اراده.
نیزه حده یته: زبه لاح و تدزه^(۵۳) ناقول^(۵۴) لندھور.
نیزه زله لام: نیزه حده یته^(۵۵) لندھور.
نیزه زن: ۱) زنی زور نازاو زانا؛ ۲) دوزه نگ^(۵۶) ۱) زن شجاع و دانا؛ ۲)
نگا: دوزه نگ.
نیزه قان: پاسموانی که له روانگه و ده روانیته ده روبه رف^(۵۷) دیده بان.
نیزه ک: ناوه ند، چق، دور، ناوه راست^(۵۸) وسط.

نیست: نه بون، نیس **نیست**، وجود نداشتن.

نیسک: (۱) نزی، میزروی؛ (۲) بریتی له که موسکه؛ (۳) ناسکمی تازی **نیسک**: (۱) عدس؛ (۲) کنایه از کم و ناچیز؛ (۳) صدای تعلق و شادی سگ شکاری.

نیسک: (۱) سده‌مای ته‌سب؛ (۲) نزی **(۱)** رقص و خرام اسب؛ (۲) عدس.

نیسکان: سده‌ماو گده‌کردنی ته‌سب **رقص و خرامیدن اسب**.

نیسکاو: شور باونیسک **شور بای عدس**.

نیسکاو: گوندیکه له موكوریانی کوردستان **نام دهی است**.

نیسکه: نوزه‌ی سه‌بری تازی **له خوشیان**: (تازی نیسکه نیسکیانه) **صدای آهسته سگ شکاری از شادی**.

نیسکه: سده‌مای ته‌سب **رقص اسب**.

نیسکه‌جبو: له و گوندانه‌ی کوردستانه که به عسی کاولیان کرد **روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند**.

نیسکین: چیشتی نزی **آش عدس**.

نیسکین: نیسکین **آش عدس**.

نیسکینه: نیسکین **آش عدس**.

نیسه: نوسراو **نوشته**.

نیسه‌ته: نوسین **نوشتن**.

نیسی: سا، سایه، سبیمه، سبیه، نسی، نسار، سه‌هند **سايه**.

نیسیسی: له و گوندانه‌ی کوردستانه که به عسی کاولیان کرد **روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند**.

نیش: زان، تازار، ده گهمل نیش ده گوتربی: (ئیش و نیش) **آزار، درد**.

نیشا: (۱) نیشان؛ (۲) خالی سرگونان؛ (۳) نیشانه‌ی زاوا بو بُوک؛ (۴) نیمانچ، نیشانه **(۱) نشان؛ (۲) خال روی گونه؛ (۳) هدیه داماد نزد عروس؛ (۴) هدف، آماج**.

نیشادان: (۱) شاندان؛ (۲) فیرکردن **(۱)** نشان دادن، به معرض دید گذاشتن؛ (۲) یاددادن.

نیشاسته: نشاسته **نشاسته**.

نیشاسه: نشاسته **نشاسته**.

نیشان: (۱) دروشم، علامت؛ (۲) نیمانچ، کیلک؛ (۳) خال له سمر پیست؛ (۴) میدال؛ (۵) ناویشان؛ (۶) پوپه‌ی کله‌لشیر؛ (۷) جوقهدی سمری دسله‌لأت داران؛ (۸) پیشکه‌شی زاوا بو بُوک پاش ماره بیران **(۱)**

علامت فارقه؛ (۲) آماج (۳) خال بر یوست؛ (۴) میدال، نشان؛ (۵) نشانی؛ (۶) تاج خروس؛ (۷) جقهه کلاه بزرگان؛ (۸) هدیه داماد به عروس پس از عقدتکان.

نیشانچی: ده‌رس است لمناویتن **هدف زن**، ماهر در تیراندازی.

نیشاندان: (۱) شاندان؛ (۲) فیرکردن **(۱)** نشان دادن؛ (۲) یاددادن.

نیشانک: (۱) تی‌بینی؛ (۲) هیما، ئاشیرهت **(۱)** ملاحظه؛ (۲) اشاره.

نیشانکرد: (۱) دروشم لیدراو؛ (۲) کیزی خواز بینی کراو **(۱)**

علامت گذاری شده؛ (۲) دختر خواستگاری شده، نامزد شده.

نیشان کردن: (۱) دروشم بودانان؛ (۲) خواز بینی کردن و پیشه کی زه نیمریک سرخ رنگ.

مردانه.

نیزام و هزیفه: لاوی که به خوشی خوی نمجه‌ته عه سکدری **نظام وظیفه**، سر بازو وظیفه.

نیزامی: (۱) نیزام، عه سکدر، سمر باز، چه کداری له شکر؛ (۲) عه سکدری **(۱) سر باز؛ (۲) سر بازی**.

نیزیک: نزیک **نزدیک**.

نیزیک: نزیک **نزدیک**.

نیزیگ: نزیک **نزدیک**.

نیزنگ: نزیک **نزدیک**.

نیزنهز: نوزه نوزه **ناله‌های ضعیف**.

نیزه: نوزه **ناله ضعیف**.

نیزه: ندیزه، کور تدرم **نیزه**.

(۱) نیزاتی، بر جینی، بر سیا بدتی؛ (۲) یان، یاخو **(۱) گرستنگی؛**

(۲) یا.

نیزیک: نزیک **نزدیک**.

نیزیک: نزیک **نزدیک**.

نیزیکاهی: بهم زوانه **بزودی**.

نیزیک بُون: (۱) دزی دُور بُون؛ (۲) بریتی له نیلاقه کردن **(۱)** نزدیک بودن؛ (۲) کنایه از عمل جماع.

نیزیکی: (۱) نه دوری؛ (۲) بریتی له نیلاقه **(۱)** نزدیکی؛ (۲) کنایه از جماع.

نیزینگ: نزیک **نزدیک**.

نیزه: (۱) بناغه دارزنتی خانو؛ (۲) نمیر، نویز؛ (۳) پاشگری بهمانا چه قین:

(دارنیزه، شه تل نیزه، دادس نیزه)؛ (۴) پاشگری بهواتا: بن ناخ که؛

(مردونیزه) **(۱)** بی ریزی بنا؛ (۲) نماز؛ (۳) پسوند به معنی کارنده نشانه؛

(۴) پسوند به معنی دفن کننده در خاک.

نیزه: بناغه دارز او **بی ریزی شده**.

نیزتن: (۱) ناشتن، بن گل خستن؛ (۲) چه قاندی شه تل **(۱)** زیر خاک کردن؛ (۲) کاشتن نشا.

نیزدی: نزیک، نیزیک، نه دور **نیزدیک**.

نیژران: (۱) بن گل خر ان؛ (۲) چه قان **(۱)** دفن شدن؛ (۲) کاشته شدن نشا.

نیزراو: (۱) بن گل خراو؛ (۲) چه قنبر او **(۱)** دفن شده؛ (۲) نشاء کاشته شده.

نیزکاری: کاری بناغه دارزنتن **کار بی ریزی بنا**.

نیس: (۱) بزني موئیکه لاو له چندند زه نگ؛ (۲) نه بُون **(۱)** بُزی که دارای موی چندرنگ است؛ (۲) نیست، وجود نداشتن.

نیسان: (۱) مانگی رومی، ده روز له ره شه مه و بیست و یه که روزله خاکه لیوه؛ (۲) گوله میلاقه، ریه نوک؛ (۳) نیسان **(۱)** ماه رومی نیسان؛ (۲) سقایق؛ (۳) آلاله.

نیسانوک: گولیکی سوره له مانگی نیساندا ده پشکوئی **گلی است**

رسوب کردن.

نیشته‌دل: پهستنکردن، خوش لئی هاتن **ف** بردل نشستن، از چیزی خشنودشدن.

نیشته‌رنی: سروری که وتن بو روزیشتن **ف** راه افتادن.

نیشته‌سهر: ۱) نیشته‌بان: ۲) سرده دوستان: تازی نیشته‌سهر کدو رو شک: ۱) نگا: نیشته‌بان: ۲) باشتاب دنیال کردن.

نیشته‌سهریه ک: به سه ریه کدا کله که بون **ف** برهم انباشته شدن.

نیشته‌مل: ده سه ویه خم بون، مل ده برمیل نان **ف** گلاویز شدن.

نیشته‌مل یه ک: ۱) نیشته سه ریه ک: ۲) مل ده برمیل نان **ف** ۱) برهم انباشته شدن: ۲) باهم گلاویز شدن.

نیشته‌وه: ۱) له فرن و هستان و هاتنه خواری بالنده: (با زه که به سه ریه وه نیشته‌وه): ۲) نزم بونی پنهانی نهندام: ۳) کمم بونه وهی بارستی

شتنی تراو: ۴) نهمانی تووه بی: (رقی نیشته‌وه) **ف** ۱) نشستن پرنده: ۲) فرونشستن آمس اندام: ۳) فروکش کردن مایع: ۴) فروکش کردن خشم.

نیشتو: ۱) نیشتگ: ۲) نوشتو، دوعای نوسا **ف** ۱) نگا: نیشتگ: ۲) دعای نوشته.

نیشته‌جه: نیشته جنی **ف** مقیم.

نیشته‌جنی: به یه کجارت کی دامه زراو له شوینی **ف** مقیم.

نیشته‌مه‌نی: شوینی که بو لئی زیان له باره **ف** شایان ماند کارشدن.

نیشته‌نی: که سی که بیهودی نهراو و بمینیتیوه **ف** نشستنی، مقابل رفتنی.

نیشته‌یه: دایشتن **ف** نشستن.

نیشخو: نه زخو **ف** نگا: نه زخو.

نیشدار: نشدار، برینگر، نزدار **ف** جرّاح.

نیشتگه: ۱) لیزی لوں: ۲) جنی نیشتموهی بالداران **ف** ۱) سراشیبی

حاف: ۲) جای فرود پرندگان.

نیشه: ۱) یادداشت، بیرونی نویسیاگ: ۲) نمره یوشکر: ۳) چهش،

له وینه: ۴) کدیف، نهشه **ف** ۱) یادداشت: ۲) نمره محصل: ۳) مانند،

شابه: ۴) شادی.

نیشه‌رمایه: حیدانکا، شهروم شوره‌ی لانیه **ف** شرم نمی کند.

نیشه گرتن: ۱) نمره و درگرتن: ۲) کدیف هاتن: ۳) یادداشت توسعین **ف** ۱)

نمره گرفتن: ۲) خوشحال شدن: ۳) یادداشت نوشتن.

نیعاو: ده نگی زیلی پشیله، میاوی زیر **ف** صدای زیر گرده.

نیعمه: ناوی پیاوانه، سوکله‌ی نیعمه توللا **ف** نام مردانه، مخفف

نعمت الله.

نیعمه‌ت: ۱) خه لاتی خوا: ۲) خوشی لمژیاندا: ۳) ناوی پیاوانه **ف** ۱)

نعمت: ۲) کامرانی: ۳) نام مردانه.

نیفوک: پارچه‌ی سی سوچی ناوه راستی ده بی **ف** خشتک تنبان.

نیقه‌ک: نیفوک **ف** خشتک تنبان.

نیقه‌ک: نیفوک **ف** خشتک تنبان.

نیش: ۱) لهدوبهش بهشیک: ۲) ناوه ند، ناوه راست **ف** ۱) نیم: ۲) وسط،

میانه

به کیزدان **ف** ۱) علامت گذاشت: ۲) هدیه به دختر خواستگاری شده دادن.

نیشان گرتن: سیره گرتن **ف** نشانه گرفتن.

نیشانگه: ۱) جیگه‌ی رانانی شت له بیه رچاو: ۲) مگسک اسلحه.

نیشان لی گرتن: نیشانه گرتن **ف** نشانه گرفتن.

نیشان وناو: ناویشان **ف** نگا: ناویشان.

نیشانه: نیشان به همه مباریده **ف** نگا: نیشان.

نیشانه ک: بمردی داکراو بو ثامانج **ف** سنگ نصب شده برای نشانه گیری.

نیشان: ۱) چلواتیستی شت: ۲) نازناوی ملاعی جزیری شاعیری به ناویانگی کورد **ف** مشخصات: ۲) تخلص شیخ احمد جزیری شاعر کرد.

نیشت: ۱) دانیشت، روئیشت: ۲) بالنده له حمواه هاته سمزه وی: ۳) تلنه که وته بنه وه: ۴) تاو کدمی کرد: ۵) خور ناوابو **ف** ۱) نشست: ۲) پرنده نشست: ۳) ته نشین شد: ۴) آب فرونشست: ۵) غروب کرد.

نیشتاؤ: کشانه وی ناوی ده ریا **ف** جزر دریا.

نیشتگ: ۱) دانیشت، روئیشت **ف** نشسته: ۲) بالداری له فرین بهس کرد: ۳) تلنه بن کدو تو **ف** نشسته: ۲) پرنده پس از پرواز نشسته: ۳) رسب کرده.

نیشتم: دانیشم، روئیشم **ف** نشسته.

نیشتمان: ۱) دیمهن: (نم سرگرد، نیشتمانی خوش): ۲) جیگه‌ی دانیشتمن: ۳) ژنگه، زید، موتمن **ف** ۱) منظره: ۲) جای نشستن: ۳) میهن.

نیشتمان به رست: عاشقی زند **ف** وطن برست.

نیشتمان به روره: خرمه تکاری زند **ف** میهن دوست.

نیشتمه: له بار بو لئی زیان **ف** شایان سکونت.

نیشن: ۱) دانیشن: ۲) تلنه بن کدوتن: ۳) کمم بونه وهی ناوی زور: ۴) له فرین بهس کردنی بالنده: ۵) ناوابو نی خور: ۶) بریتی له ریان **ف** ۱) نشست آدم: ۲) رسوب کردن: ۳) فروکش کردن آب: ۴) نشست پرنده: ۵) غروب کردن آفتاب: ۶) کنایه از ریدن.

نیشتگا: بریتی له ناوده ست **ف** کنایه از مستراح.

نیشته‌نادادان: خوبه نادادان بو مدهله یان پریتیمه و **ف** به آب زدن.

نیشته‌بال‌یه ک: جو گوینی دو شت که تیک راده کرین: (جو ته داره که به هاسانی نیشته‌بال‌یه **ف**) جفت شدن دو چیز که در هم فرورند.

نیشته‌بان: چو نه سه: (بار نیشته‌بان لیوی، کاورا لیم نیشته‌بان) **ف** در بالا قرار گرفتن.

نیشته‌بانیه ک: به سه ریه کا جو گوین **ف** برهم آمدن و جفت شدن.

نیشته‌بال‌یه ک: نیشته‌بال‌یه **ف** نگا: نیشته‌بال‌یه ک.

نیشته‌جوانه: سوار جوانه بون **ف** در تاب نشستن.

نیشته‌جی: جیگیر بون **ف** جایگیر شدن، ثابت شدن.

نیشته‌خوار: ۱) دانیشن: ۲) تلنه بن ده فر کدوتن **ف** ۱) نشستن: ۲)

نیکه: ماره بران، ماره کردن **عقد کنان**.

نیکه: یان، نان، یاخو **با**.

نیکه رد نیوه رد: نه کردو نه خوارد، بربشی له بی لایه **ن** کنایه از بی طرف.

نیگا: تواشا **نگاه**.

نیگادار: تاگدار، پاریزه: (خوا نیگادارت بی) **نگهدار**.

نیگار: ۱) شکلی بددهست کیشراو؛ ۲) ناوی زنانه **۱) صورت، نقش رسم شده، نگار؛ ۲) نام زنانه.**

نیگارخانه: جیگه‌ی زنانی شکلان **نمایشگاه نقاشی، نگارخانه**.

نیگاره: شکلی به قله لم کیشراو **تصویر نقاشی شده**.

نیگلی: ناوی گوندیکه **نام دهن است**.

نیگه‌ران: دل پریشان، نازه حده: (زور نیگه‌ران) **پریشان دل**.

نیل: ۱) نیری سدرملی گا له جوت دا؛ ۲) خم، دهرمانیکی شینی تاریکه له گیایه که ده گیری بو رنگ، چویت **۱) یوغ؛ ۲) نیل**.

نیل: ۱) جیگه‌ی تمره زن و به شینایی له قدمی کیودا؛ ۲) نوال **۱) جای نمادار و سبز در کمر کوه؛ ۲) دره کوچک در کمر کوه**.

نیل: گزی تاگری زور به ته‌وزم **شعله‌های شدید و پرتawan آتش**.

نیلدان: گزی زور به ته‌وزم سازدان: (کو رهی نیل داوه) **برافروختن آتش سپیار شعله‌ور**.

نیلدار او: تاگری هد لکراوی زور به ته‌وزم و به تین **افروخته بسیار مشتعل و شدید، سعیر**.

نیلویه ز: لیلو پدر **نیلوفر**.

نیلو فه ز: لیلو پدر، نیلو پدر **نیلوفر**.

نیله: نیری جوت **یوغ**.

نیله: ۱) نیل؛ ۲) نیری ملی گاجوت **۱) نگا: نیل؛ ۲) یوغ**.

نیلی: خمی، بدنه نگی خم، چویتی **نیلی رنگ**.

نیم: ۱) نیف، به شی له دوبهش؛ ۲) له بون بی به شم **۱) نصف؛ ۲) نیست**.

نیم: کیم، زوخ. چلکی بربین **ریم و پرک زخم**.

نیمانه: شک تا بهین، نه بیریم **نیاریم**.

نیمه ر: نیقه برآشتی **نیم** بر شته.

نیم پریش: نیمه ر **نیم** بر شته.

نیم پوخت: مام ناونجی له کولاندا **نیم پز، نیم پخته**.

نیم په ز: نیم پوخت **نیم** ز.

نیم تنه: که وای کورت، مرادخانی، چاکدت **نیم تنه**.

نیم جدت: ۱) شری پسنه کراو؛ ۲) سه قفت **۱) پنه شده؛ ۲) ناقص العضو**.

نیمچه: ناته واو، نیقه **نیمچه، ناتمام**.

نیمچه دور گه: زه مینی که سئی لای ثاوی و لایه کی به بدزه و نوسابی **شبه جزیره**.

نیم خه بیرو: چه و گه؟، چه خیره؟ **چه شده؟**.

نیمداشت: له کون و تازه بی دا ناونجی **نیمداشت، مستعمل**.

نیقار: ۱) نوده اهاتگ، نوژه ن؛ ۲) باوی دهم و زه مان **۱) نوظهور؛ ۲) مُدرُز**.

نیف اشوه وی: ناوه راستی شهوف **نیمه شب**.

نیف برآشتی: ته واو ته برزاو **نیم بر شته**.

نیف بزیا: نیمه کولاو، هیشتاکال **نیم بخته**.

نیف ته نگ: خالیگه، کمله که، برك **تھیگاه**.

نیفچه: ناته واو، نیمچه **ناتمام**.

نیقدین: شیتوکه، نیوه شیت **خل**.

نیقره: ناوه راستی روزی به رانبری شهوف **نیمروز، ظهر**.

نیقشک: نیقشک **کره**.

نیفک: ناوك، ریگه هه ناسه و خواردنی پیزه **ناف**.

نیقکو: دالانی نیوان زوران له مالا **راهرو**.

نیشکه: پون، مدلیکی له کو زنره **ادراج**.

نیف گوشه ند: نیوه جه غزاف **نیمدازه**.

نیشگون: دامنه په قان، پدرکل، نوه گوان **ماده گاو سه ساله**.

نیقنجی: ۱) نه کورت نه دریز؛ ۲) نه پیر نه جوان؛ ۳) فرزند ندی ناوه راست

۱) میانه در طول؛ ۲) میانسال؛ ۳) فرزند میانه.

نیف نیف: نیمه نیمه، له دوبهش به شیک، لمسه تا په نجاف **نصف به نصف**.

نیقه برآشتی: نیف برآشتی **نیم بر شته**.

نیقه چل: ناته او **ناتمام**.

نیقه شه و: نیف اشوه **نیمه شب**.

نیقه ک: ۱) ناوه راست دا؛ ۲) لدتی له دولت **۱) در وسط؛ ۲) نیمی**.

نیقه کا: نیقه ک **نگا: نیقه ک**.

نیقه کار: ره نجه بری که به توم و جوتی به کنی تر کارده کاو به شنی له

دویه شی به هره دی به دده که وی **کشاورزی** که نیمی از محصول را

می برد.

نیقه کرن: به ش کردن به دویه شده **نیمه کردن، نصف کردن**.

نیقه میر: بریتی له لاوی که هیشتا زنی نهیناوه **کنایه از جوان مجرد**.

نیقی: ۱) بدشنی له دوبهش؛ ۲) ناوه راست؛ ۳) دسته، ناونجی،

مام ناونجی **۱) نصفه؛ ۲) وسط؛ ۳) متوسط، میانه**.

نیقاد: روپوش **نقاب**.

نیک: ۱) داری که برداشی پی بدرزو نزم ده کری؛ ۲) نوک؛ ۳) سدری

تیزی ههرشتی، نوک **۱) اهرمی که سنگ آسیا را بالا و پایین برد؛**

۲) گریه آهسته، نک؛ ۳) نوک.

نیک: ۱) پیشه ران؛ ۲) جوچک سمت؛ ۳) نوک، سدری تیزی ههرشتی؛

۴) بان، نان، یاخو **۱) استخوان ران؛ ۲) استخوان دنباله؛ ۳)**

نوک هر چیز؛ ۴) **ایا**.

نی کرن: نوک کردن، تازه کردن **نکردن**.

نیکل: ۱) دنلوک؛ ۲) کانزایه که **۱) منقار؛ ۲) فلز نیکل**.

نیکمسمار: نوکه تمشی **نگا: نوکه ته سنی**.

نیک نه ک: نوکه نوک **نکانک**.

نیکه نیک: نوکه نوک **نکانک**.

نین بوون: نه بوون **ن**بودن.

نینگکون: دامنه چه قان، تو هگوان، بدر کدل، نیگن **ن**ماده گاو ساله.

نینگکوین: نیگن **ن**ماده گاو سه ساله.

نینگکین: نیگن **ن**ماده گاو ساله.

نینو: ۱) نه وگ، ندوو، نبوو، چنا؛ ۲) نند؛ ۳) نینا، نه مانه **ن**یستی؛ ۴) موجود نیست؛ ۵) اینها.

نینور: گندور، دوریه، قله مندور **ن**گیاهی است با ساقه خود رنی.

نینوک: ناخون **ن**اخن.

نینوک شکین: به ستد لکی تاخر پایز له زار اوی را وک مراندا **ن**یختندان اواخر پاییز در اصلاح شکار چیان.

نینوکی خانم: جوزی تری سو روی ده نک باریکی دریزوکه، ریش بایا **ن**انگور ریش بایا.

نینه: ۱) له بوون بی به شده؛ ۲) نیمانه، نهیریم: (هد رجی ده بین بلا بینی حق هر حدقه حمه نه / نینه لمری و ده تن غمه می ده رکردن و جنیو) «سده یف»؛ ۳) وشهی دا کردنی مریشک، بچو بنیشه: (نینه نینه خانه زوره) **ن**یست؛ ۴) نداریم: ۳) کلمه مرغ به لاته راندن، جاجا.

نینی: ۱) وشهی مریشک دا کردن، نینه؛ ۲) دایپره، نه نک؛ ۳) تازه تازه، زور تازه **ن**اک) کلمه مرغ به لانه راندن، جاجا؛ ۴) مادر بزرگ؛ ۵) نونو، تازه تازه.

نی نی: ننه، نانا، نه خیر **ن**خیر، نه نه.

نیو: نیم، نیف، به شئی له دویه ش **ن**صف.

نیو: نام، ناک، ناو؛ ۲) زوره وه، ناو؛ ۳) لا، نوی، ناو؛ ۴) مدلہ ند، ناوجه: (قده ری مالمان له و نیو بیو) **ن**ام؛ ۵) تو، داخل؛ ۶) لایه؛ ۷) ناحیه، منطقه.

نیو: نه مانه، نیا، نین **ن**اینها.

نیو تاخن: ناویر، شتئی که تمحیر به ناو شتئی تره وه **ن**اگنه.

نیو اخن: نیو تاخن، ناویر **ن**اگنه.

نیوان: ۱) مابدین؛ ۲) ناوه راست؛ ۳) چه ندناف: (نیوان بنو سد) **ن**امیانه؛ ۴) میان؛ ۵) نامها.

نیوبار: سدر بار **ن**اصافه بار.

نیوبانگ: ناویانگ، ناو و دنگ، ده نگ و ناوف **ن**شهرت.

نیوبرس: ۱) ناقبر، بی زیگه چون بو زوگه یشن: ۲) تیغه، لمبدر **ن**راه میان بر؛ ۳) تیغه، حاجز.

نیوبراؤ: ناقبری **ن**امبرده.

نیوبردن: ناف بربن **ن**ام بردن، ذکر کسی کردن.

نیوبرز: نیمبرز **ن**یم بر شته.

نیوبرز اون: نیو برز **ن**یم بر شته.

نیوبریشک: ناویر شک، نان بریشک **ن**گا؛ نان بریشک.

نیوبژه: ناویر شک **ن**یمان جیگری.

نیوبژه کدر: ناویر یکدر **ن**یمان جیگری.

نیوبژی: نیو بره **ن**یمان جیگری.

نیوبژیکهر: ناویر یکدر **ن**یمان جیگری.

نیمر: نرم، نهاری، نهی **ن**یست.

نیمار: نیوار **ن**یمه راه.

نیمار ایر: نیمار **ن**یمه راه.

نیمر ره: خاورون، هیلکه ده زون کراوی تیکه ده دراوف **ن**یمر ره.

نیمر ره: ناوه ندی روزی بدرانبه ری شهوف **ن**یمر ره.

نیمر ره: نیرو **ن**ظره.

نیمسوز: جوله، دارو چیلکه سه ربیه ناگر **ن**یمسوز.

نیمسه را: نیوسال، شهش مانگ **ن**یمسال، شش ماه.

نیمسه ره: نیم سه را، نیوسال **ن**یمسال.

نیمقره: ۱) نوکه، نو زه، ده گهله قره ده گوتی: (نم قره نیمقره ت لمچیه)؛ ۲) جوزی قوماش **ن**اک و نال؛ ۳) نوعی پارچه.

نیم گهز: یوانه یه کی کوئتال و شاهله **ن**یم زرعی.

نیم لا: چاره گ، له چوار بیاز یا زنک **ن**یک چهارم.

نیم له ته: نیم لا **ن**یک چهارم.

نیم له ته: ۱) چاره گ؛ ۲) بریشی له پارچه یه ک نان **ن**اک چهارم؛ ۳) کنایه از قطعه ای نان.

نیمه: ۱) نیم، نیف، به شئی له دویه ش؛ ۲) له ته خشتنی له ناوه راستا؛ ۳) شک نابهم، نهیرم، نیتم؛ ۴) نویز، نما، نو زه **ن**اک ۱) نصف؛ ۲) نیمه آجر؛ ۳) ندارم؛ ۴) نماز.

نیمه: ۱) نیوه بی، هاویه شی؛ ۲) نیوه **ن**اک ۱) شراکت نصف به نصف؛ ۳) نصف.

نیمدمت: نیحمدت، خد لاتی خوا **ن**معتم.

نیمهد ره دن: هرماد، نه مر **ن**جا وید.

نیمهد ره دنی: هرماد، نه مری، تاهه تایی **ن**جا ودانگی.

نیمهد ره ره: نیمره، ناوه ندی روز، نیفر و **ن**یمره ون، ظهر.

نیمهد ره زو: ۱) لایه کی زوح سار؛ ۲) نیفر و **ن**اک ۱) نیمره خ؛ ۲) ظهر.

نیمهد ری: نیمرو **ن**یمرخ.

نیمهد ری: به شیک له دویه شی ریگه **ن**یمه راه.

نیمده شه و: نیشا موی، دره نگانی شهوف **ن**یم شه و.

نیمده کیان: له سه مردن **ن**نیمه کیان، در حالت مرگ.

نیمده ندش: نه ما، فهوتا **ن**نماند.

نیمده ندش: نیمه ندش **ن**نماند.

نیمده شه و: نیوه شه و نیمه شهوف **ن**صف شه و.

نیمی شه و: نیمه شه و نصف شه و.

نین: ۱) عدیب و کماید سی، نوون؛ ۲) له بوون بی عش؛ ۳) دوای پیشگری «دا» مانای نانه زدی؛ ۴) پاش و شهی «رو» مانای نیشن: (رو نین واتا؛ دانیشن) **ن**قص، عیب؛ ۵) نیستند؛ ۶) بعد از کلمه «دا» به معنی نهادن؛ ۷) بعد از کلمه «رو» به معنی نشستن.

نین: ۱) پی خف، نفین؛ ۲) نما، نوین: (ناینیه بی بالانین)؛ ۳) تازه، نوی: (نینگکون مانای تازه گوان) **ن**رختخواب؛ ۴) رختخواب؛ ۵) نمایانگر؛ ۶) نو.

نینا: نه مانه، نهوانه، یانه **ن**اینها.

- کوچک وسط یوغ.
نیو: ناوتن، نیوتان **نام** شما.
نیوه: نیم، نیف، نیقی **نصف.**
نیوه: گوندیکه له کور دستان به عسی ویرانی کرد **از رستاهای ویران شده کردن** توسط بعثان.
نیوه‌چل: کاری ناتمواو: (به نیوه‌چل مایمهه تمواوت نه کرد) **ناتمام، نیمه تمام.**
نیوه‌ر: نوینه‌بر، بریکار **وکیل.**
نیوه‌راس: تواو لاناوه‌ندا، ناوه‌راس **وسط.**
نیوه‌راست: نیوه‌راس، ناوه‌راس **وسط**
نیوه‌رو: نیفر، نیفران **اظهر.**
نیوه‌رو: نیمه‌رو، لایه کی رخسار **نیمرخ.**
نیوه‌روزه: فراوین، نانی نیوه‌رو، نهار **ناهار.**
نیوه‌روزی: نیورانی، له کاتی نیوه‌رو **در هنگام ظهر.**
نیوه‌ری: نیقی ریکنی **نیمه راه.**
نیوه‌س: ۱) نه خوش، نه ساغ: ۲) ناخوش، بیتام **۱) بیمار؛ ۲) بدمزه.**
نیوه‌سانی: نه خوشی، لهش به باری **بیماری.**
نیوه‌ش: ۱) نه خوش، نه ساغ: ۲) تام ناخوش **۱) بیمار؛ ۲) بدمزه.**
نیوه‌ش‌گددی: زنی زکپر **زن حامله.**
نیوه‌شانی: نه خوشین، لهش به باری **بیماری.**
نیوه‌شه‌ی عهیله‌ی: زکپری زن **حاملگی زن.**
نیوه‌ش‌ش: سوینک‌سابون **تمسانده حسابون.**
نیوه‌شور: ۱) نیوه‌شو: ۲) پاش نه شور او، خاس نه شور یاگ **۱) تمانده صابون؛ ۲) خوب تائسته.**
نیوه‌شه‌ر: شده‌جهون و چنگ‌پرجه: (شدو نیوه‌شه‌ر هر یه کنکه) **نیاع لفظی و دست به یقه شدن.**
نیوه‌شدن: نه خوشین، لهش به باری **بیماری.**
نیوه‌شه‌و: نیقاشه‌وی **نیمه شب.**
نیوه‌شه‌وی: قامیکی کونه له جهشی حمیران و لاوک **آنکی است قدیمی.**
نیوه‌شه‌وی: له ده می نیوه‌شمودا **در نیمه شب.**
نیوه‌شه‌ی: ۱) نه خوشین، لهش به باری؛ ۲) نایه‌سه‌ند؛ ۳) زکپری **۱) بیماری؛ ۲) تایسنده؛ ۳) حاملگی.**
نیوه‌شی: ۱) نه خوشین؛ ۲) تام ناخوشی **۱) بیماری؛ ۲) بدمزگی.**
نیوه‌شیته: نه خوشین **بیماری.**
نیوه‌شیه: نه خوشی، لهش به باری، نه خوه‌شی **بیماری.**
نیوه‌ک: نیقه **نگا: نیقه‌ک.**
نیوه‌ک: چاکی، چاکد **نکی، کار نیک.**
نیوه‌کا: نیقه کا **نگا: نیقه کا.**
نیوه‌کار: نیقه کار **نگا: نیقه کار.**
نیوه‌کاره: ناتمواو **نیمه کاره، ناقص.**
نیوه‌کاری: کاری نیقه کار **کار نیم بر کشاورزی.**
- نیوبه‌نیو: ناویه‌ناو: (سه رجوانی تهختی روینی سرداری پی‌دهوی) خوشیمه له شه‌هاده‌تی شیخانه نیوبه‌نیو «سیف» **گاه به گاهی.**
نیوت: نافی ته **اسم تو.**
نیوتا: ناچار **میان بار.**
نیوتان: ۱) تیغه، نیوان؛ ۲) نافی **قد ۱) نیند؛ ۲) نام شما.**
- نیوجه‌رگه: ناوجمرگه **و سط، جرگه.**
نیوجه‌غز: له تی له کوز **نیدایره.**
نیوجه‌غز: ناوجه‌غز **و سط دایره.**
نیوجیزان: مانگی دوای شده‌لان و بارله قوربان، ناوجهزنان **ماه ذی‌قعده.**
نیوچاو: ۱) به نی در برو؛ ۲) در چاوا **۱) و سط دو ابرو؛ ۲) و سط چشم.**
نیوچاوان: تویل، ناوجاوان، ناوجه‌وان، نه‌نی **پیشانی.**
نیوچاوان پاک: نور ناوجه‌وان پاک **شخص نورانی.**
نیوچاوان پیس: شوم، نه‌حس **نحس، شوم.**
نیوچاوان گرژ: روترش **اخمو.**
نیوچو: ناچو **نگا: ناچو.**
نیودار: به ناوابانگ **نمادر.**
نیوداشت: نیداشت **نیدار، نیداشت.**
نیوده‌ست: به تالایی مایدینی هردو بی‌لی پیشه‌وی به کسم، ناوده‌ست **میانه هردو دست ستور.**
نیوده‌شت: له گوندانه‌ی کور دستانه که به عسی کاولیان کرد **رستاوی در کرستان که بعثان آن را دیران کردند.**
نیوران: نیمه‌رو **نیمروز ظهر.**
نیوران: ناوگل **میان رانها.**
نیورانی: له ده می نیمه‌رو **در هنگام ظهر.**
نیورو: نیمه‌رو **نیمروز ظهر.**
نیوران: ۱) ناوروان، ناچومنان؛ ۲) ناوی چند نایابی **۱) و سط رودخانه؛ ۲) نام چند آبادی.**
نیورین: به نرمه گوارانی گوتون **ترنم کردن.**
نیوک: ۱) نافک، ناوکی زگ؛ ۲) دهنکی میوه **۱) ناف؛ ۲) هسته.**
نیوکاسه: ده فری بچوک له چینی **نیم کاسه.**
نیوگورک: ناوگرک **۱) آتشدان و سط خانه؛ ۲) صحن مجلس.**
نیوگهز: نیم گهز **۱) نیم زرع؛ ۲) نیم زرعی.**
نیوگهل: ناوگل **میان رانها.**
نیومال: ناومال **نگا: ناومال.**
نیون: ناوی نیمه **نام ما.**
نیونان: ناف دانین، ناونان **نام نهادن.**
نیونجی: ۱) ناونجی، دهسته؛ ۲) فرزندی نیوان گهوره و گچکه؛ ۳) ناویز بکر **۱) میانه، متوسط؛ ۲) فرزند بین بزرگ، و کوچک؛ ۳) میانجی.**
نیونیره: دو داروکه‌ی قیت له ناوه‌راستی نیری ملی گاجوت **دو جوب**

زنانه.

نیوه گا: تاکه گایه ک له دوگای جوت: (به نیوه گایه ک ناکیلدری) **ف** کنایه از یک گاو شخمن زن.

نیوه گیان: نیمه گیان **ف** نیمه چان.

نیوه مردو: نیوه گیان **ف** نیمه چان.

نیوه ند: تاوه ند، تاوه راست، چهق **ف** وسط.

نیوه ند: مورانه **ف** نگا: مورانه.

نیوه ندا: نه خونینده، فیره سیوات نه بُوگ، بی سیوات **ف** بی ساد.

نیوه نده: نیوه ندا **ف** بی ساد.

نیوه نمه ک: تاردي به شاوشیدلراوي گدم که لمسه برین و دومدل داده ندری **ف** خمير روغن مال داع که بر دمل و زخم نهند.

نیوه بی: شهربیکی **ف** شراکت نصفه.

نیه: بی پدشه له بُون **ف** نیست، وجود ندارد.

نیهاد: (۱) دل و درون: (۲) ناوه بو پیاوان **ف** (۱) نهاد، احساس درونی؛ (۲) نام مردانه.

نیهال: لقی دار، لکی دره خت **ف** شاخه درخت.

نیهان: گان، کوتان **ف** جماع.

نیهانی: ناشی، تازه کار، رانه هاتو له کار **ف** ناشی.

نیهایه ت: (۱) دوماهی، تاخری؛ (۲) ناوی زنانه **ف** (۱) سرانجام؛ (۲) نام

نیهت: (۱) روزی سهره تای ره مهزان: (که نگنی نیهته؟؛ ۲) نیاز، قهست **ف** (۱) روز اول ماه رمضان؛ (۲) قصد.

نیهتمه: نیازم وايد، قدستم وايد، وشهی دهست پیکردنی تویز و روزوف قصد دارم، نیت کردم، کلمه آغاز فرائض دینی.

نیهت هاوردن: بریارдан بُونویز کردن یا رُزوگرتن یا نه ستویز شون **ف** نیت کردن برای انجام فریضه.

نیهت هینان: بریاردان به زمان بُون به جی هینانی تویز و ده ستویز و گرتی رُزو، نیهت هاوردن **ف** نیت کردن برای انجام فریضه.

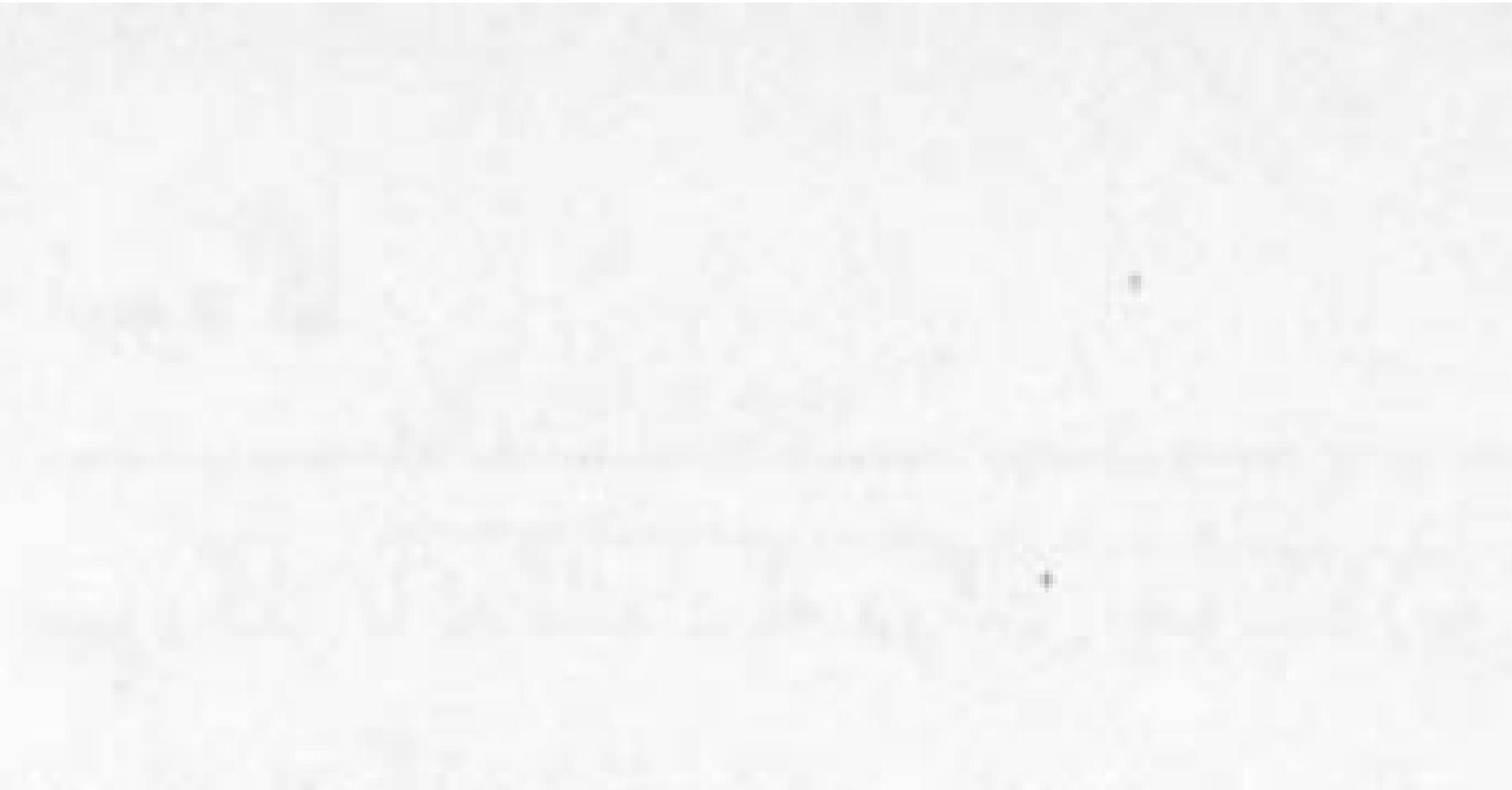
نیهته: (۱) شک نابا، لای نیه: (نالی نیهته سیحری بهیان حیکمه تی شیعره / نه مما هدیه تی قوهه تی دل قودره تی نینشا) «نالی»؛ (۲) نیازی، مده بستنی **ف** (۱) ندارد؛ (۲) قصدش، منظورش.

نیهه: مینبدر، جیگهی بدرز تاییه تی به قسه که **ف** منبر.

نیه سراوه: له و گوندانهی کوردستانه که به عسی کاولیان کرد **ف** روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.

نی هه ری: نه خهیر، نا، نه به لئی **ف** خیر، نه.

نی یی: (۱) نمده؛ (۲) نهانه **ف** (۱) این؛ (۲) اینها.

۹

ف) ۱) این طور؛ ۲) کد، حرف تعریف؛ ۳) اینک؛ ۴) این است، موجود است؛ ۵) نزدیکتر؛ ۶) دورتر؛ ۷) بازکردن، گشودن؛ ۸) آش آبکی، با هنگام؛ ۹) پسوند فاعلی؛ ۱۰) باد و زیدنی؛ ۱۱) خواهر؛ ۱۲) خواهش؛ ۱۳) هان؛ ۱۴) کاشکی، ای کاش.

و اینها سمهای سمریه رستی مال و خیزان، گموردی مال سر برست خانواده.

وابرا: نهم جوهره بواهی اگر چنین می بود.

وابرا: نهم جوهره به خهیان تا بیت، بروات وابی انگار، چین پندار.

وابرا: نایزه رزوی دا؛ ۲) کرایه وه ۱) چنین بود؛ ۲) بازشد.

وابرو: باشه، باوابی اشکالی ندارد.

وابوون: ۱) بهم جوهره بُون؛ ۲) کرانه وه ۱) چنین بودن؛ ۲) بازشنده.

وابه: ۱) نهم جوهره به؛ ۲) ده بکریوه ۱) چنین باش؛ ۲) بازشو.

وابوک: ره موک، قوشی و سل رموک، گریزیا.

وات: ۱) به جوئری گفت: (وات لی ده کم، وات بوده کم)؛ ۲) گوتی، قسمی کرد؛ ۳) ده گفت: (وات قسمی نه کم)؛ ۴) پاشگری نیشانه کو: (سدوزه وات) ۱) چنیت، چنانت؛ ۲) گفت؛ ۳) باتو؛ ۴) علامت جمع.

واتا: بدمانا، نیاز له: (نیزم بجو واتا برو ده تی بگه) ا به معنی، یعنی، چنین استنباط می شود.

واتانی: واتا، وا ده گهیه نی ا یعنی، چنین می رساند.

واتر: ۱) بهم جوهره و بترا؛ ۲) دورتر؛ (واتر بجو)؛ ۳) نزدیکتر: (واتر وره) ۱) چنین و چنان تر؛ ۲) دورتر؛ ۳) نزدیک تر.

واتش: ۱) وتنی، گوتی؛ ۲) ناخافتن، قسمی کردن ۱) گفت؛ ۲) سخن گفتند.

واتن: گوتیان ا گفتند.

واتو: شایعه، قسمی سمریه زاری خملک ا شایعه.

واتوری: واتو ا شایعات.

واته: ۱) واتا؛ ۲) قسمه؛ ۳) کهوابی؛ ۴) به لی بهم جوهره یه؛ ۵) ده نگو ا ۱)

و: ۱) پیتی پادانه و: (چومه شارو چومده گوند)؛ ۲) پیتی بجهه ندی: (قهه تپرس، بابو کور، دارو دهون)؛ ۳) سهیرمان ده گهیه نی: (سه گو مزگه و ده قوسه)؛ ۴) نیشانه دی برقاری: (پی کراو، لیدراو)؛ ۵) نیشانه دی بهمن و چویه تی: (توستو، مردو)؛ ۶) نیشانی کو بو نهوانه دی ده دوبنرین: (چوکرده، چونه کرده، گوتنه نه کاره بکهن کرده)؛ ۷) لا، نالی: (خوارو، ژورو، ژیرو)؛ ۸) دوباره: (هاتمه، گهه زاده سمهو، گدرانمه)؛ ۹) مانای «به» ده گهیه نی: (ولا، وسان)؛ ۱۰) به مانا نهم، نه: (وتو، واتا: نه جوهره، نهم جوهره)؛ ۱۱) نیشانی نیرینه. ده که وته پیش قسمه: (وگوت، واتا: پیاوه که گوتی، وهات، واتا: پیاوه که هات)؛ ۱۲) بزاوی بوز، بدر که له شونین پیت دنی: (کول، کورد)؛ ۱۳) ده گهله، ره گهله: (مال و مناله و هانگن) ۱) حرف عطف؛ ۲) حرف اتصال؛ ۳) حرف تعجب؛ ۴) علامت مفعولی؛ ۵) از ارادات توصیفی؛ ۶) علامت جمع مخاطب؛ ۷) سو، طرف؛ ۸) باز، دوباره؛ ۹) با، به؛ ۱۰) این طور؛ ۱۱) ضمیر مذکور که پیش از کلمه آید؛ ۱۲) علامت ضممه که بعد از حرف آید؛ ۱۳) حرف هماره، با.

و: ۱) له پاش تاو نیشانه نیر بونی خاونه ناوه: (حمدو، ره شو، مستو)؛ ۲) پاشگری که ژورو زیده بی ده گهیه نی: (مه کرمه، زیانی خورق)؛ ۳) خه بدمدان: (مه بیو بدمانا دیت، مدارو و واتا: ده باری)؛ ۴) پاشگری پالدان: (وارومانای به هاری یا جوچگه که بد هاره) ۱) پسوند ضمیر مذکور؛ ۲) پسوند مبالغه: (۳) پسوند خبری، می؛ ۴) پسوند نسبت.

وا: ۱) تاوا، بهم جوهره؛ ۲) که، بون دیاری کردنی باسکراو: (کاورا کهی و هاتمهلات)؛ ۳) نهوا، هم تیسه: (خوت بگره و هاتم)؛ ۴) نهوده تا، نهودیه: (وا لاما، واله جیبما)؛ ۵) به مانا نزیکی: (وا وره)؛ ۶) دُوری: (وا رزوی نازانم کویو چو)؛ ۷) کردنده وی بهندگارا: (گریکه واکه، درگام و اکرد)؛ ۸) شلی و تراوی چیشت نه گهیه نی: (دو خهوا، شوروا)؛ ۹) ددم، کات: (له وا بدهیاندا هاتم نه بسوی)؛ ۱۰) کهر، کارکمر: (ناتهوا)؛ ۱۱) با، بی: (وای شهمال تیت)؛ ۱۲) خوشک، خوهه، خویشک؛ ۱۳) نا، ها: (۱۴) خوزی، کاشکی، کاشکی، کاشکی، شهلا

وهختی شتی؛ ۴) مولدت، ماوه، قانه؛ ۵) روانگه؛ (واده‌مان سهری کولانکه بی؛ ۱) پیمان؛ ۲) خواستن، احضار؛ ۳) موسم؛ ۴) مهلت؛ ۵) معاد.

واده‌دان؛ بهلین دان، قهول دان [و] عده‌دادن، قول دادن.

واده‌دانان؛ ۱) روانگه دیاری کردن؛ ۲) ماوه دیاری کردن [۱) قرارگذاشتن؛ ۲) مدد معلوم کردن.

واده‌دانیان؛ واده‌دانان [نگا]؛ واده‌دانان.

واده‌سنهن؛ بهلین له که‌سی ساندن بو مه‌ستی [قول گرفتن].

وادی؛ له کاتیکا، ندوده‌وجاچه [زمانی، هنگامی].

وادی غراب؛ لدو گوندانه‌ی کوردستانه که به عسی کاولیان کرد [روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.]

وار؛ ۱) حن زبانی تاوسانی له ئیلاخ؛ ۲) جیگمه‌شون؛ (لیزه‌وار؛ ۳)

خوار، خیچ؛ ۴) خوارو، زیرو؛ ۵) باری سرپشتی باره بدر؛ ۶)

پاشگری به‌مانا خاون؛ (خوبنده‌وار؛ ۷) پاره‌دان له جیاتی خهله‌که له

چیشتخانو چاخانه؛ ۸) به‌خشش بو خاون قومارخانه؛ ۹) دارابی و

مال؛ (وارو ویخ چو)؛ ۱۰) پاشگری به‌مانا که‌سی که ده خواه؛ ۱۱)

مسته‌حق، شیاون؛ (سزاوار، واتا؛ شیاونی سزادان)؛ ۱۲) نهناوا، په‌ناگا

[۱) بیلاق؛ ۲) جای، محل؛ ۳) کچ؛ ۴) پایین؛ ۵) بار؛ ۶) پسوند

دارابودن؛ ۷) پول خوراک دوستان را برداخت کردن در رستوران؛ ۸)

انعام به صاحب قمارخانه؛ ۹) دارابی؛ ۱۰) پسوند فاعلی به معنی

خورنده؛ ۱۱) شایسته؛ ۱۲) پناهگاه.

وارث‌امیش؛ داخورزین، هاتنخوار له زوره وه [پیاده‌شدن].

واراققه؛ پدره‌فاقت [ورق کاغذ].

واران؛ باران، نایی که له عاسمانه‌وه به‌توکه دیته‌خوار [باران].

وارانن؛ باراندن [بارانیدن].

وارای؛ بارین [باریندن].

وارای؛ گوران [تفییر].

واربای؛ پایه‌تی، پیخواس، پیخواس [پاپره‌ته].

واربیایش؛ ۱) له بلنده‌وه داگرآن، هاتنه‌خوار له زوره وه؛ ۲) به‌عدرا

کوتون [۱) پیاده‌شدن؛ ۲) برزمین افتادن].

وارتسو؛ مهله‌ندیکه له کوردستانی بعده‌ستی ترکان [ناحیه‌ای در

کردستان ترکیه].

وارخان؛ خانوی چه‌ندنه‌ومی بی حوش و حوشار [خانه آپارتمانی].

وارد؛ ۱) باروکه وه هیلکه‌هاتگ؛ ۲) تامر، ره‌فیقه زیگه؛ ۳) خواردی؛

۴) گهیشتون له سه‌فده‌وه؛ (باوکم ته‌مرو وارد بو)؛ ۵) بردنده‌وه له قوماردا

[۱) جوچه‌مرغی که تازه تخم می‌گذارد؛ ۲) همراه؛ ۳) خورد، تناول

کرد؛ ۴) رسیده، واردشده؛ ۵) برنده‌شدن در بازی.]

واردش؛ ۱) خواردی؛ ۲) خوارده‌منی؛ ۳) فدخوارن، خوارده وه [۱)

خورد؛ ۲) خوردن؛ ۳) نوشیدنی.

واردن؛ خواردن [خوردن].

واردوخ؛ خورا، زورخور، زگ تیز [برخور].

وارده؛ ۱) بله‌ین، گفت، پیمان؛ ۲) بانگ کردن، خواستن؛ ۳) جه‌نگه،

يعتی؛ ۲) سخن؛ ۳) اگر جنین باشد؛ ۴) چنین است؛ ۵) نگا، ده‌نگو.

واته‌نی؛ ۱) شیاوى گوتون؛ ۲) وهک ده‌لی؛ (کورده وایه‌نی) [۱) سزاوار

گفتن، گفتنی؛ ۲) چنانکه گوید، بارو گفتنی.

واته‌واته؛ واتو، قسمو باسی ناوخه‌لک [حرف بر سر زبانها، شایعات].

واته‌ویره؛ ۱) بیرو و خهیال؛ ۲) شه‌رمه‌قسه [۱) فکر و خیال؛ ۲) جدال

لفظی].

واته‌ی؛ گفتگو [گفتگو]

واتی؛ گوتی، ناخافت [گفت].

واتیار؛ قسه‌که [گوینده].

واج؛ گیز، تاس، تاساو؛ (هاج وواج بوم) [سراسیمه، گیچ.

واجا؛ لانه، لونه [آشیانه].

واجب؛ زور پیویست [واجب].

واجبی؛ دارو، ده‌رمان‌حمدام، نوره [واجبی].

واجو؛ واجب [واجب].

واجه؛ کولانکه له دیواردا، ده‌لاققه کوناودیو [روزنہ در دیوار].

واجهه؛ شکانی شتی ناسک، بو هیلکمی ده‌لین؛ (خاکه واجهه رسه بويه)

[شکستن تخم در تخدمان].

واجهه‌رسه؛ شکاوی هیلکه له هیلکه‌دانی مریشکا [تخم شکسته در

تخدمان مرغ].

واچه؛ ۱) بیزه، بلنی؛ ۲) که‌لیمه، ده‌نکنی وشه [۱) بگو؛ ۲) کلمه، واژه.

واخ؛ ۱) ناخ، هاوار له نیش؛ (ناخ‌رواخ چی بکم)؛ ۲) پهک، بو سه‌پر؛ ۳)

نایی گویز له گهمه‌ی گویزین دا [۱) کلمه و اکنش درد، آخ؛ ۲) وه،

کلمه تعجب؛ ۳) نام گردو در گردو بازی.

واخت؛ کات، وه خت، ده [وقت، هنگام].

واخوا؛ داواکاری سدرله نوی کردنه‌وهی قسه یا کار [مستائف، خواهان

تکرار سخن یا کار].

واخون؛ که‌سانی که گورانی بو قامیزه ده گیز نه وه [همخوان آواز

واخین؛ جوئی گهمه‌ده به گویز ده کری [نوعی گردوبازی].

واه؛ بدله‌ین، سوز، قهول، گفت [قول، وعده].

وادار؛ ۱) ناجار؛ ۲) لیزان، پسپور، ناگادار له کاری [۱) وادار؛ ۲) وارد،

آگاه].

وادارتنه؛ ۱) هله‌گرتن، بدرزوه وه کردن؛ ۲) لا بردن [۱) بلندکردن از

زمین؛ ۲) برداشتن].

وادارکران؛ ۱) ناچارکران، به‌زور بینی کران؛ ۲) ناگادارکران [۱) وادار

شدن؛ ۲) باخبرشدن].

وادارکردن؛ ۱) ناچارکردن؛ ۲) خدمبرپیدان [۱) وادار کردن؛ ۲) آگاه

کردن].

وادارکردن‌وهه؛ ۱) بنه‌گاهه‌ینان؛ ۲) وه خه‌به‌هینان [۱) یاداوری

کردن؛ ۲) آگاه کردن].

وادادشت؛ وادار [نگا]؛ وادار.

وادادی؛ بادان، بادانی بهن و... [تابیدن، تاب دادن].

واده؛ ۱) بله‌ین، گفت، پیمان؛ ۲) بانگ کردن، خواستن؛ ۳) جه‌نگه،

واروواینه: فری‌دان، توره‌لدان **پرت** کردن.

واروندا: واروندا، بی‌عهولاد **اجاق** کور.

واره: ۱) باره، درباره؛ ۲) باری **بچوک**: (دهسته‌واره، مانای باری دوده‌ست، دهسته‌واره‌یدک نانی هینا؛ ۳) خوشک؛ ۴) جار، چل؛ ۵) قمرزیه‌فقارن، دهسته‌واوه؛ ۶) پا، بهشی له جهندیه‌ش: (له قدر زده کدم دو دست حمل شود؛ ۷) بهره‌ی زده‌مین **باوه**؛ ۸) باره، زمینه؛ ۹) بارکوچک که با واره‌لاماوه؛ ۱۰) خواهر؛ ۱۱) دفعه، بار؛ ۱۲) وام جنس به جنس؛ ۱۳) دست حمل شود؛ ۱۴) خواهه؛ ۱۵) دفعه، بار؛ ۱۶) وام جنس به جنس؛ ۱۷) بجهه زمین.

واره‌رمهش: لدو گوندانه‌ی کوردستانه که به عسی کارلیان کرد **ت**.

روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.

واره‌زا: خوشکه‌زا، خواراز **خواهه زاده**.

واره‌سه: خده‌پریدان **آگاهی** دادن.

واره‌مانه: گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد **ت** از روستاهای ویران شده کردستان توسط بعثیان.

واره‌مسه: ردوینه‌وه، روه‌کردن **وارمیدن**.

واره‌مهنه: ره‌واندنه‌وه **رمانیدن**. رم دادن.

واره‌واره: کدم کده **به تدریج**, کم کم.

واری: ۱) جیگو شوین: (کورده‌واری)؛ ۲) باری: (واران واری، وهور واری)؛ ۳) پاشگری به ماناوه کو، له گوین، چون: (بیگانه‌واری نه کات) **ت** زیستگاه؛ ۴) بارید؛ ۵) پسوند به معنی همانند.

واری: ۱) باری، هرجونی بیت؛ ۲) جاریک **ت** باری به هر حال؛ ۳) یک بار.

واریپال: گولیله، وه نوشی ده شته کی **بنفسه** کوهی.

واریزه: باوه‌رین **مسوه** بادر بخته.

واریس: وارس، میرات‌گر، کله‌پورگر **وارت**.

واریل: ده فری‌ههراوله کانزا بوتر او تئی کردن **بشکه**.

وارین: بارین **ت** باریدن.

وارین: بارین، باران داکر: (هموره که وارینه) **ت** بارند.

واز: ۱) نیشتیاو تاره‌زو؛ وازم له نیسکینه‌یه، وازم له کوکره‌یه بی خوازم)؛ ۲) خوتی نه‌گم باندن. (واز بینه، واز تاهنیم)؛ ۳) کده‌فو خوشحالی: (نه‌مرو له سمر وازه، دوینی بی واز بو)؛ ۴) باز له بآزادنه‌وه؛ ۵) تاواله؛ ۶) درگا وازه، نعم گری به وازکه؛ ۷) کار خو: (قومارواز، مه‌کروان)؛ ۸) خوان داواکه: (جیابی وان، جیاواز)؛ ۹) تامسرا، ده گدل: (واز تو تیمه‌شار)؛ ۱۰) چزیرگه‌ی پچوک له نداور روباردا؛ ۱۱) کده‌مکی جیا: (تاق و واز پیدا بون)؛ ۱۲) تیراوی و له شووقی. بو شینایی ده‌لین: (ده‌خله کدت زور بهوازه)؛ ۱۳) تاموزگاری ثاینی: (مه‌لا واز نه خوبنی)؛ ۱۴) لان‌دواز؛ ۱۵) سه‌ریز: (وازاو)؛ ۱۶) گه‌مده‌ده گدل که‌ر: (کوت‌رواژ، سررواژ)؛ ۱۷) سه‌ریز: (وازاو)؛ ۱۸) دیسان، باز **ت** اشتها، میل؛ ۱۹) عدم مداخله در کار؛ ۲۰) حالت مزاجی؛ ۲۱) پرش؛ ۲۲) وازن باز؛ ۲۳) کار و عادت؛ ۲۴) خواهان؛ ۲۵) همراه؛ ۲۶) چزیره ماسه‌ای در وسط رودخانه؛ ۲۷) خواهه؛ ۲۸) همراه؛ ۲۹) چزیره شادابی و شکوفایی نباتات؛ ۳۰) کنایه جدا شده از مجموع؛ ۳۱) شادابی و شکوفایی نباتات؛ ۳۲) کنایه از ویران. که با

خوردشده؛ ۲) خواره.

وارده‌ی: خواردن **ت** خوردن.

واررآکرن: بریتی له زارو زیچی نور خستته‌وه **ت** کنایه از سیار زاد و ولد کردن.

وارده‌س: ۱) ره‌بدن، سدلت؛ ۲) گوشه‌گیر **ت** بینوا؛ ۳) گوشه‌گیر.

وارز: جاراز **ت** پکر.

وارز: درمان، درورمان **ت** دوختن.

وارزدن: درون، درورین **ت** دوختن.

وارس: میرات‌گر، کله‌پورگر **ت** وارت.

وارش: شوره، سور، دیوار به دوری مال و باغ و بستاندا **ت** سور، بارو، دیوار پیرامون باغ و خانه.

وارشت: بارش، بارین، بارینی به فرو باران **ت** بارش، آمدن باران.

وارشتش: به جیمان، لهجی مانه‌وه **ت** به جای ماندن.

وارشنه: وارش، سور **ت** دیوار پیرامون خانه و باغ سور، بارو.

وارکور: بریتی له بی‌عهولاد، وه جاخ کور **ت** کنایه از اجاق کور.

وارکوز: زوم، جیگله‌وه‌ری تایبیه‌تی هو بهی هه‌وارچیان **ت** چراگاه ویژه بیلاقیان.

وارکه‌ردش: داهینانه و خوارکردنه وه **ت** بدپایین کشیدن و خم کردن.

وارکه‌ینا: کچی خوشک، خوشکه‌زای میوینه **ت** دختر خواهر.

وارگه: ۱) جیگگی ژیانی تاوسانی؛ ۲) بارگه‌ی سه‌فهار **ت** زیستگاه بیلاقی: ۲) رخت و بارسفر.

وارم: فرمایشت، قسمی پیاوی ماقول **ت** فرمایش.

وارما: فرمومی **ت** فرمود.

وارماوا: لدو گوندانه که بعثیان آن را ویران کردند.

وارماوی: گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد **ت** از روستاهای ویران شده کردستان توسط بعثیان.

وارمای: فرمون، قسه‌کردتی پیاوی گهوره **ت** قرمودن.

وارن: ۱) خوری و کولکه‌ی به‌چنگ‌رنا؛ ۲) بارن، به‌فری که با لمحی خوی براوته **ت** پشم دستچین؛ ۳) برف بادآورده.

وارنایش: ۱) هاتنه‌خوار؛ ۲) هینانه‌خوار **ت** فرود‌آمدن؛ ۳) فرود‌آوردن.

وارنشین: ۱) نهومی زیرین له خانو؛ ۲) که‌ستی که له کویستان ده‌زی **ت** ۱) زیرزمین؛ ۲) کسی که در کوه زندگی می‌کند.

وارو: ناؤه زرو **ت** وارونه.

وارو: ۱) باروکه؛ ۲) ده باری: (واران مه‌وارو) **ت** ۱) جوجة بهاری؛ ۲) می‌بارد.

واروای: واریای، پایه‌تی، پیخواس، پیخواس **ت** پایه‌تی.

واروزوناد روزواز: په‌سر پیره که، پتر پیری، به‌سر پیر، سی‌روزیه‌ری **ت** پس پریروز.

واروک: باروکه **ت** جوجة بهاره.

واروندا: بی‌عهولاد، وه جاخ کویز **ت** اجاق کور.

گالند: ۳) واژو^۱ خواستن؛ ۲) سرگرمی، بازی؛ ۳) بداین زودی.
 واژیح: واژح، ناشکرا، خوبی^۱ آشکار.
 واژیع: واژح^۱ آشکار.
 واژیلین: بدراهمیکی ندوته بوقه^۱ لشی پیست دهرمانه^۱ واژلین.
 واژی وازی: واژو ازی^۱ وسوس در افکار خویش، دمدمی مراج.
 واژ: ۱) وارو، تاوهڑ، پیچه^۱ وانه؛ ۲) وہ بدران هاتنسی مدر؛ ۳) گیڑو
 سه رشیو: (هازو واژ بوم)^۱ (وارونه؛ ۲) جفت خواهی میش؛ ۳)
 گیج، سراسیمه.
 واژاو: ۱) پاشاو، وازاو؛ ۲) تاودانی شیاوه ره پاش هدوہل تاوا^۱
 پساب، نگا: وازاو؛ ۲) آبیاری مزرعه پس از نخستین آبیاری.
 واژو: ۱) ناو به قه باله و نان، مور، نیمز؛ ۲) پیویست، لازم، واجب^۱
 مهربا اضماء؛ ۲) واجب.
 واژوی: دارو، دهرمان حمام، نوره^۱ واجبی.
 واژه: ۱) گوته، قسه، کالمیم، لهبز، کوته؛ ۲) ده نگی لک و گهلا لامبر با؛
 ۳) گوندیکه له کوردستان به عسی کاولیان کرد^۱ (واژه؛ ۲) صدای
 شاخ و برگ از وزش باد؛ ۳) نام دهی است در کردستان که بعنیان
 ویران کردن.
 واژی: ۱) تاوهڑ؛ ۲) نهوانیش^۱ (وارونه؛ ۲) آنهام.
 واس: ۱) خبیره، باس؛ (هدوشه لمدیوانان چواسم؟؛ ۲) خواز
 پاشگری بدmania داواکم، واژ^۱ بحث، خبر؛ ۲) پسوند به معنی
 خواهان.
 واسار: بهار، وهار، یه کم کتری سال^۱ فصل بهار.
 واستش: واژ، تاره زولنی بون^۱ آرزوی اشتیاهی چیزی را داشتن.
 واستن: خواستن، وازن^۱ خواستن.
 واسته: ۱) خواستن؛ ۲) خوازراو؛ ۳) دوستی کارپیکهینه لای خد^۱ لک
 (خواستن؛ ۲) خواسته؛ ۳) پارتی.
 واستمن: دلخواز، واژلی بون^۱ دلخواه.
 واستمنه: دلخوا، نواتمنه^۱ دلخواه.
 والسل: گهیشتوی قدرزو دیاری^۱ واصل شده.
 واسواس: گدلایی، همددمه له سدر و ازیک^۱ دمدمی.
 واسه: ۱) کهوابی؛ ۲) بدلنی وايه؛ ۳) پاس، نیشک؛ ۴) ثیری، وتی؛
 نه میش واسه گهره کمه^۱ (اگر چنین باشد؛ ۲) آری چنین
 است؛ ۳) پاس، نگهانی؛ ۴) می گوید.
 واسه ره: نه سیبه، نه خوشیه که^۱ بیماری سرسام.
 واسه گرتن: نیشک گرتن^۱ پاسداری.
 واسیته: ۱) سه بدب؛ ۲) واسته^۱ (انگیزه؛ ۲) پارتی.
 واش: ۱) بدم جو رهیش؛ ۲) ثامال: (نم بوزه سی و اشده؛ ۳) خوار،
 نالهبار، دوای و شهی شاش دنی: (نم کورسی به شاش و واشه؛ ۴)
 پرست و بلاؤ: (پرست شاش و واشه؛ ۵) بدراز؛ ۶) خوهش، ساغ، وش
 (همینطور هم؛ ۲) فام، رنگ مایل به؛ ۳) کج وناهموار؛ ۴) پرت
 و اشتباه کار؛ ۵) خولک؛ ۶) سالم و سرحال.
 واشتا: گراوی، ماشقه، دوستی میوینه، دلبر^۱ معشوقة.

كلمه «لانه» گویند؛ ۱۳) خواستن؛ ۱۴) بازی کننده با چیزی یا حیوانی؛
 ۱۵) لبریز؛ ۱۶) دوباره، باز.
 وازنیں: دس هله لگرن، تارخ کردن^۱ ول کردن، دست برداشت.
 وازار: بازار، بدmania جیگه^۱ گوشادو فرهه^۱ بازار.
 وازاری: ۱) بازاری، بریتی له کم نرخ؛ ۲) سهوداگر له بازارا^۱ کم
 بها، بازاری؛ ۲) کسبه بازار.
 وازانی: بیت وايه، وا بیرده بدی^۱ پنداری.
 وازانین: تاوا بیر بردن^۱ پنداشتن.
 وازاو: پاشاو، تاوى که بدخواری به دیدر تاوداشتن یان له حموزه ده روا^۱
 پساب آبیاری یا لبریز از حوض.
 وازبینان: وازنیں^۱ دست برداشت، ترک کردن.
 وازبینی: دس هله لگره^۱ دست بردار.
 وازبینی: ۱) خوازگینی؛ ۲) دس هله لگری: (لم کاره وازبینی باشه)
 (خواستگاری؛ ۲) اگر دست برداری.
 واژت: ۱) که یفت؛ ۲) تاره زوت^۱ (ماجت؛ ۲) آرزویت.
 وازن: خواستن^۱ نگا: خواستن.
 واژح: تاشکرا^۱ آشکار.
 وازادادن: ناموزگاری گوتئی تایینی^۱ وعظ گفتن.
 وازادان: وازادان^۱ وعظ گفتن.
 وازر: ۱) بازره، تهره؛ ۲) گوی قولان، له سه رهه است^۱ (ترسیده،
 فرارکرده؛ ۲) گوش به زنگ.
 واژره: واژره، تهره^۱ ترسیده، فرارکرده.
 وازکم: کهستی که بهستراو ده کاتمه^۱ باز کننده، گشاپنده.
 وازگو: گیرانه وهی قسه، دوپاته کردنمه^۱ بازگو، دوباره گفتن.
 وازلی هاوردن: دهست لی هله لگردن، خوتی نه گمیاندن^۱ ول کردن،
 دست برداشت از.
 وازلی هینان: وازلی هاوردن^۱ دست برداشت از
 وازن: ۱) تاره خونچه؛ ۲) ده خوازن؛ ۳) تاواهنه؛ ۴) کهیفو تاره زوی
 نیمه: (وازن له خزمایه تیه، وازن له شمر نیه^۱) غنچه نودمیده؛
 ۲) می خواهند؛ ۳) بازهستند؛ ۴) اشتها آرزوی ما.
 وازو: ۱) بدم نزیکانه؛ ۲) کهیفو تاره زوی نیوه: (وازو له شدری یه^۱)
 ۱) به این زودی؛ ۲) میل و آرزوی شما.
 وازو واژی: ۱) کهستی که هدر کاته له سه رخه یالیکه، سه رسه ری؛ ۲)
 هدوہل گریانی زاروک^۱ (دمدمی مراج؛ ۲) نخستین گریه نوزاد.
 وازو: له گوندانه کوردستانه که به عسی کاولیان کرد^۱ روسنایی
 در کردستان که بعنیان آن را ویران کردن.
 واže: ۱) بازه، بازگ، حمیوانی بدنه^۱ (زیکه رُوی زارو^۱)
 خلنگ؛ ۲) جوش چهره کودک.
 وازهانین: دس هله لگرن، وازنیں^۱ دست برداشت، ول کردن.
 وازه اوردن: وازنیں، وازهانین^۱ دست برداشت.
 وازه هینان: وازنیں، وازه اوردن^۱ دست برداشت.
 وازی: ۱) خوازی، پاشگره له خواستن: (ژن و ژن وازی؛ ۲) گدمدو

واقه‌که؛ بریتی له مالانی مالی؛ (واقه‌که لممالما نیه) کنایه از احشام.

واقه‌واق؛ ۱) ده‌نگی له‌شوین به کی ناله‌ی ریوی یان کدرویشک؛ (هد به‌فاقمهوه) «شیخ‌رزا»؛ ۲) بریتی له زیقمه‌یی زاروک ۱) ناله پایی روباه و خرگوش؛ ۲) کنایه از جمیع و فریاد شادی بچه.

واقی؛ قیره، قیزه، زیقه جمیع.

واقی؛ بدراستی؛ (المواقنی دا وایده) واقعی، راستین.

واقین؛ نالاندنی ریوی و کدرویشک ۱) نالیدن روباه و خرگوش. واک؛ ۱) ماسیگره، واق واق؛ ۲) شسته که، هین، هرامه، وانیک، وشه‌یه که بو تیشاره به‌شیک و زورجار بمزیاده ده گوتربی ۱) مرغ ماهیخوار سبید؛ ۲) چین، آن چین.

واکا؛ نواها بکا؛ (خودا کاریکی واکا نموگه‌لیه‌ی پرله کاکا پیی ده کری بلان ناکا) ۱) چینین کند.

واکات؛ واکا ۱) چینین کند.

واکاتن؛ واکا ۱) چینین کند.

واکرن؛ ۱) باکردن، نه‌ستوریون، پنهانمان، ناوسان؛ ۲) کردنهوه، وازنگردن ۱) بادکردن، آماسیدن؛ ۲) بازکردن.

واکس؛ بویاخ، بویاغ، به‌نگی که‌وشان ۱) واکس.

واکسی؛ که‌سی که که‌وشان ره‌نگ‌ده کاتهوه، بویه‌چی، بویاخچی ۱) واکسی.

واکفت؛ گرانه‌وهی نه‌خوشی ۱) برگشت بیماری.

واکلو؛ برآخووشکی به قسموه‌هر سه‌رزاره کی ۱) خواهر و برادر ظاهری.

واکه؛ ۱) نواها بکه؛ ۲) بکردهوه، وازکه ۱) چینین کن؛ ۲) بازکن.

واکه‌ت؛ واکفت ۱) برگشت بیماری.

واکه‌ر؛ ۱) وازکدر؛ ۲) شتنی که مرز بای پین‌ده کا ۱) گشاپنده؛ ۲) نفح‌آور.

واکینو؛ نه‌ناوها، نابهم‌جوره ۱) اینططر.

واگرده؛ گزه بای ۱) باد تنند پاییزی.

واکل؛ که‌زانهوه ۱) بازگشت.

واگو؛ ۱) وازگو؛ ۲) نواوی گوت؛ ۳) نهوان گوتیان ۱) بازگو؛ ۲) چینین گفت؛ ۳) ایشان گفتند.

واگون؛ جیگه‌ی خدک و بار له شمه‌نده فررف ۱) واگن قطار.

واگیر؛ داگیر، به‌زور‌سندن ۱) غصب، تصریف ناروا.

وال؛ وال، گوشادو پل ۱) ظرف گشاد و کم عمق.

وال؛ ۱) پارچه‌ی ره‌نگ په‌مه‌یی ته‌نک که تاراو جلکی بوکی لئی ده کهن؛ ۲) پان و گوشادو پل ۱) پارچه نازک صورتی رنگ؛ ۲) عریض و گشاد و کم عمق.

والا؛ نواله ۱) باز، مفتح.

والا؛ ۱) نواله؛ ۲) به‌تال و بئی ناوه‌رولک؛ ۳) جله بوکی کچولان؛ ۴) پارچه‌ی ته‌نک و شاشن ۱) باز؛ ۲) توخالی، تهی؛ ۳) لباس عرسک؛ ۴) پارچه بسیار نازک، توری.

واشتش؛ دلخوار، واز، نیشتباف اشتها.

واشته؛ ده‌زگیرانی میوینه ۱) نامزد مؤنث.

واشته‌نه؛ واژلی بون، ناره‌زوکردن ۱) آرزوکردن.

واشور؛ جلکی نالوگوک، جلکتی که به‌خاونی هدل‌ده گیری ۱) جامه احتیاطی، لیاس زیباس.

واشه؛ ۱) باش، باشونک؛ ۲) ناوهاشه؛ ۳) چاکه، باشه؛ ۴) تفاقی نازهله.

واشه؛ ۱) باشه، بیندای شکاری؛ ۲) چینین هم هست؛ ۳) خوب است؛ ۴) علوفه حیوانات.

واشه؛ نالقدیه کی ته‌نکه ده خریته بن پیچهوه بون‌توندبوونی ۱) واشر.

واشی؛ ۱) ساقی، لمش ساغی؛ ۲) تو جاکی؛ ۳) به‌مجهوه‌یشی ۱) به‌بودی؛ ۲) خوب هستی؛ ۳) اینططر هم هستی.

واشیره؛ بدرا گیایه که له‌هرزن ده کا، تومی گیای کاروش ۱) ثمر گیاهی است ارزن مانند.

واعیز؛ ناموزگاری ده‌ر ۱) واعظ.

واغ؛ ناوی گویز که به‌مت داده‌نری له‌گه‌مدی گویزین دا، واخ ۱) نام گردو در گردوباری.

واغین؛ گویزین ۱) گردوباری.

واف؛ بولبول، بلیل ۱) بلبل.

وافور؛ ۱) تریاک، تلیاک، شیله‌ی خاشخاش؛ ۲) نامر ازی تلیاک کیشان،

حوقه ۱) تریاک؛ ۲) وافور.

واق؛ ۱) بیردان، جیگه‌ی خدیال؛ (واقم ورمای، یانی له‌بیر‌کردن‌هه که‌وتم)؛

۲) زیقه‌ی کمرویشک و ریوی له‌پر تازار؛ ۳) بریتی له زیقه‌ی منال؛ ۴) خالی ۱) اندیشه‌گاه، قوه تفکر؛ ۲) ناله خرگوش و روباه؛ ۳) کنایه از صدای خنده یا گریه طفل؛ ۴) خالی.

واقاندن؛ نالینی ریوی یان کمرویشک ۱) ناله‌وجیع روباه و خرگوش از درد.

واقانن؛ واقاندن ۱) نگا؛ واقاندن.

واقایش؛ زیقاندن، قیراندن، قیران ۱) جمیع کشیدن.

واق به‌زین؛ بیهوش بون له‌ترسان ۱) از ترس بیهوش شدن.

واق؛ نه‌قemasی، باقو ۱) نوعی ماهی.

واق واق؛ ۱) ناله‌نالی ریوی و کمرویشک؛ ۲) ماسیگره‌ی سیی؛ ۳) ناوی

جزیره‌یده که له‌چیر و کاندا که شتی عاجباتی لئی بوه. قه‌دیم به‌زابون

گوتراهه ۱) صدای ناله بیابی روباه و خرگوش؛ ۲) مرغ ماهیخوار سپیدرنگ؛ ۳) نام جزیره‌ای در داستانها، واق واق، کنایه از زان.

واق ور؛ مات و گیز ۱) مات و میهوت.

واق ور بون؛ گیز و مدنگ بون ۱) گیج و مُتحیر شدن.

واق ور مان؛ واق ور بون ۱) مُتحیر ماندن.

واق ور مان؛ گیز و مات داما ۱) سراسیمه.

واق وری؛ گیزی و سه‌گه‌دارانی ۱) تحریر، بُهت زدگی.

واقوویق؛ راق و زیق، چه‌قه و هدرای زاروکان ۱) جمیع و فریاد بچه‌ها.

واقه؛ ده‌نگی نالاندنی ریوی و کمرویشک ۱) صدای ناله روباه و

خرگوش.

وانه: ۱) درن، درس، درز؛ ۲) پاشگری بالدان: (دهستوانه، لوستانه)،
۳) پاشگری بهواتا: نهوانه: (هرچی دهیکم بیوانه‌یه): ۴) نهادهای
۱) درس؛ ۲) پسوند استادی: ۳) پسوند به معنی اینها؛ ۴) نهجنین.
وانهوان: خوینده‌وار، سیوات‌دار ف درس خوانده، باسود.
وانهیش: وختندن، خوینده‌وه ف مطالعه کردن.
وانی: ۱) تاها، بهم جوره؛ ۲) سمرمه‌لائی وان؛ ۳) تو تاها نیت ف ۱)
اینطور؛ ۲) اهل ولایت وان؛ ۳) چنین نیستی.
وانیار: خوینده‌وار ف باسود.
وانیک: والک، تشت، شته کهی ناوی نایبم ف چیز، آن شی.
وانیها: نه‌ماندی لیره‌ن ف اینها.
واو: ۱) قدرز، دین، وام: (بهدست‌دوا و بمندیده): ۲) ناوی پیشکی
نه‌لف و پیشکه ف ۱) وام؛ ۲) نام حرفی در الفباء.
واوا: ۱) بربن و برینداری له زسانی من‌الاندا: (چه‌پم واوا بوه): ۲)
نم‌جوره و نه‌جوره، جوینیکه: (واوالی کراوی واوایکرای) ۱)
زخم در زبان کودکانه؛ ۲) چنین و چنان، دستمانی است.
واوان: ناوی گوندیکه له کوردستان ف نام روستایی است در کردستان.
واوش: بن‌که‌وش، بن‌هندکل ف زیر‌بغل.
واووه: کریوه و بوران ف برف و بوران.
واوه: ۱) بو تملایه: (واوه وهره): ۲) بو ندوله: (واوه برو) ۱) به این
سو؛ ۲) به آن سو.
واوهش: تامین، باوهش ف آغوش.
واوی: دیسان، سه‌له‌نوی ف ایضاً، از نو.
واوی دوی عده‌من: بریتی له که‌ستی که هدمیشه بدداوی که‌سیکه‌وه‌یه ف
کنایه از کسی که همواره به دنبال دیگری باشد.
واویت: ۱) واژگو؛ ۲) پرسف، جواب، ودرام ف ۱) بازگو؛ ۲) پاسخ.
واویک: ۱) مدلیکه لمدهم تاوان ده‌زی؛ ۲) چه‌قل، توزی ف ۱) پرندۀ‌ای
است؛ ۲) شغال.
واها: تاوه‌ها، بهم‌جوره ف اینطور.
واهار: سه‌ریه‌رشت، گوره‌ی مآل ف سرپرست خانواده.
واهه: واهار، سه‌ریه‌رشتی مآل و خیزان ف سرپرست خانواده.
واهش: کیوی، لاور، وحشی ف وحشی.
واهشی: واهش ف وحشی.
واههور: باهوز، گنیه‌لوكه و توف ف گردباد و طوفان.
واهه: نائمه ف همین.
واهه‌ر: خوشک ف خواهه.
واههم: ده‌گمکل‌یه ک ف باهم.
واهیمه: ترس، خوف ف هراس.
وای: ۱) رای کرد؛ ۲) وشهی داد له زان: (وای مردم): ۳) تو نه‌جوره‌ی؛
۴) گوم و نهادیار نیت: (وای لیره) ۱) فرارکرد، دوید؛ ۲) حرف فغان
از درد، وای؛ ۳) چنانی؛ ۴) پیشکه، اینک هستی.
وایته: ۱) نهادهای؛ ۲) تاوه‌های، نه‌جوره‌ی ف ۱) اینک تویی؛ ۲)
چنانی.

والابیز: ۱) دایبرراو به پارچه‌ی ته‌نک؛ ۲) پارچه‌ی ته‌نکی شت
پی‌دایزان ف ۱) بیخته با پارچه؛ ۲) پارچه بین.
والاکردن: راهه کردن ف سرح و تفسیر کردن.
والامدن: جوری زیبکه‌ی پیست ف نوعی جوش پوست.
والاوت: والابیز، دایبرراو به پارچه‌ی شاش ف بیخته و سیله نرمه بین
واله: به خواه‌سهم، سوینده‌خودا ف به‌خدا قسم.
واله: ۱) نه‌سیاب: (ورده‌واله) ۲) خوشک ف ۱) اسباب؛ ۲) خواهر.
واله‌رین: سوره‌چنار، چناری جه‌وهه‌ردار ف نوعی چنار.
واله‌کنی: خوشک ف خواهر.
والی: حاکمی ولات ف والی.
والی: خوشک، واله ف خواهر.
والی‌نشین: شاری که والی لی دانه‌نیشی ف مرکز استان.
وام: ۱) نهاده‌تمام؛ ۲) په‌بیری من: (وام پی‌باشه)؛ ۳) قدرز: (مامه مامه دنیا
دهسته‌وامه)؛ ۴) بهم‌جوره‌م: (نه‌منیش هم‌روام) ف ۱) اینک منم؛ ۲)
به‌نظرم؛ ۳) وام؛ ۴) چنین.
واما: نهوا مایه‌وه ف اینک ماند.
واما‌ر: قفرزدار ف بدھکار.
واماگ: داماگ، داماوه ف واله.
وامدار: قفرزار ف بدھکار.
وامداری: قفرزاری ف وامداری.
وامن: ۱) نهوا من؛ ۲) نه‌مانه قدرز ف ۱) اینک من؛ ۲) وام هستند.
وامه: ۱) نهاده‌تمام؛ ۲) بهم‌جوره‌م؛ ۳) قفرزه ف ۱) اینجا هستم؛ ۲) چنین؛
۳) وام است.
وامی: بادام، باوی، باهیف ف بادام.
وان: ۱) پاشگری ناگاداری: (گاوان، باخوان)؛ ۲) پسیوژ: (رازه‌وانی
چاکه)؛ ۳) کارکه‌ر له شوینی: (دهشتموان)؛ ۴) شاریکه له کوردستان؛
۵) نه‌مان، نهوان: (بو وانه هرجی جوانله جنی، دی، له زن، له مال
همره‌عمرزه نیشتگاهی‌مه، سنجانه وردو شیبو) «سیف»؛ ۶)
به‌جوره‌ن، تاوه‌هان ف ۱) بان، پسوند نگهداری؛ ۲) آگاه، متخصص
در کار؛ ۳) کارگر در جایی؛ ۴) شهری است در کردستان؛ ۵) اینها.
آنها؛ ۶) چنانند.
وانا: ۱) خوینده‌وار، سیوات‌دار؛ ۲) خه‌تی که باش ده خویندیرندوه؛ ۳)
نهوان ف ۱) باسود؛ ۲) خط خوانا؛ ۳) آنان.
وانان: ۱) نه‌مان؛ ۲) نهوان ف ۱) اینها؛ ۲) آنها.
وانای: ۱) فیربُونی خویندن؛ ۲) خویندن ف ۱) یادگرفتن درس؛ ۲)
خوانند.
وانج: میزوی، مژوی، نیسک ف عدس.
واند: خویندی ف خواند.
واندن: خویندن ف خواندن.
وانکه: پاشگری بهواتا: داپوشمر: (به‌رانکه، ملوانکه) ف پسوند
پوشش.
وانگا: نه‌وسا ف وانگهی.

- وتوکیشان: توکردن **اطوکشیدن**.
وتورویر: واتو، قسمی ناوخه‌لک **سایعات**.
وتورویره: نیوان خهوتون و به خه بدري، بیره خه **بین خواب و بیداري**.
وتورویز: گفتونگو، قسه کردن ده گهل به کتر **گفتگو**.
وته: (۱) قسه، گوته؛ (۲) واتو؛ (۳) خه؛ (۴) قوته، زرنگ؛ (۵) که مترین ده نگ، وسته، خوست **(۱) گفته؛ (۲) شایعه؛ (۳) خواب؛ (۴) زرنگ؛ (۵) ناله خفیف.**
- وتهله: قوته‌که، زرنگی چکوله **کوچولوی زرنگ وباهوش**.
وتهن: خهوتون، نوسنوه، خه فتگ، رازایه، نفستی به **خوابیده است**.
وتهنی: واته‌نی **نگا: واته‌نی**.
وتهوان: قسیه‌که، بیزره **سخنگو**.
- وتموت: (۱) قسمی ناوخه‌لک، نیشانده؛ (۲) پسته‌پست، پچدیچ، چیه چی **(۱) شایعه؛ (۲) پچدیچ**.
وتی: (۱) گو، گوئی، گوت، په‌یقی؛ (۲) وتو، ثوتو **(۱) گفت؛ (۲) اطو**.
وچا: (۱) نهوى، نهینه؛ (۲) لهوى، لهینه **(۱) آنجا؛ (۲) درآنجا**.
وچاخ: (۱) تفاک، ناگردان، کوچک ناگر؛ (۲) خانه‌دانی به میوان؛ (۳) نه جیم، مرؤی ره‌سنه **(۱) آتسدان؛ (۲) خاندان مهمان‌دوست؛ (۳) نجیب**.
وچاخدار: میوانگر، مالی به میوان **مهمان‌بذری، سخن**.
وچاخ‌رُون: (۱) میوان‌راگر، نان‌بده؛ (۲) خاوه‌ن عه‌ولادی باش **(۱) مهман‌بذری؛ (۲) دارای فرزندان خوب**.
وچاخ‌زاده: (۱) باوه‌لئی، سمه‌هید؛ (۲) به‌چکه‌شیخ **(۱) سید؛ (۲) اولاد اولیاء**.
وچاخ‌کویری: بین فرزندی نیزیه **فاده فرزند مذکور**.
وچاراپهی: (۱) لهوى به‌ولاوه؛ (۲) لهپاش نهوه **(۱) از آن بعد؛ (۲) پس از آن**.
وچارای: گیرانه‌وی خهون **با زگویی خواب و روایا**.
وچاغ: وچاخ به‌همه مو بارانیدا **نگا: وچاخ و مشتقات آن**.
وچدان: هستی دل و ده رون **وجدان**.
وچ: دانه‌بلدو نه‌رازاقی ناومال **حیوب و مواد خوراکی درخانه**.
وچان: (۱) پشوودان، نیسراحته؛ (۲) مولههت: (وچانه بده تا پایز قهرزه کدت دده‌دهمهوه) **(۱) استراحت؛ (۲) مهلهت**.
وچاندان: (۱) پشوودان، نیسراحت کردن؛ (۲) مولههت دان، مهدادان **(۱) توقف کردن برای استراحت؛ (۲) مهلهت دادن**.
وچان گرتن: پشوودان، وستانی کهم **توقف اندک**.
وچخانه: خدلوه‌تی، زوری نه‌رازاق و کهل به‌لی پنداویستی مال، پاسخان **پستو**.
وچک: (۱) له بزگور و تیتال گوریس جی کرن؛ (۲) نوک، نوکی قمل‌هم و تهشی و... **(۱) ساختن طناب از رشته‌های مختلف؛ (۲) نک هرچیز تیز**.
وچوج: جریوه‌جریوی مدلی بوجچ **جیک جیک پرندگان کوچک**.
ودم: (۱) معیاره کی، پیروزی: (خوی رشتن ودمی باش نیه)؛ (۲) نیجاوه‌ی شیخ بوجه کهستی که تفو فوی ده‌رمان بی و ماریگری: (ده‌روش فوتاس
- وایچه: بموجوره ش **چنین نیز**.
وایر: خاوهن، خودان، واير **صاحب**.
وایره‌ی: دازداری، به خاوهن بون **صاحب شدن**.
وایری: دازداری **صاحب شدن**.
وایش: (۱) نوق، ناخ؛ (۲) واچه **(۱) آخ؛ (۲) چنین نیز**.
وایشه: واچه **چنین نیز**.
وایکه: خوشک، خوار، خوه‌یشک **خواهر**.
وای لمن: داخ و ده رد بومن **وای بمن**.
وایلی: همی دادو هاوار **ای وای**.
واین: (۱) هدلاتن، راکردن؛ (۲) ناوه‌هاین نیمه **(۱) فرار کردن، دویدن؛ (۲) چنانیم**.
واینه: ناوه‌هاین **چنانیم**.
وایه: (۱) راسته، درونه؛ (۲) به‌وتهرزه به؛ (۳) وه‌عدد؛ (۴) گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد؛ (۵) خوشک، خوار، وایکه **(۱) اینطور است، صحیح است؛ (۲) چنان است؛ (۳) هنگام؛ (۴) از رسته‌های ویران شده کردستان توسط عثیان؛ (۵) خواهر.**
- وایهه: خاوهن، خیو، خودان **صاحب**.
وایهرهه: به خاوهن بون **صاحب شدن**.
وایهی: خوشکایه‌تی، ده سه خوشکایه‌تی **خواهری**.
وایی: رای کرد، هدلا **فرار کرد**.
وت: (۱) گوتسی، کوتی، وتی؛ (۲) خهوت؛ (۳) شنی، نم، تمرانی؛ (۴) نوژه، که مترین ده نگ؛ (۵) دلویه؛ (۶) فرن، قوم **(۱) گفت؛ (۲) خوابید؛ (۳) نم؛ (۴) ناله؛ (۵) قطره؛ (۶) جرمه.**
- وتا: مرؤی میوینه‌ی خه فتگ **خوابیده (مؤن)**.
وتاخ: نوهد، زوری دانیشن **اتفاق**.
وتار: (۱) نوسراوی دیرز لم‌سهر مه‌بسته؛ (۲) قسه بوخه‌لک کردن در باره‌ی مه‌بسته **(۱) مقاله؛ (۲) سخنرانی، گفتار**.
وتاربیه: کمسی قسه بوخه‌لک ده کا لم‌سهر بدرزه کده **سخنران**.
وتارنوس: که‌سی که در باره‌ی شتیکه‌وه بدرزی ده نویس **مقاله‌نویس**.
وتره: سه‌رفته **زکات فطر**.
وتش: خهوتون، نفستن، نوستن **خوابیدن**.
وتم: گوتم **گفتم**.
وتن: (۱) گوتون؛ (۲) گوتیان **(۱) گفتن؛ (۲) گفتند**.
وتو: نوتو، ناسنی گدرم بو گنج لا بردنی جلکی چرج **اطو**.
وتون: (۱) بدم جوزه؛ (۲) گوتت **(۱) اینطور؛ (۲) گفند**.
وتون: تاردادن، قسه بوخه‌لک کردن **سخنرانی کردن**.
وتوت: پر تبرت، به‌پیچر و بوله قسه کردن **غزل و لند کردن**.
وتوز: گلار خلور، توبوس: (پرده که له‌چاوه و توتو ب) **غلتان**.
وتوز بون: گلاره بون **غلتیدن از بالا به پایین**.
وتوز کردنوه: خلور کردنوه **غلتانیدن از بالا به پایین**.
وتوكردن: چرج لا بردن به تو **اطوکشیدن**.

ورت: ۱) ور، پیچه واندی درشت: (ورتکه بهرد، ورتکه نان): ۲) برت،
قسی لهر لیلیوانه و ۱) خرد: ۲) لند، حرف زیر لبی.

ورت‌اندن: ۱) برت کردن: ۲) چلک‌دانی برین: (دهمی برینه کم
د ورتیتی): ۱) لندیدن: ۲) تیرکشیدن زخم.

ورتکه: ۱) زود ورد: (منداله ورتکه): ۲) بهتدی نیسکان:
(ورتکه‌لم‌جی‌جوه): ۱) خرد ریزه: ۲) پند انگشت.

ورته: برت، قسی لهر لیلیوانه و، ورت لند.
ورته ورت: ۱) ورته‌ی زور: ۲) لم‌بولاندن ورت بهس که: (ده‌لیم
به‌سیه‌تی ورت ورت): ۱) لندیدن زیاد: ۲) فرمان به خاموشی از
غرونلند.

ورج: حورج، حشن، خرس، حمس خرس.
ورجنیا: بزارده، هله‌بزارده برگزیده.

ورجه: ۱) زلامی تیک‌سمراو: ۲) ناوه بو سه‌گان: ۱) گنده قوی‌هیکل:
۲) نام سگانه.

ورجه‌قوله: بریتی له بنیاده می قده‌لوی کورته بالا کنایه از آدم تهل.
ورجه‌ک: گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کردن نام دهی است
در کردستان که بعثیان ویران کردن.

ورجه‌کوله: بریتی له بنیاده می قده‌لوی کورته بالا، ورجه‌قوله کنایه از
آدم چاق کوتاه‌قد، تهل.

ورجه‌کوله: بد‌چکه ورج بچه خرس.
ورحال: خمرتل، دال، دال‌اشی سوریا و لاشخور.

ورد: ۱) ورد، ورت، پیچه واندی درشت: ۲) بریتی له بنیاده می زریگ و
تندکون: (پیاویکی ورد له کاری خوی‌دا): ۳) تماشاک، سمرتع بد: (ورد ثمه‌چه‌نه کا): ۴) دوعای لیلیوان: ۱) خرد، ریز: ۲) کنایه از
آدم منظم و باهوش: ۳) نگاه کن، دقت کن، بنگر: ۴) ورد.

وردا: بیره‌دا، لیره‌وه از اینجا.

وردبون: لدت و بیت بون، بونه‌توز وک تارد خردوریزشدن.
وردبونه و: ۱) بعزمی له شتنی روانی: ۲) بیر کردنده: ۳) گورانمه و
پول به‌پول: ۴) فروشانی مائی بازارگانی: ۱) با دقت نگاه کردن:
۲) فکر کردن: ۳) خردشدن پول: ۴) فروخته‌شدن کالای بازارگانی.

وردبین: بیرتیز و به‌هوش هوشیار و نازک‌بین.
ورد کردن: ۱) کردن‌توز، لدت و بیت کردن: ۲) پوئی زل به‌پولی پچوک

گورینه و: ۱) خرد کردن: ۲) پول خرد کردن.

ورد کردن‌مه: گورینه و بولی زل به‌چوک خرد کردن بول.
ورد که: ۱) لدت و بیت بکه: ۱) خرد، ریز: ۲) خردکن.

وردمرد: شروشاتال، خرت‌پورت خیرت و پرت.

وردواله: خرت و پرت، که‌بلی کدم نترخ خرت و پرت.

وردو بون: ورد بونه و دقت کردن.

وردو خاش: زور و رود خرد و خاک، بسیار ریز.

وردو خال: ورد و خاش بسیار ریز.

وردو خان: ورد و خاش بسیار ریز.

وردو درشت: ۱) بچوک و زل: ۲) بریتی له گش خیزانی مال یان ناوایی

وْدَهْمِي بَيْهِي) ۱) شگون، يُمْن: ۲) اجازه مخصوص از پیر طریقت
به مرید.

وُدْمَانَه: حق‌ده می خاوه‌ن وَمْ باداش نفس یا کی.
وُدْمَارَ: خاوه‌ن وَمْ شخص نفس پاک مجاز از پیر.

وُدْوَهْ: شتیک که زور بزوژو همدانادا عجول نا‌آدام.
وَدِيلَهْ: وردیله، زوریچوک بسیار ریز.

ور: ۱) نیره، نامشونه: ۲) گزی ناگر، گزی ناور: ۳) بر، برنده: (ببور،
ببور): ۴) پیچه واندی درشت، لمعی زور چوک: (ورکه‌نان، ورکه‌برد):

۵) بدله و سه‌رو، هدل: ۶) خاوه‌ن: (پله‌ور): ۱) اینجا: ۲) زبانه
آتش: ۳) برنده، کسی یا چیزی که قطعه می کند: ۴) خرد، ریز: ۵)

رویه‌بالا: ۶) پسوند به معنی صاحب، دارنده.

ور: ۱) شر، دراو: (کراسه کم شر و وربو): ۲) گیش، سه‌سام:

۳) خوار، نمودی ده خوا: (کاور به‌مانا کاخور): ۵) بر، نمودی ده بری:

(دیوارور، دارور): ۶) قسمی زورو بی‌نام (چه‌نمی ورلن نمده‌ی): ۱)

لت و باره: ۲) دروغ: ۳) گیج و سه‌سام: ۴) خورنده: ۵) برنده، کسی
یا چیزی که می برد: ۶) سخنان زیاد و بی‌مزه، ور.

وُر: خروی لهش، خارشت خارش بدن.

ورا: ۱) بیره‌دا، لیره‌وه، له‌گره: ۲) کاول، تیک و بیک چوگ: ۳) برا:

(کاورا): ۱) از اینجا: ۲) ویران، خراب: ۳) برادر.

ورا: وندیه که به کومند دهیلین بُو خوشی ده‌ربرین به‌کستی وک
وتهی بزی هوا.

وراو: زراو، قوه‌تی دل، نازایی دل و ده‌رُون ذهره، شجاعت.

وراز: ۱) وارز، دورمان، درومان: ۲) بدران: (بچشم راوه و راز کیدم): ۱)

دوخت: ۲) گران خوک وحشی.

ورازنای: ۱) راسته وه کردن: ۲) لخه و راکردن: ۱) راست و

عمودگردانیدن: ۲) بیدار کردن.

ورازن: درون، تهدل لیدان دوختن.

وراست: وران، وارز دوخت و دوزن.

وراستن: وران زن دوختن.

وراق: گوشاد، بی‌جلک و تیر و جه‌وال ده گوتسی: (جه‌والیکی و راقه،
که‌واهی کی زل و راقه) گشاده، گشاد.

وراقنه: رفاندن ریبون.

وراق و راق: فران فران، رفان رفان قایپدن از دست یکدیگر.

وراؤه: راوه، راوندن، قسی بیهوشانه هذیان.

وراؤه کردن: راوندن: (به‌خوا روز نخوش و راؤه‌نه کا) هذیان گفتن.

ورای: رمیان ویران شدن، فرو ریختن.

ورایش: ۱) خوران، خارشت: ۲) خوراندن: ۱) خاریدن: ۲)

خاراندن.

وربیز: دروزن دروغ‌گو.

ورپرای: ره‌خس، سه‌ماق رقص، پایکوبی.

ورده‌مآل: تازه‌ل، مهرو بزن **ف** کنایه از گوسفند و بن.

ورده‌مرده: خرت و پرت، شروشاتال **ف** خرت و پرت اتائیه.

ورده‌و: توشاکه، سه‌رنج بده **ف** نگاه کن، توجه کن.

ورده‌والله: مالی چدرچی **ف** کالای پیله‌ور.

ورده‌ورده: کنم کمه، سه‌بره‌سه‌بره **ف** کم کم، یواش یواش.

ورده‌ویون: ۱) وردبُونه‌وه: ۲) وردبُونه‌وهی بولی زل به بچوک: ۳)

فروشانی مال **ف** ۱) دقت کردن: ۲) خردشدن بول: ۳) فروخته‌شدن

کالا.

ورده‌وهی خسیر: برینی له گش به گشته بنياده‌م و دارایی و زینده‌ه ور

لهاوایی‌دا: (هاتنه‌سمرمان وردوه‌وهی خسیریان بردين) **ف** کنایه از

عمرم اهالی و اموال.

وردي: ۱) پچوکی، گچکه‌بی: ۲) باش بیرکردن‌وه **ف** ۱) خردی و

ریزی: ۲) دقت.

ورديان: زیندانه‌وان **ف** زندانیان.

ورديس: چه‌موله به همزدوده است، پوکاوله به دوده‌ست **ف** با دو دست ام

کردن.

ورديک: وردیله، زور ورد **ف** بسيار ريز.

ورديک‌بيايش: گچکه بوت‌وه **ف** کوچک شده است.

ورديک‌ديايش: بچوک ديارده کاف کوچک می‌نماید.

وردي کلا: چکولوکه **ف** کوچولو.

وردي کلانه: وردی کلا: (بالام کرده‌وه مهیل و لای په‌ستی /

ورديک‌لانه‌ن دروازه‌ی هستی) «مهوله‌وهی» **ف** کوچولو.

ورديک‌كه: وردکوکه **ف** کوچولو.

ورديک‌هي: گچکه‌بی **ف** کوچکی.

وردي‌لانه: چکولانه **ف** کوچولو دوست داشتنی.

ورديله: وردی زور ورد **ف** بسيار ريز.

ورديله‌ك: وردی زور ورد **ف** بسيار ريز.

ورديله‌كه: زور جکولانه **ف** بسيار کوچولو.

وردي مرد: شروتال، خرت و پرت **ف** خرت و پرت.

وردي مردي: وردی مرد **ف** خرت و پرت.

وردينه: هردوک، هرترک **ف** هردو.

ورديني: هردوکیان، هردرکیان، هردوینان **ف** هردوشان.

وررو: هموروژی، گزوژی **ف** هر روز.

ورروتین: هرروزیک، هرکاتیک له وخت **ف** هر گاه.

ورره: ۱) په‌موی تازه بهده‌له للاجی کراو: (الشی ده لئی ورره‌ی لوکه‌به):

۲) ده‌نگی فرره، ده‌نگی سوژانی بهده‌له‌ی چرخ یان شتی تاوخالی **ف**

۱) بهترین قسمت پنه از غوزه: ۲) صدای چرخش شتابان چرخ یا

جسم توحالی.

ورژ: برژ **ف** برشت.

ورژان: برژان **ف** برشته‌شدن.

ورژاندن: برژاندن، برژاندن **ف** برشن.

ورژان: ورژاندن **ف** برشن.

ف ۱) ریز و درشت: ۲) کنایه از همه افراد خانواده یا آبادی.

ورددورد: ۱) زورورد: (ورددوردی کرد): ۲) بمسایی لی روانین: (ورددورد تیو روانی) **ف** ۱) بسیار ریز: ۲) یادگت نگاه کردن.

ورده: ۱) وردا، بیره‌دا: ۲) برینی له بزن و مدر: (ورده چندسریک هدید): ۳) خرت و پرت: ۴) کدمی، کدم: ۵) کدمه و ته‌یال‌هی ورد که له بهین درشت تر بی بور سوتاندن **ف** ۱) از اینجا: ۲) کنایه از بزو

گوسفند: ۳) خرت و پرت: ۴) انذکی: ۵) تاپاله رین: ۶) کنایه از بزو

ورده‌شاهنه‌نگ: ۱) ده‌نگی بربره و پس پس: ۲) برینی له تر، بای پده‌نگی پشت‌وه: (پیر که کوکی و نتری دوره‌لمه‌دن هیشتا/

ورده‌شاهنه‌نگی دوای کوکه نیشانه‌ی ثهدله («شیخ‌رزا») **ف** ۱) صدای بردیده بردیده: ۲) کنایه از گون.

ورده‌با: برینی له بردیده: ۲) کنایه از باد مقعد.

ورده‌باهت: کهل‌له‌ی چرچی، ورده‌والله **ف** کالا و مناع پیله‌ور.

ورده‌باز: گافی له‌ف نزیک **ف** گامهای کوچک و بهم نزدیک.

ورده‌بهز: زورده‌خنه‌ی کدم **ف** لبخند سبک، تبسم.

ورده‌بین: وردیین **ف** باریک‌بین، تازک‌بین.

ورده‌تهریب: تهدله‌ی وردو لیک نزیک **ف** بخیه‌های ریز و متصل در دوخت.

ورده‌دان: دانه‌ولایی جگه له گدن و جواف **ف** بنشن.

ورده‌دهه‌مار: ره‌گی زور باریک له‌نندامد **ف** زردی.

ورده‌دهه‌گ: ۱) ورده‌دهه‌مار: ۲) ره‌گی، ورده‌وهی شازه‌گی روهک **ف** (۱) زردی؛ ۲) پر زهای پیرامون ریشه نباتات.

ورده‌شدغ: نیوه‌شم **ف** نگا: نیوه‌شدغ.

ورده‌فروش: ۱) پیچه‌وانه‌ی کوفروش، که‌ستی که یدکه‌به که شت ده‌فروشی لددوکاند: ۲) برینی له دوکانداری فه‌قیر: ۳) چه‌رجی **ف** (۱) تاک‌فروش، خرده‌فروش: ۲) کنایه از کاسپ کم‌سرمایه، خردبا: ۳) پیله‌ور.

ورده‌قهمن: خاکه‌قدن **ف** خاکه‌قدن.

ورده‌قهند: خاکه‌قدن **ف** خاکه‌قدن.

ورده‌كه: پازی له شیست پازی کوفروش، که‌ستی که یدکه‌به که شت.

ورده‌كه: بناهه‌می ریک و پیک و زانا: ۲) ده‌س زه‌نگین: ۳) کاروباری بلاو، جوز به‌جوزی کار **ف** ۱) آدم مرتب و منظم: ۲) هنرمند: ۳) کار متفرقه.

ورده‌کاری: ۱) ده‌س زه‌نگینی: ۲) بیرک‌دهه‌وه باش پیک‌هینان **ف** هنرمندی: ۲) نظم و ترتیب.

ورده‌کوت: ۱) چند پارچه‌ی چکوله: ۲) دوامین گیره‌ی خوبیان **ف** (۱) قطعات ریز: ۲) آخرین مرحله خرمن کوبی.

ورده‌گر: تیرادگر، ره خنده‌گرفت خرده‌گیر.

ورده‌گله‌یی: گله‌یی دوستانه **ف** گله دوستانه.

ورده‌هل: گرده‌ل، کورته‌بالای خرکه‌له **ف** کوتاه‌قدچاق، تهل.

ورده‌له: ۱) زور چکوله: ۲) جومگه **ف** ۱) ریز: ۲) مج.

ویران شده کرستان توسط بعثیان.

ورمی: ۱) ودم: ۲) شاریکه له کورستان **۱)** یمن، شگون: ۲) ارومیه.
ورمی دار: تیجارة پیدراو له لاین شیخوه، ودمدار **۱)** مجاز از پیر طریقت.

ورنایش: ۱) خارش، خورو: ۲) خوراند به نینوک **۱)** خارش: ۲)
خاراند با ناخن.

ورنگ: ۱) گورانی وتنی به سه برین دم کردنهوه: ۲) پشو، وچان **۱)**
زمزمه زیرلیبی: ۲) وقه برای استراحت.

ورنگدان: پشودان، وچان گرتن **۱)** توقف کوتاه برای استراحت.

ورنگ گرتن: پشودان، ورنگدان **۱)** توقف کوتاه برای استراحت.

ورنگه: کورانی سهبری بین دم کردنهوه، ورنگ **۱)** زمزمه زیرلیبی.

ورنگه ورنگ: ورنگه زور **۱)** زمزمه پیاپی زیرلیبی.

ورو: ۱) پیاگی خویری و بیکاره: ۲) بوگمن بوگ **۱)** مرد بیکاره: ۲)
بوی گندزده.

وروره: گهراي خای ناوزگی مامر، گهراي ناوزگی مریشك که هیشتا
نبوته هیلاکه **۱)** اشیل تخم مرغ، پوره تخم مرغ.

وروره: ۱) چه قفو چه ندریزی بین تام: ۲) لیستوکیکی زاروکانه له قالور
دهیکن و فره فری دی، فرره: ۳) بریتی له زنی چه نه بازی فیلاوی **۱)**

۱) ورآجی، زازخایی: ۲) نوعی اسباب بازی که از ساقه میان تهی
سازند و می چرخانند صدا می دهد: ۳) کنایه از زن مکار و راج.

وروره‌ی جادو: ۱) ناویکی خدیالی به لمچیر و کاندا بو زنی سیحر باز: ۲)
بریتی له پیریزی به فترت و فیل **۱)** نامی افسانه‌ای: ۲) کنایه از
پیرزن مکار.

وروژ: شله‌زانی به کومدل، توره بونی به کو **۱)** هیجان گروهی.
وروژان: توره بونی به کومدل **۱)** به هیجان آمدن گروهی.

وروژاندن: توره کردن و شله‌زاندنی به کومدل: (زرهده‌واله و روژاندوه)
۱) به هیجان اوردن گروهی.

وروژ او: توره کراو به دندان **۱)** به هیجان آمده، برانگیخته.
وروژم: پلاماری به کومدل **۱)** هجوم.

وروژم هیتان: پلامارادانی به کومدل **۱)** هجوم آوردن.

وروژه: بد تهوژ هاتنی کومدل **۱)** با فشار آمدن، ریش کردن.

وروسته‌ی: پی هلچون **۱)** بالا رفتن از کوه و درخت.

وروکان: تی و روکان، دهوره دان له همولا یه کمه **۱)** پیرامون گرفتن از
هر سو.

وره: ۱) ورا، زرا، نازابی، تین و تاوی دل: ۲) ورنگ **۱)** زهره،
شجاعت: ۲) زمزمه زیرلیبی.

وره: ۱) بر سیه‌تی، بر چینی، نیزی: ۲) دهنگی به پهله سورانی چدرخ یا
ناوبه‌تال: (فروکه ورده دیت: ۳) چقه، چه نه بازی: ۴) میشوله‌ی

نو به‌تی: ۵) ورده، پهموی تازه هدلاجی کراو: ۶) بمرده لان **۱)**
گرسنگی: ۲) صدای مانند صدای هواپیما: ۳) ورآجی: ۴) پشه
مالاریا: ۵) پنهه واخیده پاک شده: ۶) سنگلاخ.

ورهبوسکه: گیایه که **۱)** گیاهی است.

ورشه: گرشه، بریقه **۱)** در خشش.

ورشیده‌ار: گرشه دار، بریقدار **۱)** در خشنده.

ورشیده‌ان: بریقان **۱)** در خشندن.

ورشیده‌ک: جو ری پشیله کیوی که که ولی نرم و زور به نرخه، وشهک، وشهگ

۱) نوعی گر به سان وحشی که یوسشن قیمتی است.

ورک: گرو، په لپ **۱)** بهانه کودک.

ورکاوی: په لپ گر، گرو گر **۱)** بهانه گیر.

ورکدار: ورکاوی **۱)** بهانه گیر.

ورک گرتن: گرو گرتن، په لپ گرتن **۱)** بهانه گرفتن.

ورکه: ۱) ورتكه: ۲) نکه، دهنگی که می گریاناوی: (هم و رکه دیت،

ورکه‌ی بیزره: ۳) خم و خدیلاتی دل، کورکه: ۴) جمگه‌ی

ولاخه بهزره: (الدورکه چوه) **۱)** خرده: ۲) نک و نال: ۳) غم و

هوسه‌های دل: ۴) مج ستور.

ورکه: بهره ورژور بازپردن، هلهیزین **۱)** جست و خیز پرش.

ورکه‌می: هرکی، هرکدس **۱)** هرکس.

ورکده: سه‌ری چه سیاوه به شتیکه‌و لاغرتن، هلهکه ندن **۱)** برکنند.

ورکده: ۱) پی کردنی ناگر: ۲) پی هلچون **۱)** افروختن آتش: ۲)

بالارفتن از سنگ و دیوار.

ورکهورکه: فرکه‌فرک، فرکه‌وهور، هله‌زدابه زاف **۱)** جست و خیز.

ورگ: عور، حورگ، عورگ، کرش، گده، مده **۱)** شکمبه.

ورگ دان: سنگدانی دیوار **۱)** انحنای دیوار.

ورگدراؤ: زگ دراؤ، بریتی له زورخور **۱)** کنایه از پرخور.

ورگنای: ررکه، پی کردنی ناگر، داگیرساندنی ناور **۱)** برافروختن

آنش.

ورگن: زگزل **۱)** شکم گنده.

ورگنه: ورگن **۱)** شکم گنده.

ورگه: ۱) ورگن: ۲) جن خوارده مدنی **۱)** شکم گنده: ۲) معده.

ورگ هاتن: ورگ نهستور بون. بو زنی زگ پری ده لین: (ورگی هاتونه
دیاره زگی پرها) **۱)** شکم برآمدن. برای زن حامله گویند.

ورگیل: ۱) زقر، چه رخ: ۲) زیر و رو **۱)** برگشت: ۲) زیر و رو.

ورگیلان: ۱) زقرین، گرانهوه: ۲) زیر و زو بون **۱)** برگشت: ۲)

زیر و رو شدن.

ورگیلان: ۱) زقراندن، چه رخاندن: ۲) زیر و رو کردن **۱)** برگرداندن:

۲) زیر و رو کردن.

ورلیدان: قسه‌ی زور و بیتم کردن **۱)** ورآجی.

ورم: ۱) روخان، رمان: ۲) قوم، فر **۱)** ریش دیوار: ۲) جرعه.

ورماشنه: خوارده‌وهی بی راوه ستان **۱)** لا جر عه سر کشیدن.

ورمان: روخان، رمان **۱)** فر و ریختن.

ورمسای: ۱) روخان، رمان: ۲) قوبانی زه‌وی **۱)** فر و ریخته: ۲)

فر و ریختگی زمین.

ورمزیار: گوندیکه له کورستان به عسی ویرانی کرد **۱)** از روستاهای

وزن تاش: ناوی دئی یه که له کوردستان **نام روستایی است در کردهستان.**

وزن دهره: ناوی دئی یه که له کوردستان **نام روستایی است در کردهستان.**

وزن قشلاغ: ناوی دئی یه که له کوردستان **نام روستایی است در کردهستان.**

وزو: نه خا **می اندازد.**

وزو: نه خم **می اندازد.**

وزو: ۱) دهنگی کولینی ناو؛ ۲) هاشمی مار **۱) صدای جوشیدن آب؛ ۲) صدای مار.**

وزوش: نه بخدم **می اندازمش.**

وزه: ۱) توانا، قمهوت، تاقفت؛ ۲) گمهه که، جوئی کایمس **۱) تاب و توان؛ ۲) نام نوعی بازی است.**

وزنهنگی: ناوزنهنگی، زنهنگو **رکاب.**

وزهوز: ۱) دهنگی دریزی میش و زه رده واله؛ ۲) برینی له سرته کردن **۱) وزو؛ ۲) کنایه از بچ بچ.**

وزین: ناویتن **پرتاب کردن.**

وزه: ۱) دهنگی ناویزراوی زور به تهدوژم: (به ردی بهردی قانی وژه هات، وژه گولله بو)؛ ۲) برز بران، بنده مای برزان واتا: برزاندن؛ ۳) بنده مای بزاردن، نه قاندن، وزاردن **۱) صدای دررفتن سنگ و گلوله؛ ۲) برشن؛ ۳) گزیدن.**

وزاردن: بزاردن، نه قاندن **برگزیدن، گزیدن.**

وزان: ۱) برزاندن؛ ۲) بزاردن **۱) برشن؛ ۲) گزیدن.**

وزاؤ: ناویزیری له سهربه کی نه مامی تازه چهقاو **آبیاری پیاپی نشا و نهال تازه نشانده.**

وزدن: هستی دل و دهرون **وجودان.**

وزنگ: نه زنو، زرانی، چوک **زانو.**

وزه: ۱) دهنگی توندی با؛ ۲) دهنگی گولله؛ ۳) پازناوی ناسیاوا **۱) صدای تندباد؛ ۲) صدای گلوله؛ ۳) اهرم چوبین در آسیاب.**

وزهک: فیشه که شیته **خشتشده، موشك آتش بازی.**

وس: ۱) بیدنهنگ؛ ۲) فرمان به بیدنهنگ بون **۱) خاموش، ساكت؛ ۲) هیس، خاموش باش.**

وسا: ۱) تاواه، بدجوره؛ ۲) نوستا **۱) اینطور؛ ۲) استاد کار.**

وسار: هموسار، وسار، پهتی هدوالی ره شمه **افسار.**

وسان: تاوا، بهم جوره **اینطور، بدینسان.**

وسپون: بیدنهنگ بون **ساکت شدن.**

وسپین: وسبون **ساکت شدن.**

وست: ۱) وس؛ ۲) خهوت **۱) نگا؛ وس؛ ۲) خوابید.**

وستا: نوستا **استاد کار.**

وستان: ۱) راههستان؛ ۲) سهورگرن **۱) ایستادن؛ ۲) صبر کردن.**

وستن: ۱) ناویتن؛ ۲) خواستن **۱) پرتاب کردن؛ ۲) خواستن.**

وسته: ۱) کمترین دهنگ: (وسته لی نهیده)؛ ۲) خوازراو **۱)**

وره بولگه: گیایه که **گیاهی است.**

وره بسره: بهترس، ترسنی که پیاو له کار و تازایه تی دهخا: (شاخیکی سه خت و ورده بسره) **ف سهمناک.**

وره بردان: ۱) زراوچون؛ ۲) ناهومیدبون **۱) زهره ترک شدن؛ ۲) تو میدشدن.**

وره چون: زراوچون **زهره ترک شدن.**

وره س: تالودار، داری داره زای خانو **تیرهای چوبی سقف.**

ورهه: روهوده، گلهه بدرازو گورگ **گلهه گرگ و گراز**

ورهواره: گوندیکه له کردهستان به عسی ویرانی کرد **از روستاهای ویران شده کردهستان تو سطع بیشان.**

ورهور: ورنگهی له سمریدک، ورنگهورنگ **زمزمه زیرلیبی.**

ورههور: دهنگی گهوره و گری سوارانی شتی **صدای گوش خراش چرخیدن چیزی.**

وری: چغده، ده نگدانی کسوک که بیدنهنگ بین **امر به ساكت شدن سگ.**

وری: گیزی، سه رگیزی **گیجی.**

وریا: زرنگ، به هوش، زیره ک **زرنگ، هوشیار**

وریاوا: لهو گوندنهای کردهستانه که به عسی کاولیان کرد **روستایی در کردهستان که بعنای آن را ویران کردن.**

وریایی: به نیناک خوراندن **خاریدن.**

وریستهه: رابون، بلندبوونه سه ریا **برخاستن.**

وریسکه: بر وسکه، بریسکه **برق ابر.**

وریش: گرشه، بریقه **در خشش.**

وریشن: گرشه دار **در خشان.**

وریشه: بریقه، ورسه، گرشه **در خشش.**

ورین: برین، لعد کردن به تبخ **بریدن.**

ورینگ: ۱) وران، وره، زراو، قمهوتی دل؛ ۲) ورنگ، گورانی له زیر لیوان؛ ۳) نوقره، نارام **۱) قوت قلب، شجاعت؛ ۲) زمزمه زیرلیبی؛ ۳) قرار، آرام.**

ورینگه: ورینگ **نگا؛ ورینگ.**

ورینه: وراوه، راواندن، پاته ران **هذیان.**

ورینه: ورینه **هذیان.**

ورینهه: ۱) پس کردن له قسه: (ساتوخا بی وره وه)؛ ۲) برینه وی دار به تهورو مشارف **۱) یايان دادن به سخن؛ ۲) بریدن درخت و کنده.**

وریوه: هدر کام، هدریه ک **هر کدام.**

وز: دهنگی میش و زدرگه ته **صدای مگس و زنبور و زن.**

وزاق: ۱) ده ریزینی بتدوژم؛ ۲) ناویتن **۱) جهش، پرش؛ ۲) پرست.**

وزاق بهستن: ده ریزین و بازی گهوره بردن **جهیدن و پریدن.**

وزاقدان: وزاق بهستن **جهیدن، پریدن.**

وزای: فری دان، ناویتن **انداختن، پرت کردن.**

وزتی: وزای **انداختن.**

وزم: داره رهش، ناره وه ند **درخت نارون.**

وشتراخو: خندرخو، جیچلقاتنه **ف** آلاکنگ.
 وشتراخان: ۱) تدویله‌ی وشتراخ؛ ۲) بریتی له توده‌ی زورگموروه و دیوار بلند **ف** ۱) شترخانه؛ ۲) کنایه از اتاق بسیار گشاد و بلند، سالن.
 وشتراخوا: خوشتراخوا، بالوک، تازیلوک، تازی ٹد محمد دراوه کرده **ف** حشره آخوندک، شیخک.
 وشتراخوار: خوشتراخواره **ف** خارشتر.
 وشتراخور: جانمه‌وریکی درنده‌یه له تیره‌ی پشیله کیوی. ده لین خو ده خاتمه سه ریشمی وشتراخور دوگه‌ی ده خوا **ف** درنده‌ایست گر بهسان.
 وشتراخورکه: وشتراخوار **ف** خارشتر.
 وشتراخوره: وشتراخوار **ف** خارشتر.
 وشتردانه: ۱) جوری گه نم؛ ۲) جوری زاخ که بیو ده رمان ده شنی **ف** ۱) نوعی گندم؛ ۲) نوعی زاج.
 وشتردانه: وشتردانه **ف** نگا؛ وشتردانه.
 وشتريانه: وشتردانه **ف** نگا؛ وشتردانه.
 وشتريفين: بریتی له بوجله‌زگ و ده بنه‌وه برف کنایه از کینه تو ز تودار.
 وشتريگله: رده و وشترا **ف** گله شتر.
 وشتريگله‌لو: گونجه‌ی سواله‌تی تیکخراو بیو راگویزانی ثاوف شتر گلو.
 وشتريما: وشتري مبوبینه، به رابه‌ری **نیر** شتر ماده.
 وشتريمار: جوری ماری زمردوزه شه **ف** نوعی مار.
 وشتريمر: جانمه‌وریکه و دک مامر ده چنی زور بلند و نافری بی رده **ف** شتر مرغ.
 وشتريمل: ۱) کیویکه له کوردستان؛ ۲) بریتی له بیناده می مل دریز **ف** ۱) نام کوهی است؛ ۲) کنایه از آدم گردن دراز.
 وشتريمول: جيگه‌ی تیخ دانی وشتريگله **ف** جای خواباتیدن شتران.
 وشتريمه‌له: مدهله‌ی له سر ته نشت **ف** شناکردن بره‌پهلو.
 وشتريه: وشترا **ف** آبکوهه، خیزاب.
 وشتريهوان: ساره‌وان، شوانی وشترا **ف** ساربان.
 وشتري: جوری رویشن به لوچی بلند **ف** نوعی راه رفتن.
 وشتتو: دنه‌دانی سه‌گی بونی بدریون، کس **ف** لفظ حمله دادن سگ.
 وشتده: وتهی ترساندن: (وشتده‌ی ای بکه‌ی دلی ده توچی) **ف** کلمه ترساندن.
 وشتده‌به: ناوی دوگوند له کوردستان که یکی را بعثیان ویران کردن.
 دوره‌ستا در کردستان که یکی را بعثیان ویران کردن.
 وشتبيو: وشتني **ف** لفظ پارس دادن سگ.
 وشتبيو: وشتني **ف** لفظ پارس دادن سگ.
 وشر: ۱) ده یهک، له ده یار بازیک؛ ۲) خوینیابی **ف** ۱) عشر، یک دهم؛ ۲) خوبنها.
 وشش: ده نگی تالینی خدمگین **ف** صدای ضجه.
 وشك: ۱) پیچه‌وانهی تدر؛ ۲) ررق، سهخت؛ ۳) رزد، چکووس؛ ۴) روناخوش؛ ۵) ناتیگه‌ی شتو؛ ۶) نه غد: (پولی و شکی هدید)؛ ۷) پیچه‌وانهی قلب، عدیارتہ‌واو؛ (نم لیره قلب نیه وشكه) **ف** ۱) خشک؛ ۲) سخت و سفت؛ ۳) خسیس؛ ۴) اخمو؛ ۵) نفهم؛ ۶) نقد؛

کمترین صدا؛ ۲) خواسته‌شده.
 وسته‌ی: ۱) خستن؛ ۲) خهفتن **ف** ۱) انداختن؛ ۲) خوابیدن.
 وسعه‌ت: مهودا، ماوه، درقه‌تی کار **ف** فرصت انجام کار.
 وسک: وشك، نیشک، زر، برینگ **ف** خشک.
 وسکت: ۱) وست، بی ده نگ؛ ۲) بی ده نگ به! **ف** ۱) ساكت؛ ۲) ساكت باش!.
 وسکت بون: ده نگ نه کردن **ف** حرف نزدن، ساكت شدن.
 وسکت کردن: بیده نگ کردن **ف** ساكت کردن.
 وسکورا: ده فری تراوتیکردن له خوارده مدنی **ف** کاسه.
 وسکی: نه سکو، نه سکوی **ف** ملاعه.
 وسل: خوئشتنی نایی **ف** غسل شرعی.
 وسمه: ره نگی که زنان بروی بین ره نگ ده کهن **ف** وسمه.
 وستی: دورانی میردیک بو به کتری، هدوی **ف** هوو.
 وسسو: سوکه لنه ناوی بوسف، تاوه بو بیاوان: (وسوه‌شمه به شمومی سی شده‌مه چو بون شو سه‌وان) **ف** مخفف بوسف، نام مردانه.
 وسواس: عه نه لی، که سی که له تا خه رج کردندا زور یه داده گری **ف** وسواس.
 وسواسی: واژوازی، سه رسه‌ری **ف** متزدّد، دمدمی مزاج.
 وس و سک: ده نگی گربان و شیوهن **ف** صدای گریه و زاری.
 وسوسواره: ناوی هو زیکه له تاکو به عسی ده بدهه ری کردن **ف** نام عسیره‌ای گردن.
 وسین: سوکه لنه ناوی حوسین **ف** مخفف حسین، نام مردانه.
 وش: ۱) گوتون: (وشم)؛ ۲) ده نگی ماری رکه‌هه ستاو؛ ۳) بندمای گوشین: (تری خومه نهی وشم)؛ ۴) بیر، ناگایی: (وشیار)؛ ۵) گیا که ندر؛ ۶) فرمانی بیده نگ بون؛ ۷) جوش، فرمانتی کدر و ستاباند **ف** ۱) گفتن؛ ۲) صدای مار خشمگین؛ ۳) فتسردن؛ ۴) هوش؛ ۵) کنف؛ ۶) امر بدسته؛ ۷) لفظ متوقف کردن الاغ.
 وشا: کوشرا، گوشرا **ف** فشرده شد.
 وشار: ۱) گوشین، له ناوده ستا گلوفین؛ ۲) شاردشده، تاقت کردن، فشیران **ف** ۱) فشدن؛ ۲) پنهان کردن.
 وشاردن: ۱) گوشین، گلوفین؛ ۲) فشارتان **ف** ۱) فشدن؛ ۲) پنهان کردن.
 وشاق: گنج، لاو، جحیل، جوان عمور **ف** بربنا، جوان.
 وشان: گوشران، گلوفان **ف** فشرده شدن.
 وشاو: گوشرا او، گلوفیاگ **ف** فشرده شده.
 وشای: وشاوف **ف** فشرده شده.
 وشت: ۱) وشهی ترساندن؛ ۲) وشهی دنه‌دانی سه‌گ، کس، کس کس؛ ۳) وريا، زرینگ **ف** ۱) کلمه ترساندن؛ ۲) کلمه تحریک سگ؛ ۳) هوشیار و زرنگ.
 وشترا: خوشترا، خویشترا، ده قه **ف** شتر.
 وشتراالوک: خوشتراخوره **ف** خارشتر، کسیمه.
 وشتراواز: زنجیره شه پولی نیرینه چوم **ف** آب خیزه وسط رودخانه.

۷) سره، ناب.

وشکارو؛ بیرون، چولی فاقرو بی تاوق خشکسار، کویر.

وشکامه؛ تومچاندنی بهره‌لۀ تاودانی زهوي **بذرپاشی** قبل از آسایی زمین.

وشکان؛ جینگمی بی تاوق جای بی آب.

وشکانی؛ ۱) پدر، پیچده‌انه‌ی شوینی بهثاو؛ ۲) ماوهیده‌ک له سال که زهوي

وشکه و باران ناباری **بذرپاشی** ۱) بر، خشکی؛ ۲) فصل بی بارانی و خشکی زمین.

وشکاو؛ نیشکاو **بیان آب.**

وشکاوداهاتن؛ دوابه‌شی تاوارویشتن، نیشکاوهاتن **خشکیدن آب.**

وشکاوس؛ نهستیور، مانگایدک که بو تاوس بون سال بویری کردده **سترون یکساله، نازای موقتی.**

وشکاوشک؛ وشکی له نهندازه بهدهرف **بسیار خشک.**

وشکاوهاتن؛ وشکاوداهاتن **خوشیدن آب.**

وشکاوی؛ جانده‌رانتی که له بهزوتاودا ده توانن بژین وهک رهقه و بوق مار **ذوحیاتین.**

وشکایی؛ بدز **خشکی.**

وشکبو؛ تهراپی له کول کدوتو **خشک شده.**

وشکبون؛ ۱) له تهراپی رزگاربون؛ ۲) رهق بون؛ ۳) له جولمو بروتن کموتون؛ (المترسان وشك بوم، نهم قولم وشك پوه کارناکا) **خشک شدن؛ ۴) سخت شدن؛ ۵) خشک زدن، از حرکت بازمائندن.**

وشکبوتهوه؛ له تهراپی رزگاربون **بازخشک شدن.**

وشکدیس؛ دیواری له وشكبدهرد **دیوار سنگی بی ملاط.**

وشککردن؛ ۱) بی تاوبوئی کانی و سهراچاوه؛ ۲) تهرا کردن بدوشک **خوشیدن جسمه؛ ۳) خشک کردن خیس.**

وشککردندهوه؛ تهرا له تهراپی رزگارکردن **خشک کردن خیس.**

وشکواعده؛ وشك و بريگ، زورزور وشك **بسیار خشک.**

وشکه؛ ۱) مرده نهند بی خوراک؛ ۲) دانهوله لمهالدا؛ ۳) پاره‌ی نهند؛ ۴) نهخوشیده کی نازه له که شیر وشكده کا؛ ۵) هدرشتی که تهرا نیه؛ ۶) که همره؛ ۷) چوش، هوش، فرمانی راوستاندنی کمرو نیستر **۱) مزد نقدی بدون خوراک؛ ۲) بتشن؛ ۳) پول نقد؛ ۴) نوعی بیماری دام که شیر خشک کند؛ ۵) خشک بهمعنی عام؛ ۶) تاپله یامال و خشک شده؛ ۷) لفظ متوقف کردن استر والاغ.**

وشکهبار؛ میوه‌ی نیشکمهوه کراوهک باوی و میوزو قهیسی و له تکه **خشکبار.**

وشکهبرین؛ کوانی بی زینچکاو **زخم چرک نکرده.**

وشکهبهر؛ وشكهبار **خشکبار.**

وشکهبهرد؛ نیشکه کلهک **ستگچین بدون گل.**

وشکهبیبر؛ چالاوی که هر بههاران تاوى نیدایه **جه آبی که فقط بهاران آب دارد.**

وشکهبیرو؛ پیچه‌وانه‌ی تهرا بیرو، نهخوشیده کی پیسته **میکی از بیماریهای بوقت.**

وشکهپلاو؛ پلاوی که ده گهل اینان رونی تهی نه کری **چلو، کنه.**

وشکهجاو؛ نانی بهره‌رسی خواردن، نانی بی پیخور خواردن **نان تهی و بدون نانخورش خوردن.**

وشکهجو؛ وشكهجاو **نگا؛ وشكهجاو.**

وشکهجن؛ نیشکه کلهک **ستگچین.**

وشکهچوم؛ روباری که له تاوساندا نیشکده بی قارودی که در تاستان می خشک.

وشکهچین؛ وشكه چن **ستگچین.**

وشکهدان؛ دانهوله **پشن.**

وشکهداوهت؛ ره خسی بهگهل که زنی تیانه‌بی **رقص گروهی مردانه.**

وشکهرن؛ ۱) دهکه نه؛ ۲) توکرینه‌وه له پیست بی خوساندن؛ ۳) نیشکمن **۱) درویدن غله با دست؛ ۲) برکشدن موی از پوست بدون خیسانیدن؛ ۳) دلک تماش.**

وشکهرو؛ وشكارو **خشکسار.**

وشکهرو؛ نیشکهرو، نه سبی رانه‌هیتر او **اسب تعلیم ندیده.**

وشکهرنی؛ ریگای سه‌خت و بهره‌لان و خوش تهکراو **راه سنگلاخ و ناهوار.**

وشکهسال؛ سالی کنم باران **خشکسال.**

وشکهسوغی؛ تهراکه دنیای نهزان و بی سله‌لیقه؛ (برانه وشكهسوغی و ره قسی بهره‌وله / دیسان له به‌حری وشكی هموا کمته بی مدهله) **نالی** **زاهد خشک و قشری.**

وشکهسرما؛ سه‌رم او بهستله کی بی بارزه **سرمای سخت.**

بی بارش.

وشکهسه‌ها؛ بیریتی له خو زور به کهیف نیشان دان به خو زایی **کنایه از اظهار شادی کردن بدون سبب.**

وشکهسی؛ ۱) سه‌نگ فرش؛ ۲) نیشکده‌مز **۱) سه‌نگ فرش؛ ۲) مزدور نقدی بدون خوارک.**

وشکهشیم؛ شیوه‌ن کردن بی کدستی بهیتی تهده خاوهون مردگ نان و خوان بدای به شیوه‌ن گیران؛ (چوین بی ناغا وشكه‌شینمان کرد) **شیونی که از خانه ماتمدار غذایی به شیون کنان ندهند.**

وشکهشیو؛ دول و دره‌ی بی تاوق دره بی آب.

وشکهکلهک؛ وشكه بهرد، نیشکه کلهک **ستگچین بدون گل.**

وشکهکلهک؛ لکی وشكی دار **ساخه‌ای خشک درخت.**

وشکهلاتن؛ ۱) وشك بون؛ ۲) برتیتی له لاوز بونی زور **۱) خشکیدن؛ ۲) کنایه از لاغر شدن بسیار.**

وشکهلاتو؛ ۱) نیشکهوه بون؛ ۲) لرولاواز بوگ **۱) خشکیده؛ ۲) بسیار لاغر شده.**

وشکههر؛ ۱) نیشکه من، نیشکه مس؛ ۲) شوانکاره بی بی تهده بهره‌ی شیر و کولکه‌ی سالانه بدای **۱) هز نقدی بدون خوارک؛ ۲) دام را نصفه دادن بدون دریافت بهره سالانه.**

وشکهمس؛ وشكه‌مز **نگا؛ وشكه من.**

وشکهبوگ؛ نیشکهوه بو **خشک شده.**

وشین: گوشین، گلوفین **ف** فشندن.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

ولیفه‌تانه: سدرقه‌له‌مانه **مُزد دعانویس**.
 ولین: ۱) گلوفین، گوشین له‌ناوده‌ست؛ ۲) تیکوشین **نگاه کردن**.
 مُجاله‌کردن: ۲) ترید کردن نان.
 ولیو: جوان‌چاک، سُوخ‌وشه‌نگ **زیبای شوخ و شنگ**.
 ولیوی: شوخ‌وشه‌نگی **شنگ و شوخی**.
 ولیه‌فته‌تی: بریتی له میرد به‌رانبه‌ر به‌زئن: (په‌چر و ده‌چیه و لای
 ولیه‌فده‌تی) «جهه‌تایی مهلا» **کتابه از همسر زن، شوهر**.
 ون: ۱) گوم، نادیار؛ ۲) نیوه، هون، نهنگ، هنگ **گم**: ۲) شما.
 وُن: خوین **خون**.
 ونا: ۱) گوم، نادیار؛ ۲) به‌لاش، خوارابی؛ ۳) به‌جوره، ناواه **گم**:
 ۲) مُفت، مجانی؛ ۳) این طور.
 وناز: ۱) ناماده، تدیار؛ ۲) خیشکی که زوی بی تهخته‌هسته ده کمن بُو
 چاندن: ۳) بنار، داوینی کیو؛ ۴) شیوی سُنی گاسته **آماده**: ۲) آماده؛ ۳)
 شخم صاف کنی که کرده‌ها را تقسیم می‌کند؛ ۳) دامنه کوه؛ ۴) شخم
 سه‌خیشه.
 ونارا: ناماده‌ی کرد، حازری کرد **آماده کرد**.
 ونارای: راگرتن، وسناندن **نگهداشت**, متوقف کردن.
 وناردن: ناماده‌کردن **آماده کردن**.
 ونالندن: هون‌نده‌وی کمزی، پرج هون‌نده‌و **آراستن** و باقتن مو.
 وناو: بنای داریکی لرده‌واری بی بهره **درختی است آزاد و جنگلی**.
 ون بُو: ۱) گوم بُوگ؛ ۲) گوم بُو، دیار نهما **گم شده**: ۲) گم شد.
 ون بُون: گوم بُون **گم شدن**.
 ونتار: بنار **نگا**: بنار.
 ونجز: ریزال ریزال، شرودر **لت‌ویار، کهنه و ازهم دررفته**.
 ونجز به ونجز: ته‌او شر و دراوف **بسیار کهنه و پاره**.
 ونجز و نجز: ونجز به ونجز **بسیار کهنه و پاره‌پاره**.
 وندا: گوم، ون، نادیار **گم**.
 وندابو: ۱) گوم بُوگ؛ ۲) گوم بُو، ون بُون **نگا**: ون بُو.
 وندایون: ون بُون **گم شدن**.
 وندایین: ون بُون **گم شدن**.
 ونداکرن: ۱) گوم کردن **گم کردن**: ۲) گم کردن.
 ون کردن: گوم کردن **گم کردن**.
 ونگده: بناؤان، به‌ریدنی ناوف **جای بستن آب**.
 ونه: ۱) گومه، دیارینه؛ ۲) ئهو، فلان؛ ۳) بنه، بینه **گم است**: ۲) آن؛
 ۳) بگذار، بنه.
 ونه‌وهی: خوینگر، خوین نهستین **خونخواه**.
 ونى: ناواه، به‌جوره **این طور**.
 وُنى: خوین **خون**.
 ونى‌پايش: روانین، تواشاکردن، فت‌کردن، لى سېزاندن **نگاه کردن**.
 وو: ۱) هوی، تاهای؛ ۲) توق، دادله‌دهس **۱) حرف ندای، ای؛ ۲) واي**.
 وو: ۱) پیتی بادانمه، وه؛ ۲) ئدو **۱) حرف عطف، و؛ ۲) او، وی**.

لاقید.
 ولحنی: ولحنی **نگا**: ولحنی.
 ولس: تازه‌ل، ملات، دولت **دام، حیوان اهلی**.
 ولسات: ولس **نگا**: ولس.
 ولف: جوُوت، نیر بُونی و می بُونیر: (ولفن) **جفت، همسر**.
 ولغفت: سدرقه‌له‌مانه **مُزد دعانویس**.
 وللک: ۱) گورچک، گورچه‌ویله؛ ۲) چدرگ، کهزه **۱) گرده، کلیه؛ ۲) جگر**.
 ولک به ساجه‌ودان: چهرگ سوتاندن، توُشی ده‌ردو نازار کردن **چگر**
 سوزاندن، کنایه از بسیار آزار دادن.
 ولکرن: ۱) ده‌رگردن؛ ۲) بدره‌ل‌کردن **۱) راندن؛ ۲) ول کردن**.
 ولکری: ۱) ده‌رکراو؛ ۲) بدره‌ل‌کراوف **۱) رانده شده؛ ۲) رها شده**.
 ولکه: وشهی پچوک‌شاندان: (گردولکه، جاشولکه) **پیسوند تصغیر**.
 ولکه: ملبه‌ند: (له و لکمه عیشق‌دا گر لانی شاهی لی بدھی
 لیت دیت) **بیککس** **منظقه، قلمرو**.
 ولماو: بدهفری شلی نیوه‌تاوف **برف آبکی درحال ذوب**.
 ولمه: ۱) پارچه‌گوشی زلی بی نیسلک؛ ۲) زه‌قایی سه‌ررآن؛ ۳) گولمه **۱) قطعه گوشت درشت، لخ؛ ۲) قسمت بالایی ران، کفل؛ ۳) نگا**:
 گولمه.
 ولنگه: ۱) دس‌پیاچه، پهک کدوته، داماو؛ ۲) قسمی بی‌ماناو بی‌سده‌ویده
 ۳) دستپاچه؛ ۴) چرند و برت و بلا.
 ولو: به‌جوره **این طور**.
 ولو: گولبینه، گولوینه **نگا**: گولوینه.
 ولوش: بروش، بروش **بلغور ریز**.
 ول ول: بوله بولی به‌گوره و هدراوه **اعتراض و دادویداد**.
 ولوله: گدای ناوزگی مامر، وروره **تخم نیم بند در شکم مرغ**.
 وله: پان، بدرپان **عریض، پهن**.
 وله: ۱) گولمه، ولمه؛ ۲) مله، جو بُرکه؛ ۳) کون، قول **۱) نگا؛ گولمه؛ ۲) حشره آبدُزدک؛ ۳) سوراخ**.
 وله: هدلو، ته‌يلو، نه‌لوه **عقاب**.
 ولدتوت: شیلان، جلیق **نسترن کوهی**.
 ولده: پولکه، گاگوز، ولیره **خُلر**.
 وله‌سعه‌ت: له و گوندانه کوردستانه که به‌عسى کاولیان کرد **روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند**.
 وله‌سے‌گانه: ولدتوت، شیلان، جلیق **نسترن کوهی**.
 ولی: خونچه، بشکوڑ **غنچه**.
 ولی: ولو، نم‌جوره **این طور**.
 ولیاوا: گوندیکه له کوردستان به‌عسى ویرانی کرد **از روستاهای ویران شده کردستان تو سط بعثیان**.
 ولیره: ۱) کزن؛ ۲) پولکه **۱) گاودانه؛ ۲) خلر**.
 ولیفه‌ت: ۱) ولق، هاوجوُت؛ ۲) خوارابی، به‌بی نرخ؛ ۳) سدرقه‌له‌مانه **۱) همسر؛ ۲) رایگان؛ ۳) مُزد دعانویس**.

- شفاهی، پیغام؛ ۲) پاسخ.
وهردامانهوه: جواب‌دانهوه **ف** پاسخ دادن.
وهرامناردن: ولامناردن، قسمه‌راسپاردن **ف** پیغام فرستادن.
وهرامین: ۱) نانی له گهنم و جوی تیکه‌لاؤ؛ ۲) ناوی شاریکه له نیران **ف**
۳) نان از گشتم و جو باهم؛ ۲) شهری در ایران.
وهران: ۱) دارزان له سدردهوه بُو خوار؛ ۲) بدران، نیره‌په؛ ۳) نامان،
هان؛ ۴) پیچان، لئی‌هالان **ف** ۱) ریزش؛ ۲) قوج؛ ۳) آمدن؛ ۴) پیچ
خوردن.
وهرانتا: ۱) دربزبون؛ ۲) ده‌رکیشاو، ده‌هینراو **ف** ۱) دراز شدن؛ ۲)
بیرون کشیده شده.
وهرانتش: ۱) ده‌رهاویشتمن؛ ۲) په‌ریشه‌وده‌رکیشان **ف** ۱) دراوردن؛ ۲)
از ریشه بیرون کشیدن.
وهراندن: ۱) داوهراندن، ریزاندن له سدر بُو خوار؛ ۲) نانین، ثینان؛ ۳)
لئی‌هالاندن **ف** ۱) فروزیزاندن؛ ۲) آوردن؛ ۳) در چیزی پیچیدن.
وهرانن: داوهراندن **ف** فروزیزاندن.
وهرانین: پیچان بده‌ورهدا: (الحیف دهخو وهرانی) **ف** به دور چیزی
پیچیدن.
وهرآو: ۱) بدرناو، پیچه‌وانهی دیمی؛ ۲) هینراو؛ ۳) تی‌هالاو،
لئی‌هالاو **ف** ۱) آبی، مقابل دیمی؛ ۲) آورده شده؛ ۳) در چیزی پیچیده
شده.
وهرای: شیاو، هیزا، لایق **ف** شایسته، سزاوار.
وهرای‌نامه‌یش: پیکهاتن، ناشته‌وه بُون **ف** به توافق رسیدن.
وهررب: به‌رف، به‌رف، وهر **ف** برف.
وهریادان: ۱) پیچان؛ ۲) پیچانهوه **ف** ۱) پیچ دادن؛ ۲) پیچیدن.
وهریوق: قرب؛ قرقینه **ف** آروغ.
وهربُون: به‌کومه‌ل خدیریکی کاری بُون: (متال‌گدل ده باوغ وهربُون) چیان
نه‌هیشت **ف** دسته‌جمعی به کاری مشغول شدن.
وهربرده: تاوه‌نگاز **ف** آفات‌زده.
وهربهن: به‌رلیبته **ف** پیش‌بند.
وهربین: وهربُون **ف** نگا: وهربُون.
وهریال: به‌ریال، بیمار **ف** دامنه کوه.
وهرپوش: چاره کم، کولوانه **ف** شانه‌پوش زنانه.
وهرپیچان: وریادان **ف** پیچیدن.
وهرپیچانهوه: ورپیچان **ف** پیچیدن.
وهررت: ۱) بریکار، نایب؛ ۲) ناوه‌راست **ف** ۱) نائب، وکیل؛ ۲) وسط.
وهرتاخ: نیوه کار، نیمه کارهی ناته‌واو **ف** نیمه کاره.
وهرتاخی: نیوه کاره، کاری مهزرا به نیوه‌بی **ف** کار بر روی مزرعه به
صورت نیمه نیمه.
وهرتاسگه: جیگهی تُوكه بدر **ف** عانه، زهار.
وهرتاق: ورتاخ، نیوه کار **ف** نیمه کاره.
وهرتله: ۱) ناوه‌راست؛ ۲) مافوری زل؛ ۳) وتهی گم‌اندنهوهی گا له
خته‌جوت دا **ف** ۱) وسط؛ ۲) قالی بزرگ؛ ۳) کلمه بازگرداندن گاوه
- نه‌قینی ته‌قمه‌نی **ف** ۱) برداشتمن؛ ۲) دفن کردن؛ ۳) افنجار ماده
منهجهره.
وهداردايش: تاقه‌ت کردن، هله‌گرتن **ف** برداشتمن.
وهدارداش: وهداردايش **ف** برداشتمن.
وهداروتش: وهداریش **ف** نگا: وهداریش.
وهدان: ۱) دان؛ ۲) گم‌انهوهی قمرزو تامانه‌تی؛ ۳) دانهوهی زدمین؛ ۴)
کهوانه‌کردندهوه: (خورتیشکی ودها له‌ثائونهوه) **ف** ۱) دادن؛ ۲)
بازگردانیدن وام و سپرده؛ ۳) کندن زمین؛ ۴) انکاس.
وهدایش: نیمسک، ریکه‌ی لیوی نادار **ف** تبحال.
وهداینه: وہشارتن، شاردندهوه **ف** بنهان کردن.
وهدوزین: دوزینهوه، دینتهوه **ف** بازیافت، یافتمن کم شده.
وهدده: ۱) بدنه؛ ۲) بیده‌وه؛ ۳) زدیه‌که بکوله **ف** ۱) بدنه؛ ۲) بازده، پس
بده؛ ۳) برکن زمین را.
وهددهتش: وهداریش **ف** نگا: وهداریش.
وهددهرتش: وهداریش **ف** نگا: وهداریش.
وهدی: وہدرچاوهکه‌وتن، رودان: (نم‌گوت وهدی دیت؛ ندوا وهدی‌هات)
ف به موقع پیوستن.
وهدین: دوزینهوه **ف** یافتمن گم شده.
وهدی‌هاتن: رودان **ف** به موقع پیوستن.
وهدی‌هینان: دروست‌کردن، خولقاندن **ف** آفریدن.
وهد: ۱) بین، بوره، بهو؛ ۲) بدر، سنگ؛ ۳) بدر، ثالی؛ ۴) پیش: (وهرله من
هات)؛ ۵) خور؛ ۶) لای زیر، بدر: (وهرکه‌وت، ودری)؛ ۷) بدرخ،
بدچکه‌ی پدز؛ ۸) خاوهن: (جانهوهن، بدخته‌وهن)؛ ۹) ته‌تله، ته‌خته‌ی
له‌سره‌رنوسراو؛ ۱۰) ده‌نگی گریانی متال: (نم مناله ودهوه‌ریه‌تی
بزان چی‌نهوی)؛ ۱۱) بدرگده، جیگهی تُوكی حدرام؛ ۱۲) به‌فر:
(وهروهه واتا: به‌فر بدهه)؛ ۱۳) ناوا، بدجم‌جوره؛ ۱۴) خسته‌تاوتا بو
پاکی: (ده‌ثاوی ورده)؛ ۱۵) ناو تیدا سوراندن: (ناوبکی تی ورده)؛
۱۶) خواردن، خوارده‌منی؛ ۱۷) بدرتیل **ف** ۱) بیا؛ ۲) سینه‌ویر؛ ۳)
طرف؛ ۴) جلو؛ ۵) خورشید؛ ۶) پایین؛ ۷) برهه؛ ۸) صاحب؛ ۹) لوح؛
۱۰) صدای گریه بچه؛ ۱۱) زهار؛ ۱۲) برف؛ ۱۳) این طور؛ ۱۴)
درآب انداختن برای شستشو؛ ۱۵) آب در چیزی گرداندن؛ ۱۶)
خوردنی؛ ۱۷) نگا: بدرتیل.
وهر: ۱) ده‌نگی سه‌گ: (سه‌گ وهر)؛ ۲) بدره، بدر **ف** ۱) واق، پارس؛ ۲)
پلاس.
وهرار: وزار وره **ف** زهره، شجاعت.
وهراز: ۱) بدراز، وراز؛ ۲) میراوه **ف** خوک، گراز؛ ۲) میراب.
وهراز: ۱) گوخل؛ ۲) ناوی گوندیکه **ف** ۱) شالیکار خبره؛ ۲) نام دهی
است.
وهراسن: گوندیکه له کوردستان به‌عسى ویرانی کرد **ف** از روستاهای
ویران شده کردستان توسط بعشان.
وهرافت: پشاوتن، هله‌پشاوتن **ف** نگا: پشاوتن.
وهرام: ۱) ولام، راسپیری به‌قسه؛ ۲) پرسف، جواوه **ف** سفارش

در شخم.

وهرته گهنه: قدلاشتن **شکافتن**.

وهرتی: له و گوندانه‌ی کوردستانه که به عسی به بومبای شیعیانی کاولیان

کرد **روستایی** در کردستان که بعنیان آن را با بمعی شبیه‌ی ویران

کردن.

وهرج: وح **نگا**: وح.

وهرجا: لممه وهر **قبل از**.

وهرجس: وهر **شت** **ورزش**.

وهرجسه: بز و نهاده، جولا: دوه **جنین**، حرکت.

وهرجه: پدرله **قبل از**.

وهرچسنه: راهپیون **لنهکاو** **پکه خوردن**.

وهرچهپین: لادان، کلابون **انحراف**.

وهرچهخان: زفران، سوزانه، بدروه دوا کردن **ورچر خیدن**.

وهرچهخاندن: زفرانه، رو بهه دوا کردن **چرخاندن**.

وهرچهخین: وهرچهخان **ورچر خیدن**.

وهرچهم: پیش **چاول** **پیش چشم**.

وهرخ: بدرخ، وهر **بره**.

وهرد: ۱) له جاری پترکلآن: ۲) کیلدراو، شوکراو: (له ریگه لامان دا بهناو

وهرداهاتین: ۳) زیررو و کردنی خویانی بهری **گاگیره**; ۴) بریتی له

دوپاته کردنده: (جاریکت خویندنه و هر دده) **۱) شخم** بعد

از شخم نخستین: ۲) شخم زده شده; ۳) زیررو و کردن سیاری در حال

کو بیدن; ۴) کنایه از تکرار کردن.

وهردان: ۱) بدردان، بدره لاکردن: ۲) لئی زیاد کردن، خسته سه رف **۱) رها کردن**,

ول کردن; ۲) اضافه کردن.

وهردانه: تیروکی **نمستوری** **نمگوتک پان کرنده** **و نورده** **نانوایی**,

وردانه.

وهردای: بدردان **رها کردن**.

وهرداش: ۱) خواردن: ۲) دخواردادن: ۳) بریتی له بدرتیل خواردن **۱)**

خوردن: ۲) خوراندن: ۳) کنایه از رشوه خوردن.

وهردپین: کیلانی زه وی **شخم زدن زمین**.

وهردانه‌هوده: له جاری پتر کیلان و گاسن لیدان **شخم شده را شخم**

دوباره زدن.

وهردش: ۱) خواردن: ۲) دخوارنده **۱) خوردن: ۲) نوشیدن**.

وهردکه: چکوله‌ی، وردیلانه‌ی **کوچولوی**.

وهردل: قاهله‌ی، تاشت **خواره** ناشتا.

وهردوخ: خورا، زورخور، واردوخ، فره خوره **پرخور**.

وهرده: بدره، بدره لاکه **رها کن**, ول کن.

وهردهک: ۱) مراوی: ۲) جیازی بوك: ۳) چهورهی مالانگمز **۱)**

أردك: ۲) جهیزه عروس: ۳) سورجران، طفیلی.

وهرده که: وهردهک، مراوی، سونه **مُرغابی**, اُردک.

وهردهن: خواردن **خوردن**.

وهردهنه: وهردنه‌ی نان بیزان **چوب پهن** کردن خمیر نان.

وهرس: بجز، جاز **پکر**.

وهرسان: پسان **گستگی**.

وهرساندن: پچراندن، پساندن **گستگی**.

وهرساپی: پچراو، پساو **گستگی**.

وهرست: ورس **پکر**.

وهرسُورَان: وهرچهخان **ورچر خیدن**.

وهرسون: بچکه لانه **کوچولو**.

وهردان: زیندانهوان **زندانیان**.

وهردی مردی: خرت و برت، شروشاتال **خرت و برت**.

وهردینک: ناوهند، کروک **مرکز**.

وهردینه: ۱) وهردانه؛ ۲) جوئی نه خوشی چاوی زاروکان: ۳) گیاهی که بتو

ده زمان داشت: ۱) نورده نانوایی: ۲) نوعی بیماری جسم کودکان;

۳) گیاهی است دارویی.

وهرز: ۱) بهرن، بلند: ۲) دم و کاتی چاندن و بهره‌هه لگرن: ۳) بریتی له

سال: ۴) پیستانه‌دیم: ۵) ورجا، بدرله **۱) بلند: ۲) موسیم کشت و**

برداشت محصول: ۳) کنایه از سال: ۴) بالیزدیمی: ۵) قبل از

وهرز: جازن بی معد، عاجز، قلس **پکر**.

وهرزا: گای جوت کرف **گاو شخم زن**.

وهرزاخ: زرد و ماه، شاخی نور سه خت و حاست **کوه سنگی بسیار**

سخت.

وهرزشت: راهینانی نهندامه کانی لهش به کارکردن بُو ساغنی و

به قهودت بُون، ورجس **ورزش**.

وهرزقان: پیستانچی، فیرکاری وهرزشت **ورزشکار**.

وهرزقورتق: جه نگهی زینی تمهه کاری **موسم چیدن تره بار**.

وهرز: ۱) گای جوت کمن، وهرزا: ۲) بلندایی **۱) گاو شخم زن: ۲) بلندی**.

وهرزه با: بای شیاوی وهرزی سال **باد مناسب فصل**.

وهرزه باران: بارانی شیاوی وهرزی سال **باران موسمی**.

وهرزه که: ۱) بدرزه که، بلندایی کم لمنانو راستایی دا: (بدرزه خنی عهره بی

نم بدرزه کدیه): ۲) زانا له رُماره گمری و لیکدانه و **۱) بلندایی کم**

میان هموار: ۲) حساب‌دان.

وهرزه‌نایش: ۱) بدرزکردنده، هملیتان: ۲) راست چه‌قاندن: ۳) لحمد و راکردن **۱) بلند کردن: ۲) نصب کردن: ۳) از خواب**

بیدار کردن.

وهرزی: بهرزی، بلندی **بلندی**.

وهرزیار: جوت به نده **برزگ**.

وهرزیز: وهرزیار **برزگ**.

وهرزین: ۱) نمدزین، تاره‌فگیر: ۲) بدره‌ی زین، قایش و قروشی سنگی

نهسب: ۳) جولا نهوده خوماندگردن، ورجس کردن: ۴) لیکدانه وه

راوه: ۵) لیکدانه وه خمون **۱) نمد زین: ۲) سینه‌بند زین: ۳)**

ورزش کردن: ۴) شرح و تفسیر: ۵) تعییر خواب.

وهرزو: شبلان و دهس بیامالین **ماساز**.

وهرس: ورز، جاز **پکر**.

وهرسان: پسان **گستگی**.

وهرساندن: پچراندن، پساندن **گستگی**.

وهرسایی: پچراو، پساو **گستگی**.

وهرست: ورس **پکر**.

وهرسُورَان: وهرچهخان **ورچر خیدن**.

وهرگیل

وهرگدهور: نهود برده که له کاتی بارینا بنیادم نهچیته پهنانی **ف**
ستگ پناهگاه هنگام باران.

وهرگ: ۱) گدلا؛ ۲) گور، گورگ، شینوف **ف** ۱) برگ نباتات؛ ۲) گرگ.
وهرگ: فرو، زهک و شیری پیکوه کولاو **ف** مخلوط آغوز و شیر
جوشیده.

*
ورگا: نیوار، شواره **ف** عصر هنگام.
ورگان: گله گورگ **ف** رمه گرگ.

وهرگر: ۱) برگ، لمپیر؛ ۲) کمیتی که نهستنی؛ ۳) قایم و خوارگر **ف**
۱) مانع؛ ۲) گیرنده؛ ۳) بادوم.

وهرگرتن: ۱) سهمن؛ ۲) گوئرگرتن بو فسه و قول کردنی قسه؛ ۳)
بهرگرتن، پدرگه گرتن **ف** ۱) گرفتن؛ ۲) گوش دادن و پذیرفتن سخن؛
۳) تحمل کردن، دوام آوردن.

وهرگرته وه: ساندنهوه وام یان ثامانهته **ف** بازس گرفتن وام یا
امانت.

وهرگه: ۱) بهرگه، خوارگری، تاقهت؛ ۲) تاوهها، تایبم جوهره؛ ۳) توها یه
بهم چو زیه **ف** ۱) تاب تحمل؛ ۲) این طور؛ ۳) این طور است.

وهرگهه: دیلماج، پاچه کار، کمیتی لزم‌مانیکه و بو زمانیکی تر
وهرده گیری **ف** مترجم.

وهرگه‌ران: ۱) ورجرخان؛ ۲) له جی چونی بدنده نهندام؛ (اقاحت

وهرگه‌راوه): ۱) لمدین ده رچون؛ ۴) پاچه، کاری و هرگه **ف** ۱) چرخ خوردن؛ ۲) از جا در فتن بند اندام؛ ۳) کافرشدن؛ ۴) ترجمه.
وهرگه‌راندن: چه رخاندن، زیر و روکردن **ف** چرخاندن، زیر و رو کردن.

وهرگه‌رانه وه: لمدرا نیدر گهوره ترا راوه ستان **ف** مقابله با از خود

برزگ تر.

وهرگه‌راو: ۱) زیر و روکارو، چه رخ بین دراو؛ ۲) کافربوگ؛ ۳) پاچه کراو
ف ۱) زیر و روشنده، برگشته؛ ۲) کافرشده؛ ۳) ترجمه شده.

وهرگه‌شهوی: گورگانه شهوی، وتهیده که بو ترساندن و خواندنی هنالان
ده یلین **ف** نگا: گورگانه شهوی.

وهرگین: ۱) کدستی که زهی یا هه رشتی زیر و رو ده کا؛ ۲) پاچه که؛ ۳)
تل و خول: (هه لگیره وه رگیر) **ف** ۱) برگردانشده، زیر و روکنده؛ ۲)
مترحم؛ ۳) غلت بر پهلو.

وهرگیران: ۱) وهرگرتن؛ ۲) راگرتن بو دوابی؛ ۳) بمرزکردنوه **ف**
گرفتن؛ ۲) نگهداشتن برای آنیه؛ ۳) برگرختن.

وهرگیران: ۱) ناوه زوکردنوه، زیر و روکردن؛ ۲) پاچه کردن **ف**
برگرداندن؛ ۲) ترجمه کردن.

وهرگیرانه وه: وهرگیران **ف** نگا: وهرگیران.

وهرگیرک: نامرآزی ناگر بین سه رو زیر کردن و هه لگه زاندنوه **ف** ابزار
زیر و رو کردن آش و دخال.

وهرگیرکه: ۱) منالی فیره رویشتن؛ ۲) منالی به کدیف و فسه شیرین؛ ۳)
منالی که کاری پی بکری **ف** ۱) کودک پاگرفته؛ ۲) کودک رشد کرده
وسرحال؛ ۳) کودکی که قادر به کار کردن یاشد.

وهرگیل: وهرگیر **ف** برگردانده.

وهرسُوراندن: ورجرخاندن، زفراندن **ف** چرخاندن.
وهرسه: مایجه هی لش **ف** عضله.

وهرسل: پیشه بدنی لش **ف** استخوان.
وهرسله: ورسه، مایجه **ف** عضله.

وهرشا: رشاوه، رشاوهوه **ف** قی کردن.
وهرشان: رشانهوه **ف** ادار به قی کردن.

ودرشاوه: کانزایه کی سبیه سه ماوه و نامرآزی تری ناومالی لئی چن دکن
ف آلیازی است، ورشو.

وهرشاوه: رشاوهوه **ف** قی کرده.

وهرشکست: نابوُد، نابوُت، سه رمایه لهدس چوگ **ف** ورشکست.

وهرشکسته: ورسکست **ف** ورشکست.

وهرشدق: ورسه، وشمگ **ف** یوزبلنگ.

وهرشده: ۱) ورسه، وشمک، وشمک، وشمگ؛ ۲) توله بلنگ **ف** جانوری
گر بهسان که پوستش قیمتی است؛ ۲) یوزبلنگ.

وهرشده: ورساوه **ف** آلیاز و رشو.

وهرشیان: رشانهوه **ف** قی کردن.

وهرشین: ورسیان **ف** قی کردن.

وهرفقن: ۱) ناولی چوران؛ ۲) دلوپ کردن؛ ۳) برینی له نابوُت بون **ف**
۱) آب از جیری رفن؛ ۲) چکه کردن؛ ۳) کنایه از نابودشدن.

وهرفاندن: ۱) پالوتن؛ ۲) دلسوپ لی رزان؛ ۳) برینی له دارایی
به هدهدردان **ف** ۱) تصفیه کردن؛ ۲) چکه کردن؛ ۳) کنایه از هدردادن
تروت.

وهررقین: ۱) تونک لی ده لین؛ ۲) برینی له نابوُت بون **ف** ۱) نشت داشتن؛
۲) کنایه از نابودشدن.

وهرفاس: ۱) تانه ندازه یه ک؛ ۲) نه نهندازه **ف** ۱) تانه ندازه ای؛ ۲) این
اندازه.

وهرقلاندن: ۱) راست چه قاندن؛ ۲) راگرتن به پاوه **ف** ۱) عمود نصب
کردن چیزی؛ ۲) سربانگه داشتن.

وهرقیل: نالقمه دارین له ره شکه هی کلوش گوازنده و داف **ف** حلقة چوبین
انتهای طناب بارکشی.

وهرک: بدرخ، وهرخ، وهر **ف** بره.

وهرکون: شورده لدان، فریدان به نهیم **ف** برتابت کردن.

وهرکوک: به رکوت **ف** کوبیده غله پیش از خرمن.

وهرکوپه: بدرخ سوا **ف** بره نوزاد.

وهرکه‌تن: ۱) راکشان، رازان؛ ۲) نازام بون، داکه وتن **ف** ۱) درازکشیدن
برای خواب؛ ۲) آرام شدن.

وهرکرده: ۱) ده بدرکراو؛ ۲) جلی ده کارکراو **ف** پوشیده شده؛ ۲)
لباس کارکرده.

وهرکه‌فتن: وهرکه‌تن **ف** نگا: وهرکه‌تن.

وهرکه‌فته‌ی: تاوه‌هلاط، خوره تاوه‌هون **ف** طلوع آفتاب.

وهرکه‌تون: وهرکه‌تن **ف** نگا: وهرکه‌تن.

- زوهی و سهودا^(۱) ورم، آماس^(۲) نوعی بیماری کشنده^(۳) (وهرهین: داوهرين، وهرین^(۱) فروريختن، محصول، تولید).
- وهرهین: نیکمهیشن، هاتسهه رزی^(۱) ناشتی کردن^(۲) سازدان، پیکهینان^(۱) قهمیدن، سرعقل آمدن^(۲) آشتی کردن^(۳) فراهم اوردن.
- وهره گهیرایش: بیربلاؤی^(۱) دلتهنگی و ماتی^(۲) پریشانی افکار^(۳) دلتگی.
- وهري: داوهري^(۱) بی گوناح، بی توان^(۲) لمو گوندanhی گورستانه که به عسی کاولیان کرد^(۱) ریزش کرد^(۲) بربی، بی گناه^(۳) روستایی در گردستان که بعنان آن را ویران کردند.
- وهري: بینه^(۱) بوی وهره^(۲) پیشو، بدری^(۱) بیاور^(۲) بیانزدش^(۳) پیشین.
- وهريما: بمجموذه، نابدم تحره^(۱) بهاین نحو، به این ترتیب.
- وهريان: داوهرين، رزان لمسه رهوه: (میوه وهری، گلا وهری، خو^(۱) ریزش کردن.
- وهريای: داوهريو^(۱) ریزش کرده.
- وهريزی: رو به رو^(۱) روبرو.
- وهريس: گوریس^(۱) ریسمان.
- وهريسلک: وهریس، گوریس^(۱) ریسمان.
- وهريین: بینه، بیرانه^(۱) پیشو^(۲) داوهرين^(۳) بورینه، دارزنه^(۴) بینه^(۵) دیین^(۱) بیار^(۲) پیشین^(۳) ریزش کردن^(۴) فرو ریزان، امر به ریختن^(۵) بیاییم^(۶) می آیم.
- وهرين: کهنسن که داده وهره زنی^(۱) بینه، باره^(۲) فرو ریزاندنه^(۳) بیار.
- وهرين: حده حدب کردن^(۱) بارس کردن.
- وهرينان: رابوردن، پیشینان^(۱) گذشتگان، پیشینان.
- وهرينه: بینه، باره^(۱) باره، بینه، بیرانی^(۲) پیشنه^(۳) داوهرين^(۴) بیار^(۱) بیارش^(۲) پیشین^(۳) فرو ریز.
- وهرينه: بینه، باره^(۱) باره، بینه، بیرانی^(۲) داوهرين^(۳) وردینه^(۴) ناخوشی چاو^(۱) بیار^(۲) بیارش^(۳) فرو بریزان^(۴) نوعی بیماری چشم کودکان.
- وهريو: داوهريو^(۱) هاتو، هاتگ: (وهره وهریوم)^(۱) فرو ریخته^(۲) آمده.
- وهريو: حده حدب کردو، گفیو^(۱) بارس کرده.
- وهز: لای خواره وه: (داوهزه، داوهزی)^(۱) بدن چهوری ناوزگ^(۲) گویز^(۳) منیش: (وهز دییزم، وهز دییم)^(۴) غار، راکردن: (خوش ته وهزی)^(۵) پرین به باز: (همله وهزه)^(۶) نامان، هاتن: (سدرو ماوهز)^(۷) درواندن له کتی بدراکنی دا: (ناتگات وی نهت وهزینی)^(۸) بینه^(۱) پیه^(۲) گردو^(۳) من هم^(۴) دویدن، دو^(۵) پرش، جهش^(۶) آمد^(۷) باخت در مسابقه.
- وهزای: داوهزه، داوهزی، لمسواری هاته خوار، داوهزی^(۱) از سواری پیاده شد.
- وهزه رای: داوهزین، داخوزین^(۱) پیاده شدن از مرکب.
- وهزه قالانی: کایهی به گویزان، گویزین^(۱) گردو بیازی.
- وهزه مژگلگی: گیاهی که ته خوری^(۱) گیاهی است خوردتی.
- وهزه نه: نازار، عذریت^(۱) آزار.
- وهزه نهند: وهزند^(۱) طرف باروت شکارچی.
- وهزه نگ: نازار، عذریت، زیان^(۱) گزند.
- وهزه نه: نازار دادن، عذریت دان: (هاوسا وهزه نه) آزدن، آزار دادن.
- وهزه وان: گویزان، زانا له سه رکه وتن و پی هد لجهونی دار گویزان^(۱) ماهر در بالارفتن از درخت گردو.
- وهزه واي: جوری کولبره که گویزی وردی تیکه لاوه^(۱) نوعی گرده نان با معز گردو.
- وهزی: گویز، گوئر، قوز، گیز^(۱) باهات^(۲) گردو^(۳) وزید.
- وهزی: منیش ده بی: (وهزی بجم)^(۱) من هم باید.
- وهزیت: چلو تایه تی حال و حموال^(۱) وضعیت.
- وهزیر: پیامقاولی پایه بهرزی به رده سنتی سه رونکی ولات^(۱) فهرز^(۲) ناوه بو پیاوان^(۱) وزیر^(۲) فرزین^(۳) نام مردانه.
- وهزیری: کارو بله و هزیر^(۱) جوری همنجیر^(۲) وزارت^(۳) نوعی انجر.
- وهزیفه: ثمرکی سرشاران^(۱) چیره نانی روزانه، موجه: (نهری نهی کونه کاری پیری مه کرو/^(۲) وهزیفه جیره نانی بو به بی دو «شه هید»^(۳)

۲) توأسنادی؛ ۳) خسته شدن.
 وہستایه: ۱) نابزوی؛ ۲) بی پاوه یه؛ ۳) له کار زانه^۱) حرکت نمی کند؛
 ۲) ایستاده است؛ ۳) ایستاد است.
 وہستایی: ۱) تو سایی، زانایی له کار؛ ۲) به را وہستانه وہ، به پیوه^۱)
 ایستادی؛ ۲) سر پایی.
 وہستی: بهستی^۱ بست، بند آورد.
 وہستیان: ماندو بُون، خسنه بُون^۱ خسته شدن.
 وہستیتی: وہستان به پیوه، هلو سیستان^۱ سر پا ایستادن.
 وہستین: ۱) به پیوه را وہستان؛ ۲) ماندو بُون^۱) سر پا ایستادن؛ ۲)
 خسته شدن.
 وہسسان: لهو گوندانه کور دستانه که به عسی کاولیان کرد^۱ اروستایی
 در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.
 وہسسه لام: به سه، چیتر نایه زم^۱ والسلام.
 وہسف: وہ سپ، پھسن، تاریف^۱ وصف.
 وہسفین: پہستدان، تاریف کردن^۱ توصیف کردن.
 وہسمان: سوکله ناوی عوسمان^۱ مخفف عثمان، نام مردانه.
 وہسمه: ۱) ره نگنی که زنان له بروی ددهن، وسمه؛ ۲) بدسمه، چیترم
 ناوی^۱) وسمه؛ ۲) مرا بس است، برای من کافی است.
 وہسنتی: هموی، دوزنی شویک بو یه کتری^۱ هو، همشوی.
 وہسو: بساوه: (نه ورو که شکان وہسو با دوکم شکن بینی)^۱ بساب،
 بسای، امر به ساییدن.
 وہسواس: ۱) حده بله^۱، دردونگ له پاک بُونه وہ؛ ۲) واژوازی، هدردم
 له سر خدیائی^۱) وسواس در نظافت؛ ۲) دمدمی.
 وہسه: ۱) چون، شی، له گوین؛ ۲) خواسته، داوا؛ ۳) تاوهایه، واسه؛ ۴)
 بیهسته: (نه باره بوه سه؛ ۵) چیترنا، به سه^۱) همانند؛ ۲)
 خواسته؛ ۳) چینین است؛ ۴) بیند؛ ۵) بس است.
 وہسر: ۱) به لای ڈورودا: (وه سردا وہره؛ ۲) سویند به سدن: (وه سر
 باوکت)^۱) از بالا؛ ۲) قسم به سر.
 وہسہ فیایش: نوره گرتن، تو یه گرتن^۱ نوبت گرفتن.
 وہسهم: نامر ازی ره نگ و روگورین^۱ وسایل گریم.
 وہسہتی: وہشنی، لمش ساقی، سلامت^۱ سلامت.
 وہسی: ۱) بهستی؛ ۲) ناموزگاری، نسحدت؛ ۳) وہسیت، قه وینتی^۱
 ۱) بند آورد؛ ۲) نصیحت؛ ۳) وصیت.
 وہسی: ۱) زور، گه لئی؛ ۲) پاشگری به ستن، بیهستی؛ ۱) بسی،
 بسیار؛ ۲) بیند.
 وہسیت: راسیبیری، وہسیت^۱ وصیت.
 وہسین: وجان، وہستان^۱ تأمل، توقف.
 وہسین: نه ستینه وہ: (توله وہ سین بہ!)^۱ بازستانته.
 وہسینایس: وہ لام ناردن، تا گاکار کردن^۱ بیغام فرستادن.
 وہسیه ت: قه وینتی، راسیبیری^۱ سفارش، وصیت.
 وہسیه تناهم: راسیبیری و قه وینتی به نوسراوی^۱ وصیت نامه.
 وہش: ۱) خوش، دل بہ سند؛ ۲) وتهی را گرتی کدر؛ ۳) وتهی لیخورنی

۱) وظیفه؛ ۲) جیره روزانه.
 وہزین: ۱) هاتنی یا؛ ۲) بدره و خواره اتن: (داوه زین)؛ ۳) زبر کم وتن له
 شمزرو ملداد؛ ۴) غاردان، راکردن؛ ۵) بدره و زور له زدی جیا بونه وہ:
 (هله لوه زین)؛ ۶) کم وتنی تا واق^۱) وزیدن؛ ۲) پایین آمدن؛ ۳)
 شکست خوردن؛ ۴) دویدن؛ ۵) جستن روبه بالا؛ ۶) برآمدن آفتاب.
 وہزار: جیا بونه وہ ناریک له ریک: (ماله کم هله لوه زارت)^۱ جدا شدن
 ناباب از خوب، پاکسازی.
 وہزارتن: ناریک و نا پسند له ناریک و باش ده راویتن^۱ جدا کرن ناباب
 از پسندیده، پاکسازی کردن.
 وہزاردن: وہزارتن^۱ پاکسازی کردن.
 وہزاره: ۱) پهزاره، خدم، کول؛ ۲) خدیالات، بیرو هزر کردن وہ^۱)
 غم، اندوه؛ ۲) خیالات.
 وہڑہ ب: بست، بن گوست، بیوست^۱ وجہ.
 وہڑینگ: چورت^۱ چُرت خواب.
 وہڑینگ دان: چورت دان^۱ چُرت زدن.
 وہس: ۱) چیترنا؛ ۲) پاشگری به ستن^۱) کافی؛ ۲) پسوند بستن.
 وہسا: ۱) وسا، تاوها؛ ۲) له کار که وت؛ ۳) نوسا، زانا له کار؛ ۴) ماندو بُون
 ۱) این طور؛ ۲) از کار افتاد؛ ۳) استاد؛ ۴) خسته شد.
 وہسار: ۱) بهار؛ ۲) همو سار، وسار^۱) بهار؛ ۲) افسار.
 وہساری: شینکهی بهار، روه کی تاییدتی به بهار^۱ سبزه بهاری.
 وہسان: ۱) تاوها؛ ۲) له کار که وت؛ ۳) ماندو بُون^۱) این طور؛ ۲)
 از کار افتادن؛ ۳) خسته شدن.
 وہسا یه: ۱) تاوهایه؛ ۲) له کار زانه^۱) چینین است؛ ۲) استاد است.
 وہسپ: یه سن، تاریف^۱ وصف.
 وہست: ۱) پاشگری به مانا بیو سه، مدرؤ: (راوه سست تادیم)؛ ۲) بهست له
 به ستن^۱) پسوند به معنی ایست؛ ۲) بند از بستن.
 وہستا: ۱) نوسا، له کار زانه؛ ۲) ماندو بُون؛ ۳) ده ره قهتی هات، تا قهتی هینا:
 (که س ده ره وہستی نده هات من پی وہستام)؛ ۴) راوه سستاف^۱)
 اُستاد؛ ۲) خسته شد؛ ۳) تحمل کرد، تاب مقاومت آورد؛ ۴) ایستاد.
 وہستاخالله: ناسنگه ر^۱ آهنگر.
 وہستان: ۱) نہ بزوت؛ ۲) له سر بابوں؛ ۳) ماندو بُون له کار؛ ۴)
 ناوجہ بکه له کور دستان^۱) ۱) بی حرکت بودن؛ ۲) ایستادن؛ ۳)
 خسته شدن؛ ۴) ناجیه ای در کرد دستان.
 وہستاندن: ۱) را گرتن، له بزوت خستن؛ ۲) ماندو کردن؛ ۳) نه سستانه وہ،
 سستانه وہ: (ده بی تهوق رهی لی وہستینم)^۱) از حرکت بازداشتمن:
 ۲) خسته کردن؛ ۳) بازیس گرفتن.
 وہستانه وہ: ۱) بدران بیری کردن: (لی وہستامه وہ شه قیکم تی هلداد)؛
 ۲) وشك بونی باران و دلوبه^۱) ۱) مقابله کردن؛ ۲) بند آمدن باران و
 چکه.
 وہستاو: ۱) له بزاوکه وتو: (ناشه که مان وہستاوه؛ ۲) ماندو مانگ:
 (وہستاو لم له کار)^۱) از حرکت بازمانده؛ ۲) خسته.
 وہستاوی: ۱) وہستاو؛ ۲) تو کار زانو؛ ۳) ماندو بُون^۱) نگا: وہستاو؛

رابواردن؛ ۴) گمپ و گالته‌گوتون؛ ۵) زیادله‌راده په‌سین دان؛ ۶) هملواسین؛ ۷) لیدان [۱] دوباره زنده کردن؛ ۲) شفادان؛ ۳) خوش گذشت؛ ۴) مزاح کردن؛ ۵) بیش از حد تعریف کردن؛ ۶) آورزان شدن؛ ۷) زدن.

وهشله؛ ۱) خوّزیا؛ ۲) خوّزگم به، خوشی له؛ ۳) جوانکله [۱] کاشکی؛ ۴) خوشابه‌حال؛ ۳) زیبای کوچولو.

وهشمه: خوشیمه، یک‌یاف سازم [۱] شادم.

وهشو؛ ۱) پیشوّرهه، پیس به ناو خاوین بکوهه؛ ۲) دانه‌وله به ناو بشوّه [۱] دوباره بشوی؛ ۲) حبوبات را بشوی.

وهشوره: وهشون [۱] نگا: وهشون.

وهشون؛ ۱) لهدو؛ (دل و دشونی تو، من و دشونی دل)، ۲) دوباره بشون؛ ۳) دانه‌وله ده‌ثاؤکمن با بشورسته‌وه: (برنجی وهشون میوان دین) [۱] ۱) به دنبال، دری؛ ۲) باز بشویید؛ ۳) حبوبات را بشویید.

وهشواره: زور ساغ و بدده‌ماخ [۱] سالم و سرحال.

وهشین؛ ۱) بلاوکردن‌وه؛ ۲) وهراندن [۱] پخش کردن؛ ۲) فروریختن.

وهش‌وین: خوشبین [۱] خوشبین، دور از ایأس.

وهشونین: لمدو، وهشون [۱] بدنبال، دری.

وهشته؛ ۱) خوشه، دل‌به‌سنده؛ ۲) خوشه، ناوکی شیرینی میوه؛ ۳) ده‌نگدانی که‌بو رؤیشتون [۱] خوش است؛ ۲) مغز هسته شیرین؛ ۳) کلمه راندن الاغ.

وهشتهت: شیوه‌ن، سهپر، شین [۱] شیون.

وهشک؛ ۱) وشه‌گ، جانه‌وریکه له تیره‌ی ده‌له‌ک و ریوی؛ ۲) رازان، لهرزینی توندو بدهیز؛ ۳) دلخوشی، کهیف‌سازی؛ ۴) بدراجو، جوان، خوشیک؛ ۵) جوانی به‌ناز؛ ۶) جنی‌تونن [۱] گربه‌سانی است وحشی؛ ۲) بدشدت لرزیدن؛ ۳) دلخوشی؛ ۴) خوش‌تیپ؛ ۵) جوان طنانز؛ ۶) جای توتون.

وهش‌گ: جانه‌وریکه له تیره‌ی ده‌له‌ک و ریوی [۱] گربه‌سانی است وحشی.

وهشهن؛ ۱) خوشه: (هرساتی سه‌دجار و هوتیر و هوتدرکهش / زینه‌گی و مدردهن نامان وهشهن وهش) «مه‌ولموی»؛ ۲) شلیوه [۱] خوش است؛ ۲) برف و باران باهم.

وهشنه‌نى: که‌یفت باشە؟ (وهشى؟ وهشەتى؟) [۱] آيا خوش و خرمى؟.

وهشەتى؛ ۱) وهشى، خوشى؛ ۲) جوان چاکى؛ ۳) تام خوش؛ ۴) هېشىو [۱] خوشى؛ ۲) خوش تېمى؛ ۳) خوش.

وهشى؛ ۱) خوشى، کهیف‌سازبۇن؛ ۲) ناخو به‌کەیفى؟؛ ۳) ھېشىو ترى و خورماو... [۱] خوشى و شادى؛ ۲) آيا خوش و خوبى؛ ۳) خوشە انگور و خرماء....

وهشیار؛ بلاوکرده، کەسی شتى پەرزوبلاو ده کاتەوه [۱] پخش کننده.

وهشیاگ؛ چىندرارو، تۆمپیوه کراوف شخم بىزىپا شىدە.

وهشیان؛ ۱) کوتىنه‌ناو؛ ۲) بلاوکردن‌وه بىزه‌ویدا [۱] توافتادن؛ ۲) پاشیده‌شدن.

کەر؛ ۴) بنەمای تاوايتىن: (تۆم تەوهشىنى)؛ ۵) بنەمای وهشاندن واتا: راتەكائىندن: (شىروهشىن، دەست و هشىن، باوهشىن)؛ ۶) نەوهش: (بەوهش قايىلم)؛ ۷) بنەمای وتهى بەمانا تىكىدان: (ھەلۋەشاندىن)؛ ۸) بەش، پاز؛ ۹) وهش، بەش، ئاماڭ [۱] خوش؛ ۲) حرف بازداشتىن الاغ از حركت؛ ۳) حرف راندن الاغ؛ ۴) رىشە كلمه به معنى پاشيدىن؛ ۵) رىشە كلمه به معنى تىكان دادن شىديد؛ ۶) آن هم؛ ۷) رىشە كلمه به معنى از هم باشيدىگى؛ ۸) سەھم، قىسىت؛ ۹) زنگ متىمايل يە، قام.

وهشادن: شاردئن‌وه [۱] نگا: شاردئن‌وه.

وهشارنایش: داروتاندن. بۇ لەكەدارو كەللەپاچە دەيلىن [۱] سطح چىزى را كاملاً ياك كردن.

وهشان: ۱) بلاوپۇن‌وه؛ ۲) راتەلەكان؛ ۳) بەپىل و شان [۱] افسان؛ ۲) تکان شىديد؛ ۳) باشانە، وسیله كتف.

وهشاتايىش؛ ۱) خەت بەناو كۆزەندىن‌وه؛ ۲) هەلواسين؛ ۳) پېپىداكىرنو رفاندىن [۱] نوشە رابا آپ ياك كردن؛ ۲) آويزان شدن؛ ۳) رېودن.

وهشاندىن؛ ۱) بلاوکردن‌وه: (تۆم وهشاندىن)؛ ۲) راتەلەكاندىن: (دەست وهشاندىن، جوتەوهشاندىن)؛ ۳) لیدان: (مەست وهشاندىن، كوتەك وهشاندىن) [۱] پاشيدىن؛ ۲) بهشدت حركت دادن؛ ۳) زدن، ضر به زدن.

وهشانىن: وهشاندىن [۱] نگا: وهشاندىن.

وهشانه‌وه؛ ۱) شيان، رېك و رەوا: (ئەم كاره لەتۇ ناوهشىتەوه، ئەم جله لەتۇ دەوهشىتەوه)؛ ۲) بەشىسەوه، دابەش كردىن [۱] ساياب بودن، شايىتەه و مناسب بودن؛ ۲) توزع كردن.

وهشاؤ؛ ۱) خوشاؤ، ناوى مىوهى خۇساو؛ ۲) ناۋىزراوى بلاوکراو؛ ۳) پېشان؛ ۴) دواي پېشىگى «دا» واتا: راتەلەكاو: (جله كەتم داوهشا)؛ ۵) بەندخوشى لەناوچۇن: (لەشى داوهشادو)؛ ۶) پاش پېشىگى «را» واتا: راتەلەكاو: (ئىمداواره راوهشادو) [۱] خوشاب، كەمپوت؛ ۲) پاشىدە؛ ۳) شاياب؛ ۴) يەدنباپ پېشوتىد «دا» به معنى تکان داده شدە؛ ۵) از بىن رېتن مى اثر بىمارى؛ ۶) يەدنباپ پېشۈند «را» به معنى تکان داده شدە.

وهشايىش: رمان، روخان، تىك تەپىن [۱] خراب شدن.

وهش بەش: چاڭ و خوشى، چاق سلامتى [۱] خوش وبش.

وهشىت؛ ۱) ياي باشۇرى رۆزھەلاتى؛ ۲) نەرمە بارانى به كىزە باوه [۱] باد جنوب شرقى؛ ۲) نەم باران با باد آهستە.

وهشتر؛ ۱) خوشتر؛ ۲) وشتى، دەۋەھە، حوشتر [۱] خوشتر؛ ۲) شىر.

وهشىتە: جوانى دلکىش كە مرۇ تارەزوي دە كاڭ زىبای دلکش و مۇشتە.

وهشىتەن: سەماوا رەخس، بۇ سەماي دەرۋىشانى دەلىن [۱] رقص و يېڭى دراوىش.

وهشىتەي: بارىن [۱] بارىدىن.

وهشىتى: ئىشىتىما، تاسى [۱] اشتها، آرزو.

وهشىشە: وتمى نازۇتى كەر [۱] كلمە راندن الاغ.

وهش كەردش؛ ۱) زىندو كردن‌وه؛ ۲) چاڭ كردن‌وه له نەخوشى؛ ۳) خوش

وہ قف: مدقوقہ ف مال وقف.

وہ ققا: وہ قاف نگا: وہ قا.

وہ قواق: واق واق، قدیم به زایسون گوتراوه: (جز بزهی واق واق یا

وہ قواق) ف نام قدیم راپن، نگا: واق واق.

وہ قووچ: ده نگی بوق و مراوی ف صدای قورباغہ و مرغابی.

وہ قه: کیشانیده که، حوفہ ف وزنی است.

وہ قی: وہ قاف نگا: وہ قه.

وہ ک: (۱) چون، لمجو، لم تمرح، ناسابی: (۲) بہ جوئی کہ: (وہ ک دلّی،

وہ ک زانیومه) ف (۱) چون، همانند: (۲) چنانکہ.

وہ کا: (۱) وہ ک: (۲) یکاتھو، وازیکا ف (۱) مانند: (۲) بازکند.

وہ کات: رہب و راست، قسمی بی روبینی ف سخن رُک و صریح

وہ کات کردن: در کاندی راستی ف بروز دادن حقیقت.

وہ کار: (۱) نازار: (۲) روز کارکر: (۳) کاویز، قاویش ف (۱) شجاع: (۲)

با پشکار، کاری: (۳) نشخوار.

وہ کاریان: کاویز کردن ف نشخوار کردن.

وہ کاز: دار عسا، عسا ف عصای دست.

وہ کاشہ: (۱) دو عایہ کہ بیو چارہی شیتیانی ده نوں: (۲) گوندیکہ لہ

کور دستان به عسی ویرانی کرد ف (۱) دعایی کہ برای شفای دیوانہ

من نویسنده: (۲) از روستا های ویران شده کر دستان تو سط بعثیان.

وہ ک ده زانی: چونی خوت ناگات لئے ف چنانکہ دانی.

وہ کشان: کشانہ وہ ف به عقب بر گشتن.

وہ کشانہ وہ: وہ کشان ف به عقب بر گشتن.

وہ کشہ: فدرمان به کشانہ وہ ف به عقب بر گرد!

وہ کشی: وہ کشہ! ف به عقب بر گرد!

وہ کشین: وہ کشان ف به عقب بر گشتن.

وہ کشین: بکشینہ وہ، بودواه بچن ف به عقب بر گردید!

وہ کو: وہ کو! ف نگا: وہ ک.

وہ کو: (۱) کو، کومل: (ثہمانہ وہ کو کرده وہ): (۲) هرگا، هر رکات، (۳)

وہ کو، لم چشم، لم وینہ ف (۱) توده: (۲) هر گا: (۳) مانند.

وہ کوبون: کوبون، کوبونہ وہ ف جمع شدن.

وہ کوک: وہ ک، وہ کی، وہ کو، مینا، هاوتالہ رہ نگ و تمرح ف همانند، مشابه.

وہ کوکردن: کوکردنہ وہ ف جمع کردن.

وہ کوکردن: بہ رات بہر ف برابر، مساوی.

وہ که: (۱) وہ ک: (۲) وازک، پکمود، پکمودہ وہ ف (۱) مانند، چنانکہ: (۲)

با زکن.

وہ کردش: (۱) قفل آشتن، تلیشاندن: (۲) کردنہ وی گری و داخراو: (۳)

دار کیشان: (۴) بددارون تسویہ ل کردن: (۵) پیکردنی شاگر: (۶)

راوہ شاندن: (۷) پاک کردنی کھلہ پاچہ ف (۱) شکافن: (۲) باز کردن:

(۳) بیرون کشیدن: (۴) گلو لہای کردن: (۵) بر افر وختن آتش: (۶)

به شدت تکان دادن: (۷) پاک کردن کله پاچہ.

وہ که رده نہ: (۱) لیک جیا کردنہ وہ: (۲) دا گیر ساندن: (۳) کیلان: (۴)

کردنہ وہی در گا ف (۱) جدا کردن از هم: (۲) مشتعل کردن: (۳)

وہ شیانہ وہ: وہ شانہ وہ ف سزاواری، شایستگی.

وہ شیا و: (۱) وہ شیا گ: (۲) بہ زویا بلاو کراو ف (۱) زمین تخم پاشیده: (۲)

پاشیده.

وہ شیر: (۱) حدیوانی کہ شیری زور بی، بہ شیر: (۲) بہ شمشیر ف (۱) بسیار

شیر: (۲) باشمشیر.

وہ شیر: (۱) کھسپی کہ شت ده شاریش وہ: (مردو وہ شین پاره وہ شین: (۲)

بہ شیر: (شیخ باره داری وہ شیر نہ هاورد) ف (۱) پنهان کننده: (۲)

باشیر درنده.

وہ شیرا: (۱) تممرا، کھوته زیر خاک وہ: (۲) لم برجا و گوم کرا ف (۱) دفن

شد: (۲) پنهان گردید.

وہ شیران: (۱) زیر خاک کران: (۲) شارانہ وہ ف (۱) زیر خاک شدن: (۲) پنهان

شد.

وہ شیرا و: (۱) زیر خاک کراو: (۲) شاردا وہ، قهشاری ف (۱) زیر خاک شده:

(۲) پنهان گردیده.

وہ شیره: (۱) بشاره وہ، زیر خاک که: (۲) ونی کہ لم برجا وان! ف (۱) دفن

کن: (۲) ازوید پنهان کن.

وہ شین: (۱) بلاو کردنہ وہ: (۲) بلاو کرده وہ: (۳) نام ازی بلاو کردنہ وہ: (۴)

داوہ رین ف (۱) پخش کردن: (۲) پخش کننده: (۳) وسیله پخش کردن: (۴) فرو ریختن.

وہ شینه ک: هوی بلاو کردنہ وہ، ده گای بلاو کردنہ وہ ف وسائل ارتباط

جمعی.

وہ شینه می: ملیہ ندیکی کور دستانه لہ دهوری بالو، لہ کور دستانی

په ده سنتی ترکان ف ناحیه ای در کر دستان.

وہ عدده: واده ف نگا: واده.

وہ فا: (۱) نئمه گ، بہینه: (۲) ناوی پیاوانه ف (۱) وفا: (۲) نام مردانه.

وہ فات: مردن بیو بنیاده می بہریز: (با وغه لیغه وہ فاتی کرد) ف افات.

وہ فدادار: بہ نہمه گ، چاکه لہ جا و، بہینه تدار ف وفادار، باوا.

وہ فا کار: وہ فدادار، بہ نہمه گ و بہین و بدقان ف وفادار.

وہ فر: بہرف، وہور، وور، بہ فر ف برف.

وہ فرنایش: (۱) هلمساو، پفرداو: (۲) بفوهه لمساندن ف (۱) باد کرده:

(۲) باد در چیزی کردن و پُف دادن.

وہ فرده: کہ تیره سی بی ف کتیر ای سفید.

وہ فرنایش: وہ فرنایش ف نگا: وہ فرنایش.

وہ دش: هو وہ نده، نوشون بند دوره ف آن دور دست.

وہ دق: (۱) بوق، بیق، قرواق: (۲) ده نگی مراوی، ده نگی بدق ف (۱) غوک،

قورباغه: (۲) صدای مر غایبی.

وہ دقا: کیشانیده کہ بہ رانیدر به هزار و سه تو هدشت او سی گرم ف وزنی

معادل یکصد و هشتاد و سه گرم.

وہ دقت: وہ خت، کات، ددم، زدمان ف وقت، زمان.

وہ دقتا: وہ ختیکی، لہ کاتیکا، نہوسا ف زمانی.

وہ دقتا: وہ دقتا ف زمانی.

وہ دقره: نو قره، نارام، داسه کنن ف آرام.

و ه گه ریانه و : و ه گه ران ف نگا : و ه گه ران .
و ه گیریا يش : ۱) له کول کردن ; ۲) تل دان ، وره تاندن ; ۳) له بدر توره بی می جاز و زنگ گوزان ف ۱) کول کردن ; ۲) غلیتیدن ; ۳) از شدت غضب رنگ عوض کردن .

و هل : ۱) ده گه ل : (و هل من بنی بچیمن) ; ۲) بهره لدا : (وه لی که با بچی) ف ۱) با ، همراه : ۲) ول ، رها .
و هل ل : ۱) فلا ، به تال . خالی : ۲) سویند به خوا ف ۱) خالی ، تهی : ۲) سوگند به خدا .

و هل لات : ۱) ولات ; ۲) به لات دا ف ۱) نگا : ولات ; ۲) از کنارت .
و هل لات : ولات ف نگا : ولات .

و هل لات پاریز : نیشتمان پدرست ف میهن برست .
و هل لات تو : ناوی پیاوانه ف نام مردانه .

و هل لات ه : لدو گوندانه کور دستانه که به عسی کاولیان کرد ف روستایی در کر دستان که بعثیان آن را ویران کردن .

و هل لاتی : خو لا لاتی ، هاو زیدی ف هم ولا بی .
و هل لاتینی : هاونیشتمانیه تی ف هم میهni .

و هل لاخ ری : ری گهی سواران ف راه مال ره .
و هل لاد : کو خته نی ناو باخ ف کلبه کوچک درون باع .

و هل لاده ک : کو خته بی چوک له با خدا ف کلبه کوچک درون باع .
و هل لاف : لدهون ، کیا و وشكه و بیوی تال ف خشک کیا علوفه .

و هل لاق : دواندنی کچ به تو لازی ف متلک .
و هل لا که و تن : لا چون ، دور که و تن وه ف کنار فتن .

و هل لالیک : به لالوک ف آبالو .
و هل لام : لای من : ۲) به بیری من ف ۱) نزد من : ۲) به رأی من .

و هل لاما : بد لای مندا ف از کنار من .
و هل لام دانه و : جواب دانه وه ف پاسخ گفت .

و هل لام تاردن : قسمه رأس مباردن ف پیام فرستادن .
و هل لامه : راوی ، شرح ف تفسیر ، شرح .

و هل لاؤ : بلاؤ ف پرا کنده .
و هل لایش : باویشک ف خمیازه .

و هل بتو رو : داخ و که سمر بتو ف حسرت باد .
و هل بون : به ره لابون ف ول شدن .

و هل بیه : وتدی در گردن به سو کایه تی ف گم شو .
و هل جاخ : قهز او بله . نه هاتی له خواه ف قضا و قدر .

و هل چه ک : بیوانه ده خل که چل کیلو ده گری ف عدل چهل کیلویی .
و هل چه گ : به هل چمه ک ف عدل چهل کیلویی .

و هل دین : ۱) مثال هینان ، زان ، زاین : ۲) لهدایک بون ف ۱) زایدیدن : ۲) متولد شدن .

و هل زی : گوندیکه له کور دستان به عسی ویرانی کرد ف از روستاهای ویران شده کر دستان توسط بعثیان .

و هل ف : دوستی خوش ویست ف دوست نزدیک .

کاشتن : ۴) باز کردن در .
و ه که هه و : و ه که هه و ف برابر .

و ه کی : ۱) و ه ک : ۲) هم رکات : ۳) نه گم ، هه گم ف ۱) نگا : و ه ک : ۲) هر گاه : ۳) اگر .

و ه کی : و ه ک ، و ه کو ف مانند .
و ه کیل : بریکار ، نایب ف وکیل .

و ه کیل : و ه کیل ف وکیل .
و ه کیله للا : خواه کیله . بو با وه ریبکردن تیزن ف خدا و کیل . در مقام سوگند گویند .

و ه کیله ی : بریکاری ، وکیلی کردن ف وکالت .
و ه کیله ک : و ه کویه ک ، و ه که هه و ف برابر .

و ه کیله کی : به رانه ری ، هامتایی ف مشابه ت .
و ه گ : ۱) و ه ک : ۲) چاخ ، هه ره ت ، جه نگه ، تاف ف ۱) نگا : و ه ک : ۲) موسم .

و ه گر : ۱) کدستی که لدموا شت نه قوزنیه و : (خشش و ه گر ، توب و ه گر) :
۲) لخ هرج گیزه و : (المالدا هم مو ده س بالاون هم من و ه گرم) : ۳)

داممزرنمرو به ریا که ری چادر و جیغ و پرده : ۴) نه خوشی گیرو ف ۱) کسی که در هوا می قاپد : ۲) صرفه جو : ۳) بریا کننده خیمه و پرده : ۴)

بیماری واگیردار .
و ه گر نن : کاری و ه گر ف عمل «و ه گر » .

و ه گر گریا يه نه : نز گرده ف سکسکه .
و ه گر و گر وش : و گر وش ف برد وش نهادن ، کول کردن .

و ه گر و گر وش : و گر وش ف برد وش نهادن ، کول کردن .
و ه گلور : گلور ، خلور ، گلار ف غلیتیدن از بالا به پایین .

و ه گن : و ای و ت ف چنین گفت .
و ه گن و ه گن : و ه گن ف چنین گفت .

و ه گوت : و ه گوت ف چنین گفت .
و ه گوت و ه گوت : و ه گوت ف چنین گفت .

و ه گور : شت بهشت گوزانه ف مبادله .
و ه گوزن : گوزنیه وه ف مبادله کردن .

و ه گه : بگمه ، خوت بگه یه نه و : (و ه گه تا بهشت نه خوراوه) ف خود را بر سان .

و ه گه ر : نه گم ریش بیتو ف در صورتی که .
و ه گه ر : ۱) لمسور آندا : (ناشه که و ه گه ر که و) : ۲) فیلیار به حیله ف ۱)

چرخان : ۲) مکار ، حیله پار .
و ه گه را : گه رایمه و ، بدره و دوا ناما ف بازگشت ، ماضی بازگشتن .

و ه گه ران : ۱) گه رانمده : ۲) گی رانه وی قسه ف ۱) بازگشتن : ۲) باز گو کردن .

و ه گه ران دن : ۱) گی رانه و : ۲) گه ران دنده ف ۱) باز گو کردن : ۲) نگا : گه ران دنده و .

و ه گه ران دن ده و : و ه گه ران دن ف نگا : و ه گه ران دن .
و ه گه ران دن ده و : و ه گه ران دن ف نگا : و ه گه ران دن .

وهنه و زه کوتی: جو رت دان **ف** بینکی زدن.
 ونه وش: ۱) بنه وش: ۲) ره نگی بنه وش: ۳) ناوی ژنان **ف** ۱) بنه وش: ۲)
 رنگ بنه وش: ۳) نام زنانه.
 ونه و شه: بنه وش **ف** بنه وش.
 ونه و شی: مور، ره نگی ونه وش **ف** بنه وش رنگ.
 ونه و نی: ۱) قه زوان: ۲) ونه، بنه، خولا: ۳) داوی ده بال را کرد و جنی **ف**
 ۱) نانکش: ۲) بند، برده: ۳) بافتی رایافت.
 ونه و نین: ونه و ند، ونه و نه و **ف** نگا: ونه و ند.
 وه: ۱) بنه و: ۲) نا، به لی: هم مام پیروت! - وه و: ۳) بهم، له جو ر:
 (وه و زمیده) **ف** ۱) به او: ۲) حرف پاسخ، بلی: ۳) این طوری.
 وه و تو: و، بهم جو ره **ف** چنین.
 وه و له: بو کله لی منالان **ف** عرو سک.
 وه و لم بارانی: بو که بارانه **ف** افچه بارانی.
 وه وه: ۱) به ده، بدیده که، منالی ساوا: ۲) تیخه، جیگه دی مل له کراس **ف**
 ۱) نوزاد، نی نی: ۲) یقه، گریبان.
 وه وی: ۱) تازه بُوک: ۲) ڏنی کور، بُوک: ۳) بو که له **ف** ۱) تازه عرو س: ۲)
 همسر پسر، عرو س: ۳) عرو سک.
 وه ویله: بو کله لی منالان **ف** عرو سک.
 وه ویله بارانی: وه و لم بارانی **ف** افچه بارانی.
 وه وه: ۱) وته سدیرمان، پده، تده، تهها: ۲) وتهی ذور به سند کردن و
 خوشی **ف** ۱) حرف تعجب، وا: ۲) حرف تحسین و پسند، به.
 وه ها: ۱) ثواها، بهم جو ره: ۲) به جو ری، به ته نازدی: (وه ها) مهستی
 تماسای چاوونه «نالی» که نازانی / به بیداری ده بینی یا له هشته
 مهستی و خهودا (تالی): ۳) ترخ، قیمه دت، به ها: ۴) سینایی و تاوا له تاوا
 بیابان **ف** ۱) این طور: ۲) به اندازه بی، چنان: ۳) بهما، قیمت: ۴) آب
 و دار و درخت در بیابان.
 وه هات: وات، به جو ریکت: (وه هات لی بکم خوت بزانی،
 وه هات گوت) **ف** چنین، تو چنین.
 وه هار: ۱) به هار، بو هار: ۲) خاوهن، خودان، داڑدار **ف** ۱) بهار: ۲)
 صاحب.
 وه هاسه: ۱) کدوا بی: ۲) به لی وا یه **ف** ۱) در این صورت: ۲) آری چنین
 است.
 وه هام: ناوم، ناوه هام **ف** چنین، این چنین.
 وه هاو: وه هاب **ف** نام مردانه.
 وه های: ۱) تو بهم جو رهی: ۲) ندوی به جو ره: (وه های ته نبی ده کدم) **ف**
 ۱) تو این طوری: ۲) بد طوری او را.
 وه هوه ه: به هه ه، وته سه بیرمان له خوشیان **ف** به به.
 وه هه ه: به جو ره، پئی ناوم بی **ف** این چنین.
 وه هه ر: خاوهن، خودان، داڑدار **ف** صاحب، مالک.
 وه هنگا وتن: ۱) پیوان و ته ندازه گرت: ۲) راه هنگا وتن، به سه رشتیکا
 را کیشان **ف** ۱) اندازه گرفتن: ۲) به درازا بر نهادن بر روی چیزی.
 وه هی: وه وی، بُوک **ف** عرو س.

وهندانه: نازایانه، بیورانه **ف** شجاعانه.
 وهنداینه: ۱) وه خویندن: ۲) خاوهن سیوات بُون **ف** ۱) خواندن: ۲)
 با سواد بودن.
 وهندس: خویندنوه، وه خویندن **f** مطالعه کردن.
 وهندش: وه ندس **f** مطالعه کردن.
 وهندش دایش: ده بدر خویندن ترا **f** در معرض مطالعه قرار گرفت.
 وهندن: ۱) داوی زوری بادراو تیک کیشان: (گوریس وهندن): ۲) مو رو
 ده داوكیشان: (تمزیح وهندن) **f** ۱) بافتی رسیمان: ۲) بدر شته کشیدن
 مهره ها.
 وهندنه وه: وه ندن **f** نگا: وهندن.
 وهندوخ: ۱) خوینده وار: ۲) گورانی خوین **f** ۱) با سواد: ۲) خواننده.
 وهندده: ۱) زیاره، همراه و ز: ۲) خاوهن: (جو وهنده): ۳) ناگدادار، وان:
 (خه روهنده): ۴) جمگه نیسک، بهند: (سی وهنده پشم) **f** ۱)
 همکاری کشاورزی: ۲) صاحب: ۳) نگهبان: ۴) بند استخوان.
 وهندن: ۱) بدر زایی، قددی چیا: ۲) پردی لمچه پدر **f** ۱) کسر کوه: ۲)
 پل ترکیبی.
 وهندنه نه: ۱) خویندن، درس فیر بُون: ۲) خویندنی مهل و مروی
 ده نگ خوش **f** ۱) درس خواندن: ۲) آواز خواندن مُرغ و آدم
 خوش نوا.
 وهنده دی: درس خویندن **f** درس خواندن.
 وهنسه: هو گری، خوپی گرت **f** انس گرفتن.
 وهنسته: سوار بُون **f** سوار شدن.
 وهنستش: سوار بُون **f** سوار شدن.
 وهنگ: به ته جه مسمری نیسقان **f** بند استخوان.
 وهنگه: جیگه بهند او **f** جای سد.
 وهنگه رینه: لمو گوندانه که کور دستانه که به عسی کاولیان کرد **f**
 روسانی در کردستان که بعثان آن را ویران کردند.
 وهنن: گوندیکه له کور دستان به عسی ویرانی کرد **f** از روستاهای ویران
 شده کردستان تو سط بعثان.
 وهنوله: گیایه که **f** گیاهی است.
 وهنه: ۱) بنه، بنه وه، خولا، عهد: ۲) بولای، بُون: (وه نهم کیانو): ۳)
 وهندراواف **f** ۱) بند، برده: ۲) برای، به سوی: ۳) بافتند.
 وهنه ت: لیت **f** از تو.
 وهنه تدق: ۱) قه زوان: ۲) جو ره داره قه زوان یکه بدره کدی ورده، بنه و شیله
 ۱) نانکش: ۲) نوعی درخت بنه که ثمر ریز دارد، جاتلانقوش.
 وهنه م: لیم **f** از من.
 وهنه مشک: وهنه تدق، بنه و شیله **f** نوعی درخت بنه.
 وهنه نه: لمه لمه، جو لجه جو لجه لرزش، تکان.
 وهنه وز: جو رت، خدو برد نه وه **f** پینکی.
 وهنهوز برد نه وه: جو رت دان **f** پینکی زدن.
 وهنهوز دان: جو رت دان **f** پینکی زدن.
 وهنهوزه: وهنهوز **f** پینکی، چرت.

- ف بازگیرش.
 وهیگره‌وه: وهیگره ف بازگیرش.
 وهی گو: ناوای گوت ف چنین گفت.
 وهی گوت: وهی گوت ف چنین گفت.
 وهی لا: نهودره‌ف آن سو.
 وهیلان: سمرگردان، نوازه و بی‌دهره‌دان ف ولان، سرگردان.
 وهیلو: (۱) وتهی که بو خوش‌ویستی بهمنالی دلین: (وهیلو چهند قشته):
 (۲) بانگ کردنی دوستی نیزینه له‌دوره‌ه ف (۱) کلمه محبت آمیز نسبت
 به کودک: (۲) کلمه ندا برای دوست مذکور.
 وهیلو: وتهی سده‌تای لاؤک بهمانا نهی دوسته‌نیزه دوره‌که ف
 پیش درآمد بعضی از ترانه‌ها به معنی ای دوست مرد من.
 وهیلی: (۱) وهیرو، مخاین؛ (۲) بانگ کردنی دوستی میونه له‌دوره‌ه ف (۱)
 دریغا: (۲) حرف نداد برای دوست مؤثت از راه دور.
 وهیلی لی: سریه‌ندی لاؤکه واتا: نهی یاره‌میونه دورده‌سته که ف
 پیش درآمد بعضی از ترانه‌ها به معنی ای مشعوق دوردست.
 وهین: مه‌کر، گزی و فیل: (جوُدی ژوهینی زنان خاربویه) «مه‌سل» ف
 مکر، نیرنگ.
 وهینه‌ک: کوسه‌ی سدرشانو، نوین بازف بازیگر.
 وهینی: زنیکی قاره‌مانی کورده که بهیتی ههیه ف از زنان فهرسان
 اسطوره‌ای گرد.
 وهینیايش: توشاکردن، نهی روانین ف نگاه کردن.
 وهیو: بیخوره‌وه، بی‌نوشه ف بنوشش.
 وهیوله: (۱) بوکله، بوکی منالان: (۲) گیزه‌لوکه ف (۱) عروسک: (۲)
 گردباد.
 وهیوله‌جنانی: گیزه‌لوکه ف گردباد.
 وهیولی: بوکله‌ی منالان ف عروسک.
 وهیو: نازه‌بوک ف نازه عروس.
 وهی و گزین: (۱) بهلاگ‌ه‌دان: (۲) بهلاگ‌گیره‌وه ف (۱) بلاگردن: (۲)
 صدقه.
 وهی وهی: (۱) وتهی داد لهده‌س زان و تیش: (۲) وتهی سه‌یرمان:
 (وهی وهی لعم‌کارت): (۳) بدھبهه، وههوهه: (وهی وهی
 چمه‌جلیسی بو دوینی له دیده‌و دل / دلبهه شهراهی گیرا «سالم»
 که بابی هینا) «سالم» ف (۱) کلمه اظهار درد، وای: (۲) حرف تعجب،
 وا: (۳) بدیه.
 وهیه: نهوده، ناواهیه ف چنین است.
 وهینه: تریان، قفرتاله ف سبد میوه‌چینی.
 وی: (۱) نهوده: (بو وی هاتوه): (۲) داره‌بی: (۳) وتهی سه‌یرمان: (وی
 چمه‌جیبیه): (۴) وهی، پیشی داد لهده‌ست زان: (۵) موزانه‌ی
 خوری خور ف (۱) او: (۲) بید: (۳) حرف تعجب: (۴) حرف اظهار درد:
 (۵) موریانه پشم خوار.
 وی: (۱) پیشی تیشاره‌ت بو میونه: (وی گوت وانا: زنه که گوتی): (۲) خو:
 (ویم واتا: خوم): (۳) به، پی: (پاره‌ت وی‌یه؛ ویمه): (۴) نهودی،
- وههید: باربو، یارمه‌تی، تهوجی ف یاری.
 ودهیز: (۱) بهار: (۲) تازاد، سه‌ریه‌ست ف (۱) بهار: (۲) آزاد.
 وههیه: کاری بوج و بی‌تم ف کار بی ارزش.
 وهی: (۱) بوک: (۲) تازار: (پیاگی بی وهی و تارامه): (۳) وتهی ده‌دو زان:
 (وهی دیشی): (۴) نهم‌جوره: (وهی تمور): (۵) وتهی سه‌یرمان: (وهی
 چهند سه‌یره): (۶) وتهی بانگ کردن بو یاری‌دهان ف (۱) عروس: (۲)
 آزار، آسیب: (۳) حرف اظهار درد: (۴) چنین: (۵) حرف تعجب: (۶)
 حرف ندا برای کمک خواستن.
- وهیايش: پیکندنین، کمنین، خدنه ف خنده.
 وهیباب: ماری شینی گائنه‌نگیو: (کوله‌وهیباب) ف نوعی مار.
 وهی بایه: نهی باوکه ف ای پدرک کملک.
 وهیتا: (۱) ثیره: (۲) لیره، لدیره F (۱) اینجا: (۲) دراینجا.
 وهیتال: بهتال، حه کیمی حه یوانات ف دامپیشک.
 وهیجا: لموجیگه‌یه، لموشونه F در آنجا.
 وهیخر: شه‌زفر و ش سستیزه جو.
 وهیخو: بیخوره‌وه، بی‌نوشه F بنوشش.
 وهی خودا: پارانه‌وه له‌خوا F ای خدا.
 وهیرون: خودان، سه‌ریه‌ست F صاحب.
 وهی را: نهوجاره F آندفعه.
 وهی رو: (۱) نهی داخ، نهی مخابن، بداخه‌وه: (۲) وتهی سه‌یرمان که
 تاییه‌تی زنانه: (وهی رو نهی پیاوه چهند سه‌یره): (۳) نهورو زه F (۱) کلمه
 تأسف، دریغا: (۲) کلمه تعجب خانمانه: (۳) آن روز.
 وهیس: شیخیک بوه گوری له مایی ده‌سته F ویس قرنی.
 وهیسه: ناوه بو پیاوان F نام مردانه.
 وهیسی: ناوه بو پیاوان F نام مردانه.
 وهیش: وتهی زان و دهود، ناخ، نووف F حرف درد.
 وهیشو: (۱) بی‌شوره‌وه: (نهوی شت بوت وهیشو): (۲) نهدمانه‌وله بشو
 F (۱) بازشوی: (۲) دانه را بشوی.
 وهیشو: وهیشو F نگا: وهیشو.
 وهیشوم: (۱) دهیشو رمه‌وه: (پیس بو ته و ناچارم وهیشوم): (۲) بوجی
 بی‌شوره‌وه F (۱) بازی شویم: (۲) بازشویم.
 وهیشوم: (۱) بدلا، نسیبه‌ت: (۲) مایه‌فتنه F (۱) بلا، مصیبت: (۲)
 فتنه‌انگیز.
 وهیشومه: (۱) وهیشوم: (۲) بریتی له سه‌رمای سه‌خت و تهروتوشی زستان
 F (۱) نگا: وهیشوم: (۲) کنایه از سرما و کولاک سخت زمستان.
 وهیکه: بیکه‌وه، بازی که!: (درگاکه داخراوه وهیکه، گزی کویره‌یه
 وهیکه!) F بازش کن!.
 وهیکم: وازی کدم، بیکم‌مه‌وه F بازش کنم.
 وهیکهن: بیکه‌نه‌وه F بازش کنید.
 وهیگدی: وشیده که بو خوش‌ویستی و بدزه‌پیدا‌هاتنه‌وه نیزینی F کلمه
 نوازش و ترحم.
 وهیگره: بیگره‌وه: (کراسه‌کم ناوبردی وهیگره، توبت بودا ویم وهیگره)

ویدان: دانه دست **تسلیم** کردن.
ویدانه ووه: بوجگه راندنه ووه: (قفرزه کهی ویدامه ووه) **بازیس** دادن،
ادا کردن.

ویدن: نهود کهی دیکه **آن** دیگری.

وی ۵ دری: نهودی، وی ۶ دری **آن** آنجا.
وی ۷ دری: نهودی، پیچه وانه نیره **آن** آنجا.

ویندی: ویدن **آن** دیگری.

ویر: ۱) بیر، هزر، فکر: ۲) بولای، بولالی: ۳) چالاو، بیر: ۴) گورانی
له بن لیوان: (ویره ویرته بودنگ به رز ناکهی؟) ۱) فکر، یاد: ۲)
به سوی: ۳) چاه آب: ۴) زمزمه.

ویره: ۱) روزه، دندنگی زبری گریانی به قدم: (تم ویره ویره له چیه؟) ۲)
خیل، جا خیل **که** ۱) گریه با صدای بلند و زیر: ۲) لوج.
ویز: ۱) نازایه تی: ۲) نازا: ۳) پول له باتی خد لک دان له قاوه خانه و
چیشت خانه: ۴) بوار، دهار، جیگه کی پهربنده له چمم: ۵)
برینی له فروشن (نالو ویرده کا) ۱) شجاعت: ۲) شجاع: ۳) شجاع:
حساب دوستان را پرداختن در رستوران و قهوه خانه: ۴) گذار: ۵)
کنایه از فروختن.

ویره: ۱) خوارو ناله بار: (تم بزنه گیر و ویره): ۲) مانا، نیاز له قسم و نوسراو:
۳) بور، گیایه کی گلاده رزی کوستن **که** ۱) کج و کوله: ۲) معنی،
گزاره: ۳) علفی است.

ویرا: به بیر، بیرتیز **دارای** حافظه قوی، تیز هوش.
ویرا: ماموستا، فیر کاراف **استاد**.

ویرا: نازا، نهترس **شجاع**.

ویرا: ده کهل، بیرا، وولاف همراه با.

ویران: ۱) نهترسان: ۲) کاول: ۳) بریتی له حال پیرشانی: (ویرانه هدر
باسی مهدکن) ۱) جرأت کردن، نرسیدن: ۲) ویران: ۳) کنایه از
پیرشان حالی.

ویران بون: کاول بون، روخان، خاپور بون **ویران شدن**.

ویران شده: شاریکی کوردہ لای ماردینی کوردستانی به رده ستی ترکان
ف نام شهری در کردستان.

ویران کردن: کاول کردن، به سریه کا رماندن، خاپور کردن **ویران
کردن**.

ویرانن: نهترسین، ویران **جرأت کردن**.

ویرانه: کاول بوغ، خاپور **ویرانه**.

ویرانی: خاپور بوغی، کاول بوبی **ویرانی**.

ویراشه: له جینگه دوره که **از آنجای دور**.

ویرت: ۱) جنی له ورن، چایه ر، له ورگه: ۲) گزیری خان و ناغا **ف**
چراگاه: ۲) میاشر ارباب.

ویرد: نزای له بن لیوانه ووه، دوعای به پرت **دعا** زیرلی، ورد.

ویرد: کیرد، کیر، چه قو که ده سکی نانوشیته ووه **کارد**.

ویردار: بیره وور، به بیر و هوش، خودان هزر **منتفکر**.

ویردن: عافو کردن، بوردن: (بویر جه ته قسیر جه پرینسا غافی / من

نهوجیگه: (بُو وی ده چم): ۵) ده سوتاندا، بین: (ناگره که وی که، ناگر
وی یه): ۶) ته قالا، کوششت: (وی که تو، وی کهوه بزانه له کوی یه):
۷) ویستن، واسته: (دهمه وی، نایدویی): ۸) وله، شبیه: (وی جون): ۹)
تلله: (ویکرده نهوه واتا: تولله کرده نهوه) ۱) ضمیر مؤنث: ۲) خود: ۳)
داشت: ۴) آنجا: ۵) افر وخته: ۶) کوشش: ۷) خواستن: ۸) شباخت:
۹) انتقام.

ویارده: رابردو، بوردو **گذشت**.

ویانه: به هانه **بهانه**.

وی بون: ۱) نایسا، داگرسیا: ۲) بوي، (بارهی وی بون) ۱) افر وخته شد:
۲) داشت.

وی بون: ۱) نایسان: ۲) بی بون، لعل بون **۱) افر وخته شد:** ۲)
داشت.

ویت: ۱) وتر او: ۲) سمرگه دان، وبل **۱) گفته شده:** ۲) سرگردان، ول.
ویت: ۱) بوخوت، خوت: ۲) گللا بی: (کاورا شیت و ویت) ۱)
خودت: ۲) لا قید.

ویتان: مدلیکه به گیز و حولی بونه تمونه **پرنده** است مشهور به
کم هوشی.

ویتان: خوتان **خودتان**.

ویتو: فیتو، فینه **سوت**.

ویت و ویتك: بمرتوبکی بیروزی یه زیدیه کانه **از اکتابهای مقدس**
بزیدیان.

ویته: ۱) جوکه که جوچه له مدل: ۲) گورانی له بن لیوانه ووه **۱) صدای**
جوچه پرنده: ۲) زمزمه.

ویته ویت: ویته زور **«ویته»** پایی.

ویتیار: قسه بیز **گوینده**.

ویجا: ۱) بیتر جی: ۲) نموساق **۱) دیگرچه:** ۲) آنگاه.

ویجا: ویجا **نگا:** ویجا.

ویجاری: نهوسا که، نهودی ده منه **آن دفعه**.

ویچ: ۱) بیش، داییران: ۲) پری دهست له شتی: (لا ویچ واتا: نیوه مشت)
۱) عمل بیختن: ۲) پریک **مشت**.

ویچالدک: زور بیچکدله به زاراوی زاروکان **کوچک** به زیان کودکانه.

ویچن: بیز نگ **غرب بال، بیزن.**

ویچنه: ویچن **غرب بال.**

ویچو: په سند، شایسه: (زور بیاویکی ویچو بون) **مور دیسن، شایسته**
احترام.

ویچون: لئی کردن: (بایز له بیرون نهچی، کوره کهی له خوی نهچی) **ف**
شباهت.

ویچه: بو نیره **به اینجا.**

ویخ: نست، نیست، نه بون: (وار ویخم چو) **بود، نیستی، مقابل بود.**

ویخستن: پیوه ناویزان کردن: (زنجیری ویخسته) **ف** آویزان کردن به.

ویخه: فرمان به ویخستن **ف** امر به آویزان کردن.

ویدا: به شوئنه دا، بودوره لین: (وردا وندا واتا: لیر و لمونی) **ف** از آنجا.

راه هدف؛ ۲) یوشکی و مخفیانه بر کسی حمله بردن.
ویره: پهلاماری په نامه کسی بورین **ویردن** یوشکی و مخفیانه سر رسیدن.
ویره‌نگی: زه‌نگو، تاوزه‌نگی، رکیف **ویرکاب** زین.

ویزین: وزاندن، وزه کردن **ووزکردن**.
ویز: ۱) پاشگری به مانا جاوین، جون: (کاویش): ۲) پاشگری به مانا:
داییز: (تاردویی): ۳) پاشگری به مانا قسمه کهر: (وتندیز): ۴) قسمه کردن:
(تو ویر): ۵) خوی، بوخوی، ویش: ۶) حول و گل: (گیزو ویر)
۱) پسوند به معنی جونده: ۲) پسوند به معنی بیزنده: ۳) پسوند
به معنی گوینده: ۴) گفت: ۵) خودش: ۶) گیج و هالو.
ویرا: ۱) زور قسمه‌زان و زمان پاراو: ۲) کمکی که لدمایزتن دا زور خبرایه
۳) سخن دادن فصیح: ۲) بیزنده ماهر.
ویران: ۱) گوتون، وتن: ۲) داییزان: ۳) قایشی که‌له‌وه: ۴) خویان **ویران**
گفت: ۲) بیختن: ۳) چنبر وسط یوغ: ۴) خودشان.
ویراثه‌هه: که‌له‌وه به‌ند **سینچ بند** با یوغ.
ویرانان: ۱) گوتون، قسمه کردن: ۲) بیزتن، داییزتن **ویران**: ۱) گفت: ۲) بیختن.
ویرتان: خوتان، ویتان **ویرختان**.
ویردان: ویجدان، هست کردنی دل و دهروون **ویردون** وجودان، نهاد.
ویرشم: دل‌لیم، دبیرم، ته‌وشم **ویرشم** گویم.
ویرمان: خومان، ویمان، تهم بخو **ویرمان** خودمان.
ویرزن: نیزن، دیزن، دل‌لین **ویرزن** گویند.
ویرزنگ: ۱) بیزنگ: ۲) چورت، ونهوز خهونچه **ویرزن**: ۱) غربال، بیزن: ۲)
پیشکی، چرت خواب.
ویرثنه: قسمه کهر، بیزه **ویرثنه** گوینده.
ویرثه: ۱) باویشک، باوشک: ۲) گوته، وته، بیزه: ۳) که‌له‌وهی تاو نیز: ۴)
چرمی ندرمی لهده باع‌در او، میشن: ۵) شیعر و په‌خشنان: ۶) بلنی، بیزه:
۷) پاک‌خواوین، تمیس: ۸) لوس، حولی **ویرثه**: ۱) خمیازه: ۲) گفتار: ۳)
سینچ بند: ۴) چرم‌میشن: ۵) ادبیات: ۶) بگو: ۷) تمیز، یالد: ۸)
صف.
ویرثه‌بره: ریحانه کیویله **ویرثه‌بره** کوهی.
ویره‌ر: ۱) قسمه کهر: ۲) زانا له شیعر و نوسراوی په‌خشنانی دلته‌رانه **ویره‌ر**: ۱)
گوینده: ۲) ادب.
ویره‌ن: بینشت، جاچکه، چاچکه **ویره‌ن** سفر.
ویره‌وان: تو سه‌مری شیعر و په‌خشنان **ویره‌وان** ادب.
ویره‌بی: سربه شیعر و په‌خشنان **ویره‌بی** ادبی.
ویرزیاگ: گوتراو، وتراء، بیزراو **ویرزیاگ** گفته شده.
ویرزیاوا: ۱) ویرزیاگ: ۲) داییزراو **ویرزیاوا**: ۱) گفتاره شده: ۲) بیخته.
ویرزین: گوتون، وتن **ویرزین**.
ویرزنگ: ویرزن **ویرزنگ**: ویرزنگ.

ویس: ۱) بیست، شازده و چوار: ۲) پاشگری بیستن، گوئی لئی بون:
(گوئی نه‌ویس): ۳) خوس، خوساوه: (خیس و ویس): ۴) دنگی
جوچکه‌مدل: (ویس ویس ده‌کا): ۵) روشنایی کدمی دور: (نه‌ستیره

رُوزه‌ردی ویم کافیمن کافی) (مهوله‌وی) **ویردن** بخشایش، عفو.
ویردن: را بردن، بورین **ویردن** گذشت.
ویرده: را برد، بورا **ویرده** گذشت.
ویره: راه، پلندبه، وره سه‌رپا، برزه و به **ویره** بلنده‌شو.
وئیزدان: توره کردن به قسمه و دهست بازی: (ویم‌ده‌زی ده‌ستم
لی بیرنادا) **ویره** سر به سر گذاشت.
ویرغال: شاهو، شینه شاهو **ویرغال** پرنده بوتیمار.
ویرغه: جوئی ره‌وتی ولاخی سواری به **ویرغه**.
ویرق: قره بوق **ویرق** صدای قوریاغه.
ویرکوکانی: نیرکانی، نائیره **ویرکوکانی** همین جا.
ویرکوکه: ویرکوکانی **ویرکوکه** همین جا.
ویرنج: سدری پیچی کولان، تانیشکه **ویرنج** نیش.
ویروک: ناز، نه‌ترس، ویرا **ویروک** شجاع، دلیر.
ویروکانی: ویرکوکانی **ویروکانی** همین جا.
ویروکه: ویرکوکانی **ویروکه** همین جا.
ویرون: ۱) وشکارو، بیرون: ۲) نوهدی ده‌رده، بیرون **ویرون**: ۱) خشکسار:
۲) آنات بیرونی.
ویرونه: ویرانه **ویرونه** ویرانه.
ویره: ۱) بیره‌تنه‌وه، کوتنه‌یاد: ۲) گورانی له‌بن لیوانده: (ویره ویر): ۳)
کانزای سه‌خت **ویره**: ۱) یادآوری: ۲) زمزمه: ۳) فلز.
ویره: فره، دنگی بردنه به‌قانی **ویره** صدای سنگ پرتاپ شده از
فلاخ.
ویره: ۱) نیواره: ۲) شی کردنه‌وهی مانا **ویره**: ۱) غروب: ۲) تفسیر، تعبیر.
ویره‌گا: دره نگان، نیواره‌ی دره نگ **ویره‌گا** غروب هنگام، سرسشب.
ویره‌گه: ویره گانگ **ویره‌گه** ویره گا.
ویره ویر: گورانی له‌سرخو، سوژه، نیورین **ویره ویر** زمزمه.
ویره ویر: زوره زوری گریان **ویره ویر** صدای ناهنجار شیون.
ویری: وی‌ده‌رنی، نه‌وی **ویری** آنجا.
ویرین: نه‌ترسان، ویران **ویرین** نترسیدن، جرأت.
ویرینگه: گیایه‌کی گه‌لاده‌زی شیره‌داره بوجه‌یوان خوش شیره کده‌ی بو
ده‌رمان ده‌شی **ویرینگه** گیاه گاوشیر.
ویز: وزه نگی جانه‌وه‌ری زیله وهک میش و مه گه‌زومیش‌لوه زرگه‌نه، وزه
ویز ووز **ویز** دل تیک جون له شنتی، بیز، قیز: (قیز ویز) **ویز** نفرت داشتن و دل
برآمدن از چیزی.
ویران: ووزکردن، ووزکردن **ویران** ووزکردن.
ویز: بیز و مه گیرانی **ویران** ویار.
ویزون: جوئی قالونچه‌ی که‌سکی بالدار که ثئفری **ویران** نوعی سوسک
سینز پرنده.
ویرزیزه: جوئی مارمیلکه‌ی درشت **ویرزیزه** نوعی مارمولک درشت.
ویز: ۱) گیزه، دنگی به‌زیوه جوئی گولله: ۲) په‌نامه کی به‌لامار بردن بو
که‌سی: (بدداره و هاتمویزه شل شل کوتامی) **ویرزیزه**: ۱) صدای گلوله در

ویشک: نیشک، وشک **ف** خشک.
ویشکه: جیره‌ی کال بُرکنکار، وشکه **ف** مُرد نقدی بدون خوراک.
ویشکه‌مس: حقی مزگهر بی چیشت ونان **ف** مُرد کار مسگدر بدون خوراک.

ویشکه‌هودر: وشکه‌هودر **ف** نگا: وشکه‌هودر.
ویشه: خبر و **ف** نگا: خبر و **ف**.
ویشه: میشه، بیشه، ده حل **ف** بیشه.
ویشی: ۱) وشی میوه، وشو؛ ۲) گولی ده خل **ف** ۱) خوش میوه؛ ۲) خوش غله.

ویشی چن: گول چن، گول چندوه له پهربیز **ف** خوش‌چین.
ویشی داش: پریتی له بیوه‌زنی فه قیر که به گول چنی به ری‌ده چنی **ف** کنایه از بیوه بینوا که خوش‌چینی کند.
ویشی کدر: ویشی چن **ف** خوش‌چین.
ویق: واق، واقه **ف** ناله روباء و خرگوش.
ویقاندن: واقاندن **ف** ناله کردن روباء و خرگوش.

ویقه: ویق، واقه **ف** نگا: ویق.
ویک: ود تیکتر، تیکتی بو تیکتی تراف **ف** به‌یدکدیکر.
ویک چون: پیش شبهان، لد تیکتر کردن: (سواره و پیروت ویک‌ده چن) **ف** به هم شباهت داشتن.

ویکرا: پیکه‌وه **ف** باهم.
وی کردن: ثایساندن، پیکردن **ف** افر و خشن آتش.
وی کردنده: تو له ساتدن، تو له کردنده **ف** انقام گرفتن.
ویک که‌وتن: ۱) خو له تیکتردان؛ ۲) پیکه‌وه به شرهاتن **ف** ۱) به هم برخورد کردن؛ ۲) باهم جنگیدن.

ویکول: کوله‌بی، جوری داربی **ف** نوعی بیدبین.
ویکه: بایسینه، پیکه: (تاگره که ویکه) **ف** برافروز، بیفروز.
ویکه‌ر: ناگرتایسین، پیکه‌رف **ف** آتش افروز.
وی که‌وتن: ۱) وه نامانج که‌وتن؛ ۲) تقالاکردن بو پهیدابونی شتی:
(وی که‌وتوم سو راغی کاری بکدم) **ف** ۱) باهدف برخورد کردن؛ ۲)
تعقب کردن کاری.

ویل: زه نازه نا، چدقمو گوره **ف** سرو صدا و جنجال.
ویل: ۱) مرؤی باش و بشمرم وحدیا؛ ۲) شدم؛ ۳) بهره‌لاؤ بین جنی و زنی؛
۴) گولله‌ی و نیشانه نه که و تو **ف** ۱) آدم خوب و آزم جوی؛ ۲) شرم؛
۳) ول؛ ۴) گلوله به هدف نخورده، پرت.
ویل بُون: ۱) بدراهه لدابون؛ ۲) وه دوکه‌وتن: (له شوین یار و یلم) **ف** ۱) ول
شدن؛ ۲) به دنبال اختادن و سرگردان شدن.

ویل‌خ: چدرچی ناویا زار **ف** کاسب سرپایی در بیاز.
ویل‌زی: له و گوندانه کور دستانه که به عسی کاولیان کرد **ف** روسنایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردن.
ویل کردن: بهره‌لدا کردن **ف** ول کردن.

ویلنگه: ویلنگه **ف** گیاه گاوشیر.

ویلولیک: رسته زه نگوله‌ی پچوک که به منالیه و ناویزان نه که **ف**

ویس ویس ده کن) **ف** ۱) عدد بیست؛ ۲) پسوند شناوی؛ ۳) خیس در آب؛ ۴) صدای نوزاد پرنده؛ ۵) سوسوی نور.
ویس: پاشکری به‌واتا: راوه‌سته: (بویس) **ف** پسوند به معنی است.
ویسا: راوه‌ستا، جوئله‌ی نه کرد **ف** ایستاد.
ویسان: ۱) راوه‌ستان به بیوه؛ ۲) نه‌جولان **ف** ۱) بریا ایستاد؛ ۲) حرکت نکردن.

ویساندن: راوه‌ستاندن **ف** ۱) متوقف کردن؛ ۲) بریا واداشتن.
ویساندن: ویساندن **ف** نگا: ویساندن.

ویساگ: راوه‌ستان **ف** ۱) متوقف شده؛ ۲) بریا ایستاده.
ویساو: راوه‌ستان **ف** ۱) متوقف شده؛ ۲) بریا ایستاده.

ویست: ۱) ثاره‌زو، داوا؛ ۲) دوست، یار؛ (ویست و نه‌ویستم همن)؛ ۳) بیست **ف** خواست؛ ۲) دوست؛ ۳) بیست.

ویستا: ۱) نیستا، نه لحان، نوکه، نهوا؛ ۲) تائیستی **ف** ۱) اکنون؛ ۲) هنوز.

ویستا: ۱) نیسته؛ ۲) تائیسته؛ ۳) راوه‌ستان **ف** ۱) اکنون؛ ۲) هنوز؛ ۳) ایستاد.

ویستان: ۱) ویستا؛ ۲) راوه‌ستان به پیوه؛ ۳) نه‌جولان **ف** ۱) نگا: ویستا؛ ۲) بریابودن؛ ۳) نجنبیدن.

ویستانه‌وه: ۱) دوباره ویستان؛ ۲) بمرانی‌مری و ده گزراچون: (لی) ویستامه‌وه دوزللم لی دا) **ف** ۱) ایستادن یا متوقف شدن دوباره؛ ۲) مقابله کردن.

ویستن: ۱) بیستن، گوئی‌لی بُون؛ ۲) خواستن **ف** ۱) شنیدن؛ ۲) خواستن.

ویسته: ۱) پرسیار؛ ۲) ده رهتان، ریگدی ده رچون **ف** ۱) سؤال؛ ۲) مقر، گریزگاه.

ویسر: داریکی ره‌شی بون خوش‌ده نکه ته زیبیحی لی چی دکهن **ف** درخت یُسر.

ویسک: لمزو لاواز، به کلکنی **ف** لاغر مردنی.
ویسکه: ویس، رُشناکی کمی دور **ف** سوی اندک دور.

ویس ویس: ۱) ده نگی جوچکه‌مه‌لی سوره ساقه؛ ۲) زریوه‌زربیوی نه‌ستیران **ف** ۱) صدای جوجه‌پرنده نوزاد؛ ۲) سوسوزدن ستاره‌ها.

ویسه: ده نگی به چکه‌مه‌لی تازه له مخادر جوک **ف** صدای جوجه‌پرنده کوچولو.

ویسه: ۱) نیسته؛ ۲) پاشکری فهرمان به ویستان: (راویسه، بویسه) **ف** ۱) اکنون؛ ۲) ایست، امر به ایستادن.

ویسه و ویس: ویس ویس **ف** نگا: ویس ویس.
ویسیای: خُساو **ف** خبسبده.

ویش: نه‌ویش: (بوویش بینه، له ویش گهربی) **ف** او هم.

ویش: ۱) خوی؛ ۲) خوار و خیچ؛ ۳) پرت و بیلاو، شاش، واش **ف** خودش؛ ۲) کچ و ناهموار؛ ۳) پرت و اشتباه کار.

ویشان: خویان **ف** خودشان.

شكل: (۳) عکس؛ (۴) آنچا؛ (۵) سبد میوه‌چینی؛ (۶) از روستاهای ویران شده کرستان توسط بعثیان.

وینه کردن: شیوه کردن فنگا: شویه کردن.

وینه گر: (۱) شکل کیش؛ (۲) نمسک کیش فنگا: نقاش، صورتگر؛ (۲) عکاس.

وینه گرتن: (۱) شکل کیشان؛ (۲) نمسک کیشان فنگا: نقاشی کردن، تصویر کشیدن؛ (۲) عکس انداختن.

وینه گری: (۱) کاری نمسک کیش؛ (۲) کاری شکل کیش فنگا: نقاشی، صورتگری؛ (۲) عکاسی.

وینه گوهیز: تله فیزیون فن تلویزیون.

وینه گهاری: وینه گری فنگا: وینه گری.

ویول: داریکی دارستانه لدار مازوده کا، زره مازوف درختی است جنگلی شبیه مازوج.

ویوه: بو نهولا، بو دُر: (ویوه بجو) فن به آن طرف، ویوین: خوبین، خوبه سند فن خودبین.

ویبه: بیلی دارین، پاروف بارو، ویه: بیلی دارین، پاروف بارو.

ویهرده: رابوردو فن گذشته.

ویهردهی: بگردن فن گذشتن.

ویهیش: ویايش، خه نین، که نین، کمن فن خنده، ویی: خه نین، که نین، بیکه نین فن خنده.

ویی: (۱) خوی؛ (۲) پیی، به شه: (پاره کهی ییم داناردي ویی ده) فن خودش؛ (۲) به او.

وییان: (۱) ویشان، خویان؛ (۲) بهوان: (ناندده منی وییان ده) فن خودشان؛ (۲) بدایشان.

وہیو: چیت لی قه مواده؟ فن تورا چه شده است؟، وییه: پارو، بیلی دارین فن پارو.

زنگوله‌های کوچک که به کودک آویزند.

ویله: (۱) ویل، زهنازه نا؛ (۲) شوینیکه له دوره‌وی شاری سنه سهیر انگاید؛ (۳) ناوی گوندیکه فن (۱) سر و صدا؛ (۲) گردشگاهی است نزدیک شهر سنتند؛ (۳) نام دهی است.

ویله‌پهه: گوندیکه له کورستان توسط بعثیان.

ویله‌دهر: گوندیکه له کورستان به عسی ویرانی کرد فن از روستاهای ویران شده کرستان توسط بعثیان.

ویله که: ناوی دوگوندی کورستان به عسی له ناوی بردن فن نام دو روستای کرستان که توسط بعثیان ویران شدند.

ویم: (۱) خوم؛ (۲) بهمن: (ویمه واتا: بعده یه) فن (۱) خودم؛ (۲) بهمن.

ویمان: (۱) خومان؛ (۲) بهمان، پیمان: (ویمان ده) فن (۱) خودمان؛ (۲) بهما.

ویمه: پیمه، لامه: (پاره ت وی به: بدلی ویمه) فن با من است. وین: (۱) بین، نهودی ده بینی؛ (۲) ثامرازی دیتی: (دوروین) فن بیننده؛ (۲) ابزار دیدن.

وینا: پیچه‌واندی کور، چاوساغ، بیناف بینا.

وینا: شکل هاتنده به رچاو که ناشنایه فن دیدن و دوباره شناختن.

ویناکردن: وینا، شباندن فن شباht کردن، بجا آوردن.

ویناوا: دیتی نادیاری به دل فن دین عینات با جشم دل.

وینایی: چاوساخی، سومایی فن بینایی.

وینایی: ویناکردن فنگا: ویناکردن.

وینجه: گیایدکی سی په زهی به پنجه ده پیچین له گش نالفی بو مالات خوشتنه فن یونجه.

وینو: ته بینی فن می بیند.

وینو: ته بینم فن می بینم.

وینه: نهوان فن آنها.

وینه: (۱) وه کو، لمجهشن؛ (۲) شکل؛ (۳) نمسک؛ (۴) نهودی: (والوینه)؛ (۵) تریان؛ (۶) گوندیکه له کورستان به عسی ویرانی کرد فن (۱) مانند؛ (۲)

شانس

هاتن: ۱) به کومدل گذنیه بروهه: (بینز و مدر هاتن، خله لفده و ده و پیش هاتن): ۲) تاخو گه یشننے بروهه؟ ۳) چاوگه کی گه یشنن لهریوه؟ ۴) دهست بجه و آله کردنی باه ۵) نیشناندی بدر کاری: (هاتنه کوشتن، واتا، کوژران) ۶) آمدند: ۷) آیا آمدند؟ ۸) آمدن: ۹) وزیدن باد: ۱۰) علامت سفولی.

هاتن به خودا: به خود اهاتن، گه شه کردن شکوفا شدن.

هاتن وچون: ۱) ناموشو: ۲) گیشته به رو و رویشتن ف ۱) آمد و شد: ۲) آمدند و رفند.

هاتنه: (۱) هیچ خه بهر نیه؛ (۲) گهیشتو نه به ره و [ف] (۱) خبری نیست؛ (۲) آمده اند.

هاتنه با: وه با هاتن **ف** جفت خواهی دله.

هاتنه بار: ۱) ریک و پیک بوون: ۲) سازان و رازی بوون ۳) هموارشدن: ۴) سازش کردن و راضی شدن.

هاته بهان: نزیک به خلاس بون [ن] نزدیک به اتمام.
هاته بهان: شیاوی برداران، بران: (داره که هاته بهان) [ن] قابل بریده
شدن.

هاتنه بدر: ۱) به رگرتی دار؛ ۲) نزدیک بون [۱) به نمر نشستن؛ ۲) نزدیک شدن.

هاتنه به ربار: ملدان، دهست له سالاری هر دان **ف** از لج دست برداشتن.
هاتنه به رهوده: بو نزیک هاتن **ف** تزدیک شدن.

هاتنه بهره‌هم: گهیسته کاتی به رو بودان **ف** به ثمر نشستن.
هاتنه بیال: تیکه لادیون، لم زیده دن **ف** اضافه شدن به.

هاتنه پی: به مملاداهاتن، به سه رده اهاتن، تو ش بو ن: (قدر زم هاتون ته بی) به گرد: اختداتن، عمله قه اه گرد:-

هاتنه پیش: رو دان، قهومان ف روی دادن، پیشامد.

هاتنه تماشا: بو دیشن هاتن ف به تماشا آمدن.

هاسنه بیو: بو ناوهه ها من به کرون امدن، داخل سدن.

هـ: ۱) بزاویکه له دوی و شه بو خهدبردان له چونیه‌تی: (کورته، دریه،
لوسه، زبره؛ ۲) په‌سن و سفهت ده کاتنه‌ناوه: (سه‌وزه؛ ۳) پاشگری
پچوک کر دنهوه: (کورته؛ ۴) ثامزازی بانگ کردن: (بایزه، حمه‌نه،
سامه، باید) ۵) پیسوند به معنی است: ۶) حرف تبدیل صفت به
اسم: ۷) سوند تصرفی؛ ۸) حرف ندا.

هُوَ: نَهٌ، تَهْخِير ف [نه]

هئىا: نە، نە خىرى ف نە.

۱) وهرگره: (ها مشت، ها نان بخو؟؛ ۲) پیچهوانه‌ی نیه: (ها لیره، ها لمال؟؛ ۳) چیت وت؟؛ ۴) وتهی جواو لهجاتی بهائی، تا: ۵) خمهدر چیه؟؛ (ها که‌ی هاته‌وهود؟؛ ۶) نمهوتا: (ها ده چم؟؛ ۷) وتهی ناگادرکردن به گهه‌فدهوه: (قumar نه که‌ی ها، ها پیت ده لیم؟؛ ۸) پاشگری نیشانه‌ی کو: (سنه‌هه‌اساله؟؛ ۹) گدیشتده‌برهوه، ناما: (غم‌لیقه ها بو مالمان؟؛ ۱۰) دیاری دا، مه‌علوم بیو: (ها تمه زانیم چیه؟؛ ۱۱) خمهدر، ناگا: (هام لئی نیه، های لئی نیه؟؛ ۱۲) تدم: (هارو واتا: یه‌مرق) ۱) بگیر؛ ۲) موجود است، هست: ۳) چه گفتی؟؛ ۴) بلى، آری؛ ۵) چه خبر است؟؛ ۶) اینک، اکنون: ۷) حرف تنبیه و تحذیر، هان: ۸) علامت جمع: ۹) آمد؛ ۱۰) پس معلوم شد؛ ۱۱) آگاهی، اطلاع؛ ۱۲) این.

هاب: ئاپ، برای باوک، مام ف عمو، عم.

های: ۱) ها: ۲) بانگ کردنی مام [۱) عموم: ۲) ای عموم!.

هات: ۱) ناما، گدیشته بدره ووه، ها! ۲) بهخت، تالح؛ ۳) سالی زور
به حاصل: (نموسال ساله کمه هاته)؛ ۴) پاشگری کو: (میوه هات):
۵) خه بهرت، ناگات: (هات یه، هات لئیه)؛ ۶) آمد: ۷) شانتس:
۸) سالا، ممحصه؛ ۹) سنه نده جمع؛ ۱۰) خست، اطلاعات.

ھائیگ: کوئن۔ گھنٹہ تکمیل ۲۰۰ فی ایکٹھے، سسٹم

هاتگه خویا: به خودا هاتوه، گهشهی کردوه **شکوفاشده**، سرحال آنها.

هاتم: ۱) گهشتمه به، ومه، ثامام؛ ۲) به ختم: (هاتم نه) ف (۱) آمد؛ (۲)

هاتنه سه رخو: ۱) بُرَّانه وه: ۲) بندار ووشیار بُونه وف ۱) سرحال آمدن:
۲) هشیار شدن.

هاتنه سه رشار: ۱) گه یشته سه رمه میدانی گمده: ۲) دهوره له شار دانی
دوزمن ف ۱) به آخر میدان بازی رسیدن: ۲) شهر را محاصره کردن.

هاتنه سه رشه ک: ۱) هاتنه سه رچوک: ۲) شه گه هاتنه جگ ف ۱) نگاه:
هاتنه سه رچوک: ۲) «شه گه» آمدن شتالنگ.

هاتنه سه روکلک: خو حازر کردنی مار بو شمرف آمادگی مار برای جنگ.

هاتنه سه رلا: ۱) سرسه ختنی و لاساری کردن: (لیمان هاتونه سه رلا
به قسمان ناکا): ۲) که و تنه سه رته نشت ف ۱) تمدد ولجبازی: ۲)
بر بھلو افتادن.

هاتنه شکایه ت: چو نهای ده سه لات دار بو داد پرسین ف به تسكیت
آمدن.

هاتنه قسسه: وقسه هاتن، وده نگ هاتن ف به سخن آمدن.
هاتنه قوتان: لی دران ف کتک خودن.

هاتنه کار: ۱) و کار که وتن: ۲) بو کار کردن نامان ف ۱) به کار افتادن: ۲)
آمدن برای کار کردن.

هاتنه کایه وه: ۱) به حساب هاتن له ناو خه نکا: (مام بایز نیستا
هاتونه کایه وه): ۲) بو بازی کردن ناماده بُون ف ۱) به حساب آمدن
شخصیت در جمع: ۲) برای بازی آمدن.

هاتنه کردن: ۱) شیاوی کردن: (تم کاره دیته کردن): ۲) نهنجام دران ف
۱) سزاوار کردن، شایسته انجام دادن: ۲) انجام شدن.

هاتنه کردن: هاتنه کردن ف نگا: هاتنه کردن.
هاتنه کرین: ۱) شیاوی کرین: (دیته کرین گران نیه): ۲) کردنان ف ۱)

سزاوار حریدن، قابل خریدن: ۲) خریده شدن.
هاتنه کوشتن: کو زران ف کشته شدن.

هاتنه کول: دهس کردن و جوشیان ف جوش آمدن.

هاتنه کول: چو نه سه مریشی که سی ف بر کول کسی سوار شدن.

هاتنه گرتن: گیران ف گیر افتادن.
هاتنه گرین: دهست کردن به گریان ف به گریه افتادن.

هاتنه گور: هاتنه گرفت ف نگا: هاتنه گرف.

هاتنه گور: بُرَّانه وه اف سرحال آمدن.

هاتنه گه ز: و گه که که وتن ف به گردش افتادن آسیاب و چرخ.

هاتنه گیر: هاتنه گرفت ف گیر افتادن.

هاتنه لا: ۱) سمر لیدان، دیده نی کردن: ۲) نزیک بُونه وه: ۳) بریتی لمدردن
۱) دیدار کردن: ۲) نزدیک شدن: ۳) کنایه از مُردن.

هاتنه لا دا: به لاده اهاتن، خوار بُونه وه بدلای ته نشتاف کج شدن به جانب،
میل کردن، مایل شدن.

هاتنه لا وه: دور که وتنه وه له شتی ف کنار گرفتن.

هاتنه ناو: ۱) هاتنه نیو: ۲) تیکه لا وبوون: (توش ناوت هاتنه ناو ناوان) ف
۱) داخل شدن: ۲) آمیختن، قاطعی شدن. مخلوط شدن.

هاتنه و: ۱) گه یشته وه بدره وه: ۲) بر وانه هیچ نیه ف ۱) بر گشتند: ۲) بین
هیچ نیست.

هاتنه خارن: خوران ف خورده شدن.

هاتنه خوار: ۱) بدره تیز بُون: ۲) بریتی له هاتنه بدر بار ف ۱) پایین آمدن:
۲) دست از لجبازی برد اشتن.

هاتنه خوارن: هاتنه خارن ف خورده شدن.

هاتنه خوران: ۱) هاتنه خارن: ۲) و خور و گه وتن ف ۱) خورده شدن: ۲)
به خارش افتادن.

هاتنه خه لاس بُون: نزیک به ته او بُون ف نزدیک به تمام شدن

هاتنه خه و: ده خموی کسی دا دیتران ف به خواب کسی آمدن.

هاتنه خه ون: هاتنه خه وف به خواب کسی آمدن.

هاتنه ده ر: ده چوون، ده رهاتن ف بیرون آمدن.

هاتنه دی: و دی هاتن ف به موقع پیوستن.

هاتنه دیل: هاتنه دی ف به موقع پیوستن.

هاتنه رزو: ناشکر بُون، دیار که وتن: (کاره که هاته رزو، عهیب هاتونه رزو
ف آشکار شدن.

هاتنه ره دا: مل دان، رازی بُون ف اراضی شدن، زیر بار رفتن.

هاتنه رزی: توش بُون، به سره رهات ف پیش آمد، برس آمدن.

هاتنه ری گه: ۱) هاتنه ری: ۲) هاتنه بار ف ۱) پیش آمد: ۲) سازش کردن,
بدراه آمدن.

هاتنه زمان: جواب دانه وه به توره وی ف به حرف آمدن.

هاتنه زوان: هاتنه زمان ف به درد آمدن اندام.

هاتنه ژرور: ۱) چونه ناو: ۲) بدره و سروهاتن ف ۱) داخل شدن: ۲)
رو به بالا آمدن.

هاتنه ژرور: بدره و بالاتمان ف رو به بالا آمدن.

هاتنه ژری بار: که وی بُون، رام بُون، مل دان ف رام شدن.

هاتنه ساو: تیز بُونی تیخ به بدره سان ف تیزشدن تیخ با فسان.

هاتنه سو: هاتنه ژان، بو بربنی ده لین ف به درد آمدن زخم.

هاتنه سوراغ: سه دردان له که سی: (هاتنه سوراغ داوای قمرزه که کرد
ف سُراغ کسی رفتن.

هاتنه سوی: ۱) هاتنه سو: ۲) هاتنه تماشا ف ۱) به درد آمدن زخم:
۲) به تماشا آمدن.

هاتنه سه ره: ۱) خدیال له کاری دان: (هاتونه سه رم بچمه شان: ۲)
به سوراغ هاتن: (هاتونه سه رم بی بکار: ۳) هاتنه ژرور: ۴) توش بُون:

(به لایه کم به سره رهات) ف ۱) خیال کاری کردن، به فکر انجام

کاری افتادن: ۲) به سراغ آمدن: ۳) بالا آمدن: ۴) دچار شدن.

هاتنه سه رچاک: دیدار له گوری پیاوچا کان کردن ف به زیارت قبر اولیاء
آمدن.

هاتنه سه رچاکی: ۱) هاتنه سه رچاک: ۲) دهست له خراپه بدر دان ف ۱) به
زیارت قبر اولیاء آمدن: ۲) راه صلاح گرفتن.

هاتنه سه رچوک: ۱) لم سه ره دوئن زنون دانیشن بو ریز گرتن له گه وه بیاو: ۲)
بریتی له بمزین و تسلیم بُون ف ۱) بر زانو نشستن در حضور

بزرگتران: ۲) کنایه از تسلیم نشدن، به زانو در آمدن.

۲) خاطره.

هات هات: قسیداً که وتن به هاتنی که سی یا کوْمَهْلَی و بدروهه رجُون: (بُو به هات هاتی رومی) شایعه دروغین آمدن کسی یا جمعی.

ه اته: تاته، تاوره، تاگر، تایبر [آتش].

ها تهران: قسمه پرماندن، راوانن، ورینه هذیان.

ها تهران باتهران: قسمی بی ماناوه هیچ و بیچ برت و پلا، چرندوپرند.

هات هری ماته ری: جیزنه پیرزوه نه روز به مانا نهی تاگر نهی دایه.

هیمال گدل له شهی نه روز ده چنه سره برانان و ده لین: هاته ری ماته ری.

پیروزیشان بیتله سه ری، لم مالانیشه و خای سورکراویان تهدنی اف

عبارت تبریک عیدنوروز که معمولاً از طرف کودکان برای دریافت

سینه گفته می شود.

ها ته هات: هات هات [نگا]: هات هات.

ها نه، هاته: هات هات [نگا]: هات هات.

هاتی: (۱) هاتگ: (۲) گهیشته بدهه وه، هاتی، ظامی [آمدی].

[۱] آمده: (۲) آمده؛ (۳) اقبال؛ (۴) سال پر برکت.

هانیار: هاتگ [آمده، از راه رسیده.]

هانیت: گهیشته بدهه وه، هاتی، ظامی [آمدی].

هاتین: گهیشته بدهه وه، ظامی [آمدی].

هاتینه: (۱) هاتوبن: (۲) هاتون [۱] آمده ایم؛ (۲) آمده اند.

هاتینه، یه: (۱) گهرا ینه وه، وه گهرا یین: (۲) هاتونه وه، گهراونه وه [۱]

با ز آمده بیم؛ (۲) با ز آمده اند.

هاج: (۱) بزوز دانه سه کناؤ: (منالیکی هارو هاج): (۲) گیز سه رگنی:

(هاج و اج بوم) [۱] نازارام، بازیگوش: (۲) هاج و اج.

هاجار: بند گیا به که نه خوری [نگا]: پنجار.

هاجاس: (۱) ناویزی؛ (۲) ناویزیکه [۱] میانجیگری؛ (۲) میان بی.

هاجاس که: ناویزیکه [۱] میانجی.

هاجره: لمو گوندانه هی کور دستانه که به عسی کاولیان کرد [روستایی در

کردستان که بعثان آن را ویران کردند.

هاجستنی: گوندیکی کور دستانه به عسی ویرانی کرد [از روستاهای

کردستان که رژیم بعث آن را ویران کرده است.

هاج ره شک: پهله سیلکه ناومalan، حاجی ره شک، هاج هه جک [

پرسنو.

هاجوج: عاجوج، ناجوج [پا]جوج.

هاجوواج: گیز و بیز [هاج و اج، سر سام و گیج.

هاجه: داوینی چادر [دامنه خمیه].

ه ماجهت: حاجهت، نه سایی مال [لوازم منزل].

ه اجهه: تاوه بُو پیاوان و زنان [نام مردانه و زنانه.

هه جی بایف: حاجی بایف [نگا]: حاجی بایف.

هاج و، مهندما: گوندیکی کور دستانه به عسی ویرانی کرد [از روستاهای

ویران شده تو سط رژیم بعث عراق.

هچار: ناچم، کلیل، مفتنه [کلید].

هاجه: (۱) فاقه، لکی دولکه، حاجه: (داریکی دوهاچه هیتا): (۳) هاجه

هاتنه وه: گهراونه [باز آمدن.

هاتنه وه جی: خوش وه بُونی ته ندامی ورگراو [جا افتادن استخوان از

جا در رفه.

هاتنه وه حال: بُونه وه [سرحال آمدن بعد از فقر یا بیماری.

هاتنه وه سو: کولانه وه بین [تازه شدن رخم.

هاتنه وه سرخو: سانه وه لپاش دردو نازار [آسودن بعد از درد و

ناراحتی.

هاتنه وه هوش: وشیار بُونه دوای بین هوشی [به هوش آمدن.

هاتنه وه یه ک: ویک هاتنه وه لیک ترازاو [بهم آمدن از هم در رفته.

هاتن هدف: لمدهوری یه کتر کو بُونه وه [گرد هم جمع شدن.

هاتنه ههی: بهده عیه بُون، فیزی یه دابون [متکبر شدن.

هاتون: (۱) هاتگ؛ (۲) نه گم رکو: (هاتو لمهال نه بیو چی بکدم؟) [۱] آمده:

(۲) اگر، در صورتی که.

هات و بات: خو و بخت [بسته به شناس].

هاتچو: (۱) هاتچو؛ (۲) گهیشته بدهه وه و رویشت [۱] نگا: هاتچو؛ (۲)

آمد و بعد رفت.

هاتچو: (۱) نام و شو: (۲) لمره و جوْلَهی دالمقای: (۳) سه فدر کردن و گهرا:

(دایم لمهاتچو چوایه) [۱] آمد و شد: (۲) نوسان: (۳) گشت و سفر.

هاتچو: گهرا نه بزر لادا [سفر و سیاحت کردن به اطراف.

هاتچو: که ر: ریوار، ریونگ [رهگذر، مسافر در راه.

هاتور: با گردان [بام غلتان.

هاتور: تیلای زل که گیچ و شتی تری بین ورده که نه [چماق ستبر برای

کو بیدن گچ و امثال آن.

هاتول: (۱) ناریکارانی پاریز گاری: (۲) لا گرانی که سی له شمروکی شده

[۱] گروه دفاعی: (۲) هواداران کسی در جدال و نزاع.

هاتولک: هاتول [نگا]: هاتول.

هاتون: (۱) تون، ناگردانی حمام: (۲) دوره ه، جه حه تدهم: (۳)

گهیشتو نه بدهه وه: (هاتون نه هاتون به هاتون) [۱] گلخن: (۲)

جهنم: (۳) آمده اند.

هاتونه: (۱) گهیشتو نه بدهه وه، هاتون: (۲) جه حه تدهم نه گه بمه [۱]

(۱) آمده اند؛ (۲) مانند جهنم است از شدت گرما.

هاتومه ته وه: گهرا ومه وه [باز آمده ام.

هاتونه تمه وه: گهراونه [باز آمده اند.

هاتونه وه: گهراونه [باز آمده اند.

هات و نه هات: خو و بخت، هات و بات [بسته به شناس].

هات و هاوار: دادو فریاد، چه قه و گوزه، زن تازه نه [داد و فریاد.

هات و هوت: شات و شوت [لاف و گزاف.

هات و ههو: گوره گوری سواران له تهله بازی [هو و جنجال سواران در

مسابقه.

هاتوین: گهیشتو نه بدهه وه [آمده ایم.

هاتوینه وه: گهراونه [باز آمده ایم.

هاته: (۱) هات، بهخت، تالح؛ (۲) بیری که نه که و نه دله وه [۱] شناس;

هارو ساره: نه مرتبه بی، ته فرده دان **ف** امروز و فردادرد.

هارو هاج: ۱) بزوژو نو قره نه گر؛ ۲) شه فروش و به ته شقه له **ف** ۱) نارام و بازیگوش؛ ۲) سبزه جو.

هاروی: ۱) نارو، هارو، خه یار؛ ۲) پوک، بدی، هارو **ف** ۱) خیار؛ ۲) لته.

هاره: ۱) هاره، نه عره ته، ناره ته؛ ۲) به رداش؛ ۳) ترنرته **ف** ۱) غرب؛ ۲) سنگ آسیا؛ ۳) قارقارک.

هاره ده سی: ده ستار **ف** دستاس.

هاره کردن: ۱) نه راندن؛ ۲) تیکر و خانی چیا، دار و خان **ف** ۱) نعره زدن؛ ۲) فرو ریختن کوه.

هاره گل: ۱) ده ستار؛ ۲) جون، به ردو لمجیگمی ده سکاونگ **ف** ۱) دستاس؛ ۲) هاون سنگی.

هاره ماسی: هرمه ماسی، جوری ماسی **ف** آره ماهی.

هاره هار: هاره ی زور، ده نگی زه لامی به سام **ف** غربیه بسیار.

هاری: ۱) ناری، تاریکاری؛ ۲) نه خوشی شیت بُونی سه گ؛ ۳) بریتی له شه فروشی و تاردارانی خه لک **ف** ۱) کمک؛ ۲) بیماری هاری؛ ۳) کنایه از زبر و زرنگ؛ ۴) کنایه از نارام؛ ۵) پایین.

هاره از سبزه جویی و مردم آزاری.

هاری: به لئی، ناری **ف** آری.

هاری: وردی کرد وه ک تارد **ف** آرد کرد.

هاری: ۱) ترنرته؛ ۲) لم و گوندانه کی کور دستانه که به عسی کاولیان کرد **ف** ۱) قارقارک؛ ۲) روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردن.

هاریا: هاردا را، هارا **ف** آرد شد.

هاریاگ: هارا **ف** خرد شده.

هاریان: هاران **ف** خرد شدن.

هاریاوا: هاریاگ، هارا **ف** خرد شده.

هاریایی: ته شنه کردو، پیوه چونی نه خوشی **ف** زخم یا بیماری پیشرفت.

هاریک: گوندیکی کور دستانه به عسی ویرانی کرد **ف** از روستاهای ویران شده توسط رژیم بعث عراق در کردستان.

هاریکار: تاریکار، کمسنی که کومدگ به ید کنی ده کا **ف** کمک کننده.

هاریکاری: تاریکاری، کومدگ **ف** کمک.

هاریکه: کومه گی بکه **ف** کمکش کن.

هاریکه ر: هاریکار **ف** کمک کننده.

هاریین: وردکردن وه ک تارد **ف** آرد کردن.

هارینه: وه ک تارد وردکردن: نهم ده رمانه بهاره ووه وه چاوی که **ف** کوبیدن و آسیاب کردن.

هاریه: کرمی دارو شینایی، ترنرته **ف** کرم آفت سبزی و درخت.

هاز: ۱) کاردو، کاردي؛ ۲) پیازه خوگانه **ف** ۱) نگا: کاردو، گیاهی است؛ ۲) گیاهی است وحشی شبیه پیاز.

هازا: ۱) نیره؛ ۲) لهوی، له ویده ری **ف** ۱) اینجا؛ ۲) در آنجا.

هازار: ۱) تازار، زان، نه زیدت؛ ۲) ده جار سهت، همزار **ف** ۱) آزار؛ ۲) هزار.

هازه: ۱) ده نگی ذود باریکی ثاوی سعد رثاور: (هازه سه ماوه دست).

ف ۱) شاخه چوب دوشاخه؛ ۲) دامنه خیمه.

هاجه: هاچار **ف** کلید.

هاجه سو: ناوی دی یه که **ف** نام روستایی است.

هادار: نادار، نه جوی، بی بزاو **ف** بی حرکت، ساکن.

هادر: ده س به جی، بی دره نگ کردن **ف** فوراً.

هادری: هادر **ف** فوراً.

هادی: ناوی پیاوانه **ف** نام مردانه.

هار: ۱) سه گنی که له نه خوشی میشکه وه شیت بو بیت؛ ۲) بریتی له پیاوی به مدغفره و به نازار؛ ۳) بریتی له مرؤی زیره کو وریا؛ ۴) بریتی له نو قره نه گر؛ ۵) خوار، زیر، زیر و **ف** ۱) هار، سگ هار؛ ۲) کنایه از مردم آزار؛ ۳) کنایه از زبر و زرنگ؛ ۴) کنایه از نارام؛ ۵) پایین.

هار: ۱) نام رازی وه ک تارد ورد کردن؛ ۲) کمسنی که شستی وه ک تارد لئی ده کا؛ ۳) بد رداش **ف** ۱) ابزار آرد کردن؛ ۲) کسی که چیزی را آرد کند؛ ۳) سنگ آسیا.

هار نه اسیا: بد رداش **ف** سنگ آسیا.

هارا: ورد کرا، کرا به آرد **ف** خرد سد، آرد سد.

هارام: هیدی، هیمن، نارام **ف** آرام.

هاران: ورد بیون، به ناراد بیون **ف** خرد شدن مانند آرد.

هاراندن: ۱) ورد کردن وه ک تارد؛ ۲) ناره ته لیدان **ف** ۱) خرد و خاک کردن؛ ۲) نعره زدن، غربنیدن.

هار او: ورد کرا **ف** خرد شده، آرد شده.

هار او: خاکه، شتنی که وه ک تاردی لئی کراوه **ف** خاکه، ریزه خرد شده.

هار بر: لم و گوندانه کی کور دستانه که به عسی کاولیان کرد **ف** روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردن.

هار بیون: ۱) نه خوشی میشک گرتن، تو شی نه خوشی هاری هاتن؛ ۲) بریتی له بهد فری **ف** ۱) هارشن، به بیماری هاری گرفتار شدن؛ ۲) کنایه از مردم آزاری و موذیگری.

هارت و هورت: هات و هووت **ف** لاف و گزاف.

هارد: تارد، ده خلی له ناش و ده ستار لئی کراو، واتا هار درا **ف** آرد.

هار درا: کرا به تارد **ف** آرد شده.

هار در او: هارا **ف** آرد شده.

هار را او: هار درا **ف** آرد شده.

هار را او: هارا **ف** خاکه، ریزه کو بیده.

هار ره: ده نگی ذور به ته وزی دل لهر زین **ف** غربنید.

هار سم: ۱) برسیله؛ ۲) ناوی برسیله **ف** ۱) غوره؛ ۲) آب غوره.

هار منه نده: تو کیکه زن نه یکهن واتا: هار بی تو شی نهونه خوشیه بی که سه گی بی هارده بی **ف** نفرین زنانه، هارشوی.

هار می: هرمی **ف** گلابی.

هارو: نه مرءو، نیرو **ف** امروز.

هارو: ۱) پوک، بدی؛ ۲) نارو، خدیار؛ ۳) شه ویلا که **ف** ۱) لته؛ ۲) خیار؛ ۳) آرواره.

هاست: ناشت، بی قارکردن **آش** قبیل از جوشیدن؛ ۲) نگا: گیزه؛ ۲) کاردوف **۱)** صدای آب روی آتش قبیل از جوشیدن؛ ۲) نگاه: هاسلى: تاکام، نه تیجه **۲)** نتیجه، حاصل.

هاسلى که لام: پوخته‌ی و تارت خلاصه کلام.

هاسو: تاسو **۱)** افق.

هاسی: عاسی، سه‌خت و دژوار **۲)** سخت و دشوار.

هاش: ۱) بی نرخ، نه‌نشست، بی بهره، به‌هیچی؛ ۲) خهبری نهود: (هاش لئی نه واتا: خهبری نیه)؛ ۳) تامز رزی؛ ۴) وجان، راوه‌ستان؛ ۵) ناشت، ناشتی؛ ۶) تینوه‌تی زور **۱)** بی ارسن؛ ۲) خبر او؛ ۳) اشتها و آرزوی شدید؛ ۴) مکث، توقف کوتاه؛ ۵) آشی؛ ۶) تشنگی شدید.

هاشا: ۱) حاشا؛ ۲) دهست‌هله‌گرتی زن له میرد **۱)** انکار؛ ۲) صرف نظر کردن زن از زندگی با شوهر، تصمیم به جدایی از شوهر.

هاشت: نیوان خوش، ناشت **۱)** باهم در صلح و آشتی.

هاشت کرن: رازی کردن **۱)** راضی کردن.

هasherمه: که‌زونی که ده کریته بالو **۱)** رانکی.

هاشوشه: هاوسا **۱)** همسایه.

هاشوهوش: شات و شوست **۱)** لاف و گراف.

هاشمه: ۱) هدیف، مانگی به عاسمانده؛ ۲) مانگانه، گرتنی مانگ به مانگ، ناشمه **۱)** ماه، قرص ماه؛ ۲) ماهیانه، ماه به ماه.

هاشه: ۱) هازه؛ ۲) خوهه‌لکیشان، مهحتی خوکردن **۱)** نگا: هازه؛ ۲) لاف.

هاشه کهر: خوهه‌لکیش، کدستی مهحتی خو ده کاف لاف زن.

هاشه‌هوهش: هاشوهوش **۱)** لاف و گراف.

هاشه‌هاش: هازه **۱)** نگا: هازه.

هاف: ۱) نک، کن، جهم، لا، بال؛ ۲) پانابی سهربیان، روکاری دهره‌وهی بان؛ ۳) نهومی سهروه، باله‌خانه **۱)** نزد، پیش؛ ۲) پشت‌بام، نمای بیرونی بام؛ ۳) طبقه بالای ساختمان.

هافر: ۱) تاخور؛ ۲) تفاق، کاو گیای عنبارکراو **۱)** آخر؛ ۲) علوفه اتبارشده.

هافردان: عدبماری گیاو تفاق **۱)** انبار علوفه.

هافل: تاکام، نه تیجه **۱)** نتیجه.

هاف: نام، ناو و تهی شهربیکی له زنگ و خو با له هدرشتی: (هافمال واتا: ناؤسا) **۱)** هم، کلمه اشتراک.

هافا: داروکهیده که به کونی نیری گای داده کدن **۱)** چوبکی در بوغ.

هافاشر: بدقد لازم قسه بکه، قسمی زیاد مه که **۱)** زیاد حرف نزن.

هافاژه: هافاژ **۱)** نگا: هافاژ.

هافال: دوست، ناوآل **۱)** دوست، رفیق.

هافر: ۱) هافر، تاخور؛ ۲) ناو، لاکردنده **۱)** آخر؛ ۲) عطف توجه، التفات، برگشتن و نگریستن.

هافرچه‌دان: ناو زانده **۱)** به پست سرینگاه کردن.

هافرچیدان: ناو زانده **۱)** توجه به طرف چیزی یا کسی معطوف داشتن.

هافرک: مله‌کهر، که‌ستی ده گفل یه کنی بدر بدهه کانی ده کاف هم چشم.

گیزه؛ ۲) کاردوف **۱)** صدای آب روی آتش قبیل از جوشیدن؛ ۲) نگاه: کاردوف.

هازه‌په لک: جوئی کاردوف نوعی گیاه «کاردوف».

هازه‌خوگانه: جوئی کاردوف نوعی گیاه «کاردوف».

هازه‌زده‌شده: جوئی کاردوف نوعی گیاه «کاردوف».

هازه کورانه: جوئی کاردوف نوعی گیاه «کاردوف».

هازه‌مارانه: جوئی کاردوف نوعی گیاه «کاردوف».

هازه‌هاز: گیزه گیزی سه‌ماهه **۱)** صدای سه‌ماهه.

هاز: ۱) حاج، گیزه سه‌ساله؛ ۲) بنده‌مای هازان واتا: بدرزو نهود بونی سه‌رسنگ له ندهمس ته نگی **۱)** سراسیمه، حاج و حاج؛ ۲) بالا و پایین رفتن سینه از نفس تنگی.

هازان: هاز، بدرزو نهود بونی سنگ **۱)** بالا و پایین رفتن سینه.

هازه‌ر: نازه، لیخور **۱)** رانده.

هازه‌وت: ۱) راسرو بو لخوردین: (تیسته کانی هازه‌وت)؛ ۲) به‌لامار، وروزم **۱)** راند؛ ۲) هجوم، یورش.

هازه‌وتاندن: ۱) لیخورین؛ ۲) دندان **۱)** راند؛ ۲) تحریک کردن.

هازه‌وتکار: په‌لامارده، وروزم که‌ر **۱)** یورش آور، مهاجم، حمله‌ور.

هازه‌وتون: ۱) لیخورین، ثاروتون؛ ۲) په‌لاماردان **۱)** راند، رانندگی؛ ۲) حمله‌بردن.

هازه‌وتی: ۱) لیخوری؛ ۲) لیخوردر او **۱)** راند؛ ۲) رانده شده و سیله راننده.

هازه‌وتونی: په‌لاماری بوکرد **۱)** به وی حمله کرد.

هازه‌وتیار: په‌لامارده راف **۱)** نگا: هازه‌وتکار.

هازه‌ر: لیخور **۱)** رانده.

هازه‌وازه: هاج و حاج **۱)** گیج و منگ، هاج و حاج.

هازه: ۱) ده‌نگی گه‌لاؤ لک له بدر با؛ ۲) ده‌نگی تاوه‌لدیر **۱)** صدای تندیاد پرشاخسار؛ ۲) صدای آپشار.

هازه‌ک: فیشه که شیته **۱)** موشک، فتششه.

هازه‌کدن: هازه کردن، ده‌نگی داروخانی بدردو تاخ له سه‌ردا **۱)** صدای فروریختن کوه و سنگ.

هازیان: هازان **۱)** بالا و پایین آمدن سینه.

هازیله: کوژه که **۱)** نوعی خرمهره.

هازین: هازیان، هازان **۱)** نگا: هازیان.

هاس: ۱) هاز، کاردوف؛ ۲) جانه‌وهیکی درنده به لدلنگ جکوله‌ترو به‌زونگی پلنگ، دورزه شیر؛ ۳) خوان خواست؛ ۴) ترس، باک؛ ۵) ناگاکردن، حدس، حمسان، پی‌حمسان **۱)** گیاه «کاردوف»؛ ۲) یوزلنگ؛ ۳) خواست؛ ۴) ترس و بیم؛ ۵) حس، احساس.

هاسان: ۱) سانا، ناسان؛ ۲) بدرده سان **۱)** آسان؛ ۲) فسان.

هاسان بژیو: کم‌حدرج **۱)** کم مخارج.

هاسانی: سانا بی **۱)** آسانی.

هاسایش: چاوبی که‌وتون، دیدارکردن **۱)** دیدارکردن.

هاقه: همق له به راتیمیر کار، من، مزه **[مژد]**.

هاکا: ۱) به نزیگانه، روزی نه ماوه؛ ۲) بهم جوره، به و تر زه **[۱)** نزدیک است، چیزی نعانده؛ ۲) این طور، چنین.

هاکو: له کویی يه، له کام جیگه يه؟ **[کجا است؟]**

هاکو: ۱) نشگاف، له بر؛ ۲) نماینده کرین یان کارگرتن **[۱)** یکهو؛ ۲) ندیدخریدن یا کارکردن.

هاگ: خا، هیلکه **[تختم پرنده]**.

هاگا: تاگا، خه بدر؛ **(هاگام لئی نیه)** **[آگاهی]**.

هاگوس: تاختنده وی خدتراو بو، مزه جووت، هوگان **[قطعه زمین و پرۀ سخنم روزانه]**.

هاگه: هاگ **[تختم پرنده]**.

هاگه بان: راوکه، مارکه **[نگا]**: مارکه.

هاگهوان: مارکه، راوکه، رامک **[نگا]**: مارکه.

هاگی: خمهور، دهنگ و باس، خه به راف **[خبر]**.

هاگی دار: ۱) وریا، وشیار؛ ۲) له سدره هست **[۱)** هوشیار؛ ۲) گوش به زنگ.

هال: ۱) نه مام؛ ۲) درم، پهتا، نازار **[۱)** نهال؛ ۲) آفت.

هال: ۱) نال، جنوکه‌ی زهستان کوڑ؛ ۲) به رازیبی کنبو که پیاو بو خواری بروانی گیزده بی؛ ۳) نال، ددانی کوبلوگ له ترسی؛ ۴) تراویلکه؛ ۵)

تاغدلی مدر؛ ۶) نه شکمودت؛ ۷) ره نگی نال؛ ۸) کال، ره نگ نه ماوه؛ ۹)

چونیه‌تی، حال؛ ۱۰) قوره، به رسیله **[۱)** آل، موجود خیالی که زائو را می‌میر اند؛ ۲) بلندی کوه؛ ۳) دندان کندشه از ترسی؛ ۴) سراب؛ ۵)

آغل حیوانات؛ ۶) غار؛ ۷) سرخ روشن؛ ۸) رنگ رفته؛ ۹) حال؛ ۱۰) غوره.

هالا: ۱) هافال، دوست، ناوال؛ ۲) پهناي په ناپردن؛ ۳) هاگا، خه بدر، ناگا؛ ۴) دادو فهرياد **[۱)** دوست، رفيق؛ ۲) التجا؛ ۳) اطلاع؛ ۴) داد و فغان.

هالان: ۱) نه مامان؛ ۲) دندان، هانه دان؛ ۳) قیره و همراه قوله **[۱)** نهالها؛ ۲) تشجيع، برانگیختن؛ ۳) سر و صدا و جنجال.

هالان: ۱) هفالان؛ ۲) پیچان **[۱)** دوستان؛ ۲) پیچش.

هالاوه: ۱) تینی گهرمای زور به ته موژ؛ ۲) بوخ له بدر گهرما؛ ۳) گوشتاوه به به رسیله **[۱)** ورزش گرمای شدید؛ ۲) بخار؛ ۳) آنگوشت با غوره.

هال بردنده وه: بیهوش بونی زهستان له دوست جنوکه **[کجا بیهوش شدن زانو از ترس آل]**.

هال بونده وه: کول بونی دیان له ترش خواردن **[کند شدن دندان از ترسی]**.

هال که تن: توشی وه بیا بون **[کجا دچار وبا شدن]**.

هالمهوت: هلامت، په سیف **[کام]**.

هالو: لا لو، خال، برای دایک **[کداي]**.

هالو: ناوا، ناوها، ولو **[چنین]**.

هالو: دیزه، ده فری گلینی شیو تیدالینان **[کجا گلی، دیزی]**.

هالوا: خال، برای دایک **[کداي]**.

هافر کنی: کنی به رکنی، رک به رکنی **[هم چشمی]**.

هافری: ۱) تامرا؛ ۲) دوست **[۱)** همراه؛ ۲) دوست.

هافریز: ره حهت بونی زن **[آسودن زن از هم خوابگی]**.

هافل: ۱) به هر هی کار، به رویو؛ ۲) نه تسان له کار و مل می بیوه تان؛ ۳)

کوشش و تقالا؛ ۴) تاریکاری، یارمه تی **[۱)** به هر کار؛ ۲) اقدام؛ ۳)

کوشش؛ ۴) یاری، کمک.

هافل بون: به هر هدیت، قازانچ کردن **[سودبردن]**.

هافل کرن: به هر پیدان **[سوددادن]**.

هافلیک: ۱) گیا گمه سک؛ ۲) گمه سک **[۱)** گیاه چارو؛ ۲) چارو.

هافلیک: گمه سک، گزگ، گزگ **[چارو]**.

هاشن: تاونگ، ده سکاونگ **[هاون، هاونگ]**.

هاشوتن: فیر بون، هه قوتن **[یادگرفتن، آموختن]**.

هاشه: لدولاه **[از آنسو]**.

هاشه بین: ۱) تو زقال، کهموسکه: **(هاشه بین ترسی لبا من نینه)**؛ ۲)

هدوین، نامیان **[۱)** مقدار بسیار کم؛ ۲) مایه، خمیر مایه.

هاشقی: نامو، غه واره **[بیگانه، غریبه]**.

هاشقی: بندهما له هافیتن، فری دان، تاویزتن: **(ناهاشی، دهاشی)** **[پرت]**.

ریشه «هاشقین» به معنی پرت کردن.

هاشقیت: تاویتی **[پرت کرد]**.

هاشقیت: تاویشتن **[پرت کردن]**.

هاشقیته: تاویزراو، فری دراوت **[پرت شده]**.

هاشقیته ره: فری دهه **[پرت کننده]**.

هاشقیزی: نیره بی، به غیلی **[حسادت]**.

هاشقین: ۱) تاوسان؛ ۲) نامیان، همین **[۱)** نابستان؛ ۲) مایه.

هاشقین: نامیان، ههون **[مایه، خمیر مایه]**.

هاشقیناپاشین: مانگی ناب، تاغستوس **[ماه ورث، خرداد و تیر]**.

هاشقیناپاشن: مانگی حوزنiran **[ماه ورث، خرداد و تیر]**.

هاشقینامیرشه ره: بریتی له مانگی زه زبره **[کنایه از مهرماه]**.

هاشقیناناوین: ۱) چلهی هاوین؛ ۲) بریتی له گرمای زور **[۱)** وسط تاپستان؛ ۲) کنایه از گرمای شدید.

هاشقین چین: هاوینه، شیناوه رد **[کشت صیفی]**.

هاشقین قان: کویستانچی **[جاده رشید شیلاق رود]**.

هاشقین قانی: چونه ههوار **[به بیلاق رفتن]**.

هاشقینگه: زو زان، نیلاق، وار **[بیلاق]**.

هاشقینوک: روزانی گهرمی به هار که نازه ل تبرده خواه **[روزهای گرم بهار]**.

هاشقینه چهر: له هرگه کی یوش و بیار **[مرتع تاپستانی]**.

هاشقینه سه ره: جلکی هاوینه، بیوشانکی تاوسانی **[بیوشانک تاپستانی]**.

هاشقینه وار: هاشقینگه **[بیلاق]**.

هاشقینه هه وار: هاشقینه وار **[بیلاق]**.

هاشقینی: هاشقین چین، شیناوه رد **[کشت صیفی]**.

هاق کمنی: نه گهر خوات خوش ده وی. وته يه که له باتی تکایه **[خواهشمند]**.

هالین: ۱) هیلان، هیلین، هیلانه، هیلانه: ۲) جولانه‌ی مثالی ساوا، دیدیک [۱] آشیانه: ۲) نتو.

هالی هاز: ۱) له نیسته‌دا: ۲) نموی هدید [۱] حال حاضر: ۲) آنچه موجود است.

هام: ۱) وام، توهه‌تام: (هام لیره): ۲) ثام، وینه، بدرانیه‌ری: (هام ده‌رد): ۳) هات: (هام و شو): ۱) اینک هستم: ۲) حرف شراکت، هم: ۳) آمدن.

هاما: ۱) هر نه‌مه‌سه: ۲) لوده‌مداد: ۳) گریمان [۱] همین است: ۲) درآن هنگام: ۳) فرض.

هامار: ده‌شت، راست و تهخت، گورز [۱] راست و هموار.

هاماری: گوارابی، جینگه‌ی بی کندو کلو [۱] همواری زمین.

هامبار: عه‌بیار، هه‌مار، ههمبار [۱] انبار.

هامبیز: نامین، باوهش [۱] آغوش.

هامپیا: نامها [۱] همپا.

هامپیاله: ۱) کدسانی که پیکمه شهرباب ده خونه‌وه: ۲) بریتی له دوستی گیانی [۱] هم پیاله: ۲) کنایه از دوست جانی.

هامتا: لنگ، تاواتا [۱] همتا.

هامته‌راز: بدرانیه‌رف برابر، هم‌تران.

هامته‌رازو: بدرانیه‌رف برابر.

هامده‌رد: له خدم و خهدفت دا بدرانیه‌رف همدرد.

هامدهم: ناوده‌م، ناوده‌نگی [۱] هم‌دم.

هامرا: ۱) ناوال، دوست: ۲) ره‌فیقی سه‌فره: ۳) له بیرو رادا شهریک [۱]

دوست، رفیق: ۲) همراه: ۳) هم عقیده.

هامراز: نامراز نامیر، نه‌سیاب، نه‌سیابات [۱] ابزار.

هامراز: دوستی نزدیک [۱] همراز.

هامرازی: ۱) ره‌فیقاتی له سه‌فره‌دا: ۲) شهریکی له بیرو رادا [۱]

هراهی: ۲) هم عقیده بودن.

هام‌ریش: ناوال‌زاوا [۱] باجناع.

هامزا: دوانه، ناوال‌دونه، جملک، جوی، لفه‌دونه [۱] همزاد.

هامسا: ناؤسا، جیران [۱] همسایه.

هامسال: له تمده‌ندا بدرانیه‌رف همسال.

هامساخه: جیران، ناؤسا [۱] همسایه.

هامسنور: هاوه‌که‌وشن [۱] هم مرز.

هامسنه: بریتی له ژن بو میرد [۱] همسن.

هامشان: له قمدو پایه‌دا بدرانیه‌رف هم‌شأن.

هامشکل: له بیچم و تدریزا وه ک [۱] هم‌شکل و هم‌قیافه.

هامشو: ناموشو [۱] آمدوشد.

هامشو: دوزتی میردیک [۱] دوزن یک شوهر، دوهوو.

هامشیر: دو شیره‌خوره کادمه‌مکیکیان مزی بین [۱] همشیر.

هامشیره: هامشیر [۱] همشیر.

هامعومره: له تمده‌ندا بدرانیه‌رف هم‌سال.

هامفدر: هاوته‌من، هاووه‌مر [۱] هم‌سن.

هاملکان: نه‌مریکایی [۱] امریکایی.

هالوبلالوک: به‌لاروک [۱] آبالو.

هالویه‌لاروک: به‌لاروک [۱] آبالو.

هالووز: ۱) نالووز تیک‌هالاوه: ۲) بریتی له پیاوی بدفرو شه‌رانی [۱] درهم، سردرگم: ۲) کنایه از آدم شارلاتان.

هالووزا: خالووز [۱] دایی زاده.

هالوزان: تیک‌هالان، نالووزبُون [۱] درهم ریختن، سردرگم شدن.

هالوزاو: تیک‌هالاو، هالووز [۱] درهم ریخته، سردرگم.

هالوسبُون: هالوزان [۱] سردرگم شدن.

هالوق: نه‌خوشیه که توُشی نه‌ندامانی شه‌رمدی [۱] نوعی بیماری اندامان تناسلی.

هالووه: گوژه [۱] کوزه.

هالووه‌وال: ده‌نگوباس [۱] خبر.

هالوین: خوش‌کردنی خیگه به ده‌رمانات [۱] دباغ دادن خیگ با دجاجات.

هالوینی: قدیسی ده‌نک‌شیرن، شه‌لانی ناوکه‌خوشه [۱] زردالوی هسته شیرین.

هاله: میمک، خوشکی دایک [۱] خاله.

هاله: ۱) بدرسله، هال: ۲) جوشه دومه‌لیکه سی‌واش: ۳) ناله‌ی نه‌خوشی پیستی ده‌موجاوي زنی پر: ۴) گوندیکه له کوردستان [۱] غوره: ۲) نوعی دمل: ۳) لکه‌های صورت زن حامله: ۴) نام دهی است.

هاله‌یه‌لاروک: به‌لاروک [۱] آبالو.

هاله‌پروز: پروزان [۱] بخس.

هاله‌پروزبُون: پروزان [۱] بخسیدن.

هاله‌ت: ۱) چونه‌تی: ۲) نامراز: ۳) گاسن [۱] حالدت: ۲) ابزار: ۳) گاواهن.

هالمزا: میمکزا [۱] خال‌هزاده.

هاله‌ئریز: نه‌وہتا له خوار [۱] دریابین است.

هاله‌ئریز: خونجه‌ی تازه‌هه لیتی‌جر اوی دارمیو [۱] شکوفه نودمیده درخت مو.

هاله‌ئریل: هاله‌ئر [۱] نگا: هاله‌ئریز.

هاله‌کوک: ناله‌کوک [۱] نگا: ناله‌کوک.

هاله‌وبون: ۱) هاله‌بونه‌وه: ۲) نوقره‌گرتن [۱] کندشن دندان از ترشی: ۲) آرام گرفتن.

هاله‌وکردن: نارام کردنده، داسه‌کناندن [۱] آرام کردن.

هاله‌ین: هیلانه [۱] آشیانه.

هالی: ۱) تیگه‌یشتو، حالی: ۲) به‌تال، والا، خالی [۱] حالی، ملتفت: ۲) خالی.

هالی: هال، بدرسله، قوره [۱] غوره.

هالی‌بوون: خه‌بدرلی‌بوون، ناگابوون: (هام لئی تیه، هات لئی تیه) اطلاع داشتن برو.

هالیز: دو، دهوف [۱] دوغ.

هاوارکردن

هانه‌هاته کردن: هانکدهاتک کردن **ف** هن هن کردن.

هانه‌ی دل: له و گوندانه‌ی کوردستانه که به عسی کاولیان کرد **ف** روسایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردن.

هانه‌ی قول: گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد **ف** از روستاهای ویران شده کردستان توسط بعثیان.

هانی: ۱) ناورده، ثانی، ثیابی؛ ۲) نممه‌ساف **ف** (۱) آورد؛ ۲) اینک.

هانی: ۱) ودرگره، بگره: (هانی پاره کهت، هانی نان بیخو؛ ۲) نموده که:

(نمروقی هانی واتا: کاواراکه) **ف** (۱) بگیرش، ازدستم بگیر؛ ۲) آن یارو.

هانیاگ: ناودرده **ف** آورده.

هانیاوه: هانیاگ **ف** آورده.

هانیشک: ثانیشک **ف** آرچ.

هانیشکه: ثانیشکه **ف** زانوی لوله‌بند.

هانین: ناودرده، ثانین، ثیابان **ف** آورده.

هانینه: ثانیه، ثینایه **ف** آورده است.

هانینه‌وه: ۱) قه‌ثیابان، گیّرانه‌وه؛ ۲) بریتی له چاره کردنی له جئی چوگ:

(ناوکمی هانیه‌وه) **ف** (۱) بازآوردن؛ ۲) کنایه از بهجای آوردن از جا در رفتة.

هانی‌یو: هر نممه‌سه، چیتر نا، چیتر نید **ف** همین است.

هاو: ۱) نام، هام؛ ۲) وتهی بانگلی کردن له دور؛ ۳) چلونایه‌تی، حال:

۴) نموف **ف** (۱) حرف شراکت، هم؛ ۲) حرف ندا برای دور؛ ۳) چگونگی؛ ۴) او.

هاوا: ۱) حال و هدوا، چلونایه‌تی؛ ۲) هو، سه‌بهب؛ ۳) هدوا، کز **ف** (۱) چگونگی؛ ۲) علت، سبب؛ ۳) هو.

هاوار: ۱) پانگراهیشن بو تاریکاری و زه‌هابوون له ته‌نگانه؛ ۲) ده‌نگ بلندکردنی توند؛ ۳) دادکردن؛ ۴) ناخ و داخ؛ ۵) فریاگه‌یشن؛

۶) هانا؛ ۷) تاوه بو دو گوچاری کوردی به که‌میان جه‌لاده‌ت عالی به درخان له سالی ۱۹۳۲ داده‌ری خست که به تیکرایی ۵۷ زماره‌ی

ده‌رچو دوه‌میان حافز مسته‌فا فازی سالی ۱۹۷۱ له به‌غدا ده‌ری خست پاش سی‌زماره داخرا؛ ۸) لم و گوندانه کوردستانه که

به عسی کاولیان کرد **ف** (۱) فریاد کمک خواستن؛ ۲) فریاد، صدای بلند؛ ۳) دادخواهی؛ ۴) دریغ؛ ۵) به‌فریاد رسیدن؛ ۶) پناه به کسی

بردن؛ ۷) نام دو مجله کردی که در سالهای ۱۹۳۲ و ۱۹۷۱ منتشر می‌شدند؛ ۸) روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردن.

هاواربرده‌بهر: هانابردنه بهر **ف** پناه بردن به کسی.

هاواربوبردن: هاواربردن بهر **ف** پناه بردن به کسی.

هاواربووه‌ستان: تاریکاری گشتنی بو نهجالت کهس یان که‌سانی **ف** پسیج همگانی برای کمک و نجات کسی یا گروهی.

هاواربووه‌ینان: هاواربرده بهر **ف** پناه بردن به کسی.

هاواربه‌مالم: حیف و مخابن، داخ و عذرمه **ف** دریغا، اسفا.

هاوارته‌له‌من: خراپم لی قه‌وماوه **ف** بد آورده‌ام.

هاوارکردن: ۱) ده‌نگ بلندکردن بو تاریکاری؛ ۲) قیراندن له‌بدرنیش و

هامن: ۱) تاوسان؛ ۲) نموده‌تا من: (هامن چه‌نیزی؟) **ف** (۱) تاسبتان؛ ۲) اینک من.

هاموتا: بی سهرو شون **ف** مفقودالات.

هاموش: تارام، هیدی، هیمن **ف** آرام.

هاموشو: ناموشو، هامشو، هاتچو **ف** آمدوشد.

هاموه‌وی: درزني دوبراه له ماليکا **f** دوجاری، همسران دوبرادر.

هامه‌يش: هاتان، ثامان **ف** آمدن.

هامیته: ثاوته، تیکه‌ل کراوف آمیخته.

هامیز: تامیز، باوهش، هامبیز **ف** آغوش.

هامین: تاوسان **ف** تاسبتان.

هان: ۱) دند؛ ۲) وان، نموده‌تان **ف** (۱) تحریک؛ ۲) اینک هستند.

هانا: ۱) پهنا، له‌به‌ریازانه‌وه بو دادرسین: (هانام برده‌بدن؛ ۲) نموجوره،

ناوها: (بو شتی هانا نابی پیاو توره‌بی؛ ۳) سومایی، قفووه‌تی دیتن **ف**

(۱) پناه بردن و دادخواهی؛ ۲) این طور؛ ۳) سو، نیروی بینایی.

هانابردن: په‌نابردن بو فریاره‌س: (هانام برده‌بدن خواهه‌هاتان هات) **ف**

پناه بردن به فریدرس.

هانجی: دیسان، دوباره **ف** دوباره.

هان دان: دنه‌دان **ف** تحریک کردن.

هاندو: هیند، هینابو ته‌ندازه **f** مقدار، اشاره به اندازه.

هاندی: هاندو **f** نگا: هاندو.

هانقار: ده‌روبه‌ری تاوابی **f** حومه.

هانقادس: هانقاد **f** حومه.

هانقه‌راس: هانقهار **f** حومه.

هانکه: نه‌فهمی توند له‌بدر مانده‌وه **ت** هن هن.

هانکه‌هانک: هانکه‌ی به‌شونین يه‌کد **ف** هن هن.

هانگ: به‌زم و ناهه‌نگ **ت** بزم و جشن.

هانسوهون: پاشگوی خستنی کار، کاردواختن به قهستی **f** درنگ و

کاهله‌ی کردن، پشت گوش انداختن.

هانه: ۱) کانی، سه‌رچاوه؛ ۲) دنه، هان؛ ۳) نموده‌تان؛ ۴) نموده‌تاه؛ ۵) هانکه

ف (۱) چشم؛ ۲) تحریک؛ ۳) اینک اینها، اینهاشان؛ ۴) این است؛

۵) هن خسته.

هانه‌دان: دنه‌دان، هان دان **ف** تحریک کردن.

هانه‌دروغه: کویره کانی، کانی يه‌ک که تاوسان نیشک ته کا **f** چشم‌های

که در تاسبتان می‌خشکد.

هانه‌وال: گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد **f** از روستاهای

ویران شده کردستان توسط بعثیان.

هانه‌سوره: له و گوندانه‌ی کوردستانه که به عسی کاولیان کرد **f**

روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردن.

هانه‌گهرمه‌له: ۱) گراو، سه‌رچاوه‌ی ناوی گهرمه و سویر؛ ۲) گوندیکه له

کوردستان **ف** (۱) چشم‌آب معدنی گازدار؛ ۲) نام دهی است.

هانه‌هانه: ۱) دنه، هان، هانه؛ ۲) هانکه‌هانک **ف** (۱) تحریک؛ ۲) هن هن.

هانه‌هانه‌دان: دنه‌دان **f** تحریک کردن.

هاوته راز: بدرانیهر [ه] هم تراز
هاوته راز و: هام ترازو [ه] برابر.
هاوته ک: (۱) لنگه، هاوta: (۲) رفیق، هاوال [ه] همتا: (۲) رفیق.
هاوته مهن: هام سال [ه] همسال.
هاوته مهن: (۱) هاوته مهن: (۲) لعنه شیره تنی [ه] همسال: (۲) از یک عشیره.
هاوتیس: حده قده، ددو حدوت [ه] هفده.
هاوتیسن: حده قده هدم [ه] هفدهم.
هاوجسن: (۱) هاوتمرح: (۲) بهره‌ی باوکنی [ه] همگونه: (۲) از یک طایفه.
هاوجفت: (۱) هاوتسک، لنگه: (۲) بریتی له زن و میرد، نیره و میوه [ه] همتا: (۲) کنایه از جفت نر و ماده.
هاوجله: سواری که دائم ده گهل ناغا سه فهرده کا [ه] سوار ملازم رکاب، هم عنان.
هاوجوت: (۱) هاوچفت: (۲) دو جوت به نده که زه ویه کانیان له پهنا یه کتره؛ (۳) زنی حلال: (ملا ده لین به هاوچوتی به هاو سمرینی) [ه] نگا: هاوچفت: (۲) دوکشاورز همسایه در زمین: (۳) کنایه از همسر.
هاوجور: هاوته رح [ه] همشکل.
هاوجدم: دوکمهس که له خواردندا پیکوهون [ه] همخوان، هم سفره.
هاوججن: دوکمهس که له یدک جنی دا ده خدون [ه] همبستر.
هاوجاخ: کسانی که له دهورانیکا زیان [ه] معاصر.
هاوجاو: کهنسی که رکبدری ده کا [ه] هم جشم.
هاوچره: کهنسی که گورانی بو گورانی بیز ده گیرنده: (۲) دوکمهس که پیکوهون گورانی ده لین [ه] (۱) عضو گروه گر آواز: (۲) دو همخوان آواز.
هاوچرخ: هاوچاخ [ه] معاصر.
هاوچه شن: هاوچور [ه] همشکل.
هاوخاک: دوکمهس که زه ویه کانیان لیک ده گهرته و، هاوچوت [ه] دوکشاورز با زمینهای هم مرز.
هاوخوان: هاوچدم [ه] هم سفره.
هاوخوشک: ده ستده خوشک [ه] دوزن دوست خواه رمانند.
هاوده رد: به دردی یه کتر نوش بون [ه] همدرد.
هاوده س: چهند کهنسی شمریک له کهین و بهین دا [ه] شریک و همدست در توطنه.
هاوده س: هاوده س [ه] نگا: هاوده س.
هاوده م: هامدهم، ناوده نگ [ه] همدم.
هاوده نگ: (۱) ناوده نگی: (۲) هاوپیر [ه] همدم، انیس: (۲) هم عقیده.
هاودین: چهند کدسانی لامسرا ناینی [ه] هم کش.
هاور: ناور [ه] واپس نگری.
هاورا: (۱) ره فیق: (۲) هاوپیر [ه] همراه، رفیق: (۲) هم عقیده.
هاواراز: دوستی رور نزیک [ه] همراز.
هاواران: (۱) جورئی بالتساو: (۲) ناوی ده شتیکی پان و همراوه له نیوان ده جله و فورات [ه] نوعی بالتو: (۲) دشته و سیع میان دجله و فرات.

نازه حهتی [ه] (۱) فریاد برآوردن برای کمک: (۲) فریاد کشیدن از شدت درد.
هاوارگرن: هاوگردن [ه] نگا: هاوگردن.
هاوارگرخ: هاوگرکه، خودانی بانگ و هاوگر فریاد کننده، جیغ کش.
هاوارگدک: زیره کار [ه] فریاد کننده، جیغ کش.
هاوارله من: هاوته له من [ه] بدآورده ام.
هاواره هستان: لی قدمانی گشته [ه] فاجعه عمومی.
هاوال: ناوال [ه] رفیق.
هاوال دوانه: ناوال دوانه، جملک، جوی، لقه دوانه [ه] همزاد.
هاوال ده رس: نامده رس، دوکمهس که بیکوه خویندویانه [ه] همدرس.
هاوال زاوی: ناوال زاوی، هامزیش [ه] باجناغ.
هاوال کراس: ناوال کراس، ناوال کراس [ه] شلوار زنانه.
هاوان: (۱) ناونگ، دسکاونگ: (۲) جورئی توپی شدز: (نه سیابی شدز په یاکن) / تندنگ و توپی هوان) « حاجی قادر» [ه] هاون: (۲) خمباره انداز.
هاوانته: (۱) ناوانته، مفت: (۲) فیل و گزی [ه] مفت: (۲) حیله و نیرنگ.
هاوانته چی: فیلیاز، ده سیر [ه] ناروزن.
هاوانته خور: مفته خور [ه] مفتخور.
هاوباز: منا لدان [ه] زهدان.
هاوبازو: ره فیق، تاریکاری یه کتر [ه] رفیق، همدست.
هاوبازی: ره فیق له گهمه و کایده دا [ه] هم بازی.
هاوبال: تاریکار [ه] کمل و یاور.
هاوبه ر: (۱) به رانید: (۲) دو قوماشی له پانایی دا بدرانیهر [ه] برایر: (۲) دو پارچه هم عرض.
هاویه ش: شهریک [ه] شریک.
هاویه شی: شهریکایه تی [ه] شرکت، شرکت.
هاوییجم: هاووه نگ، له شکلا چون یدک [ه] هم زنگ، همشکل.
هاویبر: له بیرو رادا وه کو یدک [ه] هم عقیده.
هاویها: نامیا، له کسب و کار وه یدک [ه] هم باز.
هاویشت: (۱) بهره‌ی باوکیک: (خرمی هاویشت، برای هاویشت: (۲) دوکمهس سواری یدکسی [ه] (۱) از یک تیره و طایفه: (۲) دونفر سوار بریک ستور.
هاویشت: هاویشت [ه] نگا: هاویشت.
هاوپشک: هاویه ش [ه] شریک.
هاوپول: هاوده رس [ه] همکلاس.
هاویه یمان: دوکمهس که به لینی تاریکاریان به یدک داوه [ه] هم پیمان.
هاوبیله: هام پیله [ه] نگا: هام پیله.
هاوپیشه: نامها، هاویا [ه] همیا، هم پیشه.
هاوتا: لنگه، هاما [ه] همتا.
هاوتای: حد فتا، سی چهل بیست و ده [ه] هفتاد.
هاوته حر: هام شکل [ه] همشکل.
هاوته رح: هاوته حر [ه] همشکل.

هاوسه‌نگ: ۱) له کیشان‌دا بهرانیم؛ ۲) له ناکاردا وه کیده که (۱) هم وزن؛ ۲) همسنگ، شبیه هم.

هاوسه‌نگه‌ر: له مهدانی شدرا تاوال و تاریکاری به کتر هم‌سنگ.

هاوسی: جیران، ناواساف همسایه.

هاوسیتی: هاوسایه‌تی همسایگی.

هاوسی‌یدتی: هاوسیتی همسایگی.

هاوسی‌بی: هاوسیتی همسایگی.

هاوشاخ: عذریف، غذ‌تیم همزور.

هاوشاری: پیککوه خله‌لکی بازیریک همشهری.

هاوشان: هام‌شان هم‌شأن، هم‌بایه.

هاوشو: هاشو، هام‌شتو هم‌دوشد.

هاوشیر: هام‌شیر همشیر.

هاوشیره: هام‌شیره همشیره.

هاوعورم: هاوتمن همسال.

هاوقان: بهندیون بهشتیکه‌وه: (دامینم دوداره هاوقا) گیرکردن به

چیزی.

هاوقسه: پیک‌هاتگ هم‌قول.

هاوقه‌تار: ۱) ره‌فیق، دوست؛ ۲) پیککوه له کاریک‌دا، سنت (۱) رفیق؛

۲) همقطار.

هاوقه‌ده: له بالادا بهرانیه درقد و قامت متاوری، همقد.

هاوقه‌ده: هاوپیاله، هام‌پیاله نگا: هاوپیاله.

هاوقه‌دهم: که‌سانی که پیککوه بُو کاری ده چن همقدم.

هاوکات: هاوچخر، هاوژمان همزمان.

هاوکار: ۱) پیککوه له کاریک‌دا؛ ۲) تاریکار (۱) همکار؛ ۲) کمک‌کننده.

هاوکاری: تاریکاری همکاری، کمک کردن در کار.

هاوکاسه: بریتی له دوستی نزیک همکاسه.

هاوکایه: هاویازی همبازی.

هاوکوف: زن و میردی له پله و پایه و ره‌سمن دا وه کیده زن و شوهر

همیایه و هم‌ززاد، هم‌کفو.

هاوکوه‌شنه: دوزمین که سنوریان لیک ده گه‌زته‌وه، هاوخاک (۱)

هم‌مرز.

هاوکیش: هاوسه‌نگ هم‌وزن.

هاوگا: دوگا بهرانیه به کتر که پیککوه جوت ده کمن هم‌یوغ.

هاوگه‌ر: بدسته، سرربه منسوب.

هاوگه‌مه: هاویازی همبازی.

هاوگیان: زنی برای میرد زن برادر شوهر، جاری.

هاول: گوندیکه له کورستان به عسی ویرانی کرد (۱) از روستاهای

ویران شده کردستان توسط بعثیان.

هاول: ۱) روزم، پلامار؛ ۲) چاره، عیلاج (۱) حمله، هجوم؛ ۲) چاره،

علاج.

هاولان: ۱) پیککوه له یک هیلانه؛ ۲) بریتی له دودوست که دائم پیککوهون

(۱) هم‌آشیان؛ ۲) کنایه از دودوست بسیار به هم نزدیک.

هاورده: ۱) ثانی؛ ۲) بهره‌ی کشت و کال (۱) آورد؛ ۲) فراورده کشاورزی.

هاوردن: ثانین، ناوورده (۱) آوردن.

هاوردنده‌وه: ۱) وه گه‌راندن؛ ۲) رشانده (۱) بازگرداندن؛ ۲) قی کردن.

هاوردنده‌سو: کولانده‌وهی بین (۱) تازه کردن زخم.

هاورده: تاورده، لملاوه هانیاگ (۱) از خارج وارد شده، آورده.

هاورده: ۱) هاورده؛ ۲) ثانی، نینا (۱) وارد؛ ۲) آورد.

هاورو: تاوره، تایرو (۱) آبرو.

هاوری: ۱) هاواه؛ ۲) ره‌فیقی سه‌فر (۱) دوست، رفیق؛ ۲) همراه.

هاوریزه: شیاو بو به کتر (۱) متناسب.

هاوریش: ۱) گیچم (۱) هالاندن؛ ۲) هاوزا (۱) درگیر نزاع؛ ۲)

باچنان.

هاوریش بُون: بهزور شهربی فروشن: (هردر له خسروه بین سه‌بهب

هاوریشم بُون به گزمهات) (۱) اجباراً کسی را درگیر نزاع کردن.

هاوریشم: تاوریشم (۱) ابریشم.

هاوز: هاوتمه‌ن (۱) همسال.

هاوزاوا: تاوال زاواف باچنان.

هاوزگه: هاوزا (۱) همسال.

هاوزمان: دوكس که قسه به زوانی ده کمن (۱) همزبان.

هاوزه: هاوزا (۱) همسال.

هاوزی: ۱) هاوز؛ ۲) خو‌لاتی (۱) همسال؛ ۲) هموطن.

هاوزید: خو‌لاتی (۱) هم‌میهن.

هاوزین: ۱) خافلان: (نمومانله بهاوزینه)؛ ۲) هاوجوت، زن و میرد (۱)

سرگرمی؛ ۲) همسر، شریک زندگی.

هاوس: ناؤس، زگ (۱) آبستن.

هاوسا: ۱) جیران، دراویس؛ ۲) ناؤسا، په نه‌ما، نه‌ستور بُون (۱) همسایه:

۲) درم کرد.

هاوسال: هاوتمه‌ن (۱) همسال.

هاوسان: ماسین، په نه‌مان، ستور بُون (۱) آماسیدن.

هاوسایه‌تی: جیرانه‌تی (۱) همسایگی.

هاوسایی: هاوایه‌تی (۱) همسایگی.

هاوسفره: هاوخوان، هاوخدم (۱) هم‌سفره، همخوان.

هاوسک: تاوال دونه، جملک (۱) همسار.

هاوسنور: دو پارچه‌خاکی به یه کده نوُساواف هم‌مرز.

هاوسوند: هاویه‌یمان (۱) هم‌یمان.

هاوسوین: هاویه‌یمان (۱) هم‌یمان.

هاوسویند: هاویه‌یمان (۱) هم‌یمان.

هاوسه‌ر: ناوجوت، هام‌جوت (۱) همسر.

هاوسه‌رین: ناوجوت: (نمه‌وکجه‌ی خومدا به تو به هاوچوتی به

هاوسه‌رینی) (۱) همسر.

هاوسه‌فه‌ر: هام‌سده‌فر، ره‌فیقی را، نام‌راف همراه، همسفر.

هايدى: (۱) تاوله دوانه؛ (۲) هاولل **ف** (۱) دوقلو؛ (۲) دوست.
 هاوله: (۱) باش، چاک؛ (۲) هيرث، بهنرخ؛ (۳) لهجى، بهجتى **ف** (۱) نيك؛ (۲) ارزشمند؛ (۳) مناسب.
 هاوله: تاوله، خورىك، خورولىكه **ف** آبله.
 هاوله چك: دوزن له پايدا بدرانبر **ف** دوزن هم شان.
 هاوله رز: تاوله رز، مروي گروي **ف** آبله رو.
 هاوله كوت: خورىك كوت **ف** آبله كوب.
 هاوله كوتان: دهرزى ليدان بو خورىك **ف** آبله كوبى.
 هاولتى: هاوله، تاوله **ف** آبله.
 هاومال: (۱) شمرىك، هاويمش لممالدا؛ (۲) هاوسا **ف** (۱) شريك درخانه؛ (۲) همسایه.
 هاومل: هاوشن **ف** هم شان.
 هاون: (۱) خهون؛ (۲) خهوتون **ف** (۱) رؤيا، خواب؛ (۲) خوابیدن.
 هاون: تاونگ، دهسكاونگ، هافن **ف** هاون.
 هاونا: دوباره، ديسان، همه مisan **ف** دوباره.
 هاوناوه: كسانى كه ناويكيان لى تراوه **ف** همنام.
 هاونوبه: كسانى كه له تيشك گرتا پىكهون **ف** ياور در نوبت.
 هاونوگه: هاونو به **ف** ياور در نوبت.
 هاونوبن: هاوجى خدو، دوانى له يەك جى دا خموتو **ف** همبىتر.
 هاونين: هاوغاك **ف** هم يوغ.
 هاونيشتمان: هاوزيد **ف** هم ميهن.
 هاونيله: برىتى له زى شوق **ف** كنايه از همسر.
 هاونيله: هاوغاك **ف** هم يوغ.
 هاوه: هدرته مدهس **ف** همين است.
 هاوللاتى: هاوزيد **ف** هم ميهن.
 هاووهزن: هاوكيش **ف** هم وزن.
 هاوه: (۱) بىزى وچى؛ (۲) به كارهاتىگ، به كەلك؛ (۳) كەلك، بهره **ف** (۱) بچا؛ (۲) بىردىخور؛ (۳) بهره.
 هاوها: زەنازەتا **ف** هيابو.
 هاوههاو: (۱) بانگ كردنى لەدۇرەوە؛ (۲) گۈزە راوكىران بېشىن تېپىردا **ف** (۱) آهان؛ (۲) سر و صدای شكارچيان به دنبال نخجىر.
 هاوهل: هاول **ف** رقيق.
 هاوهل كراس: تاوالل كراس، هاولل كراس **ف** شلوار زنانه.
 هاوهيلان: هاولان **ف** هم آشيان.
 هاوى: (۱) تەرەد، تاگى؛ (۲) وتهى سەيرمان؛ (۳) وتهى بەمانا تاخ و دەرد:
 (های لە منى مال ویران)؛ (۴) تامادەتى: (های لە كويى، توپش هاي
 لەگرە)؛ (۵) خۆزى؛ (۶) هەي هاوار **ف** (۱) اطلاع؛ (۲) حرف تعجب؛
 (۳) حرف تأسف؛ (۴) هستى؛ (۵) كاش؛ (۶) آى داد، هوار.
 هايات: (۱) تاگادار؛ (۲) وشيار، زرينگ؛ (۳) هەر ئەوهندە بەس **ف** (۱) آگاه،
 مطلع؛ (۲) وشيار، زرنگ؛ (۳) فقط همینقدر و بس.
 هايى بهخت: (۱) خۇو بهخت، هاتونههات؛ (۲) شت به قورعە بەركەرتىن
ف (۱) بسته به شانس؛ (۲) لاتاري.
 هاييت: تو هەتى: (ئېرىۋەتەت لە بازار) **ف** تو هستى.
 هايى دار: بەتاكا، خەبىردار، تاگادار **ف** مطلع، آگاه.
 هايىدان: تاگاداركىردن، خەبىرپىدان، وشياركىردنەوە **ف** آگاه كردن.
 هايدوت: (۱) چەتكەل، ياغى كەل؛ (۲) رىگىر، چەتكەل **ف** (۱) راهىزان،
 ياغيان؛ (۲) راهىن.
 هايدى: لەسىرى يېۋە، هايدى **ف** نگا: هايدى.
 هايدى: وشەيدە كە بۇ دەندان لە كار، ئادەت **ف** كلەمْ تشجيع براي كار
 كردن.

هاولف: (۱) تاولل دوانه؛ (۲) هاولل **ف** (۱) دوقلو؛ (۲) دوست.
 هاوله: (۱) باش، چاک؛ (۲) هيرث، بهنرخ؛ (۳) لهجى، بهجتى **ف** (۱) نيك؛ (۲) ارزشمند؛ (۳) مناسب.
 هاوله: تاوله، خورىك، خورولىكه **ف** آبله.
 هاوله چك: دوزن له پايدا بدرانبر **ف** دوزن هم شان.
 هاوله رز: تاوله رز، مروي گروي **ف** آبله رو.
 هاوله كوت: خورىك كوت **ف** آبله كوب.
 هاوله كوتان: دهرزى ليدان بو خورىك **ف** آبله كوبى.
 هاولتى: هاوله، تاوله **ف** آبله.
 هاومال: (۱) شمرىك، هاويمش لممالدا؛ (۲) هاوسا **ف** (۱) شريك درخانه؛ (۲) همسایه.
 هاومل: هاوشن **ف** هم شان.
 هاون: (۱) خهون؛ (۲) خهوتون **ف** (۱) رؤيا، خواب؛ (۲) خوابیدن.
 هاون: تاونگ، دهسكاونگ، هافن **ف** هاون.
 هاونا: دوباره، ديسان، همه مisan **ف** دوباره.
 هاوناوه: كسانى كه ناويكيان لى تراوه **ف** همنام.
 هاونوبه: كسانى كه له تيشك گرتا پىكهون **ف** ياور در نوبت.
 هاونوگه: هاونو به **ف** ياور در نوبت.
 هاونوبن: هاوجى خدو، دوانى له يەك جى دا خموتو **ف** همبىتر.
 هاونين: هاوغاك **ف** هم يوغ.
 هاونيشتمان: هاوزيد **ف** هم ميهن.
 هاونيله: برىتى له زى شوق **ف** كنايه از همسر.
 هاونيله: هاوغاك **ف** هم يوغ.
 هاوه: هدرته مدهس **ف** همين است.
 هاوللاتى: هاوزيد **ف** هم ميهن.
 هاووهزن: هاوكيش **ف** هم وزن.
 هاوه: (۱) بىزى وچى؛ (۲) به كارهاتىگ، به كەلك؛ (۳) كەلك، بهره **ف** (۱) بچا؛ (۲) بىردىخور؛ (۳) بهره.
 هاوها: زەنازەتا **ف** هيابو.
 هاوههاو: (۱) بانگ كردنى لەدۇرەوە؛ (۲) گۈزە راوكىران بېشىن تېپىردا **ف** (۱) آهان؛ (۲) سر و صدای شكارچيان به دنبال نخجىر.
 هاوهل: هاول **ف** رقيق.
 هاوهل كراس: تاوالل كراس، هاولل كراس **ف** شلوار زنانه.
 هاوهيلان: هاولان **ف** هم آشيان.
 هاوى: (۱) تەرەد، تاگى؛ (۲) وتهى سەيرمان؛ (۳) وتهى بەمانا تاخ و دەرد:
 (های لە منى مال ویران)؛ (۴) تامادەتى: (های لە كويى، توپش هاي
 لەگرە)؛ (۵) خۆزى؛ (۶) هەي هاوار **ف** (۱) اطلاع؛ (۷) حرف تعجب؛
 (۸) حرف تأسف؛ (۹) هستى؛ (۱۰) كاش؛ (۱۱) آى داد، هوار.
 هايى بهخت: (۱) خۇو بهخت، هاتونههات؛ (۲) شت به قورعە بەركەرتىن
ف (۱) بسته به شانس؛ (۲) لاتاري.
 هاييت: تو هەتى: (ئېرىۋەتەت لە بازار) **ف** تو هستى.
 هايى دار: بەتاكا، خەبىردار، تاگادار **ف** مطلع، آگاه.
 هايىدان: تاگاداركىردن، خەبىرپىدان، وشياركىردنەوە **ف** آگاه كردن.
 هايدوت: (۱) چەتكەل، ياغى كەل؛ (۲) رىگىر، چەتكەل **ف** (۱) راهىزان،
 ياغيان؛ (۲) راهىن.
 هايدى: لەسىرى يېۋە، هايدى **ف** نگا: هايدى.
 هايدى: وشەيدە كە بۇ دەندان لە كار، ئادەت **ف** كلەمْ تشجيع براي كار
 كردن.

هرچ: ۱) ورج؛ ۲) زور زبر و زده لام [۱) خرس؛ ۲) بسیار تنومند.
 هرچی مهندش: زبر و زده لام له دیمه نداده تنومند و قوی هیکل.
 هرده: لیره [۱) درانجا.
 هرز: وتهی راگرتی یه کسم [۱) کلمه نگهداشتن ستور.
 هرز: ورج [۱) خرس.
 هرز: داوه تی ره شبله کی کوزگر تو [۱) نوعی رقص دسته جمعی.
 هرفه: لیره وه [۱) از اینجا.
 هرم: گرم، گرمه [۱) غرب.
 هرمزاندن: نه عره ته لیدانی شیر و درنده [۱) نعره حیوانات درنده.
 هرمزین: ۱) نه عره ته؛ ۲) گدیشتی میوه [۱) نعره زدن؛ ۲) رسیدن
 میوه.
 هرمده: ۱) حورمهت، رن، قدر؛ ۲) بریتی له زنی بدمیرد [۱) حرمت،
 ارج؛ ۲) کنایه از زن شوهردار.
 هرمی: میوه یه کی زور خوشه زور جویی هه یه بن خری دریزوکه یه و پایز
 ده گات [۱) امر ود، گلابی.
 هرمی: هرمی، هرمی، هرم و [۱) گلابی.
 هرمین: گرمه کردن [۱) غربنیدن.
 هرو: زیله مو، زیله مو [۱) خاکستر داغ.
 هروز: لهو گوندانه کی کوردستانه که به عسی کاولیان کرد [۱) روستایی در
 کردستان که بعثیان آن دا ویران کردن.
 هروش: دوجار ورکراو [۱) دوبار خرد شده.
 هره: نیره، فر، فرا [۱) اینجا.
 هرهر: ۱) حیله‌ی نه سپ؛ ۲) وتهی شوان بو خوش نازوتی په ز [۱)
 شیهه اسب؛ ۲) کلمه‌ای که چوپان برای راه بردن گله به کار می‌برد.
 هری: خوری [۱) پشم.
 هری: وتهی گهمه بینی کردن [۱) حرف مسخره کردن.
 هریا: حیلاندی [۱) شیهه کشید.
 هریاشکی: گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد [۱) از روستاهای
 ویران شده کردستان توسط بعضیان.
 هریشک: شیوینکه بو زه بستانی لی ده نین له ساوار و ماست و دوق غذائی
 است ویره زانو.
 هزار: ده جار سدت [۱) هزار.
 هزارگهز: گیایه که بو ده مان ده شنی، هزارگهز [۱) گیاه هزارگوشان.
 هزر: بیر، فکر [۱) فکر.
 هزور: تاماده و له پرده است [۱) حضور.
 هزیران: ۱) مانگی شده‌می زاینی، له بیست و به که‌می مانگی بانده‌زه وه
 تا سی و به که‌می جو زه‌ردن؛ ۲) داری خه بیزه‌ردن [۱) ششین ماه
 میلادی، زوئن؛ ۲) درخت خیزان.
 هزا: رازاف [۱) تکان خورد، به اطراف چنید.
 هزان: ۱) رازان؛ ۲) نموی و به رزبونی سرستنگ له تندگه نه فه‌سی [۱)
 چنیدن به اطراف؛ ۲) بالا و پایین آمدن سینه از تنگی نفس.
 هزاندن: رازاندن [۱) جنبانیدن به هر طرف.

های زی: خدبهدارله: (هایم زی نیه، های زی نیه) [۱) باخبر از
 هایسان: نایسان، پی بون [۱) افر و خنگی.
 های لمن: هاوارته لمن [۱) واای برم.
 هایلولو: ۱) وتهی بانگ کردنی پیاوی نه ناس له دوره وه؛ ۲) تهی داخ و
 حهیف: ۳) ناوایه؛ ۴) ناسک نارنجی، نازونو زکه؛ ۵) ثای چهند
 به سته زمانه! [۱) ندای دور ویره مردان؛ ۲) دریغ و اسف؛ ۳) چنین
 است؛ ۴) نازک نارنجی؛ ۵) وچه مظلوم است!.
 هایلی: ۱) بانگ کردنی زنی له دوڑ؛ ۲) داخ و درد؛ ۳) ناگادار، خدوه‌دار
 [۱) ندای دور ویره زتان؛ ۲) دریغا؛ ۳) مطلع.
 های لی بون: ناگالی بون: (فلانکس های لی یه نمو کاورایه له کوی یه)
 [۱) اطلاع داشتن.
 هاین: هین: (سو هاین له مال هالوم) [۱) هستیم.
 هاینه: ۱) ناشکرا، دیار؛ ۲) بی گومان [۱) آشکار؛ ۲) حتماً، بدون
 شک.
 های و هو: زه ناو چهقهه [۱) هیاوه.
 هایه: ۱) هر زمانه نده؛ ۲) وشیار، زرینگ [۱) همینقدر؛ ۲) هوشیار.
 های های: ۱) وتهی سهیرمان؛ ۲) وتهی گالنه بینی کردن [۱) کلمه
 تعجب؛ ۲) کلمه تمسخر.
 های هو: وتهیه که بهمانا زور دوڑ، پیک نایه [۱) دور از دسترس، دور از
 سرانجام.
 هایی: خدبه، های، ناگا [۱) آگاهی، اطلاع.
 هایی: وتهی سرمه نای ا لاوک بهمانا نهی دوست [۱) کلمه آغاز ترانه به
 معنی ای دوست.
 هبر: مرده که‌ف، ره نگ بو شت نو سین [۱) مرکب.
 هبریار: تیربار، ده فری ناومال، کاسه و گوزه [۱) ظروف خانگی.
 هبودی: ۱) بردیل؛ ۲) په خشش، خدلات [۱) رشوه؛ ۲) انعام.
 هجران: ۱) بدل او نسیبت؛ ۲) هو، سه‌مداد، سه‌بب [۱) بدل و مصیبت؛
 ۲) علت، سبب.
 هجره: حوجره [۱) حُجره.
 هجنان: سوینه، تهشی له سوالهت [۱) تشت سفالین.
 هجحول: ۱) بده‌ده کراو؛ ۲) قزون و بلاو؛ (زنکی پوپ هجحول) [۱)
 حلالجی شده، پشم یا پنبه زده شده؛ ۲) ژولیده و درهم.
 هچنه: کم‌وايه، کمتر هدل ده کم‌وی [۱) بهندرت.
 هچهار: بیماری سو [۱) فلفل قرمز.
 هچ هچ: ده نگی ده کردنی په ز له تاغمل [۱) صدای بیرون کردن
 گوسفندان از آغل.
 هر: فر، نیره، نه‌گره [۱) اینجا.
 هر: ۱) وتهی لیخورینی مه؛ ۲) وتهی گالنه بینی کردن [۱) کلمه راندن
 گله؛ ۲) کلمه تمسخر.
 هرته: ۱) هیمه، گموی گموکردن، نالقهی نامرآزهستن؛ ۲) بریتی له
 کلمه‌چهی دهستی گراوان [۱) حلقة بستن ایزار؛ ۲) کنایه از
 دستبندزندانیان.

هشته: کله پُور، میرات **ف** ارت.

هش چالاکی: کدم ثاوه زی، بی میشکی، گدلایی **ف** خُل وضعی، سبک مغزی.

هش دان: خستنه ناو، ده ناوان **ف** تو بردن، توریختن.

هش سُقُث: کدم فام، ناقل سوک، هدقمه، گیله پیاوف **ف** کودن، سبک مغز.

هش قه کری: روناک بیر، تیگه بیشتو، زرینگ، وریا، دریا **ف** دانا، باهوش، روشنفکر، زرنگ.

هشک: (۱) رقه، سه خت؛ (۲) نیشک **ف** (۱) سخت، سفت؛ (۲) خشک.

هشکاتی: وشکانی، دری ده ریا **ف** خشکی، بر.

هشکارو: وشکارو **ف** خشکسار.

هشکاندن: (۱) خشاندن، پیاساوین؛ (۲) وشك کردن **ف** (۱) مالیدن بر، ساییدن؛ (۲) خشک کردن.

هشکاوز: کوکردنه وی جناو زوتر له خه لک، زوتر له دروینه و گیره و خدرمان هد لگرتن بونه وه **ف** برداشت محصول زودتر از معمول.

هشکاووس: وشکاووس **ف** پنر قبل از باران پاشیده در خشکی.

هشکبکه: پیتاک، باربو بونه باریده هه زاران **ف** اعانه، کمک مالی به فقر.

هشکسال: وشکه سال، سیاسال **ف** خشکسال.

هشکور: زور خاونه هست **ف** بسیار حساس.

هشکه به: وشکه بهرد، خانو یان دیوار که هه بر بدین و قوری تیندا ده کار نه کرابی، وشکه که له لک **ف** خانه یا دیوار سنگچین.

هشکه روز: وشکه روز، نیشکر و **ف** اسب تعليم ندیده.

هشکه ساری: وشکه سرمای سرمای بدون بارندگی، سرمای خشک.

هشکه سر: وشکه سرمای **ف** سرمای خشک.

هشکه گوشت: گوشتی که وشك ده کرته وه و بو زستان ده مینی **ف** گوشت خشک شده برای مصرف رستن.

هشکه مز: وشکه مز، نیشکه مز **ف** مزد بدون خوراک.

هشکی: (۱) وشكی؛ (۲) یه هست و شعور **ف** (۱) خشکی؛ (۲) دارای احساس و شعور.

هشکیان: (۱) وشك بون؛ (۲) بریتی له بی به زی و بی ههستی مر و فایه تی بون **ف** خشکیدن؛ (۲) کنایه از بی رحم شدن.

هشگو: وته دندانی سدگ بو شمر **ف** کلمه برانگیختن سگ.

هشه که: ههستی نهندامانی لهش: (پیج هشک) **ف** حواس.

هشی: وشی **ف** خوشة انگور و خرما.

هشیار: (۱) وشیار، زرنگ، له سردهست؛ (۲) له خدوهه ستاو، نمخده فتگ **ف** (۱) هوشیار؛ (۲) بیدار.

هشیاری: چلو نایه تی هشیار **ف** (۱) هوشیاری؛ (۲) بیداری.

هفاره: بن خه رمان، ده خلّی که له پاش خه رمان هد لگرتن ده نکده نکه ماوه ته وه و هه زاران ده بیمالن **ف** تخرمن.

هقده: حد قده، شازده و به **ف** هقده.

هقیز: چنین وهی به تهدل که دیار ناکا **ف** رفو.

هقیز: هقیف **ف** رفو.

هژده: هه شت و ده، هد زده **ف** هیجده.

هژده هی: هه زده مین **ف** هیجده مین.

هژر: بیر، هزر، فکر **ف** فکر.

هزمار: رُمار، ته زمار **ف** شمار.

هزمار کار: رُمار یار **ف** آمارگر.

هزمه: (۱) گوری و قوریان؛ (۲) همشمت: (نهز هه زمه کاری به زنی تدهم)

(۱) فدائی؛ (۲) غلام، نوکر، خدمتگزار.

هزمه کاری: زور بدیل نوکه مری کردنی که سئی که خوشدویسته **ف**

ازجان و دل خدمت کردن به محبوب.

هزنو: زرانی، نه زنو، چوک **ف** زانو.

هزه زوک: دایم ده لدر زین **ف** همیشه لر زان.

هزی: تاوال مندال، پدردهی مندالان، هه قالوک **ف** مشیمه، جفت جنین.

هزیر: میویه که بدله نگی زرده و ره نگی سوّری نامآل رهش به قدد

نالو بورخارا ده بی ناوه کهی پرله له ده نکی زور وردیله و زور جوری هدیه

ف انجیر.

هس: وته لیخورینی مه ز، کس، هر **ف** کلمه راندن گوسفندان.

هسان: سان، پدرده سان، هاسان **ف** فسان.

هسا یاه: راهه ستاو، له سه ریا **ف** ایستاده، مقابل نشسته.

هسبی: نه سبی، سبی **ف** شمیش.

هسته: هیستر، نیستر **ف** استر.

هستو: نهستو، مل، نیوان سهرو سنگ **ف** گردن.

هستوکورک: نهستو کرک **ف** نگا: نهستو کرک.

هستیفیک: (۱) نهستو لک، بسته سدر تهندور؛ (۲) مددونه، خاکه نازی

خو لمه میش فری دان **ف** (۱) آهن روی تنو؛ (۲) خاک اندان

هسکو: نه سکوی، نه سکو **ف** ملاعه.

هسکه: جوری نه نگی ره شوکی قدیمی **ف** نوعی تفنگ قدیمی.

هسوون: (۱) ساوین به پدرده ساندا؛ (۲) پیمالین **ف** (۱) تیزکردن تبغ با

فسان؛ (۲) ساییدن.

هسه: هس **ف** کلمه راندن گوسفندان.

هش: (۱) تاگا کردنی لمش، تاگا داری؛ (۲) دژوارو سه خت، وته فه رمان

به بیده نگ بون، وست؛ (۳) ناوه روک، ناوثاخن **ف** (۱) هوش؛ (۲) دشوار:

(۳) هیس؛ (۴) محتوا.

هشار: کویره رزی به ناو شاخ و به ده لاند **ف** کوره راه میان سنگلاخ.

هشا زا: تاززاد، سهربهست، تاززادی خواز **ف** آزایخواه.

هشا شتمن: قوت دان، داقور تاندن **ف** بلعیدن.

هشاندن: بهوریابی لیکدانه مو هه لسنه نگاندنی کارو روداو **ف** تفگ

منطقی.

هشیا ک: راست و دروست، دلپاک، هز ربائش **ف** پاکدل.

هشتاری: نه زان، نه گهی ششو **ف** نادان.

هشتمن: (۱) راگرتن؛ (۲) به جی هیشتن، هیلان، به جی هیلان؛ (۳)

ناگا داری کردن، سه پر شتی کردن **ف** (۱) هشتمن، نگهداشتمن؛ (۲) به جا

گذاشتمن؛ (۳) نگهداری و مواظیت کردن.

از مادر جدا شده؛ ۲) بجهه از شیرگرفته شده.

هل بهر: ایجاد، ثاکام، حاصل: (میکروب رُکریتی بین تینه هل بهرین) **ف** تولید، محصول.

هل بهرین: به دیهینه، کسی که بهره‌منی دینیته حاصل **ف** تولید کننده.

هل بهریشی: کاری هل بهرین **ف** تولید کردن.

هل بهمزاندن: هلل به زاندن **ف** جهانیدن.

هل بهزین: هلل به زین **ف** جهیدن.

هل بهست: شیعر، هونه، هله است **ف** شعر.

هل بهستن: ۱) شیعر دانان، هونه نویسن؛ ۲) دابهستنی بهندو جو، بهربه ند قایم کردن؛ ۳) دست و قاچی شکاو لای شکسته بهند

هله استنده **ف** ۱) شعر سرودن؛ ۲) سد استن بر نهر و...؛ ۳) استن استخوان شکسته اندام.

هل بهسته: قسمی بینی استن له خووه گوتن، هله استه **ف** سخن ساختگی، دروغ.

هل بهستی: هلل بهستراو، بهرکاری هل بهستن **ف** اسم مفعول از «هل بهستن».

هل بههین: دهربه‌رین، بهپله ده رکه وتن **ف** با شتاب خارج شدن.

هلپایش: ۱) گریانی به کول؛ ۲) هنیسکدان لپیاش گریان **ف** ۱) گرید شدید؛ ۲) تنفس مقطع پس از گریه زیاد.

هل برثین: به چنگان پی هله لجؤن و هک هله لجؤن پشیله به داردا **ف** مانند گر به از جایی بالارفتن.

هل پژکین: پشمین، پژمین **ف** عطسه کردن.

هل بشافتی: پشاون، هله پشاون **ف** فشردن و مجاله کردن.

هل بشافتی: هله پشاور او، پشافتی **ف** مجاله شده.

هل پشکین: پژمین **ف** عطسه کردن.

هل بفاندن: تهله کردنی دانویله **ف** بوجاری کردن بنشن.

هل بفاندی: له تله لدر او، هله کاو به سینی و... **ف** بوجاری شده.

هل بهرتاندن: بزگور بزگور کردن **ف** تکه پاره کردن، پاره پاره کردن.

هل بهرتاندی: شر و ور کراو **ف** پاره پاره شده.

هل بهرشن: هل پمکین **ف** نگا: هل بهرکین.

هل بدمرکین: پی هله لجؤن به دار یان دیوار یان شاخدا **ف** بالارفتن از درخت یا دیوار.

هل بهرین: هل جنقین، هله زینمه له ترسان **ف** ازجا پریدن در انر ترس.

هل بهزین: هله پمکنی کردن **ف** رقصیدن.

هل به کاندن: ۱) قه لش قه لش بون؛ ۲) لهت لهت بون؛ ۳) بر دران **ف** ۱) ترکهای بسیار برداشت؛ ۲) قطعه قطعه شدن؛ ۳) بریده شدن.

هل به کاندی: ۱) قه لش قه لش بونگ؛ ۲) لهت لهت کراو؛ ۳) بر دراوه **ف** ترک ترک شده؛ ۲) قطعه قطعه شده؛ ۳) بریده شده.

هل به کیا: کاری را بدوی هل به کاندن **ف** فعل ماضی «هل به کاندن».

هل به نگرین: هلل تو قین **ف** بیرون زدن قارچ مانند.

هلپی: هه بسیك **ف** نفس بریده بریده پس از گریه.

هکم: حکم، بریاری دولتی: (ده سال هکم دانی دا) **ف** حکم.

هکمهت: حیکمهت: (نهو هکمها خودنی بو) **ف** حکمت.

هکون: به چاوی بهستراو له سمر قاچیک رویشتن، گمده یه که **ف** با چشم بسته لی لی رفتن، نوعی بازی است.

هل: ۱) پیشگریکه به مانا بلندی، لای سدرو؛ ۲) نه فراز، عه فراز سفر بدهه زوره **ف** ۱) پیشوند به معنی بالا، بر؛ ۲) سر بالایی.

هلا: ۱) هیشتا، هیمان؛ ۲) به جنی هیشت **ف** ۱) هنوز؛ ۲) جاگذاشت.

هلاپ: مانگی جارده **ف** بدر، ماه شب چهاردهم.

هلاحت: ۱) رای کرد، غاری دا؛ ۲) دیاری دا، بو مانگ و نهستیره و خور ده آین **ف** ۱) دوید، فرار کرد؛ ۲) طلوع کرد.

هلاعن: ۱) راکردن؛ ۲) تازه دیاری دانی خور و مانگ و نهستیره؛ ۳) بلند کردن؛ ۴) هله لکرگنی بار؛ ۵) هله لکرگنی همیر **ف** ۱) فرار؛ ۲) طلوع؛ ۳) بلند کردن؛ ۴) حمل بار؛ ۵) ورآمدن خمیر.

هلاقیشتن: هه لاآسین، داله قاتدن **ف** اویختن.

هلاقیتن: بو سره وه ناویتن **ف** اوارو به بالا پرت کردن.

هلال: دان نائز **ف** خلال دندان.

هلاندن: ۱) بلند کردن؛ ۲) لا بردن له جینگهی خوی **ف** ۱) بلند کردن؛ ۲) جا بجا کردن.

هلا نین: ۱) هله لکرتن و هیشتنه وه بو کاتی پیویست؛ ۲) ورگرتن؛ ۳) به روزه وه کردن؛ ۴) ذاتنی وشم و پرسی گران **ف** ۱) نگهداشتن برای هنگام نیاز؛ ۲) دریاقت کردن، گرفتن؛ ۳) بلند کردن؛ ۴) دانستن و بلبدودن عماما یا سوال مشکل.

هلاوارتن: ۱) هه لاآواردن، لیک جیا کردن وهی بیچوی تازه ل و دایکیان؛ ۲) هه لسوه رارتمن، ناپیویست و پیویست لیک جیا کرنسه وه **ف** ۱) جدا کردن مادران و بجهه ها در گله؛ ۲) جدا کردن اشیاء لازم و غیر لازم.

هلاوه: زعاتی هاوینه، شیناورد **ف** کشت تابستانی.

هلاویتن: ۱) ناو به روزه ور فیچه کردن؛ ۲) لیدانی دل؛ (دلی من هلاویت) **ف** ۱) فوران؛ ۲) تپش قلب.

هل بزارندن: ۱) به تیخ له خواره وه بو سره وه قرتاندن؛ ۲) وشون که موتن به غار بو گرتن؛ ۳) بلند کردن **ف** ۱) با تیغ از پایین به بالا بریدن؛ ۲) به دنبال دویدن به قصد گرفتن؛ ۳) بلند کردن.

هل بزین: هل بزارندن **ف** نگا: هل بزارندن.

هل بزارتمن: هه لبزاردن، نه قاتدن **ف** انتخاب کردن، برگزیدن.

هل بزارتی: هه لبزیر او **ف** برگزیده.

هل بزیر: کسی که هله ده بزیری **ف** انتخاب کننده.

هل بو: هه ستا **ف** برخاست.

هل بورین: ۱) جیاوه بون؛ ۲) به جنی هیشتمن؛ ۳) بمده سمه و تی په زین **ف** ۱) جدا شدن؛ ۲) حاگذاشتمن؛ ۳) رویه بالا گذر کردن.

هل بوهارتمن: هه لاآواردنی زا له ماک؛ ۲) شیری دایک له منال برین، لمده مک کردن وه **ف** ۱) جدا کردن از مادران در گله؛ ۲) بچهرا از شیرگرفتن.

هل بوهوری: ۱) هه لاآواردو؛ ۲) له شیری دایک بی بهش کراوه **ف** ۱) بجهه

هلز: ۱) هلهز: ۲) جوئی گمه به به میخ **(۱)** نگا: هلهز: ۲) نوعی بازی با شتالنگ.

هلس‌اندن: ویران کردن، خاک به توره که کیسان، تهرت و توتا کردن **[۱]** ویران کردن، با خاک یکسان کردن.

هلست: ۱) رابو، هلهلستا سهربی: ۲) له خهوه‌شیاربو، له خهوه‌ستا: ۳) بهستی به گوریس، بهستی وهک چوک بهستی وشترا **(۱)** بهای خاست: ۲) ازخواب برخاست: ۳) باریسمان بست.

هلستن: ۱) بدسته‌های گولک و چبل به گوریس: ۲) نه زنویه‌ستی وشترا که نه توانی برداشت **(۱)** باریسمان بستن گوساله و گاو: ۲) بستن زانوی شتر.

هلستی: ۱) بدسر او، بهستیاگ: ۲) چوک بهسترا **[۱]** باریسمان بسته شده: ۲) شتر زانو بسته.

هل شابون: زور که خوش و شادبُون **[۱]** بسیار خوشحال بودن.

هل شابویی: شادومانی زور **[۱]** شادمانی بسیار.

هل شاندن: ۱) هلهلوه شاندن: ۲) پدیمان شکاندن **(۱)** از هم جدا کردن، گسلانیدن: ۲) پیمان شکستن.

هلشتن: ۱) واژلی هینان: ۲) یاریده کردن **[۱]** دست برداشتن: ۲) کمک کردن.

هلشکه‌ت: هه لقه‌ندراف **[۱]** کنده شد.

هلشکه‌تی: هه لقه‌ندراف **[۱]** کنده شده.

هلشیان: هلهلوه شانه‌وه **[۱]** از هم گستین، انحلال.

هلشیین: هلهلوه شانده، هلهلوه شینه‌وه **[۱]** از هم گستین، انحلال.

هلف: ده‌سگیران، دوستی ژن: (هلفا وی چو بو سهرو کیفاوینی هات) **[۱]** نامرد، یار مؤث.

هل فراندن: هدل فراندن **[۱]** پرواز دادن.

هل فرین: هدل فرین **[۱]** پرواز کردن.

هل قتاندن: دادراندن **[۱]** از بالا به پایین دریدن.

هل قتی: دادر او **[۱]** از بالا به پایین دریده شده.

هل قهتاندن: ۱) فریدان: ۲) ده‌خرستن **[۱]** پرت کردن: ۲) بیرون انداختن.

هل قهتابی: ۱) فریدراو: ۲) وده‌رنسر او **[۱]** پرت شده، دورانداخته شده: ۲) بیرون رانده شده.

هل قهتیا: ۱) فری درا: ۲) وده‌ترنا **[۱]** پرت شد: ۲) بیرون رانده شد.

هل قهتین: ۱) فریدراوی: ۲) وده‌رنسر اوی، ده‌کراوی **[۱]** پرت شدگی: ۲) بیرون رانده شدگی.

هلکرُن: ۱) هدلکیسان، هه لکه‌ندنی دارو نهمام: ۲) هه لکردنی قول و لنگ و داوین و...: ۳) کیلانی زه‌وی: ۴) له زه‌وی هه لکرتنده: ۵) شانه له‌سمردان **[۱]** کندن درخت و نهال: ۲) بالازدن آستین و دامن و...:

۳) سخم زدن زمین: ۴) برداشتن از زمین: ۵) شانه برسز زدن.

هلکری: بیکاری هلکرُن **[۱]** اسم مفعول از «هلکرُن».

هل کشاندن: ۱) هدلکیشانی نهمام و شهتل: ۲) ده‌کیشانی شمشیر و خه‌نجه‌رو و...: ۳) رویشتن بهره‌وهو: ۴) نهفم س هدلکیشان **[۱]**

هل پیچاندن: بادان و پیچ دان وهک گوشینی جلکی تمزی تازه شورا **[۱]** پیچاندن و تاب دادن.

هل پیچاندی: پیچ دراوی گوشراو به توندی **[۱]** تاب داده شده.

هل جنقا‌ندن: راجه‌نادن و هه لبه‌زانده‌وه له‌ترسان **[۱]** ترساندن و از جا براندن.

هل جنقا‌ندی: راجه‌تاو له‌ترسان **[۱]** ترسانیده و از جا پریده.

هل جنقین: هه لیه‌زنده‌وه له‌ترسان **[۱]** ازجا پریدن در اثر ترس.

هل چاندن: له‌ترسان له‌مرزاندن، ترساندنی زور **[۱]** بسیار ترساندن و به لرزه انداختن.

هل چاندی: له‌ترسان له‌مرزیو، زور ترساوف از فرط ترس لرزیدن.

هل چایش: ته نگه نه فه‌سی **[۱]** نفس تنگی.

هل چناندن: هل پیچاندن **[۱]** نگا: هل پیچاندن.

هل چنین: ۱) بمسریده کا کومکاردن: ۲) هه مزین وهک ثمه‌وهی مدهه که فهدلدمزی **[۱]** برزوی هم، انباستن: ۲) جذب کردن و مکیدن تدریجی مایع.

هل چو: کونه‌شمه‌ک، کمونه جلک **[۱]** کهنه‌لیاس.

هل چون: ۱) هدلچون وهک شیر له‌سمر ناگر هه لدله‌جهی: ۲) بیهه لچون وهک به دارو دیوار هه لدله‌جهی **[۱]** سرفتن مایع در حال جوش: ۲)

بالارفتن از درخت و دیوار و....

هل چوغی: دزوار هه ناسه‌دان **[۱]** سخت نفس کشیدن.

هل چویی: کاری هه لچون به هه مومنانه **[۱]** سرفتن مایع: ۲) صعود از بلندی.

هل چه‌نی: وهلهزه کهوت له‌ترسان **[۱]** از ترس به لرزه افتاد.

هل خستن: ۱) په‌زمه‌نده کردن: ۲) هه لگرتن بو روزی خوی **[۱]** پس اندازکردن: ۲) نگهداشتن برای روز مبادا.

هل خستی: ۱) په‌زمه‌نده کراو: ۲) هه لگیر او **[۱]** پس انداز شده: ۲) نگهداری شده برای روز مبادا.

هل خوارن: هه لمزین **[۱]** مکیدن.

هل خواری: مزاوی مزاوا **[۱]** مکیده شده.

هلدان: ۱) وه‌رگرتن بده‌له: ۲) هه لدانه قسه له‌پاش بیده نگی: ۳) نه‌ستانده‌وه: (توول هلدا، واتا: توله‌ی ساند: ۴) بلندکردن،

به‌رژکردنده‌وه: ۵) لا دانی سمرپوش وهک زوبه‌ندلادان: ۶) دانه‌وهی جیندراو بزانتی چه کمراهی هه بیده ده‌روی؟ **[۱]** باشتات تحويل گرفتن: ۲) ناگهان به حرف آمدن بعد از سکوت: ۳) بازیس گرفتن:

۴) بلندکردن: ۵) کسار زدن سرپوش: ۶) کندن زمین به منظور بازدیددانه کاشته شده.

هلدانی: ۱) حاله‌تی بدرکاری هلدان: ۲) بدره‌ووْر هاویزراو: ۳) گهشه کردو: ۴) زرنگ و تاکاریه سند **[۱]** صفت مفعولی «هلدان»: ۲)

به‌بالا پرت شده: ۳) شکوفان: ۴) زرنگ و خوش اخلاق.

هلدیران: ۱) هه لدانشتن: ۲) بریتی له فری‌دانی ماسک له روزی دوره روزیت وی هلدانی **[۱]** نگا: هه لدانشتن: ۲) کایاه از برداشتن نقاب

نزه بر از دوی کسی.

هللو: حولی، لوس لمدهستان، پیچه وانهی زبر صاف، مقابل زبر.
 هللو: تالوچه، عله‌لکه **الف** الوجه.
 هللو بللور: حللور بللور، جوزی گمده به بمنانی بچوکی ده کمن **لف**
 نوعی بازی پیچه گانه.
 هلله: ناسازی، نه خوشیان **لف** بیماری.
 هلم: (۱) بوخ، بوق؛ (۲) هدناسه **لف** بخار؛ (۳) نفس.
 هلدم: شنی و تمایبی زور **لف** نم و ترشح.
 هل مشتن: هدل کردنی قول بان داوین، هدل مالین **لف** ورمالیدن آستین با
 پاچه شلوار.
 هل مشتی: هدل مالدراف **لف** ورمالیده.
 هللم و گولم: بوخارو بخور **لف** دود و بخار.
 هللو: (۱) رابه، راسته و به؛ (۲) لوس، حولی، ساف و بی گنج، دزی زبر **لف**
 (۳) برخیز؛ (۴) صاف.
 هلوت: (۱) نوقوستان؛ (۲) چاوده‌ریمربیو؛ (۳) گیانسپیون، کدفکه‌فوگ **لف**
 (۴) ناقص العضو؛ (۵) چشمان بر جسته؛ (۶) گیاه چوبک.
 هلوراء: له و گوندانهی کورده‌ستانه که به عسی کاولیان کرد **لف** روستایی در
 کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.
 هلوره‌شک: تالو بوخارا، هدلوجه‌زه شه **لف** آلو بوخارا.
 هللوس: (۱) لوس و بی گنج؛ (۲) ندر و نیان **لف** (۱) صاف؛ (۲) نرم.
 هللو: ناو به تال **لف** کاواک، تو خالی.
 هللوم: ددم، تاو، ماوه‌یده کی کم له و خست **لف** آن، لحظه.
 هلوه‌راندن: (۱) داباریتی فرمیسک؛ (۲) وهرینی خه‌زه **لف** (۱) ریختن
 اشک؛ (۲) ریزش برگ خزان.
 هلله‌راندی: (۱) داباریو؛ (۲) هله‌لوه‌ریو **لف** اسم مفعول از «هلوه‌راندن».
 هلله‌شاندن: هله‌لوه‌شاندن **لف** نگا: هله‌لوه‌شاندن.
 هلله‌شیایی: هله‌لوه‌شاواف **لف** نگا: هله‌لوه‌شاو.
 هلله‌شین: هله‌لوه‌شان **لف** نگا: هله‌لوه‌شان.
 هلله: (۱) وتهی راواکه ربو دنه‌دانی توله که بیچیته کونی نجیره وه؛ (۲)
 هله‌لینانی دزوار **لف** (۱) کلمه تحریک سگ شکاری تا به سوراخ نخجیر
 رود؛ (۲) به سختی بلندکردن.
 هللهاتن: (۱) بارکران؛ (۲) ده رکه‌وتی خور و هیف و ستیر له عاسمان؛ (۳)
 پیگه‌یشتنی هه ویر و هرجی نامیانی تیکراوه؛ (۴) بلندبُون؛ (۵) دیارک
 (۱) حمل شدن؛ (۲) طلوع؛ (۳) ورامدن خمیر و مانند آن؛ (۴) بلندشدن؛
 (۵) پیدا، قابل رویت.
 هلله‌لوك: بدل‌لوك کیویله **لف** آبالالوی کوهی.
 هلله‌له‌ک: بهری داریکه و دک گویزه زرده‌ی درشت ده‌چنی **لف** میوه درختی
 است شبیه زالزالک.
 هلله‌ول: زور نهرم لمدهستان **لف** بسیار نرم.
 هلله‌هه: بلندی، هل **لف** بلندی، سر بالایی.
 هلله‌هتن: بلندبُون **لف** بلندشدن.
 هلله‌یايش: توانه و **لف** ذوب شدن.
 هللى: (۱) راست برو؛ (۲) راست راوه‌سته **لف** (۱) مستقیم برو؛ (۲) راست

کندن نهال و نشا؛ (۲) برکشیدن شمشیر و خنجر از نیام؛ (۳) رو به بالا
 رفت؛ (۴) نفس کشیدن.
 هل کشین: (۱) بدره و روپچون؛ (۲) عدلچون به دارو بدراد **لف** (۱) بد طرف
 بالا رفت؛ (۲) از درخت و صخره بالا رفتن.
 هل کوتاندن: هله‌بزمین له خوشیان **لف** از شادی جست و خیز کردن.
 هل کولک: همرچی شتی پی ده کولن، نامرازی کولین **لف**
 ابزارکنده کاری.
 هل کومین: هله‌نگوتن، رهت بردن و کموتن **لف** سکنسری خوردن.
 هلکه‌کتن: هله‌لکه‌وتن **لف** نگا: هله‌لکه‌وتن.
 هلکه‌تی: (۱) روداوی بهده گمن؛ (۲) بیلیم‌ت **لف** (۱) اتفاقی؛ (۲) نابغه.
 هلکه‌واشتن: وردشکنین **لف** با دقت وارسی کردن.
 هلکه‌واشتی: پشکناو **لف** وارسی شده.
 هل که‌وشاندن: (۱) شی کردنده و تو زنده؛ (۲) پشکنین **لف** (۱) تحقیق و
 پژوهش کردن؛ (۲) وارسی کردن، تفییش.
 هل که‌وشاندی: رابردوی هل که‌وشاندن **لف** ماضی «هل که‌وشاند».
 هل کیش: (۱) فخر، شانازی؛ (۲) که‌سی شدت و تمام هه‌آله کیشی **لف**
 (۱) فخر، افتخار؛ (۲) کسی که نشا و نهال را برمی کشد.
 هل کیشان: هله‌لکیشان **لف** نگا: هله‌لکیشان.
 هل کیشاندن: دره‌هینان له شونی خونی **لف** خارج کردن و بیرون
 کشیدن.
 هل گاچن: بلند کردنده، په‌زکردنده، هله‌لکرتن و لا بردن **لف** برداشتن،
 بلند کردن.
 هل گرت: رابردوی هل گرتن **لف** ماضی «هل گرتن».
 هل گرتن: (۱) هله‌لکرتنی بارو کول؛ (۲) هله‌لکرتنی شت تا نرخی گران بی؛
 (۳) بد باوه شه و گرتن؛ (۴) تاوت پیدا کردنی برين؛ (۵) زن هله‌لکرتن،
 رفاندنی زن؛ (۶) هله‌لکرتن و بردنی شتی بوز خون **لف** (۱) برداشتن بار؛ (۲)
 احتکار؛ (۳) بغل کردن؛ (۴) باز به دردامن زخم؛ (۵) ربودن زن به قصد
 ازدواج؛ (۶) چیزی را برای خود برد اشتمن، به خود اختصاص دادن.
 هل گرتی: (۱) زنی زفیر او، هله‌لکرتو؛ (۲) هله‌لکرتو بون کاتی گرانی؛ (۳)
 باری هله‌لکرتو؛ (۴) داندراو بون یاشه که‌متو و له تاونه‌چون **لف** (۱) زن
 ربوده شده؛ (۲) احتکار شده؛ (۳) بارحمل شده؛ (۴) نگهداری شده
 برای پس اندان، پس اندار شده.
 هل گوچاشتن: (۱) هله‌لکوشین به توندی و له زه بز؛ (۲) زور بسوهینان،
 نهوم دان **لف** (۱) با شدت فشردن؛ (۲) فشار وارد کردن.
 هل گوچاشتی: (۱) هله‌لکوشار، توند شده که‌دار؛ (۲) نهوم دراو **لف**
 (۱) فشرده شده؛ (۲) تحت فشار.
 هل گوهاشتن: گوشین به ته‌وهم **لف** باشد فشردن.
 هل گه‌رآن: ناوه زو بونه و سه‌رخون بون **لف** زیر و روشندن.
 هل گه‌رآند: نو بهی کرد له کیشک گری **لف** کشیک عوض کرد.
 هل گه‌رآندن: (۱) ناوه زو کردن؛ (۲) گورینی کیشکجی به یه کی تر،
 نو بهی کردن **لف** (۱) وارونه کردن؛ (۲) پاس عوض کردن.
 هل گه‌رآندی: ناوه زو کراوف **لف** وارونه شده.

بایست.

- هن: ۱) ثیوه؛ ۲) کهمنی، تو زنی؛ ۳) نهودنده؛ ۴) ناوها [۱) شما؛ ۲) کمی، اندکی؛ ۳) این قدر؛ ۴) چنین.
- هنا: ۱) هواور؛ ۲) ناوا، ناوها؛ ۳) دهی پتر [۱) فریاد، بانگ؛ ۲) چنین؛ ۳) بازهم پیشتر.
- هنار: نار [۱) آثار.
- هنارت: ناردی [۱) فرستاد.
- هنارتی: ناردراو، نیردراو [۱) فرستاده.
- هنارک: سمرکولمه، سمرگونا [۱) روى گونه.
- هناره: ولام ناردن به هیما، به نالاو به ناگر خبدربان [۱) علامت فرستادن، اعلام خبر به وسیله آتش یا علم.
- هناریز: دارهه نار [۱) درخت آثار.
- هنارین: سوروهه، گولی هنار [۱) گل آثار.
- هناف: دهروون، ناوزگ [۱) درون، محتوای شکم.
- هناف چون: زکچون، زگشوره [۱) اسهال.
- هنافیشی: همپریز، فیشرتر [۱) پیشتر.
- هنان: هنیندی که س [۱) بعضی افراد.
- هن بهن: ورد ورده، کدم کده [۱) به تدریج.
- هنترش: گیاهه کی تام تیره دهرمانی زگ یئیشه به، هه تدریشن [۱) گیاهی است تندمره و دارویی.
- هنچ: ورد کراو به تیخ [۱) با تیغ ریز ریز شده.
- هنچاتدن: یاک کردنده بیر له پرو پوش و ناوی پس [۱) پاکسازی چاه آب.
- هنچاندی: بیری خاونهوه کریاوه [۱) چاه پاکسازی شده.
- هنچراندن: ۱) لمز لی کردن، پله لی کردن؛ ۲) ونجرو ونجر کردن.
- لهت و پیت کردن [۱) عجله کردن؛ ۲) لته و پارکردن.
- هنچراندی: ۱) وله لخراو؛ ۲) لته و پیت کراوه [۱) به شتاب افتاده؛ ۳) لته و پارشده.
- هنچری: هنچراندی، پارچه بارچه کراو، ونجرو ونجر کراوه [۱) لته و پارشده.
- هنچگ: پوشک، کنج [۱) لباس.
- هنچن: ورد کراو، نهنجن، نهنجنا [۱) با تیغ ریز ریز شده.
- هنچناندن: هه تجنین، ورد کردن به چهقو و تیخ [۱) با تیغ ریز ریز کردن.
- هنچنی: هه نچنا، هنچن [۱) ریز ریز شده با تیغ.
- هنچنین: نهنجنین [۱) خرد کردن با تیغ.
- هنچهت: یه لپ، بدهانه [۱) بهانه.
- هنچ هنچ: ورد ورد کراو به تیخ [۱) ریز ریز شده با تیغ.
- هند: ۱) تهنداره؛ ۲) کدم؛ ۳) پهمن، چیز نا؛ (پهپا من هنده چی دن نابیزمه ته)؛ ۴) لا، تالی؛ ۵) له لای، له کن؛ ۶) بربیتی له قدر و حورمهت گرتن؛ (به هندم ناگره) [۱) اندازه، مقدار؛ ۲) اندک؛ ۳) کافی، بس؛ ۴) طرف، سو؛ ۵) نزد، پیش؛ ۶) کنایه از ارج و احترام.
- هنداش: ۱) دیمهن له لای سدر و را؛ (هاته هنداشی گوند و اتا؛ به رُوكاری دی دا هات له سمهوه)؛ ۲) رویدرو، بدرانیدر؛ ۳) له پهنا، نزیک، کن [۱)

- هلی: ۱) بیله، لی گذری، واژی لی بینه؛ ۲) ده رکه وی. برمانگ یان خور ده یلین: (عیده و حه بیبی نه زره لی / یان دی بقور بان بی مهله) / یاره ب بیبیم روز هلی / سککین ددهست قه سسیاب دا) «جزیری» [۱) بهل، بگذار؛ ۲) طلوع کند.
- هلیا: ۱) به جینی هیشت؛ ۲) واژی لی هنبا [۱) بدجا گذاشت، ترکش کرد؛ ۲) دست از سرش برداشت.
- هلیان: ۱) گوم بون؛ ۲) لی گذران، واژه اوردن؛ ۳) بلند کردن [۱) گم شدن؛ ۲) هشتن، دست برداشت؛ ۳) برداشت.
- هلیاندن: ۱) گوم کردن، وند اکردن؛ ۲) واژلی هاوردن؛ ۳) بلند کردن [۱) گم کردن؛ ۲) هشتن؛ ۳) برداشت.
- هلین: ۱) لاگره، ولام بدره؛ ۲) بلند که [۱) برگیر، کنارزن؛ ۲) بردار.
- هلین: دیو، دیوه زمه، پیره هفولک، جنونکه خله لک ترسین [۱) غول بیابانی.
- هم: ۱) تاو، هاو، هام، وتهی شهربیک؛ ۲) بیتی دندان، ههدی [۱) کلمه شراکت، هم؛ ۲) کلمه تسبیح.
- هما: ۱) وتهید که له جوابا ده گوتوری بدمانا بویه؛ (چماته ئەف کر؛ هما)؛ ۲) واپزانم؛ (هاما ئەوت شت نهولیه)؛ ۳) هیمان، هیشتا؛ ۴) بلام؛ ۵) هدر ئەمسه؛ ۶) نهوساکه؛ ۷) دهی پرس؛ ۸) گریمان [۱) کلمه جواب، چرا؛ ۲) پندارم؛ ۳) هنوز؛ ۴) اما؛ ۵) همین است؛ ۶) آنگاه؛ ۷) بازهم پیشتر؛ ۸) فرضأ.
- همار: عه نیار، عه مار [۱) اینار.
- همانا: بهه لکه وت [۱) به ندرت.
- هماهما: به راوین، به هر ز [۱) به نظر، به تصور.
- همبان: کیسیه له پیسته مهرو بزن [۱) اینان.
- همبانه: همبان [۱) اینان.
- همبز: ۱) ثامین، هامبیز، باوه ش؛ ۲) لیک هالاوی توند؛ (گیا همبز)؛ ۳) پر چاندن: (ته همبز تافیتی) [۱) آغوش؛ ۲) کاملاً درهم آمیخته؛ ۳) کشت آنیو، پذیراشه انبوه.
- همبزناشیت: توم به پیری چاندن [۱) بذر انبوه پاشیدن.
- همبزه: ۱) بدرانیدر؛ ۲) رویدرو [۱) برابر؛ ۲) روپرو.
- همبیز: ۱) همبز؛ ۲) هه تدر، مهودای گهیشن؛ (همبیز تفه نگی) [۱) آغوش؛ ۲) تیررس.
- هم ژی: ده سمه ریوه همیتر [۱) دیگر.
- همس: بزی نه سه رو رو پر له خالی سو ر [۱) بُری که رخسارش خالهای قرمز دارد.
- هم گم: نالو زو نیک هالا لو [۱) سردر گم.
- هم هم: مرق، مرق؛ (هم همی بدرانان) [۱) نگا؛ مرقه.
- همی: ره بده بی لیدان [۱) صدای کتک زدن.
- همی: نومید، ناوات [۱) امید.
- همیز: همبیز، هامبیز، باوه ش [۱) آغوش.
- همیلی: حه ما یه ل، نوشته دی به منالا هه لواسر او [۱) دعای نوشته.
- همین: ۱) ده نگده نگ؛ ۲) گرمده [۱) سرو صدا؛ ۲) غربنه.

انگشت.

هنگستو: قوچه که، نهنگوستیله‌ی دورمانان **انگشتانه**.

هنگف: بهره و حاسلی شیرینی میشه نگوین **عمل**.

هنگشاندن: ۱) هنگف چیکرنی هنگ؛ ۲) بریتی له قسه‌ی خوش و کاری دل خوشکمر **۱) تولید عمل توسط زنبور؛ ۲) کنایه از سخن شیرین و کار خوشایند.**

هنگفتون: نهنگاوتون، له نیشان و نارمانچ دان **بدهدف زدن**.

هنگفین: هنگف **عمل**.

هنگفینو: گیاهه که بهره که شیرینه **گیاهی است**.

هنگل: ۱) ده سکنی گوزه و دیزه؛ ۲) سنگ یان گولمیخی تازه‌ی بی ده بهسته‌وه؛ ۳) پیسته‌ی تازه‌ل به بی کدم بوئی چهرمی باکانی، خگه؛ ۴) هدرشیکی چوار هنگلی بی، نمهوهی چوار بی و بگروی **۱) دسته سبو؛ ۲) میخ طوبه؛ ۳) خیک، پوست قالبی کنده حیوان؛ ۴) هر چیزی که چهار دستگره یا چهار پای داشته و پوستش قالبی کنده شده باشد.**

هنگ لنگ: هنگله شده **لی لی**.

هنگله: پیل، شان **سنه**، کتف.

هنگلیسک: نه نگوستیله **انگشتی**.

هنگمین: هنگوین **عمل**.

هنگو: نه نگو، نیوه **شما**.

هنگو: هنگو، نیوه، نه نگو، و **شما**.

هنگور: تری، هنگو **انگور**.

هنگور: نه نگوره، تیواره دره نگ **عصر نزدیک غروب**.

هنگوری: نه نگوره، هنگور **نگا: هنگور**.

هنگوری: هنگور **نگا: هنگور**.

هنگوست: نه نگوست، تبل، قامک **انگشت**.

هنگوستوک: نه نگوستیله **انگشتی**.

هنگوستیل: نه نگوستیله **انگشتی**.

هنگوستیلک: هنگوستیل **انگشتی**.

هنگوکوف: هنگفت. هنگوین، لیکاوی پوخته کراوی هنگ، هنگفت **عمل**.

هنگوکوفین: له چه شنی هنگوین له چیزه و ره نگ **شبیه عمل**.

هنگولیسک: هنگوستیل **انگشتی**.

هنگوونگ: ۱) شکو و ده بدبه به؛ ۲) خوجوان کرد؛ (مروقه کی

بهنگ وونگه) **۱) شکوه و دبدده؛ ۲) خودآراسته**.

هنگه ریز: هنگور، نه نگور، تری، تری **انگور**.

هنگ هنگ: حیلکه حیلک، قاقا **قهوه**.

هنگ هنگ هوایش: قاقا پیکه نین **قهقهه زدن**.

هنگی: ۱) نمهوه ندی؛ ۲) نهوسا، نهوده؛ ۳) گش، نهوا، تیکر؛ ۴)

حیلکه، فاقا **۱) هرچند؛ ۲) آنگاه؛ ۳) همگی؛ ۴) فقهه**.

هنگین: نهوسا، نهوده، نهوا کنده **آزمان، آنگاه**.

هنوهنو: کدهمه کدهمه **بدتدریج**.

۱) منظره از بالا؛ ۲) برابر، رو به رو؛ ۳) در کنار، در نزد.

هنداق: هاوتا، ننگه **همتا**.

هندرو: ۱) زوره وه مال؛ ۲) زوره وه **۱) اندرون خانه؛ ۲) درون**.

هندک: کم، کیم، پیچه وانهی زیاد **کم، اندک**.

هند کاندن: کدم کردندوه **کم کردن**.

هند کاندی: کدم کراوه وه **کم شده**.

هند کایی: که میده تی **کمی**.

هند که که: که مده، زیاد نیه **کم است**.

هند که که: کمیک، تو زیک، نیسکیک **اندکی**.

هند کی کی: هند کایی **کمی**.

هندوبای: گیاهه کی خوراکی یمو له چیستی ده کمن **کاستی**.

هندور: ۱) هندرو؛ ۲) ده روئی له شس **۱) اندرون خانه؛ ۲) درون بدن**.

هندور بین: مرؤی زور تیگه یشتو **آدم بسیار عاقل**.

هندوک: بسکویت، گرگری **بسکویت**.

هندوی: جو ری تری **نوعی انگور**.

هنده: هده قاس، نمهوه نده **اینقدر**.

هنده دق: رو بزر، له روی یدکتردا **مقابل**.

هنده کو: شهوده، عاره ب کرد و یهه ته حنده قوچی **گیاه شیدر**.

هنده کی: که مایه تی **کمی**.

هندی: ۱) نمهوه ندی: (هندی من کرو نه که فنه گمزیا)؛ ۲) خه لکی ولاتی

هند **۱) هر چقدر؛ ۲) هندی**.

هندیکو: نه و ند، چه ند به چهند **هر چند**.

هنر: هونه، هنر **هنر**.

هتزار: هزار **هزار**.

هزارو بیهه: هزارو بیه **هزارو بیک**.

هتف: بهز باریکی له باراف **کمر باریک و خوش اندام**.

هنک: هندک، کم **کم**.

هندکوف: ۱) هاکوک، شیاوی یه کتر؛ ۲) بدرانیه له و زنا **۱) هم شان؛ ۲) هم وزن**.

هن که روش: درستی کرد **درست کرد**.

هنگ: ۱) نیوه، هن، نه نگو؛ ۲) فن، ده نگی لوتی چلمن؛ ۳) هنگ،

میشه نگوین؛ ۴) ده نگی پیکه نین، حیلکه؛ ۵) جه نگ، کات، وخت

۱) شما؛ ۲) فن، صدای بینی؛ ۳) زنبور عمل؛ ۴) صدای خنده؛ ۵) موسوم، عنفوان.

هنگا: نه و دم، نهوسا **آنگاه**.

هنگاف: گاف، شه قاوق **گام**.

هنگافتون: نه نگاوتون، پیکان **بدهدف زدن**.

هنگاگاهی: دنیابو واپو، جاریک له جاران، له سدرده میکا نه گرف **احیاناً**.

هنگاگاو: هنگاف، شه قاوق، گاوق **گام**.

هنگاگیش: حیلکه پیکه نین، قافقایدان **قاوه قاه خندیدن**.

هنگرتن: را کردن، له زوی بلنده کردن **برداشت**.

هنگست: نه نگوست، نه موست، تلی، تلهه، قامک، پنهجه، تبل **انگشت**.

هوایش: پیکه‌نین **ف** خندیدن.
 هوٽ: نوبه، چینگه‌ی کومه‌له‌چادری پیکمه **ف** او به، محل برپایی
 چندچادر.
هوٽبران: ناوشمیدبُون له کاری یان که‌سی: (لم کوردم هوٽراوم) **ف**
 مایوس شدن.

هوٽبوب: تاهاها بوب، بدم جوّره **بو** **ف** چینی بود.
 هوٽبه: هوٽ، نوبه **ف** نگا: هوٽ.
هوٽی: ۱) جوٽی له تیره‌ی مارمیلکه؛ ۲) ده گمَل توْمه وره **ف** ۱)
 چلپاسه، نوعی مارمولکه؛ ۲) آهای بیا.
هوٽ: ۱) وتهی په‌سنندکدن؛ ۲) وتهی ده‌نگدانی وشت؛ ۳) وتهی
 گالته‌کردن به که‌سی که بای لئی ده‌بیشه‌وه **ف** ۱) آفرین؛ ۲) حرف
 آگاهی دادن به شتر؛ ۳) کلمه‌تمسخر نسبت به کسی که بادی از او
 خارج شود.

هوٽبال: جوٽی که‌موتری ده‌شت **ف** نوعی کیوت.

هوٽپالا: لاوی نازنازو خاو خلیسک **ف** جوان نازنازی و خام.

هوٽپه‌لا: هوٽپالات **نگا:** هوٽپالا.

هوٽکرن: بازدان له بلنده‌وه **ف** از بلندی پریدن.

هوٽپل: لاواز له‌جدر **ف** لاغر.

هوٽپه‌ل: توپه‌ل، توپه‌له‌قوه، توپه‌له‌به‌فر **ف** گلوله از گل یا برف.

هوٽپه‌لان: شده‌توپه‌به‌فر و قور **ف** گلوله برف و گل را به سوی هم پرت
 کردن، برف بازی.

هوٽپهٽ: وتهی دندانی وشت **بو** **زقشتن** **ف** کلمه‌تشویق شتر به
 رفت.

هوٽ: شد، شتی، رتوبه‌ت، تدرابی، تدری **ف** نم، رطوبت.

هوٽ: حدفت، حدوت، هدوت **ف** هفت.

هوٽ: ۱) خدوت، نفست، نوست؛ ۲) خوّه‌له‌کیشان به‌درو: (هات و
 هوٽ؛ ۳) خده؛ ۴) فیر، راهات، هفوت، هین، هوٽین؛ ۵)
 خوش‌چیزه؛ ۶) شهیتان، گیانی به‌دقهز؛ ۷) شه، تدرابی **ف** ۱) خفت،
 به‌خواب رفت؛ ۲) لاف مفت؛ ۳) خواب؛ ۴) تعلیم؛ ۵) لذت؛ ۶) روح
 شریر؛ ۷) نم، رطوبت.

هوٽپوٽ: ۱) فیر بُون، هین بُون، هه‌فوٽن؛ ۲) به شوینیک فیر بُون **ف**
 یادگرفتن؛ ۲) عادت به‌رفتن جایی کردن، به چیزی معتاد شدن.

هوٽثانتش: شه‌کیشان، رتوپه‌ت لیدان **ف** نم کشیدن.

هوٽک: نوک‌تیزی سواو به هه‌سان و بردده زوره **ف** نوک تیزشده به وسیله
 سوهان.

هوٽکرن: بین فیر بُون، هوٽ بُون **ف** عادت به چیزی داشتن، نگا:

هوٽ بُون.

هوٽن: شه‌دار **ف** نمدار، مرطوب.

هوٽنو: گله‌لایی، گوئی نه‌در به هیچ **ف** بی توجه به مسائل، لا‌بابی.

هوٽه: ۱) خمه؛ ۲) خه‌فتگه، نوستوه **ف** ۱) خواب؛ ۲) خوابیده است.

هوٽمن: چوله‌چرا، خه‌تیره **ف** مشعل نیمسوز.

هوٽهن: خه‌توه **ف** خوابیده است.

هنه: خنه، گیایه که گدلای بوٽه‌نگ کردنی ده‌ست و به‌تجه و سه‌ری ژنان
 به کاردین و ده‌مانیش **ف** حنه.

هنه‌ترک: شتیکی سبیله له‌سر هیندیک بهرد که هه‌لی ده‌قنهن و ده‌یکولین
 شتیکی لیچقی ای په‌یداده بیه‌لچیاتی خنه ده کاری دین **ف** ماده‌ای
 است که به جای حنا مصرف می‌شود.

هنه: ۱) حونه؛ ۲) گزی؛ ۳) ناکاری باش؛ ۴) پیشه و سمعات **ف** ۱)
 هتر؛ ۲) نیرنگ؛ ۳) رفتار نیکو؛ ۴) صنعت.

هنه‌رباز: که‌سی کاری راتان له‌سر شانو ده کاف **ف** هتر پیشه.

هنه‌ر بازی: کاری هنه‌رباز **ف** هتر پیشگی.

هنه‌ر گه: فیرگه‌ی هنه‌ر **ف** هنرستان.

هنه‌رمه‌ند: ده سره‌نگین، به‌حوه‌ر **ف** هنرمند.

هنه‌ر وره: هنه‌رمه‌ند **ف** هنرمند.

هنه‌ر وری: هنه‌ر زانین **ف** هنرمندی.

هنه‌ری: ۱) هنه‌رمه‌ند؛ ۲) پیشه‌ساز **ف** ۱) هنرمند؛ ۲) صنعتگر.

هنه‌ک: ۱) کمیک؛ ۲) بازیک، بدشی، بی‌ری له خدله **ف** ۱) اندکی؛ ۲)
 بعضی.

هنه‌کی: که‌مایدتی، که‌می **ف** کمی.

هنه: ۱) پیساوسی، پیمالی؛ ۲) ناها، بدم جوّره؛ ۳) نمده **ف** ۱) مالید،
 انوده؛ ۲) چینی؛ ۳) این.

هنه‌کو: ۱) نیز هنر نمده‌ید؛ ۲) والیره‌ید **ف** ۱) دیگر همین است؛ ۲)
 اینک در اینجا است.

هنه‌ن: پیساوسین **ف** اندومن.

هنه‌یو: ۱) هنیکو؛ ۲) نا بدم جوّره **ف** ۱) نگا: هنیکو؛ ۲) اینچین.

هو: ۱) خنه، کمن؛ ۲) خوی، خو **ف** ۱) خنده؛ ۲) خود.

هو: ۱) سه‌به‌ب، سونگه؛ ۲) همی، نومید: ۳) جواب له‌باتی به‌لی:

(حه‌سنه؟ هو؛ ۴) وتهی جوتیار له جوٽ دا بولیخورین و
 ورسوُرآندنی گاجوٽ؛ ۵) وتهی پارازتن له شتی: (هوپیت نه‌لیم

نه‌چی)؛ ۶) بلند، هل؛ ۷) تیه‌لینانه‌وه، قفره‌بوکردنوه: (زه‌رم کردو
 بدلام نهم‌جاره هوی دایدهوه)؛ ۸) کاری باش کردن: (شافریم

هوٽ‌دادیوه)؛ ۹) فایده: (سی‌هوٽ به‌لایدهوه ناچم)؛ ۱۰) وتهی
 بانگ کردن له‌دوره‌وه؛ ۱۱) نور، فره: (سره‌وه که هوزانه؛ ۱۲) خو،

عاده‌ت: (هو‌گر بوه)؛ ۱۳) ناها: ۱۴) درقه‌ت، هدل: (هوٽه و هر
 نه‌مرؤید) **ف** ۱) انگیزه، سبب؛ ۲) امید؛ ۳) بله؛ ۴) کلمه راندن و

برگ‌دادن گاو هنگام شخم زدن؛ ۵) کلمه تحذیر، هان؛ ۶) بلند؛ ۷)
 جبران کردن؛ ۸) شاهکارکردن؛ ۹) بهره، فایده؛ ۱۰) حرفا ندای

دور؛ ۱۱) بسیار، زیاد؛ ۱۲) انس، عادت؛ ۱۳) این طور؛ ۱۴) فرصت.

هو: ۱) وتهیه کی ده‌روشانده و اتا: خوا؛ ۲) نیشانه‌ی زرنگی و هوٽ‌بینی:

(هوٽ له مو جیاده کاتسهوه)؛ ۳) بی‌ترخ و هیچ؛ ۴) قازانچ، سود؛ ۵)
 پف کردن بوق گدم کردنوه **ف** ۱) تکیه کلام درویشان، هو؛ ۲) نشانه

زرنگی و موشکافی؛ ۳) پوج و بی‌ارزش؛ ۴) سود؛ ۵) پف کردن برای
 ایجاد گرما.

هوٽهه‌یش: کمن، خنه‌ن **ف** خنده.

چیل له ناوی شتی: (مانگا هوتره هوتره باره دیاره برسین)، بوره: ۴) باز به توزه هرمه و، ورد: ۵) زد وینی زور ندرم که سوار لیهی در مناجتی: ۶) هرمه بی جم سهی و سه مادره: ۱) آغل: ۱۲) جوال جاتخانی: ۳) صدای پلند گاو: ۴) پاد همراه با گردوغبار: ۵) زمین بسیار نرم: ۶) آدم عجیب الخلقه.

هور: ۱) ورد: ۲) ورگ، عورف: ۱) ریز: ۲) معدہ.

هورا: ورا، ده نگی کومنل بو تا فرین له که سی، بزی: ۱) هورای تشویق.

هورا: لخوی دا، زانهن: ۱) اساسا، ذاتا.

هوراسان: ۱) خواهه روزه لات، لابن که خوری لیوه تی، وادیاره خوارسان همراه مانان روزه لاته: ۲) ترسا، ترس له دل: ۳) وده زن جازف: ۱) منشرق، خاور: ۲) ترسیده، هراسان: ۳) پکر.

هوراک: تمشی دار تاشن، ته پشو، ته شوی: ۱) تیشه.

هورامان: ۱) زهره که وتن: ۲) خاوهرف: ۱) طلوع آفتاب: ۲) مشرق.

هوراندن: ۱) تو زینه وه، کولینه وه، بدور دی بیرلی کردن وه: ۲) چکوله کردنی زه لام: ۱) بزوشن: ۲) کوچک تر کردن.

هوراوا: گولی گوره، نهستنی زل: ۱) استخر بزرگ.

هوراوا: ۱) خواروا، خورنشن: ۲) ولاتی خورنشن: ۱) غروب: ۲) مغرب.

هوراواه: رواه، پانه ران، ورینه: ۱) هذیان.

هورباندن: گورانی گوتن به سه بر وکه، ویره ویرف: ۱) زمزمه، آواز زیر لبی.

هوربیثار: ناله بیز: ۱) بیختن با پارچه.

هوربرارکرن: ناله بیز کردن، به هیله گی زور کون ورد یان به پارچه قوماشیکی هدله دا بیزتن: ۱) با پارچه یا الک ریز غربال کردن، بیختن.

هوربوون: تاسان، گیزبون، وربوون: ۱) گیج و منگ شدن.

هوربوون: ۱) وردبوون: ۲) ندرمبوون: ۱) خردشدن: ۲) نرم شدن.

هوربهشان: تاوه لات، ده می تاوه کوتون: ۱) زمان طلوع خورشید.

هوربهشیان: هوربهشان: ۱) زمان طلوع خورشید.

هوربوونه وه: لی وردبوونه وه، بدور دی لی زوانین، باش هوش دانه سمرف

دقت کردن.

هوربین: ۱) وردبوون: ۲) وردبین: ۱) خردشدن: ۲) ریزبین، میکر و سکوب.

هورپه: گلوله له خوری، کلو: ۱) گلوله پشمی.

هورپاته: ۱) پر تاوتده: ۲) قهیچی بز: ۱) هرس شده: ۲) بریده با

قیچی.

هورپه هو رب: همراه هوریا، چهقهه و گوره: ۱) سر و صدا، مهمه و جنجال.

هورتک: زاروی ساواهی ناحه زو دزنو: ۱) نوزاد بدتر کیب و زشت.

هورتمه: در بیجهه، درگای بچوک له خانوی لادی بولی زوانین: ۱) دریچه، پنجه ره کوچک.

هورتoman: کزن: ۱) گاودانه، کرسنه.

هورته: ۱) ورتنه، مافو ره گوره: ۲) وتهی جو تیار بودت

هوجره: ۱) شوینی تایه تی باز رگانی گمه دهی کو فروش: ۲) کلاسی خویندنی فهقی بان که لیشی ده خدون: ۱) حجره باز رگانان: ۲) خوابگاه و کلاس درس طبله.

هوچنه نه: دو خین، دی خون: ۱) بند شلوار

هوچنه کیش: دارد و خین، دار و که یه سه ریکی کون کراوه دو خینی بی له دهربنی ده کیش: ۱) چوبکی سوراخ دار که به وسیله آن بند را به تیغه کشند.

هوج: باوله، تیکه هی پی خور تیه پیچار و: ۱) ساندویچ.

هوجچک: ۱) نه نگوچک: ۲) خواره وهی داون: ۳) قولی کراس: ۴) نوچک، چلان: ۱) آستین بلند: ۲) پایین دامن: ۳) آستین پیراهن: ۴) نگا: نوچک.

هوچنه: هوچنه، دو خین: ۱) بند تنباخ.

هوخ: ۱) بدهش، پاژ، به هر، پشک، بیش: ۲) همدی تمواو کیلدراو: ۳) خو خه، درگای پچوک له ناو ده روازه داد: ۱) سهم، حصه: ۲) زمین به طور کامل شخم شده: ۳) در ورو دی کوچک در میان دروازه.

هود: ۱) حوكم، زاکون، زه برس و زنگ له حوكم کردن: ۲) هیر باری له سوالهت: ۳) ده فری پهل له سوالهت، گلینه یه پهل: ۴) جانه و هری دو تو مه، دوره: ۵) شکاو: ۶) شکاوی: ۱) حکم، قاطعیت در فرمانروایی: ۲) ظرف سفالین: ۳) بشقاب سفالی: ۴) حیوان دورگه: ۵) شکسته: ۶) شکستنگی.

هودا: ۱) نودا، دایک: ۲) بانگ له دایک کرن: ۱) مادر: ۲) کلمه خطاب به مادر.

هوداخ: پنجی ده موکانه: ۱) بونه مویزک.

هودار: ده موکانه کو لیندراو که را وی مه لی بی ده کدن: ۱) مویزک عسلی.

هود انهوه: باره بی گمیاندن و توله کردن وهی زیان و تمهه ای: ۱) تلافی کردن.

هودرده: میشوله دندوک دریز که ده بینه هوی تاو لم رز: ۱) شمه مالاریا.

هوده: ۱) زوری مال: ۲) له ویوه، هیما یه بودور: ۱) آناق: ۲) از آنجا.

هوده ره: چیرگ، چرگ، میشه سی: ۱) هو بره.

هوده نگ: بانه شان، بان کردن، وتهی گازی کرن: ۱) حرف ندا.

هور: ۱) گیز، تاساو: ۲) وربوون، تاسان: ۳) نهستور: (مل هون): ۴) قور حذری: ۵) جه والی زلی به کتابی: ۶) خوره هی ناو: ۱) گیج و منگ: ۲) گیج شدن: ۳) کلفت: ۴) گل: ۵) جوال بزرگ: ۶) صدای جریان آب.

هور: ۱) خور، روزی له عاسمان: ۲) هم، پیکمه وه، به نیا ده گهله دو

ده گوتربنی: (هور دو، واتا: دو پیکمه وه): ۳) هل، پهروه بلند بردن، هله لدانه وه: (روزی جه ناکاوه سوب سه هردا / پهنجه رهی ته بیان

مه شریقیش هوردا / هه وادا په ردہ هی روزی سه فحمدی جه بین / خیزیا وا و او بیلای گروی موز تیبین) «سمه وله وی»: ۴) بین، وی، نایسان: (هور گرتای: ۵) عدور هور: ۱) خورشید: ۲) هر: ۳) بلند کردن: ۴)

برافروختنگی: ۵) ابر.

هور: ۱) ناغه مل: ۲) جه والی نور گمه وهی یه کتابی: ۳) ده نگی زلی گاو

(۱) پشنه مالاریا؛ (۲) سرما و مه غلیظ نابهنه‌گام؛ (۳) پنبه پاک و حلاچی شده؛ (۴) باد تند شرقی همراه مه؛ (۵) از روستاهای ویران شده کردستان توسط بعثیان.

هوره: (۱) دوره‌بیه؛ (۲) پوازی نهستور بو قله‌لش ویک نمهاتنی داری که ده بشکیش بدههور؛ (۳) قامیکی جافانه؛ (۴) سدیرانگا؛ (۵) جینگیکی نوزر بلند، کیوی بلند؛ (۶) گورانی به سوزه (۱) پیرامون؛ (۲) پفازکلفت، گاوه؛ (۳) آهنگی است؛ (۴) گردشگاه؛ (۵) کوه بلند؛ (۶) ترانه زیرلی، رزمه.

هوره: کای ورد **کاه** رین.

هوره‌با: بای ساردوتوند به مژه‌وه **باد** تند شرقی همراه مه.

هوره‌به‌ردن: (۱) زراوجون، ترسان؛ (۲) تاهمیدیون **(۱)** زهره ترک شدن؛ (۲) نومید شدن.

هوره‌شوب: پیشنهنگ، ره‌مکیش، سدرگه له **پیشاھنگ**.

هوره‌ک: پیتی ورد له لفه بینکدی لاتینی **دا** حروف کوچک در خط لاتین.

هوره‌م: ره‌وه‌ده‌براز **گله** گراز.

هوره‌نده: شوین، شون، شوین **پی** رد، رد پا.

هوره‌نیز: توژه‌رههوه **ف** محقّق، پژوهشگر.

هوره‌و: هوره‌م **گله** گراز.

هوره‌هور: ورد ورد، زور ورد **بسیار** رین.

هوره‌هور: ده‌نگی به ته‌وزیمی باران **صدای** باران شدید.

هوره‌هور: لوره لور، گورانی له زیر لیوانه وه **رزمه**.

هوره‌هور: ده‌نگی نالاندنی به‌رزی گاو چیل **صدای** ناله بلند گاو.

هوره‌وری: په‌لکه زیرینه **ف** رنگین کمان.

هوری: (۱) قور حمری؛ (۲) گیزی، وری، تاسان **(۱)** گل؛ (۲) گیجی و منگی.

هوری: (۱) حوری، کچی جوان له به‌هشتا؛ (۲) ناوه بوزنان **(۱)** حور بهشتی؛ (۲) نام زنانه.

هوری: (۱) وردی، دزی درستی؛ (۲) ورگ، گمده؛ (۳) حوری **(۱)** خردی؛ (۲) شکنیه؛ (۳) حور بهشتی.

هوری‌تاردنه: ئاشت بونهوه، سازان **آشتنی** کردن، سازش.

هوریا: زیقه، جدق‌چدق: (ئەم هەراو هوریا به چى يە؟) **جیغ و داد.**

هوریزا: بەرزوههوبو، راپو **برخاست.**

هوریزاد: به‌چکه‌حوری، ناوه بوزنان **نام زنانه.**

هوریزان: هەلسان **برخاستن.**

هوریزای: هەلسان **برخاستن.**

هوریزناي: هەلساندن **برخیزاندن.**

هوریزیای: هەستان **برخاستن.**

هوریستهی: هەلسان **برخاستن.**

هوریشه: ریوی، رواس **فروباه.**

هورین: ده‌نگدانه‌وهی ئاواز زور به ته‌ورم **صدای** جریان شدید آب.

هورین: لەو گوندانه‌ی کوردستانه کە به عسی کاولیان کرد **روستایی**

هورم: خودی کە لە خمودا نەی بینن **فرازیا**، خواب.

هورما: خورما **ف** خرما.

هورمان: لېرەوار و میشەی جوغور **جنگل** و بیشە انبو.

هورمان: تاسان، ورمان، وربون **ف** گیج شدن.

هورمز: (۱) نەستیرەی مشتیری، کریار؛ (۲) خودای چاکەو روشنایی؛ (۳)

ناوه بوزنان **(۱)** ستاره مشتری؛ (۲) خدای نیکی و روشنایی؛ (۳)

نام مردانه.

هورمز اوی: گوندیکی لای سەرددەشته لە کوردستان **ف** نام روستایی در

کردستان.

هورمز گا: مزگوتى پەرەوانى زەرددەشت پەغەمبەر **ف** عبادتگاه

زەرنیشان.

هورمز گان: مزگوتان: (هورمز گان زمان ناتەران کۆزان) «فولکلور» **ف**

عبداتگاهە.

هورمل: لەو گوندانه‌ی کوردستانه کە به عسی کاولیان کرد **اروستایی**

در کردستان کە بعنیان آن را ویران کردند.

هۇرمۇر: خرت و پرت **ف** خرت و پرت.

هۇرمە: (۱) گرمە؛ (۲) بىرىتى لە زۇن **(۱)** غربى؛ (۲) كنایه از زن.

هۇرمەت: رېز، قەدر، خورمەت، رۇمەت **ف** احترام.

هۇرمەز: خەمۈزەن، خەپەزىن **ف** خواب پەيدىن.

هۇرمى: ھرمى، ھارمى **ف** گلابى.

هۇرمى: ھورمى، وسەی مېرە بۇ دواتىدىن، نەی ژەنە کە **ف** كلمە خطاب

شۇھر بەھمسىر.

هۇرمىت: گوندیکە لە کوردستان به عسی ویرانى کرد **ف** از روستاهای

ویران شدە کردستان توسط بعثیان.

هۇرمىش: (۱) مېش؛ (۲) كۆمەلى مېشان، مېشى زۇر **(۱)** مگس؛ (۲)

مگسها.

هۇرمىن: گۈماندن **ف** غېنىيەن

هۇرن: (۱) کیوی بلند کە توقەسەری دەستايى و گۇزبى؛ (۲) ناوى دو

كۆيستانه لە کوردستان: (۳) بۇرى ترومبىل **(۱)** کوه بلندى کە قەلە

آن چون دشت هموار باشد؛ (۲) نام دوپلاتق در کردستان؛ (۳) بوق

ماشىن.

هۇرنىڭ: بىرىنگ **ف** دوکارد.

هۇرنە: (۱) هۇرن؛ (۲) زۇزانابلند **(۱)** نگا: هۇرن؛ (۲) كوه بىلاقى بىسياز

بلند.

هۇرۇز: ورۇز **نگا:** ورۇز.

هۇرۇزان: ورۇزان **نگا:** ورۇزان.

هۇرۇزم: ورۇزم، يەلامارى به توئىندى **نگا:** ورۇزم.

هۇرۇزم كىدىن: يەلاماردان به كۆمەل **ف** هجوم بەردىن.

هۇرە: ورە، قەوهتى دل، زراوف زەرە، شجاعت، قۇت قلب.

هۇرە: (۱) مېشۇلە درشت، مېشۇلە تاو لەر؛ (۲) تەمۇ سەرمائى

ناوه خت؛ (۳) لوکىي پاک و شىكراو؛ (وەك هۇرە لۆكە نەرمە)؛ (۴)

گەرەبا، باي سەمۇن؛ (۵) گوندیکە لە کوردستان به عسی ویرانى کرد **ف**

هوسی: لهو گوندانه‌ی کوردستانه که به عسی کاولیان کرد **[روستایی]**
در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.

هوسی: نهستونده کی چادر **[ستون چادر]**
هوسیره: خه زور **[پدرزن یا شوهر، خش.]**
هوسیره‌ها: خرسو **[مادرزن یا شوهر.]**

هوش: بیدنه‌نگ، وس **[هیس].**

هوش: (۱) هشن، بیر؛ (۲) وته‌ی راوه‌ستاندنی که‌ره؛ (۳) بزني دمو جاو
بهله‌کی رش و سبی **[هوش: (۱) هوش؛ (۲) کلمه ترمز الاع، هش؛ (۳) بز**
رخسار خلنگ.

هوش بون: ده‌نگ لی بران، بیدنه‌نگ بون **[ساکت شدن.]**

هوشترا: وشر، دوهوه، سار، سال **[شتر.]**

هوشترا: هوشترا **[شتر.]**

هوشترا‌لوک: وشترا خورکه **[خارستر.]**

هوشتراوان: سارهوان **[ساربان.]**

هوشگ: له خوابایی، به فیز **[متکبر.]**

هوشگه: پاره‌یی که زاوادیدا بُو جیازکرین **[بولی که داماد برای**
جهیزیه عروس می‌پردازد.]

هوشنسگ: سیوی بی باف، هتیوی باوک نه‌ماو **[یتم پدر مرد.]**

هوشه: (۱) هاشه، ده‌نگی بای به قمهوت؛ (۲) درو و محتی خو کردن؛ (۳)
تامیانی په‌نیر **[۱) صدای تندباد؛ (۲) لاف؛ (۳) پنیر مايه.]**

هوشه: (۱) وشی، وشی تری و خورما؛ (۲) گولی ده خل؛ (۳) هستی نه‌ندام؛
(هوشه‌ی بوکردنی نیه) **[۱) خوشمه میوه؛ (۲) خوشمه غله؛ (۳) حسن**
اعضاء.]

هوشنه‌چن: گولچین **[خوشه‌چین خرمن.]**

هوشنه‌چه: هوشنه‌چن **[خوشه‌چین خرمن.]**

هوشنه‌ک: وشک، ورشک **[نگا: وشک.]**

هوشنه کاری: خوهه لکیشان، په سنتی خو دان **[خودستانی.]**

هوشنه کردن: خوهه لکیشان، محتی خو کردن **[لاف زدن.]**

هوشنه کهر: خوهه لکیش **[لاف زن.]**

هوشی: وشی تری و خورما **[خوشمه میوه.]**

هوشیار: (۱) وربا، خاوهن بیر و هوش؛ (۲) نه‌نوستی، بدخته بدر **[۱)**
هُشیار؛ (۲) بیدار.

هوشیار: هوشیار **[نگا: هوشیار.]**

هوشیار بون: (۱) ناگاردار بون له مالئی یا شتنی، چاوبزی کردن؛ (۲) له خمو
بیدار بون **[۱) مواطبیت؛ (۲) بیدار بون.]**

هوشیار بونه‌وه: (۱) ناگاردار بون له شتنی که ندهه زانرا؛ (۲) له خمو
بیدار بونه‌وه **[۱) آگاهی یافتن؛ (۲) بیدار شدن.]**

هوشیار بونه‌وه: هوشیار بونه‌وه **[نگا: هوشیار بونه‌وه.]**

هوشیار کردن‌ه‌وه: (۱) ناگاکردن له شتنی که ندهه زانرا؛ (۲) له خمو
بیدار کردن **[۱) آگاهی دادن؛ (۲) از خواب بیدار کردن.]**

هوشیاری: وربایی **[هوشیاری.]**

هوشیاری: هوشیاری **[هوشیاری.]**

در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.

هورینگ: مهره که‌دان، دهوات **[دوات.]**

هورینه: ورینه، ورآوه، قسم په‌راندن **[هدیان.]**

هوریوه: گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد **[از روستاهای**
ویران شده کردستان توسط بعثیان.]

هوریه: کیزی به‌هشته **[حور بهشتی.]**

هوریه‌س: باسو، رنو، کمویه به‌غیر، کلیله، رنی، شاید **[بهمن.]**

هوز: (۱) عاشیره‌ت؛ (۲) توژی له زوی به‌هزوه بوگ: (با هوز، واتا:
گیزه لوکه)؛ (۳) تاپوره، کومه‌لتی مرو **[۱) عاشیره، ایل؛ (۲) گردوخاک**
از زمین برخاسته؛ (۳) جمعیت، جماعت، گروهی از مردم.

هوزان: (۱) عیلات، عاشیره‌تان؛ (۲) زور زانا؛ (۳) پارچه شیعریک،
قدسیده؛ (۴) هدستیار، شاعیر **[۱) ایلات، عاشیر؛ (۲) بسیار دانا،**
علامه؛ (۳) قصیده شعر؛ (۴) شاعر.

هوزان‌شان: (۱) شاعیر، بویز؛ (۲) کدستی که شیعری خه‌لک به گورانی
ده لئی **[۱) شاعر؛ (۲) سراینده اشعار مردم.]**

هوزخواجه: گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد **[از روستاهای**
ویران شده کردستان توسط بعثیان.]

هوزوز: هزار **[هزار.]**

هوزه زون: گیایه که **[گیاهی است.]**

هوزه‌لان: گیایه که نه‌خوری **[گیاهی است خودنی.]**

هوزه‌لاو: هوزه‌لان، گیایه که له کانیاودا ده‌روی **[گیاهی است.]**

هوزه‌وز: ده‌نگی سه‌یان **[صدای سگها.]**

هوزان: فیر بون، راهان **[بادگرفتن، آموختن.]**

هوزاندن: فیر کردن، راهینان، هین کرن **[تعلیم دادن.]**

هوزاندی: فیر، راهان **[بادگرفته، آموخته.]**

هوزم: ته کان دان **[تکان دادن.]**

هوزوم: پلامار **[هجموم، حمله.]**

هوزه: گزه‌ی بان **[صدای تندباد.]**

هوزه: به گهل ده‌رجوی میر وله **[گروهی رفتن مورچگان.]**

هوزه‌ه: ره وده به‌راز **[رمه خوک، گله گران.]**

هوزن: هدفوت، راهان، هین بون **[بادگرفتن، آموختن.]**

هوس: (۱) وس، بیدنه‌نگ به؛ (۲) ره‌لم، ره‌مل **[۱) هیس؛ (۲) ماسه.]**

هوسا: (۱) وسا، ناوه‌ها؛ (۲) وه‌ستا **[۱) این طور؛ (۲) استاد.]**

هوسست: تالی، لا، نک، کن، جهم **[نzed.]**

هوسستا: وه‌ستا **[استاد.]**

هوسستاکار: پیشنهاد **[استادکار، صنعتگر.]**

هوسستایی: کارمه‌بی له پیشنهاد **[استادی، مهارت.]**

هوسستو: نه‌ستو، مل **[گردن.]**

هوسسته: هوسستا **[استاد.]**

هوسک: وشک، هیشک، زوها **[خشک.]**

هوسکو: ره‌لماوی **[ریگزار.]**

هوسووره: خه زور **[خش، پدرزن یا شوهر.]**

خواره کمو پیچه کدها روشنست **(۱)** به شکل مار پیچ راه رفت: **(۲)** از راه پر پیچ و خم عبور کرد.

هوکی: **(۱)** شدقینی به سواری: **(۲)** واژوازی، دهمده می **(۱)** گوی بازی سواره: **(۲)** دمدمی.

هوکی: تولای نتری که زور دوری منونه ددها **(۱)** شهود ران کامجو.

هوگله: هدراو هوریا **(۱)** سرو صدا.

هوگان: خدمتی جوت لغم سدر تا نهاده: **(۱)** هوگانه جوتی دریه **(۲)** طول شیار سخنم.

هوگج: بدران، وران، نیره پز **(۱)** قوج.

هوگج: **(۱)** شدک به رانی دوساله: **(۲)** به رانی پدرینی **(۱)** قوج دوساله: **(۲)** قوج فعل.

هوگر: **(۱)** خوگرتون: ننم مناله هوگری منه: **(۲)** خو، عاده: **(۳)** هوگری گرتونه **(۱)** انس گرفته، عاده کرده: **(۲)** عادت کردن.

هوگربون: خوپی گرتن، عاده کردن **(۱)** عادت کردن، انس گرفتن.

هوگرتون: عاده کردن، خوپی گرتن **(۱)** عادت کردن، خوگرفتن.

هوگری: عاده کردن، خوپی گرتن **(۱)** عادت کردن، خو گرفتن.

هوگه: دیخون، هوچه نه **(۱)** بندشلوار.

هوگهچ: **(۱)** به رانی داشت، به رانی مهرتی بمردان: **(۲)** به رهه لست، دز **(۱)** قوج فعل: **(۲)** مععارض، ضد.

هول: گولیتکی زهرده **(۱)** گلی است زردنگ.

هول: ندخوشی ناندهش **(۱)** بیماری آتشک.

هول: **(۱)** خالی، بی هیچ شت: **(۲)** بیانایی جول و هول: **(۳)** کریوه و مز: **(۴)** حول، ندام: **(۵)** مهدیانی شهقین و گوبازی: **(۶)** گوی شهقین: **(۷)** گوره و ز ناره نا: **(۸)** دهنگی باریکی گا: **(۹)** کهلا، هلمات: **(۱۰)** مزراق: **(۱۱)** نودهی زل: **(۱۲)** بلندای: **(۱۳)** چاک،

هیڑا: **(۱۴)** نهترس: **(۱۵)** گیره **(۱)** خالی از هر چیز، کویر: **(۲)** مدوکولاک: **(۳)** هالو: **(۴)** میدان چوگان بازی: **(۵)** گوی چوگان بازی: **(۶)** سرو صدا، غریبو: **(۷)** حدای نازیک گاو: **(۸)** حدای گوساله: **(۹)** تبله: **(۱۰)** گردنای: **(۱۱)** اتاق بزرگ: **(۱۲)** بلندی: **(۱۳)** خوب: **(۱۴)** شجاع، نترس: **(۱۵)** خرمکوبی.

هول: **(۱)** تاغملی پیدا: **(۲)** ژوری گهوره له مالدا: **(۳)** جاش و جانوی یه کسانه **(۱)** آغل: **(۲)** هال، سرسرا: **(۳)** کره یک ساله الاغ و مادیان.

هول: **(۱)** واش، بدش: **(۲)** بیانی زه لامی سوره **(۳)** مو زردی ناماں خور عالی: **(۴)** سدرلی شیواو، واق ور: **(۵)** گای زور قله لوی زل؛

(۶) بزنی گوی سور: **(۷)** بوری خوله میشی تاریک: **(۸)** خوهد لکیشان **(۹)** مایل بد: **(۱۰)** مو زرد مایل به خرمابی: **(۱۱)** سراسیمه، هاج و حاج: **(۱۲)** گاو تنومند و فربد: **(۱۳)** بزگوش قرمز: **(۱۴)** خاکستری رنگ تیره: **(۱۵)** لاف.

هول نایاک: نهادی هده چاکه، باشترينه که **(۱)** بهترین.

هولاره: شنه تهی کونده ناو پی کیشان **(۱)** گاله خیگ آب کشی.

هولان: گمه می شهقین بد گوچان و گوف **(۱)** چوگان بازی.

هوّقه: گندمه مو له ده و چاو لا بردن **(۱)** موجینی از رخسار.

هوّقه: وقه، کوانیکه له تازه ل دیت **(۱)** نوعی دمل ویژه دام.

هوّقه هوّف: هاشه هاشی شهپول **(۱)** صدای بیایی امواج.

هوّف: **(۱)** کیوی، درنده: **(۲)** چه قالته: **(۳)** ترسینه، پیاوی و قیفین: **(۴)** ز به لاحی ملهوری هیچ له دنیا نه زان **(۱)** وحشی: **(۲)** گوشت بر دگ و بی: **(۳)** مخوف، ترسناک: **(۴)** گردن کلفت نادان.

هوّقا: هو نهادی، همانه بو دور **(۱)** آنجا، اشاره به دور.

هوّقه بهر: **(۱)** ناکاری و حشیانه: **(۲)** لم خوابایی: **(۳)** نامه رو نزم **(۱)** رفتار و حشیانه: **(۲)** متکبر: **(۳)** پست و نامرد.

هوّقه چو: بو ههو و شونه رویشت **(۱)** به آنسو رفت.

هوّقی: کوی، وحشی، هوّف **(۱)** وحشی.

هوّقیتی: درنده بی، بیانی له زولم کردن **(۱)** کنایه از وحشیگری.

هوّقیتی: هوّقیتی **(۱)** نگا: هوّقیتی.

هوّق: **(۱)** رسانه وه: **(۲)** ده نگی گردو له رشانه وه دا: **(۳)** ده نگی به رزی

گامیش **(۱)** قی: **(۲)** صدای گلو در بالا آوردن: **(۳)** صدای گامیش.

هوّقه: **(۱)** ده نگی گامیش، هوّق: **(۲)** وقه، سه نگیکه بو شت بین کیشان، حقوق: **(۳)** فیل و تله که **(۱)** صدای گامیش: **(۲)** وزنی است: **(۳)** حبله و تیرنگ.

هوّقه باز: فیلبار، ده سبر **(۱)** حقه باز

هوّک: **(۱)** تاسه، ناره زو: **(۲)** با، نیشتبایی گان: **(۳)** گه، مان: **(۴)** نوک: **(۵)**

راهی کردن، کردنیه وی گری و شتی دزوار و نالوز: **(۶)** هیک، هیلکه، هاک: **(۷)** قوزین، گوشه: **(۸)** نرم و ملام: **(۹)** بیانو دوزنده و بو

کارنه کردن **(۱)** آرزو: **(۲)** آرزوی جماع: **(۳)** اعتضاب: **(۴)** تخدود: **(۵)** بازکردن گره: **(۶)** تخم مرغ: **(۷)** گوشه: **(۸)** نرم و ملام: **(۹)** بهانه برای تبلی.

هوّک: **(۱)** خوپیه گرتون، عاده کردن: **(۲)** گهربده و سمرلی شیواو: **(۳)**

وازو ازای: **(۴)** نرم و ملام: **(۵)** خوله کاربیور، لم بیانو **(۱)** عادت و خوگرفتگی: **(۲)** هرزه گرد سراسیمه: **(۳)** دمدمی مزاج: **(۴)** نرم و ملام: **(۵)** تبلی از زیر کار در رو.

هوکاره: خوپیه گرتون، ثاللوده **(۱)** خوگرفته به عادتی.

هوکاره بون: خوپیه گرتون، ثاللوده بون **(۱)** خوگرفتمند، عادت کردن.

هوکاره کردن: فیری عاده تی کردن **(۱)** معتاد به عادتی کردن.

هوک تاد ایش: له قوزین خزیوب **(۱)** گوشه خزیده.

هوکردنده: هو دانه و **(۱)** نگا: هو دانه و.

هوکش: وتهی کمر راوه ستاندن **(۱)** کلمه ترمز الاغ، هش.

هوک کردن: مان گرتون، گه گرتون **(۱)** اعتضاب کردن.

هوک موک: کاری بی سمه و بدره، تیکو لیکه **(۱)** کارد رهم و برهم.

هوکل: نوکمری به درده سوت **(۱)** بادو، نوکر.

هوکن: گگر، مانگر **(۱)** اعتضاب کننده.

هوکه: ناوا بکه **(۱)** چنین کن.

هوکه: زرف له زیماندا، جیهک **(۱)** ظرف در دستور زبان.

هوکه که روش: **(۱)** ندم بدر نوبه رکردن له ریگمدا: **(۲)** به ریگمی پر

غرييو از پس گرگ.

هوله: ۱) گيره؛ ۲) گونديكه له کوردستان ۱) خرمنکوبی؛ ۲) نام دهی در کردستان.

هولي: ۱) حولی، لوس لدهستان؛ ۲) هله‌ل ۱) املس، صاف و خوش دست؛ ۲) عقاب.

هولي: ۱) هول، جاش و جانوی نیکساله؛ ۲) گيری، دهدنگی، حولی؛ ۳) گيره‌ي کلوش؛ ۴) گچانی گو بازی ۱) گره یك ساله؛ ۲) هالوی؛ ۳) خرمنکوبی؛ ۴) چوگان.

هولي: تاوهها، تهناوا، بهم حوره: (نهو خه بدر نه هولي به) ۱) اين طور، به اين نحو.

هولي: جاشک و جانو ۱) گره الاغ و ماديان.

هوليپر: سپندار ۱) چنان، تبريزی.

هوليپسک: زمان لوس، کلکه سوته کدر ۱) متسلق، چرب زبان.

هوليپسکي: زمان لوسی، کلکه سوته ۱) تملق.

هولي کرن: گيره کردن ۱) خرمن کو بيدن.

هولي کري: گيره کراو ۱) خرمن کو بيدن.

هوليپلک: ۱) سه قر، بالداریکی راؤکه ره؛ ۲) خمرتمل، ورخال ۱) صقر، پرندۀ‌ای شکاری؛ ۲) لاشخور.

هوليپن: قوله کردن ۱) غرييو راه انداختن.

هوليپن: شهقين، گويين ۱) بازی گوي و چوگان.

هوم: شوم، بي فهری: (فلا تکه س به هومه يانی شومی همیه) ۱) شوم.

هوم: خوم، ورم ۱) خودم.

هوما: پرورزه ۱) هما.

هوما: خودا، خوا، هومنای ۱) خدا.

هوما: هوما، خودا، خوا ۱) خدا.

هومار: تخت و ساف ۱) هموار.

هومارتشر: زماردن ۱) شمردن.

هومارتشر: زماردن، هومارتشر ۱) شمردن.

هومارتونخ: زماريار ۱) محاسب، آمارگر.

هومال: هاچاوا يه ربه ره کانی که ره ۱) هم چشم، رقب.

هومام: ده سه لات دار، بياوی موزن ۱) شخص مُقدّر.

هومان: ۱) خومان؛ ۲) خودا به شيوهی کوردي زازا ۱) خودمان؛ ۲) خدا.

هومای: خودا، هوما ۱) خدا.

هومای: هوما ۱) خدا.

هومای بکو: خوا حمزکا، خوا بیکا ۱) خدا اکند، انشاء الله.

هومای زانو: خوا تهيزانی ۱) خدا می داند.

هومای سینه‌نى: بهشقى خودا، بيكه له راهى خوا ۱) به خاطر خدا.

هومای کرددك: ۱) سوپاسى خودا؛ ۲) بهره که‌تى خودا ۱) شکر خدا؛ ۲) برکت خدا.

هومای كهنى: بهشقى خودا ۱) به خاطر خدا.

هومای گروتا: خوا له کوئى کاتهوه، خوا گيانى بسینى ۱) خدا او را

هولان: هولان ۱) چوگان بازي.

هولاندن: ۱) هوراندى گا؛ ۲) ده نگى دربزى گو بيره که ۱) صدا کردن گا؛ ۲) صدا کردن گوساله.

هولانه: گمه‌ي گو بین ۱) گوي بازي.

هولیپاف: خوهه لکیش، به شات و شوت ۱) لافزن.

هولدان: بریتى له ورگ ۱) کنایه از شکم، معده.

هولس: تاراشتین، دزى کوچ مراف نقطه مقابل کوچ نشين، ساكن در يك محل ثابت.

هولف: کونى زور گوشاد ۱) سوراخ فراخ.

هولقدو: گرتخانه ۱) زندان.

هولك: ۱) کوخ، خانوی چکوله له دهشت؛ ۲) کهبر ۱) کوخ؛ ۲) خانه باع، کير.

هولکاندن: راکیس کردن به سه رزویدا ۱) بر روی زمين کشیدن.

هول که ردش: گيره کردن ۱) خرمن کو بيدن.

هولکى: ۱) به عمرزا راکیشرا؛ ۲) رهتى برد، هله نگوت ۱) بر زمين کشیده شد؛ ۲) سکندری خورد.

هولل: ۱) ده مى نىصره؛ ۲) ههل ۱) ظهر هنگام؛ ۲) فرصت.

هوللا: کولا ورزو نه ۱) روزنه.

هوللک: حده شارگه ی راوجى ۱) کمینگاه شکارچي.

هوللکن: قوچ، قوچ هه لکه تو ۱) مخر و طي.

هولله: گمه‌ي به ميج، حولله مهره سى ۱) نوعی بازي.

هولم: هلم، هلم ۱) بخار.

هولمان: مددده، مدده، عو، ورگ ۱) شکمبه، معده.

هولنج: دل بیکاهاتن ۱) تهوع.

هولنگ: تراو، شل ۱) آبکى، رقيق.

هولسو: ۱) هرمى، هەمىرە؛ ۲) لوس، نەرم له دهستان، دزى زېر ۱) گلابى؛ ۲) صاف و نرم.

هولنو: خون، کوخ، قوچ ۱) هلو.

هولوشە: بېرخە نيله، بروشى ساوار ۱) ريزه بلغور.

هولول: هولول، ناو خالى ۱) کاوك.

هولولى: ۱) حول حولى، گەللايى و سەرەرۆ؛ ۲) بى تارام، هەدانىدەر؛ ۳)

مەزبىتكە پېرەوانى لايان وايە پاش مەرگ گيانيان دەچىتە بەر زىنده وورىكى تۈر ۱) گىچ و منگ و شىرسى؛ ۲) تا آرام؛ ۳) مەذهب تناسىخ.

هولونج: دل بیکاهاتن، سەرەتاي رشانە وە ۱) تهوع.

هولوهزه: تېكولى سەۋوزى گو بىز ۱) پوست سېز گردو.

هولە: جۇپەرە، جۇپەركە، مەلە ۱) حىشە ۱) آبزىدەك.

هولە: ۱) ده نگى بانگ کردنى گو بيره که؛ ۲) ده نگى لېخورىتى گو بيره که؛ ۳) ده نگەدە نگى بەگرىيانەوه: (ھەراو ھولە ھولەتى)؛ ۴) گيره ۱)

صدای خواندن گوساله؛ ۲) كلمە راندن گوساله؛ ۳) صدای گرىيە آميرى؛ ۴) خرمنکوبى.

هولە: ۱) هول؛ ۲) قوعلە، قىرآندىن بۇ گورگە واندى ۱) نگا: هول؛ ۲)

هون: ۱) پاشگر بدمانات که سین که نهودنی؛ ۲) وندراو؛ ۳) ده نگی گریانی سه بر و بهمینگه: هونهون مدهک: ۴) نهم جو رهن: ۵) هون، نیوه، ندنگو، هنگ؛ ۶) خدت له زه وی داد بوناو پیداهیان؛ ۷) خادخون ۸) ۱) پسوند به معنی باقنه گیسو یا رسما: ۲) بافت؛ ۳) صدای گریه آهسته؛ ۴) این طورند؛ ۵) شما؛ ۶) شیار آبیاری در زمین؛ ۷) رؤیا، خواب.

هون: ۱) ندنگو، هنگ، هنگو، نیوه؛ ۲) خون، خین، خوین، خوین؛ ۳) دارزانی بی سانه وه: هون هون فرمیسکی له چاوده زرا؛ ۴) شما؛ ۲) خون؛ ۳) ریزش بدون انقطاع.

هونا: هیشتا، هیمان **ف** هنوز.

هوناس: سمر بالهی در ویه **ف** سردسته در وگران.

هونالو: خوبنایو **ف** خون آلود.

هونان: ۱) ندبین، چنین؛ ۲) بریتی له بنیات نانی دام و ده زگای میری یان باز رگانی **ف** ۱) بافت؛ ۲) کتابه از تشکیل سازمان.

هوناندن: ریزه ری هونان **ف** نگا: هوتان.

هوناؤ: خوبنایو ناوی خوبنایو **ف** خونایه.

هوندر او: ۱) داوی به یه کدهو بادر اوی تیک هله لکشاو؛ ۲) ده نکه موروی به بدهنوه کراو **ف** ۱) بهم بافت؛ ۲) به رشته کشیده.

هوندر اوه: ۱) هوندر او؛ ۲) بریتی له به شیعر گو تراو **ف** ۱) نگا: هوندر او؛ ۲) کتابه از کلام منظوم.

هوندک: هندک، کدم **ف** کم.

هوندن: وندن **ف** نگا: وندن.

هوندنده وه: هوندن، وندن **ف** نگا: وندن.

هوندور: نهندره رون، رُزره وه **ف** اندرون، تو.

هوندورین: رُزره وه، هدنای، ده رون **ف** درون، تو.

هونده: ۱) هینده، نهودنده؛ ۲) پتر **ف** ۱) این قدر؛ ۲) بیشتر.

هونده که: هندک، کیم، کم **ف** کم.

هونزاو: هوندر او **ف** نگا: هوندر او.

هونزاوه: هوندر او ره **ف** نگا: هوندر او.

هونریز: خوبن ریز **ف** خونریز.

هونزه ک: وندوز **ف** چرت خواب.

هونزی: وندوزی هاتی **ف** چرت زد.

هونزین: ۱) وندوزدان؛ ۲) راکشان و دریزبون بون سوکه خه و؛ ۳) خمه و بدنده، پونزین **ف** ۱) چرت زدن؛ ۲) دراز کشیدن برای خواب

کوتاه؛ ۳) کسی را خواب بردن.

هونقه راس: هانقس، نهودنده، نهم نهاده به **ف** این اندازه.

هونک: فینک **ف** خنک.

هونک: فینک **ف** خنک.

هونکابی: فینکایتی **ف** خنکی.

هونک با: بایه که له باکوئی خورهه لانه وه دی **ف** باد شمال سرقی.

هونگ: هون، ندنگو، هنگ، نیوه، همه و **ف** شما.

هونگو: هنگ، نیوه، ندنگو، و **ف** شما.

یکشد.

هوُمای گره و تا: هوُمای گروتاف خدا اورا بکشد، خدا جانش بستاند.

هومایل: هرمزدا، پارچه‌ی سی ساده، خامه‌لاوی زور باش که

ده کریته کراس **ف** چلوار.

هوُمای نیکو: خوا نه کا **ف** خدا نکند.

هوُمای واژو: به تیزی خوا **ف** به امید خدا، به خواست خدا.

هومایون: ۱) قامیکی کونه؛ ۲) معباره ک **ف** ۱) آهنگی است؛ ۲)

فرخنده.

هومایونی: جو ری خدت **ف** نوعی خط.

هومایی: هومایل **ف** چلوار.

هومایی: نایبه تی، خومالی **ف** مخصوص، خصوصی.

هومیان: هدبناه، هموان، هموانه، هدمانه **ف** انبان.

هومیانی: جانه و هری قابو رکدار **ف** جانوری که لاک دارد.

هومبهر: همبهر، به رانبه ره **ف** برابر.

هومبی: دو زنی دو برا بُو ییکسر، دو هیوه ریز **ف** نسبت دو زن دوبرادر

باهم، جاری.

هومجهه‌هانی: گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد **ف** از

روستاهای ویران شده کردستان توسط بعثیان.

هومدهه: هاوده **ف** هدم.

هوملکنی: ده گزرا جونه وه، به ربه ره کانی کردن **ف** مقابله، رو در رویی.

هومه: کوپه **ف** خم.

هومه: هومه، کوپه **ف** خم.

هومه راخ: گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد **ف** از روستاهای

ویران شده کردستان توسط بعثیان.

هومه رامان: له و گوندانه کوردستانه که به عسی کاولیان کرد **ف**

روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردن.

هومه رقوم: گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد **ف** از روستاهای

ویران شده کردستان توسط بعثیان.

هومه رمه لاه: له و گوندانه کوردستانه که به عسی کاولیان کرد **ف**

روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردن.

هومه رمه ندان: گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد **ف** از روستاهای

ویران شده کردستان توسط بعثیان.

هومه ره سینا: له و گوندانه کوردستانه که به عسی کاولیان کرد **ف**

روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردن.

هومه لغه زا: چدقه و گوره و زنانه نای به کومنل **ف** همه و جنجال

و شلوغی.

هومه لیره: دیزه هی گوشتاو تیدالینان **ف** دیزی آبگشت.

هومه بیش: له کوکرده وه تفاق بونه وه **ف** فراغت از جمع آوری علوفه.

هومه بی: یهزی بوری تاریک **ف** گوسفند توسي رنگ تیره.

هومی: تومید، همی **ف** امید.

هومید: هومی **ف** امید.

هومیده وار: به نوات **ف** امیدوار.

اشارة به دور.

هووا: هو نهوجی به، هیما به بُ دُورف آنجا، اشاره به جای دور.

هوواتش: پیکنین، خنه، که نین خنده.

هوواته: ۱) پیکه نین؛ ۲) پی ده که نتی ۱) خنده دن؛ ۲) خنده دید.

هو واش: پیکنین خنده دید.

هو ووت: هو ت، هو ت، هو ت، حفت.

هو وتای: حد فتا، حه فتی، هو وتای هفتاد.

هو وز: ۱) سوزر که سک؛ ۲) حمزه، بر که، هموز ۱) سبز؛ ۲) حوض.

هو وسار: هه وساز افسار.

هو وق: تاق، تاقی گومبهز، هدوغ سقف گندب.

هو وول: ۱) همول، باش؛ ۲) نه ترس ۱) خوب؛ ۲) نرس.

هو وون: خه، خهون خواب، رویا.

هو ونه يش: تو اشا کردن، لئی مهیزاندن نگاه کردن.

هو ووه: پارو، سدول، بیلی دارین ف پارو.

هو وود: ته شته له به رجا و دُور آنچیز.

هو ووها: هو وه آنچیز.

هو وهانی: نمودتا له ولی یه اینک آنجا است.

هو وودت: نه و شنتد ف آن چیز.

هو ووختا: نهوا له ولی یه اینک آنجا است.

هو ووختانی: هو وه تا ف اینک آنجا است.

هو ووهره: میشه سی، چرگ، چیرگ ف هو بره.

هو ووهه: نه و سنه له به رجا و دوره که آن چیز که نمایان است.

هو ووهه: نموده تانی له ولی ف اینک در آنجا است.

هو وه: پارو، بیلی دارین، سدول ف پارو.

هوها: وتهی گالله بی کردن ف کلمه تممسخر.

هو هو: ۱) وتهی جو تار له جو ت لیخورندا؛ ۲) بانگ کردنی میگمل؛ ۳)

بانگ کردنی کمستی لم دُرمه ره؛ (هو هو مام حسمه)؛ ۴) وتهی

سپرمان و باور نه کردن؛ (هو هو نه و تو ده لبی چی؟) ۱) تکیه کلام

کشاورز در شخم زدن؛ ۲) خواندن گله؛ ۳) حرف ندای دور؛ ۴)

علامت تعجب و ناباوری.

هو هه: ۱) ده نگی گریان؛ ۲) خویندنی کوند ف ۱) صدای گریده؛ ۲)

صدای جخد.

هو هو که ره: جوزی کوند ف نوعی جلد.

هو وی: ۱) وتهی بانگ کردنی دور؛ ۲) گربو، مدرج ف ۱) حرف ندای دور؛

۲) شرط.

هو ویاندن: گریوکردن، مدرج دانان، مدرج بهستن، گروکردن ف شرط

بستن.

هو ویج: نه وشت ف هیج.

هو ویر: ورد، هو رف خرد، ریز.

هو ویرک: ۱) هو ویر؛ ۲) گاتو، شاتو؛ ۳) گویزناگ، قاب ف ۱) خرد؛ ۲)

شاه توت؛ ۳) قوزک پا.

هو ویزی: ۱) خشت، جوری نیزه بُ شمیزیشو کورد ده کاریان دینا، زدرگی

هونگوست: قامک، تلی، بیلی، تلهی ف انگشت.

هونگوسته: نهونگوستبله دورمان ف انگشتانه.

هونگوستدک: هونگوسترف انگشتانه.

هونگوستیل: نهونگوستبله ف انگشتی.

هونگوستیلک: نهونگوستبله ف انگشتی.

هونگوکلیر: نهونگوستبله ف انگشتی.

هونگوکلیسک: نهونگوستبله ف انگشتی.

هونگوکلیسکنی: کالم میستین، پشکیلان ف نگا؛ کالم میستین.

هونه نه وه: هونه نه وه ف نگا؛ هونه نه وه، وه ندن.

هونه: خنه، هنه، گه لای گیا به که ده بیهارن بُ جوانی و درمان ده شی و

ره نگی سو ره ف حنا.

هونه: ۱) هوندرارا، پرچی هوندرارا؛ ۲) مو ری هوندرارا؛ ۳) نیشانه،

نیشانه باشی، ناکار؛ (هونه میرانه)؛ ۴) بهشونین یه کا داوه رینی

فرمیسک؛ (هونه هونه قرمیسکی هاته خوار)؛ ۵) نموجوره نه؛ (بهلنی

گش کم س هونه بی وه فانه)؛ ۶) ده نگی گریانی سه بر؛ (نهم

هونه هونه ت له جیه)؛ ۷) لو ره گیزا؛ ۸) هه لیست، شعر،

په رانبری په خشان؛ ۹) نه سیم، شنده ف ۱) بهم بافت؛ ۲) به رشته

کشیده؛ (۳) نشانه خوبی؛ ۴) ریزش اشک پایی؛ ۵) چتین هستند؛ ۶)

صدای گریه آهسته؛ ۷) صدای گرداب؛ ۸) شعر، نظم؛ ۹) نسیم.

هونه: مال، خانوی جیگکی زیان ف خانه.

هونه پا: نوکه ری ناومال ف نوک پادخانه.

هونه دار: بناؤانی مال ف خانه دار.

هونه ره: ده نگی گنی، هونه ره ف هنر.

هونه ره: ۱) که سین که ده هونه نه وه؛ ۲) بریتی له شنا عبر ف ۱) با فنده یا به

رشته کشنده؛ ۲) کتابه از ناظم شعر، شاعر.

هونه راوی: شتی که حونه ری تیدا ده کار کراوه ف هنری.

هونه رمه نه: حونه رمه نه، ده سره نگین، به حونه ره ف هنرمند.

هونه رمه نه: هونه رمه نه ف هنرمند.

هونه روده: هونه رمه نه ف هنرور، هنرمند.

هونه ره ری: حونه ری، هونه رمه تدانه ف هنرمندانه.

هونه هون: ۱) گریانی سه سیری بی بر آنده وه؛ ۲) فرمیسک داوه رینی

بهشونین یه کد؛ ۳) ده نگی گیزا ف ۱) گریه آهسته بدون انقطاع؛ ۴)

اشکریزی بدون انقطاع؛ ۵) صدای گرداب.

هونه ک: پرچی وه هونه ره ف لز تاییده.

هونه هونه: هونه هون ف نگا؛ هونه هون.

هونه بی: ناوه ها، بهم تمرزه ف اینظور.

هونی: ناوه ها، بهم جو ره ف اینظور، چنین.

هونی: بریتی له دوز منی خوینی ف کنایه از دشمن خونی.

هونین: هونه نه وه ف نگا؛ وه ندن، هونه نه وه.

هونین: هونه نه وه، مو نین، مو ناندن ف نگا؛ مو ناندن.

هونینه وه: هونه نه وه، وه ندن ف نگا؛ وه ندن.

هوو: ۱) به لی، ها؛ ۲) نه وشمی دُور ف ۱) کلمه جواب، بیلی؛ ۲) آن،

سبزی خشک ذخیره شده.

ههبرهش: سیاوله، رهشکه کولیره **ف** سیاهدانه.

ههبرهشک: سیاوله، رهشکه کولیره **ف** سیاهدانه.

ههبرینک: برینگی په زبرینه و **ف** دوکارد پشم چینی.

ههبرینگ: ههبرینک، دورددی خوری برینه و **ف** دوکارد.

ههبس: حهقس، گرتوخانه **ف** زندان، حبس.

هه بشاندن: به لرفوه پله فره خواردن **ف** پرخوری شتاب آمن.

ههبکی: داتو، دانو^له، گهتمی له ناودا کولاو **ف** گندم آب پن.

ههبل: (۱) پر، ترمه: (۲) ندخشوشی گرفت **ف** (۱) پر: (۲) بیماری امتلا.

ههبلقه: نهبلقه، بازو، بازک **ف** خلنگ، آبلق.

ههبلین: (۱) پرسون: (۲) ندخشوشی گرفت: (۳) توشی ندخشوشی گرفت

بوون: (۴) تالوزبوون، سمرلی شیوان **ف** (۱) پرشدن: (۲) بیماری امتلا:

(۳) مبتلاشدن به امتلا: (۴) سردرگم.

ههبن: بهندی سنگی ره شمال **ف** بند دیرک سیاه چادر.

ههبو: (۱) بو: (۲) دارا: پیاوی ههبوه ف قیر نیه: (۳) نهوى هه به **ف** (۱)

بود: (۲) دارا: (۳) موجودی.

ههبوسان: رازیانه، گیایه کی بون خوش **ف** رازیانه.

ههبوون: (۱) دارایی: (۲) ذری تهبوون: (هه یهتمی): (۳) نهوان بون **ف** (۱)

دارایی: (۲) موجودیت: (۳) بودند.

ههبوونی: (۱) دیپی نهبوونی، دهله مهندسی: (۲) زی و ساغی **ف** (۱)

ثروتمندی: (۲) سلامت.

ههبه: خاون بون به: (تو نایی بچی ههر هه به) **ف** موجود باش.

ههبهت: ههبله ته، ههبله ت، بی گومان **ف** البته.

ههبهش: ههراش، به که بیف: (کارگ هه به شه) **ف** بالیده، رسید کرده.

ههبهشیک: جوئی مقهالی له قور، گلینه و دک منقهالی **ف** نوعی منتقل گلین.

ههبهک: (۱) لپی دهست، بفری دهست: (۲) بیچهک، کهموسکه بیک **ف** (۱)

کف دست: (۲) اندکی.

ههبه کو: ویده چی **ف** که **ف** مثل اینکه.

ههبهه ب: وشهی دنه هاندانه له شهزادا **ف** کلمه تشجع در جنگ.

ههبی: (۱) خاون بون بی: (۲) هدبو: (۳) جوئی کدندر: (۴) لوکه **ف** (۱)

باشی: (۲) بود: (۳) نوعی کتف، رسیمان: (۴) پنه.

ههبس: مرؤی ترکدناو پیاوی خوا **ف** زاهد، مرد خدا.

ههبین: بون **ف** بودن، وجود.

ههبینتا: توئیکی تر، که میکی دیکه **ف** اندکی دیگر.

ههپ: (۱) بونخی زه مینی تمر له بدر گرمای روز: (۲) حدپ، عدهف، حدهپی

سگ: (۳) خواردن له زاراوی زاروکاند **ف** (۱) بخار زمین: (۲) واق

سگ: (۳) خوارکی در گوش کودکانه.

ههپرون: ورد خاش، لهت و کوت: (له) و شاخه و کدفت ههپرون

ههپرون بـههپرون بو **ف** خرد و خاش، لـت و پار.

ههپرون بـههپرون: (۱) ههپرونی روز: (۲) شاخی روز به رزو دزار:

(چیایه کی ههپرون بـههپرون) **ف** (۱) خرد خاش و درهم شکسته: (۲)

شمز: (۲) گورز: (۳) باقهی بدسترا له گیا: (۴) ده سکه گول **ف** (۱) نوعی

نیزه جنگی: (۲) گرژ: (۳) بسته گیاه: (۴) دسته گل.

ههپسپیر: کهندوی لم شول ته نهارو **ف** کندوی باقه از ترکه.

ههپیش: چوشن، هوش، پیشی راؤه ستاندنی که در **ف** کلمه ترمز الاغ.

ههپشک: وشك، نیشك **ف** خشک.

ههپیکی: لهو گوندانه کور دستانه که به عسی کاولیان کرد **ف** روس تایی

در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.

ههپیل: نار، ناگار: (من له هوپلا نه پول نه شمه زه کریا) **ف** آگاه، با اطلاع.

ههپیل: (۱) هول: (۲) حول، گیز: (۳) پیاوی مو خور مایی: (۴) والا، به تال.

خالی **ف** (۱) نگا: هول: (۲) سراسیم، گیچ: (۳) آدم مو خرمایی: (۴)

خالی، تهی.

ههپین: (۱) نهیه، وه، هنگ، نهندگو، هون: (۲) فیر له فیر بون **ف** (۱) سما:

(۲) یاد از یادگرفتن.

ههپین بون: فیر بون **ف** یادگرفتن.

ههپینک: فینک، ساردي سازگار **ف** خنک.

ههپین کرن: فیر کردن **ف** یادداش.

ههپیه: پارو، سهول، بیلی دارین **ف** پارو.

ههپی ها: وتمی سهیر مان و باوه رنه کردن **ف** کلمه تعجب و ناباوری.

ههپیه: هروه، پارو **ف** پارو

ههپی یه: نیر، داری سدرملی گاجوتان له کاتی جو **ف** گردند **ف** یوغ.

ههه: (۱) خاونه نی بون: (۲) وشهی دنه دان: (هه برام، هه کورم، هه له ممتاز

کهونی): (۳) ودرگره، ها: (۴) پیتی فرمان: (هه رو، هه رو): (۵) نهی، هو:

(هه یاران): (۶) هدر: (هه بیزه، واتا: همراه با خیوه) **ف** (۱) موجود: (۲)

کلمه تشجیع: (۳) بگیر: (۴) حرف فرمان و دستور: (۵) ای، حرف ندا:

(۶) همواره.

ههه: نه، نا، هن **ف** نه.

هههئتا: هتا، نه، نا **ف** نه.

ههه ب: (۱) دانه، ده ناک: (۲) تو زی، که مو که یهک: (۳) ده غل: (۴) گزمو لمه

ده فرمان **ف** (۱) دانه: (۲) کسی: (۳) غله: (۴) قرص.

ههه با: بویا، خاونه نی بون بوایه **ف** اگر می بود.

ههه باس: سوکه له ناوی عه بیاس **ف** مخفف عباس، نام مردانه.

ههه باس چهمهک: لهو گوندانه کور دستانه که به عسی کاولیان کرد **ف**

روس تایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.

ههه بان: (۱) بیونایه، بیوایه: (۲) همبان، هموان **ف** (۱) اگر موجود بودند:

(۲) اینان.

ههه باندن: حه زلی کردن، خوشو یستن **ف** دوست داشتن.

ههه بانه: (۱) کوپله و جه زهی بی ده سک: (۲) همبان **ف** (۱) خم و تنگ

بی دسته: (۲) اینان.

ههه باهه ب: تاکه تاکه **ف** یکی یکی، دانه دانه.

ههه بت: بیتی: (هه بت نه بت چونینه) **ف** موجود باشد.

ههه برمان: دانه وله و سه وزی و شکی هه لگیر او بو زستان **ف** بنش و

پرتگاه بسیار سخت و بلند در کوه.
لهه پرس: حه فس؛ گر تو خانه ف زندان.

ههپش: ۱) نهسینی، سینی؛ ۲) پزمه؛ ۳)
 (جدوال ههپشاندن) [۱] شپش:

هه پشاندن: داگرتني جهوال و ده فر پزاوېرو به پاله په ستو پر کردن
ظرف با فشار.

ههپش کرن: پرمین، پشمین، په نزین، سه بر هینان **ف** عطسه کردن.

هدپک: (۱) کمرکیت؛ (۲) تیلا؛ (۳) بدراهی نهستور؛ (۴) خواردنی مندال به زمانی مندانه، هدپنی: (هدپکی بده به بکنی) (۱) شانه بودکوبی؛ (۲) حوب برگ کوبی؛ (۳) پلاس و گلیم ستربر؛ (۴) خوردنی در زبان کودکان.

هه پلوك: ناله کوک ف گیاهی از تیره سنگ.

هه پله: ۱) کورتہ بالائی قمّلہو، خہپله: ۲) وراوہ، راوندن، ورنہ ف(۱) کوتاقد چاق: ۲) هذیان.

هله یو: ۱) تهداویو بدر زمانی زاروکان، نمما، خه لاس یو: ۲) پیوسله مانکه
ف) ۱) تمام شد به زیمان کودکانه: ۲) شانه بسر، هد هد.

۱) جو ری پیشکھی ورد؛ ۲) هدپه، کمرکیت [۱] نوعی پشه ریز؛
۳) شانه بودکوبی.

ههپوک: پهپو سلیمانه ف هدھد، شانه بسر.

هده پوله: حده پول، زرته زه لامی ته زان [ف] لندهور نفهم.

۱) کمرکیت، ۲) ههپک، ۳) سدهرمزانه

عده، حده: ۵) نه و شوئنه جلکی پیداوه کمن [۱] (۱) شانه
پودکوبی: ۲) ابزاری در خیش: ۳) فریب: ۴) واق سگ: ۵)

رخت اویز.

ههپهنان: خاپاندن، فریودان **ف** فریب دادن.

هه پی: هه پی، خواردن له زمانی منلاند اف خوردنی در لهجه کودکان.

هلهه: وتهی بانک کردنی زاروک بو خواردن، بخواهی بخور به زبان
کودکانه.

شیر مکیدن؛ ۳) نزد، پیش.

کارنامه‌ای)؛ ۴) بیان نامه‌های قسمت ده گذل ناکدم)؛ ۵) و ختنی: (ههتا توم ئاشنا بۇئى ئاشنا بۇن / نەویستا مۇ بىمۇ نەغیبارە بىن تو) «کورۇدى» [۱] حىنى، تا؛ ۲) حرف شرط؛ ۳) ئايىنكە، براي انبىكە؛ ۴) ايد، همىسىھ؛ ۵) تا وقت..

ههتار: ۱) کوتکی گهوره؛ ۲) تاویر، بهردی زلی گلاره وه بُوگ له کیف اف
ا) بُنک گهگه ده؛ ۲) سخن هغلانه از کوه.

هه تارهک: له نه وروزدا زاروک نېړنۍ، واتا: ډاګر

آرام، قرار: ۲) علامت سؤال: ۳) شک، گمان.
 ههدد: بدردی قهبر **ف** سنگ قبر.
 هدراندن: هددایی دان، داسه کناندن **ف** آرام کردن.
 هدراندی: نوچره گرتون **ف** آرام گرفته.
 هددده: ۱) له ناره حه تیان مردن: ۲) نامادهی کار، چاپک، چالاک **ف** از شدت ناراحتی مردن: ۲) چاپک.
 ههدرين: دامر کار، داسه کنین، نوچره گرتون **ف** آرام گرفتن.
 هدناندن: خاترجم کردن **ف** اطیبان خاطر بخشیدن.
 هدهده: فیر و **ف** ضایع، هدر.
 هددده: ۱) تدبونکه: ۲) نامانج: ۳) دوزو مدهست **ف** ۱) تبه کوچک:
 ۲) هدف: ۳) مرام، مقصود.
 ههدی: کهی وايه **ف** کی چنین است؟
 ههدیايش: هددادن، نوچره گرتون، نارام بون **ف** آرام گرفتن.
 ههدیداندن: هدره شه کردن، گف کردن **ف** تهدید کردن.
 ههدیدیه: دیاری، سهوقات **ف** ارمغان.
 هدر: ۱) تدنبیا: (هه رخوت و هرده): ۲) بدشوبین يه کا: (هه رهات و هه ر دیت): ۳) دایم: (هه رهه بی، هه رخوش بی): ۴) بی گومان: (مترسه هر دیم بو مالتان): ۵) چونه کابی بیت: (هه ر بمده به جا برانه چی ده کم): ۶) ته گذر: (هه ر بیخوی ده زانی چیه): ۷) بی دره نگ: (هه رهات ملی نا له جوین دان): ۸) همچ، هدمو: (هه رگا، هه رکس، هه رچی): ۹) که، گویریز: ۱۰) هه قممق: ۱۱) به قیز: ۱۲) خاک **ف**: فقط: ۲) نشانه توالي واستمرار: ۳) همیشه: ۴) جتما: ۵) دره رحال: ۶) اگر: ۷) فورا: ۸) همه را شامل شود، هر: ۹) خر، الاغ: ۱۰) احمق: ۱۱) متکبر: ۱۲) خاک.
 هدر: ۱) حهزی، قور: ۲) زیقه، گریانی مندا: ۳) زههه که، گوزه: ۴) خاک، خول **ف** ۱) گل: ۲) صدای گریه بچه: ۳) عرعر الاغ: ۴) خاک.
 هدره: ۱) گیره و کیشه، پشیوی: ۲) بانگ، قاو: ۳) همراه، پان، گوشاد: ۴) دور، دری نزیک **ف** ۱) آشوب و هنگامه: ۲) ندا، صدای بلند: ۳) فراخ، گشاد: ۴) دور.
 هدره: غار، را، قایچان **ف** دو، گرین.
 هدرراج: حه راج **ف** حراج.
 هدرراج کردن: شت فروشنن لمناو خدکا کی نرخی بتري بی بدا بونه مو بی **ف** حراج کردن.
 هدراجه بازار: حه راجه بازار **ف** بازار حراج.
 هدرادیایی: تهوا بون، تمایمیای **ف** تمام شدن.
 هدراز: هاتوچو له جولانهدا **ف** نوسان، آمدورفت در تاب.
 هدرازگه: جو لاهه **ف** تاب.
 هدرازه: ۱) رشانده، وهرشین: ۲) قریبی رشانده **ف** ۱) قی: ۲) تهوع.
 هدرازه: هدراج **ف** حراج.
 هدراس: ۱) نیسراحت و ثارامی: (هه راسی بی هه لکترنوم): ۲) جازن، وه رهه: ۳) ترس **ف** ۱) آرامش و قرار: ۲) پکر: ۳) ترس.

هه جوج: ناجوج، عاجوج، هاچوج، هاوالی باچوج **ف** یاجوج.
 هه جوچک: تزوی هارمنی **ف** تخم گلابی.
 هه جهت: ۱) حاجت، نه سیاب، نامیر، نامراز: ۲) بریتی له کیفر **ف** ۱) ابزار، وسیله: ۲) کنایه از آلت تناسی نریشه.
 هه جه جک: هاجی ره شک، پهنه سیلکهی رهش که له مالاندا هیلین چن دکه **ف** چلجه.
 هه جدر: گورستان **ف** مقبره.
 هه جهل: ۱) دهمی دیاری کراو: (شم قمرزه ز به هه جملی دومانگ ددهدهمی): ۲) ناکامی مرگ **ف** ۱) وقت معین: ۲) اجل.
 هه جه مات: حه جامات، که له شاخ گرتون **ف** حجامات.
 هه ج هه جک: پهنه سیلکهی ناومالان، حاجی ره شک **ف** چلجه.
 هه جی: حاجی **ف** حاج.
 هه ج: نیشاره بو گشتی ناونه بر: (به هه ج لایه کا بر وا، هه ج کس بی) **ف** هرچه یا هر کس.
 هه چا: ۱) پیرا: ۲) پیکوه **ف** ۱) به وسیله: ۲) باهم.
 هه چچه: هه ته **ف** کلمه راندن الاغ.
 هه چک: نالقمه سه ری گوریسی باریهند **ف** حلقة سر رسن باریند، وهنگ.
 هه چکوک: هر نیزی، وه ک نهود وايه **ف** مثل اینکه، تو گویی.
 هه چکوچ: میوز **ف** مویز.
 هه چه: ۱) کری سواری: (مامه گیان سواری هه چهم تاکهی): ۲) وته نازوتنی که **ف** ۱) الاغ سواری: ۲) کلمه راندن الاغ.
 هه چهله: ۱) هه جک: ۲) چه تون، کاری دزوار **ف** ۱) وهنگ: ۲) مشکل.
 هه چهه: ۱) دویاته لمدی یه ک گوتني هه چه: ۲) بریتی له قسمهی نور بی تام **ف** ۱) کلمه راندن الاغ: ۲) کنایه از یاوه گویی.
 هه چی: ۱) کنی بی، چی بی: ۲) هه چه ندی. (هه چی بعده نی ده مدوی): ۳) هه چک **ف** ۱) هر کس یا هرچه: ۲) هر چند، هر چقدر: ۳) وهنگ.
 هه چینکم: گشت شتی سه رهه من: (هه چینکم بو دامی) **ف** هر چیز که من.
 هه چیم: هه چینکم **ف** هر چیز که من.
 هه ده: ۱) حده: (هه دهی وی چه بیه زایافی من): ۲) سنور: ۳) نهندازه: (له هه ده در چوه) **ف** ۱) حد لیاقت، شایستگی: ۲) مرز: ۳) اندازه.
 هه ده: ۱) نوچره، نارام، سه کنین: ۲) پیکوه، هه جا **ف** ۱) آرام: ۲) باهم.
 هه دادان: داسه کنین، نارام گرتون **ف** آرام گرفتن.
 هه دار: ۱) هدا، نوچره: ۲) کهنسی به پاره کومدک به خدک ده کا: ۳) دارایی: ۴) بخت: ۵) زرینگ، وشیار: (کوچکی مه زده هه داره) **ف** ۱) آرام: ۲) نیکوکار، کمک کننده مالی: ۳) دارایی: ۴) بخت: ۵) زرنگ، هوشیار.
 هه داری: ۱) ده سگیر و بی، کومه گی پاره: ۲) خاتر جه می: ۳) سه بوری هاتن **ف** ۱) کمک مالی: ۲) آسودگی خاطر: ۳) تسکین خاطر.
 هه دان: ۱) نوچره، داسه کنان: ۲) نیشانه پرسیار: ۳) گومان **ف** ۱)

برهمی.

ههربلاستن: ۱) نالوژکردنی ریس؛ ۲) بریتی له نالوژکردنی کار؛ ۳) خاپاندن ۱) سردرگم کردن رشته؛ ۲) کنایه از بهم ریختن کار؛ ۳) فریب دادن.

ههربلین: ۱) ههبلین؛ ۲) فریخواردن ۱) نگا: ههبلین؛ ۲) فریب خوردن.

ههربیو: بی پیشیته، همیشه خواهنه بود ۱) ازلى، پاینده بی آغاز.

ههربوگ: ههربو ۱) نگا: ههربیو.

ههربوگه: دائم بوه، نهبوئی ندیده ۱) همیشه بوده.

ههربوئی: ناممری، بی پیشونه ۱) جاودانی، پایندگی.

ههربنه: که دردار، چاروپدار، خمره تنده ۱) چاروپدار.

ههربی: بدهاشکرا، رهپ و راست ۱) بی پرده، رک.

ههربینا: ههینا، بوزوانه، لنه کاوه ۱) به مین زودی.

ههربلله: ورواه، راوه، قسمه برا آندن ۱) هذیان.

ههرت: ۱) وتهی گهراندنه وی گاجوت له خهتی جوٽا؛ ۲) ناوی ده شتیکه له کوردستان ۱) کلمه ای برای بازگرداندن گاو در شیار شخم؛ ۲) نام دشتی در کردستان.

ههرتا: ۱) تهنا بو نمهدی؛ ۲) گش داوی ۱) فقط برای اینکه؛ ۲) هر نخی.

ههرتاک: گش نیکیان ۱) هردانه، هرفرد.

ههرتاکو: تهنا بو نمهدی، ههرتا ۱) فقط برای اینکه.

ههرتاوه کوئی: ههرتاکو ۱) فقط برای اینکه.

ههرتاوه کوئی: ههرتاکو ۱) فقط برای اینکه.

ههرتدانهوه: زقراندنه گا له خهتی جوٽا ۱) بازگرداندن گاو در شخم.

ههرتشت: نهوى شته به گشتی؛ (ههرتشت بزراغی مروف بستوری دینه شکاندن) ۱) هرچیز.

ههرتک: دوه کان ۱) هردو.

ههرتکان: ههرتکی نهوان ۱) هردوی آنها.

ههرتکو: نیوه دونان ۱) هردوی شما.

ههرتکیان: دوانه کان پیکدهوه؛ (ههرتکیان باین ههرتکیانم دهون) ۱) هردوی آنها با هم.

ههرتم: هردهم، ههргا، ههرگاف ۱) هرگاه.

ههرتون: تهنا تو ۱) فقط تو.

ههرتوش: ولاتیکه له کوردستان ۱) منطقه ای در کردستان.

ههرتوشی: عدشیره تیکه له کوردستان ۱) عشیره ای در کردستان.

ههرسه: ۱) وتهی زقراندنه گا له جوٽا، ههرت؛ ۲) ههرسو؛ ۳) لمو گوندانهی کوردستانه که به عسی کاولیان کرد ۱) کلمه برگرداندن گاو در شیار شخم؛ ۲) تنها تو؛ ۳) روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردن.

ههرتمه: گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد ۱) از روستاهای ویران شده کردستان توسط بعضیان.

ههراسان: جازن و هره ز ۱) پکر.

ههراسه: ۱) ترس، خوف؛ ۲) داوهل، داهول ۱) بیم، هراس؛ ۲) مترسک.

ههراش: ۱) له گهشه، به گهشه؛ ۲) ههراز؛ ۳) گهلاو چلوی که به سه مرداره رای داده، نالاş؛ ۴) له بمریه که هله شاو، ریزال: (گوشته که

ههراش ههراش بو ۱) بالنده، نمکرده؛ ۲) تهوع و قی؛ ۳) انبیره، پوشال روی سقف؛ ۴) ازهم کسیخته، ازهم پاشیده.

ههراش ناویس: ناویسی تزییک به زان ۱) آستن نزدیک به زایمان.

ههراش بون: ۱) گهشه کردن؛ (به رخه که ههراشه، شیناوه و ههراش بوه)؛ ۲) لیک بلاوبون ۱) شکوفا شدن، بالنده شدن؛ ۲) ازهم پاشیدن.

ههراش ههراش؛ له بمریه که بلاوبوگ؛ (گوشته که نهونده کولیوه ههراش ههراش بوه) ۱) ازهم پاشیده.

ههراشه: نهخوشیه کی ده خله که زورواهه و بازانی نهبوه ۱) از بیماریهای غلات از بی آبی.

ههرافتن: ۱) روخان، تیک روخان، رمان؛ ۲) روخاندن ۱) فروریختن دیوار و...؛ ۲) فروریزاندن.

ههراقتیش: دورکاموتنهوه ۱) دورافتادن.

ههراکردن: ۱) قاوکردن، دندگ بهزکرنهوه؛ ۲) کیشهو گیره کردن ۱) صدا بلند کردن، بانگ برآوردن؛ ۲) مجادله کردن.

ههراکردن: غاردان، راکردن ۱) دویدن، گریختن.

ههراله: ۱) شکوفه، کلُوك، کولُوك، پشکوژ؛ ۲) جار، بانگاواز ۱) شکوفه درخت؛ ۲) ندا در دادن، جار.

ههرام: حرام، نازه وات ۱) ناروا.

ههرامزاده: حرامزاده، بیزی، بیزو، پیچ ۱) حرامزاده.

ههراموه: حرامخوار ۱) حرامخوار.

ههراشه: ۱) وانیک، واک، وانک، نهوتشت، هین؛ ۲) کامه، کیهه؛ ۱) آن چیز؛ ۲) کدام، کدامین؟.

ههران: کومه له که رف ۱) خران.

ههرانانهوه: کیشه سازکردن، نازه اونانهوه ۱) آشوب به پا کردن.

ههراهن: زه راندن ۱) عرعکشیدن.

ههرانه: به فیز، کرانه، لخوبایی ۱) متکبر، مغزور.

ههراو: گوشاد، فرهه ۱) گشاده، گشاد.

ههراوزه نا: چه قهو گوره، ز نازه نا ۱) جنجال و هیاهو.

ههراوهوریا: ههراوه نا ۱) جنجال و هیاهو.

ههراهه را: قاوه قاو، قیره قیر ۱) سر و صدا.

ههرايهن: دوپر و دوپر، هه دوپر ۱) دور و دورتر.

ههرايهی: ههراوی، پان و به ریتی ۱) فراخی، گشادی.

ههرایی: پانایی، به رینایی ۱) عرض، پهنا، گشادی.

ههربزه: گندوره ۱) خربزه.

ههربل: ۱) ههبل؛ ۲) نالوژی و تیک هالاوی ۱) نگا: ههبل؛ ۲) درهم

هرد: ۱) عردد، زمین؛ ۲) شاخی سه خت و پر بمرد؛ ۳) هر تک **(۱)**
زمین؛ ۲) کوه سنگی و سخت؛ ۳) هردو.

هرد: ۱) نار؛ ۲) هار او **(۱)** آرد؛ ۲) خردشده، گردشده.

هرداندن: توره کردن، سل کردن، خهیداندن **خشمگین** کردن.

هردردک: هر تک **هردو**.

هردن: گوتدیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد **از روستاهای ویران شده کردستان تو سط بعثیان.**

هردو: هر تک **هردو**.

هردوک: هر تک **هردو**.

هردوکان: هر تکان **هردوی آنها.**

هردونه: ناوی دو گوندی کوردستان که به عسی ویرانی کردن **نام دو روستای کردستان** که بعثیان ویران کردند.

هرده: ۱) خوارن، خواراک؛ ۲) سار او چول، بیاوان؛ ۳) زورکان، دهشتی به گرگولکه؛ ۴) تمه و چول گرد؛ ۵) وک، له چهشتی: (هرده جاران) **(۱)** خوردن، خواراک؛ ۲) بیاوان؛ ۳) دشت پر ته ماهور؛ ۴) خل بیانگرد؛ ۵) مانند، مثل.

هرده باتان: کوساران **کوهساران.**

هرده بیبر: واژوازی **متعدد، دمدمنی.**

هرده جاران: روزگارانی پیشین **در زمانهای گذشته.**

هرده ره: هدرکوی، هدرجی به **هر کجا.**

هرده گیل: چول گرد **ویلان و آواره بیابان.**

هردهم: ۱) گش و خت؛ ۲) له کام و ختا **(۱)** هردم، همیشه؛ ۲)
هرگاه.

هردهمی: واژوازی، هرده بیبر **متعدد، دمدمنی.**

هردهن: خواردن، خارن **خوردن.**

هردهنی: خوارده منی، شیاوی خواردن **خوردنی.**

هردی: خانکی کیوباره **کوهستانی.**

هردیسه: ثار دین، ردین، ریش، موی بان چه نه و چرو چاو **ریش.**

هردین: قه آس بون، سل، خیدین **خشمگین شدن.**

هردین: لمبه رهیک بلا یوبون لمبه رکولین: (گوشت هرده) **از هم پاشیدن در اثر یختن.**

هردینان: هردوکیان **هردوی آنها.**

هررک: وشهیه که بو سه بیمان و واق و رمان **کلمه تعجب.**

هرزو: گش روزی **هر روز.**

هرزو: هر روز **هر روز.**

هرزوی: روزانه، هم مورزویک **روزانه، هم روزه.**

هرزویی: هر روزی **هم روزه.**

هرز: ۱) فیروز، به هیچنی چوگ، خسارت؛ ۲) فریزو، فریز؛ ۳) بزار، گیای بی بدهره **(۱)** ضایع، هدر؛ ۲) فریز؛ ۳) گیاه هرزه.

هرزا: ۱) ناوججه به که له کوردستان؛ ۲) ناوی عده شیره تیکه **(۱)** تاحیه ای در کردستان؛ ۲) نام عشیره ای است.

هرزال: ۱) پیرک؛ ۲) کهیری ناواره زو بیستان که له سر و بوه چاویان ا

ههرتین: ناخ هه لکیشان له عذر زه تان **آه حسرت کشیدن.**

هرجا: له جیگه خوی، قدیدی نیه: (فرمایشته کدت به هر جا بدالم من نیم) **به جای خودش.**

هرجار: گش ده حفه بی **هر بار.**
هر جاره کی: ۱) هرجار؛ ۲) هر ته نیا جاریک **(۱)** هر بار؛ ۲) فقط یکبار.

هر جایی: ۱) گه زیده و مالانگه؛ ۲) گوئیکد له وندوشد ده کا **(۱)**
ولگرد؛ ۲) گلی است شبیه بنفسه.

هر جن: بادامه تاله **بادام تلخ کوهی.**

هر جو: تکا، تمrho، خواشت، مهده ر **خواش.**

هر جو: چوتا و چون بیت **هر طور.**

هر جو: هرجو **هر طور.**

هر جنی: کام شوین بیت **هر کجا.**

هر رچاخ: هر ده **هر گاه.**

هر چاو: هر چلنیک **هر طور.**

هر چشت: هر رتشت **هر چیز.**

هر چقاس: هر چه ند **هر چند.**

هر چقاش: هر چه ند **هر چند.**

هر چله: ۱) چرخ و دارو باری که برداشی بی ده گویزنه ووه؛ ۲) گش به ک

له لقمه کان: (ریحانه هه یه هه رچله کوری نه زی) **(۱)** چرخ و

چوبهای وسیله انتقال سنگ آسیا؛ ۲) هرشاده ای.

هر چم: هر چیم **هر چه من.**

هر چون: به کام باردا، هرجو **هر طور.**

هر چمن: ۱) تمه ندهی، تمه نهندازه؛ ۲) نه گه رچی **(۱)** هراندازه،

هر چقدر؛ ۲) اگرچه.

هر چه ند: هر چه ند **نگا: هرجه ن.**

هر چه ندزی: نه گبریش، ده گه ل نه نه شا **باينکه.**

هر چه ند: هر چه ند **نگا: هرجه ن.**

هر چی: ۱) هر رشته؛ ۲) هر چه ند؛ ۳) خوبی و بی نرخ: (هر چی و

پرچی) **(۱)** هر چیز؛ ۲) هراندازه؛ ۳) ناچیز، بی ارزش.

هر چی چونی: له هرباریک دا: (هر چی چونی بی رامان بواردوه) **با**

به هر جهت، در هر حال.

هر چیکو: هر چه ند **نگا: هرجه ن.**

هر چیم: هر چیم **هر چه من، هرجه مر.**

هر چی په رچی: بی ناده می خوبی بوده لدا **او باش.**

هر چی و بی رچی: هرجی بی رچی **او باش.**

هر چیوه: ۱) هر رشته؛ ۲) هر چه ند **(۱)** هر چیز؛ ۲) هراندازه.

هر حال: هر هال، هرجو نی بیت **در هر حال، هر طور که باشد.**

هر حستن: ۱) و به رتا و دان بو شک بونه ووه؛ ۲) گوئی را گرتن بو بیستن **(۱)** پهنه کردن در آفاتاب؛ ۲) گوش فرادادن برای سینیدن.

هر خوت: ۱) ته نیا تو؛ ۲) ته رخوت، لو له بی مشکه **(۱)** تها خودت:

۲) چوب دستگیره مشک.

هه رزین: هه رزین **□** ارزن.
هه رزاندن: ۱) پلیخاندنهوه: ۲) له ناو بردن، نه هیشن: ۳)
هه لابههلا کردن: ۴) بیهوده خدر ج کردن، دست بلاوی نه له جتی
خوی داف: ۱) له کردن: ۲) از بین بردن: ۳) از هم پاشیدن در انر
جوشانیدن زیاد: ۴) اسراف، خرج بی معنی کردن.

هه رژین: هه لاهه لا بون **□** لمولورده شدن در اثر جوشیدن زیاد.
هه رس: ۱) ورج، حدس: ۲) فرمیسک، روئنک، تسر، نه سرین: ۳)
عهزه زه، تاسه: ۴) نزگره: ۵) هه لکیشانی تاخ **□** خرس: ۲)

اشک: ۳) آزو: ۴) سکسکه: ۵) آه کشیدن.
هه رستندن: ۱) تیک شکاندن: ۲) ورد و خاش کردن: ۳) پی ریختن: ۴)
له خمه بیدار کردندهوه: ۵) بلند کردن و راوه ستابندن **□** ۱) درهم
شکستن: ۲) خرد و خمیر کردن: ۳) زیریا له کردن: ۴) از خواب بیدار
کردن: ۵) بلند کردن و بریا نگهداشت.

هه رستن: پال و یکدان، لیک جووت بون به تو ندی، پیکمه و لکانی بین نیوان
□ محکم به هم چسبیدن.

هه رستین: ۱) شکاندن: ۲) ورد و خاش کردن: ۳) پی ریختن **□**
شکستن: ۲) خرد و خمیر کردن: ۳) زیریا له کردن.

هه رسه ک: هه لتاوین، تاوانه وی خوارک له ورگدا **□** هضم، گوارش.
هه رسی: نه سرین، روئنک **□** اشک.

هه رسی: ۱) پیک ده گمل دوان پیکمهوه: ۲) ورج چک **□** هرسه با هم: ۲)
یک خرس.

هه رسی رشناش: فرمیسک رزاندن **□** اشک ریختن.

هه رسیک: جرجمه مشک **□** موش کور:
هه رسیک: هه رسی **□** نگا: هه رسی.

هه رسیکان: نه نیک ده گمل دوه که **□** هرسه شان.
هه رسیکیان: ۱) هه رسیکان: ۲) ورجیکیان **□** هرسه شان: ۲) یکی
از خرسها.

هه رسیل: پردی گوشی بنا غای دیوار **□** سنگ شالولد نیش دیوار.
هه رسین: ۱) مه لیه ندیکه له کور دستان: ۲) فرمیسکاوی **□** ۱) ناحیه ای
در کردستان: ۲) اشک الود.

هه رش: نه سرین، روئنک، فرمیسک **□** اشک.

هه رش: ۱) فیر، خورایی: ۲) مه زه ختی به فیر **□** ۱) هدر: ۲) اسراف.

هه رشان: ۱) لمبریه ک بلابون لمبر کولان: ۲) پلیخانه وه **□** ۱) از هم
پاشیدگی: ۲) له شدن.

هه رشاندن: ۱) لمبریه ک بلابون کردن: ۲) پلیخاندنهوه: ۳) هه رزاندن **□**
۱) از هم پاشیدن: ۲) له کردن: ۳) از بین بردن.

هه رشت: هه رجتی **□** هرجیز.
هه رشت: هه رشاندن **□** نگا: هه رشاندن.

هه رشت: هه رشت **□** هرجیزی.
هه رشت: هه رشت **□** هرجیزی.

هه رشت: نارده به هاروی به ناوشیلدراوی داد او کراوی و شکوه کراواف
رشته آشی.

هه رشتی: هه رشت **□** هرجیزی.

هدموی بی **□** ۱) سکومانندی: ۱) جوب برای اثاثیه چادر: ۲) کلبه
باغ.

هه رزال: هه رزال **□** نگا: هه رزال.

هه رزاله: ۱) هه رزال، پیرک: ۲) ریزه له **□** ۱) سکوی اثاثیه چادر: ۲)
نگا: ریزه له.

هه رزان: ۱) کلم ترخ: ۲) بی بهزه بی **□** ۱) ارزان: ۲) بی لطف.

هه رزان بایی: کلم ترخ **□** ارزان قیمت.

هه رزان فروش: ۱) شت فروشتن به نرخی کهم: ۲) کدمستی که شت به
نرخی کم ده فروشن **□** ۱) جنس ارزان فروختن: ۲) کسی که ارزان
می فروشد.

هه رزان گز: ۱) بریتی له فه قیرو نه دار: ۲) بریتی له چرولوک و رزد **□**
کنایه از بینوا: ۲) کنایه از خسیس.

هه رزانی: سالی خوش و پر بهره کدت **□** سال نیکوی پر حاصل.

هه رزبون: بد فیر و چون، زایه بون **□** به هدر رفتن.

هه رزل: نه نگو تکه هه ویری پچوک **□** چونه کوچک خمیر.

هه رزل: یواوی لمبریه ک چوگ، رزیوی هیچ و هیچ به سدر هیچ و نه ماو
پوسیده از هم در رفت.

هه رزله: دو گوندی کور دستان به عسی ویرانی کردن **□** دور رستای
کردستان که بعنیان ویران کردن.

هه رزل هه رزل: ته واو پواو **□** تمام پوسیده و از کار اخناده.

هه رزن: دانه و لبیه کی سویری زور و رده بزیو به ده کریته نان. زور ترس
خواردنی مامر و مده، با چیک **□** ارزن.

هه رزن: ۱) خونجه هی گولی ره ز: ۲) گیایه کی بزاره له تو ند **□**
غنجه شکوفه تاک: ۲) گیاهی هر زه در کشتار توتون.

هه رزن تاله: جوئی هه رزن که تامی تاله، گال **□** ارزن تلخ، گال.

هه رزن کیویله: گیایه که بمیرکی وه ک هه رزن ده گرنی **□** ارزن کوهی.
هه رزن گهوره: گارس، هه رزن سبیلکه که به هیشو ده بی و ده نکی

در دسته، زورات **□** گاورس.
هه رزن گیلوش: جوئی هه رزن که شکلی له گنه شامی ده کا **□** نوعی

ارزن با دانه های مانند بلال.

هه رزه: ۱) گیای بزار: ۲) بلح و جلف: ۳) سدر سه خت و لاسار **□**
گیاه هر زه: ۲) سبکسر: ۳) خیره سر.

هه رزه بیز: چند نه بیز، چند نه بیز، چند نه بیز باز **□** هر راج

هه رزه چن: بزار که ر **□** وجین کننده.

هه رزه چنه: هه رزه بیز **□** در راج.

هه رزه کار: تازه لاوی مولنی نه هاتو **□** نوجوان.

هه رزه کاری: روزانی لاوی **□** دوران نوجوانی.

هه رزه گویی: قسمی بیتام گوتن **□** ژا خای.

هه رزه ل: ۱) هه رزال، پیرک: ۲) که پره شینه جو له کان **□** سکوی
چوبی در چادر، نگا: هه رزال: ۲) جشن میوه بندان کلیمیان.

هه رزه بی: کاری سوک و بی نایر و بانه **□** کار جلف و سبکسرانه.

هه رزیل: هه رزال **□** نگا: هه رزال.

هه‌رکه بوهوئی: ۱) رفان‌رفان؛ ۲) دنیای بی‌قانوئی زوردار و بی‌زوراف
۱) مسابقه دربربودن؛ ۲) دنیای هرکس هرکس، قانون جنگل.

هه‌رکه‌س: هه‌ر بنیاده‌منی هرکس.

هه‌رکه‌س هه‌رکه‌س: هه‌رکه بوهوئی هرکی هرکی.

هه‌رکه‌هه‌رکه: هه‌رکه بوهوئی هرکی هرکی.

هه‌رکی: ۱) عاشیره‌تیکه له کوردستان؛ ۲) هه‌رکه‌س ۱) نام
عشيره‌ای در کردستان؛ ۲) هرکس.

هه‌رکی: هه‌رکه‌س هرکس.

هه‌رکی: ۱) بزوت؛ ۲) رویشت ۱) جنبید؛ ۲) رفت.

هه‌رکی‌بیداو: لهو گوندانه‌ی کوردستانه که به عسی کاولیان کرد

روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.

هه‌رکیته: گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد از روستاهای
ویران شده کردستان توسط بعثیان.

هه‌رکیزان: هه‌رکامیان. تاییه‌تی مرؤیه هرکدامشان. ویژه انسان.

هه‌رکیزک: هه‌رکامیان. تاییه‌تی جگه له مرؤیه هرکدامشان. ویژه
غیر انسان.

هه‌رکیل: کمینی که توی به زمینی تدرهوه کردوه و جوئی ده کاف کسی
که بر زمین مرتوب بذر پاشیده و سخنم زند.

هه‌رکین: ۱) نمزوك بون؛ ۲) بزوت، جولان ۱) نازشدن؛ ۲) جنبیدن.

هه‌رکین: ۱) بزوت؛ ۲) وه‌ری کمونت ۱) حرکت کردن؛ ۲) بدراه
افتادن.

هه‌رکیشه: لهو گوندانه‌ی کوردستانه که به عسی کاولیان کرد

روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.

هه‌رگ: هه‌ریک، هه‌رکات هریک.

هه‌رگ: ۱) قور، حمری، هه‌ر ۲) هه‌رک ۱) گل؛ ۲) نگا: هه‌رک.

هه‌رگا: هه‌رکات هرگاه.

هه‌رگاف: هه‌رگا هرگاه.

هه‌رگاو: هه‌رگا هرگاه.

هه‌رگاو: قورا و لجن.

هه‌رگل: هه‌رجار هردفعه.

هه‌رگو: هه‌رگ، هه‌ریک هریک.

هه‌رگوچای روشیاپش: هه‌رکس به لایه کدا بلاوه کردن هرکس به
سویی متفرق شدن.

هه‌رگوچی: هه‌رستیک هرجیزی.

هه‌رگویه‌و: هه‌ریکه‌ی هریکی.

هه‌رگیز: قدت، بهیج کلوچنی هرگز.

هه‌رگیس: هه‌رگیز هرگز.

هه‌رگین: دروسکراو له قور گلین.

هه‌رگینه: سوالدت. اه حمری چنی کری هسفال.

هه‌رلا: ۱) گش ثالیه‌ک؛ ۲) همه‌میه لاسار ۱) هر طرف؛ ۲) همواره
لجبان.

هه‌رله: داپر و شک، پیر بی‌نونکه، پیر ایشوکه خر خاکی.

هه‌رشنی: ۱) ریزال بُرگ؛ ۲) پلخوار ۱) اژه‌م پاشیده؛ ۲) لهشده.
هه‌رشم: گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد از روستاهای

ویران شده کردستان توسط بعثیان.

هه‌رشه‌و: گش شدوی هر شب.

هه‌رشنین: هه‌رشنین، هه‌رشنند نگا: هه‌رشنند.

هه‌رفاندن: تیک روحانندن، رماندن خراب کردن، فروزیاندن.
هه‌رفقاتندن: تیک روحانندن فخر و فروزیاندن.

هه‌رفتن: تیک روحان ریش کردن دیوار و کوه.

هه‌رفتی: تیک روحان درهم ریخته، ریش کرده.

هه‌رفتین: هه‌رفتن ریش کردن دیوار و کوه.

هه‌رفی: رما، روخا، داته‌بی ریش کرد.

هه‌رفین: روخان، هه‌رفتن نگا: هه‌رفتن.

هه‌رف: جدنگ، شه‌رف جنگ.

هه‌رقه: چالاک، چابک چاپک.

هه‌رق: خندنه ک، کندنه ک، ره‌هه‌ند خندق.

هه‌رك: ۱) تومی دانه‌وبله؛ ۲) نهوده غله‌ی که بو توه جیا ده کریتهوه، دره
۱) تخم کاشتی‌ها؛ ۲) مقدار غله‌ای که به بذر اختصاص می‌یابد.

هه‌رک: ۱) بزاو، بزوتن: (فی بهه‌رکینه)؛ ۲) وتمی سهیرمان، حدک؛ ۳)
قوز، حدزی ۱) حرکت؛ ۲) حرفا تعجب؛ ۳) گل.

هه‌رکات: هه‌ردهم، چساتی هرگاه، هردم.

هه‌رکاتی: هه‌ردهمی هر وقتی.

هه‌رکام: هه‌ریدک هریک، هرکدام.

هه‌رکان: ۱) نمزوك، گیانداری که منال و بیچوی نایابی؛ ۲) هه‌رکان

۱) ناز، عقیم؛ ۲) هردوی آنها.

هه‌رکاندن: نه‌زوك کردن عقیم کردن.

هه‌رکاتدن: ۱) بزاو اندن، بزاوتن؛ ۲) وهری خستن: (ناف هه‌رکاند،
له‌شکر هه‌رکاند) ۱) حرکت ادادن، جنبانیدن؛ ۲) راه انداختن.

هه‌رکو: هه‌رجنی هر کجا.

هه‌رکو: ۱) هه‌رجون؛ ۲) دهست بهجی: (هه‌رکو دیتم لیمدا) ۱)
هر طور؛ ۲) همینکه.

هه‌رکو‌ده: ۱) بو هه‌رکوی؛ ۲) له هه‌رکوی ۱) بهه‌رکجا؛ ۲) در هر
کجا.

هه‌رکور: کدستی زویی ده کولنی زمین کن.

هه‌رکوک: هه‌رکو هر کجا.

هه‌رکلوج: هه‌رجون، به هه‌رناوایدک هر طور.

هه‌رکوندی: لهو گوندانه‌ی کوردستانه که به عسی کاولیان کرد
روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.

هه‌رکوی: هه‌رکو هر کجا.

هه‌رکویه: هه‌رکوی، هه‌رکو هر کجا.

هه‌رکه: ۱) چتو بیناده؛ ۲) بی‌دره‌نگ؛ ۳) لی‌پیچه، بیکه گلوله ۱)
هرکس؛ ۲) همینکه؛ ۳) بیچ، گلوله کن.

هه‌رکه‌بو: هه‌ر بنیاده‌منی بو بیت هر که بود.

هه رهه زوُي: هه رهه زوُت زودترین.

هه رهه زينگ: ثامرائي داغ کردن له تاسن، موري داغ کردن [هه رهه] مهر داغ گذاري.

هه رهه زنه: ثانيشك [آرنج.

هه رهه س: ۱) پسان و داروخاني پارچه بردوخاک له چيا: (کيو هه رهه سى هينما); ۲) رنُون، رنی، کليل، شاي، کموي، کمويدغه: (قدلاتي زنوي روُخاوه هه رهه س به توپي نهسيم / سوياهي لاله و گول چادرى له جي هه لدا) (حاجي قادر); ۳) روندك، فرميسك [۱) گستن و ريزش قطعه اي از کوه؛ ۲) بهمن؛ ۳) اشك.

هه رهه س بردن: يسانى کيو يان رنُون [گستن و ريزش کردن کوه يا بهمن.

هه رهه س هيستان: هه رهه س بردن [نگا: هه رهه س بردن.

هه رهه شه: گتف، گوره شه. هه رهه گيف [تهديد.

هه رهه شه و گوره شه: هه رهه گيف [تهديد.

هه رهه ك: ۱) همراهك لموان؛ ۲) براو؛ ۳) کدرى چکوله؛ ۴) کاري بدراستي، بني گمهه؛ ۵) نستيره هه رهه گه شه که هي نزيك به هيف [۱) هر يك ازانها؛ ۲) حررك؛ ۳) خر كوچك؛ ۴) کار جدي؛ ۵) نام ستاره اي درخشان.

هه رهه كان و مرهه كان: قاميکي متالانه يه له جوري گالتهداده يلين.

رنه نگه بدواتا: بزنونه و پشودان و ههدادان بني [ترانه اي کودكانه.

هه رهه كردن: ريزکردنی خشتان لمسر لا بو و شك بونمه [رديف کردن خشتها بريهلو به منظور خشك شدن.

هه رهه كردن: به مشار برينهوه [اره كردن.

هه رهه كه: کدره كه، خمره كه [آن الاغ.

هه رهه كه: ۱) براو، بزون: ۲) مشاره كه، ثامرائي دار برينهوه [۱) حررك؛ ۲) آن آره.

هه رهه كه: هه رهه كه، تهفگهر، بزاو، جولانهوه [حررك.

هه رهه كه: هه رهه كه [حررك.

هه رهه هلى: ميهوي بيل و زور گه يشتو [ميوه زياد رسيده نرم شده.

هه رهه م: ۱) زوري نه نده دون؛ ۲) بريتى له ڏئي ميرد [۱) حرم، اندرون خانواده؛ ۲) کنایه از همسر، عيال.

هه رهه ماسي: جوري ماسي به ٽيسكيكى و ٽك مشارى له دهم هاتونهده [اره ماھي.

هه رهه هه: ۱) جنه نگه، هه رهه ت: ۲) بروه، پرهه: ۳) پرائي خندلک و کوئدل؛ ۴) گئنم و دانه ويلهه تيکه لاوكراو؛ ۵) لزن پلهه: ۶) گوتره [۱) موسم، عنفوان؛ ۲) رواج؛ ۳) انبوهي مردم؛ ۴) حبوبات مخلوط؛ ۵)

عجله و شتاب؛ ۶) درهم، بدون محاسبه.

هه رهه: هر تاوها [همين طور.

هه رهه وره: زور بلاني، چنده باز [وراخ.

هه رهه و ز: زباره: (هه رهه زه نان و بهزه)، مدهبده [کار تعالي.

هه رهه: له فهوتان بني يدهش [جاويد.

هه رهه س: قفت نافموتي [هميشه هست.

هه روهه: توُز و خول [گردوخاک.

هه روهه: هه روا، ثا بدم جو ره [همين طور.

هه روهه: هه روا، هه ره [همين طور.

هه روهه تر: پتر له وه که بيرده بهي [بس بيشتر.

هه روهه ك: تهواو له گوين، لمونه، لمچه شنی [همانند.

هه روهه كه: هه روهه ك [همانند.

هه روهه كي: هه روهه ك [همانند.

هه روهه كيهك: بيرابسدر، بني زيادو كمتي له نيوان دا [کاملاً مانند يكديگر، برابر.

هه روهه ها: هه روا، هه ره [همينظر.

هه روهه هر: دايم و در هدم، بني برا ندوه [هميشه.

هه روهه هراو: زور پان و بهرين [بسيار فراخ و وسيع.

هه روهه خروي: خمروي، کهرويشك، كيروشك [خرگوش.

هه روهه شك: هه روهه شك [چنگالي، نگا: هه رهيشك.

هه رهه: ۱) وته يده كه بو تموير نيشاندان، ترين: (هه لگورت له چيا

هه رهه بدره زه کاني كور دستانه؛ ۲) ريزه نالوداري که به سر پر دلهي زير

بدرا داشدا رايبل کراون؛ ۳) ريزه خشتني لم سدر لا داندر او بو

نيشك بونمهوه؛ ۴) هه، قور؛ ۵) ماکر [۱) نشانه صفت عالي، ترين؛

۲) رديفي تير چوبى در سقف زير سنگ آسيا؛ ۳) رديف خشت

بر يهلو چиде شده براي خشك شدن؛ ۴) گل؛ ۵) ماجه الاغ.

هه رهه: ۱) هه رهه، هه رهه برو، بجه، بجه، بدهش؛ ۲) مشار، تيخي داندر او بو

دار برينهوه؛ ۳) تيغه، ديواري ناسكى نيوان دوديوه؛ ۴) زههه كد؛ ۵)

قوه، حدره؛ ۶) ون به، گوم به له بدر چاوه [۱) برو؛ ۲) آره؛ ۳) تيغه،

ديوار نازك؛ ۴) عرعر الاغ؛ ۵) گل؛ ۶) گمشو.

هه رهه تاسيني: شاخى له شاخان سهخت تر [کوه صعب العبور تر از کوههای ديگر.

هه رهه هال: هه رجون بيت [به هر حال.

هه رهه باش: چاکتر له گش [به ترا همه، به ترين.

هه رهه بدره ز: له گش بلندتار. دهوراني که وناسارادا تاوى کيوي ته لبورز

هه رهه بدره ز: به گش بلندترين.

هه رهه سوپه: که گل شيرى كه بويهه قيت و ددانه دار بني، بويهه مشار [خرس تاج اړه اي.

هه رهه ت: ۱) ده رهه، کيسي؛ ۲) جنه نگه، کاتى زور بونى شتني: (هه رهه تي جوانيم بونه هه رهه تي ميوهه يه) [۱) فرست؛ ۲) عنفوان، موسم.

هه رهه ز: ناوجه يه که له کور دستانه [ناجحه اي در کر دستان.

هه رهه زال: له گش ده سه لات دار تر [مقدر ترین.

هه رهه زاله: گيابهه كه، ريزه له [گيابهه است، نگا: ريزه له.

هه رهه زل: ۱) زه لام تر له زه لامان؛ ۲) گهورهه گوران [۱) گنده تر از همه؛ ۲) بلند بآيد ترین.

هه رهه زو: ۱) زو تر له گش؛ ۲) لم ميزينه تر له روزگاري را بر دوف [زو دترين؛ ۲) ماقبل تاريخ.

هه رهه زور: زور تر له زور [بيشترین.

هزیرکرن: قرساندن، خهمل کردن، براورده کردن **تخيين زدن**.
 هزيلك: همزال، پيرك، هستيرك **نگا: همزال**.
 هزين: هزان، بزرزو نموي بونى سنگ له نهفنس تمنگى **نگا: هزان**.
 هزينگ: راپم، شنگل: (**هزيونگ داخو**) **نگا: شنگل**.
 همز: ۱) حمز، همز؛ ۲) وشك؛ ۳) لکهداري وشك: (**همزگل**)؛ ۴)
 دهشتي وشكاري **نگا: همز**؛ ۲) خشك؛ ۳) شاخه خشك درخت؛
 ۴) صحرای خشك.
 همز: راتنه کا، لمرزی پهلاولادا: (**مدشکه همز**) **لرزید**، به اطراف
 نوسان کرد.
 هزار: ۱) زار، بیچاره؛ ۲) ندار؛ ۳) نازناوي شاعيرىکي هاوجهرخى
 کورده **(1) زار، بیچاره؛ ۲) فقير؛ ۳) لقب يكى از شعراء معاصر
 کرد.**
 هزارخانه: فهقيرانه، مالي که بني نانى لى به خيوهه كهن **نوانخانه**.
 هزارکوتون: ۱) بیچاره بون؛ ۲) ندار بون **(1) بیچاره و بیناشن: ۲)
 فقيرشدن.**
 هزارهتي: کوششى فهقيرانه **كسب بینويانه**.
 هزارى: ۱) ندارى، زارى؛ ۲) تهقالاي فهقيرانه **(1) بیچارگى؛ ۲)
 کسابت بینويانه.**
 ههزال: لکدار به گلاؤ پرژوهه **شاخه با برگ و جوانه**.
 ههزاله: گياب بىن كدلك که ده بىن بزار بكرى **گياه هرزه که باید وجین
 شود.**
 ههزان: ۱) راته کان؛ ۲) شه کان ووه **(1) جنبش به هر طرف؛ ۲) اهتزاز**
 ههزاندن: ۱) رازاندن؛ ۲) زاندى مهشکه؛ ۳) راهه شاندن **(1)**
 جنباندن؛ ۲) بهم زدن مشك؛ ۳) شديد تکان دادن.
 ههژده: دوان کم له بىست، پازده و سى **هيجدە**.
 ههژدر: قسى بەپەله: (**ههژدر ههژدر قسى** له دهه دهه جى) **عجله در گفتئى، گفتار شتاب آمير**.
 ههژده مىين: ثۇشتەي زمارەههژدهى بەرددە كەمۈى **هيجدەم**.
 ههژدهەممەم: **ههژدهەممەم**.
 ههژداندن: ترساندن **ترساندن**.
 ههژقىن: ترسان **ترسىدىن**.
 ههژقاندن: و دلهتەبى خستن، شىۋاندىن كەسى **مضطرب كردن**،
 بهاضطراب انداختن.
 ههژقين: شىۋيان و كەتنە دلهخورىنى **اضطراب**.
 ههژكاندن: ههزاندن **نگا: ههزاندن**.
 ههژكوبىزال: پوش و يال **شاخه های خشکىدە درختان**.
 ههژكوبەزك: چرىپى وچال **شاخه های خشکىدە درختان**.
 ههژكوبەزك: چرىپى وچال **شاخه های خشکىدە درختان**.
 ههژگ: ۱) بەلەك؛ ۲) باسک و زەند؛ ۳) رەشكى كاكىشان؛ ۴)
 لکهدارى وشك؛ ۵) نالاش؛ ۶) تېخولى سەۋەز و مېۋە **(1) ساق؛ ۲)
 زند؛ ۳) توركاھكىشى؛ ۴) شاخه خشك درخت؛ ۵) انبىره؛ ۶) پوست**

هزارييەك: ههزاوهەك **يڭىزىم**.
 ههزاز: ۱) هەرسەنپانى چياو كەندال؛ ۲) رۇخانى كىيۇ؛ ۳) جۇرى
 نەخسوشى وەلگۈلى **(1) گىستىگى كوه و گودال؛ ۲) فرورىختن
 كوه، رىزش كوه؛ ۳) نوعى بىمارى جذام مانند.**
 ههزاندن: راوه شاندن، وەلمەلەرختن، ههزاندن **تکان دادن**،
 بەلرۇش انداختن.
 ههزاوا: نەزوا، تالى شارى **الوا، نگا: نەزوا**.
 ههزبۇ: مرزە كېقىلە **مرزە كوهى**.
 ههزبىن: گيادانوق **گياهى** است.
 ههزبىيە: ۱) گياب بۇن خوشى وشكەوه كراو بۇ ناو چىشت؛ ۲) ناعنه **(1)**
 كياب خوشبوى خشك كرده براي خورش؛ ۲) مرزە.
 ههزبىيە كىيولە: نەعناكىيولە **مرزە كوهى**.
 ههززۇ: شارىكە له كوردىستانى بەرددەستى تركان له نېوان ساسۇن و
 كۆزلۈك نېنگىدى قىرماندارى يە **شهرى در كردستان**.
 ههززىيەكرن: ۱) دېلىپىدان؛ ۲) بەدل نارەزۇكىرىنى **(1) دل به دلدار
 دادن؛ ۲) قىلما جىزى را آرزو كردن**.
 ههزىزىكىن: دەلدارى **عاشق شدن**.
 ههزىزىكەر: ۱) ئەويىندار؛ ۲) ئارەزۇكەر **(1) عاشق؛ ۲) آرزومند**.
 خواستار، دوستدار.
 ههزم: تاوانىدو خواردن له ورگدا، عەزم، هەلتاوبىن **ھضم**.
 ههزن: خەم، ناھومىدى **غىم**.
 ههزو: ناوجىدە كە له كوردىستانى بەرددەسى تىركان **ناحىيە**
 در كردستان.
 ههزووا: ههزاوا، عەزم، نەزاوا، تالى شارى **الوا، صبر**.
 ههزۇر: ۱) شارىكە ناوجىدە كە سەرەب دىياربەك له كوردىستان؛ ۲) ناوى
 تاخىكە له شارى بتلىس له كوردىستان **(1) نام منطقەي و شهرى
 در كردستان؛ ۲) محلەاي در شهر بتلىس**.
 ههزووه: مرزە كېقىلە **مرزە كوهى**.
 ههزوولە: وشكە گياو شتى بۇن و تام خوشكەرى چىشت **ادويە**
 بهارات.
 ههزەخ: ۱) مەبارەك، پېرۇز؛ ۲) بەریزەو، بەحالىل؛ ۲) ناوى گوندىكە و
 ناوجىدە كە له كوردىستان **(1) مبارك؛ ۲) پېردامىد؛ ۳) نام دەھى و
 ناحىيەاي در كردستان.
 ههزەھەز: فەفرىي بالى بىچوھ كۆتۈر كاتى لەناو ھەيلاندايد **صداي بال
 زدن جوچە كۈوتۈر در لانە**.
 ههزەھەزايىش: ھەلۈرەن لەپەر زېبۈ **فرورىختن از پوسىدەن**.
 ههزەزىيە: وەكى، لەگۈن **مانند**، مثل.
 ههزىيا: زەها، هەزىيا **ازدەها**.
 ههزىزىكىنى: بەراورد، قرسان، خەممىل **تخيين**.
 ههزىران: ۱) مانگىيىكى سالە؛ ۲) حەيزەران **(1) يكى از ماھەيات سال
 ميلادى؛ ۲) چوب خېزران**.
 ههزيرانى: جۇرىن ھەرمى **نوعى گلابى**.**

ههسته: ۱) نهستنی بو پوشو؛ ۲) راسته و به؛ ۳) نهسیابی، لوسه رخو؛ ۴) هدت؛ ۵) پیشه، نیسقان [۱] آهن آتش زنه؛ ۶) بلندشون؛ ۷) آهسته؛ ۸) داری؛ ۹) استخوان.

ههسته ره: نیستر، قاتراف استر.

ههسته ره: موس، گویزان، گیزان، تیخی موئاش [۱] استره.

ههسته کا: لمو گوندانه‌ی کوردستانه که به عصی کاولیان کرداف روسنایی در کردستان که بعنیان آن را ویران کردند.

ههسته مه: ۱) دزوار؛ (کدزی ههسته مه)؛ ۲) نهسیابی، سیابی، نائمه [۱] (۱) سخت و دشوار؛ ۲) آهسته.

ههسته‌ی: توندو شلی تیکلا او، تیر تیکمل به تراو غلیظ و رقیق مخلوط.

ههستی: ۱) نیسک، پیشه؛ ۲) بُون؛ ۳) راسته و بی [۱] استخوان؛ ۴) هسته، وجود؛ ۵) بلندشون.

ههستی: ۱) نهستنی، بدره‌ستنی، ههسته؛ ۲) راسته و بی [۱] آهن آتش زنه؛ ۳) بلند شود.

ههستیار: ۱) ههستوک، ههستکار؛ ۲) شاعیر، ویره‌وان [۱] احساس کنده؛ ۳) شاعر و ادیب.

ههستیم: ههژده [۱] هیجده.

ههستی سُقْك: خوین شیرین، ره‌زا سوک، نیسک سوک [۱] دوست داشتنی، تولد بر، محبوط القلوب.

ههستیف: ۱) نهستیوک، تاسنی که به سه ره تنور رای ده نگیون؛ ۲) تاسنی که نانی بی له تندرور ده که تنهوه [۱] آهنه که بر بالای تدور می گذارند؛ ۳) آهنه که بدان نان از تدور بیرون کشند.

ههستیف: ههستیف [۱] نگا: ههستیف.

ههستیک: هیچک، ههستک [۱] نگا: ههستک.

ههستی کوژ: ۱) کرکروکه؛ ۲) دهوری لیس، بریتی له زورخور [۱] غضروف؛ ۳) کنایه از پرخور.

ههستی کولی: نیسک شکاو، نیسک زراو [۱] شکسته استخوان، یوسیده استخوان.

ههستی گران: خوینشال، ره‌زا قورس، نیسک گران، ره‌زا گران [۱] دوست نداشتني، گرانجان.

ههستی گرتن: شکسته به ندی [۱] شکسته بندی.

ههستی گره‌له: ههستای شکسته به ند [۱] شکسته بند.

ههستی گهشتنک: یهل قمه‌ی، پیشه‌نه ستور [۱] استخوان درشت.

ههستین: ۱) نهستین، وه‌گر؛ ۲) له خدو بیدارکه؛ ۳) بلندکمر [۱] گیرنده؛ ۴) بیدارکننده؛ ۵) بلندکننده.

ههستینه‌وه: نهستینه‌وه: (توله ههستینه‌وه، تالان ههستینه‌وه) [۱] بازگیر نده.

ههستیوک: ورده نیسک [۱] ریزه استخوان.

ههس دان: گمرا نده‌وهی گا له سه رخدت [۱] برگرداندن گاو شخم زنی از مرز شیار.

ههس دانه‌وه: ۱) ههس دان؛ ۲) بریتی له روشکاندن و تهمی کردن.

هه سپی بهزا: نهسی گریوه غارف اسب مسابقه.

هه سپی حدها: نهسی نیخته کراوف اسب اخته.

هه سپی دارین: پایسکل، دوجه رخه [۱] دوچرخه.

هه سپی فه حل: نهسی تووی بو په زینه سه ره ماین [۱] اسب جفتگیری.

هه سپی قوله: نهسی شی [۱] نژادی از اسب.

هه سپی که حیل: نهسی ره سه ن [۱] اسب احیل.

هه سپی گونو: نهسی نیخته [۱] اسب اخته شده.

هه سپی می: ماین [۱] مادیان.

هه سپی نیز: نهسی [۱] اسب.

هه سپی نهی: تازبلوکه، حوشترخوا، تازی نه حمددراوکمه، بالوک.

نهسی حده سه ن حوسینیان [۱] حشره آخوندک.

هه سپی: ۱) دارابی، بُون؛ ۲) تاگا، حمس؛ ۳) نیسقان، پیشه، نیسک؛ ۴)

توند، همس؛ ۵) هدشت، حدفتریه [۱] موجودی؛ ۶) احسان؛

۷) استخوان؛ ۸) غلیظ؛ ۹) هشت.

هه سپت: ههته [۱] داری.

هه ستار: روندک، فرمیسلک [۱] اشک.

هه ستان: ۱) رابون، هانه سه ریا؛ ۲) بیدار بیوه له خه؛ ۳) زهق و

زه پ بُون؛ ۴) هه تانه [۱] برخاستن؛ ۵) بیدارشدن از خواب؛ ۶)

راست شدن؛ ۷) دارید.

هه ستاندند: ۱) راکردن، بلند کردن به مقیمه؛ ۲) له خمو راپه راند؛ ۳)

ره ب و راست راگرتن؛ ۴) هه ستاندن، ساندن [۱] بلند کردن؛ ۵) گرفتن.

هه ستاندنه وه: هه ستاندنه [۱] نگا: هه ستانده وه.

هه ستانده وه: ۱) دوای که دوتن بلند کرده وه؛ ۲) نهستانده وه [۱] پس

از افتادن باز بلند کردن؛ ۳) بازگرفتن.

هه ستانه وه: ۱) دوای که دوتن را بُون؛ ۲) له خوشی رزگار بیون؛ ۳)

زیندوبونه وه دوای مردن؛ ۴) وه خدیه رهاتن بو پارشیو [۱] بعد از

افتادن بلند شدن؛ ۵) شفای افتمن؛ ۶) قیامت؛ ۷) بیدارشدن برای

سحری.

هه ستای: هه ستای، چوارچهل بیست [۱] هشتاد.

هه ستک: هیچک، نالله‌ی گوریسی باره و باران، هه چی [۱] حلقة رسن

بار بند.

هه ستکار: نهندامی که هوی ههست کردن [۱] اندامهای حس کننده،

حواله.

هه ست کردن: حمس کردن، پی زانین، تاگا کردن [۱] احساس کردن.

هه ستو: ۱) پیشه، نیسقان، ههست؛ ۲) ده نکی ره قی میوه، ناوکه میوه [۱]

۳) استخوان؛ ۴) هسته.

هه ستو: مل، نهستو [۱] گردن.

هه ست و خوست: ده نگو و بزوتن [۱] حرکت و صدا.

هه ستوك: هه ستکار [۱] نگا: هه ستکار.

هه ست و نیست: بُون و نه بُون [۱] هست و نیست، موجودی.

هه ست و نیست: هه ست و نیست [۱] هست و نیست.

آهنی؛ ۲) نام عشیره‌ای است.
 ههسو: ۱) کهناوه‌ی عاسمن، ناسو، ناسوگ، ناسو؛ ۲) لوکمی ناوناخنی
 جلک [۱] افق؛ ۲) بینه میان رویه و آستر لباس.
 ههسود: نیزه‌بی بهر، چاونه زیر [۱] حسود.
 ههسودی: نیزه‌بی، چاونه زیری [۱] حسودی.
 هه سوره: خه زور [۱] بدرزن و بدرشوهر.
 هه سوک: گیاهی کی کیوه [۱] گیاهی است.
 هه سون: ۱) ساوین، پیامالین؛ ۲) نهستون، کوله‌که، نهستونده ک [۱]
 مالیدن، ساییدن؛ ۲) ستون.
 هه س ونس: ههست و نست [۱] هست و نیست.
 هه س ونس: ههس ونس، ههست و نست [۱] هست و نیست.
 هه س ونیه: ههست و نست [۱] هست و نیست.
 هه س و هو: خهست و خوول [۱] غلیظ، ضد آبکی.
 هه سویی: کبری، راست و لدریزه و ف افچی.
 هه سه: ۱) خاوهن بونه، هدس؛ ۲) ههسته، بلندبه؛ ۳) خهسته،
 خستده بوگ [۱] هست؛ ۲) برخیز؛ ۳) غلیظ شده، آب چکیده.
 هه سه: ۱) نیستر، قاتر، پهچکه‌ی نیزه کدر له ماین؛ ۲) بیرو و خه بالات
 [۱] استر؛ ۲) فکر و خیال.
 هه سه: ههرس [۱] بهمن؛ ۲) ریزش بهمن.
 هه سدل: هنگف، هنگفین [۱] عسل.
 هه سله: مهینکی بچوک، تیتر و اسک [۱] پرنده‌ایست کوچک.
 هه سهن: ناوه بو پیاوون، حمهن [۱] حسن، نام مردانه.
 هه سهنان: چهند تیره و هوزه کورد بدوناوه هن له نیوان وان و چیای
 ناگری و دیرسیم و سقمه‌ره کی که دوتیره لهوانه زازان [۱] نام جندين
 عشیره کورد.
 هه سهن به گی: گیاناده مه [۱] مهرگیاه.
 هه سه نی: جوری هه نگور [۱] نوعی انگور.
 هه سهه س: ههس، قیشکگری شه و [۱] عسس.
 هه سهه سوک: بریتی له شاخی بزنه کیوی و کله کیوی [۱] کنایه از شاخ
 بزکوهی.
 هه سی: ۱) بون؛ ۲) لا یه‌تی، شکده‌با، دیرت، دیری [۱] هستی،
 وجود؛ ۲) دارد.
 هه سیا: هستی بی کرد، ناگاداره و بیو، به لیا [۱] احساس کرد.
 هه سیان: ۱) ناگاکردن، حدسیان؛ ۲) حدسانده، سانده [۱] احساس
 کردن؛ ۲) آسودن.
 هه سیانه قه: حدسانده، سانده و [۱] آسودن.
 هه سیب: حسیب، حسیاب [۱] حساب.
 هه سیب گهر: زماریار [۱] آمارگر، حسابگر.
 هه سیب گیر: حه سیب گهر، زماریار [۱] حسابگر، آمارگر.
 هه سیده: هله‌لای له ثاردو دوشاؤف [۱] حلواه آرد و شیره.
 هه سیر: ۱) حه سیر، رایه خی له جه گهن و قامیش؛ ۲) به خسیر، دیل [۱]
 حصیر، بوریا؛ ۲) اسیر.

(زوری و تا خاری هه سه دایه وه) [۱] نگا: هه سدان؛ ۲) کنایه از
 جواب دندان شکن دادن.
 هه سر: ۱) ته سرین، روئندک، نهشک، فرمیسک؛ ۲) عهزه‌ت، ناسه؛ ۳)
 نزگه‌ره؛ ۴) هله لکیشانی ناخ [۱] اشک؛ ۲) آزو، حسرت؛ ۳)
 سکسکه؛ ۴) آه کشیدن.
 هه سرئاتش: ناخ هه لکیشان [۱] آه کشیدن.
 هه سربیايش: درکردن، له خو دُرخسته وه [۱] راندن، از خود دور
 کردن.
 هه سروی: خه زور [۱] بدرزن و بدرشوهر.
 هه سری که ردش: فرمیسک ده چاوی تزا [۱] اشک در چشمانتش غلطید.
 هه سک: ۱) شمن، شنه؛ ۲) پشافته، هله پشاوته؛ ۳) نه سکوی: (دیزکنی
 گوت زکی من سیبی به هه سکی گوت ته زهی ژی ده رکتم) «مه سه»
 [۱] افسون؛ ۲) مچاله شده؛ ۳) چمچه، ملاوغه.
 هه سکاندن: پاشقتن، ههل پشاوتن [۱] مجاله کردن، با دست فشردن.
 هه سکو: نه سکو، نه سکوی [۱] ملاوغه.
 هه سکوی: هه سکو، نه سکو [۱] ملاوغه.
 هه سکه: ۱) تانیسک، ده نگنی له قورگ له خوشیان یان پاش گریان،
 هه نیسک: ۲) نه سکوی، هه سکو [۱] خنجه، سکسکه بعد از گریه؛
 ۲) ملاوغه.
 هه سکه هه سک: هه سکه زور [۱] خنجه متواالی، سکسکه پیاپی پس از
 گریه.
 هه سکی: گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد [۱] از روستاهای
 ویران شده کردستان توسط بعثیان.
 هه سکیان: تانیسک دان [۱] خنجدیدن، سکسکه کردن بعد از گریه.
 هه سکیف: ناوی کونه قله لایه کی ده سکردي پادشاهیانی نه بیو بیه له
 شاری ماردين له ددم چه می دجله که هه ماوه [۱] نام قلعه‌ای مر بوط به
 سلاطین ایوبی در کردستان.
 هه سن: ناسن [۱] آهن.
 هه سنا: هوزنکی کورده لای جزیری بوتانی کوردستانی بمرده سنتی
 ترکان [۱] نام عشیره‌ای در کردستان.
 هه سن به کرا: لهو گوندانه کوردستانه به عسی کاولیان کرد [۱]
 روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.
 هه سن پیرکا: گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد [۱] از
 روستاهای ویران شده کردستان توسط بعثیان.
 هه سن جاو: ناسنچاو، نامرازی مال له ناسن و مس و کانزای تر [۱] ابزار
 فلزی.
 هه سن درک: تیلیکی به چقل که ده کریته په ریزین [۱] سیم خاردار.
 هه سن فرین: ناسن کیش [۱] آهنگر.
 هه سنکه ر: ناسنگه ر [۱] آهنگر.
 هه سنگ: هه سن، ناسن [۱] آهن.
 هه سنگه ر: ناسنگه ر [۱] آهنگر.
 هه سنی: ۱) ناسنین، چن بوری ڈ ناسن؛ ۲) عاشیره تیکی کورده [۱]

هه شتایم: هه شتامین **ف** هشتادمین.
هه شت په ز: گهوله جو، جوئی که شمش ریز ده گری و به دیم ناین **ف**
 نوعی جو که خوش آن شش ردیف دانه دارد.
هه شتر: حوشتر، وشر، دهقه **ف** شتر.
هه شترمه: وشت مر **ف** شتر مرغ.
هه شت تیر: جوئی ده مانجه که هه شت فیشدک ده خوا **ف** نوعی کلت.
هه شت دان: هه شت یدر **ف** نگا: هه شت بدر.
هه شت قات: هه شت نهرو، هشت چین **ف** هشت طبقه.
هه شت قوزی: هه شت بالو **ف** هشت گوشه.
هه شت گوشه: هه شت بالو، هه شت قوزی **ف** هشت گوشه.
هه شت لایه: هه شت توی **ف** هشت لایه.
هه شتم: دیرمیش: (هه شتم و نات ده می): (۱) نهوى له نوره زماره داده بیته
هه شت **ف**: (۱) آن را دارم: (۲) هشتم.
هه شتن: هه شتم، نهوى له زماردا ده بیته هه شت **ف** هشتم.
هه شته: هه شتن، هه شتم **ف** هشتم.
هه شته: (۱) هه شت روز دوای روداوی یان بو و خت دانان: (حمدوت روز
 لمالم هه شته لاهکن توم): (۲) سکیش ده بیدی: (هه شته و تامده بیدی)
ف (۱) هشتم روز: (۲) آن را نیز داری.
هه شته ک: له هه شت یه کیک، هه شتیک **ف** یک هشتم.
هه شتم: نهوى له زماردا ده بیته هه شت **ف** هشتم.
هه شته مین: هه شتم **ف** هشتمی.
هه شتی: (۱) زل و گوشاد. بوژوری گوشادو سه ماوه ری گهوره ری ده لین؛
 (۲) هه شت گوشه: (۳) دیرینش، لاشی هه یه: (۴) هه شت **ف** (۱) خانه یا
 سماور بزرگ: (۲) هشت گوته: (۳) نیز دارد: (۴) هشتاد.
هه شتی: هه شتا، هه شت چهل ده، چوار چهل بیست **ف** هشتاد.
هه شتیر: هه شت تیر، جوئی ده مانجه **ف** نوعی کلت.
هه شتیس: هه زد **ف** هیجده.
هه شتی سُن: هه زد هدم **ف** هیجدهم.
هه شتی سنه: هه زد هدم **ف** هیجدهم.
هه شتیک: له هشت باز پاریک **ف** یک هشتم.
هه شتینه ک: هدچیه ک له هه شت پاریزی وه کیده ک پیک هاتی **ف** مشکل از
 هشت بخش متساوی.
هه شتیه ک: هه شتیک **ف** یک هشتم.
هه شده: هه شتا، هه شتی، هه ستای **ف** هشتاد.
هه شر: روزی هه ستانه و، هه شر، زورتر ده گهله مده شه ری نیزین که
 مه بست مه حشه ره: (هه شرو مه شر) **ف** روز رستاخیز.
هه شف: (۱) سرین، مالینه وه: (۲) کوژاندنه وه نوسراو؛ (۳) نهمان و
 لمناوجون **ف** (۱) زدودگی؛ (۲) پاک کردن نوشته: (۳) نابودی.
هه شفاندن: (۱) سرینه وه، سرینه وه خدت یان چلک و زه نگ: (۲)
 قران تی خستن، لمناوبردن: (۳) تی ناخنین، ناخنین **ف** (۱) زدودن: (۲)
 نابود کردن؛ (۳) آکندن.
هه شفی: سرآوف زدوده.

هه سیر: نه سیر، گولاو، نه ستیل **ف** استخر.
هه سیرو: خه زور، خه زوره **ف** پدرزون و پدرشوهر.
هه سیره: نه سیره، سtarه، هه ساره **ف** سtarه.
هه سیره زیرینه: یه لکه زیرینه، کیرستون، کمسکه سو رنگین کمان.
هه سیل: نه سیل، گولاو، نه ستیل **ف** استخر.
هه سین: هه ست کردن **ف** حس کردن.
هه سینه: خه سته، خه سته وه بوگ **ف** غلیظ شده، آب چکیده.
هه ش: (۱) خم، گیاید که بو ره نگی شین ده کار ده کری، خوم؛ (۲) هوش،
 هش: (۳) حده، ورج، هرس، هرس، حورج؛ (۴) وتهی دنه دانی
 سه گ: (۵) فرمان به بیده نگو بون **ف** (۱) بیل: (۲) هوش؛ (۳) خرس؛
 (۴) کلمه برانگیختن سگ؛ (۵) هیس، فرمان خاموشی.
هه شا: هاشا **ف** حاشا.
هه شار: (۱) حه شار؛ (۲) وشیار؛ (۳) خوون کردن: (خوی حه شار داوه) **ف**
 (۱) کمین کیک شکاری: (۲) هشیار؛ (۳) پنهان شدن.
هه شار دان: شار دنه وه، وه شارتون **ف** پنهان کردن.
هه شار گه: حه شار گه **ف** کمینگاه.
هه شاره: لمو گوندانه کور دستانه که به عسى کاولیان کرد **ف** روستایی
 در کردستان که بعنان آن را ویران کردن.
هه شاشین: بدلاو چورتم **ف** بلا و مصیبت.
هه شافت: (۱) قرکردن، لمناوبردن: (۲) بن قوردان **ف** (۱) نابود کردن،
 کشnar دسته جمعی: (۲) زیر گل بردن.
هه شامات: ثایپوره، حه شامات **ف** انبوهی مردم، جمعیت متراکم.
هه شان: ناخنین، خستن ناو به نور **ف** آگه.
هه شاندن: (۱) تی ناخنین؛ (۲) پر کردن وه **ف** (۱) آگدن با فشار؛ (۲)
 بازیر کردن.
هه ش به سدر: (۱) بریتی له بده بخت؛ (۲) بریتی له تازیه بار **ف** (۱) کتابه
 از سیم روز؛ (۲) کتابه از ماتم زده.
هه شما: جله، جانه وریکه له ده ریادا له هدرا لایه چوار یه لی هه یه **ف**
 اخناپوس، هشت پا.
هه شپالو: ده گوشه دکم **ف** هشت گوشه.
هه شپیش: هه سبی، سبی **ف** شپیش.
هه شمشی: نه سبی، سبی، هه شمش **ف** شپیش.
هه شست: دوان و شدش، دو جار چوار **ف** عدد هشت.
هه شتا: ده جار هه شت، حه فتاو ده **ف** هشتاد.
هه شتالو: خوخ، کوخ، قوخ **ف** هلو.
هه شتالو کوت: له تکه خوخ **ف** برگه هلو.
هه شتامین: پاس حه فتاو نو هه مین **ف** هشتادمین.
هه شتاو: لمز، بدله **ف** شتاب.
هه شتاوی: بدلهز، بدله **ف** شتابزده.
هه شتای: هه شتا، هه شتی **ف** هشتاد.
هه شتاین: هه ش، هه شتامین **ف** هشتادمین.

برهم؛ ۳) خوابیده، خفتنه.
ههفتونش: ۱) هانه‌دان بُو جازر و تُوره کردن؛ ۲) توُش به توُشه و بُون **ف**
 ۱) برانگیختن؛ ۲) برخورد، گرفتار و درگیر شدن.
ههفتونک: ۱) هدفتانه؛ ۲) سه‌عاتنی که به حه و روز جاری قورمیش ده کری؛
 ۳) گمه‌یده کی زاروکانه **ف** ۱) هفتگی؛ ۲) ساعت هفتنه کوک؛ ۳) نوعی
 بازی کودکانه.
ههفتونی: حهوت توی، حهوت چین له سر یه **ك** هفت پرده نازک روی
 هم، هفت لایه.
ههفتونیخ: ۱) هدفتونی؛ ۲) ناوی برینیکی زور پیسه **ف** ۱) هفت لایه؛ ۲)
 نوعی زخم بد و کثیف.
ههفتونیش: ههفتونش **ف** نگا: ههفتونش.
ههفتنه: ۱) حهوت، حهوت؛ ۲) خدتو، نوستو **ف** ۱) هفتنه؛ ۲) خوابیده،
 خفتنه.
ههفتنه‌خار: گوندیکه له کوردستان به عسی و بُرانی کرد **ف** از روستاهای
 ویران شده کوردستان که بعنیان آن را ویران کردند.
ههفتنه‌غار: شاروکنی کوردستانه به عسی کاولی کرد **ف** شهرکی در
 کوردستان که به دست بعنیها ویران شد.
ههفتنه‌کوک: ههفتونک، سه‌عاتنی که به حه و روز جاری قورمیش ده کری **ف**
 ساعت هفتنه کوک.
ههفتنه‌کیش: له فسل کیشانی ساین و ماکدر لم و حموده‌دا که بیچوی بوه
ف گشن‌دادن مادیان و ماجهخر در هفتنه‌ای که زایده است.
ههفتنهن: خهوت، نوستن **ف** خفتنه، خوابیدن.
ههفتنه‌نیش: گوندیکه له کوردستان به عسی و بُرانی کرد **ف** از
 روستاهای ویران شده کوردستان توسط بعنیان.
ههفتنه‌بی: هدفتانه **ف** هفتگی.
ههفتنه‌تی: ههفتانه، حهتا، حهفتنه **ف** هفتاد.
ههفتیار: ۱) کمپتیار؛ ۲) بُریتی له زنی که ده گهله زوران حهزلیکردویی
 ده کا **ف** ۱) کفتار؛ ۲) کنایه از زنی که عشاقد سیار دارد.
ههفتیز: جوُری ده مانجه که حهوفیشکه ده خواه **ف** کلت هفت تیر.
ههفتیک: گمه‌یده کی زاروکانه به قاشولکه ده یکمن **ف** از بازیهای
 کودکان.
هه福德ین: ۱) داپوشینی ده فر، قهیغ له سرداران؛ ۲) پیوه‌دانی ده رک **ف**
 ۱) دریوش روی طرف گذاشتنه؛ ۲) بستن در.
ههفری: جوُری ماساو، تهحری ماسی **ف** نوعی ماهی.
ههفرید: عیفریت، دیبو، زده‌لاحی ناو کونهچیروکان **ف** عیفریت، دیبو.
ههفس: ۱) گرتوخانه؛ ۲) گراو **ف** ۱) زندان؛ ۲) زندانی.
ههفسار: نهسار، پهتی بهستن و راکیشانی مالات **ف** افسار.
ههفسخانه: زیندان **ف** زندان.
ههفسی: بهندی، گراو **ف** زندانی.
ههفشي: حهوشه، پچه، ههسارگه له **ف** شبغار.
ههفقاس: ههفقاس، نهوقاس، نهوده ند، نهمه‌نگه **ف** اینقدر.
ههفك: ۱) نهوك، قورگ؛ ۲) مل، گمردن **ف** ۱) بیخ گلو؛ ۲) گردن.

ههشین: ههشقاندن **ف** نگا: ههشقاندن، زدون.
ههشین: نهوي شتی ده سرینه وه **ف** زداینده.
ههشقاندن: ههشقاندن **ف** نگا: ههشقاندن.
ههشك: ۱) چیلکه و چال، ههزگله؛ ۲) چرمی قاج و دهست له پیسته‌دا
ف ۱) شاخه‌های خشک شده؛ ۲) پرم دست و پای خیک.
ههشمده: خولام، گوری؛ (ههشمده کاری بهزئی تهدمه) **ف** نوکر.
ههشده: له بُونیش دایه **ف** هم، هست.
ههشهري: حه‌هزاری، زنی زور حه که‌دار **ف** زن شهوت پرست.
ههشهه که: ههرهه شه، گهف، گوره شه **ف** تهدید.
ههشی: شین، کهوه، بدره نگی ههش **ف** کبود.
ههشیر: حه‌سیر له جه‌کهن یان له چینک **ف** حصیر، بوریا.
ههشیمی: ترخینه؛ (ههشیمی گلاپانی قدیمی خوت لئی هاویشتمه
 سرته‌ختی سیمی) «فولکلور» **ف** آش شلغم، ترخانه.
ههشین: ۱) ههشی؛ ۲) سهوزن، که‌سک؛ (گیا ههشین بوبه) **ف** ۱) کبود؛
 ۲) سبز.
ههشیناتی: سهوزه‌وات **ف** سبزیجات.
ههشینابی: کهوه‌بی، شینی، ره‌نگی عابی تونخ **ف** کبودرنگی.
ههشین بون: روان، شین بُونی روهک **ف** رستن نباتات.
ههشیتوک: جوُری ماسی، تهحری ماساو **ف** نوعی ماهی.
ههف: ۱) عهف، حهب، حهده، گهف؛ ۲) خه او **ف** ۱) خه او، سگ؛ ۲)
 خواب.
ههفار: ۱) بونخ، مزی گه‌رما، بونخ ناوی گرم؛ ۲) بونی گرانی ته‌زی و
 رزاوه‌له بدر ته‌ری **ف** ۱) بخار؛ ۲) بوی گند از رطوبت.
ههفان: جانه‌وری چنگک به‌دردان سواو **ف** جانور ساییده چنگال.
ههفت: ۱) حهوت، حهه؛ ۲) خهوت، نوست، نفست **ف** ۱) هفت؛ ۲)
 خوابید.
ههفتا: حهفتانه **ف** هفتاد.
ههفتاچه‌شمه: له و گوندانه کوردستانه که به عسی کاولیان کرد **ف**
 روسابی در کوردستان که بعنیان آن را ویران کردند.
ههفتاف: حهوتا، ههفتاف **ف** هفت بار شستن نجس.
ههفتانه: به حه‌رور جاری **ف** هفتگی.
ههفتانی: ههفتانه **ف** هفتگی.
ههفتاوا: گلاوکردن، به حهوت تاو شوتون، ههفتاف **ف** هفت بار شستن
 نجس.
ههفتبرا: حه و بره الله **ف** بنت النعش.
ههفتجوش: حه‌جوش **ف** مفرغ.
ههفتترو: حهوت ره، بربتی له مهراپی کهر، روُبین **ف** هفت رخسار، کنایه از
 متملق و ریاکار.
ههفتک: پاشه‌رُوكی میوه **ف** ته‌مانده میوه.
ههفتلو: ۱) حه‌چین له سریر نیکتر؛ ۲) حهه وت لو، پمری قوماری
 حهه وت خال **ف** ۱) هفت لایه برهم؛ ۲) ورق هفت خال گنجنه.
ههفتون: ۱) حهوت؛ ۲) حهوت لویه؛ ۳) خهوتا **ف** ۱) هفتنه؛ ۲) هفت لایه

هدفالوک: ۱) سدراو، پرده‌ی مندلان؛ ۲) هموال مندلان که لهدوای زان
دهبی دهرکوهی ۱) کیسه آب زانو؛ ۲) جفت نوزاد.

هدفالوشک: تاوالی خوشبویست **د**وست صمیمی و بسیار نزدیک.

هدفالله: گورانی بو بهزی کردنی و هوی **ت**رانه ویژه راهی کردن عروس.

هدفالهتی: تاواله‌تی، دوستایه‌تی **د**وستی، رفاقت.

هدفاله فالانی: دسته دسته بُون، لایه‌نگیری له یه کتر کردن **د**سته بندی، دفاع از یکدیگر کردن.

هدفالی: ۱) دوستایه‌تی؛ ۲) هفاله، هدواهه کی گورانی بوک بهزی کردنه
درفاقت؛ ۲) نگا: همفالة.

هدفالینی: هفاله‌تی **د**رفاقت.

هدفان: ۱) همبان؛ ۲) حاوan؛ ۳) تاونگ، ده‌سکاونگ، ثامر ازی شت
تیداکوتان؛ ۴) مایه‌فیتنه و شوقار، عدوان **د**اتیان؛ ۲) دریناه
آرمیدن؛ ۳) هاونگ؛ ۴) فتهه انگین.

هدفاندن: حاوانده‌هوده **د**پناه دادن، سرپرستی کردن.

هدفانه: همبان، همه‌بانه **د**ابان.

هدفانی: به‌دقه‌ری، شهیانی کردن **د**شیطنت.

هدفبهر: هاویشک، هاویه‌ش **د**شريك.

هدفبیه: برانیه‌ر **د**برابر.

هدفبیرکی: به‌اندری پی کردن، لهدیره ک دانان **د**درمقابل هم قراردادن.

هدفبیز: ۱) هاویوزگار؛ ۲) هاویغار **د**هم عصر، معاصر؛ ۲) شریک هم
در دویدن.

هدفبیزم: ظامبی‌الله **د**هم پیاله.

هدفبیش: هاویاژ، هاویشک **د**شريك.

هدفبیشی: شریکه **د**شرکت.

هدفبند: ۱) هفالی زور نزیک؛ ۲) هاواکار؛ ۳) هاوزیندانی **د**وست
صمیمی؛ ۲) همکار؛ ۳) هم بند در زندان.

هدفبیه‌هر: هفبیه‌هر، هاویه‌ش **د**شريك.

هدفبیا: ظامبای **د**نگا: ظامیا.

هدفبیار: هفبیه‌هر، هاویه‌ش، هاویشک **د**شريك.

هدفبیست: پشتیوان، تاریکاری باش **د**پشتیبان.

هدفبیشک: هفبیه‌هر، هاویشک **د**شريك.

هدفبیشکی: شدربیکی، هاویه‌شی **د**شراکت.

هدفبیه‌پیاله: هاودم، هاوال و به‌شدار له خوارنه‌هوده **د**هم پیاله.

هدفبیاله: هفبیاله **د**هم پیاله.

هدفبیشه: هاوستنعت **د**هم پیشه، هم صنف.

هدفبیشا: هاوتا، هاوشن **د**همتا.

هدفقاتی: هاوتایی، هاوشناتی **د**همتایی.

هدفقونه: تاوا، تاوه‌ه **د**اینچین.

هدفقیفره: هاوهوز، له یک تیره و بنه‌چه که، هاوشاپیره **د**هم طایفه.

هدفقیجار: نیر و نامور **د**خیش.

هدفجفات: هاوکار له کوزی کوبونه‌هوده **د**همکار در انجمن و
گردهمایی.

هدفک نهستور: مل قدمی **د**گردن کلفت.

هدفکویک: تاردي که نه‌نگوتوکی تی و هرده‌دن **د**آردی که جونه بدان
آلایند.

هدفکین: هفکویک **د**نگا: هفکویک.
هفل: قرتاک و دارکی هیشتری تری و خورما **د**چوب خوشه انگور و
خرما.

هفن: بوگه‌نیو **د**بوی بد.

هفنه: بوگه‌نیو بوگ، گنه‌نیو **د**گندیده.
هفهوری: ۱) نگه، خدرت، نیری ف محل؛ ۲) فیله‌گیزه، شوراف **د**نکه،
زره بز محل؛ ۲) نگا: فیله‌گیزه.

هفههف: خد به‌حه ب **د**واق واق سگ.
هفههفی: تم‌احکار **د**ازمند.

هفههفیاتی: چلیسی، چهوره بی **د**شکم‌پرستی.
ههفی: گوره‌مار، نه‌زده‌ها **د**ماربزرگ.

ههفیک: ستوكورک **د**نای، خرخره.
ههف: ۱) ناو، هاو، وتهی شهربیکی و ونجون؛ ۲) وتمی ده گه‌لی، پیکمهوه؛
۳) ههف، ده‌نک، دانه **د**هم، مانند، کلمه اشتراک؛ ۲) با هم؛ ۳)
دانه، حیله.

ههف ناواز: ههواهی گورانی به‌کوهل و زیک و پیک **د**آواز دسته‌جمعی و
منظم.

هههقار: ۱) هاوار؛ ۲) زوزان، هاوینه‌واراف **د**فعان؛ ۲) بیلاق.

هههقاری: کومه‌گ، پاریده: (خودنی به‌کو ذهه‌قاریا من هات نهخو نهذ
شهربه‌زه بوم) **د**باری، کمل.

هههقاف: که‌سی که مالی له که‌ثار دریا یا بان له قهراخ چمه **د**ساکن کنار
دریا یا رودخانه.

هههقال: تاوال، هقال **د**رفیق، یار.

هههقال: ههقال **د**رفیق، یار.

هههقالا: بهزی بُونگوئنهوه **د**جشن عروسی.

هههقال بچوک: ۱) مندلان؛ ۲) تاوال مندلان؛ ۳) سدراوی تازه‌زاواف **د**۱)
بچه‌دان، رحم؛ ۲) جفت جنین؛ ۳) کیسه آب زانو.

هههقال به‌ند: دوستی سویند خور و پیمانه دری تاشنایه‌تی **د**دوست قسم
خورده.

هههقال پست: تاوال دوانه‌یه که ماوهی دوای نه‌می بریان لهدایک بوه **د**
یکی از دوقلوها که مدتی پس از دیگری به دنیا آمده باشد.

هههقال جه: تاوال دوانه، جملک **د**دوقلو.

هههقال جیو: ههقال جه و **د**دوقلو.

هههقالداری: لمسر هموال کردنوه **د**هوداری و پشتیبانی از رفیق.

هههقالزا: جملک، دوانه، تاوال دوانه، ههقال جه و **د**دوقلو.

هههقال زاقا: ههفلنگ، تاوال زاوا، میردی خوشکی زنی مروف **د**
با جنات.

هههقال کراس: تاوال کراس **د**شلوار زنانه.

هههقالو: نمی تاوال **د**ای رفیق.

ههڻ گوها رتن: پيٽک گوڙيندوه **ف** معاوضه.

ههڻ گوها ستن: جي گهه پيٽک گوڙيندوه **ف** معاوضه جا.

ههڻ گهان: ۱) پيٽک هاتن: ۲) گهيشن به يه کتر **ف** ۱) توافق: ۲) بهم رسيدن.

ههڻ گهاندن: ۱) گهيانده يه کتر: ۲) گهيانده به يه کتر **ف** ۱) بهم رسائين: ۲) باز بهم رسائين.

ههڻ گهيل: باتي، لمجيات، شتني که به شتيكى تر ده گوڙدرنه و **ف** در عرض.

ههڻ گهيل: پيٽک گوڙنه و **ف** معاوضه.

ههڻ گلنج: ئاواز زوا **ف** باجناق.

ههڻ گلچ: هاو بازي، هاو گهه **ف** همبازى.

ههڻ گال: ۱) هاو سا: ۲) برابر مىشان له مالدا **ف** ۱) همسايد: ۲) شريک در اموال خانواده.

ههڻ گانا: چهند وشه که يه گه مانا دهدن **ف** کلمات هم معنى.

ههڻ گاسين: ييٽکه و بونه ئاشنا **ف** باهم آشنا شدن.

ههڻ گاف: چهند كه سى که له ناوا وشك يه کن، هاو ناوف **ف** همنام.

ههڻ گند كا: له گوندانه کور دستانه که به عسيي کاوليابن کرد **ف** روسنابي در کر دستان که بعنيان آن را وپران کر دند.

ههڻ گشي: هاوده، نزيلک له يه کتر **ف** هدم.

ههڻ گشي: دوسيه، کومه لقا هيزى نوسراو لاي ميرى له بارهه که سى يا کاري گهه **ف** پرونده.

ههڻ گه: پو، فريت **ف** پود، رشت.

ههڻ گوت: پنه ماي فير بون **ف** تعليم.

ههڻ گوت کار: ۱) فير کار، فير کار، ماموسنا، سيدا: ۲) راهينه ر له کار **ف** ۱) معلم: ۲) مربى.

ههڻ گوت ن: ۱) فير کردن: ۲) فير بون: (ئوستادي عيشقى دل ههڻ گوت) «جزيري» **ف** ۱) تعليم دادن: ۲) ياد گرفتن.

ههڻ گوتى: راهينراو، فير کراو: (نهف گاين من نه ههڻ گوتى به جوختى) **ف** تعليم دиде.

ههڻ گودن: ده گهيل يه کتر **ف** باهم، به اتفاق.

ههڻ گودو: نسمه ي دو ييٽکه و **ف** مادونفر با هم.

ههڻ گور: کوُر، بزنى دوسالله وخته **ف** بز دوساله.

ههڻ گوري: ههڻ گور **ف** بز دوساله.

ههڻ گوك: ۱) رسته، چهندوته يه که پياوي لى تى ده گا: ۲) پارچه شتعرى **ف** ۱) جمله: ۲) قطعه سعر.

ههڻ گوكسېرخو: رسته وشى تموا **ف** جمله مستقل، جمله كامل.

ههڻ گوكارزى: زنجيره رسته **ف** جملات به دنبال هم.

ههڻ گوكافه رمانى: رسته يى كه فرمان به کاري ده داد **ف** جمله امریه.

ههڻ گوكاناشكى: ناوه رسته **ف** جمله اسميه.

ههڻ گوكا هوکه رى: رسته يى که ده فر ده گه ييٽک **ف** جمله ظرفیه.

ههڻ گوكاهه كه نى: رسته مرج و شدت **ف** جمله شرطیه.

ههڻ گول: هاو دين، هاو مه زب **ف** همدین.

ههڻ گزا: هاو زا، هاو ته مدن **ف** هم سن و سال.

ههڻ گزار: خاوه نى يه گ شيوه تاخافتن **ف** همزبان.

ههڻ گذاش: هولنگ، هاو زا **ف** با جناق.

ههڻ گذك: جمل، دوانه، جي چي **ف** دوقلو.

ههڻ گمان: ههڻ زار **ف** همزبان.

ههڻ گله: هوا به کي گوراني ولا وک **ف** آهنگي است.

ههڻ گين: ۱) سهر گرم بون به کار ووه، خمر يك بون: ۲) هاو بهش له زياندا **ف** ۱) سر گرم کار شدن: ۲) شريک در زندگى.

ههڻ گسار: ئوسار **ف** افسار.

ههڻ گسال: هاو بمه، نهوانى که له تممه ندا نز يكى يه کن و له زه مانىكا

ئوزين **ف** همحصر.

ههڻ گسرين: رهق بون له سرمان **ف** از سرما يخ زدن.

ههڻ گسوز: خم مخون، دلسوز ياري خوشى و ناخوشى **ف** دلسوز، غمخوار.

ههڻ گسوزى: کاري ههڻ سوز، دلسوزى **ف** دلسوزى، غمخوارى.

ههڻ گسوند: هاو سو بند، هاو يه يمان **ف** هم بيمان.

ههڻ گسدر: ۱) هاوجوُت، ههڻ سدر، هاو سه: ۲) بەرانيه **ف** ۱) همسر: ۲)

برابر.

ههڻ گسى: جيرانى درك به دره رکوه **ف** همسايده ديوار به ديوار.

ههڻ گسىيابي: هاو سايدتى، جيرانىتى **ف** همسايدى.

ههڻ گسىنور: هاوكه وشن، هاوح دود **ف** هم مرز.

ههڻ گش: جدوشمه رز **ف** شبغار.

ههڻ گشاري: هاو شارى **ف** همشهري.

ههڻ گشى: پچه مدن، ههڻ شبغاز.

ههڻ گشىر: خوشك و بر اي شيرى **ف** خواهه و برادر رضاعى، همشير.

ههڻ گشين: ئىشكه، نه خوشى شير و بشك بون **ف** بىمارى شير خشكىدين دام.

ههڻ گاس: ۱) نده نده: ۲) هەرچە نده **ف** ۱) اينقدر: ۲) هرچند.

ههڻ گقدر.

ههڻ گوزى: هەمۇ گوشە بەراتىپ **ف** متساوى الزوايا.

ههڻ گل: تەلە، خەدە **ف** تەلە.

ههڻ گكار: هاو كار **ف** همكار.

ههڻ گونجي: ههڻ گوزى **ف** متساوى الزوايا.

ههڻ گكىش: ۱) له تەرا زودا كيىش وشك يەك: ۲) برىتى لى ويٽک چۈنى

تاڭارى دوكس يا چەندىكەس **ف** ۱) هەم وزن: ۲) كىا يەز تىسابە

اخلاقى دو يە چىندىنفر.

ههڻ گكىنك: هەفكىن، پەينكە **ف** آردى کە بىر چونه پاشند.

ههڻ گگى: ۱) يەكتىر گر تۆ: ۲) هەوالەتى **ف** ۱) متىجىد: ۲) رفاقت.

ههڻ گگىتن: ۱) يەك ودو گرتىن: ۲) يەكتىر گر تەن **ف** ۱) متىجىدشىن: ۲)

باز بهم رسيدن.

ههڻ گگىدان: ليك جوُت كردن، ليك نزيلك كر دندوه **ف** بهم نز ديلك كردن.

ههڻ گگور: تارىكارى دايىي **ف** همكار دائىمى.

۴) راست و درست؛ ۵) حفر، کندن؛ ۶) خدا.

هه قاندن: دانده، کوئین، هه لکه ندن: (لکوتی دهه قینه) کندن، حفر کردن.

هه قانهت: راستی و زهه وایی راستی و دادگری، حقائیت.

هه قانی: عادل، سه راست حقائی.

هه قانیهت: هه قانهت، راستی و زهه وایی حقائیت، راستی و عدالت.

هه قایهت: چپروک، حیکایت داستان.

هه قبیه: هه گبه خورجین.

هه قته: ۱) بوت زهه وایه؛ ۲) راست ده کمی (۱) بر تو رو است؛ ۳) حق داری، راست می گویی.

هه قه که تا: به شقی خود را بخاطر خدا.

هه قله مانی: کله مسین، پشکیلان نوعی بازی.

هه قلیمه قو: ۱) کله مسین: ۲) هرا همرا، زه نازنا؛ ۳) حیندر حو (۱) نوعی بازی؛ ۲) هنگامه و جنجال؛ ۳) آلا کلتگ.

هه قمه: ۱) بومن زهه وایه؛ ۲) راست ده کم (۱) بر من رو است؛ ۳) حق دارم، درست می گوییم.

هه قمهق: نهزان، نه فام، بین ناهه زهه حمهق احمدق.

هه قو: خواه، لدعاعدا تیزین خدایا.

هه قو: ۱) کریتان، مزدان؛ ۲) بهشتان؛ ۳) به تیوزه ووا: (هه قوه یه، هه قوئنه) (۱) مزدان، مزدان؛ ۲) بهره تان؛ ۳) حق شما.

هه قوه: بوتان زهه وایه: (هه قوه باسی بکهن) حق دارید.

هه قوه ستین: ۱) کاری باش و راست: (کاری تو هه قوه ستین بوا)؛ ۲) تو له سین (۱) کار درست و روا؛ ۲) انتقام گیر.

هه قه: ۱) راسته، رهه وایه؛ ۲) کاکه بی؛ ۳) مریدانی شیخی شده لهه؛ ۴) فیل، گزی (۱) حق است؛ ۲) اهل حق؛ ۳) مریدان شیخی در کردستان.

هه در: ۱) دوز و کلک، حفه.

هه قه باز: فیلیاز، ده سر بر حقه باز.

هه قیف: هه گبه، خورجی چکوله که له پشت سواره و له سه ر پشتی یه کسم داندراوه خورجین ترک سوار.

هه قیقه: کاری یان شه کتی که به هوی مدونی هاتندنیای زارو سه ری ده بزن حیوانی که در هفتمنی روز تولد نوزاد قربانی شود، عفیقه.

هه قیقهت: راستی، پیچه وانه درو: (هه قیقهت که هه دلیم) حقیقت.

هه قیقی: خه لاتی سه ریله له برانیدر کاری که کردوبه اف انعام سرسدسته درو گران.

هه که: ۱) وشه سه ریمان، حده ک، په ک؛ ۲) وتمی سه رکونه، ده ک؛ ۳) وتهی نفره؛ ۴) نه گهر؛ ۵) بلقی سه رنا واق (۱) کلمه تعجب؛ ۲) پیشوند سرزنش؛ ۳) پیشوند نفرین؛ ۴) اگر؛ ۵) حباب روی آب.

هه کاری: مدلہ ندیکی به فره وانه له کوردستانی-به رده ستی ترکان که زور پیاوی گوره دی لئی هه لکه و تون و ده ک عیساهه کاری که زانایه کی

بدنا و اسانگ و هده کاره سه ریان سه لاحه دین بوه یان شه ره قده دین

هه کاری و زوری تریش منطقه ای وسیع در کردستان که بزرگان بسیار از آن برخاسته اند.

هه قولی: هاو دینی، هاو مه زه بی اف همدینی.

هه قه: نه نگو، نیمه اف شما.

هه قه هاتن: یه کتر گرتن، یه کیه تی اف اتفاق، اتحاد.

هه قه ره: بزتی ره ش و سبی، به له ک، بازگ اف بز خلنگ.

هه قه ناف: ناوی گشتی، دری تاوی تاویه تی اف اسم عام.

هه قه سو: به رانیدر، هم بدر اف برابر، مقابل.

هه قهی: دو ژنی میر دیک بو یه کتر اف هو.

هه قیاز: له سه ری، به لایه کدا داهاتن اف امتیاز.

هه قیان: ۱) نو قره گرتن، هدادان، داسه کنین، هیور بونه ده؛ ۲) هدوین، نامیان (۱) آرامش؛ ۲) خمیر مایه، مایه.

هه قیان بون: ۱) هیدی بونه ده، نو قره گرتن؛ ۲) هه قیان بونی شیر (۱)

آرام گرفتن؛ ۲) بند آمدن شیر.

هه قیان کردن: مهیاندن، هه وین کردن اف بند آوردن شیر، شیر را به ماست

یا پتیر تبدیل کردن.

هه قیدان: تیره یه ک له هو زی زرکان له کور دی به رده ستی ترکان اف طایمه ای از ایل «از رکان» در کردستان.

هه قیر: خمیر، همویر، ثار دی ترک کراوی شیلدراو: (ثی هه قیری ری گه له ک تا هله لتینه) «مه سه لی بو تانی» اف خمیر.

هه قیر بزی: شیوی که له نیسک و گرموله هه ویر اف آش عدس و خمیر.

هه قیر ترش: نامیانی هه ویر اف مایه خمیر.

هه قیر کان: هو زی کی مه زنی له کور دستانی به رده ستی سوریا و ترکیاد اف ایلی بزرگ در کردستان.

هه قیر که: ۱) نالی، دور و ویر؛ ۲) گه و کمه (۱) اطراف و حوالی؛ ۲) حلقه.

هه قیر که: هه قیر شیل اف خمیر چلان، خمیر گیر.

هه قیر کی: سه ریه هو زی هه قیر کان اف منسوب به ایل «هد قیر کان».

هه قیر ورو: هه قیری هه لنه هاتگ اف خمیر بر نیامده.

هه قیر وک: هه قیر و اف خمیر بر نیامده.

هه قیز: په چه، هه قشی، هه قشی، هه وشم اف شیغاز.

هه قیشك: چیلکه و هه رگل اف شاخه خشک درختان.

هه قین: ۱) نامیان؛ ۲) نه قین، دلداری (۱) مایه ماست و پنیر؛ ۲)

عشق، دلدارگی.

هه قیندار: نه قیندار، نه ویندار، به نده و اف عاشق، دلداره.

هه قینداری: دلداری، عه زلیکر دویی، نه وینداری اف عاشقی، دلدارگی.

هه قین گه رم: شیت و هار له دلداریدا اف واله.

هه قینی: چونیه تی زن ده گه ل زه ها و میر ده کمی، زیانی دو هه قی پیکمه و اف زندگی دوه و با هم.

هه قیمه ک: به رانیدر، له یه ک پله دا اف مساوی.

هه قه: ۱) رهوا؛ ۲) کری، مز: (به هه ق کار ده کم، ده س هه ق جه نه)؛ ۳)

پهش؛ ۴) راست و دور و سوت: (گوئتا وان هه ق بو، قسمی هه ق ره قه)؛

۵) کوئین و دانده؛ ۶) خودا، خوا (۱) رهوا؛ ۲) مزد؛ ۳) به ره، سهم؛

گلهای می گیرد؛ ۴) ماده لفاح نباتات، گردنه گلهای؛ ۵) آواز در دادن، جار؛ ۶) آله؛ ۷) نام زنانه.

هه لاله برمه: گولیکی سوری زله، شلیره **ف** لاله و از گون.

هه لاله کشکش: جوئی سه ماوره خس، چوبی **ف** نوعی رقص،

هه لاله سه رو: هه لالی شه رعی **ف** حلال شرعی.

هه لاله واشتن: حلال کردن **ف** حلال کردن.

هه لالی به: حلال کردن **ف** حلال کردن.

هه لامات: ۱) نیشانه، علامت؛ ۲) نلامت، پرسیو **ف** ۱) علامت؛ ۲) زکام.

هه لاماسین: فره نهستور بون **ف** زیاد آماسیدن.

هه لامساو: فره نهستور بوج، نوزیر نهندماگ **ف** زیاد آماسیده.

هه لامسین: هه لاماسین **ف** زیاد آماسیدن.

هه لامسیو: هه لامساو **ف** زیاد آماسیده.

هه لامده: گیادوکلیویکه له چیشتانی ده کهن **ف** گیاهی است آشی.

هه لامدت: هه لامات، نارسم، پرسیف **ف** زکام.

هه لامدت دار: ۱) نیشانه لی دراو؛ ۲) کهنسی که پرسیوی بیت **ف** ۱) نشان شده، آزم زده؛ ۲) زکامی، مبتلا به زکام.

هه لان: ۱) گوره، نهعره ته؛ ۲) بهردی لوس و زیک که له جیاتی موژاییک له تهختی و تاغ فهرش ده کرا، پختوک، خام **ف** ۱) نعره؛ ۲) سنگ صاف و پر زندگنگش.

هه لاندن: ۱) تواندنه؛ ۲) بلند کردن، هلاندن **ف** ۱) گداختن؛ ۲) بلند کردن.

هه لاندی: تاواوه **ف** گداخته.

هه لانین: ۱) هه لکترن؛ ۲) شاردنه؛ ۳) بردن: (دزمن هه مو ماده نهی مه هه لانین و بون؛ ۴) بلند کردن؛ ۵) لا بردن **ف** ۱) برداشت؛ ۲) ینهان کردن؛ ۳) بردن؛ ۴) بلند کردن؛ ۵) به کنار بردن، جابجا کردن.

هه لاؤ: ۱) شیرنی، شیرنایی، شیرانی؛ ۲) ناوی زنانه؛ ۳) پرسقی تله یفون؛ ۴) گیاهی کی دهشتی به؛ ۵) تینی گدرما به بودخوه، هالا؛ ۶) هه لوا؛ ۷) دوشاؤ **ف** ۱) شیرینی؛ ۲) نام زنانه؛ ۳) جواب تلفن، الو؛ ۴) گیاهی است صحرایی؛ ۵) گرمای همراه با بخار؛ ۶) حلوا؛ ۷) شیره انگور.

هه لاؤ: هالاو، بوخ له گرمای ناوی گرمده **ف** بخار و گرما.

هه لاواریبی: ۱) هه لوای تاردو دوشاؤ؛ ۲) هه لوای تاردو شکراو **ف** ۱) حلوای آرد و شیره؛ ۲) حلوای آرد و شکر.

هه لاواردن: لیک جیا کردنده، هاویر **ف** از هم جدا کردن.

هه لاؤاستن: داله قاندن **ف** آویختن.

هه لاؤاسین: هه لاؤاستن **ف** آویختن.

هه لاؤاوشک: وشكه لوا **ف** حلوای خشک.

هه لاؤردن: ۱) هاوردنده خوارک، رشانده؛ ۲) خا کردن جوچکه؛ (مامره که جوچکه هه لاؤرده؛ ۳) زانینی متدلوکه؛ ۴) سندان لیهاتنی مالات **ف** ۱) بالاوردن طعام، قی؛ ۲) تخم را جوجه کردن؛ ۳) حل کردن معما؛ ۴) نوعی بیماری کشنده دام.

هه لازنین: ۱) هه لاخنین؛ ۲) گش لای پیست و به رهان؛ ۳) خه و نوجکه بر دنه وه **ف** ۱) نگا: هه لاخنین؛ ۲) همه پوست را جوش با کهپر فرا گرفت؛ ۳) چرت زدن.

هه لازیان: خودریز کردن لمسه را بو خمدون، راکشان **ف** بر پهلو دراز کشیدن.

هه لازیاو: راکشاو **ف** دراز کشیده.

هه لازیان: هه لازیان **ف** دراز کشیدن.

هه لازیو: هه لازیاو **ف** دراز کشیده.

هه لاش: نالاش، هالاش، هاراش **ف** انبره.

هه لاشانی: پاش نیمه روز **ف** بعد از ظهر.

هه لافه: چه کمره‌ی گیا **ف** نیش گیاه.

هه لاثی: گیا به که بو ملات ژهره **ف** گیاهی است برای دام سمعی است.

هه لاقیت: بدروه بالای ناویشت **ف** برانداخت، به بالا انداخت.

هه لاقیتن: بدروه وزور ناویتن **ف** برانداختن، رو به بالا انداختن.

هه لاقیتی: بدروه وزور ناویز راوف **ف** بد بالا انداخته شده.

هه لاك: ۱) ماندو؛ ۲) نه خوشی زور حال خراب، له بنهوشی و ناویلکه داندا؛ ۳) مردن، مهرگ **ف** ۱) خسته؛ ۲) بیمار محض؛ ۳) مرگ.

هه لاکان: شنه شن، پشوسوار بون لمبر ماندوی **ف** به هنین اختادن.

هه لاكه وتن: و لا که وتن، چونه که تار **ف** کنار رفتن.

هه لال: ۱) گولی سعل؛ ۲) پیغور، کیفوک **ف** ۱) نوعی گل، نام گلی است؛ ۲) نگا: کیفوک.

هه لال: ۱) روا، حه لال؛ ۲) ده رمانی چهرم خوش کردن؛ ۳) گولیکی زردی به هوشی زور بون خوشه: (له کن و نه شده و خاوو هه لال و بدیسوئی / هه لالی پیسته بی خاوه عدبیر و میشکی خدتا) « حاجی قادر»؛ ۴) بریتی له ژنی ره وا شمرعی: (هه لال خومه) **ف** ۱) روا، حلال؛ ۲) داروی دیاغی؛ ۳) گلی است خوشه‌ای زردنگ و بسیار خوشبو؛ ۴) کنایه از همسر.

هه لال بو: ناقر، حه لانه **ف** آفرین، حلالت باد.

هه لالخانه: ده باغ خانه، نه شوینه‌ی چهرمی لئی خوش ده کمن **ف** دیاغ خانه.

هه لالدان: خوش کردنی چهرم به ده رمان **ف** دیاغی کردن.

هه لال زاده: ۱) کوری نه بیز؛ ۲) بریتی له مروی نور بدیباوه‌تی و ده مارو راستگوک **ف** ۱) حلال زاده؛ ۲) کنایه از آدم جوانمرد و درستکار.

هه لالک: به لالوکه کیویلکه **ف** آبالوی کوهی.

هه لالوک: به لالوکه کیویلکه **ف** آبالوی کوهی.

هه لاله: ۱) گولی زردی بون خوشی به ناویانگ، هه لال؛ ۲) ده رمانی پیسته خوش کردن؛ ۳) ماکی موم که میشه نگوین له گولانی ده گری؛ ۴) تو زی ره کی نیر بو ناوس بونی زوه کی میونه؛ ۵) جار بدقهو هه را کردن؛ ۶) میلاقه، ره به نوک؛ ۷) ناوی زنانه **ف** ۱) گلی است زرد و خوشبوی، نگا: هه لال؛ ۲) داروی دیاغی؛ ۳) ماده موم که زنبور از

ههـلـبـاسـکـ: تاواقا، بـهـرـهـنـگـارـنـگـلـازـیـزـ. ههـلـبـچـرـینـ: لـهـسـرـفـرـیدـانـ: (نمـسـدـرـهـ قـوـتـوـهـ هـهـلـبـچـرـهـ، مـشـمـمـاـ لـهـ بـرـینـ هـهـلـبـچـرـهـ) اـقـ بـرـکـنـدـ.

هـهـلـبـرـ: (۱) بـرـدـراـوـ بـهـتـیـخـ؛ (۲) كـهـشـتـیـ بـلـنـدـدـهـ كـاـ: (نمـوـ بـهـرـهـ هـهـلـبـرـهـ بـرـانـهـ چـیـ لـهـزـیرـدـایـهـ)؛ (۳) دـوـاـكـوـتـنـ بـهـغـارـ اـقـ (۱) لـتـ وـبـارـشـدـهـ بـاـتـیـخـ؛ (۲) بـلـنـدـكـنـدـهـ؛ (۳) تعـقـیـبـ درـ حـالـ دـوـ.

هـهـلـبـرـانـ: (۱) بـرـانـ بـهـتـیـخـ؛ (۲) جـوـیـبـونـهـوـهـ: (كـاـكـمـ لـهـ نـیـمـهـ هـهـلـبـرـاـ)؛ (۳) بـلـنـدـكـرـانـ اـقـ (۱) بـرـیدـهـ شـدـنـ بـاـتـیـخـ؛ (۲) جـداـشـدـنـ؛ (۳) بـلـنـدـشـدـنـ بـهـ وـسـیـلـهـ دـیـگـرـیـ.

هـهـلـبـرـانـدـنـ: (۱) بـلـنـدـكـرـدنـ؛ (۲) بـرـینـ بـهـتـیـخـ؛ (۳) كـهـتـهـشـوـنـ بـهـغـارـ اـقـ (۱) بـلـنـدـكـرـدنـ؛ (۲) بـرـیدـنـ بـاـتـیـخـ؛ (۳) درـ تعـقـیـبـ دـوـیدـ.

هـهـلـبـرـانـ: هـهـلـبـرـانـدـنـ اـقـ نـگـاـ: هـهـلـبـرـانـدـنـ. هـهـلـبـرـاوـ: (۱) بـرـدـراـوـ بـهـتـیـخـ؛ (۲) رـاـكـرـدـوـ لـهـ تـرـسـانـ؛ (۳) جـیـاـوـهـ بـوـگـ؛ (۴) بـلـنـدـكـرـاوـ: (چـراـ هـهـلـبـرـهـ سـهـیـ دـزـدـیـارـهـ) اـقـ (۱) بـرـیدـهـ شـدـهـ بـاـتـیـخـ؛ (۲) فـرـارـیـ شـدـهـ اـزـ تـرـسـ؛ (۳) جـداـشـدـهـ؛ (۴) بـلـنـدـشـدـهـ.

هـهـلـبـرـزـکـانـ: (۱) رـهـنـگـبـرـکـانـ؛ (۲) خـمـراـبـوـنـیـ شـیـرـ اـقـ (۱) رـنـگـ باـخـتنـ؛ (۲) فـاسـدـشـدـنـ شـیرـ.

هـهـلـبـرـزـکـینـ: هـهـلـبـرـزـکـانـ اـقـ نـگـاـ: هـهـلـبـرـزـکـانـ.

هـهـلـبـرـزـانـ: (۱) پـیـشـهـلـاـتـنـ لـهـ گـدـرـمـانـ؛ (۲) بـرـژـانـهـوـهـ سـوـزـانـهـوـهـ بـرـینـ؛

(۳) هـهـتـوانـ لـهـسـرـدـانـانـ وـبـرـژـانـدـهـوـهـ بـرـینـ اـقـ (۱) اـزـ گـرـماـ بـهـ سـتـوـهـ آـمـدـنـ؛ (۲) سـوـزـشـ درـ بـوـسـتـ اـحـسـاسـ کـرـدنـ؛ (۳) خـوـنـ بـنـدـآـورـدـنـ وـ مـرـهـمـ بـرـ زـخـ گـذـاشـتـنـ.

هـهـلـبـرـزـانـ: هـهـلـبـرـزـانـ اـقـ نـگـاـ: هـهـلـبـرـزـانـ.

هـهـلـبـرـسـقـانـ: رـفـانـ، غـرـانـ اـقـ رـبـایـشـ، رـبـودـشـدـنـ.

هـهـلـبـرـسـقـانـ: رـفـانـدـنـ، فـرـانـدـنـ اـقـ رـبـودـنـ.

هـهـلـبـرـسـکـانـ: هـهـلـبـرـزـکـانـ اـقـ نـگـاـ: هـهـلـبـرـزـکـانـ.

هـهـلـبـرـنـگـانـ: وـهـسـتـانـیـ بـارـانـ اـقـ بـنـدـآـمـدـنـ بـارـانـ.

هـهـلـبـرـنـگـانـدـنـ: هـهـلـبـرـنـگـانـ اـقـ بـنـدـآـمـدـنـ بـارـانـ.

هـهـلـبـرـنـگـانـ: هـهـلـبـرـنـگـانـ اـقـ بـنـدـآـمـدـنـ بـارـانـ.

هـهـلـبـرـهـلـیـرـ: (۱) لـهـتـلـهـتـ کـرـانـ بـهـتـیـخـ؛ (۲) پـارـچـهـ بـارـجـهـ کـرـدنـ کـوـمـهـلـیـ

زـینـدـوـ: (اـکـوـرـگـ وـهـنـاـوـ مـدـرـ کـمـوـتـ هـهـلـبـرـهـلـیـرـ تـیـ خـسـتـنـ) اـقـ (۱) بـاـتـیـخـ

پـارـهـ بـارـهـ شـدـهـ؛ (۲) جـداـجـداـ اـزـ هـمـ.

هـهـلـبـرـیـانـ: هـهـلـبـرـانـ اـقـ نـگـاـ: هـهـلـبـرـانـ.

هـهـلـبـرـیـنـ: (۱) بـلـنـدـكـرـدنـ؛ (۲) کـهـوتـهـشـوـنـ بـهـغـارـ: (هـلـمـبـرـیـ تـاـ

دـهـ مـالـیـمـ کـرـدـهـ)؛ (۳) بـهـتـیـخـ لـهـ کـرـدـنـیـ گـوـرـیـسـ وـرـیـسـ؛ (۴) گـوـرـیـنـیـ

رـیـگـهـیـ نـاوـ: (نـاوـهـ کـهـیـ هـهـلـبـرـیـ بـوـ نـیـوـ جـوـیـهـ کـهـیـ خـوـیـ) اـقـ (۱)

بـلـنـدـكـرـدنـ؛ (۲) تعـقـیـبـ درـ حـالـ دـوـیدـنـ؛ (۳) بـرـیدـنـ بـاـتـیـخـ؛ (۴) تـغـیـرـدـادـنـ

مـسـیـرـ آـبـ.

هـهـلـبـرـنـگـانـ: هـهـلـبـرـنـگـانـ اـقـ نـگـاـ: هـهـلـبـرـنـگـانـ، بـنـدـآـمـدـنـ بـارـانـ.

هـهـلـبـرـنـگـانـدـنـ: هـهـلـبـرـنـگـانـ اـقـ بـنـدـآـمـدـنـ بـارـانـ.

هـهـلـبـرـنـگـانـ: هـهـلـبـرـنـگـانـ اـقـ بـنـدـآـمـدـنـ بـارـانـ.

هـهـلـبـرـزـکـانـ: هـهـلـبـرـزـکـانـ اـقـ نـگـاـ: هـهـلـبـرـزـکـانـ.

هـهـلـاـوـرـدـهـ: سـنـدـانـیـ نـهـخـوـشـیـ مـالـاتـ اـقـ نـوـعـیـ بـیـمـارـیـ کـشـتـدـهـ دـامـ. هـهـلـاـوـسـانـ: (۱) فـرـهـ تـاـوـسـانـ؛ (۲) دـالـدـقـانـ اـقـ (۱) زـیـادـ آـمـاسـیدـنـ؛ (۲) آـوـیـزـانـ شـدـنـ.

هـهـلـاـوـسـاوـ: فـرـیـدـهـنـمـاـگـ اـقـ بـسـیـارـ آـمـاسـیدـهـ.

هـهـلـاـوـنـ: شـیرـنـ وـهـکـ هـهـلـاـوـ اـقـ شـیرـینـ مـانـنـدـ حـلـواـ.

هـهـلـاـوـهـ: گـیـاـهـ کـهـ دـهـ خـورـیـ اـقـ گـیـاهـیـ اـسـتـ خـورـاـکـیـ.

هـهـلـاـوـهـ بـرـکـ اـقـ کـرـ بـاسـ.

هـهـلـاـوـهـستـنـ: هـهـلـاـوـسـینـ اـقـ آـوـیـزـانـ کـرـدنـ.

هـهـلـاـوـهـ دـیـگـرـیـ بـرـنـدـنـ.

هـهـلـاـوـهـسـینـ: هـهـلـاـوـسـینـ، هـهـلـاـوـهـستـنـ اـقـ آـوـیـزـانـ کـرـدنـ.

هـهـلـاـوـهـهـلـاـوـهـ: وـتـهـیـ مـنـالـانـ لـهـسـرـ کـوـلـانـیـ مـالـانـ تـیـوارـهـیـ نـهـورـوـزـ بـوـ

جـیـزـنـانـهـ: (هـهـلـاـوـهـهـلـاـوـهـ خـوـدـاـ کـوـرـهـ کـهـ تـانـ بـکـاـ بـهـزـاـوـاـ) اـقـ اـصـطـلـاحـیـ اـسـتـ کـهـ کـوـدـکـانـ شـبـ عـیدـ نـوـرـوـزـ بـرـرـوـیـ بـاـمـهـاـ بـرـایـ درـیـافتـ عـیدـ بـهـ کـارـمـیـ بـرـنـدـ.

هـهـلـاـوـیـ: هـهـلـوـایـ ثـارـدـوـ دـوـشـاـوـفـ حـلـواـیـ آـردـ وـشـیرـهـ.

هـهـلـاـوـیـ: بـهـرـوـزـ فـرـیـدـهـ اـقـ بـهـ بـالـاـ پـرـتـ کـنـ.

هـهـلـاـوـیـتـنـ: فـرـیـدـهـ دـأـانـ بـهـرـوـزـوـرـ اـقـ بـهـ بـالـاـ يـرـتـ کـرـدنـ.

هـهـلـاـوـیـرـ: لـیـلـیـ جـیـاـکـهـ رـهـوـ اـقـ اـزـهـمـ سـوـاـ.

هـهـلـاـوـرـانـ: هـهـلـاـوـدـنـ اـقـ اـزـهـمـ جـدـاـکـرـدنـ.

هـهـلـاـوـیـزـ: هـهـلـاـوـسـرـاـوـ اـقـ آـوـیـختـهـ.

هـهـلـاـوـیـزـتـ: بـهـرـوـزـوـرـ فـرـیـدـهـ اـقـ بـهـ بـالـاـ پـرـتـ کـنـدـهـ.

هـهـلـاـوـیـتـنـ: هـهـلـاـوـسـینـ اـقـ بـرـآـوـیـختـنـ.

هـهـلـاـوـیـشـتـنـ: هـهـلـاـوـتـنـ اـقـ بـهـ بـالـاـ پـرـتـ کـرـدنـ.

هـهـلـاـهـمـلـ: شـیـلـهـیـ گـیـاـهـ کـهـ زـوـرـ کـوـشـنـهـ اـقـ هـلـاـهـلـ.

هـهـلـاـهـلـهـلـ: (۱) شـهـقـارـشـهـقـارـ؛ (۲) هـهـرـاوـ هـوـرـیـ، هـهـلـاـهـلـلـلـلـلـ؛ (۳) توـ بـرـانـهـ،

نـایـ چـهـنـدـسـیـرـهـ اـقـ (۱) لـهـ وـاـزـهـمـ پـاـشـیدـهـ؛ (۲) سـرـوـصـدـاـ وـجـنـجـالـ؛ (۳)

عـلامـتـ تـعـجـبـ.

هـهـلـاـهـلـلـ: هـهـلـاـهـلـ اـقـ هـلـاـهـلـ.

هـهـلـاـیـ: سـهـمـاـ، رـهـخـسـ اـقـ رـقصـ.

هـهـلـاـیـسـانـ: (۱) تـاـگـرـگـرـتـنـ، گـرـتـیـ بـهـرـبـوـنـ، بـیـ بـوـنـ؛ (۲) بـرـیـتـیـ لـهـ شـمـرـوـ

هـهـرـاـقـهـوـمـانـ اـقـ (۱) بـرـاـفـرـوـخـتـهـشـدـنـ؛ (۲) کـنـایـهـ اـزـ آـشـوـبـ بـیـاـشـدـنـ.

هـهـلـاـیـسـانـدـنـ: (۱) گـرـ بـهـرـزـکـرـدـنـیـ تـاـگـرـ؛ (۲) بـرـیـتـیـ لـهـ کـیـشـنـانـهـوـهـ اـقـ

بـرـاـفـرـوـخـتـنـ؛ (۲) کـنـایـهـ اـزـ آـشـوـبـ بـیـاـشـدـنـ.

هـهـلـاـیـسـیـنـ: (۱) تـاـگـرـپـیـ کـهـرـ؛ (۲) بـرـیـتـیـ لـهـ هـوـیـ کـیـشـمـهـ وـهـرـاـفـ (۱)

افـرـوـزـنـدـهـ؛ (۲) کـنـایـهـ اـزـ مـاـیـهـ شـرـ وـ فـتـهـ.

هـهـلـاـیـلـ: هـهـلـاـهـلـ اـقـ هـلـاـهـلـ.

هـهـلـاـیـهـرـیـ: پـاـشـ نـیـوـرـوـ اـقـ بـعـدـاـظـهـرـ.

هـهـلـبـاـ: هـهـلـواـ اـقـ حـلـواـ.

(۳) جداشدن قطعه‌ای از چیزی.

هملبُوی: بُونی پهروی سوتاوه، بُوسوف بوی ینبه یا پارچه سوخته.

هملیه: بینه، مکوژنده: (هملیه ناگری، هملیه ناگری) برافروز.

هملیه‌ت: (۱) بین گومان، بین سو: (۲) وی ده چی، ره نگه: (هملیه‌ت له مالی تیمه‌ید) (۱) البته: (۲) انگار، لابد.

هملیه‌ته: هملیه‌ت نگا: هملیه‌ت.

هملیه‌ز: خو حمادان بهره‌وُرُوف خیز مردن.

هملیه‌زان: هملیه‌ز خیز بردن، پریدن.

هملیه‌زاندند: بهره‌وُرُور جرلاًندنهو فجهانیدن.

هملیه‌زانده‌وه: هملیه‌زاندند فجهانیدن.

هملیه‌زانشده‌وه: هملیه‌زاندند فجهانیدن.

هملیه‌زدابه‌ز: بهره‌زور خو حمادان و هاتنه خوار فجستن و یایین آمدن، جسٹ و خیر.

هملیه‌زه: بهره‌زور خو حماده فجهش کن.

هملیه‌زین: هملیه‌زان فبر جستن، جهیدن.

هملیه‌زینه‌وه: وزه‌وی کدوتن و بلندبوُته‌وه: (بهرده که هملیه‌زیده وده من کدوت) فبر زمین افتادن و باز بر جستن.

هملیه‌س: (۱) که‌سی شکسته ده به سیسته‌وه، شکسته‌به‌ند: (۲) که‌سی ریشو

پاده‌دا: (۳) قسه‌ی سه‌رده‌خوی بین راستی: (۴) بین، شاعیر ف(۱)

شکسته‌بند: (۲) تاب دهنده پر زهای لباس: (۳) سخن ساختگی: (۴)

شاعر، ناظم شعر.

هملیه‌ست: هملیه‌س فنگا: هملیه‌س.

هملیه‌ستراو: (۱) توندو قایم کراو: (۲) شکستی پیکوه نو سیستراو: (۳)

پادراوی ریشو: (۴) قسه‌ی سه‌رده‌خو: (۵) بندی داندراو له پیش ناوی

جوگه و چهم ف(۱) محکم شده: (۲) شکسته‌بندی شده: (۳) پر زتاب

داده پر پارچه: (۴) سخن بی اساس و ساختگی: (۵) سد ایجاد شده بر

نهر و رودخانه.

هملیه‌ستن: (۱) دابه‌ستن، قایم کردن: (۲) بادانی ریشو: (۳) شیعمر

درست کردن: (۴) قسه‌سازکردن: (۵) بهند درست کردن له بمن تاوف

(۱) محکم و اسنوار کردن: (۲) تاب دادن پر زتاب پارچه: (۳) به نظم درآوردن

کلام: (۴) حرف درآوردن: (۵) سد بستن جلو آب.

هملیه‌ستنده‌وه: شکسته‌به‌ندی شکاو کردن فشکسته‌بندی کردن.

هملیه‌سته: (۱) بوختان: (۲) به شیعمر گوتراو ف(۱) بهتان: (۲) منظمه

شعر.

هملیه‌سه: هملیه‌سته فنگا: هملیه‌سته.

هملیه‌سیاگ: هملیه‌ستراو فنگا: هملیه‌ستراو.

هملپ: (۱) تهماح: (۲) بهلمو له ز ف(۱) طمع: (۲) شتاب.

هملیاج: برین به مقاست فچیدن با قیچی.

هملیاچان: (۱) هملیاج: (۲) گیایه که بو ده رمانی کدچه‌لی ده بین ف(۱) با

قیچی بریدن: (۲) گیاهی است دارویی.

هملپاچراو: قهیچی کراو فبریده با قیچی.

هملپاچین: هملیاج فبا قیچی بریدن.

همل بزرگاوه: (۱) ره نگ بزرگاوه: (۲) شیری خراو بُوگ ف(۱) رنگ باخته:

(۲) شیر فاسد شده.

همل بزرگین: همل بزرگان فنگا: همل بزرگان.

همل بزوق: بد ره زه و بُون و داکه‌وتن به پهله‌پهله و نزیک به زه‌وی: (ماسی

له سفر و شکانی همل ده بزوقین) فجست و خیز سریع و بی دریبی.

همل بزوقین: بد ره زه و بُون و داکه‌وتنی له دواوی به کو به پهله، همل بزوق ف

جست و خیز کردن سریع و متوالی.

همل بزوقینه‌وه: همل بزوقین فنگا: همل بزوقین.

همل بزارتن: نهادن انتخاب کردن، برگزیدن.

همل بزارتو: نهادن انتخاب کرده.

همل بزارته: همل بزارتو فبرگزیده.

همل بزارتی: همل بزارتو فبرگزیده.

همل بزاردن: همل بزارتن فبرگزیدن.

همل بزارد: همل بزارتو فبرگزیده.

همل بزارده: همل بزارتو فبرگزیده.

همل بزارن: همل بزارتن فبرگزیدن.

همل بزاروا: همل بزارتو فبرگزیده.

همل بزیاگ: همل بزارتو فبرگزیده.

همل بزین: همل بزارتن فبرگزیدن.

همل بزیاگ: همل بزارده، همل بزارته فبرگزیده.

همل بزیر: که‌سی که همل ده بزیری فانتخاب کننده.

همل بزیرا: همل بزارتو فبرگزیده.

همل بزیردراؤ: همل بزارتو فبرگزیده.

همل بزین: همل بزارتن فبرگزیدن.

همل بزین: همل بزیر فبرگزیدن، انتخاب کننده.

همل بیسم: ته‌لیسم، تاور ششم، هه‌وره مش فابر ششم.

همل بشکورین: گهش و رو خوش بُون فشاد و سرحال بودن.

همل بیگاردن: (۱) بوداردن، خو لی لادان: (۲) داو ده نیوراکردن ف(۱)

گذشتن از موره توجه قرار ندادن: (۲) تار و نخ از چیزی گذراند.

همل بیگیراند: همل بگاردن فنگا: همل بگاردن.

همل بیگیران: همل بگاردن فنگا: همل بگاردن.

همل بیوق: همل بزوق فنگا: همل بزوق.

همل بلوقان: همل بزوقین فنگا: همل بزوقین.

همل بلوقاو: که‌وتسه همل بزوقین فبه جست و خیز و تیش افتاده.

همل بلوقین: همل بزوقین فنگا: همل بزوقین.

همل بلوقینه‌وه: همل بزوقین فنگا: همل بزوقین.

همل بله: بنه‌گیاوه که بو ده رمان ده شنی فاریشه‌ای داد و بی.

همل بواردن: همل بگاردن فنگا: همل بگاردن.

همل بورونگان: همل برنگان فبند آمدن باران.

همل بون: (۱) له بهره‌زور بُون: (۲) بین بُونی ناگر: (۳) جیابُونه وی تله زم

له شتی: (به) کوتک لموبه‌ردمه دا که‌میکی لئه همل بو، دلو له ده ستم

همل بو ف(۱) در بالا قرار گرفتن: (۲) روشن شدن آتش، افروختن:

هەل پروزقان: ۱) رقاندن لە دەست لە نکاۋ؛ ۲) بۇنەھۇي زەنگ پەزىنى كەسىن: ۱) ربودن ناگەھانى؛ ۲) سبب رنگ باختن كىسى شىدەن.

هەل پروزكان: هەل پروزقان نىڭ: هەل پروزقان.

هەل پروزكادن: هەل پروزقان نىڭ: هەل پروزقان.

هەل پروزكادن: هەل پروزقان نىڭ: هەل پروزقان.

هەل پروزكىن: هەل پروزقان نىڭ: هەل پروزقان.

هەل پروزياڭ: مۇي سۈزىاۋ مۇي سوختە.

هەل پروسقان: هەل پروزقان نىڭ: هەل پروزقان.

هەل پروسقاندن: هەل پروزقان نىڭ: هەل پروزقان.

هەل پروسقان: هەل پروزقان نىڭ: هەل پروزقان.

هەل پروسقان: هەل پروزقان نىڭ: هەل پروزقان.

هەل پروكادن: ۱) نېۋەسوٽانى پىست و شتى تى؛ ۲) هەل پروزانى مۇ:

ئىمسو زىشىن: ۲) سوختن مو.

هەل پروكادن: ۱) سۇتاندىن كەم تاڭرىتىك؛ ۲) سۇتاندىن مۇ:

سوزاندىن سطحى: ۲) سۇزاندىن مو.

هەل پروكادن: هەل پروكادن نىڭ: هەل پروكادن.

هەل پروكىن: ۱) كەمى سۇتان؛ ۲) هەل پروزان نىڭ: ۱) ئىمسو زىشىن: ۲)

سوختن مو.

هەل پريوان: هەل پريوان نىڭ: هەل پريوان.

هەل پريواندىن: هەل پريواندىن: (ئانە كە هەل پريۋىنە، گەنمەشامىم

هەل پريواندىن: هەل پريوان نىڭ: هەل پريوان.

هەل پيزگاران: هەل پيزگاران، هەل پيزگاران نىڭ: هەل پيزگاران.

هەل پيسان: پسان بەھۇي كىشىران بۇ سەرەۋە گىستىن بە سبب

كىشىده شىدەن.

هەل پساندىن: كىشىران بۇ سەرەۋە و پساندىن: (سەرىي چولە كەمى

هەل پساندىن: بىركىشىن و گىلانىدىن.

هەل پساو: قراتا و بەھۇي كىشىران بۇ سەرەۋە گىستىن دەڭىز كىشىدىن.

هەل پسىن: كەسىن كە شتى دە كىشىتەسەر و دەپىسىنى بىر كىشىندا

گىلانىتىدە.

هەل پسىنراو: هەل پساو نىڭ: هەل پساو.

هەل پسىنراو: هەل پساو نىڭ: هەل پساو.

هەل پشافتىن: پشاوتىن، لە ناوەستا گوشىن فىشىن و مچالە كىردىن.

هەل پشافتى: يشاوتۇ مچالە شىدە.

هەل پشاوتىن: هەل پشافتىن فىشىن و مچالە كىردىن.

هەل پشاوتە: كۈشراو لە دەستا مچالە شىدە.

هەل يشكۇتن: ۱) لەپر پەيدابۇن؛ ۲) كۈپەزە بېبۇنى تاڭر؛ ۳) يەيدابۇنى زېكەمى زۇر لە پىست ناگەھان پەيدارشىن: ۱) ناگەھان پەيدارشىن: ۲) زيانە كېشىدىن ناگەھانى آتش؛ ۳) دەيدەن جوشەي بىسياز بىر پۇست.

هەل پشىيۇ: كەسىن كە شتى لە ناوەستا دە گوشىتى و دەشىلىنى مچالە كىنندە و چلانىتىدە.

هەل پشىوراوا: هەل پشاوتە مچالە شىدە.

هەل پشىيۇ: فەرمان بە هەل پشاوتە امر بە مچالە كىردىن.

هەل پچىز: ۱) لەسىر لادراو بەتەۋەزم: (قوتو سەرىي هەل پچىراوه): ۲) لە بەرىدەك چۈنۈ تەقەل نىڭ: سەرىپوش بەداشتىن با فىشار؛ ۲) بىر درىدە شىدەن بخىيە.

هەل پچىران: هەل پچىر نىڭ: هەل پچىر.

هەل پچىراندىن: ۱) لەسىر لە جىڭىتىپ بېبۇ نۇساو؛ ۲) دادىرىنى تەقەل لى دراوا

نەرىپوش بەداشتە شىدە؛ ۲) بخىيە زەدە درىدە شىدە.

هەل پچىراوه: جىڭىگەي دراوا لە جىنى تەقەل لەندرائۇ جاي بىردرىدە.

هەل پچىراوى: هەل پچىراوه جاي بىردرىدە.

هەل پچىر كان: پسانى كەلا لۆك لە روهەك گىستىن بىرگ و شاخە از گىاه.

هەل پچىر كاندىن: پسانىنى كەلا لۆك گىلايتىن شاخە و بىرگ.

هەل پچىرين: ۱) سەرىلەسىر لە بېزور؛ ۲) دادىرىنى تەقەل لەندرائۇ

نەرىپوش بەداشتىن با فىشار؛ ۲) بخىيە زەدە را بىردرىدەن.

هەل پچىر كان: هەل پچىر نىڭ: هەل پچىران.

هەل پچىر كاندىن: هەل پچىر كاندىن نىڭ: هەل پچىر كاندىن.

هەل پچىر كاراوا: هەل پچىر كاراوا نىڭ: هەل پچىر.

هەل پچىر كىرىن: هەل پچىر كىرىن نىڭ: هەل پچىر كىرىن.

هەل پچور كان: هەل پچور كان نىڭ: هەل پچور كان.

هەل پچور كاندىن: هەل پچور كاندىن نىڭ: هەل پچور كاندىن.

هەل پرتاندىن: دەركىردىن بە سۈكایتى دەك كىردىن با اھانت.

هەل پرجان: زفان لەنكاۋ رېبودن ياربودىشىن ناگەھانى.

هەل پرجان: رفاندىن لەنكاۋ رېبودن ناگەھانى.

هەل پرزاۋان: ۱) بىنلىك بۇنى تەنكەتىۋا لە عمرزەۋە؛ ۲) بىرېتى لە خۇ دە گۈزاكىرىنى دەركىردىن ۱) جەش قەطرات آب؛ ۲) كىنايە از گلاۋىزىشىن بىر دادن.

هەل پرزاۋان: ناو بەرەۋىپالا پېرزاۋان نىڭ: آب رابە بالا يېرتاب كىردىن.

هەل پرزاۋان: ناو بەرەۋىپالا پېرزاۋان، هەل پرزاۋان نىڭ: هەل پرزاۋان.

هەل پرووان: بەوردى رۈزانەخوار، پرووان رېزىز رېزىتىن از بالا.

هەل پرواندىن: بەوردى رۈزانەخوار، پرووان دەركىردىن رېزىز از بالا رېزىش دادن.

هەل پروان: هەل پروان نىڭ: هەل پروان.

هەل پروز: ۱) سۇتانى مۇ بە تاڭر؛ ۲) بىرېتى لە پەلەو لەز

سوختن مو با آتش؛ ۲) كىنايە از عجلە و شتاب.

هەل پروزان: سۇتانى مۇ سوختن مو.

هەل پروزاندىن: سۇتانىنى مۇ سوختن مو.

هەل پروزان: سۇتانىنى مۇ سوختن مو.

هەل پروزاوا: مۇي بە تاڭر سۇتاۋ مۇي سوختن.

هەل پروزانقان: ۱) رفان لە دەستى كەسىن لەنكاۋ؛ ۲) زەنگ بەزىرىن دەتسان و لە شتى نەنكاۋ ۱) ناگەھانى از دەست كىسى رېبودە؛ ۲) زەنگ باختن از ترس و رويداد ناگەھانى.

ھەل بەسارتىن: ١) شىتى بە شىتكەوە پالدىان: (ئەمۇگەسکە بە دىوار
ھەل بەسىرىءە): ٢) بىرىتى لە كەكارخىستن و چاوه نۇرۇڭىرنىن [١]
تىكىدەن چىزى بە چىزى دېگىر: ٢) كىنايە از معلق كەنداز كار
ھەل بەسارتۇ: ١) پاڭ بەشىتكەوە دراو: ٢) بېكەر كەراوى بەئامانەتى [١]
تىكىه بە چىزى دادە: ٢) معلق شده از كار.

ھەل بەسارتە: ھەل بەسارتۇ [نگا]: ھەل بەسارتۇ.
ھەل بەساردەن: ھەل بەسارتۇ [نگا]: ھەل بەسارتۇ.
ھەل بەساردۇ: ھەل بەسارتۇ [نگا]: ھەل بەسارتۇ.
ھەل بەساردە: ھەل بەسارتۇ [نگا]: ھەل بەسارتۇ.
ھەل بەسىرائان: ١) بەشىتكەوە پاڭ دران: ٢) بىرىتى لە بېكەر كەران و
چاوه نۇرۇڭىرنىن [١] تىكىه بە چىزى دادە شىدەن: ٢) كىنايە از معلق شىدەن
از كار.

ھەل بەسىرائو: ھەل بەسارتۇ [نگا]: ھەل بەسارتۇ.
ھەل بەقىزىن: موجوركى پىداھاتن و لەرزىن [چندش و تېركىشىدىن اندام].
ھەل بەل: دارى ھەل بەرتاوتۇ [ھەرس شده].
ھەل بەلە: ١) كارى لا بەلا و بىن فايىدە: ٢) وراؤه [١] كار بېھودە: ٢)
ھەل بەلەن.

ھەل بەنمان: ١) ھەلامسان، ھەل بىفان: ٢) راپىزىن لە خەدو لەتكاوا [١]
بادىكەدە، آماسىدە: ٢) ناگەنان از خواب پېيدىن.
ھەل بەنممان: ١) ھەلامساندىن، ھەل بىفاندىن: ٢) لەپىر لەخەدو رايماندىن
[١] آماسانىدىن: ٢) يكەن از خواب بىداركەرن.
ھەل بەنممنىن: ١) ھەل بەنممان: ٢) راچەلەكىن [١] نگا: ھەل بەنممان: ٢)
يكەن خوردن.

ھەل بەھەلبە: ھەناسەدانى نۇرى سەگ لە گەرمان [لەلەزىن بىابىي سگ
از شىدت گرما.

ھەل بېتىپتە: بەرتاوتىن، ھەل بەرتاوتۇ [ھەرس و پېرایە درخت.
ھەل بېتىاندىن: لىك بەرتاونىن و جوان كەندى دار، ھەل بەرتاوتۇ [ھەرس
كەندى و پېرایاش درخت.
ھەل بېچىج: ١) لە خوارە بۇ سەرەۋە بەسىرىيە كاپچان: ٢) جۈرى
ناواڭ كەراسى زىنانە: (درېرىيە ھەل بېچىجى دەبەردايە) [١] ورمالىدىن:
٢) نوعى شلوار زىنانە.

ھەل بېچىجان: ١) ھەل بېچىج، بەسىرىيە كاپچان بۇ سەرەۋە: ٢) زۇر بۇھىتىن و
گەرتىنى ھالاندىن: (ھەل بېچاوم جىللىكى دەۋى: ٣) بېچانەۋە دۆلەمى
تايپاراغ: ٤) بادانى رىشۇق [١] ورمالىدىن: ٢) با اصرار و دادار كەنداز: ٣)
پېچىدىن دەلمە برگ مو: ٤) تاب دادان پېز كەنارە لېلس.

ھەل بېچىساو: ١) لە خوار بۇ سەرەپچىجى دراو: ٢) زۇر بۇھاتو لە لايەن
كەسىكەوە: ٣) نوشتاوهى تايپاراغ: ٤) رىشۇى بادراوا [١] ورمالىدىه:
٢) زېرفشار قرار گەرفتە: ٣) دەلمە پېچىدە: ٤) پېز تاب خوردة.

ھەل بېچىراو: ھەل بېچاوا [نگا]: ھەل بېچاوا.
ھەل بېچىrai: ھەل بېچاوا [نگا]: ھەل بېچاوا.
ھەل بېچىاگ: ھەل بېچاوا [نگا]: ھەل بېچاوا.
ھەل بېچيان: ھەل بېچان [نگا]: ھەل بېچان.

ھەل بىفان: ١) ھەلمسان، ماسىن: ٢) بىرىتى لە تۈرۈ بۇن و باكىردىن لەرگان;
٣) ھەلاتن و بەرزا بۇنەۋە ھەۋىر [١] بادىكەن، آماسىدەن: ٢) كىنايە
از سىيار خىشمگىن شىدەن: ٣) بىر آمدەن خىمىر.

ھەل بىفاندىن: ١) ناوساندىن: ٢) تۈرە كەنداز: ٣) ھەلھەنائى ھەۋىر [١]
تەفحى دادە، متورم كەنداز: ٢) خىشمگىن كەنداز: ٣) بىر آوردىن خىمىر.

ھەل بېقاو: باكىرداوا [بادىكەدە].

ھەل بىفان: ھەل بىفان [نگا]: ھەل بىفان.

ھەل بېقاو: ھەل بېقاو [بادىكەدە].

ھەل بېقايى: ھەل بېقاو [بادىكەدە].

ھەل بېقىن: ھەل بىفان [نگا]: ھەل بىفان.

ھەل بىلۇلۇ: كارى لا بەلا و بىن فايىدە [كار بېھودە].

ھەل بىلۇخان: داپلۇخان [از ھەدرفتەن در اثر حرارت زىاد، لەشىن از
گرمە].

ھەل بىلۇخاندىن: بۇنەھۆن داپلۇخان: (ئاواى كولاؤى پىداكىرد

ھەللىپىلۇخاندە) [كەنداز] بەسەليلە حرارت.

ھەل بىلۇخاوا: لەپەرىيەكچۈگە لە تېتى ناڭ: (گۇشتە كە ھەل بىلۇخاوا) [كەنداز]

از ھەدرفتەن و لەشىن از ھەدرفتەن زىاد.

ھەل بىلۇخىن: ھەل بىلۇخان، داپلۇخان [نگا]: داپلۇخان.

ھەل بىلۇسكان: گىان دان، لە زىان بىي بەش بۇن [كەنداز] جان دادن.

ھەل بىلۇسكان: مەراندىن [كەنداز] مەراندىن.

ھەل بىلۇسكياگ: مەننەراوا [كىشتە شىدە].

ھەل بىلۇسكيان: گىان دان [كەنداز] جان دادن.

ھەل بېقىن: ھەل توقان، ھەل توقان [نگا]: ھەل توقان.

ھەللىپە: ١) پەلە: ٢) تەماح: ٣) ھەناسەدانى سەگ لە گەرمان [كەنداز]

شتاپ: ٢) آز شەرە: ٣) لەلەزىن سەگ از گرمە.

ھەللىپەز: ١) بىزۇن بە تەكان: (ھەللىپەز داپەزت نىيە: ٢) بەرەۋۇر

ھەللىپەزин [كەنداز] جىبىش و تەكان: ٢) جىست و خىزىن.

ھەللىپەز: بەرەۋۇر خۇى حەوا دادا [كەنداز] جىهيد.

ھەللىپەزان: خۇچەوا دان بەتوندى [كەنداز] جىهيدن، جىهەن.

ھەلپەرەندەن: رەقساندىن [كەنداز] رەقصانىدىن.

ھەل بەرتاوتىن: ١) بەرتاوتىن، لىكەدار بەرماندىن: ٢) بىرىتى لە

رېتكىويىك كەنداز شىتى ناڻىك: (ئاوامالە كە ھەل بەرتىيە) [كەنداز] ھەرس

كەنداز: ٢) پېرایە، تنظيم.

ھەللىپەزداپەز: ١) ھاتىچۈرى بە یەلەپەل: ٢) بىرىتى لە كوشش و تەقلاى

زېرىدە كەنداز [كەنداز] ١) جىست و خىزىن: ٢) كىنايە از نەشاط در كار.

ھەلپەرەست: كەسىت كە بۇ قازانچى خۇى گۇنى ناداتە يەيمان و بەلىن

[كەنداز] فرصنە طلب.

ھەللىپەركىي: رەقس و سەلەما [كەنداز] رەقص.

ھەللىپەزداپەز: ھەللىپەزداپەز [نگا]: ھەللىپەزداپەز.

ھەللىپەرين: سەماكىردىن، رەحسىن [كەنداز] رەقصانىدىن.

ھەللىپەرين: رەقس بىي كەرەپەز [كەنداز] رەقصانىدىن.

ھەللىپەز: منالىدان، تۆلەدان [كەنداز] بىجدەدان، رەحىم.

هەل تۇتە كاۋى: هەل تروشكاواف چىباتىمە نىشىتە.
 هەل تۇتە كىيۇ: هەل تروشكاواف چىباتىمە نىشىتە.
 هەل تۇتىنى: لەسەر چىنچىك دانىشەف چىباتىمە بىشىن.
 هەل تۇران: ۱) بەله فىرىء، زىگمشورە؛ ۲) جوُتەهاويشتن ۱) اسھال:
 ۲) جفتىك برانى.
 هەل تۇراندىن: ۱) جوُتەهاويشتن و قىڭ بەرزىكىدەنەوە؛ ۲) خېرائىن،
 زىگ چۈن ۱) رەميدن و جفتىك پراندىن: ۲) اسھال شىن.
 هەل تۇراندىن: هەل تۇراندىن ۱) نىغا: هەل تۇراندىن.
 هەل تروشكakan: هەل تروشكakan ۱) چىباتىمە نىشىتە.
 هەل تروشكikan: هەل تروشكikan ۱) چىباتىمە نىشىتە.
 هەل تۇزۇز: جوُتەهاويشتن و قوشقى بۇن ۱) جفتىك برانى و رەميدن.
 هەل تۇزۇز: هەل تۇزۇز ۱) نىغا: هەل تۇزۇز
 هەل تۇزاندىن: هەل تۇزۇز كىردىن ۱) جفتىك پراندىن و رەميدن.
 هەل تۇزاندىن: هەل تۇزاندىن ۱) نىغا: هەل تۇزاندىن.
 هەل تۇقان: ۱) قىتەوه بۇن: (كارگ هەل توقي، بەرد لە سەرم درا
 هەل توقيوە: ۲) لە بەرزىيە تەقانىدىن: (دەمانچەي بەسىردا
 هەل تۇقاندەت ۱) بېرون زىن: ۲) از بالا تر كانىدىن.
 هەل تۇقاندىن: ۱) قىتەوه كىردىن: ۲) تەقانىدىن ۱) بېرجىستە كىردىن،
 بىر آوردىن: ۲) تر كانىدىن.
 هەل تۇقاننى: هەل تۇقاننى ۱) نىغا: هەل تۇقاندىن.
 هەل تۇقاۋا: بەرزو قىتەوه بۇگ ۱) بىر آمەدە از سطح، بېرون زىدە.
 هەل تۇقىاگ: هەل تۇقاۋا ۱) نىغا: هەل تۇقاۋا
 هەل تۇقىيان: هەل تۇقان ۱) نىغا: هەل تۇقان.
 هەل تۇقىين: هەل تۇقان ۱) نىغا: هەل تۇقان.
 هەل تۇقىيۇ: هەل تۇقاۋا ۱) نىغا: هەل تۇقاۋا
 هەل تەزىنەوە: رايپەرىن، شۇرۇش كىردىن ۱) قىام، نەھىت.
 هەل تەقان: ۱) لەبەرىيەكچۈن: (خانوھ كە هەل تەقاۋە): ۲) دادۇانى
 درواز: ۳) توڭىسى يەك هاتىن ۱) از ھەم گىستىن: ۲) چىرخۇردىن
 بېخىيەزىدە: ۳) بىرخوردى.
 هەل تەقيان: هەل تەقان ۱) نىغا: هەل تەقان.
 هەل تەقىين: هەل تەقان ۱) نىغا: هەل تەقان.
 هەلتەك: هەل تەكان ۱) نىغا: هەل تەكان.
 هەل تەكان: ۱) لە خوار بۇ سەر تىكچۈن: ۲) بەرەزۇرچۇنى ئەندامى
 لەش: (چاوايلىتى هەل تەكاند، بىرۇي هەل تەكاند، شان
 هەل تەكىنە): ۳) داتەقاندىنى دەغلى و توتىن: (توتە كە هەل تەكىنە)
 ۱) از پايىن بە بالا درىفتەن و متلاشى شىدەن: ۲) بە بالا جىستىن
 اضعاء بىدن: ۳) ياددا دەن غلە و...
 هەل تە كاندىن: ۱) تىك و پىك دان: (بە يومبا خانوھ كىدى هەل تە كاندىن: ۲: بەرەزۇرچۇنى ئەندامى
 بلەنلىكىن و بەرەزۇرچۇنى ئەندامى لەش: (بىرۇي هەل تە كاندى، شان
 هەل تە كىنە): ۳) تە كاندىنى شىت: (بەرەزە كە هەل تە كىنە): ۴)
 داتەقاندىنى دەغلى و... ۱) متلاشى كىردىن: ۲) بە بالا انداختن اضعاء
 بىدن: ۳) تە كاندىن: ۴) ياددا دەن غلە و...

هەل پىك: داخىران، يەسەرىيە كاھاتى دولاى درگاۋ بەنچەرە و...
 بىستەشىدەن، بىرەم آمدەن و جفت شىدەن در و پېنجرە و...
 هەل پىكىكان: داخىستان، يەسەرىيە كا جوُت كىردىن: (درگاڭ كە هەل پىكىكە)
 بىستەن، بىرەم آوردەن، جفت كىردىن.
 هەل پىكىكان: هەل پىكىكان ۱) نىغا: هەل پىكىكان.
 هەل پىكىكان: هەل پىك ۱) نىغا: هەل پىك.
 هەل پىكراو: داخىراو، بىرەدراو ۱) بىستە، بىرەم آمدە، جفت شىدە.
 هەل پىكراو: هەل پىكراو ۱) نىغا: هەل پىكراو.
 هەل پىكىياڭ: هەل پىكىياڭ ۱) نىغا: هەل پىكىياڭ.
 هەل تەپپىن: هەناسە سوارى سەگ لە گەرمان ۱) تىنگى نفس سگ از شىت
 گىرما.
 هەل تاش: تاشىن بەرەۋەزۇر ۱) تاشىدين از يابىين بە بالا.
 هەل تاشان: هەل تاشان ۱) نىغا: هەل تاش.
 هەل تاشىن: هەل تاش ۱) نىغا: هەل تاش.
 هەل تاواندىن: عەزم كىردىن، عەزم ۱) هضم كىردىن.
 هەل تاواين: عەزم، عەزم ۱) هضم.
 هەل تاواين: هەزم كەر: (ورگى من بەردىش هەل تەتاواينى) ۱) هضم
 كىننە.
 هەل ترايدن: دەركىردىن بە سۇكایەتى ۱) راندىن با اهانت.
 هەل تراان: هەل تراان ۱) راندىن با اهانت.
 هەل ترنگانىن: سل بۇن و خۇزىز كىردىن ۱) رەميدن و ترسىدىن.
 هەل تروشكakan: قۇنهلىس دان، لەسەر چىنچىك رۇنىشتن ۱)
 چىباتىمە نىشىتە.
 هەل تروشكakan: لەسەر چىنچىك دانىشاندىن ۱) چىباتىمە نىشانىدىن.
 هەل تروشكakan: هەل تروشكakan ۱) چىباتىمە نىشانىدىن.
 هەل تروشكao: لەسەر چىنچىك نىشتەف ۱) چىباتىمە نىشىتە.
 هەل تروشكikan: هەل تروشكakan ۱) چىباتىمە نىشىتە.
 هەل تروشەكان: هەل تروشكakan ۱) چىباتىمە نىشىتە.
 هەل تەرە: لاجۇ لمبر چاوم، وەدەركەوه ۱) گەم شو.
 هەل تەرە كان: ۱) تەرە كان، تەقانىدىن: ۲) دەرزىي بىردىن ۱) مەنفرى
 كىردىن: ۲) شاكافتىن.
 هەل تەرە كيان: هەل تەرە كان ۱) نىغا: هەل تەرە كان.
 هەل تەلۇپايان: توپىن، كەوتىپىن ۱) مردىن نىجىس، سەقط شىدەن.
 هەل تەلۇپىپىن: هەل تەلۇپايان ۱) مردىن نىجىس.
 هەل تەلىشان: لەبەرىيەكچۈن، لە سەر بۇ خوار دادران ۱) از بالا بە پايىن
 درىيدە شىدەن.
 هەل تەلىشاندىن: لەبەرىيەك بىردىن، دادرىن ۱) ورشاكافتن، وردىيدەن.
 هەل تەلىشاننى: هەل تەلىشاندىن ۱) ورشاكافتن، وردىيدەن.
 هەل تەلىشاۋ: لە سەرتاخوار دادرىاۋ ۱) وردىيدە، ورشاكافتن.
 هەل تۇستان: هەل تروشكakan، قۇنهلىس دان: (كۈچك هەل تۇستان)
 چىباتىمە نىشىتە.
 هەل تۇتىرىن: هەل تۇتان ۱) چىباتىمە نىشىتە.
 هەل تۇتە كان: هەل تۇتان ۱) چىباتىمە نىشىتە.

هدل خله‌تین: خایپنونک فریبکار.
 هدل خله‌تینه: هدل خله‌تینه: (شوان هدل خله‌تینه) فریبکار.
 هدل خلیسک: جیگدی لوئی سه‌هولاؤ لیزگاه.
 هدل خلیسکان: شه‌متین فلغزیدن.
 هدل خلیسکاندن: ۱) هدل خلیسکان: ۲) بوئنه‌هو بو شه‌متینی یه کنی فلغزیدن: ۲) لغزاندن.
 هدل خلیسکاو: شه‌متین فلغزیده.
 هدل خلیسکین: خلیسکان، شه‌متین فلغزیدن، لیزخوردن.
 هدل خلیسکین: ۱) بازی شه‌متین: ۲) جیگدی خلیسک: ۱) سرسه بازی: ۲) جای لیزخوردن.
 هدل خلیسکینه: هدل خلیسکین فنگا: هدل خلیسکین.
 هدل خواز: هدل په‌رست ففرصت طلب.
 هدل خوراندن: خوراندن لخوارده و بو سه‌ره وه: (لاقت هدل مه‌خورننه) خاراندن از پایین به بالا.
 هدل خورانن: هدل خوراندن فنگا: هدل خوراندن.
 هدل خوزان: هدل لجون په‌ره وبالا فبالارفتن از هدل خوزان: بو بالا کیشان فبه بالا کشیدن.
 هدل خوزتن: هدل خوزان فبالارفتن از هدل خوزین: هدل خوزان فبالارفتن از هدل خوستن: هدل خوزان فبالارفتن از هدل خوشن: ۱) تیکچونی کار: (کاره کمان لئی هدل خوشا): ۲) پده‌مداد په‌نده و ۱) بهم خوردن کار، خراب شدن کار: ۲) رد کردن گفتار کسی.
 هدل خولو: گدران و سورانی زور فچرخش و گردش زیاد.
 هدل خولان: هدل خول فچرخش و گردش زیاد.
 هدل خولاندن: گدراندن و سوراندن فچرخانیدن و گردانیدن.
 هدل خونن: ۱) به‌گویدا خوبیدن، زور نسحبت کردن: ۲) پیدا کالان ف۱) اندرز بسیار گفتن، درگوش کسی زیاد خواندن: ۲) با عتاب سر زنش کردن.
 هدل خوبیدن: هدل خونن فنگا: هدل خونن.
 هدل لخه: ۱) بده بمرتاو بو وشك بون: ۲) راگره بو بیستن: (گوئی هدل لخه): ۳) تاماده‌ی سزا دوراندن به: (خوت هدل لخه با سواری پشت بهم): ۴) بو بالا باویزه: (تو خست بو وه ستا هدل لخه) فصیغه امر از «هدل خستن».
 هدل خله‌تان: هدل خله‌تان ففریب خوردن.
 هدل خله‌تاندن: هدل خله‌تاندن، خاپاندن ففریب دادن.
 هدل خله‌تاو: فریودراو، خاپاندن ففریب خورده.
 هدل خله‌تین: خایپنونک فریبکار.
 هدل خله‌تینه: خایپنونک ففریبکار.
 هدل داشتن: له بمرزه وه فریدان: (مسزی هدل داشت، خشتنی هدل داشت) از بالا انداختن، ازیندی برت کردن.
 هدلدان: ۱) بهره‌و بالا فریدان: ۲) لیدان به شاخ و شهق:

هدل چه قیو: هدل چه قاوف نگا: هدل چه قاوه.

هدل خران: وه بمرتاو دران بو وشك بونه وه فیهن کردن در آفتاب برای خشک شدن.

هدل خران: بزوan، هدل ته کسانی ده فری که شتی زوری وردی تیدایه: (بس‌والی گویند هدل خرننه) فتکان خوردن ظرف، یا جعبه با محتویات ریز.

هدل خراندن: ۱) ته کان پیدان و بزواندی ده فری پر له شتی ورد: ۲) بریتی له هاندان و فریودان: ۳) له ناو ده ستا خر هدلدان فتکان دادن طرف یا جعبه با محتویات ریز: ۲) کتابه از تحریک و فریب دادن: ۳) درست گرد کردن.

هدل خران: هدل خراندن فنگا: هدل خراندن.
 هدل خراو: بمرتاودراو بو وشك بون فیهن شده در آفتاب برای خشک شدن.

هدل خراو: ۱) ده فری پر له وردشست ته کان پی‌دوا: ۲) فریودراو: ۳) دنه‌درارو ف۱) ظرف یا جعبه محتوی خرد ریز تکان خورده: ۲) فریب خورده: ۳) تحریک شده.

هدل خریاگ: هدل خراو فنگا: هدل خراو.

هدل خریاگ: هدل خراو فنگا: هدل خراو.

هدل خریان: هدل خران فنگا: هدل خران.

هدل خریان: هدل خران فنگا: هدل خران.

هدل لخ: به خشکه بهره‌و زورچون ف به بالا خزیدن.

هدل خزان: هدل خزان فنگا: هدل خزان.

هدل خزین: هدل خزان فنگا: هدل خزان.

هدل خستن: ۱) بو سه‌ره وه فریدان: (خشت هدل خستن بو بمنا): ۲) بدرتاودان بو وشك بون: ۳) چوتیه‌تی بیچمی دروس است کراو:

(خانوه کهی باش هدل خسته): ۴) ده ره‌اویشتنی ده غل له شهخته:

۵) جوته‌هاویشتن: (له‌قه هدل ده خاته وه): ۶) گوئی راگرتن بو بیستن ف۱) به بالا پرتاب کردن: ۲) پهنه کردن در آفتاب: ۳) طرح دیزی:

۴) براندازی غله از سرما: ۵) جفتک پراندن: ۶) گوش فرادادن.

هدل خسته‌وه: ۱) جوته‌هاویشتن: ۲) سه‌ما خو حه‌وادان له خوشیان

۳) جفتک پراندن: ۲) پایکوبی و جست و خیز از شادی.

هدل خشان: هدل خزان ف به بالا خزیدن.

هدل خشیان: هدل خزان ف به بالا خزیدن.

هدل خشین: هدل خزان ف به بالا خزیدن.

هدل خلان: هدل خران فنگا: هدل خران.

هدل خلاندن: هدل خراندن ده فری پر له شتی ورد فتکان دادن طرف

محتوی خرد ریز.

هدل خلان: هدل خلاندن فنگا: هدل خلاندن.

هدل خله‌تان: فری خواردن ففریب خوردن.

هدل خله‌تاندن: خاپاندن ففریب دادن.

هدل خله‌تاو: خاپاندی، فریودراو ففریب خورده.

هفل دوریاگ: هفل درواو^{نگا}: هفل درواو.
 هفل دوریان: هفل دروان^{نگا}: هفل دروان.
 هفل دوریاتن: هفل دروان^{نگا}: هفل دروان.
 هفل دورین: هفل درون^{نگا}: هفل درون.
 هفل لده: فرمان به هلدان^{نک} صیغه امر از «هله‌لدان».
 هله‌لده: کوئندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد^{نک} از روستاهای
 ویران شده کردستان توسط بعثیان.
 هله‌لدى: (۱) راده‌کا، غارده‌دا؛ (۲) مانگ و خور و نهستیره دیته به رجاو؛ (۳)
 هه‌قیر ده گاتی؛ (۴) مده تمواده بستی؛ (واده‌ی قبرزه کشم دوربوزی تر
 هله‌لدى، نهوزنه عددی هله‌لدى)؛ (۵) ده زاندی: (مه‌تله که تم بو
 هله‌لدى)، (۶) می دود؛ (۷) طلوع می کند؛ (۸) خمیر بر می آید؛ (۹) مدت
 سرمی آید؛ (۱۰) معماً حل می شود.
 هله‌لديز: (۱) تافگه؛ (۲) جيگه‌ی زور بدرز و قیت له شاخ و کیودا؛ (۳) که‌سی
 ناو له سمه‌وه بدهه و خواره ده زینتی^{نک} (۱) آشان؛ (۲) پرتگاه؛ (۳) آب
 ریزنده از بالا.
 ههل دیران: له بدرزیمه و فری دران بو خوار^{نک} پرت شدن از بالا.
 ههل دیراو: کومتو له بالاؤ^{نک} پرت شده از بالا.
 هله‌لديز که: جيگه‌ی زور سهخت که پیاوی لی ده که‌وی^{نک} پرتگاه.
 هله‌لديز گه: هله‌لديز که^{نک} پرتگاه.
 هله‌لديز یاگ: ههل دیراو^{نک} پرت شده از بالا.
 هله‌لديز یان: ههل دیران^{نک} از بالا پرت شدن.
 ههل رژان: رزان بدهه و خوار^{نک} (گه‌نمه که ههل رزا) قریزش رو به یا بین.
 ههل رژاندن: رزاندن بدهه و زیر^{نک} فروریختن، ریزش دادن به پایین.
 ههل رژان: ههل رزاندن^{نگا}: ههل رزاندن.
 ههل رژاو: رزاو بدهه و خوار^{نک} فروریخته، به پایین ریخته.
 ههل رژتن: ههل رزاندن^{نگا}: ههل رزاندن.
 ههل رژیاگ: ههل رژاو^{نگا}: ههل رزا.
 ههل رژیان: ههل رزان^{نگا}: ههل رزان.
 ههل رشتمن: ههل رژتن^{نک} ههل رزاندن.
 ههل روانین: له خواره و بو سمه‌وه تماشا کردن^{نک} از یا بین به بالا نگاه
 کردن.
 ههل روشان: (۱) روشان، روشن بردن؛ (۲) تیکچون، هملخوشان^{نک}
 خراش برداشتمن: (۲) بهم خوردن کار.
 ههل روشاندن: (۱) روشاندن؛ (۲) تیک‌دانی کار^{نک} (۱) خراشیدن؛ (۲) بهم
 زدن کار.
 ههل روشان: ههل روشاندن^{نگا}: ههل روشاندن.
 ههل روشاو: (۱) روشن: (۲) تیک‌در او^{نک} (۱) خراشیده؛ (۲) بهم خورده.
 ههل روشیاگ: ههل روشاو^{نگا}: ههل روشاو.
 ههل روشیان: ههل روشان^{نگا}: ههل روشان.
 ههل ره‌حسان: ده رفت ده سکه و تن^{نک} فرصت یافتمن.
 ههل ره‌حسین: ههل ره‌حسان^{نک} فرصت یافتمن.
 ههل ریان: گوکرنی زورو بدهه له^{نک} ریدن بسیار و با عجله.

(شهقون تی هله‌لدان): (۳) بلند کردن و دامنه‌زrandنی چادر؛ (۴)
 مهحت کردن؛ (۵) قسه دهست بی کردن: (له‌جوابا هله‌لی دایه)؛ (۶) ده فر
 له ناوی را کردن: (ده ناوی هله‌لده)؛ (۷) تی وردانی تاوله ده فر؛ (۸)
 گونسی ناو: (ناوان همه‌لده بزانین کنی بو)؛ (۹) گهشـه کردن:
 (شیناوه رده که‌ت هله‌لی داوه)؛ (۱۰) یا به بزرگی: (کاورا هله‌لی داوه)؛
 (۱۱) بار خسته سهـر باره بمهـر؛ (۱۲) زانی نهود چیه: (مهـتمـلهـکـهـهـلـدانـ)؛ (۱۳) خونیـشـانـدانـ: (کارـگـهـسـهـرـیـهـلـدانـ)، کاـکـمـ لهـتـاسـوـ
 سـهـرـیـهـلـدانـ)؛ (۱۴) پاکـرـدـنهـنـاـ، فـوـدانـ: (گـوـیـتـهـلـدانـ) (۱) بدـالـاـ
 پـرـتـ کـرـدـنـ؛ (۲) زـدـنـ باـشـاخـ یـاـ تـیـباـ؛ (۳) بـرـپـاـ کـرـدـنـ چـادرـ؛ (۴) سـتـایـشـ؛
 (۵) سـخـنـ آـغـازـکـرـدـنـ؛ (۶) باـکـاسـهـ آـبـ اـزـ چـشـمـ یـاـ منـبـعـ بـرـکـشـیدـنـ؛ (۷)
 آـبـ درـ ظـرفـ گـرـدـانـدنـ؛ (۸) نـامـ گـفـتـنـ؛ (۹) شـکـوـفاـ شـدـنـ؛ (۱۰) تـرـقـیـ
 کـرـدـنـ؛ (۱۱) بـارـ بـرـپـشـتـ بـارـبـرـ اـنـدـاخـتـنـ؛ (۱۲) چـیـسـتـانـ وـ معـمـاـ رـاـ حـلـ
 کـرـدـنـ؛ (۱۳) سـرـ بـرـآـورـدـنـ، درـدـیدـ قـرـارـ گـرـفـنـ؛ (۱۴) بـادـکـرـدـنـ، دـمـیدـنـ.
 هـلـ دـانـهـهـوـهـ: (۱) بـهـرـهـوـزـهـرـ بـرـدـنـ: (پـهـنـجـهـرـ کـهـهـلـهـدـهـوـهـ، پـهـرـدـهـیـهـ
 هـلـ دـاـوـهـ: (۲) شـبـینـ بـوـنـهـوـهـ بـوـ شـتـیـ: (سـهـرـلـهـنـوـیـهـلـهـلـهـدـهـوـهـ وـ مـالـهـکـمـیـهـ
 دـهـوـنـهـوـهـ) (۱) بـالـاـزـدـنـ، بـالـاـبـرـدـنـ؛ (۲) پـسـ اـزـ قـطـعـ شـدـنـ سـرـ بـرـآـورـدـنـ،
 روـیـشـ دـوـبـارـهـ: (۳) عـوـدـکـرـدـنـ بـیـمـارـیـ؛ (۴) بـرـایـ چـیـزـیـ پـیـشـیـمانـ شـدـنـ.
 هـلـ دـرـانـ: (۱) چـهـقـیـنـرـانـ: (کـهـ سـیـدـارـهـ هـهـلـدـرـانـ زـانـیـمـ شـتـیـهـیـهـ)؛ (۲)
 بـرـپـاـکـرـانـ: (چـادرـهـلـدـرـانـ) (۱) نـصـبـ شـدـنـ بـرـ زـمـینـ؛ (۲) بـرـپـاشـدـنـ
 چـادرـ وـ...ـ.
 هـلـدـرـانـ: تـهـواـوـ درـانـ^{نک} جـرـخـورـدـنـ، کـامـلـاـ پـارـهـ شـدـنـ.
 هـلـدـرـاـوـ: (۱) چـهـقـیـنـرـاـوـ؛ (۲) بـهـرـیـاـکـرـاـوـ (۱) نـصـبـ شـدـهـ؛ (۲) بـرـپـاـ شـدـهـ.
 هـلـدـرـاـوـ: جـرـبـرـدـوـ درـاـوـ^{نک} جـرـخـورـدـهـ، پـارـهـ شـدـهـ.
 هـلـ دـرـاـوـهـ: کـوـگـایـ بـهـسـهـرـیـهـ کـاـکـارـاوـ^{نک} تـوـدهـ بـرـهـمـ رـیـختـهـ.
 هـلـ دـرـاـوـهـ: جـیـگـمـیـ دـادـرـاـوـ^{نک} جـایـ پـارـهـ شـدـهـ.
 هـلـدـرـوـ: تـهـقـلـ دـانـیـ قـهـرـاعـ^{نک} بـخـیـزـدـنـ کـنـارـهـاـ.
 هـلـ دـرـوـانـ: تـهـقـلـ دـانـیـ قـهـرـاعـ^{نک} دـوـخـتـهـ شـدـنـ کـنـارـهـاـ.
 هـلـ دـرـوـانـ: هـلـدـرـوـنـ^{نگا}: هـلـ دـرـوـنـ.
 هـلـ دـرـاوـاـوـ: تـهـقـلـ دـارـوـ لهـ کـنـارـهـوـهـ^{نک} بـارـجـهـ دـوـخـتـهـ شـدـهـ اـزـ کـنـارـهـاـ.
 هـلـ دـرـوـنـ: هـلـدـرـوـ، درـوـنـیـ چـوارـکـهـنـارـیـ شـتـیـ^{نک} دـوـخـتـنـ کـنـارـهـهـایـ
 بـارـجـهـ.
 هـلـدـرـهـلـدـرـ: زـورـ دـادـرـاـوـ: (سـیـلـاـوـزـوـیـهـ کـمـیـ هـهـلـدـرـهـلـدـرـ کـردـ) (۱) بـسـیـارـ
 درـیدـهـ شـدـهـ.
 هـلـ دـرـیـاـگـ: بـهـرـیـاـکـرـاـوـ^{نک} بـرـپـاشـدـهـ.
 هـلـ دـرـیـاـگـ: هـهـلـدـرـاـوـ^{نک} بـارـهـ شـدـهـ.
 هـلـ دـرـیـنـ: تـهـواـوـ درـیـنـ^{نک} بـارـهـ کـرـدـنـ، بـرـدـیدـنـ.
 هـلـ دـرـیـنـ: هـهـرـشـتـیـ دـهـدـرـیـنـ^{نک} بـرـدـنـدـهـ.
 هـلـ دـوـرـ: هـهـلـدـرـوـ^{نگا}: هـهـلـدـرـوـ.
 هـلـ دـوـرـانـ: هـهـلـدـرـوـنـ^{نگا}: هـهـلـدـرـانـ.
 هـلـ دـوـرـانـ: هـهـلـدـرـوـنـ^{نگا}: هـهـلـدـرـونـ.
 هـلـ دـوـرـاوـ: هـهـلـدـرـاوـ^{نگا}: هـهـلـدـرـاوـ.

زادەی تاوا؛ ۴) لە خەمو بىدار بۇئۇمهەو ئەنگى گەلەدەرزى يە لە تىرىھى كەماو لويد
درىفتەن نەجىپ؛ ۳) بالا مەدىن سطح آب؛ ۴) از خواب بىدار شىدن.
ھەلسانىدەن: ۱) راستەوە كىردىن؛ ۲) لە لان دەرخستىن؛ ۳) لە خەمو
بىدار كىردىن ئەنگى گەلەدەرزى يە لەنە خارج كىردىن شكار؛ ۴) از
خواب بىدار كىردىن.

ھەلسانىدەن: ۱) شەل و سىست كىردىن؛ ۲) وردىكىردىن وەك كوتانى گەمنى؛ ۳)
لاواز كىردىن؛ ۴) كەم كىردىن؛ ۵) رۈزانىدەن؛ ۶) خراب كىردىن. لە كارخستىن
ئەنگى ۱) سىست كىردىن؛ ۲) خەردىكىردىن. كۆيىدىن؛ ۳) لاغر كىردىن؛ ۴) كەم
كىردىن؛ ۵) يۈسانىدەن؛ ۶) از كارانداختن.

ھەلسانىن: ھەلسانىدەن ئەنگى: ھەلسانىدەن.
ھەلسانەوە: ۱) دواي كەوتۇن راست بۇئۇمهەو؛ ۲) لەنە خوشى چابۇئۇمهەو ئەنگى
ئەنگى ۱) پىس از افتادىن باز بىرخاستىن؛ ۲) از بىمارى يەبىدەيافتن.
ھەلساؤ: بىرکارى ھەلسان ئەنگى صىغە مەفۇلى «ھەلسان».

ھەلساوين: يېمالىن، ساوين ئەنگى اندودن، مالىدەن.
ھەلسپارىدەن: ھەل بەسارتىن ئەنگى: ھەل بەسارتىن.
ھەلسپېرىان: ھەل بەسپېرىان ئەنگى: ھەل بەسپېرىان.
ھەلسپېرىاۋ: ھەل بەسپېرىاۋ ئەنگى: ھەل بەسپېرىاۋ.
ھەلسپېرىاڭ: ھەل بەسپېرىاڭ ئەنگى: ھەل بەسپېرىاۋ.
ھەلسپېرىايان: ھەل بەسارتىن ئەنگى: ھەل بەسارتىن.
ھەلسىت: رايۇن، ھەستان ئەنگى بىرخاستىن.

ھەلسستان: ھەلسان ئەنگى: ھەلسان.
ھەلسستانىدەن: ھەلسانىدەن ئەنگى: ھەلسانىدەن.
ھەلسستانەوە: ھەستانەوە ئەنگى: ھەستانەوە.
ھەلسستاۋ: ھەلسساۋ ئەنگى: ھەلسساۋ.

ھەلسستە: رايە، راست بەوه، ھەستە ئەنگى بىرخىز.
ھەلسىرىن: چىلم ھەل لۇشىنىدە لە كەپۇدا ئەنگى آپ بىنى را بالا كىشىدەن.
ھەلسكتان: بىرچۈن دادن و خراوگۇن ئەنگى داشنم دادن و بدەكتەن.
ھەلسسو: ۱) فۇرمان بە تى ساوين؛ ۲) رايبردو يېمالىدەن: (مەلھەمى
تىن) ھەلسسو، قورم تىن ھەلسسو ئەنگى ۱) امر بە اندودن؛ ۲) ماضى اندودن.
ھەلسوان: يېمالىدەن ئەنگى اندودن، اندايىش.

ھەلسۇرۇن: ۱) خول خواردەن؛ ۲) بىزۇتن: (خەرىكى ھەلسۇرۇ داسۇرۇ) ئەنگى
چىخىش؛ ۲) تحرّك.

ھەلسۇرۇن: ۱) سۇرۇن، خولانەوە؛ ۲) بىزۇتن ئەنگى ۱) چىخىدەن؛ ۲)
تحرّك.
ھەلسۇرۇنىدەن: خول دان: (تاولەمەى ھەلسۇرۇنىدەن) ئەنگى چىخانىدەن.
ھەلسۇرۇ او: ۱) خول دراو؛ ۲) بىرىتى لە مرۇنى يەك كارو تىكۈنۈشەر:
(پىاوبىكى ھەلسۇرۇ او) ئەنگى چىخىدە: ۲) كىنایە از آدم پەرتەرك.
ھەلسۇرۇيان: ھەلسۇرۇ ئەنگى: ھەلسۇرۇن.
ھەلسۇرۇين: ھەلسۇرۇ ئەنگى: ھەلسۇرۇن.
ھەلسۇرۇين: ۱) كەمسى كەخول يە شتىنى دەدا؛ ۲) بىرىتى لە كار
پىكھېنەر: (مامەھەسەن كاروبارى ئاغا ھەلسۇرۇنىتى) ئەنگى
چىخانىدە: ۲) كىنایە از گەردا ئەنگى كار.

ھەلز: ۱) گىايەكى بەناوبانىگى گەلەدەرزى يە لە تىرىھى كەماو لويد
بۇدەرمان دەشى يەچىشتە خوشۇلەورى چاكە: ۲) قەت، وېنچە ئەنگى
۱) گىايەكى است بىرگ سوزىنى كە مصرف داروپىي و خوراکى دارد؛ ۲)
بۇنچە.

ھەلزبەن: وەختى دروپىنە وېنچە ئەنگى موسم درو بۇنچە.

ھەلزبەھىن: سىسسەلگەرەن و زەردبۇنى وېنچە ئەنگى زىزدە زەرمەدە شىدن
بۇنچە.

ھەل زىران: ۱) پېرىپۇنى پېست لە زېيىكە؛ ۲) دادران ئەنگى ۱) پرجوش شىدن
پوست؛ ۲) بىردىلە شىدن، پارە شىدن.

ھەل زىراندەن: دارندەن ئەنگى بىردىلەن، پارە كىردىن.
ھەل زىزان: ھەل زىزاندەن ئەنگى پارە كىردىن.
ھەل زىزاۋا: دىراۋ ئەنگى بىردىلە، پارە شىد.

ھەل زىرنگان: ۱) ھانە، دەنە؛ ۲) شەلمىزان، شىۋان و سەرلى تېكچۈن ئەنگى
۱) تحرىك؛ ۲) شورىدىن.

ھەل زىرنگاندەن: ھانەدان، دەنەدان ئەنگى تحرىك كىردىن.

ھەل زىرنگانان: ھەل زىرنگاندەن ئەنگى تحرىك كىردىن.

ھەل زىرنگىيان: ھەل زىرنگان ئەنگى: ھەل زىرنگان.

ھەل زەپەيان: ھەل توقين ئەنگى: ھەل توقين، ھەل توغان.

ھەل زېرىاڭ: پېستى پەل زېيىكە بۇگ ئەنگى پوست پرجوش شىدە.
ھەل زېرىايان: زېيىكە زۇر لە پېست ماتان ئەنگى جوش زىياد بېسىت زەن.

ھەل زېرىاپاۋ: پېستى زۇر زېيىكە لې ھاتىڭ ئەنگى پوست پرجوش شىدە.
ھەل زەلەپايان: يۈرگە دەرگەردىنى پېست ئەنگى جوش زەن پوست.

ھەل زەلەپىن: ھەل زەلەپايان ئەنگى: ھەل زەلەپايان.

ھەل زېنىيىن: ھەل جۇن بەرە و بالا ئەنگى بالارقۇن از بلندى.

ھەل زۇران: سۇنانى تۈنى سەرەۋەي گوشت ئەنگى سوختن سطحى
گوشت.

ھەل زەقىنەوە: ھەل بەزىنەوە لەتىرس، و لەنكاۋ ئەنگى جىستن ناگەھانى از
ترىس.

ھەل زېيان: ھەل توغان، ھەل توقين ئەنگى: ھەل توغان.

ھەل ژلىيويان: ۱) پېشىپىنى زۇدان؛ ۲) دل تېكچۈن و شەلمىزان ئەنگى
آشوب بېر يا شىدن؛ ۲) دل بېم آمدەن و بىچ و تاب خوردىن.

ھەل ژمەرەيى، ژەزەرەن ئەنگى احصائىي، آماز سەرشمەرى.

ھەل ژمەرەن: ۱) ھەل بېزەردن؛ ۲) سەرزمەرەن ئەنگى ۱) بېگزىدەن؛ ۲)
سەرشمەرى كىردىن.

ھەل ژمەرەن: ۱) ھەل بېزەر؛ ۲) ژەزەرەن ئەنگى بېگزىدە؛ ۲) بېشمەرەدە.
ھەل ژمەرەن: ھەل ژمەرەن ئەنگى: ھەل ژمەرەن.

ھەل ژمەرەن: ۱) ھەل بېزەر؛ ۲) كەسى كە دانەدانە شتى دېبىزەر ئەنگى
برگزىننە؛ ۲) بېشمەرەن.

ھەل ژمەرەن: ھەل ژمەرەن ئەنگى: ھەل ژمەرەن.

ھەلزىيوبان: قەلىقانمەوە ئەشىدىن.

ھەلس: راستەوە بە ئەنگى بىرخىز.

ھەلسان: ۱) راستەوە بۇن؛ ۲) لە لان دەرچۈنلى نېچىر؛ ۳) بەرزبۇنەوەي

هه لسوون: پیاساوین **۱** اندودن، مالیدن.

هه لسه: هه لسته **۱** برخین.

هه لسنهگان: **۱**) بمراورده کرنی کيش؛ **۲**) برتي له ندمون و نرخ

بودانان **۱**) توزين؛ **۲**) سنجش، ارزیابی.

هه لسنهگاندن: **۱**) كيشان به تمزاو؛ **۲**) بمراورده کردن، نرخ

بودیاري کردن **۱**) وزن کردن؛ **۲**) ارزیابی کردن، سنجیدن.

هه لسنهگانن: هه لسنهگاندن **۱**) نگا: هه لسنهگاندن.

هه لشاخان: بمصردا نهراندن: (نازانی جون به سمرمندا هه لى شاخاند)

۱) بانگ بر سر زدن، برسر کسي فراداد کشیدن.

هه لشاخين: هه لشاخان **۱**) نگا: هه لشاخان.

هه لشاندن: **۱**) رماندن، روخاندن؛ **۲**) هه لوه شاندن؛ **۳**) پاشگهزى؛ **۴**)

تیکدان **۱**) ویران کردن، تخریب کردن؛ **۲**) ازهم بازکردن؛ **۳**) نگا:

پاشگهزى؛ **۵**) برهم زدن.

هه لشتن: **۱**) هشتمن، راگرتن؛ **۲**) به جي هيشتن **۱**) نگهداشتن؛ **۲**)

بجاگذاشتمن.

هه لشلنگاندن: خوهه لکيشاني بمدرؤ **۱** لاف و گزاف گفتمن.

هه لشله باندن: هه لشلهاون **۱**) مجاله کردن، دردست فشردن.

هه لشله بین: له تاودا هه لشله به نمهوه **۱**) جست و خیز درآب.

هه لشليپان: شلبه لى هييان له تاودا **۱**) با شيرجه در آب انداختن.

هه لشلينگاندن: هه لشلنگاندن **۱**) لاف و گزاف گفتمن.

هه لشماردن: دانه دانه باس کردن **۱**) بر شعردن.

هه لشنكاندن: هه لشلگاندن **۱**) لاف و گزاف گفتمن.

هه لشوو: گونديكه له كورستان به عسى و برانى كرد **۱**) نام دهی است در

كرستان كه بعشيان ويران کردن.

هه لشولان: زگچون **۱**) اسهال.

هه لشولاندن: گوي شل کردن، زگمشوره **۱**) اسهالي ريدن.

هه لشيل: يشاوتن و شيلان **۱**) بهم زدن و جلاندن.

هه لشيلان: هه لشيل **۱**) نگا: هه لشيل.

هه لشيووان: **۱**) تيکه لدران و ليك دران؛ **۲**) دل تيکچون **۱**) بهم

خوردن و آشفته شدن؛ **۲**) دل بهم آمدن.

هه لشيواندن: **۱**) تيکه لدان و ليك دان؛ **۲**) بوئنه هوی دل تيکچون **۱**)

بهم زدن؛ **۲**) دل بهم زدن.

هه لشيوان: هه لشيواندن **۱**) نگا: هه لشيوان.

هه لشيواو: **۱**) تيکه لدوا؛ **۲**) دل تيکچون **۱**) بهم زده، آشفته؛ **۲**) دل

بهم آمده.

هه لشيوياگ: هه لشيواو **۱**) نگا: هه لشيواو.

هه لشيويان: هه لشيوان **۱**) نگا: هه لشيوان.

هه لفانهك: **۱**) بمهدلکه مت، تووش بوئي بي چاوه نورى؛ **۲**) پل کوتاني

ناچاري **۱**) بر حسب اتفاق، به ندرت؛ **۲**) دست و پازدن از روی

ناچاري.

هه لفر: فرين، بال گرته وه **۱**) پرواز.

هه لفران: هه لفر **۱**) پرواز.

هه لفراندن: بوئنه هوی بال گرته وه **۱**) پروازدادن.

هه لفران: هه لفراندن **۱**) پروازدادن.

هه لفرتان: قوشقى بون و راکردن **۱**) پروازدادن و گريختن.

هه لفتراندن: وده رنان، ده رکردن **۱**) دك کردن، بيرون راندن.

هه لفتران: هه لفتراندن **۱**) دك کردن.

هه لفرييان: هه لفتران **۱**) ريمدين و گريختن.

هه لفريين: هه لفتران **۱**) پرواز.

هه لفريين: شتى كه بالدار وه فريين ده خا **۱**) پروازده هنده.

هه لفريوان: هه لفريان **۱**) فريپ خوردن.

هه لفريواندن: خاپاندن **۱**) فريپ دادن.

هه لفريوان: هه لفريواندن **۱**) فريپ دادن.

هه لفلييان: پليخانه وه **۱**) له و درهم شدن.

هه لفلييان: هه لفلييان، پليخانه وه **۱**) له و درهم شدن.

هه لفليياندن: پليخانه وه **۱**) له کردن.

هه لفلييان: پليخانه وه **۱**) له کردن.

هه لفليقاو: فليقاوه، پليخاوه **۱**) له و درهم شده.

هه لفليقاوه: هه لفليقاوه **۱**) له و درهم شده.

هه لفليقياگ: هه لفليقاوه **۱**) له و درهم شده.

هه لفليقيايان: هه لفليقاون **۱**) له و درهم شدن.

هه لفو: **۱**) گلخو، قدلوى تىمىل؛ **۲**) همسه کاره ي پىكاره **۱**) لندھور.

چاق تىبل؛ **۲**) همه کاره ھيچكاره.

هه لفونه: سەريان و خواردن له ده شت **۱**) يېك نېيك، گردىش تفريحي.

هه لفيران: به له فيره گرتن **۱**) اسهال شدن.

هه لفيران: ريانى گوي شل **۱**) اسهالى ريدن.

هه لفيران: **۱**) تالق، گمه؛ **۲**) تى گيراف **۱**) حلقة؛ **۲**) گير کرد.

هه لقايه ستش: به جمدغز داييشتن، كور به ستن **۱**) دايروهار نشستن.

هه لقاچان: به قېيچى بىران، هەلپاچان **۱**) برش با قېچى

هه لقاچين: هەلپاچين **۱**) برى يەن با قېچى.

هه لقايان: تىكىگران، گىر کردن: (داۋىتم دەۋىزمارەي هەلقا) **۱**) بهم چىزى

گىر کردن.

هه لفاندن: كۆلىن، كەندن **۱**) برکىندن.

هه لقاوا: تىكىگراو، گىر خواردو **۱**) درچىزى گىر کرده.

هه لفتران: سەرى دار يا گىيا يا هەرچى به مقەس قرتان؛ **۲**) لىو

وەرگىر آن **۱**) قېچى بىرشن دىمىت بالا يى گىاه و...؛ **۲**) لب

برگرداشتن از تا خشندى.

هه لفتراندن: سەرى يە مقەس قرتاندن؛ **۲**) لج وەرگىر آن **۱**) بالا يى

ھەر چىزى را با قېچى بىریدن؛ **۲**) لب برگرداشتن از تا خشندى.

هه لفقاتو: سەرى يە قېچى بىراۋات سەرقىچى شده، با قېچى بىریده شده.

هه لفتران: **۱**) لە سەر ئاڭر چوقىن؛ **۲**) گىچ و چرج تى كەوتىن له تىيىنى

نائىگر **۱**) بىر آتىش تېيدىن؛ **۲**) تېنجدىگى، از شىدەت گرم چۈرك

برداشتن.

هه لفتراندن: **۱**) لە سەر ئاڭر چوقاندىنى زۇن؛ **۲**) گىتجدار کردن، يە

هەل كىزان: هەل كىزان سرخ شدن گوشت بى آتش.
هەل كىزىن: هەل كىزىن سرخ شدن گوشت بى آتش.
هەل لەكش: (١) بىرە زۇرچۇن: (بۇ كىيۇ هەل كىشان): (٢) دەركىشانى خەنجىرو شىرى: (٣) هاتىپىشى تاوى دەريا: (٤) روېبالا رفتىن: (٥) آختىگى تىغ: (٦) مە آپ درىيا.

هەل كىشان: هەل كىشان نىغا: هەل كىشان.
هەل كىشانىن: (١) بىرە سەركىشان: (٢) دەركىشانى خەنجىرو شىرى: (٣) دەرهاوردىن: (٤) بى بالا كىشىدىن: (٥) بىر كىشىدىن، آختىن: (٦) بىر وون آوردىن.

هەل كىشانىن: هەل كىشانىن نىغا: هەل كىشانىن.
هەل كىشاو: (١) بىرە وبالا زۇيىشتو: (٢) بۇ سەرەوە كىشىراو: (٣) دەركىشىراو: (٤) نىشانىدى دەنگ درېز كىردىن لەسەر پىشى نوسراو، مەددە: (٥) روېبالا رفتە: (٦) بى بالا كىشىدە شىدە: (٧) بىر كىشىدە، آختى: (٨) علامت مە بىر حروف.

هەل كىشاوه: نىشانىدى دەنگ درېز كىردىن نەمەز بىيت، مەددە علامت مە بىر حروف.

هەل كىشاوى: هەل كىشاوه علامت مە بىر حروف.
هەل لەكشە: (١) هاتىپىشەوەي تاوى كەناراوا: (٢) بىرە زۇر كىشانىدە: (٣) بىرە زۇرچۇن: (بۇ كامە هەل لەكشە دەزانتى): (٤) مە آپ درىيا: (٥) بىرگىشت روې به مالا: (٦) روې به مالا رفتىن.

هەل كىشى: بىرە زۇر جو روې به بالا رفت.
هەل كىشى: بىرە زۇر بچوق روې به بالا بىر.
هەل كىشيان: هەل كىشان نىغا: هەل كىشان.
هەل كىشىن: هەل كىشان نىغا: هەل كىشان.
هەل كىشيو: (١) بىرە زۇر زۇيىشتو: (٢) بىرە زۇر زاكىشىراو: (٣) روېبالا رفتە: (٤) بىر كىشىدە.

هەل كفان: (١) هەلچۇن لەسەر تاڭر و كەفلى زىان: (٢) هەل زىانى پىست لە زىيىكە: (٣) ئەستۇر بۇن لە باكىردىن: (٤) تىشانى ھەفيئىر: (٥) هەل مسان و نزىك تەقىندەوەي بارۇت: (٦) لېرىز شىدىن كەز دىيىگ بىر آشى: (٧) بىرچوش شىدىن پۇست: (٨) پى كەن و آماسىدىن: (٩) تىشىدىن خىمىر: (١٠) بىر آمدەن و نزىدەك بە انقىجار بودۇن باروت.

هەل كفاندىن: بە نەسكۈنى تېكەل دانى چىشىتى كە هەل دەچىن با ملاقدا بېم زىن آش در حال جوش.

هەل كفيان: هەل كفان نىغا: هەل كفان.
هەل كفىين: هەل كفان نىغا: هەل كفان.
هەل كلااش: بە نىنۇك كرائىن خاراندىن و حك كىردى با تاخىن.
هەل كلااشيان: هەل كلااش نىغا: هەل كلااش.
هەل كلااشىن: هەل كلااش نىغا: هەل كلااش.
هەل كنياڭ: هەل قەناۋەت بىر كىندا.

هەل لەكوت: بە پەلەوە بەغار با شتاب و دو.
هەل كوتان: بەلامار يورش.
هەل كوتاندىن: (١) بەلاماردان: (٢) دەركىشانى بىزمارو... (٣) يورش

هەل كالىن: هەل كالان نىغا: هەل كالان.

هەل كىزان: (١) بىن بۇنى تاڭر: (٢) ھالاتىدىنى داو لە شتى: (گۈلە كە بەل كرا): (٣) رابسواردىنى ڑيان: (ھەل كىزان دە گەل تو گرانە): (٤) بەرە زۇر بىراني داۋىن قول: (خۇتەتەل كە) (٥) افر وختە شىدىن: (٦) يېجىدە شىدىن تىخ بىر چىزى: (٧) گۈزەن زىندىگى: (٨) ورمالىدە شىدىن.

ھەل كىزان: (١) بە چىك و نىنۇك كرائىن: (٢) خوراندىن: (خۇتەتەل كە) (٣) حك كىردىن با تاخىن و تىغ: (٤) خاراندىن.
ھەل كىزانىن: (١) بە نىنۇك و بە شتى تېز شتى لە شتى جىا كەرنەمە: (٢) خۇخۇراندىنى بەتەۋۇزمە: (٣) حك كىردىن: (٤) خاراندىن شىدىد.

ھەل كىزان: ھەل كىزان نىغا: ھەل كىزان.
ھەل كراو: (١) داو لە شتى يېچىراو: (٢) داۋىن قوللى بەرە زۇر بىراو: (٣) دەلينىگى ھەل كراوە: (٤) يېجىدە: (٥) ورمالىدە.
ھەل كراو: (١) بە نىنۇك كراو: (٢) خورىندراو، خوراوا: (٣) حك شىدە: (٤) خاراندە.

ھەل كىچان: چىچ و لوچ بۇن تەنچىدگى، چىن و چىرۇك بىرداشتىن.
ھەل كىچاندىن: چىچ و لوچ كىردىن تەنچىدەن، چىن و چىرۇك كىردىن.

ھەل كىچاچاو: چىچ و لوچ چىن خورىدە.
ھەل كىچيان: ھەل كىچان نىغا: ھەل كىچان.
ھەل كىچىن: ھەل كىچان نىغا: ھەل كىچان.
ھەل لەكىدە: گۈزەرداو، دەمواردە: گۈزەن زىندىگى.

ھەل كىردىن سەرە: ھېرىش بۇ بىردىن حىملەور شىدىن.
ھەل كرەن: (١) ھەل كىرەن، گۈزەرەن كىردىن: (٢) توانىندە: (٣) ھانەدان، ھەل خەرەندىن: (٤) زىندىگى را گۈزەن: (٥) ذوب كىردىن: (٦) بىر انگىيختىن.

ھەل كرۇزان: تۆزى بە تاڭر سۇتەن سوختە سطحى.
ھەل كرۇزاندىن: كەممى بە تاڭر سۇتەندىنى پىست و گوشت سو زانىدىن سطحى.

ھەل كرۇزاۋا: كەممى سۇتەو بە تاڭر سوختە سطحى.
ھەل كرى: (١) يېڭىراو، داڭرساوا: (٢) دەندىراو: (٣) تاواوا: (٤) افر وختە: (٥) بىر انگىيختى: (٦) ذوب شىدە.

ھەل كرياڭ: يېچىاۋى داو لە شتى، گۈلە كراوە نىخ گۈلەشىدە.
ھەل كريان: گۈلە كىردىن گۈلە كىردىن نىخ.

ھەل كىز: سۈرە و بۇنى گوشت لەسەر تاڭر سرخ شىدىن گوشت بى آتش.
ھەل كىزان: ھەل كىزان نىغا: ھەل كىزان.
ھەل كزاندىن: سۈرە و كردىنى گوشت لەسەر تاڭر سرخ كىردىن گوشت در تابە.

ھەل كزان: ھەل كزاندىن نىغا: ھەل كزاندىن.
ھەل كزاۋا: سۈرە و كراوى رەقەمە بۇڭ سرخ شىدە سفت شىدە.

ف) ۱) رويداد اتفاقى؛ ۲) آب در گلو گيرى كردن؛ ۳) سكىنلى خوردن؛
 ۴) تلوخوردن؛ ۵) از چشم افتادن، منفور شدن؛ ۶) نبوغ.

ھەل كەفتە: بى وېندە بەركەتى ف) نابغە.

ھەل كەفتى: ھەل كەفتە ف) نابغە.

ھەل كەل لۇك: ۱) هەناسە بېرىنى له ماندۇيى و له نەخۆشى؛ ۲) ھانكە ھانكى سەگى ماندۇف) ۱) تىڭى نفس از خستگى يايىمارى؛ ۲) ھەن ھەن سگ خستە.

ھەل كەمن: ھەلقەن ف) كاوندە.

ھەل كەندراو: ھەل قەناواف) كىنده شدە.

ھەل كەنزاو: ھەل قەناواف) كىنده شدە.

ھەل كەندىن: ھەل قەندىن ف) كىنده.

ھەل كەنن: ھەل كەندىن ف) كىنده.

ھەل كەننیاگ: ھەل قەناواف) كىنده شدە.

ھەل كەمەوت: ۱) ھەل كەفتە ف) ۲) دەرفەت؛ (ھەر بوم ھەل كەمەوت و دېم) ف) ۱) پىشامدە نادر؛ ۲) فرەست.

ھەل كەمەتن: ۱) ھەل كەفتەن؛ ۲) مانسەوه؛ ۳) بەرەزۇرچۇن؛ ۴) تەرەقى كردن؛ ۵) دەرفەت ف) ۱) نىگا؛ ھەل كەفسن؛ ۲) يازماندىن؛ ۳) بەبالارقەن؛ ۴) ترقى كردن؛ ۵) فرەست.

ھەل كەمەتىن: ھەل كەفتەن ف) نابغە.

ھەل كەمەتە: ھەل كەفتە ف) نابغە.

ھەل كەھەتكىلەك: پىسو سارى و مەرمەخەن ف) ھەن ھەن نفس تىڭى.

ھەل كىشان: ۱) دەركىشان؛ ۲) بۇسەرەوە كىشان؛ (ھەلى كىشە با يېتىسىم)؛ ۳) قۇتدانەۋى نەفس؛ (ھەناسىمى ھەل كىشا)؛ ۴) تارىيف كردن؛ (خۇ ھەل مەكىشە) ف) ۱) بىرون كىشىدىن؛ ۲) بىبالا كىشىدىن؛ ۳) نفس كىشىدىن؛ ۴) تعرىف كردن، مدح كردن.

ھەل كىشانان: ھەل كىشان ف) نىگا؛ ھەل كىشان.

ھەل كىشىيان: ھەل كىشان ف) نىگا؛ ھەل كىشان.

ھەل لىك: كۆشىش و تەفالاى ئۇرۇت تلاش زىاد.

ھەل لىك: ۱) كەسى كەسەنگىنى بەرزەدە كاتەھەۋە رايى دەگرى؛ ۲) راگۇزى؛ ۳) بلندراڭىك؛ (ئەسپىي كىلەل لىك باشە) ف) ۱) بىدارىندا؛ ۲) حامل؛ ۳) بلندنگا دارتىدە.

ھەل لىكرا: ۱) گىرى بەرزەدە بىو؛ ۲) سۇتا بە گىر؛ ۳) لەش ھەمۇ بۇ به زىيىكە دومەل ف) ۱) مشتعل شد؛ ۲) با آتش سوخت؛ ۳) ھەمە پۇست را جوش و دەمل فراگرفت.

ھەل لىكرا: ۱) گىرى بەرسەزەدە بۇون؛ ۲) سۇتان بە گىر؛ ۳) لەش ھەل لازىنان بە كوان و زىيىكە ف) ۱) افرا و خىن؛ ۲) با آتش سوختن؛ ۳) فراگرفتن جوش ھەمە بىن را.

ھەل لىكراو: ۱) راگىراو؛ (شىتىكى توْلای منه ھەل لىكراو)؛ ۲) زىنى رېفيتراو ف) ۱) نىڭدەرەي شدە؛ ۲) زىن رىبود شدە.

ھەل لىكراو: بەركارى ھەل لىكرا ف) اسما مفعول «ھەل لىكرا».

ھەل لىكرا: ۱) لاگرتەن؛ (سەمرى ئەم سەندۈقە ھەل لىكرا)؛ ۲) قبول كردن؛ (خوا ھەل ناگىرى، دىلم ھەلى ناگىرى)؛ ۳) بەرەزەدە كەردن و راگرتەن؛

كىرىدىن؛ ۴) بېركەنەن مېخ و

ھەل كوتانەسەر: پەلامار بىرەن، ھەل كەنەسەر ف) بورش بىرەن بىرىنى كىسى.

ھەل كوتەن: يەسندىدان، يېداھەلدان ف) سەدون.

ھەل كوتۇك: جۇرىي داوهەت و ھەل لىھەتكى كىرىدا نەخۆشى كەردىستانى بەردەستى تەركان ف) نوعى رقص دەستىجىمى.

ھەل كوتەن ھەل كوت: بەغارا و بەل بەل ف) بادۇيدەن و شتەب.

ھەل كوتىيان: ھەل كوتان ف) بورش.

ھەل كورمان: ۱) كىزكەن و خۇمات كەردىن بالىدار؛ ۲) بېرىتى لە كەز كردن لە لايەزرو بىن دىواران ف) ۱) كىزكەن بېرىندا؛ ۲) كایا يەز از ازفا و كىزكەن در گوشەو كنار.

ھەل كورماو: ۱) بالىدارى كىزكەردى؛ ۲) كایا يەز از آدم گوشە گىر و مىزۇي.

ھەل كۈرۈزان: ھەل كۈرۈزان ف) سوختەن سطحى.

ھەل كۈرۈزاندىن: ھەل كۈرۈزاندىن ف) سوزا زاندىن سطحى.

ھەل كۈرۈزان: ھەل كۈرۈزان ف) سوزا زاندىن سطحى.

ھەل كۈرۈزاو: ھەل كۈرۈزاو ف) سوختەن سطحى.

ھەل كۈرۈشمان: ھەل كۈرۈمان ف) نىگا؛ ھەل كۈرمان.

ھەل كۈرۈشماو: ھەل كۈرۈماو ف) نىگا؛ ھەل كۈرماو.

ھەل كۈشان: كوشىن بەتوندى ف) فېردىن شىدىد.

ھەل كۈشىن: ھەل كۈشان ف) فېردىن شىدىد.

ھەل كۈلۈش: ھەل كۈلۈش ف) كاوندە، كىننە.

ھەل كۈلۈشان: ھەل قەندىن ف) بېركەنەن، كىننە.

ھەل كۈلۈشان: ھەل كۈلۈشان ف) بېركەنەن، كىننە.

ھەل كۈلۈشيان: ھەل كۈلۈشان ف) بېركەنەن.

ھەل كۈلۈشىن: ھەل كۈلۈشان ف) بېركەنەن.

ھەل كۈلۈن: ۱) دانەھەۋى زەمەن؛ ۲) ناودەرېنلىنى هەرشىتى؛ (دارەھەل كۈلەن، ددان ھەل كۈلەن) ف) ۱) كىننە زەمەن؛ ۲) خالى كىردىن درون اشىام.

ھەل كۈلەن: ھەل كۈلەن ف) نىگا؛ ھەل كۈلەن.

ھەل كەلکە: دۆلچە، سەتلىي چەدمەن ف) دلو چەرمىن.

ھەل كەلکە: ۱) گۆزەران بىكە؛ ۲) بەن بىكە بە گلۇلە؛ ۳) داگىرسىنە؛ ۴) بەرەزۇر بەرە: (قۇلتەل كەلکە) ف) صىغە امەر «ھەل كەن».

ھەل كەفتەن: ۱) مانسەوه لە شۇين خۇ؛ ۲) بەرەزۇر بەرە و بەرەزۇرچۇن ف) درجايى خود ماندىن؛ ۲) بىبالا رەفتەن.

ھەل كەكە: ۱) داگىرسىنە؛ ۲) گۆزەران كەن؛ ۳) بەرەزۇر بەرە قۇل و دەلينگى و دامىن؛ ۴) بەن بە گلۇلە كەر ف) اسما فاعل «ھەل كەن».

ھەل كەفتەن: پىشەتى يەددە كەمن ف) اتفاق، پىشامدە نادر.

ھەل كەفتەن: ۱) بەركەتى، بلىمەت؛ ۲) پىشەتى يەن ئاگادارى ف) ۱) نابغە؛ ۲) اتفاق غېرەمتىزى.

ھەل كەفتەن: ۱) پىشەتى يەددە كەمن؛ ۲) تاو لە قۇرۇك گىران؛ ۳) سەرەنگىرى بىرەن؛ ۴) رەت بىرەن؛ ۵) لە بەرچا و كەردىن؛ ۶) كەم و تەبۇن

هـلـ مـالـيـانـ: هـلـ مـالـاـنـ نـگـاـ: هـلـ مـالـاـنـ.

هـلـ مـالـيـنـ: (۱) هـلـ كـرـدـنـ قـوـلـ وـهـ لـيـنـگـ: (۲) لـيـ خـرـانـدـنـ گـرـىـ وـ قـولـقـهـ:

(۳) بـوـ بـالـاـ هـلـ كـيـشـانـ: (خـوـلـيـ تـهـ تـوـرـهـ كـهـ هـهـ لـمـالـهـ) نـگـاـ: (وـرـمـالـيـدـنـ:

(۲) لـغـازـانـدـنـ بـنـدـ وـرـسـنـ وـبـاـزـرـدـنـ آـنـ: (۳) بـهـ بـالـاـ بـرـكـتـيـدـنـ.

هـهـ لـمـاـوـ: تـاـوـيـ كـهـ لـهـ بـوـخـوـهـ پـهـيـدـادـهـ بـيـنـ آـبـ مـقـطـرـ.

هـهـ لـمـرـوـيـسـتـنـ: هـهـ لـمـزـينـ نـگـاـ بـرـمـكـيـدـنـ.

هـهـ لـمـرـوـيـسـيـنـ: هـهـ لـمـزـينـ نـگـاـ بـرـمـكـيـدـنـ.

هـهـ لـمـارـدـنـ: هـهـ لـبـرـاـرـدـنـ نـگـاـ بـرـگـيـدـنـ.

هـهـ لـمـزـانـ: (۱) لـهـ رـيـگـهـ لـوـسـهـ وـهـ بـرـدـنـهـ تـاـوـهـ دـهـرـوـونـ: (هـهـ وـهـ لـمـرـهـ، بـوـيـ

هـهـ لـمـرـهـ) (۲) لـهـ تـاـوـاـخـ خـوـسـتـانـ، تـاـوـ كـيـشـانـهـ تـاـوـخـوـ: (لـوـكـهـ تـاـوـ

هـهـ لـلـاهـهـ مـرـثـيـ) (۳) مـزـينـ، هـهـ لـكـيـشـانـيـ تـراـوـيـهـ بـوـنـاـوـهـ دـهـمـنـ (۱) بـوـكـشـيـدـنـ:

(۲) جـذـبـ رـطـوبـتـ) (۳) مـكـيـدـنـ.

هـهـ لـمـؤـتـمـ: هـهـ لـمـزـانـ نـگـاـ: هـهـ لـمـزـانـ.

هـهـ لـمـزـينـ: تـامـارـازـيـ تـاـوـيـهـ دـهـرـاـنـهـ سـهـرـ تـاـوـدـهـسـ نـگـاـ سـيـغـوـنـ.

هـهـ لـمـزـينـ: هـهـ لـمـزـانـ نـگـاـ: هـهـ لـمـزـانـ.

هـهـ لـمـسـانـ: هـهـ لـأـمـسـانـ نـگـاـ آـمـاسـيـدـنـ.

هـهـ لـمـسـانـ: هـهـ لـأـمـسـانـدـنـ نـگـاـ مـتـورـمـ كـرـدـنـ.

هـهـ لـمـسـاـوـ: هـهـ لـأـمـسـاـوـ نـگـاـ آـمـاسـيـدـهـ.

هـهـ لـمـشـتـنـ: هـهـ لـمـزـينـ، هـهـ لـمـزـانـ نـگـاـ: هـهـ لـمـزـانـ.

هـهـ لـمـليـسـيـانـ: لـيـوـ لـيـ تـونـدـكـرـدـنـ وـهـهـ لـمـزـينـ نـگـاـ لـبـ بـرـ چـيـزـيـ فـشـرـدـنـ وـ

مـكـيـدـنـ.

هـهـ لـمـليـسـيـنـ: هـهـ لـمـليـسـيـانـ نـگـاـ: هـهـ لـمـليـسـيـانـ.

هـهـ لـمـهـتـ: بـلـاـمـارـ، هـجـوـ، شـالـاـوـاتـ حـمـلـهـ.

هـهـ لـمـهـتـ بـرـدـنـ: شـالـاـوـيـهـ بـرـدـنـ حـمـلـهـ بـرـدـنـ.

هـهـ لـمـهـتـ دـانـ: بـلـاـمـارـانـ نـگـاـ حـمـلـهـ كـرـدـنـ.

هـهـ لـمـهـتـ دـهـرـ: شـالـاـوـيـهـ بـرـدـنـ حـمـلـهـ كـتـنـدـهـ، مـهـاـحـمـ.

هـهـ لـمـهـتـ كـاسـهـ: زـوـرـخـوـرـيـ زـگـ لـهـوـزـنـ نـگـاـ شـكـمـ بـرـسـتـ انـگـلـ.

هـهـ لـمـهـقـوـ: جـوـرـيـ كـمـهـ بـهـ چـهـ، باـزـهـ لـيـنـ نـگـاـ نوعـيـ باـزـيـ باـشـنـ، يـهـ قـلـ

دوـقـلـ.

هـهـ لـمـهـلـهـ: چـهـ قـدـوـهـرـاـ، كـيـرـهـ وـ تـيـرـهـ نـگـاـ جـنـجـالـ وـ غـوـغاـ.

هـهـ لـمـهـلـهـ: هـهـ رـمـهـلـهـ، هـيـرـوـنـ نـگـاـ گـلـ خـتـمـ.

هـهـ لـمـيـزـانـ: بـهـيـوـهـ كـمـيـزـكـرـدـنـ نـگـاـ اـيـسـتـادـهـ شـاـشـيـدـنـ.

هـهـ لـمـيـزـتـ: هـهـ لـمـيـزـانـ نـگـاـ اـيـسـتـادـهـ شـاـشـيـدـنـ.

هـهـ لـمـيـسـتـ: (۱) هـهـ لـمـيـزـتـ: (۲) هـهـ لـمـليـسـيـانـ نـگـاـ اـيـسـتـادـهـ شـاـشـيـدـنـ:

هـهـ لـمـيـسـيـنـ: (۲) نـگـاـ: هـهـ لـمـليـسـيـانـ.

هـهـ لـمـيـسـيـنـ: هـهـ لـمـليـسـيـانـ نـگـاـ: هـهـ لـمـليـسـيـانـ.

هـهـ لـنـانـ: (۱) دـهـ بـرـ چـاـوـگـرـتـنـ: (كـارـيـكـمـ هـهـ لـنـاـوـهـ بـوـيـ دـهـچـمـ): (۲) هـهـ لـدانـ،

پـيـداـهـهـ لـدانـ، يـهـ سـانـ: (۳) هـهـ لـهـيـسـارـدـنـ: (۴) بـرـدـنـهـزـوـرـيـ بـالـنـدـهـيـ

ماـلـيـ: (تـيـوارـيـ مـريـشـكـهـ كـانـ هـهـ لـنـاـ) نـگـاـ درـظـرـ گـرـفـنـ: (۲) مدـحـ

كـرـدـنـ: (۳) چـيـزـيـ رـاـ بـهـ چـيـزـيـ تـكـيهـ دـادـنـ: (۴) جـاـكـرـدـنـ بـرـنـدـگـانـ

خـانـگـيـ.

هـهـ لـنـاوـينـ: هـهـ لـكـيـشـانـ بـمـهـ وـسـهـرـهـ وـهـ: (هـهـ لـنـاوـيـنـيـ خـوـلـيـ تـهـ تـوـرـجـهـنـيـ)

زـهـ مـاـوـهـ نـدـنـ (۱) غـوـغاـ وـ هـنـگـامـهـ: (۲) حـرـفـ تـعـجـبـ: (۳) روـهـ بـالـاـ: (۴)

سـرـوـصـدـايـ خـورـدـنـ: (۵) شـلـوـغـيـ جـسـنـ وـ يـاـيـكـوـبـيـ.

هـهـ لـلـاـبـرـدـنـ: بـهـ رـوـرـبـرـدـنـ نـگـاـ: (بـهـ دـارـهـ لـلـاـچـوـ) بالـارـقـتـنـ.

هـهـ لـلـاـدـادـ: لـهـ بـيـنـ چـوـنـ، نـهـمانـ: (مـالـهـ كـيـانـ هـهـ لـلـاـدـادـ كـرـدـ) نـگـاـ اـزـبـنـ

رـفـتـنـ، نـابـودـشـنـ.

هـهـ لـلـاـدـوـشـهـ: حـنـدـرـحـوـ آـلاـكـلـنـگـ.

هـهـ لـلـاـقـوـچـكـهـ: لـهـ سـهـرـيـدـكـ هـهـ لـجـنـراـوـيـ بـلـنـدـهـ وـ بـوـگـ نـگـاـ بـرـهـمـ چـيـدـهـ

بـلـنـدـشـدـهـ.

هـهـ لـلـاـقـوـچـهـ: هـهـ لـلـاـقـوـچـكـهـ نـگـاـ بـرـهـمـ چـيـدـهـ بـلـنـدـشـدـهـ.

هـهـ لـلـاـمـهـ: هـهـ لـاـمـهـ، هـهـ لـاـوـفـ كـيـاهـيـ استـ وـحـشـيـ وـ خـورـاـكـيـ.

هـهـ لـلـاـهـهـ لـلـاـ: (۱) وـتهـ زـورـ لـيـ خـوـشـهـ مـاـهـ: (هـهـ لـلـاـهـهـ لـلـاـ چـندـ شـهـوـيـكـيـ

خـوـشـ بـوـ): (۲) هـهـ رـاـجـهـ، هـهـ رـاهـرـاـ، زـهـنـاـهـ نـاـفـ (۱) عـلامـتـ بـسـيـارـ

خـوـشـ آـمـدـنـ اـزـ چـيـزـيـ: (۲) جـنـجـالـ وـ غـوـغاـ.

هـهـ لـلـوـشـانـ: دـهـمـيـوـهـ نـاـنـ وـ خـسـتـهـ نـاـوـ گـمـروـ بـهـ مـزـينـ: (هـهـ زـيـدـيـهاـ

هـهـ لـلـوـشـيـ، نـوـ گـشـتـ شـورـبـاـيـهـ هـهـ لـلـوـشـيـ) نـگـاـ سـرـكـشـيـدـنـ مـاـيـعـ.

هـهـ لـلـوـشـينـ: هـهـ لـلـوـشـانـ نـگـاـ هـهـ لـلـوـشـانـ.

هـهـ لـلـلـهـ (۱) رـهـتـ، خـلـيـسـكـانـ: (۲) هـهـ لـلـهـ، خـتـافـ (۱) لـغـزـشـ (۲) خـطاـ، سـهـوـ.

هـهـ لـلـعـزـيـزـ: رـوـرـ لـهـرـرـيـنـ لـهـ سـهـرـمـانـ نـگـاـ حـرـفـ مـفـتـ وـ بـيـ سـرـوـتـهـ.

هـهـ لـلـقـمـهـ لـلـهـقـ: قـسـهـيـ هـاـتـمـرـانـ بـاـتـهـرـانـ نـگـاـ فـرـصـتـ منـ: (۲)

هـهـ لـلـمـ: (۱) دـهـ رـفـهـتـيـ منـ: (۲) نـوـرـهـيـ منـ، هـهـ لـلـيـ منـ (۱) فـرـصـتـ منـ: (۲)

نوـبـتـ منـ.

هـهـ لـمـ: بـوـخـ نـگـاـ بـخـارـ.

هـهـ لـمـاتـ: كـلاـ، مـرـمـهـرـ، تـيلـهـ نـگـاـ تـيلـهـ.

هـهـ لـمـاـتـانـ: كـلاـيـنـ نـگـاـ تـيلـهـ باـزيـ.

هـهـ لـمـاـتـيـانـ: هـهـ لـمـاـتـانـ نـگـاـ تـيلـهـ باـزيـ.

هـهـ لـمـاسـ: هـهـ لـمـاسـ نـگـاـ المـاسـ.

هـهـ لـمـاسـيـانـ: هـهـ لـمـاسـانـ نـگـاـ آـمـاسـيـدـنـ.

هـهـ لـمـاسـيـنـ: هـهـ لـمـاسـانـ نـگـاـ آـم~اس~ي~د~ن~.

هـهـ لـمـالـاـنـ: (۱) بـهـ رـوـرـبـرـدـنـ دـلـيـنـگـ وـ قـوـلـ: (قـوـلـيـ هـهـ لـمـالـاـيـ) (۲)

خـزـينـ وـ لـيـ بـوـنـهـ وـهـ: (گـورـيـسـهـ كـهـ هـهـ لـمـالـاـوـ، يـهـ تـهـ كـهـيـ لـيـ

هـهـ لـمـالـاـوـهـ) (۳) بـرـتـيـسـيـ لـهـ شـدـرـمـشـكـانـ: (روـهـهـ لـمـالـاـنـ) (۱)

وـرـمـالـيـدـنـ آـسـتـيـنـ وـ بـاـجـهـ شـلـوـارـ (۲) خـزـيـدـنـ وـ باـزـشـدـنـ بـارـيـنـدـ وـ... (۳)

كـنـاـيـهـ اـزـ بـرـرـوـشـدـهـ.

هـهـ لـمـالـاـوـ: (۱) قـهـفيـ گـورـيـسـيـ دـاخـزاـوـ: (۲) هـهـ لـكـراـوـيـ قـوـلـ وـهـ لـيـنـگـ (۳)

شـدـرـمـشـكـانـ: (روـهـهـ لـمـالـاـوـ) (۱) حلـقهـ رـسـنـ بـارـبـنـدـ كـهـ خـزـيـدـهـ وـ

بـاـزـشـدـهـ اـسـتـ: (۲) آـسـتـيـنـ وـ بـاـجـهـ وـرـمـالـيـدـهـ: (۳) بـرـرـوـشـهـ.

هـهـ لـمـالـدـاـوـ: هـهـ لـمـالـاـوـ نـگـاـ: هـهـ لـمـالـاـوـ.

هـهـ لـمـالـاـنـ: هـهـ لـمـالـاـنـ نـگـاـ: هـهـ لـمـالـاـنـ.

هـهـ لـمـالـاـوـ: هـهـ لـمـالـاـوـ نـگـاـ: هـهـ لـمـالـاـوـ.

ددهدن بازی الک دولک.

هه لوکین: هه لوکان بازی الک دولک.

هه لول: هلول، ناوخاری کاواک، توخالی.

هه ولین: هنناو دهستا وردکردن، هه لیریواندن هنناو دهستا خردو ریز کردن در مشت.

هه لونه: گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد از روستاهای ویران شده کردستان توسط بعثیان.

هه لوهاوردن: هه لهاردن نگا: هه لهاردن.

هه لوهدا: تهرا، تاواره‌ی دهشت و کیواف متواری.

هه لوران: داوهربن قاریختن برگ درخت و میوه و... از بالا به پایین.

هه لوراندن: له سدرهوه رزاندنه خوارهوه: (میوه هه لوراندن، گل هه لوراندن، فرمیسک هه لوراندن) از بالا ریزش دادن.

هه لوراو: داوهربو از بالا به پایین ریخته.

هه لورین: هه لوران نگا: هه لوران.

هه لوریو: داوهربو از بالا ریخته.

هه لوزانهوه: هه بزمینهوه یکه هو برجستن.

هه لوزنین: کوکردندهو و گلوله کردنی بمن و گوریس جمع کردن و گلوله کردن نخ و....

هه لوزین: هه لیزین برجستن.

هه لوزینهوه: هه بزمینهوه برجستن ناگهانی.

هه لوزارتان: (۱) لیک جیا کردندهوه؛ (۲) ریک و پیک کردن: (ماله کدی هه لوزارت) (۱) ازهم جدا کردن؛ (۲) تنظیم کردن.

هه لوزارتان: هه لوزارتان نگا: هه لوزارتان.

هه لوزیران: (۱) لیکمهوه جیابون؛ (۲) ریک و پیک کران (۱) ازهم جدا شدند نیک و بد؛ (۲) منظم شدن.

هه لوزیراو: (۱) لیک جیاوه کراوه؛ (۲) ریک و پیک کراوه: (ماله لوزیراو) (۱) ازهم جدا شده؛ (۲) تنظیم شده.

هه لوسان: راوهستان به قیتهوه، قیت راوهستان راست ایستان.

هه لوهست: (۱) هه لیهست؛ (۲) ویستانتیکی کدم؛ (۳) بیرو هزر ده بیاره دی شتنی: (هه لوهستی تو چیه؟) (۱) نگا: هه لیهست؛ (۲) توقف کوتاه؛ (۳) فکر و موضع شخص درباره چیزی.

هه لوهستان: (۱) راست و قیت راوهستان؛ (۲) بدمیار شتیکمهوه ویستان (۱) راست ایستاندن؛ (۲) دور چیزی ایستاندن.

هه لوهستن: هه لبستن نگا: هه لبستن.

هه لوهسته: هه لبسته نگا: هه لبسته.

هه لوهشان: (۱) لمبریه کچون: (خانوکه کمان هه لوهشاند)؛ (۲) درانی جی تدقیل: درواوه کمی هه لوهشاند (۱) ازهم بازشدن، متلاشی شدن؛ (۲) بر دریدن بخیه زده.

هه لوهشاندن: (۱) لمبریه کبردن؛ (۲) دراندنهوه تدقیل لیدراو (۱) ازهم بازکردن؛ (۲) پاره کردن بخیه زده.

هه لوهشان: هه لوهشاندن نگا: هه لوهشاندن.

هه لوهشین: کمی که هه لوهشاندن کاریمه‌تی اسما فاعل

تی تهچی؟) اف بالا کشیدن.

هه لنایا: تاواوه، تاوبنرا اف اذوب شده.

هه لنایش: تواندنهوه اف ذوب کردن.

هه لنج: حوقی، ده نگی بدر له رشانهوه اف تهوع.

هه لنگافتنه: سرهنگری بون اف سکندری خوردن.

هه لنگفتنه: هه لنگافتنه اف سکندری خوردن.

هه لنواین: هه لزواین اف بد بالا نظر کردن.

هه لنوتن: هه لنگافتنه اف سکندری خوردن.

هه لنویزان: نوژه نوژکردن به زه لیلی اف لابه و زاری کردن.

هه لنوشین: یه کجی و مخواردن اف لاجر عه سرکشیدن.

هه لنسشن: نیشتنه بله وراه اف برنشستن برنده.

هه لنو: (۱) پیش وتهی تله فون؛ (۲) شوان خمه له تینه، بالداریکه؛ (۳) لوس، دزی زبر اف (۱) الو، کلمه پاسخ تلفن؛ (۲) پرنده ایست؛ (۳) صاف، مخالف زبر.

هه لنو: بالداریکی رهشی راکدره زور بدقدوه ته، نهیلو، تملوه اف عقاب سیاه.

هه لنو: هه لوق اف عقاب سیاه.

هه لوا: حملوا، چیشتی ثاردو دوشاور رون اف حلوا.

هه لواستن: هه لاؤ وسین اف آویزان کردن.

هه لواسران: هه لاؤ وسران اف آویزان شدن.

هه لواسراو: هه لاؤ وسراؤ اف آویزان شده.

هه لواسین: هه لاؤ وسین اف آویختن.

هه لوای سه رینج: برینی له گوی سه گ: (هه لوای سه رینجی یان گوی نیره فنجی) «مدسل» اف کنایه از مدفویع سگ.

هه لوایی: شیرین وه ک هه لوق اف حلوامانند.

هه لوجه: عالموک اف آلوچه، الو.

هه لوجکه: عالموکره شه اف آلو بخارا.

هه لوجه: عالموک اف آلوچه، الو.

هه لوجقه‌قیسی: حهمشین، میوه یه که اف شلیل.

هه لودان: هه لدانهوه اف بالازدن.

هه لودرین: هه درین اف برشکافن.

هه لوربلور: حلور بلور، حلور بلور اف اتل متل.

هه لورلورک: جولانهی گوریس اف تاب برنشستن.

هه لورکه: (۱) جولانهی گوریس؛ (۲) جولانهی گوریس تیدانوستنی زاروک و نه خوش اف (۱) تاب؛ (۲) نتو.

هه لورکه: جوری هه لیدرکی کیزیلان اف نوعی رقص دخترکان.

هه لوزه: هه لوجه، عالموک اف آلوچه، الو.

هه لوشه: گولیکه اف گلی است.

هه لوشین: هه لکوشین اف برفسردن.

هه لوك: (۱) لهتی بچوک له دوداری گممه یه کی منلان؛ (۲) داری داره رای خانو اف (۱) فطمه کوچکتر از ابزار الک دولک بازی؛ (۲) دیرک خانه.

هه لوكان: گممه یه کی زاروکانه به داریکی دوبستی له داریکی بچوک

جار و جنجال: ۲) اضطراب.

هله لوهلاس: سه گی رزروه رف سگ بسیار پارس کننده.
هله پهله: جانه وریکه له جنسنی جولانه نه زرده، قرقه، پس پسه کوله رُتیل.

هله لوهلا: زه رو ما هی زور سدخت رفتگاه سخت در کوه.

هله لوهلا: جو ری مراوی سُر و سبی کاکوندار نوعی مرغایی سرخ و سفید شانه پسر.

هله خور: پیس خور، دژ خور رف بد خوراک.

هله لوهلا: دهست بلا و لول خرج.

هله لوهداوان: پلهی زور رفت شتابان.

هله لوهدن: لمو گوندانه کوردستانه که به عسی کاولیان کرد روتایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.

هله لوهه: هله لوهه بازی، الک دولک.

هله لوهه: هله لوهه زه نگزهش که گولیکی زور جوانه رف گلی است.

هله لوز: هله لوز گیاه کی گلاده رزی به ری گیاهی است.

هله لوزبوری: بریتی له هله و دهرفت لهدس چون رفت کنایه از فرصت ازدست رفتن.

هله لوهه: هله لوهه زه نگزه زه رد که گولیکی جوانه رف گلی است.

هله لوهسو: بابلهی رون تی ساور او رف ساندویچ نان روغنی.

هله لوهسور: گولی هله لوهه زه نگزه سور رف گلی است.

هله لوهسون: ۱) ساوین، پیامالین: ۲) نهسترن، سرین رف ۱) برمالیدن، اندون: ۲) زدون.

هله لوهسون: دوباره سه وزبونه پاش و شک بون و درون رفت باز سبزشدن گیاه.

هله لوهسون هینانه وه: ۱) لسمرا سه وزبونه وه: (میرگه کدم نادا هله لوهسونی هینانه وه: ۲) بریتی له دوباره داوا کردن: (بهشم داوه دیسان هله لوهسونی هینانه وه: ۱) از تو سبزشدن بعد از درو: ۲) کنایه از توقع و آذای دوباره.

هله لوهسیایا: ۱) بون گرتوله رزبیویان: ۲) بریتی له قله لوهی تمهم ل: ۱) گندیده بو گرفته: ۲) کنایه از فربه تبل.

هله لوهه: ۱) بهله لوهه لاری لاده: ۲) سه ره ره، گوئی نه بیس رفت ۱) شتابزده و بیراهمه ره: ۲) خود رأی و حرف نشنو.

هله لوهه شیی: ۱) بله لوهه لاری لادان: ۲) سه ره رهی، گوئی نه بیس رفت ۱) عجله و بیراهه رفتن: ۲) حرف نشنوی.

هله لوهه: قولفه، قولفه گوریس رفت حلقة رسن.

هله لوهه ملهق: حلله قمه ملهق رفت سخنان بیجا و نامر بوط.

هله لوهه ملهق: حیندر حوس، سیسوس، هله لادوشه رفت آلانگ.

هله لوهه ک: ۱) نالقه: ۲) خوار، لار: ۳) خوارایی و که کدوان، نیوجه غز: ۴) زرف: ۱) حلله: ۲) کج: ۳) نیم دایره: ۴) ناتنی.

هله لوهه کا: چه زمه، سه مای ده رویشان رفت جذیه، سماع درویشان.

هله لوهه کار: ۱) که سی کاری ناره و ده کا: ۲) سه هو که رفت ۱) بد کار: ۲) اشتباه کار.

«هله لوهه شاندن».

هله لوهه لاه: هاتچو و زور ماندو بون لمشوین کاریک: (که تو نه هله لوهه رفت) تکاپوی بسیار.

هله لوهه: ۱) ناوی گوندیکه: ۲) خور و نلکه، خور یکه، ناوله رفت ۱) نام دهی است: ۲) آبله.

هله و زینا: بهن و گوریسی کوکراوهی گلوه کراوه رفت نخ و... جمع شده گلوله شده.

هله و زینراو: هله و زینراو رفت نگا: هله و زینا.

هله و زینراو: هله و زینراو رفت نگا: هله و زینا.

هله و زینین: هله و زین رفت نگا: هله و زین.

هله لوهه: ۱) هله لوهه سست، وستانی کم، وجان: ۲) هزرو بیر دهرباره شستی رفت ۱) توقف کوتاه: ۲) فکر و موضع درباره چیزی.

هله و سستان: هله و سستان رفت نگا: هله لوهه سستان.

هله لوهه: هله لوهه رفت نگا: هله لوهه.

هله و سستان: هله و سستان رفت نگا: هله و سستان.

هله لوهه شکی: لوهه تا، له وساوه رفت از آن هنگام.

هله لوهه: ۱) دنه که قیسی شیرین: ۲) قهیسی دنک شیرین رفت ۱) هسته شیرین: ۲) زردالوی هسته شیرین.

هله لوهه: ۱) دهرقه ته: ۲) وتهی خوش و بیشی: ۳) تاویستاش: ۴) که وا بو:

۵) همل، تاو، دم: ۶) به تاییه تی: ۷) هله: ۸) گولیکی زور جوانه به چند زه نگانه سو و زردو زه شی هدیه رفت ۱) دم غنیمت است: ۲)

کلمه خوش آمد: ۳) تاکتون، هنوز هم: ۴) پس، حال که چنین است: ۵) دم، وقت: ۶) به ویره: ۷) سهو: ۸) نام گلی است زیبا.

هله لوهه: ۱) سه هو، خدلت: ۲) تامرازی بیزانی کون درشت رفت ۱) سهو، غلط: ۲) بیزن سوراخ درشت.

هله لاهاتگ: هله لاهات رفت نگا: هله لاهات.

هله لاهاتن: هله لاهات رفت نگا: هله لاهات.

هله لاهاتون: هله لاهاتون رفت نگا: هله لاهاتون.

هله لاهاتین: ۱) بلند کردن: ۲) چوچکه له هیلکه ده رینان: ۳) زانینی مد تمل رفت ۱) بلند کردن: ۲) چوچه از تخم در آوردن: ۳) حل کردن معما:

هله لاهوردن: ۱) هاوردنمه له گه رور، رشانده: ۲) هله لاهاتین رفت ۱) بالا اوردن، قی کردن: ۲) نگا: هله لاهاتین.

هله لاهوردنمه: رشانده رفت قی کردن.

هله لاهورین: هله لاهورین رفت نگا: هله لاهورین.

هله لاهویشن: هله لاهویشن رفت نگا: هله لاهویشن.

هله لاهیاش: توره و قوشقی و سل رفت حیوان رموک و رام نشده.

هله لجه: شارکی گهوره کوردستان به عسی به بومبای شیمیابی ده هزار که سی لئ کوشت و ده هزار زاری بریندار کرد رفت از شهرهای بزرگ کردستان که توسط بعثیان بمبان شیمیابی شد و

ده هزارین در آن کشته و ده هزار تن رخمي شدند.

هله بدل: ۱) هدراو هوریا و زه نازه نا: ۲) دلخورتی و پهريشانی رفت ۱)

ناخوش (۱) هلهله شادی؛ (۲) ناپستد، ناشایست؛ (۳) بُوی بد و نامطبوع.

هله لههله: فرسنه، دهرفته فرست حاصل است.

هله لههله: قسنه بدهله پهل سخن گفتن با شتاب.

هله هین: (۱) بلندکمر؛ (۲) هیلکه به جوچکه که رف (۱) بلندکشنده؛ (۲) آنکه جوجه از تخم به عمل آورد.

هله هینان: هله هانین ف نگا: هله هانین.

هله هینجان: به ده فر له تراوه هله کیشان ف آب برکشیدن.

هله بی: هله کاری ف (۱) انحراف؛ (۲) اشتباہ.

هله لی: (۱) حملی، زر؛ (کوره‌هله‌لی واتا: زرکور؛ (۲) توایمه؛ (۳) تاویک،

دهموکیده ک ف (۱) ناتنی؛ (۲) ذوب شد؛ (۳) دمی، لختی.

هله لی: روز بلندی، هله لت ف پرتگاه صعب العبور.

هله لی: (۱) راکه؛ (۲) راکات؛ (۳) له عاسمان دیاری بد؛ (۴) بلند بیهی:

(۵) که رون هله لی باشه؛ (۶) هه فیر بی بگا؛ (۷) ته او بی: (ده بی

عیدده‌ی هله لی جا میردی ده کا)؛ (۸) نیر سواری میوینه بی: (کری

لی هله لی لموکاره باشتره) ف (۱) بگریز؛ (۲) بگریزد؛ (۳) طلوع کند:

(۴) بلندشود؛ (۵) حمیر برآید؛ (۶) مدت سرآید؛ (۷) گمن بر مادینه

سوار شود.

هله لیان: (۱) توانده؛ (۲) هملاتن له شهزادا: (زیخ به نه هله لی) ف (۱) ذوب

شدن؛ (۲) فرار در جنگ.

هله لیب: حلیب، دروس، رهوا ف جائز، روا.

هله لیت: (۱) شتی بی قیمت، خرت و پرت؛ (۲) قسمی بی مانا: (هله لیت و

په لیت نیزی) ف (۱) آت و آشغال، خرت و پرت؛ (۲) سخن بی معنی،

چرت و پرت.

هله لیتیز: کاروش، گیاهه که ف گیاهی است.

هله لیت‌رگ: هله لیت ف نگا: هله لیت.

هله لیز: ناوه‌ند، چدق ف مرکز.

هله لیز: کا، پوش ف کاه، خس.

هله لیز: مشکه که ف مشک.

هله لیزه‌بره: مهشکه‌دره ف ملخی است سیاه.

هله لیس: وشکه‌گیا، پوش، هله لیز ف خس، علف خشک.

هله لیسکان: خلیسکان ف نگا: خلیسکان.

هله لیسه: (۱) هفریسه، که شکمه ک؛ (۲) پلاو ساور ف (۱) حلیم؛ (۲)

پلو بلغور.

هله لیل: جوئی هه توایه که دوشایی و شکمه‌وهبوه، هدریر ف نوعی حلوا.

هله لیله: بمری داریکه له هینستان ده رؤی رهش و زردی هه یه بوده رمان

ده بی ف هلیله.

هله لیماو: شوربا و برجی بی رون ف سوب برنج بدون چربی.

هله لین: (۱) بلندکه؛ (۲) بیبه؛ (۳) لابه؛ (۴) توانده: (بهاری به ف دهه لی) ف

(۱) بلندکن؛ (۲) باش؛ (۳) کناری بی؛ (۴) ذوب شدن.

هله لین: هله لده و، لاگره: (چاری هله لین، پمدا هله لین) ف بالازن.

هله لین: (۱) بلندکه؛ (۲) راکهن، غاردهن ف (۱) بلندکن؛ (۲) فرارکید.

هله کردن: (۱) سه هو کردن؛ (۲) لمزی ده رجون: (زیگمی هله کرده) ف

(۱) اشتباہ کردن؛ (۲) ره گم کردن.

هله کوک: تاله کوک ف گیاهی است با بیازه خوراکی.

هله که: مشک گرده ف برنده است شکاری.

هله که: بزوتون، حمده که ت ف حرکت.

هله کسمه: هله که ف نگا: هله که.

هله گه: گذریده سدرگه ردان ف ولگرد.

هله لله: (۱) بالو ره لیدان به گهرو؛ (۲) تی بردانی سه گ ف (۱) هله لله؛ (۲)

تخریک سگ.

هله لهلی: (۱) میوه‌ی بل و زور گیشتو؛ (۲) بیری نهوا و کنه ف (۱)

میوه رسیده نرم شده؛ (۲) بیر فرتوت.

هله لهلین: (۱) بل بون و زور گه بشتنی میوه؛ (۲) لمبیران له تاقفت که وتن،

زورهان بون ف (۱) رسیدن و نرم شدن میوه؛ (۲) پرشدن و از کار

افتادن.

هله لم: جیگهی زور به رزو سه سخت، هله لموت، نله لموت، ههزار به هزار

ف کوهستان صعب العبور.

هله لم: (۱) نه خوشی هه رزنه تری؛ (۲) هوشی تری که چند ده نکی

درشت و باقی وردن ف (۱) بیماری شکوفه آنگور؛ (۲) خوش انگور با

چند حبه درشت و بقیه ریز.

هله لمار: (۱) پلامار، شالاؤ؛ (۲) زیلمه ف (۱) حمله؛ (۲) خاکستر گرم.

هله لمارکه: پلامارده، زالم، دهست دریزکه ف متعدی، متجاوز.

هله لمته: خورایی، مفت ف مفت.

هله لمته چی: (۱) مفت خور؛ (۲) شه لاتی ف (۱) مفت خور؛ (۲) شارلاتان.

هله لم کردن: ورینی هه رزنه تری ف اریش شکوفه آنگور از بیماری.

هله لموت: زه رو ماھی زور سه سخت، ههزار به هزار، هله لم ف کوهه مرفتع

صعب العبور.

هله لمور: زیلمه، زیلمه مو ف خاکستر داغ.

هله نگوتن: هله نگفتن، سره نگری بون ف سکندری خوردن.

هله لو: هله لو ف نگا: هله لو.

هله لودان: هله دانده ف نگا: هله دانده.

هله لوگه: هله لگرده وه ف برگردانده، زیر و روکنده.

هله لوگه ران: هله لگرده وه ف نگا: هله لگرده.

هله لوگه ران: هله لگرده وه ف نگا: هله لگرده.

هله لوگه ران: هله لگرده وه ف نگا: هله لگرده.

هله لوگه ریاگ: هله لگرده وه ف نگا: هله لگرده.

هله لوگه ریان: هله لگرده وه ف نگا: هله لگرده.

هله لوگه راون: هله لگرده وه ف نگا: هله لگرده.

هله لوگه راون: هله لگرده وه ف نگا: هله لگرده.

بسیار واق کننده؛ (۲) کنایه از دراج.

هله لهه لاك: هله لوك ف آبالوی کوهی.

هله لهه لوك: تالو بالوی کیوی، هله لوك ف آبالوی کوهی.

هله لهه له: (۱) هله له، بالو ره به گهرو؛ (۲) خراب، نهشیاوه؛ (۳) بونی

هه ماییل: ۱) قایشی شمشیر به خوده هه لو اسین که ده ملی ده کهن: ۲) نوشته‌ی ده بدرگ گیر اوی به پدن ده مل کراو: ۳) تسمه حمایل کردن شمشیر: ۴) دعای نوشته حمایل شده.

هه مبا: بم بوایه میداشتم.

هه مبار: عدبناوار، هه مار، هه کوی که ل ویمل له مال بان له دوکاندا انبار. هه مبار: هه موال، دوست رفقی، دوست.

هه مباری: هه واله‌تی رفاقت.

هه مبارازی: ۱) هاوشاری: ۲) هاولانی: ۳) همشهری: ۴) هموطن.

هه مبارزیری: هه مبارازی نگا: هه مبارازی.

هه مبان: همبان، هدمان، همانه انبان.

هه مبانه: همبان انبان.

هه مبانه بورینه: همبانه‌یه که له چیر و کی که مونارادا، ده لین ده ستيان تی روکردو و هرچی و سیستیانه تیا بومه به ده ستيانه و هاتون انبان جادویی در افسانه‌ها که گویا محتوی همه چیز بوده است.

هه مبانه گورینه: همبانه بورینه نگا: هه مبانه بورینه.

هه مبز: هامیز، تامیز، باوهش آغوش.

هه مبس: ۱) جوری بزتی گوی سوز: ۲) ده خلی سیسی گزدراوی تیک‌هالا و: ۳) نوعی بز گوش قرمز: ۴) غله سیزدهم آویخته.

هه مبهر: بدانیه، همبه رافا برابر، مقابله.

هه مبهلی: ۱) لاسمر مه‌زه بی تمام نه محمدی حه بنه‌لی: ۲) درونگ له پاک بونه و: ۳) پیر و مذهب حنبلی: ۴) دارای وسایس در نظافت.

هه مبیز: هه مبز، تامیز، باوهش آغوش.

هه مبیزه: دوانه، تاوال دوانه، جملک، جقی دوقلو.

هه مپا: ۱) ده ولمه‌ندی گوند: ۲) هاوستن، هاویش: ۳) تاوتا، هاوتاب: ۴) ترومندده: ۵) هم پیشه: ۶) همتا.

هه مپازی: شانازی: نهم هه مپازی بته دکن افتخار.

هه مپشت: هاویشت، لا یه نگر، دزداری به کتر هوادار یکدیگر.

هه مپشک: هاویهش سریک.

هه مپیمان: هاویه‌یمان هم پیمان.

هه مپیاله: هام پیاله، هاویا له نگا: هام پیاله.

هه مت: زدل، داوته‌له‌ب، داخوازی، بهی زوری لئی کردن دا طلب.

هه متز: جاشه‌که‌ری به کبر ف کره خر بکساله.

هه متی: ۱) دیسان، دوباره: ۲) گه نمکوتا و: ۳) دوباره، باز: ۴) گندم کویده.

هه مچولا: ۱) جولا نهی منال و نه خوش: ۲) جولا نه به گشتی انبان تو و زه کوکد یا بیمار: ۳) تاب.

هه مخه: هاوسر همخواه.

هه مسد: ۱) حمد: ۲) ویست، بریار: (بی هه مسدی خو نه ز چوم): ۳) بردی قبر، کیل انبان: ۴) ستایش: ۵) اراده: ۶) سنگ قبر.

هه مدادم: ده س به جنی، هر لجه‌جنی، بی دره نگ کردن، ده ستموله جنی فوراً بی درنگ.

هه مدرز: جسنہ کدیریکی چکوله نوعی الاغ ریزجشم.

هه لینان: هه لینان نگا: هه لینان.

هه لینانه وه: ۱) کولاندنه وه دوی مشکه و تیار اوی پنیر: ۲) دوای

پیشگری «تی» به مانا قدره بوسکر دنه وه: (تیت هه لینانه وه): ۳)

بلند کردنده: (هه نگا و هه لینانه وه): ۴) برینی پارچه بی درونی جل:

(نیفه کی ده ربیکه هه لینانه وه): ۵) جوشانیدن دوغ و آب پنیر: ۶)

پس از پیشوند «تی» به معنی جبران کردن: ۷) بازبرداشتن و

بلند کردن: ۸) برش دادن پارچه برای دوختن لباس.

هه لینایش: تو اندنه وه، تواندنه وه ذوب کردن.

هه لینجان: هه لینجان آب برکشیدن.

هه لینگ: ۱) غار، راکردن: (هه لینگ ده): ۲) ده لینگی ده ربی و: ۳) دو

دویدن: ۴) پاچه شلوار.

هه لینگ دان: راکردن، غار دان دویدن.

هه لینگ ده: غاره ده بدرو.

هه لینگ ده: کستی که غار به نسبت ده کاف سوارکار.

هه لیلیه: ۱) که میک: ۲) له سوچیکده و: ۳) اندکی: ۴) از گوشه‌ای.

هه م: ۱) دزی و شهی نیم، له بون به شدارم: ۲) وتهی دوباره: (هم

هاتونه): ۳) وتهی بدشداری، هاو، هام، نام: ۴) پیتی بادانه وه، ز، ش:

۵) ته نانه وه: ۶) وهک، راست وهک: (من نه و دیت هم بازیری واتا:

وهک خله‌کی شار وابو): ۷) هستیم: ۸) باز، دوباره: ۹) این طور: ۱۰) اشتراک، هم: ۱۱) حرف عطف: ۱۲) حنی: ۱۳) کاملا مشابه.

هه ده ما: ۱) هما، هدوا، نیتر ناوا: ۲) لم نزیکانه: (هه ما ته دیت چاوا چی

دبه): ۳) نوسا: ۴) نیتر: ۵) هیمان، هیشتا و: ۶) این طور: ۷) در این

زندیکی ها: ۸) آنگاه: ۹) دیگر: ۱۰) هنوز.

هه مار: عدبناوار انبان.

هه مار او: عدبناوار آب انبان.

هه مار کردن: عدبناوار کردن انبان کردن.

هه ماره بیو: عدبناوار بیو پرسیده در انبان.

هه ماز: ۱) منال‌دان: ۲) ناوال‌مندال و: ۳) زهدان: ۴) جفت نوزاد.

هه ممال: ۱) کول هله لگر به من، عدمیال، حه نیال، عدبناوار، عدبناوار: ۲) حه مایل،

نوشته‌ی ده بدرگ گیر اوی ده لاشان کراو: ۳) قایشیکه به کورتنه وه

سور بیمه وه و: ۴) حمال: ۵) دعای نوشته حمایل شده: ۶) تسمه

آویزان به پالان.

هه مالکی: وهک حه نیالان حمال آسا.

هه مالیا: مزی حه نیالی مزد حمالی.

هه مان: ۱) هر نهود: ۲) گشتیان: (هه مان بینه): ۳) همبان: ۴) نهاده وهک

۵) همان: ۶) همگی: ۷) انبان: ۸) عینا.

هه ماندن: کردن‌پاوان، قورغ کردن، قدهه غه کردن قدرگن کردن،

منعون کردن.

هه مانگی: به حاسته ده دویه لاف بسیار به آهستگی.

هه مانه: ۱) لامان هدیه، شکده بین: ۲) همبان و: ۳) داریم: ۴) انبان.

هه ماواز: هاو قسه و: ۶) هم قول.

هه ماواز: ده یدک را ده عقدن ده هم دانش.

هه مل: (۱) زتی زگیر: (۲) باره‌له‌لگر [۱] زن باردار؛ (۲) حمال، باربر.
 هه ملک: (۱) دا به سته، پهروار؛ (۲) قله‌و، تیزگوشت [۱] پهروار؛ (۳) فربه.
 هه معا: (۱) هدرکه؛ (۲) ههر لمحی؛ (۳) هس، تهنجی: (هه معا تو ساغ به تو
 نهشته) [۱] همینکه؛ (۲) فوراً؛ (۳) فقط.
 هه من: (۱) لئی کولنهوه، توژنهوه؛ (۲) خاوه‌تی ته‌وشتانه؛ (۳) هدمو، گش؛
 (۴) هه مویان [۱] پژوهش؛ (۲) اینها را دارم؛ (۳) همه؛ (۴) همه آنها.
 هه مُنْك: گوریسی پیوه‌ندی ید کسم [۱] رسن پای بند سور.
 هه موُ: (۱) هدمیان، هدمبانه؛ (۲) گش، تیگرا، گشت، تمام [۱] انبان؛
 (۲) همه.
 هه موار: ریکوپیک که وتو: (نم چوارچیوه ده گدل ره سمه که هه مواره،
 پیاویکی ناهه مواره) [۱] مناسب، باب.
 هه موان: گشتنیان، گشان [۱] همگان.
 هه مواني: گشتنی، بو هه موکس [۱] همگانی.
 هه موُتُنی: به دهستی گدل، تیکرایی [۱] دسته جمعی.
 هه موُکُنی: بی کدم و کوری، تمامی [۱] کاملاً، به کلی.
 هه موله‌ک: ناوی بالله‌وایتکی چبروکانه [۱] بهلوانی افسانه‌ی.
 هه مه: (۱) هدمو، گش؛ (۲) دیرم؛ (۳) تیمه؛ (۴) بدلام، بلان [۱] همه، کل؛
 (۲) دارم؛ (۳) ما؛ (۴) آما.
 هه مدت: (۱) لئی روانین و سهیر کردن؛ (۲) سهیر و تواشانی: (کوریشه ورنه
 هه مه‌تی)؛ (۳) پرواپی: (ته هه مه تاخو دایه سدرکی)؛ (۴) زورهینان و
 پرواپی: (هه مه تا نافی لسده)؛ (۵) پاریده؛ (۶) پاراستن [۱] نگاه
 کردن، ملاحظه؛ (۷) عجیب و تعاشانی؛ (۸) باور؛ (۹) فشار و تراکم؛
 (۱۰) کمک؛ (۱۱) حفظ، نگهداری.
 هه مه‌ته: ملاحجه‌زه بکه، بیری لئی وه که [۱] توجه کن، ملاحظه کن.
 هه مه‌ک: وفا، چاکه له چاوابون، نهمه‌گ [۱] وفا.
 هه مه‌کاره: (۱) کهنسی که ده سه‌لاتی زوره؛ (۲) کهنسی که زور کاران
 ده زانی [۱] بانفوذ و قدرتمند؛ (۲) وارد به همه کار.
 هه مه که‌س: هر کدنس [۱] هر کس.
 هه مه‌گ: نهمه‌گ، وه فا [۱] وفا.
 هه مه‌ندوش: حه‌جوش [۱] هفت‌جوش، مفرغ.
 هه مه‌هونه: ناومال [۱] هم خانه.
 هه مه‌وه‌ند: ناوی عمه‌شیره تیکی کورده که هیندیکیان له لایعن ده لوه‌تی
 عوسمانیه وه بو لبیا دُورخراونه‌تاهو [۱] نام عشیره‌ای در کردستان.
 هه مه‌هم: له زاروه‌ی زاروکاندا واتا: خوراک [۱] خوراکی در له‌جهه
 کودکانه.
 هه مه‌همه: هه را هو ریا، چه‌قو گوره [۱] همه‌مه و غوغای.
 هه می: گشت، هدمو، گش [۱] همه.
 هه میان: (۱) گشیان؛ (۲) پشتنیدی له میشن بو پاره تبداهه‌لگرتن؛ (۳)
 هه مبانه [۱] همگان؛ (۲) کمر بند چرمی برای حمل یول؛ (۳) انبان.
 هه میر: هه ثیر [۱] خمیر.
 هه میز: نامیز باوهش [۱] آغوش.
 هه میس: دیسان [۱] دوباره، باز

هه مده‌رد: هاوده‌رد [۱] همدرد.
 هه مده‌م: هاوده [۱] همدرد.
 هه مدیس: دیسانه‌وه [۱] بازدوباره.
 هه مدیسا: هه مدیس [۱] بازدوباره.
 هه مدیسان: هه مدیس [۱] باز دوباره.
 هه مدیسانه‌وه: هه مدیس [۱] بازدوباره.
 هه مدیسره: هه مدیس [۱] بازدوباره.
 هه مرآ: (۱) پیکه‌وه؛ (۲) هاروئی [۱] باهم؛ (۲) همراه.
 هه مران: تامراز، نامیر، نه‌سیاب [۱] ابرار.
 هه مران: تاوران، هاراژ [۱] همراز.
 هه مرایی: هاروئیه تی [۱] همراهی.
 هه مررو: هرمی، هرمی، نه‌مررو، هارمی [۱] گلابی.
 هه مرزو کوچکیته: کرسک [۱] گلابی و حسنه.
 هه مرزله: گوندیکی کوردستانه له لای سنه [۱] نام دهی است.
 هه مرزنگ: هاوهه نگ [۱] همرنگ.
 هه مزا: گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد [۱] از روستاهای
 ویران شده کردستان توسط بعثیان.
 هه مزار: هه مهاواز [۱] هم قول.
 هه مزاغا: له گوندانه‌ی کوردستانه که به عسی کاولیان کرد [۱] روسنایی
 در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.
 هه مزاله: چاردادغی ناوباغ [۱] خانه‌ی جویی باع.
 هه مزر: هه مذر، جسته که‌ریکی کوره‌له به [۱] نگا: هه مذر.
 هه مزک: ناوی چیشیتکه له ناو خدلکی بوتان [۱] نام غذایی است.
 هه مزمان: هاوزمان [۱] همزبان.
 هه مزه: ناوی بو بیاوان [۱] حمزه، نام مردانه.
 هه مزه‌به‌گی: جوری مازو [۱] نوعی مازوج.
 هه مزه: جوری کایدی منالله [۱] نوعی بازی کودکان.
 هه مزیکی: له گوندانه‌ی کوردستانه که به عسی کاولیان کرد [۱]
 روسنایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.
 هه مس: مهرو بزني رهش و سور [۱] گوسقند و بز سیاه و قرمنز.
 هه مسا: هاوسا، جیران [۱] همسایه.
 هه مسال: هاوته‌من [۱] همسال.
 هه مسسه: زن بو میرد میرد بورن، هه فسسه [۱] همسر.
 هه مسین: جوری ره‌سنه بزن، جوری بزن [۱] نزادی از بزن.
 هه مشاری: هاوشاری [۱] همشهری.
 هه مشیر: هاوشیر [۱] همشیر.
 هه مکه: زور، گله‌لیک: (نم هه مکه پاره له کوئی بینم) [۱] بسیار.
 هه مگه: هه مکه [۱] بسیار.
 هه مگه‌ل: (۱) هرجی خوا دروستی کردوه؛ (۲) هاونه‌زاد [۱] کائنتات،
 موجودات؛ (۲) هم نزاد.
 هه مگه‌لی: تیکرای خاوهن هه بی [۱] همه موجودات.
 هه مگین: هه نگوین، هه نگف، هه نگمین [۱] انگین، عل.

هه ناسه برکه: هه ناسکه برکتی **ف** نفس تنگی.

هه ناسه برکتی: هه ناسکه برکتی **ف** نفس تنگی.

هه ناسه برآو: خنکا **ف** خفه شده.

هه ناسه دان: نه فهس کیشان **ف** نفس کشیدن.

هه ناسه دانه وه: نه فهس گدرانه وه **ف** بازگشت نفس، بازدم.

هه ناسه درهاتن: نه فهس کیشان، هه ناسه دان **ف** نفس کشیدن.

هه ناسه ساره: برتی له خاکه سرو و بیکس **ف** کنایه از بینوا و بیجاره.

هه ناسه سوار: پسوسوار **ف** تنگ نفس.

هه ناسه کیشان: پشودان، نه فهس کیشان، هه ناسه دان **ف** نفس کشیدن.

هه ناسه ههل کیشان: نه فهسی خمی دان، تاخ و تاه گوتون **ف** آه

کشیدن از غم.

هه ناف: درون، هه رجی لمناو زگایه **ف** احشاء.

هه ناف رهش: دل پیس **ف** بدنها.

هه ناو: ۱) ناو، جهرگو ناو؛ ۲) وره، زراو، غیره **ت** ۱) احشاء؛ ۲)

زره، شجاعت.

هه نبانه: پیستی گوراوی بزن و مدر که دیکنه ده فری شتمه ک، هه مانه،

هد میان، هه مبانه **ف** اینان.

هه نبانه بورینه: هه مبانه بورینه **ف** نگا: هه مبانه بورینه.

هه نبانه گورینه: هه مبانه بورینه **ف** نگا: هه مبانه بورینه.

هه نتش: به لهز ورده، زوکه **ف** زودباش.

هه نتش مهنتش: په لد بکه به هرده ده بینی **ف** زودباش به نفع توست.

هه نتشه ش: لهزوی، حوزوی؛ (دهه نتشه شا وی ده نه ز نه شیم بیژم) **ف**

حضور، محض.

هه نتج: ۱) جوری دورمان، دورمانی کی تایبه تی؛ ۲) کورته کیریک له

نویسندابو نیوان دانان «»؛ ۳) دوگه و شتر **ف** ۱) نوعی دوخت؛ ۲)

تیره؛ ۳) کوهان شتر.

هه نجار: هه موار، ریک: (تموشه رزور تاهه نجاره) **ف** مناسب.

هه نجار: نامور، ته سیابی جوت **ف** خیش.

هه نجاندن: نهنجین، وردکردن به تیغ **ف** انجیدن، خردکردن با تیغ.

هه نتج کرن: په یوه شددان، گهیانده یهک، لیک گیرکردن **ف** بهم رساندن،

بهم متصل کردن.

هه نجن: نه نجن، هنچ **ف** انجیدگی، خردشدن با تیغ.

هه نجنین: وردکردن به تیغ، نهنجین، هه نجاندن **ف** نگا: انجیدن، نگا:

هه نجاندن.

هه نجوچک: توئی هرمی **ف** تخم گلابی.

هه نجوره: هه نگوره، هنگوره، تیواره دره نگیک **ف** عصر هنگام.

هه نجوله ره: لوگوندانه هی کوردستانه که به عسی کاولیان کرد **ف**

روستایی در کردستان که بعثتان آن را ویران کردند.

هه نجه: ۱) شوئی لیک هدل بحران؛ ۲) ترازاندن **ف** ۱) محل شکافتگی

وازهم بازشنده؛ ۲) نگا: ترازاندن.

هه نجهت: هنجهت، په لب، بیانو، به هانه **ف** بهانه.

هه تجمل: تاکام، ته جمل **ف** اجل.

هه میسا: هه میس **ف** دوباره.

هه میسان: هه میس **ف** دوباره.

هه میسانه وه: هه میس **ف** دوباره.

هه میشیه: دایم و دره هم، بی برا نه وه **ف** همیشه.

هه میشه به هار: گولیکه **ف** گل همیشه بهار.

هه میشه وه وی: زنی که زور میردان ده کاف **ف** زنی که بسیار شوهر کند.

هه میشه بی: بی برا نه وه **ف** همیشه.

هه میلا: زنی سکر **ف** زن باردار.

هه مین: ۱) سست و شله به ته؛ ۲) خو به کارتنه ده، پاش گوئی خمری کار؛

۳) ناو بو زنان؛ ۴) به تیکرایی، هه مو، همی؛ ۵) تا تیسته **ف** ۱)

سست، تیبل؛ ۲) از زیر کار درزه؛ ۳) نام زنانه؛ ۴) همگان؛ ۵) هنوز

هه مینه: هم میان، گشت له گشت **ف** همگان.

هه ن: ۱) له بون دان؛ ۲) که مسانی به جو وردن؛ ۳) بود، دارایی؛ ۴)

پیشگری که بدواتا: شیرینی: (هه نگف، هه نجری، هه تار، هه نی، ته نانه ت

هه نیان و اتا: جیگه می شیرینی)؛ ۵) هه ند، هیند، نهود نده **ف** ۱) هستند،

موجودند؛ ۲) کسانی چنین هستند؛ ۳) دارایی؛ ۴) پیشوندی به معنی

شیرینی؛ ۵) این اندازه.

هه نا: ۱) هدتهر، قه و تی دیتن؛ ۲) گه یشن: (تا دهست هه نا به کا

بالا ببرزه)؛ ۳) سرهوت: (قفت هه نا تاده)؛ ۴) هانا، په نای بردن؛ ۵)

فریا: (ده هه نام هات)؛ ۶) بهم چو ره، ناوه هاف **ف** ۱) بُرددید، نیروی

دید؛ ۲) دسترسی؛ ۳) آسودن؛ ۴) پناه بردن؛ ۵) فریدارسی؛ ۶) این

طوط.

هه نار: نار **ف** انار.

هه ناران: دوگوندی کوردستان به عسی ویرانی کردن **ف** نام دور و ستابی

کردستان که توسط بعثیان ویران شد.

هه ناردن: ناردن، ره وانه کردن **ف** فرستادن.

هه ناردنه وه: دوباره گه راندنه وه **ف** باز فرستادن.

هه ناردو: ره وانه کراو **ف** فرستاده.

هه ناردی: ۱) هناردو؛ ۲) ناردو، ره وانه کردی، ره وانه کی کرد: (میر به سهت مینه ت

هه نارادی نیسترنی کی روت و قوت / چوار بله لی سست و سه سهت

نه ندامی هر وه ک عه نکه بیوت) «شیخ زده» **ف** ۱) فرستاده؛ ۲)

فرستاد.

هه ناره: گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد **ف** از روستاهای

ویران شده کردستان توسط بعثیان.

هه ناری: ۱) ره وانه کراو، ناردو؛ ۲) بزره نگی ده نکی هنار **ف** ۱)

فرستاده؛ ۲) بمنگ دانه انار.

هه ناریز: داره نار **ف** درخت انار.

هه ناسکه برکتی: نه نگه نه فه سی **ف** نفس تنگی.

هه ناسکه بری: هه ناسکه برکتی **ف** نفس تنگی.

هه ناسکه بری: هه ناسکه برکتی **ف** نفس تنگی.

هه ناسه: فوئی که گیاندار هه لی ده مزی و دیدانه ده دره و هر بد و هه وايه

ده زی، پشو، پشی **ف** نفس، دم.

هەندەف: هەدەف، تەپۆلکە **ف** تېھ كۈچك.

هەندەقۇ: شەودەر، گىيابەكە **ف** شىبدەر.

هەندەك: كەمپىك **ف** اندكى.

هەندەكۇ: شەودەر، هەندەقۇ، گىيابەكە بولەۋەزى مالات خوشە **ف** شىبدەر.

هەندەگ: بىزمۇك، بىزْمُك، دەمبىتى بىيچو كە شىرى دايىكى نەمزى **ف** دەھان بىند بېچە دام بىراي جلوگىگىرى از مىكىدىن پىستان مادر.

هەندى: ۱) هەنى، شۇتى، شىمىتى، جەبەش، زەبەش؛ ۲) زىياد، فەر **ف** ۱) هەندوانە؛ ۲) پىيار.

هەندى: ۱) هەندەك؛ ۲) تەندازە **ف** ۱) اندكى؛ ۲) اندازە.

هەندىك: هەندەك **ف** اندكى.

هەندىتىا: دەۋەونەدە **ف** دەچىندان، دۆپارى.

هەنزاڭ: هەزار، هازار، دەچەلان سەت **ف** هەزار.

هەنتزەل: گۈرالك، كالله كەمارانە **ف** هەندوانە ابوجەل.

هەنژىن: رازان، راكتان **ف** درازكىشىن بىراي خواب.

هەنسىك: ۱) نىزگەرەي بەگىيانوه؛ ۲) هەناسە **ف** ۱) سكىشكە كىرىد؛ ۲) نەفس.

هەنسىكەپىركى: هەناسە بىرلىكى، پىشۇسوار بۇن **ف** نفس تىنگى.

هەنسىكەپىرى: هەنسىكەپىركى **ف** نفس تىنگى.

هەنلۇك: حەنەك، قىسى پىكەنин **ف** ئەن.

هەنلۇچىچى: قىسى سەپەر **ف** لۇدە.

هەنكوف: بەرانبىر لە هەموشىنىكا **ف** كاملاً باهم بىرابر، ھەشان.

هەنكە: ھانكە، هەناسە سوارى **ف** ھەن خستە.

هەنكەھەنلۇك: ھەنلۇكى زۇر **ف** ھەن ھەن.

هەنكى: ھېنڈكۈكە، ھەندەك **ف** اندكى.

هەنكىيان: پىشۇسوارى **ف** ھەن ھەن كەردن.

هەنگ: ۱) مېشەنگكى؛ ۲) كەرمىكە لە پىستى مالاتى بەرزە دەد؛ ۳)

بەزم و كەيف؛ ۴) كۆمەلېنىكى زۇر؛ ۵) گۈزى و قىلى و تەلەكە؛ ۶) ناز-

دەلالى **ف** ۱) زىبور عسل؛ ۲) كىرمى است آفت گاوا كە بە پوست زند؛

۳) جىش و سرور؛ ۴) تودە بىسياز؛ ۵) نېرنىڭ و حققە؛ ۶) ناز و دىللى.

هەنگا: ھەر تىسە، تەئىستا، نەھ، ھەنۇكە، نۇكە **ف** ھەن اكتۇن.

هەنگاقتىن: لەئامانچ دان، تەنگاوتىن **ف** بەھەدف زەن.

هەنگاف: ۱) شەقاو، لوق؛ ۲) دەم، كات، وەخت **ف** ۱) گام؛ ۲) ھەنگام.

هەنگامەد: ھەراو ھورىبا **ف** ھەنگامە.

هەنگانە: باج لە ھەنچىف **ف** باج ارباب از عسل.

هەنگاۋا: شەقاو، لوق **ف** گام.

هەنگاۋاتىن: تەنگاوتىن **ف** بە هەدف زەن.

هەنگاۋانىن: بە ھەنگاۋ بەرەپىش چۈن **ف** گام بىداشتىن.

هەنگاۋەلەنلىن: ھەنگاۋان **ف** گام بىداشتىن.

هەنگبازان: فيلزار، گىزىكەر **ف** حققە بازان.

هەنگىرىن: كەسى كە هەنچىف لە خەلەپ دەچىنەتەو **ف** عسل چىن از كىدو.

هەنگ خۇرەكە: رىنگىزىش، رەنگالە **ف** بىرندە زىبورخوار.

هەنگ خۇرە: ھەنگ خۇرەكە **ف** بىرندە زىبورخوار.

ھەنجىزىر: ھەزىز **ف** انجىز.

ھەنجىزىرساوا: مىۋىيەكى گەرمەسىرە درېز و كەم بەتىكول ناوه كەدى نەرم و شىرىيەنە، مۇز **ف** موز.

ھەنجىزىخوار: بالىندە يە كە قاتلىي ھەنجىزىر **ف** پىرنەدە اىنجىزخوار.

ھەنجىزىر: لەو گوندانەي كوردستانە كە بەعسى كاوليان كەرف **ف** روستايى در كەردستان كە بەعيان آن را وېران كەردىن.

ھەنجىزىرچىرور: گۈندىكە كە كوردستان بەعسى وېرانى كەرف **ف** از روستاهاي وېران شدە كەردستان توسط بەعيان.

ھەنجىزىرسوره: لەو گوندانەي كوردستانە كە بەعسى كاوليان كەرف **ف** روستايى در كەردستان كە بەعيان آن را وېران كەردىن.

ھەنجىزىرەۋەرە: بالىندە يە كە ھەنجىزىخوار دەنە كەردو **ف** پىرنەدە اىنجىزخوار.

ھەندى: ۱) بىرى، بەسىتى: (ھەندى كەس سەپىن)؛ ۲) بىرىتى لە تەرمى زىن:

(شەلواۋە كەمى بىن كەندىم بىرىدە كە ھەندۇمەندىم)؛ ۳) تەمەندە **ف** ۱) اند، بعض؛ ۲) كىنايە از شەرمىگە زىن؛ ۳) آنقدر.

ھەندەف: ۱) لاي سەررو: (گەيمە ھەندەف گۇند)؛ ۲) بەرانبىر، روپەر و **ف** ۱) بالاس، طرف بالا؛ ۲) بىراپ، مقابل.

ھەندام: تەندام، لەش، نازىز بەدەن **ف** اندام، اعضاء بدن.

ھەنداؤ: ھەنداف **ف** نىگا: ھەنداف.

ھەندای: ھەند، تەۋەندە **ف** آنقدر.

ھەندايىن: تەۋەندە، تەۋەندەزە **ف** اين قدر.

ھەندىر: نازارى، نۇقەرە **ف** آراماش، سكۇن.

ھەندىران: نۇقەرە گەرتەن **ف** آرام شىدەن.

ھەندىرخان: ناڭ، جەرگ و ناوق **ف** احشاء.

ھەندىرۇ: ۱) زۇرى مالەوە، تەندەرۇنى؛ ۲) تاو ھەرسىتى **ف** ۱) اندرۇنى خانە؛ ۲) تو، داخل.

ھەندىرھۇ: ھەندىرھۇ، ھەللاۋۇشە **ف** آلاكلنگ.

ھەندىريان: ھەندىران **ف** آرام گرفتن.

ھەندىرياي: نۇقەرە گەرتۇن **ف** آرام گرفته.

ھەندىرىشىن: گىيابەكى تام تېرى كەلابلىنىد بۇ دەرمان دەشى **ف** گىاھى است داروبىي.

ھەندىرىشە: ھەندىرىشە **ف** نىگا: ھەندىرىشەن.

ھەندىرىن: ھەندىران، ھەندىريان **ف** آرام گرفتن.

ھەندىرىن: چىايەكى بەناوبانگە **ف** نام كەھى در كەردستان.

ھەندۇ: ۱) كەلتە كەردىنەوە، چاڭرىدەنەوە كەردىنەوە؛ ۲) ھۆزىكە ھەميسە لە كۆچ و كۆچباردان، دوم **ف** ۱) مىرمەت؛ ۲) نام عشىرە اى است كۆچ نىشىن.

ھەندۇ: ھەنداف **ف** نىگا: ھەند.

ھەندە: ۱) تەمەندە؛ ۲) ھەر تەمەندە **ف** ۱) اين قدر؛ ۲) فقط ھەمین است.

ھەندەر: لاۋە، دەرەوە و لەلات **ف** خارج از منطقە.

ھەندەران: ولاتاني دەرەوە **ف** كىشورەلە خارج.

ھەندەسە: تەندازە **ف** ھەندسە.

هـنـگـهـلـانـ: هـنـگـهـرـالـ، جـيـگـهـيـ مـيـشـهـنـگـوـينـ لـمـشـاخـداـقـ جـايـ زـبـورـ
عـسلـ درـ شـكـافـ صـخـرـهـ.

هـنـگـهـلـانـ: هـنـگـلاـنـقـ نـگـاـ: هـنـگـلاـنـ.

هـنـگـهـمـالـ: شـانـهـهـنـگـوـينـقـ شـانـهـ عـسلـ.

هـنـگـهـمـينـ: هـنـگـفـ، هـنـگـمـينـ، هـنـگـوـينـقـ عـسلـ.

هـنـگـهـوانـ: بـخـيوـكـهـرـيـ هـنـگـقـ بـروـشـ دـهـنـهـ زـبـورـ عـسلـ.

هـنـگـهـوـچـهـ: هـنـگـهـيـنـقـ بـرـنـدـهـ زـبـورـخـوارـ

هـنـگـهـمـونـ: گـوـنـيـ، گـهـونـقـ گـونـ.

هـنـگـهـمـويـ: گـونـديـكـهـ لـهـ كـورـدـسـتـانـقـ رـوـسـتـايـ درـ كـرـدـسـتـانـ.

هـنـگـيـ: نـوـدهـمـ، نـوـسـاقـ آـندـ، آـنـگـاهـ.

هـنـگـيـگـورـ: هـنـگـوـرـ، تـرـىـقـ اـنـگـورـ.

هـنـگـيـزـهـ: ۱) قـولـفـيـ دـهـسـكـيـ خـورـجـ وـ جـهـوالـ؛ ۲) كـيـلـيـ قـبـرـ؛ ۳) بـنـ

كـيـلـيـ قـبـرـ؛ ۱) دـسـتـگـيرـهـ جـوـالـ وـ خـورـجـينـ؛ ۲) سـنـگـ قـبـرـ؛ ۳)

زـبـورـنـگـ قـبـرـ.

هـنـگـيـنـ: ۱) هـنـگـوـينـ؛ ۲) نـدـوـساـ، نـوـدهـمـ، هـنـگـيـقـ عـسلـ؛ ۲)

آـنـگـاهـ.

هـنـگـيـگـيـ: نـوـسـاـكـقـ آـنـگـاهـ.

هـنـنوـ: ۱) تـيـوهـ هـتـانـ: (نـهـاـنـ دـهـلـيـنـ مـدـرـوـ بـزـنـمانـ نـيهـ تـيـوهـ هـنـوـ)؛ ۲)

راـبـرـهـيـ بـهـمـانـاـ پـيـاسـاـوـيـنـ وـ بـهـدـهـسـتـ مـالـيـنـ؛ ۳) فـهـرـمـانـ بـهـ

دـهـسـتـپـيـداـهـيـتـانـقـ ۱) شـماـ آـنـهاـ رـاـ دـارـيـدـ؛ ۲) مـاسـاـزـ دـادـ؛ ۳) مـاسـاـزـ

بـدهـ.

هـنـوـ: ۱) ثـمـ نـهـنـداـزـ؛ ۲) ثـمـدـقـ ۱) اـينـ قـدرـ؛ ۲) اـينـ.

هـنـوـكـهـ: ۱) نـهـوـ، تـيـسـتـهـ، نـوـهـ؛ ۲) واـكـ، واـنـيـكـ، تـشتـ، هـمـرـامـقـ ۱)

اـكـونـ؛ ۲) آـنـ جـيـنـ.

هـنـنـوـنـ: تـيـساـوـيـنـ وـ تـونـدـ بـهـدـهـسـتـ مـالـيـنـ: (پـيـشـتـ بـهـهـتوـانـ بـهـهـنـوـقـ

مـاسـاـزـادـدـنـ دـارـوـ بـرـ پـوـسـتـ.

هـنـنـوـنـيـ: وـتـهـ يـهـ كـيـ جـادـوـگـهـرـانـهـيـ لـهـ چـيـروـكـيـ كـونـداـ: (هـنـنـوـنـيـ مـهـنـوـنـيـ

خـمـزـينـهـيـ پـاشـ بـهـقـوـئـيـقـ) كـلمـهـ جـادـوـيـ درـ دـاـسـتـاهـاـيـ قـدـيـعـيـ.

هـنـنـوـرـ: هـنـگـوـرـ، تـرـىـقـ اـنـگـورـ.

هـنـنـوـيـنـ: هـنـگـوـينـ، هـنـگـنـگـقـ عـسلـ.

هـنـهـنـ: ۱) هـدـقـيـ؛ ۲) هـدـهـمانـ، دـيـرـيمـ؛ ۳) هـمـنـ، مـاـونـ؛ ۴) خـهـنهـ، هـونـهـ؛ ۵)

دارـيـكـيـ نـهـسـتـورـ لـهـ دـهـسـگـاـيـ تـمـونـدـاـقـ ۱) هـوـ؛ ۲) دـارـيـمـ؛ ۳) هـسـتـندـ؛

۴) حـناـ؛ ۵) سـيـلـهـاـيـ چـوبـيـ درـ دـارـقـالـيـ.

هـنـهـنـهـ: ۱) هـونـهـ؛ ۲) دـهـرـهـوـهـقـ ۱) هـنـرـ؛ ۲) بـرـونـ، خـارـجـ.

هـنـهـرـانـ: هـنـهـرـانـقـ كـشـورـهـاـيـ خـارـجـ.

هـنـهـزـاـزـ: زـارـوـيـ هـدـقـيـقـ ھـوـزـاـدـهـ.

هـنـهـزـاـگـ: هـنـهـزـاـقـ ھـوـزـاـدـهـ.

هـنـهـرـالـ: هـنـگـقـ زـبـورـ عـسلـ.

هـنـهـفـيـ: ۱) مـريـشـكـاوـيـ، بالـدـارـكـهـ لـهـ تـيـرهـيـ مـراـوىـ؛ ۲) پـيـرـهـوـيـ

مـدـهـبـيـ تـيـمامـ تـهـبـوـحـهـيـقـ ۱) پـرـنـدـهـاـيـ اـزـخـانـوـادـهـ مـرـغـابـيـ؛ ۲) پـيـرـوـ

مـذـهـبـ اـبـوـحـنـيقـهـ.

هـنـهـكـ: ۱) هـنـكـ، حـمـنـكـ، فـسـهـيـ گـالـتـمـوـ گـهـپـ؛ ۲) چـهـنـهـقـ ۱) طـنـ،

هـنـگـدانـ: ۱) خـلـلـيفـ، پـلـوـرـهـ؛ ۲) پـورـهـدانـقـ ۱) كـنـدوـيـ عـسلـ؛ ۲)

بـرـآـمـدـ نـسـلـ جـوانـ زـبـورـ.

هـنـگـدـوـزـ: كـهـسـيـ كـهـ بـهـشـوـينـ هـنـگـداـ دـهـگـرـيـ تـاـ پـهـيدـاـيـ كـاتـقـ

جـسـتـجـوـگـرـ «هـنـگـ»، جـوـينـهـ تـسـلـ نـوـينـ زـبـورـ.

هـنـگـقـ: هـنـگـ، هـسـهـلـقـ عـسلـ.

هـنـگـقـارـ: نـهـنـگـوـرـيـ، سـهـرـلـهـ تـيـوارـهـقـ عـصـرـهـنـگـامـ.

هـنـگـقـيـفـ: هـمـسـمـلـ، هـنـگـقـ عـسلـ.

هـنـگـقـيـنـوـكـ: گـيـاـهـ كـهـقـ گـيـاهـ استـ.

هـنـگـ كـرـنـ: ۱) نـازـكـرـدنـ؛ ۲) فـيلـ كـرـدنـقـ ۱) نـازـكـرـدنـ؛ ۲) حـقـهـزـنـ.

هـنـگـلـ: ۱) بـنـ باـخـلـ؛ ۲) دـهـسـكـيـ دـهـفـرـقـ ۱) زـيرـبـغلـ؛ ۲) دـسـتـهـ طـرفـ.

هـنـگـلـهـشـهـلـ: لـهـسـمـرـ لـاـقـيـكـ رـوـيـشـتـنـ لـاـقـيـكـ مـهـلـ كـرـنـقـ لـيـ رـفـتنـ.

هـنـگـمـيـنـ: هـنـگـقـ، هـنـگـقـيـنـقـ عـسلـ.

هـنـگـوـ: نـهـنـگـوـ، تـيـوهـقـ شـماـ.

هـنـگـوـانـ: ۱) تـهـنـگـوـانـ، پـيـكانـ؛ ۲) گـيـاـهـ كـهـ، هـدـلـقـ ۱) هـدـفـ قـرارـ

گـرـفـتنـ؛ ۲) گـيـاهـ اـنـجـدانـ.

هـنـگـوـچـكـ: نـهـنـگـوـچـكـ، لـهـوـ نـدـيـقـ آـسـتـينـ بـلـنـدـ.

هـنـگـوـچـنـهـ: مـيـشـخـورـهـ، رـهـنـگـاـلـقـ بـرـنـدـهـ زـبـورـخـوارـ.

هـنـگـوـرـ: تـرـىـقـ اـنـگـورـ.

هـنـگـوـرـهـ: هـنـگـقـارـ نـهـنـگـوـرـهـقـ عـصـرـهـنـگـامـ.

هـنـگـوـرـهـ: ۱) جـورـيـ كـاـلـهـمـوشـانـ؛ ۲) مـيـشـهـنـگـوـيـنـيـ خـرـاـبـ؛ ۳) تـرـىـقـ

۱) نـوعـيـ عـنـكـبـوتـ؛ ۲) زـبـورـ عـسلـ قـلـابـيـ؛ ۳) انـکـورـ.

هـنـگـوـرـيـ: جـورـيـ گـهـمـهـ، دـهـگـلـ مـهـنـگـوـرـيـ دـهـلـيـ: (هـنـگـوـرـيـ

مـهـنـگـوـرـيـقـ) نـوعـيـ باـزـيـ.

هـنـگـوـرـهـ: ۱) جـهـويـ، جـيـوهـ دـارـوـ گـيـاـ؛ ۲) شـيـرـهـيـ گـيـاـيـ هـدـلـقـ ۱)

انـگـمـ؛ ۲) شـيـرـهـيـ گـيـاهـ اـنـجـدانـ.

هـنـگـوـسـتـ: نـهـنـگـوـسـتـ، قـامـكـ، تـبـلـ، پـلـ، تـلـ، تـلهـ، كـلـكـقـ انـگـشتـ.

هـنـگـوـسـتـيلـ: نـهـنـگـوـسـتـيلـهـقـ انـگـشتـرـيـ.

هـنـگـوـسـتـيلـكـ: نـهـنـگـوـسـتـيلـهـقـ انـگـشتـرـيـ.

هـنـگـوـلـ: ۱) هـدـنـگـلـ؛ ۲) پـاـچـهـقـ ۱) نـگـاـ: هـدـنـگـلـ؛ ۲) پـاـچـهـ حـيـوانـ.

هـنـگـوـلـيـسـكـ: نـهـنـگـوـسـتـيلـهـ، نـهـنـگـوـلـهـقـ انـگـشتـرـيـ.

هـنـگـوـنـ: هـنـگـقـ، هـنـگـقـيـنـ، هـسـهـلـقـ عـسلـ.

هـنـگـوـيـنـ: هـنـگـ، هـنـگـقـيـنـ، هـنـگـوـنـقـ عـسلـ.

هـنـگـهـبـولـهـ: هـنـگـوـرـهـ، مـيـشـهـنـگـوـيـنـيـ دـهـغـلـ كـهـ هـنـگـوـيـنـ تـاـكـاـقـ

زـبـورـ بـيـ عـسلـ.

هـنـگـهـچـيـنـهـ: هـنـگـ خـورـهـقـ بـرـنـدـهـ زـبـورـخـوارـ.

هـنـگـهـرـهـشـكـهـ: هـنـگـبـولـهـقـ زـبـورـ بـيـ عـسلـ.

هـنـگـهـرـالـ: ۱) خـلـلـيفـ، پـلـوـرـهـ؛ ۲) مـيـشـهـنـگـوـيـنـ لـهـ قـمـلـشـتـهـ بـهـرـديـ

شـاـخـداـ: ۳) گـونـديـكـهـ لـهـ كـورـدـسـتـانـقـ ۱) كـنـدوـيـ زـبـورـ؛ ۲) گـروـهـ

زـبـورـ عـسلـ درـ شـكـافـ صـخـرـهـ؛ ۳) نـامـ دـهـيـ درـ كـرـدـسـتـانـ.

هـنـگـهـرـالـ: هـنـگـ، مـيـشـهـنـگـوـيـنـقـ زـبـورـ عـسلـ.

هـنـگـهـشـهـلـهـ: هـنـگـلـهـشـهـلـهـقـ لـيـ رـاهـ رـفـتنـ.

هـنـگـهـشـهـلـيـ: هـنـگـلـهـشـهـلـهـقـ لـيـ رـاهـ رـفـتنـ.

عضوی از اعضاء بدن.

هه واپیو: نامر ازی نه زمۇنی توندی و سستی باقی بادسنج.

هه اجیوه: ره گئی داریکه بُو ده رمان ده شنی فریشە درختی است که مصرف دارویی دارد.

هه واخوا: دژدار، لاگر ف هواخواه.

هه واخور: کون له دیواردا بُو باهاته ناومالله و ف بادگیر.

هه واخوش: جیگکی سازگار ف جای خوش آب و هوایا.

هه وادار: (۱) نه قیندار، عاشق؛ (۲) بهده عیه، بادی ههوا، به قیز؛ (۳) جنگدهی

هه واخوش: (۴) لاگر، هه واخوا؛ (۵) دومه لی به کیم و زوخ ف (۱) عاشق؛

(۲) متکبر؛ (۳) جای خوش آب و هوایا؛ (۴) طرفدار؛ (۵) ریم و چرک دُمل.

هه وادان: حهودان، بمهروز و ناویتن ف پرت کردن به بالا.

هه وادایش: ههودان ف پرت کردن به بالا.

هه وار: (۱) هاوار؛ (۲) وار، زوزان، زستانه وار ف (۱) فریداد؛ (۲) بیلاق.

هه وارچون: رویشتن بُو بانه مردان ف بیلاق رفتن.

هه وارچی: کوچه، خیله کی، رهه ند ف بیلاق رو، کوچ نشین.

هه وارفسه: لمو گوندانه که کور دستانه که به عسی کاولیان کرد ف

روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.

هه وارکردن: (۱) هاوارکردن؛ (۲) چونه کویستان ف (۱) فریدادن؛ (۲)

رفتن به بیلاق.

هه وارگه: وارگه، جیگکی ژیان له کویستان ف خیمه گاه در بیلاق.

هه وارو: (۱) نهی هاوار؛ (۲) ناوی ههوا یه کی گورانیه ف (۱) ای داد؛ (۲) نام

آهنگی است.

هه واره: (۱) هاوار، وتهیه که بُو پهنا بردن به خملک له لمی قدماندا؛ (۲)

قامیکه، هه وا به که ف (۱) به دادم بر سید؛ (۲) آهنگی است.

هه واره به رزه: لمو گوندانه که کور دستانه که به عسی کاولیان کرد ف

روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.

هه واره بی: گوندیکه له کور دستان ف نام دهی در کردستان.

هه واره کسون: گوندیکه له کور دستان به عسی ویرانی کرد ف از

روستاهای ویران شده کردستان توسط بعثیان.

هه دواری: چادری زور گهوره ف خیمه بزرگ.

هه واکرن: (۱) ماسینی لەش، نەستو ربوئى نەندام له نه خوشی؛ (۲)

تۈرۈندىنە زۆر نا بلویر و نامر ازی تر ف (۱) آماسین اعضاء بدن؛ (۲)

دمیدن در آلات موسیقی بادی.

هه واکیشان: باکردن و نەستو ربوئى بىرىن ف آماسین زخم.

هه واگا: جیگکی بلندی سازگار ف جای بلند خوش آب و هوایا.

هه وال: (۱) خدبه؛ (۲) تاوال، دوست؛ (۳) چلونه تی حال و نەحوال ف (۱)

خیر؛ (۲) رفیق؛ (۳) احوال.

هه وال پرس: (۱) خه بدریس؛ (۲) کەسىن که حالی یە کىن دە پرسن ف (۱)

جو گاشدن خبر؛ (۲) احوال ھېرسی.

هه وال پرسی: (۱) پرسینی خه بدریس؛ (۲) پرسینی حالی کەسىن ف (۱)

جو گای خبر؛ (۲) احوال ھېرس.

هه وال پرسین: هه وال پرسی ف نگا: هه وال پرسی.

شو خی؛ (۲) چانه.

هه نه کچی: قىسە خوئى، گالتەچى ف شوخ و لوده.

هه نه کە: هەندە کو، شەودەر ف شىبدەر.

هه نه کى: گالتەچى، هەندە کچى ف شوخ و لوده.

هه نهۇ: (۱) هەر نىستە؛ (۲) دەست بە جىتى ف (۱) ھەم اكتۇن؛ (۲) فوراً،

بى درنگ.

هه نەھە: هەنھۇ ف نگا: هەنھۇ.

هه نەھە پىسى: دەلمىن ان نازع لفظى، مشاجره.

هه نەھەن: نەخنخ، هەناسە سوارى ماندۇق ف ھەن خستە.

هه نى: (۱) شفتى، جەبەر، شەتى، شۇتى؛ (۲) دۇر، بېر و بېرۋا؛ (۳) رۇزائىن،

جو ىمىمە، ھەينى؛ (۴) ئىستاش، تائىيىتاش؛ (۵) ئىتىر، ئىدى؛ (۶) لەپىر،

لەنكاوا؛ (۷) توپىل، ئەنى، ناوجاوان؛ (۸) كانى، سەرجاوه؛ (۹) بازىك،

ھەندىكى؛ (۱۰) پىتىر، زىياتىر ف (۱) ھەندوانە؛ (۲) عقىدە و مەرام؛ (۳) آدىنە؛

(۴) ھەنۋىز؛ (۵) دىكىر؛ (۶) ناگەھانى، يېكىو؛ (۷) پېشانى؛ (۸) جىشمە؛ (۹)

اندكى؛ (۱۰) بېشتر.

ھەنلىق: تاواھا ف اينچىنلىق.

ھەنىشكى: نېزگەرەي بە گەريانەوە، خىشكىكە گەرىدە.

ھەنىشكىخ: ئابىنىشكى، ھەنىشكى، جومگەگى نېوان زەندو قول ف آرچ.

ھەنىشكىخ: ئابىنىشكى، ھەنىشكى ف آرچ.

ھەنىشكىخ: ئابىنىشكى، لۇلۇز زانۇنى.

ھەنلىق: ھەنۇن، پېدا ساواينى مەلحەمە ماسا زىدادن دارو بىر پوست.

ھەنلىق: بە وجۇزە، تاوا تاوابىي ف اين طور.

ھەنلىق: توپىل، ئەنى، ناوجاوان ف پېشانى.

ھە: (۱) جار، كەرەت، ھەل؛ (۲) ھەر تەھەندەو بەس، چىترنا: (ئەھەندەت

ددەمەمى و ھەنلىقى تەھەندەو، دودە قىقەم لابەھەوە؛ (۳) ئەھەندەت

(ھەھەوە كەسى تەنەي)؛ (۴) وشەي سەيرمان بۇ زىيان: (ھەولىم زىا)؛ (۵)

گەزاىەھەوە؛ (۶) فېل، حىلە؛ (۷) كېم و زوخ؛ (۸) وشەي راۋىكەران له

جەنگەگى نېچىر دانە بدەر: (ھەوى لى كەدە)؛ (۹) شالاۋ، پەلامار؛ (۱۰)

شەپەلە له ئەندامى لەش؛ (۱۱) شەت دىتەن لەخەمەوا، خەمۇن؛ (۱۲) خەمۇن،

نوسىن؛ (۱۳) بېخەنلىق، كەن ف (۱) بار، دەفعە؛ (۲) بىس، ھەمین؛ (۳) او؛ (۴)

حىزق تەجىب؛ (۵) بازىشتە؛ (۶) ئاتار، حىلە؛ (۷) ريم و چرک زخم؛ (۸)

تىكىھ كلام شىكارچىان ھەنگام تەقىيەپ شىكار؛ (۹) حىملە؛ (۱۰) لەس شەدەن

اعضاء بدن، فلچ شەدەن؛ (۱۱) خواب دىدين، رۇزىا؛ (۱۲) خواب؛ (۱۳) خىدە.

ھەوا: (۱) با، بىي؛ (۲) بىلندىايى لە زەۋىن بەر زەرزەر؛ (۳) عاسىمان؛ (۴) ئىشىتىاۋ

تاسىس؛ (۵) قىز، بادى ھەوا یى، دە عىيدە؛ (۶) قامى گورانى: (ھەوا یە كى

خۇشىمان بۇ بىلى)؛ (۷) كېم، زوخاوا؛ (۸) كەم: (ھەوا یە كەن دانىشە،

ھەوا یە كەن گەورە تەرە)؛ (۹) باكىردن، نەستو ربوئى ف (۱) باد؛ (۲) جو

زەمىن؛ (۳) آسمان؛ (۴) اشتىاق و آرزو؛ (۵) تىكىر؛ (۶) آھنەگى تەرانە؛ (۷)

ريم و چرک زخم؛ (۸) اندكى؛ (۹) آماس.

ھەوابىت: بېرىتى لە دیوار و خانوی بىلدەن كاتىبه از دىوار و خانە بلند.

ھەوابۇن: لە كاركەدوتى تەندامىك لە تەندامانى لەش ف از كارافتادن

ههود: ۱) رکه، بیرکم، قهقهه؛ ۲) حهوزن [۱) قفس: ۲) حوض.

ههودا: ۱) تا، تال، داو؛ ۲) چهند و شده که به یه که هناسه ده کوتربی [۱) تار، تارخ و موى: ۲) کلامی که با يك نفس گويند.

ههودان: پهلا ماردان [۱) حمله کردن.

ههودو: ههفلو نیکتر [۱) همدیگر.

ههوده: ههود، رکه، بیرکم، قهقهه [۱) قفس.

ههودل: ۱) سوربای له ورده ساوارو نارد بو چیلی تازه زاو؛ ۲) داروکمی نهرمی سه‌ری شوشه، تپه‌دور [۱) نوعی آش برای گاو زانو؛ ۲) چوب بنیه.

ههور: ۱) مزی زور بهزه و بوغ که بارانی لئی ده رزته خوار، عهور؛ ۲) شتیکی زور ندرمی کون کونه بو دست و چاوشتن که به کدفی سابونه و ده کار ده هینتری؛ ۳) گومی قول؛ ۴) میرگولهی پچوک له نوالي چیادا [۱) ابر؛ ۲) ابر مرده، استفتح؛ ۳) گودال عصیق؛ ۴) مرغزار کوچک در کوهستان.

ههور: تیر بار، ده فری سوالتی [۱) ظرف سفالی.

ههور: هدنگور، تری [۱) انگور.

ههورا: برچی، برسی، نیزاف [۱) گرسنه.

ههوراز: رکه، بدراه و زوره [۱) سر بالایی.

ههوراز: هاوزان همزاز [۱) هماراز.

ههورازی: سه‌ری برهه و زوره [۱) سر بالایی.

ههورامان: مدلیه‌نیکی شاخاوی و چره لای پاوه و سه‌ری شاری سنده کوردسان [۱) منطقه‌ای کوهستانی در کردستان، اورامان.

ههورامانی: ۱) خله‌لکی ههورامان؛ ۲) شیوه‌ی کوردی ههورامان [۱) اهل منطقه «ههورامان»؛ ۲) لهجه کردی «ههورامان».

ههورامی: ۱) خله‌لکی مدلیه‌ندي ههورامان؛ ۲) شیوه‌ی کی تایبه‌تی له زمانی کوردیدا [۱) اهل منطقه «ههورامان»؛ ۲) لهجه کردی اورامی.

ههوران: ۱) هدفران، سیپیندار، نه‌سیپیندار؛ ۲) عاسمانی بدههور [۱) سیپیدار، چنار؛ ۲) آسمان ابری.

ههورایی: ۱) برچیتی، برسیاتی؛ ۲) عاسمانی بدههور [۱) گرسنگی؛ ۲) آسمان ابری.

ههوربردو: میوه و ده خلی که له ههور زیانی دیوه [۱) میوه و غله ابر زده.

ههوربرده: ههوربردو [۱) میوه و غله ابر زده.

ههورس: داری عذر عذر [۱) درخت عرعر.

ههورک: ههور، نه شنده ندرمی کون کونه که بو شت شوتون ده کارده کری [۱) ابر اسفنجی.

ههورگه: نیر بارگه، که‌سی که ده فری سوالت جنی ده کا [۱) سفالگر، کوزه گر.

ههورنگ: برینگ [۱) دوکارد پشم چینی.

ههوروها: جوری بحری دارمازو [۱) نوعی شمر مازوج.

ههوروههلا: روزی بارانی و ههور [۱) هوای بارانی و ابری.

ههوره: ره‌نگی سورمه‌بی [۱) رنگ سرمدای.

ههوالدۀر: خدیدرده رف خبرگزار

ههوال مندال: پدردهی مندالدان، پزدان [۱) جفت نوزاد.

ههواله: ۱) حهواله، ناردنی باره به پوسته‌دا؛ ۲) بدره‌یوان، پیش‌یه نجده [۱) حواله؛ ۲) بالکن.

ههوان: ۱) ههبان، ههبنان؛ ۲) ره‌بهن، سه‌لت، سپاهه، بی‌مال [۱) ابان؛ ۲) مجرد بی خانمان.

ههواناس: پسپور له جلوتایه‌تی که شد [۱) هواشناس.

ههواناسی: پسپوری له باری که شد [۱) هواشناسی.

ههوانته: ۱) ناوشه، مفته؛ ۲) به خورایی، بی‌فایده [۱) مفت، رایگان؛ ۲) بیهوده.

ههوانته‌چی: ناوشه‌چی [۱) باج سبل گیر، مفتخر.

ههوانچه: هه‌نیانوکه [۱) انبانچه.

ههوانه: هه‌نیانه [۱) اتبان.

ههواوان: گوندیکه له کوردستان به عسی و براپی کرد [۱) از روستاهای ویران شده کردستان توسط بعثیان.

ههوابی: لاساف [۱) تقليد.

ههوايش: پیخه‌نین، کهن، بیکه‌نین، خنه [۱) خنده.

ههوابی ما: زوانی ثیمه [۱) زبان ما.

ههوابی: ۱) نه‌قینداری له‌لداریدا شیت بوغ؛ ۲) نهومی بالاخانه؛ ۳) گل‌لایی و گوئی نهدره [۱) عاشق واله و شیدا؛ ۲) طبقه بالایی ساختمن؛ ۳) دبنگ.

ههوبون: نیتر نه‌هاتمهوه [۱) بکاره رفت، رفتن بی بازگشت.

ههوبه: بدری جلک، هاسه‌ر [۱) آستر.

ههوت: حدفت [۱) هفت.

ههوتا: هاوتا، نامتا [۱) همتا.

ههوتاش: سدرؤکی نیشک‌گران [۱) سرکشیک.

ههوتانیاش: بویری، تازایه‌تی [۱) شجاعت.

ههوتای: حدفی، حدقا [۱) هفتاد.

ههوتاین: حدفاشین [۱) هفتادمین.

ههوت‌سه: حدوسه [۱) هفتصد.

ههوتک: گلینه‌یدک که خواردنی بو کوچکا تنی دکمن، ده فری گلینی خوراکی سیدیان [۱) ظرف گلین و بیزه خوراک سگ.

ههوت لا: حقوقات، حقوقاس [۱) نگا؛ حقوقات.

ههوتون: حدوتهم [۱) هفتمن.

ههوتیش: به‌سرهاتی ناخوش [۱) پیشامد ناگوار.

ههوته: ههفت، حدوت [۱) هفتنه.

ههوتیس: حدفده [۱) هفده.

ههوجار: نامور، نه‌سیابی جوُت [۱) خیش.

ههوجه: حهوجه، نیازاف [۱) احتیاج.

ههوجه‌دار: ناتاج، ده‌سکورت [۱) محتاج.

ههوچی: فیلیان ده‌ست بر [۱) ناروزن، حقه‌یان.

ههوخستن: لیک کوکردنده، کردنده‌یهک [۱) دورهم جمع کردن.

مزه: ۲) موسم بیرون از خانه خوابیدن در تابستان: ۳) گیاه جاروچه‌ای.

ههوشه: ۱) پهچمده: ۲) حدساز، حموشه **ف** ۱) آسایشگاه گله در شب، شیغاز: ۲) حیاط.

ههوشنه‌نگ: ۱) تازه‌لی شهرده‌ری بیچومرد: ۲) مدیدانی یاری، گوره‌پانی و هر زه، دهشتی جنی گممه **ف** ۱) بزویش بچه‌مرده شیرده: ۲) استادیوم ورزشی.

ههوشین: ۱) ده‌ردی شیر و شک کردن: ۲) گیایه که له تبره‌ی پنگ **ف** ۱) بیماری شیرخشک کردن: ۲) گیاه آوبشن.

ههوشینان: کویستانیکی بدناوبانگه له کوردستان **ف** بیلاقی است مشهور.

ههوق: ۱) پله‌ی نه‌ردیوان: ۲) دوکانی سه‌وزی چاندن: ۳) په‌نگاوی ناو: ۴) تاق، تاقی گومبهزی، گومبهزی بدناق **ف** ۱) پله نزدیان: ۲) کرد مستطیل شکل سبزیکاری: ۳) تراکم آب: ۴) سقف گبدی.

ههوك: نهوك، قورگ **ف** گلو.

ههوك‌ردن: ۱) قرتماعه په‌رینه سه‌ربرین: ۲) کیم و زوحاو له برین هاتن **ف** ۱) خشک ریشه روی زخم ایجادشدن: ۲) ریم و چرك از زخم بیرون آمدن.

ههوج: ههوه، ههه، ههنه **ف** هو.

ههوجیان: زنی برای میرد، جاری **ف** زن برادر شوهر، جاری.

ههول: ۱) هاوله، باش، هیزا: ۲) تازا **ف** ۱) خوب: ۲) شجاع.

ههول: ۱) تهقالا، کوششت، حمول: ۲) ور، گیز و سه‌رسام **ف** ۱) کوشش: ۲) سراسیمه.

ههولدان: تقدالادان، خهبات‌کرن، خهبتین **ف** کوشش کردن.

ههول که‌ردش: چاکه‌ی کرد، پیاوه‌تی کرد **ف** نیکی کرد.

ههولو: له و گوندانه کوردستانه که به عسی کاولیان کرد **ف** روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.

ههوله: ۱) تاوله، خودکه، خود و یلکه: ۲) بسته‌مال، بارجه‌ی کولکنی کرد.

خوووشک کردنده **ف** ۱) آبله: ۲) حوله.

ههوله‌زلزله: ناگره، زیبکه‌ی ناگره، تاوره **ف** آتش پارسی، نوعی جوش.

ههوله کی: دهست پاچه، حد پساو **ف** دست‌پاچه.

ههولی: جوانه‌تسیی یه کساله **ف** کرده‌ی اسب یکساله.

ههولیز: ۱) یه کچار باش، له باشیش باشتر: ۲) شاریکه له کوردستان **ف** ۱) بسیار خوب، بهترین: ۲) شهری در کردستان.

ههون: ۱) که‌یفو ناهه‌نگ، خوشی و شادی: ۲) خمه **ف** ۱) شادی، سروز: ۲) خواب.

ههونا: ۱) دوباره، دیسان: ۲) بینه‌نگ بون: ۳) خهوتن **ف** ۱) دوباره: ۲) ساکت شدن، سکوت:

ههون به‌بیش: خدولی که‌دون **ف** به‌خواب رفتمن.

ههون ده‌بیش: خهون دیتن **ف** خواب دیدن.

ههون ره‌میايش: خهوززان، خهوره‌وین **ف** خواب از سر پریدن.

ههورهبان: ۱) پله کانی سه‌ردای سه‌پوش او بو جونه سه‌ریان، کوماج: ۲) رُوری چکوئه له سه‌ریان بو کل و پل **ف** ۱) راه پله سه‌پوشیده تا پشت‌بام: ۲) اتاقک کوچک بر بام خانه.

ههوره‌بروسکه: بر سکه‌ی ههوره **ف** رعد و برق.

ههوره‌تریشنه: ههوره برو سکه **ف** رعد و برق.

ههوره‌میش: ناواریشم **ف** ابریشم.

ههوری: ۱) پارچه‌ی کی ناواریشمی تاسکه بو سه‌ریچی زنان و زویه‌ند به کاردی: ۲) ههوری دهست بی شورین، ههور: ۳) ههفوری، نیزی، نه‌گهی دوساله و بالاتر، ههفوری: ۴) دنیای به ههور، نه‌ساو **ف** ۱) پارچه‌ی ابریشمی کلااغی: ۲) ابر مرده، ابراسفنجی: ۳) تکه، شاک: ۴) آسمان ابری.

ههوری: ۱) چایه که له کوردستان: ۲) لهو گوندانه کوردستانه که بعد عسی کاولیان کرد **ف** ۱) نام کوهی است: ۲) روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.

ههوری: ۱) ههوری: ۲) ههوا **ف** ۱) همراه: ۲) رفق.

ههوری بارانی: ههوری که باران ده بارانی، ههوری پر **ف** ابر غلیظ و بارانی.

ههوری بین: ههوری که باران ده بارانی **ف** ابر غلیظ و بارانی.

ههوری ته‌نک: سوکه‌له ههور **ف** ابر رفق و مختصر.

ههوری ره‌ش: ههوری پر و توند **ف** ابر پرشت و غلیظ.

ههوریس: داری عمر عهده **ف** درخت عرعر.

ههوریشم: ههوره‌میش، ناواریشم **ف** ابریشم.

ههوریشه: که‌روشک، خهروی، که‌روشک، کی‌روشک، ههروی **ف** خرگوش.

ههورینگ: ۱) ناوارینگ، پریشکه‌ناوار: ۲) برینگ، ههورنگ **ف** ۱) شراوه: ۲) دوکاره.

ههوز: ۱) سهوز، که‌سک: ۲) حموز بر که **ف** ۱) سبز: ۲) برکه.

ههوزه‌ک: نامال که‌سک، نامال سه‌وز **ف** سبز فام.

ههوزین: که‌سکاپی، سه‌وزای **ف** سیزینگی، سیزرنگی.

ههوزینگ: تاولیکدان، گیانه‌لاؤ **ف** دم مرگ.

ههوس: فیر بون، راهاتن، هدفوت **ف** تعلیم، یادگیری.

ههوسار: ههوسار، نه‌وسار **ف** افسار.

ههوساند: فیر کردن، راهینان، له کاردا خاراندن **ف** تعلیم دادن.

ههوسین: خهربیکی فیر بون بون، فیره کار بون **ف** یادگرفتن.

ههوش: ۱) بزنی سبی و دوش: ۲) حهوش، حهسار: ۳) باخچه: ۴) زنج، تامان له دار بون تازه‌ل له دهره و **ف** ۱) بزخلنگ: ۲) حیاط: ۳) باخچه: ۴) نرده چوبی برای نگهداری دام.

ههوشار: ۱) ولاتیکه له کوردستان: ۲) په‌سنی سه‌گی زور باش: (سه‌گی

ههوشار): ۳) گیاگد سک **ف** ۱) ناحیه‌ای در کردستان: ۲) صفت سگ خوب: ۳) گیاه جارو.

ههوشان: ۱) گیایه که زور تال: ۲) سه‌ردۀ می له دهره و نوستن له مانگی پوشمه‌رو گدلا و زد: ۳) گیاگد سک، ههوشار **ف** ۱) گیاهی است تلخ

ههونداره: گىايەكى زۇر گەلپانە گىاهى است بىسياز بىرگ بېھن.

ههويىدى: جۇرى گەنمەززىزە نووعى گىندم.

ههويىن: هەفيئە خمير.

ههويىن: ھاۋىر، جىاڭىردىنە وەدى ماڭو زا لە يەكتىر جداڭىردىن بەرە و بىزغالىدەما از گىلە.

ههويىرا: تازا، نەترس، وېر، بۈرە شجاع، نىرس.

ههويىتىش: خەميرە، ئاميانى ھەويىر خەمير مايدە.

ههويىردا: ۱) بالىندە يەكە كەمنى لە رىشولە زلتى كونجى يەو زۇر عاشقى ھەر زىنە زۇر قەلەمەوە؛ ۲) تازى يەك كە دايىكى دورزە گو باوکى نېرە تازىي بىن، قەمىچە ۱) وشم، بلدرچىن؛ ۲) سگ تازى از مادر دورگە و از پىرتاتازى.

ههويىرىشىلەن: ھەفيئىشىلەن خەمير سرشت، خەمير گىر.

ههويىرىشىلان: ھەلىپاشانتى ھەويىر، ھەفيئىشىلان خەمير چىلانىدىن.

ھەويىركان: ھۆزىكى مەزىنى كوردى لە مەلبەندى ھەزىزەرە سۈرۈياوە كوردىستانى بەردەستى تر كان دەزىنە عشىرە اى بىرگ دركىردىستان.

ھەويىركە: ناچە، مەلبەند، ھەرىم منطقە.

ھەويىرواتا: ئەنگوتكە ھەويىر چونە.

ھەويىرەپتە: ئانى كەم بىرزاۋەت نان نابىر شەتە.

ھەويىرى: ۱) وېرىلى، بۈرىلى، تازاتى؛ ۲) نازساوى يەزىدە كانە ۱) شجاعت؛ ۲) لقب طايقە اىزدى دركىردىستان.

ھەويىزى: ۱) حەوشەمەر، پەچەمەر: (مەزمۇن نەبۇ لە پەرىزىنى پىشكەل مان دىبوە لە ھەويىزى) «مەسىل»؛ ۲) سەرىپى مۇ، توڭى سەرورىو ۱) خوابگاھ شبانە گەلە در داشت؛ ۲) سر طاس.

ھەويىزى: رۆكۈر بۇ ژەن ناپىرى، قەزىنە شوھەر از زىن دىيگەر.

ھەويىس: پەچەمەر، ھەويىخاۋاگاھ گەلە در داشت.

ھەويىسار: ھەويى بارە هوودار.

ھەويىساري: ھەفيئىنە هوودارى.

ھەويىتكە: چەلەيك، جارىيەن يەك دەفعە.

ھەويىن: تىكا، خواهشت خواهش.

ھەويىن: ئاميان، ئاميانى ماست و يەنير مائە ماست و پىنير.

ھەويىنا: جارى تىريش يەك بار دىيگەر ھەم.

ھەويىتىش: ۱) بەنادان، حاوانىدەمەوە؛ ۲) زېرىكىرنەوەي مىنال ۱) پناهادادن؛ ۲) نوازش كەردن و از گىري خارج كەردن كودك.

ھەويىن كەرن: تىكاوە جاڭىردىن، خواهشت كەردىن خواهش و التماس كەردىن.

ھەويىن كەرن: ئاميان تىكىردىن مائە در شىئرىيختىن.

ھەويىنى: ھەفيئىنە، ھەويى دارى هوودارى.

ھەھە: وتدى سەيرمان حرف تعجب.

ھەھە: وتدى سەيرمان حرف تعجب.

ھەھى: ۱) لە بۇن بەشدەرىت؛ ۲) وتدى بانگ كەردىن بۇ ھاوار: (ھەي دايىدە، ھەي بایەد)؛ ۳) وتدى پېش سەرداپشراو لە بەردەر كى مال ایوان، منالى ھاروھاج)؛ ۴) وتدى سەيرمان: (ھەي لەو كەچە جوانە)؛ ۵) دەنەو

بدخواب شىدىن.

ھەون سقڭ: خەوسۇك سېك خواب.

ھەون قىنایىش: خەون دېتىن خواب دىدىن.

ھەون گرگان: خەوگۈغان سنگىن خواب.

ھەونسو: گۇندىكە لە كوردىستان بەعسىي وېرائى كەدەت از روستاھايدى.

وېران شىدە كەردىستان توسط بەغىان.

ھەون قىنایىش: تواشاڭىردىن تماشاڭىردىن.

ھەونقى سەھرەن: بېرىتى لە خەوى زۇر درېزخايىن كىنайە از خواب طولانى.

ھەوهە: ۱) ئەنگو، ھەنگ، ئېۋە؛ ۲) ھەفى، ھەنە؛ ۳) ھەتانە؛ ۴) خۇيەتى؛

۵) ئېتىر بەسىدە؛ ۶) دروشىم، نىشانە ئايىدەتى؛ ۷) ھالاواو ئىننى كەرمە:

۸) ھەو، جار، دەفعە، كەرەت ۱) شما؛ ۲) ھو؛ ۳) دارىد؛ ۴)

خودش است، ھەمان است؛ ۵) دېگە بىس است؛ ۶) علامت، آرم؛ ۷)

بەخارگەم؛ ۸) بار، دەفعە.

ھەوهەتسو: مەلبەندىكى كۆسەستانە لە كوردىستان ناحىيە اى سەرسىر و كۆھىستانى دركىردىستان.

ھەوهەخان: ۱) ھەنە، ھەفى؛ ۲) كەيوانو ۱) ھو؛ ۲) بانو ئاخانە.

ھەوهەر: پازانھەو، لازانھەو ئەتماس.

ھەوهەر: ھەزىز، تارەز ۱) آرزو، ھوس.

ھەوهەسار: ڙىنى بەھەنە ۱) ڙن ھو و دار.

ھەوهەسارى: ھەفيئىنە هو و داشتن.

ھەوهەسىياڭ: حەپەساو، واق و رەماۋە مېھوت و مەتحىيە.

ھەوهەسيان: حەپەسان، عەبەسان، واق و رەمان ئەتەتەنەن.

ھەوهەل: ۱) ئېكىم؛ ۲) سەرەتات ۱) اۇل، يەكم؛ ۲) آغاچان.

ھەوهەل يەھار: سەرەتاتى بەھەر ئەۋايىل بەھار.

ھەونىڭ: ئاتونگ، دەسكاونىڭ ۱) ھاون.

ھەوهەو: ۱) دەنگى سواران لەراۋادا؛ ۲) وتهى سەيرمان ۱) غلەغەلە سواران در شكارگاھ؛ ۲) كلمە تعجب.

ھەويى: ۱) ھەنە، ھەفى، ھەوهە: ۲) مانگى لە عاسىمان؛ ۳) كۆمەك لە كار؛

۴) ھەدوىك، چەلىك؛ ۵) مایە خلافانىدىن و خەرىشكەردىن،

و زەزىشىكىن، خەمرەۋىن ۱) ھو؛ ۲) ماد، قىم؛ ۳) كىڭىك دركىار؛

۴) يەك بار؛ ۵) وسیلە سەرگەرمى.

ھەويى: ھەنە، ھەفى ۱) ھو.

ھەويىا: ھومىد، ھومىن ۱) اميد.

ھەويان: بەر بىللىي، سەكۆي سەرداپشراو لە بەردەر كى مال ایوان، تراس.

ھەويىبار: ھەوهەساز ۱) ھوودار.

ھەويىبارى: ھەفيئىنە ھوودارى.

ھەويىچىق: زىل، تۇرە كەدى گۇن پىستى كە هيلىكە گۇننى تىندايە كىسە بىضە، خايىدان.

ھەويىدار: ھەويى بارە ھوودار.

ههی جو: خوازبینی که رف خواستگار.
ههی جو: و تهیده که له گدمدی خازه‌لی دا ده بیلن **ف** اصطلاحی در قایم
موشک بازی.

ههی جوهه‌ی جوین: گدمدی خازه‌لی **ف** قایم موشک بازی.
ههی جوی: خوازبینی، خازبینی **ف** خواستگاری.
ههیده‌ران: هوزنیکی روزنه‌وغای کورده له نیوان وان و سقهره‌ک و ده رسیم
ده زین **ف** عشیره‌ای بزرگ در کرستان.

ههیده‌ری: جوزنی گواره‌ی گوی **ف** نوعی گوشواره.
ههیدی: برلاچون **ف** بر و گمشو.

ههیرو: ۱) وتهی شیوه‌نگران: ۲) وتهی سهیرمانی زنانه **ف** ۱) کلمه
نوخه‌گری: ۲) حرف تعجب خانها.

ههیشت: ههشت، يهك له حدوت زیاتر **ف** هشت.

ههیشتای: ههشتی، ههشتان **ف** هشتاد.

ههیشتائی: ههشتایم **ف** هشتادمین.

ههیشتان: ههشتتم **ف** هشتم.

ههیشتیس: ههزده **ف** هیجده.

ههیشتیسن: ههزده هم **ف** هیجدهم.

ههیشو: زنی سه لیته و زمان دریز **ف** زن سایله.

ههیشه: ۱) ناوه‌دانی قهوغا: ۲) حشاساتی خملک **ف** ۱) آبادی
پرجمیت: ۲) انبوهی مردم.

ههیف: ۱) مانگی عاسمان: ۲) حهیف، مخابن: ۳) توله، قدره‌یو: ۴) رق،
رک **ف** ۱) ماه آسمان: ۲) دریغ: ۳) انتقام: ۴) کینه.

ههیفستاندن: توله‌هستانندنهوه **ف** انتقام گرفتن.

ههیفتیش: جه زم بون، حال لی هاتن **ف** به حالت جذبه دچار شدن.

ههیف ههیلان: ههیفستاندن: (تهزی ههیفاخوه‌ههیشم) **ف** انتقام
گرفتن.

ههیف: ۱) مانگی عاسمان: ۲) مانگی سال **ف** ۱) ماه آسمان: ۲) ماه
سال.

ههیفابر: مانگی حارده **ف** بدر.

ههیفانه: مانگانه، جیره‌ی مانگانه **ف** جیره ماهیانه.

ههیفچک: مانگیله، مانگی یه کشهوه **ف** هلال.

ههیفی: مانگی: (سالا ههیفی ده رو کیمترن ز سالیمن دن) **ف** قمری،
سال قمری.

ههیفی: ناوی زنانه **ف** نام زنانه.

ههیفی سوُر: دروشمی دام و ده زگای دهوله‌تانه له با بهت داوده‌رمانه‌وهو
ف هلل احمر.

ههیکه: ده نگی ده با بررواف نهیبزن تا برود، هی کن!.

ههیکه‌ل: ۱) قهلاقه‌ت، بدیز و بالا: (پیاویکی به ههیکه‌ل بو): ۲)
قول بدندی زنی نه خشاو: ۳) پهیکه‌ل، کوتهم له کانزاو دار **ف** ۱) پاکار ارباب:
ریخت و قیafe، هیکل: ۲) بازویند نقره‌یی منقوش: ۳) مجسمه،
تندیس.

ههیکه‌ل تراش: پهیکه‌لچیکه‌ر، کوتهم ساز به کانزاو دار **ف** مجسمه‌ساز
نوعی بازی.

هاته‌دان: (ههی لهو کسمه‌ی بچنی گورگ بکوزنی): ۶) وتهی
لیخورینی یه کسم: ۷) بدی: ۸) جاریک **ف** ۱) تو هستن: ۲) پیش
درآمد پناه بردن و کمک خواستن: ۳) پیش درآمد سر زنش و دشنام: ۴)
حرف تعجب: ۵) حرف تسجیع: ۶) حرف راندن ستور: ۷) بلی: ۸)
یک بار،
ههیا: ۱) ههتا، تا: ۲) بدی، لدبی: ۳) شهربان **ف** ۱) حتی: ۲) بلی: ۳)
حیاء.

ههیاتی: ۱) بون: ۲) دارایی **ف** ۱) موجودیت: ۲) دارایی.
ههیاران: ۱) نهی دوستان: ۲) ناخوا، داخوا: (ههیاران نیستا له کوی یه
ف ۱) ای دوستان: ۲) آیا.

ههیاس: ۱) ناوه بون پیاوان: ۲) کهستی پای له ری رویشتتا پیکمهوه
ده نویسی: ۳) گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد **ف** ۱) نام
مردانه: ۲) کسی که پاهایش در راه رفتن بهم می خورند: ۳) از
روستاهای ویران شده کردستان توسط بعثیان.

ههیاس چقل: له گوندانه‌ی کوردستانه که به عسی کاولیان کرد **ف**
روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.

ههیاسه: کمبدره‌ی زیرو زیو **ف** کر بند نقره‌یی و زرین،
ههیاتان: نمهون نده، نمهونه نهادره **ف** این اندازه، اینقدر.

ههیانه: ههیان، لايان ده س نه که فنی **ف** دارند.

ههیام: عهیام، روزگار **ف** زمانه، روزگار.

ههیبان: ههیوان، ههیوان **ف** ایوان.

ههیبور: هنگویی، نه نگویه **ف** عصر هنگام.

ههیبه: له گوندانه‌ی کوردستانه که به عسی کاولیان کرد **ف** روستایی در
کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.

ههیبهت: ۱) مهترسی، خوف: ۲) ناوه بون زنان: ۳) ناوه بون پیاوان **ف** ۱)

ههیبت: ۲) نام زنانه: ۳) نام مردانه.

ههیبر: دوزو مه بستیکی شیاوی نویسین **ف** سوزه.

ههیبه‌سولتان: چایاهه که له کوردستان **ف** نام کوهی در کردستان.

ههیتا: پهله، لمزاف **ف** شتاب.

ههیتال: کوتهل **ف** تمثال، مجسمه.

ههی تانه: هه تانه **ف** دارید.

ههیتا‌ههیتا: لمدی یهک و بدهله **ف** متواالی و شتاب آمین.

ههیتم: همه، دیزم **ف** دارم.

ههیتوهوت: ۱) خرت و پرت: ۲) قسسه‌ی بین تام و خوی: ۳) شات و شوت

ف ۱) خرت و پرت: ۲) سخنان بی سروته: ۳) لاف و گراف.

ههیتوهیت: قسسه‌ی بین ماناو تیکه‌ل پیکله **ف** سخنان بی سروته.

ههیته: ۱) نوکه‌ری بهدستی خان و تاغا: ۲) هدت، شکده‌بهی، دیری:

۳) لدقمه‌ی هیندیک له چه کدارانی عوسمانی بو **ف** ۱) پاکار ارباب:

۲) داری: ۳) لقب بعضی از سر بازان دولت عثمانی.

ههیته‌ههول: گدمه و سرگرمی یه کی کوردانه وک گوین ده چنی **ف**

نوعی بازی.

ههیته‌ههیت: ههراو هوریا **ف** جار و جنجال.

هیچکام: نهیده کلامانه **هیچکدام**.
 هیچ کلوج: هدر هو سه بهب **هر وسیله**.
 هیچ کم: نه کد سیک **هیچکس**.
هیچن: ۱) نرخیان تیه، به کار نایم؛ ۲) کم سه نیمه: (هیچن نه بیستوه) **۱) بی ارزشند؛ ۲) هیچیک از ما.**
هیچنا: نه تشت، نه شت **هیچ نه**.
هیچ نه: هرگز **هیچ هرگز**.
هیچ نه بی: بدلانی کم **لا اقل**.
هیچنی: ۱) به کار نایم؛ ۲) ثدم جو ره **۱) بد درد نمی خوری؛ ۲) این طور.**
هیچ و پوچ: بی نرخ، بی کاره **بی ارزش، بد درد نخور**.
هیچ و پوچ: هیچ و پوچ **بی ارزش**.
هیچ و پیچ: هیچ و پوچ **بی ارزش**.
هیچده: بی نرخ، نه تشنده **هیچ است**.
هیچهار: هچهار، بی باری سورف **فلفل قرمز**.
هیچ هیچ: لرفه رفتی و شتری گرم داهاتو: (هیچ هیچا کوردانه شمرده فا کوردان و هرگز نه وه ک لواکا موسیلیانه شمرده فا کوردا نهم ناکن نه دانه) «به یتی کور دی» **۱) صدای لب و دهان شتر تحریک شده و خشمگین.**
هیچی: ۱) تو ره؛ ۲) هار، نهود ناخوشی هاری گرتی **۱) خشمگین؛ ۲) دچار بیماری هاری.**
هیچ یه ک: هیچ کد سیک له وا که سانه **هیچیک**.
هیدان: ۱) تو قره، داسه کنان، هددادان؛ ۲) سه بر، سه مده: (نیشانه کا هیدانی)؛ ۳) دروشمنی پرسیار بُو سهیرمان **؟؟؛ ۴) دروشمنی ناسینه وه؛ ۵) گومان **۱) آرام، قرار؛ ۲) عجیب؛ ۳) علامت سؤال ؟؟؛ ۴) علامت شناسایی؛ ۵) شک، گمان.**
هیدایه ت: ۱) ری شاره زابون: (خوا هیدایه تی بدا)؛ ۲) ناوه بو بیاوان؛ ۳) له گوندانه کور دستانه که به عسی کاولیان کرد **۱) هدایت؛ ۲) نام مردانه؛ ۳) روستایی در کردستان که بعضی آن را ویران کردند.**
هیدی کی: ۱) به له سه رخوبی؛ ۲) پشو^ل سه رخوبی **۱) به آهستگی؛ ۲) صبر و حوصله.**
هیدن: نیدن، نمودی تر **آن دیگری**.
هیده ره: گامیشی چوار ساله **گامیش چهار ساله**.
هیدی: ۱) لمسه رخو، سپیر؛ ۲) پشو^ل لمسه رخو: (پیاوی کی هیدی یه) **۱) آهسته؛ ۲) بردبار، آرام.**
هیدی بونه وه: تو قره گرتن، تازام بون **آرام شدن**.
هیدی کا: بد سه بر، لمسه رخو: (هیدی کا بازو) **به آهستگی**.
هیدی کرد نهوده: تازام کردن، تو قره بینی گرتن **آرام کردن**.
هیدی کرن: داسه کناندن، هدایدان **آرام کردن**.
هیدینا: ۱) له وه؛ ۲) ناوه **۱) از این؛ ۲) چنین.**
هیدیه و بون: هندی بونه وه **آرام شدن**.
هیدیه و کردن: هیدی کرد نهوده **آرام کردن**.
هیدی هیدی: ۱) کم کممه؛ ۲) سه بر سه بره **۱) اندک اندک؛ ۲)****

هیستوت: گوندیکه له کور دستان به عسی ویرانی کرد **از روستاهای ویران شده کردستان توسط بعثیان**.
هیتوون: نیتوون، تون، ناگردانی گدموا **تون حمام**.
هیتوین: تون، هاما، جوت؛ ۲) تدر، شهدار **۱) همتا، جفت هم؛ ۲) ندادار، تر.**
هیته و ان: جوتیار، جوت به نده **بر زگر**.
هیتی: گدر مایی، تین **حرارت، تابش**.
هیتیار: هیتوان، جوتیار **بر زگر**.
هیچ: رق هستاوف **خشمنگین**.
هیچبی: خواز بینی، خواز بینی **خواستگاری.**
هیچبیکار: خواز بینیکار **خواستگار**.
هیچران: سه بهب، هو **انگزیر**.
هیچرانی: قامیک، هدوایه کی گورانی به **آهنجگی است**.
هیچرهت: دُر که وتن له زند **هر جرت**.
هیجن: حوشتری که بو سواری تالیم دهد و باری ناکدن **شتر سواری**.
هیچوی: هیچبی **خواستگاری**.
هیچوی که ر: هیچبیکار **خواستگار**.
هیچدت: هلپ، بیانو، به هانه **بهانه**.
هیچ: ۱) نه تشت؛ ۲) قدت: (هیچ نمدمیوی، هیچ نه هاتوه به لاما)؛ ۳) شت: (هیچت لایه، هیچم لایه)؛ ۴) بی فایده: (نمهم قسانه همه هیچن) **۱) هیچ؛ ۲) هرگز؛ ۳) شنی، چیز؛ ۴) بیهوده.**
هیچ: ۱) هیچ، هوچ: ۲) بنده مای نمزون؛ ۳) لرفه و شتری گرم داهاتو؛ ۴) حیواناتی که له ترسی نه قیزه به دور خویا خول ده خوا؛ ۵) بریتی له که سین که تو ره کراوه و شیتانه هه لنه سوئی **۱) هیچ؛ ۲) آزمون؛ ۳) صدای لب و دهان شتر خشمگین و تحریک شده؛ ۴) حیوانی که از ترس سیخونک به دور خود پچر خد؛ ۵) کنایه از کسی که خشمگین شده و دیوانه وار بچرخد.**
هیچاندن: نه زون، تاقی کرد نهود: (دیچینه) **امتحان، آزمایش کردن**.
هیچت: شت **چیزیت**.
هیچتا: تائیسته ش **هنوز**.
هیچتا کی: هیچتا **هنوز**.
هیچتان: نه هر یه ک له نیوه: (هیچتان ناچن) **هیچکدام از شما**.
هیچتا کی: هیچتا **هنوز**.
هیچ جار: له جاران دا نه جاریک **هیچ بار**.
هیچک: قولقه داری سدر گوریسی بار، هه چک **وهنگ**.
هیچک: هیچک **وهنگ**.
هیچکار: به کارنه هاتگ **به درد نخور**.
هیچکاره: ۱) هیچکار؛ ۲) دهست نهرویشت: (قویخا کمان نیستا هیچکاره) **۱) به درد نخور؛ ۲) هیچکاره**.

بواش بواش.

هیز:

(۱) گیز، وز؛ (۲) ورد، هویز؛ (۳) سی، سسی

(۱) حمله آوردن؛ (۲)

فشار آوردن.

هیز:

(۱) گیز، سمت خوار؛ (۲) گیز و وز؛ (۳) دنگی بزن؛ (۴)

که سی که شتی وک تارد ده هاری

(۱) باسن کج؛ (۲) گیج و منگ؛ (۳) صدای بز؛ (۴)

کوبنده، خرد کننده، پودر کننده.

هیزا:

فرهوان، پان و پرین، هدراو

فراخ، وسیع.

هیرام:

(۱) چارشیوی زنان؛ (۲) هیزار، جوزی جبهی زنانه

(۱) چادر زنانه؛ (۲) نوعی شانه پوش زنانه.

هیران:

گوندیکه له کوردستان که به عسی کاولیان کرد

نام ده کدکه ای در کردستان است که بعنیان ویران کردند.

هیزان:

ورد کردنی ده خل به دهستار یان ناش

پودر کردن، کوبیدن و آرد کردن غله با دستاس یا آسیاب.

هیزاندن:

(۱) هارین؛ (۲) دنگ بلند کردنی بزن؛ (۳) حیله‌ی نسب.

حیلاندن

(۱) آرد کردن؛ (۲) نعره زدن بز؛ (۳) شیوه کشیدن اسب.

هیراهیره:

(۱) خیلکه حیلک؛ (۲) حیله حیلی نسب

(۱) قهقهه خنده؛ (۲) شیهه اسب.

هیراش: حیله‌ی نسب

شیهه اسب.

هیرایی: گرشادی، پانایی، هدراوی

فراخی، گشادی.

هیربار:

(۱) تیربار، ههور، ده فری گلینی سوره و کراو؛ (۲) قاپ و قاچاخی

مال

(۱) ظروف سفالی؛ (۲) ظروف خانگی.

هیربهیر: سیان سیان

سد تاسه تا.

هیرتن:

ورد کردنی ده خل

آرد کردن غله.

هیرته: هرته، هیبه

نگا: هرته.

هیرجهم:

سی زمه

سد و عده.

هیره:

ورد، هویاف

خرد، ریز.

هیرده:

ورده، ورتکه

خرده، ریزه.

هیرز: رک هستاو

خشمنگین.

هیرس: سی، بیست و ده

سی، بیست بعلاوه ده.

هیرس:

(۱) توره، رک هستاو؛ (۲) رک هستان

(۱) خشمگین؛ (۲) خشم.

هیرس بون:

ده رکوه جون

در خشم شدن، خشمگین شدن.

هیرس دان:

ده برینی توره بی

ابراز خشم.

هیرس کرن:

دنه دان بو توره کردن

تحریک کردن برای به خشم آمدن.

هیرسین: سیشهه مین

سومین.

هیرسوک:

مروی هه میشه توره

همیشه خشمگین.

هیرسوکن:

هیرسوک

همیشه خشمگین.

هیرسده:

سی چهل سهت

سیصد.

هیرش:

(۱) زور بهینان؛ (۲) پلامار؛ (۳) تمسر، تمسرین، روندک، فرمیسک

ف

(۱) فشار؛ (۲) هجوم؛ (۳) اشک.

هیرش بردن:

پلاماردان، شالا و بردن

حمله کردن.

هیرش کردن: هیرش بردن

حمله کردن.

درخت.

هیزیانه: سیمه هم، هیزنه، سیمه مینه که **۱** سوم.

هیزیه: **۱**) هوجاری لمداری بی گاسن که نوکه قله لایگه که کاری گاسنی ده کرد؛ **۲**) سی **۱**) نوعی خیش قدیمی بدون گاواهن؛ **۲**) عدد سه.

هیزیه سه: سیزده **۱** سیزده.

هیزی یه ن: سیمه مین **۱** سومین.

هیز: **۱**) ترسند توک؛ **۲**) حیز گانده ر؛ **۳**) خیگ، ده فری رون و پنیر له پیسته، هیز **۱**) ترسن؛ **۲**) خود فروش، کونی؛ **۳**) خیک، طرف روغن و پنیر از پوست حیوان.

هیز: **۱**) وزه، قهودت، تاقافت، تابشت؛ **۲**) ده سته هزار که سی له سیان **۱**) نیر، توان، قوت؛ **۲**) هنگ ارتش.

هیزا: گیایه کی بون خوشی کیوی به **۱** گیاهی است خوشبو از تیره نعناع.

هیزاتی: حیزایه تی، ترسنه نوکی، خویزیه تی اف اترسوبی، بُزدلي.

هیزاد: جبهه کی ژنانه تی ثاود اوینه که سدر شانی به گولا به تون ده چندرنی **۱** نوعی بالا پوش زنانه.

هیزان: روز به هیزان به تاقافت، به قهودت **۱** نیر و مند، توانا.

هیزان کابنیتی: لدو گوندانه کور دستانه که به عسی کاولیان کرد **۱** رostaیی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.

هیزان گنکی: گوندیکه له کور دستان به عسی ویرانی کرد **۱** از رostaیاهای ویران شده کردستان توسط بعثیان.

هیزد آر: به تاقافت، به قهودت **۱** توانا.

هیزد آن: به هیزکردن، وزه پیدان **۱** توان بخشیدن.

هیزز: فکر، بیر **۱** فکر، یاد.

هیزره: سه کوی له دار و ته خته بو پیسته و کونده له سه ردانان اف اسکوی چوبی جای خیک.

هیزگرته و: بو زانه وه **۱** نیر و بازیافت.

هیزم: نیز نگ، سو تمه نی **۱** هیزم.

هیزنگ: وزه ده رف **۱** تقویت کننده، توانی خشن.

هیزنگ: نیز نگ **۱** هیزم.

هیزوپ: **۱**) ناوی کیویک و گدله که؛ **۲**) لدو گوندانه کور دستانه که به عسی کاولیان کرد **۱**) نام کوهی و دره ای؛ **۲**) رostaیی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.

هیزروک: جولا نهی گوریس **۱** تاب تاب بازی.

هیزو کانی: له جولا نه نیشن **۱** در تاب نشستن.

هیزه: **۱**) خیگدی به توکه وه؛ **۲**) جوری ز گجون؛ **۳**) پاکردن، نهسته رون **۱**) خیک مودار؛ **۲**) نوعی اسهال؛ **۳**) آماش.

هیزه که: پیاوی حیز **۱** مخت.

هیزه کی: کاری حیزانه **۱** اخلاق مختنان.

هیزی: دوی، دوینی، دویکه: (هیزی شمه، هیزی رو) **۱** ادی.

هیزیانه وه: هیزگرته وه، بو زانه وه **۱** نیر و بازیافت.

هیرو گه: هملو زه، هملو چه، عدلو که **۱** آلوچه.

هی رون: نیمر، خاورون **۱** نیمر.

هیروه: **۱**) بو تیره؛ **۲**) به تیره داف **۱**) به اینجا؛ **۲**) از اینجا.

هیره: **۱**) ورده، ورتکه؛ **۲**) لیر، زیبکه دریزو که و بورگ له پیست: **۳**) سی **۱**) خورده، ریزه؛ **۲**) کهیر؛ **۳**) عدد سه.

هیره: **۱**) تیره، نه گره، هیر؛ **۲**) قاربزین، ریزه خشتنی که زوب تر له سه ره هیم و گوئی بانسان داده تری؛ **۳**) تو زنه وه، لی کوله نهوده؛ **۴**) زوری پیاوان بو میوانان، دزی هندره، وہ تاغی دریه **۱**) اینجا؛ **۲**) هره، ردیف آجر بر جسته لب، بام؛ **۳**) پژوهش؛ **۴**) اتاق مهمانخانه مردانه، بیر و نی.

هیره: **۱**) ده نگی به قهوی بزن؛ **۲**) خیسه، به سیله ای چاو تماشا کردن؛ **۳**) وته تو زه بونی شوان له پید **۱**) صدای بلند بزن؛ **۲**) نگاه با گوشه چشم؛ **۳**) کلمه همراه با نهیب چوپان بر گله.

هیره بهیره: سی سی **۱** سه تا سه تا.

هیره چن: هورک درون **۱** ریزد و ختن.

هیره سوس: دو جار پازده، سی، سی جار ده **۱** عدد سی.

هیره سمن: سیمه مین، دانه بی دوای بیست و نویم **۱** سی ام.

هیره سمهی: سیسیست، سی چه لان سه دت **۱** سیصد.

هیره قهنه: لیر له لمش هاتگ **۱** کهیر بر تن زده.

هیره قه: هه ستان و ره ب بونی کیر، تیره ق **۱** راست شدن آلت تناسی.

هیره قه: باسکی نامور **۱** بازوی بلند خیش.

هیره که: تو زین، پشکن، لی کوله ره وه **۱** پژوهشگر.

هیره وه: **۱**) بو نهم لایه، هیر وه؛ **۲**) لم لا یه وه **۱**) به این سو؛ **۲**) از این سو.

هیره هیر: حیلکه حیلک، تریقه تریقی خه نین **۱** قهقهه خنده.

هیره هیر: ده نگ کده نگی بزن **۱** صدای متواالی بزن.

هیره هیر: حیله حیلی نه سپ **۱** شیهه پیاپی اسب.

هیره هیر: هیر هیر **۱** صدای پیاپی بزن.

هیری: زوینی زور کانی به کهندو له ند **۱** زمین ناهموار.

هیری: **۱**) تیره؛ **۲**) سیان، دوان و یدک **۱**) اینجا؛ **۲**) سه تا.

هیری: **۱**) خویری؛ **۲**) گیزی؛ **۳**) گیزی، سمعت خواری **۱**) آدم

بیکاره و بی ارش: **۱**) گیج هستی؛ **۲**) با سنت کج است.

هیری: وته یه که به مانا برو لا چو، گوم به **۱** برو و گمشو، هری.

هیریال: هیر بار، نیر بار، هموز، نامان، قاپ و قاچاغ **۱** طروف خانگی.

هیریس: سیزده، سیا زده، ده و سی **۱** سیزده.

هیری سمهی: هیره سمهی، سی چه لان سه دت **۱** سیصد.

هیری مینا: سیمه مین **۱** سی ام.

هیرین: سیمه هم، هیرن **۱** سوم.

هیرین: حیله حیلی نه سپ **۱** شیهه اسب.

هیرین: **۱**) ده نگ بلند کردنی بزن: (نم بزنده ده هیزینی بزانه چیه تی؛ **۲**)

هارین، ورکردنی ده خل له ناش بان به ده ستار؛ **۳**) کون ده دیوار کردن

وک کونه متشک؛ **۴**) کونی جی کرم **۱**) صدابرآوند بزن؛ **۲**) آرد کردن؛

۳) سوراخ در دیوار تعییه کردن؛ **۴**) سوراخ جای کرم در زمین یا

- هیسترفان: قاترچی، ناگاداری تیستران، قاترلهوه‌رن **ف** قاطرچان.
- هیستک: پیشه، نیسقان، سخان **ف** استخوان.
- هیستک: هیستک **ف** استخوان.
- هیسر: کهندوی بهشول ته‌نزاو **f** کندوی غله تنبیده از ترکه.
- هیسر: نیستر، قاتر **f** استر.
- هیسک: پیشه، هیستک **f** استخوان.
- هیسنه: ووج، تابر **f** حیثیت.
- هیسل: هیسر، کهندوی چه بدر **f** نگا: هیسر.
- هیسل: گوشینگه **f** معصره.
- هیسن: ۱) ناسن، همسن؛ ۲) ماك، ره گذز **f** ۱) آهن؛ ۲) ماده، گوهر.
- هیسون: سون، به هساندا هینان **f** برفسان ساییدن.
- هیسره: همار، عه نبار **f** ابار.
- هیسی: لمو گوندانه کوردستانه که به عسی کاولیان کرد **f** روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.
- هیسیر: ۱) روندک، هیستر، نهشک، نهسرین، فرمیسک؛ ۲)
- یه خسیر، دیل **f** ۱) اشک؛ ۲) اسیر.
- هیش: ۱) تازه‌وهی هله‌لکیرا او له مالدا: (دانه‌ولمه‌مان کرده هیشخان)؛ ۲)
- خاکی بدره نگی تایبه‌تی، گله‌سُوره، گله‌زه‌رد **f** ۱) بنشن و آدوهه؛ ۲)
- خاک نگی.
- هیش: ۱) هموجار، نامُور؛ ۲) وته‌یه که بُو گیرانه‌وه و راگرتني تاوه‌ل:
- (هیش بزنی خاونه مردی)؛ ۳) قرارخ تاو، که نارتاو، بهستین، بهستوه:
- (دین قارس هیشا بدحری یه)؛ ۴) هوش، ناوهز؛ ۵) تا نیسته‌ش: (ز
- ددانان حه‌په‌حده پیره میر هیش حه‌سده) **f** ۱) خیش؛ ۲) کلمه‌ای برای بازی‌ستاندن حیوان؛ ۳) کرانه، کنار آب؛ ۴) هوش؛ ۵) هنوز.
- هیشار: سه‌بیوشی زنانه **f** روسربی.
- هیشت: وشت، هینى **f** آهای.
- هیشت: ۱) رای گرت، هیشتی، هیشتی یمهوه؛ ۲) واژی لی هینا **f** ۱)
- نکهداشت: ۲) بدهال خود رها کرد.
- هیشتاش: تائیسته‌ش **f** هنوز.
- هیشتاکانی: هیشتا **f** هنوز.
- هیشتاکو: هیشتا **f** هنوز.
- هیشتاکونی: هیشتا **f** هنوز.
- هیشتاکینی: هیشتا **f** هنوز.
- هیشتان: ۱) هیشتا؛ ۲) نیوه لئی گمران: (بُو هیشتان بچی؟) **f** ۱) هنوز؛ ۲) گذاشتید.
- هیشتانه کنی: هیشتا **f** هنوز.
- هیشتانی: هیشتا **f** هنوز.
- هیشتتر: وشتی میوه، میچکه حوشتر **f** اشت مادینه.
- هیشترسوار: حوشترسوار **f** شترسوار.
- هیشتراقان: ساره‌وان، سالوان، وشتراه وان **f** ساربان.
- هیشتتن: ۱) رنگه‌دان، نیجاه‌دان، که رابردوی هه‌یه و بُو تاینده ناگوتري:
- (هیشتی بچم)؛ ۲) لمدوای پیشگری «را» بهمانا دریز کردنده ووه: (بانگی
- هیزیکه: دوپنی **f** دیروز.
- هیزاتی: هیزاتی، خوّریده‌تی **f** ترسوی، بیکارگی.
- هیز: ۱) تائیسته‌ش: (هیز نه هاتی به)؛ ۲) خوی، نه و بُوخوی؛ ۳) نرخ، بایی؛ ۴) هیشتا: (بیزم ده بوست بهرف هاتی به هیز بیتره) **f** ۱) هنوز، تاکون؛ ۲) خودش؛ ۳) قیمت؛ ۴) بازهم، هنوزهم.
- هیزا: ۱) تائیسته‌ش؛ ۲) روز به نرخ؛ ۳) هله‌لکه‌وته، بهره‌که‌تی؛ ۴)
- نرخ هیزان: (تف بزنه چهند هیزا به؟) **f** ۱) هنوز؛ ۲) ارجمند؛ ۳) شایسته ولایق؛ ۴) ارزیدن، ارزش داشتن.
- هیزان: ۱) بهرانیم به نرخ بُون؛ ۲) همزان، رازان؛ ۳) دنه، هانه؛ ۴)
- هیستان **f** ۱) ارزیدن؛ ۲) جنبدین به اطراف؛ ۳) تحریک، تشجع؛ ۴) هنوز.
- هیزاندن: ۱) همزاندن، رازاندن؛ ۲) دندان، هانه‌دان؛ ۳) نرخ بودانان، قرساندن **f** ۱) جنبدان؛ ۲) برانگیختن؛ ۳) ارزیابی کردن.
- هیزایه: ۱) نهودنده دینی؛ ۲) روز به ترخه؛ ۳) شیاوی نهودی هدیه **f** ۱)
- می ارزد؛ ۲) ارزشمند است؛ ۳) شایستگی دارد.
- هیزایی: ۱) به نرخی؛ ۲) شیاوی **f** ۱) ارزشمندی؛ ۲) شایستگی.
- هیزده: دو هشت، هه‌زده **f** هیجده.
- هیزده‌ههم: هه‌زده ههم **f** هیجدهم.
- هیزده‌هی: هیزده هدم **f** هیجدهم.
- هیزه: ۱) بُو خوم؛ ۲) خودی خوم **f** ۱) برای خودم؛ ۲) خودم شخصاً.
- هیزمارتن: هه‌زمارتن، بزارت، زماردن **f** شمردن.
- هیزیر: هه‌نجیر، هه‌زیر **f** انجیر.
- هیزیرکی: لمو گوندانه کوردستانه که به عسی کاولیان کرد **f** روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.
- هیس: وتهی بینده نگ کردن، وس، وست **f** هیس، بی صدا.
- هیس: ۱) هیز، تاقفت، توان؛ ۲) مل خوار **f** ۱) نیرو، توان؛ ۲) گردن کج.
- هیسا: بدهش، پشک، پاژاف **f** بخش، قسمت.
- هیسا: ۱) نیسته، هیز تا نیسته‌ش؛ ۲) ناسوده، ره حدت **f** ۱) تاکون، هنوز؛ ۲) آسوده، راحت.
- هیسان: ۱) هاسان، دزی دزوار؛ ۲) تا نیسته‌ش **f** ۱) آسان؛ ۲) هنوز.
- هیساندن: کار هاسان کردن، گدیانده سانایی **f** کار را آسان کردن.
- هیسانی: هاسانی، تاسانی، سانایی **f** آسانی، سهولت.
- هیسایی: (ناسوده‌یی؛ ۲) تارامی **f** ۱) آسایش؛ ۲) آرامی.
- هیست: ۱) تا نیسته‌ش؛ ۲) نیسته، هر له جنی **f** ۱) هنوز؛ ۲) اکنون.
- هیستاکانی: هیستا **f** نگا: هیستا.
- هیستاکونی: هیستا **f** نگا: هیستا.
- هیستاکینی: هیستا **f** نگا: هیستا.
- هیستر: ۱) روندک، فرمیسک، نهسر، نهسرین، نهشک؛ ۲) نیستر، قاتر، قاتر **f** ۱) اشک؛ ۲) استر.
- هیسترانی: جوته‌هاویشتن **f** لگدپرانی.
- هیسترسوار: قاترتسوار **f** قاطرتسوار.

- هیف: هدیف، مانگ **ف** ماه.
 هیف: هیف، تماشا، روانین **ف** نگاه.
 هیفایپر: مانگی چارده **ف** بدر، ماه شب چهارده
 هیفاتری: مانگی چارده **ف** بدر.
هیفاختن: درُونهوه، چنینهوهی شتی دریاگ، وه درون، درون: (دھیخیفه)
ف رفوکردن.
هیقار: نیواره **ف** عصرهنگام.
هیقاره: هیقاره **ف** عصرهنگام.
هیقاری: له نیواره دافا درهنگام عصر.
هیفاستن: چنینهوهی به تهدل که دیارنا کا **ف** رفو کردن.
هیفاستن: هیفاستن **ف** رفو کردن.
هیفده رکهتن: مانگ هله لاتن **ف** طلوع ماه.
هیف چوئافا: مانگ ناوابو **ف** ماه غروب کرد.
هیفر: نشیمن، جیگدی لئی زیان **ف** جای زندگی، زیستگاه.
هیفر: هیران، هارین **ف** آردکردن.
هیفران: باراش، زمهده **ف** بار آسیاب، غله آسیاب.
هیفراند: په نادان و به خودان کردن **ف** پناه دادن.
هفرست: هه فرست، داریکه **ف** درختی است.
هیقس: نخش **ف** نقش.
هیقساند: نخشاندن **ف** منقوش کردن.
هیقشاند: کوتایی کردن، پاش که وتن **ف** قصور، کوتاهی کردن.
هیقشهان: دهم به سه رجون: (ورزی مه هیقشها) **ف** گذشن موسم.
هیقشین: به سه رجونی کاتی بیستان و تند کاری **ف** بایان موسم
 صیفی کاری.
هیقشینگ: چیلی قسر که گویلک هم ده یمڑی و شیر دهدا، کوندو **ف**
 حیوانی که برای سال دوم بجه خود را شیر دهد.
هیفك: (۱) مانگیله، هدیفک، مانگی یه کشتهوه؛ (۲) پینهی کونی چهارم و
 پیسته گرتن به داروکه **ف** (۱) هلال؛ (۲) سوراخ چرم را با چوب
 گرفتن.
هیف کرن: روانین، تماشا کردن **ف** نگاه کردن.
هیفکری: بر وانه **ف** نگاه کن.
هیف که تی: جو روی نه خوشی چاوف **ف** نوعی بیماری چشم.
هیف که می: تماشای کم، بی روانی **ف** نگاهش کنم.
هیف که نتی: بر وانی، تماشای کدن **ف** نگاهش کنید.
هیف گرتن: گیرانی مانگ **ف** خسوف.
هیفکوزه: دنددهر، هاندهد **ف** محرك.
هیفهرون: مانگشهو، تاف هیف **ف** مهتاب.
هیقی: (۱) هومید، ناوات؛ (۲) تکا، رهجا، تمرجو **ف** اميد، آرزو؛ (۲)
 شفاعت، خواهش.
هیقی برین: ناهومید بون **ف** ناما میدشدند.
هیقی بون: بدثوابت بون، بدته ما بون **ف** اميدوار بودن.
هیقیدار: (۱) ناواده خواز؛ (۲) به هومید **ف** (۱) آرزومند؛ (۲) اميدوار.
- راهیشت، گوریسی راهیشت؛ (۳) له پاش پیشگری «دا» واتا:
 بدراه و خوارکردنده: (گوریسی بو داهیشت پی سدرکه وی؛) (۴)
 راگرتن و دهست لئی ندادن: (ده ستاره کهی جی هیشت، هم لوچیگه
 هیشتنه، ثوا هیشتنه باش نیه) (۱) اجازه دادن؛ (۲) پس از پیشوند
 «را» به معنی درازکردن؛ (۳) بعد از پیشوند «دا» به معنی روبه پایین دراز
 کردن؛ (۴) هشتمن، باقی گذاشتند.
هیشتنه وه: (۱) راگرتن؛ (۲) باقی هیشتنه **ف** (۱) نگهداشتند؛ (۲) باقی
 گذاشتند.
هیشخان: وچخانه، خله لوهه تی، زوری کدل و پدل و نمر زاق **ف** پستو، انبار
 آذوقه.
هیشمه: هاشرمه **ف** رانکی.
هیشك: (۱) وشك؛ (۲) رهق **ف** (۱) خشك؛ (۲) سفت، سخت.
هیشك: کیشك **ف** نگهبانی.
هیشكهاره: داری وشك و گهندله **ف** درخت خشك و پوسیده.
هیشكاني: بهز، وشكاني **ف** خشكی، بر، مقابل دریا.
هیشكاني: (۱) هشكاني؛ (۲) وشكى **ف** (۱) نگا؛ هيشكانى؛ (۲) خشكى،
 مقابل تری.
هیشكایي: (۱) وشكى؛ (۲) رهقى **ف** (۱) خشكى؛ (۲) سفتى، سختى.
هیشو: (۱) وشي تری؛ (۲) گولی ده غل **ف** (۱) خوشه میوه؛ (۲) خوشه غله.
هیشوکردن: ده سگ و گول کردن، گول چنینهوه **ف** خوشه چینی.
هیشوگه: گولچین **ف** خوشه چین.
هیشه: (۱) تامور، نمسابی جوت؛ (۲) جاریک کیلان؛ (شوه که
 دوهیشهه) **ف** (۱) خيش؛ (۲) یکبار شخم زدن.
هیشهت: هدیشتند **ف** نگا؛ هدیشت.
هیشه مال: خیشك **ف** ماله شخم صاف کن.
هیши: (۱) که نار، قه راخ، قه راغ؛ (۲) گولینگدی شوره و بوج له چادر،
 هیشي **ف** (۱) کنار؛ (۲) منگوله آويزان خيمه.
هیشى: لمو گوندانه کور دستانه که به عسى کاوليان کرد **ف** روتايني
 در کر دستان که بعثيان آن را ويران کردن.
هیشى: (۱) گولینگدی شورى خيهوت و چادر؛ (۲) وشي تری؛ (۳) کريوه،
 باکوت؛ (۴) گوریسی زور نه ستور، که ندرى زور قايم و نه ستور **ف** (۱)
 منگوله آويزان خيمه؛ (۲) خوشه میوه؛ (۳) کولاك؛ (۴) رسما كان كلفت.
هیشیر: يه خسیر، ديل، هيسير **ف** اسیر.
هیشیرنى: ديلهه تى، يه خسیر **ف** اسارت.
هیشیك: (۱) کورزو کوزى هەلەمەتكى؛ (۲) سدر دهسته سەما كەران؛ (۳)
 شالا، پەلامار **ف** (۱) حلقة رقص؛ (۲) پيشاهنگ رقاشان؛ (۳) حمله.
هیشین: (۱) که وه، هدشين؛ (۲) کەسک، سەوزف **ف** کبود؛ (۲) سيز
هیف: تماشا، روانین؛ (هیف کری واتا: بر وانه) **ف** نگاه.
هیف کرن: روانین، تماشا کردن **ف** نگاه کردن.
هیف کری: بر وانه **ف** نگاه کن.
هیفگه: نېچەك، نېفوك **ف** خشتاك شلوار.
هیفهفل: کەفل، کەفل، لاران، سمت **ف** کفل، باسن.

همولا: (۱۴) جه غز: (۱۵) زور، زه حف: (نموده هیل کولاو:؛) (۱۶) ناو چهقی کوژی هله رکنی (۱) دانه خوشبوی هل: (۲) پسوند به معنی گذارنده: (۳) میدان جنگ: (۴) کج و ناهموار: (۵) جنگنامه: (۶) موسم، اوان: (۷) درختی است جنگلی: (۸) بیماری عمومی: (۹) نیرو توان: (۱۰) شکار دسته جمعی پرندۀ و ماهی: (۱۱) نوعی تله: (۱۲) طرف، سو: (۱۳) دوروبر، همه اطراف: (۱۴) دایره: (۱۵) بسیار: (۱۶) مرکز دایره رقص دسته جمعی.

هیل: (۱) خدتی جوت: (۲) پاشکری به واتا: کدمی که هیشتنه و ده کا: (۳) میدانی شهر، شهرگه (۱) شیار شخم: (۲) پسوند فاعلی هشتن، گذارنده: (۳) میدان جنگ.

هیلا: (۱) به جنی هیشت: (۲) لی گهر (۱) جاگذاشت: (۲) گذشت کرد. هیلاک: (۱) ماندو، شهدت، خدسه: (۲) بقه، خده ره: (۳) نه خوشی که لمدردن نزیک بی (۱) خسته: (۲) خطر: (۳) بیمار بدحال. هیلاک بون: (۱) شه که ت بون، ماندو بون: (۲) مردن (۱) خسته شدن: (۲) به هلاکت رسیدن.

هیلال: (۱) مانگله، هیلک، هیفک، مانگی به کشمده: (۲) چیلکمی دان نازن (۱) هلال ماه: (۲) خلال دندان.

هیلالی: تاق، سرده روازه به تاق دروست کراو طاق سر در و رو دی. هیلام: (۱) هیشم: (۲) جنم هیشت (۱) اجازه دادم: (۲) جاگذاشت.

هیلامازیا: هدۀ تی مازوان (۱) موسم مازوج چینی. هیلان: (۱) لانه، مالی بالدار: (۲) هیشت: (۳) گوم کردن: (۴) جولانه گورس (۱) آشیانه: (۲) هشتن، گذشت: (۳) گم کردن: (۴) تاب تاب بازی.

هیلان: (۱) هیشت، جنی هیشت: (۲) هیشت، ظیحازه دان (۱) هشتن: (۲) اجازه دادن.

هیلاندش: ونی، گومی، وندایی (۱) گمی، گم بودن.

هیلاندن: هاوار کردن له نه سپه و، حیلاندن (۱) شیوه کشیدن.

هیلاندن: (۱) هیشت: (۲) گوم کردن (۱) هشتن: (۲) گم کردن.

هیلانه: لانه، لونه، مالی پدرنده، هیلین (۱) آشیانه.

هیلانه دوزه: گرانی مامر بو جینگی هیک لی کرن (۱) جستجوی مرغ خانگی برای جای تخمگذاری.

هیلانه دوزی: هیلانه دوزه (۱) نگا: هیلانه دوزه.

هیلانه شیوان: برینی له تاواره و تهه بون (۱) کنایه از آواره و بینواشدن. هیلانه ک: جولانه نه خوش و مندا (۱) نتو.

هیلانه واز: لونه وان هیلانه لی تیکچوگ (۱) کنایه از بینوا و آواره.

هیلانین: هدل هینان، بلند کردن (۱) بلند کردن.

هیلاو: (۱) پاک و خاوین: (۲) روت و بی جلک: (۳) ره سمن و نه جیم زاده (۱) پاک و تمیز: (۲) لخت و عربیان: (۳) اصیل و نجیب زاده.

هیلا ویستن: هه لا و سین (۱) آریختن.

هیل پسینگ: گیایه که (۱) گیاهی است.

هیلت: ده هیلیته و (۱) باقی می گذارد.

هیلشن: هیلان، راگرت (۱) هشتن، نگهداشت.

هیقی کرن: (۱) تکاوره جاکردن: (۲) ناوات خوازن (۱) تمنا و خواهش کردن: (۲) آرزو داشتن.

هیقی مان: به هومیده و چاوه نوری کردن: (نم لهیقیاته مان) (۱) امیدوارانه منتظر بودن.

هیقین: هدوین، نامیان (۱) مایه پنیر و ماست. هیق: (۱) حق، گذرانه و ناوی داده استوا: (۲) ده نگی به مردانه و نه: (۳) رشانه و (۱) برگشتن آب راکد: (۲) تهوع: (۳) قی.

هیقا بهت: هدقا بهت، حیکایهت، چیز و (۱) داستان.

هیقم: (۱) قایم و پتدو: (۲) زه بلاح (۱) محکم و استوار: (۲) تنومند. هیک: لدیر، نکاوف یکه، ناگهانی.

هیک: (۱) خا، هن: (۲) ره قابی گون (۱) تخم پرندۀ: (۲) بیضه. هیکا: لدیر یکا، گوزو گومد (۱) ناخود آگاه.

هیکار: (۱) فیر کار، فیر کار: (۲) فیره کار، کارتاس (۱) آمورنده، آمورگار: (۲) کارشناس، تعلیم دیده.

هیکانه: پیتاک و باجی ناغا له هیلکان (۱) بهره مالکانه از تخم مرغ. هیکانی: گمده هیلکه شکینه (۱) بازی تخم مرغ شکنی.

هیکایه: سدرگور و شته، نازیله (۱) حکایت.

هیکدان: قوئه جوره‌ی بالداری هیلکه که ره (۱) تخدمان پرندۀ تخمگذار، هیک شکاندن: هیلکه شکینه (۱) بازی تخم مرغ شکنی.

هی کرن: (۱) فیر کردن، هوین کرن: (۲) هیلکه کردن، هیگ کرن (۱) یاددادن: (۲) تخم گذاشتن.

هیکرکون: نیمره، خاوبون (۱) نیمره.

هیک کرن: خادانیان، هیلکه کردن (۱) تخم گذاشتن.

هیک ماسی: گهراي ناو زگی ماسی (۱) تخمک درون شکم ماهی هیک ورورون: نیمره و (۱) نیمره.

هی که که: هیکار، فیر کار، ماموستا، سیدا (۱) آمورگار.

هیکه رون: هی رون، هیلکه رون (۱) نیمره.

هیکه که: له تدرزی هیلکه (۱) بیضوی. هیکی: جولانی (۱) بافتندگی.

هیکی گون: هیلکه گون (۱) بیضه نرینه.

هیگ: هیگ، خا، هیلکه (۱) تخم پرندۀ.

هیگا: موچه، کیلگه (۱) مزرعه، کشتزار.

هیگا: موچه، مهزا، کیلگه، هیگا (۱) مزرعه.

هیگن: بین ویران، ده روست ها (۱) حریف کسی شدن، از عهده برآمدن.

هیگنی: (۱) هنزا بی، شیاوی: (۲) لهاتوی (۱) لهات: (۲) قابلت.

هیل: (۱) ره نگی قادیه ای روشن: (۲) شیوه اسب: (۳) صاف و لین.

هیل: (۱) حیل، ده نکیکی بون خوش: (۲) پاشگری که به مانا که می که هیشن: کاریه تی: (۳) میدانی جه نگ: (۴) خوار، لار، چهول: (۵)

شمنامه: (۶) جه نگه، هدراه: (۷) داریکی لیره واره: (۸) درم، به تا، نازار، هال: (۹) هیز، وزه: (۱۰) بد کومه رؤین بو رازی مهل و ماسی: (چونه هیلا کوا): (۱۱) جوری تله: (۱۲) لا، تالی، تهه ره: (۱۳) هاویر در،

هیلو: گیای نهسپون، که فکه قوک **گیاه چوبک**.
هیلوق: ۱) ناخوشی نهندامانی شمرم، **حالوق**; ۲) تمزکی نیرینه،
لوهمیزی پیاواق ۱) نوعی بیماری آلت تناسلی؛ ۲) مجرای ادرار
نیرینه.

هیلوول: گالنه جار، گه پجارت **مسخره مردم**.
هیلون: ۱) هیلانه؛ ۲) کالانی خنجهر و شیر **آشیانه**؛ ۳) نیام
خجر و ششیر.

هیله: ۱) حیله‌ی نهسب؛ ۲) **فیل**، **حیله**؛ ۳) لاوزی له هیز و توان که فتگ
ف) شیهه اسب؛ ۲) نارو؛ ۳) لاغر بی رمق.

هیله: ۱) راوی بالدار و ماسی؛ ۲) **ثامرازی سوالدت** ساف کردن **د**
شکار پرنده و ماهی؛ ۲) ابزار سفال صاف کن.

هیله: ۱) هیلک، هنی، خا، هیلکه، هیلک، هیگ؛ ۲) وتمی گه زاندنمهوهی
کاجوت بو سفر خدت؛ ۳) مرقدی نیری: **(هیله هیلی نیری)** **د**
تخم پرنده؛ ۲) کلمه بازگرداندن گاو سرشیار شخم؛ ۳) نوعی صدای
شак.

هیله‌باز: **فیلباز** ده سیر، گزیک مرغ **حیله باز** حقه باز
هیله‌به‌په: کولیزره‌ی هیلکه تی هه لسو اوف **گرده** نان اندوده با زرده
تخم مرغ.

هیله‌به‌پی: زور دینه و تاردي پیکه و سو ره و کراوف زرده **تخم مرغ** و آرد با
هم سرخ شده.

هیله‌ساو: ساف کردنی سوالدت **صاف کردن سفال**.
هیله‌ساودان: به هیله ساوینه و **با ابزار صاف کردن**.
هیله‌ساوکردن: ساف کردن به هیله **صاف کردن سفال با «هیله»**.
هیله‌ساوه: هیله ساو **نگا**: هیله ساو.

هیله‌ک: ۱) **جوئی تله**؛ ۲) سواب، بدری لوُس و پان و بچوک **د**
نوعی تله؛ ۲) سنگ بهن و صاف و کوچک.
هیله‌کان: ۱) پاده وهی گدمیه: **(فهلوکا مه بهیله کانی دچه**؛ ۲) **جولانه**
هردو **جوئی** **د** بادیان؛ ۲) **ننو**، **تاب**.

هیله‌کانی: ۱) **حیلرانی**، سه ماوزه خسی **کچولان**؛ ۲) **له جولانه** نیشن
د رقص دختر کان؛ ۲) در تاب **نشستن**.

هیله‌گ: ثامرازی تاردداد بیشتن **الک**, آرد بیز.
هیله‌گ بیش: به هیله‌گ دابیزراو **بیخته با الک**.
هیله‌گ چچی: که ستی که هیله‌گ چی ده **الک ساز**.
هیله‌مارانی: **هیلکه شکننه** **بازی تخم مرغ شکنی**.
هیله‌وایی: **بانک کردن** بو میدانی **جهنگ** **ندا** برای رفتن به میدان
جنگ.

هیله‌وه: **لهو** گوندانهی کور دستانه که به عسی کاولیان کرد **روستایی**
در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.

هیله‌وهی: **کوتره گایه** **کبوتر چاهی**.
هیله‌هیل: **حیله حیل** **شیهه پیاپی** اسب.

هیله‌هیلک: **هیلکه هیلک**, **تریقانه و** **هر هر خنده**.
هیل هیله ک: **چدقمو** گوره و زه نازه نا **غوغای همه**.

هیلک: ۱) **چدرگو ناو**, **دل و جسرگ و گورچیله**, **میلاک**؛ ۲) **خمسو**؛ ۳)
حیلکه، ده نگی به رزی پیکه نین، **قاقا**, **تریقه** **د** **دل و جگر و قلوه**؛
۲) **مادرزون** و **مادر شهر**, **مادر همسر**؛ ۳) **هر هر خنده**.

هیلک: ۱) **هیلک**, **هنی**, **خا**؛ ۲) **جو لانه** **گوریس** **د** **تخم پرنده**؛ ۲)
تاب تاب بازی.

هیلکال: **منجینیق**, **ثامرازی کی شمری کمونارایه** **منجینیق**.
هیلکان: **حیلکانه وه**, **به تریقه خه نین** **هر هر خنده**.

هیلکان: ۱) **له جولانه نیشن**؛ ۲) **هیلکال**, **منجنه نیق** **د** **در تاب
نشستن**, **تاب بازی**؛ ۲) **منجینیق**.

هیلکاندن: **رازاندن** **له جولانه دا** **نوسان** دادن در تاب.
هیل کردن: **ورد لی روانین** **به دقت ملاحظه کردن**.

هیلکوکهور: **قاقا پیکه نین** **هر هر خنده**.
هیلکه: ۱) **حیلکه**, **تریقه**؛ ۲) **هیلک**, **خا** **د** **صدای خنده**؛ ۲) **تخم
برنده**.

هیلکه: **هیلک**, **هیگ**, **خا**, **هنی** **تخم پرنده**.

هیلکه چیزتن: **هیلک** **لد مردان دان** بو نه زمۇنى رەقى و نەرمى **استحکام
تخم مرغ را با دان آزمودن**.

هیلکه دان: **قوتدانی مریشك**, **چیگهی هیلکه** **له زگى مریشك دا** **خدمان مرغ**.

هیلکه رون: **هیلکرون**, **هئی رون** **نیمر و**.

هیلکه ریوی: **گیا به که تو مه که** **له هیلک ده کا** **گیاهی است**.

هیلکه شکانی: **گەمەی هیلک** **لېکدان** **له سەر بر دەنەوە** **بازی تخم مرغ
شکنی**.

هیلکه شکینه: **هیلکه شکانی** **بازی تخم مرغ شکنی**.

هیلکه شەپتاڭوکە: **شەپتاڭوکە** **حلزون**.

هیلکه کەر: **مریشكى** **که هیلکه ده کا** **مرغ تخمگذار**.

هیلکه رون: **هئی رون** **نیمر و**.

هیلکه رون: **هئی رون**, **خا و رون** **نیمر و**.

هیلکه هیلک: **حیلکه حیلک**, **تریقه تریق** **هر هر خنده**.

هیلکین: **حیلکانه وه**, **به قو خەنین** **قاقا خنده**.

هیلگ: **ورگ**, **عور** **شکمیه**.

هیللانه: **لانه**, **لۇن** **آشیانه**.

هیللانی: ۱) **جو لانه** **گوریس**؛ ۲) **ھەلەمرىكىي كىچۈلأن** **د** **تاب
تاب بازی**؛ ۲) **رقص دختر کان**.

هیل: ۱) **غىرە**, **جوئی چرىشى دارتاشان**؛ ۲) **بۇ**, **تىۋەدان**, **فرىت** **د**
نوعی سریش نجاری؛ ۲) **پود قالبىافى**.

هیل کارى: **كارى دارتاش به هیل** **کار با چىپ نجارى**.

هیلمه: **پۇ**, **فريت** **پود قالبىافى**.

هیلمەرۇ: **گای رەنگ قاوه بى ناوجاوسىبى** **گاۋ قەھوەاي پىشانى سەيد**.

هیلچىع: **هېق**, **دەنگى بەرلە رېشانەوە**, **دەنگى رېشانەوە** **تەھۇع**, **صدای قى
كردن**.

هیلچىع دان: **حۇق كردن** **بۇ رېشانەوە** **تەھۇع**, **دل بېم**, **آمدن**.

۲) هیمه.

هیمی: ۱) بناغه‌یی؛ ۲) بمردین **۱)** اساسی؛ ۲) سنگی.

هیمی: گوندیکه له کورستان به عسی ویرانی کرد **۱)** از روستاهای ویران شده کردستان توسط عثیان.

هیمی: ۱) قوماشی زور ناسکی بمرگنه گر؛ ۲) شنی، نم، تمزیزی زوین **۱)** پارچه نازک کم دوام؛ ۲) تم، رطوبت.

هیمی: ۱) داوین‌یاک، هیمو؛ ۲) ناوی **۱)** پاکدامن؛ ۲) نام زنانه.

هیمیتی: شنی، تمزیزی زهی، هیمی **۱)** تم، رطوبت زمین.

هیمین: ۱) رزا، پوا؛ ۲) نم کیشاو، شیدار **۱)** پوسیده؛ ۲) رطوبت زده، نم کشیده.

هین: ۱) ددم، کات، تاو؛ ۲) هی، مالی، تاییدتی؛ **۱)** ندم کتیبه هین منه؛ ۳) وانیک، تشت، واک، همراوه، هدنوکه؛ ۴) فیر، هوین، ههقوت؛ ۵)

زانست؛ ۶) های، ههوال و خهبه؛ ۷) دهسا، دهی؛ **۸)** (هین چیتر)؛ ۹) نهوان؛ ۱۰) نهوانه **۱)** دم، لحظه؛ ۱۱) ویره، منسوب به؛ ۱۲) چیز، آن چیز؛ ۱۳) تعلیم، آموزش؛ ۱۴) علم، دانش؛ ۱۵) آهای، خبر، خبردار؛ ۱۶) یا لله، ادامه بدده؛ ۱۷) آنها؛ ۱۸) اینها.

هین: ۱) پاشکری بهواتا: نهی دههینی؛ **۱)** ناوها؛ ۲) ناوی، ناویهین؛ ۳) نهونده، هیند؛ ۴) کانی؛ ۵) ناوچه‌یه که لای دیار به کر **۱)**

پسوند به معنی آورنده؛ ۲) چنین؛ ۳) اینقدر؛ ۴) چشممه؛ ۵) ناحیه‌ای در کردستان.

هینا: ۱) هینا، ناورد؛ ۲) زانا، دل و شیار، زور به زبر له فیر بوندا؛ ۳) هر نیسته، نوکه، نهتو؛ ۴) دیسان پتر؛ ۵) بدم زوانه، تازه‌گی؛ **۶)** (هینا زهوجی‌یده **۱)** آورد؛ ۷) آموزش دیده و ماهر؛ ۸) همین الان؛ ۹) بازهم پیشتر؛ ۱۰) تازگی، به تازگی.

هینبا: هاورد، ناورد: **۱)** نانی هینبا، کبیی هینبا **۱)** آورد.

هینبان: هاوردن **۱)** آوردن.

هینانه‌بهر: پی گهیاندن **۱)** به شمر رسانند.

هینانه‌بیر: بیر خستته وه **۱)** یادآوری کردن.

هینانه‌جی: ۱) ثندامی و هرگراو و له جی چو **۱)** چاکردنده؛ ۲) به جی هینان، پیک هینان **۱)** اندام در رفته را معالجه کردن؛ ۲) انجام دادن کار.

هینانه‌وه: ۱) گیرانده: (کمراه کم روبیو هینانه‌وه)؛ ۲) ناوکی کدو تو چاره کردن؛ ۳) هینانه‌جی ثندامی و هرگراو؛ ۴) نان دهندوری گهرم که وتن **۱)** بازگردنند؛ ۵) ناف افتاده (نوعی بیماری) را علاج کردن؛ ۶) اندام در رفته را جانداختن؛ ۷) نان از گرمی در تنور افتادن.

هینانه‌وه‌جی: چارکردنی ناوک و ثندامی له جی چو **۱)** معالجه ناف و اندام از جا در رفته.

هینانه‌وه‌یاد: بیر خستته وه **۱)** یادآوری کردن.

هینانه‌وه‌یهک: ویک هینانه‌وه **۱)** بازیهم آوردن.

هین بون: هوین بون، ههقوت، راهاتن، فیر بون **۱)** یادگرفتن، آموزش دیدن.

هیلی: هاوینه، عهینک، مریک، قودی، جام، قودیک **۱)** آینه.

هیلی: ۱) هیلک، خا، هنی، هینگ، هیلک، هیلکه؛ ۲) ناوشه **۱)** نخم پرنده؛ ۲) آسنه.

هیلی قان: راوک، رامک، مارکه **۱)** نگا: مارکه.

هیلی قانک: هیلی قان **۱)** نگا: مارکه.

هیلیان: هیلانه، لانه، لوئه **۱)** آشیانه.

هیلین: ۱) هیلانه؛ ۲) هیلان، جی هیشن: ۳) گوم کردن؛ ۴) بریتی له شرمی رن **۱)** آشیانه؛ ۲) هشت، جاگذاشت: ۳) گم کردن؛ ۴)

کنایه از سرمهگاه رن.

هیلینک: هیلانوکهی بالداری پجوک **۱)** آشیانه پرنده کوچک.

هیم: ۱) بناغه، خیم، بتجهنه‌ی خانو؛ ۲) بهدی زل، گاشه **۱)** اساس، شالولد، زیر بنا؛ ۲) سنگ بزرگ.

هیم: ۱) هیم، خیم؛ ۲) خوم، بوخوم؛ ۳) دیم، دههیم؛ ۴) رهشت و ناکار؛ ۵) لا، نک، کن، نالی **۱)** اساس، شالولد؛ ۶) خودم؛ ۷) خودم؛ ۸) می آیم؛ ۹) روش و اخلاق؛ ۱۰) نزد.

هیما: ۱) بیشارهت، عاشیرهت؛ ۲) هیشتان **۱)** اشاره؛ ۲) هنوز.

هیمان: ۱) هیستان؛ ۲) خومان؛ ۳) ماک، مادده؛ ۴) سیایی فروش **۱)** هنوز؛ ۲) خودمان؛ ۳) عنصر، ماده؛ ۴) فاکتور فروش.

هیمیح: بدرگ یان هر قوماشیکی داراز اوی و نجر و نجر بُوگ، بزگور، پیتول **۱)** بارچه پوسیده پاره پاره.

هیمداد: تاریکاری، کوئمه **۱)** امداد.

هیمدانه: بناغه‌دانه **۱)** بنیانگذار.

هیمدانین: بناغه‌دانان **۱)** بنیانگذاری.

هیملو: هماری سوئنه‌نی، عه‌نباری تیز نگ **۱)** اینار هیمه.

هیمحمد: ۱) پیاوه‌تی، چاکه؛ ۲) بریار و نهترسان **۱)** مردانگی؛ ۲) تصمیم و قاطعیت، همت.

هی من: تی من، شتی سه‌ریه من **۱)** مال من، مریوط به من.

هیمن: ۱) نارام، پشو له سه‌رخو؛ ۲) نازنساوی شاعیری همراه به زی هاوجدرخ بو که له سمره تاکانی سالی ۱۳۶۵ دا دنیای به جی هیشت **۱)** آرام، شکیبا؛ ۲) تخلص شاعر بلندپایه معاصر کرد که او ایل سال ۱۳۶۵ بدرود حیات گفت.

هیمنایه‌تی: دنیای نارام و بی کیشدو شمر **۱)** آرامش، امنیت، دنیای صلح.

هیمنایی: نارامی **۱)** آرامش.

هیمن بونه‌وه: پاشر شیویان نارام بون **۱)** آرامش از سرگرفتن.

هیمن کردنه‌وه: نارام کردنه **۱)** آرامش دادن.

هیمنه‌تی: نارامی **۱)** آرامش.

هیمنی: ۱) له سه‌رخویی؛ ۲) ناسوده‌یی ولات **۱)** آرامی؛ ۳) امنیت کشور.

هیمنیه‌تی: هیمنایه‌تی، هیمنایی **۱)** نگا: هیمنایه‌تی.

هیمو: ۱) داوین‌یاک؛ ۲) ناوی **۱)** پاکدامن؛ ۳) نام زنانه.

هیمه: ۱) لکه‌داری هله‌رتاوتاه؛ ۲) تیز نگ **۱)** شاخمه‌ای هرس شده!

هیونی: هیمنی **ف** آرامش.

هیوه: ۱) هیوه، به‌هی، بی؛ ۲) بوئیره: (هیوه و دره) **ف** ۱) میوه به؛ ۲) به این سو.

هیوه‌ر: برای میرد **ف** برادر شوهر.

هیوه‌ر: هیوه‌رف **ف** برادر شوهر.

هیوه‌رزا: فرزه‌ندی هیوه‌رف **ف** برادرزاده شوهر.

هیوه‌رژن: برآزنی میرد **ف** زن برادر شوهر.

هیوه‌ره: گامیشی سی‌ساله **ف** گاویش سه‌ساله.

هیوی: ندار، شیدار، شهدار **ف** نماناک.

هیوی: ۱) تکا، ره‌جا، پارانده؛ ۲) هومید، هومی؛ ۳) شنی، هیعنی، نم؛ ۴)

شدونم، ثاونگ **ف** ۱) خواهش؛ ۲) امید؛ ۳) نم، رطوبت؛ ۴) شبنم

هیویتی: تدرایی زمین، شنی **ف** رطوبت زمین.

هیویدار: به‌هومید **ف** امیدوار.

هیوین: نامیان، هه‌وین **ف** مایه پنیر و ماست.

هیله‌رس: سی، بیست و ده **ف** عدد سی.

هی‌هی: ۱) ده‌نگی پیکه‌بنی که متر له قاقا؛ ۲) ده‌نگی گریانی به نوکه‌نوک **ف** ۱) صدای خنده آهسته؛ ۲) صدای گریه آهسته.

هی‌هی: ۱) وتهی بانگ کردنی میگه‌ل؛ ۲) وتهی گالتنه‌بی کردن و باوه‌رنه کردن **ف** ۱) کلمه صداکردن گله؛ ۲) کلمه تمسخر و باورنکردن.

هیهیکه‌ره: بالنده‌یه که شهو ناخدوی و ده‌نگی وهک ندوه وايه پلی هی‌هی **ف** پرنده‌ای است شب بیدار.

هیی: هیت، شهدار، تهر **ف** نماناک.

هیی: وتهی ده‌نگدان: (هیی نهوده چده کمه؟) **ف** حرف ندا.

هیی‌ریس: هیرس، سی، سی‌چدل ده **ف** عدد سی.

هیی‌زوا: ته‌رووشك که بو گرو ده کری **ف** نوعی قرعه‌کشی.

هی‌یهی: تلیساو، تمربوگ **ف** خیس شده.

یابر: جیره بُو فه قیر و هزاران **ش** جیره فقر.

یابو: ۱) بانگ کردن له باوک؛ ۲) هاوار له تیش و بدلايه، وهی یابه **ش** ۱) کلمه خطاب به پدر؛ ۲) کلمه گله از درد.

یابو: ۱) نمیسی نانه جیبی بارکیشان؛ ۲) بریتی له یاوی نهانی تمهم **ش**

۱) یابو؛ ۲) کنایه از نفهم تبل.

یابون: یابان، بیابان، سارا **ش** بیابان.

یابه: بنیات، تیجاد **ش** بنیاد، ایجاد.

یابه کردن: بنیات نان، دروس کردن **ش** ایجاد کردن.

یابراخ: ۱) گهلامیو؛ ۲) دولمه گهلامیو، تپراخ **ش** ۱) برگ مو؛ ۲) دلمه برگ مو.

یابراخ: پاراخ **ش** نگا؛ یابراخ.

یابنچی: ۱) دیوجامه؛ ۲) فهره نجی **ش** ۱) نگا؛ دیوجامه؛ ۲) نگا؛ فهره نجی.

یاتاخ: ۱) نوبن، نفین، کماله لی بی خدوتن، پیخدف؛ ۲) جنی، ماوا **ش** ۱) رختخواب؛ ۲) جا و مکان.

یاجوج: ناجوج، عاجوج **ش** یاجوج.

یاجوج باجوج: ۱) عاجوج ماجوج؛ ۲) بریتی له هزاره زیله، خملکی

زوری تیکه لپیکه **ش** ۱) یاجوج ماجوج؛ ۲) کنایه از شلوغی و بی نظمی.

یاجیراینه: پهروپاش گهرانده **ش** به عقب برگشت.

یاخز: باران **ش** باران.

یاخچه: گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد **ش** از روستاهای ویران شده کردستان توسط بعثیان.

یاخسدهمه: لهو گوندانه کوردستانه که به عسی کاولیان کرد **ش** روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.

یاخمه: تالان، پویر، پور **ش** غارت.

یاخمه وو: شتی وا همه يه، کاری و اته کری **ش** چنین جیزی ممکن است؟.

یاخو: نان، نام، نا، **ش** یا اینکه.

ی: ۱) دوامین پیشی نهلف و پیشکهی عاره بی به. که عاره بیش له نارامیه کانیه وه به میرات بُوی به جنی ماوه که بیست و شدهش پیش نیذه نگ و پنج بزاوه و کورته بزاویکی راگری هه به به کسور دی ناویان تاوه زهنه نیازیان وا به دهی لمسدری را بوهستن؛ ۲) نامر از یکی زیمانی به مانای تایبه تی بدخواهنه ده گهیدنی: (حمدمه و سوان، بایزی پیروت)؛ ۳) به پاشلی وشهه و بتوسی تاکی ده گهیدنی: (پیاوی، کوری)؛ ۴) نامر ازی خه بهدانه: (بهار نایی لمسدرمایی خدلاس بین)؛ ۵) آخرین حرف خط عربی؛ ۶) علامت اضافه ملکی؛ ۷) پسوند وحدت؛ ۸) پسوند خبری.

یا: ۱) تی، ته، له زیادی دیت وه ک ده: (ده لو سه، نه باشه، نه چاکه، یا خوشه)؛ ۲) ثان، نا، نام، بُو نیوان خستن: (یا چسو یا بنو)؛ ۳) ملکایه تی تایبه تی بُو زن: (یا منه نادمه ته)؛ ۴) نهوشته دی، نهوكسه دی، نهوى: (یا ته کری، یا ته گوتی)؛ ۵) جنی، شوین: (یا گدک)؛ ۶) وته دی ریزگرتن بُو زنی جنی گهوره له دواندندانه: (یامروت، یاشم، بایزرن)؛ ۷) ناموز گاری: (ندگیر ب یا من دکی هو بکم)؛ ۸) وشهی بانگ، کردن بو ده هاناهاهن: (یاغه وس، یاخزی کال)؛ ۹) بو داکوتان: (ماشه لا کورنی تهیا مه زن بُویه)؛ ۱۰) نهه؛ ۱۱) به لئی؛ ۱۲) نهی؛ ۱۳) وه کری، ناواله **ش** ۱) حرفا تاکید؛ ۲) یا؛ ۳) حرفا ملکیت مؤنث؛ ۴) آن چیز آن کس؛ ۵) جای، مکان؛ ۶) کلمه احترام خطاب به بانوی محترم؛ ۷) کلمه راهنمایی؛ ۸) کلمه استغاثه، استمداد؛ ۹) حرفا تاکید؛ ۱۰) او؛ ۱۱) بله؛ ۱۲) ای، حرفا ندا؛ ۱۳) باز، گشوده.

یاب: ده سکدوت: (نایاب) **ش** دستاورد.

یاباش: لمسدرخو، هیدیکا، سه بروکه **ش** آهسته، یواش.

یابان: یابان، سارا، چولگه **ش** بیابان.

یابان راچه رایش: زیان له بیابان، دور له تاوابی را باردن **ش** زندگی در بیابان.

یابان که ووش: وه چویل که ووتن، دانه سارا **ش** به صحراء زدن

یابانی: بیابانی، چویل په رست **ش** بیابانی.

یابانیهی: سارانتینی، چویل په رست **ش** بیابان نشینی.

ویران شده کرستان توسط بعثیان.

یاساول: کیشکچی **ف** یاساول.

یاساین: ۱) فتویلدان؛ ۲) فیتفیه **ف** ۱) سوت زدن؛ ۲) سوت.

یاسایی: ۱) به ریوشونی کومند، ناسایی؛ ۲) بدرا قانون که وتد **ف** ۱)

عادی؛ ۲) قانونی.

یاستوخ: بالگه، سدرین، سه‌تیر **ف** بالش.

یاسه‌مهن: ۱) دارد و نیکه له سهره به هاردا گولی سی یان بندوشی زور

بون خوش ده کا؛ ۲) ناوه بوژنان **ف** ۱) یاسمین؛ ۲) نام زنانه.

یاسه‌مهنه: یاسمدن **ف** یاسمین.

یاسه‌مین: یاسمدن **ف** یاسمین.

یاسیکه‌ند: گوندیکه له کورستان **ف** نام دهی است.

یاسین: ۱) برگه‌یه که له قورغان بد تاییدتی له سهره خوشی ده خوین:

(هیند زو گیانی درچو یاسینی بین رانه گه بیست): ۲) ناوه بوپیاوان **ف**

۱) سوره یاسین؛ ۲) نام مردانه.

یاسیناوی: گوندیکه له کورستان **ف** نام دهی است.

یاشا: خوزی **ف** کاش.

یاشرمه: هاشرمه، هیشمده **ف** نگا: هاشرمه.

یاشماخ: بیزره، پیچی سه‌ری پیاوان **ف** دستار مردانه.

یاغی: یاخی **ف** نگا: یاخی.

یاغیتی: نهشقی گردی **ف** تمرد.

یافا: قسمی ناحن، دروق **ف** باوه.

یافت: شوب، شونته وارف **د** رد، اثر.

یافتبرین: شونهونی، ناسه وارنه هیشتمن **ف** رد گم کردن.

یاقما: تالان، پو، پویر **ف** بعما، تاراج.

یاقو: سوکه‌ناوی به عقوب، ناوی پیاوانه: (سه‌ی یاقو شاعیریکی

خواپرست بو) **ف** مخفف عقوب.

یاقوب: یاقو، ناوی پیاوانه **ف** بعقوب.

یاقوبی: جوئی ده منجه **ف** نوعی هفت تیر.

یاقوت: ۱) کدس یان شته کورته که؛ ۲) شت یان کده سل و

قوشقی به که **ف** ۱) آن شخص یا چیز کوتاه؛ ۲) آن حیوان یا شخص

تیزگوش و رمک.

یاقوت: ۱) ناقوت، بردیکی به نرخه؛ ۲) کاورای روتو و بی جلک **ف** ۱)

یاقوت: ۱) باروی لخت و بی پوشاش.

یاقوتی: ۱) هاورد نگی یاقوت؛ ۲) جوئی تری سوئی ده نکورد که زور

زو بی ده گا **ف** ۱) همنگ یاقوت؛ ۲) نوعی انگور. یاقوتی.

یاقه: یاخه، پیسیر **ف** بقه.

یاقیده: ثاقیده، بیر و برو **ف** عقیده.

یاقیه: یاقیده **ف** عقیده.

یاک: داک، دایک **ف** مادر.

یاکرن: بدقسه کردن: (قمنج کر ب یا من کر) **ف** به رأی کسی عمل

کردن.

یاکو: نوشته‌ی که **ف** آنجه، آن چمزکه.

یاره‌ما: یارما **ف** بوته پالیزی.

یاره‌مهن: یاره‌ماز، جلف و سوک **ف** هرزه.

یاری: ۱) لاری، وازی، گهمه، قومار، گالته، کایه؛ ۲) ناریکاری؛ ۳)

دوستایه‌تی؛ ۴) نهودن **ف** ۱) بازی؛ ۲) کمک؛ ۳) دوستی؛ ۴) عشق.

یاریده: ۱) کومند، ناریکاری؛ ۲) ناریکار **ف** ۱) کمک؛ ۲) کمک

کننده، یاری دهنده.

یاریده‌دهر: ناریکار **ف** یاری دهنده.

یاریده‌ر: ناریکار **ف** یاری دهنده.

یاریکار: ناریکار **ف** کمک کننده، یاری دهنده.

یاریکاری: ۱) وازی کردن؛ ۲) ناریکاری کردن **ف** ۱) بازی کردن؛ ۲)

کمک کردن.

یاری کرن: یاری کردن **ف** نگا: یاری کردن.

یاریکه‌ر: ۱) وازیکار؛ ۲) ناریکار **ف** ۱) بازیکن؛ ۲) یاور.

یاریه: یاریده، ناریکاری **ف** کمک.

یاز: ۱) زیپکه له چروچاوی ساوا؛ ۲) نوسراو **ف** ۱) جوش صورت

نوزاد؛ ۲) نوشه.

یازخانه: ۱) دیوی نویسینی به کومند، ده فته‌خانه؛ ۲) میزی

له سه‌رنویسین **ف** ۱) دیبرخانه؛ ۲) میز تحریر.

یازده: نیک و ده **ف** عدد یازده.

یازده‌مین: یه کتی پتر له ده یدمین: (نهوه یازده‌مین جاره بیت ده لیم) **ف**

یازده‌مین.

یازده‌ههه: نهوهی زماره یازده‌ی بدرده که‌وی **ف** یازدهم.

یازده‌ههه‌مین: یازده‌مین **ف** یازدهمین.

یازمه: کوچک‌هدی سه‌ری مندالان **ف** نوعی سریوش کودکان.

یازوه: نوشته‌ی بدری **ف** آن چیز پیشین.

یازوخ: حیف، بداخله‌وه، مخابن **ف** دریغ.

یازوغ: یازوخ **ف** دریغ.

یازویابان: ده شت و سارا، چوں و بیابان **ف** دشت و بیابان.

یازی: ۱) یازو؛ ۲) چولگو بیابان **ف** ۱) نگا: یازو؛ ۲) هامون و بیابان.

یازی‌بلاخی: ناوی گوندیکی کورستانه **ف** نام روستایی است.

یاس: ۱) تاته‌به‌رد، بدرده یان و لوں؛ ۲) دارگولیکی بیچکه گولیکی

سیو چکوله‌ی په‌هیشو ده گری زور بون خوشه؛ ۲) ناوی بونه و بو

زنان: (سم سمعی که‌ری چنگ چنگی یاسنی / من لدم مه‌سله سه‌ر

نه‌تاسی) «مه‌سمل»؛ ۳) ترس، مه‌ترسی **ف** ۱) تخته‌سنگ؛ ۲) گل

یاس؛ ۳) نامی مردانه و رنگانه؛ ۴) ترس، خوف.

یاسا: ۱) دام و ده‌ستور، ریوشونی ناو کومند؛ ۲) قانونی ده‌ولدت **ف** ۱)

روش و شیوه؛ ۲) قانون.

یاساخ: قده‌غ، ناره‌وا لای خه‌لک **ف** معنو.

یاساغ: یاساخ **ف** معنو.

یاساک: لمو گوندانی کورستانه که به عسی کاولیان کرد **ف** روستایی در

کرستان که بعثیان آن را ویران کردن.

یاسمال: گوندیکه له کورستان بده عسی ویرانی کرد **ف** از روستاهای

نیسراحه‌تی گشتی؛ (۱۰) به تاسمه و تینگی دیدار؛ (دلی من یانه سی جاری یانه) «لاوکی کوردی» (۱) یا؛ (۲) دادن؛ (۳) غیب گویی، پیشگویی؛ (۴) پیشگو؛ (۵) یک درمیان جمع؛ (۶) نمده؛ (۷) پسوند جمع؛ (۸) شطحات درویشان؛ (۹) جای آسودن همگانی، کلوب؛ (۱۰) مشتاق دیدار.

یانزده: یازده **ف** یازده.

یانزده‌مین: یازدهمین **ف** یازدهمین.

یانزده‌هم: یازدهم **ف** یازدهم.

یانزده‌هممین: یازده‌هممین **ف** یازدهمین.

یانزده‌هی: یازده‌هم **ف** یازدهم.

یانزه: یازده **ف** عدد یازده.

یانزه‌مین: جاری پاش دهیدم، یازده مین: (شهوه یانزه‌مین جاره ته فرم نمده) **ف** یازدهمین.

یانزه‌هم: یازده‌هم **ف** یازدهم.

یانزه‌هممین: یانزه‌مین **ف** یازدهمین.

یانش: همان، سه هو **ف** سهو، اشتباه.

یانگزه: یازده **ف** عدد یازده.

یانگزه‌مین: یانزه‌مین **ف** یازدهمین.

یانگزه‌هممین: یانزه‌مین **ف** یازدهمین.

یانگه: (۱) جیگه‌ی سانه‌وه؛ (۲) کیلگه، موچه و مهزار **ف** (۱) استراحتگاه؛ (۲) کشتزار.

یانه: (۱) مال، خانو؛ (۲) جیگه‌ی سانه‌وه؛ (۳) ثان نا: (وایه یانه)؛ (۴) دهنا، نه‌گینا؛ (۵) دور تاپسروه؛ (۶) نامر از بکه له عدر رابهدا **ف** (۱) خانه؛ (۲) باشگاه؛ (۳) یا چنین نیست، یا نه؛ (۴) وگرنه؛ (۵) وسط انبوه جمعیت؛ (۶) وسیله‌ای در اراده.

یانهوان: خاوهن مال، بریتی له باوک **ف** صاحبخانه، کنایه از پدر.

یانی: (۱) یانی، وانا؛ (۲) نهینی، بدزیه‌وه: (سده‌گه که یان یانیگره ناوه‌ری و ده تگری)؛ (۳) خانو؛ (۴) جیگه‌ی سانه‌وه **ف** (۱) یعنی؛ (۲) نهانی؛ (۳) خانه؛ (۴) باشگاه.

یانی: مانای واید، واتا **ف** یعنی.

یانیها: مانای واید **ف** به‌این معنی.

یاوه: (۱) تاو لمرز؛ (۲) گدرمای تاو لمرز؛ (۳) تاو؛ (۴) گدیشن، هاتنه بهره‌وه؛ (۵) یاد، بیره و هری؛ (۶) نه‌سپایی، هیوаш؛ (۷) نه‌سب؛ (۸) یهک، نیمه‌ی دو؛ (۹) په‌رانبه‌مر، وهک یهک **ف** (۱) تب؛ (۲) گرمای تب؛ (۳) آب؛ (۴) رسیدن؛ (۵) یاد؛ (۶) آهسته؛ (۷) اسب؛ (۸) یک؛ (۹) برابر، مساوی.

یاوا: گدیشت، هات **ف** رسید، آمد.

یاوان: (۱) بیاوان، بیايان؛ (۲) گهیشن؛ (۳) نهوان هاتن **ف** (۱) بیايان؛ (۲) رسیدن، وارد شدن؛ (۳) رسیدن.

یاواي: (۱) گدیشت، هاتنه بهره‌وه؛ (۲) تو هاتی **ف** (۱) رسیدن، وارد شدن؛ (۲) تو آمدی.

یاویر: (۱) کدسمی که نوبتی بو شملک ده بری؛ (۲) ده‌زوی نوبتی برین **ف** (۱) دعائویس برای قطع تب؛ (۲) نخ تب بری.

یاکوْت: یاکوْت **ف** یاقوت.

یاکه‌ردنه: وه کرن، کردنده **ف** بازکردن.

یاکه‌ریم: قمری **ف** قمری.

یاگه: جیگه **ف** جای، مکان.

یال: یال **ف** نگا: یال.

یال: (۱) هال، ناله، جنوکه‌ی زه‌یستان کوز؛ (۲) شانی چیا؛ (۳) توکی ملی شیرو یه کسم؛ (۴) پویه‌ی کله شیر **ف** (۱) آل؛ (۲) سیستن کوه؛ (۳) یال، موی گردن شیر و اسب؛ (۴) تاج خروس.

یالان‌چی: لمو گوندانه کوردستانه که به عسی کاولیان کرد **ف** روستایی در کردستان که بعشیان آن را ویران کردند.

یالانچی: (۱) مرواری ده سکردو ناعسل، مرواری بهدهل؛ (۲) دروزن **ف** (۱) مروارید بدله؛ (۲) دروغگو.

یالاوه: ناوه بو دوگوند له کوردستانی موکوریان **ف** نام دو روستا در کردستان.

یال‌تهدیق: سینی لمدار چیکری **ف** سینی چوبی.

یال‌تهدیک: یال‌تهدیق **ف** سینی چوبی.

یالخ: پیچی سدری پیاوان، میزه، شاشک **ف** دستار مردانه.

یالدار: خاوهن پویه: (دیکنی یالدار) **ف** یالدار، مرغ تاجدار.

یاللا: (۱) وته‌ید که بو دنه‌دان: (یاللا کورگله بگهنه)؛ (۲) پیشنه‌نگی ده رکردن: (یاللا وده رکمه له مالم)؛ (۳) وته‌ی سوپاس: (ها نهم چایه بخو، یاللا)؛ (۴) وشهی سیرمان: (یاللا نهوه لوکوی چوبی)؛ (۵)

وته‌ی پیش له بدره‌هستان: (۶) وته‌ی به خیره‌هستان و مدرحه **ف** (۱) کلمه تشجع؛ (۲) پیش درآمد دک کردن؛ (۳) کلمه تشکر؛ (۴) علامت تعجب؛ (۵) مقدمه برخاستن پیش پایی شخصی؛ (۶) کلمه خبر مقدم و احوال پرسی.

یال‌گهنه‌گ: بریتی له که‌چهل **ف** کنایه از کجل، کل.

یال‌سویه: (۱) موی سدرملی نه‌سپو شیر؛ (۲) بریتی له موی سدری قرزو تیک تالو لوزاوه **ف** (۱) یال حیوان؛ (۲) کنایه از موی زولیده.

یال‌لودوف: یال‌لوبز **ف** نگا: یال‌لوب.

یال‌لودوف کرن: توکی کلک و یال‌برینی نه‌سب **ف** موی دم و یال اسب را کوتاه کردن.

یاله: کله شاخی جوشکرا او بو شهر او تیدا خوارنه وه **ف** ساغر مصنوع از شاخ گاو.

یاله: (۱) شان و مله‌ی کیو؛ (۲) ناله، جنوکه‌ی زه‌یستان کوز **ف** (۱) سیستن کوه؛ (۲) آل، دشمن زانو.

یام: (۱) نان، نام، یا؛ (۲) دام: (باره کمه تو و ت بیده‌ری یامنی) **ف** (۱) یا؛ (۲) دادم.

یامنله: هی منه **ف** مال من است.

یان: (۱) نان، نام، یا؛ (۲) دان؛ (۳) خه بمردان له ندهاتو؛ (۴) خه بمردانه رونه‌دار: (نعم کاورایه یانه‌یان ده بیزی)؛ (۵) تالک له ناو کودا: (نم‌ویان باشد نه‌میان خراوه)؛ (۶) کولاو، تحدث، لباد؛ (۷) پاشگری کوه: (گشتیان)؛ (۸) قسمی هله‌تم و پله‌تی ده روسانه؛ (۹) جیگه‌ی

بیشته: گوندیکه له کوردستان به عسی ویرانی کرد از روستاهای
ویران شده کردستان توسط بعثان.
بل: عیل و عاشیره ت ایل، طایفه.
ین: (۱) وک، لجهور: (ناسنین، زیرین، زیون): (۲) کردن: (گرین،
پچرین، ورین) (۱) مانند، از نوع: (۲) انجام دادن، علامت
مصدری.

ین: (۱) دروسکراوله: (نیسکین): (۲) نه: (خورین واتا: هیچ نه خواردی):
(۳) پاشگری کارکمه: (همه لکرین، درین): (۴) واژی: (توپین،
توپه راکرین، گلین) (۱) پسوند به معنی ساخته شده از: (۲) نه: (۳)
پسوند فاعلی: (۴) بازی.

ینه: لرمه نگی، وکو: (پدله زیرینه، سه رئاسنینه) (۱) مانند.
یو: (۱) یه ک: (۲) نه و (۱) یک: (۲) او.
یو: یو و نگا: یو.

یو بینو: یه کتری، یه بینان (۱) یکدیگر.
یو بینو مووه رایش: یه کتر چاویکه کوتون (۱) یکدیگر را دیدن.
یو خرو: که: مه گین نه؟ (۱) مگرن؟.

یو خله: له دوگه ران، یو گه ران (۱) بدنبال گشتن.
یو خه: یه و خه، ناسکه نان، نانی ته نک (۱) نان نازک.
یورت: جی امومه چایه ره (۱) چراگاه.

یورت: قالب، بدهن (۱) کالبد.
یورش: شالا و هیرش، په لامار (۱) یورش.
یورغه: ویرغه، جوزی ره توی یه کسم (۱) بورغه.

یوز: هاس، توله بلنگ (۱) بوز بلنگ.

یوزنه: قایشی جوت (۱) تسمه رابط یوغ و خیش.

یو زه: یوزنه نگا: بوز نه.

یوسر: ویس، بدری داریکه ره نگی ره شه ده سحیبی لئی چی دکن (۱) دانه
تسیبیحی، یسر.

یوسفاغا: گوندیکه له کوردستان (۱) نام روستایی است.

یوک: دولا بی (۱) کمد.

یو کاجلان: دولا بی جلکان (۱) کمد بزرگ لباس.

یوم: ودم، مباره کی، یومن (۱) یعن.

یوم: (۱) نوغر، ودم، مباره کی: (۲) ریگه، مزلنی که بوی ده چی: (یومی ته

بی خیر) (۱) یعن، مبارکی: (۲) مقصد سفر.

یو من: ودم، مباره کی (۱) شگون.

یو مه: روزانه، کرای روزانه (۱) یومیه، جیره روزانه.

یونا: یه کتر، یه ک و دو، یدونا (۱) یکدیگر.

یونجه: وینجه (۱) یونجه.

یوه: نیکیک (۱) یکی.

یوه که رشد: هوها کردن، بصری، یکمی (۱) مرده باد.

یه: (۱) نه مه: (۲) تیک: (۳) پاشگری خبه ردان، نهی: (وایه، چویه، بویه)

(۱) این: (۲) یک: (۳) پسوند خبری.

یه باش: هیواش، هیدیکا، له سه رخو، نه سپایی (۱) یواش.

یاوبو: بیره و هری (۱) یادبود.

یاوتا: لهرزو تا (۱) تب و لرز.

یاوتا: یاوتا (۱) تب و لرز.

یاودی: جو، جوله که، موسایی (۱) یهودی.

یاوس: ناوس، زگ پر (۱) آبستن.

یاومز: یامیسک (۱) تیحال.

یاوله رز: تاو لمرز، لهرزو تا (۱) تب و لرز.

یاونای: (۱) ناگا کردن، خه برد پینان: (۲) گه باندن (۱) آگاه کردن: (۲)

رساندن.

یاونشان: یاومز (۱) تیحال.

یاوه: (۱) وراوه، ورینه، هاتران: (۲) سه بر و که، نه سایی (۱) هذیان: (۲)

آهسته.

یاوه ره: (۱) بربیکار: (۲) باریدهر: (خوا یارو یاوه درت بی) (۱) معاون: (۲)

کمک کننده، یاوه ره.

یاوه ره: (۱) منالدان: (۲) ناوال مندل (۱) بجمدان، رحم: (۲) جفت

نوزاد.

یاوه نان: گه باندن، بی گه باندن (۱) رسانیدن.

یاوه یاوه: سه بره سه بره، هیدی هیدی (۱) آهسته آهسته.

یاهو: (۱) جوزی کوترب: (۲) ونه دم بی فیر بونگی ده روشنان: (۳) فلاانی له

دواندان (۱) نو عی کبوتر: (۲) تکیه کلام درویش: (۳) آهای فلاانی.

یاهسو: (۱) وشهی سه برمان: (۲) نه و کارهی، نه نیشهی: (یاهو) کرو دهی

نه کر) (۱) حرف تعجب: (۲) اینچنین.

یای: (۱) وشهی ریزگرتن بو رنی بدرین، یا: (یای مروت): (۲) بیر، یاد: (۳)

دوگمه وه کارخستنی مه کینه و نه سایی: (۴) دایک: (۵) خوشکی دایک.

یور (۱) کلمه احترام زنان، خانم: (۲) یاد: (۳) دکمه استارت: (۴)

مادر: (۵) خاله.

یایک: (۱) دایک: (۲) خالنیک، خوشکی دایک، پور (۱) مادر: (۲) خاله.

یایلک ز: روله هی خوشکی دایک، پور زای دایکی (۱) خالمه زاده.

یایکی: بانگ کردن له پور، خوشکی دایک بانگ کردن، خالنیکا من (۱)

ای خاله.

یایمه: (۱) خانمی بدریز: (۲) دایه، دایک: (گهر من دروده کمم ثمه دایکت

بهر سه لینی / یایه به دهستی خوی که قمن و ده فنی کرده) «شیخ ره زا»

(۱) خانم، (۲) مادر.

یایی: بد دوگمه بو وه کارخستن (۱) دارای دکمه استارت.

یایی: یایکی (۱) ای خاله.

یچ: پیتی بادانهوه: (نمیج، منیج) (۱) حرف عطف، پسوند به معنی نیز.

یچه: پاشگری بادانهوه: (نمیچه، نه ویچه) (۱) پسوند عطف.

یخ: (۱) وتهی تازو قنی بزن: (۲) وتهی به سفر چوکا هینانی و شتر (۱)

حرف راندن بزن: (۲) حرف خوابانیدن شتر.

یخخه: وتهی تازو قنی بزن، نیخه، وتهی و ده رناتی بزن (۱) حرف راندن بزن.

یخ دان: به سفر چوکا هینانی و شتر (۱) خوابانیدن شتر.

یزگه: وتهی چوک نیشاندان: (کوریزگه) (۱) حرف تصغیر.

یه خه: یاخه، پیسیر **ف** بقه.
 یه خه چال: (۱) چاله به فر؛ (۲) سدهولدان **ف** (۱) چاله برف، یخچال
 طبیعی (۲) یخچال.
 یه خه دادراؤ: جو زنی گه نم **ف** نوعی گندم.
 یه خددادزین: برینی له خوانی بی پدش کردن: (یه خدم لئی دادزیوه و
 نامهونی **ف** کنایه از تنفر و از جار.
 یه خه در: ده می که ریز **ف** دهانه که هرین.
 یه خه گیشیاگ: برینی له که سنی که پیاو به فرزندی قبولی ده کا **ف**
 فر زندخوانده.
 یه خه گرتن: برینی له کیشته تئی ها لاندن **ف** گر بیانگیری.
 یه خی مالی: گوندی که له کوردستان به عسی ویرانی کرد **ف** از روستاهای
 ویران شده کردستان تو سط بعثان.
 یه ده ک: (۱) نه سیبی یه ختمره، نه سیبی بذین که لمدوانی سوار ده روا؛ (۲)
 نامرازی زیادی بوجیگر تمهوهی خرا او بوج **ف** (۱) اسب یدکی؛ (۲)
 ابزار یدکی.
 یه ده کی: یه ده ک **ف** نگا: یه ده ک.
 یه ر: (۱) جنگ، جنی؛ (۲) نیوار، نیواره، یه ره **ف** (۱) جا، مکان؛ (۲)
 عصر هنگام.
 یه ربیه ره: جنی به جنی، پیک هاتن، نه تعجام **ف** انجام یافتن.
 یه ربیه ربوون: جنی به جنی بون: (کاره که یه ربیه ره بوج **ف** انجام شدن.
 یه رتکی: شیتوک، کنم تا و ز **ف** کم عقل، خل مراج.
 یه رخات: پالمه، گریکار، ره نججه ره، ره نجده ره، خه باتکار، خه با تچی **ف**
 کارگر.
 یه رد: باره، گهزی پیوانه نینگلیس **ف** بارد.
 یه رد: هازین، کردن هزار **ف** آرد کردن.
 یه رکهن: باده وهی گه میه **ف** بادیان کشته.
 یه رمه: لور، کور تانوکه که بپوش ثاخندر او بوج سر پیشته باره بدر له بن
 جله وه **ف** پالانک بالشتنک مانند.
 یه رو و یه ره: (۱) یه ربیه ره؛ (۲) بهراتم **ف** (۱) انجام شدن؛ (۲) برا بر.
 یه ره: (۱) زماره سی؛ (۲) نیواره **ف** (۱) عدد سه؛ (۲) عصر هنگام.
 یه ره زن: (۱) نه زن، زرانی؛ (۲) تانیشک، هه نیشک **ف** (۱) زانو؛ (۲) آرنج.
 یه ره ق: (۱) توبی ناش؛ (۲) ثامور، نه سیابی جوت؛ (۳) کیری یه کسم؛ (۴)
 هستانی کیر؛ (۵) کیری زه پ **ف** (۱) پروانه آسیاب؛ (۲) خیش؛ (۳)
 آلت تناسی استور و الاغ؛ (۴) برخاستن آلت تناسی؛ (۵) آلت
 تناسی برو خاسته.
 یه ره قان: زرد دوی **ف** بیماری برقان.
 یه ره قبون: ره پ بونی کیر **ف** برخاستن آلت تناسی.
 یه ره ق کردن: نیره ق کردن **ف** راست کردن آلت تناسی.
 یه ره قه: هه و جار، نامور **ف** خیش.
 یه ره و وته نگ: ته نگی نیواره، ته نگی بانگی شیوان **ف** تنگ غروب.
 یه رهی: نیواره، نیواره و خته **ف** عصر هنگام.
 یه ری: سی تا ک **ف** سه عدد.

یه باشکی: به له سه رخویی، به نه سیابی **ف** بیاشکی، به آهستگی
 یه پارچه: نیک پاز **ف** یکارچه.
 یه پر اخ: نایر اخ، پایر اخ **ف** نگا: پایر اخ.
 یه تا: نه مهتا، نائمه مهید **ف** همین است.
 یه تاخت: یاتاخ، پیخف، نفشن، نون **ف** رختخواب.
 یه تیم: هه تیو **ف** بتیم.
 یه تیمچه: (۱) هه تیمچه؛ (۲) چیستیکی باینچانه **ف** (۱) ناکس بچه؛ (۲)
 پیتمجه، نوعی خورش.
 یه تیمچه رک: هه تیمچه **ف** ناکس بچه.
 یه جگار: زور **ف** بسیار.
 یه چلک: هیچک **ف** و هنگ.
 یه ح: ونه سه رمان **ف** حرف تعجب.
 یه حیا: ناوه بو پیاوان **ف** نام مردانه.
 یه حیا به گی: جو زنی هه نجیر **ف** نوعی انجر.
 یه ح گدو: وشهی دنه ایانی بزن بو دور که وتن **ف** کلمه راندن بزن.
 یه حیه ح: وشهی هانه ای بزن بو زو بوزیدا چون **ف** کلمه راندن بزن.
 یه خ: سدهول، جمداد، سول **ف** بخ.
 یه خاوه: سه هلاو **ف** يخاب.
 یه خبده نان: به سته له ک **ف** يخبدان.
 یه خبده تد: سه هول به ستو **ف** بخ بسته.
 یه خبده ندان: بخ به نان، به سته له ک **ف** يخبدان.
 یه خترمه: (۱) نه سپ و ماینی تالانی؛ (۲) یه ده کی، نه سیبی که بو
 نوره بی کردن ده گهل سواردا یه؛ (۳) نه سیبی زین و لغا و کراوی بی سوار
 که له نازیت باریدا رای ده کیشن **ف** (۱) اسب غنیمتی؛ (۲) اسب یدک؛
 (۳) اسب بدون سوار در مراسم عزاداری.
 یه خته: (۱) تیخته، گون ده رهاتگ؛ (۲) داری سه رقرا تو؛ (۳) نه سپ و ماینی
 سواری **ف** (۱) اخته؛ (۲) درخت سر قیچی شده؛ (۳) اسب سواری.
 یه خته خانه: ته ویدی نه سیبان **ف** اصطبل اسیان.
 یه ختهد رخانه: یه ستدخانه **ف** اصطبل اسیان.
 یه ختفرمه: یه خترمه **ف** نگا: یه خترمه.
 یه ختده سار: تاهو، تازار **ف** وبا و آفات.
 یه خدان: (۱) سندوقی دارینی زلام؛ (۲) قوتولکه دی رون **ف** (۱) صندوق
 چوبی بزرگ؛ (۲) روغن دان کوچک.
 یه خدو: سندوقی زل، یه خدان نگا: یه خدان.
 یه خسیر: (۱) دیل، گراوله شمرد؛ (۲) بیچاره، به سته زمان **ف** (۱) اسیر؛ (۲)
 بینوا، بیچاره.
 یه خش: لمو گوندانه کوردستانه که به عسی کاولیان کرد **ف** رستایی
 در کردستان که یعنیان آن را ویران کردن.
 یه خ کردن: که سیره بون لاسه رمان **ف** بخ کردن.
 یه خنی: (۱) تاسی قویل بو شیوی تیکردن؛ (۲) چیشتی گوشتاو **ف** (۱) نوعی
 کاسه آشخوری؛ (۲) یخنی، آبگوشت.
 یه خنی کیش: تاسی مسینی گموده **ف** کاسه بزرگ مسین.

یه کین، ته گمر نیمه یه ک بین که مس پیمان ناوه ستی؛ (۳) بُونه تالقد: خواری کرده و سهری گه یانده و یه ک (۱) عدد یک؛ (۲) وحدت؛ (۳) حلقة شدن.

یه کا: همه‌لین، یه کمین **ف** اولین.

یه کادان: تیکه‌لاوکردن **ف** بهم زدن.

یه کالا: رهایی تالی تالوژ و تیکه‌لاو؛ (ئم به نه تالوژ او یه کالا نایی) **ف** یک لا یدشن چندلایه.

یه کالابونه‌وه: تالوژ او تیکه‌لپیکمل بُون به یه کلا یمو له تالوژی زه‌هابون: (ئم کاره دشوار و تیکله یه کالا بُونه یان نا؟) **ف** بازشن و یک لا یدشن چندلایه و درهم برهم.

یه کالاکردن: یه کلا لایه کردنوه‌یه تیکه‌لاو **ف** یک لا یه کردن.

یه کالاکردنوه: یه کالاکردن **ف** یک لا یه کردن.

یه کالله: یه کالا **ف** نگا: ید کالا.

یه کان: تاکان، داندنه کان **ف** آحاد، یکان.

یه کانه: (۱) برّهک، برّهک، نیره بمراز؛ (۲) تاقانه، بی‌هاوتا **ف** (۱) گرازبر؛ (۲) بی‌هستا.

یه کانی: تمنیابی **ف** تنهابی.

یه کاوه: قوبلی **ف** دمخت.

یه کاویه‌ک: (۱) دهس به جی: (دعای خلیفه به کاویه‌که)؛ (۲) دوئوه‌نده: (ماله که یه کاویه که فازانجی کرد) **ف** (۱) فوری؛ (۲)

دوچندان.

یه کیبا: تاکن بواهه **ف** یک می بود.

یه کباد: (۱) یمنی تاکه‌جاریک بادر او؛ (۲) بریتی له گیانداری لاوازو باریک و بی‌تین **ف** (۱) نخ یکباد، یکتاب؛ (۲) کنایه از لاغر و ناتوان.

یه کیاز: گه مهید کی باز بردنه **ف** نوعی بازی پرش.

یه کیال: بریتی له مروی ته نیا و بی‌باریده **ف** کنایه از تنها و بی‌بار و بی‌اور در کار.

یه کبتون: گش، گشت، همه **ف** همگی.

یه کبر: جاش و جانوی دوساله **ف** کره دوساله.

یه کبوون: ریکی و دوستایه‌تی **ف** اتفاق، اتحاد.

یه کبوون: یه کبوون، یه کگرن، پشتی یه ک گرتن **ف** اتحاد، اتفاق.

یه کبویی: یه کیدتی، یه کبوون **ف** اتحاد.

یه کبیر: (۱) قوماشی که له سفر یه ک قدم کراوه؛ (۲) تازه‌ل و داریک که بویه کدم جار زاوه و بمی به خشیوه **ف** (۱) یک لا یه؛ (۲) دام یا درختی که برای اولین بار شعر دهد.

یه کبه‌یه ک: تاک به تاک، همه **ف** یک به یک، همه.

یه کبیز: (۱) به عوزم و گرانی؛ (۲) دور له گدمد و درو و دله سه کردن **ف** (۱) باوقار؛ (۲) جذی.

یه کبین: (۱) له یه ک هه ناسه کیشان دا: (یه کبین خواردیده و)؛ (۲) یه کبوون **ف** کبین.

(۱) یک نَفس، در یک نفس کاری کردن؛ (۲) اتحاد، اتفاق.

یه کبیه ک: یه ک به یه ک **ف** یک به یک.

یه کبا: (۱) بریتی له سهرسه ختنی، لاساری، سوربوون: (یه کبا و سرتاوه

یه زدان: خودا، تیزد، خودی، بینایی چاوان، هونمان، خوا، خودانی عالمی، باخوی **ف** خدا.

یه زدانی: خودای **ف** خدامی، بزدانی.

یه زدو: خواهی پرست **ف** خدا پرست.

یه زدی: پهراه وانی زه وشته یه زدی، تیزدی **ف** پیر و آین ایزدی.

یه زدین: سوکه ناوی عیززه ددین، ناوه بون پیاوان **f** مخفف عزالدین، نام مردانه.

یه زنه: تیزدی خوشک **f** شوهر خواهر.

یه زن: راوا، سوی کچ یان خویسک **f** داماد.

یه زری: بمس، بمسه **f** کافی، بس.

یه زدی: تیزدی، کومه‌لی مدهله ک تاویس پرست، یه زدی **f** پیر و مذهب ایزدی.

یه سک: پیشه، هه ستو، هه سنتی، نیسقان، نیسک **f** استخوان.

یه سیری: یه خسیر، دیل **f** اسیر.

یه ش: نیش، نازار: (همو له شم یه شنی) **f** آزار، درد.

یه شان: نیشان، زان گردن **f** بددر آمدن.

یه شم: شهود، بردیکی به نرخه **f** شم، سنگی است قیمتی.

یه شماخ: یا شماخ **f** دستار مردانه.

یه ع: وتهی بیزکردن، قیز لئی بُونه و: (یه ع چهند بیسه) **f** حرف تنفر از کنافت.

یه عنی: یانی، وانا، یانیها **f** یعنی.

یه غان: یه خدان **f** صندوق بزرگ چوبی.

یه غدان: یه خدان **f** صندوق بزرگ چوبی.

یه غز: ره نگیکه بُو ولا غی سواری و باری **f** یکی از رنگهای استرسواری و باری.

یه غگدو: ییخه، وتهی بزن ده رکردن **f** کلمه راندن بزن.

یه غنی: (۱) یه خنی؛ (۲) گیشه‌ی گیان گهندن و جو **f** (۱) نگا: یه خنی؛ (۲)

توده علوفه یا گندم و جو درو شده.

یه غنی کیش: یه خنی کیش **f** نگا: یه خنی کیش.

یه غیغیغ: دنه‌دانی بزن بو خوشروی **f** کلمه راندن بزن.

یه فش: وجان له کار **f** تعطیل.

یه ق: (۱) قرب، قورب؛ (۲) گه رانه وی تراو له جنگه‌ی خوی: (یه قی کرده و)؛ (۳) رشانه و **f** (۱) آروغ؛ (۲) برگشت آب راکد؛ (۳) قی، بالا آوردن.

یه ق خواردننه وه: گه رانه وی ناوی راوه ستاو: (ناؤه که

یه قی خواردننه وه له بهری نازوا **f** راکد ماندن و برگشت آب.

یه ق دانه وه: یه ق خواردننه وه **f** راکد ماندن و برگشت آب.

یه ق کردننه وه: (۱) وه رشان، رشانه و، هینانه و؛ (۲) نم کیشانی خوی و شه کر **f** (۱) قی کردن؛ (۲) نم کشیدن نمک و شکر.

یه قه: یاخه **f** یقه.

یه قین: دیار، راست، بی درو، بی گومان **f** یقین.

یه ک: (۱) نیک، یو، له زماره داسمه ره تا؛ (۲) بی فرق و جودایی: (منو تو

دو بهم زنی.
ده کدان: ۱) تومی پاکزو بی عدیب؛ ۲) تیکه دن [۱] بذر پاک و سره؛
۲) بهم زدن.

یه کدل: دوستی راست [۱] دوست یک دل.
یه کدهس: ۱) گیانداری که دهستیکی هدیه؛ (میری روتمه می
یه کده سه؛ ۲) یه کجور [۱] یک دست؛ ۲) یک نوع.

یه کده ست: یه کدهس [۱] نگاه؛ یه کده س.
یه کده سته: ۱) کومه لیک پیکده؛ ۲) بین بیل، یه کده ست [۱] دسته ای،
یک دسه؛ ۲) جاندار یک دست.

یه کده ستی: تفاق، یه کیهتی [۱] اتحاد، اتفاق.

یه کده نگ: هاو هزر، هاو بیر [۱] همفکر.
یه کده نگی: بین برده لست، بین ناز ازی [۱] اجماع آراء، اتفاق آراء.

یه کرا: هاو بیر، هاو باوهز [۱] همفکر، هم عقیده.

یه کران: ۱) نه سی خوشرو، خوشبند؛ ۲) گیانداری لازمیکی نهایتی [۱]
۱) اسب رهوار؛ ۲) جانداری که یک ران خود را از دست داده.

یه کرتو: ۱) بین زی، راست و روان، بین درو و درو بی؛ ۲) جلک و کوتالی
به روی شت یه کره نگ [۱] روراست، یک رنگ؛ ۲) پارچه ای که پشت
وروی یکرنگ دارد.

یه کروزه: له ماوی تاکه روز بکدا [۱] یک روزه.

یه کروزی: نهودی بو روز بیک بهش ده کا [۱] مصرف یک روز.

یه کروه: نیمر و هیرون، خارون [۱] نیمر و

یه کروی: ۱) دزی دوری، راست و دروستی؛ ۲) نرخی که ناگوری و
چه قیوه [۱] صداقت؛ ۲) نرخ ثابت.

یه کرنه نگ: ۱) هاو هرنگ؛ ۲) بریتی له مرؤی راست و بین گزی و گزه [۱]
۱) همنگ؛ ۲) کنایه از آدم صادق و بین غل و غش.

یه کرنه نگی: ۱) له رنه نگا و یک یه ک؛ ۲) هر بر به ره نگیک؛ ۳) راستی و
دروستی [۱] همر نگی؛ ۲) بایک رنگ، دارای یک رنگ؛ ۳)

یکرنگی، صداقت.

یه کزمان: توانه هدمویان به زمانی داخلیون [۱] همزبان.

یه کره مان: روزگاریک [۱] زمانی، روزگاری.

یه کزنه: به رابرد به دوزنه، که سی هر تاکه زنیکی هدیه [۱] مرد یک زنه.

یه کزنه: یه کزنه [۱] مرد یک زنه، دارای یک همسر.

یه کسان: به رابرد [۱] یکسان.

یه کسم: بریتی له نه سپ و نیستر [۱] کنایه از اسب و استر.

یه کسسه: راست بین ناورده نهوده [۱] یکراست.

یه کسسه ره: ۱) به یه کجاری بر آنده؛ (کاره کمان یه کسسه ره کرده وه؛ ۲)

یه کسمه رف [۱] یکسره؛ ۲) یکراست.

یه کسمه ره کی: یه کجاره کی [۱] یکبارکی.

یه کسمه ری: ۱) ره شکمی یه کتابی کاکیشان؛ ۲) ناومالی زور گهوره و
له دریزه وه؛ ۳) رایه خنی پر به ژوری گهوره [۱] تور کاهشی بزرگ

یکتابی؛ ۲) سالن بزرگ خانه؛ ۳) فرش دراز پر سالن.

یه کشنه قه: ۱) هدیشک، مانگیله؛ ۲) ته نیای بینای نیاز [۱] هلال؛ ۲)

هر ده بدوی؛ ۲) گیانداری کوت، نهودی قاجیچکی له دهست داده [۱]
کنایه از پا غشاری؛ ۲) یکپا، جاندار یکه یک پای خود را از دست داده
است.

یه کپارچه: ۱) لم نه کرا؛ ۲) پارچه یه ک له شت [۱] یکپارچه، کامل
و تقسیم نشده؛ ۲) بخشی از چیزی.

یه کپاره: ۱) یه کپارچه؛ ۲) تاکه پوشیده [۱] نگاه؛ یه کپارچه؛ ۲) یک پول.
نمزل شک نهده برد [۱] نگاه؛ یه کپارچه؛ ۲) یک پول.

یه کپه رست: خودای تاک و ته نیاناس [۱] موحّد، یکتاپرست.
یه کپه رستی: کاری یه کپه رست، خودای تاک ناسین [۱] توحید،
یکتاپرستی.

یه کتسا: ۱) ته نیای بینند؛ ۲) ناوی خواه؛ ۳) ناوی پیاوان [۱]
ته نهای بین مانند؛ ۲) نام خدا؛ ۳) نام مردانه.

یه کتابه رست: یه کپه رست [۱] یکتاپرست.
یه کتابه رستی: یه کپه رست [۱] یکتاپرستی.

یه کتر: ۱) هدو دو، نیکتر؛ (له گمل یه کتر بون)؛ ۲) یه کی دیکه؛ (یه کتر
بیه [۱] یکدیگر؛ ۲) دیگری.

یه کتری: یه کتر، نیکتر [۱] یکدیگر.
یه کترین: یه کتر، نیکتر [۱] یکدیگر.

یه ک توخم: وک یه ک، چون یه ک [۱] همانند، همنوع.
یه کتسه: ۱) ته نیای سال، یه کبال؛ ۲) له پریکا، ژنشکاف [۱] ته نهای

بی بارویاور؛ ۲) ناگهان، یکهو.

یه کتمنی: ته نیای [۱] ته نهای بدون باور.

یه کجار: ۱) ته نیای جاریک؛ ۲) زور زور، یه جگار؛ ۳) هرگین، به هیچ نارا:
(نم زیه کجار قدیبول ناکم)؛ ۴) مردنی به سه کته، کوتوبه؛ (یه کجار
مر) [۱] یکبار، یک دفعه؛ ۲) بسیار؛ ۳) هرگز، به هیچ چوچه؛ ۴) مرگ
ناگهانی، مرگ مقاجا.

یه کجاره: به ته اوی [۱] یکسره.

یه کجاره کی: به ته اوی، بین کم و کوئی [۱] یکسره، به کلی.

یه کجاري: تا خجر [۱] آخرین بار.

یه کجور: یه کجور [۱] یک نوع، یک جور.

یه کجی: به ته اوی؛ (یه کجی بر دی و رویشت) [۱] به کلی، کامل.

یه کچاهه: جانه وری به تا قه جاویک) [۱] یک چشم.

یه کچاچی: زیان به چاویک [۱] یک چشمی، یک چشم داشتن.

یه کچاو: ۱) جانه وری که چاویکی هدیه؛ ۲) به کالا؛ ۳) له دزواری و
نانلوزی رزگاریوگ؛ (یه کچاو بونه وه، کاره که مان یه کچاو کرده وه)

[۱] یک چشم؛ ۲) یک لایه شدن؛ ۳) حل و فصل مشکلات.

یه کچاو خانه؛ ۲) یک چشم.

یه کچاوه بی: خانوی که هدموی هدر یه کر زوری تباشد [۱] خانه یک اتاق.

یه کچه شن: یه کجور [۱] یک نوع.

یه کخستن: ۱) کردن یه ک؛ ۲) لیک کردن هدز [۱] متّحد کردن؛ ۲)

یه کله: یه کنهن، ته نیا باز **نها** و بی باور.

یه کله چاو: یه کچاو **یک** چشم.

یه کله دواي یه که: گش پیکوه نا **یکی** پس از دیگری.

یه کمال: ۱) دوستی گیانی؛ ۲) دارایی بهش نه کراو **۱)** دوست واقعی؛

۲) دارایی شرائحتی و تقسیم نشده.

یه کمالاً گاره: لهو گوندانه کوردستانه که به عسی کاولیان کرد **۱)**

روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.

یه کماله: گوندیکه له کوردستانه به عسی ویرانی کرد **۱)** از روستاهای

ویران شده کردستان توسط بعثیان.

یه کمان: ۱) سدرورک، سدرداری گمل؛ ۲) سدرکومار **۱)** رئیس،

سردسته؛ ۲) رئیس جمهور.

یه کنه چار: له گوندانه کوردستانه که به عسی کاولیان کرد **۱)**

روستایی در کردستان که بعثیان آن را ویران کردند.

یه کنه سه: یه کجور **یکنوع**.

یه کو: یه کتان **یکی** از شما.

یه کوبسیدیو: یه کن به سه تان **یکی** در برابر صد.

یه کودن: یه کی تر **یکی** دیگر.

یه کودو: بریتی له ده س به جن **یکی** درنگ.

یه کون: کو مل، بد توبه ل، کوم، کو **جمع**.

یه کویه کو: یه کی به کی، همو تاکیکی **یکی** یکی.

یه که: ۱) بی وننه؛ ۲) یدک، تاک له ژمارنداد؛ (یه که دو سی یه) **۱)**

بی مانند؛ ۲) آن یک.

یه که اوی: له یدک باری زیاندا، بی گوزان **گذران** بدون تغییر،

یکنواخت.

یه کدتی: ریک کدوتن و یه کبوتن **اتحاد**.

یه کدل گون: بـتاـکـهـ گـونـیـکـ **یک خایه**.

یه کدل گوان: بـتاـکـهـ گـوـانـیـکـ **یک پستانه**.

یه کـهـ لـهـ چـنـ: نـهـمانـ یـهـکـ لـهـشـوـینـ یـهـکـ اـزـبـنـ رـفـتـنـ یـکـ پـسـنـهـ یـسـ اـزـ دـیـگـرـیـ.

یه کـهـ لـهـ شـاخـ: بـهـتـنـیـاـشـخـیـکـ **حـیـوـانـ یـکـ شـاخـ**.

یه کـمـ: هـهـوـلـ **نـخـسـتـ**.

یه کـهـ مـجـارـ: ۱) دـحـفـهـیـ هـهـوـلـ؛ ۲) هـرـ لـهـجـیـ **۱)** بـارـ اـوـلـ؛ ۲) فـوـرـاـ.

یه کـهـ مـهـیـنـ: هـهـوـلـینـ، یـهـ کـافـ نـخـسـتـینـ.

یه کـهـ نـاسـ: چـارـهـوـیـ کـهـ رـیـگـهـیـ نـامـوـ نـادـاـ سـوارـیـ بـنـ **اسـبـیـ** کـهـ اـجـازـهـ

سـوارـیـ بـهـ بـیـگـانـهـ نـمـیـ دـهـدـ.

یه کـهـ نـدـهـرـدـوـ: هـرـ دـهـ سـ بهـ جـنـیـ، یـهـ کـوـدـوـ **فـوـرـاـ**.

یـهـ کـهـ هـوـهـوـ: لـهـرـ، ژـ نـشـکـافـ **یـکـهـوـ، نـاـگـهـانـیـ**.

یـهـ کـهـ وـ جـارـ: ۱) هـرـ بـوـ جـارـیـ یـهـ کـمـ؛ ۲) دـهـ سـ بـهـ جـنـیـ **۱)** بـارـ اـوـلـ؛ ۲)

فـوـرـاـ.

یـهـ کـهـ وـ حـیـزـهـ رـانـ: جـوـرـیـ گـمـهـیـ شـمـوـانـیـهـ **نـوـعـیـ باـزـیـ**.

یـهـ کـهـ وـ رـآـسـتـ: یـهـ کـسـرـ **یـکـراـستـ**.

یـهـ کـهـ وـ کـلـاـوـهـ: جـوـرـیـ باـزـیـ یـهـ، گـمـهـیـ کـهـ **نـوـعـیـ باـزـیـ**.

یـهـ کـهـ وـ گـوـتـهـ کـهـ: جـوـرـیـ گـمـهـیـ **نـوـعـیـ باـزـیـ**.

نهایی بی نیاز.

یـهـ کـشـهـ قـ: ۱) یـهـ کـهـارـجـهـ؛ ۲) یـهـ کـسـهـ، رـاستـ بـیـ بـادـانـهـوـ **۱)** یـکـهـارـجـهـ؛ ۲)

پـکـراـستـ.

یـهـ کـشـهـ مـ: رـوـزـیـ دـوـهـمـ دـوـایـ هـبـنـیـ **یـکـشـنـیـ**.

یـهـ کـشـهـ مـیـ: یـهـ کـشـمـ **یـکـشـنـیـ**.

یـهـ کـشـهـ مـمـوـ: یـهـ کـشـمـ **یـکـشـنـیـ**.

یـهـ کـشـهـ مـمـهـ: یـهـ کـشـمـ **یـکـشـنـیـ**.

یـهـ کـشـهـ موـ: یـهـ کـشـمـ **یـکـشـنـیـ**.

یدو بسک: گوندیکه له کورستان به عسی دیرانی کرد از روستاهای ویران شده کورستان توسط بعضیان.

یدوبیايش: بُونه‌یه‌ک، یه کگردن، نفاو اتحاد، اتفاق.

یدوبینان: یه کیه کی، یه کتری یکدیگر.

یدوبینان دیايش: چاو به کتر گهشتن که دن را دیدن.

یدوبینان ره سایش: به کتر گهشتن به هم دیگر رسیدن.

یدوبینان گره وتش: به کتر گرتن، یه کیه کی کردن متعدد شدن.

یدوبیه‌و: به کدیه که، یه کبه به ک یکی یکی.

یدوپا: به کلاق سه قفت یکپا، دارای یک پا.

یدوجوس: یه کبا بهت، یه کته رزف یکجور.

یدوچم: یه کجاواف یکچشم.

یدوچون: ویک چون، چون یه کی، لیکتر کردن، لدیه کچون شبیه هم بودن.

یدوهخه: جوئی ناسکه‌نان نوعی نان.

یدود اخوارشیايش: بی تاوردانه و رویشت بدون نگاه کردن به عقب رفت.

یدودهست: (۱) یه کدهست؛ (۲) لایه‌نگر (۱) یکدست؛ (۲) هودار.

یدودهه: وختایه ک، سه‌ردمه میک هنگامی.

یدوارایدیايش: (۱) بدرو ریگه یه ک روانین؛ (۲) بیه ک چاره نوی خه بات کردن (۱) مشترکاً به یک مسیر نگاه کردن؛ (۲) برای هدف مشترک کوشش کردن.

یدوارایر قینایايش: یدوارایر دیايش (۱) نگا: یدوارایر دیايش.

یدوارایی: (۱) یه کده نگی، هاویبری، هاودزو و مهیستی؛ (۲) هاورایی؛ (۳) تنهایی.

تنهایی (۱) همفکری، هم‌مرامی، هم‌مسلکی؛ (۲) همراهی؛ (۳) تنهایی.

یدوروزه: یدکروزه، پچوک و شلک و زور کدم تمدن (۱) یکروزه، کم عمر.

یدورزه‌نگ: یدکره نگ، وکیه ک له ره نگدا (۱) یکرنگ، همنگ.

یدوشه‌رها: یدکساله له تمده ندا (۱) یکساله، دارای یکسال عمر.

یدوشه‌رها: یدوشه را (۱) یکساله.

یدوشه‌دوا: یدکشههوف (۱) یکشنه.

یدوشه‌دوا: یدوشههوا (۱) یکشنه.

یدوفه‌ک: (۱) یه کقسه، بی روده روابی؛ (۲) پاج، کولینگی یه کدهم (۱)

یک کلام؛ (۲) کلنگ یکطرفه.

یدوقات: (۱) یه کلا؛ (۲) یه کنهوم (۱) یک لایه؛ (۲) یک طبقه.

یدوکشت: (۱) خوار و خیچ؛ (۲) سه قفت (۱) کج و معوج؛ (۲) ناقص.

یدوکه‌س: همکه سی (۱) هر کس.

یدومن: یه کتر، یه کتر (۱) یکدیگر را.

یدومیه: کربی روزانه (۱) مزد روزانه.

یدون: یه کدم، همه باش (۱) درجه یک.

یدونا: (۱) یه کتر؛ (۲) یه کی تر (۱) یکدیگر؛ (۲) دیگری.

یدونافینایايش: یه کدو دیتن، یه کتر چاوبی که دن هم دیگر را دیدن.

یدونای: یه کی تر، جگه لدمه، ثدویتر (۱) یکدیگر.

یده که و تیان: (۱) کوکردنده؛ (۲) لم‌سریه اک دانان (۱) گردآوری کردن؛ (۲) برهم گذاشتن.

یده که هیشه: یدک گاسنه (۱) زمین یکبار شخم زده.

یده که یه که: تاکه تاکه (۱) یکی یکی.

یده کیته: (۱) پیتی دنگدار له نلفو بیستکدا؛ (۲) وته‌یه که له دشکردندا:

(یه کیته یه کی من) (۱) حرف صدادار؛ (۲) اصطلاحی در تقسیم.

یده کیشی: یه کایه‌تی، بی جیاوازی اتحاد.

یده کیتی: یه کایه‌تی، زیانی به ته‌نایی تنهایی.

یده کیه‌تی: یه کیتی اتحاد.

یده کیهک: (۱) همولا؛ (۲) تاک تاک (۱) همه طرف؛ (۲) یکی یکی.

یده کی یه کی: تاکه تاکه: (یده کی یه کی هلم بیزارد) دانه دانه.

یده مل: (۱) پاشگری ییشاره بُو کومه: (براهم) (۲) سوخمه (۱) پسوند جمع: (۲) یلک.

یده لان‌قهوس: له گوندانه کورستانه که به عسی کاولیان کرد روستایی در کورستان که بعین آن را ویران کردن.

یده لخی: رهه نه سبی شه و به کیو (۱) رمه ول در صحراء.

یده لدا: دریزترین شموله سالدا که شهوله لی زسته (۱) سب یلدا.

یده لغار: هیرش بردن به سواری، هیرشی سواران (۱) هجوم سواران.

یده لکهن: یه رکن، باده و هی گه میه (۱) بادبان کشتن.

یده لوم: چوله‌چرا (۱) مشعل.

یده لک: سوخمه‌ی زنانه (۱) یلک.

یده م: دیم، تیم (۱) می آیم.

یده مان: (۱) زور به هیز؛ (۲) سهیر و سه‌مدهه؛ (۳) زرنگ؛ (۴) نه‌ترس (۱)

نیر و مند؛ (۲) عجیب؛ (۳) زرنگ؛ (۴) شجاع.

یده منو: (۱) یه کیه کی؛ (۲) یدک بُو یه کی (۱) یکدیگر؛ (۲) یکی برای یکی.

یده مه: ثیستا، نهو، نوکه (۱) هنوز.

یده منه‌نی: کدوشی سویری بی پازنه (۱) کفس قرمز بدون پاشنه.

یده میش: میوه، فیقی، فیکی (۱) میوه.

یده ن: (۱) هیند، نهود نده؛ (۲) کانی، سه‌رجاوه، خانی، هانه؛ (۳) دین، تین (۱)

آنقدر؛ (۲) چشم؛ (۳) می آیند.

یده ند: یدن، نهود نده (۱) آن اندازه.

یده نده: نهود نده (۱) آنقدر.

یده نو: نه‌مان، نه‌مانه (۱) اینها.

یده نه: هدینی، تین، جو حمه، جو عمه، دوازدزی حمه (۱) روز جمعه.

یده نه: (۱) جو، خله‌ی جو؛ (۲) یدک، نیمه دو؛ (۳) وک، لم‌ونه (۱) جو؛

(۲) عدد یک؛ (۳) مانند.

یده واش: هبوش، نه‌سیابی، هیدی (۱) بواش، آهسته.

یده واشکی: هیدیکا، سه‌بروکه (۱) بواشکی، به آهستگی.

یده و بنا: یه کیه کی، یه کتری، یه منو (۱) یکدیگر.

(۳) نهادی (۱) صفت مصدری؛ (۲) او؛ (۳) از او.
 بی: (۱) دیت، تی؛ (۲) ناوی پیتیکی نلفوبیتکه؛ (۳) نی، تایبه‌تی بو نیز:
 (نهو بدره بیسته مسْتَویه)؛ (۴) نهادی؛ (۵) نهاده؛ (۶) نهوانه (۱) می آید؛ (۲)
 حرف «ی»؛ (۳) علامت مالکیت برای مذکور؛ (۴) از او؛ (۵) او؛ (۶) اینها.
 سخ: (۱) داوای نهادی بوُن و به سه رجوک داهاتن له وشترا؛ (۲) وشهی
 درکردنی بزن (۱) کلمه‌ای برای خوابانیدن شتر؛ (۲) کلمه راندن
 بزن.
 بیخ بوُن: (۱) هاتنه سه رچوکانی وشترا؛ (۲) بریتی له دانه واندنی همه بمر له
 کیشمندا واتا: تسلیم بوُن (۱) به زانو درآمدن شتر؛ (۲) کنایه از کوتاه
 آمدن و تسلیم شدن.
 بیخ خواردن: (۱) بیخ بوُن؛ (۲) بریتی له دانه وینهوه: (همه ده ستم بو برد
 بیخی خوارد) (۱) و (۲) نگا: بیخ بوُن.
 بیخ دان: (۱) وشترا هینانه سدرززانی؛ (۲) بریتی له وینه خودانی که سی:
 (خرمیک بو ده سپکتموه به لام زور زو بی خدم) (۱) شتر را به زانو
 در آوردن؛ (۲) کنایه از بر زمین زدن حریف.
 بیخه: تیخخه، وندی درکردن و دُورخسته و هی بزن (۱) کلمه راندن بزن.
 بیرا: (۱) بُووی؛ (۲) نهادی (۱) برای او؛ (۲) از او.
 بیم: (۱) دیم، تیم؛ (۲) تالک، ده غل بُو خواردنی یه کسم (۱) می آید؛ (۲)
 علیق.
 بین: (۱) هی نهوان؛ (۲) نیشانه‌ی کو: (یه زین ته)؛ (۳) دین، تین (۱) مال
 آنان؛ (۲) ها، علامت جمع؛ (۳) می آیند.
 بینه: نهوان (۱) آنان.
 بینه: یه نه، هه نی، هه یتو، جومعه (۱) جمعه.
 بیش: (۱) نهوان؛ (۲) نهوان (۱) آنان؛ (۲) از آنان.
 بینی: بینی (۱) نگا: بینی.
 بیی: دیی، بو هاتن ثاماده (۱) می آید.

یهوندهس: یازده، یانزه (۱) یازده.
 یهونه: یه منو، یه وینان (۱) بکدیگر.
 یهوده: (۱) کسیک (۲) کسیکیان؛ (۳) هر که سیک (۱) کسی؛ (۲) کسی
 از ایشان؛ (۳) هر کسی.
 یهوده‌ی: یه کمان (۱) یکی از ایشان.
 یهوده‌ک: (۱) یه ک، تاک؛ (۲) تاقانه؛ (۳) یه کیک، کسی؛ (۴) یه کی تر؛ (۵)
 تاقه کچه (۱) یاک؛ (۲) یکی بکدانه؛ (۳) کسی؛ (۴) یکی دیگر؛ (۵)
 دختر یکی بکدانه.
 یهوه که‌ی: تاقانه، ته نیافر زند (۱) یکی بکدانه، فرزند منحصر به فرد.
 یهوه نده‌س: یازده، یانزه، یه ک و ده (۱) یازده.
 یهوه تده‌سن: یازده مین (۱) یازده مین.
 یهوه‌ی: ته نیایی، ته نیابالی (۱) تنها یی.
 یهوه: (۱) جو، خله‌ی جو؛ (۲) یه کیکی (۱) جو؛ (۲) یکی از آن.
 یهوین: نانی له جو (۱) نان جوین.
 یهوین: ته نیایی، بی مال و زن و خزم (۱) تنها یی بدون کس و کار.
 یهوهنا: که سی تر (۱) کسی دیگر.
 یهوهه: تاکو واژه هیندیکی، یه که یه ک (۱) تک و توک.
 یهوهه رای: هیندی جاران (۱) بعضی اوقات.
 یهه: (۱) وته‌ی بیزاری: (یه ه که لئی تو زرم)؛ (۲) وته‌ی نارام کردنی
 به کسم (۱) کلمه انزیجار؛ (۲) کلمه آرام کردن ستور.
 یه‌هر: جه‌رگ، که زه ب، جگگر (۱) جگر.
 یهی: (۱) بوجه؟، بوجی؟، چما؟، نهرا؟؛ (۲) یه، جو؛ (۳) نهاد (۱) چرا؛
 (۲) جو؛ (۳) او.
 یهیه: دندانی بزن بو خوش بمزیداچون (۱) کلمه راندن بزن.
 یهیه: یه یه (۱) نگا: یه یه.
 یهیه: (۱) وشهیده که په سن و هک چاوه‌گه لئی ده کا: (کویرایی، قوّلایی)؛ (۲) نهاد؛

Hazhar

Kurdish-Persian Dictionary

Soroush Press
1991

